SŁOWNIK
POLSKICH TEOLOGÓW KATOLICKICH 1918–1981

pod redakcją Ks. Ludwika Grzebienia SJ

kp6

Akademia Teologii Katolickiej

Warszawa 1983

LEXICON THEOLOGORUM CATHOLICORUM POLONIAE

Vol. 6kp

Cura et directione Ludovici Grzebień SJ editum

ACADEMIA THEOLOGIAE CATHOLICAE
Varsaviae 1983

Okładkę projektował

STANISŁAW STOSIEK

Za zgodą Kurii Metropolitalnej Warszawskiej z dnia 11 października 1982 r., nr 7569/K/82

AKADEMIA TEOLOGII KATOLICKIEJ

01-653 Warszawa, ul. Dewajtis 3

Cieszyńska Drukarnia Wydawnicza
Cieszyn, ul. Pokoju 1
Nakład 2300 egz., Zam. nr 481-K-82, M-9
Cena t. VI zł 2400,—

ZESPÓŁ AUTORÓW

Ks. Dr ROMAN ANDRZEJEWSKI, Seminarium Duchowne we Włocławku
Ks. Mgr JÓZEF ARLIK SVD, Seminarium Duchowne XX. Werbistów w Pieniężnie
Ks. PIOTR BADURA SJ, Warszawa
Ks. TADEUSZ BADURA COr., Gostyń
Ks. Prof. Dr hab. MARIAN BANASZAK, Akademia Teologii Katolickiej
Ks. Prof. Dr. JOACHIM ROMAN BAR OFMConv., Akademia Teologii Katolickiej
Ks. Dr HENRYK BORCZ, Seminarium Duchowne w Przemyślu
Ks. Dr MARIAN BRUDZISZ CSSR, Seminarium Duchowne OO. Redemptorystów w Tuchowie
Ks. Mgr STANISŁAW BUDZIK, Tarnów
Ks. Dr HENRYK ĆWIEK, Seminarium Duchowne w Sandomierzu
Ks. Dr WOJCIECH ZBIGNIEW FRĄTCZAK, Seminarium Duchowne we Włocławku
Ks. Dr KAZIMIERZ GABRYEL, Pabianice
Ks. Mgr LECH GRALAK COr., Radom
Ks. Dr hab. LUDWIK GRZEBIEŃ SJ, Wydawnictwo Apostolstwa Modlitwy
Ks. Dr MICHAŁ GRZYBOWSKI, Seminarium Duchowne w Płocku
Ks. Dr WŁADYSŁAW GWÓŹDŹ, Sandomierz
Ks. Dr WOJCIECH HANC, Seminarium Duchowne we Włocławku
S. HENRYKA JABŁONOWSKA
Ks. Mgr MICHAŁ JAGOSZ, Kraków
Dr STANISŁAW JANACZEK, Kraków
Ks. Dr hab. WOJCIECH KANIA, Seminarium Duchowne w Tarnowie
Ks. Dr MARIAN KANIOR OSB, Biblioteka Opactwa OO. Benedyktynów w Tyńcu
Ks. Dr BOLESŁAW KAWCZYŃSKI, Śmiłowice k. Włocławka
Ks. Dr ALFONS ZDZISŁAW KOMOSIŃSKI, Kraków
Ks. Dr ADAM KOŃCZAK, Seminarium Duchowne w Sandomierzu
Ks. Dr STANISŁAW KOSIŃSKI SDB, Seminarium Duchowne XX. Salezjanów w Lądzie
Ks. Dr JAN KOWALSKI, Częstochowskie Seminarium Duchowne w Krakowie
Ks. Doc. Dr hab. JAN KRACIK, Pap. Wydział Teologiczny w Krakowie
Ks. Dr TADEUSZ KRAHEL, Seminarium Duchowne w Białymstoku
Ks. Dr JÓZEF KRASIŃSKI, Seminarium Duchowne w Sandomierzu
Ks. Dr EUGENIUSZ KRĘŻEL, Seminarium Duchowne w Tarnowie
Ks. Dr WITOLD KUJAWSKI, Seminarium Duchowne we Włocławku
Ks. Dr JULISŁAW ŁUKOMSKI, Seminarium Duchowne w Kielcach
Ks. Dr WŁADYSŁAW ŁYDKA, Seminarium Duchowne w Kielcach
Ks. Mgr PAWEŁ MACIAK SJ, Wydawnictwo Apostolstwa Modlitwy
Ks. Dr ADAM MAJCHRZYK, Seminarium Duchowne w Sandomierzu
Ks. Dr JÓZEF MANDZIUK, Pap. Wydział Teologiczny we Wrocławiu
Bp Dr hab. EDWARD MATERSKI, Sandomierz — Radom
Ks. Dr BRUNO MAZUR OP, Kraków
Ks. Dr BOLESŁAW MICEWSKI CR, Kraków
Ks. Dr HENRYK MROSS, Osielsko
Ks. Dr ADAM NOWAK, Seminarium Duchowne w Tarnowie
Ks. Dr DANIEL OLSZEWSKI, Seminarium Duchowne w Kielcach
Bp Doc. Dr hab. EDWARD OZOROWSKI, Akademia Teologii Katolickiej
Ks. Dr ANTONI PACIOREK, Seminarium Duchowne w Tarnowie
KRZYSZTOF PIĘTKA, Kraków
Ks. Mgr ANTONI PONIŃSKI, Włocławek
Ks. Dr hab. PIOTR PORĘBA, Katolicki Uniwersytet Lubelski
Ks. Mgr KAZIMIERZ RULKA, Seminarium Duchowne we Włocławku
Ks. Dr MIECZYSŁAW RUSIECKI, Kielce

Ks. Mgr FRANCISZEK SEMIK, Łask-Kolumna
Ks. Dr STEFAN SICZEK, Seminarium Duchowne w Sandomierzu
Ks. Mgr ZBIGNIEW SKROBICKI, Włocławek
Ks. Mgr ANTONI SKWARA, Seminarium Duchowne w Sandomierzu
Ks. Doc. Dr hab. FRANCISZEK STOPNIAK, Akademia Teologii Katolickiej
Ks. Dr JÓZEF SWASTEK, Wrocław
Ks. Prof. Dr hab. ADAM LUDWIK SZAFRAŃSKI, Katolicki Uniwersytet Lubelski
Ks. Prof. Dr hab. EDWARD SZTAFROWSKI, Akademia Teologii Katolickiej
Dr HALINA SZUMIŁ, Biblioteka Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego
Ks. Dr TADEUSZ ŚLIWA, Seminarium Duchowne w Przemyślu
Ks. Dr WIESŁAW WILK, Seminarium Duchowne w Sandomierzu
Ks. Dr MARIAN WOLNIEWICZ, Akademia Teologii Katolickiej
S. RUT WOSIEK, Zgromadzenie Franciszkanek Służebnic Krzyża
Bp Prof. Dr hab. WALENTY WÓJCIK, Sandomierz
Ks. Dr STANISŁAW WROCŁAWSKI, Sandomierz
Ks. Dr TOMASZ WRÓBEL, Kielce
Ks. Prof. Dr hab. HIERONIM EUG. WYCZAWSKI, Akademia Teologii Katolickiej
Ks. Mgr BERNARD ZAKRZEWSKI, Osielsko
Ks. Dr JANUSZ ZBUDNIEWEK ZP, Seminarium Duchowne OO. Paulinów w Krakowie
Ks. Dr MARIAN ZIMAŁEK, Seminarium Duchowne w Sandomierzu
Ks. Prof. Dr hab. ANDRZEJ ZUBERBIER, Akademia Teologii Katolickiej
Ks. Dr JAN ZWIĄZEK, Częstochowa

SKRÓTY

CZASOPISM, WYDAWNICTW CIĄGŁYCH I SERYJNYCH ORAZ CZĘŚCIEJ CYTOWANYCH OPRACOWAŃ

I	— Cyfra oznacza bibliografię podmiotową (twórczość teologów)
II	— Cyfra oznacza bibliografię przedmiotową
Acad. Eccl. Petrop.	— Academia Caesarea Romano-Catholica Ecclesiastica Petropolitana
Acta Ord. Fr. Min.	— Acta Ordinis Fratrum Minorum
Acta Univ. Wratisl.	— Acta Universitatis Wratislaviensis
AGAD	— Archiwum Główne Akt Dawnych w Warszawie
AJG	— Archiwum Jasnogórskie OO. Paulinów
Anal. Crac.	— Analecta Cracoviensia
Anal. Eccl.	— Analecta Ecclesiastica
Anal. Ord. Praed.	— Analecta Sacri Ordinis Fratrum Praedicatorum
Anal. OSBM	— Analecta Ordinis Sancti Basilii Magni
Annal. Congr. a Resurr.	— Annales Congregationis a Resurrectione D. N. Jesu Christi
Arch. Bibl. Muz.	— Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne
Arch. Archid. Gniezn.	— Archiwum Archidiecezji Gnieźnieńskiej
Arch. Archid. Pozn.	— Archiwum Archidiecezji Poznańskiej
Arch. Archid. Wrocł.	— Archiwum Archidiecezji Wrocławskiej
Arch. Diec. Częst.	— Archiwum Diecezji Częstochowskiej
Arch. Diec. Przem.	— Archiwum Diecezji Przemyskiej
Arch. Diec. Sand.	— Archiwum Diecezji Sandomierskiej
Arch. Diec. Tarn.	— Archiwum Diecezji Tarnowskiej
Arch. Diec. Włocł.	— Archiwum Diecezji Włocławskiej
Arch. do Dziej. Liter. Ośw.	— Archiwum do Dziejów Literatury i Oświaty w Polsce. T. 1: 1878 — T. 9: 1937
Arch. f. Kath. KRecht	— Archiv für Katholisches Kirchenrecht
Arch. Franc. Hist.	— Archiwum Franciscanum Historicum
Arch. Fr. Praed.	— Archivum Fratrum Praedicatorum
Arch. Hist. Filoz. Myśli Społ.	— Archiwum Historii Filozofii i Myśli Społecznej
Arch. Hist. S. J.	— Archivum Historicum Societatis Jesu
Arch. KUL	— Archiwum Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego
Arch. Ord. S. Pauli Er.	— Archivum Ordinis S. Pauli Primi Eremitae
Arch. Prow. Bern. Kr.	— Archiwum Prowincji OO. Bernardynów w Krakowie
Arch. Teol.	— Archiwum Teologiczne
Arch. Wat.	— Archiwum Watykańskie
ARSJ	— Archivum Romanum Societatis Jesu
ASk.	— Archiwum OO. Paulinów na Skałce w Krakowie
Aten. Kapł.	— Ateneum Kapłańskie
Aten. Wil.	— Ateneum Wileńskie
ATJKr.	— Archiwum Prowincji Małopolskiej Towarzystwa Jezusowego w Krakowie
Bibl. Czart.	— Biblioteka Czartoryskich w Krakowie
Bibl. Kazn.	— Biblioteka Kaznodziejska
Bibl. Ossol.	— Biblioteka im. Ossolińskich we Wrocławiu
Bibl. PAN Kr.	— Biblioteka Polskiej Akademii Nauk, Oddział w Krakowie
Bibl. Rodz.	— Biblioteka Rodzinna
Bibl. Sem. Duch.	— Biblioteka Seminarium Duchownego
Bies. Liter.	— Biesiada Literacka
Biul. Hist. Szt.	— Biuletyn Historii Sztuki
BN	— Biblioteka Narodowa
Collect. Theol.	— Collectanea Theologica

Colloq. Salutis — Colloquium Salutis. Wrocławskie Studia Teologiczne
Curr. — Currenda
Czas. Praw.-Hist. — Czasopismo Prawno-Historyczne
Częst. Stud. Teol. — Częstochowskie Studia Teologiczne
Dict. d'hist. et de géogr. eccl. — Dictionnaire d'Histoire et de Géographie ecclésiastique
Duszp. Pol. Zagr. — Duszpasterz Polski Zagranicą
Dwutyg. Diec. Wil. — Dwutygodnik Diecezji Wileńskiej
Dwutyg. Katech. — Dwutygodnik Katechetyczny
Dz. Chic. — Dziennik Chicagoski
Dz. Kuj. — Dziennik Kujawski
Dz. Liter. — Dziennik Literacki
Dz. Nar. — Dziennik Narodowy
Dz. Płoc. — Dziennik Płocki
Dz. Pozn. — Dziennik Poznański
Dz. Warsz. — Dziennik Warszawski
Dz. Wil. — Dziennik Wileński
Echa Płoc. Łomż. — Echa Płockie i Łomżyńskie
Echo Przem. — Echo Przemyskie
Echo Trzeciego Zakonu — Echo Trzeciego Zakonu św. O. Franciszka
Enc. katol. — Encyklopedia katolicka. T. 1 - 3. Lublin 1973 - 1979
Enc. kośc. — Encyklopedia kościelna. T. 1 - 32. Warszawa, Włocławek 1873 - 1933
Enc. powsz. (Orgel.) — Encyklopedia powszechna. Nakł. S. Orgelbranda. T. 1 - 28. Warszawa 1859 - 1868
Filoz. w Pol. Słown. — Filozofia w Polsce. Słownik pisarzy. Wrocław 1971
Gaz. Codz. — Gazeta Codzienna
Gaz. Katol. — Gazeta Katolicka
Gaz. Kiel. — Gazeta Kielecka
Gaz. Kośc. — Kazeta Kościelna
Gaz. Krak. — Gazeta Krakowska
Gaz. Kuj. — Gazeta Kujawska
Gaz. Lwow. — Gazeta Lwowska
Gaz. Nar. — Gazeta Narodowa (Lwów)
Głos Kapł. — Głos Kapłański
Głos Mazow. — Głos Mazowiecki
Gość Niedz. — Gość Niedzielny
Gwiazdka Ciesz. — Gwiazdka Cieszyńska
Hasło Katol. — Hasło Katolickie
Hist. nauki pol. — Historia nauki polskiej. T. 1 - 7. Pod red. B. Suchodolskiego. Wrocław 1970 - 1977
Kiel. Prz. Diec. — Kielecki Przegląd Diecezjalny
Kr. — Kraków
Kron. Diec. Kuj.-Kal. — Kronika Diecezji Kujawsko-Kaliskiej
Kron. Diec. Przem. — Kronika Diecezji Przemyskiej
Kron. Diec. Sand. — Kronika Diecezji Sandomierskiej
Kron. Diec. Włocł. — Kronika Diecezji Włocławskiej
Kronika M. Pozn. — Kronika Miasta Poznania
Kron. Rodz. — Kronika Rodzinna
Kur. Płoc. — Kurier Płocki
Kur. Pol. — Kurier Polski
Kur. Pozn. — Kurier Poznański
Kwart. Chyr. — Kwartalnik Chyrowski
Kwart. Filoz. — Kwartalnik Filozoficzny
Kwart. Hist. — Kwartalnik Historyczny
Kwart. Muzycz. — Kwartalnik Muzyczny
Kwart. Teol. — Kwartalnik Teologiczny
Kwart. Teol. Wil. — Kwartalnik Teologiczny Wileński
Lubl. — Lublin
Lw. — Lwów
Małop. Stud. Hist. — Małopolskie Studia Historyczne
MGG — Die Musik in Geschichte und Gegenwart T. 1 - 14. Basel, Kassel 1949 - 1968

Mies. Herald.	— Miesięcznik Heraldyczny
Mies. Katech. Wychow.	— Miesięcznik Katechetyczny i Wychowawczy
Mies. Kapł.	— Miesięcznik Kapłański
Mies. Kośc. (Unitas)	— Miesięcznik Kościelny (Unitas)
Mies. Past. Płoc.	— Miesięcznik Pasterski Płocki
Miłos. Chrześc.	— Miłosierdzie Chrześcijańskie
Misje Katol.	— Misje Katolickie
Muzyka Kośc.	— Muzyka Kościelna
Myst. Christi	— Mysterium Christi
Myśl Rekol.	— Myśl Rekolekcyjna
Nasza Przeszł.	— Nasza Przeszłość
Nasze Wiad.	— Nasze Wiadomości (Jezuici Kraków)
Notif. e Curia Crac.	— Notificationes e Curia Metropolitana Cracoviensi
Nowa Bibl. Kazn.	— Nowa Biblioteka Kaznodziejska
Odrodz. Refor.	— Odrodzenie i Reformacja w Polsce
Oręd. Diec. Chełmiń.	— Orędownik Diecezji Chełmińskiej
Orient. Christ. Per.	— Orientalia Christiana Periodica
P.	— Poznań
Pam. Kiel.	— Pamiętnik Kielecki
Pam. Liter.	— Pamiętnik Literacki
Pam. Lubel.	— Pamiętnik Lubelski
Pam. Sandom.	— Pamiętnik Sandomierski
Pam. Warsz.	— Pamiętnik Warszawski
Podr. enc. kośc.	— Podręczna encyklopedia kościelna. Red. Z. Chełmicki. T. 1 - 44. Warszawa 1904 - 1916
Podr. enc. muz. kośc.	— Podręczna encyklopedia muzyki kościelnej
Pol. Sacra	— Polonia Sacra
Pol. Prz. Tomist.	— Polski Przegląd Tomistyczny
Pol. słow. biogr.	— Polski słownik biograficzny. T. 1 - 25. Kraków-Wrocław 1935 - 1980
Posł. Serca Jez.	— Posłaniec Serca Jezusowego
Posł. Niedz.	— Posłaniec Niedzielny
Powśc. i Pr.	— Powściągliwość i Praca
Prz. Archeol.	— Przegląd Archeologiczny
Prz. Bibl.	— Przegląd Biblioteczny
Prz. Bibl.-Archeol.	— Przegląd Bibliograficzno-Archeologiczny
Prz. Biblij.	— Przegląd Biblijny
Prz. Chyr.	— Przegląd Chyrowski
Prz. Filoz.	— Przegląd Filozoficzny
Prz. Hist.	— Przegląd Historyczny
Prz. Hom.	— Przegląd Homiletyczny
Prz. Katech.	— Przegląd Katechetyczny
Prz. Katol.	— Przegląd Katolicki
Prz. Kośc.	— Przegląd Kościelny
Prz. Pol.	— Przegląd Polski
Prz. Powsz.	— Przegląd Powszechny
Prz. Teol.	— Przegląd Teologiczny
Prz. Wielkop.	— Przegląd Wielkopolski
Przew. Katol.	— Przewodnik Katolicki
Przew. Nauk. Liter.	— Przewodnik Naukowy i Literacki
Przyj. Ludu	— Przyjaciel Ludu
Refor. w Pol.	— Reformacja w Polsce
Rocz. Bibl.	— Roczniki Biblioteczne
Rocz. Dzieła św. Dziec.	— Roczniki Dzieła św. Dziecięctwa P. J.
Rocz. Filoz.	— Roczniki Filozoficzne
Rocz. Katol.	— Roczniki Katolickie
Rocz. Krak.	— Rocznik Krakowski
Rocz. Koleg. Pol.	— Rocznik Kolegium Polskiego w Rzymie
Rocz. Obydwóch Zgrom.	— Roczniki Obydwóch Zgromadzeń św. Wincentego à Paulo
Rocz. Orient.	— Rocznik Orientalistyczny
Rocz. Przem.	— Rocznik Przemyski
Rocz. Teol.-Kanon.	— Roczniki Teologiczno-Kanoniczne

Rocz. TN Tor.	— Roczniki Towarzystwa Naukowego w Toruniu
Rocz. Tow. Przyj. Nauk. Pozn.	— Rocznik Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Poznaniu
Rocz. Tow. Przyj. Nauk Śl.	— Rocznik Towarzystwa Przyjaciół Nauk na Śląsku
Rozpr. AU	— Rozprawy i Sprawozdania z Posiedzeń Akademii Umiejętności
Ruch Biblij.	— Ruch Biblijny i Liturgiczny
Ruch Charyt.	— Ruch Charytatywny
Ruch Chrześc.-Społ.	— Ruch Chrześcijańsko-Społeczny
Ruch Filoz.	— Ruch Filozoficzny
Ruch Katol.	— Ruch Katolicki
Ruch Teol.	— Ruch Teologiczny
Sacr. Pol. Mill.	— Sacrum Poloniae Millenium
Słow. prac. książki pol.	— Słownik pracowników książki polskiej. Warszawa-Łódź 1972
Słowo Kujaw.	— Słowo Kujawskie
Słowo Pol.	— Słowo Polskie
Słowo Pom.	— Słowo Pomorskie
Sod. Mar.	— Sodalis Marianus
Spraw. Komis. Hist. Szt. w Pol.	— Sprawozdania Komisji do Badania Historii Sztuki w Polsce
Spraw. z Czyn. Pos. PAU	— Sprawozdania z Czynności i Posiedzeń Polskiej Akademii Umiejętności
Spraw. z Czyn. Wyd. TN KUL	— Sprawozdania z Czynności Wydawniczej i Posiedzeń Naukowych Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego
Stud. Filoz.	— Studia Filozoficzne
Stud. Gnesn.	— Studia Gnesnensia
Stud. Hist.	— Studia Historyczne
Stud. Pelpl.	— Studia Pelplińskie
Stud. Philos. Christ.	— Studia Philosophiae Christianae
Stud. Płoc.	— Studia Płockie
Stud. Theol. Vars.	— Studia Theologica Varsaviensia
Stud. Warm.	— Studia Warmińskie
Szk. Chryst.	— Szkoła Chrystusowa
Śl. Stud. Hist.-Teol.	— Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne
Świt Seraf.	— Świt Seraficki
Theol.-Prakt. Qschr.	— Theologisch-Praktische Quartalschrift
Teol. Prakt.	— Teologia Praktyczna
Tyg. Katol.	— Tygodnik Katolicki
Tyg. Powsz.	— Tygodnik Powszechny
Vexil. Resur.	— Vexillum Resurrectionis
W.	— Warszawa
Wiad. Archidiec. Warsz.	— Wiadomości Archidiecezjalne Warszawskie
Wiad. Diec. Lub.	— Wiadomości Diecezji Lubelskiej
Wiad. Diec. Podl.	— Wiadomości Diecezji Podlaskiej
Wiad. Duszp.	— Wiadomości Duszpasterskie
Wiad. dla Duchow.	— Wiadomości dla Duchowieństwa
Wiad. Numizm.	— Wiadomości Numizmatyczne
Wiad. Past.	— Wiadomości Pasterskie
Wielkop. słow. biogr.	— Wielkopolski słownik biograficzny. Warszawa-Poznań 1981
Wil.	— Wilno
Wr.	— Wrocław
Współcz. Ambona	— Współczesna Ambona
Zap. TN Tor.	— Zapiski Towarzystwa Naukowego w Toruniu
Zar. Śl.	— Zaranie Śląskie
Zesz. Nauk. KUL	— Zeszyty Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego
Zesz. Nauk. UJ	— Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego
Ztschr. d. Westpr. Gesch.	— Zeitschrift der Westpreussischen Geschichte
Ztschr. f. Gesch. Schles.	— Zeitschrift für Geschichte Schlesiens
Ztschr. f. Kathol. Theol.	— Zeitschrift für Katholische Theologie
Życie Społ.-Katol.	— Życie Społeczno-Katolickie

Kaczmarczyk Józef Karol (1871-1951) profesor Uniw. Jagiellońskiego, biblista.

Urodził się 1 IX 1871 r. w Nowym Targu. Po studiach na Wydziale Teologicznym Uniw. Jagiellońskiego wyświęcony 1894 r., w 1899 r. doktoryzował się w Krakowie z teologii, po czym przebywał w Innsbrucku, Rzymie, Monachium i Wrocławiu kontynuując studia biblijne. Po habilitacji w 1903 r. prowadził w Krakowie wykłady z biblistyki jako docent, od 1910 r. jako profesor nadzwyczajny, a od 1917 r. jako profesor zwyczajny Wydziału Teologicznego UJ. Był czterokrotnie dziekanem tegoż wydziału. W czasie okupacji po powrocie z obozu brał czynny udział w tajnym nauczaniu studentów Wydziału Teologii UJ. Z prezenty uniwersyteckiej mianowany został kanonikiem kapitulnym w 1945 r. W 1948 r. przeszedł na emeryturę. Oprócz prac z zakresu Pisma św. zostawił po sobie, jako malarz, wiele obrazów religijnych. Zmarł w Krakowie 29 VI 1951 r.

I.

1. Ireneusz z Lugdunu a nasze ewangelie. Studium krytyczne. Kr. 1901 Druk. UJ pod zarz. J. Filipkowskiego 8° s. nlb. 2, 105, nlb. 1.

2. Jak dawne są nasze Ewangelie. *Prz. Kośc.* R. 4: 1903 s. 19-36, 95-102, 356-366; R. 5: 1904 s. 20-26, 267-283.

3. O zasłonach wielkopostnych w kościele. *Gaz. Kośc.* R. 15: 1907 s. 95-96.

4. „Vos estis sal terrae" Mt 5,13. *Gaz. Kośc.* R. 15: 1907 s. 297-299, 327-328, 348-349.

5. Rec.: A. SYSKI: De authentia loci qui in Evangelio secundum S. Joannem 7,53-8,11 legitur. Varsaviae 1905. *Prz. Powsz.* R. 24: 1907 t. 96 s. 262-265.

6. Religia katolicka a postęp. Kazanie wygłoszone na konkluzji uroczystości św. Jana Kantego w kościele św. Anny w Krakowie 1907 r. *Gaz. Kośc.* R. 16: 1908 s. 50-52, 62-65. — Toż w odb. Lw. 1908 Druk. J. Chęcińskiego 8° s. 16.

7. Roślina w służbie Bożej. *Gaz. Kośc.* R. 16: 1908 s. 367-369.

8. O moralności bez Boga. Kazanie wygłoszone na konkluzji uroczystości św. Jana Kantego w kościele św. Anny 1908 r. *Gaz. Kośc.* R. 16: 1908 s. 574-576, 586-588.

9. Zmartwychwstanie Jezusa Chrystusa według I Listu św. Pawła do Koryntian 15,3-8. *Gaz. Kośc.* R. 17: 1909 s. 50-51, 63-65, 78-79, 91-93. — Toż w odb. Lw. 1909 Druk. J. Chęcińskiego 8° s. 28.

10. Bóstwo Chrystusa istotą Ewangelii. Kr. 1910 Druk. Prawdy 8° s. 136, nlb. 2.

11. Bóstwo Chrystusa podstawową prawdą chrześcijańską. P. 1911 Druk. Św. Wojciecha 8° s. 107.

12. Kazanie o pracy chrześcijańskiej wygłoszone na konkluzji uroczystości św. Jana Kantego w Krakowie 1911 r. *Gaz. Kośc.* R. 19: 1911 s. 581-584.

13. Ewangelie. Studium krytyczne. Kr. 1915. Druk. Koziańskich 8° s. 341, nlb. 3.

14. Jezus Chrystus światłością świata. *Gaz. Kośc.* R. 29: 1922 s. 14-15.

15. Adwent. *Gaz. Kośc.* R. 29: 1922 s. 437-438. — Toż.: *Głos Nar.* R. 39: 1932 nr 319 s. 4.

16. Jezus Chrystus w obcowaniu z przyrodą i z ludźmi. *Gaz. Kośc.* R. 21: 1924 s. 65-66, 90-91, 102-107. — Toż w osob. odb. Lw. 1924 8° s. 19.

17. Rec.: J. SICKENBERGER: Kurzgefasste Einleitung in das Neue Testament. Freiburg i. B. 1925. *Prz. Teol.* R. 7: 1926 s. 82-84.

18. Religijność Kasprowicza. *Głos Nar.* R. 33: 1926 nr 178 s. 2.

19. Rec.: W. LOHN: Chrystus nauczający. Ustanowienie i skład urzędu nauczycielskiego. Kr. 1927. *Prz. Teol.* R. 9: 1928 s. 74-75.

20. Zmartwychwstanie Jezusa Chrystusa. Lw. 1929 8° s. 128.

21. Rec.: Listy św. Pawła Apostoła. Z greckiego przełożył ks. F. A. SYMON abp.

Wstępy i objaśnienia ks. J. KORZONKIEWICZ. Kr. 1929 *Głos. Nar.* R. 36: 1929 nr 78 s. 4.

22. Nierozerwalność małżeństwa a tekst Ewangelii św. Mateusza. *Gaz. Kośc.* R. 37: 1930 s. 265-266.

23. Rzeź niewiniątek w pojęciach starożytnych. *Głos. Nar.* R. 37: 1930 nr 346 s. 3.

24. Chrystus Nauczyciel. *Głos Nar.* R. 38: 1931 nr 74 s. 4.

25. Grób Zbawiciela. *Głos Nar.* R. 38: 1931 nr 90 s. 4; nr 91 s. 4.

26. Hołd Magów. *Głos Nar.* R. 38: 1931 nr 347 s. 8; nr 348 s. 3. — Toż w odb. Kraków 1932 Druk. Głosu Narodu 8° s. 14.

27. Kaźń Krzyża u starożytnych. Krzyż Zbawiciela. *Głos Nar.* R. 38: 1931 nr 82 s. 4; 83 s. 4; nr 84 s. 4. — Toż w odb. Kr. 1931 Druk. Głosu Nar. 8° s. 16.

28. Betlejem. *Głos Nar.* R. 39: 1932 nr 349 s. 15.

29. Męka Jezusa Chrystusa podług czterech Ewangelii. Kr. 1932 Druk. Głosu Nar. 8° s. X, 210.

30. Rec.: J. S. PIETRZAK: Życie S. Nimfy Suchońskiej kanoniczki Ducha Świętego de Saxia. Kr. 1931. *Głos Nar.* R. 39: 1932 nr 24 s. 4.

31. Śp. Eugenjusz Śmidowicz. *Głos Nar.* R. 39: 1932 nr 343 s. 5.

32. Z powodu zbrodni przy ulicy Pańskiej. *Głos Nar.* R. 40: 1933 nr 268 s. 4; nr 269 s. 4.

33. Cud Zmartwychwstania. *Głos Nar.* R. 41: 1934 nr 88 s. 4.

34. Nowy Rok i „szczęście". *Głos Nar.* R. 41: 1934 nr 355 s. 4.

35. Uniwersalizm Ewangelii i nacjonalizm św. Pawła. W: *Nasza Myśl Teologiczna.* T. 2. Pamiętnik II Zjazdu Naukowego w Warszawie w sierpniu 1933 W. 1935 s. 105-114. — Toż w odb. W. 1935 s. 11.

36. Charakter Jezusa Chrystusa. Kr. 1935 Druk. Prz. Powsz. 8° s. 179, nlb. 2.

37. Kościół. Ewangelia. Rasizm. *Gaz. Kośc.* R. 45: 1938 s. 530-532.

38. Wykład Modlitwy Pańskiej. Kr. 1938 Wyd. Apost. Modl. 8° s. 109, nlb. 2.

39. Uczniowie Chrystusa. *Przew. Społ.* R. 20: 1939 s. 145-151.

40. Małżeństwo chrześcijańskie w świetle nauki o Mistycznym Ciele Chrystusa. *Homo Dei.* R. 16: 1947 s. 171-174.

41. Życie i działalność Jezusa Chrystusa w świetle czterech Ewangelii. Kr. 1949 Druk. Przem. 8° s. 431.

42. Przedmiot najwyższego szczęścia. Rkps. Arch. UJ s. 59.

43. Hermeneutica Sacra. Praelectiones Academicae. Cracovia 1911 s. nlb. 1, 233.

44. Z Chrystusem cierpiącym. Rozważania o męce Jezusa Chrystusa. Kr. 1946. Rkps. s. 387. Arch. Kap. Kat. Krak. Sygn. Sp. 18.

45. Komentarz do listu św. Jakuba. Rkps.

46. Listy Apostolskie. Rkps. s. 350.

47. Wytłumaczenie Ewangelii św. Mateusza. Kr. s. nlb. 2, 127.

48. Życie i działalność św. Pawła na tle jego listów. Rkps. s. 600.

II.

ZIELIŃSKI J.: Kaczmarczyk Józef Karol. W: *Pol. słow. biogr.* T. 11 s. 382-383, tamże literatura. — Nadto: Synodus Dioecesana Cracoviensis Anno 1923 celebrata. Kr. 1923 s. 10; PRZYBYSZEWSKI B.: Dzieje Kościoła Krakowa w czasie okupacji 1939-1945. Nadb. *Rocz. Krak.* R. 31: 1948 s. 116; WYCZAWSKI H.: Kronika Wydziału Teologicznego UJ za lata akademickie 1945 1952/3. *Polonia Sacra* R. 6: 1953/4 z. 1 s. 81; z. 2-4 s. 173; LEWICKI K.: Wykaz promowanych na Wydziale Teologicznym UJ w latach 1796-1939. *Nasza Przeszł.* t. 7: 1958 s. 310-318; BARTEL W.: Wydział Teologiczny UJ na przełomie dwóch wieków (od 2 p. XIX w. do końca I wojny światowej). *Anal. Crac.* R. 1: 1969 s. 409, 419, 420, 424; KOŁODZIEJCZYK M. ks.: Profesorowie i wykładowcy Częstochowskiego Seminarium Duchownego w Krakowie. *Częst. Studia Teol.* R. 2: 1974 s. 173-180; PERKOWSKA M.: Kształtowanie się zespołu naukowego Uniwersytetu Jagiellońskiego 1860-1920. Wr. 1975 s. 79, 109.

Ks. Michał Jagosz

Kaczmarek Czesław, krypt.: C. K. (1895-1963), biskup kielecki, popularyzator teologii, redaktor.

Urodził się 16 IV 1895 r. we wsi Lisewo Małe koło Sierpca, jako syn Józefa i Franciszki Rogozinskich. Po ukończeniu miejscowej szkoły elementarnej kształcił się w Seminarium Nauczycielskim w Wymyślinie, które ukończył w 1914 r. W 1916 r. wstąpił do Liceum Diecezjalnego w Płocku a w 1917 r. do Wyższego Seminarium Duchownego. Święcenia kapłańskie przyjął 20 VIII 1922 r. w Nasielsku. W tymże roku został wysłany na dalsze studia do Lille, które ukończył otrzymując 6 XII 1927

doktorat z teologii. Uczęszczał także na wykłady socjologii w paryskiej Sorbonie. Będąc za granicą prowadził pracę duszpasterską wśród Polonii w Bruey les Mines. W 1929 r. po powrocie do kraju objął stanowisko sekretarza generalnego Związku Młodzieży Męskiej. W 1932 r. został mianowany dyrektorem Diecezjalnego instytutu Akcji Katolickiej. Na tym odcinku ujawnił duże zdolności organizacyjne podbudowane wiedzą z socjologii katolickiej. Był redaktorem pisma „Myśl i Czyn" oraz „Hasło katolickie". W 1934 r. został szambelanem papieskim. Mianowany 24 V 1938 r. biskupem kieleckim przyjął sakrę 4 IX 1938 r. w katedrze kieleckiej z rąk abpa F. Cortesi nuncjusza apostolskiego w Warszawie. W okresie okupacji organizował pomoc dla prześladowanych Polaków. W seminarium kieleckim znalazło w tym czasie schronienie wielu kleryków z diecezji wcielonych do Rzeszy. Aresztowany 20 I 1951 r. pod zarzutem współpracy z władzami okupacyjnymi i wrogiej w stosunku do Polski Ludowej działalności skazany został 22 IX 1953 r. na 12 lat więzienia. Decyzją Sądu Najwyższego rehabilitowany wrócił 6 X 1956 r. do pracy w diecezji. W 1958 r. przeprowadził II synod diecezji kieleckiej. Zmarł w Kielcach 4 VIII 1963 r. Pochowany został w krypcie bazyliki katedralnej kieleckiej.

I.

1. L'Emigration polonaise en France après la guerre. Paris 1928 Berger-Levrault 8° s. XII, 512.
2. Związek męski, jego rozwój pracy na przyszłość. *Mies. Past. Płoc.* R. 24: 1928 s. 333-335.
3. Podstawy i organizacja Akcji Katolickiej. Płock 1930 Druk. Braci Detrychów 16° s. 88.
4. Ratujmy młodzież pozaszkolną. *Życie Społ.-Katol.* R. 1: 1930 nr 8 s. 2-3.
5. Kuźnia Akcji Katolickiej. *Hasło Katol.* R. 2: 1932 nr 4 s. 37-38.
6. Odnówmy broń. *Mies. Past. Płoc.* R. 28: 1933 nr 1 s. 20-22.
7. Droga życia. *Hasło Katol.* R. 3: 1933 nr 47 s. 557.
8. Co nas zjednoczy? *Głos Mazow.* R. 1: 1933 nr 21 s. 1.
9. Duch miłosierdzia chrześcijańskiego. *Głos Mazow.* R. 1: 1933 nr 262 s. 2; nr 267 s. 2.
10. Odrodzenie warunkiem pokoju. *Głos Mazow.* R. 1: 1933 nr 292 s. 2.
11. Miłością Chrystusa pobudzeni. *Głos Mazow.* R. 2: 1934 nr 10 s. 3.
12. Papież pokoju. *Głos Mazow.* R. 2: 1934 nr 16 s. 3.
13. Mamy wielkiego papieża. *Głos Mazow.* R. 2: 1934 nr 22 s. 3.
14. Droga życia. *Głos Mazow.* R. 2: 1934 nr 27 s. 1.
15. Harcerski zlot. *Głos Mazow.* R. 2: 1934 nr 114 s. 3.
16. Odezwa do druchów S. M. P. diecezji płockiej. *Głos Mazow.* R. 2: 1934 nr 124 s. 3.
17. Publiczny hołd Panu. *Głos Mazow.* R. 2: 1934 nr 144 s. 3.
18. Społeczny charakter duszpasterstwa polskiego za granicą. *Głos Mazow.* R. 2: 1934 nr 183-189 s. 2.
19. Trzeba, aby On królował. *Głos Mazow.* R. 2: 1934 nr 248 s. 3.
20. Wielki Papież. *Hasło Katol.* R. 4: 1934 nr 6 s. 67.
21. Na zjazd. *Hasło Katol.* R. 4: 1934 nr 22 s. 254.
22. Do młodzieży S. M. P. *Hasło Katol.* R. 4: 1934 nr 23 s. 266.
23. Pójdźmy adorować Pana. *Hasło Katol.* R. 4: 1934 nr 25 s. 292.
24. Niech pokłonią się sztandary. *Hasło Katol.* R. 4: 1934 nr 42 s. 511.
25. Pod Jego sztandarem. *Hasło Katol.* R. 4: 1934 nr 46 s. 549.
26. „Ecol laique". *Głos Mazow.* R. 3: 1935 nr 17 s. 3.
27. Szkoła wyznaniowa. *Głos Mazow.* R. 3: 1935 nr 28 s. 3; nr 31 s. 2.
28. Kwestja koedukacji w szkołach miejskich w Polsce. *Głos Mazow.* R. 3: 1935 nr 46 s. 2.
29. Na doroczne święto Akcji Katolickiej. *Głos Mazow.* R. 3: 1935 nr 249 s. 3.
30. Hasło Akcji Katolickiej. *Mies. Past. Płoc.* R. 31: 1936 s. 559-562.
31. „Pax Christi in regno Christi". Na 14-tą rocznicę koronacji Piusa XI. *Głos Mazow.* R. 4: 1936 nr 35 s. 3.
32. W obrębie ogniska rodzinnego przygotowują się losy państw. *Głos Mazow.* R. 4: 1936 nr 120 s. 4.
33. Chrystus życiem duszy. *Głos Mazow.* R. 4: 1936 nr 150 s. 3.

34. Chrystusowi Królowi i jego słudze. *Głos Mazow.* R. 4: 1936 nr 248 s. 1.
35. Inteligencja katolicka w Polsce i jej organizacja. *Ruch Katol.* R. 6: 1936 s. 554-565.
36. Problem inteligencji katolickiej w Polsce. Artykuł dyskusyjny. *Ruch Katol.* R. 6: 1936 s. 169-179.
37. Młoda Polska. *Głos Mazow.* R. 4: 1936 nr 266 s. 5.
38. Mur płaczu... *Głos Mazow.* R. 4: 1936 nr 269 s. 1.
39. O ducha Chrystusowego w szkole i wychowaniu. *Głos Mazow.* R. 4: 1936 nr 271 s. 1.
40. Wielki obowiązek sumienia. *Głos Mazow.* R. 4: 1936 nr 272 s. 1.
41. Stoimy na straży prawa. *Głos Mazow.* R. 4: 1936 nr 274 s. 1.
42. Gasiciele ducha. *Głos Mazow.* R. 4: 1936 nr 278 s. 1.
43. Zapadają wyroki. *Głos Mazow.* R. 4: 1936 nr 284 s. 1.
44. Spuścizna. *Głos Mazow.* R. 4: 1936 nr 289 s. 1.
45. Wykonawcy. *Głos Mazow.* R. 4: 1936 nr 295 s. 1.
46. Chrystus życiem mej duszy. W: *Pamiętnik kongresu eucharystycznego w Pułtusku. Płock* 1936 s. 19-22.
47. Wesoły nam dziś dzień nastał. *Głos Mazow.* R. 5: 1937 nr 72 s. 3.
48. Walka dusz wre. *Głos Mazow.* R. 5: 1937 nr 252 s. 4.
49. Zadania asystentów kościelnych. *Mies. Past. Płoc.* R. 33: 1938 s. 45-46.
50. Adoracja Przenajświętszego Sakramentu. *Mies. Past. Płoc.* R. 33: 1938 nr 1 s. 46-47.
51. Kapłani „solą" i „światłością" Akcji Katolickiej. *Mies. Past. Płoc.* R. 33: 1938 s. 120-122.
52. Adoracja miesięczna. *Mies. Past. Płoc.* R. 33: 1938 nr 2/3 s. 122-123.
53. O program Akcji Katolickiej na terenie młodorobotniczym. *Ruch Katol.* R. 9: 1939 s. 3-12.
54. Miłujmy swoją parafię. Kielce 1939 Druk. Jedność 16° s. 31.
55. Wychowanie religijne a dom rodzinny. Kielce 1941 Druk. Diecezjalna 8° s. 64.
56. Najprzedniejsza cnota chrześcijańska. *Caritas.* R. 2: 1946 nr 4 s. 2-4.
57. Nadprzyrodzone życie duszy w Chrystusie i w Kościele. Kielce 1947 Druk. Jedność 16° s. 132.
58. Podstawy życia religijnego. Kielce 1947 Druk. Jedność 16° s. 142.

II.

ŁOZA S.: Czy wiesz kto to jest? W. 1938 s. 311. Uroczystości konsekracyjne JE ks. biskupa Cz. Kaczmarka. *Głos Mazow.* R. 6: 1938 nr 203 s. 3; GRABOWSKI S.: Ks. prałat dr Czesław Kaczmarek biskupem kieleckim. *Sursum Corda.* R. 13: 1938 nr 1/2 s. 6-8; Ks. biskup nominat Czesław Kaczmarek. *Mies. Past. Płoc.* R. 33: 1938 s. 265-266; Uroczystości konsekracyjne oraz ingres biskupa kieleckiego. *Mies. Past. Płoc.* R. 33: 1938 s. 431-433; Ks. prałat dr Czesław Kaczmarek biskupem kieleckim. *Hasło Katol.* R. 8: 1938 s. 334; SZUBA Z.: Biskupi polscy z lat 1918-1944. W: *Materiały i studia.* Pod red. F. Stopniaka z. 5 s. 314; ŚWIDERSKI L.: Oglądały oczy moje. W. 1963 s. 360; TENŻE: Z owoców ich poznacie je. W. 1965 s. 280; TENŻE: Odmieni się jako orłowa młodość twoja. W. 1968 s. 289.

Ks. Michał Grzybowski

Kaczorowski Henryk, krypt.: Ks. H. K. (1888-1942), prałat papieski, moralista, redaktor.

Urodził się 10 VII 1888 r. jako najstarszy syn Andrzeja i Julii z Wapińskich w Bierzwiennej, pow. kolskiego. Nauki w zakresie szkoły podstawowej pobierał najpierw prywatnie, a potem w Szkole Powszechnej w Kłodawie. Do Gimnazjum uczęszczał w Kaliszu. Bojkot szkoły zaborczej w r. 1905 przerwał mu naukę. Podjął wtedy pracę jako nauczyciel. W 1908 r. wstąpił do Seminarium Duchownego we Włocławku i zdobywał tu wykształcenie filozoficzno-teologiczne, które od 1913 r. miał kontynuować w Akademii Duchownej w Petersburgu. Tamże bp Jan Cieplak wyświęcił go na kapłana 13 VI 1914 r. Wybuch I wojny światowej zaskoczył go w Kaliszu, a front niemiecko-rosyjski zamknął mu drogę do Petersburga. Z konieczności spełniał różne funkcje duszpasterskie aż do r. 1918, kiedy to udał się do Lublina w celu ukończenia studiów teologicznych. Tam w marcu 1922 r. jako pierwszy w dziejach Uniwersytetu Lubelskiego (Katolickiego) zdobył doktorat z teologii.

Po przyjeździe do Włocławka został mianowany prefektem w Gimnazjum żeńskim J. Steinbokówny i męskim im. Jana Długosza. W tymże roku objął wykłady z teologii moralnej ogólnej w Wyższym Seminarium Duchownym, a w r. 1926 przejął także wykłady z teologii moralnej szczegółowej. W latach 1928-1939 był rektorem Włocławskiego Seminarium Duchownego. Poza tym pełnił funkcje: w l. 1923-1925 dyrektora Liceum im. Piusa X, redaktora „Ateneum Kapłańskiego" (1925-1928), sędziego prosynodalnego oraz cenzora ksiąg religijnych. W uznaniu zasług dla diecezji został obdarzony godnością kanonika kapituły katedralnej (1930) i prałata domowego papieża (1939).

Aresztowany 7 XI 1939 r., poprzez różne więzienia i obozy dotarł w 1940 r. do Dachau. 6 V 1942 r. został wywieziony na śmierć przez zagazowanie.

Kaczorowski już od dzieciństwa interesował się książkami i skrzętnie je gromadził (w chwili wybuchu wojny w 1939 r. miał już ok. 1500 tomów), tworząc sobie w ten sposób niezbędny warsztat naukowy. Wiedzę swą poszerzał przez samokształcenie i liczne zagraniczne podróże naukowe. Chociaż nie był naukowcem, raczej wychowawcą, rozumiał dobrze potrzeby nauki. Czuwał nad poziomem studiów seminaryjnych, starał się o odpowiednie urządzenie biblioteki seminaryjnej jako warsztatu pracy naukowej. Zbierał materiały do rozprawy na temat etyki zawodowej. Zebrane materiały zaginęły jednak w czasie wojny.

I.

1. Co to jest poradnictwo zawodowe? *Aten. Kapł.* R. 12: 1926 t. 18 s. 85-91.

2. Gdzie można znaleźć wykaz książek, nadających się do biblioteki religijnej dla inteligencji? *Aten. Kapł.* R. 12: 1926 t. 17 s. 92-93.

3. Na rok jubileuszowy w Polsce. *Aten. Kapł.* R. 12: 1926 t. 17 s. 67-69.

4. Rec.: E. GIELNIEWSKI: Etyka katolicka. Kielce 1926. *Aten. Kapł.* R. 12: 1926 t. 18 s. 99-100.

5. Rec.: PICHENOT: L'Evangile de l'Eucharistie. Conferences. Paris 1925. *Aten. Kapł.* R. 12: 1926 t. 18 s. 331-332.

6. Rec.: Wiadomości Towarzystwa Uniwersytetu Lubelskiego. Z. 1/3. Lubl. 1926. *Aten. Kapł.* R. 12: 1926 t. 18 s. 104.

7. Śp. kardynał Dezyderiusz Mercier, prymas Belgii. *Aten. Kapł.* R. 12: 1926. t. 17 s. 407-411.

8. Św. Stanisław Kostka a nasze zadania wychowawcze. *Aten. Kapł.* R. 12: 1926 t. 18 s. 487-496.

9. Ze zjazdów dzielnicowych i diecezjalnych w Poznaniu, Krakowie i Kielcach. *Aten. Kapł.* R. 12: 1926 t. 18 s. 520-523.

10. Zjazd katolicki w Warszawie. *Aten. Kapł.* R. 12: 1926 t. 18 s. 180-189.

11. O praktyki religijne młodzieży szkolnej. *Aten. Kapł.* R. 13: 1927 t. 20 s. 470-480.

12. Rec.: S. GRZĘDA: Co wzgórę jest miłujcie. P. 1927. *Aten. Kapł.* R. 13: 1927 t. 20 s. 320.

13. Rec.: P. W. KEPPLER: Szkoła cierpienia. Wyd. 2. Wil. 1926; M. DUPORTAL: De la souffrance. Paris 1927; J. VERNHES: Amour et souffrance. Paris 1926. *Aten. Kapł.* R. 13: 1927 t. 19 s. 299-301.

14. Rec.: St. K.: Maria Teresa hr. Ledóchowska. Rzym 1925. *Aten. Kapł.* R. 13: 1927 t. 20 s. 321.

15. Rec.: W. WICHER: X. Szymon Makowski, teolog moralista polski z XVII w. Kielce 1926. *Aten. Kapł.* R. 13: 1927 t. 20 s. 89-91.

16. Rec.: J. WINKOWSKI: Praktyczny podręcznik duszpasterstwa w szkole średniej. Zakopane 1927. *Aten. Kapł.* R. 13: 1927 t. 20 s. 426-427.

17. Rec.: J. WORONIECKI: Pełnia modlitwy. Ser. 1. P. [1927]. *Aten. Kapł.* R. 13: 1927 t. 20 s. 316-317.

18. Rec.: C. ZYBERKÓWNA PLATER: Na progu małżeństwa. Wyd. 2. P. 1926; TAŻ: Kobieta ogniskiem w rodzinie. Wyd. 3. P. 1925. *Aten. Kapł.* R. 13: 1927 t. 19 s. 92-95.

19. Walka z niemoralną modą. *Aten. Kapł.* R. 13: 1927 t. 20 s. 81-85. — Toż. *Kron. Diec. Włocł.* R. 21: 1927 s. 228-233.

20. Pierwszy zjazd naukowy Polskiego Towarzystwa Teologicznego we Lwowie. *Aten. Kapł.* R. 14: 1928 t. 21 s. 382-385.

21. Rec.: S. CHORZEMSKI: Zdrowi chorzy. P. 1927. *Aten. Kapł.* R. 14: 1928 t. 21 s. 197-198.

22. Rec.: J. GUTSCHE: Na drogę akade-

mickiego życia. P. [1927]. *Aten. Kapł.* R. 14: 1928 t. 21 s. 415.

23. Rec.: A. KRZESIŃSKI: Niezwykłe dzieje Teresy Neumann z Konnersreuth. W. 1927. *Aten. Kapł.* R. 14: 1928 t. 21 s. 98-99.

24. Rec.: O. M. LEKEUX: Płomień ofiarny (Maggy Lekeux). P. [1927]. *Aten. Kapł.* R. 14: 1928 t. 21 s. 307-308.

25. Rec.: J. PERINELLE: L'attritio d'après saint Thomas d'Aquin. Kain 1927. *Aten. Kapł.* R. 14: 1928 t. 21 s. 404-406.

26. Rec.: D. PRUMMER: Manuale theologiae moralis secundum principia s. Thomae Aquinatis. T. 1. Ed. 4 et 5. Friburgi 1928. *Aten. Kapł.* R. 14: 1928 t. 22 s. 93-94.

27. Rec.: Przewodnik po literaturze religijnej i pokrewnych dziedzinach filozofii i nauk społecznych. P. 1927. *Aten. Kapł.* R. 14: 1928 t. 21 s. 93-94.

28. Rec.: W. S. TARCZYŃSKI, J. RUTKOWSKI: Konserwacja cudownego Matki Bożej Częstochowskiej 1925-1926. Częstochowa 1927. *Aten. Kapł.* R. 14: 1928 t. 21 s. 515-516.

29. Rec.: W. ZALESKI: Prostytucja powojenna w Warszawie. W. 1927. *Aten. Kapł.* R. 14: 1928 t. 21 s. 306-307.

30. Śp. ks. rektor Piotr Czapla. *Aten. Kapł.* R. 14: 1928 t. 21: s. 490-491.

31. O miłości Kościoła i Ojca św. *Aten. Kapł.* R. 15: 1929 t. 23 s. 139-148.

32. Rec.: Actes de SS. Pie XI. Paris 1927. *Aten. Kapł.* R. 15: 1929 t. 23 s. 205.

33. Rec.: A. BOROWSKI: O sumieniu. Włocławek 1928. *Aten. Kapł.* R. 15: 1929 t. 23 s. 309-310.

34. Rec.: J. CIEMNIEWSKI: Poznanie i kształcenie charakteru. P. 1927. *Aten. Kapł.* R. 15: 1929 t. 24 s. 529-531.

35. Rec.: La pieté envers l'Eglise, La vie spirituelle. T. 18 nr 1. 1928. *Aten. Kapł.* R. 15: 1929 t. 23 s. 205.

36. Rec.: Matka chrześcijańska. Przewodnik dla Arcybractwa Matek Chrześcijańskich. Wyd. 7. P. [1929]. *Aten. Kapł.* R. 15: 1929 t. 24 s. 429.

37. Rec.: *Rocznik diecezji sandomierskiej na rok 1929.* Radom 1929. *Aten. Kapł.* R. 15: 1929 t. 24 s. 429.

38. Rec.: J. SCHURHAMMER: Święty Franciszek Ksawery, apostoł Indii i Japonii. Kr. [1929]. *Aten. Kapł.* R. 15: 1929 t. 24 s. 533.

39. Rec.: H. SCHILGEN: O czystości młodzieży. Kr. 1928. *Aten. Kapł.* R. 16: 1930 t. 26 s. 525-526.

40. Rec.: F. TROCHU: L'âme du curé d'Ars. Paris 1928. *Aten. Kapł.* R. 16: 1930 t. 25 s. 516-517.

41. Stan nauczania teologii moralnej w naszych seminariach duchownych. (Na podstawie kwestionariusza. Streszczenie). W: *Pamiętnik szóstego zjazdu* [Związku Zakładów Teologicznych w Polsce] *w Poznaniu.* Kielce 1931 s. 223-228.

42. Rec.: C. COLLI-LANZI: Theologia moralis universa. T. 1-4. Taurini 1926-1928. *Aten. Kapł.* R. 17: 1931 t. 27 s. 198-199.

43. Rec.: W. SZMYD: Odpusty. Kr. 1930. *Aten. Kapł.* R. 17: 1931 t. 27 s. 409-410.

44. Rec.: I. MARKOWSKI: Sonety brdowskie. Włocławek 1930. *Aten. Kapł.* R. 18: 1932 t. 29 s. 102.

45. Rec.: H. SPALDING: Etyka w zawodzie pielęgniarki. P. [1930]; L. BURGER: 40 lat w służbie bociana. Katowice 1931. *Aten. Kapł.* R. 18: 1932 t. 30 s. 96-97.

46. Duszpasterz i spowiednik wobec praktyki neomaltuzjanizmu. *Aten. Kapł.* R. 19: 1933 t. 31 s. 277-283.

47. [Dwudziestopięciolecie] 25-lecie Liceum im. Piusa X we Włocławku. *Kron. Diec. Włoc.* R. 27: 1933 s. 302-308.

48. Rec.: J. ROGIŃSKI: Rady dla nowożeńców. Łomża 1927. *Aten. Kapł.* R. 19: 1933 t. 31 s. 208.

49. Sprawa seminariów mniejszych w związku z reorganizacją szkół średnich w Polsce. W: *Pamiętnik siódmego zjazdu* [Związku Zakładów Teologicznych w Polsce] *w Wilnie.* Wil. 1934 s. 28-36.

50. Zawód. W: *Enc. kośc.* T. 33 s. 137-139.

51. Zdziłowiecki Stanisław Kazimierz. W: *Enc. kośc.* T. 33 s. 149-154.

52. Duszpasterz i spowiednik. *Kron. Diec. Włoc.* R. 28: 1934 s. 93-99.

53. Dzieło Pawła Bureau „Rozprzężenie obyczajów" i jego aktualność w Polsce. *Aten. Kapł.* R. 20: 1934 t. 33 s. 403-408.

54. Rec.: G. JOANNÈS: Le Cardinal Mercier. Paris 1931. *Aten. Kapł.* R. 20: 1934 t. 33 s. 310-311.

55. Rec.: S. PODOLEŃSKI: O życie nienarodzonych. Kr. 1933. *Aten. Kapł.* R. 20: 1934 t. 33 s. 308.

56. Wakacje alumna. Włocławek 1934 Księg. Powszechna 16° s. 48, nlb. 1.

57. O kazuistyce moralno-prawnej. *Aten. Kapł.* R. 21: 1935 t. 36 s. 193-195.

58. Rec.: B. H. MERKELBACH: Summa theologiae moralis. T. 1-3. Parisiis 1931-1933. *Aten. Kapł.* R. 21: 1935 t. 36 s. 101-104.

59. Przestępczość w Polsce w latach 1924-1933. *Aten. Kapł.* R. 22: 1936 t. 37 s. 48-55.

60. Rec.: E. DUPLESSY: Cours supérieur de la Religion. T. 6. Paris [1935]. *Aten. Kapł.* R. 22: 1936 t. 37 s. 415-416.

61. Rec.: GABRIEL DE VERCENO: Institutiones theologiae moralis ad normam iuris canonici. Vol. 2. Taurini 1935. *Aten. Kapł.* R. 22: 1936 t. 37 s. 203.

62. Rec.: M. KLEPACZ: Wartości ży-

ciowe religii. Kielce 1936. *Aten. Kapł.* R. 22: 1936 t. 38 s. 540.

63. Rec.: A. *NIEDERMAYER: Zadania lekarza katolika. P. 1935. *Aten. Kapł.* R. 22: 1936 t. 38 s. 109-110.

64. Rec.: Z. NOWAKOWSKI: Rubikon. W. 1935. *Aten. Kapł.* R. 22: 1936 t. 38 s. 430-431.

65. Miejsce Akcji Katolickiej w nauczaniu teologii moralnej. (Streszczenie). W: *Pamiętnik ósmego zjazdu* [Związku Zakładów Teologicznych w Polsce] *w Częstochowie*. Kr. 1937 s. 115-117.

66. Rec.: L. ANDRZEJEWSKI: De virtute misericordiae. Sieradz 1937; J. ŁAPOT: De eleemosyna. Kielce 1933. *Aten. Kapł.* R. 23: 1937 t. 40 s. 532.

67. Rec.: A. BERTRAM: Charyzmaty duszy i pracy kapłańskiej. P. 1931. *Aten. Kapł.* R. 23: 1937 t. 39 s. 201-203.

68. Rec.: F. TER HAAR: Casus conscientiae de praecipuis huius aetatis peccandi occasionibus. Taurini 1934. *Aten. Kapł.* R. 23: 1937 t. 39 s. 518-519.

69. Ślubowania jasnogórskie. *Aten. Kapł.* R. 23: 1937 t. 40 s. 194-201.

70. Celowość społeczna czystości. *Aten. Kapł.* R. 24: 1938 t. 41 s. 105-114.

71. Rec.: S. JANOSZKA: Wielki tercjarz. Moje wspomnienia o Jacku Malczewskim. P. b.r. *Aten. Kapł.* R. 24: 1938 t. 41 s. 205-206.

72. [Trzydziesty czwarty] XXXIV Międzynarodowy Kongres Eucharystyczny w Budapeszcie 25-30 V. *Aten. Kapł.* R. 25/31: 1938 t. 42 s. 78-82.

73. Rec.: J. BOCHENEK: Pójdź za mną. Życie w seminarium duchownym. Kr. 1937. *Aten. Kapł.* R. 25/31: 1939 t. 43 s. 512-513.

74. Rec.: GABRIEL DE VERANO: Institutiones theologiae moralis ad normam iuris canonici. Vol. 3. Torino 1937. *Aten. Kapł.* R. 25/31: 1939 t. 43 s. 309-310.

75. Rec.: A. POSZWA: Eugenika w Polsce. Płock 1938. *Aten. Kapł.* R. 31: 1939 t. 44 s. 93-94.

II.

ZIELIŃSKI J.: Kaczorowski Henryk. W: *Pol. słow. biogr.* T. 11 s. 388; BISKUPSKI S.: Księża polscy w niemieckich obozach koncentracyjnych. London 1946 s. 56; TENŻE: Pamięci zmarłych. *Kron. Diec. Włoc.* R. 41: 1947 s. 105, 106; LIBROWSKI S.: Ofiary zbrodni niemieckiej spośród duchowieństwa diecezji włocławskiej 1939-1945. Włocławek 1947 s. 53-59; BISKUPSKI S.: Straty polskiej nauki teologicznej podczas wojny. Środowisko włocławskie. *Aten. Kapł.* R. 40: 1948 t. 48 s. 507-508; KORSZYŃSKI F.: Jasne promienie w Dachau. P. 1957 s. 166-171, 178, 180; DUDEK W.: Teologiczno-naukowy dorobek Włocławskiego Seminarium Duchownego. *Aten. Kapł.* R. 61: 1969 t. 72 s. 290; JACEWICZ W., WOŚ J.: Martyrologium polskiego duchowieństwa rzymskokatolickiego... Z. 4. W. 1978 s. 462; LIBROWSKI S.: Materiały do dziejów diecezji włocławskiej czasu wojny 1939-1945. Ser. 1 — ogólna. *Arch. Bibl. Muz.* T. 38: 1979 s. 262; Schem. diec. włoc. 1910-1939. — OLEJARZ S.: Ks. dr Henryk Kaczorowski jako teolog moralista. Włocławek 1963. Mszps — Bibl. Sem. Włocł.

Ks. Kazimierz Rulka

Kaczorowski Stefan (1903-1941), redaktor, pastoralista.

Urodził się 20 VIII 1903 w Poznaniu, był synem kupca Jana i Józefy z Lewandowskich. Do Gimnazjum uczęszczał w Inowrocławiu. Świadectwo dojrzałości uzyskał 17 VI 1920 i zaraz jako ochotnik zgłosił się do wojska. Po czterech miesiącach zwolniony, wstąpił do Seminarium Duchownego w Poznaniu, w którym studia teologiczne ukończył w 1925 r., lecz nie mógł przyjąć święceń kapłańskich ze względu na zbyt młody wiek. Oczekując na nie, uczęszczał przez rok na Uniw. Poznański i studiował języki romańskie. Wyświęcony 26 V 1926, był najpierw wikariuszem przy kościele Bożego Ciała w Poznaniu, a w l. 1928-1931 przy kościele św. Marcina. Oprócz pracy duszpasterskiej zajmował się studiami historycznymi na Uniw. Poznańskim przez cztery lata, lecz nie zabiegał o stopień naukowy. W tym czasie pisał też kazania do „Nowej Biblioteki Kaznodziejskiej" i homilie do poznańskich tygodników parafialnych. Zaangażowany w duchu misyjnym, czynił starania o wydawanie dwumiesięcznika parafii św. Marcina „Głos Misyjny", lecz zrezygnował na przedstawienie Kurii Arcybiskupiej. Powołany 1 VIII 1931 na administratora parafii św. Stanisława Kostki, zorganizował tę nową parafię po-

znańską, zakończył budowę Kościoła i wieży obok niego, rozwinął w parafii organizacje katolickie. Czynny od dłuższego czasu w Związku Kapłanów „Unitas", przyjął w nim 1 I 1935 urząd sekretarza generalnego. W 1936 r. władza duchowna przyjęła rezygnację ks. Kaczorowskiego z parafii św. Stanisława Kostki i wyraziła zgodę, by od 1 I 1937 poświęcił się wyłącznie pracy w Związku jako jego sekretarz generalny. Dodatkowo pełnił funkcję dyrektora Stowarzyszenia Kapłanów św. Floriana. Internowany przez Niemców 9 XI 1939 przebywał w przejściowym obozie w Kazimierzu Biskupim (do 22 V 1940), następnie przez Fort VII w Poznaniu został wywieziony do obozu koncentracyjnego w Dachau, a od 2 VIII do 8 XII 1940 r. był w osławionym obozie w Gusen. Po ponownym przetransportowaniu do Dachau zginął 9 II 1941 r.

Chociaż zdobył uniwersyteckie wykształcenie w naukach historycznych, w swoich publikacjach zajmował się problemami duszpasterskimi. Znaczne zasługi w rozwoju teologii pastoralnej położył przez umiejętne redagowanie Działu Związku Kapłanów „Unitas" w „Miesięczniku Kościelnym Archidiecezji Gnieźnieńskiej i Poznańskiej", Biuletynu Związku Kapłanów „Unitas" i „Duszpasterza".

I.

1. Śluby czy kontakty cywilne? *Wiad. dla Duchow.* R. 17: 1930 s. 244.

2. Na marginesie księgi chrztów. *Wiad. dla Duchow.* R. 17: 1930 s. 310-311.

3. Skąd biorą się sekciarze? *Robotnik.* R. 26: 1930 nr 2.

4. Wilki w owczej skórze. *Robotnik.* R. 26: 1930 nr 3.

5. Ogień społeczny. *Robotnik.* R. 26: 1930 nr 9.

6. Red.: Dział Związku Kapłanów „Unitas" w *Miesięczniku Kościelnym Archidiecezji Gnieźnieńskiej i Poznańskiej.* R. 50: 1955 nr 1-12.

7. Acies bene ordinata. *Mies. Kośc.* (Poznań). R. 50: 1035 s. 37-39.

8. In sanctitate et doctrina. *Mies. Kośc.* (Poznań). R. 50: 1935 s. 65-67.

9. Minimum — maximum. *Mies. Kośc.* (Poznań). R. 50: 1935 s. 144-148.

10. Duc in altum. *Mies. Kośc.* (Poznań). R. 50: 1935 s. 272-275.

11. Red.: *Biuletyn Związku Kapłanów „Unitas".* Dwumiesięcznik. Poznań. R. 1: 1935 nr 1 — R. 2: 1936 nr 6.

12. Danina parafialna w praktyce. *Biul. Zw. Kapł. „Unitas".* R. 2: 1936 nr 2 s. 28-29.

13. Duszpasterstwo, ruch liturgiczny, organizacje kapłańskie w Austrii i w Niemczech. *Biul. Zw. Kapł. „Unitas".* R. 2: 1936 nr 3 s. 42-48.

14. Red.: *Duszpasterz.* Dwumiesięczny Okólnik Organizacji Kapłańskich „Unitas" na archidiecezje Gnieźnieńską i Poznańską oraz na diecezję Katowicką. Poznań. R. 1: 1937 nr 1 — R. 3: 1939 nr 4.

15. Z nowszych wydawnictw. *Duszpasterz.* R. 1: 1937 s. 15-16, 142-143; R. 2: 1938 s. 56-57, 121-122, 151-153, 184-185; R. 3: 1939 s. 56-59, 84-86, 118-121.

16. Rec.: J. TEODOROWICZ: Od Betlejem do Nazaretu. P. 1937; TENŻE: Herold Chrystusa na tle epoki. P. *Duszpasterz.* R. 1: 1937 s. 173.

17. Rec.: Enchiridion Patristicum. Collegit M. J. ROUËT DE JOURNEL. Ed. 10 et 11. Friburgi Br. 1937; Enchiridion Asceticum. Collegerunt M. J. ROUËT DE JOURNEL et J. DUTILLENT. Ed. 2. Friburgi Br. 1936. *Duszpasterz.* R. 1: 1937 s. 173-174.

18. Rec.: I. HENRY: Kapłan heroldem Boskiego Serca. Przeł. z franc. Wil. 1937. *Duszpasterz.* R. 2: 1938 s. 26.

19. Andrzej Bobola w aureoli świętych. Z przeżyć uczestnika „Pielgrzymki Kapłańskiej do Rzymu" zorganizowanej przez Związek Kapłanów „Unitas". *Duszpasterz.* R. 2: 1938 s. 67-71.

20. Rec.: H. DE VRIES DE HEEKELINGEN: Izrael, jego przeszłość i przyszłość. P. 1938. *Duszpasterz.* R. 2: 1938 s. 89.

21. Rec.: Postacie Świętych. P. *Duszpasterz.* R. 2: 1938 s. 89.

22. Krucjata Eucharystyczna jako wybitny środek duszpasterstwa młodzieży w wieku szkolnym. *Duszpasterz.* R. 2: 1938 s. 99-103.

23. Obrazy świetlane na usługach duszpasterstwa. *Duszpasterz.* R. 2: 1938 s. 139-141.

24. O należyte zorganizowanie duszpasterstwa domowego, zwłaszcza tzw. kolędy. *Duszpasterz.* R. 2: 1938 s. 166-170.

25. Religijne obrazy świetlne. *Duszpasterz.* R. 3: 1939 s. 73-74.

26. Duszpasterz wobec nowego naporu socjalizmu. *Ruch Katol.* R. 9: 1939 s. 329-335.

II.

Mies. Kość. Archid. Pozn. R. 1: 1946 s. 181-183; Archiwum Archid. w Poznaniu, Ka 11965.

Ks. Marian Banaszak

Kajetanowicz Dionizy (1878-?), historyk Kościoła, popularyzator teologii, redaktor.

Urodził się 8 IV 1878 r. w Tyszkowcach k. Horodenki, był synem Kajetana i Marii z Zajączkowskich. Po ukończeniu Seminarium Duchownego i Wydziału Teologicznego Uniw. Lwowskiego przyjął 1903 r. święcenia kapłańskie obrz. ormiańskiego. Pełnił obowiązki wikariusza w ormiańskim kościele katedralnym we Lwowie, dyrektora Zakładu im. Torosiewicza (1910-1911) i administratora parafii w Śniatynie (1911-1912). Powołany w 1922 r. na kanonię lwowską został proboszczem katedry ormiańskiej i kanclerzem kurii metropolitalnej. Założył i redagował miesięcznik diecezjalny „Posłaniec św. Grzegorza", a później „Gregoriana".

I.

1. Na historycznym szlaku. (Monografia parafii śniatyńskiej). Lw. 1919.

2. Gdy się Chrystus rodzi. Jasełka. Lw. 1922.

3. Katedra ormiańska i jej otoczenie. Przewodnik. Lw. 1926 16° s. 32. — Toż. Wyd. 2 rozszerz. Lw. 1930 16° s. 60, nlb. 4. — Toż w tłum. franc.: La cathedrale armenienne de Lwów et son entourage. Guide. Lw. 1931 16° s. 30.

4. Wyd.: Msza św. obrządku ormiańskiego. Lw. 1927 Nakł. Kurii Metr. obrz. orm. 16° s. 20.

5. Red.: *Posłaniec św. Grzegorza.* R. 1: 1927 — R. 8: 1934.

6. Ormianie na Rusi i w Polsce. *Posł. św. Grzegorza.* R. 1: 1927 z. 1.

7. Życiorys św. Kajetana Wyznawcy. *Posł. św. Grzegorza.* R. 1: 1927 nr 2/3.

8. Przedmowa. W: LECHICKI Cz.: Kościół ormiański w Polsce. Lw. 1928 s. VII-X.

9. Język i obrządek ormiański. *Posł. św. Grzegorza.* R. 5: 1931 s. 156-160.

10. Augustynowicz Jakub Stefan (1701-1783). W: *Pol. słow. biogr.* T. 1 s. 185.

11. Augustynowicz Jan Tobiasz (1664-1751). W: *Pol. słow. biogr.* T. 1 s. 185.

12. Red.: *Gregoriana.* T. 1: 1935 — T. 4: 1938.

13. Przenajświętsza Ofiara w obrządku ormiańskim. Dod. do *Gregoriana.* T. 4: 1938 z. 1 s. 1x-8x; z. 2 s. 9x-16x; z. 3 s. 17x-28x.

14. Rec.: P. STACH: Podróż naukowa księży do Ziemi Świętej. Lw. 1936. *Gregoriana.* T. 4: 1938 s. 254.

II.

C. L.: Jubileusz ks. kan. Kajetanowicza. *Gaz. Kośc.* R. 35: 1928 s. 492-493; LECHICKI Cz.: Kościół ormiański w Polsce. Lw. 1928 s. 156-157; ŁOZA S.: Czy wiesz kto to jest? W. 1938 s. 313.

Krzysztof Piętka

Kakowski Aleksander (1862-1938), rektor Akademii Duchownej w Petersburgu, kardynał, metropolita warszawski, kanonista.

Urodził się 5 II 1862 r. w Dębinach k. Przasnysza, był synem Franciszka i Pauliny z Ossowskich. Gimnazjum rządowe ukończył w Pułtusku. W r. 1878 wstąpił do Seminarium Duchownego w Warszawie. Po czterech latach został wysłany do Akademii Duchownej w Petersburgu. Po rocznym pobycie w Akademii, ze względu na zdrowie wyjechał na kurację do Cannes we Francji, a stamtąd do Rzymu, gdzie zapisał się na Wydział Prawa Kanonicznego Uniw. Gregoriańskiego. Uzyskawszy doktorat, pogłębiał praktyczną znajomość prawa kościelnego w Szkole Adwokatów przy Kongregacji Soborowej. Święcenia kapłańskie przyjął po powrocie do kraju 30 V 1886 r. W tym samym roku został powołany do pracy w administracji kościelnej, był m.in. obrońcą węzła małżeńskiego w sądzie arcybiskupim (od 1887), assesorem sądu (od 1897), cen-

zorem ksiąg religijnych i egzaminatorem prosynodalnym (od 1900). Ponadto w 1887 r. został profesorem Seminarium Duchownego w Warszawie — wykładał prawo kościelne i homiletykę. Wykłady te prowadził do 1898 r., kiedy to został zastępcą regensa Seminarium, a następnie regensem (1899-1910). W tym czasie wykładał w Seminarium jedynie teologię pasterską.

W 1910 r. został powołany do Petersburga na stanowisko rektora Akademii Duchownej. W Akademii wykładał prawo kanoniczne i poświęcał się pracy naukowej. W 1913 r. otrzymał nominację na arcybiskupstwo warszawskie. Konsekrowany w Petersburgu 22 VI 1913 r. odbył 13 IX t. r. uroczysty ingres do katedry warszawskiej. W l. 1917-1918 r. wchodził w skład Rady Regencyjnej i Rady Stanu. Dnia 14 XII 1919 r. został mianowany kardynałem. W lipcu 1922 r. przeprowadził w Warszawie pierwszy synod archidiecezji, a w ciągu całych rządów (1913-1938) wydał wiele listów pasterskich. Zmarł 30 XII 1938 r. w Warszawie i został pochowany na cmentarzu bródnowskim.

I.

1. O powadze „Rytuału Piotrkowskiego" ze stanowiska prawnohistorycznego. *Prz. Katol.* R. 1893 s. 721-723, 739-742, 753-758, 771-776, 785-787.

2. Apelacja tamquam ab abusu. W: *Podr. enc. kośc.* T. 1/2 s. 260-261.

3. Arcybiskupstwa na ziemiach polskich. W: *Podr. enc. kośc.* T. 1/2 s. 320-322.

4. Archidiakoni i archidiakonaty. W: *Podr. enc. kośc.* T. 1/2 s. 308-310.

5. Annaty. W: *Podr. enc. kośc.* T. 1/2 s. 221-223.

6. Annus gratiae v. annalia. W: *Podr. enc. kośc.* T. 1/2 s. 225-227.

7. Akta stanu cywilnego. W: *Podr. enc.* kośc. T. 1/2 s. 97-98.

8. Alienacja W: *Podr. enc. kośc.* T. 1/2 s. 138-139.

9. Apelacja. W: *Podr. enc. kośc.* T. 1/2 s. 259-260.

10. Apostolicae sedis moderationi convenit. W: *Podr. enc. kośc.* T. 1/2 s. 278-281.

11. Biskupi na ziemiach polskich. W: *Podr. enc. kośc.* T. 3/4 s. 396-400.

12. Balsamon Teodor. W: *Podr. enc. kośc.* T. 3/4 s. 83.

13. Biskup. W: *Podr. enc. kośc.* T. 3/4 s. 391-395.

14. Bigamia. W: *Podr. enc. kośc.* T. 3/4 s. 381.

15. Beneficjum kościelne. W: *Podr. enc. kośc.* T. 3/4 s. 223-225.

16. Beneficjów wielość. W: *Podr. enc. kośc.* T. 3/4 s. 221-223.

17. Beneficja rezerwowane. W: *Podr. enc. Kośc.* T. 3/4 s. 219-221.

18. Bulla. W: *Podr. enc. kośc.* T. 5/6 s. 213-214.

19. Bulla in Coena Domini. W: *Podr. enc. kośc.* T. 5/6 s. 215.

20. Cathedraticum. W: *Podr. enc. kośc.* T. 5/6 s. 338-339.

21. Celibat. W: *Podr. enc. kośc.* T. 5/6 s. 355-359.

22. Celibat w Polsce. W: *Podr. enc. kośc.* T. 5/6 s. 359-362.

23. Clausulae Apostolicae. W: *Podr. enc. kośc.* T. 7/8 s. 115-117.

24. Chorepiscopi. W: *Podr. enc. kośc.* T. 7/8 s. 50-51.

25. Dzieci prawne i nieprawne. W: *Podr. enc. kośc.* T. 9/10 s. 256-257.

26. Dzierżawa. W: *Podr. enc. kośc.* T. 9/10 s. 270-271.

27. Dziesięciny. W: *Podr. enc. kośc.* T. 9/10 s. 272-274.

28. Dziesięciny w Polsce. W: *Podr. enc. kośc.* T. 9/10 s. 275-282.

29. Egzamin. W: *Podr. enc. kośc.* T. 9/10 s. 335-336.

30. Egzekucja reskryptów papieskich. W: *Podr. enc. kośc.* T. 9/10 s. 339-340.

31. Biskupa Stanisława Karnkowskiego Zbiór konstytucji synodalnych. Przyczynek do historii ustawodawstwa kościelnego w Polsce. *Aten. Kapł.* T. 7: 1912 s. 97-117, 218-229.

32. Preliminaria nowego kodeksu prawa kanonicznego. *Wiad. Kośc.* [Petersburg]. R. 4: 1912 s. 89-96, 117-121, 141-146, 173-178. Toż w osob. odb. Petersburg 1912 16° s. 98.

33. Wyd.: Vademecum pro Nuntiis Apostolicis in Polonia a Galeazzo Marescotti, Nuntio Ap. circa an. 1670 exaratum. Petropoli 1912.

34. Wyd.: Congregatio synodalis totius provinciae Gnesnensis ab archieppo J. Uchański coacta praes. St. Karnkowski Petricoviae die 1 oct. 1578 a. celebrata nec

non Congregatio synod. archidiaconatus Camenensis ab archieppo L. Gembicki in oppido Camen die 26 sept. 1619 a. celebrata nunc primum e tabulario consistorii gen. Vars... Petropoli 1913 8° s. 55.

35. Synody arcyb. Wawrzyńca Gembickiego. *Aten. Kapł.* T. 9: 1913 s. 385-396.

36. Synody Kościoła katolickiego w Polsce. W: *Podr. enc. kośc.* T. 37/38 s. 310-327.

37. Za Ojczyznę! *Kwart. Chyr.* R. 1917 s. 133-136.

38. Synodus archidioecesana Varsaviensis sub... Alexandro Kakowski... Archiepiscopo Varsaviensi, Varsaviae in ecclesia cathedrali S. Joannis Baptistae A. D. MCMXXII diebus 4, 5 et 6 mensis Julii celebrata. Varsaviae 1922 8° s. 168, III.

39. Memoriał... do Pana Prezydenta Ministrów. *Prz. Katol.* R. 61: 1923 s. 669-681.

40. List pasterski na Wielki Post. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 15: 1925 s. 1-5.

41. Mowa... W: *Księga pamiątkowa zjazdu katolickiego w Warszawie.* W. 1926 s. 35-38.

42. O Lidze Katolickiej. W. 1927.

43. Przemówienie. *Prąd.* R. 17: 1930 t. 18 s. 76-77.

44. O miłosierdziu w Akcji Katolickiej. W. 1931.

45. Dekret... przekazujący parafię z bazyliką Najśw. Serca Jezus. w Warszawie na Pradze Towarzystwu Salezjańskiemu iure pleno in perpetuum. W. 1932 8° s. 7.

46. Przemówienie... na zjeździe pisarzy katolickich. *Prąd.* R. 19: 1932 t. 22 s. 171-175.

47. O Archidiecezjalnym Instytucie Akcji Katolickiej w sprawie Unii Apostolskiej. [List pasterski]. W. 1933.

48. Odpowiedź... rabinom warszawskim w sprawie żydowskiej w Polsce. Białystok 1934 16° s. 15.

49. Przemówienie inauguracyjne. *Moderator.* R. 6: 1934 t. 3 s. 197-198.

50. Duszpasterstwo wojskowe. *Wiad. Diec.* [Katow.]. R. 10: 1935 s. 28-33.

51. Mowa żałobna podczas nabożeństwa za duszę śp. ks. biskupa Maleckiego. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 25: 1935 s. 61-63.

52. List pasterski... do wychowawców, profesorów i kleryków Seminarium Metropolitalnego św. Jana w Warszawie. W. 1936 s. 47, 9, 23. Zawiera również Statut Seminarium Metropolitalnego. — Toż w jęz. łac. Litterae pastorales... Varsaviae 1936 8° s. 68.

53. List pasterski do wiernych archidiecezji warszawskiej, ogłoszony z okazji 50-lecia jego kapłaństwa. W. 1936 Druk. Archidiec. 8° s. 23.

54. Zadania i obowiązki kapłańskie. *Homo Dei.* R. 5: 1936 s. 161-168, 289-296.

55. Przemówienie. W: *Duch Skargi w Polsce współczesnej.* W. 1937 s. 79-84.

56. List pasterski o trzeźwości i abstynencji. P. 1937 Katol. Zw. Abstynentów 8° s. 13.

57. List pasterski do młodzieży. W. 1938 Druk. Archidiec. 8° s. 32.

58. Na posterunku regensa Seminarium Duchownego. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 40: 1958 s. 426-431.

59. Listy, okólniki, rozporządzenia w: *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 3: 1913 — R. 28: 1938.

II.

DŁUŻEWSKA-KAŃSKA Z.: Kakowski Aleksander. W: *Pol. słow. biogr.* T. 11 s. 426-428, tamże literatura; WYSOCKI J.: Kakowski Aleksander. W: *Polscy kanoniści.* Cz. 1. W. 1981 s. 204-208, tamże literatura. — Ponadto: A. A.: Arcybiskup metropolita ks. dr Aleksander Kakowski. *Wiad. Kośc.* [Petersburg]. R. 5: 1913 s. 158-159; Choromański Z.: „Duch rzymski". *Głos. Kapł.* R. 10: 1936 s. 248-257; TENŻE: Eminencja w swojej kurii. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 26: 1936 s. 269-274; BOZOWSKI B.: Ks. kardynał Aleksander Kakowski. *Więź.* R. 16: 1973 nr 5 s. 99-113; TENŻE: Wspomnienia o ks. kard. Aleksandrze Kakowskim. *Słowo Powsz.* R. 28: 1974 nr 4 s. 1, 6-7; nr 10 s. 2, 6-7.

Ks. Ludwik Grzebień SJ

Kalkstein Janina, imię zakonne Teresa (1888-1980), przełożona generalna Zgromadzenia Sióstr Zmartwychwstania Pańskiego, autorka prac z pedagogiki i dziejów zgromadzenia.

Urodziła się 18 VIII 1888 r. w Radzicu koło Lublina. Uczyła się w domu i w Lublinie. Studia pedagogiczne i humanistyczne odbyła we Fryburgu Szwajcarskim i na Sorbonie, uzyskując stopnie naukowe. Krótko wykładała w warszawskim Seminarium Przedszkolanek im. S. Marciszewskiej. Jesienią 1911 r. wstąpiła do zmartwychwstanek. Formację zakonną otrzymała w Kętach, gdzie 5 II 1913 r. złożyła śluby. W l. 1916-1919 była mistrzynią alumnatek, następnie dyrektorką Seminarium Na-

uczycielskiego w Warszawie, na Sewerynowie (1919-1926), przełożoną Prowincji Warszawskiej (1928-1938) i przez kilka kadencji przełożoną generalną zgromadzenia z siedzibą w Rzymie (1938-1967). Odbywała liczne podróże wizytacyjne po obu półkulach, zakładając nowe ośrodki pracy, jak Kolegium im. Celiny Borzęckiej w Chicago (1946), szkoły w Anglii (1950) i w Kanadzie (1951) oraz misje w Australii (1952) i w Argentynie (1961). Prace z pedagogiki i historii zgromadzenia (biografie) oraz biuletyn „Gloria Resurrectionis" (od 1954 r.) ogłasza w języku polskim, włoskim i angielskim. Zmarła 25 XII 1980 r. w Rzymie.

I.

1. Rys dziejów Zgromadzenia Sióstr Zmartwychwstania Pańskiego. [W. 1930] Druk. Techniczna Spółka Akcyjna 16° s. nlb. 4, 121, nlb. 1 (anonim. współautorka).

2. Pedagogika zmartwychwstańska. Rola i zasady systemu wychowawczego Zgromadzenia Zmartwychwstania Pańskiego wobec prądów doby obecnej. *Przyj. Szk.* R. 10: 1931 nr 7 s. 249-254. — Toż w osob. odb. pod zm. tyt.: System wychowawczy Zgromadzenia Zmartwychwstania Pańskiego i jego zadania w dobie obecnej. P. 1931 Druk. Pedagogiczna 8° s. nlb. 3, 15, nlb. 1. — Toż pod tyt.: Nauka i wychowanie młodzieży. Pogadanka zmartwychwstańska. Rola i zadania systemu wychowawczego Zgromadzenia Zmartwychwstania Pańskiego wobec doby obecnej (z „Przyjaciela Szkoły"). *Dz. Chic.* R. 44: 1933 nr 85 s. 7; nr 90 s. 6.

3. Życie wewnętrzne matki Celiny Borzęckiej i jej praca nad siostrami. W: *Matka Celina Borzęcka CR.* Lw. 1933 s. 16-43.

4. Zmartwychwstanka. Wewnętrzne dzieje siostry Zofii Czarneckiej C. R. (1897-1926). Katowice 1933 Księg. i Druk. Katolicka S. A., Wydaw. Zgrom. Sióstr Zmartw. Pańskiego 8° s. nlb. 8, 403, nlb. 1.

5. Życie wewnętrzne matki Celiny Borzęckiej założycielki Zgromadzenia Sióstr Zmartwychwstania Pańskiego (1833-1913). Opracowane na podstawie dokumentów. P. 1936 16° s. nlb. 6, 146, nlb. 2.

6. Dzień wielki w dziejach zgromadzenia. W: *Uroczystości w Kętach 21-22 XI 1937 r.* [W. 1937] s. 43-45.

7. Matka Jadwiga Borzęcka współfundatorka Zgromadzenia Sióstr Zmartwychwstania Pańskiego 1863-1906. W. 1939 Wyd. Salezjańskie, Drukar. Sal. Szk. Rzem. 16° s. nlb. 3, 56, nlb. 1. — Toż w jęz. włoskim pt.: Madre Edvige Borzęcka confondatrice del le Suore della Risurrezione di Nostro Signor Gesù Cristo 1863-1906. Brevi cenni biografici basati sui dokumenti. Roma 1942 Scuola Salesiana del Libro 16° s. nlb. 5, 64, nlb. 2, ilustr.

8. Matka Celina Borzęcka założycielka Zgromadzenia Sióstr Zmartwychwstania Pańskiego. W. 1939 Wyd. Salezjańskie, Drukar. Sal. Szk. Rzem. 16° s. nlb. 2, 47, nlb. 1 (anonim.).

9. List okólny o miłości. Trenton 1950 [Wyd. Sióstr Zmartwychwstanek]. The White Eagle Printing Co. 12° s. nlb. 2, 120, nlb. 1.

10. Sługa Boża matka Celina Borzęcka fundatorka Zgromadzenia Sióstr Zmartwychwstania Pana Naszego Jezusa Chrystusa. Krótki życiorys oparty na dokumentach archiwalnych. Drugie wydanie rozszerzone [raczej nowe oprac.]. Rzym 1950 Tipogr. Poligl. Vaticana 8° s. nlb. 6, XXIV, 308, nlb. 1. — Toż. Wyd. 3. Rzym 1951 Tipogr. Polig. Vat. 8° s. nlb. 8, XXIV, 308, nlb. 1. — Toż w przekł. na jęz. ang. przez s. Celinę i s. Mary Gertrude Maleska CR pt.: Witness to the Resurrectio. Castleton 1967 8° s. 212.

11. The Servant of God Mather Celine Borzęcka. Chicago 1954 8° s. 104.

12. Ad gloriam resurrectionis. *Gloria Resur.* R. 1: 1954 nr 1 s. 2.

13. Matka Jadwiga Borzęcka współfundatorka Sióstr Zmartwychwstania Pańskiego. Matka dusz. *Gloria Resur.* R. 3: 1956 nr 7 s. 1-2.

14. Na straży Miłości i Prawdy. Listy okólne matki generalnej do zgromadzenia. T. 1-3. Rzym 1961-1967 Tipogr. Polig. Vat. 8° s. nlb. 4, 478, nlb. 2 + nlb. 4, 534, nlb. 2 + nlb. 4, 521, nlb. 1.

15. Słowo matki do umiłowanych córek. W: *75 lecie Zgromadzenia Sióstr Zmartwychwstania Pana Naszego Jezusa Chrystusa.* Rzym 1966 in fol. s. 4-7.

16. Ideał osobisty w życiu Matki Celiny: Oddanie się Woli Bożej. W: *75 lecie Zgromadzenia...* Rzym 1966 s. 23-27.

17. Ideał osobisty w życiu Sługi Bożej matki Jadwigi Borzęckiej. W: *75 lecie Zgromadzenia...* Rzym 1966 s. 63-73.

18. Relacja naocznego świadka... o przebiegu choroby i uzdrowienia siostry Marii Harla C. R. za przyczyną matki fundatorki Celiny Borzęckiej. *Gloria Resur.* R. 19: 1972 nr 35 s. 5-6.

19. Listy i kroniczki matki generalnej... wysyłane do Zgromadzenia 1938-1967. T. 1-3. Rzym b.r. Powiel. in fol. s. nlb. 5, 238, nlb. 4, nlb. 2, 239-495, nlb. 4, nlb. 2, 495-967, nlb. 5.

20. Sługa Boży o. Paweł Smolikowski w czasie swego pobytu w Kętach. Rzym 1975. Mszps.

21. Schemat [autobiograficzny]. Rkps Arch. SS. Zmartwych. w Rzymie.

22. Listy: Życzenia... z okazji złotego jubileuszu „Dziennika Chicagowskiego". *Dz. Chic.* R. 52: 1941 nr 3 s. 5. — Autografy listów do prowincjałek, przełożonych i poszczególnych sióstr z l. 1914-1980 są jeszcze rozproszone u adresatów; nieliczne są w Arch. Prowinc. Zmartw. w Radziwiłłowie, w Arch. Dom. Zmartw. w Krakowie i u kilku żyjących krewnych i zmartwychwstańców.

II.

KOSSAKOWSKA-PIWAROWA A., KALKSTEIN T.: Rys dziejów Zgromadzenia Sióstr Zmartwychwstania Pańskiego. W. 1930 s. 120; PISARSKA A.: Powstanie i rozwój Zgromadzenia Sióstr Zmartwychwstania Pańskiego na tle ascetyczno-mistycznego systemu życia wewnętrznego i jego odbicia w regule zgromadzenia. *Sacr. Pol. Mill.* T. 7: 1960 s. 291-294, 305, 307-309, 313, 315, 317, 321, 326, 329-331, 336, 347; KALKSTEIN T.: Na straży Miłości i Prawdy. Listy okólne matki generalnej do zgromadzenia. T. 1-3. Rzym 1961-1967; ŻULIŃSKA B.: Matka Małgorzata Dąbrowska CR 1880-1948. Rzym 1967, passim; Introduction to the Sources of Resurrectionist History and Spirituality. Rome 1977 s. 369, 401, 418-419; KALKSTEIN T.: Schemat [autobiograficzny]. Rkps.

Ks. Bolesław Micewski CR

Kalla Stanisław, krypt., K., ks. St. K., X. St. K. (1887-1943), misjonarz, historyk zgromadzenia misjonarzy.

Pochodził z rodziny górniczej z Wirka k. Katowic, gdzie urodził się 13 XI 1887 r. jako syn Józefa i Agnieszki z domu Świerkła. Uczył się najpierw w Wirku, a od 1902 r. w Krakowie, w Małym Seminarium misjonarzy, do których wstąpił w trzy lata później. Śluby wieczyste złożył 27 IX 1907 r. Maturę zdał w krakowskim Gimnazjum św. Anny. Po ukończeniu studium filozoficzno-teologicznego w Krakowie na Stradomiu przyjął święcenia kapłańskie 2 VII 1911 r. w l. 1912-1914 studiował historię na Wydziale Filozoficznym Uniw. Jagiellońskiego, a w pierwszym semestrze r. 1916/1917 uczęszczał na wykłady z historii sztuki. Od 1913 do 1919 r. uczył historii oraz geografii w Małym Seminarium Księży Misjonarzy w Krakowie na Nowej Wsi i pracował równocześnie przy tamtejszym kościele Najśw. Maryi Panny z Lourdes. Następnie był katechetą w parafii M. B. Różańcowej w Pabianicach (1919-1924). W 1924 r. skierowany został do Krakowa na Kleparz, skąd w l. 1924-1926 wyjeżdżał na misje i rekolekcje. Kolejną jego placówką był misjonarski dom przy Małym Seminarium Arcybiskupim we Lwowie. Przez trzy lata pełnił tam obowiązki prefekta i przygotowywał jednocześnie pracę doktorską z historii Kościoła, którą obronił w 1929 r. na Wydziale Teologicznym Uniw. Jana Kazimierza.

W 1930 r. powrócił do Krakowa i do r. 1938 pracował ponownie na misjach i rekolekcjach jako dyrektor grupy misyjnej. Przejściowo uczył również historii Kościoła w Instytucie Teologicznym Księży Misjonarzy w Krakowie na Stradomiu. Ostatnie lata życia spędził w parafii św. Krzyża w Warszawie i tam zmarł 30 V 1943 r. Pochowany został w misjonarskim grobowcu na Powązkach. Kalla interesował się przede wszystkim historią swego zgromadzenia i z tego zakresu opublikował sporo cennych rozpraw. Gromadzone przez niego materiały do dziejów misjonarzy w Polsce, a w tym i wypisy, które robił w archiwum domu macierzystego zgromadzenia w Paryżu, uległy zniszczeniu podczas Powstania Warszawskiego.

I.

1. Z ruchu społecznego. *Meteor.* R. 1: 1909 s. 14-15.
2. Z Akcji Katolickiej. *Meteor.* R. 1: 1909 s. 23-24, 41-42.
3. Rec.: S. WYSOCKI: Seminarium Zamkowe w Krakowie. Jego dzieje i ustrój. Lw. 1910. *Meteor.* R. 2: 1910 s. 102-105, 144-146.
4. Praca społeczna studentów katolickich w Niemczech. *Meteor.* R. 2: 1910 s. 135-137, 154-157, 220-223.
5. O modernizmie. *Meteor.* R. 3: 1911 s. 33-35, 49-51, 68-71.
6. Trzej święci Ślązacy. *Meteor.* R. 3: 1911 s. 173-175, 198-200.
7. Rec.: WOŁYNIAK [J. M. GIŻYCKI]: XX Misjonarze w Iłłukszcie. Gniezno 1909. *Meteor.* R. 4: 1912 s. 11-14. [Podpisany K.].
8. Rec.: J. PTAŚNIK: Dagome Iudex. Kr. 1911. *Meteor.* R. 4: 1912 s. 90-93.
9. Rec.: E. ŚWIEJKOWSKI: Zarys artystycznego rozwoju tkactwa i hafciarstwa. *Meteor.* R. 4: 1912 s. 110-111. [Podpisany K.].
10. Seminarium poznańskie za rządów ks. Krzywańskiego (1781-1802). *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 20: 1914 s. 195-203.
11. Pabianice. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 24: 1922 s. 61-65.
12. Misje ludowe Księży Misjonarzy w Polsce. W: *Księga pamiątkowa trzechsetlecia Zgromadzenia Księży Misjonarzy (1625 — 14/IV — 1925).* Kr. 1925 s. 167-182.
13. Sprawozdanie z misji odprawionych przez księży grupy krakowskiej od 19 sierpnia do końca 1923 r. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 28: 1926 s. 113-126.
14. Misje krakowskiej grupy misyjnej. w r. 1924, 1925, 1926. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 28: 1926 s. 217-227.
15. Trzydzieści lat pracy (misjonarzy) w Małym Seminarium Arcybiskupim we Lwowie. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 32: 1929 s. 175-179.
16. Kasata domu lwowskiego Księży Misjonarzy za Józefa II. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 32: 1929 s. 180-190. — Toż w osob. odb. Kr. 1930 Nakł. XX Misjonarzy, Druk. Związkowa 8° s. 15.
17. Kilka szczegółów do historii domu zgromadzenia w Horodence. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 33: 1930 s. 111-114.
18. Dwadzieścia pierwszych lat domu chełmińskiego w świetle kroniki domowej (1676-1696). *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 35: 1932 s. 69-76, 129-132; R. 36: 1933 odtąd tytuł: Dom chełmiński w świetle kroniki domowej s. 54-57, 206-213, 320-326, 435-440; R. 37: 1932 s. 211-218, 327-336.
19. Misje w Inowładzu, Poznaniu, Grabiu, Lubikiu, rekolekcje w Chełmnie. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 35: 1932 s. 140-147, 165-187.
20. Misje i rekolekcje grupy krakowskiej w r. 1932. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 36: 1933 s. 170-179, 275-281, 411-418; R. 37: 1934 s. 68-80.
21. Parafia i kościół św. Krzyża w Warszawie w r. 1825. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 36: 1933 s. 274-278; R. 37: 1934 s. 419-425; R. 38: 1935 s. 55-60.
22. Misje i rekolekcje krakowskiej grupy w roku 1933. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 37: 1934 s. 297-301; R. 38: 1935 s. 18-30.
23. Kazanie ks. Michała Bartłomieja Tarły, biskupa poznańskiego, wygłoszone 4 lutego 1715 r. w Warszawie, w kolegiacie św. Jana, na zakończenie czterdziestogodzinnego nabożeństwa. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 38: 1935 s. 182 - 193.
24. Misje i rekolekcje grupy krakowskiej w roku 1934. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 38: 1935 s. 273 - 280; R. 39: 1936 s. 67 - 82.
25. Rec.: Ks. AHASFER: Tunka. W. 1929. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 39: 1936 s. 160 - 161. [Podpisany ks. St. K.].
26. Misje i rekolekcje grupy krakowskiej w r. 1935. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 39: 1936 s. 197 - 206; R. 40: 1937 s. 56 - 65.
27. Katalog biblioteki stradomskiej X Fr. Namysłowskiego. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 39: 1936 s. 265 - 269.
28. Rec.: Rocznik parafii św. Krzyża — Warszawa 1936. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 39: 1936 s. 231 - 233. [Podpisany ks. St. K.].
29. Rec.: A. PIASECKI: Nowenna do Najsłodszego Serca Jezusowego; TENŻE: Godzina święta z dodaniem Czterdziestogodzinnego nabożeństwa. Erie, Pa 1935. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 39: 1936 s. 333 - 334. [Podp. X. St. K.].
30. Memoriał X wizytatora Szymonowicza [winno być Symonowicza] w sprawie studiów w seminariach teologicznych. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 40: 1937 s. 29 - 36.
31. Misje i rekolekcje grupy krakowskiej. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 40: 1937 s. 56 - 65.
32. Z historii seminariów warszawskich. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 40: 1937 s. 134 - 149.
33. Misje i rekolekcje grupy krakowskiej w r. 1936/7. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 40: 1937 s. 132 - 181.
34. Przyczynek do historii prowincji litewskiej zgromadzenia. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 41: 1938 s. 118 - 125.

II.

PETRZYK L.: Historia parafii Najśw. Maryi Panny w Pabianicach. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 36: 1933 s. 29, 179; STACH P.: Wydział Teologiczny w latach 1918 - 1933.

W: *Wydział Teologiczny Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie*. Lw. 1934 s. 146; BIMA Fr.: Małe Seminarium Księży Misjonarzy w Krakowie 1878/79 - 1958/59. *Meteor*. R. 35: 1959 s. 155; SCHLETZ A.: Wybitniejsi misjonarze Ślązacy w Polsce pierwszej połowy XX wieku. *Nasza Przeszł*. T. 44: 1975 s. 290 - 292; Katalog misjonarzy prowincji polskiej 1867 - 1925. Arch. Wizytatora Prow. w Krakowie; Księga misyjna 1911 - 1947. Arch. Misjonarzy w Krakowie na Stradomiu; Małe Seminarium Ks. Ks. Misjonarzy Kraków Nowa Wieś. Sprawozdanie roczne z 1. 1913 - 1918.

Stanisław Janaczek

Kałwa Piotr (1893-1974), profesor Katol. Uniw. Lubelskiego, biskup lubelski, kanonista, teolog.

Urodził się 18 X 1893 r. w Cudzynowicach k. Pińczowa, jako syn Andrzeja rolnika i Katarzyny z Niciarzów. Po szkole średniej w Pińczowie i Kielcach wstąpił do kieleckiego Seminarium Duchownego i 1 IV 1916 r. uzyskał święcenia kapłańskie. Był następnie wikariuszem i prefektem w Skalbmierzu, Małogoszczy i Prandocinie. W końcu 1918 r. zapisał się na Wydział Prawa i Nauk Społeczno-Ekonomicznych KUL. W r. 1920 był kapelanem wojskowym w Wojsku Polskim. W 1922 zaczął czwarty rok studiów na Wydziale Prawa Kanonicznego i Nauk Moralnych, a w 1923 r. na tym wydziale uzyskał licencjat. W 1923 r. został profesorem prawa kanonicznego w Seminarium Duchownym w Kielcach i sekretarzem tamtejszej Kurii biskupiej. Dojeżdżał do Lwowa na seminarium naukowe prof. W. Abrahama; doktorat uzyskał w Uniw. Jana Kazimierza we Lwowie. W roku akademickim 1926/27 powołany został na zastępcę profesora do katedry prawa kościelnego w Polsce na Wydział Prawa Kanonicznego. Od 1928 r. wykładał zarys prawa polskiego, kościelne prawo polskie i historię źródeł prawa kanonicznego w Polsce. Od 1930 r. miał wykład z administracji stosunków wyznaniowych i szkolnictwa na Wydziale Prawa i Nauk Społeczno-Ekonomicznych. W l. 1930-1938 był dyrektorem konwiktu księży studentów, a w l. 1934-1939 delegatem Wydziału Prawa Kanonicznego w Senacie Akademickim. Od 1932 r. był kapelanem naczelnym „Oddziału" harcerzy. Habilitował się w 1934 r. na Wydziale Prawa Uniw. Jana Kazimierza na podstawie rozprawy „Powstanie i rozwój polskiej kolędy jako daniny kościelnej — Studium prawno historyczne". 26 VI 1934 r. rada wydziału nadała mu stanowisko docenta, zatwierdzone 8 XII 1934 przez ministra W. R. i O. P. W 1935 r. uzyskał tytuł prof. nadzw. KUL.

4 X 1939 r. po wejściu Niemców do Polski został mianowany notariuszem Sądu Biskupiego w Kielcach. Wrócił jednak do Lublina i 11 XI 1939 r. został aresztowany w gmachu uczelni. Osadzony w więzieniu na Zamku Lubelskim, przebywał tu do 5 VI 1940 r. W kilka tygodni potem został proboszczem parafii Rakoszyn w diecezji kieleckiej, w roku następnym proboszczem w parafii Imielno. Od 29 VI 1942 był wikariuszem generalnym w Kielcach i kanonikiem kapituły kieleckiej. W Kielcach podjął tajne nauczanie dla studentów Wydziału Prawa i Wydziału Prawa Kanonicznego KUL. W 1943 r. wraz z profesorami Uniw. Ziem Zachodnich zorganizował tajne kursy dla studentów I roku Wydziału Prawa. Uczestniczył w nauczaniu do lipca 1944 r. uczył w Kielcach, Jędrzejowie i Nawarzycach. Tajne studia dla Wydziału Prawa Kanonicznego KUL dla 16 studentów prowadził w mieszkaniach prywatnych, w tym i w swoim, w pomieszczeniach kurii i domu biskupim. Studia te uznano po wojnie za uniwersyteckie.

Zwolniony 29 VIII 1945 r. z funkcji wikariusza generalnego wrócił do Lublina i objął katedrę prawa polskiego na Wydziale Prawa Kanonicznego i katedrę prawa kościelnego na Wydziale Prawa i Nauk Społeczno-Ekonomicznych, którą kierował do 1952 r. 1 IV 1946 r. Minister Oświaty zatwierdził uchwałę senatu z 26 IX 1945 r. o nadaniu Kałwie tytułu prof. zw. W 1949 r. został biskupem lubelskim pozostając nadal etatowym wykładowcą, od 1951 r. w zmniejszonym wymiarze. W r. 1960/61 przeszedł na emeryturę, zachowując do 1965 r. wykłady zlecone. Na jego seminarium napisano 34 prac magisterskich i 16 doktorskich. W l. 1939 i 1946-1950 był dziekanem Wydziału Prawa Kanonicznego 1945/46 był prodziekanem. Jako biskup lubelski brał udział w II soborze watykańskim. Od założenia Tow. Naukowego KUL w 1934 r. był jego członkiem korespondentem, od 1944 r. członkiem czynnym. W 1948 powołany na członka współpracownika Komisji Historyczno-Prawniczej PAU, 29 V 1958 r. uchwałą Senatu KUL uzyskał doktorat „honoris causa" z teologii. Zmarł nagle na Helu 17 VII 1974 r. Pochowany został w podziemiach katedry lubelskiej.

I.

1. Rady kościelne. Kielce 1926.

2. Małżeństwa mieszane. W: *Małżeństwo w świetle nauki katolickiej.* Praca zbiorowa. Lubl. 1928.

3. Pierwszy zjazd naukowy Polskiego Tow. Teol. we Lwowie, odbyty w dniach 11 - 12 kwietnia 1928. *Wiad. Diec. Lub.* R. 10: 1928 nr 5 s. 165 - 167.

4. Działalność kościelna Katarzyny Wapowskiej w ziemi Sanockiej. W: *Księga pamiątkowa ku czci Wł. Abrahama.* Lw. 1931 T. 2 s. 309 - 364.

5. Czy projekt małżeński K. K. zgadza się z Konstytucją. [Streszczenie]. *Wiad. Diec. Lub.* R. 14: 1932 nr 3 s. 88 - 91.

6. Unieważnienie małżeństwa. *Prąd.* R. 19: 1932 t. 2 2s. 112 - 133. — Toż w: *Krytyczny rozbiór projektu prawa małżeńskiego.* Praca zbiorowa. Lubl. 1932.

7. Rozłączenie i rozwód. *Prąd.* R. 19: 1932 t. 22 s. 134 - 144. — Toż w: *Krytyczny rozbiór projektu prawa małżeńskiego.* Praca zbiorowa. Lubl. 1932.

8. Zaproszenie na konferencję XX kapelanów harcerskich. *Wiad. Diec. Lub.* R. 14: 1932 nr 9 s. 305.

9. Powstanie i rozwój polskiej kolędy jako daniny kościelnej. Studium prawno-historyczne. Lw. 1933.

10. Przywilej fundacyjny Władysława Jagiełły dla kapituły chełmskiej z r. 1429. *Kwart. Hist.* R. 47: 1933 T. 1 s. 73 - 77.

11. „Kościół i sprawy religijne w Konstytucji polskiej". [Uniwersyteckie wykłady dla społeczeństwa]. Wykład z 5 sierpnia. *Wiad. Diec. Lub.* R. 17: 1935 nr 8 - 9 s. 268 - 270.

12. Skutki adopcji cywilnej w kościelnym prawie małżeńskim. Lubl. 1935. s. 188.

13. Kościół i sprawy religijne w nowej Konstytucji Polskiej. W: *Kościół.* Praca zbiorowa. Lubl. 1936.

14. Korporacjonizm i formy polityczne. W: *Korporacjonizm.* Praca zbiorowa. Lubl. 1939 s. 280 - 298.

15. Różne koncepcje wolności w rozwoju historycznym. Lubl. 1939. Odb. z publikacji *Tydzień Odrodzenia.*

16. Rys historyczny prowincjonalnego ustawodawstwa synodalnego w Polsce przedrozbiorowej. W: *Księga pamiątkowa ku czci Jego Ekscelencji X. biskupa M. L. Fulmana.* Lubl. 1939. T. 1 s. 126 - 155. — Toż w: *Pierwszy polski synod plenarny...* Lubl. 1939 s. 2 - 32.

17. Pierwszy Polski Synod Plenarny wraz z orędziem do duchowieństwa i wiernych w sprawie uchwał tegoż Synodu, poprzedzony rysem historycznym prowincjonalnego ustawodawstwa synodalnego w Polsce przedrozbiorowej. Lubl. 1939.

18. Badanie stanu wolnego przed ślubem. [Egzamin przedślubny]. *Wiad. Duszp.* 2: 1946 nr 3 s. 8 - 12; nr 4 s. 9 - 14.

19. Stanowisko Kościoła polskiego wobec osadników niemieckich w średniowieczu. Lubl. 1947.

20. Ks. dr Henryk Insadowski (1883 - 1946). *Aten. Kapł.* R. 39: 1947 t. 47 s. 94 - 95.

21. O. Jan Roth T. J. (1870 - 1945). *Aten. Kapł.* R. 39: 1947 t. 47 s. 96 - 97.

22. Prof. Dr Władysław Abraham. *Aten. Kapł.* R. 39: 1947 t. 47 s. 97 - 98.

23. Ks. Dr Jan Wiślicki (1879 - 1944). *Aten. Kapł.* R. 39: 1947 t. 47 s. 95 - 96.

24. Acta Ap. Sedis z okresu II wojny światowej jako źródło pomocnicze nauk filozoficzno-teologicznych. *Prawo Kan.* R. 1: 1949 s. 233 - 252.

25. [Podanie odezwy Prymasa Polski w sprawie odbudowy Stolicy i zachęta duchownych diecezji lubelskiej do czynnego udziału w komitetach Naczelnej Rady Odbudowy Warszawy]. *Wiad. Diec. Lub.* R. 26: 1949 nr 7 - 8 s. 359.

26. Dekret kanonicznego utworzenia beneficium kościelnego i parafii p. w. św. Krzyża w Zamościu, dekanatu zamojskiego. *Wiad. Diec. Lub.* R. 27: 1950 nr 1 - 6 s. 24 - 25.

27. List pasterski na dzień ogłoszenia dogmatu Wniebowzięcia NMP. *Wiad. Diec. Lub.* R. 28: 1951 nr 1 - 6 s. 16 - 20.

28. Dekret erekcji parafii pod wezwaniem św. Jana Chrzciciela w Czerniczynie w pow. i dekanacie hrubieszowskim diecezji lubelskiej. *Wiad. Diec. Lub.* R. 31: 1957 nr 8 - 9 s. 188 - 189.

29. Program pracy duszpasterskiej w pierwszym roku wielkiej Nowenny przed Millenium. *Wiad. Diec. Lub.* R. 31: 1957 nr 10 - 11 s. 263 - 270.

30. List pasterski wielkopostny. *Wiad. Diec. Lub.* R. 33: 1959 nr 1 - 3 s. 24 - 30.

31. Przemówienie J. E. biskupa Dr Piotra Kałwy na zakończenie uroczystości maryjnych dnia 8 września 1959 r. na górze katedralnej w Chełmie. *Wiad. Diec. Lub.* R. 33: 1959 nr 7 - 9 s. 159 - 161.

32. „Przemówienie J. E. ks. bpa dra Piotra Kałwy biskupa lubelskiego wygłoszone przez Radio Watykańskie dnia 2 stycznia 1963 r. [Grób św. Piotra]. *Wiad. Diec. Lub.* R. 36: 1963 nr 1 - 3 s. 101 - 105.

33. Przemówienie J. E. ks. bpa dra Piotra Kałwy biskupa lubelskiego przez Radio Watykańskie dnia 11 X 1963 „O widzialnej stronie Kościoła". *Wiad. Diec. Lub.* R. 37: 1963 nr 10 - 12 s. 276 - 279.

34. Przemówienie radiowe J. E. Ks. biskupa P. Kałwy Wielkiego Kanclerza KUL, wygłoszone przez Radio Watykańskie dnia 10 listopada 1963 r. w dniu inauguracji roku akademickiego KUL. *Wiad. Diec. Lub.* R. 38: 1964 nr 1 - 7 s. 43 - 46.

35. Przemówienie radiowe J. E. Ks. biskupa P. Kałwy biskupa lubelskiego wygłoszone przez Radio Watykańskie w związku z inauguracją roku akademickiego na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. [Początki KUL po okupacji]. *Wiad. Diec. Lub.* R. 39: 1965 nr 1 - 7 s. 113 - 116.

36. List pasterski biskupa lubelskiego do duchowieństwa i wiernych z okazji koronacji Cudownego Obrazu Matki Boskiej w Krasnobrodzie w dniu 4 lipca 1965. *Wiad. Diec. Lub.* R. 39: 1965 nr 8 - 12 s. 191 - 198.

37. List pasterski biskupa lubelskiego do duchowieństwa i wiernych z okazji oddania diecezji lubelskiej Matce Bożej w dniu 8 września 1965 r. w Chełmie Lubelskim. *Wiad. Diec. Lub.* R. 39: 1965 nr 8 - 12 s. 199 - 205.

38. Synod Biskupów jako organ pomocniczy Stolicy Apostolskiej. *Aten. Kapł.* T. 69: 1966 s. 155 - 158.

39. List pasterski J. E. ks. bpa Piotra Kałwy biskupa lubelskiego. Słowo pasterskie na Wielki Post 1969 r. *Wiad. Diec. Lub.* R. 43: 1969 nr 1 - 6 s. 53 - 56.

40. Przemówienie J. E. ks. bpa lubelskiego dnia 18 marca 1972 r. podczas Nawiedzenia Matki Bożej w katedrze lubelskiej. *Wiad. Diec. Lub.* R. 46: 1972 nr 5 s. 119 - 122.

41. Przemówienie J. E. ks. biskupa lubelskiego podczas uroczystości zakończenia Nawiedzenia Matki Bożej w Diecezji Lubelskiej. *Wiad. Diec. Lub.* R. 46: 1972 nr 12 s. 280 - 284.

42. Z historii pobożności maryjnej w kościele polskim. *Aten. Kapł.* T. 79: 1972 s. 269 - 310.

43. Przemówienie J. E. ks. dra Piotra Kałwy... wygłoszone przez radio watykańskie dnia 11 IV 1973 r. *Wiad. Diec. Lub.* R. 47: 1973 nr 9 s. 173 - 176.

II.

Z konwiktu XX studentów w Lublinie. *Wiad. Diec. Lub.* R. 12: 1930 nr 9 s. 307; DUBIEL A.: Z konferencji kapelanów harcerskich. *Wiad. Diec. Lub.* R. 14: 1932 nr 10 s. 343 - 344; WYSZYŃSKI S.: Wielebny ks. Infułat Dr Piotr Stopniak Wikariusz Kapituły. [List z 29 V 1949 r.]. *Wiad. Diec. Lub.* R. 26: 1949 nr 6 s. 289; J. E. Ks. Piotr Kałwa Biskup Nominat Lubelski. Szkic biograficzny. *Wiad. Diec. Lub.* R. 26: 1949 nr 6 s. 291 - 293; Pasterze diecezji lubelskiej, ich osiągnięcia i nasze nowe nadzieje. *Wiad. Diec. Lub.* R. 26: 1949 nr 6 s. 293 - 294; STOPNIAK P.: Na dzień ingresu i konsekracji J. E. ks. Biskupa Lubelskiego Piotra Kałwy. *Wiad. Diec. Lub.* R. 26: 1949 nr 6 s. 295; Ks. Prał. Piotr Kałwa Praw, Prof. KUL, mianowany Biskupem Lubelskim. *Wiad. Diec. Lub.* R. 26: 1949 nr 6 s. 290 - 291; PYLAK B.: Dziesięciolecie konsekracji i rządów diecezją lubelską J. E. ks. biskupa Piotra Kałwy. *Wiad. Diec. Lub.* R. 33: 1959 nr 7 - 9 s. 138 - 142; KOWALCZYK J.: Wizytacja kanoniczna parafii katedralnej św. Jana w Lublinie w dniach 5 i 6 IX 1959, parafii św. Pawła 19 i 20 IX, parafii św. Michała na Bronowicach w Lublinie 26 i 27 IX 1959 r. odbyta przez J. E. ks. biskupa Piotra Kałwę. *Wiad. Diec. Lub.* R. 33: 1959 nr 7 - 9 s. 223 - 229; S. M. [MŁYNARCZYK]: Uroczystość dziesięciolecia konsekracji bpa P. Kałwy 20 VI 1959 r. w Seminarium Duchownym. *Wiad. Diec. Lub.* R. 33: 1959 nr 7 - 9 s. 144; Uroczystość 10-lecia konsekra-

cji bpa P. Kaływy. *Wiad. Diec. Lub.* R. 33: 1959 nr 7 - 9 s. 145 - 156; NOWAK M.: Akademia ku czci J. E. ks. bpa dra Piotra Kaływy w Tomaszowie Lubelskim. *Wiad. Diec. Lub.* R. 33: 1959 nr 7 - 9 s. 156 - 159; J. E. ks. biskup ordynariusz w Krasnobrodzie. *Wiad. Diec. Lub.* R. 33: 1959 nr 7 - 9 s. 158 - 159; GOLIŃSKI Z.: Biskupi i kapłani Lubelszczyzny w szponach gestapo. Lubl. 1946 s. 8,16; SZOŁDRSKI W.: Martyrologium duchowieństwa polskiego... w: *Sacr. Pol. Mill.* T. 11 s. 122; SŁOWIKOWSKI M.: Z drugiej wojny. (Resztki wspomnień). Maszynopis; STARNAWSKI Z.: Duszpasterstwo niewidomych w diecezji lubelskiej 1959 - 1966. *Wiad. Diec. Lub.* R. 40: 1966 nr 4 - 8 s. 150 - 151; GRENIUK F.: Reforma liturgiczna w diecezji lubelskiej. *Wiad. Diec. Lub.* R. 40: 1966 nr 4 - 8 s. 151 - 152; STASZKIEWICZ Z.: J. E. biskup ordynariusz dr Piotr Kałwa jako organizator duszpasterstwa głuchoniemych w diecezji lubelskiej. *Wiad. Diec. Lub.* R. 40: 1966 nr 4 - 8 s. 148 - 150; WACHOWSKI S.: Góra Chełmska w 50 lecie Jubileuszu kapłaństwa J. E. ks. biskupa ordynariusza dra Piotra Kaływy. *Wiad. Diec. Lub.* R. 40: 1966 nr 4 - 8 s. 139 - 145; Jubileusz 50-lecia kapłaństwa Najprzewielebniejszego J. E. ks. biskupa Piotra Kaływy Ordynariusza Lubelskiego. *Wiad. Diec. Lub.* R. 40: 1966 nr 4 - 8 s. 108 - 110; Wykaz prac drukowanych księdza biskupa Piotra Kaływy. W: *Pastori et Magistro.* Lubl. 1966 s. 14 - 16; WOJTKOWSKI A.: Jubilat. W: *Pastori et Magistro.* Lubl. 1966 s. 5 - 13; HEMPEREK P.: Działalność pasterska J. E. ks. biskupa dr Piotra Kaływy. *Wiad. Diec. Lub.* R. 40: 1966 nr 4 - 8 s. 111 - 123; GRZYWACZ J.: Życiorys J. E. ks. biskupa dra Piotra Kaływy. *Wiad. Diec. Lub.* R. 40: 1966 nr 4 - 8 s. 123 - 127; SŁOWIKOWSKI M.: Z dziejów lubelskiego Niższego Seminarium Duchownego 1949 - 1955. *Wiad. Diec. Lub.* R. 40: 1966 nr 4 - 8 s. 135 - 139; MŁ[YNARCZYK] S.: Troska J. E. ks. biskupa jubilata o Seminarium Duchowne. *Wiad. Diec. Lub.* R. 40: 1966 nr 4 - 8 s. 129 - 134; JABŁOŃSKI A.: J. E. ks. biskup Piotr Kałwa a Sanktuarium Matki Bożej w Krasnobrodzie. *Wiad. Diec. Lub.* R. 40: 1966 nr 4 - 8 s. 145 - 147; BOLESŁAWSKI R.: Parafia Tomaszów Lubelski w dniu Jubileuszu swego Arcypasterza. *Wiad. Diec. Lub.* R. 40: 1966 nr 4 - 8 s. 47 - 48; MŁ[YNARCZYK] S.: Przebieg uroczystości jubileuszowych. *Wiad. Diec. Lub.* R. 40: 1966 nr 4 - 8 s. 154 - 156; IDZIAKOWSKI E.: Sąd biskupi lubelski. *Wiad. Diec. Lub.* R. 40: 1966 nr 4 - 8 s. 127 - 129; MAĆKOWIAK Z.: J. E. ks. biskup dr Piotr Kałwa w stosunku do parafii Trawniki. *Wiad. Diec. Lub.* R. 40: 1966 nr 4 - 8 s. 153 - 154; PETRANI A.: Wydział Prawa Kanonicznego Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego i jego działalność dydaktyczno-naukowa w ciągu ubiegłego Pięćdziesięciolecia. *Rocz. Teol.-Kanon.* R. 15: 1968 z. 5 s. 26 - 27, 55 - 56; Wykaz prac drukowanych ks. bpa dra Piotra Kaływy. *Wiad. Diec. Lub.* R. 48: 1974 nr 8 - 9 s. 176 - 178; HEMPEREK P.: Biskup Piotr Kałwa 1893 - 1974. *Biul. Inform. KUL.* R. 1: 1975 s. 3 - 9; JACEWICZ W., WOŚ J.: Martyrologium polskiego duchowieństwa... T. 3 W. 1978; DEPCZYŃSKI W.: Martyrologium duchownych diec. lubelskiej. Lubl. 1979 cz. 2 s. 19 - 20; HEMPEREK P.: Kałwa Piotr. W: *Polscy kanoniści* (wiek XIX i XX). Cz. I. W. 1981 s. 209 - 214.

Ks. Franciszek Stopniak

Kamiński Stanisław (1884-1952) historyk Kościoła.

Urodził się 1 XI 1884 w Bełżycach, syn mieszczańskiej rodziny Franciszka i Konstancji z Dobrzyńskich. Początki nauki otrzymał w domu, w l. 1899-1903 ukończył Lubelskie Gimnazjum z wynikiem celującym. W 1903 r. wstąpił do Seminarium Duchownego w Lublinie. Ukończył je w 1907 r., ale z racji młodego wieku został wyświęcony w roku następnym 2 VIII 1902 r. Biskup F. Jaczewski wysłał go na dalsze studia do Fryburga szwajcarskiego. Studia zakończył stopniem licencjata teologii. Jaczewski mianował go profesorem patrologii i homiletyki na rok akademicki 1910/11. Uczył też religii w wyższych klasach Męskiej Szkoły Handlowej, a w Szkole Staszica uczył religii, logiki i psychologii. Od r. 1912 wykładał nadto w Seminarium Duchownym katechetykę z pedagogiką.

W roku szkolnym 1912/13 przeszedł do pracy w szkolnictwie ludowym tj. do szkół początkowych Macierzy Polskiej występujących z racji carskich ograniczeń pod formalnym kierownictwem Nieciengiewiczowej i Doboszyńskiej. W r. 1912 uczył młodzież w Pensji Arciszowej i na kursach wieczorowych młodzież fabryczno-rzemieślniczą. Jako uposażenie

otrzymał rządowy etat wikariusza w Urzędowie (od 28 I 1913 r.). 24 XII 1912 r. objął funkcję kapelana więzienia na Zamku lubelskim. Formalną nominację na tę funkcję uzyskał 6 XI 1913 r. i pracował tu 2 i pół roku. Od 8 VI 1915 r. był rektorem kościoła św. Stanisława i administratorem gmachu poklasztornego podominikańskiego w Lublinie. W czasie I wojny światowej był prefektem „w szkołach miejskich ludowych i rządowych". W roku szkolnym 1915/16 uczył tylko w szkole Doboszyńskiej, a w roku następnym zrezygnował z pracy w szkole. W l. 1917-1918 uczył religii w żeńskiej szkole nr 2 przy katedrze i w męskiej nr 13 przy ul. Okopowej. 9 VII 1918 r. administrator diecezji Zenon Kwiek powołał go do pracy w konsystorzu w charakterze radcy — „nadetatowego referenta do załatwiania ważniejszych a naglących spraw diecezjalnych". Pełnił tę funkcję przez rok.

Nowy biskup M. L. Fulman mianował go 30 IX 1919 r. proboszczem parafii Włostowice i dziekanem dekatu puławskiego. Od tej pory zaczął też pracę badawczą historyka począwszy od „Inwentarza kościoła parafialnego z 1 sierpnia 1921 r.". Pisał głównie szkice historyczne poszczególnych parafii. 9 VI 1925 r. został proboszczem parafii Bystrzyca, a 25 XI 1933 r. proboszczem w Kiełczewicach. 29 VIII 1938 r. ustąpił z parafii, zamieszkał w Lublinie i zapisał się na Wydział Teologiczny KUL. II wojna światowa przekreśliła plany uniwersyteckie. W maju 1948 r. został administratorem parafii Leszkowice, ale rychło poprosił o emeryturę i zamieszkał w Lublinie. Zmarł 21 IV 1952 r. i został pochowany na cmentarzu parafialnym w Bełżycach.

I.

1. Koło księży Prefektów Diecezji Lubelskiej. *Wiad. Diec. Lub.* R. 1: 1919 nr 4 s. 119 - 121.

2. „Inwentarz kościoła parafialnego z 1 sierpnia 1921 r." [Włostowice]. Maszynopis.

3. III Zjazd Związku Zakładów Teologicznych w Polsce imienia św. Jana Kantego, odbyty 15, 16, 17 kwietnia w Łomży. *Wiad. Diec. Lub.* R. 7: 1925 nr 5 s. 144 - 146.

4. Dekanat Kazimierski. *Wiad. Diec. Lub.* R. 7: 1925 nr 3 s. 77 - 80.

5. Wąwolnica. *Wiad. Diec. Lub.* R. 7: 1925 nr 5 s. 148 - 151.

6. Klementowice. *Wiad. Diec. Lub.* R. 7: 1925 nr 6 s. 182 - 185.

7. Baranów. *Wiad. Diec. Lub.* R. 7: 1925 s. 223; nr 9 s. 287 - 288.

8. Granice diecezji lubelskiej za Księstwa Warszawskiego. *Wiad. Diec. Lub.* R. 7: 1925 nr 9 s. 280 - 285.

9. Parafia Końskowola. *Wiad. Diec. Lub.* R. 7: 1925 nr 9 s. 285 - 286; nr 10 s. 309 - 310.

10. Gołąb. *Wiad. Diec. Lub.* R. 7: 1925 nr 10 s. 310 - 313.

11. Garbów. *Wiad. Diec. Lub.* R. 7: 1925 nr 10 s. 313 - 314; R. 8: 1926 nr 1 s. 28 - 30.

12. Parafia Karczmiska. *Wiad. Diec. Lub.* R. 8: 1926 nr 5 s. 156 - 158.

13. Kronika parafialna kościoła częstoborowickiego. *Wiad. Diec. Lub.* R. 8: 1926 nr 1 s. 30 - 31; nr 4 s. 119 - 121.

14. Kurów. *Wiad. Diec. Lub.* R. 8: 1926 nr 4 s. 121 - 124.

15. Parafia Markuszów. *Wiad. Diec. Lub.* R. 8: 1926 nr 9 s. 282 - 284.

16. Seminarium Księży Misjonarzy w Lublinie. *Wiad. Diec. Lub.* R. 8: 1926 nr 10 s. 314 - 317.

17. Przemówienie ks. Stanisława Kamińskiego w dniu 50-letniego jubileuszu kapłańskiego ks. Emanuela Krzywickiego. *Wiad. Diec. Lub.* R. 8: 1926 nr 10 s. 309 - 310.

18. Karta z mszału. *Wiad. Diec. Lub.* R. 9: 1927 nr 10 s. 303 - 305.

19. Parafia Wilków. *Wiad. Diec. Lub.* R. 9: 1927 nr 1 s. 30 - 32.

20. Parafia Włostowice. *Wiad. Diec. Lub.* R. 9: 1927 nr 2 s. 56 - 59.

21. Parafia Zyrzyn. *Wiad. Diec. Lub.* R. 9: 1927 nr 2 s. 160 - 161; nr 3 s. 83 - 84.

22. Parafia Piotrawin. *Wiad. Diec. Lub.* R. 9: 1927 nr 2 s. 61 - 63; nr 3 s. 81 - 83.

23. Parafia Prawno. *Wiad. Diec. Lub.* R. 9: 1927 nr 3 s. 84 - 86.

24. Parafia Kazimierz. *Wiad. Diec. Lub.* R. 9: 1927 nr 3 s. 86 - 87; nr 4 s. 115 - 119; nr 5 s. 148 - 149.

25. Parafia Rybitwy i Józefów nad Wis-

łą. *Wiad. Diec. Lub.* R. 9: 1927 nr 5 s. 149-151; nr 6 s. 175-177.
26. Parafia Opole. *Wiad. Diec. Lub.* R. 9: 1927 nr 6 s. 177-179.
27. Parafia Puławy. *Wiad. Diec. Lub.* R. 9: 1927 nr 6 s. 179-181.
28. Parafia Bystrzyca. *Wiad. Diec. Lub.* R. 9: 1927 nr 7 s. 212-214; nr 8 s. 243-246.
29. Parafia Bełżyce. *Wiad. Diec. Lub.* R. 9: 1927 nr 8 s. 240-243; R. 11: 1929 nr 6 s. 168-171; nr 7 s. 214-218.
30. Parafia Matczyn. *Wiad. Diec. Lub.* R. 10: 1928 nr 7 s. 218-220; nr 9 s. 284-286.
31. Parafia Konopnica. *Wiad. Diec. Lub.* R. 11: 1929 nr 2 s. 48-49.
32. Konsekracja kościoła w Garbowie. *Wiad. Diec. Lub.* R. 12: 1930 nr 7 s. 249-250.
33. Polska Narodowa Pielgrzymka do Rzymu. 26 IX — 12 X 1929 r. na Jubileusz 50-lecia kapłaństwa Ojca świętego Piusa XI. *Wiad. Diec. Lub.* R. 12: 1930 nr 1 s. 15-22.
34. Ks. Jan Stryjecki (1853-1930). *Wiad. Diec. Lub.* R. 12: 1930 nr 4 s. 132-133.
35. Akta Stanu Cywilnego. *Wiad. Diec. Lub.* R. 12: 1930 nr 9 s. 303-305.
36. Śp. ks. Kazimierz Siedlecki (1867-1931). *Wiad. Diec. Lub.* R. 13: 1931 nr 4 s. 120-121.

II.

Śp. ks. Stanisław Kamiński, emeryt (1884-1952). *Wiad. Diec. Lub.* R. 30: 1953 nr 1-6 s. 39-41.

Ks. Franciszek Stopniak

Kantak Kamil Juliusz, krypt. i pseud.: K., K. K., X. K. J. K., Lewiatan, Pom. (1881-1976), docent Uniw. w Pradze, wykładowca amerykańskiego Uniw. w Bejrucie, historyk Kościoła, redaktor.

Urodził się 15 XII 1881 r. w Luboni k. Leszna jako syn Jana i Felicji Puffke. Po ukończeniu gimnazjum w Bydgoszczy odbył Kantak z wyróżnieniem studia filozoficzne i teologiczne w Seminariach Duchownych w Gnieźnie i Poznaniu. Święcenia kapłańskie przyjął 17 XII 1904 r. Był wikariuszem parafii w Czempiniu i Jankowie Zaleśnym w Archidiec. Poznańskiej, po czym w 1906 r. udał się na dalsze studia na Uniwersytet we Fryburgu w Badenii, gdzie w 1909 r. uzyskał stopień doktora teologii. Przed powrotem do kraju odbył podróż po Francji, Belgii, Anglii, Szwajcarii, Włoszech, Austrii i po krajach słowiańskich.

W 1910 r. został Kantak wikariuszem przy katedrze w Poznaniu, a w 1913 r. ponadto osobistym sekretarzem bpa, niebawem arcybpa, E. Likowskiego oraz objął redakcję „Miesięcznika Kościelnego" i prowadził ją do wybuchu I wojny światowej. W 1915 r. został ponadto archiwariuszem archidiecezjalnym. W 1918 r. wszedł do Komisji, powołanej do przejęcia archiwów od władz niemieckich. Aresztowany w styczniu 1919 r. przez Niemców zdołał zbiec.

Jeszcze w tymże 1919 r. wrócił do Poznania i objął wykłady historii Kościoła w poznańskim Seminarium Duchownym. Ponieważ były widoki na powstanie Wydziału Teologicznego przy Uniw. Poznańskim, przeprowadził swą habilitację w zakresie historii Kościoła na Wydziale Teologicznym Uniw. Karola w Pradze. To niezwykłe miejsce habilitacji Kantaka tłumaczy się tym, że skrytykowane mocno, wydane przezeń w 1912-1914 r., pierwsze tomy „Dziejów Kościoła polskiego" (dzieło zakrojone na 8 tomów) przekreślały szanse uzyskania veniam legendi na polskich Wydziałach Teologicznych. Gdy projektowany Wydział Teologiczny w Poznaniu nie doszedł do skutku, o co Kantak winił prymasa E. Dalbora, porzucił wykłady w Seminarium Duchownym i przeniósł się do Gdańska. Urlop ten zawdzięczał intrydze ks. S. Adamskiego, który uważał Kantaka za „niewygodnego w Poznaniu oryginała".

Z Pomorzem i Gdańskiem nawiązał Kantak kontakt jeszcze w czasie swych studiów. W 1910 r. został współpracownikiem pisma „Gryf" i za-

czął współdziałać w pracy narodowo-społecznej z przywódcą ruchu młodokaszubskiego Aleksandrem Majkowskim. Był jednym z twórców gdańskiej Spółki Wydawniczej. Zakupił w Lesznie i przeniósł do Gdańska drukarnię. Niemało też przyczynił się do zjazdu Młodokaszubów w 1919 r. Pracował w Towarzystwie Muzeum Kaszubsko-Pomorskiego w Sopocie, w 1919 r. zorganizował, a następnie kierował Towarzystwem Wydawniczym Pomorskim. W tymże 1919 r. redagował „Polnische Warte" oraz objął redakcję „Dziennika Gdańskiego", stworzywszy w 1921 r. przy nim dodatek „Pomorze". Później przyjął redakcję „Kuriera Gdańskiego" i prowadził ją do września 1923 r. Stanął na czele założonego przez chłopów powiatu wejcherowskiego stronnictwa Piast. W 1922 r. był komisarzem ze strony polskiej do odbioru i podziału archiwów gdańskich między Gdańsk i Polskę. W 1923 r. doprowadził do założenia Towarzystwa Nauki i Sztuki w Gdańsku (dzisiejsze Towarzystwo Naukowe Gdańskie). Przy pracach tych nie wypuszczał pióra z ręki, ogłaszając wiele artykułów publicystycznych i prac naukowych. Reprezentował kierunek zdecydowanie antyniemiecki; w pewnym okresie (1907-1910) angażował się także w akcję słowianofilską. I znowu na skutek opinii ks. S. Adamskiego, któremu nie podobała się gdańska ruchliwość Kantaka, został odwołany przez kard. Dalbora. W 1923 r. opuścił Gdańsk, lecz nie udał się do Poznania, ale do Warszawy, gdzie otrzymał rektorat podominikańskiego kościoła św. Jacka. Nie przerwał jednak całkiem współpracy z gdańskim Towarzystwem Nauki i Sztuki.

W 1926 r. objął Kantak wykłady historii Kościoła oraz języków łacińskiego, greckiego i hebrajskiego w Seminarium Duchownym w Pińsku. We wrześniu 1939 r. znalazł się z oddziałem wojska polskiego na terytorium Związku Radzieckiego. W 1941 r. został kapelanem wojskowym w Griazowcu, potem był kapelanem szpitala w Tockoje oraz pracował w szefostwie duszpasterstwa w Buzułuku i Jagjulu. W 1942 r. znalazł się w Pehlevi, następnie przez Teheran, Bagdad, Mossulu, Jerozolimę, Egipt dostał się do Bejrutu. W Teheranie pisywał artykuły do emigracyjnej prasy polskiej i do arabskiej.

W Bejrucie nadal pracował w polskim duszpasterstwie wojskowym, w latach 1943-1946 kierował i wykładał w emigracyjnym Seminarium Duchownym. W 1945 r. został dziekanem polskim na Liban i Syrię. W Libanie zorganizował polonijne duszpasterstwo i zwizytował wszystkie jego ośrodki. Objąwszy w 1946 r. kapelanię u francuskich szarytek w Bejrucie, zajął się w ich kaplicy polonijnym duszpasterstwem. Założył w Bejrucie polski cmentarz. W r. szk. 1947/48 wykładał historię cywilizacji na Studium Polonistycznym przy amerykańskim Uniwersytecie w Bejrucie, a na francuskim Uniwersytecie wygłaszał różne odczyty. Stale też pisał artykuły do różnych gazet i ogłaszał prace naukowe. Zmarł w Bejrucie 1 XII 1976 r., pochowany na polskim cmentarzu.

Działalność naukowa ks. K. Kantaka dotyczy głównie dziejów zakonów św. Franciszka w Polsce, zwłaszcza bernardynów. Toteż pomimo nieudanej próby z podręcznikiem „Dziejów Kościoła polskiego" jego zasługi na niwie historycznej są ogromne. Dzięki swym kapitalnym dziełom „Bernardyni polscy" i „Franciszkanie polscy", poprzedzonym licznymi pracami szczegółowymi, stanął Kantak w rzędzie czołowych polskich historyków kościelnych. Gotowy do druku tom „Reformaci polscy", jak

i materiały do 3-go tomu „Franciszkanów polskich" przepadły w czasie wojny. Duże zasługi położył też jako publicysta, ogłaszający artykuły w różnych gazetach już od 1906 r.

I.

1. Kronika bernardynów bydgoskich. *Rocz. Pozn. Tow. Przyj. Nauk.* T. 33: 1906 s. 1 - 333. — Toż w osob. odb. P. 1907 Księg. św. Wojciecha 8° s. 333, nlb. 1.

2. Bławaty. *Praca*. R. 10: 1906 nr 25 s. 982 - 983.

3. „Obrona Częstochowy". *Słowo*. R. 25: 1906 nr 32 s. 3.

4. Komisja kolonizacyjna w Prusach. *Słowo*. R. 25: 1906 nr 75 s. 1.

5. Rozmowa z Jermontowem. *Słowo*. R. 25: 1906 nr 183 s. 2.

6. Opór szkolny polski w zaborze pruskim. *Słowo*. R. 25: 1906 nr 280 s. 1; nr 281 s. 1.

7. Stanowisko pruskiego rządu wobec oporu dzieci. *Słowo*. R. 25: 1906 nr 308 s. 1.

8. Twórczość pani Idy Pileckiej. *Słowo*. R. 25: 1906 nr 313 s. 3.

9. Stronnictwa niemieckie wobec oporu dzieci polskich. *Słowo*. R. 25: 1906 nr 314 s. 1.

10. „Dymitr" Schillera w przekładzie p. Eligiusza Wiktora Szrajberta. *Słowo*. R. 25: 1906 nr 320 s. 3.

11. Towarzystwo pomocy naukowej. *Słowo*. R. 25: 1906 nr 322 s. 1.

12. Po śmierci arcybiskupa. *Słowo*. R. 25: 1906 nr 325 s. 1.

13. Kółka rolnicze. *Słowo*. R. 25: 1906 nr 339 s. 1, 2.

14. Socjaliści w polskich prowincjach Prus. *Słowo*. R. 26: 1907 nr 2 s. 1.

15. Kolonie niemieckie. *Słowo*. R. 26: 1907 nr 9 s. 1.

16. Przed wyborami. *Słowo*. R. 26: 1907 nr 16 s. 1.

17. Wybory w Niemczech. Jak się odbywają wybory? *Słowo*. R. 26: 1907 nr 26 s. 1.

18. Po wyborach. *Słowo*. R. 26: 1907 nr 35 s. 1.

19. Sprawa szkolna. *Słowo*. R. 26: 1907 nr 42 s. 1.

20. Ruch wszechpolski w zaborze pruskim. *Słowo*. R. 26: 1907 nr 49 s. 1.

21. Koło polskie w parlamencie niemieckim. *Słowo*. R. 26: 1907 nr 57 s. 1.

22. Związek katolickich towarzystw robotników polskich. *Słowo*. R. 26: 1907 nr 68 s. 1.

23. Mazurzy w Prusach Wschodnich. *Słowo*. R. 26: 1907 nr 93 s. 1.

24. Sprawa szkolna. *Słowo*. R. 26: 1907 nr 97 s. 1.

25. Czytelnie ludowe. *Słowo*. R. 26: 1907 nr 101 s. 1.

26. „Straż". *Słowo*. R. 26: 1907 nr 119 s. 1.

27. Kwestia robotników rolnych. *Słowo*. R. 26: 1907 nr 123 s. 1 - 2.

28. Opór szkolny. *Słowo*. R. 26: 1907 nr 135 s. 2.

29. Z powodu „zlotu" pruskiego. *Słowo*. R. 26: 1907 nr 151 s. 1.

30. Koniec oporu szkolnego. *Słowo*. R. 26: 1907 nr 166 s. 1.

31. Średnia szkoła w Prusach. *Słowo*. R. 26: 1907 nr 179 s. 1.

32. Szkoła dopełniająca. *Słowo*. R. 26: 1907 nr 193 s. 1.

33. Stronnictwa w Wielkopolsce wobec rozwiązania Dumy. *Słowo*. R. 26: 1907 nr 195 s. 1.

34. Dziwny pomysł. *Słowo*. R. 26: 1907 nr 219 s. 1.

35. Rec.: J. WARMIŃSKI: Andrzej Samuel i Jan Seklucjan. P. 1906. *Słowo*. R. 26: 1907 nr 235 s. 3.

36. Nauczyciele elementarni w Prusach. *Sołwo*. R. 26: 1907 nr 239 s. 2.

37. Zdrada „Mazura". *Słowo*. R. 26: 1907 nr 253 s. 1.

38. Po sejmiku. *Słowo*. R. 26: 1907 nr 256 s. 1.

39. Nowa ustawa o związkach i zgromadzeniach w Niemczech. *Słowo*. R. 26: 1907 nr 267 s. 2.

40. Chwalebny projekt. *Słowo*. R. 26: 1907 nr 284 s. 1.

41. Niemiec w społeczeństwie polskim. *Słowo*. R. 26: 1907 nr 312 s. 1.

42. Wobec wywłaszczenia. *Słowo*. R. 26: 1907 nr 348 s. 1.

43. Państwo — naród — jednostka. P. 1908 Księg. św. Wojciecha 16° s. 119, nlb. 1. Głosy na czasie 8. — Toż. Wyd. 2 przejrz. i popr. P. 1911 Księg. św. Wojciecha 16° s. 118, nlb. 2.

44. O. Kapistran Szysiecki. W: *Pamiętnik jubileuszowy Tow. Przemysłowego w Poznaniu*. P. 1908 s. 41 - 43.

45. Obowiązki społeczne i narodowe. P. 1908 Księg. św. Wojciecha 16° s. 63, nlb. 1. Głosy na czasie 11.

46. Słowacki i Słowiańszczyzna. *Świat Słowiański*. R. 4: 1908 t. 1 s. 543 - 554.

47. W razie upadku Rosji. *Świat Słowiański*. R. 4: 1908 t. 1 s. 572 - 576.

48. Początek końca. *Praca*. R. 12: 1908 nr 8 s. 231 - 232.

49. Kto weźmie spadek. *Praca*. R. 12: 1908 nr 9 s. 260 - 263.

50. Z wycieczki po Kaszubach. *Praca*. R. 12: 1908 nr 9 s. 268 - 270.

51. Wybory w Galicji. *Praca.* R. 12: 1908 nr 11 s. 326 - 329.
52. Niewieście polskiej. *Praca.* R. 12: 1908 nr 11 s. 339.
53. Malbork. *Praca.* R. 12: 1908 nr 12 s. 362 - 364.
54. Narodowa Demokracja w Galicji. *Praca.* R. 12: 1908 nr 14 s. 437 - 438.
55. Z ojczystych stron. Gdańsk. *Praca.* R. 12: 1908 nr 23 s. 776 - 779.
56. Jak wyrażają gniew małpy? *Praca.* R. 12: 1908 nr 34 s. 1164 - 1165.
57. Opinia wobec sprawy słowiańskiej. *Praca.* R. 12: 1908 nr 39 s. 1308 - 1309.
58. Z ojczystych stron. Oliwa. Sopoty. Hela. *Praca.* R. 12: 1908 nr 39 s. 1309 - 1310.
59. Królowe jako kobiety. *Praca.* R. 12: 1908 nr 42 s. 1431.
60. Wrażenia praskie. *Praca.* R. 12: 1908 nr 45 s. 1516 - 1518.
61. O stolicę prymasowską. *Słowo.* R. 27: 1908 nr 51 s. 1.
62. Wywłaszczenie w pruskiej Izbie Panów. *Słowo.* R. 27: 1908 nr 57 s. 1.
63. Zjazd kółek rolniczych. *Słowo.* R. 27: 1908 nr 83 s. 2.
64. Nowy namiestnik. *Słowo.* R. 27: 1908 nr 118 s. 1.
65. Opinia polska o Poznańskiem. *Słowo.* R. 27: 1908 nr 234 s. 1.
66. Co dać dzieciom i młodzieży na gwiazdkę. *Praca.* R. 12: 1908 nr 51 s. 1705.
67. Z kroniki bernardynów toruńskich. *Zap. TN Tor.* T. 1: 1908/10 s. 212 - 217.
68. Geschichte des Bernardiner-Kolosters zu Bromberg. Inaugural-Dissertation... P. 1909 Praca 8° s. 98.
69. Wyd.: Korespondencja Juliusza Słowackiego to jest listy do matki i wszystkie inne. Wydanie zupełne pierwsze ilustrowane w setną rocznicę urodzin poety zebrał... T. 1 - 2. Mikołów 1909 - 1910 Nakł. Karola Miarki 8° t. 1 s. 383, nlb. 1, tabl. 15; T. 2 s. 419, nlb. 1, tabl. 16. Nowa Biblioteka Pisarzy Polskich. T. 23 - 24.
70. Rec.: K. KOŚCIŃSKI: Franciszkanie i Bernardyni w Nowem nad Wisłą. T. 1. P. 1906. *Arch. Franc. Hist.* R. 2: 1909 s. 148 - 149.
71. Kościół i państwo. *Mies. Kośc. (Unitas).* R. 1: 1909 s. 15 - 24, 65 - 74, 129 - 139, 272 - 286. — Toż w osob. odb. P. 1911 Księg. św. Wojciecha 8° s. 93, nlb. 3. Głosy na czasie 28.
72. Powstanie reformatów polskich. *Rocz. Pozn. Tow. Przyj. Nauk.* T. 36: 1909 s. 113 - 131. — Toż w osob. odb. P. 1910 Księg. św. Wojciecha 8° s. 29, nlb. 1.
73. Religijność u Juliusza Słowackiego. *Mies. Kośc. (Unitas).* R. 1: 1909 t. 2 s. 10 - 15.
74. Hierarchia duchow[illegible] polskich. *Świat Słowiański.* [illegible] 1909 t. [illegible] s. 215 - 228.
75. Ze studiów nad Słowackim. Kordian. *Prąd.* R. 1: 1909 s. 91 - 93.
76. Nowowydany ułomek „Króla Ducha" — Chrobry — Jagiełło. *Prąd.* R. 1: 1909 s. 353 - 360.
77. Centrum a sprawa polska. *Słowo.* R. 28: 1909 nr 1, s. 1, 2.
78. Korespondencja „Słowa". *Słowo.* R. 28: 1909 nr 212 s. 1, 2.
79. Ze środowiska Wołynia. *Słowo.* R. 28: 1909 nr 230 s. 4.
80. Utworzenie Akademii Wschodniej. *Słowo.* R. 28: 1909 nr 299 s. 2.
81. Wrażenia z podróży. Trewir. *Praca.* R. 13: 1909 nr 14 s. 425 - 427.
82. Przeobrażenia. *Praca.* R. 13: 1909 nr 15 s. 455 - 456.
83. Na tamtym brzegu. Zakończenie 1 części „Wizerunek duchowy" z książki o Słowackim. *Praca.* R. 13: 1909 nr 36 s. 1124.
84. Osobliwości galicyjskie. *Praca.* R. 13: 1909 nr 47 s. 1478.
85. Monsalwat. W: *Książka jubileuszowa Dziennika Poznańskiego 1859 - 1909.* P. 1909 s. 239 - 240.
86. Mankietnicy i mankietnictwo. P. 1910 Druk. i Księg. św. Wojciecha 8° s. 100, nlb. 4. Głosy na czasie 21.
87. Grafika i pisownia kaszubska. *Gryf.* R. 2: 1910 nr 1 s. 9 - 10.
88. Słowacki i Pomorze. *Gryf.* R. 2: 1910 nr 8 s. 230 - 240.
89. Rec.: F. DANTEC: Science et conscience. Paris 1908. *Mies. Kośc. (Unitas).* R. 2: 1910 t. 3 s. 234 - 235.
90. Rec.: G. DWELSHAUVERS: La synthèse mentale. Paris 1909. *Mies. Kośc. (Unitas).* R. 2: 1910 t. 2 s. 317.
91. Rec.: Sviaščennika NIKOLAJA GROSU: Priepodobny Feodor Studit, jego vremia, žyzn'i i tvorienja. Kiev 1907. *Mies. Kośc. (Unitas).* R. 2: 1910 t. 3 s. 318.
92. Rec.: M. PĘCKOWSKI: Ks. Mikołaja Cichowiusza T. J. „Wizerunek nie prawdy ariańskiej". [Kartki z dziejów polemiki religijnej w XVII wieku]. *Mies. Kośc. (Unitas).* R. 2: 1910 t. 4 s. 277 - 290, 455 - 467.
93. Rec.: Świat Słowiański. Lipiec 1910. *Mies. Kośc. (Unitas).* R. 2: 1910 t. 4 s. 328 - 329.
94. Rec.: T. ZEGARSKI: Polen und das Basler Konzil. Posen 1910. *Mies. Kośc. (Unitas).* R. 2: 1910 t. 4 s. 420 - 421.
95. Kłodzko. *Praca.* R. 14: 1910 nr 26 s. 811 - 813.
96. Mesjanizm. Po rewolucji. *Praca.* R. 14: 1910 nr 28 s. 873 - 874; nr 30 s. 941; nr 31 s. 973 - 975; nr 32 s. 1006 - 1007; nr 33 s. 1036 - 1038; nr 34 s. 1068 - 1069; nr 35 s. 1099 - 1101.
97. Zgrzyt. *Praca.* R. 14: 1910 nr 33 s. 1029 - 1030.

98. Z życia kolonii polskiej w Londynie. *Praca*. R. 14: 1910 nr 37 s. 1157.

99. Kolej podolska. *Słowo*. R. 29: 1910 nr 150 s. 1.

100. Początki klasztoru franciszkańskiego w Poznaniu. *Rocz. Pozn. Tow. Przyj. Nauk*. T. 38: 1911 s. 101 - 142. — Toż w osob. odb. P. 1912 Księg. św. Wojciecha 8° s. 23, nlb. 1.

101. Index documentorum veteris Archivi Provinciae FF. Minorum Observ. Poloniae Majoris. *Arch. Franc. Hist*. R. 4: 1911 s. 138 - 146. — Toż w osob. odb. [Quaracchi] 1911 Typis Collegi S. Bonventurae ad Claras Aquas 8° s. 9.

102. [Notatki bibliograficzne]. *Mies. Kośc. (Unitas)*. R. 3: 1911 t. 5 s. 153 - 155, 235 - 237, 403 - 405; t. 6 s. 80 - 83, 480 - 482; R. 4: 1912 t. 7 s. 155 - 157, 235 - 238, 394 - 397; t. 8 s. 74 - 76, 155 - 158; R. 5: 1913 t. 9 s. 230 - 233; 476 - 479; t. 10 s. 315 - 318; R. 6: 1914 t. 12 s. 229 - 231.

103. Rec.: J. GAJKOWSKI: Świątobliwe życie Przewielebnej Jej Mości Panny Zofiej z Granowa Sieniawskiej według rękopisu z r. 1650. Kr. 1911. *Mies. Kośc. (Unitas)*. R. 3: 1911 t. 5 s. 313 - 314.

104. Stosunki gospodarcze na Śląsku austriackim. *Mies. Kośc. (Unitas)*. R. 3: 1911 t. 5 s. 456 - 466.

105. Rec.: J. K. HUYSMANS: Fontes de Lourdes. Paris 1907. *Mies. Kośc. (Unitas)*. R. 3: 1911 t. 5 s. 486 - 487.

106. Rec.: S. SZYDELSKI: Archidiecezja Lwowska na synodzie w r. 1641. Lw. 1910. *Mies. Kośc. (Unitas)*. R. 3: 1911 t. 6 s. 76 - 77.

107. Rec.: A. JAŠEK: Was ist die cyrillo-methodeische Idee? Velehrad 1912. *Mies. Kośc. (Unitas)*. R. 3: 1911 t. 6 s. 234 - 235.

108. Nieznane listy Zbigniewa Oleśnickiego do św. Jana Kapistrana. *Mies. Kośc. (Unitas)*. R. 3: 1911 t. 6 s. 369 - 370.

109. Rec.: *Gryf*. Pismo dla spraw kaszubskich. Kościerzyna — Gdańsk 1911 z. 1 - 6. *Mies. Kośc. (Unitas)*. R. 3: 1911 t. 6 s. 477 - 478.

110. Uwaga o prozodii kaszubskiej. *Gryf*. R. 3: 1911 nr 1/2 s. 13 - 15.

111. Zatarg chińsko-rosyjski. *Słowo*. R. 30: 1911 nr 51 s. 3.

112. Polityka zagraniczna. *Słowo*. R. 30: 1911 nr 52 s. 3.

113. Operetka orderowa. *Słowo*. R. 30: 1911 nr 107 s. 3.

114. Pierwszy Maja. Jaki jest stan sił obozu socjalistycznego w Warszawie? *Słowo*. R. 30: 1911 nr 118 s. 1.

115. Socjaliści na prowincji. *Słowo*. R. 30: 1911 nr 128 s. 1.

116. Partie socjalistyczne we własnym oświetleniu. Co mówi P.P.S. o S.D. *Słowo*. R. 30: 1911 nr 150 s. 1.

117. Partie socjalistyczne we własnym oświetleniu. Co mówi PPS o „Frakcji Rewolucyjnej"? *Słowo*. R. 30: 1911 nr 152 s. 1, 2.

118. Plany i zamiary Polskiej Partii Socjalistycznej. *Słowo*. R. 30: 1911 nr 161 s. 1, 2.

119. Ankieta P.P.S. *Słowo*. R. 30: 1911 nr 188 s. 1.

120. Sprawozdanie P.P.S. na międzynarodowy zjazd socjalistyczny. *Słowo*. R. 30: 1911 nr 207 s. 1.

121. Sjonizm w Galicji a kongres w Bazylei. *Słowo*. R. 30: 1911 nr 221 s. 1.

122. Socjaliści a terror. *Słowo*. R. 30: 1911 nr 271 s. 1.

123. Z żałobnej karty. Śp. Wacław Naukowski. *Praca*. R. 15: 1911 nr 19 s. 585.

124. „Wichrzyciel". *Praca*. R. 15: 1911 nr 24 s. 750 - 751.

125. Najdawniejsze zabytki i pamiątki historyczne w Polsce. *Praca*. R. 15: 1911 nr 52 s. 1648 - 1649.

126. Die Bromberger Bernardiner. *Aus dem Posener Lande*. Jg 7: 1912 s. 199.

127. Prowincja litewska bernardynów. *Litwa i Ruś*. R. 1912 s. 65 - 77.

128. Dzieje Kościoła polskiego. T. 1 - 2. Gdańsk 1912 - 1914 8° t. 1: Wiek X - XII. Początki metropolii polskiej, s. 292; t. 2: Wiek XIII - XIV. Kościół ostoją państwa, s. 323. — Fragm. t. 2-go pt. Nawrócenie Litwy. *Mies. Kośc*. R. 5: 1913 t. 10 s. 383 - 390, 444 - 458.

129. Rec.: G. PECHÁČEK: Spevědnice. Na zakladě osvěvdčenych pomuček. Wyd. 2. V Praze 1911. *Mies. Kośc. (Unitas)*. R. 4: 1912 t. 7 s. 70-72.

130. Kaszubszczyzna jako język literacki. *Gryf*. R. 4: 1912 nr 7 s. 182-186.

131. Trzy dziewice. *Gryf*. R. 4: 1912 nr 11/12 s. 327-329.

132. Zygmunta Krasińskiego idee religijne. *Mies. Kośc. (Unitas)*. R. 4: 1912 t. 7 s. 161-173.

133. Rec.: E. KOŁODZIEJCZYK: Bibliografia słowianoznawstwa polskiego. Kr. 1911. *Mies. Kośc. (Unitas)*. R. 4: 1911 t. 7 s. 231-232.

134. Rec.: F. RUCIŃSKI: Kościół katedralny w Poznaniu. P. 1912. *Mies. Kośc. (Unitas)*. R. 4: 1912 t. 7 s. 314-315.

135. Zbiór wykładów apologetycznych. P. 1912. *Mies. Kośc. (Unitas)*. R. 4: 1912 t. 7 s. 390-391.

136. Rec.: J. B. KISSLING: Geschichte des Kulturkampfes im Deutschen Reiche. Bd 1. Freiburg Br. 1911. *Mies. Kośc. (Unitas)*. R. 4: 1912 t. 7 s. 391-393.

137. Rec.: T. GRABOWSKI: Zygmunt Krasiński. P. 1912. *Mies. Kośc. (Unitas)*. R. 4: 1912 t. 8 s. 73-75.

138. Skarga na tle dziejowym. *Mies. Kośc. (Unitas)*. R. 4: 1912 t. 8 s. 161-171.

139. Rec.: A. LIPIŃSKI: Le Grand-Duché de Posen de 1815-1830. Paris 1911. *Mies. Kośc. (Unitas)*. R. 4: 1912 t. 8 s. 232-233.

140. Rec.: T. TRZCIŃSKI: Die dogmatischen Schriften des hl. Hieronymus. Posen 1912. *Mies. Kośc. (Unitas)*. R. 4: 1912 t. 8 s. 302-303.

141. Rec.: V. SMOLIK: O učeni modernistův. V Praze 1911. *Mies. Kośc. (Unitas)*. R. 4: 1912 t. 8 s. 305-306.

142. Rec.: B. BARTMANN: Lehrbuch der Dogmatik. Freiburg i. Br. 1911. *Mies. Kośc. (Unitas)*. R. 4: 1912 t. 8 s. 311-312.

143. Brama spiżowa gnieźnieńska a żywoty św. Wojciecha. *Mies. Kośc. (Unitas)*. R. 4: 1912 t. 8 s. 411-423.

144. Wokoło wywłaszczenia. *Słowo*. R. 31: 1912 nr 86 s. 2.

145. Emerytura aktorów. *Słowo*. R. 31: 1912 nr 92 s. 2, 3.

146. Wizyta arcyksięcia. *Słowo*. R. 31: 1912 nr 145 s. 3.

147. Pierwsza książka patrystyczna polska. *Praca*. R. 16: 1912 nr 2 s. 42-43.

148. Początki chrześcijaństwa w Polsce. *Praca*. R. 16: 1912 nr 2 s. 56-57; nr 3 s. 88-89, nr 4 s. 121; nr 5 s. 159; nr 6 s. 186; nr 7 s. 216; nr 8 s. 251; nr 9 s. 282; nr 11 s. 346; nr 12 s. 382; nr 13 s. 421; nr 15 s. 490; nr 16 s. 522; nr 17 s. 554; nr 18 s. 586; nr 19 s. 618; nr 20 s. 650; nr 21 s. 682; nr 22 s. 714; nr 23 s. 746; nr 24 s. 778; nr 26 s. 842; nr 28 s. 906; nr 30 s. 970; nr 31 s. 1002; nr 32 s. 1034; nr 33 s. 1066; nr 34 s. 1098; nr 35 s. 1130-1131.

149. Św. Jan Kapistran i zaprowadzenie bernardynów. *Rocz. Pozn. Tow. Przyj. Nauk*. T. 40: 1913 s. 163-194.

150. Rec.: M. SZUCA: Die biologisch-evolutionistische Richtung in der Nationalökonomie. Posen 1912. *Mies. Kośc. (Unitas)*. R. 5: 1913 t. 9 s. 64-65.

151. Rec.: J. GRABIEC: Rok 1863. P. 1913. *Mies. Kośc. (Unitas)*. R. 5: 1913 t. 9 s. 65-67.

152. Rec.: P. WĘŻYK: Rok w powiastkach i wierszykach. P. b. r. *Mies. Kośc. (Unitas)*. R. 5: 1913 t. 9 s. 76-78.

153. Rec.: A. DUFOURCQ: Le Passé chrétien. Vol. 1-6. Paris 1908-1911. *Mies. Kośc. (Unitas)*. R. 5: 1913 t. 9 s. 152-153.

154. Z prawodawstwa kościelnego. *Mies. Kośc. (Unitas)*. R. 5: 1913 t. 9 s. 214-215, 296-298, 374-378, 465-466; t. 10 s. 56-57, 219-223, 301-303, 380-381, 467-471; R. 6: 1914 t. 11 s. 63-64, 147-148, 218-221, 307-310, 390-393; t. 12 s. 52-56, 123-126, 177-178.

155. Rec.: P. SCHLAGER: Beiträge zur Geschichte der sächsischen Franziskanerprovinz vom heil. Kreuze. Bd 4-5. Düsseldorf 1911-1912. *Mies. Kośc. (Unitas)*. R. 5: 1913 t. 9 s. 300-302.

156. Rec.: F. KUJAWIŃSKI: Stronnictwo demokratyczno-narodowe w świetle nauki katolickiej. P. 1913. *Mies. Kośc. (Unitas)*. R. 5: 1913 t. 9 s. 307-310.

157. Święty Stanisław jako postać historyczna. *Mies. Kośc. (Unitas)*. R. 5: 1913 t. 9 s. 342-350.

158. Duchowieństwo a stronnictwa polityczne. *Mies. Kośc. (Unitas)*. R. 5: 1913 t. 9 s. 369-374.

159. Red.: *Miesięcznik Kościelny (Unitas)*. R. 5: 1913 t. 9-10 do r. 6: 1914 t. 11-12.

160. Rec.: M. SEYDA: Inkwizycja. P. 1913; J. HOZAKOWSKI: O katolickie podstawy Narodowej Demokracji. P. 1913. *Mies. Kośc. (Unitas)*. R. 5: 1913 t. 10 s. 65-66.

161. Rec.: C. BLASEL: Geschichte von Kirche und Kloster St. Adalbert zu Breslau. Breslau 1912. *Mies. Kośc. (Unitas)*. R. 5: 1913 t. 10 s. 145-146.

162. Rec.: A. MAJKOWSKI: Zdroje Raduni. *Mies. Kośc. (Unitas)*. R. 5: 1913 t. 10 s. 227-228.

163. Rec.: Monumenta Poloniae Vaticana. T. 1-2. Cracoviae 1913. *Mies. Kośc. (Unitas)*. R. 5: 1913 t. 10 s. 309-310.

164. Rec.: W. KOSIAKIEWICZ: Co demokracja dała Polsce? W. 1912. *Mies. Kośc. (Unitas)*. R. 5: 1913 t. 10 s. 384-386.

165. Rec.: W. KOSIAKIEWICZ: Idea konserwatywna. W. 1913. *Mies. Kośc. (Unitas)*. R. 5: 1913 t. 10 s. 386-389.

166. Rec.: P. SCHLAGER: Beiträge zur Geschichte der sächsischen Franziskanerprovinz vom hl. Kreuze. T. 6. Düsseldorf 1913. *Mies. Kośc. (Unitas)*. R. 5: 1913 t. 10 s. 472-473.

167. Rec.: K. KOŁODZIEJCZYK: Prądy słowianofilskie wśród Emigracji Wielkiej. Kr. 1914. *Mies. Kośc. (Unitas)*. R. 5: 1913 t. 10 s. 476-477.

168. Znad Mołdawy. *Słowo*. R. 32: 1913 nr 210 s. 2.

169. Patriotyzm Kajsiewicza. *Mies. Kośc. (Unitas)*. R. 6: 1914 t. 11 s. 31-39, 121-131.

170. Rec.: *Myśl Katolicka*. Pismo tygodniowe. Częstochowa. *Mies. Kośc. (Unitas)*. R. 6: 1914 t. 11 s. 152-153.

171. Młodzież a Kościół. *Mies. Kośc. (Unitas)*. R. 6: 1914 t. 11 s. 382-389.

172. Rec.: [S.] KUJOT: Dzieje Prus Królewskich. Cz. 1. Toruń 1913. *Mies. Kośc. (Unitas)*. R. 6: 1914 t. 11 s. 395-398.

173. Filozofia Henryka Bergsona. *Mies. Kośc. (Unitas)*. R. 6: 1914 t. 12 s. 23-28.

174. Rec.: J. JOERGENSEN: In excel-

sis; Kłamstwo życia; Z drogi. P. 1914. *Mies. Kośc. (Unitas).* R. 6: 1914 t. 12 s. 59-60.

175. Pius X. *Mies. Kośc. (Unitas).* R. 6: 1914 t. 12 s. 142-145. — Przedr. w: *Dz. Gdań.* R. 2: 1920 nr 235 s. 2-3. — Przedr. w: *In memoriam czasu wojny 1914-1918.* [Gdańsk 1921] s. 6-9.

176. Benedykt XV — książę pokoju. *Mies. Kośc.* R. 6: 1914 t. 12 s. 156-158. — Przedr. w: *Dz. Gdań.* R. 2: 1920 nr 236 s. 2-3.

177. Rec.: L. LEMMENS: Urkundenbuch der alten sächsischen Franziskaner-Provinz. Bd 2: Die Kustodie Preussens. Düsseldorf 1913. *Mies. Kośc. (Unitas).* R. 6: 1914 t. 12 s. 180-181.

178. Rec.: S. ŁUKOMSKI: Koźmin wielki i nowy. P. 1914. *Mies. Kośc. (Unitas).* R. 6: 1914 t. 12 s. 222-223.

179. Owoce czasu. Rozmyślania noworoczne. *Słowo.* R. 33: 1914 nr 1 s. 1.

180. „Powstanie naród przeciw narodowi" (Łk XXI, 10). Zbiór kazań o wojnie. P. 1915 Księg. św. Wojciecha 8° s. VIII, 120. Wspólnie z W. HOZAKOWSKIM, E. GRYGLEWICZEM, S. ŁUKOMSKIM, S. OKONIEWSKIM, N. CIESZYŃSKIM, J. KŁOSEM.

181. Zajęcie Warszawy a sprawa polska w prasie niemieckiej. *Dz. Pozn.* R. 57: 1915 nr 180 s. 2.

182. Rec.: A. WARSCHAUER: Geschichte der Provinz Posen in polnischer Zeit. Posen 1914. *Zap. TN Tor.* T. 3: 1915 nr 6 s. 88-94.

183. Wojna a religia. *Dz. Pozn.* R. 57: 1915 z 25 XII. — Przedr. w: *Dz. Gdań.* R. 2: 1920 nr 237; nr 238.

184. Zmartwychwstanie. *Dz. Pozn.* R. 58: 1916 z 28 IV. — Przedr. w: *Dz. Gdań.* R. 2: 1920 nr 241 s. 2-3; nr 242 s. 2.

185. Historia walki kulturalnej. *Dz. Pozn.* R. 58: 1916 nr 178 s. 3; nr 179 s. 3; nr 180 s. 3. — Przedr. w: *Dz. Gdań.* R. 2: 1920 nr 231 s. 2; nr 232 s. 2; nr 233 s. 2; nr 234 s. 2.

186. Jubileusz 25-letni misjonarstwa ks. Wiktora Mędlewskiego. *Dz. Pozn.* R. 58: 1916 Dod. do nr 232.

187. Rozmyślanie wigilijne. *Dz. Pozn.* R. 58: 1916 Dod. do nr 294. — Przedr. w: *Dz. Gdań.* R. 2: 1920 nr 252 s. 2; nr 253 s. 2.

188. Niemiecki pokój. *Dz. Pozn.* R. 58: 1916 z 3 VIII.

189. Wykład ks. Baumgartena. *Dz. Pozn.* R. 58: 1916 z 3 VIII. — Przedr. w: *Dz. Gdań.* R. 2: 1920 nr 243 s. 2.

190. Kwestia rzymska. *Dz. Pozn.* R. 58: 1916 z 5 X, 3 XII, 20 XII. — Przedr. w: *Dz. Gdań.* R. 2: 1920 nr 247 s. 2-3; nr 248 s. 2-3; nr 249 s. 2.

191. W Dzień Zaduszny. *Dz. Pozn.* R. 58: 1916 nr 251 s. 1-2. — Przedr. w: *Dz. Gdań.* R. 2: 1920 nr 244 s. 2; nr 245 s. 3.

192. W Wigilię 1916 r. *Dz. Pozn.* R. 58: 1916 z 24 XII.

193. O reformie ortografii polskiej. *Zap. TN Tor.* T. 4: 1917 nr 3 s. 71-74.

194. Dyplomacja Wilsona. *Dz. Pozn.* R. 59: 1917 z 15 II.

195. Katolicyzm jako program polityczny. *Dz. Pozn.* R. 59: 1917 z 8 III.

196. Cud zmartwychwstania. *Dz. Pozn.* R. 59: 1917 z 8 IV.

197. Cerkiew ruska wobec przewrotu państwowego. *Dz. Pozn.* R. 59: 1917 z 15 IV.

198. Zbyteczne troski. *Dz. Pozn.* R. 59: 1917 z 27 V.

199. Zachowawczość i ugodowość. *Dz. Pozn.* R. 59: 1917 z 31 V i 12 VI.

200. Anglokatolicyzm. *Dz. Pozn.* R. 59: 1917 z 10 VIII. — Przedr. w: *Dz. Gdań.* R. 3: 1921 nr 6 s. 3; nr 23 s. 2.

201. Zwrot na prawo? *Dz. Pozn.* R. 59: 1917 z 29 VIII. — Przedr. w: *Dz. Gdań.* R. 3: 1921 nr 30 s. 2-3.

202. Metropolita Szeptycki i unia. *Dz. Pozn.* R. 59: 1917 z 11 IX.

203. Antypatriotyzm. *Dz. Pozn.* R. 59: 1917 z 10 X. — Przedr. w: *Dz. Gdań.* R. 3: 1921 nr 37 s. 2-3.

204. Kościuszko — bohater narodowy. *Dz. Pozn.* R. 59: 1917 z 14 X. — Przedr. w: *Dz. Gdań.* R. 3: 1921 nr 39 s. 2-3.

205. Wobec nowego kanclerza. *Dz. Pozn.* R. 59: 1917 z 7 XI. — Przedr. w: *Dz. Gdań.* R. 3: 1921 nr 41 s. 2.

206. Wolność zakonów. *Dz. Pozn.* R. 59: 1917 z 6 XII. — Przedr. w: *Dz. Gdań.* R. 3: 1921 nr 42 s. 2.

207. Dobroczynność. *Dz. Pozn.* R. 59: 1917 z 15 XII. — Przedr. w: *Dz. Gdań.* R. 2: 1920 nr 270 s. 2.

208. Czterowiecze reformacji. *Dz. Kujaw.* R. 25: 1917 z 15 XII. — Przedr. w: *Dz. Gdań.* R. 3: 1921 nr 45 s. 2; nr 46 s. 2.

209. Reformacja w Polsce. *Dz. Kujaw.* R. 25: 1917 z 24 XII. — Przedr. w: *Dz. Gdań.* R. 2: 1920 nr 260 s. 2; nr 261 s. 2.

210. Święto pokoju. *Dz. Kujaw.* R. 25: 1917 z 24 XII. — Przedr. w: *Dz. Gdań.* R. 2: 1920 nr 258 s. 2; nr 259 s. 2.

211. Święto radości i pokoju. *Dz. Pozn.* R. 59: 1917 z 25 XII. — Przedr. w: *Dz. Gdań.* R. 2: 1920 nr 255 s. 2.

212. Katolicy a państwo. *Dz. Pozn.* R. 59: 1917 z 25 XII. — Przedr. w: *Dz. Gdań.* R. 2: 1920 nr 269 s. 2.

213. Fara i biblioteka farna w Świeciu. *Zap. TN Tor.* T. 4: 1917/19 s. 165-171.

214. Idee religijne w nowszej literaturze polskiej. P. 1918 Bibl. im. Kraszewskiego 16° s. 38.

215. Rozwój prowincji polskiej bernar-

dyńskiej w XV wieku (1467-1520). *Kwart. Hist.* R. 32: 1918 s. 382-384.
216. „Obrigkeitssystem". *Dz. Kujaw.* R. 26: 1918 z 25 i 26 I.
217. Bałwochwalstwo haseł. *Dz. Pozn.* R. 60: 1918 z 2 II.
218. Ukraina a Polacy. *Dz. Pozn.* R. 60: 1918 z 19 II.
219. Przywrócenie Diecezji Podlaskiej. *Dz. Pozn.* R. 60: 1918 z 24 II.
220. Znaczenie tradycji. *Dz. Pozn.* R. 60: 1918 z 16 V.
221. Potrzeba idealizmu. *Dz. Pozn.* R. 60: 1918 z 19 V.
222. Twórca legionów. *Dz. Pozn.* R. 60: 1918 z 6 VI.
223. Wybory lubawskie. *Dz. Kujaw.* R. 26: 1918 z 25 VIII.
224. Zasada samostanowienia. *Dz. Pozn.* R. 60: 1918 z 4 IX.
225. Sejm poznański. *Dz. Pozn.* R. 60: 1918 z 7 XII.
226. Przyszłość socjalizmu. *Dz. Pozn.* R. 60: 1918 z 14 XII.
227. Polska na rozdrożu. *Dz. Pozn.* R. 60: 1918 z 22 XII.
228. Wilia swobody. *Dz. Pozn.* R. 60: 1918 z 25 XII.
229. Kombinacja austro-polska. *Dz. Kujaw.* R. 26: 1918 z 29 V.
230. Monarchia a republika. *Dz. Kujaw.* R. 26: 1918 z 17 i 19 IX.
231. Zwycięstwo sprawiedliwości. *Dz. Kujaw.* R. 26: 1918 z 31 X.
232. Kampania Niemców w Poznańskiem. *Dz. Kujaw.* R. 26: 1918 z 31 X i 3 XII.
233. Boże Narodzenie w pokoju. *Dz. Kujaw.* R. 26: 1918 z 25 XII.
234. O politykę Kół berlińskich. *Głos Narodu.* R. 26: 1918 nr 80 s. 1.
235. Pieniądz i życie. *Głos Narodu.* R. 26: 1918 nr 88, s. 1, 2.
236. Poza społeczeństwem. *Głos Narodu.* R. 26: 1918 nr 97 s. 2, 3.
237. Narodowe stronnictwo robotników. *Głos Narodu.* R. 26: 1918 nr 103 s. 1-2.
238. Większość parlamentarna w Niemczech. *Głos Narodu.* R. 26: 1918 nr 108 s. 1.
239. Ofensywa hakatystów. *Głos Narodu.* R. 26: 1918 nr 127 s. 1.
240. Po zwycięstwie polskim. *Głos Narodu.* R. 26: 1918 nr 130 s. 1.
241. Smocza jama. *Głos Narodu.* R. 26: 1918 nr 171 s. 2, 3.
242. Sopot. *Głos Narodu.* R. 26: 1918 nr 181 s. 1, 2.
243. Z cierniowej drogi Niemiec. *Głos Narodu.* R. 26: 1918 nr 290 s. 1.
244. Na tamtym brzegu. (Rozdział książki o Słowackim). *Dz. Gdań.* R. 1: 1919 nr 111 s. 2-3; nr 114 s. 2-3; R. 2: 1920 nr 1 s. 2-3; nr 2 s. 2-3; nr 3 s. 2; nr 4 s. 2; nr 5 s. 2; nr 7 s. 2; nr 8 s. 2; nr 9 s. 2; nr 10 s 2; nr 11 s. 2; nr 12 s. 2; nr 13 s. 2; nr 14 s. 2; nr 15 s. 2.
245. Red.: *Polnische Warte* [Gdańsk]. 1919.
246. Red.: *Dziennik Gdański.* R. 1: 1919 — R. 5: 1923.
247. W obronie Podkomisariatu. *Dz. Gdań.* R. 2: 1920 nr 21 s. 1.
248. Potrzeba oświaty politycznej. *Dz. Gdań.* R. 2: 1920 nr s. 2.
249. Rec.: A. CHOŁONIEWSKI: „Dialog o małych narodach". Kr. 1920. *Dz. Gdań.* R. 2: 1920 nr 172 s. 2-3.
250. Gryf herb pomorski. *Dz. Gdań.* R. 2: 1920 nr 224 s. 2.
251. Religia a narodowość. *Dz. Gdań.* R. 2: 1920 nr 239 s. 2-3.
252. In memoriam czasu wojny 1914-1918. *Dz. Gdań.* R. 2: 1920 nr 254 s. 2.
253. Walka o Wschód. *Dz. Gdań.* R. 2: 1920 nr 267 s. 2.
254. Dwie ideologie. *Dz. Gdań.* R. 3: 1921 nr 27 s. 2-3.
255. Z literatury politycznej. *Dz. Gdań.* R. 3: 1921 nr 25 s. 2.
256. In memoriam czasu wojny. Gdańsk [1921] Wyd. Pomorskie 8° s. VIII, 241. Przedruk artykułów, publikowanych w *Miesięczniku Kościelnym, Dzienniku Poznańskim i Głosie Narodu.* Art. przedtem niepublikowany: Skutki pronuncjamenta Korniłowa, s. 92-95.
257. Spis książek z XV w. Książnicy Seminarium Duchownego w Poznaniu. P. 1921 8° s. 117. — S. 1-48 są odb. z *Rocz. Pozn. Tow. Przyj. Nauk.* T. 45.
258. Stosunki kościelne w Gdańsku. *Prz. Kośc.* [Milwaukee] R. 9: 1922 s. 388-400.
259. Początki franciszkanów w Polsce. Gdańsk 1923 Tow. Wyd. Pomorskie 8° s. 60.
260. 30 niepodpisanych artykułów w: *Pomorze.* Dod. do *Dz. Gdań.* R. 5: 1923 — r. 7: 1925.
261. Kronika bernardynów zamarckich. *Zap. TN Tor.* T. 6: 1923/25 s. 174-187.
262. Z kroniki bernardynów nowskich. *Pomorze.* Dod. liter. do *Kur. Gdań.* R. 1924 nr 10-16.
263. Kronika bernardynów poznańskich. *Kron. M. Pozn.* R. 3: 1925 s. 161-180, 203-215.
264. Kronika bernardynów toruńskich. *Rocz. TN. Tor.* R. 32: 1925 s. 103-134. — Toż w osob. odb. Toruń 1925 8° s. 32.
265. Kilka uwag o bibliotekach dekanalnych w Archidiecezji Gnieźnieńskiej i Poznańskiej. *Pomorze.* Dod. do *Kur. Gdań.* R. 1925 nr 4-5.
266. Rękopisy franciszkańskie w bi-

bliotekach polskich. *Kron. M. Pozn.* R. 4: 1926 s. 56-59.

267. Przyczynki do dziejów bernardynów poznańskich. *Kron. M. Pozn.* R. 4: 1926 s. 106-118, 166-167.

268. Die Ostmission der polnischen Franziskaner-Observanten-Provinz (1453-1570). *Franz. Studien.* Jg 14: 1927 s. 125-168.

269. Sylwetki bernardynów poznańskich. Klemens z Radymna 1527-1533. *Kron. M. Pozn.* R. 5: 1927 s. 80-95, 242-247.

270. Sylwetki bernardynów poznańskich. Innocenty z Czerniejewa 1537-1595. *Kron. M. Pozn.* R. 5: 1927 s. 243-285.

271. Przyczynki do dziejów dominikanów poznańskich. *Kron. M. Pozn.* R. 5: 1927 s. 368-374; R. 8: 1930 s. 335-342.

272. Przekł. Jan Daniel JANOCKI: Józef Andrzej hrabia na Załuskach Załuski. Z tekstu łacińskiego przełożył... W. 1928 Tow. Bibliof. Pol. 8° s. 112, nlb: 1.

273. Najważniejsze rękopisy franciszkańskie bibliotek wileńskich. *Aten. Wil.* R. 5: 1928 s. 175-184. — Toż w osob. odb. Wil. 1928 8° s. 10.

274. Rec.: J. KWOLEK: Archiwa Diecezji Przemyskiej obrz. łac. *Kron. Diec. Przemys.* R. 27: 1927 i osob. odb. Przemyśl 1927 s. 68. *Prz. Teol.* T. 9: 1928 s. 197.

275. Pogląd na zakony żebrzące w Polsce przedrozbiorowej, zwłaszcza na franciszkanów i dominikanów. *Prz. Teol.* T. 9: 1928 s. 367-379.

276. Sylwetki bernardynów poznańskich. Fabian Orzeszkowski 1495-1595. *Kron. M. Pozn.* R. 6: 1928 s. 86-94.

277. Sylwetki bernardynów poznańskich. Bonawentura Krzeciek. *Kron. M. Pozn.* R. 6: 1928 s. 160-178.

278. Sylwetki bernardynów poznańskich. Piotr Poznański. *Kron. M. Pozn.* R. 6: 1928 s. 240-260.

279. Sylwetki bernardynów poznańskich. Jan Szklarek. *Kron. M. Pozn.* R. 6: 1928 s. 314-328.

280. Die Entstehung der polnischen Konvente der bömischpolnischen Franziskanerprovinz. *Franz. Studien.* Jg 16: 1929 s. 81-119.

281. Życie wewnętrzne bernardynów w dobie przedtrydenckiej. *Prz. Teol.* T. 10: 1929 s. 258-270, 315-352.

282. Sylwetki bernardynów poznańskich. Innocenty z Kościana. *Kron. M. Pozn.* R. 7: 1929 s. 39-51.

283. Sylwetki bernardynów poznańskich. Dwaj sufragani: Jakub Dziaduski i Maciej Kurski. *Kron. M. Pozn.* R. 7: 1929 s. 113-132, 181-194.

284. Sylwetki bernardynów poznańskich. Krzysztof Poznańczyk. *Kron. M. Pozn.* R. 7: 1929 s. 310-331.

285. Les données historiques sur les bienheureux bernardines (observants) polonais du XV siècle. *Arch. Franc. Hist.* R. 22: 1929 s. 433-461. — Toż w osob. odb. Florentiae 1929 8° s. 31.

286. Rec.: G. UTH: Szkic historyczno-biograficzny zakonu augustiańskiego w Polsce. Kr. 1930. *Prz. Teol.* T. 11: 1930 s. 556-558.

287. Sylwetki bernardynów poznańskich. Jan Kapistran Szysiecki. *Kron. M. Pozn.* R. 8: 1930 s. 68-87.

288. Generał franciszkanów w Krakowie. *Czas.* R. 1930 nr 36 i 37.

289. Biblioteki bydgoskie. [Wspólnie z T. BRANDOWSKIM, J. KLEINEM, F. POHORECKIM]. W: *Dziesięciolecie Biblioteki Miejskiej w Bydgoszczy 1920-1930.* Bydgoszcz 1931 s. 6-90.

290. Rec.: P. GRATIEN: Histoire de la fondation et de l'evolution de l'ordre des frères mineurs en XIII siècle. Paris 1928. *Kw. Hist.* R. 45: 1931 s. 347-355.

291. Primum saeculum Ordinis Minorum. *Collect. Theol.* R. 12: 1931 s. 110-177.

292. Rec.: Ł. WOŁEK: Studia z dziejów Zakonu Kaznodziejskiego w Polsce w XIII w. *Pam. Hist.-Praw.* T. 8: 1929 z. 2. *Collect. Theol.* R. 12: 1931 s. 276-277.

293. Z liturgii bernardyńskiej przedtrydenckiej. *Myst. Christi.* R. 2: 1931 s. 322-327, 360-365.

294. Dar Grzegorza Kościanka dla biblioteki bernardynów bydgoskich. W: *Dziesięciolecie Biblioteki Miejskiej w Bydgoszczy.* Bydgoszcz 1931 s. 75-80.

295. X. Ignacy Warmiński. *Kron. M. Pozn.* R. 10: 1932 s. 70-85, 225-234.

296. Rec.: V. KEMPF: Die Bruderschaften der deutschen Katholiken in Posen. *Deutsch Wissenschaft. Zeitschr. f. Polen.* H. 25: 1933. Odb. Posen 1933. *Collect. Theol.* R. 14: 1933 s. 524-525.

297. Artykuły w: *Enc. kośc.* T. 33. Włocławek 1933: Załuski Józef Jędrzej (s. 425-427); Zielewicz Eleutery (s. 207-208); Zieliński Daniel (s. 208).

298. Sylwetki bernardynów poznańskich. Szymon z Poznania. *Kron. M. Pozn.* R. 11: 1933 s. 95-105.

299. Poznańska książka w obronie czarownic [bernardyna S. Gamalskiego]. *Kron. M. Pozn.* R. 11: 1933 s. 268-277.

300. Starania bernardynów polskich o uzyskanie konwentu (gimnazjum) gdańskiego. W: *Krzysztof Celestyn Mrongowiusz 1764-1855.* Księga pamiątkowa pod red. W. Pniewskiego. Gdańsk 1933 s. 331-334. — Toż w osob. odb. Gdańsk 1933 8° s. 4.

301. Bernardyni polscy. T. 1-2. Lwów 1933 Nakł. Prowincji pol. OO. Bernardy-

nów 8° t. 1 s. XXIII, nlb. 1, 324; T. 2 s. XXXI, nlb. 1, 595, nlb. 1, 60.

302. Wyd. Nieznany artykuł Stanisława Przybyszewskiego z czasów jego pobytu w Gdańsku. Podał z autografu... *Rocz. Gdań.* R. 7/8: 1933/34 s. 441-449. — Toż w osob. odb. Gdańsk 1934 8° s. 8.

303. Rec.: S. K. RESENBAIGER: Dzieje kościoła OO. Franciszkanów w Krakowie w wiekach średnich. Kr. 1933. *Collect. Theol.* R. 15: 1934 s. 254-257. — Toż w: *Kwart. Hist.* R. 48: 1934 s. 144-147.

304. Rec.: C. BOGDALSKI: Bernardyni w Polsce. T. 1. Kr. 1933. *Collect. Theol.* R. 15: 1934 s. 257-259; T. 2. Kr. 1933. Tamże. R. 16: 1935 s. 132.

305. Rec.: J. SZABLOWSKI: Architektura Kalwarii Zebrzydowskiej (1600-1802). Kr. 1933. *Collect. Theol.* R. 15: 1934 s. 391-392.

306. Capitula nec non Constitutiones FF. Minorum Observantium (Bernardinorum) Provinciae Poloniae 1453 (1467) — 1628. *Collect. Theol.* R. 15: 1934 s. 449-493.

307. Nowe szczegóły biograficzne o Biernacie z Lublina. *Reform. w Pol.* R. 6: 1934 s. 160-172.

308. Sylwetki bernardynów poznańskich. Julian Fujarski ostatni gwardian poznański. *Kron. M. Pozn.* R. 12: 1934 s. 224-243.

309. Le franciscain observant polonais Benoit Gąsiorek et sa mission en Pologne. *Etudes Franc.* T. 46: 1934 s. 385-404. — Toż w osob. odb. [Paris] 1934 8° s. 20.

310. Z Litwy. *Rocz. Katol.* R. 12: 1934 s. 289-311. — Toż w osob. odb. Łomża 1935.

311. Rec.: M. BIHL: Relatio de ministro gen. Francisco Lichetto capitulum provinciale Cracoviae celebrante 21-25 Augusti 1520. *Arch. Franc. Hist.* R. 27: 1935. *Kwart. Hist.* R. 49: 1935 s. 616-619.

312. Rec.: J. NOWACKI: Opactwo św. Gotarda w Szpetalu pod Włocławkiem zakonu cystersów. Gniezno 1934. *Collect. Theol.* R. 16: 1935 s. 127-129.

313. Rec.: J. KRZEMIENIECKI: Bernardinus Gallelus de Jadra 1509-1517. Kr. 1934. *Collect. Theol.* R. 16: 1935 s. 278-280.

314. Rec.: S. ROSIAK: Prowincja litewska sióstr Miłosierdzia. Wil. 1933. *Collect. Theol.* R. 16: 1935 s. 422-424.

315. Sylwetki bernardynów poznańskich. Celestyn z Poznania i inkunabuły po nim pozostałe. *Kron. M. Pozn.* R. 13: 1935 s. 104-112.

316. Egzemplarz poznański Kroniki Komorowskiego. *Kron. M. Pozn.* R. 13: 1935 s. 292-320.

317. Kalendarz dominikanów poznańskich (z pocz. XVI w.). *Kron. M. Pozn.* R. 13: 1935 s. 398-406.

318. Czy franciszkanie wileńscy byli rozsadnikami religijnej reformy niemieckiej w w. XVI? *Aten. Wil.* R. 10: 1935 s. 165-168. — Toż w osob. odb. Wil. 1935 8° s. 4.

319. Bal Michał. W: *Pol. słow. biogr.* T. 1 s. 228-229.

320. Boroniusz Marcin. W: *Pol. słow. biogr.* T. 1 s. 307. Wspólnie z S. KOMORNICKIM.

321. Rec.: W. KWIATKOWSKI: Kwestia prymasostwa polskiego pod koniec XVIII w. W. 1935. Nadb. z *Głosu Kapł.* 9. *Collect. Theol.* R. 17: 1936 s. 473-474.

322. Rec.: O. BALZER: Pisma pośmiertne. T. 2. Studium o Kadłubku. Lw. 1935. *Collect. Theol.* R. 17: 1936 s. 553-555.

323. Nieznana księga parafialna bydgoska. *Prz. Bydg.* R. 4: 1936 nr 1/2 s. 66-70.

324. Nieznane kazania Walentego Wróbla. *Kron. M. Pozn.* R. 14: 1936 s. 381-393.

325. Próba biografii Walentego Wróbla. *Kron. M. Pozn.* R. 14: 1936 s. 448-463.

326. Ruch naukowy w zakonach św. Franciszka. *Rocz. Katol.* T. 13: 1936 s. 383-399. — Toż w osob. odb. P. 1936 8° s. 18.

327. Franciszkanie średniowieczni w Polsce. *Prz. Współcz.* R. 15: 1936 t. 59 s. 81-92.

328. Błachowicz Andrzej. W: *Pol. słow. biogr.* T. 2 s. 129.

329. Bogdalski Czesław. W: *Pol. słow. biogr.* T. 2 s. 188.

330. Borzykowski Franciszek. W: *Pol. słow. biogr.* T. 2 s. 368.

331. Bratkowic Adrian. W: *Pol. słow. biogr.* T. 2 s. 413-414.

332. Bren Henryk. W. *Pol. słow. biogr.* T. 2 s. 426.

333. Rec.: J. KLAPPER: Nikolaus von Kosel. Oberschlesische Kultur am Beginn des XV Jahrhunderts. *Kwart. Hist.* R. 51: 1937 s. 748-751.

334. Franciszkanie polscy. T. 1-2. Kr. 1937-1938 Prow. Pol. OO. Franciszkanów 8° t. 1 s. XV, 443; t. 2 s. XIII, 504, map 2.

335. Kronika franciszkanów poznańskich. *Kron. M. Pozn.* R. 15: 1937 s. 121-132.

336. Z dziejów franciszkanów poznańskich. Ludwik Miske. *Kron. M. Pozn.* R. 15: 1937 s. 205-221.

337. Rec.: G. SAPPOK: Die Anfänge des Bistums Posen und die Reihe seiner Bischöfe von 968-1498. Leipzig 1937. *Kron. M. Pozn.* R. 15: 1937 s. 385-387.

338. Antoni Duś z Poznania i jego proces. *Kron. M. Pozn.* R. 15: 1937 s. 301-316.

339. Działalność franciszkanów polskich w w. XVI-XVIII. *Prz. Powsz.* R. 54: 1937 t. 216 s. 306-318.

340. Lismaninus qua religiosus. *Collect. Theol.* R. 18: 1937 s. 327-346.

341. Księżna Anna Śląska. *Szkoła Chryst.* R. 8: 1937 t. 14 s. 114-121.
342. Bujalski Antoni Bonawentura. W: *Pol. słow. biogr.* T. 3 s. 109.
343. Burnicki Antoni. W: *Pol. słow. biogr.* T. 3 s. 138.
344. Bykowski Antoni. W: *Pol. słow. biogr.* T. 3 s. 162.
345. Camomilla Franciszek. W: *Pol. słow. biogr.* T. 3 s. 195-196.
346. Caputo Jan Donat. W: *Pol. słow. biogr.* T. 3 s. 202.
347. Celestyn z Poznania. W: *Pol. słow. biogr.* T. 3 s. 220.
348. Cervini Antoni. W: *Pol. słow. biogr.* T. 3 s. 234-235.
349. Charkiewicz Juwenalis. W: *Pol. słow. biogr.* T. 3 s. 264.
350. Chochłowski Stanisław. W: *Pol. słow. biogr.* T. 3 s. 344-345.
351. Chrapowicki Franciszek: W: *Pol. słow. biogr.* T. 3 s. 437.
352. Dzieje krakowskich bernardynów w zarysie. W: K. KANTAK, J. SZABLOWSKI, J. ŻARNECKI: Kościół i klasztor OO. Bernardynów w Krakowie. Kr. 1938 s. 3-67.
353. Z dziejów franciszkanów poznańskich. Stanisław Franciszek Biegański. *Kron. M. Pozn.* R. 16: 1938 s. 40-48.
354. Polacy w Gdańsku. *Wiad. Liter.* R. 31/32: 1938 nr 823.
355. Chybiński Ludwik. W: *Pol. słow. biogr.* T. 4 s. 10.
356. Chyliński Andrzej. W: *Pol. słow. biogr.* T. 4 s. 11.
357. Chytłowicz Augustyn. W: *Pol. słow. biogr.* T. 4 s. 13.
358. Cichowski Henryk. W: *Pol. słow. biogr.* T. 4 s. 27-28.
359. Ciepliński Augustyn. W: *Pol. słow. biogr.* T. 4 s. 57-58.
360. Ciżemski Andrzej Remigi. W: *Pol. słow. biogr.* T. 4 s. 89.
361. Czachowski Bonifacy. W: *Pol. słow. biogr.* T. 4 s. 137.
362. Czarliński Bonawentura. W: *Pol. słow. biogr.* T. 4 s. 197.
363. Damirski Cyprian. W: *Pol. słow. biogr.* T. 4 s. 398-399.
364. Franciszek Rychłowski i Berard Gutowski najznakomitsi kaznodzieje reformaccy XVII w. *Prz. Homil.* R. 17: 1939 s. 213-226.
365. Rafał Chyliński franciszkanin. *Szkoła Chryst.* R. 18: 1939 s. 119-124.
366. Rec.: M. POPOWSKA: Rys dziejów Kartuzji Berezkiej w latach 1648-1831. Wil. 1938. *Kwart. Hist.* R. 53: 1939/45 s. 110-112.
367. La tragédie du catholicisme allemand. *France Libre* 1942. Do artykułu tego nie udało się dotrzeć.
368. Artykuły w: *Kurier Polski* [Teheran]. R. 1942-1944. Do gazety tej nie udało się dotrzeć.
369. Artykuły w: *Iraq* [Bagdad]. R. 1942-1944. Gazety tej nie ma w Polsce.
370. Artykuły w wychodzących w Bejrucie: *Al-Amal, Al Chrah* i *Al Jarida.* Gazet tych nie ma w Polsce.
371. Exhibition of paintings by Polish Soldiers-Artists. Middle East 1943 8° Wyd. Informacji i Oświaty A. P. W. s. 31. Wspólnie z J. JAREMĄ. Układ graficzny Z. i P. Haarowie.
372. Wyd.: Modlitewnik żołnierza. Jerozolima 1944. Do druku tego nie udało się dotrzeć.
373. Wyd.: Juliusza SŁOWACKIEGO utwory pomniejsze w wyborze oprac... Jerozolima 1944 Sekcja Wyd. A. P. W. 16° s. 171, nlb. 1. Szkolna Biblioteczka na Wschodzie. T. 25. Przedruk utworów według wyd. Gebethnera i S-ki z 1908 r. w oprac. Artura Górskiego.
374. Cywiliz.acja w defenzywie. W: *Wigilia żołnierzy.* Jerozolima 1944. Do druku tego nie dotarto.
375. Współred.: *Kwartalnik Historyczny na Wschodzie* [Bari]. Z. 1-2: 1944/45.
376. Dokoła soboru we Florencji i jego echa w Polsce. *Kwart. Hist. na Wschodzie.* Z. 2: 1945.
377. Śląsk i Wielkopolska. W: *Śląska Ojczyzna.* Pod red. S. Ligonia i in. Jerozolima 1945.
378. Dąmbrowski Józef. W: *Pol. słow. biogr.* T. 5 s. 30.
379. Dłuski Jakub Franciszek. W: *Pol. słow. biogr.* T. 5 s. s. 188-189.
380. Dobrosielski Chryzostom. W: *Pol. słow. biogr.* T. 5 s. 248.
381. Dobrowicz Feliks. W: *Pol. słow. biogr.* T. 5 s. 250.
382. Dobrowolski Archanioł. W: *Pol. słow. biogr.* T. 5 s. 251.
383. Doliwa Mikołaj. W: *Pol. słow. biogr.* T. 5 s. 287-288.
384. Drohojowski Józef. W: *Pol. słow. biogr.* T. 5 s. 386. Wspólnie z J. S. BYSTRONIEM.
385. Dzieje Ziemi Pomorskiej. Jerozolima 1946 Wydz. Kultury i Prasy Dowództwa Jednostek Wojska na Środkowym Wschodzie 16° s. 131, nlb. 1, mapa 1.
386. Zagadnienie upadku i odrodzenia Polski. *Teka Bejrucka.* Z. A: 1948 s. 33-54. — Toż w osob. odb. Jerozolima 1948 16° s. 22.
387. Duś Antoni. W: *Pol. słow. biogr.* T. 6 s. 14.

388. Dygoń Tomasz. W: *Pol. słow. biogr.* T. 6 s. 53.

389. Dzielowski Franciszek. W: *Pol. słow. biogr.* T. 6 s. 137.

390. Dziewulski Marceli. W: *Pol. słow. biogr.* T. 6 s. 176.

391. Dzierżanowski Bonawentura. W: *Pol. słow. biogr.* T. 6 s. 156.

392. Le Père Maximilien Ryllo. Beyrouth 1950 8° s. 128.

393. Węzły Polski i Rosji. Bejrut 1953.

394. Kult Najświętszej Panny Marii u Słowackiego. *Sod. Mar.* [Londyn]. R. 8: 1954 nr 2 s. 2-3.

395. Le culte de la Ste Vierge en Pologne. [Beyrouth] 1954 8° s. nlb. 2, 28.

396. Dzieje uchodźctwa polskiego w Libanie 1943-1950. Bejrut 1955. Cedr i Orzeł 8° s. nlb. 4. 212, nlb. 4, VIII.

397. Cześć N. Marii Panny w życiu i dziełach Adama Mickiewicza. *Sod. Mar.* [Londyn]. R. 9: 1955 nr 7/8 s. 14-15.

398. Idee religijne Mickiewicza przed Towiańszczyzną. W: Mickiewicz żywy. Książka zbiorowa wyd. staraniem Związku Pisarzy Pol. na Obczyźnie. Londyn 1955.

399. Esseńczycy. *Wiadomości* [Londyn]. R. 11: 1956 nr 28 s. 8.

400. Mickiewicza i Towiańskiego sprawa boża. Studium o towianiźmie. Londyn 1958 Veritas 16° s. 129, nlb. 1.

401. Szkic rozwoju historycznego biskupstw polskich. *Sod. Mar.* [Londyn]. R. 12: 1958 nr 3 s. 14-16.

402. Najśw. Panna Maria w ewangeliach. *Sod. Mar.* [Londyn]. R. 12: 1958 nr 12 s. 13-15, 18-22.

403. Nabożeństwo Drogi Krzyżowej i jego figuralne przedstawienia. *Homo Dei.* R. 29: 1959 s. 229-232.

404. Pan Jezus po zmartwychwstaniu. *Sod. Mar.* [Londyn]. R. 13: 1959 nr 3 s. 8-13.

405. Kanonizacja. *Sod. Mar.* [Londyn]. R. 13: 1959 nr 12 s. 15-16.

406. Święci polscy. *Sod. Mar.* [Londyn]. R. 14: 1960 nr 5 s. 23-24.

407. La vie religieuse de Sigismond Krasiński. *Etudes Slaves et Est-Européennes* [Kanada]. R. 5: 1960 nr 1/2 s. 54-64.

408. Rec.: M. PETER: Wykład Pisma Świętego Starego Testamentu. P. 1959. *Wiadomości* [Londyn]. R. 15: 1960 nr 40 s. 3.

409. X. Milik i Qumran. *Wiadomości* [Londyn]. R. 16: 1961 nr 21 s. 4.

410. L'expérience religieuse de Mickiewicz à Rome en 1848. *Études Slaves et Est-Européennes* [Kanada]. R. 7: 1962 z. 3/4 s. 214-229.

411. L'Aumônerie Militaire Polonaise un U. R. S. S. (1941-1942). *Sacr. Pol. Mill.* T. 8/9: 1962 s. 317-446. — Toż w osob. odb. Rome 1963 4° s. 130, nlb. 2.

412. Przekł.: J. BIELATOWICZ: La situation tragique de l'Eglise de Pologne. Beyrouth 1964 8° s. 8.

413. Juliusza Słowackiego życie i idee religijne. *Sacr. Pol. Mill.* T. 12: 1966 s. 561-637.

414. Listy [83] do Aleksandra Majkowskiego z 1909-1922. W posiadaniu rodziny Majkowskiego.

II.

PETRANI A.: W 80-lecie urodzin ks. profesora dra Kamila Kantaka. *Nasza Przeszł.* T. 16: 1962 s. 283-294; JACHOWSKI J.: Jubileusz ks. Kamila Kantaka. *Przew. Katol.* R. 55: 1965 s. 72; LENORT F.: Z dziejów organizacji i zasobu Archiwum Archidiecezjalnego w Poznaniu. *Arch. Bibl. Muz.* T. 15: 1967 s. 67; BACIŃSKI A.: Polskie duchowieństwo katolickie w Wolnym Mieście Gdańsku 1919-1939. *Stud. Gdań.* T. 1: 1973 s. 47-49; MAJKOWSKA D.: Kamil Kantak — inicjator i współzałożyciel Towarzystwa Przyjaciół Nauki i Sztuki w Gdańsku. *Rocz. Gdań.* T. 32: 1972 [druk.] 1974 z. 1 s. 9-26; RECHOWICZ M.: Z legendy polskiej o Bejrucie. [Ks. Kamil Kantak]. *Tyg. Powsz.* R. 31: 1977 nr 26 s. 1-2; LENORT F.: Od Poznania do Bejrutu. (Kamil Kantak 1881-1976). W: *Byli wśród nas.* P. 1978 s. 431-446. — Arch. Archidiec. w P.: Zespół KA 482 [Personalia ks. K. Kantaka]; Zespół OA 628 [Generalia księży poza diecezją 1886-1925].

Ks. Hieronim Eug. Wyczawski

Kapica (Kapitza) Jan (1866-1930), homileta.

Urodził się 2 II 1866 r. w Miedźnej, pow. Pszczyna, jako syn włościan Jana i Anny z Janygów. Do szkoły ludowej uczęszczał w Miedźnej i w Pszczynie, a nauki gimnazjalne pobierał w Bielsku i w Pszczynie, gdzie w 1888 r. uzyskał świadectwo dojrzałości. Po ukończeniu studiów teologicznych na Uniwersytecie Wrocławskim, przyjął 15 VI 1892 r. święcenia kapłańskie. W l. 1892-1894 pracował jako wikary w Gierałtowicach

i Siemianowicach, rozwijając szeroką działalność polską, przez co zdobył wielką popularność. W 1894 r. został przeniesiony do Berlina, a cztery lata później objął probostwo w Tychach, gdzie duszpasterzował do końca życia. Kilkakrotnie kandydował do Parlamentu z ramienia Koła Polskiego, głosząc zasadę zachowania praw językowych i kulturalnych polskiego Śląska przy pełnej lojalności wobec państwa pruskiego. W okresie plebiscytu zmienił orientację polityczną i gorliwie uczestniczył w akcji plebiscytowej na rzecz Polski. W latach 1921-1922 pełnił funkcję wikariusza generalnego polskiej części Górnego Śląska. W 1926 r. został pierwszym prepozytem nowo utworzonej kapituły katedralnej w Katowicach, a w 1930 r. protonotariuszem apostolskim. Przez wiele lat pełnił obowiązki dziekana mikołowskiego i egzaminatora prosynodalnego. Ponadto był dziekanem kontultorów diecezjalnych i członkiem Rady Administracyjnej. Rozwinął szeroką działalność na polu kaznodziejskim, słynąc jako szerzyciel ruchu trzeźwości na Śląsku. Zmarł 10 IX 1930 r. w Tychach i tam został pochowany.

I.

1. Zapytania o pijaństwie i pijakach. Bytom [1902] Tow. Górnośląskie 8° s. V, 96. — Toż w j. niem. pt.: Gewissensfragen über das Trinken. Beuthen [1902] Oberschl. Bezirks-Verein s. VII, 92.

2. Leitsätze über die Abstinenz und Anmerkungen. *Schlesisches Pastoralblatt.* R. 24: 1903 nr 11 s. 106-107; nr 12 s. 113-115; nr 13 s. 125-127; nr 14 s. 136-138.

3. Die oberschlesische Frage. *Schlesische Volkszeitung.* R. 38: 1906 nr 136 s. 1-2.

4. Zur Lage in Oberschlesien. *Schlesische Volkszeitung.* R. 38: 1906 nr 36 s. 1; nr 38 s. 1.

5. Alkohol i ruch trzeźwości. Mowa wygłoszona w Berlinie. Mikołów-W. 1909 Nakł. K. Miarki 16° s. 23.

6. Die Seelsorge und die Mässigkeits--bewegung. Paderborn 1909 16° s. XV, 188. — Toż w j. polskim pt.: Duszpasterstwo a ruch trzeźwości. Włocławek 1912 Druk. Diecezjalna 8° s. 65, nlb. 1.

7. Ich weiss, was ich will! *Schlesische Volkszeitung.* R. 44: 1912 nr 320.

8. Ku pobożnej pamiątce ks. proboszcza Fedora Rosenberga. [Kazanie żałobne]. [Królewska Huta] 1913 Druk. [Bracia Wenske] s. nlb. 10, ilust.

9. Ein Beitrag zur deutsch-polnischen Versöhung. *Germania.* R. 1915 nr 440, 441.

10. Oberschlesien und die nationale Versöhnung in der preussischen Ostmark. *Der Tag.* Berlin 1916 nr 278. — Toż. *Köln. Volksztg.* z dn. 29 XI 1916.

11. Die deutsche Kulturmission, der Katholizismus und die nationale Versöhnung. Beuten 1917 Katholik s. VI, nlb. 2, 185.

12. Herr Erzpriester Kapitza — Tichau schreibt der „Schlesischen Volkszeitung". *Schlesische Volkszeitung.* R. 50: 1918 nr 273 s. 2, 3,

13. Was wollen denn eigentlich die Polen? *Der Oberschlesier.* R. 1: 1919 nr 6 s. 1-2.

14. Najważniejsze światopoglądy. *Głosy znad Odry.* R. 3: 1920 nr 4 s. 162-166; R. 4: 1921 nr 1 s. 3-7; nr 2 s. 54-55.

15. Meine Mässigkeitsmissionen. *Der Oberschlesier.* R. 3: 1921 s. 537-538, 550-551.

16. Światopogląd chrześcijański. *Głosy znad Odry.* R. 4: 1921 s. 79-83.

17. Gość — filozof. *Gość Niedz.* R. 1: 1923 nr 9 s. 5-7; nr 11 s. 2-3.

18. Kazanie wygłoszone podczas mszy pontyfikalnej na II Śląskim Zjeździe Katolików. *Gość Niedz.* R. 1: 1923 nr 1 s. 5-7.

19. Potęga litery. *Gość Niedz.* R. 1: 1923 nr 6 s. 3-4.

20. Alkohol. *Gość Niedz.* R. 2: 1924 nr 50 s. 6-7.

21. Kazanie na Zjeździe katolickim w Katowicach. *Gość Niedz.* R. 2: 1924 nr 38 s. 1-3.

22. Kazanie o sekciarstwie. *Gość Niedz.* R. 2: 1924 nr 50 s. 1-3.

23. Nowocześni paralitycy. [Kazanie]. *Gość Niedz.* R. 2: 1924 nr 41 s. 1-4.

24. Alkohol przyjacielem człowieka? *Gość Niedz.* R. 2: 1925 nr 38 s. 3-4.

25. Alkoholizm a miłość bliźniego. *Gość Niedz.* R. 3: 1925 nr 41 s. 1-4. — Toż. *Niedziela.* R. 1: 1926 nr 25 s. 3-4.

26. Kazanie „Na Jubileusz Załęski". *Gość Niedz.* R. 3: 1925 nr 46 s. 2-4.

27. Na święto papieskie. [Kazanie]. *Gość Niedz.* R. 3: 1925 nr 6 s. 2-4.

28. Obelisk św. Piotra. *Gość Niedz.* R. 3: 1925 nr 1 s. 10-12.

29. Alkohol i Alkoholik. *Gość Niedz.* R. 4: 1926 nr 25 s. 2-4. — Toż. *Niedziela.* R. 1: 1926 nr 13 s. 9-10.

30. Alkohol, ich klage dich an! *Der Sonntagsbote.* R. 2: 1926 nr 25 s. 2-3.

31. Biskup od Boga — w kościele — dla ludu. *Gość Niedz.* R. 4: 1926 nr 1 s. 10-11.

32. Kazanie na 700-letnią rocznicę św. Franciszka. *Gość Niedz.* R. 4: 1926 nr 42 s. 1-4.

33. Przemówienie podczas akademii [na pożegnanie bpa Hlonda]. *Gość Niedz.* R. 4: 1926 nr 41 s. 1-2.

34. Przemówienie w katedrze [na pożegnanie bpa Hlonda]. *Gość Niedz.* R. 4: 1926 nr 25 s. 2-3.

35. Skojarzenie ducha polskiego z duchem amerykańskim. *Gość Niedz.* R. 5: 1927 nr 23 s. 7-8.

36. Na pięciolecie „Gościa Niedzielnego". *Gość Niedz.* R. 6: 1928 nr 37 s. 3-4.

37. Praca duszpasterska nad mężami. W: *Organizacja parafii w Polsce.* P. 1928 s. 90-99.

38. Kazanie wygłoszone podczas Mszy św. pontyfikalnej dnia 17 grudnia z okazji jubileuszu 25-lecia kapłaństwa bpa Lisieckiego. *Gość Niedz.* R. 7: 1929 nr 51 s. 11-14.

39. Kazania — mowy — odezwy. Wydał E. SZRAMEK. Katowice 1933 Księg. i Druk. Kat. 8° s. XVI, 378, tabl. 1.

40. Dzwony żegnają. [Kazanie]. W: *Szkoła kaznodziejstwa.* Kielce 1937 s. 346-347.

41. Głos dzwonów głosem sumienia. [Kazanie]. W: *Szkoła kaznodziejstwa.* Kielce 1937 s. 316-317.

42. Kruszenie woli pijaka. [Kazanie]. W: *Szkoła kaznodziejstwa.* Kielce 1937 s. 364-368.

43. Mowa do tercjarzy. W: *Szkoła kaznodziejstwa.* Kielce 1937 s. 23-25.

44. Obrazki z życia pijaków. [Kazanie]. W: *Szkoła kaznodziejstwa.* Kielce 1937 s. 374-375.

45. Obrazy grzechu śmiertelnego. [Kazanie]. W: *Szkoła kaznodziejstwa.* Kielce 1937 s. 228-230.

46. Przestroga przed odstępstwem. [Kazanie]. W: *Szkoła kaznodziejstwa.* Kielce 1937 s. 315-316.

47. Szkodliwość alkoholu. [Kazanie]. W: *Szkoła kaznodziejstwa.* Kielce 1937 s. 235-236.

48. Wezwanie do czystości. [Kazanie]. W: *Szkoła kaznodziejstwa.* Kielce 1937 s. 362-363.

49. Potęga litery. [Odezwa z 1923 r. — frag.]. *Gość Niedz.* R. 21: 1948 nr 39 s. 317.

50. Rodzina i alkohol. *Gość Niedz.* R. 26: 1953 nr 2 s. 11.

51. Dzieci oskarżają. [Frag. kazania]. *Niepokalana Zwycięża.* Dodatek do *Gościa Niedzielnego.* R. 1: 1957 nr 3 s. 8.

52. Kto jest powołany do zwalczania alkoholizmu? [Referat z 1908 r.]. *Niepokalana Zwycięża.* Dodatek do *Gościa Niedzielnego.* R. 1: 1957 nr 1 s. 7.

II.

URBANOWA M.: Kapica Jan. W: *Pol. słow. biogr.* T. 11 s. 627-628, tamże literatura. — Ponadto: Handbuch des Bistums Breslau. Breslau 1895-1925; Rocznik diecezji śląskiej. Katowice 1924-1930; OPOLSKI M.: Gdzie słychać najlepszą polską pieśń kościelną? *Przew. Katol.* R. 33: 1927 nr 8 s. 110-111; Prälat Kapitza. Ein Stück oberschlesische Geschichte. *Schlesische Volkszeitung.* R. 62: 1930 nr 429 s. 2; SZRAMEK E.: Kazanie nad grobem Ks. Inf. Kapicy. *Gość Niedz.* R. 8: 1930 nr 38 s. 4-6; Śp. ks. Infułat Kapica. *Gość Niedz.* R. 8: 1930 nr 38 s. 3; Śp. ks. infułat Kapica apostołem trzeźwości. *Gość Niedz.* R. 8: 1930 nr 40 s. 6-7; SZRAMEK E.: Ks. Jan Kapica. *Gość Niedz.* R. 9: 1931 nr 14; PRUS K.: Piotr Kołodziej — pisarz nauk teatralnych. Mikołów 1938 s. 26-29; MUSIOŁ L.: Tychy. Monografia historyczna. Tychy 1939 s. 132-137, 165-167; WILK K.: Ks. Jan Kapica. Apostoł trzeźwości, kaznodzieja. *Salwator.* R. 16: 1949 s. 88-89; ROGALSKI A.: Kościół katolicki na Śląsku. W. 1955 s. 234-235; BLACHNICKI F.: Dwaj nauczyciele. *Niepokalana Zwycięża.* Dodatek do *Gościa Niedzielnego.* R. 1: 1957 nr 1 s. 7; BŁASZKO T.: Obrońca ducha polskiego. *Msza Święta.* R. 1957 nr 9 s. 250-252; LEWEK M.: Górnośląski plebiscyt z roku 1921 oraz udział w nim duchowieństwa katolickiego. *Sacr. Pol. Mill.* T. 7: 1960 s. 549-604; OGRODZIŃSKI W.: Dzieje piśmiennictwa śląskiego. Katowice 1965 s. 11, 211, 279, 343-344, 346, 389; MOROŃ F.: Historia diecezji katowickiej. *Nasza Przeszł.* T. 44: 1975 s. 18-50; PLUTA J.: Wkład duchowieństwa pochodzącego ze Śląska Górnego i Cieszyńskiego w nauki teologiczne. *Śl. Stud. Hist.-Teol.* T. 8: 1975 s. 249; SZKLORZ J.: Chrystocentryczny i dialogowy charakter kazań i mów ks. Jana Kapicy. W: *Studia z historii kaznodziejstwa i homiletyki.* Praca zbiorowa pod red. L. KUCA i W. WOJDECKIEGO. T. 1. W. 1975 s. 323-344; ŻEBROK F.: Dzieje Śląskiego Seminarium Duchownego. *Nasza Przeszł.* T. 44: 1975 s. 90, 95.

Ks. Józef Mandziuk.

Karasiewicz Władysław (1890-1969), pedagog.

Urodził się 15 VI 1890 w Środzie Wlkp. jako syn krawca Franciszka i Anny z Pieczyńskich. W 12 roku życia wyjechał z rodzicami do Niemiec, mieszkał w Berlinie, następnie w Badenii, gdzie uczęszczał do Gimnazjum w Tauberbischofsheim. Po złożeniu matury 1910 zgłosił się do Seminarium Duchownego w Poznaniu i jako jego alumn otrzymał pozwolenie na studiowanie teologii w Fryburgu Badeńskim. Po czterech semestrach kontynuował te studia w Seminarium Duchownym w Poznaniu i Gnieźnie, gdzie przyjął święcenia kapłańskie 13 IV 1916 r.

Zdrowia bardzo słabego, od początku kapłaństwa przebywał na kapelaniach w Dębnie pow. Dźwierszno, Luboni i Środzie Wlkp. W tym ostatnim miejscu był w l. 1917-1919 kapelanem u Sióstr Miłosierdzia, a następnie także prefektem w gimnazjum. Z powodu złego stanu zdrowia zwolniony ze szkolnictwa 13 IV 1928, przebywał i leczył się w różnych miejscowościach, dopiero w 1929 r. osiadł na stałe w Kiekrzu jako kapelan u Sióstr Matki Bożej Miłosierdzia. W okresie II wojny światowej ukrywał się przed Niemcami, a po wyzwoleniu kraju objął 15 II 1945 tymczasową administrację parafii Kiekrz. Od czerwca 1947 r. był kapelanem przy kaplicy Braci Serca Jezusowego w Puszczykowie. Jako emeryt mieszkał od 1960 r. w domu arcybiskupim w Rościnnie, gdzie zmarł 18 V 1969 r.

I.

1. Rec.: D. MERCIER: Psychologie. Übersetzt u. mit einer Einleitung versehen von L. Habrich. Bd 1-2. Kösel 1921. *Wiad. dla Duchow.* R. 9: 1922 s. 24.

2. Otwarcie Katolickiej Szkoły Społecznej w Poznaniu. *Wiad. dla Duchow.* R. 15: 1928 s. 321-324.

3. Rozprzężenie obyczajów. *Wiad. dla Duchow.* R. 16: 1929 s. 218-222.

4. Zabawy i rozrywki. *Wiad. dla Duchow.* R. 17: 1930 s. 37-41, 69-73.

5. Młodzież szkolna a zabawy. *Mies. Katech. i Wychow.* R. 19: 1930 s. 19-28.

6. Ratujmy młodzież. *Mies. Katech. i Wychow.* R. 19: 1930 s. 429-435.

7. Rec.: P. DEHEN: Leben und Gegenwart. Fryburg w Br. 1931. *Mies. Katech. i Wychow.* R. 21: 1932 s. 350-352.

8. Trudny problem wychowawczy. *Mies. Katech. i Wychow.* R. 20: 1931 s. 193-211.

9. Cel wychowania. *Mies. Katech. i Wychow.* R. 20: 1931 s. 242-254.

10. Przegląd czasopism. *Mies. Katech. i Wychow.* R. 20: 1931 s. 293-296.

11. Rec.: Schule und Erziehung. Vierteljahrschrift für die wissenschaftliche Grundlagung der kath. Schulbewegung. Düsseldorf 1931. *Mies. Katech. i Wychow.* R. 20: 1931 s. 131-133.

12. Przegląd czasopism: Bildung und Erziehung. *Mies. Katech. i Wychow.* R. 21: 1932 s. 121-123, 128-129, 177-181, 217-220, 300-304, 357-362, 455-458; R. 22: 1933 s. 170-174, 224-226, 297-300; R. 23: 1934 s. 35-37, 230-234, 299-302, 352-356, 395-403; R. 24: 1935 s. 138-140, 185-186, 302-303; R. 25: 1936 s. 69-71, 185-186, 359-361; R. 26: 1937 s. 36-37, 182-185, 311-313, 445-447; R. 27: 1938 s. 39, 239-240.

13. Komunizm a młodzież nasza. *Mies. Katech. i Wychow.* R. 21: 1932 s. 33-41.

14. Walka z bezwstydem, a rodzice. (Wykład w kole rodzicielskim). *Mies. Katech. i Wychow.* R. 21: 1932 s. 377-388.

15. Rec.: N. L. CIESZYŃSKI: Roczniki Katolickie na rok Pański 1932. *Wiad. dla Duchow.* R. 19: 1932 s. 330-331.

16. Analfabetyzm. *Wiad. dla Duchow.* R. 20: 1933 s. 189-200.

17. Na marginesie dwóch numerów „Bluszczu". *Wiad. dla Duchow.* R. 20: 1933 s. 200-204.

18. Poradnie wychowawcze. *Mies. Katech. i Wychow.* R. 22: 1933 s. 268-281.

19. W trosce o młode pokolenie. W: Ks. N. CIESZYŃSKI: Roczniki Katolickie na rok Pański 1933. T. 11 s. 337-362. — Toż. Odb. P. 1933 Druk. Diecezjalna w Łomży 8° s. 28.

20. Przeciw śmierci. *Tęcza.* R. 7: 1933 nr 6 s. 9.

21. Rec.: A. Quinet: Dla Najmniejszych. Dwadzieścia lekcji katechizmu metodą czynną. Kr. 1934. *Mies. Katech. i Wychow.* R. 24: 1935 s. 141-142.

22. Rec.: T. TÓTH: Jugendseelsorge. Paderborn 1933. *Mies. Katech. i Wychow.* R. 24: 1935 s. 354-356.

23. Rec.: T. TÓTH: Mit offenen Augen

durch Gottes Natur. 1933. *Mies. Katech. i Wychow.* R. 25: 1936 s. 192.
24. Rec.: J. GERETY: Dziewczę nowoczesne. Kr. 1936; L. Burger: Dziewczęta z bocznej ulicy Katowice 1933. *Mies. Katech. i Wychow.* R. 26: 1937 s. 39-40.
25. Matafizyka w pedagogice. *Mies. Katech. i Wychow.* R. 26: 1937 s. 244-251.
26. Katolickie dzieła wychowawcze uwzględniające nowoczesne badania psychologiczne. *Mies. Katech. i Wychow.* R. 27: 1938 s. 314-321.
27. Rec.: O mocnego człowieka w Polsce. Odb. cyklu artykułów z „Polski Zbrojnej". W. 1938. *Mies. Katech. i Wychow.* R. 28: 1939 s. 181-182.
28. Rec.: F. ZBROJA: Ksiądz Romuald. W. 1935. *Mies. Katech. i Wychow.* R. 28: 1939 s. 180-181.
29. Co słychać w katechetyce niemieckiej? *Mies. Katech. i Wychow.* R. 28: 1939 s. 307-311.

II.

KARŁOWSKI K., *Mies. Kośc. Archid. Pozn.* R. 21: 1970 s. 69; Archiwum Archid. w Poznaniu, KA 16230.

Ks. Marian Banaszak

Karasiewicz Władysław (1891-1969), historyk.

Urodził się 15 XII 1891 w Tucholi jako syn lekarza Kazimierza i Marii z Langmesserów. Gimnazjum klasyczne ukończył 1913 w Świeciu nad Wisłą, po czym rozpoczął studia na Wydziale teologicznym Uniw. Jagiellońskiego. Po wybuchu I wojny światowej został powołany do służby wojskowej jako sanitariusz. Po zakończeniu wojny podjął kontynuację studiów w Seminarium Duchownym w Pelplinie, lecz 18 X 1920 przeniósł się do Seminarium Duchownego w Poznaniu. Święcenia kapłańskie przyjął 11 III 1922 r.

Powołany na prefekta gimnazjum w Wągrowcu, pracował tam do końca lutego 1924 r. Zastępczo znalazł się na wikariatach kolejno w Gniewkowie i Śmiłowie, od 15 IV 1924 był administratorem parafii w Łeknie, lecz z początkiem nowego roku szkolnego powrócił do pracy w szkole średniej jako prefekt Gimnazjum w Wolsztynie. Stąd przeszedł 1 IX 1931 na stanowisko prefekta żeńskiego Gimnazjum im. Dąbrówki w Poznaniu. Oprócz nauczania religii zajmował się pracą w organizacjach katolickich, szczególnie w Sodalicji Mariańskiej. Na początku okupacji udało mu się wyjechać do Warszawy, gdzie działał w tajnym nauczaniu i pomagał w pracy duszpasterskiej. Brał udział w ruchu oporu, po upadku powstania znalazł schronienie w Łowiczu. W połowie marca 1945 r. powrócił do Poznania na dawne stanowisko prefekta w Gimnazjum im. Dąbrówki. Po usunięciu nauki religii ze szkół był katechetą parafialnym. Abp A. Baraniak mianował go 1964 r. kanonikiem honorowym kapituły kolegiackiej w Poznaniu. Zmarł 28 IX 1969 w Poznaniu.

Na podstawie rozprawy o arcybiskupie Jakubie Śwince uzyskał 1945 r. tytuł naukowy doktora na Wydziale flozoficzno-historycznym Uniwersytetu Jagiellońskiego. Następnie opublikował kilka artykułów z historii średniowiecznego Kościoła w Polsce i kilka recenzji książek historycznych.

I.

1. Z kongresu katechetycznego w Monachium (6-9 sierpnia 1928 r.). Sprawozdanie. *Aten. Kapł.* T. 22: 1928 s. 388-395.
2. Sprawozdanie z drugiego Kongresu katechetycznego w Monachium z szczególnym uwzględnieniem zagadnienia wartości. W: *Pamiętnik kursu katechetycznego.* P. 1929 s. 34-51.
3. Ruch liturgiczny w szkole. W: *Pamiętnik kursu katechetycznego.* P. 1929 s. 172-186.
4. Szkoła twórcza w nauczaniu religii według ks. Adriana. *Aten. Kapł.* T. 25: 1930 s. 492-500.
5. Wychowanie współczesne a religia. *Aten. Kapł.* T. 32: 1933 s. 113-143.
6. Kilka uwag o kwestii kobiecej. Z powodu artykułu ks. Fr. MARLEWSKIEGO:

„Kobieta a duszpasterz". *Ruch Katol.* R. 4: 1934 s. 374-377.
7. Jakub Świnka arcybiskup gnieźnieński (1283-1314). *Spraw. Pozn. Tow. Przyj. Nauk.* T. 13: 1945/46 nr 2 s. 173-176.
8. Paweł z Przemankowa biskup krakowski (1266-1292). *Spraw. Pozn. Tow. Przyj. Nauk.* T. 14: 1947 nr 1 s. 81-86.
9. Jakub II Świnka, arcybiskup gnieźnieński 1283-1314. P. 1948 Nakł. Pozn. Tow. Przyj. Nauk 8° s. 137. Prace Komisji Historycznej. T. 3 z. 3.
10. O zdrowie naszej młodzieży. *Prz. Katech.* R. 31: 1948 s. 133-140.
11. O wychowaniu leczniczym. *Prz. Katech.* R. 31: 1948 s. 177-186.
12. Rec.: S. LIBROWSKI: Kapituła katedralna włocławska. (Zarys dziejów i organizacji). W. 1948. *Rocz. Hist.* R. 19: 1950 s. 228-231.
13. Syn Jazdona. *Mies. Kośc. Archid. Pozn.* R. 6: 1951 s. 286-296.
14. Kopernik i Galilei. (Wyjaśnienie zatargu Galileusza z Kościołem). *Katecheta.* R. 1: 1957 nr 2 s. 121-124.
15. 100-lecie Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk. Wielkopolscy duchowni — „przyjaciele nauk". *Przew. Katol.* R. 47: 1957 s. 266.
16. Paweł z Przemankowa biskup krakowski 1266-1292. *Nasza Przeszł.* T. 9: 1959 s. 157-246.
17. Rec.: T. SILNICKI; K. GOŁĄB: Arcybiskup Jakub Świnka i jego epoka. W. 1956. *Nasza Przeszł.* T. 7: 1958 s. 319-323.
Polemika: T. SILNICKI: Moim recenzentom w odpowiedzi. *Nasza Przeszł.* T. 9: 1959 s. 427-446; Wł. KARASIEWICZ: W sprawie biskupa krakowskiego Jana Muskaty. W odpowiedzi prof. Silnickiemu. *Nasza Przeszł.* T. 10: 1959 s. 473-479.
18. Bp poznański Andrzej Zaręba (1297-1316). *Spraw. Pozn. Tow. Przyj. Nauk.* T. 21: 1957 s. 62-64.
19. Działalność polityczna Andrzeja Zaręby w okresie jednoczenia państwa polskiego na przełomie XIII/XIV wieku. P. 1961 Pozn. Tow. Przyj. Nauk. 8° s. 89, nlb. 1. Prace Komisji Historycznej. T. 19 z. 1.
Polemika: K. JASIŃSKI: Rola polityczna możnowładztwa polskiego w latach 1284-1314. *Rocz. Hist.* R. 29: 1963 s. 215-250; Wł. KARASIEWICZ: W odpowiedzi K. Jasińskiemu na temat: Rola polityczna możnowładztwą wielkopolskiego w latach 1284-1314. *Rocz. Hist.* R. 32: 1965 s. 261-270.
20. Ks. Patron Wawrzyniak. W 50-tą rocznicę zgonu. *Tyg. Powsz.* T. 14: 1960 nr 46 s. 2.
21. Ks. Patron Piotr Wawrzyniak jako kapłan 30 I 1849 — 9 XI 1910. *Nasza Przeszł.* T. 30: 1969 s. 211-222.
22. Prawnicza działalność Piotra Żyły kanonisty i kanclerza Władysława Łokietka (w latach 1303-1331). *Rocz. Hist.* R. 34: 1968 s. 105-126.

II.

KARŁOWSKI K., *Mies. Kośc. Archid. Pozn.* R. 21: 1970 s. 140-141; Archiwum Archid. w Poznaniu, KA 16226.

Ks. Marian Banaszak

Karłowski Kazimierz (1895-1976), prałat papieski, kanonista.

Urodził się 3 III 1895 r. w Poznaniu jako syn Kazimierza i Izabeli Elżbiety Studniarskiej. Uczył się w Gimnazjum św. Marii Magdaleny w Poznaniu (1904-1913). W 1913 r. wstąpił do Seminarium Duchownego w Poznaniu, a w 1917 r. studiował na Uniw. Wrocławskim. Święcenia kapłańskie przyjął 22 IX 1917 r. w Poznaniu i w l. 1919-1922 pełnił obowiązki prefekta w żeńskim Seminarium Nauczycielskim w Poznaniu. Pod koniec 1922 udał się ponownie do Wrocławia i 15 V 1923 r. odbył ustny egzamin doktorski. Od października 1923 r. otrzymał nominację na profesora prawa kanonicznego i teologii moralnej w Seminarium Duchownym w Gnieźnie, a w roku następnym przeniósł się do Poznania, gdzie wykładał teologię moralną, a od 1928 prawo kanoniczne. W l. 1928-1937 pełnił również obowiązki wicerektora Seminarium. Dnia 1 XII 1933 r. został oficjałem Metropolitalnego Sądu Duchownego w Poznaniu i urząd ten pełnił przez 42 lata. W 1934 r. został mianowany kanonikiem honorowym kapituły metropolitalnej w Poznaniu. w 1946 kanonikiem gremialnym, a w 1947 r. prałatem papieskim. Pełnił też wiele innych obowiązków w swojej diecezji. Zmarł 9 X 1976 r. w Poznaniu, a pochowany został na cmentarzu poznańskim na Miłostowie.

I.

1. Begriff, Grundlagen und Schranken des vom Weltklerus dem Diöcesanbischof geschuldeten kanonischen Gehorsams. Breslau 1923.

2. Kościół a przedślubne świadectwa zdrowia. *Wiad. Past.* R. 1: 1924 nr 7.

3. Znaczenie prawne przyrzeczenia posłuszeństwa w akcie święceń kapłańskich. *Wiad. Past.* R. 1: 1924 nr 8.

4. Matrimonium contractus sui generis. *Wiad. dla Duchow.* R. 12: 1925 nr 3 s. 4-7.

5. O kompromisowość na polu kodyfikacji prawa osobowego małżeńskiego. *Wiad. dla Duchow.* R. 13: 1926 nr 3 s. 16-17.

6. Rec.: M. SOPOĆKO: Rodzina w prawodawstwie na ziemiach polskich. Wil. 1926. *Prz. Teol.* R. 8: 1927 s. 438-439.

7. Studia filozoficzne i teologiczne w arcybiskupim Seminarium Duchownym w Poznaniu. W: *Pamiętnik czwartego zjazdu* [Zw. Zakł. Teol.] w *Kielcach.* Kielce 1927 s. 59-64.

8. Obsadzenie stolicy arcybiskupiej gnieźnieńsko-poznańskiej wobec rezerwacji papieskich nowego prawa kanonicznego. *Wiad. dla Duchow.* R. 17: 1930 s. 350-352.

9. Wybór arcybiskupa gnieźnieńskiego i poznańskiego wobec bulli De salute animarum i naszego konkordatu. *Prz. Teol.* R. 11: 1930 s. 324-331.

10. Uwagi o projekcie prawa małżeńskiego Komisji Kodyfikacyjnej ze szczególnym uwzględnieniem jego motywów. P. 1932 Zw. Kapł. Unitas, Druk. św. Wojciecha 8° s. 56, nlb. 2.

11. Żałoba w życiu społecznym. W: *Enc. kośc.* T. 33 s. 403.

12. Vademecum proboszcza i spowiednika. Praktyczny przewodnik po najczęściej zachodzących przepisach kodeksu prawa kanonicznego. P. 1934 Księg. św. Wojciecha 16° s. 143. — Toż. P. 1957 Pallotinum 16° s. 356. Wyd. 1 opr. wspólnie z E. NOWICKIM.

13. O prawie Kościoła do posiadania majątku oraz o daninach dobrowolnych i przymusowych. *Mies. Kośc.* R. 50: 1935 s. 420-425.

14. O dziesięcinach i pierwocinach kościelnych. *Mies. Kośc.* R. 50: 1935 s. 401-406.

15. Rozgraniczenie rozporządzeń biskupich secundum ius et praeter ius commune według Benedykta XIV. *Collect. Theol.* R. 16: 1935 s. 182-215.

16. Z dziejów zarządu majątku kościelnego. *Mies. Kośc.* R. 51: 1936 s. 209-212, 253-257.

17. Notio metus iniuste incussi in re matrimoniali iuxta recentissimas decisiones Sacrae Romanae Rotae. *Collect. Theol.* R. 18: 1937 s. 363-374.

18. Podróż do Ziemi św. Potulice 1939 8° s. 324.

18a. Red.: *Wiadomości Duszpasterskie,* 1 VII 1945 — 1 IV 1950.

19. Szkice nauk majowych. *Wiad. Duszp.* R. 7: 1951 s. 115-125, 166-184, 220-244.

20. Kazanie na uroczystość Zesłania Ducha św. *Wiad. Duszp.* R. 7: 1951 s. 184-188.

21. Uroczystość Najświętszego Serca Jezusowego. *Wiad. Duszp.* R. 7: 1951 s. 278-282.

22. Uroczystość Wniebowzięcia Najśw. Maryi Panny. *Wiad. Duszp.* R. 7: 1951 s. 346-351.

23. Rozważania o czci Najśw. Serca Jezusowego. *Wiad. Duszp.* R. 7: 1951 s. 351-357.

24. Szkic nauki przedślubnej. *Wiad. Duszp.* R. 7: 1951 s. 357-360.

25. Rozważania na Godzinę świętą. *Wiad. Duszp.* R. 7: 1951 s. 351-357, 399-403, 455-458, 501-504, 558-560.

26. Boże Narodzenie. *Wiad. Duszp.* R. 7: 1951 s. 548-551.

27. Zakończenie Starego Roku. *Wiad. Duszp.* R. 7: 1951 s. 551-554.

28. Nowy Rok. *Wiad. Duszp.* R. 7: 1951 s. 555-558.

29. Kilka zasad o posłuszeństwie kanonicznym. *Mies. Kośc. Archidiec. Pozn.* R. 8: 1957 s. 388-394; *Wiad. Diec.* R. 27: 1959 s. 33-38.

30. Wpływ „bojaźni z szacunku" na ważność małżeństwa. *Mies. Kośc. Archidiec. Pozn.* R. 9: 1958 s. 428-431.

31. Przeprowadzenie procesu kanonicznego w razie przeszkody niemocy płciowej. *Mies. Kośc. Archidiec. Pozn.* R. 9: 1958 s. 718-721.

32. Decyzje Stolicy Apostolskiej dotyczące przeszkody różności religii. *Prawo Kanon.* R. 2: 1959 nr 3-4 s. 388-390.

33. Niektóre rodzaje amencji rozpatrywane w najnowszych wyrokach Roty Rzymskiej. *Prawo Kanon.* R. 2: 1959 nr 3-4 s. 386-388.

34. Z najnowszych wyroków Roty Rzymskiej dotyczących impotencji mężczyzny. *Prawo Kanon.* R. 2: 1959 nr 3-4 s. 384-386.

35. Niektóre zasady prawa kanonicznego dotyczące uwarunkowania konsensu małżeńskiego. *Mies. Kośc. Archidiec. Pozn.* R. 10: 1959 s. 45-51; *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 50: 1960 s. 186-192.

36. Procedura w sprawach z tytułu impotencji i amencji w razie braku ekspertyzy, jeśli strona uchyla się od zeznań i

od ekspertyzy. *Prawo Kanon.* R. 3: 1960 nr 1-2 s. 195-214.
37. Z praktyki sądowniczej w dziedzinie spraw o nieważność małżeństwa. Zasady — fakty — refleksje. *Prawo Kanon.* R. 3: 1960 nr 1-2 s. 87-193; nr 3-4 s. 145-194. — Toż w osob. odb. W. 1961.
38. Z najnowszych orzeczeń Trybunału Roty Rzymskiej. *Prawo Kanon.* R. 3: 1960 nr 3-4 s. 389-395.
39. Niektóre zasady dotyczące konsensu fikcyjnego i jego wpływu na ważność małżeństwa. *Mies. Kość. Archidiec. Pozn.* R. 13: 1962 s. 301-308.
40. Rozeznanie przez duszpasterza choroby umysłowej jako tytułu nieważności małżeństwa. *Mies. Kość. Archidiec. Pozn.* R. 13: 1962 s. 257-262.
41. Niektóre zasady dotyczące wartości zeznań świadków i sposobu ich przesłuchiwania. *Mies. Kość. Archidiec. Pozn.* R. 14: 1963 s. 218-221.
42. Zeznania świadków. *Prawo Kanon.* R. 7: 1964 nr 1-2 s. 387-398.
43. Zasady Roty Rzymskiej dotyczące amencji jako przeszkody małżeńskiej. *Prawo Kanon.* R. 9: 1966 nr 3-4 s. 475-486.
44. Znaczenie dowodowe pisemnych deklaracji przedmałżeńskich. *Prawo Kanon.* R. 10: 1967 nr 3-4 s. 409-410.
45. Z najnowszych wyroków Roty Rzymskiej. *Prawo Kanon.* R. 11: 1968 nr 3-4 s. 379-383; nr 1-2 s. 354-358; R. 12: 1969 nr 1-2 s. 377-391; R. 13: 1970 nr 3-4 s. 419-428; R. 14: 1971 nr 3-4 s. 385-392; R. 15: 1972 nr 3-4 s. 323-328; R. 16: 1973 nr 3-4 s. 425-429; R. 17: 1974 nr 1-2 s. 236-244.
46. Z dziejów pierwszej elekcji kapitulnej Prymasa po rozbiorach Polski oraz elekcji Arcybiskupów Gnieźnieńskich i Poznańskich, 1821-1925, s. 275. Maszynopis przygotowany do druku.
47. Zagadnienia prawa małżeńskiego w praktyce sądowniczej. Maszynopis.

II.

FĄKA M.: Karłowski Kazimierz. W: *Kanoniści polscy.* W. 1981 cz. 1 s. 219-222, tamże literatura.

Ks. Ludwik Grzebień SJ

Karpiński Piotr Józef (1899-1949), dominikanin, katecheta, pisarz religijny.

Urodził się 9 I 1899 r. w Stanisłówce koło Żółkwi z rodziców: Marcina i Karoliny z domu Gembus-Kaczewska. Na chrzcie otrzymał imię Józef. Szkołę powszechną ukończył w Mostach Wielkich. Do Gimnazjum uczęszczał w l. 1912-1914 w Krakowie a następnie w Żółkwi. W 1916 r. przywdział w Krakowie habit dominikański i otrzymał zakonne imię Piotr. W następnym roku, 19 VIII złożył pierwsze śluby. Studia teologiczne odbywał w l. 1917-1923 w Krakowie i Lwowie. Święcenia kapłańskie otrzymał we Lwowie 29 VI 1923 r. i tam też rozpoczął swoją pracę duszpasterską wśród młodzieży. Przez pewien czas w 1927 r. przebywał w Podkamieniu. W l. 1928-1931 pracował w Czortkowie, rozwijając szczególnie ożywioną działalność społeczną i narodową. Kolejne lata do 1933 spędził w konwencie krakowskim, skąd w listopadzie tego roku został przeniesiony do Tarnobrzegu, gdzie mu powierzono obowiązki wikariusza parafii i katechety. Mimo pracy duszpasterskiej, nie zaniedbywał własnego wykształcenia. W 1935 r. uzyskał po przedstawieniu pracy: „Rola cnót kardynalnych w rozwoju charakteru" magisterium z teologii na Uniw. Jana Kazimierza. W 1936 r. przybył do Żółkwi, gdzie zajął się pracą pisarską, jako stały współpracownik miesięcznika „Róża Duchowna". W 1939 r. został przełożonym tamtejszego klasztoru, kierując nim przez cały okres wojny. Po repatriacji w 1946 r. na skutek tragicznych przeżyć z gestapo i bandami ukraińskimi był już ciężko chory. Skierowany do klasztoru SS. Dominikanek w Św. Annie koło Częstochowy, pełnił obowiązki kapelana. Tam też zmarł 12 VI 1949.

I.

1. O skuteczności modlitwy Różańca. W: *Pamiętnik pierwszego różańcowego Kongresu Marjańskiego we Lwowie w d. 13-17 VI 1935.* Lw. 1936 s. 181-192.
2. Dodatkowe modlitwy Różańca. *Róża Duch.* R. 36: 1937 nr 4 s. 110-113.
3. Magnificat. *Róża Duch.* R. 36: 1937 nr 8 s. 238-241.

4. Nawiedzenie św. Elżbiety. *Róża Duch.* R. 36: 1937 nr 7 s. 202-204.
5. Pochodzenie Różańca. *Róża Duch.* R. 36: 1937 nr 2 s. 45-48.
6. Różaniec. *Róża Duch.* R. 36: 1937 nr 1 s. 13-16.
7. Sposób rozmyślania tajemnic Różańca. *Róża Duch.* R. 36: 1937 nr 5 s. 137-141.
8. Tajemnica Wcielenia. *Róża Duch.* R. 36: 1937 nr 12 s. 363-367.
9. Wcielenie Syna Bożego. *Róża Duch.* R. 36: 1937 nr 6 s. 174-178.
10. Wzniosłość Różańca. *Róża Duch.* R. 36: 1937 nr 3 s. 74-77.
11. Biczowanie P. Jezusa. *Róża Duch.* R. 37: 1938 nr 4 s. 106-107.
12. Cierniem ukoronowanie. *Róża Duch.* R. 37: 1938 nr 5 s. 136-138.
13. Dźwiganie krzyża. *Róża Duch.* R. 37: 1938 nr 6 s. 167-170.
14. Modlitwa P. Jezusa w Ogrójcu. *Róża Duch.* R. 37: 1938 nr 3 s. 75-77.
15. Nadzieja zwycięstwa. *Róża Duch.* R. 37: 1938 nr 8 s. 234-235.
16. Nauka na zmianę tajemnic różańcowych. Tajemnice boleści. *Róża Duch.* R. 37: 1938 nr 1 s. 11-14.
17. Ofiarowanie P. Jezusa w świątyni. *Róża Duch.* R. 37: 1938 nr 2 s. 42-46.
18. Ukrzyżowanie P. Jezusa. *Róża Duch.* R. 37: 1938 nr 7 s. 201-203.
19. Wniebowstąpienie P. Jezusa. *Róża Duch.* R. 37: 1938 nr 10 s. 308-309.
20. Wniebowzięcie N. Maryi Panny. *Róża Duch.* R. 37: 1938 nr 12 s. 381-382.
21. Zesłanie Ducha Świętego. *Róża Duch.* R. 37: 1938 nr 11 s. 350-351.
22. Zmartwychwstanie Pana Jezusa. *Róża Duch.* R. 37: 1938 nr 9 s. 264-265.
23. Msza św. *Róża Duch.* R. 38: 1939: Ofiara w ogólności, nr 1 s. 25-27; Ofiara w Starym Testamencie, nr 2 s. 62-63; Krwawa Ofiara Chrystusa na krzyżu, nr 3 s. 103-105; Jezus Chrystus — jako arcykapłan, nr 4 s. 132-133; Rzeczywistość ofiary eucharystycznej, nr 5 s. 158-159; Rzeczywistość Eucharystii w świetle Pisma św., nr 6 s. 189; Stosunek Mszy św. do ofiary krzyżowej, nr 7 s. 224-225; Wartość, skuteczność oraz owoc Ofiary Mszy św., nr 8 s. 256-258; Msza św. pochwalna, nr 9 s. 284-286.
24. Wniebowzięta — Ukoronowana. *Róża Duch.* R. 38: 1939 nr 8 s. 253-255.

II.

Kraków, Arch. Prow. Dominikanów: DZIAŁA E.: Księga zmarłych za okres od 1900 do 1972 maszyn, bez sygn. s. 34; ŚWIĘTOCHOWSKI R.: Materiały do słownika biograficznego dominikanów polskich; Dokumenty osobiste O. Piotra Karpińskiego (1899-1949), teczka bez sygn.

O. Zygmunt Mazur OP

Karwacki Alojzy Leopold (1866-1924), franciszkanin konw., historyk swego zakonu.

Urodził się 12 XII 1866 w Dobromilu. Do Szkoły Powszechnej uczęszczał w miasteczku rodzinnym, a do Gimnazjum w Przemyślu w latach 1879/80 — 1882/83. W 1883 r. wstąpił do zakonu franciszkanów konw. we Lwowie, a po ukończeniu VI klasy gimnazjalnej i odbyciu nowicjatu złożył śluby zakonne 15 VIII 1885 r. Teologię studiował w Kolegium jezuitów w Krakowie w latach 1885/86 — 1888/89. Święcenia kapłańskie przyjął w 1889 r.

W l. 1894-1918 pełnił — z 2 krótkimi przerwami — urząd gwardiana klasztorów: w Sanoku, Jaśle, znowu w Sanoku, Krośnie, Krakowie, Kalwarii Pacławskiej. Na przełożeństwach zasłużył się około konserwacji i dobudowy klasztorów, szczególnie w Krakowie (odnowienie krużganków i portretów biskupów krakowskich) oraz w Kalwarii Pacławskiej. Porządkował też i katalogował archiwa i klasztorne zbiory biblioteczne (w Haliczu, Horyńcu, Jaśle, Kalwarii Pacławskiej, Krakowie, Krośnie, Lwowie, Sanoku). Przez całe życie zbierał materiały do historii zakonu franciszkanów konw. w Polsce. W 1918 r. wybrano Karwackiego prowincjałem. Na tym stanowisku zabiegał o rewindykację skasowanych klasztorów franciszkańskich. Zmarł we Lwowie 3 IV 1924 r.

I.

1. Bł. Salomea. Krótki żywot i nabożeństwo do niej. Kr. 1907 OO. Franciszkanie 16° s. nlb. 4, 102, tabl. 1. — Toż. Kr. 1916 OO. Franciszkanie 16° s. nlb. 2, 98, nlb. 2.

2. Koronacja cudownego obrazu Matki Bożej Bolesnej w kościele OO. Franciszkanów w Krakowie dnia 20 września 1908 r. Kr. 1908 OO. Franciszkanie 16° s. nlb. 4, 86, nlb. 1, tabl. 1.

3. Bł. Salomea za życia i po śmierci. W siedemsetletnią rocznicę jej urodzin. Kr. 1911 OO. Franciszkanie 8° s. nlb. 4, 214, nlb. 4.

4. Wyd.: M. SOBOLEWSKI: Matka Boża Bolesna czyli podręcznik dla Stowarzyszenia Siedmiu Boleści Matki Bożej przy kościele OO. Franciszkanów w Krakowię. Wyd. 5 [właściwie 6]. Kr. 1918 OO. Franciszkanie 16° s. 155, nlb. 1, III.

5. Opis kościoła głównego, kościółków filialnych i kaplic w parafii czyszeckiej. W: A. PROCHASKA: Czyszki koło Lwowa. Lw. 1920 s. 110-142.

6. Materiały do historii Prowincji i Konwentów OO. Franciszkanów w Polsce, Litwie i Rusi. Rkps Arch. Prow. Franc. Kr., b. sygn.: T. 2 s. 75-260; T. 3 s. 466; T. 5 s. 220; T. 6 s. 427; T. 7 s. 766; T. 8 s. 558; T. 9 s. 300; T. 10 s. 174; T. 11 s. 168; T. 12 s. 251; T. 13 s. 11-353; T. 14 s. 39-50; T. 15 s. 141; T. 18 s. 101; T. 19 s. 29-73; T. 21 s. 656; T. 22 s. 591; T. 25 s. 193; T. 26 s. 132; T. 28 s. 43. — Skorowidz miejsc, osób i rzeczy, znajdujących się w Materiałach do historii zakonu Franciszkanów w Polsce, Litwie i Rusi. Rkps Arch. Prow. Franc. Fr., b. sygn., s. nlb. 24.

7. Pamiętniki X. Alojzego Karwackiego franciszkanina od czasu wstąpienia do zakonu w 1883 roku, a spisywane od r. 1902. Rkps Arch. Prow. Franc. Kr., b. sygn.: T. 1 s. 630, nlb. 4; T. 2 s. 290.

8. Sławniejsi franciszkanie w Polsce, ich życiorysy i dzieła. Rkps Arch. Prow. Franc. Kr., b. sygn., s. 549, nlb. 10.

9. Spis profesorów: ojców, kleryków i braci zakonu oo. franciszkanów w Prowincji Polskiej. Rkps Prow. Franc. Kr., b. sygn., s. 162.

10. Spis przedmiotów w Muzeum OO. Franciszkanów w Krakowie. Rkps Arch. Prow. Franc. Kr., b. sygn., k. 7.

11. Zbiór wiadomości historycznych z rozmaitych dzieł wyczerpnięty tyczący się zakonu św. O. Franciszka konwentualnych Prowincji Galicyjskiej i Wielkiego Księstwa Krakowskiego. Rkps Arch. Prow. Franc. Kr., b. sygn., k. 24-256.

12. Inwentarz Kalwarii. Opis Kalwarii Pacławskiej z r. 1915. Rkps Arch. Franc. w Kalwarii Pacławskiej, b. sygn., s. 273; Tamże. Pomysły i projekty odnoszące się do przerobienia kaplic w Kalwarii Pacławskiej, b. sygn., s. 51.

II.

BARCIK J.: Karwacki Leopold Alojzy. W: *Pol. słow. biogr.* T. 12 s. 147-148, tamże literatura. — Ponadto: Obitus A. R. P. Aloysii Karwacki Min. Prov. *Comment. Ord. Fr. Min. Conv.* R. 14: 1924 s. 96-97; BARCIK J.: Karwacki Alojzy. W: *Słow. prac. książki pol.*, s. 400; TENŻE: O. Alojzy Karwacki. W: *O. Maksymilian Kolbe.* Środowisko życia i działalności. W. 1971 s. 100-127.

Ks. Hieronim Eug. Wyczawski

Karyłowski Tadeusz (1882-1945) jezuita, hymnolog, tłumacz, poeta.

Urodził się 5 VI 1882 r. w Warszawie, był synem Konstantego i Natalii z Drzewińskich. Do szkoły średniej uczęszczał w Krakowie, uzyskując w 1899 r. maturę w Wyższej Szkole Realnej. Do zakonu jezuitów wstąpił 17 IX 1899 r. w Starej Wsi k. Brzozowa. W l. 1899-1905 uzupełniał swoje wykształcenie klasyczne, studiował następnie filozofię w Nowym Sączu (1905-1908), teologię w Krakowie (1909-1913), gdzie 2 VII 1911 przyjął święcenia kapłańskie, oraz literaturę polską i francuską na Uniw. Jagiellońskim w Krakowie (1914-1919). Do 1930 r. przebywał w Krakowie współpracując z wydawnictwami jezuickimi, głównie „Przeglądem Powszechnym", oraz tłumacząc dzieła ascetyczne. W l. 1930-1939 przebywał w Wilnie i Lublinie. Lata okupacji hitlerowskiej spędził przeważnie w Krakowie. W 1945 r. wyjechał do Warszawy, gdzie po krótkiej chorobie zmarł 16 IX 1945 r.

I.

1. Śmierć jenerała Kickiego. *Prz. Powsz.* R. 26: 1909 t. 102 s. 65-68. Poezja.

2. Tłum.: Veni Creator. Kr. 1912 Druk. Koziańskich 16° s. nlb. 2.

3. Rec.: Wybór hymnów kościelnych. Przełożył ks. W. GRZELIŃSKI. W. 1913. *Prz. Powsz.* R. 30: 1913 t. 120 s. 133.

4. Nad Elsterą, 1813-1913. *Prz. Powsz.* R. 30: 1913 t. 120 s. 13×-16×. Poezja.

5. Wśród szańców Pińska. *Prz. Powsz.*

R. 33: 1916 t. 129 s. 355-361. Poezja. — Toż w osob. odb. Kr. 1916 8° s. 7.
6. W katedrze. *Prz. Powsz.* R. 33: 1916 t. 129 s. 230-233. Poezja. — Toż w osob. odb. Kr. 1916 8° s. 4.
7. Przychodzę. *Prz. Powsz.* R. 33: 1916 t. 129 s. 1-8. Poezja. Toż w osob. odb. Kr. 1916 8° s. 8.
8. U trumny Sienkiewicza. *Prz. Powsz.* R. 33: 1916 t. 132 s. 152-154. Poezja.
9. Tłum.: Hymny kościelne na cześć Najświętszego Sakramentu. Kr. 1916 Wyd. Tow. Jez. 16° s. 15.
10. Wiośnie wolności. *Prz. Powsz.* R. 34: 1917 t. 133 s. 11-14. Poezja.
11. Złoty róg. *Prz. Powsz.* R. 34: 1917 t. 133 s. 364-371. Poezja.
12. Zmartwychwstanie. *Prz. Powsz.* R. 34: 1917 t. 134 s. 457-461. Poezja.
13. „Noce" i „Wspomnienia" Musseta. *Prz. Powsz.* R. 34: 1917 t. 134 s. 595-612.
14. Posąg Kościuszki. *Prz. Powsz.* R. 34: 1917 t. 136 s. 443-444. Poezja.
15. Listopad. *Prz. Powsz.* R. 34: 1917 t. 136 s. 566-568. Poezja.
16. „Ten sam..." *Kwart. Chyr.* R. 25: 1917 s. 31-36. Poezja.
17. Turniej. *Kwart. Chyr.* R. 25: 1917 s. 74-82. Poezja.
18. Święta Rozalia patronka przeciw zarazie. Kr. [1918] Wyd. Ks. Jez. 16° s. 8.
19. Miecio chwalibóg. Obrazki z młodych lat bohatera pod Rokitną. Kr. 1918 Gebethner i Wolff 8° s. 114.
20. Nowy Rok. *Prz. Powsz.* R. 35: 1918 t. 137/138 s. 1-4. Poezja.
21. Dąbrowski. *Prz. Powsz.* R. 35: 1918 t. 137/138 s. 273-275. Poezja.
22. Rec.: S. SAPIŃSKI: Poezje. Kr. 1918. *Prz. Powsz.* R. 35: 1918 t. 139/140 s. 500-501.
23. Rec.: 9. SŁOŃSKI: Ta, co nie zginęła... Wybór wierszy o Polsce, o wojnie i o żołnierzach. *Prz. Powsz.* R. 35: 1918 t. 139/140 s. 631-632.
24. Sonety wiosenne. *Sod. Mar.* R. 18: 1919 s. 85-87. Poezja.
25. Sonety tatrzańskie. Kr. 1920 Gebethner i Sp. 8° s. 40.
26. Nad Słuczą. Nowelka na tle obecnej wojny narodowej. *Kalendarz Apostolstwa Modlitwy na rok 1921.* Kr. 1921 s. 193-204.
27. Celniejsze hymny kościelne w nowym przekładzie. Wil. 1922 Druk. J. Zawadzkiego 16° s. 64.
28. Dzieje „Tantum ergo" w Polsce. *Prz. Powsz.* R. 40: 1923 t. 157 s. 32-49.
29. „Exultet" jego pochodzenie i dzieje. *Prz. Powsz.* R. 40: 1923 t. 157 s. 221-240.
30. „Stabat Mater". Studium historyczno-literackie. *Prz. Powsz.* R. 40: 1923 t. 159 s. 236-252.
31. Rec.: F. NITTI: Europa bez pokoju. Wyd. 2. W. 1923. *Prz. Powsz.* R. 40: 1923 t. 160 s. 76-78.
32. Rec.: J. I. KRASZEWSKI: Budnik; M. Mochnacki: O literaturze polskiej; J. SŁOWACKI: Sen srebrny Salomei; HORACY: Wybór poezji; ARYSTOFANES: Chmury. *Prz. Powsz.* R. 40: 1923 t. 160 s. 78-79.
33. Tłum.: VERGILIUS MARO PUBLIUS: Eneida. Oprac. T. SINKO. Kr. 1924 16° s. XXXIX, 360. Bibl. Narod. seria 2 nr 29. — Toż. Wyd. 2. zmienione. Wr. 1950 16° s. LI, 366. — Toż. Wyd. 3. Oprac. S. Stabryła. Wr. 1980 16° s. CI, 372.
34. „Veni Sancte Spiritus". *Prz. Powsz.* R. 41: 1924 t. 162 s. 244-256. Omówienie.
35. „Dies irae". *Prz. Powsz.* R. 41: 1924 t. 164 s. 139-155. Omówienie.
36. Wydania „Biblioteki Narodowej". *Prz. Powsz.* R. 41: 1924 t. 161 s. 79-81.
37. Rec.: A. MICKIEWICZ: Poezje. T. 2; A. ASNYK: Wybór poezji; C. NORWID: Wybór poezji. *Prz. Powsz.* R. 41: 1924 t. 162 s. 270-271.
38. Rec.: M. K. SARBIEWSKI: Tęsknota do ojczyzny błękitnej. Przekł. J. EJSMONDA. W. 1924. *Prz. Powsz.* R. 41: 1924 t. 164 s. 86-87.
39. Wydawnictwa „Biblioteki Narodowej". *Prz. Powsz.* R. 41: 1924 t. 164 s. 260-262.
40. Wpływ „Eneidy" na „Pana Tadeusza". *Prz. Powsz.* R. 42: 1925 t. 165 s. 45-65.
41. „Veni Creator". *Prz. Powsz.* R. 42: 1925 t. 166 s. 189-203. Omówienie.
42. Wartości twórcze Sarbiewskiego. *Prz. Powsz.* R. 42: 1925 t. 168 s. 152-169.
43. Tłum.: Św. Piotra Chrysologa homilia o poście czterdziestodniowym. *Wiara i Życie.* R. 5: 1925 s. 88-90.
44. A. BRÜCKNER: Dzieje literatury polskiej w zarysie. T. 1-2. W. 1924. *Prz. Powsz.* R. 42: 1925 t. 165 s. 238-239.
45. Rec.: J. KOCHANOWSKI: Pisma zbiorowe. W. 1924. *Prz. Powsz.* R. 42: 1925 t. 167 s. 145-146.
46. Tłum. M. K. SARBIEWSKI: Claris Olympi. Oda do św. Stanisława Kostki za szczęśliwy powrót Władysława IV, króla Polski, z Badenu roku 1639. Poemat ślubowany. Kr. 1926 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 14.
47. Tłum.: M. K. SARBIEWSKI: Do św. Stanisława Kostki. *Prz. Powsz.* R. 43: 1926 t. 172 s. 141-144.
48. Wydawnictwa „Biblioteki Narodowej". *Prz. Powsz.* R. 43: 1926 t. 170 s. 381-383.
49. Pochodzenie hymnu „Te Deum". *Prz. Powsz.* R. 44: 1927 t. 174 s. 59-73.
50. Witaj! Na sprowadzenie zwłok Juliusza Słowackiego. *Prz. Powsz.* R. 44: 1927 t. 174 s. 278-284. Poezja.

51. Hymny kościelne ku czci Chrystusa Króla. *Prz. Powsz.* R. 44: 1927 t. 176 s. 46-49. Przekłady.
52. Wydawnictwa „Biblioteki Narodowej". *Prz. Powsz.* R. 44: 1927 t. 176 s. 244-246.
53. Drobiazgi hymnologiczne. „Salve festa dies". *Prz. Powsz.* R. 45: 1928 t. 178 s. 56-59: Omówienie.
54. Z hymnów brewiarzowych. *Prz. Powsz.* R. 45: 1928 t. 179 s. 91-95. Przekłady.
55. Nowe książki „Biblioteki Narodowej". *Prz. Powsz.* R. 45: 1928 t. 178 s. 374-376.
56. Tłum.: Maksymilian HUBER: O naśladowaniu świętych. Kr. 1928 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 623.
57. Godzinki o Duchu Świętym. Kr. 1930 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 43.
58. Hymny kościelne w nowym przekładzie... Kr. 1932 Wyd. Ks. Jez. 8° s. 337. — Toż w nowym układzie i oprac. Mirosława KOROLKI. W. 1978 PAX 16° s. 378.
59. Hymny na święto Imienia Jezus. *Prz. Powsz.* R. 49: 1932 t. 193 s. 27-29. Przekłady.
60. Rec.: J. BIRKENMAJER: Wycieczka. Poezje. W. 1932. *Prz. Powsz.* R. 49: 1932 t. 195 s. 333-334.
61. Nowy przekład „Tantum ergo". *Myst. Christi.* R. 5: 1933/1934 s. 44-52. Omówienie.
62. Wizja św. Pawła. *Prz. Powsz.* R. 51: 1934 t. 203 s. 40-45. Poezja.
63. Tłum.: J. M. PENÁM: Zapaleniec Boży. *Nasze Wiad.* T. 11: 1935-1938 s. 362-373. Tłum. razem z M. MORAWSKIM.
64. Rec.: Hymny średniowieczne. Przełożyła J. GAMSKA-ŁĘPICKA. Lw. 1934. *Prz. Powsz.* R. 52: 1935 t. 206 s. 117-119.
65. Rec.: R. M. RILKE: Księga godzin. Tłum. W. HULEWICZ. Wil. 1935. *Prz. Powsz.* R. 52: 1935 t. 206 s. 127-128.
66. Wierni hasłu. *Nasze Wiad.* T. 11: 1935-1938 s. 425-428. Poezja.
67. Na powitanie św. Andrzeja Boboli. *Prz. Powsz.* R. 55: 1938 t. 219 s. 3-9. Poezja. — Toż w osob. odb. W. 1938 16° s. 51-64. [Razem z J. PAWELSKI: Bohater, prorok i patron narodu].
68. Tłum.: Maciej Kazimierz SARBIEWSKI: Liryki. Oprac. M. KOROLKO i J. OKOŃ. W. 1980 PAX 16° s. LI, 665.
69. Rkpsy: Liczne utwory poetyckie oraz tłumaczenia w Bibliotece Teologicznej Bobolanum w Warszawie, sygn. 81, 88, 133, 134, 187-190, [Wśród brzasków], 191-199, 227.
70. Drobne utwory poetyckie publikowały m. in. pisma: *Nasze Wiad. Sodalis Marianus, Posłaniec Serca Jezusowego, Kwartalnik Chyrowski.*

II.

GAJKOWSKA C.: Karyłowski Tadeusz. W: *Pol. słow. biogr.* T. 12 s. 171, tamże literatura. — Ponadto: ŁOZA S.: Czy wiesz kto to jest? W. 1938 s. 364 [błędnie pod Korytowski]; Wydawnictwo Apostolstwa Modlitwy, 1872-1972. Kr. 1972 s. 206; [KOROLKO M.]: Przedmowa. W: KARYŁOWSKI T.: Hymny kościelne. W. 1978 s. 5-10.

Ks. Ludwik Grzebień SJ

Kasprzycki Antoni (1864-1952), Administrator Apost. Diecezji Sandom., liturgista, pastoralista, redaktor.

Urodził się 11 stycznia 1864 r. w Kozłowcu, par. Studzianna, w Ziemi Opoczyńskiej z Jana i Elżbiety z Gradzików. Początkowe nauki pobierał w Studziannie. W 1882 r. ukończył z wyróżnieniem Seminarium Nauczycielskie w Jędrzejowie i przez 8 lat pracował jako nauczyciel w Chlewiskach. W r. 1890 wstępuje do Seminarium Duchownego w Sandomierzu. Dnia 16 VII 1893 r. został wyświęcony na kapłana i mianowany prokuratorem Seminarium oraz instruktorem śpiewu liturgicznego. Jako wikariusz kościoła katedralnego założył chór katedralny, którym kierował i opiekował się przez lat kilkanaście. Pełnił też różne funkcje w Kurii Diecezjalnej (Konsystorzu Jeneralnym): archiwisty, sekretarza, kanclerza, asesora. W l. 1907-1912 był proboszczem w Jastrzębiu, gdzie wybudował nowy kościół. W 1909 r. został wybrany na członka zarządu i sekretarza Towarzystwa Wzajemnej Pomocy Kapłanów Diecezji Sandomierskiej. W 1911 r. mianowany kanonikiem Kolegiaty Opatowskiej. W 1912 r. został powołany na profesora Seminarium Duch. i wizytatora klasztorów. W Seminarium wykładał liturgikę, historię sztuki i prowadził śpiew liturgiczny. Przez 20 lat wydawał liturgiczny kalendarz die-

cezjalny (Ordo Divini Officii). W 1917 r. został proboszczem w Łoniowie, a w 1920 r. przeniesiony do Ćmielowa. Zaangażowany w pracę duszpasterską i materialną restaurację kościelnych obiektów zainicjował i wydawał miesięcznik: „Przyjaciel Parafii" (1929-1931). Odbywał podróże do szeregu krajów Zachodu. Przez ks. bpa Ryxa został powołany do komitetu przygotowującego schematy ustaw dla I Synodu Diecezji Sandomierskiej. W r. 1928 mianowany prałatem Kapituły Kolegiackiej.

W 1932 r. po raz trzeci osiadł w Sandomierzu, gdzie przez biskupa W. Jasińskiego został mianowany wikariuszem generalnym kanonikiem Kapituły Katedralnej. Po przejściu bpa W. Jasińskiego do Łodzi został powołany przez Stolicę Św. na Administratora Apostolskiego Diecezji Sandomierskiej (1934-1936). W 1937 r. otrzymał ponownie nominację na wikariusza generalnego diecezji od ks. bpa Lorka. W l. 1935-1939 redagował miesięcznik „Przewodnik Żywego Różańca", w którym jak niegdyś w „Przyjacielu Parafii", zamieszczał wiele artykułów. Zmarł 25 czerwca 1952 r. w Sandomierzu, pochowany w grobowcu kapitulnym na cmentarzu katedralnym.

I.

1. Polski śpiew ludowy kościelny. *Kron. Diec. Sand.* R. 8: 1915 s. 13-15, 26-30.

2. Uwagi o odmawianiu brewiarza. *Kron. Diec. Sand.* R. 8: 1915 s. 53-55, 66-68.

3. Porady teologiczno-pasterskie. *Kron. Diec. Sand.* R. 8: 1915 s. 84-85.

4. Rec.: P. ALLARD: O męczeństwie. Tłum. ks. Jana PIOTROWSKIEGO. W. 1914. *Kron. Diec. Sand.* R. 8: 1915 s. 87-88.

5. O reformie kalendarza. *Kron. Diec. Sand.* R. 8: 1915 s. 102-103.

6. Porady teologiczno-pasterskie. *Kron. Diec. Sand.* R. 8: 1915 s. 122-124.

7. Z niwy społecznej. *Kron. Diec. Sand.* R. 8: 1915 s. 124-125.

8. Prawodawstwo kościelne. *Kron. Diec. Sand.* R. 8: 1915 s. 126.

9. Praktyczne wskazówki o III Zakonie św. O. Franciszka. *Kron. Diec. Sand.* R. 9: 1916 s. 102-103.

10. Porady pasterskie. *Kron. Diec. Sand.* R. 9: 1916 s. 161.

11. Manuale liturgicum in usum alumnorum et sacerdotum. Radomiae 1917 s. VIII, 290.

12. Krótki życiorys ks. Mieczysława Zejdlera wikariusza parafii Łoniów. W: *Krótki życiorys śp. Ks. Mieczysława Zejdlera wikariusza parafii Łoniów i mowy żałobne na jego pogrzebie.* Radom 1917 s. 3-7.

13. Kilka uwag o użyciu wapna i cementu przy budowie kościołów. *Kron. Diec. Sand.* R. 10: 1917 s. 85-86.

14. Porady teologiczno-pasterskie. *Kron. Diec. Sand.* R. 10: 1917 s. 86-87.

15. Kilka myśli z praktyki duszpasterskiej. *Kron. Diec. Sand.* R. 20: 1927 s. 172-179.

16. Kalendarz kościelny dla parafii w Ćmielowie na 1929 rok. Sandomierz 1928 s. 33.

17. Pamiątka dla moich parafian. Sandomierz 1929 s. 16.

18. Książka godna polecenia. *Kron. Diec. Sand.* R. 22: 1929 s. 127-128.

19. Red.: *Przyjaciel Parafii.* Czasopismo religijno-społeczne. Miesięcznik 1929-1931. Red. i wyd. Ks. A. KASPRZYCKI. Tu zamieszczał też anonimowo liczne artykuły.

20. Głos z parafii. *Kron. Diec. Sand.* R. 23: 1930 s. 180-188.

21. Sprawa najpilniejsza i najważniejsza. *Kron. Diec. Sand.* R. 23: 1930 s. 320-327.

22. Bohater chrześcijański. *Siewca Prawdy.* R. 1: 1931 nr 4 s. 3-4.

23. Św. Paweł pustelnik. *Siewca Prawdy.* R. 2: 1932 nr 2 s. 5-6.

24. O alkoholu. *Siewca Prawdy.* R. 2: 1932 nr 5 s. 3-4.

25. Św. Ignacy biskup męczennik. *Siewca Prawdy.* R. 2: 1932 nr 5 s. 4-5.

26. Przepisy postne. *Siewca Prawdy.* R. 2: 1932 nr 7 s. 6.

27. Jakie bywały zimy? *Siewca Prawdy.* R. 2: 1932 nr 8 s. 6.

28. Dziwy w Konnersreuth. *Siewca Prawdy.* R. 2: 1932 nr 11 s. 3-4.

29. Św. Józef. *Siewca Prawdy.* R. 2: 1932 nr 11 s. 4-5.

30. Wspomnienie z pielgrzymki do Lurd. *Siewca Prawdy.* R. 2: 1932 nr 16 s. 3; nr 17 s. 3; nr 18 s. 3; nr 19 s. 3; nr 21 s. 3; nr 22 s. 3.

31. Chluba Radomia. *Siewca Prawdy.* R. 2: 1932 nr 16 s. 4-5.

32. O majowem nabożeństwie. *Siewca Prawdy.* R. 2: 1932 nr 18 s. 4.

33. O klęsce bezrobocia. *Siewca Prawdy*. R. 2: 1932 nr 21 s. 4.
34. Co żydzi myślą o P. Jezusie? *Siewca Prawdy*. R. 2: 1932 nr 23 s. 5.
35. Historia chleba. *Siewca Prawdy*. R. 2: 1932 nr 23 s. 11.
36. Św. Eucharystia jako pokarm dusz. *Siewca Prawdy*. R. 2: 1932 nr 26 s. 6-7.
37. O kongresach eucharystycznych. *Siewca Prawdy*. R. 2: 1932 nr 26 s. 10.
38. Lampka przed tabernakulum. *Siewca Prawdy*. R. 2: 1932 nr 27 s. 4.
39. Błogosławiony Czesław. *Siewca Prawdy*. R. 2: 1932 nr 30 s. 3-4.
40. O wychowaniu dzieci. *Siewca Prawdy*. R. 2: 1932 nr 30 s. 3.
41. O pokarmach. *Siewca Prawdy*. R. 2: 1932 nr 31 s. 3-4.
42. Błogosławiony Szymon z Lipnicy. *Siewca Prawdy*. R. 2: 1932 nr 31 s. 4-5.
43. Jak inne narody bronią się od biedy. *Siewca Prawdy*. R. 2: 1932 nr 32 s. 3-4.
44. Dlaczego święcimy niedzielę a nie sobotę. *Siewca Prawdy*. R. 2: 1932 nr 32 s. 4.
45. Płakać się chce! *Siewca Prawdy*. R. 2: 1932 nr 33 s. 3-4; nr 34 s. 3-4; nr 35 s. 3-4.
46. O potrzebie religii. *Siewca Prawdy*. R. 2: 1932 nr 35 s. 3.
47. Kto nas uczy prawdziwej religii. *Siewca Prawdy*. R. 2: 1932 nr 36 s. 3.
48. Błogosławiony Melchior Grodzicki męczennik. *Siewca Prawdy*. R. 2: 1932 nr 36 s. 3.
49. Jaki był stan naszej diecezji przed 100 laty? *Siewca Prawdy*. R. 2: 1932 nr 36 s. 10.
50. Czy potrzebne są przykazania Boże? *Siewca Prawdy*. R. 2: 1932 nr 37 s. 3.
51. Św. Józef z Kupertynu. *Siewca Prawdy*. R. 2: 1932 nr 37 s. 3-4.
52. O śnie. *Siewca Prawdy*. R. 2: 1932 nr 37 s. 4.
53. Mistrz z Nazaretu. *Siewca Prawdy*. R. 2: 1932 nr 38 s. 3.
54. O wychowaniu dzieci. *Siewca Prawdy*. R. 2: 1932 nr 38 s. 4.
55. Ile dobrego i złego może zrobić jeden człowiek. *Siewca Prawdy*. R. 2: 1932 nr 38 s. 4.
56. Boski Nauczyciel. *Siewca Prawdy*. R. 2: 1932 nr 39 s. 3.
57. Wiara wielkich uczonych. *Siewca Prawdy*. R. 2: 1932 nr 39 s. 3; nr 40 s. 4; nr 41 s. 4; nr 42 s. 4.
58. Św. Michał archanioł. *Siewca Prawdy*. R. 2: 1932 nr 39 s. 4.
59. Nabożeństwo różańcowe. *Siewca Prawdy*. R. 2: 1932 nr 40 s. 3.
60. Chrystus wiecznie ludzi naucza. *Siewca Prawdy*. R. 2: 1932 nr 42 s. 3-4.
61. Z życia Piusa X. *Siewca Prawdy*. R. 2: 1932 nr 42 s. 4.
62. Chrystus Nauczyciel Nieomylny. *Siewca Prawdy*. R. 2: 1932 nr 43 s. 4.
63. Już zaczyna świtać. *Siewca Prawdy*. R. 2: 1932 nr 44 s. 3.
64. Skutki czytania dobrej książki. *Siewca Prawdy*. R. 2: 1932 nr 44 s. 4.
65. Skutki czytania złych książek i pism. *Siewca Prawdy*. R. 2: 1932 nr 44 s. 4.
66. Urząd nauczycielski trwa w Kościele Bożym. *Siewca Prawdy*. R. 2: 1932 nr 45 s. 3.
67. Przyjaciółka dusz czyśćcowych. *Siewca Prawdy*. R. 2: 1932 nr 45 s. 4.
68. Kult świętych w Polsce. *Siewca Prawdy*. R. 2: 1932 nr 47 s. 3-4.
69. Czem są biskupi w Kościele katolic. *Siewca Prawdy*. R. 2: 1932 nr 47 s. 4.
70. Czy bogactwa i sława dają szczęście. *Siewca Prawdy*. R. 2: 1932 nr 48 s. 4.
71. Pierwsze roraty w Sandomierzu. *Siewca Prawdy*. R. 2: 1932 nr 48 s. 4.
72. Ave Maria — Niepokalana. *Siewca Prawdy*. R. 2: 1932 nr 49 s. 3-4.
73. Cześć św. Patronów w Polsce. *Siewca Prawdy*. R. 2: 1932 nr 49 s. 4.
74. Chrystus Pan uczynił Piotra ap. swym zastępcą na ziemi. *Siewca Prawdy*. R. 2: 1932 nr 50 s. 3.
75. Papieże są następcami świętego Piotra apostoła. *Siewca Prawdy*. R. 2: 1932 nr 51 s. 3.
76. Takich nam potrzeba ludzi. *Siewca Prawdy*. R. 2: 1932 nr 51 s. 3-4.
77. Pierwsze na świecie jasełka. *Siewca Prawdy*. R. 3: 1933 nr 1 s. 3-4.
78. Baczność! aby nie było za późno! *Siewca Prawdy*. R. 3: 1933 nr 2 s. 3-4.
79. O kolędach. *Siewca Prawdy*. R. 3: 1933 nr 2 s. 5-6.
80. Co robią katolicy w innych krajach? *Siewca Prawdy*. R. 3: 1933 nr 3 s. 3-4; nr 15 s. 5; nr 16 s. 5.
81. Najnieszczęśliwsi. *Siewca Prawdy*. R. 3: 1933 nr 4 s. 5.
82. Groch o ścianę. *Siewca Prawdy*. R. 3: 1933 nr 5 s. 4-5.
83. U nas inaczej. *Siewca Prawdy*. R. 3: 1933 nr 5 s. 5-6.
84. Czasy Niepokalanej. *Siewca Prawdy*. R. 3: 1933 nr 6 s. 3-4.
85. Papieże ostatniego stulecia. *Siewca Prawdy*. R. 3: 1933 nr 6 s. 4-5; nr 7 s. 3-4.
86. Wspomnienia z Rzymu. *Siewca Prawdy*. R. 3: 1933 nr 7 s. 6.
87. Jenerał Skrzynecki. *Siewca Prawdy*. R. 3: 1933 nr 13 s. 6.
88. Wiara naszych sławnych ludzi. Henryk Sienkiewicz. *Siewca Prawdy*. R. 3: 1933 nr 15 s. 6.
89. Zaraza heretycka. *Siewca Prawdy*. R. 3: 1933 nr 17 s. 4.

90. Wiara naszych sławnych ludzi. Tadeusz Kościuszko. *Siewca Prawdy*. R. 3: 1933 nr 17 s. 6.

91. Wiara naszych sławnych ludzi. Karol Marcinkowski. *Siewca Prawdy*. R. 3: 1933 nr 18 s. 6.

92. Jak tworzy się krew. *Siewca Prawdy*. R. 3: 1933 nr 19 s. 13.

93. Wiara naszych sławnych ludzi. Jan Matejko. *Siewca Prawdy*. R. 3: 1933 nr 20 s. 6.

94. Wiara naszych sławnych ludzi. Jacek Malczewski, Stanisław Moniuszko. *Siewca Prawdy*. R. 3: 1933 nr 21 s. 6.

95. O śpiewie kościelnym. *Siewca Prawdy*. R. 3: 1933 nr 22 s. 3.

96. Wiara naszych sławnych ludzi. Antoni Wiwulski. *Siewca Prawdy*. R. 3: 1933 nr 22 s. 6.

97. Wiara naszych sławnych ludzi. Ignacy Łukasiewicz. Jenerał Chłopicki. *Siewca Prawdy*. R. 3: 1933 nr 23 s. 6.

98. Wzorowy chrześcijanin. *Siewca Prawdy*. R. 3: 1933 nr 25 s. 3-4.

99. Droga do prawdy. *Siewca Prawdy*. R. 3: 1933 nr 26 s. 4.

100. Jest Bóg. *Siewca Prawdy*. R. 3: 1933 nr 27 s. 3-5.

101. Jak zachować się należy w czasie burzy. *Siewca Prawdy*. R. 3: 1933 nr 29 s. 13.

102. Wspomnienie o królu Janie Sobieskim. *Siewca Prawdy*. R. 3: 1933 nr 10 s. 3.

103. Dlaczego ona może? *Siewca Prawdy*. R. 3: 1933 nr 31 s. 5.

104. Św. Jacek wielki cudotwórca. *Siewca Prawdy*. R. 3: 1933 nr 34 s. 3-4.

105. Co słychać w świecie katolickim. *Siewca Prawdy*. R. 3: 1933 nr 35 s. 3-4.

106. Niezwykłe nawrócenie Żyda. *Siewca Prawdy*. R. 3: 1933 nr 35 s. 6.

107. Cztery nieomylne znaki. *Siewca Prawdy*. R. 3: 1933 nr 36 s. 3-4.

108. Gdzie mamy szukać ratunku? *Siewca Prawdy*. R. 3: 1933 nr 36 s. 4-5; nr 37 s. 4-5; nr 39 s. 4-5; nr 40 s. 4-6; nr 41 s. 4-5.

109. Oblężenie Wiednia przez Turków. *Siewca Prawdy*. R. 3: 1933 nr 37 s. 3-4.

110. Godni siebie. *Siewca Prawdy*. R. 3: 1933 nr 37 s. 6.

111. Największy i najdroższy skarb. *Siewca Prawdy*. R. 3: 1933 nr 38 s. 3-4.

112. Któż jest Bóg? *Siewca Prawdy*. R. 3: 1933 nr 39 s. 1.

113. Co słychać w świecie katolickim? *Siewca Prawdy*. R. 3: 1933 nr 43 s. 3-4.

114. Owoce bezbożnych rządów w Hiszpanii. *Siewca Prawdy*. R. 3: 1933 nr 45 s. 5.

115. Droga do prawdy. *Siewca Prawdy*. R. 3: 1933 nr 46 s. 3-4.

116. Jest, na pewno jest. *Siewca Prawdy*. R. 3: 1933 nr 48 s. 3-4; nr 49 s. 3-4.

117. Źródło zatrute. *Siewca Prawdy*. R. 3: 1933 nr 50 s. 3-4.

118. Wilki w owczej skórze. *Siewca Prawdy*. R. 3: 1933 nr 51 s. 3; nr 52 s. 5.

119. O obrazach cudami i łaskami słynących w Diecezji Sandomierskiej. *Kron. Diec. Sand.* R. 26: 1933 s. 114-121, 136-146, 183-187, 240-249, 282-287. — Toż pod tyt.: O obrazach cudami i łaskami słynących. Sandomierz 1933 s. 40.

120. W sprawie opłat pocztowych. *Kron. Diec. Sand.* R. 26: 1933 s. 270.

121. O udzielaniu sakramentów koniecznych tym osobom, które zmarły wkrótce. *Kron. Diec. Sand.* R. 26: 1933 s. 314-316.

123. O Stowarzyszeniach Eucharystycznych. *Kron. Diec. Sand.* R. 26: 1933 s. 336-344.

123. [Pogadanki dla dzieci]. *Dla Dzieci.* Bezpłatny dodatek *Siewcy Prawdy*. R. 1: 1933 nr 6 s. 1-2; nr 7 s. 1-3; nr 8 s. 1-3; nr 9 s. 1-3; nr 10 s. 1-3; nr 11 s. 1-4; nr 12 s. 1-3; nr 13 s. 1-4; nr 14 s. 1-3; nr 15 s. 1-2; nr 18 s. 1-3; nr 19 s. 2-3; nr 20 s. 1-3; nr 21 s. 2-3; nr 22 s. 1-3; nr 23 s. 2-4; nr 24 s. 1-3; nr 25 s. 2-4; nr 26 s. 3-4.

124. Takich Chrystus chce mieć katolików. *Siewca Prawdy*. R. 4: 1934 nr 1 s. 3-5.

125. Nie wszystko złoto, co się świeci. *Siewca Prawdy*. R. 4: 1934 nr 2 s. 3.

126. To nie przypadek. *Siewca Prawdy*. R. 4: 1934 nr 3 s. 3-4; nr 4 s. 3-4.

127. O czem ludzie nie lubią myśleć. *Siewca Prawdy*. R. 4: 1934 nr 5 s. 4-5.

128. Największa potęga na świecie. *Siewca Prawdy*. R. 4: 1934 nr 5 s. 6.

129. Aniela Salawa. *Siewca Prawdy*. R. 4: 1934 nr 9 s. 3-4.

130. Anioł Pański. *Siewca Prawdy*. R. 4: 1934 nr 18 s. 3-4.

131. Kronika Sandomierska. *Siewca Prawdy*. R. 4: 1934 nr 22 s. 8.

132. O jubileuszu. *Siewca Prawdy*. R. 4: 1934 nr 24 s. 3-4.

133. Kto to zrozumie? *Siewca Prawdy*. R. 4: 1934 nr 36 s. 3.

134. Na ludzi bez wiary nie można się spuścić. *Siewca Prawdy*. R. 4: 1934 nr 38 s. 5.

135. Najlepsza pożyczka zwrotna. *Siewca Prawdy*. R. 4: 1934 nr 40 s. 3-4.

136. Odpowiedź dla „dwóch młodych". *Siewca Prawdy*. R. 4: 1934 nr 43 s. 5.

137. Dlaczego w tym czasie? *Drogi Akcji Katol.* Bezpłatny dodatek do *Siewcy Prawdy*. R. 1: 1934 nr 1 s. 2-3.

138. Jedyne lekarstwo. *Drogi Akcji Katol.* R. 1: 1934 nr 2 s. 1.

139. Katolickie zasady w sprawach obyczajowych. *Drogi Akcji Katol.* R. 1: 1934 nr 2 s. 3.

140. Brzydki zwyczaj. *Drogi Akcji Katol.* R. 1: 1934 nr 2 s. 7.

141. Patrzmy na rzeczy jasno. *Drogi Akcji Katol.* R. 1: 1934 nr 3 s. 2-3.

142. A jak my? *Drogi Akcji Katol.* R. 1: 1934 nr 3 s. 4.

143. Co jest najważniejsze dla człowieka. *Drogi Akcji Katol.* R. 1: 1934 nr 3 s. 6-7.

144. Małe dróżki. *Drogi Akcji Katol.* R. 1: 1934 nr 3 s. 8.

145. Religia koniecznie potrzebna. *Drogi Akcji Katol.* R. 1: 1934 nr 4 s. 2-3.

146. Plan Boży. *Drogi Akcji Katol.* R. 1: 1934 nr 4 s. 5-6.

147. Komunia św. źródłem mocy ducha. *Drogi Akcji Katol.* R. 1: 1934 nr 4 s. 7-8.

148. Zasadnicze prawdy katolickie. *Drogi Akcji Katol.* R. 1: 1934 nr 5 s. 2-3.

149. Przykazania Boskie są potrzebne. *Drogi Akcji Katol.* R. 1: 1934 nr 5 s. 3-4.

150. Co to jest Akcja Katolicka. *Drogi Akcji Katol.* R. 1: 1934 nr 5 s. 4-5.

151. Czego Ojciec św. żąda? *Drogi Akcji Katol.* R. 1: 1934 nr 5 s. 6.

152. Męstwo i odwaga są konieczne. *Drogi Akcji Katol.* R. 1: 1934 nr 5 s. 6-7.

153. Jestem chrześcijaninem. *Drogi Akcji Katol.* R. 1: 1934 nr 5 s. 8.

154. Przymioty członków Akcji Katolickiej. *Drogi Akcji Katol.* R. 1: 1934 nr 6 s. 7-8.

155. Pożyteczna i konieczna nowość. *Drogi Akcji Katol.* R. 1: 1934 nr 6 s. 8.

156. Warto spróbować! *Drogi Akcji Katol.* R. 1: 1934 nr 7 s. 3-4.

157. Komunia św. pokarm dusz. *Drogi Akcji Katol.* R. 1: 1934 nr 7 s. 6-7.

158. Święty w tużurku. *Drogi Akcji Katol.* R. 1: 1934 nr 7 s. 8.

159. Kto zwycięży? *Drogi Akcji Katol.* R. 1: 1934 nr 8 s. 3-4.

160. Religia jest konieczna do szczęścia. *Drogi Akcji Katol.* R. 1: 1934 nr 8 s. 6-7.

161. Czem są rekolekcje. *Drogi Akcji Katol.* R. 1: 1934 nr 8 s. 8.

162. Myśli starego proboszcza. *Kron. Diec. Sand.* R. 27: 1934 s. 101-110, 137-143, 166-174, 194-206, 233-240, 269-272, 305-312, 330-339, 356-372; R. 28: 1935 s. 12-16, 76-81, 103-112, 136-144, 168-172, 198-200; R. 29: 1936 s. 19-26, 57-63, 88-93, 113-126, 149-156, 182-190, 211-223, 247-253. 278-287, 354-357; R. 30: 1937 s. 28-31, 52-55, 86-93, 109-117, 173-175, 197-201, 232-234, 267-272, 298-302, 331-335, 353-363; R. 31: 1938 s. 36-38, 59-62, 139-143, 173-177, 208-211, 290-293, 321-326, 351-358; R. 32: 1939 s. 26-29, 61-64, 89-91, 116-123, 149-156, 259-262. — Toż w osob. odb. Sandomierz 1934 8° s. 116. — Toż. Sandomierz 1935 8° s. 114.

163. Kapłan a Akcja Katolicka. *Kron. Diec. Sand.* R. 27: 1934 s. 133-136.

164. W sprawie sprawozdań o organizacjach eucharystycznych. *Kron. Diec. Sand.* R. 27: 1934 s. 350.

165. [Pogadanki dla dzieci]. *Dla Dzieci.* R. 2: 1934 nr 1 s. 3-4; nr 2 s. 2-4; nr 3 s. 2-4; nr 4 s. 2-3; nr 5 s. 3-4; nr 7 s. 2-3; nr 8 s. 2-3; nr 9 s. 1-4; nr 10 s. 1-3; nr 11 s. 3-4; nr 12 s. 1-3; nr 13 s. 1-4; nr 14 s. 2-4; nr 15 s. 2-4; nr 16 s. 1-2; nr 17 s. 1-3; nr 18 s. 1-4; nr 19 s. 1-4; nr 20 s. 2-4; nr 21 s. 2-3; nr 22 s. 1-4; nr 23 s. 1-3; nr 25 s. 3-4.

166. Człowiek i stworzenie. *Siewca Prawdy.* R. 5: 1935 nr 27 s. 4.

167. Trafiła kosa na kamień. *Siewca Prawdy.* R. 5: 1935 nr 28 s. 3.

168. Słówko o siłaczach w Polsce. *Siewca Prawdy.* R. 5: 1935 nr 29 s. 3-4.

169. Najstarsze parafie w naszej diecezji. *Siewca Prawdy.* R. 5: 1935 nr 39 s. 4.

170. Odezwa Ks. Administratora Diecezji. *Siewca Prawdy.* R. 5: 1935 nr 41 s. 8.

171. Żywy Różaniec jako przedszkole Akcji Katolickiej. *Kron. Diec. Sand.* R. 28: 1935 s. 60-66.

172. Rozporządzenia Władzy Diecezjalnej. *Kron. Diec. Sand.* R. 28: 1935 s. 17-19, 57-60, 89-90, 120-122, 162-164, 211-213, 246-248, 274-275, 313-314; R. 29: 1936 s. 1-3, 51-53, 82-84, 99-101, 130-134, 168-170.

173. Wspomnienia o świętych, błogosławionych i świątobliwych sługach Bożych w diecezji sandomierskiej. *Kron. Diec. Sand.* R. 28: 1935 s. 216-224, 290-295, 316-328; R. 29: 1936 s. 4-10.

174. Kto ma słuszność? *Prawda Katol.* R. 6: 1935 nr 10 s. 3-5.

175. [Pogadanki dla dzieci]. *Dla Dzieci.* R. 3: 1935 nr 1 s. 2-4; nr 2 s. 2-4; nr 3 s. 1-4; nr 4 s. 1-4; nr 6 s. 1-4; nr 7 s. 1-4; nr 8 s. 3-4; nr 9 s. 2-4; nr 10 s. 1-4; nr 11 s. 1-3; nr 12 s. 1-4; nr 13 s. 1-3; nr 19 s. 2.

176. Red.: *Przewodnik Żywego Różańca.* Miesięcznik R. 1-5: 1935-1939. Redaguje i wydaje w Sandomierzu ks. Antoni Kasprzycki. Zamieszczał tu wiele pogadanek i rozważań, które nie są podpisane.

177. Propria laus sordet. *Kron. Diec. Sand.* R. 30: 1937 s. 230-231.

178. O odpustach. *Kron. Diec. Sand.* R. 31: 1938 s. 273-277.

179. Wróg naszego zbawienia. *Kron. Diec. Sand.* R. 31: 1938 s. 386-392; R. 32: 1939 s. 16-18.

180. Żywy Różaniec na front! *Kron. Diec. Sand.* R. 32: 1939 s. 55-58.

181. Rec.: Apostolstwo modlitwy w teorii i w praktyce. Pamiętnik I Zjazdu Księży Dyrektorów. Zebrał i opracował Ks. Józef ANDRASZ. Kr. 1939 s. 160. *Kron. Diec. Sand.* R. 32: 1939 s. 130-131.

182. Komunikaty. *Kron. Diec. Sand.* R. 42: 1949 s. 80-82.

II.

WIŚNIEWSKI J.: Uzupełnienie do katalogu prałatów i kanoników Sandomierskich. Sandomierz 1938 s. 11; ŚWIETLICKI S.: Śp. Ks. Prałat Antoni Kasprzycki. *Kron. Diec. Sand.* R. 45: 1952 s. 128-136. — Arch. Diec. w Sandomierzu: teczka personalna ks. Kasprzyckiego.

ks. Józef Krasiński

Kasprzycki Jan, krypt. Ks. J. K. (1858-1933), zmartwychwstaniec, historyk swego zgromadzenia.

Urodził się 14 III 1858 r. w Rżentalu koło Lubawy (Olsztyńskie), w katolickiej rodzinie Ignacego i Marianny z Górowskich Kasprzyckich. Uczył się w Nowym Mieście Lubawskim i w Chełmie. Dnia 3 X 1879 r. wstąpił do Zgromadzenia Zmartwychwstania Pańskiego. Formację zakonną otrzymał w rzymskim nowicjacie, gdzie 10 IV 1881 r. złożył śluby. Studia teologiczne odbył na Uniw. Gregoriańskim. Święcenia kapłańskie otrzymał 25 VIII 1886 r. w Rzymie. Pracował najpierw jako pedagog zakonny w Krakowie, we Lwowie i w Rzymie. W 1890 r. wyjechał do USA, do pracy w zmartwychwstańczych parafiach Chicago. W l. 1893-1899 był proboszczem parafii św. Jana Kantego, następnie najstarszej z polonijnych parafii św. Stanisława Kostki i prowincjałem amerykańskim (1899-1905). W 1901 r. założył nowicjat dla swej prowincji w Chicago. W l. 1905-1920 był przez kilka kadencji przełożonym generalnym zgromadzenia w Rzymie. Po powrocie do Chicago kierował nowicjatem jako jego mistrz i organizator budowy kaplicy. Ponadto krótko kierował Spółką Wydawnictwa Polskiego i założył aktywne Towarzystwo Polek. Stale współpracował z polonijnymi czasopismami, szczególnie z „Dziennikiem Chicagowskim", umieszczając szereg artykułów, będących ważnym źródłem dla dziejów parafii polonijnych w Chicago i zmartwychwstańczej wspólnoty. Zmarł 3 V 1933 r. w Chicago.

I.

1. Z parafii św. Jana Kantego i św. Anny. *Dz. Chic.* R. 4: 1893 nr 261 s. 2.

2. Rozmowa o wygnanej Polsce w Chicago. *Dz. Chic.* R. 5: 1894 nr 1 s. 9.

3. Z parafii św. Jana Kantego. *Dz. Chic.* R. 5: 1894 nr 245 s. 4.

4. Odezwa Wydziału Oświaty Ligi Polskiej. *Dz. Chic.* R. 5: 1894 nr 293 s. 2 [współautor].

5. Odezwa do agencji Ligi Polskiej i do wszystkich dobrych Polaków. *Dz. Chic.* R. 6: 1895 nr 259 s. 2.

6. Z Wydziału Oświaty Ligi Polskiej. *Dz. Chic.* R. 6: 1895 nr 271 s. 2; R. 7: 1896 nr 1 s. 2; nr 16 s. 2.

7. Czterdziestogodzinne nabożeństwo na Kantowie. *Dz. Chic.* R. 7: 1896 nr 14 s. 2.

8. Dzwony dla kościoła św. Jana Kantego. *Dz. Chic.* R. 7: 1896 nr 230 s. 1.

9. Wyjątki z listu przewielebnego o. Szymona Kobrzyńskiego. *Dz. Chic.* R. 7: 1896 nr 277 s.

10. Komunikaty parafialne. *Dz. Chic.* R. 5: 1894 nr 15 s. 2; nr 32 s. 2; nr 173 s. 2; nr 178 s. 2; nr 235 s. 2; nr 245 s. 2; R. 6: 1895 nr 44 s. 2; nr 94 s. 2; nr 95 s. 2; nr 96 s. 2; nr 129 s. 2; nr 130 s. 2; nr 132 s. 2; nr 141 s. 2; nr 142 s. 2; nr 143 s. 4; nr 189 s. 2; nr 258 s. 2; nr 283 s. 2; R. 7: 1897 nr 27 s. 1; nr 58 s. 1; nr 132 s. 2; nr 171 s. 2; nr 173 s. 2; nr 237 s. 4; nr 244 s. 1; nr 272 s. 1; R. 12: 1901 nr 2 s. 4; nr 16 s. 4; nr 22 s. 5; nr 28 s. 8; nr 46 s. 8; nr 52 s. 8; nr 59 s. 8; nr 64 s. 8; nr 70 s. 5; nr 76 s. 4; nr 84 s. 4; nr 85 s. 4; nr 87 s. 8; nr 93 s. 8; nr 99 s. 8 [3 kom.]; nr 100 s. 4; nr 101 s. 4; nr 105 s. 8; nr 106 s. 4; nr 116 s. 4; nr 122 s. 8; nr 128 s. 8; nr 134 s. 5; nr 227 s. 8; nr 239 s. 4; nr 245 s. 4; nr 253 s. 4; nr 254 s. 4; nr 256 s. 4 [2 kom.]; nr 268 s. 5; nr 274 s. 5; nr 286 s. 5; nr 292 s. 5; nr 298 s. 4 [2 kom.]; nr 300 s. 5 [2 kom.]; nr 301 s. 4; nr 303 s. 5; R. 13: 1902 nr 1 s. 4; nr 3 s. 5; nr 9 s. 8; nr 15 s. 8; nr 21 s. 8; nr 27 s. 4; nr 28 s. 4; nr 33 s. 4; nr 39 s. 5; nr 45 s. 8; nr 51 s. 5; nr 63 s. 4; nr 69 s. 4; nr 80 s. 3; nr 86 s. 8; nr 92

s. 4; nr 98 s. 4; nr 102 s. 4; nr 115 s. 5; nr 127 s. 4; nr 145 s. 8; nr 164 s. 4; nr 172 s. 8; nr 176 s. 4; nr 177 s. 6; nr 187 s. 4; nr 200 s. 4; nr 203 s. 4; nr 209 s. 4; nr 221 s. 4; nr 239 s. 4 [2 kom.]; nr 251 s. 5; nr 262 s. 5; nr 264 s. 4; nr 269 s. 4; nr 276 s. 4; nr 277 s. 8; nr 279 s. 5; nr 288 s. 8; nr 294 s. 4; nr 297 s. 8; nr 299 s. 8; R. 14: 1903 nr 2 s. 5; nr 8 s. 4; nr 14 s. 8; nr 20 s. 4; nr 27 s. 8; nr 56 s. 8 [2 kom.]; nr 62 s. 4 [2 kom.]; nr 68 s. 5; nr 80 s. 8; nr 92 s. 4; nr 97 s. 4; nr 102 s. 8; nr 103 s. 8; nr 109 s. 9; nr 125 s. 8; nr 134 s. 4; nr 150 s. 8; nr 152 s. 4; nr 154 s. 4; nr 208 s. 8; nr 219 s. 8; nr 231 s. 8; nr 237 s. 4; nr 261 s. 4; nr 267 s. 8; nr 279 s. 8; nr 284 s. 8; nr 289 s. 8; nr 299 s. 4; nr 304 s. 5; R. 15: 1904 nr 7 s. 4; nr 13 s. 8; nr 19 s. 5; nr 25 s. 5; nr 31 s. 8; nr 43 s. 4; nr 48 s. 4; nr 49 s. 4; nr 56 s. 4; nr 61 s. 5; nr 73 s. 5; nr 85 s. 8; nr 87 s. 4; nr 103 s. 5; nr 114 s. 5; nr 120 s. 5; nr 126 s. 5, 8; nr 128 s. 4; nr 129 s. 8; nr 130 s. 1; nr 138 s. 7; nr 145 s. 4; nr 150 s. 5; nr 156 s. 8; nr 167 s. 4; nr 173 s. 7; nr 185 s. 8; nr 202 s. 8; nr 209 s. 2; nr 219 s. 2; nr 249 s. 8; nr 255 s. 8; nr 266 s. 8; nr 272 s. 5; nr 278 s. 8; nr 283 s. 8; nr 294 s. 8; nr 300 s. 8; nr 305 s. 7; R. 16: 1905 nr 6 s. 8; nr 11 s. 8; nr 23 s. 8; nr 41 s. 7; nr 47 s. 8; nr 56 s. 8; nr 71 s. 8; nr 92 s. 8; nr 100 s. 5; nr 106 s. 5; nr 118 s. 8; nr 135 s. 8; nr 141 s. 8.

11. Podziękowanie. *Dz. Chic.* R. 8: 1897 nr 19 s. 1; nr 96 s. 1; nr 99 s. 1; R. 9: 1898 nr 223 s. 5; R. 10: 1899 nr 17 s. 5.

12. Baczność, baczność! *Dz. Chic.* R. 8: 1897 nr 68 s. 1.

13. Zaproszenie. *Dz. Chic.* R. 8: 1897 nr 72 s. 1.

14. Kantowo. *Dz. Chic.* R. 8: 1897 nr 73 s. 1.

15. Myting na Stanisławowie. *Dz. Chic.* R. 8: 1897 nr 80 s. 1. Toż. Nr 81 s. 4; nr 82 s. 1.

16. Wymarsz na Kantowo. *Dz. Chic.* R. 8: 1897 nr 83 s. 1.

17. Ofiara na dzwony. *Dz. Chic.* R. 8: 1897 nr 87 s. 1.

18. Z Kantowa. *Dz. Chic.* R. 8: 1897 nr 101 s. 1; R. 9: 1898 nr 12 s. 4; nr 35 s. 4; nr 42 s. 4; nr 64 s. 3; nr 77 s. 4; nr 112 s. 4; nr 125 s. 4; nr 216 s. 4; nr 273 s. 4; nr 284 s. 4; nr 288 s. 4; nr 289 s. 4.

19. Mityng parafialny. *Dz. Chic.* R. 8: 1897 nr 139 s. 8.

20. Ofiary na „fair". *Dz. Chic.* R. 8: 1897 nr 156 s. 8; — [O tymże:] Tamże. Nr 161 s. 4; nr 162 s. 8; nr 165 s. 4; nr 224 s. 4; R. 10: 1899 nr 159 s. 5.

21. Z okazji odpustu na Kantowie. *Dz. Chic.* R. 8: 1897 nr 244 s. 4.

22. Wojna na Kantowie. *Dz. Chic.* R. 9: 1898 nr 112 s. 4.

23. Nabożeństwo żałobne. *Dz. Chic.* R. 9: 1898 nr 220 s. 4.

24. Z testamentu śp. Franciszka Szuetza. *Dz. Chic.* R. 9: 1898 nr 225 s. 4.

25. Poświęcenie kościoła św. Jana Kantego. *Dz. Chic.* R. 9: 1898 nr 286 s. 4.

26. Sprostowanie. *Dz. Chic.* R. 9: 1898 nr 288 s. 4.

27. Porządek Czterdziestogodzinnego Nabożeństwa na Kantowie dnia 17, 18 i 19 b[ieżącego] m[iesiąca stycznia]. *Dz. Chic.* R. 10: 1899 nr 13 s. 4.

28. Dobra sposobność dla plajściarzy na Kantowie. *Dz. Chic.* R. 10: 1899 nr 57 s. 5.

29. Kroniczka z Kantowa. *Dz. Chic.* R. 10: 1899 nr 83 s. 4.

30. Z Parafii św. Stanisława Kostki. *Dz. Chic.* R. 10: 1899 nr 134 s. 4.

31. W sprawie grobowca [śp. ks. W. M. Barzyńskiego CR]. *Dz. Chic.* R. 10: 1899 nr 147 s. 3; Posiedzenie w sprawie pomnika. Tamże. Nr 164 s. 4; W sprawie grobowca. Tamże. Nr 198 s. 4; nr 205 s. 4; nr 267 s. 4; nr 277 s. 5.

32. Odwołanie. *Dz. Chic.* R. 10: 1899 nr 162 s. 4.

33. Ostatnie słowa Waleriana Kalinki. *Dz. Chic.* R. 10: 1899 nr 163 s. 2.

34. Kurs literatury i historii ojczystej. *Dz. Chic.* R. 10: 1899 nr 257 s. 2; nr 258 s. 5.

35. O kształceniu dziewcząt. *Dz. Chic.* R. 10: 1899 nr 256 s. 3.

36. Na korzyść sierotek. *Dz. Chic.* R. 10: 1899 nr 258 s. 5; nr 267 s. 4.

37. Ostatni dzień. *Dz. Chic.* R. 10: 1899 nr 259 s. 5.

38. Nie zważajmy, co się dzieje. *Dz. Chic.* R. 11: 1900 nr 293 s. 14.

39. Ze Stanisławowa. *Dz. Chic.* R. 12: 1901 nr 8 s. 4; nr 31 s. 4; nr 99 s. 8.

40. Święcenie niedzieli. *Dz. Chic.* R. 12: 1901 nr 11 s. 4.

41. Rocznica śmierci ks. Wincentego Barzyńskiego CR. *Dz. Chic.* R. 12: 1901 nr 102 s. 2; Czy pamiętamy? Tamże. Nr 103 s. 2; R. 13: 1902 nr 102 s. 4.

42. Reguła Arcybractwa Niepokalanego Serca Najświętszej Maryi Panny. Chicago 1902 Pol. Sp. Wyd.

43. Podziękowanie Foreterom. *Dz. Chic.* R. 14: 1903 nr 257 s. 4.

44. List generała [do parafian św. Stanisława Kostki w Chicago]. *Dz. Chic.* R. 16: 1905 nr 203 s. 8.

45. Generał Ojców Zmartwychwstańców w Zakopanem. *Dz. Chic.* R. 17: 1906 nr 216 s. 5.

46. Głos z Rzymu do parafian św. Stanisława Kostki w Chicago. *Dz. Chic.* R. 18: 1907 nr 24 s. 8.

47. Z listu najprzewielebniejszego ks. Jana Kasprzyckiego. *Dz. Chic.* R. 21: 1910 nr 168 s. 4.

48. Litterae Circulares: Ecce quam bonum... Romae 1905 4° s. 4; — Cum ante fres annos... Romae 1908 4° s. 7; Toż. W: *Annales Congregationis a Resurrectione D. N. Jesu Christi.* R. 5: 1908 s. 94-102; — Congregatio nostra... Romae 1911 4° s. 4; Generale Capitulum... Romae 1911 8° s. 10; — Jure optimo... Romae 1917 4° s. 4; — Ecclesiastes... Romae 1919 4° s. 1.

49. Ksiądz. Napisał po włosku najprzewieleb. ks. Karol Castelli, arcybiskup z Fermo. Przełożył dla duchowego pożytku braci Polaków katolików w Ameryce... *Dz. Chic.* R. 23: 1912 nr 220 s. 3; nr 221 s. 3; nr 222 s. 3; nr 223 s. 3; nr 224 s. 3; nr 225 s. 3; nr 226 s. 3; nr 227 s. 3; nr 228 s. 3; nr 229 s. 3. — Toż w osob. odb. Chicago 1912 8° s. 58.

50. Ustęp z listu ks. Jana Kasprzyckiego. *Dz. Chic.* R. 25: 1914 nr 189 s. 4.

51. Miłe wspomnienia ks... pierwszego proboszcza parafii św. Jana Kantego w Chicago Ill. W: S. SIATKA i F. ŁADOŃ: Pamiętnik jubileuszowy Parafii św. Jana Kantego w Chicago Illinois 1893-1918. [Chicago 1918] 8° s. nlb. 8.

52. Z nowicjatu Księży Zmartwychwstania Pańskiego w [dzielnicy] Cragin. *Dz. Chic.* R. 37: 1926 nr 1 s. 12; nr 26 s. 7; nr 56 s. 2; nr 61 s. 2; nr 78 s. 6; nr 113 cz. 2 s. 9; nr 134 s. 2; nr 241 s. 5; nr 266 s. 12; nr 281 s. 2; nr 306 s. 12; R. 38: 1927 nr 12 s. 16; nr 18 s. 9; nr 24 s. 2; nr 31 s. 3; nr 47 s. 2; nr 60 s. 8; nr 66 s. 10; nr 84 s. 8; nr 90 s. 13; nr 101 s. 6; nr 115 s. 5; nr 135 s. 8; nr 140 s. 3; nr 159 s. 16; nr 165 s. 8; nr 189 s. 2; nr 198 s. 3; nr 218 s. 3; nr 220 s. 2; nr 225 s. 6; nr 227 s. 6; nr 230 s. 7; nr 236 s. 10; nr 243 s. 7; nr 254 s. 7; nr 260 s. 7; nr 262 s. 2; nr 266 s. 8; nr 269 s. 6; nr 272 s. 6; nr 275 s. 2; nr 280 s. 8; nr 283 s. 8; nr 286 s. 2; nr 292 s. 2; nr 299 s. 2; R. 39: 1928 nr 3 s. 3; nr 5 s. 14; nr 13 s. 6; nr 23 s. 8; nr 25 s. 7; nr 38 s. 9; nr 53 s. 8; nr 68 s. 7; nr 72 s. 7; nr 75 s. 5; nr 81 s. 10; nr 86 s. 3; nr 108 s. 10; nr 120 s. 5; nr 129 s. 7; nr 133 s. 5; nr 147 s. 7; nr 170 s. 7; nr 251 s. 8; R. 40: 1929 nr 65 s. 3; nr 161 s. 8; nr 169 s. 7; nr 177 s. 3; nr 188 s. 3; nr 230 s. 3; nr 263 s. 3; R. 41: 1930 nr 62 s. 10; nr 81 s. 16; nr 89 s. 8; nr 98 s. 9; nr 191 s. 10; nr 251 s. 2; R. 42: 1931 nr 19 s. 5.

53. Zwycięstwo prawdy. *Dz. Chic.* R. 40: 1929 nr 270 [dod. „Niedziela"] s. 1-3.

54. Adwent zwiastunem. *Gość Niedz.* [Chicago]. R. 16: 1932 nr 35 s. 753-755.

55. Wspomnienia. Rkps Arch. Chicagowskiej Prow. Zmartwychwstańców.

56. Listy: 418 listów do zmartwychwstańców z l. 1886-1926 Rkps Arch. Congr. a Resur. Romae, sygn. 14259-14913. — 2 listy do S. Pawlickiego z l. 1907, 1910. Rkps Bibl. Jag., sygn. 8697-III t. 3 s. 30-31.

II.

GERMAN F.: Kasprzycki Jan. W: *Pol. słow. biogr.* T. 12: 1967 s. 193-194, tamże bibliografia. — Ponadto: Urzędowo zamianowany [prowincjałem i proboszczem Parafii św. Stanisława Kostki w Chicago]. *Dz. Chic.* R. 10: 1899 nr 137 s. 4; Na cześć przewieleb. o. Jan Kasprzycki Z. Z. Tamże. Nr 148 s. 4; nr 149 s. 4; Prowincjał powrócił. *Dz. Chic.* R. 12: 1901 nr 222 s. 4; Z Kantowa. *Dz. Chic.* R. 14: 1903 nr 301 s. 4; Srebrny jubileusz. *Dz. Chic.* R. 15: 1904 nr 234 s. 4; Wieczór pożegnalny na Stanisławowie. *Dz. Chic.* R. 16: 1905 nr 148 s. 8; Najprzewieleb. ks. Jan Kasprzycki CR generałem... Tamże. nr 172 s. 1 [fotogr.]; W nagrodę piętnastoletniej pracy. Tamże. Nr 290 cz. 1 s. 4; [Doniesienia o wizytacji:] *Dz. Chic.* R. 18: 1907 nr 147 s. 8; nr 148 s. 5; nr 189 s. 4; nr 192 s. 4; R. 18: 1908 nr 144 s. 4; Ks. Jan Kasprzycki CR w Chicago. *Dz. Chic.* R. 31: 1920 nr 297 s. 5; Na nowych stanowiskach. *Dz. Chic.* R. 34: 1923 nr 211 s. 9; Bankiet na cześć ks. J. Kasprzyckiego CR [z okazji 50-lecia kapłaństwa]. *Dz. Chic.* R. 40: 1929 nr 225 s. 7; nr 228 s. 9; nr 230 s. 3; nr 231 s. 7; nr 234 s. 16; nr 235 s. 3, 8; [Z okazji śmierci:] Księża Zmartwychwstańcy okryli się żałobą. *Dz. Chic.* R. 44: 1933 nr 104 s. 1, 6; Echa zgonu śp. ks. Jana Kasprzyckiego CR. Tamże. Nr 105 s. 3; Z eksportacji... Tamże. Nr 106 s. 5; nr 107 s. 8; POLIŃSKI J.: Ks. Jan Kasprzycki żył hasłem „Prawdą i Miłością". *Dz. Chic.* R. 52 [bis]: 1942 nr 80 cz. 1 s. 55; Jak ks. Jan Kasprzycki CR został pierwszym proboszczem na Kantowie. Tamże: Polish Alma Mater of America. Golden Jubilee 1897-1947. Chicago 1947 s. 30, 73; GERMAN F.: Ks. Jan Kasprzycki CR. *Słowo na Warmii i Mazurach* [dod. niedz. do *Słowa Powsz.*]. R. 15: 1966 nr 17; IWICKI J.: The First One Hundred Years 1866-1966 Rome 1966 s. 12, 65-68, 83, 96, 97, 108, 135, 142, 169, 170, 171, 172, 173, 177, 178, 184, 211-212, 214-215, 238; JANAS E.: Kasprzycki John. W: TENŻE: Dictionary of American Resurrectionists 1865-1965. Rome 1967 s. 29-30; Introduction to the Sources of Resurrectiost History and Spirituality. Rome 1977 s. 165-166, 193, 212, 337, 362, 363, 367.

Ks. Bolesław Micewski CR

Kawczyński Stanisław pseud.: Kastaczyński, (1885-1938), prawnik, historyk diecezji.

Urodził się 15 II 1885 r. we Włocławku jako syn Wojciecha i Marianny z Kaszebskich. Po ukończeniu szkoły powszechnej i średniej w Łodzi, gdzie przenieśli się rodzice na stałe, wstąpił w 1902 r. do Seminarium Duchownego w Płocku. Święcenia kapłańskie otrzymał 25 VI 1909 r. Jako wikariusz pracował w Mławie, Ostrowi, Dobrzyniu nad Wisłą i Przasnyszu. Od 1916 r. był proboszczem w Bożewie, a od 1917 r. w Skołatowie. Kontynuując pracę duszpasterską podjął studia prawa kanonicznego na Uniwersytecie Warszawskim. Ukończył je otrzymując w 1922 r. tytuł doktora prawa na podstawie rozprawy pt. „Proboszcz a majątek kościelny". Dziedziną prawa kanonicznego interesował się już jako alumn. Przy pracy duszpasterskiej znajdował czas i chęci do studiów opracowując monografie tych parafii, w których duszpasterzował. Po wejściu w życie Kodeksu Prawa Kanonicznego przez swoje artykuły popularyzował tę dziedzinę na terenie diecezji. W 1921 r. przeniesiony na probostwo do Kroczewą, w 1925 r. do Gradzanowa, zaś w 1937 r. do Dąbrowy. Zmarł 25 VI 1938 r.

I.

1. Chleb dla swoich. *Mazur.* R. 7: 1912 nr 40 s. 625-626.

2. Z Ostrowia Łomżyńskiego. *Mazur.* R. 8: 1913 nr 9 s. 134-135.

3. Rec.: A. MACIEJEWSKI: Co to jest oświata. Płock 1913. *Aten. Kapł.* R. 5: 1913 z 6 s. 90-91.

4. Rec.: S. OKONIEWSKI: Pismo święte w dziejach ks. Piotra Skargi. P. 1912. *Mies. Past. Płoc.* R. 8: 1913 nr 3 s. 96-97.

5. Rec.: Acta III Conventus Velehradensis. Theologorum Commercii Studiorum inter Occidentem et Orientem cupidorum. Pragae Bohemorum 1912. *Mies. Past. Płoc.* R. 8: 1913 nr 11 s. 293-294.

6. Parafia przasnyska. Studium monograficzne na podstawie akt parafii i byłego klasztoru oo. Bernardynów w Przasnyszu. *Mies. Past. Płoc.* R. 11: 1916 nr 11 s. 322-324; R. 12: 1917 nr 2 s. 55-64; nr 3 s. 80-86.

7. Kościół na Świętym Miejscu. *Mies. Past. Płoc.* R. 12: 1917 nr 3 s. 87-88.

8. Kościół w Rostkowie. *Mies. Past. Płoc.* R. 12: 1917 nr 3 s. 88-89.

9. Klasztor oo. Bernardynów w Przasnyszu. *Mies. Past. Płoc.* R. 12: 1917 nr 9 s. 236-245.

10. Klasztor Sióstr Bernardynek w Przasnyszu. *Mies. Past. Płoc.* R. 12: 1917 nr 11 s. 284-286.

11. Przyczynek do życiorysu Pawła Kostki. *Mies. Past. Płoc.* R. 12: 1917 nr 11 s. 286-288.

12. Klasztor oo. Franciszkanów w Dobrzyniu nad Wisłą. *Mies. Past. Płoc.* R. 13: 1918 nr 2 s. 45-49; nr 3 s. 70-78, nr 6 s. 119-126; nr 8 s. 154-160.

13. Parafia Płońska. *Mies. Past. Płoc.* R. 14: 1919 nr 9 s. 167-171.

14. Rec.: L. HALBAN: Zasady społeczne Nowego Kodeksu prawa kościelnego, próba syntezy. P. 1922. *Mies. Past. Płoc.* R. 17: 1922 nr 12 s. 237-238.

15. Proboszcz a majątek kościelny. *Mies. Past. Płoc.* R. 17: 1922 nr 9 s. 162-165; nr 10 s. 181-186; nr 11 s. 202-209; nr 12 s. 223-227; R. 18: 1923 nr 2 s. 31-34; nr 3/4 s. 67-69; nr 5 s. 83-86; nr 7 s. 128-132; nr 8/9 s. 152-156.

16. Rec.: Cz. ZNAMIEROWSKI: Psychologiczna teoria prawa. W. 1922. *Mies. Past. Płoc.* R. 18: 1923 nr 2 s. 43-44.

17. Rec.: W. WICHER: Niewolnictwo w nauce moralnej chrześcijaństwa. Lw. 1922. *Mies. Past. Płoc.* R. 18: 1923 nr 2 s. 44-45.

18. Rec.: T. CZAPLEWSKI: Senatorowie świeccy, podskarbowie i starostowie Prus Królewskich 1454-1772. Toruń 1921. *Mies. Past. Płoc.* R. 18: 1923 nr 2 s. 45-46.

19. Z Gradzanowa. *Mies. Past. Płoc.* R. 22: 1927 nr 10 s. 361-363.

20. Polskie Stronnictwo Chrześcijańskiej Demokracji. *Mies. Past. Płoc.* R. 24: 1929 nr 9 s. 277-280.

II.

Śp. ks. dr Stanisław Kawczyński. *Mies. Past. Płoc.* R. 33: 1938 nr 7 s. 352; GÓRALSKI W.: Ks. Stanisław Kawczyński (1885-1938). *Prawo Kanon.* R. 15: 1972 nr 3/4 s. 310-312; TENŻE: Kawczyński Stanisław. W: *Polscy kanoniści.* W: 1981 cz. 1 s. 224-225.

Ks. Michał Grzybowski

Kawiński Józef, krypt.: X. J. K., ika, (1879-1944), prałat papieski, moralista, kanonista.

Był synem Jana i Marianny z Rudzkich; urodził się 10 VIII 1879 r. w Wyśmierzycach, woj. radomskie. Do szkoły powszechnej uczęszczał w rodzinnym miasteczku; w Warszawie kończył 4 klasy gimnazjum i w r. 1895 wstąpił do Wyższego Seminarium Duchownego w Sandomierzu. Po pięciu latach studiów seminaryjnych jako najzdolniejszy z roku został skierowany do Akademii Duchownej w Petersburgu. Studia ukończył w r. 1904 z tytułem magistra teologii. W tymże roku otrzymał w Petersburgu święcenia kapłańskie. Po powrocie do diecezji pełnił przez rok funkcję rektora kościoła św. Katarzyny w Radomiu; w sierpniu 1905 r. został mianowany profesorem Wyższego Seminarium Duchownego i wikariuszem parafii katedralnej w Sandomierzu; od r. 1908 pełnił funkcję sekretarza kurialnego i rektora kościoła św. Józefa. W Seminarium uczył języka łacińskiego, filozofii, teologii moralnej, introdukcji do Pisma św. i ceremonii katedralnych. Przez dwa lata był vicerektorem. Brakowało mu talentu pedagogicznego. Dlatego w 1915 r. odszedł z Seminarium Duchownego i wyjechał do Rosji; przez 3 lata pracuje duszpastersko w Czeczersku i Petersburgu. Wróciwszy do Sandomierza podjął pracę w kurii diecezjalnej w charakterze kanclerza, potem radcy oraz w sądzie biskupim jako adwokat, promotor sprawiedliwości, sędzia, wiceoficjał, a w końcu oficjał. Odznaczał się sumiennością i gorliwością w spełnianiu swoich obowiązków. Władza diecezjalna darzyła go wielkim zaufaniem, czego dowodem było wielokrotne delegowanie mu uprawnień biskupich na wypadek nieobecności ordynariusza i jego wikariusza generalnego. W r. 1919 został mianowany kanonikiem gremialnym sandomierskiej kapituły katedralnej, a w 3 lata później otrzymał godność prałata papieskiego. Zmarł 8 XI 1944 r. na gruźlicę i został pochowany w podziemiach katedry sandomierskiej.

I.

1. Dekret Stolicy Apostolskiej o częstej Komunii św. *Kron. Diec. Sand.* R. 3: 1910 s. 33-42.

2. Rozwiązanie zagadnienia teologicznego [o asystowaniu przy zawieraniu małżeństw]. *Kron. Diec. Sand.* R. 5: 1912 s. 19-35.

3. Rozwiązanie wzorowe zagadnienia teologicznego z roku 1913 [o obowiązku restytucji]. *Kron. Diec. Sand.* R. 7: 1914 s. 194-208.

4. Uroczysta instalacja OO. Benedyktynów na Św. Krzyżu. *Kron. Diec. Sand.* R. 13: 1920 s. 121-124.

5. Rozwiązanie zagadnienia teologicznego podanego w „Kronice" za lipiec 1920 roku [o asystowaniu przy zawieraniu małżeństw]. *Kron. Diec. Sand.* R. 14: 1921 s. 75-79, 97-102.

6. O beneficjach kościelnych. Zestawienie nowego Kodeksu Prawa Kanonicznego z obowiązującym w Królestwie Polskim prawem państwowym. *Prz. Teol.* R. 2: 1921 s. 246-267.

II.

WIŚNIEWSKI J.: Katalog prałatów i kanoników sandomierskich. Radom 1926 s. 142-143. — Akta personalne ks. Józefa Kawińskiego. Arch. Kurii Diec. w Sandomierzu. — Księga sesji (1907-1919). Arch. Sem. Duch. w Sandomierzu.

Ks. Marian Zimałek

Kędzior Julian Józef (1897-1966), bernardyn, historyk swego zakonu.

Urodził się 1 III 1897 r. w Nisku n. Sanem w rodzinie chłopskiej Piotra i Katarzyny Gawryl. Po ukończeniu 6 klas Szkoły Powszechnej w rodzinnym miasteczku w latach 1903/4 — 1908/9 zapisał się do I-go, a po 2 latach do II-go Gimnazjum w Rzeszowie. W 1912 r. wstąpił do zakonu bernardynów w Leżajsku i po odbytym nowicjacie kontynuował naukę gi-

mnazjalną, uzyskując 6 VI 1917 r. we Lwowie świadectwo dojrzałości. Profesję zakonną złożył 24 X 1916 r. Teologię studiował w Seminarium Duchownym swego zakonu w Salzburgu w latach 1917/18 — 1918/19 oraz na Wydziale Teologicznym Uniw. Lwowskiego w latach 1919/20 — 1920/21. Święcenia kapłańskie przyjął 29 VI 1921 r. Stopień doktora teologii uzyskał na lwowskim Wydziale Teologicznym 20 XII 1924 r. W latach 1922-1931 uczył w Pryw. Gimnazjum Bernardynów w Radecznicy. W 1931 r. został rektorem reaktywowanego zakonnego Studium Teologicznego we Lwowie i kierował nim do 1941 r. Ponieważ Studium to zostało zawieszone w 1917 r., położył Kędzior duże zasługi przy jego organizacji. Sam wykładał historię Kościoła i patrologię. Był też od 1931-1939 i 1945-1946 magistrem studiujących kleryków. Do zarządu zakonnej prowincji należał w latach 1931-1939. W latach 1946-1950 uczył historii w Gimnazjum w Radecznicy. Po krótkim pobycie w klasztorze w Łodzi (1952/53) wrócił w 1953 r. na Studium Teologiczne, mieszczące się obecnie w Kalwarii Zebrzydowskiej, gdzie podjął znowu wykłady z historii Kościoła. Od 1959 r. uczył ponadto geografii w zakonnym Niższym Seminarium. Ponownie rektorem Studium Teologicznego był w latach 1960-1963. Zmarł w Kalwarii Zebrzydowskiej 29 V 1966 r., pochowany w zakonnym grobowcu przy głównym kościele.

I.

1. Stosunek Kościoła do Państwa a konkordaty Stolicy Apostolskiej z Rzecząpospolitą Polską. W: *Jubileuszowy Kalendarz Dzwonka Trzeciego Zakonu*. Lw. 1926 s. 148-164.

2. Cele dewocyjne Trzeciego Zakonu. *Dzwonek III Zakonu*. R. 41: 1927 nr 8 s. 454-462; nr 9 s. 522-528; nr 10 s. 603-610.

3. Św. Antoni i działalność naukowa zakonu. *Dzwonek III Zakonu*. R. 46: 1932 nr 6 s. 167-169; nr 7/8 s. 202-205.

4. Przekł.: P. STEIN: Trzeci Zakon franciszkański. Rozprawa prawniczo-kanoniczna. Tarnów 1933 w Druk. Diecezjalnej 8° s. 88.

5. Pierwszy kongres naukowy słowiańskich profesorów Zakonu Franciszkańskiego. *Gaz. Kośc*. R. 42: 1935 s. 555-558, 566-568.

6. Z uroczystości jubileuszowych franciszkańskich w Jugosławii. *Dzwonek III Zakonu*. R. 51: 1936 nr 1 s. 16-22.

7. Ilu nas jest? *Dzwonek III Zakonu*. R. 51: 1936 nr 3 s. 80-84.

8. II Kongres naukowy słowiańskich profesorów Zakonu Braci Mniejszych. *Gaz. Kośc*. R. 44: 1937 s. 435-436. — Toż. *Głos Kolegialny*. R. 1: 1937 nr 1/2 s. 4-6; nr 3 s. 3-5.

9. De schola scotistica in Polonia. *Collectanea Franciscana Slavica*. Vol. 1: Acta primi congressus. Sebenici 1937 s. 81-116.

10. Visitatio Ministri Generalis in Polonia. *Acta Ord. Fr. Min*. R. 57: 1938 s. 91-94.

11. Statystyka Zakonu Braci Mniejszych. W: *Kalendarz Dzwonka Trzeciego Zakonu na rok 1939*. Radecznica b. r. s. 25-31.

12. Bernardyni w odrodzonej Polsce. W: *Kalendarz Dzwonka Trzeciego Zakonu na rok 1939*. Radecznica b. r. s. 60-70.

13. Schematismus Ord. FF. Minorum S. P. N. Francisci almae Provinciae Immaculatae Conceptionis B. M. V. vulgo Bernardinorum in Polonia... pro anno Domini 1939. Radecznica b. r. 8° s. 127.

14. De Fratribus Minoribus in Russia. *Acta Ord. Fr. Min*. R. 62: 1943 s. 90-94, 172-175; R. 63: 1944 s. 14-16.

15. Przekł.: P. HASENÖHRL: Rozmyślania o regule i życiu Braci Mniejszych. T. 1-4. B. m. r. 8° t. 1 s. 103; t. 2 s. 237; t. 3 s. 249; t. 4 s. 477.

16. Potrójne zaparcie się Piotra. Rozprawa doktorska. Rkps w Arch. Uniw. Lwow.

17. Bernardyni w Polsce 1453-1953. Szkic historyczny, s. 49. Maszynopis w Arch. Prow. Bern. Kr., b. sygn.

18. Chronica Ordinis FF. Minorum in Polonia ab anno 1623 ad annum 1633, s. 51. Maszynopis w Arch. Prow. Bern. Kr., sygn. RGP-k-97.

19. Szkoła skotystyczna w Polsce. Szkic historyczny, s. 23. Maszynopis w Arch. Prow. Bern. Kr., b. sygn.

20. Przekł.: H. HOLZAPFEL: Historia Zakonu Braci Mniejszych. Cz. 1 s. 180; cz. 2 s. 176. Maszynopis w Bibl. Bern. w Kalwarii Zebrzydowskiej, sygn. 532 I-IV.

II.
KANTAK K.: Bernardyni. T. 2 s. 593; BŁAŻKIEWICZ H.: Szkoła franciszkańska. W: *Dzieje teologii*. T. 2 cz. 2 s. 289-291, 303. — Schemat. Prow. Bernardynów na lata 1913-1939, 1958, 1965. — Arch. Prow. Bern. Kr.: Teczka akt personalnych.

Ks. Hieronim Eug. Wyczawski

Kiciński Jan (1891-1942), homileta.

Urodził się 22 I 1891 w Siekowie, par. Przemęt, w archidiecezji poznańskiej. Był synem rolnika Andrzeja i Zofii z Buchowskich. Uczęszczał do Gimnazjum św. Marii Magdaleny w Poznaniu i złożył maturę 29 II 1912, po czym odbył studia teologiczne w miejscowym Seminarium Duchownym i w Gnieźnie. Święcenia kapłańskie przyjął 13 II 1916 i otrzymał wokację wikariusza w Wągrowcu. 1 IV 1917 został zwolniony z pracy duszpasterskiej i na własny koszt wyjechał do Fryburga na studia specjalistyczne. Nie ukończył ich, bo zmieniona sytuacja polityczna po zakończeniu I wojny światowej skłoniła go do powrotu. W Poznaniu otrzymał 1 VIII 1919 funkcję wikariusza przy katedrze. Pragnął jednak ukończyć studia specjalistyczne, dlatego w 1921 prosił o zwolnienie okresowe i wyjechał do Krakowa, gdzie na Wydziale Teologicznym Uniw. Jagiellońskiego uzyskał 11 XII 1922 dyplom doktorski.

Pracę w archidiecezji podjął 30 VI 1923, mianowany prefektem w żeńskim Gimnazjum im. Dąbrówki w Poznaniu. Z racji swej funkcji zajął się w szczególniejszy sposób działalnością w Sodalicji Mariańskiej, od 1925 r. należał do Rady Naczelnej Związku Sodalicji Żeńskich Szkół Średnich w Polsce. Wykłady homiletyki i liturgiki praktycznej w Seminarium Duchownym w Poznaniu objął 1 XI 1927, mianowany profesorem nadzwyczajnym, a 21 XI 1932 profesorem zwyczajnym. Obok wykładów zajmował się pisaniem kazań do „Nowej Biblioteki Kaznodziejskiej", której następnie był redaktorem, oraz opracowywaniem krótkich homilii na niedziele i święta, które umieszczał w „Przewodniku Katolickim" i parafialnych tygodnikach poznańskich. Z nominacji arcybiskupa pełnił funkcję jego delegata przy egzaminach nauczycieli w Seminariach Nauczycielskich.

Aresztowany przez Niemców 10 XII 1939, przeszedł przez osławiony Fort VII w Poznaniu i został umieszczony w obozie dla internowanych w Kazimierzu Biskupim. Stąd wywieziony 16 VIII 1940 do obozu koncentracyjnego w Buchenwaldzie, a następnie 8 XII przeniesiony do obozu w Dachau, gdzie wycieńczony ciężkimi robotami i głodem, znalazł się 6 V 1942 w transporcie tzw. inwalidów i zginął zagazowany.

Spuściznę piśmienniczą ks. Kicińskiego stanowi wiele drukowanych kazań, ale także teoretycznych rozpraw i artykułów z dziedziny homiletyki. Brał udział w opracowaniu obszernego podręcznika homiletyki, umiejętnie redagował „Nową Bibliotekę Kaznodziejską" w Poznaniu i współpracował z „Przeglądem Homiletycznym" w Kielcach.

I.
1. Losy dóbr kościelnych. *Przew. Społ.* R. 5: 1923/24 s. 50-55.
2. Maryja? *Prz. Hom.* R. 2: 1924 s. 129.
3. Ważkie słowo biskupie o indywidualności kaznodziei. *Prz. Hom.* R. 2: 1924 s. 277-279.
4. Teozofia. *Cześć Maryi*. R. 3: 1925 s. 46-48, 60-62, 89-91.
5. Nowy Patron Polski — Bł. Bogumił. *Cześć Maryi*. R. 3: 1925 s. 185-187; R. 4: 1926 s. 6-8.
6. Rec.: S. PODOLEŃSKI: „Rozwód a zdrowie narodu, studium moralno-społeczne". *Wiad. dla Duchow.* R. 13: 1926 s. 16-18.
7. Misje katolickie i naszą misją. *Cześć Maryi*. R. 5: 1927 s. 138-142.

8. Międzynarodowy Akademicki Zjazd Misyjny w Poznaniu od dnia 28 9 do 2 10 b. r. *Cześć Maryi*. R. 5: 1927 s. 179-181.
9. Czasopisma misyjne. *Cześć Maryi*. R. 5: 1927 s. 211-214.
10. Biblioteka misyjna. *Cześć Maryi*. R. 6: 1928 s. 47-50, 103-107.
11. Sprawy misyjne. *Cześć Maryi*. R. 6: 1928 s. 129-131.
12. Sposoby pracy w Kółkach Misyjnych. *Cześć Maryi*. R. 6: 1928 s. 152-155.
13. Pismo św. a kaznodzieja. *Prz. Hom*. R. 6: 1928 s. 161-173.
14. Wyrobienie ascetyczne kaznodziei. *Prz. Hom*. R. 6: 1928 s. 248-259.
15. „Niebezpieczństwo" kazań katechizmowych. *Prz. Hom*. R. 7: 1929 s. 276-277.
16. Rok Święty. *Cześć Maryi*. R. 7: 1929 s. 185-186.
17. Red.: *Nowa Biblioteka Kaznodziejska*. Miesięcznik. Poznań. T. 38: 1930 nr 1 — T. 57: 1939 nr 3.
18. Zasady kaznodziejskie św. Augustyna. *Prz. Hom*. R. 8: 1930 s. 161-168, 241-247.
19. Rec.: Der Gemeinschaftsgedanke im Vaterunser — Vorträge von Anton Worlitschek. Freiburg im Br. 1927. *Wiad. dla Duchow. R*. 77: 1930 s. 372.
20. Zaprawianie alumnów do twórczości kaznodziejskiej. W: *Związek Zakładów Teologicznych w Polsce. Pamiętnik szóstego zjazdu w Poznaniu*, 1931 s. 266-276.
21. O aktualności i spotęgowaniu skuteczności kaznodziejstwa doby dzisiejszej. W: *Współczesne problemy życia kościelnego na ambonie*. P. 1932 s. 1-16.
22. Współautor: Homiletyka duszpasterska. Zbiorowy podręcznik nauki kaznodziejstwa dla polskiego kleru. Kielce 1935 Wyd. Przeglądu Homiletycznego 8° s. XII, 512.
23. Problem budowy kazań. *Prz. Hom*. R. 13: 1935 s. 204-219.
24. Mechanizacja w głoszeniu kazań. *Prz. Hom*. R. 14: 1936 s. 193-199.
25. O rozwój kaznodziejstwa biblijnego w Polsce. *Prz. Hom*. R. 14: 1936 s. 327-338.
26. Kazania liturgiczne. *Biul. Zw. Kapł. „Unitas"*. R. 2: 1936 nr 1 s. 3-4.
27. Rec.: A. PAWŁOWSKI: Król Boleści nauki o męce Pańskiej. T. Birecki. Wil. 1936. *Mies. Kośc*. (Poznań). R. 51: 1936 s. 264.
28. Rec.: T. DĄBROWSKI: Kazania przygodne. Kr. 1936. *Mies. Kośc*. (Poznań). R. 51: 1936 s. 264.
29. Widnokręgi. *Posiew Misyjny*. R. 2: 1936 nr 2 s. 10, 15.
30. Nasze prawo — nasza godzina. *Posiew Misyjny*. R. 2: 1936 nr 3 s. 18-19.
31. Idzie nowe pokolenie. *Posiew Misyjny*. R. 2: 1936 nr 4 s. 26.
32. Ekspansja polska — polski imperializm. *Posiew Misyjny*. R. 3: 1937 nr 1 s. 2.
33. Jak się pracuje dla misji w szkołach średnich za granicą. *Cześć Maryi*. R. 15: 1937 s. 126.
34. Rec.: P. GANTKOWSKI: Technika żywej mowy. Cykl wykładów z dziedziny techniki wymowy i jej fonetycznych podstaw. Kielce 1937. *Mies. Kośc*. (Poznań). R. 52: 1937 s. 220.
35. Rec.: S. MARCHEWKA: Konferencje i kazania misyjne i rekolekcyjne. Kielce 1937. *Mies. Kośc*. (Poznań). R. 52: 1937 s. 220-221.
36. Rec.: Ambona polska wobec rocznicy Skargi (1536-1936). Pamiętnik kursu homiletycznego, odbytego w Krakowie, dnia 9-11 września 1936 roku. Kielce 1937. *Mies. Kośc*. (Poznań). R. 52: 1937 s. 262-263.
37. Rec.: F. ZBROJA: Nauki rekolekcyjne dla młodzieży szkolnej. 1937. *Mies. Kośc*. (Poznań). R. 52: 1937 s. 264.
38. Rec.: P. KUBICKI: Żywe słowo na ambonie i poza amboną. Tom I: nauki na wszystkie niedziele i uroczystości Pańskie. Sandomierz 1937. *Mies. Kośc*. (Poznań). R. 53: 1938 s. 110-111.
39. Rec.: A. KOCH: Homiletisches Handbuch. 3 Band. Freiburgi. Br. 1938. *Teol. Prakt*. R. 1: 1939 nr 1 s. 74-75.
40. Rec.: Miłość Chrystusowa przynagla nas. Zbiór kazań charytatywnych z dodatkiem Listów Pasterskich o miłosierdzie. P. 1938. *Teol. Prakt*. R. 1: 1939 nr 1 s. 75-76.
41. Rec.: Kazania o Polskim Czerwonym Krzyżu. W. 1935. *Teol. Prakt*. R. 1: 1939 nr 3 s. 267.
42. Rec.: Heilige Stunden für jeden Monat im Jahr der Kirche, von Eucharius ZENZEN. O. S. B. Freiburgi. Br. 1939. *Teol. Prakt*. R. 1: 1939 nr 3 s. 270-271.

II.

STĘPNIAK L.: *Mies. Kośc. Archid. Pozn*. R. 1: 1946 s. 134-135; *Wiad. Duszp*. R. 2: 1946 nr 2 s. 32; Archiwum Archid. w Poznaniu, KA 12652.

Ks. Marian Banaszak

Kielar Paweł Władysław (1912-1972), dominikanin, teolog moralista i historyk swego zakonu.

Urodził się 30 X 1912 r. w Krościenku Wyżnym koło Krosna i na chrzcie otrzymał imię Władysław. Szkołę powszechną ukończył w swo-

jej rodzinnej miejscowości, następnie w latach 1923-1927 uczęszczał do gimnazjum w Krośnie, a w latach 1928-1929 we Lwowie. W 1929 r. wstąpił do zakonu dominikanów w Krakowie. Pierwsze śluby zakonne złożył 13 X 1930 r. i po zdaniu w 1933 r. państwowej matury, został przeniesiony do Lwowa i tam w latach 1933-1936 w Kolegium OO. Dominikanów studiował filozofię i teologię. Tu też złożył w sierpniu 1935 r. uroczyste śluby zakonne. Dalsze studia teologiczne odbył w latach 1937-1939 w Warszawie, w nowo założonym konwencie św. Józefa. W Warszawie otrzymał też 25 VII 1939 r. święcenia kapłańskie. Pierwszą placówką duszpasterską O. Kielara był Podkamień, gdzie pełnił funkcję wikariusza parafii. Było to już w czasie wojny. Z powodu rzezi ukraińskich, ratując życie, uciekł do Lwowa w maju 1941 r.

We Lwowie obok pracy duszpasterskiej rozwinął szeroką działalność narodową i religijną wśród młodzieży, zwłaszcza harcerstwa. Po ustąpieniu wojsk niemieckich z grupą młodzieży założył „Harcerstwo Polskie", które zawiesiło swoją działalność na początku maja 1946 r., w związku z ogólną repatriacją. Zamiłowanie do historii skłoniło O. Kielara do zapisania się we Lwowie w 1944 r. na tajny wydział historii Uniw. Jana Kazimierza. Równocześnie sam uczył na konspiracyjnych kompletach gimnazjalnych. Na wiadomość o podjętej decyzji likwidacji konwentu lwowskiego, od lata 1945 r. O. Kielar intensywnie współdziałał w organizowaniu transportu klasztornych ruchomości do Polski. W maju 1946 r. repatriowany przybył do Krakowa, ale już w sierpniu tego roku został przeniesiony do Poznania, gdzie pod kierunkiem O. Bernarda Przybylskiego organizował duszpasterstwo akademickie. W październiku zapisał się na Uniw. Poznański, w celu kontynuowania rozpoczętych studiów historycznych. W 1947 r. wraca do Krakowa, podejmując równocześnie rozpoczęte studia na Uniw. Jagiellońskim. W końcu 1949 r. został aresztowany pod zarzutem działalności antypaństwowej i skazany na dwa lata więzienia.

Na początku kwietnia 1951 r. wypuszczony z więzienia O. Kielar wrócił do Krakowa. W 1952 r. uzyskał magisterium z historii na Uniw. Jagiellońskim. Tego samego roku po przedstawieniu pracy i złożeniu przepisanych egzaminów na Studium Generalnym Dominikanów w Krakowie uzyskał zakonny stopień lektora teologii. Pod kierunkiem ks. prof. M. Żywczyńskiego przygotował tezę doktorską pt. „Henryk Biskup Chełmiński, dominikanin († 1263)" i na jej podstawie 26 czerwca 1953 r. uzyskał na wydziale teologicznym KUL-u, tytuł doktora teologii z zakresu historii. Mimo swoich rozlicznych zajęć duszpasterskich i naukowych, O. Kielar od 1947 r. był czynnym wykładowcą w domnikańskim Studium Teologicznym w Krakowie. Prowadził tam wykłady z historii Kościoła i zakonu, pedagogiki i teologii moralnej. Przez wiele lat, prowadził seminarium z historii własnego zakonu, próbując zainteresować młodzież zakonną jego przeszłością.

Zasługą O. Kielara było zorganizowanie biblioteki Studium Teologicznego w Krakowie, do czego z gronem dobranych osób przystąpił w 1953 r.

Potem przez wiele lat był energicznym jej kierownikiem. Dzięki jego inicjatywie zwieziono z różnych klasztorów resztki ocalałych starych bibliotek i zabezpieczono w konwencie krakowskim.

Na prośbę władz diecezjalnych i w porozumieniu z przełożonymi własnego zakonu objął w 1958 r. placówkę duszpasterską w Tatrach Wysokich, z kaplicą Matki Bożej Jaworzyńskiej. Pod jego kierunkiem kaplica stała się prawdziwym ośrodkiem duszpasterstwa tatrzańskiego, którym kierował do 1967 r. Był również inicjatorem i organizatorem placówki dominikańskiej w Korbielowie, obsługiwanej przez zakon od 1958 r.

O. Kielar pełnił wiele funkcji administracyjnych, które pochłaniały dużo cennego czasu. Mimo różnych obciążeń, prowadził badania nad historią dominikanów polskich. Był aktywnym członkiem Polskiego Towarzystwa Historycznego, wygłaszał referaty na tematy historyczne. Ostatnie dziesięć lat swojego życia całkowicie poświęcił badaniom naukowym. Chcąc odtworzyć poziom życia intelektualnego dominikanów polskich w średniowieczu, przebadał cały zachowany zbiór rękopisów podominikańskich w Bibliotece Uniwersyteckiej we Wrocławiu. Zmarł 12 I 1972 r. w Krakowie.

I.

1. Na Orlą Perć (o zdążaniu do celu życia). *Róża Duch.* R. 49: 1947 nr 12 s. 243-245.

2. Praca nad sobą. *Róża Duch.* R. 49: 1947 nr 11 s. 206-209.

3. Różaniec a wychowanie młodzieży. *Róża Duch.* R. 49: 1947 nr 10 s. 176-178.

4. Wychowanie do pełni życia. *Róża Duch.* R. 50: 1948 nr 3 s. 80-84.

5. Deklaracja obowiązków człowieka (pogadanka dla młodzieży). *Róża Duch.* R. 51: 1949 nr 1 s. 10-12 i nr 2 s. 47-49.

6. Życie z wiary. *Róża Duch.* R. 51: 1949; Nauka wiary, nr 4 s. 118-121; Wychowanie do wiary, nr 5 s. 151-153; Wyznanie wiary, nr 6 s. 188-190; Uświadomienie sobie prawd wiary, nr 7 s. 220-222; Bierz — czytaj, nr 8 s. 257-258.

7. Posłannictwo św. Jacka. *Homo Dei.* R. 26: 1957 nr 4 s. 492-498. Toż samo w jęz. niem. *Die Ewige Weishat.* Jhg. 4: 1957 nr 3 s. 12-17.

8. Św. Jacek czciciel Najśw. Maryi Panny. *Homo Dei.* R. 26: 1957 nr 3 s. 331-335. Toż samo w jęz. niem. *Die Ewige Weishat.* Jhg. 4: 1957 nr 3 s. 18-22.

9. O. Jacek Woroniecki jakiego mało znamy. W: *Ethos Perenne ku czci O. Jacka Woronieckiego. Rocz. Teol.-Kanon.* T. 6: 1959 z. 1-2 s. 39-45.

10. Teologia o kaznodziejstwie (kerygmatyka). *Aten. Kapł.* T. 67: 1964 z. 1-2 s. 55-71.

11. Magister Franciszek Oczko, dominikanin. *Spraw. z Czyn. Wyd. TN KUL.* Nr 16: 1966/7 s. 329-335. Toż samo rozszerzone w: *Studia nad historią dominikanów w Polsce.* T. 1 W. 1975 s. 357-373.

12. Organizacja szkolnictwa dominikańskiego w Polsce w XIV wieku. *Spraw. z Czyn. Wyd. TN KUL.* Nr 17: 1968 s. 159-169. Toż samo rozszerzone w: *Stud. Philos. Christ.* R. 5: 1969 nr 1 s. 304-318.

13. Jana Sartorisa Itinerarium S. Thomae. *Stud. Theol. Vars.* R. 7: 1969 nr 2 s. 171-176.

14. Dominikanie śląscy w okresie reformacji. *Spraw. z Czyn. Wyd. TN KUL.* Nr 19: 1970 s. 91-98. Toż samo rozszerzone w: *Studia nad historią dominikanów w Polsce.* T. 1 W. 1975 s. 553-586.

15. Traktat przeciw Beghardom Henryka Havrer. *Stud. Theol. Vars.* R. 8: 1970 nr 2 s. 231-252.

16. Trzeci powrót dominikanów do Gdańska. *Przew. Katol.* R. 76: 1970 nr 43 s. 415.

17. Iwo Odrowąż († 1229), biskup krakowski zwany błogosławionym. W: *Hagiografia pol.* T. 1 s. 401-414. Bibliografię oprac. O. Romuald GUSTAW.

18. Rozbiory i kasaty prowincji dominikanów polskich w latach 1772-1914. *Spraw. z Czyn. Wyd. TN KUL.* Nr 20: 1971 s. 68-70.

19. Początki reformacji w Gdańsku. Summarium. *Spraw. z Czyn. Wyd. TN KUL.* Nr 21: 1972 s. 29-33.

20. Wit († ok. 1269), dominikanin, pierwszy biskup litewski zwany błogosławionym. W: *Hagiogr. pol.* T. 2 s. 540-555. Bibliografię oprac. O. Romuald GUSTAW.

21. Początki zakonu dominikańskiego w Polsce. *Nasza Przeszł.* R. 39: 1973 s. 17-102.

22. Awiniońska niewola papieży. W: *Enc. katol.* T. 1 kol. 1187.
23. Działalność misyjna dominikanów prowincji litewskiej w XIX wieku. W: *Studia nad historią dominikanów w Polsce.* T. 1 W. 1975 s. 687-696.
24. Studia nad kulturą szkolną i intelektualną dominikanów prowincji polskiej w średniowieczu. W: *Studia nad historią dominikanów w Polsce.* T. 1 W. 1975 s. 271-515.
25. Bł. Czesław. Materiały. Kraków, Arch. Prowincji Dominikanów, rkp. sygn. Ao 23 s. 126.
26. Cnota pokuty czyli skruchy. Materiały robocze. Kraków, Arch. Prow. Dom. rkp. sygn. Ao 83 s. 184.
27. Encyklika „Humani Generis", tłumaczenie i wstęp. Kraków, Arch. Prow. Dom. rkp. sygn. Ao 72 s. 48.
28. Geneza Zakonu Kaznodziejskiego. Tekst wykładów. Kraków, Arch. Prow. Dom. rkp. sygn. 21 s. 106.
29. Henryk Biskup Chełmiński, dominikanin † 1263. Rozprawa doktorska. Kraków, Arch. Prow. Dom. rkp. sygn. Ao 75 s. 144.
30. Historia zakonu dominikańskiego w Polsce. Tekst wykładów. Kraków, Arch. Prow. Dom. rkp. sygn. Ao 15 s. 380.
31. Św. Augustyn i jego reguła. Referat. Kraków, Arch. Prow. Dom. rkp. sygn. Ao 38 s. 34.
32. Wkład zakonów w życie Kościoła. Czystopisy i materiały robocze. Kraków, Arch. Prow. Dom. rkp. sygn. Ao 35 s. 44.
33. Wykazy studentów i profesorów Prowincji Polskiej Dominikanów w średniowieczu. Kraków, Arch. Prow. Dom. rkp. sygn. Ao 44 s. 148.
34. Zapomniany kościół romański św. Tomasza Apostoła przy kościele św. Trójcy w Krakowie. Czystopis i materiały robocze. Kraków, Arch. Prow. Dom. rkp. sygn. Ao 61 s. 78.
35. Źródła do życia i działalności św. Jacka Odrowąża. Materiały robocze. Kraków, Arch. Prow. Dom. rkp. sygn. Ao s. 44.

II.

O. Wiesław SZYMONA: Curriculum vitae śp. O. Pawła Kielara. *Biuletyn Inf. Pol. Prow. Dominikanów.* R. 4: 1972 nr 1 s. 50-61. — Kraków, Arch. Prow. Dom.: Dokumenty osobiste O. Pawła Kielara (1912-1972), sygn. Ao 1.

O. Zygmunt Mazur OP

Kirstein Paweł (1883-1939), popularyzator teologii.

Urodził się 29 XII 1883 r. w Zaskoczu k. Wąbrzeźna; pochodził z wielodzietnej rodziny Józefa, nauczyciela i Anastazji Kruszyńskiej. Był uczniem Collegium Marianum w Pelplinie i Gimnazjum w Chełmnie, które opuścił ze świadectwem dojrzałości (1905). Studia teologiczne odbywał w Seminarium Duchownym w Pelplinie, gdzie otrzymał 21 III 1909 r. święcenia kapłańskie. W duszpasterstwie pracował jako wikary w Debrznie i w Gdańsku (parafia św. Mikołaja i Kaplica Królewska). W latach 1911-1929 był katechetą w Seminarium Nauczycielskim i w Progimnazjum w Kościerzynie (z przerwą w okresie wojny światowej w czasie której był kapelanem wojskowym w armii niemieckiej. Obok religii uczył z zamiłowaniem geografii i jęz. hebrajskiego. Złożył w Królewcu egzamin uprawniający do nauczania w szkolnictwie średnim w 1912 r. (tzw. Oberlehrerexamen), oraz kontynuował studia na Uniwersytecie we Fryburgu Bad., gdzie uzyskał doktorat teologii (1916), W latach 1920-1928 był cenionym i poważanym katechetą w Klasycznym Gimnazjum w Chojnicach, które z polecenia władz polskich przejął z rąk niemieckiego dyrektora. Uczył również w koedukacyjnej Szkole Handlowej i pełnił obowiązki dyrektora konwiktu dla chłopców. Ojciec św. Pius XI mianował go szambelanem papieskim (1928), a wkrótce biskup ordynariusz powierzył mu parafię NMP w Toruniu (1928-1929), gdzie rozwinął ożywioną działalność duszpasterską. Zasłynął jako wybitny kaznodzieja. Bp St. W. Okoniewski ceniąc jego walory umysłowe i umiejętności dydaktyczne mianował go dyrektorem Collegium Marianum w Pelplinie (1929-1939). Szkoła ta zasłużona dla kultury Pomorza, wydała szereg wybit-

nych jednostek w różnych dziedzinach pracy narodowej i społecznej. Wskutek starań biskupa ordynariusza Collegium Marianum otrzymało prawa pełnego gimnazjum (1927). W Seminarium Duchownym wykładał teologię dogmatyczną (1930-32) i pastoralną (1932-35). Powołany został do kapituły katedralnej chełmińskiej (1932); pełnił obowiązki egzaminatora synodalnego, sędziego prosynodalnego, oraz był aktywnym członkiem Stowarzyszenia im. Piotra Skargi. Niezwykle ruchliwy głosił przez szereg lat kazania dla Polaków w Wolnym Mieście Gdańsku. Wygłaszał referaty. Aresztowany przez Niemców 20 X 1939 r., zginął tego samego dnia wraz z innymi członkami kapituły w zbiorowej egzekucji na terenie koszar w Tczewie. W 1945 r. zwłoki jego zostały ekshumowane i złożone we wspólnej mogile na cmentarzu pelplińskim.

I.

1. Die Gemeinschaft der Heiligen nach der Lehre des hl. Thomas von Aquin. Freiburg 1916.
2. Argue, obsecra, increpa, czyli słowo Boże na ambonie. T. 1. „Kazania niedzielne". Łomża 1928 8° s. 376; T. 2. „Kazania świąteczne z dodatkiem kazań pasyjnych i eucharystycznych". Pelplin 1931 8° s. 340.
3. Akcja misyjna w szkołach i cele jej specjalne. *Mies. Diec. Chełm.* T. 1: 1929 nr 4 s. 220-230.
4. Pomoc udzielana misjom przez papieskie dzieła misyjne Rozkrzewienia Wiary, Dziecięctwa Pana Jezusa i św. Piotra Apostoła. *Rocz. Akadem. Kół Misyjnych w Polsce.* R. 3: 1931 s. 30-39.
5. Jak budzić w słuchaczach poczucie odpowiedzialności za losy Kościoła i kraju? W: *Współczesne problemy życia kościelnego na ambonie.* Zbiór referatów. P. 1932 s. 149-159.
6. Uniwersalizm Kościoła a Misje. *Mies. Diec. Chełm.* T. 5: 1933 nr 3 s. 247-255. — Toż: *Annales Misiologicae.* A. 7: 1935 s. 30-39, Res.
7. Encyklika „O chrześcijańskim wychowaniu". *Mies. Diec. Chełm.* T. 5: 1933 nr 9/10 s. 619-629.
8. Dziecko a małżeństwo chrześcijańskie. *Mies. Diec. Chełm.* T. 8: 1936 nr 5 s. 358-374.
9. O wzmożenie ruchu rekolekcyjnego w diecezji naszej. *Mies. Diec. Chełm.* T. 9: 1937 nr 12 s. 966-971.
10. Organizacja rekolekcji zamkniętych. *Mies. Diec. Chełm.* T. 10: 1938 nr 4/5 s. 319-326.
11. Laicy w Kościele Chrystusowym dawniej i obecnie. *Ruch. Katol.* R. 9: 1939 s. 60-72, 117-127. — Toż w osob. odb. P. 1939 Księg. św. Wojciecha 8° s. 28.

II.

LIEDTKE A.: Kirstein Paweł. W: *Pol. słow. biogr.* T. 12 s. 486; MĘCLEWSKI A.: Pelplińska jesień. Gdańsk 1971 [indeks]; JACEWICZ W., WOŚ J.: Martyrologium duchowieństwa rzymskokatolickiego pod okupacją hitlerowską w latach 1939-1945. Z. 2. W. 1977 s. 66; MROSS H.: Miesięcznik Diecezji Chełmińskiej (1929-1939). Bibliografia zawartości. *Stud. Pelp.* 1976 [indeks].

Ks. Henryk Mross

Klawek Aleksy (1890-1969), członek Polskiej Akademii Nauk, profesor Uniw. Jana Kazimierza we Lwowie i Uniw. Jagiellońskiego, biblista, redaktor.

Urodził się 11 V 1890 r. w Rogoźnie Wielkopolskim. Po ukończeniu Gimnazjum w Rogoźnie w 1909 r. wstąpił do Seminarium Duchownego w Poznaniu, gdzie przez 3 lata studiował teologię. Kurs teologii ukończył w Gnieźnie, gdzie 15 II 1913 r. przyjął święcenia kapłańskie. Po roku pracy na wikariacie w Wonieściu (k. Poznania) wyjechał na dalsze studia teologiczne najpierw do Münster i Monachium, a potem do Berlina i Wrocławia. W 1917 r. uzyskał stopień doktora teologii. W l. 1917-1919 przygotowywał pracę habilitacyjną. W międzyczasie pracował w duszpasterstwie wśród wychodźców polskich (Bottrop, Drezno, Anklam), a od 1918 r. na wikariacie w Granowie i Rydzynie. W styczniu 1919 r. objął wykłady Pisma św. w Seminarium Duchownym, najpierw

w Gnieźnie, a potem w Poznaniu. W 1921 r. uzyskał na Uniw. Jana Kazimierza we Lwowie habilitację z zakresu nauk biblijnych Nowego Zakonu. Następnego roku (1922) spędził kilka miesięcy w Paryżu celem poznania tamtejszej nauki teologicznej.

W kwietniu 1923 r. objął, jako profesor nadzw., katedrę nauk biblijnych Starego Zakonu, a w 1929 r. otrzymał nominację na profesora zw. Oprócz swego przedmiotu wykładał również przejściowo egzegezę z tekstu hebrajskiego, język arabski, język aramejski i archeologię biblijną. W l. 1925/26 i 1926/27 był dziekanem Wydziału Teologicznego, a w r. 1927/28 prodziekanem. Od stycznia 1932 r. do września 1933 r. był zastępcą profesora na katedrze nauk orientalnych Bliskiego Wschodu (na Wydziale Humanistycznym). W r. akad. 1933/34 został wybrany prorektorem Uniw. Jana Kazimierza.

W r. 1923 objął redakcję „Przeglądu Teologicznego", który w 1931 r. zamienił na czasopismo o charakterze międzynarodowym nadając mu tytuł „Collectanea Theologica". Przez trzy lata wydawał także jako dodatek do „Przeglądu Teologicznego" kwartalnik „Ruch Teologiczny" o charakterze informacyjno-naukowym, przeznaczony dla czytelników krajowych. Od pierwszych chwil swego pobytu we Lwowie pracował czynnie jako sekretarz Polskiego Towarzystwa Teologicznego, zakładając w diecezjach filie tegoż Towarzystwa. Należał również do głównych organizatorów pierwszego powojennego zjazdu teologów polskich w kwietniu 1928 r. oraz pierwszej naukowej wycieczki księży polskich do Ziemi św. w 1934 r.

W czasie II wojny światowej został aresztowany przez hitlerowców i osadzony w więzieniu w Forcie VII pod Poznaniem. Uwolniony z więzienia z końcem roku 1941 wyjechał do Gen. Guberni, gdzie znalazł schronienie w diecezji tarnowskiej, przebywając kolejno w Błoniu, Szynwałdzie i Białej Niżnej k. Grybowa.

Po zakończeniu działań wojennych przyjechał do Krakowa, gdzie objął na Wydziale Teologicznym Uniw. Jagiellońskiego katedrę egzegezy Starego Testamentu. Należał do organizatorów zjazdów naukowych Towarzystwa Teologicznego w 1946 r. w Lublinie i w 1948 r. w Krakowie. W l. 1948-1952 był dziekanem Wydziału Teologicznego Uniw. Jagiellońskiego, przyczyniając się wybitnie do jego rozwoju i rozkwitu. Wprowadził szereg nowych wykładów, postarał się o pracowników naukowych na opróżnionych katedrach, wskrzesił czasopismo redagowane przez profesorów Wydziału, „Polonia Sacra", a także założył w 1948 r. nowy dwumiesięcznik „Ruch Biblijny i Liturgiczny", którego redakcję prowadził osobiście do 1954 r. W 1948 r. został wybrany członkiem korespondentem Polskiej Akademii Nauk, a w ostatnim czasie członkiem Komisji Orientalistycznej i Komisji Językoznawstwa Polskiej Akademii Nauk w Krakowie. W 1933 r. został mianowany prałatem papieskim.

Po roku 1954 wykładał jeszcze biblistykę Starego Testamentu przez pewien czas w krakowskim, śląskim i częstochowskim Seminarium Duchownym prowadząc równocześnie wykłady z filologii semickiej na Wydziale Humanistycznym Uniw. Jagiellońskiego. Po przejściu na emeryturę w 1966 r. pracował nadal naukowo. Zmarł 22 XI 1969 r. w szpitalu w Katowicach.

I.

1. Modlitewnik dla jeńców Polaków. 1915.

2. Wizje Najśw. Maryi Panny. *Kur. Pozn.* R. 12: 1917 nr 293.

3. Cierniem ukoronowanie Chrystusa Pana. *Kur. Pozn.* R. 13: 1918 nr 73 (z 28 III).

4. Rec.: J. KRUSZYŃSKI: Wstęp szczegółowy do ksiąg świętych Nowego Testamentu. Włocławek 1916. *Wiad. dla Duchow.* R. 5: 1918 s. 54.

5. Rec.: W. SZCZEPAŃSKI: Ewangelie. Kr. 1917. *Biblische Ztschr.* R. 15: 1918 s. 153.

6. Nasze fakultety teologiczne. *Dz. Pozn.* R. 61: 1919 nr 235-236.

7. Rec.: C. SOKOŁOWSKI: Alfred Loisy. Analiza psychologiczna. W. 1918. *Wiad. dla Duchow.* R. 6: 1919 nr 1 s. 8-9.

8. Princeps exegetarum. Ku czci św. Hieronima (420-1920). P. 1920 Księg. św. Wojciecha 8° s. 26.

9. Zesłanie Ducha św. w świetle historii. *Gaz. Kośc.* R. 27: 1919 nr 10.

10. Magnificat. *Dz. Pozn.* R. 62: 1920 nr 186 s. 1.

11. Więcej Pisma św. *Wiad. dla Duchow.* R. 7: 1920 s. 367-372.

12. Rec.: P. BERGMANN: Biblisches Leben aus dem Neuen Testament. Freiburg 1920. *Wiad. dla Duchow.* R. 7: 1920 s. 384.

13. Noc Betlejemska — historia czy legenda? Obrona wiarygodności. P. 1921 Księg. św. Wojciecha 8° s. 63. Sprawy biblijne nr 2.

14. Das Gebet zu Jesus. Seine Berichtigung und Übung nach den Schriften des Neuen Testaments. Eine biblisch-theologische Studie. Münster 1921 8° s. XI, 119.

15. O przekładach Pisma św. *Rzeczpospolita.* R. 2: 1921 nr 163 s. 4-5.

16. Krytycy przekładów Pisma św. *Rzeczpospolita.* R. 2: 1921 nr 167 s. 8.

17. Ruch biblijny naszego wieku. *Wiad. dla Duchow.* R. 8: 1921 s. 225-229.

18. Pierwszy kongres biblijny. *Wiad. dla Duchow.* R. 8: 1921 s. 259.

19. Rec.: A. MILLER: Die Psalmen. Freiburg 1920. *Wiad. dla Duchow.* R. 8: 1921 s. 150-151.

20. Rec.: E. JACQUIER: Étude de Critique et de Philologie de Nouveau Testament. Paris 1920. *Theol. Revue.* R. 20: 1921 s. 338-340.

21. Współczesne badanie historyczne Nowego Testamentu. *Prz. Teol.* R. 3: 1922 s. 124-136.

22. Père Lagrange O. P. *Wiad. dla Duchow.* R. 9: 1922 s. 62-64.

23. Sprawa erekcji Wydziału Teologicznego przy Uniwersytecie Poznańskim. *Wiad. dla Duchow.* R. 9: 1922 s. 145-147.

24. Rec.: J. ARCHUTOWSKI: Co to jest Pismo św.? P. 1922. *Prz. Teol.* R. 3: 1922 s. 335-339.

25. Rec.: H. J. CADBURY: The Style and Literary Method of Luke. London 1919-1920. *Theol. Revue.* R. 21: 1922 s. 47-49.

26. Rec.: Novum Testamentum graecae. Düsseldorf 1920. *Prz. Teol.* R. 3: 1922 s. 253-259.

27. Dzień narodzenia Chrystusa Pana. *Prz. Teol.* R. 4: 1923 s. 257-269. — Toż w streszcz. *Revue des Sciences Philos. et Theol.* R. 13: 1924 s. 279-280.

28. Studium św. Pawła. *Prz. Powsz.* R. 40: 1923 t. 159 s. 193-203.

29. Najnowsza literatura biblijna. *Wiad. dla Duchow.* R. 10: 1923 s. 35-38.

30. Nowsza literatura o św. Pawle. *Wiad. dla Duchow.* R. 10: 1923 s. 145-147.

31. Rec.: McCOWN: The Testament of Salomon. *Theol. Revue.* R. 22: 1923 s. 46-47.

32. Rec.: G. DALMAN: Jesus — Jeschua. Die drei Sprachen Jesu. Leipzig 1923. *Prz. Teol.* R. 4: 1923 s. 158-160.

33. Rec.: J. DUPERRAY: Le Christ dans la vie chrétienne d'apres Saint Paul. Lyon 1923. *Prz. Teol.* R. 4: 1923 s. 307-309.

34. Rec.: W. SZCZEPAŃSKI: Ega i Hatti. W. 1923. *Prz. Teol.* R. 4: 1923 s. 320-322.

35. Rec.: A. STEINMANN: Sklavenlos und alte Kirche. M/Gladbach 1922. *Theol. Revue.* R. 22: 1923 s. 45-46.

36. W odpowiedzi na recenzję pracy: Noc Betlejemska. *Mies. Katech. Wychow.* R. 12: 1923 s. 95-96.

37. Adres Listu do Filipensów. *Kwart. Teol. Wil.* R. 1/2: 1923-1924 s. 3/4 s. 332-343.

38. Gloria in Excelsis Deo. *Prz. Teol.* R. 5: 1924 s. 217-235.

39. O najnowszej literaturze biblijnej. *Prz. Teol.* R. 5: 1924 s. 312-313.

40. Ewangelia o oświetleniu źródeł żydowskich. *Prz. Teol.* R. 5: 1924 s. 318.

41. Praca nad umysłowym rozwojem stanu kapłańskiego. W: *Pamiętnik pierwszego zjazdu organizacji kapłańskich w Kielcach r. 1924.* Kielce 1924 s. 45-52.

42. Rec.: A. LISIECKI: Pisma Ojców Apostolskich. P. 1924. *Prz. Teol.* R. 5: 1924 s. 65-66.

43. Słowa Żywota. Modlitewnik oparty na Piśmie św. Lw. 1924 16° s. 170.

44. „I bramy piekielne nie zwyciężą go". W: *Księga pamiątkowa ku czci Oswalda Balzera.* T. 2. Lw. 1925 s. 39-50. — Toż w osob. odb. Lw. 1925 8° s. 12.

45. Znaczenie słowa „katalyma" u Łuk. 2, 7. *Prz. Teol.* R. 6: 1925 s. 87-89. — Toż w streszcz. *Revue des Sciences Philos. et Téol.* R. 14: 1925 s. 419.

46. Napis z imieniem „Jezus". *Prz. Teol.* R. 6: 1925 s. 221.

47. Imię Jezus w świetle filologii biblijnej. *Spraw. Tow. Nauk. Lw.* R. 5: 1925 s. 3-4.

48. Wyjaśnienie filologiczne wiersza Ad Philippenses 2, 6. *Spraw. Tow. Nauk. we Lwowie.* R. 5: 1925 s. 31-33.

49. Uwagi filologiczne o imieniu „Marya". *Prz. Teol.* R. 7: 1926 s. 434-436. — Toż w streszcz. *Revue des Sciences Philos. et Théol.* R. 16: 1927 s. 276-277.

50. Śp. ks. Władysław Szczepański. *Rocz. Orient.* R. 4: 1926 (wyd. 1928) s. XXII-XXV.

51. W sprawie fakultetu teologicznego w Poznaniu. *Gaz. Kośc.* R. 33: 1926 s. 243-244.

52. [Wypowiedź w dyskusji: Jak pogodzić ze sobą dwie równoległe funkcje szkół akademickich]. W: *Pamiętnik II zjazdu naukowego odbytego w Warszawie w dniu 2-3 kwietnia 1927 r.* W. 1927 s. 56-57. Nauka Polska t. 8.

53. Rec.: J. ARCHUTOWSKI: Gramatyka języka hebrajskiego. W. 1925. *Prz. Teol.* R. 8: 1927 s. 410-411.

54. Oprac. nomenklaturę biblijną w: ROMER E: Palestyna. [Mapa ścienna]. Lw. 1928.

55. La caractère sémitique du christianisme primitif. W: *VIe Congrès International des Sciences Historiques.* Oslo 1928 s. 193-194.

56. Z kongresu historyków w Oslo. *Prz. Teol.* R. 9: 1928 s. 327-328.

57. O Psalmie 110 (109). *Prz. Teol.* R. 10: 1929 s. 154-156.

58. Na dziesięciolecie „Przeglądu Teologicznego". *Prz. Teol.* R. 10: 1929 s. 385-388.

59. Rec.: T. BROMBOSZ: Die Einheit des Johannesevangeliums. Katowice 1927. *Prz. Teol.* R. 10: 1929 s. 174-175.

60. Rec.: J. GOETTSBERGER: Einleitung in das Alte Testament. Freiburg 1928. *Prz. Teol.* R. 10: 1929 s. 175-176.

61. Red.: Nasza Myśl Teologiczna. I. Pamiętnik pierwszego zjazdu Naukowego Polskiego Towarzystwa Teologicznego we Lwowie roku 1928. Lw. 1930 Nakł. PTT 8° s. VII, 271.

62. Stworzenie niewiasty [streszcz. ref.]. W: *Nasza Myśl Teol.* T. 1: 1930 s. 112.

63. O naszych towarzystwach teologicznych. W: *Nasza Myśl Teol.* T. 1: 1930 s. 255-262.

64. Der Himmel als Wohnung der Seelen nach jüdischer und christlicher Anschaung. W: *Actes du Ve Congrès International d'Histoire des Religions à Lund.* Lund 1930 s. 313-314.

65. Rec.: L. DÜRR: Psalm 110 im Lichte der neueren altorientalistischen Forschung. Münster 1929. *Prz. Teol.* R. 10: 1929 s. 339-341.

66. L'étude de la racine juive de l'Eglise. W: *Księga pamiątkowa ku czci Władysława Abrahama.* T. 2. Lw. 1931 s. 235-240. — Toż w osob. odb. Lw. 1931 8° s. 6.

67. De Expulsione Protoparentum de Paradiso. *Collect. Theol.* R. 12: 1931 s. 414-418.

68. Der Himmel als Wohnung der Seelen im neutestamentliche Zeitalter. *Collect. Theol.* R. 13: 1932 s. 111-124. — Toż w osob. odb. Lw. 1932 8° s. 16.

69. De pronuntiatione vocis Jerusalem. *Collect. Theol.* R. 13: 1932 s. 384-387.

70. Uwagi do Genesis 2 i 3. *Spraw. Tow. Nauk. Lw.* R. 12: 1932 s. 4-5.

71. Imiona hebrajskie Boga Jahweh i Elohim. *Spraw. PAU.* T. 37: 1932 nr 4 s. 4-7.

72. Les noms hébraiques „Jahweh" et „Elohim". *Bulletin Internat. de l'Acad. des Sciences.* Cracoviae 1932 nr 4-6 s. 88-92.

73. O fundusz naukowy duchowieństwa polskiego. *Ruch Teol.* R. 4: 1932 s. 25-32. — Toż w osob. odb. Lw. 1932 8° s. 8.

74. Śp. ks. Henryk Likowski. *Collect. Theol.* R. 13: 1932 s. 257-260.

75. [Ogłoszenie o II Zjeździe Pol. Tow. Teol.]. *Ruch Teol.* R. 4: 1932 s. 1.

76. Chrześcijaństwo. W: *Świat i życie.* Zarys encyklopedyczny współczesnej wiedzy i kultury. T. 1. Lw. 1933 kol. 989-996.

77. Nowa interpretacja Psalmu 51. *Spraw. Tow. Nauk. Lw.* R. 13: 1933 s. 56-57.

78. Słowa konsekracji w brzmieniu oryginalnym. *Gaz. Kośc.* R. 41: 1934 s. 116.

79. Prace Wydziału Teologicznego na innych polach. W: *Wydział Teologiczny Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie 1918-1933.* Lw. 1934 s. 147-158.

80. Krytyka konjektur w Psalmie 110. W: *Zjazdy Orientalistów Polskich,* W. 1931-1932. Wil. 1934 s. 13.

81. Pojęcie „nieprzyjaciół" w Psalmach. W: *Zjazdy Orientalistów Polskich:* III-Kraków i IV-Lwów. Wil. 1934 s. 43-44.

82. Śp. ks. Hozakowski. *Collect. Theol.* R. 15: 1934 s. 267-270.

82a. O zadaniach Polskiego Towarzystwa Teologicznego. W: *Pamiętnik drugiego zjazdu naukowego w Warszawie w sierpniu 1933 roku.* W. 1935 s. 8, 19.

83. Modlitewnik „Lumen Christi". Zbiór modlitw i pieśni dla młodzieży akademickiej. Lw. 1936 Nakł. Akad. Zw. Katol. 16° s. nlb. 4, 152, IV.

84. Motyw bezruchu w Protoewangelium Jacobi. *Collect. Theol.* R. 17: 1936 s. 327-338.

85. De scientiarum sacrarum in Polonia

progressu. *Collect. Theol.* R. 18: 1937 s. 541-563. — Toż w osob. odb. Lw. 1937 8° s. 25.

86. Przemówienie... [ku uczczeniu 50-lecia kapłaństwa arcybiskupa J. Teodorowicza]. *Gregoriana.* R. 3: 1937 s. 98-100.

87. Studium Ziemi Świętej. *Gaz. Kośc.* R. 44: 1937 s. 219-220.

88. Rec.: J. TEODOROWICZ: Od Jahwe do Mesjasza. P. 1936. *Gregoriana.* R. 3: 1937 s. 27-29.

89. Tłum.: Psałterz. Nowy przekład tekstu Wulgaty. Lw. 1938 Nakł. Tow. Wiedza Religijna 16° s. 319.

90. Psalm 102: Miłosierdzie Pana. *Gregoriana.* R. 4: 1938 s. 179.

91. Rec.: W. GRONKOWSKI: Współczesność Abrahama z Hammurapin w świetle danych biblijnych. P. 1937. *Collect. Theol.* R. 19: 1939 s. 390-391.

92. Rec.: Herders Laien-Bibel. Freiburg 1938. *Collect. Theol.* R. 19: 1938 s. 531-532.

93. Rec.: H. J. RADERMACHER: Psalmen und Liturgie. Paderborn 1938. *Collect. Theol.* R. 19: 1938 s. 389.

94. Rec.: S. SZYDELSKI: Eschatologia irańska a biblijna. Lw. 1938. *Collect. Theol.* R. 19: 1938 s. 530 -531.

95. Rec.: E. WARMIŃSKI: U podstaw Chrystianizmu. P. 1938. *Collect. Theol.* R. 19: 1938 s. 391-392.

96. Nowa interpretacja Psalmu 110. *Spraw. PAU.* T. 47: 1946 s. 275-276.

97. O nowym Psałterzu. *Tyg. Powsz.* R. 2: 1946 nr 25 s. 3.

98. Małe Oficjum o Najśw. Marii Pannie według Brewiarza rzymskiego. Do niniejszego Oficjum teksty Pisma świętego na nowo oprac... Kr. 1947 Wyd. Głosu Karmelu 16° s. 165.

99. Officium Parvum Beatae Mariae Virginis. Tekst polski Pisma św. w opracowaniu... Kr. 1947 Wyd. OO. Karmelitów 16° s. 195. — Toż. Wyd. 2. Kr. 1949. — Toż. Wyd. 3. Kr. 1956.

100. Etymologia imienia Maria. *Spraw. PAU.* T. 48: 1947 s. 402.

101. Adam i Ewa. *Tyg. Powsz.* R. 3: 1947 nr 10 s. 7.

102. Zarys dziejów teologii katolickiej w Polsce. Kr. 1948 Nakł. PAU 8° s. 57. Historia nauki polskiej w monografiach 33.

103. Etymologia imienia Maria. *Pol. Sacra.* R. 1: 1948 s. 176-184.

104. Drzewa z Raju. *Spraw. PAU.* T. 49: 1948 s. 485-486.

105. Quam admirabile est nomen tuum! Psalm VIII. *Ruch Biblij.* R. 1: 1948 s. 6-9.

106. Tęsknota za Bogiem. Psalm 62. *Ruch Biblij.* R. 1: 1948 s. 57-64.

107. Tło polityczne psalmu 87. *Spraw. PAU.* T. 49: 1948 s. 130-131. — Toż. *Pol. Sacra.* R. 1: 1948 s. 327-328. — Toż. *Ruch Biblij.* R. 1: 1948 s. 348-349.

108. Przed jutrzenką Cię zrodziłem. Psalm 109. *Ruch Biblij.* R. 1: 1948 s. 268-271.

109. Pan stróżem jest twoim... Psalm 121. *Ruch Biblij.* R. 1: 1948 s. 196-200.

110. Pieśń wygnańca. Psalm 123. *Ruch Biblij.* R. 1: 1948 s. 123-126.

111. Amman. *Ruch Biblij.* R. 1: 1948 s. 251-253.

112. Rozwój nauk biblijnych. *Tyg. Powsz.* R. 4: 1948 nr 15 s. 3-4.

113. Salvator mundi. *Tyg. Powsz.* R. 4: 1948 nr 52/53 s. 1.

114. Wstrzemięźliwość w ocenie Pisma św. *Caritas.* R. 4: 1948 s. 73-74.

115. Tłum.: Antyfony na Nowy Rok. *Ruch Biblij.* R. 1: 1948 s. 19-20.

116. Tłum.: Misterium o Męce Pańskiej. *Ruch Biblij.* R. 1: 1948 s. 52-54.

117. Tłum.: Słowa Boże. *Ruch Biblij.* R. 1: 1948 s. 49-51, 121-123, 194-196, 265-267.

118. Ruch Biblijny i Liturgiczny. *Ruch Biblij.* R. 1: 1948 s. 1-2. Razem z J. WIERUSZ-KOWALSKIM.

119. Officium Defunctorum. Teksty biblijne w tłumaczeniu... Kr. 1949 16° s. 113.

120. Pojęcie prawdy w literaturze biblijnej. *Spraw. PAU.* T. 50: 1949 s. 208-209.

121. Powstanie psalmu „Miserere". *Spraw. PAU.* T. 50: 1949 s. 3-4.

122. Po Spowiedzi. Psalm 32. *Ruch Biblij.* R. 2: 1949 s. 77-80.

123. Tłum.: Psalm wiary i ufności (Ps. 46). *Tyg. Powsz.* R. 5: 1949 nr 5 s. 2.

124. Smutna nasza dola (Psalm 90). *Ruch Biblij.* R. 2: 1949 s. 309-317.

125. Pieśń dziękczynna. Psalm 103. *Ruch Biblij.* R. 2: 1949 s. 4-6.

126. Hymn ku czci Stworzyciela (Psalm 104). *Ruch Biblij.* R. 2: 1949 s. 149-154.

127. Modlitwa za Święte Miasto. Psalm 122. *Ruch Biblij.* R. 2: 1949 s. 227-229.

128. Spokój duszy pokornej (Psalm 131). *Ruch Biblij.* R. 2: 1949 s. 379-381.

129. [Trzysta] 350 lat Biblii Wujka. *Tyg. Powsz.* R. 5: 1949 nr 47 s. 1-2.

130. Wyd.: Autobiografia ks. Jakuba Wujka. *Tyg. Powsz.* R. 5: 1949 nr 47 s. 3.

131. Ku czci ks. Jakuba Wujka. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 33: 1949 s. 233-234.

132. Słowacki o Biblii i Ziemi Świętej. W setną rocznicę zgonu poety. *Ruch Biblij.* R. 2: 1949 s. 230-239.

133. Betlejem. *Ruch Biblij.* R. 2: 1949 s. 446-448. — Toż. *Tyg. Powsz.* R. 5: 1949 nr 50/51 s. 2.

134. Myśl religijna w Księdze Genezy. *Znak.* R. 4: 1949 s. 431-435.

135. Tłum.: Słowa Boże. *Ruch Biblij.* R. 2: 1949 s. 1-2, 377-379, 145-148, 73-76.

136. Tłum.: Modlitwa na poświęcenie

przybytku Pańskiego (3 Król. 8). *Ruch Biblij.* R. 2: 1949 s. 223-225.

137. Godzinki. Oprac. Kółko Liturgiczne Kleryków... według wykładów uniwersyteckich... *Nasza Droga.* R. 23: 1949 s. 121-122, 139, 168.

138. Tłum. tekstów w: TOMANEK R.: Mszał na niedziele i święta. Katowice [1949] 16° s. XXXVI, 536. — Toż. Wyd. 2. Katowice 1950. — Toż. Wyd. 3. Katowice 1956. — Toż. Wyd. 4. Katowice 1959.

139. Jubileusz Biblii ks. Wujka. *Ruch Biblij.* R. 3: 1950 s. 7-16.

140. Ks. Jakub Wujek w opinii wieków. Teksty zestawił... *Ruch Biblij.* R. 3: 1950 s. 16-23.

141. De Profundis. Psalm 130. *Ruch Biblij.* R. 3: 1950 s. 260-266.

142. Miscellanea o Ziemi Św. *Tyg. Powsz.* R. 6: 1950 nr 31 s. 5.

143. Rec.: J. JANÓW: Najstarsze szczątki ewangeliarza polskiego. *Spraw. PAU.* T. 51: 1950 s. 40-44. — *Ruch Biblij.* R. 3: 1950 s. 248.

144. Tłum.: Słowa Boże. *Ruch Biblij.* R. 3: 1950 s. 161-163, 257-260.

145. Jubileusz arcybiskupa Godlewskiego. *Tyg. Powsz.* R. 6: 1950 nr 26 s. 3.

146. Powstanie Godzinek o Matce Bożej. *Spraw. PAU.* T. 52: 1951 s. 166-167. — Toż w streszcz. *Ruch Biblij.* R. 5: 1952 s. 177-179.

147. Ave Maria. *Ruch Biblij.* R. 4: 1951 s. 25-37.

148. Ekwiwalent semicki „Ave Maria". *Spraw. PAU.* T. 52: 1951 s. 429-430.

149. Witajmy Stwórcę świata. Psalm 94. *Ruch Biblij.* R. 4: 1951 s. 147-162.

150. Laudate dominum omnes gentes. (Psalm 117). *Ruch Biblij.* R. 4: 1951 s. 244-250.

151. Nieba i ziemia niechaj Pana chwalą. Psalm 148. *Ruch Biblij.* R. 4: 1951 s. 333-341.

152. Imię Maria. Et nomen virginis Maria. (Łuk. 1, 27). *Ruch Biblij.* R. 4: 1951 s. 56-58.

153. Proza ku czci M. B. Wniebowziętej z 14 w. *Ruch Biblij.* R. 4: 1951 s. 89-97.

154. Veni Creator. *Tyg. Powsz.* R. 7: 1951 nr 19 s. 2.

155. Tłum.: Słowa Boże. *Ruch Biblij.* R. 4: 1951 s. 3-7, 145-147, 241-243, 329-332.

156. Śp. ks. Józef Kaczmarczyk. *Tyg. Powsz.* R. 7: 1951 nr 32 s. 2.

157. W hołdzie Wielkiemu Biskupowi [Teodorowi Kubinie]. *Pol. Sacra.* R. 4: 1951 s. 101-105.

158. Dwie drogi (Psalm 1). *Ruch Biblij.* R. 5: 1952 s. 5-11.

159. Jahwe pasterzem naszym (Psalm 23). *Ruch Biblij.* R. 5: 1952 s. 195-205.

160. Modlitwa pobożnego biedaka. Ps. 26. *Ruch Biblij.* R. 5: 1952 s. 284-295.

161. Jahwe twierdzą naszą. Psalm 46. *Ruch Biblij.* R. 5: 1952 s. 100-108.

162. Psalm 148 a sztuka kościelna. *Ruch Biblij.* R. 5: 1952 s. 82-83.

163. Eli, Eli, lamma sabacthani. *Tyg. Powsz.* R. 8: 1952 nr 14 s. 2.

164. Rec.: Custodia di Terra Santa 1342-1942. Gerusalemme 1952. *Ruch Biblij.* R. 5: 1952 s. 91.

165. Tłum.: Słowa Boże. *Ruch Biblij.* R. 5: 1952 s. 1-5, 97-100, 193-194, 281-284.

166. Ks. Józef Kaczmarczyk (1871-1951). *Ruch Biblij.* R. 5: 1952 s. 205-207.

167. Ks. Szczepan Szydelski (W 40-lecie pracy naukowej). *Tyg. Powsz.* R. 8: 1952 nr 17 s. 4.

168. Skarbnica myśli wielkich. *Królowa Apost.* R. 39: 1953 s. 1-3.

169. Teksty biblijne w nowym przekładzie. Błogosławieństwo umierającego Jakuba. *Ruch Biblij.* R. 6: 1953 s. 1-3.

170. Hymn Anny, matki Samuela. Prawzór Maryjnego Magnifikat. *Ruch Biblij.* R. 7: 1954 s. 1-4.

171. Nowe „Miserere" (Psalm 50). *Ruch Biblij.* R. 7: 1954 s. 61-68.

172. Msze św. ku czci Matki Bożej Niepokalanej. *Ruch Biblij.* R. 7: 1954 s. 176-193.

173. Rec.: Cz. JAKUBIEC: Wprowadzenie do ksiąg Starego Testamentu. W. 1954. *Ruch Biblij.* R. 7: 1954 s. 239-240.

174. Słownik do nowego Psałterza. Stalinogród 1955 Nakł. Kurii Diec. 8° s. 85.

175. Tęsknota za Jerozolimą. Psalm 42/3. *Ruch Biblij.* R. 8: 1955 s. 173-184.

176. Teksty biblijne. Potęga Jahwy gromowładnego. *Ruch Biblij.* R. 8: 1955 s. 37-39.

177. Teksty biblijne. Myśli o Pasterzu i Pasterzach. *Ruch Biblij.* R. 8: 1955 s. 131-134.

178. Rec.: J. DOBRACZYŃSKI: Pustynia. W. 1955. *Ruch Biblij.* R. 8: 1955 s. 270-275.

179. Przekład Psalmu 67. *Ruch Biblij.* R. 9: 1956 s. 24-26.

180. Biografia Zolli. *Ruch Biblij.* R. 9: 1956 s. 26-33.

181. Biblijne symbole Maryjne. *Ruch Biblij.* R. 9: 1956 s. 216-227.

182. Rec.: Cz. JAKUBIEC: Wstęp ogólny do Pisma świętego. P. 1955. *Ruch Biblij.* R. 9: 1956 s. 173-174.

183. Rec.: M. RECHOWICZ: St. Jean Kanty. Odb. z *Collect. Theol.* R. 26: 1955 s. 13-15. *Ruch Biblij.* R. 9: 1956 s. 180-182.

184. Forma literacka rozdziałów Gen. 1-3. *Spraw. Oddz. PAN Kr.* Styczeń-Czerwiec 1958 s. 31-33.

185. Onomastyka biblijna. *Onomastica*. R. 7: 1961 s. 403-416. — Toż w osob. odb. Wr. 1961 8° s. 14.

186. Struktura gramatyczna akkadyjskich nazw osobowych. *Spraw. Oddz. PAN Kr.* Styczeń-Czerwiec 1962 s. 78-79.

187. Pojęcia prawne w Gen. 3. *Spraw. Oddz. PAN Kr.* Lipiec-Grudzień 1962 [wyd. Kr. 1963] s. 431-432.

188. Pieśń o stworzeniu (Rozdz. 1, 1-2, 4). *Ruch Biblij.* R. 15: 1962 s. 146-153.

189. Rec.: K. Grzybowski: Pieśń o stworzeniu. *Życie Liter.* R. 15: 1965 nr 16 s. 5.

190. Dominus regnavit (Psalm 93). *Ruch Biblij.* R. 15: 1962 s. 197-203.

191. Dekret Stolicy Apostolskiej w sprawie historyczności ksiąg świętych. *Ruch Biblij.* R. 15: 1962 s. 305-308.

192. Uwagi na temat historyczności ksiąg Pisma św. *Ruch Biblij.* R. 15: 1962 s. 314-315.

193. [Czterdziestolecie] 40-lecie Polskiego Towarzystwa Teologicznego, fakty-wspomnienia. *Ruch Biblij.* R. 15: 1962 s. 187.

194. Nowy rękopis Ewangelii św. Łukasza. *Ruch Biblij.* R. 15: 1962 s. 308-309.

195. Recytacja Psalmów po hebrajsku. Wykopaliska w Teleilat Ghassul. Nowe wykopaliska w Bet-Sean. Odbudowanie wieży Babel. *Ruch Biblij.* R. 15: 1962 s. 378.

196. Imiona osobowe z Ugarit w Syrii. *Spraw. Oddz. PAN Kr.* Styczeń-Czerwiec 1963 s. 109-111.

197. Onomastyka biblijna. *Zesz. Nauk. UJ* 60, Prace Językozn. z. 5. Kr. 1963 s. 413-414.

198. Pierwsze proroctwo (Gen. 3, 14-19). *Ruch Biblij.* R. 16: 1963 s. 124-133.

199. Rec.: H. SCHUMACHER: Die Namen der Bibel. Stuttgart 1958. *Onomastica.* R. 8: 1963 s. 350-351.

200. Rec.: O. WIMMER: Handbuch der Namen und Heilegen. Innsbruck 1959. *Onomastica.* R. 8: 1963 s. 351-352.

201. Z zagadnień współczesnej biblistyki. Rozmowa... *Tyg. Powsz.* R. 17: 1963 nr 11 s. 4.

202. Ewangelia i Ewangeliści. *Ruch Biblij.* R. 16: 1963 s. 56-60.

203. Godzina biblijna o Nazarecie. *Ruch Biblij.* R. 16: 1963 s. 291-298.

204. Etymologia ważniejszych imion biblijnych. *Spraw. Oddz. PAN Kr.* Styczeń-Czerwiec 1964 s. 57-59.

205. Imię Jahwe w świetle najnowszych dyskusji. *Spraw. Oddz. PAN Kr.* Styczeń-Czerwiec 1964 s. 101-102.

206. Powstanie Psalmu 51. *Spraw. Oddz. PAN Kr.* Lipiec-Grudzień 1964 (wyd. Kr. 1965) s. 385-386.

207. Te Deum Starego Przymierza (Psalm 148). *Ruch Biblij.* R. 17: 1964 s. 3-4.

208. Instrukcja Komisji Biblijnej w sprawie historyczności Ewangelii. *Ruch Biblij.* R. 17: 1964 s. 197-207.

209. Najstarszy rękopis Ewangelii św. Mateusza. *Ruch Biblij.* R. 17: 1964 s. 50-51.

210. Rec.: A. M. Besmard: Le mystère du Nom. Paris 1962. *Ruch Biblij.* R. 17: 1964 s. 55-57.

211. Rec.: Ta Terre Sainte, 1964. *Ruch Biblij.* R. 17: 1964 s. 362-363.

212. Złoty jubileusz kapłaństwa ks. prof. dr Józefa Jelity. *Ruch Biblij.* R. 17: 1964 s. 316-318.

213. Przy pustym grobie. Godzina biblijna. *Ruch Biblij.* R. 17: 1964 s. 104-109.

214. Miasto święte Jeruzalem. Godzina biblijna. *Ruch Biblij.* R. 17: 1964 s. 355-361.

215. Toponomastyka biblijna. *Spraw. Oddz. PAN Kr.* Lipiec-Grudzień 1965 (wyd. Kr. 1966) s. 377-378.

216. Nowa struktura teologii współczesnej. *Ruch Biblij.* R. 18: 1965 s. 2-14.

217. Instrukcja Papieskiej Komisji Biblijnej o historyczności Ewangelii. *Ruch Biblij.* R. 18: 1965 s. 106-107.

218. Innowacje we Mszy św. *Ruch Biblij.* R. 18: 1965 s. 241-245.

219. Zmiany liturgiczne w świetle historii. *Ruch Biblij.* R. 18: 1965 s. 273-279.

220. Nabożeństwo liturgiczne w kościołach ewangelickich. *Ruch Biblij.* R. 18: 1965 s. 357-365.

221. Dawny wkład Polski w Ziemie Odzyskane. *Tyg. Powsz.* R. 18: 1965 nr 39 s. 5.

222. Dokument historyczny o Nazaret. *Ruch Biblij.* R. 18: 1965 s. 235-236.

223. Rec.: A. DEISSLER: Das Alte Testament und die neuere katolische Exegeze. Freiburg 1963. *Ruch Biblij.* R. 18: 1965 s. 317-318.

224. Rec.: A. KRAWCZUK: Herod król Judei. W. 1965. *Ruch Biblij.* R. 18: 1965 s. 317-318.

225. Rec.: A. LANCELLOTI: Grammatica accadica. Jerusalem 1962. *Ruch Biblij.* R. 18: 1965 s. 112-114.

226. Rec.: H. RECKENS: Urgeschichte und Heilsgeschichte, Israels Schau in die Vergangenheit nach Gen. 1-3. Mainz 1964. *Ruch Biblij.* R. 18: 1965 s. 116-118.

227. Rec.: S. RAEDER: Des Hebraeische bei Luther. Tübingen 1961. *Ruch Biblij.* R. 18: 1965 s. 63.

228. Rec.: J. SCHARBERT: Heilsmittler im Alten Testament und im Alten Orient. Freiburg 1964. *Ruch Biblij.* R. 18: 1965 s. 54-56.

229. Rec.: J. SCHILDENBERGER: Literarische Arten der Geschichtsschreibung im Alten Testament. Einsiedeln 1964. *Ruch Biblij.* R. 18: 1965 s. 384.

230. Rec.: O. SCHILLING: Das Myste-

rium Lunae. Paderborn 1963. *Ruch Biblij.* R. 18: 1965 s. 64.
231. Rec.: I. S. ŠIFMAN: Finikijskij jazyk. Moskwa 1963. *Ruch Biblij.* R. 18: 1965 s. 112.
232. Rec.: W. TRILLING: Im Anfang Schuf Gott. Leipzig 1963. *Ruch Biblij.* R. 18: 1965 s. 115-116.
233. Rec.: M. ZERWICK: Der Brief an die Epheser. Leipzig. *Ruch Biblij.* R. 18: 1965 s. 254-256.
234. [Sześćdziesięciolecie] 60-lecie kapłaństwa O. Wincentego Rejmera. *Ruch Biblij.* R. 18: 1965 s. 379-380.
235. Tłum.: Nieszpory polskie w nowym przekładzie. *Ruch Biblij.* R. 18: 1965 s. 48-53.
236. Droga krzyżowa. (Szkic na 2 godziny biblijne). *Ruch Biblij.* R. 18: 1965 s. 89-104.
237. Święty Paweł przybywa do Europy. Godzina biblijna. *Ruch Biblij.* R. 18: 1965 s. 175-180.
238. Chrystus pod Jerycho. Godzina biblijna. *Ruch Biblij.* R. 18: 1965 s. 293-300.
239. Tajemnice Boże u św. Pawła. *Ruch Biblij.* R. 18: 1965 s. 366-371.
240. Studium języka hebrajskiego w XV i XVI wieku. *Spraw. Oddz. PAN Kr.* Styczeń-Czerwiec 1966 (wyd. Kr. 1967) s. 50-51.
241. Pogląd na prace teologów polskich w XX wieku. *Ruch Biblij.* R. 19: 1966 s. 131-143.
242. Pogląd na prace teologów polskich w XX wieku. [Streszcz. i fragm.]. *Życie Katol. w Polsce* 1966 nr 10 s. 62-67.
243. Les travaux des théologiens polonais au XXe siècle. *La Vie Catholique en Pologne.* Octobre 1966 s. 63-69. — Toż w wersji językowej niemieckiej i włoskiej.
244. Uwagi o Konstytucji o Bożym Objawieniu. *Ruch Biblij.* R. 19: 1966 s. 26-32.
245. Konstytucja o Objawieniu. *Tyg. Powsz.* R. 20: 1966 nr 28 s. 2.
246. Teologia a magisterium. *Ruch Biblij.* R. 19: 1966 s. 209-215.
247. Rec.: C. M. BERTI, I. M. CALABUIG: Due progetti di canone eucaristico per il rito Romano nelle luce ecumenica. Roma 1967. *Ruch Biblij.* R. 19: 1966 s. 387-388.
248. Rec.: Cztery Ewangelie. Nowy przekł. z gręz. greckiego. W. 1966. *Ruch Biblij.* R. 19: 1966 s. 63-64.
249. Rec.: P. NOWICKI: Pismo klinowe. W. 1964. *Ruch Biblij.* R. 19: 1966 s. 59.
250. Rec.: W. TRILLIG: Denn Staub bist du. Leipzig 1964. *Ruch Biblij.* R. 19: 1966 s. 317-318.
251. Rec.: Reich Gottes. München 1960. *Ruch Biblij.* R. 19: 1966 s. 319-320.
252. Rec.: J. WOLSKI: Historia powszechna. Starożytność. W. 1965. *Ruch Biblij.* R. 19: 1966 s. 316-317.
253. Rec.: Y. YADIN: The Ben Sira Scroll from Masada. Jerusalem 1965. *Ruch Biblij.* R. 19: 1966 s. 320.
254. Psalm Miserere. Godzina biblijna. *Ruch Biblij.* R. 19: 1966 s. 45-51.
255. Psalm o Opatrzności Bożej. *Ruch Biblij.* R. 19: 1966 s. 198-202.
256. Jezus naucza w synagogach. Godzina biblijna. *Ruch Biblij.* R. 19: 1966 s. 255-260.
257. Wyraz „biblia" i jego równoznaczniki. *Spraw. Oddz. PAN Kr.* T. 11/1 Styczeń-Czerwiec 1967 (wyd. Kr. 1968) s. 90-91.
258. Pentateuch w świetle nowszych badań. Ku pamięci prof. J. Wellhausena. *Spraw. Oddz. PAN Kr.* T. 11/1 Styczeń-Czerwiec 1967 s. 145-146.
259. Znaczenie konstytucji „Dei Verbum". *Znak.* R. 19: 1967 nr 2 s. 159-176.
260. Niebezpieczeństwo neomodernizmu? *Znak.* R. 19: 1967 nr 5 s. 698-706.
261. Na marginesie książki Robinsona. *Znak.* R. 19: 1967 nr 7/8 s. 1030-1037.
262. Spór o grzech pierworodny. *Znak.* R. 19: 1967 nr 11 s. 1378-1396.
263. Znalezienie przysięgi antymodernistycznej. *Znak.* R. 19: 1967 nr 12 s. 1624-1629.
264. Wolność badań w teologii współczesnej. *Tyg. Powsz.* R. 21: 1967 nr 20 s. 1, 5.
265. Teologia Marcina Lutra. *Tyg. Powsz.* R. 21: 1967 nr 44 s. 1-2.
266. Biblistyka w Polsce. Rozmowa... *Więź.* R. 10: 1967 nr 6 s. 22-26.
267. Rec.: B. BAGATTI: L'église de la circoncision. Jerusalem 1965. *Ruch Biblij.* R. 20: 1967 s. 117-118.
268. Rec.: J. BAŃKA: Biskup Teofil Brombosz. Odb. z *Nasza Przeszł.* T. 26. *Ruch Biblij.* R. 20: 1967 s. 308-311.
269. Rec.: Gott Unser Heil. Freiburg 1966. *Ruch Biblij.* R. 20: 1967 s. 316-317.
270. Rec.: E. GARDEN: Czy Biblia ma rację? W. 1965. *Ruch Biblij.* R. 20: 1967 s. 315-316.
271. Rec.: H. HAAG: Biblische Schoepfungslehre und kirchliche Erbsündenlehre. Stuttgart 1966. *Ruch Biblij.* R. 20: 1967 s. 118-119.
272. Rec.: J. V. KOPP: Entstehung und Zukunft des Menschen. Teilhard de Chardin und seine Weltbild. Luzern 1967. *Ruch Biblij.* R. 20: 1967 s. 119-120.
273. Rec.: Ordo Lectionum pro Dominicis, Feriis et Festis Sanctorum. Romae 1967. *Ruch Biblij.* R. 20: 1967 s. 303-305.
274. Rec.: K. TREU: Die griechische Handschriften des Neuen Testamente in

UdSSR. Odessa 1966. *Ruch Biblij.* R. 20: 1967 s. 120-121.

275. Wspomnienie o śp. ks. prof. Józefie Jelito. *Ruch Biblij.*, R. 20: 1967 s. 112-114.

276. Śp. ks. Ferdynand Machay (1889-1967). *Ruch Biblij.* R. 20: 1967 s. 196.

276a. Tłum.: Konstytucja dogmatyczna o Objawieniu Bożym. *Znak.* R. 18: 1967 nr 152 s. 145-158.

277. Osiem błogosławieństw. Godzina biblijna. *Ruch Biblij.* R. 20: 1967 s. 103-109.

278. Zginajmy kolana przed Bogiem Stworzycielem Naszym (Psalm 94). Godzina biblijna. *Ruch Biblij.* R. 20: 1967 s. 366-370.

279. Charakter literacki Pieśni nad Pieśniami. *Spraw. Oddz. PAN Kr.* T. 12/1 Styczeń-Czerwiec 1968 (wyd. Kr. 1969) s. 106-107.

280. Dwa imiona biblijne: Szymon i Piotr. W: *Symbolae philologicae in honorem Vitoldi Taszycki.* Wr. 1968 s. 155-161.

281. Ks. Ferdynand Machay. *Znak.* R. 20: 1968 nr 11/12 s. 1587-1593.

282. Kafarnaum a Najśw. Sakrament. Godzina biblijna. *Ruch Biblij.* R. 21: 1968 s. 369-373.

283. Stworzenie świata. Godzina biblijna. *Ruch Biblij.* R. 21: 1968 s. 180-189.

284. Współczesna interpretacja ksiąg Starego Testamentu. *Ruch Biblij.* R. 22: 1969 s. 185-199.

285. Nie rzucajmy anatemy przedwcześnie (O nurtach teologii posoborowej). *Tyg. Powsz.* R. 23: 1969 nr 11 s. 1-2.

286. Nie rzucajmy anatemy przedwcześnie [Streszcz. i fragm. poz. 285]. *Życie Katol. w Polsce* 1969 nr 3 s. 7-14.

286a. Tłum.: Instrukcja Komisji Biblijnej w sprawie historyczności Ewangelii. W: KUDASIEWICZ J.: Biblia dzisiaj. Kr. 1969 s. 103-111.

287. Ne jetons pas l'anathème prématurément. *Le Vie Catholique en Pologne* 1969 nr 3 s. 7-16. — Toż w wersji jęz. niem. i włoskiej.

288. Hans Küng obrońca czy oskarżyciel? *Tyg. Powsz.* R. 23: 1969 nr 39 s. 1, 5.

289. Dzień Zaduszny w Forcie VII. *Przew. Katol.* R. 1969 nr 44 s. 407.

290. Raj i upadek człowieka. Godzina biblijna. *Ruch Biblij.* R. 22: 1969 s. 288-295.

291. Hymn anielski. Łk. 2, 14. *Ruch Biblij.* R. 23: 1970 s. 65-72.

292. Palestyńskie nazwy osobowe w I wieku n. e. *Spraw. Oddz. PAN Kr.* T. 13/1 Styczeń-Czerwiec 1969 (wyd. Kr. 1970) s. 51-52.

293. Quis cognovit sensum Domini? *Ruch Biblij.* R. 23: 1970 s. 306-318.

294. Refleksje na temat II Synodu Biskupów w Rzymie (11-27 X 1969). *Apostolstwo Chorych.* R. 41: 1970 nr 1 s. 1-3.

295. Modlitwy Chrystusa wiszącego na Krzyżu. *Apostolstwo Chorych.* R. 41: 1970 nr 3 s. 1-2.

296. Rozpowszechnianie Pisma św. *Apostolstwo Chorych.* R. 41: 1970 nr 8 s. 4.

297. Psalm ufności i tęsknoty (129/130). *Apostolstwo Chorych.* R. 41: 1970 nr 11 s. 3-5.

298. Red.: *Prz. Teol.* R. 8: 1927 — R. 20: 1939. Po wojnie był współredaktorem. Pismo od 1931 nosi nazwę *Collectanea Theologica.*

299. Red.: *Ruch Teol.* R. 1: 1929 — R. 4: 1932.

300. Red.: *Ruch Biblij.* R. 1: 1948 i n.

301. Red.: Słownik polszczyzny XVI w. Wr. T. 1: 1966; T. 2: 1967; T. 3: 1968; T. 4: 1969. Doradca naukowy w dziedzinie biblistyki.

II.

Członkowie Towarzystwa wybrani w r. 1924/5. *Spraw. Tow. Nauk. Lw.* R. 5: 1925 s. 102-103; PERETIAKOWICZ A., SOBESKI M.: Współczesna kultura polska. P. 1932 s. 100; Wydział Teologiczny Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie. Lw. 1934. s. 126-128; Rocznik Pol. Akad. Um. Lata 1947-1952. Kr. 1953 s. XXI-XXII; *Ruch Biblij.* R. 16: 1963 nr 1 s. 1-64. [Numer specjalny poświęcony A. Klawkowi]; *Dz. Pol.* 25 XI 1969 [nekr.]; *Głos Wielkop.* 25 XI 1969 [nekr.]; *Notif. e Curia Crac.* 1970 nr 1-3 s. 78; *Prz. Orient.* 1970 nr 1 s. 40; *Tyg. Powsz.* R. 23: 1969 nr 48 s. 11; Zgon ks. prałata profesora dr Aleksego Klawka. *Słowo Powsz.* R. 22: 1969 nr 283 s. 1; Ks. Alojzy [!] Klawek. *Tyg. Powsz.* R. 23: 1969 nr 49, s. 5; KURYŁOWICZ J., TASZYCKI W.: Ks. prof. Aleksy Klawek w oczach kolegów świeckich. *Tyg. Powsz.* R. 23: 1969 nr 50 s. 1; GÓRSKI T.: Ostatnia droga śp. ks. prof. dra Aleksego Klawka. *Słowo Powsz.* R. 22: 1969 nr 289 s. 4; Ks. A. Klawek i pomnik. *Tyg. Powsz.* R. 24: 1970 nr 4 s. 3; Jeszcze o ks. A. Klawku i pomniku. *Tyg. Powsz.* R. 24: 1970 nr 6 s. 3; Zgon ks. prof. dra Aleksego Klawka. *Życie Katol. w Pol.* 1969 nr 12 s. 80-82; *Tyg. Powsz.* R. 24: 1970 nr 11 s. 5; GÓRSKI T.: Ksiądz Aleksy Klawek. *Kierunki.* R. 14: 1970 nr 5 s. 3, 11; GÓRSKI T.: Ksiądz prof. Aleksy Klawek. *Życie i Myśl.* R. 20: 1970 nr 4 s. 147-148; Biblista światowej sławy. *Hejnał Mariac.* R. 15: 1970 nr 6 s. 22; ZABORSKI A.: Filolog i nauczyciel. *Prz. Orient.* R. 1970/71; GRZYBEK S.: Śp. ks. prof. Aleksy Klawek. *Ruch Biblij.* R. 23: 1970 s. 259-266; WOLNIEWICZ M.: Biblijna działalność ks. prof. Klawka w Wielkopolsce, 1917-1923. *Ruch Biblij.* R. 23: 1970 s. 266-276; GRY-

GLEWICZ F.: Badania ks. prof. A. Klawka nad Nowym Testamentem. *Ruch Biblij.* R. 23: 1970 s. 276-279; SMEREKA W.: Ks. prof. Aleksy Klawek jako wykładowca i komentator Psalmów. *Ruch Biblij.* R. 23: 1970 s. 279-291; TASZYCKI W.: Ks. Aleksy Klawek jako onomasta. *Ruch Biblij.* R. 23: 1970 s. 291-293; ZABORSKI A.: Filolog i nauczyciel. *Ruch Biblij.* R. 23: 1970 s. 293-297; CHMIEL J.: Mentalność biblisty. *Ruch Biblij.* R. 23: 1970 s. 297-301; GRZYBEK S.: „Czas, abym odszedł". *Ruch Biblij.* R. 23: 1970 s. 302-305; KAPERA J.: Bibliografia prac księdza Aleksego Klawka. *Ruch Biblij.* R. 23: 1970 s. 319-336; SMEREKA W.: Wybitny polski biblista — ks. Aleksy Klawek. *Anal. Crac.* R. 1971 nr 3 s. 7-19; TENŻE: Ks. prof. Aleksy Klawek. *Tyg. Powsz.* R. 1972 nr 1 s. 5; TENŻE: Wielkopolska czci pamięć dwóch wybitnych biblistów. *Tyg. Powsz.* R. 27: 1973 nr 21 s. 7; PETER M.: Pamięci polskich biblistów. *Przew. Katol.* R. 63: 1973 s. 424; *Ruch Biblij.* R. 33: 1980 nr 4 s. 181-232. Zeszyt poświęcony pamięci A. Klawka: Omówienia, uzupełnienie bibliografii podmiotowej i przedmiotowej.

Ks. Ludwik Grzebień SJ

Klepacz Michał (1893-1967), biskup ordynariusz łódzki, profesor Uniw. Wileńskiego, teolog, filozof i pedagog.

Urodził się 23 VII 1893 r. w Warszawie i tam ukończył nauki gimnazjalne. W 1910 r. wstąpił do Seminarium Duchownego w Kielcach. W l. 1915-1918 studiował w Akademii Duchownej w Petersburgu, gdzie uzyskał stopień kandydata teologii. W 1916 r. przyjął święcenia kapłańskie. Po otworzeniu Katolickiego Uniw. Lubelskiego przeniósł się na studia do Lublina, gdzie uzyskał magisterium, a w 1932 r. — doktorat z teologii na podstawie rozprawy „Idea Boga w historiozofii Augusta Cieszkowskiego na tle ówczesnych prądów umysłowych". Od 1919 r. był profesorem Seminarium Duchownego w Kielcach, gdzie wykładał apologetykę, dogmatykę i historię filozofii. Jednocześnie był prefektem szkół, należał do założycieli i głównych działaczy „Towarzystwa Szkoły Katolickiej". od 1937 r. był profesorem filozofii na Wydziale Teologicznym Uniw. Wileńskiego. Po zamknięciu Uniw. w końcu 1939 r. pracował dalej w Seminarium Duchownym w Wilnie i w jego ramach działającym tajnie Wydziale Teologicznym. W dniu 3 III 1942 r. razem z innymi profesorami i alumnami Seminarium został aresztowany przez Niemców. Siedział w więzieniu na Łukiszkach w Wilnie, później w Wilkowyszkach, a następnie w obozach pracy w Szałtupiu, Kownie i Prowieniszkach. Po wyjściu z obozu w końcu 1944 r. wrócił do Wilna i od jesieni tego roku znowu prowadził wykłady w Seminarium Duchownym. Po przeniesieniu Seminarium i Wydziału Teologicznego w 1945 r. do Białegostoku prowadził dalej wykłady w nowym miejscu. W grudniu 1946 r. został mianowany biskupem ordynariuszem diecezji łódzkiej. Po uwięzieniu prymasa Polski kardynała Stefana Wyszyńskiego w 1953 r. był przewodniczącym Episkopatu Polski. Brał czynny udział w pracach Soboru Watykańskiego II. Zmarł w Łodzi 27 I 1967 r. Jest autorem prac z teologii i filozofii, z zagadnień pedagogicznych oraz licznych kazań i listów pasterskich.

I.

1. Metoda nauczania teologii dogmatycznej. W: *Pamiętnik trzeciego zjazdu odbytego w Łomży 15 — 17 V 1925 roku.* Lubl. 1925 s. 177-190.

2. Kazania o rozwodach. Materiały i szkice. *Prz. Hom.* R. 4: 1926 s. 270-281; R. 5: 1927 s. 1-19. — Toż w osob. odb. Kielce 1927 8° s. 32.

3. Rec.: N. CIESZYŃSKI: Roczniki Katolickie na rok Pański 1927. P. 1927. *Prz. Hom.* r. 5: 1927 s. 318.

4. Rec.: N. CIESZYŃSKI: Roczniki Katolickie na rok Pański 1929. P. 1929. *Prz. Hom.* R. 7: 1929 s. 336-337.

5. Rec.: A. BOUDOU: Stolica święta a Rosja. T. 1. Kr. 1928. *Prz. Hom.* R. 7: 1929 s. 337.

6. Rec. M. SIENIATYCKI: Zarys dogmatyki katolickiej. T. 1: O Bogu Jedynym i Trójosobowym. Kr. 1928. *Prz. Hom.* R. 6: 1928 s. 307.

7. Rec.: J. WORONIECKI: Gawęda o gawędzeniu. P. 1928. *Prz. Hom.* R. 7: 1929 s. 77-78.

8. Rec.: T. JACHIMOWSKI: Św. Jan od Krzyża. Włocławek 1929. *Prz. Hom.* R. 8: 1930 s. 156-157.

9. Rec.: M. SIENIATYCKI: Zarys dogmatyki katolickiej T. 3: O łasce i cnotach wlanych. Kr. 1930. *Prz. Hom.* R. 8: 1930 s. 315.

10. Ambona o szkole. *Prz. Hom.* R. 8: 1930 s. 1-30. — Toż w osob. odb. Kielce 1930 s. 32.

11. Rec.: J. MAŁKOWICZ: Wybór przykładów ojczystych do nauki wiary i obyczajów. Miejsce Piastowe 1929. *Prz. Hom.* R. 8: 1930 s. 154.

12. Duchowieństwo wobec nowoczesnych prądów w szkole polskiej. Kielce 1930 8° s. 178.

13. Rec.: A. STÖCKL, J. WEINGÄRTNER: Historia filozofii w zarysie. Kr. 1930. *Prz. Hom.* R. 9: 1931 s. 77-78.

14. Rec.: J. DONAT: Wolność nauki. Obraz nowoczesnego życia umysłowego. Kr. 1930. *Prz. Hom.* R. 9: 1931 s. 78.

15. Rec.: M. SIENIATYCKI: Zarys dogmatyki katolickiej. T. 4: O sakramentach i rzeczach ostatecznych. Kr. 1931. *Prz. Hom.* R. 9: 1931 s. 153.

16. Rec.: O. COCHAUSZ: Śladami Jezusa. (Rozważania dla nauczycielek). Kr. 1931. *Prz. Hom.* R. 9: 1931 s. 154.

17. Nauczycielstwo na rozdrożu. *Rocz. Katol.* T. 9: 1931 s. 384-411. — Toż w osob. odb. P. 1931 s. 30.

18. Rec.: I. BOBICZ: Na głębiach duszy. P. 1931. *Prz. Hom.* R. 10: 1932 s. 70-71.

19. Idea Boga w historiozofii Augusta Cieszkowskiego na tle ówczesnych prądów umysłowych. Kielce 1933 8° s. 429, nlb. 2.

20. Rec.: N. CIESZYŃSKI: Na przełęczy. P. 1936. *Prz. Hom.* R. 14: 1936 s. 281-282.

21. Szkoła wyznaniowa postulatem doby współczesnej. (Referat wygłoszony w czasie II Katolickiego Studium w Wilnie w dn. 28 VIII — 1 IX 1936). W: *Pamiętnik II katolickiego studium.* P. 1936. — Toż w osob. odb. P. 1936 8° s. 36.

22. Materializm na... ławie oskarżonych. (Materiał apologetyczny). *Prz. Hom.* R. 14: 1936 s. 250-265.

23. Wartości życiowe religii. Konferencje radiowe. Kielce 1936 8° s. 154.

24. Kierunki organizacyjne oraz ideały wychowawcze we współczesnym szkolnictwie polskim. Katowice 1937 8° s. 371.

25. Ideały średniowiecza a czasy obecne. *Sprawy Otwarte.* R. 2: 1938 nr 10 s. 3; nr 11 s. 4-5; nr 12 s. 3-4. — Toż w osob. odb. Wil. 1938 8° s. 36.

26. Karol Hubert Rostworowski. Szkic psychologiczno-ideologiczny. *Sprawy Otwarte.* R. 2: 1938 nr 12-19. — Toż w osob. odb. Wil. 1938 8° s. 88, nlb. 2.

27. Dowgird Anioł. W: *Pol. słow. biogr.* T. 5: 1939-1945 s. 349-350.

28. Tłum. oprac.: Ojca św. PIUSA XI z boskiej opatrzności papieża encyklika o chrześcijańskim wychowaniu młodzieży. Kielce 1947.

29. List pasterski do wiernych. W: *Na ingres biskupa do katolickiej Łodzi.* Łódź 1947.

30. List do Kapituły Katedralnej Łódzkiej. *Wiad. Diec. Łódz.* R. 21: 1947 s. 19.

31. List pasterski do wiernych diecezji łódzkiej. *Wiad. Diec. Łódz.* R. 21: 1947 s. 25-40.

32. List pasterski do duchowieństwa diecezji łódzkiej. *Wiad. Diec. Łódz.* R. 21: 1947 s. 41-44.

33. Przemówienie w kościele w Głownie. *Wiad. Diec. Łódz.* R. 21: 1947 s. 56-58.

34. Przemówienie w katedrze łódzkiej. *Wiad. Diec. Łódz.* R. 21: 1947 s. 62-65.

35. Wielkopostny list pasterski w sprawie trzeźwości. *Wiad. Diec. Łódz.* R. 22: 1948 s. 36-38.

36. List pasterski zwołujący pierwszy synod diecezjalny. *Wiad. Diec. Łódz.* R. 22: 1948 s. 76-77.

37. List pasterski na „Tydzień miłosierdzia". *Wiad. Diec. Łódz.*, R. 22: 1948 s. 225-232.

38. Konferencja... na czerwcowej adoracji kapłańskiej w Seminarium Duchownym w Łodzi na temat: Wielkość powszedniości w życiu kapłana. *Wiad. Diec. Łódz.* R. 22: 1948 s. 171-176.

39. Kazanie w katedrze na uroczystościach poświęconych uczczeniu pamięci b. więźniów obozów koncentracyjnych. *Wiad. Diec. Łódz.* R. 22: 1948 s. 265-268.

40. Święty Tomasz na tle dziejów myśli ludzkiej. Kr. 1948 8° s. 31.

41. Odezwa w sprawie ratowania kolegiaty w Tumie pod Łęczycą. *Wiad. Diec. Łódz.* R. 23: 1949 s. 194-196.

42. Odezwa do duchowieństwa w sprawie loterii fantowej na odbudowę Warszawy. *Wiad. Diec. Łódz.* R. 23: 1949 s. 257-258.

43. Orędzie pasterskie w sprawie odpustu jubileuszowego w roku świętym. *Wiad. Diec. Łódz.* R. 24: 1950 s. 1-4.

44. Odezwa do duchowieństwa w sprawie tacy na odbudowę kościołów Warszawy. *Wiad. Diec. Łódz.* R. 24: 1950 s. 58-59.

45. Odezwa w sprawie odpustu jubileuszowego. *Wiad. Diec. Łódz.* R. 25: 1951 s. 47-49.

46. Orędzie pasterskie w sprawie pism służebnicy Bożej Wandy Malczewskiej. *Wiad. Diec. Łódz.* R. 25: 1951 s. 193-194.

47. Odezwa w sprawie Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. *Wiad. Diec. Łódz.* R. 25: 1951 s. 194.

48. Przemówienie w Kościele św. Antoniego w Łodzi. *Wiad. Diec. Łódz.* R. 25: 1951 s. 297-299.

49. Pismo... do Stolicy Św. *Wiad. Diec. Łódz.* R. 31: 1957 s. 6.

50. List pasterski na 50-lecie kapłaństwa i 30-lecie biskupstwa ks. biskupa dra Kazimierza Tomczaka, sufragana łódzkiego. *Wiad. Diec. Łódz.* R. 31: 1957 s. 7-9.

51. Orędzie pasterskie o potrzebie szczególnej trzeźwości w okresie W. Postu. *Wiad. Diec. Łódz.* R. 31: 1957 s. 109-111.

52. Odezwa na 40-lecie konsekracji biskupiej Ojca św. Piusa XII. *Wiad. Diec. Łódz.* R. 31: 1957 s. 129-130.

53. List pasterski do duchowieństwa w sprawie drugiego synodu diecezjalnego. *Wiad. Diec. Łódz.* R. 32: 1958 s. 166-167.

54. Orędzie do duchowieństwa i wiernych po śmierci Piusa XII. *Wiad. Diec. Łódz.* R. 32: 1958 s. 244-245.

55. Światopogląd naukowy a światopogląd religijny. *Wiad. Diec. Łódz.* R. 33. 1959 s. 22-25.

56. Odezwa z racji roku jubileuszowego. *Wiad. Diec. Łódz.* R. 33: 1959 s. 74.

57. Pesymizm czy optymizm (szkic referatu). *Wiad. Diec. Łódz.* R. 33: 1959 s. 119-120.

58. W sprawie beatyfikacji sługi Bożego Rafała Chylińskiego. *Wiad. Diec. Łódz.* R. 33: 1959 s. 227.

59. Odezwa Ordynariusza diecezji. *Wiad. Diec. Łódz.* R. 33: 1959 s. 258-259.

60. Ks. Idzi Radziszewski. *Aten. Kapł.* T. 58: 1959 s. 15-17.

61. Przemówienie... na synodzie łódzkim w dniu 27 czerwca 1958. *Wiad. Diec. Łódz.* R. 34: 1960 s. 47.

62. Kościół Katolicki a przyszłość świata. *Wiad. Diec. Łódz.* R. 34: 1960 s. 212-216.

63. Przemówienie wstępne wygłoszone na zjeździe księży rektorów i profesorów dnia 19 IX 1958 r. *Rocz. Teol.-Kanon.* R. 8: 1961 z. 3 s. 11-13.

64. Czy współczesna cywilizacja prowadzi nieuchronnie do dobrobytu i szczęścia ludzkości czy też do katastrofy w skali światowej. *Wiad. Diec. Łódz.* R. 35: 1961 s. 150-154.

65. List do wiernych diecezji łódzkiej, wysłany z Rzymu. *Wiad. Diec. Łódz.* R. 36: 1962 s. 365-367.

66. Sobór — lekcja miłości. Przemówienie radiowe wygłoszone 27 XI 1962. *Wiad. Diec. Łódz.* R. 36: 1962 s. 367-370.

67. List do diecezjan *Wiad. Diec. Łódz.* R. 36: 1962 s. 370-371.

68. List do sióstr zakonnych. *Wiad. Diec. Łódz.* R. 36: 1962 s. 371.

69. List do kapłanów diecezji łódzkiej. *Wiad. Diec. Łódz.* R. 36: 1962 s. 372-373.

70. Formacja intelektualna kapłana. Referat wygłoszony na Kursie Duszpasterskim na KUL (fragmenty). *Wiad. Diec. Łódz.* R. 36: 1962 s. 328-341.

71. Odezwa do kapłanów z racji 35-lecia sakry biskupiej J. E. Ks. Biskupa dra Kazimierza Tomczaka. *Wiad. Diec. Łódz.* R. 36: 1962 s. 142.

72. Odezwa do wiernych. *Wiad. Diec. Łódz.* R. 36: 1962 s. 146-147.

73. List pasterski do kapłanów diecezji łódzkiej. *Wiad. Diec. Łódz.* R. 37: 1963 s. 289-290.

74. List pasterski do sióstr zakonnych diecezji łódzkiej. *Wiad. Diec. Łódz.* R. 37: 1963 s. 290.

75. List pasterski do wiernych diecezji łódzkiej. *Wiad. Diec. Łódz.* R. 37: 1963 s. 291-292.

76. Chrystus Założyciel Kościoła. (Przemówienie w radio watykańskim w dniu 9 października 1963 roku). *Wiad. Diec. Łódz.* R. 37: 1963 s. 302-304.

77. List pasterski. *Wiad. Diec. Łódz.* R. 38: 1964 s. 16-18.

78. List pasterski do wiernych diecezji łódzkiej z trzeciej sesji Soboru Watykańskiego. *Wiad. Diec. Łódz.* R. 38: 1964 s. 249-251.

79. List pasterski do kapłanów. *Wiad. Diec. Łódz.* R. 38: 1964 s. 251-252.

80. Przemówienie do wiernych na tematy soborowe w katedrze łódzkiej [streszczenie]. *Wiad. Diec. Łódz.* R. 38: 1964 s. 271-272.

81. Konferencja. *Wiad. Diec. Łódz.* R. 39: 1965 s. 115-119.

82. Stosunek chrześcijaństwa do tak zwanego świata. *Wiad. Diec. Łódz.* R. 39: 1965 s. 159-161.

83. Zmierzch czy odrodzenie współczesnej kultury. *Wiad. Diec. Łódz.* R. 39: 1965 s. 179-182.

84. List pasterski. *Wiad. Diec. Łódz.* R. 40: 1966 s. 4-6.

85. Odezwa do kapłanów diecezji łódzkiej. *Wiad. Diec. Łódz.* R. 40: 1966 s. 6-8.

86. Konferencja czwarta... wygłoszona w radio watykańskim. 1 XI 1965 r. *Wiad. Diec. Łódz.* R. 40: 1966 s. 113-116.

87. List pasterski do wiernych diecezji

łódzkiej na 13 III 1966 [fragmenty]. *Wiad. Diec. Łódz.* R. 40: 1966 s. 126-128.

88. List pasterski na dzień Wielkanocy 1966 r. *Wiad. Diec. Łódz.* R. 40: 1966 s. 128-130.

89. List do kapłanów z okazji millenijnego Tygodnia Miłosierdzia. *Wiad. Diec. Łódz.* R. 40: 1966 s. 213.

90. List do wiernych. *Wiad. Diec. Łódz.* R. 40: 1966 s. 214-215.

91. List pasterski do duchowieństwa i parafian w Lasku. *Wiad. Diec. Łódz.* R. 41: 1967 s. 22-23.

92. List J. E. ks. bpa Ordynariusza diecezji Łódzkiej. *Wiad. Diec. Łódz.* R. 41: 1967 s. 65-66.

93. Wolność religijna. *Zesz. Nauk. KUL.* R. 10: 1967 nr 1 s. 3-6.

II.

ŁOZA S.: Czy wiesz kto to jest? Uzupełnienia i sprostowania. W. 1939 s. 141; JOCZ K.: Konsekracja Arcypasterza Łódzkiego. *Wiad. Diec. Łódz.* R. 21: 1947 s. 45-51; GRALIŃSKI T.: Diecezja łódzka wita swego Pasterza. *Wiad. Diec. Łódz.* R. 21: 1947 s. 53-69; TOMCZAK K.: Powitanie w katedrze. *Wiad. Diec. Łódz.* R. 21: 1947 s. 70-73; Na ingres biskupa do katolickiej Łodzi. Łódź 1947; BOROWSKI W.: Na dziesięciolecie rządów najdostojniejszego arcypasterza... księdza dra Michała Klepacza, ordynariusza diecezji łódzkiej. *Wiad. Diec. Łódz.* R. 31: 1957 s. 117-126; Z uroczystości dziesięciolecia rządów w diecezji łódzkiej ks. biskupa dra M. Klepacza. *Wiad. Diec. Łódz.* R. 31: 1957 s. 167-170; Biskupi łódzcy. *Wiad. Diec. Łódz.* R. 34: 1960 s. 35-36; W. B.: Z uroczystości jubileuszowych J. E. Ks. Biskupa dra M. Klepacza, ordynariusza diecezji łódzkiej. *Wiad. Diec. Łódz.* R. 41: 1967 s. 5-8; ŻDŻARSKI J.: Na 50-lecie kapłaństwa i 20-lecie biskupstwa. *Wiad. Diec. Łódz.* R. 41: 1967 s. 2-5; BOROWSKI W.: Odszedł arcypasterz diecezji łódzkiej śp. ks. dr biskup Michał Klepacz. *Wiad. Diec. Łódz.* R. 41: 1967 s. 28-34; PAWŁOWSKI A.: Mowa żałobna... przy wprowadzeniu zwłok do katedry w dniu 29 stycznia 1967 roku. *Wiad. Diec. Łódz.* R. 41: 1967 s. 34-36; WOJTYŁA K.: Kazanie żałobne wygłoszone w katedrze łódzkiej w czasie uroczystości pogrzebowych dnia 31 I br. *Wiad. Diec. Łódz.* R. 41: 1967 s. 36-43; WYSZYŃSKI S.: Przemówienie podczas pogrzebu śp. ks. biskupa Michała Klepacza. *Wiad. Diec. Łódz.* R. 41: 1967 s. 43-46; SZCZĘSNY M.: Sylwetka Pasterza. *Wiad. Diec. Łódz.* R. 41: 1967 s. 209-217, 283-286; WOJTYŁA K.: Śp. biskup Michał Klepacz. *Przew. Katol.* R. 1967 s. 251; CZAJKOWSKI Z.: Ks. biskup Michał Klepacz. *Życie i Myśl.* R. 17: 1967 nr 2 s. 139-140; BRZOZOWSKI P.: Ks. biskup Michał Klepacz. *Nasza Przeszł.* T. 26: 1967 s. 248-249; GÓRSKI K.: Ksiądz biskup Michał Klepacz 1893-1967. *Tyg. Powsz.* R. 21: 1967 nr 15 s. 3; BEJZE B.: Wspomnienie o biskupie Michale Klepaczu. *Collect. Theol.* R. 38: 1968 s. 85-87; KONOWICZ M. J.: Biskup Michał. Prolegomena do portretu. W. 1968.

Ks. Tadeusz Krahel

Klimkiewicz Franciszek, krypt.: Ks. F. K., Ks. Fr. K., Ks. Fr. Kl. (1869-1941), popularyzator teologii.

Urodził się 3 XII 1869 r. w Tłuchowie w rodzinie ziemiańskiej jako syn Juliusza i Kamili z Kłobukowskich. Po skończeniu szkoły powszechnej w Tłuchowie i Gimnazjum w Płocku, wstąpił w 1889 r. do miejscowego Seminarium Duchownego. W 1894 r. wysłany został na studia do Akademii Duchownej w Petersburgu, gdzie uzyskał tytuł magistra teologii, potem studiował w Lowanium. Po powrocie w 1898 r. otrzymał święcenia kapłańskie. Pracę kapłańską rozpoczął od wikariatu w katedrze. W 1899 r. został prokuratorem w Seminarium i profesorem filozofii. W 1903 r. otrzymał probostwo w Osieku, a w 1905 r. przeniósł się do Klukowa. Darzony zaufaniem bpa A. Nowowiejskiego w 1908 r. powrócił do Płocka na stanowisko profesora, wkrótce otrzymał kanonię katedralną a potem prałaturę papieską. Od 1930 r. był rektorem Seminarium. Udzielał się także w pracy społecznej jako radny miejski. Aresztowany 17 II 1941 r. w Płocku przewieziony został do obozu śmierci w Działdowie, gdzie zmarł 20 II 1941 r.

I.

1. Duchowieństwo a reformy w szkołach. *Prz. Katol.* R. 39: 1901 nr 45 s. 712-713.

2. Odpowiedź na „Medice cura te ipsum". *Prz. Katol.* R. 41: 1903 nr 23 s. 379-381.

3. Nieostrożność pisarska. *Prz. Katol.* R. 41: 1903 nr 6 s. 107-108.
4. O pracy społecznej kapłana — pasterza. *Mies. Past. Płoc.* R. 4: 1909 nr 4 s. 98-103.
5. Chrystianizm a społeczeństwo rzymskie. *Mies. Past. Płoc.* R. 4: 1909 nr 12 s. 341-344, R. 5: 1910 nr 1 s. 5-7.
6. Obywatelski obowiązek naszej inteligencji. *Polak-Katolik.* R. 8: 1913 nr 5 s. 1-2; R. 9: 1814 nr 2 s. 1; nr 3 s. 1; nr 4 s. 1; nr 6 s. 1-2.
7. Znaczenie statystyki dla duchowieństwa. *Mies. Past. Płoc.* R. 12: 1917 nr 10 s. 262-267.
8. Mowa żałobna na pogrzebie księdza Antoniego Smoleńskiego wygłoszona 4 I 1926 r. *Mies. Past. Płoc.* R. 21: 1926 nr 1 s. 38-40.
9. Wszystko ma swoje granice. *Dz. Płoc.* R. 5: 1926 nr 18 s. 2.
10. Sprawozdanie z działalności Dozoru Szkolnego m. Płocka w 1925 r. W: *Dzien szkoły powszechnej w Płocku,* s. 7-11.
11. Śp. ks. Adam Pęski. *Mies. Past. Płoc.* R. 20: 1930 nr 4 s. 97-105
12. Śp. ks. J. Zaremba. *Głos Mazow.* R. 5: 1937 nr 36 s. 2.

II.

BOŃKOWSKI S.: Klimkiewicz Franciszek. W: *Pol. słow. biogr.* T. 12 s. 627-628; Mowa radnego ks. kan. Klimkiewicza wygłoszona po uroczystej mszy św. odprawionej na intencję Rady Miejskiej dnia 21 b.m. *Kur. Płoc.* R. 5: 1919 nr 215 s. 1; GRZYBOWSKI M.: Martyrologium duchowieństwa diecezji płockiej w latach II wojny światowej 1939-1945. [Maszynopis w druku. Tamże bibliografia].

Ks. Michał Grzybowski

Klimkiewicz Witold Marian (1905-1942), historyk, działacz społeczny. Kapłan archidiecezji poznańskiej, urodził się 1 IV 1905 w Bogusławiu par. Jarocin Pozn. Był synem sekretarza sądowego Władysława i Franciszki z Stankowskich. Od 1914 r. uczęszczał do Gimnazjum Realnego w Jarocinie, 1920 r. przeniósł się z rodzicami do Ostrowa Wlkp. i z nowym rokiem szkolnym kontynuował tam naukę gimnazjalną. Lecz już 6 II 1921 został jako uczeń wyróżniający się zdolnościami obdarzony stypendium rządu francuskiego przez ministerstwo W. R. i O. P. i wysłany do Nancy we Francji. W Nancy ukończył ósmą klasę gimnazjalną, zdał egzamin dojrzałości i w tzw. klasie przeduniwersyteckiej studiował filozofię przez jeden rok. W 1923 r. wyjechał do Paryża i uczęszczał na wykłady prawa w Faculté de Droit á la Sorbonne i na wykłady nauk politycznych w École des Sciences Politiques. W kwietniu 1924 r. powrócił do Polski, gdyż nie przyznano mu stypendium na dalszy pobyt we Francji rzekomo dlatego, iż oświadczył chęć wstąpienia do stanu duchownego. Zgłosił się wówczas do Seminarium Duchownego w Poznaniu, gdzie zaliczono mu kurs filozoficzny, odbyty w Nancy, a biorąc pod uwagę jego zdolności i znajomość języka francuskiego wysłano go na studia teologiczne do Instytutu Katolickiego w Paryżu. Groźna choroba gruźlicy spowodowała w marcu 1926 r. przerwę w jego studiach i zmusiła do długotrwałego leczenia się w kraju. W 1927 r. czynił starania o kontynuowanie studiów seminaryjnych, lecz lekarz orzekł, że nie ma sił, by poddać się rygorom życia w Seminarium Duchownym. Kard. A. Hlond zgodził się wówczas na jego pobyt w Krakowie, gdzie zamieszkał u Księży Zmartwychwstańców i od nowego roku akademickiego 1927/28 uczęszczał na wykłady na Wydziale Teologicznym. Gdy otrzymał absolutorium z teologii, powrócił do Seminarium Duchownego w Poznaniu i przez rok odbył studium tzw. teologii praktycznej. Święcenia kapłańskie przyjął 14 VI 1930 w Poznaniu.

W celu zapewnienia mu dobrych warunków klimatycznych wysłano go na wikariat w Michorzewie, skąd 1 VII 1931 został powołany jako mansjonarz do parafii św. Wojciecha w Poznaniu. Od 1 I 1934 objął

funkcję redaktora wydawnictw Katolickiego Związku Młodzieży Męskiej i Żeńskiej, zwolniony z pracy duszpasterskiej. 1 I 1939 został asystentem kościelnym Katolickiego Związku Młodzieży Męskiej po ks. Biłce. Zajęć miał wiele, bo redagował od 1934 r. miesięcznik „Przyjaciel Młodzieży" i seryjne wydawnictwa, „Żywe Słowo" oraz „Szare Książeczki", pracował nadto w redakcji miesięcznika „Kierownik", 1936-1937 jako sekretarz redakcji, 1938-1939 redaktor odpowiedzialny. Wiele też publikował nie tylko w wymienionych pismach, ale także w „Przewodniku Katolickim", „Kurierze Poznańskim" oraz w tygodnikach parafialnych Poznania. Nie powstrzymywało go to od pracy naukowej, która najwięcej mu odpowiadała. W celu dobrego przygotowania do niej podjął w 1934 r. studia historyczne na Uniw. Poznańskim, które ukończył po czterech latach. Pragnąc być przede wszystkim historykiem Kościoła, napisał rozprawę „Arcybiskup Ledóchowski wobec zaboru Państwa Kościelnego", na podstawie której zyskał 20 III 1937 na Wydziale Teologicznym Uniw. J. K. we Lwowie dyplom magistra teologii. Stopień naukowy doktora teologii zdobył 21 III 1938 na Wydziale Teologicznym Uniw. Jagiellońskiego w Krakowie za dysertację „Wybór nuncjusza Mieczysława Ledóchowskiego na stolicę gnieźnieńską i poznańską w r. 1865". Nie poprzestał na tym, lecz wkrótce podjął starania we Lwowie o otwarcie przewodu habilitacyjnego, mając przygotowaną pracę „Nuncjatura paryska arcybiskupa Czackiego w Paryżu 1879-1882". Wybuch wojny zniszczył jego plany naukowe, doprowadził też do jego przedwczesnej śmierci. Aresztowany przez Niemców 9 XI 1939, znalazł się w obozie dla internowanych księży w Kazimierzu Biskupim. Stamtąd wywieziony 2 VIII 1940 do obozu koncentracyjnego w Gusen, od 8 XII 1940 stał się więźniem obozu w Dachau, gdzie zginął zagazowany w transporcie tzw. inwalidów, zabrany do niego 12 X 1942 r.

I.

1. Mowa żałobna na pogrzebie śp. ks. kanonika Aleksandra Żmidzińskiego, wygłoszona 7 grudnia 1931 r. w kościele parafialnym w Michorzewie przez ks...., wikariusza przy kościele św. Wojciecha w Poznaniu. P. 1931 Druk. S. A. „OSTOJA" 8° s. 14.

2. XV Sprawozdanie Zjednoczenia Młodzieży Polskiej za rok 1933. P. [1934] Druk. S. A. „Ostoja" 8° s. 48.

3. Śp. Ks. Prof. Masławski. *Tyg. Paraf. Par. Archikatedralnej.* Poznań. R. 10: 1933 nr 3.

4. Tydzień Propagandy Trzeźwości. *Tyg. Paraf. Par. Archikatedralnej.* R. 10: 1933 nr 6.

5. Ciekawa rocznica. (Jak to uwięziono Prymasa za czasów Kulturkampfu). *Tyg. Paraf. Par. Archikatedralnej.* R. 10: 1933 nr 6.

6. Rocznica koronacji Piusa XI. *Tyg. Paraf. Par. Archikatedralnej.* R. 10: 1936 nr 7.

7. Co widziałem w Lourdes. *Tyg. Paraf. Par. Archikatedralnej.* R. 10: 1933 nr 7.

8. Co to znaczy Imprimatur? *Tyg. Paraf. Par. Archikatedralnej.* R. 10: 1933 nr 12.

9. Kult Matki B. Różańcowej w kościele Podominikańskim. *Tyg. Paraf. Par. Archikatedralnej.* R. 10: 1933 nr 13.

10. Słówko o zapowiedziach ślubnych. *Tyg. Paraf. Par. Archikatedralnej.* R. 10: 1933 nr 16.

11. Co to jest podróż biskupia „ad limina" do Rzymu. *Tyg. Paraf. Par. Archikatedralnej.* R. 10: 1933 nr 20.

12. 60 lat temu [Kulturkampf]. *Tyg. Paraf. Par. Archikatedralnej.* R. 10: 1933 nr 22.

13. Spadł kamień z serca!... *Tyg. Paraf. Par. Archikatedralnej.* R. 10: 1933 nr 22.

14. Świeci się w jednym oknie... (Na dzień 31 maja — 76 rocznicę urodzin Piusa XI). *Tyg. Paraf. Par. Archikatedralnej.* R. 10: 1933 nr 23.

15. Niezwykły pogrzeb. *Tyg. Paraf. Par. Archikatedralnej.* R. 10: 1933 nr 24.

16. Nowa książka o Arcyb. Stablewskim. *Tyg. Paraf. Par. Archikatedralnej.* R. 10: 1933 nr 26.

17. Po Oktawie. *Tyg. Paraf. Par. Archikatedralnej.* R. 10: 1933 nr 29.

18. Ostatnie chwile papieży. (Z powodu 30-tej rocznicy zgonu Leona XIII). *Tyg. Paraf. Par. Archikatedralnej.* R. 10: 1933 nr 30.

19. Tajemnica skrzynki zapytań. *Tyg. Paraf. Par. Archikatedralnej.* R. 10: 1933 nr 38.

20. Niedoszły Prymas. [Bp W. E. Kettler]. *Tyg. Paraf. Par. Archikatedralnej.* R. 12: 1933 nr 31.

21. Dokoła metryki chrztu. *Tyg. Paraf. Par. Archikatedralnej.* R. 10: 1933 nr 35.

22. W rodzinie Ojca św. *Tyg. Paraf. Par. Archikatedralnej.* R. 10: 1933 nr 40.

23. Na grobach Zasłużonych w Poznaniu. *Tyg. Paraf. Par. Archikatedralnej.* R. 10: 1933 nr 45.

24. W cieniu Watykanu. *Tyg. Paraf. Par. Archikatedralnej.* R. 10: 1933 nr 46.

25. Jeszcze jedna rocznica. *Tyg. Paraf. Par. Archikatedralnej.* R. 10: 1933 nr 49.

26. W oczekiwaniu na Papieża... *Tyg. Paraf. Par. Archikatedralnej.* R. 10: 1933 nr 50.

27. Scena na usługach Akcji Katolickiej. *Tyg. Paraf. Par. Archikatedralnej.* R. 10: 1933 nr 52.

28. Na święto Chrystusa — Króla. *Kierow. Stow. Młodz.* R. 12: 1933 s. 268-269.

29. Red.: *Żywe Słowo.* Materiały i dyspozycje do wykładów, pogadanek i dyskusji, wydawane pod red. ... (Wydawnictwo Katolickiego Związku Młodzieży Żeńskiej). Poznań. Nr 5: 1934 — Nr 104: 1939.

30. Chwalmy Boga czynem! Wykład. P. 1934 Druk. S. A. „Ostoja" 8° s. nlb. 4. Żywe Słowo. Nr 9.

31. W duchu i w prawdzie. Wykład. P. 1934 Druk. S. A. „Ostoja" 8° s. nlb. 4. Żywe Słowo. Nr 10.

32. Nierozerwalność małżeństwa. Wykład. P. 1934 Druk. S. A. „Ostoja" 8° s. nlb. 4. Żywe Słowo. Nr 30. — Toż. P. 1935 Druk. S. A. „Ostoja" 8° s. nlb. 4. Żywe Słowo. Nr 46.

33. Obowiązki przedślubne. Wykład. P. 1934 Druk. S. A. „Ostoja" 8° s. nlb. 4. Żywe Słowo. Nr 31.

34. Liturgia ślubu. Wykład. P. 1934 Druk. S. A. „Ostoja" 8° s. nlb. 4. Żywe Słowo. Nr 32.

35. Rec.: A. BESSIÈRES: Wiara. Z przedsłowiem J. GOYAU. Przełożył z franc. Wł. NACHTMANN. Kr. 1932 *Mies. Kośc.* (Pozn). R. 49: 1934 s. 155.

36. Rec.: Fr. WEISER: Tajemnica Alfreda. Pamięci młodego bohatera. Kr. 1933. *Mies. Kośc.* (Poznań). R. 49: 1934 s. 360.

37. Red.: *Przyjaciel Młodzieży.* [Miesięcznik]. Poznań. R. 25: 1934 — R. 30: 1939.

38. My chcemy Boga. *Przyj. Młodz. Jednodniówka.* P. 1934 s. 6-7.

39. 1900 lat. *Przyj. Młodz.* R. 25: 1934 s. 18, 22.

40. Nie wstydźmy się. *Przyj. Młodz.* R. 25: 1934 s. 66-67.

41. Druh ojcem chrzestnym. *Przyj. Młodz.* R. 25: 1934 s. 170-171.

42. Intronizacja. *Młoda Polka.* R. 15: 1934 s. 114-115.

43. Dobrze nam tu być. *Młoda Polka.* R. 15: 1934 s. 130-131.

44. SMP a miłosierdzie. *Przew. Społ.* R. 15: 1934 s. 165-170.

45. Rok 1933 w SMP. *Kierownik.* R. 13: 1934 s. 194-195.

46. O pomnik dla Arcyb. Stablewskiego. *Tyg. Paraf. Par. Archikatedralnej.* Poznań. R. 11: 1934 nr 1.

47. Pamiętna noc z przed 60 laty... *Tyg. Paraf. Par. Archikatedralnej.* R. 11: 1934 nr 5.

48. Rzym podczas koronacji Papieża. *Tyg. Paraf. Par. Archikatedralnej.* R. 11: 1934 nr 6.

49. Po karnawale. *Tyg. Paraf. Par. Archikatedralnej.* R. 11: 1934 nr 9.

50. Wyspa nędzy. *Tyg. Paraf. Par. Archikatedralnej.* R. 11: 1934 nr 14.

51. Cześć kapłanowi — patriocie! (75-lecie urodzin Ks. Prałata Stychla). *Tyg. Paraf. Par. Archikatedralnej.* R. 11: 1934 nr 16.

52. Dzieci nędzarzy. *Tyg. Paraf. Par. Archikatedralnej.* R. 11: 1934 nr 17.

53. To nic ksiądz. *Tyg. Paraf. Par. Archikatedralnej.* R. 11: 1934 nr 18.

54. Z wiatrem w żaglach. *Tyg. Paraf. Par. Acrhikatedralnej.* R. 11: 1934 nr 20.

55. Pająk w skarbonce. *Tyg. Paraf. Par. Archikatedralnej.* R. 11: 1934 nr 21 .

56. Święty Jan Bosko gościem Polaków. *Przew. Katol.* R. 40: 1934 nr 15 s. 227-229.

57. Święty Jerzy. *Przew. Katol.* R. 40: 1934 nr 16 s. 243-244.

58. Papiestwo potęgą zagraniczną? *Przew. Katol.* R. 40: 1934 nr 25 s. 388-390.

59. W 20-tą rocznicę zgonu Papieża Eucharystii. *Przew. Katol.* R. 40: 1934 nr 33 s. 515-516.

60. Największy mąż stanu doby współczesnej. [Kard. P. Gasparri]. *Przew. Katol.* R. 40: 1934 nr 48 s. 758-759.

61. Z wielkich dni Kościoła w Polsce. *Przew. Katol.* R. 40: 1934 nr 51 s. 805-807.

62. XVI Sprawozdanie Zjednoczenia Młodzieży Polskiej za rok 1934. P. [1935] Druk. S. A. „Ostoja" 8° s. 56.

63. Współautor: Gazeciarka — apostołka. P. 1935 Druk. S. A. „Ostoja" 8° s. 102, nlb. 2. Szkoła Pracy KSMŻ. Nr 1.

64. Współautor: Gazeciarz — aposto-

łem. P. 1935 Druk S. A. „Ostoja" 8° s. 102, nlb. 2. Szare Książeczki KSMM. Nr 6.

65. Gdy będę mężem. Wykład. P. 1935 Druk. S. A. „Ostoja" 8° s. nlb. 4.

66. Gdy będę Ojcem. Wykład. P. 1935 Druk. S. A. „Ostoja" 8° s. nlb. 4.

67. Błogosławieni czystego srebra. Wykład. P. 1935 Druk. S. A. „Ostoja" 8° s. nlb. 4. Żywe Słowo. Nr 41.

68. Czystość a zdrowie. Wykład. P. 1935 Druk. S. A. „Ostoja" 8° s. nlb. 4. Żywe Słowo. Nr 42.

69. My a kobiety. Wykład. P. 1935. S. A. „Ostoja" 8° s. nlb. 4. Żywe Słowo. Nr 43.

70. Moja przyszła żona. Wykład. P. 1935 Druk. S. A. „Ostoja" 8° s. nlb. 4. Żywe Słowo. Nr 44.

71. Czym jest małżeństwo? Wykład. P. 1935 Druk. S. A. „Ostoja" 8° s. nlb. 4. Żywe Słowo. Nr 45.

72. Konstytucja a Kościół Katolicki. Wykład. P. 1935 Druk. S. A. „Ostoja" 8° s. nlb. 4. Żywe Słowo. Nr 57.

73. Spowiedź św. (Szkic wykładu). *Kierownik*. R. 14: 1935 s. 83-84.

74. Komunia święta w życiu codziennym. (Wykład). *Kierownik* R. 14: 1935 s. 148-150.

75. Rec.: T. TÓTH: Młodzieniec z charakterem. Listy do moich studentów. Kr. 1933 *Mies. Kośc.* (Poznań). R. 50: 1935 s. 218.

76. Rec.: Ein Arbeitsloser denkt... Bedrückung, Erfahrung, Erkenntnis. Freiburgi. B. 1933. *Mies. Kośc.* (Poznań). R. 50: 1935 s. 218.

77. Jest nas 308720... *Kierownik*. R. 14: 1935 s. 225-227.

78. Chrystus uświęca rodzinę! *Kierownik*. R. 14: 1935 s. 284-285.

79. Trzeba by On królował. *Kierownik*. R. 14: 1935 s. 328-332.

80. Czy papież chodzi do spowiedzi? *Przyj. Młodz.* R. 26: 1935 s. 3-4.

81. On cię nie zdradzi. *Przyj. Młodz.* R. 26: 1935 s. 24-25.

82. Co to jest restytucja? *Przyj. Młodz.* R. 26: 1935 s. 36-37.

83. Raz około Wielkanocy? *Przyj. Młodz.* R. 26: 1935 s. 61.

84. „Dzień chorych". *Przyj. Młodz.* R. 26: 1935 s. 74-75.

85. Przed i po Komunii św. *Przyj. Młodz.* R. 26: 1935 s. 89-90.

86. Ustąpi, czy nie ustąpi? *Przyj. Młodz.* R. 26: 1935 s. 103.

87. Gdzie prawda? *Przyj. Młodz.* R. 26: 1935 s. 135.

88. Wspomnienia z Brukseli. *Przyj. Młodz.* R. 26: 1935 s. 178-179.

89. Tajemnica Zosi. *Młoda Polka*. R. 16: 1935 s. 4-5.

90. Pogwarki Zosine. *Młoda Polka*. R. 16: 1935 s. 38-39.

91. Maria wróciła... *Młoda Polka*. R. 16: 1935 s. 55.

92. Dla druhen narzeczonych. *Młoda Polka*. R. 16: 1935 s. 57.

93. Jak druhny uczczciły rocznicę. *Młoda Polka*. R. 16: 1935 s. 73.

94. Dlaczego pod jedną postacią. *Młoda Polka*. R. 16: 1935 s. 92-93.

95. Ja... biorę sobie ciebie... *Młoda Polka*. R. 16: 1935 s. 159.

96. Dokoła konsystorza i nowych kardynałów. *Przew. Katol.* R. 41: 1935 nr 50 s. 797-798, 803.

97. I Sprawozdanie Katolickiego Związku Młodzieży Żeńskiej za rok 1935. P. [1936] Druk. S. A. „Ostoja" 8° s. 40.

98. I Sprawozdanie Katolickiego Związku Młodzieży Męskiej za rok 1935. P. [1936] Druk. S. A. „Ostoja" 8° s. 40.

99. Gdzie Piotr, tam Kościół. Wykład. P. 1936 Druk. S. A. „Ostoja" 8° s. nlb. 4.

100. Nowy materiał do dyskusji. *Kierownik*. R .15: 1936 s. 13-14.

101. My a księża. *Kierownik*. R. 15: 1936 s. 37-38.

102. Bliska kanonizacja Polaka. *Kierownik*. R. 15: 1936 s. 80.

103. Hasło Episkopatu a naprawa stosunków. *Kierownik*. R. 15: 1936 s. 106-108.

104. Nowość Akcji Katolickiej. *Kierownik*. R. 15: 1935 s. 172-174.

105. Rzut oka wstecz. *Kierownik*. R. 15: 1936 s. 181-182.

106. Jak przygotowano kongres ACJF w Paryżu. *Kierownik*. R. 15: 1936 s. 233-235.

107. Przyjdź Królestwo Twoje. *Kierownik*. R. 15: 1936 s. 265-266.

108. Episkopat wobec groźby komunizmu. *Kierownik*. R. 15: 1936 s. 295-296.

109. Z nowym hasłem w nowy okres. *Kierownik*. R. 15: 1936 s. 240-241.

110. Co poczniemy z hasłem? *Kierownik*. R. 15: 1936 s. 268-271.

111. Więcej odwagi! *Kierownik*. R. 15: 1936 s. 293-294.

112. Sprawozdanie roczne — biurokratycznym wymysłem? *Kierownik*. R. 15: 1936 s. 328-329.

113. Niezwykła uroczystość w Watykanie. (Z kroniki Kat. Młodzieży Żeńskiej we Włoszech). *Kierownik*. R. 15: 1936 s. 344-345.

114. Rec.: J. LENZ: Wycieczka w przestworza. 1935. *Mies. Katech. i Wychow.* R. 25: 1936 s. 190-192.

115. Niezwykła rozmowa. *Przyj. Młodz.* R. 27: 1936 nr 1 s. 8.

116. Imię — Hasło. [O ks. W. Adamskim]. *Przyj. Młodz.* R. 27: 1936 nr 2 s. 18-19.

117. Czy to ja? *Przyj. Młodz.* R. 27: 1936 nr 5 s. 4.

118. Jak to było w Paryżu? *Przyj. Młodz.* R. 27: 1936 nr 8 s. 3.

119. Kongres ACJF. *Przyj. Młodz.* R. 27: 1936 nr 9 s. 3.

120. Pamięci Kardynała Prymasa Dalbora. *Przew. Katol.* R. 42: 1936 nr 6 s. 84-86.

121. Czerwony proboszcz Paryża. *Przew. Katol.* R. 42: 1936 nr 27 s. 439-441.

122. II Sprawozdanie Katolickiego Związku Młodzieży Żeńskiej za rok 1936. P. [1937] Druk. S. A. „Ostoja" 8° s. 32.

123. II Sprawozdanie Katolickiego Związku Młodzieży Męskiej za rok 1936. P. [1937] Druk. S. A. „Ostoja" 8° s. 32.

124. Rekolekcje zamknięte. *Kierownik.* R. 16: 1937 s. 8-10.

125. Pamiętajmy o haśle Akcji Katolickiej. *Kierownik.* R. 16: 1937 s. 34-35.

126. Kościół naszym wychowawcą. *Kierownik.* R. 16: 1937 s. 126-127.

127. Hasło a program wyszkolenia. *Kierownik.* R. 16: 1937 s. 286-288.

128. Skupienie a czyn. *Kierownik.* R. 16: 1937 s. 313-314.

129. „System pełen frazesów". *Przyj. Młodz.* R. 28: 1937 nr 5 s. 1-2.

130. Chrystus — Król. *Przyj. Młodz.* R. 28: 1937 nr 7 s. 1-2.

131. Bracia — bezbożnicy. *Przyj. Młodz.* R. 28: 1937 nr 14 s. 74.

132. Kongres uczy... *Przyj. Młodz.* R. 28: 1937 nr 11 s. 75.

133. A. K. a akcja społeczna. *Przyj. Młodz.* R. 28: 1937 nr 11 s. 91.

134. Nasz wzór. *Przyj. Młodz.* R. 28: 1937 nr 12 s. 87.

135. Pamięci zmarłych. *Przyj. Młodz.* R. 28: 1937 nr 11 s. 94.

136. Dumny, czysty, wesoły... *Przew. Katol.* R. 43: 1937 nr 38 s. 627-628.

137. Pamięci arcybiskupa Popiela. *Przew. Katol.* R. 43: 1937 nr 47 s. 769-770.

138. Pius IX a powstanie styczniowe. *Przew. Katol.* R. 43: 1937 nr 52 s. 857-859.

139. Św. Wojciech — na Górze Oliwnej. *Przew. Katol.* R. 43: 1937 nr 7 s. 99-100.

140. III Sprawozdanie Katolickiego Związku Młodzieży Żeńskiej za rok 1937. P. [1938] Druk. S. A. „Ostoja" 8° s. 40.

141. III Sprawozdanie Katolickiego Związku Młodzieży Męskiej za rok 1937. P. [1938] Druk. S. A. „Ostoja" 8° s. 40.

142. Kardynał Ledóchowski na tle swej epoki 1822-1902. [T.] 1: Młodość, kapłaństwo i działalność dyplomatyczna ks. Mieczysława Ledóchowskiego. P. 1938 Księg. św. Wojciecha 8° s. XXXII, 382. [T.] 2: Wybór nuncjusza Mieczysława Ledóchowskiego na stolicę gnieźnieńską i poznańską w r. 1865. Kr. 1938 Druk. W. L. Anczyc 8° s. XXIV, 315.

143. Najważniejsze formy pracy wśród młodzieży robotniczej za granicą. W: *O młodym robotniku polskim.* P. 1938 s. 75-84. — Toż. *Ruch Katol.* R. 8: 1938 s. 314-319.

144. Nowy rok — nowe nadzieje. *Kierownik.* R. 17: 1938 s. 2-3.

145. Papież Akcji Katolickiej. *Kierownik.* R. 17: 1938 s. 29-30.

146. Przed „Drugą Książką". *Kierownik.* R. 17: 1938 s. 66-68.

147. Świadczyć o Chrystusie. *Kierownik.* R. 17: 1938 s. 85-86.

148. Rok 1937 — w naszej organizacji. *Kierownik.* R. 17: 1938 s. 197-198.

149. Poznajemy uchwały Synodu Plenarnego. *Kierownik.* R. 17: 1938 s. 254-256.

150. Dlaczego winienem i jak mogę budować Polskę Chrystusową. *Kierownik.* R. 17: 1938 s. 294-295.

151. Pamięci ks. Józefa Kłosa. *Przyj. Młodz.* R. 29: 1938 nr 12 s. 108.

152. Więzień za obronę sakramentu małżeństwa. *Przew. Katol.* R. 44: 1938 nr 4 s. 54-55.

153. W cieniu Watykanu. *Przew. Katol.* R. 44: 1938 nr 7 s. 99-100.

154. U trumny wodza Słowaków. *Przew. Katol.* R. 44: 1938 nr 35 s. 581-587.

155. Ćwierć wieku z pastorałem w dłoni. *Przew. Katol.* R. 44: 1938 nr 37 s. 613-614.

156. Budujemy Polskę Chrystusową. *Przew. Katol.* R. 44: 1938 nr 41 s. 682-684.

157. Bismarck wobec zaboru Rzymu. *Verbum.* R. 1938 s. 585-606.

158. Rec.: VAN DER MEER DE WALCHAREN: „Heimweh nach Gott". Pamiętnik. Freiburg 1937. *Mies. Kośc.* (Poznań). R. 53: 1938 s. 288.

159. Rec.: A. ERB: „Zeugen Gottes". Freiburg 1935. *Mies. Kośc.* (Poznań). R. 53: 1938 s. 318.

160. Dzieła pontyfikatu Piusa XI. W: *Pius XI. Wielkiemu Papieżowi w hołdzie.* P. 1939 s. 41-49.

161. Budowniczy Królestwa Chrystusowego. (Szkic wykładu na obchód papieski). *Ruch Katol.* R. 9: 1939 s. 79-83.

162. Historyczne podstawy Akcji Katolickiej. *Ruch Katol.* R. 9: 1939 s. 279-282.

163. Hierarchia kościelna. *Kierownik.* R. 18: 1939 s. 28-30.

164. Papież Pius XI. *Kierownik.* R. 18: 1939 s. 56-57.

165. Katolik świecki w nadprzyrodzonym organizmie Kościoła. *Kierownik.* R. 18: 1939 s. 60-62.

166. Papież Pius XII. *Kierownik.* R. 18: 1939 s. 87-88.

167. Jestem członkiem parafii. *Kierownik.* R. 18: 1939 s. 91-92.

168. Katolicka myśl społeczna (hasło

Akcji Katolickiej). *Kierownik*. R. 18: 1939 s. 120-121.

169. Jak zaradzić brakom życia katolickiego w Polsce. *Kierownik*. R. 18: 1939 s. 188-189.

170. Zasady moralne życia politycznego. *Kierownik*. R. 18: 1939 s. 216-217.

171. Martwy i żywy katolicyzm. *Przyj. Młodz.* R. 30: 1939 nr 2 s. 13.

172. U trumny Namiestnika Chrystusowego. *Przyj. Młodz.* R. 30: 1939 nr 3 s. 21-22.

173. Życie i modlitwa z Kościołem. *Przyj. Młodz.* R. 30: 1939 nr 3 s. 24.

174. Patrzyłem z bliska na Piusa XII. *Przyj. Młodz.* R. 30: 1939 nr 4 s. 33-34.

175. Wychowanie religijne podstawą wychowania państwowego. *Przyj. Młodz.* R. 30: 1939 nr 5 s. 44.

176. Dunin Sulgustowski Marcin (1774-1842) arcybiskup gnieźnieński i poznański. W: *Pol. słow. biogr.* T. 5: 1939 s. 447-448.

177. Red. odpow.: *Kierownik*. Czasopismo Katolickiego Związku Młodzieży Żeńskiej i Katolickiego Związku Młodzieży Męskiej. Poznań. R. 17: 1938 nr 1 — R. 18: 1939 nr 9.

II.

ZIELIŃSKI Z.: Klimkiewicz Witold. W: *Pol. słow. biogr.* T. 12 s. 628, tamże literatura.

Ks. Marian Banaszak

Kłapkowski Władysław (1899-1940), autor prac z historii Kościoła. Urodził się 5 VI 1899 r. w Woli Komborskiej w diecezji przemyskiej. Maturę uzyskał w Gimnazjum w Krośnie w 1919 r. Następnie służył w wojsku i przez pewien czas był nauczycielem w Wysokim Mazowieckim. W 1921 r. wstąpił do Seminarium Duchownego w Łomży, które ukończył w 1924 r., po czym pracował jako prefekt szkoły podstawowej i nauczyciel j. polskiego w Gimnazjum Biskupim w Sejnach. W latach 1926-1932 studiował na Uniwersytecie Warszawskim. Studia uwieńczył doktoratem z teologii w zakresie historii Kościoła (1930) i magisterium z filozofii (1932). Od 1932 r. był profesorem Gimnazjum św. Kazimierza w Sejnach, a od 1938 — profesorem Seminarium Duchownego w Łomży oraz archiwariuszem i bibliotekarzem. Po wybuchu wojny został aresztowany 12 IX 1939 r. Przebywał w Hohenbruck k. Królewca i w Działdowie. W tym ostatnim obozie zginął, najprawdopodobniej w maju 1940 r.

I.

1. Literatura dla dzieci i młodzieży. *Mies. Katech.* R. 14: 1925 s. 443-448.

2. Pierwsza spowiedź i pierwsza Komunia św. *Mies. Katech.* R. 15: 1926 s. 106-111.

3. Henryk Suso Waldeck. *Gaz. Kośc.* R. 37: 1930 s. 408-409.

4. Życie religijne w Czechach. *Gaz. Kośc.* R. 38: 1931 s. 373-374.

5. Udział Polski w uroczystościach św. Joanny d'Arc w Rouen. *Gaz. Kośc.* R. 38: 1931 s. 306.

6. Nieznany list W. Ks. Witolda. *Kwart. Hist.* R. 45: 1931 s. 75-76.

7. Pierwsze dwa przywileje karmelitów trzewiczkowych klasztoru Bożego Ciała w Poznaniu. *Collect. Theol.* T. 32: 1932 s. 241-247.

8. Działalność kościelna biskupa Wojciecha Jastrzębca. W. 1932 8° s. XIII, 122. Studia Teol. nr 5.

9. Kontrybucje kościelne na wojnę z Tatarami i husytami za Władysława Jagiełły. *Collect. Theol.* T. 13: 1932 s. 331-353. — Toż w osob. odb. Lw. 1933 8° s. 24.

10. Śp. ks. dr Henryk Likowski. *Aten. Kapl.* T. 30: 1932 s. 80-83.

11. Śp. ks. dr Henryk Likowski. Mowa pogrzebowa... *Gaz. Kośc.* R. 39: 1932 s. 245-246.

12. Rozporządzenia arcybiskupa gnieźnieńskiego Mikołaja Trąby z roku 1421. *Kwart. Hist.* R. 46: 1932 s. 149-151.

13. Śp. ks. dr Henryk Likowski. *Kwart. Hist.* R. 47: 1933 s. 157-160.

14. Duszpasterstwo i oświata w dobrach klasztoru kamedułów wigierskich. Karta z historii Kościoła Ziemi Suwalskiej. W: *Sprawozdania dyrekcji Seminarium Mniejszego i Gimnazjum Męskiego im. św. Kazimierza Kurii Biskupiej w Sejnach za okres pierwszego dziesięciolecia istnienia od r. 1923-1933.* Sejny 1933 s. 3-21. — Toż w osob. odb. Sejny 1933 8° s. 21.

15. Rec.: A. LIEDTKE: Walka księcia Jana Opolskiego „Kropidły" z krzyżakami w obronie majątkowych praw diecezji włocławskiej. *Rocz. TN Tor.* R. 38: 1932. *Mies. Diec. Chełmiń.* R. 5: 1933 s. 266-268.

16. Wyniki nauczania historii w klasie I w Gimnazjum św. Kazimierza w Sejnach. *Zrąb.* R. 6: 1935 s. 107-109.

17. Kolegium księży dominikanów w Sejnach. Przyczynek do rządów pruskich

na ziemiach polskich. *Collect. Theol.* T. 17: 1936 s. 504-519.
18. O korelację i podręcznik historii Kościoła. *Wiad. Hist.-Dydaktyczne.* R. 4: 1936 s. 56-62.
19. List jeńców polskich z Bakczyseraju na Krymie z dnia 7 grudnia 1660 roku do kanclerza polskiego na poparcie o. Feliksa Mondierda na biskupa. *Collect. Theol.* T. 17: 1936 s. 527-529.
20. Walka o szkołę polską w Sejnach 1906-1919. Łomża 1937 16° s. 27.
21. Konwent dominikanów w Sejnach. *Aten. Wil.* R. 13: 1938 s. 69-174.
22. Fundacja i uposażenie kościołów w Przerośli i Puńsku. *Aten. Wil.* R. 13: 1938 s. 216-229.
23. Fundacja klasztoru OO. Reformatów w Smolanach. *Collect. Theol.* T. 19: 1938 s. 231-233.
24. Czyżewski Ignacy Stanisław. W: *Pol. słow. biogr.* T. 4 s. 381.
25. Królowa Jadwiga i sprawa jej beatyfikacji. *Gaz. Kośc.* R. 46: 1939 s. 105-106, 121-122, 137-138, 153-154. — Toż w osob. odb. Lw. 1939 8° s. 14.

II.

Schemat. Diec. Łomżyńskiej na lata 1926-1939; JEMIELITY W.: Martyrologium księży diecezji łomżyńskiej 1939-1945. *Rozporządzenia Urzędowe Łomżyńskiej Kurii Diecezjalnej.* R. 36: 1974 nr 8-9 s. 48-49; JACEWICZ W., WOŚ J.: Martyrologium polskiego duchowieństwa rzymskokatolickiego pod okupacją hitlerowską w latach 1939-1945. T. 2. W. 1977 s. 178.

Ks. Tadeusz Krahel

Kłopotowski Teodor, krypt. T. S. K. C. R. (1903-1976), zmartwychwstaniec, pedagog, autor artykułów treści historycznej, biblijnej i liturgicznej, redaktor.

Urodził się 7 I 1903 r. w Chicago. Wykształcenie podstawowe i średnie otrzymał na miejscu w zmartwychwstańczych szkołach. Wcześnie wstąpił do Zgromadzenia Zmartwychwstania Pańskiego. Formację zakonną przeszedł w nowicjacie chicagoskim, gdzie 9 IX 1921 r. złożył śluby. Studia filozoficzno-teologiczne odbył w Seminarium św. Jana Kantego w St. Louis i na Gregorianum w Rzymie, uzyskując stopnie naukowe z filozofii. Święcenia kapłańskie otrzymał 25 IX 1927 r. Pracował przeważnie w Chicago, pomagając początkowo w duszpasterstwie w zmartwychwstańczych parafiach (św. Stanisława Kostki 1928/9, św. Jadwigi 1929/30 i 1961-1964, św. Jacka 1930-1934) i w Kolegium św. Stanisława Kostki. W l. 1934-1939 był proboszczem parafii św. Jana Kantego, w l. zaś 1939-1954 parafii św. Jacka. Ponadto wykładał w Seminarium Matki Boskiej w Mundelein (1933-1939), reprezentował Polonię w Lidze Katolickiej (1944-1948); był stałym członkiem Polskiej Spółki Wydawniczej i redaktorem naczelnym „Dziennika Chicagoskiego" (1956-1961). Prowadził w nim dział homiletyczny oraz stałe kolumny ilustrowane (przez W. Krawca) „Nic nowego, ale nie dla wszystkich" i „Obrazki z Pisma Świętego". Krótko zarządzał polsko-czeskim cmentarzem diecezjalnym w Chicago i cmentarzem św. Wojciecha w Niles; był też kapelanem sióstr nazaretanek. L. 1964-1970 spędził w Winetka, Illinois, jako członek zarządu prowincji i przełożony domu, a l. 1970-1976 przy parafii św. Jana Kantego w Chicago, stale pełniąc obowiązki skarbnika prowincji chicagowskiej (1964-1975). Zmarł 24 VII 1976 r. w Chicago.

I.

1. W Wieczerniku. Dramat religijny w 3 aktach. Chicago 1934.
2. Kazanie ks.... [podczas nabożeństwa dziękczynnego Macierzy Polskiej]. *Dz. Chic.* R. 46: 1935 nr 103 s. 2.
3. Kazanie ks.... [na 18 rocznicę śmierci abpa J. Webera]. *Dz. Chic.* R. 47: 1936 nr 72 s. 6.
4. Egzorta ks.... [na pogrzebie śp. Katarzyny Fiołek, matki dwóch zmartwychwstańców 14 VIII 1938 r.]. *Dz. Chic.* R. 49: 1938 nr 191 s. 6.
5. Ks. Aleksander Jełowicki nawraca Chopina na łożu śmierci. *Dz. Chic.* R. 52 [bis]: 1942 nr 80 cz. 1 s. 18. — Toż pod. zm. tyt.: Śmierć Chopina. *Dz. Chic.* R. 67: 1957 nr 277 s. 11.

6. Listy św. Pawła. *Dz. Chic.* R. 65: 1955 nr 178 s. 5.

7. [Komentarze do czytań niedzielnych i świątecznych]. *Dz. Chic.* R. 65: 1955 nr 284 s. 5; nr 290 s. 5; nr 296 s. 15; nr 307 s. 19; R. 66: 1956 nr 5 s. 5; nr 11 s. 5; nr 23 s. 5; nr 29 s. 5; nr 35 s. 7; nr 41 s. 5; nr 47 s. 5; nr 53 s. 5; nr 59 s. 5; nr 65 s. 5; nr 71 s. 5; nr 77 cz. 1 s. 5; nr 83 s. 5; nr 89 s. 5; nr 95 s. 5; nr 101 s. 5; nr 107 s. 5; nr 113 s. 5; nr 119 s. 5; nr 125 s. 3; nr 130 s. 9; nr 136 s. 3; nr 142 s. 5; nr 148 s. 5; nr 154 s. 9; nr 159 s. 5; nr 165 s. 5; nr 171 s. 5; nr 177 s. 5; nr 183 s. 3; nr 189 s. 3; nr 195 s. 5; nr 201 s. 5; nr 207 s. 5; nr 212 s. 5; nr 218 s. 5; nr 224 s. 5; nr 248 s. 5; nr 254 s. 5; nr 260 s. 4; nr 266 s. 4; nr 272 s. 4; nr 283 s. 4; nr 289 s. 4; nr 295 s. 4; nr 301 s. cz. 4 s. 4; nr 306 s. 4; nr 307 s. 4.

8. Jawna opieka Niepokalanej Dziewicy. *Dz. Chic.* R. 65: 1955 nr 284 s. 14.

9. Stulecie wotum Polaków [w kościele Notre Dame des Victoires w Paryżu]. *Dz. Chic.* R. 65: 1955 nr 290 s. 11.

10. Tetrarcha. *Dz. Chic.* R. 65: 1955 nr 296 s. 11.

11. Narodzenie Pana Naszego Jezusa Chrystusa. *Dz. Chic.* R. 65: 1955 nr 302 cz. 1. — Toż. *Dz. Chic.* R. 66: 1956 nr 301 cz. 1 s. 1.

12. K + M + B — 1956. *Dz. Chic.* R. 65: 1955 nr 307 s. 15.

13. Liczba Świętych Młodzianków. *Dz. Chic.* R. 65: 1955 nr 307 s. 15.

14. Św. Telesfor. *Dz. Chic.* R. 65: 1955 nr 307 s. 15.

15. Mędrcy — magowie. Szkic historyczny. *Dz. Chic.* R. 66: 1956 nr 5 s. 15. — Toż. *Dz. Chic.* R. 67: 1957 nr 4 s. 11.

16. Dzieciątko Jezus z Pragi. Szkic historyczny. *Dz. Chic.* R. 66: 1956 nr 11 s. 13. — Toż pod zm. tyt.: Szkic historyczny. *Dz. Chic.* R. 69: 1959 nr 13 s. 8. — Toż. *Dz. Chic.* R. 71: 1961 nr 242 s. 5. — Toż. *Dz. Chic.* R. 72: 1962 nr 243 s. 2.

17. Panie Jezu, daj mi Sakrament Ostatniego Namaszczenia. *Dz. Chic.* R. 66: 1956 nr 17 s. 11.

18. Septuagesima. *Dz. Chic.* R. 66: 1956 nr 23 s. 11.

19. Św. Błażej. *Dz. Chic.* R. 66: 1956 nr 23 s. 11.

20. Święci patroni i święte patronki. *Dz. Chic.* R. 66: 1956 nr 29 s. 11. — Toż. *Dz. Chic.* R. 68: 1958 nr 205 s. 11.

21. Kalendarze. *Dz. Chic.* R. 66: 1956 nr 35 s. 11.

22. Leszek. *Dz. Chic.* R. 66: 1956 nr 35 s. 11.

23. Objawienie się Najświętszej Maryi Panny w Lourdes. *Dz. Chic.* R. 66: 1956 nr 35 s. 11.

24. Droga Krzyżowa. Odpusty. Historia. *Dz. Chic.* R. 66: 1956 nr 41 s. 11.

25. Exultet. *Dz. Chic.* R. 66: 1956 nr 59 s. 11. — Toż. *Dz. Chic.* R. 67: 1957 nr 94 cz. 3 s. 1. — Toż. *Dz. Chic.* R. 70: 1960 nr 91 cz. 1 s. 5.

26. Odnowiony porządek Świętego Tygodnia. *Dz. Chic.* R. 66: 1956 nr 59 s. 11-12.

27. Relikwie ukrzyżowania Zbawiciela. *Dz. Chic.* R. 66: 1956 nr 65 s. 11. — Toż. *Dz. Chic.* R. 67: 1957 nr 82 s. 11.

28. Ostatnia Wieczerza. *Dz. Chic.* R. 66: 1956 nr 71 s. 11-12. — Toż. *Dz. Chic.* R. 67: 1957 nr 88 s. 13.

29. Wiek papieży. *Dz. Chic.* R. 66: 1956 nr 83 s. 13.

30. Lata panowania papieży. *Dz. Chic.* R. 66: 1956 nr 89 s. 11. — Toż. *Dz. Chic.* R. 68: 1958 nr 245 s. 4.

31. Symbole chrześcijańskie. *Dz. Chic.* R. 66: 1956 nr 95 s. 13; nr 101 s. 11; nr 113 s. 11; — Toż. *Dz. Chic.* R. 68: 1958 nr 169 s. 9; nr 175 s. 9; nr 187 s. 9.

32. Dni Krzyżowe. *Dz. Chic.* R. 66: 1956 nr 107 s. 11.

33. Pozdrowienie Anielskie. *Dz. Chic.* R. 66: 1956 nr 119 s. 11. — Toż. *Dz. Chic.* R. 68: 1958 nr 193 s. 9.

34. Boże Ciało. *Dz. Chic.* R. 66: 1956 nr 125 s. 11.

35. Stulecie uroczystości Najśw. Serca Jezusa. Objawienie 16 czerwca 1675. *Dz. Chic.* R. 66: 1956 nr 130 s. 13.

36. Anioł Pański. *Dz. Chic.* R. 66: 1956 nr 136 s. 11. — Toż. *Dz. Chic.* R. 68: 1958 nr 199 s. 9.

37. Msze gregoriańskie. *Dz. Chic.* R. 66: 1956 nr 142 s. 11.

38. Hymn na cześć św. Jana Chrzciciela. *Dz. Chic.* R. 66: 1956 nr 148 s. 11.

39. Stopnie kapłaństwa. *Dz. Chic.* R. 66: 1956 nr 154 s. 13; nr 159 s. 11.

40. Sobory powszechne. *Dz. Chic.* R. 66: 1956 nr 165 s. 11; nr 171 s. 9; nr 177 s. 9; nr 183 s. 9. — Toż. *Dz. Chic.* R. 70: 1960 nr 97 s. 9; nr 103 s. 9; nr 109 s. 11; nr 115 s. 9; nr 121 s. 9; nr 127 s. 11; nr 132 s. 13; nr 138 s. 11; nr 144 s. 9. — Toż. *Dz. Chic.* R. 72: 1962 nr 201 s. 9; nr 207 s. 9; nr 212 s. 9; nr 218 s. 9; nr 224 s. 9.

41. Sekty protestanckie: Luteranizm. *Dz. Chic.* R. 66: 1956 nr 189 s. 9; Kalwinizm, nr 195 s. 9; Anglikanizm, nr 201 s. 9; nr 207 s. 11; Metodyści, Baptyści, Prezbiterianie, nr 224 s. 11; Marmoni, nr 230 s. 11; Polski Narodowy Kościół Katolicki. R. 67: 1957 nr 242 s. 11; nr 248 s. 13; nr 254 s. 13-14; Świadkowie Jehowy (Jehovah's Witnesses), nr 10 s. 11; nr 16 s. 9; Christian Science, nr 22 s. 9; nr 28 s. 9; nr 34 s. 11; Spiritualist Church, nr 40 s. 11; nr 46 s. 11; Pentecostical Assemblies, nr 52 s. 11; Bahaizm, nr 58 s. 11; The Salvation

Army, nr 64 s. 11; Dukhobors — Duchobórcy, nr 70 s. 11; Mariawici — mariawitki, nr 76 s. 11; Teozofia, nr 118 s. 11.

42. Podwyższenie Krzyża. *Dz. Chic.* R. 66: 1956 nr 212 s. 9.

43. Uroczystość Różańca św. *Dz. Chic.* R. 66: 1956 nr 236 s. 11.

44. Akt heroicznej miłości. *Dz. Chic.* R. 66: 1956 nr 260 s. 13.

45. Niezwykły cud. *Dz. Chic.* R. 66: 1956 nr 266 s. 11.

46. Generał Patton a modlitwa. *Dz. Chic.* R. 66: 1956 nr 272 s. 11.

47. Masoneria. *Dz. Chic.* R. 66: 1956 nr 277 s. 9; nr 283 s. 9; nr 289 s. 9; nr 295 s. 11.

48. Kolęda: Opłatki, pieśni, szopka. *Dz. Chic.* R. 66: 1956 nr 301 cz. 3 s. 1. — Toż. *Dz. Chic.* R. 68: 1958 nr 302 cz. 2 s. 1.

49. Święto Przenajświętszego Imienia Jezus. *Dz. Chic.* R. 66: 1956 nr 306 s. 11.

50. Uroczystość Objawienia Pańskiego. *Dz. Chic.* R. 67: 1957 nr 4 s. 4.

51. Uroczystość Rodziny Świętej. *Dz. Chic.* R. 67: 1957 nr 10 s. 4.

52. Nauka o aniołach świętych. *Dz. Chic.* R. 67: 1957 nr 16 s. 4.

53. Nauka o pokusach. *Dz. Chic.* R. 67: 1957 nr 22 s. 4.

54. Nauka o stworzeniu człowieka. *Dz. Chic.* R. 67: 1957 nr 28 s. 4.

55. Nauka o grzechu pierworodnym. *Dz. Chic.* R. 67: 1957 nr 34 s. 4.

56. Nauka Kościoła o piekle i tłumaczenie Biblii. *Dz. Chic.* R. 67: 1957 nr 40 s. 4.

57. Nauka o obietnicach Zbawiciela. *Dz. Chic.* R. 67: 1957 nr 46 s. 4.

58. Rozwody. *Dz. Chic.* R. 67: 1957 nr 64 s. 4.

59. Jezus Chrystus jest Bogiem. *Dz. Chic.* R. 67: 1957 nr 76 s. 4.

60. Słowo Wcielone jest Doskonałym Pośrednikiem. *Dz. Chic.* R. 67: 1957 nr 82 s. 4.

61. Niech się raduje ziemia! *Dz. Chic.* R. 67: 1957 nr 94 cz. 3 s. 1.

62. Święconka — czerwone jaje. *Dz. Chic.* R. 67: 1957 nr 94 cz. 3 s. 1.

63. Pogrzeb chrześcijański. *Dz. Chic.* R. 67: 1957 nr 100 s. 4.

64. Kult Miłosierdzia Bożego. *Dz. Chic.* R. 67: 1957 nr 100 s. 11.

65. Krzyż św. Tomasza z Akwinu. *Dz. Chic.* R. 67: 1957 nr 106 s. 11.

66. Matka Boga Matką naszą. *Dz. Chic.* R. 67: 1957 nr 112 s. 4.

67. Fatima 1917-1957. *Dz. Chic.* R. 67: 1957 nr 112 s. 11.

68. Marya Przeczysta Dziewica. *Dz. Chic.* R. 67: 1957 nr 118 s. 4.

69. Życie ukryte Chrystusa. *Dz. Chic.* R. 67: 1957 nr 124 s. 4.

70. Y.M.C.A. — Y.W.C.A. *Dz. Chic.* R. 67: 1957 nr 124 s. 11. — Toż. *Dz. Chic.* R. 70: 1960 nr 161 s. 11.

71. Serce Jezusa nasza bezpieczna ucieczka. *Dz. Chic.* R. 67: 1957 nr 129 s. 4.

72. Obraz Battoni'ego — Obietnice. *Dz. Chic.* R. 67: 1957 nr 129 s. 13.

73. Uroczystość Zesłania Ducha Świętego. *Dz. Chic.* R. 67: 1957 nr 135 s. 4.

74. Patron zgubionych rzeczy. *Dz. Chic.* R. 67: 1957 nr 135 s. 11.

75. Tajemnica Trójcy Przenajświętszej. *Dz. Chic.* R. 67: 1957 nr 141 s. 4.

76. Kościół tytularny kardynała Stefana Wyszyńskiego. *Dz. Chic.* R. 67: 1957 nr 141 s. 11, ilustr. 4.

77. Chrystus uczy nas jak żyć wspólnie. *Dz. Chic.* R. 67: 1957 nr 147 s. 4.

78. Bazylika Serca Jezusa na Montmartre w Paryżu. *Dz. Chic.* R. 67: 1957 nr 147 s. 11, ilustr.

79. Uroczystość Najświętszego Serca Jezusa. *Dz. Chic.* R. 67: 1957 nr 152 s. 3.

80. W jakim celu Chrystus Pan cuda działał? *Dz. Chic.* R. 67: 1957 nr 153 s. 4.

81. Niezwykłe imiona chrzestne. *Dz. Chic.* R. 67: 1957 nr 153 s. 11; nr 158 s. 11; nr 164 s. 11; nr 170 s. 11; nr 176 s. 9; nr 188 s. 9; nr 194 s. 9; nr 200 s. 9; nr 206 s. 9; nr 211 s. 13; nr 217 s. 11; nr 223 s. 11; nr 229 s. 9; nr 235 s. 11; nr 241 s. 9; nr 247 s. 11; nr 253 s. 11.

81a. Krzyż, Ostatnia Wieczerza, Msza św. to jedno! *Dz. Chic.* R. 67: 1957 nr 158 s. 4.

82. Agonia Pana Jezusa w Ogrójcu. *Dz. Chic.* R. 67: 1957 nr 164 s. 4.

83. Proces sądowy Jezusa. *Dz. Chic.* R. 67: 1957 nr 170 s. 4.

84. Ukrzyżowanie. *Dz. Chic.* R. 67: 1957 nr 176 s. 4.

85. Serce Jezusa a odpowiedzialność rodziców. *Dz. Chic.* R. 67: 1957 nr 182 s. 4.

86. Święto Matki Boskiej Śnieżnej. *Dz. Chic.* R. 67: 1957 nr 182 s. 9. — Toż *Dz. Chic.* R. 68: 1958 nr 181 s. 11, ilustr.

87. Klasa szkolna w domu. *Dz. Chic.* R. 67: 1957 nr 188 s. 4.

88. Czy Chrystus ustanowił Kościół. *Dz. Chic.* R. 67: 1957 nr 194 s. 4.

89. Jakie znaczenie ma Kościół Katolicki dla ciebie? *Dz. Chic.* R. 67: 1957 nr 200 s. 4.

90. Jedyny prawdziwy Kościół Chrystusa. *Dz. Chic.* R. 67: 1957 nr 206 s. 4.

91. Świętych obcowanie. *Dz. Chic.* R. 67: 1957 nr 211 s. 4.

92. Grzechów odpuszczenie. *Dz. Chic.* R. 67: 1957 nr 217 s. 4.

93. Myśl często o swej śmierci. *Dz. Chic.* R. 67: 1957 nr 223 s. 4.

94. Różaniec ulubiona modlitwa ludzi zajętych. *Dz. Chic.* R. 67: 1957 nr 229 s. 4.

95. „Jest ktoś, który szuka i sądzi". *Dz. Chic.* R. 67: 1957 nr 241 s. 4.
96. Bój się kary wiecznej w piekle. *Dz. Chic.* R. 67: 1957 nr 247 s. 4.
97. Jak wygląda niebo? *Dz. Chic.* R. 67: 1957 nr 252 s. 4.
98. Konieczność czyśćca. *Dz. Chic.* R. 67: 1957 nr 259 s. 4.
99. Obrzędy pogrzebowe. *Dz. Chic.* R. 67: 1957 nr 259 s. 11.
100. „Ciała zmartwychwstanie". *Dz. Chic.* R. 67: 1957 nr 265 s. 4.
101. Nasze przeznaczenie na ziemi. *Dz. Chic.* R. 67: 1957 nr 271 s. 4.
102. Będą znaki. *Dz. Chic.* R. 67: 1957 nr 282 s. 4.
103. Adwent — Roraty. *Dz. Chic.* R. 67: 1957 nr 282 s. 11.
104. „Coście wyszli widzieć"? *Dz. Chic.* R. 67: 1957 nr 288 s. 4.
105. Widzialna Opieka Niepokalanej Dziewicy. *Dz. Chic.* R. 67: 1957 nr 288 s. 11.
106. „Jam nie jest Chrystus". *Dz. Chic.* R. 67: 1957 nr 294 s. 4.
107. Wielkie antyfony adwentowe. *Dz. Chic.* R. 67: 1957 nr 294 s. 11; nr 300 s. 11.
108. „Gotujcie drogę Pańską". *Dz. Chic.* R. 67: 1957 nr 300 s. 4.
109. Chrystus się nam narodził... *Dz. Chic.* R. 67: 1957 nr 302 cz. 1 s. 1.
110. „A Słowo stało się Ciałem i mieszkało między nami". *Dz. Chic.* R. 67: 1957 nr 302 cz. 1 s. 1. — Toż. *Dz. Chic.* R. 70: 1960 nr 303 cz. 1 s. 4. — Toż. *Dz. Chic.* R. 71: 1961 nr 301 cz. 2 s. 1.
111. Znaczenie choinki. *Dz. Chic.* R. 67: 1957 nr 302 cz. 3 s. 1.
112. „Znak, któremu sprzeciwiać się będą". *Dz. Chic.* R. 67: 1957 nr 305 s. 4.
113. Masowe morderstwo dzieci. *Dz. Chic.* R. 67: 1957 nr 305 s. 11.
114. O Obrzezaniu Pańskim. *Dz. Chic.* R. 67: 1957 nr 307 s. 4.
115. „Nazwali Je imieniem Jezus". *Dz. Chic.* R. 68: 1958 nr 3 s. 4.
116. Kadzidło w liturgii. *Dz. Chic.* R. 68: 1958 nr 3 s. 11.
117. „Udał się z nimi i był im poddany". *Dz. Chic.* R. 68: 1958 nr 9 s. 4.
118. Ofiara Mszy świętej. *Dz. Chic.* R. 68: 1958 nr 9 s. 11.
119. „Była tam Matka Jezusowa". *Dz. Chic.* R. 68: 1958 nr 15 s. 4.
120. Szaty liturgiczne. *Dz. Chic.* R. 68: 1958 nr 15 s. 11; nr 21 s. 11.
121. „Nie znalazłem tak wielkiej wiary w Izraelu". *Dz. Chic.* R. 68: 1958 nr 21 s. 4.
122. „Złym okiem patrzysz na to, żem ja dobry"? *Dz. Chic.* R. 68: 1958 nr 27 s. 4.
123. Naczynia liturgiczne. *Dz. Chic.* R. 68: 1958 nr 27 s. 11.
124. Czy nie zaniedbujemy Słowa Bożego? *Dz. Chic.* R. 68: 1958 nr 33 s. 4.
125. Stulecie zjawienia się Niepokalanej w Lourdes. *Dz. Chic.* R. 68: 1958 nr 33 s. 11.
126. Środa Popielcowa dawniej a dziś. *Dz. Chic.* R. 68: 1958 nr 39 s. 11. — Toż. *Dz. Chic.* R. 69: 1959 nr 34 s. 5.
127. Liturgia Wielkiego Postu. *Dz. Chic.* R. 68: 1958 nr 45 s. 9.
128. Prawa kościelne odnośnie separacji i rozwodu. *Dz. Chic.* R. 68: 1958 nr 51 s. 4. — Toż. *Dz. Chic.* R. 69: 1959 nr 44 s. 4.
129. Okres Męki Pańskiej. *Dz. Chic.* R. 68: 1958 nr 57 s. 11.
130. Chleb Żywota. *Dz. Chic.* R. 68: 1958 nr 63 s. 4.
131. Liturgia Wielkiego Czwartku. *Dz. Chic.* R. 68: 1958 nr 63 s. 11.
132. „Czemu mi nie wierzycie?" *Dz. Chic.* R. 68: 1958 nr 69 s. 4.
133. Liturgia Wielkiego Piątku. *Dz. Chic.* R. 68: 1958 nr 69 s. 11.
134. Liturgia świętej Nocy Zmartwychwstania. *Dz. Chic.* R. 68: 1958 nr 75 s. 11; nr 81 cz. 2 s. 1, ilustr.
135. Zmartwychwstał, jako zapowiedział. *Dz. Chic.* R. 68: 1958 nr 81 cz. 1 s. 4.
136. „Pokój wam!" *Dz. Chic.* R. 68: 1958 nr 87 cz. 1 s. 4.
137. Ołtarz i jego przybory. *Dz. Chic.* R. 68: 1958 nr 87 cz. 2 s. 1.
138. „I inne owce mam, które nie są z tej owczarni". *Dz. Chic.* R. 68: 1958 nr 93 cz. 1 s. 4.
139. Msza Święta. *Dz. Chic.* R. 68: 1958 nr 93 cz. 2 s. 1; nr 99 cz. 2 s. 1; nr 105 s. 11; nr 111 s. 11; nr 117 s. 11. — C.d. pt.: „Przybądź, Duchu Święty, nr 123 s. 11; nr 128 s. 11; nr 134 s. 13; nr 140 s. 9; nr 146 s. 11. — C.d. pt.: Krew Odkupienia, nr 152 s. 11; nr 210 s. 9; nr 216 s. 9; nr 229 s. 9; nr 234 s. 11; nr 240 s. 11; nr 246 s. 9; nr 252 s. 11; nr 258 s. 13. — C.d. pt.: Ofiarowanie, nr 264 s. 11; nr 270 s. 13; nr 276 s. 11; nr 281 s. 9. — C.d. pt.: Okadzenie darów ofiarnych, nr 287 s. 9. — C.d. pt.: Lavabo, nr 293 s. 11: — C.d. pt.: Orate frates i secreta, nr 299 s. 11. — C.d. pt.: Prefacja, nr 304 s. 9; R. 69: 1959 nr 2 s. 9; nr 8 s. 9. — C.d. pt.: Sanctus, nr 14 s. 11; nr 20 s. 9. — C.d. pt.: Kanon, nr 26 s. 9; nr 32 s. 9; nr 38 s. 9; nr 44 s. 11; nr 50 s. 9. — C.d. pt.: Communicantes, nr 56 s. 9; nr 62 s. 11; nr 68 s. 11; nr 74 cz. 2 s. 1; nr 80 s. 11. — C.d. pt.: Quam oblationem, nr 86 s. 11. — C.d. pt.: Konsekracja, nr 92 s. 9; nr 98 s. 11; nr 104 s. 11; nr 110 s. 11; nr 116 s. 11; nr 122 s. 11; nr 127 s. 11; nr 133 s. 13; nr 139 s. 11; nr 145 s. 11; nr 215 s. 11; nr 221 s. 13; nr 227 s. 11. — C.d. pt.: Trzy modlitwy po konsekracji, nr 233 s. 11; — C.d. pt.: Memento za umarłych, nr 239 s. 9. — C.d. pt.: Nobis quoque peccatoribus, nr 145 s. 9; nr 251 s. 9; nr 257 s. 11; nr 263 s. 11; nr 269 s. 11. — C.d. pt.: Zakończe-

nie kanonu, nr 280 s. 9; nr 286 s. 9. — C.d. pt.: Modlitwa Pańska, nr 292 s. 9; nr 298 s. 9; nr 303 s. 9; R. 70: 1960 nr 1 s. 7; nr 7 s. 9; nr 13 s. 9. — C.d. pt.: Libera nos, nr 19 s. 9. — C.d. pt.: Łamanie Hostii Świętej, nr 25 s. 9. — C.d. pt.: Agnus dei, nr 31 s. 11. — C.d. pt.: Pocałunek pokoju, nr 37 s. 9. — C.d. pt.: Komunia św. nr 43 s. 11. — C.d. pt.: Komunia kapłańska, nr 49 s. 11. — C.d. pt.: Komunia wiernych, nr 55 s. 9. — C.d. pt.: Modlitwa po Komunii św., nr 61 s. 9. — C.d. pt.: Ite missa est, nr 67 s. 9. — C.d. pt.: Ostatnia ewangelia, nr 73 s. 9; nr 79 s. 9.

140. „Smutek wasz w radość się zamieni". *Dz. Chic.* R. 68: 1958 nr 117 s. 4.

141. „Proście, a otrzymacie". *Dz. Chic.* R. 68: 1958 nr 111 s. 4.

142. „On o Mnie świadectwo dawać będzie". *Dz. Chic.* R. 68: 1958 nr 117 s. 4.

143. „Ukazały się im rozdzielone języki na kształt ognia". *Dz. Chic.* R. 68: 1958 nr 123 s. 4.

144. W imię Ojca i Syna i Ducha Świętego. *Dz. Chic.* R. 68: 1958 nr 128 s. 4.

145. „Proszę cię, miej mnie za wymówionego". *Dz. Chic.* R. 68: 1958 nr 134 s. 4.

146. „Radujcie się, znalazłem owcę moją, która była zginęła". *Dz. Chic.* R. 68: 1958 nr 140 s. 4.

147. „Na słowo Twoje zarzucę sieć". *Dz. Chic.* R. 68: 1958 nr 146 s. 4.

148. „Jeżeli nie będzie obfitowała sprawiedliwość wasza więcej niż uczonych w Zakonie i faryzeuszów". *Dz. Chic.* R. 68: 1958 nr 152 s. 4.

149. „Żal mi tego ludu". *Dz. Chic.* R. 68: 1958 nr 157 s. 4.

150. „Strzeżcie się fałszywych proroków". *Dz. Chic.* R. 68: 1958 nr 163 s. 4.

151. „Czyńcie sobie przyjaciół z mamony niesprawiedliwości". *Dz. Chic.* R. 68: 1958 nr 169 s. 4.

152. „A gdy się przybliżył i ujrzał miasto, zapłakał nad nim". *Dz. Chic.* R. 68: 1958 nr 175 s. 4.

153. „Boże, bądź miłościw mnie grzesznemu". *Dz. Chic.* R. 68: 1958 nr 181 s. 4.

154. „I przywiedli Mu głuchego i niemego". *Dz. Chic.* R. 68: 1958 nr 187 s. 4.

155. „Idź, a czyń i ty podobnie". *Dz. Chic.* R. 68: 1958 nr 193 s. 4.

156. „Czy nie dziesięciu było oczyszczonych?" *Dz. Chic.* R. 68: 1958 nr 199 s. 4.

157. „Szukajcie tedy naprzód Królestwa Bożego i sprawiedliwości jego". *Dz. Chic.* R. 68: 1958 nr 205 s. 4.

158. „Nie płacz!" *Dz. Chic.* R. 68: 1958 nr 210 s. 4.

159. „Kto się uniża wywyższony będzie". *Dz. Chic.* R. 68: 1958 nr 216 s. 4.

160. „Będziesz miłował Pana Boga swego". *Dz. Chic.* R. 68: 1958 nr 222 s. 4.

161. Życzenia. W: Zapiski z sejmu Zjednoczenia. *Dz. Chic.* R. 68: 1958 nr 226 s. 3.

162. „Odpuszczają ci się grzechy twoje". *Dz. Chic.* R. 68: 1958 nr 228 s. 4.

163. „Przyjdź pierwej, zanim umrze syn mój!" *Dz. Chic.* R. 68: 1958 nr 240 s. 4.

164. „Odpuśćcie każdy bratu swemu z serc waszych". *Dz. Chic.* R. 68: 1958 nr 246 s. 4.

165. Najstarsi wiekiem papieże. *Dz. Chic.* R. 68: 1958 nr 247 s. 3.

166. „Ja jestem królem". *Dz. Chic.* R. 68: 1958 nr 252 s. 4.

167. „Przyszedł rządca i pokłonił się mu". *Dz. Chic.* R. 68: 1958 nr 258 s. 4.

168. „Przyszedł nieprzyjaciel jego i zasiadł kąkol wśród pszenicy". *Dz. Chic.* R. 68: 1958 nr 264 s. 4.

169. „Królestwo Niebieskie podobne jest do ziarnka gorczycznego". *Dz. Chic.* R. 68: 1958 nr 270 s. 4.

170. Łaska uświęcająca to życie Boże w nas. *Dz. Chic.* R. 68: 1958 nr 281 s. 4.

171. Skutki łaski uświęcającej. *Dz. Chic.* R. 68: 1958 nr 287 s. 4.

172. Cnota wiary. *Dz. Chic.* R. 68: 1958 nr 293 s. 4.

173. Cnota nadziei. *Dz. Chic.* R. 68: 1958 nr 299 s. 4.

174. Życzenia wesołych świąt. *Dz. Chic.* R. 68: 1958 nr 302 s. 1.

175. Daj mi synu serce twoje! *Dz. Chic.* R. 68: 1958 nr 302 s. 4.

176. Rzeź niewiniątek. *Dz. Chic.* R. 68: 1958 nr 304 s. 4.

177. O Obrzezaniu Pańskim i Nowym Roku. *Dz. Chic.* R. 68: 1958 nr 307 s. 4.

178. Nabożeństwo do Najświętszego Imienia Jezus. *Dz. Chic.* R. 69: 1959 nr 2 s. 4.

179. Poświęćcie rodzinę waszą Boskiemu Sercu. *Dz. Chic.* R. 69: 1959 nr 8 s. 4.

180. Cnota miłości. *Dz. Chic.* R. 69: 1959 nr 14 s. 4.

181. Duch Święty mieszka w nas. *Dz. Chic.* R. 69: 1959 nr 20 s. 4.

182. Bądź uległy natchnieniom Ducha Świętego. *Dz. Chic.* R. 69: 1959 nr 26 s. 4.

183. Co to jest łaska uczynkowa? *Dz. Chic.* R. 69: 1959 nr 56 s. 4.

184. Konieczność łaski uczynkowej. *Dz. Chic.* R. 69: 1959 nr 62 s. 4.

185. Na Zmartwychwstanie Pańskie. *Dz. Chic.* R. 69: 1959 nr 74 cz. 1 s. 1.

186. Królowo nieba wesel się! Alleluja. *Dz. Chic.* R. 69: 1959 nr 74 cz. 1 s. 4.

187. Liturgia Świętej Nocy Zmartwychwstania. *Dz. Chic.* R. 69: 1959 nr 74 cz. 3 s. 1.

188. Bóg każdemu daje łaskę dostateczną. *Dz. Chic.* R. 69: 1959 nr 80 s. 4.

189. Znaki sakramentalne są materialnymi czynnikami. *Dz. Chic.* R. 69: 1959 nr 86 s. 4.

190. Sakramenty są to znaki, które czynią to co wyrażają. *Dz. Chic.* R. 69: 1959 nr 92 s. 4.
191. Każdy sakrament spełnia w naszym życiu właściwe sobie zadanie. *Dz. Chic.* R. 69: 1959 nr 98 s. 4.
192. Chrystus znaczy każdego ze swych członków charakterem sakramentalnym. *Dz. Chic.* R. 69: 1959 nr 110 s. 4.
193. Zesłanie Ducha Świętego. *Dz. Chic.* R. 69: 1959 nr 116 s. 4.
194. Kapłan szafarzem Bożego miłosierdzia w sakramentach świętych. *Dz. Chic.* R. 69: 1959 nr 122 s. 4.
195. Chrzest: nasze sakramentalne odrodzenie. *Dz. Chic.* R. 69: 1959 nr 127 s. 4.
196. Obrzędy chrztu świętego. *Dz. Chic.* R. 69: 1959 nr 133 s. 4.
197. Chrzest pragnienia i chrzest krwi. *Dz. Chic.* R. 69: 1959 nr 139 s. 4.
198. Bierzmowanie użycza nam duchowej dojrzałości. *Dz. Chic.* R. 69: 1959 nr 144 s. 4.
199. Bierzmowanie sakrament Akcji Katolickiej. *Dz. Chic.* R. 69: 1959 nr 151 s. 4.
200. Uroczystość Świętych Piotra i Pawła. *Dz. Chic.* R. 69: 1959 nr 151 s. 11.
201. Ostatnie Namaszczenie daje umierającemu ulgę, pociechę i siłę oraz odpuszczenie jego grzechów. *Dz. Chic.* R. 69: 1959 nr 156 s. 4.
202. Wspomnienie św. Pawła Apostoła. *Dz. Chic.* R. 69: 1959 nr 156 s. 11.
203. Zawczasu należy wezwać Boskiego Lekarza. *Dz. Chic.* R. 69: 1959 nr 162 s. 4.
204. Wspomnienie Najśw. Maryi Panny z góry Karmelu. *Dz. Chic.* R. 69: 1959 nr 162 s. 11.
205. Kapłan odpuszcza grzechy znakiem i mocą Chrystusa. *Dz. Chic.* R. 69: 1959 nr 168 s. 4.
206. Święty Andrzej Apostoł. *Dz. Chic.* R. 69: 1959 nr 168 s. 11.
207. Sakrament pokuty: Rachunek sumienia. *Dz. Chic.* R. 69: 1959 nr 174 s. 4; Żal za grzechy, nr 180 s. 4; Mocne postanowienie poprawy, nr 186 s. 4; Wyznanie grzechów, nr 192 s. 4; Zadośćuczynienie, nr 198 s. 4; Kiedy iść do spowiedzi św, nr 204 s. 4.
208. Św. Jakub Większy. *Dz. Chic.* R. 69: 1959 nr 174 s. 11.
209. Św. Jan Apostoł. *Dz. Chic.* R. 69: 1959 nr 180 s. 9.
210. Św. Tomasz Apostoł. *Dz. Chic.* R. 69: 1959 nr 186 s. 9.
211. Wniebowzięcie Najśw. Maryi Panny. *Dz. Chic.* R. 69: 1959 nr 192 s. 9.
212. Święci Filip i Jakub Apostołowie. *Dz. Chic.* R. 69: 1959 nr 192 s. 9.
213. Święci Bartłomiej i Mateusz. *Dz. Chic.* R. 69: 1959 nr 204 s. 9.
214. Małżeństwo jest wielkim sakramentem. *Dz. Chic.* R. 69: 1959 nr 210 s. 4; Łaska sakramentu małżeństwa, nr 215 s. 4.
215. Święci Szymon i Juda. *Dz. Chic.* R. 69: 1959 nr 210 s. 11.
216. Msza św. jest ofiarą. Co znaczy ofiara? *Dz. Chic.* R. 69: 1959 nr 221 s. 4; Pan Bóg dostarczył Doskonałą Ofiarę, nr 233 s. 4; Ofiara Kościoła, nr 239 s. 4; Msza katechumenów, nr 245 s. 4; Ofiarowanie, nr 257 s. 4; Konsekracja, nr 263 s. 4; Uczta ofiarna łącząca nas z Bogiem, nr 269 s. 4.
217. Chrystus Król. *Dz. Chic.* R. 69: 1959 nr 251 s. 4.
218. Słowo stało się Ciałem. *Dz. Chic.* R. 69: 1959 nr 302 cz. 1 s. 4.
219. Liturgia Bożego Narodzenia. *Dz. Chic.* R. 69: 1959 nr 302 cz. 3 s. 1.
220. Święta Noc Zmartwychwstania. *Dz. Chic.* R. 70: 1960 nr 84 s. 11; nr 91 cz. 2 s. 1. — Toż. R. 71: 1961 nr 71 s. 11; nr 77 cz. 2 s. 1.
221. Alleluja... Alleluja! *Dz. Chic.* R. 70: 1960 nr 91 cz. 1 s. 1.
222. Pochodzenie "do - re - mi - fa - sol - - la". *Dz. Chic.* R. 70: 1960 nr 150 s. 11.
223. Obrazki z Pisma Świętego: Potop. *Dz. Chic.* R. 70: 1960 nr 214 s. 9; nr 220 s. 9; nr 226 s. 9; Przymierze Boga z Noem, nr 232 s. 9; Przekleństwo i błogosławieństwo synów Noego, nr 238 s. 11; Wieża Babel, nr 244 s. 11; Powołanie Abrahama, nr 250 s. 11; Ofiara Melchizedecha, nr 256 s. 11; Przymierze Boga z Abrahamem, nr 262 s. 13; Bóg w gościnie u Abrahama, nr 268 s. 9; Zniszczenie Sodomy i Gomory, nr 274 s. 9; Oddalenie Agary i Izmaela, nr 279 s. 9; Ofiarowanie Izaaka, nr 285 s. 9; Rebeka u Studni, nr 292 s. 9; Rebeka spotyka Izaaka, nr 297 s. 11; Ezaw i Jakub, nr 308 s. 11;
Sen Jakuba, R. 71: 1961 nr 5 s. 9; Jakub i Rachel u studni, nr 11 s. 9; Małżeństwo Jakuba, nr 17 s. 9; Jakub opuszcza Labana, nr 23 s. 9; Walka Jakuba z Aniołem, nr 29 s. 9; Spotkanie Jakuba z Ezawem, nr 35 s. 9; Józef sprzedany przez braci, nr 41 s. 9; Józef tłumaczy sny faraonowi, nr 41 s. 9; Wywyższenie Józefa, nr 53 s. 9; Józef daje się poznać, nr 59 s. 9; Wjazd Izraela do Egiptu, nr 65 s. 9; Ucisk Izraelitów w Egipcie, nr 83 s. 9; Narodzenie Mojżesza, Zemsta Mojżesza, nr 89 s. 9; Krzak gorejący, nr 95 s. 9; Mojżesz i Aaron przed faraonem, nr 101 s. 9; Baranek wielkanocny, nr 107 s. 9; Przejście przez Morze Czerwone, nr 113 s. 9; Cuda w pustyni, nr 119 s. 9; Zwycięstwo nad Malecytami, nr 125 s. 9; Dziesięcioro Przykazań, nr 130 s. 21; Złoty cielec, nr 136 s. 11; Nowe tablice kamienne, nr 142 s. 9; Przybytek święty, nr 212 s. 9; Urządzenie służby Bożej, nr 218 s. 9; Wywiadowcy z Ziemi Obiecanej, nr 224 s. 9; Bunt Korego, nr 230 s. 9; Laska

Aarona, nr 236 s. 11; Pobyt Izraela na pustyni, nr 242 s. 9; Wąż miedziany, nr 248 s. 9; Proroctwo Balaama, nr 254 s. 9; Jozue następcą Mojżesza, nr 260 s. 9; Rzut oka na Ziemię Obiecaną, nr 266 s. 9; Śmierć Mojżesza, nr 272 s. 9; Rahab ocala dwóch szpiegów, nr 277 s. 9; Przejście Jordanu, nr 283 s. 9; Jozue i Anioł Pański, nr 289 s. 9; Zburzenie Jerycha, nr 295 s. 9; Zdobycie miasta Haj, nr 306 s. 9;

Pobicie Amorejczyków, R. 72: 1962 nr 5 s. 11; Pięciu królów w jaskini Macedy, nr 11 s. 9; Podział Ziemi Obiecanej, nr 17 s. 9; Prorokini Debora: sędzia, nr 23 s. 9; Jahel i Sisara, nr 28 [bis] s. 9; Powołanie Gedeona, nr 35 s. 9; Zwycięstwo Gedeona, nr 41 s. 9; Abimelech, nr 47 s. 9; Ślubowanie Jeftego, nr 53 s. 9; Samson, nr 59 s. 9; Samson w walce z Filistynami, nr 65 s. 9; Upadek Samsona, nr 71 s. 9; Zemsta i śmierć Samsona, nr 77 s. 9; Rut i Noemi, nr 83 s. 11; Booz i Rut, nr 89 s. 11; Narodzenie Samuela, nr 101 s. 9; Powołanie Samuela, nr 107 s. 9; Śmierć Helego, nr 1 113 s. 9; Namaszczenie Saula na króla, nr 119 s. 9; Bóg odrzuca Saula, nr 125 s. 9; Namaszczenie Dawida na króla, nr 130 s. 12; Dawid zabija Goliata, nr 136 s. 9; Saul chce zabić Dawida, nr 142 s. 9; Dawid i Jonatan, nr 148 s. 9; Wielkoduszność Dawida, nr 230 s. 9; Dawid i Abigail, nr 236 s. 11; Saul u wróżki Endor, nr 242 s. 11; Śmierć Saula, nr 248 cz. 2 s. 1; Dawid królem, nr 254 s. 11; Michol urąga Dawidowi, nr 260 s. 11; Upadek Dawida, nr 266 s. 9; Kara Dawida, nr 272 s. 9; Semej złorzeczy Dawidowi, nr 277 s. 9; Śmierć Absaloma, nr 283 s. 9; Bohaterzy Dawida, nr 289 s. 9; Miłość matczyna, nr 295 s. 9; Spis ludności i kara, nr 301 cz. 2 s. 1; Namaszczenie Salomona na króla, nr 306 s. 9;

Dawida pieśń ulubiona, R. 73: 1963 nr 4 s. 9; Dawida pieść pokuty, nr 10 s. 9; Dawida pieśń prośby, nr 16 s. 11; Dawida pieśń chwały i dziękczynienia, Mądry wyrok Salomona, nr 22 s. 9; Świątynia Jerozolimska, nr 28 s. 9; Hołd królowej Saby, nr 34 s. 9; Bałwochwalstwo Salomona, nr 40 s. 9; Podział królestwa, nr 46 s. 11; Kruki żywią Eliasza, nr 52 s. 9; Eliasz w Sarepcie, nr 58 s. 9; Śmierć kapłanów Baala, nr 64 s. 9; Eliasz na górze Horeb, nr 70 s. 9; Śmierć Achaba, nr 76 s. 11; Eliasz wzięty do nieba, nr 82 s. 9; Syn Sunamitki, nr 88 cz. 2 s. 1; Śmierć Jezabeli, nr 94 s. 9; Proroctwo Jonasza, nr 100 s. 9; Przepowiednie Izajasza, nr 106 s. 9; Modlitwa Ezechiasza, nr 112 s. 9; Młody Tobiasz i Sara, nr 118 s. 9; Judyta zabija Holofernesa, nr 124 s. 9; Powrót Judyty, nr 129 s. 5; Odnalezienie księgi prawa, nr 135 s. 9; Powołanie Jeremiasza, nr 141 s. 9; Zburzenie Jerozolimy, nr 147 s. 9; Treny Jeremiasza, nr 153 s. 9; Powołanie Ezechiela, nr 211 s. 9; Zuzanna i dwaj starcy, nr 217 s. 11; Daniel wybawia Zuzannę, nr 223 s. 11; Sen Nabuchodonozora, nr 229 s. 9; Trzej młodzieńcy w piecu ognistym, nr 235 s. 9; Daniel i Baltazar, nr 241 s. 9; Daniel w lwiej jamie, nr 247 s. 9; Powrót z niewoli, nr 153 s. 9; Odbudowanie świątyni, nr 259 s. 9; Estera, nr 265 s. 11; Mardocheusz, nr 271 s. 9; Odbudowanie murów miasta, nr 277 s. 9; Pokuta ludu, nr 282 s. 9; Księga Joba, nr 288 s. 9; Bogobojność Joba, nr 294 s. 9; Przyjaciele Joba, nr 300 cz. 2 s. 1; Ponowny dobrobyt Joba, nr 305 s. 9;

Prawdziwa mądrość, R. 74; 1964 nr 3 s. 9; Prawdziwa miłość, nr 9 s. 9; Heliodor, nr 15 s. 9; Antioch, nr 21 s. 9; Męczeństwo siedmiu braci, nr 27 s. 9; Ucieczka Matatiasza, nr 33 s. 9; Juda Machabeusz, nr 39 s. 9; Rycerz z nieba, nr 45 s. 9; Widzenie Machabeusza, nr 51 s. 9; Machabejczycy, nr 57 s. 9:

224. Bóg się rodzi. *Dz. Chic.* R. 70: 1960 nr 303 cz. 1 s. 1.

225. Rozważania wielkopostne. *Dz. Chic.* R. 71: 1961 nr 38 s. 4; nr 39 s. 4; nr 40 s. 4; nr 41 s. 4; nr 42 s. 4; nr 43 s. 4; nr 44 s. 4; nr 45 s. 4; nr 46 s. 4; nr 47 s. 4; nr 48 s. 4; nr 49 s. 4; nr 50 s. 4; nr 52 s. 4; nr 53 s. 4; nr 54 s. 4; nr 55 s. 4; nr 56 s. 4; nr 57 s. 4; nr 58 s. 4; nr 59 s. 4; nr 60 s. 4; nr 61 s. 4; nr 62 s. 4; nr 63 s. 4; nr 64 s. 4; nr 65 s. 4; nr 66 s. 4; nr 67 s. 4; nr 68 s. 4; nr 69 s. 4; nr 70 s. 4; nr 71 s. 4; nr 72 s. 4; nr 73 s. 4; nr 74 s. 4; nr 75 s. 4; nr 76 s. 4.

226. Zwycięzca śmierci, piekła i szatana. *Dz. Chic.* R. 71: 1961 nr 77 cz. 1 s. 1.

227. Uroczystość Krwi Przenajświętszej Pana naszego Jezusa Chrystusa. *Dz. Chic.* R. 71: 1961 nr 148 s. 9. — Toż. *Dz. Chic.* R. 72: 1962 nr 154 s. 11.

228. Nawiedzenie Najśw. Maryi Panny (2 lipca). *Dz. Chic.* R. 71: 1961 nr 154 s. 13.

229. Magnifikat. *Dz. Chic.* R. 71: 1961 nr 159 s. 11; nr 165 s. 9.

230. Prałaci. *Dz. Chic.* R. 71: 1961 nr 171 s. 9; nr 177 s. 9.

231. Kuria Rzymska. *Dz. Chic.* R. 71: 1961 nr 183 s. 9; nr 189 s. 9; nr 195 s. 9; Trybunały Kurii Rzymskiej, nr 201 s. 9; Urzędy (Officja) Kurii Rzymskiej, nr 207 s. 9.

II.

KWIATKOWSKI W.: Historia Zgromadzenia Zmartwychwstania Pańskiego. Albano 1942 s. 400, 447, 454, 472; IWICKI J.: The First One Hundred Years 1866-1966. Rome 1966 s. 97, 102, 110, 125, 208, 239; JANAS E. T.: Dictionary of American Resurrectionists 1865-1965. Rome 1967 s. 185; Śp. o. Teodor Kłopotowski C. R. (1903-1976). *Notitiae*. R. 2: 1976 t. 2 nr 4 s. 26. —

Ponadto źródła: Interesujące posiedzenie Koła Katolickiego. *Dz. Chic.* R. 41: 1930 nr 290 s. 3; „W Wieczerniku"... Tamże. R. 45: 1934 nr 72 s. 7; nr 73 s. 3; Kantowiacy uczcili nowego proboszcza. Tamże. Nr 239 s. 8; Obchód listopadowy w Seminarium Najśw. Maryi Panny w Mundelein. Tamże. R. 46: 1935 nr 290 s. 5; Proboszcz Jackowa... Tamże. R. 50: 1939 nr 89 s. 3; nr 90 s. 3; R. 52 [bis]: 1942 nr 80 cz. 6 s. 68; Proboszcz Kłopotowski C. R. udekorowany „Mieczem Hallerowskim". Tamże. R. 54: 1944 nr 244 s. 10; Srebrny jubileusz kapłaństwa... Tamże. R. 62: 1952 nr 221 s. 5; fot.; nr 223 s. 5, fot.; Catalogus Congregationis a Resurrectione D. N. J. C. z lat 1957-1976.

Ks. Bolesław Micewski CR

Kłos Józef (1870-1938), protonotariusz apostolski, redaktor, publicysta, autor pamiętników.

Kapłan archidiecezji poznańskiej, urodził się 1 III 1870 w Lubaszu k. Czarnkowa, był synem nauczyciela Wojciecha i Albertyny z Neckerów. W Poznaniu uczęszczał w l. 1882-1889 do Gimnazjum św. Marii Magdaleny, a po złożeniu matury wstąpił do Seminarium Duchownego. Święcenia kapłańskie przyjął 16 VII 1893 w Gnieźnie i został powołany na wikariusza przy katedrze poznańskiej. Obdarzony zarazem funkcją precentora, a w Seminarium Duchownym — nauczyciela śpiewu liturgicznego. Mianowany I prebendarzem przy kościele podominikańskim w Poznaniu 29 VIII 1895, był już wtedy współpracownikiem redakcji „Przewodnika Katolickiego", którego redaktorem został jeszcze w tym samym roku. Do końca życia wymieniano go w czasopiśmie jako redaktora założyciela. W 1897 r. wprowadził tygodniowy bezpłatny dodatek do „Przewodnika Katolickiego" jako pismo poświęcone nauczaniu dzieci pt. „Opiekun Dziatek", który w okresie nasilonej germanizacji stał się polskim elementarzem. Umieszczał w nim swoje artykuliki z historii Polski. Jako drugi dodatek tygodniowy wprowadził w 1898 r. „Słowo Boże", którego redakcją zajmował się osobiście w l. 1911-1915. W głośnych wówczas Gawędach Janka Obleciświata ujawnił swój nieprzeciętny talent literacki i publicystyczny, zyskując przez nie „Przewodnikowi Katolickiemu" ogromną popularność. W łączności z sprawą wrzesińską w 1901 r. podjął otwarcie na łamach tego czasopisma walkę z władzami pruskimi o polski język w nauczaniu religii. Jego działalność znajdowała poparcie abpa F. Stablewskiego, który w styczniu 1903 r. obdarzył go godnością honorowego radcy duchownego, a w 1904 r. wyjednał mu papieską godność tajnego szambelana. Społeczna działalność ks. Kłosa doprowadziła w 1897 r. do założenia pierwszego w Poznaniu Towarzystwa Terminatorów, następnie do powstania pierwszego wielkopolskiego Stowarzyszenia Służby Żeńskiej i Sodalicji Mariańskiej Młodzieży Kupieckiej. Prześladowany przez rząd pruski za działalność narodową, od 1906 r. miał 14 procesów sądowych za naruszenie pruskiego prawa prasowego. Nacisk władz pruskich doprowadził w 1915 r. do jego odejścia z redakcji „Przewodnika", do której powrócił dopiero w 1924 r. Nie zrezygnował z działalności politycznej, wybrany 17 III 1914 w okręgu szamotulsko-obornicko-międzychodzko-skwierzyńskim do parlamentu Rzeszy Niemieckiej. Czynny w organizowaniu Powstania Wielkopolskiego, pełnił także funkcję przewodniczącego komisji szkolnej przy Naczelnej Radzie Ludowej, a 1 VI 1919 został wybrany posłem do Sejmu Ustawodawczego.

Na forum kościelnym działał jako egzaminator prosynodalny, a zwłaszcza udzielał się w Związku Kapłanów „Unitas", w którym przez dłuż-

szy czas pełnił obowiązki wiceprezesa. Przyczynił się do powstania organu tego Związku „Wiadomości dla Duchowieństwa" i był ich pierwszym redaktorem. Chciał oddać się duszpasterstwu parafialnemu, lecz w 1912 r. władze pruskie nie pozwoliły mu objąć probostwa św. Marcina w Poznaniu, dopiero 1 IV 1920 został proboszczem parafii św. Jana Jerozolimskiego, z którego zrezygnował 1 IX 1924, gdy mógł powrócić do pracy redakcyjnej w „Przewodniku Katolickim". Kard. A. Hlond powołał go 25 XI 1929 do kapituły katedralnej poznańskiej jako jej dziekana, wyjednał mu w 1930 r. nominację papieską na prepozyta tejże kapituły, a w 1934 na protonotariusza apostolskiego. Zasługi ks. J. Kłosa na polu wydawniczym obejmują także jego współudział w powstaniu Drukarni i Księgarni św. Wojciecha, w której od 1922 r. był członkiem Rady Nadzorczej, następnie, w l. 1935-1938 prezesem jej udziałowców. Czynną opieką otoczył Katolicką Szkołę Społeczną, należał bowiem do jej Kuratorium jako delegat arcybiskupi. Współpracując ściśle z ks. J. Prądzyńskim w rozwoju Ligi Katolickiej, gdy jej miejsce zajęła Akcja Katolicka, pełnił od 1930 r. funkcję kościelnego asystenta w jej Naczelnym Instytucie. Zmarł 8 X 1938 w Poznaniu.

Ks. Kłos posiadał wielki talent dzennikarski, którego uznaniem było powołanie go na członka honorowego Syndykatu Dziennikarzy Wielkopolskich. Wszystkie redagowane przez niego pisma zdobywały wysoki poziom i popularność. Wiele artykułów w nich, nie zawsze podpisanych, wyszło spod jego pióra. Reportaże z podróży, których wiele odbył, były nie tylko poczytną publicystyką, ale stanowią wartościowy materiał historyczny. Utalentowany mówca, chętnie głosił i pisał kazania, które wydawał w formie książek lub umieszczał w czasopismach homiletycznych. Osobny rodzaj w nich tworzą jego mowy żałobne, w których podawał rys biograficzny osób zmarłych; często są to jedyne drukowane źródła do biografii tych osób. Polskiej historiografii przysłużył się przez wydanie mów abpa F. Stablewskiego, a przede wszystkim przez spisanie swych wspomnień pt. Dwadzieścia pięć lat przy stoliku redaktorskim. Dotyczą one nie tylko jego osobistych dziejów, ale spraw kościelnych, narodowych i społecznych w ostatnim okresie zaboru pruskiego. Przy końcu życia rozpoczął pisać ich dalszy ciąg pt. Drugie dwadzieścia lat przy stoliku redaktorskim, lecz niespodziewana śmierć autora urwała je w 1923 r.

I.

1. Red.: *Przewodnik Katolicki*. Pismo dla rodzin, bractw i stowarzyszeń katolickich. [Tygodnik]. Poznań. R. 1: 1895 nr 40 — R. 21: 1915; R. 30: 1924 — R. 40: 1934 nr 52.

2. Pijaństwo a Bractwa Wstrzemięźliwości. *Przew. Katol*. R. 1: 1895 nr 3 s. 19-20.

3. Watykan. *Przew. Katol*. R. 1: 1895 nr 6 s. 41-42; nr 11 s. 83-84; nr 17 s. 130-131; nr 18 s. 140.

4. Zapusty i karnawał. *Przew. Katol*. R. 1: 1895 nr 6 s. 46-47.

5. Święte miejsca Męki Pańskiej. *Przew. Katol*. R. 1: 1895 nr 14 s. 103-104.

6. Nabożeństwo „na czasie". *Przew. Katol*. R. 1: 1895 nr 22 s. 172-173.

7. Czyja wina? *Przew. Katol*. R. 3: 1897 nr 10 s. 82-83.

8. W sprawie założenia Towarzystwa Terminatorów polskich dla górnej części miasta Poznania. *Przew. Katol*. R. 3: 1897 nr 21. Dodatek.

9. Mowa na pogrzebie śp. z Russanowskich Hr. Honoryny Kwileckiej w kościele parafialnym w Kwiliczu dnia 13 kwietnia 1898 r. P. 1898 Nakł. autora 8° s. 10. — Toż. W: *Mowy żałobne*. P. 1928 s. 1-10.

10. Mowa na pogrzebie śp. z Łukomskich Teodory Hulewiczowej w kościele parafialnym w Graboszewie dnia 11 listopada 1901 r. P. 1901 Nakł. autora 8° s. 16. — Toż. W: *Mowy żałobne*. P. 1928 s. 11-25.

11. Mowa na pogrzebie śp. barona Sta-

nisława Chłapowskiego, komandora orderu Piusa IX, posła na sejm pruski i do parlamentu niemieckiego itd. w kościele parafialnym w Brodnicy dnia 4 października 1902 r. P. 1902 Nakł. autora 8° s. 19, nlb. 1. — Toż. W: *Mowy żałobne*. P. 1928 s. 26-44.

12. Mowa na pogrzebie śp. księdza Leona Laskowskiego, proboszcza św. Wojciecha w Poznaniu, em. dziekana pleszewskiego, w kościele św. Wojciecha w Poznaniu dnia 15 listopada 1902 r. P. 1902 Nakł. autora 8° s. 12. — Toż. W: *Mowy żałobne*. P. 1928 s. 45-55.

13. Ucisk i tryumfy Kościoła katolickiego w dobie obecnej. Kazanie wygł. na konferencji duchowieństwa dekanatu poznańskiego. P. 1904 Nakł. autora 8° s. 27, nlb. 1.

14. Mowa na pogrzebie śp. Stanisława Stablewskiego w kościele parafialnym w Wielkich Strzelcach dnia 25 lutego 1904 r. P. 1904 Nakł. autora 8° s. 14, nlb. 2. — Toż. W: *Mowy żałobne*. P. 1928 s. 56-69.

15. Mowa na pogrzebie śp. Adama z Drozden Hulewicza, dziedzica Młodziejewic i Parusewa, w kościele parafialnym w Graboszewie dnia 16 stycznia 1905 r. P. 1905 Nakł. autora 8° s. nlb. 1, 14, nlb. 1. — Toż. W: *Mowy żałobne*. P. 1928 s. 70-83.

16. Mowa na eksportacji zwłok śp. Jana Czorby, szambelana Jego Świątobliwości i dziedzica Witkowa i Krajewic, dnia 25 marca 1905 r. P. 1905 Księg. św. Wojciecha 8° s. 26. — Toż. W: *Mowy żałobne*. P. 1928 s. 84-98.

17. Mowa na pogrzebie śp. Ofelji z Hr. Skórzewskich Hrabiny Potulickiej w kościele parafialnym w Zaniemyślu dnia 23 listopada 1906 r. P. 1906 Księg. św. Wojciecha 8° s. 17, nlb. 1. — Toż. W: *Mowy żałobne*. P. 1928 s. 99-108.

18. Arcybiskup Flirian Oksza Stablewski. P. 1907 Księg. św. Wojciecha 16° s. 104.

19. Mowa żałobna, którą na nabożeństwie żałobnym za duszę śp. ks. abpa Floryana Okszy-Stablewskiego urządzonym przez Komitet Wiecu Polsko-Katolickiego w dniu 17 XII 1906 r. w kolegiacie św. Maryi Magdaleny w Poznaniu wygł. autor. P. 1907 Nakł. autora 8° s. 24. — Toż. W: *Mowy żałobne*. P. 1928 s. 109-121.

20. Mowa przy spuszczeniu zwłok śp. Stanisława Hr. Kwileckiego do grobów rodzinnych w kościele parafialnym w Kwiliczu dnia 18 grudnia 1906 r. P. 1907 Księg. św. Wojciecha 8° s. 23. — Toż. W: *Mowy żałobne*. P. 1928 s. 122-134.

21. Pójdźmy, pokłońmy się Panu. P. 1907 Nakł. autora 8° s. 10.

22. Mowa na pogrzebie śp. Julii z Mańkowskich hr. Stanisławowej Ostrowskiej w kościele św. Marcina w Poznaniu dnia 25 lutego 1907 r. P. 1907 Księg. św. Wojciecha 8° s. 19, nlb. 1. — Toż. W: *Mowy żałobne*. P. 1928 s. 135-145.

23. List z Rzymu. *Przew. Katol.* R. 13: 1907 nr 19 s. 150-151.

24. Mowa nad zwłokami śp. ks. Józefa Bielewicza, kapłana-jubilata, proboszcza gniewkowskiego i wałkowskiego, długoletniego nauczyciela religii i regensa alumnatu ad St. Mariam Magdalenam w Poznaniu, w kościele św. Marcina w Poznaniu dnia 19 stycznia 1908 r. P. 1908 Nakł. autora 8° s. 14. — Toż. W: *Mowy żałobne*. P. 1928 s. 146-153.

25. Mowa na nabożeństwie żałobnym za duszę śp. Władysława Brodnickiego, dziedzica Nieświastowic i b. posła na sejm pruski, w kościele św. Marcina w Poznaniu dnia 29-go stycznia 1908 r. P. 1908 Księg. św. Wojciecha 8° s. 20. — Toż. W: *Mowy żałobne*. P. 1928 s. 154-165.

26. Mowa na pogrzebie śp. Władysława Hr. Korzbok Łąckiego, dziedzica Posadowa i Lwówka, b. posła na sejm pruski, w kościele parafialnym w Lwówku dnia 9 marca 1908 r. P. 1908 Księg. św. Wojciecha 8° s. 24. — Toż. W: *Mowy żałobne*. P. 1928 s. 166-180.

27. W krainie węgla. *Przew. Katol.* R. 14: 1908 nr 12-14, 16-23, 25, 27-31.

28. Śp. X. Ignacy Warmiński. *Przew. Katol.* r. 15: 1909 nr 22 s. 183-184.

29. Król czynu. Mowa żałobna przy zwłokach śp. Ks. Prałata Piotra Wawrzyniaka. Z portretem. P. 1910 Nakł. autora 8° s. 20. — Toż. W: *Mowy żałobne*. P. 1928 s. 196-208.

30. Mowa na pogrzebie śp. Kazimierza Michalskiego, radcy duchownego i proboszcza łódzkiego, w kościele podominikańskim dnia 28 lutego 1910 r. P. 1910 Księg. św. Wojciecha 8° s. 17, nlb. 1. — Toż. W: *Mowy żałobne*. P. 1928 s. 181-195.

31. Uroczystości koronacyjne na Jasnej Górze. *Przew. Katol.* R. 16: 1910 nr 23 s. 177-180.

32. Po koronacji na Jasnej Górze. *Przew. Katol.* R. 16: 1910 nr 24 s. 185-187.

33. Dopust Boży. *Przew. Katol.* R. 16: 1910 nr 42 s. 334-335.

34. Jakich zasad i przepisów kościelnych należy przestrzegać przy tzw. Żywym Różańcu. *Mies. Kośc. „Unitas"*. T. 3: 1910 s. 137-141.

35. Rec.: A. SZLAGOWSKI: Mowy żałobne. W. 1910. *Mies. Kośc. „Unitas"*. T. 3: 1910 s. 487-490.

36. Mowa na pogrzebie śp. Hr. Zygmunta Potulickiego-Skórzewskiego, Ordynata na Próchnowie, w kościele parafialnym w Grylewie dnia 9 grudnia 1911 r. P.

1912 Księg. św. Wojciecha 8° s. 12. — Toż. W: *Mowy żałobne*. P. 1928 s. 209-221.
37. Rec.: PRAWOMIR: Gdzie prawda? P. 1911. *Aten. Kapł.* T. 6: 1911 s. 190.
38. Rec.: A. JOUGAN: Nasze kazania zbiorowe. Lw. 1911. *Mies. Kośc. „Unitas"*. T. 6: 1911 s. 395-397.
39. Dobroczynność. *Przew. Katol.* R. 17: 1911 nr 40 s. 317-318; nr 41 s. 326-327.
40. Mowy żałobne z dodatkiem kilku innych mów kościelnych i dwóch okólników Arcybiskupa Floriana Okszy Stablewskiego, zebrał i wydał X. ... P. 1912 Księg. św. Wojciecha 8° s. LXXXIV, nlb. 2, 530.
41. Eucharystia i lud. Mowy wygłoszone w sekcji polskiej XXIII Międzynarodowego Kongresu Eucharystycznego w Wiedniu dn 11 września 1912 r. P. 1912 Księg. św. Wojciecha 16° s. 30, nlb. 2. — Toż. W: *Pamiętnik Eucharystyczny*. P. 1913 s. 94-120.
42. Mowa na pogrzebie śp. Hektora hr. Kwileckiego, szambelana papieskiego, b. posła do parlamentu niemieckiego, Sodalisa Marji, w Kościele parafialnym w Kwilczu, dnia 6-go lutego 1912 r. P. 1912 Nakł. autora 8° s. 15, nlb. 1. — Toż. W: *Mowy żałobne*. P. 1928 s. 222-236.
43. Pod sztandarem Maryi. Z międzynarodowego kongresu maryańskiego w Trewirze. *Przew. Katol.* R. 18: 1912 nr 32 s. 251-252; nr 33 s. 260-262; nr 34 s. 267-268; nr 35 s. 274-275.
44. Z eucharystycznych dni Wiednia. *Przew. Katol.* R. 18: 1912 nr 39 s. 305-306; nr 40 s. 313-315.
45. Pamiętnik eucharystyczny. Sprawozdanie z obrad Sekcji Polskiej XXIII Międzynarodowego Kongresu Eucharystycznego w Wiedniu od 12-15 września 1912 r z wieloma rycinami. Zebrał i wydał ks. ... P. 1913 Księg. św. Wojciecha 16° s. VIII, 334, nlb. 2.
46. Rec.: A. JEŁOWICKI: Kazania na święta Patronów Polskich i na Rocznice Narodowe. Lw. *Mies. Kośc. „Unitas"*. T. 9: 1913 s. 224-226.
47. Listy z Rzymu. *Przew. Katol.* R. 19: 1913 nr 16 s. 126; nr 17 s. 129-131.
48. Wolność Kościoła. *Stowarzyszenie*. R. 1: 1913/14 nr 10 s. 313-321.
49. Red.: *Wiadomości dla Duchowieństwa*. Organ Związku Kapłanów „Unitas". R. 1: 1914 nr 1 — R. 10: 1923 nr 12. — Od R. 8: 1921 nr 11 do R. 9: 1922 nr 9 za redakcję odpowiadał sekretarz generalny Związku, ks. J. PRĄDZYŃSKI.
50. Wojna w świetle nauki chrześcijańskiej. *Stowarzyszenie*. R. 2: 1914/15 nr 10/12 s. 278-287. — Toż. Odb. P. 1915 Księg. św. Wojciecha 8° s. 15.
51. O niepodległość. Kr. 1915 16° s. 31.
52. Współautor: „Powstanie naród przeciw narodowi" (Łk XXI, 10). Zbiór kazań o wojnie. P. 1915 Księg. św. Wojciecha 8° s. VIII, 120.
53. Mowa na nabożeństwie żałobnym za duszę śp. Henryka Sienkiewicza w Kolegiacie Farnej w Poznaniu dnia 28 listopada 1916 r. P. 1916 Księg. św. Wojciecha 8° s. 27, nlb. 1. — Toż. W: *Mowy żałobne*. P. 1928 s. 237-249.
54. Magnificat. Nauki o Matce Boskiej na miesiąc maj. P. 1918 Księg. św. Wojciecha 8° s. XVI, 296. — Toż. Wyd. 2. P. 1919 Księg. św. Wojciecha 8° s. XVIII, 296.
55. Mowa ku uczczeniu jenerała Dąbrowskiego, wygłoszona w stuletnią rocznicę jego śmierci, w kościele parafialnym w Winnej Górze. P. 1918 Nakł. autora 8° s. 27, nlb. 1.
56. Mowa wygłoszona nad trumną śp. X. Jana Adamskiego w kościele Przemienienia Pańskiego dnia 3 lutego 1918 przez... *Nowa Bibl. Kazn.* T. 24: 1918 s. 66-75. — Toż. Odb. P. 1918 8° s. 18. — Toż. W: *Mowy żałobne*. P. 1928 s. 250-258.
57. Rec.: Christus und die Neue Zeit. Predigten über katholische Zeitaufgaben von Emil FIEDLER. Paderborn 1919. *Wiad. dla Duchow.* R. 7: 1920 s. 24.
58. Rec.: Historia miasta Mikstatu [...] Napisał X. proboszcz Franciszek Ruszczyński, dyrektor banku. P. 1919. *Wiad. dla Duchow.* R. 7: 1920 s. 24-25.
59. Rec.: Drogowskaz z Jasnej Góry dla młodej Polki. Zebrał i opracował O. ALEKSANDER, paulin. 1919. *Wiad. dla Duchow.* R. 7: 1920 s. 25.
60. Rec.: Noworocznik Chyrowski 1920. Chyrów 1920. *Wiad. dla Duchow.* R. 7: 1920 s. 25.
61. Rec.: Z. ZIELEWICZ: La situation internationale du Saint-Siége. Lausanne. *Wiad. dla Duchow.* R. 7: 1920 s. 25-27.
62. Schizma czeska czy Czeski Kościół narodowy? *Wiad. dla Duchow.* R. 7: 1920 s. 45-49.
63. Towarzystwo Prasy Katolickiej. *Wiad. dla Duchow.* R. 7: 1920 s. 49-50.
64. Deschanel a Kościół. *Wiad. dla Duchow.* R. 7: 1920 s. 58.
65. „Wskrześmy św. Agnieszkę!" *Wiad. dla Duchow.* R. 7: 1920 s. 59.
66. Nowi polscy dostojnicy zakonni. *Wiad. dla Duchow.* R. 7: 1920 s. 60-61.
67. Zjazd antybolszewicki. *Wiad. dla Duchow.* R. 7: 1920 s. 61.
68. Nasze sprawy w Sejmie. *Wiad. dla Duchow.* R. 7: 1920 s. 62-63.
69. Rec.: S. KUTRZEBA: Kongres, Traktat, i Polska. *Wiad. dla Duchow.* R. 7: 1920 s. 66.
70. Rec.: K. RZEPECKI: Powstanie grudniowe w Wielkopolsce, 27 XII 1918. P.

1919. *Wiad. dla Duchow.* R. 7: 1920 s. 67-68.

71. Dies alter w Sejmie warszawskim. *Wiad. dla Duchow.* R. 7: 1920 s. 78-82.

72. „Jednota" i schizma w Czechach. *Wiad. dla Duchow.* R. 7: 1920 s. 93.

73. Stosunki dyplomatyczne między Stolicą Apostolską a Francją. *Wiad. dla Duchow.* R. 7: 1920 s. 93-95.

74. Rec.: L. WRZOŁ: O Opatrzności Boskiej dla wierzącego ludu. Cieszyn 1919. *Wiad. dla Duchow.* R. 7: 1920 s. 98-99.

75. Watykan a Ukraina. *Wiad. dla Duchow.* R. 7: 1920 s. 125-126.

76. Kolegium O. O. Zmartwychwstańców w Rzymie zagrożone. *Wiad. dla Duchow.* R. 7: 1920 s. 127.

77. Dwie kanonizacje francuskie. *Wiad. dla Duchow.* R. 7: 1920 s. 127-128.

78. Pomnik — Judaszowi! *Wiad. dla Duchow.* R. 7: 1920 s. 129.

79. Rec.: *Świt.* Miesięcznik obrazkowy poświęcony walce z alkoholizmem. *Wiad. dla Duchow.* R. 7: 1920 s. 134.

80. Nowe święte francuskie. *Wiad. dla Duchow.* R. 7: 1920 s. 159-160.

81. Duchowni dynamitardzi. *Wiad. dla Duchow.* R. 7: 1920 s. 161.

82. Encyklika papieska o pojednaniu ludów. *Wiad. dla Duchow.* R. 7: 1920 s. 189-190.

83. Nasze sprawy w Sejmie. *Wiad. dla Duchow.* R. 7: 1920 s. 215-218.

84. Wspólny front katolicki międzynarodowy. *Wiad. dla Duchow.* R. 7: 1920 s. 220-221.

85. Wieczernik w posiadaniu katolików. *Wiad. dla Duchow.* R. 7: 1920 s. 221.

86. Francja i Watykan. *Wiad. dla Duchow.* R. 7: 1920 s. 221-223.

87. Zastępstwo mocarstw u Stolicy św. *Wiad. dla Duchow.* R. 7: 1920 s. 252-253.

88. Rozwody we Włoszech. Szkolny strajk katolickich dzieci w Westfalii. *Wiad. dla Duchow.* R. 7: 1920 s. 254-255.

89. Rec.: Die Unruhe zu Gott. Erinnerungen eines Maler-Mönchs. Von Willibrord VERKADE O. S. B. Freiburg i. Br. 1920. *Wiad. dla Duchow.* R. 7: 1920 s. 257-258.

90. Rec.: A. BOROWSKI: Sakramentologia w świetle nowego prawa kościelnego. Wyd. II. Włocławek 1920. *Wiad. dla Duchow.* R. 7: 1920 s. 259.

91. Z międzynarodowego Kongresu Katolickiego w Haadze. Rząd czeski a Kościół. Zasłużone działania kleru włoskiego w czasie wojny. *Wiad. dla Duchow.* R. 7: 1920 s. 298-300.

92. Rec.: Allmanach Catholique Français pour 1920. Paris 1920. *Wiad. dla Duchow.* R. 7: 1920 s. 306-307.

93. Rec.: Ich bin der Weinstock, Ihr seid die Rebzweige (Joh. 15, 5). Von P. Benedikt BAUR. Kempten-München 1920. *Wiad. dla Duchow.* R. 7: 1920 s. 309.

94. Watykan na głodne dzieci. Rozłam w duchowieństwie czeskim dokonany. *Wiad. dla Duchow.* R. 7: 1920 s. 341-342.

95. Rec.: J. WORONIECKI: Kazanie o obowiązkach wspierania Ojczyzny swym mieniem, wygłoszone w katedrze lubelskiej 9 maja 1920. Lubl. 1920. *Wiad. dla Duchow.* R. 7: 1920 s. 342-343.

96. Rec.: Apologetische Predigten über die Grundwahrheiten des Christentums... von Dr. Joseph Georg VON EHRLER. Freiburg i. Br. 1920. *Wiad. dla Duchow.* R. 7: 1920 s. 344-345.

97. Rec.: B. KROTZ: Mein Rosenkranz. Erwägungen. Freiburg i. Br.; TEGOŻ: Das ewige Licht. Von Dr Adolf Donders. Freiburg i. Br. 1920. *Wiad. dla Duchow.* R. 7: 1920 s. 345.

98. Bawaria a Watykan. *Wiad. dla Duchow.* R. 7: 1920 s. 379.

99. Nowa wojna. *Przew. Katol.* R. 26: 1920 nr 49 s. 504.

100. Nasz sojusz. *Przew. Katol.* R. 26: 1920 nr 50 s. 514.

101. „Niepotrzebne rupiecie". *Przew. Katol.* R. 26: 1920 nr 51 s. 526.

102. Rec.: A. SOBCZYŃSKI: Liber de statu animarum. Kielce 1921. Biblioteka pasterska nr 1. *Wiad. dla Duchow.* R. 8: 1921 s. 55.

103. Wnioski o poprawę doli duchowieństwa. *Wiad. dla Duchow.* R. 8: 1921 s. 58-60.

104. Arcybiskup Feliński — redux in patriam. *Wiad. dla Duchow.* R. 8: 1921 s. 73-74.

105. Z Ziemi Świętej. *Wiad. dla Duchow.* R. 8: 1921 s. 74-75.

106. Rec.: F. KWIATKOWSKI: Y. M. C. A. i Y. W. C. A. Nasze stanowisko narodowe i religijne względem tych organizacji. Odczyt 25 lutego 1921. P. 1921. *Wiad. dla Duchow.* R. 8: 1921 s. 78-79.

107. Konferencja ewangelicka w Upsali. *Wiad. dla Duchow.* R. 8: 1921 s-. 99-100.

108. Rec.: „Prawda o Górnym Śląsku". „Bilder aus Oberschlesien". *Wiad. dla Duchow.* R. 8: 1921 s. 103-104.

109. Katolicyzm w armii francuskiej. *Wiad. dla Duchow.* R. 8: 1921 s. 103.

110. Stosunek naszego społeczeństwa do Kościoła. *Wiad. dla Duchow.* R. 8: 1921 s. 120.

111. Ojciec św. o zagadnieniu irlandzkim. *Wiad. dla Duchow.* R. 8: 1921 s. 123-124.

112. Kongres Mariański w Indiach. *Wiad. dla Duchow.* R. 8: 1921 s. 124.

113. Przeciwko ambasadzie francuskiej przy Watykanie. — Nowy poseł u papie-

ża. *Wiad. dla Duchow.* R. 8: 1921 s. 124-125.

114. Posłowie Sejmu pruskiego według wyznania. *Wiad. dla Duchow.* R. 8: 1921 s. 125.

115. Encyklika papieska z powodu rocznicy śmierci św. Dominika. *Wiad. dla Duchow.* R. 8: 1921 s. 147.

116. Międzynarodowy kongres katolicki w Hradcu. *Wiad. dla Duchow.* R. 8: 1921 s. 147-148.

117. Wskrzeszenie starodawnego biskupstwa. *Wiad. dla Duchow.* R. 8: 1921. s. 148.

118. Nowoczesne męczeństwo chrześcijan. *Wiad. dla Duchow.* R. 8: 1921 s. 149-150.

119. Bibliografia. *Wiad. dla Duchow.* R. 8: 1921 s. 151-152.

120. Nasze uposażenie przed forum sejmowym. *Wiad. dla Duchow.* R. 8: 1921 s. 164-168.

121. Wiece katolickie. *Wiad. dla Duchow.* R. 8: 1921 s. 177-178.

122. Katolicyzm na Łotwie. *Wiad. dla Duchow.* R. 8: 1921 s. 178-179.

123. Międzynarodowy kongres młodzieży katolickiej w Rzymie. *Wiad. dla Duchow.* R. 8: 1921 s. 195-196.

124. Żydowskie rządy w Palestynie. *Wiad. dla Duchow.* R. 8: 1921 s. 201-202.

125. Ojciec św. do międzynarodowego Kongresu Tercjarzy. *Wiad. dla Duchow.* R. 8: 1921 s. 203.

126. Zapiski bibliograficzne. *Wiad. dla Duchow.* R. 8: 1921 s. 205-206, 231-233.

127. Rec.: Epitome Theologiae Moralis universalis. *Wiad. dla Duchow.* R. 8: 1921 s. 206-207.

128. Rec.: Repetitorium theologiae fundamentalis. *Wiad. dla Duchow.* R. 8: 1921 s. 207-208.

129. Watykan a konferencja waszyngtońska. *Wiad. dla Duchow.* R. 8: 1921 s. 229.

130. Stosunki kościelne w Gdańsku. *Wiad. dla Duchow.* R. 8: 1921 s. 230-231.

131. Stosunek katolickiej Francji do Polski. Bazylika w Kownie. *Wiad. dla Duchow.* R. 8: 1921 s. 256-259.

132. I znowu biskup Irlandczyk, a nie Polak. *Wiad. dla Duchow.* R. 8: 1921 s. 260.

133. „Myśl pokoju a nie udręczenia". Kazanie wygłoszone na nabożeństwie dziękczynnym w dniu zjazdu abiturientów gimnazjum św. Marii Magdaleny w gimnazjalnym kościele Bernardynów w Poznaniu dnia 29 listopada 1921 r. P. 1922 Księg. św. Wojciecha 8° s. 16.

134. Czy „wszystko jedno". *Przew. Katol.* R. 27: 1921 nr 1/2 s. 3.

135. Czy tylko dla ludu? *Przew. Katol.* R. 27: 1921 nr 3/4 s. 19.

136. Znak mądrości. *Przew. Katol.* R. 27: 1921 nr 5/6 s. 35-36.

137. Przykład bohaterów. *Przew. Katol.* R. 27: 1921 nr 9 s. 65-66.

138. Dezerterzy. *Przew. Katol.* R. 27: 1921 nr 10 s. 80.

139. Dlaczego? *Przew. Katol.* R. 27: 1921 nr 11 s. 92.

140. Jaka korzyść? *Przew. Katol.* R. 27: 1921 nr 12/13 s. 104.

141. Dom na piasku. *Przew. Katol.* R. 27: 1921 nr 14 s. 116.

142. Dla kogo? *Przew. Katol.* R. 27: 1921 nr 15 s. 128.

143. Świat niewidzialny. *Przew. Katol.* R. 27: 1921 nr 16 s. 141.

144. Obowiązek modlitwy. *Przew. Katol.* R. 27: 1921 nr 17 s. 152.

145. Prywatnie i publicznie. *Przew. Katol.* R. 27: 1921 nr 20 s. 189.

146. Paragraf kagańcowy. *Przew. Katol.* R. 27: 1921 nr 21 s. 200.

147. Świat niepojęty. *Przew. Katol.* R. 27: 9121 nr 22 s. 210.

148. Rewolucja zbawcza. *Przew. Katol.* R. 27: 1921 nr 23 s. 219.

149. Czyj wynalazek? *Przew. Katol.* R. 27: 1921 nr 24 s. 230.

150. Dwa hamulce. *Przew. Katol.* R. 27: 1921 nr 25 s. 240.

151. Na rozdrożach. *Przew. Katol.* R. 27: 1921 nr 26 s. 251.

152. Któż jak Bóg. *Przew. Katol.* R. 27: 1921 nr 27 s. 266-267.

153. Utwierdzanie. *Przew. Katol.* R. 27: 1921 nr 28 s. 278-279.

154. Źródło życia. *Przew. Katol.* R. 27: 1921 nr 29 s. 290-291.

155. Celowa organizacja. *Przew. Katol.* R. 27: 1921 nr 30 s. 302-303.

156. Praojciec. *Przew. Katol.* R. 27: 1921 nr 31 s. 314-315.

157. Zgodne świadectwo. *Przew. Katol.* R. 27: 1921 nr 32 s. 326.

158. Synai w sercu. *Przew. Katol.* R. 27: 1921 nr 33 s. 338-339.

159. Robotnicy Boży. *Przew. Katol.* R. 27: 1921 nr 34 s. 350.

160. Najlepsza legitymacja. *Przew. Katol.* R. 27: 1921 nr 35 s. 362-363.

161. Sprawiedliwe sankcje. *Przew. Katol.* R. 27: 1921 nr 36 s. 374-375.

162. Miecz obosieczny. *Przew. Katol.* R. 27: 1921 nr 38 s. 398-399.

163. Gdzie sprawiedliwość. *Przew. Katol.* R. 27: 1921 nr 39 s. 409-410.

164. Uchylony rąbek zasłony. *Przew. Katol.* R. 27: 1921 nr 40 s. 1.

165. Dla wszystkich. *Przew. Katol.* R. 27: 1921 nr 41 s. 1-2.

166. Nagroda czy kara? *Przew. Katol.* R. 27: 1921 nr 42 s. 1-2.

167. Szczęście w nieszczęściu. *Przew. Katol.* R. 27: 1921 nr 43 s. 2.
168. Sprzeczności pozorne. *Przew. Katol.* R. 27: 1921 nr 44 s. 1.
169. Dziwny dopust Boży. *Przew. Katol.* R. 27: 1921 nr 45 s. 2.
170. Bezsilność. *Przew. Katol.* R. 27: 1921 nr 46 s. 2.
171. Wojny i rewolucje. *Przew. Katol.* R. 27: 1921 nr 47 s. 2.
172. Liczba wybranych. *Przew. Katol.* R. 27: 1921 nr 48 s. 2-3.
173. Męczennica Chrystusowa. *Przew. Katol.* R. 27: 1921 nr 49 s. 2-3.
174. Tajemnicza siła. *Przew. Katol.* R. 27: 1921 nr 50 s. 2.
175. Wzajemna zależność. *Przew. Katol.* R. 27: 1921 nr 51 s. 2.
176. Szlachectwo Boże. *Przew. Katol.* R. 27: 1921 nr 52 s. 2-3.
177. Spisz i Orawa pod polską władzą biskupią. *Wiad. dla Duchow.* R. 9: 1922 s. 19-20.
178. Rec.: Clericus devotus. Orationes, meditationes et lectiones sacrae ad usum sacerdotum et clericorum. Ed. III. Friburgi Br. Str. XV i 572. *Wiad. dla Duchow.* R. 9: 1922 s. 23-24.
179. Papa non moritur. *Wiad. dla Duchow.* R. 9: 1922 s. 30-31.
180. Uposażenie duchowieństwa a dobra duchowne. *Wiad. dla Duchow.* R. 9: 1922 s. 36-38.
181. Sprawy kościelne w Nowych Prusach. *Wiad. dla Duchow.* R. 9: 1922 s. 50-51.
182. Katolicy Północnej Ameryki zorganizowani. *Wiad. dla Duchow.* R. 9: 1922 s. 51-52.
183. Rec.: F. NOWOWIEJSKI: Zjednoczona Polska. Śpiewnik szkolny na chór mieszany. P. 1921. *Wiad. dla Duchow.* R. 9: 1922 s. 53.
184. Rec.: A. KLAWEK: Noc betlejemska. Historia czy legenda? P. 1921. *Wiad. dla Duchow.* R. 9: 1922 s. 53-54.
185. Kościół Katolicki w Bolszewii. *Wiad. dla Duchow.* R. 9: 1922 s. 67-68.
186. Rec.: A. TREPKOWSKI: Benedykt XV i Pius XI. Odb. W. 1922. *Wiad. dla Duchow.* R. 9: 1922 s. 69.
187. Rec.: Gotujcie drogę Pańską. Opowiadanie dla przyjmujących pierwszą Komunię świętą, wydał i przetłum. X. Jan St. ŻAK. Włocławek. *Wiad. dla Duch.* R. 9: 1922 s. 71.
188. Kronika katolicka. *Wiad. dla Duchow.* R. 9: 1922 s. 92-94.
189. Memoriał. *Wiad. dla Duchow.* R. 9: 1922 s. 97-101.
190. Motu proprio Piusa XI o Stowarzyszeniu Rozkrzewiania Wiary. *Wiad. dla Duchow.* R. 9: 1922 s. 117-118.
191. Rec.: A. HUONDER: U stóp Mistrza. Krótkie rozmyślania dla kapłanów. P. *Wiad. dla Duchow.* R. 9: 1922 s. 119.
192. Rec.: P. W. KEPPLER: Homilien und Predigten. Sechste bis achte vermehrte Auflage.. Freiburgi. Br. 1921. *Wiad. dla Duchow.* R. 9: 1922 s. 119-120.
193. Duszpasterstwo a życie publiczne. *Wiad. dla Duchow.* R. 9: 1922 s. 121-127.
194. Rec.: J. SCHÄFER: Die Wunder Jesu in Homilien erklärt. Zweite und dritte Auflage. Freiburgi. Br. 1921. *Wiad. dla Duchow.* R. 9: 1922 s. 151-152.
195. Nienawiść Serbii przeciw Rzymowi. *Wiad. dla Duchow.* R. 9: 1922 s. 178-179.
196. Wiec katolicki w Alzacji. *Wiad. dla Duchow.* R. 9: 1922 s. 180.
197. Biskupi niemieccy do akademików. *Wiad. dla Duchow.* R. 9: 1922 s. 180-181.
198. Prześladowanie Kościoła na Ukrainie. *Wiad. dla Duchow.* R. 9: 1922 s. 182.
199. Rec.: Najważniejsze obowiązki Polaka katolika w chwili obecnej. Lw. 1911. *Wiad. dla Duchow.* R. 9: 1922 s. 182.
200. Rec.: Ordensleben und Ordensgeist. Vierzig Vorträge zunächst für Ordenschwestern von Ignaz WATTEROTT O. M. I. Freiburgi. Br. *Wiad. dla Duchow.* R. 9: 1922 i. 182-183.
201. Z naszych czasopism: Misja katolicka. *Wiad. dla Duchow.* R. 9: 1922 s. 183-184.
202. O dobre wydanie Nauk katechizmowych. *Wiad. dla Duchow.* R. 9: 1922 s. 188-192.
203. Administrator Apostolski na Górnym Śląsku. *Wiad. dla Duchow.* R. 9: 1922 s. 202-203.
204. Nowa forma apostolstwa w Anglii. *Wiad. dla Duchow.* R. 9: 1922 s. 203.
205. Rec.: Les indulgences les plus usuelles. Paris; Maison de la Bonne Presse. Comment il faut aimer le Bon Dieu. Paris. Maison de la Bonne Presse. *Wiad. dla Duchow.* R. 9: 1922 s. 204.
206. Rec.: Klerus und Volksmission. Herausgegeben und ergänzt von Heinrich Bockel. Freiburg i. Br. 1920. *Wiad. dla Duchow.* R. 9: 1922 s. 204-205.
207. Z najnowszych wydawnictw księgarni Herdera et Co w Fryburgu. *Wiad. dla Duchow.* R. 9: 1922 s. 207-208.
208. Szkolnictwo katolickie w Stanach Zjednoczonych. *Wiad. dla Duchow.* R. 9: 1922 s. 227-228.
209. Biskupi niemieccy przeciwko ułatwieniom rozwodowym. *Wiad. dla Duchow.* R. 9: 1922 s. 228.
210. Kapelani wojskowi we Włoszech. *Wiad. dla Duchow.* R. 9: 1922 s. 230.
211. Nasze „ja". *Przew. Katol.* R. 28: 1922 nr 1 s. 1-2.

212. W prawo czy w lewo. *Przew. Katol.* R. 28: 1922 nr 2 s. 2-3.

213. Żywioł duszy. *Przew. Katol.* R. 28: 1922 nr 3 s. 2-3.

214. Bez końca. *Przew. Katol.* R. 28: 1922 nr 4 s. 2-3.

215. Ukryte cele. *Przew. Katol.* R. 28: 1922 nr 5 s. 2-3.

216. Jeszcze ukryte cele. *Przew. Katol.* R. 28: 1922 nr 6 s. 2-3.

217. Dwie prawdy i wniosek. *Przew. Katol.* R. 28: 1922 nr 7 s. 2.

218. Państwo wszechświatowe. *Przew. Katol.* R. 28: 1922 nr 8 s. 2-3.

219. Pośrednik od Boga. *Przew. Katol.* R. 28: 1922 nr 9 s. 2-3.

220. Bezpośrednio od Boga. *Przew. Katol.* R. 28: 1922 nr 10 s. 2.

221. Harmonia. *Przew. Katol.* R. 28: 1922 nr 11/13 s. 2-3.

222. Wzajemna pomoc. *Przew. Katol.* R. 28: 1922 nr 14 s. 2-3.

223. Gdzie wyższość władzy? *Przew. Katol.* R. 28: 1922 nr 15 s. 2.

224. Kościół niezależny. *Przew. Katol.* R. 28: 1922 nr 16 s. 2.

225. Niezależność Kościoła. *Przew. Katol.* R. 28: 1922 nr 17 s. 2.

226. Zakres praw. *Przew. Katol.* R. 28: 1922 nr 18 s. 2-3.

227. Monarchia Chrystusowa. *Przew. Katol.* R. 28: 1922 nr 19 s. 2-3.

228. Dobra doczesne. *Przew. Katol.* R. 28: 1922 nr 20 s. 2-3.

229. Państwo a religia. *Przew. Katol.* R. 28: 1922 nr 21 s. 2.

230. Państwo a religia katolicka. *Przew. Katol.* R. 28: 1922 nr 22 s. 2-3.

231. Szkoła. *Przew. Katol.* R. 28: 1922 nr 23 s. 2.

232. Szkoła wyznaniowa. *Przew. Katol.* R. 28: 1922 nr 24 s. 2.

233. Cel szkoły. *Przew. Katol.* R. 28: 1922 nr 25 s. 2.

234. Prawo do szkoły. *Przew. Katol.* R. 28: 1922 nr 26 s. 2.

235. Kościół a szkoła. *Przew. Katol.* R. 28: 1922 nr 27 s. 2-3.

236. Szkoła u nas. *Przew. Katol.* R. 28: 1922 nr 28 s. 2.

237. Co czynić? *Przew. Katol.* R. 28: 1922 nr 29 s.

238. W imię postępu. *Przew. Katol.* R. 28: 1922 nr 32 s. 2.

239. Prawdziwa kultura. *Przew. Katol.* R. 28: 1922 nr 33 s. 2.

240. Prawo stałości. *Przew. Katol.* R. 28: 1922 nr 34 s. 2-3.

241. Najgłębsze uczucie. *Przew. Katol.* R. 28: 1922 nr 35 s. 2.

242. Dobro dziecka. *Przew. Katol.* R. 28: 1922 nr 36 s. 2-3.

243. Godność kobiety. *Przew. Katol.* R. 28: 1922 nr 37 s. 2.

244. Najmilszy zakątek. *Przew. Katol.* R. 28: 1922 nr 38 s. 3.

245. Najwyższa powaga. *Przew. Katol.* R. 28: 1922 nr 39 s. 3.

246. Orzeczenie Boskie. *Przew. Katol.* R. 28: 1922 nr 40 s. 3.

247. Czyby wyjątki? *Przew. Katol.* R. 28: 1922 nr 41 s. 3.

248. Niegodziwość. *Przew. Katol.* R. 28: 1922 nr 45 s. 3.

249. Nasz patriotyzm. *Przew. Katol.* R. 28: 1922 nr 46 s. 1-2.

250. Miłość Ojczyzny. *Przew. Katol.* R. 28: 1922 nr 47 s. 1-2.

251. Mowa na pogrzebie śp. Anny Karolowej Stablewskiej z domu De Mylo wypowiedziana w kościele św. Jana na Komandorii w Poznaniu dnia 27 września 1923 r. W: *Mowy żałobne.* P. 1928 s. 281-288.

252. Papieski program działania. *Wiad. dla Duchow.* R. 10: 1923 s. 18.

253. O szkołę katolicką w Niemczech. *Wiad. dla Duchow.* R. 10: 1923 s. 19.

254. Nauka religii we włoskich szkołach powszechnych. Szkolnictwo katolickie we Francji. *Wiad. dla Duchow.* R. 10: 1923 s. 19-21.

255. Rec.: La vie catholique dans la France contemporaine. *Wiad. dla Duchow.* R. 10: 1923 s. 21-24.

256. Jeden z ostatnich. *Wiad. dla Duchow.* R. 10: 1923 s. 30-35.

257. Sowiety a zrzeszenia religijne. *Wiad. dla Duchow.* R. 10: 1923 s. 52-53.

258. Rec.: F. JEŻYCKI: Prawda o adwentystach oraz kilka uwag o czytaniu Pisma świętego. 1922. *Wiad. dla Duchow.* R. 10: 1923 s. 54.

259. Rec.: F. KWIATKOWSKI: Polski Kościół narodowy. P. 1923 *Wiad. dla Duchow.* R. 10: 1923 s. 54-55.

260. Rec.: J. SCHMITT: Des Priesters Heiligung. Freiburg i. Br. *Wiad. dla Duchow.* R. 10: 1923 s. 56.

261. Grymas szatana. *Wiad. dla Duchow.* R. 10: 1923 s. 60-63.

262. Śp. ks. arcybiskup Bilczewski. *Wiad. dla Duchow.* R. 10: 1923 s. 78.

263. Kościół katolicki w Czechosłowacji. *Wiad. dla Duchow.* R. 10: 1923 s. 79-80.

264. Rec.: J. KRUSZYŃSKI: Żydzi i kwestia żydowska. Włocławek. *Wiad. dla Duchow.* R. 10: 1923 s. 86-88.

265. Rec.: Wydawnictwa Ligi katolic-

kiej II, III, IV. Baczność katolicy! *Wiad. dla Duchow.* R. 10: 1923 s. 88.

266. Rec.: W. CHOTKOWSKI: Kazania eucharystyczne o Najśw. Sercu Pana Jezusowym. Wyd. II. P. 1922. *Wiad. dla Duchow.* R. 10: 1923 s. 109.

267. Rec.: E. FEHRINGER: Der gute Christ in modernen Weltleben. Freiburg i. Br. *Wiad. dla Duchow.* R. 10: 1923 s. 110.

268. Ku odrodzeniu ambony polskiej. *Wiad. dla Duchow.* R. 10: 1923 s. 118-123.

269. Rec.: A. PECHNIK: Kazania i nauki. Wyd. 3. rozsz. P. 1923. *Wiad. dla Duchow.* R. 10: 1923 s. 131-132.

270. Rec.: T. CHROSTOWSKI: Parana. Wspomnienia z podróży w roku 1914. P. 1922. *Wiad. dla Duchow.* R. 10: 1923 s. 133.

271. Rec.: A. LEHMKUHL: Der Christ in betrachtenden Gebet. Vier Bände. *Wiad. dla Duchow.* R. 10: 1923 s. 134.

272. Rec.: K. HAGGENAY: Der Gottessohn. Preisterbetrachtungen im' Ausschlus an das Johannesevangelium. Freiburg. *Wiad. dla Duchow.* R. 10: 1923 s. 134.

273. Rec.: Fanny IMLE: Die Frau in der Politik. Freiburg i. Br. *Wiad. dla Duchow.* R. 10: 1923 s. 135.

274. Reforma rolna a ziemie kościelne. *Wiad. dla Duchow.* R. 10: 1923 s. 152-153.

275. Międzynarodowy kongres katolicki w Konstancji. Kongres katolicki w Wiedniu. *Wiad. dla Duchow.* R. 10: 1923 s. 156-157.

276. Rec.: J. BILCZEWSKI: Listy pasterskie, Odezwy, Kazania i Mowy okolicznościowe. T. 2. Lw. 1922. *Wiad. dla Duchow.* R. 10: 1923 s. 158-159.

277. Rec.: Brevis conspectus mutationum, quas in Theologia morali introduxit novus Codex Iuris Canonici. Supplementum ad Manuale Theologiae moralis auctore Dominico M. Prümmer O. Pr. Editio altera et aucta. Friburgi Brisgoviae. *Wiad. dla Duchow.* R. 10: 1923 s. 159.

278. Rec.: L. CICHOŃ: Eucharystia. Kr. 1921 *Wiad. dla Duchow.* R. 10: 1923 s. 178-180.

279. Rec.: Almanach Catholique français pour 1923. Paris. *Wiad. dla Duchow.* R. 10: 1923 s. 181-182.

280. O uposażeniu duchowieństwa. *Wiad. dla Duchow.* R. 10: 1923 s. 227-233.

281. Katolicyzm w Japonii. *Wiad. dla Duchow.* R. 10: 1923 s. 243.

282. Kardynał Van Rossum w Danii! *Wiad. dla Duchow.* R. 10: 1923 s. 244.

283. Metodyści zdobywają Rzym. *Wiad. dla Duchow.* R. 10: 1923 s. 274.

284. Przedstawicielstwo dyplomatyczne u Stolicy Apostolskiej. *Wiad. dla Duchow.* R. 10: 1923 s. 275.

285. Kościół i cuda. *Wiad. dla Duchow.* R. 10: 1923 s. 276.

286. Rycerskość uczonych. *Wiad. dla Duchow.* R. 10: 1923 s. 276.

287. Trudności duszpasterskie w Paryżu. *Wiad. dla Duchow.* R. 10: 1923 s. 277.

288. Krzyż w parlamencie włoskim. *Wiad. dla Duchow.* R. 10: 1923 s. 277.

289. Rec.: M. GRUBER: Wunderbares Leben des hl. Stanislaus Kostka. Freiburg i. Br. *Wiad. dla Duchow.* R. 10: 1923 s. 279-280.

290. Obecny stan sprawy dóbr kościelnych. (List z Sejmu). *Wiad. dla Duchow.* R. 10: 1923 s. 295-297.

291. Młodzież katolicka przeciwko usiłowaniom protestantów. *Wiad. dla Duchow.* R. 10: 1923 s. 314.

292. Rec.: S. MARJA LOJOLA: Tajemnica szczęścia. Przygotowanie do I-ej Komunii św. P. 1922. *Wiad. dla Duchow.* R. 10: 1923 s. 315.

293. Kościół Katolicki a posłannictwo narodu. (Kazanie wygłoszone na zjeździe katolickim w katedrze gnieźnieńskiej). P. 1924, 8° s. 24. Wydawnictwo Ligi Katolickiej w Poznaniu. Nr 12.

294. Mowa na nabożeństwie pogrzebowym za duszę śp. dr. Romana Komierowskiego, dziedzica Nieżychowa i Komierowa, szambelana papieskiego, b. posła do parlamentu niemieckiego i sejmu pruskiego, kawalera orderu Polonia Restituta, d. 27 maja w kaplicy św. Józefa w Poznaniu. W: *Mowy żałobne.* P. 1928 s. 289-300. — Toż. P. 1924 Druk. S. A. „Ostoja" 8° s. 16.

295. Mowa na pogrzebie śp. Marii Brownsford, nauczycielki, Dziecka Marji, w kościele św. Marcina w Poznaniu, dnia 4 listopada 1924 r. W: *Mowy żałobne.* P. 1928 s. 301-311.

296. Rec.: A. ROGÓŻ: W górę serca. *Przew. Katol.* R. 6: 1924/25 s. 191-192.

297. Kazania katechizmowe z „Nauk katechizmowych" ułożone na podstawie nauk różnych autorów przez kapłana archidiecezji gnieźnieńskiej i poznańskiej. Przerobił ks. ... Tom 1. O wierze. P. 1925 Księg. św. Wojciecha 8° s. XXII, nlb. 1, 438, nlb. 2. — Toż. Tom 1. Wyd. 2. P. 1930 Księg. św. Wojciecha 8° s. XV, nlb. 1, 438, nlb. 2, XVI, XXIII, nlb. 1. — Toż. Tom 2. O przykazaniach. P. 1926 Księg. św. Wojciecha. 8° s. XV, nlb. 1, 457, nlb. 3. — Toż. Tom 2. Wyd. 2. Poznań 1930 Księg. św. Wojciecha 8° s. XV, nlb. 1, 457, nlb. 1. — Toż. Tom 3. O łasce Bożej i środkach do jej osiągnięcia. P. 1928 Księg. św. Wojciecha 8° s. XV, nlb. 1, 450, nlb. 2. — Toż. Tom 3. Wyd. 2. Poznań 1938 Księg. św. Wojciecha 8° s. XV, nlb. 1, 450.

298. Współautor: Królowa Korony Polskiej. Dla zespołów żeńskich. Z mową Ks. Prałata Kłosa wygłoszoną na uroczystym

sodalicyjnym wieczorze dnia 2 lutego 1925 roku. P. 1925 Druk. S. A. „Ostoja" 16° s. 42. — Toż. Wyd. 2. P. 1926 Druk. S. A. „Ostoja" 16° s. 42.

299. Trzydzieści lat „Przewodnika". *Przew. Katol.* R. 31: 1925 nr 3 s. 29-30.

300. Pierwsze ze skasowanych świąt. *Przew. Katol.* R. 31: 1925 nr 4 s. 60-61.

301. Kto winien... Księża. *Przew. Katol.* R. 31: 1925 nr 6 s. 82-83.

302. Konkordat między Polską a Stolicą Apostolską. *Przew. Katol.* R. 31: 1925 nr 10 s. 123-125.

303. Spowiedź wielkanocna. *Przew. Katol.* R. 31: 1925 nr 12 s. 147-148.

304. Dzień katolicki. *Przew. Katol.* R. 31: 1925 nr 16 s. 207.

305. Za dolary! *Przew. Katol.* R. 31: 1925 nr 18 s. 234.

306. Tydzień Czerwonego Krzyża — 17 do 24 maja — Nie szczędźcie składek! *Przew. Katol.* R. 31: 1925 nr 20 s. 260-261.

307. Sercanki. *Przew. Katol.* R. 31: 1925 nr 23 s. 290-292.

308. Zjazd katolicki. *Przew. Katol.* R. 31: 1925 nr 28 s. 353-356.

309. Sztuka wychowania dzieci. *Przew. Katol.* R. 31: 1925 nr 30 s. 377-378.

310. Jeden z ostatnich. Kawałek historii z okazji 50-letniego jubileuszu kapłańskiego X. radcy Laudowicza w Kwilczu. *Przew. Katol.* R. 31: 1925 nr 31 s. 391-392.

311. Co jest zadaniem wychowania? *Przew. Katol.* R. 31: 1925 nr 32 s. 401-402.

312. Ksiądz Redaktor „Przewodnika Katolickiego" u Ojca św. *Przew. Katol.* R. 31: 1925 nr 40 s. 501-503.

313. Z pielgrzymki do Rzymu. *Przew. Katol.* R. 31: 1925 nr 43-52; R. 32: 1926 nr 1-5, 7-24.

314. Talita kumi! Dzieweczko wstań! *Przew. Społ.* R. 7: 1926 s. 144-153.

315. Księżówka w Zakopanem. *Wiad. dla Duchow.* R. 13: 1926 s. 82-83.

316. Niech żyje Król! *Przew. Katol.* R. 32: 1926 nr 5 s. 57-58.

317. Na Kongres. *Przew. Katol.* R. 32: 1926 nr 17 s. 236.

318. Przed wyjazdem na Kongres. *Przew. Katol.* R. 32: 1926 nr 22 s. 319-320.

319. I ja byłem w Lourdes... *Przew. Katol.* R. 32: 1926 nr 37 s. 500-502.

320. Listy z podróży do Ameryki. *Przew. Katol.* R. 32: 1926 nr 25 s. 339; nr 28 s. 382; nr 29 s. 396; nr 32 s. 434-435; nr 33 s. 448-449; nr 34 s. 458-459.

321. Święty Wacław, król czeski. *Przew. Katol.* R. 32: 1926 nr 39 s. 520-521.

322. Między misjonarzami. *Przew. Katol.* R. 32: 1926 nr 39 s. 524-527; nr 40 s. 535-537.

323. Na drugiej półkuli. *Przew. Katol.* R. 32: 1926 nr 41-52; R. 33: 1927 nr 1-35, 37-52; R. 34: 1928 nr 1-10, 12-52; R. 35: 1929 nr 52 s. 8-10. — Toż. Z licznymi ilustracjami. T. 1-2. P. 1929 Księg. św. Wojciecha 16°. T. 1 s. VII, nlb. 1, 368, nlb. 4; T. 2 s. nlb. 4, 369-719, nlb. 5.

324. Wśród żołnierzy. Święto Czwartaków. *Przew. Katol.* R. 32: nr 47 s. 670-671.

325. Święto Trzech Króli świętem misji. *Przew. Katol.* R. 33: 1927 nr 1 s. 3-4.

326. Jedna z pereł w koronie polskiej! Krynica. *Przew. Katol.* R. 33: 1927 nr 11 s. 148-149.

327. Byłem na odpuście św. Franciszka... Listy z Asyżu. *Przew. Katol.* R. 33: 1927 nr 40-47.

328. Mowy żałobne (1895-1924). P. 1928 P. Księg. św. Wojciecha 8° s. VII, nlb. 1, 314, nlb. 2.

329. Ku naprawie polskiego kaznodziejstwa. *Prz. Hom.* R. 6: 1928 s. 283-295.

330. Czy idziemy ku nowej walce kulturalnej. *Przew. Katol.* R. 34: 1928 nr 17 s. 2.

331. Rozważania o wskrzeszeniu Państwa Kościelnego. Referat X. infułata... wygłoszony na akademii papieskiej w Poznaniu dnia 3 marca 1929 r. P. 1929 Nakł. Ligi Katolickiej 8° s. 16. — Toż. *Pochodnia Ligi Katolickiej.* R. 7: 1929 nr 4.

332. Kochani Czytelnicy! *Przew. Katol.* R. 35: 1929 nr 5 s. 13.

333. Kłopoty redaktora. *Przew. Katol.* R. 35: 1929 nr 12 s. 13.

334. Jadę do Ziemi świętej. *Przew. Katol.* R. 35: 1929 nr 13 s. 13.

335. Z drogi do Ziemi świętej. *Przew. Katol.* R. 35: 1929 nr 17 s. 3-4; nr 18 s. 6-8; nr 19 s. 13; nr 21 s. 9.

336. Pielgrzymka narodowa w Jeruzalem. *Przew. Katol.* R. 35: 1929 nr 21 s. 10-11.

337. Po powrocie z pielgrzymki. *Przew. Katol.* R. 35: 1929 nr 22 s. 13.

338. Rec.: Książka o papieżu. (Papież Pius XI. Żywot i rządy. Skreślił Marian PACHUCKI. P. 1929). *Przew. Katol.* R. 35: 1929 nr 29 s. 2.

339. Wyprawa na Bożą Rolę. *Przew. Katol.* R. 35: 1929 nr 39-52; R. 36: 1930 nr 1-37, 39-52; R. 37: 1931 nr 1-19. Toż. Wyprawa na Bożą rolę. Wspomnienia i wrażenia z pierwszej narodowej pielgrzymki polskiej do Ziemi św. Z licznymi ilustr. Okł. proj. Wacław Świerczyński. T. 1-2. P. 1932 Księg. św. Wojciecha 16° T. 1 s. nlb. 8, 336, nlb. 4; T. 2 s. nlb. 8, 337-610, nlb. 2.

340. Podziękowanie. *Przew. Katol.* R. 36: 1930 nr 4 s. 3.

341. Rec.: Katechizm religii katolickiej. Tłumaczenie według wydania, dokonanego przez Księdza Arcybiskupa Delamaire z polecenia Księdza Arcybiskupa Cholet.

Cambrai. *Przew. Katol.* R. 36: 1930 nr 12 s. 11.

342. Przedstawienie Męki Pańskiej. *Przew. Katol.* R. 36: 1930 nr 15 s. 6-7.

343. Biała Hostia w czarnej części ziemi. Na Kongres Eucharystyczny w Kartaginie. *Przew. Katol.* R. 36: 1930 nr 18 s. 13.

344. Wyście nasi!... (Z powodu „Tygodnia Emigranta Polaka" od 8-15 czerwca). *Przew. Katol.* R. 36: 1930 nr 23 s. 2.

345. Uzdrowisko na Kujawach. *Przew. Katol.* R. 36: 1930 nr 31 s. 6-8.

346. Jak się katolicka prasa bierze do dzieła. List X. Redaktora z Brukseli. *Przew. Katol.* R. 36: 1930 nr 39 s. 13-14.

347. Znamię czynnego katolika. List z Belgii. *Przew. Katol.* R. 36: 1930 nr 40 s. 9.

348. Pismo święte w obrazach. Dzieje Starego i Nowego Testamentu. Na jęz. polski przeł. X. J. KŁOS. P. b. d., Księg. i Instytut Sztuk Pięknych 2° s. nlb. 4, 265, nlb. 1, ilustr.

349. W gościnie u Katolickich Węgrów. *Przew. Katol.* R. 37: 1931 nr 25 s. 435-436.

350. Węgier, Polak, dwa bratanki. Kartki z podróży po Węgrzech. *Przew. Katol.* R. 37: 1931 nr 26 s. 453-454; nr 27 s. 471-473; nr 28 s. 484-486; nr 29 s. 502-504; nr 30 s. 516-518; nr 31 s. 531-535; nr 32 s. 547-550; nr 33 s. 564-566; nr 35 s. 598-600; nr 36 s. 612-615; nr 37 s. 628-631; nr 38 s. 645-648.

351. Druga perła wśród polskich uzdrowisk. Truskawiec. *Przew. Katol.* R. 37: 1931 nr 34 s. 580-581.

352. Rocznia. *Przew. Katol.* R. 37: 1931 nr 47 s. 788.

353. Jak to było na kongresie muzyki religijnej w Krakowie? *Przew. Katol.* R. 37: 1931 nr 50 s. 822-823.

354. Dwie ofiary. Sześć kazań pasyjnych o krwawej ofierze na Kalwarii i bezkrwawej ofierze mszy św., z dodatkiem kazania na uroczystość wielkanocną. P. 1932 Księg. św. Wojciecha 16° s. nlb. 4, 111, nlb. 5.

355. Potrzeba i sposób głoszenia kazań katechetycznych. W: Współczesne problemy życia kościelnego na ambonie. P. 1932 s. 177-189.

356. Kazanie wygłoszone dnia 5 czerwca br. w Kościele Farnym w Poznaniu z okazji Uroczystości Moniuszkowskiej. *Muzyka Kośc.* R. 7: 1932 nr 7/8 s. 85-93.

357. Jak to katoliccy dziennikarze zakładali swoje zjednoczenie. *Przew. Katol.* R. 38: 1932 nr 6 s. 85.

358. Czego żąda Ojciec święty od Biskupów polskich? — Założenia katolickiego dziennika. *Przew. Katol.* R. 38: 1932 nr 23 s. 354-355.

359. Chcemy, aby Ten królował nad nami!... *Przew. Katol.* R. 38: 1932 nr 44 s. 690.

360. Cuda i cuda. *Tęcza.* R. 6: 1932 nr 1 s. 21-27.

361. Rec.: Rozmyślania dla kapłanów i kleryków. Ks. L. BRANCHEREAU. Z 3-go wyd. franc. przetłumaczył ks. Stanisław SZUREK. Cz. II: Cnoty. Kr.-Lw. 1932. *Wiad. dla Duchow.* R. 19: 1932 s. 328-329.

362. Pan Jezus przed sądami ludzkimi. Sześć kazań pasyjnych wygłoszonych w katedrze poznańskiej w r. 1932 z dodatkiem kazania na uroczystość Zmartwychwstania Pańskiego. P. [1933] Księg. św. Wojciecha 16° s. nlb. 4, 107, nlb. 5.

363. „Wychwalajmy męże chwalebne"... [O abpie Stablewskim]. *Przew. Katol.* R. 39: 1933 nr 48 s. 760-761.

364. Rec.: H. WERYŃSKI: „Zew Apostolski". Kr. *Tęcza.* R. 7: 1933 nr 4 s. 70-71.

365. Dziewiąte błogosławieństwo. Kilka uwag o czytaniu żywotów świętych. *Przew. Katol.* R. 40: 1933 nr 44 s. 692-694.

366. Pamięci Arcybiskupa Stablewskiego. Kazanie wygłoszone w katedrze poznańskiej na uroczystości odsłonięcia pomnika arcybiskupa 8 lipca 1935 r. P. 1935 Księg. św. Wojciecha 8° s. 14, nlb. 2, ilustr.

367. 25 lat przy stoliku redaktorskim. P. 1936 Księg. św. Wojciecha 8° s. nlb. 4, 220, portr. autora. — Przedruk z *Przewodnika Katolickiego.* R. 26: 1920 nr 4-20. — Fragm.: Było to w pierwszych dniach 1895. *Przew. Katol.* R. 60: 1970 nr 2 s. 24.

368. Drugie dwadzieścia lat przy stoliku redaktorskim. *Przew. Katol.* R. 43: 1937 nr 51-52; R. 44: 1938 nr 1-42.

369. Przemówienie wstępne Najprzew. Ks. Infułata Kłosa Protonotariusza Apost. i Asystenta kościelnego Archid. Instytutu A. K. *Doniesienia Archid. Insytutu Akcji Katol.* R. 7: 1937 nr 3 s. 41-42.

II.

LECHICKI Cz.: Kłos Józef. W: *Pol. słow. biogr.* T. 13 s. 69-70, tamże bibliografia; ŻYNDA B.: Kłos Józef. W: *Wielkop. słow. biogr.* s. 338.

Ks. Marian Banaszak

Kneblewski Wacław (1887-1939), popularyzator teologii, autor prac o polskiej emigracji, działacz polonijny w USA.

Urodził się 10 IX 1887 roku w Lipiczach (ziemia kielecka). Studia filozoficzno teologiczne odbył w Seminarium Duchownym we Włocławku. Święcenia kapłańskie przyjął 12 VI 1910 r. Do r. 1919 pracował w róż-

nych miejscowościach jako wikary i katecheta. W l. 1919-1922 studiował w Lublinie prawo kanoniczne, z którego otrzymał licencjat. Od 1922 r. często wyjeżdżał do Stanów Zjednoczonych, gdzie współpracował z różnymi czasopismami. W 1931 r. był nadzwyczajnym delegatem Ministerstwa Spraw Zagranicznych na teren trzęsienia ziemi w Jugosławii. Od listopada 1932 r. był proboszczem w Nieszawie w woj. bydgoskim. Po wkroczeniu wojsk niemieckich został 21 X 1939 r. aresztowany. Rozstrzelany został 18 XI 1939 r. pod Górną Grupą.

I.

1. Wychowanie i szkoła. W. 1912 [Druk.] L. Bruś 16° s. 32.

2. Freski Dankwarta. Pieśń malarska na sklepieniach Bazyliki Jasnogórskiej. Opis ikonograficzny... Włocławek 1914 Drukarnia Diecezjalna 8° s. 31. — Odb. z *Kron. Diec. Kuj.-Kal.*

3. Wielki ołtarz na Jasnej Górze. Z cyklu monografij historyczno-artystycznych. Częstochowa 1915 Drukarnia Udziałowa 8° s. 16.

4. Szkice pedagogiczne. Częstochowa [1917] 16° s. 95, nlb. 2.

5. Kongres Wychodźtwa Polskiego. Chicago [1925] Druk. Dziennika Zjednoczenia 16° s. 29.

6. Znad polskiego Bałtyku. Szkic turystyczny. Lubl. 1920 Drukarnia Ziemiańska 16° s. 40. Wydawnictwa „Odrodzenia" Uniwersytetu Lubelskiego N° 1. — Odb. z *Głosu Lubelskiego.*

7. Ze Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej. [Wolność i rozwój katolicyzmu. Potrzeby naszego wychodźstwa]. *Aten. Kapł.* T. 18: 1926 s. 523-527; T. 19: 1927 s. 63-70.

8. Z Warszawy. Wycieczka rodaków z Ameryki Polski. *Aten. Kapł.* T. 20: 1927 s. 75-81.

9. V Międzynarodowy Kongres Zjednoczeniowy w Welehradzie. *Aten. Kapł.* T. 20: 1927 s. 183-188.

10. Duszpasterstwo Polskie w Ameryce. *Aten. Kapł.* T. 20: 1927 s. 188-192.

11. Duszpasterstwo Polskie w Ameryce. *Prz. Katol.* R. 65: 1927 s. 134-136.

12. Tajemnice wiary na srebrnym ekranie. *Prz. Katol.* R. 66: 1928 s. 39-40.

13. Na marginesie oratoriów. *Prz. Katol.* R. 66: 1928 s. 199-200.

14. Śp. Ks. Biskup Władysław Krynicki. *Prz. Katol.* R. 66: 1928 s. 767.

15. Kobieta polska na wychodźstwie. *Rodzina Polska.* R. 2: 1928 s. 51-53.

16. Religia ostoją wychodźstwa w Ameryce. *Rodzina Polska.* R. 2: 1928 s. 152-154.

17. Duchowe oblicze protestanckiej Ameryki. *Aten. Kapł.* T. 21: 1928 s. 172-180.

18. Polacy w Rumunji i Bułgarji. *Aten. Kapł.* T. 24: 1929 s. 514-521.

19. Dziesięciolecie katolicyzmu w Jugosławii. *Aten. Kapł.* T. 23: 1929 s. 50-57.

20. Duszpasterstwo polskie na Bałkanach i w Karpatach. *Aten. Kapł.* T. 23: 1929 s. 363-366.

21. Na tle Kongresu „Pax Romana". *Prz. Katol.* R. 1929 s. 567-568.

22. Wrażenia z uroczystości św. Wacława. *Prz. Katol.* R. 1929 s. 454-455.

23. Polacy w Austrji i Jugosławji. *Aten. Kapł.* T. 25: 1930 s. 172-178.

24. Polacy na Śląsku Czeskim i Morawach. *Aten. Kapł.* T. 25: 1930 s. 271-277.

25. Kongresy Eucharystyczne: Międzynarodowy Kartagiński i krajowy Jugosłowiański w Zagrzebiu. *Aten. Kapł.* T. 26: 1930 s. 500-504.

26. Kongres Eucharystyczny w Kartaginie. *Prz. Katol.* R. 68: 1930 s. 199-200.

27. Kongres Eucharystyczny w Zagrzebiu. *Prz. Katol.* R. 68: 1930 s. 529-531.

28. Ferie Sewilańskie. *Rodzina Polska.* R. 4: 1930 s. 42-45.

29. Obrazki z Hiszpanji. *Prz. Katol.* R. 68: 1930 s. 392-393.

30. Polska wobec amerykanizacji. *Prz. Katol.* R. 68: 1930 s. 37-51.

31. U źródeł fanatyzmu hiszpańskiego. *Prz. Katol.* R. 68: 1930 s. 404-406.

32. Na Corrida de Toros w Hiszpanii. *Rodzina Polska.* R. 4: 1930 s. 108-111.

33. Na kolanach. *Prąd.* R. 1932 t. 22 s. 201-204.

34. Międzynarodowy Kongres Eucharystyczny w Dublinie. *Aten. Kapł.* T. 30: 1932 s. 192-197.

35. Apostoł Afryki. [Kard. Lavigerie]. *Aten. Kapł.* T. 29: 1932 s. 279-287.

36. Religijne oblicze Jugosławii. *Aten. Kapł.* T. 31: 1933 s. 480-496. — Toż w osob. odb.: Włocławek 1933 Drukarnia Diecezjalna 8° s. 16.

37. U źródeł świętej rzeki. Szkice po podróży po Palestynie. W. 1934 Dom Książki Polskiej 16° s. 189, nlb. 2.

38. Akcja Katolicka w Slovenji. Włocławek 1934 Drukarnia Diecezjalna 8° s. 16. — Toż: *Aten. Kapł.* R. 20: 1934 t. 34 s. 195-209.

II.

GERMAN F.: Kneblewski Wacław. W: *Pol. słow. biogr.* T. 13 s. 114-115, tamże literatura. — Ponadto: *Sacr. Pol. Mill.* T. 11: 1965 s. 130.

Ks. Piotr J. Badura SJ

Knosała (Knossalla, Knosala) Józef, pseud.: J. Żelejski (1878-1951), historyk Kościoła.

Urodził się 19 III 1878 r. w Żelaznej k. Opola. Studia teologiczne odbył na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Wrocławskiego, specjalizując się w zakresie historii Kościoła pod kierunkiem prof. M. Sdralka. Święcenia kapłańskie otrzymał 21 VI 1904 r. we Wrocławiu. W l. 1904-1912 był wikarym w Radzionkowie, następnie przez kilka miesięcy w parafii św. Barbary w Królewskiej Hucie, a w 1912 r. został kuratorem w Mokrem i Kończycach. Od 1922 r. pracował jako proboszcz w Radzionkowie. Po 1945 r. wyjechał do Niemiec Zachodnich. Zmarł 8 I 1951 r. w Altena/Sauerland.

I.

1. Die pseudojustinische Cohortatio ad Graecos. Kirchengeschichte Abhandlungen, hrsg. von Prof. Dr. M. Sdralek. T. 2: 1904 s. 1-72.

2. Kilka notatek ze starych dni Radzionkowa. Królewska Huta 1905 Druk. św. Jacka 8° s. 54.

3. Religia jest rzeczą prywatną. Królewska Huta 1905 Druk. św. Jacka 8° s. 36.

4. Czytania dla dziewcząt naszego ludu. Królewska Huta 1906 Druk. św. Jacka 8° s. 93.

5. Kilka notatek ze starych dni parafii radzińskiej. Bytom 1908 Druk. Oberschles. Zeitung 16° s. 3-24.

6. Kilka wykładów o kwestii socjalnej. Królewska Huta 1908 Druk. św. Jacka 8° s. 51.

7. Ueber die Kirche von Żelazno. *Oberschlesische Heimat.* T. 4: 1908 s. 26-30.

8. Eine Wanderung über einzelne Fluren von Zelasno. *Oberschlesische Heimat.* T. 5: 1909 s. 1-12.

9. Dobra — Zelasno. *Oberschlesische Heimat.* T. 7: 1911 s. 86-87.

10. Drei ältere Kirchenvisitationsberichte aus dem Dekanat Beuthen. *Mitteilungen des Beuthener Geschichts- u. Museumsverains.* R. 1911 z. 1 s. 24-29.

11. Schloss und Kirche von Mokrau. Ueber die Chudower Burgruinen. Aus der Entstehungsgeschichte von Trockenberg. *Mitteilungen des Beuthener Geschichts- u. Museumsverains.* R. 1911 z. 4.

12. Zur Geschichte der Parochie Radzionkau. *Oberschlesische Heimat.* T. 7: 1911 s. 57-67, 112-121.

13. Aus der Geschichte von Schwientochlowitz. *Oberschles. Kurier.* R. 1912 nr 13.

14. Ein Kulturbild aus d. alten Dekanat Beuthen aus d. 2 Hälfte d. 18. Jahrhunderts. *Mitteilungen des Beuthener Geschichts- un. Museumsvereins.* R. 1912 z. 1 s. 21-32.

15. Acta synodalia decanatus Bythomiensis. Ein Beitrag zur Kirchengesch. Oberschlesiens. *Mitteilungen des Beuthener Geschichts- un. Museumsvereins.* R. 1913 z. 3 s. 16-28.

16. Schulverhältnisse des Beuthener Dekanats i. 18. Jahrhundert. *Mitteilungen des Beuthener Geschichts- u. Museumsvereins.* R. 1913 z. 3 s. 1-15.

17. Das Pfarrarchiv von Chorzow. *Mitteilungen des Beuthener Gesschichts- u. Museumsvereins.* R. 1914 z. 2 s. 29-35.

18. Aus der Entstehungsgeschichte von Trockenberg. *Mitteilungen des Beuthener Geschichts- u. Museumsvereins.* R. 1916 z. 4 s. 59-61.

19. Das Urbar von Radzionkau aus dem Jahre 1785. *Oberschlesische Heimat.* T. 12: 1916 s. 32-37.

20. Schloss und Kirche in Mokrau. *Mitteilungen des Beuthener Geschichts- u. Museumsvereins.* R. 1916 z. 4 s. 20-27.

21. Über die Chudower Burgruine. *Mitteilungen des Beuthener Geschichts- u. Museumsvereins.* R. 1916 z. 4 s. 28-36.

22. Eisenhütte Złotogłów — Rudahammer. *Oberschlesische Heimat.* T. 13: 1917 s. 183-185.

23. Pfarrer Badestinus. Zur Geschichte der Pfarrgemeinde Zabrze — Hindenburg. *Oberschlesische Heimat.* T. 13: 1917 s. 1-17.

24. Über den Beginn der fortlausenden Numerierung in Kirchenbüchern des 18. Jahrh. *Schlesische Geschichtsblätter.* R. 1918 nr 2 s. 46-47.

25. Sprechsaal. Ermittelungen und Gebursturkunde. *Schlesische Geschichtsblätter.* R. 1919 nr 2 s. 45-47.

26. Zur Geschichte von Biskupitz, Kr. Hindenburg. *Oberschlesien.* R. 18: 1919/20 s. 161-164, 208-214, 359-367.

27. Über Familiengeschichts forschung. *Oberschlesische Heimat.* t. 18: 1922 s. 37-40.

28. Accurata informatio circa ecclesiam Kamiensem. *Mitteilungen des Beuthner Geschichts- u. Museumsvereins.* R. 1924 z. 5-6 s. 19-28.

29. Biskupitzer Pfarrer von 1326-1748. *Aus dem Beuthener Land.* R. 1: 1924 s. 116.

30. Geschichtliches der Parochie Biskupitz. *Aus dem Bethener Land.* R. 1: 1924 s. 164, 168.

31. Matthias Freiherr von Wilczek, der Kolonisator der Kreises Zabrze. *Mitteilungen des Beuthener Geschichts- u. Museumsvereins.* R. 1924 z. 5-6 s. 4-13.

32. Die Kirchen- u. Schulgemeinde Biskupitz. *Mitteilungen des Beuthener Geschichts-u. Museumsvereins.* R. 1925/27 z. 7-10 s. 98-114.

33. Organizacje Młodzieży Katolickiej całego świata. *Gość Niedz.* R. 3: 1925 nr 13 s. 5-6.

34. List z Francji. *Gość Niedz.* R. 4: 1926 nr 6 s. 18.

35. Parafia radzionkowska. Jej dawniejsze i dzisiejsze stosunki. Katowice 1926 Księg. i Druk. Kat. 8° s. 340, tabl. 19.

36. Coś o Francji i Francuzach. *Gość Niedz.* R. 5: 1927 nr 23 s. 4-6.

37. Wielkanoc wśród emigrantów. *Gość Niedz.* R. 5: 1927 nr 19 s. 3.

38. Bielszowice, Kończyce, Pawłów. Historyczny zarys. Katowice 1928 Księg. i Druk. Kat. 8° s. 129.

39. Dr. Franz Bernard Petricius. *Mitteilungen des Beuthener Geschichts-u. Museumsvereins.* R. 1929 z. 11-12 s. 155-158.

40. Geschichte der Stadt Hinderbur OS. Katowice 1929 Księg. i Druk. Kat. 8° s. 318.

41. Klerus und Adel in der Parochie. Dr. Franz Bernard Patricius. *Mitteilungen des Beuthener Geschichts- u. Museumsvereins.* R. 1929 z. 11-12 s. 88-98.

42. Priestermord in Dekanat Beuthen. *Mitteilungen des Beuthener Geschichts- u. Museumsvereins.* R. 1929 z. 11-12 s. 198.

43. Defilada Świętych. *Gość Niedz.* R. 8: 1930 nr 36 s. 5-6.

44. Das Dekanat Beuthen OS in seinen schlesischen Theil. Katowice 1935 Księg. i Druk. Kat. 8° s. 619, tabl. 14.

II.

Handbuch des Bistums Breslau. Breslau 1904-1925; Rocznik diecezji śląskiej. Katowice 1924-1938; OGRODZIŃSKI W.: Dzieje piśmiennictwa śląskiego. Katowice 1965 s. 279, 345, 355; PLUTA J.: Wkład duchowieństwa pochodzącego ze Śląska Górnego i Cieszyńskiego w nauki teologiczne. *Śl. Stud. Hist. Teol.* T. 8: 1975 s. 221, 231. — Arch. Diec. Katow.: Akta personalne, sygn. PK 15.

Ks. Józef Mandziuk

Kobyłecki Stanisław (1864-1939), jezuita, profesor Uniwersytetu Warszawskiego, filozof, popularyzator teologii.

Urodził się 2 XI 1864 r. w Warszawie, był synem Edmunda. Gimnazjum ukończył w Warszawie. Do zakonu jezuitów wstąpił 17 III 1885 r. w Starej Wsi k. Brzozowa. Filozofię studiował w Tarnopolu (1887-1890), a teologię w Krakowie (1890-1894); święcenia kapłańskie przyjął 17 III 1894 r. W tym też czasie studiował filozofię, matematykę i fizykę na Wydziale Filozoficznym UJ, zakończone w 1895 r. egzaminem nauczycielskim. W l. 1894-1899 był nauczycielem w Gimnazjum jezuickim w Chyrowie. Po śmierci Mariana Morawskiego kierował przejściowo redakcją „Przeglądu Powszechnego" (1901-1902). W l. 1902-1905 udawał się na studia specjalistyczne do Lipska, Fryburgu (Brisgowia) i Getyngi, gdzie doktoryzował się u W. Wundta w czerwcu 1905 r. Od 1906 starał się o habilitację na Wydziale Filozoficznym UJ, ale wskutek rozbieżności zdań recenzentów do habilitacji nie doszło i w 1911 r. Kobyłecki wycofał sprawę z Uniwersytetu. W międzyczasie uczył przedmiotów ścisłych w Gimnazjum chyrowskim (1908-1912). W 1912 r. opuścił zakon jezuitów. Pogłębiając studia przebywał czas jakiś w Stanach Zjednoczonych A. P. na uniwersytetach w New Haven i w New York. Okres pierwszej wojny światowej przebył w Nowym Targu na Podhalu. W 1918 r. został powołany na stanowisko wykładowcy filozofii chrześcijańskiej na Wydziale Teologii Katolickiej Uniw. Warszawskiego. W r. 1925-1926 pełnił

obowiązki dziekana. Z dn. 1 XII 1929 r. przeszedł w stan spoczynku. Zmarł z początkiem drugiej wojny światowej 1 XI 1939 r.

I.

1. Rec.: P. LEWANDOWSKI: Prawdy wiary i obyczajów. Nowy Sącz 1893. *Prz. Powsz.* R. 11: 1894 t. 41 s. 432-433.

2. Rec.: A. SKÓRSKI: Filozofia jako nauka akademicka. Lw. 1893. *Prz. Powsz.* R. 11: 1894 t. 42 s. 403-413.

3. Rec.: Z. GABRYELSKI: Czym filozofia jest, a czym będzie. Kr. 1894. *Prz. Powsz.* R. 11: 1894 t. 42 s. 413-414.

4. Rec.: W. M. DĘBICKI: Wielkie bankructwo umysłowe. W. 1895. *Prz. Powsz.* R. 12: 1895 t. 46 s. 125-128.

5. Rec.: B. ŁOZIŃSKI: Prawo zwierząt. Studium socjologiczne. Lw. 1895. *Prz. Powsz.* R. 12: 1895 t. 46 s. 269-272.

6. Rec.: I. BREGENZER: Thier-Ethik. Bamberg 1894. *Prz. Powsz.* R. 12: 1895 t. 46 s. 290-291.

7. Rec.: L. FLEISCHER: Narodowość. Studium społeczne. Biała 1893. *Prz. Powsz.* R. 12: 1895 t. 47 s. 86-89.

8. Rec.: F. GABRYL: Nieśmiertelność duszy ludzkiej w świetle rozumu i nowoczesnej nauki. Kr. 1895. *Prz. Powsz.* R. 12: 1895 t. 47 s. 262-269.

9. Rec.: C. FRICK: Logica. Friburgi 1893. *Prz. Powsz.* R. 12: 1895 t. 47 s. 440-449.

10. Rec.: W. NAŁKOWSKI: Zarys geografii powszechnej (rozumowej). Wyd. 2. W. 1894. *Muzeum.* R. 11: 1895 s. 579-581.

11. Rec.: W. NAŁKOWSKI: Zarys geografii powszechnej (poglądowej). W. 1895. *Muzeum.* R. 11: 1895 s. 581-582.

12. Rec.: W. M. DĘBICKI: Filozofia nicości. Rzecz w istocie Buddyzmu. W. 1896. *Prz. Powsz.* R. 13: 1896 t. 52 s. 277-279.

13. Rec.: P. ZAHM: Science catholique et savants catholiques Paris 1895. *Prz. Powsz.* R. 13: 1896 t. 51 s. 417-422.

14. Rec.: B. ŁOZIŃSKI: Tłum. Szkic socjologiczny. Kr. 1895. *Prz. Powsz.* R. 13: 1896 t. 51 s. 412-415.

15. Rec.: W. LUTOSŁAWSKI: Źródła pesymizmu. Kr. 1899. *Prz. Powsz.* R. 16: 1899 t. 64 s. 248-250.

16. Rec.: F. LAUDOWICZ: Wesen und Ursprung der Lehre von der Präexistenz der Seele. Berlin 1898; Tenże: De doctrinis ad animarum praeexistentiam. Lipsiae 1898. *Prz. Powsz.* R. 16: 1899 t. 64 s. 256-258.

17. Rec.: A. OSTRZENIEWSKI: Uwagi na tle związku wiedzy z wiarą, czyli istotna osnowa filozofii. W. 1899. *Prz. Powsz.* R. 16: 1899 t. 64 s. 258-259.

18. Rec.: J. ŻUKOWSKI: De certitudine per revelationis demonstrationem comparata. Leopoli 1898. *Prz. Powsz.* R. 16: 1899 t. 64 s. 431-433.

19. Dziwna pedagogia. *Ruch Katol.* R. 1899 nr 185.

20. Szczyt bałamuctwa. *Ruch. Katol.* R. 1899 nr 242.

21. Credo Słowa Polskiego. *Ruch. Katol.* R. 1899.

22. Słowo Polskie i p. Lutosławski. *Ruch. Katol.* R. 1900 nr 59-60.

23. Listy z Krakowa. *Ruch. Katol.* R. 1900 nr 53.

24. Filozofia wolnych dusz. *Prz. Powsz.* R. 17: 1900 t. 65 s. 1-20, 184-207, 410-438; t. 66 s. 215-237.

25. Zjazdy naukowe w 1900 r. *Prz. Powsz.* R. 17: 1900 t. 66 s. 500-504; t. 67 s. 134-152.

26. Sprawy Kościoła. *Prz. Powsz.* R. 17: 1900 t. 67 s. 123-134.

27. Wydawnictwa „Przeglądu Filozoficznego". *Prz. Powsz.* R. 17: 1900 t. 66 s. 473-476.

28. Rec.: L. M. BILLIA: L'Esiglio di S. Agostino. Torino 1899; TENŻE: L'Objet de la connaissance humaine. Paris 1900. *Prz. Powsz.* R. 17: 1900 t. 66 s. 447-463.

29. Rec.: J. D.: Świat i człowiek. W. 1899. *Prz. Powsz.* R. 17: 1900 t. 65 s. 293-297.

30. Rec.: K. WRÓBLEWSKI: Bronisław Trentowski (1807-1869). Lw. 1899. *Prz. Powsz.* R. 17: 1900 t. 65 s. 297-298.

31. Rec.: J. GŁĄBIŃSKI: Wiedza, czy wiara? Lw. 1899. *Prz. Powsz.* R. 17: 1900 t. 65 s. 298-299.

32. Rec.: A. MÜLLER: Nicolaus Copernicus. Freiburg 1898. *Prz. Powsz.* R. 17: 1900 t. 65 s. 304-305.

33. Ks. Marian Morawski T. J. *Prz. Powsz.* R. 18: 1901 t. 70 s. I-XXVII [po s. 312]. — Toż w osob. odb. Kr. 1901. Nakł. Prz. Powsz. 8° s. 32.

34. Oświata ludu. *Prz. Powsz.* R. 18: 1901 t. 71 s. 286-288.

35. Nowe drogi. *Prz. Powsz.* R. 18: 1901 t. 71 s. 426-434.

36. Rec.: F. STAROWIEYSKI: Wieczory nad Adriatykiem. Kr. 1901. *Prz. Powsz.* R. 18: 1901 t. 71 s. 258.

37. Rec.: A. PECHNIK: Zarys apologetyki. Lw. 1901. *Prz. Powsz.* R. 19: 1902 t. 74 s. 97-99.

38. Sprawy Kościoła. *Prz. Powsz.* R. 19: 1902 t. 74 s. 123-132.

39. VI Kongres międzynarodowy filozofów w Brukseli 30 sierpnia 1904. *Prz. Powsz.* R. 21: 1904 t. 84 s. 334-340.

40. Über die Wahrnehmbarkeit plötzlicher Druckveränderungen. Inaugural-Dissertation. Leipzig 1905. W. Engelmann 8° s. 90.

41. Postulaty psychologii doświadczalnej. *Prz. Powsz.* R. 22: 1905 t. 88 s. 338-359; R. 23: 1906 t. 89 s. 53-75, 357-376. — Toż w osob. odb. Kr. 1906 8° s. 73.
42. Warszawska filozofia nowokrytyczna. *Prz. Powsz.* R. 23: 1906 t. 90 s. 42-52.
43. O przyczynowości jako powszechnym prawie doświadczalnym. W. 1906 8° s. 23. Odb. z *Prz. Filoz.*
44. Metafizyka w psychologii. *Prz. Pol.* R. 40: 1906 t. 160 s. 381-395. Toż w osob. odb. Kr. 1906 nakł. Autora 8° s. 17.
45. Akademia dla kobiet w Warszawie. *Prz. Powsz.* R. 25: 1908 t. 97 s. 485-488.
46. Próba wstępu do krytyki poznania. *Prz. Powsz.* R. 26: 1909 t. 101 s. 348-369; t. 102 s. 255-266; t. 103 s. 33-47.
47. Katolicyzm a nauka. *Aten. Kapł.* R. 1: 1909 t. 2 s. 97-108. — Toż. *Z Chyrowa.* R. 18: 1910 s. 7-12, 57-61.
48. Interpretacje psychologiczne. W: *XVI Spraw. Zakł. Naukowo-Wychowawczego OO. Jezuitów w Bąkowicach pod Chyrowem za rok szk. 1909.* Przemyśl 1909 s. 3-54. — Toż. W. 1909. Nakł. Autora 8° s. 64.
49. Nowa teoria tak zwanej jaźni. *Prz. Filoz.* R. 15: 1912 s. 378-392.
50. Odpowiedź na broszurkę pt. „Pozytywizm i modernizm a polskie duchowieństwo". *Prz. Katol.* R. 66: 1928 s. 559-561.
51. Logika a logika tradycyjna i logika matematyczna. *Prz. Powsz.* R. 49: 1932 t. 195 s. 209-226; t. 196 s. 76-94.

II.

DĄBSKA I.: Kobyłecki Stanisław. W: *Pol. słow. biogr.* T. 13 s. 175-176, tamże literatura. — Ponadto: Doktorat o. St. Kobyłeckiego. *Nasze Wiad.* T. 1: 1904-1906 s. 562-563; CHOJNACKI P.: Śp. ks. dr Stanisław Kobyłecki. *Collect. Theol.* R. 21: 1949 s. XI-XIII; MICHALSKI K.: Stanisław Kobyłecki. *Pol. Sacra.* R. 3: 1950 s. 386-388; NOWAK L.: Filozoficzno-logiczne poglądy Stanisława Kobyłeckiego. *Stud. Philos. Christ.* 1967 z. 1 s. 111-137; OGONOWSKI Z.: Kobyłecki Stanisław: W: *Filozofia w Polsce.* Słownik pisarzy. Wr. 1971 s. 173-174; Wydawnictwo Apostolstwa Modlitwy, 1872-1972. Kr. 1972 s. 206.

Ks. Ludwik Grzebień SJ

Kokoszka Feliks, krypt.: F. K. (1900-1977), kanonista.

Pochodził z ziemi tarnowskiej, gdzie urodził się 8 X 1900 r. we wsi Zdziarzec. Studia filozoficzno-teologiczne odbył w Seminarium Duchownym w Tarnowie, otrzymując 29 VI 1925 r. święcenia kapłańskie. W l. 1925-1928 pracował jako wikary w parafii Uszew, a następnie przy katedrze tarnowskiej. Z pracą duszpasterską łączył studia, które uwieńczył doktoratem na Wydziale Teologicznym Uniw. Jagiellońskiego. W l. 1932-1945 był proboszczem w Łękawicy. Po przybyciu do diecezji wrocławskiej został wikariuszem w parafii św. Barbary w Wałbrzychu, a następnie wikariuszem-adiutorem w parafii św. Michała we Wrocławiu. W 1947 r. objął administrację parafii Wrocław—Książe, a po kilku miesiącach otrzymał nominację na administratora parafii św. Elżbiety we Wrocławiu. Równocześnie pełnił funkcje cenzora ksiąg religijnych i wiceoficjała, a w 1949 r. został oficjałem Sądu Duchownego we Wrocławiu. W 1957 r. przez kilka miesięcy był kanclerzem Kurii Biskupiej, otrzymując w tym czasie godność szambelana papieskiego. Przez wiele lat był rektorem kościoła św. Marcina we Wrocławiu, przyczyniając się do jego odbudowy po zniszczeniach wojennych. W 1958 r. otrzymał nominację na wykładowcę prawa kanonicznego w Seminarium Duchownym we Wrocławiu, którą to funkcję spełniał z należytym zaangażowaniem do 1967 r., kiedy przeszedł na emeryturę. Zmarł 17 XII 1977 r. we Wrocławiu i został pochowany w miejscowości rodzinnej.

I.

1. Co wybrać? *Gaz. Kośc.* R. 40: 1933 s. 209.
2. Diakonissy w pierwotnym Kościele. *Gaz. Kośc.* R. 40: 1933 s. 412-413, 425.
3. Dlaczego kobieta nie może otrzymać święceń kapłańskich. *Gaz. Kośc.* R. 40: 1933 s. 460-462.
4. Życie zawsze czas zacząć od nowa. *Gaz. Kośc.* R. 40: 1933 s. 209.
5. Corda nostra... Christo. *Gaz. Kośc.* R. 41: 1934 s. 82.

6. Wspomnienie o arcybiskupie Wałędze... [Z okazji rocznicy śmierci]. *Gaz. Kośc.* R. 41: 1934 s. 346-348.
7. Sakramentalna tajemnica spowiedzi. *Currenda.* R. 96: 1947 s. 558-568, 605-617.
8. Deus ipse veniet... [Kazanie]. *Wrocł. Wiad. Kośc.* R. 3: 1948 nr 10-12 s. 252-253.
9. Laesio Sigilli. *Homo Dei.* R. 17: 1948 s. 623-627.
9a. Aktualne zagadnienia z dziedziny duszpasterstwa ogólnego. *Wrocł. Wiad. Kośc.* R. 4: 1949 s. 30-31.
10. Haec est dies, quam fecit Dominus. [Kazanie]. *Wrocł. Wiad. Kośc.* R. 4: 1949 nr 4-5 s. 118-119.
11. Kary kościelne za dwużeństwo. *Homo Dei.* R. 18: 1949 s. 267-268.
12. Prochem się staniesz człowiecze. [Kazanie]. *Wrocł. Wiad. Kośc.* R. 4: 1949 nr 1-2 s. 30-31.
13. Świadkowie przy ślubie. *Wrocł. Wiad. Kośc.* R. 4: 1949 nr 1-2 s. 36-38.
14. Komunia święta pod dwiema postaciami w katedrze wrocławskiej przy końcu XVI wieku. *Homo Dei.* R. 34: 1965 nr 4 s. 206-212.
15. Communio sub utraque specie na Śląsku w XVI wieku. *Prawo Kan.* R. 10: 1967 nr 1-2 s. 357-373.
16. Łużyce obchodzą w 1968 r. jubileusz w swej diecezji. *Prawo Kan.* R. 11: 1968 nr 1-2 s. 313-315.
17. Boskie wyroki. [Adaptacja dla potrzeb sceny Traktatu procesowego B. Sasoferrato] Wr. 1962 4° s. 48. Maszynopis. Bibl. Sem. Duch. we Wrocławiu. Sygn. III-2139.
18. Luka prawna w kanonie 1068 KPK o impotencji. [Wr. ok. 1963] 4° s. 24. Maszynopis. Bibl. Sem. Duch. we Wrocławiu. Sygn. III-4847.
19. Ks. Infułat Jan Leisentrit — administrator na Łużycach w l. 1559-1586. Wr. 1966 4° s. 30. Maszynopis. Bibl. Sem. Duch. we Wrocławiu. Sygn. III-4626.
20. Dziekan Jan Leisentrit w Budziszynie 1559-1586. Wr. [ok. 1973] 4° s. 128. Maszynopis. Bibl. Sem. Duch. we Wrocławiu. Sygn. III-4837.
21. Trzemeszna. Wieś powiatu tarnowskiego. Wr. 1973 4° s. 133. Maszynopis. Arch. Archid. we Wrocławiu. Sygn. NA. 1.

II.

Rocznik diecezji tarnowskiej. Tarnów 1938-1939; Schematyzm diecezji wrocławskiej. Wr. 1952-1971; SZETELNICKI W.: Odbudowa kościołów w archidiecezji wrocławskiej w latach 1945-1972. Roma 1975 s. 309, 353-354, 383-384; URBAN W.: Archidiecezja Wrocławska w latach 1945-1965. *Nasza Przeszł.* T. 22: 1965 s. 52; TENŻE: Homilia żałobna wygłoszona w kościele oo. Bonifratrów we Wrocławiu w dniu pogrzebu śp. ks. prałata Feliksa Kokoszki. Maszynopis. Arch. Archid. we Wrocławiu. Sygn. APD 1075-86.

Ks. Józef Mandziuk

Kolasiński Walenty (1858-1944), pastoralista.

Urodził się 7 II 1858 w Poznaniu jako syn Ignacego i Gertrudy z Kamińskich. Maturę zdobył w Gimnazjum św. Marii Magdaleny w Poznaniu. Ze względu na zamknięcie poznańskiego Seminarium Duchownego podczas Kulturkampfu wyjechał na Wydział Teologiczny do Würzburga, gdzie też przyjął 3 VIII 1884 r. święcenia kapłańskie. Powołany 28 III 1887 na mansjonarza w parafii św. Wojciecha w Poznaniu, pełnił jednocześnie obowiązki kapelana więziennego. Od 1891 r. był komendarzem parafii w Mącznikach, skąd w roku następnym przeszedł na probostwo w Nietrzanowie, z którego zrezygnował w 1898 r., ale już 15 VII 1896 objął nowo utworzoną parafię w Poznaniu na Jeżycach i oddał się budowie kościoła. Mimo wielu zajęć administracyjnych i duszpasterskich w tej parafii, pełnił funkcję promotora Bractwa Matek Chrześcijańskich dla obu archidiecezji wielkopolskich i udzielał się jako misjonarz parafialny. Należał do erygowanego w 1901 r. Związku Księży Misjonarzy Dobrego Pasterza, którego zadaniem było organizowanie i prowadzenie misji w biednych parafiach. Mianowany dyrektorem tego Związku, położył wielkie zasługi w rozwoju misji parafialnych, za które otrzymał 2 II 1932 tytuł „Misjonarza Apostolskiego". Po rezygnacji z parafii jeżyckiej, przeszedł 1904 na probostwo w Konojadzie i pełnił urząd dziekana grodziskiego. Z Konojadu przeniósł się 1921 do Górki Duchownej, gdzie urządzał tygodniowe odpusty ku czci M. B. Pocieszenia, uczęszczane

przez tysięczne rzesze pątników. Opisy tych odpustów ogłaszał drukiem, podobnie pieśni i modlitwy do Matki Boskiej Góreckiej. Od 1931 był dziekanem śmigielskim. Podczas II wojny światowej pozostał w swej parafii do listopada 1941 r. Następnie internowany przez Niemców w Bojanowie, otrzymał pozwolenie na wyjazd do Generalnej Guberni i zamieszkał w Zakładzie SS. Józefitek w Tarnowie. Zmarł tam 25 II 1944 r.

I.

1. O wychodźstwie robotników polskich do Niemiec. Uwagi i rady dla wychodźców. P. 1896 Księg. św. Wojciecha 8° s. 23, nlb. 1.

2. Budowa kościoła jeżyckiego. *Przew. Katol.* R. 4: 1898 nr 17 s. 5.

3. Do ślubu. Uwagi i wskazówki dla nowożeńców *Przew. Katol.* R. 12: 1906 nr 3 s. 17-20; nr 4 s. 25-26; nr 5 s. 33-34; nr 6 s. 43-44; nr 7 s. 50-52; nr 8 s. 58-60. — Toż. Do ślubu. Uwagi i rady dla narzeczonych i małżonków. P. 1906 Księg. św. Wojciecha 16° s. 24. — Toż. Wyd. 2. Do ślubu. O sakramencie małżeństwa. Uwagi i rady dla narzeczonych i małżonków. Zebrał i uzup. według najnowszych przepisów prawa małżeńskiego przez papieża Piusa X w roku 1907 wydanych. P. 1909 Nakł. autora 16° s. 36. — Toż. Wyd. 3. P. 1914 Księg. św. Wojciecha 16° s. 40. — Toż. Wyd. 4 popr. Do ślubu — o Sakramencie małżeństwa. Uwagi i rady dla narzeczonych i małżonków. Zebrane według przepisów nowego prawa kościelnego z dnia 19 maja 1918 r. P. 1927 Księg. św. Wojciecha 16° s. 50, nlb. 2. — Toż. Wyd. 2 [sic!]. Przejrzał i uzupełnił ks. dr K. Karłowski. Potulice 1937 Nakł. Seminarium Zagranicznego 8° s. 45.

4. Rec.: A. CHWAŁA: Die praktische Durchführung der öfteren und täglichen Kommunion. Paderborn 1910. *Mies. Kośc. „Unitas"*. T. 4: 1910 s. 72-73.

5. Rec.: F. MUTZ: Paulus u. Johannes als Pastorallehrer. Paderborn 1910. *Mies. Kośc. „Unitas"*. T. 4: 1910 s. 73-74.

6. Rec.: F. KELLER: Sonnenkraft der Philipperbrief des hl. Paulus. Freiburg in Breisgau 1910. *Mies. Kośc. „Unitas"*. T. 3: 1910 s. 493-494.

7. O składach kościelnych. *Przew. Katol.* R. 16: 1910 nr 41 s. 321-322.

8. Rec.: SPIRAGO-GALANT: Zbiór przykładów dla ludu katolickiego, a w szczególności dla katechetów, kaznodziei i nauczycieli. W. 1911. *Mies. Kośc. „Unitas"*. T. 6: 1911 s. 401-402.

9. O wymiarach. Zebrał X. ... *Przew. Katol.* R. 17: 1911 nr 45 s. 353-355; nr 46 s. 361-362.

10. Z dziejów misji ludowych w naszych archidiecezjach. *Mies. Kośc. „Unitas"*. T. 10: 1913 s. 24-32.

11. Z przeszłości misji w archidiecezjach gnieźnieńskiej i poznańskiej. *Mies. Kośc. „Unitas"*. T. 10: 1913 s. 280-286.

12. Ks. Wiktor Mędlewski 1861-1924. P. 1924 Druk. Dziennika Pozn. 8° s. 10, nlb. 2.

13. Współautor: Wielki odpust w Górce Duchownej od 28 sierpnia do 6 września 1937 r. [Leszno 1937] Druk. Leszczyńska 16° s. 32.

14. Współautor: Wielki odpust w Górce Duchownej od 3 do 12 września 1938 r. [Leszno 1938] Druk. Leszczyńska 16° s. 35, nlb. 1.

II.

Kośc. Dz. Urzęd. (Poznań). R. 1: 1886/87 s. 37; 6: 1892 s. 48; 7: 1893 s. 37; 11: 1896 s. 38; 13: 1898 s. 51; 19: 1904 s. 3; 36: 1920 s. 8; 37: 1917 s. 25; *Mies. Kośc.* (Poznań). R. 46: 1931 s. 224; 47: 1932 s. 30; Archiwum Archid. w Poznaniu, PM 229/24, KA 9290.

Ks. Marian Banaszak

Kołodziej Michał (1871-1928), kanonista.

Urodził się 15 IX 1871 w Skrzyszowie k. Tarnowa. Po dwuletnich studiach na wydziale Teologii Uniw. Jagiellońskiego wysłany został w 1898 r. do Rzymu. Na Uniwersytecie św. Apolinarego uzyskał w r. 1900 doktorat z prawa kanonicznego. W tym też roku otrzymał święcenia kapłańskie na Bielanach w Krakowie. Następnie na Gregorianum studiował teologię moralną i filozofię. W 1901 r. uzyskał doktorat z filozofii w Akademii św. Tomasza. Dla uzupełnienia studiów prawa kanonicznego uczęszczał również na dwuletni kurs praktyczny „del Studio" przy Kongregacji Soboru. Po powrocie ze studiów był notariuszem Kurii Biskupiej w Krakowie, a następnie proboszczem w Suchej. Instalowany do Kapitu-

ły Katedralnej 19 I 1918 r. zrezygnował z kanonii obejmując powtórnie probostwo i dziekanat w Suchej. W 1922 r. został mianowany tajnym szambelanem papieskim. Zmarł w 1928 r.

I.

Zbiór przepisów odnoszących się do Kościoła i Duchowieństwa z upoważnienia Ordynaryatu Książęco-Biskupiego w Krakowie na podstawie Notyfikacyi (1879-1912) zestawił i uzupełnił... Kr. 1913 Druk. Czasu 8° s. XII, 400, nlb. 1.

II.

Powrót ks. kan. Kołodzieja na probostwo w Suchej. *Głos Nar.* R. 29: 1921 nr 292 s. 3; Synodus Dioecesana Cracoviensis Anno MCMXXIII celebrata. Kr. 1923 s. 13; Śp. ks. prałat dr M. Kołodziej. *Dzwon Niedz.* R. 4: 1928 nr 51 s. 815-816; WIT J. R.: Ze Suchej. *Dzwon Niedz.* R. 7: 1931 s. 265-267.

Ks. Michał Jagosz

Komar Edward (1872-1943), biskup, administrator diecezji tarnowskiej, popularyzator teologii.

Urodził się 18 I 1872 r. w Koprzywnicy k. Sandomierza. Maturę uzyskał w Krakowie. Studia filozoficzno-teologiczne odbył na Uniw. Jagiellońskim, a kontynuował i ukończył na Uniw. Gregoriańskim w Rzymie. Był doktorem filozofii i teologii. W 1897 r. przyjął święcenia kapłańskie i do 1900 r. pracował jako wikariusz w Morawicy. Od 1901 do 1911 r. pełnił obowiązki ojca duchownego w krakowskim Seminarium Duchownym. Po objęciu rządów diecezją krakowską przez bpa A. Sapiechę otrzymał probostwo w Osielcu, a następnie w Suchej. 13 VI 1921 r. pap. Benedykt XV na prośbę bpa L. Wałęgi zamianował go biskupem tytularnym Alindy i pierwszym sufraganem tarnowskim. 11 IX 1921 r. otrzymał sakrę biskupią z rąk bpa L. Wałęgi w asyście bpa A. Sapiehy i bpa A. Nowaka. W l.1921-1936 był rektorem Seminarium Duchownego w Tarnowie. Za jego rektoratu w roku akadem. 1927-1928 wprowadzono reformę studiów filozoficzno-teologicznych i przedłużono je do 5 lat. Rozbudowano gmach Seminarium Duchownego. Wtedy to Seminarium otrzymało aulę i kilkanaście pokojów mieszkalnych dla alumnów. W 1936 r. zrezygnował z urzędu rektora. Po śmierci ks. J. Bąby Pius XI mianował go prepozytem kapituły katedralnej w 1936 r. Po śmierci bpa Fr. Lisowskiego został wybrany wikariuszem kapitulnym 25 VI 1939 r. Rok później 24 VI 1940 r. Pius XII mianował go administratorem apostolskim diecezji tarnowskiej. Zmarł 29 IX 1943 r. Spoczywa w podziemiach kaplicy św. Józefa na starym cmentarzu w Tarnowie.

Opublikował trzy pozycje samoistne, kilka artykułów, trochę listów pasterskich, odezw i orędzi. Te ostatnie nie były drukowane, ponieważ rządy jego biskupie przypadły na czas okupacji, podczas której wszelkie druki wydawały się okupantom podejrzane.

I.

1. Ks. Stanisław Moszyński. (Jako kleryk i kapłan). Kr. 1908 Druk. „Czas" 8° s. 66.

2. Ks. Stanisław Moszyński. Rozważania i sprawozdania z życia duchownego. Wydał ks. E. Komar. Kr. 1909 Druk. W. L. Anczyc i S-ka 4° s. nlb. 4, II, 495.

3. Kardynał Puzyna. Moje wspomnienia. Kr. 1912 Druk. W. L. Anczyc i S-ka 8° s. 164.

4. Mowa żałobna. (Na pogrzebie ks. arcybpa L. Wałęgi). *Curr.* 1933 s. 48-52.

5. Istota i cel Akcji Katolickiej. W: *Pamiętnik II Tygodnia Katolicko-Społecznego.* Tarnów 1935 s. 27-32.

6. Konferencje religijne. (Do uczestników II Tyg. Kat.-Społ. w Tarnowie). W: *Pamiętnik II Tygodnia Katolicko-Społecznego w Tarnowie.* Tarnów 1935 s. 14, 15.

7. Nowoczesne środki zaradcze [w pracy Akcji Katolickiej]. W: *Pamiętnik II Ty-*

godnia Katolicko-Społecznego w Tarnowie. Tarnów 1935 s. 24-27.

II.

KUMOR B.: Ks. Bp Edward Komar (1921-1936). W: *Seminarium Duchowne w Tarnowie (1838-1958)*. Curr. R. 109: 1959 s. 262-290; NOWAK A.: Bibliografia prac profesorów Seminarium Duchownego w Tarnowie. T. 1. Tarnów 1966 s. 80, 81; Mnps.: Roczniki i Schematyzmy diecezji tarnowskiej m. in. 1972 i 1977.

Ks. Adam Nowak

Kominek Bolesław, pseud. i krypt.: Kozielski Bolesław, Dr Jacek Radliński, B. K., Ks. dr B. K., Ks. K. (1903-1974), arcybiskup-metropolita wrocławski, kardynał, moralista społeczny.

Pochodził z rodziny górniczej, zamieszkałej w Radlinie. Urodził się 23 XII 1903 r. jako syn Franciszka i Katarzyny z Kozielskich. Po ukończeniu miejscowej szkoły podstawowej, uczęszczał do Gimnazjum w Rybniku, gdzie w 1923 r. uzyskał świadectwo maturalne. Studia teologiczne odbył na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Jagiellońskiego, otrzymując 11 IX 1927 r. święcenia kapłańskie w Katowicach. W l. 1927-1930 studiował w Instytucie Katolickim w Paryżu, zdobywając licencjat nauk społecznych i doktorat z filozofii na podstawie pracy pt.: „La philosophie de R. Eucken à la lumière du Thomisme". Wróciwszy na Śląsk, pracował jako wikary w Katowicach-Dębie, a następnie został sekretarzem Akcji Katolickiej oraz referentem Wydziału Duszpasterskiego Kurii Biskupiej w Katowicach. Od września 1939 r. organizował akcję charytatywną na rzecz jeńców i zabranych do obozów koncentracyjnych oraz ich rodzin. Pełnił również funkcję łącznika między władzami kościelnymi w kraju i za granicą.

Po wojnie krótko pracował w Kurii w Katowicach i 15 VIII 1945 r. otrzymał nominację na administratora apostolskiego Śląska Opolskiego. Nałożone mu zadanie wykonał sprawnie, wzorowo i sumiennie. W ciągu 6 lat jego pracy w Opolu odbudowano ok. 100 świątyń, kurię biskupią, dom ordynariusza, seminaria duchowne, drukarnię diecezjalną oraz zorganizowano od podstaw diecezjalny aparat administracyjno-duszpasterski i wydawnictwo św. Krzyża. Dnia 28 IV 1951 r. otrzymał nominację na biskupa we Wrocławiu, lecz aktu tego nie ogłoszono ze względu na ówczesną sytuację w Polsce. Sakrę biskupią otrzymał 10 X 1954 r. w kaplicy prywatnej ordynariusza przemyskiego. W l. 1951-1953 przebywał najpierw w klasztorze benedyktyńskim w Lubiniu, następnie objął kierownictwo Wydziału Duszpasterskiego przy Kurii Metropolitalnej w Krakowie, mając też zlecone wykłady socjologii na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Jagiellońskiego. Po opuszczeniu Krakowa, zamieszkał jako kapelan Urszulanek w Sierczy k. Wieliczki. W tych warunkach wygłaszał rekolekcje dla zakonnic i kapłanów, pełnił zadania wizytatora dla zakonów i był kierownikiem studiów międzyzakonnych w Krakowie. Dnia 16 XII 1956 r. odbył uroczysty ingres do katedry wrocławskiej. W latach następnych rozwinął szeroką działalność duszpasterską na ziemi dolnośląskiej, kładąc nacisk na właściwy podział parafii, odbudowę zniszczonych kościołów, rozwój kultu maryjnego i wychowanie kleru. Ważką rolę odegrał w jubileuszu tysiąclecia chrześcijaństwa w Polsce. Miał ogromny wkład w dzieło zjednoczenia Ziem Zachodnich z Macierzą. Walnie przyczynił się do ostatecznego uregulowania administracji kościelnej na Ziemiach Zachodnich i Północnych. W 1962 r. otrzymał godność arcybiskupa tytularnego Euchaita.

Dnia 28 VI 1972 r. został metropolitą wrocławskim, a 6 II 1973 r. otrzymał kapelusz kardynalski. W l. 1960-1962 był członkiem Komisji dla Spraw Akcji Katolickiej i Apostolatu Osób Świeckich. Przez wiele lat pełnił funkcję przewodniczącego Komisji Duszpasterstwa Ogólnego Episkopatu Polski. Był członkiem Papieskiej Komisji „Justitia et Pax" i Sekretariatu dla Spraw Niewierzących. Odegrał wybitną rolę w pracach II Soboru Watykańskiego. Brał czynny udział w Synodzie Biskupów w Rzymie, będąc zastępcą przewodniczącego Kongregacji Biskupów Europy. Złożony niemocą, wiele wycierpiał i zmarł 8 III 1974 r. we Wrocławiu, gdzie został pochowany w podziemiach katedry, w kaplicy św. Kazimierza.

I.

1. Oświata i wychowanie. *Gość Niedz.* R. 8: 1930 nr 34 s. 1-2.

2. Chrystus Król. [Szkic kazania]. *Ruch Katol.* R. 1: 1931 nr 10-11 s. 346-349.

3. Kryzys gospodarczy w świetle encykliki „Rerum novarum". *Gość Niedz.* R. 9: 1931 nr 19 s. 1-2.

4. Przykazanie miłości bliźniego u podstaw Akcji Katolickiej. *Ruch Katol.* R. 1: 1931 nr 1 s. 15-21.

5. Wobec kryzysu gospodarczego. *Ruch Katol.* R. 1: 1931 nr 7 s. 199-206.

6. Małżeństwo katolickie [literatura]. *Wiad. Diec.* [Kat.] R. 7: 1932 s. 148-151, 274-278.

7. „Misja Wewnętrzna" a zwalczanie sekciarstwa. [Fragment referatu]. *Wiad. Diec.* [Kat.]. R. 7: 1932 s. 337-341.

8. Kolportaż książki w domu Bożym. Katowice 1933 Wyd. Księg. i Druk. Kat. 8° s. 82.

9. Misja Wewnętrzna na tle obecnych czasów. [Referat]. *Głos Misji Wewnętrznej.* R. 2: 1933 nr 12 s. 368-373.

10. Stowarzyszenia Młodzieży Polskiej na Śląsku. *Gość Niedz.* R. 11: 1933 nr 47 s. 559-560.

11. Rozwój i charakter pracy Kongregacji Mariańskich na terenie naszej diecezji. *Dzwonek Maryi.* R. 13: 1934 nr 4 s. 57-58.

12. Z życia organizacyjnego Kongregacji. *Dzwonek Maryi.* R. 13: 1934 nr 5 s. 71.

13. Apostolstwo świeckich w parafii. Praktyczne wskazówki dla parafialnej Akcji Katolickiej. P. 1935 Naczelny Instytut Akcji Katolickiej 16° s. 83, nlb. 1. Książnica Akcji Katolickiej nr 23.

14. Akcja Katolicka w parafii. *Gaz. Kośc.* R. 42: 1935 s. 73-78.

15. Niepotrzebna irytacja. *Prosto z Mostu.* R. 2: 1936 nr 21.

16. Po święcie. *Front Katolicki.* R. 1936 nr 40.

17. Prawda i poezja. *Prosto z Mostu.* R. 2: 1936 nr 14 s. 5.

18. Środki służące do uświęcenia sodalisek. *Dzwonek Maryi.* R. 15: 1936 nr 9 s. 143-145.

19. Oremus... Pierwszy asystent kościelny Akcji Katolickiej na Śląsku J. E. Ksiądz Biskup Dr Teofil Bromboszcz. *Akcja Katolicka na Śląsku.* R. 1: 1937 nr 1-2 s. 3.

20. Przystępujemy do realizacji nowego hasła. Kilka uwag zasadniczych. *Ruch Katol.* R. 7: 1937 nr 9-10 s. 456-463.

21. Eucharystia w życiu jednostki i rodziny. *Ruch Katol.* R. 8: 1938 nr 7 s. 289-302. — Toż. P. 1938 Druk. Księg. św. Wojciecha 8° s. 16. Biblioteczka Akcji Katolickiej. Nr 83.

22. Nad pięknym modrym Dunajem. Wrażenia z Kongresu Eucharystycznego. *Gość Niedz.* R. 16: 1938 nr 24 s. 347-348; nr 25 s. 362; nr 26 s. 376; nr 27 s. 395-396.

23. O wyrabianie atmosfery dla katolickiej akcji społecznej. *Ruch Katol.* R. 8: 1938 nr 4 s. 173-180.

24. Polski Synod. Katowice [1938] Wyd. Księg. i Druk. Kat. 16° s. 32. Biblioteczka Uchwał Synodu Polskiego. Nr 2.

25. Pomiędzy formą a formalistyką. *Ruch Katol.* R. 8: 1938 nr 3 s. 118-122.

26. Przekł.: Jean VERDIER: Mały podręcznik zagadnień współczesnych. Katowice 1938 Wyd. Księg. i Druk. Kat. 16° s. 72.

27. Instrukcja w sprawie jednolitego duszpasterstwa. *Wiad. Urz. Admin. Ap. Śl. Opol.* R. 1: 1945 nr 3-4 s. 2-4.

28. Kazanie wygłoszone na ingresie w Opolu dn. 9 września 1945 r. *Gość Niedz.* R. 18: 1945 nr 33 s. 267-268.

29. [List pasterski z okazji przybycia do Opola z 14 X 1945]. Inc.: „Z polecenia Stolicy Apostolskiej..." *Wiad. Urz. Adm. Ap. Śl. Opol.* R. 1: 1945 nr 1 s. 4-9.

30. Odezwa w sprawie niesienia pomocy bliźnim z 15 X 1945. *Gość Niedz.* R. 18: 1945 nr 42 s. 338.

31. Ostatni etap. Pamięci Ks. Ludwika Kosyrczyka, Redaktora „Dzwonka Maryi". *Dzwonek Maryi.* R. 19: 1945 nr 1 s. 6-8.

32. Zmartwychwstanie. *Dzwonek Maryi.* R. 19: 1945 nr 1 s. 3-4.

33. Budowanie mostów. *Caritas*. R. 1946 nr 5 s. 6-8.

34. Czym Kościół nie jest. *Gość Niedz*. R. 19: 1946 nr 28 s. 235.

34a. Grzechy główne systemów faszystowskich. *Gość Niedz. R.* 19: 1946 nr 5 s. 35; Nr 6 s. 44; nr 7 s. 52; nr 8 s. 60; nr 9 s. 68; nr 10 s. 76; nr 11 s. 84; nr 12 s. 92; nr 13 s. 100-101.

35. Mozaika na Opolszczyźnie. *Tyg. Powsz*. R. 2: 1946 nr 71.

36. Oręż, którym zdobędziemy świat! *Gość Niedz*. R. 19: 1946 nr 17 s. 137-138.

37. „Rozprosz narody, co pragną wojny!". *Gość Niedz*. R. 19: 1946 nr 51 s. 422.

38. Sprawiedliwość i miłość. *Caritas*. R. 2: 1946 nr 9 s. 2-4.

39. Apostolstwo Modlitwy. *Wiad. Urz. Adm. Ap. Śl. Opol*. R. 2: 1947 nr 13 s. 31.

40. Błogosławiony — przeklęty. *Gość Niedz*. R. 20: 1947 nr 13 s. 97.

41. Chrześcijaństwo jest miłością. *Caritas*. R. 3: 1947 nr 12 s. 310-312.

42. Konieczność i sposoby duszpasterstwa ministrantów. *Wiad. Urz. Adm. Ap. Śl. Opol*. R. 2: 1947 nr 13 s. 40-45.

43. Po ofiarnej siejbie — radosne żniwo. Kazanie wygłoszone do mężów w Piekarach dn. 4 V 1947 r. *Gość Niedz*. R. 20: 1947 nr 21 s. 167.

44. Pozdrowienie pasterskie. Opole 1947 Wyd. św. Krzyża 16° s. 8.

45. Święta Barbara, patronka górników. [Kazanie]. *Współcz. Ambona*. R. 2: 1947 nr 6 s. 789-792.

46. „Unio Apostolica" Stowarzyszenie katolików świeckich. *Wiad. Urz. Adm. Śl. Opol*. R. 2: 1947 nr 11 s. 18-20.

47. W sprawie przechowywania Najświętszego Sakramentu. *Wiad. Urz. Adm. Ap. Śl. Opol*. R. 2: 1947 nr 12 s. 2.

48. Budzenie powołań kapłańskich. *Homo Dei*. R. 17: 1948 nr 6 s. 727-734.

49. List do chorych. *Apostolstwo Chorych*. R. 19: 1948 nr 1 s. 1-2.

50. Na drogę życia. *Wiad. Urz. Adm. Ap. Śl. Opol*. R. 3: 1948 nr 18 s. 14-16.

51. Nie śmierć, lecz życie. *Gość Niedz*. R. 21: 1948 nr 13 s. 95.

52. Ojciec narodów. *Gość Niedz*. R. 21: 1948 nr 11 s. 77.

53. Orędzie do wszystkich Sióstr zakonnych zatrudnionych na terenie Śląska Opolskiego. *Wiad. Urz. Adm. Ap. Śl. Opol*. R. 3: 1948 nr 17 s. 21-27.

54. Orędzie w sprawie powołań kapłańskich. *Wiad. Urz. Adm. Ap. Śl. Opol*. R. 3: 1948 nr 18 s. 11-14. — Toż. *Gość Niedz*. R. 21: 1948 nr 15 s. 119.

55. Pozdrowienie dla rodzin. *Gość Niedz*. R. 21: 1948 nr 2 s. 9.

56. Utraciliśmy Ojca i Przyjaciela. *Gość Niedz. R.* 21: 1948 nr 47 s. 379.

57. Wielkopostna akcja trzeźwości. *Wiad. Urz. Adm. Ap. Śl. Opol*. R. 3: 1948 nr 17 s. 33-34.

58. Z pastorałem po Opolszczyźnie. *Gość Niedz*. R. 21: 1948 s. 165.

59. Ideał i możliwość życia liturgicznego w duszpasterstwie. *Homo Dei*. R. 18: 1949 nr 5 s. 559-566.

60. Krzyż wywyższony. *Gość Niedz*. R. 22: 1949 s. 221.

61. Mały modlitewnik. [Słowo wstępne]. Opole 1949 Wyd. św. Krzyża 16° s. 175.

62. Niebezpieczeństwa dla kapłana i jego pracy w dobie obecnej. *Homo Dei*. R. 18: 1949 nr 1 s. 18-26.

63. Orędzie w sprawie rzekomej wizji w Łomnicy. *Wiad. Urz. Adm. Ap. Śl. Opol*. R. 4: 1949 nr 23 s. 15-17. — Toż. *Gość Niedz*. R. 22: 1949 s. 58.

64. Osobowość kapłana na tle naszych czasów. *Homo Dei*. R. 18: 1949 nr 2 s. 157-165.

65. „Odnalezienie" Kościoła. *Tyg. Powsz*. R. 7: 1951 nr 37 s. 1.

66. Pius X. *Tyg. Powsz*. R. 7: 1951 nr 22 s. 1-2.

67. Prawdziwa i fałszywa reforma w Kościele. *Tyg. Powsz*. R. 7: 1951 nr 40 s. 3-4.

68. Zmartwychwstanie Chrystusa Pana i nasze. [Kazanie]. *Współcz. Ambona* R. 7: 1952 nr 1 s. 93-95.

69. Duszpasterstwo sióstr zakonnych. *Wrocł. Wiad. Kośc*. R. 12: 1957 nr 5 s. 156-157.

70. Kazanie [...] wygłoszone w dniu ingresu w Katedrze Wrocławskiej. [Fragm.]. *Wrocł. Wiad. Kośc*. R. 12: 1957 nr 1-2 s. 10-14. — Toż. *Wrocł. Tyg. Katol*. R. 4: 1956 nr 52 s. 12-13; R. 5: 1957 nr 1 s. 1.

71. Królowa Narodu Polskiego. *Tyg. Powsz*. R. 11: 1957 nr 18 s. 1-2.

72. [List pasterski z okazji ingresu z dn. 16 XII 1956]. Inc.: „Św. Jan Chrzciciel...". *Wrocł. Wiad. Kośc*. R. 12: 1957 nr 1-2 s. 6-10. — Toż. *Przew. Kat*. R. 47: 1957 nr 6 s. 72. [Fragm.]

73. Na drogę życia. Słowo pasterskie do młodzieży opuszczającej szkołę. *Wrocł. Wiad. Kośc*. R. 12: 1957 nr 6 s. 230-232.

74. Największa jest miłość. *Homo Dei*. R. 26: 1957 nr 1 s. 4-7.

75. Odbudowa i konserwacja kościołów i innych budynków kościelnych. *Wrocł. Wiad. Kośc*. R. 12: 1957 nr 3-4 s. 81-83.

76. Odezwa do duchowieństwa w sprawie organistów. *Wrocł. Wiad. Kośc*. R. 12: 1957 nr 9 s. 354-355.

77. Odezwa do duchowieństwa w sprawie walki z pijaństwem. *Wrocł. Wiad. Kośc*. R. 12: 1957 nr 1-2 s. 14-17.

78. Odezwa na zakończenie Roku Ma-

ryjnego. *Wrocł. Tyg. Katol.* R. 5: 1957 nr 18 s. 1.

79. Odezwa w sprawie rekolekcji kapłańskich. *Wrocł. Wiad. Kość.* R. 12: 1957 nr 6 s. 227-228.

80. Odezwa w sprawie Studium Katechetycznego oraz Studium Wyższej Kultury Religijnej. *Wrocł. Wiad. Kość.* R. 12: 1957 nr 9 s. 349-352.

81. Odezwa w sprawie Tygodnia Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. *Wrocł. Wiad. Kość.* R. 12: 1957 nr 7 s. 277-278.

82. Orędzie do organistów Archidiecezji Wrocławskiej. *Wrocł. Wiad. Kość.* R. 12: 1957 nr 9 s. 355-356.

83. Orędzie na Tydzień Miłosierdzia. *Wrocł. Wiad. Kość.* R. 12: 1957 nr 9 s. 363-364.

84. Orędzie w sprawie pomocy repatriantom. *Wrocł. Wiad. Kość.* R. 12: 1957 nr 1-2, s. 17-19. — Toż. *Wrocł. Tyg. Katol.* R. 5: 1957 nr 3 s. 1.

85. Pomiędzy klerykalizmem a laicyzmem. *Tyg. Powsz.* R. 11: 1957 nr 7 s. 1, 7.

86. Pouczenie pasterskie o sakramencie małżeństwa na dzień Św. Rodziny. *Wrocł. Wiad. Kość.* R. 12: 1957 nr 12 s. 551-556.

87. Powitanie J. Em. Księdza Prymasa przez [...] w Katedrze Wrocławskiej w dniu 1 kwietnia br. *Wrocł. Wiad. Kość.* R. 12: 1957 nr 5 s. 153-155.

88. Program pracy duszpasterskiej w pierwszym roku Wielkiej Nowenny przez Millenium. *Wrocł. Wiad. Kość.* R. 12: 1957 nr 11 s. 475-481.

89. Przemówienie [...] w katedrze Wrocławskiej w dniu 1 września br. na nabożeństwie z okazji odsłonięcia tablicy pamiątkowej ku czci Francuzów. *Wrocł. Wiad. Kość.* R. 12: 1957 nr 10 s. 422-424.

90. Słowo Boże w ocenie naszych wiernych. *Bibl. Kazn.* T. 59: 1957 nr 1 s. 14-19; nr 2 s. 96-102; nr 3 s. 192-198.

91. Una — Sancta — Catholica. *Homo Dei.* R. 26: 1957 nr 2 s. 171-178.

92. W sprawie obowiązku dokształcania się. *Wrocł. Wiad. Kość.* R. 12: 1957 nr 6 s. 228-230.

93. W sprawie żeńskich powołań zakonnych. *Wrocł. Wiad. Kość.* R. 12: 1957 nr 5 s. 155-156.

94. Budować! Czy tylko kościoły, warsztaty i domy mieszkalne. *Przew. Katol.* R. 48: 1958 nr 15 s. 200. — Toż. *Zachodnia Agencja Prasowa.* R. 1958 nr 3 s. 37.

95. Kazanie wygłoszone na Jasnej Górze dn. 26 VIII 1958 r. *Tyg. Powsz.* R. 12: 1958 nr 39 s. 3. — Toż. *Wrocł. Wiad. Kość.* R. 13: 1958 nr 11 s. 582-586.

96. Kazanie wypowiedziane na powitanie J. E. Ks. Biskupa A. Wronki w Katedrze Wrocławskiej w dniu 19 stycznia 1958 r. *Wrocł. Wiad. Kość.* R. 12: 1958 nr 3 s. 156-161.

97. Kościół bez miłości bliźniego? *Homo Dei.* R. 27: 1958 nr 1 s. 5-8.

98. List osobisty do duchowieństwa Archidiecezji Wrocławskiej. *Wrocł. Wiad. Kość.* R. 13: 1958 nr 1 s. 29-32.

99. List pasterski o tolerancji. *Tyg. Powsz.* R. 12: 1958 nr 28 s. 1 [Fragm.].

100. List do braci kapłanów w sprawie kolędy noworocznej. *Wrocł. Wiad. Kość.* R. 13: 1958 nr 2 s. 111-113.

101. [List pasterski w sprawie odbudowy kościołów z 1 VIII 1958]. Inc.: „Rok temu wyciągnąłem do Was...". *Wrocł. Wiad. Kość.* R. 13: 1958 nr 9 s. 483-485. — Toż. SZETELNICKI W.: Odbudowa kościołów w archidiecezji wrocławskiej w latach 1945-1972. Roma 1975 s. 120-122.

102. [List pasterski w sprawie powołań kapłańskich i zakonnych z 2 V 1958]. Inc.: „Roku ubiegłego...". *Wrocł. Wiad. Kość.* R. 13: 1958 nr 6 s. 333-340.

103. [List pasterski z okazji pierwszej rocznicy rządów Archidiecezją z 1 XII 1957]. Inc.: „Mija rok od chwili...". *Wrocł. Wiad. Kość.* R. 13: 1958 nr 1 s. 32-36.

104. Odezwa do duchowieństwa w sprawie założenia Bratniej Pomocy Kapłańskiej. *Wrocł. Wiad. Kość.* R. 13: 1958 nr 2 s. 113-114.

105. Odezwa z okazji wyboru i koronacji Papieża Jana XXIII. *Wrocł. Wiad. Kość.* R. 13: 1958 nr 12 s. 629-631.

106. Orędzie na XIV Tydzień Miłosierdzia. *Wrocł. Wiad. Kość.* R. 13: 1958 nr 9 s. 487-489.

107. Podziękowanie wszystkim nauczycielom religii tak duchownym jak świeckim — za całoroczną pracę szkolną. *Wrocł. Wiad. Kość.* R. 13: 1958 nr 7 s. 381-382.

108. Podziękowania za życzenia z okazji pierwszej rocznicy objęcia rządów Archidiecezją. *Wrocł. Wiad. Kość.* R. 13: 1958 nr 2 s. 111.

109. Przedmowa: GROUES-PIERRE H.: Abbé Piérre woła... P. 1958 Wyd. Księg. św. Wojciecha 16° s. 263.

110. U źródeł katolickiej kultury. *Przew. Katol.* R. 48: 1958 nr 19 s. 258.

111. Wezwanie do duchowieństwa i wiernych Archidiecezji Wrocławskiej w dniu śmierci śp. Papieża Piusa XII. *Wrocł. Wiad. Kość.* R. 13: 1958 nr 11 s. 587-588.

112. Królestwo Chrystusa wczoraj i dziś. *Tyg. Powsz.* R. 13: 1959 nr 43 s. 1.

113. List do kapłanów Archidiecezji Wrocławskiej z 3 IX 1959 r. *Wrocł. Wiad. Kość.* R. 14: 1959 nr 12 s. 629-632.

114. [List pasterski w sprawie odbudowy kościołów z 7 VIII 1959]. Inc.: „Jak w latach poprzednich...". *Wrocł. Wiad. Kość.* R. 14: 1959 nr 9 s. 456-458. — Toż. SZE-

TELNICKI W.: Odbudowa kościołów w archidiecezji wrocławskiej w latach 1945-1972. Roma 1975 s. 122-123.

115. Mężczyzna w Kościele. *Aten. Kapł.* R. 51: 1959 z. 1 s. 7-16.

116. O przyszłość polskich rodzin. *Przew. Katol.* R. 49: 1959 nr 20 s. 308-309.

117. Orędzie na rozpoczęcie Tygodnia Miłosierdzia. *Wrocł. Wiad. Kośc.* R. 14: 1959 nr 8 s. 397-398.

118. Sto pracowitych lat na naszych Ziemiach Zachodnich. [Kongregacja sióstr św. Jadwigi]. *Przew. Katol.* R. 49: 1959 nr 26 s. 412-413.

119. Święci robią „rewolucję". *Tyg. Powsz.* R. 13: 1959 nr 10 s. 1-2.

120. Warunki społeczno-gospodarcze do zawiązania i pomyślnego rozwoju polskiej rodziny katolickiej. *Wrocł. Wiad. Kośc.* R. 14: 1959 nr 1 s. 11-20. — Toż. *Mies. Kośc. Archid. Pozn.* R. 10: 1959 nr 2 s. 102-112.

121. Ze współczesnych zagadnień kościelnych i duszpasterskich. *Aten. Kapł.* R. 51: 1959 z. 1-3 s. 306-317.

122. Biskupi Ziem Zachodnich u Ojca Świętego. [Wywiad]. *Przew. Katol.* R. 50: 1960 nr 27 s. 419-420.

123. Boże drogi życia ludzkiego. Refleksje. *Aten. Kapł.* R. 52: 1960 z. 1 s. 3-11.

124. Gratulacje z okazji wydania X tomu „Naszej Przeszłości". *Nasza Przeszł.* T. 11: 1960 s. 463.

125. [List pasterski po powrocie z Rzymu]. Inc.: „Z końcem marca...". *Wrocł. Wiad. Kośc.* R. 15: 1960 nr 7-8 s. 394-397.

126. Odezwa do Księży w sprawie zbiórki na odbudowę kościołów. *Wrocł. Wiad. Kośc.* R. 15: 1960 nr 10 s. 503-504.

127. Odezwa do przewielebnego Duchowieństwa Dolnego Śląska na okres wakacyjny 1960 r. *Wrocł. Wiad. Kośc.* R. 15: 1960 nr 7-8 s. 398-399.

128. Odezwa pasterska do wiernych na święta Bożego Narodzenia. *Wrocł. Wiad. Kośc.* R. 15: 1960 nr 1 s. 12-14.

129. Orędzie do Sióstr zakonnych, by modliły się w intencji kapłanów. *Wrocł. Wiad. Kośc.* R. 15: 1960 nr 7-8 s. 399-400.

130. Przemówienie powitalne do uczestników kursu. [Ogólnopolski Kurs Katechetyczny dla Duchowieństwa we Wrocławiu 30 VI — 2 VII 1959]. *Katecheta.* R. 4: 1960 nr 1 s. 7-8.

131. Przemówienie w katedrze przed konsekracją Ks. Biskupa Urbana. *Wrocł. Wiad. Kośc.* R. 15: 1960 nr 4 s. 201-202.

132. Seminarium polskie w Paryżu. *Przew. Katol.* R. 50: 1960 nr 34 s. 531.

133. 700-lecie Krzeszowa. *Wrocł. Wiad. Kośc.* R. 15: 1960 nr 10 s. 502-503.

134. Św. Piotr XX w. Obserwacje i przeżycia. *Tyg. Powsz.* R. 14: 1960 nr 26 s. 1-2.

135. Typ współczesnego katechety. *Katecheta.* R. 4: 1960 nr 1 s. 8-16.

136. Kazanie — powitanie Biskupów, Wrocław 19 VIII 1961. *Wrocł. Wiad. Kośc.* R. 16: 1961 nr 11-12 s. 331-333.

137. Moralna i religijna rzeczywistość współczesnego społeczeństwa. [Streszczenie referatu]. *Zesz. Nauk. KUL.* R. 4: 1961 nr 4 s. 75-78.

138. Orędzie na XVII Tydzień Miłosierdzia. *Wrocł. Wiad. Kośc.* R. 16: 1961 nr 9-10 s. 304-305.

139. Podziękowanie Kapłanom i Wiernym za Dni Maryjne. *Wrocł. Wiad. Kośc.* R. 16: 1961 nr 11-12 s. 336-337.

140. Postawa katolików wobec braci odłączonych. *Tyg. Powsz.* R. 15: 1961 nr 40 s. 1-2. — Toż. w tłum. franc. *Informations Catholiques Internationales* z 1 XI 1961 r.

141. Przedmowa: Pismo św. Starego Testamentu. Pod red. ks. St. ŁACHA: T. 3 uzupełniający. P. 1961 Pallotinum 8° s. 395.

142. Przemówienie z okazji pobytu Francuzów i delegacji „Pax Romana" w Katedrze Wrocławskiej na nabożeństwie w dniach 18-19 sierpnia 1961 r. *Wrocł. Wiad. Kośc.* R. 16: 1961 nr 11-12 s. 333-334.

143. Kościół Powszechny w roku soborowym 1962. *Aten. Kapł.* R. 54: 1962 z. 1 s. 1-9.

144. [List pasterski biskupów wrocławskich z Rzymu]. Inc.: „Piszemy do Was...". [Frag.]. *Tyg. Powsz.* R. 16: 1962 nr 47 s. 7. — Toż. *Przew. Katol.* R. 52: 1962 nr 48 s. 756.

145. Polskie wrażenia z soborowego Rzymu. [Przemówienie radiowe z 14 XI 1962]. *Tyg. Powsz.* R. 16: 1962 nr 48 s. 3. — Toż. *Wrocł. Wiad. Kośc.* R. 18: 1963 nr 1-2 s. 18-20.

146. Roma sacra. *Przew. Katol.* R. 52: 1962 nr 50 s. 787-788.

147. Sobór jest modlitwą. *Przew. Katol.* R. 52: 1962 nr 48 s. 756.

148. Kazanie na pogrzebie Ks. Biskupa Zdzisława Golińskiego w Częstochowie 9 VII 1963 r. *Wrocł. Wiad. Kośc.* R. 18: 1963 nr 10-11 s. 218-220.

149. Kazanie w czasie przekazywania Obrazu Matki Bożej Częstochowskiej z Diecezji Gorzowskiej do Archidiecezji Wrocławskiej, dnia 10 II 1963 r. w Żaganiu. [Frag.]. *Wrocł. Wiad. Kośc.* R. 18: 1963 nr 5-6 s. 124-127.

150. Ks. Arcybiskup Kominek o Soborze. *Tyg. Powsz.* R. 17: 1963 nr 6 s. 3.

151. [List pasterski o papiestwie z 2 VII 1963]. Inc.: „Nie odzywałem się do Was...". *Tyg. Powsz.* R. 17: 1963 nr 32 s. 1-2.

152. Orędzie na II Soborowy Tydzień Miłosierdzia. *Wrocł. Wiad. Kośc.* R. 18: 1963 nr 10-11 s. 221-222.

153. Prośba [...], by błogosławiony Cze-

sław został Patronem Miasta Wrocławia. *Wrocł. Wiad. Kośc.* R. 18: 1963 nr 10-11 s. 216-217.

154. Przemówienie [...] na KUL-u. *Tyg. Powsz.* R. 17: 1963 nr 47 s. 1, 5.

155. Redakcja: Sakramenty święte w duszpasterstwie. P. 1963 Wyd. Księg. św. Wojciecha 16° s. XII, 272.

156. Świeccy szturmują Sobór. [Wywiad]. *Tyg. Powsz.* R. 17: 1963 nr 19 s. 1-2.

157. Błog. Czesław — Patronem Miasta Wrocławia. [Komunikat]. *Wrocł. Wiad. Kośc.* R. 19: 1964 nr 1 s. 13.

158. Dyspozycja u głosiciela Słowa Bożego. *Aten. Kapł.* R. 56: 1964 z. 1-2 s. 80-84.

159. Fakty nieodwracalne. [Fragment przemówienia w katedrze warszawskiej 22 X 1964 w 16-tą rocznicę śmierci kard. Augusta Hlonda]. *Przew. Katol.* R. 54: 1964 nr 45 s. 409.

160. Kościół w epoce dialogu. [Przemówienie inauguracyjne na KUL-u 8 XI 1964]. *Tyg. Powsz.* R. 18: 1964 nr 47 s. 1, 6. — Toż. *Zesz. Nauk. KUL.* R. 8: 1965 nr 1 s. 90-95. — Toż. *Przew. Katol.* R. 54: 1964 nr 48 s. 434.

161. Kraków — Wrocław. [Przemówienie w kolegiacie św. Anny w Krakowie z okazji kościelnych Obchodów 600-lecia UJ na temat historycznych związków Krakowa i UJ ze Śląskiem i Wrocławiem]. *Wrocł. Wiad. Kośc.* R. 19: 1964 nr 9 s. 211-215.

162. Orędzie na XX Tydzień Miłosierdzia. *Wrocł. Wiad. Kośc.* R. 19: 1964 nr 8 s. 209-210.

163. Pasterz naprawdę dobry. [Pamięci ks. Franciszka Dobrowolskiego]. *Homo Dei.* R. 33: 1964 nr 3 s. 153-154.

164. Przemówienie [...] Na inauguracji roku akademickiego 1963/1964 Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego w dniu 10 listopada 1963 r. *Wrocł. Wiad. Kośc.* R. 19: 1964 nr 1 s. 14-17. — Toż. *Tyg. Powsz.* R. 17: 1963 nr 47 s. 1, 5. [Frag.].

165. Refleksje arcypasterza (na tle wrocławskiej Wystawy Sztuki Religijnej). *Znak.* R. 16: 1964 nr 12 s. 1492-1498.

166. Aggiornamento i approfondimento. *Przew. Katol.* R. 55: 1965 nr 26 s. 234.

167. Cmentarzysko, które ożyło. [Przemówienie na uroczystości 20-lecia organizacji polskiego życia kościelnego na Ziemiach Zachodnich 27 VI 1965 r. w Szczecinie]. *Tyg. Powsz.* R. 19: 1965 nr 28 s. 1, 5. — Toż. *Przew. Katol.* R. 55: 1965 nr 30 s. 275-276. — Toż. W: *Kościół na Ziemiach Zachodnich.* Pod red. J. KRUCINY. Wr. 1971 s. 73-79.

168. Droga pokoju społecznego. [Przemówienie wygłoszone na Górze św. Anny z okazji 20-lecia polskiej organizacji kościelnej na Ziemiach Zachodnich]. *Tyg. Powsz.* R. 19: 1965 nr 32 s. 1-2. — Toż. Kościół na Ziemiach Zachodnich. Pod red. J. KRUCINY. Wr. 1971 s. 67-71.

169. Fakty i wspomnienia. 20 lat polskiej organizacji na Ziemiach Zachodnich 1945-1965. Wr. 1965.

170. Kirche und Welt — das grosse Sorgenkind des Konzils. Hauptanliegen: Ökumenismus — Religionen der Erde — Weltoffenheit — Missionarischer Geist. *Wiener. Kirchenzeitung.* R. 1965 nr 25. — Toż. w osobnej odbitce. Wien 1965 4° s. 3.

171. Kłopoty Soboru ze Schematem XIII [Referat na zebraniu Polskiego Towarzystwa Teologicznego w Krakowie — 2 XII 1964]. *Tyg. Powsz.* R. 19: 1965 nr 2 s. 1-2.

172. Kościół a życie gospodarcze. [Fragmenty przemówienia radiowego]. *Tyg. Powsz.* R. 19: 1965 nr 26 s. 2.

173. Na pierwsze 20-lecie polskich Ziem Zachodnich. *Przew. Katol.* R. 55: 1965 nr 23 s. 202-203. — Toż. *Nasza Przeszł.* T. 22: 1965 s. 5-9.

174. Odezwa do Duchowieństwa i Wiernych miasta Wrocławia i Archidiecezji Wrocławskiej. *Wrocł. Wiad. Kośc.* R. 20: 1965 nr 11-12 s. 268.

175. Orędzie do Duchowieństwa i Wiernych Archidiecezji Wrocławskiej. *Wrocł. Wiad. Kośc.* R. 20: 1965 nr 11-12 s. 304-305.

176. Paulus extra muros. Paweł za murami. [Przemówienie radiowe]. *Przew. Katol.* R. 55: 1965 nr 45 s. 401-403.

177. Powitanie na uroczystości maryjnej. *Wrocł. Wiad. Kośc.* R. 20: 1965 nr 11-12 s. 294.

178. Słowo powitalne Arcybiskupa Wrocławskiego. *Wrocł. Wiad. Kośc.* R. 20: 1965 nr 11-12 s. 269-270.

179. Wrocławska Wigilia Tysiąclecia. [Relacja o dwudziestoleciu Kościoła na Ziemiach Zachodnich, wygłoszona na Jubileuszowej Sesji Episkopatu Polski w Archikatedrze Wrocławskiej dn. 1 IX 1965]. *Tyg. Powsz.* R. 19: 1965 nr 38 s. 4. — Toż. *Przew. Katol.* R. 55: 1965 nr 39 s. 353-356. — Toż. *Wrocł. Wiad. Kośc.* R. 20: 1965 nr 11-12 s. 279-285.

180. Ziemie Zachodnie — mandat sprzed 20 lat. *Tyg. Powsz.* R. 19: 1965 nr 22 s. 1-2.

181. Ziemie Zachodnie w perspektywie teologicznej. [Referat wygłoszony we Wrocławiu na zakończenie cyklu wykładów pt.: „Kościół a Ziemie Zachodnie"]. *Słowo Powsz.* R. 1965 nr 211 s. 2.

182. Kazanie wygłoszone w Katedrze Wrocławskiej z okazji 400-lecia Wrocławskiego Wyższego Seminarium Duchownego, dn. 24 IV 1966 r. *Wrocł. Wiad. Kośc.* R. 21: 1966 nr 9-10 s. 228-233.

183. Kraków — Śląsk w XIX/XX wieku. *Notif. e Curia Metrop. Crac.* R. 1966 nr 5-6.

184. Łaska i kultura. *Przew. Katol.* R. 56: 1966 nr 41 s. 371.

185. Orędzie o koronacji statuy Matki Bożej w Bardzie Śląskim 3 lipca 1966 roku. *Wrocł. Wiad. Kośc.* R. 21: 1966 nr 8 s. 190-191.

186. Soborowe perspektywy. *Aten. Kapł.* R. 58: 1966 z. 3 s. 130-138. — Toż. W. 1966 8° s. 9.

187. Znaczenie Konstytucji Gaudium et spes dla duszpasterstwa. *Znak.* R. 18: 1966 nr 11 s. 1310-1318. — Toż. *Duszp. Pol. Zagr.* R. 18: 1967 nr 3 s. 273-279.

188. Ewangelia a świat współczesny. *Collect. Theol.* R. 37: 1967 z. 4 s. 17-27.

189. List z Rzymu do Konferencji Księży Dziekanów Archidiecezji Wrocławskiej. *Przew. Katol.* R. 57: 1967 nr 12 s. 99.

190. Po siedmiu wiekach. *Przew. Katol.* R. 57: 1967 nr 46 s. 409-410.

191. W imię ewangelicznej mądrości... [Homilia w dniu otwarcia Kursu Homiletyczno-katechetycznego na ATK w Warszawie, 12-14 IX 1967 r.]. *Collect. Theol.* R. 37: 1967 z. 4 s. 9-12.

192. Jak rodziła się Polska na Śląsku — 1918. *Przew. Katol.* R. 58: 1968 nr 45 s. 409-411.

193. Konsekwencje wiary. *Przew. Katol.* R. 58: 1968 nr 2 s. 17-18.

194. Kościele, która godzina? *Tyg. Powsz.* R. 22: 1968 nr 36 s. 1, 4. — Toż. W: *Kościół po Soborze.* Paris 1969 s. 141-148.

195. O konsekwencjach wiary w życiu. W: CZAJKOWSKI M.: O wierze we Wrocławiu. *Znak.* R. 20: 1968 nr 3 s. 375-376.

196. O Kościele w Polsce roku 1968. *Przew. Katol.* R. 58: 1968 s. 46 s. 417-418. — Toż. W: *Kościół po Soborze.* Paris 1969 s. 141-148.

197. Po co jeszcze kapłani? *Przew. Katol.* R. 58: 1968 nr 17 s. 155.

198. Słowo żałobne na eksportacji zwłok śp. Biskupa Stanisława Adamskiego (15 listopada 1967). *Wiad. Diec.* [Kat.]. R. 36: 1968 nr 1-2 s. 19-22. — Toż pt.: Śląski Patriarcha. *Przew. Katol.* R. 57: 1967 nr 50 s. 451.

199. Stajemy wobec zapraszającego wezwania Kościoła. *Przew. Katol.* R. 58: 1968 nr 12 s. 105.

200. Drodzy Młodzi Przyjaciele! *Przew. Katol.* R. 59: 1969 nr 24 s. 217.

201. Główne tendencje we współczesnej teologii. *Stud. Theol. Vars.* R. 7: 1969 nr 2 s. 33-48.

202. Kościół po Soborze. Paris 1969 Édition du Dialoque. 8° s. 165.

203. Kościół wychylony w przyszłość. *Colloq. Salutis.* T. 1: 1969 s. 15-27.

204. List do Duchowieństwa na Wielkanoc 1969. *Wrocł. Wiad. Kośc.* R. 24: 1969 nr 6 s. 140-142.

205. Rozważanie ascetyczne na konferencjach rejonowych w kwietniu 1969 r. *Wrocł. Wiad. Kośc.* R. 24: 1969 nr 6 s. 142-144.

206. Słowo [...] z Rzymu do kapłanów Archidiecezji Wrocławskiej, odczytane na konferencjach rejonowych w listopadzie 1969 r. *Wrocł. Wiad. Kośc.* R. 24: 1969 nr 12 s. 292-294.

207. U progu ćwierćwiecza. *Colloq. Salutis.* T. 1: 1969 s. 5-12.

208. W sprawie konkursu na ćwierćwiecze polskiej organizacji kościelnej na Ziemiach Zachodnich. *Wrocł. Wiad. Kośc.* R. 24: 1969 nr 12 s. 294-296. — Toż. *Przew. Katol.* R. 60: 1970 nr 1 s. 3. — Toż. W: *Kościół na Ziemiach Zachodnich.* Wr. 1971 s. 263-264.

209. Duszpasterski Rok Pański 1970/1971. Program duszpasterski. *Wrocł. Wiad. Kośc.* R. 25: 1970 nr 10-11 s. 278-282.

210. Dwudziestopięciolecie Ziem Zachodnich a „Colloquium Salutis". *Colloq. Salutis.* T. 2: 1970 s. 5-8.

211. Homilia na rozpoczęcie Sympozjum o prawie naturalnym 10-12 IV 1969. *Rocz. Filoz.* T. 18: 1970 z. 2 Etyka s. 5-8.

212. Kościół między pokoleniami. [Relacja z jubileuszowej Sesji Episkopatu w archikatedrze wrocławskiej — 4 maja 1970 r.]. *Tyg. Powsz.* R. 24: 1970 nr 23 s. 2. — Toż. *Wrocł. Wiad. Kośc.* R. 25: 1970 nr 6 s. 136-139. — Toż. W: *Kościół na Ziemiach Zachodnich.* Pod red. J. KRUCINY. Wr. 1971 s. 21-24.

213. Odezwa do Duchowieństwa i Wiernych Archidiecezji Wrocławskiej na 25-lecie powrotu Ziem Zachodnich i Północnych. *Wrocł. Wiad. Kośc.* R. 25: 1970 nr 6 s. 121-123.

214. Podziękowanie [...] wszystkim organizatorom uroczystości jubileuszowych wrocławskich. *Wrocł. Wiad. Kośc.* R. 25: 1970 nr 6 s. 154.

215. Powitanie uczestników Jubileuszowej Sesji [Episkopatu Polski dnia 4 maja 1970 r. w archikatedrze wrocławskiej]. *Wrocł. Wiad. Kośc.* R. 25: 1970 nr 6 s. 134-135.

216. Słowo do braci kapłanów w sprawie zadań nowego roku pracy duszpasterskiej, rok 1970/1971 — pod hasłem „Jezus Chrystus — Drogą, Prawdą i Życiem". *Wiad. Urz. Kurii Bisk. Śl. Opol.* R. 25: 1970 nr 12 s. 361-363.

217. Słowa powitalne na 25-lecie [polskiej organizacji kościelnej na Ziemiach Zachodnich i Północnych]. *Wrocł. Wiad. Kośc.* R. 25: 1970 nr 6 s. 126-127.

218. Czytanie znaków czasu. *Colloq. Salutis.* T. 3: 1971 s. 5-8.

219. Kazanie okolicznościowe na 25-lecie święceń kapłańskich bpa Władysława Rubina oraz 60-lecie święceń kapłańskich ks. kan. Bolesława Gawła w Katedrze Wrocławskiej 25 VI 1971. *Wrocł. Wiad. Kość.* R. 26: 1971 nr 11-12 s. 346-348.

220. Kultura — doskonalenie uzdolnień ducha i ciała. W: *Kościół na Ziemiach Zachodnich.* Pod red. J. KRUCINY. Wr. 1971 s. 131-133.

221. List gratulacyjny do Ks. Redaktora z okazji srebrnego jubileuszu Naszej Przeszłości. *Nasza Przeszł.* T. 36: 1971 s. 10-12.

222. Na otwarcie jubileuszu. W: *Kościół na Ziemiach Zachodnich.* Pod red. J. KRUCINY. Wr.' 1971 s. 9-11.

223. „Rerum novarum" po 80 latach. *Colloq. Salutis.* T. 3: 1971 s. 17-22.

224. Ziemie Zachodnie — mandat sprzed ćwierćwiecza. W: *Kościół na Ziemiach Zachodnich.* Pod red. J. KRUCINY. Wr. 1971 s. 117-124.

225. Hołd wdzięczności w Archidiecezji Wrocławskiej. *Wrocł. Wiad. Kość.* R. 27: 1972 nr 12 s. 344-346.

226. [List pasterski o utworzeniu stałej organizacji kościelnej na zachodnich ziemiach Polski z 30 X 1972]. Inc.: „Od 28 czerwca obowiązuje...". *Colloq. Salutis.* T. 4: 1972 s. 5-13.

227. Przemówienie [...] na Jasnej Górze dnia 26 sierpnia 1972. *Wrocł. Wiad. Kość.* R. 27: 1972 nr 10 s. 269-270.

228. Przemówienie [...] na zakończenie uroczystości ingresowej, dnia 28 VIII 1972. *Wrocł. Wiad. Kość.* R. 27: 1972 nr 10 s. 281.

229. Spotkanie z Janem XXIII. W: *W nurcie zagadnień posoborowych.* Pod red. B. BEJZEGO. T. 5. Jan XXIII i jego dzieło. W. 1972 s. 157-166.

230. O Sprawiedliwość w świecie. Relacja z Synodu Powszechnego 1971 r. w Rzymie. *Wrocł. Wiad. Kość.* R. 27: 1972 nr 6-7 s. 177-178.

231. U progu polskiej metropolii we Wrocławiu. *Wrocł. Wiad. Kość.* R. 27: 1972 nr 10 s. 271-278. — Toż. *Tyg. Powsz.* R. 26: 1972 nr 37 s. 3. [Frag.].

232. Wypowiedź podczas obrad 131 Konferencji Episkopatu Polski po ogłoszeniu dekretów Ojca Świętego Pawła VI o hierarchii kościelnej na Ziemiach Zachodnich. Kraków, dnia 28 VI 1972. *Wrocł. Wiad. Kość.* R. 27: 1972 nr 10 s. 255-258.

233. Homilia pogrzebowa wygłoszona w katedrze wrocławskiej [...] w czasie Mszy św. pogrzebowej Księdza Biskupa dra Pawła Latuska. *Wrocł. Wiad. Kość.* R. 28: 1973 nr 5 s. 228-232.

234. Homilia [...] w kościele św. Krzyża w Rzymie przy via Flaminia, dnia 21 października 1973 roku. *Wrocł. Wiad. Kość.* R. 28: 1973 nr 11-12 s. 349-351.

235. Kazanie z okazji złotego jubileuszu Biskupa Andrzeja Wronki, wygłoszone w katedrze wrocławskiej dnia 25 V 1973 r. [Frag.]. *Wrocł. Wiad. Kość.* R. 28: 1973 nr 8 s. 234-235.

236. Odezwa do Duchowieństwa i Wiernych z okazji 25-lecia prymasowskiej działalności Ks. Kardynała Stefana Wyszyńskiego. *Wrocł. Wiad. Kość.* R. 28: 1973 nr 11-12 s. 344-345.

237. Orędzie ingresowe do Duchowieństwa i Ludu Bożego Archidiecezji Wrocławskiej. *Wrocł. Wiad. Kość.* R. 28: 1973 nr 5 s. 124-132.

238. Pax quae exsuperat omnem sensum. *Colloq. Salutis.* T. 5: 1973 s. 27-30.

239. Po raz pierwszy w dziejach Polski. *Colloq. Salutis.* T. 5: 1973 s. 5-14.

240. Przemówienie [...] do Ojca św. podczas audiencji dnia 7 III 1973 roku. *Wrocł. Wiad. Kość.* R. 28: 1973 nr 5 s. 122-123.

241. Rok święty w duszpasterstwie polskim [Frag. referatu]. *Wrocł. Wiad. Kość.* R. 28: 1973 nr 9-10 s. 314-316.

242. Tajemnica Papieża Jana. *Tyg. Powsz.* R. 27: 1973 nr 22 s. 1.

243. Vidi Petrum... Papież wczoraj i dziś. *Przew. Katol.* R. 63: 1973 nr 25 s. 330.

244. Wezwanie wiernych chrześcijan miasta Wrocławia do uczczenia 750-lecia działalności OO. Dominikanów w Polsce. *Wrocł. Wiad. Kość.* R. 28: 1973 nr 11-12 s. 345-346.

245. Wiara — fundament miłości. *Tyg. Powsz.* R. 27: 1973 nr 13 s. 1-2.

246. Z perspektywy rozstrzygnięć ostatecznych. *Tyg. Powsz.* R. 27: 1973 nr 34 s. 1.

247. Będziemy sądzeni miarą służebności. *Colloq. Salutis.* T. 6: 1974 s. 15-26.

248. Czas nawiedzenia Bożego. *Tyg. Powsz.* R. 28: 1974 nr 9 s. 1-2.

249. [List pasterski zapowiadający pracę Kościoła w roku jubileuszowym z 2 II 1974]. Inc.: „Uroczyście rozpoczęliśmy...". *Wrocł. Wiad. Kość.* R. 29: 1974 nr 3-4 s. 64-72.

250. Parafia jako forma urzeczywistnienia Kościoła. W: *Dei Virtus.* Pod red. J. KRUCINY. Wr. 1974 s. 23-30.

251. Testament. *Wrocł. Wiad. Kość.* R. 29: 1974 nr 5 s. 82-83.

252. W służbie Ziem Zachodnich. Z teki pośmiertnej wybrał i przygotował do druku J. KRUCINA. Wr. 1977 Wyd. Księg. Archidiecezjalnej 8° s. 321.

253. Redakcja: *Der Sonntagsbote.* R. 9: 1933 nry 14-17; *Głos Misji Wewnętrznej.* R. 3: 1934 nry 3-4; *Front Katolicki.* Dodatek do *Gościa Niedzielnego.* R. 1936;

Dzwonek Maryi. R. 7: 1945 od marca do sierpnia.

254. La philosophie de Rodolphe Eucken a'la lumière du thomisme. Paris 1930 4° s. 198, nlb. 3. Maszynopis. Arch. Archid. we Wrocławiu. Sygn. I A 28 a 1150. [Desertacja doktorska].

255. Kazania, przemówienia, konferencje. Opole-Wr. 1948-1967 4°. Maszynopis. Bibl. Sem. Duch. we Wrocławiu. Sygn. Kazania III-227/1-18.

256. Duszpasterstwo robotników. P. 1951 4° s. 10. Bibl. Sem. Duch. we Wrocławiu. Sygn. III-3954.

257. Udział zakonów męskich w pracy duszpasterskiej. Kr. 1952 4° s. 6. Maszynopis. Bibl. Sem. Duch. we Wrocławiu. Sygn. III-3955.

258. Zmiany w życiu diecezjalnym i parafialnym po wojnie. Kr. 1952 4° s. 9. Maszynopis. Bibl. Sem. Duch. we Wrocławiu. Sygn. III-3955.

259. Listy pasterskie, orędzia i odezwy do duchowieństwa i wiernych archidiecezji wrocławskiej. Wr. 1956-1974 4°. Maszynopis. Bibl. Sem. Duch. we Wrocławiu. Sygn. III-225/1-36.

260. Orędzie Episkopatu Polski do biskupów niemieckich. Przemówienie wygłoszone w katedrze wrocławskiej dn. 6 II 1966 r. Wr. 1966 4° s. 14. Maszynopis. Bibl. Sem. Duch. we Wrocławiu. Sygn. Kazania III-146.

261. Owoce Polskiego Roku Millenijnego — 1966. Kr. 1966 4° s. 16. Maszynopis. Bibl. Sem. Duch. we Wrocławiu. Sygn. III-4518.

262. Racja stanu jest tylko jedna. Przemówienie do młodzieży dn. 27 II 1966 r. Wr. 1966 4° s. 12. Maszynopis. Bibl. Sem. Duch. we Wrocławiu. Sygn. Kazania III-142.

II.

Rocznik Diecezji Śląskiej. Katowice 1930-1938; KAPS J.: Die katholische Kirchenverwaltung in den deutschen Diözesen östlich der Oder [Neisse 1945-1955]. *Archiv f. Schles. Kirchengesch.* T. 13: 1955 s. 283; Radosny dzień ingresu. *Wrocł. Tyg. Kat.* R. 4: 1956 nr 52 s. 12-13; SKALSKA Z.: Uroczysty ingres w katedrze wrocławskiej. *Katolik.* R. 2: 1956 nr 52-53 s. 16, 19; J. G.: Pierścień i dziecko. *Gość Niedz.* R. 26: 1957 nr 1 s. 4; Życiorys nowego arcypasterza. *Wrocł. Wiad. Kośc.* R. 12: 1957 nr 1-2 s. 57-58; Pięciolecie sakry biskupiej ks. Biskupa Ordynariusza. *Wrocł. Wiad. Kośc.* R. 14: 1959 nr 12 s. 654-655; Schematyzm Diecezji Wrocławskiej. Wr. 1959-1971; Ks. Arcybiskup Bolesław Kominek. *Tyg. Powsz.* R. 16: 1962 nr 13 s. 7; Ks. arcybiskup Kominek w nowej Komisji Soborowej. *Tyg. Powsz.* R. 17: 1963 nr 15 s. 7; Dziesięciolecie sakry biskupiej ks. Arcybiskupa Bolesława Kominka. *Wrocł. Wiad. Kośc.* R. 19: 1964 nr 10-11 s. 270-271; Jubileusz ks. arcybpa Bolesława Kominka. *Tyg. Powsz.* R. 18: 1964 nr 44 s. 7; Arcybiskup wrocławski w Austrii. *Tyg. Powsz.* R. 19: 1965 nr 30 s. 5; DOLA K.: Kościół katolicki na Opolszczyźnie w latach 1945-1964. *Nasza Przeszł.* T. 22: 1965 s. 69-101; Niemiecka reakcja na wystąpienie X. arcybiskupa B. Kominka na KUL na rzecz Ziem Zachodnich. *Zesz. Nauk. KUL.* R. 8: 1965 nr 3 s. 83-84; URBAN W.: Archidiecezja Wrocławska w latach 1945-1965. *Nasza Przeszł.* T. 22: 1965 s. 10-68; KRUCINA J.: Dwudziesta rocznica polskiej organizacji kościelnej na Ziemiach Zachodnich. *Zesz. Nauk. KUL.* R. 9: 1966 nr 1-2 s. 139-148; Dwudziestolecie rządów J. E. Ks. Arcybiskupa Bolesława Kominka w Archidiecezji Wrocławskiej. *Wrocł. Wiad. Kośc.* R. 22: 1967 nr 4-5 s. 112; Arcybiskup Kominek u metropolity prawosławnego. *Tyg. Powsz.* R. 23: 1969 nr 14-15 s. 11; WOSNITZA F.: Bischöfe aus dem Raum des Kattowitzer Bistums. W: *Beiträge zur schlesischen Kirchengeschichte.* Gedenkschrift für Kurt Engelbert, hrsg. von B. Stasiewski. Köln-Wien 1969 s. 227-229; SZAREYKO H.: Arcybiskup Kominek o Kościele po Soborze. *Przew. Katol.* R. 60: 1970 nr 18 s. 178-180; WILKANOWICZ S.: Biskup nauczający i pytający. *Tyg. Powsz.* R. 24: 1970 nr 12 s. 1, 2; LISZKA J.: Z działalności Administracji Apostolskiej na Śląsku Opolskim. W: *Kościół na Ziemiach Zachodnich.* Pod red. J. KRUCINY. Wr. 1971 s. 53-66; Uroczystość ingresowa J. E. Ks. Arcybiskupa Metropolity Bolesława Kominka w Archikatedrze Wrocławskiej dnia 28 sierpnia 1972 r. *Wrocł. Wiad. Kośc.* R. 27: 1972 nr 10 s. 270-271; Cardinale Boleslao Kominek titolare della Basilica di Santa Croce al Flaminio. *L'Osservatore della Domenica.* R. 40: 1973 Nr 42 s. 24; CZAJKOWSKI Z.: Odczyt ks. kard. Bolesława Kominka. O Komisji „Justitia et Pax". *Wrocł. Tyg. Katol.* R. 21: 1973 nr 11 s. 1, 4; Ingres Kardynała Metropolity Wrocławskiego do katedry wrocławskiej dnia 1 kwietnia 1973 roku. *Wrocł. Wiad. Kośc.* R. 28: 1973 nr 5 s. 132-133; Kardinal Kominek zum Geburstag. *Christ in der Gegenwart.* R. 25: 1973 nr 51; Ks. arcybiskup dr Bolesław Kominek — metropolita wrocławski — kardynałem. *Chrześcijanin w Świecie.* R. 1973 nr 22/2 s. 33; Ks. Arcybiskup Metropolita Bolesław Kominek kardynałem. *Tyg. Powsz.* R. 27: 1973 nr 6 s. 1; Polski kardynał we Wrocławiu. *Gość Niedz.* R. 42: 1973 nr 11 s. 84; Komunikat Kurii Metropolitalnej we Wrocławiu z dnia 6 lutego

1973 roku o podniesieniu naszego Arcypasterza Księdza Arcybiskupa Metropolity Bolesława Kominka do godności kardynalskiej. *Wrocł. Wiad. Kośc.* R. 28: 1973 nr 3-4 s. 53-54; KUNDZIK J.: Uroczysty ingres ks. kard. B. Kominka. *Słowo Powsz.* R. 27: 1973 nr 79 s. 1, 2; Le Cardinal Bolesław Kominek. *L'Osservatore Romano* z 16 III 1973 r.; Metropolita Wrocławski Ksiądz Arcybiskup Bolesław Kominek trzecim polskim kardynałem. *Słowo Powsz.* R. 27: 1973 nr 29 s. 1; Toż. *Wrocł. Tyg. Kat.* R. 21: 1973 nr 6 s. 1, 3; Nowy kardynał Polski. *Przew. Katol.* R. 63: 1973 nr 6 s. 50; MORAWSKI Z.: Trzeci polski kardynał. *Życie Warszawy* z 6 III 1973 r.; Pobyt Ks. Kardynała Bolesława Kominka w Rzymie. *Wrocł. Wiad. Kośc.* R. 28: 1973 nr 11-12 s. 347-349; SABISCH A.: Die kirchlichen Verhältnisse in Oberschlesien 1945-1951. *Archiv f. Schles. Kirchengesch.* T. 31: 1973 s. 223-236; 70-lecie ks. kard. Bolesława Kominka. *Wrocł. Tyg. Katol.* R. 21: 1973 nr 50; 70-lecie urodzin Ks. Kardynała Bolesława Kominka. *Tyg. Powsz.* R. 27: 1973 nr 1; Życiorys [Bolesława kard. Kominka]. *Chrześcijanin w Świecie.* R. 1973 nr 21/1 s. 85-97; BARTA R.: Ein Schlesier, ein Pole, ein Europäer. Zum Tod von Kardinal Bolesław Kominek, Erzbischof von Breslau. *Österreichisches Klerus-Blatt.* R. 107: 1974 nr 7-8 s. 89; BERNHARD H.: Der Pole und der Deutsche Ruhen in Frieden nebeneimander Erzbischof Kominek von Breslau beigesetzt. *Frankfurter Allgemeine Zeitung.* R. 1974 nr 63 s. 3; CIESZKOWSKI J.: Wybitny kapłan, człowiek i patriota. *Za i Przeciw.* R. 1974 nr 27 s. 2; CZAJKOWSKI Z.: W Watykanie i w Rzymie o śmierci ks. kard. B. Kominka. *Słowo Powsz.* R. 28: 1974 nr 62; [DĄBROWSKI B.]: Pismo ks. biskupa Bronisława Dąbrowskiego Sekretarza Episkopatu z Rzymu na wieść o śmierci śp. Ks. Kardynała Kominka. *Wrocł. Wiad. Kośc.* R. 29: 1974 nr 5 s. 105-106; [Episkopat Polski]: Z komunikatu 141 Konferencji Plenarnej Episkopatu Polski. *Wrocł. Wiad. Kośc.* R. 29: 1974 nr 5 s. 107; GORDAN P.: Zum Tode von Kardinal Kominek. Ein Porträt. *L'Osservatore Romano* z 22 III 1974; HERZOWA Ł.: Śląsk pożegnał swego Arcypasterza. *Gość Niedz.* R. 51: 1974 nr 16 s. 122; HORODYŃSKI D.: Kardynał Wrocławia. *Kultura.* R. 12: 1974 nr 12 s. 2; JONACZYK Z.: Odszedł od nas. *Przew. Katol.* R. 64: 1974 nr 12 s. 2; JOP F.: Odezwa wydana w związku ze śmiercią śp. Kardynała Bolesława Kominka. *Wiad. Urz. Diec. Opol.* R. 29: 1974 nr 7 s. 211-212; Toż. *Wrocł. Wiad. Kośc.* R. 29: 1974 nr 5 s. 100-101; J. S.: Pogrzeb Kardynała Kominka. *Tyg. Powsz.* R. 28: 1974 nr 12 s. 1-2; Kardynał Bolesław Kominek. [Nekrolog]. *Duszp. Pol. Zagr.* R. 25: 1974 nr 3 s. 339-343; Kardynał Bolesław Kominek nie żyje. *Chrześcijanin w Świecie.* R. 1974 nr 28/2 s. 1-4; Kardynał Kominek nie żyje. *Tyg. Powsz.* R. 28: 1974 nr 11 s. 1; KOSYRCZYK K.: Od radlińskiego adwentu do wrocławskiej septuagesimy. Szkic biograficzny. W: *Verbum Crucis.* Pod red. J. KRUCINY. Wr. 1974 s. 287-304; KRUCINA J.: Recessit Pastor Bonus. *Colloq. Salutis.* T. 6: 1974 s. 5-11; LISSEK T.: Kardinal Kominek — Patriot oder Versöhner? Informationsdienst des Katholischen Arbeitskreises für zeitgeschichtliche Fragen. Bonn 1974 nr 67 s. 51-56; LISZKA J.: Powojenna działalność duszpasterska na Śląsku Opolskim. W: *Dei Virtus.* Pod red. J. KRUCINY. Wr. 1974 s. 215-241; MAJKA J.: Kardynał Kominek — człowiek jakiegośmy znali (1903-1974). *Colloq. Salutis.* T. 6: 1974 s. 27-34; Nabożeństwo żałobne sióstr zakonnych Archidiecezji Wrocławskiej w kościele p. w. NMP na Piasku we Wrocławiu, przy zwłokach śp. kardynała Bolesława Kominka, dnia 14 marca 1974 roku. *Wrocł. Wiad. Kośc.* R. 29: 1974 nr 5 s. 96-98; Nabożeństwo żałobne w Rzymie w kościele polskim p. w. św. Stanisława, dnia 14 marca 1974 roku. *Wrocł. Wiad. Kość.* R. 29: 1974 nr 5 s. 101; Nabożeństwo żałobne za spokój duszy śp. kardynała Bolesława Kominka w Krakowie, na Wawelu, dnia 18 marca 1974 roku. *Wrocł. Wiad. Kośc.* R. 29: 1974 nr 5 s. 101-102; Nekrolog. *Przew. Katol.* R. 64: 1974 nr 12 s. 7; Nekrolog kardynała Bolesława Kominka. *Wrocł. Wiad. Kośc.* R. 29: 1974 nr 5 s. 82; ORZEŁ L.: Przedstawiciel humanizmu chrześcijańskiego. *Gość Niedz.* R. 51: 1974 nr 16 s. 121-122; TENŻE: Wielki Humanista Chrześcijański Kard. Bolesław Kominek. Kazanie wygłoszone 8. III. 1974 r. w katedrze katowickiej. *Wiad. Diec.* [Kat.]. R. 42: 1974 nr 3-4 s. 62-65; OSTAŃKOWICZ K., SZUBA Z.: Wrocław pożegnał swego Arcypasterza. *Słowo Powsz.* R. 28: 1974 nr 64 s. 1-2; Ostatnia droga Księdza Kardynała Bolesława Kominka metropolity wrocławskiego. *Wrocł. Tyg. Katol.* R. 22: 1974 nr 12 s. 3; PAWLACZEK S.: Bibliografia prac ks. Kardynała Bolesława Kominka. W: *Verbum Crucis.* Pod red. J. KRUCINY. Wr. 1974 s. 305-317; PLATE M.: Zum Tod von Cardinal Kominek. *Christ in der Gegenwart.* R. 26: 1974 z 24 III; Po odejściu Śp. Kardynała Bolesława Kominka — kondolencje. W: *Dei Virtus.* Pod red. J. KRUCINY. Wr. 1974 s. 263-267; Toż. *Wrocł. Wiad. Kośc.* R. 29: 1974 nr 5 s. 102-106; Pogrzeb Metropolity Wrocławskiego kardynała Bolesława Kominka. *Słowo Polskie* z 15 III 1974; Pożegnanie śp. ks. kard.

Bolesława Kominka. *Myśl Społeczna*. R. 1974 nr 13 s. 10; RUBIN W.: Kardynał Bolesław Kominek, kapłan i prekursor. *L'Osservatore Romano* z 15 III 1974; 70-lecie urodzin ks. kardynała Bolesława Kominka. *Tyg. Powsz.* R. 28: 1974 nr 1 s. 3; Strugarek J.: Ostatni dzień Kardynała Kominka. *Wrocł. Wiad. Kośc.* R. 29: 1974 nr 5 s. 107-111; Toż. *Przew. Kat.* R. 64: 1974 nr 18 s. 4; SUSUŁ J.: Uroczystości pogrzebowe. W: *Dei Virtus*. Pod. red. J. KRUCINY. Wr. 1974 s. 283-285; Sz. Z. [SZUBA Z.]: Odszedł wielki kapłan i wybitny Polak. *Słowo Powsz.* R. 28: 1974 nr 64 s. 1; TENŻE: Pamięci pierwszego polskiego metropolity wrocławskiego. Bolesław — Kardynał Śląski. *Słowo Powsz.* R. 28: 1974 nr 70; TENŻE: Uroczystości pogrzebowe śp. ks. kard. Bolesława Kominka arcybiskupa-metropolity wrocławskiego. *Słowo Powsz.* R. 28: 1974 nr 63 s. 1; TENŻE: Zmarł ks. kardynał Bolesław Kominek arcybiskup-metropolita wrocławski. *Słowo Powsz.* R. 28: 1974 nr 60 s. 1-2; TARG A.: Tajny pełnomocnik do spraw kościelnych na Opolszczyźnie. W: *Dei Virtus*. Pod red. J. KRUCINY. Wr. 1974 s. 209-213; T. M.: Kościół w Polsce poniósł dotkliwą stratę. *Więź*. R. 17: 1974 nr 3; URBAN W.: Kardynał Bolesław Kominek. *Tyg. Powsz.* R. 28: 1974 nr 19 s. 1, 6; TENŻE: Na wyprowadzenie ciała Zmarłego. [Kazanie]. W: *Dei Virtus*. Pod red. J. KRUCINY. Wr. 1974 s. 277-282; Toż: *Wrocł. Wiad. Kośc.* R. 29: 1974 nr 5 s. 92-96; TENŻE: Odezwa po uroczystościach pogrzebowych śp. Ks. kardynała Bolesława Kominka. *Wrocł. Wiad. Kośc.* R. 29: 1974 nr 5 s. 116-117; TENŻE: Podziękowanie Ks. Prymasowi Polski za udział w żałobnych uroczystościach śp. Kardynała Bolesława Kominka. *Wrocł. Wiad. Kośc.* R. 29: 1974 nr 5 s. 106; Uroczystości pogrzebowe Kardynała Bolesława Kominka. *Wrocł. Wiad. Kośc.* R. 29: 1974 nr 5 s. 83-85; Uroczystości pogrzebowe ks. kardynała Bolesława Kominka. *Słowo Powsz.* R. 28: 1974 nr 61 s. 1-2; Uroczystości żałobne w katedrze opolskiej w związku ze śmiercią kard. Bolesława Kominka dnia 15 marca 1974 r. *Wrocł. Wiad. Kośc.* R. 29: 1974 nr 5 s. 99-100; WAGNER J.: Ks. kard. Bolesław Kominek metropolita wrocławski nie żyje. *Wrocł. Tyg. Katol.* R. 22: 1974 nr 11 s. 3; WOŹNICA B.: Śp. Ks. Kardynał Bolesław Kominek. *Wiad. Diec.* [Kat.]. R. 42: 1974 nr 3-4 s. 59-61; WYSZYŃSKI S.: Nad trumną kardynała Bolesława Kominka. [Kazanie]. W: *Dei Virtus*. Pod red. J. Kruciny. Wr. 1974 s. 269-276; Toż. *Wrocł. Wiad. Kośc.* R. 29: 1974 nr 5 s. 86-91; Toż. *Tyg. Powsz.* R. 28: 1974 nr 12 s. 1-2; Z działalności śp. Ks. Kardynała Bolesława Kominka w Komisji Episkopatu do spraw duszpasterstwa ogólnego. *Wrocł. Wiad. Kośc.* R. 29: 1974 nr 5 s. 112-114; Zmarł ks. kardynał Bolesław Kominek. *Myśl Społeczna*. R. 1974 nr 12 s. 10; GAWOR J.: Czasopisma diecezji katowickiej. *Nasza Przeszł.* T. 22: 1975 s. 145, 149, 152, 154, 156; Pierwsza rocznica śmierci śp. kardynała Bolesława Kominka, ordynariusza wrocławskiego. *Wrocł. Wiad. Kośc.* R. 30: 1975 nr 4-6 s. 176; PLUTA J.: Wkład duchowieństwa pochodzącego ze Śląska Górnego i Cieszyńskiego w nauki teologiczne. *Śl. Stud. Hist.-Teol.* T. 8: 1975 s. 212, 247; SZETELNICKI W.: Odbudowa kościołów w archidiecezji wrocławskiej w latach 1945-1972. Roma 1975; CZYPICKI B.: W drugą rocznicę... *Przew. Katol.* R. 66: 1976 nr 12 s. 6; URBAN W.: Homilia wygłoszona w katedrze w trzecią rocznicę śmierci ks. kardynała Bolesława Kominka. *Wrocł. Wiad. Kośc.* R. 32: 1977 nr 5-6 s. 139-141; Poświęcenie pomnika nagrobnego śp. kard. Bolesława Kominka. *Wrocł. Wiad. Kośc.* R. 33: 1978 nr 11-12 s. 311-312; BUCHAŁA R.: W służbie narodowi. Kardynał Bolesław Kominek (1903-1974). *Chrześcijanin w Świecie*. R. 1980 nr 89 s. 32-49; Toż. Zar. Śl. R. 1978 nr 1 s. 44-61; LISZKA J.: Wkład Kościoła w proces tworzenia się nowego społeczeństwa w Diecezji Opolskiej w latach 1945-1951. Lubl. 1971. Maszynopis. Bibl. KUL-u; CYMAN R.: Integracja społeczno-narodowa Ziem Zachodnich jako nakaz moralny w ujęciu Kardynała Kominka. Wr. 1976. Maszynopis. Bibl. Sem. Duch. we Wrocławiu. sygn. A-456; KOKOSZKA Z.: Wizja Kościoła w ujęciu Księdza Kardynała Bolesława Kominka. Wr. 1976. Maszynopis. Bibl. Sem. Duch. we Wrocławiu. Sygn. A-154; SYGULIŃSKI A.: Zagadnienie kanonicznej stabilizacji na Ziemiach Zachodnich w działalności księdza Bolesława kardynała Kominka. Wr. 1977. Maszynopis. Bibl. Sem. Duch. we Wrocławiu. Sygn. A-477; MARMOL F.: Koncepcja duszpasterska w pismach Księdza Kardynała Bolesława Kominka. Wr. 1978. Maszynopis. Bibl. Sem. we Wrocławiu. Sygn. A-587.

Ks. Józef Mandziuk

Komorowski Stefan (1863-1929), jezuita, hagiograf, tłumacz.

Urodził się 20 IX 1863 r. w Bilince k. Sambora; był synem Juliusza i Teofili z Krasickich. Nauki gimnazjalne odbył w konwikcie jezuickim w Tarnopolu (od 1870 r.). Dnia 29 VII 1879 r. wstąpił do zakonu jezuitów,

który następnie (1883) opuścił po ukończeniu nowicjatu i studiów humanistycznych. Studia filozoficzne i teologiczne odbył w Przemyślu, Innsbrucku i Rzymie, gdzie w 1887 r. uzyskał doktorat filozofii i prawa kanonicznego. Święcenia kapłańskie przyjął 8 IV 1888 r. w Przemyślu. W diecezji pracował jako proboszcz w Przeworsku (od 1898), był też posłem do parlamentu w Wiedniu (od 1900). W 1906 r. został kanonikiem ołomunieckim i jako prokurator Kapituły położył wielkie zasługi przy uregulowaniu jej dóbr fundacyjnych. Dnia 10 XII 1916 r. wstąpił powtórnie do zakonu jezuitów, w którym pełnił obowiązki przełożonego w Krakowie u św. Barbary, Warszawie i Nowym Sączu. Ostatnie lata życia spędził przy Wydawnictwie Apostolstwa Modlitwy w Krakowie, gdzie też zmarł 17 IV 1929 r.

I.

1. Tłum.: REGNIER A.: Św. Marcin. Kr. 1925 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 176.
2. Św. Piotr Kanizy T. J., wyznawca i doktor Kościoła. Kr. 1927 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 189.
3. Tłum.: Margerie AMENDEE DE: Święty Franciszek Salezy. Kr. 1927 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 204.
4. Tłum. SCHURHAMMER J.: Święty Franciszek Ksawery, Apostoł Indii i Japonii. Kr. 1927 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 296, nlb. 2.
5. Tłum.: SCHILGEN H.: O czystość młodzieży. Rzecz o wychowaniu do czystego życia dla rodziców, wychowawców i duszpasterzy. Kr. 1928 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 270.
6. Tłum.: CHOUPIN L.: Istota i obowiązki stanu zakonnego. Przepisy obecnie obowiązujące. Kr. 1930 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 428. Tłum. wspólne z E. ŻYCZKOWSKIM.
7. Tłum.: PLUS R.: Bóg w nas. Kr. 1930 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 174. — Toż. Wyd. 2. Kr. 1937 WAM 16° s. 200. — Toż. Kr. 1949 WAM 16° s. 164.

II.

J. R.: Śp. O. Stefan Komorowski T. J. *Głos Narodu*. R. 1929 nr 103 z 19. IV. — Toż. *Nasze Wiad*. T. 9: 1928-1930 s. 316-318; [BZOWSKI T.]: Ojcowie i bracia Towarzystwa Jezusowego zmarli w polskich prowincjach od r. 1820. Kr. 1932 s. 109.

Ks. Ludwik Grzebień SJ

Kompalla Norbert (1907-1942), misjonarz, kanonista, popularyzator teologii.

Urodził się 29 V 1907 r. w Orzegowie k. Świętochłowic. Był synem Józefa i Klary z domu Łukaszczyk. Szkołę powszechną ukończył w r. 1921 w miejscowości rodzinnej, średnią natomiast w Małym Seminarium Księży Misjonarzy w Krakowie w 1928 r. Do zgromadzenia misjonarzy wstąpił w 1924 r.; śluby wieczyste złożył 8 XII 1926 r. W l. 1928-1931 studiował filozofię i teologię w Instytucie Teologicznym Księży Misjonarzy w Krakowie na Stradomiu. Święcenia kapłańskie przyjął 25 X 1931 r. i bezpośrednio potem wyjechał do Rzymu na dalsze studia. Ukończył je na Uniw. Gregoriańskim, uzyskując w r. 1934 doktorat z prawa kanonicznego. Następnie przebywał w Rumunii, gdzie przez rok prowadził kurię przy wikariuszu generalnym Bukowiny ks. Wojciechu Grabowskim CM. Po powrocie do kraju pracował krótko w Wilnie, a od jesieni 1935 r. w Instytucie Teologicznym w Krakowie na Stradomiu, gdzie do wybuchu II wojny światowej wykładał prawo kanoniczne i teologię moralną szczegółową. Równocześnie do 1938 r. pełnił obowiązki kapelana w schronisku dla bezdomnych brata Alberta na Kazimierzu. W 1938 r. został dyrektorem misjonarskich alumnów w Krakowie na Kleparzu i podjął pracę w Stowarzyszeniu Pań Miłosierdzia. W sierpniu 1940 r. został aresztowany przez Niemców. Po krótkim pobycie w krakowskim więzieniu na Montelupich przewieziony został do Oświęcimia, a stamtąd

w grudniu 1940 r. do obozu koncentracyjnego w Dachau, gdzie zmarł 1 XII 1942 r.

I.

1. Na przełomie. *Meteor.* R. 21: 1929 s. 28-30.
2. Zagadnienie rewolucji. *Meteor.* R. 21: 1929 s. 50-53.
3. W jaki sposób jednoczy się dusza z ciałem. *Meteor.* R. 22: 1930 s. 33-37.
4. Czy człowiek może pochodzić od zwierzęcia. *Meteor.* R. 22: 1930 s. 48-52.
5. Psychologia św. Augustyna. *Meteor.* R. 22: 1930 s. 133-136.
6. Wiara w życiu świętego Wincentego à Paulo. Kr. [1938] Nakł. Zgrom. XX Misjonarzy. Druk. XX Misjonarzy 8° s. 96, nlb. 2. — Toż pt.: Życie z wiary. W: *Wiara, nadzieja i miłość w życiu św. Wincentego à Paulo.* Kr. [1938] s. 5-96.

II.

Rocz. Obydw. Zgrom. R. 37: 1934 s. 140, 245; R. 38: 1935 s. 124; R. 40: 1937 s. 207, 208; SZYMBOR W.: La Province [Pologne] pendant la guerre 1939-1945. *Annales de la Congrégation de la Mission.* T. 108/109: 1944 [druk 1946] s. 174, 178; BIMA Fr.: Spis wychowanków Małego Seminarium Księży Misjonarzy w Krakowie 1878/79-1958/59. *Meteor.* R. 35: 1959 s. 156; JACEWICZ W., WOŚ J.: Martyrologium polskiego duchowieństwa rzymskokatolickiego pod okupacją hitlerowską w latach 1939-1945. Z. 5. W. 1981 s. 367-368 [tamże bibliografia czasów obozowych].

Stanisław Janaczek

Konecki Roman (1884-1942), profesor Katol. Uniw. Lubelskiego, patrolog, historyk.

Urodził się w Warszawie 24 VII 1884 r. W 1911 rozpoczął studia w Wyższym Seminarium Duchownym we Włocławku. Jako diakon został wysłany w 1913 na dalsze studia do Innsbrucka, gdzie przebywał do 1916 r. W międzyczasie przyjął święcenia kapłańskie w 1914 r. Po powrocie do kraju był nauczycielem religii w Gimnazjum filologicznym w Kaliszu (1916-1918) i w Gimnazjum realnym w Pabianicach (1918-1919). W latach 1919-1923 przebywał w Poznaniu, gdzie na Wydziale Filozoficznym Uniw. Poznańskiego uzyskał doktorat za pracę pt. „Paweł Włodkowic i jego traktaty w walce polsko-krzyżackiej". Ukończył tam również dwuletni kurs dla bibliotekarzy naukowych i w Bibliotece Uniwersyteckiej odbył praktykę. Od maja 1923 do listopada 1924 wykładał na KUL historię powszechną na Wydziale Nauk Humanistycznych i teologię fundamentalną na Wydziale Teologicznym, a następnie wrócił do Pabianic. Ze względu na kryzys wewnętrzny poprosił władzę diecezjalną o zwolnienie z pracy kościelnej i o pozwolenie na podjęcie zajęć świeckich. Od grudnia 1924 wykładał w Gimnazjum męskim w Pabianicach literaturę polską. W latach 1936-1939 był bibliotekarzem Wolnej Wszechnicy Polskiej. Ks. Konecki zgromadził w Łodzi własny księgozbiór (ok. 4 tys. wol.) i udostępniał go studentom Wszechnicy. W czasie II wojny światowej, w okresie silnego prześladowania Kościoła, odważnie przyznał się do kapłaństwa, w rezultacie czego został aresztowany przez Niemców 6 X 1941 r. i osadzony w obozie przejściowym w Konstantynie. Dnia 30 X 1941 r. przybył do Dachau (nr obozowy 28 511). Umarł na grypę 17 V 1942 r. Jego nazwisko widnieje na epitafium w katedrze łódzkiej ufundowanym ku czci księży poległych w czasie II wojny światowej za Kościół i Ojczyznę.

I.

1. Stan i potrzeby patrologii u nas. *Kron. Diec. Kuj.-Kal.* R. 13: 1919 s. 218-231.
2. Cesarza Juliana Apostaty próba odbudowy świątyni żydowskiej w Jerozolimie. *Prz. Teol.* R. 2: 1921 s. 40-59, 282-313; R. 3: 1922 s. 72-96.
3. Z homiletyki żydowskiej. *Prz. Hom.* R. 2: 1924 s. 29-34.

II.

BUJACZ L.: Obóz koncentracyjny w Dachau. Łódź 1946 s. 47, 57; DOMAGAŁA J.: Ci, którzy przeszli przez Dachau. W. 1957 s. 138; Księga jubileuszowa 50-lecia Katolickiego ,Uniwersytetu Lubelskiego. Lubl. 1969 s. 107, 117, BOBER A.: Wkład nauki polskiej do badań nad antykiem chrześcijańskim. *Studia Theol. Vars.* R. 9: 1971 nr 1 s. 22; RYNKOWSKA A.: Konecki Roman. W: *Słownik pracowników książki polskiej.* W. 1972 s. 434-435; JACEWICZ W., WOŚ J.: Martyrologium polskiego duchowieństwa rzymskokatolickiego... Z. 2. W. 1977 s. 237; ANDRZEJEWSKI R.: Rozwój studiów patrystycznych. *Aten. Kapł.* R. 71: 1979 t. 92 s. 194; Schem. diec. włocł. 1911-1927.

Ks. Roman Andrzejewski

Konieczny Franciszek (1886-1944), zastępca profesora Uniw. Jana Kazimierza we Lwowie, historyk religii.

Urodził się w 1886 r. Seminarium Duchowne i Wydział Teologiczny Uniw. Lwowskiego ukończył w 1911 r. i wówczas przyjął święcenia kapłańskie. Pełnił obowiązki katechety w Gimnazjum Żeńskim we Lwowie oraz kapelanem sióstr karmelitanek. Doktorat teologii uzyskał na Uniw. Lwowskim 31 III 1920 r. W l. 1927/28 i 1930/31 wykładał zastępczo na Uniw. historię Kościoła. W czasie wojny wykładał w Seminarium Duchownym teologię fundamentalną i historię religii. Zmarł we Lwowie 22 V 1944 r.

I.

1. Rec.: E. HOPKINS WASHBURN: Origin and Evolution of Religion. New Haven 1923. *Prz. Teol.* R. 6: 1925 s. 353-354.
2. Duszpasterstwo miejskie. W: *Sprawy duszpasterskie. Wykłady z kursu duszpasterskiego.* Lw. 1929 s. 31-39.
3. Rec.: P. SCHAEFER: Das Schuldbewusstsein in den Confessiones des heiligen Augustinus. Würzburg 1930. *Ruch Teol.* R. 2: 1930 z. 4 s. 63-64.
4. Rec.: E. KREBS: Sankt Augustin. Köln 1930. *Ruch Teol.* R. 3: 1931 z. 1 s. 14-15.
5. Rec.: K. HEUSSI: Vom Sinn der Geschichte. Augustinus und die Moderne. Jena 1930. *Ruch Teol.* R. 3: 1931 z. 1 s. 15-16.
6. Rec.: S. ABT: Wypisy do Dziejów Kościoła Powszechnego. P. 1930. *Collect. Theol.* R. 12: 1931 s. 120-124.
7. Rec.: M. GUSINDE: Die Selk'nam. Mödling 1931. *Collect. Theol.* R. 13: 1932 s. 251-255.
8. Rec.: P. SCHEBESTA: Bambuti die Zwerge vom Kongo. Leipzig 1932. *Collect. Theol.* R. 14: 1933 s. 267-268.
9. Modlitwa u ludów pierwotnych. Studium historyczno-religijne. Lw. 1934 Nakł. Tow. „Biblioteka Religijna" 8° s. XXIII, 405.
10. Nauka religii rzymskokatolickiej dla III kl. szkół powszechnych. Lw. 1936 Ossolineum 8° s. 85. Współpraca z A. HAUSNEREM i F. WÓJCIKIEM. — Toż. Lw. [1939] Ossolineum 8° s. 96.
11. Metoda dogmatyki. *Mies. Katech. i Wychow.* R. 27: 1938 s. 383-396.

II.

Wydział Teologiczny Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie 1918-1933. Lw. 1934 s. 137, 145; SZYDELSKI Sz.: Śp. ks. dr Franciszek Konieczny. *Aten. Kapł.* R. 39: 1947 t. 47 s. 470.

Ks. Ludwik Grzebień SJ

Konieczny Stanisław, krypt.: X S. K. (1876-1940), misjonarz, hagiograf, historyk Kościoła, działacz polonijny, redaktor.

Urodził się 17 IV 1876 r. w Budach Przeworskich pod Przeworskiem, jako syn Stanisława i Agnieszki Iwkiewicz. Szkołę powszechną ukończył w Przeworsku, a średnią w Małym Seminarium u misjonarzy w Krakowie. W r. 1892 wstąpił do zgromadzenia misjonarzy; śluby wieczyste złożył 16 IX 1894 r., święcenia kapłańskie przyjął 23 VII 1899 r. Do r. 1904 był prefektem Małego Seminarium Arcybiskupiego we Lwowie i katechetą w VI Gimnazjum. Następnie wyjechał do Stanów Zjednoczonych A. P., gdzie pracował jako duszpasterz polonijny w New Haven, w Der-

by i Conshohocken. W 1907 r. odwołany został do Krakowa i mianowany w roku następnym superiorem domu na Nowej Wsi. Jako przełożony tej placówki dbał o istniejące przy niej Małe Seminarium i przyczynił się do jego rozwoju. Od r. 1912 pracował ponownie w Stanach Zjednoczonych A. P. Do 1920 r. był duszpasterzem przy parafii św. Jadwigi w Filadelfii, a w l. 1920-1926 rektorem polskiego Kolegium św. Jana Kantego w Erie. Od 1919 do 1924 r. redagował wychodzący tam „Skarb Rodziny", a od 1925 rocznik Kolegium „The Kantion". W 1926 r. przeniósł się do Withestone i przez trzy lata jeździł z misjami i rekolekcjami. W 1929 r. został proboszczem parafii św. Michała w Derby i wicewizytatorem polskich misjonarzy. Ten ostatni urząd pełnił do 1932 r., proboszczem natomiast w Derby pozostał do 1938 r. Ostatnią jego placówką był Brooklyn i tam zmarł nagle 10 X 1940 r. Pochowany został na cmentarzu w Derby.

Konieczny pisał dużo, jednak przeważnie anonimowo. Swoje prace zamieszczał zarówno w „Skarbie Rodziny" jak i w innych czasopismach polonijnych. Według ustnych relacji, był autorem przetłumaczonych z francuskiego i ogłoszonych drukiem wielu artykułów oraz broszur treści religijnej.

I.

1. Ameryka Północna. [List do wizytatora Józefa Kiedrowskiego z 15 II 1905 r.]. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 11: 1905 s. 89-102, 160-169.

2. List ... do redaktora z 8 II 1906 [Sprawozdanie z misji]. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 12: 1906 s. 82-95, 178-184.

3. Przekł. z francuskiego [E.] BAUGAUD: Św. Wincenty à Paulo. Kr. 1912 Nakł. XX Misjonarzy 8° s. XIV, nlb. 1, 603.

4. Red.: *Skarb Rodziny* w l. 1919-1924.

5. Kazanie wygłoszone na Sejmie V Zjednoczenia Kapł. Polskich w Philadelphi. *Prz. Kośc.* R. 11: 1924 s. 183-192.

6. Red.: *The Kantion* w l. 1925-1932, 1936-1937.

7. Katechizm w przykładach. [Druk w USA ok. 1928 r., znany tylko z anonsów wydawniczych].

8. Śp. ks. Benedykt Tomiak. *Skarb Rodziny.* R. 13: 1929 s. 116-120.

9. Opieka św. Józefa nad jego czcicielami. *Rocz. Mariański.* R. 11: 1935 s. 41-43.

10. Najśw. Maryja Panna w Lourdes. *Rocz. Mariański.* R. 11: 1935 s. 44-48.

11. Czcigodny Contardo Ferrini profesor uniwersytetu. *Skarb Rodziny.* R. 19: 1935 s. 716-722.

12. Nowenna do św. Teresy od Dzieciątka Jezus. [Druk znany tylko z anonsów w czasopismach misjonarskich. Do 1936 r. trzy wydania, wszystkie w Erie, Pa].

13. Fryderyk Ozanam założyciel Towarzystwa św. Wincentego à Paulo. 1913-1853. *Kalendarz Cudownego Medalika.* 1936 s. 51-55.

14. Czcigodny Justyn de Jakobis misjonarz ze Zgromadzenia św. Wincentego à Paulo 1800-1860. *Kalendarz Cudownego Medalika.* 1936 s. 60-62. — Toż. *Misje XX Misjonarzy i SS Miłosierdzia.* R. 4: 1935 s. 13-15.

15. Nowenna do błogosławionej Marii Niepokalanej Dziewicy od Cudownego Medalika. Erie, Pa 1937 Nakł. Księży Misjonarzy, St. John Kanty College 16° s. 32. — Toż. Wyd. 2. Erie 1941 16° s. 32.

16. Objawienie się Najświętszej Marii Panny w Lourdes od 11 lutego do 16 lipca 1858 roku. *Kalendarz Cudownego Medalika.* 1937 s. 20-23.

17. Czcigodny papież Pius IX 1792-1878. *Kalendarz Cudownego Medalika.* 1938 s. 26-29.

18. Św. Wincenty à Paulo. Kr. 1938 Nakł. i druk Księży Misjonarzy 8° s. 172.

19. Derby, Conn. Historia parafii św. Michała Archanioła. Erie, Pa 1943, Druk. „Skarbu Rodziny" St. John Kanty College 4° s. 1-82. [Dalsze strony uzupełnione po śmierci autora przez inne osoby].

II.

JANACZEK S.: Krakowska Prowincja Misjonarzy (1865-1914). Lubl. 1979 s. 98, 99. Mszps Arch. Misjonarzy w Krakowie na Stradomiu; SCHLETZ A.: Konieczny Stanisław (1876-1940). W: *Pol. słow. biogr.* T. 13: 1967 s. 529, tamże literatura.

Stanisław Janaczek

Konopka Karol (1901-1969), liturgista, autor prac z teologii ascetycznej.

Urodził się 10 XI we wsi Szczecyn na terenie parafii Gościeradów jako syn rolnika Macieja i Katarzyny z Pakułów. Szkołę podstawową ukończył w Szczecynie, Gimnazjum w Janowie Lubelskim. 1 IX 1922 r. zapisał się do Seminarium Duchownego w Lublinie. 19 VI 1927 r. otrzymał święcenia kapłańskie z rąk biskupa M. L. Fulmana. W tym roku uzyskał też maturę w Gimnazjum Biskupim w Lublinie. W l. 1927-1931 studiował teologię moralną na Wydziale Teologicznym KUL. 17 X 1931 r. uzyskał doktorat na podstawie pracy „Mądrość jako cnota umysłowa i jako dar Ducha św.". W 1931 r. został wikariuszem w Chełmie lubelskim. W 1935 r. został skierowany na studia do Fryburga szwajcarskiego i stypendium Piusa X. We Fryburgu studiował filozofię, ze szczególnym uwzględnieniem etyki, psychologii i historii filozofii. 19 VII 1937 r. uzyskał doktorat na podstawie pracy „La notion de Dieu dans les Oeuvres de Cyprian Norwid". 24 VIII 1937 r. został mianowany ojcem duchownym w Seminarium i profesorem teologii moralnej, potem teologii ascetycznej i liturgii. 4 X 1937 r. został Diecezjalnym Dyrektorem Sekretariatu Gen. Dzieł Misyjnych Diecezji Lubelskiej. 12 X 1940 r. uzyskał nominację na administratora parafii Zagłoba. Przez wiele lat był autorem kolejnych kalendarzy liturgicznych diecezjalnych (rubrycel). 18 IV 1943 r. został sędzią sądu pierwszej instancji w Lublinie i nieco później kanonikiem gremialnym kapituły katedralnej lubelskiej. Pracował we wznowionym Seminarium Duchownym w Krężnicy, w 1945 r. wraz z Seminarium przeniósł się do Lublina. 8 I 1947 r. biskup S. Wyszyński mianował go penitencjarzem katedralnym, a 16 III 1959 r. biskup P. Kałwa prałatem scholastykiem. 12 VIII 1959 r. złożył prośbę o przejście na emeryturę. Po jej uzyskaniu, 2 XI 1966 r., został ojcem duchownym diecezji. 16 VI 1968 r. uzyskał godność prałata kustosza w kapitule katedralnej lubelskiej. Zmarł 31 XII 1969 r. obrabowany w ostatnich dniach życia z autorskich egzemplarzy wydrukowanej swej ostatniej rubryceli.

I.

1. Mądrość jako cnota umysłowa i jako dar Ducha Świętego. [Praca doktorska]. Lubl. 1931 s. XVII, 167. Maszynopis.

2. Eucharystia czyli Najświętszy Sakrament. Myśli z powodu Kongresu Eucharystycznego [w Chełmie Lubelskim 8-9 IX 1934 r.]. Chełm Lubelski 1934 s. 56.

3. Cześć Najświetszej Maryi Panny w dziełach Cypriana Norwida. Lubl. 1937 s. 20. Maszynopis.

4. Sprawy misyjne. Co to jest Papieskie Dzieło Rozkrzewiania Wiary? *Wiad. Diec. Lub.* R. 19: 1937 nr 12 s. 373-377.

5. Sprawy misyjne. Nasz obowiązek pomagania Misjom. *Wiad. Diec. Lub.* R. 19: 1937 nr 11 s. 331-333.

6. Pojęcie Boga w dziełach Cypriana Norwida. Lubl. 1938 s. 97. Maszynopis.

7. La notion de Dieu dans les Oeuvres de Cyprian Norwid. Fribourg, Suise. 1938. Maszynopis.

8. II Krajowy Kongres Związku Misyjnego Duchowieństwa w Polsce. *Wiad. Diec. Lub.* R. 20: 1938 nr 2 s. 56-58.

9. Sprawy misyjne ze Związku misyjnego kleru. *Wiad. Diec. Lub.* R. 20: 1938 nr 3 s. 98-101.

10. Unia Apostolska Kapłanów. *Wiad. Diec. Lub.* R. 20: 1938 nr 4 s. 129-131.

11. Sprawy misyjne. *Wiad. Diec. Lub.* R. 20: 1938 nr 4 s. 131-136.

12. Niedziela misyjna. *Wiad. Diec. Lub.* R. 20: 1938 nr 8-9 s. 267-268.

13. Pierwszy zjazd Księży Dyrektorów Apostolskich Modlitwy w Częstochowie. *Wiad. Diec. Lub.* R. 20: 1938 nr 11 s. 333-337.

14. Unia Apostolska kapłanów. *Wiad. Diec. Lub.* R. 21: 1939 nr 6-7 s. 231-232. Sprawy misyjne. Co nam mówi roczne sprawozdanie misyjne. *Wiad. Diec. Lub.* R. 21: 1939 nr 5 s. 184-185.

15. Kącik liturgiczny [tacka przy Ko-

munii]. *Wiad. Diec. Lub.* R. 23: 1946 nr 11 s. 428.

16. Apel Dyrektora Diecezjalnego Unii Apostolskiej. *Wiad. Diec. Lub.* R. 24: 1947 nr 3 s. 110-112.

17. Apostolstwo Modlitwy. *Wiad. Diec. Lub.* R. 24: 1947 nr 3 s. 113-116.

18. Papiestwo i Kościół rzymskokatolicki w twórczości literackiej Cypriana Norwida. Lubl. 1948 s. 23. Maszynopis.

19. Osobiste poświęcenie się Boskiemu Sercu. *Wiad. Diec. Lub.* R. 25: 1948 nr 5 s. 226-229.

20. Liturgia źródłem i szkołą życia chrześcijańskiego. Lubl. 1949 s. 11. Maszynopis.

21. Odnawiać i krzewić osobiste poświęcenie się Najświętszemu Sercu Jezusowemu. *Wiad. Diec. Lub.* R. 26: 1949 nr 4 s. 197-198.

22. Rec.: J. DANIELEWICZ: Kościół. Jego wnętrze w świetle przepisów prawno liturgicznych. Kielce 1948. *Wiad. Diec. Lub.* R. 26: 1949 nr 4 s. 198-200.

23. Etyka słowa ludzkiego u Cypriana Norwida. Lubl. 1952. Maszynopis.

24. Życie sakramentalne w pismach Cypriana Norwida. Lubl. 1952. Maszynopis.

25. Zagadnienia religijno-moralne w twórczości Cypriana Norwida. Lubl. 1952. Maszynopis.

II.

KOWALSKI K. J.: List protektora krajowego do ks. kan. dra Karola Konopki Dyrektora Diecezjalnego. *Wiad. Diec. Lub.* R. 24: 1947 nr 2 s. 85-87; Nominacje i zmiany wśród duchowieństwa. *Wiad. Diec. Lub.* R. 40: 1966 nr 11-12 s. 271-273; MŁYNARCZYK S.: Śp. ks. prałat dr Karol Konopka (1901-1969) emeryt, b. ojciec duchowny seminarium duchownego lubelskiego. *Wiad. Diec. Lub.* R. 52: 1979 nr 1-3 s. 59-66.

Ks. Franciszek Stopniak

Konopka Kazimierz Stanisław (1879-1941), jezuita, historyk Kościoła, redaktor.

Urodził się 10 I 1879 r. w Tarnowie, był synem Leona i Anny Klein. Do szkół uczęszczał w Tarnowie, a następnie we Lwowie. Do zakonu jezuitów wstąpił 10 I 1894 r. w Starej Wsi k. Brzozowa. W l. 1896-1899 studiował tamże nauki humanistyczne, a w Nowym Sączu ukończył kurs filozofii (1899-1902). W l. 1904-1910 słuchał teologii w seminarium zakonnym w Krakowie oraz ukończył studia z zakresu historii i geografii na Uniwersytecie Jagiellońskim. Święcenia kapłańskie przyjął w Krakowie 14 IV 1906 r. Pracę pedagogiczną rozpoczął w Konwikcie Chyrowskim (1910), następnie wykładał historię Kościoła na studium teologicznym zakonu w Krakowie (1913-1914), współpracował w tym czasie również z czasopismami: „Przegląd Powszechny", „Głosy Katolickie" i „Nasze Wiadomości". W l. 1914-1915 redagował „Bieżące Wiadomości z Prowincji Galicyjskiej S. J.". Od 29 XII 1915 rozpoczął służbę w Legionach polskich jako kapelan i ze służby wojskowej wycofał się w połowie 1918 r. Był następnie profesorem Seminarium Duchownego w Żytomierzu, gdzie zorganizował bibliotekę publiczną i uniwersytet ludowy. W l. 1919-1920 redagował w Łucku czasopismo „Lud Boży", 1920-1921 był katechetą Gimnazjum i Seminarium Nauczycielskiego oraz kapelanem szpitala wojskowego. Udał się następnie do Wilna, gdzie zorganizował Gimnazjum św. Kazimierza i został dyrektorem. Od 1923 uczył historii i geografii w Gimnazjum Chyrowskim. W l. 1930-1933 przebywał na misji polskiej w Północnej Rodezji (Zambia). W 1938 r. opuścił Gimnazjum Chyrowskie i zamieszkał we Lwowie. Podczas drugiej wojny światowej opiekował się więźniami. Zraniony w czasie działań wojennych zmarł 26 VI 1941 r. we Lwowie. Posiadał liczne odznaczenia wojskowe.

I.

1. Rec.: W. SCHMITZ: Das Rosenkranzgebet im XV und im Anfang des XVI Jahrhunderts. Freiburg 1903. *Prz. Powsz.* R. 21: 1904 t. 82 s. 291-293.

2. Tłum.: W. FAERBER: Katechizm dla

katolickich szkół parafialnych w Stanach Zjednoczonych. St. Louis, Mo. 1906 Nakł. B. Herdera 8° s. 128 [tekstu polskiego], 128 [tekstu angielskiego].

3. Jubileusz „Przeglądu Powszechnego". *Nasze Wiad.* T. 2: 1906-1909 s. 604-612.

4. Nieznany patron Krakowa. Przyczynek do historii czci św. Stanisława Kostki. *Nasze Wiad.* T. 2: 1906-1909 s. 652-661.

5. Św. Stanisław Kostka patronem Krakowa. Dokument z r. 1611. *Sod. Mar.* R. 6: 1907 s. 366-373.

6. Statystyka samobójstw. *Prz. Powsz.* R. 24: 1907 t. 93 s. 261-270.

7. Z nowości geograficznych. *Prz. Powsz.* R. 24: 1907 t. 93 s. 451-458, t. 94 s. 120-127.

8. Kongres wszechbrytyjskiego imperium. *Prz. Powsz.* R. 24: 1907 t. 94 s. 336-356.

9. Misjonarze na usługach wiedzy. *Prz. Powsz.* R. 24: 1907 t. 95 s. 423-432.

10. Konferencja Hagska. *Prz. Powsz.* R. 24: 1907 t. 96 s. 326-335.

11. Ze świata geografii. *Prz. Powsz.* R. 25: 1908 t. 97 s. 476-485.

12. Ze statystyki misyjnej. *Prz. Powsz.* R. 25: 1908 t. 99 s. 287-294.

13. Beeinträchtigungen der Ruthenen in Schulwesen. *Allgemeine Rundschau.* 1908 nr 22 s. 355.

14. Die Ruthenen in Galizien in die Polen in Preussen. *Allgemeine Rundschau.* 1908 nr 27 s. 438.

15. Einige historische Momente zur Ruthenen Frage in Galizien. *Historisch-politische Blätter.* T. 142: 1908 fasc. 2 s. 108-118.

16. Rec.: S. KRZESZKIEWICZ: O obowiązkach duszpasterza w smutnych czasach dzisiejszych. P. 1907. *Prz. Powsz.* R. 25: 1908 t. 99 s. 251.

17. Po papieskim jubileuszu. *Sod. Mar.* R. 8: 1909 s. 18-21.

18. Z dziedziny geografii. *Prz. Powsz.* R. 26: 1909 t. 101 s. 134-140.

19. Z piśmiennictwa periodycznego. *Prz. Powsz.* R. 26: 1909 t. 101 s. 472-476.

20. Rec.: H. HOLZAPFEL: Handbuch der Geschichte des Franziskanerordens. Freiburg 1909. *Prz. Powsz.* R. 26: 1909 t. 103 s. 289-291.

21. Rec.: W. SARNA: Opis powiatu jasielskiego. Jasło 1908. *Prz. Powsz.* R. 26: 1909 t. 103 s. 437-439.

22. Rec.: OSTASZEWSKI-BARAŃSKI: Z krainy stu wysp. Lwów 1902; TENŻE: Znad Drawy, Sawy i Soczy. Lw. 1903; TENŻE: Z nadreńskich stron. Lw. 1906; TENŻE: Z morawskiej ziemi. Lw. 1908. *Prz. Powsz.* R. 26: 1909 t. 104 s. 275-276.

23. Królowa Jadwiga. Kr. 1910 Wyd. Tow. Jez. 16° s. 32. Głosy Katolickie nr 117.

24. Bohater chrześcijański. (Stanisław Żółkiewski). Kr. 1910 Wyd. Tow. Jez. 16° s. 32. Głosy Katolickie nr 120.

25. Z okazji komety Halley'a. *Prz. Powsz.* R. 27: 1910 t. 106 s. 269-273.

26. Religijność Władysława IV. *Prz. Powsz.* R. 27: 1910 t. 107 s. 205-215.

27. Krucyfiks królowej Jadwigi. *Kalendarz Posłańca Serca Jezusowego na rok 1911.* Kr. 1910 s. 94-99.

28. Spis pieczęci jezuitów w Polsce. *Wiad. Num.-Archeol.* T. 2: 1910 s. 79-80, 93-94, 114-115, 129-130, 145-147, 163-165, 175-176, 191-193; t. 3: 1911 s. 8-9, 25-26, 40-41, 57-58, 71-73, 87-88, 105-108. — Toż w osob. odb. Kr. [1911] Druk. Czasu 8° s. 24, tabl. 2.

29. Peter Vischer oder Veit Stoss? *Literarische Beilage der kölnische Volkszeitung.* 1910 nr 44.

30. Stanisław Dygdoń [nekrolog]. *Nasze Wiad.* T. 3: 1910-1912 s. 88-92.

31. Pieczęcie naszego Towarzystwa w dawnej Polsce. *Nasze Wiad.* T. 3: 1910-1912 s. 154-164.

32. O bibliotekach naszych w kolegiach prowincji galicyjskiej. *Nasze Wiad.* T. 3: 1910-1912 s. 469-481. — Toż w osob. odb. Kr. 1912 8° s. 15.

33. Rękopisy dotyczące historii Towarzystwa, znajdujące się w bibliotekach poznańskich. *Nasze Wiad.* T. 3: 1910-1912 s. 607-609.

34. Co stało się z naszymi dawnymi bibliotekami w Krakowie? *Nasze Wiad.* T. 3: 1910-1912 s. 609-611.

35. Nieznany dokument Władysława IV. *Prz. Powsz.* R. 28: 1911 t. 110 s. 90-96.

36. Rec.: J. GRABIEC: Dzieje narodu polskiego. Kr. 1910. *Prz. Powsz.* R. 28: 1911 t. 111 s. 253-254.

37. Rec.: J. GÓRKA: Dziewica Orleańska. Tarnów 1911. *Prz. Powsz.* R. 28: 1911 t. 111 s. 406-407.

38. Rec.: L. FINKEL: Elekcja Zygmunta I. Kr. 1910. *Prz. Powsz.* R. 28: 1911 t. 112 s. 83-85.

39. Ks. Piotr Skarga T. J. Kr. 1912 Wyd. Tow. Jez. 16° s. 64. *Głosy Katolickie* nr 139-140.

40. Pieczęcie jezuitów w Polsce. Studium. Bąkowice pod Chyrowem 1912 Nakł. Zakładu 8° s. 45, tabl. 7.

41. Z nowszych monografii historycznych. *Prz. Powsz.* R. 29: 1912 t. 113 s. 288-294.

42. Obrazy ścienne do historii polskiej. *Muzeum.* R. 28: 1912 t. 1 s. 429-434.

43. Rec.: W. TOKARZ: Warszawa przed wybuchem powstania 17 kwietnia 1794 ro-

ku. Kr. 1911 *Prz. Powsz.* R. 29: 1912 t. 114 s. 107-111.

44. W. SARNA: Biskupi przemyscy obrządku łacińskiego. Przemyśl 1910. *Prz. Powsz.* R. 29: 1912 t. 114 s. 255-259.

45. Rec.: P. NICOLAI: Hexenwahn und Hexenprocess, vornehmlich im XVI Jahrhundert. Freiburg 1910. *Prz. Powsz.* R. 29: 1912 t. 116 s. 108-111.

46. Wskazówki, jak urządzić biblioteki. Kr. 1913 Wyd. Tow. Jez. 16° s. 80. — Toż. Wyd. 2 powiększone. Kr. 1925 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 102.

47. Wolno być chrześcijaninem. Kr. 1913 Wyd. Tow. Jez. 16° s. 32. *Głosy Katolickie* nr 147.

48. Prawdziwy krzewiciel oświaty, albo nauczyciel-katolik. Tadeusz Czacki. Kr. 1913 Wyd. Tow. Jez. 16° s. 32. *Głosy Katolickie* nr 148.

49. Polska w roku 1863-1864. *Kalendarz Posłańca Serca Jezusowego na rok 1914.* Kr. 1913 s. 191-196.

50. Początek wojen z Moskwą, rok 1514. *Kalendarz Posłańca Serca Jezusowego na rok 1914.* Kr. 1913 s. 173-174.

51. Nasi bracia ex antiqua Societate. *Nasze Wiad.* T. 4: 1913-1915 s. 187-190.

52. Br. Wilhelm Czekalski T. J. *Nasze Wiad.* T. 4: 1913-1915 s. 412-416.

53. O. Felicjan Krzemiński T. J. *Nasze Wiad.* T. 4: 1913-1915 s. 426-428.

54. Kasata i wskrzeszenie zakonu [jezuitów] w medalach pamiątkowych. *Nasze Wiad.* T. 4: 1913-1915 s. 434-438.

55. Rec.: K. KANTAK: Dzieje Kościoła Polskiego. T. 1. P. 1912. *Prz. Powsz.* R. 31: 1914 t. 122 s. 101-103.

56. Rec.: J. S. PELCZAR: Masoneria i jej istota, zasady, dążności, początki, rozwój, organizacja, ceremoniał i działanie. Wyd. 3. Lw. 1914 *Prz. Powsz.* R. 31: 1914 t. 123 s. 99-101.

57. Rec.: W. KRYNICKI: Dzieje Kościoła powszechnego. Wyd. 2. Włocławek 1914. *Prz. Powsz.* R. 33: 1916 t. 129 s. 401-404.

58. Rec.: E. STARCZEWSKI: Możnowładztwo w Polsce na tle dziejów. W. 1914. *Prz. Powsz.* R. 33: 1916 t. 130 s. 224-228.

59. Numizmatyka a historia. *Wiad. Num.-Archeol.* T. 7: 1916/1917 s. 85-86, 101-103, 115-117.

60. O. Karol Feliś. *Nasze Wiad.* T. 5: 1916-1920 s. 97-108.

61. Co widziałem...? Kr. 1920 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 31. Głosy Katolickie nr 231. Pod pseud. K. Nowina.

62. Do Kaniowa i w Żytomierzu. *Kwart. Chyr.* R. 28: 1920 s. 42-47.

63. Rewindykacja naszego kościoła we Włodzimierzu Wołyńskim. *Nasze Wiad.* T. 6: 1921-1923 s. 207-208.

64. Listy akademików z XV w. W: *Rocz. Tow. Przyj. Nauk w Przemyślu za rok 1924.* Przemyśl 1924 s. 93-106.

65. Rec.: Z. BIRKENMAJEROWA: Z młodzieńczych lat Jana Daniela Janockiego. P. 1925. *Prz. Powsz.* R. 42: 1925 t. 167 s. 296-298.

66. Rec.: M. GUMOWSKI: Medale polskie. W. 1925. *Prz. Powsz.* R. 43: 1926 t. 169 s .349-352.

67. Rec.: L. ZALEWSKI: Biblioteka Seminarium Duchownego w Lublinie i biblioteki klasztorne w diecezji lubelskiej i podlaskiej. W. 1926. *Prz. Powsz.* R. 43: 1926 t. 171 s. 331-332. — Toż. *Aten. Kapł.* R. 13: 1927 t. 19 s. 201-202.

68. Rec.: Pamiątka 700-letniego jubileuszu klasztoru w Imbramowicach (1226-1926). Przemyśl 1926. *Aten. Kapł.* R. 12: 1926 t. 18 s. 325-328.

69. Kapelania w domu poprawczym dla chłopców w Przedzielnicy. *Nasze Wiad.* T. 8: 1926-1928 s. 18-20.

70. Śp. Stanisław Dydek T. J. *Nasze Wiad.* T. 8: 1926-1928 s. 323-329, 388-393.

71. Dwie nowe mapy kościelne. *Aten. Kapł.* R. 13: 1927 t. 20 s. 317-319.

72. W jaki sposób założyć bibliotekę w parafii? *Aten. Kapł.* R. 13: 1927 t. 20 s. 407-410.

73. Biblioteki w Zakładzie Wychowawczym OO. Jezuitów w Chyrowie. *Silva Rerum.* T. 3: 1927 s. 59-60.

74. Rec.: T. GLEMMA: Kronika Benedyktynek Chełmińskich (1578-1619). Toruń 1926. *Prz. Powsz.* R. 44: 1927 t. 173 s. 373-374.

75. Rec.: L. BIRKENMAJER: Mikołaj Wodka z Kwidzynia. Toruń 1926. *Prz. Powsz.* R. 44: 1927 t. 173 s. 376-378.

76. Rec.: M. HANDELSMANN: Francja i Polska, 1795-1845. T. 2. W. 1926. *Prz. Powsz.* R. 44: 1927 t. 174 s. 118-119.

77. Rec.: B. GŁADYSZ: Ks. Maciej Sarbiewski a reforma hymnów brewiarzowych za czasów Urbana VIII. P. 1927. *Prz. Powsz.* R. 44: 1927 t. 174 s. 121-122.

78. Rec.: L. PASTOR: Geschichte der Päpste: Klemens VIII, 1592-1605. Freiburg 1927. *Prz. Powsz.* R. 44: 1927 t. 174 s. 378-379.

79. Rec.: Stielers Handatlas. Wyd. 10. *Prz. Powsz.* R. 44: 1927 t. 174 s. 382-383.

80. Rec.: Pamiętniki Pawła Popiela (1807-1892). Kr. 1927. *Prz. Powsz.* R. 44: 1927 t. 175 s. 182-185.

81. Rec.: M. HAIMAN: Z przeszłości polskiej w Ameryce. Buffalo 1927. *Prz. Powsz.* R. 44: 1927 t. 175 s. 296-297.

82. Targi północne i wystawa rolniczo-przemysłowa w Wilnie. *Prz. Powsz.* R. 45: 1928 t. 180 s. 132-136.
83. Rec.: J. SMOLKA: Katalog Archiwum Akt Dawnych miasta Przemyśla. Przemyśl 1927. *Aten. Kapł.* R. 14: 1928 t. 21 s. 97-98.
84. Rec.: S. BEDNARSKI: Stosunki kard. Roberta Bellarmina z Polską i Polakami. Kr. 1928. *Aten. Kapł.* R. 14: 1928 t. 22 s. 92-93.
85. Fructus spiritualis in antiqua Societate. *Nasze Wiad.* T. 9: 1928-1931 s. 126-129.
86. O. Michał Pro T. J. a robotnicy. *Nasze Wiad.* T. 9: 1928-1931 s. 133-136.
87. Biblioteczne niespodzianki. *Silva Rerum.* T. 4: 1928 s. 22-23.
88. Rewindykacja bibliotek jezuickich w Tarnopolu. *Silva Rerum.* T. 4: 1928 s. 187-188. — Toż w osob. odb. Kr. 1930. Nakł. Tow. Miłośników Książki 16° s. 7.
89. Od Lobito do Kasisi. *Misje Katol.* R. 50: 1931 s. 322-334.
90. Jakoś u nas inaczej. *Misje Katol.* R. 50: 1931 s. 402-409.
91. Trudna praca. *Misje Katol.* R. 50: 1931 s. 502-504.
92. 50-letni jubileusz br. Jakuba Longi T. J. *Nasze Wiad.* T. 10: 1931-1934 s. 1-8.
93. Jak zostałem misjonarzem afrykańskim. *Nasze Wiad.* T. 10: 1931-1934 s. 13-22.
94. Nasi pomocnicy. *Nasze Wiad.* T. 10: 1931-1934 s. 118-125.
95. Z problemów afrykańskich. *Prz. Powsz.* R. 49: 1932 t. 194 s. 196-203.
96. Od chaty do chaty. *Misje Katol.* R. 51: 1932 s. 119-121. — Toż. *Kalendarz Serca Jezusowego na rok 1934.* Kr. 1933 s. 57-66.
97. Jeszcze o nędzy Czarnych w Afryce. *Misje Katol.* R. 51: 1932 s. 366-368.
98. Trudna praca polskiej misji w Rodezji. *Kalendarz Serca Jezusowego na rok 1933.* Kr. 1932 s. 193-196.
99. Motokar. *Misje Katol.* R. 52: 1933 s. 43-46.
100. Paulinka. *Misje Katol.* R. 52: 1933 s. 115-117.
101. Józefinka. *Misje Katol.* R. 52: 1933 s. 183-184.
102. Wielki Tydzień w Chikuni. *Misje Katol.* R. 52: 1933 s. 218-220.
103. Szkoła afrykańska. System i ludzie. *Misje Katol.* R. 52: 1933 s. 325-329.
104. Rec.: Album Legionów Polskich. W. 1933. *Prz. Powsz.* R. 51: 1934 t. 201 s. 468-470.
105. Rec.: Dziennik z kampanii rosyjskiej Augusta Krasickiego por. w sztabie Komendy polskich Legionów, 1914-1916. Lw. 1935. *Prz. Powsz.* R. 52: 1935 t. 206 s. 270-271.
106. Angiolini Józef (1747-1814). W: *Pol. słow. biogr.* T. 1 s. 113.
107. Biblioteki. W: *Księga pamiątkowa pięćdziesięciolecia Konwiktu i Gimnazjum OO Jezuitów w Chyrowie, 1886-1936.* Kr. 1936 s. 131-134.
108. Prace społeczne Zakładu. W: *Księga pamiątkowa pięćdziesięciolecia Konwiktu i Gimnazjum OO Jezuitów w Chyrowie, 1886-1936.* Kr. 1936 s. 141-142.
109. Śp. O. Julian Torrend T. J. *Misje Katol.* R. 55: 1936 s. 254-255, 286-287.
110. Rec.: F. A. OSSENDOWSKI: Huculszczyzna. P. 1936. *Prz. Powsz.* R. 54: 1937 t. 213 s. 242-243.
111. Rec.: Społeczne przyczyny powodzeń i niepowodzeń szkolnych. W. 1937. *Prz. Powsz.* R. 54: 1937 t. 215 s. 291-292.
112. Rec.: A. BAR: Słownik pseudonimów i kryptonimów pisarzy polskich oraz Polski dotyczących. T. 1-2. Kr. 1936. *Prz. Powsz.* R. 54: 1937 t. 215 s. 292-293.
113. Wśród Polaków w Danii. Kr. 1938 Wyd. Apost. Modl. 16° s. 32. *Głosy Katolickie* nr 452.
114. Polacy i polska misja w Danii. *Misje Katol.* R. 57: 1938 s. 8-11.
115. Rec.: H. BARYCZ: W 350 rocznicę założenia Gimnazjum im. Bartłomieja Nowodworskiego w Krakowie. Kr. 1938. *Prz. Powsz.* R. 55: 1938 t. 219 s. 290-291.
116. Z życia katolickich misji w Rodezji. Katowice b. r. Liga Katolicka 8° s. 17.
117. Red.: *Bieżące Wiadomości z Prowincji Galicyjskiej.* Kr. 1914-1915. Nr 1-10.
118. Kilkadziesiąt drobnych recenzji i notek bibliograficznych zamieścił w *Prz. Powsz.* 1904-1929.
119. Rkps.: Pamiętniki wojenne z lat 1914-1920. Rkps w ATJKr., sygn. 1415 IX-XII, s. 41, 106, 107; sygn. 4210, s. 205; sygn. 4211, s. 99.
120. Rkps: Wspomnienia z polskiej misji w Rodezji, 1932. s. 351. Rkps w ATJKr., sygn. 2127.

II.

NATOŃSKI B.: Konopka Kazimierz. W: *Pol. słow. biogr.* T. 13 s. 572-573, tamże literatura. — Ponadto: [BZOWSKI T.]: Ku pamięci zmarłych i poległych chyrowiaków w latach 1939-1946. Stara Wieś 1946 s. 51-53; JACEWICZ W., WOŚ J.: Martyrologium polskiego duchowieństwa rzymskokatolickiego pod okupacją hitlerowską. Z. 1. W. 1977 s. 237; Z. 5. W. 1981 s. 79.

Ks. Ludwik Grzebień SJ

Kontecki Piotr Stanisław Bronisław (1889-1960), autor artykułu historycznego.

Urodził się 31 I 1889 r. w Mławie — Wólce jako syn Stanisława i Bronisławy z Leppertów. Po ukończeniu szkoły powszechnej w Otwocku i średniej w Warszawie w 1906 r. wstąpił do Seminarium Duchownego w Płocku. Święcenia kapłańskie otrzymał 23 VI 1912 r. Dalsze studia kontynuował w Akademii Duchownej w Petersburgu zdobywając w 1916 r. stopień magistra teologii. W czasie I wojny światowej był kapelanem w Armii Rosyjskiej. W 1918 r. powrócił do kraju i pełnił kolejno obowiązki wikariusza w farze płockiej, wychowawcy w Niższym Seminarium i wykładowcy historii w obydwu Seminariach. Profesorem historii Kościoła i homiletyki był do 1939 r. W 1933 r. otrzymał godność szambelana papieskiego a w 1936 r. kanonika katedralnego płockiego. W latach 1933-1936 był nadto kapelanem w garnizonie płockim. Okres wojny spędził w Warszawie ucząc religii w szkołach oraz przez pewien czas historii Kościoła w Seminarium Warszawskim. W 1945 r. otrzymał probostwo w Bodzanowie. Zmarł 18 VIII 1960 r. w Bodzanowie i tam został pochowany.

I.

1. Sobór efeski. *Mies. Past. Płoc.* R. 26: 1931 nr 5 s. 156-163; nr 6 s. 203-209.

II.

„Kościół na przełomie XX stulecia". Z odczytu ks. prof. prał. Konteckiego dla inteligencji płockiej. *Głos. Mazow.* R. 1: 1933 nr 50 s. 3; „Kościół na przełomie XX stulecia na ziemiach b. Kongresówki". Z odczytu ks. prof. prał. Konteckiego dla inteligencji płockiej. *Głos Mazow.* R. 1: 1933 nr 63 s. 3; ŁOZA S.: Czy wiesz kto to jest? W. 1938 s. 359; JEZUSEK W.: Śp. ks. prałat Piotr Stanisław Bronisław Kontecki prob. par. Bodzanów, b. profesor Seminarium Duchownego. *Mies. Past. Płoc.* R. 48: 1963 nr 4 s. 78-82.

Ks. Michał Grzybowski

Koppens Romuald (1865-1943), jezuita, autor rozpraw o literaturze religijnej.

Urodził się 28 I 1865 r. w Tarnowie, był synem Wilhelma i Katarzyny. Do zakonu jezuitów wstąpił 14 VIII 1882 r. w Starej Wsi k. Brzozowa. Po dwuletnim nowicjacie (1882-1884) i uzupełnieniu studiów humanistycznych w Starej Wsi (1884-1886), przeszedł kurs filozofii w Chyrowie i Tarnopolu (1886-1889), a następnie studiował język polski i filologię klasyczną na Wydziale Filozoficznym Uniw. Jagiell. (1889-1893), który ukończył dyplomem nauczycielskim. Od 1893 r. uczył w Gimnazjum Chyrowskim (do 1895) i studiował prywatnie teologię; w 1896 r. przyjął święcenia kapłańskie. Większość życia spędził w Chyrowie, w tym 44 lata jako profesor języka polskiego w Gimnazjum jezuickim (1896-1939). Współpracował z „Przeglądem Powszechnym" i od 1898 r. z Komisją Języka Polskiego Akad. Umiej. w Krakowie. W 1939 r. wyjechał z Chyrowa do Starej Wsi, gdzie zmarł 14 IV 1943 r.

I.

1. Rec.: B. GUBRYNOWICZ: K. Brodziński, 1830-1835. Lw. 1892. *Prz. Powsz.* R. 9: 1892 t. 33 s. 270-273.
2. Rec.: J. TORREND: A Comparatit Grammar of the South-African Bantu Languages. London 1891. *Prz. Powsz.* R. 9: 1892 t. 33 s. 281-282.
3. Rec.: B. ERZEPKI: Krytyka krytyki i literatury. P. 1891. *Prz. Powsz.* R. 9: 1892 t. 34 s. 105-107.
4. Rec.: R. ZAWILIŃSKI: Wyjątki z pomników języka polskiego w XIV-XVI w. Kr. 1892. *Prz. Powsz.* R. 9: 1892 t. 34 s. 273-276.
5. Projekt postawienia Sarbiewskiemu

pomnika w Bezdanach. *Prz. Powsz.* R. 10: 1893 t. 37 s. 137-145.

6. Dwa lata w życiu St. Orzechowskiego, 1548 i 1549. *Prz. Powsz.* R. 10: 1893 t. 38 s. 47-69, 173-187, 369-385. — Toż w osob. odb. Kr. 1893 8° s. 55.

7. O sposobach oznaczania spółgłosek miękkich w Psałterzu Floriańskim. Kr. 1893 Nakł. Akad. Umiej. 8° s. 35.

8. Rec.: S. TARNOWSKI: Szujskiego młodość. Kr. 1892. *Prz. Powsz.* R. 10: 1893 t. 37 s. 280-288.

9. Rec.: Mikołaj REJ z Nagłowic: Krótka rozprawa między trzema osobami, panem, wójtem a plebanem. Wyd. R. ZAWILIŃSKI. Kr. 1892. *Prz. Powsz.* R. 10: 1893 t. 39 s. 103-105.

10. Ze studiów nad znaczeniem czasopisma „Monitor" w drugiej połowie XVIII wieku. W: *I Spraw. Gimn. OO. Jezuitów w Bąkowicach pod Chyrowem za rok szk. 1894.* Przemyśl 1894 s. 1-23, II Sprawozdanie... Przemyśl 1895 s. 24-62. — Toż w osob. odb. Przemyśl 1895 8° s. 62.

11. Rec.: F. HÖSICK: Samotność. Krajobrazy i opowiadania. Kr. 1893. *Prz. Powsz.* R. 11: 1894 t. 43 s. 424-427.

12. Rec.: A. MACZUGA: Ostatnie lata w życiu Stanisława Orzechowskiego (1562-1566). Tarnów 1895. *Prz. Powsz.* R. 12: 1895 t. 48 s. 276-279.

13. „Ojcze nasz" Cieszkowskiego. *Prz. Powsz.* R. 13: 1896 t. 51 s. 1-25, 174-196, 380-406. — Toż w osob. odb. Kr. 1896 8° s. 78.

14. Anectoda Sarbieviana. Zawartość rękopisu nr 1446 Biblioteki XX Czartoryskich w Krakowie. W: *VII Spraw. Zakł. Naukowo-Wychow. OO. Jezuitów w Bąkowicach pod Chyrowem... za rok szk. 1900* s. 2-46.

15. Rec.: A. CIESZKOWSKI: Ojcze nasz. T. 2. P. 1899. *Prz. Powsz.* R. 17: 1900 t. 68 s. 243-253.

16. Z piśmiennictwa polskiego. Z wydawnictw dla młodzieży. *Prz. Powsz.* R. 19: 1902 t. 74 s. 244-253.

17. Znaczenie czci Niepokalanej Bogarodzicy. *Z Chyrowa.* R. 13: 1905 s. 145-152.

18. Okres rzymski w twórczości Mickiewicza. *Prz. Powsz.* R. 23: 1906 t. 90 s. 161-175, t. 91 s. 52-66. — Toż w: *XIII Spraw. Zakł. Naukowo-Wychow. OO. Jezuitów w Bąkowicach pod Chyrowem za rok szk. 1906.* Przemyśl 1906 s. 3-30. — Toż w osob. odb. Przemyśl 1906 8° s. 30.

19. Wyd.: Listy W. POLA. Na setną rocznicę urodzin Wincentego Pola. *Z Chyrowa.* R. 15: 1907 s. 105-114.

20. Dom rekolekcyjny dla mężczyzn we Lwowie. Jego narodowe i religijne znaczenie — potrzeba i historia powstania. Lw. 1908 16° s. 57.

21. Rec.: P. KWOCZYŃSKI: Psałterz Karpińskiego i jego stosunek do Psałterza Kochanowskiego. *Pam. Liter.* R. 7: 1908 s. 377-378. — Toż. *Aten. Kapł.* R. 1: 1909 t. 1 s. 189-191.

22. Bogurodzica w literaturze polskiej. *Z Chyrowa.* R. 17: 1909 s. 16-21, 136-142.

23. Wpływ „tranfiguracji" Słowackiego w r. 1842/3 na nową koncepcję bohaterstwa w „Księdzu Marku" i „Śnie srebrnym Salomei". *Prz. Powsz.* R. 27: 1910 t. 107 s. 62-80, 221-244, 372-393. — Toż w: *XVII Spraw. Zakł. Naukowo-Wychow. OO. Jezuitów w Bąkowicach pod Chyrowem za rok szk. 1910.* Przemyśl 1910 s. 3-60. — Toż w osob. odb. Kr. 1910 Nakł. Autora 8° s. 66.

24. Wstęp. W: *Pamiętnik jubileuszowy Konwiktu Chyrowskiego,* 1886-1911. Bąkowice pod Chyrowem 1911 s. 1-2.

25. Z okazji dzieła ks. S. Okoniewskiego [pt. Pismo św. w dziełach X. P. Skargi]. *Prz. Powsz.* R. 30: 1913 t. 117 s. 71-100. — Toż w osob. odb. pt.: Pismo św. a Skarga. Kr. 1913 8° s. 32.

26. Wydawnictwo poznańskie pt. „Za prawdę". *Prz. Powsz.* R. 30: 1913 t. 118 s. 142-148.

27. Wrażenia z Velehradu. *Nasze Wiad.* T. 5: 1916-1920 s. 17-21.

28. Henryka Sienkiewicza „Pieśń o miłości, wierze i nadziei". *Kwart. Chyr.* R. 25: 1917 s. 37-48.

29. Śp. O. Michał Haudek T. J. *Kwart. Chyr.* R. 26: 1918 s. 66-67.

30. Przegląd piśmiennictwa. Z wydawnictw zbiorowych. *Prz. Powsz.* R. 37: 1920 t. 145/146 s. 221-225.

31. Domy rekolekcyjne. *Nasze Wiad.* T. 6: 1921-1923 s. 3-8.

32. W stopięćdziesiątą rocznicę śmierci Konarskiego i powstania Komisji Edukacji Narodowej. *Prz. Chyr.* R. 31: 1923 s. 248-262. — Toż w osob. odb. Chyrów 1923 Nakł. Koła Tow. P. Skargi 8° s. 15.

33. Henryk Sienkiewicz, 1846-1916. Chyrów 1924 Nakł. Chyr. Koła Tow. P. Skargi 16° s. 32.

II.

ŁOZA S.: Czy wiesz kto to jest? W. 1938 s. 360-361; [BZOWSKI T.]: Ku pamięci zmarłych i poległych chyrowiaków w latach 1939-1946. Stara Wieś 1946 s. 54-55. — ATJKr.: Catalogus provinciae Galicianae [1883-1918], provinciae Poloniae [1919-1926], provinciae Poloniae Minoris [1927-1939]; tamże akta personalne.

Ks. Ludwik Grzebień SJ

Korczok Antoni (1891-1941), proboszcz, autor rozprawy z zakresu historii Kościoła.

Urodził się 1 VI 1891 r. w Raciborzu, jako syn ogrodnika Antoniego i Pauliny Komorek. Po ukończeniu miejscowej szkoły powszechnej i gimnazjum, odbył studia teologiczne na Uniwersytecie Wrocławskim, otrzymując 18 VI 1914 r. święcenia kapłańskie. Pracował najpierw jako kapelan w szpitalach wojskowych, a następnie jako wikary w Katowicach, Gliwicach i Zabrzu. W 1929 r. został proboszczem w Gliwicach-Sośnicy, gdzie po wybuchu wojny rozwinął szeroką akcję społeczną i charytatywną. Aresztowany w 1940 r. przebywał w więzieniu w Gliwicach, następnie we Wrocławiu oraz w obozie koncentracyjnym w Dachau, gdzie 5 II 1941 r. został rozstrzelany.

I.

Die griechisch-katholische Kirche in Galizien. Leipzig 1921 Verlag B. G. Teubner 8° s. XI, nlb. 1, 162. *Quellen und Studien Osteuropa-Institut in Breslau. 5-te Abteilung: Religionswissenschaft.* Heft 1.

II.

TARG A.: Korczok Antoni. W: *Pol. słow. biogr.* T. 14. s. 46, tamże literatura. — Ponadto: Handbuch des Bistums Breslau. Breslau 1914-1942; GOTTSCHALK J.: Breslauer Diözesanpriester im Konzentrazionslager Dachau 1940-1945. *Arch. f. Schles. Kirchengesch.* T. 25: 1967 s. 301.

Ks. Józef Mandziuk

Kordel Michał, krypt.: X M. K.; XK.; XKr.; ks. dr K.; MK.; Dr MK, Dr K. (1892-1936), asystent Uniw. Jagiellońskiego, liturgista.

Urodził się 3 XII 1892 r. w Sidzinie jako syn Kazimierza i Anny Szpak. Po ukończeniu tamże czteroletniej szkoły podstawowej rozpoczął studia gimnazjalne w Zakładzie Salezjańskim w Oświęcimiu, które ukończył jako małoseminarzysta w Państwowym Gimnazjum św. Anny w Krakowie złożeniem matury w 1914 r. Po czteroletnich studiach na Wydziale Teologicznym Uniw. Jagiellońskiego otrzymał z rąk ks. bpa A. S. Sapiehy święcenia kapłańskie. Pracował następnie jako wikariusz w Zatorze, Białej oraz w Łodygowicach. Od 1921 do 1925 r. pełnił w Krakowie obowiązki prefekta szkół podstawowych im. dr Jordana, ks. P. Skargi oraz św. Józefa. Od 1922 r. katechizował ponadto w Żeńskim Seminarium Nauczycielskim SS. Córek Bożej Miłości na Pędzichowie. Na podstawie pracy: „Św. Paweł o Starym Testamencie" uzyskał doktorat w r. 1922 na Wydziale Teologicznym Uniw. Jagiellońskiego, gdzie od 1927 aż do swojej śmierci był starszym asystentem opiekując się Biblioteką Wydziału Teologicznego. Wykładał również w tym czasie liturgikę na Wyższych Kursach Katechetycznych przy klasztorze SS. Urszulanek w Krakowie. Popularyzował liturgię na łamach wielu czasopism w artykułach podpisywanych inicjałami. W grudniu 1928 założył Towarzystwo Miłośników Liturgii, a w 1929 Mysterium Christi. Zmarł 20 VII 1936 r. w Sidzinie.

I.

1. Ecce Dominus venit et omnes sancti cum eo. Próbka badań nad eschatologią Pawłową. *Tempus Liberum.* R. 2: 1918 z. 1 s. 42-59.
2. Tuba mirum spargens sonum. *Tempus Liberum.* R. 2: 1918 z. 2 s. 59-61.
3. Dom Pothier. *Prz. Katol.* R. 62: 1924 s. 39-40.
4. Ceremonia święcenia świec kościelnych. *Dzwon Niedz.* R. 1: 1925 nr 5 s. 3-4.
5. Drobiazgi liturgiczne. *Dzwon Niedz.* R. 1: 1925 nr 20 s. 2-3.
6. Dzwony i życie religijne. *Dzwon. Niedz.* R. 1: 1925 nr 21 s. 5-6.

7. Ewangelia na niedzielę XIV po Świątkach. *Dzwon Niedz.* R. 1: 1925 nr 36 s. 4-5.

8. Gorzkie Żale. *Dzwon Niedz.* R. 1: 1925 nr 13 s. 2-3.

9. Jak powstały jasełka i pasterka. *Dzwon Niedz.* R. 1: 1925 nr 52 s. 3-5.

10. Jesień w liturgii. *Dzwon Niedz.* R. 1: 1925 nr 35 s. 3.

11. Koniec Roku Świętego. *Dzwon Niedz.* R. 1: 1925 nr 52 s. 16-18.

12. Kościół klęczący. *Dzwon Niedz.* R. 1: 1925 nr 11 s. 3-5.

13. Modlitwy wielkanocne. *Dzwon. Niedz.* R. 1: 1925 nr 17 s. 2-3.

14. Mszał do rąk wiernych. *Gaz. Kośc.* R. 32: 1925 s. 182-184.

15. Mszał książką do nabożeństwa. *Dzwon Niedz.* R. 1: 1925 nr 26 s. 3-4.

16. Na dzień św. Anny. *Dzwon Niedz.* R. 1: 1925 nr 30 s. 3-4.

17. Na dzień św. Łukasza Ewangelisty. *Dzwon Niedz.* R. 1: 1925 nr 42 s. 3-4.

18. Na rocznicę poświęcenia Bazyliki św. Piotra w Rzymie. *Dzwon Niedz.* R. 1: 1925 nr 46 s. 3-4.

19. Na rocznicę poświęcenia kościoła. *Dzwon Niedz.* R. 1: 1925 nr 38 s. 3-4.

20. Na święto św. Jana Kantego. *Dzwon Niedz.* R. 1: 1925 nr 43 s. 3-4.

21. Na XVII niedzielę po Zesłaniu Ducha Świętego. *Dzwon Niedz.* R. 1: 1925 nr 39 s. 3.

22. Na niedzielę XVIII po Zesłaniu Ducha Świętego. *Dzwon Niedz.* R. 1: 1925 nr 40 s. 4.

23. Na niedzielę XIX po Zesłaniu Ducha Świętego. *Dzwon Niedz.* R. 1: 1925 nr 41 s. 3-4.

24. Na XXIII niedzielę po Zesłaniu Ducha Świętego. *Dzwon Niedz.* R. 1: 1925 nr 45 s. 3-4.

25. Na XXV i ostatnią niedzielę po Zesłaniu Ducha Świętego. *Dzwon Niedz.* R. 1: 1925 nr 47 s. 3-4.

26. Na niedzielę I Adwentu. *Dzwon. Niedz.* R. 1: 1925 nr 48 s. 2-3.

27. Na niedzielę II Adwentu. *Dzwon Niedz.* R. 1: 1925 nr 49 s. 2-4.

28. Na III niedzielę Adwentu. *Dzwon. Niedz.* R. 1: 1925 nr 50 s. 10-11.

29. Na IV niedzielę Adwentu. *Dzwon Niedz.* R. 1: 1925 nr 51 s. 2-4.

30. Na uroczystość Bożego Narodzenia. *Dzwon Niedz.* R. 1: 1925 nr 52 s. 2-3.

31. Niedziela Środopustna. *Dzwon Niedz.* R. 1: 1925 nr 12 s. 4-5.

32. Niedziela Palmowa. *Dzwon Niedz.* R. 1: 1925 nr 14 s. 3-4.

33. Niedziele po Zesłaniu Ducha Świętego. *Dzwon Niedz.* R. 1: 1925 nr 29 s. 4-5.

34. Niedziela XII po Zesłaniu Ducha Świętego. *Dzwon Niedz.* R. 1: 1925 nr 34 s. 2-3.

35. Offertorium na dzień Wszystkich Świętych. *Dzwon Niedz.* R. 1: 1925 nr 44 s. 3-5.

36. Ołtarz. *Dzwon Niedz.* R. 1: 1925 nr 22 s. 5-6.

37. Pierwsza niedziela W. Postu. *Dzwon Niedz.* R. 1: 1925 nr 9 s. 5-6.

38. Pierwsze nieszpory na Wniebowzięcie Najświętszej Marii Panny. *Dzwon Niedz.* R. 1: 1925 nr 33 s. 2-3.

39. Płacz Chrystusa nad Jerozolimą. *Dzwon Niedz.* R. 1: 1925 nr 31 s. 2-3.

40. Popielec. *Dzwon Niedz.* R. 1: 1925 nr 8 s. 5-6.

41. Siedemdziesiątnica, Sześćdziesiątnica i Pięćdziesiątnica. *Dzwon Niedz.* R. 1: 1925 nr 7 s. 5-6.

42. Szaty liturgiczne. *Dzwon Niedz.* R. 1: 1925 nr 23 s. 3-4.

43. Symbolika wielkanocna. *Dzwon Niedz.* R. 1: 1925 nr 16 s. 2-3.

44. Święto kościelne Matki Bożej Gromnicznej. *Dzwon Niedz.* R. 1: 1925 nr 5 s. 7.

45. Ujrzałem wodę. *Dzwon Niedz.* R. 1: 1925 nr 15 s. 4-5.

46. Znaczenie obrzędów kościelnych. *Dzwon Niedz.* R. 1: 1925 nr 19 s. 2-3.

47. Znak Krzyża świętego. *Dzwon Niedz.* R. 1: 1925 nr 36 s. 4-5.

48. Z przeszłości Wielkiego Postu. *Dzwon Niedz.* R. 1: 1925 nr 10 s. 4-6.

49. Adwentowe postacie liturgiczne. Chrystus. *Dzwon Niedz.* R. 2: 1926 nr 48 s. 2-4; Izajasz. Tamże nr 49 s. 2-4; Św. Jan Chrzciciel. Tamże nr 50 s. 2-4; Maryja. Tamże nr 51 s. 3-5.

50. Bogu w Trójcy Jedynemu. *Dzwon Niedz.* R. 2: 1926 nr 22 s. 2-3.

51. Co oznacza w liturgii „Amen". *Dzwon Niedz.* R. 2: 1926 nr 4 s. 3-5.

52. Ewangelia na niedzielę I Postu. *Dzwon Niedz.* R. 2: 1926 nr 8 s. 3-4.

53. Godziny kanoniczne. *Dzwon Niedz.* R. 2: 1926 nr 33 s. 4-5.

54. „Gdyśmy byli z Nim na górze świętej". *Dzwon Niedz.* R. 2: 1926 nr 9 s. 3-5.

55. Introit ze Mszy św. na dzień św. Łukasza Ewangelisty. *Dzwon Niedz.* R. 2: 1926 nr 42 s. 4-5.

56. Jutrznia. *Dzwon Niedz* R. 2: 1926 nr 34 s. 2.

57. Kilka uwag o liturgii. *Dzwon Niedz.* R. 2: 1926 nr 52 s. 2-4.

58. Kościół modlący się. *Dzwon Niedz.* R. 2: 1926 nr 25 s. 2-3; nr 28 s. 2-3; nr 29 s. 4; nr 30 s. 2-3; nr 31 s. 3; nr 33 s. 4-5; nr 34 s. 2; nr 35 s. 4; nr 36 s. 2, 4; nr 38 s. 2, 3; nr 41 s. 2, 3; nr 43 s. 5-6; nr 45 s. 2-3.

59. Kościół modli się brewiarzem. *Dzwon Niedz.* R. 2: 1926 nr 31 s. 3.

60. Kościół uczy i wychowuje przez liturgię. *Dzwon Niedz.* R. 2: 1926 nr 30 s. 2-3.
61. Laudes. *Dzwon Niedz.* R. 2: 1926 nr 35 s. 4.
62. Liturgia w życiu św. Franciszka. *Dzwon Niedz.* R. 2: 1926 nr 27 s. 4-5.
63. Maryja w liturgii. *Dzwon Niedz.* R. 2: 1926 nr 18 s. 4-6.
64. Modlitwa a ofiara. *Dzwon Niedz.* R. 2: 1926 nr 29 s. 4.
65. Modlitwa po Komunii św. ze mszału rzymskiego. *Dzwon Niedz.* R. 2: 1926 nr 23 s. 3-5.
66. Modlitwy poranne Kościoła. *Dzwon Niedz.* R. 2: 1926 nr 38 s. 2-3.
67. Msza św. III niedzieli Postu. *Dzwon Niedz.* R. 2: 1926 nr 10 s. 2-3.
68. Msza św. IV niedzieli Postu. *Dzwon Niedz.* R. 2: 1926 nr 11 s. 2-5.
69. Na I niedzielę po Wielkanocy. *Dzwon Niedz.* R. 2: 1926 nr 15 s. 2-3.
70. Na II niedzielę po Wielkanocy. *Dzwon Niedz.* R. 2: 1926 nr 16 s. 3-4.
71. Na uroczystość św. Franciszka z Asyżu. *Dzwon Niedz.* R. 2: 1926 nr 40 s. 4-5.
72. Na uroczystość Trzech Króli. *Dzwon Niedz.* R. 2: 1926 nr 1 s. 4-5.
73. Na święto Chrystusa Króla. *Dzwon Niedz.* R. 2: 1926 nr 44 s. 2, 5.
74. Niedziele po Trzech Królach. *Dzwon Niedz.* R. 2: 1926 nr 2 s. 3.
75. Nieszpory. *Dzwon Niedz.* R. 2: 1926 nr 7 s. 2-3.
76. Nona. *Dzwon Niedz.* R. 2: 1926 nr 45 s. 2-3.
77. Nowenna do Ducha Świętego. *Dzwon Niedz.* R. 2: 1926 nr 20 s. 2-3.
78. Obowiązek czci Bożej. *Dzwon Niedz.* R. 2: 1926 nr 25 s. 2-3.
79. Ojcze nasz w liturgii. *Dzwon Niedz.* R. 2: 1926 nr 36 s. 2, 4.
80. Okres Zielonych Świąt. *Dzwon Niedz.* R. 2: 1926 nr 23 s. 3, 5.
81. Paschał. *Dzwon Niedz.* R. 2: 1926 nr 14 s. 2-3.
82. Piątek. *Dzwon Niedz.* R. 2: 1926 nr 8 s. 5-6.
83. Pobożność liturgiczna. *Dzwon Niedz.* R. 2: 1926 nr 47 s. 3-4.
84. Procesja w dniu św. Marka i Dni Krzyżowe. *Dzwon Niedz.* R. 2: 1926 nr 17 s. 2-3.
85. Przedpoście. *Dzwon Niedz.* R. 2: 1926 nr 6 s. 2-3.
86. Seksta. *Dzwon Niedz.* R. 2: 1926 nr 43 s. 5-6.
87. Św. Michał w liturgii. *Dzwon Niedz.* R. 2: 1926 nr 39 s. 3-4.
88. Tercja. *Dzwon Niedz.* R. 2: 1926 nr 41 s. 2-3.
89. Uroczystość Narodzenia Pana. *Dzwon Niedz.* R. 2: 1926 nr 52 s. 2, 4.
90. Uroczystość św. Apostołów Piotra i Pawła. *Dzwon Niedz.* R. 2: 1926 nr 26 s. 2-3.
91. Uroczystość Zesłania Ducha Świętego. *Dzwon Niedz.* R. 2: 1926 nr 21 s. 2, 5.
92. Wielki Piątek. *Dzwon Niedz.* R. 2: 1926 nr 13 s. 2-3, 5.
93. Wielki Tydzień w liturgii dziś a dawniej. *Dzwon Niedz.* R. 2: 1926 nr 12 s. 2-3, 5.
94. Wniebowstąpienie. *Dzwon Niedz.* R. 2: 1926 nr 19 s. 2-3.
95. Zaczyna się Księga Tobiasza. *Dzwon Niedz.* R. 2: 1926 nr 37 s. 5.
96. Z piśmiennictwa. Ku odrodzeniu życia religijnego w Polsce. *Prz. Katol.* R. 64: 1926 s. 200-201.
97. Wspólne modlitwy w kościele. *Dzwon Niedz.* R. 2: 1926 nr 28 s. 2-3.
98. Msza św. za nowożeńców. *Dzwon Niedz.* R. 2: 1926 nr 3 s. 2-3.
99. Rec.: S. DOSENBACH: Miesiąc dusz czyśćcowych. Kr. 1926. *Dzwon Niedz.* R. 2: 1926 nr 44 s. 13.
100. Nasza ankieta — o śpiewie gregoriańskim. *Hosanna.* R. 2: 1927 s. 169-171, 186-187.
101. O pismo liturgiczne w Polsce. *Gaz. Kośc.* R. 34: 1927 s. 217-218.
102. Z Welehradu. *Gaz. Kośc.* R. 34: 1927 s. 393-395, 409-412.
103. Czas Męki Pańskiej. *Dzwon Niedz.* R. 3: 1927 nr 14 s. 211-212.
104. Czasy święte. Niedziela. *Dzwon Niedz.* R. 3: 1927 nr 2 s. 3-4.
105. Czy potrzebna liturgia. *Dzwon Niedz.* R. 3: 1927 nr 19 s. 300-301.
106. Druga niedziela Postu. *Dzwon Niedz.* R. 3: 1927 nr 11 s. 163-164.
107. Dzieje przyjmowania Komunii św. *Dzwon Niedz.* R. 3: 1927 nr 28 s. 443-444.
108. Ewangelia na niedzielę II po Wielkanocy. *Dzwon Niedz.* R. 3: 1927 nr 18 s. 282-284.
109. Ewangelia na V niedzielę po Trzech Królach. *Dzwon Niedz.* R. 3: 1927 nr 6 s. 84-85.
110. Inne powody zaniku gorliwości w przyjmowaniu codziennej Komunii św. *Dzwon Niedz.* R. 3: 1927 nr 30 s. 474-475.
111. Kapłaństwo Chrystusowe. *Dzwon Niedz.* R. 3: 1927 nr 42 s. 668-669.
112. Katechizm liturgiczny. *Dzwon Niedz.* R. 3: 1927 nr 49 s. 779; nr 50 s. 796; nr 51 s. 813; nr 52 s. 827-828.
113. Liturgia Wielkiego Tygodnia. *Dzwon Niedz.* R. 3: 1927 nr 15 s. 226-229.
114. Niedziela II po Trzech Królach. *Dzwon Niedz.* R. 3: 1927 nr 3 s. 35-38.
115. Niedziela III po Trzech Królach. *Dzwon Niedz.* R. 3: 1927 nr 4 s. 51-52.

116. Niedziela Sześćdziesiątnica. *Dzwon Niedz.* R. 3: 1927 nr 8 s. 115-116.

117. Niedziela Pięćdziesiątnicy. *Dzwon Niedz.* R. 3: 1927 nr 9 s. 131-133.

118. Niedziela Biała. *Dzwon Niedz.* R. 3: 1927 nr 17 s. 267-270.

119. Niedziela Zmartwychwstania Pańskiego. *Dzwon Niedz.* R. 3: 1927 nr 16 s. 246-248.

120. Objaśnienie Godzinek o Najśw. Marii Pannie. *Dzwon Niedz.* R. 3: 1927 nr 18 s. 284-285; nr 19 s. 301; nr 20 s. 349-350; nr 24 s. 381-382; nr 26 s. 415; nr 30 s. 478-479; nr 31 s. 492; nr 32 s. 508.

121. Pochodzenie i właściwe znaczenie święta Trzech Króli. *Dzwon Niedz.* R. 3: 1927 nr 1 s. 3-5.

122. Siedemdziesiątnica. *Dzwon Niedz.* R. 3: 1927 nr 7 s. 98-100.

123. Symbolika świec. *Dzwon Niedz.* R. 3: 1927 nr 5 s. 69-71.

124. Tygodniowy kalendarz liturgiczny. *Dzwon Niedz.* R. 3: 1927 nr 29 s. 459-460; nr 30 s. 475; nr 31 s. 491-492; nr 32 s. 507; nr 33 s. 523-524; nr 36 s. 571; nr 37 s. 588; nr 38 s. 603-604; nr 39 s. 619; nr 40 s. 637; nr 41 s. 652; nr 42 s. 669; nr 43 s. 683; nr 44 s. 699; nr 45 s. 715; nr 46 s. 731; nr 47 s. 748; nr 48 s. 784.

125. Ty jesteś Piotr. *Dzwon Niedz.* R. 3: 1927 nr 26 s. 409-411.

126. Właściwe znaczenie Wielkiego Postu. *Dzwon Niedz.* R. 3: 1927 nr 10 s. 146-148.

127. Rec.: R. TOMANEK: Chrześcijanin — katolik na łożu boleści. Cieszyn 1927. *Dzwon Niedz.* R. 3: 1927 nr 2 s. 14-15.

128. Czy może być kilka Mszy żałobnych w dzień pogrzebu? *Gaz. Kośc.* R. 35: 1928 s. 259-260.

129. Od kolebki aż do grobu. Z okazji wydania nowego „Rytuału dla Polski" uwag historyczno-liturgicznych kilka. *Gaz. Kośc.* R. 35: 1928 s. 357-359, 367-369, 380-382, 392-394, 405-407, 415-417, 441-442, 452-453, 464-465, 477-478, 488-489, 512-513, 528-529, 540-541, 549-550, 561-562, 572-573, 586-587. — Toż. w osob. odb. Lw. 1928 Druk. Tow. Biblioteka Religijna 8° s. 78, nlb. 1.

130. Na dzień bierzmowania według Pontyfikału Rzymskiego i różnych modlitw liturgicznych. Kr. 1928 Druk. Gronusia i Orłowskiego 16° s. 15, nlb. 1. Biblioteka Liturgiczna nr 1. — Toż: Wyd. 2 uzup. i powiększ. Kr. 1933 Mysterium Christi 1933 16° s. 32. — Toż. Wyd. 3. Kr. 1944 16° s. 31, nlb. 1. — Toż. Wyd. 4. Kr. 1949 Nakł. Księgarni Krakowskiej 16° s. 23, nlb. 1.

131. Ordo Divini Officii Missaeque celebrandae ad usum Archidioec. Cracoviae 1928 Typis Officinae Polonicae F. Zemanek.

132. W sprawie brewiarza. *Gaz. Kośc.* R. 35: 1928 s. 174-175, 183-186.

133. Haec dies. *Gaz. Kośc.* R. 36: 1929 s. 141.

134. Liturgia Wielkanocy. *Gaz. Kośc.* R. 36: 1929 s. 121-123.

135. Liturgia, liturgiści a rubryki. *Gaz. Kośc.* R. 1929 s. 217-220, 233-234. — Toż. Lw. 1929 Druk. Biblioteka Rel. 16° s. 14.

136. Liturgia w regule św. Benedykta. *Prz. Teol.* R. 10: 1929 s. 289-314.

137. Ordo Divini Officii Missaeque celebrandae ad usum Archidioec. pro anno 1929. Kr. 1929.

138. Po zjeździe unjonistycznym w Pradze. *Gaz. Kośc.* R. 36: 1929 s. 429-430.

139. Statut Stowarzyszenia pod nazwą „Towarzystwo Miłośników Liturgii" pod wezwaniem św. Benedykta. *Gaz. Kośc.* R. 36: 1929 s. 187-188.

140. Rec.: B. GŁADYSZ: Officium in Gratiarum actione pro victoria Chocimiensi w historycznym rozwoju przedstawione z uwzględnieniem dwóch nieznanych druków liturgicznych z XVII w. P. 1928. *Prz. Teol.* R. 10: 1929 s. 277-280.

141. Msza św. recytowana. *Myst. Christi.* R. 1: 1929-1930 nr 2 s. 18-22.

142. Życie z Kościołem. *Myst. Christi.* R. 1: 1929-1930 nr 6 s. 19-21.

143. Ordo Divini Officii Missaeque celebrandae ad usum Archidioec. pro anno 1930. Kr. 1930.

144. W blasku rozjarzonego ołtarza. *Rocz. Katol.* R. 8: 1930 s. 185-203.

145. Z ruchu liturgicznego w Polsce. *Prz. Powsz.* T. 185: 1930 s. 117-123.

146. Czy także rok kościelny- Ne misceantur sacra profanis. *Myst. Christi.* R. 2: 1930-1931 s. 366-370.

147. Dzieje Mszy św. w najogólniejszym zarysie. *Myst. Christi.* R. 2: 1930-1931 s. 114-118.

148. Jak posługiwać się wydawnictwem pt.: „Służba Boża". *Myst. Christi.* R. 2: 1930-1931 s. 41-42.

149. Krótkie dzieje mszy katechumenów. *Myst. Christi.* R. 2: 1930-1931 s. 137-138.

150. Młodzież szkolna na Mszy św. *Myst. Christi.* R. 2: 1930-1931 s. 273-279.

151. Na marginesie obrad sekcji liturgicznej. *Myst. Christi.* R. 2: 1930-1931 s. 229-230.

152. Popularny „Schott". *Myst. Christi.* R. 2: 1930-1931 s. 139-141.

153. Propaganda chorału w Niemczech. *Myst. Christi.* R. 2: 1930-1931 s. 228-229.

154. Revertimini ad fontes. *Myst. Christi.* R. 2: 1930-1931 s. 353-360.

155. Ruch liturgiczny w Portugalii. *Myst. Christi.* R. 2: 1930-1931 s. 320-322.

156. Statio ad Sanctam Mariam Maiorem. *Myst. Christi.* R. 2: 1930-1931 s. 289-295.

157. Ordo Divini Officii Missaeque celebrandae ad usum Archidioec. pro anno 1931. Kr. 1931.

158. Śp. ks. Jan Trzopiński. *Głos Narodu.* R. 38: 1931 nr 23 (24 I) s. 5. — Toż. *Gaz. Kośc.* R. 38: 1931 s. 67-68, 79-80.

159. Z ruchu liturgicznego w Hiszpanii i Portugalii. *Rocz. Katol.* R. 9: 1931 s. 273-284.

160. Z ruchu liturgicznego zagranicą i w Polsce. *Muz. Kośc.* R. 6: 1931 s. 128-132.

161. Duch św. Benedykta. *Myst. Christi.* R. 3: 1931-1932 s. 89-91.

162. Kult św. Jana Chrzciciela i św. Józefa. *Myst. Christi.* R. 3: 1931-1932 s. 174-180, 207-212.

163. Liturgia w statutach lwowskiego synodu archidiecezjalnego z roku 1330. *Myst. Christi.* R. 3: 1931-1932 s. 31-32, 119-122, 219-223, 303-312.

164. Mariologia w świetle tekstów liturgicznych przed Soborem Efeskim. *Myst. Christi.* R. 3: 1931-1932 s. 378-380.

165. Organizacja parafii w Polsce. *Myst. Christi.* R. 3: 1931-1932 s. 234-236.

166. O. Klemens Blume SJ. († 8 IV 1932). *Myst. Christi.* R. 3: 1931-1932 s. 331-332.

167. O. Piotr Wagner. († 17 X 1931) *Myst. Christi.* R. 3: 1931-1932 s. 232-233.

168. Ver sacrum. *Myst. Christi.* R. 3: 1931-1932 s. 145-148.

169. Z literatury liturgicznej. *Myst. Christi.* R. 3: 1931-1932 nr 1 s. 44-48; nr 2 s. 94-96; nr 3 s. 141-143; nr 5 s. 234-238; nr 6-7 s. 332-336; nr 8 s. 381-384.

170. Ordo Divini Officii Missaeque celebrandae ad usum Archidioec. pro anno 1932. Kr. 1932.

171. Śp. ks. Józef Wątor. *Gaz. Kośc.* R. 39: 1932 s. 582-583, 607-608.

172. Komunia św. dzieci w duchu Kościoła. *Myst. Christi.* R. 4: 1932-1933 s. 46-49.

173. Mszaliki dla młodzieży szkolnej niższych klas. *Myst. Christi.* R. 4: 1932-1933 s. 276-278.

174. Narodzenie św. Jana Chrzciciela. *Myst. Christi.* R. 4: 1932-1933 s. 172-176.

175. Nowe perykopy. *Myst. Christi.* R. 4: 1932-1933 s. 45-46.

176. Pięć ziaren kadzidła w paschale. *Myst. Christi.* R. 4: 1932-1933 s. 97-104.

177. Poświęcenie gromnic. *Myst. Christi.* R. 4: 1932-1933 s. 37-40.

178. Prefacja o Krzyżu. *Myst. Christi.* R. 4: 1932-1933 s. 65-69.

179. Projekt programu nauczania liturgii w I klasie gimnazjum. *Myst. Christi.* R. 4: 1932-1933 s. 244-247.

180. Tak uczyć chorału. *Myst. Christi.* R. 4: 1932-1933 s. 118-119.

181. Trzy rytuały. *Myst. Christi.* R. 4: 1932-1933 s. 140-146.

182. W odpowiedzi miesięcznikowi „Sodalis Marianus". *Myst. Christi.* R. 4: 1932-1933 s. 56-59.

183. Kronika liturgiczna. *Myst. Christi.* R. 4: 1932-1933 s. 173-177.

184. Z literatury liturgicznej. *Myst. Christi.* R. 4: 1932-1933 s. 61-64, 93-95, 141-143, 150-156, 214-222, 283-286.

185. † Arcyksiąże Karol Etefan Habsburg. *Myst. Christi.* R. 4: 1932-1933 s. 158.

186. Po VII zjeździe wileńskim Związku Zakładów Teologicznych w Polsce. *Myst. Christi.* R. 4: 1932-1933 s. 204-205.

187. Śp. ks. dr Jan Korzonkiewicz. *Aten. Kapł.* R. 19: 1933 t. 31 s. 283-290. — Toż w osob. odb. Włocławek 1933 Druk. Diecezjalna 8° s. 10.

188. Do czytelników i wszystkich przyjaciół pogłębienia życia religijnego przez liturgię. *Myst. Christi.* R. 5: 1933-1934.

189. Pięćdziesięciolecie Mszalika Schottowego. *Myst. Christi.* R. 5: 1933-1934 s. 238-239.

190. Św. Jan Bosko. *Myst. Christi.* R. 5: 1933-1934 s. 114-115.

191. W 1300-ną rocznicę Synodu Toletańskiego. *Myst. Christi.* R. 5: 1933-1934 s. 173-177.

192. Kronika liturgiczna. *Myst. Christi.* R. 5: 1933-1934 s. 173-177.

193. Z literatury liturgicznej. *Myst. Christi.* R. 5: 1933-1934 s. 60-62, 93-96, 123-128, 181-186, 240-256.

194. Porządek Służby Bożej na rok 1932-1933 czyli jak posługiwać się mszałem łacińsko-polskim. Rubrycela na całą Polskę. Kr. 1933 Mysterium Christi, Druk. Polska 8° s. 115.

195. Unde et memores. *Gaz. Kośc.* R. 41: 1934 s. 116-118.

196. Ks. Korzonkiewicz. (Szkic biograficzny). W: *Ks. Jan Korzonkiewicz, życie i działalność.* Kr. 1934 s. 10-22.

197. Ks. Korzonkiewicz jako liturgista. W: *Ks. Jan Korzonkiewicz, życie i działalność.* Kr. 1934 s. 97-105.

198. Przyjaciele z Chorwacji. W: *Ks. Jan Korzonkiewicz, życie i działalność.* Kr. 1934 s. 23-27.

199. Spuścizna literacka ks. Korzonkiewicza. W: *Ks. Jan Korzonkiewicz, życie i działalność.* Kr. 1934 s. 145-176.

200. Jak wychować młodzież szkolną do współżycia z rokiem kościelnym. *Myst. Christi.* R. 6: 1934-1935 s. 178-187.

201. Katolicki ruch biblijny. *Myst. Christi.* R. 6: 1934-1935 s. 194-197.

202. Odgłos sporów chrystologicznych w liturgii Bożego Narodzenia. *Myst. Christi*. R. 6: 1934-1935 s. 33-37.
203. Śp. ks. prałat Józef Leja. *Myst. Christi*. R. 6: 1934-1935 s. 204-205.
204. Środa Popielcowa dawniej a dziś. *Myst. Christi*. R. 6: 1934-1935 s. 65-68.
205. W 1200-ną rocznicę śmierci św. Bedy Wielebnego. *Myst. Christi*. R. 6: 1934-1935 s. 103-105.
206. Kronika liturgiczna. *Myst. Christi*. R. 6: 1934-1935 s. 87-90.
207. Z literatury liturgicznej. *Myst. Christi*. R. 6: 1934-1935 s. 25-31, 58-64, 91-93, 96, 120-128, 154-160, 205-208, 214-218, 249-251.
208. Porządek Służby Bożej na rok 1933-1934 czyli jak posługiwać się mszałem łacińsko-polskim. Kr. 1934 Mysterium Christi 8° s. 239.
209. Dzieje Mszy św. *Myst. Christi*. R. 7: 1935-1936 s. 238-246.
210. Liturgia źródłem radości. *Myst. Christi*. R. 7: 1935-1936 s. 208-218.
211. Ofiara mszalna — ofiara krzyżowa. *Myst. Christi*. R. 7: 1935-1936 s. 279-285.
212. Z literatury liturgicznej. *Myst. Christi*. R. 7: 1935-1936 s. 61-67, 98-100, 127-129, 194-197.
213. Liturgia mozarabska (hiszpańsko-wizygocka) w dziele „De Ecclesiasticis officiis" św. Izydora ze Sewilli. Kr. 1935 Nakł. Mysterium Christi, Druk. Polska 8° s. 191.
214. Rok Służby Bożej 1934-1935. Kr. 1935 Nakł. Mysterium Christi 8° s. 320.
215. Mszał niedzielny i świąteczny. Zebrał, zestawił, uwagami i objaśnieniami poprzedził. Kr. 1935 Nakł. Mysterium Christi, Druk. Polska 16° s. 639. — Toż. Wyd. 2. Mszał Rzymski w polskim przekładzie. Wydanie zupełne na wszystkie niedziele, święta i dni całego roku kościelnego, opracował, uwagami i wstępami poprzedził. Kr. 1936 Nakł. Mysterium Christi 16° s. 64, 108, 238. — Toż. Wyd. 3. Kr. 1939 s. 750.
216. Rok Służby Bożej na rok 1935-1936. Kr. 1936 Nakł. Mysterium Christi 8° s. 270, nlb. 1.

II.

LIPIŃSKI F.: Kordel Michał. W. *Pol. słow. biogr.* T. 14 s. 55, tamże literatura. — Nadto: KLAWEK A.: Pogląd na prace teologów polskich XX wieku. *Ruch Biblij.* R. 19: 1966 nr 1 s. 137; FIJAŁKOWSKI J.: Życie liturgiczne w świetle koncepcji ks. Michała Kordela i Konstytucji o św. Liturgii. W. 1970. Maszynopis pracy mag. na ATK; ZIELIŃSKI S.: Ks. Michał Kordel liturgista polski. Kr. 1971 s. X, 69. Maszynopis pracy licencj. na Pap. Wydz. Teol.; WERYŃSKI H.: Zasłużony prekursor ks. Jan Korzonkiewicz. *Ruch Biblij.* R. 25: 1972 s. 353; DADAK S.: Wspomnienie o ks. Michale Kordelu — w 80 rocznicę urodzin. *Ruch Biblij.* R. 25: 1972 s. 354-356; SROKA J.: L'apport de l'abbé Michel Kordel au mouvement liturgique polonais. Rzym 1973 Pontificium Athenaeum S. Anselmi de Urbe s. XX, 144; TENŻE: Odnowa liturgii przed Soborem Watykańskim II w Polsce. *Ruch Biblij.* R. 29: 1976 nr 4 s. 186-187; TENŻE: Apostolstwo liturgiczne ks. Michała Kordela w „Mysterium Christi". *Ruch Biblij.* R. 29: 1976 s. 221-227; DADAK S.: Udział pierwszego polskiego czasopisma liturgicznego „Mysterium Christi" w wychowaniu do uczestnictwa w liturgii roku kościelnego. Kr. 1977 s. IX, 139. Maszynopis pracy licencjackiej na Pap. Wydz. Teol.

Ks. Michał Jagosz

Korewa Jan (1920-1976), jezuita, historyk Kościoła.

Urodził się 20 IV 1920 r. w Warszawie. Do zakonu jezuitów wstąpił 13 IX 1943 r. Filozofię studiował na wydziale zakonnym w Krakowie (1945-1948), historię na Uniw. Poznańskim (1948-1951), a teologię na wydziale zakonnym w Krakowie (1951-1952) i Warszawie (1952-1954), gdzie 28 VIII 1953 r. przyjął święcenia kapłańskie. Odbył też studia specjalistyczne z dziejów Kościoła na Uniw. Gregoriańskim w Rzymie (1957-1959). Od 1967 r. wykładał historię Kościoła na Wydziale Teologicznym Bobolanum w Warszawie. Zmarł tragicznie 19 VII 1976 r. w Warszawie.

I.

1. Rola przełożonych w życiu wewnętrznym podwładnych. *Aten. Kapł.* R. 55: 1963 t. 66 s. 265-272.
2. Sprowadzenie jezuitów do Polski. *Nasza Przeszł.* T. 20: 1964 s. 13-49.
3. Z dziejów diecezji warmińskiej w XVI w. Geneza braniewskiego Hosianum. Przyczynek do dziejów zespolenia Warmii z Rzeczpospolitą. P. 1965 Księg. św. Wojc. 8° s. XIV, 242.
4. Les debuts de la Compagnie de Jesus en Pologne, 1549-1564. *Arch. Hist. S. J.* Vol. 34: 1965 s. 3-35.

5. Geneza polskich prowincji Towarzystwa Jezusowego (1549-1564). *Spraw. z Czynn. Wyd. i Pos. Nauk. oraz Kronika T. N. KUL.* Nr 14. Lubl. 1965 s. 176-179. Streszczenie referatu.

6. Na marginesie rzymskiego notatnika o pierwszych powołaniach jezuickich w Polsce. *Sod. Mar.* Londyn. 1966. nr 10 s. 24-27, nr 11 s. 24-25.

7. Rola braniewskiego Hosianum w dziele zespolenia Warmii z Rzeczpospolitą w w. XVI-XVIII. *Stud. Warm.* T. 5: 1968 [druk 1969] s. 77-87.

II.

KOPIEC J.: O zmarłych współpracownikach „Naszej Przeszłości". *Nasza Przeszł.* T. 56: 1981 s. 249. — ATJKr.: Katalogi prowincji wielkopolsko-mazowieckiej z lat 1946-1976.

Ks. Ludwik Grzebień SJ

Korniłowicz Władysław Emil (1884-1946), liturgista, redaktor.

Urodził się 5 VIII 1884 r. w Warszawie, był synem Edwarda i Wiktorii z Pollów. W 1903 r. rozpoczął studia przyrodnicze w Zurychu, a w 1905 wstąpił do Seminarium Duchownego w Warszawie. W roku nast. przeniósł się do Fryburga Szwajc., gdzie kontynuował studia filozoficzne i teologiczne, i uzyskał stopień licencjata teologii. Święcenia kapłańskie przyjął w Krakowie 11 IV 1912 r. W czasie I wojny światowej był kapelanem Zakładu i Szkoły Gospodarczej Jadwigi Zamoyskiej w Kuźnicach i z Andrzejem Małkowskim organizował pierwsze drużyny harcerskie. Po powrocie do Warszawy pracował w kurii warszawskiej i wykładał liturgikę w Seminarium Duchownym. Od 1920 r. objął kierownictwo Zgromadzenia Sióstr Franciszkanek Służebnic Krzyża. W l. 1922-1930 był dyrektorem Konwiktu Teologicznego przy Katolickim Uniw. Lubelskim, równocześnie wykładał liturgikę i etykę na KUL. W 1930 r. osiedlił się w Laskach k. Warszawy w Zakładzie dla Ociemniałych. Podczas II wojny światowej ukrywał się na Lubelszczyźnie. Zmarł w Laskach 26 IX 1946 r.

I.

1. Liturgia Kościoła jako szkoła nauczania i wychowania religijnego. W: *Pamiętnik czwartego ogólnego zjazdu ks. prefektów.* W. 1917.

2. Znaczenie wychowawcze liturgii. W: *Pamiętnik pierwszego zjazdu* [Zw. Zakł. Teol.] *odbytego we Włocławku.* Włocławek 1921 s. 50-57.

3. O moralnym i intelektualnym wyrabianiu sodalisów przez nabożeństwa i zebrania. *Sod. Mar.* R. 23: 1924 z. 1 s. 1-5.

4. Liturgia. W: *Przewodnik po literaturze religijnej i pokrewnych dziedzinach filozofii i nauk społecznych.* P. 1927 s. 227-265.

5. Akcja liturgiczna. *Prąd.* R. 1929 t. 16 s. 372-377.

6. Praca nad ożywieniem ruchu liturgicznego w Polsce. W: *Pamiętnik V zjazdu* [Zw. Zakł. Teol.] w *Łodzi.* Kielce 1929 s. 250-262.

7. Rekolekcje społeczne. W: *Księga pamiątkowa Międzynarodowego Kongresu Filozofii Tomistycznej w Poznaniu.* Gniezno 1935. — Toż w osob. odb. Gniezno 1935 8° s. 20.

8. Wartości kulturalno-wychowawcze liturgii. *Mies. Katech. Wychow.* R. 25: 1936. — Toż w osob. odb. W. 1936 8° s. 12.

9. Chrześcijańska odbudowa świata w świetle nauki o Ciele Mistycznym. Rozważania nad rolą duszpasterza w akcji społecznej. W. 1938 Nakł. Archidiec. Instytutu Akcji Katolickiej 8° s. 67.

10. Red.: *Verbum.* R. 1-3: 1937-1939.

11. Akcja liturgiczna. Z teki pośmiertnej. *Tyg. Powsz.* R. 3: 1947 nr 16 s. 9.

II.

WOSIEK R.: Korniłowicz Władysław Emil. W: *Pol. słow. biogr.* T. 14 s. 88-89, tamże literatura. — Ponadto: Śp. ks. Władysław Korniłowicz: Duszpasterz — środowisko duszpasterskie. *Wiad. Diec. Lub.* R. 24: 1947 s. 493-500; R. 25: 1948 s. 75-78; KLECZYŃSKI H.: Ks. Władysław Korniłowicz. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 39: 1957 s. 336-345; FEDOROWICZ A.: Był bardzo zwyczajny. Wspomnienie o ks. Władysławie Korniłowiczu. *Tyg. Powsz.* 1971 nr 39 s. 3 [z 26 IX]; FRANKIEWICZ S.: Ojciec Władysław Korniłowicz. *Więź.* R. 1971 z. 9 s. 75-88; JACHOWSKI J.: Ksiądz Władysław Korniłowicz. *Przew. Katol.* 1971 nr 36 s. 328-329; LANDY T., WOSIEK W.: Ks. Władysław Korniłowicz. *Znak.* R. 23: 1971 nr 9 s. 1160-1178; WOSIEK R.: Ks. Aleksander Fedorowicz. W: *Chrześcijanie.*

T. 1. W. 1974; ŚWIERZAWSKI S.: Ksiądz Władysław Korniłowicz: tomizm i liturgia. *Więź*. R. 17: 1974 nr 4 s. 59-65; Dzieje teologii katolickiej w Polsce. T. 3 cz. 1 s. 315; cz. 2 s. 58-59; LANDY T., WOSIEK W.: Ksiądz Władysław Korniłowicz. W. 1978.

Ks. Ludwik Grzebień SJ

Korszyński (do 1931 Krupa) Franciszek Salezy (1893-1962), biskup pomocniczy włocławski, popularyzator teologii, homiletyk, redaktor.

Urodził się 19 I 1893 r. we wsi Ręczno w pow. piotrkowskim. Był synem Antoniego i Kazimiery z Nowickich. Wykształcenie elementarne zdobywał przez 3 lata w rodzinnej wsi. Do Gimnazjum uczęszczał najpierw w Piotrkowie, następnie we Włocławku (było to tzw. Niższe Sem. Duchowne). Po jego ukończeniu wstąpił 4 I 1910 r. do Wyższego Seminarium Duchownego we Włocławku. Studia filozoficzno-teologiczne w Seminarium ukończył w 1915 r. i 25 lipca otrzymał święcenia kapłańskie. W 1916 r. wyjechał do Fryburga Szwajcarskiego. Przez 3 lata studiował na tamtejszym Katolickim Uniwersytecie uzyskując w 1919 r. licencjat teologii.

Po powrocie do kraju był wikariuszem i prefektem w szkołach powszechnych. W l. 1920-1922 był dyrektorem Niższego Seminarium we Włocławku. Równocześnie prowadził wykłady w Wyższym Seminarium Duchownym. W l. 1922-1924 w Instytucie Katolickim w Paryżu uzyskał doktorat teologii oraz na Sorbonie dyplom nauczyciela języka francuskiego w szkole średniej. Zgodnie ze swym wykształceniem, po powrocie do Włocławka kontynuował pracę w Wyższym Seminarium Duchownym. Wykładał w różnych okresach teologię moralną, ascetyczną i mistyczną, pastoralną, homiletykę oraz język francuski. W 1925 r. mianowany został ojcem duchownym w tejże instytucji. W tym czasie brał udział w pracach Związku Zakładów Teologicznych w Polsce oraz innych organizacjach kościelnych i świeckich. Od 1925 r. był też moderatorem (przełożonym) Stowarzyszenia Charystów Diec. Włocławskiej. W latach 1928-1929 redagował włocławskie czasopismo „Ateneum Kapłańskie". W lipcu 1939 r. mianowany został rektorem Wyższego Seminarium Duchownego we Włocławku.

7 XI 1939 r. Niemcy aresztowali go wraz z bpem M. Kozalem, profesorami i klerykami włocławskiego seminarium i osadzili w miejscowym więzieniu. W styczniu 1940 r. przewieziono więźniów-księży do Lądu. Tam, pomimo trudności ks. Korszyński zorganizował regularne wykłady i egzaminy dla kleryków. W kwietniu 1941 r. poprzez więzienia w Inowrocławiu i Berlinie przewieziony został do obozu w Dachau. W obozie był jednym z duchowych przywódców polskiego duchowieństwa. Uwolniony wraz z innymi więźniami przez wojska amerykańskie w dniu 29 IV 1945 r., w maju tego roku udał się wraz z grupą profesorów i kleryków do Paryża, gdzie zapoczątkował Polskie Seminarium Duchowne we Francji.

2 maja 1946 r. wrócił do Włocławka i objął na nowo stanowisko rektora w miejscowym Seminarium, w którym wiele spraw należało zorganizować od początku. W dniu powrotu do kraju otrzymał wiadomość o ustanowieniu go tytularnym biskupem Orisy w Syrii, a 29 czerwca 1946 r. został konsekrowany na bpa pomocniczego włocławskiego. Wkrótce został mianowany wikariuszem generalnym tej diecezji. W 1948 r.

zrezygnował ze stanowiska rektora Seminarium i poświęcił czas pracy kurialnej, wizytacjom parafii oraz działalności na rzecz kapłanów byłych więźniów obozu w Dachau i ich rodzin. Odznaczony został w tym czasie Krzyżem Komandorskim Odrodzenia Polski. W latach 1951-1953 zarządzał diecezją jako jej administrator. Zmarł w szpitalu w Otwocku 3 XI 1962 r. Zwłoki przewieziono do Włocławka i złożono w podziemiach katedry.

I.

1. Z katolickiego ruchu prasowego we Francji. *Słowo Kujaw.* R. 7: 1924 nr 275: 30 XI s. 2.

2. Co to jest Unia Apostolska i jakie jej znaczenie dla kapłana? *Aten. Kapł.* R. 11: 1919/1925 t. 16 s. 108-111.

3. Rec.: A. BAUDRILLART: Les Évêques fraincais en Pologne. Paris 1925. *Aten. Kapł.* R. 12: 1926 t. 17 s. 106-107.

4. Rec.: A. BAUDRILLART: Pourquoi la France aime la Pologne. Paris [1925] *Aten. Kapł.* R. 12: 1926 t. 17 s. 107.

5. Rec.: F. PROSCHWITZER: Matka Boska w roku kościelnym. Cieszyn 1926. *Aten. Kapł.* R. 12: 1926 t. 17 s. 430.

6. Rec.: B. SOLE DEL: Śladami Serafickiego Ojca. Lw. 1926. *Aten. Kapł.* R. 12: 1926 t. 18 s. 333.

7. Rec.: W. STEICH: Król w cierniowej koronie. Kr. 1926. *Aten. Kapł.* R. 12: 1926 t. 18 s. 331.

8. Rec.: J. BOBICZ: W ślady Maryi. Nauki majowe o obowiązkach chrześcijańskich. Kr. 1927. *Aten. Kapł.* R. 13: 1927 t. 19 s. 419.

9. Rec.: G. SEPIETER: La Doctrine catholique tirèe des ouvres de Bossuet. Paris [1927]. *Aten. Kapł.* R. 13: 1927 t. 20 s. 533-535.

10. Rec.: STEICH-OBUCHOWICZ: Nauki majowe o Królowej Korony Polskiej. Kr. 1927. *Aten. Kapł.* R. 13: 1927 t. 19 s. 514.

11. Z uroczystości koronacji M. B. Ostrobramskiej. *Aten. Kapł.* R. 13: 1927 t. 20 s. 169-173.

12. Rec.: J. MAKŁOWICZ: Wybór przykładów ojczystych do nauki wiary i obyczajów. Miejsce Piastowe 1928. *Aten. Kapł.* R. 14: 1928 t. 22 s. 515-516.

13. Z przejawów czci Matki Boskiej w Polsce. Nowe koronacje obrazów N. M. Panny w Gostyniu i Samborze. *Aten. Kapł.* R. 14: 1928 t. 22 s. 153-156.

14. Rec.: S. WILCZEWSKI: Pius XI i wielcy jego imiennicy na Stolicy Piotrowej. Katowice 1929. *Aten. Kapł.* R. 15: 1929 t. 24 s. 325.

15. Ze Związku Zakładów Teologicznych w Polsce. Piąty Zjazd Zw. Zakł. Teolog. w Polsce. *Aten. Kapł.* R. 15: 1929 t. 23 s. 412-416.

16. Stosunek ojca duchownego do alumnów. W: *Pamiętnik szóstego zjazdu Związku Zakładów Teologicznych w Polsce w Poznaniu.* Kielce 1931 s. 286-294.

17. W sprawie Stowarzyszenia Kapłańskiego Adoracji Najśw. Sakramentu. *Kron. Diec. Włocł.* R. 25: 1931 s. 207-210.

18. Żukowski Jan. W: *Enc. kośc.* T. 33 s. 429-430.

19. Żukowski Stanisław. W: *Enc. kośc.* T. 33 s. 430-431.

20. Życie wspólne kapłanów świeckich. W: *Enc. kośc.* T. 33 s. 439-450.

21. O życiu nadprzyrodzonym. *Ruch Katol.* R. 4: 1934 s. 496-500.

22. Rec.: ELŻBIETA od Trójcy św.: Wspomnienia. Lw. 1932. *Aten. Kapł.* R. 20: 1934 t. 34 s. 214-216.

23. Rec.: Homiletyka duszpasterska. Kielce 1935. *Aten. Kapł.* R. 21: 1935 t. 36 s. 516-517.

24. Życie wspólne kapłanów świeckich. *Pax Tecum.* R. 4: 1935 s. 10-12; R. 5: 1936 s. 5-6, 13-14, 20-22, 31, 38-39, 69-71.

25. Ad catholici sacerdotii fastigium... *Aten. Kapł.* R. 22: 1936 t. 37 s. 271-281.

26. Przerobił i wydał: PELCZAR J. S.: Rozmyślania o życiu kapłańskim... Wyd. 4. T. 1-3. Kielce 1936 Druk. św. Józefa, Karczówka 16° s. 430, 431, 560.

27. Rec.: R. PLUS: Jak zawsze się modlić. Kr. 1934. *Aten. Kapł.* R. 22: 1936 t. 37 s. 92-93.

28. W czterechsetną rocznicę urodzin Księdza Piotra Skargi. *Aten. Kapł.* R. 22: 1936 t. 37 s. 105-118.

29. Z Pierwszego Ogólnopolskiego Zjazdu Księży Rekolekcjonistów w Warszawie. *Aten. Kapł.* R. 22: 1936 t. 37 s. 175-182.

30. Na dalszą drogę życia. *Pax Tecum.* R. 6: 1937 s. 1-2.

31. Noli timere. *Pax Tecum.* R. 6: 1937 s. 17-19.

32. W sprawie podręcznika dziejów wymowy świętej. W: *Pamiętnik ósmego zjazdu [Związku Zakładów Teologicznych w Polsce] w Częstochowie.* Kr. 1937 s. 231-237.

33. Cnoty naturalne w życiu alumnów. *Homo Dei.* R. 7: 1938 s. 408-415. Toż w osob. odb. Tuchów 1938 8° s. 10.

34. Rec.: W. MAJEWSKI: Maryja przy-

czyną naszej radości. W. [1937] *Kron. Diec. Włocł.* R. 32: 1938 s. 128.
35. Duchowa sylwetka śp. biskupa Wojciecha Owczarka. *Tyg. Polski.* R. 6: 1938 s. 490.
36. Ksiądz Biskup Wojciech Owczarek sufragan włocławski 1875-1938. *Aten. Kapł.* R. 24: 1938 t. 42 s. 313-318.
37. Rec.: Z. KUZAK: Kazania pasyjne. Kr. 1937. *Aten. Kapł.* R. 24: 1938 t. 42 s. 519.
38. Rec.: J. SCHRIJVERS: Orędzie Jezusa do swego kapłana. Tuchów 1935. *Aten. Kapł.* R. 24: 1938 t. 42 s. 519.
39. Rec.: A. SZLAGOWSKI: Mowy akademickie. W. 1926. *Aten. Kapł.* R. 24: 1938 s. 515.
40. Ewangeliczna miłość kapłańska. *Głos Kapł.* R. 13: 1939 s. 10-15.
41. Wzajemna miłość kapłańska. *Głos Kapł.* R. 13: 1939 s. 101-107.
42. Duch wspólnoty kapłańskiej. *Głos Kapł.* R. 13: 1939 s. 292-298.
43. J. E. ks. Biskup Sufragan dziękuje. *Ład Boży.* R. 2: 1946 nr 33 s. 5.
44. Redaktor Ateneum Kapłańskiego Biskupem Lubelskim. *Aten. Kapł.* R. 38: 1946 t. 45 s. 3-10.
45. Évêque martyr. *La Croix.* A. 67: 1946, 25 I s. 2.
46. Odezwa do księży byłych więźniów w Dachau. [Współaut.:] LIBROWSKI St. *Ład Boży.* R. 3: 1947 nr 50 s. 2.
47. Komunikat Zarządu Bractwa św. Józefa w Kaliszu. *Ład Boży.* R. 4: 1948 nr 23 s. 5.
48. Pielgrzymka księży byłych więźniów Dachau do Kalisza 17-19 IV 1948 r. [Współaut.:] LIBROWSKI S. *Ład Boży.* R. 4: 1948 nr 13/14 s. 11.
49. Jasne promienie w Dachau. P. 1957 Pallottinum 8° s. 357.
50. Un vescovo polacco a Dachau. Trad. Piervirgilio Begui. Pref. Giovanni Battista card. Montini. Brescia 1963 Morcelliana 16° s. XI, 212.

II.

LIBROWSKI S.: Korszyński (dawniej Krupa) Franciszek Salezy. W: *Pol. słow. biogr.* T. 14 s. 118-119, tamże literatura. — Ponadto: LIBROWSKI S.: Materiały do dziejów diecezji włocławskiej czasu wojny 1939-1945. Seria 1 — ogólna. *Arch. Bibl. Muz.* T. 38: 1979 s. 260.

S. Henryka Jabłonowska.

Korzonkiewicz Jan, krypt.: J. K., wicz (1877-1932), profesor Uniw. Jagiellońskiego, biblista, pionier ruchu liturgicznego.

Syn Wojciecha i Franciszki z Nalborczyków urodził się 25 VI 1877 r. w Kobiernicach k. Kęt. Uczęszczał do szkoły ludowej w Czańcu, potem do Gimnazjum niemieckiego w Bielsku-Białej. Po pierwszym roku teologii na Uniw. Jagiellońskim został w 1898 r. wysłany na dalsze studia do Innsbrucka. Święcenia otrzymał na Bielanach w Krakowie 3 VIII 1902 r. z rąk kardynała Puzyny. Po uzyskaniu w 1903 r. w Innsbrucku doktoratu z teologii przez następny rok studiował biblistykę w Monachium i Rzymie. Od 1906 do 1908 r. uczył religii w Gimnazjum św. Jacka oraz w prywatnym Gimnazjum żeńskim H. Strażyńskiej w Krakowie. Od 1906 do 1914 r. był penitencjarzem i mansjonarzem przy kościele P. Marii w Krakowie a następnie przez rok rektorem kościoła św. Wojciecha. W 1908 r. został mianowany zastępcą profesora Studium Biblijnego Starego Testamentu na Wydziale Teologii Uniw. Jagiell. W rok później tam się też habilitował. Od 1 X 1911 r. wykładał jako docent prywatny a od 4 II 1917 r. jako profesor nadzwyczajny. W 1915 r. został rektorem Krakowskiego Seminarium Duchownego. Jako rektor zrezygnował w 1920 r. z katedry profesorskiej. Znał pismo klinowe asyryjczyków, zajmował się sprawami starożytnego Wschodu, wykładał język hebrajski i homiletykę. Pionier odnowy liturgicznej w artykułach biblijnych oraz publikowanych kazaniach uprawiał homiletyczną egzegezę Pisma św. zwłaszcza listów św. Pawła oraz Psalmów. Czynny w Biskupim Komitecie był również prezesem Czytelni Księży, kapłanów diecezji krakowskiej Unitas (1916-1920), współzałożycielem Towarzystwa Miłośników Liturgii (1928) stał się inicjatorem i głównym współpracownikiem czasopism „Mysterium Christi" w 1929 r. Instalowany do Kapituły Katedralnej w 1919 r.

(pełnił od 1922 r.) obowiązki proboszcza parafii archikatedralnej na Wawelu. Zmarł po długotrwałej chorobie 24 XI 1932 r.

I.

1. Ex oriente lux. Ślady Izraela w zabytkach dawnego Wschodu. Kr. 1908 Druk. W. L. Anczyca i Sp. 8° s. 47.

2. Akt fundacyjny świątyni Salomona. *Gaz. Kośc.* R. 17: 1909 s. 380-382.

3. Ad Patres. *Dwutyg. Katech. i Duszp.* R. 15: 1909 s. 185-188, 307-311.

4. Bibliografia biblijna ostatnich dwóch lat. *Prz. Powsz.* R. 26: 1909 t. 102 s. 102-108.

5. Jehosua. Studium biblijne o początkach narodu izraelskiego i zdobyciu Palestyny pod Jozuem. Kr. 1909 Druk. UJ 8° s. IV, 219.

6. Miłujcie nieprzyjacioły wasze a Stary Testament. *Dwutyg. Katech. i Duszp.* R. 15: 1909 s. 90-95.

7. Studium Biblijne w ramach nauk teologicznych. *Dwutyg. Kat. i Duszp.* R. 15: 1909 s. 57-61.

8. W czasach patryiarchów. *Dwutyg. Katech. i Duszp.* R. 15: 1909 s. 706-712, 740-745.

9. Vespere autem Sabbati. *Gaz. Kośc.* R. 17: 1909 s. 248-250.

10. Z dziejów Jeryha. *Gaz. Kośc.* R. 17: 1909 s. 471-476.

11. Zgon Faraona biblijnego. *Dwutyg. Katech. i Duszp.* R. 15: 1909 s. 787-788. — Toż. *Prz. Katol.* R. 47: 1909 nr 28 s. 433-434.

12. Rec.: G. HOBERG: Moses und der Pentateuch. Biblische Studien. Freiburg im B. 1908. *Prz. Powsz.* R. 26: 1909 t. 101 s. 307.

13. Śp. ks. prof. Władysław Knapiński. *Gaz. Kośc.* R. 18: 1910 s. 209, 221-222.

14. Przeł.: A. MUSIL: Od stworzenia do potopu. Odczyty o pierwszych kartkach biblii. Na podstawie czeskiego oryginału. Kr. 1910 Druk. Głosu Narodu 8° s. 195, nlb. 2.

15. Niespodzianka dla biblistów. *Gaz. Kośc.* R. 19: 1911 s. 463-466.

16. Socjalista uczonym w Piśmie. *Gaz. Kośc.* R. 19: 1911 s. 230-232.

17. Z wiedeńskiego kursu dla homiletyki. *Mies. Katech. i Wychow.* R. 11: 1911 s. 173-179, 221-228.

18. Żebro Adama. *Mies. Katech. i Wychow.* R. 1: 1911 s. 538-544; R. 2: 1912 s. 38-44.

19. Rec.: H. VOSEN, F. KAULEN, J. SCHUMACHER: Rudimenta Linguae hebraice scholis publicis et domesticae disciplinae. b.m.w. *Mies. Katech. i Wychow.* R. 1: 1911 s. 512.

20. Rec.: J. SEDLÁČEK: Kniha Soudcür. V Praze 1910. *Mies. Kośc.* R. 3: 1911 t. 6 s. 236-238.

21. Rec.: ZAPLETAL: Grammatica linguae hebraicae. Paderbornae 1910. *Mies. Kośc.* R. 3: 1911 t. 6 s. 320-321.

22. Cuius participatio eius in idipsum (Ps. 121, 3). *Gaz. Kośc.* R. 20: 1912 s. 524.

23. Et vinum laetificet cor hominis (Ps. 103). *Gaz. Kośc.* R. 20: 1912 s. 413-414, 424-425, 437-438.

24. Najnowszy komentarz do Magnifikat. *Gaz. Kośc.* R. 20: 1912 s. 570-572, 584-585, 595-596.

25. Nieco z hydrografii i geografii rajskiej. *Mies. Katech. i Wychow.* R. 2: 1912 z. 5 s. 230-340.

26. Penne columbae deargentae (Ps. 67, 14). *Gaz. Kośc.* R. 20: 1912 s. 126-127, 168-169, 182-183, 195-196, 208-210, 226-227.

27. Pismo św. a najnowsze wyniki nauk przyrodniczych. Najnowsze poglądy na inspirację Pisma św. *Mies. Katech. i Wychow.* R. 2: 1912 s. 330.

28. Surgite postquam sederitis. *Gaz. Kośc.* R. 20: 1912 s. 350-351.

29. Śp. ks. Infułat Józef Krzemiński 1935-1912. *Gaz. Kośc.* R. 20: 1912 s. 147-148.

30. Rec.: H. LINDERMANN: Florilegium hebraicum. Freiburg im R. — Vindobonae 1912. *Gaz. Kośc.* R. 20: 1912 nr 45 s. 553-554.

31. Przeł.: Ksiądz — czym jest i czego dziś chce. Mowa dra M. Faulhabera ze Spiry na Zjeździe Kat. w Moguncji. Kr. 1912 s. 52.

32. Przeł.: Na co się to przyda?, czyli znaczenie sakramentów św. dla kwestii socjalnej. List pasterski bpa dra M. Faulhabera. Brody 1912 Druk. Feliksa Westa 8° s. 27.

33. Wydał: Mowa ks. bpa Faulhabera. My Akademicy a Kościół. Lw. 1913 Odb. z *Mies. Katech. i Wychow.* s. 31.

34. Rec.: W. MICHALSKI: Starożytne dzieje biblijne w świetle dokumentów najdawniejszego Wschodu z uwzględnieniem krytyki literackiej. Kr. 1912. *Gaz. Kośc.* R. 21: 1913 nr 2 s. 21; nr 3 s. 32.

35. Rozmyślania liturgiczno-biblijne na Zielone Święta. *Gaz. Kośc.* R. 22: 1914 s. 263-264.

36. Z literatury biblistycznej. *Prz. Powsz.* R. 31: 1914 t. 121 s. 119-123; t. 123 s. 401-404.

37. Wojna a Opatrzność. W: *Wojna obecna w świetle religii.* Kr. 1915 Druk. Głosu Narodu 8° s. 9-19.

38. Ostatnie słowo o „vox clara" i „secreta". *Gaz. Kośc.* R. 24: 1916 s. 196-198, 437.

39. Przeł.: Święcenia kapłańskie czyli

modlitwy i obrzędy kościelne przy udzielaniu św. Sakramentu Kapłaństwa. Kr. 1916 Nakł. aut., Druk. Głosu Narodu 16° s. 78, nlb. 1. — Toż. Wyd. 2. Kr. 1926 Księg. Krakowska 16° s. 86.

40. Przeł.: A. HUONDER: U stóp Mistrza. Krótkie rozmyślania dla kapłanów. Kr. 1917 Druk. Głosu Narodu 16° s. XVI, 348. — Toż. Wyd. 2. P.-W. 1922 Druk. św. Wojciecha 16° s. XVI, 322.

41. Nowy polski psałterz Wulgaty. *Gaz. Kośc.* R. 25: 1917 s. 231-233, 243-244.

42. Sprawozdania z działalności sekcji aprowizacyjnej. W: *Trzy lata działalności KBK.* Kr. 1918 s. 255-260.

43. Przeł.: F. IBSCHER: Chrystusa opowiadajcie. Kr. 1918 Nakł. Tow. Kapłanów Czytelnia Księży, Druk. Głosu Narodu 16° s. 122.

44. Śp. Ks. dr Stanisław Zegarliński. *Gaz. Kośc.* R. 27: 1919 nr 3.

45. Bertram — Ogno (plebiscyt na Górnym Śląsku). *Głos Narodu.* R. 28: 1920 nr 307 s. 1.

46. Misterium wielkotygodniowe. *Głos Narodu.* R. 28: 1920 nr 80 s. 2.

47. Odezwa do Duchowieństwa... w sprawie organizowania wydziałów duszpasterskich Komitetu Obrony Państwa. *Głos Narodu.* R. 28: 1920 nr 185 s. 2.

48. Plamy na słońcu (nadużycia w ceremoniach W. Czwartku i W. Piątku). *Gaz. Kośc.* R. 28: 1921 nr 4 s. 38-40.

49. W 1500 letnią rocznicę śmierci świętego Hieronima. *Głos Narodu.* R. 29: 1921 nr 2 s. 2.

50. Rec.: A. SOBCZYŃSKI: Liber de statu animarum. Kielce 1921. *Głos Narodu.* R. 29: 1921 nr 100 s. 2.

51. Rec.: F. MADEJA: Stosunek Kościoła do Państwa. Kr. 1921. *Głos Narodu.* R. 29: 1921 nr 100 s. 2, 3.

52. Znaczenie Różańca w życiu chrześcijańskim. W: *W hołdzie Marii.* Kr. 1922 Druk Głosu Narodu. 8° s. 269-278.

53. Lekcja na Niedzielę Palmową. *Prz. Hom.* R. 1: 1923 s. 31-42.

54. Lekcja na Niedzielę VIII po Świątkach. *Prz. Hom.* R. 1: 1923 s. 106-113.

55. Lekcja na Niedzielę XXV po Świątkach. *Prz. Hom.* R. 1: 1923 s. 259-266.

56. O krakowskim synodzie diecezjalnym z roku 1923. *Gaz. Kośc.* R. 31: 1923 s. 201-202, 210-211.

57. Po krakowskim synodzie diecezjalnym. *Prz. Katol.* R. 61: 1923 s. 654-655.

58. O męczeństwie Słowaków. *Głos Narodu.* R. 30: 1923 nr 70 s. 3.

59. Rec.: F. BĄCZKOWICZ: Prawo kanoniczne. T. 1. Kr. 1923 *Głos Narodu.* R. 30: 1923 nr 108 s. 9, 10.

60. Ważkie słowo biskupie o indywidualności kaznodziei. *Prz. Hom.* R. 2: 1924 s. 277-279.

61. Lekcja na Niedzielę Starozapustną. *Prz. Hom.* R. 2: 1924 s. 14-22.

62. Lekcja na Niedzielę IV po Świątkach. *Prz. Hom.* R. 2: 1924 s. 105-112.

63. Lekcja na niedzielę XV po Świątkach. *Prz. Hom.* R. 2: 1924 s. 183-194.

64. Lekcja na Niedzielę po Bożym Narodzeniu. *Prz. Hom.* R. 2: 1924 s. 267-276.

65. Ut quid perditio haec? *Prz. Hom.* R. 2: 1924 s. 208-209.

66. Rec.: P. KEPPLER: Homilie i kazania. Tłum. ks. A. KULESZO. P. 1924. *Prz. Hom.* R. 2: 1924 s. 228-231.

67. Rec.: F. S. FELDHEIM: Skarbiec Pisma Świętego. Konkordancja rzeczowa. Kielce 1924. *Głos Narodu.* R. 31: 1924 nr 267 s. 8.

68. Rec.: Pamiętnik II Zjazdu teologicznego odbytego w Lublinie od 3-5 VII 1923. Włocławek 1923. *Głos Narodu.* R. 31: 1924 nr 198 s. 3, 4.

69. Chrystus — droga prawda i żywot. Szkice kazań pasyjnych. *Prz. Hom.* R. 3: 1925 s. 40-45.

70. Przełożył: Hasła i frazesy bezbożnego socjalizmu i komunizmu. Kr. 1925 s. 106.

71. Jakie modlitwy odmawiają księża na Boże Narodzenie. *Dzwon Niedz.* R. 1: 1925 nr 1 s. 6-7.

72. Kirche und Schizma in Polen und Russland. *Katholiken — Korespondenz* [Praga]. R. 19: 1925 nr 10 s. 213-217.

73. Lekcja na IV Niedzielę Wielkiego Postu. *Prz. Hom.* R. 3: 1925 s. 9-19.

74. Na uroczystość Trzech Króli. *Dzwon Niedz.* R. 1: 1925 nr 2 s. 6-7.

75. Aktualność kazania. Homilia i kazanie tematyczne. Kazanie uroczystościowe. *Prz. Hom.* R. 4: 1926 s. 307.

76. Brat Berthold Ratyzboński największy kaznodzieja franciszkański średnich wieków († 1272). *Prz. Hom.* R. 4: 1926 s. 10-21.

77. Czy organizować lub nie i jak. *Gaz. Kośc.* R. 33: 1926 s. 397-398, 410-411, 421-422.

78. Jak to ille tempore bywało. W: *Księga pamiątkowa ku uczczeniu 40-stej rocznicy założenia stowarzyszenia Jedność w Cieszynie.* Cieszyn 1926 s. 135-144.

79. Jak wyzyskać miłościwe lato 1926. *Gaz. Kośc.* R. 33: 1926 s. 217-219.

80. Kto ma słuszność? *Prz. Katol.* R. 5 [powojenny]: 1926 s. 18-19.

81. Lekcja na Niedzielę XXIII po Świątkach. *Prz. Hom.* R. 4: 1926 s. 183-192.

82. Nabożeństwo majowe jako czas „żniwa" kaznodziejskiego. *Prz. Hom.* R. 4: 1926 s. 122-127.

83. Nowy dowód potrzeby Katolickiego Centralnego Biura Prasowego w Polsce. *Prz. Katol.* R. 5: 1926 s. 627-628.

84. O Paliuszu arcybiskupim. *Głos Narodu.* R. 33: 1926 nr 14 s. 2.

85. Po Bożym Ciele. *Gaz. Kość.* R. 33: 1926 s. 349-351, 364-366.

86. „Prześladowanie chrześcijan w Polsce". *Głos Narodu.* R. 33: 1926 nr 255 s. 2; nr 260 s. 3.

87. W sprawie liturgii Wielkiego Tygodnia. *Gaz. Kość.* R. 33: 1926 s. 147-149, 218-231.

88. Z odgłosów wielkiego dzieła o Lutrze. *Aten. Kapł.* R. 12: 1926 t. 18 s. 415-422.

89. Przeł.: O. COHAUSZ TJ: Jezus Chrystus Król świata. Górna Grupa 1926 s. 124.

90. Z najnowszych badań z zakresu liturgii. *Aten. Kapł.* R. 12: 1926 t. 17 s. 417-422.

91. Rec.: F. STINGEDER: Die homilistische Fülle der hl. Schrift. Linz 1924. *Prz. Hom.* R. 4: 1926 s. 219-231.

92. Rec.: J. RIES: Die Sonntagsepisteln für Homilien bearbeitet. T. 1. Paderborn 1925. *Prz. Hom.* R. 4: 1926 s. 149-150, 309-310.

93. Rec.: J. ARCHUTOWSKI: Wstęp szczegółowy do ksiąg św. Starego Testamentu. Kr. 1926. *Głos Narodu* R. 33: 1926 nr 211 s. 3.

94. „Akcja Katolicka" i „Liga Katolicka" gdzie indziej i u nas. *Czas.* 1927 nr 80, 81, 82.

95. Akcja Katolicka w Czechosłowacji. *Prz. Katol.* R. 65: 1927 nr 38 s. 593-594.

96. Czemu posucha. *Wiad. dla Duchow.* R. 14: 1927 nr 10 s. 266-267.

97. Czy katolicy są chrześcijaninami. *Głos Narodu.* R. 34: 1927 nr 149 s. 2.

98. Czy potrzebna „Liga Katolicka"? *Głos Narodu.* R. 34: 1927 nr 133 s. 1.

99. Dary Danaów. *Głos Narodu.* R. 34: 1927 nr 340 s. 1; nr 341 s. 2.

100. Do „Akcji Katolickiej" przez Ligę Katolicką. *Głos Narodu.* R. 34: 1927 nr 96 s. 2.

101. Przyczynek do dziejów polskiej Katolickiej Agencji Prasowej. *Prz. Katol.* R. 65: 1927 nr 31 s. 488-490.

102. Przeł.: M. GATTERER TJ: Zwierciadło liturgiczne, zasady i wskazówki. W. 1927 Druk. Archidiec. Polak-Katolik 16° s. 78.

103. Jak się z nami obchodzą [O zjeździe w Welehradzie]. *Prz. Katol.* R. 65: 1927 nr 36 s. 565-566.

104. Lekcja mszalna na uroczystość Chrystusa Króla. *Prz. Hom.* R. 5: 1927 s. 185-198.

105. Przy żłobku Betlejemskim. O Kościele słów kilkoro. *Głos Narodu.* R. 34: 1927 nr 351 s. 4.

106. „Święta Prawda". *Prz. Katol.* R. 65: 1927 nr 30 s. 465-466.

107. W sprawie oświaty przyrodoznawczej. *Aten. Kapł.* R. 13: 1927 t. 19 s. 361-369.

108. Y.M.C.A. a masoneria. *Głos Narodu.* R. 34: 1927 nr 159 s. 2.

109. Z dziejów tzw. polskiej Y.M.C.A. w Krakowie. *Głos Narodu.* R. 34: 1927 nr 143 s. 2; nr 144 s. 2; nr 146 s. 2, 3.

110. Rec.: R. LINHARDT: Feurige Wolke Kanzelverträge auf die Sonnung Festtage des Kirchenjahres. t. 2. Freiburg im B. 1926. *Prz. Hom.* R. 5: 1927 s. 24-31.

111. Rec.: W. STAICH: Królewski orszak Marii. Kazania o świętych polskich. Kr. 1927. *Głos Narodu.* R. 34: 1927 nr 242 s. 4.

112. Rec.: W. STAICH: B. Obuchowicz: Nauki majowe o Królowej Korony Polskiej. Kr. 1927. *Głos Narodu.* R. 34: 1927 nr 104 s. 4.

113. Pamiętnik III Zjazdu Związku Polskich Zakładów Teologicznych w Łomży od 15-17 IV 1925 r. Lubl. 1927. *Głos Narodu.* R. 34: 1927 nr 54 s. 4; nr 55 s. 4.

114. Rec.: W. WICHER: Ks. Szymon Stanisław Makowski teolog moralista polski. Kielce 1926. *Głos Narodu.* R. 34: 1927 nr 80 s. 4.

115. Akcja Katolicka na ambonie. *Prz. Hom.* R. 6: 1928 s. 108-117.

116. Amici Israel. *Głos Narodu.* R. 35: 1928 nr 10 s. 2.

117. Biskup o godności kapłańskiej. *Głos Kapł.* R. 2: 1928 s. 315.

118. Czy zanadto często. (Komentarz do homilii św. Grzegorza z Com. Conf. non. Pont). *Głos Kapł.* R. 2: 1928 s. 206-208.

119. Miscellanea homiletyczna. *Prz. Hom.* R. 6: 1928 s. 117-123.

120. Nasi na drugim końcu świata. *Głos Narodu.* R. 35: 1928 nr 207 s. 4; nr 208 s. 4.

121. Nieco mistyki w brewiarzu. *Głos Kapłański.* R. 2: 1928 s. 187-189.

122. Nie zapominajmy o intencjach. *Głos Kapł.* R. 2: 1928 s. 186-187.

123. O duchu i przyszłości liturgii katolickiej. *Prz. Hom.* R. 6: 1928 s. 260-283.

124. O duszę Akcji Katolickiej. *Czas.* R. 80: 1928 nr 281 s. 2.

125. O liturgicznym kulcie Najświętszego Sakramentu. *Głos Kapł.* R. 2: 1928 s. 220-221.

126. O sumienie katolickie. *Głos Narodu.* R. 35: 1928 nr 124 s. 4.

127. O tzw. ruchu liturgicznym słów kilkoro. *Wiad. dla Duchow.* R. 15: 1928 nr 10 s. 292-297; R. 16: 1929 nr 2 s. 45-50.

128. Przełożył: M. Kardynał V. FAUL-

HABER: Pismo Święte na kazalnicy z przydaniem kazania o Rodowodzie Jezusa Chrystusa. Ze sprawozdania z Kursu Homiletycznego w Monachium od 10-12 X 1927 r. P. 1928 Druk Głos Narodu. s. V, 70.

129. Sceleratis labiis et profanis manibus. *Głos Kapł.* R. 2: 1928 s. 201.

130. Szatana i inne złe duchy do piekła strąć. *Głos Kapł.* R. 2: 1928 s. 201-203. — Toż. *Dzwon Niedz.* R. 6: 1930 nr 25 s. 391-392.

131. Śp. Ludwig Pastor. *Prz. Katol.* R. 66: 1928 nr 45 s. 699-702.

132. To co najważniejsze [o kaznodziejstwie]. *Głos Kapł.* R. 2: 1928 s. 221-223.

133. Z rozmów polsko-niemieckich. *Głos Narodu.* R. 35: 1928 nr 1 s. 2; nr 5 s. 2.

134. Z monachijskiego kursu homiletycznego. *Prz. Hom.* R. 6: 1928 s. 38-47.

135. Z życia literackiego i duszpasterskiego Austrii za rok 1927. *Rocz. Katol.* T. 4. 1928 s. 119-133.

136. Rec.: L. GÓRSKI: Kodeks społeczny. Zarys katolickiej syntezy społecznej. Lubl. 1928. *Głos Narodu.* R. 35: 1928 nr 176 s. 4, 5.

137. Rec.: P. COTEL: Katechizm ślubów do użytku osób poświęconych Bogu w stanie zakonnym. Przeł. W. Miłkowski. Kr. 1928. *Głos Narodu.* R. 35: 1928 nr 342 s. 4.

138. Rec.: Cz. LECHICKI: Kościół ormiański w Polsce. Lw. 1928. *Głos Narodu.* R. 35: 1928 nr 313 s. 4.

139. Rec.: Małżeństwo w świetle nauki katolickiej. Praca zbiorowa profesorów Uniw. Lubelskiego. Lubl. 1928. *Głos Narodu.* R. 35: 1928 nr 121 s. 4.

140. Rec.: Nova Polonia Sacra. Wyd. ks. dr J. FIJAŁEK. T. 1. Kr. 1928. *Głos Narodu.* R. 35: 1928 nr 346 s. 4.

141. Rec.: JAN KASIAN: Rozmów dwadzieścia cztery. Przeł. ks. dr Ludwik WRZOŁ. Cz. 1. P. 1928. *Głos Narodu.* R. 35: 1928 nr 169 s. 4, 5. — Toż. Cz. 2 i 3. P. 1929. *Głos Narodu.* R. 36: 1929 nr 188 s. 4.

142. Rec.: K. ŻUKIEWICZ: Rozmyślania o Matce Boskiej w świetle nauki św. Tomasza z Akwinu. W. 1928. *Głos Narodu.* R. 35: 1928 nr 342 s. 4.

143. Rec.: T. KRUSZYŃSKI: Skarbiec Katedry Wawelskiej i Muzeum Metropolitalne na Wawelu. Z. 1-4. Kr. 1927. *Głos Narodu.* R. 35: 1928 nr 328 s. 4, 5.

144. Rec.: K. ŻUKOWSKI: Stabat Mater. Miejsce Piastowe 1928. *Głos Narodu.* R. 35: 1928 nr 342 s. 4.

145. Rec.: Synodus Dioecesana Kielcensis. Kielce 1927. *Głos Narodu.* R. 35: 128 nr 130 s. 4.

146. Rec.: Polacy na dalekim Wschodzie. 1928. *Głos Narodu.* R. 35: 1928 nr 107 s. 4.

147. Rec.: Pamiętnik IV Zjazdu Związku Zakładów Teologicznych w Polsce od 20-22 IV 1927 r. Kielce 1927. *Głos Narodu.* R. 35: 1928 nr 90 s. 4.

148. Rec.: Przewodnik po literaturze religijnej i pokrewnych dziedzinach filozofii i nauk społecznych. Wyd. 2. P. 1927. *Głos Narodu.* R. 35: 1928 nr 89 s. 4.

149. Rec.: VI Tydzień Społeczny Stowarzyszenia Młodzieży Akademickiej „Odrodzenie" w Lublinie w sierpniu 1927. Lubl. 1928. *Głos Narodu.* R. 35: 1928 nr 187 s. 4.

150. Rec.: J. MAKŁOWICZ: Wybór przykładów ojczystych do nauki wiary i obyczajów. T. 1. Miejsce Piastowe 1928. *Prz. Hom.* R. 6: 1928 s. 309-311.

151. Rec.: Zbiór kazań wydanych z polecenia ks. Prymasa Hlonda. P. 1927. *Głos Kapł.* R. 2: 1928 s. 223-224.

152. Rec.: M. JEŻ: Z krainy łez i krwi męczeńskiej, czyli o prześladowaniu kościoła Katolickiego w Meksyku. Kr. 1928. *Głos Narodu.* R. 35: 1928 nr 241 s. 2.

153. Rec.: M. SIENIATYCKI: Zarys dogmatyki katolickiej. T. 1. Kr. 1928. *Prz. Katol.* R. 66: 1928 nr 48.

154. Rec.: Życie św. Teresy od Jezusa według Bolandystów oraz jej historyków i własnych jej pism. T. 1-2. Lw. 1928. *Głos Narodu.* R. 35: 1928 nr 195 s. 4.

155. Rec.: J. B. CHAUTARD: Życie wewnętrzne duszą apostolstwa. Przeł. A. SZCZEPANIAKOWA. W. 1928. *Głos Narodu.* R. 35: 1928 nr 321 s. 4.

156. Wyd.: Listy św. Pawła Apostoła. Przekład z greckiego ks. F. A. SYMONA abpa. Kr. 1928 Nakł. Księg. Krak., Druk. *Głosu Narodu* 8° s. XLVI, 267, nlb. 5.

157. Świętego Augustyna biskupa homilia na perykopę ewangeliczną w uroczystość św. Jana Apostoła i Ewangelisty. *Myst. Christi.* R. 1: 1929-1930 nr 1 s. 18-21.

158. Św. Augustyn o poście. Homilia św. Augustyna na Popielec. *Myst. Christi.* R. 1: 1929-1930 nr 2 s. 10-12.

159. Ci co nas wyręczają. *Dzwon Niedz.* R. 5: 1929 nr 48 s. 753-754.

160. Choinka. *Dzwon Niedz.* R. 5: 1929 nr 50 s. 787-789.

161. Chcemy, aby Ten królował nad nimi. *Dzwon Niedz.* R. 5: 1929 nr 43 s. 673-674.

162. Co z nich będzie [o młodzieży bierzmowanej]. *Dzwon Niedz.* R. 5: 1929 nr 21 s. 321-322.

163. Custos quid de nocte? Uwagi o sprawie przygotowywanej reformy prawa małżeńskiego. *Głos Narodu.* R. 36: 1929 nr 34 s. 2.

164. Dwie akcje. Akcja liturgiczna i katolicka. *Myst. Christi.* R. 1: 1929-1930 nr 3 s. 11-14.

165. Dostało się nawet królowej. [O święceniu niedzieli]. *Dzwon Niedz.* R. 5: 1929 nr 23 s. 353-354.

166. Egzegeza homiletyczna lekcji mszalnej na niedzielę III po Wielkanocy. *Prz. Hom.* R. 7: 1929 s. 55-67.

167. Egzegeza homiletyczna lekcji na niedzielę XXI po Świątkach. *Prz. Hom.* R. 7: 1929 s. 166-178.

168. Gdzie my żyjemy? [bandytyzm i rozboje]. *Dzwon Niedz.* R. 5: 1929 nr 25 s. 385-386; nr 32 497-498.

169. Jakie dzieła są na katolickim indeksie ksiąg zakazanych. *Głos Narodu.* R. 36: 1929 nr 342 s. 4.

170. Jeszcze „duchowieństwo a polityka". *Gaz. Kośc.* R. 36: 1929 s. 381-384.

171. Konsekwencje i kompetencje. Uwagi w sprawie przygotowywanej reformy prawa małżeńskiego. *Głos Narodu.* R. 36: 1929 nr 51 s. 2, 3.

172. Ks. Jan Bosko błogosławionym. *Głos Narodu.* R. 36: 1929 nr 144 s. 4; nr 341 s. 4.

173. Kultura europejska [uwagi kapłana hinduskiego]. *Dzwon Niedz.* R. 5: 1929 nr 42 s. 658-659.

174. Kościelne kolędowanie. Refleksje na tle officium Bożego Narodzenia. *Myst. Christi.* R. 1: 1929-1930 nr 1 s. 13-14.

175. Małżeństwo w systemie nauki wiary. *Czas.* R. 81: 1929 nr 118 s. 1; nr 119 s. 1; nr 121 s. 1, 2.

176. Moment przełomowy u św. Augustyna. *Myst. Christi.* R. 1: 1929-1930 nr 5 s. 2-6.

177. Natchniony kaznodzieja. *Prz. Hom.* R. 7: 1929 s. 275-276.

178. Na tysiąclecie św. Wacława. *Polska.* R. 1: 1929 nr 81.

179. Niebezpieczeństwo kazań katechizmowych. *Prz. Hom.* R. 7: 1929 s. 276-277.

180. Niedoceniony tekst liturgiczny na Boże Narodzenie. Czytanie z Martyrologium. *Myst. Christi.* R. 1: 1929-1930 s. 13-14.

181. Niewielka pociecha... [o Akcji Katolickiej]. *Dzwon Niedz.* R. 5: 1929 nr 45 s. 705-706.

182. Nie wszystko złoto co się świeci. (Wieś-miasto). *Dzwon Niedz.* R. 5: 1929 nr 29 s. 449-450.

183. Obchód tysięcznej rocznicy męczeństwa św. Wacława. *Głos Narodu.* R. 36: 1929 nr 254 s. 5.

184. O naszej orientacji. Zasadnicze Credo ruchu liturgicznego. *Myst. Christi.* R. 1: 1929-1930 s. 3-8.

185. Plamy na słońcu. Krytyka nadużyć w liturgii Wielkiego Tygodnia. *Myst. Christi.* R. 1: 1929-1930 nr 2 s. 22-27.

186. Przeł.: L. KOPLER: Kościół a polityka. Kr. 1929 Księg. Krakowska 8° s. 106.

187. Przeł.: G. MORIN OSB: Ideał monastyczny a życie pierwszych chrześcijan. Z czwartego wydania francuskiego. Kr. 1929 Księg. Krakowska 8° s. 147.

188. Przeł.: K. MUTH: Epiphania. Myśli człowieka świeckiego o Akcji Katolickiej. Kr. 1929 Księg. Krakowska Druk. Głosu Narodu 8° s. 25.

189. Przeł.: K. PIEPER: Święty Paweł. Misjonarska indywidualność i działalność Apostoła Narodów. Kr. 1929 Nakł. Wyd. XX Jezuitów 8° s. 325.

190. Rzewna pamiątka o św. Augustynie. Rozważania o kazaniu św. Augustyna na niedzielę In Albis. *Myst. Christi.* R. 1: 1929-1930 nr 3 s. 5-8.

191. Statio. *Myst. Christi.* R. 1: 1929-1930 nr 4 s. 27-32.

192. Śmiała inicjatywa homiletyczna. *Prz. Hom.* R. 7: 1929 s. 120-121.

193. Takich nam więcej [o liturgii i śpiewie gregoriańskim]. *Dzwon Niedz.* R. 5: 1929 nr 24 s. 369-370.

194. Uwagi w sprawie przygotowanej reformy prawa małżeńskiego. W: *Brońmy się.* Chyrów 1929 s. 15-20. — Toż. *Głos Narodu.* R. 36: 1929 nr 34 s. 2; nr 45 s. 2.

195. Wyspy w Krakowie. *Dzwon Niedz.* R. 5: 1929 nr 34 s. 529-530.

196. Zmarnowane perły ludzkie. *Dzwon Niedz.* R. 5: 1929 nr 37 s. 581-582; nr 38 s. 596-597.

197. Znowu jedna z naszych bolączek. *Dzwon Niedz.* R. 5: 1929 nr 34 s. 529-530.

198. Z pokarmu trucizna. [Książki zakazane]. *Dzwon Niedz.* R. 5: 1929 nr 37 s. 577-578.

199. Spośród biednych najbiedniejsi. *Dzwon Niedz.* R. 5: 1929 nr 27 s. 417-419.

200. Rec.: O. KONSTANTY z Głogowa Kapucyn: Błędy popełnione w spowiedzi. Pamiętnik misyjny. Wyd. 2. Kr. 1928. *Głos Narodu.* R. 36: 1929 nr 32 s. 2.

201. Rec.: BOURCHANY: Entretiens sur la vie religieuse. Paris 1928. *Prz. Hom.* R. 7: 1929 s. 152-153.

202. Rec.: T. ZIELIŃSKI: Hellenizm a judaizm. W. 1927. *Głos Narodu.* R. 36: 1929 nr 272 s. 4; nr 273 s. 4.

203. Rec.: A. MOLIŃSKI: Kalendarz duszpasterski parafii św. Szczepana w Krakowie na rok 1929. *Prz. Katol.* R. 67: 1929 nr 2 s. 22-23.

204. Rec.: Książeczka dla przełożonych. Przez autora dzieła złotych ziarn kapelana Zgromadzenia Zakonnego. Kielce 1928. *Głos Narodu.* R. 36: 1929 nr 139 s. 4.

205. Rec.: A. D'AGNEL: Meditations sur

Ste Thèrèse de l'Enfant Jèsus dans sa famille. Paris 1928. *Prz. Hom.* R. 7: 1929 s. 156-157.

206. Rec.: H. WERYŃSKI: Młodzi na bój. P. 1928. *Prz. Hom.* R. 7: 1929 s. 151.

207. Rec.: K. ŻUKIEWICZ OP: Niewolnik Marii bł. Ludwik Maria Grignon de Montfort. Miejsce Piastowe 1929. *Głos Narodu.* R. 36: 1929 nr 58 s. 4.

208. Rec.: Nowe książki o Akcji Katolickiej. *Głos Narodu.* R. 36: 1929 nr 314 s. 4.

209. Rec.: Pamiętnik kursu duszpasterskiego urządzonego w Krakowie od 5-9 XI 1928 r. Kr. 1929. *Głos Narodu.* R. 36: 1929 nr 244 s. 4.

210. Rec.: W. SZMYD: Praktyczny podręcznik prawa małżeńskiego. Kr. 1929. *Głos Narodu.* R. 36: 1929 nr 41 s. 3.

211. Rec.: J. WINKOWSKI: Przed tak Wielkim Sakramentem. Rozważania adoracyjne dla sodalisów na pierwszy piątek miesiąca. Kr. 1929. *Głos Narodu.* R. 36: 1929 nr 59 s. 4.

212. Rec.: Reguła św. Ojca Benedykta. Przeł. O. Benedyktyn z Lublina. Wyd. 2. P. 1928. *Głos Narodu.* R. 36: 1929 nr 659 s. 3.

213. Rec.: T. KRUSZYŃSKI: Skarbiec Katedry Wawelskiej i Muzeum Katedralne z. 5. Parury czyli dawne ozdoby alby i humerału. Kr. 1928. *Głos Narodu.* R. 36: 1929 nr 190 s. 4.

214. Rec.: J. ROKOSZNY: System wychowawczy M. Marceliny Darowskiej. Radom 1928. *Głos Narodu.* R. 36: 1929 nr 34 s. 4.

215. Rec.: E. JEŁOWICKI: Studia nad amerykanizmem. Izaak T. Hecker i jego doktryna. Lw. 1929. *Głos Narodu.* R. 36: 1929 nr 267 s. 4.

216. Rec.: M. SIEDLECKI: Śpiewnik kościelny. Kr. 1928. *Prz. Katol.* R. 67: 1929 nr 10 s. 155-156.

217. Rec.: J. A. ŁUKASZEWICZ: U stóp Krzyża. Książka do nabożeństwa dla katolików. Wyd. 5. Kr. 1929. *Głos Narodu.* R. 36: 1929 nr 270 s. 6.

218. Rec.: Złote promienie Cudownego Medalika. Cuda zdziałane przez Cudowny Medalik. Kr. 1929. *Głos Narodu.* R. 36: 1929 nr 90 s. 4.

219. Z najnowszej literatury religijnej. *Głos Narodu.* R. 36: 1929 nr 323 s. 4.

220. Adwent. *Myst. Christi.* R. 2: 1930-1931 s. 5-10.

221. Co to jest. [Rekolekcje zamknięte]. *Dzwon Niedz.* R. 6: 1930 nr 2 s. 17-19.

222. Czemu nie wszyscy. *Dzwon Niedz.* R. 6: 1930 nr 13 s. 193-194.

223. Czemu tak głucho. [O śpiewie na procesji Bożego Ciała]. *Dzwon Niedz.* R. 6: 1930 nr 24 s. 374-375.

224. Długa odpowiedź na krótkie pytanie. [O obowiązkach wynikających z Chrztu św.]. *Dzwon Niedz.* R. 6: 1930 nr 1 s. 4-5; nr 3 s. 36-37; nr 5 s. 67-68; nr 6 s. 115-116; nr 14. s. 212-213.

225. Do Krynicy. *Dzwonek Rekol.* R. 3: 1930 nr 10 s. 320-323; nr 9 s. 284-285.

226. Ej, źle się bawicie [problemy młodzieżowe]. *Dzwon Niedz.* R. 6: 1930 nr 6 s. 81-83.

227. Grzech w liturgii mszalnej. *Myst. Christi.* R. 2: 1930-1931 s. 251-256.

228. Jezusa widzieć. *Dzwonek Rekol.* R. 3: 1930 nr 5 s. 134-138.

229. Jubileusz u Sióstr Miłosierdzia [stulecie Cudownego Medalika]. *Głos Narodu.* R. 37: 1930 nr 256 s. 5.

230. Liturgia a pobożność prywatna. *Myst. Christi.* R. 2: 1930-1931 s. 299-303, 345-353.

231. Liturgia i ruch liturgiczny. *Myst. Christi.* R. 2: 1930-1931 s. 57-63, 102-113, 160-167, 204-213.

232. Misterium Świąt Bożego Narodzenia. *Myst. Christi.* R. 2: 1930-1931 s. 52-56.

233. Na zjazd chórów kościelnych. *Głos Narodu.* R. 37: 1930 nr 327 s. 5.

234. Na marginesie lwowskich spraw duszpasterskich. *Gaz. Kośc.* R. 37: 1930 s. 25-27.

235. Nowenna ku czci św. Augustyna. Kr. 1930 s. 64.

236. O cześć i kanonizację patronów polskich. *Głos Narodu.* R. 37: 1930 nr 29 s. 3.

237. O duszę Akcji Katolickiej. *Czas.* R. 82: 1930 (z 1 IV).

238. O duszę kultury czy o kulturę duszy. *Dzwonek Rekol.* R. 3: 1930 nr 9 s. 294-296.

239. O fundamentach pod Akcją Katolicką. *Dzwonek Rekol.* R. 3: 1930 nr 7 s. 218-221.

240. O. Leopold Fonck TJ, pierwszy rektor Pap. Instytutu Biblijnego w Rzymie. *Głos Narodu.* R. 37: 1930 nr 303 s. 4, 5.

241. O rabunkowej gospodarce w dziedzinie naszego zdrowia. *Gaz. Kośc.* R. 37: 1930 s. 112-113.

242. O rzecz wielką [Akcja Katolicka]. *Głos Narodu.* R. 37: 1930 nr 77 s. 2.

243. Pascha nostrum. *Myst. Christi.* R. 2: 1930-1931 s. 153-155.

244. Pokłosie literackie jubileuszu św. Augustyna. *Głos Narodu.* R. 37: 1930 nr 334 s. 3.

245. Prawo dwóch tablic. Szkice kazań katechizmowych o przykazaniach Bożych. *Prz. Hom.* R. 8: 1930 s. 204-216, 283-295; R. 9: 1931 s. 49-57, 128-140, 209-220.

246. Przed cyklem wykładów religijno-naukowych dla inteligencji. *Głos Narodu.* R. 37: 1930 nr 319 s. 5.

247. Przeł.: K. ADAM: Istota katolicyzmu. Książnica Akcji Kat. 12. P. 1930 Druk. Św. Wojciecha 16° s. 357.

248. Przeł.: F. GRIVEC: Święci Cyryl i Metody apostołowie Słowian. Z przydaniem encykliki Leona XIII o świętych Cyrylu i Metodym oraz niektórych dowodów czci w Polsce. Kr. 1930 Księg. Krak. 8° s. 242.

249. Spółki i jawne i ciche. *Dzwon Niedz.* R. 6: 1930 nr 15 s. 227-228.

250. To nie dla mnie [o rekolekcjach zamkniętych]. *Dzwon Niedz.* R. 6: 1930 nr 14 s. 209-210; nr 21 s. 328-329. — Toż. *Dzwonek Rekol.* R. 3: 1930 nr 9 s. 291-294.

251. Tysiąc pięćset lat temu [jubileusz śmierci św. Augustyna]. *Dzwon Niedz.* R. 6: 1930 nr 34 s. 534-535.

252. W dwudziestą piątą rocznicę śmierci śp. ks. Jackowskiego TJ. *Prz. Katol.* R. 68: 1930 nr 10 s. 152-153. — Toż. *Gaz. Kośc.* R. 37: 1930 s. 125-126. — Toż. *Czas* R. 62: 1930 [z 28 III].

253. Rec.: M. KLEPACZ: Duchowieństwo wobec nowoczesnych prądów w szkole polskiej. Kielce 1930. *Głos Narodu.* R. 37: 1930 nr 250 s. 4.

254. Rec.: D. HAUGG: Judas Iskariot in den neutestamentlichen Berichten. Freiburg im B. 1930. *Myst. Christi.* R. 2: 1930-1931 s. 239-240.

255. Rec.: M. KLEPACZ: Kazania o rozwodach. Kielce 1927. *Głos Narodu.* R. 37: 1930 nr 92 s. 4.

256. Rec.: R. PLUS: Kaznodziejstwo realne i nierealne. Kr. 1930. *Prz. Hom.* R. 8: 1930 nr 8 s. 146-147. — Toż. *Głos Narodu.* R. 37: 1930 nr 110 s. 4.

257. Rec.: J. P. KIRSCH: Die Kirche in der antiken griechischrömischen Kulturwelt. Die Kirchengeschichte. T. 1. Freiburg im B. 1930. *Myst. Christi.* R. 2: 1930-1931 s. 333-334.

258. Rec.: H. WERYŃSKI: Na progu uświadomienia. Wskazówki dla matek i wychowawców. P. 1930. *Wiad. dla Duchow.* R. 17: 1930 nr 9 s. 281. — Toż. *Głos Narodu.* R. 37: 1930 nr 173 s. 4.

259. Rec.: K. ŻUKIEWICZ: Na tej dolinie łez. Miejsce Piastowe 1929. *Prz. Katol.* R. 68: 1930 nr 38 s. 603.

260. Rec.: T. KRUSZYŃSKI: Ornat Piotra Kmity i ołtarz św. Antoniego fundacji Kmitów w katedrze wawelskiej. Kr. 1930. *Głos Narodu.* R. 37: 1930 nr 213 s. 4.

261. Rec.: Z. OBERTYŃSKI: Pontificale Arcybiskupa Jana Rzeszowskiego. Lw. 1930. *Myst. Christi.* R. 2: 1930-1931 s. 143-144.

262. Rec.: F. SROKA: Praca misjonarza. Materiały do pogadanek w stowarzyszeniach. Nowy Targ 1930. *Głos Narodu.* R. 37: 1930 nr 51 s. 4.

263. Rec.: Cz. MAŁYSIAK: Ruch rekolekcji zamkniętych za granicą oraz w Polsce. Trzebinia 1930. *Prz. Katol.* R. 68: 1930 nr 31 s. 491-492. — Toż. *Dzwon Niedz.* R. 6: 1930 s. 826-827.

264. Rec.: J. BRICTRIONE: Sacramentarium Rossianum. Freiburg im B. 1930. *Myst. Christi.* R. 2: 1930-1931 s. 142.

265. Rec.: Sprawozdanie z działalności Związku Stowarzyszeń Pań Miłosierdzia św. Wincentego à Paulo na Metropolię Krakowską za rok 1929. Kr. 1930. *Głos Narodu.* R. 37: 1930 nr 230 s. 4.

266. Rec.: O. CASEL: Die Stellung der katholischen Liturgie innerhalb der katholischen Aktion. *Die Seelsorge.* [Hildesheim]. R. 8: 1930 nr 4, s. 243-249. *Myst. Christi.* R. 2: 1930-1931 s. 144.

267. Rec.: G. UTH: Szkic historyczno-biograficzny zakonu Augustiańskiego w Polsce. Kr. 1930. *Prz. Katol.* R. 68: 1930 nr 36 s. 571-572. — Toż. *Głos Narodu.* R. 37: 1930 nr 209 s. 4.

268. Rec.: F. ŚWIĄTEK: Świętość Kościoła w Polsce w okresie rozbiorowym i porozbiorowym. Kielce 1930. *Głos Narodu.* R. 37: 1930 nr 312 s. 4.

269. Rec.: F. SÜHLING: Die Taube als Religiöses Symbol in christlichen Altertum. Freiburg im B. 1930. *Myst. Christi.* R. 2: 1930-1931 s. 142-143.

270. Rec.: H. WERYŃSKI: Testament Zbawiciela. Kazania pasyjne. P. 1928. *Głos Narodu.* R. 37: 1930 nr 36 s. 4.

271. Rec.: W. MIESZKOWSKI: Znajomość ludzi czyli o temperamentach w życiu ludzkim. Kr. 1930. *Głos Narodu.* R. 37: 1930 nr 126 s. 4.

272. Rec.: Żywot sługi Bożej s. Benigny Konsolaty Ferrero. Kr. 1930. *Głos Narodu.* R. 37: 1930 nr 143 s. 4.

273. Czenstochau [pol. Częstochowa]. W: *Lexikon für Theologie und Kirche.* T. 3. Freiburg im B. 1931. Wyd. 2. s. 116, 117.

274. Do Chrystusowych szeregów [na święto Związku Katolickich Stowarzyszeń Żeńskich]. *Dzwon Niedz.* R. 7: 1931 nr 20 s. 309-310.

275. Dom Germain Morin OSB. Na 70-lecie urodzin. *Myst. Christi.* R. 3: 1931-1932 nr 1 s. 30-32.

276. Klejnoty podle drogi — o niektórych lekcjach brewiarzowych. *Myst. Christi.* R. 3: 1931-1932 nr 1 s. 32-36; nr 2 s. 78-82.

277. Liturgiczny charakter niedziel po Zielonych Świątkach. *Muzyka Kośc.* R. 6: 1931 nr 6 s. 68-69.

278. „...non cognovi litteraturam". (Psalt. Gallic. 7, 15) Kursoryczne objaśnienie psalmów brewiarzowych. *Myst. Christi.*. R. 3: 1931-1932 nr 1 s. 13-17; nr 2 s. 51-

56; nr 3 s. 103-107; nr 4 s. 148-152; nr 5 s. 199-203; nr 6-7 s. 256-260; nr 8 s. 340-347.

279. Nowenna do św. Jana Kantego. Kęty 1931 16° s. 97.

280. Na uroczystość Bożego Narodzenia. *Dzwon Niedz.* R. 7: 1931 nr 52 s. 822-823.

821. Przeł.: Obrzędy Chrztu świętego. Kr. 1931 *Myst. Christi* 16° s. 24. Biblioteka Liturgiczna nr 2. — Toż. Wyd. 2. P. 1938 16°.

282. O liturgii Mszy świętej. *Muzyka Kośc.* R. 6: 1931 nr 7-8 s. 84-86; R. 7; 1932 nr 5-6 s. 57-60; nr 9, 10 s. 113-115; nr 11-12 s. 146.

283. O liturgii wielkosobotniej. *Muzyka Kośc.* R. 6: 1931 nr 3 s. 22-24.

284. O nieszporach ku czci Najśw. Marii Panny. *Myst. Christi.* R. 3: 1931-1932 nr 6-7 s. 244-251.

285. O obrzędach przy udzielaniu Sakramentu Kapłaństwa. *Dzwon Niedz.* R. 7: 1931 nr 5 s. 66-68. — Toż. *Głos Narodu.* R. 38: 1931 nr 29 s. 5.

286. O popularne wydanie pism św. Augustyna. *Dzwon Niedz.* R. 7: 1931 s. 248-249.

287. O typ pobożności współczesnej. *Wiara i Życie.* R. 11: 1931 s. 7-11.

288. Organista w służbie liturgii. *Muzyka Kośc.* R. 6: 1931 nr 10-11 s. 125-128.

289. Parafialny chór kościelny. *Dzwon Niedz.* R. 7: 1931 nr 29 s. 455-456.

290. Po odzyskaniu Psałterza Floriańskiego. *Szkoła Chryst.* R. 2: 1931 t. 3 s. 5-14.

291. Profusis gaudiis. Wiazanka myśli o liturgii Zielonych Świąt. *Myst. Christi.* R. 3: 1931-1932 nr 5 s. 193-197.

292. „Rerum novarum" po polsku. *Gaz. Kośc.* R. 38: 1931 s. 62-64.

293. Św. Antoni Padewski. *Dzwon Niedz.* R. 7: 1931 w. 359-160.

294. Udział Krakowa w akcji powstań i plebiscytu śląskiego 1919-1921. *Rocz. Tow. Przyj. Nauk Śl.* R. 3: 1931 s. 292-302.

295. Wielki Tydzień w wawelskiej katedrze. *Dzwon Niedz.* R. 7: 1931 nr 14 s. 211-213.

296. Wyd.: Cztery Ewangelie dla wszystkich. Przekł. ks. J. WUJKA w wydaniu ks. A. SZLAGOWSKIEGO... wstępy i objaśnienia ks. dra J. Niederhubera. Kr. 1931 Księg. Krak. 16° s. 700.

297. Przeł.: Encyklika PIUSA XI Divini illius Magistri — o chrześcijańskim wychowaniu młodzieży. Książnica Akcji Katolickiej nr 16. P. 1931 Nakł. Kancelarii Prymasa Polski, Druk. św. Wojciecha 8° s. VIII, 101, nlb. 3.

298. Przeł.: P. PARSCH: Kazania o Mszy św. Kr. 1931 Nakł. Wyd. *Misterium Christi* 16° s. 97.

299. Z liturgii okresu wielkanocnego. *Muzyka Kośc.* R. 6: 1931 nr 4 s. 38-39.

300. Z liturgii Bożego Ciała. *Muzyka Kośc.* R. 6: 1931 nr 5 s. 54-55.

301. Z kuźni ruchu liturgicznego. *Myst. Christi.* R. 3: 1931-1932 nr 6-7 s. 312-319.

302. Z nowych wydawnictw. *Myst. Christi.* R. 3: 1931-1932 nr 2 s. 91-94.

303. Rec.: R. SROKA: Człowiek z pięknym charakterem. Kr. 1931. *Przeg. Katol.* R. 69: 1931 nr 38 s. 604-605.

304. Rec.: Encyklika LEONA XIII o kwestii robotniczej „Rerum novarum". Przetł. ks. J. PIWOWARCZYK. Kr. 1931. *Głos Narodu.* R. 38: 1931 nr 18 s. 3. — Toż. *Polska.* R. 3: 1931 nr 20.

305. Rec.: Historia krakowskiego klasztoru Sióstr Nawiedzenia N.M.P. zaczerpnięta ze starych kronik i aktów, a wydana z okazji 250 lecia istnienia klasztoru 1681-1931. Kr. 1931. *Głos Narodu.* R. 38: 1931 nr 344 s. 3.

306. Rec.: E. SZRAMEK: Ks. Jan Kapica. Życiorys a zarazem fragment z historii Górnego Śląska. Katowice 1931. *Głos Narodu.* R. 38: 1931 nr 249 s. 4. — Toż. *Gaz. Kośc.* R. 38: 1931 s. 473.

307. Rec.: H. WERYŃSKI: Nasz stosunek do przyrody i jej ochrony. Kr. 1931. *Aten. Kapł.* R. 17: 1931 t. 28 s. 206-208. — Toż. *Prz. Katol.* R. 69: 1931 nr 35 s. 556-557.

308. Rec.: H. WERYŃSKI: Praca dla Ojczyzny. Kr. 1931. *Prz. Hom.* R. 9: 1931 s. 233-234.

309. Rec.: Rok święty członków Straży Honorowej i przyjaciół Najśw. Serca Jezusowego. Kr. 1930. *Głos Narodu.* R. 38: 1931 nr 67 s. 4.

310. Rec.: J. BRINKTRINE: Das römische Breviar. Paderborn 1932. *Myst. Christi.* R. 3: 1931-1932 nr 5 s. 236-237.

311. Rec.: S. MARCHEWKA: Rozważania o Najśw. Sakramencie. Kielce 1929. *Prz. Katol.* R. 69: 1931 nr 4 s. 57-58.

312. Rec.: K. BEYERLE, H. FINKE, G. SCHREIBER: Spanische Forschungender Görresgesellschaft. Münster 1928. *Myst. Christi.* R. 3: 1931-1932 nr 6-7 s. 335.

313. Rec.: J. PETITOT: Żywot św. Dominika. Przekł. z franc. Lw. 1930. *Prz. Hom.* R. 9: 1931 s. 234-235.

314. Ambona dla stu tysięcy słuchaczy. *Dzwon Niedz.* R. 8: 1932 nr 40 s. 613-614.

315. Cum grano salis. *Gaz. Kośc.* R. 39: 1932 s. 311.

316. Czy nowe duszpasterstwo. *Wiad. Diec. Katow.* R. 7: 1932 nr 7.

317. Katolicy! Na front! [przeciw projektowi ślubów cywilnych]. Miejsce Piastowe 1932 Wyd. i Druk. Tow. św. Michała Arch. 16° s. 40.

318. Liturgia Mszy św. *Muzyka Kośc.*

R. 7: 1932 nr 3-4 s. 30-34; nr 5-6 s. 57-61; nr 9-10 s. 113-115; nr 11-12 s. 146-148.

319. Konferencja o Mszy św. wygłoszona do akademików w czasie rekolekcji zamkniętych. *Myst. Christi.* R. 4: 1932-1933 s. 181-188.

320. O całego Chrystusa. *Ruch Katol.* R. 2: 1932 nr 9-10 s. 305-311.

321. O żywe pojęcie Kościoła. *Wiad. Diec. Katow.* R. 7: 1932 nr 7.

322. Powtórka z katechizmu o sakramencie kapłaństwa. *Dzwon Niedz.* R. 8: 1932 nr 26 s. 411-412.

323. Przeł.: C. SCHÖBITZ: Co mąż i żona powinni wiedzieć i czynić. Miejsce Piastowe 1932 Wyd. i Druk. Tow. św. Michała Arch. 8° s. 48.

324. Rdza czyli klęska urodzaju. *Dzwon Niedz.* R. 8: 1932 nr 33 s. 513-515.

325. Religiös — kirchliche Streiflichter aus Polen. *Katholische Kirchenzeitung* [Salzburg]. 1932 nr 36 s. 284-285; nr 50 s. 400.

326. Przeł.: W. REINHARD: Katolik świecki w nadprzyrodzonym organizmie Kościoła. Zarys zasad biblijno-dogmatycznych. P. 1933 Nakł. Naczelnego Instytutu Akcji Katolickiej 8° s. 24. — Toż. *Ruch Katol.* R. 2: nr 11 s. 326-336; nr 12 s. 367-377.

327. Przeł.: P. GASPARI kard.: Katechizm katolicki. Książnica Akcji Katolickiej nr 19. P. 1932 Nakł. Księg. św. Wojciecha 8° s. XIX, 487. — Toż. Wyd. 2. W. 1941 Nakł. Księg. św. Wojciecha 8° s. XV, 416.

328. Przeł.: E. FOREITNIK: Przed ślubem i po ślubie. Biblioteka Liturgiczna nr 3. Kr. 1932 Druk. Polska 16° s. 160. — Toż. Wyd. 2. Kr. 1943 Księg. Krakowska 16° s. 173. — Toż. Wyd. 3. poprawione i uzupełnione nowymi przepisami cywilnego prawa małżeńskiego przez ks. P. Bobera. Kr. 1947 Księg. Krak. 16° s. 189 tabl. 1.

329. Przeł.: Arthur VERMEERSCH TJ: Katechizm małżeństwa chrześcijańskiego według encykliki Casti Connubii. Książnica Akcji Katolickiej nr 15. P. 1932 16° s. 97.

330. Rec.: K. DĄBROWSKI: Św. Benedykt i jego dzieło w najogólniejszym zarysie. Kr. 1932. *Czas.* R. 84: 1932 [z 19 V].

331. Rec.: B. SŁAWIŃSKI: Godzinki ku czci św. Michała Archanioła. Miejsce Piastowe 1932. *Wiad. dla Duchow.* R. 19: 1932 nr 10 s. 330.

332. Kattowitz [Katowice]. W: *Lexikon für Theologie und Kirche.* Wyd. 2. Freiburg im B. 1933. T. 5 s. 910.

333. Na dzień św. Jana od Krzyża. *Myst. Christi.* R. 4: 1932-1933 s. 265-267.

334. Psalmy nieszporne na ambonie. *Prz. Hom.* R. 11: 1933 s. 1-9.

II.

LECHICKI Cz.: Korzonkiewicz Jan. W: *Pol. słow. biogr.* T. 14 s. 181-183, tamże literatura. — Nadto: BARTEL W.: Wydział Teologiczny Uniwersytetu Jagiellońskiego. *Anal. Crac.* R. 1: 1969 s. 409, 414, 419, 421; ZIELIŃSKI S.: Ks. Michał Kordel liturgista polski. Kr. 1971 [maszynopis pracy licencjackiej na Pap. Wydz. Teologicznym s. 69]; WERYŃSKI H.: Zasłużony prekursor ks. Jan Korzonkiewicz. *Ruch Biblij.* R. 25: 1972 nr 6 s. 351-354; LECHICKI Cz.: Krakowski „Głos Narodu" w latach 1914-1939. *Studia Histor.* R. 16: 1973 z. 3 s. 343-381; SROKA J.: L'apport de l'abbe Michel Kordel au mouvement liturgique polonais. Roma 1973 s. 144; PERKOWSKA M.: Kształtowanie się zespołu naukowego Uniwersytetu Jagiellońskiego 1860-1920. Wr. 1975 s. 109, 156; SROKA J.: Odnowa liturgii przed Soborem Watykańskim II w Polsce. *Ruch Biblij.* R. 29: 1976 nr 1 s. 186-187; SROKA J.: Apostolstwo liturgiczne ks. Michała Kordela w „Mysterium Christi". *Ruch Biblij.* R. 29: 1976 nr 4 s. 221-227; DADAK S.: Udział pierwszego polskiego czasopisma liturgicznego Mysterium Christi w wychowaniu do uczestnictwa w liturgii roku kościelnego. Kr. 1977 [maszynopis pracy licencjackiej na Pap. Wydz. Teolog. s. 139]; ŚWIERZAWSKI W.: Setna rocznica urodzin ks. Jana Korzonkiewicza (1877-1932). *Ruch Biblij.* R. 30: 1977 nr 6 s. 324-330.

Ks. Michał Jagosz

Kosibowicz Edward (1895-1944), jezuita, etnolog, socjolog, publicysta, redaktor.

Urodził się 13 XII 1895 r. w Nowym Sączu, był synem Franciszka i Agnieszki z Miczulskich. Po ukończeniu 4 klas w Gimnazjum im. J. Długosza, wstąpił do zakonu jezuitów 1 IX 1909 r. w Starej Wsi k. Brzozowa. Po dwuletnim nowicjacie (1909-1911), uzupełniał nauki humanistyczne w Starej Wsi (1911-1913) i Chyrowie (1913-1915), studia filozoficzne odbył w Nowym Sączu (1915-1918), a teologiczne w Ore Place, k. Hastings w Anglii (1920-1924), gdzie też otrzymał 24 VIII 1923 r. święcenia ka-

płańskie. Po powrocie do kraju wszedł do grona współpracowników „Przeglądu Powszechnego". W 1925 r. wyjechał do Enghien w Belgii na studia specjalistyczne z dziedziny historii porównawczej religii. Po powrocie do kraju kierował redakcją czasopisma „Sodalis Marianus" (1930-1933, 1934-1936) i „Wiara i Życie" (1929-1936). Wykładał też antropologię filozoficzną na Wydziale Zakonnym w Krakowie. Po otwarciu domu pisarskiego jezuitów w Warszawie w 1935 r. został mianowany jego superiorem i równocześnie dyrektorem Wydawnictwa Księży Jezuitów oraz naczelnym redaktorem „Przeglądu Powszechnego". W czasie okupacji zorganizował studium teologiczne dla kleryków jezuickich i sam wykładał teologię dogmatyczną. W drugim dniu Powstania Warszawskiego został wyprowadzony z domu zakonnego w Warszawie przy ul. Rakowieckiej i rozstrzelany na skraju ogrodów miejskich (2 VIII 1944 r.).

I.

1. Tłum.: W. VAN NIEUWENHOFF: Żywot św. Małgorzaty Marii Alacoque. Kr. 1920 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 163. — Toż. wyd. 2 uzupełn. Kr. 1930 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 169.

2. Liczba uczniów kształcących się w zakładach Tow. Jez. na całym świecie. *Nasze Wiad.* T. 6: 1921-1923 s. 180-182.

3. Wspomnienia z Hastings. *Nasze Wiad.* T. 7: 1923-1925 s. 198-208, 267-274.

4. 25-lecie rezydencji w Staniątkach (1899-1924). *Nasze Wiad.* T. 7: 1923-1925 s. 310-321.

5. „Trzeba się zawsze modlić". *Wiara i Życie.* R. 4: 1924 s. 257-269.

6. „Nikt nie może dwom panom służyć". *Wiara i Życie.* R. 4: 1924 s. 289-299.

7. Rec.: A. ŻYCHLIŃSKI: Teologia, jej istota, przymioty i rozwój. P. 1923. *Prz. Powsz.* R. 41: 1924 t. 164 s. 166-167.

8. „Kto źle czyni, nienawidzi światłości". *Wiara i Życie.* R. 5: 1925 s. 4-12.

9. Pojęcie honoru w świetle chrześcijańskiej etyki. *Wiara i Życie.* R. 5: 1925 s. 14-17.

10. Etyka Jezusa Chrystusa. *Wiara i Życie.* R. 5: 1925 s. 43-50, 101-108.

11. Nienawiść samego siebie postulatem chrześcijańskiej ascezy. *Wiara i Życie.* R. 5: 1925 s. 144-148.

12. Ostatni posiłek. *Wiara i Życie.* R. 5: 1925 s. 229-237.

13. Pocałunek dwojga dzieci. *Kalendarz Serca Jezusowego na rok 1926.* Kr. 1925 s. 139-146.

14. Tydzień etnologii religijnej w Mediolanie. *Prz. Powsz.* R. 42: 1925 t. 168 s. 207-226.

15. Święta Teresa od Dzieciątka Jezus. *Kalendarz Serca Jezusowego na rok 1926.* Kr. 1925 s. 157-164.

16. Upadek ewolucjonizmu w zagadnieniu pochodzenia religii. *Prz. Powsz.* R. 43: 1926 t. 170 s. 129-150.

17. Śladami wielkiego odkrywcy. Sprawozdanie z naukowych wypraw ks. Emila Licent T. J. na Dalekim Wschodzie. *Prz. Powsz.* R. 43: 1926 t. 171 s. 182-202.

18. Apostołowie prawdy. *Wiara i Życie.* R. 6: 1926 s. 68-71, 112-115.

19. Problem ludów pigmejskich. Kr. 1927 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 236, nlb. 2. — Toż we fragmentach. *Prz. Powsz.* R. 44: 1927 t. 173 s. 129-148, 306-324.

20. Kulturalne znaczenie misji. *Prz. Powsz.* R. 44: 1927 t. 176 s. 155-175. — Toż w: *Księga pamiątkowa Międzynarodowego Akademickiego Kongresu Misyjnego.* P. 1928 s. 92-112.

21. Kościół a sztuka jawańska. *Misje Katol.* R. 46: 1927 s. 344-348.

22. Rec.: W. SCHMIDT: Der Ursprung der Gottesidee. Wyd. 2. Münster 1926. *Prz. Powsz.* R. 44: 1927 t. 175 s. 176-178.

23. Rec.: Semaine Internationnale d'Ethnologie Religieuse. Milan 17-25 Sept. 1925. Paris 1926. *Prz. Powsz.* R. 44: 1927 t. 175 s. 178-179.

24. Dawność ludzkości. *Prz. Powsz.* R. 45: 1928 t. 180 s. 265-288.

25. Islam i katolicyzm. *Misje Katol.* R. 47: 1928 s. 391-402.

26. Niezrównana książka. *Wiara i Życie.* R. 8: 1928 s. 241-246.

27. Zdrowie czy kult ciała? *Wiara i Życie.* R. 8: 1928 s. 278-283, 305-311.

28. Rec.: T. DĘBICKI: Moienzi Nzadi — U wrót Konga. W. 1928. *Prz. Powsz.* R. 45: 1928 t. 180 s. 97-98.

29. Rec.: W. POHL: De vera religione, quaestiones selectae. Freiburg 1927. *Prz. Powsz.* R. 45: 1928 t. 180 s. 99-101.

30. Rec.: A. DAVID-NEEL: Voyage d'une Parisienne à Lhassa. Paris 1927. *Prz. Powsz.* R. 45: 1928 t. 180 s. 242-244.

31. Rec.: J. WILCZYŃSKI: Podręcznik biologii ogólnej. W. 1928. *Prz. Powsz.* R. 45: 1928 t. 180 s. 361-364.

32. Zapomniany misjonarz polski. Ks. J. M. Smogulecki T. J. *Prz. Powsz.* R. 46: 1929 t. 181 s. 148-172. — Toż w: F. A.

Plattner: Gdy Europa szukała Azji. Kr. 1975 s. 324-345.

33. Głosy z zaświata. *Prz. Powsz.* R. 46: 1929 t. 182 s. 44-66.

34. Walka o morze. *Prz. Powsz.* R. 46: 1929 t. 182 s. 185-195.

35. Promienie betlejemskiej gwiazdy. *Wiara i Życie.* R. 9: 1929 s. 33-39.

36. Sursum Corda. *Wiara i Życie.* R. 9: 1929 s. 249-252.

37. Mistrzu abym przejrzał... *Wiara i Życie.* R. 9: 1929 s. 281-283.

38. Katolicyzm a nowożytny film. *Wiara i Życie.* R. 9: 1929 s. 325-329.

39. Niepokalanie Poczęta. *Wiara i Życie.* R. 9: 1929 s. 345-349.

40. Rec.: K. PIEPER: Św. Paweł. Kr. 1929. *Prz. Powsz.* R. 46: 1929 t. 182 s. 220-221.

41. Rec.: H. PINARD DE LA BOULLAYE: Chrystus wobec historii. Kr. 1929. *Prz. Powsz.* R. 46: 1929 t. 184 s. 87-88.

42. Sodalicje Mariańskie w Polsce w r. 1929. *Sod. Mar.* R. 29: 1930 s. 105-110.

43. Papież Pius XI o współczesnych zadaniach Sodalicji Mariańskich. *Sod. Mar.* R. 29: 1930 s. 121-125.

44. Sofistyka „mędrca" Boya. *Wiara i Życie.* R. 10: 1930 s. 44-49.

45. „Piekielna logika" Boya. *Wiara i Życie.* R. 10: 1930 s. 79-86.

46. Oblubienica Ducha św. *Wiara i Życie.* R. 10: 1930 s. 161-165.

47. Duch wynagrodzenia. *Wiara i Życie.* R. 10: 1930 s. 193-196.

48. Boski przyjaciel. *Wiara i Życie.* R. 10: 1930 s. 257-261.

49. Dewocja czy pobożność. *Wiara i Życie.* R. 10: 1930 s. 315-318.

50. Eucharystyczny Kongres w Budapeszcie. *Wiara i Życie.* R. 10: 1930 s. 320-326.

51. Spuśćcie nąm na ziemskie niwy. *Wiara i Życie.* R. 10: 1930 s. 361-364.

52. Rec.: H. A. BERNATZIK: Der dunkle Erdteil, Afrika, Landschaft, Volksleben. Berlin. *Prz. Powsz.* R. 47: 1930 t. 188 s. 363-364.

53. Współpraca polsko-węgierska. *Prz. Powsz.* R. 48: 1931 t. 191 s. 186-194.

54. Oziębłość w Sodalicji. *Sod. Mar.* R. 30: 1931 s. 3-7.

55. Sodalicje Mariańskie w Polsce w r. 1930. *Sod. Mar.* R. 30: 1931 s. 138-143.

56. W obronie świętości małżeństwa. *Sod. Mar.* R. 30: 1931 s. 186-191.

57. Wezwanie sodalicyjnej patronki. *Sod. Mar.* R. 30: 1931 s. 217-220.

58. Matka Boska Gromniczna. *Wiara i Życie.* R. 11: 1931 s. 33-36.

59. „Wiadomości Literackie" w obronie etyki. *Wiara i Życie.* R. 11: 1931 s. 123-128.

60. W pocie czoła. *Wiara i Życie.* R. 11: 1931 s. 192-196.

61. Wołanie finansowego kryzysu. *Wiara i Życie.* R. 11: 1931 s. 300-305.

62. Rec.: H. PINARD DE LA BOULLAYE: L'Etude comparée des Religions. T. 1-2. Paris. *Prz. Powsz.* R. 48: 1931 t. 189 s. 242-243.

63. Społeczny Czyn. *Sod. Mar.* R. 31: 1932 s. 3-7.

64. Sodalicje Mariańskie w Polsce w r. 1931. *Sod. Mar.* R. 31: 1932 s. 113-118.

65. Potęga czy niemoc katolicyzmu? *Wiara i Życie.* R. 12: 1932 s. 33-40.

66. Apostoł moralnego rozpoznania. *Wiara i Życie.* R. 12: 1932 s. 188-192.

67. Polska pielgrzymka do Dublina. *Wiara i Życie.* R. 12: 1932 s. 274-286.

68. Bohaterska dusza — Maria Teresa Ledóchowska. *Wiara i Życie.* R. 12: 1932 s. 313-318.

69. Państwo a szkoła. *Wiara i Życie.* R. 12: 1932 s. 353-359. — Toż. w osob. odb. Kr. 1932 16° s. 23.

70. Rec.: P. DE KRUIF: Łowcy mikrobów. W. *Prz. Powsz.* R. 49: 1932 t. 196 s. 252-254.

71. Walka z duchowieństwem czy walka z Kościołem? *Prz. Powsz.* R. 50: 1933 t. 200 s. 576-593. — Toż w osob. odb. Kr. 1933 Nakł. Prz. Powsz. 16° s. 52.

72. Kim jesteśmy i czego chcemy? Rzecz o Sodalicjach Mariańskich. Kr. 1933 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 67. Sprawy sodalicyjne nr 2. Współautorem Romuald MOSKAŁA.

73. Sodalicje Mariańskie w ramach wiedeńskiego Katholikentagu. *Moderator.* R. 5: 1933 s. 139-143; R. 6: 1934 s. 163-167.

74. Katolicka elita w walce z laicyzmem. *Sod. Mar.* R. 32: 1933 s. 3-12.

75. Sodalicje Mariańskie w Polsce w r. 1932. *Sod. Mar.* R. 32: 1933 s. 81-86.

76. Atak „Legionu Młodych" na Sodalicje. *Sod. Mar.* R. 32: 1933 s. 182-186.

77. Wigilijne życzenia Watykanu. *Wiara i Życie.* R. 13: 1933 s. 19-22.

78. Religia w prawodawstwie polskim. *Wiara i Życie.* R. 13: 1933 s. 41-46.

79. Cud czy złudzenie w Beauraing? *Wiara i Życie.* R. 13: 1933 s. 89-94.

80. Wobec widma wojny. *Wiara i Życie.* R. 13: 1933 s. 161-167.

81. Apostolskim szlakiem. *Wiara i Życie.* R. 13: 1933 s. 334-339.

82. Rec.: Semaine Internationale d'Ethnologie Religieuse. V Session. Luxembourg, 16-22 Sept. 1929. Paris 1931. *Prz. Powsz.* R. 50: 1933 t. 197 s. 93-96.

83. Rec.: H. OBERMAIER: Urgeschichte der Menschheit. Freiburg 1931. *Prz. Powsz.* R. 50: 1933 t. 197 s. 346-348.

84. Rec.: URKE-NACHALONIK: Życio-

rys własny przestępcy. P. 1933. *Prz. Powsz.* R. 50: 1933 t. 197 s. 355-358.

85. Sodalicyjne apostolstwo wiary. *Sod. Mar.* R. 33: 1934 s. 137-141.

86. Duchowa więź Sodalicji. *Sod. Mar.* R. 33: 1934 s. 153-156.

87. Zaraza niemoralności. *Wiara i Życie.* R. 14: 1934 s. 249-256. — Toż w osob. odb. Kr. 1934 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 32. [Wydanie rozszerzone]. Obrona prawdy nr 4.

88. Człowiek wobec zwierząt. *Wiara i Życie.* R. 14: 1934 s. 289-295.

89. Rec.: H. VAN LOON: Człowiek ustokrotniony. W. 1933. *Prz. Powsz.* R. 51: 1934 t. 201 s. 451-453.

90. Rec.: J. LÖBEL: Świat medycyny, wczoraj, dziś, jutro. Kr. 1933. *Prz. Powsz.* R. 51: 1934 t. 203 s. 162-164.

91. Czym jest w Sodalicjach nabożeństwo do N. Matki. Szkic przemówienia. *Moderator.* R. 7: 1935 t. 4 s. 475-476.

92. W obronie sodalicyjnego organu. *Sod. Mar.* R. 34: 1935 s. 3-6.

93. Sodalicje Mariańskie a Akcja Katolicka. *Sod. Mar.* R. 34: 1935 s. 67-72.

94. Sodalicje Mariańskie w Polsce w 1934 r. *Sod. Mar.* R. 34: 1935 s. 96-100.

95. Rozum a wiara. *Sod. Mar.* R. 34: 1935 s. 177-181.

96. Apostołowie niemoralności. *Wiara i Życie.* R. 15: 1935 s. 1-8.

97. Problem wychowania państwowego. *Wiara i Życie.* R. 15: 1935 s. 65-71.

98. Wychowanie państwowe czy religijne? *Wiara i Życie.* R. 15: 1935 s. 115-119.

99. „Skończony człowiek". *Wiara i Życie.* R. 15: 1935 s. 175-179.

100. Sodalicje Mariańskie w Polsce. *Sod. Mar.* R. 35: 1936 s. 162-166.

101. Wspólny front antykomunistyczny. *Prz. Powsz.* R. 53: 1936 t. 212 s. 3-13.

102. Tragizm namiętności. *Wiara i Życie.* R. 16: 1936 s. 58-64.

103. Jeszcze o Zegadłowiczu. *Wiara i Życie.* R. 16: 1936 s. 122-127.

104. Niebo w płomieniach. *Wiara i Życie.* R. 16: 1936 s. 265-269.

105. Walka o szkołę katolicką. W. 1937 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 40.

106. Moskwa czy Rzym? W. 1937 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 84. Współautorem Józef WARSZAWSKI.

107. Ideowe źródła współczesnego bezbożnictwa. *Prz. Powsz.* R. 54: 1937 t. 215 s. 111-125. — Toż. pt. Duchowe źródła współczesnego bezbożnictwa. W: *Międzynarodowy Kongres Chrystusa Króla.* XVII Zjazd Katolicki Archidiecezji Gnieźnieńskiej i Poznańskiej. P. 1937 s. 103-116. — Toż w osob. odb. P. 1937 8° s. 16. Biblioteczka Akcji Katolickiej nr 54.

108. Słowo wstępne. W: P. KETTER: Niepokalana. W. 1937 s. 5-7.

109. Problem niemoralności. *Moderator.* R. 10: 1938 t. 5 s. 209-222. — Toż w osob. odb. pt.: Problem niemoralności, hedonizm czy jansenizm? W. 1938 Wyd. Ks. Jez. 8° s. 16.

110. Watykan od strony mikrofonu. W: *Słowo Boże w programach Polskiego Radia.* W. 1938 s. 19-21.

111. Katolicy wobec zagadnienia radiofonii w Polsce. *Prz. Powsz.* R. 55: 1938 t. 220 s. 247-255. — Toż w osob. odb. W. 1938 Wyd. Ks. Jez. 8° s. 15.

112. Christianus sum. Ostatnie rekolekcje wielkopostne, głoszone w Warszawie w marcu 1944 r. W. 1947 Wyd. Ks. Jez. 8° s. 140.

113. Sprawy Kościoła. Stała rubryka w *Prz. Powsz.* R. 50: 1933 t. 197 s. 237-243, 372-378; t. 198 s. 112-120, 383-390; t. 199 s. 198-206, 342-354; t. 200 s. 131-140, 296-306, 576-593; R. 51: 1934 t. 201 s. 143-163; R. 53: 1936 t. 212 s. 104-114, 241-249, 350-370; R. 54: 1937 t. 213 s. 109-114, 246-258, 372-382; t. 214 s. 108-119, 250-256, 399-408; t. 215 s. 164-176, 306-313; t. 216 s. 118-128, 246-257, 392-401; R. 55: 1938 t. 217 s. 112-118, 259-268, 391-406; t. 218 s. 128-141, 276-284, 403-410; t. 219 s. 302-315; t. 220 s. 107-116, 247-255, 392-403; R. 56: 1939 t. 221 s. 95-100, 239-246; t. 222 s. 270-276, 403-409.

114. Kazania Kosibowicza zamieszczone w zbiorach: Serce Jezusowe. Kazania i szkice księży Towarzystwa Jezusowego. Wyd. 2. Kr. 1928 s. 96-101; Kazania i szkice Księży Towarzystwa Jezusowego. Seria 2 t. 2, Kr. 1935 s. 5-11.

115. Redagował: *Biuletyn Związku Sodalicyj Akademików w Polsce* [1927-1931], *Sodalis Marianus* [1929-1933, 1934-1935], *Wiara i Życie* [1929-1933, 1934-1936].

116. Rkps: Zagadnienia z antropologii [Wykłady na Wydziale Filozoficznym Księży Jezuitów w Krakowie]. Rkps w ATJKR., sygn. 1491, w Bibliotece Teol. Bobolanum w Warszawie, sygn. R. 177 [s. 83].

II.

MOŃKO L.: Kosibowicz Edward. W: *Pol. słow. biogr.* T. 14 s. 200-201, tamże literatura. — Ponadto: P. Eduardus Kosibowicz. *Memorabilia Societatis Jesu.* Vol. 8: 1949 s. 182-183; PALUSZKIEWICZ F.: Dom pisarzy. W: *50 lat Prowincji Wielkopolsko-Mazowieckiej Towarzystwa Jezusowego (1926-1976).* Rzym 1976 s. 183; JACEWICZ W., WOŚ J.: *Martyrologium duchowieństwa rzymskokatolickiego pod okupacją hitlerowską.* Z. 1. W. 1977 s. 237; Z. 5. W. 1981 s. 80.

Ks. Ludwik Grzebień SJ

Kosiński Wacław Mateusz (1882-1953), homileta, popularyzator teologii, autor prac z dziejów kaznodziejstwa, redaktor.

Urodził się 21 IX 1882 r. we wsi Dzięki, par. Wiązownica. Szkołę średnią ukończył w Sandomierzu. W 1899 r. wstąpił do sandomierskiego Seminarium Duchownego. Święcenia kapłańskie przyjął 2 VII 1905 r. Przez cztery lata pracował jako wikariusz. W 1909 r. wyjechał do Fryburga Szwajcarskiego, gdzie do r. 1913 studiował w tamtejszym Uniwersytecie literaturę polską oraz dodatkowo filozofię i pedagogikę. Tam też uzyskał doktorat z filozofii w 1916 r. na podstawie rozprawy: „Jacek Mijakowski, ein polnischer Prediger aus der Barokzeit". Po ukończeniu studiów w 1913 r. otrzymał nominację na probostwo, a po kilku miesiącach w tym samym roku został powołany na stanowisko profesora Seminarium Duchownego w Sandomierzu. Prowadził zajęcia dydaktyczne z literatury polskiej, pedagogiki, katechetyki i homiletyki. Wykładając w Seminarium Duchownym ks. Kosiński uczył też religii w szkołach powszechnych oraz w Żeńskim Seminarium Nauczycielskim w Sandomierzu. Jednocześne był kolejno proboszczem w kilku parafiach, dokąd dojeżdżał z posługą duszpasterską w czasie ferii świątecznych i letnich wakacji. W 1919 r. ks. bp Ryx mianował go kanonikiem honorowym katedralnej Kapituły Sandomierskiej. Brał czynny udział w pracach przygotowawczych do I synodu diecezji sandomierskiej w 1923 r. Uczestniczył w wielu ogólnopolskich zjazdach i kursach teologicznych i duszpasterskich, głosząc referaty, głównie z dziedziny kaznodziejstwa. Od 1919 do 1930 r. redagował „Kronikę Diecezji Sandomierskiej". Był członkiem komitetu redakcyjnego „Przeglądu Homiletycznego" w ciągu całego okresu wydawniczego tego pisma tj. od r. 1923 do r. 1939. W 1931 r. został zaproszony do współpracy z komitetem redakcyjnym „Miesięcznika Katechetycznego i Wychowawczego". W 1929 r. został zwolniony z pracy profesorskiej i mianowany proboszczem w Skaryszewie.

W 1931 r. objął probostwo w parafii św. Jana w Radomiu. Pełnił też funkcję dziekana radomskiego. Ks. bp Jan Kanty Lorek wprowadził go w 1938 r. do Kapituły Sandomierskiej jako kanonika gremialnego. W Radomiu oddał się z umiłowaniem pracy duszpasterskiej. Wielką zasługą ks. Kosińskiego było dzielenie rozległej i licznej parafii św. Jana i tworzenie z niej nowych placówek duszpasterskich dla dobra duchowego wiernych. Obciążony licznymi zajęciami duszpasterskimi nie zerwał kontaktu z książką. Lata okupacji hitlerowskiej były dla ks. Kosińskiego bardzo ciężkie. Liczne najścia Niemców na plebanię, podejmowanie decyzji w trudnych sytuacjach narodowych i religijnych, wyczerpywały jego zdrowie. Często interweniował w obronie zagrożonej ludności Radomia. Jakiś czas był zakładnikiem na żandarmerii. Uratował od zniszczenia wartościowy księgozbiór Hempla, przechowując go na plebanii. Trudne też były dla ks. Kosińskiego lata powojenne. Nękały go liczne choroby. W 1950 r. wskutek insynuacji został aresztowany. Przebywał w więzieniu w Kielcach i Radomiu, a ze względu na zły stan zdrowia został po 8 miesiącach zwolniony z więzienia. Mimo pogarszającego się stanu zdrowia był nadal czynny w duszpasterstwie. Do końca życia przejawiał też zamiłowania pisarskie. Zmarł 24 XII 1953 r.

I.

1. Referat o pijaństwie. *Kron. Diec. Sand.* R. 1: 1908 s. 238-240.

2. Rzut oka na stan obecny Cerkwi Rosyjskiej. *Kron. Diec. Sand.* R. 2: 1909 s. 12-15, 38-43, 74-80, 102-107, 135-140.

3. Stan Kościoła Katolickiego w Szwajcarii. *Kron. Diec. Sand.* R. 3: 1910 s. 362-370, 416-418.

4. Uniwersytet fryburski. *Kron. Diec. Sand.* R. 3: 1910 s. 229-234.

5. Czy kapłan powinien, czy o ile może zajmować się nauką. *Kron. Diec. Sand.* R. 3: 1910 s. 468-471.

6. Braki i ideały kaznodziejstwa współczesnego. *Kron. Diec. Sand.* R. 5: 1912 s. 173-181, 197-206, 244-251, 273-278.

7. Mariawityzm i katolicyzm w powieści Artura Gruszeckiego. *Kron. Diec. Sand.* R. 6: 1913 s. 141-144.

8. Kurs katechetyczny w Krakowie. *Kron. Diec. Sand.* R. 7: 1914 s. 21-24.

9. O katechizm dla dzieci. *Kron. Diec. Sand.* R. 7: 1914 s. 227-233.

10. Kolędy. *Kron. Diec. Sand.* R. 9: 1916 s. 4-7, 18-21.

11. Parafia iłżecka. *Kron. Diec. Sand.* R. 9: 1916 s. 40-43, 51-55.

12. O katechizacji dzieci jako najważniejszym zadaniu duszpasterstwa. *Kron. Diec. Sand.* R. 9: 1916 s. 69-74, 85-91, 98-102. — Toż w osob. odb. Sandomierz 1916 8° s. 59.

13. Dzień Zaduszny (myśli, wrażenia, nastroje). *Kron. Diec. Sand.* R. 9: 1916 s. 153-157, 171-174.

14. Jacek Mijakowski. Kaznodzieja barokowy. Radom 1916 s. 172.

15. Dydaktyka. Sandomierz 1917 s. 77. — Toż. Wyd. 2. Sandomierz 1924 8° s. 96.

16. Kilka uwag z racji „Pogadanek religijnych" ks. dr Młynarczyka. *Kron. Diec. Sand.* R. 11: 1918 s. 23-29.

17. Sprawozdanie ze zjazdu homiletycznego w Warszawie (odbytego w dn. 4 i 5 stycznia 1920). *Kron. Diec. Sand.* R. 13: 1920. s. 2-7.

18. W sprawie „Kroniki". *Kron. Diec. Sand.* R. 13: 1920 s. 11-15.

19. Ku podniesieniu kaznodziejstwa. *Kron. Diec. Sand.* R. 13: 1920 s. 31-36, 57-65, 92-93, 108-114, 127-135, 149-156, 169-177, 190-198, 233-239, 253-259; R. 14: 1921 s. 10-13, 23-30.

20. Technika głoszenia kazań (szkic homiletyczny). Sandomierz 1920 s. 80, nlb. 2. — Toż. Wyd. 2 rozszerzone. Lw. 1923 8° s. 222, nlb. 15.

21. Pedagogika. Podręcznik dla wychowawców i nauczycieli. P. W. [1920].

22. Kurs homiletyczny w Krakowie. *Kron. Diec. Sand.* R. 14: 1921 s. 96.

23. Garstka danych statystycznych z życia diecezji naszej. *Kron. Diec. Sand.* R. 14: 1921 s. 43-45, 138-140.

24. Rec.: J. MŁYNARCZYK: Pogadanki religijne z małymi dziećmi. P. 1921. *Kron. Diec. Sand.* R. 14: 1921 s. 60-61.

25. Rec.: S. ŻUKOWSKI: Pismo św. w kazaniu. Zarys metody. Lw. 1921. *Kron. Diec. Sand.* R. 14: 1921 s. 61-62.

26. Rec.: E. STATECZNY: Listy o wymowie. P. 1920. *Kron. Diec. Sand.* R. 14: 1921 s. 104-105.

27. Rec.: J. CIEMNIEWSKI: O nowożytną metodę nauczania religii. *Kron. Diec. Sand.* R. 14: 1921 s. 143-144.

28. Zwyczaje towarzyskie w dawnej Polsce. Sandomierz 1921 s. 103.

28. Kilka uwag o znaczeniu duszpasterstwa. *Kron. Diec. Sand.* R. 15: 1922 s. 5-7.

29. Misje w Szumsku. *Kron. Diec. Sand.* R. 15: 1922 s. 7-8.

30. Co prenumerować. *Kron. Diec. Sand.* R. 15: 1922 s. 196-197, 212-213.

31. Przedmowa. W: *Nawrócenie Maryi Alfonsa Ratisbonna.* Sandomierz 1922.

32. O kierownictwie dusz. *Kron. Diec. Sand.* R. 16: 1923 s. 1-8, 17-24.

33. Przymioty kierownika-spowiednika. *Kron. Diec. Sand.* R. 16: 1923 s. 41-44, 85-88.

34. Wrażenia z Synodu. *Kron. Diec. Sand.* R. 16: 1923 s. 106-107.

35. Rec.: M. KASSIEPE: Homiletisches Handbuch für Missionem. Paderborn 1922. *Prz. Hom.* R. 1: 1923 s. 72-73.

36. Ton kaznodziejski. *Prz. Hom.* R. 1: 1923 s. 113-121.

37. Rec.: Z. PILCH: Zagadnienia języka i stylu w kaznodziejstwie. Kielce 1923. *Prz. Hom.* R. 1: 1923 s. 151-152.

38. Pedagogika w kazaniu. *Prz. Hom.* R. 1: 1923 s. 175-184.

39. Synod diecezjalny w Sandomierzu o kaznodziejstwie. *Prz. Hom.* R. 1: 1923 s. 296-297.

40. Rec.: A. PECHNIK: Kazania i nauki. P. 1923. *Prz. Hom.* R. 1: 1923 s. 232-233.

41. Rec.: H. MORICE: Jeunesse et purete. Paris 1917. *Prz. Hom.* R. 1: 1923 s. 234-235.

42. Od Wydawnictwa. W: O. PROHASZKA: Niepokalana Dziewica. Sieradz [1923] s. 7-8.

43. Z życia parafialnego. *Kron. Diec. Sand.* R. 17: 1924 s. 87-88.

44. Ideał kazania. *Prz. Hom.* R. 2: 1924 s. 1-6, 81-90, 161-176, 241-253.

45. Dykcja i akcja kaznodziejska [bibliografia homiletyczna]. *Prz. Hom.* R. 2: 1924 s. 158, 237-238, 316.

46. Sienkiewicz a my. *Kron. Diec. Sand.* R. 18: 1925 s. 15-21.

47. Co może wytrwała gorliwość dusz-

pasterska. *Kron. Diec. Sand.* R. 18: 1925 s. 147-152.
48. Rec.: Die Stunde des Kindes. Freiburg 1924. *Prz. Hom.* R. 3: 1925 s. 74.
49. O formę kazań. *Prz. Hom.* R. 3: 1925 s. 81-90.
50. Duszpasterskie i homiletyczne pożytki lektury dzieł Sienkiewicza. *Prz. Hom.* R. 3: 1925 s. 115-120.
51. Kazania obrazowe. *Prz. Hom.* R. 3: 1925 s. 175-182, 241-248.
52. Homilia na niedzielę XV po Świątkach. *Nowa Bibl. Kazn.* R. 29: 1925 s. 257-264.
53. Na niedzielę II po Trzech Królach. [Homilia]. *Nowa Bibl. Kazn.* R. 30: 1925 s. 114-122.
54. Kazanie na niedzielę mięsopustną czyli pięćdziesiątnicę. [Homilia]. *Nowa Bibl. Kazn.* R. 30: 1925 s. 188-197.
55. Kazania popularne. *Prz. Hom.* R. 4: 1926 s. 101-109, 174-183.
56. Teoretycy i twórcy szkół kaznodziejskich. [Św. Wincenty à Paulo]. *Prz. Hom.* R. 4: 1926 s. 254-270.
57. Kazanie na niedzielę XV po Świątkach. *Nowa Bibl. Kazn.* R. 31: 1926 s. 203-210.
58. Homilia na niedzielę XXV po Zielonych Świątkach [VI po Trzech Królach]. *Nowa Bibl. Kazn.* R. 31: 1926 s. 375-383.
59. Ze studiów nad I spowiedzią. *Kron. Diec. Sand.* R. 20: 1927 s. 285-290, 318-323, 344-349.
60. Teoretycy i twórcy szkół kaznodziejskich. [Św. Alfons Liguori]. *Prz. Hom.* R. 5: 1927 s. 81-101, 161-184.
61. Homilia na niedzielę I Postu. *Nowa Bibl. Kazn.* R. 32: 1927 s. 253-262.
62. Kazanie na Dzień Zaduszny. *Nowa Bibl. Kazn.* R. 33: 1927 s. 328-335.
63. Homilia na I niedzielę Adwentu. *Nowa Bibl. Kazn.* R. 33: 1927 s. 352-358.
64. Homilia na Boże Narodzenie [Pasterka]. *Nowa Bibl. Kazn.* R. 33: 1927 s. 427-433.
65. Ideały i prądy współczesnej katechetyki. *Kron. Diec. Sand.* R. 21: 1928 s. 252-255, 282-286, 316-317.
66. Teoretycy i twórcy szkół kaznodziejskich. [Św. Franciszek Salezy]. *Prz. Hom.* R. 6: 1928 s. 81-94.
67. Znaczenie słowa Bożego. *Prz. Hom.* R. 6: 1928 s. 241-247.
68. Tomasz Młodzianowski, kaznodzieja barokowy, przeciwko strojom kobiecym. P. 1928 s. 13.
69. Wykłady dziejów kaznodziejstwa [program i metoda]. W: *Pamiętnik piątego zjazdu w Łodzi 3 IV — 5 IV 1929.* Kielce 1929 s. 233-237.
70. Św. Franciszek Salezy o kaznodziejstwie. *Prz. Hom.* R. 7: 1929 s. 1-23.
71. Plany katechizmowych kazań w diecezji sandomierskiej. *Prz. Hom.* R. 7: 1929 s. 190-198.
72. Kazania liturgiczne. *Prz. Hom.* R. 7: 1929 s. 263-268.
73. Nauczanie poglądowe. *Mies. Katech. i Wychow.* R. 1: 1929 s. 39-47, 102-113.
74. Metodyka nauczania religii czyli katechetyka. Sandomierz 1929 s. 143. — Toż Wyd. 2. Sandomierz 1931 s. 156.
75. O metodę kazań katechizmowych. *Prz. Hom.* R. 8: 1930 s. 81-89.
76. Kazania okolicznościowe. *Prz. Hom.* R. 8: 1930 s. 188-195.
77. Chrześcijańskie wychowanie młodzieży. Szkice kazań. *Prz. Hom.* R. 8: 1930 s. 216-223.
78. Wśród ciasnych ławek szkolnych nowe życie. *Rocz. Katol.* R. 8: 1930 s. 169-182.
79. Notatki i recenzja. *Rocz. Katol.* R. 8: 1930 s. 509-511.
80. Homilia na niedzielę II Postu. [Przemienienie Chrystusa i nasze]. *Nowa Bibl. Kazn.* R. 38: 1930 s. 161-166.
81. Kazanie a rozmyślanie. *Prz. Hom.* R. 9: 1931 s. 39-43.
82. O kazaniach stanowych. *Prz. Hom.* R. 9: 1931 s. 81-86.
83. Kazania do dzieci. *Prz. Hom.* R. 9: 1931 s. 200-205.
84. Braki i prądy we współczesnym kaznodziejstwie. *Rocz. Katol.* R. 9: 1931 s. 195-200.
85. Notatki i recenzje. *Rocz. Katol.* R. 9: 1931 s. 523-524.
86. Teoretycy i twórcy szkół kaznodziejskich. Św. Jan Chryzostom. *Prz. Hom.* R. 10: 1932 s. 161-173, 249-254.
87. Rekolekcje dla młodzieży. W. 1932 s. 43.
88. Kierownictwo dusz pobożnych w konfesjonale. *Kron. Diec. Sand.* R. 28: 1935 s. 200-206, 234-240, 266-270, 301-307, 331-338; R. 29: 1936 s. 15-19, 53-56, 85-88, 108-113, 146-149.
89. O tzw. natchnieniu do kazania. *Prz. Hom.* R. 13: 1935 s. 328-329.
90. Kazania narodowe. W: *Homiletyka duszpasterska.* Kielce 1935 s. 359-363.
91. Homilia na niedzielę XIII po Zielonych Świątkach. *Nowa Bibl. Kazn.* R. 51: 1936 s. 38-43.
92. Spowiedź przedślubna. *Kron. Diec. Sand.* R. 30: 1937 s. 55-61.
93. Kazania „pięciominutowe". *Prz. Hom.* R. 15: 1937 s. 400-401.
94. Twórczość w kaznodziejstwie. *Prz. Hom.* R. 16: 1938 s. 193-201, 289-297; R. 17: 1939 s. 1-10, 131-145, 206-212.

95. Kierownik duchowny kapłana. *Homo Dei.* R. 19: 1950 s. 197-203.

96. Fundament kierownictwa. *Homo Dei.* R. 19: 1950 s. 483-487.

97. Referat dla Komisji Synodalnej w sprawie kaznodziejstwa. Akta I Synodu Diecezji odbytego w Sandomierzu dn. 3-5 lipca 1923. T. III, poz. 388 [Akta Kurii Diec. Sandomierskiej].

98. Katechizacja [Projekt ustaw synodalnych]. Akta I Synodu Sandom. T. III, poz. 389 [Akta Kurii Diec. Sand.].

99. Uwagi co do trzyletniego programu nauk katechizmowych. Akta I Synodu Sand. T. III, poz. 390 [Akta Kurii Diec. Sand.].

100. Kierownictwo dusz — spowiednik, s. 93. Rkps Bibl. Sem. Duch. w Sand. G. 1129.

II.

NIWIŃSKI M., WIŚNIEWSKI J.: Uzupełnienie do katalogu prałatów i kanoników sandomierskich. W. 1938 s. 12; Śp. ks. kan. Wacław Kosiński. *Kron. Diec. Sand.* R. 46: 1953 s. 113-116. — Akta personalne ks. Wacława Kosińskiego. Akta Kurii Diec. Sand. — Księga posiedzeń Rady Pedagogicznej Seminarium Duchownego w Sandomierzu (lata 1913-1929). Arch. Sem. Duch. Sand. — Księga posiedzeń Kapituły Sandomierskiej za lata 1934-1965. Arch. Kapit. Sand. — Kronika par. św. Jana w Radomiu. Archiwum parafialne. — NITA Z.: Koncepcja kazania w twórczości ks. Wacława Kosińskiego Lubl. 1975 [maszynopis pracy magisterskiej]. — WILK W.: Posługa słowa w Kościele w pismach ks. Wacława Kosińskiego. Lubl. 1981 [maszynopis rozprawy doktorskiej].

Ks. Wiesław Wilk

Kossowska Marta, po mężu Piwarowa Marta, imię zakonne Amata (1879-1934), zmartwychwstanka, działaczka oświatowa, autorka prac z pedagogiki i historii.

Urodziła się 19 VII 1879 r. w Warszawie, jako córka Adolfa i Heleny Naryszkin, konwertytki z prawosławia. Uczyła się w Pensjonacie Jasińskiej w Warszawie i w Szkole Wiktorii Niedziałkowskiej we Lwowie. W 1895 r. została nauczycielką i wychowawczynią w tym zakładzie. Od 1902 r. odbyła studia na Uniw. Lwowskim, uzyskując doktorat (1914 r.). W tym czasie wyszła za mąż za lektora jęz. angielskiego na tejże uczelni S. W. Piwara (autor cenion. podręcznika). W l. 1914-1919 była dyrektorką Szkoły W. Niedziałkowskiej. Jako wdowa w 1919 r. wstąpiła do Zgromadzenia Sióstr Zmartwychwstania Pańskiego w Kętach, gdzie 15 VIII 1921 r. złożyła śluby zakonne. W l. 1921-1926 prowadziła wykłady w Seminarium Nauczycielskim Zmartwychwstanek w Warszawie (Sewerynów), a od 1926 r. była też jego dyrektorką. Od r. 1930 jako przełożona organizowała duże zakłady wychowawcze zgromadzenia na Żoliborzu — internat, gimnazjum i seminarium nauczycielskie, którego była pierwszą dyrektorką. Na tym stanowisku zaskoczyła ją śmierć. Zmarła w Warszawie 22 III 1934 r.

I.

1. O wychowaniu społecznym. Odczyt wygłoszony na zjeździe delegatek Kół Ziemianek przez... Lw. 1912 Druk. Polonia 8° s. 15.

2. O samodzielności w nauczaniu. *Przyj. Szkoły.* R. 2: 1923 nr 18 s. 381-388.

3. Rys dziejów Zgromadzenia Sióstr Zmartwychwstania Pańskiego. [W. 1930] Druk. Techniczna Spółka Akcyjna 16° s. nlb. 4, 121, nlb. 1 (z s. T. KALKSTEIN).

4. Katolicyzm a kultura. Referat na Zjeździe Delegatek Związku Kobiet Katolickich. P. 1931 Druk. św. Wojciecha 8° s. 13.

5. Celina Borzęcka fundatorka Zgromadzenia Sióstr Zmartwychwstania Pańskiego. *Prz. Katol.* R. 71: 1933 nr 43 s. 676-678. — Toż pod zm. tyt.: Matka Celina Borzęcka fundatorka Zgromadzenia Sióstr Zmartwychwstania Pańskiego. *Dz. Chic.* R. 44: 1933 nr 270 s. 2. — Toż w osob. odb.

6. [Odczyty]: O samodzielności w wychowaniu z 1921 r. — Ustawy Komisji Edukacyjnej a nasz system wychowawczy. Referat z 1925 r. — Wpływ literatury współczesnej na młodzież. Odczyt z 1926 r. Mszps Arch. SS. Zmartw. w Kętach.

7. Kartografia Karpat Wschodnich. Rkps Arch. SS. Zmartw. w Kętach.

II.
ŻULIŃSKA B.: Przemówienie na akademii ku czci s. Amaty C. R. 22 IV 1934 na Żoliborzu. *Myśl Młod.* R. 6: 1934 nr spec. s. 3-6; SKOLIMOWSKA H.: We Lwowie. Tamże s. 7-10; UKLEJSKA M.: Przełożona i koleżanka. Tamże s. 10-12; CHACHULSKA Z.: Na tle wspomnień szkolnych. Tamże s. 13-14; TEODORCZYKÓWNA J.: Wspomnienia z V kursu na Sewerynowie. Tamże s. 17-19; OLSZEWSKA H.: Pierwsze słowa. Tamże s. 19-20; WOJEWODZIANKA S.: Nasza dyrektorka. Tamże s. 25-26; ASMANÓWNA I.: Praca literacka. Tamże s. 27-34. PIĄTKIEWICZ M., TCHÓRZNICKI K.: Nad grobem śp. siostry Amaty. Tamże s. 44-47; KOBYLAŃSKA M.: Akademia. Tamże s. 47-48; PISARSKA A.: Powstanie i rozwój Zgromadzenia Sióstr Zmartwychwstania Pańskiego... *Sacr. Pol. Mill.* T. 7: 1960 s. 299, 300, 303, 316; ŻULIŃSKA B.: Matka Małgorzata Dąbrowska C. R. 1880-1948. Rzym 1967 passim.

Ks. Bolesław Micewski CR

Kosyrczyk Klemens Norbert, pseud.: Stach Kropiciel, Kos (1912-1975), popularyzator teologii, redaktor.

Urodził się 6 VIII 1912 r. w Mysłowicach jako syn kolejarza Klemensa i Marty z Kaniów. Szkołę podstawową i Gimnazjum ukończył w Mysłowicach, zdobywając w 1931 r. świadectwo maturalne. Studia teologiczne odbył na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Jagiellońskiego. Po otrzymaniu święceń kapłańskich 28 VI 1936 r., pracował jako wikary w Mysłowicach, w l. 1937-1940 w parafii św. Marii Magdaleny w Chorzowie, a w l. 1940-1942 w parafii św. Antoniego w Rybniku. W dalszych latach wojennych duszpasterzował w Knurowie, Wodzisławiu, Rudzie Śl. i w parafii mariackiej w Katowicach. W 1946 r. został katechetą gimnazjalnym w Katowicach, pełniąc równocześnie funkcję redaktora „Gościa Niedzielnego". W l. 1950-1952 administrował parafią Wełnowiec a następnie był proboszczem w Istebnej. W 1957 r. objął parafię św. Józefa w Rudzie Śl., a w 1963 r. został przeniesiony na probostwo w Jejkowicach. W 1972 r. przeszedł w stan spoczynku. Zmarł 28 IV 1975 r. w Chorzowie i został pochowany w Katowicach na cmentarzu przy ul. Francuskiej.

I.
1. Boli głowa uciąć głowę. *Gość Niedz.* R. 15: 1937 nr 41 s. 611.
2. Gawęda Stacha Kropiciela. *Gość Niedz.* R. 18: 1945 — R. 23: 1950.
3. Ile jest świąt Matki Bożej? *Dzwonek Maryi.* R. 19: 1945 nr 3 s. 39-40. [Współautor: J. GAWOR].
4. Korona i serce. *Gość Niedz.* R. 18: 1945 nr 27 s. 213.
5. Kontrasty Świętej Nocy. *Gość Niedz.* R. 18: 1945 nr 46 s. 369.
6. Król — Sługa. *Gość Niedz.* R. 18: 1945 nr 38 s. 305.
7. Niebieska Królowa Polski. *Gość Niedz.* R. 18: 1945 nr 12 s. 89-90.
8. Niezapisana stronica. *Gość Niedz.* R. 18: 1945 nr 47 s. 381.
9. Przylądek Dobrej Nadziei. *Gość Niedz.* R. 18: 1945 nr 8 s. 53-54.
10. Śnieg w sierpniu. *Gość Niedz.* R. 18: 1945 nr 26 s. 207.
11. U bram piekła stoi Miłosierdzie... *Gość Niedz.* R. 18: 1945 nr 39 s. 315.
12. W oczekiwaniu Zmartwychwstania. *Dzwonek Maryi.* R. 19: 1945 nr 1 s. 5-6.
13. Bóg ma serce. *Gość Niedz.* R. 19: 1946 nr 26 s. 217-218.
14. Mundi Restaurator. *Gość Niedz.* R. 19: 1946 nr 24 s. 203.
15. Najważniejszy węzeł. *Gość Niedz.* R. 19: 1946 nr 6 s. 41.
16. „Oko nie widziało...". *Gość Niedz.* R. 19: 1946 nr 21 s. 169-170.
17. Powrót do stajenki. *Gość Niedz.* R. 19: 1946 nr 52 s. 427.
18. Prawdziwie Wielka Noc. *Gość Niedz.* R. 19: 1946 nr 16 s. 121-122.
19. Czy warto? *Gość Niedz.* R. 20: 1947 nr 19 s. 150.
20. Manetekel Oświęcimia. [Kazanie]. *Gość Niedz.* R. 20: 1947 nr 46 s. 351.
21. Oręż prawdy. *Gość Niedz.* R. 20: 1947 nr 43 s. 331.
22. Pojedynek ze śmiercią. *Gość Niedz.* R. 20: 1947 nr 14 s. 107.
23. Posłuchajmy Dawida. *Gość Niedz.* R. 20: 1947 nr 31 s. 244.
24. Roraty są piękne. *Gość Niedz.* R. 20: 1947 nr 49 s. 371.
25. Słońce wzeszło w Betlejem. *Gość Niedz.* R. 20: 1947 nr 51 s. 387.

26. Święci bez aureoli. *Gość Niedz.* R. 20: 1947 nr 44 s. 337.
27. „Vidi aquam". *Gość Niedz.* R. 20: 1947 nr 15 s. 117-118. — Toż. *Niedziela.* R. 21: 1951 nr 16 s. 121.
28. Wspomnienia obozowe muszą być twórcze. *Gość Niedz.* R. 20: 1947 nr 31 s. 243.
29. Czy warto być świętym? *Gość Niedz.* R. 21: 1948 nr 25 s. 203.
30. Franciszka Rzymianka. *Gość Niedz.* R. 21: 1948 nr 11 s. 79.
31. Gwiazda jaśniejsza nad słońce. *Gość Niedz.* R. 21: 1948 nr 52 s. 419.
32. O książkach zakazanych. *Gość Niedz.* R. 21: 1948 nr 5 s. 36, 39.
33. „Powiem to Twojej Matce". *Gość Niedz.* R. 21: 1948 nr 19 s. 151.
34. „Suknia Dejaniry". *Gość Niedz.* R. 21: 1948 nr 26 s. 215.
35. Idziemy do Matki. *Gość Niedz.* R. 22: 1949 nr 19 s. 121.
36. Imię najbogatsze. *Gość Niedz.* R. 23: 1950 nr 1 s. 1.
37. Królowo pokoju — módl się za nami. *Gość Niedz.* R. 23: 1950 nr 19 s. 98.
38. Nie igrać z ogniem. *Gość Niedz.* R. 23: 1950 nr 46/47 s. 250.
39. Wielkanocne źródło. *Gość Niedz.* R. 23: 1950 nr 15 s. 73-74.
40. Król — sługa. *Niedziela.* R. 21: 1951 nr 43 s. 338.
41. Najdowcipniejszy kaznodzieja XVII wieku. *Gość Niedz.* R. 24: 1951 nr 40 s. 305.
42. Opowiadanie prawdziwe o dobrej wróżce. *Królowa Apostołów.* R. 1951 nr 5 s. 68-69.
43. Przekł.: W. HUENERMANN: O godność dziewczęcą. *Nasza Droga.* R. 25: 1951 nr 10 s. 151-152.
44. Uzdrowienie chorych. *Niedziela.* R. 21: 1951 nr 36 s. 281.
45. Przekł.: W. HUENERMANN: Nocne czuwanie i legenda o syrakuzańskiej dzieweczce. *Nasza Droga.* R. 26: 1952 nr 3 s. 42-44.
46. Sprawiedliwość nie spada z nieba. *Gość Niedz.* R. 29: 1956 nr 42 s. 4.
47. Od radlińskiego adwentu do wrocławskiej septuagesimy. Szkic biograficzny. W: *Verbum Crucis.* Pod red. J. KRUCINY. Wr. 1974 s. 287-304.
48. Redakcja: *Gość Niedzielny.* R. 18: 1945 — R. 23: 1950. Członek Kom. Red. *Gościa Niedzielnego.* R. 23: 1950 — R. 25: 1952; R. 29: 1956 — R. 30: 1957.

II.

Rocznik diecezji śląskiej. Katowice 1938-1977; GAWOR J.: Czasopisma diecezji katowickiej. *Nasza Przeszł.* T. 22: 1965 s. 147-148; TENŻE: Śp. ks. Klemens Norbert Kosyrczyk. *Gość Niedz.* R. 52: 1975 nr 22 s. 170. — Arch. Diec. Katow.: Akta personalne, Sygn. PK 53.

Ks. Józef Mandziuk

Kott Walenty (1880-1942), popularyzator teologii, tłumacz.

Urodził się 11 II 1880 r. we wsi Dźbów w pow. częstochowskim. Był synem Franciszka i Marianny z Młynków. Ojciec jego pracował jako górnik. Po ukończeniu szkoły miejscowej i Gimnazjum w Częstochowie wstąpił w 1899 r. do Seminarium Duchownego we Włocławku. Święcenia kapłańskie otrzymał w 1904 r. Po 2 latach pracy duszpasterskiej na stanowisku wikariusza wyjechał na studia specjalistyczne do Paryża, gdzie w 1929 r. uzyskał tytuł doktora teologii. Po powrocie został mianowany profesorem w Seminarium Duchownym we Włocławku oraz administratorem parafii Sędzin. Jednakże już w 1912 r. został zwolniony ze stanowiska profesora i przeszedł do pracy duszpasterskiej jako proboszcz parafii Ożarów k. Wielunia, a od 1920 r. był proboszczem w parafii Wieruszów. W 1925 r. został inkardynowany do diecezji częstochowskiej. W tej ostatniej parafii założył kilka bractw religijnych. Znany był w okolicy jako dobry kaznodzieja, dbał o należyty wygląd kościoła, troską duszpasterską otaczał miejscowych wychodźców sezonowych udających się na prace zarobkowe do Niemiec i Francji. Pracował tu także w początkowym okresie okupacji hitlerowskiej. Podczas powszechnego aresztowania kapłanów diecezji częstochowskiej w powiecie wieluńskim przez władze hitlerowskie w dniu 6 X 1941 r. został uwięziony w obozie przejściowym w Konstantynowie k. Łodzi, a stąd, mimo choroby, został wywieziony do obozu koncentracyjnego w Dachau (nr 28 248). Ze wzglę-

du na niewyleczoną chorobę i podeszły wiek został zaliczony do grupy inwalidów a następnie zamordowany w dniu 18 V 1942 r.

I.

1. Jerzy Tyrrel (1861-1909). *Aten. Kapł.* R. 2: 1910 t. 1 s. 66-68.

2. Historia religii. *Aten. Kapł.* R. 2: 1910 t. 1 s. 169-173.

3. Apologetyka. *Aten. Kapł.* R. 2: 1910 t. 1 s. 359-364.

4. Jakub Lucjan Balmes (1810-1910). *Aten. Kapł.* R. 2: 1910 t. 2 s. 442-452.

5. Polskie prace o modernizmie. *Aten. Kapł.* R. 3: 1911 t. 5 s. 456-463; R. 3: 1911 t. 6 s. 73-79.

6. Tłum. A. LE ROY: Religia ludów pierwotnych. W. 1912 BDC 8° s. IX, 367. Tłumaczenie dokonane z ks. A. SZYMAŃSKIM.

II.

Schematismus universi venerabilis cleri saecularis et regularis dioecesis Vladislaviensis l. 1905-1925; Schematismus universi venerabilis cleri saecularis et reguaris dioecesis Częstochoviensis l. 1926-1937; Katalog kościołów i duchowieństwa diecezji częstochowskiej l. 1939-1978; HOFFMANN B.: A kdo vas zabije..., Prěsov 1946 s. 555; DOMAGAŁA J.: Ci, którzy przeszli przez Dachau. W. 1957 s. 142; KUBICA J.: Katolicki kościół parafialny dla Polaków powiatu wieluńskiego w Rudzie. Dzieje pracy duszpasterskiej pod okupacją niemiecką. *Wiad. Diec.* R. 24-31: 1957 s. 163; SZOŁDRSKI W.: Martyrologium duchowieństwa polskiego pod okupacją niemiecką w latach 1939-1945. Rzym 1965 s. 131; ZWIĄZEK J.: Martyrologium kapłanów diecezji częstochowskiej w czasie II wojny światowej. *Częst. Stud. Teol.* R. 4: 1976 s. 251-252; JACEWICZ W., WOŚ J.: Martyrologium polskiego duchowieństwa rzymskokatolickiego pod okupacją hitlerowską w latach 1939-1945. W. 1977 z. 2 s. 150; TOMCZYK Cz.: Diecezja częstochowska w latach okupacji hitlerowskiej 1939-1945. W: *Studia z historii Kościoła w Polsce.* T. 4 W. 1978 s. 384.

Ks. Jan Związek

Kotula Kazimierz, krypt.: K., (1880-1962), pastoralista.

Urodził się 8 II 1880 r. w Budziwoju pow. Rzeszów, jako syn Wojciecha i Katarzyny z d. Paśko. Studia teologiczne odbył w Seminarium Duchownym w Przemyślu, na Uniw. Jagiellońskim w Krakowie, w Wiedniu i Rzymie. Uwieńczył je stopniem doktora teologii. Po otrzymaniu święceń kapłańskich 29 VI 1905 r. w Przemyślu, pracował m. in. jako katecheta gimnazjalny w Przemyślu na Zasaniu. W 1917 r. został profesorem historii Kościoła w Seminarium Duchownym w Przemyślu, a w roku następnym otrzymał nominację na radcę i referenta konsystorza biskupiego. Od 1922 r. był posłem na Sejm Rzeczypospolitej. Trzy lata później został proboszczem i dziekanem w Drohobyczu. W 1951 r. przybył do diecezji wrocławskiej, otrzymując nominację na dyrektora Wydziału Duszpasterskiego z tytułem radcy kurialnego. W l. 1951-1955 wykładał prawo kanoniczne i teologię pasterską w Seminarium Duchownym we Wrocławiu. Był również promotorem sprawiedliwości. W 1952 r. został kanonikiem kapituły katedralnej we Wrocławiu, otrzymując w niej 15 X 1954 r. godność dziekana. Zmarł 17 VII 1962 r. we Wrocławiu i został pochowany na cmentarzu w miejscowości rodzinnej.

I.

1. Parlamentarne niespodzianki. *Echo Przem.* R. 11: 1906 nr 28 s. 1.

2. Reforma wyborcza. *Echo Przem.* R. 11: 1906 nr 4 s. 1.

3. Socjalizm w Galicji. *Echo Przem.* R. 13: 1908 nr 15.

4. Istota i cel chrześcijańskiego antysemityzmu. *Echo Przem.* R. 14: 1909 nr 6 s. 1.

5. Korespondencja z Wiednia. *Echo Przem.* R. 15: 1910 nr 30.

6. Po śmierci Luegera. *Echo Przem.* R. 15: 1910 nr 22.

7. Socjalizm. *Echo Przem.* R. 17: 1912 nr 87, 88, 89, 90, 92, 93, 97, 100, 101, 103.

8. W sprawie kart kongresowych. *Echo Przem.* R. 17: 1912 nr 75.

9. Zjednoczenie Zawodowe Polskie. *Echo Przem.* R. 17: 1912 nr 88, 92, 96, 98.

10. Z niwy społecznej w Poznańskiem. *Echo Przem.* R. 17: 1912 nr 48, 50, 53, 55, 57, 60, 65.

11. Z podróży. *Echo Przem.* R. 17: 1912 nr 3-16, 44.
12. Lublana. *Echo Przem.* R. 18: 1913 nr 71.
13. Na bok złudne mary. *Echo Przem.* R. 18: 1913 nr 24.
14. Nam spoczywać nie wolno. *Echo Przem.* R. 18: 1913 nr 1.
15. Sprawozdanie z działalności Związku Katolicko-Społecznego w diecezji przemyskiej za czas od ostatniego posiedzenia Rady Diecezjalnej tj. od 10 IV 1912 r. do dnia dzisiejszego. *Echo Przem.* R. 18: 1913 nr 24.
16. Walne zgromadzenie Towarzystwa Bursy Gimnazjalnej Przemyskiej. *Echo Przem.* R. 21: 1916 nr 25 s. 5. [Współautor J. FEDERKIEWICZ].
17. Odpowiedź na „Refleksje z powodu jubileuszu Frintaneum". *Gaz. Kośc.* R. 24: 1917 s. 16-18.
18. List do redakcji [w sprawie braku kapelanów wojskowych]. *Gaz. Kośc.* R. 27: 1920 s. 95-96.
19. Napad na Kościół katol. w Polsce. *Gaz. Kośc.* R. 29: 1922 s. 66.
20. W odpowiedzi posłowi Zamorskiemu. *Gaz. Kośc.* R. 37: 1930 s. 162-163, 185-186, 196-197.
21. Ks. Marcin Laterna T. J. kapelan obozowy — męczennik za wiarę św. (1552-1598). *Rozkaz Wewnętrzny Biskupa Polowego W. P.* Nr 8/37. — Toż w osob. odb. W. 1938 Druk. Wojskowa 16° s. 12.
22. Biskup Nankier. *Salwator.* R. 19: 1952 nr 8 s. 215-217.
23. Groby biskupów w katedrze wrocławskiej. *Wrocł. Tyg. Katol.* R. 1: 1953 nr 2 s. 6.
24. Katolicy polscy są jednomyślni w sprawie Ziem Zachodnich. *Wrocł. Tyg. Katol.* R. 1: 1953 nr 5 s. 4.
25. Kościół św. Elżbiety we Wrocławiu. *Wrocł. Tyg. Katol.* R. 1: 1953 nr 7 s. 11.
26. Rozwój pracy duszpasterskiej w Archidiecezji Wrocławskiej. *Wrocł. Tyg. Katol.* R. 2: 1954 nr 9 s. 4.
27. Sakrament ostatniego namaszczenia. *Wrocł. Tyg. Katol.* R. 2: 1954 nr 7 s. 4.
28. Sakramentalia święte. *Wrocł. Tyg. Katol.* R. 2: 1954 nr 37 s. 4.
29. Wniebowstąpienie Pańskie. *Wrocł. Tyg. Katol.* R. 2: 1954 nr 21 s. 5.
30. Rec.: J. CZUJ: Kazania. W. 1955. *Wrocł. Tyg. Katol.* R. 3: 1955 nr 30 s. 7.
31. Rec.: S. HUET: Cnota religijności. W. 1954. *Wrocł. Tyg. Katol.* R. 3: 1955 nr 17 s. 5.
32. Znak Krzyża św. *Wrocł. Tyg. Katol.* R. 4: 1956 nr 10 s. 3.
33. Beatyfikacja Bpa Pelczara. B. m. i r. 4° s. 45. Maszynopis. Bibl. Sem. Duch. we Wrocławiu. Sygn. III-218.

II.

Akta personalne. Archiwum Kurii Metropolitalnej we Wrocławiu. Sygn. 542; *Kronika Diec. Przem.* z lat 1917, 1918, 1925, 1926; Schematyzm diecezji wrocławskiej. Wrocław 1952-1963.

Ks. Józef Mandziuk

Kowalewski Tomasz (1857-1928), prałat kapituły płockiej, autor podręczników szkolnych do nauki religii, pedagog, historyk Kościoła.

Urodził się 2 X 1857 r. w Kluczborku jako syn Tomasza i Franciszki z Wackich. Początkowe nauki pobierał w Szreńsku, gdzie ojciec jego był burmistrzem. W 1868 r. uczęszczał do Progimnazjum w Mławie a potem do Gimnazjum w Płocku. W 1874 r. wstąpił do miejscowego Seminarium Duchownego, które ukończył w 1879 r. Święcenia otrzymał w 1880 r. Pracę kapłańską rozpoczął jako prefekt w Gimnazjum żeńskim w Płocku otrzymując nominalne probostwa w Stupsku, Pilichowie i Kucicach. Od 1891 r. był proboszczem w Brwilnie pod Płockiem a od 1899 r. sprawował nadto obowiązki dziekana płockiego. W 1907 r. przeniósł się na probostwo i dziekanię do Pułtuska, które niebawem opuścił powracając do Płocka mianowany prefektem Gimnazjum męskiego i 4-klasowej szkoły miejskiej. Od 1918 r. był profesorem katechetyki w Seminarium Duchownym. W 1901 r. otrzymał godność kanonika katedry płockiej, a w 1914 r. prałata scholastyka w tymże kolegium. Od 1925 r. był archiwariuszem w Kurii i kustoszem w Muzeum Diecezjalnym do powstania którego w dużej mierze się przyczynił. Uporządkował zbiory i je konserwował. Zajęciem któremu poświęcił prawie 40 lat życia był urząd pre-

fekta i nauczyciela religii. Był wytrawnym nauczycielem i wychowawcą, a także pisarzem. Zmarł 23 XII 1928 r. w Płocku, pochowany na miejscowym cmentarzu.

I.

1. Liturgika czyli wykład obrzędów i ceremonii Kościoła katolickiego podług dzieła I. Frenkla streścił i do użytku szkolnego zastosował... Wyd. 1. W. 1887 Druk. F. Czerwińskiego 8° s. 104. — Toż. Wyd. 12. Płock 1921 Druk. Braci Detrychów 8° s. 112.

2. Historia Kościoła katolickiego. Do użytku szkolnego i domowego. W. 1892 Druk. Kupiecka 8° s. 166. — Toż. Wyd. 3. Płock 1900 Druk. K. Miecznikowskiego 8° s. 233, VI.

3. Rec.: J. CHUDZYŃSKA: Przygotowanie do spowiedzi i Komunii św. wielkanocnej. W. 1893. *Prz. Katol.* R. 32: 1894 nr 1 s. 16; nr 2 s. 31-32.

4. Historia Biblijna Starego Testamentu. Płock 1897 Druk. M. Gutkowskiego 8° s. 114. — Toż. Wyd. 12. Obszerniejsza Historia święta albo biblijna Starego Testamentu. Płock 1918 Druk. Braci Detrychów 8° s. 110. — Toż. Wyd. 18. Płock 1926.

5. Historia Biblijna Nowego Testamentu. Do użytku szkolnego i domowego. Wyd. 1. Płock 1897 Druk. K. Miecznikowskiego 8° s. 108. — Toż. Wyd. 21. Obszerniejsza historia święta albo biblijna Nowego Testamentu. Płock 1921 Druk. Braci Detrychów 8° s. 142.

6. Pismo św., Nowy Testament, 4-ry Ewangelie. Odpowiedź na recenzje X. T. M. *Prz. Katol.* R. 31: 1893 nr 46 s. 734-736.

7. Śp. ks. Ignacy Smoleński. *Prz. Katol.* R. 37: 1899 nr 37 s. 587-588.

8. Katechizm rzymsko-katolicki większy. Cz. 1. O wierze. W. 1900 Druk. Warszawskiego Towarzystwa Akcyjno-Artystyczno-Wydawniczego 8° s. 68.

9. Odwołanie. *Prz. Katol.* R. 41: 1903 nr 35 s. 556.

10. Sprawa biblioteki Zielińskich. *Echa Płoc. i Łomż.* R. 8: 1905 nr 46 s. 1-2; nr 47 s. 1; nr 48 s. 1.

11. Post scriptum do sprawozdania o bibliotece Zielińskich. *Echa Płoc. i Łomż.* R. 8: 1905 nr 60 s. 1-2.

12. Odezwa ks. dziekana płockiego do proboszczów parafii. *Echa Płoc. i Łomż.* R. 8: 1905 nr 41 s. 1.

13. Krótka historia święta albo biblijna Starego i Nowego Testamentu oraz mały katechizm. Płock 1908 Druk. K. Miecznikowskiego 16° s. 106. — Toż. Wyd. 16. Płock 1930.

14. Skarbiec katedry płockiej. Płock 1908 Druk. K. Miecznikowskiego 8° s. 32.

15. Kazanie na uroczystość św. Zygmunta króla i męczennika wygłoszone w katedrze płockiej 2 V 1908 r. Płock 1908 Druk. K. Miecznikowskiego 8° s. 16.

16. Mowa pożegnalna wypowiedziana do uczennic po otrzymaniu przez nie patentów dojrzałości 19 VI 1897 r. *Homiletyka.* R. 11: 1908 t. 20 s. 275-280.

17. Mowa pożegnalna wypowiedziana do uczennic po otrzymaniu przez nie patentów dojrzałości 13 VI 1903 r. *Homiletyka.* R. 11: 1908 t. 20 s. 280-283.

18. Katalog obrazów starej szkoły w Muzeum Diecezjalnym w Płocku. Płock 1908 Druk. K. Miecznikowskiego 4° s. 23.

18a. Spis inwentarza przedmiotów archeologicznych i pamiątek historycznych Franciszka Tarczyńskiego. Płock 1908 Druk. K. Miecznikowskiego 8° s. 42.

19. Ankieta katechizmowa w diecezji płockiej w przedmiocie „Małego katechizmu" zwanego „Prowincjonalnym" dokonana w maju 1909 r. *Mies. Past. Płoc.* R. 4: 1909 nr 9 s. 220-224; nr 10 s. 245-250; nr 11 s. 295-318. — Toż w osob. odb. Płock 1909 Druk. K. Miecznikowskiego 8° s. 38.

20. Pamiątka sakramentu bierzmowania. Płock 1909 Druk. K. Miecznikowskiego 16° s. 31. — Toż. Płock 1912 Druk. Braci Detrychów 16° s. 32.

21. Audiatur et altera pars. Odpowiedź ks. Cz. Sokołowskiemu w kwestii nowych programów nauki religii rzymsko-katolickiej. *Mies. Past. Płoc.* R. 5: 1910 nr 1 s. 13-17; nr 2 s. 47-48. — Toż. Płock 1910 Druk. K. Miecznikowskiego 8° s. 13.

22. Sprawa katechizmu diecezjalnego. *Mies. Past. Płoc.* R. 5: 1910 nr 11 s. 332-342; nr 12 s. 366-373.

23. Katechizm rzymsko-katolicki dla dzieci do pierwszej spowiedzi i Komunii św. Płock 1910 Druk. K. Miecznikowskiego 16° rok 1 s. 19, rok 2 s. 48, rok 3 s. 15.

24. Odpowiedź [ks. Kuligowskiemu] *Mies. Past. Płoc.* R. 6: 1911 nr 1 s. 19-25, 26-29.

25. Świadectwo dla dzieci, które ukończyły naukę systematycznego katechizmu, złożyły z niego egzamin i przystąpiły do Komunii św. generalnej. *Mies. Past. Płoc.* R. 7: 1912 nr 4 s. 112-116.

26. Katechizm dla młodzieży katolickiej zabierającej się do stanu małżeńskiego. Płock 1912 Druk. S. Detrycha 16° s. 35.

27. Dom „Opatrzności". W: *Wiązanka literacka ziemi płockiej.* s. 22-23.

28. Nauka wiary i moralności katolickiej. Podręcznik do użytku szkolnego. Wyd. 1. Płock 1912 Druk. Braci Detrychów 8° s. 157. — Toż. Wyd. 10. Płock 1929 s. 184.

29. Katechizm rzymsko-katolicki dla dzieci przystępujących do spowiedzi i Komunii św. zalecany do użytku w diecezji płockiej. Kurs wyższy. Wyd. 1. 1912 Druk. S. Detrycha 16° s. 64. — Toż. Wyd. 16. 1930.
30. Katechizm rzymsko-katolicki dla dzieci... zalecany do użytku w diecezji płockiej. Kurs niższy. Wyd. 1. Płock 1912 Druk. Braci Detrychów 16° s. 20. — Toż. Wyd. 15 Płock 1935.
31. Katechizm dla nowożeńców. Płock 1914 Druk. Braci Detrychów 16° s. 35.
32. Qui nimium probat, nihil probat. *Mies. Past. Płoc.* R. 11: 1916 nr 6 s. 184-192.
33. Bis repetita placent. *Mies. Past. Płoc.* R. 11: 1916 nr 8 s. 239-242.
34. Rec.: W. GADOWSKI: Ilustrowany rzymsko-katolicki katechizm elementarny. Tarnów 1916. *Mies. Past. Płoc.* R. 11: 1916 nr 10 s. 299-305.
35. Rec.: M. TAŃSKA: Hetodyka religii i pogadanek religijnych. *Mies. Past. Płoc.* R. 17: 1922 nr 4 s. 78-79.
36. O nową metodę nauczania religii. *Mies. Past. Płoc.* R. 17: 1922 nr 12 s. 220-222; R. 18: 1923 nr 1 s. 7-14; nr 3/4 s. 62-67; nr 6 s. 113-115.
37. Uświadomienie seksualne dzieci i młodzieży jako zagadnienie pedagogiczne. *Mies. Past. Płoc.* R. 18: 1923 nr 9 s. 149-152; nr 10 s. 185-187; nr 11 s. 203-205.
38. Koedukacja jako zagadnienie pedagogiczne. *Mies. Past. Płoc.* R. 19: 1924 nr 7 s. 178-181; nr 8 s. 210-214.
39. Konieczność katechizowania. *Mies. Past. Płoc.* R. 19: 1924 nr 10 s. 283-290.
40. Trudności katechizowania i środki do ich pokonania. *Mies. Past. Płoc.* R. 19: 1924 nr 11 s. 324-329.
41. Forma poglądowa [deiktyczna] nauki religii. *Mies. Past. Płoc.* R. 19: 1924 nr 12 s. 363-369. — Toż. w osob. odb. Płock 1924 Druk. A. Gzowski 8° s. 7.

II.

Śmierć i pogrzeb ks. prałata Kowalewskiego. *Mies. Past. Płoc.* R. 23: 1928 nr 1 s. 36; DMOCHOWSKI P.: Śp. ks. prałat Tomasz Kowalewski. *Mies. Past. Płoc.* R. 23: 1928 nr 1 s. 38-40; DMOCHOWSKI A.: Śp. ks. prałat Tomasz Kowalewski twórca i dyrektor Muzeum Diecezjalnego w Płocku. *Dz. Płocki.* R. 6: 1927 nr 300 s. 2; NOWOWIEJSKI M.: — Płock — monografia historyczna Wyd. 2. Płock 1930 s. 284, 305, 433-435, 482, 489, 646, 647; Kowalewski Tomasz. W: *Podr. enc. kośc.* T. 21/22 s. 375-376.

Ks. Michał Grzybowski

Kowalski Kazimierz Józef (1896-1972) biskup chełmiński, filozof, teolog, duszpasterz, redaktor.

Urodził się 2 III 1896 r. w Gnieźnie z rodziców Leona i Pelagii z domu Celler. W Gnieźnie uczęszczał do Gimnazjum klasycznego, które ukończył w r. 1914 egzaminem maturalnym. Studia teologiczne, przerwane wydarzeniami I wojny światowej oraz Powstaniem Wielkopolskim, odbył w Seminarium Archidiecezji Gnieźnieńskiej i Poznańskiej oraz na wydziałach teologicznych uniwersytetów w Monasterze i Strasburgu. W r. 1915 został wcielony do armii niemieckiej. Podczas wybuchu Powstania Wielkopolskiego zgłosił się ochotniczo do szeregów powstańczych dowodząc w randze kapitana I baterią poznańskiego pułku artylerii ciężkiej pod Lesznem. Dnia 8 X 1922 r. otrzymał święcenia kapłańskie. Po święceniach odbył dalsze studia w Lowanium, Rzymie oraz w Monachium. Równocześnie duszpasterzował wśród Polaków w Belgii i Francji. W r. 1925 doktoryzował się na podstawie pracy o filozofii A. Cieszkowskiego. Od r. 1926 był profesorem filozofii i etyki społecznej w Seminarium Duchownym w Poznaniu, a później w Gnieźnie. W r. 1930 habilitował się na Wydziale Teologicznym Uniw. Jagiell. oraz powtórnie w r. 1937 na Wydziale Humanistycznym Uniw. Poznańskiego. Miał propozycje objęcia katedry filozofii we Lwowie, Wilnie i Warszawie, lecz ks. kard. Hlond w r. 1935 mianował go rektorem Seminarium Duchownego w Poznaniu. Jako rektor prowadził wykłady misjologii i teologii pasterskiej. Zajmował się propagandą idei misyjnej wśród młodej inteligencji katolickiej. Mimo licznych zajęć często głosił rekolekcje dla

osób świeckich i duchownych. Nadto był redaktorem kolekcji „Studia Gnesnensia" i kwartalnika „Teologia praktyczna" oraz rocznika „Annales Missiologicae". Po wybuchu II wojny światowej podjął próbę organizacji Seminarium Duchownego dla wysiedlonych z Wielkopolski w głąb kraju kleryków. Gestapo wydało na niego wyrok śmierci. Lata wojenne spędził, pod przybranym nazwiskiem, jako Józef Powelski, duszpasterzując w Pełkiniach nad Sanem. Po wyzwoleniu wrócił do Poznania.

W dniu 4 III 1946 r. papież Pius XII mianował go biskupem chełmińskim. Konsekrowany został przez kard. Hlonda 4 VIII tegoż roku obejmując rządy jako 57 biskup chełmiński. Otoczył szczególną opieką Seminarium Duchowne, które w r. 1965 dzięki jego staraniom afiliowane zostało przy wydziale teologicznym Uniw. Laterańskiego. Jako ordynariusz przeprowadził wizytacje kanoniczne wszystkich parafii diecezji. W r. 1959 przeprowadził synod diecezjalny. Decyzją Stolicy Apostolskiej erygował kapitułę kolegiacką w Chełmży (1960) i w Kamieniu Krajeńskim (1965). Odnowił wszystkie instytucje diecezjalne i zakonne. W r. 1971 obchodził 25-lecie swych rządów, w czasie których wyświęcił 583 kapłanów diecezjalnych i kilkudziesięciu zakonnych, a liczbę parafii powiększył z 255 do 359.

Położył ogromne zasługi dla rozwoju filozofii chrześcijańskiej w Polsce. Organizował wiele międzynarodowych i krajowych zjazdów tomistycznych. W całym kraju ceniony był jako doskonały rekolekcjonista młodzieży akademickiej oraz inteligencji katolickiej. Brał czynny udział w Soborze Watykańskim II. Piastował z nominacji Ojca św. Jana XXIII funkcję konsultora soborowego Komisji Liturgicznej. Ponadto był przewodniczącym Komisji Episkopatu dla spraw Sztuki Kościelnej, członkiem Komisji Studiów KUL-u, Przewodniczącym Komisji Misyjnej Episkopatu i Krajowym Dyrektorem Unii Apostolskiej. W czasie odprawiania 6 V 1972 r. Mszy św. na Jasnej Górze doznał zawału serca i po przewiezieniu do szpitala częstochowskiego zmarł. Uroczystości pogrzebowe, z udziałem Ks. Prymasa i wielu członków Episkopatu odbyły się w Pelplinie. Ciało jego złożono 12 V 1972 r. w krypcie katedry pelplińskiej.

I.

1. Podstawowe zasady filozofii Cieszkowskiego. *Kwart. Filoz.* T. 4: 1926 s. 346-364, 422-447. — Toż. W: *Filozofia Augusta hr. Cieszkowskiego w świetle zasad filozofii św. Tomasza z Akwinu*. P. 1929 Księg. św. Wojciecha 16° s. nlb. 4, 246, nlb. 2.

2. Kardynał Mercier. *Kwart. Filoz.* T. 4: 1926 s. 365-369.

3. Racja bytu idei misyjnej. P. 1927 s. 10. Biblioteczka Misyjna 2.

3. Międzynarodowy Akademicki Kongres Misyjny a duchowieństwo. *Wiad. dla Duchow.* R. 14: 1927 s. 200-202.

5. Śp. x. kardynał Mercier jako kapłan. (W pierwszą rocznicę śmierci). *Wiad. dla Duchow.* R. 14: 1927 s. 74-80.

6. [V] Tydzień Misjologiczny w Lowanium (10-13 VIII 1927 r.). *Misje Katol.* R. 46: 1927 szp. 463-470.

7. Rola podstawowych prawd filozoficznych w odrodzeniu osobistym i społecznym. *Aten. Kapł.* R. 13: 1927 t. 20 s. 451-469. — Toż. W: *Św. Tomasz z Akwinu a czasy obecne*. P. 1935 Księg. św. Woj. 8° s. 66-92.

8. Rola rozumu ludzkiego w filozofii Cieszkowskiego i w filozofii św. Tomasza z Akwinu. *Spraw. Pozn. TPN za rok 1926, Wydz. Teol.* P. 1927 s. 11.

9. Analogia w systemie filozoficznym Cieszkowskiego i filozofii św. Tomasza z Akwinu. *Prz. Teol.* R. 9: 1928 s. 94-204.

10. Kazanie na Nowy Rok. *Nowa Bibl. Kazn.* T. 35: 1928 s. 420-427.

11. Osobistość i filozofia św. Tomasza z Akwinu ideałami nowoczesnego katolika. *Aten. Kapł.* R. 14: 1928 t. 22 s. 242-252. — Toż. W: *Św. Tomasz z Akwinu a czasy obecne*. P. 1935 Księg. św. Woj. 8° s. 13-32.

12. Pożyteczność zasadniczych cech filozofii św. Tomasza dla wychowawców i wychowania. *Wiad. dla Duchow.* R. 15: 1928 s. 65-69, 105-108. — Toż. rozszerz. W: *Św. Tomasz z Akwinu a czasy obecne.* P. 1935 Księg. św. Woj. 8° s. 93-114.

13. Sprawa Pomorza w świetle chrześcijańskiej etyki społecznej. *Rocz. Korpor. Stud. Uniw. Pozn. „Pomerania".* R. 3: 1928 s. 147-149.

14. Teoria poznania św. Augustyna i epistemologia św. Tomasza z Akwinu. *Spraw. Pozn. TPN, Wydz. Teol.* P. 1928 s. 47.

15. Testament śp. ks. kardynała Merciera dla kapłanów. (La Fraternitè sacerdotale des Amis de Jésus). *Wiad. dla Duchow.* R. 15: 1928 s. 36-41.

16. Zasady filozofii św. Tomasza a życie katolickie akademika. *Pro Christo — Wiara i Czyn.* T. 5: 1929. W. 1929 s. 237.

17. Cele i drogi akcji charytatywnej. *Przew. Miłos.* R. 8: 1929 s. 220-224.

18. Filozofia Augusta hr. Cieszkowskiego w świetle zasad filozofii św. Tomasza z Akwinu. Studium porównawcze. P. 1929 Księg. św. Woj. 16° s. 246.

19. Idea misyjna w nauce Kościoła katolickiego. *Prąd.* R. 16: 1929 t. 17 s. 26-43. — Toż. pt.: Idea misyjna w nauce Kościoła katolickiego ze szczególnym uwzględnieniem św. Tomasza z Akwinu. W: *Św. Tomasz z Akwinu a czasy obecne.* P. 1935 Księg. św. Woj. 8° s. 279-297.

20. Istota i zadanie filozofii według zasad neotomizmu. P. 1929 s. 47. Pr. Komis. Teol. Pozn. TPN. T. 1 z. 3. — Odb. P. 1929 s. 48.

21. Kazanie na niedzielę X po Ziel. Świątkach. *Nowa Bibl. Kazn.* T. 37: 1929 s. 16-23.

22. Kazanie na Wielkanoc. *Nowa Bibl. Kazn.* T. 36: 1929 s. 165-171.

23. Papiestwo instytucją Boską dla celów Bożych. Kazanie o Papiestwie. *Nowa Bibl. Kazn.* T. 37: 1929 s. 393-401.

24. Polityka ludnościowa a prawo moralne. *Przew. Miłos.* R. 8: 1929 s. 109-114.

25. Prowadzenie seminarium naukowego filozoficznego. W: *Pamiętnik Piątego Zjazdu* [Związku Zakładów Teologicznych] *w Łodzi (3-5 IV 1929).* Kielce 1929 s. 119-139.

26. Teoria poznania, metafizyka ogólna, estetyka. W: *Zarys filozofii.* [Praca zbiorowa]. T. 2. Lubl. 1929 s. 15-97, 163-176.

27. Wartość filozofii św. Tomasza i św. Augustyna dla życia umysłowego XX wieku. W: *VII Tydzień Społeczny Stow. Młodz. Akad. „Odrodzenie" w Lublinie 19-26 sierpnia 1928 r.* Lubl. 1929 s. 3-30. — Toż w osob. odb. Lubl. 1929 s. 30. — Przedr. *Prąd.* R. 16: 1929 t. 17 s. 3-21, 90-98. — Toż rozszerz. pt.: Najaktualniejsze zagadnienia filozofii św. Tomasza i św. Augustyna i wartość ich dla życia umysłowego XX wieku. W: *Św. Tomasz z Akwinu a czasy obecne.* P. 1935 Księg. św. Wojciecha 8° s. 115-154.

28. Wpływ filozofii tomistycznej na współczesne odrodzenie katolickie. (Z okazji 50-lecia wydania encykliki „Aeterni Patris" Leona XIII). *Prąd.* R. 16: 1929 t. 17 s. 161-186. — Toż W: *VIII Tydzień Społeczny Stow. Młodz. Akad. „Odrodzenie".* Lubl. 1930 s. 38-63. — Toż W: *Św. Tomasz z Akwinu a czasy obecne.* P. 1935 Księg. św. Wojciecha 8° s. 179-206.

29. Analogia w systemie filozoficznym Cieszkowskiego i w filozofii św. Tomasza. *Nasza Myśl Teol.* T. 1. Lw. 1930 s. 32.

30. Kazania pasyjne. P. 1930 Księg. św. Wojciecha 16° s. 118.

31. Małżeństwo jako związek i sakrament. *Prz. Katol.* R. 68: 1930 s. 371-373, 386-387. — Toż. W: *Św. Tomasz z Akwinu a czasy obecne.* P. Księg. św. Wojciecha 8° s. 255- 267.

32. Międzynarodowy Akademicki Kongres Misyjny w Lubljanie. (Sprawozdanie). *Prz. Katol.* R. 68: 1930 s. 598-601. — Toż. *Rocz. Zw. Akad. Kół Misyjnych.* R. 3: 1930/31 s. 274-283.

33. Misje zagraniczne Kościoła katolickiego a młodzież akademicka. *Rocz. Zw. Akad. Kół Misyjnych* R. 3: 1930/31 s. 69-88.

34. Nauczanie i nauczyciel podług św. Augustyna i św. Tomasza z Akwinu. W: *Św. Augustyn.* Praca zbiorowa pod red. S. Brossa. P. 1930 16° s. 77-98. — Toż. W: *Św. Tomasz z Akwinu a czasy obecne.* P. 1935 8° s. 155-178.

35. O radości. Kazania na niedzielę III Adwentu. *Nowa Bibl. Kazn.* T. 39: 1930 s. 405-412.

36. O tygodniku augustiańskim. *Pr. Komis. Teol. Pozn. TPN.* P. 1930 s. 4.

37. O trzech czynnikach Królestwa Bożego: o sprawiedliwości, o radości, o pokoju. *Szk. Chryst.* R. 1: 1930 s. 113-124, 195-203. — Toż. odb. Lw. 1931 s. 29. — Toż. W: *Św. Tomasz z Akwinu a czasy obecne.* P. 1935 s. 525-541.

38. Pierwszy Kongres A.U.C.A. M.'u (Association Universitaire Catholique pour l'Aaide aux Missions). *Misje Katol.* R. 49: 1930 kol. 277-282.

39. Podstawy filozofii. Gniezno 1930 Księg. św. Wojciecha 8° s. 272. Studia Gnesnensia. [T.] 1.

40. Przegląd literatury tomistycznej ostatnich lat. *Prz. Filoz.* R. 33: 1930 s. 161-173.

41. Rola studium katolickiego w odro-

dzeniu współczesnym. *Prąd.* R. 17: 1930 t. 19 s. 209-229. — Toż. W: *Św. Tomasz z Akwinu a czasy obecne.* P. 1935 s. 221-243.

42. Tydzień Augustiański urządzony staraniem Rzymskiej Akademii św. Tomasza z Akwinu w Rzymie od 23-30 kwietnia 1930 r. (Sprawozdanie). *Aten. Kapł.* R. 16: 1930 t. 26 s. 198-208.

43. Cnota teologiczna wiary a działalność misyjna. *Rocz. Zw. Akad. Kół Misyjnych* R. 4: 1931/32 s. 134-154. — Toż. W: *Św. Tomasz z Akwinu a czasy obecne.* P. 1935 s. 329-351.

44. Dziś Święto Miłości. [Kazanie] Na Poniedziałek Świąteczny. *Nowa Bibl. Kazn.* T. 40: 1931 s. 364-371.

45. Filozofia religii. *Ruch Teol.* R. 3: 1931 nr 4 s. 43-48.

46. Nauka św. Tomasza o miłosierdziu chrześcijańskim. *Szk. Chryst.* R. 2: 1931 t. 3 s. 15-34, 89-102. — Toż w osob. odb. — Lw. 1931 s. 36. — Toż. W: *Św. Tomasz z Akwinu a czasy obecne.* P. 1935 s. 415-449.

47. Nauki rekolekcyjne [dla działaczy Akcji Katolickiej]. I. O potrzebie ćwiczeń duchowych. II. O cnocie teologicznej — wiary. III. Chrystus Królem rodzin chrześcijańskich. IV. O Akcji Katolickiej. *Ruch Katol.* R. 1: 1931 s. 240-244, 277-282, 349-355, 378-383. Pseud.: Józef Powelski.

48. Nadprzyrodzony charakter Kościoła świętego. *Prąd.* R. 18: 1931 t. 21 s. 193-204; R. 19: 1932 t. 22 s. 159-170. — Toż. W: *Św. Tomasz z Akwinu a czasy obecne.* P. 1935 s. 575-599.

49. Nasz obowiązek misyjny. *Prz. Katol.* R. 39: 1931 s. 3-6.

50. Lekcja naukowego seminarium filozoficznego. W: *Pamiętnik szóstego zjazdu* [Związku Zakładów Teologicznych] *w Poznaniu.* Kielce 1931 s. 136-145.

51. Misje zagraniczne Kościoła katolickiego a młodzież akademicka. *Rocz. Zw. Akad. Kół Mis. w Polsce.* R. 3: 1931 s. 69-88.

52. O wartości drobnych na pozór rzeczy w świetle nadprzyrodzonym. [Kazanie]. Na niedzielę III po Świątkach. *Nowa Bibl. Kazn.* T. 40: 1931 s. 419-425.

53. Podstawa chwały u Matki Bożej i u nas. [Kazanie] na uroczystość Wniebowzięcia Maryi Panny. *Nowa Bibl. Kazn.* T. 41: 1931 s. 76-85.

54. Święty Augustyn mistrzem życia duchownego. *Prąd.* R. 18: 1931 t. 21 s. 3-18.

55. IX Tydzień Misjologiczny (Lowanium 27-30 VIII 1931 r.). *Misje Katol.* R. 50: 1931 szp. 566-569.

56. Wartość niektórych zasadniczych prawd filozoficznych dla życia katolika. *Prąd.* R. 18: 1931 t. 20 s. 263-270.

57. Zagadnienia estetyki tomistycznej. *Spraw. Pozn. TPN* [R.] 5: 1931 s. 86-87.

58. Duchowieństwo dla duchowieństwa — hasło Papieskiego Dzieła Świętego Piotra Apostoła. *Aten. Kapł.* R. 18: 1932 t. 30 s. 182-192. — Odb. Włocławek 1932 s. 14. — Toż. W: *Św. Tomasz z Akwinu a czasy obecne.* P. 1935 s. 369-381.

59. Dwa kazania eucharystyczne na tle hymnów św. Tomasza z Akwinu. Lw. 1932 s. 43.

60. Kościół Katolicki a inteligencja. (Nauka o działalności misyjnej w teologii o Kościele św.). *Ann. Missiol.* R. 5: 1932/33 s. 34-61. — Odb. Gniezno 1932/33 s. 30. — Toż. W: *Św. Tomasz z Akwinu a czasy obecne.* P. 1935 s. 183-184.

61. La participation des Slaves à l'oeuvre des missions. W: *Congressus Internationalis Academicus pro missionibus.* Ljubliana 6-10 Sept. 1930. Izdala Unio Cleri miss. pro Jugoslavia 1932.

62. L'Apostolat et les problemes des races. W: *Missionskongress. Congrès des Missions.* Fribourg 1932 s. 82-99.

63. Miłosierdzia chrześcijańskiego wrogowie. *Szk. Chryst.* R. 3: 1932 t. 4 s. 169-179; Nasza obrona przeciwko wrogom miłosierdzia. Tamże t. 5 s. 28-40. — Toż w osob. odb. Lw. 1932 s. 38. — Toż. W: *Św. Tomasz z Akwinu a czasy obecne.* P. 1933 s. 499-522.

64. Nauki rekolekcyjne. I. O potrzebie uświadomienia katolickiego. II. O posłuszeństwie wobec woli Bożej. III. Św. Wojciech, patron Akcji Katolickiej w Polsce. *Ruch Katol.* R. 2: 1932 s. 22-28, 88-96, 114-118. Pseud.: Józef Powelski.

65. O neotomizmie. *Spraw. Pozn. TPN.* [R.] 6: 1932 s. 13-15.

66. O społeczeństwie, władzy i autorytecie. *Ruch. Katol.* R. 2: 1932 s. 102-111. — Toż. W: *Św. Tomasz z Akwinu a czasy obecne.* P. 1935 s. 627-638.

67. Powszechne przykazanie czystości a walka z pornografią. *Ruch Katol.* R. 2: 1932 s. 280-283. — Toż. W: *Walka z pornografią.* 1932 s. 30-33.

68. Praktyczne wskazówki duszpasterskie na tle ostatniego listu pasterskiego J. E. Ks. Kardynała Prymasa. *Wiad. dla Duchow.* R. 19: 1932 s. 293-303.

69. Tomizm warunkiem odrodzenia. *Prąd.* R. 19: 1932 t. 23 s. 112-131, 149-159. — Toż. W: *Postawa katolicka wobec kryzysu.* Lubl. 1933 s. 37-67. — Toż. W: *Św. Tomasz z Akwinu a czasy obecne.* P. 1935 s. 33-64.

70. Zagadnienie piękna. Gniezno 1932 Księg. św. Wojciecha 8° s. 97. Studia Gnesnensia [T.] 3.

71. Chrystus Pan mistrzem duchowym jednostki. *Szk. Chryst.* R. 4: 1933 t. 7 s. 104-125, 166-173. — Toż. W: *Św. Tomasz*

z Akwinu a czasy obecne. P. 1935 s. 555-574.

72. Duch św. „Sercem" Kościoła św. *Szk. Chryst.* R. 4: 1933 t. 6 s. 18-22.

73. Duch św. „Sercem" naszego życia duchownego. *Szk. Chryst.* R. 4: 1933 t. 6 s. 67-76.

74. Kongres tomistyczny w Pradze [6-8 X 1932]. *Spraw. Pozn. TPN* [R.] 7: 1933 s. 7-9.

75. Metaphysicae Thomisticae et aspirationes mentis modernae sive metaphysicae thomismi ad tendentias philosophiae modernae relatio. W: *Sbornik Mezinárodnich Tomistickych Konferenci w Praze. Sestavil Metodej Haban.* Olomouc 1933 s. 53-68.

76. Miłosierdzie na wzór N. M. Panny czyli caritas mariańska. *Szk. Chryst.* R. 4: 1933 t. 6 s. 249-269. — Toż. W: *Św. Tomasz z Akwinu a czasy obecne.* P. 1935 s. 483-497.

77. Najświętsza Maryja Panna — Matką Miłosierdzia. *Szk. Chryst.* R. 4: 1933 t. 6 s. 195-211. — Toż. W: *Św. Tomasz z Akwinu a czasy obecne.* P. 1935 s. 471-483.

78. Nauki rekolekcyjne. [Dla działaczek Akcji Katolickiej]. [I] Nauka wstępna. Potrzeba ćwiczeń duchownych. — Część pierwsza: Podstawy Akcji Katolickiej [różaniec radosny]. [II] Wiara św. fundamentem Akcji Katolickiej. [III] Pokora — podstawą Akcji Katolickiej. [IV] Łaska uświęcająca — zasadą zasługi Akcji Katolickiej. [V] Życie ukryte w Chrystusie — punktem wyjścia Akcji Katolickiej. — Część druga: Ofiarny czyn Akcji Katolickiej [różaniec bolesny]. [VI] Tajemnica nieprawości — grzech. [VII] Pokuta i umartwienie. [VIII] Uśmiercanie skutków grzechu pierworodnego przez cnoty kardynalne. [IX] Królewska droga Krzyża świętego. *Ruch Katol.* R. 3: 1933 s. 32-38, 81-88, 131-138, 171-177, 272-281, 323-328, 365-370, 511-518, 557-562.

79. Obecny stan filozofii neoscholastycznej w Polsce. *Wiad. dla Duchow.* R. 20: 1933 s. 131-144.

80. Odrodzenie nasze w miłosierdziu. *Ruch Charyt.* 1933.

81. Społeczne życie państwowe jako udział w Akcji Katolickiej. *Ruch Katol.* R. 3: 1933 s. 408-413. — Toż. W: *Św. Tomasz z Akwinu a czasy obecne.* P. 1935 s. 639-645.

82. Zło. W: *Enc. kośc.* T. 33 s. 254-257.

83. Aktualność św. Dominika (na 700-lecie kanonizacji 1234-1934). Gniezno 1934 s. 22.

84. Aktualność świętego Dominika dla współczesnej Akcji Katolickiej. (Z powodu 700-lecia kanonizacji). *Prąd.* R. 21: 1934 t. 27 s. 209-216.

85. Apostolstwo miłosierdzia chrześcijańskiego. Nauka rekolekcyjna dla działaczek A[kcji] K[atolickiej]. *Ruch Katol.* R. 4: 1934 s. 34-38.

86. Bóg początkiem i celem naszym. *Szk. Chryst.* R. 5: 1934 t. 8 s. 213-224.

87. Chrystocentryczny charakter życia chrześcijańskiego. *Prąd.* R. 21: 1934 t. 26 s. 3-27.

88. Cnota teologiczna nadziei a misje. *Ann. Missiol.* R. 6: 1934 s. 35-51. — Toż. W: *Św. Tomasz z Akwinu a czasy obecne.* P. 1935 s. 353-368.

89. Fryderyk Ozanam wzorem pracownika na niwie miłosierdzia chrześcijańskiego. *Szk. Chryst.* R. 5: 1934 t. 8 s. 63-75, 104-110, 163-169.

90. Jedni bądźmy wiarą i miłością Kościoła. [Kazanie] Na niedzielę XVIII po Świątkach. *Nowa Bibl. Kazn.* T. 47: 1934 s. 158-165.

91. VII Międzynarodowy Kongres Filozoficzny w Pradze. *Prz. Powsz.* R. 51: 1934 t. 204 s. 136-140.

92. Nauki rekolekcyjne o Akcji Katolickiej. [Dla działaczek Akcji Katolickiej]. P. 1934 Księg. św. Wojciecha 8° s. 102. Bibl. Rekolekcyjna A. K. Nr 5.

93. Odpowiedzialność inteligencji katolickiej wobec Kościoła katolickiego. *Prąd.* R. 21: 1934 t. 27 s. 65-79.

94. O wielkoduszności. *Szk. Chryst.* R. 5: 1934 t. 9 s. 245-256.

95. Podstawy filozofii i ich zadanie w obecnych czasach. *Prz. Filoz.* R. 37: 1934 s. 354-361. — Toż. W: *Św. Tomasz z Akwinu a czasy obecne.* P. 1935 s. 245-254.

96. Powszechność Królestwa Chrystusowego. Nauka rekolekcyjna dla działaczek A[kcji] K[atolickiej]. *Ruch Katol.* R. 4: 1934 s. 75-79.

97. Uczestnictwo we mszy św. *Głos. Semin. Zagr.* R. 2: 1934 s. 6-9.

98. Współczesne odrodzenie metafizyki a tomizm. *Aten. Kapł.* R. 20: 1934 t. 33 s. 239-248. — Toż. W: *Św. Tomasz z Akwinu a czasy obecne.* P. 1935 s. 207-243.

99. Zadania mężów katolickich w apostolstwie Akcji Katolickiej. *Ruch Katol.* R. 4: 1934 s. 521-524.

100. Znaczenie odkupienia dla życia jednostek, rodzin i społeczeństw. *Ruch Katol.* R. 4: 1934 s. 422-427.

101. Argumentatio apodictica ad demonstrandam distinctionem realem et positivum inter essentiam et esse in omnibus entibus finitis. *Nasza Myśl Teologiczna.* T. 2. Pamiętnik II Zjazdu Naukowego Polskiego Tow. Teologicznego w Warszawie, w sierpniu 1933 r. W. 1935 s. 309-316.

102. Cześć Najśw. Serca Pana Jezusa a Akcja Katolicka. *Ruch Katol.* R. 5: 1935 s. 263-267.

103. Dzieło odkupienia a nasze życie. Konferencja religijna. *Ruch Katol.* R. 5: 1935 s. 131-137.

104. Etyka społeczna św. Tomasza z Akwinu a współczesne problemy rasowe misji zagranicznych. *Ann. Missiol.* R. 7: 1935 s. 60-88, Rés. — Toż. W: *Św. Tomasz z Akwinu a czasy obecne.* P. 1935 s. 383-412. — Toż. W: *Magister Thomas.* Gniezno 1935 s. 259-290.

105. Red. i przedm.: Magister Thomas Doctor Communis. Księga Pamiątkowa Międzynarodowego Kongresu Filozofii Tomistycznej w Poznaniu (28 VIII 1934). Zebrał i przedmową poprzedził... Gniezno 1935 s. XXX, 499. Przedm. s. VII-XIV.

106. Międzynarodowy Kongres Filozofii Tomistycznej w Poznaniu. *Collect. Theol.* R. 16: 1935 t. 4 s. 134-139.

107. Nadprzyrodzone podstawy akcji katolickiej. *Ruch Katol.* R. 5: 1935 s. 289-299. Odb. P. 1935 Księg. św. Wojciecha 8° s. 15. Biblioteczka Akcji Katol. T. 15.

108. O męstwie chrześcijańskim. *Szk. Chryst.* R. 6: 1935 t. 11 s. 44-57. — Odb. Lw. 1935 s. 16.

109. Rodzina a apostolstwo świeckich. W: *Katolicyzm a rodzina.* P. 1935 s. 29-36. — Toż. *Ruch Katol.* R. 5: 1935 s. 495-502.

110. Św. Tomasz z Akwinu a czasy obecne. P. 1935. Księg. św. Wojciecha 8° s. 662. Rés. Studia Gnesnensia [T.] 10.

111. Theologia nostri aevi. Filozofia. *Collect. Theol.* R. 16: 1935 t. 4 s. 407-421. [Omówienie współczesnych kierunków filozofii zwłaszcza neotomistycznej].

112. Warunki propagandy idei misyjnej wśród inteligencji. *Ann. Missiol.* R. 7: 1935 s. 309-317.

113. Estetyka Edgares de Bruynes. *Kultura.* R. 1: 1936 nr 10 s. 3.

114. Estetyka Szkoły Lowańskiej. *Kultura.* R. 1: 1936 nr 8 s. 5.

115. Estetyka tomizmu średniowiecznego. *Kultura.* R. 1: 1936 nr 2 s. 2.

116. Jak powołać do życia i prowadzić w parafiach kadry mężów. W: *Pamiętnik I Zjazdu Asystentów Kościelnych Akcji Katolickiej archidiecezji gnieźnieńskiej i poznańskiej w Poznaniu dnia 17-18 III 1936 r.* P. 1936 s. 34-40.

117. [Jeunesse Ouvriere Chretienne] J. O. C. Zasady i ruch wydawniczy. *Ruch Katol.* R. 6: 1936 s. 273.

118. L'action missionnaire et la vie religieuse de l'etudiant. *Ann. Missiol.* R. 8: 1936 s. 23-37. Odb. Potulice 1937 s. 15.

119. Maritain o pięknie. *Kultura.* R. 1: 1936 nr 11 s. 1.

120. Metoda neotomistycznej filozofii moralnej. *Prz. Filoz.* R. 39: 1936 s. 469-470.

121. Mowa żałobna na pogrzebie śp. ks. K. Rolewskiego wypowiedziana w katedrze poznańskiej 16 marca 1936 r. Potulice 1936 s. 16.

122. Na uroczystość Bożego Narodzenia z pasterzami u żłóbka betlejemskiego. [Kazanie]. *Nowa Bibl. Kazn.* T. 51: 1936 s. 420-426.

123. Obowiązek i charakter pracy Kościoła. *Prąd.* R. 23: 1936 t. 31 s. 12-25. — Odb. Lubl. 1936 s. 14.

124. O posłuszeństwie. *Szk. Chryst.* R. 8: 1936 t. 12 s. 72-84.

125. Rekolekcje w systemie św. Tomasza z Akwinu. *Prz. Katol.* 1936 s. 70-71, 102-104. — Odb. W. 1936 s. 5-23.

126. Rola Akcji Katolickiej w wychowaniu nowego typu człowieka. *Ruch Katol.* R. 6: 1936 s. 503-517.

127. Sakramentalizm życia chrześcijańskiego. *Aten. Kapł.* R. 22: 1936 t. 37 s. 1-9.

128. Św. Tomasz z Akwinu o pięknie. *Kultura.* R. 1: 1936 nr 7 s. 7.

129. Teorie o pięknie i sztuce w tomizmie i neotomizmie. P. 1936 Księg. św. Wojciecha 16° s. 63. Bibl. „Kultury" nr 1.

130. Miłosierdzie w planach Bożych rządów nad światem. *Ruch Charyt.* R. 19: 1936 s. 285.

131. Totalizm współczesny a totalizm Boży. *Moderator.* R. 8: 1936 s. 325-330.

132. Argumentatio apodictica ad demonstrandam distinctionem realem et positivam inter essentiam et esse in omnibus entibus finitis. *Studia Philosophica.* Vol. 2: 1937 s. 459-460.

133. De artis transcendentalitate secundum textus divi Thomae. *Angelicum.* Vol. 14: 1937 s. 345-354.

134. De principiis vitae organicae. W: *Acta II Congressus Thomistici Internationalis.* Torino 1937 s. 197-219.

135. Domine, Tu scis, quia amo Te. *Homo Dei.* R. 6: 1937 s. 487-497.

136. Duszpasterstwo inteligencji. *Mies. Kośc.* R. 52: 1937 s. 296-299, 431-434.

137. Koedukacja jako problem moralny. W: *Katolicka Myśl Wychowawcza. Pamiętnik II Studium Katolickiego w Wilnie w dn. 28 VIII-1 IX 1937 r.* P. 1937 s. 522-536.

138. Lapides vivi. *Homo Dei.* R. 6: 1937 s. 179-187.

139. Les fondements de la philosophie morale. *Collect. Theol.* R. 18: 1937 s. 51-62.

140. Neotomistyczne postawienie problemu poznania. W: *Pamiętnik VIII Zjazdu w Częstochowie.* Kr. 1937 s. 47-66.

141. Odrodzenie osobiste człowieka warunkiem odrodzenia społecznego. *Ruch Katol.* R. 7: 1937 s. 405-413.

142. O umiarkowaniu. *Szk. Chryst.* R. 8: 1937 t. 14 s. 65-77.

143. Regnum Dei non est in sermone sed

in virtute. *Myśl Rekol.* R. 1: 1937 s. 133-138.

144. Rola ks. kardynała Merciera w odrodzeniu tomizmu. *Aten. Kapł.* R. 23: 1937 t. 39 s. 209-222. — Odb. Włocławek 1937 s. 16.

145. Sacerdotem oportet benedicere. *Homo Dei.* R. 6: 1937 s. 410-420.

146. Sacerdotem oportet offere. *Homo Dei.* R. 6: 1937 s. 277-287.

147. Sacerdotem oportet praeesse. *Homo Dei.* R. 6: 1937 s. 81-89.

148. Wychowanie apostoła świeckiego w parafialnej Akcji Katolickiej. W: *Pamiętnik II Zjazdu Asystentów Kościelnych Akcji Katolickiej.* P. 1937 s. 44-53.

149. Wyniki ostatniego Międzynarodowego Zjazdu Tomistycznego w Rzymie w r. 1936. *Spraw. Pozn. TPN* [R.] 11: 1937 s. 2, 11-12.

150. Apostolstwo miłosierdzia chrześcijańskiego. W: *Miłość Chrystusowa przynagla nas.* Zbiór kazań charytatywnych. P. 1938 s. 272-280.

151. Cechy komunizmu. *Ruch Katol.* R. 8: 1938 nr 2 s. 57-63.

152. Katolickie plany reformy społecznej a ustrój rolny w Polsce. P. 1938 s. 15. Biblioteczka Akcji Katol. Nr 81.

153. Kwestia żydowska w średniowieczu według św. Tomasza z Akwinu. W. 1938 s. 35. Bibl. Akcji Katol. Nowa Seria Nr 5.

154. Maria Paulina Jaricot, założycielka Dzieła Rozkrzewiania Wiary. *Szk. Chryst.* R. 9: 1938 t. 16 s. 45-52.

155. Maritain prawowierny. *Kultura.* R. 3: 1938 nr 9 s. 3.

156. Nadprzyrodzona cnota miłości jako udział w Duchu św. a akcja Katolicka. W. 1938.

157. Osobowość asystenta kościelnego. *Homo Dei.* R. 7: 1938 s. 12-19.

158. Pionierowie nowej filozofii katolickiej. *Kultura.* R. 3: 1938 nr 35 s. 3.

159. Poganie XX wieku. *Księga Pamiątkowa II Kongresu Związku Misyjnego Duchowieństwa w Polsce.* Płock 1938 s. 18-34.

160. Sprawiedliwość osobista i społeczna duchowieństwa. *Homo Dei.* R. 7: 1938 s. 196-202.

161. Spiritus sanctitatis. Konferencje dla duchowieństwa. Tuchów 1938 s. 48. Odb. z *Homo Dei.*

162. Summa Teologiczna pracy nad inteligencją katolicką. W: *Kapłan wśród ludzi.* W. 1938 s. 185-197.

163. System etyczny św. Tomasza a etyka współczesnego pozytywizmu. *Verbum.* T. 3: 1938 s. 418-443.

164. Wezwanie Synodu do laikatu katolickiego w Polsce. *Ruch Katol.* R. 8: 1938 s. 406-416

165. Wiara zwycięska i zbawcza. Na uroczystość Trzech Króli. [Kazanie]. *Nowa Bibl. Kazn.* T. 55: 1938 s. 430-436.

166. Wychowanie apostoła świeckiego w parafialnej Akcji Katolickiej. *Homo Dei.* R. 7: 1938 s. 107-115.

167. Zagajenie Pierwszego Krajowego Kongresu PDRW. *Ann. Missiol.* R. 10: 1938 s. 115-119.

168. Aktualność św. Tomasza w dążeniu do pełni życia katolickiego na podstawie uchwał Synodu Plenarnego. W. 1939 s. 26. Inst. Wyższej Kult. Religijnej Nr 18.

169. Kilka uwag o zagadnieniu substancji. *Pol. Prz. Tomist.* R. 1: 1939 s. 5-24.

170. Miłosierdzie chrześcijańskie przygotowaniem i uzupełnieniem sprawiedliwości społecznej. *Teol. Prakt.* R. 1: 1939 s. 149-159.

171. Problemy filozofii chrześcijańskiej. P. 1939 s. 32. Inst. Wyższej Kult. Religijnej w Poznaniu.

172. Miłosierdzie dla duszy. *Caritas.* R. 1-2 [1945-1946]. s. 4-5.

173. ...biskup nominat chełmiński czcigodnym kapłanom diecezji pozdrowienie i błogosławieństwo w Panu. [Orędzie]. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 2: 1946 s. 62.

174. ...biskup nominat chełmiński wszystkim wiernym diecezji pozdrowienie i błogosławieństwo w Panu. [Orędzie]. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 2: 1946 s. 69.

175. ...biskup nominat chełmiński ukochanej w Chrystusie młodzieży diecezji pozdrowienie i błogosławieństwo w Panu. [Orędzie]. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 2: 1946 s. 76.

176. Poglądy nowoczesne o energii atomowej a nauka filozoficzna o materii i formie. *Spraw. Pozn. TPN.* [R.] 13: 1945/46 s. 5, 57.

177. Śp. ks. Aleksander Żychliński † 20 XII 1945 roku. Wyjątki z mowy żałobnej wygłoszonej w Bazylice Gnieźnieńskiej w czasie uroczystości pogrzebowej. *Głos Katol.* R. 2: 1946 nr 3 s. 19.

178. Chrystus arcykapłan. P. 1947 8° s. 19.

179. Dzień Kapłana. [Odezwa]. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 3: 1947 s. 17.

180. Dzień Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. [Odezwa]. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 3: 1947 s. 191-192.

181. Kapłan a Maryja. *Homo Dei.* R. 16: 1947 s. 129-137.

182. Najświętsza Maryja Panna. Szkice rozważań miesięcznych dla dusz Maryi poświęconych. P. 1947 8° s. 104.

183. Na Różańcową. [Kazanie]. XIX niedziela po Świątkach. *Współcz. Ambona.* R. 2: 1947 s. 619-625.

184. Poświęcenie się Boskiemu Sercu

Jezusowemu. [Odezwa]. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 3: 1947 s. 514-515.

185. Regina cleri. Szkice nauk rekolekcyjnych dla kapłanów. Potulice-P. 1947 Wyd. Semin. Zagr. 8° s. 134.

186. Św. Wojciech z łaski Bogarodzicy-Dziewicy apostoł pełni Chrystusowej. Kazanie wygłoszone na uroczystych nieszporach obchodu 950-lecia śmierci męczeńskiej św. Wojciecha w Gnieźnie dnia 27 kwietnia 1947 roku. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 3: 1947 s. 230-240.

187. III Tydzień Miłosierdzia od 5-12 października 1947 roku pod hasłem „Ratujmy człowieka" [Odezwa]. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 3: 1947 s. 380-381.

188. Unia Apostolska kapłanów. [Odezwa]. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 3: 1947 s. 18-20.

189. Kardynał prymas Hlond na Śląsku i w Poznaniu. *Tyg. Powsz.* R. 4: 1948 nr 49 s. 4.

190. Kazanie na uroczystość 550-lecia istnienia Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Jagiellońskiego (6 IV 1948). *Pol. Sacra* T. 1: 1948 s. 289-294.

191. Modły o pokój. [Odezwa]. *Oręd. Diec. Chełm.* R 4: 1948 s. 14-15.

192. IV Tydzień Miłosierdzia pod hasłem „Caritas rodzinie" w dniach od 3 do 10 października 1948. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 4: 1948 s. 245-247.

193. Wielkopostna akcja trzeźwości w dniach od 15 do 22 lutego 1948. [Odezwa]. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 4: 1948 s. 16.

194. Wznowienie Stowarzyszenia Kapłanów „Sodalitas Ignatiana" w diecezji chełmińskiej. [Odezwa]. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 4: 1948 s. 82-83.

195. Dziesiąta rocznica koronacji oraz pięćdziesiąta rocznica święceń kapłańskich Ojca świętego (12 III i 2 IV 1949) [Odezwa]. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 5: 1949 s. 14-15.

196. Maria Leonia s., Kardynał Mercier. Przedmowa... Katowice 1949 8° s. 5-9.

197. Serce Prymasa. Kazanie wygłoszone dnia 22 listopada 1948 roku w Bazylice Gnieźnieńskiej z okazji złożenia serca śp. księdza prymasa Augusta Hlonda. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 5: 1949 s. 58-62.

198. Adwentowa i wielkanocna akcja trzeźwości. [Odezwa]. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 6: 1950 s. 58-59.

199. Krucjata mszy św. Maryjnych. [Odezwa]. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 6: 1950 s. 147-148.

200. Kazanie na uroczystość ogłoszenia dogmatu Wniebowzięcia z duszą i ciałem Najśw. Maryi Panny, Matki Boskiej. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 6: 1950 s. 352-357.

201. Mowa żałobna na pogrzebie śp. ks. biskupa Adolfa Szelążka. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 6: 1950 s. 173-174.

202. Rocznica wyboru i koronacji Ojca świętego. [Odezwa]. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 6: 1950 s. 58.

203. Dziesięciolecie biskupstwa J. E. ks. biskupa Bernarda Czaplińskiego, sufragana chełmińskiego. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 8: 1957 s. 467-468.

204. Kazanie... na 700-lecie śmierci św. Jacka. Kazanie wygłoszone na uroczystym nabożeństwie w bazylice OO. Dominikanów w Krakowie dnia 18 sierpnia 1957 roku. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 8: 1957 s. 332-337.

205. Kazanie... wygłoszone na szczycie Jasnej Góry w dniu 3 maja 1957 roku. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 8: 1957 s. 256-262.

206. Mowa żałobna wygłoszona na pogrzebie śp. ks. metropolity Walentego Dymka w katedrze poznańskiej 26 października 1956. *Mies. Kośc. Archidiec. Pozn.* R. 8: 1957 s. 44-49.

207. Niedziela Biblijna. [Odezwa]. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 8: 1957 s. 97-98.

208. Odezwa do duchowieństwa w sprawie Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 8: 1957 s. 101-102.

209. Odezwa... [na XIII Tydzień Miłosierdzia 1957 r.]. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 8: 1957 s. 289-290.

210. Odnowienie ślubów Jana Kazimierza. [Odezwa]. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 8: 1957 s. 42.

211. Odnowienie ślubów jasnogórskich. Orędzie... do odczytania zgromadzonemu Ludowi Bożemu na uroczystości paschalnej. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 8: 1957 s. 128.

212. Orędzie pasterskie o potrzebie szczególnej trzeźwości w okresie Wielkiego Postu. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 8: 1957 s. 14-15.

213. Setna rocznica święta Najśw. Serca Jezusowego. [Odezwa do kapłanów]. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 8: 1957 s. 195.

214. Vetitur vestis laicalis. [Odezwa do kapłanów]. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 8: 1957 s. 196-197.

215. Wielkopostny list pasterski o uczestnictwie we mszy świętej. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 8: 1957 s. 8-14.

216. W sprawie zachowania postu eucharystycznego. [Odezwa]. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 8: 1957 s. 197.

217. Wyjaśnienie do konstytucji „Christus Dominus" o poście eucharystycznym. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 8: 1957 s. 94-97.

218. Wznowienie wydawnictwa „Orędownik Diecezji Chełmińskiej". *Oręd. Diec. Chełm.* R. 8: 1957 s. 1.

219. Odezwa... z powodu śmierci Ojca św. Piusa XII. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 9: 1958 s. 321.

220. Orędzie... na 1700-lecie śmierci mę-

czeńskiej św. Wawrzyńca, patrona diecezji chełmińskiej. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 9: 1958 s. 201-202.

221. Orędzie... z okazji wyboru nowego Papieża [Jana XXIII]. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 9: 1958 s. 322.

222. Pięćsetlecie urodzin św. Kazimierza [3 X 1958]. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 9: 1958 s. 323-327.

223. Wielkopostny list pasterski. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 9: 1958 s. 12-19.

224. Kapłan a ślubowanie jasnogórskie. *Homo Dei.* R. 28: 1958 s. 243-246.

225. Mowa żałobna wygłoszona 1 II 1959 w Tarnowie na pogrzebie biskupa tarnowskiego Jana Stepy. *Currenda Diec. Tarn.* R. 109: 1959 s. 351-357.

226. O. Jacek Woroniecki jako apostoł tomizmu. *Rocz. Teol.-Kanon.* T. 6: 1959 z. 1/2 s. 47-50.

227. Orędzie... na pierwszą rocznicę wyboru i koronacji Ojca św. [Jana XXIII]. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 10: 1959 s. 397-398.

228. Wielkopostny list pasterski [1959]. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 10: 1959 s. 5-10.

229. Zapowiedź Synodu. [Orędzie do kapłanów]. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 10: 1959 s. 285. Druga zapowiedź Synodu. [Orędzie do kapłanów]. *Oręd. Diec. Chełm.* s. 288. Zwołanie Synodu. [Odezwa i zarządzenia]. *Oręd. Diec. Chełm.* s. 289.

230. Maryja w życiu wewnętrznym kapłana. *Homo Dei.* R. 29: 1960 s. 191-199.

231. Orędzie... na Dzień Świętości Kapłańskiej [24 VI 1960]. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 11: 1960 s. 151.

232. Orędzie... na przywitanie obrazu Matki Boskiej Częstochowskiej w diecezji chełmińskiej. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 11: 1960 s. 230-232.

233. Orędzie... z okazji II rocznicy koronacji Ojca świętego. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 11: 1960 s. 228-229.

234. Przejęcie obrazu Matki Boskiej Częstochowskiej przez diecezję chełmińską w kościele Mariackim w Gdańsku dnia 23 października 1960 r. Przemówienie... *Oręd. Diec. Chełm.* R. 11: 1960 s. 223-234. — Toż.: *Mies. Diec. Gdańskiej.* R. 4: 1960 s. 528-530.

235. „Widziałem Piotra". Orędzie... po powrocie z Rzymu. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 11: 1960 s. 149-151.

236. Wielkopostny list pasterski [1960]. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 11: 1960 s. 22-29.

237. Wielkopostny list pasterski [1961]. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 11: 1960 s. 297-306.

238. Przedmowa W: Liedtke A. *Historia sztuki kościelnej w zarysie.* P. 1961 s. 5-6.

239. Odezwa... na Tydzień Miłosierdzia w roku 1961. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 12: 1961 s. 287-288.

240. Orędzie... z okazji przekazania obrazu Matki Boskiej Częstochowskiej diecezji gorzowskiej. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 12: 1961 s. 284-286.

241. Przemówienie... na przywitanie obrazu Matki Boskiej Częstochowskiej w Pelplinie (18 II 1961). *Oręd. Diec. Chełm.* R. 12: 1961 s. 190-193.

242. Przemówienie... z okazji przekazania obrazu Matki Boskiej Częstochowskiej diecezji gorzowskiej w dniu 29 października 1961 roku w Chojnicach. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 12: 1961 s. 344-348.

243. Trzecia rocznica wyboru i koronacji Ojca świętego [Odezwa]. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 12: 1961 s. 286-287.

244. Odezwa do uczestników konferencji duszpastersko-katechetycznej w Pelplinie w dniach 4 i 5 września 1962 roku. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 13: 1962 s. 350-351.

245. Odezwa... na Dzień Świętości Kapłańskiej [22 VI 1962]. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 13: 1962 s. 140-141.

246. Orędzie... na rocznicę wyboru i koronacji Ojca św. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 13: 1962 s. 334.

247. Orędzie... na rozpoczęcie VI roku Wielkiej Nowenny. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 13: 1962 s. 139-140.

248. Orędzie... o nominacji drugiego biskupa sufragana [Zygfryda Kowalskiego]. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 13: 1962 s. 138-139.

249. Orędzie... przed rozpoczęciem Soboru. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 13: 1962 s. 287-288.

250. Orędzie z okazji wydania encykliki „Poenitentiam agere". *Oręd. Diec. Chełm.* R. 13: 1962 s. 222-223.

251. Przemówienie powitalne w katedrze... [Na uroczystość konsekracji ks. biskupa sufragana Zygfryda Kowalskiego]. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 13: 1962 s. 262-264.

252. Wielkopostny list pasterski [1962]. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 13: 1962 s. 31-37.

253. Maryja, Matka Założyciela Kościoła. Przemówienie... wygłoszone w Radio Watykańskim dnia 11 X 1963 r. [w skróceniu]. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 14: 1963 s. 272-275.

254. Odezwa... na XVII Dzień Świętości Kapłańskiej (21 VI 1963). *Oręd. Diec. Chełm.* R. 14: 1963 s. 124-125.

255. Odezwa... po wyborze Papieża [Pawła VI]. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 14: 1963 s. 203-204.

256. Odezwa... w sprawie patronatu Matki Boskiej. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 14: 1963 s. 22-23.

257. Odezwa... w sprawie powołań kapłańskich. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 14: 1963 s. 209.

258. Odezwa... [w związku ze śmiercią

papieża Jana XXIII]. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 14: 1963 s. 77-78.

259. Orędzie na XIX Tydzień Miłosierdzia R. P. 1963. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 14: 1963 s. 217-218.

260. Przemówienie radiowe... w dniu 19 listopada 1962 roku. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 14: 1963 s. 16-19.

261. Przygotowanie na 700-lecie święta Bożego Ciała. [Odezwa]. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 14: 1963 s. 207-208.

262. Wielkopostny list pasterski... [1963]. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 14: 1963 s. 19-22.

263. Intronizacja obrazu M. B. Nieustającej Pomocy w katedrze pelplińskiej. [List pasterski]. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 15: 1964 s. 144-145.

264. Listy soborowe... z Rzymu. I [List do kapłanów, diecezjan i młodzieży z 19 IX 1964 r.]. II [List do kapłanów z 6 X 1964 r.]. III [List do kapłanów, diecezjan i młodzieży z 2 X 1964 r.]. IV [List do młodzieży z 20 X 1964 r.]. V [List do kapłanów, diecezjan i młodzieży z 21 XI 1964 r.]. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 15: 1964 s. 283-288.

265. Międzynarodowy Kongres Eucharystyczny w Bombaju. [Odezwa]. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 15: 1964 s. 249-250.

266. Orędzie... Na XX Tydzień Miłosierdzia R. P. 1964. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 15: 1964 s. 251-252.

267. Pierwsza rocznica wyboru i koronacji Ojca św. Pawła VI. [Orędzie]. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 15: 1964 s. 145.

268. Pokłosie minionych sesji soborowych. Przemówienie... wygłoszone w Radio Watykańskim dnia 25 listopada 1964 r. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 15: 1964 s. 281-283.

269. Pozdrowienie soborowe... W rocznicę 400-lecia seminariów duchownych. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 15: 1964 s. 31-32.

270. W dniu diecezjalnej pielgrzymki pokutniczej [na Jasną Górę]. Przemówienie... wygłoszone w Radio Watykańskim dnia 29 września 1964 r. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 15: 1964 s. 279-281.

271. Wielkopostny list pasterski... [1964]. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 15: 1964 s. 13-15.

272. W 25-tą rocznicę wymordowania duchowieństwa pelplińskiego. Przemówienie radiowe... wygłoszone w Radio Watykańskim dnia 20 października 1964 r. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 15: 1964 s. 238-240.

273. W dyskusji nad schematem „O Objawieniu Bożym" mówił J. E. Ks. Bp Kazimierz Kowalski [1 X 1964]. Głos polskich Ojców na trzeciej sesji II Watykańskiego Soboru. *Collegium Polonorum. Pismo Papieskiego Kolegium Polskiego w Rzymie.* R. 1 Nr 2-3. Rzym 1965 s. 191-192.

274. O seminariach, kapłanach i zakonach w świecie współczesnym mówił J. E. Ks. Bp Kazimierz Kowalski (14 X 1964). Głos polskich Ojców na trzeciej sesji II Watykańskiego Soboru. *Collegium Polonorum. Pismo Papieskiego Kolegium Polskiego w Rzymie.* R. 1 Nr 2-3. Rzym 1965 s. 208-209.

275. Orędzie wielkanocne... *Oręd. Diec. Chełm.* R. 16: 1965 s. 63-64.

276. Rocznica koronacji Ojca św. Pawła VI [Odezwa]. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 16: 1965 s. 192.

277. Odezwa... na Tydzień modlitw o chrześcijańskie wychowanie młodzieży. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 16: 1965 s. 193-194.

278. List pasterski... na Dzień oddania diecezji chełmińskiej Matce Bożej [5 IX 1965] *Oręd. Diec. Chełm.* R. 16: 1965 s. 231-235.

279. Odezwa... na XXI Tydzień Miłosierdzia [1965]. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 16: 1965 s. 252-253.

280. Listy soborowe... z Rzymu. I [Do kapłanów, diecezjan i młodzieży z 15 IX 1965 r.]. II [Do kapłanów, diecezjan i młodzieży z 15 X 1965 r.]. III [Do młodzieży z 17 X 1965 r.]. IV [Do kapłanów, diecezjan, dusz zakonnych i młodzieży z 8 XII 1965 r.]. V [Do młodzieży z 8 XII 1965 r.]. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 16: 1965 s. 239-241, 256, 311-313.

281. Z okazji VI Międzynarodowego Kongresu Filozofii Tomistycznej. Konferencja soborowa I. [Radio Watykańskie, dnia 9 X 1965]. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 16: 1965 s. 305-308.

282. Wiosna misyjna w Kościele i na Soborze. Konferencja soborowa II. [Radio Watykańskie, dnia 19 X 1965]. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 16: 1965 s. 308-311.

283. Orędzie... dotyczące ekshortacji Ojca św. przed zakończeniem Soboru. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 16: 1965 s. 316-317.

284. Wielkopostny list pasterski [1966]. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 17: 1966 s. 19-22.

285. Orędzie na rozpoczęcie Jubileuszu Posoborowego. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 17: 1966 s. 31-33.

286. Apel Ojca św. w sprawie pomocy dla głodującej ludzkości. [Odezwa]. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 17: 1966 s. 39-40.

287. Orędzie wielkanocne... *Oręd. Diec. Chełm.* R. 17: 1966 s. 102-103.

288. Odezwa wielkanocna... do kapłanów. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 17: 1966 s. 120-121.

289. Odezwa na Niedzielę modłów o powołanie kapłańskie. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 17: 1966 s. 121-122.

290. Na XX Dzień Świętości Kapłańskiej. Odezwa... *Oręd. Diec. Chełm.* R. 17: 1966 s. 175.

291. Uroczyste koronacje wizerunków

Matki Boskiej w Byszewie [10 7 1966] i Sianowie [4 9 1966]. Odezwa... *Oręd. Diec. Chełm.* R. 17: 1966 s. 173-174.

292. W rocznicę koronacji Ojca św. Pawła VI [Odezwa]. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 17: 1966 s. 177.

293. Odezwa... w sprawie Milenijnego obchodu w Toruniu i Chełmży w dniu 11 września 1966 r. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 17: 1966 s. 264-265.

294. Odezwa... na XXII Tydzień Miłosierdzia chrześcijańskiego. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 17: 1966 s. 267-268.

295. Odezwa... w sprawie papieskiej encykliki o pokoju [„Christi Matri Rosarii"]. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 17: 1966 s. 270-271.

296. Odezwa... na dzień 13 listopada 1966 roku. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 17: 1966 s. 325-326.

297. Orędzie na Boże Narodzenie 1966 roku. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 17: 1966 s. 320-321.

298. Pół wieku Związku Misyjnego Duchowieństwa. Odezwa... do duchowieństwa. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 17: 1966 s. 321-322.

299. Wielkopostny list pasterski... *Oręd. Diec. Chełm.* R. 18: 1967 s. 142-145.

300. Orędzie wielkanocne... *Orędownik Diec. Chełm.* R. 18: 1967 s. 146-147.

301. Oktawa modlitw o powołanie kapłańskie i zakonne (2-9 IV 1967). Odezwa... *Oręd. Diec. Chełm.* R. 18: 1967 s. 177.

302. Odnowienie aktu oddania się Matce Bożej w dniach 3 i 7 maja 1967 roku. Odezwa... *Oręd. Diec. Chełm.* R. 18: 1967 s. 179-181.

303. Światowy Dzień Środków Społecznego Przekazu dnia 7 maja 1967 roku. Odezwa... *Oręd. Diec. Chełm.* R. 18: 1967 s. 182-183.

304. Słowo pasterskie na rozpoczęcie Nowenny modlitw o powołania kapłańskie i zakonne [5-13 V 1967]. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 18: 1967 s. 184-185.

305. Odezwa... na XXI Dzień Świętości Kapłańskiej (2 VI 1967). *Oręd. Diec. Chełm.* R. 18: 1967 s. 185-187.

306. Piąta rocznica wyboru i koronacji Ojca świętego Pawła VI. Odezwa... *Oręd. Diec. Chełm.* R. 18: 1967 s. 175-176.

307. List pasterski z okazji koronacji obrazu Matki Boskiej Nieustającej Pomocy w Toruniu [1 X 1967]. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 18: 1967 s. 213-215.

308. Tydzień Misyjny [15-22 października 1967]. Odezwa... *Oręd. Diec. Chełm.* R. 18: 1967 s. 279-280.

309. List pasterski na 400-lecie śmierci św. Stanisława Kostki [Rok 1967]. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 18: 1967 s. 215-218, 289.

310. Odezwa... na Boże Narodzenie. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 18: 1967 s. 285-286.

311. Odezwa... w sprawie modlitwy o pokój. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 19: 1968 s. 32-33.

312. Odezwa... na rozpoczęcie Tygodnia modlitwy o jedność chrześcijan. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 19: 1968 s. 119-120.

313. Wielkopostny list pasterski... [w skrócie]. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 19: 1968 s. 88-91.

314. Odezwa... na rozpoczęcie wielkopostnej akcji trzeźwości. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 19: 1968 s. 123-124.

315. Odezwa... do chorych i cierpiących. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 19: 1968 s. 124-125.

316. Wielkanocna odezwa... *Oręd. Diec. Chełm.* R. 19: 1968 s. 127-128.

317. Dzień modlitw o powołanie kapłańskie i zakonne [28 kwietnia 1968 roku]. Odezwa... *Oręd. Diec. Chełm.* R. 19: 1968 s. 131-133.

318. Uroczystość 3 maja 1968 roku. Odezwa... *Oręd. Diec. Chełm.* R. 19: 1968 s. 129.

319. Odezwa... na święto nauki chrześcijańskiej [19 V 1968]. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 19: 1968 s. 134.

320. Diecezjalna Nowenna modlitw o powołania kapłańskie i zakonne [24 V — 1 VI 1968]. Odezwa... *Oręd. Diec. Chełm.* R. 19: 1968 s. 135-136.

321. Odezwa... na V-tą rocznicę wyboru i koronacji Ojca św. Pawła VI. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 19: 1968 s. 138-139.

322. Listy... z pobytu w Rzymie. I [Do kapłanów, diecezjan i młodzieży]. Rzym, w I czwartek miesiąca lipca, R. P. 1968. II [Do kapłanów, diecezjan i młodzieży]. Dan w Rzymie, dnia 11 lipca R. P. 1968. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 19: 1968 s. 174-177.

323. Przemówienia radiowe... w Radio Watykańskim [1968]. I. W dniu 14 lipca 1968 r., z okazji pobytu w Rzymie „ad limina". II. W dniu 16 lipca 1968 r. pt.: Misje w Polsce wczoraj i dziś. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 19: 1968 s. 177-181.

324. Słowo pasterskie... do kapłanów po powrocie z Rzymu. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 19: 1968 s. 181-182.

325. Dzień modlitwy mężczyzn i starszej młodzieży męskiej na Jasnej Górze [1 IX 1968]. Odezwa... *Oręd. Diec. Chełm.* R. 19: 1968 s. 211.

326. List pasterski... w sprawie koronacji figury Matki Boskiej Piaseckiej [8 IX 1968]. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 19: 1968 s. 171-174.

327. Odezwa... na Niedzielę Biblijną (22 IX 1968). *Oręd. Diec. Chełm.* R. 19: 1968 s. 212-213.

328. XXIV Tydzień Miłosierdzia chrześcijańskiego (6-13 października 1968). Odezwa... *Oręd. Diec. Chełm.* R. 19: 1968 s. 214-215.

329. II Tydzień Misyjny [13-20 października 1968]. Odezwa... *Oręd. Diec. Chełm.* R. 19: 1968 s. 220-221.

330. Jubileusz 50-lecia działalności Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. Odezwa... *Oręd. Diec. Chełm.* R. 19: 1968 s. 258-259.

331. Dzień modlitwy dziękczynnej za odzyskanie niepodległości [10 XI 1968]. Odezwa... *Oręd. Diec. Chełm.* R. 19: 1968 s. 261.

332. Odezwa... na Boże Narodzenie 1968 roku. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 19: 1968 s. 263-264.

333. Odezwa... na Nowy Rok 1969. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 19: 1968 s. 265.

334. Przedmowa. *Stud. Pelpl.* 1969 s. 7-8.

335. Misje w Polsce wczoraj i dziś. *Aten. Kapł.* R. 61: 1969 t. 72 s. 9-14.

336. List pasterski... na I niedzielę Wielkiego Postu. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 20: 1969 s. 22-24.

337. List pasterski w sprawie uroczystej koronacji figury Matki Boskiej Lipskiej w Lubawie [2 VII 1969]. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 20: 1969 s. 30-33.

338. Odezwa... w sprawie odbudowy kancelarii Kurii Biskupiej. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 20: 1969 s. 65.

339. Odezwa... do kapłanów na Dzień Świętości Kapłańskiej [3 IV 1969]. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 20: 1969 s. 71-72.

340. Ogólnokościelny Dzień modłów o powołania kapłańskie i zakonne [20 kwietnia 1969]. Odezwa... *Oręd. Diec. Chełm.* R. 20: 1969 s. 129-130.

341. Diecezjalna Nowenna modlitw o powołania kapłańskie i zakonne [16-24 V 1969]. Odezwa... *Oręd. Diec. Chełm.* R. 20: 1969 s. 132.

342. Dzień modłów diecezji chełmińskiej w intencji Ojca świętego [15-16 czerwca 1969 roku]. Odezwa... *Oręd. Diec. Chełm.* R. 20: 1969 s. 126-127.

343. Odezwa... w rocznicę wyboru i koronacji Ojca św. Pawła VI [30 VI 1969]. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 20: 1969 s. 137.

344. Odezwa... na 30-lecie wybuchu II wojny światowej [1 IX 1969]. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 20: 1969 s. 138.

345. Niedziela Biblijna [21 IX 1969]. Odezwa... *Oręd. Diec. Chełm.* R. 20: 1969 s. 211.

346. XXV Tydzień Miłosierdzia Chrześcijańskiego [5-12 października 1969]. Odezwa... *Oręd. Diec. Chełm.* R. 20: 1969 s. 213-214.

347. Odezwa... z okazji rozpoczęcia Nadzwyczajnego Synodu Biskupów w Rzymie [11 X 1969]. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 20: 1969 s. 210-211.

348. List... do chorych. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 20: 1969 s. 218-219.

349. Odezwa... na Tydzień Misyjny 1969 roku. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 20: 1969 s. 220-221.

350. Odezwa... w rocznicę piątą ogłoszenia Maryi „Matką Kościoła" [21 XI 1969]. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 20: 1969 s. 230-231.

351. Pozdrowienie świąteczne... z okazji świąt Bożego Narodzenia. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 20: 1969 s. 234-235.

352. Odezwa... na Dzień modlitw o pokój [1 I 1970]. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 21: 1970 s. 75.

353. Wielkopostny list pasterski. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 21: 1970 s. 14-17.

354. Odezwa... na Tydzień modlitw o trzeźwość Narodu [11-17 II 1970] *Oręd. Diec. Chełm.* R. 21: 1970 s. 76.

355. Odezwa... z okazji 25 rocznicy zgonu Sługi Bożego, księdza Stefana W. Frelichowskiego [23 II 1970]. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 21: 1970 s. 80-81.

356. Życzenia — z okazji świąt Zmartwychwstania Pańskiego. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 21: 1970 s. 81-82.

357. List... do kapłanów diecezji chełmińskiej z okazji zmian w liturgii „Missae Chrismatis". *Oręd. Diec. Chełm.* R. 21: 1970 s. 141-142.

358. Odezwa... z okazji setnej rocznicy urodzin śp. ks. biskupa Stanisława Wojciecha Okoniewskiego [21 IV 1970]. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 21: 1970 s. 143.

359. Życzenia na jubileusz Księgarni św. Wojciecha. *Przew. Katol.* R. 1970 nr 17 s. 159.

360. Ks. Franciszek Sawicki a realizm bezpośredni. *Stud. Pelpl.* 1971. s. 7-8.

361. Aktualność świętego Tomasza z Akwinu. *Stud. Pelpl.* 1973 s. 41-45.

362. O potrzebie życia kontemplacyjnego w pracy misyjnej. Homilia wygłoszona przez ks. bpa dra Kazimierza Józefa Kowalskiego, na zakończenie Kursu Misyjnego na ATK w Warszawie 1971 r. [Tekst autoryzowany]. T. 1 Współczesne dzieło misyjne Kościoła Cz. 1. Zeszyty Misjologiczne ATK. W. 1974 s. 25-28.

363. Aeterni Patris. W: *Enc. katol.* T. 1 kol. 125.

364. Recenzje w licznych czasopismach, m. in. w *Collectanea Theologica, Polski Przegląd Tomistyczny, Prąd, Przegląd Teologiczny.*

365. Red.: *Studia Gnesnensia.* [Wydawnictwo seryjne dzieł z zakresu teologii i filozofii katolickiej. Redaktor i wydawca...]. [T.] 1-18. Gniezno-P. 1930-1939.

366. Red.: *Teologia Praktyczna.* Kwartalnik dla duszpasterzy wychodzący pod

redakcją... przy współpracy księży profesorów Arcybiskupiego Seminarium Duchownego w Poznaniu. P. R. 1: 1939 nr 1-3.

II.

LIEDTKE A.: „Pamiątka dziesięciolecia". *Oręd. Diec. Chełm.* R. 8: 1957 nr 3/4 s. 147-157; Z. K.: Dziesięciolecie biskupstwa Ordynariusza Diecezji Chełmińskiej [ks. bpa K. J. Kowalskiego]. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 8: 1957 nr 3/4 s. 143-144; EBOROWICZ W.: Ks. Biskup Kazimierz Kowalski. Życiorys. *Nasza Przeszł.* T. 34: 1971 s. 7-20; EBOROWICZ W.: HRAPKOWICZ Z.: Bibliografia prac ks. biskupa dra Kazimierza J. Kowalskiego. *Nasza Przeszł.* T. 34: 1971 s. 21-57; EBOROWICZ W.: Uzupełnienie bibliografii prac i archiwalia ks. bp. dr Kazimierza J. Kowalskiego. *Stud. Pelpl.* 1971 s. 231-238; PISZCZ E.: W hołdzie Arcypasterzowi w 25-lecie sakry biskupiej [ks. bp. Kazimierza J. Kowalskiego]. *Stud. Pelpl.* 1971 s. 217-229; GIELATA B.: Wkład ks. bpa Kazimierza Kowalskiego w dzieło misyjne Kościoła w Polsce. *Collect. Theol.* R. 42: 1972 z. 1 s. 146-150; Nad trumną Księdza Biskupa Kazimierza Józefa Kowalskiego, Ordynariusza Diecezji Chełmińskiej. Słowo Pożegnalne J. Em. Ks. Kardynała Stefana Wyszyńskiego, Prymasa Polski, podczas uroczystego requiem w Bazylice Katedralnej w Pelplinie dnia 12 maja 1972 roku [w skróceniu]. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 23: 1972 nr 4/7 s. 89-95; Odszedł Pasterz dobry. Odezwa pośmiertna Ks. Biskupa Wikariusza Kapitulnego. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 23: 1972 nr 4/7 s. 87-88; PISZCZ E.: Biskup i Pasterz. *Przew. Katol.* 1972 nr 25 s. 220-221; ZIELIŃSKI Z.: Ks. Biskup Kazimierz Kowalski. *Biuletyn Informacyjny KUL* R. 1: 1972 nr 2 s. 62-64; BIELERZEWSKI L.: Sylwetka Pasterza. *Stud. Pelp.* 1973 s. 9-11; CZAPLIŃSKI B.: Słowo wstępne. *Stud. Pelpl.* 1973 s. 7-8; GÓRSKI K.: Miles Christi. Ks. biskup Kazimierz Józef Kowalski. *Przew. Katol.* 1973 nr 19 s. 171; JASTAK H.: Ksiądz Biskup Kazimierz J. Kowalski a apostolstwo świeckich [1949-1972]. *Stud. Pelpl.* 1973 s. 19-39; POSADZY I.: Śp. Biskup Kazimierz J. Kowalski Przyjaciel Towarzystwa Chrystusowego. *Stud. Pelpl.* 1973 s. 13-18; PACYNA J.: Wspomnienia o ks. biskupie Kazimierzu Józefie Kowalskim. *Studia Gnesn.* T. 1: 1975 s. 9-18.

Ks. Bernard Zakrzewski

Kowalski Seweryn Józef (1890-1956), biblista.

Syn Karola i Konstancji Kozankiewicz, urodził się 3 I 1890 r. w Pleszewie. Wykształcenie średnie pobierał w l. 1902-1910 w Städtisches Johannesgymnasium we Wrocławiu. Świadectwo dojrzałości uzyskał 4 III 1910 r. Już 8 III 1910 r. zgłosił się do Seminarium Duchownego w Poznaniu. W dniu 1 III 1914 r. otrzymał święcenia kapłańskie. Jako wikariusz pracował od 1 maja w Rymarzewie, a od 1 lipca 1914 w Obrzycku. Z racji zdrowotnych kuria bpia zgodziła się na dwa trzymiesięczne urlopy i wyjazd do Altheide. Po powrocie ks. Kowalski został skierowany do Jankowic, gdzie pracował od kwietnia 1916 do października 1917 r.

W październiku 1917 r. ks. Kowalski donosi Kurii, że zgłasza się na egzamin, a po 15 października przenosi się do Dobrojewa, pow. Szamotuły. W początkach sierpnia 1918 r. złożył egzamin i zgłosił się na kandydata do prowincjonalnego kolegium szkolnego. Już w wolnej Polsce ks. Kowalski został nauczycielem religii w Gimnazjum im. Dąbrówki w Poznaniu. Miał pełne kwalifikacje do nauczania religii rzymskokatolickiej i języka hebrajskiego jako przedmiotów głównych, a języka łacińskiego jako przedmiotu pobocznego w szkołach średnich ogólnokształcących i w seminariach nauczycielskich. Pracował społecznie i naukowo. W l. 1922-1923 był członkiem Zarządu Głównego Związku Kapłanów „Unitas". Razem z ks. Baranowskim opracował i wydał podręcznik dla nauki religii.

Z dniem 1 IX 1924 r. został zwolniony ze stanowiska nauczyciela religii i podjął dalsze studia teologiczne we Lwowie. W niecały rok później przedstawił Wydziałowi Teologicznemu Uniw. Jana Kazimierza rozprawę pt. „Modlitwa u św. Pawła" i na jej podstawie dnia 3 X 1925 r. uzyskał dyplom doktora teologii. Rok akad. 1925/26 spędził w Rzymie jako

słuchacz Papieskiego Instytutu Biblijnego. Uczęszczał na wykłady drugiego kursu. Nie składał jednak egzaminów, gdyż w Seminarium Poznańskim brakowało profesora Pisma św. Nowego Testamentu. Pismem z dnia 30 X 1926 r. kard. Hlond powierzył mu wykłady z dniem 1 XI 1926, a 13 XII t. r. mianował go profesorem nadzwyczajnym egzegezy Nowego Testamentu Arcybiskupiego Seminarium Duchownego w Poznaniu, z tym jednak zastrzeżeniem, że w przeciągu najbliższych trzech lat złoży wymagany egzamin licencjacki. Dnia 9 VII 1927 r. kardynał Hlond mianował go profesorem zwyczajnym Nowego Testamentu, a zarazem zlecił mu od jesieni wykłady katechetyki. W r. 1928 ks. Kowalski utworzył ściślejszy komitet redakcyjny czasopisma „Wiadomości dla Duchowieństwa" razem z redaktorem naczelnym i ks. Zygmuntem Baranowskim.

Na stanowisku profesora Pisma św. Nowego Testamentu pracował ks. Kowalski do roku 1939. W tym czasie odbył podróż do Ziemi Św., habilitował się we Lwowie i wydał pracę o zstąpieniu do piekieł Chrystusa według nauki św. Piotra Apostoła. Po wybuchu wojny i aresztowaniu tymczasowego rektora, ks. Baranowskiego, ks. Kowalski kierował Seminarium do chwili uwięzienia go przez Niemców w listopadzie 1939 r. Aresztowany przebywał najpierw w Kazimierzu Biskupim, a potem w obozie koncentracyjnym w Dachau i Gusen, skąd został zwolniony dzięki staraniom swego brata. W r. 1942 przyjechał do Warszawy. Prowadził wykłady i ćwiczenia na tajnym Uniw. Ziem Zachodnich, piastując w l. 1943-1944 urząd dziekana Wydziału Teologii Katolickiej. Powstanie zastało go w stolicy. We wrześniu 1944 r. opuścił Warszawę i przez Pruszków dotarł do Kielc, skąd następnego roku wrócił do Wielkopolski, by objąć stanowisko profesora Pisma św. Nowego Testamentu w Gnieźnie. Równocześnie administrował parafią w Pawłowie i Żydowie.

Na wniosek Rady Wydziału Teologii Katolickiej Uniw. Warszawskiego Ministerstwo Oświaty powołało go na wykładowcę egzegezy Nowego Testamentu. Z dniem 1 X 1945 r. ks. Kowalski otrzymał zwolnienie ze stanowiska profesora Nowego Testamentu i katechetyki w Gnieźnie, aby móc objąć katedrę Nowego Testamentu na Wydziale Teologicznym Uniw. Warszawskiego.

Dnia 30 VI 1954 r. został mianowany profesorem zwyczajnym. Z chwilą zaś utworzenia Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie objął w niej katedrę Pisma św. Nowego Testamentu. Równocześnie dojeżdżał z wykładami do Łodzi i Gniezna. Ten wyczerpujący tryb życia spowodował osłabienie organizmu, z którego wywiązała się kilkutygodniowa choroba zakończona zawałem serca. Zmarł 9 XII 1956 r.

I.

1. Zasady życia chrześcijańskiego. Podręcznik na 4 kl. gimn. dozwolony do użytku w szkołach średnich... P. 1922. — Toż. Wyd. 3. P. 1923 16° s. nlb. 8, 177. — Toż. Wyd. 4. P. 1924 Księg. św. Wojciecha 8° s. nlb. 6, 177. — Toż. Wyd. 5. P. 1924 Księg. św. Wojciecha 8° s. nlb. 6, 177. — Toż. Wyd. 6. P. 1925 16° s. nlb. 6, 177. Wspólnie z Z. BARANOWSKIM.

2. Dzieje Starego Zakonu. Nauka o Bogu i przykazaniach Jego. Podręcznik na kl. I gimn. P. 1923 Księg. św. Wojciecha. Wspólnie z Z. BARANOWSKIM.

3. Krytyka krytyki ks. T. Guni. *Mies. Katech. Wychow.* R. 12: 1923 s. 163-166.

4. Modlitwa św. Pawła. *Prz. Teol.* R. 6: 1925 s. 375-376.

5. Wielkie wydarzenie. (Doniesienie o wydaniu Poznańskiej Biblii ks. Wujka i zapowiedź jej szczegółowego omówienia). *Wiad. dla Duchow.* R. 13: 1926 s. 3-4.

6. Od pesymizmu Eklezjastesa do na-

dziei chrześcijańskiej. *Wiad. dla Duchow.* R. 14: 1927 s. 98-104.

7. Rec.: Pismo św. w tłumaczeniu ks. J. WUJKA. Stary Testament. T. 1. P. 1926. *Wiad. dla Duchow.* R. 14: 1927 s. 67-74.

8. Próba egzegezy Pisma św. *Wiad. dla Duchow.* R. 15: 1928 s. 132-137.

9. Powrót do Katechizmu. *Wiad. dla Duchow.* R. 15: 1928 s. 1-5.

10. Nowe drogi w nauczaniu religii — szkoła pracy. *Wiad. dla Duchow.* R. 15: 1928 s. 356-360.

11. Epistoła mszy św. na dzień zaduszny (1 Kor 15, 51-57 i par. z 1 Tes.). *Wiad. dla Duchow.* R. 16: 1929 s. 301-304.

12. Rec.: G. RAUSCHEN: Żarys patrologii. Przeł. i uzup. J. Nowacki. *Wiad. dla Duchow.* R. 16: 1929 s. 56.

13. Rec.: Nowy katechizm dla Archidiecezji Gnieźnieńskiej i Poznańskiej. *Aten. Kapł.* T. 24: 1929 s. 319-322.

14. Rec.: F. HOLTE: Der gesamte Religionsunterricht im ersten Schuljahr. Freiburg 1927. *Wiad. dla Duchow.* R. 17: 1930 s. 25-26.

15. Rec.: Filomata. *Wiad. dla Duchow.* R. 17: 1930 s. 26.

16. Powieść o robocie wolnomularskiej w dzisiejszej Polsce i fata libelli Dziedzictwo. Kazimierz Wybranowski. *Wiad. dla Duchow.* R. 19: 1932 s. 57-62.

17. Purificatio Beatae Mariae Virginis. *Mies. Kośc. Archid. Gnieźn. i Pozn.* R. 49: 1934 s. 11-15.

18. O heretyckich wydaniach Pisma św. *Mies. Kośc.* R. 49: 1934 s. 38-39.

19. Pan Jezus przed trybunałem żydowskim. *Mies. Kośc.* R. 49: 1934 s. 65-68.

20. Idea Odkupienia w Objawieniu Bożym. *Ruch Katol.* R. 4: 1934 s. 428-434. — Toż w: *Dzieło Odkupienia.* P. 1934 s. 12-18.

21. Rec.: F. WILLAM: Das Leben Jesu im Lande und Volke Israel. Freiburg 1933. *Mies. Kośc. Archid. Gnieźn. i Pozn.* R. 49: 1934 s. 78.

22. Apokalipsa. *Tęcza.* R. 9: 1935 nr 4 s. 27-30.

23. Rodzina w Objawieniu Bożym. W: *Katolicyzm a rodzina.* P. 1935 s. 5-11. — Toż. *Ruch Katol.* R. 5: 1935 nr 4 s. 27-30.

24. Tragedia Judasza. *Tęcza.* R. 9: 1935 nr 9 s. 11-13.

25. Posłannictwo i tragedia narodu żydowskiego. *Ruch Katol.* R. 6: 1936 s. 312-316.

26. Rec.: M. F. WILLAM: Das Leben Marias, Mutter Jesu. Freiburg 1936. *Mies. Kośc. Archid. Gnieźn. i Pozn.* R. 51: 1936 s. 377.

27. Rec.: P. STACH: Podróż naukowa księży do Ziemi św. Lw. 1937. *Mies. Kośc. Archid. Gniezn. i Pozn.* R. 52: 1937 s. 445.

28. Kuszenie Mesjasza. *Tęcza.* R. 12: 1938 nr 4 s. 5-8.

29. Herod Antypas. *Kur. Pozn.* 1938 nr 166 s. 4.

30. „Zstąpił do piekieł" Chrystusa Pana wedle nauki św. Piotra Apostoła. (Rozbiór krytyczny Dz. II, 27, 31; I Piotr III, 19, 20; IV, 6). P. 1938. Studia Gnesnensia XVI.

31. W brzasku niedzieli wielkanocnej. *Kur. Pozn.* R. 33: 1938 nr 176 s. 5.

32. Refrigescet caritas multorum. *Teol. Prakt.* R. 1: 1939 s. 134-142.

33. Rec.: A. KLAWEK: Psałterz. Nowy przekład tekstu Wulgaty. Lw. 1938. *Teol. Prakt.* R. 1: 1939 s. 73-74.

34. Problem cierpienia w pierwszym liście św. Piotra. *Prz. Biblij.* R. 3: 1939 s. 54-69.

35. Nauka wiary. Wyciąg z podręcznika do nauki religii na 2 kl. gimn. P. 1945 Księg. św. Wojciecha 8° s. 54. Wspólnie z Z. BARANOWSKIM.

36. Nowy katechizm diecezjalny. Potulice 1945 Wyd. Sem. Zagr. 8° s. 93. — Toż. Potulice 1947 8° s. 93.

37. Słowa Chrystusowe nie zapisane w Ewangelii. *Wiad. Duszp.* R. 4: 1948 s. 6-9.

38. „Mulier amicta sole". (XII r. Objawienia św. Jana świadectwem na Wniebowzięcie NMP). *Aten. Kapł.* T. 51: 1949 s. 209-213, 305-311, 401-423.

39. Le probleme de la descente du Christ aux enfers dans la I epitre de s. Pierre. *Collect. Theol.* R. 21: 1949 s. 42-76.

40. „Petra autem erat Christus" (I Cor. 10, 5). *Collect. Theol.* R. 21: 1949 s. 199-218.

41. Noli me tangere (Jan 20, 11-18). *Ruch Biblij.* R. 2: 1949 s. 104-111.

42. Początki Ewangelii Jezusa Chrystusa. *Ruch Biblij.* R. 3: 1950 s. 136-148.

43. „Wielki znak na niebie" (Apok. 12, 1-6). *Ruch Biblij.* R. 4: 1951 s. 204-218.

44. Spisek Heroda Antypy na życie Chrystusa Pana (Łuk. 13, 31-33). *Ruch Biblij.* R. 4: 1951 s. 380-385.

45. „List napisany przez Boga do człowieka". *Słowo Powsz.* R. 6: 1952 nr 82 s. 3.

46. Apostołowie Chrystusowi. *Królowa Apostołów.* R. 38: 1952 s. 137.

47. „Chrystus zmartwychwstan jest". *Słowo Powsz.* R. 7: 1953 nr 80 s. 3.

48. Piotr — wierny i pojętny uczeń Chrystusowy. *Słowo Powsz.* R. 7: 1953 nr 83 s. 2.

49. Wniebowstąpienie. *Słowo Powsz.* R. 7: 1953 nr 112 s. 2.

50. Słudzy Chrystusa — włodarze Bożych tajemnic. *Słowo Powsz.* R. 7: 1953 nr 117 s. 2.

51. Prorocy w Kościele Chrystusowym. *Słowo Powsz.* R. 7: 1953 nr 123 s. 2.

52. Chrystus Pan — Prorok. *Słowo Powsz.* R. 7: 1953 nr 129 s. 2.
53. Droga życiowa św. Apostołów Piotra i Pawła. *Słowo Powsz.* R. 7: 1953 nr 163 s. 2.
54. Jan Chrzciciel — ostatni i największy z proroków. *Słowo Powsz.* R. 7: 1953 nr 288 s. 3.
55. List św. Pawła o radości (do Filipian). *Słowo Powsz.* R. 7: 1953 nr 293 s. 3.
56. Boże Narodzenie w Betlejem. *Słowo Powsz.* R. 7: 1953 nr 303 s. 2-3.
57. Historyczność opowiadania ewangelicznego o Mędrcach ze Wschodu. *Słowo Powsz.* R. 8: 1954 nr 4 s. 1.
58. Chrystus Pan udaje się do miasta swego Jeruzalem. *Słowo Powsz.* R. 8: 1954 nr 15 s. 2.
59. Dzieje duszy Nikodema. *Słowo Powsz.* R. 8: 1954 nr 21 s. 2.
60. Zstąpił do piekieł — trzeciego dnia zmartwychwstał. *Słowo Powsz.* R. 8: 1954 nr 21 s. 3.
61. „Odrodzenie z wody i Ducha świętego". *Słowo Powsz.* R. 8: 1954 nr 26 s. 2.
62. Pan Jezus i Samarytanka. *Słowo Powsz.* R. 8: 1954 nr 35 s. 2.
63. Pan Jezus uzdrawia chorych. *Słowo Powsz.* R. 8: 1954 nr 45 s. 2.
64. Apostołowie. *Słowo Powsz.* R. 8: 1954 nr 51 s. 2.
65. Triumf niedzieli palmowej. *Słowo Powsz.* R. 8: 1954 nr 85 s. 1.
66. Synaj i wzgórze błogosławieństw. *Słowo Powsz.* R. 8: 1954 nr 92 s. 2.
67. Osoba Chrystusa Pana wedle Ewangelii. *Słowo Powsz.* R. 8: 1954 nr 113 s. 3.
68. Św. Piotr wierny uczeń Chrystusowy. *Słowo Powsz.* R. 8: 1954 nr 150 s. 1.
69. Wygląd zewnętrzny Pana Jezusa. *Słowo Powsz.* R. 8: 1954 nr 156 s. 3.
70. Charakter Jezusa Chrystusa. *Słowo Powsz.* R. 8: 1954 nr 161 s. 3; nr 167 s. 3; nr 174 s. 3.
71. Początki nauki Chrystusowej. *Słowo Powsz.* R. 8: 1954 nr 178 s. 3.
72. „Dobra nowina" o Jezusie Chrystusie w pierwszej gminie chrześcijańskiej. *Słowo Powsz.* R. 8: 1954 nr 196 s. 3; nr 202 s. 3; nr 209 s. 3.
73. Z problematyki chrystologicznej Ewangelii św. Jana. *Słowo Powsz.* R. 8: 1954 nr 214 s. 3.
74. Z działalności Chrystusa Pana w Jerozolimie. *Słowo Powsz.* R. 8: 1954 nr 220 s. 3.
75. Rozmowy Chrystusa Pana z faryzeuszami. *Słowo Powsz.* R. 8: 1954 nr 227 s. 3.
76. Wiara w Zmartwychwstałego Pana. *Słowo Powsz.* R. 9: 1955 nr 85 s. 2.
77. Św. Paweł w Antiochii. *Słowo Powsz.* R. 9: 1955 nr 191 s. 1-2.
78. Św. Paweł wybiera się na podbój świata. *Słowo Powsz.* R. 9: 1955 nr 197 s. 1.
79. Pierwsza gmina chrześcijańska w Tessalonice. *Słowo Powsz.* R. 9: 1955 nr 215 s. 1.
80. Chrystologia św. Pawła. *Słowo Powsz.* R. 9: 1955 nr 227 s. 1-2.
81. Betlejem. *Słowo Powsz.* R. 9: 1955 nr 305 s. 2.
82. Rec.: G. RICCIOTTI: Życie Jzusa Chrystusa. *Życie i Myśl.* R. 6: 1955 nr 4 s. 223-229.
83. Tłum.: Listy świętego Pawła Apostoła. Przełożył z języka greckiego... W. 1955 Pax 8° s. 290.
84. „Imię Jezus". *Słowo Powsz.* R. 10: 1956 nr 2 s. 3.
85. Niewiasty Korynckie. *Słowo Powsz.* R. 10: 1956 nr 24 s. 3.
86. O zmartwychwstaniu Pańskim w ciągu wieków. *Słowo Powsz.* R. 10: 1956 nr 79 s. 2.
87. Cztery listy św. Pawła. *Słowo Powsz.* R. 10: 1956 nr 158 s. 4.
88. Z Jerozolimy do Rzymu. *Słowo Powsz.* R. 10: 1956 nr 179 s. 3.
89. Na marginesie „Barabasza" (Lagerquista). *Kierunki.* R. 1: 1956 nr 6 s. 4.
90. Najwyższe przykazanie Chrystusowe. *Kalendarz Katol.* Pax 1956 s. 51-53.
91. Rec.: Z. STAROWIEYSKA-MORSTINOWA: Fakty i słowa. W. 1956. *Słowo Powsz.* R. 11: 1957 nr 4 s. 3.
92. Rozpacz Judasza. *Życie i Myśl.* R. 8: 1957 s. 102-122.
93. Tłum.: Pismo święte Nowego Testamentu. Tłum. z jęz. greckiego... W. 1957 Pax 16° s. 724. — Toż. W. 1963. — Toż. W. 1965.

II.

SZCZUREK T.: Ks. prof. Seweryn Kowalski (1890-1956). *Ruch Biblij.* R. 10: 1957 s. 1-8; XX lat Akademii Teologii Katolickiej. W. 1976 s. 58, 65-66.

Ks. Marian Wolniewicz

Kowalski Teofil (1866-1932), muzyk kościelny, redaktor.

Urodził się 27 IV 1866 r. w Płocku w rodzinie robotniczej jako syn Antoniego i Pauliny z Żurkiewiczów. Nauki początkowe i Gimnazjum ukończył w Płocku, tu także wstąpił w 1883 r. do Seminarium Duchownego, otrzymując w 1890 r. święcenia kapłańskie. W l. 1887-1890 studiował

w Akademii Duchownej w Petersburgu i uzyskał tam stopień kandydata teologii. Ze względu na talent muzyczny został skierowany na studia do Konserwatorium w Ratyzbonie, które odbył w l. 1891-1892. W l. 1892-1893 studiował w Rzymie prawo i doktoryzował się w zakresie prawa kanonicznego. Po powrocie do kraju pełnił funkcję wikariusza w Gójsku w l. 1893-1894 i katedrze płockiej w 1894-1898. Wykorzystując swoje zdolności, wydawał w Płocku od listopada 1895 do 1902 r. miesięcznik „Śpiew kościelny". Pismo to miało na celu reformę muzyki kościelnej w duchu cecylianistów niemieckich oraz szerzenie fachowej wiedzy wśród muzyków kościelnych.

Współpracował Kowalski z sekcją muzyki kościelnej Warszawskiego Towarzystwa Muzycznego, był współorganizatorem kursów kształcenia organistów z całej polski. Jako gorący zwolennik śpiewu gregoriańskiego przyczynił się do odnowy i reformy śpiewu kościelnego. W 1898 r. został administratorem parafii Sarnowo. Za umieszczenie w 1902 r. artykułów niezgodnych z karnością kościelną w antyklerykalnej prasie, popadł w konflikt z bpem J. Szembekiem, który zawiesił go w czynnościach kapłańskich i pozbawił parafii. Kowalski udał się wtedy do Krakowa, gdzie studiował medycynę na Uniw. Jagiellońskim. W 1910 r. został inkardynowany do archidiecezji mohylewskiej, gdzie początkowo był wikariuszem w kościele Wniebowzięcia N. M. Panny w Petersburgu, a w 1917 r. przestał wykonywać czynności kapłańskie. W latach międzywojennych pracował jako lekarz wojskowy w randze majora. Zmarł 20 II 1932 r. w Strzelnie.

I.

1. Pamiątka dziewięćsetnej rocznicy męczeńskiej śmierci świętego Wojciecha Patrona Polski, wydana staraniem... Płock 1897 Druk. K. Miecznikowskiego 16° s. 11 z nutami.

2. Msza ku czci św. Rodziny Jezusa, Marii i Józefa na jeden głos z organem ułożył... Płock 1897 Druk. K. Miecznikowskiego 8° s. 4.

3. Godzinki o Niepokalanym Poczęciu Najświętszej Marii Panny na jeden głos z organem wydał... Płock 1898 Druk. K. Miecznikowskiego 8° s. 14.

4. Czy w czasie Mszy śpiewanej wolno jest śpiewać po polsku? *Śpiew Kośc.* R. 3: 1898 nr 4 s. 51-55.

5. Śpiewy na Wielki Tydzień. Płock 1899 Druk. K. Miecznikowskiego 8° s. 12.

6. Nauka śpiewu. Podręcznik do uczenia i kształcenia się w śpiewie i do użytku w szkołach i seminariach. Płock 1902 Druk. K. Miecznikowskiego 8° s. 92; Wyd. 2 popr. W. 1911 Druk. Gebethner i Wolff 8° s. 98.

7. O organach. *Niwa Polska.* R. 30: 1902 nr 9 s. 138-139.

8. W sprawie możliwości lub niemożliwości krytykowania biskupa-literata. *Niwa Polska.* R. 30: 1902 nr 4 s. 49-50.

9. Powód wystąpienia mego w sprawie możliwości krytykowania biskupa-literata. *Niwa Polska.* R. 30: 1902 nr 7 s. 97-98.

10. Kilka uwag o duchowieństwie. *Głos.* R. 17: 1902 nr 13 s. 205-206.

11. Katolicyzm „Roli". *Głos.* R. 17: 1902 nr 11 s. 163-164.

12. Jeszcze słówko o oporze biernym. *Głos.* R. 17: 1902 nr 17 s. 269-270.

13. Kartki z dziejów muzyki kościelnej w Gostyniu. *Śpiew Kośc.* R. 9: 1904 nr 23 s. 282-284; nr 24 s. 291-293.

14. „Requiem" Berlioza na scenie. *Śpiew Kośc.* R. 9: 1904 nr 19 s. 215-216.

15. Z Pragi Czeskiej. *Śpiew Kośc.* R. 9: 1904 nr 9 s. 111-112; nr 13-14 s. 167-168.

16. Litania do Najsłodszego Serca Pana Jezusa na jeden głos z organem. Płock 1905 Druk. K. Miecznikowskiego 8° s. 6.

17. Pieśń Bogarodzica przypisywana św. Wojciechowi wydana staraniem... W. 1911 Druk. Gebethnera i Wolffa 16° s. 16.

18. Chorał gregoriańsko-watykański. Jego historia w zarysie i sposób wykonania z niektórymi praktycznymi wskazówkami. W. 1913 Druk. K. Treptego 8° s. 74.

19. Monety z okazji sześćdziesięcioletniego jubileuszu żapłaństwa Jego Świątobliwości Ojca św. Leona XIII. [Druk niedostępny].

20. Odpowiedzi do Mszy św. z dołączeniem „Asperges me" i „Vidi a quam". [Druk niedostępny].

21. Modlitwa o błogosławieństwo dla zawierających związki małżeńskie. [Druk niedostępny].

22. Różaniec ku czci Najświętszej Niepokalanej Marii Panny podług melodii powszechnie używanej sharmonizował i do śpiewu ułożył... Płock [bez roku i miejsca wydania] 8° s. 12.

23. Pieśń św. Wojciecha „Bogu Rodzica" na jeden głos z organem i na cztery głosy mieszane. [Druk niedostępny].

II.

MROWIEC K.: Kowalski Teofil. W: *Pol. słow. biogr.* T. 14 s. 571-572; Kowalski Teofil. W: *Wielka enc. pow. ilustr.* Seria 1. T. 39 s. 387; ORACKI T.: Kowalski Teofil. W: *Leksykon sławnych Mazowszan.* Ciechanów 1977 s. 93; NYCEK J.: Kowalski Teofil. W: *Ludzie i książki.* Płock 1977 s. 96-97; Rachunki. *Niwa Polska.* R. 30: 1902 nr 20 s. 311; nr 21 s. 326; Protest księdza. *Głos.* R. 17: 1902 nr 16 s. 253-254; WĘGLIŃSKI A.: List księdza Charszewskiego. [O ks. Kowalskim]. *Głos.* R. 17: 1902 nr 22 s. 349-350; Głos księdza o wyroku na księdza Kowalskiego i o liście ks. Charszewskiego. *Głos.* R. 17: 1902 nr 22 s. 351; JEZUSEK W.: Ks. E. Gruberski w trosce o reformę muzyki i śpiewu kościelnego. *Stud. Płoc.* T. 1: 1973 s. 67-111.

Ks. Michał Grzybowski

Kozal Michał (1893-1943), biskup sufragan włocławski, popularyzator teologii.

Urodził się 25 IX w Nowym Folwarku k. Krotoszyna w rodzinie chłopskiej. Jego rodzicami byli Jan i Marianna z d. Płaczek. Po ukończeniu katolickiej Szkoły Ludowej w Krotoszynie, został przyjęty do Königliches Wilhelms-Gymnasium zu Krotoschin, które w l. 1905-1914 ukończył z wyróżnieniem. W latach gimnazjalnych był aktywnym działaczem Towarzystwa Tomasza Zana, mającej za zadanie krzewienie języka i kultury polskiej.

Po ukończeniu Gimnazjum wstąpił do Arcybiskupiego Seminarium Duchownego w Poznaniu. Ze względu na I wojnę światową już po 2 latach przenosi się do Gniezna, gdzie zakończył studia seminaryjne i przyjął święcenia kapłańskie 23 II 1918 r. z rąk bpa Wilhelma Kloske. Mimo dużych zdolności na dalsze studia nie poszedł. Przeszkodziła temu wojna światowa, jak i śmierć jego ojca i związana z tym konieczność utrzymania matki. W l. 1918-1922 był wikariuszem najpierw w Kościelcu, następnie w Pobiedziskach i Kosztowie. W tej ostatniej był administratorem in spiritualibus parafii Krostkowo afiliowanej ówcześnie do Kosztowa.

Uznaniem jego gorliwej pracy, a także wiedzy, którą zdobył dzięki samokształceniu, była nominacja na katechetę w Bydgoszczy w 1923 r. W 1927 został ojcem duchownym Seminarium w Gnieźnie a w 2 lata później rektorem tejże uczelni. Stanowisko to piastował do 1939 r. W tym też czasie pełnił w archidiecezji szereg funkcji. Był wizytatorem religii w szkołach archidiecezji gnieźnieńskiej, referentem szkolnym przy Kurii Arcybiskupiej w Gnieźnie, sędzią prosynodalnym, cenzorem ksiąg religijnych oraz egzaminatorem prosynodalnym. W uznaniu zasług został w 1933 r. mianowany przez Piusa XI tajnym szambelanem a w 1939 r. na prośbę bpa Radońskiego, Pius XII powołał go na biskupstwo lepeńskie (Lappa na Krecie) oraz mianował sufraganem włocławskim. Konsekracja odbyła się w katedrze włocławskiej 13 VIII 1939 r. Wkrótce Kozal został mianowany wikariuszem generalnym i oficjałem sądu biskupiego we Włocławku. Aresztowany 7 XI 1939 r. wraz z duchowieństwem Włocławka, został osadzony w miejscowym więzieniu a od 16 I 1940 r. internowany w Lądzie n. Wartą.

Pius XII, u którego interweniował bp Radoński, aby uratować Kozala mianował go już w styczniu 1940 r. na biskupstwo lubelskie. Jednakże dopiero w maju nuncjusz Orsenigo mógł przekazać adresatowi tę wiadomość. Wywieziony z Lądu 3 IV 1941 r. przez obozy w Inowrocławiu, Poznaniu, Berlinie, Halle, Weimarze i Norymberdze dotarł do Dachau, gdzie zmarł śmiercią męczeńską 26 I 1943 r. Już przed śmiercią Kozal cieszył się opinią człowieka prawego i bardzo pobożnego. Jego proces beatyfikacyjny w toku.

I.

1. Misje parafialne a miejscowy duszpasterz. *Wiad. dla Duchow.* R. 8: 1921 nr 8/9 s. 168.

2. Nadprzyrodzony charakter Kościoła Katolickiego w świetle uroczystości Zielonych Świąt. *Dz. Bydgoski.* R. 19: 1925 nr 125 s. 5.

3. Boże Ciało. *Dz. Bydgoski.* R. 19: 1925 nr 133 s. 5-6.

4. Czemu św. Teresa od Dzieciątka Jezus jest świętą? *Dz. Bydgoski.* R. 19: 1925 nr 240 s. 5; nr 243 s. 5-6; nr 247 s. 6.

5. Kościół katolicki jest kościołem Chrystusowym. *Dz. Bydgoski.* R. 19: 1925 nr 256 s. 3-4; nr 257 s. 3; nr 259 s. 3-4.

6. Sodalis Marianus a praca społeczna. *Sod. Mar.* R. 25: 1926 s. 4-7.

7. Boże Narodzenie. *Dz. Bydgoski.* R. 20: 1926 nr 297 s. 3-4.

8. Polskę uratuje małżeństwo katolickie. W: *Akcja Katolicka.* Zbiór kazań. P. 1928 s. 244-253.

9. Wzajemna ideowa współpraca kapłanów w służbie kościoła. W: *Pamiętnik kursu duszpasterskiego w sprawie sekciarstwa i innowierstwa...* P. 1931 s. 246-254.

10. Na powitanie. Lech. *Gaz. Gnieźnieńska.* R. 36: 1936 nr 98 s. 1.

11. Kazanie wygłoszone na uroczystości jubileuszowej ku uczczeniu pięćdziesięciolecia święceń kapłańskich J. E. ks. biskupa Antoniego Laubitza. P. 1938 s. 11.

12. O posłuszeństwie nauczycielskim Kościoła. *Ruch Katol.* R. 8: 1938 s. 471-476.

13. Rkp. w Archiwum Kongregacji do spraw Kultu Świętych: Komentarz do Ewangelii św. Mateusza, Liturgika. Wykłady dla kleryków. T. 1 s. 83, t. 2 s. 61; Apologetyka. Wykłady dla kleryków. s. 643; Zbiór kazań, przemówień i konferencji.

II.

LIBROWSKI S.: Kozal Michał. W: *Pol. słow. biogr.* T. 14 s. 601-602, tamże literatura. — Ponadto: LEDÓCHOWSKA T.: Stolica święta a pokój. *Aten. Kapł.* R. 63: 1971 s. 48-58; ARLIK J.: Z okupacyjnej przeszłości. Próba ratowania od zagłady księży Werbistów. W: *Kościół Katolicki na ziemiach polskich w czasie II wojny światowej.* T. 3 z. 3 Materiały i studia. W. 1978 s. 324-335; KOSIŃSKI S.: Raporty kardynała Hlonda o sytuacji Kościoła w Polsce podczas okupacji hitlerowskiej. *Chrześcijanin w Świecie.* R. 1978 nr 70 s. 15-24; KOTLARSKI A.: W służbie kościołowi. Michał Kozal 1893-1943. W: *Byli wśród nas.* Red. Feliks LENORT. P. 1978 s. 157-167; GILL W.: Z dziejów gimnazjum w Krotoszynie w latach 1836-1920. *Rocz. Kaliski.* T. 12: P. 1979 s. 97-137; LIBROWSKI S.: Materiały do dziejów Diecezji Włocławskiej czasu wojny 1939-1945. *Arch. Bibl. Muz.* T. 38: 1979 s. 199-400.

Ks. Wojciech Frątczak

Koziełek (Kozielek, Kosselek) Alojzy, krypt.: Ks. A. K. (1879-1949), popularyzator teologii.

Urodził się 2 II 1879 r. w Borowie, pow. Głubczyce. Studia teologiczne odbył na Uniwersytecie Wrocławskim, przyjmując 20 VI 1903 r. święcenia kapłańskie we Wrocławiu. W latach 1903-1908 pracował jako wikary w parafii św. Piotra i Pawła w Mysłowicach, Pszczynie i w parafii św. Bonifacego w Berlinie. W 1908 r. został proboszczem w Szerokiej, dekanat żorski, pełniąc równocześnie przez pewien czas funkcję prezesa Polskiego Towarzystwa Oświaty im. św. Jacka. W 1923 r. objął probostwo w Miedźnej. Był radcą duchowym, kuratorem sióstr boromeuszek i wizytatorem szkolnym. Zmarł 20 XI 1949 r. w Knurowie i tam został pochowany.

I.

1. Kapitalizm, socjalizm, komunizm. *Głosy znad Odry*. R. 2: 1918 nr 2 s. 88-91.
2. Sto lat historii rolnictwa Śląskiego od zaboru przez Prusy w 1742 r. *Głosy znad Odry*. R. 1: 1918 nr 3 s. 121-125; nr 4 s. 176-181; R. 2: 1919 nr 1 s. 35-38.
3. Reforma rolna. *Głosy znad Odry*. R. 2: 1919 nr 3 s. 135-138.
4. Polskie nazwy miejscowości. *Głosy znad Odry*. R. 3: 1920 nr 4 s. 176-177.
5. Rozmowy o bolszewizmie. Opole 1920 Wyd. Tow. Oświaty im. św. Jacka s. 48.
6. Sługa Boży Ks. Marcin Strzoda. *Głosy znad Odry*. R. 4: 1921 nr 2 s. 85-88.
7. Wyd.: Z papierów pośmiertnych ks. Przywary: Obyczaje weselne. Zaręczyny. *Głosy znad Odry*. R. 5: 1922 nr 4 s. 71-72.
8. O oświacie. *Dzwonek Maryi*. R. 2: 1922 nr 6 s. 177-178.
9. Święci apostołowie słowiańscy Cyryl i Metody. *Głosy znad Odry*. R. 5: 1922 nr 2 s. 50-51.
10. Wierszyki żartobliwe na tle imion urobione. *Głosy znad Odry*. R. 5: 1922 nr 2 s. 49-50.
11. Włoskie nabożeństwa. *Głosy znad Odry*. R. 5: 1922 nr 1 s. 21-22. — Toż. *Gość Niedz*. R. 3: 1925 nr 11 s. 13.
12. Dziewczę francuskie. *Gość Niedz*. R. 1: 1923 nr 6 s. 4-5.
13. Opr.: ESTKOWSKI Ewaryst: O wychowaniu religijnym. *Gość Niedz*. R. 1: 1923 nr 16 s. 5-6.
14. Rolnik i nauczyciel. *Gość Niedz*. R. 1: 1923 nr 15 s. 3-4.
15. Ze Śląska Cieszyńskiego. *Gość Niedz*. R. 1: 1923 nr 5 s. 8.
16. Baczność na gazety i druki. *Gość Niedz*. R. 1: 1923 nr 51 s. 7-8.
17. O nowym katechizmie. *Gość Niedz*. R. 2: 1924 nr 45 s. 6.
18. Opr.: ESTKOWSKI Ewaryst: Prostuj drzewko, póki młode. *Gość Niedz*. R. 2: 1924 nr 1 s. 4-5.
19. Opr.: PIRAMOWICZ: Jak dzieci karać trzeba. *Gość Niedz*. R. 2: **1924 nr 8 s.** 6-7.
20. Opr.: PIRAMOWICZ: Jak postępować w ćwiczeniu młodzi w cnotach. *Gość Niedz*. R. 2: 1924 nr 3 s. 4-5.
21. Opr.: Szczepanowski Stanisław: Zło i dobro. *Gość Niedz*. R. 2: 1924 nr 2 s. 6-7.
22. Ze starych ksiąg kościelnych. *Gość Niedz*. R. 2: 1924 nr 15 s. 7-8; nr 17 s. 5.
23. Dawniej było lepiej? *Gość Niedz*. R. 3: 1925 nr 29 s. 4.
24. Mąż, żona i Królestwo Boże. *Gość Niedz*. R. 3: 1925 nr 11 s. 13.
25. 1325-1925. *Gość Niedz*. R. 3: 1925 nr 47 s. 7-8; nr 49 s. 6-7; nr 51 s. 3-4; R. 4: 1926 nr 7 s. 3-4; nr 8 s. 5-6.
26. Duchowieństwo polskie. *Gość Niedz*. R. 4: 1926 nr 1 s. 27.
27. Św. Cyryl i Metody. Zaranie chrześcijaństwa na Śląsku. *Gość Niedz*. R. 4: 1926 nr 1 s. 9-10.
28. W sprawie nazwy Miedźna — Grzawa — Pszczyna. *Gość Niedz*. R. 4: 1926 nr 2 s. 10-11.
29. Kongres unionistyczny w Welehradzie. *Gość Niedz*. R. 5: 1927 nr 33 s. 5-6.
30. Cztery tygodnie w Galicji. *Gość Niedz*. R. 9: 1931 nr 32 s. 7-8; nr 35 s. 3-4.
31. Knurów i Krywałd. Kronika na tle historii ziemi gliwickiej. Na podstawie materiałów źródłowych. Katowice 1937 Nakł. Autora 8° s. 180, mapa 1, ilustracja. Monografie Towarzystwa Przyjaciół Nauk na Śląsku. T. 4.
32. Wyd.: Sługa Boży Teodor Christoph, świątobliwy proboszcz śląski. Wydał [...] na podstawie rękopisu ks. Stefana SIWCA. Siemianowice Śl. b. r. wyd. Druk. Kat. 8° s. 43.

II.

Handbuch des Bistums Breslau. Breslau 1903-1925; Rocznik diecezji śląskiej. Katowice 1924-1938; SMANDZICH J.: Śp. ks. Alojzy Koziełek. *Gość Niedz*. R. 22: 1949 nr 51 s. 286; SZYMICZEK F.: Stowarzyszenia akademickie polskiej młodzieży górnośląskiej we Wrocławiu 1863-1918. Wr. 1963 s. 77, 79, 82, 84, 89, 90; BEDNORZ H.. BAŃKA J.: Życie i działalność ks. Emila Szramka 1887-1942. Katowice 1966; HIEROWSKI Z.: Życie literackie na Śląsku w latach 1922-1939. Katowice 1969 s. 140; PLUTA J.: Wkład duchowieństwa pochodzącego ze Śląska Górnego i Cieszyńskiego w nauki teologiczne. *Śl. Stud. Hist.-Teol.* T. 8: 1975 s. 221.

Ks. Józef Mandziuk

Koziełek (Kozielek, Kosellek, Kozelek) Jan Nepomucen, pseud.: Loncensis, (1873-1938), slawista, popularyzator teologii.

Pochodził z rodziny chłopskiej, zamieszkałej w Baborowie, pow. Głubczyce, gdzie urodził się 14 V 1873 r. Do Gimnazjum uczęszczał w Głubczycach, a studia teologiczne odbył we Fryburgu Bryzgowskim i we Wrocławiu, gdzie też był słuchaczem slawistyki i należał do najpilniejszych uczniów prof. Nehringa. Po przyjęciu święceń kapłańskich 11 VI

1898 r., pracował jako wikary w Branicy, Hulczynie i Ludgierzowicach w diecezji ołomunieckiej. W 1906 r. przyjęty do diecezji wrocławskiej, objął probostwo w Goczałkowicach. W latach 1911-1924 był proboszczem w Łące, a w latach 1924-1931 w Małej Dąbrówce. W 1931 r. przeszedł na emeryturę. Zmarł 20 XI 1938 r. w Knurowie i tam został pochowany.

I.

1. O pierwotnych mieszkańcach Śląska. *Głosy znad Odry*. R. 2: 1919 nr 4 s. 185-187.

2. Wierzba, studium ludoznawcze. *Głosy znad Odry*. R. 3: 1920 nr 4 s. 167-170.

3. Welehrad, kolebka chrześcijaństwa między Słowianami. *Głosy znad Odry*. R. 5: 1922 nr 1 s. 12-17.

4. Jak moim parafianom opowiadałem o pierwszych początkach chrześcijaństwa w Łące. *Gość Niedz.* R. 1: 1923 nr 9 s. 7-8.

5. Kościoły warszawskie. *Gość Niedz.* R. 2: 1924 nr 9 s. 5-6; nr 12 s. 6-7; nr 13 s. 4-5.

6. O zjednoczeniu kościołów chrześcijańskich. *Gość Niedz.* R. 2: 1924 nr 4 s. 3-4.

7. Św. Cyryl i Metody i naród polski. *Gość Niedz.* R. 3: 1925 nr 27 s. 8-9.

8. Serbołużyczanie. *Gość Niedz.* R. 4: 1926 nr 41 s. 6-7.

9. Pomniki działalności św. Cyryla i Metodego na Śląsku. W. KORZONKIEWICZ J.: „Św. Cyryl i Metody, apostołowie Słowian". Kr. 1930.

II.

Handbuch des Bistums Breslau. Breslau 1907-1925; Rocznik diecezji śląskiej. Katowice 1924-1938; Śp. Ks. Jan Nepomucen Koziołek. *Wiad. Diec.* [Kat.]. R. 13: 1938 s. 445. — Arch. Diec. Katow.: Akta personalne, sygn. PK 27.

Ks. Józef Mandziuk

Kozierowski Stanisław (1874-1949), Dołęga-Kozierowski, Dołęga z Kozieroga, profesor Uniw. Poznańskiego, historyk, językoznawca.

Pochodził z Trzemeszna, urodzony 28 IX 1874 r. syn Floriana Apolinarego i Antoniny z Buszkiewiczów. Nauki pobierał w progimnazjum trzemeszeńskim, następnie w Gimnazjum św. Marii Magdaleny w Poznaniu, gdzie zdobył maturę 9 III 1896. Studia seminaryjne odbywał w Poznaniu i Gnieźnie; święcenia kapłańskie przyjął 12 XI 1899, po czym został powołany na wikariat we Wronkach. Jako wikariusz w Gostyniu Wlkp., (od 1 IV 1901) zainteresował się przeszłością tej ziemi i napisał swą pierwszą rozprawę o dziedzicach Gostynia w XIII-XIV wieku. Oprócz pracy duszpasterskiej zajmował się też działalnością społeczną, we Wronkach założył dla robotników Towarzystwo św. Józefa, w Gostyniu — dla młodzieży Towarzystwo św. Stanisława Kostki. Wyjeżdżał również do Niemiec, by nieść pomoc duszpasterską polskim robotnikom w Saksonii i Westfalii. Gromadził książki dla własnej biblioteki, dbał o rozwój bibliotek parafialnych.

Po wikariacie w Ostrzeszowie (od 1 IV 1903) był proboszczem w Siemianicach (1905-1910). Następnie objął 1 V 1910 r. parafię w Skórzewie, blisko Poznania, co ułatwiało mu podjęcie systematycznej pracy naukowej, obejmującej przede wszystkim badania archiwalne. Ostatnią placówką duszpasterską było probostwo w Winnejgórze, które K. objął 1 V 1929 i zachował do śmierci. W 1931 r. otrzymał od kard. A. Hlonda godność honorowego kanonika gnieźnieńskiej kapituły metropolitalnej.

Uzdolniony i rozmiłowany w pracy naukowej, związał się od 1903 r. z Poznańskim Towarzystwem Przyjaciół Nauk, które ze swej strony patronowało wydawaniu jego dzieł. Pełnił w nim od 1917 r. funkcję przewodniczącego Wydziału Historyczno-Literackiego. Podczas Powstania Wielkopolskiego wszedł w skład Rady Ludowej, należał też do organizatorów Uniw. Poznańskiego, na którym w 1920 r. habilitował się z za-

kresu nauk pomocniczych historii. Ściśle współpracował z Polską Akademią Umiejętności, najpierw jako członek jej Komisji Językowej (1920), następnie — Komisji Geograficznej (1925) wybrany 1936 członkiem korespondentem tej Akademii. W Poznaniu pełnił funkcję kuratora Archiwum Państwowego i należał po I wojnie światowej do komisji spolszczającej nazewnictwo w Wielkopolsce. W 1946 r. otrzymał podobne zadanie w skali krajowej, powołany do komisji ustalającej polskie nazwy miejscowości na Ziemiach Odzyskanych. W okresie międzywojennym był w Poznaniu wicedyrektorem Instytutu Zachodnioniemieckiego, a w Toruniu — wicedyrektorem Instytutu Bałtyckiego. Na Uniw. Poznańskim otrzymał w 1938 r. stopień naukowy profesora tytularnego na Wydziale Humanistycznym. Podczas II wojny światowej pozostał na probostwie w Winnejgórze, lecz nie uniknął szykan ze strony władz okupacyjnych. Zmarł tam 1 II 1949 i na własne życzenie został pochowany w rodzinnym Trzemesznie.

W bogatym dorobku naukowym jest kilka publikacji, bezpośrednio odnoszących się do dziejów Kościoła w Polsce. Wszystkie jednak zawierają z tej dziedziny cenne informacje, z reguły źródłowe. Obszerne wykorzystanie źródeł archiwalnych stanowi największy walor naukowy prac ks. Kozierowskiego. Metoda natomiast historyczna i językoznawcza wykazuje pewne braki, niemniej wszystkie te dzieła posiadają trwałą wartość naukową. Jego głęboka wiedza w dziedzinie topografii Wielkopolski przyniosła oryginalne prace o archidiecezji gnieźnieńskiej i poznańskej, tzw. Szematyzmy. Zainteresowania heraldyczne — od 1911 r. był czynnym członkiem Polskiego Towarzystwa Heraldycznego, a od 1937 r. Jego wiceprezesem — nie tylko doprowadziły do napisania 12 tomów studiów o pierwotnym rozsiedleniu rycerstwa wielkopolskiego, ale także rozprawę na trudny temat o arcybiskupie gnieźnieńskim św. Bogumile z Dobrowa.

I.

1. Wojewody poznańskiego Przedpełka herbu Łodzia potomkowie, pierwotni dziedzice Gostynia 1275-1337. *Rocz. Pozn. Tow. Przyj. Nauk.* T. 30: 1903 s. 180-182.

2. Ród Bylinów. *Mies. Herald.* R. 6: 1913 s. 17-22, 50-61, 77-86, mapa 1. Studia nad Pierwotnym Rozsiedleniem Rycerstwa Wielkopolskiego. [T.] 1.

3. Ród Drogosławiczów. *Mies. Herald.* R. 6: 1913 s. 106-120, 151-162, 204-213, mapa 1; R. 7: 1914 s. 20-26. Studia nad Pierwotnym Rozsiedleniem Rycerstwa Wielkopolskiego. [T.] 2.

4. Dzieje Gostynia w średnich wiekach. Odczyt wygłoszony na posiedzeniu kółka obywatelskiego na Gostyń i okolicę dnia 16 kwietnia 1913. *Mies. Kośc. „Unitas"*. T. 9: 1913 s. 422-434; T. 10: 1913 s. 10-24. — Toż. P. 1913 Druk. Jackowskiego 8° s. 30, ilustr.

5. Badanie nazw topograficznych dzisiejszej archidiecezji gnieźnieńskiej. *Rocz. Pozn. Tow. Przyj. Nauk.* T. 36: 1909 s. 327-383; R. 37: 1910 s. 149-195; R. 38: 1911 s. 177-238; R. 39: 1912 s. 17-300.

6. Badania nazw topograficznych dzisiejszej archidiecezji poznańskiej. *Rocz. Tow. Przyj. Nauk.* T. 41: 1914 s. IX, nlb. 1, 577; T. 42: 1915 s. 507.

7. Ród Wczeliczów. *Mies. Herald.* R. 7: 1914 s. 59-67, 103-113; R. 8: 1915 s. 130-156, mapa 1. Studia nad Pierwotnym Rozsiedleniem Rycerstwa Wielkopolskiego. [T.] 3.

8. Ród Nowinów. *Rocz. Pozn. Tow. Przyj. Nauk.* T. 40: 1914 s. 1-69, mapy 2. Studia nad Pierwotnym Rozsiedleniem Rycerstwa Wielkopolskiego. [T.] 4.

9. Fundacje klasztorne rodów rycerskich zachodniej Wielkopolski w dobie Piastowskiej. *Mies. Kośc. „Unitas"*. T. 11: 1914 s. 180-193, 276-294.

10. Dodatek do dzieł: Badania nazw topograficznych dzisiejszej archidiecezji gnieźnieńskiej i Badania nazw topograficznych dzisiejszej archidiecezji poznańskiej oraz Nazwy topograficzne diecezji chełmińskiej w W. Księstwie Poznańskim. *Rocz. Pozn. Tow. Przyj. Nauk.* T. 42: 1915 s. 509-765.

11. Nieznane zapiski heraldyczne. *Rocz.*

Pozn. Tow. Przyj. Nauk. T. 43: 1916 s. 1-65.

12. Ród Przosnów. *Rocz. Pozn. Tow. Przyj. Nauk.* T. 44: 1917 s. 61-99, mapa 1. Studia nad Pierwotnym Rozsiedleniem Rycerstwa Wielkopolskiego. [T.] 5.

13. [Uwagi w sprawie wydawnictw dyplomatów wielkopolskich]. *Kwart. Hist.* T. 32: 1918 s. 127-130.

14. Ród Szaszorów-Opalów-Orlów. *Rocz. Pozn. Tow. Przyj. Nauk.* T. 45: 1919 s. 49-86, mapa 1. Studia nad Pierwotnym Rozsiedleniem Rycerstwa Wielkopolskiego. [T.] 6.

15. Ród Jeleni-Niałków-Brochowiczów. *Rocz. Pozn. Tow. Przyj. Nauk.* T. 45: 1919 s. 87-124, mapa 1. Studia nad Pierwotnym Rozsiedleniem Rycerstwa Wielkopolskiego. [T.] 7.

16. Ród Samsonów-Watów. *Rocz. Tow. Herald.* T. 5: 1920 s. 1-38, mapa 1. Studia nad Pierwotnym Rozsiedleniem Rycerstwa Wielkopolskiego. [T.] 8.

17. Nieznane zapiski heraldyczne. [Cz. 2]. *Rocz. Tow. Herald.* T. 6: 1921 [1923] s. 51-97.

18. Badania nazw topograficznych na obszarze dawnej zachodniej i środkowej Wielkopolski. T. 1: A-Ł. *Roczn. Pozn. Tow. Przyj. Nauk.* T. 47: 1921 s. nlb. 2, XXIV, 503, mapa 1; T. 2: M-Z. *Rocz. Pozn. Tow. Przyj. Nauk.* T. 48: 1922 s. nlb. 2, II, 616.

19. Pierwotne osiedlenie pojezierza Gopła. *Slavia Occid.* T. 2: 1922 s. 3-54. — Toż. Odb. P. 1922 Druk. Uniwersytecka 8° s. 54.

20. Najdawniejszy Poznań i jego okolica w świetle nazw topograficznych i najstarszych źródeł. *Kur. Pozn.* R. 18: 1922 nr 112-117. — Toż. P. 1922 Druk. Polska 8° s. 21.

21. Ród Doliwów. P. 1923 8° s. 62, nlb. 1. Studia nad Pierwotnym Rozsiedleniem Rycerstwa Wielkopolskiego. [T.] 9.

22. Poznań i jego okolica w nazwach miejscowych i najdawniejszych źródłach. *Ziemia.* R. 9: 1924 nr 4-6.

23. Współautor: Nazwa rzeki Bzury. *Język Polski.* R. 9: 1924 z. 2.

24. Pierwotne osiedlenie ziemi gnieźnieńskiej wraz z Pałukami w świetle nazw geograficznych i charakterystycznych imion rycerskich. *Slavia Occid.* T. 3/4: 1925 s. 18-145, res. s. 422-424.

25. Badania nazw topograficznych na obszarze dawnej wschodniej Wielkopolski. [T.]: A-O. P. 1926 Kraj. Inst. Wydawn. 8° s. X, nlb. 5, 325. [T.]: P-Ż. P. 1927 Nakł. Pozn. Tow. Przyj. Nauk. 8° s. nlb. 7, 413.

26. Pierwotne osiedlenie dorzecza Warty od Koła do ujścia w świetle nazw geograficznych. *Slavia Occid.* T. 5: 1926 s. 112-246, rés. s. 583-585.

27. Leszczyce i ich plemiennik arcybiskup gnieźnieński św. Bogumił z Dobrawa. P. 1926 Księg. św. Wojciecha 8° s. 67.

28. Niektóre nazwy geograficzne na dawnym pograniczu wielkopolsko-pomorskim. W: *Symbola grammatica in honorem J. Rozwadowski.* Kr. 1927 t. 2 s. 355-372.

29. Pierwotne osiedlenie pogranicza wielkopolsko-śląskiego między Obrą i Odrą a Wartą i Bobrem w świetle nazw geograficznych. *Slavia Occid.* T. 7: 1928 s. 172-329; rés. 569-570; T. 8: 1929 s. 231-391, rés. s. 548.

30. Ród Porajów-Różyców. *Rocz. Tow. Herald.* T. 9: 1928/29 s. 97-190, mapy 3, tabl. 1. Studia nad Pierwotnym Rozsiedleniem Rycerstwa Wielkopolskiego. [T.] 11.

31. Obce rycerstwo w Wielkopolsce w XIII-XVI wieku. P. 1929 Druk. Fiszer i Majewski 8° s. 184.

32. Ziemia gostyńska w świetle nazw geograficznych i najdawniejszych źródeł średniowiecznych. *Kronika Gostyńska.* T. 2: 1930/31 s. 93-108, 109-124, 125-136. — Toż. Gostyń 1930 Tow. Kultury i Sztuki im. A. Fredry 8° s. 44.

33. Nazwy geograficzne i osadźcy ziemi średzkiej. P. 1931 8° s. 63.

34. Szkice z dziejów Gostynia. *Kronika Gostyńska.* T. 4: 1932/33 s. 40-44, 65, 68, 91-93, 98-99.

35. Ród Korabitów. Łomża 1933 S. Okrza 8° s. 66, nlb. 2. Studia nad Pierwotnym Rozsiedleniem Rycerstwa Wielkopolskiego. [T.] 12.

36. Nazwa polna „Folęgi" w Gostyniu i „obszar". *Kronika Gostyńska.* T. 5: 1933/34 s. 148-149.

37. Nazwy geograficzne i osadźcy ziemi bydgoskiej. *Prz. Bydgoski.* R. 1933 nr 3 s. 9-40, odb.

38. Atlas nazw geograficznych Słowiańszczyzny Zachodniej. Przedm. Stanisław Kozierowski. Wstęp Stanisław PAWŁOWSKI. Z. 1: Słupsk, Kołobrzeg, Piła, Szczecin, 1 : 300 000. P. 1934 Druk. Nauka i Praca Uniw. Pozn. 2° s. 24, mapy 4. Z. 2a: Strzałów, Utyń, Strzelce Nowe, Zwierzyn. 1 : 300 000 1937, 2° s. 40, mapy 4. Z. 2b: Rugja. 1 : 100 000. P. 1935, 2° s. 21, nlb. 2, mapa 1. Badania Geograficzne. Prace Inst. Geograf. wyd. pod kier. S. PAWŁOWSKIEGO. Wyd. specjalne.

39. Szematyzm historyczny ustrojów parafialnych dzisiejszej archidiecezji gnieźnieńskiej. P. 1934 Druk. Dziennika Pozn. 8° s. 256.

40. Szematyzm historyczny ustrojów parafialnych dzisiejszej archidiecezji poznańskiej. P. 1935 Druk. Dziennika Pozn. 8° s. 484.

41. Cartes des noms géogr. des con-

trées habitées par les Slaves occid. *Congrès Internat. de Géographie.* Varsovie 1934 s. 173-174.

42. Nazwiska, przezwiska, przydomki, imiona polskie niektórych typów słowotwórczych. Księga rodzaju ludu polskiego. [Cz. 1] P. 1938 Druk. S. A. „Ostoja" 8° s. XVI, 128; Cz. 2 z. 1. P. 1948, 8° s. XX, 85.

43. Badania nazw topograficznych Starej Wielkopolski. A. Nieistniejące miejscowości wielkopolskie. B. Uzupełnienie poprzednich tomów. P. 1939 8° s. IX, nlb. 2, 246.

II.

URBAŃCZYK St.: Kozierowski Stanisław. W: *Pol. słow. biogr.* T. 14 s. 628-629; LATZKE J.: Kozierowski Stanisław. W: *Wielkop. słow. biogr.* s. 371; ALEKSANDROWICZ M.: Kozierowski Stanisław. W: *Polscy kanoniści.* Cz. 1. W. 1981 s. 246-248; *Kośc. Dz. Urzęd.* R. 14: 1899 s. 77; R. 16: 1901 s. 31; R. 18: 1903 s. 11; R. 20: 1905 s. 22; R. 25: 1910 s. 7, 15, 25; *Mies. Kośc.* [Poznań]. R. 44: 1929 s. 56; R. 46: 1931 s. 104.

Ks. Marian Banaszak

Kozłowski Edward (1888-1940), ekonomista, społecznik, redaktor.

Urodził się 11 X 1888 w Wielowsi, k. Ostrowa Wlkp., był synem nauczyciela Jana i Bronisławy z Leichertów. Do Gimnazjum uczęszczał w Ostrowie przez 9 lat i złożył maturę 2 III 1908, po czym odbył studia seminaryjne w Poznaniu i Gnieźnie. Święcenia kapłańskie przyjął 11 II 1912 i został skierowany na swój pierwszy wikariat w Wągrowcu przy kościele poklasztornym, następnie (1 I 1915) przeniesiony do Kłecka. Od 1 XII 1915 do 1 XII 1916 był wikariuszem w Inowrocławiu u boku ks. A. Laubitza, późniejszego biskupa sufragana gnieźnieńskiego. Z powodu słabego zdrowia przeniesiono go na spokojny wikariat w Górce Klasztornej koło Łobżenicy, gdzie przeżywał okres dramatycznych walk o polskość tych ziem, sam skazany w 1919 r. przez sąd pruski w Pile za rzekomą obrazę oficerów „Grenzschutzu", gdy brutalnie przeprowadzali rewizję w jego mieszkaniu. Abp E. Dalbor powołał go od 15 X 1919 do pracy w Związku Katolickich Stowarzyszeń Robotników Polskich w Poznaniu. Pracował w redakcji pism związkowych, „Robotnika" i „Przewodnika Społecznego", obejmując wkrótce stanowisko ich redaktora. W Poznaniu mógł zrealizować swe dawne plany studiów uniwersyteckich. Zapisał się na Uniw. Poznański i studiował nauki ekonomiczne i polityczne. Doktorat tych nauk uzyskał 5 VII 1926 za rozprawę „Uwarstwienie ludności wiejskiej w Wielkopolsce w drugiej połowie XVI wieku", której promotorem był prof. Jan Rutkowski. Bezpośrednio współdziałał w zorganizowaniu w Poznaniu Katolickiej Szkoły Społecznej, pierwszej i jedynej na ziemiach polskich. Przez kard. A. Hlonda wyznaczony na jej dyrektora, udał się w 1927 r. w podróż do krajów zachodnich i przez cztery miesiące poznawał strukturę i działalność katolickich szkół społecznych w Niemczech, Belgii, Holandii, Francji, Włoszech, Austrii i przez Czechosłowację powrócił do kraju. Gdy 1 IV 1927 objął urząd dyrektora Kat. Szkoły Społ., został zwolniony z obowiązków w Związku Kat. Towarzystw Robotników Polskich, nadal jednak redagował „Przewodnik Społeczny", którego wydawcą stała się od 1927 r. Katolicka Szkoła Społeczna. W kraju organizował kursy społeczne i wygłaszał na nich referaty. Miał kontakty z międzynarodowym ruchem społecznym katolików, w 1932 r. wziął udział w Międzynarodowym Zjeździe dyrektorów Katolickich Szkół Społecznych w Heidelbergu, a także w Międzynarodowym Kongresie Służby Społecznej w Frankfurcie nad Menem i w Tygodniu Społecznym w Lille. W Poznaniu był przez kilka lat członkiem, a okresowo prezesem Rady Nadzorczej Spółdzielni Spożywców „Zgoda", jed-

nej z największych spółdzielni tego typu w Polsce. Dodatkowo pełnił obowiązki kuratora Stowarzyszenia Ochroniarek-Pielęgniarek im. Marii Wilczyńskiej w Poznaniu i udzielał się w „Patronacie" więziennym. Należał do Rady Społecznej przy Prymasie Polski od chwili jej ukonstytuowania. Po wybuchu II wojny światowej i zajęciu Poznania, aresztowany 9 XI 1939, był internowany w Kazimierzu Biskupim, skąd przez Fort VII w Poznaniu przewieziony 24 V 1940 do obozu koncentracyjnego w Dachau zachorował wkrótce na biegunkę z wycieńczenia i pobicia. Zmarł tam 18 XI 1940 r.

Z ówczesnego kleru wielkopolskiego był niewątpliwie najlepszym znawcą społecznej nauki Kościoła. Jako dyrektor Katolickiej Szkoły Społecznej przyczynił się do przygotowania świeckich kwalifikowanych pracowników w kościelnych organizacjach społecznych, w ochronkach i przedszkolach. Zaliczony także do ogólnopolskiej grupy specjalistów od katolickiej nauki społecznej, nie zdobył się jednak na żadną większą publikację naukową, pochłonięty pracą organizacyjną. Redagowany przezeń „Przewodnik Społeczny" spełniał w pierwszym okresie swego istnienia rolę ideowo-programowego i instruktażowego pisma dla kierownictw katolickich stowarzyszeń Robotników, Kobiet Pracujących i Młodzieży. Później, w okresie zorganizowanej Akcji Katolickiej, przyjął nazwę czasopisma społeczno-oświatowego, lecz nadal zachował swój profil. Publikowane w nim artykuły ks. Kozłowskiego mają więc podwójny charakter, materiałów instruktażowych i ideowo-programowych. Ta druga grupa stanowi niewątpliwy wkład w rozwój społecznej nauki Kościoła w Polsce.

I.

1. Walka klasowa a Kościół. *Robotnik.* R. 14: 1918 nr 30.
2. O papierze, piórze i pisaniu. *Robotnik.* R. 14: 1918 nr 34-36.
3. Demokracja i jej karykatury. *Robotnik.* R. 14: 1918 nr 37.
4. Demokracja a Kościół. *Robotnik.* R. 14: 1918 nr 38.
5. Papież — demokrata. *Robotnik.* R. 14: 1918 nr 40.
6. Nasze towarzystwa robotnicze a demokracja. *Robotnik.* R. 14: 1918 nr 41.
7. O demagogii i demagogach. *Robotnik.* R. 14: 1918 nr 43.
8. Gdy Polska będzie... *Robotnik.* R. 14: 1918 nr 44.
9. Robotnik w wolnej Polsce. *Robotnik.* R. 14: 1918 nr 45.
10. Próżne obawy. *Robotnik.* R. 14: 1918 nr 46.
11. Nasza mobilizacja. *Robotnik.* R. 14: 1918 nr 47.
12. Baczność. *Robotnik.* R. 14: 1918 nr 48.
13. Polska ludowa. *Robotnik.* R. 14: 1918 nr 49.
14. Co teraz? *Robotnik.* R. 14: 1918 nr 50.
15. Chwała na wysokości Bogu... *Robotnik.* R. 14: 1918 nr 51.
16. Przypomnienie. *Robotnik.* R. 14: 1918 nr 52.
17. Na progu nowego roku. *Robotnik.* R. 15: 1919 nr 1.
18. Światło w ciemnościach. *Robotnik.* R. 15: 1919 nr 2.
19. Przedstawiciele ludu polskiego. *Robotnik.* R. 15: 1919 nr 2.
20. Przestroga. *Robotnik.* R. 15: 1919 nr 5.
21. Drogowskaz. *Robotnik.* R. 15: 1919 nr 6.
22. Braterstwo broni. *Robotnik.* R. 15: 1919 nr 7.
23. Czcze zarzuty. *Robotnik.* R. 15: 1919 nr 8.
24. Pierwsza próba. *Robotnik.* R. 15: 1919 nr 9.
25. Znamienne samooskarżenie. *Robotnik.* R. 15: 1919 nr 12.
26. Szkoła a dom rodzicielski. *Robotnik.* R. 15: 1919 nr 12.
27. Dobra myśl. *Robotnik.* R. 15: 1919 nr 13.
28. Szkoła świecka. *Robotnik.* R. 15: 1919 nr 14.
29. O reformie rolnej. *Robotnik.* R. 15: 1919 nr 15.
30. Czego nam w chwili obecnej trzeba? *Robotnik.* R. 15: 1919 nr 17.

31. Bankructwo socjalizmu. *Robotnik*. R. 1919 nr 20.
32. Dobro Rzeczypospolitej najwyższym prawem niech będzie. *Robotnik*. R. 15: 1919 nr 21.
33. Środek przeciw drożyźnie. *Robotnik*. R. 15: 1919 nr 22.
34. Red.: *Robotnik*. Pismo Związku Katolickich Towarzystw Robotników Polskich archidiecezji gnieźnieńskiej i poznańskiej. Tygodnik. Poznań. R. 15: 1919 nr 27 — R. 23: 1927 nr 18.
35. Szukanie Boga. (Wykład). *Przew. Społ.* R. 1: 1919/20 s. 112-117.
36. Ślady Boga w przyrodzie. *Przew. Społ.* R. 1: 1919/20 s. 211-218.
37. Człowiek a zwierzę. *Przew. Społ.* R. 1: 1919/20 s. 351-356.
38. Wątpliwości. *Przew. Społ.* R. 1: 1919/20 s. 447-453.
39. Świadectwa natury ludzkiej. *Przew. Społ.* R. 1: 1919/20 s. 549-555.
40. Obecny stan chrześcijańskiego ruchu robotniczego w Polsce. *Aten. Kapł.* T. 16: 1919/25 s. 105-107.
41. Red.: *Przewodnik Społeczny*. Miesięcznik poświęcony kierownictwu Stowarzyszeń Polskich. Warszawa-Poznań-Lwów. R. 2: 1920/21 nr 1. — R. 20: 1939 nr 7. — od R. 17: 1936 nr 1 podtytuł: Miesięcznik poświęcony sprawom społeczno-oświatowym.
42. Robotnicy w Bolszewii. *Przew. Społ.* R. 2: 1920/21 s. 22-30.
43. Co uczyniło dotychczas państwo polskie dla dobra robotników. *Przew. Społ.* R. 2: 1920/21 s. 74-80.
44. Przed kim trzeba się mieć na baczności. *Przew. Społ.* R. 2: 1920/21 s. 125-131.
45. Kościół jako dźwignia oświaty i nauki. *Przew. Społ.* R. 2: 1920/21 s. 136-143.
46. Najważniejsze przepisy polskiej ustawy o kasach chorych. *Przew. Społ.* R. 2: 1920/21 s. 261-266.
47. Znaczenie encykliki „Rerum Novarum" dla stanu robotniczego. *Przew. Katol.* R. 2: 1920/21 s. 305-312.
48. O strajku. *Przew. Społ.* R. 2: 1920/21 s. 371-378.
49. O walce klasowej. *Przew. Społ.* R. 2: 1920/21 s. 423-431.
50. O demokracji. *Przew. Społ.* R. 2: 1920/21 s. 484-489.
51. Jak podróżował i podróżuje człowiek? *Przew. Społ.* R. 3: 1921/22 s. 30-36.
52. O siedzibie człowieka. *Przew. Społ.* R. 3: 1921/22 s. 70-74.
53. Stanowisko kierowników chrześcijańskich organizacji robotniczych wobec nowoczesnych prądów społecznych. *Przew. Społ.* R. 3: 1921/22 s. 84-89, 114-119.
54. Benedykt XV. *Przew. Społ.* R. 3: 1921/22 s. 173-179.
55. Kapitał i praca. *Przew. Społ.* R. 3: 1921/22 s. 207-212.
56. Polskie organizacje zawodowe w swych początkach i swym rozwoju. *Przew. Społ.* R. 3: 1921/22 s. 221-227, 257-264, 291-295, 322-327, 363-370.
57. Kościół Katolicki wobec nowoczesnych błędów społecznych. *Robotnik*. R. 18: 1922 nr 18-19.
58. Religia w życiu gospodarczym i zarobkowym. *Przew. Społ.* R. 4: 1922/23 s. 116-121.
59. Twórcy socjalizmu. *Przew. Społ.* R. 4: 1922/23 s. 150-155.
60. Jakie oskarżenia wytaczają socjaliści przeciw obecnemu ustrojowi społeczno-gospodarczemu? *Przew. Społ.* R. 4: 1922/23 s. 186-190.
61. Zamiary socjalistów na przyszłość. *Przew. Społ.* R. 4: 1922/23 s. 213-219.
62. Socjalizm a religia. *Przew. Społ.* R. 4: 1922/23 s. 237-244.
63. Socjalizm a miłość ojczyzny. *Przew. Społ.* R. 4: 1922/23 s. 269-274.
64. Bankructwo socjalizmu. *Przew. Społ.* R. 4: 1922/23 s. 303-308.
65. Dzieje polskiego socjalizmu. *Przew. Społ.* R. 4: 1922/23 s. 349-356.
66. Chrześcijańskie zasady akcji zarobkowej wśród robotników. *Robotnik*. R. 19: 1923 nr 23-25.
67. Twórcy katolickiego ruchu społecznego. *Przew. Społ.* R. 5: 1923/24 s. 17-25.
68. Chrześcijański ruch społeczny, jego istota i cele. *Przew. Społ.* R. 5: 1923/24 s. 45-50.
69. Własność prywatna w świetle nauki chrześcijańskiej. *Przew. Społ.* R. 5: 1923/24 s. 84-89.
70. Program polityczny chrześcijańskiego ruchu społecznego. *Przew. Społ.* R. 5: 1923/24 s. 108-113.
71. Chrześcijańskie zasady akcji zarobkowej robotników. *Przew. Społ.* R. 5: 1923/24 s. 185-188.
72. Chrześcijański ruch społeczny w Polsce. *Przew. Społ.* R. 5: 1923/24 s. 208-213.
73. O związkach zawodowych. *Przew. Społ.* R. 5: 1923/24 s. 243-247.
74. Działalność związków zawodowych według zasad chrześcijańskich. *Przew. Społ.* R. 5: 1923/24 s. 268-273.
75. Chrześcijański ideał robotnika polskiego. *Przew. Społ.* R. 5: 1923/24 s. 305-308.
76. O złotym polskim. *Przew. Społ.* R. 5: 1923/24 s. 352-356.
77. Jak Polska opiekuje się bezrobotnym robotnikiem. *Przew. Społ.* R. 6: 1924/25 s. 58-62.
78. Znaczenie pracy dla jednostki i społeczeństwa. *Przew. Społ.* R. 6: 1924/25 s. 123-127.

79. Dzieje pracy. *Przew. Społ.* R. 6: 1924/25 s. 167-171.

80. O płacy zarobkowej. *Przew. Społ.* R. 6: 1924/25 s. 318-323.

81. Ochrona pracy robotniczej. *Przew. Społ.* R. 6: 1924/25 s. 363-368.

82. Z dziejów najstarszej chrześcijańskiej organizacji robotniczej w Polsce. *Przew. Społ.* R. 6: 1924/25 s. 385-401.

83. Ubezpieczenia robotnicze. *Przew. Społ.* R. 6: 1924/25 s. 411-417.

84. Opieka państwa i samorządu nad robotnikiem. *Przew. Społ.* R. 6: 1924/25 s. 548-553.

85. Czego nas uczy obecne położenie? (Wykład dla robotników). *Przew. Społ.* R. 6: 1924/25 s. 633-637.

86. Katolicki ruch społeczny w Polsce. W: *Na nowe drogi odrodzenia społecznego.* P. 1926 s. 40-47.

87. Dwadzieścia lat chrześcijańskiego ruchu robotniczego w b. Kongresówce. *Aten. Kapł.* T. 17: 1926 s. 195-197.

88. Z. Poznania. Z dziedziny akcji kulturalno-oświatowej wśród robotników. Zjazd sekretarzy jeneralnych Zjednoczenia Młodzieży Polskiej. *Aten. Kapł.* T. 17: 1926 s. 508-511.

89. Zjednoczenie Młodzieży Polskiej w r. 1925. *Aten. Kapł.* T. 18: 1926 s. 532-533.

90. Jak należy pojmować obecne nasze położenie? *Przew. Społ.* R. 7: 1926 s. 23-27.

91. Do czynu! (Wykład dla stowarzyszeń robotniczych). *Przew. Społ.* R. 7: 1926 s. 108-112.

92. Prawo do pracy. *Przew. Społ.* R. 7: 1926 s. 154-158.

93. Opieka nad młodzieżą w państwie polskim. *Przew. Społ.* R. 7: 1926 s. 196-200.

94. Opieka nad kobietą w państwie polskim. *Przew. Społ.* R. 7: 1926 s. 241-245.

95. Robotnik polski a chwila obecna. *Przew. Społ.* R. 7: 1926 s. 282-286.

96. Czym jest św. Franciszek z Asyżu dla robotnika naszych czasów. *Przew. Społ.* R. 7: 1926 s. 349-355.

97. Troski robotnika polskiego w chwili obecnej. *Przew. Społ.* R. 7: 1926 s. 403-409.

98. Jak szkodzą socjaliści robotnikowi? *Przew. Społ.* R. 7: 1926 s. 441-445.

99. Robotnik folwarczny a reforma rolna. *Przew. Społ.* R. 7: 1926 s. 487-492.

100. „Przewodnik Społeczny". *Wiad. dla Duchow.* R. 13: 1926 nr 7/9 s. 43-44.

101. Rec.: A. SZYMAŃSKI: Polityka społeczna. Lubl. 1925 s. 448. *Wiad. dla Duchow.* R. 13: 1926 nr 10 s. 27-28.

102. Roma locuta, causa finita. (W sprawie akcji społecznej i udziału w niej duchowieństwa). *Przew. Społ.* R. 8: 1927 s. 1-5.

103. Prześladowanie Kościoła w Meksyku. *Przew. Społ.* R. 8: 1927 s. 24-32.

104. Plan ataku na religijność narodu polskiego. *Przew. Społ.* R. 8: 1927 s. 106-110.

105. Partyjne zabarwienie akcji kulturalno-oświatowej. *Przew. Społ.* R. 8: 1927 s. 177-182.

106. Katolickie organizacje młodzieży na zachodzie Europy. *Przew. Społ.* R. 8: 1927 s. 328-337.

107. Katolicki ruch robotniczy w Holandii. *Przew. Społ.* R. 8: 1927 s. 404-407.

108. Robotnik pod sztandarem Chrystusa-Króla. *Przew. Społ.* R. 8: 1927 s. 408-413.

109. Wyższa Centralna Szkoła dla Robotników Chrześcijańskich w Lowanjum. *Przew. Społ.* R. 8: 1927 s. 465-469.

110. Jak organizuje się młodzież katolicką zagranicą? *Przyj. Młodz.* R. 18: 1927 s. 219-221.

111. Uwarstwienie ludności wiejskiej w Wielkopolsce w drugiej połowie XVI w. P. 1928 Nakł. Pozn. Tow. Przyj. Nauk 8° s. nlb. 2, 94, nlb. 2. Prace Komisji Historycznej PTPN. T. 5.

112. Cele i zadania Katolickiej Szkoły Społecznej. (Referat wygłoszony na uroczystości poświęcenia Kat. Szkoły Społ. w Poznaniu w dniu 17 X 1928). *Przew. Społ.* R. 9: 1928 s. 433-440.

113. Wspomnienia i wrażenia z Kongresu Kolońskiego. *Robotnik.* R. 24: 1928 nr 35-37.

114. Znak SMP. na gmachu kultury polskiej. *Młody Hufiec.* R. 2: 1928 s. 139-141.

115. Leon XIII. *Tęcza.* R. 2: 1928 nr 42.

116. Śp. X. Kanonik Stanisław Kopernik. *Wiad. dla Duchow.* R. 15: 1928 s. 194.

117. O właściwe metody akcji katolickiej w Polsce. *Przew. Społ.* R. 10: 1929 s. 305-316.

118. Co uczynił Ojciec św. Pius XI dla nieszczęśliwej Rosji? *Przew. Społ.* R. 10: 1929 s. 482-488.

119. Nowy głos Ojca św. w obronie robotników. *Robotnik.* R. 25: 1929 nr 39.

120. Dary jubileuszowe Ojca św. dla robotników. *Przew. Społ.* R. 11: 1930 s. 60-65.

121. Obrazek religijności wielkomiejskiej młodzieży robotniczej. *Przew. Społ.* R. 11: 1930 s. 329-331.

122. Św. Augustyn. *Przew. Społ.* R. 11: 1930 s. 350-358.

123. W obronie chrześcijańskiego ruchu robotniczego. *Przew. Społ.* R. 11: 1930 s. 465-470.

124. Nowy głos Stolicy św. w sprawie katolickich organizacji robotniczych. *Robotnik.* R. 26: 1930 nr 7.

125. 25 lat apostolstwa. *Robotnik.* R. 26: 1930 nr 11.

126. Trzydziestolecie Związku Katolickich Towarzystw Robotników Polskich. *Robotnik*. R. 26: 1930 nr 12.

127. Rekrutom na pożegnanie. *Przyj. Młodz.* R. 21: 1930 s. 52-53.

128. Znaczenie encykliki „Rerum Novarum". P. 1931 Druk. Katolicka T. A. 8° s. nlb. 4. Zbiór Wykładów i Odczytów dla Towarzystw. Nr 61.

129. Katolickie Towarzystwa Robotnicze w służbie Akcji Katolickiej. (Referat... wygłosił ks. dr ... na XXVII Zjeździe Delegatów Katolickich Towarzystw Robotników Polskich w Poznaniu dn. 14 marca 1931 r.). P. 1931 Druk. Katolicka T. A. 8° s. nlb. 4. Zbiór Wykładów i Odczytów dla Towarzystw. Nr. 63.

130. Czym jest encyklika „Rerum Novarum" dla naszej archidiecezji? *Robotnik*. R. 27: 1931 nr 10.

131. O kursach „pożytecznych" i „niepożytecznych". *Wiad. dla Duchow.* R. 18: 1931 s. 85.

132. Na dziesięciolecie rządów Piusa XI. *Przew. Społ.* R. 13: 1932 s. 60-64.

133. Aktualne zadania dla katolickich stowarzyszeń robotniczych. *Przew. Społ.* R. 14: 1933 s. 410-416. — Toż. (Wykład niniejszy wygłosił ks. dr ... dyr. Katolickiej Szkoły Społecznej i wiceprezes Związku Katol. Towarzystw Robotników Polskich w Poznaniu na 23 Zjeździe Patronów i Wicepatronów w listopadzie 1933 r.). P. 1934 Druk. św. Wojciecha 8° s. 9, nlb. 1. Zbiór Wykładów i Odczytów dla Towarzystw. Nr 77.

134. Kryzys chrześcijańskiego ruchu robotniczego w Polsce. *Przew. Społ.* R. 15: 1934 s. 417-424.

135. Wiedeński kongres w sprawie ustroju korporacyjnego. *Przew. Społ.* R. 16: 1935 s. 225-230.

136. Św. Tomasz Morus. *Przew. Społ.* R. 16: 1935 s. 244-248.

137. Kapłan wobec aktualnych problemów społecznych. W: *Posłannictwo kapłana w współczesnym ruchu katolickim.* P. 1936 s. 81-91.

138. Katolicki program społeczny na tle encykliki „Rerum novarum" i „Quadragesimo anno". *Biul. Zw. Kapł. „Unitas"*. R. 2: 1936 s. 101-103.

139. Współczesne problemy realizacji katolickiego ustroju społecznego. *Biul. Zw. Kapł. „Unitas"*. R. 2: 1936 s. 107-109.

140. Zadanie społeczne Akcji Katolickiej. *Przew. Społ.* R. 17: 1936 s. 321-331.

141. Czcijmy naszych wielkich mężów. *Przew. Katol.* R. 42: 1936 nr 14 s. 221.

142. Współczesne problemy przebudowy ustroju społecznego a postulaty katolickie. W: *Katolicka myśl społeczna.* Pamiętnik III studium katolickiego w Warszawie 5-10 IX 1937. P. 1938 s. 193-226. — Toż. P. 1937 Druk. Wydawnicza Fr. Krajna 8° s. 30. — Toż. P. 1937 Wyd. N.I.A.K. 8° s. 32. Biblioteka Akcji Katolickiej. Nr 68.

143. Na marginesie encykliki „Divini Redemptoris". *Przew. Społ.* R. 18: 1937 s. 113-119.

144. Położenie Kościoła Katolickiego w Niemczech w świetle encykliki Piusa XI. *Przew. Społ.* R. 18: 1937 s. 144-148.

145. Katolicki program społeczny w działalności Akcji Katolickiej Młodzieży. *Przew. Społ.* R. 18: 1937 s. 153-161. — Toż. P. 1937 Nakł. „Ostoja" 8° s. 11, nlb. 1.

146. Zadania społeczne Akcji Katolickiej w świetle najnowszych encyklik papieskich. *Przew. Społ.* R. 18: 1937 s. 185-193.

147. Doktryna społeczna encykliki „Nos es muy conocida" do biskupów meksykańskich. *Przew. Społ.* R. 18: 1937 s. 225-230.

148. Współczesne prądy w spółdzielczości w oświetleniu katolickiej nauki społecznej. *Przew. Społ.* R. 18: 1937 s. 265-268.

149. Punkt wyjścia katolickich postulatów przebudowy ustroju społeczno-gospodarczego. *Przew. Społ.* R. 18: 1937 s. 329-336.

150. Plan odbudowy świata według socjalizmu współczesnego. *Przew. Społ.* R. 18: 1937 s. 372-376.

151. Kontrola gospodarki prywatnej w świetle katolickiej nauki społecznej. *Przew. Społ.* R. 18: 1937 s. 401-404.

152. Jak uprzystępnić idee encyklik społecznych wśród rzesz katolickich. (Referat na kursie Katolickiego Związku Kobiet wygłoszony). *Przew. Społ.* R. 18: 1937 s. 405-413.

153. Na marginesie „Deklaracji Rady Społecznej przy Prymasie Polski w sprawie stanu gospodarczo-społecznego wsi polskiej". *Przew. Społ.* R. 19: 1938 s. 1-10.

154. Naokoło nauki Piusa XI o własności. *Przew. Społ.* R. 19: 1938 s. 41-48.

155. Sprawy społeczne w uchwałach I Synodu Plenarnego. *Przew. Społ.* R. 19: 1938 s. 73-80.

156. Na czym polega obecna niesprawiedliwość w podziale dochodu narodowego? *Przew. Społ.* R. 19: 1938 s. 113-120.

157. Uwłaszczenia proletariatu w myśl encyklik społecznych. *Przew. Społ.* R. 19: 1938 s. 145-156.

158. Płace rodzinne w katolickiej nauce społecznej i w praktyce. *Przew. Społ.* R. 19: 1938 s. 209-223.

159. Podział dochodu Społecznego w ustroju korporacyjnym. *Przew. Społ.* R. 19: 1938 s. 249-271.

160. O uwłaszczeniu pracy. *Przew. Społ.* R. 20: 1939 s. 23-28.

161. Kilka uwag do „Deklaracji Rady Społecznej przy Prymasie Polski w sprawie uwłaszczenia pracy". *Przew. Społ.* R. 20: 1939 s. 43-49.
162. Pius XI a katolicki ruch społeczny. *Przew. Społ.* R. 20: 1939 s. 92-96.
163. „Mamy papieża". *Przew. Społ.* R. 20: 1939 s. 140-145.
164. Na marginesie „Zarysu programu społecznego ziemiaństwa". *Przew. Społ.* R. 20: 1939 s. 185-195.
165. Chwila przełomowa. *Przew. Społ.* R. 20: 1939 s. 251-254.
166. Współautor: Korporacjonizm. Praca zbiorowa. T. 2. Lubl. 1939 Wyd. KUL 8° s. 151-298, nlb. 1. Uniwersyteckie Wykłady dla Duchowieństwa. T. 4.

II.

Archiwum Archid. w Poznaniu, KA 12690; Dzieje teologii katolickiej w Polsce t. 3 cz. 2; Historia katolicyzmu społecznego w Polsce 1932-1939, W. 1981.

Ks. Marian Banaszak

Kozłowski Jerzy Zbigniew Władysław (1883-1932) popularyzator teologii.

Urodzony 1 I 1883 w Kraśnicy, był synem tamtejszego dziedzica Antoniego Erazma i Heleny Jadwigi z Jaczyńskich. Do Gimnazjum uczęszczał w Inowrocławiu i to zadecydowało, że postanowił wstąpić do Seminarium Duchownego archidiecezji gnieźnieńskiej i poznańskiej. Po złożeniu matury rozpoczął studia seminaryjne 1902 r., które ukończył po czterech latach, lecz nie mógł jeszcze przyjąć święceń kapłańskich ze względu na zbyt młody wiek. Wyjechał więc do Fryburga Badeńskiego na dalsze studia teologiczne, a podczas wakacyjnego pobytu w Polsce został wyświęcony 28 X 1906 w Gnieźnie, po czym kontynuował pobyt w Fryburgu. Na rok akademicki 1909/10 przeniósł się na Wydział Teologiczny Uniw. Jagiellońskiego w Krakowie, skąd powrócił do pracy duszpasterskiej, mianowany 1 X 1910 wikariuszem w Smolicach. Oprócz pracy duszpasterskiej zajmował się nadal swoimi studiami, w 1912 r. składał w Fryburgu ostatni egzamin z teologii, a 21 II 1916 uzyskał tam dyplom teologii na podstawie dysertacji o poglądach św. Bernarda z Clairveaux na Kościół, państwo, a zwłaszcza Państwo Kościelne. W tym czasie, od 1 IV 1913 był mansjonarzem przy kolegiacie św. Marii Magdaleny w Poznaniu. Podczas studiów w Fryburgu, następnie podczas wakacji udzielał się w pracy duszpasterskiej wśród polskich wychodźców w zachodnich Niemczech.

Powołany w 1919 r. na prefekta w Gimnazjum im. Bergera w Poznaniu, oddał się całkowicie pracy dydaktycznej i pedagogicznej, choć nie zaniedbał pracy społecznej. Od 1921 r. pełnił obowiązki wiceprezesa, następnie prezesa Koła Księży Prefektów archidiecezji gnieźnieńskiej i poznańskiej, był skarbnikiem Papieskiego Dzieła Rozkrzewiania Wiary, które miało w Poznaniu swą centralę na całą Polskę. Kard. A. Hlond mianował go 31 X 1930 sędzią prosynodalnym. Niespodziewanie zmarł 5 VIII 1932 w Poznaniu.

I.

1. Polskie robotnice w Bischweiler. *Ruch Chrześc.-Społ.* R. 7: 1908/09 nr 21 s. 591-604.
2. Pogląd na ruch chrześcijańsko-społeczny w Łodzi i Częstochowie. *Ruch Chrześc.-Społ.* R. 8: 1909/10 nr 6 s. 318-322; nr 7 s. 388-391.
3. Krzyżacy, Grunwald i Sobór w Konstancji. *Aten. Kapł.* T. 2: 1910 s. 1-20, 97-113.
4. Rec.: K. KANTAK: Kronika Bernardynów bydgoskich. *Prz. Powsz.* T. 109: 1911 s. 124.
5. Rec.: K. KANTAK: Geschichte der Bernardiner-Klosters zu Bromberg. Posen 1909. *Prz. Powsz.* T. 110: 1911 s. 420-421.
6. Rec.: A. SKI: Wszelka moralność jest moralną. (Uwagi z powodu „Źródeł moral-

ności" p. A. Świętochowskiego). Odbitka z „Roli". W. 1912. *Mies. Kośc. „Unitas".* T. 9: 1913 s. 307.

7. Rec.: Antoni ZAREMBA: Powaga i zadanie rodziny chrześcijańskiej. P. *Mies. Kośc. „Unitas".* T. 9: 1913 s. 310-311.

8. Rec.: Biskup BOUGOUD: Chrystianizm i czasy obecne. *Mies. Kośc. „Unitas".* T. 9: 1913 s. 311-312.

9. Rec.: Sprawozdanie trzecie z opieki nad wychodźcami polskimi w Szwajcarii w r. 1912. Fryburg 1913. *Mies. Kośc. „Unitas".* T. 10: 1913 s. 236.

10. Rec.: J. S. PELCZAR: Pasterz według Serca Jezusowego. Lw. 1913. *Mies. Kośc. „Unitas".* T. 10: 1913 s. 315.

11. Rec.: M. CZERMIŃSKI: Ks. Jan Beyzm. Ofiara miłości. Kr. 1913. *Mies. Kośc. „Unitas".* T. 11: 1914 s. 77-78.

12. Rec.: Apologetyka Podręczna. Obrona wiary katolickiej z odpowiedziami na zarzuty. Oprac. St. BARTYNOWSKI. Kr. 1916. *Stowarzyszenie.* R. 3: 1915/16 nr 10/11 s. 271. — Toż. *Przew. Katol.* R. 22: 1916 nr 7 s. 79.

13. Kirche und Staat und Kirchenstaat nach dem hl. Bernard von Clairvaux. P. 1916 Druk. B. Winiewicz 8° s. VI, 122.

14. Rozmyślania o Męce Pańskiej. Na wszystkie dni Wielkiego Postu. P. 1917 Księg. św. Wojciecha 16° s. 187, nlb.

15. Z wydziału teologicznego T. P. N. w Poznaniu. *Wiad. dla Duchow.* R. 10: 1923 s. 76-77.

16. Rec.: J. WINKOWSKI: Egzorty dla uczniów szkół średnich. T. III. Kr. 1925. *Wiad. dla Duchow.* R. 12: 1925 s. 22.

17. Rec.: J. KRUSZYŃSKI: Studia nad porównawczą historią religii. P. 1926. *Wiad. dla Duchow.* R. 14: 1927 s. 27-29.

18. Rec.: T. GUNIA: Zasady wiary katolickiej na tle dziejów biblijnych. Cz. II. W. 1926. *Wiad. dla Duchow.* R. 14: 1927 s. 185.

19. Rec.: J. O. CURWOOD: Władca Skalnej Doliny. Przekład Jerzego Marlicza. *Mies. Katech. i Wychow.* R. 17: 1928 s. 243.

II.

Archiwum Archid. w Poznaniu, KA 584; [L. RANKOWSKI], *Mies. Kośc.* [Poznań]. R. 47: 1932 s. 88; X. L. S., *Mies. Katech. i Wychow.* R. 22: 1933 s. 189-190.

Ks. Marian Banaszak

Kozubski Zygmunt, krypt.: X. Dr K., X. K., X. Z. K. (1886-1952), prałat papieski, profesor zw. Uniw. Warszawskiego, moralista, publicysta.

Urodził się 30 XII 1886 r. w Sieprawiu k. Myślenic w rodzinie chłopskiej Wojciecha i Marianny Pilchowskiej. Po ukończeniu 4 klas Szkoły Ludowej we wsi rodzinnej uczęszczał jako alumn krakowskiego Małego Seminarium do Gimnazjum św. Anny w Krakowie w latach 1897/8-1904/5, gdzie też uzyskał świadectwo dojrzałości. W tymże 1905 r. wstąpił do Seminarium Duchownego we Lwowie i przez 2 lata studiował teologię na miejscowym Uniwersytecie. Studia teologiczne ukończył na Uniwersytecie w Innsbrucku w 1911 r. doktoratem teologii. Święcenia kapłańskie przyjął w 1909 r.

Wróciwszy do kraju, został w 1911 r. katechetą w Gimnazjum w Gródku Jagiellońskim, a w 1922 r. w Gimnazjum V we Lwowie. Równocześnie pracował w różnych towarzystwach ludowo-oświatowych i przez pewien okres był prezesem Towarzystwa Chórów i Teatrów Włościańskich. W 1922 r. objął wykłady zlecone z socjologii na Wydziale Teologicznym Uniw. Lwowskiego. W tymże roku habilitował się z teologii moralnej ogólnej. W 1923 r. przeniósł się na Wydział Teologii Katolickiej Uniw. Warszawskiego w charakterze zastępcy profesora teologii moralnej szczegółowej i pastoralnej. W 1924 r. otrzymał nominację na profesora nadzw., a w 1936 na profesora zw. W latach 1926/7 i 1928/9 był delegatem Wydziału do Senatu Uniwersytetu, a w r. szk. 1930/1 dziekanem. W latach 1923-1929 redagował „Przegląd Katolicki". Od 1931 r. pracował w warszawskiej kurii metropolitalnej jako sędzia, a od 1945 r. jeszcze jako cenzor. Odznaczony w 1930 r. krzyżem „Pro Ecclesia et Pontifice" otrzymał w 1934 r. godność papieskiego prałata domowego. Po-

siadał także odznaczenia państwowe: brązowy z 1938, srebrny oraz z 1951 r. złoty Krzyż Zasługi.[1]

W czasie okupacji brał udział w tajnym nauczaniu. Pod koniec wojny został rektorem pobernardyńskiego kościoła św. Anny w Warszawie. Po załamaniu się powstania warszawskiego znalazł się przejściowo w obozie w Pruszkowie, a następnie zamieszkał w Częstochowie. Po reaktywowaniu Uniwersytetu i Wydziału Teologicznego objął od razu obowiązki profesora, przenosząc się z dotychczasowej katedry na katedrę teologii moralnej ogólnej i etyki. Zmarł nagle we Wrocławiu 15 IV 1952 r. i tamże został pochowany na cmentarzu św. Wawrzyńca.

I.

1. Śmierć rzeczywista a pozorna ze stanowiska teologii pastoralnej. *Gaz. Kośc.* R. 18: 1910 s. 300-301, 312-313.

2. Geneza i istota sumienia. Studium etyczne. Lw. 1922 Druk. S. Bednarskiego 8° s. 99, nlb. 5.

3. Tematy kazań majowych. *Gaz. Kośc.* R. 29: 1922 s. 97-98.

4. Etyka filozoficzna a etyka katolicka. Szkic porównawczy. *Gaz. Kośc.* R. 29: 1922 s. 391-392, 402-403.

5. Prasa bezbarwna ze stanowiska etyki katolickiej. *Gaz. Kośc.* R. 29: 1922 s. 413-414.

6. O metodę i program nauczania teologii moralnej. *Gaz. Kośc.* R. 29: 1922 s. 441-442, 455-456.

7. Św. Tomasz z Akwinu w świetle najnowszej Encykliki Piusa XI „Studiorum ducem". *Gaz. Kośc.* R. 30: 1923 s. 217-218.

8. Spór o wolną wolę człowieka. *Prz. Katol.* R. [61] 2 po wojnie: 1923 nr 50 s. 787-788; R. [62] 3 po wojnie: 1924 nr 1 s. 1-2; Pod zm. tyt.: Sen naturalny i marzenia senne w stosunku do woli człowieka, nr 3 s. 17-18; nr 4 s. 55-56; Pod zm. tyt.: Dzieje hipnozy i jej istota i jej zastosowanie, nr 5 s. 65-67; Pod zm. tyt.: Dzieje hipnotyzmu i jego zastosowanie, nr 6 s. 83-84; Pod zm. tyt.: Wolność i odpowiedzialność w śnie hipnotycznym, nr 7 s. 99-101; Pod zm. tyt.: Sugestia pohipnotyczna w stosunku do woli i odpowiedzialności, nr 8 s. 116-118. — Toż w osob. odb. pt. Wolność woli wobec zagadnień snu naturalnego, hipnozy i sugestii. W. 1924 Druk. „Polaka-Katolika" 8° s. 102.

9. Etyka w dziełach Tomasza z Akwinu. *Prz. Katol.* R. [61] 2 po wojnie: 1923 nr 47 s. 733-734.

10. Red.: *Przegląd Katolicki.* R. [61] 2 po wojnie: 1923 — R. 67: 1929 nr 28.

11. Fryderyk Nietsche i jego etyka. Studium moralno-apologetyczne. P. 1924 Księg. św. Wojciecha 8° s. 175.

12. Demokracja polityczna i społeczna w świetle etyki chrześcijańskiej. *Prz. Katol.* R. [62] 2 po wojnie: 1924 nr 4 s. 58-59; nr 5 s. 68-69.

13. Benedykt XV a Wilson. *Prz. Katol.* R. [62] 3: 1924 nr 10 s. 147.

14. Duszpasterz wobec socjalistów. *Prz. Katol.* R. [62] 3: 1924 nr 11 s. 162-163; nr 12 s. 179-180.

15. Wpływ odezwy arcypasterskiej. *Prz. Katol.* R. [62] 3: 1924 nr 13 s. 199-200.

16. Brewiarz jako modlitwa nieustająca. *Prz. Katol.* R. [62] 3: 1924 nr 14 s. 211-212; nr 15 s. 226-227.

17. Labour Party w stosunku do religii. *Prz. Katol.* R. [62] 3: 1924 nr 17 s. 257.

18. U trumny heretyka (E. Herzoga). *Prz. Katol.* R. [62] 3: 1924 nr 18 s. 274.

19. Spirytyzm wobec nauki i religii. *Prz. Katol.* R. [62] 3: 1924 nr 19 s. 289-291.

20. Spirytyzm a metapsychizm. *Prz. Katol.* R. [62] 3: 1924 nr 20 s. 305.

21. Evanuerunt in cogitationibus suis. *Prz. Katol.* R. [62] 3: 1924 nr 21 s. 321-322.

22. Miłość ojczyzny w systemie teologii moralnej. *Prz. Katol.* R. [62] 3: 1924 nr 22 s. 338-339.

23. Chrystus wobec zagadnień etyki społecznej. *Prz. Katol.* R. [62] 3: 1924 nr 23 s. 353-354.

24. Biskupi francuscy w Warszawie. *Prz. Katol.* R. [62] 3: 1924 nr 25 s. 384-387.

25. Chrystus wobec własności, ubóstwa i bogactwa. *Prz. Katol.* R. [62] 3: 1924 nr 26 s. 401-403.

26. Quod dolendum est? *Prz. Katol.* R. [62] 3: 1924 nr 28 s. 443.

27. Znaczenie etyki naturalnej i jej stanowisko w życiu chrześcijańskim. *Prz. Katol.* R. [62] 3: 1924 nr 29 s. 449-452.

28. Wstyd, jego granice i znaczenie etyczne. *Prz. Katol.* R. [62] 3: 1924 nr 34 s. 530-533.

29. Prywatna własność, jej uzasadnienie i jej przeciwnicy. *Prz. Katol.* R. [62] 3: 1924 nr 35 s. 547-550; nr 36 s. 562-564.

30. Rozporządzenie Ojca św. z okazji Roku Świętego w sprawie odpustów. *Prz. Katol.* R. [62] 3: 1924 nr 36 s. 570-571; nr 37 s. 585.

31. Rec.: J. WORONIECKI: Katolickość

tomizmu. Lubl. 1924. *Prz. Katol.* R. [62] 3: 1924 nr 36 s. 571.

32. Sterilitas facultativa. *Prz. Katol.* R. [62] 3: 1924 nr 36 s. 585-586.
33. Katolicyzm w Danii. *Prz. Katol.* R. [62] 3: 1924 nr 38 s. 602.
34. Chrześcijaństwo a dzisiejsza etyka. *Prz. Katol.* R. [62] 3: 1924 nr 39 s. 609-610.
35. Strój kapłański. *Prz. Katol.* R. [62] 3: 1924 nr 39 s. 613-614.
36. Zwlekanie z chrztem św. dzieci. *Prz. Katol.* R. [62] 3: 1924 nr 39 s. 617-618.
37. Socjalizm, jego podstawy i dążenia. *Prz. Katol.* R. [62] 3: 1924 nr 40 s. 625-628; Pod zm. tyt. Krytyka socjalizmu, nr 42 s. 659-661.
38. Po zgonie Anatola France'a. *Prz. Katol.* R. [62] 3: 1924 nr 40 s. 632.
39. W sprawie odmawiania różańca św., W sprawie książek zakazanych. *Prz. Katol.* R. [62] 3: 1924 nr 40 s. 633-634.
40. Cui bono? *Prz. Katol.* R. [62] 3: 1924 nr 41 s. 644-647.
41. Czy wolno księżom polować? *Prz. Katol.* R. [62] 3: 1924 nr 42 s. 667.
42. Celibat jako prawo ludzkie. *Prz. Katol.* R. [62] 3: 1924 nr 43 s. 683-684.
43. Francja a Watykan. *Prz. Katol.* R. [62] 3: 1924 nr 43 s. 690.
44. Nieprzypuszczanie do Sakramentów św. z powodu nieprzystojnego stroju. *Prz. Katol.* R. [62] 3: 1924 nr 45 s. 715-716.
45. Chrześcijańska a buddystyczna asceza. *Prz. Katol.* R. [62] 3: 1924 s. 723-724.
46. Błogosławieństwo kapłańskie. *Prz. Katol.* R. [62] 3: 1924 nr 46 s. 733.
47. Katolicyzm a Francja. *Prz. Katol.* R. [62] 3: 1924 nr 49 s. 739-740.
48. Przywilej dla kapłanów krótkowzrocznych. *Prz. Katol.* R. [62] 3: 1924 nr 47 s. 748.
49. Tragedia Fryderyka Nietschego. *Prz. Katol.* R. [62] 3: 1924 nr 48 s. 756-757.
50. Kościół a inteligencja. *Prz. Katol.* R. [62] 3: 1924 nr 48 s. 760-761; nr 50 s. 785-786.
51. Światło elektryczne w kościele. *Prz. Katol.* R. [62] 3: 1924 nr 48 s. 764.
52. Udzielanie Komunii św. jawnym grzesznikom. *Prz. Katol.* R. [62] 3: 1924 nr 50 s. 797.
53. Nominacja kardynałów. *Prz. Katol.* R. [63] 4 po wojnie: 1925 nr 1 s. 5-6.
54. Współpraca księży w dziennikach i czasopismach. *Prz. Katol.* R. [63] 4: 1925 nr 1 s. 11-12.
55. Walka kulturalna w Czechach. *Prz. Katol.* R. [63] 4: 1925 nr 4 s. 49-50.
56. U podstaw hierarchii kościelnej. *Prz. Katol.* R. [63] 4: 1925 nr 5 s. 77-78.
57. Pastoralia. *Prz. Katol.* R. [63] 4: 1925 nr 5 s. 78.
58. Czy wolno kapłanom studiować medycynę ewentualnie zajmować się praktyką lekarską? *Prz. Katol.* R. [63] 4: 1925 nr 7 s. 110-111.
59. Czy nowy Kodeks zaprowadza jakie zmiany w sprawie administrowania i przyjmowania Ostatniego Namaszczenia? *Prz. Katol.* R. [63] 4: 1925 nr 8 s. 119-120.
60. Katolicka teoria państwowa. *Prz. Katol.* R. [63] 4: 1925 nr 9 s. 126-127.
61. Pastoralia. *Prz. Katol.* R. [63] 4: 1925 nr 9 s. 140-141.
62. Dzisiejsi grafo- i frenologowie przed sądem teologii moralnej. *Prz. Katol.* R. [63] 4: 1925 nr 10 s. 156-157.
63. Odmówienie pogrzebu kościelnego. *Prz. Katol.* R. [63] 4: 1925 nr 11 s. 173.
64. 1600-lecie Soboru Powszechnego w Nicei. *Prz. Katol.* R. [63] 4: 1925 nr 16 s. 252-253.
65. Obchód 3 Maja. *Prz. Katol.* R. [63] 4: 1925 nr 16 s. 252-253.
66. Pastoralia. *Prz. Katol.* R. [63] 4: 1925 nr 16 s. 253.
67. Prawo i wolność w systemie probabilizmu. *Prz. Katol.* R. [63] 4: 1925 nr 17 s. 258-260.
68. Komunia święta chorych tzw. ex devotione. *Prz. Katol.* R. [63] 4: 1925 nr 17 s. 267.
69. O. Wiktor Cathrein T. J. *Prz. Katol.* R. [63] 4: 1925 nr 18 s. 279.
70. Praca misyjna OO. Jezuitów. *Prz. Katol.* R. [63] 4: 1925 nr 18 s. 279-280.
71. O procesjach. *Prz. Katol.* R. [63] 4: 1925 nr 18 s. 284.
72. Proboszcz wiejski św. Jan Maria Vianney. *Prz. Katol.* R. [63] 4: 1925 nr 23 s. 355-356.
73. Kinoteatr. *Prz. Katol.* R. [63] 4: 1925 nr 24 s. 378-379.
74. Kto może głosić kazania? *Prz. Katol.* R. [63] 4: 1925 nr 24 s. 379.
75. Duszpasterz w dobie dzisiejszej. *Prz. Katol.* R. [63] 4: 1925 nr 28 s. 436-437.
76. Obojętność katolików. *Prz. Katol.* R. [63] 4: 1925 nr 31 s. 483-484.
77. Czy Chrystus był mistykiem. *Prz. Katol.* R. [63] 4: 1925 nr 33 s. 513-514.
78. Ideał ascetyczny Jezusa. *Prz. Katol.* R. [63] 4: 1925 nr 35 s. 546-547.
79. Studium św. teologii. (Anno academico ineunte). *Prz. Katol.* R. [63] 4: 1925 nr 38 s. 593-594.
80. Msze tzw. polowe. *Prz. Katol.* R. [63] 4: 1925 nr 38 s. 603-604.
81. Pastoralia. *Prz. Katol.* R. [63] 4: 1925 nr 39 s. 618.
82. Czy można udzielać Komunii św. od ołtarza, na którym wystawiony jest Najświętszy Sakrament. *Prz. Katol.* R. [63] 4: 1925 nr 40 s. 635.
83. Zjazd Związku Misyjnego Kleru w Polsce. *Prz. Katol.* R. [63] 4: 1925 nr 41 s. 641-644.

84. Kapłan w stosunku do świeckich. *Prz. Katol.* R. [63] 4: 1925 nr 42 s. 657-658.
85. Pastoralia. *Prz. Katol.* R. [63] 4: 1925 nr 42 s. 666-667.
86. Sport w świetle zasad chrześcijańskich. *Prz. Katol.* R. [63] 4: 1925 nr 46 s. 721-722.
87. Czy wolno celebrować bez ministranta? *Prz. Katol.* R. [63] 4: 1925 nr 47 s. 747.
88. Sztuka a moralność. (Refleksje po zgonie pisarza [S. Żeromskiego]). *Prz. Katol.* R. [63] 4: 1925 nr 49 s. 757-759.
89. Faszyzm a wolnomularstwo. *Prz. Katol.* R. [63] 4: 1925 nr 49 s. 761.
90. Dziwy fakirów. *Prz. Katol.* R. [63] 4: 1925 nr 49 s. 778.
91. Jejunium naturale ante missam in media nocte. *Prz. Katol.* R. [63] 4: 1925 nr 49 s. 780.
92. Walka o katolicyzm w Jugosławii. *Prz. Katol.* R. [63] 4: 1925 nr 50 s. 791-792.
93. Na szlakach masonerii światowej. *Prz. Katol.* R. [63] 4: 1925 nr 52 s. 4-5.
94. Asceza a zakony. *Prz. Katol.* R. [64] 5 po wojnie: 1926 nr 1 s. 7-8.
95. Niezłomny książę Kościoła (kard. D. Mercier). *Prz. Katol.* R. [64] 5: 1926 nr 4 s. 65-66.
96. Ksiądz Jan Cieplak... arcybiskup... *Prz. Katol.* R. [64] 5: 1926 nr 7 s. 115.
97. Dogmatyczne i moralne elementy w nauce o odpustach. *Prz. Katol.* R. [64] 5: 1926 nr 7 s. 117-118.
98. Tajemnica spowiedzi obowiązuje nawet w konfesjonale. *Prz. Katol.* R. [64] 5: 1926 nr 9 s. 155.
99. Apostołki prawdy. *Prz. Katol.* R. [64] 5: 1926 nr 10 s. 167-168.
100. Kościół a ustrój monarchiczny. *Prz. Katol.* R. [64] 5: 1926 nr 11 s. 181-182.
101. Pastoralia. *Prz. Katol.* R. [64] 5: 1926 nr 11 s. 186-187.
102. Kościół ewangelicki a rozwody. *Prz. Katol.* R. [64] 5: 1926 nr 12 s. 193-194.
103. Zjazd misyjny w Warszawie. *Prz. Katol.* R. [64] 5: 1926 nr 12 s. 197-198.
104. Zmartwychwstanie. *Prz. Katol.* R. [64] 5: 1926 nr 13 s. 213-214.
105. Hipoteza demoniczna w badaniu zjawisk spirytyzmu. *Prz. Katol.* R. [64] 5: 1926 nr 14 s. 225-226.
106. Pastoralia. *Prz. Katol.* R. [64] 5: 1926 nr 16 s. 265.
107. Religijna psychologia proletariatu. *Prz. Katol.* R. [64] 5: 1926 nr 17 s. 273-274.
108. Rec.: J. LUBELSKI: Etyka katolicka. Tarnów 1926. *Prz. Katol.* R. [64] 5: 1926 nr 17 s. 282-283.
109. Wśród grozy chwili. *Prz. Katol.* R. [64] 5: 1926 nr 20 s. 321-322.
110. Niedomagania i oskarżania. *Prz. Katol.* R. [64] 5: 1926 nr 22 s. 353-354.
111. Akcja Katolicka a polityka. *Prz. Katol.* R. [64] 5: 1926 nr 24 s. 385-386.
112. Po Kongresie Eucharystycznym w Chicago. *Prz. Katol.* R. [64] 5: 1926 nr 27 s. 433-434.
113. Katolicyzm a nacjonalizm. *Prz. Katol.* R. [64] 5: 1926 nr 27 s. 441-442.
114. Dookoła zjazdu katolickiego. *Prz. Katol.* R. [64] 5: 1926 nr 33 s. 529-530.
115. Małżeństwo i potomstwo w świetle etyki katolickiej. *Prz. Katol.* R. [64] 5: 1926 nr 33 s. 533-535; nr 34 s. 553-555.
116. Czy można udzielić absolucji niewierzącym w rzeczywisty ogień piekielny? *Prz. Katol.* R. [64] 5: 1926 nr 33 s. 541.
117. W sprawie ślubów cywilnych i rozwodów. *Prz. Katol.* R. [64] 5: 1926 nr 36 s. 581-583; nr 37 s. 596-599.
118. Życie i prawo moralne. *Prz. Katol.* R. [64] 5: 1926 nr 38 s. 609-610.
119. Spowiednik wobec praktyk neomalthuzjanizmu. *Prz. Katol.* R. [64] 5: 1926 nr 38 s. 619-620.
120. Poverello d'Assisi. *Prz. Katol.* R. [64] 5: 1926 nr 39 s. 625-626.
121. Wygłaszanie formy sakramentalnej. *Prz. Katol.* R. [64] 5: 1926 nr 40 s. 684.
122. „Męczeństwo niemieckich katolików w Polsce". *Prz. Katol.* R. [64] 5: 1926 nr 45 s. 721-722.
123. Czyja wina? *Prz. Katol.* R. [64] 5: 1926 nr 47 s. 761-762.
124. Bóg się rodzi, moc truchleje. *Prz. Katol.* R. [64] 5: 1926 nr 50 s. 801.
125. Na szczęśliwy Nowy Rok. *Prz. Katol.* R. [65] 6 po wojnie: 1927 nr 1 s. 1.
126. W obronie własnej. *Prz. Katol.* R. [65] 6: 1927 nr 1 s. 12.
127. Prawo do egzystencji i do pracy w nauce katolickiej. *Prz. Katol.* R. [65] 6: 1927 nr 2 s. 17-18.
128. Spowiedź podczas słuchania Mszy św. *Prz. Katol.* R. [65] 6: 1927 nr 4 s. 57-58.
129. Pastoralia. *Prz. Katol.* R. [65] 6: 1927 nr 4 s. 70.
130. Pestalozzi jako dobroczyńca młodzieży i ludzkości. *Prz. Katol.* R. [65] 6: 1927 nr 6 s. 88-89.
131. W piątą rocznicę papiestwa. *Prz. Katol.* R. [65] 6: 1927 nr 7 s. 97-98.
132. W dniu śmierci Arcypasterza. *Prz. Katol.* R. [65] 6: 1927 nr 9 s. 150.
133. Audiatur et altera pars. *Prz. Katol.* R. [65] 6: 1927 nr 9 s. 151.
134. Złączenie materii i formy w sakramentach świętych. *Prz. Katol.* R. [65] 6: 1927 nr 13 s. 193-194.
135. Wypadki i problemy. *Prz. Katol.* R. [65] 6: 1927 nr 15 s. 225-226.
136. Wielkanoc. *Prz. Katol.* R. [65] 6: 1927 nr 16 s. 241-242.
137. Kapłan wobec heretyka na łożu śmierci. *Prz. Katol.* R. [65] 6: 1927 nr 19 s.

298; Pod zm. tyt.: Moribundus schismaticus, nr 20 s. 315-316.
138. Katolicyzm wobec nowych ustrojów prawnych. *Prz. Katol.* R. [65] 6: 1927 nr 20 s. 305-306.
139. Niemiecki katolicyzm. *Prz. Katol.* R. [65] 6: 1927 nr 21 s. 321-322.
140. Rec.: J. UBACH: Compendium theologiae moralis. Vol. 1-2. Friburgi Br. 1927. *Prz. Katol.* R. [65] 6: 1927 nr 21 s. 331.
141. Rec.: A. SZLAGOWSKI: Mowy narodowe. P. 1927. *Prz. Katol.* R. [65] 6: 1927 nr 23 s. 565.
142. Biskup Ketteler. (50 rocznica śmierci). *Prz. Katol.* R. [65] 6: 1927 nr 28 s. 436-437.
143. Odpust zw. Porcjunkuli w dniu 2 sierpnia. *Prz. Katol.* R. [65] 6: 1927 nr 28 s. 445.
144. Nałożenie pokuty przy spowiedzi. *Prz. Katol.* R. [65] 6: 1927 nr 29 s. 459; nr 30 s. 475.
145. Co to jest medycyna pastoralna? *Prz. Katol.* R. [65] 6: 1927 nr 30 s. 466.
146. Ocena moralna kłamstwa w pogańskiej starożytności. *Prz. Katol.* R. [65] 6: 1927 nr 30 s. 466-467.
147. Nowy kodeks karny Sowietów. *Prz. Katol.* R. [65] 6: 1927 nr 31 s. 491-492.
148. Forma głoszenia zapowiedzi. *Prz. Katol.* R. [65] 6: 1927 nr 31 s. 492-493.
149. Katolicy a radio. *Prz. Katol.* R. [65] 6: 1927 nr 32 s. 501-502.
150. Po Kongresie Misyjnym w Poznaniu. *Prz. Katol.* R. [65] 6: 1927 nr 39 s. 609-610.
151. W 300 rocznicę narodzin Bossueta (1627-1704). *Prz. Katol.* R. [65] 6: 1927 nr 40 s. 633.
152. Socjalne wartości katolicyzmu. *Prz. Katol.* R. [65] 6: 1927 nr 41 s. 641-642.
153. Rec.: P. GANTKOWSKI: Medycyna pastoralna. P. 1927. *Prz. Katol.* R. [65] 6: 1927 nr 41 s. 654.
154. Religia a polityka. *Prz. Katol.* R. [65] 6: 1927 nr 42 s. 662-663.
155. Państwo a religia. *Prz. Katol.* R. [65] 6: 1927 nr 43 s. 673-674.
156. Obojętność religijna. *Prz. Katol.* R. [65] 6: 1927 nr 44 s. 690-691.
157. Palenie zwłok w świetle nauki Kościoła. *Prz. Katol.* R. [65] 6: 1927 nr 45 s. 710.
158. Palenie zwłok w świetle rozumu ludzkiego. *Prz. Katol.* R. [65] 6: 1927 nr 49 s. 771-772.
159. Czterystolecie zakonu OO. Kapucynów. *Prz. Katol.* R. 66: 1928 nr 11 s. 163.
160. Na Zmartwychwstanie Pańskie. *Prz. Katol.* R. 66: 1928 nr 14/15 s. 209-210.
161. Watykan a faszyzm. *Prz. Katol.* R. 66: 1928 nr 14/15 s. 210.
162. Rec.: F. MACHAY: Honorni Orawiacy. Kr. 1928. *Prz. Katol.* R. 66: 1928 nr 14/15 s. 228-229.
163. Duch Święty a Królestwo Boże. (Na dzień Zielonych Świąt). *Prz. Katol.* R. 66: 1928 nr 22 s. 329-330.
164. Katoliccy teologowie jako twórcy prawa międzynarodowego. *Prz. Katol.* R. 66: 1928 nr 29 s. 442.
165. Na święto Chrystusa Króla. *Prz. Katol.* R. 66: 1928 nr 42 s. 649.
166. J. E. Biskup dr Stanisław Gall. (W dziesiątą rocznicę biskupstwa). *Prz. Katol.* R. 66: 1928 nr 44 s. 682-683.
167. Wyznanie a samobójstwo *Prz. Katol.* R. 66: 1928 nr 47 s. 731-733.
168. Nowe dzieło o naśladowaniu Świętych. *Prz. Katol.* R. 66: 1928 nr 48 s. 749-751.
169. Cud cudów. *Prz. Katol.* R. 66: 1928 nr 50 s. 779-780.
170. Leon XIII na tle swej epoki. *Rodzina Polska.* R. 2: 1928 s. 133-135.
171. Moralność niezależna i jej zgubne skutki. W: *Akcja Katolicka.* Zbiór kazań. P. 1928 s. 3-15.
172. Geneza wartości moralnych. *Prz. Katol.* R. 67: 1929 nr 1 s. 1-4; nr 2 s. 17-19.
173. Wobec ataków na katolickie prawo małżeńskie *Prz. Katol.* R. 67: 1929 nr 3 s. 33-35.
174. Walka z Kościołem. *Prz. Katol.* R. 67: 1929 nr 5 s. 68-70.
175. W siódmą rocznicę koronacji Piusa XI. *Prz. Katol.* R. 67: 1929 nr 6 s. 81-82.
176. Układ lateraneński. *Prz. Katol.* R. 67: 1929 nr 7 s. 103.
177. Fałszywi mesjasze żydowscy. *Prz. Katol.* R. 67: 1929 nr 8 s. 119-120.
178. Odnowienie życia religijnego w okresie postnym. *Prz. Katol.* R. 67: 1929 nr 10 s. 145-146.
179. Królewskie kapłaństwo. *Prz. Katol.* R. 67: 1929 nr 11 s. 161-162.
180. Triumf zmartwychwstania. *Prz. Katol.* R. 67: 1929 nr 13 s. 193.
181. Polityczna funkcja religii. *Prz. Katol.* R. 67: 1929 nr 38 s. 545.
182. Red.: Ilustrowana encyklika katolicka. Wyd. Z. Płażewski. W. 1929 Druk. B. Wierzbickiego i Ski 8° z. 1: Watykan, s. 63, nlb. 1; z. 2: Madonna polska, s. 60. — Z. 3 redagował już ks. Zygmunt KOWALSKI.
183. Dwie kultury. *Prz. Katol.* R. 68: 1930 nr 5 s. 65-67.
184. Problem ożywienia płodu. *Prz. Katol.* R. 68: 1930 nr 6 s. 81-82.
185. Czy istnieją wskazania lekarskie na spędzanie płodu. *Prz. Katol.* R. 68: 1930 nr 7 s. 103-105.
186. Ograniczanie urodzin a kwestia populacyjna. *Prz. Katol.* R. 68: 1930 nr 8 s. 116-119.
187. Uprawnienia higieny rasowej. *Prz. Katol.* R. 68: 1930 nr 9 s. 131-133.
188. Problem potomstwa. Studium etycz-

ne. W. 1930 Dom Prasy Polskiej 8° s. 103, nlb. 1.

189. Praca duszpasterska nad inteligencją w wielkich miastach. Studium pastoralne. W. 1930 8° s. 28. — Toż w: *Duszpasterstwo miejskie*. W. 1930 s. 141-157.

190. Etyczność a karalność spędzania płodu. *Prz. Katol.* R. 68: 1930 s. 225-228.

191. Kwiaty na grób kapłański. (Śp. ks. prałat Ignacy Kłopotowski). *Prz. Katol.* R. 69: 1931 nr 36 s. 568-569.

192. Królestwo Chrystusowe a Akcja Katolicka. *Prz. Katol.* R. 69: 1931 nr 41 s. 645-646.

193. Chrześcijańska zasada społeczna. *Prz. Katol.* R. 69: 1931 nr 46 s. 723-724.

194. Na Zmartwychwstanie Pańskie. *Prz. Katol.* R. 71: 1933 nr 16 s. 243.

195. Na Zesłanie Ducha Świętego. *Prz. Katol.* R. 71: 1933 nr 23 s. 355.

196. Na święto Bożego Ciała. *Prz. Katol.* R. 71: 1933 nr 25 s. 388-389.

197. Chrystus Król ośrodkiem kultury Zachodu. *Prz. Katol.* R. 71: 1933 nr 42 s. 659.

198. Istota i dzieje tańca. *Prz. Katol.* R. 72: 1934 nr 2 s. 20-21; Pod zm. tyt.: Tańce w świetle etyki katolickiej, nr 3 s. 38-39; Pod zm. tyt.: Tańce nowoczesne a moralność, nr 4 s. 52-53. — Toż łącznie z poz. 202 w osob. odb. pt. Sporty i tańce w świetle nauki katolickiej. W. 1934 Wyd. Księży Pallotynów 8° s. 58.

199. Ciało i jego prawa w nauce chrześcijańskiej. *Prz. Katol.* R. 72: 1934 nr 6 s. 84-85; nr 7 s. 104-106.

200. Kartka z dziejów sportu. *Prz. Katol.* R. 72: 1934 nr 10 s. 154-155; nr 11 s. 174-175.

201. Zmartwychwstanie Pańskie. *Prz. Katol.* R. 72: 1934 nr 13 s. 207.

202. Wartości fizyczne i moralne sportów. *Prz. Katol.* R. 72: 1934 nr 16 s. 255-257; Pod zm. tyt.: Niebezpieczeństwa sportu, nr 18 s. 288-289; Pod zm. tyt.: Kościół a sporty, nr 20 s. 319-320. — Toż łącznie z poz. 198 w osob. odb. pt. Sporty i tańce w świetle nauki katolickiej. W. 1934 Wyd. Księży Pallotynów 8° s. 58.

203. Moc nocy betlejemskiej. *Prz. Katol.* R. 72: 1934 nr 49 s. 783.

204. O jednolitą praktykę spowiedników w sprawie abusus matrimonii. *Głos Kapł.* R. 8: 1934 s. 152-157.

205. Nowe drogi w duszpasterstwie wielkomiejskim. *Głos Kapł.* R. 8: 1934 s. 249-252.

206. Chrystus Król w rodzinie. *Prz. Katol.* R. 73: 1935 nr 42 s. 681-682.

207. Moc nocy betlejemskiej. *Prz. Katol.* R. 73: 1935 nr 51 s. 824.

208. Moją polityką jest Krzyż. *Głos Kapł.* R. 9: 1935 s. 198-201.

209. Pokora jako chrześcijańskie samopoznanie. *Głos Kapł.* R. 9: 1935 s. 241-244.

210. Histeria i jej objawy ze stanowiska duszpasterza. *Głos Kapł.* R. 9: 1935 s. 470-473.

211. Z Kościołem czy mimo Kościoła. *Głos Kapł.* R. 9: 1935 s. 519-521.

212. Kardynał Kakowski jako protektor prasy katolickiej. *Głos Kapł.* R. 10: 1936 s. 257-261.

213. Chesterton i jego dzieło. *Głos Kapł.* R. 10: 1936 s. 343-347.

214. Czy chrześcijaństwo zawiodło? *Głos Kapł.* R. 10: 1936 s. 454-457.

215. Dookoła Indeksu książek zakazanych. *Głos Kapł.* R. 10: 1936 s. 509-512.

216. Powątpiewanie a trudności w wierze. *Głos Kapł.* R. 10: 1936 s. 550-553.

217. Duch Prawdy. Na uroczystość Ducha Św. *Gaz. Kośc.* R. 43: 1936 s. 259-260.

218. Ku odrodzeniu ludzkości. *Prz. Katol.* R. 74: 1936 nr 15 s. 243.

219. Kardynał Kakowski jako uczony i protektor nauki katolickiej. *Prz. Katol.* R. 74: 1936 nr 22 s. 375-376.

220. U źródła uzdrowienia i odrodzenia. *Prz. Katol.* R. 74: 1936 nr 41 s. 690.

221. Wielkość i radość życia. *Prz. Katol.* R. 74: 1936 nr 42 s. 712-713.

222. Pójdźmy do Betlejem! *Prz. Katol.* R. 74: 1936 nr 50 s. 838.

223. Zmartwychwstanie. *Prz. Katol.* R. 75: 1937 nr 13 s. 194.

224. Moc Ducha Św. *Prz. Katol.* R. 75: 1937 nr 20 s. 382.

225. Cud nocy betlejemskiej. *Prz. Katol.* R. 75: 1937 nr 50, s. 810-811.

226. Fałszywi prorocy. *Głos Kapł.* R. 11: 1937 s. 7-11.

227. W piętnastą rocznicę papiestwa. *Głos Kapł.* R. 11: 1937 s. 49-52.

228. Wolność religijna w nowej Konstytucji sowieckiej. *Głos Kapł.* R. 11: 1937 s. 103-106.

229. Rzadka cnota. *Głos Kapł.* R. 11: 1937 s. 145-147.

230. Człowiek czysty w stosunku do sztuki. *Głos Kapł.* R. 11: 1937 s. 199-202, 255-258.

231. Królestwo moje nie jest z tego świata. *Głos Kapł.* R. 11: 1937 s. 234-238 [w zesz. lipiec-sierpień].

232. Unici Wschodu. *Głos Kapł.* R. 11: 1937 s. 363-366.

233. Dążenia unijne a Kościół katolicki. *Głos Kapł.* R. 11: 1937 s. 404-407.

234. Triumf Kościoła i Chrystusa. *Gaz. Kośc.* R. 44: 1937 s. 151-152.

235. W szesnastą rocznicę Papiestwa. *Głos Kapł.* R. 12: 1938 s. 49-52.

236. Rzut oka na dzisiejsze położenie religijne. *Głos Kapł.* R. 12: 1938 s. 100-103.

237. Bunt przeciwko Bogu. *Głos Kapł.* R. 12: 1938 s. 152-156.
238. Psychoterapia a spowiedź. *Głos Kapł.* R. 12: 1938 s. 199-202.
239. Katolicyzm i jego wartości. *Głos Kapł.* R. 12: 1938 s. 297-304.
240. Pasywizm religijny. *Głos Kapł.* R. 12: 1938 s. 507-511.
241. Triumf Prawdy i Dobra. *Prz. Katol.* R. 76: 1938 nr 16 s. 242.
242. Na dzień Zielonych Świąt. *Prz. Katol.* R. 76: 1938 nr 23 s. 370.
243. Psychoterapia i jej istota i znaczenie. W. [1938] F. Herod 16° s. 31. Biblioteka „Życie Doskonałe". Nr 14.
244. Duch i czyn. (Na święto Zesłania Ducha Świętego). *Prz. Katol.* R. 77: 1939 nr 22 s. 338-339.
245. Podstawy etyki płciowej. W. 1939 [Druk.] J. Domagalskiego i Z. Frączkowskiego 8° s. XV, 114. — Toż. P. 1947 Albertinum 8° s. 174. — Toż. P. 1955 Albertinum 8° s. 172.
246. Bóg a człowiek. Konferencja do Profesorów, Docentów i Asystentów Wyższych Uczelni warszawskich. *Prz. Powsz.* R. 65: 1948 t. 225 s. 161-170. — Toż rozszerz. i pod zm. tyt.: Bóg, Chrystus, Kościół. Konferencje głoszone do Profesorów, Docentów i Asystentów Wyższych Uczelni w Warszawie. W. 1948 Wyd. XX. Jezuitów 8° s. 44, nlb. 2.
247. Problem seksualny w ujęciu katolickim. *Prz. Powsz.* R. 65: 1948 t. 225 s. 413-426.
248. Z dziejów genezy problemu seksualnego. *Aten. Kapł.* R. 41: 1949 t. 50 s. 417-432.
249. Die Ehe des hl. Joseph mit der allerseligsten Jungfrau nach Jüdischen Eheschliessung. Rkps dysertacji doktorskiej, nie znany.

II.

WYCZAWSKI H. E.: Kozubski Zygmunt. W: *Pol. słow. biogr.* T. 15 s. 48, tamże literatura. — Ponadto: SMOLEŃSKI S.: Teologia moralna w XX wieku. W: *Dzieje teologii.* T. 3 cz. 1 s. 263-264, 284, 287.

Ks. Hieronim Eug. Wyczawski

Koźlicki Wojciech (1890-1945), katecheta, popularyzator teologii.

Urodził się 19 I 1890 r. we wsi Łany Wielkie w powiecie olkuskim, był synem Józefa i Antoniny z Sierszeniów. Po ukończeniu szkoły początkowej i Gimnazjum w Olkuszu wstąpił w 1908 r. do Seminarium Duchownego w Kielcach. Święcenia kapłańskie otrzymał w 1913 r. Do pracy duszpasterskiej jako wikariusz został skierowany do parafii Sławków i Zagórze. W 1916 r. został mianowany prefektem szkolnym w Będzinie. Analogiczne stanowisko otrzymał w 1919 r. w Sosnowcu, gdzie uczył religii w Gimnazjum im. Stanisława Staszica. Na tym stanowisku został inkardynowany do diecezji częstochowskiej w 1925 r. W czasie pobytu w Sosnowcu był także spowiednikiem sióstr karmelitanek. W dniu 22 IX 1928 r. został mianowany prefektem etatowym w Gimnazjum im. Romualda Traugutta w Częstochowie oraz w szkołach powszechnych w tym mieście. Był moderatorem Sodalicji Mariańskiej w szkołach średnich na terenie diecezji częstochowskiej, a dzięki jego pracy Sodalicja Mariańska została założona prawie we wszystkich szkołach średnich istniejących w granicach diecezji częstochowskiej.

W okresie pracy pedagogicznej w Częstochowie nawiązał współpracę z diecezjalnym czasopismem „Niedziela". W czasie okupacji hitlerowskiej jedynie w pierwszym roku uczył religii w szkołach podstawowych, a w 1940 r. całkowicie zaprzestał tego rodzaju pracy. Od tego czasu jedynie pomagał w pracy duszpasterskiej w parafii św. Barbary w Częstochowie. Zmarł 21 IV 1945 r. w Częstochowie. Pochowany został na miejscowym cmentarzu św. Rocha.

I.

1. Prawdą — nie fałszem. Czy wiara w Chrystusa jest zbędna i niepotrzebna. *Niedziela.* R. 5: 1930 nr 4 s. 46; nr 6 s. 66-67; nr 8 s. 98-99; nr 10 s. 123-125; nr 11 s. 136; nr 12 s. 142-143; nr 15 s. 189-190; nr 16 s. 204-206; nr 21 s. 263-268; nr 22 s. 274-275.
2. Wspólne modły za uciśnionych. *Nie-*

dzieła. R. 5: 1930 nr 11 s. 131-132; nr 18 s. 231.

3. Przed Kongresem Eucharystycznym w Kartaginie. *Niedziela*. R. 5: 1930 nr 12 s. 141-142.

4. W drodze do Emaus. *Niedziela*. R. 5: 1930 nr 16 s. 199-201.

5. Wychowanie młodzieży w świetle encykliki Piusa XI. *Niedziela*. R. 5: 1930 nr 23 s. 286-287; nr 25 s. 310-311; nr 26 s. 324, nr 28 s. 347; nr 29 s. 360-361; nr 35 s. 431-432; nr 37 s. 452-453; nr 38 s. 464-466; nr 40 s. 487-489; nr 41 s. 499-500; nr 42 s. 513-516; nr 46 s. 559-560; nr 47 s. 571-572.

6. Do kogo należy posłannictwo wychowania młodzieży. *Niedziela*. R. 5: 1930 nr 24 s. 300-301.

7. U stóp Częstochowskiej Pani w dniu 8 września. *Niedziela*. R. 5: 1930 nr 38 s. 469-470.

8. Troska o duszę młodzieży szkolnej. *Niedziela*. R. 5: 1930 nr 39 s. 473-475.

9. Kim jest człowiek w czarnej sutannie? *Niedziela*. R. 5: 1930 nr 43 s. 523-525.

10. Z szarego poddasza. *Niedziela*. R. 5: 1930 nr 51 s. 623-625.

11. Więcej rozwagi, więcej czujności. *Niedziela*. R. 6: 1931 nr 3 s. 26.

12. Niezdrowy objaw. *Niedziela*. R. 6: 1931 nr 5 s. 54-55.

13. Czy wiara jest niezbędna, czy nie wystarczy sam rozum? *Niedziela*. R. 6: 1931 nr 10 s. 122.

14. Tam, gdzie Efezu ruiny stare, czcigodne. *Niedziela*. R. 6: 1931 nr 33 s. 413-414.

15. Fatima. Twierdza mocy i nowy ogród łask Najśw. Marii Panny. *Niedziela*. R. 6: 1931 nr 34 s. 429-431, nr 35 s. 439-441.

16. Pomnik nad grobem. *Niedziela*. R. 6: 1931 nr 44 s. 550-553.

17. Żywi w ciemnej mogile. *Niedziela*. R. 7: 1932 nr 13 s. 152-153.

18. Sen to — czy jawa? W 11-ą rocznicę panowania Ojca św. Piusa XI. *Niedziela*. R. 8: 1933 nr 7 s. 77-79.

19. Czy jest piekło? *Niedziela*. R. 8: 1933 nr 15 s. 176.

20. Nieco z przeszłości. *Niedziela*. R. 8: 1933 nr 17 s. 200-201.

21. W bolszewickiej wiosce w noc Narodzin Pana. *Niedziela*. R. 10: 1935 nr 51 s. 610-611.

22. I On też szukał gospody. *Niedziela*. R. 10: 1935 nr 51 s. 615-617.

23. „Ja w Boga tylko wierzę...". *Niedziela*. R. 10: 1935 nr 6 s. 68.

24. Niewinna krew Aniuty. *Kalendarz Jasnogórski* ... 1935 kol. 81-96.

25. Poranek wielkanocny w Bolszewii. *Kalendarz Jasnogórski* ... 1936 kol. 187-202.

26. Zgubiona hostia. *Kalendarz Jasnogórski* ... 1936, kol. 267-282.

II.

Elenchus venerabilis cleri saecularis ac regularis dioecesis Kielcensis l. 1914-1925: Schematismus universi venerabilis cleri saecularis et regularis dioecesis Częstochoviensis l. 1926-1937; Katalog kościołów i duchowieństwa diecezji częstochowskiej ... 1939; Między piszącymi. *Kalendarz Jasnogórski* ... 1936, kol. 184: — Akta personalne ks. Wojciecha Koźlickiego, Arch. Diec. w Częstochowie, sygn. III 91.

Ks. Jan Związek

Koźlik Augustyn (1884-1952), kanonik honorowy kapituły katowickiej, autor rozprawy o dziejach parafii siemianowickiej.

Urodził się 21 III 1884 r. w Groszowicach, pow. Opole, jako syn, piekarza Franciszka i Katarzyny z Kaliszów. Nauki gimnazjalne pobierał w Opolu i Bytomiu, a studia teologiczne odbył na Uniwersytecie Wrocławskim. Po otrzymaniu święceń kapłańskich 17 VII 1909 r., pracował kolejno jako wikary i katecheta w Raciborzu, Szczecinie, Głogówku i w parafii Wszystkich Świętych w Gliwicach. Obok obowiązków katechety, przez pewien czas pełnił funkcję dyrektora Gimnazjum Klasycznego w Katowicach. W 1924 r. został proboszczem w Siemianowicach, w 1937 r. objął probostwo w Chorzowie Starym. Ponadto pełnił funkcje egzaminatora prosynodalnego, kuratora Jadwiżanek i wicedziekana. Był radcą duchownym, a w 1947 r. otrzymał godność kanonika honorowego kapituły katowickiej. Zmarł 30 VIII 1952 w Chorzowie Starym.

I.

1. Myśl chrześcijańska w Konstytucji 3-go maja. [Kazanie]. *Gość Niedz*. R. 2: 1924 nr 19 s. 3.

2. Jak zbliżyć do religii ojców rodzin: W: *Księga pamiątkowa Zjazdu Katolickiego w Warszawie 1926*. W. [1926] s. 121-127.

3. Kościół św. Krzyża w Siemianowi-

cach Śląskich (1884-1934). Siemianowice Śląskie 1934.

II.

SZYMICZEK F.: Koźlik Augustyn. W: *Pol. słow. biogr.* T. 15. s. 49, tamże literatura. — Ponadto: Handbuch des Bistums Breslau. Breslau 1910-1925; Chorzów III wita nowego proboszcza. *Gość Niedz.* R. 16: 1938 nr 8 s. 110: BEDNORZ H., BAŃKA J.: Życie i działalność ks. Emila Szramka. Katowice 1966.

Ks. Józef Mandziuk

Krajewski Ignacy, krypt.: Ks. I. K., X. I. Kr., Ks. Ig. Kr., Ks. Kr. (1878-1952), popularyzator teologii.

Urodził się 25 VII 1878 r. w Kępie Polskiej parafii Zakrzewo jako syn Kazimierza i Aleksandry z Olszewskich. Po ukończeniu Gimnazjum w Płocku wstąpił w 1896 r. do miejscowego Seminarium Duchownego Święcenia kapłańskie otrzymał 24 V 1902 r. Jako wikariusz pracował w parafiach Wyszogród 1902-1904, Skępe 1904-1906, Nur 1906-1907, Przasnysz 1907-1909. W latach 1909-1912 był rektorem kościoła poaugustiańskiego w Ciechanowie i prefektem szkół miejskich. W 1912 r. otrzymał probostwo w Mławie — Wólce. Był człowiekiem energicznym, pracowitym, pełnym inicjatywy. W nowo utworzonej parafii wybudował plebanię, zaś budowę kościoła przerwała wojna 1939 r. W latach międzywojennych był członkiem rady miejskiej przyczyniając się walnie do sporządkowania miasta i ożywienia ruchu spółdzielczego „Społem". Udzielał się jako misjonarz diecezjalny. Od 1919 r. był diecezjalnym dyrektorem do spraw Bractwa Różańcowego i Kółek Żywego Różańca. W 1931 r. odznaczony został honorową kanonią katedralną. Zmarł 18 II 1952 r. w Mławie — Wólce i tam został pochowany.

I.

1. Z Przasnysza. *Mazur.* R. 3: 1908 nr 42 s. 4; R. 4: 1909 nr 9 s. 2-3.
2. Z przasnyskiego dekanatu. *Mazur.* R. 4: 1909 nr 15 s. 121-122.
3. Z przasnyskiego — Relikwie świętych. *Mazur.* R. 4: 1909 nr 21 s. 166-167.
4. Z Ciechanowa. *Mazur.* R. 4: 1909 nr 27 s. 234; nr 38 s. 368; nr 43 s. 425-426.
5. Czym jest Ciechanów? *Mazur.* R. 4: 1909 nr 29 s. 258-259.
6. Z Rostkowa. *Mazur.* R. 4: 1909 nr 35 s. 330-331.
7. Czy dlatego kochamy Matkę Boską, że to nas nie kosztuje? *Mazur.* R. 4: 1909 nr 37 s. 359-360.
8. Goworowo. *Mazur.* R. 4: 1909 462-463.
9. Z Ostrołęki. *Mazur.* R. 4: 1909 nr 49 s. 498-499.
10. Kursy dla gospodyń w Grędzicach pod Ciechanowem. *Mazur.* R. 5: 1910 nr 7 s. 83.
11. Czy Gąsewiacy upadli na duchu? *Mazur.* R. 5: 1910 nr 9 s. 101-102.
12. Z Ciechanowa. *Mazur.* R. 5: 1910 nr 10 s. 114; nr 18 s. 230-231; nr 24 s. 326-327; nr 36 s. 507-508.
13. 300 lat „Piekarski na mąkach". *Mazur.* R. 5: 1910 nr 14 s. 169-170.
14. Prawie nie znamy. *Mazur.* R. 5: 1910 nr 15 s. 177-178.
15. Kto ma odrodzić lud? *Mazur.* R. 5: 1910 nr 16 s. 193-194.
16. Kompania do Częstochowy. *Mazur.* R. 5: 1910 nr 36 s. 507-508.
17. Co robi Związek Katolicki w Ciechanowie? *Mazur.* R. 5: 1910 nr 38 s. 539-540.
18. Uwagi godne uwagi. *Mazur.* R. 5: 1910 nr 40 s. 576-577.
19. Jak jest urządzony Związek Katolicki w Ciechanowie? *Mazur.* R. 5: 1910 nr 41 s. 587-588.
20. Jeszcze o bibliotekach parafialnych. *Mazur.* R. 5: 1910 nr 41 s. 592-593.
21. Związki katolickie w płockiej diecezji. *Mazur.* R. 5: 1910 nr 43 s. 615-616; nr 45 s. 647-648.
22. Co się dzieje w Przasnyszu? *Mazur.* R. 5: 1910 nr 44 s. 636-637.
23. Wesoło śpiewali smutną piosenkę. *Mazur.* R. 5: 1910 nr 46 s. 672.
24. Niewiasty. *Mazur.* R. 5: 1910 nr 47 s. 689-690.
25. Dom ludowy w Gołyminie. *Mazur.* R. 5: 1910 nr 48 s. 700.
26. Dzieje zakonu Paulinów. *Mazur.* R. 5: 1910 nr 49 s. 719-720; nr 50 s. 736-737.
27. Ziemia Ciechanowska. *Mazur.* R. 6: 1911 nr 15 s. 233-234; nr 16 s. 249-250; nr 17 s. 264-266; nr 18 s. 281-282.
28. Centralne Tow. Rolnicze w Króle-

stwie Polskim. *Mazur.* R. 6: 1911 nr 18 s. 285.

29. Cudze chwalicie, swego nie znacie. *Mazur.* R. 6: 1911 nr 20 s. 305-306.

30. Ciechanowskie Tow. Rolnicze. *Mazur.* R. 6: 1911 nr 26 s. 412-413.

31. Jak założyć kasę pogrzebową? *Mazur.* R. 6: 1911 nr 30 s. 477-478.

32. Zastanówmy się. *Mazur.* R. 6: 1911 nr 31 s. 481-482.

33. Nie zajęta placówka. *Mazur.* R. 6: 1911 nr 32 s. 497-498.

34. Co to jest związek katolicki parafialny? *Mazur.* R. 6: 1911 nr 34 s. 529-530.

35. Nie oglądajmy się na Warszawę. *Mazur.* R. 6: 1911 nr 35 s. 545-546.

36. Opinia publiczna. *Mazur.* R. 6: 1911 nr 36 s. 561-562.

37. Poczucie godności katolickiej. *Mazur.* R. 6: 1911 nr 44 s. 673-674.

38. My chcemy Boga. *Mazur.* R. 6: 1911 nr 45 s. 705-706.

39. Organizator Unii Żywego Różańca w parafii rzymsko-katolickiej. W. 1922 Druk. Polak — Katolik 16° s. 80. — Toż. Wyd. 2. Płock 1926 Druk. Płockie Zakłady Graficzne 16° s. 156.

40. Do Wielebnych Księży Dyrektorów Unii Żywego Różańca w płockiej diecezji. *Wiadomości z Sekretariatu Diec. do Spraw Społ. w Płocku.* R. 3: 1922 nr 1/2 s. 4.

41. Jak przeprowadzać w parafii kanoniczną erekcję III Zakonu św. Franciszka. *Wiadomości z Sekretariatu Diec. do Spraw Społ. w Płocku.* R. 3: 1922 nr 1/2. [Dodatek].

42. Sprawy Bractwa Różańcowego i kółek Żywego Różańca w diecezji naszej. *Mies. Past. Płoc.* R. 19: 1922 nr 4 s. 92-93.

43. Konferencje dla kanonicznych organizacji świeckich. Płock 1925 Druk. A. Gzowski 8° s. 33.

44. Organizator Bractw Różańcowych N.M.P. w Polsce. Płock 1926 Druk. „Dziennika Płockiego" 8° s. 270.

45. Regulamin parafialnego Bractwa Różańcowego N.M.P. Wyd. 1. Płock 1929 Druk. Braci Lipków 8° s. 73.

46. Jak pociągnąć do Różańca mężczyzn, młodzież męską i inteligencję? *Mies. Past. Płoc.* R. 24: 1929 nr 6 s. 169-173.

47. Pokaz książek, broszur i pism katolickich. *Mies. Past. Płoc.* R. 25: 1930 nr 12 s. 402-403.

48. Przepisy dla odprawiających rozmyślania. Mława 1930 Druk. B. Kowalski 8° s. 5 nlb.

49. Związek Bractw Różańcowych. *Życie Społ.-Katol.* R. 1: 1930 nr 5 s. 8; nr 6 s. 7.

50. Akcja biblioteczna. *Hasło Katol.* R. 1: 1931 nr 2 s. 5.

51. Co trzeba dać bibliotece? *Hasło Katol.* R. 1: 1931 nr 15 s. 153-154.

52. Akcja Mariańsko-Różańcowa. *Hasło Katol.* R. 1: 1931 nr 17 s. 175-176.

53. Czym jest biblioteka parafialna. *Hasło Katol.* R. 1: 1931 nr 23 s. 255.

54. Sekcja Różańcowa na IV Zjeździe katolickim w Płocku. *Hasło Katol.* R. 1: 1931 nr 30 s. 349-350.

55. Komunikat terminowy na wrzesień Akcji Mariańsko-Różańcowej. *Hasło Katol.* R. 1: 1931 nr 35 s. 409.

56. Charakter uroczystości różańcowych. *Hasło Katol.* R. 1: 1931 nr 39 s. 458.

57. Ideologia Różańca. *Hasło Katol.* R. 1: 1931 nr 41 s. 480-481.

58. Wpływ zebrań parafialnych. *Hasło Katol.* R. 1: 1931 nr 47 s. 552-553.

59. 100-lecie Kółek Unii Żywego Różańca. *Hasło Katol.* R. 2: 1932 nr 8 s. 86-87.

60. Królowo Różańca św. módl się za nami. *Hasło Katol.* R. 2: 1932 nr 40 s. 477-478.

61. Rec.: I. BOBICZ: Pod znakiem Różańca św. Kielce 1930. *Hasło Katol.* R. 2: 1932 nr 41 s. 490.

62. Rec.: Święty Różaniec. Pińsk 1931. *Hasło Katol.* R. 2: 1932 nr 43 s. 514.

63. Organizacje różańcowe w 25-lecie. *Głos Mazow.* R. 1: 1933 nr 109 s. 4.

64. Do ludu różańcowego. *Hasło Katol.* R. 4: 1934 nr 25 s. 290.

65. Czy „Hasło katolickie" pomaga księżom proboszczom w pracy duszpasterskiej i katolicko-społecznej? *Hasło Katol.* R. 4: 1934 nr 51/52 s. 623.

66. Rec.: J. OSTASZEWSKI: Z dziejów mławskiego Mazowsza. W. 1933. *Głos Mazow.* R. 2: 1934 nr 114 s. 6.

67. Prośba do ks. proboszczów w miejscowościach: Skępe, Czerwińsk, Koziebrody, Żuromin, Święte Miejsce, Sarbiewo, Kępa Polska, Łopacin, Smogorzewo, Sulerzyż Chotum, Duczymin, Siecień. *Głos Mazow.* R. 2: 1934 nr 200 s. 4.

II.

Rec.: Konferencja dla kanonicznych organizacji świeckich. Płock 1925. *Mies. Past. Płoc.* R. 20: 1925 nr 8 s. 314-315; JEZUSEK W.: Śp. ks. Ignacy Krajewski proboszcz parafii Mława-Wólka. *Mies. Past. Płoc.* R. 46: 1961 nr 7/8 s. 249-257.

Ks. Michał Grzybowski

Kraśnicki Andrzej (1895-1943), autor rozprawy o historii postu.
Po ukończeniu Seminarium Duchownego i Wydziału Teologicznego Uniw. Lwowskiego przyjął w 1921 r. święcenia kapłańskie. Doktorat teologii uzyskał na Uniw. Lwowskim 3 XII 1927 r. Od października 1927 do września 1931 r. był asystentem przy bibliotece uniwersyteckiej oraz prefektem Seminarium Duchownego. W latach trzydziestych był proboszczem parafii Jazłowiec. Został zamordowany przez nacjonalistów ukraińskich w Jazłowcu 8 XII 1943 r.

I.

1. Pojęcie cnoty nadziei u św. Pawła. W: *Nasza Myśl Teologiczna*. Lw. 1930 t. 1 s. 111-112.

2. Posty w dawnej Polsce. *Collect. Theol.* R. 12: 1931 s. 190-235, 299-382. — Toż w osob. odb. Lw. 1931 8° s. 133.

II.

Wydział Teologiczny Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, 1918-1933. Lw. 1934 s. 138, 146; SZOŁDRSKI W.: Martyrologium duchowieństwa polskiego. *Sacr. Pol. Mill.* T. 11: 1965 s. 142; Martyrologium polskiego duchowieństwa rzymskokatolickiego pod okupacją hitlerowską w latach 1939-1945. Z. 3. W. 1978 s. 134.

Ks. Ludwik Grzebień SJ

Kraujalis (Kraujelis) Piotr, pseud.: Vieštautas P., K. P. K. (1882-1933) lektor Uniw. Wileńskiego, autor prac dotyczących głównie historii Litwy, redaktor.
Urodził się 8 VII 1882 r. w Żagarach w pow. święciańskim. Uczył się w Gimnazjum w Mitawie i Wilnie. Studiował w Seminarium Duchownym w Wilnie i Akademii Duchownej w Petersburgu, którą ukończył w 1908 r. ze stopniem kandydata teologii. Święcenia kapłańskie przyjął w 1907 r. Pracował jako wikariusz w Wilnie, Grodnie, Trokach, a następnie był proboszczem litewskiego Kościoła św. Mikołaja w Wilnie. Od 1912 r. był profesorem języka litewskiego w Seminarium Duchownym, a od 1931 — lektorem tegoż języka na Uniwersytecie Wileńskim. Od 1911 r. redagował kolejno kilka czasopism litewskich. Należał do Litewskiego Towarzystwa Naukowego w Wilnie. Opublikował szereg broszurek i artykułów, głównie w języku litewskim, mniej w polskim, odnoszących się przeważnie do zagadnień z dziejów Litwy. Zmarł w Wilnie 14 VIII 1933 roku.

I.

1. Noworoczne życzenia. Ze świata prawosławnego. *Dwutyg. Diec. Wil.* R. 1: 1910 s. 53-54.

2. Życie Pana Jezusa a protestanci. *Dwutyg. Diec. Wil.* R. 2: 1911 s. 1-3, 16-17, 44-46, 58-59.

3. Głos z prowincji. *Życie Kośc.* R. 8: 1916 s. 171-172.

4. Triju Križiu Kalnas Vilniuje. Vilnius 1923 8° s. 8.

5. Kronika — Litwa. *Kwart. Teol. Wil.* R. 1: 1923 s. 131-132.

6. Kronika — Litwa. *Kwart. Teol. Wil.* R. 3: 1925 s. 199-201.

7. D-ro Jono Basanavičiaus laidotuvės. Vilnius 1927 16° s. 20.

8. Lietuviu švietimo draugija „Rytas". Vilnius 1927 16° s. 46.

9. Lietuviu tautiniai vylstybinis atgimimes [1928 m. vasario 16 d. paskaita Vilniuje]. Vilnius 1928 8° s. 21.

10. Petras Goštautas ir jo gadynė. Vilnius 1928 8° s. 15.

11. „Ryto" pradžios mokyklu programa. 1 dalis. Vilnius 1928 16° s. 24.

12. Kunigas Silvestras Gimžauskas. Vilnius 1929 8° s. 16.

13. Pirmieji Lietuviu susiremimiai su Totoriais. Vilnius 1929 16° s. 15.

14. Vytautas Didysis, lietuvos dīys kunigaikštis, čekijos karalius, lenkijos karunos globeius, rygos arkivyskupijos protektorius, rusu žemiu valdovas. Vilnius 1930 8° s. 20.

II.

Schemat. Diec. Wileńskiej na lata 1903-1925; *Dwutyg. Diec. Wil.* z lat 1910-1915; Schemat. Archidiec. Wileńskiej za lata

1926-1933; Śp. ks. Piotr Kraujalis kand. św. teologii, profesor Seminarium Metropolitalnego. *Wiad. Archid. Wil.* R. 7: 1933 s. 201; Syn Litwy. *Kur. Wil.* R. 1933 nr 219; Kunigas Petras Kraujalis. Vilnius 1937; Lietuviu Enciklopedija. T. 13. Boston 1958 s. 16-19; ŚNIEŻKO A.: Kraujalis Piotr. W: *Pol. słow. biogr.* T. 15 s. 236-237; J. C.: Kraujalis Petras. W: *Enciklopedia Lituanica.* T. 3. Boston 1973 s. 180-181.

Ks. Tadeusz Krahel

Krause Edmund, krypt.: k. (1908-1943), misjonarz, misjolog, redaktor. Urodził się 19 XI 1908 r. we wsi Góra koło Żnina w archidiec. gnieźnieńskiej. Był synem Jana i Agnieszki z domu Zabłockiej, a młodszym bratem misjonarza Ignacego, biskupa Shuntehfu w Chinach. Po ukończeniu szkoły podstawowej i średniej wstąpił do Seminarium Duchownego w Gnieźnie, gdzie uczył się filozofii, teologię studiował natomiast w Poznaniu. Po przyjęciu święceń kapłańskich 14 VI 1931 r. pracował przez rok jako kaznodzieja przy bazylice prymasowskiej w Gnieźnie. W 1932 r. wstąpił do misjonarzy w Krakowie, a pierwszy rok próby, czyli tzw. seminarium internum, odprawił w domu macierzystym zgromadzenia w Paryżu. Śluby misjonarskie złożył 30 XI 1934 r. W l. 1933-1936 studiował w Instytucie Misjologicznym Kongregacji Rozkrzewiania Wiary w Rzymie, gdzie uzyskał stopień doktora misjologii. Po powrocie do kraju od 1937 r. pracował w duszpasterstwie przy parafii św. Krzyża w Warszawie i zajmował się propagowaniem idei misyjnej. Czynił to głównie poprzez redagowane przez siebie „Wiadomości Misyjne i Listy Księży Misjonarzy i Sióstr Miłosierdzia z Polskiej Misji w Chinach" oraz działalność w stowarzyszeniu Przyjaciół Polskiej Misji w Chinach. Krause chciał się poświęcić pracy misyjnej i planował wyjazd do Chin, w czym jednak przeszkodził mu wybuch II wojny światowej. W początkach okupacji został aresztowany i przejściowo był więziony na Pawiaku. Po wyjściu na wolność związał się silnie z ruchem oporu i odgrywał w nim znaczną rolę, nie zawsze jednak zachowując należytą roztropność. Zmarł w Warszawie 17 IV 1943 r. i został pochowany w misjonarskim grobowcu na Powązkach.

I.

1. Popołudniowe nabożeństwa niedzielne i świąteczne w okresie Bożego Narodzenia. *Aten. Kapł.* T. 28: 1931 s. 524-526.

2. Organizacja katechizacji dzieci. *Aten. Kapł.* T. 29: 1932 s. 368-375.

3. Wspomnienia paryskie. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 36: 1933 s. 362-367.

4. Beatyfikacja X. Piotra Renata Rogue. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 37: 1934 s. 281-296.

5. Siostry Miłosierdzia w Zdunach. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 37: 1934 s. 380-382.

6. Biskup Jan Lorek. *Rocz. Parafii św. Krzyża* [Warszawa]. R. 2: 1937 s. 3-4 [podpisany kryptonimem].

7. Red.: *Wiadomości Misyjne i Listy Księży Misjonarzy i Sióstr Miłosierdzia z Polskiej Misji w Chinach* od nr 1: 1937 do nr 7-8: 1939.

8. List ks.... z Warszawy. Misjonarz w Wenchow. *Wydawnictwo Polskich Księży Misjonarzy w Chinach.* R. 1: 1938 nr 11 s. 14.

9. Polscy misjonarze wśród pożogi wojennej. *Misje Katol.* R. 58: 1939 s. 45-46. — Toż. *Rocz. Parafii św. Krzyża.* R. 4: 1939 s. 32-35.

10. Na żyznych stokach chińskiego wulkanu. Łomża 1939 Druk. Diec. 8° s. 12.

11. Quinquaginta anni historiae Vicariatus Apostolici Chengtingfu 1856-1906. Romae 1936. Pontificium Institutum Misionale Scientificum. S. XI, 287. Maszynopis. Arch. Naszej Przeszłości w Krakowie. Sygn. 66.

II.

Katalog misjonarzy prowincji polskiej 1925-1950. Archiwum Wizytatora Prowincji w Krakowie; Rocz. Archid. Gniezn. i Pozn. na rok 1932. P. 1932 s. 11; *Kronika. Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 37: 1934 s. 245; OLSZAMOWSKA-SKOWROŃSKA Z.: Męczeńskie dzieje archidiecezji warszawskiej 1939-1945. W. 1948 s. 76; SCHLETZ A.: Ks.

Konrad Edmund Trzeciak w latach 1911-1939. *Nasza Przeszł.* T. 45: 1976 s. 326; JACEWICZ W., WOŚ J.: Martyrologium polskiego duchowieństwa rzymskokatolickiego pod okupacją hitlerowską w latach 1939-1945. Z. 5. W. 1981 s. 386, 375.

Stanisław Janaczek

Krawczyk Władysław (1892-1973), socjolog, redaktor.

Urodził się 12 grudnia 1892 roku we wsi Pilica, woj. warszawskie w rodzinie zarządcy majątku. Po ukończeniu V Warszawskiego Gimnazjum Męskiego w 1911 r. wstąpił do Sandomierskiego Seminarium Duchownego, które ukończył w 1916 r. Święcenia kapłańskie otrzymał w katedrze sandomierskiej 30 VII 1916 r. Pracował jako wikariusz w Iwaniskach, Bałtowie i Radomiu. W 1918 r. został kapelanem przy kaplicy Instytutu M.B.M. w Radomiu, jednocześnie pełnił obowiązki prefekta, najpierw szkół podstawowych a następnie w Żeńskim Seminarium Nauczycielskim. W l. 1920-1923 odbył studia na wydziale prawno-ekonomicznym Uniwersytetu Poznańskiego zdobywając dyplom magistra nauk ekonomicznych i politycznych. W 1920 r. był kapelanem Wojska Polskiego w randze kapitana. Po studiach powrócił do Radomia, gdzie pracował jako prefekt szkół średnich i sekretarz generalny Stowarzyszenia Robotników Polskich (Chrześcijańskich). W l. 1928-1930 zajmował stanowisko prefekta i prorektora Katolickiej Szkoły Społecznej w Poznaniu. Na polecenie biskupa Sandomierskiego w 1931 r. wrócił do diecezji i został profesorem Seminarium Duchownego w Sandomierzu. Początkowo uczył socjologii i katechetyki, potem także homiletyki, dykcji i teologii pasterskiej. Przez trzynaście lat pełnił obowiązki wicerektora a od 1956 r., aż do śmierci, rektora Seminarium Duchownego. W marcu 1942 r., aresztowany przez hitlerowców, przebywał w więzieniu na zamku sandomierskim. Oprócz profesury miał wiele innych zajęć: był sekretarzem a następnie dyrektorem Diecezjalnego Instytutu Akcji Katolickiej, redaktorem diecezjalnego tygodnika „Siewca Prawdy", egzaminatorem synodalnym, cenzorem ksiąg treści religijnej, diecezjalnym referentem spraw duszpasterskich, członkiem Rady Kapłańskiej. Był kanonikiem gremialnym Kolegiaty Opatowskiej i Sandomierskiej Kapituły Katedralnej a następnie prałatem tej ostatniej. Zmarł w 1973 r.

I.

1. Apostolstwo świeckich. *Prąd.* R. 18: 1931 t. 20 s. 35-41.
2. Duch św. Pawła u św. Augustyna. P. 1931.
3. Artykuły redakcyjne. *Siewca Prawdy.* R. 1-6: 1931-1936.
4. Opuszczającemu nas Pasterzowi w hołdzie. *Siewca Prawdy.* R. 5: 1935 s. 3-5.
5. Katolicka myśl społeczna na tle współczesnych doktryn społecznych. P. 1937 [1938] 8° s. 16.
6. Ruch społeczny i oświatowy w Polsce. s. 163. Rkps w Bibliotece Sem. Duch. w Sandomierzu.
7. Katolicka nauka społeczna, s. 102 Rkps w Bibliotece Sem. Duch. w Sandomierzu.

II.

WIŚNIEWSKI J.: Ks. Władysław Krawczyk. Uzupełnienie do katalogu Prałatów i Kanoników Sandomierskich. W. 1938 s. 20-21; GOŁĘBIOWSKI P.: Śp. Ks. Władysław Krawczyk. *Kron. Diec. Sand.* R. 66: 1973 s. 282-284. — Akta Kurii Diec. Sand. — Protokoły sesji księży profesorów Sem. Duch. Sandomierskiego 1931-1973.

Ks. A. Zb. Majchrzyk

Kremer Piotr (1878-1951), prałat papieski, profesor Akademii Duchownej w Petersburgu i Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, dogmatyk, apologetyk.

Przyszedł na świat w Kaliszu dnia 31 V 1878 r. jako syn Władysława i Marii z Ostrzyckich. Kształcił się najpierw w rodzinym mieście, gdzie w 1898 r. uzyskał maturę. Tego samego roku wstąpił do Seminarium Duchownego we Włocławku. Po ukończeniu studiów seminaryjnych w 1903 r. został wysłany na specjalistyczne studia teologiczne w Akademii Duchownej w Petersburgu, które ukończył w 1907 r. uzyskaniem stopnia naukowego teologii. W międzyczasie w 1906 r. przyjął święcenia kapłańskie.

Po powrocie do diecezji w 1907 r. mianowany został profesorem Seminarium Duchownego we Włocławku, a w roku następnym dodatkowo jeszcze wicerektorem. Urząd wicerektora pełnił do 1913 r. pozostając nadal profesorem. Wybuch wojny światowej zastał go poza Włocławkiem. Odcięty od diecezji został zwolniony z pełnionych w niej obowiązków. Dnia 15 IX 1915 r. biskup Cieplak mianował go profesorem Akademii Duchownej w Petersburgu, której senat w dwa lata później mianował go doktorem teologii.

Do kraju wrócił w październiku 1918 r. i w kilka dni później, 23 X 1918 r. powołany został na profesora nowo utworzonego Katolickiego Uniwersytetu w Lublinie. Odtąd do wybuchu II wojny światowej kierował tu katedrą i sekcją teologii fundamentalnej. W uznaniu zasług otrzymał najpierw godność kanonika honorowego kapituły kolegiackiej w Kaliszu w 1919 r., następnie w 1922 r. został prałatem domowym Jego Świątobliwości.

Po wybuchu II wojny światowej, aresztowany z innymi profesorami, a następnie zwolniony z powodu słabego zdrowia, od 1940 r. przebywał stale w Izabelinie pod Warszawą u Sióstr Rodziny Marii. Dotknięty paraliżem nie mógł podjąć żadnych obowiązków po zakończeniu wojny. Nadal przebywał pod opieką sióstr, utrzymując się z otrzymywanej z diecezji emerytury. Zmarł 2 II 1951 r. w Izabelinie.

I.

1. Próba nowej metody apologetycznej. *Aten. Kapł.* T. 2: 1909 s. 458-468.

2. Rec.: A. ENRHARD: Katolicyzm, a kultura nauczania. *Aten. Kapł.* T. 2: 1909 s. 89-90.

3. Rec.: DUPLESSY: Pogadanki apologetyczne. Nr 1-8. *Aten. Kapł.* T. 2: 1909 s. 183-188.

4. Rec.: G. FOUARD: Św. Piotr i pierwsze lata chrześcipaństwa. Piotrków 1908. *Aten. Kapł.* T. 1: 1909 s. 481-482.

5. Rec.: PSENNER: Czystość obyczajów a kwestia społeczna. P. 1908. *Aten. Kapł.* T. 1: 1909 s. 191-192.

6. Rec.: DUPLESSY: Pogadanki apologetyczne. Nr. 9-11. *Aten. Kapł.* T. 4: 1910 s. 288.

7. Rec.: J. LATINA: Nauka Kościoła wobec nowożytnej wiedzy. W. 1910. *Aten. Kapł.* T. 4: 1910 s. 286.

8. Rec.: ROERSTER: Studenci wobec katolicyzmu. W. 1910. *Aten. Kapł.* T. 4: 1910 s. 287-288.

9. Czy osoby świeckie miały prawo słuchania spowiedzi. *Aten. Kapł.* T. 5: 1911 s. 469-471.

10. O niedrukowanych rękopisach Jozafata Kuncewicza. *Aten. Kapł.* T. 5: 1911 s. 75-79.

11. Rec.: DUPLESSY: Pogadanki apologetyczne. Nr 12-15. *Aten. Kapł.* T. 5: 1911 s. 478.

12. Rec.: P. POURRET: La théologie sacramentaire. *Aten. Kapł.* T. 5: 1911 s. 285-286.

13. Rec.: A. SZLAGOWSKI: Ciało Pańskie a ciała zmartwychwstanie. W. 1912. *Aten. Kapł.* T. 8: 1912 s. 469-471.

14. Rec.: M. SIENIATYCKI: Początki hierarchii kościelnej. Lw. 1912. *Mies. Kośc. (Unitas).* R. 4: 1912 t. 8 s. 386-389.

15. Rec.: F. ABRENTOWICZ ks.: Kościół a nauka. Wil. 1912. *Aten. Kapł.* T. 9: 1913 s. 282.

16. Rec.: R. ALGRAIN: Manuel d'épigraphie Chrétienne. Paryż 1913. *Aten. Kapł.* T. 10: 1913 s. 89-90.

17. Rec.: DE BOUCHAUD: O Najświętszej Ofierze Mszy św. i sposobie jej słu-

chania. Tarnów 1913. *Aten. Kapł.* T. 9: 1913 s. 380.

18. Rec.: DEVAS KROL STANTON: Postęp świata a Kościół. W. 1913. *Aten. Kapł.* T. 10: 1913 s. 180-181.

19. Rec.: A. GROETCKEN: Żywot św. Paschalisa Baylon. Włocławek 1913. *Aten. Kapł.* T. 9: 1913 s. 282-283.

20. Rec.: Fr. LISOWSKI: Słowa ustanowienia Najświętszego Sakramentu a epikleza. Lw. 1912. *Aten. Kapł.* T. 9: 1913 s. 273-281.

21. Rec.: Ad. TANQUEREY: Brevior Synopsis Theologiae Dogmaticae. Paryż 1913. *Aten. Kapł.* T. 10: 1913 s. 473-474.

22. Rec.: T. TRZCIŃSKI: Die dogmatischen Schriften des hl. Hieronymus. P. 1912. *Aten. Kapł.* T. 9: 1913 s. 87-88.

23. Teologia Dogmatyczna w r. 1912-1913. *Aten. Kapł.* T. 10: 1913 s. 263-276, 363-368.

24. Wniebowzięcie Bogarodzicy w wierze i teologii współczesnego Kościoła. *Aten. Kapł.* T. 10: 1913 s. 137-149, 193-216; T. 11: 1914 s. 28-48, 328-350, 422-439. — Toż w osob. odb. Włocławek 1918.

25. Rec.: Katalog informacyjny sekcji bibliotecznej Towarzystwa imienia Piotra Skargi. Kr. 1912. *Aten. Kapł.* T. 11: 1914 s. 90-91.

26. Rec.: B. CHEŁMIŃSKI: Nieomylność Kościoła Katolickiego. P. 1914. *Aten. Kapł.* T. 13: 1917 s. 234-235.

27. Śp. Dr Idzi Radziszewski. *Kron. Diec. Kul.-Kal.* T. 16: 1922 s. 327-338, 382-390, 441-446, 499-506.

28. Ze Zjazdu Unjonistów w Welehradzie. *Prz. Katol.* R. 3 (powojenny): 1924 s. 481-483, 498-501.

29. Apologetyka w Seminarium Duchownym. W: *Pamiętnik Drugiego Zjazdu* [Związku Zakładów Teologicznych w Polsce] *odbytego w Lublinie.* Włocławek 1924 s. 104-136, dysk. 136-139.

30. O stosowaniu podręcznika przy nauczaniu dogmatyki i apologetyki. W: *Pamiętnik Trzeciego Zjazdu* [Związku Zakładów Teologicznych w Polsce] *odbytego w Łomży.* Lubl. 1925 s. 194-202.

31. Śp. Ks. Cezary Pęcherski. W: *Pamiętnik Czwartego Zjazdu* [Związku Zakładów Teologicznych w Polsce] *odbytego w Kielcach.* Kielce 1927 s. 256-260.

32. Nauka wiary. W: *Przewodnik po literaturze religijnej i pokrewnych dziedzinach filozofii i nauk społecznych.* Wyd. 2. P. 1927 s. 61-159.

33. Rec.: H. DIECKMANN: De Revelatione Christiana. Fryburg Badeński 1930. *Aten. Kapł.* T. 26: 1930 s. 411-417.

34. Duch miłości w akcji misyjnej według ostatnich papieży. W: *Pamiętnik Trzeciej Konferencji Kapłańskiej w sprawie misji kościelnej* [odbytej] *w Pińsku.* Pińsk 1933 s. 87-106.

35. Rękopisy w Bibliotece OO. Karmelitów w Czernej k. Krakowa: Współczesne badania postaci Chrystusa; Czy świat miał początek?; Chrześcijaństwo warunkiem postępu.

II.

LIBROWSKI S.: Kremer Piotr. W: *Pol. Słow. biogr.* T. 15 s. 272-273, tamże literatura.

Ks. Witold Kujawski

Krokoszyński Karol (1874-1948), jezuita, socjolog, popularyzator teologii.

Urodził się 27 X 1874 r. w Jaworowie. Po ukończeniu gimnazjum we Lwowie wstąpił 14 VIII 1894 r. do zakonu jezuitów. Nowicjat odbył w Starej Wsi k. Brzozowa (1894-1896), filozofię studiował w Jersey (prowincja francuska), a teologię w Krakowie (1898-1902), święcenia kapłańskie przyjął 28 VI 1901. W l. 1905-1911 i 1916-1918 wykładał etykę i logikę na wydziale filozoficznym w Nowym Sączu, następnie uczył jęz. francuskiego w Gimnazjum Chyrowskim (1911-1912), był kaznodzieją w Krakowie (1912-1913), wykładał etykę w Gräfenbergu (1915), był ojcem duchownym w Chyrowie (1915-1916, 1920-1922, 1923-1939), gdzie też wykładał propedeutykę filozofii (1923-1939); pracował też w duszpasterstwie w Piotrkowie (1918-1920) i Warszawie (1922-1923). Podczas drugiej wojny światowej przebywał w domu rekolekcyjnym i u sióstr Miłosierdzia w Częstochowie wykładając przez 5 lat historię Kościoła i patrologię klerykom paulińskim. Udzielał też rekolekcji dla księży i sióstr diecezji częstochowskiej. Zmarł 6 IX 1948 r. w Częstochowie.

I.

1. Dwa obozy we Francji. I. Obóz rządowy. *Prz. Powsz.* R. 19: 1902 t. 76 s. 183-195; II. Obóz katolicki. *Prz. Powsz.* R. 20: 1903 t. 77 s. 65-84.
2. Trzeci wiec katolików Dolnej Austrii. *Prz. Powsz.* R. 20: 1903 t. 78 s. 492-496.
3. Nowa ofiara niewoli przekonań w armii austriackiej. *Prz. Powsz.* R. 20: 1903 t. 79 s. 150-152.
4. Sprawy Kościoła. *Prz. Powsz.* R. 20: 1903 t. 77 s. 434-442, t. 78 s. 143-152.
5. „Towarzystwa etyczne". *Prz. Powsz.* R. 22: 1905 t. 85 s. 38-63, 228-247, 351-370.
6. Stowarzyszenia robotnicze w Krakowie. *Prz. Powsz.* R. 22: 1905 t. 86 s. 431-441.
7. Kradzieże nieletnich w Krakowie w r. 1904. *Prz. Powsz.* R. 22: 1905 t. 87 s. 177-201, 381-411, t. 88 s. 49-68. — Toż w osob. odb. Kr. 1905 8° s. 75.
8. Przemówienie przy poświęceniu chorągwi Bractwa Dobrej Śmierci. W: *Kazania i szkice księży Towarzystwa Jezusowego.* T. 9. Kr. 1905 s. 459-463.
9. Słodycz i powab czci mariańskiej. *Prz. Chyr.* R. 30: 1922 s. 11-19.
10. O rodzinie. *Prz. Chyr.* R. 36: 1928 s. 140-143.
11. Dogmatyczne określenie Macierzyństwa Bożego. 431-1931. *Prz. Chyr.* R. 39: 1931 s. 97-111.
12. Naczelne zasady katolickiego wychowania. W: *Pamiętnik dwudziestopięciolecia Sodalicji Mariańskiej w Chyrowie, 1908-1933.* Chyrów 1933 s. 13-17. — Toż pt. Zasady wychowania. Na tle encykliki Piusa XI o chrześcijańskim wychowaniu młodzieży z 31 XII 1929. *Prz. Chyr.* R. 41: 1933 s. 153-157.
13. Jak należy prowadzić rekolekcje dla kapłanów. Koreferat. *Nasze Wiad.* T. 11: 1935-1938 s. 58-66.
14. Rekolekcje dla inteligencji. Koreferat. *Nasze Wiad.* T. 11: 1935-1938 s. 101-106.
15. Wychowawcza praca Zakładu Chyrowskiego. W: *Księga pamiątkowa pięćdziesięciolecia Zakładu Naukowo-Wychowawczego OO. Jezuitów w Chyrowie, 1886-1936.* Kr. 1936 s. 54-95.
16. Rkps: Tłum.: A. CAYRE: Patrologia i historia teologii, s. 1107. ATJKr., sygn. 3382.

II.

O. Karol Krokoszyński. *Wiadomości z Prowincji Małopolskiej Tow. Jez.* Nr 9/10: 1948 s. 10-11. — ATJKR.: Catalogus provinciae Galicianae SJ [1895-1918], provinciae Poloniae SJ [1919-1926], provinciae Poloniae Minoris SJ [1927-1948], tamże akta personalne.

Ks. Ludwik Grzebień SJ

Król Hugo (1874-1945), misjonarz, misjolog, tłumacz, redaktor.

Urodził się 4 IX 1874 r. w Siemianowicach na Śląsku. Był synem Alojzego i Karoliny z domu Mutz. Uczył się początkowo w Wirku, szkołę średnią ukończył natomiast jako misjonarski małoseminarzysta w Krakowie na Kleparzu. Tam też wstąpił do misjonarzy w 1892 r. Śluby wieczyste złożył 16 IX 1894 r., a święcenia kapłańskie przyjął 23 VII 1899 r. Potem uczył j. łacińskiego i greckiego w Małym Seminarium Księży Misjonarzy w Krakowie. W l. 1904-1906 pracował w charakterze wikariusza w Kaczyce na Bukowinie i w parafii św. Rodziny w Tarnowie. Przez dwa następne lata przebywał w Stanach Zjednoczonych A. P., gdzie zajmował się duszpasterstwem wśród Polaków. Pierwszą jego placówką, było New Heven, a następnie Derby i Swedesburg. W tej ostatniej miejscowości w 1907 r. przez siedem miesięcy pełnił obowiązki proboszcza. W tym samym jeszcze roku wrócił do Krakowa i do 1916 r. uczył ponownie filologii klasycznej w Małym Seminarium. W l. 1916-1918 Król pełnił obowiązki kapelana wojskowego w Poznaniu, a w l. 1918-1922 był, w randze kapitana, kapelanem Wojsk Polskich w Tarnowie. Od 1922 r. do końca życia mieszkał w Krakowie na Kleparzu i sprawował urząd dyrektora Dzieła św. Dziecięctwa P. Jezusa. W r. 1933 podjął też wykłady z misjologii w Instytucie Teologicznym Księży Misjonarzy na Stradomiu, które prowadził do wybuchu II wojny światowej. Zmarł 19 VIII 1945 r. w krakowskim szpitalu bonifratrów i pochowany został w misjonarskim grobowcu na cmentarzu Rakowickim.

I.

1. List ks. ... o uroczystości poświęcenia kamienia węgielnego [pod budowę kościoła misjonarskiego w Tarnowie]. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 11: 1905 s. 268-269.

2. Przekł. z greckiego: Św. GRZEGORZ NAZJANZEŃSKI: Mowa ku czci Machabejczyków [fragmenty]. *Meteor.* R. 3: 1911 s. 211-216.

3. Przekł. z greckiego: Św. GRZEGORZ Z NAZJANZU: Mowa wypowiedziana do swojego ojca i do św. Bazylego Wielkiego po powrocie z ucieczki. *Meteor.* R. 4: 1912 s. 75-78.

4. Red. *Roczników Dzieła Dziecięctwa* P. Jezusa (1922-1939).

5. Obok Polskiego Towarzystwa Misyjnego także Stowarzyszenie Rozkrzewiania Wiary św. *Misje Katol.* R. 43: 1924 s. 321-328.

6. Polska a sprawa misyjna. *Dzwon Niedz.* R. 1: 1925 nr 1 s. 11-12. [Artykuł nie dokończony].

7. Nie zawiodła się Dyrekcja Krajowa Dzieła św. Dziecięctwa ... *Misje Katol.* R. 44: 1925 s. 234-235.

8. Ile złożyło w roku 1924 Dzieło św. Dziecięctwa? *Misje Katol.* R. 44: 1925 s. 421-422.

9. Znaczenie Dzieła św. Dziecięctwa Jezus. *Prz. Katol.* R. 4 (powojenny): 1925 s. 648-651.

10. Sprawa misyjna. Kr. 1926 Druk. „Głosu Narodu" 16° s. 31, nlb. 1.

11. O dziecko pogańskie. *Prz. Katol.* R. 5 (powojenny): 1926 s. 392-393.

12. W pięćdziesiątą rocznicę zorganizowania Dzieła św. Dziecięctwa Pana Jezusa w Polsce. *Misje Katol.* R. 45: 1926 s. 557-560.

13. Prace XX. Misjonarzy św. Wincentego à Paulo na misjach. *Prz. Katol.* R. 5 (powojenny): 1926 s. 738-740.

14. W pięćdziesiątą rocznicę zorganizowania Dzieła św. Dziecięctwa Pana Jezusa w Polsce. *Rocz. Dzieła Diec. P. Jezusa.* R. 42: 1926 s. 33-47. — Toż w osob. odb. Kr. [1926] Druk. Związkowa 16° s. 15.

15. Stowarzyszenie św. Dziecięctwa. *Misje Katol.* R. 45: 1926 s. 225-227.

16. Do pracy dla misji. *Gaz. Kośc.* R. 34: 1927 s. 49.

17. Dzieło św. Dziecięctwa Pana Jezusa w Polsce. (Z okazji Międzynarodowego Akademickiego Kongresu Misyjnego w Poznaniu 1927 r.). Kr. [1927] Nakł. Dzieła św. Dziecięctwa, Druk. Związkowa 8° s. nlb. 4. — Toż pt.: Papieskie Dzieło św. Dziecięctwa. W: *Księga pamiątkowa Międzynarodowego Akademickiego Kongresu Misyjnego.* P. 1928 s. 238-242.

18. Dlaczego zebrał się w Poznaniu Kongres Misyjny. *Rocz. Dzieła św. Dziec. P. Jezusa.* R. 43: 1927 s. 129-131.

19. Ze Stowarzyszenia św. Dziecięctwa w kraju. *Rocz. Dzieła św. Dziec. P. Jezusa.* R. 43: 1927 s. 147-150.

20. Polska a misje. *Dom Rodzinny.* Dodatek Tyg. do *Słowa Pom.* [Toruń] R. 3: 1927 nr 43 s. 1-2.

21. Ze Stowarzyszenia św. Dziecięctwa w kraju. *Rocz. Dzieła św. Dziec. P. Jezusa.* R. 44: 1928 s. 46-49.

22. Budżet misji katolickich. Kr. 1928.

23. Stowarzyszenie św. Dziecięctwa Jezusa. *Misje Katol.* R. 47: 1928 s. 229-230.

24. Ile złożyło Dziecięctwo we wszystkich krajach w roku 1927? *Rocz. Dzieła św. Dziec. P. Jezusa.* R. 44: 1928 s. 97-99.

25. Czy misje powinny być troską samego tylko papieża czy także wiernych. *Rocz. Mariański.* R. 5: 1929 s. 304-305.

26. O kursie misjologicznym dla nauczycieli w Poznaniu. *Głos Narodu.* 1929, styczeń [do tej pozycji nie udało się dotrzeć].

27. Akademickie Koło Misyjne... [List gratulacyjny]. *Rocz. Zw. Akad. Kół Mis. w Pol.* R. 2: 1929 s. nlb. 8.

28. Kościół katolicki na misjach w roku 1929. *Rocz. Katol.* R. 8: 1930 s. 225-260. — Toż. Łomża 1930 Druk. Diec. w Łomży 16° s. 35.

29. Jak pracować dla misji na parafii? *Gaz. Kośc.* R. 37: 1930 s. 63-66, 75-77.

30. Popularne pouczenie o misjach. *Kalendarz Cudownego Medalika.* 1930 s. 84-86.

31. Papieskie Dzieło św. Dziecięctwa Jezusowego. *Kalendarz Cudownego Medalika.* 1930 s. 87-89.

32. Dzieło św. Dziecięctwa Pana Jezusa w Polsce. Rys historyczny. *Kalendarz Cudownego Medalika.* 1930 s. 96-100. — Nb. pozycje 26, 27 i 28 znajdują się także na identycznych stronach w *Kalendarzu* X Baudouina na 1930.

33. Zebranie Rady Gen. Pap. Dzieła św. Dziecięctwa. *Misje Katol.* R. 50: 1931 s. 465-466.

34. Przekł. z greckiego: Św. JANA CHRYZOSTOMA. Kazanie o poście. Kielce 1931 Druk. „Jedności" 8° s. 12. — Jest to osob. odb. z *Przeglądu Homiletycznego* [R. 9: 1931 s. 58-70].

35. Dlaczego zaprawia Kościół do pracy nad misjami już dzieci? *Kalendarz Cudownego Medalika.* 1933 s. 87-88.

36. Dlaczego Kościół prowadzi misje? *Gaz. Kośc.* R. 41: 1934 s. 435-436.

37. Jak podróżowano na misje w dawnych czasach. *Annal. Missiol.* R. 6: 1934 s. 242-251.

38. Zebranie Rady Centralnej Pap. Dz. św. Dziecięctwa. *Misje Katol.* R. 53: 1934 s. 310.

39. Pięćdziesiąt lat Roczników Dziecięctwa. *Rocz. Dzieła św. Dziec. P. Jezusa*. R. 50: 1934 s. 1-4.
40. Zebranie Rady Centralnej Pap. Dz. św. Dziecięctwa. *Rocz. Dzieła św. Dziec. P. Jezusa*. R. 50: 1934 s. 97-99.
41. Zebranie Rady Centralnej Pap. Dz. św. Dziecięctwa. *Rocz. Dzieła św. Dziec. P. Jezusa*. R. 51: 1935 s. 97-99.
42. Zebranie Rady Centralnej Pap. Dz. św. Dziecięctwa. *Misje Katol*. R. 54: 1935 s. 269-270.
43. Misjonarze wikariuszami apostolskimi i konsulami w Berberii. *Rocz. Obydw. Zgrom*. R. 38: 1935 s. 40-51, 194-199, 267-272.
44. Idea misyjna u św. Wincentego a Paulo. *Rocz. Obydw. Zgrom*. R. 38: 1935 s. 389-401. — Toż w osob. odb. Kr. 1935 Druk. Związkowa 8° s. 15.
45. Chiny. *Kalendarz Cudownego Medalika*. 1936 s. 66-68.
46. Zebranie Rady Centralnej Pap. Dz. św. Dziecięctwa. *Rocz. Dzieła św. Dziec. P. Jezusa*. R. 52: 1936 s. 97-98.
47. Zebranie Rady Centralnej Pap. Dz. św. Dziecięctwa. *Misje Katol*. R. 55: 1936 s. 306-307.
48. Historia misji w Japonii. *Annal. Missiol*. R. 9: 1937 s. 127-134. — Toż w osob. odb. P. 1937 8° s. 8.
49. Zebranie Rady Centralnej Pap. Dz. św. Dziecięctwa. *Rocz. Dzieła św. Dziec. P. Jezusa*. R. 53: 1937 s. 97-98.
50. Popularne pouczenie o misjach. *Kalendarz Cudownego Medalika*. 1937 s. 62-65.
51. Statystyka Zgromadzenia XX Misjonarzy w r. 1937. *Rocz. Obydw. Zgrom*. R. 40: 1937 s. 92-93.
52. Zebranie Rady Centralnej Pap. Dz. św. Dziecięctwa. *Rocz. Dzieła św. Dziec. P. Jezusa*. R. 54: 1938 s. 129-130.
53. Podręcznik nauki o misjach. Kr. 1938 Nakł. Pap. Dzieła św. Dziec. Jezusowego, Druk. W. L. Anczyca i Sp. 8° s. 177.
54. Papiestwo a misje. Odczyt na niedzielę misyjną. Kr. 1939 Nakł. Pap. Dzieła św. Dziecięctwa, Druk. W. L. Anczyca 16° s. 15.
55. Szkoła a misje. (Dla XX prefektów). Kr. 1939 Nakł. Pap. Dzieła św. Dziecięctwa, Druk. W. L. Anczyca i Sp. 16° s. 15.
56. Jak pracować dla misji dla parafii? Lw. b. r. Nakł. autora, Druk. Tow. „Biblioteka Religijna we Lwowie" 16° s. 14, nlb. 1. — Jest to osob. odb. z *Gaz. Kośc.*

II.

SCHLETZ A.: Król Hugo Franciszek (1874-1945). W: *Pol. słow. biogr*. T. 15: 1970 s. 355-356, tamże literatura. — Ponadto: SCHLETZ A.: Wybitniejsi misjonarze Ślązacy w Polsce pierwszej połowy XX wieku. *Nasza Przeszł*. T. 45: 1975 s. 293-294.

Stanisław Janaczek

Krukowski Kamil Józef (1910-1968), bernardyn, autor rozprawy kanonistycznej.

Urodził się w Zaporzu k. Zamościa jako syn Tomasza i Katarzyny Pastuszak. Do Szkoły Powszechnej uczęszczał we wsi rodzinnej i w pobliskiej Radecznicy, następnie w latach 1922/23 — 1924/25 do Pryw. Gimnazjum Bernardynów w Radecznicy. Do zakonu Bernardynów wstąpił w Leżajsku 19 IX 1925 r. Po nowicjacie kontynuował naukę w Pryw. Gimnazjum zakonu we Lwowie i w Sokalu w latach 1926/27 — 1929/30 i w 1930 r. uzyskał świadectwo dojrzałości w sokalskim Państw. Gimnazjim im. A. Malczewskiego. Teologię studiował w Seminarium Duchownym Dominikanów we Lwowie w r. szk. 1930/31 i na Uniwersytecie Katolickim we Fryburgu w Szwajcarii w latach 1931/32 — 1936/37. Profesję uroczystą złożył 25 II 1931 r., a święcenia kapłańskie przyjął 6 IV 1935 r. Stopień doktora teologii otrzymał we Fryburgu 31 VII 1943 r. Licencjat prawa kanon. uzyskał na Wydziale Prawa Kanonicznego KUL 15 VI 1945 r.

W zakonie pełnił urzędy: magistra kleryków w Sokalu w latach 1938-1939 i gwardiana w Łodzi w latach 1945-1950. Od 1957-1961 r. pracował w kurii biskupiej w Olsztynie na stanowisku sędziego prosynodalnego oraz wiceoficjała. Zmarł w Tarnowie 26 VI 1968 r., pochowany w zakonnym grobowcu na miejscowym cmentarzu.

I.

1. Z życia św. [!] Kunegundy królowej polskiej [!]. *Dzwonek III Zakonu*. R. 44: 1930 nr 7 s. 407-411; nr 8/9 s. 486-495.
2. Wniebowzięcie N. P. Marii Królowej ojczyzny naszej. *Dzwonek III Zakonu*. R. 44: 1930 nr 8/9 s. 453-459.
3. De potestate ordinarii loci in religiosas congregationes. Dissertatio historico-canonica. Pars 1. Radom 1943 Druk. „Dziennika Radomskiego" 8° s. X, 66. — Toż. Kr. 1943 8° s. X, 64. Część dysertacji doktorskiej.
4. Schematismus almae Ordinis Fratrum Minorum Provinciae Immaculatae Conceptionis BMV in Polonia PP. Bernardinorum ... pro anno Domini 1965. Asyż 1965 Tipogr. Portiunculae 8° s. 102.

II.

Breve curriculum vitae. W: *De potestate ordinarii ...*, s. nlb. 65; Schemat. Prow. Bernardynów na lata 1926-1939, 1958, 1965. — Arch. Prow. Bern. Kr.: Rkps VI-c-6, s. 574-575; Teczka akt personalnych.

Ks. Hieronim Eug. Wyczawski

Kruppik Jan (1894-1965), pedagog, redaktor.

Urodził się 1 VIII 1894 w. Skrzetuszu, par. Ryczywół, jako syn nauczyciela Jana i Weroniki z Surmów. Do Gimnazjum uczęszczał w Rogoźnie Wlkp., maturę zdobył 18 II 1913 i wstąpił do Seminarium Duchownego w Poznaniu. Ukończył je na tzw. roku pastoralnym w Gnieźnie i przyjął 18 II 1917 święcenia kapłańskie. Powołany 1 IV na wikariat w Kaszczorze, przeszedł stamtąd 1 IV 1919 na wikariat w Wielichowie. Okazał wówczas szczególne zainteresowanie duszpasterstwem młodzieży, został więc 1 I 1923 ustanowiony prefektem w Gimnazjum kościańskim, jeszcze w tym samym roku składając egzamin prefektowski. W pracy katechetycznej pozostał do emerytury, od 1927 r. jako prefekt żeńskiego Gimnazjum im. Dąbrówki w Poznaniu. W 1932 r. został prezesem Koła Księży Prefektów obu archidiecezji wielkopolskich, pełniąc tę funkcję także w zmienionych warunkach powojennych. W swojej szkole rozwijał Sodalicję Mariańską i udzielał się w Związku Sodalicji Uczennic Szkół Średnich. W 1928 r. przejął po ks. J. Kicińskim dział pracy misyjnej w Związku, redagował i wypełniał artykułami „Nasze Kółka Misyjne" w sodalicyjnym miesięczniku „Cześć Maryi". W 1929 r. objął także redakcję tego miesięcznika. Duszpasterską opieką otaczał poznańskie drużyny harcerek, mianowany 22 XII 1932 kapelanem Poznańskiej Chorągwi Harcerek. Po II wojnie światowej był przez jakiś czas okręgowym kapelanem Z. H. P. Aresztowany przez policję niemiecką 17 I 1940, krótko przebywał w obozie dla internowanych w Lądzie, skąd pozwolono mu wyjechać w lutym do Generalnej Guberni. Zamieszkał w Bełzku k. Grójca i działał w tajnym nauczaniu. Po powrocie do Poznania pełnił znów funkcję prefekta w Liceum im. Dąbrówki, przeniesiony jednak w 1952 r. na takie samo stanowisko w Gimnazjum i Liceum im. K. Marcinkowskiego. Po usunięciu religii ze szkół pracował w katechizacji parafialnej i gromadził dawne swe uczennice na miesięcznych dniach skupienia. Abp. W. Dymek wyjednał mu 10 IV 1951 godność szambelana papieskiego. Ze względu na wiek i słabnące zdrowie przeszedł 1 IX 1960 w stan spoczynku. Zmarł w Poznaniu 7 VI 1965 r.

Jako prefekt pogłębiał swą teoretyczną wiedzę z zakresu metodyki nauczania i psychologii. Poza opublikowanymi artykułami przygotował do druku, lecz nie miał możliwości wydać, podręcznik etyki katolickiej, pracował także nad książką o wychowaniu młodzieży żeńskiej.

I.

1. Nasze Kółka Misyjne. *Cześć Maryi.* R. 6: 1928 s. 193-194, 218-220, 253-255, 283-288; R. 7: 1929 s. 19-25, 48-53, 87-91, 281-284, 314-317.

2. Każda Sodalistka abstynentką! *Cześć Maryi.* R. 7: 1929 s. 44.

3. Red.: *Cześć Maryi.* Miesięcznik Związku Sodalicji Żeńskich Szkół Średnich w Polsce. Poznań-Kraków. R. 7: 1929 nr 7/8 — R. 11: 1933 nr 7/8.

4. Dziesięciolecie związku mariańskiego. *Cześć Maryi.* R. 8: 1930 s. 93-94.

5. Nawet? *Cześć Maryi.* R. 9: 1931 s. 25-26.

6. Rocznik dziesiąty. Napisał Redaktor. *Cześć Maryi.* R. 10: 1931 s. 8-9.

7. Dwudziestytrzeci — trzydziestydrugi. Napisał Redaktor. *Cześć Maryi.* R. 10: 1932 s. 70-72.

8. Regnum Marianum. Dziesięć lat wielkiej wspólnoty mariańskiej. Napisał Redaktor. *Cześć Maryi.* R. 10: 1932 s. 169-170.

9. Posiew misyjny. *Mies. Katech. i Wychow.* R. 24: 1935 s. 446-447.

10. Wieczerniki. *Głos Katol.* R. 1: 1945 nr 6 s. 2.

11. Wielkie serce. *Głos Katol.* R. 1: 1945 nr 7 s. 2.

12. Przeistoczenie. *Głos Katol.* R. 1: 1945 nr 8 s. 2.

13. Trzy królestwa — jeden król. *Głos Katol.* R. 1: 1945 nr 9 s. 2.

14. Słodkie jarzmo. *Głos Katol.* R. 1: 1945 nr 10 s. 2.

15. Tak — czy nie. *Głos Katol.* R. 1: 1945 nr 11 s. 2.

16. Bogactwo czy ubóstwo. *Głos Katol.* R. 1: 1945 nr 12 s. 2.

17. Małość czy wielkość? *Głos Katol.* R. 1: 1945 nr 13 s. 2.

18. Błogosławieni. *Głos Katol.* R. 1: 1945 nr 15 s. 2.

19. Sumienie. *Głos Katol.* R. 1: 1945 nr 16 s. 2.

20. Niepodległa wola. *Głos Katol.* R. 1: 1945 nr 19 s. 2.

21. Jasne poglądy — mocne przekonania. *Głos Katol.* R. 1: 1945 nr 21 s. 2.

22. Budujemy most. *Głos Katol.* R. 1: 1945 nr 23 s. 2.

23. W zgodzie z naturą. *Głos Katol.* R. 1: 1945 nr 27 s. 2.

24. Sprawdziany cnót. *Głos Katol.* R. 1: 1945 nr 32 s. 2.

25. Uczynek zbawczy. *Głos Katol.* R. 2: 1946 nr 1 s. 3.

26. Spowiedź święta w planie Bożym a w realizacji ludzkiej. *Mies. Kośc. Archid. Pozn.* R. 6: 1951 s. 113-120.

27. Jak realizować aktualny program nauczania etyki w klasie XI? *Mies. Kośc. Archid. Pozn.* R. 8: 1957 s. 261-262.

28. Znajomość duszy współczesnych dziewcząt w naszej katechizacji. *Katecheta.* R. 1: 1957 s. 101-108.

29. Roczny plan nauki religii — Etyka w klasie XI (XII). *Katecheta.* R. 2: 1958 s. 417-420.

30. W sprawie przygotowania do małżeństwa. *Katecheta.* R. 3: 1959 s. 193-201.

31. Z zagadnień programowych. (Z doświadczeń katechetów). *Katecheta.* R. 5: 1961 s. 300-301.

32. Rola liturgii w katechezie młodzieżowej. *Ruch Biblij.* R. 18: 1965 s. 226-229.

33. Tłum.: J. PASCHER: Struktura osobowości chrześcijańskiej w zjednoczeniu z Bogiem. W: M. DYBOWSKI: O typach motywacji. P. 1965.

II.

Ks. A. M., *Przew. Katol.* R. 55: 1965 nr 28 s. 253; KOZŁOWSKI K.: *Mies. Kośc. Archid. Pozn.* R. 17: 1966 s. 92-93; Archiwum Archid. w Poznaniu, KA 16228.

Ks *Marian Banaszak*

Kruszka Wacław (1868-1937), historyk emigracji polskiej w Stanach Zjednoczonych.

Urodził się 2 III 1868 r. w Sławomierzu w pow. żnińskim; był synem Jana i Józefy z Okońskich Domagali. Uczęszczał do gimnazjum w Ostrowie pod Wieluniem, w Wieluniu (1877-1881) i Wągrowcu (1881-1883). 22 VIII 1883 r. wstąpił do zakonu jezuitów. Nowicjat ukończył w Starej Wsi (1883-1885), tam też ukończył studia gimnazjalne (1885-1888); filozofię studiował w Tarnopolu (1888-1890). W 1890 rozpoczął pracę pedagogiczną w konwikcie chyrowskim, lecz w 1891 r. otrzymał dymisję z zakonu. Po interwencji u generała zakonu wrócił do zakonu i rozpoczął 20 X 1891 ponownie nowicjat. Ostatecznie usunięty z zakonu w 1893 r. wyjechał do Stanów Zjednoczonych i wstąpił do Seminarium St. Francis k. Milwaukee w Stanie Wisconsis. Święcenia kapłańskie otrzymał 16 VI 1895 r. Był kolejno wikariuszem i profesorem języka polskiego w Wyż-

szej Szkole Polskiej im. św. Jozafata w Milwaukee, od 1896 administratorem parafii w Beaver Dam, a wkrótce potem zorganizował parafię św. Wacława w Ripon (Wisc.), gdzie był proboszczem przez 13 lat. Na tym stanowisku zorganizował parafię w Oshkosh i Kenosha. W 1903 i 1904 brał udział w delegacjach do Rzymu w sprawie nominacji biskupów polskich w USA i prowadził w tej sprawie szeroko zakrojoną akcję. Od 18 IX 1909 był proboszczem parafii św. Wojciecha w Milwaukee. Zbudował w parafii szkołę, a w 1930 kościół. Prowadził szeroką działalność charytatywną i kulturalną.

I.

1. Rzym. Milwaukee 1895 4° s. 111. — Toż. Milwaukee 1905 Nakł. M. Kruszki 4° s. 111.

2. Hymny Wielkopostne. Pieśni o męce Pańskiej z brewiarza łacińskiego. Milwaukee 1896 8° s. 47.

3. Neapol, Wezuwiusz i Pompei. Wrażenia z podróży. Milwaukee 1898 Nakł. Autora, Druk. Raniszewskiego 8° s. 181.

4. O piękności. Milwaukee 1899.

5. The Unbeliever before the Trinal of Reason. Ripon 1900 8° s. 34.

6. Anarchizm. Milwaukee 1901.

7. Referat w sprawie misji do Rzymu W: *III Kongres Polski Rzymsko-Katolicki* Chicago 1904 s. 63-66.

7. Historia polska w Ameryce. Milwaukee. T. 1 1905 16° s. 144; t. 2 1905 s. 160; t. 3 1905 s. 158; t. 4 1905 s. 127; t. 5 1905 s. 120; t. 6 1905 s. 159; t. 7 1906 s. 156; t. 8 1906 s. 160; t. 9 1906 s. 279; t. 10 1907 s. 201; t. 11 1907 s. 273; t. 12 1908 s. 205; t. 13 1908 s. 203. — Toż. Wyd. nowe T. 1 1937.

8. Gwałtowna potrzeba polskich biskupów w Stanach Zjednoczonych. *Gaz. Kośc.* R. 13: 1905 s. 519-520, 527-529.

9. Dar rządzenia ludźmi. Toledo, Ohio 1918 Druk. Kuriera Katol. 8° s. 114.

10. Jakie są potrzeby religijne Wychodzstwa naszego? *Prz. Kośc.* Milwaukee. R. 9: 1922 s. 240-245.

11. W dziewięćsetną rocznicę św. Ameryka. *Prz. Kośc.* Milwaukee. R. 9: 1922 s. 496-508. — Toż w osob. odb. Milwaukee 8° s. 12.

12. Papieżowi Piusowi XI, Najwyższemu Pasterzowi. *Prz. Kośc. Milwaukee.* R. 10: 1923 s. 450-459.

13. Siedem siedmioleci czy pół wieku życia. Pamiętnik i przyczynek do historii polskiej w Ameryce. T. 1-2. P.-Milwaukee 1924 Nakł. Autora 8° s. 818, 814.

14. Listy z Polski, z Rzymu, i z Ameryki. Milwaukee 1926 Wyd. Kuriera Polskiego 4° s. 271.

15. Wiara i mowa ojców naszych. Milwaukee 1928 Nakł. Autora 8° s. XVII, 317.

16. Polskie szkolnictwo parafialne w Stanach Zjednoczonych. *Kwart. Instytutu Emigracyjnego* 1928 t. 2/3 s. 344-360.

17. Wykaz artykułów i ich streszczenia lub fragmenty zawarł Kruszka w swoich pamiętnikach — zob. poz. 13.

II.

GERMAN F.: Kruszka Wacław. W: *Pol. słow. biogr.* T. 15 s. 437-439, tamże literatura.

Ks. Ludwik Grzebień SJ

Kruszyński Józef, krypt. i pseud.: Ks. J. K., Kr., jk., jotka, Abel Nahbi, Bogumił Pakuła (1877-1953), prałat papieski, rektor i profesor Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, biblista, redaktor.

Pochodził z rodziny włościańskiej. Urodził się 18 III 1877 r. w Kolonii Poraj (w pow. piotrkowskim) jako syn Franciszka i Konstancji z Domańskich. W 1884 r. zaczął uczęszczać do szkoły podstawowej, a po jej ukończeniu uczył się dalej i w roku 1893 otrzymał świadectwo ukończenia 4 klas Gimnazjum. Po roku przygotowania (prywatnego) wstąpił do Seminarium Duchownego we Włocławku (1894). W roku 1899 został wysłany na dalsze studia do Akademii Duchownej w Petersburgu, gdzie (w 1903) uzyskał stopień magistra teologii na podstawie pracy pt. Iesus Filius Dei in Evangeliis. Wtedy też zdobył znajomość języka perskiego i hebrajskiego. Święcenia kapłańskie przyjął 14 III 1903 r. w Petersburgu. Po powrocie do diecezji podjął obowiązki wikariusza w Radomsku. W 1904 r. został mianowany profesorem Seminarium Duchownego we

Włocławku. Wykładał Pismo św., język hebrajski i archeologię biblijną. Równocześnie był prefektem Seminarium, a od 1905 r. — wiceregensem. Od r. 1913 był prefektem w Gimnazjum we Włocławku, a w latach 1919-1922 w Gimnazjum żeńskim W. Aspisówny uczył religii, historii i łaciny.

We wrześniu 1923 r. został powołany na Uniwersytet Lubelski, gdzie podjął wykłady z biblistyki najpierw jako zastępca profesora, potem (od 1924) jako profesor nadzwyczajny, wreszcie (od 1925/26) jako profesor zwyczajny. Habilitację uzyskał na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Jagiellońskiego w 1924 r. Doktorat teologii przyznała mu, na wniosek kanclerza KUL-u, w 1928 r. Kongregacja Seminariów i Uniwersytetów w Rzymie. W latach 1925-1933 był rektorem Uniwersytetu Lubelskiego. Za jego kadencji (w 1925 r.) przyznano Wydziałowi Teologicznemu i Prawa Kanonicznego prawa państwowe oraz zatwierdzono pierwszy statut uniwersytetu. Udało mu się także zapewnić uniwersytetowi znośne warunki ekonomiczne.

W czasie wojny przebywał w Lublinie. 11 XI 1939 został aresztowany i przez kilka miesięcy był więziony na zamku lubelskim. Od 20 XI 1940 do 24 IX 1945 był, z woli bpa M. L. Fulmana, administratorem diecezji lubelskiej. Po wojnie nie podjął pracy na KUL-u, lecz jako profesor honorowy tejże uczelni powrócił (1945) do Włocławka. Tutaj został profesorem biblistyki w Seminarium Duchownym. Pełnił też funkcję oficjała Sądu Kościelnego i czasowo (w 1948 r.) zastępował wikariusza generalnego. Oprócz działalności naukowej K. prowadził szeroką działalność publicystyczną (był redaktorem „Słowa Kujawskiego" i „Kalendarza Powszechnego Ilustrowanego"), społeczną i polityczną. Jego zasługi dla Kościoła były wiele razy zauważane i podkreślane godnościami kościelnymi. Otrzymał kanonię honorową kolegiaty kaliskiej, kanonię gremialną (po wojnie był prałatem-scholastykiem i kustoszem) kapituły katedralnej włocławskiej (1922), w 1926 r. został mianowany papieskim prałatem domowym, a w roku 1930 protonotariuszem apostolskim. Zmarł 10 VIII 1953 r. i pochowany został na cmentarzu włocławskim.

I.

1. Etyka Starego Testamentu. *Wiad. Past.* T. 1: 1905 s. 312-316.

2. Relikwie św. Jana ewangelisty. *Wiad. Past.* T. 1: 1905 s. 195-198.

3. „Słońce nad Gabaonem. zatrzymaj się". *Wiad. Past.* T. 1: 1905 s. 254-256.

4. Studium nauk biblijnych. *Wiad. Past.* T. 1: 1905 s. 73-76.

5. W sprawie orzeczenia soboru trydenckiego o natchnieniu ksiąg św. *Wiad. Past.* T. 1: 1905 s. 76-89.

6. Wyrażenie Chrystusowe o św. Janie ewang. *Wiad. Past.* T. 1: 1905 s. 196-198.

7. Claromontanus Codex. W: *Podr. enc. kośc.* T. 7/8 s. 113.

8. Odkrycia na półwyspie Synaickim i w Egipcie. *Wiad. Past.* T. 2: 1906 s. 604-610.

9. Potop. *Wiad. Past.* T. 2: 1906 s. 533-545, 587-604.

10. Wykład Ewangelii wg św. Marka. Podał... Włocławek 1906 [Druk.:] H. Neuman 8° s. 86, nlb. 1.

11. Z historii Samsona. *Wiad. Past.* T. 2: 1906 s. 277-285.

12. Brednie ultranarodowe. [O książce: KALINOWSKI B.: Zwycięzca spod Wiednia. Łódź 1899]. *Prz. Katol.* R. 45: 1907 s. 265-266.

13. Harmonia Ewangelii. Oprac... Włocławek 1907 Druk. Diec. 8° s. 128.

14. Historia Nowego Testamentu wyłożona sposobem mnemonicznym. Wyd. kartkowe. Włocławek 1907.

15. Ustalenie chronologii Abrahama. *Prz. Katol.* R. 45: 1907 s. 759-760.

16. Uwag kilka o dniach odpustowych. *Prz. Katol.* R. 45: 1907 s. 260-261.

17. Koment.: Ewangelie i Dzieje Apostolskie. [Tłum. J. WUJEK, TJ]. Krótkim koment. opatrzył i wyd... Włocławek 1908 Druk. Diec. 16° s. XVI, 487. — Toż. Wyd.

2 ze znacznie powiększonym koment. W. 1909 M. Szczepkowski 16° s. 492. — Toż. Wyd. 3. P. 1923 Księg. św. Wojciecha 16° s. 492.

18. Ateizm serca. *Przew. Społ.* R. 2: 1909 s. 66-70, 88-91.

19. [Dzieła o Królestwie Bożym]. *Aten. Kapł.* R. 1: 1909 t. 1 s. 180.

20. Godzina ukrzyżowania. *Aten. Kapł.* R. 1: 1909 t. 2 s. 380-381.

21. Koment.: Księga psalmów Dawidowych. [Tłum. J. WUJEK, TJ]. Oprac. i koment. opatrzył... W. 1909 M. Szczepkowski 16° s. XVI, 238.

22. Najnowsze odkrycia biblijne. *Aten. Kapł.* R. 1: 1909 t. 1 s. 51-57, 138-145, 312-327.

23. [Recenzje.] *Aten. Kapł.* R. 1: 1909. — R. 42: 1950.

24. [Wydania Pisma św.]. *Aten. Kapł.* R. 1: 1909 t. 1 s. 179-180.

25. Nieszczęście na Jasnej Górze. *Aten. Kapł.* R. 2: 1910 t. 2 s. 257-267.

26. Odkrycia [biblijne]. *Aten. Kapł.* R. 2: 1910 t. [3] s. 65; t. [4] s. 268.

27. Orientalia. *Aten. Kapł.* R. 2: 1910 t. [3] s. 458-461; R. 3: 1911 t. 5 s. 170-179; R. 4: 1912 t. 7 s. 68-81, 458-461; t. 8 s. 69-75; R. 5: 1913 t. 9 s. 73-81; R. 6: 1914 t. 11 s. 158-166.

28. Pismo św. [Bibliografia]? *Aten. Kapł.* R. 2: 1910 t. [3] s. 263-268; t. [4] s. 268-276; R. 3: 1911 t. 5 s. 69-75; t. 6 s. 253-266; R. 5: 1913 t. 8 s. 139-150; t. 9 s. 452-464; R. 6/7 1914/15 t. 12 s. 76-84.

29. Poezja biblijna w życiu narodowym i społecznym narodu izraelskiego. *Aten. Kapł.* R. 2: 1910 t. [3] s. 139-151, 212-230.

30. Przegląd naukowy. *Aten. Kapł.* R. 2: 1910 t. [4] s. 263-268.

31. Sprawy religijne. *Aten. Kapł.* R. 2: 1910 t. [3] s. 254-260, 349-357; t. [4] s. 76-84, 154-162, 353-358, 439-441; R. 3: 1911 t. 5 s. 60-68, 252-254, 351-357, 446-454; t. 6 s. 69-73, 243-249.

32. Wąż. W: *Enc. kośc.* T. 30 s. 409-411.

33. Wesele u Żydów. *Enc. kośc.* T. 30 s. 476-478.

34. Co to są sybille kumejskie. *Aten. Kapł.* R. 3: 1911 t. 5 s. 274.

35. Dlaczego przystąpiono teraz do poprawienia Wulgaty? *Aten. Kapł.* R. 3: 1911 t. 5 s. 87-88.

36. Historia święta Starego Testamentu. W. 1911 Gebethner i Wolff 8° s. nlb. 2, 249.

37. Jaki jest stosunek sybill kumejskich do proroctw mesjanicznych? *Aten Kapł.* R. 3: 1911 t. 5 s. 275.

38. Komisja Biblijna. *Aten. Kapł.* R. 3: 1911 t. 5 s. 255-256.

39. Kto kieruje pracą nad poprawieniem tekstu Wulgaty? *Aten. Kapł.* R. 3: 1911 t. 5 s. 88.

40. Nowe źródła do badań biblijnych. *Aten. Kapł.* R. 3: 1911 t. 5 s. 334-350.

41. O apokryfach judaistyczno-chrześcijańskich i o Ewangeliach kanonicznych w oświetleniu J. Radlińskiego. *Aten. Kapł.* R. 3: 1911 t. 5 s. 358-363.

42. Odkrycia [biblijne]. *Aten. Kapł.* R. 3: 1911 t. 5 s. 81, 363-364.

43. Poszukiwania w Palestynie. *Aten. Kapł.* R. 3: 1911 t. 6 s. 456.

44. Uczelnie. Poszukiwania w Palestynie. Zjazd. Czasopisma. *Aten. Kapł.* R. 3: 1911 t. 6 s. 456-457.

45. Z pola walki o Chrystusa Pana. *Aten. Kapł.* R. 3: 1911 t. 6 s. 449-455.

46. Co to jest liberalny judaizm i jaki jest jego stosunek do religii chrześcijańskiej. *Aten. Kapł.* R. 4: 1912 t. 7 s. 469-471.

47. Czyby nie można na mocy Mat. 5, 32 twierdzić, że propter causam fornicationis rozwód jest dozwolony? *Aten. Kapł.* R. 4: 1912 t. 8 s. 362-363.

48. Jak należy rozumieć słowa Pana Jezusa wyrzeczone do św. Jana Chrzciciela „Tenci jest Eljasz, który ma przyjść". (Mat. 11, 14). *Aten. Kapł.* R. 4: 1912 t. 8 s. 265-266.

49. Jakie dzieła omawiające religie starożytne, uchodzą we współczesnej literaturze za najpoważniejsze? *Aten. Kapł.* R. 4: 1912 t. 7 s. 375-376.

50. Przyszłość Palestyny. *Prz. Powsz.* R. 29: 1912 t. 116 s. 213-235.

51. Współczesny kierunek biblijny w protestanckiej szkole angielskiej. *Aten. Kapł.* R. 4: 1912 t. 7 s. 39-48.

52. Hettyci. *Bibl. Warsz.* R. 73: 1913 t. 3 s. 310-350.

53. Jak należy rozumieć słowa św. Pawła „A przetoż niewiasta ma mieć zwierzchność na głowie dla aniołów?" (1 Cor. 11, 10). *Aten. Kapł.* R. 5: 1913 t. 9 s. 267-269.

54. Religia rzymska po reformie Augusta. *Aten. Kapł.* R. 5: 1913 t. 10 s. 1-20.

55. Religia rzymska starożytna. *Aten. Kapł.* R. 5: 1913 t. 9 s. 15-32, 133-147.

56. Przedmowa. W: WOLSKI E.: Tryumf krzyża. Chrystus w poezji polskiej. Kijów 1914 s. 3-7.

57. Religia wielkich królów. *Aten. Kapł.* R. 6: 1914 t. 11 s. 225-243.

58. Odkrycia naukowe w Chaldei. *Aten. Kapł.* R. 6/7: 1914/15 t. 12 s. 188*-193*.

59. Palestyna. *Kron. Diec. Kuj.-Kal.* R. 9: 1915 s. 207-215, 247-252. — Toż w osob. odb. Włocławek 1915 Druk. Diec. 8° s. 16.

60. Wstęp ogólny historyczno-krytyczny do Pisma świętego. Włocławek 1915 Księg. Powsz. 8° s. 471, nlb. 1.

61. Jego Świątobliwość Benedykt XV a

naród polski. Włocławek 1915 Księg. Powsz. 16° s. 32. — Toż. Wyd. 2. Włocławek 1916. Księg. Powsz. 16° s. 32.

62. Teozofia. *Kron. Diec. Kuj.-Kal.* R. 10: 1916 s. 84-92, 113-122. — Toż w osob. odb. Włocławek 1916 Druk. Diec. 8° s. 19.

63. Wspomnienie pośmiertne o ś.p. o. Gabrielu Świtalskim, przeorze dominikańskim w Gidlach. Włocławek 1916. Księg. Powsz. 16° s. 15.

64. Wstęp szczegółowy do ksiąg świętych Nowego Testamentu. Włocławek 1916 Księg. Powsz. 8° s. 740.

65. Awesta. *Aten. Kapł.* R. 8: 1917 t. 13 s. 57-58. — Toż w osob. odb. pod tyt. Religia Awesty. Włocławek 1917 Druk. Diec. 8° s. 24.

66. Henryk Sienkiewicz — budziciel ducha narodu. *Kron. Diec. Kuj.-Kal.* R. 11: 1917 s. 16-30. — Toż w osob. odb. Włocławek 1917 Druk. Diec. 8° s. 15.

67. Historia święta Nowego Testamentu do użytku szkolnego. Włocławek 1917 Księg. Powsz. 8° s. 110. — Toż. Wyd. 2 uzup. Włocławek 1917 Księg. Powsz. 8° s. 114, ilustr. — Toż. Wyd. 3. Włocławek 1920 Księg. Powsz. 8° s. 114, ilustr.

68. Historia święta Starego Testamentu do użytku szkolnego. Włocławek 1917 Księg. Powsz. 8° s. 100. — Toż. Wyd. 2 uzup. Włocławek 1917 Księg. Powsz. 8° s. 100, ilustr. — Toż. Wyd. 3. Włocławek 1920 Księg. Powsz. 8° s. 100, ilustr.

69. Historia święta Starego Testamentu. Historia święta Nowego Testamentu. Do użytku szkolnego. Autokrytyka. *Kron. Diec. Kuj.-Kal.* R. 11: 1917 s. 122-128.

70. Pożyteczne wiadomości o Piśmie św. Włocławek 1917 Księg. Powsz. 16° s. 58. — Toż. Wyd. 2. Włocławek 1917 Księg. Powsz. 16° s. 62.

71. Błędnowiercy nie śpią. *Kron. Diec. Kuj.-Kal.* R. 12: 1918 s. 320-327.

72. [Kronika dnia, wiadomości, notki]. *Słowo Pol.* [od 1919 *Słowo Kuj.*] R. 1: 1918 — R. 6: 1923.

73. Krótki katechizm, czyli nauka wiary katolickiej. Według katechizmu zatwierdzonego przez biskupów i polecanego do diecezji katolickich w Anglii. Włocławek 1918 Księg. Powsz. 16° s. 79.

74. Mithra. (Ostatnia odmiana starożytnej religii irańskiej). *Aten. Kapł.* R. 10: 1918 t. 15 s. 102-123. — Toż w osob. odb. Włocławek 1919 Druk. Diec. 8° s. 22.

75. Agitatorzy. *Słowo Pol.* R. 2: 1919 nr 7 s. 2.

76. Antysemityzm na Węgrzech. *Słowo Kujaw.* R. 2: 1919 nr 182 s. 1.

77. Brak orientacji. *Słowo Kujaw.* R. 2: 1919 nr 227 s. 1.

78. Brednie pepesowców. *Słowo Pol.* R. 2: 1919 nr 14 s. 2.

79. Ci, co odeszli. *Kalend. Powsz. Ilustr.* [R. 8:] 1919 szp. 189-206.

80. Czy to możliwe? *Słowo Pol.* R. 2: 1919 nr 18 s. 2.

81. Dobrobyt w Polsce? *Słowo Kujaw.* R. 2: 1919 nr 59 s. 1-2.

82. Duch Rosji. *Słowo Kujaw.* R. 2: 1919 nr 122 s. 2.

83. Krótka historia święta Starego i Nowego Testamentu. Włocławek 1919 Księg. Powsz. 8° s. 77. — Toż. Wyd. 2. Włocławek 1919 Księg. Powsz. 8° s. 78.

84. Ku przepaści. *Słowo Kujaw.* R. 2: 1919 nr 134 s. 1-2, nr 135 s. 1.

85. Tłum.: Modlitwa za ojczyznę (Ps. 85 wg naszej Biblii 84). Przeł. z oryg. hebr.... *Kalendarz Powsz. Ilustr.* [R. 8:] 1919 szp. 97-98.

86. Nasz skarb. *Słowo Pol.* R. 2: 1919 nr 37 dod. s. 1.

87. Niemcy w r. 1913. *Słowo Pol.* R. 2: 1919 nr 4 s. 1.

88. Nowy zamach. *Słowo Kujaw.* R. 2: 1919 nr 136 s. 1.

89. Nuncjatura w Polsce. *Kalendarz Powsz. Ilustr.* [R. 8:] 1919 szp. 151-162.

90. O przekupstwa. *Słowo Kujaw.* R. 2: 1919 nr 187 s. 1.

91. O sposobie głosowania. *Słowo Pol.* R. 2: 1919 nr 19 s. 2.

92. Oświetlenie faktów przez „Ziemię Kujawską". *Słowo Pol.* R. 2: 1919 nr 21 dod. s. 3.

93. Pan Grabowski, członek misji angielskiej. *Słowo Kujaw.* R. 2: 1919 nr 59 s. 2.

94. Pod czerwonym terrorem. *Słowo Pol.* R. 2: 1919 nr 36 s. 2.

95. Polacy amerykańscy. *Słowo Kujaw.* R. 2: 1919 nr 189 s. 1-2.

96. Prawdziwa historia z zegarkiem. [Opowiadanie o Żydach]. *Kalendarz Powsz. Ilustr.* [R. 8:] 1919 szp. 47-58.

97. Przekręcanie faktów. *Słowo Kujaw.* R. 2: 1919 nr 188 s. 1.

98. „S. N. N." *Słowo Pol.* R. 2: 1919 nr 16 s. 2.

99. Sprawa polska w roku 1918. *Kalendarz Powsz. Ilustr.* [R. 8:] 1919 szp. 103-140.

100. Szanujmy cudze dobro. *Słowo Kujaw.* R. 2: 1919 nr 198 s. 1-2.

101. Śp. ks. prałat Stanisław Chodyński. *Słowo Kujaw.* R. 2: 1919 nr 110 s. 1.

102. U ogonku. *Słowo Kujaw.* R. 2: 1919 nr 269 s. 3-4.

103. Współczesne przemiany w żydostwie. *Prz. Powsz.* R. 36: 1919 t. 143/144 s. 299-316.

104. W zburzonym Wieruszowie. *Słowo Kujaw.* R. 2: 1919 nr 157 s. 2.

105. Walka o idee. *Słowo Kujaw.* R. 2: 1919 nr 120 s. 1, nr 121 s. 1-2.

106. Wiec warmiński. *Słowo Kujaw.* R. 2: 1919 nr 254 s. 3.
107. Wiek wyborców. *Słowo Pol.* R. 2: 1919 nr 19 s. 2.
108. Wybory do rady miejskiej. *Słowo Pol.* R. 2: 1919 nr 12 s. 2.
109. Wybory do sejmu. *Słowo Pol.* R. 2: 1919 nr 6 s. 2.
110. Z faktów niezapomnianych. *Słowo Pol.* R. 2: 1919 nr 4 dod. s. 1.
111. Z kółka rolniczo-ogrodniczego. *Słowo Kujaw.* R. 2: 1919 nr 101 s. 2.
112. Z Włocławka. Akademia: Ratujmy Lwów. *Słowo Pol.* R. 2: 1919 nr 15 dod. s. 3.
113. Żądania wsi. *Słowo Kujaw.* R. 2: 1919 nr 185 s. 2.
114. Alleluja! *Słowo Kujaw.* R. 3: 1920 nr 77 s. 2.
115. Bohaterskie walki. *Słowo Kujaw.* R. 3: 1920 nr 59 s. 1.
116. Brak chleba. *Słowo Kujaw.* R. 3: 1920 nr 108 s. 1.
117. Diecezja kujawsko-kaliska. *Słowo Kujaw.* R. 3: 1920 nr 61 s. 2.
118. Dwuletnia rocznica. *Słowo Kujaw.* R. 3: 1920 nr 247 s. 1.
119. Echa strajku. *Słowo Kujaw.* R. 3: 1920 nr 62 s. 1-2.
120. Gdzie ewangelia? *Gaz. Kośc.* 1920 s. 26-27.
121. Muzykalny Niezawisłówek. *Słowo Kujaw.* R. 3: 1920 nr 80 s. 2.
122. Nasi bohaterowie. *Słowo Kujaw.* R. 3: 1920 nr 199 s. 1.
123. Niebezpieczne zmiany. *Słowo Kujaw.* R. 3: 1920 nr 121 s. 1.
124. Nowe wydawnictwa M. Arcta. *Słowo Kujaw.* R. 3: 1920 nr 220 s. 2, nr 255 s. 4.
125. O proroctwach. *Słowo Kujaw.* R. 3: 1920 nr 222 s. 2.
126. Powieści katolickie. *Słowo Kujaw.* R. 3: 1920 nr 31 s. 2-3.
127. Próba sił. *Słowo Kujaw.* R. 3: 1920 nr 137 s. 1-2.
128. Red.: *Kalendarz Powszechny Ilustr.* R. 9: 1920 — R. 12: 1923.
129. Red.: *Słowo Kujawskie.* R. 3: 1920 nr 144 — R. 6: 1923 nr 175.
130. Rozpaczliwy stan szpitali włocławskich. *Słowo Kujaw.* R. 3: 1920 nr 86 s. 2.
131. Senator Harding w sprawie Polski. *Słowo Kujaw.* R. 3: 1920 nr 243 s. 1.
132. Śląsk Cieszyński. *Kalendarz Powsz. Ilustr.* R. 9: 1920 szp. 215-224.
133. [Trzeci] 3-ci maja. *Słowo Kujaw.* R. 3: 1920 nr 100 s. 2-3.
134. Uroczystości kościelne dn. 2 i 3 maja. *Słowo Kujaw.* R. 3: 1920 nr 101 s. 1-2.
135. W sprawie mego Wstępu szczegółowego do ksiąg świętych nowego Testamentu. *Gaz. Kośc.* 1920 s. 25-26.
136. Witaj młodzieży! *Słowo Kujaw.* R. 3: 1920 nr 116 s. 1-2.
137. W sprawie mego Wstępu szczegółowego do ksiąg św. Nowego Testamentu. *Gaz. Kośc.* R. 27: 1920 s. 23-24.
138. Wykonało się! *Słowo Kujaw.* R. 3: 1920 nr 75 s. 1.
139. Z mojej teki. *Słowo Kujaw.* R. 3: 1920 nr 243 s. 2; nr 249 s. 2; nr 255 s. 2; nr 261 s. 2; nr 267 s. 2; nr 272 s. 3; R. 4: 1921 nr 1 s. 2.
140. Z trzydniowej obrony Włocławka. *Słowo Kujaw.* R. 3: 1920 nr 193 s. 2-3.
141. Zcalanie [!] się Polski. *Kalendarz Powsz. Ilustr.* R. 9: 1920 szp. 187-191.
142. Zjazd księży prefektów. *Słowo Kujaw.* R. 3: 1920 nr 135 s. 2.
143. Żydzi i kwestia żydowska. Włocławek 1920. Księg. Powsz. 8° s. 158, nlb. 1.
144. Alleluja! *Słowo Kujaw.* R. 4: 1921 nr 33 s. 1-2.
145. Chwila decydująca. *Słowo Kujaw.* R. 4: 1921 nr 28 s. 2.
146. Ciekawe odkrycie nad Zgłowiączką. *Słowo Kujaw.* R. 4: 1921 nr 70 s. 1.
147. Dążenia Żydów w dobie obecnej. Włocławek 1921 Księg. Powsz. i Druk. Diec. 16° s. 36.
148. Kronika polityczna i narodowa w roku 1920. *Kalendarz Powsz. Ilustr.* R. 10: 1921 szp. 155-198.
149. Nasz bilans. *Słowo Kujaw.* R. 4: 1921 nr 1 s. 1-2.
150. Nasze niedomagania. *Słowo Kujaw.* R. 4: 1921 nr 101 s. 1.
151. Nowa fala strajków. *Słowo Kujaw.* R. 4: 1921 nr 122 s. 1.
152. Nowe książki. *Słowo Kujaw.* R. 4: 1921 nr 221 s. 3.
153. Nowe książki Arcta. *Słowo Kujaw.* R. 4: 1921 nr 6 s. 3.
154. Nowości wydawnicze M. Arcta. *Słowo Kujaw.* R. 4: 1921 nr 79 s. 3-4.
155. O Górny Śląsk. *Słowo Kujaw.* R. 4: 1921 nr 44 s. 1.
156. O inteligencję katolicką. *Rzeczpospolita.* 1921 nr 7 wyd. wiecz.
157. O narodowy język Żydów. Włocławek 1921 Księg. Powsz. i Druk. Diec. 16° s. 47, 1 nlb.
158. O prasę katolicką. *Rzeczpospolita.* 1921 nr 143.
159. Polityka żydowska. Włocławek 1921 Księg. Powsz. i Druk. Diec. 16° s. 65, nlb. 2. — Toż. Wyd. 2. Włocławek 1939 B. Kołecki 16° s. 103.
160. Ślady najazdu bolszewickiego. *Słowo Kujaw.* R. 4: 1921 nr 135 s. 3.
161. Uroczystości w policji państwowej. *Słowo Kujaw.* R. 4: 1921 nr 210 s. 2.

162. W rocznicę. *Słowo Kujaw.* R. 4: 1921 nr 135 s. 1.
163. W rocznicę zwycięstwa. *Słowo Kujaw.* R. 4: 1921 nr 136 s. 1-2.
164. W setną rocznicę śmierci Napoleona 1821-1921. *Słowo Kujaw.* R. 4: 1921 nr 63 s. 1.
165. Z trzydniowej obrony Włocławka. *Kalendarz Powsz. Ilustr.* R. 10: 1921 szp. 129-142.
166. Zjazd Katolicki w Warszawie dn. 6 i 7 września r. b. *Kron. Diec. Kuj.-Kal.* R. 15: 1921 s. 219-229.
167. Zjazd katolicki w Warszawie d. 6, 7 i 8 września r.b. *Słowo Kujaw.* R. 4: 1921 nr 148 s. 1-2.
168. Żargon żydowski. Włocławek 1921 Księg. Powsz. i Druk. Diec. 16° s. 49, nlb. 1.
169. Żydzi a Polska. P. 1921 Księg. Społ. 8° s. 27, nlb. 1 Bibl. Społeczno-Polityczną. Nr 9.
170. Księgarnia św. Wojciecha. [Przegląd wydawnictw]. *Słowo Kujaw.* R. 5: 1922 nr 106 s. 2.
171. Nasz bilans. *Słowo Kujaw.* R. 5: 1922 nr 1 s. 1-2.
172. „Odrodzenie". *Słowo Kujaw.* R. 5: 1922 nr 130 s. 1.
173. Wydawnictwa gwiazdkowe. *Słowo Kujaw.* R. 5: 1922 nr 287 s. 2-3.
174. Wydawnictwa Księgarni św. Wojciecha. *Słowo Kujaw.* R. 5: 1922 nr 60 s. 2.
175. Zawód. *Słowo Kujaw.* R. 5: 1922 nr 194 s. 1.
176. Życie religijne w dzisiejszej Polsce. *Prz. Kośc.* (Milwaukee) R. 9: 1922 s. 694-700.
177. Błogosławiony Andrzej Bobola. Napisał... Włocławek 1923 Księg. Powsz. i Druk. Diec. 16° s. 70, nlb. 1.
178. „Bóg zapłać". *Słowo Kujaw.* R. 6: 1923 nr 215 s. 2.
179. Czy pozwolimy upaść? *Słowo Kujaw.* R. 6: 1923 nr 285 s. 1.
180. Dlaczego występuję przeciwko Żydom? Kielce 1923 Dyr. Tow. „Rozwój" 16° s. 52. Bibl. Polityczno-Społeczna Żydoznawcza. Nr 1.
181. Do czytelników. *Słowo Kujaw.* R. 6: 1923 nr 175 s. 17.
182. Kalwaria Wielewska. *Słowo Kujaw.* R. 6: 1923 nr 137 s. 1.
183. Niebezpieczeństwo żydowskie. Włocławek 1923 Księg. Powsz. i Druk. Diec. 8° s. 95.
184. Od stowarzyszenia Unitas. *Kron. Diec. Kuj.-Kal.* R. 17: 1923 s. 17-28.
185. Ojciec święty Pius XI, papież. *Kalendarz Powsz. Ilustr.* R. 12: 1923 szp. 123-142.
186. Propaganda religijna w Polsce. *Prz. Kośc.* (Milwaukee). R. 10: 1923 s. 28-33.
187. Religia Żydów spółczesnych [!] Włocławek 1923 Księg. Powsz. i Druk. Diec. 8° s. 66, nlb. 1.
188. Rola światowa żydostwa. Włocławek 1923 Księg. Powsz. i Druk. Diec. 16° s. 227, nlb. 1.
189. [Trzeci] 3-ci maja. *Słowo Kujaw.* R. 6: 1923 nr 98 s. 1.
190. [Trzeci] 3-ci maja we Włocławku. *Słowo Kujaw.* R. 6: 1923 nr 99 s. 1.
191. Walka z Polską. *Słowo Kujaw.* R. 6: 1923 nr 231 s. 1.
192. Wystawy. *Słowo Kujaw.* R. 6: 1923 nr 175 s. 17.
193. Z niedawnej przeszłości. *Słowo Kujaw.* R. 6: 1923 nr 98 s. 4.
194. Antysemityzm, antyjudaizm, antygoizm. Włocławek 1924 Księg. Powsz. i Druk. Diec. 8° s. 28.
195. Ochrona i rozwój powołań kapłańskich. *Kron. Diec. Kuj.-Kal.* R. 18: 1924 s. 224-234.
196. Świat starożytny wobec zagadnień religijnych. *Prz. Katol.* R. 3 [powojenny]: 1924 s. 306-307, 323-324, 339-340, 356-358, 373-374.
197. Zjazd koleżeński na Jasnej Górze. *Kron. Diec. Kuj.-Kal.* R. 18: 1924 s. 416-417.
198. Żydzi a świat chrześcijański. Włocławek 1924 Księg. Powsz. i Druk. Diec. 8° s. 69, 2 nlb.
199. Pobyt Izraelitów w Egipcie w świetle archeologii. Napisał... P. 1925 Księg. św. Wojciecha 8° s. 4 nlb., 69, 2 nlb. Sprawy Biblijne. 13.
•200. Program nauki Pisma św. w seminariach duchownych. W: *Pamiętnik trzeciego zjazdu* [Związku Zakładów Teologicznych w Polsce] *odbytego w Łomży.* Lubl. 1925 s. 157-174, dysk s. 176.
201. Recenzje o pracach X. prof. Archutowskiego. *Kwart. Teol. Wil.* R. 3: 1925 s. 235-241.
202. Talmud co zawiera i czego naucza. Lubl. 1925 8° s. 76.
203. Oprac.: Pismo św. Starego Testamentu. T. 2. Zawiera: Dwie Księgi Samuela, Dwie Księgi Królewskie, Dwie Księgi Paralipomenon, Dwie Księgi Ezdrasza, Księgę Tobiasza, Księgę Judyty, Księgę Estery. Oprac... Tłum. J. WUJKA, TJ. P. 1926-1927 Księg. św. Wojciecha 8° s. VIII, 517, nlb. 3.
204. Młodzież arabska u stóp św. Stanisława Kostki. W: *Na pamiątkę 200-nej rocznicy kanonizacji św. Sanisława Kostki.* W. 1926 s. 33-36.
205. Tłum., wstęp, koment.: Proroctwo Nahuma. Tłum. wstępem i koment. opatrzył... Lubl. 1926 Uniw. Lubelski 8° s. 60, nlb. 1. Bibl. Uniw. Lubelskiego. Wydz. Teologiczny. Z. 4.

206. Uniwersytet Lubelski. *Gaz. Kośc.* R. 33: 1926 s. 253-254.

207. Stanisław Staszic a kwestia żydowska. Lubl. 1926 Wyd. Lubelskiego Kom. Obchodu Setnej Rocznicy Zgonu St. Staszica 8° s. 53, nlb. 2.

208. Studia nad porównawczą historią religii. P. [1926] Księg. św. Wojciecha 8° s. XII, 430, nlb. 2. Bibl. Dzieł Chrześcijańskich.

209. Odezwa Komitetu Tow. Uniw. Lubelskiego. *Kron. Diec. Włoc.* R. 21: 1927 s. 291-293.

210. Orfizm i jego nauka. *Aten. Kapł.* R. 13: 1927 t. 19 s. 317-335.

211. Pismo święte. [Czytanie przez świeckich i bibliografia]. W: *Przewodnik po literaturze religijnej i pokrewnych dziedzinach filozofii i nauk społecznych.* P. 1927 s. 160-190.

212. Jezus Chrystus i Jego dzieło zbawienia. W: *VI Tydzień Społeczny Stowarzyszenia Młodzieży Akademickiej.* Lubl. 1928 s. 1-17.

213. Królestwo Chrystusowe. *Prąd.* R. 16: 1929 t. 17 s. 105-122. — Toż w: *VIII Tydzień Społeczny Stowarzyszenia Młodzieży Akademickiej „Odrodzenie" w Lublinie od 20 do 26 sierpnia 1929 r.* Lubl. 1930 s. 3-20.

214. Ojciec św. Pius XI a uniwersytety katolickie. *Kron. Diec. Włocł.* R. 23: 1929 s. 180-182.

215. Religia izraelska na przełomie okresu patriarchalnego i Mojżeszowego. *Aten. Kapł.* R. 15: 1929 t. 23 s. 417-439.

216. Drogi Opatrzności Bożej w życiu św. Augustyna. W: BROSS S.: Św. Augustyn. P. 1930 s. 117-133.

217. Problem katolicyzmu wśród Żydów. *Prz. Katol.* R. 68: 1930 s. 33-34, 49-50.

218. Walka z religią... *Prz. Katol.* R. 68: 1930 s. 689-691, 705-706.

219. Iuventus Christiana. *Prz. Katol.* R. 68: 1930 s. 400-401.

220. Prądy wśród młodzieży akademickiej w Polsce i jej stosunek do życia religijnego i politycznego. *Prz. Katol.* R. 68: 1930 s. 305-306, 323-325.

221. Prądy umysłowe i religijne na początku ery chrześcijańskiej. Odbicie w księgach św. Starego i Nowego Testamentu. *Aten. Kapł.* R. 17: 1931 t. 27 s. 1-23, 105-127.

222. Uniwersytet Lubelski. *Kron. Diec. Włoc.* R. 25: 1931 s. 18-22.

223. Zgubny wpływ judaizmu na duszę polską. W: *Pamiętnik kursu duszpasterskiego w sprawie sekciarstwa i innowierstwa... w Poznaniu.* P. 1931 s. 100-120.

224. Katolicki Uniwersytet Lubelski. *Kron. Diec. Włoc.* R. 27: 1933 s. 153-155.

225. Katolicki Uniwersytet Lubelski. *Prz. Katol.* R. 71: 1933 s. 341.

226. Żydzi. W: *Enc. kośc.* T. 33 s. 450-478.

227. Chrystus Odkupiciel. *Prz. Katol.* R. 72: 1934 s. 797-799, 819-821.

228. Hitleryzm a nowa religia w Niemczech. *Prz. Katol.* R. 72: 1934 s. 171-172.

229. Katolicy w Ziemi Świętej. *Prz. Katol.* R. 72: 1934 s. 672-673.

230. Książka o Paderewskim. *Prz. Katol.* R. 72: 1934 s. 352-354.

231. Nasze życie religijne. *Prz. Katol.* R. 72: 1934 s. 209-210, 226-227, 243-245, 260-262, 275-277.

232. Obraz Jezusa Chrystusa w literaturze pogańskiej. *Prąd.* R. 21: 1934 t. 27 s. 3-14.

233. Religia izraelska w okresie przedmojżeszowym. *Aten. Kapł.* R. 20: 1934 t. 34 s. 1-19. — Toż w osob. odb. Włocławek 1934 Druk. Diec. 8° s. 21.

234. Sprawa miejsc świętych w Palestynie. *Prz. Katol.* R. 72: 1934 s. 369-372.

235. Sprawy katolickie w Ziemi Świętej. *Prz. Katol.* R. 72: 1934 s. 416-417.

236. Żydzi w Polsce przedrozbiorowej. *Pro Christo!* R. 10: 1934 s. 95-115, 178-194.

237. Nieco ze statystyki żydowskiej w Palestynie. *Prz. Katol.* R. 73: 1935 s. 210-211.

238. O prorokach. *Gaz. Tygodn.* R. 6: 1935 s. 339-340.

239. Tłum. koment.: Proroctwo Jeremiasza. Lamentacje. Księga Barucha. Przekł. z oryg., koment. oprac... Lubl. 1935 Druk. „Narodowa" 8° s. IX, nlb. 1, 390.

240. Zaproszenie do przedpłaty [na przekład Psalmów]. *Kron. Diec. Włoc.* R. 29: 1935 s. 336-337.

241. Tłum. koment.: Księga Psalmów. Przekł. z oryg. hebr., koment. Lubl. 1936 Druk. „Narodowa" 8° s. IX, nlb. 1, 557.

242. Pierwotne chrześcijaństwo wobec cywilizacji żydowskiej. *Prąd.* R. 31: 1936 s. 263-285. — Toż w: *Kultura i cywilizacja.* Lubl. 1937 s. 47-69.

243. Zaproszenie do przedpłaty [na tłumaczenie Pisma św.]. *Gaz. Kośc.* R. 43: 1936 s. 399.

244. Tłum., koment.: Pismo święte Starego Testamentu. Przekł. z oryg. hebr., koment. T. 1. Pięcioksiąg Mojżeszowy: Księga Rodzaju, Wyjścia, Kapłańska, Liczb i Powtórzonego Prawa. T. 2. Księgi: Jozuego, Sędziów, Rut, Dwie Samuela i Dwie Królewskie. T. 3. Dwie Paralipomenon, Ezdrasza, Nehemiasza, Tobiasza, Judyty, Estery i Joba. Lubl. 1937-1939 Druk. „Narodowa" 8° s. X, 864, XI, nlb. 1, 842, 8 nlb., 830.

245. Missa. (Studium filologiczne). *Aten. Kapł.* R. 24: 1938 t. 42 s. 105-118. — Toż

w osob. odb. Włocławek 1938 Druk. Diec. 1938 s. 16.

246. W sprawie żydowskiej. *Prz. Powsz.* R. 55: 1938 t. 220 s. 200-213. — Toż fragm. *Młodzież Katol.* R. 7: 1938 nr 9 s. 26-28.

247. Żydzi a Polska. Włocławek 1938 Druk. Diec. 16° s. 40, 1 nlb.

248. Śp. Ojciec Maria Józef Lagrange, Z. K. *Prąd.* R. 27: 1939 t. 37 s. 118-126.

249. Urząd biskupi w hierarchii Kościoła katolickiego. W: *Księga pamiątkowa ku czci Jego Ekscelencji X. Biskupa Mariana Leona Fulmana.* Cz. 1. Lubl. 1939 s. 24-52. — Toż w osob. odb. Lublin 1939. Druk. „Narodowa" 8° s. 29.

250. Książka polska. *Ład Boży.* R. 2: 1946 nr 20 s. 5.

251. Przyczynek do prześladowania diecezji lubelskiej przez Niemców. *Kron. Diec. Włoc.* R. 40: 1946 s. 33-35.

252. Śp. ks. biskup Marian Leon Fulman. *Ład Boży.* R. 2: 1946 nr 3 s. 2-3.

253. Śp. ks. biskup Marian Fulman. *Kron. Diec. Włoc.* R. 40: 1946 s. 25-33.

254. Ateneum Kapłańskie na przestrzeni lat czterdziestu. *Aten. Kapł.* R. 41: 1949 t. 51 s. 26-33.

255. Tam, gdzie Duch Święty zstąpił. *Ład Boży.* R. 5: 1949 nr 23 s. 2.

256. Urząd biskupi w Kościele Chrystusowym. *Ład Boży.* R. 5: 1949 nr 22 s. 3.

257. Boże Ciało. *Ład Boży.* R. 6: 1950 nr 18 s. 1.

258. Chrystus zmartwychwstał. *Ład Boży.* R. 6: 1950 nr 11 s. 3.

259. Pocieszyciel Duch Święty... was wszystkiego nauczy. *Ład Boży.* R. 6: 1950 nr 17 s. 2.

260. Przemienienie Pańskie. *Ład Boży.* R. 6: 1950 nr 26 s. 1.

261. Alleluja. *Ład Boży.* R. 7: 1951 nr 10 s. 2.

262. Betlejem. *Ład Boży.* R. 7: 1951 nr 1 s. 7.

263. O Piśmie Świętym. *Ład Boży.* R. 7: 1951 nr 40 s. 3-4.

264. Czytanie Pisma św. *Ład Boży.* R. 8: 1952 nr 13 s. 6.

265. Dzieje Apostolskie. *Ład Boży.* R. 8: 1952 nr 6 s. 2.

266. Ewangelie. *Ład Boży.* R. 8: 1952 nr 4 s. 1-2.

267. Księgi moralne. *Ład Boży.* R. 8: 1952 nr 1 s. 2.

268. Księgi prorockie. *Ład Boży.* R. 8: 1952 nr 3 s. 3.

269. Listy. *Ład Boży.* R. 8: 1952 nr 11 s. 2.

270. Natchnienie. *Ład Boży.* R. 8: 1952 nr 4 s. 2.

271. Moje wspomnienia. Mszps, Arch. Diec. Włocł.

272. Wstęp szczegółowy do Starego Testamentu. Mszps, Arch. Diec. Włocł.

273. [Dziennik z lat 1942-1945]. Rkps (ok. 10 000 s.), Bibl. Sem. Włocł.

274. Fragmenty dzienników i wspomnień z lat: 1915, 1939, 1946-1947. Mszpsy i rkpsy, Bibl. Sem. Włocł.

275. Rękopiśmienne fragmenty prac drukowanych. Bibl. Sem. Włocł.

II.

LIBROWSKI S.: Kruszyński Józef. W: *Pol. słown. biogr.* T. 15. Wrocław 1970 s. 442-443, tamże literatura. — Ponadto: DUDEK W.: Teologiczno-naukowy dorobek Włocławskiego Seminarium Duchownego. *Aten. Kapł.* R. 61: 1969 t. 72 s. 285-286, 287; GRYGLEWICZ F.: Pięćdziesiąt lat sekcji biblijnej na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. *Roczn. Teol.-Kanon.* T. 15: 1968 z. 1 s. 9-10; PLUSKOTA E.: Działalność biblijna ks. Józefa Kruszyńskiego. Włocławek 1971. Mszps — Bibl. Sem. Włocł.; JACEWICZ W., WOŚ J.: Martyrologium polskiego duchowieństwa rzymskokatolickiego... Z. 4. W. 1978 s. 471; LIBROWSKI S.: Materiały do dziejów diecezji włocławskiej czasu wojny 1939-1945. Ser. 1 — ogólna. *Arch. Bibl. Muz.* T. 38: 1979 s. 214. — KRUSZYŃSKI J.: Moje wspomnienia (Msznps, Arch. Diec. Włocł.).

Ks. Kazimierz Rulka

Kruszyński Tadeusz Albin (1884-1959), profesor Uniw. Jagiellońskiego, historyk sztuki.

Urodził się 1 III 1884 r. w Dublanach k. Lwowa jako syn Stanisława i Eugenii ze Szczerbickich. Po ukończeniu III Gimnazjum w Krakowie wstąpił na Wydział Teologiczny Uniw. Jagiellońskiego w 1903 r., otrzymał święcenia kapłańskie w 1907 r., został następnie wikariuszem w Bolechowicach, a w l. 1910-1914 w Wieliczce. Roczny urlop naukowy 1911 wykorzystał na studium sztuki w rzymskiej Sapinzy. Doktorat teologii uzyskał w 1912 r. na Uniw. Jagiellońskim. Internowany w Charkowie 1914 r. uczęszczał na wykłady sztuki cerkiewnej i bizantyjskiej. Po powrocie do kraju prowadził w l. 1919-1939 wykłady sztuki kościelnej na Wydziale Teologicznym UJ, habilitując się w 1925 r. na Wydziale Archi-

tektury Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie, a w 1929 r. na Uniw. Lwowskim. Aresztowany w 1939 r. wraz z profesorami Uniw. Jagiellońskiego, po powrocie z Sachsenhausen w 1940 r. brał udział w tajnym nauczaniu i prowadził rejestr grabionych dzieł sztuki. Podjął wykłady z historii sztuki kościelnej na Wydziale Teologicznym Uniw. Jagiellońskiego w 1945 r., otrzymując tytuł profesora nadzwyczajnego w 1954 r. wraz z przeniesieniem do ATK w Warszawie. Utrzymywał liczne kontakty naukowe i podróżował za granicę; był kapelanem w drużynach Sokoła 1914; uczestniczył w powstaniu śląskim w 1919 r. Zmarł 22 VII 1959 r. w Zakopanem.

I.

1. Stary Gdańsk i historia jego sztuki. Kr. 1912 Druk. W. Anczyca 8° s. 137.

2. Dzieje sztuki starochrześcijańskiej. Z. 1-5. Kr. 1913 Druk. J. Czerneckiego 8° s. 320. Toż. T. 2: Wewnętrzne urządzenie bazylik. Wieliczka 1914 Druk. J. Czerneckiego 8° s. LXXVIII, 461, 72.

3. Przewodnik po Gdańsku i okolicy. Z planem miasta i mapką okolicy. W. 1914. Druk. A. Pęczalskiego s. 64.

4. Polskie sztandary w Orużejnoj Pałatie na Kremlu i w Moskwie. *Muzeum Polskie*. [Kijów]. T. 2: 1918 s. 160-163.

5. Współczesne przemiany w żydostwie. *Prz. Powsz.* R. 36: 1919 t. 143-144 s. 299-316.

6. Uwagi nad metodą w sztuce starochrześcijańskiej [polemika z ks. Żyłą]. *Prz. Powsz.* R. 37: 1920 t. 144-145 s. 389-392.

7. Rec.: W. ŻYŁA: Katedra ormiańska we Lwowie. Kr. 1919; Tenże: Kościół oo. Dominikanów w Tarnopolu. Lw. 1917. *Prz. Powsz.* R. 37: 1920 t. 145-146 s. 399-400.

8. Kiedy powstał na Wschodzie pierwowzór pasów polskich? *Prz. Powsz.* R. 38: 1921 t. 151-152 s. 88-90.

9. Nowe wyniki z zakresu badań nad pasami polskimi. *Prz. Powsz.* R. 39: 1922 t. 153-154 s. 317-319.

10. Pasy polskie wyrabiane w Niemczech i we Francji. *Spraw. z Czyn. Pos. PAU.* T. 28: 1923 nr 9 s. 7-8, — Toż w: *Prace Kom. Hist. Szt.* T. 4: 1930 s. XV-XVII. — Toż w jęz. franc. *Bull. Intern. de l'Acad. Polonaise des Sciences et des Lettres.* 1923 s. 48.

11. Wysoka Brama w Gdańsku i jej włoskie i niderlandzkie pierwowzory. *Prace Kom. Hist. Szt.* T. 3: 1923 s. XVI.

12. [Z W. TETMAJEREM]. Przewodnik po Katedrze Wawelskiej, skarbcu i grobach królewskich. Kr. 1924 Druk. W. Anczyca 16° s. 67.

13. Nieco o dawnych polskich kilimach. *Przemysł, Rzemiosło, Sztuka.* R. 4: 1924.

14. Rec.: S. ASKENAZY: Gdańsk a Polska. W. 1923. *Głos Nar.* R. 31: 1924 nr 159 [z 16 VII].

15. Sarkofag królowej Cecylii Renaty w podziemiach katedry wawelskiej. *Rzeczy Piękne.* R. 5: 1925 nr 1.

16. Wspomnienie Johanny Schopenhauer o ucisku Gdańska przez Prusy. *Głos. Nar.* R. 32: 1925 nr 25-26 [z 31 I — 1 II] s. 14-15.

17. Dwa średniowieczne relikwiarze skarbca katedry wawelskiej. *Spraw. z Czyn. Pos. PAU.* T. 31: 1926 nr 3 s. 14-15. — Toż. w: *Prace Kom. Hist. Szt.* T. 4: 1930 s. 1.

18. Działalność konserwatorska w katedrze na Wawelu. *Głos Nar.* R. 33: 1926 nr 142-144 [z 24-26 VI] s. 6, 4, 4.

19. O średniowiecznych malowidłach ścian u Augustianów i Franciszkanów w Krakowie. Kr. 1926 8° s. 20.

20. Późny stan kościoła Mariackiego w Krakowie. *Głos Nar.* R. 33: 1926 nr 61 [z 15 III] s. 2.

21. Sarkofag Władysława IV w krypcie św. Leonarda w Katedrze na Wawelu. *Kur. Liter.-Nauk.* [dod. do *Ilustr. Kur. Codz.*]. R. 3: 1926 nr 3 [z 18 I] s. VIII.

22. Syrakuza chrześcijańska. *Kur. Liter.-Nauk.* R. 3: 1926 nr 16 [z 19 IV] s. V-VI.

23. Doroczne zebranie Towarzystwa Dante Alighieri w Krakowie. *Głos. Nar.* R. 34: 1927 nr 156 [z 12 VI] s. 4.

24. Ornat i dalmatyki z Żywca i ich holandzkie pochodzenie. Kr. 1927 Druk. W. Anczyca 8° s. 159.

25. Ornat i dalmatyki z Żywca i holenderskie ich pochodzenie. *Spraw. z Czyn. Pos. PAU.* T. 32: 1927 nr 3 s. 3-4. — Toż w jęz. niem. *Bull. Intern. de l'Acad. Polonaise des Sciences et des Lettres.* Cl. Philol. 1927 nr 1-3 s. 19.

26. Racjonał z daru królowej Jadwigi w skarbcu Katedry Wawelskiej. Kr. 1927 8° s. 22.

27. Sztuka i przemysł artystyczny w Gdańsku. Lw. 1927 s. 91.

28. Złoty okres sztuki sycylijskiej. W. 1927 Druk. J. Czerneckiego 8° s. 126, nlb. 2.

29. Złoty ornat biskupa płockiego Ludwika Załuskiego. Kr. 1927 Druk. W. Anczyca 8° s. 11.

30. Dalmatyka i tunicela obok kapy w stroju pontyfikalnym. *Prz. Teol.* R. 9: 1928 s. 269-280.

31. O dawnych ozdobach alby i hume-

rału. *Spraw. z Czyn. Pos. PAU.* T. 33: 1928 nr 9 s. 5-7. — Toż w jęz. franc. *Bull. Intern. de l'Acad. Polonaise des Sciences et des Lettres.* 1928 nr 7-10 s. 152.

32. O małych srebrnych przedmiocikach uzupełniających hafty znanych z ornatu Kmity. *Spraw. z Czyn. Pos. PAU.* T. 33: 1928 nr s. 7-8.

33. Otwarcie sarkofagu królowej Anny, żony Zygmunta III w grobach królewskich na Wawelu. *Czas.* R. 70: 1928 nr 75 [z 30 III] s. 2.

34. Srebrny relikwiarz średniowieczny w skarbcu Katedry Wawelskiej. Kr. 1928 s. 42.

35. Sztuka i przemysł artystyczny w Gdańsku. W: *Gdańsk. Przeszłość i teraźniejszość.* Lw. 1928 s. 337-425.

36. Parury czyli dawne ozdoby alby i humerału. Studium z zakresu paramentyki. Kr. 1929 Druk. Muzeum Przemysłowego s. 324, nlb. 2.

37. Roboty restauracyjne w Katedrze na Wawelu. *Rocz. Krak.* T. 22: 1929 s. 143-145; T. 23: 1932 s. 163-165.

38. Rec.: W. SOBIESKI: Walka o Pomorze. P. 1928. *Głos Nar.* R. 36: 1929 nr 161 [z 20 VI] s. 7.

39. Ornat Kmity nie był unikatem. *Spraw. z Czyn. Pos. PAU.* T. 35: 1930 nr 4 s. 9-10.

40. Ornat Piotra Kmity i ołtarz św. Antoniego fundacji Kmitów w Katedrze Wawelskiej. Kr. 1930 Druk. W. Anczyca 8° s. nlb. 3, 134, nlb. 2, XLVI, nlb. 2.

41. [Wystawa prac graficznych S. Jakubowskiego i B. Raczyńskiego w Muzeum Przemysłowym w Krakowie]. *Czas.* R. 72: 1930 nr 10 [z 13 I] s. 2.

42. Rec.: J. BIJAK: Wspomnienie ze służby wojskowej. P. 1929. *Głos Nar.* R. 37: 1930 nr 5 [z 6 I] s. 4-5.

43. Ornamentyka monet i pieczęci od czasów renesansu. *Spraw. z Czyn. Pos. PAU.* T. 36: 1931 nr 4 s. 8.

44. Sarkofag Zygmunta Augusta w grobach królewskich na Wawelu. *Kur. Liter.-Nauk.* R. 8: 1931 nr 50 [z 14 XII] s. I-II.

45. Rec.: A. BASTRZYKOWSKI: Zabytki kościelne budownictwa drzewnego w diecezji sandomierskiej. Kr. 1930. *Prz. Teol.* R. 12: 1931 s. 277-280.

46. Chrystus Dobry Pasterz. *Kur. Liter.-Nauk.* R. 9: 1932 nr 13 [z 27 III] s. II-III.

47. Cześć i sposób wyobrażania św. Michała od pierwszych wieków chrześcijaństwa. *Kur. Liter.-Nauk.* R. 9: 1932 nr 39 [z 26 IX] s. V-VI.

48. Grobowiec kardynała Fryderyka Jagiellończyka w Katedrze Wawelskiej. *Spraw. z Czyn. Pos. PAU.* T. 37: 1932 nr 1 s. 7.

49. Jerzy Pencz malarz tryptyku w kaplicy Zygmuntowskiej. *Spraw. z Czyn. Pos. PAU.* T. 37: 1932 nr 1 s. 7.

50. Kiedy wprowadzono uroczystości Bożego Ciała. *Kur. Liter.-Nauk.* R. 9: 1932 nr 21 [z 23 V] s. I-II.

51. Naprawa cudownego krucyfiksu królowej Jadwigi w Katedrze Wawelskiej. *Kur. Liter.-Nauk.* R. 9: 1932 nr 27 [z 4 VII] s. III-IV.

52. Niedziela Palmowa w obrzędach kościelnych i zwyczajach polskich. *Kur. Liter.-Nauk.* R. 9: 1932 nr 12 [z 21 III] s. III-IV.

53. Niedziela Przewodnia i wspomnienia chrzcielnych obrzędów. *Kur. Liter.-Nauk.* R. 9: 1932 nr 14 [z 4 IV] s. VII-VIII.

54. Niedziela Śródpościa w obrzędach i zwyczajach starochrześcijańskich i staropolskich. *Kur. Liter.-Nauk.* R. 9: 1932 nr 10 [z 7 III] s. I-II.

55. Początki uroczystości Wszystkich Świętych. *Kur. Liter.-Nauk.* R. 9: 1932 nr 44 [z 31 X] s. I-II.

56. Pomyślmy o Czarncy, miejscu rodzinnem Stefana Czarnieckiego. *Kur. Liter.-Nauk.* R. 9: 1932 nr 30 [z 25 VII] s. II-III.

57. Roboty restauracyjne w katedrze na Wawelu. *Rocz. Krak.* T. 23: 1932 s. 163-165.

58. Sarkofag Anny Jagiellonki, żony wielkiego Batorego, w grobach królewskich na Wawelu. *Kur. Liter.-Nauk.* R. 9: 1932 nr 7 [z 15 II] s. VII-IX.

59. Święcenie miecza przez papieża w Wigilię Bożego Narodzenia. *Kur. Liter.-Nauk.* R. 9: 1932 nr 52 [z 25 XII] s. V-VI.

60. Uroczystość św. Piotra i Pawła od czasów najdawniejszych. *Kur. Liter.-Nauk.* R. 9: 1932 nr 26 [z 27 VI] s. I-II.

61. Wiosenne procesje błagalne o urodzaj pól. *Kur. Liter.-Nauk.* R. 9: 1932 nr 17 [z 25 IV] s. I-II.

62. Zielone Świątki i połączone z niemi zwyczaje. *Kur. Liter.-Nauk.* R. 9: 1932 nr 20 [z 16 V] s. I-III.

63. Złote mieniące się hafty z życia św. Jana Chrzciciela we Florencji. *Kur. Liter.-Nauk.* R. 9: 1932 nr 25 [z 20 VI] s. III-IV.

64. Znaczenie kaplicy Zygmuntowskiej dla rozwoju Mszy adwentowej „Rorate" i dla śpiewu kościelnego w Polsce. *Kur. Liter.-Nauk.* R. 9: 1932 nr 50 [z 12 XII] s. I-II.

65. Znaczenie soboru w Efezie w r. 431 na rozwój czci Matki Bożej. *Kur. Liter.-Nauk.* R. 9: 1932 nr 31 [z 1 VIII] s. III-IV.

66. Zwyczaje wielkopostne w pierwszych wiekach chrześcijaństwa. *Kur. Liter.-Nauk.* R. 9: 1932 nr 9 [z 29 II] s. III-IV.

67. Assyż — rodzinne miasto św. Franciszka. *Kur. Liter.-Nauk.* R. 10: 1933 nr 40 [z 2 X] s. VII-VIII.

68. Dwie pamiątki Stolicy św. Piotra [18 i 22 II]. *Kur. Liter.-Nauk.* R. 10: 1933 nr 8 [z 20 II] s. I-II.

69. Gdzie dokonano kanonizacji św. Stanisława. *Kur. Liter.-Nauk.* R. 10: 1933 nr 19 [z 8 V] s. II-III.

70. Jak powstała chrześcijańska symbolika. *Kur. Liter.-Nauk.* R. 10: 1933 nr 10 [z 6 III] s. II-III.

71. Jerzy Pencz z Norymbergi jako twórca malowideł tryptyku w kaplicy Zygmuntowskiej. *Biul. Hist. Szt.* R. 2: 1933 s. 179-216.

72. Katakomby św. Piotra i Marcellina. Św. Erazm w opowieści i sztuce. *Kur. Liter.-Nauk.* R. 10: 1933 nr 22 [z 29 V] s. V.

73. Korona i hełm znalezione w Sandomierzu i ich ostatnia naprawa. *Kur. Liter.-Nauk.* R. 10: 1933 nr 23 [z 5 VI] s. IV-V.

74. Pamiątki po królowej Jadwidze w Katedrze na Wawelu. *Kur. Liter.-Nauk.* R. 10: 1933 nr 5 [z 30 I] s. III-IV.

75. Patronowie lekarzy, aptekarzy, cyrulików i fryzjerów — św. Kosma i Damian. *Kur. Liter.-Nauk.* R. 10: 1933 nr 39 [z 25 IX] s. V-VI.

76. Pierwotna bazylika nad grobem św. Piotra na Watykanie. *Kur. Liter.-Nauk.* R. 10: 1933 nr 26 [z 26 VI] s. III-IV.

77. Projekty króla Władysława IV i order Niepokalanego Poczęcia. *Kur. Liter.-Nauk.* R. 10: 1933 nr 49 [z 4 XII] s. X-XI.

78. Rozwój czci św. Józefa. *Kur. Liter.-Nauk.* R. 10: 1933 nr 12 [z 20 III] s. I-II.

79. Sposób przedstawiania Ukrzyżowanego od pierwszych czasów chrześcijaństwa. *Kur. Liter.-Nauk.* R. 10: 1933 nr 15 [z 10 IV] s. I-III.

80. Święta Agnieszka Łaskawa. *Kur. Liter.-Nauk.* R. 10: 1933 nr 4 [z 23 I] s. I-II.

81. Św. Augustyn, największy uczony pierwszych wieków chrześcijaństwa. *Kur. Liter.-Nauk.* R. 10: 1933 nr 35 [z 28 VIII] s. VII.

82. Św. Cecylia patronka muzyki i śpiewu. *Kur. Liter.-Nauk.* R. 10: 1933 nr 47 [z 20 XI] s. V-VI.

83. Św. Leonard i jego krypta na Wawelu. *Kur. Liter.-Nauk.* R. 10: 1933 nr 45 [z 6 XI] s. VII.

84. Św. Szczepan i zwyczaje w jego dniu w Polsce. *Kur. Liter.-Nauk.* R. 10: 1933 nr 52 [z 25 XII] s. IV-V.

85. Św. Wawrzyniec niesie z pola wieniec. *Kur. Liter.-Nauk.* R. 10: 1933 nr 32 [z 7 VIII] s. III-IV.

86. Św. Wojciech i jego kościółek na Rynku Krakowskim. *Kur. Liter.-Nauk.* R. 10: 1933 nr 17 [z 24 IV] s. IV-VI.

87. Św. Zofia i jej kościół w Carogrodzie. *Kur. Liter.-Nauk.* R. 10: 1933 nr 20 [z 15 V] s. V-VI.

88. W dzień Apostołów św. Szymona i Judy, którego zwano Tadeuszem. *Kur. Liter.-Nauk.* R. 10: 1933 nr 43 [z 23 X] s. III-IV.

89. Właściwości stylowe polskich monet i pieczęci od czasów renesansu. *Wiad. Numizm.-Archeol.* T. 14: 1933 s. 10-102.

90. Boże Ciało i uwielbienie Baranka Eucharystycznego. *Kur. Liter.-Nauk.* R. 11: 1934 nr 22 [z 28 V] s. VI-VIII.

91. Cud w Kanie Galilejskiej. *Kur. Liter.-Nauk.* R. 11: 1934 nr 3 [z 15 I] s. I-II.

92. Dziecięce kazanie do Dziecięcia Jezus na Boże Narodzenie w Rzymie. *Kur. Liter.-Nauk.* R. 11: 1934 nr 53 [z 25 XII] s. XI-XII.

93. Karnawał wenecki i polskie zapusty. *Kur. Liter.-Nauk.* R. 11: 1934 nr 7 [z 12 II] s. I-II.

94. Msza św. Grzegorza papieża. *Kur. Liter.-Nauk.* R. 11: 1934 nr 11 [z 12 III] s. V-VI.

95. Myśli Włodzimierza Tetmajera o Wawelu. *Kur. Liter.-Nauk.* R. 11: 1934 nr 54 [z 31 XII] s. IV-VI.

96. Na początku Wielkiego Postu. *Kur. Liter.-Nauk.* R. 11: 1934 nr 8 [z 19 II] s. II-IV.

97. Niewierny Tomasz. *Kur. Liter.-Nauk.* R. 11: 1934 nr 15 [z 9 IV] s. V-VI.

98. Powstanie Listopadowe na tle dwuwiekowych walk o wolność. *Kur. Liter.-Nauk.* R. 11: 1934 nr 48 [z 26 XI] s. I-III.

99. Samochodem przez niziny i góry środkowej Europy. *Kur. Liter.-Nauk.* R. 11: 1934 nr 33-37 [z 13, 20, 27 VIII, 3, 10 IX] s. X-XII, VII-IX, X-XI, VII-VIII, X-XII.

100. Szwajcarska gwardia papieży i jej bohaterstwo w „Sacco di Roma" 6 maja 1526. *Kur. Liter.-Nauk.* R. 11: 1934 nr 19 [z 7 V] s. III-IV.

101. Święta wiosny w czasach starożytnych i pozostałości w chrześcijaństwie. *Kur. Liter.-Nauk.* R. 11: 1934 nr 18 [z 30 IV] s. IV-VII.

102. Św. Józef na wyobrażeniach Św. Rodziny u głównych malarzy włoskiego odrodzenia i niderlandzkiego baroku. *Kur. Liter.-Nauk.* R. 11: 1934 nr 12 [z 19 III] s. IV-VI.

103. Św. Łukasz, patron malarzy. *Kur. Liter.-Nauk.* R. 11: 1934 nr 43 [z 22 X] s. VII-VIII.

104. Święty Marcin, rycerz na siwym koniu. *Kur. Liter.-Nauk.* R. 11: 1934 nr 46 [z 12 XI] s. II-IV.

105. Ucieczka do Egiptu Św. Rodziny. *Kur. Liter.-Nauk.* R. 11: 1934 nr 6 [z 5 II] s. III-IV.

106. Wiara w nieśmiertelność duszy i zmartwychwstanie u pierwszych chrześcijan. *Kur. Liter.-Nauk.* R. 11: 1934 nr 44 [z 29 X] s. IV-VI.

107. W dzień św. Sylwestra. *Kur. Liter.-Nauk.* R. 11: 1934 nr 1 [z 1 I] s. I.

108. Wspaniały namiot turecki dla zamku na Wawelu. *Kur. Liter.-Nauk.* R. 11: 1934 nr 29 [z 16 VII] s. IX-XI.

109. Zesłanie Ducha Św. w dziełach mistrzów świata. *Kur. Liter.-Nauk.* R. 11: 1934 nr 21 [z 21 V] s. IV-VI.

110. Baśń i opowiastka w przedstawieniu Ucieczki do Egiptu przez niemieckich i niderlandzkich artystów. *Kur. Liter.-Nauk.* R. 12: 1935 nr 7 [z 18 II] s. III-IV.

111. Czterej symboliczni strażnicy grobów królewskich na Wawelu. *Kur. Liter.-Nauk.* R. 12: 1935 nr 43 [z 28 X] s. III-IV.

112. [Czterechsetlecie] 400-lecie założenia kolegiaty w kościele św. Anny w Krakowie. *Kur. Liter.-Nauk.* R. 12: 1935 nr 42 [z 21 X] s. III-IV.

113. Jak pięćset lat temu ks. Jan Długosz otrzymał probostwo w Kłobucku. *Kur. Liter.-Nauk.* R. 12: 1935 nr 10 [z 11 III] s. I-II.

114. Jak przeniesiono w roku 1832 zwłoki Tadeusza Kościuszki do dzisiejszego sarkofagu. *Kur. Liter.-Nauk.* R. 12: 1935 nr 22 [z 3 VI] s. VII-VIII.

115. Miejsce spoczynku marszałka Piłsudskiego w Katedrze Wawelskiej. *Kur. Liter.-Nauk.* R. 12: 1935 nr 21 [z 27 V] s. III-IV.

116. Święto Matki Bożej Gromnicznej. *Kur. Liter.-Nauk.* R. 12: 1935 nr 4 [z 28 I] s. V-VI.

117. Weronika w Katedrze Wawelskiej. *Kur. Liter.-Nauk.* R. 12: 1935 nr 2 [z 14 I] s. IX-XI.

118. W 750-tą rocznicę założenia kościoła św. Floriana w Krakowie. *Kur. Liter.-Nauk.* R. 12: 1935 nr 19 [z 13 V] s. III-IV.

119. Zaślubiny św. Józefa we włoskim malarstwie od Giotta do Rafaela. *Kur. Liter.-Nauk.* R. 12: 1935 nr 11 [z 18 III] s. V-VI.

120. Ziemia wenecka, ojczyzna wielkich artystów. *Kur. Liter.-Nauk.* R. 12: 1935 nr 35-38, 40-41 [z 2, 9, 16, 23 IX, 7, 14 X] s. VI-VII, VI-VIII, VII-VIII, VI-VII, IX-X, VII-VIII.

121. Zwiastowanie w dziełach malarzy wcześniejszego włoskiego odrodzenia. *Kur. Liter.-Nauk.* R. 12: 1935 nr 12 [z 25 III] s. V-VI.

122. Bart Wilhelm Młodszy. W: *Pol. słow. biogr.* T. 1 s. 309-310.

123. Francuska skrzynka z kości słoniowej z pierwszej połowy XIV w. w skarbcu katedry Wawelskiej i podobne zabytki w Krakowie. *W.* 1936 s. 93.

124. Jak to było z obrazami oo. Augustianów w Krakowie. *Głos Nar.* R. 29: 1936 nr 327 [z 28 XI] s. 7.

125. Na Przemienienie Pańskie. *Dzwon Niedz.* R. 12: 1936 s. 523-524.

126. Borsuk Tomasz. W: *Pol. słow. biogr.* T. 2 s. 353.

127. Pokłon Trzech Króli w kaplicy Świętokrzyskiej w związku z malarstwem Europy północnej. *Kur. Liter.-Nauk.* R. 13: 1936 nr 1 [z 6 I] s. 5-6.

128. Roboty przygotowawcze do urządzenia krypty marszałka J. Piłsudskiego w katedrze Wawelskiej. *Kur. Liter.-Nauk.* R. 13: 1936 nr 7 [z 17 II] s. 98-99.

129. Ten, który poprzedził przyjście Zbawiciela. *Dzwon Niedz.* R. 12: 1936 s. 352-353.

130. Ucieczka do Egiptu św. Rodziny. *Kur. Liter.-Nauk.* Dzwon. Niedz. R. 12: 1936 s. 44-45.

131. W sprawie autorstwa malowideł na tryptyku w kaplicy Zygmuntowskiej na Wawelu. *Spraw. z Czyn. Pos. PAU.* T. 41: 1936 s. 163.

132. Chmielewski Daniel. W: *Pol. słow biogr.* T. 3 s. 325.

133. Neapolitańskie nagrobki Giovanniego Marigliano da Nola. *Spraw. z Czyn. Pos. PAU.* T. 42: 1937 s. 59-60. — Toż w: *Prace Kom. Hist. Szt.* T. 7: 1938 s. 48-49.

134. Św. Piotr w Okowach. *Dzwon Niedz.* R. 13: 1937 s. 520-521.

135. Wystawa książki i grafiki związanej z osobą J. Piłsudskiego w Muzeum Przemysłowym w Krakowie. *Czas.* R. 1937 nr 10 [z 10 I] s. 8.

136. Clausen Benedykt. W: *Pol. słow. biogr.* T. 4 s. 90.

137. Ryciny do książek wykonane przez Jeremiasza Falcka. *Silva Rerum.* T. 7: 1938/39 s. 133-137.

138. Ryciny treści religijnej Jeremiasza Falcka. *Silva Rerum.* T. 7: 1938/39 s. 16-20.

139. Hafty ormiańskie na Węgrzech w w. XVII. *Spraw. z Czyn. Pos. PAU.* T. 44: 1939 s. 82-83.

140. Ostatnie wyniki badań nad pasami polskimi. Kr. 1939 Druk. Powściągliwość i Praca 4° s. 15.

141. Złotnicze szczegóły na haftach z Gdańska. *Spraw. z Czyn. Pos. PAU.* T. 44: 1939 s. 83-84.

142. Ellerholz Emmanuel. W: *Pol. słow. biogr.* T. 6 s. 234.

143. Co mówią zabytki o polskości ziem nad Odrą i przy ujściu Wisły. Kr. 1945 16° s. 31.

144. Skradziona „Banderia Prutenorum". *Tyg. Powsz.* R. 1: 1945 nr 22 [z 19 VIII] s. 7.

145. Straty wojenne na Wawelu. *Tyg. Powsz.* R. 1: 1945 nr 4 [z 15 IV] s. 2.

146. Józef Mehoffer. *Tyg. Powsz.* R. 2: 1946 nr 30 [z 28 VII] s. 3.

147. Pierwiastek dramatyczny w plasty-

ce okresu włoskiego odrodzenia. *Spraw. z Czyn. Pos. PAU.* T. 47: 1946 s. 257-258.

148. Działalność artystyczno-kulturalna kardynała Fryderyka Jagiellończyka i jego dary dla katedry Wawelskiej. *Spraw. z Czyn. Pos. PAU.* T. 48: 1947 s. 157-160. — Toż zmienione w: *Prace Komisji Hist. Sztuki.* T. 9: 1948 s. 343-345.

149. Pierwsze prace witrażowe Stanisława Wyspiańskiego i Józefa Mehoffera w kościele Mariackim w Krakowie. *Spraw. z Czyn. Pos. PAU.* T. 48: 1947 s. 286. — Toż poszerzone w: *Prace Kom. Hist. Szt.* T. 9: 1948 s. 262-267.

150. Eggert Daniel. W: *Pol. słow. biogr.* T. 6 s. 203.

151. Kielich św. Jadwigi Śląskiej w skarbcu katedry na Wawelu. *Spraw. z Czyn. Pos. PAU.* T. 49: 1948 s. 474-475.

152. Nieco o pieczęciach włoskich i polskich w okresie odrodzenia. *Wiad. Numizm.-Archeol.* T. 21: 1940-1948 s. 85-95.

153. Pierwiastek dramatyczny w plastyce okresu włoskiego odrodzenia. *Prace Kom. Hist. Szt.* T. 9: 1948 s. 220-221.

154. Szkicownik Józefa Mehoffera i jego pierwsze witrażyki w kościele Mariackim w Krakowie. *Prace Kom. Hist. Szt.* T. 9: 1948 s. 269-271. — Toż w skrócie: *Spraw. z Czyn. Pos. PAU.* T. 48: 1947 s. 347-348.

155. Witraż J. Mehoffera i S. Wyspiańskiego w fasadzie zachodniej kościoła Mariackiego w Krakowie. *Spraw. z Czyn. Pos. PAU.* T. 49: 1948 s. 475.

156. Fabricius Wincenty. W: *Pol. słow. biogr.* T. 6 s. 342.

157. Giannini Fortunato. W: *Pol. słow. biogr.* T. 7 s. 419.

158. Złote róże. *Ruch Biblij.* R. 1: 1948 s. 79-83.

159. Cześć św. Stanisława i rozszerzenie jej na Śląsku. *Pol. Sacra.* R. 2: 1949 s. 61-67.

160. Śląsk w twórczości Jana Matejki. *Pol. Sacra.* T. 2: 1949 s. 68-71.

161. Znaczenie wyobrażeń na Michała Stachowicza katafalku Kościuszki. *Spraw. z Czyn. Pos. PAU.* T. 50: 1949 s. 86-87.

162. Stada koni królowej Bony. *Spraw. z Czyn. Pos. PAU.* T. 51: 1950 s. 221.

163. Znaczenie pierścienia w dawnych wiekach i pierścienie królowej Bony. *Spraw. z Czyn. Pos. PAU.* T. 51: 1950 s. 37-40.

164. Język inwentarza królowej Bony spisanego w Bari w r. 1575. *Spraw. z Czyn. Pos. PAU.* T. 52: 1951 s. 313-314.

165. Konne portrety Velazqueza. *Spraw. z Czyn. Pos. PAU.* T. 52: 1951 s. 285.

166. Widok Krakowa w dziele „Hippica" Krzysztofa Moniwida Dorohastajskiego. *Spraw. z Czyn. Pos. PAU.* T. 52: 1951 s. 286-287.

167. Stanowisko Wydziału Teologicznego UJ w sprawie pokoju. *Pol. Sacra.* R. 5: 1952 s. 158-159.

168. Wyobrażenie Chrystusa. *Ruch Biblij.* R. 5: 1952 s. 246-253.

169. Znaczenie drewnianego budownictwa na Ziemiach Zachodnich. *Pol. Sacra.* R. 5: 1952 s. 153-157.

170. Gdański przemysł odlewniczy. *Spraw. z Czyn. Pos. PAU.* T. 53: 1952/53 s. 6-7.

171. W kaplicy Zygmuntowskiej. *Tyg. Powsz.* R. 10: 1954 nr 24 s. 11.

172. Śladami dawnego rzemiosła. [Rec.: K. GIERDZIEJEWSKI: Zarys dziejów odlewnictwa polskiego. Katowice 1954]. *Tyg. Powsz.* R. 10: 1954 nr 20 [z 16 V] s. 8.

173. Święta Jadwiga Śląska i jej sanktuarium w Trzebnicy. *Collect. Theol.* R. 28: 1957 s. 598-705.

174. Udział Stanisława Wyspiańskiego w Towarzystwie Artystów Polskich „Sztuka". *Biul. Bibl. Jag.* R. 9: 1957 nr 2 s. 3-18.

175. Znaczenie wyrazu prawo w języku staropolskim i ludowych gwarach. *Pol. Sacra.* R. 10: 1958 s. 281-317.

176. Przełożył: Johanna SCHOPENHAUER: Gdańskie wspomnienia młodości. Wr. 1959 s. 282.

177. Prace w rękopisie: Bibl. Jag. sygn. 7253 [rysunki], 7749; Bibl. PAN w Krak. sygn. 4685, 6463, 6495.

II.

BOCHNAK A.: Ks. Tadeusz Kruszyński. *Biul. Hist. Szt.* R. 22: 1960 s. 245; TENŻE: Tadeusz Kruszyński. W: *Pol. słow. biogr.* T. 15: 1970 s. 444-446; KUŚ J.: Ks. Tadeusz Kruszyński, 1884-1959. Przyczynek do historii sztuki kościelnej na Wydziale Teologicznym UJ. *Nasza Przeszł.* T. 47: 1977 s. 237-257; TENŻE: Historia sztuki kościelnej na Wydziale Teologicznym UJ. *Anal. Crac.* T. 9: 1977 s. 415-419.

Ks. Jan Kracik

Krynicki Władysław Paweł, krypt.: Wł. K. (1861-1928 r.), biskup włocławski, historyk, homileta.

Urodził się 28 VI 1861 r. we Włocławku w rodzinie Konstantego i Marianny z Kucharskich. Do szkoły elementarnej uczęszczał w rodzinnym mieście. Wykształcenie w zakresie szkoły średniej zdobył w Gimnazjum Realnym we Włocławku, gdzie w 1879 r. otrzymał świadectwo dojrza-

łości. W tym samym roku wstąpił do miejscowego Seminarium Duchownego odbywając studia filozoficzno-teologiczne. W 1883 r. został wysłany przez władze diecezjalne na wyższe studia teologiczne do Akademii Duchownej w Petersburgu i w 1885 r. przyjął święcenia kapłańskie we Włocławku. Studia w Petersburgu ukończył w 1886 r. otrzymując tytuł magistra teologii. Powróciwszy do Włocławka objął obowiązki profesora w Seminarium Duchownym oraz wikariusza katedralnego i prefekta w Gimnazjum Realnym. W Seminarium wykładał w l. 1886-1918 różne przedmioty teologiczne a szczególnie homiletykę i historię Kościoła. Z tych też dziedzin napisał podręczniki dla alumnów.

Pracę dydaktyczną Krynicki łączył z pracą wychowawczą. W 1890 r. został powołany przez bp. A. Bereśniewicza na stanowisko wicerektora Seminarium. Urząd ten sprawował do 1902 r. Odtąd więcej czasu poświęcał na pracę dydaktyczną i pisarską. W 1908 r. Krynicki otrzymał dwuletni urlop zdrowotny i przebywał w Warszawie. Po dwóch latach powrócił do Włocławka, podjął na nowo wykłady z patrologii, homiletyki, oraz prawa kanonicznego. W 1910 r. bp. St. Zdzitowiecki mianował Go wizytatorem klasztorów diecezji Kujawsko-Kaliskiej, a w 1914 r. rektorem Seminarium Włocławskiego. Na stanowisku rektora Krynicki pracował do 1918 r. W tym to roku został mianowany przez pap. Benedykta XV biskupem sufraganem diecezji włocławskiej (tytularnym bpem — achatyńskim). Konsekracja odbyła się w katedrze włocławskiej 10 XI 1918 r. Wkrótce potem dnia 20 XI 1918 r. bp Krynicki otrzymał od bpa St. Zdzitowieckiego nominację na wikariusza generalnego i oficjała Okręgowego Sądu Kościelnego. Przenosi się do południowej części diecezji Kujawsko-Kaliskiej z siedzibą w Częstochowie. W 1920 r. nuncjusz Ratti mianował Krynickiego wizytatorem klasztorów w całej Polsce. W Częstochowie Krynicki przebywał do 1925 r. tj. do czasu erygowania tamtejszej diecezji. Od 1925 r. do 1926 mieszkał w Kaliszu, gdzie utworzono dla niego Wikariat Generalny i Sąd Okręgowy. Po śmierci bpa S. Zdzitowieckiego 11 II 1927 r. przybył do Włocławka i został wybrany wikariuszem kapitulnym diecezji. Po dziesięciu miesiącach otrzymuje nominację na ordynariusza tejże diecezji. Od pierwszych dni swego pasterzowania bp Krynicki prowadził ożywioną działalność w diecezji. Interesował się żywo działalnością różnych stowarzyszeń. Na wzór innych ośrodków polskich założył „Ligę Katolicką". Nadto wydał szereg listów pasterskich dotyczących różnej problematyki religijnej. Szczególną Jego zasługą na polu administracji, było dokończenie budowy Seminarium im. J. Długosza, rozpoczętej jeszcze przez bpa St. Zdzitowieckiego. Również za Jego rządów Seminarium włocławskie zostało uznane 17 X 1927 r. przez władze państwowe za szkołę wyższą. Zmarł 7 XII 1928 r. w Warszawie (w szpitalu). Ciało Jego spoczywa w podziemiach katedry włocławskiej.

Obok działalności duszpasterskiej, Krynicki prowadził ożywioną działalność piśmienniczą, która przypada głównie na profesorski okres pracy kapłańskej, tj. na lata 1886-1918.

I.

1. [Przerob.:] Mały katechizm rzymsko-katolicki, napisany przez X. Putiatyckiego wyd. przerob... Włocławek 1891 [Druk] Rosiński L. 16° s. 74.

2. O sposobie rozmyślania według me-

todу św. Ignacego i o rachunku sumienia. W. 1893 druk. St. Niemiery 16° s. 165, nlb. 1. — Toż. Wyd. 2. W. 1895 Druk. St. Niemiery 16° s. 165, nlb. 1, — Toż. Wyd. 3. W. 1902 St. Niemiery Synowie 16° s. 168, — Toż. Wyd. 4, Włocławek 1917. Księgarnia Powszechna 16° s. 179, nlb. 1. — Toż. Wyd. 5. Włocławek 1926 Włocławskie Seminarium Duchowne 16° s. 160.

3. Rozmyślanie o życiu i cnotach Matki Bożej dla użytku młodzieży duchownej. Oprac.... W. 1895 Druk. St. Niemiery 16° s. 336.

4. U stóp Krzyża. W. 1895.

5. Kazanie na XI niedzielę po Świątkach. O wszechmocy Chrystusa Pana według Kleutgena. *Homiletyka.* [R. 1:] t. 1 s. 179-189.

6. Kazanie na poniedziałek Wielkanocny. O zmartwychwstaniu Ciał — według Szmidta. *Homiletyka.* [R. 1:] 1898 t. 2 s. 589-596.

7. Kazanie na uroczystość Zielonych Świątek. O działaniu Ducha Świętego i o znakach Jego obecności w duszy chrześcijanina. *Homiletyka.* [R. 1:] 1898 t. 1 s. 30-37.

8. Kazanie. Na uroczystość Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny. *Homiletyka.* [R. 1:] 1898 t. 1 s. 607-617.

9. O łasce Bożej — według Kleutgena J. [kazanie]. *Homiletyka.* [R. 2:] 1899 t. 4 s. 622-632.

10. O gorliwości Macierzyństwa Boskiego Maryi. *Homiletyka.* [R. 2:] 1899 t. 4 s. 126-132.

11. Rozmyślanie. W: *Enc. kość.* T. 23 s. 526-536.

12. Rekolekcje. W: *Enc. kość.* T. 23 s. 304-310.

13. Kazanie na uroczystość Serca Jezusowego. O dobroci Pana Naszego Jezusa Chrystusa. *Homiletyka.* [R. 3:] 1900 t. 5 s. 94-104.

14. Nauka na uroczystość Parafialną. O Odpuście. *Homiletyka.* R. 3: 1900 T. 5 s. 60-68.

15. Sambijskie biskupstwo. W: *Enc. kość.* T. 24 s. 304-310.

16. Sądownictwo kościelne. W: *Enc. kość.* T. 24 s. 444-450.

17. Sądy Rzymskie wobec prześladowania chrześcijan. W: *Enc. kość.* T. 24 s. 473-475.

18. Salcburg. W: *Enc. kość.* T. 24. s. 263-287.

19. Saragossa. W: *Enc. kość.* T. 24. s. 381-384.

20. Sardyka. W: *Enc. kość.* T. 24 s. 389-394.

21. Sardynia. W: *Enc. kość.* T. 24 s. 394-399.

22. Scheiner Krzysztof. W: *Enc. kość.* T. 24 s. 494-497.

23. Schwarz Ildefons. W: *Enc. kość.* T. 24 s. 554.

24. Schwarzenberg Fryderyk Józef. W: *Enc. kość.* T. 24 s. 554-556.

25. Schweukfeld Gaspar. W: *Enc. kość.* T. 24 s. 556-558.

26. Scioppius. W: *Enc. kość.* T. 24. s. 562-564.

27. Scopia. W: *Enc. kość.* T. 24 s. 564-566.

28. Scutari. W: *Enc. kość.* T. 24 s. 574-579.

29. Kazanie na dzień Św. Józefa. O życiu rodzinnym. *Homiletyka.* R. 4: 1901 t. 6 s. 38-45.

30. Krótkie przemówienie poranne na I niedzielę adwentu. O przyjęciu Jezusowym. *Homiletyka.* R. 4: 1901 t. 7 s. 409-412.

31. Krótkie przemówienie poranne na II niedzielę adwentu. Św. Jan, wzór chrześcijańskich rodziców. *Homiletyka.* R. 4: 1901 t. 7 s. 412-415.

32. Krótkie przemówienie poranne na III niedzielę adwentu. O szczęściu chrześcijanina katolika. *Homiletyka.* R. 4: 1901 t. 7 s. 415-419.

33. Krótkie przemówienie poranne na IV niedzielę adwentu. O przygotowaniu do Komunii Świętej. *Homiletyka.* R. 4: 1901 t. 7 s. 419-421.

34. Serajewo. W: *Enc. kość.* T. 25 s. 120-126.

35. Serapion. W: *Enc. kość.* T. 25. s. 126-127.

36. Serapion św. W: *Enc. kość.* T. 25 s. 127-129.

37. Serbia. W: *Enc. kość.* T. 25 s. 130-134.

38. Serwet Michał. W: *Enc. kość.* T. 25 s. 157-161.

39. Serweci. W: *Enc. kość.* T. 25 s. 161-166.

40. Sewilla. W: *Enc. kość.* T. 25 s. 177-182.

41. Sickingen Franciszek. W: *Enc. kość.* T. 25 s. 256-258.

42. Siedmiogród. W: *Enc. kość.* T. 25 s. 277-280.

43. Sjena. W: *Enc. kość.* T. 25 s. 285-288.

44. Staudlin Karol Fryderyk. W: *Enc. kość.* T. 26 s. 359.

45. Spoleto. W: *Enc. kość.* T. 26 s. 255-258.

46. Stahl Fryderyk Julian. W: *Enc. kość.* T. 26 s. 360-361.

47. Spedalieri Mikołaj. W: *Enc. kość.* T. 26 s. 197-198.

48. Spec Fryderyk. W: *Enc. kość.* T. 26 s. 198-200.

49. Speer Szymon. W: *Enc. kośc.* T. 26 s. 200.
50. Spener Filip Jakób. W: *Enc. kośc.* T. 26 s. 200-203.
51. Speratos Paweł. W: *Enc. kośc.* T. 26 s. 203-204.
52. Spinola Krzysztof. W: *Enc. kośc.* T. 26 s. 219-222.
53. Spira (Speyer). W: *Enc. kośc.* T. 26 s. 230-241.
54. Spiritualiści. W: *Enc. kośc.* T. 26 s. 241-248.
55. Spondanus. W: *Enc. kośc.* T. 26 s. 268-269.
56. Stagefyr (Stangeuferowie). W: *Enc. kośc.* T. 26 s. 359.
57. Stahl Jerzy Antoni. W: *Enc. kośc.* T. 26 s. 361-362.
58. Stankar Franciszek. W: *Enc. kośc.* T. 26 s. 430-433.
59. Stapf Franciszek. W: *Enc. kośc.* T. 26 s. 475.
60. Stapf Józef Ambrozy. W: *Enc. kośc.* T. 26 s. 475-476.
61. Staphylus Fryderyk. W: *Enc. kośc.* T. 26 s. 476-478.
62. Stapleton Tomasz. W: *Enc. kośc.* T. 26 s. 478-480.
63. Starek Jan August. W: *Enc. kośc.* T. 26 s. 480-482.
64. Stattler Benedykt. W: *Enc. kośc.* T. 26 s. 515-516.
65. Staudenmaier Franciszek Antoni. W: *Enc. kośc.* T. 26 s. 527.
66. Staupitz Jan. W: *Enc. kośc.* T. 26 s. 518-519.
67. Stedingerowie. W: *Enc. kośc.* T. 26 s. 520-521.
68. Steinfeld. W: *Enc. kośc.* T. 26 s. 521-523.
69. Sycylia. W: *Enc. kośc.* T. 27 s. 301-307.
70. Sycylijskie nieszpory. W: *Enc. kośc.* T. 27 s. 307-308.
71. Szkocja. W: *Enc. kośc.* T. 27 s. 522-542.
72. Szleswig. W: *Enc. kośc.* T. 27 s. 621-624.
73. Szmalkaldzki Związek. W: *Enc. kośc.* T. 27 s. 624-627.
74. Szkockie Klasztory. W: *Enc. kośc.* T. 27 s. 542-543.
75. Tapia Piotr. W: *Enc. kośc.* T. 28 s. 189-190.
76. Szwecja i Norwegia. W: *Enc. kośc.* T. 28 s. 95-108.
77. Szwajcaria. W: *Enc. kośc.* T. 28 s. 76-94.
78. Tapper Ruard. W: *Enc. kośc.* T. 28 s. 190.
79. Tarabotti Helena. W: *Enc. kośc.* T. 28 s. 190-191.
80. Terent. W: *Enc. kośc.* T. 28 s. 191-192.
81. Tarnoczy Maksymilian Józef. W: *Enc. kośc.* T. 28 s. 196-197.
82. Tarragona. W: *Enc. kośc.* T. 28 s. 228-234.
83. Tartaretus Piotr. W: *Enc. kośc.* T. 28 s. 234-235.
84. Tassin Reve Prosper. W: *Enc. kośc.* T. 28 s. 236-237.
85. Chodyński Zenon. W: *Podr. enc. kośc.* T. 7-8 s. 35-36.
86. Wymowa święta czyli podręcznik do teorii kaznodziejstwa, oprac.... W. 1906 Druk Piotra Laskonera 8° s. 355, IV. — Toż. wyd. 2 uzupełnione. P. 1921 św. Wojciech 8° s. XI, s. 409, nlb. 3.
87. Trombelli Jan Chryzostom. W: *Enc. kośc.* T. 29 s. 152-153.
88. Troramala Jan Chrzciciel. W: *Enc. kośc.* T. 29 s. 155.
89. Truchsess Euzebiusz. W: *Enc. kośc.* T. 29 s. 155-156.
90. Truchsess [z Waldburga Gebhard]. W: *Enc. kośc.* T. 29 s. 156-159.
91. Trypilis. W: *Enc. kośc.* T. 29 s. 230.
92. Tunis. W: *Enc. kośc.* T. 29 s. 288-289.
93. Turenne Henryk de la Tour d'Aurezgne. W: *Enc. kośc.* T. 29 s. 299.
94. Turibius Alfons Mogrobejs. W: *Enc. kośc.* T. 29 s. 299.
95. Turlupini. W: *Enc. kośc.* T. 29 s. 300-301.
96. Turmair Jan. W: *Enc. kośc.* T. 29 s. 301-302.
97. Tychonius. W: *Enc. kośc.* T. 29 s. 327-329.
98. Tyrana śmierć. W: *Enc. kośc.* T. 29 s. 356-359.
99. Ulenberg Kacper. W: *Enc. kośc.* T. 29 s. 446-448.
100. Ulgerius z Angers. W: *Enc. kośc.* T. 29 s. 448.
101. Ullathorne Wilhelm Bernard. W: *Enc. kośc.* T. 29 s. 450-452.
102. Trismegistus. W: *Enc. kośc.* T. 29 s. 122-123.
103. Triwetus Mikołaj. W: *Enc. kośc.* T. 29 s. 123-124.
104. Dzieje Kościoła Powszechnego, oprac.... Włocławek 1908 Druk. Diec. 8° s. XVI, 758. — Toż. Wyd. 2 uzupełn. Włocławek 1914 Księgarnia Powszechna 8° s. XVI, 757. — Toż. Wyd. 3 uzupełn. oprac. W. Szołdrski T. 1-2. Włocławek 1925 Księgarnia Powszechna i Druk. Diec. 8° s. XII, 364 nlb. 1, XVI, 366-825. — Toż. Wyd. 4.

Włocławek 1930 Księgarnia Powszechna i Druk. Diec. 8° s. nlb. 4, 831.

105. Rec.: Nauki Katechizmowe. P. 1909. T. 1-3. *Aten. Kapł.* R. 2: 1910 s. 468-472.

106. Rec.: A. GERSTMANN: Miscelanea Pastoralne. Lw. 1910, *Aten. Kapł.* R. 2: 1910 t. 3 s. 477-478.

107. Chodyński Stanisław. W: *Podr. enc. kośc.* 23-24 s. 62.

108. Krótkie nauki homiletyczne na niedziele i uroczystości całego roku według Postylli Katolickiej Większej Księdza Jakuba Wujka. Włocławek 1912 Księgarnia Powszechna 8° s. 351.

109. Przerob.: GROETEKEN A.: Żywot św. Paschalisa z Baylon. Włocławek 1913 Księgarnia Powszechna 8° s. 100, nlb. 1.

110. Wujek Jakub. W: *Enc. kośc.* T. 32 s. 340-375.

111. Rec.: St. PIETRZAK: Ojciec Papczyński. *Aten. Kapł.* R. 6: 1914 t. 11 s. 87-90.

112. Rec.: E. SZCZODROWSKI: Testament Chrystusa na Krzyżu, W. 1916. *Aten. Kapł.* R. 6/7: 1914/1915 t. 12 s. 234.

113. Wielebnemu Duchowieństwu i umiłowanym w Chrystusie wiernym tejże Diecezji — Biskup Włocławski. List pasterski z racji objęcia rządów w Diecezji Włocławskiej. *Kron. Diec. Włocł.* R. 21: 1927 s. 355-358.

114. Biskup Włocławski do Wielebnego Duchowieństwa i Ludu wiernego z okazji Świąt Bożego Narodzenia. *Kron. Diec. Włocł.* R. 21: 1927 s. 3-5.

115. List pasterski o kaznodziejstwie i katechizacji z dnia 8 IV 1928. *Kron. Diec. Włocł.* R. 22: 1928 s. 51-61.

116. Biskup Włocławski do umiłowanych w Chrystusie Panu diecezjan z dn. — w przeciw szerzącemu się sekciarstwu. List z dnia 11 II 1928 r. *Kron. Diec. Włocł.* R. 22: 1928 s. 21-23.

117. List o święceniu dnia Świętego, z dnia 11 XI 1928, z okazji 10-lecia niepodległości Polski. *Kron. Diec. Włocł.* R. 22: 1828 s. 153-160.

II.

LIBROWSKI St.: Krynicki Władysław Paweł. W: *Pol. słow. biogr.* T. 15 s. 464-465; J. E. Ks. Bp. Krynicki, nowy pasterz Włocławski, Włocławek 1927; KAWCZYŃSKI B.: Teoria i praktyka kaznodziejska bpa Władysława Krynickiego. Studium homiletyczno-historyczne. [Praca doktorska — pisana w Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie 1980 — mps].

Ks. Bolesław Kawczyński

Krystosik Jan Teofil krypt.: X. J. K., pseud. Ratyński Jan, (1901-1940), pedagog, autor artykułów z dziedziny katechetyki.

Urodził się 27 IV 1901 r. we wsi Mokry Las w rodzinie rolniczej jako syn Jana i Apolonii. Był starszym bratem Stanisława, także księdza. Po ukończeniu szkoły powszechnej w Wąsewie i Gimnazjum św. Stanisława Kostki w Płocku wstąpił w 1918 r. do miejscowego Seminarium Duchownego. Święcenia kapłańskie otrzymał 6 VI 1926 r. Był wikariuszem w farze płockiej 1926-1927, a przez 10 lat 1927-1936 prefektem w Seminarium Nauczycielskim w Wymyślinie. Od 1936 r. został powołany na stanowisko wizytatora diecezjalnego religii. Pisał artykuły do pism diecezjalnych. Pozostawił w rękopisie dwie większe prace o wychowaniu. Zmarł na tyfus 5 VI 1940 r. w swojej rodzinnej miejscowości w parafii Wąsewo.

I.

1. Kapłan a nauczyciel. *Mies. Past. Płoc.* R. 24: 1929 nr 10 s. 301-302; nr 11 s. 327-329.

2. Niedomagania w nauczaniu religii w szkołach. *Mies. Past. Płoc.* R. 25: 1930 nr 1 s. 12-15.

3. Sprawa nauczania religii w szkołach powszechnych w dekanacie sierpeckim. *Mies. Past. Płoc.* R. 29: 1934 nr 1 s. 40-41.

4. W sprawie domu rekolekcyjnego w Skępem. *Mies. Past. Płoc.* R. 28: 1933 nr 3 s. 108-109.

5. Gdzie tkwi największe niebezpieczeństwo alkoholizmu? *Mies. Past. Płoc.* R. 28: 1933 nr 5 s. 207-209.

6. Refleksje po odpuście skępskim. *Mies. Past. Płoc.* R. 29: 1934 nr 10 s. 447-449.

7. Ze Skępego. *Mies. Past. Płoc.* R. 30: 1935 nr 10 s. 472.

8. Wobec dzisiejszego odczytu. *Głos Mazow.* R. 4: 1936 nr 217 s. 1.

9. Szkoła wyznaniowa. *Głos Mazow.* R. 5: 1937 nr 87 s. 2; nr 88 s. 2; nr 89 s. 2; nr 90 s. 2.

10. O wychowanie nowego człowieka. Płock 1937 Druk. Braci Detrychów 8° s. 91.

11. Koedukacja. *Głos Mazow.* R. 6: 1938 nr 95 s. 2; nr 96 s. 2; nr 97 s. 2; nr 98 s. 2.
12. Musimy mieć pismo katechetyczne w każdej szkole powszechnej. *Mies. Past. Płoc.* R. 33: 1938 nr 12 s. 574-575.
13. Potrzeba uświadomienia religijnego. *Głos Mazow.* R. 6: 1938 nr 270 s. 4.
14. Jesteśmy naprawdę bezmyślni... *Hasło Katol.* R. 8: 1938 nr 6 s. 77.
15. Z nauczycielstwem przy wigilijnym opłatku. *Głos Mazow.* R. 8: 1938 nr 294 s. 5.
16. Katechetyka w szkole powszechnej. P. 1938 Druk. Św. Wojciecha 8° s. 156.
17. U progu nowego roku szkolnego. *Mies. Past. Płoc.* R. 33: 1938 nr 9 s. 413-415.
18. Lektura pedagogiczna. *Mies. Past. Płoc.* R. 34: 1939 nr 6 s. 294-296.
19. Rola katechizmu w nauczaniu religii. *Religia w Szkole.* R. 1: 1939 nr 2 s. 3-8.
20. Pierwsza spowiedź i Komunia św. *Religia w Szkole.* R. 1: 1939 nr 2 s. 8-11.
21. Lekcja o stworzeniu świata. *Religia w Szkole.* R. 1: 1939 nr 2.
22. Pacierz w nauczaniu i wychowaniu religijnym. *Religia w Szkole.* R. 1: 1939 nr 3 s. 1-4.
23. Materiał naukowy do tematu o człowieku. *Religia w Szkole.* R. 1: 1939 nr 3 s. 7-15.
24. Wycieczki w nauczaniu religii. *Religia w Szkole.* R. 1: 1939 nr 3 s. 4-7.

II.

Rec.: Katechetyka w szkole powszechnej. P. 1938. *Mies. Past. Płoc.* R. 33: 1938 nr 11 s. 550-551; Księża zmarli podczas okupacji hitlerowskiej tj. od 1 IX 1939 — 1 II 1945. *Mies. Past. Płoc.* R. 47: 1952 nr 1/6 s. 35-36.

Ks. Michał Grzybowski

Kryszak Franciszek (1913-1970) historyk.

Urodził się 26 XII 1913 w Retkowie koło Szubina. Do Gimnazjum uczęszczał w Bydgoszczy i bezpośrednio po złożeniu matury zgłosił się do Seminarium Duchownego. Studia Filozoficzno-teologiczne odbył w Gnieźnie i Poznaniu; święcenia kapłańskie przyjął 22 V 1939 r. Na swój pierwszy wikariat udał się do Pleszewa, gdzie zastał go wybuch II wojny światowej. Aresztowany przez niemiecką policję 12 III 1940, osadzony w obozie dla internowanych w Bruczkowie, otrzymał pozwolenie na wyjazd do Generalnej Guberni 12 VI 1940 i zamieszkał w Radomiu. Pomagał tam w pracy duszpasterskiej i zajmował się działalnością pisarską, opracowując podręcznik do nauki religii dla dzieci.

Po wyzwoleniu kraju wrócił do swojej archidiecezji i 16 III 1945 otrzymał administrację parafii w Czerminie, okresowo także parafii w Broniszewicach. Powołany 1 VII 1949 na proboszcza w Łukowie, pozostał w tej parafii do śmierci. Oprócz pracy duszpasterskiej wykonywał funkcje diecezjalne, był notariuszem Sądu Metropolitalnego w Gnieźnie, sędzią prosynodalnym, obrońcą węzła małżeńskiego II instancji. Pełnił także obowiązki egzaminatora prosynodalnego, był członkiem Wydziału Duszpasterskiego Kurii Metropolitalnej, należał do Archidiecezjalnej Komisji do sprawy budowy i konserwacji obiektów sakralnych. Mianowany 25 II 1957 wykładowcą historii Kościoła w Prymasowskim Seminarium Duchownym, przez pewien okres czasu wykładał też homiletykę, znany z swoich kazań i homilii, które drukował w „Głosie Katolickim" i „Wiadomościach Duszpasterskich", oraz z dwóch zbiorów kazań, osobno opublikowanych. Zmarł 14 IX 1970 w Łubowie.

Obdarzony zainteresowaniami historycznymi, już w czasie wojny zbierał materiały do dziejów Kościoła w Polsce, szczególnie okresu trydenckiego. Na podstawie rozprawy o biskupie poznańskim Adamie Konarskim (1562-1574) uzyskał doktorat na Wydziale Teologicznym Uniw. Jagiellońskiego w Krakowie. Niektóre jego rozdziały opublikował w formie osobnych artykułów. Rocznica 950-lecia metropolii gnieźnieńskiej, a następnie Millenium Chrztu Polski, ukerunkowały jego zainteresowa-

nia na początki Kościoła w Polsce. Poświęcił im szereg artykułów typu popularyzatorskiego, podobnie jak dziejom Kościoła Gnieźnieńskiego w średniowieczu. Odznaczony godnością kanonika gremialnego kapituły kolegiackiej św. Jerzego w Gnieźnie, poświęcił dziejom tej kapituły jedną ze swoich rozpraw.

I.

1. Dzieje miasta Pleszewa. Pleszew 1938 Nakł. „Orędownika Pleszewskiego" 8° s. 75, nlb. 2.

2. Zbiór krótkich kazań do młodzieży. P. 1947 Księg. św. Wojciecha 8° s. 222, nlb. 2.

3. Ogłoszenia i kronika parafialna jako przyczynki do historii parafii. *Wiad. Archidiec. Gniezn.* R. 2: 1947 s. 272-276.

4. Synod poznański z r. 1564 o duchownych. *Wiad. Archidiec. Gnieźn.* R. 2: 1947 s. 312-314.

5. Adam I Konarski, biskup poznański (1562-1574). *Spraw. Pozn. Tow. Przyj. Nauk.* T. 15: 1948 s. 250-254.

6. Aby pamięć nie zaginęła. (Kronika parafialna). *Wiad. Archidiec. Gnieźn.* R. 3: 1948 s. 102-104. — Toż. *Wiad. Duszpast.* R. 4: 1948 s. 269-271.

7. Bł. Bogumił w świetle historii. *Wiad. Archidiec. Gnieźn.* R. 3: 1948 s. 364-369, 398-406.

8. Ojcze nasz. 9 rozważań o Modlitwie Pańskiej. P. 1949 Nakł. Instytutu Wydawn. „Kultura" 8° s. 35.

9. Kanonizacja św. Wojciecha i jej skutki. *Wiad. Archidiec. Gnieźn.* R. 4: 1949 s. 82-90.

10. Zamiast notatek bibliograficznych: Czytać, czy nie czytać?... *Wiad. Archidiec. Gnieźn.* R. 4: 1949 s. 97-100.

11. Utworzenie polskiej metropolii. *Wiad. Archidiec. Gnieźn.* R. 4: 1949 s. 203-206.

12. Rec.: W. KARASIEWICZ: Jakub Świnka, arcybiskup gnieźnieński (1283-1314). *Wiad. Archidiec. Gnieźn.* R. 4: 1949 s. 226-227.

13. Rec.: S. HAIN: Wincenty Kot, prymas Polski (1436-1448). *Wiad. Archidiec. Gnieźn.* R. 4: 1949 s. 227-228.

14. Założenie kolegium jezuickiego w Poznaniu. *Mies. Kośc. Archidiec. Pozn.* R. 4: 1949 s. 391-396.

15. Na złoty jubileusz kapłański Piusa XII. *Głos Katol.* R. 5: 1949 s. 122-123.

16. Powstanie biskupstwa poznańskiego. *Głos Katol.* R. 5: 1949 s. 166.

17. Dzieje kaplicy Serca Jezusowego w Katedrze Poznańskiej. *Głos Katol.* R. 5: 1949 s. 225.

18. W 950 rocznicę powstania metropolii gnieźnieńskiej. *Kron. Diec. Włocł.* R. 44: 1950 s. 101-103. — Toż. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 6: 1950 s. 192-194.

19. 950 lat metropolii gnieźnieńskiej. *Tyg. Powsz.* R. 6: 1950 nr 17 s. 3.

20. Pierwszy synod potrydencki diecezji poznańskiej. *Mies. Kośc. Archidiec. Pozn.* R. 5: 1950 s. 77-85.

21. Adam I Konarski, biskup poznański (1562-1574). *Mies. Kośc. Archidiec. Pozn.* R. 5: 1950 s. 117-120.

22. Na uroczystość św. Wojciecha. *Głos Katol.* R. 7: 1951 s. 113-114.

23. W sprawie relikwii św. Wojciecha. *Wiad. Archidiec. Gnieźn.* R. 12: 1957 s. 387-392.

24. W obliczu Tysiąclecia. *Wiad. Archidiec. Gnieźn.* R. 12: 1957; 1. W zaraniu dziejów, s. 661-667; 2. W rodzinie narodów chrześcijańskich, s. 766-770; 3. Pierwsze polskie biskupstwo, s. 814-818; 4. Jeszcze o pierwszym polskim biskupstwie, s. 903-908; 5. Pierwsze stosunki Polski ze Stolicą Apostolską „Dagome iudex", R. 13: 1958 s. 131-137; 6. Utworzenie polskiej metropolii, s. 203-206; 7. Kościelno-polityczne znaczenie zjazdu gnieźnieńskiego, s. 287-292; 8. Św. Bruno z Querfurtu i jego działalność, s. 346-349; 9. Najcięższe lata Kościoła w Polsce, s. 467-472; 10. Archidiecezja gnieźnieńska. Wiadomości ogólne, s. 600-604; 11. Wiadomości ogólne [II], s. 676-681; 12. Biografie arcybiskupów gnieźnieńskich, R. 14: 1959 s. 88-92; 13. Pierwszy arcybiskup gnieźnieński, s. 319-324; 14. Arcybiskupi gnieźnieńscy XI wieku, s. 393-401; 15. Arcybiskup Marcin I herbu Zabawa, s. 545-551; 16. Arcybiskup Jakub I ze Żnina, s. 620-628; 17. Arcybiskupi: Jan I (Janik) i Zdzisław, R. 15: 1960 s. 15-22; 18. Arcybiskup błog. Bogumił Piotr II, s. 22-32; 19. Wielki reformator na stolicy gnieźnieńskiej — arcybiskup Henryk Kietlicz, s. 306-318; 20. Arcybiskupi gnieźnieńscy XIII w. Arcybiskup Wincenty z Niałka, s. 533-539; 21. Arcybiskup Pełka z rodu Lisów, 563-573; 22. Arcybiskup Janusz herbu Tarnawa, s. 573-581; 23. Dwunastoletni wakans na stolicy gnieźnieńskiej, s. 582-585; 24. Arcybiskup Jakub II Świnka, s. 642-650; 25. Arcybiskup Jakub II Świnka (ciąg dalszy), R. 16: 1961 s. 11-18; 26. W zjednoczonym królestwie za ostatnich Piastów, s. 18-27; 27. W zjednoczonym królestwie za ostatnich Piastów [2], s. 52-56; [28]. W zjednoczonym Królestwie za ostatnich Piastów [3], s. 156-163.

25. Ogólne wytyczne dla opracowania

dziejów parafii. *Wiad. Archidiec. Gniezn.* R. 12: 1957 s. 834-840.
26. Rola wybitnych świętych w kształtowaniu życia Kościoła Katolickiego. *Wiad. Archidiec. Gniezn.* R. 13: 1958 s. 223-229, 368-372.
27. Błogosławiony Bogumił, Arcybiskup gnieźnieński. *Przew. Katol.* R. 48: 1958 s. 318.
28. Błogosławiony Czesław patron katolickiego i polskiego Śląska. *Przew. Katol.* R. 48: 1958 s. 395.
29. Św. Hieronim. *Przew. Katol.* R. 48: 1958 s. 543.
30. Potrzeba i treść kroniki parafialnej. *Wiad. Archidiec. Gniezn.* R. 14: 1959 s. 110-112.
31. Świętowojciechowy duch apostolstwa. *Wiad. Archdiec. Gniezn.* R. 15: 1960 s. 380-385.
32. Jedność w Kościele Bożym. *Wiad. Archidiec. Gniezn.* R. 15: 1960 s. 385-390.
33. Świątobliwy biskup krakowski Iwo Odrowąż. *Wiad. Archidiec. Gniezn.* R. 15: 1960 s. 540-544.
34. Sanktuaria Maryjne w archidiecezji gnieźnieńskiej. *Wiad. Archidiec. Gniezn.* R. 14: 1959. Wstęp, s. 463-464; 1. Pieranie, s. 464-472; 2. Żegocin, R. 15: 1960 s. 35-43; 3. Tursko, s. 75-83; 4. Markowice, s. 83-91; 5. Dąbrówka Kościelna, s. 234-244; 6. Górka Klasztorna pod Łobżenicą, s. 244-255.
35. U grobu św. Wojciecha. (Materiał do nauk i kazań na uroczystość Świętego). *Wiad. Archidiec. Gniezn.* R. 15: 1960 s. 163-167.
36. Bł. Jolenta (15 czerwca). *Wiad. Archidiec. Gniezn.* R. 15: 1960 s. 211-215.
37. Kapituła kolegiacka św. Jerzego na zamku gnieźnieńskim. *Nasza Przeszł.* T. 24: 1966 s. 127-133.

II.

STELMASZCZYK K.: *Wiad. Archidiec. Gniezn.* R. 25: 1970 s. 268-270.

Ks. Marian Banaszak

Krzemieniecki (pierwotne nazwisko Kucia) Jan Władysław (1887-1956), profesor Uniw. Jagiellońskiego, kanonista.

Urodził się 3 VI 1887 r. w Jadownikach Podgórnych w pow. Brzesko w woj. krakowskim; był synem Józefa Kuci i Kunegundy Gajda. Gimnazjum ukończył w 1906 r. w Tarnowie. Studiował następnie w Seminarium Duchownym w Krakowie i w 1910 r. przyjął święcenia kapłańskie. Pracował kolejno jako wikarusz i katecheta w Podgórzu (1910-1912) i Kętach (1912-1913), katecheta w męskim Seminarium Nauczycielskim w Białej na Śląsku (1913-1919). W 1914 r. uzyskał na Uniw. Jagiellońskim doktorat teologii, a w 1919 r. udał się do Rzymu, gdzie po dwu latach studiów na Wydziale Prawa Uniwersytetu Gregoriańskiego uzyskał doktorat praw (1921) i odbył praktykę w Trybunale Roty Rzymskiej (1920-1921). Od 1921 do 1932 r. pracował w kurii metropolitalnej jako notariusz oraz obrońca węzła małżeńskiego. W l. 1921-1926 był też asystentem na Wydziale Teologicznym Uniw. Jagiellońskiego, a od 1926 r. docentem na tymże wydziale. Po habilitacji w r. 1926 był do 1936 r. zastępcą profesora, zaś w l. 1936-1945 profesorem nadzw. prawa kanonicznego. Nominację na profesora zwyczajnego otrzymał w 1945 r Aresztowany w dn. 6 XI 1939 r. przez gestapo przebywał do 10 II 1940 w obozie w Sachsenhausen. Po zwolnieniu brał udział w tajnym nauczaniu. Po oswobodzeniu zaś Krakowa, współpracował jako dziekan Wydziału Teologicznego w l. 1945-1947 przy odbudowie uczelni. Przez pewien czas pracował również na Wydziale Prawa oraz w kurii metropolitalnej. Po likwidacji Wydziału Teologicznego Uniw. Jagiellońskiego (1953) był profesorem prawa kanonicznego w Seminarium Duchownym Śląskim i Częstochowskim (z siedzibą w Krakowie). Pod koniec życia otrzymał godność prałata. Zmarł nagle 5 III 1956 r. w Krakowie, a pochowany został w rodzinnych Jadownikach Podgórnych.

I.

1. Procedura administracyjna w Kodeksie Prawa Kanonicznego. Kr. 1925 8° s. 246.
2. Główne warunki ważności kanonicznego procesu administracyjnego. Kr. 1930 Księgarnia Krakowska 8° s. 135.

3. Z kanonicznej procedury administracyjnej kwestie wybrane. Kr. 1930 Księgarnia Krakowska 8° s. 83.

4. Właściwa odpowiedź na pytanie X. Tytusa. *Gaz. Kość.* R. 40: 1933 s. 561-562.

5. Wyd.: Bernardinus Gallelus de Jadra vicarius et officialis generalis Cracoviensis, 1509-1517. Ex actis et documentis potissimum manuscriptis deprompsit atque enarravit... Cracoviae 1934 Druk. Powściągliwość i Praca 8° s. 230, nlb. 2.

6. Kilka dokumentów do dziejów grecko-katolickich parafii w dobrach muszyńskich dawnego biskupstwa krakowskiego. Kr. 1934 s. 64.

7. Bedleński Mikołaj († 1540). W: *Pol. słow. biogr.* T. 1 s. 395.

8. Bernardino Gallo († 1517). W: *Pol. słow. biogr.* T. 1 s. 460-461.

9. Rec.: M. G. MICHIELS: De delictis et poenis. Commentarius libri V Codicis Juris Canonici. Vol. 1 De delictis. Lubl. 1934. *Aten. Kapł.* T. 37: 1936 s. 84-88.

10. Przestępstwo apostazji, herezji i schizmy w Kodeksie Prawa Kanonicznego. Kanon 2314 i jego praktyczne zastosowanie. *Aten. Kapł.* T. 40: 1937 s. 34-37, 133-147.

11. Odpowiedzi Komisji Interpretacyjnej kodeksu kanonicznego. *Aten. Kapł.* T. 45: 1946 s. 85-89, 184-187, 269-273, 397-399; T. 46: 1947 s. 45-52, 179-181, 272-276.

12. Ogłaszanie nieważności małżeństwa w trybie skróconym. *Aten. Kapł.* T. 46: 1947 s. 475-477.

13. Zaskarżenie małżeństwa w świetle wyjaśnień Komisji Interpretacyjnej. *Aten. Kapł.* T. 46: 1947 s. 372-377.

14. Gallus z Raciborza († 1515). W: *Pol. słow. biogr.* T. 7 s. 238-239.

15. Rec.: M. A. MYRCHA: Sądy polubowne w prawie kanonicznym. Lubl. 1948. *Aten. Kapł.* T. 50: 1949 s. 191-193.

16. Rec.: J. SAWICKI: Concilia Poloniae. Źródła i studia krytyczne t. 2. W. 1948. *Pol. Sacra.* R. 2: 1949 z. 1 s. 96-97.

17. Gromnicki Tadeusz (1851-1939). W: *Pol. słow. biogr.* T. 8 s. 633-634.

18. Podstawa prawna prześladowań chrześcijańskich w państwie rzymskim. Rkps rozprawy doktorskiej na Uniw. Jagiellońskim.

19. Wikariusze i oficjałowie generalni diecezji krakowskiej do r. 1800. Rkps w Kurii Metropolitalnej w Krakowie.

20. Taksy kościelne w Polsce przedrozbiorowej. Rkps w Kurii Metropolitalnej w Krakowie.

II.

GERMAN F.: Krzemieniecki Jan Władysław. W: *Pol. słow. biogr.* T. 15 s. 517-518, tamże literatura; BAR J. R.: Krzemieniecki Jan Władysław. W: *Polscy kanoniści.* W. 1981 cz. 1 s. 257-259, tamże literatura. — Ponadto: JACEWICZ W., WOŚ J.: Martyrologium polskiego duchowieństwa rzymskokatolickiego pod okupacją hitlerowską w latach 1939-1945. Z. 3. W. 1978 s. 102-103.

Ks. Ludwik Grzebień SJ

Krzesiński Andrzej Jan (1884-1964), profesor Uniw. Warszawskiego, popularyzator teologii, filozof, działacz.

Urodził się 20 XI 1884 r. w Niepołomicach (rodowe nazwisko Krzysica, zmienił dopiero kilka lat po święceniach). Zostawszy księdzem po ukończeniu Wydziału Teologicznego Uniw. Jagiellońskiego i Seminarium Krakowskiego w 1910 r., pracował jako wikariusz i katecheta w Rychwałdzie, Myślenicach i Krakowie. Uzyskał na Uniw. Jagiellońskim doktorat z filozofii i teologii, a w 1924 r. habilitację. Wykładał filozofię na Wydziale Teologicznym Uniw. Warszawskiego (1925-1928), przebywał na urlopie naukowym w Paryżu (1928-30), odbył podróż religioznawczą na Daleki Wschód (1936-37). W 1939 r. znalazł się w Stanach Zjednoczonych. Prowadził wykłady na uniwersytetach kanadyjskich (Laval-Québec, Montreal) i w USA (Fordham), udzielał się w towarzystwach naukowych. Dawne zainteresowania bardziej teoretycznymi problemami filozofii przesunęły się na filozofię kultury. Poważniejsze prace i publicystykę poświęcił ocenie szans religii w świecie cywilizacji pieniądza i nacjonalizmów. Wraz z O. Haleckim współorganizował w Nowym Jorku Polski Instytut Naukowy, gdzie odbywały się wykłady o kulturze polskiej. Podejmował wiele inicjatyw na rzecz Polski i rodaków: pisał, wygłaszał odczyty, organizował pomoc materialną dla uchodźców, próbował interwencji u prezydentów i papieży. Zmarł 23 X 1964 r.

I.

1. O Berkeley'u — wielkim burzycielu świata zmysłowego. *Prz. Powsz.* R. 36: 1919. t. 143-144 s. 209-216.

2. Polska u stóp Maryi [kazanie]. Kr. 1919 Druk. W. Anczyca 16° s. 27.

3. Nawrócony. *Głos Narodu.* R. 1920 z 4-6, 8 VII.

4. Rec.: J. CIEMNIEWSKI: O nowożytną metodę nauczania religii. W. b. r. *Prz. Teol.* R. 1: 1920 s. 297-308.

5. Zagadnienie prawdy w dziejach filozofii. *Prz. Powsz.* R. 38: t. 151-152 s. 300-309.

6. Rzeczywistość, poznanie i prawda w dziejach filozofii. *Kwart. Filoz.* T. 1: 1923 s. 38-86, 161-203, 297-335. — Toż w osob. odb. s. 131.

7. Rec.: A. HOENE-WROŃSKI: Prodrom mesjanizmu. *Kwart. Filoz.* T. 1: 1923 s. 279-282.

8. Rec.: H. LELESZ: La conception de la vérité. Paris 1921. *Kwart. Filoz.* T. 1: 1923 s. 127-133.

9. Jak należy rozumieć filozofię fikcji Vaihingera. *Kwart. Filoz.* T. 2: 1924 s. 369-384. — Toż w osob. odb.

10. Racjonalizm Hoene-Wrońskiego [wykład habilitacyjny w Uniw. Jag.]. *Czas.* R. 1924.

11. De problemate obiectivitatis cognitionis in criticismo Kantiano et in philosophia neoscholastica [odczyt]. W: *Acta primi Congressus Thomistici internationalis.* Romae 1925.

12. Nasz polski katolicyzm. *Prz. Katol.* R. 63: 1925 s. 338.

13. Polski katolicyzm w czasie niewoli. *Prz. Katol.* R. 63: 1925 s. 756-757.

14. Powierzchowność życia religijnego w Polsce [powody]. *Prz. Katol.* R. 63: 1925 s. 353-354.

15. Prymat papieski w świetle rozumu. *Prz. Katol.* R. 64: 1926 s. 98-99.

16. Ekstaza Teresy Neuman z Konnersreuth. *Kur. Warsz.* R. 1927 z 29 X.

17. Jak wyjaśnić niezwykłe wydarzenie z Konnersreuth? *Prz. Katol.* R. 65: 1927 s. 689-690.

18. Moje wrażenia z Konnersreuth. *Prz. Katol.* R. 65: 1927 s. 626-628, 642-644, 660-662.

19. Niezwykłe dzieje Teresy Neuman z Konnersreuth. Na podstawie własnych postrzeżeń. W. 1927 Druk. Polak-Katolik 8° s. 30, nlb. 2.

20. Psychiczne warunki poznania prawdy. *Prz. Filoz.* R. 1928.

21. W obronie świata transcendentnego. P. 1927 Druk. Fiszer i Majewski 8° s. 160, IV.

22. [Polemika z A. P., recenzentem poz. 21]. *Gaz. Kośc.* R. 34: 1927 s. 581.

23. Pozytywizm i modernizm a polskie duchowieństwo. W. 1928 Geb. i Wolff 8° s. 47, nlb. 1.

24. Stan duchowy człowieka a poznanie prawdy. W: *Księga pamiątk. I zjazdu naukowego Pol. Tow. Teol.* Lw. 1928.

25. Odpowiedź ks. dr Stepie na jego ocenę książki pt. W obronie świata transcendentnego. *Aten. Kapł.* R. 15: 1929 T. 23 s. 101-102.

26. Une nouvelle philosophie de l'immanence. Exposé et critique de ses postulats. Paris 1931 librairie Félix Alcan 8° s. 134.

27. Ks. Korzonkiewicz jako uczony. W: *Ks. Jan Korzonkiewicz, jego życie i działalność.* Kr. 1934. — Toż w odb. Kr. 1934.

28. L'importance de la joje dans l'éducation morale [odczyt] Le Gongrés International de l'Education Morale. Varsovie 1934.

29. Kultura nowoczesna i jej tragizm. W. 1934 Druk. Koziańscy 8° s. 161. Bibliot. Kultury Chrz. T. 1.

30. Z zagadnień kultury. *Prz. Współcz.* R. 13: 1934 t. 48 s. 350-358. — Toż w osob. odb.

31. Współczesna niewiara. Konferencja wygłoszona 21 X 1934. P. 1935 Druk. W. Anczyca 8° s. 31.

32. Badania nad kulturą Dalekiego Wschodu na tle podróży dookoła świata. W. 1938 Druk. W. Anczyca 8° s. 37. Bibliot. Kultury Chrz. T. 2.

33. Obecny stan misji katolickich na Dalekim Wschodzie. *Gaz. Kośc.* R. 45: 1938 s. 818-819.

34. Moje rozmowy z Gandhim. *Kur. Liter.-Nauk.* R. 15: 1938 nr 17 [z 25 IV] s. IX-X.

35. Daleki Wschód w obrazach. Album z podróży dookoła świata. W. 1939 Druk. Narodowa s. 63. Bibliot. Kultury Chrz. T. 5.

36. Miasto Niepokalanej w Japonii. W. 1939 Druk. Pokój i Dobro 8° s. 31. Kultura Chrz. T. 6.

37. Problem misji katolickich na Dalekim Wschodzie. Na podstawie własnych badań. P. 1939 Druk. Powściągliwość i Praca 8° Kultura Chrz. T. 3.

38. W krajach misyjnych Dalekiego Wschodu. Szkic. P. 1939 Druk. Powściągl. i Praca 8° s. 142. Kultura Chrześc. T. 4.

39. Duch Konstytucji 3 Maja. *Naród Polski* [Chicago]. R. 1940. — Toż w innych pismach polonijnych.

40. Polski idealizm [Przemówienie radiowe z 21 XI 1940] New York 1940 8° s. 10.

41. Zjednoczcie się duchowo. *Dz. Chic.* R. 1940. — Toż w innych pismach polonijnych.

42. Nationality and Ideology in Culture. A Psychological Study. New York 1941.
43. Potrzeba wykładów o Polsce w Ameryce. *Czas* [Brooklyn]. R. 1941 nr z 5 IX. — Toż w innych czasopismach.
44. The Far East at the Present Time. *The Ecclesiastical Reviev.* R. 1941 [April].
45. Causes of Retarded Progres in Mission Work. *The Ecclesiastical Review.* R. 1942 [May].
46. Is Moderne Culture Doomed? New York 1942. The Devin-Adair Co. 8° s. XIV, 158. — Toż. Wyd. 2. New York 1944. — Toż w jęz. franc.: La culture moderne est-elle en peril? Montréal 1945 Fides 8° s. 122.
47. La France au rang de grande puissance. *La Patrie* [Montréal]. R. 1943 [Décembre].
48. The Importance of Poland's Sacrifices. *The Congressional Record.* R. 1943 [18 X].
49. Jednosć duchowa Polski współczesnej. *Dz. Chic.* R. 1943 [21 XI]. — Toż w innych pismach.
50. Nicolas Copernic, humaniste et savant polonais. Québec 1943 8° s. 7.
51. Le niveau cultural en Pologne aux temps de Nicolas Copernic. *Le Devoir.* [Montréal]. R. 1943 [17 XII].
52. Poland in Her Martyrdom. *The Catholic News.* R. 1943 [18 IX].
53. Polish Idealism. *The Tablet.* R. 1943 [11 IX].
54. La Pologne immortelle. *Relations* [Montréal]. R. 1943, IX.
55. La Pologne ne peut périr — elle est nécessaire à l'Europe. *Le Devoir* [Montréal]. R. 1943 [29 IX].
56. Reflections on the Future of Western Culture. *Bulletin of the Polish Institute of Arts and Sciences in America.* R. 1943 [April].
57. Remedies for Retarded Mission Progress. *The Ecclesiastical Review.* R. 1943 [April].
58. The Church and National Cultures. W: G. B. O'TOOLE: Race, Nation, Person. New York 1944 s. 115-156.
59. Lights and the Darkness. *The Tablet.* R. 1944 [21 X].
60. La sacrifice de la Pologne. *Relations* [Montréal]. R. 1944 [Janvier].
61. National Cultures, Nazism and the Church. Boston 1945 B. Humphries 8° s. 128.
62. Nazi Germany's Foreign Policy, Boston 1945 B. Humphries 8° s. 44.
63. Nie czas na pomniki, gdy ginie naród [Różne pisma polonijne] 1945.
64. The Polish Boundaries on the Oder and the Neisse Rivers. *New Europe.* R. 1945.
65. Przykra sprawa pomnika Jagiełły [Różne pisma polonijne]. R. 1945.
66. Religion of Nazi Germany. Boston 1945 B. Humphries 8° s. 48.
67. Christianity's Problem in the Far East. Montréal 1946 Fides 8° s. 125. — Toż w jęz. franc.: Le problème du Christianisme en Extrême-Orient. Montréal 1946.
68. Poland's rights to justice. New York 1946 The Devin-Adair Co 8° s. 120.
69. Ratujmy kapłanów polskich! *Dz. Chic.* R. 1946. — Toż: Narodowiec [Francja]. R. 1946 i inne pisma emigracyjne.
70. Poland, Germany — a Lasting Peace? New York 1948 Renaissance Center Co 8° s. 39.
71. Une nouvelle philosophie de l'immanence. Paris 1948 F. Alcan.
72. Akcja indywidualna w ratowaniu Polski. Chicago 1949.
73. Kongres Polonii amerykańskiej. New York-Chicago 1949.
74. W obronie Polski. Chicago-Nowy Jork 1949 8° s. XIII, 470.
75. Wśród gradu bomb i pożarów. Chicago 1949.
76. Christian Conception of Man and His Place in the Universe. W: *Proceedings of the American Catholic Philosophical Association.* Washington 1951.
77. Ratowanie polskich intelektualistów. *Dz. Chic.* R. 1952; toż: *Narodowiec, Inter-Catholic Press Agency* i inne pisma.
78. The immanency and Transcendency of Our Knowledge. W: *Proceedings of the XIth International Congress of Philosophy.* T. 2. Bruxelles 1953.
79. O prawdziwe zjednoczenie polskiego wychodźstwa. *Dz. Chic.* R. 1954 [3 VII] i inne pisma polonijne.
80. Tysiąclecie dziejów Polski. *Dz. Chic.* R. 1955.
81. Pomoc Polsce w świetle prawdy. *Dz. Chic.* R. 1957 [grudzień]. — Toż w innych pismach polonijnych.

II.

LECHICKI Cz.: Krzesiński Andrzej Jan. W: *Pol. słow. biogr.* T. 15 s. 532-533, tamże literatura. — Ponadto: KIETLICZ-WOJNICKI W.: Polskie osiągnięcia naukowe na obczyźnie. Lubl. 1980 s. 291.

Ks. Jan Kracik

Krzeszkiewicz Stanisław (1868-1944), homileta i katecheta.

Urodził się 11 X 1868 we Wronkach, był synem nauczyciela Pawła i Seweryny z Wiśniewskich. Do Gimnazjum uczęszczał w Krotoszynie i tam

złożył maturę, po której udał się na studia filozoficzno-teologiczne do Rzymu. Kontynuował je w Bonn, następnie w Seminarium Duchownym w Poznaniu i Gnieźnie, gdzie 13 III 1897 przyjął święcenia kapłańskie. Posiadał stopień naukowy licencjata filozofii. Na pierwszy wikariat powołany do Kotlina, już 18 II 1898 objął samodzielną administrację parafii w Wronczynie, skąd 1 VI 1901 przeszedł na probostwo w Modliszewku. Przez ponad dwa lata, od 1 IV 1906, był proboszczem w Uzarzewie. Mianowany 1 XI 1908 wicerektorem Seminarium Duchownego w Gnieźnie, związał się na stałe z tym miastem. W Seminarium Duchownym pełnił dodatkowo obowiązki ojca duchownego i prokuratora, wykładał homiletykę i katechetykę w l. 1908-1928. Obdarzony w 1908 r. godnością kanonika kolegiaty św. Jerzego w Gnieźnie, w 1914 r. mianowany tajnym szambelanem papieskim, wszedł 7 III 1922 do kapituły katedralnej gnieźnieńskiej jako kanonik-teolog, był zarazem archiwariuszem kapitulnym, troskliwie opiekując się bogatymi zbiorami archiwalnymi i bibliotecznymi tej instytucji. W kapitule posunął się w 1938 r. na wyższą godność dziekana-infułata. Po reorganizacji tamtejszego Seminarium Duchownego przestał pełnić w nim dotychczasowe funkcje, został natomiast arcybiskupim deputatem do spraw dyscypliny seminaryjnej. Działał też w wielu innych dziedzinach kościelnych, był promotorem sprawiedliwości w Sądzie Metropolitalnym, członkiem Rady Administracyjnej, egzaminatorem prosynodalnym i cenzorem ksiąg treści religijnej. Udzielał się w stowarzyszeniach, szczególnie w Związku Kapłanów „Unitas" jako przewodniczący okręgu gnieźnieńskiego i Sodalicji Kapłanów, którą w 1922 r. zorganizował na polecenie kard. E. Dalbora. Był nadto dyrektorem Dzieła św. Piotra Apostoła na obie archidiecezje, gnieźnieńską i poznańską. Podczas wojny pozostał w Gnieźnie i zmarł tam 17 IX 1944 r.

Homiletyką i katechetyką zajmował się nie tylko z racji przyjętych obowiązków wykładowcy tych przedmiotów w Seminarium Duchownym, ale z osobistych zainteresowań i uzdolnień. Między obu przedmiotami widział ścisły związek, gdyż traktował katechetykę jako sztukę nauczania. Tak przedstawia ją w swoim podręczniku katechetyki, dodając, że ta sztuka wymaga znajomości psychologii i doświadczenia. Homiletyce przysłużył się przede wszystkim jako redaktor „Nowej Biblioteki Kaznodziejskiej" w l. 1913-1920, do której wprowadził dział teoretyczny, nazwany studiami homiletycznymi. Umieszczał w niej także kazania katechizmowe. Czasopismo zasilał własnymi rozprawami z dziedziny homiletyki.

I.

1. Historiozofia Joachima da Fiore. *Prz. Kośc.* T. 11: 1907 s. 162-174.

2. O obowiązkach duszpasterza w smutnych czasach dzisiejszych. *Prz. Kośc.* T. 11: 1907 s. 419-430.

3. Commer o Schellu. *Prz. Kośc.* T. 12: 1907 s. 81-89.

4. O czytaniu książek. W: *Spraw. Sod. Dzieci Marji w Poznaniu za rok 1910.* P. 1911 s. 48-62.

5. Rec.: J. KŁOS: Mowa żałobna na pogrzebie śp. Ks. Kaz. Michalskiego. P. 1910. *Mies. Kośc. „Unitas".* T. 4: 1910 s. 74-76.

6. Czy modlitwę in anniversario defunctorum odmawia się w liczbie pojedynczej, jeżeli msza św. zamówiona jest za dusze kilku osób, z których jedna tylko w tym dniu zmarła lub została pochowana? *Mies. Kośc. „Unitas".* T. 4: 1910 s. 207-208.

7. U Ojca św. Piusa X. List z Rzymu. *Przew. Katol.* R. 16: 1910 nr 13 s. 99-100.

8. U grobu św. Franciszka. Listy z Asyżu. *Przew. Katol.* R. 16: 1910 nr 15 s. 115; nr 17 s. 130-132; nr 18 s. 139-140; nr 19 s. 149-150; nr 20 s. 156-157; nr 23 s. 181-182; nr 24 s. 188-189; nr 25 s. 196-197.

9. Rec.: RECK: Das Missale als Be-

trachtungsbuch. Freiburg 1911. *Mies. Kośc. „Unitas"*. T. 6: 1911 s. 74-75.

10. Rec.: J. BELSER: Anleitung zur Verwertung der Jakobusepistel in der Predigt. *Mies. Kośc. „Unitas"*. T. 6: 1911 s. 319.

11. Rec.: K. MÜLLER: Das Kirchenjahr. *Mies. Kośc. „Unitas"*. T. 6: 1911 s. 319-320.

12. Rec.: A. CALVET: P. Paul Ginhac SJ. Freiburg 1910. *Mies. Kośc. „Unitas"*. T. 6: 1911 s. 400-401.

13. Działalność społeczna św. Franciszka z Asyżu. P. 1912 Księg. św. Wojciecha 16° s. 48, nlb. 2.

14. Red.: *Nowa Biblioteka Kaznodziejska*. Miesięcznik poświęcony kaznodziejstwu polskiemu. T. 13: 1912/13 — T. 18: 1920.

15. Znaczenie i godność wymowy kaznodziejskiej. *Nowa Bibl. Kazn.* T. 13: 1912/13 s. 87-100.

16. Topika, czyli nauka o wynalezieniu materii kazania. *Nowa Bibl. Kazn.* T. 13: 1912/13 s. 180-197, 353-367, 517-520.

17. Rec.: Ks. SPIRAGO: Metodyka katolickiej nauki religii. Mikołów. *Mies. Kośc. „Unitas"*. T. 9: 1913 s. 385-386.

18. Ojciec św. Pius X i jego następca Benedykt XV. P. 1914 Księg. św. Wojciecha 16° s. nlb. 8, 134, tabl. k. 2.

19. Wykład piątej pieśni pierwszej części Boskiej Komedii Dantego. *Mies. Kośc. „Unitas"*. T. 11: 1914 s. 83-102.

20. Rec.: E. STATECZNY: Rozbiór krytyczny źródeł do żywota św. Franciszka z Asyżu i do literatury franciszkańskiej. P. 1913. *Mies. Kośc. „Unitas"*. T. 11: 1914 s. 231-234.

21. Kazanie na uroczystość św. Jana Kantego w dniu ingresu Najprzewielebniejszego Ks. Arcybiskupa Edwarda Likowskiego do katedry gnieźnieńskiej. *Nowa Bibl. Kazn.* T. 17: 1915 s. 93-103.

22. O metodzie nauczania katechizmu. *Nowa Bibl. Kazn.* T. 17: 1915 s. 115-120, 236-240, 309-312, 420-424, 526-528, 615-616; T. 18: 1915 s. 186-192, 288-292, 369-372, 576-582; T. 19: 1916 s. 114-116, 197-200, 264-268, 348-352, 492-496.

23. Kazanie w dniu ingresu Najprzewielebniejszego Ks. Arcybiskupa Edmunda Dalbora do katedry gnieźnieńskiej, wygłoszone w tejże katedrze przez... *Nowa Bibl. Kazn.* T. 18: 1915 s. 555-562.

24. Święta Katarzyna z Syeny. *Przew. Katol.* R. 21: 1915 nr 17 s. 195-197; nr 18 s. 213-214; nr 19 s. 225-226; nr 20 s. 235-236; nr 21 s. 248-250.

25. Metodyka nauki religii. P. 1921 Księg. św. Wojciecha 16° s. 80. — Toż. Wyd. 2 powiększ. P. 1926 Księg. św. Wojciecha 8° s. 102.

26. Sprawa prowadzenia katechetyki w seminariach duchownych. W: *Pamiętnik zjazdu Zakładów Teologicznych*. T. 1: 1921 s. 101-105.

27. „Onorate i'altissimo poeta...". *Wiad. dla Duchow.* R. 8: 1921 s. 130-132.

28. Szlakami Boskiej Komedii. *Wiad. dla Duchow.* R. 8: 1921 s. 261. — Toż. Szlakami Boskiej Komedii. W hołdzie Dantemu w 600 rocznicę śmierci. P. 1921 Księg. św. Wojciecha 8° s. nlb. 4, 126, nlb. 1.

29. Znaczenie Trzeciego Zakonu. *Wiad. dla Duchow.* R. 8: 1921 s. 215-217.

30. Zapiski bibliograficzne. *Wiad. dla Duchow.* R. 8: 1921 s. 231, 233-234.

31. Sodalicja Kapłanów. *Wiad. z Życia Związków, Bractw i Stowarzyszeń*. [Dodatek do *Mies. Kośc.* dla archidiec. gnieźn. i pozn.]. R. 2: 1922 nr 12.

32. Organizacja tzw. Seminarium practicum. W: *Pamiętnik zjazdu Zakładów Teologicznych*. T. 2: 1923 s. 15-23.

33. Rec.: W. KOSIŃSKI: Technika głoszenia kazań. Lw. 1923. *Prz. Hom.* R. 1: 1923 s. 306-308.

34. Rec.: H. HADUCH: O zasadę życia (nauki rekolekcyjne). Kr. 1923. *Prz. Hom.* R. 1: 1923 s. 310-312.

35. Rec.: Z. BARANOWSKI, S. KOWALSKI: Zasady życia chrześcijańskiego. Podręcznik na klasę IV gimnazjalną, opracowany na podstawie obowiązującego programu. Wyd. 2. P. 1922. *Wiad. dla Duchow.* R. 10: 1923 s. 132.

36. Rec.: Z. PILCH: Zagadnienie języka i stylu w kaznodziejstwie. Kielce 1923. *Wiad. dla Duchow.* R. 10: 1923 s. 277-278.

37. Stosunek rektora Seminarium do kleryka. W: *Pamiętnik zjazdu Zakładów Teologicznych*. T. 3: 1925 s. 79-88.

38. Kazania katechizmowe. *Wiad. dla Duchow.* R. 12: 1925 s. 9-13.

39. Znaczenie społeczne św. Franciszka z Asyżu. *Przew. Społ.* R. 7: 1926 s. 301-309

40. Św. Franciszek z Asyżu w Boskiej Komedii [Raj XI]. *Aten. Kapł.* T. 18: 1926 s. 233-248.

41. Rec.: J. KŁOS: Kazania katechizmowe. T. 2. O przykazaniach. *Prz. Hom.* R. 5: 1927 s. 60-62.

42. Rec.: Kaplan FAHSEL: Mein Vorträge. Freiburg 1925. *Wiad. dla Duchow.* R. 13: 1926 nr 5 s. 26.

43. Rec.: J. WORONIECKI: Pełnia modlitwy. *Wiad. dla Duchow.* R. 13: 1926 nr 7/9 s. 42-43.

44. Rec.: Das Evangelium der Wahrheit und die Zweifel der Zeit. Freiburg 1926. *Wiad. dla Duchow.* R. 13: 1926 nr 7/9 s. 87-88.

45. Rec.: R. LINHARDT: Feurige Wolke. Kanzelvorträge auf die Sonn-und Festtage des Kirchenjahres. Zweiter Band: Pfingstkreis. Fryburg 1926. *Wiad. dla Duchow.* R. 13: 1926 nr 7/9 s. 92.

46. Rec.: Bp BOUGAUD: Życie chrześcijańskie. Wyd. II. P. *Wiad. dla Duchow.* R. 14: 1927 s. 383-384; R. 15: 1928 s. 27-29.
47. Wychowajmy młodzież w abstynencji. Przykład maleńskiej Estonii. *Przew. Katol.* R. 33: 1927 nr 6 s. 76-77.
48. Rec.: Podręcznik metodyczny [... X. Jana SZUKALSKIEGO. T. 1. Stary Testament. P. 1928]. *Wiad. dla Duchow.* R. 15: 1928 s. 218-221.
49. Rec.: Mowy żałobne X. Józefa Kłosa (1895-1924). P. 1928. *Wiad. dla Duchow.* R. 15: 1928 s. 230-238.
50. Kazania katechizmowe. *Prz. Hom.* R. 7: 1929 s. 254-262.
51. Rec.: Podręcznik metodyczny [...] oprac. Jan SZUKALSKI. T. II. P. 1928 s. 695. *Wiad. dla Duchow.* R. 16: 1929 s. 89-90.
52. Rec.: I. CZECHOWSKI: Dyrektor Misji. Krótkie kazania na niedziele i święta całego roku. P. 1930. *Wiad. dla Duchow.* R. 17: 1930 s. 256-257.
53. Rec.: Raoul PIUS: W obliczu życia. Młodzieży męskiej ku rozwadze. Przeł. Z. MORSTINOWA. Kr. 1930. *Wiad. dla Duchow.* R. 17: 1930 s. 257-258.
54. Rec.: Księga pamiątkowa kursu katechetycznego w Krakowie (od 9 do 12 kwietnia włącznie, 1929 r.). Kr. 1929. *Wiad. dla Duchow.* R. 17: 1930 s. 285-287.
55. Temat kazania. *Prz. Hom.* R. 10: 1932 s. 81-92.
56. O wstępie do kazania. *Prz. Hom.* R. 10: 1932 s. 241-248.
57. Rec.: J. KŁOS: Dwie ofiary. Sześć kazań pasyjnych z dodatkiem kazania na uroczystość wielkanocną. P. *Wiad. dla Duchow.* R. 19: 1932 s. 66-68.
58. Rec.: J. KŁOS: Pan Jezus przed sądami ludzkimi. Sześć kazań pasyjnych z dodatkiem kazania na uroczystość Zmartwychwstania Pańskiego. P. *Wiad. dla Duchow.* R. 20: 1933 s. 104-106.
59. Rec.: J. L. M. MOUSABRE: Rozważania różańcowe. Lw. 1930. *Wiad. dla Duchow.* R. 20: 1933 s. 245-246.
60. Rec.: B. BARTMANN: Stworzenie. Bóg — świat — człowiek. Z niem. orygin. przeł. W. Zajączkowski. Kr. 1933. *Wiad. dla Duchow.* R. 20: 1933 s. 288.
61. Rec.: A. SYSKI: Krótkie nauki na niedziele i święta całego roku z dodatkiem nauk przygodnych. T. 1. Nauki niedzielne. W. 1932. *Wiad. dla Duchow.* R. 20: 1933 s. 293.
62. Rec.: J. POPLATEK: Błog. Melchior Grodziecki T.J. Kr. 1933. *Wiad. dla Duchow.* R. 20: 1933 s. 294-295.
63. Rec.: I. CAMELLI: Od socjalizmu do kapłaństwa. Lw. 1931. *Wiad. dla Duchow.* R. 20: 1933 s. 295.
64. Praca duszpasterska nad budzeniem i realizowaniem idei misyjnej wśród parafian. *Misyjny Dodatek do Mies. Kośc.* [Poznań]. R. 1: 1933 nr 2 s. 1-3.
65. Rec.: A. WRONKA: Liturgia na ambonie. Zasady i wskazówki. P. *Prz. Hom.* R. 13: 1935 s. 73-75.
66. Homiletyka Duszpasterska. *Prz. Hom.* R. 13: 1935 s. 305-313.
67. Rec.: Fr. MENNINI: „Alumn na wakacjach". Zbiór rozmyślań. *Prz. Hom.* R. 15: 1937 s. 247-249.
68. „Vigilate insomnem spiritum possidens". W imieniu duchowieństwa archidiecezjalnego napisał Ks.... *Duszpasterz.* R. 2: 1938 nr 2 s. 34-37.
69. Ks. Antoni Laubitz Biskup Tytularny Jasseński, Asystent Tronu Papieskiego i Hrabia Rzymski, Sufragan i Wikariusz Generalny Gnieźnieński, Prepozyt Kapituły Metropolitalnej. *Mies. Kośc.* R. 54: 1939 s. 132-134.

II.

ŁOZA S.: Czy wiesz kto to jest? W. 1938 s. 388; *Dzieje teol. katol. w Polsce.* T. 3 cz. 2 s. 140-141, 178; *Kośc. Dz. Urzęd.* [Poznań]. R. 23: 1908 s. 70; Dzieje Archid. Pozn. t. 2 s. 721.

Ks. Marian Banaszak

Krześniak Władysław (1914-1957), wykładowca Katol. Uniw. Lubelskiego, teolog moralista.

Urodził się 10 VII w Nowej Wsi pow. Kozienice w Kieleckim, jako syn rolnika. Po ukończeniu szkół w Nowej Wsi i Kozienicach, świadectwo dojrzałości uzyskał w 1931 r. w Łukowie. Z racji trudnych warunków materialnych pracował w gospodarstwie ojca do r. 1935 z przerwą na służbę wojskową. W 1935 r. wstąpił do Seminarium Duchownego w Lublinie, a 15 VI 1941 r. uzyskał święcenia kapłańskie. W l. 1941-1945 był wikariuszem w parafii Najśw. Serca Pana Jezusa, w l. 1945-1946 prefektem szkół zawodowych w Lublinie i studiował teologię na KUL. W l. 1947-1948 był prefektem w Seminarium Duchownym. W grudniu 1947 r. uzyskał doktorat z teologii. W tym roku zaczął wykłady teologii moralnej na

KUL na kursie zwyczajnym czyli w Seminarium Duchownym, oraz w Wyższym Instytucie Kultury Religijnej, a od 1952 r. także na kursie wyższym. 10 XII 1956 r. uzyskał etat docenta. Pełnił różne funkcje pozanaukowe. Przez pewien czas prowadził księgowość seminaryjną, w rezultacie czego prowadził też wykłady z buchalterii dla kleryków. Był sekretarzem Tow. Nauk. Wydziału Teol.-Kanonicznego, sekretarzem, a potem zastępcą przewodniczącego Wydawnictwa encyklopedii katolickiej. Należał do głównej Komisji Kontrolnej Senatu Uczelni. W obrębie diecezji był sędzią prosynodalnym, rok rocznie był w komisji kontrolującej z ramienia kurii finanse podległych jej instytucji. Pełnił funkcję sekretarza w „Spójni" kapłańskiej. Podejmował też prace duszpasterskie, w tym był spowiednikiem zakonnic. Wśród swego otoczenia wyróżniał się życiem religijno duchowym.

Większość jego prac pozostała w rękopisach. Pozostawił szereg prac naukowych, wiele materiałów do Encyklopedii katolickiej, prac związanych z wykładami, wreszcie kazania i referaty. Licencjat na podstawie pracy „Sprawności nadprzyrodzone ludzkiej natury Jezusa Chrystusa według św. Tomasza z Akwinu" w 1946 r. i doktorat na podstawie pracy „Łaska Głowy Ciała Mistycznego według św. Tomasza z Akwinu" uzyskał pod kierunkiem prof. A. Słomkowskiego. Do habilitacji przygotował rozprawę „Pojęcie żalu za grzechy: jego historia i analiza teologiczna" w 1953 r. Przedwczesna śmierć uniemożliwiła mu publikację prac. Zmarł 14 VI 1957 r. W Seminarium Duchownym w Lublinie gdzie mieszkał. Pochowany został na cmentarzu w Lublinie przy ul. Lipowej.

I.

1. Rkps.: Sprawności nadprzyrodzone natury Jezusa Chrystusa według św. Tomasza z Akwinu. Lubl. 1946 s. 57.
2. Łaska Głowy Ciała Mistycznego według św. Tomasza z Akwinu. Lubl. 1947. s. V, 128. Maszynopis.
3. Rec.: Z. GOLIŃSKI: Nauka św. Augustyna o kłamstwie na tle historycznym. Lubl. 1948. S. VIII, 95. *Rocz. Teol.-Kanon.* R. 1: 1949 s. 366.
4. Rec.: Z. GOLIŃSKI: Prymat wartości moralnych. Lubl. 1947. *Rocz. Teol.-Kanon.* R. 1: 1949 s. 356-366.
5. Problem przykazania pokuty w świetle nauki teologicznej XVI i XVII w. Lubl. 1951 s. 205. Maszynopis.
6. Pojęcie żalu za grzechy; jego historia i analiza teologiczna. Lubl. 1953 s. 180. Maszynopis.
7. Problem nawrócenia w świetle współczesnej teologii. Lubl. 1957. Maszynopis.
8. Istotny element żalu za grzechy. *Rocz. Teol.-Kanon.* T. 4: 1957 z. 4 s. 9-51.
9. Określenie żalu na soborze trydenckim. *Rocz. Teol.-Kanon.* T. 5: 1958 z. 2 s. 51-65.
10. Łaska Głowy Ciała Mistycznego jako źródło łaski według św. Tomasza. *Rocz. Teol.-Kanon.* T. 6: 1958 z. 4 s. 5-35.

II.

EFNER B.: Śp. ks. Dr Władysław Krześniak Prof. KUL i Seminarium Duchownego w Lublinie. *Wiad. Diec. Lub.* R. 31: 1957; TENŻE: Śp. X. dr W. Krześniak. *Zesz. Nauk. KUL.* R. 1958 nr 1 s. 127-128; TENŻE: [Ks. Dr Władysław Krześniak]. *Rocz. Teol.-Kanon.* T. 4: 1957 z. 4 s. 5-7; GRENIUK F.: Krześniak Władysław. W: *Dzieje sekcji teologii moralnej. Rocz. Teol.-Kanon.* 15: 1968 z. 3 s. 19-21 [biografia bibliografia].

Ks. Franciszek Stopniak

Krzyszkowski Józef (1889-1962), jezuita, misjolog, historyk Kościoła i Polonii amerykańskiej, redaktor.

Urodził się 19 III 1889 r. w Lipnicy w pow. bocheńskim, był synem Jana i Marii z domu Stochel. Nauki gimnazjalne odbywał w Bochni i Tarnowie. Do zakonu wstąpił 29 XI 1904 r. w Starej Wsi k. Brzozowa. Maturę zdał z odznaczeniem w Chyrowie w 1910 r., następnie słuchał filozofii w Nowym Sączu (1910-1913), i teologii w Czechowicach-Dziedzicach

święcenia kapłańskie przyjął 4 XI 1917 r. Od listopada 1919 kierował redakcją „Misji Katolickich" i „Roczników Rozkrzewiania Wiary". Na tym stanowisku pozostał do 1937 r., najpierw w Krakowie (do 1936), a następnie w Warszawie. W l. 1919-1923 studiował na Uniw. Jagiellońskim literaturę polską i historię sztuki. Brał czynny udział w międzynarodowych zjazdach misjologicznych, propagował sprawy misyjne w licznych odczytach i pogadankach, przez 19 lat był dyrektorem Dzieła Rozkrzewiania Wiary w diec. krakowskiej, a przez kilka lat dykrektorem krajowym. W czasie drugiej wojny światowej został 10 XI 1939 r. aresztowany przez gestapo i osadzony najpierw w więzieniu na Montelupich, potem w Wiśniczu, a następnie wywieziony do obozu w Oświęcimiu, skąd przeniesiono go do Dachau (12 XII 1940), gdzie jako więzień nr 22.199 przebywał do chwili uwolnienia obozu przez armię amerykańską 19 IV 1945 r. W sierpniu 1945 r. udał się do Rzymu i współpracował z jezuickim Instytutem Historycznym gromadząc materiały do dziejów misji polskich na Bliskim Wschodzie. W lipcu 1946 r. przybył do Stanów Zjednoczonych, gdzie współpracował z „Posłańcem Serca Jezusowego" i „Naszymi Wiadomościami" (Chicago). W 1947 r. powołano go na wykładowcę literatury polskiej na Uniw. Loyola w Chicago. W 1949 r. objął lektorat języka polskiego w tejże uczelni i rozwijał żywą propagandę kultury polskiej. Z powodu złego stanu zdrowia zrezygnował z pracy w uniwersytecie w 1952 r.

Zmarł w Chicago 18 X 1962 r.

I.

1. Skarga w wydawnictwach Drukarni i Księgarni św. Wojciecha. *Prz. Powsz.* R. 31: 1914 t. 121 s. 112-114.

2. Rec.: E. STATECZNY: Rozbiór krytyczny źródeł do żywotu św. Franciszka z Asyżu i do literatury franciszkańskiej. P. 1913. *Prz. Powsz.* R. 31: 1914 t. 123 s. 109-114.

3. Stanisław Macios [nekrolog]. *Nasze Wiad.* T. 5: 1916-1920 s. 52-58. — Toż. w osob. odb. Kr. 1916 8° s. 7.

4. „Doctor eximius" — O. Fr. Suarez. *Gaz. Kośc.* R. 24: 1917 s. 482-484, 495-497.

5. Rec.: L. RYDEL: Dzieje Polski dla wszystkich. W. 1919. *Prz. Powsz.* R. 36: 1919 t. 143/144 s. 252-253.

6. Rec.: B. OSTROWSKA: Pierścień życia. W. 1919. *Prz. Powsz.* R. 36: 1919 t. 143/144 s. 256-257.

7. Rec.: P. MAŃKOWSKI: Z nami Bóg. Rzecz o Eucharystii. P. 1919. *Prz. Powsz.* R. 36: 1919 t. 143/144 s. 416-418.

8. W czasie wojny i pokoju. Kilka dat i wydarzeń z ruchu misyjnego. *Misje Katol.* R. 39: 1920 s. 19-31.

9. Wszechświatowe „Zjednoczenie Misyjne Kleru". *Misje Katol.* R. 39: 1920 s. 41-47.

10. „Przeklęta barwa". *Misje Katol.* R. 39: 1920 s. 47-56.

11. W pierwsze święto misyjne. *Misje Katol.* R. 39: 1920 s. 73-74.

12. Na ratunek pogańskiemu światu. *Misje Katol.* R. 39: 1920 s. 111-112. — Toż w: *Kalendarz Apostolstwa Modlitwy na rok 1921.* Kr. 1921 s. 219-224.

13. Oznajmuję Wam wesele wielkie... *Misje Katol.* R. 39: 1920 s. 169-171.

14. Półksiężyc i gwiazda. *Misje Katol.* R. 39: 1920 s. 184-188.

15. Kurs etnologiczno-lingwistyczny dla misjonarzy w Mödlingu. *Prz. Powsz.* R. 37: 1920 t. 147/148 s. 77-80.

16. Literatura polska. *Prz. Powsz.* R. 37: 1920 t. 145/146 s. 149-152.

17. Z wydawnictw „Biblioteki Narodowej". *Prz. Powsz.* R. 37: 1920 t. 147/148 s. 329-333.

18. „Związek Misyjny Kleru" w Polsce. *Misje Katol.* R. 40: 1921 s. 1-6.

19. Ofiarowali mu dary: złoto, kadzidło i mirrhę. *Misje Katol.* R. 40: 1921 s. 5-7.

20. Wiec katolicki w Tokio. *Misje Katol.* R. 40: 1921 s. 18-20.

21. Wyjedź na głębię! *Misje Katol.* R. 40: 1921 s. 65-68.

22. Katolicyzm na skraju Suomi. *Misje Katol.* R. 40: 1921 s. 67-76.

23. Kongres Mariański w Indiach. *Misje Katol.* R. 40: 1921 s. 76-81.

24. Dla głuchoniemych... *Misje Katol.* R. 40: 1921 s. 97-112.

25. Ruch misyjny wśród młodzieży. *Misje Katol.* R. 40: 1921 s. 135-144.

26. Ostatni rozdział dziejów misyjnych. *Misje Katol.* R. 40: 1921 s. 161-166.
27. Pierwszy Kongres Mariański w Indiach. *Prz. Powsz.* R. 38: 1921 t. 149/150 s. 434-436.
28. Głód w Chinach. *Prz. Powsz.* R. 38: 1921 t. 149/150 s. 436-437.
29. Rec.: M. CZESKA-MĄCZYŃSKA: W świat.o! P. 1921; L. H. MORSTIN: Misterium Galilei. P. 1921. *Prz. Powsz.* R. 38: 1921 t. 149/150 s. 218-222.
30. Rec.: A. VÄTH: Die deutschen Jesuiten in Indien. Regensburg 1920. *Prz. Powsz.* R. 38: 1921 t. 151/152 s. 75-76.
31. Z powieściowych wydawnictw Księgarni św. Wojciecha. *Prz. Powsz.* R. 38: 1921 t. 151/152 s. 272-274.
32. Zagranica i Polska przy pracy misyjnej. *Misje Katol.* R. 41: 1922 s. 7-16.
33. Papież misjonarzy. Benedykt XV. *Misje Katol.* R. 41: 1922 s. 33-36.
34. Na wyspie Jap. *Misje Katol.* R. 41: 1922 s. 41-46.
35. „Apostoł nowych narodów". *Misje Katol.* R. 41: 1922 s. 65-68.
36. Z przeszłości Piusa XI. *Misje Katol.* R. 41: 1922 s. 67-78.
37. Św. Kongregacja Rozkrzewiania Wiary. *Misje Katol.* R. 41: 1922 s. 129-144.
38. Sto lat na usługach misji. Stowarzyszenie Rozkrzewiania Wiary. *Misje Katol.* R. 41: 1922 s. 145-150.
39. Rzymskie uroczystości misyjne. *Misje Katol.* R. 41: 1922 s. 177-188.
40. Maria Teresa hr. Ledóchowska. *Misje Katol.* R. 41: 1922 s. 225-231.
41. O kler krajowy. *Misje Katol.* R. 41: 1922 s. 241-256.
42. Xaveriana. *Misje Katol.* R. 41: 1922 s. 304-308.
43. Epokowe odkrycie „Epoki". *Prz. Powsz.* R. 39: 1922 t. 155/156 s. 288.
44. Rec.: J. BRAUN: Najazd Centaurów. Kr. 1922. *Prz. Powsz.* R. 39: 1922 t. 153/154 s. 213-215.
45. Rec.: J. POWALSKI: Nad jeziorem. W. 1921. *Prz. Powsz.* R. 39: 1922 t. 153/154 s. 455-456.
46. Rec.: T. MITANA: Religijność Skargi. Kr. 1922. *Prz. Powsz.* R. 39: 1922 t. 155/156 s. 164-167.
47. Cywilizacyjne zasługi misji katolickich. *Prz. Powsz.* R. 40: 1923 t. 160 s. 199-212.
48. Sądy Boże. Opowiadanie. *Misje Katol.* R. 42: 1923 s. 54-57.
49. Tajemniczy znak. Opowiadanie. *Misje Katol.* R. 42: 1923 s. 84-87. — Toż. *Kalendarz Serca Jezusowego na r. 1925.* Kr. 1924 s. 159-166.
50. Przez Marię. Opowiadanie. *Misje Katol.* R. 42: 1923 s. 121-124.
51. Wśród chińskich protestantów. *Misje Katol.* R. 42: 1923 s. 129-136.
52. Dżem Sipaj. Opowiadanie. *Misje Katol.* R. 42: 1923 s. 162-167. — Toż. w: *Kalendarz Apostolstwa Modlitwy na rok 1924.* Kr. 1923 s. 135-146.
53. Z nad Kafue i Loangwy. *Misje Katol.* R. 42: 1923 s. 177-198. — Toż. pt. Polska misja w Afryce. Kr. 1923 Wyd. Ks. Jez. 8° s. 62, mapa, ilustr.
54. Aktorka. Opowiadanie. *Misje Katol.* R. 42: 1923 s. 245-251.
55. Czy Afryka dla Afrykanów? *Misje Katol.* R. 42: 1923 s. 257-260.
56. Cudowny medalik. Opowiadanie. *Misje Katol.* R. 42: 1923 s. 277-281.
57. Katolicyzm w Indiach na nowych drogach? *Misje Katol.* R. 42: 1923 s. 296-303.
48. Za dzieckiem. Opowiadanie. *Misje Katol.* R. 42: 1923 s. 341-344.
59. Powieści [artykuł recenzyjny]. *Prz. Powsz.* R. 40: 1923 t. 157 s. 160-164.
60. Przegląd piśmiennictwa. *Prz. Powsz.* R. 40: 1923 t. 160 s. 168-170.
61. Konwertyta holenderski dr Fryderyk van Eeden. *Prz. Powsz.* R. 41: 1924 t. 164 s. 71-77.
62. Chiński reformator buddyzmu. *Misje Katol.* R. 43: 1924 s. 1-6.
63. Pierwsze misjonarki. *Misje Katol.* R. 43: 1924 s. 13-20.
64. Kraj trzęsień ziemi. *Misje Katol.* R. 43: 1924 s. 53-54.
65. Narzeczona. Opowiadanie. *Misje Katol.* R. 43: 1924 s. 55-57, 87-90.
66. Bł. Andrzej Bobola w drodze do Rzymu. *Misje Katol.* R. 43: 1924 s. 79-85.
67. Ofiara zabobonu. *Misje Katol.* R. 43: 1924 s. 116-120.
68. Trzydzieści lat w służbie misyjnej. *Misje Katol.* R. 43: 1924 s. 121-123.
69. O człowieku, co nie miał grzechu. *Misje Katol.* R. 43: 1924 s. 120-121.
70. W niewoli czarownika. *Misje Katol.* R. 43: 1924 s. 151-154, 202-206.
71. Kłopoty protestantów w kraju Gandhiego. *Misje Katol.* R. 43: 1924 s. 161-172.
72. Dharma indyjskiego Tołstoja. *Misje Katol.* R. 43: 1924 s. 193-200.
73. Pierwszy synod plenarny w Chinach. *Misje Katol.* R. 43: 1924 s. 225-233.
74. Powołanie misyjne. *Misje Katol.* R. 43: 1924 s. 263-266.
75. Pedagogia idei misyjnej. *Misje Katol.* R. 43: 1924 s. 289-294.
76. Duch zemsty. *Misje Katol.* R. 43: 1924 s. 311-313, 340-344, 369-371.
77. Tajemniczy znak. Obrazki misyjne. Kr. 1924 Nakł. Wyd. Ks. Jez. 8° s. 186. Jest to zbiór opowiadań wydanych w *Misjach* w l. 1923-1924.

78. Przez pola misyjne. Kr. 1925 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 80. Sprawy misyjne nr 1.
79. Franciszkanki Misjonarki Marii. Kr. 1925 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 40. Sprawy misyjne nr 3.
80. Pierwsze wrażenia z Watykańskiej Wystawy Misyjnej. *Prz. Powsz.* R. 42: 1925 t. 168 s. 366-369.
81. U wrót Watykańskiej Wystawy Misyjnej. *Misje Katol.* R. 44: 1925 s. 1-14, 55-64, 107-116, 153-172.
82. Szopka w krajach misyjnych. *Misje Katol.* R. 44: 1925 s. 31-35.
83. Kibangizm. *Misje Katol.* R. 44: 1925 s. 35-36.
84. „Kraina złotych ogrodów". *Misje Katol.* R. 44: 1925 s. 49-56.
85. Ilu jest trędowatych? *Misje Katol.* R. 44: 1925 s. 75-76.
86. Uroczyste otwarcie Watykańskiej Wystawy Misyjnej. *Misje Katol.* R. 44: 1925 s. 87 - 89.
87. Młode Chiny. *Misje Katol.* R. 44: 1925 s. 241-248.
88. Kościół katolicki w Korei. *Misje Katol.* R. 44: 1925 s. 289-296.
89. L'oevre apostolique des Missionaires Polonais en Afrique. Rome 1925 Imp. „campitelli" 8° s. 31.
90. Towarzystwo Słowa Bożego. *Misje Katol.* R. 44: 1925 s. 433-442.
91. Cel i znaczenie Watykańskiej Wystawy Misyjnej. *Misje Katol.* R. 44: 1925 s. 481-490.
92. Przygotowanie Watykańskiej Wystawy Misyjnej. *Misje Katol.* R. 44: 1925 s. 489-498.
93. Przez pawilony Wystawy Misyjnej. *Misje Katol.* R. 44: 1925 s. 498-520, 525-566.
94. Męczennicy kanadyjscy. *Misje Katol.* R. 44: 1925 s. 337-348, R. 45: 1926 s. 61-67, 105-111, 251-260, 303-308, 499-503, 539-546. — Toż w osob. książce pt. Krwawe palmy. Krótki rys życia i śmierci pierwszych męczenników Ameryki Półn. Kr. 1927 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 77.
95. Jest lepiej. *Misje Katol.* R. 45: 1926 s. 1-6.
96. „Echo rodzinnych stron". *Misje Katol.* R. 45: 1926 s. 28-30.
97. Ks. Wład. Michał Lubicz-Zaleski. *Misje Katol.* R. 45: 1926 s. 46-47.
98. Jeszcze trzy jubileusze. *Misje Katol.* R. 45: 1926 s. 49-62.
99. Encyklika Ojca św. Piusa XI do biskupów całego świata o popieraniu misji zagranicznych. *Misje Katol.* R. 45: 1926 s. 145-156.
100. Po właściwych torach. *Misje Katol.* R. 45: 1926 s. 241-246.
101. „Ahmadiyat czyli prawdziwy Islam". *Misje Katol.* R. 45: 1926 s. 271-274.
102. Siedemset lat w służbie „Wielkiego króla". *Misje Katol.* R. 45: 1926 s. 385-390.
103. Współczesne misje zagraniczne Towarzystwa Jezusowego. Kr. 1927 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 93, mapy 3. Sprawy misyjne seria 1 nr 6.
104. Polska misja w Afryce. Prefektura Apostolska Brokenhill. Kr. 1927 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 106. Sprawy misyjne seria 1 nr 7. Współautorem Stanisław HANKIEWICZ. Por. poz.
105. „Tercjarstwo" muzułmańskie. *Misje Katol.* R. 46: 1927 s. 97-104.
106. Świat muzułmański. *Misje Katol.* R. 46: 1927 s. 145-154.
107. Laos. *Misje Katol.* R. 46: 1927 s. 157-162.
108. Gujana Angielska. *Misje Katol.* R. 46: 1927 s. 161-166.
109. „Królestwo wolnych". *Misje Katol.* R. 46: 1927 s. 247-255.
110. Miłosierdzie chrześcijańskie w krajach misyjnych. *Misje Katol.* R. 46: 1927 s. 291-296.
111. Nowy rozdział. [Powstanie prefektury Broken Hill]. *Misje Katol.* R. 46: 1927 s. 385-392.
112. Międzynarodowy Akademicki Zjazd Misyjny w Poznaniu. *Misje Katol.* R. 1927 s. 489-514.
113. Nagasaki. *Misje Katol.* R. 46: 1927 s. 531-540.
114. Rec. E. KOSIBOWICZ: Problem ludów pigmejskich. Kr. 1927. *Prz. Powsz.* R. 44: 1927 t. 175 s. 179-180.
115. Obowiązek popierania akcji misyjnych przez Sodalicje. *Sod. Mar.* R. 26: 1927 s. 171-173, R. 27: 1928 s. 3-10. — Toż w: *Księga pamiątkowa Międzynarodowego Akademickiego Kongresu Misyjnego.* P. 1928 s. 290-302.
116. Czy „za wiele"? *Misje Katol.* R. 47: 1928 s. 1-8.
117. „Gwiazda zaranna" i „Kraina wschodzącego słońca". *Misje Katol.* R. 47: 1928 s. 193-198.
118. Za Ziemię Świętą! *Misje Katol.* R. 47: 1928 s. 49-58.
119. Najpilniejsza sprawa! *Misje Katol.* R. 47: 1928 s. 97-104.
120. Misyjne „Ministerstwo wojny". *Misje Katol.* R. 47: 1928 s. 145-152.
121. Katechiści i katechistki. *Misje Katol.* R. 47: 1928 s. 241-246.
122. Ojcze, zachowaj ich... *Misje Katol.* R. 47: 1928 s. 291-300.
123. Niedziela misyjna. *Misje Katol.* R. 47: 1928 s. 433-438.
124. Kriszna czy Chrystus. *Misje Katol.* R. 47: 1928 s. 481-490.
125. Ameryko, szerzej otwieraj bramy Kościoła! *Misje Katol.* R. 48: 1929 s. 501-508.

126. Złote gody Kościoła w Ugandzie. *Misje Katol.* R. 48: 1929 s. 7-12.
127. Buddyzm japoński a katolicyzm. *Misje Katol.* R. 48: 1929 s. 13-18.
128. Po krzyżowej drodze. *Misje Katol.* R. 48: 1929 s. 49-56.
129. Poganie i protestanci. *Misje Katol.* R. 48: 1929 s. 145-156.
130. Z misji Afryki Środkowej. *Misje Katol.* R. 48: 1929 s. 155-162.
131. Misjonarzy, misjonarzy! *Misje Katol.* R. 48: 1929 s. 193-200.
132. „Boski wynalazek". *Misje Katol.* R. 48: 1929 s. 241-248.
133. Czerwone niebezpieczeństwo. *Misje Katol.* R. 48: 1929 s. 289-296.
134. O. Michał Boym T. J. *Misje Katol.* R. 48: 1929 s. 307-328, 451-457. — Toż w: F. A. PLATTNER: Gdy Europa szukała Azji. Kr. 1975 s. 346-363.
135. W walce o indyjskie klasy upośledzone. *Misje Katol.* R. 48: 1929 s. 385-390.
136. Dlaczego Piusa XI „Papieżem misyjnym" zwiemy. *Misje Katol.* R. 48: 1929 s. 483-492.
137. Mahomet czy Chrystus? *Misje Katol.* R. 48: 1929 s. 529-538.
138. Aby wszyscy byli jedno. *Misje Katol.* R. 49: 1930 s. 1-6.
139. Pius XI i Kościoły Wschodnie. *Misje Katol.* R. 49: 1930 s. 15-21.
140. Kwestia życia lub śmierci. *Misje Katol.* R. 49: 1930 s. 49-50.
141. „Akcja Katolicka" w krajach misyjnych. *Misje Katol.* R. 49: 1930 s. 99-106.
142. Przez inteligencję do inteligencji. *Misje Katol.* R. 49: 1930 s. 193-198.
143. Pomocnice misjonarzy. *Misje Katol.* R. 49: 1930 s. 337-344.
144. Indianie Południowej Ameryki. *Misje Katol.* R. 49: 1930 s. 529-536.
145. Rec.: Roczniki Związku Akademickich Kół Misyjnych w Polsce. R. 2: 1929. *Prz. Powsz.* R. 47: 1930 t. 185 s. 101-103.
146. Rec.: J. S. BYSTROŃ: Wspomnienia syberyjskie. W. 1930; TENŻE: Polacy w Ziemi świętej, Syrii i Egipcie, 1147-1914. Kr. 1930. *Prz. Powsz.* R. 47: 1930 t. 185 s. 227-230.
147. Rec.: Atlas Hierarchicus. Elab. C. Streit. Paderbornae 1929. *Prz. Powsz.* R. 47: 1930 t. 186 s. 351-353.
148. Czerwoni misjonarze. *Misje Katol.* R. 50: 1931 s. 11-16.
149. Indochiny. *Misje Katol.* R. 50: 1931 s. 145-162.
150. Śp. O. Marcin Czermiński T. J. *Misje Katol.* R. 50: 1931 s. 141-144.
151. Śladami Apostołów. *Misje Katol.* R. 50: 1931 s. 193-196.
152. W kleszczach Islamu. *Misje Katol.* R. 50: 1931 s. 243-246.
153. Bracia zakonni na misjach. *Misje Katol.* R. 50: 1931 s. 305-308.
154. Katolickie szkolnictwo w Chinach. *Misje Katol.* R. 50: 1931 s. 385-388.
155. Wielki przyjaciel dzieci. *Misje Katol.* R. 50: 1931 s. 433-436.
156. Pastorały w rękach kolorowych ras. *Misje Katol.* R. 50: 1931 s. 481-484.
157. Wojujący hinduizm. *Misje Katol.* R. 50: 1931 s. 529-534.
158. Eucharystia źródłem żywotności misyjnej. *Roczniki Związku Akademickich Kół Misyjnych w Polsce.* R. 3: 1931 s. 9-29.
159. Rec.: F. N. TRAUTZ: Japan, Korea und Formosa. Berlin 1931. *Prz. Powsz.* R. 48: 1931 t. 189 s. 252-253.
160. Rec.: Roczniki Związków Akademickich Kół Misyjnych w Polsce. R. 3: 1931. *Prz. Powsz.* R. 48: 1931 t. 190 s. 234-235.
161. Akcja misyjna w krajach misyjnych. *Prz. Katol.* R. 70: 1932 s. 694-697, 710-713, 725-729, 742-745, 756-760, 773-776, 789-791. — Toż. w osob. odb. Kr. 1932 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 64. Sprawy misyjne seria 1 nr 11.
162. Oktawa modłów o zjednoczenie Kościoła. Kr. 1932 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 15.
163. Od Mar Baradei'a do Mar Ivaniosa. *Misje Katol.* R. 51: 1932 s. 15-19.
164. Redakcja „Misji Katolickich". *Misje Katol.* R. 51: 1932 s. 27-31.
165. Pro Christo Rege — Za Chrystusa Króla. *Misje Katol.* R. 51: 1932 s. 140-146.
166. O. Andrzej Rudomina Tow. Jez. *Misje Katol.* R. 51: 1932 s. 201-211, 265-268, 298-300, 336-338.
167. Rec.: K. SYMONOLEWICZ: Miraże mandżurskie. W. 1932. *Prz. Powsz.* R. 49: 1932 t. 194 s. 225-226.
168. Rec.: Orbis terrarum. Südamerika, Westindien, Zentralamerika. Berlin 1931. *Prz. Powsz.* R. 49: 1932 t. 194 s. 376-377.
169. Polacy siedemnastego wieku na wybrzeżu Wschodniej Afryki. *Misje Katol.* R. 52: 1933 s. 51-54, 82-84, 114-115.
170. Najstarszy polski opis Tybetu. *Misje Katol.* R. 52: 1933 s. 144-147, 177-180.
171. Rudominiana. *Misje Katol.* R. 52: 1933 s. 229-231.
172. Dwie akcje — katolicka i misyjna. *Misje Katol.* R. 52: 1933 s. 292-295.
173. U źródeł radości. *Wiara i Życie.* R. 13: 1933 s. 289-299.
174. Rec.: A. VÄTH: Johann Adam Schall von Bell SJ. Köln 1933. *Prz. Powsz.* R. 51: 1934 t. 204 s. 398-400.
175. Módlmy się za wiarołomne żydostwo. *Misje Katol.* R. 53: 1934 s. 5-9.
176. Najstarsze polskie listy misyjne z Chin. *Misje Katol.* R. 53: 1934 s. 17-20, 46-49, 82-84, 112-117.

177. Sny misyjne św. Jana Bosko. *Misje Katol.* R. 53: 1934 s. 133-137.

178. Najstarszy polski opis Tonkinu. *Misje Katol.* R. 53: 1934 s. 142-146.

179. Pierwszy polski Atlas Chin. *Misje Katol.* R. 53: 1934 s. 225-234.

180. Wielkie wychowanie kobiety pogańskiej. *Misje Katol.* R. 53: 1934 s. 324-329.

181. Męczennicy paragwajscy. *Misje Katol.* R. 53: 1934 s. 178-185, 335-339.

182. Aulich Manswet (1793-1861). W: *Pol. słow. biogr.* T. 1 s. 186-187.

183. Bąkowski Jan (1672-1731). W: *Pol. słow. biogr.* T. 1 s. 381-382.

184. Pierwszy polski druk misyjny. *Misje Katol.* R. 54: 1935 s. 47-51, 79-81, 110-115, 142-147.

185. 9 czerwca. Święto misyjne chorych. *Misje Katol.* R. 54: 1935 s. 132-134.

186. Zapomniany polski misjonarz XVIII wieku. *Misje Katol.* R. 54: 1935 s. 172-175. — Toż pt. Jan Chrzciciel Bąkowski S. J. Polski misjonarz w Chinach i na Filipinach w XVIII w. W: F. A. PLATTNER: Gdy Europa szukała Azji. Kr. 1975 s. 364-370.

187. „Opisanie chwalebnego męczeństwa dziewięciu chrześcijan japońskich". *Misje Katol.* R. 54: 1935 s. 266-268, 298-300.

188. Na dworze Negusa przed dwustu laty. *Misje Katol.* R. 54: 1935 s. 331-333, 361-364.

189. Borowska Aniela (1832-1915). W: *Pol. słow. biogr.* T. 2 s. 345.

190. Boym Michał Piotr († 1659). W: *Pol. słow. biogr.* T. 2 s. 380-381.

191. Broer Franciszek (1844-1885). W: *Pol. słow. biogr.* T. 2 s. 456.

192. Dwie metody. *Misje Katol.* R. 56: 1937 s. 144-147.

193. Pierwsi męczennicy japońscy. *Misje Katol.* R. 56: 1937 s. 180-181.

194. „Misyjny" rękopis Warszawskiej Biblioteki Narodowej. *Misje Katol.* R. 56: 1937 s. 269-272.

195. Cwynarowicz Mateusz (1710-1764). W: *Pol. słow. biogr.* T. 4 s. 114.

196. Cynalewski Stanisław (1866-1932). W: *Pol. słow. biogr.* T. 4 s. 123.

197. Czarliński Felicjan (1866-1921). W: *Pol. słow. biogr.* T. 4 s. 198.

198. Czermiński Marcin (1860-1931). W: *Pol. słow. biogr.* T. 4 s. 338-339.

199. Drzewicki Jan (1625-1695). W: *Pol. słow. biogr.* T. 5 s. 409.

200. Dzierożyński Franciszek (1779-1850). W: *Pol. słow. biogr.* T. 6 s. 140.

201. Gwiazda. *Kalendarz Serca Jezusowego na rok 1948.* Kr. 1948 s. 80-84.

202. Entre Varsovie et Ispahan. Le P. Ignace-Francois. Zapolski S. J. *Arch. Hist. S. J.* Vol. 18: 1949 s. 85-117.

203. W setną rocznicę [wskrzeszenia prowincji jezuickiej w Galicji]. *Nasze Wiad.* Chicago. Nr 6: 1952 s. 85-89.

204. Fryderyk Ozanam. W setną rocznicę jego zgonu. *Posł. Serca Jez.* Chicago. R. 37: 1953 s. 299-301.

205. Wiel. O. Mikołaj Łęczycki T. J. *Nasze Wiad.* Chicago. Nr 9/10: 1953 s. 1-11.

206. Co piszą o nas? *Nasze Wiad.* Chicago. Nr 9/10: 1953 s. 38.

207. Pierwszy polski jezuita na Sybirze. O. Jędrzej Kaweczyński. *Nasze Wiad.* Chicago. Nr 15: 1955 s. 3-6.

208. Zapiski bibliograficzne. *Nasze Wiad.* Chicago. Nr 16: 1955 s. 27-30.

209. Polska w oczach św. Ignacego. *Nasze Wiad.* Chicago. Nr 18: 1955 s. 21-28.

210. W całopalnej ofierze. 400-lecie zgonu św. Ignacego z Loyoli. *Posł. Serca Jez.* Chicago. R. 40: 1956 s. 212-214.

211. Początki jezuickiej ascezy. *Nasze Wiad.* Chicago. Nr 19: 1956 s. 1-12.

212. Coś o portretach św. Ignacego. *Nasze Wiad.* Chicago. Nr 20: 1956 s. 1-6.

213. Co piszą o nas? *Nasze Wiad.* Chicago. Nr 20: 1956 s. 39-42.

214. Głos o Polonii w krakowskim Tygodniku Powszechnym. *Posł. Serca Jez.* Chicago. R. 41: 1957 s. 322-324.

215. Kto był pierwszym polskim kapłanem w Ameryce? *Sod. Mariański.* Orchard Lake. R. 38: 1957 s. 179-184.

216. Godowski Leopold (1870-1938). W: *Pol. słow. biogr.* T. 8 s. 190.

217. Gorliński Józef (ok. 1810-ok. 1870). W: *Pol. słow. biogr.* T. 8 s. 317.

218. Grabowski Artur (1836-1930). W: *Pol. słow. biogr.* T. 8 s. 487.

219. Gramlewicz Ignacy (1837-1925). W: *Pol. słow. biogr.* T. 8 s. 543.

220. Gryglaszewski Franciszek (1852-1918). W: *Pol. słow. biogr.* T. 9 s. 73.

211. Wiel. o. Jan Beyzym T. J. *Posł. Serca Jez.* Chicago. R. 46: 1962 s. 255-258, 294-297.

222. W. O. Kasper Drużbicki T. J. W trzechsetną rocznicę jego zgonu. *Posł. Serca Jez.* Chicago. R. 46: 1962 s. 116-118.

223. O. Kasper Druźnicki T. J. (W trzechsetną rocznicę zgonu). *Sacr. Pol. Mill.* T. 11: 1965 s. 573-613.

224. *Patron miesięczny.* Stała rubryka w *Posłańcu Serca Jezusa* opracowana przez Krzyszkowskiego w l. 1946-1962 [R. 30-46]. Często redagował też rubrykę: *Ze świata katolickiego* oraz: *Papieska intencja misyjna.*

225. Redagował *Misje Katolickie*: R. 39: 1920 — R. 56: 1937 i zamieszczał w nich liczne recenzje oraz stałą rubrykę: *Przez pola misyjne.*

II.
NATOŃSKI B.: Krzyszkowski Józef. W: *Pol. słow. biogr.* T. 15 s. 561-562, tamże literatura. — Ponadto: A. KOZŁOWIECKI: Ucisk i strapienie. Kr. 1967 s. 540-541; JACEWICZ W., WOŚ J.: Martyrologium polskiego duchowieństwa rzymskokatolickiego pod okupacją hitlerowską. Z. 3. W. 1978 s. 304; Z. 5. W. 1981 s. 80-81.

Ks. Ludwik Grzebień SJ

Krzywicki Michał (1895-1967), administrator apostolski diecezji w Drohiczynie, autor rozpraw o Kościele Wschodnim.

Urodził się 29 IX 1895 r. w Rakowie w ziemi mińskiej jako syn Franciszka i Katarzyny Bielskiej. Po ukończeniu miejscowej szkoły podstawowej i w 1912 r. Gimnazjum rosyjskiego w Mińsku Litewskim, wstąpił do Metropolitalnego Seminarium Duchownego w Petersburgu, gdzie w 1917 r. uzyskał absolutorium. Organizował następnie w Rakowie pomoc dla uchodźców z Polski. W 1918 r. objął urząd notariusza w Kurii Biskupiej w Mińsku, w rok później przyjął święcenia kapłańskie w Wołczkiewiczach z rąk bpa Z. Łozińskiego. W październiku 1919 r. udał się na studia na Katol. Uniw. Lubelski, gdzie przed 1924 r. uzyskał licencjat. W l. 1924-1926 był prefektem szkół powszechnych i Gimnazjum w Stołpcach, w 1926 r. otrzymał stanowisko profesora i ojca duchownego w Seminarium Duchownym w Pińsku. W 1927 r. zdobył doktorat teologii na KUL na podstawie rozprawy: „Prymat papieski a kościoły wschodnie w okresie nestorianizmu", napisanej pod kierunkiem ks. P. Kremera. Zrezygnował następnie z urzędu ojca duchownego, koncentrując swe siły na wykładach apologetyki, a od 1930 r. także dogmatyki. Był skarbnikiem i następnie dyrektorem Papieskich Dzieł Misyjnych w diecezji pińskiej.

W 1939 r. został aresztowany przez wojska niemieckie, po uwolnieniu wyjechał do Wilna i tu przebył całą wojnę. W 1945 r. przybył do Białegostoku. W 1946 r. rozpoczął wykłady z apologetyki w miejscowym Seminarium. Pełnił również funkcję sędziego prosynodalnego. Dnia 13 VII 1950 r. otrzymał nominację na administratora apostolskiego diecezji pińskiej. We wrześniu t. r. przeniósł kurię biskupią z Bielska Podlaskiego do Drohiczyna n. Bugiem. Był od 1937 r. kanonikiem gremialnym kapituły katedralnej w Pińsku i od 26 VIII 1962 r. prałatem prepozytem kapituły katedralnej w Drohiczynie. Zmarł 13 I 1967 r. w Drohiczynie i został pogrzebany na miejscowym cmentarzu.

I.
1. Prymat papieski a Kościoły Wschodnie w okresie Soboru Efeskiego (431 r.). Pińsk 1931 Drukarnia Diecezjalna 8° ss. IV, 138. Wydawnictwa Wydziału Obrządku Wschodniego Pińskiej Kurii Biskupiej.
2. Apelacje ze Wschodu do Stolicy Apostolskiej po rozboju efeskim a prymat papieski. W: *Pamiętnik III-ej konferencji kapłańskiej w sprawie Unii kościelnej w Pińsku.* Pińsk 1933 s. 25-41.

Bp Edward Ozorowski

Kubicki Paweł Franciszek, pseud. i krypt.: Franciszek Kabe, Kb, (1871-1944), biskup pomocniczy sandomierski, historyk Kościoła, hagiograf, tłumacz.

Urodził się 15 I 1871 r., był synem Kazimierza i Franciszki z Sucheckich. Do szkoły powszechnej i progimnazjum uczęszczał w Radomiu. Studia teologiczne odbył w Seminarium Duchownym w Sandomierzu (1888-1893) i 16 VII 1893 r. przyjął święcenia kapłańskie. Pracował jako wikariusz w parafiach: Klwów, Gowarczów, Brzeźnica, Opatów i Radom. W 1897 r. objął stanowisko prefekta szkół elementarnych, a w 1900 r.

Gimnazjum Żeńskiego i Szkoły Handlowej w Radomiu. Pracował równocześnie jako kapelan szpitala, więzienia i straży pożarnej. Po studiach zaocznych uzyskał na Akademii Duchownej w Petersburgu tytuł kandydata teologii w 1904 r. i został wówczas mianowany wiceregensem, a w 1907 r. regensem Seminarium Duchownego w Sandomierzu. W 1910 r. został mianowany kanonikiem gremialnym kapituły sandomierskiej, a w 1919 r. prałatem scholastykiem. Jednocześnie obejmował stanowiska w konsystorzu: sędziego surogata w 1911 r., oficjała w 1912 r., wizytatora zgromadzeń zakonnych i oficjała sądu biskupiego.

W lipcu 1918 r. został mianowany biskupem pomocniczym w Sandomierzu i sakrę biskupią przyjął 1 XII 1918 r. Po śmierci biskupa Mariana Ryxa kierował diecezją jako wikariusz kapitulny (1930). W 1937 r. zamieszkał w Domu Emerytów Księży w Sandomierzu. Zmarł tam 11 II 1944 r. Pochowany został w Radomiu obok grobu rodziców.

W ciągu całego życia był bardzo aktywny. Odnowił kościół seminaryjny, założył Dom Opieki w Radomiu (poświęcony 1917 r.), dokonał budowy Domu Księży Emerytów w Sandomierzu (ukończony 1929), a prócz tych prac poświęcał wiele czasu pisaniu artykułów i książek, które wydawał zwykle własnym nakładem.

I.

1. Katechizm dla uczącej się młodzieży katolickiej. Radom 1900 Druk. J. K. Trzebińskiego 16° s. 191. — Toż. Wyd. 2. Radom 1908 Druk. J. K. Trzebińskiego 16° s. 192. — Toż. Sandomierz 1929 8° s. 183.

2. Dla praktyki i z praktyki parafialnej. *Kron. Diec. Sand.* R. 1: 1908 s. 107-108, 129-130.

3. Rec.: A. TANQUEREY: Synopsis theologiae moralis et pastoralis. Romae 1900-1907. *Kron. Diec. Sand.* R. 1: 1908 s. 143-144, 173-175.

4. Zakończenie roku szkolnego w Seminarium Diecezjalnym. *Kron. Diec. Sand.* R. 1: 1908 s. 198-202.

5. Wizyta J. E. Biskupa kujawsko-kaliskiego ks. Stanisława Zdzitowieckiego w diecezji sandomierskiej. *Kron. Diec. Sand.* R. 1: 1908 s. 228-231.

6. Kilka słów o tercjarstwie. *Kron. Diec. Sand.* R. 1: 1908 s. 256-258.

7. Początek roku szkolnego w Seminarium Diecezjalnym. *Kron. Diec. Sand.* R. 1: 1908 s. 264-267.

8. Nowe miesięczniki: Unitas, Ateneum Kapłańskie. *Kron. Diec. Sand.* R. 2: 1909 s. 62-64, 90-91.

9. O pobożności i pobożnym kierownictwie. *Kron. Diec. Sand.* R. 2: 1909 s. 113-119.

10. Zakończenie roku szkolnego w Seminarium Diecezjalnym i sprawozdanie z całego roku. *Kron. Diec. Sand.* R. 2: 1909 s. 234-237.

11. Z powodu objęcia katedry biskupiej przez J. E. ks. Mariana Ryxa. *Kron. Diec. Sand.* R. 3: 1910 s. 283-286.

12. Wizytacje pasterskie — Olbierzowice. *Kron. Diec. Sand.* R. 3: 1910 s. 318-320.

13. Wiadomości z parafii — Opatów. *Kron .Diec. Sand.* R. 3: 1910 s. 418-423.

14. Uroczystość św. Stanisława Kostki i święcenia kapłańskie w kościele seminaryjnym w Sandomierzu. *Kron. Diec. Sand.* R. 3: 1910 s. 471-473.

15. Rec.: J. BILCZEWSKI: Chleb żywota. W. 1911. *Kron. Diec. Sand.* R. 4: 1911 s. 246-247.

16. Drugi Kongres Mariański odbyty w Przemyślu 26, 27 i 28 sierpnia 1911 r. *Kron. Diec. Sand.* R. 4: 1911 s. 288-295, 315-323, 358-367.

17. O naszych wychodźcach i opiece nad nimi. *Kron. Diec. Sand.* R. 6: 1913 s. 65-69.

18. Rec.: P. W. KEPPLER: Ambona i jej znaczenie w naszych czasach. Płock 1914. *Kron. Diec. Sand.* R. 8: 1915 s. 16.

19. Z Seminarium Diecezjalnego. *Kron. Diec. Sand.* R. 9: 1916 s. 59.

20. Mowa wypowiedziana w Łukawie 25 stycznia... na pogrzebie śp. ks. Mikołaja Moleckiego. *Kron. Diec. Sand.* R. 11: 1918 s. 17-23.

21. Odezwa J. E. ks. Biskupa Sufragana dyrektora diecezjalnego Apostolstwa Modlitwy. *Kron. Diec. Sand.* R. 12: 1919 s. 142.

22. Trzeci zakon św. Franciszka w parafii Osiek. *Kron. Diec. Sand.* R. 13: 1920 s. 37-39.

23. Parafia Osiek w 1919 r. *Kron. Diec. Sand.* R. 13: 1920 s. 100-106.

24. Rec.: W. KOSIŃSKI: Pedagogika — podręcznik dla wychowawców i nauczy-

cieli. P. 1920. *Kron. Diec. Sand.* R. 13: 1920 s. 240-243.

25. Rec.: O. HONORAT z Białej: Nauki o trzecim zakonie św. o. Franciszka. W. 1920. *Kron. Diec. Sand.* R. 14: 1921 s. 116.

26. Rec.: J. MŁYNARCZYK: Spowiedź dobra i zła. Sandomierz 1921. *Kron. Diec. Sand.* R. 15: 1922 s. 9-10.

27. Rec.: J. ROKOSZNY: Mowy podczas wielkiej wojny. Radom 1921. *Kron. Diec. Sand.* R. 15: 1922 s. 43.

28. Międzynarodowy Kongres Eucharystyczny w Rzymie i pielgrzymka polska do Wiecznego Miasta na tenże kongres. *Kron. Diec. Sand.* R. 15: 1922 s. 90-106.

29. Wspomnienia z polskiej pielgrzymki do Rzymu. Sandomierz 1922 Diec. Zakł. Graf. 8° s. 18.

30. Rec.: J. BIAŁECKI: Ewangelia a socjalizm. Kielce 1923. *Kron. Diec. Sand.* R. 16: 1923 s. 31-32.

31. Rec.: Pamiętnik ogólnopolskiego kongresu tercjarskiego odbytego w Krakowie z okazji 700-letniego jubileuszu III zakonu św. Franciszka. Częstochowa 1922. *Kron. Diec. Sand.* R. 16: 1923 s. 29-31.

32. Rec.: B. SPERSKI: Myśli i uwagi religijne. Grodno 1923. *Kron. Diec. Sand.* R. 16: 1923 s. 68-69.

33. Rec.: J. GLIWA: Nauki w czasie nowenny do św. Stanisława Kostki. Kr. 1924. *Kron. Diec. Sand.* R. 17: 1924 s. 128.

34. Rec.: W. KOSIŃSKI: Dydaktyka. Sandomierz 1924. *Kron. Diec. Sand.* R. 17: 1924 s. 154-160.

35. Co prenumerować? *Kron. Diec. Sand.* R. 18: 1925 s. 54-55.

36. Jak często powinniśmy odprawiać Mszę św. *Kron. Diec. Sand.* R. 18: 1925 s. 98-100.

37. Historia korony wykopanej 1910 roku na terytorium Seminarium Diecezjalnego w Sandomierzu. *Kron. Diec. Sand.* R. 19: 1926 s. 7-11.

38. Rec.: F. ZBROJA: Nauki dla młodzieży szkolnej. *Kron. Diec. Sand.* R. 19: 1926 s. 55-56.

39. Rec.: D. SCISKAŁA: Z dziennika kapelana wojskowego. Cieszyn 1926. *Kron. Diec. Sand.* R. 19: 1926 s. 87-88.

40. Rec.: J. WORONIECKI: Pełnia modlitwy. P. 1926. *Kron. Diec. Sand.* R. 19: 1926 s. 146-148.

41. Śp. ojciec Terezjusz Sztobryn. *Kron. Diec. Sand.* R. 19: 1926 s. 271-274.

42. W sprawie budowy domu emerytalnego dla kapłanów diecezji sandomierskiej. *Kron. Diec. Sand.* R. 19: 1926 s. 1-4 (dodatek).

43. Jaki jest stan III-go zakonu św. Franciszka w diecezji sandomierskiej i czego wymaga od nas jego dalszy rozwój. *Kron. Diec. Sand.* R. 19: 1926 s. 361-365.

44. O zdrowotność naszych kościołów. *Kron. Diec. Sand.* R. 20: 1927 s. 5-20.

45. Rec.: J. WINKOWSKI: Praktyczny podręcznik duszpasterstwa w szkole średniej. Zakopane 1927. *Kron. Diec. Sand.* R. 20: 1927 s. 229-232.

46. Ścieżki młodości wielkich mężów. Przekład dziełka Dra Konstantego HOLLA: Die Jugend grosser Männer, uzupełniony opracowaniem 15 sylwetek Polaków. Sandomierz 1929 Druk. Nowoczesna 8° seria 1 s. 326, seria 2 s. 359, tabl. 15. — Osob. odb.: Św. Stanisław Kostka. Sandomierz 1928; Tadeusz Kościuszko. Sandomierz 1928; Karol Antoniewicz. Sandomierz 1929; Jan Alojzy Matejko. Sandomierz 1929.

47. Stanisław Tarnowski — z całkowitą bibliografią dzieł i prac piśmiennych tegoż autora. Sandomierz 1929 Druk. Nowoczesna 8° s. 67.

48. Przemówienie na obchodzie 7-ej rocznicy i 50-lecia kapłaństwa Ojca św. *Kron. Diec. Sand.* R. 22: 1929 s. 74-77.

49. Nowa parafialna świątynia w Bzinie. *Kron. Diec. Sand.* R. 22: 1929 s. 80-83.

50. Tłum.: J. WALTER: Kapłan katolicki. Sandomierz 1930 Druk. Nowoczesna 8° cz. 1 s. XVII, 364; cz. 2 s. 596.

51. Podziękowanie księżom za uczucia okazane w ostatnich tygodniach. *Kron. Diec. Sand.* R. 23: 1930 s. 180.

52. Rec.: J. LETOURNEAU: Przewodnik kapłana podczas rocznych jego rekolekcji. W. 1930. *Kron. Diec. Sand.* R. 23: 1930 s. 390.

53. Rec.: M. GODLEWSKI: Tragedia abpa Felińskiego. Kr. 1930. *Kron. Diec. Sand.* R. 23: 1930 s. 41.

54. Rec.: J. ROGOZIŃSKI: Podróż do Afryki na Kongres Eucharystyczny w Kartaginie. Łomża 1930. *Kron. Diec. Sand.* R. 23: 1930 s. 419.

55. Społeczna działalność Kościoła w Polsce i w martyrologium rzymskokat. duchowieństwa oraz wiernych pod zaborem pruskim i rosyjskim. Sandomierz 1930 Druk. Nowoczesna 8° s. 198.

56. Antoni Ksawery Sotkiewicz — biskup sandomierski, 1826-1901, zarys monograficzny. Sandomierz 1931 Druk. Nowoczesna 8° s. XVI, 509.

57. Udział Diecezji Sandomierskiej w narodowej pielgrzymce do Padwy — Lourdes — Lisieux w 1931 r. *Kron. Diec. Sand.* R. 24: 1931 s. 290-293.

58. Zbiorek religijnych pieśni dla użytku wiernych. Sandomierz 1931 Diec. Zakł. Graf. 16° s. 275.

59. W rocznicę powstania listopadowego. *Kron. Diec. Sand.* R. 25: 1931 s. 20-24.

60. O dzwonach kościelnych i ich użyciu. *Kron. Diec. Sand.* R. 25: 1931 s. 253-256.

61. Bojownicy kapłani za sprawę Kościoła i Ojczyzny w latach 1861-1915. Materiały z urzędowych świadectw władz rosyjskich, archiwów konsystorskich, zakonnych i prywatnych. Cz. 1. Dawne Królestwo Polskie. T. 1. Okólniki rządu rosyjskiego krępujące wolność Kościoła, diecezje: kielecka i kujawsko-kaliska. Sandomierz 1933 Diec. Zakł. Graf. 8° s. LVI, 582. — T. 2. Diecezje: lubelska z podlaską i płocka. Sandomierz 1933 8° s. 656. — T. 3. Diecezje: sandomierska, sejneńska, warszawska, emigracja kleru po r. 1863, zakony, zestawienia i spisy. Sandomierz 1933 8° s. 860, nlb. 2.

62. „Żywe Słowo" — czasopismo przynoszące materiały do wykładów, pogadanek i dyskusji na aktualne tematy. *Kron. Diec. Sand.* R. 26: 1933 s. 31.

63. Rec.: M. ZDZIECHOWSKI: Od Petersburga do Leningradu. Wil. 1934. *Kron. Diec. Sand.* R. 27: 1934 s. 174-175.

64. „Trebnik" narzucony przez rząd rosyjski diecezjom: kowieńskiej, mińskiej i wileńskiej oraz historyczny rys walki z nim aż do zupełnego zwycięstwa. *Wiad. Archidiec. Wil.* R. 9: 1935 s. 35-51.

65. Bojownicy kapłani za sprawę Kościoła i Ojczyzny w latach 1861-1915. Cz. 2. Dawna Litwa i Białoruś. T. 1. Przedmowa, źródła i pomoce, wstęp zawierający okólniki rządu rosyjskiego krępujące wolność Kościoła i uciemiężające ducha narodowego; bojownicy za sprawę Kościoła — kler świecki i zakonny. Sandomierz 1936 Diec. Zakł. Graf. 8° s. CXVI, 976. — T. 2. Za sprawę Ojczyzny — kler świecki (A-O). Sandomierz 1936 8° s. 756. — T. 3. Za sprawę Ojczyzny — kler świecki (P-Ż) i kler zakonny. Sandomierz 1936 8° s. 791. — T. 4. Niszczenie przez rząd rosyjski katolickich kościołów, kaplic, klasztorów, dzwonnic, budynków kościelnych, zabieranie dzwonów, bibliotek, kielichów itd. Sandomierz 1936 8° s. 464.

66. Dwa odczyty. 1. Stanowisko duchowieństwa katolickiego w Królestwie Polskim w latach 1860-1915 wobec Kościoła i Ojczyzny. 2. O języku rosyjskim w nabożeństwach dodatkowych w kościołach rzym. kat. na obszarach b. W. Księstwa Litewskiego po r. 1863. II. Książka pamiątkowa syberiaka W. Urbańskiego. Sandomierz 1936 Diec. Zakł. Graf. 8° s. 474.

67. Ojciec Terezjusz od św. Józefa (Bolesław Sztobryn). Kr. 1936 8° s. 23.

68. Kazanie wygłoszone dn. 16 IV 1935 w czasie Mariańskiego Kongresu Różańcowego przed kościołem Matki Bożej Ostrobramskiej we Lwowie. Lw. 1936 Wyd. OO. Dominikanów 16° s. 12.

69. Rec.: A. SZLAGOWSKI: Mowy akademickie. W. 1936. *Kron. Diec. Sand.* R. 29: 1936 s. 255-256.

70. Żywe słowo na ambonie i poza amboną. T. 1. Nauki na wszystkie niedziele i uroczystości Pańskie. Sandomierz 1937 Diec. Zakł. Graf. 8° s. 1127.

71. Moje wspomnienia z roku szkolnego 1892-1893 w Seminarium Duchownym w Sandomierzu — rzecz o odprawianiu Najśw. Ofiary Ołtarza. *Kron. Diec. Sand.* R. 31: 1938 s. 94-104.

72. Moje wspomnienia z roku szkolnego 1892-1893 w Seminarium Duchownym w Sandomierzu. Sandomierz 1938 Diec. Zakł. Graf. 8° s. 40.

73. Kilka chwil rozmowy z Bolesławem Koskowskim. *Kur. Warsz.* R. 117: 1938 nr 32 s. 17.

74. Rec.: S. M. Sydry: Msza św. życiem naszym. W. 1938. *Kron. Diec. Sand.* R. 31: 1938 s. 108-111.

75. Co czytać? *Kron. Diec. Sand.* R. 31: 1938 s. 111-112.

76. Bojownicy kapłani za sprawę Kościoła i Ojczyzny w latach 1861-1915. Cz. 3. T. 1. Przedmowa, źródła i pomoce; Władysław Plater i jego działalność po rozgromieniu powstania i różne odezwy. Diecezja kielecka. Sandomierz 1939 Diec. Zakł. Graf. 8° s. XXXIX, 511. — T. 2. Diecezje: kujawsko-kaliska, lubelska z podlaską, chełmska grecko-kat. i płocka. Sandomierz 1939 8° s. 443. — T. 3. Diecezje: sandomierska, sejneńska i warszawska. Sandomierz 1939 8° s. 567.

77. Najświętsze Serce Jezusa a kapłaństwo. *Kron. Diec. Sand.* R. 32: 1939 s. 98-100 (rec.).

78. Bojownicy kapłani za sprawę Kościoła i Ojczyzny w latach 1861-1915. Cz. 3 t. 4. Dawna Litwa i Białoruś, diec. mohyłowska, kamieniecka, łucko-żytomierska i saratowska; diec. lwowska i przemyska; abp J. Teodorowicz; kapłani, których trudno ustalić. Sandomierz 1940 Diec. Zakł. Graf. 8° s. 304. Druk przerwany.

II.

LECHICKI C.: Kubicki Paweł Franciszek. W: *Pol. słow. biogr.* T. 16 s. 21-22, tamże literatura. — Ponadto: WÓJCIK W.: Bp Paweł Kubicki. *Stud. Theol. Vars.* R. 8: 1970 nr 2 s. 253-286, tamże bibliografia podmiotowa i recenzje książek Kubickiego.

Ks. Ludwik Grzebień SJ

Kubicki Władysław (1869-1937), tłumacz.

Urodził się na Polesiu we wsi Kożuchówek dnia 5 V 1869 r. Szkołę średnią ukończył w Częstochowie. Do Seminarium Duchownego we Wło-

cławku wstąpił w 1886 r. Święcenia kapłańskie z rąk biskupa Berešniewicza przyjął 8 XI 1891 r. Pracował początkowo jako wikariusz w Szadku (1891), a następnie do 1895 r. w Chodczu. W tymże roku został skierowany na studia do Akademii Duchownej w Petersburgu, które ukończył w 1899 r. stopniem magistra teologii.

Po powrocie został najpierw proboszczem w Lubominie, a od 1900 r. w Lubaniu. Równocześnie wykładał w Seminarium Duchownym literaturę i historię Polski. Profesorem był do 1907 r. Pozostając w dalszym ciągu na probostwie w Lubaniu, uczył religii w szkołach włocławskich. W roku 1919 przeszedł na parafię do Świerczyna, podejmując równocześnie obowiązki dziekana dekanatu Piotrków Kujawski. Po zniesieniu tego dekanatu w 1930 r. mianowany został Radcą Duchownym. Zmarł w Świerczynie 26 II 1937 r.

I.

1. Wypominki zaduszkowe. *Kron. Diec. Kuj.-Kal.* T. 17: 1923 s. 406-408.
2. Duchowieństwo a język. *Kron. Diec. Kuj.-Kal.* T. 18: 1924 s. 21-30, 61-68, 121-127.
3. Znaczenie pieśni dla życia. *Przew. Społ.* R. 6: 1924/1925 s. 127-132.
4. Tłum.: ŚW. AUGUSTYN: Państwo Boże. Tłum. ks. Wł. Kubicki. T. 1-3. P. 1930-1937.
5. Artykuły w *Wielkiej encyklopedii powszechnej ilustrowanej i Podręcznej encyklopedii kościelnej.*

II.

LIBROWSKI S.: Kubicki Władysław. W: *Pol. słow. biogr.* T. 16 s. 24-25, tamże literatura.

Ks. Witold Kujawski

Kubik Aleksander (1886-1939) doktor obojga praw, socjolog.

Urodził się 26 II 1886 w Westrzy par. Wysocko Wielkie jako syn rolnika Stanisława i Marianny z Szymaniaków. Uczęszczał do Gimnazjum w Ostrowie Wlkp., a po maturze uzyskanej 31 VIII 1908 wyjechał do Genewy studiować ekonomię. Po pierwszym semestrze powrócił do kraju i wstąpił w Poznaniu do Seminarium Duchownego. Święcenia kapłańskie przyjął 15 II 1913. Od 28 IV 1913 wikariusz w Bninie, od 1 I 1915 w Koźminie, a od 15 XI 1918 w Poznaniu przy kościele św. Marcina, oprócz pracy duszpasterskiej zajmował się działalnością w towarzystwach młodzieżowych i prywatnym studium prawa kanonicznego (fakultatywnie jeździł do Wrocławia na wykłady). Pisywał także do czasopism i gazet. O wysłanie na studia do Bolonii prosił już w 1918 r., podjął je w Poznaniu na wydziale prawa, na którym 1 VII 1921 złożył egzamin magisterski. Upodobał sobie w działalności politycznej, był posłem w sejmie 1922-1927, został w 1929 r. wybrany do Sejmiku Powiatowego w Kościanie, pisał artykuły o sprawach politycznych i społecznych. Z tego powodu miał szereg konfliktów, nawet procesów. Związany z P. S. L., skrytykował we „Włościaninie" stosunek niektórych księży do tej partii, za co abp E. Dalbor cofnął mu na pewien okres czasu pozwolenie pisania do gazet. Po ustaniu poselskiego mandatu czynił starania o probostwo, 30 VII 1928 objął parafię w Konojadzie. Parafia wiejska nie była dla niego wystarczającym terenem działania, czynił starania o większą i miejską, w międzyczasie wyjeżdżał do Luksemburga, Czechosłowacji i Francji na okresową posługę duszpasterską wśród polskiego wychodźstwa, zabiegał także o wyjazd na stałe do Stanów Zjednoczonych. Ustanowiony 1 I 1937 proboszczem w Chodzieży, naraził się tam dość licznie

mieszkającym Niemcom. Aresztowany 22 IX 1939 przez niemiecką policję, przewieziony do Fortu VII w Poznaniu, zginął w nim 6 XII 1939 r.
Swoje studia prawnicze uwieńczył 16 XII 1927 doktoratem, którego promotorem był prof. Wł. Abraham na Uniw. J. K. we Lwowie. Temat dysertacji doktorskiej stanowiła kwestia kompetencji formuł dla spraw spornych o dziesięciny w Polsce przed 1542 r. Rozprawa nie doczekała się ogłoszenia drukiem, znana jest tylko z krótkiego streszczenia. Podobnie nie opublikował on dwóch swoich referatów, które wygłosił na posiedzeniu Wydziału Teologicznego Pozn. Towarzystwa Przyjaciół Nauk: „Skład społeczny pierwotnego chrześcijaństwa" i „Zebrania w pierwotnym chrześcijaństwie". Literaturę prawniczą studiował do końca życia, ale nie znalazło to wyrazu w publikowaniu artykułów naukowych. Interesowały go zagadnienia praktyczne i polityczne, pisał do „Włościanina", „Przeglądu Wszechpolskiego" i „Kuriera Poznańskiego". Swoją wiedzę prawniczą wykorzystywał jako poseł, działając w sejmowych komisjach, konstytucyjnej, prawniczej, emigracji i reform rolnych. W Arcybiskupim Sądzie Duchownym w Poznaniu był przez pewien czas obrońcą węzła małżeńskiego. Zamierzał habilitować się z historii prawa kanonicznego, przygotowując rozprawę o prawach i obowiązkach wikariuszy w Polsce średniowiecznej. Nie udało mu się zrealizować tego zamiaru, podobnie jak w 1929 r. zamiaru wyjazdu do Włoch na praktykę w Rocie Rzymskiej.

I.

1. Mowa na nabożeństwie żałobnym za śp. Dyonizego Cieszyńskiego w Koźminie w kościele parafialnym dnia 9 lutego 1917 roku. P. 1917 Druk. B. Winiewicz 8° s. 19, ryc. 1.

2. Zjednoczenie Włościan a księża. *Włościanin*. R. 2: 1920 nr 24 s. 174.

3. Dlaczego wystąpiłem z P. S. L. Mowa wygłoszona na wiecu Chrześcijańsko-Narodowym Stronnictwa Rolniczego w Kępnie dnia 17-go września 1922 r. [P. 1922] Druk. Pozn. Zakłady Graficzne 16° s. 16.

4. Moje wspomnienia i moja wiara. *Robotnik*. R. 21: 1925 nr 21.

5. Podstawowe idee najnowszych konkordatów. *Spraw. Pozn. Tow. Przyj. Nauk*. T. 3: 1929 nr 3 s. 54-57.

6. Kwestia kompetencji forum dla spraw dziesięcinnych na przełomie średniowiecza (do 1542 r.) w prowincji gnieźnieńskiej. (Streszczenie). *Nasza Myśl Teologiczna*. R. 1: 1930 s. 183-184.

7. Kwestia prywatnej własności kościołów i ich pierwotnego uposażenia w Polsce. *Spraw. Pozn. Tow. Przyj. Nauk*. T. 9: 1935 nr 2 s. 124-125.

II.

- WOJTKOWSKI A.: Kubik Aleksander. W: *Pol. słow. biogr.* T. 16 s. 26, tamże bibliografia; Archiwum Archidiec. w Poznaniu, KA 1282.

Ks. Marian Banaszak

Kubik Antoni (1926-1978), biblista.
Urodził się 9 VI 1926 r. w Suchej k. Strzelc Opolskich, jako syn Józefa i Anny z Joklów. Po ukończeniu szkoły Podstawowej w Suchej, rozpoczął w 1937 r. naukę w Gimnazjum humanistycznym w Gliwicach, mieszkając w konwikcie „Albertinum". Usunięty z konwiktu, przeniósł się do Gimnazjum w Biskupicach. W 1944 r. wcielony do wojska, dostał się do niewoli angielskiej. Po tułaczych losach powojennych, zdobył maturę i przez dwa semestry studiował medycynę i filozofię w Regensburg i Dilligen. W 1948 r. wrócił na Śląsk i w następnym roku rozpoczął studia teologiczne w Seminarium Duchownym w Nysie, otrzymując 20 VI 1954 r. święcenia kapłańskie w Opolu. Przez rok pracował w charakterze wikarego w Kietrzu. W l. 1955-1958 odbył studia na Wydz. Teol. Katol.

Uniw. Lubelskiego, specjalizując się w zakresie Starego Testamentu. W 1961 r. otrzymał tytuł doktora teologii na podstawie pracy pt.: „Geneza Tablicy Narodów. Rodz. 10". W 1959 r. został wykładowcą przedmiotów biblijnych w Seminarium Duchownym w Nysie. Od 1958 r. był wikariuszem, a następnie proboszczem parafii św. Dominika w Nysie. Ponadto pełnił funkcję wicedziekana nyskiego, promotora sprawiedliwości w Sądzie Duchownym w Opolu, egzaminatora prosynodalnego, a także był członkiem Rady Kapłańskiej. Zmarł 14 I 1978 r. w Nysie i został pochowany w miejscowości rodzinnej.

I.

1. „Wojna synów światłości z synami ciemności". *Ruch Biblij.* R. 10: 1957 nr 6 s. 428-435.

2. Tablica narodów (Rdz. 10), jej struktura literacka i czas powstania. *Rocz. Teol.-Kanon.* R. 10: 1963 z. 2 s. 45-68.

3. Terminologia soteriologiczna w Starym Testamencie. *Ruch Biblij.* R. 18: 1965 nr 6 s. 321-328.

4. Rec.: J. SCHARBERT: Die Propheten Israels bis 700 v. Chr. Köln 1965. *Rocz. Teol.-Kanon.* R. 14: 1967 nr 1 s. 102-104.

5. Teoria o rodzajach literackich. Jej dzieje i zwycięstwo w biblistyce katolickiej. *Rocz. Teol. Śl. Opol.* T. 1: 1968 s. 87-108.

6. Mesjasz pokornym królem pokoju u Zach. 9, 9-10. *Stud. Teol.-Hist. Śl. Opol.* T. 3: 1973 s. 149-161.

7. Prorocy „mniejsi". W: Wstęp do Starego Testamentu. Pod red. S. ŁACHA. P.-W. 1973 s. 501-546.

8. Egipt faraonów a exodus Jakobitów. *Stud. Teol.-Hist. Śl. Opol.* T. 4: 1974 s. 29-40.

9. Grzech pierworodny w prehistorii biblijnej i w innych księgach Pisma świętego. *Stud. Teol.-Hist. Śl. Opol.* T. 5: 1976 s. 71-80.

II.

Roczniki Diecezji Opolskiej. Opole 1955-1974; PLUTA J.: Wkład duchowieństwa pochodzącego ze Śląska Górnego i Cieszyńskiego w nauki teologiczne. *Śl. Stud. Hist.-Teol.* T. 8: 1975 s. 203; CZERSKI J.: Śp. Ks. Profesor Dr Antoni Kubik (9 VI 1926 — 14 I 1978). *Stud. Teol.-Hist. Śl. Opol.* T. 6: 1978 s. 363-365; KOPIEC J.: Ks. Antoni Kubik (1926-1978). *Ruch Biblij.* R. 31: 1978 nr 5 s. 277-278; NOSSOL A.: Przemówienie w kościele seminaryjnym w Nysie podczas Mszy św. pogrzebowej zmarłego ks. prof. A. Kubika w dniu 17 I 1978 r. *Wiad. Urz. Diec. Opol.* R. 33: 1978 nr 7-8 s. 226-229; CZERSKI J.: Śp. Ks. profesor dr Antoni Kubik. *Wiad. Urz. Diec. Opol.* T. 34: 1979 nr 6 s. 143-144.

Ks. Józef Mandziuk

Kubina Teodor Filip, pseud. i krypt.: Dr Teodor Rzymski, Ks. dr Rzymski, Dr K. (1880-1951), biskup częstochowski, moralista społeczny, redaktor.

Urodził się 6 IV 1880 r. w Świętochłowicach, jako syn górnika Macieja i Joanny z d. Rolek. W miejscowości rodzinnej ukończył szkołę elementarną, a do Gimnazjum uczęszczał w Królewskiej Hucie, zdobywając 8 III 1901 r. świadectwo dojrzałości. Studia teologiczne rozpoczął na Wydziale Teologicznym Uniw. Wrocławskiego, a następnie wyjechał do Rzymu, gdzie na Angelicum otrzymał 25 VI 1904 r. stopień doktora filozofii, a na Gregorianum 29 VII 1907 r. stopień doktora teologii. Święcenia kapłańskie przyjął 27 X 1906 r. Zainteresowania swoje ukierunkował w stronę zagadnień społecznych, w latach 1907-1909 pracował jako wikary w Mikołowie, a następnie w parafii św. Barbary w Królewskiej Hucie. Wysłany do pracy duszpasterskiej na protestanckie Pomorze, rozwinął działalność w Kołobrzegu. W 1911 r. został wikarym w parafii św. Jadwigi w Berlinie, gdzie opiekował się również tamtejszą Polonią. W 1917 r. otrzymał nominację na proboszcza bardzo zniemczonej parafii Niepokalanego Poczęcia NMP w Katowicach. Zaprowadził w niej miesięczne nabożeństwa polskie i niemieckie dla matek oraz dla sodalicji

mariańskich. W 1919 r. założył obok niemieckiego Vinzenz-Verein, polskie Towarzystwo Pań Miłosierdzia. Wiele uwagi poświęcił polskiej młodzieży, zwłaszcza zrzeszonej w stowarzyszeniach podziemnych. Stanął na czele Śląskiego Związku Akademickiego, założonego przez polskich księży 20 VI 1919 r., mającego na celu walkę o powrót Śląska do Macierzy. Odegrał dużą rolę w akcji plebiscytowej na Górnym Śląsku. W 1920 r. uczestniczył w organizowaniu Towarzystwa Przyjaciół Nauk na Śląsku. Wszedł do Tymczasowej Rady Województwa Śląskiego i Naczelnej Rady Ludowej. W 1923 r. został powołany do grona proboszczów konsultorów. W tymże roku objął redakcję nowo powstałego „Gościa Niedzielnego". Założył i redagował pismo dla ludności niemieckiej pt.: „Sonntagsblatt der St. Mariengemeinde zu Kattowitz".

Dnia 14 XII 1925 r. otrzymał nominację na pierwszego biskupa powstałej diecezji częstochowskiej. Konsekrowany 2 II 1926 r. rozpoczął pracę nad organizacją diecezji. W okresie 25-letnich rządów erygował 46 nowych parafii, konsekrował 31 świątyń, wybudował Dom Księży Emerytów i gmach Seminarium Duchownego w Krakowie, zorganizował 7 diecezjalnych kongresów eucharystycznych, założył tygodnik diecezjalny „Niedziela" i organ urzędowy Kurii „Wiadomości Diecezjalne". Był utalentowanym mówcą, miłośnikiem literatury, muzyki i sztuki. Odwiedzał ośrodki polonijne w Stanach Zjednoczonych, Francji, Argentynie i Filipinach. Był współpracownikiem „Ruchu Chrześcijańsko-Społecznego", „Ateneum Kapłańskiego", „Przewodnika Katolickiego" i „Der Oberschlesische Kurier". W 1931 r. otrzymał doktorat h. c. Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Jagiellońskiego. Okres okupacji spędził w Częstochowie, zajęty organizowaniem w trudnych warunkach życia religijnego diecezji, popierał również wszelkie formy akcji charytatywnej. Był współautorem memoriału biskupów polskich do władz niemieckich z 25 V 1940 r. Po zakończeniu wojny opracował nowy podział administracyjny diecezji, zorganizował Kurię Dziecezjalną, założył Caritas, a w 1950 r. konsekrował katedrę. Zmarł 13 II 1951 r. w Częstochowie i został pochowany w podziemiach katedry.

I.

1. Odznaczenie trzech polskich alumnów z Kolegium Germanicum za czasów Piusa V. *Przew. Katol.* R. 10: 1905 s. 172-182.

2. O wolności koalicyjnej w Niemczech. *Ruch Chrześc.-Społ.* R. 3: 1905 nr 8 s. 169-175; nr 9 s. 198-202; nr 10 s. 229-233.

3. O wolności koalicyjnej. *Ruch Chrześc.-Społ.* R. 3: 1905 nr 22 s. 505-510; nr 23 s. 529-533; nr 24 s. 565-567.

4. Potrzeba wykształcenia socjalnego wśród wyższych warstw i środki do tego. *Ruch Chrześc.-Społ.* R. 3: 1905 nr 2 s. 32-37; nr 3 s. 49-55.

5. Wychodźstwo włoskie a akcja biskupa Bonomielli'ego. *Ruch Chrześc.-Społ.* R. 3: 1905 nr 14 s. 313-317; nr 15 s. 345-349; nr 16 s. 369-375; nr 17 s. 396-401. — Toż. W: W kwestii wychodźstwa polskiego. P. 1906 s. 125-159.

6. Literatura do kwestii robotniczej. *Ruch Chrześc.-Społ.* R. 4: 1906 nr 16 s. 361-366; nr 17 s. 390-394; nr 18 s. 413-419; nr 19 s. 443-446; nr 20 s. 465-468; nr 21 s. 488-491; nr 22 s. 514-517; nr 23 s. 542-545.

7. Potrzeba i środki wykształcenia socjalnego wśród wyższych warstw z dołączeniem literatury kwestii robotniczej. P. 1906 Wyd. Księg. św. Wojciecha 16° s. 90.

8. Wartość dóbr doczesnych w świetle religii chrześcijańskiej. Szkic apologetyczno-społeczny. P. 1906 Wyd. Księg. św. Wojciecha 16° s. 59, nlb. 5. Głosy na czasie. Nr 2. — Toż. wyd. 2. P. 1910 Wyd. Księg. św. Wojciecha 16° s. 62, nlb. 2.

9. W sprawie katolickiej organizacji społecznej. Kilka uwag na czasie. Odpowiedź na ankietę. *Prz. Powsz.* R. 23: 1906 t. 90 s. 24-52. — Toż w osob. odb. Kr. 1906 Nakł. Autora 8° s. 33.

10. Przekł.: J. BIEDERLACK: Kwestia społeczna. Przyczynek do zrozumienia jej

istoty i rozwiązania jej. P. 1908 Wyd. Księg. św. Wojciecha 16° s. XV, 335, nlb. 1.

11. Sprawy religijne. Brak uświadomienia religijnego na Górnym Śląsku i dobrowolne germanizowanie się. *Aten. Kapł.* R. 2: 1910 t. 2 s. 436-437.

12. Z Górnego Śląska. 1. Organizacja młodzieży „Jugend-vereine". Kongregacje mariańskie. 2. Z ruchu robotniczego i organizacyjnego. Zastój, kryzys, zamęt. Związki kulturalne. Organizacje zawodowe. Zjednoczenia zawodowe. Przyszłość. 3. Z pola pracy politycznej. *Aten. Kapł.* R. 2: 1910 t. 2 s. 362-364.

13. Kryzys akcji katolickiej w Niemczech. *Aten. Kapł.* R. 3: 1911 t. 5 s. 122-141.

14. Z Górnego Śląska: a) Ruch robotniczy a Kościół; b) Działalność „Berlińskiego Verbandu"; c) Z ruchu abstynenckiego; d) Karol Miarka. *Aten. Kapł.* R. 3: 1911 t. 5 s. 367-370.

15. Między tułaczami. *Przew. Katol.* R. 17: 1912 nr 1-4.

16. Die Aufgaben der Caritas unter den ausländischen, insbesondere politischen Saisonarbeitern. *Caritas* [Freiburg i. Br.]. R. 22: 1917 nr 11-12 s. 349-362.

17. Eine neue Strömung im katholischen Vereinsleben. *Schlesisches Pastoralblatt.* R. 38: 1917 nr 4 s. 51-56.

18. Die Stellung der Geistlichen in der oberschlesischen Frage. im Auftrage der Theologischen Sektion der Śląski Związek Akademicki, von einem oberschlesischen Seelsorgsgeistlichen. [Mikołów 1920] Wyd. K. Miarki.

19. Narodowa Partia Robotnicza. Referat wygłoszony na dzielnicowym zjeździe N. P. R. dn. 9 maja 1920 r. Bytom 1921 Druk. „Katolika" s. 20. Chrześcijańska Biblioteczka Społeczna. Nr 2.

20. Zadania socjalne polskiej inteligencji. Referat wygłoszony na I zjeździe śląskich akademików dn. 7 VIII 1919 r. Bytom 1921 Druk. „Katolika" s. 32. Chrześcijańska Biblioteczka Społeczna. Nr 1.

21. Bóg się ukrywa. *Gość Niedz.* R. 2: 1924 nr 14 s. 1-3.

22. Chrystus śpi. *Gość Niedz.* R. 2: 1924 nr 5 s. 1-2.

23. Czcij ojca swego i matkę twoją, aby ci się dobrze powodziło i długoś żył na świecie. Mowa z okazji 100-ej rocznicy urodzin P. Stalmacha i K. Miarki. *Gość Niedz.* R. 2: 1924 nr 43 s. 1-2.

24. Dar wielkanocny Zbawiciela. *Gość Niedz.* R. 2: 1924 nr 17 s. 1-3.

25. Dobry pasterz. *Gość Niedz.* R. 2: 1924 nr 18 s. 1-3.

26. Dokąd idziesz? *Gość Niedz.* R. 2: 1924 nr 10 s. 1-2.

26a. Dokumenty podstawowe papiestwa. *Gość Niedz.* R. 2: 1924 nr 6 s. 2-3.

27. Duch Święty — to dusza św. Kościoła. *Gość Niedz.* R. 2: 1924 nr 23 s. 1-3.

28. Duch Święty — Stworzyciel i odnowa świata. *Gość Niedz.* R. 2: 1924 nr 24 s. 3-5.

29. Katolicki Śląsk chce służyć jednemu tylko Panu. [Referat wygłoszony na 2 zjeździe katolickim w Katowicach]. *Gość Niedz.* R. 2: 1924 nr 37 s. 1-3.

30. Kościół błogosławi pola. *Gość Niedz.* R. 2: 1924 nr 21 s. 1-3.

31. Maluczka chwila. *Gość Niedz.* R. 2: 1924 nr 19 s. 1-2.

32. Miłość bez zastrzeżeń. *Gość Niedz.* R. 2: 1924 nr 28 s. 1-3.

33. Na Boże Ciało. *Gość Niedz.* R. 2: 1924 nr 24 s. 1-3.

34. Narodzie bądź wdzięczny Bogu. *Gość Niedz.* R. 2: 1924 nr 36 s. 1-3.

35. Nasz program adwentowy. *Gość Niedz.* R. 2: 1924 nr 48 s. 1-3. — Toż. *Niedziela.* R. 1: 1926 nr 35 s. 2-3.

36. Na Uroczystość Niepokalanego Poczęcia NMP. *Gość Niedz.* R. 2: 1924 nr 49 s. 2-3.

37. Nowocześni faryzeusze. *Gość Niedz.* R. 2: 1924 nr 33 s. 1-3. — Toż. *Niedziela.* R. 1: 1926 nr 18 s. 2-3.

38. O miłości bliźniego. *Gość Niedz.* R. 2: 1924 nr 35 s. 1-3.

39. O cudownym łowieniu ryb. *Gość Niedz.* R. 2: 1924 nr 27 s. 1-3.

40. Pius XI — zwiastun nowej wiosny życia katolickiego. [Mowa wygłoszona [...] na akademii na cześć Ojca św. w Katowicach 10 lutego]. *Gość Niedz.* R. 2: 1924 nr 7 s. 1-3; nr 8 s. 3-6.

41. Precz z neutralnością w sprawach wiary. *Gość Niedz.* R. 2: 1924 nr 12 s. 1-3.

42. Przebiegłość świata. *Gość Niedz.* R. 2: 1924 nr 31 s. 1-3.

43. Przy stole Chrystusa Pana. *Gość Niedz.* R. 2: 1924 nr 29 s. 1-3.

44. Serce Kościoła. *Gość Niedz.* R. 2: 1924 nr 25 s. 1-3; nr 26 s. 3-5.

45. Światło w kościele. *Gość Niedz.* R. 2: 1924 nr 5 s. 6-7.

46. Walka o święty kraj duszy mojej. *Gość Niedz.* R. 2: 1924 nr 10 s. 1-3.

47. Wspomnienie o Piusie XI — I spotkanie na Śląsku. *Gość Niedz.* R. 2: 1924 nr 6 s. 6-7.

48. Wy także świadczyć będziecie. *Gość Niedz.* R. 2: 1924 nr 22 s. 1-3.

49. Ziarnem jest Słowo Boże. *Gość Niedz.* R. 2: 1924 nr 8 s. 1-3.

50. Zmartwychwstanie Pańskie. *Gość Niedz.* R. 2: 1924 nr 16 s. 1-5.

51. Kazanie na uroczystości koronacyjnej w Piekarach. *Gość Niedz.* R. 3: 1925 nr 34 s. 6; nr 35 s. 2-5.

52. Mężczyzna, jaki się Chrystusowi podoba. *Gość Niedz.* R. 3: 1925 nr 49 s. 1-2.
53. Papieże a kwestia społeczna. *Gość Niedz.* R. 3: 1925 nr 6 s. 10-12. — Toż w j. niem. *Der Sonntagsbote.* R. 2: 1926 nr 6 s. 2-4.
54. Arcypasterska zachęta do czytania „Niedzieli". *Niedziela.* R. 1: 1926 nr 1 s. 2.
55. Kazanie wygłoszone w czasie ingresu do katedry częstochowskiej. [Frag.]. *Goniec Częstochowski.* R. 21: 1926 nr 27 s. 3.
56. „Królowo Korony Polskiej, módl się za nami". [Kazanie]. *Gość Niedz.* R. 4: 1926 nr 18 s. 3-4.
57. List do ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dn. 15 VI 1926 r. *Anal. Crac.* T. 3: 1971 s. 430-431.
58. [List pasterski na święto młodzieży z 28 IX 1926]. Inc.: „Do Chrystusa Pana...". *Częst. Wiad. Diec.* R. 1: 1926 nr 5 s. 53-55. — Toż *Niedziela.* R. 1: 1926 nr 32 s. 1-3. — Toż. W: *W podniosłych chwilach i doniosłych sprawach.* T. 2. Częstochowa 1931 s. 149.
59. [List pasterski z racji ingresu do diecezji z 25 III 1926]. Inc.: „Chociaż dziś już przeszło dwa miesiące...". *Częst. Wiad. Diec.* R. 1: 1926 nr 1 s. 3-8. — Toż. Częstochowa 1926 Nakł. Kurii Biskupiej 8° s. 20. — Toż. *Niedziela.* R. 1: 1926 nr 2 s. 1-3; nr 3 s. 2-3; nr 4 s. 1-3. — Toż. W: *W podniosłych chwilach i doniosłych sprawach.* T. 1: 1931 s. 3-17.
60. [List pasterski o wrażeniach z podróży do Stanów Zjednoczonych]. Inc.: „Niewątpliwie dziwiliście się...". *Niedziela.* R. 17: 1926 nr 36 s. 5-9; nr 37 s. 4-6; nr 38 s. 5-8; nr 39 s. 5-8.
61. „Mężczyźni katoliccy do dzieła"! Przemówienie wygłoszone [...] na wiecu katolickim mężczyzn w Częstochowie. *Niedziela.* R. 17 1926 nr 4 s. 3-8.
62. Odpowiedź [...] na życzenia złożone w dniu konsekracji i ingresu. *Goniec Częstochowski.* R. 21: 1926 nr 27 s. 2.
63. Przemówienie wygłoszone na Jasnej Górze w dniu przyjazdu do Częstochowy. *Goniec Częstochowski.* R. 21: 1926 nr 26 s. 3.
64. Przemówienie wygłoszone przy odsłonięciu obrazu Matki Boskiej Częstochowskiej po dokonanej nad jego konserwacją pracy 25 marca r. b. *Niedziela.* R. 1: 1926 nr 2 s. 3-4. — Toż. W: *W podniosłych chwilach i doniosłych sprawach.* T. 1. Częstochowa 1931 s. 18-22.
65. Referat wygłoszony w czasie akademii z okazji czwartej rocznicy koronacji Ojca św. Piusa XI. [Frag.]. *Goniec Częstochowski.* R. 21: 1926 nr 37 s. 2.
66. Znaczenie erekcji diecezji śląskiej. *Gość Niedz.* R. 4: 1926 nr 1 s. 16-17.
67. Cud wiary i polskości w Ameryce. Częstochowa 1927 Nakł. „Niedzieli" 8° s. 55, nlb. 1.
68. Idee podstawowe Akcji Katolickiej. Referat wygłoszony na Kursie Instrukcyjnym Ligi Katolickiej w Warszawie. W: *Kurs instrukcyjny Ligi Katolickiej w Warszawie.* W. 1927 s. 17-33.
69. Kongres Eucharystyczny — Sercem Kościoła i życia chrześcijańskiego. [Referat wygłoszony na sekcji polskiej M. K. E. w Chicago]. W: *Pamiętnik Polski XXVIII Międzynarodowego Kongresu Eucharystycznego w Chicago.* [Chicago] 1927 s. 135-140.
70. [List pasterski o Akcji Katolickiej z 1927]. Inc.: „Za kilkanaście dni...". *Częst. Wiad. Diec.* R. 2: 1927 nr 10 s. 94-100. — Toż. W: *W podniosłych chwilach i doniosłych sprawach.* T. 2. Częstochowa 1931 s. 26-48.
71. Odezwa o urządzaniu pielgrzymek stanowych. *Częst. Wiad. Diec.* R. 2: 1927 nr 2 s. 19-20. — Toż. *Niedziela.* R. 2: 1927 nr 19 s. 197.
72. Odezwa w sprawie wykończenia Katedry Częstochowskiej. *Niedziela.* R. 2: 1927 nr 5 s. 44-46. — Toż. W: *Cud wiary i polskości w Ameryce.* Częstochowa 1927 s. 49-55.
73. Prace inteligencji katolickiej w Lidze. W: *Kurs instrukcyjny Ligi Katolickiej w Warszawie.* W. 1927 s. 95-110. — Toż pod zm. tyt.: Praca katolicka inteligencji z wyższym wykształceniem. W: *W podniosłych chwilach i doniosłych sprawach.* T. 2. Częstochowa 1931 s. 107-126.
74. Słowo pożegnalne na zakończenie Kursu. W: *Kurs instrukcyjny Ligi Katolickiej w Warszawie.* W. 1927 s. 158-159. — Toż. W: *W podniosłych chwilach i doniosłych sprawach.* T. 2. Częstochowa 1931 s. 147-148.
75. „Witajcie Kochani Rodacy". [Orędzie na powitanie wycieczki Polaków z Ameryki]. *Niedziela.* R. 2: 1927 nr 19 s. 193-194.
76. Wskazówki praktyczne przy zakładaniu Ligi Katolickiej. W: *Kurs instrukcyjny Ligi Katolickiej w Warszawie.* W. 1927 s. 49-65. — Toż. W: *W podniosłych chwilach i doniosłych sprawach.* T. 2. Częstochowa 1931 s. 127-146.
77. Chrystus — Robotnik. [Przemówienie...] wygłoszone na Kongresie Eucharystycznym w Częstochowie w niedzielę dnia 9 września]. *Niedziela.* R. 3: 1928 nr 39 s. 446-448; nr 40 s. 459-460. — Toż. W: *W podniosłych chwilach i doniosłych sprawach.* T. 1. Częstochowa 1931 s. 296-305.
78. Czem jest papiestwo dla Kościoła. *Gość Niedz.* R. 6: 1928 nr 7 s. 3-4.
79. Eucharystia a sprawa społeczna. W:

JASIŃSKI W.: Pamiętnik Diecezjalnego Kongresu Eucharystycznego w Łodzi. Łódź 1929 s. 280-289. — Toż. *Aten. Kapł.* R. 14: 1928 t. 22 s. 213-221. — Toż. W: *W podniosłych chwilach i doniosłych sprawach.* T. 1. Częstochowa 1931 s. 278-288.

80. Eucharystia św., źródło siły społecznej. *Gość Niedz.* R. 6: 1928 nr 24 s. 5-6.

81. List do „Gościa Niedzielnego". *Gość Niedz.* R. 6: 1928 nr 37 s. 5-6.

82. [List pasterski o Eucharystii św. z 2 II 1928]. *Częst. Wiad. Diec.* R. 3: 1928 nr 1 s. 5-14; — Toż. *Niedziela.* R. 3: 1928 nr 8 s. 87-90; nr 9 s. 97-99; nr 10 s. 113-115; nr 11 s. 127-129. — Toż pt.: Serce Kościoła świętego. Częstochowa 1928 8° s. 40. Biblioteka Ligi Katolickiej. Nr 3. — Toż. W: *W podniosłych chwilach i doniosłych sprawach.* T. 1. Częstochowa 1931 s. 248-277.

83. [List pasterski w sprawie Diecezjalnego Kongresu Eucharystycznego w Częstochowie z 8 VII 1928]. Inc.: „Zwiastuję Wam radosną nowinę...". *Częst. Wiad. Diec.* R. 3: 1928 nr 4 s. 30-32. — Toż. *Niedziela.* R. 3: 1928 nr 30 s. 345-346. — Toż. W: *W podniosłych chwilach i doniosłych sprawach.* T. 1. Częstochowa 1931 s. 289-295.

84. [List pasterski z okazji 10-lecia Zmartwychwstania Polski z 21 X 1928]. Inc.: „Piszę ten list do Was...". *Częst. Wiad. Diec.* R. 3: 1928 nr 6 s. 49-51. — Toż. *Niedziela.* R. 3: 1928 nr 46 s. 526-528. — Toż. W: *W podniosłych chwilach i doniosłych sprawach.* T. 1. Częstochowa 1931 s. 135-141.

85. Odezwa do diecezjan w sprawie budowy Seminarium. *Częst. Wiad. Diec.* R. 3: 1928 nr 2 s. 21-22. — Toż. *Niedziela.* R. 3: 1928 nr 16 s. 181-183.

86. Plon życia naszego w ubiegłym roku. [Kazanie wygłoszone na zakończenie roku 1927]. *Niedziela.* R. 3: 1928 nr 4 s. 38-46. — Toż. W: *W podniosłych chwilach i doniosłych sprawach.* T. 1. Częstochowa 1931 s. 50-70.

87. Pomagajmy budować Częstochowskie Seminarium Duchowne. *Kalendarz Jasnogórski na 1929 r.* Częstochowa 1928 kol. 147-148.

88. Przemówienie wygłoszone przez [...] na zakończenie procesji Eucharystycznej we Lwowie. *Gaz. Kośc.* R. 35: 1928 s. 401-405.

89. Referat wygłoszony w czasie zjazdu Ks. Ks. Konsultorów w Częstochowie w dniu 6 marca 1928 r. *Częst. Wiad. Diec.* R. 3: 1928 nr 2 s. 18-21.

90. Słowo Arcypasterskie do wychodźców. *Niedziela.* R. 3: 1928 nr 10 s. 109-111.

91. Sprawozdanie z wizytacji pasterskiej. W: [MARCINKOWSKI Wł.]: Historia parafii Przedmość. Częstochowa 1928 Nakł. Niedzieli. s. 26-28.

92. Święto papieskie. Przemówienia i odczyty o papiestwie i papieżu. Częstochowa 1928 Nakł. Sekr. Gen. Ligi Kat. Diec. Częst. 16° s. 55. Biblioteka Ligi Katolickiej Diecezji Częstochowskiej. Nr 2. — Toż. W: *W podniosłych chwilach i doniosłych sprawach.* T. 1 s. 23-49.

93. Acies bene ordinata. *Prz. Katol.* R. 67: 1929 s. 97-100, 113-117.

94. Akcja Katolicka w Polsce. *Kalendarz Jasnogórski na 1929 r.* Częstochowa 1928 kol. 97-106.

95. List do ks. Franciszka Mireckiego. *Częst. Wiad. Diec.* R. 4: 1929 nr 5 s. 42.

96. [List pasterski na zakończenie roku 1928 z 1 I 1929]. Inc.: „Po długim pobycie...". *Częst. Wiad. Diec.* R. 4: 1929 nr 1 s. 1-8.

97. [List pasterski w sprawie drugiego Diecezjalnego Kongresu Eucharystycznego w Sosnowcu z 23 IV 1929]. Inc.: „Jeszcze nie przebrzmiały...". *Częst. Wiad. Diec.* R. 4: 1929 nr 3 s. 25-29. — Toż. *Głos Euchar.* R. 12: 1929 nr 6 s. 101-109. — Toż. *Niedziela.* R. 4: 1929 nr 18 s. 211-214. — Toż. W: *W podniosłych chwilach i doniosłych sprawach.* T. 1. Częstochowa 1931 s. 306-315.

98. Przemówienie wygłoszone [...] w czasie poświęcenia sztandaru S. K. K. w Częstochowie dn. 21 V 1929 r. *Niedziela.* R. 4: 1929 nr 16 s. 215.

99. Rok 1928 w świetle wieczności. Kazanie wygłoszone [...] w czasie nabożeństwa na zakończenie roku w Katedrze Częstochowskiej. *Niedziela.* R. 4: 1929 nr 4 s. 33-37; nr 5 s. 46-51. — Toż. W: *W podniosłych chwilach i doniosłych sprawach.* T. 1. Częstochowa 1931 s. 79-91.

100. Akcja Katolicka a akcja społeczna. P. [1930] Wyd. Księg. św. Wojciecha 8° s. nlb. 4, 96. — Toż. *Prz. Katol.* R. 68: 1930 s. 465-466. [Frag.]. — Toż pt.: W obronie robotnika. *Kalendarz Jasnogórski na 1938 r.* Częstochowa 1937 kol. 85-88. [Frag.]. — Toż pt.: O pracy. *Gość Niedz.* R. 9: 1931 nr 19 s. 3. [Frag.].

101. Akcja katolicka a towarzystwa kościelne [bractwa, konfraternie itp.]. [Streszczenie referatu wygłoszonego na Kursie A. K. w Poznaniu]. W: WOJSA S.: Kurs Akcji Katolickiej w Poznaniu. *Aten. Kapł.* R. 16: 1930 t. 25 s. 385-386.

102. Kazanie na pogrzebie ks. bpa Lisieckiego. *Gość Niedz.* R. 8: 1930 nr 21 s. 9-10. [Frag.].

103. [List pasterski skierowany do diecezjan, przebywających dla pracy zagranicą]. Inc.: „W maju i czerwcu...". *Niedziela.* R. 5: 1930 nr 32 s. 389-391. — Toż. W: *W podniosłych chwilach i doniosłych*

sprawach. T. 1. Częstochowa 1931 s. 128-134.

104. [List pasterski w sprawie akcji katolickiej dobroczynności z 20 XII 1929]. Inc.: „Nie ulega żadnej wątpliwości...". *Częst. Wiad. Diec*. R. 5: 1930 nr 1 s. 3-5. — Toż. *Niedziela*. R. 5: 1930 nr 5. — Toż. W: *W podniosłych chwilach i doniosłych sprawach*. T. 2. Częstochowa 1931 s. 57-64.

105. [List pasterski w sprawie społecznej]. Inc.: „Głęboko odczuł nasz Ojciec św....". *Niedziela*. R. 5: 1930 nr 11 s. 133-136; nr 12 s. 145-148; nr 13 s. 159-162; nr 14 s. 173-174. — Toż. W: *W podniosłych chwilach i doniosłych sprawach*. T. 2. Częstochowa 1931 s. 89-106.

106. O potrzebie chwili. *Ruch Charytatywny*. R. 9: 1930 nr 12 s. 332-334.

107. Podstawy akcji katolickiej. *Aten. Kapł*. R. 16: 1930 t. 25 s. 384-385.

108. „Te Deum laudamus". Kazanie wygłoszone [...] na zakończenie roku 1929 w Katedrze Częstochowskiej. *Niedziela*. R. 5: 1930 nr 3 s. 29-35. — Toż. W: *W podniosłych chwilach i doniosłych sprawach*. T. 1. Częstochowa 1931 s. 92-113.

109. „Trojakie żniwo". Przemówienie wygłoszone [...] na uroczystości dożynkowej w Spale 17 VIII 1930 r. *Niedziela*. R. 5: 1930 nr 38 s. 461-464. — Toż. *Prz. Katol*. R. 68: 1930 s. 545-547. — Toż. W: *W podniosłych chwilach i doniosłych sprawach*. T. 1. Częstochowa 1931 s. 142-149.

110. Akcja katolicka a polityka. *Ruch Katol*. R. 1: 1931 nr 5 s. 134-153.

111. „Cóż oddam Bogu za wszystko co mi uczynił". [Odpowiedź na życzenia z okazji 25-lecia kapłaństwa wygłoszona w dniu 8 XI 1931 r. w Katedrze Częstochowskiej]. *Niedziela*. R. 6: 1931 nr 47 s. 594.

112. Czy Kościół jest odpowiedzialny za ustrój kapitalistyczny i dzisiejszą nędzę społeczną. *Gość Niedz*. R. 9: 1931 nr 26.

113. Do naszych braci wychodźców! *Niedziela*. R. 6: 1931 nr 11 s. 131-136.

114. Dzisiejszy kryzys gospodarczo-społeczny a misja społeczna Kościoła św. *Niedziela*. R. 6: 1931 nr 18 s. 226-229; nr 19 s. 243-244; nr 20 s. 254-256; nr 21 s. 280. — Toż. [Katowice 1932]. Dodatek do *Kuriera Śląskiego* s. 16.

115. Krucjata modlitwy w obronie podstawy naszego życia. *Niedziela*. R. 6: 1931 nr 49 s. 609-611.

116. [List pasterski o zagadnieniu cierpienia z 1 II 1931]. Inc.: „Nadchodzi znowu poważny czas...". *Częst. Wiad. Diec*. R. 6: 1931 nr 1 s. 1-7. — Toż pt.: Zagadnienie cierpienia. Częstochowa 1931 Nakł. I. A. K. Diec. Częst. s. 25. Biblioteka Centrali A. K. w Częstochowie. — Toż. *Niedziela*. R. 6: 1931 nr 7 s. 83-90. — Toż. W: *W podniosłych chwilach i doniosłych sprawach*. T. 1. Częstochowa 1931 s. 150-166.

117. [List pasterski w sprawie katolickiej akcji dobroczynności]. *Niedziela*. R. 6: 1931 nr 39 s. 486-489.

118. [List pasterski w sprawie III Diecezjalnego Kongresu Eucharystycznego w Wieluniu z 28 III 1931]. Inc.: „W r. 1928 urządziliśmy...". *Częst. Wiad. Diec*. R. 6: 1931 nr 2 s. 35-37. — Toż. *Niedziela*. R. 6: 1931 nr 15 s. 185-188. W: *W podniosłych chwilach i doniosłych sprawach*. T. 1. Częstochowa 1931 s. 326-331.

119. „Lux in tenebris lucet". Kazanie [...] na zakończenie roku 1930 w Katedrze Częstochowskiej. *Niedziela*. R. 6: 1931 nr 3 s. 27-33. — Toż. *Prz. Katol*. R. 69: 1931 nr 3 s. 33-35; nr 4 s. 49-50. — Toż. W: *W podniosłych chwilach i doniosłych sprawach*. T. 1. Częstochowa 1931 s. 114-127.

120. Najpiękniejsze dzieło miłosierdzia. [Odezwa o pomoc dla biednych dzieci]. *Niedziela*. R. 6: 1931 nr 44 s. 554.

121. Odpowiedź [...] na życzenia młodzieży wygłoszone w czasie akademii w sali kina „Panorama" w Częstochowie w dniu 13 XI 1931 r. *Niedziela*. R. 6: 1931 nr 47 s. 594.

122. W podniosłych chwilach i doniosłych sprawach. T. 1-2. Częstochowa 1931 Nakł. Diecezjalnego Instytutu Akcji Katolickiej 16° s. 335, 205.

123. Czym jest papiestwo dla Kościoła? *Niedziela*. R. 7: 1932 nr 7 s. 74-76.

124. Kościół wobec zagadnienia dzisiejszego kryzysu gospodarczego. Referat wygłoszony w Naukowym Instytucie Katolickim w Krakowie w marcu 1932 r. *Aten. Kapł*. R. 18: 1932 t. 30 s. 113-130. — Toż w osob. odb. Włocławek 1932 8° s. 19.

125. [List pasterski na początek Nowego Roku z 31 XII 1931]. Inc.: „Świat ludzki i świat Boży...". Częstochowa 1932 Nakł. Diec. I. A. K. s. 39. — Toż. *Niedziela*. R. 7: 1932 nr 4 s. 39-52; nr 5 s. 50-55.

126. [List pasterski o najważniejszych naszych zadaniach w obecnej chwili z 20 IX 1932]. Inc.: „Jednym z największych niebezpieczeństw...". *Częst. Wiad. Diec*. R. 7: 1932 nr 4 s. 43-51. — Toż. *Niedziela*. R. 7: 1932 nr 40 s. 473-476; nr 41 s. 485-488. — Toż. *Gość Niedz*. R. 10: 1932 nr 42 s. 1-2. [Frag.].

127. Odezwa do Księży Proboszczów w związku z uroczystościami 550-lecia sprowadzenia Obrazu Matki Boskiej na Jasną Górę. Częstochowa 1932 Druk. Wilkoszewski 4°.

128. Albo z Bogiem w nowy świat albo bez Boga w przepaść. Kazanie wygłoszone w Katedrze Częstochowskiej na zakończe-

nie roku 1932. *Niedziela.* R. 8: 1933 nr 3 s. 26-29; nr 4 s. 43-44.

129. Dzisiejsza ogólna sytuacja religijna na świecie. [Konferencja wygłoszona w 1931 r. do duchowieństwa na temat: „Osoba i działalność duszpasterza w dzisiejszych czasach"]. *Aten. Kapł.* R. 19: 1933 t. 31 s. 260-267.

130. Na święto młodzieży. *Niedziela.* R. 8: 1933 nr 47 s. 557-558.

131. Odezwa z okazji nadchodzącego święta Chrystusa Króla i Tygodnia Miłosierdzia Chrześcijańskiego z 24 IX 1933 r. *Częst. Wiad. Diec.* R. 8: 1933 nr 5 s. 55-56. — Toż. *Niedziela.* R. 8: 1933 nr 44 — wydano jako dodatek.

132. Przedmowa: DEPTUŁA W.: Akcja katolicka a organizacje kościelne. P. 1933 Wyd. Księg. św. Wojciecha 16° s. nlb. 4, 50, nlb. 2.

133. Arcypasterz do czytelników „Czynu Katolickiego". *Czyn Katol.* R. 1: 1934 nr 1 s. 1-2.

134. Dziejowe posłannictwo polskiego narodu. *Prz. Katol.* R. 72: 1934 nr 36 s. 575-576; nr 37 s. 591-593.

135. Kazanie wygłoszone [...] na Kongresie Eucharystycznym w Dąbrowie Górniczej. [Skrót]. *Niedziela.* R. 9: 1934 nr 25 s. 290. — Toż. *Głos Euchar.* R. 17: 1934 nr 8-9 s. 178-179.

136. [List pasterski o wartości życia wiecznego z 21 I 1934]. Inc.: „Troska o życie doczesne...". *Częst. Wiad. Diec.* R. 9: 1934 nr 2 s. 9-17. — Toż. Częstochowa 1934 Nakł. Diec. I. A. K. 16° s. 32. — Toż pt.: Do czynu. *Czyn. Katol.* R. 1: 1934 nr 3 s. 1-2. [Frag.]. — Toż pt.: Wartość życia. *Niedziela.* R. 9: 1934 nr 7 s. 73-76. [Frag.]. — Toż pt.: Wyjście z kryzysu. *Niedziela.* R. 9: 1934 nr 8 s. 85-88. [Frag.].

137. [List pasterski w sprawie jubileuszu powszechnego i Kongresu Eucharystycznego w Dąbrowie Górniczej z 26 IV 1934]. Inc.: „Jak Wam wiadomo...". *Częst. Wiad. Diec.* R. 9: 1934 nr 4 s. 32-36. — Toż pt.: Na święto Chrystusa Króla. *Głos Euchar.* R. 17: 1934 nr 10 s. 201-203. [Frag.]. — Toż. pt.: Oto teraz czas pożądany, oto teraz dzień zbawienia. *Niedziela.* R. 9: 1934 nr 19 s. 218-220; nr 20 s. 231. [Frag.].

138. Na falach Oceanu. *Niedziela.* R. 9: 1934 nr 44 s. 518-519; nr 45 s. 531-532. — Toż. *Głos Euchar.* R. 17: 1934 nr 12 s. 259-262; R. 18: 1935 nr 1 s. 18-20.

139. Nasz udział w Powszechnym Kongresie Eucharystycznym w Buenos Aires. *Niedziela.* R. 9: 1934 nr 50 s. 590-593.

140. Społeczne znaczenie Eucharystii. *Głos Euchar.* R. 17: 1934 nr 7 s. 145-148.

141. W drodze na Powszechny Kongres Eucharystyczny w Buenos Aires. *Niedziela.* R. 9: 1934 nr 41 s. 481-482. — Toż. *Głos Euchar.* R. 17: 1934 nr 11 s. 235-238.

142. Z Matką Boską na progu nowego świata. *Niedziela.* R. 9: 1934 nr 34 s. 397-399.

143. Wrażenia z Powszechnego Kongresu Eucharystycznego w Buenos Aires. *Niedziela.* R. 9: 1934 nr 49 s. 577-579. — Toż. *Głos Euchar.* R. 17: 1934 nr 1 s. 7-13.

144. Wychodźstwo Polskie przed Matką Boską Częstochowską na Jasnej Górze. Przemówienie [...] do przedstawicieli Polonii Zagranicznej w Uroczystość Wniebowzięcia Najśw. Maryi Panny. *Niedziela.* R. 9: 1934 nr 36 s. 421-423. — Toż. W: *Cud wiary i polskości wśród wychodźstwa polskiego.* Częstochowa 1935 s. 41-51.

145. Z podróży apostolskiej wśród naszego wychodźstwa w Argentynie. *Niedziela.* R. 9: 1934 nr 51 s. 194-607; nr 52 s. 619-620.

146. Z Rio de Janeiro do Buenos Aires. *Niedziela.* R. 9: 1934 nr 47 s. 554-556; nr 48 s. 566-567.

147. Cud wiary i polskości wśród wychodźstwa polskiego. Częstochowa 1935 Nakł. Diec. I. A. K. 8° s. 91, nlb. 5.

148. Eucharystia jako źródło odnowienia społeczeństwa. Referat wygłoszony na sekcji polskiej Kongresu Eucharystycznego w Buenos Aires. *Głos Euchar.* R. 18: 1935 nr 2 s. 38-40. [Frag.].

149. [List pasterski o wierze i polskości w Ameryce Południowej]. Inc.: „Gdy św. Paweł apostoł...". *Częst. Wiad. Diec.* R. 10: 1935 nr 2 s. 17-24. — Toż. *Głos Euchar.* R. 18: 1935 nr 5-9. — Toż. *Niedziela.* R. 10: 1935 nr 13 s. 147-154. — Toż. W: *Cud wiary i polskości wśród wychodźstwa polskiego.* Częstochowa 1935 s. 7-30.

150. Nasze wychodźstwo w Ameryce Południowej. W: *Księga pamiątkowa ku czci Leopolda Caro.* Lw. 1935 s. 221-232. — Toż. W: *Cud wiary i polskości wśród wychodźstwa polskiego.* Częstochowa 1935 s. 77-91.

151. Odezwa z okazji Diecezjalnego Kongresu Eucharystycznego w Kłobucku z 13 V 1935. *Częst. Wiad. Diec.* R. 10: 1935 nr 3 s. 25-26. — Toż. W: GAJZLER J.: Z dziejów miasta Kłobucka i parafii kłobuckiej. [Częstochowa 1935]. — Toż. *Głos Euchar.* R. 18: 1935 nr 7 s. 156-158. [Frag.]. — Toż. *Niedziela.* R. 10: 1935 nr 22 s. 267.

152. Wezwanie do większej troskliwości o wychodźstwo. *Niedziela.* R. 10: 1935 nr 30 s. 358-359.

153. Z mej podróży apostolskiej wśród naszego wychodźstwa w Ameryce Południowej. *Niedziela.* R. 10: 1935 nr 1-5, 8-52.

154. Arcypasterskie podziękowanie dla Diecezjalnej Instytucji Akcji Katolickiej. *Czyn. Katol.* R. 3: 1936 nr 3 s. 1-2.

155. Arcypasterskie podziękowanie. [Z okazji 10-lecia Diecezji i 10-tej rocznicy ingresu]. *Niedziela*. R. 11: 1936 nr 8 s. 87-88.

156. [List pasterski na święto Chrystusa Króla z 16 X 1936]. Inc.: „Święto Chrystusa Króla...". Częstochowa 1936 Druk. Wilkoszewski 8° s. 7, nlb. 1. — Toż. *Niedziela*. R. 11: 1936 nr 43 s. 513-518.

157. [List pasterski z okazji 14 rocznicy wyboru papieża i 10 rocznicy ingresu z 23 I 1936]. Inc.: „Zebraliśmy się dziś...". *Częst. Wiad. Diec*. R. 11: 1936 nr 1 s. 1-8. — Toż. *Niedziela*. R. 11: 1936 nr 5 s. 51-54; nr 6 s. 63-66.

158. Na dziesięciolecie „Niedzieli". *Niedziela*. R. 11: 1936 nr 15 s. 171.

159. Odezwa w sprawie Diecezjalnego Zjazdu Katolickiego w Zielone Świątki w Częstochowie z 1 IV 1936. *Częst. Wiad. Diec*. R. 11: 1936 nr 3 s. 29-31. — Toż. *Niedziela*. R. 11: 1936 nr 17 s. 199-200.

160. Przemówienie [...] wygłoszone na powitanie Legata Papieskiego. *Niedziela*. R. 11: 1936 nr 36 s. 433.

161. Z mej podróży apostolskiej wśród naszego wychodźstwa w Ameryce Południowej. *Niedziela*. R. 11: 1936 nr 1-21.

162. Chrystus przewodnikiem robotnika. [Kazanie]. W: *Szkoła kaznodziejska*. Skarbiec wzorów kościelnej wymowy do nauki domowej i szkolnej zebrał i objaśnił Z. PILCH. Kielce 1937 s. 282-284.

163. Kościół a kapitalizm. [Kazanie]. W: *Szkoła kaznodziejska*. Skarbiec wzorów kościelnej wymowy do nauki domowej i szkolnej zebrał i objaśnił Z. PILCH. Kielce 1937 s. 297-299.

164. [List pasterski na Nowy Rok z 1 I 1937]. Inc.: „Przemawiając do Was...". *Częst. Wiad. Diec*. R. 12: 1937 nr 1 s. 1-7. — Toż. *Niedziela*. R. 12: 1937 nr 3 s. 25-29; nr 4 s. 37-39; nr 5 s. 51-55; nr 6 s. 62-64.

165. Pod flagą papieską na Daleki Wschód. *Niedziela*. R. 12: 1937 nr 5-18. — Toż. W: *Pod flagą papieską na Daleki Wschód*. Potulice 1938.

166. Polski Apostoł lekarz w Chinach ks. dr Wacław Szuniewicz. *Wiadomości Misyjne*. R. 1937 nr 5. — Toż w osob. odb. W. 1937 Druk. Wyszyński i S-ka 8° s. 7, nlb. 1.

167. Pojęcie pokoju Chrystusowego. [Kazanie]. W: *Szkoła kaznodziejska*. Skarbiec wzorów kościelnej wymowy do nauki domowej i szkolnej zebrał i objaśnił Z. PILCH. Kielce 1937 s. 216-219.

168. Powszechny Kongres Eucharystyczny na Dalekim Wschodzie. *Niedziela*. R. 12: 1937 nr 10-25.

169. Przemówienie wygłoszone [...] na Sejmie Zjednoczenia Polskiego Rzymsko-Katolickiego, obradującego w Wilkes Barre w Stanach Zjednoczonych. *Niedziela*. R. 12: 1937 nr 43 s. 521-522. [Frag.].

170. Uśpiony katolicyzm. [Kazanie]. W: *Szkoła kaznodziejska*. Skarbiec wzorów kościelnej wymowy do nauki domowej i szkolnej zebrał i objaśnił Z. PILCH. Kielce 1937 s. 96-97.

171. W obronie czci Matki Boskiej. Przemówienie [...] na Jasnej Górze podczas wielkiej manifestacji religijnej społeczeństwa częstochowskiego dn. 5 bież. mies. [5 IX 1937 r.]. *Niedziela*. R. 12: 1937 nr 37.

172. W powrotnej drodze z Międzynarodowego Kongresu Eucharystycznego. *Niedziela*. R. 12: 1937 nr 26-48.

173. Znowu w dalekiej podróży. *Niedziela*. R. 12: 1937 nr 42 s. 506-509.

174. [List pasterski o czuwaniu i modlitwie z 15 IX 1938]. Inc.: „Wstąpiliśmy już w porę jesienną...". *Częst. Wiad. Diec*. R. 13: 1938 nr 5 s. 85-89. — Toż. *Niedziela*. R. 13: 1938 nr 40.

175. [List pasterski o parafiach i życiu parafialnym z 2 II 1938]. Inc.: „Pewnego razu zebrało się...". *Częst. Wiad. Diec*. R. 13: 1938 nr 2 s. 37-45. — Toż. *Niedziela*. R. 13: 1938 nr 8-9.

176. Odezwa Arcypasterska w sprawie obchodu uroczystości kanonizacji błog. Andrzeja Boboli. *Niedziela*. R. 13: 1938 nr 15 s. 169-170.

177. Pod flagą papieską na Daleki Wschód. Listy z podróży na Powszechny Kongres Eucharystyczny w Manilii. Potulice 1938 Nakł. Seminarium Zagranicznego 8° s. 176.

178. Wśród polskiego wychodźstwa w Ameryce Południowej. Potulice 1938 Nakł. Seminarium Zagranicznego 16° s. 357, nlb. 1.

179. [List pasterski o potrzebie dobrych kapłanów z 9 II 1939]. Inc.: „Jednym z najbardziej pocieszających objawów...". *Częst. Wiad. Diec*. R. 14: 1939 nr 2 s. 14-22. — Toż. *Niedziela*. R. 14: 1939 nr 9 s. 116-117; nr 10 s. 132-133; nr 11 s. 144-145; nr 12 s. 160-161.

180. [List pasterski w związku z zaistniałą sytuacją, jaka powstała wskutek wojny na terenach diecezji z początku października 1939]. Częstochowa [1939] Druk. H. Nagłowski 4° s. 2.

181. Orędzie po zgonie Ojca św. Piusa XI z 10 II 1939 r. *Częst. Wiad. Diec*. R. 14: 1939 nr 2 s. 13.

182. Orędzie w sprawie Diecezjalnego Kongresu Eucharystycznego w Zawierciu z 26 V 1939 r. *Częst. Wiad. Diec*. R. 14: 1939 nr 4 s. 48. — Toż. *Niedziela*. R. 14: 1939 nr 23 s. 309-310.

183. Słowo Arcypasterskie. [Z okazji

wznowienia wydawania „Niedzieli"]. *Niedziela*. R. 15: 1945 nr 1 s. 1.

184. [List pasterski w sprawie poświęcenia parafii, diecezji i narodu Niepokalanemu Sercu NMP z 13 V 1946]. Inc.: „Zbliżają się te wielkie dni...". *Częst. Wiad. Diec*. R. 16: 1946 nr 3 s. 53-59.

185. Przedmowa: Sylwetka nowoczesnego Katolika. [Wspomnienie o dr Adamie Biliku]. Częstochowa 1947 Nakł. Składnicy Katolickich Wydawnictw.

186. Sprawozdanie z dorocznej konferencji XX: konsultorów, komisarzy biskupów oraz dziekanów. Przemówienie [...] wygłoszone w dniu 22 i 23 kwietnia 1947 r. *Częst. Wiad. Diec*. R. 17: 1947 nr 2 s. 40-44.

187. [List pasterski na Wielki Post z 1 niedz. W. Postu 1948]. Inc.: „Nadszedł znów czas...". *Częst. Wiad. Diec*. R. 18: 1948 nr 1 s. 13-20.

188. Pierwsze kroki „Gościa Niedzielnego". *Gość Niedz*. R. 21: 1948 s. 316-317.

189. [List pasterski w sprawie 1950 rocznicy Narodzenia Chrystusa Pana oraz 25 rocznicy erekcji diecezji z 8 XII 1949]. Inc.: „Zbliżający się Nowy Rok...". *Częst. Wiad. Diec*. R. 19: 1949 nr 4 s. 84-90.

190. Odezwa z okazji 550 rocznicy śmierci Królowej Jadwigi z 23 VI 1949 r. *Częst. Wiad. Diec*. R. 19: 1949 nr 3 s. 63-64.

II.

WOLNY J.: Kubina Teodor Filip. W: *Pol. słow. biogr*. T. 16 s. 28-30, tamże literatura. — Ponadto: Handbuch des Bistums Breslau. Breslau 1908-1925; JUZEK: Ks. Biskup Dr Kubina. *Gość Niedz*. R. 4: 1926 nr 1 s. 26; Ks. J.: Ks. Bp dr T. Kubina. *Aten. Kapł*. R. 12: 1926 t. 17 s. 189-190; Pierwszy biskup diecezji częstochowskiej. *Niedziela*. R. 1: 1926 nr 1 s. 7-8; Uroczystość pożegnalna ku czci Ks. Biskupa Kubiny. *Gość Niedz*. R. 4: 1926 nr 6 s. 14-16; Dostojny jubilat jako proboszcz parafii NMP w Katowicach (1917-1925). *Niedziela*. R. 6: 1931 nr 45 s. 569; GRYGLEWICZ F.: Pierwszy Biskup Częstochowski. *Niedziela*. R. 6: 1931 nr 46 s. 579; 25-letni trud pracy. *Niedziela*. R. 20: 1950 nr 50 s. 393-394; BEDNORZ H.: Śp. ks. biskup Teodor Kubina. *Niedziela*. R. 21: 1951 nr 22 s. 172; TENŻE: Śp. ks. Biskup Teodor Kubina jako duszpasterz. *Niedziela*. R. 21: 1951 nr 20 s. 156; TENŻE: Śp. ks. biskup Kubina — jako duszpasterz. *Wiad. Duszp*. [Poznań]. R. 7: 1951 nr 12 s. 519-524; Biskup Częstochowski odwołany do wieczności. *Nasza Droga*. R. 25: 1951 nr 3 s. 34; CHMIELARSKI W.: Działalność pisarska Ks. Bpa Kubiny. *Niedziela*. R. 21: 1951 nr 9 s. 75; MARCHEWKA F.: Zgon ks. biskupa dra Teodora Kubiny. *Niedziela*. R. 21: 1951 nr 8 s. 59; Z. Dr: Ostatnia droga Zmarłego Biskupa. *Niedziela*. R. 21: 1951 nr 8 s. 59; KUBICA J.: Dzieje pracy duszpasterskiej pod okupacją niemiecką od 18 10 1941 do 18 1. 1945 r. *Częst. Wiad. Diec*. R. 24-31: 1957 s. 162-172; KOŁODZIEJCZYK M.: Wychowankowie Częstochowskiego Seminarium Duchownego w latach 1926-1960. *Częst. Wiad. Diec*. R. 34: 1960 s. 259-274; LEWEK M.: Górnośląski plebiscyt z roku 1921 oraz udział w nim duchowieństwa katolickiego. *Sac. Pol. Mill*. T. 7: 1960 s. 545, 549, 550, 556, 558, 568, 597, 598, 607; GRZYBEK S.: W dziesiątą rocznicę śmierci biskupa Kubiny. *Tyg. Powsz*. R. 15: 1961 nr 8 s. 7; BAŃKA J.: 15 lat upłynęło. *Gość Niedz*. R. 35: 1966 nr 42 s. 251; WOSNITZA F.: Bischöfe aus dem Raum des Kattowitzer Bistums. W: *Beiträge zur Schlesischen Kirchengeschichte*. Genkschrift für Kurt Engelbert, hrsg. B. Stasiewski. Köln-Wien 1969 s. 225-226; ZWIĄZEK J.: Rozwój sieci dekanalnej w Diecezji Częstochowskiej w latach 1925-1970. *Częst. Wiad. Diec*. R. 46: 1972 s. 145-204; R. 47: 1973 s. 133-191; TENŻE: Rozwój sieci parafialnej w diecezji częstochowskiej w latach 1925-1963. *Częst. Stud. Teol*. T. 1: 1973 s. 235-259; KACZMAREK W.: Zakony i zgromadzenia zakonne w diecezji częstochowskiej. *Częst. Stud. Teol*. T. 2: 1974 s. 232-239; KOŁODZIEJCZYK M.: Alumni i neoprezbiterzy Częstochowskiego Seminarium Duchownego w Krakowie w latach 1926-1974. *Częst. Stud. Teol*. T. 2: 1974 s. 181-188; KOWALSKI J.: Dzieje Częstochowskiego Seminarium Duchownego w Krakowie. *Częst. Stud. Teol*. T. 2: 1974 s. 155-172; SKUBIŚ J.: Dzieje diecezji częstochowskiej. *Częst. Stud. Teol*. T. 2: 1974 s. 367-370; SOBCZYK W.: Duszpasterstwo w parafiach diecezji częstochowskiej. *Częst. Stud. Teol*. T. 2: 1974 s. 247-275; WALICKI J.: Kuria Diecezjalna w Częstochowie. *Częst. Stud. Teol*. T. 2: 1974 s. 87-104; WARZYBOK L.: Biskupi ordynariusze częstochowscy. *Częst. Stud. Teol*. T. 2: 1974 s. 39-46; ZWIĄZEK J.: Działalność wydawnicza kurii diecezjalnej w Częstochowie. *Częst. Stud. Teol*. T. 2: 1974 s. 105-144; TENŻE: Niższe Seminaria Duchowne diecezji częstochowskiej. *Częst. Stud. Teol*. T. 2: 1974 s. 201-226; TENŻE: Powstanie diecezji częstochowskiej. *Częst. Stud. Teol*. T. 2: 1974 s. 13-38; TENŻE: Straty diecezji częstochowskiej w okresie okupacji hitlerowskiej (1939-1945). *Częst. Stud. Teol*. T. 2: 1974 s. 315-336; GALEWICZ F.: Z historii diecezji częstochowskiej. *Chrześcijanin w Świecie*. R. 1975 nr 37/5 s. 80-85; MOROŃ F.: Historia diecezji katowickiej. *Nasza Przeszł*. T. 44: 1975 s. 23-43; PLUTA J.:

Wkład duchowieństwa pochodzącego ze Śląska Górnego i Cieszyńskiego w nauki teologiczne. *Śl. Stud. Hist.-Teol.* T. 8: 1975 s. 236; SIKORA M.: Bibliografia prac ks. biskupa Teodora Kubiny pierwszego biskupa diecezji częstochowskiej (1880-1951). *Częst. Stud. Teol.* T. 3: 1975 s. 133-144; TENŻE: Kongresy Eucharystyczne diecezji częstochowskiej i ich znaczenie w życiu religijnym. *Częst. Stud. Teol.* T. 3: 1975 s. 95-114; TOMCZYK Cz.: Częstochowskie Seminarium Duchowne w latach okupacji hitlerowskiej. *Częst. Stud. Teol.* T. 3: 1975 s. 39-62; WOLNY J.: Panorama przeszłości kościelnej diecezji częstochowskiej, geneza jej powstania i pierwotny model organizacyjny. *Częst. Wiad. Diec.* R. 49: 1975 nr 7-8; ZWIĄZEK J.: Seminarium Duchowne diecezji częstochowskiej w wypowiedziach biskupa Teodora Kubiny. *Częst. Stud. Teol.* T. 3: 1975 s. 9-38; TENŻE: Martyrologium kapłanów diecezji częstochowskiej w czasie II wojny światowej. *Częst. Stud. Teol.* T. 4: 1976 s. 185-216; STRZESZEWSKI Cz.: Rozwój katolickiej nauki społecznej. W: *Dzieje teologii katolickiej w Polsce.* T. 3 cz. 2. Lubl. 1977 s. 231, 237, 242, 256; ZWIĄZEK J.: Rozwój terytorialny diecezji częstochowskiej. *Częst. Stud. Teol.* T. 6: 1978 s. 261-300; KOWALSKI J.: Biskup Teodor Kubina. *Gość Niedz.* R. 58: 1981 nr 9 s. 7; WARZYBOK L.: Ks. bp Teodor Kubina. Częstochowa 1974. Maszynopis. Bibl. Diec. w Częstochowie; GALEWICZ F.: Z działalności społecznej ks. bp Teodora Kubiny (1880-1951). *Ład.* R. 1: 1981 nr 6 s. 1, 6-7; PULCYN T.: Rocznice pierwszego Biskupa Częstochowskiego. *Ład.* R. 1: 1981 nr 6 s. 7.

Ks. Józef Mandziuk

Kucharski Kazimierz 1894-1956), jezuita, mariolog.

Urodził się 30 XI 1894 r. w Starej Wsi k. Brzozowa. Po ukończeniu czterech klas gimnazjum w Sanoku, wstąpił 26 IX 1910 r. do zakonu jezuitów. Nowicjat odbył w Starej Wsi (1910-1912), tam też ukończył studia gimnazjalne w 1916 r. Studia filozoficzne odbył na wydziale zakonnym w Nowym Sączu (1916-1918), studia zaś teologiczne w Starej Wsi i w Krakowie (1918-1922), święcenia kapłańskie przyjął 22 I 1922 r. w Krakowie. Po odbyciu tzw. trzeciej probacji w Dziedzicach (1922-1923), pełnił obowiązki prefekta kleryków i był profesorem języka polskiego, łacińskiego, filozofii i religii w gimnazjum jezuickim w Pińsku (do 1925). W l. 1925-1932 studiował na Wydziale Humanistycznym Uniw. Stefana Batorego w Wilnie, a równocześnie wykładał jęz. polski i propedeutykę filozofii w miejscowym Gimnazjum jezuickim (1929-1940), pracował też w duszpasterstwie przy kościele św. Kazimierza. W czasie wojny rozwijał szeroką działalność charytatywną i duszpasterską. Był następnie kapelanem ambasady polskiej w Kujbyszewie oraz kapelanem centrum szkolenia polskich sił zbrojnych w ZSSR. Z formacjami gen. Andersa udał się na Bliski Wschód, a następnie do Włoch (1944). Pracował przejściowo w polskiej sekcji Radia Watykańskiego, a w lutym 1949 r. został ojcem duchownym w Papieskim Kolegium Polskim w Rzymie. Z powodu trawiącej go choroby zrezygnował z tych obowiązków jeszcze na jesieni 1949 r. Zmarł 1 X 1956 r. w sanatorium w Bassano del Grappa.

I.

1. Nabożeństwo do Matki Najświętszej w życiu sodalicyjnym. *Biuletyn Związku Sodalicji Akademików w Polsce.* Nr 8: 1930 s. 1-4.
2. W zadumie nad otchłanią głodu. *Pax.* R. 3: 1935 nr 11 s. 3-5.
3. Zmysły i ich rola w religijności katolickiej. *Pax.* R. 3: 1935 nr 14 s. 4-6, nr 15 s. 3-5. — Toż w osob. odb. Wil. 1935 16° s. 30.
4. Zagadnienia społeczne. Doniosłe stulecie, 1848-1948. *Duszp. Pol. Zagr.* R. 1: 1949-1950 s. 49-64.
5. Homilia na XXIV niedzielę po Zielonych Świątkach. *Duszp. Pol. Zagr.* R. 1: 1949-1950 s. 80-83.
6. Niepokalana a czasy obecne. Fragment kazania. *Duszp. Pol. Zagr.* R. 1: 1949-1950 s. 98-101.
7. Społeczne zadania katolików w dobie obecnej. *Duszp. Pol. Zagr.* R. 1: 1949-1950 s. 169-193.
8. De cultu assumptionis B. M. Virginis in Polonia historica expositio. W: *Alma Socia Christi.* Acta Congressus Mariologici-Mariani Romae anno sancto MCML celebrati. Vol. 10. Romae 1953 s. 354-411.

9. Sodalicyjne kontemplacje maryjne. *Sod. Mar.* Londyn. R. 8: 1954 nr 10 s. 3-4.

10. Niepokalane Poczęcie N. M. P. Swoisty charakter polskiego wkładu w rozwój dogmatu i kultu Niepokalanej Panny. *Sod. Mar.* Londyn. R. 8: 1954 nr 11 s. 2-7.

11. Królewskość Matki Bożej. *Sod. Mar.* Londyn. R. 8: 1954 nr 12 s. 3-7.

12. Niepokalane Poczęcie Maryi w poezji polskiej. *Sod. Mar.* Londyn. R. 9: 1955 nr 2 s. 5-7.

13. Personalizm katolicki. *Sod. Mar.* Londyn. R. 9: 1955 nr 4 s. 4-5, nr 6 s. 4.

II.

NATOŃSKI B.: Kucharski Kazimierz. W: *Pol. słow. biogr.* T. 16 s. 52-53, tamże literatura. — Ponadto: ROSTWOROWSKI T.: Jeden z trzydziestu kilku tysięcy. O. Kazimierz Kucharski. W: *50 lat Prowincji Wielkopolsko-Mazowieckiej Towarzystwa Jezusowego (1926-1976).* Rzym 1976 s. 49-62.

Ks. Ludwik Grzebień SJ

Kudera Jan, pseud. i krypt.: Giovanni, Jacek, Jacek Kędzior, Ksiądz, Ks. Jacek, Ksiądz Jacek, K...a, (1872-1943), biograf, historyk Kościoła.

Urodził się 18 VI 1872 r. w Mysłowicach jako syn Wincentego i Antoniny z Miednioków. Po ukończeniu miejscowej szkoły elementarnej, uczęszczał w latach 1887-1892 do Gimnazjum w Bytomiu, a maturę uzyskał dopiero w 1897 r. w Kłodzku. W latach 1892-1897 pracował jako tłumacz sądowy w Mysłowicach i Berlinie. Studia teologiczne odbył na Uniw. Wrocławskim, uczestnicząc w wykładach W. Nehringa i M. Sdralka. Otrzymawszy święcenia kapłańskie 26 VI 1901 r. we Wrocławiu, rozpoczął pracę jako wikary w Bełku, a następnie w Bielszowicach. W 1903 r. został przeniesiony do parafii św. Michała w Berlinie, gdzie uczestniczył w życiu tamtejszej Polonii i uczęszczał na wykłady prof. A. Brücknera. Po powrocie na Śląsk, został wikarym w Toszku, a w latach 1907-1913 był administratorem w Lasowicach Wielkich. Pozbawiony stanowiska kościelnego za współpracę z patriotycznym ruchem narodowym lata tułaczki spędził w Gierałtowicach i Halembie, poświęcając się głównie pracy naukowej i pisarskiej. W 1920 r. został proboszczem w Brzezince, gdzie duszpasterzował do 8 IX 1940 r. Od 1923 r. był cenzorem ksiąg religijnych i członkiem Consilium Vigilantiae, a w 1926 r. został dziekanem mysłowickim. Usunięty przez gestapo, udał się do Starego Bierunia i osiadł najpierw u sióstr Służebniczek, a później znalazł prywatne mieszkanie. Należał do grona badaczy, skupionych wokół Towarzystwa Przyjaciół Nauk na Śląsku. Współpracował z „Gazetą Opolską", „Gazetą Ludową", „Wiadomościami Mysłowickimi", „Gościem Niedzielnym" i „Głosami znad Odry". Główną domeną jego badań była biografistyka śląska. Zmarł 19 XI 1943 r. w Starym Bieruniu. Dnia 1 XII 1947 r. przeniesiono jego zwłoki na cmentarz parafialny w Brzezince.

I.

1. Benutzung der heiligen Gefässe. *Schlesische Pastoralblatt.* R. 25: 1904 nr 3.

2. Ueber Osterkommunion und die sogenannten Beichtzettel. *Schlesisches Pastoralblatt.* R. 25: 1904 nr 16 s. 151-152; nr 17 s. 161-163; nr 18 s. 171-172.

3. Ein Myslowitzer — Schriftsteller des 16. Jahrhunderts. *Myslowitzer Anzeiger.* R. 1905.

4. Beiträge zur Geschichte der Stadt Myslowitz. Mysłowice 1908 Nakł. Autora.

5. Toszek, der Name der Stadt Tost. *Oberschlesische Heimat.* T. 5: 1909 s. 13-15.

6. Polska pieśń nabożna na Górnym Śląsku. Bytom 1911 Nakł. „Katolika" 16° s. 50.

7. Dziennikarstwo polskie na Śląsku. Zarys historyczny. Bytom 1912 Nakł. „Katolika" 16° s. 63, nlb. 1.

8. Hołd ks. Antoniemu Stabikowi. *Gaz. Opolska.* R. 21: 1912 nr 104.

9. Ks. Antoni Stabik, karta pamiątkowa w 25 rocznicę śmierci. Bytom 1912 Nakł. „Katolika" 16° s. 16.

10. Nieco o tłumaczeniu Biblii. Opole 1912 Nakł. „Gazety Opolskiej" s. 12.

11. Oberschlesien und sein Klerus. Bytom 1912 Nakł. „Katolika" s. 18.

12. Józef Lompa, zasłużony działacz i krzewiciel polskiego ducha. Opole 1913 Nakł. „Gazety Opolskiej" 16° s. 16.
13. Einiges zur ältesten Breslauer Diözesaneinleitung. *Sonntagsbeilage der Schles. Volkszeitung.* R. 1916 nr 33.
14. Erzpriester Stanislaus Siegmund. Oberschle. *Volksstimme.* R. 1916 nr 220.
15. Jan od Krzyża. *Gaz. Ludowa.* R. 1916 nr 211-215.
16. Pasterka z Lourdes, dramat religijny w 5 aktach. Opole 1916 Nakł. „Gazety Opolskiej". — Toż. Wyd. 2. Mikołów 1920 Nakł. K. Miarki.
17. Ks. Jan Gałeczka, pierwszy szerzyciel oświaty polskiej na Górnym Śląsku. *Gaz. Opolska.* R. 28: 1917 nr 181.
18. Ks. Rudolf Lubecki. Jego życie i zasługi dla ludu górnośląskiego. *Gaz. Opolska.* R. 28: 1917 nr 53, 55, 61, 74, 82. — Toż w osob. odb. Opole 1917 Nakł. „Gazety Opolskiej" s. 43.
19. O przywiarkach ludowych w poezjach ks. Bączka. *Gaz. Opolska.* R. 28: 1917 nr 185-188.
20. Św. Elżbieta, dramat religijny w 5 aktach. Opole 1917 Nakł. „Gazety Opolskiej". — Toż. Wyd. 2. Mikołów 1920 Nakł. K. Miarki.
21. Trzy nieznane pieśni Jana Kupca. *Gaz. Opolska.* R. 28: 1917.
22. Die Geistchkeit im Wahlkreis Gleiwitz — Lublinitz. Opole 1918 Nakł. „Gazety Opolskiej" 16° s. 16.
23. Juliusz Ligoń. Jego życie i zasługi względem Górnego Śląska. Opole [1918] Nakł. i Druk. „Nowin" 8° s. 40.
24. Ks. N. Bonczyk jako poeta. Opole 1918 Nakł. „Gazety Opolskiej" s. 32.
25. O ilustrowanych czasopismach polskich na G. Śląsku. *Głosy znad Odry.* R. 1: 1918 nr 1 s. 37-42.
26. Ks. Alojzy Ficek. *Głosy znad Odry.* R. 2: 1919 nr 3 s. 102-106.
27. Nieprzejednany wróg — O. Lambert Schulte. *Dz. Śląski.* R. 1919 nr 91.
28. Gazety polskie w obronie języka polskiego na G. Śląsku. *Głosy znad Odry.* R. 3: 1920 nr 2 s. 84-90.
29. Ks. Konstanty Damrot [Czesław Lubieński], śląski wieszcz. Na 25-letnią rocznicę [sic!] śmierci. Bytom 1920 Nakł. i Druk. „Katolika" s. 36.
30. Obrazy Ślązaków wspomnienia godnych. Mikołów 1920 Nakł. K. Miarki 8° s. 134. — Toż. Wyd. 2 poprawione i uzupełnione. Rkps. Bibl. Śląska. Sygn. R. 103 II.
31. Olbrycht Strumieński z Mysłowic. *Głosy znad Odry.* R. 3: 1920 nr 1 s. 28-31.
32. Karol Miarka w walce kulturalnej. *Gość Niedz.* R. 2: 1924 nr 42 s. 8-9.
33. Woher stammt der Name Tost? *Ausschau von Burg Tost.* R. 1: 1926 nr 6.
34. Nieco z życia towarzystw św. Alojzego na Górnym Śląsku. W: *Śląska młodzież.* Mikołów 1927.
35. Dzieje parafii i wsi Brzezinki. Mysłowice 1928 Naakł. Autora, Druk. „Sztuka" 16° s. 125, nlb. 3.
36. Dawniejsza kaplica na ulicy Modrzejowskiej w Mysłowicach. *Wiad. Mysłowickie.* R. 1929.
37. Filip Nowacki z Mysłowic, pierwszy polski drukarz na Górnym Śląsku. *Wiad. Mysłowickie.* R. 1929.
38. Historia kościoła NMP w Mysłowicach. Mysłowice 1929 Nakł. Urzędu Parafialnego 8° s. 32.
39. Kilka wiadomości o najdawniejszych stosunkach w Niwce i Zagórzu. *Niedziela.* R. 1929. — Toż. *Wiad. Mysłowickie.* R. 1929.
40. O kryptach w kościele NMP w Mysłowicach. *Wiad. Mysłowickie.* R. 1929.
41. Dystychy łacińskie ks. Mateusza Nygi z Mysłowic. *Rocz. Tow. Przyj. Nauk.* T. 2: 1930 s. 281-291.
42. Ks. Walenty Caulonius, proboszcz mysłowicki. *Wiad. Mysłowickie.* R. 1930.
43. Beiträge zur Geschichte der Parochie Gr. Lassowitz. Hektograf 1932 Nakł. Autora s. 74.
44. O najdawniejszej znanej wizytacji w Mysłowicach. *Wiad. Mysłowickie.* R. 1932 nr 32-36.
45. Obraz Narodzenia N. Marii P. w starym kościele w Mysłowicach. *Wiad. Mysłowickie.* R. 1933 nr 30-32.
46. 60 lat wyższego szkolnictwa w Mysłowicach. Brzezinka 1933 Nakł. Autora s. 8.
47. Historia parafii mysłowickiej. Mysłowice 1934 Druk. „Sztuka" 8° s. 271, XIX.
48. Księża pochodzący z parafii mysłowickiej. [Mysłowice] 1936 Druk. „Sztuka" 8° s. 23.
49. Ks. Norbert Bączek. *Posł. Niedz. Archid. Wrocł.* R. 43: 1937 s. 467, 478.
50. Najpopularniejszy kapłan G. Śląska Ks. Antoni Stabik. Katowice 1937 Księg. i Druk. Kat. 8° s. 64. Bojownicy o wolność Śląska. 1.
51. Walenty Rozdzieński, sławny malarz i autor książki o hutnictwie śląskim w XVII wieku. [Mysłowice] 1938 Druk. „Sztuka" 8° s. 32.
52. Dwa wypadki inkwizycji w Mysłowicach. *Wiadomości Mysłowickie.* R. 1939. — Toż w osob. odb. Mysłowice 1939 Nakł. Autora 8° s. 15.
53. Jan Kupiec, śląski chłop-poeta. Katowice 1939 Księg. i Druk. Kat. 8° s. 134. [Skład zniszczono w 1939 r.].

54. Księża Górnośląscy w obronie praw Polski do Śląska w XVIII wieku. *Gość Niedz.* R. 31: 1962 nr 39 s. 310; nr 40 s. 318, 320; nr 41 s. 326.
55. Echo miłości w poezjach Czesława Lubińskiego [Konstantego Damrota]. Rkps. Bibl. Śl. Sygn. R. 105 II.
56. Historia kościoła parafialnego w Tychach. Rkps. Bibl. Śl. Sygn. R. 109 II.
57. Krzysztof Mieroszowski. Dziedzic Mysłowic. Rkps. Bibl. Sem. Duch. w Katowicach. Sygn. 18497 II.
58. Notatki o Szramku. Rkps. Archiwum Diecezjalne w Katowicach.
59. Państwowi księża diecezji wrocławskiej w walce kulturnej. Rkps. Bibl. Śl. Sygn. R. 110 II.
60. Pastoralna konferencja polskich księży diecezji wrocławskiej. Rkps. Bibl. Śl. Sygn. R. 111 I.
61. Początki Małej Dąbrówki. Rkps. Bibl. Śl. Sygn. R. 108 II.
62. Stary Bieruń. Historia jego parafii. Rkps. Bibl. Śl. Sygn. R. 114 I; Bibl. Sem. Duch. w Katowicach. Sygn. 14588 I.
63. Uwagi i myśli o różnych. [Notatki biograficzne]. Rkps Bibl. Śl. Sygn. R. 106 I.

II.

JAROSZ A.: Kudera Jan ks. W: *Pol. słow. biogr.* T. 16 s. 102-103, tamże literatura. — Ponadto: OGRODZIŃSKI W.: Stan i potrzeby nauki polskiej w zakresie piśmiennictwa śląskiego. W: *Stan i potrzeby nauki polskiej o Śląsku.* Katowice 1936 s. 246, 254, 259, 273, 278, 280, 344, 367, 390; PIOTROWICZ K.: Stan i potrzeby nauki polskiej w zakresie historii. W: *Stan i potrzeby nauki polskiej o Śląsku.* Katowice 1936 s. 344, 367; FIOŁEK M.: Z niwy historycznej ks. Jana Kudery. *Gość Niedz.* R. 16: 1938 nr 13 s. 184; ŁOZA S.: Czy wiesz, kto to jest? W. 1938 s. 393; Najstarszy cenzor książek w diecezji śląskiej. *Gość Niedz.* R. 16: 1938 nr 11 s. 157; MOROŃ F.: Uwagi dotyczące artykułu księdza J. Kudery: Księża górnośląscy w obronie praw Polski do Śląska w 18 w. *Gość Niedz.* R. 31: 1962 nr 47 s. 374; NAWROCKI W.: Działalność oświatowa i literacka Juliusza Ligonia. Katowice 1962 s. 5-9, 54, 56, 58, 59, 62, 64; Ks. Jan Kudera, dziekan i proboszcz w Mysłowicach-Brzezince. Szkice biograficzne. *Wiad. Diec.* [Kat.]. R. 38: 1970 nr 10-12 s. 193-194; MOSKAL J., WILCZEK S.: Album pisarzy śląskich. Opole 1975 s. 84-85; PLUTA J.: Wkład duchowieństwa pochodzącego ze Śląska Górnego i Cieszyńskiego w nauki teologiczne. *Śl. Stud. Hist.-Teol.* T. 8: 1975 s. 222.

Ks. Józef Mandziuk

Kukliński Jakub (1871-1946), zmartwychwstaniec, autor prac historycznych.

Pochodził z Warmii. Urodził się 14 III 1871 r. w miejscowości Zombień, jako syn Jakuba i Gertrudy z Meików. Uczył się w stronach rodzinnych i w Krakowie, gdzie w 1891 r. wstąpił do zmartwychwstańców, odbył nowicjat i 29 IX 1892 r. złożył śluby zakonne. Studia teologiczne rozpoczął w Wyższym Seminarium Zmartwychwstańców we Lwowie (1892-1894), a ukończył na Wydziale Teologicznym w Krakowie, gdzie 5 VIII 1896 r. otrzymał święcenia kapłańskie. Pracował krótko w Rzymie (1896-1897), następnie w Wiedniu (1897-1901, 1902-1920), gdzie od 1908 r. był przełożonym i rektorem kościołów przy Rennweg i na Kahlenberg. W latach 1901/2 pracował w lwowskim zakładzie wychowawczym, 1921-1926 kierował duszpasterstwem parafii Najśw. Zbawiciela w Warszawie, gdzie od 1923 r. był przełożonym i sędzią synodalnym. Od 1928 r. był przełożonym w Poznaniu, gdzie założył nowy dom i parafię Imienia Maryi przy ul. Santockiej (1933). W 1935 r. otworzył duszpasterstwo sezonowe dla wczasowiczów w Dębkach nad Bałtykiem i Piaśnicą, budując kaplicę i dom. W l. 1933-1938 pełnił też obowiązki prowincjała jako delegat generalny i przełożonego w Warszawie przy ul. Chełmskiej (1935-1938). Zmarł 11 VII 1946 r. w Krakowie.

I.

1. Odezwa. W: *W Imię Maryi i ku Jej chwale...* Wiedeń 1906 s. 3-4.
2. Kahlenberg. W: *W Imię Maryi i ku Jej chwale.* Wiedeń 1906 s. 5-7.
3. Kościół na Kahlenbergu. *Dz. Chic.* R. 17: 1906 nr 174 s. 5.
4. Uważam sobie za obowiązek... *Czas.* R. 60: 1907 nr 207 [wiecz.] s. 2. — Toż pt. Z Kahlenbergu. *Głos Nar.* R. 15: 1907 nr 409 s. 1.

5. Kahlenberg. Die Belagerung und der Entsatz Wien 1683. (Durch den Polenkönig Johann Sobieski). Wien [1907] Verlagsbuchhandlung G. Eichinger, K. Bergs Nachfolg. 8° s. nlb. 4, 82, nlb. 2, tabl. 8. — Toż. Wyd. 2 pt.: Kahlenberg. Die Belagerung und der Entsatz Wiens 1683. Herausgegeben von... Rektor der St. Josefs Kirche in Wien XIX Kahlenberg. Illustrirt von Charles Scolik Sen. 2 Auflage. Wien b. r. 8° s. nlb. 6, 82, nlb. 2.

6. Kamaldunenser-Eremie und der Schutzatz Wien. b. m. i b. r.

7. Odezwa. *Gaz. Kośc.* R. 18: 1910 nr 25 s. 331.

8. Kurze Geschichte des uralten Gnadenbildes „Schwarze Muttergottes" und der „Madonna am Kahlenberg" bearbeitet nach Dokumenten von P...., Rektor der St. Josefskirche. Wien 1914. Mit Erlaubnis der Kongregationsvorstehung... Im eigenen Verlag. 16° s. nlb. 3, 10, nlb. 2.

9. Krótka historia kościoła św. Józefa i kaplicy króla [Jana III] Sobieskiego na Kahlenbergu. Wiedeń 1929. Nakładem Księży Zmartwychwstańców, Augustinus-Drukerei, Stift Klasterneuburg 16° s. nlb. 3, 22, nlb. 2. — Toż w jęz. niem. pt.: Kurze Geschichte der St. Josefskirche und der Sobieski kapelle auf dem Kahlenberg. Wien [1931]. Verl. der P. P. Resurrektionisten, Druck Augustinus-Druckerei, Stift Klosterneuburg 16° s. nlb. 2, 24, nlb. 1.

10. Z Poznania. *Vexil. Resur.* R. 6: 1933 nr 3 s. 29-30.

11. Letnisko w Dębkach nad Bałtykiem. *Vexil. Resur.* R. 8: 1935 nr 4 s. 43-44.

12. Spis rycerstwa polskiego z wyprawy wiedeńskiej 1683. Wydał... Wiedeń b. r. Drukiem Stowarzyszenia Szkoły Katolickiej. 16° s. nlb. 3, 18, nlb. 2.

13. O radości. Zesz. 1-2. Rkps Arch. Prow. Zmartw. Radziwiłłowie Maz. k. Skierniewic, sygn. VII B-1/Kuk. 1 8° s. nlb. 32, 32.

14. [Konferencje i kazania]. T. 1-2. Rkps Arch. Dom. Zmart. w Krakowie, b. sygn. 8° s. nlb. 1, 377, nlb. 6, s. nlb. 2, 272, nlb. 14.

15. [Kazania]. T. 1-3. Rkps Arch. Dom. Zmart. w Krakowie, b. sygn. 8° s. nlb. 2, 379, nlb. 7, s. nlb. 2, 275, nlb. 3, s. nlb. 2, 207, nlb. 7.

16. Kazania na niedziele i święta. Rkps Arch. Dom. Zmart. w Krakowie, b. sygn. 8° s. nlb. 2, 385, nlb. 3.

17. [Notatki z podróży]. Rkps Arch. Dom. Zmart. w Krakowie, b. sygn. 8° s. nlb. 33.

18. Św. Franciszek i jego pani ubóstwo i siostra pokora. Rkps Arch. Prow. Zmart. w Radziwiłłowie, sygn. VII B-1/Kuk. 2 8° s. nlb. 32.

19. Prymicyjne kazanie. Rkps Arch. Prow. Zmart. w Radziwiłłowie, sygn. VII A-1/Kuk. 8° s. 4.

20. [Konferencje]. T. 1-2. Rkps Arch. Dom. Zmart. w Krakowie, b. sygn. 8° s. nlb. 2, 191, nlb. 8, s. nlb. 2, 167, nlb. 3.

21. Kościół potrzebuje charakterów wielkich. Rkps Arch. Prow. Zmart. w Radziwiłłowie, sygn. VII A-1/Kuk. 8° s. 4.

22. [Dwa życiorysy]. Rkps Arch. Prow. Zmart. w Radziwiłłowie, sygn. II B/Kuk. 2-3 8° s. 8.

23. Prośba do Stolicy Apostolskiej o nadanie honorowego tytułu uznania dla cenionego okulisty poznańskiego Tadeusza Kleczkowskiego. Rkps Arch. Prow. Zmart. w Radziwiłłowie, sygn. II B/Kuk. 22 8° s. 2.

24. Listy. 409 listów do zmartwychwstańców z lat 1895-1942. Rkps Arch. Congr. a Resur. Romae, sygn. 19951-20361. — 6 listów do S. Pawlickiego z lat 1909-1914. Rkps Bibl. Jag., sygn. 2698-III t. 3 k. 190-196. — 3 listy do H. Nowakowskiego z roku 1935. Rkps Arch. Prow. Zmart. w Radziwiłłowie, sygn. VII A-1/Kuk. s. 1-8. — 2 listy do s. Bonawentury Tarnowskiej z roku 1936 i 1937. Rkps Arch. SS. Niepokalanek w Szymanowie k. Sochaczewa, sygn. P. 12.3.II.39.

II.

GERMAN F.: Kukliński Jakub. W: *Pol. słow. biogr.* T. 16: 1971 s. 117-118, tamże bibliografia. — Ponadto: Wiedeń a Jan III Sobieski. *Dz. Chic.* R. 17: 1906 nr 188 s. 6; Z posiedzenia zarządu Zjednoczenia Polskiego Rzymsko-Katolickiego pod opieką Boskiego Serca Jezusowego w Ameryce. *Dz. Chic.* R. 17: 1906 nr 296 s. 6; Pamiątkowe nabożeństwo na Kahlenbergu. *Czas.* R. 60: 1907 nr 242 [wiecz.] s. 2; STAN W.: Doroczne nabożeństwo na Kahlenbergu. *Czas.* R. 60: 1907 nr 246 s. 2; LUBECKI K.: Sprawy religijne polskie. *Aten. Kapł.* R. 4: 1912 t. 7 s. 452; — Schem. Diec. Krak. na r. 1892, 1895 i 1896; Schem. Archidiec. Lwow. na r. 1893 i 1902; Schem. Archidiec. Warsz. na lata 1922-1930, 1936-1938; Schem. Archidiec. Gnieźn. i Pozn. na lata 1929-1934.

Ks. Bolesław Micewski CR

Kukuruziński Adolf (1894-1970), administrator diecezji żytomierskiej, prawnik.

Urodził się 17 VI 1894 r. w Witawie na Podolu. Gimnazjum ukończył w Niemirowie, a studia teologiczne w Seminarium Duchownym w Żyto-

mierzu. Po przyjęciu święceń kapłańskich 18 VI 1917 r., pracował jako wikary w Płoskirowie, a następnie był katechetą gimnazjalnym w Łucku, Włodzimierzu, Zdołbunowie i Ostrogu. W latach 1923-1927 studiował na KUL-u, zdobywając doktorat z prawa kanonicznego. Po studiach był proboszczem Beresteczka i wykładowcą prawa kanonicznego w Instytucie Papieskim w Dubnie. W 1932 r. rozpoczął pracę w Kurii Biskupiej w Łucku, będąc wicedyrektorem Diecezjalnego Instytutu Akcji Katolickiej, obrońcą węzła małżeńskiego i promotorem sprawiedliwości. W okresie okupacji był administratorem diecezji żytomierskiej. W 1957 r. przybył do Zabrza i otrzymał nominację na sędziego autotora, a następnie oficjała Sądu Duchownego w Opolu. W 1960 r. został kapelanem sióstr de Notre Dame w Głubczycach, a od 1962 r. pełnił obowiązki kapelańskie u sióstr Franciszkanek Szpitalnych w Prószkowie k. Opola. Zmarł 23 X 1970 r. w Prószkowie i tam został pochowany.

I.

1. Oblicze Akcji Katolickiej. Łuck 1933 Wyd. Diec. Inst. Akcji Kat., Druk. Kurii Biskupiej 8° s. 46.

2. O pornografii i jej zwalczaniu. Wyd. 2 poszerzone. Łuck 1934 Wyd. Inst. Akcji Kat., Druk. Kurii Biskupiej 16° s. 51, nlb. 1. Do wydania 1 nie udało się dotrzeć.

II.

Rocznik diecezji opolskiej. Opole 1959-1968; GAWORSKI K.: Śp. ks. prałat Adolf Kukuruziński. *Wiad. Urz. Kurii Bisk. Śl. Opol.* R. 26: 1971 nr 7-8 s. 253-254; URBAN W.: Duszpasterska siejba kapłanów-repatriantów na Ziemiach Odzyskanych w latach 1945-1970. Wr. 1972 s. 56-57.

Ks. Józef Mandziuk

Kulesza Eugeniusz (1891-1941), marianin, autor prac z teologii ascetycznej i nauk społecznych.

Urodził się w 1891 r. W 1916 wstąpił do Zgromadzenia Marianów w warszawskim domu na Bielanach. Jako kleryk został wysłany na studia do Fryburga, gdzie uzyskał doktorat za rozprawę z dziedziny teologii życia wewnętrznego p.t. „La doctrine mistyque de Richard de St. Victor". Święcenia kapłańskie przyjął w 1921 r. Pracował na różnych placówkach mariańskich. Ostatnim miejscem jego pracy była Druja nad Dźwiną, gdzie od 1938 r. był superiorem domu i dyrektorem Gimnazjum. Zginął pod koniec czerwca 1941 r.

I.

1. La doctrine mystique de Richard de St. Victor. St. Maximin 1924 8° s. 127.

2. Doskonałość chrześcijańska a pokora. *Prz. Katol.* R. 66: 1928 s. 511-513.

3. Powodzenie Akcji Katolickiej. *Prz. Katol.* R. 66: 1928 s. 617-618; T. 67: 1929 s. 196-198.

4. Na marginesie Akcji Katolickiej. *Prz. Katol.* R. 67: 1929 s. 753-756.

5. Warunki powodzenia Akcji Katolickiej. *Prz. Katol.* R. 67: 1929 s. 561-563.

6. Cele pośrednie Akcji Katolickiej. *Prz. Katol.* R. 68: 1930 s. 577-580.

7. Nieszczęśliwe małżeństwa. *Prz. Katol.* R. 67: 1929 s. 673-674, 689-690.

8. Mistyka w świetle najnowszych studiów. *Prz. Powsz.* R. 45: 1928 t. 177 s. 129-144, 314-326.

9. Istota życia wewnętrznego. *Szk. Chryst.* R. 1: 1930 s. 63-81.

10. Budowa organizmu nadnaturalnego. *Szk. Chryst.* R. 1: 1930 s. 168-178.

11. Co sprawia w nas łaska poświęcająca? *Szk. Chryst.* R. 1: 1930 s. 292-304.

12. Rec.: T. TOTH: Dekalog. Kr. 1933. *Mies. Katech.* R. 22: 1933 s. 301-302.

13. Kontemplacja mistyczna według Ryszarda od św. Wiktora. *Collect. Theol.* R. 12: 1931 s. 236-253, 383-405.

II.

Schemat. Archidiec. Wileńskiej z 1939 r.; OLSZEWICZ B.: Lista strat kultury polskiej. W. 1947 s. 136; BUKOWICZ J.: Stan osobowy, placówki i działalność marianów. W: *Marianie 1673-1973*. Rzym 1975 s. 133; JACEWICZ W., WOŚ J.: Martyrologium polskiego duchowieństwa rzymskokatolickiego pod okupacją hitlerowską w latach 1939-1945. Z. 5. W. 1981 s. 332.

Ks. Tadeusz Krahel

Kuleszo Adam (1881-1941), autor prac społeczno-pastoralnych, tłumacz dzieł teologicznych, redaktor.

Urodził się 10 VI 1881 r. w Helenowie w powiecie oszmiańskim. Uczył się w Gimnazjum i Seminarium Duchownym w Wilnie. Studia w Akademii Duchownej w Petersburgu ukończył w 1905 r. ze stopniem magistra teologii. Święcenia kapłańskie przyjął w 1904 r. Po studiach pracował najpierw jako wikariusz przy kościele św. Jana w Wilnie i kapelan Towarzystwa Dobroczynności. Od 1911 r. aż do swojej śmierci (13 VI 1941 r.) był proboszczem parafii św. Ducha w Wilnie. W 1911 r. założył i był współpracownikiem czasopisma pt. „Gazetą 2 grosze". Od roku następnego wydawał i redagował miesięcznik „Gwiazda Zaranna", poświęcony szerzeniu oświaty religijno-moralnej. Jako proboszcz wydawał przez jakiś czas miesięcznik swojej parafii pt. „Wiadomości kościelne" (1929 r.). W czasie I wojny światowej był prezesem Towarzystwa Pomocy Ofiarom Wojny i kierownikiem Komitetu Oświaty. W 1922 r. był posłem na Sejm Wileński oraz posłem na Sejm Ustawodawczy. Był też przez 7 lat radnym miasta Wilna.

I.

1. Calendarium pro clero dioecesis Vilnensis in annum Domini 1914 a sac. A. K[uleszo] concinnatum. Vilnae 1913 8° s. 333.

2. Tłum.: KEPPLER P.: Homilie i kazania. P. 1925 8° s. 254.

3. Kazanie na niedzielę XXIII po Zielonych Świątkach. *Nowa Bibl. Kazn.* T. 29: 1925 s. 423-429.

4. Tłum.: KEPPLER P.: Szkoła cierpienia. Wil. 1926.

5. Kazanie na II niedzielę Adwentu. *Nowa Bibl. Kazn.* T. 31: 1926 s. 410-416.

6. Historia cudownego obrazu N. M. P. Matki Miłosierdzia na Ostrej Bramie w Wilnie. Wil. 1927 8° s. 47.

7. Szkic kazania o prasie. Na dzień Św. Trójcy. *Wiad. Archid. Wil.* R. 2: 1928 s. 150-153.

8. Ustawienie szafek z książkami treści religijnej w kościele. *Wiad. Archidiec. Wil.* R. 2: 1928 s. 211-213.

9. Kazanie na Dzień Zaduszny. *Nowa Bibl. Kazn.* T. 35: 1928 s. 278-283.

10. [Tłum.:]: CATHREIN W.: Katolicki pogląd na świat. P. 1928 16° s. 611.

11. [Tłum.]: KEPPLER P.: Więcej radości. P. 1928 16° s. 250. — Toż. Wyd. 3. P. 1935 16° s. 230.

12. Kazanie na niedzielę XXI po Zielonych Świątkach. *Nowa Bibl. Kazn.* T. 37: 1929 s. 249-254.

13. Kazanie na niedzielę XXVII po Zielonych Świątkach. O końcu świata. *Nowa Bibl. Kazn.* R. 37: 1929 s. 323-330.

14. Kazanie na niedzielę I Adwentu. Pobudka adwentowa Kościoła świętego. *Nowa Bibl. Kazn.* T. 39: 1930 s. 331-337.

15. Na poniedziałek wielkanocny. *Nowa Bibl. Kazn.* T. 40: 1931 s. 288-293.

16. Półki w kościele jako środek kolportażu książki religijnej. *Gaz. Kośc.* T. 38: 1931 s. 601-603.

17. Książka w pracy duszpasterskiej. (Odczyt wygłoszony na Kursie Duszpasterskim w Wilnie 1933 r.). *Wiad. Archidiec. Wil.* R. 7: 1933 s. 251-253, 267-273. — Toż. w osob. odb. Wil. 1934 8° s. 8.

18. Tłum.: GRUZIŃSKA Anastazja: Moje nawrócenie. Wil. 1933. — Toż. P. 1934 16° s. 64.

19. Tłum.: GIHR M.: Ofiara Mszy św. wykład dogmatyczny, liturgiczny i ascetyczny. Wil. 1933.

20. Książka o pracy duszpasterskiej. *Gaz. Kośc.* R. 41: 1934 s. 249-250.

21. Poglądowość w odczytach. (Odczyt wygłoszony na Kursie Duszpasterskim w Wilnie w 1933 r.). *Wiad. Archidiec. Wil.* R. 8: 1934 s. 34-38.

22. Pomoc świecka w duszpasterstwie. (Odczyt wygłoszony na Kursie Duszpasterskim w Wilnie w 1934 r.). *Gaz. Kośc.* R. 41: 1934 s. 587-589, 603, 608-611; R. 42: 1935 s. 5-7.

23. W palącej sprawie. *Homo Dei.* R. 1935 s. 230-234. — Toż: *Mies. Katech.* R. 24: 1935 s. 229-233.

24. Pomocnica parafialna, jej cele, zakres pracy i przymioty osobiste. B. m. 1935 16° s. 61. — Toż. w j. ukraińskim: Žinka u parochii u nynišnych časach. Parochijal'na pomičnycja. Lviv 1936 16° s. 52.

25. Tłum.: MESCHLER M.: Najświętsza Panna. P. 1936 16° s. 152.

II.

Schemat Diecezji Wileńskiej na lata 1902-1925; *Dwutyg. Diec. Wil.* z lat 1910-1915; Schemat. Archidiec. Wil. na lata

1926-1939; ŁOZA S.: Czy wiesz kto to jest? W. 1938 s. 396-397; Kalendarium liturgicum pro A. D. 1946 ad usum Archidioecesis. Białystok 1945 [Sacerdotes demortui tempore belli].

Ks. Tadeusz Krahel

Kuligowski Franciszek, pseud. Stary ex-prefekt, (1870-1963), popularyzator teologii.

Urodził się 20 IX 1870 r. we wsi Mielewo-Wypychy w pow. makowskim w rodzinie szlacheckiej, jako syn Ksawerego i Marii z Leszczyńskich. Początkowe nauki pobierał u ojczyma, potem w Progimnazjum pułtuskim. W 1888 r. został przyjęty do Seminarium Duchownego w Płocku. Wysłany na studia do Akademii Duchownej w Petersburgu, ukończył je w 1897 r. otrzymując tytuł magistra teologii, tam też 20 VI tego roku przyjął święcenia kapłańskie. Po powrocie do diecezji był kolejno profesorem literatury i historii, wikariuszem w katedrze i sekretarzem w konsystorzu. W 1900 r. został mianowany prefektem Rządowego Gimnazjum Męskiego w Płocku. Na tym stanowisku wybudował w katedrze ołtarz św. Stanisława Kostki, zgromadził rzesze młodzieży, przeniósł msze młodzieżowe z kaplicy gimnazjalnej do katedry. W latach 1906-1919 był proboszczem w Zatorach, od 1919 r. do 1925 r. proboszczem i dziekanem w Myszyńcu, zaś od 1925 do wybuchu wojny 1939 r. proboszczem w Serocku. Dwukrotnie aresztowany został wysiedlony do Generalnej Gubernii i tam spędził czas okupacji. W 1945 r. powrócił do Serocka i pozostał tam do końca życia. Wszędzie pracował ofiarnie angażując się w prace społeczne i kulturalno-oświatowe. Za gorliwą pracę na różnych odcinkach życia kościelnego otrzymał wiele godności. W 1920 r. został szambelanem papieskim, w 1933 r. kanonikiem kapituły pułtuskiej, a w 1947 r. prepozytorem archidiakonalnym tejże kapituły. Swoją bogatą bliotekę liczącą około 5 tys. tomów ofiarował Bibliotece Seminarium Duchownego w Płocku. Od 1956 r. przebywał w Serocku jako rezydent. Zmarł 17 II 1963 r. w Serocku i tam został pochowany.

I.

1. Nabożeństwo majowe. Płock 1907 Druk. K. Miecznikowski 16° s. 248.

2. Nowenna do św. Stanisława Kostki z dodatkiem krótkiego życiorysu świętego. Płock 1904 Druk. K. Miecznikowski 16° s. 73.

3. Przewodnik Polskiej młodzieży czyli krótkie przemówienia na tle religijnym, społecznym i obyczajowym wypowiedziane w katedrze płockiej na wotywach uczniowskich. T. 1. Płock 1908 Druk. Gazety Robotniczej 8° s. 222.

4. Czytania majowe na temat pieśni o Najświętszej Pannie w zastosowaniu do życia ludu. Wyd. 1. W. 1911 Druk. Polak — Katolik 16° s. 236. — Toż. Wyd. 2. W. 1934 Druk. „Nowogrodzka" 16° s. 237.

5. Kilka uwag w sprawie katechizmu diecezjalnego. *Mies. Past. Płoc.* R. 6: 1911 nr 1 s. 17-19.

6. W sprawie katechizmu. Odpowiedź na „Odpowiedź księdza Kowalewskiego". *Mies. Past. Płoc.* R. 6: 1911 nr 2 s. 59-65.

7. Przemówienia pogrzebowe, ślubne i w innych okolicznościach wypowiedziane przez... W. 1913 Druk. Polak — Katolik 8° s. 136.

8. Periculum in mora. *Mies. Past. Płoc.* R. 10: 1915 nr 10 s. 187-188.

9. „Gorąca odpowiedź na chłodne uwagi w palącej kwestii". *Mies. Past. Płoc.* R. 11: 1916 nr 5 s. 154-159.

10. Nowenna do św. Stanisława Kostki dla użytku ochronek, szkół, początkowych i niższych klas szkół średnich. Płock 1924 Druk. A. Gzowski 16° s. 32.

11. Powitanie relikwii św. Stanisława Kostki w Serocku. *Mies. Past. Płoc.* R. 21: 1926 nr 9 s. 355-356.

12. Mowa nad zwłokami śp. ks. prałata Jana Gęstego miana w kolegiacie pułtuskiej 19 V 1928 r. *Mies. Past. Płoc.* R. 23: 1928 nr 7 s. 221-224.

13. W obronie prawdy. *Mies. Past. Płoc.* R. 27: 1932 nr 7 s. 284-289.

14. Wszystko prawdziwe „w obronie prawdy" czyli dyskurs pt. „De omnibus rebus et quibusdam aliis". *Mies. Past.*

Płoc. R. 28: 1933 nr 3 s. 121-123; nr 4 s. 164-167; nr 7 s. 301-304; nr 8 s. 343-347.
15. Ze wspomnień księdza prefekta gimnazjum rosyjskiego. *Pro Christo.* R. 10: 1934 nr 12 s. 909-919; R. 11: 1935 nr 1 s. 28-38.
16. Cześć Najświętszemu Sercu Jezusowemu. Krótkie czytanki czerwcowe. Płock 1934 Druk. Braci Detrychów 16° s. 120.
17. Wspomnienia ks. prefekta z czasów niewoli. *Głos Mazow.* R. 4: 1936 nr 175 s. 2; nr 176 s. 2; nr 177 s. 2; nr 178 s. 2; nr 179 s. 2; nr 180 s. 2; nr 181-189 s. 2. — Toż. w osob. odb. Płock 1936 Druk. Braci Detrychów 16° s. 46.
18. Demonstracja w gimn. płockim w r. 1902. *Życie Mazowsza.* R. 2: 1936 nr 7 s. 143-144.
19. Szkice przemówień żałobnych. W. 1939 Druk. H. Hyndl i M. Styss 8° s. 215.
20. Zarys z przeszłości kapituły Prześwietnej Kolegiaty Pułtuskiej. *Mies. Past. Płoc.* R. 43: 1949 nr 8 s. 284-304.

II.

GRZYBOWSKI M.: Ks. Kuligowski Franciszek (1870-1963) mgr teologii, prałat archidiakon kolegiaty pułtuskiej, proboszcz w Serocku, więziony w Działdowie i Pruszkowie. W: *Martyrologium duchowieństwa diecezji płockiej w latach II wojny światowej 1939-1945.* Tamże bibliografia. [Maszynopis w druku].

Ks. Michał Grzybowski

Kunka Bolesław, krypt.: Ks. B. K., (1889-1969), prałat papieski, popularyzator teologii, redaktor.

Pochodził z katolickiej rodziny mieszczańskiej Wojciecha i Józefy Kunków. Urodził się 8 VIII 1889 r. w Łodzi. Wykształcenie średnie zdobył we Włocławku i tutaj też wstąpił do Seminarium Duchownego, zdobywając potrzebne kapłanowi wykształcenie w zakresie filozofii i teologii. Jeszcze jako alumn został skierowany przez bpa S. Zdzitowieckiego na dalsze studia specjalistyczne z teologii do Akademii Duchownej w Petersburgu, które ukończył tuż przed rewolucją październikową z tytułem magistra teologii. W międzyczasie (13 VI 1914) przyjął w Petersburgu święcenia kapłańskie. Nie mogąc zaraz po studiach wrócić do kraju, podjął pracę duszpasterską w Murmańsku. Wróciwszy w 1918 r. do macierzystej diecezji włocławskiej, podjął z woli biskupa obowiązki wicerektora i profesora w Wyższym Seminarium Duchownym. W ciągu swej długiej pracy profesorskiej uczył filozofii, teologii fundamentalnej i religiologii. Do wybuchu wojny pełnił jeszcze, dłużej lub krócej, następujące funkcje: kanclerza Kurii Diecezjalnej, sędziego prosynodalnego i radcy Kurii, egzaminatora prosynodalnego, cenzora ksiąg religijnych, asystenta Kościelnego Diecezjalnego Instytutu Akcji Katolickiej, redaktora „Ateneum Kapłańskiego" (1929-1932) oraz tymczasowego redaktora „Kroniki Diecezji Włocławskiej" (1936).

W czasie wojny został aresztowany przez Niemców (7 XI 1939) i poprzez Włocławek, Ląd, Szczeglin oraz Sachsenhausen dotarł ostatecznie do obozu koncentracyjnego w Dachau, gdzie doczekał wyzwolenia. Kilka miesięcy pracował jako duszpasterz wśród Polonii obozowej.

Po powrocie do Włocławka (22 IX 1945) podjął na nowo obowiązki profesora w Seminarium Duchownym, dodatkowo pełniąc funkcję administratora parafii Chodecz. W latach 1948-1952 był rektorem w Seminarium Włocławskim. W roku 1952 zrzekł się rektorstwa i profesury, przyjął natomiast pracę duszpasterską jako proboszcz i dziekan najpierw w Izbicy Kuj., potem we Włocławku (katedra). W okresie powojennym pełnił też wiele innych funkcji duszpasterskich i kurialnych, z wikariatem generalnym włącznie (1958-1963). Odznaczony został godnościami: kanonika honorowego kapituły kaliskiej, kanonika i prałata (prałat-scholastyk) kapituły katedralnej włocławskiej, prałata domowego Jego Świą-

tobliwości. W 1963 r., na własną prośbę, został przeniesiony na emeryturę. Zmarł 20 V 1969 r. w Ciechocinku, pochowany zaś został we Włocławku.

I.

1. Zjazd przedstawicieli seminariów duchownych Polski we Włocławku. *Kron. Diec. Kuj.-Kal.* R. 15: 1921 s. 315-320.

2. Duchowieństwo katolickie a powinność wojskowa w Polsce. W: *Pamiętnik drugiego zjazdu* [Związku Zakładów Teologicznych w Polsce] *odbytego w Lublinie.* Włocławek 1924 s. 89-101.

3. Rec.: C. H. HENDERSON: Nowe wychowanie. W. 1925. *Aten. Kapł.* R. 12: 1926 t. 17 s. 102-105.

4. Rec.: E. HUGON: La fête speciale de Jesus-Christ Roi. Paris 1926. *Aten. Kapł.* R. 12: 1926 t. 18 s. 320-321.

5. Rec.: J. KRUSZYŃSKI: Studia nad porównawczą historią religii. P. 1926. *Aten. Kapł.* R. 12: t. 18 s. 432-433.

6. Rec.: W. ŁADZINA: Zjawiska w Lourdes. Łódź 1926. *Aten. Kapł.* R. 12: 1926 t. 18 s. 333-334.

7. Rec.: J. ROSTWOROWSKI: Charakter i znaczenie biskupstwa w pierwszych dwóch wiekach dziejów Kościoła. Kr. 1926. *Aten. Kapł.* R. 12: 1926 t. 17 s. 517-520.

8. Rec.: W. LOHN: Chrystus nauczający. Kr. 1927. *Aten. Kapł.* R. 13: 1927 t. 20 s. 103.

9. Stolica Apostolska o potrzebie katechetyki w seminariach duchownych. *Aten. Kapł.* R. 13: 1927 t. 20 s. 105-108.

10. Organizacja szkolnictwa w świetle rządowego projektu. *Aten. Kapł.* R. 14: 1928 t. 21 s. 68-80.

11. Rec.: A. DESCHAMPS: Cud współczesny (Piotr Rudder). Łódź 1927. *Aten. Kapł.* R. 14: 1928 t. 22 s. 204-205.

12. Rec.: M. WEGLEWICZ: J. A. Komeńskiego Didactica magna. W. 1927. *Aten. Kapł.* R. 14: 1928 t. 22 s. 311-312.

13. Śp. X. Piotr Czapla. *Prz. Teol.* R. 9: 1928 s. 325-326.

14. Papież Pius XI. Pax Christi in Regno Christi. *Aten. Kapł.* R. 15: 1929 t. 23 s. 121-129.

15. Rec.: M. PACHUCKI: Papież Pius XI. P. 1929. *Aten. Kapł.* R. 15: 1929 t. 24 s. 220-221.

16. Rec.: L. PRAWDZIC-ZAJĄCZKOWSKI: Żywot błogosławionego Rafała z Proszowic. *Aten. Kapł.* R. 15: 1929 t. 22 s. 205-206.

17. Rec.: P. PRZEŹDZIECKI: Ze wspomnień przedrewolucyjnych Rosji. Częstochowa 1929. *Aten. Kapł.* R. 15: 1929 t. 24 s. 430.

18. Rec.: A. BOGDAŃSKI: Promienie słońca. Włocławek 1929. *Aten. Kapł.* R. 16: 1930 t. 25 s. 413-414.

19. Śp. ks. dr Arkadiusz Lisiecki, biskup diecezji śląskiej. *Aten. Kapł.* R. 16: 1930 t. 26 s. 74-76.

20. Rec.: Lexikon für Theologie und Kirche. 2. Aufl. Bd. 1-10. Freiburg i.Br. 1930-1938. *Aten. Kapł.* R. 16: 1930 t. 26 s. 102-103; R. 17: 1931 t. 27 s. 95-96; R. 18: 1932 t. 29 s. 98-99; R. 19: 1933 t. 31 s. 198-199; t. 32 s. 531-532; R. 20: 1934 t. 34 s. 529-530; R. 22: 1936 t. 37 s. 517-518; R. 23: 1937 t. 40 s. 419-420; R. 25/31: 1938 t. 42 s. 306-307; R. 31: 1939 t. 44 s. 89-90.

21. Stolica Apostolska wobec jubileuszu św. Augustyna. *Aten. Kapł.* R. 16: 1930 t. 26 s. 113-115.

22. Rec.: R. FATTINGER: Pastoralchemie. Freiburg i.Br. 1930. *Aten. Kapł.* R. 17: 1931 t. 28 s. 106-107.

23. Rec.: B. GOEBEL: Katholische Apologetik. Freiburg i.Br. 1930. *Aten. Kapł.* R. 17: 1931 t. 27 s. 97.

24. Rec.: L. GUÉRIN: Lourdes — les apparitions de 1858. Paris [1931]. *Aten. Kapł.* R. 17: 1931 t. 27 s. 414.

25. Rec.: J. S. PELCZAR: Zwyczaje towarzyskie. Włocławek 1931. *Aten. Kapł.* R. 17: 1931 t. 28 s. 107.

26. Rec.: Z. RIEFF: Teresa Neumann — stygmatyczka z Konnersreuth. W. [1931]. *Aten. Kapł.* R. 17: 1931 t. 27 s. 516.

27. Śp. ks. biskup Władysław Bandurski. *Aten. Kapł.* R. 18: 1932 t. 29 s. 387-390.

28. Rec.: Officium festorum. Ratisbonae [1931]. *Aten. Kapł.* R. 18: 1932 t. 30 s. 97-98.

29. Rec.: W. SCHMIDT: Handbuch der Vergleichenden Religionsgeschichte. Münster i.W. 1930. *Aten. Kapł.* R. 18: 1932 t. 29 s. 94-95.

30. Przed siódmym Zjazdem Związku Zakładów Teologicznych. *Aten. Kapł.* R. 19: 1933 t. 31 s. 401-404.

31. Po VII Zjeździe Związku Zakładów Teologicznych. *Aten. Kapł.* R. 19: 1933 t. 32 s. 103-106.

32. Rec.: H. HLEBOWICZ: Jedność Kościoła Chrystusowego według św. Jana Chryzostoma... Wil. 1931. *Aten. Kapł.* R. 19: 1933 t. 32 s. 428-430.

33. Rec.: M. SIENIATYCKI: Apologetyka, czyli dogmatyka fundamentalna. Kr. 1932. *Aten. Kapł.* R. 19: 1933 t. 31 s. 304-305.

34. Zjazdy teologiczne w Polsce. W: *Enc. kośc.* T. 33 s. 229-235.

35. Rec.: E. DUPLESSY: La bataille de Lourdes. Paris 1933. *Aten. Kapł.* R. 20: 1934 t. 33 s. 505-506.

36. Rec.: P. GASPARRI: Katechizm katolicki dla osób dorosłych... P. 1934. *Aten. Kapł.* R. 21: 1935 t. 35 s. 515-516.
37. Rec.: H. SCHUMACHER: Kraft der Urkirche. Freiburg i. Br. 1934. *Aten. Kapł.* R. 21: 1935 t. 35 s. 92-93.
38. Rec.: J. KOENIG: La Vierge de Lourdes. Paris 1934. *Aten. Kapł.* R. 22: 1936 t. 37 s. 518-519.
39. Rec.: X. MARCHET: Cudowny żywot Bernadetty Jasnowidzącej z Lourdes. Kr. 1935. *Aten. Kapł.* R. 22: 1936 t. 38 s. 110-111.
40. Rec.: P. C. MARTYNIUK: Niepolidne serce swiaszczenika w służbi Boga i Cerkwi. Żowkwa 1935. *Aten. Kapł.* R. 23: 1937 t. 39 s. 306-308.
41. Rec.: Pamiętnik siódmego Zjazdu Zakładów Teologicznych w Wilnie. Wil. 1933. *Aten. Kapł.* R. 23: 1937 t. 39 s. 104.
42. Wiara i Życie jako odrębny miesięcznik apologetyczny. *Aten. Kapł.* R. 13: 1937 t. 40 s. 109-112.
43. Rec.: J. BALLENEY: Sainte Bernadette. Paris 1936. *Aten. Kapł.* R. 24: 1938 t. 41 s. 204-205.
44. Rec.: L. BERNACKI: La doctrine de l'Eglise chez le cardinal Hosius. Paris-P. 1936. *Aten. Kapł.* R. 24: 1938 t. 41 s. 200-201.
45. Rec.: S. BARTYNOWSKI: Apologetyka podręczna. Wyd. 5. W. 1939. *Aten. Kapł.* R. 31: 1939 t. 44 s. 98-99.
46. Rec.: B. ŚWITALSKI: Neoplatonizm a etyka św. Augustyna. W. 1938. *Aten. Kapł.* R. 25/31: 1939 t. 43 s. 307-309.
47. Śp. ks. biskup Michał Kozal. *Kron. Diec. Włoc.* R. 39: 1945 s. 33-42. — Toż w osob. odb. pt. Śp. ks. biskup Michał Kozal, sufragan diecezji włocławskiej, więzień Dachau († 26 I 1943). Włocławek 1946 Kuria Biskupia 8° s. 15.
48. [Omówienie książek]. *Aten. Kapł.* R. 38: 1946 t. 45 s. 400-402.
49. Rec.: S. BAJKO: Jęzu, kocham Ciebie. Modlitwy małego Polaka. W. 1947. *Aten. Kapł.* R. 39: 1947 t. 47 s. 323-324.
50. Rec.: H. MORAWSKA: Św. Tomasz More. Kielce 1947. *Aten. Kapł.* R. 39: 1947 t. 47 s. 219.
51. Rec.: C. YVER: Tajemnica siostry Katarzyny Labouré. Kr. 1947. *Aten. Kapł.* R. 39: 1947 t. 47 s. 219.
52. Rec.: S. BARTYNOWSKI: Apologetyka podręczna. W. 1948. *Aten. Kapł.* R. 41: 1949 t. 50 s. 294.
53. Rec.: K. KŁÓSAK: Materializm dialektyczny. Studia krytyczne. Kr. 1948. *Aten. Kapł.* R. 41: 1949 t. 51 s. 176-177.

II.

Powrót ks. kanonika B. Kunki z Dachau. *Kron. Diec. Włoc.* R. 39: 1945 s. 92; KORSZYŃSKI F.: Jasne promienie w Dachau. P. 1957 s. 118, 130, 131, 139, 179, 200, 290; Jubileusz ks. prałata B. Kunki. *Kron. Diec. Włoc.* R. 47: 1964 s. 223-224; DUDEK W.: Teologiczno-naukowy dorobek Włocławskiego Seminarium Duchownego. *Aten. Kapł.* R. 61: 1969 t. 72 s. 288-289; [GRAJNERT J. P.] X. JPG.: Ks. Bolesław Kunka. *Kron. Diec. Włocł.* T. 52: 1969 s. 284-286; LIBROWSKI S.: Materiały do dziejów diecezji włocławskiej czasu wojny 1939-1945. Ser. 1 — ogólna. *Arch. Bibl. Muz.* T. 38: 1979 s. 240; JACEWICZ W., WOŚ J.: Martyrologium polskiego duchowieństwa rzymskokatolickiego pod okupacją hitlerowską w latach 1939-1945. Z. 4. W. 1978 s. 473-474. — Schem. diec. włocł. 1910-1969.

Ks. Kazimierz Rulka

Kupczyński Aleksander (1873-1941), historyk.

Urodził się 13 II 1873 r. w Paliwodziźnie (dawniejszy pow. lipnowski); rodzicami jego byli Julian oraz Anna Kamińska. Był uczniem Collegium Marianum w Pelplinie, egzamin dojrzałości złożył w Brodnicy (1893), gdzie należał do tajnej patriotycznej organizacji filomackiej. Po studiach teol. w Seminarium Duchownym w Pelplinie, otrzymał 25 III 1897 r. święcenia kapłańskie. W duszpasterstwie pracował w Pręgowie, Chełmży, Subkowach, Nowem, a jako proboszcz w Wielkim Garcu (1903-1926) pod Pelplinem. Pełen entuzjazmu dla sprawy narodowej, brał żywy udział w organizacjach społeczno-kulturalnych, m. in. został patronem Związku Towarzystw Ludowych (1906), działał w TCL, był członkiem Towarzystwa Naukowego w Toruniu (1897-1928); wszedł w skład Powiatowej Rady Ludowej (1918-1920) i Organizacji Wojskowej Pomorza. Należał do organizatorów Zarządu Dzielnicowego Związku Ludowo-Narodowego i z jego ramienia wybrany posłem do sejmu ustawodawczego (1920); w kolejnych wyborach (1922) został zastępcą posła i wszedł do sejmu po zwol-

nieniu miejsca poselskiego (1926 r. (do końca kadencji 1927). Był również prezesem Rady Nadzorczej Banku Ludowego w Gniewie. Przez cały okres międzywojenny należał do czołowych działaczy Narodowej Demokracji na Pomorzu.

Od 1926 r. był proboszczem parafii św. Krzyża w Tczewie. Wykładał w tym czasie w Szkole Morskiej w Tczewie. Ciesząc się szacunkiem duchowieństwa pomorskiego, wybrany został prezesem Związku Kapłanów Diecezji Chełmińskiej „Unitas" (1926-1939). Był wizytatorem nauki religii, a bp St. W. Okoniewski mianował go kanonikiem honorowym kapituły chełmińskiej (1939). Aresztowany w lecie 1940 r. przebywał w więzieniu w Gdańsku, a po zwolnieniu wydalono go z granic Pomorza do Berlina. Tam zmarł 13 III 1941 r.

I.

1. W sprawie „Gryfa". *Pielgrzym.* R. 1909 nr 19 s. 5.
2. Podręcznik do nauki śpiewu, przeznaczony dla dzieci uczęszczających na naukę do 1-szej Komunii św. Zawiera najużywańsze pieśni kościelne, Msze św. i litanie. Zestawił... Pelplin 1912 Druk. i nakł. Wyd. „Pielgrzym" 16° s. 127.
3. Mowa... wygłoszona podczas nabożeństwa żałobnego za duszę śp. Henryka Sienkiewicza w Pelplinie 4 grudnia 1916 r. w kościele parafialnym. *Pielgrzym.* R. 1916 nr 148 s. 1-2.
4. W sprawie języka polskiego w Kościele. *Pielgrzym.* R. 1918 nr 151 s. 1.
5. W sprawie uregulowania płacy robotników rolnych. *Pielgrzym.* R. 1919 nr 1 s. 1-2.
6. W sprawie dzierżaw rolnych. *Pielgrzym.* R. 1921 nr 68 s. 1.
7. Kazanie uroczyste podczas nabożeństwa otwarcia Szkoły Morskiej w Tczewie 8 grudnia 1920 r. *Dz. Tczewski.* R. 1920 nr 283 s. 1.
8. Śp. Antoni Abraham. *Pielgrzym.* R. 1923 nr 90 s. 1.
9. Fara św. Krzyża w Tczewie. Opis kościoła i dane historyczne. Tczew 1939 Nakł. Kancelaria Paraf. Fary św. Krzyża 16° s. 66.

II.

ROMEYKO M.: Kupczyński Aleksander. W: *Pol. słow. biogr.* T. 16: 1971 s. 211-212; WRÓBLEWSKI J.: Polskie biblioteki ludowe w zaborze pruskim i na terenie Rzeszy niemieckiej w latach 1843-1939. Olsztyn 1975 s. 317; PAKULSKI J.: Wykaz członków Towarzystwa Naukowego w Toruniu w latach 1875-1975. W: *Dzieje Towarzystwa Naukowego w Toruniu 1875-1975.* Tom 2 pod red. M. Biskupa. Toruń 1978 s. 170; JACEWICZ W., WOŚ J.: Martyrologium polskiego duchowieństwa rzymskokatolickiego pod okupacją hitlerowską w latach 1939-1945. Z. 2. W. 1977 s. 75.

Ks. Henryk Mross

Kuraś Stanisław (1887-1974), popularyzator teologii, redaktor.

Pochodził z rodziny chłopskiej. Urodził się 22 IV 1887 r. we wsi Żołynia w pow. Łańcut. W dniu 20 VIII 1904 r. wstąpił do zakonu jezuitów. Po odbyciu nowicjatu ukończył szkołę średnią OO. Jezuitów w Starej Wsi i Chyrowie, gdzie uzyskał świadectwo dojrzałości. Studia Filozoficzne odbywał w Nowym Sączu w l. 1910-1913, a teologię studiował w kolegiach jezuickich na Morawach, w Czechowicach-Dziedzicach, Wrocławiu i Innsbrucku. Święcenia kapłańskie otrzymał w dniu 17 VI 1917 r. w Czechowicach-Dziedzicach. Bezpośrednio po święceniach kapłańskich pracował jako nauczyciel w Starej Wsi, a następnie w Gimnazjum wileńskim św. Kazimierza, w którym uczył m. in. języka polskiego i matematyki. W dniu 24 VII 1924 r. wystąpił z zakonu jezuitów. Pracował najpierw w duszpasterstwie w diecezji łódzkiej, a w 1929 r. został inkardynowany do diecezji częstochowskiej.

Biskup Kubina mianował go najpierw wikariuszem w parafii Bęczkowice, ale po kilku miesiącach mianował go wikariuszem w parafii kate-

dralnej św. Rodziny w Częstochowie. W tej parafii oprócz pracy duszpasterskiej redagował i wydawał „Głos Parafialny parafii św. Rodziny w Częstochowie" 1933-1937, w którym zamieszczał własne artykuły o charakterze homiletycznym oraz informacje z życia parafii św. Rodziny, a także z życia diecezji i Kościoła Powszechnego. Czynnie współdziałał w pracy charytatywnej, jaką w tej parafii prowadził miejscowy proboszcz ks. Bolesław Wróblewski.

W latach 1937-1945 był proboszczem parafii Kalej pod Częstochową. W latach przed wybuchem II wojny światowej prowadził tu ożywioną działalność społeczną. Po zakończeniu okupacji hitlerowskiej został mianowany proboszczem parafii Mrzygłód w dekanacie zawierciańskim. Na tym stanowisku pracował do 1967 r., kiedy przeszedł na emeryturę. Zmarł 3 II 1974 r. we wsi Wydra Zielona w której mieszkał w ciągu kilku ostatnich lat. Pochowany został na cmentarzu grzebalnym w Zawierciu.

I.

1. Badacze Pisma św. Łódź 1927 Druk. F. Rydlewskiego 16° s. 44. — Toż. *Niedziela*. R. 4: 1929 nr 41 s. 481-482; nr 42 s. 496; nr 43 s. 510-511; nr 45 s. 534-545; nr 46 s. 544-545; nr 47 s. 559-560; nr 48 s. 568-569; nr 49 s. 582-583; nr 50 s. 594-595: R. 5: 1930 nr 1 s. 7-8; nr 2 s. 17-18; nr 4 s. 44-45; nr 5 s. 56-57. — Toż. Częstochowa 1930 Druk. F. D. Wilkoszewskiego 8° s. 32.

2. Pamiątka Kongresu Eucharystycznego. Łódź 1928 Druk. F. Rydlewskiego.

3. O naszych księżach. Czytania i przykłady. Częstochowa 1930 Druk. F. Rydlewskiego w Łodzi 16° s. 68.

4. O czytaniu pism i książek. *Niedziela*. R. 5: 1930 nr 41 s. 503-504; nr 45 s. 552-553.

5. Trojaki człowiek. *Niedziela*. R. 6: 1931 nr 10 s. 126.

6. Śpiewajcie Panu. *Niedziela*. R. 6: 1931 nr 23 s. 293.

7. Rekolekcje. *Niedziela*. R. 7: 1932 nr 9 s. 105.

8. Korzyści z rekolekcji. *Niedziela*. R. 7: 1932 nr 10 s. 112-113.

9. Jak odprawiać rekolekcje. *Niedziela*. R. 7: 1932 nr 12 s. 136.

10. Z pielgrzymką na kongres w Dublinie. *Niedziela*. R. 7: 1932 nr 31 s. 364; nr 32 s. 376; nr 34 s. 399-400; nr 36 s. 428-429; nr 37 s. 444; nr 38 s. 452-453; nr 40 s. 476-477; nr 41 s. 488-490; nr 43 s. 510-511; nr 48 s. 569-570; nr 49 s. 582-583; nr 51 s. 605-606; nr 52 s. 627.

11. Potęga prasy. Częstochowa 1933 Druk. „Udziałowa" 16° s. 46, 2 nlb.

12. Z katolickiej prasy dobroczynnej w Częstochowie. *Kalendarz Jasnogórski*... *1933*. koł. 289-292.

13. Bądźmy apostołami dobrej prasy. *Niedziela*. R. 8: 1933 nr 41 s. 485-486.

14. Wrogowie księdza. *Niedziela*. R. 8: 1933 nr 46 s. 548-550.

15. Niszcząca potęga. O złej prasie. *Niedziela*. R. 8: 1933 nr 49 s. 585-586.

16. Wojna, wojna! [w Hiszpanii]. *Niedziela*. R. 11: 1936 nr 49 s. 590-591.

17. Redaktor i wydawca: *Głos Parafialny Par. św. Rodziny w Częstochowie*.

II.

Schematismus universi venerabilis cleri saecularis et regularos dioecesis Częstochoviensis l. 1930-1937; Katalog kościołów i duchowieństwa diecezji częstochowskiej l. 1939-1978; Między piszącymi. Kalendarz Jasnogórski ... 1936, kol. 179; ZWIĄZEK J.: Powstanie diecezji częstochowskiej. *Częst. Stud. Teol.* R. 2: 1974 s. 38. — Liber admissorum II in. Soc. Jesu s. 14, ATJKr.

Ks. Jan Związek

Kurczyński Piotr Kazimierz (1908-1942) kanonista.

Urodził się 31 I 1908 r. w Siewierzu jako dziecko Jana i Marianny z d. Kubisa. Gimnazjum ukończył w Zawierciu w r. 1927. Studia filozoficzno-teologiczne odbył na Wydziale Teologicznym Uniw. Jagiellońskiego w Częstochowskim Seminarium Duchownym w Krakowie w l. 1927-1932. Święcenia kapłańskie otrzymał 29 VI 1932 r. Studia specjalistyczne z zakresu prawa kanonicznego odbył na Katolickim Uniw. Lubelskim. Doktoryzował się na podstawie rozprawy „De natura et observantia poe-

narum latae sententiae" w r. 1937. W diecezji pełnił funkcję notariusza Kurii Diecezjalnej oraz Sądu Biskupiego a następnie promotora sprawiedliwości, oraz cenzora ksiąg religijnych. Równocześnie był prefektem szkół średnich. Aresztowany przez niemieckiego okupanta 23 XII 1941 r. za działalność konspiracyjno-patriotyczną, skazany na śmierć przez hitlerowskie sądy w Częstochowie został wywieziony do Oświęcimia i tam zamordowany 2 IV 1942 r.

I.

1. De natura et observantia poenarum latae sententiae. Lubl. 1938 8° s. 125.

II.

ZWIĄZEK J.: Ks. Kurczyński Piotr Kazimierz. *Prawo Kanon.* R. 14: 1971 nr 3-4 s. 306-308; LANGMANN J.: Oczekiwanie — Buchenwald. Kr. 1972 s. 130-131 [w nazwisku błąd]; ZWIĄZEK J.: Kurczyński Piotr. W: *Polscy kanoniści.* Cz. 1 W. 1981 s. 269-271. — Akta personalne ks. Piotra K. Kurczyńskiego. Arch. Kurii Częst. [bez sygn.].

Ks. Jan Kowalski

Kurowski Tadeusz Józef (1900-1964), moralista.

Syn Andrzeja i Kazimiery Danek urodził się 27 VIII 1900 r. w Wadowicach. Po zdanej maturze w Bochni w 1920 r. studiował na Wydziale Prawa Uniw. Jagiell. Z czwartego roku prawa przeniósł się w 1926 r. na Wydział Teologiczny tegoż uniwersytetu. Wyświęcony na kapłana 2 X 1930 r. po dwuletnich studiach w Collegium Angelicum uzyskał doktorat teologii w 1932 r. Stopień magistra téologii uzyskał na Wydziale Teologicznym UJ 13 X 1936 r., gdzie był starszym asystentem pełniąc równocześnie funkcje kapelana ks. abpa A. S. Sapiehy oraz duszpasterza akademickiego. W latach okupacji wykładał teologię moralną w seminariach duchownych krakowskim oraz częstochowskim. Od 1945 r. był wiceoficjałem sądu biskupiego oraz administratorem parafii św. Floriana. Należał do Kapituły Katedralnej od 1950 r. do śmierci 20 IV 1964 r.

I.

1. De natura poenae secundum doctrinam s. Thomae. Roma 1932.
2. Celowość kar u św. Tomasza z Akwinu. Kr. 1936.
3. Niedole organizacji katolickich we Włoszech. *Głos Narodu.* R. 38: 1931 nr 140 s. 2.
4. „Dni przepełnione goryczą". Ojciec Św. mówi o walce z katolicyzmem we Włoszech. *Głos Narodu.* R. 38: 1931 nr 152 s. 2.
5. O duszpasterstwie akademickim. W: *Synod Archidiecezjalny Krakowski.* Kr. 1938 s. 27-28.
6. O zasadach moralnych życia społecznego i publicznego. W: *Synod Archidiecezjalny Krakowski.* Kr. 1938 s. 28.
7. O pismach i wydawnictwach katolickich. W: *Synod Archidiecezjalny Krakowski.* Kr. 1938 s. 28.

II.

DOBROWOLSKI H.: Kurowski Tadeusz Józef. W: *Pol. słow. biogr.* T. 16 s. 265-266; Nominacja duszpasterza Młodzieży Akademickiej. *Głos Narodu.* R. 42: 1934 nr 352 s. 11; KOŁODZIEJCZYK M.: Profesorowie i wykładowcy Częstochowskiego Seminarium Duchownego w Krakowie. *Częst. Studia Teol.* R. 2: 1974 s. 173-180.

Ks. Michał Jagosz

Kurpisz Leonard (1892-1956), autor historycznych opracowań.

Kapłan Archidiecezji poznańskiej, urodził się 8 X 1892 w Chobienicach k. Wschowy, był synem nauczyciela Bolesława i Marii z Stamów. Uczęszczał do Gimnazjum w Głogowie, a po uzyskaniu matury 15 III 1911 wstąpił do Seminarium Duchownego w Poznaniu. Kurs tzw. teologii praktycznej ukończył w Gnieźnie i tam przyjął święcenia kapłańskie 14 II 1915 r. Po krótkim pobycie na wikariacie w Pszczewie, został 5 X 1915 powołany na wikariusza katedralnego w Poznaniu, a od r. 1916 pełnił je-

dnocześnie obowiązki sekretarza abpa E. Dalbora, mianowany 1 X 1919 dyrektorem kancelarii Ordynariatu. Z wikariatu katedralnego i z funkcji w Kurii Arcybiskupiej odszedł 1 V 1924 na probostwo w Śmiłowie, lecz już 1 VII 1924 objął parafię w Chodzieży. Umiejętnie łączył wiele dziedzin działania, pracę duszpasterską z działalnością w stowarzyszeniach, budowę dwóch nowych kościołów na terenie parafii, w Piotronkach i Podstolicach, z pisaniem dziejów kościołów chodzieskich. Od 1 IV 1929 był dodatkowo administratorem zorganizowanej przez siebie nowej parafii w Piotronkach. Pełnił także funkcję inspektora nauki religii w szkołach powszechnych powiatu chodzieskiego. Z Chodzieży przeszedł na probostwo w Dolsku, gdzie pozostał do śmierci z wyjątkiem okresu okupacji. Mianowany proboszczem dolskim 1 XII 1936, został przez policję niemiecką uwięziony w sierpniu 1940 r., umieszczony w Forcie VII w Poznaniu, następnie przeniesiony do obozów przejściowych, najpierw w Goruszkach, potem w Lubiniu, zwolniony w maju 1941 r., mógł wyjechać do Generalnej Guberni. Osiadł w Warszawie i pomagał w duszpasterstwie, był też kapelanem powstańców warszawskich. W lutym 1945 r. powrócił do Dolska, 14 II 1948 mianowany dziekanem śremskim. Z urzędu dziekana zrezygnował 27 VII 1954, a z parafii 30 VI 1955. Zmarł w Dolsku 16 III 1956 r.

Z zamiłowania zajmował się dziejami obu parafii, w których był proboszczem. Nie miał naukowego przygotowania, ale swoją pierwszą pracę o dziejach kościołów chodzieskich pisał przy pomocy dwóch poznańskich naukowców, ks. St. Kozierowskiego i ks. Edm. Majkowskiego. Wykorzystał dostępną literaturę przedmiotu i źródła archiwalne. Monografię parafii w Dolsku opracował w okresie powojennym, lecz nie miał możliwości jej drukowania.

I.

1. Kronika kościołów chodzieskich. Chodzież 1933 Nakł. autora, druk. Tow. św. Michała Archanioła w Miejscu Piastowym 8° s. XII, 310, tabl. 4, mapy 2.

2. Diabeł jest! Ciekawy, historyczny wypadek egzorcyzmu w parafii chodzieskiej. *Przew. Katol.* R. 42: 1936 nr 31 s. 503-505.

3. Ks. Cyprian Wojciech Jarochowski. *Kronika Gostyńska.* T. 10: 1939 nr 2 s. 26-32; nr 3 s. 33-38; nr 4 s. 54-60.

II.

Mies. Kośc. Archid. Pozn. R. 9: 1958 s. 119-120; Archiwum Archid. w Poznaniu, KA 16162.

Ks. Marian Banaszak

Kuznowicz Mieczysław Józef (1874-1945), jezuita, pedagog, socjolog, publicysta.

Urodził się 15 I 1874 r. we wsi Licheń, pow. Konin; był synem Wincentego i Józefy z Rachubińskich. Do szkół uczęszczał w Częstochowie. Wydalony z 4 klasy gimnazjalnej, bez prawa pobierania dalszej nauki na terenie cesarstwa, kształcił się dalej w Zakładzie Naukowo-Wychowawczym w Chyrowie, gdzie w 1893 r. uzyskał maturę. Do zakonu jezuitów wstąpił 29 IV 1893 r. W Starej Wsi k. Brzozowa odbył nowicjat (1893-1895) i studia humanistyczne (1895-1898). Filozofię studiował na wydziale zakonnym w Nowym Sączu (1898-1901), a teologię w Krakowie (1903-1906). Święcenia kapłańskie przyjął 14 IV 1906 r. i odtąd odawał się niemal wyłącznie pracy nad młodzieżą przemysłową i rękodzielniczą. W 1906 r. w miejsce dotychczasowego stowarzyszenia „Opieka św. St. Kostki nad Młodzieżą Terminatorską" powołał do życia Związek Mło-

dzieży Przemysłowej i Rękodzielniczej w Krakowie, którego statutowym celem było katolickie wychowanie młodzieży, podnoszenie jej kwalifikacji zawodowych, działalność patriotyczno-obywatelska i oświatowa. W l. 1922-1929 kierował budową wielkiego domu młodzieżowego przy ul. Skarbowej w Krakowie. Opiekę nad młodzieżą przemysłową i rękodzielniczą propagował na terenie całego kraju. W licznych broszurach zaznajamiał społeczeństwo polskie z katolicką nauką społeczną i udzielał praktycznych wskazówek co do organizacji młodzieży. W czasie wojny był osadzony w więzieniu na Montelupich, a następnie ukrywał się w okolicach Nowego i Starego Sącza oraz Limanowej. Zmarł 26 III 1945 r. w Czarnym Potoku, został pochowany w Nowym Sączu, został staraniem byłych wychowanków przeniesiony w 1963 r. na cmentarz Rakowicki w Krakowie.

I.

1. Red.: *Sprawozdanie z działalności Polskiego Związku Katolickich Uczniów Rękodzielniczych w Krakowie za rok 1907*. Kr. 1908 Druk. Czasu 8° s. 24. — Toż za rok 1908. Kr. 1909 Druk. Czasu 8° s. 32. — Toż za rok 1909. Kr. 1910 Druk. Czasu 8° s. 49. — Toż za rok 1910. Kr. 1911 Druk. Czasu 8° s. 85. — Toż za rok 1911. Kr. 1912 Druk. Czasu 8° s. 113. W Sprawozdaniach zamieszczał Kuznowicz swoje drobne artykuły.

2. Kwestia terminatorów w naszym kraju. Kr. 1907 Druk. Czasu 8° s. 46.

3. Wśród terminatorów wschodniej Galicji. *Prz. Powsz.* R. 26: 1909 t. 104 s. 314-322. — Toż w osob. odb. Kr. 1910 Druk. W. L. Anczyca 8° s. 11.

4. Palenie tytoniu a młodzież rękodzielnicza i robotnicza. Kr. 1910 Druk. Głosu Narodu 8° s. 16. — Toż. Wyd. 3-4. Kr. 1911 Druk. Czasu 16° s. 16. — Toż. Wyd. 4. Kr. 1921 Druk. Czasu 16° s. 16.

5. W sprawie młodzieży pracującej. *Prz. Powsz.* R. 27: 1910 t. 105 s. 145-159. — Toż w osob. odb. Kr. 1910 Druk. W. L. Anczyca 8° s. 17.

6. Wśród młodocianych katolickich rękodzielników i robotników zagranicą. *Prz. Powsz.* R. 27: 1910 t. 108 s. 297-308, 471-476; R. 28: 1911 t. 109 s. 148-154. — Toż w osob. odb. Kr. 1911 Druk. W. L. Anczyca 8° s. 25.

7. Znaczenie pierwiastka religijnego w akcji robotniczej. Kr. 1910 Druk. Głosu Narodu 8° s. 34. — Toż. Kr. 1914 Nakł. autora, Druk. Czasu 8° s. 38.

8. Życie nad stan. Kr. 1910 16° s. 32. Głosy Katolickie nr 118.

9. Jak organizować i prowadzić stowarzyszenia polskiej młodzieży rękodzielniczej i robotniczej. Kr. 1911 Druk. Czasu, Nakł. autora 8° s. 272, VI.

10. Kwestia ludowa a rękodzielnictwo. Krosno 1911 Druk. Lenika 16° s. 27. Broszury Starowiejskiej Kongregacji Mariańskiej nr 39.

11. Społeczna działalność kółek abstynenckich wśród młodzieży. *Prz. Powsz.* R. 28: 1911 t. 109 s. 312-330. — Toż w osob. odb. Kr. 1911 Druk. Anczyca 8° s. 23. — Toż. Wyd. 2. Kr. 1914 Nakł. Autora, Druk. F. Westa w Brodach 16° s. 34.

12. Statut Polskiego Związku Katolickich Uczniów Rękodzielniczych w Krakowie. Kr. 1911 Druk. Czasu 16° s. 29.

13. W sprawie patronaży i samorządu młodzieży rękodzielniczej i robotniczej. Kr. 1911 Nakł. autora, Druk. Polonia 16° s. 28.

14. Wzór statutu Polskiego Związku Katolickiej Młodzieży Rękodzielniczej. Kr. 1911 Druk. Czasu 16° s. 21.

15. Inteligencja polska a kwestia robotnicza. *Głos Narodu*. R. 1912 [25 XII].

16. Jak najpożyteczniej uczcić jubileusz Skargi? Kr. 1912 Druk. Głosu Narodu 16° s. 16.

17. Obecny stan polsko-katolickich stowarzyszeń młodzieży rękodzielniczej i robotniczej w Galicji. W: *Księga pamiątkowa drugiego Kongresu Mariańskiego Polskiego i zarazem wiecu katolickich stowarzyszeń polskich*. Przemyśl 1912 s. 193-204.

18. Ochrona zaniedbanej młodzieży. Kr. 1912 Nakł. autora 8° s. 25.

19. Statut Polskiego Związku Katolickich Robotników Młodocianych pod wezwaniem Najświętszej Panny Maryi w Krakowie. Kr. 1912 8° s. 23, k. nlb. 6. Toż dla Związku Katolickich Robotnic.

20. W sprawie organizacji katolickich czeladników. Kr. 1912 Nakł. autora, Druk. Czasu 8° s. 20.

21. Bohater eucharystyczny. Dramat religijny w 3 odsłonach z czasów męczeństwa pierwszych chrześcian. P. 1913 Księg. św. Wojciecha 16° s. 40. Teatr ludowy nr 25.

22. Do Betlejem. Jasełka w 2 aktach. P. 1913 Księg. św. Wojciecha 16° s. 27.

23. Dwie ofiary. Obraz historyczny na scenę w 4 aktach. P. 1913 Księg. św. Wojciecha 16° s. 34. Teatr ludowy nr 24.

24. Kilka myśli o wydaniu tanio popularnych broszur. W: *Katalog wydawnictw Księgarni Nakładowej Feliksa Westa w Brodach w 50 rocznicę pracy zawodowej, 1863-1913*. Brody 1913 s. 35-36.

25. Praktyczne wskazówki w kwestii walki z alkoholizmem wśród młodzieży rękodzielniczej i robotniczej. *Walka z Alkoholizmem*. R. 1913 nr 1 s. 46-48.

26. Red.: *Sprawozdanie ogólnego Polskiego Związku Katolickich Uczniów Rękodzielniczych i Polskiego Związku Katolickich Czeladników w Krakowie z czynności za rok 1912*. Kr. 1913 Druk. Czasu 8° s. 196. — Toż za lata następne.

27. Red.: Statut Towarzystwa Domu Zdrowia Polskiej Młodzieży Katolickiej „Odrodzenie" pod wezwaniem św. Stanisława Kostki w Zakopanem. Kr. 1913 Druk. Czasu 8° s. 8.

28. Wieczór św. Mikołaja. Obrazek sceniczny w dwóch odsłonach. P. 1913 Druk. św. Wojciecha 8° s. 10. Teatr ludowy nr 27.

29. Wpływ Eucharystii na polską młodzież rękodzielniczą i robotniczą. Kr. 1913 Nakł. Autora, Druk. Czasu 16° s. 32, nlb. 2. — Toż. Wydanie jubileuszowe, 1909-1939. Kr. 1939 s. 1-29.

30. Zaczarowany młyn. Komedia w 3 odsłonach. P. 1913 Księg. św. Wojciecha 8° s. 22. Teatr ludowy nr 22.

31. Do gimnazjum czy do przemysłu? Kr. 1914 8° s. 9. — Toż. Tarnów 1917 Nakł. autora 8° s. 9.

32. Lublana. *Kwart. Chyr.* R. 22: 1914 s. 9-14.

33. Metody w pracy społecznej. *Prz. Powsz.* R. 31: 1914 t. 1/22 s. 14-27, 211-228. — Toż w osob. odb. Kr. 1914 8° s. 34.

34. W sprawie pracy w rozstrzygającym okresie. Kr. 1915 Druk. Głosu Narodu 16° s. 21.

35. W sprawie sił wytwórczych w przemyśle polskim. Kr. 1915 Druk. Głosu Narodu 16° s. 14.

36. Fatalny błąd w wychowaniu polskiej młodzieży. Kr. 1916 Druk. Głosu Narodu 8° s. 20.

37. O odbudowę sumień. Kr. 1916 8° s. 15.

38. O własny stan średni. Kr. 1916 Nakł. autora 8° s. 12.

39. Zadanie względem przyszłego pokolenia w dobie obecnej, czyli planowa akcja ochrony i wychowania dzieci i młodzieży. *Prz. Powsz.* R. 33: 1916 t. 130 s. 139-150, 301-314. — Toż w osob. odb. Kr. 1916 Druk. E. K. Koziańskich 8° s. 27. Broszury o chwili obecnej z. 41.

40. Wychowanie polskiej młodzieży dla polskiego przemysłu. *Prz. Powsz.* R. 34: 1917 t. 133 s. 334-348. — Toż w osob. odb. Kr. 1917 Druk. E. K. Koziańskich 8° s. 14. Broszury o chwili obecnej z. 46.

41. Wytyczne drogi pracy nad polską młodzieżą rękodzielniczą i przemysłową. Referat... Kielce 1918 8° s. 16.

42. Zasady kulturalnych form towarzyskich. Kr. 1918 Gebethner 16° s. 143. — Toż. Wyd. 2. Kr. 1919 Gebethner 16° s. 169. — Toż. Wyd. 3. Kr. 1922 16° s. 175.

43. Zasady i sposoby pracy w związkach młodzieży. Kielce 1919 Druk. Jedność 8° s. 24.

44. O dusze dorastającej młodzieży. Kr. 1920 Druk. Czasu 8° s. 12. — Toż. *Prz. Powsz.* R. 37: 1920 t. 145/146 s. 39-48.

45. Obrazki z życia zaniedbanej młodzieży. Kr. [1920?] Druk. Głosu Narodu 8° s. 61.

46. Organizacja młodzieży przemysłowej i rękodzielniczej a Kościół i społeczeństwo. *Strzecha Rodzinna*. R. 6: 1929 nr 3/4 s. 25-27. — Toż. Kr. [1929] 16° s. 32.

47. Duszpasterstwo wśród młodzieży rzemieślniczej po miastach. W. 1930 Nakł. Autora 16° s. 21. — Toż w: *Duszpasterstwo miejskie*. W. 1930 s. 141-157.

48. Święcenie białych kwiatów na Skarbowej w Krakowie. *Nasze Wiad.* T. 10: 1931-1934 s. 254-258.

49. Dla kogo i od kogo? *Związkowiec*. R. 8: 1934 nr 9-11 s. 4-6.

50. Fałszywa zwrotnica. *Związkowiec*. R. 8: 1934 nr 5-6 s. 3-6.

51. Polski młodzieniec przy żłóbku Chrystusowym. *Związkowiec*. R. 8: 1934 nr 12 s. 4-6.

52. Tragedia 70% odcinka ludności polskiej. *Związkowiec*. R. 8: 1934 nr 5-6 s. 11-13.

53. Do naszych przyjaciół! *Związkowiec*. R. 9: 1935 nr 3-4 s. 2-3.

54. Łapka na myszy. *Związkowiec*. R. 10: 1936 nr 1-3 s. 8-10.

55. Ku miłości i dobroci... *Związkowiec*. R. 12: 1938 nr 12 s. 3-5.

56. Zarys historii 30-lecia istnienia Towarzystwa Eucharystycznego im. Piusa X przy Związku Młodzieży Przemysłowej i Rękodzielniczej w Krakowie. W: KUZNOWICZ M.: *Wpływ Eucharystii na polską młodzież przemysłową i rękodzielniczą*. Wyd. 2. Kr. 1939 s. 30-103.

57. Serdeczny podatek. B. m. r. 16° s. 8.

58. Pamiętniki z lat 1893-1940. Rkps w ATJKr., sygn. 1700 I-VIII.

59. Zapiski. Rkps w ATJKr., sygn. 1602 s. 1-247.

60. Referaty na tematy społeczne, 1905-1920. Rkps w ATJKr., sygn. 1700 XV s. 1-424.

II.

DALEWSKI T.: Kuznowicz Mieczysław Józef. W: *Pol. słow. biogr.* T. 16 s. 320-322, tamże literatura. — Ponadto: Ks. Mieczysław Kuznowicz i jego dzieło. Praca zbiorowa. Kr. 1980.

Ks. Ludwik Grzebień SJ

Kwiatkowski Franciszek (1888-1949), jezuita, filozof, popularyzator teologii.

Urodził się 13 IX 1888 r. w Starym Sączu, był synem Antoniego i Marii Księżyk. Po ukończeniu 4 klas Gimnazjum w Nowym Sączu wstąpił 14 IX 1903 r. do zakonu jezuitów i w Starej Wsi k. Brzozowa odbył dwuletni nowicjat, po czym uzupełniał tamże wykształcenie średnie. W l. 1908-1910 odbył studium filozofii w Nowym Sączu, następnie trzyletnią praktykę szkolną w jezuickim Gimnazjum w Chyrowie (1910-1913) i studia teologiczne w Ore Place pod Hastings w Anglii (1913-1917), gdzie 24 VIII 1916 przyjął święcenia kapłańskie. Po powrocie do kraju pracował w duszpasterstwie w Starej Wsi, Krakowie, a w l. 1919-1925 był wykładowcą filozofii w Seminarium Duchownym w Poznaniu. Od 1925 r. do wybuchu drugiej wojny światowej wykładał filozofię na zakonnym wydziale filozofii w Nowym Sączu, a od 1926 w Krakowie. Od września 1940 r. wykładał filozofię na tymże wydziale przeniesionym wskutek wojny z Krakowa do Nowego Sącza, a w 1946 r. powrócił wraz z Wydziałem do Krakowa i objął nadto wykłady z filozofii w Seminarium Duchownym, mieszczącym się w klasztorze bernardynów w Kalwarii Zebrzydowskiej. Zmarł 24 IV 1949 r. w Zakopanem.

I.

1. Stanisław Dygdoń T. J. *Nasze Wiad.* T. 3: 1910-1912 s. 88-92.

2. Wiadomości z Anglii. *Nasze Wiad.* T. 4: 1913-1915 s. 256-264.

3. Brat Tomasz Starzec. *Nasze Wiad.* T. 4: 1913-1915 s. 271-273.

4. M. Szczepan Gądek T. J. *Nasze Wiad.* T. 4: 1913-1915 s. 417-421.

5. Rec.: C. FRICK: Logica in usum scholarum. Freiburg 1919. *Wiad. dla Duchow.* R. 6: 1919 s. 153.

6. Stosunek filozofii do teologii. *Prz. Powsz.* R. 37: 1920 t. 147/148 s. 287-298.

7. YMCA i YWCA. Nasze stanowisko narodowe i religijne względem tych organizacji. P. 1921 Księg. św. Wojc. 8° s. 31.

8. W sprawie współpracy w YMCA i YWCA. *Wiad. dla Duchow.* R. 8: 1921 s. 65-70.

9. Szafarka wszystkich łask. *Wiad. dla Duchow.* R. 8: 1921 s. 127-128.

10. Rec.: E. WASMANN: Der Christliche Monismus. Freiburg 1920. *Wiad. dla Duchow.* R. 8: 1921 s. 76-77.

11. Rec.: F. SAWICKI: Geschichtsphilosophie. München 1920. *Wiad. dla Duchow.* R. 8: 1921 s. 127-128.

12. Rec.: A. ARREGUI: Summarium theologiae moralis. Bilbao 1920. *Wiad. dla Duchow.* R. 8: 1921 s. 181-182.

13. Rec.: W. KALINOWSKI: Etyka. P. 1921. *Wiad. dla Duchow.* R. 8: 1921 s. 260-261.

14. Rec.: J. DONAT: Ethica generalis et specialis. Oeniponte 1921. *Wiad. dla Duchow.* R. 8: 1921 s. 263.

15. Rec.: J. SCHWERTSCHLAGER: Philosophie der Natur. München 1921. *Wiad. dla Duchow.* R. 8: 1921 s. 263-264.

16. Pierwsza procesja ku czci N. Serca Jezusowego w Poznaniu. *Nasze Wiad.* T. 6: 1921-1923 s. 178-179.

17. O nierozerwalności węzła małżeńskiego. P. 1922 Księg. św. Wojciecha 16° s. 32. — Toż. w: Tenże: *Z pogranicza filozofii i teologii.* Kr. 1938 s. 281-303.

18. Rec.: A. LEHMEN: Lehrbuch der Philosophie. Freiburg 1921. *Wiad. dla Duchow.* R. 9: 1922 s. 96.

19. Rec.: M. STRASZEWSKI: Filozofia św. Augustyna na tle epoki. Lw. 1922. *Wiad. dla Duchow.* R. 9: 1922 s. 119.

20. Polski Kościół narodowy. P. 1923 Księg. św. Wojciecha. 8° s. 39.

21. Spirytyzm, czyli obcowanie z duchami. P. 1923 Księg. św. Wojc. 16° s. 40.

22. Przemowa na poświęcenie sztandaru Stowarzyszenia Porządku Publicznego

w Poznaniu, wygłoszona 29 VI 1923. *Kur. Pozn.* 1923 nr 148.

23. Rec.: ROSZKOWSKI: Poglądy społeczne i ekonomiczne Augustyna Cieszkowskiego. P. 1923. *Wiad. dla Duchow.* R. 10: 1923 s. 178.

24. Rec.: H. ROMANOWSKI: Stara a nowa metafizyka. W. 1923. *Wiad. dla Duchow.* R. 10: 1923 s. 180.

25. O. Aleksander Piątkiewicz, kapłan T. J. *Nasze Wiad.* T. 7: 1923-1925 s. 448-453.

26. Primus Philosophorum Poloniae Congressus (9-13 maii 1923). *Gregorianum.* Vol. 5: 1924 s. 167-168.

27. Oprac.: Dwudziestopięciolecie Kupieckiej Sodalicji Mariańskiej w Poznaniu, 1900-1925. P. 1925 Nakł. Sod. Mar. 8° s. 42.

28. Echo jubileuszowe Sodalicji Kupieckiej. *Postęp.* P. 1925 nr 132 [1 VI].

29. Śp. Kazimierz Mika, kapłan T. J. *Nasze Wiad.* T. 8: 1926-1928 s. 36-40.

30. Teozofia i antropozofia czyli nauka tajemna o Bogu i człowieku. P. 1925 Wydaw. Ligi katol. 16° s. 54.

31. 75-lecie Zgromadzenia SS. Służebniczek NMP. *Postęp.* P. 1925 nr 108 [10 V] s. 4.

32. Miłosierdzie i sprawiedliwość. *Przew. Miłos.* P. 1925 s. 201-208.

33. Prześladowanie chrześcijaństwa... *Wiad. dla Duchow.* R. 12: 1925 s. 44-55.

34. Rec.: P. STACH: Syjonizm i odbudowa Palestyny. Kr. 1925. *Wiad. dla Duchow.* R. 12: 1925 s. 116.

35. Kurs filozofii katolickiej w Krakowie. *Nasze Wiad.* T. 8: 1926-1928 s. 220-221, 417-418.

36. Z głosów o rekolekcjach zamkniętych. *Nasze Wiad.* T. 8: 1926-1928 s. 407-410.

37. Szafarka wszystkich łask. *Dwór Marii.* R. 1: 1926 nr 2 s. 4-5.

38. Ewangelia w nowoczesnej szacie. *Wiad. dla Duchow.* R. 13: 1926 s. 8-12.

39. Kazanie na dzień zaduszny (na tle nowej prefacji żałobnej). *Nowa Bibl. Kazn.* T. 31: 1926 s. 309-315.

40. Kazanie pasyjne. *Nowa Bibl. Kazn.* T. 30: 1926 s. 218-237, 294-312, 418-440.

41. Kazania prymicyjne. O godności i obowiązkach kapłańskich. *Nowa Bibl. Kazn.* R. 31: 1926 s. 153-161.

42. Rec.: W. HEINRICH: Zarys historii filozofii. T. 1. W. 1925. *Prz. Powsz.* R. 43: 1926 t. 169 s. 242-243.

43. Rec.: P. JANET: Historia filozofii. P. 1926; TENŻE: Zarys etyki w rozwoju historycznym. P. 1926. *Prz. Powsz.* R. 43: 1926 t. 170 s. 373-374.

44. Tłum.: A. STÖCKL, J. WEINGÄRTNER: Historia filozofii w zarysie. Kr. 1927 Wyd. Ks. Jez. 8° s. VII, 509. — Toż. Wyd. 2 uzup. Kr. 1928 Wyd. Ks. Jez. 8° s. XIV, 518. — Toż. Wyd. 3 przejrz. i rozszerz. Kr. 1930 Wyd. Ks. Jez. 8° s. XX, 654.

45. Najnowszy zwrot ku realizmowi. Referat wygłoszony na I Polskim Zjeździe Filozofów we Lwowie w roku 1923. *Prz. Filoz.* R. 30: 1927 s. 47-48.

46. Kazanie na dzień św. Franciszka Ksawerego. *Nowa Bibl. Kazn.* T. 32: 1927 s. 14-20.

47. Kazanie na Boże Narodzenie (na tle Bossueta). *Nowa Bibl. Kazn.* T. 32: 1927 s. 55-64.

48. Kazanie na zakończenie roku. *Nowa Bibl. Kazn.* T. 32: 1927 s. 85-91.

49. Kazanie na Wielkanoc. *Nowa Bibl. Kazn.* T. 32: 1927 s. 361-367.

50. Kazanie na 3 maja. *Nowa Bibl. Kazn.* T. 32: 1927 s. 425-430.

51. Kazanie na Wniebowstąpienie Pańskie. *Nowa Bibl. Kazn.* T. 32: 1927 s. 454-462.

52. Kazanie na św. Piotra i Pawła. *Nowa Bibl. Kazn.* T. 32: 1927 s. 512-519.

53. Kazanie na uroczystość św. Ignacego Loyoli. *Nowa Bibl. Kazn.* T. 33: 1927 s. 50-59.

54. Nowenna jubileuszowa ku czci św. Stanisława Kostki. W: „*Co w górze jest miłujcie*". P. 1927 s. 136-149.

55. O pomnik N. Serca Jezusowego w Poznaniu. *Posł. Serca Jez.* R. 55: 1927 s. 249-251.

56. Obrazki z życia Katolickiego Kościoła. *Posł. Serca Jez.* R. 55: 1927 s. 32-35, 58-61, 105-108, 128-131, 176-180, 252-255.

57. Ofiary rewolucji francuskiej w chwale błogosławionych. *Posł. Serca Jez.* R. 55: 1927 s. 201-204.

58. Rec.: K. WAIS: Ontologia czyli metafizyka ogólna. Lw. 1926. *Prz. Powsz.* R. 44: 1927 t. 173 s. 240-241.

59. Rec.: J. GEYSER: Auf dem Kampffelde der Logik. Freiburg 1926. *Prz. Powsz.* R. 44: 1927 t. 173 s. 375.

60. Rec.: F. KATZINGER: Menschliches Freiheitsbewusstsein. Innsbruck 1926. *Prz. Powsz.* R. 44: 1927 t. 173 s. 380-381.

61. Rec.: Św. TOMASZ Z AKWINU: Summa teologiczna. T. 1-2. Kr. 1927. *Prz. Powsz.* R. 44: 1927 t. 174 s. 368-370.

62. Rec.: S. LISIECKI: Nauka Platona o prabycie duszy. Kr. 1927. *Prz. Powsz.* R. 44: 1927 t. 175 s. 181.

63. Rec.: A. KRZESIŃSKI: W obronie świata transcendentalnego. P. 1927. *Prz. Powsz.* R. 44: 1927 t. 176 s. 232-233.

64. Rec.: J. FRÖBES: Psychologia speculativa in usum scholarum. T. 1-2. Friburgae 1927. *Prz. Powsz.* R. 44: 1927 t. 176 s. 354-355.

65. IV Zjazd Związku Zakładów Teologicznych w Polsce. *Prz. Powsz.* R. 44: 1927 t. 174 s. 393-396.

66. II Polski Zjazd Filozoficzny. *Prz. Powsz.* R. 44: 1927 t. 176 s. 353-356.

67. Pierwszy polski zjazd teologiczny. *Prz. Powsz.* R. 45: 1928 t. 178 s. 261-263.

67. Pierwszy polski zjazd teologiczny. *Prz. Powsz.* R. 45: 1928 t. 178 s. 261-263.

68. Religia a państwo. W: *Księga pamiątkowa Sodalicji Mariańskiej Akademików przy Uniwersytecie Poznańskim, 1928.* P. 1928 s. 12-15.

69. Odszczepieństwa i herezje. W: *Akcja Katolicka.* Zbiór kazań. P. [1928] s. 153-169.

70. Obrazki z życia katolickiego Kościoła. *Posł. Serca Jez.* R. 56: 1928 s. 10-13, 33-36, 78-81, 102-105, 150-153, 198-202, 226-230, 250-254, 276-279.

71. Karol Hukan. *Tęcza. P.* 1938 [3 V].

72. Rec.: K. TWARDOWSKI: Rozprawy i artykuły filozoficzne. Lw. 1927. *Prz. Powsz.* R. 45: 1928 t. 177 s. 366-367.

73. Rec.: W. J. GRABSKI: Karol Fourier (1772-1837), jego życie i doktryna. W. 1928. *Prz. Powsz.* R. 45: 1928 t. 178 s. 363-364.

74. Rec.: F. UEBERWEGS: Grundriss der Geschichte der Philosophie. Berlin 1928. *Prz. Powsz.* R. 45: 1928 t. 180 s. 233-234.

75. Rec.: R. P. BARAGNON: Le Crucifix. Retraite sacerdotale. Paris 1928. *Prz. Hom.* R. 6: 1928 s. 227-228.

76. Brońmy religii w szkole! P. 1929 8° s. 31. Wyd. Ligi Katol. w Poznaniu z. 14.

77. Posłannictwo zmartwychwstałej Polski. Wiązanka myśli na czasie. Kr. 1929 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 55.

78. Metoda nauczania filozofii w seminariach duchownych. W: *Pamiętnik V zjazdu Związku Zakładów Teologicznych odbytego w Łodzi w 1929 r.* Kielce 1929 s. 103-119.

79. Kazanie na X Zjeździe katolickim wygłoszone w dn. 8 IX 1929 na miejscu przyszłego pomnika Najśw. Serca Jezusowego w Poznaniu. *Nowa Bibl. Kazn.* R. 37: 1929 s. 313-320. — Toż w osob. odb. P. [1929] 8° s. 12.

80. Przemowa noworoczna. Najświętsze Imię Jezus. *Moderator.* R. 1: 1929 t. 1 s. 19-22.

81. Musimy się bronić. *Prz. Chyr.* R. 37: 1929 s. 85-88.

82. Rec.: K. KOWALSKI: Filozofia Augusta hr. Cieszkowskiego w świetle zasad filozofii św. Tomasza z Akwinu. P. 1929. *Prz. Powsz.* R. 46: 1929 t. 181 s. 99-101.

83. V Zjazd Związku Zakładów Teologicznych w Polsce. *Prz. Powsz.* R. 46: 1929 t. 182 s. 251-253.

84. Obrazki z życia katolickiego Kościoła. *Posł. Serca Jez.* R. 57: 1929 s. 43-47, 105-109, 137-141.

85. Pielgrzymka Apostolstwa Modlitwy do Rzymu. *Posł. Serca Jez.* R. 57: 1929 s. 269-276.

86. Kazanie na uroczystość N. Rodziny. *Nowa Bibl. Kazn.* T. 36: 1929 s. 21-27.

87. Kazanie na Poniedziałek Wielkanocny. *Nowa Bibl. Kazn.* T. 36: 1929 s. 174-182.

88. Kazanie na dzień św. Józefa. *Nowa Bibl. Kazn.* T. 36: 1929 s. 182-187.

89. Kazanie na dzień św. Stanisława biskupa. *Nowa Bibl. Kazn.* T. 36: 1929 s. 324-331.

90. Kazanie na uroczystość N. Serca Jezusa. *Nowa Bibl. Kazn.* T. 36: 1929 s. 412-416.

91. Kazanie na nabożeństwie żałobnym za duszę śp. marszałka Ferdynanda Focha. *Nowa Bibl. Kazn.* T. 37: 1929.

92. Kazanie na II niedzielę Adwentu. *Nowa Bibl. Kazn.* T. 37: 1929 s. 338-341.

93. Kazanie na pierwsze roraty. *Nowa Bibl. Kazn.* T. 37: 1929 s. 367-372.

94. Kazanie na niedzielę po Bożym Narodzeniu. *Nowa Bibl. Kazn.* T. 37: 1929 s. 446-452.

95. Replika na atak niemiecki z powodu kazania o pomniku N. Serca Jezusa w Poznaniu. *Gość Niedz.* 1929 nr 38 s. 6-9 [27 IX].

96. Kazanie na święto Chrystusa Króla w kościele Mariackim w Krakowie. *Dzwon Niedz.* 1929 nr 45 s. 7-19 [10 XI].

97. Przyjdź Panie Jezu! *Dwór Marii.* R. 5: 1929/1930 z. 1 s. 1-2.

98. Światłość świata. *Dwór Marii.* R. 5: 1929/1930 z. 2 s. 1-3.

99. Zjazd u tronu Matki Bożej Miłosierdzia. *Dwór Marii.* R. 5: 1929/1930 z. 3 s. 1-2.

100. Dziesięciolecie cudu nad Wisłą. *Dwór Marii.* R. 5: 1929/1930 z. 4 s. 5-6.

101. Udział Sodalicji Pań Wiejskich w Akcji Katolickiej. Referat. *Dwór Marii.* R. 5: 1929/1930 z. 4 s. 8-11; R. 6: 1930/1931 z. 1 s. 6-8.

102. Oprac.: Maurycy STRASZEWSKI: Historia filozofii w Polsce. Przerobił i uzupełnił ks. F. KWIATKOWSKI. Kr. 1930 Wyd. Ks. Jez. 8° s. 80.

103. Hylemorfizm a najnowsze teorie przyrodnicze. *Nasza Myśl Teol.* T. 1. Lw. 1930 s. 32-33.

104. Zwalczanie alkoholizmu z ambony. *Prz. Hom.* R. 9: 1931 s. 249-257. Toż w: *X Polski Kongres Przeciwalkoholowy w Krakowie, 11-13 X 1931 r.* Pamiętnik. W. 1935 s. 149-153.

105. Dziewica Orleańska. *Wiara i Życie.* R. 10: 1930 s. 17-21. — Toż w: *Św. Joanna d'Arc.* Kr. 1930 s. 37-50.

106. Rec.: J. PASTUSZKA: Niematerialność duszy ludzkiej u św. Augustyna. Lubl. 1930. *Prz. Powsz.* R. 47: 1930 t. 187 s. 181-182.

107. Kazanie na niedzielę XV po Świątkach. *Nowa Bibl. Kazn.* T. 39: 1930 s.

108. Confederatio Congregationum Dominarum ruralium in Polonia. *Acies Ordinata.* Romae. Vol. 7: 1930 nr 9 s. 71.

109. Sodalicje Mariańskie a pomnik N. Serca Jezusowego w Poznaniu. *Sod. Mar.* R. 29: 1930 s. 15-17.

110. Kazanie na zapoczątkowanie tygodnia trzeźwości w Krakowie. *Trzeźwość.* W. 1930 s. 170-173. — Toż w osob. odb. W. 1930 8° s. 4.

111. Świętych obcowanie. *Dwór Marii.* R. 6: 1930/1931 z. 1 s. 1-3.

112. Błogosławieni, którzy płaczą. *Dwór Marii.* R. 6: 1930/1931 s. 17-18.

113. VI Zjazd Związku Zakładów Teologicznych w Polsce. *Prz. Powsz.* R. 48: 1931 t. 190 s. 386-389.

114. Wzorowy wykład na temat: Formae educuntur e potentia materiae. W: *Pamiętnik VI zjazdu Związku Zakładów Teologicznych w Polsce, odbytego w Poznaniu.* Kielce 1931 s. 145-154.

115. Módlmy się za Rosję! *Wiara i Życie.* R. 11: 1931 s. 15-18.

116. Matka Boga. Na 1500-letni jubileusz Soboru Efeskiego. *Wiara i Życie.* R. 11: 1931 s. 129-136.

117. Kazanie na niedzielę Zapustną. *Nowa Bibl. Kazn.* T. 40: 1931 s. 92-100.

118. W Imię Boże! *Głos Dziewcząt Polskich.* R. 1931 s. 5-7.

119. Bądźcie pozdrowione! *Głos Dziewcząt Polskich.* R. 1931 s. 36-37.

120. Rec.: J. STEPA: Poznawalność świata rzeczywistego w oświetleniu św. Tomasza. Lw. 1930. *Prz. Powsz.* R. 48: 1931 t. 189 s. 369-370.

121. Rec.: K. KOWALSKI: Podstawy filozofii. T. 1. Gniezno 1930. *Prz. Powsz.* R. 48: 1931 t. 189 s. 367-368.

122. Polemika. [W sprawie Historii filozofii]. Kwart. Filoz. R. 1931 z. 3 s. 310-317.

123. Błogosławieni miłosierni. *Dwór Marii.* R. 7: 1931/1932 s. 1-3.

124. Laicyzacja. *Dwór Marii.* R. 7: 1931/ /1932 s. 17-19.

125. Encyklika efeska. *Dwór Marii.* R. 7: 1931/1932 s. 33-35.

126. O nie opuszczaj mnie. *Dwór Marii.* R. 7: 1931/1932 s. 65-67.

127. Na uroczystość poświęcenia pomnika Najświętszego Serca Jezusowego. Kazanie wygłoszone w kolegiacie farnej św. Marii Magdaleny 30 X 1932. *Nowa Bibl. Kazn.* T. 43: 1932 s. 425-432. — Toż w osob. odb. P. 1932 Nak. Komitetu Budowy Pomnika NSJ w Poznaniu. 8° s. 10.

128. Duch wynagrodzenia. *Dwór Marii.* R. 8: 1933 s. 1-4.

129. Współodkupicielka. *Dwór Marii.* R. 8: 1933 s. 17-18.

130. Postęp bezbożnictwa. *Dwór Marii.* R. 8: 1933 s. 41-43.

131. Lourdes. *Dwór Marii.* R. 8: 1933 s. 49-51.

132. Przeciw propagandzie tzw. świadomego macierzyństwa. *Dwór Marii.* R. 8: 1933 s. 55-57.

133. Szkic przemowy na zebraniu inauguracyjnym. *Moderator.* R. 5: 1933 t. 3 s. 63-64.

134. Na 75-lecie Lourdes. *Moderator.* R. 5: 1933 t. 3 s. 146-148.

135. Lourdes i Bernadetta. *Sod. Mar.* R. 32: 1933 s. 193-196.

136. Kto dokona przebudowy społecznej? *Wiara i Życie.* R. 13: 1933 s. 193-199.

137. Odsiecz Wiedeńska a cud nad Wisłą. *Wiara i Życie.* R. 13: 1933 s. 300-305.

138. Źródła dzisiejszego bezbożnictwa. *Wiara i Życie.* R. 13: 1933 s. 367-373.

139. Kazanie misyjne o błog. Andrzeju Boboli. W: *Nauczajcie wszystkie narody.* P. 1933 s. 74-80.

140. Kazanie misyjne o św. Piotrze Klawerze. W: *Nauczajcie wszystkie narody.* P. 1933 s. 123-131.

141. Kazanie misyjne o św. Teresie od Dzieciątka Jezus. W: *Nauczajcie wszystkie narody.* P. 1933 s. 142-147.

142. Rec.: F. EHRLE: Die Scholastik und ihre Aufgaben in unserer Zeit. Freiburg 1933. *Prz. Powsz.* R. 50: 1933 t. 198 s. 247-248.

143. Rec.: M. KLEPACZ: Idea Boga w historiozofii Augusta Cieszkowskiego na tle ówczesnych poglądów umysłowych. Kielce 1933. *Prz. Powsz.* R. 50: 1933 t. 198 s. 377-380.

144. Rec.: K. DWORAK: Zarys psychologii empirycznej. Kielce 1933. *Prz. Powsz.* R. 50: 1933 t. 199 s. 192-193.

145. Dzieło odkupienia. *Dwór Marii.* R. 9: 1934 s. 49-52.

146. Matka Boska Bolesna. *Dwór Marii.* R. 9: 1934 s. 1-3.

147. Szósty Międzynarodowy Kongres Wychowania Moralnego. *Głos Narodu.* 1934 nr 250 [12 IX].

148. Niebezpieczeństwo grożące Sodalicjom i sodalisom z zewnątrz. *Moderator.* R. 6: 1934 t. 3 s. 214-223.

149. O różańcu. *Moderator.* R. 6: 1934 t. 3 s. 273-278.

150. Trzysta pięćdziesiąt lat temu. *Sod. Mar.* R. 33: 1934 s. 113-118.

151. Św. Jan Bosko, wychowawca nie-

zrównany. *Wiara i Życie*. R. 14: 1934 s. 161-166.

152. Międzynarodowy Kongres Tomistyczny w Poznaniu. *Prz. Powsz.* R. 51: 1934 t. 204 s. 279-283.

153. Zakończenie roku jubileuszowego. *Dwór Marii*. R. 10: 1935 s. 1-3.

154. Nasz duch mariański. *Dwór Marii*. R. 10: 1935 s. 17-19.

155. Najgłębsze podstawy teologiczne kultu maryjnego w Sodalicjach. *Dwór Marii*. R. 10: 1935 s. 36-39.

156. Głód sprawiedliwości. *Dwór Marii*. R. 10: 1935 s. 51-52.

157. Na uroczystość Zwiastowania NMP. *Moderator*. R. 7: 1935 t. 4 s. 363-366.

158. Rekolekcje zamknięte dla inteligencji. *Nasze Wiad*. T. 11: 1935-1938 s. 77-92.

159. Sodalicje Mariańskie w służbie Kościoła Chrystusowego. *Sod. Mar.* R. 34: 1935 s. 49-53, 72-77, 89-95. — Toż osob. odb. Kr. 1935 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 49. Sprawy Sodalicyjne nr 4.

160. Kult Eucharystii w ciągu wieków. *Wiara i Życie*. R. 15: 1935 s. 161-164; *Dwór Marii*. R. 12: 1937 s. 18-21.

161. Szkoła wyznaniowa. *Wiara i Życie*. R. 15: 1935 s. 193-202.

162. Święty na nasze czasy. (Tomasz Morus). *Dwór Marii*. R. 10: 1935 s. 24-25.

163. Nasz patron Św. Stanisław Kostka. *Związkowiec*. R. 9: 1935 s. 2-3.

164. Św. Albert W. obrońcą św. Tomasza. *Aten. Kapł.* R. 22: 1936 t. 37 s. 209-223. — Toż w osob. odb. Włocławek 1936 8° s. 17.

165. Wynagrodzicielka. *Dwór Marii*. R. 11: 1936 s. 1-3.

166. Instruktorka kandydatek. *Dwór Marii*. R. 11: 1936 s. 5-7.

167. Religia panująca. *Dwór Marii*. R. 11: 1936 s. 49-51.

168. Cośmy mu winni? Ksiądz Piotr Skarga T. J. W: *Ku czci Ks. Skargi*. Materiały na poranki lub wieczornice. Kr. 1936 s. 11-23.

169. Skarga a wojsko polskie. *Dz. Wil.* 1936 nr 155.

170. Ojciec ubogich. Ks. Piotr Skarga. *Ruch Charyt.* R. 19: 1936 nr 7/8 s. 195, 198.

171. Kazanie przy obłóczynach w Karmelu. *Nowa Bibl. Kazn.* T. 51: 1936 s. 188-191.

172. Kazanie na nabożeństwie za Hiszpanię. *Nowa Bibl. Kazn.* T. 51: 1936 s. 387-397.

173. Rec.: L. MARCUSE: Ignatius von Loyola. Amsterdam 1935. *Prz. Powsz.* R. 53: 1936 t. 209 s. 108-109.

174. Rec.: J. PASTUSZKA: Filozofia współczesna. T. 2. Lubl. 1936. *Prz. Powsz.* R. 54: 1937 t. 213 s. 97-99.

175. Wołamy o szkołę katolicką! Kr. 1937 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 76. — Toż pt. Szkoła wyznaniowa. W: *Z pogranicza filozofii i teologii*. Kr. 1938 s. 368-418.

176. Źródła dzisiejszego bezbożnictwa. Kr. 1937 Wyd. Apost. Modl. 16° s. 84.

177. Polská filosofie. W: KRATOCHVÍL, ČERNOCKÝ, CHARVÁT: Filosofický Slovník. V Brně 1937 s. 397-407.

178. Droga Królewska. *Dwór Marii*. R. 12: 1937 s. 1-3.

179. Sodalicje Mariańskie Pań Wiejskich. *Dwór Marii*. R. 12: 1937 s. 36-42.

180. Przeciwdziałanie wpływom wolnomyślicielstwa, masonerii i bezbożnictwa. *Prz. Hom.* R. 15: 1937 s. 163-181. — Toż w: *Ambona polska wobec rocznicy Skargi (1536-1936)*. Pamiętnik kursu homiletycznego... Kielce 1937 s. 153-171.

181. Kazania pasyjne o 7 słowach Pana Jezusa z krzyża. *Nowa Bibl. Kazn.* T. 52: 1937 s. 159-213.

182. Kazanie na niedziele XX po Świątkach. *Nowa Bibl. Kazn.* T. 53: 1937 s. 174-180.

183. Kazanie na dzień św. Teresy od Dzieciątka Jezus. *Nowa Bibl. Kazn.* T. 53: 1937 s. 208-214.

184. Litania do Najśw. Serca Jezusa. *Posł. Serca Jez.* R. 64: 1937 s. 48-49, 88-89, 129-130, 170-171- 206-207, 247-249, 287-288, 326-328, 367-368, 413-415, 452-454; R. 65: 1938 s. 8-9, 49-50, 88-89, 128-129, 167-168, 210-211, 248-249, 288-289, 329-330, 368-369, 408-409, 450-451; R. 66: 1939 s. 13-14, 49-50, 88-89, 130-131, 169-170, 212-213, 249-250, 288-289, 328-329, 367-368, 383-384, 401-402.

185. Zewnętrzny kult Najświętszego Sakramentu. *Sod. Mar.* R. 36: 1937 s. 272-276.

186. 350-lecie Ustaw Sodalicyjnych. *Sod. Mar.* R. 36: 1937 s. 491-496.

187. Z pogranicza filozofii i teologii. Wykłady dla katolickiej inteligencji. Kr. 1938 Wyd. Apost. Modl. 8° s. 568.

188. Kazania pasyjne. 1. Od wieczernika do Golgoty. 2. Siedem słów Pańskich. Kr. [1938]. Wyd. Apost. Modl. 8° s. 175. Kazania i szkice księży Towarzystwa Jezusowego, seria 2 t. 1.

189. Filozofia złotego środka na przełomie dziejów. Lw. 1938 Nakł. Inst. W. K. Relig. 8° s. 33.

190. Wronskizm a katolicyzm. *Prz. Powsz.* R. 55: 1938 t. 220 s. 297-311.

191. Rozmyślanie o dwóch sztandarach. *Myśl Rekol.* R. 2: 1938 s. 337-378.

191a. Kazanie na święto N. M. P. Królowej Polski. Polska królestwem Maryi. *Nowa Bibl. Kazn.* T. 54: 1938 s. 292-297.

192. Kazanie na temat: Rola społeczna Kościoła. *Nowa Bibl. Kazn.* T. 55: 1938 s. 206-213.

193. Kazanie o socjalizmie. *Nowa Bibl. Kazn.* T. 56: 1939 s. 67-76.

194. Czym powinno być Apostolstwo Modlitwy dla Akcji Katolickiej? W: *Apostolstwo Modlitwy w teorii i w praktyce. Pamiętnik I Zjazdu księży Dyrektorów.* Kr. [1939] s. 139-156.

195. O rozwój nabożeństwa do Przenajśw. Sakramentu. *Posł. Serca Jez.* R. 68: 1940 s. 98-100.

196. Św. Ignacy Loyola. *Posł. Serca Jez.* R. 68: 1940 s. 100-103.

197. Chowaj przykazania Boże. Kazanie. *Wiad. Duszp.* R. 2: 1946 nr 1 s. 36-38.

198. Miłuj bliźniego! Kazanie. *Wiad. Duszp.* P. R. 2: 1946 nr 2 s. 35-37.

199. Miłuj siebie samego! Kazanie. *Wiad. Duszp.* R. 2: 1946 nr 4 s. 34-36.

200. Miłuj Boga! Kazanie. *Wiad. Duszp.* R. 2: 1946 nr 5 s. 32-33.

201. Obraz Niepokalanego Serca Maryi. Kazanie. *Wiad. Duszp.* R. 2: 1946 nr 6 s. 34-35.

202. Historia nabożeństwa do Niepokalanego Serca Maryi. W: *Kazania o Niepokalanym Sercu Maryi.* W. 1946 s. 3-7.

203. Niepokalane Poczęcie N. Maryi Panny. Kazanie. *Wiad. Duszp.* R. 2: 1946 nr 11 s. 29-30.

204. Kazanie na IV niedz. Adwentu. *Wiad. Duszp.* R. 2: 1946 nr 12 s. 22-23.

205. Wniebowzięcie N. M. Panny. Kazanie. *Wiad. Duszp.* R. 2: nr 8 1946 s. 32-34.

206. Rec.: J. PASTUSZKA: Psychologia ogólna. T. 1. Lubl. 1946. *Homo Dei.* R. 15: 1946 s. 88.

207. Filozofia wieczysta w zarysie. T. 1-3. Kr. 1947 Wyd. Apost. Modl. 8° s. 390, 274, 403. — Tom 3 wyszedł też oddzielnie pt. Filozofia obyczaju. Kr. 1947 Wyd. Apost. Modl. 8° s. 216.

208. Rekolekcje dla członków Straży Honorowej Najśw. Serca Jezusowego. Kr. 1947 Nakł. Arcybr. Straży Honor. NSPJ 16° s. 98.

209. Miłość Boża nade wszystko. Kr. 1947 Wyd. Apost. Modl. 8° s. 102. Śladami Skargi, seria 2. Nauki rekol. t. 2.

210. Serce Matki Bożej. Czytanki majowe. Kr. [1947] Wyd. Apost. Modl. 8° s. 169.

211. Skarga a Najświętszy Sakrament. *Homo Dei.* R. 16: 1947 s. 7-14.

212. Duch pokuty i wynagrodzenia. *Homo Dei.* R. 16: 1947 s. 74-78.

213. Marya i kapłan. *Homo Dei.* R. 16: 1947 s. 138-142.

214. Uroczystość 3 maja: Królowej Korony Polskiej. Kazanie. *Wiad. Duszp.* R. 3: 1947 s. 172-173.

215. Wniebowstąpienie. Patrzmy w niebo. Kazanie. *Wiad. Duszp.* R. 3: 1947 s. 209-210.

216. O sakramentaliach. Kazanie katechizmowe na VII niedzielę po Zesłaniu Ducha św. *Wiad. Duszp.* R. 3: 1947 s. 262-264.

217. O odpustach. Kazanie katechizmowe na XI niedzielę po Zesłaniu Ducha św. *Wiad. Duszp.* R. 3: 1947 s. 296-298.

218. Królowa nasza i Pośredniczka. Kazanie na uroczystość Wniebowzięcia NMP. *Wiad. Duszp.* R. 3: 1947 s. 299-301.

219. Duch miłosierdzia. Kazanie na XII niedzielę po Zesłaniu Ducha św. *Wiad. Duszp.* R. 3: 1947 s. 301-302.

220. Dzień Zaduszny. Kazanie. *Wiad. Duszp.* R. 3: 1947 s. 393-395.

221. Rozumowa przebudowa wiary. Kazanie. *Wiad. Duszp.* R. 3: 1947 s. 350-352.

222. Niepokalane Poczęcie NMP. Kazanie. *Wiad. Duszp.* R. 3: 1947 s. 438-440.

223. Nowy Rok 1948. Kazanie. *Wiad. Duszp.* R. 3: 1947 s. 477-478.

224. Rec.: F. X. MAQUART: Elementa philosophiae. Parisiis 1937. *Aten. Kapł.* R. 39: 1947 t. 46 s. 513-514.

225. Rec.: J. PASTUSZKA: Psychologia ogólna. T. 2: Lubl. 1947. *Homo Dei.* R. 17: 1948 s. 513.

226. Słowo Boże w duszy. Kazanie na Sześćdziesiętnicę. *Wiad. Duszp.* R. 4: 1948 s. 36-38.

227. Alleluja — Chwalcie Pana. Kazanie na Wielkanoc. *Wiad. Duszp.* R. 4: 1948 s. 125-127.

228. Oczekiwanie Ducha św. Kazanie. *Wiad. Duszp.* R. 4: 1948 s. 166-168.

229. Niedziela Trójcy św. Znaczenie tej tajemnicy. Kazanie. *Wiad. Duszp.* R. 4: 1948 s. 208-210.

230. Matka Boska Szkaplerzna. Kazanie. *Wiad. Duszp.* R. 4: 1948 s. 289-291.

231. Kazania w dziełach zbiorowych: Kazania i szkice księży Towarzystwa Jezusowego. Seria 2 t. 1. Kr. 1932 s. 356-366, t. 2. Kr. 1935 s. 51-60; Kazania o Niepokalanym Sercu Maryi opracowane przez księży Towarzystwa Jezusowego. W. 1946 s. 3-7, 113-119, 130-135; Śladami Skargi. Kazania i szkice księży Towarzystwa Jezusowego. T. 1. Kr. 1946/1947 s. 175-182, 251-254; T. 2. Kr. 1947 s. 224-234; T. 3. Kr. 1947 s. 141-145, 173-184; T. 4. Kr. 1947 s. 137-141; T. 5. Kr. 1948 s. 129-132; T. 7. Kr. 1948 s. 156-161, 210-216; T. 8. Kr. 1948 s. 104-109, 185-189.

232. Ogłosił też ponad 100 drobnych artykułów i recenzji. Pełny wykaz publikacji [391 poz.] podaje Kwiatkowski w rkpsie „Moja bibliografia" w ATJKr. sygn. 1128 nr 27.

II.

SKÓRKA R.: Kwiatkowski Franciszek. W: *Pol. słow. biogr.* T. 16 s. 352-353, tamże literatura. — Ponadto: ŁOZA S.: Czy wiesz kto to jest? W. 1938 s. 405; *Wiad.*

z Prow. Małop. Tow. Jez. Nr 7: 1949 s. 14-15 [nekrolog]; ANDRASZ J.: Odszedł niezmordowany pracownik... Ks. Franciszek Kwiatkowski T. J. Posł. Serca Jez. R. 78: 1949 s. 182-183; PIOTROWSKA C.: O. Franciszek Kwiatkowski T. J. Głos Karmelu. R. 19: 1950 nr 12 s. 23-29; OGONOWSKI Z.: Kwiatkowski Franciszek. W: Filozofia w Polsce. Słownik pisarzy. Wr. 1971 s. 213.

Ks. Ludwik Grzebień SJ

Kwiatkowski Wincenty (1892-1972), kanonik hon. kapituły warszawskiej, profesor zw. Uniw. Warszawskiego, potem Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie, twórca warszawskiej szkoły apologetycznej.

Urodził się 1 I 1892 r. w Skopiszkach na Litwie jako syn Józefa i Magdaleny Kozakiewicz. Do Gimnazjum Klasycznego uczęszczał w Wilnie i po jego ukończeniu w 1909 r. wstąpił do Seminarium Duchownego Archidiec. Mohylewskiej w Petersburgu, skąd po 2 latach wysłano go na studia na Uniw. Gregoriański w Rzymie. W 1914 r. uzyskał doktorat filozofii, a w 1918 r. doktorat teologii. Święcenia kapłańskie przyjął w 1917 r. W 1920 r. otrzymał licencjat prawa kanonicznego.

Wróciwszy do kraju, objął w 1920 r. w charakterze zastępcy profesora wykłady apologetyki na Wydziale Teologii Katolickiej Uniw. Warszawskiego. W 1922 r. habilitował się z tego przedmiotu. W 1930 r. otrzymał nominację na profesora nadzw., w 1939 r. na profesora zw. W r. szk. 1933/34 pełnił obowiązki dziekana Wydziału, a w roku następnym prodziekana. Podczas okupacji brał udział w tajnym nauczaniu. Po ustąpieniu wroga i wznowieniu działalności Wydziału Teologicznego był znowu jego dziekanem w latach 1945/46-1947/48. Po utworzeniu Akademii Teologii Katolickiej w 1954 r. znowu piastował urząd dziekana Wydziału Teologicznego w latach 1954/55-1955/56, a następnie rektora Akademii w latach 1956/57-1964/65.

Na polu dydaktyki W. Kwiatkowski ogromnie dużo wymagał od studentów, zwłaszcza ścisłego myślenia przy dawaniu odpowiedzi, stąd do wyjątków należało, by student nie musiał u niego powtarzać egzaminu. Od początku swej działalności naukowej aż do śmierci pracował nad stworzeniem i ciągłym udoskonalaniem nowej apologetyki, którą nazwał totalną. Wykształcił w tym kierunku kilku następców, którzy kontynuują jego dzieło. Duże zasługi położył jako rektor Akademii, nie tyle dla jej rozwoju, ile by mogła przetrwać okres kryzysu, w jaki popadła — nie ze swej winy — w latach 1957-1961. Należąc do Polskiego Towarzystwa Teologicznego, był współredaktorem jego organu, kwartalnika „Collectanea Theologica" w latach 1949-1969, z tym że przez kilka pierwszych lat głównie na nim opierała się redakcja. Należy jeszcze dodać, że żyjąc od 1920 r. w Warszawie, inkardynował się w Archidiec. Warszawskiej i po wojnie został odznaczony honorową kanonią warszawskiej kapituły.

Zmarł w Warszawie (Wiśniewie, gdzie miał własny dom) 20 II 1972 r. i po bardzo uroczystych ceremoniach pogrzebowych został pogrzebany na cmentarzu w Tarchominie.

I.

1. O metodzie naukowej w dowodzeniu istnienia Boga. *Kwart. Teol.* R. 2: 1924 s. 490-514.

2. De Spinozy modernistyczny naturalizm w Biblii. W: *Biblia i teologia.* W.-P. 1925 s. 24-46: — Toż w osob. odb. P. 1924 Księg. św. Wojciecha 8° s. 28. Sprawy Biblijne 8.

3. Zjawiska naukowego okultyzmu a nieśmiertelność. *Prz. Katol.* R. 73: 1925 nr 17 s. 272-278.

4. Rec.: H. LENNERTZ: Natürliche Gotteserkentnis. Freiburg i. Br. 1926. *Prz. Teol.* R. 7: 1926 s. 216.

5. Geniusz św. Tomasza a powód kinetyczny na istnienie Boga. *Aten. Kapł.* R. 12: 1926 t. 18 s. 441-446.

6. Stygmaty św. Franciszka z Asyżu w świetle badań historyczno-psychologicznych. W: *Ojcu Serafickiemu w hołdzie.* W. 1927 s. 92-105.

7. Apologetyka, jej cel i metoda. *Stud. Katol.* R. 1: 1927 z. 1 s. 32-44.

7a. Autorytet Kościoła wobec religijnego indywidualizmu. *Prz. Katol.* R. 66: 1928 s. 102-103.

8. Roma aeterna. *Prz. Katol.* R. 67: 1929 nr 6 s. 87-88.

9. Pierwiastek autorytetu w religii i moralności. *Prz. Katol.* R. 67: 1929 nr 10 s. 146-148; nr 11 s. 162-164.

10. Pierwiastek autorytetu w religii i moralności. W: *Problemy religijno-moralne.* W. 1929 s. 91-106.

11. Pierwotny monoteizm według świadectw etnologii. W: *Idea Boga.* Cykl odczytów... W. 1930 s. 11-31.

12. Istota chrystianizmu według św. Augustyna. W: *Studia Augustiańskie.* W. 1931 s. 71-89.

13. Zagadnienie apologetyki syntetycznej. W: *Pamiętnik VI Zjazdu Zakładów Teologicznych.* P. 1931 s. 184-193.

14. Zjawiska naukowego okultyzmu a nieśmiertelność duszy. W. 1933. Apologetyczne Seminarium 3. — Toż. *Prz. Katol.* R. 73: 1935 s. 272-278.

15. Społeczne podstawy chrystianizmu. W: *Christos Soter.* W. 1934 s. 155-176.

16. U kolebki chrystianizmu. W. 1936 8° s. nlb. 4, 118, nlb. 4. Apologetyczne Seminarium 5.

17. Apologetyka totalna. T. 1: Przedmiot apologetyki totalnej. W. 1937 Pol. Tow. Teolog. 8° s. XX, 168. Warsz. Studia Teolog. 14; T. 2: Metody w apologetyce totalnej. W. 1938 8° s. 140. Warsz. Studia Teolog. 17. — Toż [rozszerz.]. T. 1: Formalna systematyzacja apologetyki totalnej. Cz. 1: Przedmiot apologetyki totalnej. W. 1955 Pax 8° s. 168, nlb. 1; Cz. 2: Metody w apologetyce totalnej. W. 1955 Pax 8° s. 139, nlb. 1; T. 2: Religijna świadomość Jezusa. Cz. 1: Religijno-indywidualna świadomość Jezusa. W. 1954 Pax 8° s. 198, nlb. 1; Cz. 2: Religijno-społeczna świadomość Jezusa. W. 1956 Pax 8° s. 314, nlb. 2. Wszystkie części jako t. 26 Warsz. Studiów Teolog. — Toż. T. 1: Przedmiot i metody apologetyki nowoczesnej. Wyd. 3. W. 1961 Akad. Teol. Katol. 8° s. 273; T. 2: Religijna świadomość Jezusa z Nazaretu. Wyd. 2. W. 1962 Akad. Teol. Katol. 8° s. 585.

18. Experimentum fidei w apologetyce nowoczesnej. *Znak.* R. 4: 1949 s. 226-245.

19. Rec.: E. SEITERICH: Wege der Glaubensbegründung nach der sogenannten Immanenzapologetik. Freiburg i. Br. 1938. *Collect. Theol.* R. 21: 1949 z. 1/4 s. 122-129.

20. Współred.: *Collectanea Theologica.* R. 21: 1949 — R. 39: 1969.

21. Próba aksjomatyzacji materiału biblijnego w apologetyce tradycyjnej. *Collect. Theol.* R. 22: 1951 z. 1/4 s. 86-97.

22. Poglądy nowoczesne na budowę przeżycia religijnego. *Pol. Sacra.* R. 5: 1952 s. 224-237.

23. Z nowszych badań nad „prehistorią" opisu ewangelijnego o zmartwychwstaniu Chrystusa. *Collect. Theol.* R. 26: 1955 z. 2 s. 311-352.

24. Z przeżyć religijnych podczas wojny 1939-1945. W. 1956. Apologetyczne Seminarium 8.

25. Wyniki badań eksperymentalnych z psychologii religii za okres ostatnich lat pięćdziesięciu. *Collect. Theol.* R. 29: 1958 z. 1/4 s. 178-268.

26. Przedmiot apologetyki naukowej. *Collect. Theol.* R. 30: 1959 z. 1/4 s. 10-19.

27. Metoda myślenia naukowego. *Stud. Theol. Vars.* R. 1: 1963 nr 1 s. 5-32.

28. Od Jezusa historii do Chrystusa kerygmatu. *Stud. Theol. Vars.* R. 2: 1964 nr 1 s. 3-30.

29. Początki i rozwój warszawskiej szkoły apologetycznej. *Stud. Theol. Vars.* R. 3: 1965 nr 1 s. 5-17.

30. Apologetyka naukowa w obliczu uchwał soboru watykańskiego II. *Rocz. Teol.-Kanon.* R. 14: 1967 nr 2 s. 5-16.

31. Formalna budowa własnej apologii Jezusa z Nazaretu. *Stud. Theol. Vars.* R. 8: 1970 nr 1 s. 79-139.

32. Stosunek apologii do apologetyki we współczesnym religioznawstwie. *Stud. Theol. Vars.* R. 10: 1971 nr 2 s. 57-68. — Toż w przekł. na j. niem.: Das Verhältnis der Apologie zur Apologetik in der gegenwärtigen Religionswissenschaft. *Gregorianum.* R. 53: 1972 z. 1 s. 153-164.

II.

[Pismo dedykujące tom „Collectaneów" ks. W. Kwiatkowskiemu]. *Collect. Theol.* R. 25: 1954 z. 1/2 s. 5-9; Kwiatkowski Wincenty. W: *Wiel. enc. powsz.* PWN. T. 6 s. 340; MIZIOŁEK W.: Naukowa sylwetka profesora ks. dr W. Kwiatkowskiego. *Stud. Theol. Vars.* R. 8: 1970 nr 1 s. 21-28; PACIORKOWSKI R.: Twórczy wkład ks. profesora Wincentego Kwiatkowskiego w organizację naukową apologetyki nowoczesnej. Tamże, s. 29-36; WYCZAWSKI H. E.: Ogólny zarys dziejów Akademii Teologii Katolickiej. W: [Dwadzieścia] XX *lat Akademii Teologii Katolickiej.* Księga pamiąt-

kowa 1954-1974. W. 1976 s. 17, 19, 21-25; PACIORKOWSKI R.: Kierunek apologetyki [w Akademii Teologii Katolickiej]. Tamże, s. 38-41; GOGOLEWSKI T.: Ks. prof. dr Wincenty Kwiatkowski (1892-1972). *Stud. Theol. Vars.* R. 11: 1973 nr 1 s. 3-13.

Ks. Hieronim Eug. Wyczawski

Kwiatkowski Władysław, krypt. Ks. W. K., X. W. K., Dr W. K., W. K. (1879-1954), zmartwychwstaniec, rektor Papieskiego Kolegium Polskiego w Rzymie, autor prac filozoficznych i teologicznych, redaktor.

Urodził się w Młynkach koło Odolanowa (Poznańskie, dziś Kaliskie), dnia 30 VI 1879 r., w katolickiej rodzinie Grzegorza i Stanisławy z Myndykowskich. Wcześnie wyjechał z rodzicami do USA. Uczył się w zmartwychwstańczych szkołach w Chicago, gdzie 1897 r. z wyróżnieniem ukończył Kolegium św. Stanisława Kostki i wstąpił do Zgromadzenia Zmartwychwstania Pańskiego. Nowicjat odbył w Krakowie, składając 30 XI 1898 r. śluby zakonne. Studia filozoficzno-teologiczne ukończył na Gregorianum w Rzymie, gdzie 19 IX 1903 r. otrzymał święcenia kapłańskie, a po 2 latach specjalizacji doktoraty z filozofii i z teologii. W l. 1905-1908 był socjuszem w chicagowskim nowicjacie, uczył w Kolegium św. Stanisława Kostki (1905-1911) oraz pomagał parafii św. Jacka i św. Jadwigi.Następnie uczył w Kolegium Maryi w St. Mary (Kentucky). Opiekując się starszymi rodzicami, pracował w l. 1912-1926 w Filadelfii oraz w stanie Pensylwania (Morris, Antirm, Hazleton i Buttonwood), jako duszpasterz i redaktor „Abstynenta" i „Odrodzenia". Resztę życia spędził w Europie — w Krakowie (1927/8) i we Lwowie, gdzie był rektorem alumnatu (1928-1932) oraz w Rzymie, gdzie należał do rady generalnej. W l. 1933-1938 był rektorem Papieskiego Kolegium Polskiego i zbudował dlań nowy gmach przy Remuria 2a. Od 1938 r. został zastępcą generała, a po jego śmierci rządcą zgromadzenia (1943-1947). W ostatnich latach życia pełnił obowiązki postulatora generalnego i wiele pisał. Zmarł w Rzymie 13 VI 1954 r.

I.

1. Dlaczego powinniśmy uczyć się i znać literaturę polską. *Dzień Święty*. R. 15: 1897 nr 33 s. 538-540.

2. Kilka słów o estetyce. *Dz. Chic.* R. 16: 1905 nr 290 cz. 2 s. 10-11.

3. Niewola egipska a pruska. *Dz. Chic.* R. 17: 1906 nr 287 s. 6.

4. O wychowaniu. *Dz. Chic.* R. 18: 1907 nr 146 s. 4.

5. W sprawie listów dwu pielgrzymów. *Dz. Chic.* R. 19: 1908 nr 149 s. 4. — Toż. *Dz. Pol.* [Detroit] i *Nowiny Pol.* [Milwaukee].

6. Religia w życiu narodowym. *Dz. Chic.* R. 20: 1909 nr 133 s. 4.

7. Słowacki z lat 1842-1849. *Dz. Chic.* R. 20: 1909 nr 197 s. 6.

8. [Komunikaty szkolne]. *Dz. Chic.* R. 21: 1910 nr 201 s. 8; nr 202 s. 5; nr 203 s. 2; nr 206 s. 2; nr 207 s. 5.

9. Z okazji 20-lecia Kolegium św. Stanisława Kostki. Założenie oraz pierwsze początki. *Dz. Chic.* R. 21: 1910 nr 263 s. 6.

10. Na jakiej podstawie? *Dz. Chic.* R. 22: 1911 nr 59 s. 4.

11. Paląca kwestia społeczna. *Dz. Chic.* R. 22: 1911 nr 77 s. 2; Umiarkowanie czy abstynencja. Tamże Nr 79 s. 2; Zupełna wstrzemięźliwość czyli abstynencja jako jedyny środek przeciw alkoholizmowi. Tamże. Nr 80 s. 2.

12. *Abstynent* i *Odrodzenie*. Pismo miesięczne poświęcone szerzeniu wstrzemięźliwości i poprawie obyczajów. Organ polskich abstynentów w Ameryce. [Redagował w l. 1911-1915].

13. Dziennik katolicki przeciw abstynencji!? *Abst.* R. 1: 1911 nr 4 s. 11-13.

14. Agencja „Abstynenta". *Abst.* R. 1: 1911 nr 1 s. 1 [anonim.].

15. Nasze wyższe szkoły. Odczyt na I Zjeździe Towarzystwa Literatów i Dziennikarzy w Syracuse, N. Y. 1911 r. W: *Sprawy polskie w Ameryce.*

16. Związek Polskich Księży Abstynentów w Ameryce. *Dz. Chic.* R. 23: 1912 nr 39 s. 4. — Toż. *Abst.* R. 2: 1912 nr 2 s. 1-2.

17. Czy teologia jest nauką? *Dz. Chic.* R. 23: 1912 nr 79 s. 4.

18. Jak polemizować? *Dz. Chic.* R. 23: 1912 nr 122 s. 4.

19. Słówko od redakcji. *Abst.* R. 2: 1912 nr 1 s. 1.
20. Drodzy czytelnicy! *Abst.* R. 2: 1912 nr 2 s. 2; — toż nr 3 s. 1.
21. Organizacja abstynencka. *Abst.* R. 2: 1912 nr 3 s. 1-5.
22. Wszystkim czytelnikom... *Abst.* R. 2: 1912 nr 4 s. 1.
23. Młodzież naprzód. Skauting i sokolstwo. *Abst.* R. 2: 1912 nr 4 s. 1-3.
24. Testament Polski. *Abst.* R. 2: 1912 nr 5 s. 1-3.
25. Ostrożność nie zawadzi. *Abst.* R. 2: 1912 nr 7 s. 14-15.
26. O wychowaniu narodowym. *Abst.* R. 2: 1912 nr 8 s. 1-3.
27. Odrodzenie narodu. *Abst.* R. 2: 1912 nr 11 s. 1-2.
28. Od wydawnictwa. *Abst.* R. 2: 1912 nr 12 s. 1; R. 3: 1913 nr 3 s. 1-2; nr 4 s. 1-2 [anonim.].
29. Sumienie narodu. *Abst.* R. 2: 1912 nr 12 s. 3-4.
30. Od redakcji. *Abst.* R. 3: 1913 nr 1 s. 1-2; nr 6 d. 1-2.
31. Refleksje świąteczne. *Abst.* R. 3: 1913 nr 1 s. 7-9.
32. Odpowiedź redakcji. *Abst.* R. 3: 1913 nr 1 s. 13-14 [anonim.].
33. Przyszłe powstanie narodu polskiego. *Abst.* R. 3: 1913 nr 2 s. 1-7.
34. Trzeba nam wodzów! *Abst.* R. 3: 1913 nr 3 s. 2-4.
35. Kuźnice narodowe. *Abst.* R. 3: 1913 nr 3 s. 2-5.
36. God and Fatherland. *Free Poland.* R. 3: 1916 nr 1 s. 3-4.
37. Informations sur Lutosławski. [Geneva 1916]. Exstrait du Cataloque des ouvrages, articles et memoires publiés par les professeurs et privats-docents de l'Université de Geneve 1916. 8°. s. VI, 299-306.
38. Collegium Canisianum w Insbruku. *Gaz. Kość.* R. 24: 1917 nr 1 s. 7-9.
39. Ankieta Związku Teologów Polskich w Insbruku w sprawie podniesienia literatury teologicznej w Polsce. *Gaz. Kość.* R. 24: 1917 nr 11 s. 125-126; nr 12 s. 136-137.
40. Queer Proofs of Posthumous Existence, by... *The Catholic Standard.* R. 1923 s. 15.
41. Naród, państwo a Kościół. *Prz. Kość.* R. 10: 1923 nr 7 s. 413-421.
42. De paroeciis nationalibus sive dissertatio parva in canonem 216 novi Codicis Juris Canonici. *Prz. Kość.* R. 10: 1923 nr 8 s. 486-487.
43. Kilka uwag o spirytyzmie. *Prz. Kość.* R. 10: 1923 nr 11 s. 660-666.
44. Ofiarność nasza zbiorowa. *Prz. Kość.* R. 10: 1923 nr 12 s. 718-723.
45. Prohibicja w świetle wiary i rozumu. *Prz. Kość.* R. 11: 1924 nr 2 s. 79-87.
46. Wrażenia, nastroje i uwagi sejmowe. *Prz. Kość.* R. 11: 1924 nr 5 s. 254-258.
47. True and False Americanizm. *Prz. Kość.* R. 11: 1924 nr 6 s. 350-354.
48. Jubileusz narodzin i kanonizacji św. Tomasza z Akwinu. *Prz. Kość.* R. 11: 1924 nr 7 s. 400-408; — Ciąg dalszy pod zm. tyt. Jubileusz narodzin i kanonizacji św. Tomasza z Akwinu. Wykład Modlitwy Pańskiej. Tamże. Nr 9 s. 513-519; — Ciąg dalszy pod zm. tyt. Wykład Modlitwy Pańskiej. Tamże. Nr 10 s. 591-595; nr 11 s. 642-647; nr 12 s. 710-713; R. 12: 1925 nr 1 s. 40-46.
49. O potrzebie polskiej komisji edukacyjnej w Ameryce. *Dz. Zjed.* R. 1924.
50. Zbyteczne skrupuły. *Dz. Zjed.* R. 1924.
51. Kongres wychodźstwa polskiego w Ameryce. *Prz. Kość.* R. 12: 1925 nr 1 s. 14-18.
52. Natura, łaska i Kościół czyli nowa era ludzkości. *Prz. Kość.* R. 12: 1925 nr 2 s. 77-82.
53. O końcu świata. *Prz. Kość.* R. 12: 1925 nr 3 s. 154-159.
54. Z działalności Stowarzyszenia Księży Polskich w Diecezji Scrantońskiej. *Prz. Kość.* R. 12: 1925 nr 3 s. 183-184 [anon.].
65. Niebezpieczna herezja. *Prz. Kość.* R. 12: 1925 nr 11 s. 600-604; nr 12 s. 653-667; R. 13: 1926. — Toż w osob. odb. pod zm. tyt. Palingeneza. P. 1927 Nakł. i Druk. św. Wojciecha 8° s. nlb. 7, 59, nlb. 1.
56. Pielgrzymka polska do Rzymu. *Dz. Chic.* R. 36: 1925 nr 13 s. 8.
57. Udział młodzieży w pielgrzymce polskiej do Rzymu. *Dz. Chic.* R. 36: 1925 nr 21 s. 8.
58. W sprawie odłożenia pielgrzymki polskiej do Rzymu. *Dz. Chic.* R. 36: 1926 nr 31 s. 8.
59. Lourdes. *Dz. Chic.* R. 36: 1925 nr 38 s. 2.
60. Rzym starożytny. *Dz. Chic.* R. 36: 1925 nr 70 s. 2.
61. Rzym chrześcijański. *Dz. Chic.* R. 36: 1925 nr 95 s. 4.
62. Rzym nowożytny i Włochy. *Dz. Chic.* R. 36: 1925 nr 96 s. 5.
63. Najświętszy Sakrament Ołtarza. *Dz. Chic.* R. 36: 1925 nr 7 [dod. „Niedziela"] s. 3-4.
64. Pseudokrytycyzm naukowy. *Gaz. Kość.* R. 36: 1929 nr 17 s. 199-200; nr 18 s. 210-212.
65. Uroczystości lwowskie. *Dz. Chic.* z 23 VII 1931 r.
66. O błogosławieniu dzieci. *Gaza. Kośc.* R. 38: 1931 nr 52 s. 611-612.
67. Odkupienie integralne. *Aten. Kapł.* R. 17: 1931 t. 27 s. 209-226. — Toż w osob. odb. Włocławek 1931 8° s. nlb. 3, 20.

68. Moralne przyczyny dzisiejszego kryzysu gospodarczego. *Gaz. Kośc.* R. 39: 1932 nr 13 s. 145-146; nr 14 s. 159-160. — Toż pod zm. tyt. Przyczyny moralne kryzysu światowego. *Dz. Chic.* R. 44: 1933 nr 34 s. 5; nr 35 s. 5; nr 36 s. 5. — Toż w jęz. łacińskim pt. De oeconomica crisi mundiali deque eius causis et remediis. *Vexil. Resur.* R. 5: 1933 nr 3 s. 8-13; nr 4 s. 11-16.

69. Ksiądz Walerian Kalinka. *Vexil. Resur.* R. 4: 1932 nr 4 s. 8-13; R. 5: 1933 nr 1 s. 11-16.

70. Zapomniane pomniki polskie w Rzymie. *Gaz. Kośc.* R. 40: 1933 nr 32 s. 379-380.

71. O czynności własnej. (Studium ascetyczno-mistyczne). *Aten. Kapł.* R. 19: 1933 t. 31 s. 1-22. — Toż w osob. odb. Włocławek 1933 8° s. nlb. 3, 24.

72. Zmartwychwstanie Pańskie przyczyną naszego zmartwychwstania. *Aten. Kapł.* R. 20: 1934 t. 33 s. 313-341. — Toż w osob. odb. Włocławek 1934 8° s. nlb. 3, 31, nlb. 3.

73. Kilka słów w kwestii abisyńskiej czyli etiopskiej. *Dz. Chic.* R. 46: 1935 nr 251 s. 5.

74. Pojęcie sprawiedliwości Bożej w tym i w przyszłym życiu. *Aten. Kapł.* R. 22: 1936 t. 38 s. 225-240, 364-375. — Toż w osob. odb. Włocławek 1936 8° s. 29.

75. Św. Tomasz i scholastyka w oświetleniu o. P. Semenenki C. R. Kr. 1936 Nakł. Ks. Zmartwychwstańców, Druk. Związkowa 8° s. nlb. 7, 280, nlb. 8. — Toż w jęz. łacińskim pt.: Sanctus Thomas Aquinas et philosophia scholastica a p. Petro Semenenko CR novo modo exposita et ampliata auctore... Albani 1938 Sumptibus Congr. a Resurr. D. N. J. Ch. 8° s. nlb. 7, 272, nlb. 8.

76. Papieskie Kolegium Polskie w Rzymie: 1. Z historii Kolegium Polskiego. *Dz. Chic.* R. 48: 1937 nr 207 s. 5, ilustr.; — 2. Potrzeba Kolegium Polskiego w Rzymie. Tamże. Nr 209 s. 5, ilustr.; — 3. Budowa nowego Kolegium Polskiego. Tamże. Nr 212 s. 5, ilustr.; 4. Obecne potrzeby Kolegium Polskiego. Tamże. Nr 216 s. 5; 5. Sto lat temu. Tamże. Nr 221 s. 5.

77. Kanonizacja królowej Jadwigi. *Dz. Chic.* R. 48: 1937 nr 302 s. 5.

77a. Metoda rekolekcyjna O. P. Semenenki CR. *Myśl Rekol.* R. 1: 1937 z. 2 s. 158-165.

78. Co uczynili zmartwychwstańcy dla Kolegium Polskiego w Rzymie po [pierwszej wojnie światowej. [Poufne]. Rzym [1938] 4° s. 2. — Toż w skróceniu. *Dz. Chic.* R. 70: 1960 nr 132 cz. 3 s. 11.

79. Co nam daje religia i Kościół. Dziełko wydane z okazji 100... rocznicy śmierci Bogdana Jańskiego, wraz z krótkim jego życiorysem i myślami wyjętymi z pism jego. Albano 1940 Nakł. Ks. Zmaartwychwstania Pańskiego 12° s. nlb. 3, 136, ilustr. — Toż pod zm. tyt.: Bogdan Jański. *Dz. Chic.* R. 52: 1941 nr 92 s. 5 [fragm.]. — Toż. *Sod. Mar.* R. 1954 nr 11 s. 11.

80. Zmartwychwstańcy a prasa. *Dz. Chic.* R. 51: 1940 nr 302 s. 3. — Toż pod zm. tyt. Księża Zmartwychwstańcy a prasa katolicka. *Dz. Chic.* R. 52 [bis]: 1942 nr 80 cz. 3 s. 43.

81. Papieskie Kolegium Polskie w Rzymie pod kierownictwem Ojców Zmartwychwstańców. *Dz. Chic.* R. 52 [bis]: 1942 nr 80 cz. 3 s. 25.

82. Ksiądz Walerian Kalinka C. R. znakomicie znał historię i psychologię narodu polskiego. *Dz. Chic.* R. 52 [bis] 1942 nr 80 s. 33.

83. Historia Zgromadzenia Zmartwychwstania Pańskiego... Albano 1942 Nakł. Ks. Zmartw. Pańskiego 4° s. nlb. 4, 556, nlb. 2.

84. Arcybiskup Weber był alumnem Polskiego Kolegium w Rzymie. *Dz. Chic.* R. 56: 1946 nr 141 [bis] s. 2-3, ilustr.

85. Arcybiskup Teodorowicz przyjaciel i patron Zgromadzenia Księży Zmartwychwstańców. *Dz. Chic.* R. 56: 1946 nr 141 [bis] s. 17.

86. Poświęcenie schodów świętych na Mentorelli. *Dz. Chic.* R. 57: 1947 nr 221 s. 5, ilustr.

87. Articoli di prova testimoniale proposti dal postulatore della causa... sulla fama di santità di vita e virtù del Servo di Dio padre Pietro Semenenko uno dei fondatori della Congregazione della Risurreczione di N. S. G. C. Roma 1950 4° s. nlb. 3, 38, nlb. 2. — Toż w jęz. angielskim w przekładzie F. Grzechowiaka pt. The Servant of God. *Regnum Christi.* R. 7: 1958 nr 3 s. 22-39; R. 8: 1959 nr 1 s. 26-40.

88. Matka Marcelina Darowska w świetle swej własnej korespondencji z lat 1854-1877. Przyczynek do studium ks. Z. Obertyńskiego „Zmartwychwstańcy a niepokalanki"... Wiedeń [1952] Nakł. Ks. Zmartw. Pańskiego 8° s. nlb. 2, 416, nlb. 2.

89. I Risurrezionisti. W: M. ESCOBAR: Ordini e congregazioni religiose. T. 2. Turyn 1953 s. 1259-1262.

90. La vita di padre Pietro Semenenko C. R.... compilata dal... Roma 1953 Casa Generalizia dei P. P. Risurrezionisti 8° s. nlb. 6, 528, portr.

91. Relacja ks. Jełowickiego o spowiedzi Chopina. *Sod. Mar.* R. 1953 nr 6 s. 17.

92. Kazania i mowy przygodne. Rkps Arch. Congreg. a Resur. Romae, sygn. 24213-24215.

93. Kazania o Matce Boskiej. Rkps Arch. Gongreg. a Resur. Romae, sygn. 24212.

94. Kazania o Najśw. Sakramencie. Rkps Arch. Congreg. a Resur. Romae, sygn. 24211.
95. Kazania o Świętych Pańskich. Rkps Arch. Congreg. a Resur. Romae, sygn. 24207-24208.
96. Kazania na niedziele i święta roku kościelnego. Rkps Arch. Congreg. a Resur. Romae, sygn. 24202-24204.
97. Konferencje w jęz. polskim i włoskim. Rkps Arch. Congreg. a Resur. Romae, sygn. 24223.
98. Konferencje dla zmartwychwstanek 1929-1954. Rkps Arch. Congreg. a Resur. Romae, sygn. 24221.
99. Notae de abstinentia. Rkps Arch. Congreg. a Resur. Romae, sygn. 24160.
100. Szkice do konferencji. Rkps Arch. Congreg. a Resur. Romae, sygn. 24222.
101. Listy: Znaczna ilość listów z lat 1905-1952 do zmartwychwstańców. Rkps Arch. Congreg. a Resur. Romae, t. 1-5. — 5 listów do s. I. Zaniewskiej z l. 1932-1933. Rkps Arch. Sióstr Niepokalanek w Szymanowie, sygn. P. 12. 3. IV. 57. — List do W. Niemiera z 1934 r. Rkps Arch. Domowego Zmartwychwstańców w Krakowie. — 5 listów do współbraci z l. 1930-1939. Rkps Arch. Prow. Zmartwychwst. w Radziwiłłowie k. Skierniewic, sygn. VII A-1/Orp. i VII A-1/Kwiat.

II.

GERMAN F.: Kwiatkowski Władysław. W: *Pol. słow. biogr.* T. 16: 1971 s. 368-369, tamże bibliografia. — Ponadto: Obchód kościuszkowski... *Dz. Chic.* R. 5: 1894 nr 98 s. 2; Redak. Prz. Kośc.: Dokoła kwestii szkolnej. *Prz. Kośc.* R. 11: 1924 nr 3 s. 134-146; OSADA S.: Prasa i publicystyka polska w Ameryce. Pittsburgh 1930 s. 35, 74, 89; ZIELIŃSKI S.: Bibliografia czasopism polskich za granicą 1830-1934. W. 1935 s. 23; Ks. Władysław Kwiatkowski C. R. obejmuje rządy w Zgromadzeniu do następnej kapituły. *Dz. Chic.* R. 53: 1943 nr 266 s. 6; WACHTEL K.: Polonia w Ameryce. Filadelfia 1944 s. 231, 271, 282-283; Parafianie w Cragin żegnali generała księży zmartwychwstańców ks. Kwiatkowskiego. *Dz. Chic.* R. 56: 1946 nr 226 s. 5; Skradziony złoty medal dostaje się do rąk właściciela w Rzymie. *Dz. Chic.* R. 58: 1948 nr 210 s. 12; STARZYŃSKI M.: Ks. Władysław Kwiatkowski C. R. obchodzi złoty jubileusz kapłaństwa. *Dz. Chic.* R. 63: 1953 nr 221 s. 4, ilustr.; Były generał ojców zmartwychwstańców ks. Władysław Kwiatkowski zmarł w Rzymie. *Dz. Chic.* R. 64: 1954 nr 139 s. 6, fotogr.; STARZYŃSKI M.: Zgromadzenie Księży Zmartwychwstańców traci wybitnego działacza. Wspomnienie pośmiertne... *Dz. Chic.* R. 64: 1954 nr 140 s. 5; ŚWIERCZEK S.: Jak poznałem śp. księdza Władysława Kwiatkowskiego... [wspomnienie pośmiertne]. *Dz. Chic.* R. 64: 1954 nr 141 s. 5; Stulecie Papieskiego Kolegium Polskiego w Rzymie. Watykan 1966 s. 35-37; 67; IWICKI J.: The First One Hundred Years 1866-1966. Rome 1966 s. 66, 169, 170, 213, 246; JANAS E. T.: Kwiatkowski Ladislaus. W: TENŻE: Dictionary of American Resurrectionists 1865-1965. Rome 1967 s. 36-38; Introduction to the Sources of Resurrectionist History and Spirituality. Rome 1977 s. 171-175, 339, 365, 379.

Ks. Bolesław Micewski CR

Kwiatkowski Władysław (1907-1968), historyk Kościoła.

Urodził się 3 VIII 1907 r. w parafii Kostrzyń, diec. sandomierskiej. Po ukończeniu Gimnazjum w Warszawie studiował w Seminarium Duchownym oraz na Uniw. Warszawskim, gdzie specjalizował się w historii Kościoła. Święcenia kapłańskie przyjął w 1930 r. Pracował jako kapelan i prefekt w Zakładzie Sióstr Niepokalanek w Szymanowie, a następnie był profesorem w Seminarium Mniejszym w Warszawie oraz profesorem historii w Seminarium Metropolitalnym Wyższym (1934-1940). Równocześnie był archiwistą przy Kurii Metropolitalnej. W okresie wojny był proboszczem w Miedniewicach i Trojanowie, a w 1946 r. przejął administrację parafii Cechówka, gdzie podczas 12 lat pracy wybudował plebanię i wyposażył wnętrze świątyni. W 1961 r. został proboszczem w Żdżarach, gdzie pracował do swej śmierci 31 VIII 1968 r.

I.

1. Najstarsze kielichy w Polsce. *Głos Kapł.* R. 7: 1933 s. 25-33, 61-63, 120-136.
2. Stan świeckich Seminariów Duchownych św. Jana i św. Krzyża w Warszawie na przełomie XVIII i XIX w. w świetle sprawozdań biskupa Albertrandiego i biskupa Józefa Bończy-Miaskowskiego. *Głos Kapł.* R. 8: 1934 s. 449-456, 490-496, 545-550.
3. Dekret erekcyjny Seminarium Duchownego św. Jana w Warszawie z 1758

roku. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 25: 1935 s. 441-448.

4. Kwestia prymasowstwa polskiego pod koniec XVIII w. *Głos Kapł.* R. 9: 1935 s. 118-126, 165-174.

5. Archiwum Archidiecezjalne Warszawskie. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 26: 1936 s. 283-295.

6. Odnalezienie portretu pierwszego biskupa Warszawy, Józefa Bończy Miaskowskiego. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 26: 1936 s. 525-534.

7. Powstanie kapituły św. Jana przy zamku książąt Mazowieckich w Warszawie. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 27: 1937.

8. Czajewicz Ludwik (1826-1910). W: *Pol. słow. biogr.* T. 4: 1938 s. 149-150.

9. Skrzeszewy. Dom rekolekcyjny archidiecezji warszawskiej. *Myśl Rekol.* R. 2: 1938 s. 393-395.

10. Znaczenie Łowicza dla dziejów Kościoła w Polsce. *Głos Kapł.* R. 12: 1938 s. 258-265.

11. Powstanie prymasowskiej kapituły w Łowiczu. *Głos Kapł.* R. 12: 1938 s. 323-329, 374-381, 427-434.

12. Królewska katedra św. Jana w Warszawie. W. 1939 Nakł. Zarządu Miejskiego 16° s. 41, nlb. 4, tabl. 78.

13. Akta archidiakonatu i biskupstwa w Warszawie. *Aten. Kapł.* R. 39: 1947 t. 47 s. 464-466.

14. Akta prymasów z XVII i XVIII w. w Warszawie. *Aten. Kapł.* R. 39: 1947 t. 46 s. 508-510.

15. Archiwum Nuncjatury Apostolskiej w Warszawie. *Aten. Kapł.* R. 40: 1948 t. 49 s. 487-493.

16. Pierwotna gotycka fasada katedry warszawskiej. *Stolica.* R. 1948 nr 20 s. 10.

17. Stopięćdziesięciolecie utworzenia diecezji warszawskiej (1798-1948). *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 32: 1948 s. 12-22, 40-52.

18. Zachowane odpisy dokumentów i akt archiwów prymasów. *Aten. Kapł.* R. 40: 1948 t. 48 s. 384-387.

19. Dokumenty Kościoła na Mazowszu z XV i XVI w. w Archiwum Archidiecezjalnym Warszawskim. *Aten. Kapł.* R. 42: 1920 t. 53 s. 73-76.

20. Najstarsze dokumenty Kościoła na Mazowszu w XIII i XIV w. *Aten. Kapł.* R. 42: 1950 t. 52 s. 73-77.

21. Archiwum Metropolitalne Warszawskie. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 35: 1951 s. 259-266, 315-321.

22. Kaplica literacka w katedrze warszawskiej i archikonfraternia literacka. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 35: 1951 s. 114-118.

23. [Pierwszy] I-szy ordynariusz warszawski biskup Józef Bończa Miaskowski (1797-1804). *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 36: 1952 s. 18-39.

24. Śp. ks. Wincenty Siedlecki. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 36: 1952 s. 147-151.

25. Początki Wydziału Teologicznego Uniwersytetu w Warszawie (1816-1826). *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 36: 1952 s. 197-209, 228-240.

II.

O[lszewski] F.: Śp. ks. Władysław Kwiatkowski. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 58: 1968 nr 9 [na okł. po s. 200].

Ks. Ludwik Grzebień SJ

Kwieciński Antoni (1892-1969), profesor Uniw. Warszawskiego i Akademii Teologii Katolickiej, archeolog.

Urodził się 13 IV 1892 r. w Starej Rawie. Gimnazjum ukończył w 1911 r. w Łowiczu i rozpoczął studia na Politechnice Warszawskiej. Seminarium Duchowne ukończył w Warszawie i 16 XII 1918 r. przyjął święcenia kapłańskie. Studia z archeologii chrześcijańskiej odbył na Uniw. Warszawskim uzyskując w 1927 r. doktorat teologii oraz w Papieskim Instytucie Archeologii Chrześcijańskiej w Rzymie, gdzie uzyskał licencjat archeologii chrześcijańskiej (1932). W 1936 r. podjął wykłady zlecone archeologii chrześcijańskiej na Wydziale Teologicznym Uniw. Warszawskiego. Po habilitacji w 1946 r., jako docent, został kierownikiem katedry archeologii chrześcijańskiej i historii sztuki kościelnej, a od r. 1951 profesorem nadzw. tej uczelni i później kierownikiem katedry archeologii Wydziału Teologicznego Akademii Teologii Katolickiej. W r. 1957 został profesorem zwyczajnym. Z pracy dydaktycznej zrezygnował w 1967 r. przechodząc w stan spoczynku.

Przed II wojną światową był również prefektem szkół średnich w Warszawie. Po wojnie wykładał również archeologię i historię sztuki kościel-

nej w Seminarium Duchownym w Warszawie, a przejściowo i w Siedlcach. W l. 1954-1957 był rektorem Seminarium Duchownego w Warszawie, a po ustąpieniu z tego stanowiska proboszczem parafii Nawiedzenia NMP w Warszawie (do 1966). Jako emeryt zamieszkał przy parafii św. Stanisława Kostki w Warszawie, gdzie zmarł 7 IV 1969 r.

I.

1. Czego unikać, a co podkreślać w nauczaniu o katakumbach. *Mies. Katech. i Wychow.* R. 21: 1932 s. 321-324.
2. Symbolika pierwocin sztuki chrześcijańskiej. *Mies. Katech. i Wychow.* R. 21: 1932 s. 417-432.
3. W podziemiach czy na powierzchni. *Głos Kapł.* R. 8: 1934 s. 164-170, 219-227.
4. Święty Piotr w Rzymie za życia i po śmierci. *Głos Kapł.* R. 8: 1934 s. 332-336, 433-443, 538-545.
5. Odtwarzanie ukrzyżowania w sztuce chrześcijańskiej. *Głos Kapł.* R. 9: 1935 s. 153-162, 201-211.
6. Chronologia pobytu św. Piotra w Rzymie. *Głos Kapł.* R. 9: 1935 s. 267-273.
7. Chrześcijańska gmina w Rzymie podczas pobytu w niej św. Piotra. *Głos Kapł.* R. 9: 1935 s. 429-437, 473-482. — Toż w osob. odb. pt. Społeczność chrześcijańska w Rzymie za Klaudiusza i Nerona. W. 1936 8° s. 23.
8. Natale Cathedrae. *Głos Kapł.* R. 10: 1936 s. 64-68, 160-167.
9. Pobyt Piotra Apostoła w Rzymie według najstarszych świadectw historycznych. W. 1936 Druk. Loretańska 8° s. 85. Jest to zbiorowa odb. poz. 4 i 6.
10. Agapy starochrześcijańskie. *Głos Kapł.* R. 11: 1937 s. 357-362, 412-422, 464-472; R. 12: 1938 s. 24-30.
11. Bądźmy w sprawach Ojca. *Głos Kapł.* R. 11: 1937 s. 1-6.
12. Przyjdź Królestwo Twoje. *Głos Kapł.* R. 11: 1937 s. 401-404.
13. Św. Paweł o przebywaniu Księcia Apostołów w Rzymie. *Głos Kapł.* R. 11: 1937 s. 65-73, 128-133. — Toż w osob. odb. W. 1937 8° s. 16.
14. A ja wam powiadam... *Głos Kapł.* R. 12: 1938 s. 1-5.
15. Ave Crux. *Głos Kapł.* R. 12: 1938 s. 97-100.
16. Gminy starochrześcijańskie i pogańskie bractwa pogrzebowe. *Głos Kapł.* R. 12: 1938 s. 318-323, 368-373, 479-485, 519-535. — Toż w osob. odb. pt. Stan posiadania gmin starochrześcijańskich. W. 1939 8° s. 47.
17. Pan z nieba. *Głos Kapł.* R. 12: 1938 s. 505-507.
18. Świętymi bądźcie... *Głos Kapł.* R. 12: 1938 s. 457-461.
19. Ks. Leon Gościcki. — Budowa świątyń. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 31: 1947 s. 154-157.
20. Sanctuarium Apostolorum in catacumbas w Rzymie w świetle wykopalisk. *Spraw. TN Warsz.* Wydz. II. T. 40: 1947 s. 51-57.
21. Groby Apostolskie in catacumbas w Rzymie. *Aten. Kapł.* T. 48: 1948 s. 470-479.
22. Starochrześcijańska gmina w Rzymie w świetle wykopalisk in catacumbas i na Watykanie. *Pol. Sacra.* T. 1: 1948 s. 464-466.
23. Apostoł Narodów o rzymskim biskupstwie Księcia Apostołów. *Aten. Kapł.* T. 50: 1949 s. 1-19, 117-135.
24. Czy najstarszy wizerunek Chrystusa? *Aten. Kapł.* T. 51: 1949 s. 275-279.
25. Doniosłe odkrycia w bazylice św. Piotra. *Aten. Kapł.* T. 51: 1949 s. 489-495.
26. Wykopaliska watykańskie. *Królowa Apost.* R. 35: 1949 s. 102.
27. Pochodzenie nazwy „katakumby". *Aten. Kapł.* T. 53: 1950 s. 48-63.
28. W poszukiwaniu grobu św. Piotra. Wyniki prac wykopaliskowych w Watykanie. [Wywiad J. Szczawińskiego z A. Kwiecińskim]. *Słowo Powsz.* R. 6: 1952 nr 153 s. 1.
29. Czy najstarszy wizerunek Bogarodzicy Maryi? *Collect. Theol.* R. 25: 1954 s. 335-339.
30. „Trophea" Piotra i Pawła Apostołów w Rzymie wg najdawniejszych dokumentów historyczno-archeologicznych. *Collect. Theol.* R. 25: 1954 s. 263-320.

II.

MALEJ W.: Rektorzy Metropolitalnego Seminarium Duchownego w Warszawie. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 40: 1958 s. 446-447; LUFT A.: Ks. Antoni Kwieciński jako archeolog chrześcijański. *Stud. Theol. Vars.* R. 6: 1968 nr 2 s. 5-16; F. O.: Ks. kan. Antoni Kwieciński. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 59: 1969 s. 210-211; PASIERB J. S.: Historia sztuki kościelnej. W: *XX lat Akademii Teologii Katolickiej.* W. 1976 s. 162, 165-166.

Ks. Ludwik Grzebień SJ

Kwolek Jan (1885-1958), kanonista, historyk Kościoła, archiwariusz. Urodził się w Kraczkowej k. Łańcuta 13 XII 1885 r. jako syn średniozamożnych rolników Sebastiana i Katarzyny z d. Paczko. Po ukończeniu

I Gimnazjum w Rzeszowie w 1904 r. i zdaniu matury, rozpoczął studia na Wydziale Filozoficznym Uniw. Lwowskiego, ale po dwóch latach przerwał je i wstąpił do Seminarium Duchownego w Przemyślu. Po ukończeniu studiów teologicznych otrzymał 29 VI 1910 r. święcenia kapłańskie . W Cieklinie k. Jasła był wikarym i krótko administratorem, następnie wikarym w Dobromilu k. Przemyśla. W jesieni 1912 r. rozpoczął studia prawnicze na Uniw. Gregoriańskim w Rzymie, gdzie 14 VII 1914 r. uzyskał doktorat. Po powrocie, ze względu na toczące się na terenie diecezji działania wojenne, od lipca 1914 r. do 31 VIII 1915 r. przebywał w miejscowości rodzinnej. Po złożeniu w 1915 r. egzaminu kwalifikacyjnego na nauczyciela religii w szkołach średnich, był w r. szk. 1915/16 i od 15 III 1917 do 31 VIII 1918 r. katechetą w I Gimnazjum w Przemyślu. W l. 1916-1919 w Seminarium Duchownym sprawował funkcję prefekta, a w sądzie małżeńskim biskupim objął 8 XI 1915 funkcję sekretarza (był nim do 4 I 1924 r.), Z konsystorzem biskupim związał się wówczas na stałe; w okresie 1 VIII 1916 — 18 VII 1918 r. był sekretarzem konsystorza, od 19 VIII 1918 do 31 XII 1932 r. notariuszem kurii biskupiej, od 1 I 1933 do 31 VIII 1934 r. jej kanclerzem i wreszcie od 23 V 1934 r. do śmierci oficjałem sądu biskupiego. W 1927 r. został mianowany egzaminatorem prosynodalnym, a w 1955 sędzią i egzaminatorem synodalnym.

Równocześnie od 1 IX 1918 r. do 1958 r. był — z przerwą w czasie okupacji — profesorem prawa kanonicznego w Diecezjalnym Instytucie Teologicznym. W l. 1934-1939 i 1939-1953 wykładał również sztukę kościelną, która stanowiła jego hobby.

W 1922 r. otrzymał propozycję objęcia katedry prawa kanonicznego na Uniw. Poznańskim, ale nie mógł jej przyjąć wobec braku zgody biskupa ordynariusza J. Pelczara. W 1925 r. został powołany, jako członek korespondent, do Komisji Konserwatorskiej przy województwie lwowskim, natomiast w 1928 r. został mianowany członkiem korespondentem Komisji Historycznej PAU.

Funkcje urzędowe, które spełniał determinowały tak jego działalność dydaktyczną, w której koncentrował się na sprawach praktycznych, potrzebnych późniejszym duszpasterzom, jak i naukową, w której pierwsze miejsce zajmowała historia prawa, historia diecezji i archiwistyka kościelna. Już w 1918 r. został mianowany archiwariuszem kurii biskupiej. W l. 1925-1927 uporządkował i zorganizował archiwum, oraz udostępnił go badaczom. Mianowany w 1927 r. Dyrektorem Archiwum Diecezjalnego postarał się u biskupa Ordynariusza Anatola Nowaka o rozporządzenie o oddawaniu z parafii do archiwum starych archiwaliów — przede wszystkim metryk — pochodzących z czasów do końca XVIII w. W ten sposób zgromadził ok. 1700 ksiąg (zostały wywiezione przez władze niemieckie). Zaczął też, jako pierwszy w Polsce publikować sprawozdania z działalności archiwum. Ogłosił kilka innych prac związanych z archiwistyką kościelną, toteż uchodził za eksperta w tej dziedzinie w okresie międzywojennym. Należał do kilku towarzystw naukowych. Był bardzo czynny w trakcie organizowania się Związku Zakładów Teologicznych w Polsce. W Przemyślu należał do zarządu Towarzystwa Przyjaciół Nauk, współpracował przy zakładaniu w 1928 r. w Przemyślu oddziału Polskiego Towarzystwa Historycznego, którego przez dłuższy czas był wicepre-

zesem. Odprawiony w Przemyślu w 1955 r. synod diecezjalny był głównie jego dziełem.

Wyrazem uznania dla działalności ks. K. ze strony władz kościelnych było mianowanie go w 1931 r. podkomorzym papieskim przez Piusa XII. W 1932 r. wszedł do kapituły przemyskiej, w której w 1951 doszedł go godności scholastyka. Był człowiekiem o szerokich zainteresowaniach czego wyrazem była bogata biblioteka. Zmarł 20 V 1958 r. w Przemyślu.

I.

1. Odwoływanie herezji za biskupa przemyskiego Walentego Herburta. *Refor. w Pol.* R. 1: 1921 s. 258-265.

2. Zakres i metoda nauki prawa kanonicznego w seminarium duchownym. [Streszczenie]. W: *Pamiętnik drugiego zjazdu* [Zw. Zakł. Teol. w Polsce] *odbytego w Lublinie 3 VII-5 VII 1923.* Włocławek 1924 s. 161-162.

3. Archiwa diecezji przemyskiej obrz[ądku] łac[ińskiego]. *Kron. Diec. Przem.* R. 27: s. 223-276. — Toż w osob. odb.: Archiwa... w dodatku statut i regulamin Archiwum Diecezjalnego. Przemyśl 1927 Nakł. Archiwum Diecezjalne. 8° s. 58, dodatek s. 59-68.

4. „Ekspozyci" a msze pro parochianis. *Gaz. Kośc.* R. 34: 1927 s. 230-231.

5. Instrukcja o temporaliach. *Kron. Diec. Przem.* R. 27: 1927 s. 84-87. [Artykuł nie podpisany].

6. Organizacja studiów filozoficzno-teologicznych przy seminariach duchownych byłego zaboru austriackiego. W: *Pamiętniki czwartego zjazdu* [Zw. Zakł. Teol. w Polsce] *w Kielcach 20 IV — 22 IV 1927.* Kielce 1927 s. 44-59.

7. Rec.: S. PAWŁOWSKI: Mapa Kościoła rzymsko-kat. w Polsce. *Gaz. Kośc.* R. 34: 1927 s. 261-262.

8. Tytuł, patron, odpust. *Gaz. Kośc.* R. 34: 1927 s. 549-552, 563-566.

9. Ekstrakty metrykalne w Archiwum Diecezjalnym Przemyskim. *Kron. Diec. Przem.* R. 28: 1928 s. 231-249. — Toż w osob. odb. Przemyśl 1928 Nakł. Archiw. Diec. 8° s. 21.

10. Rec.: J. KRZEMIENIECKI: Procedura administracyjna w Kodeksie Prawa Kanonicznego. Kr. 1925. *Nova Pol. Sacra.* T. 1: 1928 s. 368-377.

11. Naukowa organizacja archiwów diecezjalnych. *Archeion.* T. 4: 1928 s. 15-35. — Toż w osob. odb. B. m. r. w. 8° s. 21. — Toż poszerzone. *Nasza Myśl Teolog.* T. 1: 1930 s. 113-149. — Toż. *Prz. Teol.* R. 11: 1930 s. 1-37. Odb. B. m.r. w. 8° s. 39.

12. Archiwum Diecezjalne Przemyskie w latach 1927 i 1928. [Sprawozdanie archiwisty]. *Kron. Diec. Przem.* R. 29: 1929 s. 67-74.

13. Archiwum Diecezjalne Przemyskie w roku 1929. [Sprawozdanie archiwisty]. *Kron. Diec. Przem.* R. 30: 1930 s. 59-62.

14. Archiwum Diecezjalne Przemyskie w roku 1930. [Sprawozdanie archiwisty]. *Kron. Diec. Przem.* R. 31: 1931 s. 46-51.

15. Archiwum Diecezjalne Przemyskie w roku 1931. [Sprawozdanie archiwisty]. *Kron. Diec. Przem.* R. 32: 1932 s. 30-34.

16. Akcja Katolicka, a polityka. *Kron. Diec. Przem.* R. 33: 1933 s. 36-41.

17. Archiwum Diecezjalne Przemyskie. Sprawozdanie za rok 1932. *Kron. Diec. Przem.* R. 33: 1933 s. 21-25.

18. Śp. Anatol Nowak ordynariusz przemyski o[brządku] ł[acińskiego]. *Kron. Diec. Przem.* R. 33: 1933 s. 165-167.

19. Pogrzeb arcypasterza. *Kron. Diec. Przem.* R. 33: 1933 s. 167-170. — Toż w osob. odb. pt. Pamiątka pogrzebu śp. ks. biskupa Anatola Nowaka w Przemyślu 8 IV 1933. Przemyśl [b. r.] Druk. J. Łazora 8° s. nlb. 1, 6, s. 7-10. Przemówienie na pogrzebie... wygłoszone przez ks. bpa Fr. Bardę.

20. Archiwum Diecezjalne Przemyskie. Sprawozdanie za rok 1933. *Kron. Diec. Przem.* R. 34: 1934 s. 81-85.

21. Alembek [Alupech] Fryderyk. W: *Pol. słow. biogr.* T. 1 s. 73-74.

22. Antonin z Przemyśla. W: *Pol. słow. biogr.* T. 1 s. 140-141.

23. Archiwa — przeszłości skarbnice. *Aten. Kapł.* R. 21: 1935 t. 36 s. 524-528.

24. Archiwum Diecezjalne Przemyskie. Sprawozdanie za rok 1934. *Kron. Diec. Przem.* R. 35: 1935 s. 95-98.

25. Zjazd naukowy im. Krasickiego. *Aten. Kapł.* R. 21: 1935 t. 36 s. 204-212.

26. Archiwum Diecezjalne Przemyskie. Sprawozdanie za rok 1935. *Kron. Diec. Przem.* R. 36: 1936 s. 201-203.

27. Archiwum Diecezjalne przy Kurii Biskupiej ob. łac. w Przemyślu. *Aten. Kapł.* T. 38: 1936 s. 514-526 i odb. s. 15.

28. Bielecki Adam. W: *Pol. słow. biogr.* T. 2 s. 40.

29. Bikowski Ludwik. W: *Pol. słow. biogr.* T. 2 s. 94.

30. Błażejowski Mikołaj h. Odrowąż. W: *Pol. słow. biogr.* T. 2 s. 131-132.

31. Bokum Jan Kazimierz de Alten. W: *Pol. słow. biogr.* T. 2 s. 246-248.

32. Borukowski Jan z Bielina. W: *Pol. słow. biogr.* T. 2 s. 354-356.
33. Archiwum Diecezjalne Przemyskie. Sprawozdanie za rok 1936. *Kron. Diec. Przem.* R. 37: 1937 s. 114-116.
34. Byliński Stanisław. W: *Pol. słow. biogr.* T. 3 s. 170-171.
35. Chrząstowski Piotr h. Kościesza. W: *Pol. słow. biogr.* T. 3 s. 473-474.
36. Dziaduski Jan. W: *Pol. słow. biogr.* T. 6 s. 71-73.
37. Eryk z Winsen. W: *Pol. słow. biogr.* T. 6 s. 292-293.
38. Faygiel Franciszek. W: *Pol. słow. biogr.* T. 6 s. 378-379.
39. Firlej Henryk z Dąbrowicy. W: *Pol. słow. biogr.* T. 6 s. 478.
40. Fischer Karol Józef. W: *Pol. słow. biogr.* T. 7 s. 28.
41. Fredro Aleksander Antoni. W: *Pol. słow. biogr.* T. 7 s. 104-105.
42. Fredro Konstanty. W: *Pol. słow. biogr.* T. 7 s. 124.
43. Galant Wojciech. W: *Pol. słow. biogr.* T. 7 s. 219-220.
43a. Gołaszewski Antoni. W: *Pol. słow. biogr.* T. 8 s. 237.
44. [Kronika naukowa]. Przemyśl. *Kwart. Hist.* R. 55: 1948 s. 234-237.
45. Małżeństwa nieletnich. *Kron. Diec. Przem.* R. 41: 1948 s. 209-213.
46. Atlas historyczny biskupstw polskich. Przemyśl 1949 map 16 21,5 × 30,5 cm. [na prawach rękopisu].
47. Początki biskupstwa przemyskiego. *Rocz. Teol.-Kanon.* T. 3: 1956 Z. 2 [Lublin 1957] s. 129-152 i odbitka s. 23. — Toż. *Nasza Przeszł.* T. 43: 1975 s. 7-25 i odbitka s. 19.
48. Z dziejów kultu maryjnego w diecezji przemyskiej. *Kron. Diec. Przem.* R. 43: 1957 s. 171-177.
49. Różnice między prawem małżeńskim Kościoła wschodniego, a Kodeksem Prawa Kanonicznego. *Pol. Sacra.* R. 10: 1958 nr 1 s. 253-274.
50. Antonin z Przemyśla. W: *Enc. katol.* T. 1 kol. 671; Aprobata. Tamże kol. 840-841.
51. „Przyjaciel Chrześcijańskiej Prawdy". Szkic monograficzny pierwszego polskiego czasopisma teologicznego. Wydał, posłowiem i przypisami opatrzył ks. Dominik BIALIC. *Nasza Przeszł.* T. 43: 1975 s. 201-236 i odbitka s. 36.
52. Biskupstwa na ziemiach polskich. [Próba omówienia organizacji poszczególnych diecezji w Polsce obrz. łac., jak i wschodn. Każdej diecezji poświęcono od kilku do kilkunastu i więcej stron in folio. Przygotowana w oparciu o dość wąską literaturę, wymaga znacznych nieraz uzupełnień]. Rps w Bibl. Diec. w Przemyślu.
53. Prawo diecezji przemyskiej. [Praca stanowi omówienie ustawodawstwa diecezji w rozwoju historycznym. W dużym zakresie została wykorzystana przy redagowaniu uchwał synodu diec. przem. w 1955 r.]. Rkps w Arch. Diec. w Przemyślu.
54. Listy K. do ks. prof. Jana Fijałka z l. 1919-1936 w Bibliotece PAN — Kraków. Teki Fijałka sygn. 4685/10.

II.

KACZMARCZYK K.: Archiwa kościelne. W: *Dziesięciolecie Polski Odrodzonej.* 1918-1928 Kr. 1928 s. 647; KANTAK K.: *Prz. Teol.* T. 9: 1928 s. 196-197; MORAWSKI M.: *Aten. Kapł.* T. 21: 1928 s. 98; PTAŚNIK J.: *Kwart. Histor.* T. 42: 1928 s. 102-104; CIESZYŃSKI N.: *Rocz. Katol.* P. 1929 s. 353-354; KUPKA J.: Zbiory naukowe w Przemyślu. *Tyg. Przemyski.* R. 1932 nr 42-44; MOMIDŁOWSKI S.: Śp. ks. dr Jan Kwolek. *Kron. Diec. Przem.* R. 44: 1958 s. 267-272; ATAMAN J.: Ks. Jan Kwolek 1885-1958. *Arch. Bibl. Muz.* T. 1: 1959 z. 1 s. 159-164 [bibliogr. niekompl.]; PERSOWSKI F.: Kwolek Jan. W: *Pol. słow. biogr.* T. 16 s. 387-388; ŚLIWA T.: Kwolek Jan. W: *Kanoniści polscy.* (Wiek XIX i XX). Cz. 1 W. 1981 s. 274-278.

Ks. Tadeusz Śliwa

Kysela Jan (1905-1942), moralista.

Urodził się 15 IX 1905 r. w Krakowie. Studia teologiczne odbył w Seminarium Duchownym i na Wydziale Teologicznym Uniw. Jagiellońskiego w Krakowie; święcenia kapłańskie przyjął w 1928 r. Był katechetą w Borku Fałęckim i wikariuszem w parafii św. Mikołaja w Krakowie. Równocześnie uzyskał doktorat z dziedziny teologii moralnej na Wydziale Teologicznym Uniw. Jagiellońskiego. W październiku 1938 r. został kapelanem cmentarza Rakowickiego, a już w czasie okupacji notariuszem Kurii Metropolitalnej i rektorem kościoła św. Wojciecha. Aresztowany 23 VI 1941 r. za kolportaż prasy podziemnej, był więziony na Montelupich w Krakowie oraz w obozie koncentracyjnym w Oświęcimiu (od 8 I 1942), gdzie zmarł 3 III lub 4 III 1942 r.

I.

1. Spadek urodzeń w katolickich rodzinach Krakowa w ostatnim dziesięcioleciu (1926-1936), w świetle teologii moralnej. Kr. 1938 Druk. Powściągliwość i Praca 8° s. 54.

2. Zabójstwo w świetle etyki chrześcijańskiej. Rozprawa doktorska przyjęta przez Radę Wydziału Teologicznego UJ. Kr. 1939 Druk. Powściągliwość i Praca 8° s. 95. Wydawnictwo Wydz. Teol. Seria 1 nr 4.

II.

Notific. e Curia Metr. Crac. 1937-1940; JACEWICZ W., WOŚ J.: Martyrologium polskiego duchowieństwa rzymskokatolickiego pod okupacją hitlerowską w latach 1939-1945. Z. 3. W. 1978 s. 103.

Ks. Ludwik Grzebień SJ

Landy Teresa Zofia, krypt. i pseud.: tl., Silvester, Quidam, Piotr Szary, (1894-1972), franciszkanka służebnica Krzyża, pisarz religijny, krytyk literacki, członek redakcji „Verbum".

Urodziła się 23 IX 1894 r. w Warszawie jako córka Władysława i Anny z Muszkatów. Rodzina — handlowców pochodzenia żydowskiego — religijnie związana raczej z obyczajowością narodową polską, ale bez jakichkolwiek formalnych związków z Kościołem, była powiązana politycznie z najradykalniejszymi kręgami ówczesnej inteligencji. Z tego środowiska wyniosła zdecydowane poglądy lewicowe i ateistyczne. W 1912 r. ukończyła Gimnazjum Jadwigi Kowalczykówny i Jadwigi Jawurkówny w Warszawie. W l. 1913-1916 studiowała filozofię na Sorbonie w Paryżu, słuchając równolegle wykładów H. Bergsona w College de France. W 1916 r. uzyskała dyplom licencjata. Po powrocie do kraju (1916) podjęła pracę jako nauczycielka domowa. Poprzez myśl filozoficzną Bergsona, a potem studiowanego samodzielnie S. Brzozowskiego zbliżyła się do filozofii katolickiej. W tym czasie poznała ks. Korniłowicza, z którego rąk przyjęła chrzest 9 IX 1917 r. Pod wpływem nawrócenia Zofii Landy dokonały się dalsze konwersje w związanym z nią środowisku. Wraz z grupą świeżo nawróconych przyjaciół stała się Landy trzonem skupionego wokół ks. Korniłowicza „Kółka" (od 1917 r.). Wraz z innymi członkami kółka brała udział w organizowaniu tzw. „czołówek oświatowych" i wyjechała z nimi na front w 1920 r.

Od 1919 r. pracowała jako nauczycielka Gimnazjum w Pułtusku, potem w warszawskich szkołach: w Gimnazjum Władysławy Lange (1921-1925), w Gimnazjum Jadwigi Kowalczykówny i Jadwigi Jawurkówny (1921-1923), w Gimnazjum Humanistycznym męskim i Gimnazjum żeńskim Zofii Stiche (1926). Brała czynny udział w zebraniach i zjazdach Chrześcijańskiego Związku Akademickiego oraz w Tygodniach Społecznych Odrodzenia. Wygłaszała na nich referaty, publikowane potem w czasopiśmie Odrodzenia „Prąd". Współpracowała też z Kołem Studiów Katolickich ks. K. Michalskiego.

W 1928 r. wstąpiła do zgromadzenia franciszkanek służebnic Krzyża, z którym kontakt utrzymywała prawie od początków jego istnienia przez ks. Korniłowicza i Kółko, pracując jako nauczycielka i kierowniczka szkoły dla niewidomych w Laskach od 1926 r. jeszcze jako osoba świecka. Po obłóczynach w 1928 r. i ślubach zakonnych (pierwsze — 15 VIII 1930 r., wieczyste 15 VIII 1936 r.) jako s. Teresa stała się najbliższą współpracowniczką niewidomej założycielki Towarzystwa Opieki nad Ociemniałymi i zgromadzenia franciszkanek służebnic Krzyża Elżbiety Czackiej. Wspólnie z nią opracowywała prawo zgromadzenia oraz alfabet Braille'a, dostosowany do polskiego systemu fonetycznego, także polskie skróty ortograficzne dla niewidomych, zatwierdzone przez Ministerstwo WR i OP w 1934 r. do użytku na terenie całej Polski. W tymże roku brała

udział w II polskim Zjeździe Nauczycieli Szkół Specjalnych, a w 1938 r. otrzymała brązowy Krzyż Zasługi za działalność pedagogiczną.

Równolegle do pracy tyflologicznej i pedagogicznej kontynuowała twórczość filozoficzną, religijną i krytycznoliteracką. W l. 1934-1939 należała do głównych organizatorów i autorów powstałego w środowisku Lasek kwartalnika „Verbum". We Francji nawiązała bliski kontakt z Raissą i Jakubem Maritain, z którymi wymieniała korespondencję do ostatnich lat życia. W l. 1939-1942 była przełożoną domu w Żułowie i w Kozłówce na Lubelszczyźnie, gdzie prowadziła, też wspólnie z ks. Korniłowiczem i ks. S. Wyszyńskim, dom studiów z wykładami m. in. z zakresu filozofii św. Tomasza. Dalsze lata okupacji (1942-1944) musiała spędzić poza zgromadzeniem ze względu na swe żydowskie pochodzenie.

Po wojnie wróciła do Lasek. Była mistrzynią nowicjatu (1953-1957) i kierowniczką postulatu (1957-1961). Od nowa skupiała też wokoło siebie środowiska młodzieży akademickiej i młodej inteligencji. Prowadziła wykłady z filozofii św. Tomasza w kościele akademickim św. Anny w Warszawie (1952) oraz dorywczę spotkania dyskusyjne w warszawskim Klubie Inteligencji Katolickiej. Publikowała artykuły w „Tygodniku Powszechnym" i w „Znaku". Opracowywała spuściznę Założycielki. Od r. 1946 — po śmierci ks. W. Korniłowicza — rozpoczęła zbieranie materiałów do książki o nim, której nie zdołała już opracować do końca z powodu rozwijającej się choroby. Zmarła w Laskach 5 I 1972 r.

I.

1. Wolność sztuki a prawo moralne. W: *VI Tydzień Społeczny Stowarzyszenia Młodzieży Akademickiej „Odrodzenie" w Lublinie w 1927 r.* Lubl. 1928 s. 101-117.

2. Dlaczego św. Tomasz? *Prąd.* T. 19: 1930 s. 301-309.

3. Przekł.: TOMASZ Z AKWINU: O obyczajach Bożych. W. 1930 Koło Stud. Katol. 16° s. 83, nlb. 5.

4. System Braille'a w Polsce. *Szkoła Specjalna.* R. 1931 nr 4 s. 197-204. Wspólnie z E. CZACKĄ.

5. O życiu czynnym i życiu kontemplacyjnym. *Szkoła Chryst.* T. 2: 1931 nr 3 s. 132-137.

6. Metoda całostkowa w czytaniu dotykowym. *Szkoła Specjalna.* R. 1934/5 nr 5 s. 2-4, 126-129.

7. Nunc et semper. *Verbum.* R. 1: 1934 nr 1 s. 9-16. — Przedr. fragm. W: *Chrześcijanie.* T. 2. W. 1976 s. 451-454.

8. Rec.: H. DANIEL-ROPS: Dusza w mroku. W. 1933. *Verbum.* R. 1: 1934 nr 1 s. 110-116.

9. O krzyżu i zmartwychwstaniu. *Verbum.* R. 1: 1934 nr 2 s. 129-140.

10. Rec.: J. MARITAIN: Religia i kultura. O porządku doczesnym i o wolności. Paryż 1930. *Verbum.* R. 1: 1934 nr 2 s. 227-244.

11. O zwyczajności. *Verbum.* R. 1: 1934 nr 3 s. 271-278. — Toż. W: *Verbum (1934-1939).* T. 2. Lubl. 1976 s. 13-17.

12. Przekł.: J. MARITAIN: Filozofia przyrody. *Verbum.* R. 1: 1934 nr 3 s. 279-321.

13. Rec.: W obliczu nicości (H. BOGUSZEWSKA: Całe życie Sabiny W. 1934). *Verbum.* R. 1: 1934 nr 3 s. 356-377.

14. Rec.: A. DE SAINT-EXUPÉRY: Nocny lot. W 1933. *Verbum.* R. 1: 1934 nr 3 s. 382-389. — Toż. W: *Verbum (1934-1939).* T. 2. Lubl. 1976 s. 170-175.

15. Rorate coeli. *Verbum.* R. 1: 1934 nr 4 s. 463-469.

16. Przekł.: J. MARITAIN: Katolicyzm a filozofia. *Verbum.* R. 1: 1934 nr 4 s. 470-509.

17. Rzeczywistość ludzka i pozaludzka w Nocach i dniach Dąbrowskiej. *Verbum.* R. 1: 1934 nr 4 s. 540-582.

18. O prostocie Bożej. *Verbum.* R. 2: 1935 nr 1 s. 7-14. — Toż. W: *Chrześcijanie.* T. 2. W. 1976 s. 454-456.

19. Mistyka a katolicyzm. *Verbum.* R. 2: 1935 nr 1 s. 15-36. — Toż. W: *Verbum (1934-1939).* T. 2. Lubl. 1976 s. 18-30.

20. Fons vivus. *Verbum.* R. 2: 1935 nr 2 s. 209-222.

21. Rec.: O. GARRIGOU-LAGRANGE: Le sens du mystère. Paris 1934. *Verbum.* R. 2: 1935 nr 2 s. 250-253.

22. Rec.: O. J. WORONIECKI: U podstaw kultury katolickiej. P. 1935. *Verbum.* R. 2: 1935 nr 2 s. 253-257.

23. „Fascinatio nugacitatis". *Verbum.*

R. 2: 1935 nr 3 s. 427-433. — Toż. W: *Chrześcijanie*. T. 2. W. 1976 s. 456-458.

24. Przekł.: Ch. JOURNET: Własność chrześcijańska i ubóstwo chrześcijańskie. *Verbum*. R. 2: 1935 nr 3 s. 434-472.

25. Stanisława Brzozowskiego drogi do Rzymu. *Verbum*. R. 2. 1935 nr 3 s. 553-585.

26. Quaerite Dominum dum inveniri potest... *Verbum*. R. 2: 1935 nr 4 s. 661-670. — Toż. W: *Chrześcijanie*. T. 2. W. 1976 s. 458-461.

27. Problem moralny „Przepióreczki". *Verbum*. R. 2: 1935 nr 4 s. 740-754.

28. Rec.: Z. NAŁKOWSKA: Granica. W. 1935. *Verbum*. R. 2: 1935 nr 4 s. 762-767.

29. Kultura, humanizm, mistyka. (Przegląd zawartości zeszytu „Etudes Carmelitaines" Paryż 1935). *Verbum*. R. 3: 1936 nr 1 s. 27-59.

30. André Malraux. *Verbum*. R. 3: 1936 nr 1 s. 98-113.

31. Rec.: K. MICHALSKI: Nieznanemu Bogu. W. 1936. *Verbum*. R. 3: 1936 nr 2 s. 271-280.

32. Rec.: J. PARANDOWSKI: Niebo w płomieniach. W. 1936. *Verbum*. R. 3: 1936 nr 3 s. 537-553.

33. Życie wewnętrzne a uczucie. (Przegląd zawartości zeszytu „Etudes Carmelitaines" Paryż 1936). *Verbum*. R. 3: 1936 nr 4 s. 628-658.

34. Georges Bernanos. *Verbum*. R. 3: 1936 nr 4 s. 661-685. — Toż. W: *Verbum (1934-1939)*. T. 2. Lubl. 1976 sż 212-226.

35. Sienkiewicz jako pisarz religijny. *Verbum*. R. 4: 1937 nr 1 s. 65-80.

36. Rec.: K. GÓRSKI: Stanisław Krzemiński. Człowiek i pisarz. Wil. 1936. *Verbum*. R. 4: 1937 nr 1 s. 101-107.

37. Wiara a „mistyki" ludzkie. (Etudes Carmelitaines 1937). *Verbum*. R. 4: 1937 nr 2 s. 305-354.

38. Rec.: P. GOJAWICZYŃSKA: Rajska jabłoń. W. 1937. *Verbum*. R. 4: 1937 nr 2 s. 374-385.

39. Jeden jest cel ostateczny człowieka. *Verbum*. R. 4: 1937 nr 3 s. 485-498. — Toż. W: *Chrześcijanie*. T. 2. W. 1976 s. 466-471.

40. Dwie wolności. *Verbum*. R. 4: 1937 nr 4 s. 674-690. — Toż. W: *Chrześcijanie*. T. 2. W. 1976 s. 461-466.

41. W poszukiwaniu człowieka. (O twórczości J. Andrzejewskiego, S. Otwinowskiego i W. Gombrowicza). *Verbum*. R. 4: 1937 nr 4 s. 757-782.

42. Karol Hubert Rostworowski jako pisarz religijny. *Verbum*. R. 5: 1938 nr 1 s. 87-117.

43. W domu wspólnego Ojca. *Verbum*. R. 5: 1938 nr 2 s. 209-219.

44. O chrześcijańską odbudowę świata. *Verbum*. R. 5: 1938 s. 477-510.

45. Symfonia mroku. *Verbum*. R. 5: 1938 nr 3 s. 513-539.

46. Kryteria moralne w krytyce literackiej. *Verbum*. R. 5: 1938 nr 4 s. 667-691. — Toż. W: *Verbum (1934-1939)*. T. 2. Lubl. 1976 s. 227-241.

47. Przekł.: K. JOURNET: Nieustająca ofiara Nowego Zakonu. W: *Kapłan wśród ludzi*. Praca zbiorowa ku czci ks. Władysława Korniłowicza. W. 1938 s. 9-29.

48. Przekł.: R. GARRIGOU-LAGRANGE: Duch ofiary Mszy św. W: *Kapłan wśród ludzi*. Praca zbiorowa ku czci ks. Władysława Korniłowicza. W. 1938 s. 31-42.

49. Przekł.: B. M. LAVAUD: Kapłaństwo a świętość. W: *Kapłan wśród ludzi*. Praca zbiorowa ku uczczeniu ks. Władysława Korniłowicza. W. 1938 s. 59-81.

50. Dziecko niewidome. *Ku Szczytom*. R. 1938 nr 6. Wspólnie z E. CZACKĄ.

51. Gertruda von Le Fort — piewczyni Kościoła Powszechnego. *Verbum*. R. 6: 1939 nr 1 s. 107-140.

52. Credo in Spiritum Sanctum Dominum et vivificantem... *Verbum*. R. 6: 1939 nr 2 s. 189-202.

53. Ks. Władysław Korniłowicz. *Znak*. R. 2: 1947 nr 6 s. 593-614.

54. Et habitavit in nobis. *Tyg. Powsz.* R. 4: 1948 nr 52-53 s. 4.

55. Słowo nadziei. *Tyg. Powsz.* R. 5: 1949 nr 9 s. 3.

56. Miejsca nie było w gospodzie. *Tyg. Powsz.* R. 5: 1949 nr 50-51 s. 3.

57. O wartości tomizmu. *Tyg. Powsz.* R. 6: 1950 nr 10 s. 1-2. — Przedr. fragm. W: *Chrześcijanie*. T. 2. W. 1976 s. 449-451.

58. Św. Tomasz na tle swojej epoki. *Tyg. Powsz.* R. 6: 1950 nr 19 s. 6-8.

59. „Nie proszę, abyś ich zabrał ze świata". *Tyg. Powsz.* R. 6: 1950 nr 43 s. 2.

60. Refleksje powielkanocne. *Tyg. Powsz.* R. 7: 1951 nr 14 s. 3-4.

61. Rec.: J. LIEBERT: Poezje zebrane. *Tyg. Powsz.* R. 8: 1952 nr 15 s. 11-13. — Toż. W: *Chrześcijanie*. T. 2. W. 1976 s. 473-485.

62. Boskie i ludzkie. *Tyg. Powsz.* R. 11: 1957 nr 1 s. 5.

63. Maritain potępiony? *Tyg. Powsz.* R. 11: 1957 nr 2 s. 7.

64. Ankieta: Formacja katolicka w dwudziestoleciu. Ks. Korniłowicz i Laski. *Znak*. R. 11: 1959 s. 364-383. — Toż. W: *Verbum (1934-1939)*. T. 1. Lubl. 1976 s. 74-99.

65. Witold Świątkowski. *Tyg. Powsz.* R. 14: 1960 nr 11 s. 2.

66. Przekł.: J. MARITAIN: Humanizm integralny. Londyn 1960 Veritas 8° s. 222.

67. Przekł.: R. GARRIGOU-LAGRANGE: Tzy okresy życia wewnętrznego wstępem do życia w niebie. T. 1. 1960 Pallotinum 8° s. XII, 476.

68. „Nikt nie jest samotną wyspą". *Tyg. Powsz.* R. 15: 1961 nr 14 s. 3 i 12.
69. Przekł.: R. GARRIGOU-LAGRANGE: Tzy okresy życia wewnętrznego wstępem do życia w niebie. T. 2. P. 1962 Pallotinum 8° s. 635.
70. Ks. Władysław Korniłowicz (fragmenty biografii). *Znak.* R. 29: 1971 s. 1160-1178. Razem z s. R. WOSIEK.
71. W atmosferze prawdy i tolerancji. W: *Szkoła na Wiejskiej.* Kr. 1974 s. 86-93.
72. Kazimierz Wójcicki. W: *Szkoła na Wiejskiej.* Kr. 1974 s. 162-166. Wspólnie z J. LANDY-DEMBOWSKĄ.
73. Pan Jezierski. W: *Szkoła na Wiejskiej.* Kr. 1974 s. 222-227.
74. Fragmenty Pamiętnika. W: *Chrześcijanie.* T. 2. W. 1976 s. 487-489.
75. Ksiądz Władysław Korniłowicz. W. 1978 Biblioteka Więzi 8° s. 269, nlb. 17. Razem z s. R. WOSIEK.

II.
WOSIEK R.: Siostra Teresa franciszkanka — Zofia Landy. *Tyg. Powsz.* R. 26: 1972 nr 14 s. 5; Toż. W: *Chrześcijanie.* T. 2. W. 1976 s. 439-443; Toż. W: *70 żywotów.* Kr. 1977 s. 155-163; ŚWIEŻAWSKI S.: Siostra Teresa Służebnica Krzyża (Zofia Landy 1894-1972). *Więź.* R. 15: 1972 nr 4 s. 27-36; Toż. W: *Chrześcijanie.* T. 2. W. 1976 s. 497-505; GÓRSKI K.: Dorobek pisarski S. Teresy Franciszkanki. *Znak.* R. 24: 1972 s. 1429-1442; ZAWIEYSKI J.: S. Teresa Zofia Landy. W: *Dobrze, że byli — kartki z dziennika.* W. 1974 s. 289-290; CYWIŃSKI B.: Zofia Landy — Siostra Teresa (nota biograficzna). W: *Chrześcijanie.* T. 2. W. 1976 s. 223-226; TENŻE: Z pism Siostry Teresy (bibliografia tekstów). Tamże, s. 443-447; DEMBOWSKA J.: Młodość Siostry Teresy (ze wspomnień o S. Teresie). Tamże, s. 491-497; KUNOWSKA-PORĘBA M.: Landy Teresa Zofia (1894-1972) nota biograficzna i bibliografia. W: *Verbum (1934-1939).* T. 1. Lubl. 1976 s. 374-380. — Arch. Franc. Służebnic Krzyża z Warsz.: Akta personalne.

S. Rut Wosiek

Lasek Jan (1886-1952) autor rozpraw z dziejów Kościoła w diec. przemyskiej.

Był synem Wojciecha i pochodził z ubogiej wiejskiej rodziny z Gniewczyny k. Przeworska, gdzie urodził się 6 VIII 1886 r. Do Gimnazjum uczęszczał w Jarosławiu w l. 1897-1904. Po jego ukończeniu wstąpił do Seminarium Duchownego w Przemyślu, gdzie z kolei odbył studia filozoficzno-teologiczne. W 1908 r. otrzymał święcenia kapłańskie i jako neoprezbiter został wyznaczony na wikariusza do Jeżowego, potem od 1 V 1909 do 1 XII 1910 r. był wikariuszem w Dobromilu, wreszcie od 1 XII 1910 do 1 X 1912 r. był wikariuszem ekspozytem Łomnej, pow. Turka. W ciągu następnych dwóch lat (1 X 1910 — 30 VI 1914) odbywał studia teologiczne w Wiedniu, gdzie 8 V 1914 r. uzyskał doktorat z teologii na podstawie rozprawy przygotowanej jeszcze w Dobromilu o witrykusach (vitricus) kościelnych. Po powrocie do diecezji został mianowany prefektem żeńskiej szkoły wydziałowej w Przemyślu. Z chwilą wybuchu wojny został powołany do służby wojskowej w charakterze kapelana wojskowego. W trakcie działań wojennych, 8 IV 1915 r., dostał się do niewoli rosyjskiej, w której przebywał w Symbirsku nod Wołgą (obecnie Ulianowsk), a potem w Samarze (do 20 IV 1918 r.). Po powrocie został mianowany ojcem duchownym w Seminarium Duchownym w Przemyślu, a równocześnie wykładał teologię ascetyczną i liturgikę. W 1921 r. został przeniesiony do Sambora, gdzie objął obowiązki prefekta w I Gimnazjum i równocześnie w Gimnazjum Żeńskim. W 1925 r. został mianowany profesorem historii Kościoła w Diecezjalnym Instytucie Teologicznym. Wydaje się, że ze względu na niewielkie zdolności dydaktyczne przedstawiono mu propozycję objęcia probostwa w Krasiczynie k. Przemyśla, którą przyjął w 1937 r. W czasie pobytu w Przemyślu w Kurii Biskupiej spełniał obowiązki radcy, referenta, i sędziego prosynodalnego w sądzie bisku-

pim. Z okazji odbywającego się w 1936 r. eucharystycznego kongresu diecezjalnego ogłosił pracę o kulcie Najświętszego Sakramentu. Zmarł 21 I 1952 r. w Gniewczynie.

I.

1. Cześć Najświętszego Sakramentu w diecezji przemyskiej w ubiegłych wiekach. Cz. 1 (do poł. XVI w.). Przemyśl 1936 Nakł. „Unitas" Związku Kapłanów Diec. Przem., Druk. „Jedność" 8° s. 111, nlb. 1, tabl. 1.
2. Rkps: „Ojcowie" i panowie kościelni (wyktrykusze) w diecezji przemyskiej. Rzecz o dozorze kościelnym w diecezji przemyskiej do końca XVIII w. Dobromil 1910. Rkps s. 101 w Arch. Diec. Przem. Teczka personalna księży, b. sygn.

II.

Kron. Diec. Przem. R. 8: 1908; R. 10: 1910; R. 14: — 15: 1914-15; R. 18: 1918; R. 25: 1925; Schematismus cleri dioec. Premisl. pro A.D. 1909; Toż z l. 1910-1938. — Arch. Diec. Przem. Teczka personalna księży, b. sygn. — Kuria Biskupia. Tabela urzędowa, teczka „L, Ł".

Ks. Tadeusz Śliwa

Lasocki Ignacy Leonard krypt. Ks. I. L., X. I. L., I., Ig., Igl., Iglas (1860-1933), prałat papieski, społecznik, popularyzator teologii.

Urodził się 15 IX 1860 r. w Rycharcicach Wielkich niedaleko Płocka w znanej na Mazowszu rodzinie ziemiańskiej, jako syn Ignacego i Natalii Polemir-Stekert. Początkowe nauki pobierał w domu swoich rodziców, w majątku w Rycharcicach, potem w szkole Biernackiego, a w latach 1873-1878 uczęszczał do Gimnazjum filologicznego w Płocku. W 1878 r. wstąpił do miejscowego seminarium Duchownego i kształcił się do 1882 r., kiedy to został wysłany na studia prawnicze do Rzymu. Ukończył je zdobywając stopień doktora prawa kanonicznego. Święcenia kapłańskie otrzymał 30 I 1887 r. Po powrocie z Rzymu był sekretarzem bpa H. Kossowskiego, ówczesnego rządcy diecezji, pełnił także obowiązki proboszcza w Słupnie, a potem w Rokiciu, zaś w 1894 r. otrzymał probostwo w Baboszewie. W 1902 r. powrócił do Płocka powołany na stanowisko sędziego surogata w konsystorzu płockim. Po roku pracy opuścił Płock, wracając na probostwo do Baboszewa, w 1904 r. przeniósł się do Różana, a w 1906 r. do Nasielska. W 1906 r., kiedy Kościół otrzymał więcej swobody działania ks. Lasocki ponownie objął w konsystorzu stanowisko surogata i sprawował je do 1917 r. W 1902 r. został mianowany kanonikiem pułtuskim, w 1905 r. honorowym, a w 1907 r. gremialnym kanonikiem katedralnym płockim, zaś w 1908 r. prałatem domowym papieskim. Był kawalerem orderu św. Stanisława III klasy oraz w 1923 r. otrzymał order „Polonia Restituta". W 1907 r. w Płocku kupił przy ul. Misjonarskiej dom z ogrodem na zakład św. Stanisława. Składał się on z ochronki i 2 szkół. W 1910 r. kupił Lasocki budynki po dawnych koszarach przy Alejach i w 1913 r. umieścił tam swój zakład. Od 1921 r. był rektorem kaplicy Św. Stanisława Kostki. Był człowiekiem wielkiej inicjatywy społecznej i wielkiego serca. Szczególną opieką otaczał ubogą młodzież płocką. Jednym z pomników tej dbałości była „Stanisławówka". Był współzałożycielem Gimnazjum żeńskiego im. R. Żółkiewskiej. Aktywny członek Towarzystwa Naukowego Płockiego, ofiarował wiele eksponatów do muzeum Towarzystwa. W dziejach Płocka zapisał się trwałymi wartościami organizując różne stowarzyszenia. Zmarł 25 V 1933 r. w Płocku, pochowany na miejscowym cmentarzu. Jedna z ulic Płocka nosi nazwę ks. Ig. Lasockiego.

I.

1. Śp. ks. Jan Pomiechowski. *Prz. Katol.* R. 33: 1895 nr 9 s. 138-139.

2. Rec.: A. BRYKCZYŃSKI: Miesiąc maj św. Franciszka Salezego. W. 1895. *Prz. Katol.* R. 33: 1895 nr 19 s. 303-304.

3. Śp. ks. Marceli Łempicki. *Prz. Katol.* R. 33: 1895 nr 40 s. 635-636.

4. List I. *Echa Płoc. i Łomż.* R. 2: 1899 nr 13 s. 3-4.

5. Krytyka nie krytyką, polemika nie polemiką. *Echa Płoc. i Łomż.* R. 2: 1899 nr 82 s. 2; nr 83 s. 2.

6. List II. *Echa Płoc. i Łomż.* R. 2: 1899 nr 85 s. 1-2.

7. List III. *Echa Płoc. i Łomż.* R. 2: 1899 nr 99 s. 2.

8. Słówko o uregulowaniu stosunku ziemian do swej służby. *Echa Płoc. i Łomż.* R. 2: 1899 nr 39 s. 1-2; nr 41 s. 1-2; nr 42 s. 1-2; nr 43 s. 2; nr 44 s. 1-2; nr 45 s. 1-2; nr 46 s. 2. — Toż. w osob. odb. Płock 1899 Druk. K. Miecznikowskiego 16° s. 35.

9. Emigracja a dobro moralne. *Echa Płoc. i Łomż.* R. 3: 1900 nr 19 s. 1-2; nr 21 s. 1-2; nr 22 s. 1-2.

10. „Suum cuique". *Echa Płoc. i Łomż.* R. 3: 1900 nr 35 s. 2; nr 36 s. 2.

11. Kościół św. Stanisława w Rostkowie. *Echa Płoc. i Łomż.* R. 3: 1900 nr 73 s. 3.

12. Słówko w kwestii dawania ludowi wzamian św. obrazków, religijnych broszurek. *Prz. Katol.* R. 38: 1900 nr 13 s. 202-203

13. Mała pamiątka dla ludu, do częstego i uważnego w każdą niedzielę, a szczególniej przed przygotowaniem się do spowiedzi świętej odczytania i rozważania czyli króciutkie przepisy o jedynym lekarstwie na ogólną śmiertelną chorobę skreślił... W. 1900 Druk. S. Niemiry 16° s. 12.

14. Pięć konferencji wygłoszonych podczas dorocznych rekolekcji dla kapłanów parafialnych. Płock 1900 Druk. K. Miecznikowskiego 8° s. 57.

15. Słów kilka w sprawie restauracji katedry płockiej. *Echa Płoc. i Łomż.* R. 5: 1902 nr 67 s. 1; nr 70 s. 1.

16. Niezbędna konieczność i pożytek nowego rozgraniczenia parafii. *Prz. Katol.* R. 42: 1904 nr 25 s. 390-394.

17. Cui bono? *Prz. Katol.* R. 43: 1905 nr 48 s. 753-755.

18. O dawaniu dobrego przykładu. *Mies. Past. Płoc.* R. 1: 1906 nr 6 s. 158-163.

19. Przemówienie do księży dziekanów i wicedziekanów diecezji płockiej, zebranych w Płocku na konferencji dziekańskiej w dniu 14 XI 1906 r. *Mies. Past. Płoc.* R. 1: 1906 nr 10 s. 257-264. — Toż. w osob. odb.: Płock 1906 Druk. K. Miecznikowskiego 8° s. 9.

20. Konferencja o dawaniu dobrego przykładu. Płock 1906 Druk. K. Miecznikowskiego 8° s. 8.

21. Słówko o udowadnianiu stanu wolnego przez owdowiałych i o autentyczności dowodów metrycznych zagranicą sporządzonych. *Mies. Past. Płoc.* R. 3: 1908 nr 6 s. 178-180.

22. Śp. Ks. Wiktor Radzikowski. *Mies. Past. Płoc.* R. 3: 1908 nr 11 s. 300-302.

23. Wiązanka pożegnalna. *Mazur.* R. 3: 1908 nr 33 s. 257.

23a. Zakład św. Stanisława Kostki. *Mazur.* R. 3: 1908 nr 12-17.

24. Mowa na nabożeństwie żałobnem za śp. arcybiskupa Apolinarego Wnukowskiego w katedrze płockiej d. 9 VI 1909 r. *Mies. Past. Płoc.* R. 4: 1909 nr 6 s. 154-157.

25. W sprawie pomnika dla zacnej pamięci b. Pasterza naszego arcybiskupa Apolinarego Wnukowskiego. *Mies. Past. Płoc.* R. 4: 1909 nr 8 s. 207-208.

26. Kwestia „veta" Jego Eminencji kardynała Puzyny biskupa krakowskiego w sprawie pochowania szczątków Juliusza Słowackiego w grobach królewskich na Wawelu. *Mies. Past. Płoc.* R. 4: 1908 nr 8 s. 208-209.

27. Wrażenia kieleckie z tamecznego domu emerytalnego kapłańskiego. *Mies. Past. Płoc.* R. 4: 1909 nr 10 s. 259-262.

28. Suchoty groźne istot nam wielce drogich. Płock 1909 Druk. K. Miecznikowskiego 16° s. 26.

29. Nowy kościół. *Mazur.* R. 5: 1910 nr 7 s. 75-76.

30. W sprawie uposażenia duchowieństwa parafialnego w Królestwie Polskim. *Aten. Kapł.* R. 2: 1910 t. 3 s. 25-32, 126-138.

31. Projekt planu zasadniczego plebanii. *Mies. Past. Płoc.* R. 5: 1910 nr 4 s. 79-83.

32. Słówko do ziemian zebranych na wyborach do władz Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego Płockiego oraz Komitetu i Dyrekcji Głównej. *Mies. Past. Płoc.* R. 5: 1910 nr 6 s. 155-157.

33. Nowy rektor rzymsko-katolickiej Akademii w Petersburgu. *Mies. Past. Płoc.* R. 5: 1910 nr 9 s. 257-260.

34. „Suum cuique". Uwag parę o restauracji i malowaniu katedry płockiej oraz w ogóle o polichromii kościelnej. Płock 1910 Druk. K. Miecznikowskiego 8° s. 15. Przedruk z *Mies. Past. Płoc.*

35. Parę uwag o binacji mszy świętej. *Mies. Past. Płoc.* R. 5: 1910 nr 8 s. 212-213.

36. O sprawozdaniach diecezjalnych i nawiedzeniu przez biskupów Progów Apostolskich. *Mies. Past. Płoc.* R. 5: 1910 nr 6 s. 136-142.

37. Nieco o kometach, lecz zgubnych, języka naszego i o komecie niewinnej Halley'a. *Mies. Past. Płoc.* R. 5: 1910 nr 6 s. 149-153.

38. Rec.: Kalendarz Powszechny Ilustrowany na rok 1911. Włocławek 1911. *Mies. Past. Płoc.* R. 5: 1910 nr 11 s. 343.

39. Śp. ks. Karol Niedziałkowski biskup łucko-żytomierski. *Mies. Past. Płoc.* R. 6: 1911 nr 5 s. 141-142.

40. Colloquium pastorale wygłoszone w d. 6 VI podczas rekolekcji do kapłanów starszych w Seminarium płockim. *Mies. Past. Płoc.* R. 6: 1911 nr 5 s. 141-142. — Toż. w osob. odb. Płock 1911 Druk. K. Miecznikowskiego 8° s. 14.

41. Towarzystwo opieki nad zabytkami przeszłości. *Mies. Past. Płoc.* R. 6: 1911 nr 8 s. 258-259.

42. Wzorowe placówki działalności społecznej proboszczowskiej. *Mies. Past. Płoc.* R. 6: 1911 nr 10 s. 312-316.

43. Śp. ks. Jan Puzyna kardynał książę-biskup krakowski. *Mies. Past. Płoc.* R. 6: 1911 nr 9 s. 273-275.

44. Szemat urządzenia i odprawiania stałego misji parafialnych. Płock 1911 Druk. K. Miecznikowskiego 16° s. 137.

45. Śp. ks. Adolf Białokoz i śp. ks. Aleksander Krasiński. *Mies. Past. Płoc.* R. 7: 1912 nr 2 s. 69-70.

46. Szkic planów czworakiego typu plebanii. *Mies. Past. Płoc.* R. 7: 1912 nr 5 s. 139-141.

47. Rec.: W. BANDURSKI: Jadwiga, święta królowa na polskim tronie. *Mies. Past. Płoc.* R. 7: 1912 nr 11 s. 297.

48. Śp. arcybiskup metropolita warszawski ks. Wincenty Teofil Chościak Popiel. *Mies. Past. Płoc.* R. 7: 1912 nr 12 s. 301-305.

49. Słów kilka w sprawie nauczania powszechnego. *Mazur.* R. 8: 1913 nr 13 s. 201-202.

50. Nowy arcybiskup metropolita warszawski. *Mies. Past. Płoc.* R. 8: 1913 nr 7 s. 179-181.

51. Ks. Paweł Jabłoński. *Mies. Past. Płoc.* R. 8: 1913 nr 7 s. 203.

52. Śp. Jego Ekscelencja ks. biskup Cyrtowt. *Mies. Past. Płoc.* R. 8: 1913 nr 10 s. 243-244.

53. Rec.: W. ZAŁUSKI: Memento mori czyli nauki pogrzebowe o rzeczach ostatecznych. Włocławek 1913. *Mies. Past. Płoc.* R. 8: 1913 nr 10 s. 271.

54. Do szkoły naszej. W: *Wiązanka literacka ziemi płockiej.* Płock 1913 s. 29-30.

55. „Thalitha Kumi". W: *Wiązanka literacka ziemi płockiej.* Płock 1913 s. 82-83.

56. Towarzystwo opieki nad zabytkami przeszłości. *Mies. Past. Płoc.* R. 9: 1914 nr 1 s. 38-43.

57. Odpowiedzi i informacje. *Mies. Past. Płoc.* R. 9: 1914 nr 3 s. 125-126.

58. Rec.: T. KOWALEWSKI: Nauka wiary i moralności katolickiej. Płock 1914. *Mies. Past. Płoc.* R. 9: 1914 nr 4 s. 157-158.

59. Rec.: J. BULL: Wyznanie nawróconego doktora medycyny. Włocławek 1914. *Mies. Past. Płoc.* R. 9: 1914 nr 6 s. 229.

60. Rec.: E. WOLSKI: Tryumf krzyża. Chrystus w poezji polskiej. W. 1914. *Mies. Past. Płoc.* R. 9: 1914 nr 6 s. 229.

61. Rec.: VI Rocznik Towarzystwa popierania przemysłu ludowego w Królestwie Polskim za rok 1913. W. 1914. *Mies. Past. Płoc.* R. 9: 1914 nr 6 s. 230-232.

61a. Schronisko dla nauczycieli. *Mazur.* R. 9: 1914 s. 669.

61b. Śp. doktor Roman Wnorowski. *Mazur.* R. 9: 1914 s. 660.

61c. W sprawie milionów na cele narodowe. *Mazur.* R. 9: 1914 s. 492.

61d. Nieopatrzne sądy. *Mazur.* R. 9: 1914 s. 669-671.

62. „Kochana Babcia" Helena z Pepłowskich Norbertowa Rościszewska zmarła 18 I 1914 r. Wiązanka pogrzebowa. Płock 1914 Druk. K. Miecznikowskiego 8° s. 16.

63. „Ora et labora" — „Módl się i pracuj". Mowa wygłoszona 25 X 1915 r. na nabożeństwie żałobnym za duszę śp. ks. Kazimierza Justyna Welońskiego. *Mies. Past. Płoc.* R. 10: 1915 nr 11 s. 218-222. — Toż. w osob. odb. Płock 1915 Druk. „Kuriera Płockiego" 8° s. 9.

64. Śp. Musia Leśniewiczówna. *Kur. Płoc.* R. 1: 1915 nr 18 s. 2.

65. Śp. Walery Krowicki. *Kur. Płoc.* R. 1: 1915 nr 153 s. 3.

66. Paląca sprawa. *Kur. Płoc.* R. 1: 1915 nr 127 s. 1-2.

67. Ciekawe przedstawienie. *Kur. Płoc.* R. 2: 1916 nr 6 s. 3.

68. Wdzięczne wspomnienie. *Kur. Płoc.* R. 2: 1916 nr 32 s. 3.

69. Odpowiedź sz. p. „Inie" na jej „List do Redakcji" drukowany w nr 41 tego pisma. *Kur. Płoc.* R. 2: 1916 nr 42 s. 3.

70. W imię rozumu i serca usilna prośba do nieco głębiej myślących i czuwających Płocczan. *Kur. Płoc.* R. 2: 1916 nr 48 s. 3.

71. Próba „Golgoty". *Kur. Płoc.* R. 2: 1916 nr 58 s. 3.

72. „Trzeci maj". *Kur. Płoc.* R. 2: 1916 nr 101 s. 4.

73. List „szeroko otwarty". *Kur. Płoc.* R. 2: 1916 nr 207 s. 2-3.

74. Śp. Władysław Okniński. *Kur. Płoc.* R. 2: 1916 nr 230 s. 3.

75. Z Sienkiewiczowskich wspomnień. *Kur. Płoc.* R. 2: 1916 nr 257 s. 2.

76. Luźne uwagi w doniosłej sprawie. *Kur. Płoc.* R. 2: 1916 nr 287 s. 1-2.

77. Ze wspomnień o doktorze Rutkowskim. *Kur. Płoc.* R. 3: 1917 nr 12 s. 2; nr 13 s. 2. — Toż. w osob. odb.: Ze wspom-

nień o doktorze Rutkowskim. Mowa wygłoszona po mszy żałobnej dnia 10 I 1917 r. Płock 1917 Druk. „Kuriera Płockiego" 8° s. 12.

78. Z poufnych rozmów, fakciku-publiczna konkluzja. *Kur. Płoc.* R. 3: 1917 nr 36 s. 1.

79. Garsteczka posiewu na rodzinny zagonek kulturalno-polityczny. *Kur. Płoc.* R. 3: 1917 nr 78 s. 2; nr 79 s. 2; nr 80 s. 2; nr 81 s. 2.

80. List otwarty do p. Andrzeja Niemojewskiego. *Kur. Płoc.* R. 3: 1917 nr 76 s. 2.

81. Z zaścianka Stanisławowskiego vulgo „Stanisławówki". *Kur. Płoc.* R. 3: 1917 nr 82 s. 2.

82. Zbiory Muzealne Towarzystwa Naukowego w Płocku. *Kur. Płoc.* R. 3: 1917 nr 117 s. 2; nr 118 s. 2. — Toż. w osob. odb. Płock 1917. Druk. „Kuriera Płockiego" 8° s. 10.

83. List otwarty. *Kur. Płoc.* R. 3: 1917 nr 194 s. 3.

84. „Ex unque leonem". Po pazurze lwa poznasz. *Kur. Płoc.* R. 3: 1917 nr 197 s. 2.

85. Rocznica Kościuszkowska u dziatwy biednej na Stanisławówce. *Kur. Płoc.* R. 3: 1917 nr 239 s. 2-3.

86. Z chwili radosnej, rzeźwiącej... *Kur. Płoc.* R. 3: 1917 nr 282 s. 2.

87. Szkoła a wychowanie moralne. *Kur. Płoc.* R. 3: 1917 nr 284 s. 1-2.

88. Podwójne zaproszenie serdeczne. *Kur. Płoc.* R. 4: 1918 nr 37 s. 3.

89. Prywatne życzenia. *Kur. Płoc.* R. 4: 1918 nr 74 s. 3.

90. Śp. Józef Wierniewicz. *Kur. Płoc.* R. 4: 1918 nr 108 s. 1.

91. Śp. Jan Rutkowski. *Kur. Płoc.* R. 4: 1918 nr 119 s. 1-2.

92. Mój niedawny wywiad. *Kur. Płoc.* R. 4: 1918 nr 268 s. 3-4.

93. Pobudka. *Kur. Płoc.* R. 4: 1918 nr 285 s. 3.

94. „Stanisławówka" w przeddzień swych przymusowych wakacji. *Kur. Płoc.* R. 5: 1919 nr 21 s. 3-4.

95. Pożegnanie żołnierzykom, ochotnikom polskim. *Kur. Płoc.* R. 5: 1919 nr 18 s. 2.

96. Poczciwa robota. *Kur. Płoc.* R. 5: 1919 nr 35 s. 4.

97. „Umiej się szanować — to cię uszanują". *Kur. Płoc.* R. 5: 1919 nr 51 s. 1-2.

98. Caveant consules! Bezzwłoczna sprawa. *Kur. Płoc.* R. 5: 1919 nr 57 s. 1. — Toż w osob. odb. Płock 1920. Druk. „Kuriera Płockiego" 16° s. 8.

99. W pięćdziesięciolecie pracy artystyczno muzycznej i nauczycielskiej prof. A. Michałowskiego. *Kur. Płoc.* R. 5: 1919 nr 62 s. 3.

100. Ku uczczeniu jasnej pamięci Padlewskiego organizatora powstania w województwie płockim. *Kur. Płoc.* R. 5: 1919 nr 84 s. 1.

101. Ku czci wolności. *Kur. Płoc.* R. 5: 1919 nr 103 s. 3.

102. Nasz bezsprzeczny dług moralny. *Kur. Płoc.* R. 5: 1919 nr 180 s. 1.

103. Jasnej pamięci Maryśka Górnicka. *Kur. Płoc.* R. 5: 1919 nr 293 s. 2-3.

104. Sprawozdanie z utrzymania „Stanisławówki" w roku 1919. *Kur. Płoc.* R. 6: 1920 nr 40 s. 3-4.

105. Śp. Wiktorja z Jeżewskich Józefowa Morawska. *Kur. Płoc.* R. 6: 1920 nr 56 s. 2-3.

106. Z dziedziny szkolnictwa płockiego. *Kur. Płoc.* R. 6: 1920 nr 214 s. 1.

107. „Obrońcy Płocka". *Kur. Płoc.* R. 6: 1920 nr 214 s. 2-3.

108. „Stanisławówka" wobec najazdu bolszewickiego. *Kur. Płoc.* R. 6: 1920 nr 225 s. 2-3.

109. Jasnej pamięci dr Edward Zieliński. *Kur. Płoc.* R. 7: 1921 nr 81 s. 3.

110. Arcybiskup Feliński u Leona XIII. *Kur. Płoc.* R. 7: 1921 nr 89 s. 2.

111. Jasnej pamięci „Dziadek Tymoteusz Waśniewski". *Kur. Płoc.* R. 7: 1921 nr 283 s. 3.

112. „Pokój ludziom dobrej woli". *Kur. Płoc.* R. 8: 1922 nr 1 s. 4.

113. Moralność przedwyborcza. *Dz. Płoc.* R. 1: 1922 nr 3 s. 1.

114. Sprawozdanie z utrzymania „Stanisławówki" zakładu dla biednych dzieci przychodnich w Płocku w r. 1921. *Kur. Płoc.* R. 8: 1922 nr 26 s. 3-4.

115. Serdeczna prośba. *Dz. Płoc.* R. 1: 1922 nr 38 s. 1.

116. Jeszcze o śp. prałacie Idzim Radziszewskim. *Kur. Płoc.* R. 8: 1922 nr 50 s. 1.

117. W zamian odpowiedzi na „Kartę ankietową". *Kur. Płoc.* R. 8: 1922 nr 74 s. 2.

118. Ciekawa jakby kartka z raptularza familijnego. *Kur. Płoc.* R. 8: 1922 nr 100 s. 2.

119. Prośba żywa, serdeczna. *Kur. Płoc.* R. 8: 1922 nr 196 s. 2.

120. Osobiste. *Dz. Płoc.* R. 2: 1923 nr 188 s. 3-4.

121. Śp. ks. kan. Eugeniusz Gruberski. *Dz. Płoc.* R. 2: 1923 nr 208 s. 3.

122. Wczoraj a dzisiaj. *Dz. Płoc.* R. 2: 1923 nr 257 s. 1.

123. Strzeżmy się nieuzasadnionych rozgoryczeń. *Dz. Płoc.* R. 2: 1923 nr 296 s. 2.

124. Snopek z pokłosia. Płock 1923 Druk. „Dziennika Płockiego" 16° s. 250.

125. Z kościoła płockiego garnizonowego. *Dz. Płoc.* R. 3: 1924 nr 164 s. 1.

126. Kościół garnizonowy w Płocku. *Dz. Płoc.* R. 3: 1924 nr 229 s. 1-2.

127. Śp. Władysław hr. Zamoyski. *Dz. Płoc.* R. 3: 1924 nr 238 s. 3.
128. Śp. kanonik Zygmunt Ordon. *Dz. Płoc.* R. 3: 1924 nr 246 s. 3.
129. Kościół garnizonowy w Płocku. *Dz. Płoc.* R. 3: 1924 nr 274 s. 4.
130. Wrażenia z koncertu uczniów Semin. Naucz. Męskiego w Płocku z d. 28 i 29 marca 1925 r. *Dz. Płoc.* R. 4: 1925 nr 76 s. 2-3.
131. Śp. Helena z Komeckich Rościszewska. *Dz. Płoc.* R. 4: 1925 nr 97 s. 3.
132. Śp. Józefa z Bońkowskich Antoniowa Klimkiewiczowa. *Dz. Płoc.* R. 4: 1925 nr 122 s. 3.
133. Słoneczna historyjka dziś nieprawdopodobna a jednak prawdziwa. *Dz. Płoc.* R. 4: 1925 nr 286 s. 2-3.
134. Wianuszek kwiatowy. Obrazek sceniczny w 1 odsłonie dla starszej dziatwy. Płock 1925 Druk. „Dziennika Płockiego" 8° s. 23.
135. Smutek — na całej linii — myślącej głębiej i szerzej. *Dz. Płoc.* R. 5: 1926 nr 7 s. 2.
136. O drogi postępu chłopa polskiego. *Dz. Płoc.* R. 5: 1926 nr 12 s. 2.
137. Ze wspomnień młodzieńczych. *Dz. Płoc.* R. 5: 1926 nr 30 s. 2.
138. Nowa płocka ofiara błagalna na wyżebranie miłosierdzia Bożego dla Ojczyzny nieszczęśliwej. *Dz. Płoc.* R. 5: 1926 nr 115 s. 2.
139. Do ludzi kulturalnych umiejących patrzeć i do kunktatorów płockich. *Dz. Płoc.* R. 5: 1926 nr 134 s. 2.
140. Śp. Siostra Zenobia Szeronos, Szarytka. *Dz. Płoc.* R. 5: 1926 nr 170 s. 3.
141. Z krzepiących chwil. *Dz. Płoc.* R. 5: 1926 nr 220 s. 2.
142. Śp. Zofia Mielęcka. *Dz. Płoc.* R. 5: 1926 nr 281 s. 2.
143. Mieczysław kardynał **Ledóchowski** arcypasterz gnieźnieńsko-poznański. *Dz. Płoc.* R. 6: 1927 nr 225 s. 2.
144. Gwiazdka dla żołnierza polskiego. *Dz. Płoc.* R. 7: 1928 nr 291 s. 2.
145. Baczność! Zawczasu baczność! *Dz. Płoc.* R. 8: 1929 nr 59 s. 3.
146. „Dobra Gena". [Eugenia Pniewska]. *Dz. Płoc.* R. 8: 1929 nr 68 s. 3.
147. Śp. pułkownik doktor Adolf Maciesza żołnierz bohater, a wielce uczynny człowiek, poseł na Sejm z Ziemi Płockiej. *Dz. Płoc.* R. 8: 1929 nr 129 s. 3.
148. Krynica Zdrój w sierpniu. *Dz. Płoc.* R. 8: 1929 nr 174 s. 2.
149. Pokorna, żywa prośba serdeczna do ojczystych, dostojnych władz w tem miarodajnych o pomoc rychłą, skuteczną w sprawie palącej względnie wielce pożytecznej, poczciwej, dobroczynno oświatowej. *Dz. Płoc.* R. 9: 1930 nr 8 s. 2-3.
150. Historyjka dość ciekawa. *Dz. Płoc.* R. 9: 1930 nr 11 s. 2-3.
151. Kochany „Braciszek". [Dr Stanisław Brzozowski]. *Dz. Płoc.* R. 9: 1930 nr 51 s. 2-3.
152. Ku czci Królowej Korony Polskiej. *Dz. Płoc.* R. 9: 1930 nr 105 s. 2.
153. Recenzyjna reklama własna — lecz nie dla własnej korzyści. *Dz. Płoc.* R. 9: 1930 nr 112 s. 2; nr 114 s. 2. — Toż. w osob. odb. Płock b. r. wyd. Druk. Płockie Zakłady Graficzne 16° s. 8.
154. List otwarty do wielmożnego pana doktora Aleksandra Bylińskiego. *Dz. Płoc.* R. 9: 1930 nr 121 s. 2.
155. Druga Stanisławówka. *Dz. Płoc.* R. 9: 1930 nr 130 s. 2.
156. Śp. Wacław Szymański. *Dz. Płoc.* R. 9: 1930 nr 177 s. 2.
157. Wykrycie prastarej królewskiej korony piastowskiej w skarbcu katedralnym płockim. *Dz. Płoc.* R. 9: 1930 nr 203 s. 2.
158. Ciekawy Mistrz — Wiktor. *Dz. Płoc.* R. 9: 1930 nr 220 s. 2.
159. Ciekawy list osiemdziesięcioletniego duchem — młodzieńca. *Dz. Płoc.* R. 9: 1930 nr 225 s. 4.
160. Wprost rozpaczliwe błagania przeliczne takie. *Dz. Płoc.* R. 9: 1930 nr 235 s. 2.
161. Moje dwa sny ciekawe. *Dz. Płoc.* R. 9: 1930 nr 236 s. 2.
162. „Szkoła Postępowa". *Dz. Płoc.* R. 9: 1930 nr 300 s. 2.
163. Śp. Władysław Rutkowski. *Dz. Płoc.* R. 9: 1930 nr 237 s. 2.
164. Śp. Gustaw Zieliński. Wspomnienie wygłoszone na nabożeństwie żałobnym dnia 11 IX r. b. w kaplicy stanisławówkowskiej w Płocku. *Dz. Płoc.* R. 9: 1930 nr 213 s. 2-3.
165. Wystawa Marjańska w Gimnazjum Żeńskim Reginy Żółkiewskiej w Płocku. *Dz. Płoc.* R. 9: 1930 nr 286 s. 2.
166. Mój wierny „Policmajster" czyli wielkokonkursowy psi laureat i to pierwszorzędny. Płock 1930 Druk. Braci Detrychów 8° s. 65.
167. „Cierpliwością i pracą dobijesz się celu". Płock 1930 Druk. Płockie Zakłady Graficzne 16° s. 11.
168. Kartka z dziejów kultury płockiej. *Dz. Płoc.* R. 10: 1931 nr 7 s. 2-3; nr 8 s. 2-3.
169. Gilotyna modna — głowy. *Dz. Płoc.* R. 10: 1931 nr 28 s. 2.
170. Świeża kartka ciekawa. *Dz. Płoc.* R. 10: 1931 nr 173 s. 2.
171. „Geniusz cenię wśród narodu wtedy, kiedy umrze z głodu". *Dz. Płoc.* R. 10:

1931 nr 174 s. 2; nr 175 s. 2. — Toż. w osob. odb. Płock 1931. Druk. Płockie Zakłady Graficzne 16° s. 12.

172. List z Krynicy. *Dz. Płoc.* R. 10: 1931 nr 201 s. 2; nr 206 s. 2.

173. List otwarty do ciężko chorych kapłanów pod adresem takiego jednego. *Mies. Płoc.* R. 26: 1931 nr 2 s. 48-51.

174. Najświętsza Maria Panna w kanwie luźnej mojego życia. *Mies. Past. Płoc.* R. 26: 1931 nr 4 s. 124-129, nr 5 s. 163-167; nr 6 s. 213-216. — Toż. w osob. odb. Płock 1931 Druk. Płockie Zakłady Graficzne 8° s. 80.

175. Pamięci Kajetana Piechowskiego nadzwykłego ziemianina płockiego Mazowsza. Płock 1931 Druk. Braci Lipków 8° s. 8.

176. Luźna wiązanka wspomnień z działań własnych i ludzi mi bliskich w dziedzinie szkolnictwa polskiego, głównie płockiego. Płock 1931 Druk. Płockie Zakłady Graficzne 8° s. 137.

177. Jasnej pamięci Halina z Horodyskich Stefanowa Rutska. *Dz. Płoc.* R. 11: 1932 nr 97 s. 3.

178. Na marginesie zjazdu. *Dz. Płoc.* R. 11: 1932 nr 143 s. 2.

179. List z Krynicy. *Dz. Płoc.* R. 11: 1932 nr 186 s. 2; nr 203 s. 2.

180. Niezwykły człowiek. [O Wacławie Kamińskim]. *Dz. Płoc.* R. 11: 1932 nr 245 s. 2.

181. Płacząca wiolonczela. *Dz. Płoc.* R. 11: 1932 nr 258 s. 2.

181a. Niebywały koncert. *Dz. Płoc.* R. 11: 1932 nr 96 s. 1.

182. Pokorna ocena katolicyzmu polskiego w diecezji płockiej. *Mies. Past. Płoc.* R. 27: 1932 nr 12 s. 484-487; R. 28: 1933 nr 1 s. 26-27; nr 3 s. 118-120. — Toż. w osob. odb. Płock 1933 Druk. Braci Lipków 8° s. 17.

183. Scientia inflat — charitas aedificat. Wiedza nadyma — miłość buduje. Stare ale jare przepowiedzonko. Płock 1932 Druk. Płockie Zakłady Graficzne 8° s. 24.

184. Kartka z dziejów Stowarzyszenia Pomocy Wzajemnej kapłanów diecezji płockiej. Skreślił jeszcze w 1926 r. prałat... Płock 1932 Druk. Braci Lipków 8° s. 20.

185. „Kochana Rusia" — Halina z Horodyskich Stefanowa Rutska. Płock 1932 Druk. Płockie Zakłady Graficzne 16° s. 59.

186. Dlaczego koledzy przezwali mnie „Kopernikiem". Monolog sztubacki ze starej ramotki szydłem rymarskim zszyty. Płock 1932 Druk. Płockie Zakłady Graficzne 8° s. 7.

187. Śp. Klemens Głodowski. *Dz. Płoc.* R. 12: 1933 nr 5 s. 3.

188. Ciekawa książka o Mazowszu. *Głos Mazow.* R. 1: 1933 nr 46 s. 4.

189. Śp. Leokadia z Grzebskich Stanisławowa Bergerowa. *Głos Mazow.* R. 1: 1933 nr 69 s. 4.

190. Rec.: T. ŚWIECKI, F. WYBULT: Mazowsze płockie w czasach wojny światowej i powstania państwa polskiego. Toruń 1933. *Mies. Past. Płoc.* R. 28: 1933 nr 3 s. 134-135.

191. Serdeczne wspomnienie o śp. Leokadii z Grzebskich Stanisławowej Bergerowej. Na pamiątkę dla jej rodziny, familii, uczennic i przyjaciół skreślił... Płock 1933 Druk. Bracia Detrychowie 16° s. 15.

192. „Pasterz Serdeczny" biskup płocki, arcybiskup mohylowski Wnukowski Apolinary. Płock 1936 Druk. Braci Lipków 8° s. 153.

193. Porządek dzienny rekolekcji 5 dniowych parafialnych ułożył... Płock b. r. Druk. K. Miecznikowskiego 16° s. 31.

194. Po co się urządza Katolicki Zjazd Diecezjalny. Płock b. r. Druk. Kuriera Płockiego 16° s. 8.

II.

Śp. ks. prał. Lasocki. *Głos Mazow.* R. 1: 1933 nr 117 s. 1; I grały mu wszystkie Płocka dzwony... Triumfalny pochód zwłok śp. ks. prał. Lasockiego do bazyliki katedralnej. Za wielkie serce kapłana — obywatela Płock płaci głęboką wdzięcznością i łzami żalu. *Głos Mazow.* R. 1: 1933 nr 118 s. 1; Ostatnia droga śp. ks. prał. Lasockiego. *Głos Mazow.* R. 1: 1933 nr 119 s. 1; O uczczeniu pamięci śp. ks. prał. Lasockiego. *Głos Mazow.* R. 1: 1933 nr 121 s. 3; MACIESZA A.: Zasługi śp. ks. prałata Lasockiego na polu oświaty i kultury Płocka. *Głos Mazow.* R. 1: 1933 nr 122 s. 2; nr 123 s. 2; Śp. ks. Ignacy Lasocki. *Mies. Past. Płoc.* R. 28: 1933 nr 6 s. 276-280; Zasługi wielkiego społecznika śp. Ignacego Lasockiego. *Dz. Płoc.* R. 12: 1933 nr 122 s. 5; Ks. prałat Lasocki. Przemówienie dra Al. Macieszy nad mogiłą w dniu 27 maja 1933 r. *Dz. Płoc.* R. 12: 1933 nr 123 s. 2-3; Prasa stołeczna o śp. ks. prał. Lasockim. *Głos Mazow.* R. 1: 1933 nr 120 s. 2; O tablicę pamiątkową dla śp. ks. prałata Lasockiego. *Głos Mazow.* R. 6: 1938 nr 109 s. 1; Odsłonięcie tablicy pamiątkowej śp. ks. prał. I. Lasockiego. *Głos Mazow.* R. 7: 1939 nr 118 s. 3; W 6-tą rocznicę zgonu śp. ks. prał. Lasockiego. *Głos Mazow.* R. 7: 1939 nr 121 s. 1; Lasocki Ignacy. W: *Dzieje Płocka.* Wyd. 2. s. 233, 260, 363, 374, 434.

Ks. Michał Grzybowski

Latusek Paweł (1910-1973), biskup sufragan wrocławski, pastoralista. Urodził się 23 II 1910 r. w Tychach jako syn kolejarza Pawła i Franciszki z d. Goj. Po ukończeniu miejscowej szkoły podstawowej, rozpoczął naukę w Gimnazjum w Pszczynie, gdzie 4 VI 1930 r. otrzymał świadectwo dojrzałości. Studia filozoficzno-teologiczne odbył w Śląskim Seminarium Duchownym w Krakowie. Święcenia kapłańskie przyjął 29 VI 1935 r. i rozpoczął pracę jako wikary w parafii św. Barbary w Chorzowie. W 1937 r. uzyskał na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Jagiellońskiego doktorat z teologii na podstawie pracy pt.: „Problem cierpienia u św. Augustyna". W l. 1938-1939 przebywał na studiach nauk społecznych w Lille. Po ukończeniu École des Missionnaires du Travail, powrócił do kraju i przez trzy lata był sekretarzem ordynariusza katowickiego. W l. 1942-1945 był stałym łącznikiem między wysiedlonym biskupem a diecezją, równocześnie kierując akcją charytatywną. W l. 1945-1950 pracował nad organizacją życia religijnego Opolszczyzny, będąc najpierw kanclerzem, a następnie wikariuszem generalnym. W l. 1950-1955 studiował na KULu, zdobywając doktorat z prawa kanonicznego i absolutorium z filozofii chrześcijańskiej. W 1957 r. przybył do Wrocławia, gdzie objął referat duszpasterski i otrzymał nominację na profesora teologii pastoralnej. W l. 1958-1970 był rektorem Seminarium Duchownego we Wrocławiu, poświęcając się bez reszty wychowaniu kleru. W 1959 r. otrzymał godność prałata, a 13 XI 1961 r. został mianowany biskupem tytularnym Aninety, z przeznaczeniem do pracy w diecezji wrocławskiej. Rozwinął szeroką działalność duszpasterską. Był członkiem Komisji Episkopatu do Spraw Powołań i protektorem liturgicznej służby ołtarza. Brał udział w obradach Soboru Watykańskiego II. Zmarł 11 II 1973 r. po długiej chorobie we Wrocławiu i został pochowany na miejscowym cmentarzu św. Wawrzyńca.

I.

1. Zagadnienie cierpienia u św. Augustyna. Chorzów 1938 Nakł. Autora 8° s. 109.

2. Trwałość treści religijnej i zmienność form oddziaływania religijnego. *Aten. Kapł.* R. 52: 1960 nr 1 s. 99-107.

3. Seminarium Duchowne we Wrocławiu. *Przew. Katol.* R. 53: 1963 nr 43 s. 452.

4. Współżycie i współpraca duchowieństwa młodszego ze starszym. *Homo Dei.* R. 32: 1963 nr 4 s. 196-201.

5. Wczasy kapłańskie. *Homo Dei.* R. 33: 1964 nr 2 s. 74-81.

6. Odpowiedzialność Ludu Bożego na powołania kapłańskie. *Aten. Kapł.* R. 59: 1967 nr 1-2 s. 38-47.

7. Udział świeckich w zarządzie majątkiem kościoła parafialnego w Polsce przedrozbiorowej. Lubl. 1953 4° s. 237. Maszynopis. Bibl. Sem. Duch. we Wrocławiu. Sygn. III-3085.

8. Teologia pastoralna. Wr. 1964 4° s. 111. Maszynopis. Bibl. Sem. Duch. we Wrocławiu. Sygn. III-263.

9. Administracja parafialna. [Wr. 1967] 4° s. 149. Maszynopis. Bibl. Sem. Duch. we Wrocławiu. Sygn. III-239.

10. Rządy parafialne według Kodeksu Prawa Kanonicznego. [Wr. 1967] 4° s. 69. Maszynopis. Bibl. Sem. Duch. we Wrocławiu. Sygn. III-2404.

11. Środki masowego przekazu myśli. Wr. [ok. 1968] 4° s. 55. Maszynopis. Bibl. Sem. Duch. we Wrocławiu. Sygn. III-233.

II.

Roczniki diecezji śląskiej. Katowice 1936-1938; Schematyzmy diecezji wrocławskiej. Wr. 1959-1971; Konsekracja J. E. Ks. Biskupa Pawła Latuska w dniu 11 lutego 1962. *Wroc. Wiad. Kośc.* R. 17: 1962 nr 4 s. 96-97; Konsekracja nowego biskupa we Wrocławiu. *Gość Niedz.* R. 31: 1962 nr 10 s. 78; Ks. Dr Paweł Latusek, rektor Arcybiskupiego Seminarium Duchownego we Wrocławiu, mianowany biskupem sufraganem we Wrocławiu. *Wroc. Wiad. Kośc.* R. 17: 1962 nr 4 s. 93-95; Nowy Biskup Sufragan Wrocławski Paweł Latusek. *Wroc. Wiad. Kośc.* R. 17: 1962 nr 4 s. 126-127; Nowy biskup sufragan wrocławski. *Tyg.*

Powsz. R. 16: 1962 nr 3 s. 7; DOLA K.: Kościół katolicki na Opolszczyźnie w l. 1945-1965. *Nasza Przeszł.* T. 22: 1965 s. 78-79; URBAN W.: Archidiecezja Wrocławska w latach 1945-1965. *Nasza Przeszł.* T. 22: 1965 s. 32, 52, 57; WOSNITZA F.: Bischöfe aus dem Raum des Kattowitzer Bistums. W: *Beiträge zur schlesischen Kirchengeschichte*. Gedenkschrift für Kurt Engelbert, hrsg. von B. Stasiewski, Köln--Wien 1969 s. 231; LISZKA J.: Z działalności Administracji Apostolskiej na Śląsku Opolskim. W: *Kościół na Ziemiach Zachodnich*. Praca zbiorowa pod red. J. KRUCINY. Wr. 1971 s. 53-66; KOMINEK B.: Homilia pogrzebowa wygłoszona w katedrze wrocławskiej [...] w czasie Mszy św. pogrzebowej Księdza Biskupa dra Pawła Latuska. *Wrocł. Wiad. Kośc.* R. 28: 1973 nr 5 s. 228-232; Lutti nel Episcopato. [Wspomnienie pośmiertne]. L'Osservatore Romano z dn. 17 II 1973; Nekrolog. *Przew. Katol.* R. 63: 1973 nr 9 s. 74; Nekrolog. *Tyg. Powsz.* R. 27: 1973 nr 8 s. 7; Śp. Ks. Biskup dr Paweł Latusek. *Gość Niedz.* R. 42: 1973 nr 12 s. 93; Ks. Biskup dr Paweł Latusek — biskup pomocniczy we Wrocławiu. *Wroc. Wiad. Kośc.* R. 28: 1973 nr 5 s. 244-251; URBAN W.: Wspomnienie o śp. księdzu biskupie Pawle Latusku sufraganie wrocławskim (1919-1973). *Wroc. Wiad. Kośc.* R. 28: 1973 nr 5 s. 251-255; Z. Sz.: Zmarł ks. bp P. Latusek. *Słowo Powsz.* R. 27: 1973 nr 31 s. 1, 2; Nr 39 s. 1, 2; Żałobne nabożeństwo [w Rzymie]. *Gość Niedz.* R. 42: 1973 nr 12 s. 93; LISZKA J.: Powojenna działalność duszpasterska na Śląsku Opolskim. W: *Dei Virtus*. Praca zbiorowa pod red. J. KRUCINY. Wr. 1974 s. 215-241; Pierwsza rocznica śmierci śp. ks. biskupa Pawła Latuska. *Wroc. Wiad. Kośc.* R. 29: 1974 nr 3-4 s. 74; URBAN W.: Kazanie wygłoszone na nabożeństwie żałobnym w pierwszą rocznicę śmierci śp. ks. biskupa Pawła Latuska. *Wroc. Wiad. Kośc.* R. 29: 1974 nr 3-4 s. 75-78; Nabożeństwo żałobne w drugą rocznicę śmierci ks. biskupa Pawła Latuska. *Wroc. Wiad. Kośc.* R. 30: 1975 nr 1-3 s. 112; PLUTA J.: Wkład duchowieństwa pochodzącego ze Śląska Górnego i Cieszyńskiego w nauki teologiczne. *Śl. Stud. Hist.-Teol.* T. 8: 1975 s. 231.

Ks. Józef Mandziuk

Laubitz Antoni (1861-1939) biskup sufragan gnieźnieński.

Urodził się 7 VI 1861 w Pakości na Kujawach, był synem piwowara Konstantego i Joanny z Drwęckich. Do szkoły chodził w Inowrocławiu, jego kolegą był Jan Kasprowicz, któremu później poświęcił wspomnienie. Po nauce w progimnazjum trzemeszeńskim, ukończył Gimnazjum św. Marii Magdaleny maturą w 1884 r. Ze względu na zamknięte Seminarium Duchowne w Poznaniu podczas Kulturkampfu odbył studia teologiczne na Uniw. w Würzburgu, święcenia zaś kapłańskie przyjął 11 III 1888 w Poznaniu. Powołany na wikariusza w Inowrocławiu, był także nauczycielem religii w tamtejszym Gimnazjum. Należał do szeregu pierwszych kapłanów-społeczników w archidiecezjach wielkopolskich, w 1892 r. uczestniczył w studium społeczno-politycznym w München-Gladbach. W Inowrocławiu inicjował wiele akcji społecznych, m. in. był współorganizatorem Banku Ludowego i został prezesem jego rady nadzorczej. Kontynuował, a nawet poszerzył zakres społecznej działalności jako proboszcz inowrocławski od 27 IV 1895 r. Abp. F. Stablewski nadał mu w 1901 r. tytuł radcy duchownego honorowego i wyjednał w 1906 r. godność szambelana papieskiego. Było to po głośnym wiecu, urządzonym 30 V 1906 pod przewodnictwem ks. Laubitza w obronie nauki religii w języku polskim. Ogłoszony 1 VII 1915 dziekanem inowrocławskim, spotęgował działalność w Związku Kapłanów „Unitas" swego okręgu. Już wcześniej pełnił w archidiecezji funkcję sędziego prosynodalnego i członka komisji administracyjnej. Instytuowany 5 III 1920 prepozytem kapituły katedralnej w Gnieźnie, objął 1 czerwca t. r. urząd wikariusza generalnego archidiecezji gnieźnieńskiej. Kard. E. Dalbor wyjednał mu 3 III 1922 u Piusa XI godność protonotariusza apostolskiego, a 8 XI 1924 prekonizację na biskupa tytularnego jasseńskiego i sufragana gnieźnieńskiego. W stolicy prymasowskiej wsławił się bp Laubitz szeroko prowadzoną ak-

cją społeczną, licznymi pracami budowlanymi i renowacją katedry. W związku z tym ostatnim przedsięwzięciem patronował badaniom archeologicznym i opublikował ich wyniki w dwóch artykułach. Z okazji 50-lecia kapłaństwa został odznaczony tytułem asystenta papieskiego tronu i otrzymał Krzyż Komandorski Polonia Restituta. Zmarł 17 V 1939 w Gnieźnie.

Z kilku jego artykułów na uwagę zasługują wymienione dwa, które dotyczą dziejów katedry gnieźnieńskiej, oraz artykuł w sprawie konserwacji dzieł sztuki sakralnej. Z jego zainteresowań sztuką zrodziło się muzeum diecezjalne w Gnieźnie.

I.

1. Domy parafialne, ich potrzeba i sposób budowania. P. 1908 Księg. św. Wojciecha 8° s. 18, nlb. 2, tabl. 4.
2. W sprawie zachowania zabytków sztuki kościelnej. *Prz. Kośc.* T. 9: 1909 s. 1-6.
3. Praca społeczna naszego duchowieństwa a zadania kulturalne. *Mies. Kośc. „Unitas"*. T. 3: 1910 s. 81-88.
4. Domy ludowe w miastach. W: *Pamiętnik zjazdu skargowskiego w Krakowie*. Kr. 1912 s. 59-72.
5. Kółka włościańskie a duchowieństwo. *Gaz. Kośc.* R. 24: 1917 s. 298-299, 310-311.
6. Zorganizowanie duchowieństwa. *Wiad. dla Duchow.* R. 7: 1920 s. 3-7.
7. W sprawie kontraktów dzierżawnych. *Wiad. dla Duchow.* R. 7: 1920 s. 359-362.
8. Przemówienie J. E. Ks. Biskupa Laubitza. Życzenia dla Księdza Prymasa, duchowieństwa i wiernych Archidiecezji. *Robotnik*. R. 26: 1930 nr 42.
9. Ze wspomnień o Janie Kasprowiczu. *Tęcza*. R. 5: 1931 nr 16.
10. Na przełomie. *Wiad. dla Duchow.* R. 19: 1932 s. 336-338.
11. O początkach kościoła gnieźnieńskiego w świetle ostatnich badań wykopaliskowych. *Biul. Hist. Sztuki*. R. 3: 1934/35 s. 9-24.
12. Prehistoryczne odkrycia na górze Lecha i w katedrze gnieźnieńskiej. *Z Otchłani Wieków*. R. 10: 1935 s. 33-45.
13. Do Grobu św. Wojciecha. *Przew. Katol.* R. 41: 1935 nr 17 s. 259-262.
14. Byliśmy, jesteśmy i pozostaniemy narodem katolickim. Kazanie... do pielgrzymów gnieźnieńskich w dniu 28 kwietnia 1935 r. *Przew. Katol.* R. 41: 1935 nr 19 s. 291-293.

II.

Zientarski Wł.: Laubitz Antoni. W: *Pol. słow. biogr.* T. 16: 1971 s. 574-575, tamże bibliografia.

Ks. Marian Banaszak

Lechert Antoni, krypt.: X. A. L., O. A. L. (1845-1921), rektor Kolegium Greckiego, następnie Kolegium Polskiego w Rzymie, konsultor Kongregacji Papieskich, prawnik i neotomista.

Urodził się 1 X 1845 r. w Witkowie jako syn Pawła i Franciszki z Kaczkowskich. Uczył się w miejscowej szkole. Gimnazjum rozpoczął w Trzemesznie a ukończył w Głogowie. Studia teologiczne odbywał w Poznaniu i w Gnieźnie, gdzie 14 VIII 1870 otrzymał święcenia kapłańskie. Krótko był wikarym w Grylewie. Od 1872 r. pogłębiał wiedzę w Rzymie, jako alumn zmartwychwstańczego Kolegium Polskiego, uzyskując doktorat obojga praw na Apollinarianum (1874). W latach 1874-1877 pracował w archidiecezji paryskiej jako wikary w Pontin i w St. Georges. Na początku 1878 r. wstąpił do zmartwychwstańców w Rzymie, gdzie 31 III 1879 r. złożył śluby zakonne, a w 1885 r. uzyskał doktorat teologii na Gregorianum. Zainteresował się też filozofią ks. P. Semenenki i był jego powiernikiem, jako mistrz nowicjatu (1879-1885), delegat do Ameryki (1885), prokurator generalny i współpracownik m. Franciszki Siedliskiej w formowaniu nazaretanek. W latach 1886/8 był rektorem Kolegium Greckiego, następnie Kolegium Polskiego (1888-1892). Ale poświęcając coraz więcej czasu nazaretankom i chcąc zupełnie oddać się organizowaniu ich gałęzi męskiej

(pod naz. Bracia Najświętszej Rodziny, następ. Misjonarze Boskiej Miłości Pana Jezusa) uzyskał 27 XI 1892 r. zwolnienie ze ślubów. Stała współpraca z nazaretankami i bezskuteczne wysiłki organizacyjne nad nową kongregacją w Italii (Rzym 1892, Terracina 1901), we Francji (Sèveres 1893-1901), w Londynie (1901/4) oraz w USA (Dupont, Baltimore i Washington) zajęły mu resztę życia. Zmarł 15 I 1921 r. w Chicago.

I.

1. Misjonarze Boskiej Miłości. *Kur. Pozn.* R. 27: 1898 nr 68 s. 2. — Toż pod zm. tyt. Misjonarze Miłości Bożej. (Według Kuriera Poznańskiego).- *Dz. Chic.* R. 9: 1898 nr 81 s. 2 [anonim].

2. Sposoby zabezpieczenia papierów wartościowych. *Kur. Pozn.* R. 29: 1900 nr 22 s. 2.

3. Nowe prawo kościelne o zaręczynach i małżeństwie, z objaśnienia J. Em. Kard. Kazimierza Gennari. Przełożył i wydał... W. 1907 Druk. W. L. Anczyca i Spółki 8° s. nlb. 3, 78, nlb. 2. — Toż. Kr. 1908 Druk. „Czasu" 8° s. nlb. 2, 78, nlb. 1.

4. Znaczenie dekretu kongregacji o niesprawowaniu urzędów przez duchownych w instytucjach pieniężnych. *Dz. Chic.* R. 21: 1910 nr 295 s. 2.

5. „Myśl Wolna" wydała sama na siebie wyrok potępienia. *Dz. Chic.* R. 23: 1912 nr 79 s. 6.

6. Brevis cursus philosophiae iuxta systema s. Tomae Aquinatis, complectans logicam, methafisicam atque ethicam, ad usum iuvenum studiosorum, per questia et responsa expositus. Volumen I: Logica et Ontologia. — Volumen II pars 1: Cosmologia et Psychologia. — Volumen II pars 2: Theologia naturalis. — Volumen III: Ethica seu Philosophia moralis. Romae 1915 Desclee et Socii 16° s. 302, 375, 335, 346.

7. [Modlitwy]: Modlitwa do Ducha Świętego. W: *Zbiór modlitw do użytku Sióstr Najświętszej Rodziny z Nazaretu.* [Chicago] 1958. 18° s. 371-376; — Modlitwa do Pana Jezusa Dobrego Pasterza II. Tamże s. 397.

8. Pieśń do Najświętszej Rodziny. W: *Zbiór modlitw do użytku Sióstr Najświętszej Rodziny z Nazaretu.* Wyd. 2 [Chicago] 1958. 18° s. 405-408. — Toż. W: *Śpiewnik kościelny katolicki.* b. r. i b. m. Cz. 3 nr 938.

9. Alcune date della mia vita. Rkps Arch. Sióstr Nazaretanek w Rzymie.

10. Notatki z życia śp. m. Marii Franciszki Siedliskiej. Rzym 1910. Mszps s. 160.

11. Historia filozofii. Rkps Arch. Sióstr Nazaret. w Chicago.

12. Konferencje dla zakonnic [kilkadziesiąt zeszytów]. Rkps Arch. Sióstr Nazaret. w Rzymie.

13. Misjonarze Boskiej Miłości Pana Jezusa w Ameryce. Rkps Arch. Sióstr Nazaret. w Rzymie.

14. Notatki z rekolekcji odprawianych w Rzymie u św. Klaudiusza [od] 2 XI 1884 r. pod kierownictwem ... Rkps Arch. Dom. Zmart. w Krakowie 8° s. nlb. 48.

15. Listy: 4 listy do M. F. Siedliskiej z lat 1889-1893. W: *Dyrektorium zawierające zasadnicze myśli Matki Marii od Pana Jezusa Dobrego Pasterza ... uchwalone przez Specjalną Kapitułę Generalną* ... Rzym 1969 s. 14-15 [3 fragm.], 16 [fragm.]. — List do papieża Leona XIII z 1892 r. W: RICCARDI A.: Francesca Siedliska. Roma 1970 s. 281 [fragm.]. — 26 listów do zmartwychwstańców z lat 1867-1905. Rkps Arch. Congr. a Resur. Romae, sygn. 37034-37246. — Przeszło 2300 listów do F. Siedliskiej i nazaretanek z lat 1885-1920. Arch. Sióstr Nazaret. w Rzymie i w Chicago. — Listy do kościelnych władz rzymskich z 1892 r. Rkps w Archivio Storico del Vicariato di Roma, fol. 1030.

II.

Śp. ks. Antoni Lechert. *Dz. Chic.* R. 32: 1921 nr 12 s. 7; Ricciardii A: P. Antonio Lechert. W: TENŻE: Francesca Siedliska ... Roma 1970 s. 167-175. — Ponadto: [P. SEMENENKO]: Le Saint Père et le Collège Grec. *Le Moniteur de Rome...* R. 5: 1886 nr 161; Ojcowie Zmartwychwstania Pańskiego. *Kur. Pozn.* R. 13: 1886 nr 162 s. 1; Kronika kościelna... Londyn... *Gaz. Kośc.* R. 5: 1897 nr 1 s. 6; MARIAŃSKI B.: Z Londynu. *Kron. Rodz.* R. 36: 1903 nr 22 s. 510, 524, 533-535, 547-548; Podwójny złoty jubileusz kapłański... *Prz. Kośc.* R. 7: 1920 nr 8 s. 566-568; Wasz.: Jubilaci ks. H. Cichocki i ks. A. Lechert... *Dz. Chic.* R. 31: 1920 nr 194 s. 5, ilustr.; Echa jubileuszu. Tamże. Nr 200 s. 5; Z pogrzebu śp. ks. Antoniego Lecherta. Tamże. R. 32: 1921 nr 15 s. 7 [streszcz. mowy pogrzeb. ks. F. Gordona CR]; SARDI V., SICA C. [przekł. z włos. W. CHOTKOWSKI]: Żywot Sługi Bożej Marii Franciszki Siedliskiej od Pana Jezusa Dobrego Pasterza. Kr. 1924 s. 198-199, 295-308, 326-328, 387-388 i passim; — Toż w jęz. włoskim: Grottaferrata 1921 i w jęz. francuskim: Rome 1926; KWIATKOWSKI W.: Historia Zgromadzenia Zmartwychwstania Pańskiego. Albano 1942 s. 298, 327, 329, 335, 338, 345, 348, 481,

482; — Polska Misja Katolicka w Londynie 1894 [!] — 1944. Księga pamiątkowa. Londyn 1944 s. 14-19; IWICKI J.: The First One Hundred Years... Rome 1966 s. 76-77; 100 lecie Papieskiego Kolegium Polskiego w Rzymie 1866-1966. Rzym 1966 s. 33, 66; DYLEWSKA S. CH.: Out of Nazareth... New York 1974 s. 56-167; Wybór listów... F. Siedliskiej... Rzym 1975 [66 listów do ks. A. L. i wzmianki w innych]; — Toż w jęz. angiel. pt. Counsels From the Heart... Chicago 1980 s. 323 i passim.

Ks. Bolesław Micewski CR

Ledóchowski Włodzimierz Dionizy (1866-1942), generał jezuitów, autor prac z dogmatyki i prawa kanonicznego.

Urodził się 7 X 1866 r. w Loosdorf (Dolna Austria), był synem Antoniego i Józefy v. Salis-Zizers. Szkoły średnie ukończył w St. Pölten i wiedeńskim Theresianum (1877-1884). Po maturze zamieszkał w Lipnicy Murowanej k. Bochni i w 1884 zapisał się na Wydziale prawa Uniw. Jagiell., jednak po śmierci ojca (1885) wstąpił do Seminarium Duchownego w Tarnowie. W 1887 wyjechał na dalsze studia do Rzymu, gdzie uzyskał doktorat z filozofii na Uniw. Gregoriańskim (czerwiec 1889). Po powrocie do Galicji wstąpił 24 IX 1889 do nowicjatu jezuitów w Starej Wsi. Studia teologiczne odbywał u jezuitów w Krakowie (1892-1895), tu też 10 VI 1894 r. przyjął święcenia kapłańskie. W 1896 r. wszedł do zespołu redakcyjnego „Przeglądu Powszechnego" i w l. 1897-1900 prowadził dział: Sprawy Kościoła. Dnia 3 XII 1898 r. został przełożonym domu pisarzy jezuickich w Krakowie, 17 VII 1900 rektorem kolegium krakowskiego, 25 III 1901 wiceprowincjałem, 21 II 1902 prowincjałem galicyjskim. Jako prowincjał wycofał jezuitów z reformy bazyliańskiej, którą prowadzili od 1882 r., zakładał stowarzyszenia społeczne i robotnicze. Dnia 14 IX 1906 został wybrany na kongregacji zakonu w Rzymie asystentem Niemiec, a 11 II 1915 r. generałem zakonu. Zakonem rządził bardzo energicznie. Kierował dopasowaniem przepisów zakonnych do nowego Kodeksu prawa kanonicznego, założył dom pisarzy jezuickich w Rzymie (1931) wybudował wielki gmach kurii generalnej na stokach Janikulum (1923-1927), założył kilka czasopism (m. in. Arch. Hist. S. J.), rozwijał działalność jezuitów na całym świecie, a liczba ich w ciągu jego rządów wzrosła o 10 tysięcy członków. Zmarł 13 XII 1942 r. w Rzymie, pochowany został na Campo Verano.

I.

1. Rec.: E. LEGNANI: Il Papa secondo la teologia e la storia. Trento 1893. *Prz. Powsz.* R. 11: 1894 t. 43 s. 280-281.

2. Rec.: DUILHÉ DE SAINT-PROJET: Apologia naukowa wiary chrześcijańskiej. W. 1894. *Prz. Powsz.* R. 11: 1894 t. 43 s. 429-430.

3. Rec.: C. PESCH: Praelectiones dogmaticae. Friburg 1896. *Prz. Powsz.* R. 13: 1896 t. 52 s. 281-285.

4. Rec.: O. BARDENHEWER: Biblische Studien. Freiburg 1896. *Prz. Powsz.* R. 13: 1896 t. 52 s. 121-124.

5. Rozumność wiary. *Prz. Powsz.* R. 14: 1897 t. 53 s. 1-22.

6. Wewnętrzna pewność aktu wiary. *Prz. Powsz.* R. 14: 1897 t. 55 s. 237-253, 395-409.

7. Ostatni list Leona XIII o bierzmowaniu. *Prz. Powsz.* R. 14: 1897 t. 56 s. 458-461.

8. Sprawy Kościoła. Stała rubryka *Prz. Powsz.* Red. w l. 1897-1900 [t. 55-65].

9. Rec.: J. DELBREL: Des vocations sacerdotales et religieuses dans les colléges ecclésiastiques. Paris 1897. *Prz. Powsz.* R. 14: 1897 t. 54 s. 132-133.

10. Duchowieństwo a kwestia socjalna. *Prz. Powsz.* R. 15: 1898 t. 57 s. 81-105.

11. Rec.: J. HOLLWECK: Das kirchliche Bücherverbot. Mainz 1897. *Prz. Powsz.* R. 15: 1898 t. 57 s. 129-130.

12. Kilka uwag o ostatnim kongresie robotników w Krakowie. *Prz. Powsz.* R. 15: 1898 t. 59 s. 256-267.

13. O wątpliwościach przeciw wierze. *Prz. Powsz.* R. 15: 1898 t. 59 s. 1-20, t. 60 s. 222-243, 356-373.

14. Zjazd dziennikarzy słowiańskich. *Prz. Powsz.* R. 16: 1899 t. 64 s. 141-144.
15. Co myślą socjaliści o religii? *Prz. Powsz.* R. 16: 1899 t. 64 s. 456-460.
16. Statut Stowarzyszenia Sług Katolickich pod wezwaniem św. Zyty w Krakowie. Kr. 1900 Nakł. Stowarz. Sług. Katol. 16° s. 10.
17. Statut Katolickiego Stowarzyszenia Stróżów w Krakowie. Kr. 1900 Nakł. Katol. Stow. Stróżów 16° s. 15.
18. Sprawiedliwość i miłosierdzie. Kr. 1901 Wyd. Tow. Jez. 16° s. 48. Głosy Katol. nr 3. — Toż wyd. 2 pt. Sprawiedliwość i miłosierdzie wobec kwestii społecznej. Kr. 1908 Wyd. Tow. Jez. 16° s. 48.
19. O potrzebie religii. Kr. 1901 Wyd. Tow. Jez. 16° s. 48. — Toż. Wyd. 2. Kr. 1908 16° s. 36.
20. Instructio pro patribus, qui in Germaniam adiuvandos operarios Polonos excurrunt. Cracoviae 1903 4° s. 7.
21. Epistola de annuario quinquagesimo ab edicto dogmate de Immaculato Virginis Conceptu. Cracoviae 1904 Sumpt. PP. Soc. Jesu 4° s. 3.
22. Epistola de doctrina S. Thomae magis magisque in Societate fovenda. Zizers 1917 8° s. 59.
23. List... na jubileusz trzechsetletni św. Alfonsa Rodrigueza. Kr. [1917] Druk. Katol. Spółki Wyd. „Prawda". 8° s. 30.
24. Commentarii in Codicem Juris Canonici. Tarnoviae 1918 8° s. 16.
25. Epistola ad Societatem Universam de cultu SS Cordis Jesu impense fovendo. Romae 1919 8° s. 21.
26. Epistola... de regulis modestiae exemplo ś. Joannis Berchmans. Romae 1921 8° s. 27.
27. List... o Sodalicjach Mariańskich. *Nasze Wiad.* T. 6: 1921-1923 s. 253-259.
28. List... do prowincji polskich o szerzeniu czci błogosławionego Andrzeja Boboli. *Nasze Wiad.* T. 10: 1931-1934 s. 243-245.
29. Przemowy do OO. Prokuratorów prowincji. Kr. [1934] 8° s. 28. Druk. jako manuskrypt.
30. Apostolstwo wiary. *Sod. Mar.* R. 24: 1935 s. 37-38.
31. List... o sumiennym odprawianiu codziennych ćwiczeń duchownych. Kr. 1935 8° s. 57. Drukowano jako rękopis.
32. Selected Writinges of Father Ledóchowski. Chicago 1945 8° s. 954.
33. Kazania w dziełach zbiorowych: Kazania i szkice księży Towarzystwa Jezusowego. T. 3. Kr. 1899 s. 379-385; T. 4. Kr. 1900 s. 203-210; T. 5. Kr. 1901 s. 82-90; T. 7. Kr. 1903 s. 309-313; Na święta Pańskie. Kazania i szkice... Kr. 1913 s. 38-44; Kazania o Najświętszej Maryi Pannie księży Towarzystwa Jezusowego. T. 2. Kr. 1921 s. 59-65.

II.

NATOŃSKI B.: Ledóchowski Włodzimierz. W: *Pol. słow. biogr.* T. 16 s. 635-637, tamże literatura. — Ponadto: Śp. O. Włodzimierz Ledóchowski. *Homo Dei.* R. 16: 1947 s. 272-273; JANIKOWSKI S.: O. Włodzimierz Ledóchowski. *Nasze Wiad.* [Chicago] Nr 9/10: 1953 s. 16-18; PALUSZKIEWICZ F.: Ks. Włodzimierz Ledóchowski. *Przew. Katol.* R. 56: 1966 s. 419; LEDÓCHOWSKA J.: Włodzimierz Ledóchowski S. J. W *nurcie zagadnień posoborowych.* T. 2. W. 1968 s. 447-464; PALUSZKIEWICZ F.: Ojciec generał Ledóchowski. W: *50 lat Prowincji Wielkopolsko-Mazowieckiej Towarzystwa Jezusowego (1926-1976).* Rzym 1976 s. 11-22; ŻUROWSKI M.: Ledóchowski Włodzimierz. W: *Polscy kanoniści.* W. 1981 cz. 2 s. 6-7.

Ks. Ludwik Grzebień SJ

Lenart Jan (1900-1940) autor prac z teologii praktycznej.

Urodził się 3 VIII we wsi Wolica pow. Kraśnik Lubelski. Seminarium Duchowne w Lublinie ukończył w l. 1919-1924. Studia wyższe w zakresie filozofii i prawa kanonicznego odbył w Uniw. Gregoriańskim w Rzymie w l. 1924-1928. Z obu dyscyplin uzyskał tytuły doktorskie. Od r. 1928 wykładał w Seminarium Duchownym lubelskim teodyceę, etykę i ceremonie liturgiczne, a w rok potem zaczął wykłady z prawa kanonicznego. Przedmioty te wykładał do wojny w 1939 r. W 1928 r. został notariuszem w lubelskim Sądzie Biskupim. W r. 1937 został mianowany p. o. oficjała Sądu Biskupiego. W 1938 r. biskup M. L. Fulman powierzył mu urząd promotora przyszłego synodu diecezjalnego. Lenart opracował zasady ogólne prawne i zredagował w całości wyniki prac licznych komisji synodalnych wykazując znaczną fachowość. Opublikował w zasadzie jedną poważniejszą pracę o małżeństwie.

17 II 1939 r. został aresztowany na terenie Seminarium Duchownego

wraz z grupą duchownych, w tym z biskupami lubelskimi. Przebywał z nimi w więzieniu na Zamku lubelskim i w obozie koncentracyjnym w Oranienburgu. Chory na żołądek szybko tracił zdrowie. Zmarł w obozie w Oranienburgu w lutym 1940 r. W maju tegoż roku rodzina otrzymała jego prochy i urządziła symboliczny pogrzeb w parafii w Modliborzycach.

I.

1. Obowiązki wynikające z małżeństwa. *Prąd.* R. 19: 1932 t. 22 s. 104-111. — Toż w pracy zbiorowej pod red. J. WIŚLICKIEGO: Rozbiór krytyczny projektu prawa małżeńskiego, uchwalonego przez K. K. Lubl. 1932 s. 104-111.
2. Wykład. (Na kursie dla pracowników społecznych w Lublinie 15-26 II 1932 r.). *Wiad. Diec. Lub.* R. 14: 1932 nr 3 s. 88.

II.

Skład osobowy urzędów pierwszego Synodu lubelskiego. *Wiad. Diec. Lub.* R. 10: 1928 nr 7 s. 202-203; *Wiad. Diec. Lub.* R. 10: 1928 nr 9 s. 273 [nominacja na profesora i notariusza]; [Budowa Gimnazjum Biskupiego]. *Wiad. Diec. Lub.* R. 11: 1929 nr 3 s. 74-76; GOLIŃSKI Z.: Śp. ks. Jan Lenart (1900-1940). *Aten. Kapł.* R. 39: 1947 t. 46 s. 513; CZUK A. F.: W 8-mą rocznicę śmierci śp. ks. Jana Lenarta. *Wiad. Diec. Lub.* R. 25: 1948 nr 2 s. 88-89; OLSZEWICZ B.: Lista strat kultury polskiej. W. 1947 s. 144; DĄBROWSKI Cz.: KUL w latach hitlerowskiej okupacji. *Życie i Myśl.* 1968 nr 10; JACEWICZ W., WOŚ J.: Martyrologium polskiego Duchowieństwa... T. 3 W. 1978 s. 240, 261, 262; SŁOWIKOWSKI M.: Z drugiej wojny. [Resztki wspomnień]. Maszynopis; DEPCZYŃSKI W.: Martyrologium duchownych diec. lubelskiej. Lubl. 1979 s. 15-16. Maszynopis.

Ks. Franciszek Stopniak

Lesiak Władysław (1908-1977), prałat papieski, popularyzator teologii, redaktor.

Syn Józefa i Tekli z d. Kita urodził się 2 IV 1908 r. w Jodłowej. Szkołę podstawową ukończył w miejscowości rodzinnej. Maturę uzyskał w I Gimn. w Tarnowie. Po maturze w 1926 r. wstąpił do Seminarium Duchownego w Tarnowie i tutaj przyjął święcenia kapłańskie 29 VI 1930 r. z rąk Bpa L. Wałęgi. Pracując jako kapłan dalej studiował. W 1949 r. uzyskał doktorat na Uniw. Jagiellońskim w Krakowie.

Po święceniach pracował jako wikariusz w Piwnicznej, skąd 20 IV 1932 r. został przeniesiony na wikariat do katedry. Równocześnie pełnił funkcję kapelana więzienia. Działał w różnych katolickich organizacjach młodzieżowych m. in. był sekretarzem Katolickiego Stowarzyszenia Młodzieży Męskiej diec. tarnowskiej. Od 18 XI 1938 r. do wybuchu wojny był dyrektorem Katolickiego Uniwersytetu Ludowego w Krzyżanowicach i przez kilka miesięcy podczas wojny administratorem parafii Krzyżanowice. 3 VII 1941 r. został mianowany ojcem duchownym w Seminarium Duchownym w Tarnowie, a równocześnie wykładał liturgikę. Od 1945 r. był kierownikiem referatu duszpasterskiego w Tarnowie. 27 V 1949 r. został zamianowany proboszczem parafii św. Małgorzaty w Nowym Sączu. Był dziekanem dekanatu nowosądeckiego.

Cieszył się uznaniem władzy kościelnej. Bp Fr. Lisowski udzielił mu przywileju expositorium canonicale (24 XII 1937), a ks. St. Bulanda, wikariusz kapitulny, rokiety i mantoletu (15 III 1944). Za bpa J. Stepy został szambelanem papieskim i prałatem domowym, a 18 VI 1965 r. protonotariuszem apostolskim.

Pod koniec życia długo chorował i wiele lat cierpiał. Zmarł w nowosądeckim szpitalu 9 VI 1977 r. w uroczystość Bożego Ciała. Spoczął na cmentarzu w Nowym Sączu.

Ks. Lesiak cieszył się darem słowa tak mówionego jak i pisanego.

Twórczość jego pisarska miała raczej charakter praktyczny. Pisał dla tych grup, do których był posłany jako duszpasterz oraz pisał w tych czasopismach, których był redaktorem. „Napisał kilkanaście książek — rozważań dla młodzieży na tle Ewangelii. Pisał kazania, miał odczyty dla księży na kursach w Tarnowie i poza diecezją. Kładł nacisk na katechizację dzieci, młodzieży, na współpracę rodziców w wychowaniu katolickim".

I.

1. Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży Męskiej. W: *Pamiętnik II Tygodnia Katolicko-Społecznego w Tarnowie 1935.* Tarnów 1935 s. 131-140.

2. Organizowanie młodzieży męskiej w Akcji Katolickiej. W: *Pamiętnik II Tygodnia Katolicko-Społecznego w Tarnowie.* Tarnów 1935 s. 116-130.

3. Droga na szczyty. 12 kwadransów ewangelicznych. P. 1938 „Ostoja" 16° s. 69 nlb. 2.

4. Młodzież a sprawy społeczne. 16 pogadanek ankietowych. P. 1938 „Ostoja" 16° s. 43, nlb. 2.

5. Patrz i czyń. 12 Pogadanek ankietowych. P. 1938 „Ostoja" 16° s. 39, nlb. 1.

6. Wielkie Żniwo. 12 pogadanek ewangelicznych. P. 1938 „Ostoja" 16° s. 47, nlb. 1.

7. Błogosławieni! 12 kwadransów ewangelicznych. P. 1939 „Ostoja" 16° s. 61, nlb. 2.

8. Boży szczep. P. 1939 „Ostoja" 16° Dwanaście rozważań zawartych w tej książeczce ukazało się najpierw w poznańskim czasopiśmie *Młoda Polska* w r. 1938. W 1939 r. „Ostoja" wydała jako osobną broszurkę. Jakie były losy tego wydania, nie wiadomo, bo zawierucha wojenna zniszczyła całe to wydawnictwo. — Toż. Wyd. 2 znacznie powiększone. Tarnów 1948 Nakł. Diec. Spółdz. Wydawnictw Religijnych „Veritas", druk. Drukarnia I w Tarnowie 16° s. 118, nlb. 2.

9. Skarb ukryty. P. 1939 „Ostoja" 16° s. 46, nlb. 1.

10. Chrystus w życiu św. Stanisława. [Cztery kazania o św. Stanisławie Kostce]. Tarnów 1946 Druk. Caritas 8° s. 24.

11. Ilustrowana biblijka dla najmłodszych dzieci. Przejrzał i uzupełnił ks. St. BASTA. Tarnów 1946 Druk. J. Orłowicz 8° s. 88, ilustr. — Biblijka wyszła w czterech wydaniach. Współautor ks. St. WÓJTOWICZ.

12. Kazania pasyjne o osobach pocieszających Pana Jezusa w czasie męki. Tarnów 1946 Druk. Caritas 8° s. 48.

13. Caritas w parafii bez ubogich. *Caritas.* R. 3: 1947 s. 98-100.

14. Młodzież a praca dobroczynna. *Caritas.* R. 3: 1947 s. 122, 123.

15. Misje katolickie. *Współcz. Ambona.* R. 2: 1947 s. 630-634.

16. O godność człowieka. Kazania i czytanki na „III Tydzień Miłosierdzia". Kr. 1947 Nakł. Kraj. Centr. Caritas, druk. „Powściągliwość i Praca" 8° s. 82, nlb. 1.

17. Zakładanie oddziałów katolickiego stowarzyszenia młodzieży. *Curr.* R. 91: 1947 s. 288-290.

18. Ekspijacja parafii za grzechy opilstwa. *Caritas.* R. 4: 1948 s. 66, 67.

19. Największe zwycięstwo. Kazanie na Niepokalane Poczęcie N. M. P. *Współcz. Ambona.* R. 3: 1948 s. 862-865.

20. Bohater pracy. *Caritas.* R. 5: 1949 s. 246, 247.

21. Boże Ciało. *Caritas.* R. 5: 1949 s. 185, 186.

22. Dodatek cierpienia. *Caritas.* R. 5: 1949 s. 41, 42.

23. Fundament wiary i życia z wiary. *Caritas.* R. 5: 1949 s. 117, 118.

24. Macierzyństwo Najświętszej Dziewicy. *Caritas.* R. 5: 1949 s. 311, 312.

25. Podwyższenie Krzyża. *Caritas.* R. 5: 1949 s. 287.

26. Pokusa i umartwienie. *Caritas.* R. 5: 1949 s. 90, 91.

27. Przenajdroższa Krew. *Caritas.* R. 5: 1949 s. 245-246.

28. Przybądź Duchu Święty. *Caritas.* R. 5: 1949 s. 149-150.

29. Przyjście Pana. *Caritas.* R. 5: 1949 s. 282, 283.

30. Znaleźć Boga. *Caritas.* R. 5: 1949 s. 22, 23.

31. Duch Święty w Kościele. *Współcz. Ambona.* R. 5: 1950 s. 359-361.

32. Zwycięstwo dobroci. *Współcz. Ambona.* R. 5: 1950 s. 731-735.

33. Obowiązek współpracy z łaską. *Współcz. Ambona.* R. 5: 1950 s. 24-30.

34. Wysoka godność jednostki ludzkiej w naturalnym i nadprzyrodzonym porządku. *Współcz. Ambona.* R. 5: 1950 s. 30-35.

35. Odnowa rodziny. *Curr.* R. 107: 1957 s. 147-157. Referat wygłoszony na kursie rekolekcjonistów w Tarnowie 1956 r. W pierwszej części referatu wykorzystano myśli zawarte w książce Schneidera pt.: „Wychowanie katolickie w rodzinie".

36. Matka uczy dziecko modlić się. *Współcz. Ambona.* R. 8: 1957 s. 198-301.

37. Na zakończenie starego roku. *Współcz. Ambona.* R. 8: 1957 s. 676-680.

38. Nauki stanowe. 1. Ewangelia w ręku ojca podręcznikiem wychowania dzieci. 2.

Matka z Ewangelią wśród swych dzieci. *Współcz. Ambona*. R. 8: 1957 s. 665-671.

39. Przemówienie przedślubne. *Współcz. Ambona*. R. 8: 1957 s. 147-150.

40. Krzyż w życiu chrześcijanina. *Współcz. Ambona*. R. 9: 1958 s. 94-97. Nauka stanowa dla ojców.

41. Matka a katolicki styl życia w rodzinie. *Współcz. Ambona*. R. 9: 1958 s. 396-400. Nauka stanowa dla matek.

42. Matka uczy przywiązania do Sakramentów św. *Współcz. Ambona*. R. 9: 1958 s. 657-660. Nauka stanowa dla matek.

43. Matka wierna krzyżowi. *Współcz. Ambona*. R. 9: 1958 s. 97-101. Nauka stanowa dla matek.

44. Nasze przygotowanie do Bożego Narodzenia. *Współcz. Ambona*. R. 9: 1958 s. 757-759.

45. Rekolekcje dla dorosłych. *Współcz. Ambona*. R. 9: 1958 s. 109-163.

46. Sakramentalia. *Współcz. Ambona*. R. 9: 1958 s. 502-6.

47. Troska ojca o życie sakramentalne rodziny. *Współcz. Ambona*. R. 9: 1958 s. 653-657. Nauka stanowa dla ojców.

48. Wierność łasce przez wierność małżeńską. *Współcz. Ambona*. R. 9: 1958 s. 921-923. Nauka stanowa dla matek.

49. Wierność łasce przez wierność przykazaniom Bożym. *Współcz. Ambona*. R. 9: 1958 s. 919-923. Nauka stanowa dla ojców.

50. Atmosfera łaski w domu rodzinnym. *Współcz. Ambona*. R. 10: 1959 s. 398-406. Nauka stanowa dla matek.

51. Humanizm Kościoła w obronie poczynającego się życia. *Współcz. Ambona*. R. 10: 1959 s. 615-625.

52. Nadprzyrodzona odbudowa. *Współcz. Ambona*. R. 10: 1959 s. 97-99. Nauka stanowa dla ojców.

53. Spowiedź. [Kazanie]. *Współcz. Ambona*. R. 10: 1959 s. 15-17.

54. Troska matki o nadprzyrodzone życie dziecka. *Współcz. Ambona*. R. 10: 1959 s. 99-101. Nauka stanowa dla matek.

55. Kazanie [podczas uroczystości koronacyjnych łaskami słynącego obrazu Matki Boskiej w Okulicach]. *Curr*. R. 112: 1962 s. 324-327.

56. Rok święty w sanktuariach Pańskich. Rok święty w Sanktuarium Przemienienia Pańskiego w Nowym Sączu. *Curr*. R. 125: 1975 s. 202-204.

57. Redaktor odpowiedzialny pisma miesięcznego Katolickiego Stowarzyszenia Młodzieży Męskiej w Tarnowie *Młody Polak* w l. 1934-1939. Zamieszczał w nim wiele drobnych artykułów.

II.

Nowy Sącz w hołdzie swojemu proboszczowi-infułatowi. *Curr*. R. 116: 1966 s. 164-166; ABLEWICZ J.: Przemówienie wygłoszone w czasie pogrzebu śp. księdza infułata dra Władysława Lesiaka. *Curr*. R. 127: 1977 s. 287-292; DŁUGOPOLSKI St.: Fragmenty przemówienia... *Curr*. R. 127: 1977 s. 297, 298; GUCWA J.: Przemówienie... wygłoszone... podczas wprowadzenia zwłok śp. ks. infułata dra Wł. Lesiaka do fary nowosądeckiej. *Curr*. R. 127: 1977 s. 292-296; LISOWSKI St.: Przemówienie... *Curr*. R. 127: 1977 s. 296-297; NOWAK A.: Bibliografia podmiotowa ks. inf. dra Władysława Lesiaka. *Curr*. R. 127: s. 298-301; WYŻYCKI A.: Relacja z uroczystości pogrzebowych ks. infułata dra Władysława Lesiaka. *Curr*. R. 127: 1977 s. 285, 286; LIZOŃ J.: Katolicki Uniwersytet Ludowy w Krzyżanowicach. Tarnów 1981. Mnps.

Ks. Adam Nowak

Lewandowski Czesław, krypt.: Ks. Cz. L., Ks. L. Cz. (1864-1934), misjonarz, biograf, rekolekcjonista.

Urodził się 15 X 1864 r. w Błotnicy, parafia Przemęt w archid. poznańskiej. Był synem Wawrzyńca i Anastazji z domu Wrzesińska. Po ukończeniu miejscowej szkoły elementarnej uczył się w l. 1880-1884 w Małym Seminarium Księży Misjonarzy w Krakowie. W r. 1884 wstąpił do misjonarzy i po odbyciu dwuletniego seminarium internum złożył 3 IX 1886 r. śluby wieczyste. Święcenia kapłańskie przyjął 21 XII 1889 r. W r. akad. 1889/90 uczęszczał na Wydział Filozoficzny Uniw. Jagiellońskiego, gdzie słuchał wykładów z przyrody. Do r. 1892 pracował w Krakowie; pełnił obowiązki kapelana w zakładzie dla starców im. Helclów i uczył przyrody oraz łaciny w misjonarskim Małym Seminarium na Kleparzu. Następnie do r. 1900, z roczną przerwą spowodowaną chorobą (1895-96), był ojcem duchownym w Arcybiskupim Seminarium Duchownym we Lwowie. Resztę życia spędził w Krakowie. W l. 1900-1901 był superiorem na Kleparzu, a zarazem wykładowcą teologii moralnej w mi-

sjonarskim Seminarium Duchownym. Potem do 1903 r. pracował w tym samym charakterze na Stradomiu, a w l. 1903-1913 ponownie jako superior na Kleparzu. Od r. 1901 był przez wiele lat konsultorem prowincji, a po r. 1906 także zastępcą wizytatora. Jako przełożony na Kleparzu uczył nadal teologii moralnej oraz homiletyki w seminarium stradomskim. Nadto udzielał często rekolekcji zakonom męskim i żeńskim oraz duchowieństwu diecezjalnemu. Uprawiał również działalność charytatywną, udzielając się zwłaszcza w Towarzystwie Opieki nad Podrzutkami, którego był jednym z założycieli (1906). Wreszcie w l. 1911-1912 rozbudował kościół kleparski pod wezwaniem św. Wincentego a Paulo, przedłużając prezbiterium i dobudowując kaplicę Matki Boskiej z Lourdes.

W styczniu 1914 r. Lewandowski został ojcem duchownym w krakowskim Seminarium Duchownym, pozostając na tym stanowisku do przejścia na emeryturę w 1931 r. Z seminarium przeniósł się na Prądnik do sióstr albertynek, z którymi łączyły go szczególne więzy. Po śmierci bowiem brata Alberta, którego był przyjacielem i spowiednikiem, opiekował się albertynkami, ułożył im konstytucje i przyczynił się do zatwierdzenia zakonu przez władze diecezjalne. Będąc kapelanem albertynek Lewandowski opracowywał ich historię i kontynuował pracę nad życiorysem Brata Alberta. Zmarł 20 III 1934 r. w opinii świętości. Pochowany został w grobowcu księży misjonarzy na cmentarzu Rakowickim.

I.

1. Krótki rys historyczny Małego Seminarium XX Misjonarzy w Krakowie z okazji 25-letniego jubileuszu. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 9: 1903 s. 180-198.

2. Lettre... Cracovie, Maison de Kleparz, le 6 janvier 1904. *Annales de la Congrégation de la Mission.* T. 59: 1904 s. 323-324.

3. Śp. Antoni Buczkowski. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 11: 1905 s. 26-32.

4. O Dzieciach Maryi. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 11: 1905 s. 209-218; R. 12: 1906 s. 1-9. — Toż. W: *Dzieciom Maryi.* Kr. 1906 s. 1-20 pt.: O stowarzyszeniach Dzieci Maryi.

5. Przyjdź, Duchu Święty. Nowenna do Ducha Przenajświętszego. Kr. 1905 Nakł. XX Misjonarzy, Druk. Związkowa 16° s. 134. — Toż. [Wyd. 2]. Kr. 1933 Druk. Księży Misjonarzy 16° s. 152.

6. Towarzystwo Opieki nad opuszczonymi niemowlętami czyli podrzutkami im. „Dzieciątka Jezus". *Miłos. Chrześc.* R. 6: 1910 s. 112-115. — Toż w osob. odb. [Kr.] b. r. 8° s. 4.

7. Dom podrzutków i opieka nad opuszczonymi niemowlętami. *Miłos. Chrześc.* R. 8: 1912 s. 81-102.

8. Dom podrzutków przy klasztorze i szpitalu św. Ducha w Krakowie. Pod zarządem kanoników regularnych od św. Ducha. *Miłos. Chrześc.* R. 8: 1912 s. 193-210.

9. Zakład dla podrzutków i opuszczonych niemowląt we Lwowie. *Miłos. Chrześc.* R. 9: 1913 s. 98-106.

10. Zakład dla podrzutków i opuszczonych niemowląt pod nazwą „Dzieciątka Jezus" we Lwowie. *Miłos. Chrześc.* R. 9: 1913 s. 184-191.

11. Śp. ks. Franciszek Block. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 19: 1913 s. 359-367. [Podpisany kryptonimem].

12. Śp. ks. wizytator Józef Kiedrowski. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 23: 1921 s. 57-85. — Toż w osob. odb. pt.: Ks. Józef Kiedrowski wizytator Zgromadzenia Księży Misjonarzy. Kr. 1921 Druk. Związkowa 8° s. 31.

13. Brat Albert. *Dzwon. Niedz.* R. 2: 1926 nr 25 s. 5-6; nr 26 s. 4-5; nr 27 s. 1-4; nr 28 s. 5-7; nr 29 s. 5-7; nr 30 s. 5-6; nr 31 s. 6-7; nr 32 s. 3-6; nr 33 s. 5-7; nr 34 s. 4-6; nr 35 s. 4-8; nr 36 s. 4-5; nr 37 s. 6-8; nr 38 s. 5-6; nr 39 s. 7-8; nr 41 s. 11-12; nr 42 s. 10-12; nr 43 s. 7-8; nr 47 s. 4-5; nr 48 s. 4-5; nr 49 s. 6-7; nr 51 s. 6-8; nr 52 s. 7; R. 3: 1927 s. 10-11, 38-40, 53-55, 85-86, 100-101, 116-118, 148-150, 164-165. [Nie podpisany]. — Toż w osob. odb. Kr. 1927 Nakł. SS Albertynek, Druk. „Głosu Narodu" 16° s. 167, nlb. 1. — Toż. Fragment pt.: Jak umierał sługa Boży Brat Albert. (W piętnastą rocznicę śmierci 1916-1931). *Nasza Myśl.* R. 1: 1932 nr 1 s. 10-13.

14. Objaw przedziwnej opieki Najświętszej Marii Panny nad Bratem Albertem. *Rocz. Mariański.* R. 3: 1927 s. 112-114.

15. Wiązanka wspomnień o 1903 roku z

okazji ćwierćwiecza zamorskich wypraw naszych wychowanków Małego Seminarium w Krakowie. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 31: 1928 s. 181-211.

16. Notatki kronikarskie domu św. Wincentego à Paulo na Kleparzu w Krakowie (1901-1907). Rkps. Arch. „Naszej Przeszłości" w Krakowie. Sygn. 97.

II.

JANACZEK S.: Krakowska Prowincja Księży Misjonarzy (1865-1914). Lubl. 1979 s. 54, 64, 67, 189, 226, 287. Arch. Misjonarzy w Krakowie na Stradomiu; SCHLETZ A.: Lewandowski Czesław (1864-1934). W: *Pol. słow. biogr.* T. 17: 1972 s. 205-206, tamże literatura.

Stanisław Janaczek

Lewandowski Henryk (1896-1969) historyk sztuki.

Urodził się 19 XII 1896 w Poznaniu na Śródce; był synem buchaltera Leona i Anny z Gerszewskich. Maturą 1 V 1917 ukończył Gimnazjum św. Marii Magdaleny w Poznaniu i wstąpił tutaj do Seminarium Duchownego, które ze względu na zabrany gmach na cele wojenne mogło działać w ograniczonym zakresie. Został więc wysłany do Seminarium Duchownego w Fuldzie, gdzie ukończył trzy semestry i wrócił do Poznania na dalszą naukę. Święcenia kapłańskie przyjął 16 VII 1922 w Gnieźnie i został tam wikariuszem przy kościele św. Wawrzyńca. Przeniesiony został następnie 1 VII 1923 do parafii św. Trójcy w Gnieźnie, a 1 I 1926 do Poznania do parafii św. Wojciecha. Znany ze swoich zainteresowań sztuką, otrzymał 20 VII 1930 administrację istniejącej od dwóch lat parafii św. Jana Vianney na Sołaczu w Poznaniu, by mógł urządzić wnętrze nowego kościoła. Od rozwijającej się pracy duszpasterskiej w tej parafii został oderwany pod koniec października 1939 r., kiedy to Niemcy wywieźli go do Generalnej Gubernii. Zajął się tam także pracą duszpasterską jako administrator kolejno parafii w Malicach, Ptaszkowie i Jasieńcu Iłżeckim. Po powrocie z wygnania w maju 1945 r. objął ponownie parafię św. Jana Vianney na Sołaczu, przeniesiony po roku 1 V 1946, na probostwo przy kościele parafialnym Najśw. Serca P. J. i św. Floriana w Poznaniu na Jeżycach. Oprócz pracy duszpasterskiej zajął się troskliwie usunięciem wojennych uszkodzeń w kościele i odtworzeniem zabytkowej polichromii jego wnętrza. Z wielkim poczuciem estetyki uporządkował i stale upiększał też cmentarz parafialny. Swoimi doświadczeniami i znajomością zasad sztuki chętnie dzielił się z księżmi, szczególnie w odniesieniu do zaniedbanej dziedziny cmentarnictwa. Mianowany 29 X 1946 dziekanem poznańskim, pełnił jeszcze inne funkcje diecezjalne, był członkiem komitetu odbudowy katedry poznańskiej, diecezjalnej komisji sztuki kościelnej, komisji episkopatu do spraw konserwacji zabytków i sztuki. Należał do Towarzystwa Miłośników Poznania. Odznaczony został w 1951 r. godnością tajnego szambelana papieskiego. Z obowiązków proboszczowskich zrezygnował 30 VI 1968 z powodu trwałej choroby. Zmarł 3 V 1969 w Poznaniu.

I.

1. Czy „bolszewizacja" sztuki? *Wiad. dla Duchow.* R. 18: 1931 s. 306-312.

2. Miscellanea z dziedziny urządzeń i zdobnictwa kościelnego. *Wiad. dla Duchow.* R. 20: 1933 s. 22-25.

3. Współczesna sztuka kościelna a Eucharystia. *Biul. Zw. Kapł. „Unitas" w Poznaniu.* R. 2: 1936 nr 1 s. 11-14.

4. Zagadnienie elektryfikacji kościołów. Reportaż z kursu dla duchowieństwa pomorskiego. *Duszpasterz.* R. 1: 1937 s. 4-9.

5. O większą kulturę w cmentarnictwie. *Teol. Prakt.* R. 1: 1939 nr 3 s. 225-236.

6. O nowe kapliczki i krzyże przydrożne w naszym krajobrazie. *Wiad. Duszpast.* R. 1: 1945 nr 2 s. 10-12.

7. O wygląd cmentarzy. *Wiad. Duszpast.* R. 1: 1945 nr 5 s. 9-12.

8. O większą kulturę w cmentarnictwie. *Mies. Kośc. Archid. Pozn.* R. 2: 1947 s. 394-404.

9. Śp. ks. biskup Stanisław Kostka Łukomski. *Mies. Kośc. Archid. Pozn.* R. 3: 1948 s. 471-473.

10. Rec.: J. DANILEWICZ: Kościół i jego wnętrzne w świetle przepisów prawno-liturgicznych. Kielce 1948. *Mies. Kośc. Archid. Pozn.* R. 4: 1949 s. 240.

11. 50-lecie kościoła parafialnego p. w. Najśw. Serca Jezusowego i św. Floriana w Poznaniu. *Głos Katol.* R. 5: 1949 nr 38 s. 357.

12. O podniesienie piękna cmentarza. *Głos Katol.* R. 5: 1949 nr 46 s. 440.

13. Popyt i podaż dzieł sztuki. (Rozważania praktyczne). *Mies. Kośc. Archid. Pozn.* R. 5: 1950 s. 240-245.

14. O „Ogródku przyszłości". *Wiad. Duszpast.* R. 7: 1951 s. 470-477.

15. „Grzechy" budowlane średniowiecza. *Mies. Kośc. Archid. Pozn.* R. 7: 1952 s. 162-165.

II.

KARŁOWSKI K.: *Mies. Kośc. Archid. Pozn.* R. 21: 1970 s. 91-93; Archiwum Archid. w Poznaniu, KA 16177.

Ks. Marian Banaszak

Lewandowski Wacław (1872-1939), pedagog, kompozytor.

Urodził się 29 II 1872 r. w Golubiu w rodzinie rzemieślniczej; ojciec jego był mistrzem szewskim. Gimnazjum ukończył w Chełmnie egzaminem dojrzałości (1895). Po studiach teologicznych w Seminarium Duchownym w Pelplinie, otrzymał 1 IV 1900 r. święcenia kapłańskie. W l. 1900-1901 kontynuował studia w Szkole Muzyki Kościelnej w Ratyzbonie pod kierunkiem wybitnych przedstawicieli ruchu cecyliańskiego: F. Haberla, M. Hallera, J. Rennera. Jako wikariusz tumski otrzymał nominację na profesora śpiewu i rytu w Seminarium Duchownym (1901-1923) oraz w Collegium Marianum (1905-1923). W l. 1905-1923 był dyrygentem chóru katedralnego, który uchodził za jeden z najlepszych chórów kościelnych w Polsce. Bogaty repertuar muzyczny obejmował w okresie jego dyrygentury kompozycje starych mistrzów (Palestrina, Orlando di Lasso), klasyków (Mozart) i utwory kompozytorów ze szkoły ratyzbońskiej (Witt, Haller) jak i współczesnych (Rheinberger). Około 1920 r. często śpiewano jego kompozycje „Tu w moim kraju" (Op. 10) do słów M. Konopnickiej oraz „Rotę" do słów dr L. Szumana.

Był organizatorem chóralnego ruchu śpiewaczego na Pomorzu, należał do założycieli Pomorskiego Związku Kół Śpiewaczych na Prusy Zachodnie (1912); pełnił obowiązki prezesa IV okręgu śpiewaczego (tczewsko-starogardzkiego).

W l. 1923-1939 był proboszczem parafii pelplińskiej, dziekanem tczewskim (1926-1939); został kanonikiem honorowym kapituły katedralnej chełmińskiej (1928). Uczył w Szkole Organistów w Pelplinie, był wizytatorem diecezjalnym organistów, delegatem dla spraw Seminarium Duchownego („pro disciplina"). Posiadał order „Polonia Restituta". Zmarł w Pelplinie 16 II 1939 r.

I.

1. Muzyka kościelna w Pelplinie. W: *Pamiętnik III Zjazdu Kół Śpiewackich.* Toruń 1928 s. 40-43.

2. Dzieje muzyki kościelnej w katedrze pelplińskiej. *Mies. Diec. Chełm.* T. 1: 1929 nr 12 s. 684-691.

3. Dzieje muzyki kościelnej w katedrze diecezji chełmińskiej w Pelplinie. *Muzyka Kośc.* R. 5: 1930 nr 1 s. 11-12; nr 2 s. 33-35.

4. Ks. Franciszek Ksawery Malinowski — Pomorzanin, wybitny językoznawca. *Mies. Diec. Chełm.* T. 9: 1937 nr 2 s. 110-113.

5. Kazanie na Jubileuszowy Zjazd [śpiewaczy] w Toruniu. *Mies. Diec. Chełm.* T. 9: 1937 nr 9/10 s. 857-860.

6. Dwa motety religijne „Serce Jezusa" i „Po mlecznej drodze". Na trzy równe głosy żeńskie lub męskie, albo na połą-

czone chóry z towarzyszeniem organów. Skomponował... Pelplin [1938].

II.

PELPLIŃSKI F.: Sto lat Seminarium Duchownego w Pelplinie. *Oręd. Diec. Chełm.* T. 5: 1949 nr 4 s. 293-294; MIZGALSKI G.: Podr. enc. muz. kość. P. 1959 s. 271; BŁASZCZYK L.: Dyrygenci polscy i obcy w Polsce działający w XIX i XX wieku. Kr. 1964 s. 164-165; PODGÓRECZNY J.: Niepospolici ludzie Kujaw i Pomorza. Bydgoszcz 1967 s. 184; HINZ E.: Praktyka muzyczna w katedrze diecezji chełmińskiej w Pelplinie w latach 1824-1918. *Stud. Pelpl.* 1979 s. 301-302.

Ks. Henryk Mross

Lewek Michał, krypt.: Ks. M. L. (1878-1967), pastoralista.

Pochodził z rodziny chłopskiej, zamieszkałej w Bralinie k. Kępna, gdzie urodził się 21 IX 1878 r., jako syn Jana i Franciszki z Grossków. Po ukończeniu miejscowej szkoły elementarnej, uczył się w Gimnazjum w Kępnie, a następnie we Wrocławiu. Studia teologiczne odbył na Uniwersytecie Wrocławskim, przyjmując 21 VI 1904 r. święcenia kapłańskie. W latach 1904-1908 był kapelanem zamkowym u hr. Ballestrema w Pławniowicach, w latach 1908-1911 pełnił obowiązki wikarego w parafii św. Jadwigi w Królewskiej Hucie, a w latach 1911-1920 duszpasterzował w Berlinie, opiekując się m. in. tamtejszą Polonią. Dnia 1 X 1920 r. objął w Bytomiu Wydział Kościelny przy Polskim Komisariacie Plebiscytowym, oddając się z zapałem pracy plebiscytowej. W 1923 r. otrzymał nominację na proboszcza w Tarnowskich Górach. Do 1939 r. rozwinął szeroką działalność jako prezes organizacji kapłańskiej „Unitas". Był egzaminatorem prosynodalnym, członkiem Consilium Vigilantiae dziekanem i kanonikiem kapituły katowickiej. Podczas okupacji przebywał w Krakowie, Wieliczce i Częstochowie. Wróciwszy do Tarnowskich Gór 12 II 1945 r., podjął się dzieła renowacji świątyni parafialnej. W 1947 r. otrzymał tytuł doktora teologii na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Warszawskiego. W latach 1952-1956 był autorytetem i oparciem dla duchowieństwa katowickiego. W 1956 r. otrzymał godność infułata. Zmarł 7 VIII 1967 r. w Tarnowskich Górach i tam został pochowany.

I.

1. Gerichtsassessor Johannes Rachtall. *Caritas.* R. 19: 1914 nr 4-5 s. 130-131.
2. Die Konfessionsfrage bei der Adaption insbesondere der Kriegerwaisen. *Caritas.* R. 20: 1915 nr 10 s. 283-286.
3. Mitwirkung der Pfarrgeistlichkeit bei der Unterbringung von Kindern in Adaptions und unentgeltliche Dauerphlegestellen. *Caritas.* R. 21: 1916 nr 8 s. 276-279.
4. Caritas — Lehrgänge in Berlin vom 24. bis 28. September 1916. *Caritas.* R. 22: 1916/17 nr 1 s. 18-22.
5. Notwendigkeit und Aufgaben des örtlichen Caritasausschüsse, besonders in der Diaspora. *Caritas.* R. 22: 1916/17 nr 9-10 s. 314-320.
6. Die Idee der Kriegspatenschaft in ihrer gegenwärtigen Ausgestaltung. *Caritas.* R. 23: 1917 nr 2-3 s. 42-46.
7. Der Ausbau des Bonifatius-Vereins und St. Hedwig-Liebeswerks in der Diözese Breslau, besonders in der Delegatur. *Schlesisches Pastoralblatt.* R. 39: 1918 nr 9 s. 97-99; nr 10 s. 107-112.
8. Der örtliche Caritasverband in grösseren Städten. Freiburg im Breisgau 1920 s. 16. — Toż. W: *Caritashandbuch ein Leitfaden für die Caritasarbeit.* Freiburg im Breisgau 1922 s. 69-84.
9. Jak z Górnoślązaka stałem się Polakiem. *Tyg. Górnośląski.* R. 1920 nr 1.
10. Żniwo wielkie — robotników mało. *Gość Niedz.* R. 1: 1923 nr 11 s. 7.
11. Historia Konwiktu Biskupiego w Tarnowskich Górach. *Gość Niedz.* R. 7: 1929 nr 33 s. 8-9.
12. Prawo moralne w życiu małżeńskim, względnie moralność życia małżeńskiego. W: *Pamiętnik kursu duszpasterskiego urządzonego w Krakowie...* 1928 r. Kr. 1929 s. 276-294.
13. Organizacja parafii w Niemczech. W: *Organizacja parafii w Polsce.* P. 1928 s. 25-34. — Toż. W: *Pamiętnik kursu duszpasterskiego urządzonego w Krakowie...* 1929 r. Kr. 1929 s. 15-28.
14. Pomóżcie mi więcej księży wychować. *Gość Niedz.* R. 7: 1929 nr 28 s. 10.

15. Akcja Katolicka w parafiach. *Aten. Kapł.* R. 22: 1930 nr 1 s. 1-5.

16. Akcja katolicka w parafiach miejskich, wiejskich i mieszanych. W: *Akcja Katolicka, zasady pracy.* Łódź 1930 s. 89-105.

17. Duszpasterstwo w niektórych obcych krajach. *Mies. Diec. Chełm.* R. 1931 nr 6 s. 396-416.

18. Jakimi charytatywnymi środkami może duszpasterz łagodzić skutki bezrobocia. W: *Pamiętnik kursu społeczno-duszpasterskiego.* Katowice 1932 s. 39-52.

19. Z działalności „Unitasu" w ostatnich miesiącach. *Wiad. Diec.* [Kat.]. R. 11: 1936 s. 373-375.

20. Opis i wyniki pewnej ankiety duszpasterskiej. *Duszpasterz* [Poznań]. R. 1: 1937 nr 2 s. 28-32; nr 3 s. 59-64; nr 4 s. 96-99; nr 5 s. 121-125.

21. Ambona w duszpasterstwie robotników. *Prz. Hom.* R. 16: 1938 nr 4 s. 307-313.

22. Duszpasterstwo a robotnicze związki oświatowe i zawodowe. *Duszpasterz* [Poznań[. R. 3: 1939 nr 1 s. 17-21.

23. Górnośląski plebiscyt z roku 1921 oraz udział w nim duchowieństwa katolickiego. *Sacr. Pol. Mill.* T. 7: 1960 s. 545-619.

24. Zagadnienia robotników przemysłowych z punktu widzenia duszpasterskiego ze szczególnym uwzględnieniem enuncjacji społecznych ostatnich papieży. 1944 4° s. 305. Maszynopis. Inform.: Bańka J.

II.

SZYMICZEK F.: Lewek Michał. W: *Pol. słow. biogr.* T. 17 s. 219-220, tamże literatura. — Ponadto: Handbuch des Bistums Breslau. Breslau 1904-1925; NOWAK J.: Kronika miasta i powiatu Tarnowskie Góry. [Tarnowskie Góry] 1927; BEDNORZ H., BAŃKA J.: Życie i działalność ks. Emila Szramka. Katowice 1966 s. 50-51; WYGLĘDA J.: Plebiscyt i powstania śląskie. Opole 1966 s. 52; ZATORSKI A.: Wspomnienie o ks. infułacie M. Lewku. *Wrocł. Tyg. Kat.* z 1 VI 1969; BAŃKA J.: Ks. infułat dr Michał Lewek (1878-1967). *Nasza Przeszł.* T. 44: 1975 s. 245-268; MAROŃ F.: Historia diecezji katowickiej. *Nasza Przeszł.* T. 44: 1975 s. 9-87; SZAFRAŃSKI A. L.: Zarys dziejów teologii pastoralnej ogólnej. W: *Dzieje teologii katolickiej w Polsce.* T. 3 cz. 2. Lubl. 1977 s. 41.

Ks. Józef Mandziuk

Lewicki Jan Wincenty (1929-1968), historyk filozofii średniowiecznej. Urodził się 29 VII 1929 r. w Stopnicy w rodzinie urzędniczej. Tam też uczęszczał do szkoły powszechnej w l. 1936-1942. Dzięki energii i trosce matki mógł ukończyć w l. 1942-1945 trzy klasy gimnazjalne w ramach tajnego nauczania. Zaraz po wojnie przeniósł się z rodziną do Buska-Zdroju. Tam uzupełnił wykształcenie średnie w Państwowym Gimnazjum i Liceum typu humanistycznego (1945-1947). We wrześniu 1947 r. wstąpił do Seminarium Duchownego w Kielcach. Po pięciu latach studiów seminaryjnych, w sierpniu 1952 r., został wysłany na dalsze studia specjalistyczne na Wydziale Filozofii Chrześcijańskiej Katolickiego Uniw. Lubelskiego. Święcenia kapłańskie otrzymał 20 grudnia 1952 r. Na KULu specjalizował się w zakresie historii filozofii średniowiecznej pod kierunkiem prof. S. Swieżawskiego. W dn. 26 IX 1955 r. uzyskał tytuł magistra filozofii na podstawie pracy na temat źródeł poglądów filozoficznych Alchera z Clairvaux, a już w końcu grudnia t. r. obronił pracę doktorską na temat antropologii filozoficznej Izaaka Stelli. Dnia 17 I 1956 r. został mianowany profesorem filozofii w Wyższym Seminarium Duchownym w Kielcach, a 23 VIII 1960 r. także wicedyrektorem tejże uczelni. Oprócz zajęć dydaktycznych i wychowawczych włączył się też w pracę nad Słownikiem łaciny średniowiecznej prowadzoną przez zespół kierowany przez prof. M. Plezię oraz prowadził dalsze badania nad filozofią średniowieczną (np. nad poglądami filozoficznymi św. Bernarda z Clairvaux). Oddawał się też od 1956 r. pracy duszpasterskiej jako kapelan zakładu dla nieuleczalnie chorych w Kielcach. Zmarł nagle na zawał serca w dn. 6 I 1968 r.

I.

1. Filozoficzna nauka Alchera z Clairvaux o Bogu w świetle jej źródeł. *Rocz. Filoz. KUL.* R. 5: 1955-1957 z. 3 s. 79-94.

2. Filozoficzna antropologia Izaaka Stelli [doktorat]. W: *Streszczenia rozpraw doktorskich, magisterskich i seminaryjnych.* P. 1956 s. 79-91.

3. Z badań nad źródłami poglądów filozoficznych Alchera z Clairvaux [magisterium]. W: *Streszczenia rozpraw doktorskich, magisterskich i seminaryjnych.* P. 1956 s. 91-97.

4. W blaskach Chrystusowego Wniebowstąpienia [kazanie]. *Współcz. Ambona.* R. 9: 1958 s. 303-308.

5. W sprawie poglądów filozoficznych św. Bernarda z Clairvaux. *Rocz. Filoz. KUL.* R. 16: 1968 z. 1 s. 71-81.

6. Filozoficzna antropologia Izaaka Stelli. Lubl. 1955 KUL s. XX, 161. [Mps Arch. KUL].

7. Z badań nad źródłami poglądów filozoficznych Alchera z Clairvaux. Lubl. 1955 KUL s. 94. [Mps Arch. KUL].

8. Materiały do katechizacji. Maszynopisy. Bibl. Sem. Duch. w Kielcach, Sygn. T 11/b.

9. Opracowania z filozofii. Maszynopisy i rękopisy. Bibl. Sem. Duch. w Kielcach. Sygn. T 11/c.

II.

KUDASIEWICZ J.: Ks. Jan Wincenty Lewicki. *Kiel. Prz. Diec.* R. 46: 1970 s. 234-236; WRÓBEL T.: Katalog rektorów, wicerektorów, profesorów, ojców duchownych i prefektów. W: *Księga jubileuszowa Sem. Duch. w Kielcach, 1727-1977.* Kielce 1977 s. 473. — Źródła: ADK. AK — XL — 7 k. 1-32; Katalog duchowieństwa z 1958, 1964.

Ks. Władysław Łydka

Lewkowicz Wojciech (1901-1971), muzykolog, kompozytor pieśni kościelnych, dyrygent.

Urodził się 11 III 1901 r. w Kańczudze k. Przeworska w wielodzietnej rodzinie rzemieślnika. Uczęszczał do Gimnazjum najpierw w Jarosławiu (1913-21), a następnie w Przemyślu. Studia teologiczne odbył w Seminarium Duchownym w Przemyślu, a po ich ukończeniu przyjął święcenia kapłańskie 29 VI 1925 r. Już podczas studiów seminaryjnych zwracał uwagę przełożonych swymi uzdolnieniami muzycznymi i zamiłowaniem do prowadzenia chórów, stąd też wkrótce po święceniach mianowany został na okres roku akademickiego prefektem Małego Seminarium i wykładowcą śpiewu gregoriańskiego w Seminarium Duchownym w Przemyślu. Po rocznym pobycie na posadzie wikariusza w Mościskach skierowany został w 1927 r. przez bpa A. Nowaka na studia muzyczne do Rzymu w Papieskiej Wyższej Szkole Muzyki Sakralnej. W r. 1928 wyjechał do Regensburga, gdzie studiował m. in. dyrygenturę, kompozycję kościelną i grę na organach. Tu uzyskał w r. 1929 magisterium nauk muzycznych. Po powrocie do Polski objął posadę wikariusza katedralnego, a następnie katechety. Od września 1930 r. z polecenia Kapituły Katedralnej objął funkcję dyrektora męskiego chóru katedralnego. Równocześnie uczył śpiewu w Seminarium Duchownym oraz był doradcą diecezjalnym w sprawach remontu i kupna organów. W r. 1939 zamierzał wydać napisany przez siebie „podręcznik do nauki śpiewu chórów i osób pragnących zapoznać się bliżej z muzyką". Wybuch II wojny światowej pokrzyżował te plany. Z polecenia bpa ordynariusza przejął w 1940 r. administrację osieroconej parafii Jarosław.

We wrześniu 1944 r. powrócił do Przemyśla, gdzie podjął przerwane przez wojnę zajęcia. Prowadzony przez niego chłopięcomęski chór katedralny cieszył się znaczną popularnością. Polskie radio kilkakrotnie transmitowało msze św. z katedry przemyskiej. Za pozwoleniem ministerstwa oświaty ks. Lewkowicz otworzył w szkole T. Czackiego eksperymentalne klasy muzyczne. U schyłku 1948 r. jego działalność na polu muzyki kościelnej została na kilka lat przerwana. Ukrywał się poza diecezją poszu-

kiwany przez władze bezpieczeństwa. Pracował w tym czasie pod zmienionym nazwiskiem w diecezji chełmińskiej, a następnie jako kapelan w kilku domach zakonnych. Aresztowany przebywał w więzieniu śledczym w Przemyślu do 12 VIII 1955 (po X 1956 został rehabilitowany). Do diecezji już nie powrócił. Osiadł jako rezydent przy parafii Nawrócenia św. Pawła w Warszawie. Za zgodą ordynariusza przemyskiego bpa Bardy przyjął obowiązki wykładowcy muzyki sakralnej na KUL-u, w Wyższym Seminarium Duchownym Ks. Ks. Pallotynów w Ołtarzewie, oraz wykłady dla sióstr organistek w Międzylesiu. Nadto zorganizował Instytut Muzyki Sakralnej „Musica Sacra" im. Piusa X w Warszawie-Aninie (erygowany 2 X 1959) dla księży i mężczyzn świeckich. W 1960 r. w diecezji olsztyńskiej, a w 1965 przy Kurii Metropolitalnej warszawskiej zorganizował studium dla organistów. Nadto współpracował z sekcją muzyki kościelnej przy ATK w Warszawie, oraz licznymi seminariami duchownymi w Polsce. Niestrudzony wykładowca znajdował czas na pracę z zespołami śpiewaczymi. Przeze wiele lat prowadził z wielkim powodzeniem chłopięcą „Schola Cantorum" przy parafii w której rezydował. Zmarł 20 VIII 1971 r. w Warszawie. Pozostawił po sobie liczne kompozycje oraz publikacje z teorii muzyki.

I.

1. Harmonia gregoriańska. P. 1959.
2. Musica Sacra. — Część I: chironomia; II: Historia śpiewu gregoriańskiego, III: Emisja głosu. W. 1961.
3. Śpiewnik parafialny. Olsztyn 1961 [dotychczas ukazało się kilkanaście wydań].
4. Utwory wydane drukiem: Resurekcja, Jutrznia wielkanocna, Pasja wg św. Mateusza, Kolędy kościelne, Pieśni do św. Stanisława Kostki, Akompaniament organowy do odpowiedzi mszalnych, Msza żałobna łacińska, Śpiewnik kościelny dla młodzieży, Pieśni ku czci Chrystusa Króla, Msze liturgiczne w języku polskim, Msze na chór męski: Mater Consolationis i Missa Dominicalis, Msze na chór mieszany: Vesperae autem, In honorem Iesu Infantis, Panis Angelicus, na 3 głosy żeńskie: Mater Cantissime i Diffusa est.
5. Utwory drobne [najpopularniejsze]: Siedzącemu na tronie, Wsławiony bądź o Panie mój, Na Górze Oliwnej, responsoria na Boże Ciało, Dobry łotr, Ecce Sacerdos.
6. Pieśni dla ludu z własnym tekstem [m. in.]: Idziesz przez wieki, O Maryjo w niebo uniesiona, Odszedł Pasterz nasz, Pani Przemyska, Ustrój ołtarz swój Syjonie itd.

II.

ZAWITKOWSKI J., KASZUBA M.: Ksiądz Mgr Wojciech Ignacy Lewkowicz. *Wiad. Archid. Warsz.* R. 62: 1972 nr 4 s. 110-114. — Teczka osobowa — Arch. Diec. Przem. [zawiera korespondencję z Kurią Biskupią z lat 1925-1970]; Schem. univ. vener. cleri saecul.., Premisliae, za lata 1925-1971; Kron. Diec. Przem. z lat 1925-1971.

Ks. Henryk Borcz

Libiński Herman (1867-1944), jezuita, tłumacz.

Urodził się 16 I 1867 r. w Zegau na Śląsku. Do zakonu jezuitów wstąpił 9 XI 1885 r. W Tarnopolu studiował filozofię (1890-1892), w Krakowie teologię na studium zakonnym oraz historię i literaturę niemiecką na Uniw. Jagiellońskim (1892-1896). Święcenia kapłańskie przyjął we Lwowie 24 II 1900 r. Od 1896 r. uczył historii, geografii i jęz. niemieckiego w Chyrowie (26 lat), a następnie w Pińsku i w Lublinie. Zginął w kolegium jezuitów w Warszawie przy ul. Rakowieckiej w masowej egzekucji, jakiej dokonali hitlerowcy 2 VIII 1944 r.

I.

1. Rec.: Dzieje powszechne ilustrowane. Wiedeń 1894. T. 1. *Prz. Powsz.* R. 11: 1894 t. 44 s. 108-112.
2. Rec.: R.: Z dziejów Warszawy. Grobowiec carów Szujskich. Kr. 1894. *Prz. Powsz.* R. 11: 1894 t. 44 s. 114-115.
3. Rec.: J. FIJAŁEK: Ustalenie chrono-

logii biskupów włocławskich. Kr. 1894. *Prz. Powsz.* R. 11: 1894 t. 44 s. 431.

4. Rec.: A. REHMAN: Tatry pod względem fizyczno-geograficznym. Lw. 1895. *Prz. Powsz.* R. 13: 1896 t. 49 s. 113-115.

5. Rec.: H. CHÉROT: La conversion d'Augustin Thierry. Paryż 1896. *Prz. Powsz.* R. 13: 1896 t. 50 s. 447-453.

6. Rec.: N. PAULUS: Luthers Lebensende. Freiburg 1898. *Prz. Powsz.* R. 15: 1898 t. 58 s. 281-284.

7. Rec.: S. SMOLKA: Wspomnienie o Leonie XIII. Kr. 1904. *Prz. Powsz.* R. 24: 1907 t. 95 s. 103-105.

8. Jak czytać austriackie mapy wojskowe i orientować się z ich pomocą w terenie? Kr. 1912 Nakł. Autora 16° s. V, 116.

9. Zakład Chyrowski w pierwszym roku wojny światowej. W: *XXII/XXIII Sprawozdanie Zakładu Naukowo-Wychowawczego OO. Jezuitów w Bąkowicach pod Chyrowem za rok szk. 1914/15-1915/16* s. 12-48.

10. Tłum.: PROHASKA O.: Rozmyślania o Ewangelii. T. 1-2. Kr. 1926 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 492, 483. — Toż. Wyd. 2. Kr. 1931 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 493, 480. Bibl. życia wewn. t. 14-15.

11. Tłum.: FRANCISZEK SALEZY św.: Filotea czyli droga do życia pobożnego. Kr. 1928 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 425. — Toż. Wyd. 2. Kr. 1931 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 425. Bibl. życia wewn. t. 20.

12. Tłum.: MEYER R.: Świat w którym żyjemy. Kr. 1929 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 375. Bibl. życia wewn. t. 28.

13. Tłum.: MEYER R.: Człowiek w całej swej prawdzie. Kr. 1929 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 300. Bibl. życia wewn. t. 26.

14. Jezuici. Kr. 1930 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 85.

15. Tłum.: VERMEERSCH A.: Nabożeństwo do Najświętszego Serca Jezusa w praktyce i w teorii. Kr. 1933 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 955. Bibl. życia wewn. t. 36.

16. Tłum.: PROHASKA O.: U źródła żywych wód. Rozmyślania o Najśw. Sercu Jezusa. W. 1947 Wyd. Ks. Jez. 8° s. 174.

17. Rkps: Historia Kościoła. Rkps w Bibl. Teol. Bobolanum w Warszawie, sygn. 90.

II.

[BZOWSKI T.]: Ku pamięci zmarłych i poległych chyrowiaków w latach 1939-1946. Stara Wieś 1946 s. 56-57; JACEWICZ W., WOŚ J.: Martyrologium polskiego duchowieństwa... Z. 5. W. 1981 s. 81. ATJKr.: Katalogi zakonne z lat 1886-1946.

Ks. Ludwik Grzebień SJ

Ligman Tadeusz, krypt. X. T. L. (1880-1950), zmartwychwstaniec, popularyzator teologii, redaktor, publicysta.

Urodził się 16 XI 1880 r. w Łobżenicy koło Wyrzyska (Bydgoskie), jako syn Piotra i Pauliny z Duszyńskich Ligmanów. W 1884 r. wyjechał z rodzicami do USA. Szkołę podstawową i średnią ukończył u zmartwychwstańców w Chicago. Wstąpił do Zgromadzenia Zmartwychwstania Pańskiego 1 X 1901 r. Formację zakonną otrzymał w nowicjacie rzymskim, gdzie 15 VIII 1903 r. złożył śluby. Studia teologiczne odbył na Uniw. Gregoriańskim, uzyskując licencjaty z filozofii, z teologii i z prawa kanonicznego. Święcenia kapłańskie otrzymał 18 IV 1908 r. w Rzymie. Prowadząc zajęcia w Kolegium św. Stanisława Kostki w Chicago, sam jeszcze pogłębiał wiedzę, studiując na miejscowym uniwersytecie nauki przyrodnicze i historię. W l. 1911-1913 uczył w Kolegium św. Hieronima w Kitchener (Canada, Ontario). Od r. 1920 do 1938 (z małymi przerwami) był rektorem Kolegium św. Stanisława Kostki w Chicago. Ponadto współpracował z czasopismami polonijnymi, był redaktorem „Dziennika Chicagowskiego" (1917-1940), prezesem Polskiej Spółki Wydawniczej, kapelanem Macierzy Polskiej; a krótko również proboszczem Parafii św. Stanisława Kostki (1923-1925) i M. B. Anielskiej (1931-1932) w Chicago oraz rektorem rzymskiego alumnatu i prowincjałem chicagowskim (1931-1934, 1938-1945). W 1938 r. otrzymał od rządu polskiego order „Polonia Restituta". Stale umieszczał w polonijnych czasopismach artykuły na przeróżne tematy, kazania, mowy i audycje radiowe. Zmarł 28 III 1950 r. w Chicago.

I.

1. Mowa... w dniu polskim 13 września w parafii Najświętszej Maryi Panny Anielskiej w Chicago, Ill. *Dz. Chic.* R. 25: 1914 nr 221 s. 4.

2. Ojciec Święty wobec starań pokojowych. *Prz. Kośc.* R. 2: 1915 nr 5 s. 330-334.

3. O szkolnictwie naszym. *Prz. Kośc.* R. 2: 1915 nr 6 s. 390-394.

4. Stosunek domu rodzicielskiego do szkoły. *Prz. Kośc.* R. 3: 1916 nr 1 s. 34-37.

5. Co czyni wodza? *Prz. Kośc.* R. 3: 1916 nr 2 s. 100-104. — Toż. *Dz. Chic.* R. 44: 1933 nr 63 s. 5.

6. Podziękowanie [uczestnikom pogrzebu ks. Feliksa Ładonia CR]. *Dz. Chic.* R. 31: 1920 nr 283 s. 3.

7. Do wielebnego duchowieństwa, członków Stowarzyszenia Alumnów św. Stanisława Kostki, absolwentów Kolegium św. Stanisława Kostki, przyjaciół, i znajomych! *Dz. Chic.* R. 34: 1923 nr 137 s. 3.

8. Mowa... *Dz. Chic.* R. 34: 1923 nr 145 s. 12.

9. Kolegium św. Stanisława Kostki. *Dz. Chic.* R. 34: 1923 nr 196 s. 5.

10. Mowa wygłoszona... na Stanisławowie podczas uroczystego zakończenia roku szkolnego z kursu handlowego. *Dz. Chic.* R. 35: 1924 nr 121 s. 2.

11. Mowa. W: Z obchodu majowego na Stanisławowie. *Dz. Chic.* R. 36: 1925 nr 104 s. 12 [fragm.].

12. Ostrzeżenie dla Stanisławowian. *Dz. Chic.* R. 36: 1925 nr 116 s. 9; nr 117 s. 9.

13. Przemówienie rektora Kolegium [św. Stanisława Kostki na jubileuszowym bankiecie alumnów tejże szkoły]. *Dz. Chic.* R. 37: 1926 nr 32 s. 3.

14. Kazanie... rektora Kolegium św. Stanisława Kostki [21 IV 1929 r. na 40-lecie kapłaństwa ks. F. Gordona CR]. *Dz. Chic.* R. 40: 1929 nr 94 s. 2.

15. Kazanie na uroczystości poświęcenia Wyższej Szkoły Zmartwychwstania Pańskiego w Norwood Park 9 VI 1929 r. *Dz. Chic.* R. 40: 1929 nr 135 s. 3.

16. Przemówienie 19 VI 1929 r. w Kolegium św. Stanisława Kostki na zakończenie roku szkolnego. *Dz. Chic.* R. 40: 1929 nr 144 s. 10.

17. [Komunikaty szkolne]. *Dz. Chic.* R. 41: 1930 nr 153 s. 8; nr 167 s. 5; nr 187 s. 6; nr 188 s. 8; nr 193 s. 6; nr 194 s. 3; nr 200 s. 6; nr 201 s. 3; nr 205 s. 10; R. 44: 1933 nr 15 s. 6.

18. Kazanie... żałobne na cmentarzu św. Wojciecha 2 XI 1930 r. *Dz. Chic.* R. 41: 1930 nr 258 s. 11.

19. Rodacy! [Odezwa do Polonii chicagoskiej z racji przyjazdu Ignacego Paderewskiego]. *Dz. Chic.* R. 41: 1930 nr 265 s. 3 [współautor].

20. Mowa w czasie dekoracji Orderem Polska Odrodzona ks. F. Gordona CR przez konsula W. Łęckiego 15 XII 1930 r. *Dz. Chic.* R. 41: 1930 nr 294 s. 3.

21. Inwokacja ks.... z uroczystej akademii w rocznicę powstania styczniowego. *Dz. Chic.* R. 42: 1931 nr 21 s. 8.

22. Uświadomienie opinii amerykańskiej o Polsce. Referat... wygłoszony na Zjeździe Wydawców Polskich. *Dz. Chic.* R. 43: 1932 nr 296 s. 5.

23. A konto współpracy wychodźstwa z Polską. *Dz. Chic.* R. 44: 1933 nr 50 s. 4.

24. Kazanie wygłoszone na Marianowie... podczas uroczystości wczorajszych Związku Polaków w Ameryce. *Dz. Chic.* R. 44: 1933 nr 101 s. 2.

25. Kazanie wygłoszone podczas pogrzebu śp. ks. Franciszka Kubiaczyka CR. *Dz. Chic.* R. 44: 1933 nr 114 s. 8.

26. Rzeczy ciekawe i ucieszne. *Dz. Chic.* R. 44: 1933 nr 210 s. 5; nr 211 s. 5; nr 213 s. 4; nr 214 s. 5; nr 217 s. 6; nr 219 s. 5; nr 220 s. 5; nr 221 s. 5; nr 228 s. 5; nr 229 s. 5; nr 230 s. 5; nr 231 s. 5; nr 232 s. 5; nr 233 s. 5; nr 234 s. 5; nr 236 s. 5; nr 237 s. 5; nr 239 s. 5; nr 240 s. 5; nr 241 s. 6; nr 242 s. 5; nr 243 s. 5; nr 244 s. 5; nr 245 s. 5; nr 246 s. 5; nr 247 s. 5; nr 248 s. 5; nr 249 s. 5; nr 250 s. 5; nr 251 s. 5; nr 252 s. 5; nr 254 s. 5; nr 255 s. 5; nr 257 s. 5; nr 258 s. 5; nr 259 s. 5; nr 260 s. 5; nr 261 s. 5; nr 262 s. 5; nr 263 s. 5; nr 265 s. 5; nr 266 s. 5; nr 267 s. 5; nr 268 s. 5; nr 269 s. 6; nr 270 s. 3; nr 271 s. 5; nr 272 s. 5; nr 274 s. 6; nr 275 s. 5; nr 277 s. 5; nr 278 s. 10; nr 279 s. 3; nr 280 s. 6; nr 281 s. 5; nr 282 s. 3; nr 283 s. 5; nr 284 s. 3; nr 285 s. 5; nr 286 s. 3; nr 287 s. 7; nr 288 s. 6; nr 289 s. 6; nr 290 s. 8; nr 291 s. 6; nr 292 s. 3; nr 293 s. 5; nr 294 s. 6; nr 295 s. 5; nr 296 s. 8; nr 297 s. 5; nr 298 s. 6; nr 299 s. 6; nr 300 s. 3; nr 301 s. 3; nr 302 s. 6; nr 303 s. 3; nr 304 s. 3; — R. 45: 1934 nr 1 s. 8; nr 2 s. 7; nr 3 s. 6; nr 4 s. 8; nr 5 s. 5; nr 6 s. 6; nr 7 s. 5; nr 9 s. 5; nr 10 s. 3; nr 12 s. 6; nr 13 s. 6; nr 14 s. 5; nr 16 s. 3; nr 17 s. 5; nr 18 s. 6; nr 19 s. 8; nr 21 s. 5; nr 23 s. 10; nr 24 s. 5; nr 25 s. 5; nr 26 s. 5; nr 27 s. 6; nr 28 s. 5; nr 29 s. 8; nr 30 s. 7; nr 31 s. 6; nr 32 s. 2; nr 33 s. 5; nr 34 s. 2; nr 35 s. 8.

27. Polskie tłumaczenia Pisma św. *Dz. Chic.* R. 44: 1933 nr 224 s. 5.

28. Na wolną chwilę. *Dz. Chic.* R. 45: 1934 nr 36 s. 5; nr 37 s. 8; nr 40 s. 2; nr 41 s. 3; nr 42 s. 6; nr 44 s. 5; nr 47 s. 5; nr 48 s. 5; nr 49 s. 3; nr 50 s. 3; nr 51 s. 8; nr 52 s. 6; nr 53 s. 2 ; nr 54 s. 5; nr 55 s. 5; nr 56 s. 3; nr 57 s. 2; nr 58 s. 10; nr 59 s. 5; nr 60 s. 8; nr 61 s. 3; nr 62 s. 3; nr 63 s. 3; nr 64 s. 3; nr 65 s. 5; nr 66 s. 5; nr 67 s. 5; nr 69 s. 5; nr 70 s. 6; nr 71 s. 5; nr

72 s. 5; nr 73 s. 5; nr 74 s. 5; nr 75 s. 3; nr 76 s. 6; nr 77 s. 5; nr 78 s. 5; nr 79 s. 5; nr 80 s. 6; nr 81 s. 5; nr 83 s. 5; nr 84 s. 6; nr 85 s. 5; nr 86 s. 3; nr 87 s. 3; nr 88 s. 5; nr 89 s. 5; nr 90 s. 6; nr 91 s. 5; nr 92 s. 2; nr 93 s. 3; nr 94 s. 5; nr 95 s. 5; nr 96 s. 5; nr 97 s. 5; nr 98 s. 5; nr 99 s. 5; nr 100 s. 7; nr 101 s. 5; nr 102 s. 6; nr 103 s. 5; nr 104 s. 5; nr 105 s. 7; nr 106 s. 5; nr 107 s. 5; nr 108 s. 5; nr 109 s. 5; nr 110 s. 5; nr 111 s. 3; nr 112 s. 5; nr 113 s. 5; nr 114 s. 5; nr 116 s. 5; nr 117 s. 10; nr 118 s. 5; nr 119 s. 5; nr 120 s. 6; nr 121 s. 3; nr 122 s. 5; nr 123 s. 10; nr 127 s. 5; nr 128 s. 7; nr 129 s. 5; nr 130 s. 3; nr 131 s. 5; nr 132 s. 7; nr 133 s. 5; nr 134 s. 6; nr 135 s. 5; nr 136 s. 5; nr 137 s. 3; nr 138 s. 5; nr 139 s. 5; nr 140 s. 5; nr 141 s. 5; nr 142 s. 5; nr 143 s. 8; nr 144 s. 5; nr 145 s. 6; nr 146 s. 3; nr 147 s. 5; nr 148 s. 5; nr 149 s. 3; nr 150 s. 5; nr 151 s. 5; nr 152 s. 5; nr 153 s. 5; nr 154 s. 5; nr 155 s. 5; nr 156 s. 5; nr 157 s. 5; nr 158 s. 5; nr 160 s. 5; nr 161 s. 5; nr 162 s. 5; nr 163 s. 5; nr 164 s. 5; nr 165 s. 5; nr 166 s. 5; nr 167 s. 8; nr 168 s. 5; nr 169 s. 5; nr 170 s. 5; nr 171 s. 5; nr 172 s. 5; nr 176 s. 5; nr 177 s. 5; nr 178 s. 5; nr 179 s. 5; nr 180 s. 5; nr 181 s. 5; nr 182 s. 5; nr 184 s. 5; nr 185 s. 5; nr 186 s. 5; nr 187 s. 5; nr 188 s. 5; nr 189 s. 5; nr 190 s. 5; nr 191 s. 2; nr 192 s. 5; nr 194 s. 5; nr 195 s. 5; nr 196 s. 5; nr 197 s. 5; nr 198 s. 5; nr 199 s. 5; nr 200 s. 5; nr 201 s. 5; nr 202 s. 5; nr 203 s. 5; nr 204 s. 5; nr 205 s. 5; nr 214 s. 5; nr 216 s. 5; nr 218 s. 5; nr 219 s. 5; nr 220 s. 5; nr 221 s. 5; nr 225 s. 5; nr 230 s. 6; nr 243 s. 7; nr 244 s. 7; nr 258 s. 6; nr 264 s. 7; nr 270 s. 7; nr 271 s. 7; nr 275 s. 6; nr 280 s. 8; nr 282 s. 5; nr 283 s. 5; nr 284 s. 5; nr 286 s. 5; nr 288 s. 7; nr 290 s. 7; nr 294 s. 9; — R. 46: 1935 nr 1 s. 5; nr 2 s. 5; nr 3 s. 5; nr 155 s. 5; nr 156 s. 5; nr 159 s. 5; nr 160 s. 5; nr 161 s. 3; nr 162 s. 5; nr 163 s. 5; nr 164 s. 5; nr 165 s. 5; nr 166 s. 5; nr 167 s. 5; nr 168 s. 4; nr 169 s. 5; — R. 47: 1936 nr 23 s. 5; nr 25 s. 5; nr 49 s. 5; nr 50 s. 5; nr 69 s. 5; nr 72 s. 5; nr 75 s. 5; nr 78 s. 5.

29. Trzy mile na minutę. *Dz. Chic.* R. 45: 1934 nr 36 s. 3.

30. Odnówmy katolicyzm w naszych organizacjach. *Prz. Kośc.* R. 20: 1934 nr 3/4 s. 82-83. — Toż. *Dz. Chic.* R. 45: 1934 nr 103 s. 4.

31. Jowisz. *Dz. Chic.* R. 45: 1934 nr 206 s. 5. — Planeta Jowisz. *Dz. Chic.* R. 49: 1938 nr 288 s. 3.

32. Budapeszt. *Dz. Chic.* R. 45: 1934 nr 207 s. 5.

33. Wiedeń. *Dz. Chic.* R. 45: 1934 nr 208 s. 6.

34. Bruksela. *Dz. Chic.* R. 45: 1934 nr 209 s. 3.

35. Brizbane. *Dz. Chic.* R. 45: 1934 nr 210 s. 6.

36. Genua. *Dz. Chic.* R. 45: 1934 nr 211 s. 6.

37. Szanghaj. *Dz. Chic.* R. 45: 1934 nr 213 s. 5.

38. Boston. *Dz. Chic.* R. 45: 1934 nr 215 s. 3.

39. Atlanta. *Dz. Chic.* R. 45: 1934 nr 217 s. 5.

40. Minessota. *Dz. Chic.* R. 45: 1934 nr 223 s. 8.

41. Nawiedzenie „limina apostolorum". *Dz. Chic.* R. 45: 1934 nr 224 s. 8.

42. Antwerpia. *Dz. Chic.* R. 45: 1934 nr 227 s. 3.

43. Dublin. *Dz. Chic.* R. 45: 1934 nr 229 s. 5.

44. Kopenhaga. *Dz. Chic.* R. 45: 1934 nr 231 s. 6.

45. Pancerz z powietrza. *Dz. Chic.* R. 45: 1934 nr 232 s. 3.

46. Valparaiso. *Dz. Chic.* R. 45: 1934 nr 233 s. 3.

47. Temperatura powierzchni księżyca. *Dz. Chic.* R. 45: 1934 nr 234 s. 3.

48. Buenos Aires. *Dz. Chic.* R. 45: 1934 nr 235 s. 3.

49. Italia. *Dz. Chic.* R. 45: 1934 nr 236 s. 3.

50. Afryka Zachodnia Francuska. *Dz. Chic.* R. 45: 1934 nr 237 s. 3.

51. Marsylia. *Dz. Chic.* R. 45: 1934 nr 238 s. 8.

52. Santiago, Chile. *Dz. Chic.* R. 45: 1934 nr 240 s. 6.

53. Wolne Miasto Gdańsk. *Dz. Chic.* R. 45: 1934 nr 241 s. 3. — Toż. *Dz. Chic.* R. 50: 1939 nr 194 s. 5.

54. Planeta Merkury. *Dz. Chic.* R. 45: 1934 nr 242 s. 6. — Toż. *Dz. Chic.* R. 49: 1938 nr 29 s. 10.

55. Kościół parowy. *Dz. Chic.* R. 45: 1934 nr 243 s. 2.

56. Rio de Janeiro. *Dz. Chic.* R. 45: 1934 nr 244 s. 3.

57. Montevideo. *Dz. Chic.* R. 45: 1934 nr 245 s. 6.

58. Colombo. *Dz. Chic.* R. 45: 1934 nr 246 s. 8.

59. Miasto Meksyk. *Dz. Chic.* R. 45: 1934 nr 247 s. 3.

60. Lima, Peru. *Dz. Chic.* R. 45: 1934 nr 248 s. 3.

61. Gdynia. *Dz. Chic.* R. 45: 1934 nr 249 s. 3. — Gdynia pierwszorzędny port światowy. *Dz. Chic.* R. 50: 1939 nr 192 s. 5.

62. Planeta Mars. *Dz. Chic.* R. 45: 1934 nr 250 s. 3. — Toż. *Dz. Chic.* R. 50: 1939 nr 177 s. 5.

63. Seattle. *Dz. Chic.* R. 45: 1934 nr 251 s. 3.

64. Mur Chiński. *Dz. Chic.* R. 45: 1934 nr 252 s. 5.
65. Rzym. *Dz. Chic.* R. 45: 1934 nr 253 s. 3.
66. Sfinks. *Dz. Chic.* R. 45: 1934 nr 254 s. 3.
67. Wyspy Fidżi. *Dz. Chic.* R. 45: 1934 nr 255 s. 3.
68. Katakumby. *Dz. Chic.* R. 45: 1934 nr 256 s. 3.
69. Piramidy. *Dz. Chic.* R. 45: 1934 nr 257 s. 3.
70. Saint Paul. *Dz. Chic.* R. 45: 1934 nr 258 s. 5.
71. Warszawa. *Dz. Chic.* R. 45: 1934 nr 260 s. 3.
72. „The Old Faithful" Gajzer. *Dz. Chic.* R. 45: 1934 nr 261 s. 3.
73. Ryga. *Dz. Chic.* R. 45: 1934 nr 263 s. 3.
74. The Grand Cangon. *Dz. Chic.* R. 45: 1934 nr 264 s. 3.
75. Bogota. *Dz. Chic.* R. 45: 1934 nr 265 s. 3.
76. Stefan Batory [okręt]. *Dz. Chic.* R. 45: 1934 nr 265 s. 5.
77. Pochyła wieża w Pisa. *Dz. Chic.* R. 45: 1934 nr 266 s. 3.
78. Wenezuela. *Dz. Chic.* R. 45: 1934 nr 267 s. 3.
79. Wezuwiusz. *Dz. Chic.* R. 45: 1934 nr 268 s. 3.
80. Constantine. *Dz. Chic.* R. 45: 1934 nr 269 s. 3.
81. Salwador. *Dz. Chic.* R. 45: 1934 nr 270 s. 5.
82. Góra Everest. *Dz. Chic.* R. 45: 1934 nr 271 s. 3.
83. Hawana. *Dz. Chic.* R. 45: 1934 nr 272 s. 3.
84. Providence. *Dz. Chic.* R. 45: 1934 nr 273 s. 8.
85. Milano — Mediolan. *Dz. Chic.* R. 45: 1934 nr 275 s. 3.
86. Korsyka. *Dz. Chic.* R. 45: 1934 nr 276 s. 5.
87. Planeta Uran. *Dz. Chic.* R. 45: 1934 nr 277 s. 3.
88. Montana. *Dz. Chic.* R. 45: 1934 nr 279 s. 3.
89. Neptun [planeta]. *Dz. Chic.* R. 45: 1934 nr 280 s. 3.
90. New Mexico. *Dz. Chic.* R. 45: 1934 nr 281 s. 3.
91. Pennsylvania. *Dz. Chic.* R. 45: 1934 nr 282 s. 8.
92. Missouri. *Dz. Chic.* R. 45: 1934 nr 283 s. 3.
93. Pałac Wersalski. *Dz. Chic.* R. 45: 1934 nr 284 s. 3.
94. Colorado. *Dz. Chic.* R. 45: 1934 nr 285 s. 3.
95. Cukier. *Dz. Chic.* R. 45: 1934 nr 286 s. 3.
96. Pekin. *Dz. Chic.* R. 45: 1934 nr 287 s. 8.
97. Moskwa. *Dz. Chic.* R. 45: 1934 nr 288 s. 3.
98. Ohio. *Dz. Chic.* R. 45: 1934 nr 289 s. 3.
99. Jawa i Medura. *Dz. Chic.* R. 45: 1934 nr 290 s. 3.
100. Powód twardnienia zaprawy murarskiej i cementu. *Dz. Chic.* R. 45: 1934 nr 291 s. 2.
101. Algier. *Dz. Chic.* R. 45: 1934 nr 292 s. 3.
102. Hang Czou. *Dz. Chic.* R. 45: 1934 nr 293 s. 10.
103. Bagdad. *Dz. Chic.* R. 45: 1934 nr 294 s. 8.
104. Tokio. *Dz. Chic.* R. 45: 1934 nr 295 s. 3.
105. Przedstawicielstwo urzędowe u obcych państw. *Dz. Chic.* R. 45: 1934 nr 296 s. 5.
106. Leningrad. *Dz. Chic.* R. 45: 1934 nr 298 s. 3.
107. Claveland. *Dz. Chic.* R. 45: 1934 nr 299 s. 8.
108. Arizona. *Dz. Chic.* R. 45: 1934 nr 302 s. 6.
109. Los Angeles. *Dz. Chic.* R. 45: 1934 nr 304 s. 3.
110. Detroit. *Dz. Chic.* R. 45: 1934 nr 306 s. 3.
111. Co to jest Pismo św.? *Dz. Chic.* R. 47: 1936 nr 22 s. 5.
112. Garbowanie skór. *Dz. Chic.* R. 47: 1936 nr 27 s. 5.
113. Gąbka. *Dz. Chic.* R. 47: 1936 nr 47 s. 5.
114. Wzrost i rozrost przestępczości. *Dz. Chic.* R. 37: 1936 nr 57 s. 5.
115. Elektrochemik Ignacy Mościcki prezydent Polski jako uczony. *Dz. Chic.* R. 47: 1936 nr 63 s. 3.
116. Odpusty związane z kultem Najświętszego Sakramentu. *Dz. Chic.* R. 47: 1936 nr 98 s. 5.
117. Mowa [na obchodzie 25-lecia Klubu Pań Dąbrówki na Stanisławowie 7 II 1937 r.]. *Dz. Chic.* R. 48: 1937 nr 31 s. 8 [stresz. i fragm.].
118. Liczba gwiazd. *Dz. Chic.* R. 48: 1937 nr 51 s. 3.
119. Walka człowieka z termitami. *Dz. Chic.* R. 48: 1937 nr 56 s. 5.
120. Rodzina ryb łososiowatych. *Dz. Chic.* R. 48: 1937 nr 60 s. 5.
121. Skąd jedwab? *Dz. Chic.* R. 48: 1937 nr 62 s. 5.
122. W rocznicę zgonu arcybiskupa Józefa Webera C. R. *Dz. Chic.* R. 48: 1937 nr 69 s. 3.

123. Jak się zarabia na konikach. *Dz. Chic.* R. 48: 1937 nr 84 s. 2.

124. Wzrost przelotów aeroplanami [przez ocean] mimo wypadków. *Dz. Chic.* R. 48: 1937 nr 93 s. 5.

125. Wytwarzanie się gwiazd nowych. *Dz. Chic.* R. 48: 1937 nr 106 s. 3.

126. Zupełne zaćmienie słońca. *Dz. Chic.* R. 48: 1937 nr 132 s. 5.

127. Obowiązek katolika posyłać dzieci do katolickiej szkoły... [Mowa 20 VI 1937 r. w Akademii Najświętszej Rodziny]. *Dz. Chic.* R. 48: 1937 nr 143 s. 3 [fragm.].

128. Kazanie na 40-lecie Macierzy Polskiej u św. Stanisława Kostki 17 X 1937 r. *Dz. Chic.* R. 48: 1937 nr 243 s. 2.

129. Życzenia... [Mowa na posiedzeniu pań przy Szkole Webera]. *Dz. Chic.* R. 48: 1937 nr 290 s. 3.

130. Matterhorn. *Dz. Chic.* R. 49: 1938 nr 17 s. 3.

131. Zamarzanie wody. *Dz. Chic.* R. 49: 1938 nr 18 s. 5.

132. Popocatepetl. *Dz. Chic.* R. 49: 1938 nr 19 s. 5.

133. Dlaczego się ociepla kiedy śnieg pada? *Dz. Chic.* R. 49: 1938 nr 20 s. 7. — Toż. *Dz. Chic.* R. 52 [bis]: 1942 nr 285 s. 5.

134. Mammoth Cave — Jaskinia Mamutowa. *Dz. Chic.* R. 49: 1938 nr 29 s. 5.

135. Cape Town. *Dz. Chic.* R. 49: 1938 nr 30 s. 5.

136. Konferencja ks. ... do alumnatek Akademii Najświętszej Rodziny z Nazaretu w srebrną rocznicę istnienia szkoły 27 VI 1938 r. *Dz. Chic.* R. 49: 1938 nr 150 s. 3.

137. Cincinneti, [Ohio]. *Dz. Chic.* R. 49: 1938 nr 174 s. 5.

138. Nicea — Nice. *Dz. Chic.* R. 49: 1938 nr 175 s. 5.

139. Sofia, Bułgaria. *Dz. Chic.* R. 49: 1938 nr 176 s. 5.

140. Belgrad, Jugosławia. *Dz. Chic.* R. 49: 1938 nr 177 s. 5.

141. München, Bawaria. *Dz. Chic.* R. 49: 1938 nr 178 s. 5.

142. Winnipeg, Manitoba. *Dz. Chic.* R. 49: 1938 nr 179 s. 5.

143. Oslo, Norwegia. *Dz. Chic.* R. 49: 1938 nr 180 s. 5.

144. Manchester, Anglia. *Dz. Chic.* R. 49: 1938 nr 181 s. 5.

145. Baltimore, Maryland. *Dz. Chic.* R. 49: 1938 nr 182 s. 5.

146. Helsingfors, Finlandia. *Dz. Chic.* R. 49: 1938 nr 183 s. 5.

147. Newada. *Dz. Chic.* R. 49: 1938 nr 184 s. 5.

148. Oregon. *Dz. Chic.* R. 49: 1938 nr 185 s. 5.

149. Praga — Praha. *Dz. Chic.* R. 49: 1938 nr 186 s. 5.

150. Alabama. *Dz. Chic.* R. 49: 1938 nr 187 s. 5.

151. Florencja. *Dz. Chic.* R. 49: 1938 nr 188 s. 5.

152. Tunis. *Dz. Chic.* R. 49: 1938 nr 189 s. 5.

153. Johannesburg. *Dz. Chic.* R. 49: 1938 nr 190 s. 7.

154. Vancouver. *Dz. Chic.* R. 49: 1938 nr 191 s. 5.

155. New Orleans. *Dz. Chic.* R. 49: 1938 nr 196 s. 7.

156. Plymouth. *Dz. Chic.* R. 49: 1938 nr 197 s. 5.

157. Wyspa św. Heleny. *Dz. Chic.* R. 49: 1938 nr 219 s. 7.

158. Wyoming. *Dz. Chic.* R. 49: 1938 nr 225 s. 8.

159. Czechosłowacja. *Dz. Chic.* R. 49: 1938 nr 227 s. 5.

160. Talmud — zbiór z tysiąca lat pism przeszło dwóch tysięcy autorów. *Dz. Chic.* R. 49: 1938 nr 271 s. 5.

161. Biały bocian polski. *Dz. Chic.* R. 49: 1938 nr 272 s. 5.

162. Kulturkampf. *Dz. Chic.* R. 49: 1938 nr 279 s. 5; nr 280 s. 5; nr 281 s. 5; nr 282 s. 5; — Ciąg dalszy pod zm. tyt. Kulturkampf. Walka Bismarcka z Kościołem. Tamże. Nr 283 s. 5; nr 284 s. 5; nr 285 s. 5; nr 286 s. 5.

163. Pernambuco — Brazylia. *Dz. Chic.* R. 49: 1938 nr 280 s. 5.

164. Zurych — Szwajcaria. *Dz. Chic.* R. 49: 1938 nr 282 s. 8.

165. Chrystus na stokach Andów. *Dz. Chic.* R. 49: 1938 nr 183 s. 5.

166. New Jersey. *Dz. Chic.* R. 49: 1938 nr 284 s. 5.

167. Francfurt nad Menem. *Dz. Chic.* R. 49: 1938 nr 287 s. 5.

168. Kapelusiki damskie. *Dz. Chic.* R. 49: 1938 nr 288 s. 3.

169. Baku. *Dz. Chic.* R. 49: 1938 nr 292 s. 5.

170. Betlejem. *Dz. Chic.* R. 49: 1938 nr 296 s. 5.

171. Nazaret. *Dz. Chic.* R. 49: 1938 nr 297 s. 5.

172. Sahara. *Dz. Chic.* R. 49: 1938 nr 298 s. 5. — Toż. *Dz. Chic.* R. 52: 1941 nr 114 s. 5.

173. Aleksandria — Egipt. *Dz. Chic.* R. 49: 1938 nr 299 s. 5; — Toż. *Dz. Chic.* R. 52: 1941 nr 116 s. 5; — Toż. *Dz. Chic.* R. 52 [bis]: 1942 nr 171 s. 5.

174. Kair — Egipt. *Dz. Chic.* R. 49: 1938 nr 300 s. 5.

175. Jordan i morza w Palestynie. *Dz. Chic.* R. 50: 1939 nr 16 s. 5, ilustr., mapa.

176. Kolegium kardynalskie. *Dz. Chic.* R. 50: 1939 nr 35 s. 5.

177. Great Salt Lake, Utah. *Dz. Chic.* R. 50: 1939 nr 41 s. 5.

178. Gorące źródła w Islandii. *Dz. Chic.* R. 50: 1939 nr 55 s. 5.

179. Góra Oliwna. *Dz. Chic.* R. 50: 1939 nr 58 s. 3.

180. Taj Mahal. *Dz. Chic.* R. 50: 1939 nr 59 s. 7.

181. Meteoryt wpadł do garażu. *Dz. Chic.* R. 50: 1939 nr 60 s. 5.

182. Kto nadaje się na lotnika? *Dz. Chic.* R. 50: 1939 nr 61 s. 5.

183. Igły Kleopatry. *Dz. Chic.* R. 50: 1939 nr 64 s. 3.

184. Orły. *Dz. Chic.* R. 50: 1939 nr 87 s. 5.

185. Mowa [do absolwentek] Akademii Najświętszej Rodziny 18 VI 1939 r. *Dz. Chic.* R. 50: 1939 nr 143 s. 5.

186. Mucha domowa. *Dz. Chic.* R. 50: 1939 nr 179 s. 5. — Toż. *Dz. Chic.* R. 51: 1940 nr 138 s. 5.

187. Wydma piaszczysta zagraża miastu. *Dz. Chic.* R. 50: 1939 nr 180 s. 5.

188. Fabryka cukru krystalicznego. *Dz. Chic.* R. 50: 1939 nr 189 s. 5.

189. Najnowsze odkrycia z laboratorium Du Pont'a. *Dz. Chic.* R. 50: 1939 nr 191 s. 5.

190. Toruń — stolica wielkiego Pomorza. *Dz. Chic.* R. 50: 1939 nr 195 s. 5.

191. Petroleum — ropa naftowa. *Dz. Chic.* R. 50: 1939 nr 196 s. 5.

192. Tatry Polskie. *Dz. Chic.* R. 50: 1939 nr 197 s. 8, ilustr. — Toż. *Dz. Chic.* R. 52 [bis]: 1942 nr 307 s. 6, ilustr.

193. Główny przemysł polski. *Dz. Chic.* R. 50: 1939 nr 198 s. 10.

194. Poznań w obrazach. *Dz. Chic.* R. 50: 1939 nr 199 s. 10, ilustr.

195. Wilno. *Dz. Chic.* R. 50: 1939 nr 200 s. 10, ilustr.

196. Kraków. *Dz. Chic.* R. 50: 1939 nr 201 s. 5; nr 202 s. 10, ilustr.

197. Panama Canal Zone. *Dz. Chic.* R. 50: 1939 nr 213 s. 3.

198. Lwów — Polska. *Dz. Chic.* R. 50: 1939 nr 218 s. 3.

199. Londyn — stolica Wielkiej Brytanii. *Dz. Chic.* R. 50: 1939 nr 219 s. 5. — Toż. *Dz. Chic.* R. 51: 1940 nr 123 s. 5.

200. Ottawa — stolica Kanady. *Dz. Chic.* R. 50: 1939 nr 220 s. 5. — Toż. *Dz. Chic.* R. 51: 1940 nr 41 s. 5.

201. Louisville, Kentocky. *Dz. Chic.* R. 50: 1939 nr 225 s. 4.

202. Essen nad rzeką Ruhrą. *Dz. Chic.* R. 50: 1939 nr 229 s. 5.

203. Czy jest Bóg? *Dz. Chic.* R. 50: 1939 nr 230 s. 5.

204. Jak można poznać Boga? *Dz. Chic.* R. 50: 1939 nr 231 s. 5.

205. Sposób wyrażania się o Bogu. *Dz. Chic.* R. 50: 1939 nr 232 s. 5; nr 233 s. 4.

206. O istocie Boga. *Dz. Chic.* R. 50: 1939 nr 234 s. 4.

207. Istota Boga czyli czym jest Bóg. *Dz. Chic.* R. 50: 1939 nr 235 s. 4.

208. Bóg jest Czystym Duchem. *Dz. Chic.* R. 50: 1939 nr 236 s. 4.

209. Jeden jest Bóg. *Dz. Chic.* R. 50: 1939 nr 237 s. 4.

210. Torpeda — potężny pocisk podwodny. *Dz. Chic.* R. 50: 1939 nr 243 s. 5. — Toż. *Dz. Chic.* R. 52 [bis]: 1942 nr 293 s. 5.

211. Death Valey — Dolina Śmierci. *Dz. Chic.* R. 50: 1939 nr 244 s. 5.

212. Memphis, Tennessee. *Dz. Chic.* R. 50: 1939 nr 245 s. 5.

213. O Piśmie Świętym. *Dz. Chic.* R. 50: 1939 nr 261 s. 5; nr 262 s. 5; nr 263 s. 5.

214. Indyk. *Dz. Chic.* R. 50: 1939 nr 266 s. 5. — Toż. *Dz. Chic.* R. 52 [bis]: 1942 nr 280 s. 8.

215. Materiały wybuchowe. *Dz. Chic.* R. 50: 1939 nr 284 s. 5.

216. Budowa tuneli dla kolei podziemnej. *Dz. Chic.* R. 50: 1939 nr 290 s. 5.

217. Amerykańska Akademia Marynarki Wojennej. *Dz. Chic.* R. 50: 1939 nr 296 s. 5. — Toż. *Dz. Chic.* R. 52 [bis]: 1942 nr 189 s. 5.

218. Bazylika Narodzenia w Betlejem. *Dz. Chic.* R. 50: 1939 nr 302 s. 5. — Toż. *Dz. Chic.* R. 52 [bis]: 1942 nr 306 s. 6, ilustr.

219. Ołtarz Wita Stwosza w Mariackim Kościele w Krakowie. *Dz. Chic.* R. 50: 1939 nr 307 s. 5.

220. Mowa na cmentarzu u grobu śp. ks. Wincentego Barzyńskiego C. R. *Dz. Chic.* R. 51: 1940 nr 29 s. 2.

221. Nasi sąsiedzi na południu. Największe świątynie katolickie w Ameryce: Katedra Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny i „El Sayrario". *Dz. Chic.* R. 51: 1940 nr 60 s. 5.

222. Krótki zarys historii Mexico. *Dz. Chic.* R. 51: 1940 nr 65 s. 5.

223. Ze zjazdu Rady Polonii Amerykańskiej, odbytego w Pittsburghu 30 i 31 marca 1940 r. *Dz. Chic.* R. 51: 1940 nr 79 s. 5; nr 80 s. 5; nr 81 s. 5.

224. Przemowa wygłoszona... ze Stacji Nadawczej W. H. I. P. *Dz. Chic.* R. 51: 1940 nr 96 s. 5; nr 102 s. 5; nr 108 s. 5; nr 110 s. 5; nr 114 s. 5.

225. Sverige — Szwecja. *Dz. Chic.* R. 51: 1940 nr 106 s. 5.

226. Choinki wigilijne. *Dz. Chic.* R. 51: 1940 nr 298 s. 5. — Toż. *Dz. Chic.* R. 52 [bis]: 1942 nr 292 s. 5.

227. Wytwarzanie się pereł. *Dz. Chic.* R. 52: 1941 nr 3 s. 5.

228. Przemówienie na imieninach ks.

Józefa Prusińskiego CR 19 III 1941 r. *Dz. Chic.* R. 52: 1941 nr 66 s. 8.
229. Wuja Sama „ferma futer". *Dz. Chic.* R. 52: 1941 nr 77 s. 5.
230. Jugosławia. *Dz. Chic.* R. 52: 1941 nr 79 s. 5.
231. Kreta — Kandia. *Dz. Chic.* R. 52: 1941 nr 109 s. 5.
232. Irak — Mezopotamia — Babilonia. *Dz. Chic.* R. 52: 1941 nr 110 s. 5.
233. Syria. *Dz. Chic.* R. 52: 1941 nr 131 s. 7.
234. Ukraina — Mała Ruś. *Dz. Chic.* R. 52: 1941 nr 174 s. 3.
235. Przemówienie na jubileuszu 25-lecia kapłaństwa ks. Bronisława Lazarowicza CR 26 X 1941 r. *Dz. Chic.* R. 52: 1941 nr 253 s. 8.
236. Egpit. *Dz. Chic.* R. 52 [bis]: 1942 nr 169 s. 5.
237. Sydney, Australia. *Dz. Chic.* R. 52 [bis]: 1942 nr 175 s. 5.
238. Yokohama. *Dz. Chic.* R. 52 [bis]: 1942 nr 176 s. 5.
239. O potrzebie uświadomienia religijnego [przez audycje radiowe]. *Dz. Chic.* R. 52 [bis]: 1942 nr 178 s. 5.
240. Fudżi Jama. *Dz. Chic.* R. 52: 1942 nr 178 s. 5.
241. Gibraltar. *Dz. Chic.* R. 52 [bis]: 1942 nr 179 s. 5.
242. Neapol. *Dz. Chic.* R. 52 [bis]: 1942 nr 180 s. 5.
243. Dorge — Norwegia. *Dz. Chic.* R. 52 [bis]: nr 181 s. 5.
244. Salomona Wyspy. *Dz. Chic.* R. 52 [bis]: 1942 nr 187 s. 7.
245. Bombay, Indie. *Dz. Chic.* R. 52 [bis]: 1942 nr 188 s. 5.
246. Kalkutta — Ganges. *Dz. Chic.* R. 52 [bis]: 1942 nr 190 s. 5.
247. Hamburg. *Dz. Chic.* R. 52 [bis]: 1942 nr 192 s. 5.
248. Kiel. — Kielonia. *Dz. Chic.* R. 52 [bis]: 1942 nr 193 s. 7.
249. Dehli, Indie. *Dz. Chic.* R. 52 [bis]: 1942 nr 194 s. 7.
250. Istambuł, Turcja. *Dz. Chic.* R. 52 [bis]: 1942 nr 199 s. 5.
251. Stany Zjednoczone Brazylii. *Dz. Chic.* R. 52 [bis]: 1942 nr 200 s. 5.
252. Wyspa Cypr. *Dz. Chic.* R. 52 [bis]: 1942 nr 204 s. 5.
253. Brema — Bremen. *Dz. Chic.* R. 52 [bis]: 1942 nr 209 s. 5.
254. Kanton. *Dz. Chic.* R. 52 [bis]: 1942 nr 211 s. 5.
255. Zamek londyński. *Dz. Chic.* R. 52 [bis]: 1942 nr 213 s. 5.
256. Fu — Czou. *Dz. Chic.* R. 52 [bis]: 1942 nr 214 s. 5.
257. Adelaide, Australia. *Dz. Chic.* R. 52 [bis]: 1942 nr 216 s. 5.
258. Znamienne przemówienie... [na uroczystości 75-lecia parafii św. Stanisława Kostki 27 IX 1942 r.]. *Dz. Chic.* R. 52 [bis]: 1942 nr 228 s. 8 [stresz., fragm.].
259. Palma kokosowa. *Dz. Chic.* R. 52 [bis]: 1942 nr 278 s. 7.
260. Petroleum źródło gazoliny. *Dz. Chic.* R. 52 [bis]: 1942 nr 282 s. 5.
261. W zamarzaniu wody uwidacznia się działalność Opatrzności Bożej. *Dz. Chic.* R. 52 [bis]: 1942 nr 283 s. 3.
262. Drzewo kawowe i jego owoce. *Dz. Chic.* R. 52 [bis]: 1942 nr 184 s. 5.
263. Gwiazdy niebieskie: Ilość, jasność, barwa, ruch, odległość, skupienie. *Dz. Chic.* R. 52 [bis]: 1942 nr 186 s. 5.
264. Blarney Castle i „Blarney". *Dz. Chic.* R. 52 [bis]: 1942 nr 287 s. 5.
265. Tunis — „Gród Akacha". *Dz. Chic.* R. 52 [bis]: 1942 nr 288 s. 5.
266. Grająca wieża [Florydy]. *Dz. Chic.* R. 52 [bis]: 1942 nr 300 s. 5.
267. Słońce. *Dz. Chic.* R. 52 [bis]: 1942 nr 303 s. 5.
268. Kto nazwał Amerykę „Ameryką" — Indianie, czy też Europejczycy? *Dz. Chic.* R. 52 [bis]: 1942 nr 304 s. 5.
269. Starożytne zabytki rzymskie wraz z perłami nowoczesnego budownictwa zagrożone zagładą w Rzymie. *Dz. Chic.* R. 53: 1943 nr 69 s. 5, ilustr. 5.
270. Nowy wulkan w Meksyku. *Dz. Chic.* R. 53: 1943 nr 92 s. 5.
271. Sycylia. *Dz. Chic.* R. 53: 1943 nr 170 s. 5.
272. Starożytna Bazylika św. Laurentego w Rzymie. *Dz. Chic.* R. 53: 1943 nr 173 s. 5.
273. Pająk. *Dz. Chic.* R. 54: 1944 nr 119 s. 4.
274. Bukareszt, stolica Rumunii. *Dz. Chic.* R. 54: 1944 nr 133 s. 5.
275. Jaki był Kraków przed napadem [Niemców]. *Dz. Chic.* R. 55: 1945 nr 14 s. 5.
276. Poznań. *Dz. Chic.* R. 55: 1945 nr 26 s. 6.
277. Konferencje. Chicago 1945 Nakł. Ks. Zmartw. 8° s. nlb. 6, 295, nlb. 9.
278. Cześć wzorowemu zakonnikowi-arcypasterzowi [śp. Józefowi Weberowi CR z okazji stulecia urodzin]. *Dz. Chic.* R. 56: 1946 nr 142 [bis] s. 8.
279. Gorliwy apostoł odrodzenia Bożego [ks. abp J. Weber CR]. *Dz. Chic.* R. 56: 1946 nr 142 s. 22.
280. Musi istnieć zaufanie, lojalność i gotowość do ofiar. [Mowa]. *Dz. Chic.* R. 56: 1946 nr 232 s. 5.
281. Ojciec św. przysłał błogosławieństwo ks. Władysławowi Zapale na złoty jubileusz. Obecność hierarchii zakonnej zgromadzenia z ks. arcybiskupem Salva-

tore Baccarini C. R. na czele. *Dz. Chic.* R. 57: 1947 nr 52 s. 6, ilustr.

282. Ks. Jan S. Mix nowym generałem Księży Zmartwychwstańców. *Dz. Chic.* R. 57: 1947 nr 145 s. 1.

283. Krótki życiorys nowego generała [ks. J. Mixa]. *Dz. Chic.* R. 57: 1947 nr 145 [bezimiennie].

284. Przebieg uroczystości srebrnego jubileuszu J. E. Ks. Arcybiskupa Salvatore Baccarini C. R. [Specjalnie dla Dziennika Chicagoskiego napisał..., prezes dyrekcji wydawnictwa pisma]. *Dz. Chic.* R. 57: 1947 nr 134 s. 12, ilustr.

285. Listy: 134 listy do zmartwychwstańców z lat 1897-1947. Rkps Arch. Congr. a Resurr. Romae, sygn. 24526-24659.

II.

JANAS E. T.: Ligman Thaddeus. W: TENŻE: Dictionary of American Resurrectionists 1865-1965. Rome 1967 s. 42-44. — Ponadto: Dwaj Polacy w Chicago wyświęceni na kapłanów w Rzymie. *Dz. Chic.* R. 19: 1908 nr 106 s. 4; Dzisiejszy solenizant... *Dz. Chic.* R. 34: 1923 nr 91 s. 8, fotogr.; Uroczyste zakończenie roku szkolnego... *Dz. Chic.* R. 34: 1923 nr 139 s. 9; nr 145 s. 12; Na nowych stanowiskach. *Dz. Chic.* R. 34: 1923 nr 211 s. 9; Z Kolegium św. Stanisława Kostki. *Dz. Chic.* R. 38: 1927 nr 123 s. 6; nr 139 s. 3; nr 141 s. 7; nr 143 s. 6; R. 39: 1928 nr 5 s. 3; nr 142 s. 3; nr 143 s. 6; R. 39: 1928 nr 5 s. 3; nr 142 s. 3; nr 143 s. 6; R. 41: 1930 nr 13 s. 7; ŚWIETLIK F. X., OLEJNICZAK J. J.: Po zjeździe wydawców pism polskich w Chicago. *Dz. Chic.* R. 43: 1932 nr 296 s. 5; Interesujący odczyt ks. Tadeusza Ligmana CR o Ziemi Świętej. *Dz. Chic.* R. 44: 1933 nr 13 s. 6; Sobotni solenizant... delegat Zgromadzenia Księży Zmartwychwstańców i zarządca Dziennika Chicagoskiego. *Dz. Chic.* R. 44: 1933 nr 253 s. 8; Wyjechali do Polski na zjazd Polaków zza granicy. *Dz. Chic.* R. 45: 1934 nr 156 s. 3; Wyjeżdża do Rzymu. *Dz. Chic.* R. 45: 1934 nr 298 s. 8, fotogr.; Jubileusz „Dzien. Chicag."... Nowi zarządcy. *Dz. Chic.* R. 46: 1935 nr 292 s. 32; Na nowym urzędzie. *Dz. Chic.* R. 49: 1938 nr 10 s. 8; Ks. Tadeusz Ligman CR odznaczony przez Polskę. Dekorowania orderem „Polonia Restituta" dokonał dr W. Gawroński konsul generalny. *Dz. Chic.* R. 49: 1938 nr 303 s. 8, fotogr.; JACENTY: Sejm 21 Macierzy Polskiej otwarto... *Dz. Chic.* R. 51: 1940 nr 44 s. 9; TENŻE: Polonia liczna uczciła założycieli naszego pisma. Tamże. Nr 290 s. 1, 8, 10; Gen. W. Sikorski odbył konferencję z literatami Polonii. *Dz. Chic.* R. 52: 1941 nr 86 s. 8; W 33 rocznicę kapłaństwa. *Dz. Chic.* R. 52: 1941 nr 92 s. 12, fotogr.; W dniu imienin. *Dz. Chic.* R. 52: 1941 nr 254 s. 7; TOROSIEWICZ S. M.: Osobiste wspomnienie o ojcach zmartwychwstańcach minionej generacji. *Dz. Chic.* R. 52 [bis]: 1942 nr 80 cz. 1 s. 6-7; SZCZEPANIK J.: Przewiel. ks. Tadeusz S. Ligman CR, wybitny pedagog i działacz społeczno-narodowy. Tamże cz. 5 s. 59; Ks. Ligman CR wręczył abiturientom Wyższej Szkoły Webera dyplomy. *Dz. Chic.* R. 54: 1944 nr 31 s. 8; Dwieście delegatów na konwencji Stowarzyszenia Prasy Katolickiej „Dzien. Chicag." reprezentują ks. Tadeusz Ligman CR i ks. M. Starzyński CR. *Dz. Chic.* R. 54: 1944 nr 113 s. 10; NIEDŹWIECKI M. A.: Z teki wydawniczej... *Dz. Chic.* R. 54: 1944 nr 142 s. 4; WACHTEL K.: Ojcowie zmartwychwstańcy w Chicago. *Dz. Chic.* R. 55: 1945 nr 275 cz. 3 s. 26-27; NIEDŹWIECKI M. A.: Księża Zmartwychwstańcy w piśmiennictwie Polonii. Tamże cz. 4 s. 42-43; Zarządcy Spółki Wydawnictwa Polskiego. *Dz. Chic.* R. 57: 1947 nr 163 s. 5; Ks. T. Ligman CR obchodził 40 rocznicę święceń kapłańskich. *Dz. Chic.* R. 58: 1948 nr 95 s. 5; Ks. T. S. Ligman... zmarł... *Dz. Chic.* R. 60: 1950 nr 74 s. 1, 5, 6; [O tymże:] Tamże. Nr 75 s. 4, 6; nr 76 s. 6, 7; nr 77 s. 8, 9; nr 78 s. 5, 7; IWICKI J.: The First One Hundred Years 1866-1966. Rome 1966 s. 68, 108, 110, 115, 136, 138, 142, 158, 170, 173, 188, 208, 239, 246, 247.

Ks. Bolesław Micewski CR

Liguda Alojzy (1898-1942), werbista, autor wspomnień.

Urodził się 23 I 1898 w Winowie k. Opola w wielodzietnej rodzinie rolniczej Alberta i Rozalii z d. Przybilla. Chcąc być misjonarzem wstąpił do Małego Seminarium Misyjnego Św. Krzyża w Nysie 31 III 1913 r. Został jednak zabrany do wojska 22 XI 1916 r. i przebywał jako artylerzysta we Flandrii i we Francji. Przerwaną naukę zakończył maturą w Nysie 30 VI 1920 r. Nowicjat zaczął 24 IX 1920 r. w St. Gabriel w Mödling k. Wiednia. Tam też odbywał studia filozoficzno-teologiczne. Śluby wieczyste złożył 29 IX 1927 r., a święcenia kapłańskie przyjął 26 V t. r. Postarał się o polskie obywatelstwo i w 1930 r. o polską maturę. Przewidziany na nauczyciela poświęcił się studiom polonistycznym na Uniw. Poznańskim, które

ukończył w 1934 r. ze stopniem magistra za pracę „Gall Anonim jako literat". W następnych latach był głównie nauczycielem języka polskiego i historii. W 1936 r. zdał dodatkowy egzamin z pedagogiki. Był też poszukiwanym kaznodzieją okolicznościowym oraz rekolekcjonistą zwłaszcza młodzieżowym. Pełnił także obowiązki faktycznego kapelana garnizonu wojskowego w Grupie. Owoc swych kazań w wydaniu książkowym nazwał „Naprzód i wyżej", a swoje przemyślenia niedzielne i świąteczne zatytułował: „Chleb i sól". 24 VII 1939 r. został wybrany rektorem domu prowincjalnego w Górnej Grupie. Na tym stanowisku zastała go wojna. 30 X wszystkich mieszkańców klasztoru internowano. O. Ligudę uczyniono odpowiedzialnym pod karą śmierci za wszystkich obecnych księży i kleryków w liczbie 96. W styczniu 1940 r. z tej liczby rozstrzelano 16 duchownych. W następnych miesiącach O. Liguda podzielił los internowanych, a więc 5 II 1940 wywiezienie do Nowego Portu w Gdańsku, do Sztutowa, a w maju do Oranienburga. W grudniu 1940 r. został przewieziony razem z innymi do Dachau. Wszystkie relacje o postawie O. Ligudy w obozach poświadczają jego wielki hart ducha i poświęcanie się dla innych. Przyczyną jego śmierci było też przyjęcie winy na siebie za pewnego Rosjanina. Zginął prawdopodobnie utopiony 9 XII 1942 r.

I.

1. Wrażenia z Kongresu Eucharystycznego w Poznaniu. *Skarb Rodz.* R. 9: s. 219-221.

2. Kapitan szalony z swego pamiętnika wojny światowej. *Kal. Słowa Bożego.* R. 1931 s. 89-94.

3. Audi Filia (Ps. 44, 11). Wybór egzort nowoczesnych dla żeńskiej młodzieży gimnazjalnej. P. 1934 Księg. Św. Wojciecha 16° s. VIII, 286. — Toż. Wyd. 2 Górna Grupa 1949.

4. Naprzód i wyżej. *Egzorty Nowoczesne.* P. 1936 Księg. Św. Wojciecha 16° s. nlb. 4, 284.

5. To był mój Anioł Stróż. [Wspomnienia z wojny światowej]. *Kal. Słowa Bożego* 1938 s. 90-93.

6. Pasterka z przygodami. [Przygoda z czasów wojny światowej]. Wydobył z swego pamiętnika A. L. *Kal. Słowa Bożego* 1938 s. 98-100.

7. Chleb i sól. Homilie i rozważania na tle niedzielnych Ewangelii. P. 1939 Księg. Św. Wojciecha 8° s. X, 349.

8. Oto ja Służebnica Pańska. *Kal. Słowa Bożego* 1948 s. 60-61.

II.

Kal. Słowa Bożego 1948 s. 53; Ojciec Liguda. W: *Kal. Słowa Bożego* 1949 s. 66-68; 50 lat Werbistów w Polsce. Pieniężno 1973 s. 67; *Verbum — Supplementum.* Vol. 26: Romae 1972 s. 253-257. — ArSVD Pieniężno, ArSVD Rzym, ArSVD St Gabriel w Austrii.

o. Józef Arlik SVD

Likowski Henryk Walenty (1876-1932), profesor Uniw. Warszawskiego, historyk.

Kapłan archidiecezji poznańskiej. Urodził się 9 I 1876 w Michorzewku k. Grodziska Wlkp., był synem nauczyciela Juliana i Anny z Połczyńskich, bratankiem zaś abpa poznańskiego Edwarda Likowskiego. Po ukończeniu Progimnazjum w Trzemesznie, uczęszczał do Gimnazjum św. Marii Magdaleny w Poznaniu. Maturę złożył w 1895 r. i wstąpił do Seminarium Duchownego. Gdy ukończył zasadnicze studium teologii w Poznaniu i przyjął subdiakonat, nie miał kanonicznego wieku do przyjęcia dalszych święceń, dlatego udał się do Monasteru na studia z historii Kościoła. Po zaliczeniu dwóch semestrów wrócił do Seminarium Duchownego, odbył w Gnieźnie tzw. kurs teologii praktycznej i przyjął 25 II 1899 święcenia kapłańskie. Przez następne dwa lata kontynuował studia specjalistyczne z historii Kościoła na Wydziale Teologicznym Uniw. Wrocławskiego, po

czym został powołany 15 VI 1902 na wikariat przy katedrze gnieźnieńskiej. Przeniesiony z Gniezna na wikariat w Biezdrowie 1 I 1904, pracował u boku zasłużonego na polu duszpasterskim, społecznym i naukowym proboszcza, ks. A. Jaskulskiego. 1 VII 1906 objął probostwo biezdrowskie po śmierci ks. Jaskulskiego. Pomyślnie pracował do wybuchu I wojny światowej. Grożąca mu perspektywa wcielenia do wojska pruskiego i wysłania na front wywołała stan depresji, który spotęgował się w 1916 r., kiedy nie miał pewności, czy posiadane świadectwo lekarskie uchroni go od tego niebezpieczeństwa. W takim stanie opuścił 26 VI parafię, bez zgody władzy duchownej i wyjechał w nieznanym kierunku. Pozbawiony za to prawa do beneficjum wyrokiem Sądu Administracyjnego z 10 VIII 1916, ukrywał się w różnych miejscach i powrócił do Poznania po zakończeniu wojny. Odsunięty od duszpasterstwa parafialnego, pełnił w 1919 r. funkcję kapelana przy kaplicy św. Ignacego w Poznaniu i podjął pracę w Bibliotece Uniwersyteckiej. Przygotował wówczas dysertację i uzyskał w 1922 r. doktorat z historii na Uniw. Poznańskim. Dwa lata później podjął starania o otwarcie przewodu habilitacyjnego na Uniw. im. Jana Kazimierza we Lwowie. Pomyślnie dokonana habilitacja w 1925 r. ułatwiła mu przyjęcie wykładów z historii Kościoła w Seminarium Duchownym w Poznaniu. Abp. A. Hlond zamianował go 13 XII 1926 profesorem zwyczajnym w tymże Seminarium, wkrótce jednak na prośbę kard. A. Kakowskiego wyraził zgodę, by ks. Likowski objął katedrę historii na Wydziale Teologicznym w Warszawie. W poznańskim środowisku naukowym udzielał się on jako członek Pozn. Towarzystwa Przyjaciół Nauk, w którym od 1923 r. pełnił obowiązki wiceprezesa Wydziału Teologicznego. W 1926 r. współpracował w redagowaniu „Roczników Historycznych", wydawanych przez Pozn. Towarzystwo Miłośników Historii. Warszawski okres w działalności ks. Likowskiego nie był długi (1927-1932). Nurtowała go już wówczas choroba, która stała się przyczyną śmierci 18 III 1932 r. w Warszawie.

Podane okoliczności życia nie ułatwiały ks. Likowskiemu pracy naukowej. Nie zostawił po sobie żadnego wielkiego dzieła historycznego, znane jest ponad 30 jego opublikowanych artykułów i mniejszych rozpraw. Stanowią wszakże świadectwo dobrej znajomości metody naukowej i krytycznego umysłu. Wyróżniał się natomiast umiejętnościami dydaktycznymi i pedagogicznymi. W Warszawie skupił wokół siebie znaczną liczbę uczniów, których w krótkim czasie dobrze przygotował do samodzielnej pracy naukowej.

I.

1. Ruch wstrzemięźliwości. *Mies. dla Popier. Ruchu Wstrzem.* R. 1: 1904 s. 26-28.

2. Kwestia unii kościoła wschodniego z zachodnim na soborze konstanckim. *Prz. Kośc.* T. 8: 1905 s. 510-519; T. 9: 1906 s. 7-20, 168-186.

3. Przyczynek do psychologii pijaństwa. *Mies. dla Popier. Ruchu Wstrzem.* R. 5: 1908 s. 169-170.

4. Powstanie godności prymasowskiej arcybiskupów gnieźnieńskich. (Ustęp z dziejów hierarchii kościoła polskiego). *Prz. Hist.* R. 19: 1915 s. 21-44, 159-191, 249-274.

5. Ks. Maciej z Mieleszyna († 1522) i jego kronika klasztoru trzemeszyńskiego. P. 1918. *Rozprawy Wydziału Teologicznego Pozn. Tow. Przyj. Nauk.* Seria II z. 4/1 s. 184-210.

6. Rec.: E. BECKER: Documenta ecclesias civitatis Bidgostiensis concernentia. Berlin 1918. *Kwart. Hist.* R. 35: 1921 s. 116-117.

7. Najdawniejsze dzieje klasztoru Cysterek w Ołoboku (1211-1292). *Spraw. PAU.* T. 18: 1921 nr 7 s. 5-9.

8. Rec.: A. KUNKEL: Gnesener Hussitenverhöre 1450-1452. *Mitt. z. Gesch.* Jg

38: 1918 H. 2 s. 314-325. *Kwart. Hist.* R. 35: 1921 s. 117-118.

9. Miasto książęce Śródka. Kartka z dziejów Poznania w latach 1231-1253. P. 1922 Druk. Dziennika Poznańskiego 8° s. 30.

10. Biblioteki i Archiwa Poznańskie. *Dz. Pozn.* R. 64: 1922 nr 146, 151-155.

11. Geneza święta Translatio s. Adalberti w Kościele polskim. (Rozwiązanie sprawy o relikwie św. Wojciecha). *Kwart. Teol. Wileński.* T. 1: 1923 s. 53-80. — Toż. *Kur. Pozn.* R. 18: 1923 nr 109. — Toż. Odb. P. 1923 Druk. Kuriera Pozn. 8° s. 28, nlb. 2.

12. Portal gotycki przy kościele podominikańskim. *Kur. Pozn.* R. 18: 1923 nr 112.

13. Rec.: N. CIESZYŃSKI: Roczniki Katolickie. Rok 1922 P. 1923. *Kur. Pozn.* R. 18: 1923 nr 143.

14. Najdawniejszy statut poznańskiego bractwa strzeleckiego z r. 1417/1418. *Kur. Pozn.* R. 18: 1923 nr 193.

15. Początki bractwa strzeleckiego w Poznaniu. *Kur. Pozn.* R. 18: 1923 nr 204-205.

16. Magdeburg a początki kościoła w Polsce. *Spraw. Pozn. Tow. Przyj. Nauk.* R. 1923.

17. O nieznanych statutach Mikołaja Trąby z r. 1414. *Spraw. Pozn. Tow. Przyj. Nauk.* R. 1923.

18. Prawo małżeńskie w Polsce aż do soboru Trydenckiego. *Spraw. Pozn. Tow. Przyj. Nauk.* R. 1923.

19. Początki klasztoru cysterek w Owińskach (1242-1250). P. 1924 Druk. Fiszer i Majewski 8° s. 66, nlb. 1.

20. „Et unum exemplum docet...". Na marginesie nowego studium z dziejów kultury polskiej. *Kur. Pozn.* R. 19: 1924 nr 90, 115, 145.

21. Polska w Europie i wśród Słowiańszczyzny na podstawie statystyki bibliograficznej. *Kur. Pozn.* R. 19: 1924 nr 211, 213.

22. Poznań za czasów Bolesława Chrobrego. *Kur. Pozn.* R. 19: 1924 nr 298. — Toż. *Wiarus Wielkopolski.* R. 1925 nr 212.

23. Założenie klasztoru Cysterek w Owińskach. *Spraw. Pozn. Tow. Przyj. Nauk.* R. 1924.

24. Doktryna Pawła Włodkowica na soborze konstancjeńskim i jej źródła. *Spraw. Pozn. Tow. Przyj. Nauk.* R. 1924.

25. Synod prowincjonalny kaliski z r. 1406. *Prz. Teol.* R. 6: 1925 s. 377-390.

26. Zwiedzanie miejsca prac ziemnych przy moście tumskim przez przedstawicieli nauki. *Kur. Pozn.* R. 20: 1925 nr 31.

27. Sprawa prymasowstwa w Kościele polskim w latach 1793-1795. *Spraw. Pozn. Tow. Przyj. Nauk.* R. 1925 s. 11.

28. Rec.: M. WICHIERKIEWICZOWA: Rynek poznański i jego patrycjat. P. 1925. *Kur. Pozn.* (Książka o Rynku poznańskim). R. 20: 1925 nr 221.

29. W sprawie żywota bł. Bogumiła. *Kur. Pozn.* R. 20: 1925 nr 307, 309.

30. Potrzeba wytworzenia nowych warunków pracy na polu historiografii Kościoła polskiego. W: *Pamiętnik II powszechnego zjazdu historyków polskich w Poznaniu.* Lw. 1925 s. 1-6.

31. Rec.: J. FIJAŁEK: Dwaj dominikanie krakowscy: Jan Biskupiec i Jan Falkenberg. Lw. 1925. *Rocz. Krak.* T. 20: 1926 s. 172-176.

32. Polska a misje katolickie. (Wykład wygłoszony na Międzyn. Akadem. Kongresie Misyjnym w r. 1927). W: *Księga pamiątkowa Międzyn. Akadem. Kongresu Misyjnego.* P. 1927 s. 59-71. — Toż. W: *Propaganda Misyjna w 12 wykładach.* P. 1928/29 s. 67-72.

33. Początki kanoników regularnych w Polsce. *Spraw. Pozn. Tow. Przyj. Nauk.* T. 3: 1929 nr 2 s. 30-31.

34. Pogląd na wyznania protestanckie w Polsce współczesnej. W: *Pamiętnik kursu duszpasterskiego w sprawie sekciarstwa i innowierstwa.* P. 1931 s. 11-18.

II.

ZIELIŃSKI Z.: Likowski Henryk. W: *Pol. słow. biogr.* T. 17: 1972 s. 332, tamże bibliografia; Archiwum Archid. w Poznaniu, KA 684, KA 3622, KA 3674.

Ks. Marian Banaszak

Lipke Leonard (1867-1927), jezuita, autor prac z etyki społecznej. Urodził się 2 XI 1867 w Trzemiętowie w Poznańskiem. Do zakonu jezuitów wstąpił 25 X 1887 r. Nowicjat i studia humanistyczne odbył w Starej Wsi k. Brzozowa (1887-1892). Filozofię studiował w Tarnopolu (1892-1895), a teologię na wydziale zakonnym w Krakowie (1895-1899). Święcenia kapłańskie przyjął w Chyrowie 19 IV 1898 r. W l. 1901-1917 pracował w redakcji „Przeglądu Powszechnego", a następnie jako kaznodzieja w Krakowie (1917-1920), Lublinie (1920-1921), Zakopanem (1921-1923), Warszawie (1923-1925) i Poznaniu (1925-1927), gdzie zmarł 16 VII 1927 r.

I.

1. Z ruchu katolickiego na polu dobroczynności w Niemczech. *Prz. Powsz.* R. 13: 1896 t. 52 s. 325-328.

2. Pierwszy katolicki kurs socjalny w Krakowie. *Prz. Powsz.* R. 14: 1897 t. 55 s. 312-322.

3. Z ruchu agrarnego w Belgii. *Prz. Powsz.* R. 14: 1897 t. 60 s. 46-62.

4. Głos Ojca św. w sprawie robotniczej. *Gaz. Katol.* Królewska Huta. R. 1898 nr 10-27 [22 I — 3 III]. Toż w osob. odb. Królewska Huta [1898] Druk. św. Jacka 8° s. 38.

5. Nowe prądy w socjaliźmie na kongresie stuttgarckim. *Prz. Powsz.* R. 15: 1898 t. 60 s. 374-388, R. 16: 1899 t. 61 s. 228-240.

6. Ideały społeczno-ekonomiczne w Rosji. *Prz. Powsz.* R. 16: 1899 t. 63 s. 1-21.

7. Położenie krawców w Krakowie i spółka produkcyjna. *Prz. Powsz.* R. 18: 1901 t. 72 s. 455-463.

8. Z ruchu przemysłu artystycznego. *Prz. Powsz.* R. 19: 1902 t. 73 s. 310-320.

9. Okólnik Rampolli i katolicki ruch społeczny we Włoszech. *Prz. Powsz.* R. 19: 1902 t. 74 s. 228-243.

10. Z dziedziny kobiernictwa wschodniego. *Prz. Powsz.* R. 19: 1902 t. 75 s. 135-144.

11. Zakłady „University Settlements". *Prz. Powsz.* R. 19: 1902 t. 75 s. 280-288.

12. Organizacja i zasady dobroczynności w pierwotnym chrześcijaństwie. *Prz. Powsz.* R. 20: 1903 t. 80 s. 18-37.

13. Wrażenia z Brukseli. *Pr.z Powsz.* R. 20: 1903 t. 77 s. 231-249.

14. Na kongresie w Monachium. *Prz. Powsz.* R. 20: 1903 t. 78 s. 169-190.

15. Rycerze demokracji chrześcijańskiej we Francji. *Prz. Powsz.* R. 20: 1903 t. 79 s. 51-77.

16. Nowe kierunki społeczne i ideały przyszłości. *Prz. Powsz.* R. 21: 1904 t. 81 s. 1-14, 183-195; t. 82 s. 84-98. — Toż w osob. odb. Kr. 1904 16° s. 292.

17. Nowy projekt reformy ubezpieczenia robotniczego. *Prz. Powsz.* R. 22: 1905 t. 86 s. 1-15, 168-182.

18. Problem socjologiczny Comte'a. *Prz. Powsz.* R. 22: 1905 t. 88 s. 161-184; R. 23: 1906 t. 90 s. 81-91; t. 92 s. 205-218.

19. Z ruchu chrześcijańsko-społecznego w Poznańskiem. *Prz. Powsz.* R. 22: 1905 t. 88 s. 316-337.

20. Nowy projekt noweli do ustawy przemysłowej wobec terminatorów. *Prz. Powsz.* R. 23: 1906 t. 91 s. 28-51.

21. Walka miast z bezrobociem. *Prz. Powsz.* R. 23: 1906 t. 92 s. 274-286.

22. Twórcze siły społeczne i kulturalne chrystianizmu. *Prz. Powsz.* R. 24: 1907 t. 96 s. 1-29, 225-242.

23. Międzynarodowe ustawodawstwo robotnicze na kongresach berneńskich w roku 1905 i 1906. *Prz. Powsz.* R. 24: 1907 t. 94 s. 47-65, 206-226.

24. Ideał socjalny a teokracja w Izraelu. *Prz. Powsz.* R. 25: 1908 t. 97 s. 72-97.

25. Prorocy i ideał mesjański w Izraelu. *Prz. Powsz.* R. 25: 1908 t. 98 s. 336-352, 495-512; t. 99 s. 38-57, 223-245.

26. Realizacja proroctw wobec krytyki dzisiejszej. *Prz. Powsz.* R. 25: 1908 t. 100 s. 362-394.

27. Dwa ideały cywilizacji chrześcijańskiej. *Prz. Powsz.* R. 26: 1909 t. 101 s. 333-347.

28. „Civitas Dei" w epoce Karola Wielkiego. *Prz. Powsz.* R. 26: 1909 t. 102 s. 403-414; t. 104 s. 30-43, 240-262; R. 27: 1910 t. 105 t. 49-65, 347-361; t. 106 s. 62-74; t. 107 s. 81-97; t. 108 s. 229-248; R. 1911 t. 109 s. 231-249.

29. Problemy arabskie i siły społeczne i kulturalne Arabów. *Prz. Powsz.* R. 28: 1911 t. 110 s. 153-174, 382-395; t. 111 s. 58-68.

30. Nowe prądy w socjaliźmie francuskim. *Prz. Powsz.* R. 28: 1911 t. 111 s. 307-321; t. 112 s. 174-186, 347-360.

31. Skarga na tle naszych czasów. *Prz. Powsz.* R. 29: 1912 t. 115 s. 5-19 [po s. 160].

32. Nowe drogi rozwoju społeczno-ekonomicznego. *Prz. Powsz.* R. 29: 1912 t. 113 s. 199-211, 411-429.

33. Program agrarny w socjaliźmie. *Prz. Powsz.* R. 29: 1912 t. 114 s. 15-28.

34. Problem społeczno-agrarny Volegsanga w stronnictwie chrześcijańsko-społecznym. *Prz. Powsz.* R. 29: 1912 t. 114 s. 173-187.

35. Ustawy agrarne w czasie przesilenia w Austrii. *Prz. Powsz.* R. 29: 1912 t. 114 s. 353-366; t. 115 s. 58-70.

36. Wiec wiedeński w sprawie zaniedbanych niemowląt. *Prz. Powsz.* R. 29: 1912 t. 116 s. 1-15.

37. Nowe drogi w wykształceniu przemysłowym. *Prz. Powsz.* R. 30: 1913 t. 117 s. 1-19, 203-216.

38. Szkolnictwo przemysłowe i szkoły św. Łukasza w Belgii. *Prz. Powsz.* R. 30: 1913 t. 117 s. 352-372.

39. Niemieckie czytelnictwo ludowe na Górnym Śląsku. *Prz. Powsz.* R. 30: 1913 t. 119 s. 44-53.

40. Charakter św. Pawła. *Prz. Powsz.* R. 31: 1914 t. 123 s. 1-10.

41. Filozofia życia Euckena. *Prz. Powsz.* R. 31: 1914 t. 121 s. 37-58, 211-224, 378-386.

42. Civitas Dei na przełomie wieków.

Prz. Powsz. R. 33: 1916 t. 129 s. 82-96, 234-251, 362-379; t. 130 s. 79-91.
43. Kacper Decurtins. Prz. Powsz. R. 33: 1916 t. 131 s. 183-193; t. 132 s. 57-72, 167-177, 308-326. — Toż w osob. odb. Kr. 1916 8° s. 57. Broszury o chwili obecnej z. 44.
44. Z ekonomii chowu drobiu u nas i zagranicą. Prz. Powsz. R. 34: 1917 t. 133 s. 152-166. — Toż w osob. odb. Kr. 1916 8° s. 17.
45. Problem socjalny obecnej wojny światowej. Prz. Powsz. R. 34: 1917 t. 133 s. 289-306. — Toż w osob. odb. Kr. 1917 8° s. 20. Broszury o chwili obecnej z. 45.
46. W czym tkwi siła buddyzmu i jego stosunek do chrześcijaństwa. Prz. Powsz. R. 41: 1924 t. 164 s. 193-211.

II.

ZAŁĘSKI S.: Jezuici w Polsce. T. 5. Kr. 1906 s. 1198; [BZOWSKI T.]: Ojcowie i bracia Towarzystwa Jezusowego zmarli w polskich prowincjach od r. 1820. Kr. 1932 s. 189; Wydawnictwo Apostolstwa Modlitwy, 1872-1972. Kr. 1972 s. 208. — ATJKr.: Catalogus provinciae Galicianae SJ ineunte anno 1888 [...ineunte anno 1918], Catalogus provinciae Poloniae SJ ineunte anno 1919 [...ineunte anno 1926].

Ks. Ludwik Grzebień SJ

Lisiecki Arkardiusz Marian (1880-1930) biskup katowicki, patrolog, redaktor.

Pochodził z Poznania, urodzony 12 I 1880 jako syn mistrza malarskiego Romana i Barbary z Kolendowskich. Uczęszczał do Gimnazjum św. Marii Magdaleny w Poznaniu i maturę złożył w 1901 r. Studia teologiczne odbył w Seminarium Duchownym w Poznaniu; święcenia kapłańskie przyjął 17 XII 1904 r. Powołany od 1 I 1905 na wikariusza w Ostrowie Wlkp., znalazł się w bardzo żywym środowisku kościelnym, zaangażowanym w pracę społeczną i narodową. Zorganizował tam oddział Towarzystwa Czytelni Ludowych, wygłaszał odczyty, propagował słowem i pismem czytelnictwo wśród ludu. Był prezesem komitetu powiatowego TCL, a w l. 1907-1930 członkiem zarządu głównego TCL w Poznaniu, powołany nadto w 1909 r. na redaktora kwartalnika „Czytelnia Ludowa", który zamienił się na miesięcznik „Przegląd Oświatowy". W Ostrowie przyczynił się z ks. St. Grzędą do powstania pisma młodzieżowego „Przyjaciel Młodzieży", umieszczał w nim najczęściej nie podpisane artykuły.

Przeniesiony do Poznania, został 15 II 1910 kanonikiem kapituły kolegiackiej św. Marii Magdaleny, sekretarzem generalnym Związku Katolickich Towarzystw Robotników Polskich oraz obdarzony funkcją redaktora „Robotnika". Przeznaczony wyłącznie do pracy społecznej, objął nadto redakcję nowego miesięcznika „Stowarzyszenie", określając jego charakter jako przewodnika pracy praktycznej dla towarzystw polskich, oraz okresowo redakcję „Przewodnika Katolickiego" (1915-1916). Był także od 1 IV 1910 sekretarzem generalnym „Straży św. Józefa".

W Poznaniu ożywił swoją działalność narodowo-polityczną, będąc już co najmniej od 1905 r. członkiem Ligi Narodowej. Prowadził ją nadal, gdy opuścił Poznań i został 1 VII 1916 proboszczem w pobliskim Bninie. W roku następnym wybrało go społeczeństwo polskie posłem do sejmu pruskiego. W listopadzie 1918 r. brał udział w konferencjach z J. Piłsudskim i I. Daszyńskim w sprawie tworzenia rządu. W Poznaniu był członkiem Naczelnej Rady Ludowej i delegatem powiatu śremskiego na Polski Sejm Dzielnicowy. W 1920 r. zlecono mu wyjazd do Niemiec i Francji, by zbadał religijne i narodowe aspekty życia polskich emigrantów.

Działalność społeczna i polityczna utrudniała mu, ale go całkowicie nie oderwała od pracy naukowej w dziedzinie historii Kościoła. Stał się znanym autorem monografii o Konstantynie Wielkim. Kard. E. Dalbor powołał go 1 X 1924 na profesora Seminarium Duchownego w Gnieźnie i mia-

nował w roku następnym kanonikiem kapituy katedralnej gnieźnieńskiej. Ze względu na tzw. praktyczny kurs dla alumnów ostatniego roku w Seminarium gnieźnieńskim powierzył mu nie wykłady historii, lecz teologii moralnej i prawa kanonicznego, biorąc pod uwagę jego doświadczenie w działalności kościelnej.

Z Gniezna został powołany na biskupstwo katowickie i prekonizowany 24 VI 1926 r. Znalazł tam nie łatwe stosunki narodowościowe. Dla swojej młodej diecezji postarał się o własny budynek Seminarium Duchownego w Krakowie, gdzie alumni uczęszczali na wykłady do Uniw. Jagiellońskiego. Od tegoż Uniw. otrzymał w 1929 r. doktorat honoris causa za swój dorobek naukowy. Rząd polski nadał mu Krzyż Komandorski Polonia Restituta. Niespodziewana śmierć podczas wizytacji biskupiej w Cieszynie zabrała go 13 V 1930 r.

I.

1. Katalog rękopisów biblioteki seminaryjnej w Poznaniu. *Prz. Kośc.* T. 7: 1905 s. 285-296; T. 8: 1905 s. 47-56, 117-127. — Toż. Katalog rękopisów biblioteki seminaryjnej w Poznaniu aż do wieku XV włącznie. P. 1905 Księg. św. Wojciecha 8° s. 31, nlb. 1.

2. Stary kościół parafialny w Ostrowie. (Album pamiątkowy). Ostrów 1906 Druk. S. Rowiński 8° s. 23, tabl. 12.

3. Rec.: Podręczna encyklopedia kościelna. T. 1-6. Kr. 1904-1905. *Prz. Kośc.* T. 8: 1905 s. 491-493.

4. Jak pracować dla Czytelni Ludowych. Według ustaw TCL oraz regulaminu dla komitetów powiatowych podał X. ... członek Głównego Zarządu TCL w Poznaniu. P. 1908 Nakł. TCL 8° s. 63, nlb. 1. Wydawnictwo TCL w Poznaniu. nr 1.

5. Kolportaż pożytecznych pism i książek. *Ruch Chrześc.-Społ.* R. 7: 1908/9 s. 357-362, 390-394, 417-422. — Toż. Referat wypowiedziany na zebraniu Ks. Patronów i Wicepatronów Związku Tow. Robotniczych dnia 1 marca 1909 r. w Poznaniu. P. 1909 Księg. św. Wojciecha 8° s. 16.

6. Zakres i warunki pracy oświatowej TCL w Poznaniu. *Czytelnia Ludowa.* R. 4: 1909 s. 199-210.

7. Red.: *Czytelnia Ludowa.* [Miesięcznik]. R. 4: 1909 z. 2-8. [C. d.] Przegląd Oświatowy. Miesięcznik Towarzystw Czytelni Ludowych w Poznaniu poświęcony sprawom oświatowym i kulturalnym. R. 5: 1910 z. 1 — R. 6: 1911 z. 12.

8. Zadania religijne towarzystw robotniczych. *Ruch Chrześc.-Społ.* R. 8: 1909/10 s. 373-382.

9. Zjednoczone biblioteki. *Prz. Oświat.* R. 5: 1910 s. 43-50.

10. Obchody ku czci Fryderyka Chopina. *Prz. Oświat.* R. 5: 1910 s. 98-110.

11. Kształcenie bibliotekarzy. *Prz. Oświat.* R. 5: 1910 s. 110-114.

12. Plan odczytów i wykładów ludowych na zimowe półrocze. *Prz. Oświat.* R. 5: 1910 s. 261-267.

13. Red.: *Robotnik.* Pismo Związku Katolickich Towarzystw Robotników Polskich. Poznań. R. 6: 1910 nr 8 — R. 12: 1916 nr 27.

14. O zadaniach religijnych towarzystw robotniczych. (Według wykładu wypowiedzianego na tegorocznym Zjeździe Ks. Patronów i Wicepatronów w Poznaniu dnia 15 lutego). *Robotnik.* R. 6: 1910 nr 13-16.

15. O pracy społecznej kobiet. (Streszczenie referatu). *Sprawozdanie Sodalicji Dzieci Marji w Poznaniu za rok 1910* s. 40-48.

16. Młodości, Ty nad poziomy wylatuj... *Przyj. Młodz.* R. 1: 1910 s. 41-42.

17. Spis przeźroczy i materiałów odczytowych wypożyczalni TCL w Poznaniu. Zestawił i wydał z polecenia Komisji Odczytowej TCL w Poznaniu ks. ... P. 1911 Nakł. TCL 8° s. 80, nlb. 18.

18. Kalendarz Robotniczy na rok 1911. P. 1910 Nakł. Zw. Katol. Tow. Robotników Polskich 8° s. 72.

19. Nasze katalogi. *Prz. Oświat.* R. 6: 1911 s. 97-102.

20. Obowiązki bibliotekarza naszych wypożyczalni. *Prz. Oświat.* R. 6: 1911 s. 203-208.

21. O środkach szerzenia oświaty. *Prz. Oświat.* R. 6: 1911 s. 260-268.

22. Rec.: P. KULWIEĆ: Przewodnik pracy społecznej. Wil. 1910 *Mies. Kośc. „Unitas".* T. 5: 1911 s. 149-150.

23. Czytanki z historii kościelnej. *Robotnik.* R. 8: 1912: Świat pogański w chwili założenia Kościoła św., nr 33-34; Naród żydowski w chwili założenia Kościoła św., nr 35-37; Boski Założyciel Kościoła świętego, nr 40; Założenie Kościoła świętego, nr 43-45; Pierwsi chrześcijanie, nr 46-47; Pierwsze prześladowanie, nr 48-49; Św. Szczepan, nr 51-52. Robotnik. R. 9: 1913: Prace św. Filipa diakona, nr 1-2; Szaweł z

Tarsu, nr 3-5; Nawrócenie i przyjęcie pierwszych pogan do Kościoła, nr 12, 16-17; Drugie prześladowanie chrześcijan, nr 18; Rozproszenie Apostołów, nr 19; Św. Piotr w Rzymie, nr 20-21, 23; Pierwsza podróż misyjna św. Pawła, nr 24-25, 27; Sobór apostolski w Jerozolimie, nr 28-30; Początek drugiej podróży św. Pawła, nr 31; Św. Paweł u Filipensów, nr 32-33; Św. Paweł u Tesaloniczan, nr 33-34; Św. Paweł w Atenach, nr 35; Św. Paweł w Koryncie, nr 39, 44; Trzecia podróż misyjna św. Pawła, nr 47-50, 52. Robotnik. R. 10: 1914: Św. Paweł w Rzymie, nr 1-4; Ostatnie prace oraz śmierć męczeńska świętych Apostołów, Piotra i Pawła, nr 7-9; Działalność innych Apostołów, nr 10-12; Prześladowanie chrześcijan za Nerona, nr 21, 23-24; Pogrom narodu żydowskiego i zburzenie Jerozolimy, nr 28-30; Domicjan, nr 31, 35; Złoty wiek cesarstwa rzymskiego, nr 41-42, 43; Czasy rozkładu cesarstwa rzymskiego, nr 44-48; Walka prawdy z fałszywą nauką, nr 49-51; Ojcowie Apostolscy, nr 52: Robotnik. R. 11: 1915: [c. d.] Ojcowie Apostolscy, nr 1-2; Uczeni pisarze kościelni, nr 3-4; Stolica Piotrowa, nr 5, 9-11; Życie pierwszych chrześcijan, nr 12-15; Rozszerzanie się wiary w czasie krwawych prześladowań chrześcijan, nr 17; Konstantyn Wielki i jego synowie, nr 18-20; Julian Odstępca, nr 21-23; Ostateczny upadek pogaństwa, nr 25, 30.

24. Konstantyn Wielki. P. 1913 Księg. św. Wojciecha 4° s. nlb. 4, 200, tabl. 6, ilustr.

25. Czasy apostolskie. P. 1914 Nakł. „Robotnika" 16° s. VIII, 240.

26. Red.: *Stowarzyszenie*. Przewodnik pracy praktycznej dla Towarzystw Polskich. R. 1: 1913/14 nr 1 — R. 3: 1915/16 nr 12.

27. Znaczenie i wartość stowarzyszeń. *Stowarzyszenie*. R. 1: 1913/14 s. 7-11.

28. Edykt mediolański. (Z okazji 1600-ej rocznicy). *Stowarzyszenie*. R. 1: 1913/14 s. 32-38.

29. O potrzebie wykładów z dziedziny społecznej w naszych towarzystwach. *Stowarzyszenie*. R. 1: 1913/14 s. 42-44.

30. O zarządach. *Stowarzyszenie*. R. 1: 1913/14 s. 105-109.

31. Program pracy. *Stowarzyszenie*. R. 1: 1913/14 s. 169-173.

32. Potrzeba kółek oświatowych w naszych stowarzyszeniach. *Stowarzyszenie*. R. 1: 1913/14 s. 204-209.

33. Pierwszy męczennik. *Stowarzyszenie*. R. 1: 1913/14 s. 281-285.

34. Kalendarz Robotniczy na rok 1914. P. [1913] Nakł. „Robotnika" 16° s. 209.

35. Czasy Nerona. *Stowarzyszenie*. R. 2: 1914/15 s. 88-92.

36. W Rocznicę założenia Towarzystwa Robotniczego. *Stowarzyszenie*. R. 2: 1914/15 s. 119-124.

37. Jak prowadzić towarzystwa w czasie wojennym. *Stowarzyszenie*. R. 2: 1914/15 s. 177-181.

38. O najważniejszych prawach i rozporządzeniach wojennych. *Stowarzyszenie*. R. 2: 1914/15 s. 198-199.

39. Skioptykon. *Stowarzyszenie*. R. 2: 1914/15 s. 262-265.

40. Towarzystwa kobiet pracujących. *Stowarzyszenie*. R. 2: 1914/15 s. 269-271.

41. Czasy męczeńskie Kościoła świętego. P. 1915 Księg. św. Wojciecha 16° s. nlb. 6, 148.

42. Św. Wojciech w katedrze gnieźnieńskiej. P. 1915 Księg. św. Wojciecha 8° s. 142, nlb. 2.

43. Red.: *Przewodnik Katolicki*. Pismo dla Rodzin, Bractw i Stowarzyszeń Katolickich. [Tygodnik]. Poznań. R. 21: 1915 nr 21 — R. 22: 1916 nr 26.

44. Związki a stowarzyszenia. *Stowarzyszenie*. R. 3: 1915/16 s. 69-72.

45. Wspólne zabawy w obrębie Towarzystw. *Stowarzyszenie*. R. 3: 1915/16 s. 185-191.

46. Związek Katolickich Towarzystw Robotników Polskich a wojna. *Stowarzyszenie*. R. 3: 1915/16 s. 209/216.

47. Anarchiści i socjaliści. *Stowarzyszenie*. R. 3: 1915/16 s. 298-304.

48. Mowa wypowiedziana na obchodzie setnej rocznicy śmierci Tadeusza Kościuszki Naczelnika Narodu w Kolegiacie farnej w Poznaniu dnia 15-go października 1917 r. P. 1917 Nakł. Rady Narodowej 16° s. 15, nlb. 1.

49. Czterdziestolecie TCL. *Prz. Oświat.* R. 16: 1921 s. 85-89.

50. Mowa żałobna przy zwłokach śp. Władysława Zamoyskiego. Wypowiedział w kościele kórnickim dnia 5 października 1924 X. ... P. 1924 Nakł. Ochronki im. Władysława Zamoyskiego w Bninie 8° s. 15, portr. 1.

51. Pisma Ojców Apostolskich. (Nauka dwunastu Apostołów, Barnaba, Klemens Rzymski, Ignacy Antiocheński, Polikarp, Hermas). Z gr. tłum., zaopatrzył wstępami i objaśnieniami ks. ... P. 1924 Księg. Akademicka 16° s. nlb. 4, 468. POK 1.

52. Zasady, metoda, technika i plan wydawnictw Pism Ojców Kościoła. *Prz. Hom.* R. 2: 1924 s. 6-14.

53. Euzebiusz z Cezarei: Historia Kościelna. O Męczennikach Palestyńskich. Z greckiego tłumaczył i zaopatrzył wstępem, objaśnieniami, skorowidzem ks. ... P. 1925 Księg. Akademicka 16° s. XXXII, 646. POK 3.

54. Mowa na uroczystym nabożeństwie dziewięćsetlecia Bolesława Chrobrego, wygłoszona w obecności Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Stanisława Wojciechowskiego, dnia 12-go września 1925 roku w Archikatedrze Gnieźnieńskiej. P. 1925 Druk. Polska 8° s. 8.

55. Justyn św. filozof i męczennik. Apologia, Dialog z Żydem Tryfonem. Wstęp, tłum. z greckiego, objaśnienie, skorowidze napisał ks. ... P. 1926 Księg. Akademicka 16° s. CXV, nlb. 1, 380, POK 4.

56. Współautor: Nauka religii rzymsko-katolickiej dla pierwszych trzech roczników szkoły powszechnej. Napisany z polecenia J. Em. Ks. Abpa Edmunda Dalbora Kard. Prymasa Polski. P. 1926 Księg. św. Wojciecha 8° s. 155, nlb. 1. — Toż. Katholische Religionslehre für die ersten drei Jahrgänge der Volksschule im Auftrage des Kard. Dr Dalbor Primas von Polen. Verfasst von Prälat St. Okoniewski, Propst L. Rankowski, Prälat W. Mayer, Domherr prof. A. Lisiecki. Übersetzt von Domherr prof. dr Albert Steuer. P. 1926 Księg. św. Wojciecha 8° s. nlb. 4, 136, ilustr. — Toż. [Wyd. 2?]. P. 1929 Księg. św. Wojciecha 8° s. 155, nlb. 1.

57. Kazanie wygłoszone na nabożeństwie żałobnym z okazji tumulacji zwłok śp. Ks. Kard. Ledóchowskiego w katedrze poznańskiej, wygłoszone przez J. E. Ks. Biskupa... W: *Księga pamiątk. Międzyn. Kongresu Misyjnego.* P. 1927 s. 389-395.

58. Współautor: Pismo św. Wypisy. Wyd. z polecenia i z przedm. J. E. Ks. Kard. Dalbora, abpa gnieźnieńskiego i poznańskiego, prymasa Polski. P. 1925 Księg. św. Wojciecha 8° s. XI, nlb. 1, 340, ilustr. — Toż. Wyd. 2. Podręcznik szkolny. Wyd. z polecenia [...]. P. 1928 Księg. św. Wojciecha 8° s. XI, nlb. 1, 340, mapy 4. Autorzy: ks. St. OKONIEWSKI, ks. L. RANKOWSKI, ks. W. MAYER, ks. Ark. LISIECKI. — Toż. Wyd. 2 P. 1930 Księg. św. Wojciecha 8° s. XI, nlb. 1, 340, mapy 4. — Toż. Wyd. 3 niezmienione. P. 1930 Księg. św. Wojciecha 8° s. XI, nlb. 1, 340, mapy 4. — Toż. Wyd. [sic!] 2 niezmienione. P. 1932 Księg. św. Wojciecha 8° s. XI, nlb. 1, 340, ilustr. — Toż. Historia święta. Pismo św. Starego i Nowego Testamentu w wypisach. Na podst. oprac. ks. ks. Stanisława OKONIEWSKIEGO, Arkadiusza LISIECKIEGO, Wacława MAYERA i Leona RANKOWSKIEGO. P. 1956 Księg. św. Wojciecha 16° s. 282, nlb. 2, ilustr.

59. Współautor: Nauka religii rzymsko-katolickiej dla pierwszych 4 oddziałów szkoły powszechnej. Napisali z polecenia ks. kard. Dalbora: ks. St. OKONIEWSKI, ks. Leon RANKOWSKI, ks. Wacław MAYER, ks. Arkadiusz LISIECKI. P. 1930 Księg. św. Wojciecha 8° s. 160. — Toż. P. 1931 Księg. św. Wojciecha 8° s. 160. — Toż. P. 1932 Księg. św. Wojciecha 8° s. 160. — Toż. P. 1933 Księg. św. Wojciecha 8° s. 160. — Toż. P. 1934 Księg. św. Wojciecha 8° s. 160. — Toż. P. 1935 Księg. św. Wojciecha 8° s. 158, ilustr. — Toż. P. 1936 Księg. św. Wojciecha 8° s. 160.

II.

JACHOWSKI J.: Lisiecki Arkadiusz. W: *Pol. słow. biogr.* T. 17: 1972 s. 454, tamże bibliografia; *Robotnik.* R. 25: 1929 nr 52, R. 26: 1930 nr 22; *Prz. Oświat.* R. 25: 1930 nr 6 s. 161-162; *Przew. Katol.* R. 36: 1930 nr 1 s. 3, nr 21 s. 6.

Ks. Marian Banaszak

Lisowski Franciszek (1876-1939), profesor Uniw. Lwowskiego, biskup tarnowski, dogmatyk.

Urodził się 1 X 1876 r. w Cieszanowie (woj. przemyskie), był synem Józefa i Anny Szabatowskiej. Uczęszczał do Gimnazjum w Jarosławiu (1887-1895). W 1895-1896 studiował na Wydziale Prawa, a następnie na Wydziale Teologicznym Uniw. Lwowskiego (1896-1898) i następnie na Uniw. Gregoriańskim w Rzymie (1898-1902), gdzie uzyskał doktorat z filozofii i teologii (1902). Święcenia kapłańskie przyjął 19 VIII 1900 r. Po powrocie do kraju był wikariuszem w Złoczowie (1902-1903), przy katedrze we Lwowie (1903-1904), a następnie był zastępcą katechety w IV i V Gimnazjum we Lwowie (1903-1905), w Brodach (1905-1909), zaś w l. 1909-1913 katechetą w VII Gimnazjum we Lwowie. W l. 1912-1913 podjął wykłady zlecone z zakresu dogmatyki na Wydziale Teologicznym we Lwowie. Habilitował się także w r. 1913 na podstawie rozprawy „Słowa ustanowienia Najśw. Sakramentu a Epikleza. Studium dogmatyczno-historyczne". W 1916 r. został profesorem dogmatyki szczegółowej. W l. 1917-1919 był dziekanem, w l. 1919-1921 prodziekanem Wydziału Teolo-

gicznego Uniw. Lwowskiego. Nadto był w l. 1913-1920 prefektem studiów, w l. 1920-1923 wicerektorem i w l. 1923-1933 rektorem Seminarium Duchownego.

W 1925 r. został papieskim prałatem domowym, a 20 VII 1928 biskupem pomocniczym we Lwowie. Papież Pius XI mianował go 27 I 1933 biskupem tarnowskim. Na nowym stanowisku okazał się bardzo czynny. 17 IX 1933 r. utworzył diecezjalny Instytut Akcji Katolickiej i w tymże roku rozpoczął wydawanie tygodnika diecezjalnego „Nasza Sprawa". W 1937 r. utworzył Instytut Wyższej Kultury Religiinej oraz nabył na własność diecezji drukarnię. W r. 1938 założył Katolicki Uniwersytet Ludowy w Krzyżanowicach k. Bochni i powołał do życia Sekretariat Chrześcijańskich Związków Zawodowych, oraz rozpoczął wydawanie „Robotnika Katolickiego". W 1934 r. zorganizował diecezjalny kongres eucharystyczny w Tarnowie. Wydał wiele listów pasterskich. Dnia 4 i 5 VII 1938 r. odprawił drugi synod diecezji tarnowskiej. Zmarł w Tarnowie 3 VI 1939 r. i pochowany został na nowym cmentarzu w Tarnowie.

I.

1. Słowa ustanowienia Najśw. Sakramentu a Epikleza. Studium dogmatyczno-historyczne o momencie przeistoczenia. Lw. 1912 8° s. XXXII, 338.

2. Przeistoczenie. Studium spekulatywno-teologiczne z uwzględnieniem historii dogmatu. Lw. 1913 8° s. XVIII, 187.

3. Charakter sakramentalny. Studium historyczno-dogmatyczne. Lw. 1916 8° s. XI, 185.

4. Św. Tomasz o rozwoju dogmatów. *Prz. Teol.* R. 5: 1924 s. 161-174.

5. „Analiza aktu wiary". Referat... *Prz. Teol.* R. 7: 1926 s. 109-112.

6. Zapowiedź Akcji Katolickiej w diecezji tarnowskiej. *Ruch Katol.* R. 3: 1933 s. 337-338.

7. Z listów pasterskich... *Gaz. Kośc.* R. 40: 1933 s. 265-266, 278-280.

8. Listy pasterskie, okólniki i rozporządzenia. *Currenda*, 1933-1939.

II.

KUMOR B.: Lisowski Franciszek. W: *Pol. słow. biogr.* T. 17 s. 472-473, tamże literatura.

Ks. Ludwik Grzebień SJ

Liss Franciszek (1855-1933), działacz społeczno-narodowy, redaktor.

Urodził się 8 IX 1855 r. w Dzierżążnie koło Tczewa w rodzinie rolnika Franciszka i Franciszki z domu Kamrowskiej. W l. 1867-1874 uczęszczał do Collegium Marianum w Pelplinie. Dalszą naukę podjął w Gimnazjum w Chełmnie, gdzie w 1877 r. złożył egzamin dojrzałości. Teologię studiował na Uniw. Gregoriańskim w Rzymie. Na podstawie dysertacji „De libero arbitrio" otrzymał w 1881 r. doktorat z filozofii. Święcenia kapłańskie przyjął w Rzymie 24 III 1883 r. Pobyt w Rzymie zakończył w 1884 r. doktoratem z teologii na podstawie pracy „De gratia". Po powrocie do diecezji chełmińskiej ustanowiony został w r. 1885 nauczycielem w Collegium Marianum oraz wikariuszem katedralnym w Pelplinie. Od r. 1887 do 1889 był wikarym w Wąbrzeźnie, następnie w Brodnicy oraz administratorem w Nieżywięciu.

W r. 1890 otrzymał czasowo polecenie objęcia duszpasterstwa nad Polakami w Westfalii i Nadrenii. Jako opiekun polskiego wychodźstwa zarobkowego w Zagłębiu Ruhry powołał do życia pismo „Wiarus Polski" wraz z dodatkiem tygodniowym „Posłaniec Katolicki". Na jego łamach zajmował się najżywotniejszymi sprawami społeczności polskiej w Westfalii i Nadrenii oraz dążył do stworzenia jednolitego ośrodka polskiego w Bochum z własnym, niezależnym organem prasowym. Nadto założył około 40 różnych towarzystw polskich. Za to, że z obawy przed germa-

nizacją, nie wyraził zgody na wcielenie tych towarzystw do niemieckiego związku w diecezji padernborskiej, popadł w konflikt z władzą kościelną. Sprzedał w r. 1893 „Wiarusa Polskiego" redaktorowi Janowi Brejskiemu i powrócił do diecezji chełmińskiej, gdzie przez krótki okres pracował jako wikariusz w Lubawie. Utrzymywał on nadal kontakt z Zagłębiem Ruhry, redagując do 1906 r. „Posłaniec Katolicki".

Od r. 1894 pracował w parafii rumiańskiej. Proboszczem w Rumianie został ustanowiony 16 II 1897 r. W okresie duszpasterzowania w Rumianie w r. 1903 i 1907 kandydował z okręgu Nidzica — Ostróda do parlamentu niemieckiego. W l. 1913-1918 był bibliotekarzem i członkiem Towarzystwa Czytelni Ludowych. Nadto należał do Towarzystwa Naukowego w Toruniu. Za odczytanie z ambon odezwy do rodziców w sprawie nauki szkolnej dzieci, wraz z duszpasterzami dekanatu lubawskiego, został w r. 1907 skazany na karę miesięcznego więzienia. Posiadając talent literacki redagował przez szereg lat „Familię Chrześcijańską" jako dodatek tygodniowy do „Gazety Toruńskiej" oraz ogłaszał broszury o treści ascetycznej. Jako korespondent „Pielgrzyma" do r. 1914 umieszczał na jego łamach bieżące informacje z powiatu lubawskiego oraz „Gawędy starego Kuby". Wśród zmiennych kolei życia zachował podziwu godną odwagę głoszenia przekonań narodowych. Przyczynił się do powstania na terenie parafii rumiańskiej dwóch nowych ośrodków duszpasterskich: w Koszelewach oraz w Rybnie. Za działalność duszpasterską otrzymał w r. 1928 godność prałata domowego. Zmarł 3 III 1933 w Rumianie, gdzie złożono jego ciało.

I.

1. Nauka o szkaplerzach. Zebrał i ułożył... Chełmno 1886 Nakł. i druk W. Fiałek 12° s. 32. — Wyd. 2. Chełmno 1902 Nakł. i druk W. Fiałek 12° s. 32.
2. Nauka o Różańcu Świętym. Chełmno 1887 Nakł. i druk. W. Fiałek 16° s. 32.
3. Różaniec. Nauka. Pelplin 1894.
4. Nieprzyjaciel rodziny chrześcijańskiej. Pelplin 1894.
5. Dlaczego nas Polaków nienawidzą? *Pielgrzym*. 1905 nr 135 s. 1.
6. Gawędy starego Kuby. [Ogłaszane na łamach *Pielgrzyma* do 1914 r.].
7. Ks. dr Praxmarer z Friedbergu w Hesji. *Pielgrzym*. 1914 nr 77 s. 1.
8. Jest to coś a nic. O stosunku Państwa do Kościoła. *Pielgrzym*. 1921: cz. I nr 150 s. 1; cz. II nr 154 s. 1; cz. III nr 155 s. 1.
9. Niewłaściwie sposobny. *Pielgrzym*. 1931 nr 32 s. 2.
10. Kartoteki. Personalakten. *Drwęca*. R. 11: 1931 nr 16 s. 4.
11. Red.: *Wiarus Polski*. Bochum R. 1: 1890 — R. 3: 1893.
12. Red.: *Posłaniec Katolicki*. Dod. tygod. *Wiarusa Polskiego*. Bochum. R. 1: 1891 — R. 16: 1906.
13. Red.: *Familia Chrześcijańska*. Bezpł. dod. tyg. *Gazety Toruńskiej, Gazety Codziennej* i *Przyjaciela*. Toruń. Od r. 1900 zmiana tyt. *Rodzina Chrześcijańska*. R. 1: 1894 — R. 17: 1910.

II.

Diecezja Chełmińska. Zarys historyczno-statystyczny. Pelplin 1928 s. 450; X. Prałat Dr Fr. Liss przed sądem. *Pielgrzym*. 1931 nr 114 s. 1-2; *Goniec Pomorski*. 1933 nr 71 s. 1; ORACKI T.: Słownik biograficzny Warmii, Mazur i Powiśla. W. 1963 s. 172; MURZYNOWSKA K.: Polskie wychodźstwo zarobkowe w Zagłębiu Ruhry w latach 1880-1914. Wr. 1972 s. 72-87; LENGOWSKI M.: Na Warmii i w Westfalii. W. 1972 s. 94-114; GĘBIK Wł.: Pod warmińskim niebem. W. 1974 s. 54-67; WRÓBLEWSKI J.: Polskie biblioteki ludowe w zaborze pruskim i na terenie Rzeszy Niemieckiej w latach 1843-1939. Olsztyn 1975 s. 318; *Przew. Katol.* 1972 nr 36 s. 320; ZAKRZEWSKI B.: Księża — inspiratorzy strajku szkolnego w byłym powiecie lubawskim w latach 1906-1907. Lubl. 1980. [Maszynopis].

Ks. Bernard Zakrzewski

Lissowski Czesław, krypt. x., C. L. (1895-1942), historyk diecezji. Urodził się 13 I 1895 r. we wsi Zasadki w pow. rypińskim jako syn

Franciszka i Marianny z Rykaczewskich. Szkołę powszechną ukończył w Skępem, a Seminarium Nauczycielskie w Wymyślinie. Przez 3 lata był nauczycielem w Szkole Elementarnej w Gałkowie. W 1915 r. wstąpił do Seminarium Duchownego w Płocku i ukończył je otrzymując 19 V 1923 r. święcenia kapłańskie. Jako wikariusz krótko pracował w Czyżewie a następnie przez cały czas jako prefekt w Rypinie. Rozwinął tam dużą działalność społeczną jako radny, a także w budowie nowego Gimnazjum. W czasie kampanii wrześniowej, jako kapelan wojskowy dostał się do niewoli niemieckiej 19 IX 1939 r. i poprzez obozy i oflagi w Łęczycy, Łodzi, Wrocławiu, Eichstatt , Rottenburg, Buchenwald, skierowany został do Dachau. Zmarł w szpitalu obozowym 15 XI 1942 r.

I.

1. Powstańcy 1863 r. polegli w parafii skrwileńskiej. *Głos Mazow.* R. 2: 1934 nr 86 s. 4.
2. Zazdrosna szlachta Ziemi Dobrzyńskiej. *Głos Mazow.* R. 2: 1934 nr 101 s. 2.
3. Słuszna zapłata za zbyteczną gorliwość. *Głos Mazow.* R. 2: 1934 nr 108 s. 6.
4. Jak giną pamiątki historyczne. Rozebranie ruin bazyliki św. Piotra i Pawła w Starorypinie. *Życie Mazow.* R. 1: 1935 nr 3 s. 88-89.
5. Red.: DMOCHOWSKI S.: Przekleństwo matki. Wyd. 3. Płock 1935.
6. Koncert orkiestry symfonicznej w Rypinie. *Głos Mazow.* R. 4: 1936 nr 55 s. 3.
7. W odpowiedzi na oszczerstwa anonimowego „Rypiniaka". *Głos Mazow.* R. 4: 1936 nr 105 s. 4.
8. Potyczka powstańców z Moskalami pomiędzy Kotowami a Przybysinkiem 4 VI 1863 r. *Głos Mazow.* R. 4: 1936 nr 131 s. 4.
9. Niewiarygodne a jednak prawdziwe. *Głos Mazow.* R. 4: 1936 nr 227 s. 4.
10. Wiadomości z Rypina. *Głos Mazow.* R. 4: 1936 nr 267 s. 3.
11. Koncert orkiestry symfonicznej w Rypinie. *Głos Mazow.* R. 5: 1937 nr 77 s. 4.
12. Poświęcenie nowego kościoła w Żalem. *Głos Mazow.* R. 5: 1937 nr 68 s. 4.
13. Zlot Katolickiego Stowarzyszenia Młodzieży Żeńskiej w Rypinie. *Głos Mazow.* R. 5: 1937 nr 144 s. 3.
14. Sądny dzień w Makowie w 1863 r. *Głos Mazow.* R. 6: 1938 nr 230 s. 4; nr 231 s. 4; nr 232 s. 4; nr 233 s. 4; nr 234 s. 4.
15. Powstanie styczniowe w Ziemi Dobrzyńskiej. *Głos Mazow.* R. 6: 1938 nr 16 s. 2; nr 17 s. 2-3; nr 18 s. 2-3; nr 19 s. 2-3; nr 20 s. 2-3; nr 21 s. 2-3; nr 22 s. 2-3; nr 23 s. 2; nr 24 s. 2-3; nr 25 s. 2; nr 26 s. 2-3; nr 27 s. 2; nr 28 s. 2; nr 29 s. 2-3; nr 30 s. 2; nr 31 s. 2-3; nr 32 s. 2; nr 33 s. 2; nr 34 s. 2; nr 35 s. 2; nr 36 s. 2; nr 37 s. 2-3; nr 38 s. 2-3; nr 39 s. 2; nr 40 s. 2; nr 41 s. 2; nr 42 s. 2-3; nr 43 s. 2-3; nr 44 s. 2; nr 45 s. 2; nr 46 s. 2; nr 47 s. 2-3; nr 48 s. 2; nr 49 s. 2; nr 50 s. 2-3; nr 51 s. 2-3; nr 52 s. 2; nr 53 s. 2-3; nr 54 s. 2; nr 55 s. 2; nr 56 s. 2; nr 57 s. 2; nr 58 s. 2; nr 59 s. 2-3; nr 60 s. 2; nr 61 s. 2; nr 62 s. 2-3; nr 63 s. 2; nr 64 s. 2; nr 65 s. 2-3; nr 66 s. 2-3; nr 67 s. 2; nr 68 s. 2; nr 69 s. 2; nr 70 s. 2; nr 71 s. 2; nr 72 s. 2-3; nr 73 s. 2; nr 74 s. 2; nr 75 s. 2; nr 76 s. 2; nr 77 s. 2; nr 78 s. 2; nr 79 s. 2; nr 80 s. 2; nr 81 s. 2; nr 82 s. 2; nr 83 s. 2; nr 84 s. 2; nr 85 s. 2.
16. Powstanie styczniowe w Ziemi Dobrzyńskiej. Płock 1938 Druk. Braci Detrychów 8° s. 226.
17. W imię prawdy i sprawiedliwości. *Głos Mazow.* R. 6: 1938 nr 76 s. 5.

II.

JEZUSEK W.: Ks. Czesław Lissowski prefekt Gimnazjum w Rypinie. *Mies. Past. Płoc.* R. 45: 1950 nr 1/4 s. 39-43. GRZYBOWSKI M. W: Martyrologium duchowieństwa diecezji płockiej w latach II wojny światowej 1939-1945. [Maszynopis w druku. Tamże bibliografia].

Ks. Michał Grzybowski

Lissowski Ludomir Wincenty, krypt.: X. L. L., pseud.: „Quidam", (1888-1972), prałat papieski, popularyzator teologii.

Urodził się 13 X 1888 r. w Chełmicy Wielkiej k. Lipna w średnio zamożnej rodzinie szlacheckiej jako syn Mariana i Romualdy z Prusinowskich. Wykształcenie elementarne zdobywał częściowo w Żurominie, gdzie zamieszkali jego rodzice potem prywatnie w Warszawie. W 1905 r. wstąpił do Seminarium Duchownego w Płocku, święcenia przyjął 10 VI 1911 r. Jako wikariusz pracował w farze płockiej 1911-1913, Ostrołęce 1913-1915, Rzekuniu 1915-1916, i Ostrowi 1916-1919. W 1919 r. powrócił

do Płocka obejmując funkcje prefekta Gimnazjum żeńskiego im. R. Żółkiewskiej i pełnił je do 1921 r. W latach 1921-1925 był proboszczem w Dąbrowie, 1925-1935 w Wieczfni, 1935-1939 w Zegrzu. Wybrany prezesem Stowarzyszenia Kapłanów „Unitas" wykazywał wiele inicjatywy, podobnie działał w pracach Diecezjalnego Instytutu Akcji Katolickiej. Czas okupacji w większości spędził w Warszawie na stanowisku katechety. W 1945 r. objął stanowisko proboszcza i dziekana w Sierpcu i pełnił je do 1961 r., potem przeszedł na emeryturę. W 1938 r. obdarzony został godnością honorowego kanonika kapituły pułtuskiej, w 1946 r. kanonika gremialnego kapituły katedralnej płockiej, zaś w 1956 r. prałata papieskiego. Zmarł 17 IV 1972 r. w Sierpcu i tam został pochowany.

I.

1. Rozwój katolickiej akcji społecznej u obcych i u nas. *Mies. Past. Płoc.* R. 4: 1909 nr 1 s. 27-36.
2. Kto nie widzi, niech nie szuka. *Mies. Past. Płoc.* R. 14: 1919 nr 8 s. 151-153.
3. Szkoła świecka, symultanna czy wyznaniowa? *Kur. Płoc.* R. 6: 1920 nr 119 s. 2; nr 121 s. 2; nr 124 s. 2; nr 125 s. 3; nr 127 s. 2; nr 128 s. 4. — Toż. w osob. odb. Płock 1920 Druk. Kuriera Płockiego 16° s. 24.
4. „Ne nimis". *Mies. Past. Płoc.* R. 15: 1920 nr 1 s. 10-13.
5. Gruboskórność. *Kur. Płoc.* R. 6: 1920 nr 198 s. 2.
6. Odpowiedź na „Wyjaśnienie". *Kur. Płoc.* R. 6: 1920 nr 201 s. 3-4.
7. O technikę Tygodnika Górnośląskiego. *Kur. Płoc.* R. 7: 1921 nr 125 s. 3.
8. Ogólne zebranie Związku kapłanów „Unitas Płocka". *Mies. Past. Płoc.* R. 17: 1922.
9. Ogólne zebranie członków Unii Apostolskiej. *Mies. Past. Płoc.* R. 26: 1931 nr 10 s. 401-403.
10. Kalectwo, choroba, starość! *Mies. Past. Płoc.* R. 27: 1932 nr 2 s. 66-69.
11. Mała nieścisłość i duże przeoczenie. *Mies. Past. Płoc.* R. 27: 1932 nr 11 s. 449.
12. Potrzeba i metoda szkolenia przewodników A. K. *Mies. Past. Płoc.* R. 28: 1933 nr 3 s. 111-115.
13. Zarząd Główny Związku Kapłanów „Unitas Płocka" ogłasza konkurs. *Mies. Past. Płoc.* R. 28: 1933 nr 3 s. 135-136.
14. Protokół walnego zebrania Związku Kapłanów „Unitas Płocka". *Mies. Past. Płoc.* R. 29: 1934 nr 10 s. 467-471.
15. Misje parafialne w Wieczfni. *Mies. Past. Płoc.* R. 30: 1935 nr 11 s. 522-523.
16. Eucharystia źródłem aktywności katolickiej. Płock 1935 Druk. Braci Detrychów 16° s. 21.
17. Przed walnem zebraniem „Unitas Płocka". *Mies. Past. Płoc.* R. 30: 1935 nr 5 s. 221-223.
18. Eucharystia w życiu apostolskim drukarzy. W: *Pamiątka Kongresu Eucharystycznego w Pułtusku* s. 45-47.
19. Istota małżeństwa w pojęciu katolickim. Płock 1937 Druk. Braci Detrychów 16° s. 44.
20. Ogólne zebranie Stowarzyszenia kapłanów „Unitas Płocka". *Mies. Past. Płoc.* R. 33: 1939 nr 5 s. 225-229.
21. Rec.: F. KULIGOWSKI: Szkice przemówień żałobnych. W. 1939. *Mies. Past. Płoc.* R. 34: 1939 nr 2 s. 110-111.
22. Śp. ks. Józef Jerominek. *Mies. Past. Płoc.* R. 48: 1963 nr 9 s. 196-200.

II.

25 lat w służbie Kościołowi i Ojczyźnie. Uroczystość Jubileuszowa ks. L. Lissowskiego w Wieczfni. *Głos Mazow.* R. 4: 1936 nr 224 s. 3; JEZUSEK W.: Ksiądz Ludomir Wincenty Lissowski 1888-1972. *Stud. Płoc.* T. 6: 1978 s. 197-218.

Ks. Michał Grzybowski

Lohn Władysław (1889-1961), jezuita, profesor Uniw. Gregoriańskiego w Rzymie, dogmatyk, biblista.

Urodził się 5 IV 1889 w miejscowości Gorzków (pow. Bochnia), był synem Jana i Józefy z domu Bajda. Uczył się w Bochni (do 1902) i Gimnazjum św. Anny w Krakowie. Do zakonu wstąpił 18 III 1904 r. w Starej Wsi k. Brzozowa. W 1910 ukończył Gimnazjum jezuickie w Chyrowie. Studia filozoficzne odbył w instytucie zakonnym w Nowym Sączu (1910-1913). Po rocznej praktyce pedagogicznej w Chyrowie słuchał wykładów teologii w krakowskim studium zakonnym, które w okresie

pierwszej wojny światowej mieściło się w Dziedzicach (dziś Czechowice--Dziedzice) i tam przyjął święcenia kapłańskie 17 VI 1917 r. W l. 1919-1921 odbył studia doktoranckie na Uniw. Gregoriańskim w Rzymie w zakresie teologii fundamentalnej i dogmatycznej, a następnie roczny kurs prawa zakonnego (trzecią probację) w Paray-le-Monial we Francji. Od 1922 wykładał teologię dogmatyczną i fundamentalną w krakowskim studium zakonnym, ponadto był wychowawcą alumnów świeżo zorganizowanej Administratury Apostolskiej Górnego Śląska, której klerycy uczęszczali na Uniw. Jagielloński. Po przeniesieniu studiów zakonnych do Lublina i otwarciu tam kolegium Bobolanum został pierwszym rektorem i kierownikiem studiów (1926). Niebawem otrzymał nominację na wykładowcę teologii dogmatycznej w Uniw. Gregoriańskim w Rzymie (1928). Zainteresowania jego szły w tym czasie w kierunku teologii wschodniej. W 1934 r. powrócił do Polski na katedrę teologii dogmatycznej i ascetycznej w Bobolanum. Już jednak 10 X 1935 r. został mianowany przełożonym prowincji małopolskiej jezuitów. W 1936 przeprowadził na polecenie generała zakonu podział wydawnictwa jezuitów w Krakowie na dwie samodzielne jednostki: warszawską z „Przeglądem Powszechnym" na czele i krakowską jako Wydawnictwo Apostolstwa Modlitwy. W Częstochowie zakończył budowę domu rekolekcyjnego (1936). W okresie drugiej wojny światowej dbał o kontynuowanie studiów zakonnych i polecił zorganizowanie w Starej Wsi tajnego nauczania z zakresu szkoły średniej. Po złożeniu urzędu prowincjała (2 II 1947) został współpracownikiem Wydawnictwa Apostolstwa Modlitwy, a w l. 1948-1956 był jego dyrektorem. Zmarł w Krakowie 3 XII 1961 r.

I.

1. Tłum.: Maurycy J. MESCHLER: Trzy podstawy życia duchownego. Kr. [1917] Wyd. Tow. Jez. 16° s. VIII, 233. — Toż. Wyd. 2 przejrzane. Kr. 1927 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 262. Biblioteka życia wewnętrznego t. 17.

2. Rec.: J. GRAF: Der Hebräerbrief. Wissenschaftlich-praktische Erklärung. Freiburg 1918. *Prz. Powsz.* R. 35: 1918 t. 139/140 s. 772-775.

3. Rec.: J. BRINKTRINE: Der Messopferbegriff in den ersten zwei Jahrhunderten. Freiburg 1918. *Prz. Powsz.* R. 35: 1918 t. 139/140 s. 776-779.

4. Rec.: P. LIPPERT: Credo II. Der Dreipersönliche Gott. Freiburg 1917; TENŻE: Credo III. Gott und die Welt. Freiburg 1917; J. KLUG: Rozprawy apologetyczne. T. 1. Kijów 1917. *Prz. Powsz.* R. 36: 1919 t. 141/142 s. 59-63.

5. Rec.: C. PESCH: Die heiligen Schutzengel. Freiburg 1918. *Prz. Powsz.* R. 36: 1919 t. 141/142 s. 142.

6. Rec.: F. KLIMKE: Unsere Sehnsucht. München 1918. *Prz. Powsz.* R. 36: 1919 t. 143/144 s. 169-173.

7. Rec.: J. S. PELCZAR: Obrona wiary katolickiej. T. 7. Tajemnice religii katolickiej. Przemyśl. 1918. *Prz. Powsz.* R. 36: 1919 t. 143/144 s. 173-174.

8. Rec.: E. GÓRSKI: Jezus Chrystus w świetle Ewangelii. Sandomierz 1918. *Prz. Powsz.* R. 36: 1919 t. 143/144 s. 174-176.

9. Z ruchu naukowo religijnego w Rzymie. *Prz. Powsz.* R. 37: 1920 t. 145/146 s. 71-75.

10. Rec.: G. NEYRON: Le Gouvernement de l'Eglise. Paris 1919. *Prz. Powsz.* R. 37: 1920 t. 145/146 s. 135-137.

11. Rec.: J. HUBY: La conversion. Paris 1919. *Prz. Powsz.* R. 37: 1920 t. 145/146 s. 137-139.

12. Rec.: R. PLUS: Dieu en nous. Toulouse 1919. *Prz. Powsz.* R. 37: 1920 t. 145/146 s. 139-141.

13. Rec.: M. JUGIE: La prière pour l'Unité chrétienne. Paris 1920. *Prz. Powsz.* R. 37: 1920 t. 147/148 s. 171-174.

14. Rec.: F. ROSŁANIEC: Sensus genuinus et plenus locutionis „Filius hominis" a Christo Domino adhibitae. Romae 1920. *Prz. Powsz.* R. 37: 1920 t. 147/148 s. 174-176.

15. De gratitudine praedestinationis secundum Concilium Valentinum. *Gregorianum.* Vol. 3: 1922 s. 103-106.

16. Bóg w nas. *Kalendarz Apostolstwa Modlitwy na rok 1922.* Kr. 1922 s. 125-136.

17. Rec.: M. GRABMANN: Die Idee des Lebens in der Theologie des hl. Thomas

von Aquin. Paderborn 1922. *Prz. Powsz.* R. 37: 1920 t. 159 s. 257-261.

18. O Drugim zjeździe „Związku Zakładów Teologicznych" w Polsce. *Prz. Powsz.* R. 40: 1923 t. 159 s. 284-286.

19. Rec.: J. S. PELCZAR: Religia katolicka. Jej podstawy, jej źródła i jej prawdy wiary. Przemyśl 1923. *Prz. Powsz.* R. 41: 1924 t. 163 s. 170-171.

20. Rec.: W. STOCKUMS: Das Los der ohne Taufe sterbenden Kinder. Freiburg 1923. *Prz. Powsz.* R. 41: 1924 t. 163 s. 171-172.

21. Rec.: W. SZCZEPAŃSKI: Tak zwany Sobór Jerozolimski. Lw. 1924. *Prz. Powsz.* R. 42: 1925 t. 167 s. 293-295.

22. Rec.: B. KRAFT: Die Evangelienzitate des heiligen Irenäus. Freiburg 1924. *Prz. Powsz.* R. 42: 1925 t. 166 s. 340-341.

23. Rec.: W. GRZELAK: Nauka chrystologiczna papieża Gelazego I. Lw. 1925. *Prz. Teol.* R. 7: 1926 s. 211-212.

24. Rec.: J. TIXERONT: L'Ordre et les Ordinations. Paris 1925. *Prz. Teol.* R. 7: 1926 s. 212-213.

25. Rec.: H. EIBL: Augustin und die Patristikm München 1925. *Prz. Teol.* R. 7: 1926 s. 443-444.

26. Chrystus nauczający. Ustanowienie i skład urzędu nauczycielskiego. Kr. 1927 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 204.

27. Rec.: L. WASILKOWSKI: Sakrament kapłaństwa w świetle tradycji starochrześcijańskiej do r. 258 po Chr. Włocławek 1927. *Prz. Powsz.* R. 45: 1928 t. 177 s. 228-229.

28. Tractatus de SS. Trinitate. Ad usum privatum auditorum Universitatis Gregorianae. Romae 1929 8° s. 274. — Toż. St. Marys, Kansas 1949. Universitas S. Ludovici 8° s. 351.

29. Doctrina S. Basilii M. de processionibus Divinarum Personarum. *Gregorianum.* Vol. 10: 1929 s. 329-364, 461-500. — Toż w skrócie: Nauka św. Bazylego W. o pochodzeniu Ducha św. również i od Syna. *Prz. Teol.* R. 10: 1929 s. 407-427. — Toż w: *Nasza Myśl Teol.* T. 1. Lw. 1930 s. 35-55.

30. De Verbo Incarnato hominum Redemptore. Romae 1930 Pont. Univ. Gregoriana 8° s. 402.

31. E theologia dogmatica orientali. *Gregorianum.* Vol. 12: 1931 s. 469-478.

32. Doctrina Nestorii de mysterio Incarnationis. *Collect. Theol.* R. 14: 1933 s. 1-37. — Toż w osob. odb. Lw. 1933 Wiedza Relig. 8° s. 39.

33. Pielgrzymka jubileuszowa dziennikarzy katolickich w Rzymie. *Prz. Powsz.* R. 50: 1933 t. 199 s. 217-221.

34. Doctrina Graecorum et Russorum de processione Spiritus sancti a solo Patre. Romae 1934 8° s. 122. Compendium quaestionum selectarum... t. 1.

35. Rec.: S. FRANKL: Doctrina Hosii de notis Ecclesiae, in luce saeculi XVI considerata. Romae 1934. *Collect. Theol.* R. 15: 1934 s. 535-537.

36. Rec.:A. PAWŁOWSKI: Idea Kościoła w ujęciu teologii i historiozofii rosyjskiej. W. 1935. *Collect. Theol.* R. 16: 1935 s. 681-686.

37. Rec.: M. NIECHAJ: Oratio liturgica pro defunctis in Ecclesia Russa Orthodoxa. Lubl. 1933. *Collect. Theol.* R. 16: 1935 s. 686-687.

38. Złoty jubileusz Konwiktu w Chyrowie. *Prz. Powsz.* R. 53: 1936 t. 212 s. 126-128.

39. Boże dzieło [Apostolstwo Modlitwy]. *Kalendarz Serca Jezusowego na rok 1948.* Kr. 1947 s. 28-31.

40. Pokłosie obchodów jubileuszowych stulecia Apostolstwa Modlitwy. *Kalendarz Serca Jezusowego na rok 1948.* Kr. 1947 s. 75-79.

41. Tłum.: TOMASZ A KEMPIS: O naśladowaniu Chrystusa. Kr. 1948 Wyd. Apost. Modl. 16° s. 371. — Toż. Wyd. 2 przejrz. i uzup. Kr. 1950 Wyd. Apost. Modl. 16° s. 479. — Toż. Wyd. 3. Kr. 1951 Wyd. Apost. Modl. 16° s. 479. — Toż. Kr. 1957 Wyd. Apost. Modl. 16° s. 479.

42. Na 359-lecie przekładu Biblii (1599-1949) przez ks. Jakuba Wujka T. J. *Posł. Serca Jez.* R. 78: 1949 s. 198-199.

43. Oprac.: Maksymilian SCHMID: Miesięczne odnowienie ducha. Konferencje dla osób zakonnych. T. 1. Przeszkody w postępie na drodze doskonałości. Wyd. 2. Kr. 1949 Wyd. Apost. Modl. 16° s. 222.

44. O litanii do Najsłodszego Serca Jezusa — jej rozwój i zatwierdzenie przez Kościół. *Posł. Serca Jez.* R. 78: 1949 s. 333-336.

45. Rozmyślanie na pierwszy piątek miesiąca. *Posł. Serca Jez.* R. 78: 1949 s. 337-340, 369-371; R. 79: 1950 s. 19-22, 46-49, 83-87, 116-119, 140-143, 180-183, 205-209, 242-245, 270-273, 300-304, 338-341; R. 80: 1951 s. 112-114, 146-149, 174-178, 209-212, 240-243, 268-272, 297-300, 343-347; R. 81: 1952 s. 10-14, 42-46, 106-109.

46. Rec.: De imitatione Christi. O naśladowaniu Chrystusa. Przekł. St. F. MICHALSKIEGO. Łódź 1947. *Aten. Kapł.* R. 41: 1949 t. 51 s. 288-291.

47. Autorstwo dziełka „O naśladowaniu Chrystusa". *Aten. Kapł.* R. 42: 1950 t. 52 s. 1-23, 85-102. — Toż w osob. odb. Włocławek 1950 8° s. 42.

48. Mędrcy ze Wschodu. *Posł. Serca Jez.* R. 79: 1950 s. 11-14.

49. Zgoda świadectw historycznych z opowieścią Ewangelii. *Posł. Serca Jez.* R. 79: 1950 s. 37-41.

50. Szkic historyczny liturgicznego nabożeństwa do św. Józefa. *Posł. Serca Jez.* R. 79: 1950 s. 72-75.
51. Zmartwychwstał prawdziwie. *Posł. Serca Jez.* R. 79: 1950 s. 112-115.
52. Stulecie Zgromadzenia SS. Służebniczek Niepokalanie Poczętej Najśw. Maryi Panny. *Posł. Serca Jez.* R. 79: 1950 s. 156.
53. Św. Maria Goretti nowa św. Agnieszka XX wieku. *Posł. Serca Jez.* R. 79: 1950 s. 187-190.
54. Pierwsza podróż św. Pawła. Pamiątka 1900-letnia. *Posł. Serca Jez.* R. 81: 1952 s. 116-121.
55. Przygotowanie i działalność św. Pawła Apostoła. *Posł. Serca Jez.* R. 81: 1952 s. 84-90.
56. Przez Azję Mniejszą do Koryntu. (Rok 50-52 naszej ery). *Posł. Serca Jez.* R. 81: 1952 s. 148-152.
57. Jawnogrzesznica z Galilei, Maria z Betanii, Maria Magdalena. *Posł. Serca Jez.* R. 81: 1952 s. 198-203.
58. Hojność Serca Jezusowego. *Posł. Serca Jez.* R. 81: 1952 s. 78-81.
59. Serce Jezusa Boskiego Przyjaciela. *Posł. Serca Jez.* R. 81: 1952 s. 142-145.
60. Przedmowa i Dzieje Apostolskie. W przekładzie ks. Jakuba WUJKA. Kr. 1954 Wyd. Apost. Modl. 16° s. XV, 421.
61. Oprac.: Pismo święte Starego i Nowego Testamentu. Przekład ks. J. WUJKA. Oprac. i komentarz Stan. STYŚ [Stary Test.] i Władysław LOHN [Nowy Test.]. Kr. 1962 Wyd. Apost. Modl. 8° s. 1462.
62. Kazania: Śladami Skargi. Kazania i szkice księży Towarzystwa Jezusowego. T. 3. Kr. 1947 s. 42-51; T. 5. Kr. 1948 s. 31-42; T. 6. Kr. 1948 s. 53-59.
63. Rkps: Tractatus apologeticus de revelatione et Ecclesia. Rkps w Bibl. Teol. Bobolanum w Warszawie, sygn. R. 165.

II.

NATOŃSKI B.: Lohn Władysław. W: *Pol. słow. biogr.* T. 17 s. 526-528, tamże literatura. — Ponadto: *Nasza Przeszł.* T. 15: 1962 s. 308-309 [nekrolog]; Wydawnictwo Apostolstwa Modlitwy, 1872 1972. Kr. 1972 s. 87, 88, 93, 97.

Ks. Ludwik Grzebień SJ

Londzin Józef (1863-1929), historyk Kościoła, bibliograf, redaktor.

Urodził się 3 II 1863 r. w Zabrzegu, pow. Bielsko, jako syn nauczyciela Józefa i Katarzyny z Kuboszków. Po ukończeniu miejscowej szkoły elementarnej, uczęszczał do Gimnazjum w Bielsku, gdzie w 1884 r. uzyskał świadectwo dojrzałości. W latach 1884-1888 odbył studia teologiczne w Seminarium Duchownym w Ołomuńcu. Otrzymawszy święcenia kapłańskie 7 VII 1888 r., pracował jako wikary w Strumieniu i Międzyrzeczu, a od 1890 r. w Cieszynie, będąc równocześnie kapelanem w tamtejszym więzieniu. Od 1891 r. wydawał i redagował „Gwiazdkę Cieszyńską". Przyczynił się do otwarcia w 1895 r. polskiego gimnazjum w Cieszynie, w którym został katechetą. W 1901 r. był jednym ze współzałożycieli Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego oraz Towarzystwa Opieki im. błog. Melchiora Grodzickiego nad kształcącą się młodzieżą katolicką (1904 r.). Gromadził materiały do Muzeum Śląskiego w Cieszynie, które powstało w 1909 r. W latach 1903-1904 pełnił funkcje prezesa Macierzy Szkolnej dla Księstwa Cieszyńskiego. Jako skarbnik „Dziedzictwa błog. Jana Sarkandra dla ludu polskiego na Śląsku" w latach 1904-1925, doprowadził do założenia własnej księgarni i drukarni. W latach 1925-1928 był prezesem „Dziedzictwa". Rozwinął również szeroką działalność społeczno-polityczną. W 1909-1911 r. posłował do parlamentu austriackiego. W 1919 r. wszedł do Sejmu Ustawodawczego, jako poseł Ziemi Cieszyńskiej. W 1922 r. otrzymał ponownie mandat poselski i został członkiem komisji inwalidzkiej, konstytucyjnej i zagranicznej. Należał do klubu posłów Chrześcijańskiej Demokracji. W 1927 r. został burmistrzem Cieszyna, a w 1928 r. senatorem. Interesował się też życiem gospodarczym kraju, krzewiąc myśl spółdzielczą. Przez wiele lat pełnił funkcję prezesa Związku Kapłanów Śląska Cieszyńskiego „Unitas". Był kanonikiem honorowym kapituły sandomierskiej i katowickiej, w 1927 r. otrzymał godność prałata. Zmarł 21 IV 1929 r. w Cieszynie i tam został pochowany.

Swój bogaty księgozbiór przekazał w testamencie „Dziedzictwu błog. Jana Sarkandra".

I.

1. Kilka druków śląsko-polskich z zeszłego i pierwszej połowy bieżącego stulecia z szczególniejszym uwzględnieniem innych książek polskich używanych przez ludność polską w Księstwie Cieszyńskim. *III Sprawozdanie Dyrekcji Prywatnego Gimnazjum Polskiego z prawem publiczności w Cieszynie za rok szkolny 1897-8*, s. 3-22.

2. Pięćdziesięcioletni jubileusz „Gwiazdki Cieszyńskiej". *Gwiazdka Ciesz.* R. 51: 1898 s. 195-202.

3. Kazanie wypowiedziane w uroczystość otwarcia polskiej szkoły ludowej Macierzy szkolnej dnia 7 października 1900 roku w Kościele Braci Miłosiernych w Cieszynie. *Poseł Związku Śląskich Katolików.* [Cieszyn]. R. 28: 1901 s. 17-20.

4. Kazanie uroczyste wypowiedziane dnia 2 grudnia 1900 roku [podczas uroczystości 200-letniego jubileuszu konwentu Braci Miłosierdzia w Cieszynie]. W: *Rozprawa jubileuszowa i wykaz wszelkich w szpitalu Braci Miłosierdzia* [OO. Bonifratrów] *w Cieszynie roku 1900 zaszłych leczenia wymagających chorób...* Cieszyn 1901 s. 15-18.

5. Zaprowadzenie języka polskiego w szkołach ludowych w Księstwie Cieszyńskim. *VI Sprawozdanie Dyrekcji Polskiego Gimnazjum Prywatnego z prawem publiczności w Cieszynie za rok szkolny 1900-1901* s. 3-41. — Toż w osob. odb. Lw. 1901 Nakł. Tow. Wydawniczego 8° s. 41, nlb. 1. — Toż pt.: Stosunki szkolne w Księstwie Cieszyńskim przed rokiem 1848 [rozdz. pierwszy]. *Gwiazdka Ciesz.* R. 54: 1901 s. 340-341, 354-355. — Toż. [Streszczenie]. *Mies. Pedag.* R. 1909 s. 111-114.

6. Czy król Jan Sobieski spiesząc na odsiecz Wiednia, przejeżdżał przez Cieszyn? *Gwiazdka Ciesz.* R. 55: 1902 s. 241-242.

7. Dawne południowe granice Księstwa Cieszyńskiego. *Gwiazdka Ciesz.* R. 55: 1902 s. 147-148.

8. Ks. prałat Karol Hudziec. *Gwiazdka Ciesz.* R. 55: 1902 s. 85.

9. O Wałachach w Księstwie Cieszyńskim. *Gwiazdka Ciesz.* R. 55: 1902 s. 205-206

10. Stan szkół ludowych w Księstwie Cieszyńskim na początku XIX stulecia. *VII Sprawozdanie Dyrekcji Polskiego Gimnazjum Prywatnego z prawem publiczności w Cieszynie za rok szkolny 1901-1902* s. 3-43. — Toż w osob. odb. Lw. 1902 Nakł. Tow. Wydawniczego 8° s. 43, nlb. 1.

11. Szwedzi w Cieszynie w roku 1645. *Gwiazdka Ciesz.* R. 55: 1902 s. 170-171.

12. Trzy listy z Cieszyna do Komitetu Wykonawczego Wiecu Narodowego we Lwowie. W: *Pamiętnik I Wiecu Narodowego.* Lw. 1903.

13. Bibliografia druków polskich w Księstwie Cieszyńskim od roku 1716 do roku 1904. *IX Sprawozdanie Dyrekcji Gimnazjum Polskiego w Cieszynie za rok szkolny 1903-1904* s. 3-38. — Toż w osob. odb. Cieszyn 1904 8° s. 38, nlb. 2.

14. Polskie Towarzystwo Ludoznawcze w Cieszynie. *Gwiazdka Ciesz.* R. 57: 1904 nr 7.

15. Mowa delegata, wypowiedziana na posiedzeniu delegacji austriackiej dnia 19 lutego 1908. *Gwiazdka Ciesz.* R. 61: 1908 nr 18, 20.

16. Mowa wypowiedziana przy rozprawie budżetowej dnia 10 czerwca 1908. *Gwiazdka Ciesz.* R. 61: 1908 nr 49-52, 54, 56. — Toż pod tyt.: Szkolnictwo polskie na Śląsku pod pręgierzem krytyki parlamentarnej. [Frag.]. *Mies. Pedag.* R. 1908 s. 81-87.

17. Sześćdziesięcioletni jubileusz „Gwiazdki Cieszyńskiej". *Gwiazdka Ciesz.* R. 61: 1908 nr 37 s. 181-182.

18. Znów zaczepka. *Gwiazdka Ciesz.* R. 61: 1908 nr 23.

19. Macierz szkolna dla Księstwa Cieszyńskiego. Obraz 20-letniej działalności. W: *Encyklopedia wychowawcza.* T. 7. W. 1909 s. 341-348.

20. Mowa wypowiedziana podczas rozprawy budżetowej w Izbie posłów dnia 18 czerwca 1909 roku. *Gwiazdka Ciesz.* R. 62: 1909 nr 52-56. — Toż pod tyt.: Nasze krzywdy przed parlamentem. Mowa wygłoszona w parlamencie podczas obrad nad budżetem. *Dz. Ciesz.* R. 4: 1909 nr 150-151, 153, 157, 159.

21. Projekt ustawy przeciw pijaństwu. *Poseł Związku Śląskich Katolików* [Cieszyn]. R. 36: 1909 s. 3-10.

22. Schlesisches Museum in Teschen. *Zeitschrift für Geschichte und Kulturgeschichte Oesterreichisch-Schlesiens.* R. 5: 1909/10 s. 99.

23. Teodor Bulik. Kilka uwag pośmiertnych. *Gwiazdka Ciesz.* R. 62: 1909 nr 39.

24. Z dziejów ruchu narodowego na Śląsku. Referat wygłoszony na VII zjeździe „Ogniwa" w Cieszynie, dnia 4 kwietnia 1909. *Dz. Ciesz.* R. 4: 1909 nr 85-87, 89.

25. Mowa wypowiedziana przy debacie budżetowej Izby posłów dnia 16 czerwca 1910 roku. *Gwiazdka Ciesz.* R. 63: 1910 nr 50-57. — Toż w osob. odb. Cieszyn 1910 8° s. 40. — Toż pod tyt.: Krytyka szkolnictwa polskiego na Śląsku. Z mowy podczas debaty budżetowej w izbie posłów

dnia 16 czerwca 1910 roku. [Frag.]. *Mies. Pedag.* R. 1910 s. 106-112.

26. Parylak Piotr, pierwszy dyrektor gimnazjum polskiego w Cieszynie. W: *Encyklopedia wychowawcza.* T. 8. W. 1910 s. 161-162.

27. Rec.: M. JAROSZ: Śląsk Cieszyński. *Gwiazdka Ciesz.* R. 63: 1910 nr 37.

28. Das schlesische Museum in Teschen. *Zeitschrift für Geschichte und Kulturgeschichte Oesterreichisch Schlesien.* R. 6: 1910/11 s. 186.

29. Ks. Antoni Macoszek, proboszcz w Dziedzicach [wspomnienie pośmiertne]. *Gwiazdka Ciesz.* R. 64: 1911 nr 5.

30. Ks. Stanisław Stojakowski [wspomnienie pośmiertne]. *Gwiazdka Ciesz.* R. 64: 1911 nr 85-86.

31. Rządy niemieckie na Śląsku. *Dz. Ciesz.* R. 6: 1911 nr 156.

32. Austria po zwycięstwach Słowian południowych. *Gwiazdka Ciesz.* R. 65: 1912 nr 103.

33. Ks. Karol Paździora, proboszcz w Zabrzegu [wspomnienie pośmiertne]. *Gwiazdka Ciesz.* R. 65: 1912 nr 103.

34. Mowa wypowiedziana przy pierwszym czytaniu budżetu dnia 29 października 1912 roku. *Gwiazdka Ciesz.* R. 65: 1912 nr 89, 91, 93, 96, 98-100. — Toż. w osob. odb. Cieszyn 1912 8° s. 22, nlb. 2.

35. Odezwa Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego w Cieszynie. *Zaranie Śląskie.* R. 4: 1912 s. 125-128. — Toż. *Gwiazdka Ciesz.* R. 65: 1912 nr 40.

36. Ślązakowcom w odpowiedzi. *Gwiazdka Ciesz.* R. 65: 1912 nr 94.

37. Mowa wypowiedziana w delegacji austriackiej dnia 17 grudnia 1913 roku przy rozprawie nad sprawozdaniem komisji wojskowej co do zwyczajnego budżetu wojskowego za pierwsze półrocze 1914 roku. *Gwiazdka Ciesz.* R. 66: 1913 nr 102-103; R. 67: 1914 nr 1-3. — Toż w osob. odb. Cieszyn 1914 8° s. 15, nlb. 1.

38. Mowa wypowiedziana w izbie posłów dnia 22 stycznia 1914 roku. *Gwiazdka Ciesz.* R. 67: 1914 nr 8, 10. — Toż. *Mies. Pedag.* R. 1914 s. 62-65.

39. Ost-Schlesien. W: *Illustrierter Führer durch Galizen.* Wien-Leipzig 1914 s. 344-366. [Współautor: J. KOTAS].

40. Der Freistädter Hellerfund. *Zeitschrift für Geschichte und Kulturgeschichte Oesterreichisch. Schlesiens.* R. 10: 1915 s. 210-211.

41. Mowa wypowiedziana przy debacie nad budżetem wojskowym w delegacji austriackiej dnia 27 maja 1914 roku w Budapeszcie. *Poseł Związku Śląskich Katolików.* [Cieszyn]. R. 43: 1915 s. 18-23.

42. Cenny dzwon. *Gwiazdka Ciesz.* R. 69: 1916 nr 26.

43. Dwa kościoły parafialne w Cieszynie (Od 1784 do 1790). *Gwiazdka Ciesz.* R. 69: 1916 nr 56.

44. Jeszcze coś o naszych dzwonach. *Gwiazdka Ciesz.* R. 69: 1916 nr 9.

45. Rekwizycja dzwonów. *Gwiazdka Ciesz.* R. 69: 1916 nr 3.

46. Mowa wypowiedziana w izbie posłów z okazji interpelacji pokojowych posłów Daszyńskiego, ks. dra Stojana i dra Hrubana dnia 28 czerwca 1917. *Dz. Ciesz.* R. 12: 1917 nr 158.

47. Śląski wynalazca. *Gwiazdka Ciesz.* R. 70: 1917 nr 56.

48. Krótka historia wydawnictwa „Gwiazdki Cieszyńskiej". *Gwiazdka Ciesz.* R. 71: 1918 nr 36.

49. Mowa wypowiedziana dnia 8 października 1918 roku w izbie posłów przy debacie nad oświadczeniem rządu z dnia 1 października 1918 roku. *Gwiazdka Ciesz.* R. 71: 1918 nr 93-94.

50. Nasze szkolnictwo w ciągu ostatnich siedemdziesięciu lat. *Gwiazdka Ciesz.* R. 71: 1918 nr 37.

51. Sprawa polsko-czeska na Śląsku Cieszyńskim. *Gwiazdka Ciesz.* R. 71: 1918 nr 93-94. — Toż w osob. odb. Cieszyn 1918 8° s. 14, nlb. 2.

52. Fałszowanie historii. *Gwiazdka Ciesz.* R. 72: 1919 nr 91.

53. Korespondencja z Paryża. *Gwiazdka Ciesz.* R. 72: 1919 nr 29.

54. Nasze prawa do Czacańskiego. *Gwiazdka Ciesz.* R. 72: 1919 nr 45.

55. Polskość Księstwa Cieszyńskiego. *Gwiazdka Ciesz.* R. 72: 1919 nr 13-14, 16.

56. Przyczynki do polskości Śląska Cieszyńskiego. *Gwiazdka Ciesz.* R. 72: 1919 nr 25.

57. Trochę prawdy o stosunkach wyznaniowo-narodowych na Śląsku Cieszyńskim. *Gwiazdka Ciesz.* R. 72: 1919 nr 34-35.

58. Wspomnienie historyczne o Cieszynie [w 140-letnią rocznicę pokoju cieszyńskiego, podpisanego 13 maja 1779, a kończącego bawarski spór sukcesyjny]. *Gwiazdka Ciesz.* R. 72: 1919 nr 51.

59. 250-lecie pobytu OO. Jezuitów w Cieszynie. *Gwiazdka Cieszyńska* R. 73: 1920 nr 191-193.

60. Halerze frysztackie. *Gwiazdka Ciesz.* R. 73: 1920 nr 35.

61. Księżom czeskim w odpowiedzi. *Gwiazdka Ciesz.* R. 73: 1920 nr 69.

62. Na pamiątkę 200-letniego jubileuszu poświęcenia pierwszego kościoła w Istebnej (8 grudnia 1720). *Gwiazdka Ciesz.* R. 73: 1920 nr 209, 211, 213.

63. Nazwiska chłopów śląskich z XVII wieku. *Gwiazdka Ciesz.* R. 73: 1920 nr 138.

64. Odpowiedź na list otwarty p. Jakuba Glassa. Cieszyn 1920 Druk. Dziedz. bł.

Jana Sarkandra 8°. — Toż. pod tyt.: Nasza przyszła organizacja polityczna w zaborze czeskim. *Gwiazdka Ciesz.* R. 73: 1920 nr 198.

65. Ostatnia faza walki o Śląsk. [Wywiad]. *Głos Narodu.* R. 1920 nr 190. — Toż. *Dziennik Ciesz.* R. 15: 1920 nr 183. [Skrót].

66. Od jakiego czasu mamy na Śląsku Ślązakowców. *Gwiazdka Ciesz.* R. 73: 1920 nr 211.

67. O stosunkach wyznaniowych na Śląsku Cieszyńskim. *Kurier Warszawski.* R. 1920 nr 126.

68. Śląskie wydanie przepowiedni o Polsce. *Gwiazdka Ciesz.* R. 73: 1920 nr 22.

69. Wasserpolacy. *Gwiazdka Ciesz.* R. 73: 1920 nr 73.

70. Założenie i pierwsze lata istnienia Gimnazjum polskiego w Cieszynie. *XXV Sprawozdanie Dyrekcji Państwowego Gimnazjum Polskiego w Cieszynie za rok szkolny 1919-20.* — Toż. *Gwiazdka Ciesz.* R. 73: 1920 nr 147-150. — Toż. *XXV, XXVI, XXVII Sprawozdanie jubileuszowe (1895-1920) Państwowego Gimnazjum im. A. Osuchowskiego w Cieszynie.* Cieszyn 1922 s. 1-80.

71. Dwa rzadkie druki. *Gwiazdka Ciesz.* R. 74: 1921 nr 33.

72. 250-letni jubileusz młyna ropickiego [rodziny Tomanków]. *Gwiazdka Ciesz.* R. 74: 1921 nr 79.

73. Ewangelicy a wyznaniowe artykuły konstytucji polskiej. *Gwiazdka Ciesz.* R. 74: 1921 nr 26-27. — Toż w osob. odb. Cieszyn 1921 8° s. 16.

74. Historia zbiorów Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego w Cieszynie, stanowiących Muzeum Śląskie, przedstawiona na posiedzeniu Zarządu Towarzystwa Ludoznawczego dnia 26 listopada 1922 roku. W: SZCZUREK J.: Śp. ks. prałat i senator J. Londzin do was przemawia. *Gwiazdka Ciesz.* R. 82: 1929 nr 39. Toż. W: POPIOŁEK F.: Zbiory Cieszyńskie. *Rocz. Tow. Przyj. Nauk Śl.* T. 2: 1930 s. 218-219.

75. Stary kościół parafialny w Goleszowie. Dzieje parafii goleszowskiej. *Gwiazdka Ciesz.* R. 75: 1922 nr 46, 48-52, 54, 56-58, 60, 62-63.

76. Uzupełnienie do „Bibliografii druków polskich w Księstwie Cieszyńskim od roku 1716-go do 1904", jako też bibliografia nowszych druków aż do roku 1922. Cz. 1. *XXV, XXVI, XXVII Sprawozdanie jubileuszowe (1895-1920) Państwowego Gimnazjum im. A. Osuchowskiego w Cieszynie.* Cieszyn 1922 s. 81-113. — Toż w osob. odb. Cieszyn 1922 Nakł. Autora 8° s. 35, nlb. 1. Cz. 2. *XXVIII Sprawozdanie Dyrekcji Państwowego Gimnazjum im. A. Osuchowskiego w Cieszynie za rok szkolny 1922-23.* Cieszyn 1923 s. 2-37. — Toż w osob. odb. Cieszyn 1923 Nakł. Autora 8° s. 38, nlb. 2.

77. W Beskidach Śląskich. *Kur. Pol.* z 18 VI 1922.

78. Cieszyńskie dzwony historyczne. *Gwiazdka Ciesz.* R. 76: 1923 nr 86-88, 91, 93. — Toż w osob. odb. Cieszyn 1923 Nakł. Autora 8° s. 30, nlb. 2.

79. Dwa starodawne dzwony krakowskie. *Gwiazdka Ciesz.* R. 76: 1923 nr 46.

80. Kilka szczegółów do historii starego kościoła parafialnego w Goleszowie. *Gwiazdka Ciesz.* R. 76: 1923 nr 76, 78.

81. O naszych śląskich zbójcach. *Gwiazdka Ciesz.* R. 76: 1923 nr 9, 11, 13.

82. Siedemsetlecie niektórych wsi Śląskich. *Gwiazdka Ciesz.* R. 76: 1923 nr 72.

83. Stulecie pierwszej polskiej książki modlitewnej dla katolickiej młodzieży szkolnej. *Gwiazdka Ciesz.* R. 76: 1923 nr 64.

84. Zmiany w wydawnictwie „Gwiazdki Cieszyńskiej" w ostatnich pięciu latach. *Gwiazdka Ciesz.* R. 76: 1923 nr 35.

85. Głos z osobistych wspomnień o Pawle Stalmachu. *Polonia.* R. 1924 nr 23. — Toż. *Gwiazdka Ciesz.* R. 77: 1924 nr 84-85.

86. Kościół drewniany w Olbrachcicach. *Gwiazdka Ciesz.* R. 77: 1924 nr 53, 55.

87. Kościół drewniany w Zamarskach. *Gwiazdka Ciesz.* R. 77: 1924 nr 34, 36.

88. Paweł Stalmach i Karol Miarka. *Ziemia.* R. 9: 1924 nr 11 s. 192-196.

89. Początki szkolnictwa w Księstwie Cieszyńskim. *Gwiazdka Ciesz.* R. 77: 1924 nr 7, 9, 11, 13, 15. — Toż w osob. odb. Cieszyn 1924 Nakł. Autora 16° s. 32.

90. Polskość Śląska Cieszyńskiego. Cieszyn 1924 Nakł. Autora, Druk. Dziedz. bł. Jana Sarkandra 8° s. 142, nlb. 2.

91. Przedmowa: GRIM E., SKRYBA J.: Paweł Stalmach. Karol Miarka. Katowice-Cieszyn 1924 Nakł. Kom. Obchodu 100 rocz. urodzenia Pawła Stalmacha i Karola Miarki 16° s. 3-5.

92. Skandal czy racja stanu? *Gwiazdka Ciesz.* R. 77: 1924 nr 79.

93. Stosunki wyznaniowe w Księstwie Cieszyńskim. *Kurier Poznański.* R. 1924 nr 103. — Toż. *Gwiazdka Ciesz.* R. 77: 1924 nr 39. — Toż w j. niem. Ueber das Verhältnis der Religionsgesellschaften im Herzogtume Teschen. *Schlesische Zeitung.* R. 1925 nr 73.

94. Zaprowadzenie kazań niemieckich w kościele parafialnym w Cieszynie. *Gwiazdka Ciesz.* R. 77: 1924 nr 49.

95. Czy Rychwałd był zawsze czeski? *Gwiazdka Ciesz.* R. 78: 1925 nr 62.

96. Do młodzieży. *Gwiazdka Ciesz.* R. 78: 1925 nr 89.

97. Ewangelicy Polacy. *Gaz. Podhalańska.* R. 1925 nr 50.

98. Ks. Tomasz Dudek, proboszcz w Boguminie [wspomnienie pośmiertne]. *Gwiazdka Ciesz.* R. 78: 1925 nr 76-77.

99. Organizacje kobiece na Śląsku Cieszyńskim. *Głos Polek.* R. 4: 1925 nr 10 s. 6, 8-10.

100. Osiemdziesięcioletni jubileusz założenia polskiej biblioteki dla teologów byłej austriackiej części diecezji wrocławskiej w Ołomuńcu. *Gwiazdka Ciesz.* R. 78: 1925 nr 69-70.

101. Polemika o Stalmachu. *Gwiazdka Ciesz.* R. 78: 1925 nr 36-39. — Toż w osob. odb. pt.: Polemika o Pawła Stalmacha czyli „Prawda o początkach ruchu narodowego na Śląsku Cieszyńskim". Cieszyn 1925 Druk. Dziedz. bł. Jana Sarkandra 16° s. 32.

102. Przemianowanie ulic w Cieszynie i Bielsku. *Gwiazdka Ciesz.* R. 78: 1925 nr 95. — Toż pod tyt.: „O nazwy ulic w miastach cieszyńskich. Ks. poseł Londzin o nazwach ulic w Bielsku". [Frag.]. *Polonia.* R. 1925 nr 333.

103. De foro Teschinensi. *Gwiazdka Ciesz.* R. 79: 1926 nr 2.

104. Historia Generalnego Wikariatu w Cieszynie. Cieszyn 1926 Nakł. Autora, Druk. Dziedz. bł. Jana Sarkandra 8° s. 92. nlb. 4. — Toż pod tyt.: Ks. kardynał Kopp a Gwiazdka Ciesz. [Frag.]. *Gwiazdka Ciesz.* R. 81: 1928 nr 35.

105. Imponujemy sobie i innym siłą i masą. *Gwiazdka Ciesz.* R. 79: 1926 nr 87.

106. Jeszcze „Pamiętnik starego nauczyciela". *Gwiazdka Ciesz.* R. 79: 1926 nr 9-10.

107. Ks. Henryk Dziekan, proboszcz niemiecko-lutyński [wspomnienie pośmiertne]. *Gwiazdka Ciesz.* R. 79: 1926 nr 4.

108. Przyczynek do historii początków ruchu narodowego na Śląsku Cieszyńskim. W: *Księga pamiątkowa (1886-1926) ku uczczeniu 40 rocznicy założenia stowarzyszenia „Jedność" w Cieszynie.* Cieszyn 1926 s. 109-130. — Toż w osob. odb. Cieszyn 1926 Nakł. Autora 8° s. 24.

109. Wspomnienie moje o ks. Stojałowskim. *Dziennik Ciesz.* R. 19: 1926 nr 139.

110. Z przeszłości kościelnej Śląska Cieszyńskiego. *Gość Niedz.* R. 4: 1926 nr 1 s. 17-23.

111. Nowy Rytuał dla diecezji polskich. *Gwiazdka Ciesz.* R. 80: 1927 nr 3-4.

112. O duszę Śląska. Mowa wypowiedziana na posiedzeniu Sejmu dnia 28 stycznia 1927 roku. *Gwiazdka Ciesz.* R. 80: 1927 nr 10.

113. Cieszyn. [Na okładce zewnętrznej tytuł: Letnisko Cieszyn]. Cieszyn 1928 Zakł. Graficzne F. Machaczka w Cieszynie 8° s. 14, 2, nlb. 20, ilustracje 24. — Toż. Wyd. 2. W: *Ogólna księga adresowa i przewodnik miasta Cieszyna.* Cieszyn 1928 Druk. i Nakł. Druk. i Zakł. Litograficznego Henryka Nowaka Nast. s. 3-16. — Toż. Wyd. 3. Cieszyn 1933 Biuro Zrzeszeń Gosp. 8° s. IX, nlb. 20.

114. Marszałek Piłsudski a Śląsk Cieszyński. W: *W dziesiątą rocznicę Zmartwychwstania Polski.* Lw. 1928 s. 37-38. — Toż. Geniusz Niepodległości. R. 1932. — Toż. *Gwiazdka Śląska.* R. 2: 1932 nr 36.

115. Osiemdziesięcioletni jubileusz „Gwiazdki Cieszyńskiej". *Gwiazdka Ciesz.* R. 81: 1928 nr 35 s. 3-5.

116. Śląsk Cieszyński. W: *Dziesięciolecie Polski Odrodzonej.* Księga Pamiątkowa 1918-1928. Kr. 1928 s. 140-141.

117. Kościoły drewniane na Śląsku Cieszyńskim. Z pośmiertnych zapisków autora przejrzał, uzupełnił i do druku przygotował R. Tomanek. *Gwiazdka Ciesz.* R. 82: 1929 nr 62 — R. 84: 1931 nr 60. — Toż. *Rocz. Tow. Przyj. Nauk Śl.* T. 1: 1929 s. 19-35. [Frag.]. — Toż. Cieszyn 1932 Nakł. i Druk. Dziedz. bł. Jana Sarkandra 8° s. XII, 427, nlb. 1, ilustracje 27.

118. Polskość Śląska Cieszyńskiego. *Tęcza.* [Poznań]. R. 1929 z. 14.

119. Przemówienie wypowiedziane w senacie przy debacie nad budżetem Ministerstwa Wyznań i Oświecenia Publicznego dnia 9 marca 1929. *Gwiazdka Ciesz.* R. 82: 1929 nr 21.

120. Przyczynki do historii ruchu narodowego w Księstwie Cieszyńskim. W: *Księga o Śląsku, wydana z okazji 35-letniego istnienia „Znicza".* Cieszyn 1929 s. 125-131.

121. Piśmiennictwo polskie na Śląsku Cieszyńskim. *Zar. Śl.* R. 6: 1930 nr 3 s. 116-121.

122. Poezja ludowa. *Zar. Śl.* R. 6: 1930 nr 4 s. 169-170.

123. Stroje ludowe. *Zar. Śl.* R. 7: 1931 nr 4 s. 139-147.

124. Jaki wpływ wywarła reformacja na ukształtowanie się stosunków polskich na Śląsku Cieszyńskim. *Gwiazdka Ciesz.* R. 86: 1933 nr 45-59. — Toż w osob. odb. Cieszyn 1934 Druk. Dziedz. bł. Jana Sarkandra 8° s. 30, II.

125. Listy: 1) Do redakcji „Czasu" z 1902 r. Rkps Bibl. Jagiell. Sygn. 79 12 III. 2) Do Z. Kirkor-Kiedroniowej z 1928 r. Rkps. Bibl. Nar. Sygn. 2992.

126. Redakcja: *Gwiazdka Cieszyńska.* R. 44: 1891 — 81: 1928.

II.

BROŻEK L.: Londzin Józef. W: *Pol. słow. biogr.* T. 17 s. 538-540, tamże literatura; Nowy Korbut. T. 14. s. 654-656, tamże literatura. — Ponadto: Handbuch des Bistums Breslau. Breslau 1887-1925; ŚCISKAŁA D.: Instalacja ks. posła Londzina w

Sandomierzu. *Gwiazdka Ciesz.* R. 77: 1924 nr 17 s. 1-2; KARGER V.: Nachruf an Prälat Josef Londzin. *Zeitsch. f. Gesch. und Kulturgesch. Schles.* R. 18: 1926/29 s. 90-91; Zarzuty p. Korfantego, czynione ks. Londzinowi. *Gwiazdka Ciesz.* R. 81: 1928 nr 13 s. 1; BROŻEK L.: „Wieczór śląski" w Krakowie. *Gwiazdka Ciesz.* R. 82: 1929 nr 43; BRZUSKA E.: Mowa żałobna nad grobem śp. ks. Londzina. *Gwiazdka Ciesz.* R. 82: 1929 nr 35; GRAŻYŃSKI M.: Mowa wygłoszona nad grobem ks. J. Londzina w dzień Jego pogrzebu. *Gwiazdka Ciesz.* R. 82: 1929 nr 32; KOTAS J.: Wspomnienie pośmiertne wygłoszone na posiedzeniu Rady Nadzorczej Związku Spółek Rolniczych w Cieszynie dnia 11 maja 1929 r. *Gwiazdka Ciesz.* R. 82: 1929 nr 38; MUSIAŁ P.: O trwałe uczczenie pamięci ks. prałata Londzina. *Gwiazdka Ciesz.* R. 82: 1929 nr 37; SZCZUREK J.: Garść wspomnień nad grobem ks. Londzina. *Gwiazdka Ciesz.* R. 82: 1929 nr 39; *Szkoła Śląska.* R. 1929 z. 6-7 s. 1-5; Śp. ks. prałat Józef Londzin. *Gwiazdka Ciesz.* R. 82: 1929 nr 31; WAŁACZ J.: Przemówienie, wygłoszone w dzień pogrzebu śp. ks. burmistrza Londzina przed ratuszem cieszyńskim. *Gwiazdka Ciesz.* R. 82: 1929 nr 33; Z działalności śp. ks. prałata Londzina. *Gość Niedz.* R. 7: 1929 nr 17 s. 5; Rocz. diec. śląskiej Katowice 1930 s. 166; Bilans pracy Komitetu dla trwałego uczczenia śp. ks. Prałata i Senatora ks. Józefa Londzina w Cieszynie. *Gwiazdka Ciesz.* R. 85: 1932 nr 99-100; TROMBALA F.: Na 60-lecie Dziedzictwa bł. Jana Sarkandra. Cieszyn 1934 s. 36-38; SZCZUREK K.: Ks. Józef Londzin. *Katolik.* R. 1: 1955 nr 36 s. 10; PLUTA J.: Ks. Prałat Józef Londzin w stulecie urodzin. *Gość Niedz.* R. 31: 1962 nr 6 s. 45; WICHURA-ZAJDEL E.: Ks. Józef Londzin. Śląski działacz i naukowiec. W 100-lecie urodzin. *Wrocł. Tyg. Kat. Katolik.* R. 8: 1962 nr 10 s. 5; HIEROWSKI Z.: Życie literackie na Śląsku w latach 1922-1939. Katowice 1969 s. 44, 68, 111, 223; MAROŃ F.: Historia diecezji katowickiej. *Nasza Przeszł.* T. 44: 1975 s. 48; MOSKAL J., WILCZEK S.: Album pisarzy śląskich. Opole 1975 s. 66-67; PLUTA J.: Wkład duchowieństwa pochodzącego ze Śląska Górnego i Cieszyńskiego w nauki teologiczne. *Śl. Stud. Hist.-Teol.* T. 8: 1975 s. 222.

Ks. Józef Mandziuk

Long Leonard (1892-1966), zmartwychwstaniec, autor prac historycznych.

Urodził się 1 XII 1892 r. w Gnieźnie jako syn Andrzeja i Jadwigi z Kazaneckich. Wykształcenie podstawowe i średnie otrzymał w zmartwychwstańczych szkołach w Chicago, gdzie w 1896 r. zamieszkali jego rodzice. W 1910 r. wstąpił do Zgromadzenia Zmartwychwstania Pańskiego. Formację zakonną otrzymał pod kierunkiem abpa J. Webera CR, prowadzącego nowicjat w Kitchener (Canada, Ontario), gdzie 11 III 1913 r. złożył śluby. Studia teologiczne odbył na Gregorianum w Rzymie, otrzymując 28 IV 1918 r. święcenia kapłańskie. Ponadto studiował prawo, retorykę i muzykę w Rzymie (1918/19) oraz pedagogikę i filozofię w Chicago, uzyskując doktorat (1925). Wykładał w Kolegium Św. Stanisława Kostki i w Technikum Gordona, był proboszczem parafii M. B. Anielskiej i Św. Jana Kantego w Chicago, przełożonym, członkiem zmartwychwstańczego Koła Misyjnego, współpracownikiem „Dziennika Chicagowskiego". Ostatnie lata życia spędził w domu prowincjalnym w Winnetka, gdzie zmarł 7 VII 1966 r.

I.

1. Akademia Sióstr Zgromadzenia Najświętszej Rodziny z Nazaretu. W: *Święto naszej placówki kulturalnej w Chicago.* Dz. Chic. R. 38: 1927 nr 101 cz. 2 s. 11.

2. Mowa... W: *Z instalacji Stowarzyszenia Pań przy Kolegium Świętego Stanisława Kostki.* Dz. Chic. R. 38: 1927 nr 250 s. 8 [fragm. i streszczenie].

3. Kazanie patriotyczne z okazji rocznicy Odrodzenia Polski w kościele św. Trójcy w Chicago 11 listopada 1937 r. *Dz. Chic.* R. 48: 1937 nr 264 s. 5.

4. Kazanie na obchód rocznicy powstania styczniowego na Kantowie 19 stycznia 1941 r. *Dz. Chic.* R. 52: 1941 nr 16 s. 6 [fragm. i stresz.].

5. Duch Polski się nie załamie — z bólu zmartwychwstaje duch, tylko z podłości zmartwychwstania nie masz. *Dz. Chic.* R. 52: 1941 nr 108 s. 5.

6. Skarby nasze narodowe. „Z wiary waszej — wola wasza, z woli waszej czyn

wasz będzie". Dz. Chic. R. 52: 1941 nr 114 s. 5.

7. Polsce krzyż wojenny. „W słowach tylko chęć widzim, w działaniu potęgę". Dz. Chic. R. 52: 1941 nr 121 s. 5.

8. „Polska kocha i cierpi za miliony". Dz. Chic. R. 52: 1941 nr 126 s. 5.

9. Pan Tadeusz. „Gdy orły nasze lotem błyskawicy spadną w dawnej Chrobrego granicy". Dz. Chic. R. 52: 1941 nr 131 s. 5.

10. Geniusz Juliusza Słowackiego. „Miejcie wiarę we własne siły, bądźcie pewni zwycięstwa". Dz. Chic. R. 52: 1941 nr 137 s. 5.

11. Hitler i Pankracy. „A po długim męczeństwie zorze rozwiodę nad wami..." Dz. Chic. R. 52: 1941 nr 143 nr 5.

12. Nie siły fizyczne lecz duch. „Przed ludem swoim szedł jako słup przewodni". Dz. Chic. R. 52: 1941 nr 149 nr 5.

13. „Trzeba z żywymi naprzód iść". „Błogosławieni, którzy w czasie gromów nie utracili równowagi ducha". Dz. Chic. R. 52: 1941 nr 155 s. 5.

14. Bolesław Prus — Henryk Sienkiewicz. Dz. Chic. R. 52: 1941 nr 184 s. 5.

15. Maria Rodziewiczówna. Polska przedmurzem i tarczą Europy zachodniej. Dz. Chic. R. 52: 1941 nr 191 s. 5.

16. Przemówienie do Klubu Pań Królowej Kingi na Kantowie, 12 października 1941 r. na srebrny jubileusz. Dz. Chic. R. 52: 1941 nr 241 s. 8 [fragm. i stresz.].

17. Diamentowa rocznica działalności misyjnej Ks. Zmartwychwstańców na terenie Stanów Zjednoczonych. Dz. Chic. R. 52: 1941 nr 257 s. 3, ilustr.

18. Geneza i rozwój Zgromadzenia Ks. Zmartwychwstańców. Dz. Chic. R. 52: 1941 nr 269 s. 5; nr 271 s. 5; nr 277 s. 5; nr 281 s. 5; nr 283 s. 5; nr 286 s. 5; nr 289 s. 5; nr 292 s. 5; nr 296 s. 5; nr 301 s. 5; nr 303 s. 5. — Toż w osob. odb. pt.: Geneza i rozwój Zgromadzenia Księży Zmartwychwstańców. Diamentowa rocznica działalności misyjnej Ks. Zmartwychwstańców na terenie Stanów Zjednoczonych. Chicago 1942. Nakładem autora 12° s. nlb. 3, 128, nlb. 12. — Toż w jęz. angielskim pt.: For God and Man 1842-1942. A short history of the Congregation of the Resurrection. Chicago 1942. Nordmann Printing Co. 8° s. nlb. 3, 53, nlb. 1. — Toż znacznie poszerzone pod zm. tyt.: The Resurrectionists. Chicago 1947 8° s. nlb. 3, 99, nlb. 2.

19. Ks. Stefan Pawlicki CR profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego i, wielki uczony. Dz. Chic. R. 52 [bis]: 1942 nr 80 cz. 3 s. 28.

20. Ks. Wincenty Barzyński CR wielki organizator na niwie religijnej, narodowej i społecznej. Dz. Chic. R. 52: 1942 nr 80 cz. 3 s. 32.

21. Religia i literatura. Chicago 1942 12° s. nlb. 3, 213, nlb. 2. — Toż w jęz. angielskim pt.: Religion and Literature. Chicago 1951 8° s. nlb. 4, 105, nlb. 2.

22. Urywki z mowy ... W: *Ks. dr ... CR pięknie odmalował przymioty śp. Pawła Barona* [ojca zmartwychwstańca] *w swej mowie pogrzebowej.* Dz. Chic. R. 55: 1945 nr 40 s. 8.

23. Listy: 11 listów do zarządu zgromadzenia z lat 1919-1941. Rkps Arch. Congreg. a Resur. Romae, sygn. 24660-24670.

II.

Ks. L. M. Long CR nie żyje. Dz. Chic. R. 76: 1966 nr 160 s. 11, ilustr.; — Śp. ksiądz Long CR ... Tamże. Nr 162 s. 8; KWIATKOWSKI W.: Historia Zgromadzenia Zmartwychwstania Pańskiego. Albano 1942 s. 390, 408, 426, 427, 471-473; IWICKI J.: The First One Hundred Years. A Study of the Apostolate of the Congregation of the Resurrection in the United States 1866-1966. Rome 1966 s. 97, 180, 179, 139; JANAS E.: Dictionary of American Resurrectionists 1865-1965. Rome 1967 s. 149-150. — Ponadto: Z... uroczystości graduacyjnych — na Uniwersytecie de Paul trzech Polaków otrzymało dyplomy [doktorów], a między nimi ks. L. M. Long CR. Dz. Chic. R. 36: 1925 nr 138 s. 14; Wieczorek na cześć ks. L. Longa CR. Dz. Chic. R. 39: 1928 nr 104 s. 10; Ks. L. Long proboszczem Marianowa. Dz. Chic. R. 1931 nr 71 s. 8; Solenizant. Dz. Chic. R. 44: 1933 nr 99 s. 8, fotogr.; Matka kapłana śp. Jadwiga Long ... Dz. Chic. R. 51: 1941 nr 291 s. 3; Nowy proboszcz Kantowa... Dz. Chic. R. 52 [bis]: 1942 nr 13 s. 10; Proboszcz Kantowa ks. dr L. M. Long CR. Dz. Chic. R. 52: 1942 nr 80 cz. 6 s. 68; Wspólna uroczystość srebrnego jubileuszu kapłaństwa dwóch kolegów w Princeton, Wis. Dz. Chic. R. 53: 1943 nr 103 s. 6; Trzech zarządców na przestrzeni 60 lat „Dziennika Chicagoskiego". Dz. Chic. R. 60: 1950 nr 275 s. 2.

Ks. Bolesław Micewski CR

Loss (Los) Wiktor (1855-1932), historyk Kościoła, redaktor.

Urodził się 15 IV 1855 r. w Otmęcie, pow. Strzelce Op., jako syn nauczyciela Józefa i Marii z Gruchlów. Do szkoły elementarnej uczęszczał w Otmęcie i Chrapkowicach. Zmuszony do przerwania nauki, pracował

w 1877 r. w redakcji „Katolika", a następnie był nauczycielem domowym u hr. von Zieten w Jarnołtówku. Maturę zdał w 1880 r. w Strzelcach Op. Na Uniw. Wrocławskim studiował prawo, a studia teologiczne odbył w Seminarium Duchownym w Freising w Bawarii, przyjmując 27 VI 1886 r. święcenia kapłańskie. Pracował jako wikary w Pszczynie, Rybniku, Miechowicach i Starym Koźlu. W 1888 r. został administratorem w Dziergowicach, a w latach 1899-1932 był proboszczem w Pawłowicach. Od 1908 r. pełnił funkcję dziekana żorskiego. W 1926 r. został kanonikiem honorowym kapituły katowickiej. Zmarł 18 XII 1932 r. w Pawłowicach i tam został pochowany.

I.

1. Silesiaca aus den böhmischen Landtagsbeschüssen von 1526-1557. *Zeitschr. f. Gesch. Schles.* T. 18: 1884 s. 324-335.
2. Einiges über Ottmuth [Kr. Gr. Strehlitz]. und Seine Alterthümer. *Schles. Vorzeit.* T. 4: 1888 s. 36-38.
3. Dzieje Śląska do 1173 r. Bytom 1892 Nakł. „Katolika".
4. Lubomira. Powieść nadodrzańska z I wieku chrześcijaństwa. Królewska Huta 1903 Nakł. Druk. św. Jacka 8° s. 76.
5. Kilka wzmianek o Karolu Miarce. *Gość Niedz.* R. 2: 1924 nr 42 s. 4-5.
6. Wiersz: Piusowi Wielkiemu w dzień audiencji Polaków 6 VI 1877. *Gość Niedz.* R. 2: 1924 nr 43 s. 7.
7. Biskupstwo Wrocławskie i Metropolia Gnieźnieńska. *Gość Niedz.* R. 4: 1926 nr 44.
8. Ks. Stanisław Pawłowski, biskup ołomuniecki. *Gość Niedz.* R. 4: 1926 nr 3 s. 4-6.
9. O biskupstwie wrocławskim. Racibórz b. r. Druk. [R. Muenzberg].
10. Redakcja: *Kurier Górnośląski.* R. 1: 1893 — R. 4: 1896.

II.

PATER M.: Loss Wiktor W: *Pol. słow. biogr.* T. 17 s. 562-563, tamże literatura. — Ponadto: Handbuch des Bistums Breslau. Breslau 1887-1925; Ksiądz [KUDERA J.]: Dziennikarstwo polskie na Śląsku. Bytom 1912 s. 46-47; Rocznik diecezji śląskiej. Katowice 1924-1936; Ks. Dziekan i Kanonik honorowy ks. Wiktor Loss [Nekrolog]. *Wiad. Diec.* [Kat.]. R. 8: 1933 nr 1 s. 29-30; Pogrzeb Ks. Kanonika Lossa w Pawłowicach. *Gość Niedz.* R. 11: 1933 nr 1 s. 9-10; SZEWCZYK W.: Zapomniana powieść o prastarym Śląsku. *Powstaniec.* R. 1938 nr 45; SZRAMEK E.: Ks. Fr. Miczek, braterstwa miłośnik. Katowice 1938 s. 25-26; STOŻEK T.: Na ziemiach Śląska pruskiego. W: *Pisarze śląscy XIX i XX wieku.* Praca zbiorowa pod red. Z. Hierowskiego. Wr. 1963 s. 83, 89. — Arch. Diec. Katow.: Akta personalne, sygn. PL 15.

Ks. Józef Mandziuk

Lubelski (Kazirod) Józef, pseud. Józef Pług (1884-1943), prałat papieski, autor podręczników z dogmatyki, etyki i historii Kościoła, popularyzator teologii, publicysta.

Urodził się 28 III 1884 r. w Śmignie, pow. tarnowskim, w rodzinie chłopskiej. Był synem Jana Kaziroda i Salomei z Kocołów. Uczęszczał do Gimnazjum im. K. Brodzińskiego w Tarnowie (1896-1904); maturę zdał w 1904 r. Studiował następnie w Seminarium Duchownym w Tarnowie używając już wtedy nazwiska Lubelski, a w 1906 r. wyjechał na dalsze studia do Innsbrucka, gdzie 28 V 1910 r. uzyskał doktorat teologii na podstawie rozprawy „Der hl. Petrus gegen Kephas". Święcenia kapłańskie otrzymał w 1908 r. w Tarnowie. Po krótkim pobycie w Monachium powrócił w sierpniu 1910 r. do Tarnowa, gdzie został katechetą w I Gimnazjum i prefektem studium w Seminarium Duchownym, a w 1912 r. objął kierownictwo Internatu Św. Józefa dla kandydatów na nauczycieli. W 1914 r. włączył się w akcję polityczną i stał się jednym z działaczy Stronnictwa Katolicko-Ludowego. Objął też redakcję organu prasowego tego stronnictwa „Lud Katolicki", w którym ogłosił wiele artykułów. W l. 1916-1918 prowadził zastępczo wykłady teologii moralnej w tarnow-

skim Seminarium Duchownym. W 1922 r. został zamianowany kanonikiem gremialnym kapituły tarnowskiej. Pełnił funkcję sędziego i egzaminatora prosynodalnego oraz delegata biskupiego do spraw gospodarczych Seminarium Duchownego. W 1923 r. widzimy go na stanowisku katechety w prywatnym Gimnazjum Sióstr Urszulanek w Tarnowie. W tym samym roku objął po raz drugi kierownictwo Internatu Św. Józefa, które sprawował do 1934 r. W 1932 r. został diecezjalnym asystentem Katolickiego Stowarzyszenia Młodzieży Żeńskiej, a w dwa lata później był przejściowo asystentem Akcji Katolickiej. Od 1933 r. pełnił funkcję diecezjalnego wizytatora nauki religii, a od 1936 r. biskupiego delegata do spraw nauki i wychowania w Seminarium Duchownym.

Aktywnie udzielał się na polu społecznym i politycznym. 26 VII 1916 r. został delegatem założonego przez bpa krakowskiego A. Sapiehę Książęco-Biskupiego Komitetu dla niesienia pomocy mieszkańcom wsi zniszczonych przez wojnę. Z początkiem 1918 r. brał czynny udział w akcji protestacyjno-wiecowej skierowanej przeciwko polityce państw centralnych w związku z traktatem brzeskim. Dnia 30 X 1918 r. jako członek Komitetu Obrony Narodowej przejmował w imieniu Państwa Polskiego władzę w Tarnowie i powiecie. W wyborach do Sejmu Ustawodawczego 26 I 1919 r. wybrany został posłem z ramienia Stronnictwa Katolicko-Ludowego. Należał do stronników projektu reformy rolnej. W 1920 r. był przejściowo kapelanem Wojska Polskiego i przebywał na froncie w Małopolsce Wschodniej. Do Sejmu został powtórnie wybrany w 1935 r., a po raz trzeci w 1938 r. Występował przeciwko krzywdzącej ustawie emerytalnej z 1935 r., przeciwko zbrojnemu tłumieniu strajków chłopskich, przeciwko krępowaniu wolności prasy itd. Znany był również jako filantrop przeznaczając swoje dochody m. in. na budowę szpitala w Tarnowie, domu sierot w Mielcu, szkoły w Przecławiu.

Po wkroczeniu Niemców do Tarnowa został aresztowany w charakterze zakładnika jako członek ukonstytuowanego 7 IX 1939 r. Tymczasowego Zarządu Miejskiego. Zwolniony został po kilku dniach. Pod koniec życia nie angażował się w akcje polityczne. Zajmował się pracą duszpasterską. Zmarł 1 I 1943 r. w szpitalu w Krakowie, a pochowany został na cmentarzu tarnowskim.

I.

1. Częsta Komunia św. młodzieży szkół średnich. *Mies. Katech. Wychow.* R. 1: 1911 s. 255-262, 418-424.

2. Chrystus i grzesznicy. Tarnów 1912 Druk. Z. Jeleń 8° s. 106. — Toż. Wyd. 2. Tarnów 1928 Druk. Z. Jeleń 8° s. 108.

3. Egzorta o samodzielności i odwadze cywilnej. *Mies. Katech. Wychow.* R. 2: 1912 s. 44-49.

4. Egzorta na święto Imienia Jezus. [Dla klas wyższych szkół średnich]. *Mies. Katech. Wychow.* R. 2: 1912 s. 559-562.

5. Kazanie na Nowy Rok. *Gaz. Kośc.* R. 20: 1912 s. 622-624.

6. Kazanie na Wielki Piątek. *Gaz. Kośc.* R. 21: 1913 s. 113-114, 122-123.

7. Rec.: J. GÓRKA: Ks. Wojciech Blaszyński. Tarnów 1914. *Mies. Katech. Wychow.* R. 4: 1914/15 s. 45-46.

8. Egzorta na niedzielę XVI po Świątkach. [Dla klas wyższych]. *Mies. Katech. Wychow.* R. 4: 1914/15 s. 325-329.

9. O duszę ludu naszego. *Gaz. Kośc.* R. 23: 1916 s. 337-338.

10. Casus conscientiae. Tarnów 1917 Druk. J. Pisz 8° s. 316.

11. „Caveant consules". *Gaz. Kośc.* R. 24: 1917 s. 63-64.

12. Cześć ludowi. *Lud. Katol.* R. 6: 1918 nr 14 s. 1-2.

13. Zjazd Rady Naczelnej Polskiego Związku Katolicko-Ludowego. *Lud. Katol.* R. 6: 1918 nr 46 s. 11.

14. Książka w sejmie. *Gaz. Kośc.* R. 26: 1919 s. 158-160.

15. Z naszych spraw kościelno-politycznych. *Gaz. Kośc.* R. 27: 1920 s. 81-82.
16. Z walki o patronat. *Gaz. Kośc.* R. 27: 1920 s. 142-143.
17. Projekt Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej w odniesieniu do Kościoła i szkoły. *Gaz. Kośc.* R. 27: 1920 s. 164-165.
18. Nasze braki i nasze zadania. *Gaz. Kośc.* R. 27: 1920 s. 173-174.
19. Sprawa uposażenia duchowieństwa. *Gaz. Kośc.* R. 27: 1920 s. 281-282.
20. Supplementum continens ea in quibus ex Codice Iuris Canonici liber casus conscientiae ab auctoribus Szczeklik — Lubelski exoratus mutatur. Tarnów 1920 Druk. J. Pisz 8° s. 16.
21. O etykę w walce politycznej. *Gaz. Kośc.* R. 28: 1921 s. 125-127.
22. Robota w Polsce idzie. *Gaz. Kośc.* R. 28: 1921 s. 128.
23. Katolicyzm naszej prasy narodowej. Kilka faktów z ostatnich czasów. *Gaz. Kośc.* R. 28: 1921 s. 262.
24. Odpowiedź na dwie odezwy. *Gaz. Kośc.* R. 29: 1922 s. 427; R. 30: 1923 s. 30.
25. Nacjonalizm w świetle etyki. *Gaz. Kośc.* R. 30: 1923 s. 218-219; R. 31: 1924 s. 2-3, 11-12, 18-19, 27, 33-34, 45, 67-68, 127-128, 138-139. — Toż w osob. odb. Lw. 1924.
26. Historia chłopów polskich. *Gaz. Kośc.* R. 32: 1925 s. 328-330.
27. Etyka katolicka. Tarnów 1926 Nakł. Autora 8° s. 261. — Toż. Wyd. 2 przerob. i skróc. Tarnów 1929 8° s. 185. — Toż. Wyd. 3. Tarnów 1930 8° s. 164, XII. — Toż. Hanower 1946 Wyd. Pol. Zw. Wychodźstwa 8° s. 112.
28. Jak postępować z odstępcą i heretykiem. *Gaz. Kośc.* R. 33: 1926 s. 110-111.
29. O objawieniach prywatnych. *Gaz. Kośc.* R. 33: 1926 s. 505-506, 518-519.
30. Duchowieństwo a polityka. *Gaz. Kośc.* R. 34: 1927 s. 73-74, 123.
31. Pogrzeb katolika na cmentarzu katolickim. [Kazus duszpasterski]. *Gaz. Kośc.* R. 34: 1927 s. 89-90.
32. Kazus duszpasterski. *Gaz. Kośc.* R. 35: 1928 s. 6-7.
33. Czy rzeczywiście katolikowi nie wolno nigdy głosować na „listy mieszane". [Aktualne zagadnienie moralne]. *Gaz. Kośc.* R. 35: 1928 s. 176-177.
34. O łączności katolików. W: *Akcja Katolicka.* Zbiór kazań. P. 1928 s. 351-364.
35. Postny kazus duszpasterski. *Gaz. Kośc.* R. 36: 1929 s. 116.
36. Wykaz głośniejszych dzieł umieszczonych na indeksie. *Gaz. Kośc.* R. 36: 1929 s. 200-201.
37. Duchowieństwo a polityka. *Gaz. Kośc.* R. 36: 1929 s. 253-256, 326-327.
38. Historia Kościoła katolickiego. Podręcznik dla szkół średnich. Tarnów 1931 Nakł. Autora 8° s. 176.
39. Bolszewicki projekt prawa małżeńskiego. *Gaz. Kośc.* R. 38: 1931 s. 174-176.
40. Dogmatyka katolicka. Podręcznik szkolny. Kr. 1932 Druk. Powściągliwość i Praca 8° s. nlb. 2, 168, nlb. 2.
41. Kto jest członkiem Kościoła katolickiego? *Gaz. Kośc.* R. 39: 1932 s. 133-134.
42. Na Nowy Rok. *Nasza Sprawa.* R. 1: 1933 nr 2 s. 8.
43. Egzorty pasyjne. *Mies. Katech. Wychow.* R. 23: 1934 s. 86-92, 106-117. — Toż w osob. odb. W. 1934 8° s. 18.
44. Do SMPŻ w sprawie Kongresu Eucharystycznego. *Nasza Sprawa.* R. 2: 1934 nr 22 s. 5.
45. Do PT. XX. patronów Stow. Młodz. Polskiej Żeńskiej. *Nasza Sprawa.* R. 2: 1934 nr 30 s. 15.
46. Interpelacja... do P. Ministra W. R. i O. P. *Gaz. Kośc.* R. 42: 1935 s. 569-572.
47. Religia i oświata. Mowa Posła... w dyskusji nad budżetem Min. W. R. i O. P. w Sejmie w dniu 21 II 1936. *Nasza Sprawa.* R. 4: 1936 s. 128-130.
48. Mowa Posła... wygłoszona w Sejmie w dniu 17 VI 1936 w dyskusji nad pełnomocnictwami. *Nasza Sprawa.* R. 4: 1936 s. 355-356.
49. Sprawy kościelno-religijne w tegorocznych debatach budżetowych w Parlamencie. *Aten. Kapł.* R. 23: 1937 t. 39 s. 398-340.
50. Tylko idea miłości i sprawiedliwości społecznej zbawi ludzkość. [Mowa sejmowa 11 II 1937]. *Nasza Sprawa.* R. 5: 1937 s. 103-104.
51. Kościół i szkoła. [Mowa w Sejmie 20 II 1937]. *Nasza Sprawa.* R. 5: 1937 s. 131.
52. W obronie wolności nauki i młodzieży akademickiej. [Mowa w Sejmie 16 VI 1937]. *Nasza Sprawa.* R. 5: 1937 s. 363.
53. W sprawie strajku chłopskiego i konfiskat pism. Interpelacja. *Nasza Sprawa.* R. 5: 1937 s. 669-670.
54. Mowa wygłoszona na posiedzeniu Sejmu w dniu 3 XII 1938 z okazji 20-lecia niepodległości. *Nasza Sprawa.* R. 6: 1938 s. 698-699.

II.

ŁOPUSZAŃSKI B.: Lubelski Józef. W: *Pol. słow. biogr.* T. 17 s. 590-592, tamże literatura. — Ponadto: LITAK E.: Ks. Józef Lubelski. Życie i działalność ze szczególnym uwzględnieniem publicystyki politycznej. Tarnów 1979. Msznps.

Ks. Adam Nowak

Lubianiec Karol (1866-1942), autor prac duszpastersko-liturgicznych. Urodził się w 1866 r. w miejscowości Lubiańce w parafii Nacza w powiecie lidzkim. Uczył się najpierw w domu rodzinnym, później u stryja w głębi Rosji. Następnie był nauczycielem i jakiś czas służył w wojsku. W 1891 r. wstąpił do Seminarium Duchownego w Wilnie, skąd został wysłany na studia do Akademii Duchownej w Petersburgu, które ukończył ze stopniem magistra teologii. W 1898 r. przyjął święcenia kapłańskie i tego roku rozpoczął pracę w Seminarium Wileńskim jako profesor historii Kościoła, liturgiki i śpiewu oraz ojciec duchowny. Później wykładał Pismo św., archeologię biblijną i prawo kanoniczne. W 1905 r. został wicedyrektorem Seminarium i tę funkcję pełnił aż do 1935 r. Jednocześnie prowadził ożywioną działalność społeczną. W 1907 r. założył w Wilnie ochronkę dla dzieci, a później zakłady wychowawcze, w których przed I wojną światową miało opiekę i przygotowywało się do różnych zawodów około 380 dzieci i młodzieży. Dla tych zakładów zbudował kaplicę przy ul. Dobrej Rady oraz kościół Serca Jezusowego. Obiekty te projektował przyjaciel ks. Lubiańca — Antoni Wiwulski. Filią zakładów wileńskich był dom opiekuńczy w Czarnym Borze. W początkach lat 30-tych zorganizował ośrodek duszpasterski do pracy wśród prawosławnych w Minojtach koło Lidy. W 1935 r. zrezygnował z pracy w Wilnie i osiadł w miejscowości Plebania na terenie parafii Kraśne nad Uszą. Poświęcił się pracy misyjnej wśród prawosławnych. Był tam dziekanem dekanatu Mołodeczno. W czasie wojny został mianowany przez arcybpa R. Jałbrzykowskiego wikariuszem generalnym. Zginął zamordowany przez Niemców 28 IX 1942 r.

I.

1. Sprawozdanie ze zjazdu duchowieństwa diecezji wileńskiej. *Aten. Kapł.* T. 1: 1909 s. 246-250.
2. O pogrzebie kościelnym. *Dwutyg. Diec. Wil.* R. 1: 1910 s. 35-36, 51-52, 76-77, 93-94, 106-108.
3. W sprawie wakacji kleryckich. *Dwutyg. Diec. Wil.* R. 1: 1910 s. 173.
4. „Dom Serca Jezusowego" w Wilnie. *Przyjaciel.* R. 1911 s. 644.
5. Jak odmawiać dziś brewiarz? *Dwutyg. Diec. Wil.* R. 3: 1912 s. 105-106.
6. Wyjaśnienia rubryczne. *Dwutyg. Diec. Wil.* R. 4: 1913 s. 92-93.
7. O karciarstwie. *Dwutyg. Diec. Wil.* R. 4: 1913 s. 172-174.
8. Wpływ i szerzenie się chrześcijaństwa w pierwszych wiekach. W: *Wyzwolenie chrześcijaństwa.* Książka pamiątkowa XVI-wiekowego jubileuszu ogłoszenia Edyktu Mediolańskiego. Wil. 1913 s. 103-124.
9. Nowy kościół Serca Jezusowego w Wilnie. *Dwutyg. Diec. Wil.* R. 4: 1913 s. 248-250.
10. Oprac.: Jubileuszówka dla diecezji wileńskiej. Wil. 1913 16° s. 104.
11. Pamiątka poświęcenia kamienia węgielnego pod kościół Serca Jezusowego w Wilnie. Wil. 1913 16° s. 20.
12. Uzup. i wyd.: Podręcznik liturgiczny dla użytku duchowieństwa i służby kościelnej. Oprac. B. SCHEUDL, uzupełnił dla diecezji wileńskiej ks. K. LUBIANIEC. Wil. 1914 s. 128.
13. Kazanie w katedrze wileńskiej z okazji orędzia Rady Regencyjnej o zjednoczeniu Polski, wygłoszonej w 22 niedzielę po Zielonych Świątkach 20-go października 1918 roku. W. 1919 16° s. 15.
14. Dokończmy dzieła. *Mies. Kapł.* R. 2: 1922 s. 60-61.
15. Zjazd Związku Zakładów Teologicznych w Kielcach. *Wiad. Archidiec. Wil.* R. 1: 1927 s. 106-108.
16. Uroczysty ingres J. E. księdza Biskupa Zygmunta Łozińskiego do katedry w Pińsku i inauguracja nowokreowanej kapituły katedralnej w Pińsku. *Wiad. Archidiec. Wil.* R. 1: 1927 s. 119-121.
17. „Unitas". *Wiad. Archidiec. Wil.* R. 1: 1927 s. 156-157.
18. O Apostolstwie Modlitwy. *Wiad. Archidiec. Wil.* R. 2: 1928 s. 44.
19. Budowa kościoła Serca Pana Jezusa w Wilnie. *Wiad. Archidiec. Wil.* R. 2: 1928 s. 104-105.
20. „Per aspera ad astra". *Wiad. Archidiec. Wil.* R. 2: 1928 s. 133-136.
21. Koło księży abstynentów. *Wiad. Archidiec. Wil.* R. 2: 1928 s. 155.

22. Apostolstwo Modlitwy *Wiad. Archidiec. Wil.* R. 2: 1928 s. 201-203.
23. „Laetare Israel!" *Wiad. Archidiec. Wil.* R. 2: 1928 s. 210-211.
24. Konferencja o adoracji kapłańskiej Najśw. Sakramentu. *Wiad. Archidiec. Wil.* R. 3: 1929 s. 58-60.
25. Jeszcze w sprawie nowego rytuału. *Wiad. Archidiec. Wil.* R. 3: 1929 s. 104-106.
26. Dzieło papieskie św. Piotra Apostoła dla wychowania kleru krajowego w krajach misyjnych pod opieką św. Teresy od Dzieciątka Jezus. *Wiad. Archidiec. Wil.* R. 3: 1929 s. 163-166.
27. Raduń. *Wiad. Archidiec. Wil.* R. 3: 1929 s. 252-253.
28. Rycerstwo Jezusowe czyli Krucjata Eucharystyczna. *Wiad. Archidiec. Wil.* R. 5: 1931 s. 194-195.
29. Akcja misyjna wśród prawosławnych na wschodnich kresach Wileńszczyzny. W: *Pamiętnik kursu duszpasterskiego w sprawie sekciarstwa i innowierstwa, urządzonego w Poznaniu... 1931 roku.* P. 1931 s. 87-89.
30. W sprawie „Apostolstwa Modlitwy" i „Krucjaty Eucharystycznej". *Wiad. Archidiec. Wil.* R. 7: 1933 s. 100-102.
31. Kapłański dar jubileuszowy dla Ojca św. *Wiad. Archidiec. Wil.* R. 7: 1933 s. 197-198.
32. Przemówienie... na pogrzebie śp. Jana Sadowskiego, prałata dziekana kapituły metropolitalnej wileńskiej... *Wiad. Archidiec. Wil.* R. 7: 1933 s. 55-58.
33. Akcja misyjna wśród prawosławnych. *Wiad. Archidiec. Wil.* R. 9: 1935 s. 176-177.
34. Stan Apostolstwa Modlitwy w Polsce i w naszej archidiecezji wileńskiej. *Wiad. Archidiec. Wil.* R. 9: 1935 s. 195-197.
35. Kazanie wygłoszone w kaplicy Ostrobramskiej dnia 8 IX 1936 roku. *Wiad. Archidiec. Wil.* R. 10: 1936 s. 267-271.
36. Praca misyjna w kraju. *Pomoc Misyjna.* R. 2: 1938 s. 17.
37. O Apostolstwie Modlitwy. *Pomoc Misyjna.* R. 2: 1938 s. 114-115.
38. Zjazd XX Dyrektorów Diecezjalnych Apostolstwa Modlitwy w Częstochowie 19-21 września 1938 r. *Wiad. Archidiec. Wil.* R. 12: 1938 s. 266-268.
39. Odezwa do Wielebnych Księży Dyrektorów Apostolstwa Modlitwy i Krucjaty Eucharystycznej archidiecezji wileńskiej. *Wiad. Archidiec. Wil.* R. 12: 1938 s. 39-40.
40. Wewnętrzny duch i zewnętrzna organizacja Apostolstwa Modlitwy. W: *Apostolstwo Modlitwy w teorii i w praktyce.* Pamiętnik I Zjazdu Księży Dyrektorów. Kr. 1939 s. 61-76.
41. W sprawie „Apostolstwa Modlitwy" i „Krucjaty Eucharystycznej". *Wiad. Archidiec. Wil.* R. 13: 1939 s. 100-102.

II.

ŚWIĄTEK F.: Lubianiec Karol. W: *Pol. słow. biogr.* T. 17 s. 594, tamże literatura. — Ponadto: Schemat. Diec. Wileńskiej na lata 1892-1925; *Dwutyg. Diec. Wil.* z lat 1910-1915; Schemat. Archidiec. Wileńskiej na lata 1926-1929; *Wiad. Archidiec. Wil.* z lat 1927-1939; OLSZEWICZ B.: Lista strat kultury polskiej (1 IX 1939 — 1 III 1946). W. 1947 s. 149; MEYSZTOWICZ W.: Poszło z dymem. Gawędy o czasach i ludziach. T. 1. Londyn 1973 s. 250-252; JACEWICZ W., WOŚ J.: Martyrologium polskiego duchowieństwa rzymskokatolickiego pod okupacją hitlerowską w latach 1939-1945. Z. 4. W. 1978 s. 212.

Ks. Tadeusz Krahel

Ludwiczak Antoni Jan (1878-1942) działacz oświatowy, pastoralista, publicysta.

Urodzony 16 V 1878 w Kostrzynie Wlkp., był synem rolnika Jana i Salomei z Pawelów. Gimnazjum św. Marii Magdaleny w Poznaniu ukończył w l. 1891-1900. Teologię studiował w Seminarium Duchownym w Poznaniu i Gnieźnie; święcenia kapłańskie przyjął 15 XII 1903 r. Na pierwszy wikariat powołany do Lubasza, podjął oprócz pracy duszpasterskiej działalność oświatową, utworzył bibliotekę i jedną z pierwszych w Wielkopolsce czytelnię czasopism. Odtąd niestrudzenie pracował w organizacji Towarzystw Czytelni Ludowych (T. C. L.), dostrzegając duszpasterski aspekt szerzenia oświaty. Dnia 1 IX 1907 przeniesiony na wikariat w Buku, 1 III 1908 w Ostrzeszowie, a 15 II 1910 w Ostrowie Wlkp. Na każdym z tych wikariatów kontynuował i pogłębiał swoją działalność społeczną i oświatową. W Ostrzeszowie i Ostrowie był wiceprezesem Komitetu Powiatowego T. C. L., delegatem na sejmiki oświatowe, członkiem Komisji

Odczytowej, kierownikiem Zarządu Okręgowego T. C. L. na osiem powiatów. W Ostrowie współdziałał w założeniu czasopisma „Przyjaciel Młodzieży". Przy poparciu wydawcy St. Rowińskiego zapoczątkował pisemko „Przyjaciel Dzieci" i był jego redaktorem przez kilka lat.

Nowe możliwości pracy oświatowej otwarły się przed nim, gdy 1 I 1912 otrzymał prebendę przy kościele św. Ducha w Pniewach, został dyrektorem T. C. L. i przejął redakcję „Przeglądu Oświatowego". Obdarzony talentem organizacyjnym, ruchliwy, odbywał szereg podróży, zakładając i wizytując komitety i biblioteki w Wielkopolsce, na Pomorzu, Mazurach i Śląsku, w ośrodkach polonijnych w Niemczech i wśród ludności serbsko-łużyckiej. Od 1906 r. należał do Ligi Narodowej, podczas I wojny światowej był łącznikiem między Radą Narodową w Wielkopolsce a Komitetem Lozańskim. Wybrany w Pniewach do Powiatowej Rady Ludowej odegrał znaczną rolę podczas Powstania Wielkopolskiego, potem został posłem w pierwszym sejmie polski, brał czynny udział w akcji plebiscytowej na Warmii i Mazurach. Po zakończeniu kadencji poselskiej wycofał się z polityki i całkowicie oddał się sprawom oświaty, zwłaszcza tworzeniu uniwersytetów ludowych. Zorganizował taki uniwersytet, pierwszy w Polsce, w Dalkach k. Gniezna i zamieszkał tam po uzyskaniu 31 XII 1923 zwolnienia z prebendy w Pniewach. W budynku uniwersytetu miał kaplicę, sam prowadził wykłady i łączył dydaktykę z religijnym wychowaniem słuchaczy. Z byłych i aktualnych słuchaczy utworzył Towarzystwo „Promień", w 1924 r., z którym prawdopodobnie łączyło się wydawanie od 1925 r. ilustrowanego dwutygodnika „Promień", którego redaktorem został J. Kisielewski. Ks. Ludwiczak współdziałał w zorganizowaniu uniwersytetów ludowych w Zagórzu dla Pomorza i w Odolanowie dla Śląska. Zaczął także wydawać w 1924 r. „Uniwersytety Ludowe" jako dodatek do „Przeglądu Oświatowego".

W 1933 r. ustąpił z funkcji zajmowanych w T. C. L., pozostał jedynie przy działalności w uniwersytetach ludowych. Z niej zaś wycofał się, gdy 1 VII 1938 objął parafię w Chełmcach. Podczas II wojny światowej aresztowany 2 XI 1939, więziony kolejno w Inowrocławiu, Świeciu, Górnej Grupie i Gdańsku, znalazł się następnie w obozie koncentracyjnym w Stutthofie. Stąd przewieziony 10 IV 1940 do obozu w Sachsenhausen, a 14 XII 1940 do Dachau. Zginął tam w transporcie inwalidów 18 V 1942 r.

I.

1. Wpływ alkoholu na pracę umysłową. *Mies. dla Popier. Ruchu Wstrzem.* R. 5: 1908 s. 165-169, 181-184.

2. Red.: *Przyjaciel Dzieci.* Ilustrowane Pisemko dla Dzieci. Miesięcznik. Ostrów. R. 1: 1910 nr 1 — R. 8: 1917 nr 12.

3. O świecie w społeczeństwie naszym. *Prz. Oświat.* R. 5: 1910 s. 347-351.

4. Oświata i dobrobyt. *Prz. Oświat.* R. 6: 1911 s. 256-260.

5. O oświacie w naszym społeczeństwie. *Prz. Oświat.* R. 6: 1911 s. 293-298.

6. Red.: *Przegląd Oświatowy.* Miesięcznik Towarzystw Czytelni Ludowych w Poznaniu poświęcony sprawom oświatowym i kulturalnym. R. 7: 1912 z. 1 — R. 28: 1933 z. 4.

7. Społeczne poglądy i działalność ks. Piotra Skargi. (Referat wypowiedziany na XIII Zjeździe Delegatów dnia 11 marca 1912 r.). *Robotnik.* R. 8: 1912 nr 13-15. — Toż. Społeczna działalność księdza Skargi. P. 1912 Księg. św. Wojciecha 16° s. 23, nlb. 1.

8. Zbiór przemówień na wiecach T. C. L. P. 1912 Wyd. T. C. L. 16° s. 40.

9. Trudność przedsięwzięcia. Towarzystwo Młodzieży. Praca kulturalna w Tow. Czytelni. Na Górnym Śląsku. Wychodźstwo. *Aten. Kapł.* T. 8: 1912 s. 155-157.

10. Z Poznania. Opieka nad wychodźcami. Utożsamienie pracy społecznej z polityczną. Wywłaszczenie. *Aten. Kapł.* T. 8: 1912 s. 353-355.

11. Rekolekcje dla robotników. *Mies. Kośc. „Unitas"*. T. 9: 1913 s. 284-291.
12. Sposób ustawiania i katalogowania książek w bibliotekach zbiorowych po miastach. *Prz. Oświat*. R. 8: 1913 s. 4-7, 28-33.
13. Kilka cyfr w sprawie czytelnictwa. *Prz. Oświat*. R. 8: 1913 s. 50-53.
14. Biblioteki i czytelnie publiczne. *Prz. Oświat*. R. 8: 1913 s. 60-63.
15. Zawsze Naprzód! *Prz. Oświat*. R. 8: 1913 s. 73-75.
16. Dlaczego nie czyta się chętnie dzieł poetów? *Prz. Oświat*. R. 8: 1913 s. 103-105.
17. Muzea powiatowe. *Prz. Oświat*. R. 8: 1913 s. 169-172.
18. Oświata a rozwój społeczeństwa. *Prz. Oświat*. R. 8: 1913 s. 33-38.
19. Jak pracować w towarzystwach naszych? *Stowarzyszenie*. R. 1: 1913/14 s. 300-305, 334-338.
20. Teatry amatorskie. Podręcznik dla urządzających przedstawienia amatorskie. P. 1914 Wyd. T. C. L. 16° s. V, 74. Wydawnictwo T. C. L. w Poznaniu. Nr 4.
21. Stanowisko Towarzystwa Czytelni Ludowych do wychowawczego zadania książki. *Prz. Oświat*. R. 9: 1914 s. 37-39.
22. Zadania społeczne katolickich towarzystw robotniczych. *Stowarzyszenie*. R. 2: 1914/15 s. 232-235.
23. Kursy oświatowe u obcych i u nas. *Stowarzyszenie*. R. 2: 1914/15 s. 257-260.
24. Uwagi o katalogowaniu. *Prz. Oświat*. R. 10: 1915 s. 53-55.
25. Naturalizm w powieści. *Prz. Oświat*. R. 10: 1915 s. 69-71.
26. O wpływie lektury. *Prz. Oświat*. R. 10: 1915 s. 81-86.
27. Sprawozdanie z XVI Sejmiku Oświatowego T. C. L. w Poznaniu. *Prz. Oświat*. R. 11: 1916 s. 1-3.
28. Wszechnice ludowe. *Prz. Oświat*. R. 11: 1916 s. 37-41, 69-72.
29. Oświata pozaszkolna. P. 1917 Wyd. T. C. L. 16° s. 73, nlb. 1.
30. Zadania Towarzystwa Czytelni Ludowych po wojnie. *Prz. Oświat*. R. 12: 1917 s. 22-24.
31. Jak korzystać z biblioteki? *Prz. Oświat*. R. 12: 1917 s. 33-38.
32. Publiczne czytelnie dla dzieci. *Prz. Oświat*. R. 12: 1917 s. 51-52.
33. O ustawianiu i numerowaniu książek. *Prz. Oświat*. R. 12: 1917 s. 89-91.
34. O potrzebie wykładów. *Prz. Oświat*. R. 12: 1917 s. 121-123.
35. O katalogowaniu książek. *Prz. Oświat*. R. 13: 1918 s. 8-12.
36. Jeszcze o wyższych szkołach ludowych. *Prz. Oświat*. R. 13: 1918 s. 49-52.
37. Uniwersytety ludowe (system angielski). *Prz. Oświat*. R. 13: 1918 s. 123-126.
38. O wypożyczaniu książek. P. 1919 Wyd. T. C. L. 16° s. 73, nlb. 1.
39. Biblioteki szkolne. *Prz. Oświat*. R. 14: 1919 s. 248-249.
40. Szkolne biblioteki publiczne. *Prz. Oświat*. R. 14: 1919 s. 249-252, 263-265.
41. Zadania bibliotek w nowych warunkach. *Prz. Oświat*. R. 14: 1919 s. 260-262.
42. Odezwa. *Robotnik*. R. 16: 1920 nr 13.
43. Pierwszy kurs w Dalkach. *Prz. Oświat*. R. 17: 1922 s. 1-2.
44. Rec.: Jak prowadzić moją bibliotekę, praktyczne wskazówki w zakresie organizowania bibliotek (według systemu dziesiętnego przez inż. Stanisława Radowicza). *Prz. Oświat*. R. 17: 1922 s. 14-15.
45. Rec.: Katalog podstawowy książek dla bibliotek powszechnych. Oprac. M. GRZECHOWSKA i J. OSTROMĘCKA. W. 1922. *Prz. Oświat*. R. 17: 1922 s. 15.
46. Sprawozdanie Towarzystwa Czytelni Ludowych za czas od 1 lipca 1921 r. do 30 czerwca 1922 r. *Prz. Oświat*. R. 17: 1922 s. 96-97.
47. Uniwersytet Ludowy w Dalkach. Sprawozdanie z II. kursu. *Prz. Oświat*. R. 17: 1922 s. 136-137.
48. Uniwersytet Ludowy w Dalkach pod Gnieznem. *Przyj. Młodz*. R. 14: 1923 s. 93.
49. Sprawozdanie z Uniwersytetu Ludowego w Dalkach za czas od 1 listopada 1922 r. do 31 października 1923 r. *Prz. Oświat*. R. 19: 1924 s. 24-27.
50. Towarzystwo Czytelni Ludowych a demokracja. *Prz. Oświat*. R. 19: 1924 s. 111-112.
51. Rec.: *Oświata Polska*. Organ Wydziału Wykonawczego Polskich Towarzystw Oświatowych. R. 1: 1924 nr 1. *Prz. Oświat*. R. 19: 1924 s. 128-129.
52. Rec.: *Przyrodnik*. Miesięcznik, poświęcony naukom przyrodniczym. *Prz. Oświat*. R. 19: 1924 s. 129.
53. Rec.: Bibliografia Pedagogiczna, czasopismo poświęcone przeglądowi książek i pomocy szkolnych oraz wydawnictw pedagogicznych. *Prz. Oświat*. R. 19: 1924 s. 129-130.
54. O katalogowaniu. *Prz. Oświat*. R. 19: 1924 s. 153-156, 177-182.
55. Uniwersytet Ludowy w Dalkach. *Prz. Oświat*. R. 20: 1925 s. 9-11.
56. O poszczególnych katalogach. *Prz. Oświat*. R. 20: 1925 s. 40-47, 78-81, 98-100.
57. Czytelnictwo w trzech zachodnich województwach. *Prz. Oświat*. R. 20: 1925 s. 100-102.
58. Biblioteka publiczna. *Prz. Oświat*. R. 20: 1925 s. 155-157.
59. O statystyce. *Prz. Oświat*. R. 21: 1926 s. 291-293.
60. Uniwersytety ludowe w Polsce. P. 1927 Wyd. T. C. L. 8° s. 119, nlb. 1.

61. Statystyka biblioteczna. *Prz. Oświat.* R. 22: 1927 s. 3-7.
62. Nowość w naszych bibliotekach. *Prz. Oświat.* R. 23: 1928 s. 347.
63. Stosunek bibliotekarza do czytelnika. *Prz. Oświat.* R. 24: 1929 s. 175-177.
64. Rec.: Cz. KĘDZIERSKI: Bajki Polskie Wujka Czesia. *Prz. Oświat.* R. 24: 1929 s. 153.
65. Sprawozdanie Ks. Dyr. Ludwiczaka. Ubiegłe dziesięciolecie pracy T. C. L. *Prz. Oświat.* R. 24: 1929 s. 67-70.
66. Miłość buduje. *Prz. Oświat.* R. 25: 1930 s. 307-310.
67. Przemówienie ks. A. Ludwiczaka. [Na Akademii Jubileuszowej 18 maja 1930 r.]. *Prz. Oświat.* R. 25: 1930 s. 169-171.
68. Uniwersytety ludowe. *Prz. Oświat.* R. 25: 1930 s. 134-136.
69. Zadania Towarzystwa Czytelni Ludowych w dobie obecnej. *Prz. Oświat.* R. 26: 1931 s. 65-67.
70. Sprawozdanie z działalności Towarzystwa Czytelni Ludowych w Poznaniu za czas od 1 lipca 1929 do 31 czerwca 1930 r. *Prz. Oświat.* R. 26: 1931 s. 34-47.
71. O ustawianiu i numerowaniu książek w bibliotekach. *Prz. Oświat.* R. 27: 1932 nr 2 s. 14-17.
72. Wielki pedagog duński XIX wieku [Christian Kold]. *Prz. Oświat.* R. 28: 1933 nr 1 s. 2-7.
73. Zadania Uniwersytetów Ludowych. *Prz. Oświat.* R. 28: 1933 nr s. 2-4.
74. Kultura demokratyczna. *Prz. Oświat.* R. 28: 1933 nr 3 s. 1-3.
75. Dania dzisiejsza. *Prz. Oświat.* R. 28: 1933 nr 4 s. 2-5.
76. Kryzys w Czytelnictwie. *Prz. Oświat.* R. 28: 1933 nr 4 s. 8-10.
77. Biblioteki oświatowe w Wielkopolsce i na Pomorzu. W: *Biblioteki Wielkopolskie i Pomorskie.* P. 1929 s. 309-329.

II.

GALOS A.: Ludwiczak Antoni. W: *Pol. słow. biogr.* T. 18: 1973 s. 93-94; JAKÓBCZYK W.: Ludwiczak Antoni. W: *Wielkop. słow. biogr.* s. 22-23; JACEWICZ W.: Martyrologium polskiego duchowieństwa. T. 3 s 44.

Ks. Marian Banaszak

Łabuda Jan krypt.: Ł, J. Ł., ks. J. Ł. (1856-1926), popularyzator teologii, redaktor.

Urodził się w 1856 r. w Zakościelu k. Mościsk w rodzinie rolnika Wawrzyńca. Uczęszczał do Gimnazjum w Przemyślu. Po uzyskaniu matury rozpoczął studia w zakresie prawa na Uniw. we Lwowie, ale przerwał je i wstąpił do Seminarium Duchownego w Przemyślu. Po odbyciu studiów teologicznych w l. 1877-1881 i święceniach kapłańskich w 1881 r. został przeznaczony na wikarego do Jarosławia. Wskutek starań ks. Jana Puzyny ówczesnego wicerektora Seminarium przemyskiego, a późniejszego biskupa krakowskiego i kardynała, został skierowany na dalsze studia. Po trzyletnim pobycie w Rzymie i uzyskaniu doktoratu z teologii wrócił do diecezji i ponownie został skierowany na wikariat do Jarosławia. Wkrótce jednak (1885) został mianowany profesorem teologii pastoralnej i homiletyki w Instytucie Teologicznym w Przemyślu i funkcje te wypełniał niemal do śmierci. Wykładom poświęcał dużo uwagi starając się przygotować alumnów jak najlepiej do przyszłych obowiązków. W zakresie homiletyki, teorię popierał własnym przykładem i chętnie wygłaszał kazania w katedrze nie tylko z racji okolicznościowych uroczystości patriotycznych, ale i nabożeństwach majowych, pasyjnych itp., a po zawiązaniu się wśród księży diecezjalnych kółka księży misjonarzy, należał do najczynniejszych jego członków głosząc w diecezji misje i rekolekcje.

Wobec nasilenia się pod koniec XIX w. w społeczeństwie galicyjskim propagandy radykalnych haseł społecznych, chcąc stworzyć trybunę do popularyzowania katolickich zasad religijnych, społecznych i gospodarczych, wspólnie z kilkoma innymi kapłanami, a przy poparciu biskupa Łukasza Soleckiego, rozpoczął wydawanie w 1896 r. czasopisma „Echo Przemyskie" wychodzącego dwa razy w tygodniu — a od 1917 r. jeden raz. Łabuda był jego redaktorem od 1896 do 1904 r. i od 1913 do 1918 r. kiedy to pismo przestało wychodzić.

W celu zapewnienia księżom materiałów homiletycznych, w 1903 r. rozpoczął wydawanie miesięcznika „Kazalnica...". Jednakże wskutek braku poparcia ze strony duchowieństwa, po ukazaniu się pierwszego numeru, czasopismo to upadło.

Łabuda miał predylekcję do filologii, wyrazem czego była jego znajomość języków — prócz klasycznych — angielskiego, francuskiego, niemieckiego, rosyjskiego i ukraińskiego. W 1917 r. został honorowym podkomorzym papieskim.

Zmarł po dłuższej chorobie 17 V 1926 r. Pochowany został w Przemyślu.

I.

1. Kazanie wygłoszone na nabożeństwie żałobnym za duszę śp. Agatona Gillera. Przemyśl 1887.

2. Mowa żałobna na pogrzebie śp. ks. Franciszka Wojnara † 25 I 1896 r. katechety przy Gimnazjum w Jarosławiu. Przemyśl 1896 Druk J. Styfiego 8° s. 16.

3. Red.: *Echo Przemyskie*. R. 1: 1896 — R. 9: 1904; R. 18: 1913 — R. 23: 1918.
4. Poświęcenie sztandaru Towarzystwa Rękodzielników „Gwiazda" w Krakowie. *Echo Przem.* R. 4: 1899 nr 10 s. 2; nr 11 s. 2; nr 13 s. 2-3.
5. Schronisko dla sług im. św. Antoniego w Przemyślu. *Echo Przem.* R. 4: 1899 nr 42 s. 2-3; nr 46 s. 2; nr 47 s. 2.
6. Błoga działalność brata Alberta. *Echo Przem.* R. 6: 1901 nr 18.
7. Sprawozdanie z I zebrania Komitetu restauracji katedry przemyskiej. *Kron. Diec. Przem.* R. 1: 1901 s. 93-95.
8. Herezje i niewiara. *Echo Przem.* R. 7: 1902 nr 44, 45.
9. Prezbiterium katedry przemyskiej ob[rządku] łac[ińskiego] w nowej szacie. *Echo Przem.* R. 7: 1902 nr 4.
10. Przytulisko brata Alberta. *Echo Przem.* R. 7: 1902 nr 7, 8, 32.
11. Zapiski literackie. *Echo Przem.* R. 7: 1902 nr 1.
12. Red.: *Kazalnica*. Pismo poświęcone kaznodziejstwu, nr 1: 1903. Przemyśl s. 32.
13. Katolicka praca społeczna. Lw. 1905. Autorstwo prawdopodobne. Praca podpisana krypt.: Ł. J. dr.
14. Stanisław Moniuszko. *Echo Przem.* R. 13: 1908 nr 34.
15. Kościół katolicki, a ochrona zwierząt. *Echo Przem.* R. 14: 1909 nr 25 s. 1.
16. Rozwój organizacji zawodowej. *Echo Przem.* R. 14: 1909 nr 47 s. 1.
17. Nowa encyklika Ojca św. *Echo Przem.* R. 15: 1910 nr 46.
18. Zakładamy kółka gospodyń wiejskich. *Echo Przem.* R. 15: 1910 nr 46, 47.
19. Z obchodów grunwaldzkich wsi. *Echo Przem.* R. 15: 1910 nr 70.
20. Przytulisko brata Alberta, czyli miłosierdzie z cudzej kieszeni. *Echo Przem.* R. 16: 1911 nr 100 s. 1-12.
21. Takt na ambonie. *Gaz. Kośc.* R. 19: 1911 nr 21 s. 254-255; nr 22 s. 266-268; nr 23 s. 279-280; nr 25 s. 304-305; nr 26 s. 316-317.
22. Kazanie przy uroczystym obchodzie w stuletnią rocznicę urodzin Z. Krasińskiego. *Echo Przem.* R. 17: 1912 nr 39-40.
23. Akcja katolicka w kraju. *Echo Przem.* R. 19: 1914 nr 38-39.
24. Co o nas piszą nasi bracia z za kordonu. *Echo Przem.* R. 19: 1914 nr 31.
25. Do pracy. *Echo Przem.* R. 19: 1914 nr 17.
26. Jak zwalczać: 1. pijaństwo, 2. pieniactwo, 3. radykalizm w kraju? W: *Akta kongregacji synodalnej, czyli synodu diecezjalnego XXI odbytego 7-9 VII 1914 w Chyrowie*. Przemyśl 1916 8° s. 69-75.
27. O zasady katolickie. *Echo Przem.* R. 19: 1914 nr 26-28.
28. Świty... brzaski... *Echo Przem.* R. 19: 1914 nr 30.
29. Z przemysłu krajowego. *Echo Przem.* R. 19: 1914 nr 18.
30. Zakopane 22 II 1914. [Korespondencja]. *Echo Przem.* R. 19: 1914 nr 18.
31. Nasze zadania. *Echo Przem.* R. 20: 1915 nr 2, 4, 8.
32. Dwudziestopięcioletni jubileusz. *Echo Przem.* R. 21: 1916 nr 93 s. 2-3.
33. Stowarzyszenie „Pomoc naukowa". *Kron. Diec. Przem.* R. 24: 1924 s. 95-96.
34. Śp. ks. Józef Wiejowski. *Kron. Diec. Przem.* R. 25: 1925 s. 7-16.

II.

MOMIDŁOWSKI S.: Śp. ks. dr Jan Łabuda. *Kron. Diec. Przem.* R. 26: 1926 s. 161-164. — Schematismus... cleri Dioec. Prem. rit. lat. pro A. D. 1882. Toż za l. 1883-1926; *Kron. Diec. Przem.* R. 17: 1917 R. 25: 1925; *Echo Przem.* R. 1: 1896 — R. 23: 1918. — Katalogi diec. z l. 1870-1879, i 1893-1916 w Arch. Sem. Duch. w Przemyślu.

Ks. Tadeusz Śliwa

Ładoń Feliks, krypt. Ks. F. Ł., X. F. Ł. (1870-1920), zmartwychwstaniec, misyjny i polonijny działacz oświatowy, teoretyk i praktyk pedagogiki katolickiej, redaktor.

Urodził się 30 VIII 1870 r. w Porąbce koło Dąbrowy Górniczej w rodzinie Michała i Marii z Tomeckich Ładoniów. Uczył się na miejscu i w Będzinie. Gimnazjum ukończył w Kielcach. Na skutek prześladowań władz carskich za szerzenie kultu Najświętszego Serca Jezusowego musiał uchodzić do Galicji, gdzie wstąpił do Zgromadzenia Zmartwychwstania Pańskiego. Formację zakonną otrzymał w nowicjacie krakowskim, gdzie 17 V 1892 r. złożył śluby. Studia teologiczne kontynuował w Wyższym Seminarium Duchownym Zmartwychwstańców we Lwowie. Jako diakon rozpoczął nauczanie w unijnym Katolicko-Bułgarskim Gimnazjum zmartwychwstańców w Adrianopolu, gdzie 30 V 1896 r. otrzymał święcenia kapłańskie. Od 1900 r. pracował w USA, jako nauczyciel i kierow-

nik ogromnej Szkoły św. Stanisława Kostki w Chicago (1902-1909), założyciel biblioteki (1906), redaktor „Macierzy Polskiej" (1907-1909) oraz „Przyjaciela Dzieci i Młodzieży" (1909-1918), współpracownik „Dziennika Chicagowskiego", „Free Polland" i „Narodu Polskiego". Ponadto pomagał zmartwychwstańczym parafiom w Chicago (św. Jacka 1902/3, M. B. Anielskiej 1906, św. Jana Kantego 1909-1915) oraz uczył w Kolegium św. Stanisława Kostki (1915/16 i 1917-1920) i w Kolegium Maryi w St. Mary (Kentucky 1916/17), opracowując wiele wartościowych podręczników i pomocy dla nauczających i uczniów. Zmarł 27 XI 1920 r. w Chicago.

I.

1. Aritmetika za purvonačalne učilišče. Odrin 1998 Izdanie i pečat na O. O. Wuzkrucenci 8° s. 95.

2. Aritmetika za dolnitje klasove na srednitje učilišča. Odrin 1898 Izdanie i pečat na O. O. Wuzkrusenci 8° s. 220, nlb. 2.

3. Teoretičesko i praktičesko rikovostvo po aritmetika. Odrin 1898 8° s. 222, nlb. 1.

4. Zburnik ot aritmetčiski zadači. Odrin 1898 Izdanie i pečat na O. O. Wuzkrusenci 8° s. 56.

5. Opinia publiczna i dziennikarstwo. *Dz. Chic.* R. 11: 1900 nr 293 s. 17.

6. Mały katechizm religii rzymsko-katolickiej dla niższych klas szkół parafialnych. Chicago 1901 Druk. Sp. Nakł. Wyd. Pol. 16° s. 66.

7. Odpowiedź na krytykę „Małego Katechizmu". *Dz. Chic.* R. 12: 1901 nr 187 s. 6.

8. Jubileusz czyli sposób uzyskania odpustu jubileuszowego. Chicago, Illinois 1901 Druk. Sp. Wyd. Pol. 16° s. 36.

9. Ksiądz i polityka. *Dz. Chic.* R. 14: 1903 nr 56 s. 3.

10. Jeszcze o zaburzeniach w Homlu. *Dz. Chic.* R. 14: 1903 nr 241 s. 4.

11. [Komunikaty szkolne:]. *Dz. Chic.* R. 14: 1903 nr 247 s. 4; nr 252 s. 4; nr 255 s. 4; nr 256 s. 4; nr 257 s. 4; nr 260 s. 4; nr 261 s. 2; — R. 15: 1904 nr 227 s. 4; nr 230 s. 4; nr 231 s. 5; R. 16: 1905 nr 257 s. 4; R. 17: 1906 nr 250.

12. O jubileuszu ku czci Niepokalanie Poczętej Najświętszej Maryi Panny, nadanym przez Jego Świątobliwość Piusa X, papieża w roku 1904. Chicago, Illinois 1904 Druk. Sp. Wyd. Pol. 16° s. 56, ilustr.

13. List ks... w obronie Szkoły św. Stanisława Kostki. *Dz. Chic.* R. 16: 1905 nr 282 s. 4.

14. Droga Krzyżowa dla dzieci. Chicago 1906 [bardzo liczne wydania; m. in.:] Chicago, Illinois 1937 Nakład „Dziennika Chicagoskiego" 16° s. 20, ilustr.

15. Ważny dokument [nienawiści masonów]. *Dz. Chic.* R. 18: 1907 nr 225 s. 4.

16. Red.: *Macierz Polska.* Chicago 1907-1909 [redaktor].

17. Co przyniosły szkoły publiczne? *Dz. Chic.* R. 19: 1908 nr 122 s. 4; nr 123 s. 4; nr 124 s. 4.

18. „Co zbawi naród polski?" *Dz. Chic.* R. 19: 1908 nr 128 s. 4.

19. Nic nowego ale nie dla wszystkich. *Dz. Chic.* R. 20: 1909 nr 17 s. 4; nr 18 s. 4.

20. Red.: *Przyjaciel Dzieci i Młodzieży.* Chicago 1909-1918 [redaktor oraz autor artykułów, odcinkowych noweli i powieści].

21. Podręcznik do nauczania religii świętej w pierwszych dwóch latach nauki w szkołach elementarnych. Chicago 1910 Nakł. Ks. Zmartw. 8° s. nlb. 2, III, 203, nlb. 1. — Toż pod zm. tyt.: Teoretyczno-praktyczny podręcznik do nauczania religii świętej w pierwszych dwóch latach nauki w szkołach elementarnych. Chicago Illinois 1910 Ed. Polish Resurrectionist Fathers 8° s. nlb. 1, III, 203.

22. Danusia. [Opowieść umieszczana odcinkami w *Przyjacielu Dzieci i Młodzieży*, ukończona w nr 22/3 z 1910 r.].

23. O metodzie psychologicznej w nauczaniu religii. Z prelekcji dla sióstr nauczycielek polskich szkół w czasie wakacyjnych kursów, odbytych w Chicago, Illinois w roku 1912. Chicago 1912 Nakł. „Przyjaciela Dzieci i Młodzieży" 8° s. 24, ilustracje, bibliogr.

24. Arabka czyli ciekawe przygody dziewczęcia arabskiego w Algierze. Chicago, Illinois 1912 Nakł. „Przyjaciela Dzieci i Młodzieży" 8° s. 188.

25. Mały katechizm obrazkowy nr 1. Chicago 1913 Sp. Nakł. Wyd. Pol. 8° s. 100. — Toż. Chicago 1914. — Toż. Chicago 1923. — Toż Chicago 1936.

26. Mały katechizm obrazkowy nr 2. Chicago 1913 Sp. Wyd. Pol. 8° s. 137. — Toż. Chicago 1914. — To. Chicago 1923 — Toż Chicago 1936.

27. Średni katechizm religii rzymsko-katolickiej. Dla wyższych klas szkół parafialnych ułożył. Wyd. nowe, poprawione i uzupełnione objaśnieniami. Chicago, Illinois [1913 The Polish Publ. Co.] 12° s.

251, nlb. 1, IV. — Toż. Wydanie 11. Chicago 1934 Druk. „Dzien. Chicag." 12° s. 251, nlb. 4.

28. Najmilsza ofiara. *Dz. Chic.* R. 26: 1914 nr 32 s. 4.

29. Wykład małego katechizmu. Podręcznik dla nauczycielek szkół parafialnych w Stanach Zjednoczonych. Chicago, Illinois 1914 Druk. Sp. Wyd. Pol. 8° s. nlb. 5, 882, III, ilustr., bibliogr.

30. Czytanki: Pierwsza książka do czytania dla szkół parafialnych. — Druga książka do czytania dla szkół parafialnych. — Trzecia książka do czytania dla szkół parafialnych. Opracował... Chicago, Illinois 1914.

31. Rec.: Ł. ŚWIĄTKOWSKI: Ojcowie Kościoła a epikleza eucharystyczna. Chicago, Ill. 1914. *Prz. Kośc.* R. 2: 1915 nr 3 s. 167-176.

32. Kniaziówna. Z powieści „Ogniem i mieczem" dla młodzieży polsko-amerykańskiej opracował... Chicago, Illinois 1915 Nakł. i druk Sp. Wyd. Pol. 8° s. 324, ilustr.

33. Plan nauk dla szkół ośmioklasowych parafialnych. Chicago, Illinois 1915.

34. Oficjalny katechizm polskich szkół parafialnych w Archidiecezji Chicagoskiej. Chicago, Illinois 1916 12° s. 40.

35. Z krwawych dni. Powieść na tle najazdu Prusaków na ziemię polską. Chicago, Illinois 1916 Nakł. „Przyjaciela Dzieci i Młodzieży" 8° s. 174, nlb. 2.

36. Polskie kopciuszki w Ameryce. *Dz. Chic.* R. 29: 1918. — Toż. W: TENŻE: O wyższe wykształcenie polskich dziewcząt w Ameryce. Dwa artykuły... Chicago 1918.

37. Nowe czasy nowe zadania. *Dz. Chic.* R. 29: 1918. — Toż. W: TENŻE: O wyższe wykształcenie polskich dziewcząt w Ameryce. Dwa artykuły... Chicago 1918.

38. Pamiętnik jubileuszowy Parafii św. Jana Kantego w Chicago, Illinois 1893-1918. Chicago 1918 8° s. nlb. 146 [współaut.].

39. Gramatyka języka polskiego według uchwał Akademii Krakowskiej z dnia 9 lutego 1918 r. Chicago 1918. — Toż. Wyd. przejrz. i skrócone. Chicago [1920] Sp. Wyd. Pol. 12° s. 126, nlb. 4.

40. Zarys ogólnej dogmatyki katolickiej. Podręcznik dla wyższych szkół polskich w Ameryce. Chicago, Illinois 1920 Nakł. i Druk. „Dzien. Chicag." 8° s. 110, nlb. 2.

41. Droga Krzyżowa. *Dz. Chic.* R. 57: 1947 nr 44 s. 5; nr 47 s. 5; nr 50 s. 5; nr 53 s. 5; nr 56 s. 5; nr 59 s. 5; nr 62 s. 5; nr 65 s. 5; nr 68 s. 5; nr 71 s. 5; nr 74 s. 5; nr 77 s. 5; nr 80 s. 5; nr 81 s. 17.

42. Konferencje o. W. Orpiszewskiego C. R. [tłumaczenie reguły zmartwychwstańców]. Notował br. Feliks ŁADOŃ w Krakowie 1891/2. 8° Rkps Arch. Prow. Zmartw. w Radziwiłłowie k. Skierniewic, sygn. VII A-2/Ład. s. nlb. 118 [w tym 24 niezapisanych].

43. Listy: List do redakcji *Dzien. Chicag.* z 1907 r. W: *Uwagi Dz. Chic.* R. 18: 1907 nr 200 s. 4; — 25 listów do zmartwychwstańców z l. 1896-1911. Rkps Arch. Congr. a Resur. Romae, sygn. 24224-24249.

II.

GERMAN F.: Ładoń Feliks. W: *Pol. słow. biogr.* T. 18: 1973 s. 183, tamże bibliografia. — Ponadto: Ze szkoły św. Stanisława K[ostki]. *Dz. Chic.* R. 17: 1906 nr 149 s. 4; Macierzy Polskiej. *Dz. Chic.* R. 19: 1908 nr 86 s. 8; Ks. Feliks Ładoń a Szkoła św. Stanisława Kostki. W: *Złoty jubileusz... parafii św. Stanisława Kostki.* Chicago, Ill. 1917 s. 46; Ks. Feliks Ładoń C. R. *Dz. Chic.* R. 31: 1920 nr 280 s. 4; Po zgonie śp. ks. Feliksa Ładonia C. R. Tamże nr 281 s. 8; Z pogrzebu śp. ks. ... Tamże nr 282 s. 8; nr 283 s. 3 [stresz. mowy ks. W. Zapały CR]; Ks. Feliks Ładoń C. R. Szkic do charakterystki. Tamże s. 4; Z dawnych rozmów z „przyjacielem młodzieży". Tamże, nr 284 s. 4; S. Helena CR: Czyja to dusza? [Pamięci ks. F. Ładonia CR]. Tamże, nr 286 s. 4; Śp. ks. F. Ładoń CR. *Prz. Kośc.* R. 7: 1920 nr 12 s. 848-851; WACHTEL K.: W służbie dla sprawy polskiej. *Dz. Chic.* R. 51: 1940 nr 289 cz. 2 s. 5; ROSIŃSKI S.: Prawdziwy przyjaciel dzieci i wybitny pedagog ks. Feliks Ładoń C. R. *Dz. Chic.* R. 52 [bis]: 1942 nr 80 cz. 5 s. 59; BARĆ F. S.: Pamiętnik z życia polskiego dziennikarza. *Dz. Chic.* R. 57: 1947 nr 78 s. 5; IWICKI J.: The First One Hundred Years 1866-1966. Rome 1966 s. 105, 108, 123, 210, 211, 212; JANAS E. T.: Fadoń Felix. W: TENŻE: Dictionary of American Resurrectionists 1865-1965. Rome 1967 s. 40-42; Introductio to the Sources of Resurrectionist History and Spirituality. Rome 1977 s. 180-182, 192, 222, 240, 273.

Ks. Bolesław Micewski CR.

Łagocki Michał (1899-1947), popularyzator teologii, redaktor.

Urodził się 23 IX 1899 r. we wsi Daromin, parafii Jankowice Sandomierskie, w rodzinie chłopskiej, był synem Jana i Salomei z Piotrowskich. Do szkoły podstawowej uczęszczał początkowo (1911-1914) we wsi Wilczyce, a po dwuletniej przerwie spowodowanej I wojną światową, uczył

się w Męskim Gimnazjum w Sandomierzu. Po ukończeniu 6 kl. został przyjęty na II kurs Seminarium Duchownego w Sandomierzu. Przyjął święcenia kapłańskie 31 V 1925 r. z rąk Biskupa Pawła Kubickiego. Po krótkim zastępstwie w pracy duszpasterskiej na parafii, został skierowany na dalsze studia, które odbył w Papieskim Uniwersytecie Gregoriańskim w Rzymie. Studia te uwieńczył doktoratem z filozofii i teologii w czerwcu 1930 r. Już 30 sierpnia mianowany został profesorem teologii moralnej w Seminarium Duchownym w Sandomierzu, którą to funkcję pełnił do śmierci. Był też egzaminatorem prosynodalnym, Dyrektorem Diecezjalnym Papieskich Dzieł Misyjnych, sekretarzem diecezjalnym Katolickiego Funduszu Wydawniczego. Współpracował w redagowaniu tygodnika diecezjalnego pt. „Siewca Prawdy", a od września 1935 r. został odpowiedzialnym redaktorem miesięcznika diecezjalnego poświęconego zagadnieniom akatolickich wyznań chrześcijańskich (o charakterze polemiczno-ekumenicznym) pt. „Prawda Katolicka" i pełnił tę funkcję do stycznia 1939 r., tj. do końca ukazywania się pisma. Dnia 26 VIII 1946 r. został mianowany wicerektorem Seminarium Duchownego w Sandomierzu; a 18 IV 1947 r. odznaczony kanonią honorową Kapituły Katedralnej Sandomierskiej. Zmarł 19 VII 1947 r.

I.

1. Zwątpienie. W: *Enc. kośc.* T. 33 s. 323-325.

2. Franciszek Hodur i jego sekciarska działalność. Sandomierz 1938 Wydawnictwo Diecezjalne s. 18 [brosz.].

3. Pismo święte o końcu świata. *Prawda Katol.* R. 3: 1932 nr 1 s. 3.

4. Pius IX a Polska. *Prawda Katol.* R. 6: 1935 nr 9 s. 2-3.

5. Wskazania Księży Biskupów w listach pasterskich na czasy obecne. *Kron. Diec. Sand.* R. 28: 1935 nr 4 s. 96-101; nr 5 s. 127-135.

6. Różaniec obroną wiary. *Prawda Katol.* R. 6: 1935 nr 10 s. 1-3.

7. Boże Ciało. *Prawda Katol.* R. 7: 1936 nr 6 s. 1-2.

8. Duszpasterz wobec sekciarstwa. *Kron. Diec. Sand.* R. 29: 1936 nr 6 s. 175-182.

9. Wartość i znaczenie cierpienia dla misji. *Kron. Diec. Sand.* R. 29: 1936 nr 10 s. 264-274.

10. Z zagadnień etyki lekarskiej. W: *Pamiętnik ósmego zjazdu* [Związku Zakładów Teologicznych] w *Częstochowie.* Kr. 1937 s. 139-154.

II.

Arch. Diec. Sand.: Akta personalne.

Ks. Władysław Gwóźdź

Łagoda Leon (1894-1942) pastoralista.

Urodził się 17 IV 1894 r. w Poznaniu na Jeżycach, był synem urzędnika Jana i Małgorzaty z Jeżewskich. Maturę złożył w Gimnazjum św. Marii Magdaleny w Poznaniu. Studia seminaryjne odbył w Poznaniu i Gnieźnie; święcenia kapłańskie przyjął 8 X 1916 r. Na dalsze studia teologiczne udał się do Monasteru, lecz przerwał je w 1918 r., powrócił do swojej archidiecezji i został skierowany na wikariat w Grabowie nad Prosną, wkrótce jednak odwołany, objął funkcję prefekta arcybiskupiego konwiktu dla chłopców w Gnieźnie i nauczyciela religii w tamtejszym gimnazjum realnym. Obdarzony 15 IX 1923 r. godnością kanonika kolegiaty św. Jerzego, był także promotorem sprawiedliwości w Sądzie Metropolitalnym, wizytatorem nauki religii w gimnazjach na terenie archidiecezji gnieźnieńskiej i moderatorem prowincjonalnym Sodalicji Mariańskich uczniów szkół średnich. W związku z reorganizacją Seminarium Duchownego w Gnieźnie abp. A. Hlond powierzył mu urząd prokuratora seminaryjnego i lektorat języka greckiego i łacińskiego. Powołany 1 IV 1929 na rektora Polskiej Misji Katolickiej we Francji, kierował tamtej-

szym duszpasterstwem polonijnym, powołał do życia Związek Stowarzyszeń Dzieci Polskich we Francji i pisał artykuły religijne i duszpasterskie w czasopiśmie „Polak we Francji" wydawanym przez Polską Misję Katolicką. Po pięciu latach powrócił do kraju. 15 II 1934 objął parafię w Miłosławiu. Był też wizytatorem nauki religii w szkołach podstawowych dekanatu miłosławskiego, mianowany 23 IV 1938 dziekanem miłosławskim. Posiadał godność tajnego szambelana papieskiego. Podczas II wojny światowej aresztowany przez Niemców 6 X 1941 w Miłosławiu, jakiś czas cierpiał kaźń osławionego Fortu VII w Poznaniu. Wywieziony 30 X 1941 do obozu koncentracyjnego w Dachau, zginął tam 31 X 1942 r.

I.

1. Rec.: S. JELEŃSKI: Woda żywa. Opowieść ewangeliczna. P. *Wiad. dla Duchow.* R. 13: 1926 nr 7/9 s. 91.

2. Rec.: G. RAMAEKERS: Le Grand Cardinal Belge D. J. Mercier 1851-1926. Bruxelles. *Wiad. dla Duchow.* R. 13: 1926 nr 10 s. 26-27.

3. Rec.: Das Problem der Internatserziehung in Vergangenheit und Gegenwart von Dr. Friedrich Winkler. Donauwörth 1925. *Mies. Katech. i Wychow.* R. 15: 1926 s. 46-47.

4. Rec.: W. SEMKOWICZ: Sprawa św. Stanisława w świetle nowego źródła ikonograficznego. Kr. 1926. *Mies. Katech. i Wychow.* R. 15: 1926 s. 82-83.

5. Rec.: Schöninghs Sammlung kirchengeschichtlicher Quellen und Darstellungen für die Religionsunterricht an höheren Lehranstalten. Hrsg. von Univ. Prof. Dr. L. WOHLER und Studienrat Prof. Dr. A. STRUCKMANN. Paderborn. *Mies. Katech. i Wychow.* R. 15: 1926 s. 85.

6. Rec.: Fr. W. FOERSTER: Religion und Charakterbildung. Psychologische Untersuchungen und Pädagogische Vorschläge. Rotapfel-Verlag. Zürich-Leipzig. *Mies. Katech. i Wychow.* R. 15: 1926 s. 158-159.

7. Rec.: Katholisches Kulturgut als Bildugsstoff. Eine Reihe von Abhandlungen hrsg. von Friedrich SCHNEIDER. Paderborn 1925. *Mies. Katech. i Wychow.* R. 15: 1926 s. 159-160.

8. Rec.: Abbe'Charles GRIMAUD: Prêtre?... Pourquoi pas? Troisieme édition. Paris 1925. *Mies. Katech. i Wychow.* R. 15: 1926 s. 161.

9. Rec.: M. FALSKA: Pierwsza czytanka dla dzieci z obrazkami Kamila Mackiewicza. Wyd. 6. Książnica-Atlas 1926. *Wiad. dla Duchow.* R. 14: 1927 s. 61.

10. Rec.: J. WINKOWSKI: Praktyczny podręcznik duszpasterstwa w szkole średniej. Zakopane 1927. *Wiad. dla Duchow.* R. 14: 1927 s. 61-63.

11. Rec.: Z. KOSSAK SZCZUCKA: Z miłości. Kr. 1926. *Wiad. dla Duchow.* R. 14: 1927 s. 93-94.

12. Nakaz chwili. *Wiad. dla Duchow.* R. 14: 1927 s. 156-157.

13. Z dziedziny duszpasterstwa szkolnego. *Wiad. dla Duchow.* R. 14: 1927 s. 183-184.

14. Rec.: Vom Leben getoetet. Bekentnisse eines Kindes. Hrsg. von M. J. BREBE. Freiburg i. Br. *Wiad. dla Duchow.* R. 14: 1927 s. 187-188.

15. Najważniejsze dzieła kard. Mercier'a. *Wiad. dla Duchow.* R. 14: 1927 s. 270-271.

16. Ruch sodalicyjny wśród młodzieży męskiej szkół średnich w Polsce. *Wiad. dla Duchow.* R. 14: 1927 s. 276-278.

17. Rec.: Das Jugendalter und sein Sinn [...] von Dr Linus BOPP. Freiburg i. Br. 1926. *Wiad. dla Duchow.* R. 14: 1927 s. 279-280.

18. Rec.: Religion und Seelenleiden [...]. Hrsg. von Wilhelm BERGMANN. Düsseldorf 1926. *Wiad. dla Duchow.* R. 14: 1927 s. 280-281.

19. Rec.: VIII Sprawozdanie wydziału wykonawczego związku Sodalicji Maryjańskich uczniów szkół średnich w Polsce za rok szk. 1926/27. Zakopane 1927. *Wiad. dla Duchow.* R. 14: 1927 s. 317.

20. Rec.: A. MERK: Heiliger Diens an der Jugend. Düsseldorf 1926. *Wiad. dla Duchow.* R. 14: 1927 s. 317.

21. Rec.: Um Sitte und Sittlichkeit... Düsseldorf 1926. *Wiad. dla Duchow.* R. 14: 1927 s. 348.

22. Rec.: Pastorales und Asztisches für Seelsorger unserer Tage... von P. Joh. Chrysostomus SCHULTE. Stuttgart 1927. *Wiad. dla Duchow.* R. 14: 1927 s. 349.

23. Rec.: W. SZOŁDRSKI: Dzieje misji katolickich w zarysie. Kr. 1927. *Mies. Katech. i Wychow.* R. 16: 1927 s. 77.

24. Rec.: Weltschau des Katholizismus. Die vatikanische Missionsaustellung in Wort und Bild. Amtliche deutsche Ausgabe. Verlag Dr FRANZ A. Pfeiffer in Mün-

chen. *Mies. Katech. i Wychow.* R. 16: 1927 s. 173.

25. Rec.: Das Kreuz unter dem Sowjetstern Moskau religioses Antlitz im Oktober 1925. Von M. D'HERBIGNY S. J. *Wiad. dla Duchow.* R. 15: 1928 s. 125-126.

26. Rec.: Herders Theologische Grundrisse Katholisches Kirchenrecht... von Dr. Albert M. KORNIGER. Freiburg in Br. 1926. *Wiad. dla Duchow.* R. 15: 1928 s. 126.

27. Rec.: G. WUNDERLE: Die Stigmatisierte von Konnersreuth. Eichstätt 1927. *Wiad. dla Duchow.* R. 15: 1928 s. 349.

28. Rec.: Podręcznik metodyczny do nauki historii biblijnej. Oprac. J. SZUKALSKI. 1928. *Mies. Katech. i Wychow.* R. 17: 1928 s. 240-242.

29. O uświadomieniu płciowym w oświetleniu moralnym i wychowawczym. *Wiad. dla Duchow.* R. 16: 1929 s. 34-45.

30. Z teki duszpasterstwa zagranicznego we Francji. *Wiad. dla Duchow.* R. 18: 1931 s. 320-322.

31. Rec.: La Résidence des évêques dans la législation canonique avant le concile de Trente. Joseph ŁUCZAK. Paris 1931. *Wiad. dla Duchow.* R. 18: 1931 s. 327.

32. Rec.: L'organisation interieure et l'administration politique de la Citédu Vatican. Marian DĄBROWSKI. Paris 1931. *Wiad. dla Duchow.* R. 19: 1932 nr 1 s. 30-31.

II.

Mies. Kośc. [Poznań]. R. 49: 1934 s. 64; R. 53: 1938 s. 216; GLEMP J.: Łagoda Leon. W: *Polscy kanoniści.* T. 2 s. 13; Martyrologium polskiego duchowieństwa. T. 3 s. 45; Ks. Ka: *Wiad. Duszp.* R. 1: 1945 s. 18.

Ks. Marian Banaszak

Łagodziński Czesław (1927-1980), historyk Kościoła.

Urodził się 23 III 1927 r. w Kępnie jako syn Władysława i Władysławy Kokocińskiej. Szkołę podstawową i Gimnazjum ukończył w Kępnie. Studia filozoficzno-teologiczne odbył w Seminarium Duchownym we Wrocławiu, po ukończeniu których otrzymał 2 VIII 1953 r. święcenia kapłańskie. W l. 1953-1957 pracował jako wikary w parafii św. Henryka we Wrocławiu, św. Barbary w Wałbrzychu i Aniołów Stróżów w Wałbrzychu. W 1957 r. został administratorem w Głuszycy, a po 6 latach objął probostwo w Boguszycach. W l. 1967-1980 był proboszczem w Jaszkowej Dolnej. W 1974 r. otrzymał licencjat z teologii, a w 1977 r. doktoryzował się na Papieskim Fakultecie Teologicznym we Wrocławiu, przedstawiając pracę pt.: „Rzymsko-katolicka parafia w Kępnie w pierwszej połowie XIX wieku". Zmarł 24 VI 1980 r. w Jaszkowej Dolnej i został pochowany w Kępnie.

I.

1. Kościół św. Marcina w Kępnie. *Głos Katol.* R. 1954 nr 47.

2. Pan Jezus w Ogrojcu. *Wrocł. Tyg. Katol.* R. 3: 1955 nr 13 s. 13.

3. Trwałe małżeństwo — podstawą rodziny. *Wrocł. Tyg. Katol.* R. 3: 1955 nr 2 s. 5.

4. Śp. ks. Jan Kania. Wspomnienie pośmiertne. *Wrocł. Wiad. Kośc.* R. 31: 1976 nr 6-7 s. 191-193.

5. Rec.: L. ITMAN: Drewniane budownictwo sakralne na Dolnym Śląsku. Zeszyty Etnograficzne. T. 2. Wr. 1974. *Homo Dei.* R. 46: 1977 nr 4 s. 301.

6. Rec.: Konferencje ascetyczne — notatki słuchaczy z przemówień Ojca Maksymiliana Kolbego. Niepokalanów 1976. *Homo Dei.* R. 46: 1977 nr 1 s. 79.

7. Rec.: SS. Elżbietanki: Niestrudzony Siewca. Księga pamiątkowa poświęcona Księdzu Biskupowi Profesorowi Wincentemu Urbanowi. R. 46: 1977 nr 2 s. 154-155.

8. Rec.: B. KOMINEK: W służbie Ziem Zachodnich. Z teki pośmiertnej wybrał i przygotował do druku J. KRUCINA. Wr. 1977. *Homo Dei.* R. 47: 1978 nr 2 s. 158-159.

9. Rec.: Jakość życia. Człowiek wobec cywilizacji technicznej. Praca zbiorowa pod red. J. KRUCINY. Wr. 1977. *Homo Dei.* R. 47: 1978 nr 4 s. 316.

10. Rec.: J. ZWIĄZEK: Katolickie poglądy polityczno-społeczne w Polsce na przełomie XVI i XVII wieku w świetle kazań. Lubl. 1977. *Homo Dei.* R. 48: 1979 nr 2 s. 157-158.

11. Rec.: W. URBAN: Sakrament dojrzałości chrześcijańskiej. Wr. 1979. *Katecheta.* R. 24: 1980 nr 1 s. 45.

12. Ksiądz Ignacy Nowacki jako duszpasterz parafii Kępno [1901-1943]. Jaszkowa Dolna 1974 4° s. XV, 396. Maszynopis. Bibl. Kap. we Wrocławiu. Sygn. NA 1.

13. Rzymsko-katolicka parafia w Kępnie w pierwszej połowie XX wieku. Przy-

czynek do dziejów duszpasterstwa w Wielkopolsce. Wr. 1977 4° s. 786. Maszynopis. Bibl. Kap. we Wrocławiu. Sygn. NA 2.

II.

Schematyzmy diecezji wrocławskiej. Wr. 1959-1979; URBAN W.: Pamięci wrocławskich kapłanów. *Gość Niedz.* R. 57: 1980 nr 37 s. 4-5; TENŻE: Ks. dr Czesław Łagodziński. *Wrocł. Wiad. Kośc.* R. 34: 1980 nr 7-9 s. 233-236.

Ks. Józef Mandziuk

Łapot Józef (1903-1962), adiunkt Akad. Teologii Katolickiej w Warszawie.

Urodził się 3 III 1903 r. we wsi Grabowiec parafii Piotrkowice k. Chmielnika (woj. kieleckie), jako syn Antoniego i Józefy z Dutkiewiczów. Wykształcenie elementarne otrzymał w l. 1910-1913 najpierw w domu, później w szkole początkowej w Piotrkowicach. Świadectwo dojrzałości uzyskał w Państwowym Gimnazjum im. Jana Śniadeckiego w Kielcach w 1922 r. W tym samym roku wstąpił do Seminarium Duchownego w Kielcach. Święcenia kapłańskie przyjął dnia 6 VI 1926 r. W roku szkolnym 1926/27 pracował jako wikariusz w Wiślicy. Od jesieni 1927 r. odbywał studia specjalistyczne z teologii moralnej na Wydziale Teologicznym Uniw. we Fryburgu Szwajcarskim, uwieńczone doktoratem w 1931 r. na podstawie rozprawy „De elemosyna". W l. 1931-1939, po powrocie do Kielc, pracował jako prefekt, najpierw w szkole powszechnej im. Konarskiego, a od 1932 r. w szkole powszechnej Państwowego Seminarium Nauczycielskiego. Ponadto w r. szk. 1933/34 był prefektem Żeńskiego Gimnazjum im. A. Mickiewicza, później zaś kolejno dwóch państwowych gimnazjów męskich, im. St. Żeromskiego i im. J. Śniadeckiego. W czasie wojny uczył nadal religii na kompletach tajnego nauczania. W r. 1942 został profesorem etyki i katechetyki w Wyższym Seminarium Duchownym w Kielcach, a jednocześnie jego wicerektorem. Tę ostatnią funkcję spełniał do r. 1945; profesorem był do 1949 r. W l. 1945-48 był diecezjalnym wizytatorem nauczania religii.

W r. 1949 na zaproszenie ówczesnego Administratora Apostolskiego diecezji Warmińskiej ks. Teodora Benscha, organizował Warmińskie Seminarium Duchowne w Olsztynie — Hosianum i został jego pierwszym rektorem, a jednocześnie profesorem etyki, katechetyki, teologii moralnej. Funkcję rektora pełnił do r. 1958. W r. 1951 mianowany został przez kard. St. Wyszyńskiego kanonikiem reaktywowanej Kapituły Katedralnej we Fromborku.

Skutkiem pogarszającego się stanu zdrowia uzyskał w sierpniu 1958 r. zwolnienie ze stanowiska rektora Seminarium, pozostał jeszcze profesorem teologii moralnej. Ks. bp. T. Wilczyński mianował go proboszczem parafii św. Jakuba w Olsztynie i dziekanem olsztyńskim. We wrześniu 1959 r. zrezygnował jednak z obu tych stanowisk, a także z funkcji profesora teologii moralnej. Przez kilka lat redagował Warmińskie Wiadomości Diecezjalne. Ostatnie lata życia spędził w schronieniu Księży Emerytów w Kielcach. Zmarł 19 VII 1962 r. Pochowany został w rodzinnych Piotrkowicach.

I.

1. De elemosyna. Kielciis 1933 Druk. św. Józefa s. 91.

2. Myśli do kazań o św. Józefie. *Prz. Hom.* R. 12: 1934 s. 61-67.

3. Kazania społeczne. *Prz. Hom.* R. 13: 1935 s. 232-234.

4. Rec.: J. KORNOBIS: Pocieszycielka strapionych. Czytania na miesiąc maj. Kiel-

ce 1935. *Kiel. Prz. Diec.* R. 22: 1935 s. 91-92.

5. Zbiór przykładów z życia współczesnego dla ambony i szkoły. T. 1: Wiara: Kielce 1935. — Toż. Kielce 1938 Nakł. autora, Jedność 16° s. 270.

6. Zbiór przykładów z życia współczesnego dla ambony i szkoły. T. 2: Skład Apostolski. Kielce 1935 Nakł. autora, Jedność 16° s. 222. — Toż. Kielce 1948, Druk. św. Józefa 8° s. 159.

7. Zbiór przykładów z życia współczesnego dla ambony i szkoły. T. 3: Dekalog. Kielce 1935 Nakł. autora 16° s. 350.

8. Zbiór przykładów z życia współczesnego dla ambony i szkoły. T. 4: Łaska. Kielce 1936 Nakł. autora, Jedność 16° s. 222.

9. Mały katechizm dla przygotowania dzieci do spowiedzi i Komunii św. Kielce 1936. — Toż. Wyd. 7. Kielce 1946 Jedność s. 48.

10. Przyjdźcie do mnie wszyscy. Kielce 1936 Druk. Jedność s. 95.

11. Myśli do kazań o św. Józefie (seria II). *Prz. Hom.* R. 14: 1936 s. 53-61.

12. Rec.: J. MILENKIEWICZ: Organizacja wychowania w szkole powszechnej. Wil. 1936. *Kiel. Prz. Diec.* R. 23: 1936 s. 191-192.

13. Rec.: N. CIESZYŃSKI: Na przełęczy. Zbiór króciutkich kazań i rozważań na tle Ewangelii niedzielnych całego roku. P. 1936. *Kiel. Prz. Diec.* R. 23: 1936 s. 331-332.

14. Rec.: LABROUSSE-MOLIÈRE: Liga praw człowieka i obywatela. Katowice 1936. *Kiel. Prz. Diec.* R. 23: 1936 s. 335-336.

15. Zbiór przykładów z życia współczesnego dla ambony i szkoły. T. 5: Serce Jezusa i Maryi. Kielce 1937 Nakł. autora, Jedność 16° s. 308.

16. Rec.: A. JAKUBISIAK: O wolności Synów Bożych. Rozważania na tle Ewangelii. Łódź 1936. *Kiel. Prz. Diec.* R. 24: 1937 s. 29.

17. Rec.: J. UNSCHLICHT: Kazania dla wychodźców na niedziele i święta. Paryż 1936. *Kiel. Prz. Diec.* R. 24: 1937 s. 126-127.

18. Rec.: A. PAWŁOWSKI: Eucharystia jako sakrament solidarności chrześcijańskiej. W. 1936. *Kiel. Prz. Diec.* R. 24: 1937 s. 238-239.

19. Rec.: E. DĄBROWSKI: Święty Paweł w Atenach. W. 1936. *Kiel. Prz. Diec.* R. 24: 1937 s. 240.

20. Rec.: Z. BIELAWSKI: Służba Boża. Podręcznik do nauki religii rz.-kat. dla klasy IV szkoły podst. Lw. 1937. *Kiel. Prz. Diec.* R. 24: 1937 s. 271.

21. Rec.: R. SCHNEIDERE: Masoneria przed sądem. Katowice 1938. *Kiel. Prz. Diec.* R. 25: 1938 s. 292.

22. Rec.: R. MÄDER: Z powrotem do Mszy św. Kr. 1938. *Kiel. Prz. Diec.* R. 26: 1939 s. 108-109.

23. O koncentrację nauczania. *Prz. Hom.* R. 17: 1939 s. 227-230.

24. Rec.: J. ŚNIEŻNICA: Zakład. Cztery opowiadania dla młodzieży. Kr. 1938. *Kiel. Prz. Diec.* R. 26: 1939 s. 111.

25. Rec.: St. WYSZYŃSKI: Inteligencja w straży przedniej komunizmu. Katowice 1939. *Kiel. Prz. Diec.* R. 26: 1939 s. 239.

26. Nie zapominajmy o misjach. *Kiel. Prz. Diec.* R. 27: 1940 s. 51-52.

27. Troska o powołania kapłańskie. *Kiel. Prz. Diec.* R. 27: 1940 s. 64-72.

28. Sprawy szkolne. *Kiel. Prz. Diec.* R. 31: 1945 s. 66.

29. Rec.: E. KRÓL: Liturgiczna służba Boża. Książka dla młodzieży katolickiej. Kr. 1945. *Kiel. Prz. Diec.* R. 31: 1945 s. 79-80.

30. Nieznany Chrystus. *Współcz. Ambona.* R. 1: 1946 s. 17-21.

31. Dlaczego wciąż głodni? *Współcz. Ambona.* R. 1: 1946 s. 117-121.

32. Żywa świątynia. *Współcz. Ambona.* R. 1: 1946 s. 249-252.

33. Zadanie naszego wieku. *Współcz. Ambona.* R. 1: 1946 s. 622-624.

34. Krynica łask. Kielce 1946 s. 95.

35. Katechetyka. Kielce 1947 s. 144.

36. Chrystus Pan wzorem katechety. *Prz. Katech.* R. 30: 1947 s. 323-333.

II.

WOJTKOWSKI J.: Inauguracja roku seminaryjnego 1958/59. *Warm. Wiad. Diec.* R. 13: 1958 s. 31-36; ZUBERBIER A.: Ks. Józef Łapot. *Kiel. Prz. Diec.* R. 40: 1964 s. 283-286; TUREK Wł.: Ks. Józef Łapot, pierwszy po wojnie rektor warmińskiego Seminarium Duchownego „Hosianum". *Warm. Wiad. Diec.* R. 22: 1967 s. 161-164; TENŻE: Dziesiąta rocznica śmierci pierwszego powojennego rektora warmińskiego Seminarium Duchownego „Hosianum", ks. kanonika dr Józefa Łapota. *Warm. Wiad. Diec.* R. 28: 1973 s. 257-261; Księga jubileuszowa 1727-1977. 250 lat Seminarium Duchownego w Kielcach. Kielce 1977 s. 178, 195-196, 469. — Arch. Diec. Kiel.: Kronika Seminarium Duchownego, 1925-1943; Katalogi duchowieństwa i diecezji kieleckiej, 1926-1941, 1946.

Ks. Andrzej Zuberbier

Łaziński Romuald Aleksander (1888-1933), paulin, autor prac historycznych.

Urodził się 8 XII w Pyzdrach k. Kalisza. Uczył się w Kaliszu i w szkołach prywatnych, potem w szkole wojskowej. Pracował jako nauczyciel. W 1910 r. wstąpił do zakonu paulinów. Po skończeniu Seminarium we Włocławku, otrzymał 28 X 1915 r. święcenia kapłańskie. Pracował najpierw jako administrator domu jasnogórskiego, a potem w charakterze promotora III Zak. św. Franciszka. Spełniał nadto obowiązki mistrza nowicjatu (1920-23, 1926-28), oraz przeora w Leśnej na Podlasiu, gdzie odnalazł cudowny obraz Matki Bożej Leśniańskiej. Był popularną postacią na Podlasiu i cenionym duszpasterzem na terenie Częstochowy. Zmarł 15 VI 1933 r. na Jasnej Górze.

I.

1. Tłum. z jęz. franc.: G. MORIN. Idea zakonna na tle życia pierwszych chrześcijan i jej dzisiejsze zadanie. Opracował za pozwoleniem autora z drugiego wydania... Częstochowa 1917 Nakładem Jasnej Góry 16° s. 186. — Wyd. 2. Kr. 1929.

2. Ustawy Arcybractwa Różańcowego na Jasnej Górze. Częstochowa 1918. Druk. niezidentyfikowany.

3. Jasna Góra podczas wojny europejskiej 1914-1918. Zebrał i opracował ... Częstochowa 1919 Nakładem Arcybractwa Różańcowego na Jasnej Górze, druk i litografia Br. Święckiego 8° s. 150.

4. Wiązanka z Jasnej Góry dla Górnoślązaków. 1921 8° s. 129. Rkps Arch. Paulinów na Skałce w Krakowie, B 147.

5. Drogowskazy z Jasnej Góry dla młodej Polski. Częstochowa 1919 Nakł. i wyd. Arcybractwa Różańcowego na Jasnej Górze 8° s. 146.

6. Przewodnik po Jasnej Górze czyli „co każdy Polak o Jasnej Górze wiedzieć powinien". Napisał... Częstochowa 1922 Nakł. Jasnej Góry 16° s. 130, IV.

7. Tłum.: Matka Boska patronka lotników. *Pro Christo*. R. 3: 1927 s. 942-945.

8. Skałka. Przewodnik z 15 rycinami. Kr. 1927 Nakład i wykonanie S. A. „Ryngraf" 16° s. nlb. 43.

9. Obrazek z życia naszych kresów. *Pro Christo*. R. 4: 1928 s. 443-448.

10. Tłum.: z franc.: Pamiętaj człowiecze, żeś proch... *Pro Christo*. R. 4: 1928 s. 172-175.

11. Historja Jasnej Góry w obrazach na Sali Rycerskiej. Częstochowa 1929 Nakł. Arcybractwa Różańcowego, druk. F. D. Wilkoszewskiego 16° s. 42.

12. Odezwa w sprawie choinki dla ubogich dzieci na Jasnej Górze. *Niedziela*. R. 1929 s. 584.

13. Tłum. z franc.: Śmierć Woltera. *Pro Christo*. R. 5: 1929 s. 749-759, 838-844.

14. Z pamiętnika kapłana i jego matki. [Być może autobiografia, pisana wierszem]. *Pro Christo*. R. 5: 1929 s. 151-154.

15. Tłum. z franc.: Żelazna konsekwencja. [Obrazek z życia]. *Pro Christo*. R. 5: 1929 s. 437-442.

16. Cuda i łaski zdziałane za przyczyną Najśw. Maryi Panny Częstochowskiej. Zebrał i oprac... P. 1930 Druk. św. Wojciecha, nakład Jasnej Góry 8° s. 317, il. — Wyd. 2. Częstochowa 1938 nakładem OO. Paulinów na Jasnej Górze 8° s. 151, 1 nlb. — Wyd. 3. Częstochowa 1956 ?, 8° s. 151.

17. Tłum. z jęz. franc.: R. PLUS: Kaznodziejstwo „realne" i „nierealne". Uwagi praktyczne dla kaznodziejów. Kr. 1930 Nakł. Księgarni Katolickiej M. Łubieńskiej 16° s. 93, nlb. 3.

18. Przewodnik dla pielgrzymów zwiedzających Jasną Górę. Jasna Góra i jej pamiątki. P. 1930 Nakł. Jasnej Góry, druk św. Wojciecha 8° s. 24, il. — Wyd. 2: Przewodnik po Jasnej Górze. Częstochowa 1936 nakładem OO. Paulinów na Jasnej Górze. Częstochowa 1936 nakładem OO. Paulinów na Jasnej Górze, druk. T. Nagłowskiego i s-ki 16° s. 80. — Toż w jęz. franc.: Jasna Goura et ses souvenire, écrit par ... Edition jubilaire. Częstochowa 1933 Imprimerie et edition T. Nagłowski 16° s. 64, il. Toż w jęz. niem.: Führer durch Jasna Góra. Częstochowa 1933 Druck un Verlag T. Nagłowski i s-ka 16° s. 87.

19. Śpiewnik Jasnogórski. Częstochowa 1930 [brak danych].

20. Jubileusz na Jasnej Górze. *Głos Karmelu*. R. 1939 s. 348-353.

21. Pamiątka 550-letniego Jubileuszu. Częstochowa 1932 Nakładem Jasnej Góry 16° s. 31.

22. Posłaniec Jubileuszowy z Jasnej Góry. Częstochowa 1932 Nakładem Jasnej Góry, druk T. Nagłowskiego 16° s. 63.

23. Władysław IV na Jasnej Górze. *Głos Narodu*. R. 39: 1932 s. 4-5. — Toż. *Niedziela*. Dod. 1933 nr 37 s. 3-4.

24. Stróże Jasnej Góry — OO. Paulini.

Pro Christo. Wiara i Czyn. R. 1932 s. 727-734.
25. Powrót cudownego obrazu Matki Bożej do Leśnej na Podlasiu (z racji 250-letniego jubileuszu ujawnienia się cudownego obrazu 1683-1933). Częstochowa 1933 Nakładem OO. Paulinów na Jasnej Górze 8° s. 152, il.
26. Kwiat z niwy zakonnej. Zebrał i wydał ... b. r. 8° s. 172. Rkps ASk B 150.
27. [Konferencje ascetyczne], s. 214. Rkps ASk 151.
28. [Zbiór artykułów rękopiśmiennych], s. 153. Rkps ASk B 125.
29. Hołdy królów polskich na Jasnej Górze. Mps ASk 307 85-97.
30. Tłum. O rozpoznawaniu duchów. Rkps w Arch. Jasnej Góry.
31. Wiązanka duchowna dla pielgrzymów. Rkps w Arch. Jasnej Góry.

II.

Ci co odeszli. Śp. o. Aleksander Łaziński. *Głos Kapł.* R. 1933 nr 6 s. 320; Zgon o. Aleksandra na Jasnej Górze. *Niedziela.* R. 8: 1933 nr 26 s. 316; J. Józef [JAPOWICZ J.]: Życiorys śp. ojca Aleksandra Łazińskiego, Paulina. Częstochowa 1933; PIETRZYKOWSKI J.: Jasna Góra w czasie I wojny światowej. *Studia Claromontana.* T. 2 [w druku].

Ks. Janusz Zbudniewek ZP

Łęga Władysław Jan (1889-1960), szambelan papieski, historyk, archeolog i etnograf pomorski, redaktor.

Urodził się 4 VI 1889 r. w Miranach koło Sztumu; rodzicami jego byli Izydor, nauczyciel i Franciszka Frankiewicz. Egzamin dojrzałości złożył w Gimnazjum w Rogóźnie Wlkp (1910), gdzie należał do tajnej patriotycznej organizacji filomackiej. Studiował w Seminarium Duchownym w Pelplinie i otrzymał 29 III 1914 r. święcenia kapłańskie. Po wikariacie w Szczuce, brał udział w działaniach I wojny światowej na froncie wschodnim i zachodnim (jako sanitariusz i kapelan). Zwolniony z niewoli amerykańskiej (1919) wstąpił jako kapelan do Armii Polskiej gen. J. Hallera we Francji i wrócił do kraju. W 1920 r. z ramienia Komitetu Plebiscytowego w Sztumie uczestniczył w przygotowaniach do plebiscytu na Powiślu. W l. 1920-1939 przebywał w Grudziądzu, gdzie był starszym kapelanem i proboszczem parafii wojskowej, ostatnio w stopniu podpułkownika WP.

W okresie pobytu w Grudziądzu pełnił honorowo obowiązki kustosza Muzeum Miejskiego, przyczyniając się do zwiększenia zasobów muzealnych. Zapisał się na Wydział Filozoficzny Uniwersytetu Poznańskiego: studiował archeologię (u prof. J. Kostrzewskiego) i etnografię (u prof. J. S. Bystronia) uzyskując doktorat filozofii na podstawie dysertacji „Kultura Pomorza we wczesnym średniowieczu na podstawie wykopalisk" (1928).

Był członkiem licznych towarzystw naukowych; w 1923 r. wszedł do Zarządu TN Tor (w 1924 został sekretarzem Wydz. Historyczno-Archeologicznego, a w latach 1925-39 był redaktorem czasopisma „Zapiski TN Tor"); w 1925 r. został członkiem korespondentem Komisji Konserwatorskiej przy Województwie Pomorskim; od 1931 r. był współpracownikiem Komisji Antropologicznej i Prehistorii PAU oraz Komisji Archeologicznej Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk; został członkiem korespondentem Instytutu Bałtyckiego. Pracował także w Polskim Towarzystwie Krajoznawczym jako prezes Oddziału w Grudziądzu.

Okres okupacji spędził w większości we Lwowie. W 1945 r. wrócił na Pomorze. Po kilkumiesięcznym pobycie w Radzynie Chełm., został prob. parafii NMP „Gwiazdy Morza" w Sopocie (1945-1960), dziekanem, konsultorem diec. gdańskiej, censorem ksiąg religijnych, szambelanem papieskim.

Kontynuował prace naukowo-badawcze nad dziejami Pomorza Gdańskiego w XII-XIII w., współpracując z Instytutem Zachodnim w Poznaniu. Brał czynny udział w pracach ośrodka gdańskiego, m. in. w Komisji Archeologii Towarzystwa Przyjaciół Nauk i Sztuki (1953-1956) a później w Komisji Archeologicznej GTN, której był przewodniczącym. Zmarł 2 VIII 1960 r. w Sopocie.

I.

1. Z mych wrażeń wojennych (1915-1919). Grudziądz 1922 Nakł. Druk. Pomorska 8° s. 79.

2. Z opowiadań ludu polskiego w Grucznie, w pow. świeckim. *Gryf.* R. 6: 1922 nr 4/5 s. 136-143; nr 6 s. 160-165; nr 7 s. 198-207.

3. Urna twarzowa z Rówienicy w pow. świeckim. *Prz. Archeol.* T. 2: 1922 z. 1 s. 106-107.

4. O składnikach etnograficznych Pomorza w wiekach ubiegłych. *Zap. TN Tor.* T. 6: 1923 nr 2/3 s. 21-36.

5. Grodziska wczesnohistoryczne w okolicy Grudziądza [z mapką i 3 ryc.]. *Zap. TN Tor.* T. 6: 1923 nr 4 s. 51-58.

6. Z przeszłości Grudziądza. W: *Pamiętnik trzeciego zjazdu wojewódzkiego nauczycielstwa pomorskiego.* Grudziąc 1923 s. 35-37.

7. Kilka brązów z Pomorza. *Prz. Archeol.* R. 6: 1923 t. 2 z. 2 s. 236-238.

8. Kwestionariusz w sprawie grodzisk pomorskich. *Zap. TN Tor.* T. 6: 1924 nr 7/8 s. 85-86. Odpowiedź na kwestionariusz o grodziskach. T. 6: 1925 nr 12 s. 191-193.

9. Urna przedhistoryczna z rysunkami. *Tyg. Toruński.* R. 1: 1924 nr 17.

10. Przewodnik po Muzeum Miejskim w Grudziądzu. Grudziądz 1924 8° s. 4.

11. Siekierki brązowe z Kałdusa powiat chełmiński. *Zap. TN Tor.* T. 6: 1925 nr 10 s. 128-131.

12. Muzeum Miejskie w Grudziądzu. *Ziemia.* R. 10: 1925 nr 5 s. 83-84.

13. Przyczynki do poznania kultury „Łużyckiej" na Pomorzu. *Rocz. TN Tor.* R. 32: 1925 s. 216-258, ryc. 31.

14. Grudziądz i okolica. Przewodnik ilustrowany z 26 ilustr., planem i mapką. Grudziądz 1925 Nakł. Polskiego Tow. Krajozn. 8° s. 68, nlb. 8.

15. Muzeum i zbiory muzealne Tow. Naukowego w Toruniu. *Mestwin.* Dod. naukowo-literacki *Słowa Pomorskiego.* Toruń. R. 1: 1925 nr 4 s. 30-31.

16. Brekinie pod Grudziądzem. *Ziemia.* R. 10: 1925 nr 5 s. 78.

17. Rozwój miasta Grudziądza. *Ziemia.* R. 10: 1925 nr 5 s. 74-77.

18. O zdobnictwie pomorskim w XI i XII w. *Mestwin.* R. 1: 1925 nr 3 s. 22.

19. Z pomorskich łanów [poezje]. Grudziądz 1925 Zakł. Graf. W. Kulerskiego 8° s. 64.

20. Stacja naukowa w Toruniu. *Mestwin.* R. 2: 1926 nr 3 s. 19.

21. Książka francuska o Słowianach. *Mestwin.* R. 2: 1926 nr 12 s. 89-90.

22. Wyroby krzemienne z Muzeum Miejskiego w Grudziądzu. *Prz. Archeol.* R. 8: 1926 t. 3 z. 2 s. 155-159. — Odb.: [P. 1926] 4° s. 5.

23. Muzea na polskim Pomorzu. *Ziemia.* R. 11: 1926 nr 15/16 s. 227-232.

24. Wycieczka do Pojezierza Brodnickiego. *Ziemia.* R. 11: 1926 s. 337-343.

25. Związki handlowe arabsko-pomorskie w IX i X w. *Mestwin.* R. 3: 1927 nr 10 s. 75-77.

26. Z wycieczki archeologicznej po Pomorzu. *Zap. TN Tor.* T. 7: 1927 nr 6 s. 185-198.

27. Śp. Bolesław Buszczyński [1857-1926]. *Zap. TN Tor.* T. 7: 1927 nr 5 s. 159-160.

28. Z dziejów przedhistorycznych. W: *Kościoły i klasztory grudziądzkie.* Grudziądz 1928 s. 7-9.

29. Kościół i parafia św. Stanisława. W: *Kościoły i klasztory grudziądzkie.* Grudziądz 1928 s. 55-58.

30. O rzeźbiarstwie i snycerstwie pomorskim w okresie wczesnohistorycznym. Pomerania. *Roczniki Konfederacji Studentów Uniwersytetu Poznańskiego.* R. 3: 1927 s. 88-92.

31. Grupy kulturalne na Pomorzu we wczesnym średniowieczu, w świetle wykopalisk. *Strażnica Zach.* R. 7: 1928 t. 11 nr 3 s. 361-386.

32. Warownie wczesnohistoryczne na obszarze Pomorza. *Mestwin.* R. 4: 1928 nr 11 s. 81-83.

33. Śp. ks. Kazimierz Chmielecki. *Zap. TN Tor.* T. 8: 1929 nr 3/4 s. 145-151.

34. Typy psychiczne ze szczególnym uwzględnieniem Pomorza. *Mestwin.* R. 5: 1929 nr 3 s. 1-2; R. 5/6: 1930 nr 11 s. 2-4.

35. Regionalizm [pomorski] w ramach Tow. Czyt. Ludowych. *Prz. Oświatowy.* R. 1929 nr 1 s. 1-6.

36. Kultura Pomorza we wczesnym średniowieczu na podstawie wykopalisk. *Rocz-i TN Tor.* R. 35/36: 1929/1930 s. 672, nlb. 1, tabl. 78, map 4, ilustr.

37. Dwa groby ciałopalne z okresu rzymskiego odkryte w Parsku w pow. gru-

dziądzkim. *Zap. TN Tor.* T. 8: 1930 nr 7 s. 217-220.

38. Wierzenia i zwyczaje religijne w czasach przedhistorycznych z uwzględnieniem stosunków pomorskich. *Mestwin.* R. 5/6: 1930 nr 12 s. 2-4.

39. Biżuteria pomorska z doby piastowskiej. *Tęcza.* R. 4: 1930 z. 49 s. 7-8.

40. Jak wyglądało w Grudziądzu około 1850 r. *Mestwin.* R. 5/6: 1930 nr 16 s. 3-4.

41. Naszyjniki z epoki brązowej i wczesnożelaznej w zbiorach Muzeum Miejskiego w Grudziądzu. W: *Księga pamiątkowa ku czci prof. Demetrykiewicza.* P. 1930 s. 189-196. — Toż w osob. odb. [P. 1930] 4° s. 8, tabl. 1.

42. Charakterystyka kultury pomorskiej w dobie piastowskiej. *Mestwin.* R. 7: 1931 nr 1 s. 1-5.

43. Madera, Marokko, Hiszpania. Wrażenia z wycieczki. Grudziądz 1913 Nakł. Polsk. Tow. Krajozn. 4° s. 34.

44. Blokada Grudziądza przez wojska napoleońskie w r. 1807. *Mestwin.* R. 7: 1932 nr 9 s. 3-4.

45. Ziemia Malborska. Kultura ludowa. Toruń 1933 Wyd. Instytutu Bałtyckiego 8° s. XVIII, 256, ryc. 180.

46. Stary Wiec w pow. kościerskim. *Zap. TN Tor.* T. 9: 1933 nr 5/6 s. 66-73, ryc. 11.

47. Toruń i okolica w czasach przedhistorycznych. W: *Dzieje Torunia.* Praca zbiorowa z okazji 700-lecia miasta. Toruń 1933 s. 13-31. — Odb.: Toruń 1933 Magistrat 4° s. 21.

48. Pionierzy kultury polskiej na Ziemi malborskiej. *Dzień Pomorski.* Toruń. R. 1935 nr 154 s. 8.

49. Wpływy do Muzeum Miejskiego w Grudziądzu od r. 1925-1930. *Zap. TN Tor.* T. 10: 1935 nr 4 s. 178-180.

50. Wpływy do Muzeum Miejskiego w Grudziądzu od r. 1931-1935. *Zap. TN Tor.* T. 10: 1936 nr 7 s. 270-271.

51. Działalność Instytutu Bałtyckiego w zakresie badań etnograficznych. *Pamiętnik Instytutu Bałtyckiego.* T. 25: 1936 z. 4 s. 102-112.

52. Grudziądz. Przewodnik. Grudziądz 1936 s. nlb. 12.

53. Wiadomości z Muzeum Miejskiego w Grudziądzu (1936). *Zap. TN Tor.* T. 10: 1937 nr 11/12 s. 430-431.

54. Buszczyński Bolesław (1857-1926). W: *Pol. słow. biogr.* T. 3: 1937 s. 145-146.

55. Chmielecki Kazimierz (1880-1929). W: *Pol. słow. biogr.* T. 3: 1937 s. 317-318.

56. Cmentarzysko lateńsko-rzymskie z Chełmna. Toruń 1938 s. 106, tabl. XVIII, ilustr.

57. Cmentarzysko łużyckie z IV okresu brązu z Gruczna w pow. świeckim. *Prz. Archeol.* R. 20/21: 1938/39 T. 6 z. 2/3 s. 232-239.

58. Prehistoria Pomorza. W: *Słownik geograficzny Państwa Polskiego.* W. 1938 kol. 399-408.

59. Późnorzymski grób kobiecy z Lembargu w pow. brodnickim. *Z Otchłani Wieków.* R. 13: 1938 z. 7/8 s. 96-98.

60. Grób skrzynkowy z Głubczyna w pow. złotowskim a stosunek kultury grobów skrzynkowych do kultury łużyckiej. *Wiad. Archeol.* T. 16: 1939/48 s. 101-105, tabl. 5.

61. Kilka znalezisk z nad Czarnej Wody. *Zap. TN Tor.* T. 12: 1946 z. 1/4 s. 73-79.

62. Stan i potrzeby badań prehistorycznych na Pomorzu. *Instytut Bałtycki.* Komunikat działu informacji naukowej. R. 1946 nr 9/23 s. 1-4.

63. O stosunkach gospodarczych na Pomorzu w XII i XIII w. *Jantar.* R. 4: 1946 z. 3 s. 34-42.

64. Obraz gospodarczy Pomorza Gdańskiego w XII i XIII wieku. Z 6 mapkami. P. 1949 Instytut Zachodni 8° s. VIII, 260. Prace Instytutu Zachodniego nr 14.

65. Grudziądz. Dzieje i kultura. [B. m. w.] 1950 Druk. Diec. Włocł. 8° s. 67, nlb. 1, ilustr.

66. Kultura ludowa ziemi chełmińskiej. [Streszcz. ref. wygł. 1 IV 1950]. *Sprawozdanie PAU* LI: 1950 nr 4 s. 251-253.

67. Naolityczne wykopaliska bagienne z Malankowa w pow. chełmińskim. *Z Otchłani Wieków.* R. 20: 1951 z. 7/8 s. 117-119.

68. Mierzeja Wiślana w pradziejach. *Z Otchłani Wieków.* R. 21: 1952 z. 3 s. 102-105, ilustr.

69. Żuławy Gdańsko-Malborskie w świetle wykopalisk. *Prz. Archeol.* R. 27/28: 1951/1952 T. 9 z. 2/3 s. 287-296.

70. Gdańsk w świetle wykopalisk. *Słowo Powsz.* R. 1954 nr 214 s. 4.

71. Dawne miasto garncarzy nad cichym Wiślanym Zalewem. *Dz. Bałtycki.* R. 1955 nr 80 s. 4.

72. Tolkmicka legenda o dwóch braciach Sworze i Wilczeju. *Dz. Bałtycki.* R. 1955 nr 229 s. 4.

73. Heweliusz i papuga. *Rejsy.* Dod. *Dziennika Bałtyckiego.* R. 1955 nr 25.

74. W 35-lecie Plebiscytu w Prusach Wschodnich. *Tyg. Powsz.* R. 9: 1955 nr 28 s. 3.

75. Handel między państwem rzymskim a Pomorzem Nadwiślańskim od I w. przed n. e. do VI w. n. e. *Prz. Archeol.* R. 29/31: 1954/56 T. 10 s. 5-87.

76. Społeczeństwo i państwo gdańsko-pomorskie w XII i XIII wieku. Poznań 1956 Instytut Zachodni 8° s. 4 nlb., 307,

mapy, bibl. Prace Instytutu Zachodniego nr 19.
77. Przedwojenne Muzeum w Golubiu. *Lud.* T. 43: 1956 s. 419.
78. Z dziejów Diecezji Gdańskiej. *Słowo Powsz.* R. 1956 z dn. 13 II.
79. Dwa referaty Kopernika o systemach monetarnych Prus Królewskich. *Rejsy*. Dod. *Dziennika Bałtyckiego.* R. 1956 nr 1.
80. Kronika parafii NMP „Gwiazda Morza" w Sopocie. *Mies. Diec. Gdań.* R. 2: 1958 nr 10 s. 607-609.
81. Legendy Pomorza. Gdynia 1958 Wyd. Morskie 16° s. 199, ilustr. nlb. 13.
82. Z dziejów Gdańska. *Przew. Katol.* R. 64: 1958 s. 438.
83. Okolice Świecia. Materiały etnograficzne. Gdańsk 1960 Gdańskie Tow. Naukowe 8° s. 237, ilustr. Seria Monografii nr 2.
84. Ziemia chełmińska na przełomie epoki brązu i żelaza. *Rocz. Grudz.* R. 1: 1960 s. 205-250.
85. Etnografia okolic Grudziądza. *Rocz. Grudz.* R. 1: 1960 s. 267-275.
86. Nieznane materiały z cmentarzyska z okresu rzymskiego w miejscowości Babięta, pow. Mrągowo. *Rocz. Olszt.* T. 3: 1960 s. 73-79, ilustr., sum.
87. Ziemia chełmińska. Wr. 1961 Polskie Tow. Ludoznawcze 8° s. 493, ilustr., portr. 1, tabl., mapy. Prace i materiały etnograficzne, t. 17.

II.

BIEŃKOWSKI W.: Łęga Władysław. W: *Pol. słow. biogr.* T. 18 s. 351-353; POWIERSKI J.: Władysław Łęga 1889-1960. W: *Działacze Towarzystwa Naukowego w Toruniu 1875-1975.* Pod red. Mariana Biskupa. W.-P.-Toruń 1975 s. 309-400; OSMÓLSKA-PISKORSKA B.: W czasach II Rzeczypospolitej 1918-1939. W: *Dzieje Towarzystwa Naukowego w Toruniu 1875-1975.* T. 1. Pod red. Mariana Biskupa. Toruń 1977 [indeks].

Ks. Henryk Mross

Łęgowski Władysław Leonard (1877-1941), pedagog, autor rozpraw pastoralnych.

Urodził się 6 X 1877 r. w Zieleniu pod Wąbrzeźnem, jako syn rolnika Jakuba i Justyny Łęgowskich. Kształcił się w Progimnazjum biskupim „Collegium Marianum" w Pelplinie (1890-95) i w Klasycznym Gimnazjum w Chełmnie, gdzie należał do tajnej patriotycznej organizacji filomackiej (1895-99). Po egzaminie dojrzałości studiował w Seminarium Duchownym w Pelplinie i otrzymał 22 I 1903 r. święcenia kapłańskie. Po rocznej pracy duszpasterskiej w Koronowie i Radoszkach, kontynuował studia na Uniw. w Lipsku (1904-08), gdzie uzyskał doktorat z filozofii. Był następnie wikarym w Toruniu i Fordonie a w latach 1909-12 nauczycielem biologii w Zakładzie NMP Anielskiej w Kościerzynie. Z dniem 22 VII 1912 r. został proboszczem w Radowiskach Wielkich pod Wąbrzeźnem, na którym pozostał do chwili aresztowania w 1939 r. Odnowił gruntownie kościół parafialny (1925), był w diecezji censorem, a w dekanacie wizytatorem nauki religii. Jako proboszcz pełnił przejściowo obowiązki dyrektora Miejskiego Gimnazjum Żeńskiego w Toruniu (1921-22). Należał do Towarzystwa Naukowego w Toruniu (1908-41). Odznaczony był orderem Polonia Restituta i posiadał odznakę harcerską „Za zasługę". Aresztowany przez Niemców 24 X 1939 r., więziony był w Dębowej Łące, od 6 XII 1939 r. w klasztorze Sióstr Miłosierdzia w Chełmnie, skąd w styczniu 1940 r. wywieziony został do obozu koncentracyjnego w Stutthofie, gdzie zmarł 2 I 1941 r.

I.

1. Beiträge zur experimentellen Aesthetik. Laipzig 1908 W. Engelmann 8° s. 81. [Odb. z „Archiv für gesamte Psychologie, Bd XII, H. 1-3].
2. Problem życia w biologii. *Zap. TN Tor.* T. 4: 1919 nr 10 s. 233 [streszczenie].
3. Na Wielkanoc do Ziemi Świętej. Listy z podróży. *Dzień Pomorski.* Toruń. R. 1934 nr 75 s. 6; nr 80 s. 6.
4. Biologiczne podstawy eugeniki. *Mies. Diec. Chełm.* T. 8: 1936 nr 6 s. 438-444.
5. Kościół a eugenika i poradnie przed-

ślubne. *Mies. Diec. Chełm.* T. 9: 1937 nr 11 s. 903-910.

II.

Spis b. filaretów i filomatów gimnazjów pomorskich. Toruń 1921 s. 18; Diecezja Chełmińska. Zarys historyczno-statystyczny. *Pelplin* 1928 s. 103, 303; DUNIN-WĄSOWICZ K.: Obóz koncentracyjny Stutthof. Gdynia 1966 s. 245; JACEWICZ W., WOŚ J.: Martyrologium polskiego duchowieństwa rzymskokatolickiego pod okupacją hitlerowską w latach 1939-1945. Z. 2. W. 1977 s. 80; OSMÓLSKA-PISKORSKA B.: W czasach II Rzeczypospolitej 1918-1939. W: *Dzieje Towarzystwa Naukowego w Toruniu 1875-1975*. Tom 1. Toruń 1977 s. 146, 184, 185, 192, 195, 275; PAKULSKI J.: Wykaz członków Towarzystwa Naukowego w Toruniu 1875-1975. T. 2. Toruń 1978 s. 173.

Ks. Henryk Mross

Łoziński Zygmunt (1870-1932), biskup miński i piński, profesor Akademii Duchownej w Petersburgu, autor prac z zakresu teologii pastoralnej, redaktor.

Urodził się 5 VI 1870 r. w Boracinie koło Nowogródka. Uczył się w Gimnazjum w Warszawie i Petersburgu. W 1889 r. wstąpił do Seminarium Duchownego w Petersburgu, a od 1891 r. studiował w Akademii Duchownej, którą ukończył w 1895 r. ze stopniem magistra teologii. W tymże roku przyjął święcenia kapłańskie i rozpoczął pracę w miejscowym Seminarium Duchownym jako wykładowca Pisma św. Później prowadził także wykłady z homiletyki oraz był prefektem Gimnazjum Towarzystwa Miłośników Człowieka. W 1898 r. został deportowany jako więzień do klasztoru w Agłonie, skąd zwolniono go w 1900 r. Odtąd pracował kolejno w Smoleńsku, Tule, Rydze, Kalwarii koło Mińska, wreszcie w samym Mińsku jako proboszcz parafii katedralnej. W 1905 r. powołano go na profesora Pisma św. w Akademii Duchownej w Petersburgu, a w 1908 r. — także i w Seminarium Duchownym. W l. 1909-1911 był redaktorem „Wiadomości Archidiecezjalnych". Trzykrotnie towarzyszył biskupom w wizytacjach pasterskich Syberii, Rosji Centralnej i Łotwy. Dwukrotnie wyjeżdżał w celach naukowych za granicę (Monachium, Rzym, Jerozolima). W czasie I wojny światowej od 1915 r. pracował jako objazdowy kapelan katolickich jeńców i internowanych. 2 XI 1917 r. został mianowany biskupem ordynariuszem wskrzeszonej diecezji mińskiej. Po wytyczeniu wschodnich granic Polski zamieszkał w Nowogródku, skąd rządził swoją diecezją. Tu utworzył Wyższe i Niższe Seminarium Duchowne. W 1925 r. przeniósł się do Pińska i został pierwszym ordynariuszem nowo utworzonej diecezji pińskiej. Tu m. in. odbył w 1929 r. pierwszy synod diecezji pińskiej, zainicjował w 1930 r. Unijne Konferencje Kapłańskie. Zmarł 26 III 1932 r. W 1957 r. rozpoczęto w Rzymie jego proces beatyfikacyjny. Bp Łoziński jest autorem prac głównie z zakresu teologii pastoralnej.

I.

1. List na „List". *Prz. Katol.* R. 44: 1906 s. 809-811.

2. Budowa „kazania na górze". *Wiad. Archidiec.* [Petersburg]. R. 1: 1909 nr 1 kol. 3-9.

3. O kolędowaniu. *Wiad. Archidiec.* R. 1: 1909 nr 1 kol. 9-17.

4. Po co ksiądz nowo wyświęcony jedzie na wikariat? *Wiad. Archidiec.* R. 1: 1909 nr 1 kol. 17-19.

5. Odezwa. *Wiad. Archidiec.* R. 1: 1909 kol. 29-30.

6. Wizytacja kanoniczna kościołów na Syberii przez J. E. ks. biskupa Jana Cieplaka. *Wiad. Archidiec.* R. 1: 1909 nr 7 kol. 11-14; nr 8 kol. 13-16; nr 9 kol. 18-20; nr 10 kol. 14-17; nr 11 kol. 19-24.

7. Sprostowanie. *Wiad. Archidiec.* R. 2: 1910 nr 1 s. 24.

8. Gen. C. I-C. II, 4. *Wiad. Archidiec.* R. 2: 1910 nr 1 s. 15-17.

9. Rec.: B. PAWŁOWSKI: Historia Koś-

cioła w streszczeniach. W. 1910. *Wiad. Archidiec.* R. 2: 1910 s. 29.

10. „Prąd" i jego wydawnictwa. *Wiad. Archidiec.* R. 2: 1910 s. 126.

11. W pogoni za prawdą. *Wiad. Kość.* [Petersburg]. R. 1: 1911 s. 31-32.

12. O I-ej Komunii dzieci. *Wiad. Kość.* R. 1: 1911 s. 90-92.

13. Kropki nad „i". *Wiad. Kość.* R. 1: 1911 s. 94-96.

14. Wyższe studia kleryków. *Wiad. Kość.* R. 1: 1911 s. 197-198.

15. Z powodu zniesionych świąt, a raczej wynikłej stąd literatury. *Wiad. Kość.* R. 1: 1911 s. 226-227.

16. Korespondencja z Jerozolimy. *Wiad. Kość.* R. 2: 1912 s. 197-199.

17. O konsekracji J. E. ks. biskupa Franciszka Karewicza. *Życie Kość.* [Petersburg]. R. 6: 1914 s. 20.

18. Rec.: S. S. ZALESKI: Z Bogiem dla Ojczyzny! I Excelsior! Kijów 1916. *Życie Kość.* R. 8: 1916 s. 261-262.

19. Msza św. w obrządku wschodnim grecko-słowiańskim. Piotrogród 1916.

20. Manuale capellanorum. Petropoli 1916.

21. Chrześcijańska miłość Ojczyzny i praca narodowa. Gniezno 1919 8° s. VIII, 160.

22. Orędzie pasterskie. *Prz. Katol.* R. 3: 1924 s. 78-79.

23. List pasterski do duchowieństwa diecezji mińskiej. *Prz. Katol.* R. 3: 1924 s. 145-146.

24. List z błogosławieństwem dla „Miesięcznika". *Mies. Diec. Mińsk.* R. 1: 1925 nr 1-7 s. 1.

25. List pasterski do duchowieństwa w sprawie konkordatu. *Mies. Diec. Mińsk.* R. 1: 1925 nr 1-7 s. 10-11.

26. List pasterski o kapłaństwie. *Mies. Diec. Mińsk.* R. 1: 1925 nr 8-10 s. 25-40.

27. Do wiernych parafii rákowskiej, dubrowskiej, dokszyckiej i zaszcześlańskiej z filią w Królewszczyźnie. *Mies. Diec. Mińsk.* R. 1: 1925 nr 11-12 s. 12.

28. List pasterski do księży katechetów. *Mies. Diec. Mińsk.* R. 1: 1925 nr 11-12 s. 13-15.

29. List pasterski w sprawie roku świętego. *Mies. Diec. Mińsk.* R. 2: 1926 nr 1-7 s. 16-18.

30. Do czcigodnych i kochanych braci kapłanów. *Mies. Diec. Pińsk.* R. 2: 1926 nr 1-7 s. 21.

31. W sprawie Janowa Poleskiego. *Mies. Diec. Pińsk.* R. 2: 1926 nr 1-7 s. 21-22.

32. Odezwa do wiernych parafii Kamień w dekanacie Iwienieckim. *Mies. Diec. Pińsk.* R. 2: 1926 nr 1-7 s. 22-24.

33. List pasterski do duchowieństwa i wiernych diecezji mińskiej. *Mies. Diec. Pińsk.* R. 2: 1926 nr 1-7 s. 24-26.

34. Do duchowieństwa diecezji. *Mies. Diec. Pińsk.* R. 2: 1926 nr 1-7 s. 26-27.

35. List pasterski do duchowieństwa w sprawie kultu eucharystycznego. *Mies. Diec. Pińsk.* R. 2: 1926 nr 1-7 s. 28-30.

36. Niedziele adoracyjne. *Mies. Diec. Pińsk.* R. 2: 1926 nr 1-7 s. 30-31.

37. Śp. ks. arcybiskup Jan Cieplak. *Mies. Diec. Pińsk.* R. 2: 1926 nr 1-7 s. 48-56.

38. List pasterski w związku z wprowadzeniem uroczystości Chrystusa Króla. *Mies. Diec. Pińsk.* R. 2: 1926 nr 8-12 s. 3-11.

39. List pasterski w związku z zakończeniem roku jubileuszowego i 700 rocznicę śmierci św. Franciszka. *Mies. Diec. Pińsk.* R. 2: 1926 nr 8-12 s. 11-15.

40. Orędzie pasterskie do kapituły katedralnej. *Piński Prz. Diec.* R. 3: 1927 nr 5 s. 7-8.

41. Odezwa pasterska. *Piński Prz. Diec.* R. 3: 1927 nr 5 s. 8.

42. Odezwa do duchowieństwa. *Piński Prz. Diec.* R. 3: 1927 nr 6 s. 6-7.

43. Odezwa w sprawie niewłaściwych ubiorów. *Piński Prz. Diec.* R. 3: 1927 nr 7 s. 3-4.

44. List pasterski o wizytacjach pasterskich. *Piński Prz. Diec.* R. 3: 1927 nr 7 s. 4-8.

45. Odezwa w sprawie obyczajów. *Piński Prz. Diec.* R. 3: 1927 nr 7 s. 15-16.

46. List do przewodniczącej Konferencji św. Wincentego a Paulo w Nowogródku. *Piński Prz. Diec.* R. 3: 1927 nr 8 s. 6-7.

47. List pasterski w sprawach misyjnych. *Piński Prz. Diec.* R. 3: 1927 nr 10 s. 5-8.

48. List pasterski biskupa pińskiego w sprawie wyborów. Pińsk 1927 8° s. 21.

49. Rozważania majowe dla duchowieństwa. P. 1927 8° s. 358.

50. List pasterski w sprawie poświęcenia się Najśw. Sercu Jezusowemu. *Piński Prz. Diec.* R. 3: 1927 nr 11 s. 3-5.

51. Orędzie w sprawie zwołania synodu diecezjalnego. *Piński Prz. Diec.* R. 4: 1928 nr 1 s. 1-2.

52. Odezwa w sprawie wyborów. *Piński Prz. Diec.* R. 4: 1928 nr 2 s. 1-6.

53. Nauka pasterska w rocznicę powstania styczniowego. *Piński Prz. Diec.* R. 4: 1928 nr 3 s. 7-8.

54. Podziękowanie duchowieństwu za automobil. *Piński Prz. Diec.* R. 4: 1928 nr 6 s. 1-2.

55. Do Im. P. Konstancji Skirmuntówny w Pińsku. *Piński Prz. Diec.* R. 4: 1928 nr 6 s. 2.

56. Przemówienie przy powitaniu p. Pre-

zydenta Rzeczypospolitej w katedrze pińskiej. *Piński Prz. Diec.* R. 4: 1928 nr 9 s. 2-3. — Toż. *Głos Kapł.* R. 2: 1928 s. 229-230. — Toż. *Słowo Katol.* R. 5: 1928 s. 479.

57. Odezwa w sprawie modlitw za Ojczyznę. *Piński Prz. Diec.* R. 4: 1928 nr 11 s. 1-2.

58. Odezwa do duchowieństwa w sprawie uroczystości św. Stanisława Kostki. *Piński Prz. Diec.* R. 4: 1928 nr 12 s. 1.

59. List pasterski w sprawie 10-lecia odzyskania niepodległości i miłości Ojczyzny. *Piński Prz. Diec.* R. 4: 1928 nr 13 s. 1-3.

60. List pasterski z Rzymu z błogosławieństwem Ojca św. *Piński Prz. Diec.* R. 4: 1928 nr 14 s. 1.

61. Do moich Seminariów Diecezjalnych. *Piński Prz. Diec.* R. 4: 1928 nr 14 s. 1-2.

62. W sprawie beatyfikacji ks. Fabiana Maliszewskiego. *Wiad. Diec. Katow.* R. 3: 1928 s. 27-28.

63. Intronizacja Najsłodszego Serca Pana Jezusa. Pińsk 1928.

64. Kartki biblijne. Pińsk 1928.

65. Posłanie episkopa... k prawosławnomu naseleniju pinskoj eparchii. Pińsk 1929 8° s. 14.

66. List pasterski do prawosławnej ludności diecezji pińskiej. *Piński Prz. Diec.* R. 5: 1929 nr 12 s. 10-12.

67. Pedagogika w pierwszych rozdziałach Pisma św. Pińsk 1929.

68. List pasterski w związku z listem Ojca św. Piusa XI w sprawie prześladowań religijnych w Rosji. *Piński Prz. Diec.* R. 6: 1930 nr 3 s. 7-11.

69. Odezwa do diecezjan. *Piński Prz. Diec.* R. 6: 1930 nr 4 s. 3-4.

70. List otwarty do Korpusu Oficerskiego w Pińsku. *Piński Prz. Diec.* R. 6: 1930 nr 5 s. 1-7. — Toż. *Gaz. Kośc.* R. 37: 1930 s. 199-200.

71. List pasterski do duchowieństwa. *Piński Prz. Diec.* R. 6: 1930 nr 6 s. 1-6.

72. List pasterski do diecezjan i diecezjanek zajmujących się nauczaniem lub wychowywaniem dzieci i młodzieży. *Piński Prz. Diec.* R. 6: 1930 nr 7 s. 1-6.

73. List pasterski na dzień 3 maja. *Piński Prz. Diec.* R. 6: 1930 nr 8 s. 1-3.

74. Odezwa do duchowieństwa w sprawach kaznodziejskich. *Piński Prz. Diec.* R. 6: 1930 nr 9 s. 1-2.

75. Odezwa w 10-lecie „cudu nad Wisłą". *Piński Prz. Diec.* R. 6: 1930 nr 11 s. 1-2.

76. List pasterski w sprawie wyborów do Sejmu i Senatu. *Piński Prz. Diec.* R. 6: 1930 nr 13 s. 1-3. — Toż. *Prąd.* T. 19: 1930 s. 181-185. — Toż. *Zorza.* T. 65: 1930 s. 634-635.

77. List do diecezjanek o zwalczaniu nieskromnej mody. *Piński Prz. Diec.* R. 6: 1930 nr 4 s. 3-4.

78. Święty różaniec. Pińsk 1931.

79. Chwała Panu. Podręcznik eucharystyczny. Pińsk 1931.

80. Przedmowa. W: *Pamiętnik I-ej konferencji kapłańskiej w sprawie unii kościelnej w Pińsku (23-24 IV 1930 roku).* Pińsk 1931 s. 3-4.

81. List pasterski o pracy kapłańskiej. Pińsk 1931 16° s. 48.

82. Odezwa do duchowieństwa w sprawie miłosierdzia chrześcijańskiego. *Piński Prz. Diec.* R. 7: 1931 nr 4 s. 1-2.

83. Odezwa do duchowieństwa w sprawie komunii św. w intencji dzieci w Rosji. *Piński Prz. Diec.* R. 7: 1931 nr 4 s. 2.

84. Odezwa do duchowieństwa w sprawie kierowania młodzieżą przy wyborze stanu. *Piński Prz. Diec.* R. 7: 1931 nr + s. 3.

85. Odezwa w sprawie pomocy powodzianom. *Piński Prz. Diec.* R. 7: 1931 nr 7 s. 8.

86. Odezwa w sprawie pomocy poszkodowanym przez huragan w powiecie nowogródzkim. *Piński Prz. Diec.* R. 7: 1931 nr 10 s. 1-2.

87. Odezwa w sprawie 600-lecie rocznicy zwycięstwa pod Płowcami. *Piński Prz. Diec.* R. 7: 1931 nr 12 s. 3.

88. List pasterski do kapłanów. *Piński Prz. Diec.* R. 7: 1931 nr 13 s. 1-12.

89. List pasterski w sprawie akcji charytatywnej. *Piński Prz. Diec.* R. 7: 1931 nr 14 s. 3-5.

90. List pasterski w sprawie zapobiegania nieszczęściom młodych ludzi. *Piński Prz. Diec.* R. 7: 1931 nr 14 s. 5-6.

91. W sprawie powszechnego spisu ludności. *Piński Prz. Diec.* R. 7: 1931 nr 14 s. 6-7.

92. List pasterski o sakramencie małżeńskim. *Piński Prz. Diec.* R. 7: 1931 nr 15 s. 5-6. — Toż. W: *Głosy pasterskie o małżeństwie katolickim.* B. m. 1931 s. 2-7.

93. List pasterski do kapłanów przestrzegający przed „politykowaniem". *Piński Prz. Diec.* R. 8: 1932 nr 5 s. 2-5.

94. List pasterski o Akcji Katolickiej. *Piński Prz. Diec.* R. 8: 1932 nr 5 s. 5-7. — Toż. *Ruch Katol.* R. 2: 1932 s. 198-202.

95. Zaproszenie na II konferencję unijną w Pińsku. *Kron. Diec. Przem.* R. 31: 1931 s. 282-283. — Toż. W: *Pamiętnik II konferencji kapłańskiej w sprawie unii kościelnej w Pińsku* (1, 2 i 3 IX 1931). Pińsk 1932 s. 13.

96. Przemówienie na otwarcie zjazdu. W: *Pamiętnik II konferencji kapłańskiej w sprawie unii kościelnej w Pińsku.* Pińsk 1932 s. 19-22.

97. Metoda pracy misyjnej wśród pra-

wosławnych. W: *Pamiętnik II konferencji kapłańskiej w sprawie unii kościelnej w Pińsku*. Pińsk 1932 s. 93-101.

98. Pośmiertny list odczytany na pogrzebie. *Piński Prz. Diec.* R. 8: 1932 nr 4 s. 11-13. — Toż pt.: Zza grobu głos śp. ks. Zygmunta Łozińskiego biskupa pińskiego. Pińsk 1932; Gniezno 1932; *Gaz. Kośc.* R. 39: 1932 s. 182-184; *Aten. Wil.* T. 10: 1935 s. 534-535; *Dzwon Niedz.* R. 8: 1932 s. 265-266; *Gość Święt.* R. 36: 1932 s. 134; *Rycerz Niepok.* R. 11: 1932 s. 201-203; *Słońce.* R. 5: 1932 s. 114-115; *Słowo Katol.* R. 3: 1932 s. 243-244; *Życie Katol.* R. 3: 1932 s. 231-232; *Przew. Katol.* R. 63: 1932 s. 402-403.

99. Instrukcja o „Intronizacji". *Pro Christo.* R. 10: 1934 s. 736-743.

100. Akt doskonałego zaparcia się siebie i oddania się do rozporządzenia Boga. Kr. 1937 16° s. 14.

II.

ŻYWCZYŃSKI M.: Łoziński Zygmunt. W: *Pol. słow. biogr.* T. 18: s. 463-464, tamże literatura. — Ponadto: OSTOJA T.: Garść wspomnień. W. 1916 s. 1-24; Diecezja mińska i jej pasterz Z. Łoziński. *Polak-Katolik.* R. 13: 1918 s. 178-193; R. K.: Biskup miński. *Tyg. Ilustr.* R. 1918 s. 329; Przybycie J. E. ks. bpa Z. Łozińskiego do Pińska. *Mies. Diec. Mińsk.* R. 1: 1925 s. 55; Ostatnie chwile arcypasterza Zygmunta Łozińskiego. *Piński Prz. Diec.* R. 8: 1932 nr 4 s. 4-9; Pogrzeb. *Piński Prz. Diec.* R. 8: 1932 nr 4 s. 9-13; ESTREICHEROWA E.: Dobry pasterz. Pamięci X. bpa Zygmunta Łozińskiego. *Głos Karmelu.* R. 6: 1932 s. 225-228, 259-261; TAŻ: Śp. X. bp. Z. Łoziński, bp piński. Wspomnienia pośmiertne. *Dzwon Niedz.* R. 8: 1932 s. 233-235; A. F.: Śp. ks. biskup Łoziński. Wspomnienia pośmiertne. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 22: 1932 s. 154-156; Śp. ks. dr Zygmunt Łoziński, pierwszy biskup piński. *Wiad. Archidiec. Wil.* R. 6: 1932 s. 90-92; K. D.: Ostatnie dni i pogrzeb śp. ks. bpa Z. Łozińskiego pasterza diecezji pińskiej. *Rycerz Niepok.* R. 11: 1932 s. 175-177; RYSTER J.: Śp. ks. bp Łoziński, biskup diecezji pińskiej. *Wiad. Diec. Podl.* R. 14: 1932 s. 173-180; Śp. ks. bp Zygmunt Łoziński. *Mies. Past. Płoc.* R. 27: 1932 s. 173-176; URBAN J.: Śmierć śp. bpa Łozińskiego. *Prz. Powsz.* T. 194: 1932 s. 247-249; Nad mogiłą wielkiego duszpasterza i apostoła. *Aten. Kapł.* T. 29: 1932 s. 490-494; PILIN: Śp. X. bp Zygmunt Łoziński. *Gaz. Kośc.* R. 39: 1932 s. 187; CIESZYŃSKI N.: O bpie Łozińskim. *Rocz. Katol.* R. 11: 1933 s. 429-438; POSKROPKO J.: Śp. ks. biskup Zygmunt Łoziński. *Głos Kapł.* R. 6: 1932 s. 149-155; WIŚNIEWSKI M.: Ksiądz biskup Łoziński, apostoł intronizacji (Ze wspomnień osobistych). *Pro Christo.* R. 9: 1933 s. 387-395; ESTREICHEROWA E.: Prawdziwy apostoł śp. bp Z. Łoziński. *Szkoła Chryst.* R. 8: 1937 s. 43-56; JANUS J.: Kapłan i biskup według Serca Bożego śp. bp Z. Łoziński. W: *Kalendarz Serca Jezusowego.* 1937 s. 173-177; Wspomnienia z życia ks. bpa Zygmunta Łozińskiego. *Wiad. Straży Honor.* R. 17: 1937 s. 51-53; Biskup piński Zygmunt Łoziński. W. 1938; Fr. J.: Wielki pasterz-jałmużnik — bp Zygmunt Łoziński. *Ruch Charyt.* R. 21: 1938 79-81; O. J.: O beatyfikację „Świętego Patrioty" ks. biskupa Zygmunta Łozińskiego, W szóstą rocznicę śmierci. *Homo Dei.* R. 7: 1938 s. 217-221; PUCHALSKI S.: Fragment z życia wielkiego biskupa. *Rycerz Niepok.* R. 31: 1952 nr 3 s. 72-73; KOBUS B.: Przecież to święty... *Zorza Święt.* R. 1: 1957 nr 33 s. 11; Przecież to święty. *Przew. Katol.* R. 63: 1957 s. 401-402; JEZUSEK W.: Przyjaźń dwóch biskupów. Wetmańskiego i Łozińskiego. *Mies. Past. Płoc.* R. 44: 1959 s. 189-192; WÓJCIK W.: Biskup Zygmunt Łoziński. *Aten. Kapł.* T. 69: 1966 s. 171-175; PETRANI A.: Łoziński Zygmunt. W: *Hagiografia polska.* T. 2. P. 1972 s. 33-43 [Bibliografia — Gustaw R., s. 43-46].

Ks. Tadeusz Krahel

Łubieński Bernard (1846-1933), redemptorysta, Sługa Boży, hagiograf, popularyzator teologii.

Pochodził ze znanego rodu; urodził się 9 XII 1846 r. w Guzowie i był synem Tomasza i Adelajdy z Łempickich. Podstawowe wykształcenie otrzymał w Sokulu, Szewnej, Guzowie i Warszawie. Powiązania rodzinne ułatwiły mu wczesne wyjazdy do Petersburga. Od 1858 r. uczęszczał do szkoły średniej w Anglii w Kolegium św. Cuthberta, które starało się przygotować przyszłych kapłanów. Początkowe trudności językowe i raczej średnie zdolności były powodem, że w 1864 r. nie zdał egzaminu maturalnego. Krewni Bodenhamowie i Vaughanowie, należący do przywódców odrodzenia religijnego w Anglii mieli wpływ na dalszą formację religijną Bernarda. Pod wpływem rekolekcjonisty, jezuity, o. Alfreda Welda, wstąpił do redemptorystów i rozpoczął nowicjat 15 X 1864 r.

w Bishop Eton. Ponieważ jego ojciec był przeciwny życiu zakonnemu syna, podobnie jak stryj, biskup sejneński Konstanty Ireneusz Łubieński, odłożono Bernardowi śluby zakonne, które złożył dopiero 7 V 1866 r. Po roku nowicjatu mógł jednak rozpocząć studia filozoficzne, a następnie teologiczne. Te ostatnie ukończył w międzynarodowym Seminarium redemptorystów w Witten w Holandii (1869-1871). Święcenia kapłańskie otrzymał 29 XII 1870 w kościele redemptorystów w Akwizgranie. Był to okres, w którym poznał wielkich ówczesnych redemptorystów: Coffina, Heiliga, Helda, Godts'a.

W 1871 r. powrócił do Anglii i w Clapham rozpoczął pracę duszpasterską, m. in. od zapoznania się z nędzą ludzi tego przedmieścia Londynu. Po półrocznym kursie przygotowawczym do prowadzenia misji parafialnych, pełnił obowiązki sekretarza prowincjała angielskiego, poznając lepiej problemy zgromadzenia i nowych ludzi, a od 1875 r. uczestniczył w kilkudziesięciu misjach, poznając system alfonsjański w wydaniu holendersko-angielskim. Od wstąpienia do redemptorystów nurtowała go myśl o powrocie redemptorystów do Polski. W 1872 r., jego brat Roger, kleryk seminarium poznańskiego, zaproponował klasztor podominikański w Poznaniu. Ponieważ tę ideę popierał prowincjał Coffin, w 1878 r. wysłał Bernarda na zjazd rodzinny do Babicy, by przy tej okazji zorientował się w możliwościach osiedlenia się redemptorystów w Galicji. Dzięki poparciu prowincjała wiedeńskiego A. Hamerle i usilnym staraniom brata Rogera, udało się doprowadzić do fundacji klasztoru w Mościskach w 1883 r., który stał się klasztorem-matką dla trzeciego pokolenia redemptorystów Polaków, po benonitach (1787-1808) i fundacji piotrowickiej (1824-1834).

W 1885 r. dotknięty paraliżem nóg, nigdy nie odzyskał pełnej sprawności, ale od końca 1886 r. często brał udział w misjach, sławny nie tylko jako kaznodzieja, ale jako „kulawy kaznodzieja", wywierający ogromne wrażenie na swych słuchaczach tak treścią jak i postawą. Jego zapał apostolski spowodował, że od 1889 r. mimo Kulturkampfu rozpoczął na terenie zaboru pruskiego rekolekcje zamknięte, parafialne, a także zamaskowane misje. Nie zapomniał o Polakach w Westfalii, gdzie w 1891 głosił misje, a później różni jego konfratrzy. Jego przedsiębiorczość przy współudziale brata Rogera doprowadziła do wznowienia misji i rekolekcji w Królestwie Polskim, a nawet na Kaukazie i na Syberii (1905-1910). Pochodzenie i jakość apostolstwa o. Łubieńskiego przyczyniły się do fundacji klasztorów w Tuchowie, Krakowie, Warszawie i wielu innych propozycji. Idąc w ślady św. Alfonsa i w trosce o zaznajomienie Polaków z redemptorystami i ich świętymi, pisze od 1883 artykuły lub wydaje przepracowane życiorysy św. Alfonsa, Klemensa i Gerarda. W rękopisach pozostało wiele napisanych przez niego życiorysów konfratrów. Jego osobowość, sława i znajomość spraw Kościoła w Polsce, widoczna w pismach i zachowanej korespondencji sprawiły, że w r. 1908 był kandydatem na arcybiskupstwo mohylowskie. Odmówił stanowczo. Nadal chciał być misjonarzem i w tej dziedzinie zdobył tytuł najgłośniejszego misjonarza w Polsce. Swoje doświadczenie misyjne, przywiezione z Anglii, a prezentujące szkołę francusko-belgijsko-holendersko-angielską w zakresie prowadzenia misji parafialnych, upowszechniał w Polsce tak przykładem jak i poprzez prowadzenie tzw. „drugiego nowicjatu" czyli

studium przygotowującego do zawodu misjonarza parafialnego. W dużym stopniu przyczynił się do upowszechnienia misji w każdej parafii w miejsce dotychczasowych misji dekanalnych. Jego zasługą jest także upowszechnienie w Polsce kultu Matki Bożej Nieustającej Pomocy, której pierwszą kopię sprowadził do kościoła w Mościskach w 1883 r., a następnie napisał podręcznik dla propagowania tego kultu oraz historię obrazu pod tym wezwaniem. Ponadto służył radą i wpływał na duchową formację kilku założycielek zgromadzeń żeńskich w Polsce na przełomie XIX i XX w. Pośredniczył także w pojednaniu się ks. S. Stojałowskiego z Kościołem.

Listy i te części kronik klasztornych, które prowadził Ł. świadczą o szerokości jego horyzontów i zainteresowań. W swoim życiu przebywał w Mościskach, Krakowie, a wreszcie w Warszawie, gdzie tak bardzo pragnął założyć trwałą placówkę redemptorystów, by kontynuowali oni dzieło św. Klemensa Hofbauera. Zmarł w Warszawie 10 IX 1933. Wkrótce po śmierci mówiono, że należy rozpocząć jego proces beatyfikacyjny. W 1948, w licznych listach biskupi polscy postulowali jego otwarcie. Wszczęto go w Warszawie 2 VI 1961, a ukończono 27 III 1981 r.

I.

1. Zgromadzenie WW. OO. Redemptorystów. *Wiad. Katol.* R. 1: 1883 s. 49-50, 57-59 [anonimowo].

2. Jubileusz św. Alfonsa Marii de Liguori. *Wiad. Katol.* R. 5: 1887 s. 106-108.

3. Pamiątka misyjna. 1887 [brak innych danych, wyd. anonimowo].

4. Pamiątka stuletniej rocznicy błogosławionej śmierci św. Alfonsa Maryi de Liguori, najmilszym wiernym w Mościskach przez OO. Redemptorystów na dzień 2 sierpnia 1887 ofiarowana. Kr. 1887 Nakł. OO. Redemptorystów 16° s. 24 [wyd. anonimowe].

5. Pośmiertna chwała na ziemi św. Alfonsa Marii de Liguori na dzień jego jubileuszu. *Prz. Katol.* R. 9: 1887 s. 497-514 [anonimowo].

6. Tłum.: SAINT-OMER E.: Nowenna najskuteczniejsza czyli dziewięciodniowe nabożeństwo do Matki Boskiej Nieustającej Pomocy, z franc. przez... przetłumaczona. Kr. 1887 Miłkowski 16° s. 189. — Toż. Wyd. 2. Kr. 1888. — Toż. Wyd. 3 Kr. 1889 Druk W. L. Anczyca i Sp. 16° s. 186. — Toż. Wyd. 4 Kr. 1891 Nakł. Wł. Miłkowskiego 16° s. 192.

7. Lettre de Galicie. *La Sainte Famille.* R. 15: 1889 s. 307-311, 368-373.

8. Apostoł Warszawy, czyli żywot bł. Klemensa Maryi Hofbauera, wikarego generalnego Zgromadzenia Redemptorystów. Lw. 1889 Nakł. OO. Redemptorystów 16° s. 257. — Toż. W. 1906 Wyd. Synów S. Niemiry. — Toż. w częściowej odb. pt.: Rozwój Zgromadzenia Redemptorystów. Lw. 1889 Nakł. OO. Redemptorystów 16° s. 9.

9. Bł. Klemens Maryja Hofbauer wikary gneralny OO. Redemptorystów w Polsce. *Kal. Katol. Krak.* R. 9: 1889 s. 51-53.

10. Wszystko z Bogiem i dla Boga przez Maryję. Pamiątka rekolekcji odprawionych w r. 1889. Przemyśl 1890 Nakł. OO. Redemptorystów 16° s. 238 [wyd. anonimowe].

11. Matka Boska Nieustającej Pomocy. Podręcznik ułożony dla Bractwa Najśw. Maryi Panny Nieustającej Pomocy i św. Alfonsa... Przemyśl 1890 Nakł. OO. Redemptorystów 16°. — Toż. Przemyśl 1894. — Toż Przemyśl 1895. — Toż. Kr. 1909. — Toż. Cieszyn 1920. — Toż pod zm. tyt.: Podręcznik dla członków Bractwa Matki Boskiej Nieustającej Pomocy i św. Alfonsa. Kr. 1927 16° s. 414, II.

12. Tłum.: Św. Piotr z Alkantary: Pokój duszy, z angielskiego na polski język przełożył... Kr. 1890 Nakł. OO. Reformatów 16° s. 46. — Toż. Kr. 1908. — Toż. Kr. 1909 Nakł. OO. Redemptorystów 16° s. 46. — Toż. Kr. 1927 Nakł. OO. Redemptorystów 16° s. 62. — Toż. Kr. 1933.

13. Brief von den E. P. B..., Galicie. *De Volksmissionaris.* R. 1892 s. 173.

14. Litania za nawrócenie Rosjan [do prywatnego użytku]. Kr. 1892 Nakł. Księg. Władysława Miłkowskiego 16° s. 5 [wyd. anonimowe].

15. Polecenie Ojczyzny naszej Bogu, ułożył.... Kr. 1892 Nakł. Wł. Miłkowskiego 16° s. 12 [wyd. pod pseud.: Kapłan-zakonnik].

16. Żywot bł. brata Gerarda Majella ze Zgromadzenia OO. Redemptorystów. Kr. 1893 Księg. Spółki Wydawniczej 8° s. 430. — Toż. Wyd. 2. Kr. 1905 s. 448. — Toż.

Wyd. 3. Kr. 1918 Nakł. OO. Redemptorystów 8° s. 474. — Toż. Wyd. 4. Kr. 1928 s. 532.
17. Prawdziwy przyjaciel ludu, śp. o. Józef Drobisz. *Gaz. Kośc.* R. 2: 1894 s. 253-254, 265-267.
18. Mowa... wygłoszona z okazji zwiedzenia grobu prymasa Macieja Łubieńskiego. *Kur. Pozn.* z 1 VI 1897.
19. List... do redaktora „Wiary". *Wiara.* R. 1: 1906 nr 1 s. 2-3.
20. Po kanonizacji św. Klemensa. *Aten. Kapł.* R. 1: 1909 t. 2 s. 1-8.
21. Verus Homo Dei. Cykl konferencji wygłoszonych na rekolekcjach do duchowieństwa przez... W szkicach streścił rekolektant. *Homiletyka.* R. 12: 1909 t. 23 s. 333-336.
22. Polecenie Ojczyzny naszej Bogu. W: *Święci patronowie polscy, czciciele Maryi.* P. 1910 Księgarnia św. Wojciecha 8° s. 31-37.
23. Żywot św. Alfonsa Marii Liguorego założyciela zgromadzenia Najśw. Odkupiciela, biskupa św. Agaty Gotów, doktora Kościoła. Kr. 1911 Nakł. OO. Redemptorystów 8° s. 907.
24. O. Jan Podgórski, redemptorysta, towarzysz św. Klemensa. Kr. 1913 Druk Czasu 8° s. 253.
25. Historia cudownego obrazu Matki Boskiej Nieustającej Pomocy. Kr. 1916 Nakł. OO. Redemptorystów 16° s. 335.
26. Missie in Polen. *Die Volksmissionaris.* R. 39: 1917-1918 s. 174-177.
27. „Niech ci ziemia będzie lekką". *Gaz. Kośc.* R. 31: 1924 s. 83.
28. Cześć Matki Bożej w Tatrach. *Prz. Katol.* R. 66: 1928 s. 70.
29. Mowa żałobna wygłoszona nad trumną śp. ks. prałata Zygmunta Łubieńskiego zm. 1929 w Warszawie. *Warsz. Archid. Wiad.* R. 19: 1929 s. 192.
30. Fragmenty nauk rekolekcyjnych śp..., zebrał x. Marjański. *Głos Kapł.* R. 7: 1933 s. 535-538.
31. Rekolekcje dla kapłanów... w 1893 r. — według zapisków ks. arcybpa L. Wałęgi. *Homo Dei.* R. 6: 1937 s. 192-203.
32. Pastor bonus, trzydniowe ćwiczenia duchowne dla kapłanów. Wr. 1949 [Wyd. OO. Redemptorystów] s. 63.
33. Szkic kazania o piekle. *Homo Dei.* R. 18: 1949 s. 543-553.
34. Listy do Norbertanek w Krakowie na Zwierzyńcu. Wydał, wstępem i przypisami opatrzył ks. Alfons SCHLETZ. *Nasza Przeszł.* T. 16: 1962 s. 245-282. — Toż w osob. odb. Kr. 1962 s. 38.

II.

SZRANT K.: Śp. O. Bernard Łubieński CSSR. *Homo Dei.* R. 2: 1933 s. 84-88; PALEWSKI J.: O. B. Łubieński jako apostoł nabożeństwa do M. B. Nieust. Pomocy. Kr. 1937; PIROŻYŃSKI M.: O. Bernard Łubieński. Wr. 1947; Tenże: Ku beatyfikacji o. Bernarda Łubieńskiego. *Homo Dei.* R. 17: 1948 s. 158-163; BOCHENEK J.: Mistrz ćwiczeń duchownych. (O. Bernard Łubieński). *Homo Dei.* R. 18: 1949 s. 187-193; KACZEWSKI T.: Ojciec Bernard Łubieński — mąż Boży i asceta. W 25-cie zgonu. *Homo Dei.* R. 27: 1958 s. 642-648; ŁUBIEŃSKI B.: Listy do Norbertanek w Krakowie na Zwierzyńcu, wydał, wstępem i przypisami opatrzył A. SCHLETZ. *Nasza Przeszł.* T. 16: 1962 s. 246-282; BAZIELICH A.: Bernard Łubieński (1846-1933), redemptorysta, sługa Boży. W: *Hagiografia polska,* pod red. R. GUSTAWA. T. 2 P. 1972 s. 47-60 (bibliografia o. R. Gustawa); LECHICKI CZ.: Łubieński Bernard Alojzy. W: *Pol. słow. biogr.* T. 8 s. 473-474. — O. B. Łubieński: Pamiętniki. Cz. I, mps. [Cz. II zaginęła w czasie okupacji]; Akta procesu informacyjnego.

Ks. Marian Brudzisz CSSR

Łuczak Józef (1899-1947) doktor prawa kanonicznego.

Urodził się 12 III 1899 w Środzie Wlkp., był synem urzędnika pocztowego Franciszka i Jadwigi z Łagockich. Maturę złożył w 1919 w Poznaniu i wstąpił do tamtejszego Seminarium Duchownego. Mimo trudności ze zdrowiem ukończył studia teologiczne i przyjął 26 V 1923 święcenia kapłańskie. Od 1 lipca pełnił obowiązki wikariusza przy kościele Najśw. Serca P. J. w Bydgoszczy. 1 IV 1925 otrzymał zwolnienie z pracy duszpasterskiej i został skierowany na studia specjalistyczne z prawa kanonicznego w Strassbourgu. Obok przygotowywania rozprawy doktorskiej zajmował się duszpasterstwem polskich emigrantów jako kapelan w Bischwiller. Po uzyskaniu doktoratu za dysertację o rezydencji biskupów według prawodawstwa kościelnego przedtrydenckiego objął 1 III 1929 stanowisko sekretarza Polskiej Misji Katolickiej w Paryżu i redaktora tygodnika „Polak we Francji". Współpracował tam z ks. L. Łagodą,

rektorem tej Misji, z którym też powrócił do kraju na początku 1934 r. Krótko pełnił obowiązki penitencjarza przy katedrze gnieźnieńskiej. 15 V 1934 został powołany na prebendarza przy kościele św. Józefa w Bydgoszczy, a 13 VI 1934 na dyrektora bydgoskiego okręgu Towarzystw Dobroczynnych „Caritas". Zainteresowany historią instyucji Kościoła Powszechnego w okresie przedtrydenckim, przygotowywał rozprawę habilitacyjną. Przed wybuchem II wojny światowej, w sierpniu 1939 r., wyjechał na wakacje do Alzacji. Po wkroczeniu także tam wojsk niemieckich przeniósł się do południowej Francji i zajął się duszpasterstwem Polaków, uczył w Gimnazjum św. Tomasza w Culins, a okresowo wykładał prawo kanoniczne w Instytucie Katolickim w Lyonie. Po zakończeniu wojny przeniósł się do Paryża, gdzie prowadził wykłady w nowo zorganizowanym Seminarium Duchownym Polskim, objął też redakcję tygodnika „Polska Wierna". Zmarł nagle na serce 3 VI 1947 w Paryżu i został pochowany na cmentarzu Montmorency.

I.

1. Prawodawstwo antykatolickie we Francji. *Wiad. dla Duchow.* R. 13: 1926 nr 10 s. 14-22, nr 11 s. 16-21.
2. Tajemnica w Konnersreuth. *Przew. Katol.* R. 33: 1927 nr 45 s. 658-659.
3. Co widziałem w studio? *Przew. Katol.* R. 33: 1927 nr 50 s. 730-732.
4. Stolica Apostolska a monarchiści we Francji. *Wiad. dla Duchow.* R. 15: 1928 s. 52-55.
5. Red.: *Polak we Francji.* Pismo poświęcone sprawom religijnym, społecznym i ojczystym. (Wydawnictwo i Organ Związku Towarzystw Katolickich i Polskiej Misji Katolickiej). Tygodnik. Paryż. R. 6: 1929 — R. 11: 1934.
6. Pionierki katolicyzmu i polskości. 25-lecie pracy polskich SS. Sercanek we Francji. *Przew. Katol.* R. 36: 1930 nr 44 s. 3-4.
7. La résidence des évêques dans la législation canonique avant le Concile de Trente. Paris 1931 Barbès 8° s. 256, nlb. 6.
8. Korekta obrazu. *Wiad. dla Duchow.* R. 18: 1931 s. 288-291.
9. Rozbite lustro. *Wiad. dla Duchow.* R. 18: 1931 s. 353-358.
10. Wychodźstwo polskie we Francji. W: N. CIESZYŃSKI: Roczniki Katolickie. T. 10: 1932 s. 157-179. — Toż. Odb. Łomża 1932 Druk. Diecezjalna 8° s. 25.
11. Widma. Z wychodźstwa naszego. *Wiad. dla Duchow.* R. 19: 1932 s. 193-198.
12. Tułacza dola. W: N. CIESZYŃSKI: Roczniki Katolickie. T. 11: 1933 s. 178-197. — Toż. Odb. Łomża 1933 Druk. Diecezjalna 8° s. 21.
13. Przyszłość organizacji duszpasterstwa polskiego zagranicą. *Wiad. dla Duchow.* R. 20: 1933 s. 25-30.
14. Tułacze. W: N. CIESZYŃSKI: Roczniki Katolickie. T. 12: 1934 s. 200-217.
15. 60 milionów w roku 1950! *Ruch Charyt.* R. 13: 1934 s. 367-369.
16. Żerowanie na nędzy. *Ruch Charyt.* R. 14: 1935 s. 13-16.
17. Bezrobocie młodych. *Ruch Charyt.* R. 14: 1935 s. 145-147.
18. „Caritas" w barbarzyńskiej nawałnicy. *Ruch Charyt.* R. 14: 1935 s. 203-204.
19. Chmury nad emigracją we Francji. (Od własnego korespondenta). *Ruch Charyt.* R. 14: 1935 s. 289-292.
20. Dyktatura eugeniczna. *Mies. Kośc.* [Poznań]. R. 51: 1936 s. 105-109.
21. Czerwona mistyka. *Ruch Charyt.* R. 15: 1936 s. 162-164.
22. Kultura wdzięczności. *Ruch Charyt.* R. 15: 1936 s. 259-260.
23. Wrogie miłosierdzia. *Ruch Charyt.* R. 16: 1937 s. 99-101.
24. Tak dalej być nie może... *Przew. Katol.* R. 43: 1937 nr 3 s. 34.
25. Rec.: A. SYSKI: O powołaniu do kapłaństwa. Łuck 1936. *Mies. Kośc.* [Poznań]. R. 52: 1937 s. 367.
26. Z raportu Międzynarodowego Biura Pracy. *Ruch Charyt.* R. 17: 1938 s. 9-11.
27. Ofiary mszalne w ustawodawstwie kanonicznym do soboru trydenckiego. W. 1939 Nakł. Pols. Tow. Teolog. 8° s. XXIV, 165. Warszawskie Studia Teologiczne. 19.
28. Red.: *Polska Wierna.* Tygodnik Katolicki. Paryż. R. 1: 1945 — R. 2: 1946.

II.

Mies. Kośc. [Poznań]. R. 38: 1923 s. 56, R. 44: 1929 s. 51, R. 49: 1934 s. 216; GLEMP J.: Łuczak Józef. W: *Polscy kanoniści.* T. 2 s. 14-15.

Ks. Marian Banaszak

Łukaszyk Romuald Antoni (1930-1981), docent Katolickiego Uniw. Lubelskiego, red. *Enc. katol.*, apologeta.

Urodził się 31 I 1930 w Borku Wlkp., był synem urzędnika pocztowego Franciszka i Julianny z Pawlaczyków. Do szkoły powszechnej uczęszczał w Krobii, należał wówczas do Krucjaty Eucharystycznej i do Koła Ministrantów. Wybuch II wojny światowej zastał go z rodzicami w Lublinie, skąd w październiku 1939 r. powrócił do Krobii, gdzie uczęszczał do niemieckiej szkoły dla polskich dzieci. Po ukończeniu tej szkoły został skierowany do pracy biurowej. Wykonywał ją do marca 1945 r., następnie rozpoczął naukę w Państwowym Gimnazjum i Liceum w Gostyniu Wlkp. Egzamin dojrzałości złożył tam 11 V 1949 r. i zgłosił się do Seminarium Duchownego w Poznaniu. Studia filozoficzno-teologiczne odbywał w latach 1949-1955 w Gnieźnie i Poznaniu; święcenia kapłańskie otrzymał 4 VI 1955. Jako uczeń gimnazjalny należał do Sodalicji Miariańskiej uczniów szkół średnich w Gostyniu, w 1947 r. współdziałał w zorganizowaniu tejże Sodalicji w Krobii i został jej prefektem. W l. 1946-1949 należał do harcerstwa i pełnił funkcję bibliotekarza drużyny krobskiej. Jako kapłan okazywał w duszpasterstwie szczególne zainteresowanie pracą wśród młodzieży i odznaczał się umiejętnością podejścia do niej. Po święceniach kapłańskich powierzono mu od 1 VII zastępstwo nieobecnego proboszcza w Dalewie i Mórce. Miał stamtąd udać się na wikariat w Lesznie Wlkp., ale Prezydium W.R.N. nie wyraziło zgody, otrzymał więc 1 VIII 1955 wikariat w Sierakowie, skąd powołano go już od 1 IX t.r. na wikariat w Poznaniu przy kościele parafialnym Niepokalanego Poczęcia NMP. Gdy otwarto odbudowaną katedrę poznańską, został 1 VII 1956 jej wikariuszem, przez rok dojeżdżał także do Owińsk, gdzie w Zakładzie Wychowawczym dla zaniedbanej młodzieży uczył religii i z poświęceniem zajmował się trudną pracą wychowawczą. Od 1 VII 1958 r. był wikariuszem w parafii św. Marii Magdaleny w Poznaniu (Fara) i dodatkowo prefektem w VI Państwowym Liceum Ogólnokształcącym im. Paderewskiego (1957-1959).

Osobiste zamiłowanie do nauki i bardzo dobre wyniki studiów seminaryjnych skłoniły go do prośby o zwolnienie z pracy duszpasterskiej i skierowanie na studia specjalistyczne z teologii pastoralnej. Abp A. Baraniak polecił mu podjąć od 1 X 1959 r. na Katolickim Uniw. Lubelskim studia w zakresie eklezjologii i zagadnień duszpasterskich. Na sekcji teologii fundamentalnej Wydziału Teologicznego uzyskał w 1962 r. licencjat na podstawie pracy „Nauka o Kościele jako motywie wiarygodności w orzeczeniu Soboru Watykańskiego I", a w 1966 doktorat za dysertację „Uzasadnienie struktury władzy w Kościele w świetle badań nad Tradycją w teologii współczesnej (katolickiej i protestanckiej)". Za zgodą abpa poznańskiego pozostał na Katolickim Uniw. Lubelskim jako adiunkt i wykładał aktualne zagadnienia objawienia i wiary religijnej oraz filozofii religii i eklezjologii. Działał także jako członek współpracownik Tow. Nauk. KUL. Przełomowym wydarzeniem w jego pracy naukowo-dydaktycznej było powołanie do zespołu redakcyjnego „Encyklopedii katolickiej", zorganizowanego w 1969 r., a w roku następnym przekształconego w Międzywydziałowy Zakład Leksykograficzny KULu. Jako kierownik tego Zakładu i sekretarz naukowy naczelnej redakcji „Encyklopedii" oddał się całkowicie pracy nad nią. Po kolokwium habilitacyjnym, przepro-

wadzonym 22 IV 1975, mianowany docentem, nadal zajmował się nieomal wyłącznie „Encyklopedią katolicką", wnosząc swój osobisty wkład naukowy w każde jej hasło. Dążył do perfekcjonizmu treści i struktury leksykograficznej poszczególnych haseł. Z okazji 10-lecia istnienia Zakładu Leksykograficznego zorganizował w Lublinie dwudniowe sympozjum z udziałem naukowców różnych specjalizacji. Pragnął zebrać krytyczne uwagi i postulaty co do profilu naukowego dalszych tomów „Encyklopedii katolickiej". Uzyskał wówczas także wiele pochwał za trzy wydane już tomy. Pracując nieomal bez wytchnienia nad redagowaniem haseł encyklopedycznych, mniej pisał artykuły do czasopism. Wyczerpujące zajęcia doprowadziły rychło do utraty zdrowia i niespodziewanej śmierci 25 VI 1981 w szpitalu lubelskim. Pochowany został na cmentarzu parafialnym w Krobii.

Swoje zainteresowania naukowo-badawcze koncentrował wokół zagadnień eklezjologicznych, ekumenicznych i teologii religii niechrześcijańskich. W artykule o Soborze Watykańskim I uzasadnił tezę, że na nim tylko pośrednio aprobowano empiryczną metodę dowodzenia eklezjologicznego i przyznano jej implicite priorytet przed metodą historyczną. Ukazując ewolucję interpretacji władzy w Kościele, zaakcentował konieczność ujmowania jej w aspekcie teologicznym, jurydycznym i socjologicznym. W maszynopisie pozostało obszerne studium analityczne (s. 260) o ścisłym związku między tradycją słowa, rzeczywistości nadprzyrodzonej i tradycją kierowania z jednej strony, a władzą nauczania, uświęcania i pasterzowania z drugiej. Naukowy i duszpasterski walor posiadają jego publikacje ekumeniczne. W formie przeglądu bibliograficznego opublikował szereg krótkich recenzji dzieł z teologii fundamentalnej i jej pogranicza.

I.

1. Gdy mam dwadzieścia lat. *Katecheta*. R. 5: 1961 nr 3 s. 169-173.

2. Z literatury katechetycznej — Johannes Herring. Der Geist gibt Zeugnis. Der dunkle Glaube ist Licht. Ferd. Schöningh, Paderborn 1959. *Katecheta*. R. 6: 1962 nr 3 s. 186.

3. Homo naturaliter religiosus. [Recenzje czterech publikacji na ten temat]. *Zesz. Nauk. KUL*. T. 5: 1962 nr 3 s. 93-96.

4. Spotkanie chrześcijan. Sprawozdanie z pracy teologów w ruchu ekumenicznym. *Zesz. Nauk. KUL*. T. 6: 1963 nr 3 s. 65-74.

5. Analiza podstaw pedagogiki chrześcijańskiej. *Katecheta*. R. 7: 1963 nr 2 s. 61-66; nr 3 s. 109-115.

6. Teologiczne spojrzenie na Kościół. *Katecheta*. R. 8: 1964 nr 1 s. 5-10.

7. Nauczanie religii jako „zwiastowanie" Chrystusa. *Katecheta*. R. 8: 1964 nr 2 s. 58-61.

8. Problemy współczesnej pedagogiki religijnej. *Zesz. Nauk. KUL*. T. 7: 1964 nr 1 s. 71-77.

9. O lepsze rozumienie wiary objawionej. [Rec.:] KLEIN K.: Der Glaube an der Wende der Neuzeit. Paderborn 1962. *Zesz. Nauk. KUL*. T. 7: 1964 nr 2 s. 76-78.

10. Tydzień Ekuméniczny na KUL. *Zesz. Nauk. KUL*. T. 7: 1964 nr 2 s. 87-89.

11. Via notarum czy via empirica w orzeczeniu Soboru Watykańskiego I. *Rocz. Teol.-Kanon*. R. 11: 1964 z. 2 s. 81-99.

12. Tłum., opr.: Dlaczego wierzymy. 41 tez teologii fundamentalnej. Z jęz. niem. tłum. i oprac. ks. Jarosław KLENOWSKI. Przekład poprawił, bibliografię w jęz. polskim zestawił... W. 1965 Wyd. SS. Loretanek 8° s. 400.

13. Ewolucja interpretacji władzy w Kościele. *Zesz. Nauk. KUL*. T. 8: 1965 nr 2 s. 13-27.

14. Jezus historii a Chrystus wiary. Rec.: J. R. GEISELMANN: Die Frage nach dem historischen Jezus. München 1965. *Zesz. Nauk. KUL*. R. 10: 1967 nr 1 s. 69-70.

15. Teologia zbawczego mysterium. [Rec.:] Mysterium salutis. Grudriss heilsgeschichtlicher Dogmatik. Bd I: Die Grundlagen heilsgeschichtlicher Dogmatik. Einsiedeln 1965. *Zesz. Nauk. KUL*. T. 10: 1967 nr 2 s. 52-63.

16. Interkonfesyjna suma soborowa. [Rec.:] Die Autorität der Freiheit. Gegenwart des Konzils und Zukunft der Kirche

im ökumenische Disput. Hrsg. v. J. Chr. HAMPE. München 1967. *Zesz. Nauk. KUL.* T. 10: 1967 nr 4 s. 79-82.

17. Problem przynależności do Kościoła Chrystusowego w ujęciu konstytucji Lumen gentium Soboru Watykańskiego II. *Rocz. Teol.-Kanon.* R. 14: 1967 z. 2 s. 61-81.

18. Z teologii fundamentalnej i jej pogranicza. Przegląd bibliograficzny. *Rocz. Teol.-Kanon.* R. 14: 1967 z. 2 s. 171-177; R. 15: 1968 z. 2 s. 157-168; R. 16: 1969 z. 2 s. 145-160; R. 17: 1970 z. 2 s. 105-120.

19. Troskliwi współpracownicy urzędu biskupiego. *Collect. Theol.* R. 38: 1968 f. 4 s. 25-34.

20. Bericht zum Thema Atheismus. *Intern. Dialog Zeitschrift.* Jg 1: 1968 s. 412-418.

21. Pięćdziesięciolecie teologii fundamentalnej na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim (1918-1968). *Rocz. Teol.-Kanon.* R. 15: 1968 z. 2 s. 5-53.

22. Ekumeniczna organizacja Kościoła w okresie postconcilium. [Rec.:] Die Autorität der Freiheit. Hrsg. v. J. Chr. HAMPE. München 1967. *Zesz. Nauk. KUL.* T. 11: 1968 nr 1 s. 73-75.

23. Historia zbawienia przed przyjściem Chrystusa. [Rec.:] Mysterium Salutis. Grundriss heilsgeschichtlicher Dogmatik. Bd 2. Einsiedeln 1967. *Zesz. Nauk. KUL.* T. 11: 1968 nr 2 s. 86-89.

24. Przez prawdę do kerygmy. [Rec.:] Wahrheit und Verkündigung. Michael Schmaus zum 70-Geburtstag. Paderborn 1967. *Zesz. Nauk. KUL.* T. 11: 1968 nr 3/4 s. 121-123.

25. Religie niechrześcijańskie w ocenie teologii współczesnej. *Aten. Kapł.* T. 73: 1969 s. 247-259.

26. Kościół jako wspólnota w Chrystusie. *Zesz. Nauk. KUL.* T. 12: 1969 nr 3 s. 3-17.

27. Pojęcie Kościoła jako Ludu Bożego w eklezjologii Vaticanum II. *Rocz. Teol.-Kanon.* R. 16: 1969 z. 2 s. 41-62.

28. Absolutny charakter chrześcijaństwa. W: *Enc. katol.* T. 1 kol. 37-39.

29. Adamski Walerian ks. W: *Enc. katol.* T. 1 kol. 78.

30. Współautor: Feliks GRYGLEWICZ: Adopcja. W: *Enc. katol.* T. 1 kol. 93-94.

31. Adoracja. W: *Enc. katol.* T. 1 kol. 95-96.

32. Afryka. IV. Wspólnoty chrześcijańskie. W: *Enc. katol.* T. 1 kol. 155-162.

33. Akt ludzki. V. Religijny akt ludzki. W: *Enc. katol.* T. 1 kol. 269-273.

34. Alberione Giacomo Giuseppe ks. W: *Enc. katol.* T. 1 kol. 299.

35. Algermissen Konrad ks. W: *Enc. katol.* T. 1 kol. 362-363.

36. Althaus Paul. W: *Enc. katol.* T. 1 kol. 390-391.

37. Anglikański Kościół. II. Misje. III. Struktura. IV. Teologia. V. Dzieje teologii i duchowości. VI. Ekumeniczna działalność. W: *Enc. katol.* T. 1 kol. 585-597.

38. Anima naturaliter christiana. W: *Enc. katol.* T. 1 kol. 603-604.

39. Anonimowe chrześcijaństwo. W: *Enc. katol.* T. 1 kol. 636-638.

40. Antropocentryzm. II. W teologii. W: *Enc. katol.* T. 1 kol. 675-677.

41. Apologia chrześcijaństwa. W: *Enc. katol.* T. 1 kol. 788-792.

42. Apostolat. I. Apostolat w Kościele pierwotnym. W: *Enc. katol.* T. 1 kol. 797-800.

43. Apostolskość. W: *Enc. katol.* T. 1 kol. 824-828.

44. Apostolstwo świeckich. W: *Enc. katol.* T. 1 kol. 830-831.

45. Armia Zbawienia. W: *Enc. katol.* T. 1 kol. 935-936.

46. Asmussen Hans. W: *Enc. katol.* T. 1 kol. 1000-1001.

47. Australia. IV. Wspólnoty chrześcijańskie. W: *Enc. katol.* T. 1 kol. 1143-1145.

48. Biblia. W: *Enc. katol.* T. 2 kol. 376-377.

49. Bóg. W: *Enc. katol.* T. 2 kol. 885-887, 947-949.

50. Bóg-Człowiek. W: *Enc. katol.* T. 2 kol. 987.

51. Buddyzm. II. Dzieje. 2. Poza granicami Indii. IV. W kulturze Zachodu. W: *Enc. katol.* T. 2 kol. 1162-1164, 1167-1171.

52. Chantepie de la Saussaye Pierre Daniel. W: *Enc. katol.* T. 3 kol. 63-64.

53. Chateaubriand François René de. W: *Enc. katol.* T. 3 kol. 102-104.

54. Christoffel Ernst Jakob. W: *Enc. katol.* T. 3 kol. 278.

55. Chrystocentryzm. W: *Enc. katol.* T. 3 kol. 296.

56. Chrześcijaństwo. I. B. Faktografia. II. Dzieje. D. Czasy najnowsze. III. Doktryna. V. Stosunek do religii pozachrześcijańskich. W: *Enc. katol.* T. 3 kol. 399-402, 406-413, 416-418.

57. Chwała ludzka. W: *Enc. katol.* T. 3 kol. 434.

58. Ciało Chrystusa. W: *Enc. katol.* T. 3 kol. 440.

59. „Communio", międzynarodowe czasopismo naukowe. W: *Enc. katol.* T. 3 kol. 562.

60. Cud. W: *Enc. katol.* T. 3 kol. 642-643; I. W religiach pozachrześcijańskich. Tamże kol. 643-645. Współautor: Jan FLIS.

61. „Człowiek i światopogląd", czasopismo marksistowskie. W: *Enc. katol.* T. 3 kol. 921.

62. Dechamps Victor Auguste CSSR. W: *Enc. katol.* T. 3 kol. 1076-1077.
63. Deideologizacja. W: *Enc. katol.* T. 3 kol. 1101-1103.
64. Delhijskie Zgromadzenie Ogólne Ekumenicznej Rady Kościołów. W: *Enc. katol.* T. 3 kol. 1131-1132.
65. Demagizacja. W: *Enc. katol.* T. 3 kol. 1135-1136.
66. Denominacja. W: *Enc. katol.* T. 3 kol. 1172-1173.
67. Derwisz. W: *Enc. katol.* T. 3 kol. 1188-1191. Współautor: Bogdan SNELA.
68. Desocjologizacja. W: *Enc. katol.* T. 3 kol. 1199-1200.
69. Dialog. W: *Enc. katol.* T. 3 kol. 1258-1259; I. Struktura. Tamże kol. 1259-1262; IV. Dialog z religiami pozachrześcijańskimi. Tamże kol. 1277-1281. Współautor: Ryszard MIŚ, Henryk ZIMOŃ.
70. Didiot Jules. W: *Enc. katol.* T. 3 kol. 1305-1306.
71. Dobroczynne duszpasterstwo. W: *Enc. katol.* T. 3 kol. 1385-1389. Współautor: Franciszek WORONOWSKI.
72. Objawienie kosmiczne jako pierwszy etap objawienia się Boga. *Rocz. Teol.-Kanon.* R. 24: 1977 z. 4 s. 141-153.
73. Ks. Jakubczak Albin. *Mies. Kośc. Archid. Pozn.* R. 30: 1979 s. 206-209.

II.

Rocz. Teol.-Kanon. R. 15: 1968 z. 2 s. 26-28; Arch. Archid. w Poznaniu, KA 26256.

Ks. Marian Banaszak

Łukomski Stanisław Andrzej (1874-1948), biskup łomżyński, autor rozpraw z historii Kościoła i prawa kanonicznego.

Urodził się 21 X 1874 r. w Borku Wielkopolskim, był synem Józefa i Teofili z Baworowskich. Po ukończeniu Gimnazjum w Krotoszynie wstąpił w 1894 r. do Seminarium Duchownego w Poznaniu, gdzie 24 II 1898 r. przyjął święcenia kapłańskie. Po trzymiesięcznym wikariacie w Kościelcu został mianowany kapelanem arcybiskupa Floriana Stablewskiego, a 29 XII 1902 r. proboszczem w Koźminie; probostwo objął dopiero po śmierci arcybiskupa 30 XII 1906 r. Jako proboszcz działał aktywnie na polu społecznym i kulturalnym. Dnia 7 II 1916 r. został kanonikiem metropolitalnym w Poznaniu, proboszczem katedry i kustoszem archiwum diecezjalnego. Położył w tym czasie duże zasługi w dziedzinie polszczenia szkolnictwa w Poznańskiem. Działał też w komitecie organizacyjnym Uniw. Poznańskiego, który nadał mu 19 X 1926 r. tytuł doktora honoris causa.

W 1919 r. rząd polski powołał Ł-go jako eksperta w sprawach wyznaniowych i szkolnych do komisji rządowej dla odszkodowań wojennych w pertraktacjach z Niemcami. Dnia 8 III 1920 r. został zamianowany biskupem sufraganem poznańskim. W 1924 r. z ramienia Episkopatu Polski wizytował polskie ośrodki robotnicze we Francji. W 1926 r. został biskupem ordynariuszem diecezji łomżyńskiej. W diecezji zajął się rewindykacją kościołów i majątków pounickich, powołał do życia kongregacje dziekanów, podniósł poziom nauki w Seminarium Duchownym; brał czynny udział w pracach polskiego episkopatu. Dnia 6 II 1930 r. Stolica Apostolska powołała Ł-go do papieskiej komisji konkordatowej dla uzgodnienia z rządem polskim spraw wynikających z konkordatu w r. 1925. W 1939 r. po wybuchu wojny pozostał w Łomży, wykonując nadal swoje obowiązki, mimo że czasowo zmuszony był przebywać poza Łomżą. Zmarł 28 X 1948 r. w Warszawie, wskutek ran odniesionych w wypadku samochodowym pod Ostrowią Mazowiecką, w drodze powrotnej z pogrzebu kard. Hlonda; pochowany został w podziemiach katedry łomżyńskiej.

I.

1. Koźmin Wielki i Nowy. Monografia historyczna. P. [1914] 8° s. 558.
2. Kazanie. W: *Powstanie naród przeciwko narodowi.* Zbiór kazań o wojnie. P. 1915.
3. Przemowa żałobna na pogrzebie śp. Matyldy z Liskowskich Sewerynowej

Chrzanowskiej. Powiedziana w kościele parafialnym w Szemborowie w dn. 2 XII 1915. P. 1916 8° s. 14, nlb. 2.

4. Orędzie biskupie z okazji wyborów. *Prąd.* R. 17: 1930 t. 19 s. 243-246.

5. Arcybiskup Stablewski. Kartki z jego życia i działania. P. 1933 Księg. św. Wojciecha 8° s. 156, nlb. 4.

6. Konkordat zawarty dnia 10 lutego 1925 roku pomiędzy Stolicą Apostolską i Rzecząpospolitą Polską. Łomża 1934 Księg. Unitas 8° s. nlb. 8, 428.

7. Egzamin narzeczonych. Instrukcja dotycząca księgi protokołów egzaminu narzeczonych i obowiązująca od 1 stycznia 1939 roku w diecezji łomżyńskiej. Łomża 1938 Druk. Diec. 8° s. 7.

8. Papież Pius XII. Katowice 1946 Druk. Katolicka 8° s. 16.

9. [Listy i rozporządzenia diecezjalne]. *Rozporządzenia Urzędowe Łomż. Kurii Diec.* 1927-1939, 1945-1948.

II.

ZIELIŃSKI Z.: Łukomski Stanisław Andrzej. W: *Pol. słow. biogr.* T. 18 s. 559-560, tamże literatura. — Ponadto: JANUCIK J.: Śp. biskup Stanisław Kostka Łukomski. *Homo Dei.* R. 18: 1949 s. 193-195; CHOJNACKI F. G.: Śp. biskup Stanisław Kostka Łukomski ordynariusz łomżyński. *Wiad. Diec. Łódz.* R. 23: 1949 s. 317-318; ZAKRZEWSKI T.: Śp. Stanisław Kostka Łukomski. *Tyg. Powsz.* R. 5: 1949 nr 1 s. 2; WALDMAN B.: Wspomnienie o śp. ks. biskupie S. Łukomskim. *Przew. Katol.* R. 64: 1958 s. 668; FĄKA M.: Łukomski Stanisław. W: *Polscy kanoniści.* Cz. 2. W. 1981 s. 15-17.

Ks. Ludwik Grzebień SJ

Łysik Stefan (1908-1978), werbista, etnograf, redaktor.

Urodził się 29 VIII 1908 w wiosce Boruszowiec k. Tarnowskich Gór w rodzinie robotnika Franciszka i Klary z d. Bień. W szkole ludowej musiał uczyć się po niemiecku, a katechizmu uczył się po polsku (1914-1922). Od 15 II 1923 r. zaczął naukę w Małym Seminarium Misjonarzy Werbistów w Rybniku. Od jesieni 1924 r. przez dwa lata uczył się w Górnej Grupie k. Grudziądza, a w 1926 r. przeszedł znów do Rybnika, aby w maju 1930 r. uzyskać maturę w Gimnazjum Państwowym. Zgłosił się następnie do nowicjatu werbistów w St. Gabriel w Mödling k. Wiednia. Tam studiował filozofię i teologię, a także korzystał z wykładów z etnologii i lingwistyki przy Instytucie Anthropos. Śluby zakonne wieczyste złożył 5 IV 1936 r., święcenia kapłańskie przyjął 20 VI 1936 r. W Górnej Grupie był wychowawcą i nauczycielem religii i języka łacińskiego, a od października 1937 r. redaktorem „Naszego Misjonarza". W czasie okupacji udało mu się uniknąć zamknięcia w obozie zbiorczym w Górnej Grupie i wywiezienia do obozu w Sztutowie. Zastępował w tym czasie chorego proboszcza w Bzowie. Przedostał się następnie na Śląsk, gdzie pomagał w różnych parafiach jako wikariusz i doczekał końca wojny. W Łagiewnikach Śl. pracował do 8 VI 1945 r. Około 10 VI na polecenie prowincjała Heruda przybył do Nysy, aby z kilkoma polskimi werbistami objąć Dom Św. Krzyża. Mimo nawału pracy włączył się w parafialną pracę duszpasterską w parafiach, gdzie brakowało kleru diecezjalnego. Z powodu braku nauczycieli w szkołach państwowych przyjął też lekcje języka angielskiego w kilku szkołach w Nysie. W czerwcu 1947 r. przeniósł się do Nysy — Średnia Wieś na duszpasterza parafii, uczył też archeologii Polski i historii kleryków swego zgromadzenia. W 1957 r. został kapelanem sióstr zakonnych we Wrocławiu — Żerdnikach. Potem przejściowo przebywał w Pieniężnie, a pod koniec grudnia 1958 r. przeniósł się do Lublina. Dojeżdżał z wykładami z misjologii i lingwistyki do Seminarium w Pieniężnie. W czerwcu 1961 r. przyjął pracę kapelańską u boromeuszek w Świerklańcu, gdzie pracował przez 17 lat. Z obowiązkami kapelana łączył obowiązki duszpasterskie w parafii i dekanacie.

Swoje zainteresowania misjologiczne pogłębił pod kierunkiem P. Schebesty, a potem uwieńczył je na Uniw. Wrocławskim w l. 1949-52 stopniem magistra filozofii (etnologia) i absolutorium z archeologii. Wydał drukiem rozprawy naukowe w ramach Polskiego Atlasu Etnograficznego, Śląskiego Instytutu Nauk w Katowicach, Małego Atlasu Gwar Polskich, Atlasu Językowego Śląska. Jeszcze w czasie okupacji „ukradkiem" zajmował się wyszukiwaniem starych nazw miejscowości na Śląsku, co w 1945 r. wykorzystano w nadawaniu nazw. Pozostawił także kilka opracowań niektórych parafii. Zmarł 26 IV 1978 r., pochowany na wzgórzu Św. Małgorzaty w Bytomiu.

I.

1. Z minionych dni. *Nasz Misjonarz.* R. 7: 1931.
2. Nysa miasto biskupie dawniej i dziś. *Kalendarz Katol. Śląska Opolskiego na rok Pański 1947* s. 34-37.
3. Groby biskupów wrocławskich w Nysie. *Wiad. Urzęd. Admin. Apost. Śląska Opol.* R. 5: 1950 nr 29 s. 29-30.
4. Powojenne badania nad Pigmejami prof. dr Schebesty. *Biul. Inform. Pol. Tow. Ludozn.* R. 1957 nr 2 s. 31-33.
5. Prof. dr Martin Gusinde — 70-lecie sławnego badacza ludów pierwotnych. *Biul. Inform. Pol. Tow. Ludozn.* R. 1957 nr 3 s. 30-31.
6. Hasła Gwarowe. Mały atlas gwar polskich. T. 1 Cz. 2. Kr. 1957 s. XXVIII, LVI.
7. Śp. ks. Roch Szajca SVD. *Wiad. Urzęd. Kurii Bisk. Śląska Opol.* R. 14: 1959 nr 9 s. 384-389.
8. Wypał węgla drzewnego na Górnym Śląsku w świetle badań etnograficznych. *Zaranie Śląskie.* R. 24: 1961 z. 1 s. 99-106, ilustr., 1 mapa.
9. Parafia Koty, pow. Tarnowskie Góry (z okazji 250-lecia istnienia kościoła parafialnego w Kotach). *Gość Niedz.* R. 34: 1965 s. 30, 42, 50.
10. Górnośląskie archiwalia parafialne z roku 1607 pisane po polsku (z parafii Łubie-Kopienica w pow. gliwickim). *Zesz. Gliwickie.* R. 7: 1969 s. 207-220.
11. Język mieszkańców Śląska. Zabytki Ludowej kultury na Śląsku i w Częstochowskiem. Bytom 1975 s. 26-40.
12. O. Łasik był redaktorem miesięcznika *Nasz Misjonarz* w l. 1938-39. Redagował całość, ale pisał także bezimienne drobne artykuły.

II.

O. Józef Arlik SVD. *Verbinum.* R. 11: 1978 nr 4/58 s. 175-184; ARLIK J.: Śp. ks. Stefan Łysik SVD (1903-78) *Wiad. Diec. w Katow.* R. 46: 1978.

Ks. Józef Arlik SVD

Łyszczarczyk Jan, imię zakonne Wenanty (1867-1940), reformat, kanonista.

Urodził się 13 VI 1867 r. we wsi Pieniążkowice k. Nowego Targu, w średniorolnej rodzinie Wawrzyńca i Anny z Dzielskich. Uczęszczał do Gimnazjum św. Anny w Krakowie. W 1886 r. wstąpił do reformatów prowincji galicyjskiej. Nowicjat odbył w Wieliczce, a studia filozoficzne i teologiczne na wydziale zakonnym w Krakowie, gdzie też 3 VII 1890 r. złożył śluby uroczyste, a 20 VII 1890 r. przyjął święcenia kapłańskie. W l. 1892-1894 studiował na Uniwersytecie Gregoriańskim w Rzymie uzyskując doktorat prawa kanonicznego. Po powrocie do kraju wykładał w l. 1894-1899 prawo kanoniczne na wydziale zakonnym w Krakowie, a następnie na wspólnym wydziale bernardynów i reformatów; pełnił też inne funkcje, jak spowiednika sióstr zakonnych, od 1902 r. katechety gimnazjalnego, definitora prowincji. W 1906 r. wyjechał do Stanów Zjednoczonych mianowany wizytatorem polskiego klasztoru franciszkanów w Pulaski (Wisconsin), a wkrótce potem do Rzymu, gdzie jesienią 1906 r. był profesorem Studium Generalnego zakonu. W początkach 1907 r. przeszedł do diecezji lwowskiej, w której pracował jako drugi notariusz kurii arcybiskupiej (1908-1909), kapelan sióstr benedyktynek we Lwowie

(1909-1917), proboszcz parafii Białogóra (od 1917) i Powitno (1922-1935). W 1935 r. przeszedł na emeryturę. Zmarł w Rudnie 28 X 1940 r.

I.

1. Jeszcze słówko o rozgrzeszeniu od rezerwatów papieskich według dekretu Kongregacji św. Officium z r. 1886... i deklaracji tegoż dekretu św. Officium z r. 1891. *Gaz. Kośc.* R. 8: 1900 s. 17.

2. Compendium privilegiorum regularium praesertim Ordinis Fratrum Minorum. Leopoli 1906 Typ. Catholica 8° s. XVI, 254.

3. Jeszcze o fundacjach mszalnych. *Gaz. Kośc.* R. 18: 1910 s. 420-421.

4. O stypendiach mszalnych. *Gaz. Kośc.* R. 18: 1910 s. 455-456.

5. Komentarz do bulli „Divino afflatu" o reformie brewiarza oraz do rubryk nowego psałterza. Lw. 1912 Druk. J. Chęcińskiego 16° s. 42.

6. Kiedy wolno Msze św. binować? *Wiad. Kośc.* [Petersburg]. R. 5: 1913 s. 135-136. — Toż. *Gaz. Kośc.* R. 21: 1913 s. 185-186.

7. Z prawa kościelnego. 1. Utrzymywanie wiecznej lampy. 2. Stypendium w dniu zadusznym. 3. Nadmiar stypendiów. *Gaz. Kośc.* R. 22: 1914/15 s. 542-543, 554.

8. Msze gregoriańskie. *Gaz. Kośc.* R. 23: 1916 s. 364-365.

9. Zmiana obrządku dziecka. *Gaz. Kośc.* R. 23: 1916 s. 77-79.

10. Ślub w obcej parafii i wobec obcego kapłana. *Gaz. Kośc.* R. 24: 1917 s. 22.

11. Uwagi do „Kancelarii parafialnej" ks. Alojzego Jougana. Lw. 1917 Druk. J. Chęcińskiego s. 18.

12. Casus z prawa małżeńskiego. Czy ważne małżeństwo mieszane, zawarte w zborze protestanckim? *Gaz. Kośc.* R. 39: 1932 s. 448.

13. Jeszcze o przejściu na protestantyzm. *Gaz. Kośc.* R. 41: 1934 s. 303-304.

14. Prawo dziedziczenia po zakonnikach sekularyzowanych. *Gaz. Kośc.* R. 45: 1938 s. 281-282.

II.

WIŚNIOWSKI G.: Łyszczarczyk Jan. W: *Polscy kanoniści.* W. 1981 cz. 2 s. 20-23, tamże literatura.

Ks. Ludwik Grzebień SJ

Machay Ferdynand (1889-1967), popularyzator teologii, redaktor, działacz społeczny.

Urodził się 4 V 1889 r. w Jabłonce na Orawie, był synem Andrzeja i Marii ze Zwoleńskich. Wychowany został w domu rodzinnym w polskiej gwarze góralskiej, poznał też język słowacki w kościele i węgierski w Gimnazjum w Trzcianie i Bratysławie. Po studiach teologicznych w Spiskiej Kapitule i na Wydziale Teologicznym Uniw. w Budapeszcie otrzymał w 1912 r. święcenia kapłańskie. Jako wikariusz pracował w Zázrivej i Rużomberku, gdzie proboszczem był znany słowacki działacz narodowy ks. Andrzej Hlinka. Na łamach wydawanej w Nowym Targu „Gazecie Podhalańskiej" ogłaszał artykuły budzące ducha narodowego, przemawiał na wiecach i zebraniach. Jako kapelan wojsk austro-węgierskich tułał się 4 lata po różnych frontach. Był w 1918 r. współzałożycielem Polskiej Rady Narodowej na Orawie. Wraz z gazdami Borowym i Halczynem przebywał w 1919 r. w Paryżu, aby na Konferencji Pokojowej domagać się przyłączenia Spisza i Orawy do Polski. W l. 1922-1924, 1929-1930 studiował w Instytucie Katolickim w Paryżu. W 1924 r. objął w Krakowie redakcję „Dzwonu Niedzielnego" i sekretariat Ligi Katolickiej. Pracując jako wikariusz w katedrze, a potem penitencjarz przy kościele Mariackim przedstawił na Wydziale Teologicznym Uniw. Jagiellońskiego rozprawę habilitacyjną, której jednak nie uznali recenzenci. Radykalne poglądy na temat reformy rolnej, zarówno w wystąpieniach jak i publikacjach, nie spotkały się z powszechnym uznaniem. W 1937 r. został proboszczem parafii Najśw. Salwatora w Krakowie, gdzie w czasie okupacji wspierał ludzi kultury i nauki, niósł pomoc więźniom, pomagał Żydom, angażował się w tajne nauczanie, współpracował ściśle z Armią Krajową. W 1944 r. objął administrację parafii Mariackiej i zabiegał o odzyskanie i konserwację ołtarza Wita Stwosza. Rozwinął w parafii opiekę nad chorymi, ułatwiał publikację prac i czasopism Polskiego Towarzystwa Teologicznego. Zmarł w Krakowie 31 VII 1967 r.

I.

1. „Co my za jedni i kielo nos jest na Wengrach". W: F. Machay, Stercula, Matonog: Co my za jedni. Kr. 1911 Druk. E. Koziańskiego s. 23. — Toż. Kr. 1912 s. 30. — Toż. Kr. 1919.

2. Wesele w Jabłonce na Orawie. *Gaz. Podhal.* R. 1: 1913 nr 53 s. 3-6; R. 2: 1914 nr 1-4 s. 3-7 passim. — Toż. *Pam. Tow. Tatrz.* T. 37: 1919-1920 s. 26-36. Pseud.: Jabłoncon.

3. Listy. Jabłonka. *Gaz. Podh.* R. 2: 1914 nr 12, 24 s. 7, 5-6; R. 4: 1916 nr 8 s. 7. Pseud.: Jabłoncon.

4. Pisanie listów na Orawie i na Spiszu. *Gaz. Podh.* R. 2: 1914 nr 10 s. 1-2. Pseud.: Was syn, który Was bardzo kocho.

5. [Artykuły apologetyczne i polemizujące z dr Šrobarem, w tygodniku *Rózsahegyi Ujsśg.* R. 1914].

6. Na jabłońskim kiermasie. *Gaz. Podh.* R. 4: 1916 nr 12 s. 5.

7. Po świętach. *Gaz. Podh.* R. 4: 1916 nr 5-6.

8. Nieznane przyjemności śniegu. *Gaz. Podh.* R. 5: 1917 nr 48 s. 3-5.

9. Z moich spacerów po froncie. *Gaz. Podh.* R. 5: 1917 nr 46 s. 6-8.

10. „Bóg zapłać" Szawnicy. *Gaz. Podh.* R. 6: 1918 nr 37 s. 5.
11. Bracia na Spiszu z nami. *Gaz. Podh.* R. 6: 1918 nr 48 s. 4-5.
12. Do Polaków Spisza, Orawy i Trenczyna. *Gaz. Podh.* R. 6: 1918 nr 45 s. 3-4.
13. Jabłonka w lipcu. *Gaz. Podh.* R. 6: 1918 nr 30 s. 4.
14. List z włoskiego frontu. *Gaz. Podh.* R. 6: 1918 nr 2, 4, 13 s. 3-5, 5-6, 3-4.
15. Słoboda. *Gaz. Podh.* R. 6: 1918 nr 47 s. 3-4.
16. Ważne słowa do Orawców. *Gaz. Podh.* R. 6: 1918 nr 36 s. 2.
17. Z włoskiego frontu w sierpniu. *Gaz. Podh.* R. 6: 1918 nr 40 s. 5-6.
18. Bajka Piotra Borowego o Rzeczypospolitej, albo inaczej: Dlaczego się Spisz i Orawa do Polski garnie. Jednodniówka. *Gaz. Podh.* 3 VIII 1919 s. 4.
19. Kilka słów scerej prawdy lo głosujących. Kr. 1919 Druk. S. Tomaszewskiego 16° s. 15. — Toż. Kr. 1920.
20. List z Paryża. *Gaz. Podh.* R. 7: 1919 nr 15.
21. Nasi gazdowie w Paryżu. Wspomnienie z podróży. Przedruk z *Gaz. Podh.* Kr. 1919 8° s. 79.
22. Nastrój na Słowacczyźnie. *Gaz. Podh.* R. 7: 1919 nr 11-12.
23. Podróż do Paryża. Co nowego? *Gaz. Podh.* R. 7: 1919 nr 18-19.
24. Podróż do Paryża. Co się gazdom w Paryżu podobało i nie podobało. *Gaz. Podh.* R. 7: 1919 nr 24-25.
25. Podróż do Paryża. Dziennikarze — fotografowie — kina. *Gaz. Podh.* R. 7: 1919 nr 23.
26. Podróż do Paryża. Gazdowie — generał Haller. *Gaz. Podh.* R. 7: 1919 nr 20.
27. Podróż do Paryża. Gazdowie — paryżanki. *Gaz. Podh.* R. 7: 1919 nr 22.
28. Podróż do Paryża. Jak gazdowie z Wilsonem radzili. *Gaz. Podh.* R. 7: 1919 nr 21.
29. Podróż do Paryża. Pobyt w Hotelu. *Gaz. Podh.* R. 7: 1919 nr 28.
30. Podróż do Paryża. Powrót z generałem Hallerem. *Gaz. Podh.* R. 7: 1919 nr 33-34.
31. Podróż do Paryża. Powrót z Paryża. *Gaz. Podh.* R. 7: 1919 nr 31.
32. Podróż do Paryża. Przedstawicielstwo Słowaków — ks. Błaha. *Gaz. Podh.* R. 7: 1919 nr 29.
33. Podróż do Paryża. Przed wyjazdem. *Gaz. Podh.* R. 7: 1919 nr 30.
34. Podróż do Paryża. W powrocie przez ziemie polskie. *Gaz. Podh.* R. 7: 1919 nr 37.
35. Polacy czy Słowacy. *Gaz. Podh.* R. 7: 1919 nr 2.
36. Chaos. *Gaz. Podh.* R. 8: 1920 nr 50 s. 2.
37. Krzywda Lipnicy Wielkiej. *Gaz. Podh.* R. 8: 1920 nr 44 s. 2.
38. Letniska na Orawie. *Gaz. Podh.* R. 8: 1920 nr 47-48 s. 3, 2.
39. Na Boże Narodzenie. *Gaz. Podh.* R. 8: 1920 nr 52 s. 1-2.
40. Na Spiszu i Orawie. *Głos Nar.* R. 28: 1920 nr 295 [z 13 XII] s. 1.
41. Okresy tatrzańskie. *Głos Nar.* R. 28: 1920 nr 193 [z 15 VIII] s. 2.
42. Państwo orawskie. *Głos Nar.* R. 28: 1920 nr 293 [z 11 XII] s. 1-2.
43. Sprawa słowacka. Uwagi o przeszłości i stanie obecnym. Kr. 1920 Druk. W. Anczyca 16° s. 30.
44. Zakopiańcy na Orawie. *Gaz. Podh.* R. 8: 1920 nr 40 s. 2-3.
45. Zbliżenie polsko-czeskie na Orawie. *Głos Nar.* R. 28: 1920 nr 284 [z 29 XI] s. 1.
46. Z życia na Orawie. *Głos Nar.* R. 28: 1920 nr 278 [z 22 XI] s. 1.
47. Czy zbliżenie polsko-czeskie? *Głos Nar.* R. 29: 1921 nr 26 [z 2 II] s. 1.
48. O Tatry. *Głos Nar.* R. 29: 1921 nr 134 [z 14 X] s. 2.
49. Pokrajana wieś. Lipnica Wielka na Orawie. *Rzeczpospolita.* R. 2: 1921 nr 58 [z 2 III] s. 5.
50. Walka Słowaków o Słowaczyznę. *Głos Nar.* R. 29: 1921 nr 287 [z 17 XII] s. 2.
51. W poszukiwaniu nowego wyznania [narodowy Kościół czesko-słowacki]. *Rzeczpospolita.* R. 2: 1921 nr 46 [z 18 II] s. 3.
52. Wieści spod Babiej Góry [o starostwie spisko-orawskim]. *Głos Nar.* R. 30: 1922 nr 151 [z 8 VII] s. 2.
53. Chłopi-dyplomaci w Paryżu. *Polak we Francji.* R. 1: 1923 nr 1 s. 9-10.
54. Książka o Polsce dla Francuzów. *Polak we Francji.* R. 1: 1923 nr 1 s. 11-12.
55. Letniska na Orawie. *Wierchy.* R. 1: 1923 s. 285-286.
56. Moja droga do Polski. W. 1923 Geb. i Wolff 16° s. 260. — Toż. Kr. 1938.
57. Nasze wychodźstwo we Francji pod względem religijnym i kulturalnym. *Prz. Powsz.* R. 40: 1923 t. 160 s. 105-120.
58. Polscy robotnicy we Francji. *Głos Nar.* R. 30: 1923 nr 75 [z 27 IV] s. 3.
59. Życie wychodźców. W Brusy-Les-Mines. *Polak we Francji.* R. 1: 1923 nr 1 s. 13.
60. Czy nie ma rady? Konieczność walki z pornografią „literacką". *Głos Nar.* R. 31: 1924 nr 259 [z 13 XI] s. 4.
61. Jak nam miło o tym pisać. *Polak we Francji.* R. 2: 1924 nr 4 s. 7-8.
62. Jak to Francuz zrozumiał kazanie polskie. *Polak we Francji.* R. 2: 1924 nr 2

s. 8-9. — Toż. *Dzwon Niedz.* R. 3: 1927 s. 842-844.

63. Katolickie szkoły w nowej Turcji. *Głos Nar.* R. 31: 1924 nr 267 [z 22 XI] s. 3.

64. Listy. *Polak we Francji.* R. 2: 1924 nr 13 s. 10.

65. Na drugą niedzielę po Trzech Królach [kazanie]. *Polak we Francji.* R. 2: 1924 nr 4 s. 1-2.

66. Na niedzielę czwartą Postu [kazanie]. *Polak we Francji.* R. 2: 1924 nr 14 s. 1-2.

67. Na niedzielę drugą Postu [kazanie]. *Polak we Francji.* R. 2: 1924 nr 12 s. 1-2.

68. Na niedzielę Mięsopustną [kazanie]. *Polak we Francji.* R. 2: 1924 nr 10 s. 1-2.

69. Na niedzielę pierwszą Postu [kazanie]. *Polak we Francji.* R. 2: 1924 nr 11 s. 1-2.

70. Na niedzielę czwartą po Trzech Królach [kazanie]. *Polak we Francji.* R. 2: 1924 nr 6 s. 1-2.

71. Na niedzielę piątą po Trzech Królach [kazanie]. *Polak we Francji.* R. 2: 1924 nr 7 s. 1-2.

72. Na niedzielę trzecią po Trzech Królach [kazanie]. *Polak we Francji.* R. 2: 1924 nr 5 s. 1-3.

73. Na niedzielę pierwszą po Trzech Królach [kazanie]. *Polak we Francji.* R. 2: 1924 nr 3 s. 1-2.

74. Na niedzielę Starozapustną [kazanie]. *Polak we Francji.* R. 2: 1924 nr 8 s. 1-2.

75. Na niedzielę Zapustną [kazanie]. *Polak we Francji.* R. 2: 1924 nr 9 s. 1-2.

76. O czem się mało pisze. [Uwagi o wychodźstwie we Francji]. *Głos Nar.* R. 31: 1924 nr 231 [z 10 X] s. 4-5.

77. O kosztach podróży do Francji. *Głos Nar.* R. 31: 1924 nr 236 [z 16 X] s. 5-6.

78. Przed układami z Czechosłowacją. *Głos. Nar.* R. 31: 1924 nr 254 [z 7 XI] s. 1-2.

79. Sprawy wychodźcze. Przed zawarciem nowej ugody robotniczej z Francją. *Polak we Francji.* R. 2: 1924 nr 3 s. 5.

80. Sprawy wychodźcze. Przed zmianą ugody robotniczej z Francją. *Polak we Francji.* R. 2: 1924 nr 2 s. 5.

81. Stowarzyszenie św. Izydora Oracza. *Polak we Francji.* R. 2: 1924 nr 11 s. 3.

82. Tak dalej być nie może. Pod uwagę robotnikom rolnym. *Polak we Francji.* R. 2: 1924 nr 7 s. 4.

83. Walka francuskiego socjalizmu z polskimi robotnikami we Francji. *Głos Nar.* R. 31: 1924 nr 250 [z 1 XI] s. 3-4.

84. Wielkie opłaty konsularne. *Polak we Francji.* R. 2: 1924 nr 2 s. 6.

85. Wolność pracy we Francji. *Głos Nar.* R. 31: 1924 nr 240 [z 20 X] s. 5-6.

86. Wspomnienie z Quen-Fort-Mahon. *Polak we Francji.* R. 2: 1924 nr 5 s. 6-7.

87. Zabolało ich [zjazd robotników polskich we Francji]. *Głos Nar.* R. 31: 1924 nr 277 [z 4 XII] s. 3-4.

88. Życie i troski wychodźców. Znaczenie hałaśliwej sprawy. *Polak we Francji.* R. 2: 1924 nr 34 s. 4-5.

89. Życie wychodźców. Oignieux [Pas-de-Calois]. *Polak we Francji.* R. 2: 1924 nr 2 s. 8-9.

90. Źle jest. *Polak we Francji.* R. 2: 1924 nr 12 s. 4-5.

91. Armio dusz pobożnych, rusz się! *Dzwon Niedz.* R. 1: 1925 nr 42 s. 1-2.

92. Bal w noc wigilijną. *Dzwon Niedz.* R. 1: 1925 nr 1 s. 6-7.

93. Bandyci polscy we Francji. *Dzwon Niedz.* R. 1: 1925 nr 32 s. 1-2.

94. Chłód i wiatr w obronie obyczajów. *Dzwon Niedz.* R. 1: 1925 nr 38 s. 1-2.

95. Co widziałem na wystawie w Paryżu. *Dzwon Niedz.* R. 1: 1925 nr 34 s. 4-7.

96. Co widziałem w Lourdes. *Dzwon. Niedz.* R. 1: 1925 nr 36-39 s. 1-9 passim.

97. Czego chcesz od nas Panie za twe hojne dary. *Dzwon Niedz.* R. 1: 1925 nr 33 s. 1-2.

98. Do walki z pogaństwem. *Dzwon Niedz.* R. 1: 1925 nr 4 s. 1-2.

99. Figle Pantaleona. *Dzwon Niedz.* R. 1: 1925 nr 31 s. 5-7.

100. Francuska Konferencja Pracy i nasi wychodźcy. *Głos Nar.* R. 32: 1925 nr 46 s. 1.

101. Gdzie sypiamy? — pod mostem. *Dzwon Niedz.* R. 1: 1925 nr 37 s. 1-2.

102. Jarmarki na dusze. *Dzwon Niedz.* R. 1: 1925 nr 34 s. 1-2.

103. Katolicy, łączmy się. *Dzwon Niedz.* R. 1: 1925 nr 3 s. 1-2.

104. Kazanie w 34-tą rocznicę encykliki Rerum Novarum w kościele Mariackim. *Głos Nar.* R. 32: 1925 nr 116 s. 2.

105. Niedola robotników rolnych. Według listów Francuza. *Kalendarz Polaka we Francji* 1925 s. 151-154.

106. Rozmowa z prof. Danelem z Lille. *Głos Nar.* R. 32: 1925 nr 188 s. 2.

107. Uwagi o współczesnym kaznodziejstwie francuskim. *Prz. Hom.* R. 3: 1925 s. 31-37. — Toż. *Prz. Kośc. Milwaukee.* R. 12: 1925 s. 226-232.

108. W mieście Serca Jezusowego Paray le Monial. *Dzwon Niedz.* R. 1: 1925 nr 32 s. 1-2.

109. Z moich wędrówek duszpasterskich po Francji. *Wiad. dla Duchow.* R. 12: 1925 nr 2, 3, 5 s. 6-19, 16-19, 14-17.

110. Z życia religijnego w Krakowie. *At. Kapł.* R. 11: 1919-1925 t. 16 s. 83-86.

111. Kirem zasłonięte Tatry i Babia Góra. *Prąd.* R. 15: 1926 s. 247-249.

112. Ks. arcybiskup Cieplak. *Dzwon. Niedz.* R. 2: 1926 nr 8 s. 1-2.

113. Miliard i sto tysięcy. *Dzwon Niedz.* R. 2: 1926 nr 15 s. 1-2.

114. Moderny olbrzym miłości krzyża. *Dzwon Niedz.* R. 2: 1926 nr 10 s. 1-2.

115. Nowa walka z religią. *Dzwon Niedz.* R. 2: 1926 nr 14 s. 12-13.

116. Nowożytna święta. Z kazania o św. Teresie od Dz. Jezus. Kraków, 23 X 1925. *Prz. Hom.* R. 4: 1926 s. 48-51.

117. Ostrożnie z postępem. *Prz. Hom.* R. 4: 1926 s. 43-47.

118. Otwarcie Zjazdu Katolickiego w Warszawie. *Głos Nar.* R. 33: 1926 nr 201 s. 2.

119. Same „ładne" rzeczy. *Dzwon Niedz.* R. 2: 1926 nr 45 s. 1-2.

120. Wrażenia ze Zjazdu Katolickiego. *Głos Nar.* R. 33: 1926 nr 203 s. 2.

121. Zróbmy przewrót religijny. *Dzwon Niedz.* R. 2: 1926 nr 22 s. 1-2.

122. Com. widział za 180 lir. *Dzwon Niedz.* R. 3: 1927 s. 152-153, 167-169, 181-183, 212-215.

123. Coraz szerzej, coraz głośniej. Polityka Pragi na Słowaczyźnie. *Głos Nar.* R. 34: 1927 nr 209 s. 1.

124. Honorni Orawiacy. Powieść współczesna. *Dzwon Niedz.* R. 3: 1927 s. 200-609 passim. — Toż w osob. odb.: Honorni Orawiacy. Szkic pwieściowy. Kr. 1928 Druk. Gronusia i Orłowskiego 16° s. 126.

125. Jakem się czuł na Bielanach. *Dzwon Niedz.* R. 3: 1927 s. 460-461.

126. Kobziarze Niepokalanej. Wrażenia z podróży [Sycylia]. *Dzwon Niedz.* R. 3: 1927 s. 56-57.

127. Liga Katolicka archidiecezji krakowskiej. *Aten. Kapł.* R. 13: 1927 t. 20 s. 55-60.

128. Młoda Europa w Polsce. *Dzwon Niedz.* R. 3: 1927 s. 553-554.

129. Najprzykrzejsze wrażenia z podróży. *Dzwon Niedz.* R. 3: 1927 s. 88-91.

130. Niezwykle doniosłe przypomnienie. *Dzwon Niedz.* R. 3: 1927 s. 745-747.

131. Niezwykłe okrucieństwa w Meksyku. *Dzwon Niedz.* R. 3: 1927 s. 429.

132. Odezwa Czechów do Polaków. *Dzwon Niedz.* R. 3: 1927 s. 521-522.

133. Od głowy ryba. *Dzwon Niedz.* R. 3: 1927 s. 313-314.

134. O tym pamiętajmy. *Dzwon Niedz.* R. 3: 1927 s. 113-114.

135. Pastereczka i pan Gutfeld. *Dzwon Niedz.* R. 3: 1927 s. 617-618.

136. Podajmy im rękę pomocną. *Dzwon Niedz.* R. 3: 1927 s. 633-635.

137. Przy grobie Biedaczyny [św. Franciszka]. *Dzwon Niedz.* R. 3: 1927 s. 364-366, 383-384, 399-401.

138. Straszne... niezwykłe męczeństwo [Mekskyk]. *Dzwon Niedz.* R. 3: 1927 s. 161-162.

139. W mieście św. Franciszka [wrażenia z podróży]. *Dzwon Niedz.* R. 3: 1927 s. 152-153, 167-169, 181-183, 212-215, 271-273. — Toż w osob. odb. Kr. 1927 Druk. Gronusia i Orłowskiego 16° s. 64.

140. W największym mieście Włoch. *Dzwon Niedz.* R. 3: 1927 s. 105-107.

141. Beze mnie nic uczynić nie możecie. *Dzwon Niedz.* R. 4: 1928 s. 793-794.

142. Co nam bezbożnicy obiecują. Rozdział Kościoła od Państwa. *Dzwon Niedz.* R. 4: 1928 s. 129-130, 145-146.

143. Czy nam wolno milczeć. *Dzwon Niedz.* R. 4: 1928 s. 377-378.

144. Czy z Polski będzie Meksyk. *Dzwon Niedz.* R. 4: 1928 s. 65-67, 82.

145. Co za gorszący przykład [brak jedności narodowej]. *Dzwon Niedz.* R. 4: 1928 s. 761-762.

146. Do żołnierzy Chrystusa. *Dzwon Niedz.* R. 4: 1928 s. 345-346.

147. Dziesięć lat w wolnej Polsce. *Dzwon Niedz.* R. 4: 1928 s. 729-730.

148. Jak socjaliści skłamali. *Dzwon Niedz.* R. 4: 1928 s. 521-522.

149. Katolicy do czynu. *Dzwon Niedz.* R. 4: 1928 s. 777-778.

150. Konieczność i zadanie Akcji Katolickiej. W: *Akcja Katolicka.* Zbiór kazań. P. 1928 s. 293-307.

151. Młodzież czyli wzburzone morze. Wiązanka myśli na święto młodzieży męskiej. *Dzwon Niedz.* R. 4: 1928 s. 745-746.

152. Mobilizacja kleru. *Dzwon Niedz.* R. 4: 1928 s. 457-458.

153. Mortuus loquitur [śp. bp Prohaszka]. *Prz. Hom.* R. 6: 1928 s. 99-107.

154. Na co my jeszcze czekamy. *Dzwon Niedz.* R. 4: 1928 s. 361-362.

155. Odważnie, bardziej odważnie. *Dzwon Niedz.* R. 4: 1928 s. 825-826.

156. O katolicyzm opokowy. *Dzwon Niedz.* R. 4: 1928 s. 425-426.

157. Oni i teraz nie wierzą. *Dzwon Niedz.* R. 4: 1928 s. 551-553.

158. Posłannictwo Dzieciątka Jezus. *Dzwon Niedz.* R. 4: 1928 s. 841-842.

159. Przejdźmy do ofensywy. *Dzwon Niedz.* R. 4: 1928 s. 601-602.

160. Przepiękne wydawnictwa. Skarbiec katedry Wawelskiej i Muzeum Metropolitalne. *Dzwon Niedz.* R. 4: 1928 s. 187-188, 340.

161. Rzeźbiarz religijny. *Dzwon Niedz.* R. 4: 1928 s. 232.

162. Śp. o. Jan Chryzostom od Wniebowzięcia MB [karmelita]. *Dzwon Niedz.* R. 4: 1928 s. 564-565.

163. Śp. Stanisława Muśnicka. *Dzwon Niedz.* R. 4: 1928 s. 44.

164. W czym tkwi nasza słabość. *Dzwon Niedz.* R. 4: 1928 s. 409-410.
165. Współczesny apostoł inteligencji. Wspomnienia o śp. bpie Prohaszce. Kr. 1928 s. 15.
166. Wyprawa po tanie buty. *Dzwon Niedz.* R. 4: 1928 s. 117-120.
167. Zajmijmy się Żydami. *Dzwon Niedz.* R. 4: 1928 s. 265-267.
168. Zasadniczy, bardzo wielki błąd. *Dzwon Niedz.* R. 4: 1928 s. 809-810.
169. Znasz li swój Kościół? *Dzwon Niedz.* R. 4: 1928 s. 329-330.
170. Z Żółkwi. Zabytki dziejowe i praca. *Głos Nar.* R. 35: 1928 nr 248 s. 2-3.
171. Rec.: DE BLOIS: Le guide spirituel. *Prz. Hom.* R. 6: 1928 s. 154-155.
172. Rec.: Ch. PERRAUD: Meditations sur les sept paroles. *Prz. Hom.* R. 6: 1928 s. 153-154.
173. Budujemy Królestwo Boże. *Dzwon Niedz.* R. 5: 1929 s. 65-66.
174. Co to jest to Królestwo Boże. Według bpa Prohaszki. *Dzwon Niedz.* R. 5: 1929 s. 81-82.
175. Dwie wprost niezbędne książki. *Dzwon Niedz.* R. 5: 1929 s. 170-171.
176. Jak to trzeba żyć z wiary. *Dzwon Niedz.* R. 5: 1929 s. 97-98.
177. Jestem w porządku z Bogiem i z ludźmi. *Dzwon Niedz.* R. 5: 1929 s. 113-114.
178. Katolik ma być wesołym. *Dzwon Niedz.* R. 5: 1929 s. 129-130.
179. List z Paryża. Obchody 1 Maja w Paryżu. Odsłonięcie pomnika Mickiewicza. *Dzwon Niedz.* R. 5: 1929 s. 309-310.
180. Piąty rok „Dzwonu". *Dzwon Niedz.* R. 5: 1929 s. 1-2.
181. 70-letni Piotr Borowy odznaczony. *Głos Nar.* R. 36: 1929 nr 19 s. 2-3.
182. Uroczystości mickiewiczowskie w Paryżu. *Głos Nar.* R. 36: 1929 nr 118 s. 4.
183. W pracowni artysty. *Dzwon Niedz.* R. 5: 1929 s. 72.
184. „Zabobon w XX wieku". *Dzwon Niedz.* R. 5: 1929 s. 9-10.
185. Chwała na wysokości Bogu. *Dzwon Niedz.* R. 6: 1930 s. 821-822.
186. Katolicy i polityka. *Głos Nar.* R. 37: 1930 nr 343 s. 5.
187. Orawa i Spisz dziesięć lat w Polsce. *Głos Nar.* R. 37: 1930 nr 216 s. 3.
188. Rąbek polskiej nędzy duchowej we Francji. *Głos Nar.* R. 37: 1930 nr 165 s. 2.
189. Zjazd chrześcijańskiej młodzieży robotniczej we Francji. *Głos Nar.* R. 37: 1930 nr 257 s. 2-3.
190. Akcja Katolicka w świetle nauki o Mistycznym Ciele Chrystusa. *Myst. Christi.* R. 3: 1931-1932 s. 184-189.
191. Apostolstwo jest obowiązkiem ludzi świeckich. *Wiad. Katol.* R. 8: 1931 s. 281-284.
192. O kapłaństwie ludzi świeckich. *Myst. Christi.* R. 3: 1931-1932 s. 18-26.
193. Panowanie Chrystusa-Króla w rodzinie. *Ruch Katol.* R. 1: 1931 s. 320-329.
194. Pod znakiem groźnej rzeczywistości. *Głos Nar.* R. 38: 1931 nr 6 s. 2.
195. Rozwiązanie sprawy społecznej w ramach Akcji Katolickiej. Na podstawie aktów urzędowych papieży Piusa X i Benedykta XV. P. 1931 16° s. 4 nlb, 187, nlb. 5.
196. Stosunek Akcji Katolickiej do hierarchii. *Wiad. Katol.* R. 8: 1931 s. 241-245.
197. Tło przyczynowe Akcji Katolickiej. *Ruch Katol.* R. 1: 1931 s. 170-179.
198. La vie catholique en Pologne. *Revue Apologetique.* R. 52: 1931 s. 325-334.
199. Wezwanie ludzi świeckich do apostolstwa. *Ruch Katol.* R. 1: 1931 s. 229-236.
200. Dzieło ks. Markiewicza a Akcja Katolicka. W: *To co z serca wyrosło.* Miejsce Piastowe 1932 s. 22-27.
201. Jak walczyć z pornografią. *Ruch Katol.* R. 2: 1932 s. 263-269.
202. Kazania bpa Prohaszki po polsku. *Prz. Hom.* R. 10: 1932 s. 32-36.
203. Organizacja Akcji Katolickiej. *Ruch Katol.* R. 2: 1932 s. 7-19.
204. Pomoc duszpasterska katolików świeckich w życiu publicznym. *Ruch Katol.* R. 2: 1932 s. 66-76.
205. Po zgonie Piotra Borowego. *Głos Nar.* R. 39: 1932 nr 23 s. 4.
206. Po zgonie Piotra Borowego i Wojciecha Halczyna. *Wierchy.* R. 10: 1932 s. 162-167.
207. „Słowa żywota" bpa Prohaszki. *Prz. Hom.* R. 10: 1932 s. 93-103.
208. Wyszkolenie duchowe apostolstwa świeckiego. *Ruch Katol.* R. 2: 1932 s. 167-176, 203-213. — Toż w osob. odb. P. 1932 Księg. św. Wojc. 8° s. 24.
209. Zadania duszpasterskie świeckich. P. 1932 Księg. św. Wojc. 16° s. 4 nlb., 179, nlb. 5. — Toż. P. 1937 s. 246.
210. Przeł.: O. PROHASZKA: Dzieła. T. 1: Słowa żywota. Kr. 1932.
211. Rec.: J. KORZONKIEWICZ: Przed ślubem i po ślubie. *Ruch Katol.* R. 2: 1932 s. 119.
212. Rec.: J. PIWOWARCZYK: Kryzys społeczno-gospodarczy w świetle katolickich zasad. *Ruch Katol.* R. 2: 1932 s. 188-189.
213. Dlaczego „Mała" Teresa jest wielką świętą? *Głos Karmelu.* R. 7: 1933 s. 63-66.
214. „Gog" Papiniego. *Głos Nar.* R. 40: 1933 nr 1 s. 4.
215. Jak gazda Borowy stał się pisarzem. W: P. BOROWY: Sąd grzesznika sam nad sobą. Kr. 1933.
216. O budowie kazania. *Prz. Hom.* R. 11: 1933 s. 111-117.

217. O całkowity katolicyzm. *Wiad. Kośc.* R. 10: 1933 s. 289-291, 305-307, 321-323.

218. Odpowiedź na zarzuty. *Prz. Powsz.* R. 50: 1933 t. 197 s. 366-369.

219. Śp. Ks. prałat Korzonkiewicz. *Ruch Katol.* R. 3: 1933 s. 5-9.

220. Przełożył: O. PROHASZKA: Podbój świata przez Ducha św. *Wiad. Katol.* R. 10: 1933 s. 165-168.

221. Co widziałem i słyszałem wśród powodzian. *Głos Nar.* R. 41: 1934 nr 205 s. 2.

222. Dogmatyczne podstawy Akcji Katolickiej. P. 1934 Księg. św. Wojc. 8° s. 14, nlb. 2. — Toż. *Ruch Katol.* R. 4: 1934 s. 108-118.

223. Drogą lądową do powodzian. *Głos Nar.* R. 41: 1934 nr 212 s. 2.

224. Ks. Hlinka — wódz duchowy Słowaków. *Głos Nar.* R. 41: 1934 nr 177 s. 2.

225. Tarcia słowacko-czeskie. *Głos Nar.* R. 41: 1934 nr 88 s. 4.

226. W jaki sposób ocalał most. *Głos Nar.* R. 41: 1934 2nr 03 s. 2.

227. Finansowe wskazówki Ewangelii. *Gaz. Kośc.* R. 42: 1935 s. 481-484, 495-498. — Toż w osob. odb. Lw. 1935 8° s. 24.

228. W szkole wielkiego nauczyciela. *Głos Nar.* R. 42: 1935 nr 109 s. 9.

229. Borowy Piotr. W: *Pol. słow. biogr.* T. 2 s. 351-352.

230. Działalność duszpasterska kardynała Radziwiłła biskupa krakowskiego (1591-1600). Kr. 1936 8° s. 120.

231. Nad mogiłą śp. ks. Michała Kordela. *Gaz. Kośc.* R. 43: 1936 s. 394-395.

232. Coś o wychowaniu. *Przyjaciel Spisza i Orawy. Kalendarz 1937* s. 58-60.

233. Moje przebudzenie narodowe. *Przyjaciel Spisza i Orawy. Kalendarz 1937* s. 39-42.

234. Odpowiedź na dyskusję (po referacie na III Studium Katechetycznym). *Głos Nar.* R. 44: 1937 nr 265, 267 s. 4.

235. Ksiądz a walka z komunizmem. *Głos Nar.* R. 44: 1937 nr 120 s. 6.

236. Pasterz diecezji krakowskiej. W: *25 lat pasterzowania księcia metropolity Adama Stefana Sapiehy.* Kr. 1937 s. 59-93. — Toż w odb.

237. Pasterka na włoskim froncie. *Przyjaciel Spisza i Orawy. Kalendarz 1937* s. 34-36.

238. Piotr Borowy. W: *Sól polskiej ziemi.* W. 1937 s. 256-272.

239. Problem wsi polskiej jako zagadnienie społeczne. P. 1937 Księg. św. Wojc. 8° s. 16.

240. Rola Akcji Katolickiej w sprawie stosunków społecznych. *Ruch Katol.* R. 7: 1937 s. 446-457. — Toż w odb. 8° s. 16.

241. Śp. Wojciech Halczyn. *Przyjaciel Spisza i Orawy. Kalendarz 1937* s. 87-89.

242. Wielka przyjaciółka Spisza i Orawy, Małgorzata Starzyńska. *Przyjaciel Spisza i Orawy. Kalendarz 1937* s. 117.

243. W odpowiedzi na dyskusję. Refleksje niezbyt wesołe. *Głos Nar.* R. 44: 1937 nr 279 s. 4.

244. Zagadnienia społeczne na kazalnicy. *Prz. Hom.* R. 15: 1937 s. 182-192. — Toż w: *Ambona polska wobec rocznicy Skargi.* Kielce 1937 s. 172-182.

245. Rec.: M. RODE: Kazania społeczne. P. 1937. *Gaz. Kośc.* R. 44: 1937 s. 135.

246. Gazda Piotr Borowy. Życie i pisma. Kr. 1938 s. 111.

247. Metody pracy duszpasterskiej w walce z szerzącym się komunizmem. *Gaz. Kośc.* R. 45: 1938 s. 2-4, 21-24, 38-40.

248. Moja droga do Polski. Kr. 1938 s. 262.

249. Niepotrzebne zgrzyty. Polacy i Słowacy. *Głos Nar.* R. 45: 1938 nr 296 s. 1.

250. Słowacja. *Głos Nar.* R. 45: 1938 nr 260 s. 7.

251. Spisz, Orawa i okręg Czacy muszą wrócić do Polski. *Głos Nar.* R. 45: 1938 nr 283 s. 8.

252. Co stało się z Czechosłowacją. *Przyjaciel Spisza i Orawy. Kalendarz 1939* s. 41-42.

253. Rozmowa ks. Hlinki z marszałkiem Piłsudskim. Ze wspomnień dziejów minionych. *Głos Nar.* R. 46: 1939 nr 98 s. 4.

254. Śp. ks. Andrzej Hlinka. *Przyjaciel Spisza i Orawy. Kalendarz 1939* s. 38-40.

255. Myśli o rzeczywistości. *Tyg. Powsz.* R. 1: 1945 nr 28, 33 s. 2.

256. Apel do całego społeczeństwa w Polsce. W: *Oświęcim* B. m. 1946 s. 13-14.

257. Homo Dei w nowych warunkach pracy. *Homo Dei.* R. 15: 1946 s. 3-6.

258. O istocie apostolstwa [według św. Jana od Krzyża]. *Głos Karmelu.* R. 15: 1946 nr 1-2 s. 2-8.

259. Opieka nad Oświęcimiem. W: *Oświęcim.* B. m. 1946 s. 13-14.

260. Wspomnienie o przyjacielu Hiobie. *Tyg. Powsz.* R. 2: 1946 nr 28 s. 6.

261. Co z akcją katolicką? *Homo Dei.* R. 16: 1947 s. 166-170.

262. Ołtarz Wita Stwosza i polichromia Matejki w kościele NMP w Krakowie. *Homo Dei.* R. 1947 s. 249-252.

263. O wiejskim mężu modlitwy [Piotr Borowy]. *Głos Karmelu.* R. 16: 1947 nr 5 s 28-31.

264. Gajniak Ignacy Wdówka. W: *Pol. słow biogr.* T. 7 s. 219.

265. Duszpasterz a dzień Pański. *Homo Dei.* R. 17: 1948 s. 585-593.

266. Gałdyn Jan. W: *Pol. słow. biogr.* T. 7 s. 239-240.

267. Święte rodziny błogosławieństwem społeczeństwa. W: *Służmy rodzinie*. Kr. 1948 s. 14-21.

268. Urzeczywistnienie idei Bożej w małżeństwie rękojmią błogosławieństwa dla rodziny. W: *Służmy rodzinie*. Kr. 1948 s. 5-13.

269. Modlitewnik katolika. W. 1952 s. 504. — Toż w wydaniach późniejszych.

270. Wstęp. W: *Sztuka sakralna w Polsce*. Architektura. W. 1956.

271. Kartki z pamiętnika. *Aten. Kapł.* R. 49: 1957 t. 54 s. 300-308; t. 55 s. 138-146, 294-302.

272. Ołtarz Wita Stwosza wraca do kościoła Mariackiego. *Tyg. Powsz.* R. 11: 1957 nr 423 s. 2.

273. Po pogrzebie opiekunki więźniów. *Tyg. Powsz.* R. 11: 1957 nr 424 s. 2.

274. Posłannictwo kapłana dzisiejszego. *Aten. Kapł.* R. 49: 1957 t. 54 s. 81-88.

275. Synowie Jana Cindad. *Tyg. Powsz.* R. 11: 1957 nr 464 s. 7.

276. Tragizm? Radość? Ze wspomnień kapłana. *Tyg. Powsz.* R. 11: 1957 nr 417 s. 2.

277. Wspomnienie pozgonne [o Feliksie Gwiżdżu]. *Tyg. Powsz.* R. 11: 1957 nr 448 s. 5.

278. Zagadnienia najpilniejsze. *Homo Dei.* R. 26: 1957 s. 204-209.

279. Autorytet wychowawczy rodziny. *Homo Dei.* R. 27: 1958 s. 244-248.

280. Chłop siewcą światła [o Piotrze Borowym]. *Znak.* R. 10: 1958 s. 831-841.

281. Duszpasterstwo matek. *Aten. Kapł.* R. 50: 1958 t. 57 s. 409-415.

282. Lourdes. *Tyg. Powsz.* R. 12: 1958 nr 6 s. 1.

283. O artyście, który nie uznawał śmierci [Karol Hukan]. *Tyg. Powsz.* R. 12: 1958 nr 11 s. 2.

284. Z przeżyć wojennych [31 VIII 1939 — 8 IX 1939]. *Więź.* R. 1: 1958 nr 7 s. 61-78.

285. Beze mnie nic uczynić nie możecie. *Aten. Kapł.* R. 51: 1959 t. 58 s. 317-323.

286. O kazaniach i rekolekcjach dla mężczyzn. *Aten. Kapł.* R. 51: 1959 t. 57 s. 68-74.

287. Początek rozmowy. *Przew. Katol.* R. 49: 1959 s. 486.

288. Przedmowa w: A. GÓRSKI: Angela Truszkowska i Zgromadzenie SS Felicjanek na tle dziejów myśli religijnej w Polsce XIX w. P. 1959.

289. Bóg i ja — modlitewnik. W. 1960 Ars Christiana 16° s. 432.

290. Choruje kto między wami. *Przew. Katol.* R. 50: 1960 s. 538.

291. Co mi utkwiło w pamięci ze świąt. *Przew. Katol.* R. 50: 1960 s. 108.

292. Halczyn Wojciech. W: *Pol. słow. biogr.* T. 9 s. 246.

293. Na Orawie. *Przew. Katol.* R. 50: 1960 s. 460.

294. O przekupce Zuzannie. *Przew. Katol.* R. 50: 1960 s. 202.

295. O radosnej rozłące czyli o konsekracji biskupiej ks. dra J. Groblickiego. *Przew. Katol.* R. 50: 1960 s. 639.

296. Podanie do Betlejemskiego Bacy. *Przew. Katol.* R. 50: 1960 s. 819.

297. Zmarł ks. dr Jan Piwowarczyk. *Przew. Katol.* R. 50: 1960 s. 87.

298. Dzieje Ireny O. *Przew. Katol.* R. 51: 1961 s. 55.

299. Dziesięć lat po zgonie kard. Sapiehy. *Przew. Katol.* R. 51: 1961 s. 472-473.

300. Na pierwszej placówce duszpasterskiej. *Tyg. Powsz.* R. 15: 1961 nr 634 s. 2-3.

301. O Józku, Racheli i Józusiu — ich synku. *Przew. Katol.* R. 51: 1961 s. 327.

302. O wielkim odkryciu w kościele NMP w Krakowie. *Przew. Katol.* R. 51: 1961 s. 634.

303. W uściskach śniegu. *Przew. Katol.* R. 51: 1961 s. 6-7.

304. Dyskusja o Rynku Krakowskim [głos w]. *Tyg. Powsz.* R. 16: 1962 nr 679 s. 4.

305. Mszalik. W. 1962 Ars Christiana 16° s. 560.

306. Siódma stacja. *Przew. Katol.* R. 52: 1962 s. 405.

307. Zgon ks. abpa Baziaka. *Przew. Katol.* R. 52: 1962 s. 434.

308. Na górze męczenników. *Przew. Katol.* R. 53: 1963 s. 366.

309. Szukam ciszy. *Przew. Katol.* R. 53: 1963 s. 404.

310. Już po kolędzie. *Przew. Katol.* R. 54: 1964 s. 79.

311. Ks. bp Stefan Bareła. *Przew. Katol.* R. 54: 1964 s. 155.

312. Przyszedłem po prośbie. *Przew. Katol.* R. 54: 1964 s. 432.

313. Szczęść Boże, ks. arcybiskupie. Abp Karol Wojtyła. *Przew. Katol.* R. 54: 1964 s. 66.

314. W przyjaźni z Ludwikiem Solskim. *Przew. Katol.* R. 54: 1964 s. 437.

315. Z mojej kancelarii. *Przew. Katol.* R. 54: 1964 s. 366.

316. O artyście rzeźbiarzu w służbie Chrystusa Króla [Karol Hukan]. *Przew. Katol.* R. 55: 1965 s. 310.

317. W setną rocznicę tragicznej śmierci śp. Ks. Wojciecha Błaszyńskiego. *Notif. e Curia Crac.* A. 1966 s. 151-156.

II.

BIELAK F.: Machay Ferdynand. W: *Pol. słow. biogr.* T. 18 s. 622-625, tamże literatura. — Ponadto: GRZYBEK S.: Złote ju-

bileusze kapłańskie. *Ruch Biblij.* R. 15: 1962 s. 136-139; SZTEINKE A.: Złote jubileusze kapłańskie. *Nasza Przeszł.* T. 16: 1962 s. 302; GÓRSKI T.: Ks. Ferdynand Machay. *Życie i Myśl.* R. 17: 1967 nr 9 s. 139-141; WOJTYŁA K.: Kazanie wygłoszone w Bazylice Mariackiej przy trumnie śp. ks. Ferdynanda Machaya 3 VIII 1967. *Notif. e Curia Crac.* A. 1967 s. 196-202; KOŁODZIEJCZYK M.: Profesorowie i wykładowcy Częstochowskiego Seminarium Duchownego w Krakowie. *Częst. Stud. Teol.* R. 2: 1974 s. 173-180; MYNARZ W.: Społeczna działalność ks. Ferdynanda Machaya w latach 1910-1937. Lubl. 1974, maszynop. w Arch. KUL, s. XXXVIII, 309; PRZYBYSZEWSKI B.: Plebania zwierzyniecka w Krakowie w czasie okupacji. *Tyg. Powsz.* R. 31: 1977 nr 31; KUŚ J.: Ks. Ferdynand Machay. *Tyg. Powsz.* R. 32: 1978 nr 50 s. 5; MYNARZ P.: Ks. Ferdynand Machay jako mecenas życia kulturalnego. *Znak.* R. 31: 1979 s. 1326-1340.

Ks. Jan Kracik

Maciejewicz Stanisław, pseud.: St. Bogorja, krypt.: X. S. M., (1870-1940), autor prac historyczno-społecznych, redaktor.

Urodził się w 1870 r. Do Seminarium Duchownego w Wilnie wstąpił w 1886 r., a w 1890 został wysłany na studia do Akademii Duchownej w Petersburgu, które ukończył w 1894 r. ze stopniem magistra teologii. W tym też roku przyjął święcenia kapłańskie, po których został skierowany do pracy w Brześciu n. Bugiem w charakterze wikariusza i prefekta Progimnazjum. Następnie był proboszczem w Wyszkach (1895-1898) i Choroszczy (1898-1899). W 1899 r. został rektorem kościoła św. Katarzyny w Wilnie i kapelanem sióstr benedyktynek. Jednocześnie był prefektem żeńskiego Gimnazjum i Szkoły Realnej, a później także prywatnego Gimnazjum męskiego. Po ukazie tolerancyjnym przez jakiś czas był posłem do Dumy Rosyjskiej. Występował tam w obronie dyskryminowanych wyznań i narodów. W l. 1910-1915 wydawał i redagował czasopismo „Dwutygodnik Diecezjalny Wileński". W latach dwudziestych piastował godność senatora Rzeczypospolitej. Do końca swego życia był rektorem kościoła św. Katarzyny w Wilnie. Zmarł 4 I 1940 r.

I.

1. Sprawy wyznaniowe w Dumie Rosyjskiej. *Aten. Kapł.* T. 2: 1909 s. 306-319.

2. W jedności siła. *Dwutyg. Diec. Wil.* R. 1: 1910 s. 16-18.

3. Kariera czy powołanie. *Dwutyg. Diec. Wil.* R. 1: 1910 s. 192-193.

4. Notatka prawna. *Dwutyg. Diec. Wil.* R. 1: 1910 s. 254-255.

5. Smutne refleksje. *Dwutyg. Diec. Wil.* R. 1: 1910 s. 276-277.

6. Lew Tołstoj. *Dwutyg. Diec. Wil.* R. 1: 1910 s. 338-339.

7. Po rewizji. *Dwutyg. Diec. Wil.* R. 2: 1911 s. 238-239.

8. Rok 1911 w życiu naszym kościelnym. *Dwutyg. Diec. Wil.* R. 3: 1912 s. 2-3.

9. Prorok narodu ks. Piotr Skarga. *Gaz. Codz.* R. 3: 1912.

10. Szkółki cerkiewne. *Gaz. Codz.* R. 4: 1913 s. 170-172.

11. Religia w szkole. *Gaz. Codz.* R. 4: 1913 s. 258-260.

12. Religijna polityka ministerium spraw wewnętrznych. *Aten. Kapł.* T. 10: 1913 s. 56-70.

13. Co to jest poganizm? W: *Wyzwolenie chrześcijaństwa.* Książka pamiątkowa XVI-wiekowego jubileuszu ogłoszenia Edyktu Mediolańskiego. Wil. 1913 s. 152-161.

14. Widzenie Konstantyna w roku 313. W: *Wyzwolenie chrześcijaństwa.* Wil. 1913 s. 150-151.

15. Zmiana wyznania. *Dwutyg. Diec. Wil.* R. 5: 1914 s. 17-19.

16. Wykład religii w szkołach Kraju Zachodniego. *Aten. Kapł.* T. 12: 1914 s. 66-74.

17. Nabożeństwo ku czci i wsławieniu Opatrzności Boskiej. Poprawił i wydał ks. S. M. Wil. 1915 s. 64.

18. Włodzimierz Wielki i początki chrześcijaństwa na Rusi. *Życie Kośc.* R. 3 [8]: 1916 s. 3-5, 20-22, 33-36.

19. Mowa w sprawie ograniczeń wyznaniowych, wygłoszona na posiedzeniu Izby Państwowej w dn. 8-ym marca r. b. *Życie Kośc.* R. 3: 1916 s. 98-101.

20. Mowa w sprawie szkolnictwa, wygłoszona na posiedzeniu Izby Państwowej w dn. 15-ym marca r. b. *Życie Kośc.* R. 3: 1916 s. 122-124.

21. Śp. ks. Jan Kurczewski. *Życie Kośc.* R. 3: 1916 s. 245-247.
22. Przyszły sejm i duchowieństwo. *Mies. Kapł.* R. 1: 1921 s. 100-102.
23. Co każdy Polak powinien wiedzieć? [O Wileńszczyźnie]. Wil. 1921 16° s. 15.
24. Głos z Kresów. *Prz. Katol.* R. 3: 1924 s. 147-149, 164-165.

II.
Schemat. Diec. Wileńskiej na lata 1887-1925; *Dwutyg. Diec. Wil.* z lat 1910-1915; Schemat. Archidiec. Wileńskiej z lat 1926-1939; *Wiad. Archidiec. Wil.* z lat 1927-1939; Kalendarium liturgicum ad usum Archidioecesis. Białystok 1946 s. nlb. 1.

Ks. Tadeusz Krahel

Madeja Franciszek (1885-1953), zastępca profesora Uniw. Jagiellońskiego, apologeta, popularyzator.

Urodził się 13 VIII 1885 r. w Zebrzydowicach. Po ukończeniu Seminarium Duchownego w Krakowie przyjął 25 VII 1911 r. święcenia kapłańskie. Studia teologiczne odbył na Uniw. Jagiellońskim (1907-1909) oraz Uniw. w Innsbrucku (1909-1914); doktoryzował się i habilitował z teologii fundamentalnej. W l. 1915-1917 był kapelanem armii austriackiej, a następnie wikariuszem w Białej (1917-1918), katechetą V Gimnazjum w Krakowie (1918). Od 1918 do 1923 r. zastępował profesora teologii fundamentalnej na Wydziale Teologicznym Uniw. Jagiellońskiego oraz pełnił obowiązki prefekta w Seminarium Duchownym. W 1923 r. powrócił do pracy katechetycznej w szkolnictwie średnim. Od 1934 r. był sędzią prosynodalnym Sądu Arcybiskupiego, a od 1942 egzaminatorem prosynodalnym. Zmarł 24 X 1953 r.

I.
1. Nieomylność Kościoła i papieża. W: *Zbiór wykładów apologetycznych.* P. 1912 s. 95-100.
2. Stosunek Kościoła do państwa. Kr. 1921 Nakł. K. P. „Mamito", Druk. Prawdy 8° s. 69.
3. Zmartwychwstanie Chrystusa. Studium apologetyczno-biblijne. Kr. 1922 8° s. XI, 323.
4. Kościół katolicki czy narodowy? Kr. 1923.
5. Kościół i państwo. *Prz. Hom.* R. 2: 1924 s. 287-294.
6. Wybór egzort dla młodzieży szkół średnich. Kr. 1928 Nakł. Autora 8° s. 265, nlb. 7.
7. Nauka religii katolickiej. Cz. 1. Krótki zbiór prawd wiary katolickiej i uwag liturgicznych. Kr. 1941 Księg. Krakowska 8° s. 56.
8. Nauka religii katolickiej. Cz. 2. Krótki zarys etyki katolickiej. Kr. 1941 Księg. Krakowska 8° s. 30.
9. Przyobleczcie się w nowego człowieka. Kr. 1947 Wyd. Mariackie 8° s. 207.

II.
Arch. Archidiec. Krak.: Pers. A 489.

Ks. Ludwik Grzebień SJ

Majkowski Edmund Klemens (1892-1951), historyk, archiwista, bibliotekarz, numizmatyk.

Kapłan archidiecezji poznańskiej, urodził się 5 XI 1892 w Grodzisku Wlkp., był synem introligatora-księgarza Leona i Stanisławy ze Stefanowiczów. Gimnazjum rozpoczął w Grodzisku, a ukończył w Śremie maturą 18 III 1912 r. Należał do tajnych organizacji młodzieży polskiej, niepodległościowych, oświatowych i samokształceniowych. Po studiach filozoficzno-teologicznych w Seminarium Duchownym w Poznaniu i Gnieźnie przyjął 13 II 1916 r. święcenia kapłańskie i został 1 kwietnia skierowany na wikariat w Bninie, skąd już 1 sierpnia t.r. przeszedł na wikariat w Kórniku, gdzie zacieśnił swoją współpracę z Biblioteką Kórnicką. Gdy 17 VII 1919 r. otrzymał nominację na archiwariusza archidiecezjalnego i bibliotekarza Seminarium Duchownego w Poznaniu, podjął studia historii na Uniw. Poznańskim, które ukończył absolutorium w 1922 r. Jako archiwariusz zgromadził najstarsze akta biskupie, kapitulne i konsystor-

skie, przejął w depozyt wiele archiwaliów parafialnych i doprowadził do zorganizowania w Poznaniu Archiwum Archidiecezjalnego jako samodzielnej instytucji, pierwszej tego rodzaju w Polsce. Kard. E. Dalbor nadał Archiwum w 1925 r. statut i mianował ks. Majkowskiego jego pierwszym dyrektorem. Pod jego zarządem znalazła się też Biblioteka Archidiecezjalna i Muzeum Archidiecezjalne. Stale powiększał ich zbiory i doskonalił strukturę organizacyjną. Przejął w depozyt archiwum Związku Polskich Kawalerów Maltańskich, których był honorowym kapelanem od 1928 r. Swoją działalność rozwijał w wielu kierunkach i o bardzo szerokim zakresie geograficznym. W 1923 r. doprowadził do założenia Towarzystwa Bibliofilów w Poznaniu, był członkiem Towarzystwa Miłośników Książki w Krakowie, stał się współzałożycielem Poznańsko-Pomorskiego Koła Związku Bibliotekarzy Polskich i Towarzystwa Numizmatycznego w Poznaniu, którego był najpierw sekretarzem, potem wiceprezesem. Należał do komitetu organizacyjnego II Zjazdu Numizmatyków Polskich w Poznaniu w 1929 r. Utrzymywał liczne kontakty naukowe z zagranicą. Szeroko prowadził w latach 1923-1927 akcję przekazywania książek bibliotece Uniwersytetu w Louvain, zniszczonej przez Niemców na początku I wojny światowej. Urządzał w Poznaniu, w innych miastach polskich i za granicą wystawy bibliofilskie i numizmatyczne. W Polsce eksponował czeskie medale, plakiety i starodruki, w Pradze zorganizował wystawę pamiątek po Joachimie Lelewelu oraz medali współczesnych artystów polskich. Wyjeżdżał na kongresy i zjazdy mędzynarodowe. Był członkiem honorowym towarzystw numizmatycznych, czeskiego, belgijskiego i rumuńskiego, a także zagranicznym członkiem korespondentem Belgijskiej Królewskiej Akademii Archeologii w Antwerpii i Instytutu Słowiańskiego w Pradze. Otrzymał państwowy medal miasta Bratysławy za wystawę zorganizowaną w Czechosłowacji oraz Krzyż Oficerski Korony Belgijskiej za pomoc dla Uniwersytetu w Louvain. W Polsce został członkiem Komisji Polskiej Akademii Umiejętności do Dziejów Szkolnictwa i Oświaty. Seminarium Duchownemu w Janowie Podlaskim przekazał w 1927 r. bibliotekę, odziedziczoną po swoim krewnym, ks. dziekanie P. Łabędzkim. Został wówczas kanonikiem honorowym kolegiaty janowskiej.

Pismem Kurii Arcybiskupiej z 18 IV 1933 r. zwolniony ze stanowiska dyrektora Archiwum i Muzeum Archidiecezjalnego w Poznaniu w celu wyjazdu na studia zagraniczne, udał się do Belgii i pracował w archiwach, bibliotekach, muzeach i gabinetach numizmatycznych różnych ośrodków naukowych, współdziałał w organizowaniu wystaw i głosił referaty. Do kraju powrócił pod koniec następnego roku i 15 XI 1934 objął administrację parafii w Kopanicy k. Wolsztyna. Nie zaprzestał tam działalności pisarskiej. Aresztowany przez Niemców już 3 IX 1939 r., był więziony w Kargowie i Obrze, następnie internowany w Lubiniu, potem znów więziony od 2 II 1940 r. w Kościanie, a od 22 II w Forcie VII w Poznaniu, został niespodziewanie zwolniony 17 III 1940 r. i wywieziony do Generalnej Guberni. Osiadł w Tarnowie u dominikanów Gdy powrócił w kwietniu 1945 r. do swojej archidiecezji otrzymał parafię w Kórniku, gdzie oddawał się pracy naukowej oprócz duszpasterskiej. Na Uniw. Poznańskim 8 V 1945 uzyskał stopień magistra filozofii w zakresie historii na podstawie rozprawy o dziejach biblioteki króla Zygmunta Augusta. Doktorat natomiast zdobył na Katolickim Uniw. Lu-

belskim 28 VI 1947 za dysertację o medalierze poznańskim Fryderyku Belowie. KUL przyjął go także na członka swego Towarzystwa Naukowego, wyczerpany intensywną pracą, zmarł 5 IV 1951 w szpitalu w Śremie, pochowany w Kórniku.

Znaczna liczba publikacji odnosi się do historii, księgoznawstwa i bibliotekoznawstwa, numizmatyki i sfragistyki oraz muzealnictwa. Szereg rozpraw i artykułów pozostawił w rękopisach. Razem z obfitą korespondencją przekazał je Polskiej Akademii Umiejętności. Jego zaś biblioteka wraz ze zbiorem monet, medali i rycin znalazła się w Katolickim Uniw. Lubelskim.

I.

1. Bony i monety wojenne W. Ks. Poznańskiego 1914-1918. *Wiad. Numizm.-Archeol.* T. 8: 1919 nr 8/9 s. 118-120.

2. Z naszego ruchu eucharystycznego. *Wiad. dla Duchow.* R. 7: 1920 s. 291-295.

3. Muzeum diecezjalne w Poznaniu. *Przew. Katol.* R. 27: 1921 nr 38 s. 402-404.

4. Monety z imieniem Sieciecha. Studium z numizmatyki polskiej wieku XI. *Prz. Archeol.* T. 1: 1921 s. 122-126; T. 2: 1922 s. 15-24, 112-124.

5. Dwa miecze z młodszej epoki bronzu w Muzeum Kórnickim. *Prz. Archeol.* T. 2: 1922 z. 3.

6. Znak książkowy Andrzeja Krzyckiego. Kr. 1926 Tow. Miłośników Książki 16° s. 18.

7. Przyczynki do sfragistyki polskiej okresu Piastów. *Wiad. Numiz.-Archeol.* T. 10: 1926 nr 1/12 s. 51-58.

8. Ze studiów nad średniowieczną numizmatyką polską — nieznany denar Bolesława Chrobrego z portretem Ethelreda II króla angielskiego na odwrociu. *Wiad. Numizm.-Archeol.* T. 11: 1927 nr 1/12 s. 1-8.

9. K'pocetnim grosum opata Valentina Schönbeka. *Numism. Casopis Ceskolslov.* R. 3: 1927.

10. Materiały do dziejów biblioteki Zygmunta Augusta. Książki Zygmunta Augusta przechowywane w Bibliotece Archidiecezjalnej w Poznaniu. P. 1928 Tow. Bibliofilów 4° s. nlb. 6, 29, nlb. 3, tabl. k. 8.

11. Biblioteka Archidiecezjalna w Poznaniu. W: *Biblioteki Wielkopolskie i Pomorskie.* P. 1929 s. 3-13. — Toż. P. 1929 Druk. Rolnicza 8° s. 13, tabl. 2.

12. Józef Hoene Wroński jako uczeń Szkoły Wydziałowej Poznańskiej. *Kron. m. Poznania.* R. 7: 1929 s. 53-59.

13. La bibliographie polonaise des XIX et XX siècles. W: *Atti del 1-mo Congresso Mondiale delle biblioteche et di bibliografia.* Roma-Venezia 15-30 Giugno 1929. — Toż Roma 1931 Istituto Poligrafico dello Stato 4° s. 6.

14. Nieznane szczegóły z życia Józefa Strusia lekarza poznańskiego XVI w. (Zapiski aktów konsystorza poznańskiego). *Arch. Hist. i Filoz. Medycyny oraz Hist. Nauk Przyrod.* T. 9: 1929 z. 1 s. 15-22. — Toż. Odb. P. 1929 Nakł. A. Wrzosek 8° s. 8.

15. Prycynky do zyttja i sprawy m. Mokryny Mieczysławskoj. *Zapiski Cyna św. Wasilja W.* R. 1928/29. — Toż. Odb. Lw. 1929.

16. Jan Kochanowski, proboszcz kapituły katedry poznańskiej. *Kur. Pozn.* R. 25: 1930 nr 261.

17. Zarys dziejów Zakonu Maltańskiego w Polsce. W. 1930.

18. Rachunki kolektorii poznańskiej z należytości płaconych przez miasta wielkopolskie na utrzymanie studentów medycyny w Szkole Głównej Koronnej w Krakowie w latach 1785-1792 — przyczynek do dziejów uniwersału Stanisława Augusta z r. 1785. *Arch. Hist. i Filoz. Medycyny oraz Hist. Nauk Przyrod.* T. 10: 1930.

19. Biblioteki diecezjalne i seminaryjne. W: *Pamiętnik zjazdu Zw. Zakładów Teologicznych.* T. 6: 1931 s. 116-122. — Toż. Odb. Kielce 1931 Druk. Diecezjalna „Jedność" 8° s. 7, nlb. 1.

20. Oprawy sakwowe. Przyczynek do historii introligatorstwa u schyłku wieków średnich. P. 1931 Nakł. Polskiej Gazety Introligatorskiej 8° s. 31, nlb. 1, ryc. 1.

21. Dalsze nieznane szczegóły z życia Józefa Struśka, lekarza poznańskiego XVI wieku. *Arch. Hist. i Filoz. Medycyny oraz Hist. Nauk Przyrod.* T. 11: 1931 z. 1. — Toż. Odb. P. 1931 Druk. Dz. Pozn. 8° s. 17, nlb. 1.

22. Podręcznik Związku Polskich Kawalerów Maltańskich. P. 1932.

23. Plakieta portretu arcybiskupa Marcina Dunina. Nieznana praca T. Kralewskiego, 1841. *Wiad. Numizm.-Archeol.* T. 14: 1932 s. 115-119.

24. Plaketa z XII stoleti, razena ke cti św. Stanislava, Krakowskeho Biskupa a Mucednika. Prispevek ke studia kultu św. Stanislava ve stredoveku. *Numismatycký Casopis Ceskoslovensky.* R. 3: 1932.

25. Katalog výstavy sendobých medailéru polskich Praha. P. 1933.

26. Dr Józef Strusiek jako kolator „kanonikatu" i „prebendy" w kościele św. Stanisława w Poznaniu. *Arch. Hist. i Filoz. Medycyny oraz Hist. Nauk Przyrod.* T. 12: 1933 s. 80-83. — Toż. Odb. P. 1933 Druk. Dziennika Pozn. 8° s. 7.

27. Twee stempels voor een valschen gelderschen rijkdaalder van 1661 uit het stedelijk Museum le Toruń (Polen). *Jaarboek van het Koninklijk Nederlandsch Genootschap voor Munt- en Penningkunde te Amsterdam.* T. 20: 1933.

28. Une medaille polonaise en l'honneur de la Belgique. *Révue Belge de Numismatique.* Bruxelles. T. 85: 1933 s. 70-76. — Toż. Odb. Bruxelles 1933 8° s. nlb. 1, 70-76, ilustr.

29. L'étoile de perséverence polonaise, instituée par le Sejm revolutionnaire et l'étoile d'honneur du Gouvernement provisoire belge de 1830-1831. W: *Carnet de la Feurragère.* Bruxelles 1933 s. 48-57. — Toż. Odb. Bruxelles 1933 Etablissements d'Imprimerie de l'Avenir 8° s. 14.

30. Studien zu schlesischen Denaren. Versuch einer neuen Zuweisung des Denars F. 252. *Altschlesien.* Bd 4: 1934 H. 4 s. 267-272. — Toż. Odb. Breslau 1934 Schlesischer Altertumsverein 8° s. 267-272, ilustr.

31. Coins strucke by Boleslav the Mighty, Duke of Poland (992-1025) with Bust and Name of Aethelred II of England. *Numismatic Chronicle.* [London]. R. 14: 1934 s. 168-182. — Toż. Odb. London 1934 8° s. 16, ilustr.

32. Ethelred — Boleslaus mynter. *Acta Numism. Osloensia.* R. 1: 1934. — Toż. Odb. Oslo 1934 8° s. nlb. 8, tabl. kol. 1.

33. Plakiety i medale z portretem J. Lelewela. *Wiad. Numizm.-Archeol.* T. 17: 1935 s. 12-27. — Toż. Odb. Kr. 1936 Druk „Powściągliwość i Praca" 8° s. 20.

34. Bibliographie over Poolsche numismatiek. *Jaarboek van het Köningl. Neder Genootschap voor Munt- en Penningkunde.* R. 22: 1935 s. 134-136.

35. Below Fryderyk Wilhelm (1822-1895) pieczętarz i medaljer poznański. W: *Pol. słow. biogr.* T. 1: 1935 s. 407-408.

36. Przyczynek do kultu św. Eligiusza w Polsce. *Złotnik i Zegarmistrz.* Nr 12: 1936.

37. De Broglie Maurycy Jan Magdalena (1766-1821) książę św. Rzymskiego Imperium, proboszcz kapituły katedralnej w Poznaniu, kanonik kolegiaty św. Jerzego na zamku gnieźnieńskim, później biskup Acqui i na koniec Gandawy. W: *Pol. słow. biogr.* T. 2: 1936 s. 456-457.

38. Fryderyk Wilhelm Below pieczętarz i medaljer poznański, patriota polski 1822-1895. P. 1936 Druk. Chojnacki 8° s. 90, ilustr.

39. La medaille comémorative de l'exposition des medailles belges en Pologne (1935). *Revue Belge de Numismatique.* Bruxelles. R. 88: 1936.

40. Polska bibliografia numizmatyczna. *Wiad. Numizm.-Archeol.* T. 18: 1936 s. 139-147; T. 19: 1937 s. 122-130; T. 20: 1938/39 s. 334-340.

41. Joachim Lelewel et les médailleurs belges. *Revue Belge de Numismatique et de Sigillographie.* T. 89: 1937.

42. Obrazek ludowy św. Eligiusza, patrona złotników i mincerzy. Przyczynek do kultu św. Eligiusza w Polsce. *Prz. Bydgoski.* R .1937 z. 2 s. 73-75.

43. Steven van Herwijck's serie der Jagellonen-médaillons en zijn vermeend verblijf in Polen 1561-1562. *Jaarboek van het Koninklijk Nederlansch Genootschap voor Munt- en Penningkunde te Amsterdam.* T. 24: 1937.

44. Vensdst van Nederlandsche pounden ducaten te Gostyczna [in Polen]. *Jaarboek voor Munt- en Penningkunde.* Amsterdam. R. 24: 1937.

45. Z niewydanej korespondencji hr. Augusta Cieszkowskiego. (List do arcybiskupa Leona Przyłuskiego w sprawie nabożeństwa dziękczynnego po nieudanych zamachach w Warszawie w roku 1862). *Kron. m. Poznania.* R. 17: 1939 s. 49-54.

46. Neues zum Buchbeutel in der bildenden Kunst. Beiträge aus Polen, den Niederlanden, Deutschland und der Schweiz. *Gutenberg-Jahrb.* 14: 1939 s. 331-339, ilustr.

47. Nieznana praca medalierska Fryderyka Wilhelma Belowa, rytownika i pieczętarza poznańskiego. *Kronika m. Poznania.* R. 19: 1946 s. 58-68.

48. Skarb srebrny z Brzezia w powiecie opatowskim. *Z Otchłani Wieków.* R. 15/16: 1946/47.

49. Władysław Fierek (1838-1911) nauczyciel i kompozytor. W: *Pol. słow. biogr.* T. 6: 1948 s. 435-436.

50. Śp. Leon Wilkowski. *Prz. Archeol.* R. 1948 z. 1 s. 135.

51. X. Józef Łobodzki. Bojownik o wolność z roku 1846 i jego autobiografia. *Oręd. Diec. Chełm.* R. 5: 1949 s. 445-448.

52. Współautor: Nieznani prałaci i kanonicy kolegiaty Panny Marii w Sandomierzu od trzynastego do osiemnastego wieku. Wyd. 1. Kunów 1949 Zakł. Graf. Zw. Pol. Artystów Plastyków w Ostrowcu 8° s. 15.

53. Długossiana w dziale rękopisów Biblioteki Kórnickiej. *Pam. Bibl. Kórnickiej.* T. 5: 1955 s. 185-200.

54. Medal Anny Jagiellonki, nieznana

praca Steven van Herwicka. *Biul. Numizm.* R. 1954 nr 4.

55. Życiorys własny i spis prac. Podał do druku Jan Ujda. *Nasza Przeszł.* T. 25: 1966 s. 285-290.

II.

WOJCIECHOWSKA M.: Majkowski Edmund. W: *Pol. słow. biogr.* T. 19: 1974 s. 202-203, tamże literatura.

Ks. Marian Banaszak

Makara Jakub (1891-1965), katecheta, autor rozpraw historycznych.

Urodził się 26 IV 1891 r. w Jaworniku Polskim; był synem Marcina. Uczęszczał do Gimnazjum w Rzeszowie w l. 1904-1912. Po maturze wstąpił do Seminarium Duchownego w Przemyślu, gdzie 6 V 1917 r. przyjął święcenia kapłańskie. Był następnie wikariuszem w Rudniku nad Sanem, Samborze, Łańcucie (od 1920) i Rzeszowie (od 1923). W r. 1926 rozpoczął pracę jako prefekt prywatnego żeńskiego Seminarium Nauczycielskiego w Jarosławiu (do 1936). Równocześnie w l. 1926-1928 był prefektem I Gimnazjum w Jarosławiu, a w r. szk. 1927-1928 prefektem Gimnazjum Żeńskiego. Najdłużej jednak, bo od 1928 do 1956 r. był katechetą w szkole powszechnej w Jarosławiu. W l. trzydziestych redagował tygodnik „Jarosławskie Wiadomości Kościelne", w których publikował swoje artykuły. Po wybuchu II wojny światowej i usunięciu proboszcza jarosławskiego, był w okresie od 7 X 1939 do 9 V 1940 r. administratorem parafii Jarosław, a do 2 VIII 1944 r. tymczasowym dziekanem jarosławskim. Po przejściu na emeryturę (1956) prowadził jeszcze przez kilka lat katechizację przy kościele farnym. Zmarł 8 X 1965 r. i pochowany został w Jaworniku Polskim.

I.

1. Prawo własności prywatnej według „Rerum Novarum". *Przew. Społ.* R. 2: 1920/21 s. 318-320.

2. Duszpasterz przy łożu chorego. *Gaz. Kośc.* R. 32: 1925 s. 544-546.

3. Kilka uwag w sprawie ksiąg metrykalnych. *Gaz. Kośc.* R. 32: 1925 s. 364-367.

4. O używaniu biretu. *Gaz. Kośc.* R. 32: 1925 s. 449-452.

5. Obowiązek aplikowania mszy pro populo. *Gaz. Kośc.* R. 33: 1926 s. 27-29.

6. Chronologia królów judzkich i izraelskich. *Aten. Kapł.* T. 22: 1928 s. 180-185.

7. Chronologia proroków. *Aten. Kapł.* T. 22: 1928 s. 298-301.

8. [Wypowiedź na ankietę:] O wartości szkolnej Sodalicji Mariańskiej. *Mies. Katech. i Wychow.* R. 20: 1931 s. 268-269.

9. Co to jest socjalizm? *Gaz. Kośc.* R. 38: 1931 s. 139-140, 149-150.

10. W sprawie aplikowania mszy św. za innowierców. *Gaz. Kośc.* R. 38: 1931 s. 433-435, 447-449.

11. Dzieje parafii jarosławskiej. Jarosław 1936 Nakł. Jarosł. Wiad. Paraf. 8° s. 630. Odb. z *Jarosł. Wiad. Paraf.*

12. Prefekt czy katecheta? *Prz. Katech.* R. 30: 1947 s. 275-277.

13. Archiwum parafialne w Jarosławiu. *Arch. Bibl. Muz.* T. 6: 1963 s. 7-16.

14. Z dziejów przeszłych kościoła Św. Ducha w Jarosławiu. Jarosław 1952 s. 8. Maszyn. w posiadaniu ks. M. Kociubińskiego w Przemyślu.

15. Rzut oka na historię kościoła Św. Ducha w Jarosławiu. Jarosław b. r. s. 4. Maszyn. w posiadaniu ks. M. Kociubińskiego w Przemyślu.

II.

Schematismus cleri dioec. Prem. pro AD. 1925. Toż za lata 1926-1958; Arch. Diec. Przem.: Teczka personalna.

Ks. Tadeusz Śliwa

Makłowicz Józef (1881-1960), popularyzator teologii.

Urodził się 30 VI 1881 r. w Podmichalu k. Kałusza, był synem Jana i Rozalii Türkott. Świadectwo dojrzałości uzyskał w 1899 r. w Gimnazjum w Stanisławowie. Seminarium Duchowne i Wydział Teologiczny Uniw. Lwowskiego ukończył w 1903 r. i 6 XII t. r. przyjął święcenia kapłańskie. Był kolejno wikarym i katechetą w Tarnopolu (1903-1905), Brzeżanach (1905-1906), Lwowie w Szkole św. Antoniego (1906-1908) i w Kołomyi (od

1908). Chory na płuca leczył się we Włoszech; kilka lat przebywał też w Stanach Zjednoczonych A. P. Po powrocie do kraju był kapelanem zakonnic w Łomnej, Jazłowcu i Czortkowie. W 1926 r. przeszedł na emeryturę i osiadł w Kołomyi. Odtąd poświęcił się głównie pisarstwu. Okres drugiej wojny światowej spędził w Krakowie przy kościele św. Szczepana. W lipcu 1945 r. przeniósł się do Wrocławia i brał udział w organizowaniu pracy duszpasterskiej przy kościele bonifratrów i w parafii św. Bonifacego, przy której mieszkał jako rezydent. Zmarł we Wrocławiu 30 XII 1960 r.

I.

1. Religijność Juliusza Słowackiego. Lw. 1909 8° s. 27.
2. Humor w nauczaniu religii. *Gaz. Kość.* R. 18: 1910 s. 506-508.
3. Zakładajmy parafialne kramiki dewocjonaliów. *Gaz. Kość.* R. 18: 1910 s. 83.
4. Przykłady ojczyste do nauki katechizmu. T. 1-5. Lw. 1910-1914 s. 353, VI, nlb. 2; 352; 376; 375; 391.
5. Mały podarek grunwaldzki. Lw. 1910.
6. Złote myśli Juliusza Słowackiego. Kołomyja 1911 8° s. 182.
7. Anegdoty z dziedziny duszpasterskiej. Lw. 1911 Nakł. Autora, Druk. Związkowa 8° s. 64.
8. Anegdoty z dziedziny religijnej. Włocławek 1915.
9. Nauka wiary i obyczajów. Kołomyja 1923. — Toż. Lw. 1924 Nakł. Autora 8° s. 160. — Toż. Lw. 1925 Nakł. Autora 8° s. 160. — Toż. Wyd. 5. Miejsce Piastowe 1928 Nakł. Autora 8° s. 160.
10. Mały katechizm. Kołomyja 1923. — Toż. Wyd. 5. Miejsce Piastowe 1928 8° s. 48. — Toż. Wyd. 7. Kr. 1930 Nakł. Autora 8° s. 45, nlb. 3.
11. Z humoru religijnego. T. 1-2. Lw. 1926.
12. Śpiewniczek religijny dla młodzieży szkolnej. Wyd. 3. Lw. 1927 16° s. 64.
13. Mały modlitewnik dla młodzieży. Lw. 1927 16° s. 64.
14. Pamiętnik małego Rysia. Lw. 1928.
15. Wybór przykładów ojczystych do nauki wiary i obyczajów. Czytania religijne dla katolików. T. 1-2. Miejsce Piastowe 1928-1929 Nakł. Autora 8° s. 451, 569.
16. Przemówienia na 10-tą rocznicę wskrzeszenia państwa polskiego. Kołomyja 1928 Nakł. Autora 8° s. 16.
17. Śpiewajmy Panu. Wrocław 1947. — Toż. Tarnów 1949 Veritas 16° s. 72.
18. Błogosławiony Czesław, patron Wrocławia. Wr. 1948.

II.

GERMAN F.: Makłowicz Józef. W: *Pol. słow. biogr.* T. 19 s. 220, tamże literatura.

Krzysztof Piętka

Makowski Bolesław (1880-1934), historyk sztuki.

Urodził się 30 XII 1880 r. w Pelplinie; rodzicami jego byli Michał, nauczyciel oraz Marta Redner. Uczęszczał do Collegium Marianum w Pelplinie, potem do Gimnazjum w Chełmnie, gdzie należał do tajnej patriotycznej organizacji filomackiej. Po maturze studiował w Seminarium Duchownym w Pelplinie (1900-1904). Jako kleryk sądzony był w słynnym procesie filomatów pomorskich w Toruniu (1901) i skazany został na 6 tygodni więzienia. Święcenia kapłańskie otrzymał 13 III 1904 r.; pracował następnie w duszpasterstwie w Gdańsku i studiował przez dwa semestry na Politechnice Gdańskiej. W latach 1907-1920 pełnił obowiązki kapelana szpitala Najśw. Maryi Panny w Gdańsku; w 1919 r. został członkiem Podkomisariatu Naczelnej Rady Ludowej na Prusy Królewskie prowadząc Wydział Szkolny. Wygłosił w tym czasie cykl wykładów z historii sztuki polskiej w ramach kursów organizowanych przez zał. w Gdańsku Polski Uniwersytet Ludowy. Wspólnie z działaczami polskimi redagował wydawaną przez Podkomisariat „Polnische Warte" (1919). Należał do współzałożycieli stronnictwa pod nazwą „Koło Demokratyczne" w Gdańsku (1919), które potem włączono do Stronnictwa Chrześcijańsko-Ludowego. W 1920 r. powołany został na stanowisko radcy dla spraw kościelnych w Urzędzie Wojewódzkim Pomorskim w Toruniu. Należał do głównych

współzałożycieli Towarzystwa Filomatów Pomorskich (1921). W latach 1922-1934 był proboszczem w Chojnicach, gdzie swoją działalnością duszpasterską położył podwaliny pod przyszły rozwój znacznego odrodzenia życia religijnego powierzonej mu parafii; przeprowadził kosztowny remont fary (1924), a po licznych staraniach odzyskał z rąk protestantów kościół w Krojantach (1926).

Z wielką ofiarnością pracował jako prezes Kuratorium Zakładu św. Boromeusza, oraz gorliwą opieką otaczał stowarzyszenia młodzieży w parafii. Należał do Mieszanej Komisji dla Spraw Sztuki kościelnej w Pelplinie, był członkiem Zarządu Towarzystwa Naukowego w Toruniu (1920-1930), oraz kanonikiem honorowym kapituły chełmińskiej.

Artykuły z zakresu historii kultury i sztuki Pomorza publikował w licznych czasopismach, ponadto drobne przyczynki umieszczał w „Der Pionier" (1913) dodatku do „Die Christliche Kunst" (Monachium); również w prasie pomorskiej podejmował sprawy narodowe i kościelne. Kilkanaście recenzji znajduje się w „Der Pionier", Zapiskach TN Tor, Mies. Diec. Chełm. Ukoronowaniem jego działalności pisarskiej stała się „Sztuka na Pomorzu" (1932), która stanowi pierwszą próbę syntetycznego ujęcia historii sztuki na Pomorzu. Zyskała ona, obok krytyki, uznanie w ośrodkach kulturalnych Polski. Zmarł po długiej i ciężkiej chorobie w Poznaniu 25 X 1934 r.; pochowany został w Chojnicach.

I.

1. Pierwowzory niektórych obrazów pelplińskich. Studium z historii malarstwa zachodnio-pruskiego. *Rocz. TN Tor.* R. 13: 1906 s. 300-317.

2. Der Danziger Maler Andreas Stech. *Ztschr. d. Westpr. Gesch.* Jg 1910 H. 52 s. 139-197.

3. Jacek von Malczewski. *Die Christliche Kunst.* Monachium. Jg 10: 1913/14 s. 1-9, ilustr. 7.

4. Z gdańsko-polskiej sztuki XVII w. I. Obraz „Bitwy pod Grunwaldem". II. Nieznany malarz Polak [Stanisław Kłossowski]. *Zap. TN Tor.* T. 4: 1919 nr 9 s. 214-221.

5. Ongi a dziś. W: *Z końcem niewoli.* Jednodniówka. Wyd. przez Pomorskie Koło Panien. Czysty dochód na cele plebiscytowe i dla żołnierzy pomorskich. Bydgoszcz 1920 s. 25-28.

6. Pomniki sztuki polskiej na Pomorzu. *Straż nad Wisłą.* Toruń. R. 1: 1920 nr 5/6 s. 19-27, ilustr.

7. Daniela Chodowieckiego „Dziennik Gdański" z 1773 r. *Straż nad Wisłą.* R. 1: 1920 nr 5/6 s. 3-9.

8. Starszyzna cechu czeladników szmuklerskich w Toruniu. *Głos Robotnika.* Toruń. R. 1921 nr 294.

9. Z życia cechowego i mieszczańskiego na Pomorzu. Cech szmuklerski w Toruniu. Toruń 1922 Bractwo Pomorskie 8° s. 80, tabl. 2. Książnica Pomorska, nr 1.

10. Chojnice. *Ziemia.* R. 8: 1923 nr 12 s. 229-231.

11. Przemówienie... na uroczystości patriotycznej z okazji uznania granic polskich 20 marca 1923 r. *Dz. Chojnicki.* R. 1923 nr 67 s. 1.

12. Przemówienie... [w czasie powitania Prezydenta RP St. Wojciechowskiego w kościele gimnazjalnym w Chojnicach]. *Głos Pomorski.* Grudziądz. R. 1924 z dn. 10 VIII s. 7.

13. Ku syntezie [50-lecie Tow. Naukowego w Toruniu]. *Słowó Pomorskie.* Toruń. R. 1925 nr 292 s. 1.

14. Dorobek naukowo-literacki księży pomorskich w ostatnim ćwierćwieczu. *Mestwin.* Dod. naukowo-literacki *Słowa Pomorskiego.* Toruń. R. 2: 1926 nr 3 s. 20-22.

15. Znaczenie zrzeszeń filomackich na Pomorzu. *Mestwin.* R. 2: 1926 nr 16 s. 121-123.

16. Malarz Strobel w Polsce i na Pomorzu. *Zap. TN Tor.* T. 7: 1926 nr 1 s. 11-17.

17. Zabytki cechu krawieckiego w Kościerzynie. *Zap. TN Tor.* T. 7: 1927 nr 7/8 s. 225-231.

18. Drugie oblicze Lindego. *Mestwin.* R. 3: 1927 nr 3 s. 17-19.

19. Daniela Chodowieckiego stosunek do polskości i do Polski. *Rocz. Gdański.* R. 4/5: 1930/31 s. 115-144. — Toż w osob. odb. Gdańsk 1931 8° s. 32.

20. Daniela Chodowieckiego podróż przez Pomorze Kaszubskie. *Gryf.* R. 8: 1931/32 nr 1 s. 22-24, ilustr. — Toż pt. „Podróż przez Pomorze Kaszubskie". *Zabory.* Czasopismo regionalne Ziemi Zaborskiej.

Mies. dod. do *Dziennika Pomorskiego*. Chojnice. R. 2: 1936 nr 1 s. 7-8.
21. Nieznane klejnoty barokowego malarstwa. [Obrazy w kościele w Chojnicach, Nowym Mieście Lub., Wejherowie]. *Mies. Diec. Chełm.* T. 4: 1932 nr 6/7 s. 386-402, ilustr.
22. Sztuka na Pomorzu, jej dzieje i zabytki. Toruń 1932 Wyd. Instytutu Bałtyckiego 8° s. XIV, 250, ryc. 78, tabl. 12. Pamiętnik Instytutu Bałtyckiego nr 9.
23. Moja pielgrzymka do Rzymu. Dziennik podróży... 1925 16° k. 55. Rękopis. Książnica Miejska Toruń, syg. TN 224/124.
24. Przemówienie okolicznościowe [z lat 1917-1929]. 16° k. ok. 50. Rękopis. Książnica Miejska Toruń, syg. TN 129.

II.

KRUSZELNICKI Z.: Makowski Bolesław. W: *Pol. słow. biogr.* T. 19 s. 237-238, tamże literatura. — Ponadto: KŁOPOCKI K., MAKOWSKI A.: Kuratorium Zakładu św. Boromeusza. W: *Zakład św. Boromeusza w Chojnicach 1885-1935*. Księga Pamiątkowa z okazji 50-lecia założenia. Praca zbiorowa. [Toruń 1936] s. 35-38, fot.

Ks. Henryk Mross

Manthey Franciszek, pseud.: Fr. Pelpliński, Fr. Świętojański, Fr. Borowski (1904-1971), filozof, religiolog.

Urodził się 19 IV 1904 r. w Zaborowie pod Brodnicą; rodzicami jego byli Michał, nauczyciel oraz Leokadia Tadajewska. Egzamin dojrzałości złożył w Gimnazjum w Brodnicy (1921). W l. 1921-1924 był alumnem w Seminarium Duchownym w Pelplinie; studia kontynuował na Wydziale Filozoficznym Uniw. Lwowskiego (filozofia, germanistyka), gdzie uzyskał doktorat filozofii (18 VI 1927). Święcenia kapłańskie otrzymał w Pelplinie 1 I 1928 r. Pracował w duszpasterstwie jako wikariusz w Rumianie, skąd powołany został do Pelplina na stanowisko nauczyciela Gimnazjum Biskupiego „Collegium Marianum" (1928-1936). Od 1930 r. wykładał także teol. fundamentalną, filozofię oraz był lektorem jęz. łacińskiego i greckiego w Seminarium Duchownym; w latach 1936-1939, 1946-1958 był profesorem w tejże uczelni pelplińskiej. Związany z katolikami niemieckimi, wygłaszał liczne referaty w Bydgoszczy, Tczewie, Toruniu, Grudziądzu i Gdańsku. Brał czynny udział w posiedzeniach Wydziału Teologicznego Towarzystwa Naukowego w Toruniu (z siedzibą w Pelplinie), występując zwykle z interesującą problematyką, m. in. jego referat o hitleryzmie (1931) w sposób trafny przedstawił cechy doktryny narodowo-socjalistycznej.

W okresie II wojny światowej pracował w duszpasterstwie i pełnił kolejno obowiązki administratora w Tucholi, Nowym Mieście Lub. i w Toruniu (parafia św. Jana).

Od 1946 r. działał w Pelplinie: początkowo był bibliotekarzem, potem przejął swoje obowiązki profesorskie w Seminarium Duchownym (wykładał historię religii, filozofię, teologię fundamentalną, od 1952 teologię dogmatyczną). Bp. K. J. Kowalski mianował go kanonikiem honorowym kapituły katedralnej (1952), egzaminatorem prosynodalnym. W 1958 r. opuścł Polskę udając się do Niemiec (RFN), gdzie przebywał jego chory ojciec. Do Kraju już nie wrócił. Pracował początkowo w szkolnictwie w Münster, a od 1962 r. do swej śmierci był profesorem ekumenizmu w Wyższym Seminarium Duchownym w Hildesheim. Zmarł 7 VIII 1971 r. w Hildesheim.

I.

1. Obchód 25-tej rocznicy biskupstwa Najprz. biskupa chełmińskiego dra. Augustyna Rosentretera. *Przew. Katol.* R. 1924 nr 30 s. 13.
2. Myśli historiozoficzne Słowackiego. *Mies. Diec. Chełm.* T. 2: 1930 nr 6 s. 413-424.
3. Teoria względności Einsteina. *Mies. Diec. Chełm.* T. 2: 1930 nr 8/9 s. 573-584.

4. Albert Wielki. *Mies. Diec. Chełm.* T. 2: 1930 nr 11 s. 667-689.

5. Spuścizna św. Augustyna w królestwie ducha dnia dzisiejszego. *Mies. Diec. Chełm.* T. 2: 1930 nr 12 s. 742-756.

6. Albert der Grosse. *Deutsche Rundschau.* Bydgoszcz. Jg 1930 nr 266 s. 4.

7. [Nauki niedzielne]. *Wiadomości Kościelne Parafii św. Jana w Toruniu.* R. 2: 1930/1931: Przybliża się odkupienie wasze, nr 1 s. 1; Trzcinę chwiejącą się od wiatru, nr 2 s. 1-2; I rzekł: Nie jestem, nr 3 s. 1-2; Poprzednik, nr 4 s. 1-2; Znajdziecie niemowlątko, nr 5 s. 3; W imię Jezusa, nr 6 s. 1; W tych rzeczach, które są Ojca mego, nr 7 s. 1; Jezus na weselu, nr 8 s. 1-2; Chory sługa, nr 9 s. 1-2; O jedenastej godzinie, nr 10 s. 1-2; Wyszedł, który sieje, siać nasienie swoje, nr 11 s. 1-2; A jednak, nr 12 s. 1-2; Potrójne kuszenie, nr 13 s. 1-2; Oblicze jego rozjaśniało jako słońce, nr 14 s. 1-2; Powrót do grzechu, nr 15 s. 1-2; Niezrozumiany, nr 16 s. 1-2; Wymówki i dyskusje, nr 17 s. 1-2; Wódz i tłum, nr 18 s. 1-2; Zmartwychwstał, nr 19 s. 1-2; Błogosławieni, którzy nie widzieli a uwierzyli, nr 20 s. 1-2; I inne owce mam, nr 21 s. 1-2; Idę do Ojca, nr 22 s. 1-2; Pocieszyciel, nr 23 s. 1-2; Modlitwa, nr 24 s. 1-2; Abyście się nie gorszyli, nr 25 s. 1-2; Dary Ducha św., nr 26 s. 1-2; Tajemnica Trójcy św., nr 27 s. 1-2; Uczta, nr 28 s. 1-2; Jezus a grzesznicy, nr 29 s. 1-2; Bezrobotni apostołowie, nr 30 s. 1-2; A ja wam powiadam, nr 31 s. 1-2; Cud chleba, nr 32 s. 1-2; Fałszywi prorocy, nr 33 s. 1-2; O włodarzu, nr 34 s. 1-2; Czas nawiedzenia, nr 35 s. 1-2; Faryzeusz i celnik, nr 36 s. 1-2; Głuchoniemy, nr 37 s. 1-2; O miłosierdziu, nr 38 s. 1-2; A ten był Samarytanin, nr 39 s. 1-2; O duchu kapitalistycznym, nr 40 s. 1-2; Śmierć dziecka, nr 41 s. 1-2; A oni go podpatrywali, nr 42 s. 1-2; Co wam się zdaje o Chrystusie, nr 43 s. 1-2; Najważniejsze, nr 44 s. 1-2; Wielu wezwanych — mało wybranych, nr 45 s. 1-2; Jeżeli znaków i cudów nie ujrzycie, nie wierzycie, nr 46 s. 1-2; Jako i my odpuszczamy, nr 47 s. 1-2; Oddajcież cesarzowi, oddajcież Bogu, nr 48 s. 1-2; Sen śmierci, nr 49 s. 1-2; Królestwo niebieskie, nr 50 s. 1-2; O Akcji Katolickiej, nr 51 s. 1-2; Słowa moje nie przeminą, nr 52 s. 1-2.

8. Kategorematische und synkategorematische Ausdrucke. Ein sprachphilosophische Studie. Scheidemühl 1931 Druck. Die Grenzwacht 8° s. VIII, 68.

9. Dzieje myśli filozoficznej w Polsce w czasach nowszych. I. Józef Maria Hoene-Wroński; II. Bronisław Trentowski; III. August Cieszkowski; IV. Zygmunt Krasiński; V. Andrzej Towiański; VI. Juliusz Słowacki; VII. Wincenty Lutosławski; VIII. Adam Mickiewicz. *Mies. Diec. Chełm.* T. 3: 1931 nr 2 s. 142-156; nr 3 s. 195-203; nr 4/5 s. 280-298; nr 6 s. 417-423; nr 8 s. 609-618; nr 9 s. 677-691; nr 10 s. 739-761.

10. Katholizismus und Kapitalizmus. *Das Kath. Sonntagsblatt,* Beilage zum Pommmereller Tageblatt. Tczew. Jg 1931 nr 44, nr 45.

11. Religion und Nation. *Kath. Sonntagsblatt.* Jg 1931 nr 46.

12. Kulturalne idee narodowego socjalizmu. *Przew. Społ.* R. 12: 1931 nr 11 s. 438-444; nr 12 s. 470-476.

13. Społeczne idee narodowego socjalizmu. *Przew. Społ.* R. 13: 1932 nr 1 s. 1-5; nr 2 s. 4-9.

14. Wykształcenie i zajęcia naukowe kleru w religiach niechrześcijańskich. *Mies. Diec. Chełm.* T. 4: 1932 nr 11 s. 701-715; nr 12 s. 784-802. — Toż w osob. odb. Pelplin 1932 Druk. i Księg. 8° s. 36.

15. Katholische Aktion. *Kath. Sonntagsblatt.* Jg 1932 nr 37.

16. O psychologii indywidualnej. *Mies. Diec. Chełm.* T. 5: 1933 nr 7/8 s. 535-554. — Toż w osob. odb. Pelplin 1933 Druk. i Księg. 8° s. 22.

17. Vas ist uns der Papstum. *Kath. Sonntagsblatt.* Jg 1933 nr 8.

18. Glaube und Volkstum. *Kath. Sonntagsblatt.* Jg 1933 nr 34.

19. Vom alten und vom neuen Menschen. [Tczew 1934] 8° s. 43. Glaube und Volkstum H. 1. [Sonderdruck — *Kath. Sonntagsblatt*].

20. Die Tote an die Lebenden. *Kath. Sonntagsblatt.* Jg 1934 nr 9.

21. Was ist uns unsere Mutter? *Kath. Sonntagsblatt.* Jg 1934 nr 20.

22. Die drei grossen Gemeinschaften. *Kath .Sonntagsblatt.* Jg 1934 nr 44.

23. Religie ludów naturalnych. *Mies. Diec. Chełm.* T. 7: 1935 nr 1 s. 36-50; nr 2 s. 141-175; nr 3 s. 257-283.

24. Religie ludów kulturalnych. *Mies. Diec. Chełm.* T. 7: 1935 nr 4 s. 365-405; nr 5/6 s. 483-520; nr 7 s. 566-602; nr 8/9 s. 719-736.

25. Historia religii w zarysie. Napisał... Pelplin 1935 Nakł. Kurii Biskupiej 8° s. 254.

26. Wessen und Ziele. *Kath. Sonntagsblatt.* Jg 1935 nr 13.

27. Glaubige Jugend in ringenden Volk. *Kath. Sonntagsblatt.* Jg 1935 nr 29; nr 30.

28. Meerstern ich dich grüsse. *Kath. Sonntagsblatt.* Jg 1935 nr 37; nr 38.

29. Die Ziele der V[erband] D[eutsche] K[ath.] — Jugendgruppen. W: *Unsere Scharen der Tat.* Katowice 1935 s. 39-50.

30. Volkslied und Lebengsgestaltung. [Tczew] 1935 Herausg. von V. D. K. in Pommerellen 8° s. 31.

31. St. Elisabeth. *Kath. Sonntagsblatt.* Jg 1935 nr 46; nr 47.

32. Początki wiary w jednego Boga. *Mies. Diec. Chełm.* T. 8: 1936 nr 7/8 s. 554-572. — Toż w osob. odb. Pelplin 1936 Druk. i Księg. 8° s. 21.

33. Uczony a polityk. *Drwęca.* Nowe Miasto Lub. R. 1936 nr 8 s. 1; nr 9 s. 1; nr 10 s. 1.

34. Magia a religia. W: *Księga pamiątkowa ku uczczeniu dziesięciolecia biskupstwa J. E. Księdza Biskupa dra Stanisława W. Okoniewskiego wydana przez profesorów Seminarium Duchownego w Pelplinie.* Pelplin 1936 s. 156-180. — Toż w osob. odb. Pelplin 1936 8° s. 27.

35. Vom katholischen Glauben und Leben. Monetsweiser. Zeitschrift für Kultur, Glauben und Volkstum. Katowice Jg 5: 1936, H. 5/6. Sonderheft, s. 1-71. — Toż: Sonderdruck. Katowice 1936 Verb. d. Kath. 8° s. 71.

36. Exzellenz Dr Stanislaus Woytechus Okoniewski — 10 Jahre Bischof von Kulm. *Kath. Sonntagsblatt.* Jg 1936 nr 18.

37. Joseph von Görres. *Kath. Sonntagsblatt.* Jg 1936 nr 25; nr 26; nr 27.

38. Bischof Wilhelm Emmanuel von Ketteler. *Kath. Sonntagsblatt.* Jg 1936 nr 29; nr 30.

39. Bischof Augustinus Rosentreter — 10 Jahre. *Kath. Sonntagsblatt.* Jg 1936 nr 41.

40. Die Sprachphilosophie des hl. Thomas von Aquin und ihre anwendung auf probleme der Theologie von... Paderborn 1937 Verl. F. Schöningh 8° s. 268. — Toż: Paderborn 1937. Microfilm copy [negative] made in 1963 by the Photographie Reproduction Division, University of Illinois Library. Collation of the original, as determined from the film: 268 p. Bibliographical Footnotes.

41. Pelplin — ein Werk deutscher Cistercienser. *Dt. Monatshefte in Polen.* Jg 3: 1937 s. 340-365.

42. Nachristen... in der Visitationen des Leslauer Bischofs Hieronymus Graf Rozrażewski. *Kath. Sonntagsblatt.* Jg 1937 nr 4; nr 5.

43. Kazimir Bieszk. [Tczew 1937] Druk. „Helios", 8° s. 6. [Sonderdruck — *Kath. Sonntagsblatt*].

44. Heimat und Jugend. *Stimme der Heimat.* Tczew. Jg 1937 nr 1.

45. Aus der Geschichte der Diözese Kulm. *Stimme der Heimat.* Jg 1937 nr 15; nr 16.

46. Der hl. Bonifacius. *Stimme der Heimat.* Jg 1937 nr 15; nr 16.

47. Adolf Kolping. *Stimme der Heimat.* Jg 1937 nr 20.

48. Jak przeżywano Kościół w głównych epokach chrześcijaństwa. *Myst. Christi.* R. 9: 1937/1938 nr 5 s. 133-140; nr 6 s. 168-180; nr 7/8 s. 206-225.

49. Das Gottesgeheimnis der Kirche. Vom Katholischen Glauben und Leben [Zweite Folge]. *Monatsweiser.* Jg 6: 1937, H. 5/6 s. 3-61.

50. Profesor Dr Franz Sawicki 1977 — 13 Juni 1938. Tczew [1938] 16° s. 23 [Sonderdruck — *Stimme der Heimat*].

51. Człowiek nowoczesny a liturgia. *Myst. Christi.* R. 10: 1938/1939 nr 3 s. 113-121; nr 4 s. 169-176; nr 5 s. 209-220.

52. Kardinal Stanislaus Hosius, ein heiligmässiger Bischof von Kulm. *Kath. Welt.* Chorzów. Jg 1939 nr 17 s. 1-2.

53. Powstanie wyobrażeń o duszy ludzkiej. *Mies. Diec. Chełm.* T. 11: 1939 nr 5 s. 418-448. — Toż w osob. odb. Pelplin 1939 Druk. i Księg. 8° s. 33.

54. Logika. Pelplin 1939. Wydawnictwo Teologiczne Diecezji Chełmińskiej, t. 5. [Nakład całkowicie zniszczony przez Niemców].

55. „...Qui nos praecesserunt cum signo fidei...". Rzecz o profesorach Seminarium Duchownego w Pelplinie pomordowanych, poległych i zmarłych w związku z wojną 1939-1945. *Oręd. Diec. Chełm.* T. 3: 1947 nr 2 s. 151-174. Nie podpisany.

56. „...Et in morte non sunt separati". Wspomnienie pośmiertne o zarmordowanych podczas wojny profesorach „Collegium Marianum" w Pelplinie. *Oręd. Diec. Chełm.* T. 3: 1947 nr 3 s. 218-229. Nie podpisany. — Toż w osob. odb. Pelplin 1947 Kuria Biskupia Chełm. 8° s. 12.

57. Chrzest święty i jego genetyka. *Oręd. Diec. Chełm.* T. 3: 1947 nr 3 s. 241-274. Podp. X. Fr. Świętojański. — Toż. w osob. odb. Pelplin [1947] Kuria Biskupia Chełm. 8° s. 34.

58. Ks. Franciszek Sawicki jako teoretyk poznania. Rzecz napisana z okazji 70 rocznicy Wielkiego pelplińskiego myśliciela i uczonego. *Oręd. Diec. Chełm.* T. 3: 1947 nr 4 s. 309-326; nr 5 s. 435-477; nr 6 s. 563-603. Podp. X. Fr. Pelpliński. — Toż. w osob. odb. Pelplin 1947 Kuria Biskupia Chełm. 8° s. 104.

59. Darwinizm w świetle nauki i wiary. *Oręd. Diec. Chełm.* T. 3: 1947 nr 4 s. 327-364. Podp. X. Świętojański. — Toż. w osob. odb. Pelplin 1947 Kuria Biskupia Chełm. 8° s. 40.

60. Kapituła katedralna chełmińska w Pelplinie podczas wojny 1939-45 roku. *Oręd. Diec. Chełm.* T. 3: 1947 nr 5 s. 413-427. — Toż w osob. odb. Pelplin 1947 Kuria Biskupia Chełm. 8° s. 15.

61. Znaczenie apologetyczne Dziejów Apostolskich. *Mies. Diec. Gdań.* R. 1: 1947 s. 407-423.

62. Sto lat Seminarium Duchownego w Pelplinie. Cz. 1. Kronika Seminarium od 1829 roku aż po nasze czasy. *Oręd. Diec. Chełm.* T. 4: 1948 nr 1 s. 63-78; nr 2 s. 113-155; nr 3 s. 209-237; nr 4 s. 287-316; nr 5 s. 389-398; nr 6 s. 467-478: Podp. X. F. Pelpliński. — Toż w osob. odb. Pelplin 1948 Nakł. Kurii Biskupiej 8° s. 148. Cz. 2: Życiorysy i prace naukowe profesorów seminarium. *Oręd. Diec. Chełm.* T. 5: 1949 nr 2 s. 133-156; nr 3 s. 217-235; nr 4 s. 286-314; nr 5 s. 373-399. Podp. X. F. Pelpliński.

63. Materializm dialektyczny a katolicyzm. [Dziesięć tez]. *Oręd. Diec. Chełm.* T. 4: 1948 nr 3 s. 191-194. Podp. X. F. M.

64. Religiologia diamatu. *Oręd. Diec. Chełm.* T. 4: 1948 nr 4 s. 266-282; nr 5 s. 359-384; nr 6 s. 411-456.

65. Pojęcie życia. *Oręd. Diec. Chełm.* T. 5: 1949 nr 3 s. 189-210; nr 4 s. 253-285.

66. Pochodzenie życia. *Oręd. Diec. Chełm.* T. 5: 1949 nr 5 s. 350-372; nr 6 s. 449-480.

67. Człowiek — Bóg — Kościół. Pelplin 1949 Seminarium Duchowne 4° s. 25, powiel.

68. Religia i chrześcijaństwo w materializmie dialektycznym. Pelplin 1949 Seminarium Duchowne 8° s. 40, powiel.

69. O religii i naukach religioznawczych. Pelplin 1949 Seminarium Duchowne 8° s. 52, powiel. — Wyd. 2. Pelplin 1951 Seminarium Duchowne 8° s. 52, powiel.

70. Ks. Franciszek Sawicki. Z okazji jubileuszu. *Rocz. Filoz. KUL.* T. 2/3: 1949/1950 s. 347-363.

71. Zagadnienie człowieka w mądrości starobabilońskiej. *Rocz. Filoz. KUL.* T. 2/3: 1949/1950 s. 205-230.

72. Logika i teoria poznania. Według wykładów... Rok akad. 1949/1950. Pelplin 1950 Seminarium Duchowne 4° s. 18-25, powiel.

73. O psychologii naukowej i ludowej. *Oręd. Diec. Chełm.* T. 6: 1950 nr 2 s. 78-88.

74. Myślenie naukowe i przednaukowe. *Oręd. Diec. Chełm.* T. 6: 1950 nr 2 s. 89-106. Podp. X. F. Pelpliński.

75. Prace naukowe ks. infułata Franciszka Sawickiego. *Oręd. Diec. Chełm.* T. 6: 1950 nr 3 s. 195-206. Podp. X. F. Świętojański.

76. Pojęcie atomu w dziejach fizyki i metafizyki. *Oręd. Diec. Chełm.* T. 6: 1950 nr 3 s. 206-221.

77. O chowaniu trupów w postaci skurczonej. [Przyczynek etnograficzny]. *Oręd. Diec. Chełm.* T. 6: 1950 nr 3 s. 222-240. Podp. X. F. Pelpliński.

78. Całopalenie jako zjawisko etnologiczne. *Oręd. Diec. Chełm.* T. 6: 1950 nr 4 s. 265-290. Podp. X. F. Pelpliński.

79. O rozmaitych postaciach duszy według wierzeń ludowych. *Oręd. Diec. Chełm.* T. 6: 1950 nr 4 s. 291-318; nr 5/6 s. 397-406; T. 7: 1951 nr 1 s. 56-72.

80. „Assumpta est Maria in coelum". Rozważania teologiczne nad Wniebowzięciem Matki Boskiej w przeddzień jego dogmatyzacji. *Oręd. Diec. Chełm.* T. 6: 1950 nr 5/6 s. 358-388.

81. Azja i Europa w Kościele. Pelplin 1950 Seminarium Duchowne 8° s. 22, powiel.

82. Geneza religii. Pelplin 1950 Seminarium Duchowne 8° s. 80, powiel.

83. O Kościele katolickim. Pelplin 1950 Seminarium Duchowne 4° s. 250, powiel.

84. Religie indyjskie. Pelplin 1950 Seminarium Duchowne 8° s. 69, powiel.

85. Religia perska. Pelplin 1950 Seminarium Duchowne 8° s. 32, powiel.

86. O życiu i pracach naukowych ks. Franciszka Sawickiego. Pelplin 1950 Seminarium Duchowne 8° s. 34, powiel.

87. Historia filozofii starożytnej. Według wykładów... Pelplin 1951 Seminarium Duchowne 4° s. 89, powiel.

88. O Zmartwychwstaniu Pańskim. Pelplin 1951 Seminarium Duchowne 4° s. 88, powiel.

89. Religia babilońsko-syryjska. Pelplin 1951 Seminarium Duchowne 8° s. 62, powiel.

90. Religia Chińczyków. Pelplin 1951 Seminarium Duchowne 8° s. 50, powiel.

91. Religia egipska. Pelplin 1951 Seminarium Duchowne 8° s. 61, powiel.

92. Religia grecka. Pelplin 1951 Seminarium Duchowne 8° s. 31, powiel.

93. Religia Rzymian. Pelplin 1951 Seminarium Duchowne 8° s. 32, powiel.

94. Religia japońska. Pelplin [1951] Seminarium Duchowne 8° s. 15, powiel.

95. Piotr Wust — chrześcijański myśliciel. *Prz. Powsz.* R. 69: 1952 t. 233 s. 347-362.

96. Psychologia empiryczna. Według wykładów... Pelplin 1952. Seminarium Duchowne 4° s. 162, powiel.

97. De gratia. De sacramentis. De novissimis seu eschatologia. Pelplin [1953] Seminarium Duchowne 4° s. 170, powiel.

98. O religii objawionej. Pelplin [1953] Seminarium Duchowne 4° s. 224, powiel.

99. Wprowadzenie w psychologię religii. Pelplin 1953 Seminarium Duchowne 4° s. 275, powiel.

100. O wyznaniach i Kościołach niekatolickich. Pelplin 1953 Seminarium Duchowne 4° s. 176, powiel.

101. Kultura i religia w teologii Karola Bartha. *Collect. Theol.* A. 28: 1957 f. 2 s. 382-392. Zsf.

102. Macula originalis non est in Te. *Oręd. Diec. Chełm.* T. 8: 1957 nr 1/2 s. 51-63.

103. O śmierci i pogrzebie ks. infułata [Franciszka] Sawickiego. *Oręd. Diec. Chełm.* T. 8: 1957 nr 5/6 s. 220-223.

104. Śmiertelny człowiek i nieśmiertelny wieczny Bóg. Kazanie wygłoszone z okazji eksporty zwłok śp. ks. Infułata Franciszka Sawickiego w dniu 12 października 1952 roku. *Oręd. Diec. Chełm.* T. 8: 1957 nr 5/6 s. 224-229.

105. Przyczynki do poznania osobowości ks. Franciszka Sawickiego. *Oręd. Diec. Chełm.* T. 8: 1957 nr 9/10 s. 395-400; nr 11/12 s. 469-484.

106. Naród w Kościele Powszechnym. *Aten. Kapł.* T. 51: 1957 nr 289 s. 168-178; nr 290 s. 325-341.

107. Wierzę w Boga. De Deo uno. Prelekcje dogmatyczne. Pelplin 1957 Seminarium Duchowne 4° s. 227, powiel.

108. O łasce. Według wykładów... Pelplin 1957 Seminarium Duchowne 4° s. 78, powiel.

109. Historia dogmatów. Według wykładów... Pelplin 1957 Seminarium Duchowne 4° s. 43, powiel.

110. Chrystologia i soterologia. Według wykładów... Pelplin 1957 Seminarium Duchowne 4° s. 110, powiel.

111. Śp. ks. Gracjan Tretkowski. *Oręd. Diec. Chełm.* T. 10: 1959 nr 5/6 s. 146-151. Podp. X. F. M.

112. Pogańska dusza a Ewangelia. *Aten. Kapł.* T. 58: 1959 nr 300/303 s. 197-232. Podp. ks. Fr. Bobrowski.

113. Philosophische Menschenbilder. Einführung zum Fragen nach und selbst. Dortmund 1961 Druck. Paul Zimnoch 8° s. 30. Studiengemeinschaft kommende, H. 1.

114. Das Problem von „Mensch und Mitmensch" bei den Existenzialisten. *Ordo Socialis. Carl Sonnenschein Blätter*, Münster. *Jg 8*: 1960/1961 s. 172-202.

115. Das Menschenbild der Christlichen offerbarung. Überblick zum weiteren Studium. Dortmund [1962] Druck. Paul Zimnoch, 8° s. 32. Veröffentlichung der „Studiengemeinschaft Kommende", H. 2. Als Manuskript gedruckt.

116. Mensch und Gemeinschaft. Wie wird Persönlichkeit? Dortmund 1962 Druck. Paul Zimnoch 8° s. 30. Schriftenreihe der „Studiengemeinschaft Kommende", H. 5. Als Manuskript gedruckt.

117. Von Wissenschaft und Wissenschaften. Verzicht auf das Erkennen? Dortmund 1962 Druck. Paul Zimnoch 8° s. 35. Schriftenreihe der „Studiengemeinschaft Kommende", H. 6. Als Manuskript gedruckt.

118. Die Gemeinschaft der Kirche. Bonn [1963] Druck. Paul Zimnoch 8° s. 48. Als Manuskript gedruckt.

119. Die Philosophie des polnischen Messianismus. Bonn [1963] Druck. Paul Zimnoch 8° s. 47.

120. Heimat und Heilsgeschichte. Versuch einer biblischen Theologie der Heimat. Hildesheim [1963] Bernward-Verl. 8° s. 191.

121. Volksreligion und christlicher Glaube. Religiöse Eigenwerte im Danzig--Westpreussen. Hildesheim [1963] Bernward-Verl. 4° s. 32.

122. Heimat an Weichsel und Ostsee. Hildesheim [1964] Bernward-Verl. 8° s. 174.

123. Konstantin Dominik. Ein heilmässiger Weihbischof von Culm. [Westpr.]. Hildesheim [1964] Bernward-Verl. 8° s. 24. Als Manuskript gedruckt.

124. Das Problem der Erlösung in den Religionen der Menschheit. Hildesheim [1964] Bernward-Verl. 8° s. 368.

125. Religion als Erlebnis des Heiligen und Unheiligen. *Theologie u. Glaube.* Jg 1964, H. 1 s. 22-31.

126. Schlesische Priester im Dienste der Diözese Kulm. *Arch. f. Kirchengesch.* Bd 22: 1964 s. 277-287.

127. Blaise Pascal als Deuter menschlicher Existenz. Hildesheim [1965] 8° s. 23. Beiträge zum Theolog. Dialog, H. 1.

128. Polnische Kirchengeschichte. Hildesheim [1965]. Bernward-Verl. 16° s. 355.

129. Künder und Denker menschlicher Existenz. Osnabrück 1966 16° s. 219. Froms Taschenbücher „Zeitnahes Christen — tum, Bd 37.

130. Liczne recenzje w *Mies. Diec. Chełm.* i *Oręd. Diec. Chełm.*

II.

Diecezja Chełmińska. Zarys historyczno--statystyczny. Pelplin 1928 s. 450; PELPLIŃSKI F.: Sto lat Seminarium Duchownego w Pelplinie. *Oręd. Diec. Chełm.* T. 5: 1949 nr 4 s. 296-298; SZILING J.: Polityka okupanta hitlerowskiego wobec Kościoła katolickiego 1939-1945. P. 1970 s. 70, 75, 80, 148; SERCZYK J.: Towarzystwo Naukowe w Toruniu. Krótki zarys dziejów. W.-P. 1974 s. 57; MROSS H.: Miesięcznik Diecezji Chełmińskiej (1929-1939). Bibliografia zawartości. *Stud. Pelp.* 1976 s. [indeks]; Archiwum Diecezji Chełmińskiej w Pelplinie — Akta personalne ks. F. M.

Ks. Henryk Mross

Manthey Jan (1906-1968), sekretarz Papieskiego Instytutu Archeologii Chrześcijańskiej w Rzymie, historyk sztuki.

Urodził się 19 II 1906 r. w Zaborowie k. Brodnicy; rodzicami jego byli Michał, nauczyciel oraz Leokadia Tadajewska. Uczęszczał do gimnazjum w Brodnicy, a po egzaminie dojrzałości (1925), studiował w Seminarium Duchownym w Pelplinie, gdzie 17 III 1929 r. otrzymał święcenia kapłańskie. Po wikariacie w Chełmży, skierowany został do pracy katechetycznej jako prefekt w Chełmnie przy Gimnazjum Męskim (1930-1935) i Gimnazjum Żeńskim (1932-1935). Pociągała go sztuka i literatura czemu dawał wyraz w referatach wygłaszanych na posiedzeniach Wydz. Teologicznego Towarzystwa Naukowego w Toruniu. W l. 1935-1939 kontynuował studia w Papieskim Instytucie Archeologii Chrześcijańskiej w Rzymie. Na polecenie rektora pogłębiał wiedzę w Monasterze u prof. Rückerta i Stiera; pracował w Muzeach w Düsseldorfie, Salzburgu i Berlinie. Na podstawie obszernego studium o symbolice sarkofagów chrześcijańskich z IV wieku „Christus Victor" otrzymał dyplom doktora archeologii chrześcijańskiej (1 VI 1939). Był przewidziany na wicerektora Polskiego Instytutu Papieskiego w Rzymie lecz wyjechał do Kraju. Wybuch wojny zastał go na stanowisku wikariusza przy kościele NMP w Toruniu. W jesieni 1939 r. podzielił los księży toruńskch i był więziony w Forcie VII. Po zwolnieniu władze niemieckie zezwoliły mu na działalność duszpasterską. Spełniał więc w l. 1940-1945 obowiązki administratora parafii w Chełmży, Toruniu (u św. Jana), Nowym Mieście Lub. i Lubawie.

Wywieziony przez Niemców, uciekł z transportu 18 I 1945 r. i dotarł na Zachód. Pełnił obowiązki kapelana WP w obozie w Schweinfurt i kapelana Chorągwi ZHP „Warta". Pracował w duszpasterstwie w Böblingen i Zuffenhausen pod Stuttgartem i w samym Stuttgarcie (1947) oraz w Ludwigsburgu (1948-49), gdzie wykładał w Wyższej Szkole Technicznej ikonologię budownictwa kościelnego; zorganizował stałe audycje polskie religijne w radiu Stuttgart.

Od 1950 r. przebywał w Rzymie, podejmując pracę naukową w Papieskim Instytucie Archeologii Chrześcijańskiej (jako bibliotekarz, od 1961 sekretarz). Rozwinął działalność w organizowaniu i przeprowadzaniu Kongresów Archeologii Chrześcijańskiej, które odbyły się w Rawennie (1962) i Trewirze (1965). Zajęty był przygotowaniami do Kongresu, który miał się odbyć w Barcelonie (1969).

Znany był jako wybitny znawca w dziedzinie archeologii i katakumb rzymskich, ceniony przez środowisko naukowe w Rzymie. Był członkiem Associazione dei Cultori di Archeologia i Polskiego Instytutu Historycznego w Rzymie.

Utrzymywał żywe kontakty z ośrodkiem duszpasterskim przy kościele św. Stanisława Bpa w Rzymie, współpracował z polską sekcją Radia Watykańskiego, prowadząc cykl pogadanek dla chorych (1950-52), gdzie również wygłosił kilka konferencji o św. Jadwidze Śląskiej (1967). Podjął się w 1960 r. obowiązku generalnego postulatora sprawy beatyfikacji Sługi Bożego bpa Konstantego Dominika, sufr. diec. chełmińskiej.

Ojciec św. Jan XXIII mianował go prałatem domowym (1960), a Paweł VI protonotariuszem apostolskim (1965). Zmarł nagle 30 VIII 1968 r. przebywając w Löwenstein (Wirtenbergia, RFN); pochowany został na cmentarzu w Ludwigsburgu (RFN).

I.

1. Liturgia a sztuka kościelna. *Mies. Diec. Chełm.* T. 4: 1932 nr 1 s. 56-80.
2. Liturgia a wychowanie. *Mies. Diec. Chełm.* T. 5: 1933 nr 11/12 s. 826-839.
3. Papa Pio XI è morto — Papst Pius XI ist gestorben. *Kath. Welt.* Jg 1939 nr 9.
4. Wir haben wieder einen Papst. *Kath. Welt.* Jg 1939 nr 15.
5. „O mocnych i maluczkich". Przewartościowanie wartości. *Lech.* Monachium. R. 1: 1947 nr 2 s. 4.
6. Wspólnota europejska. *Lech.* R. 1: 1947 nr 4 s. 4; nr 5 s. 4; nr 6 s. 4; nr 7 s. 4; nr 8 s. 4; nr 9 s. 4; nr 10 s. 4; nr 11 s. 4; nr 12 s. 4; nr 13 s. 4.
7. Zagadnienie bytu ludzkiego. *Lech.* R. 1: 1947 nr 15 s. 4; nr 16 s. 4; nr 17 s. 4; nr 18 s. 4; nr 19 s. 4.
8. „Przed drzwiami zamkniętymi". *Lech.* R. 1: 1947 nr 21; R. 2: 1948 nr 1/22 s. 3.
9. Wizerunek Chrystusa i Krzyż Św. — Krótkie rozważanie z dziedziny historii sztuki kościelnej. *Lech.* R. 2: 1948 nr 2/23 s. 6; nr 3/24 s. 4; nr 4/25 s. 4; nr 5/26 s. 4; nr 6/27 s. 4.
10. Technika. Próba wartościowania etycznego. *Lech.* R. 2: 1948 nr 7/28 s. 4; nr 8/29 s. 4; nr 9/30 s. 4; nr 10/31 s. 4.
11. Homo Dei — Święty. *Lech.* R. 2: 1948 nr 11/32 s. 4; nr 12-13/33-34 s. 6; nr 15/35 s. 4. — Toż pt.: „Homo Dei — Święty". Rzecz o kardynale Newmanie. *Oręd. Diec. Chełm.* T. 5: 1949 nr 2 s. 126-132.
12. Wczoraj-dziś-jutro. [Katolickie wartościowanie historii. Doczesne prawa historii]. *Lech.* R. 2: 1948 nr 16/36 s. 4; nr 17/37 s. 4; nr 18/38 s. 3; nr 19/39 s. 4-5; nr 20/40 s. 3.
13. Palestyna — „Ziemia Obiecana". *Lech.* R. 2: 1948 nr 26/47 s. 4. Problem życia religijnego w obozach uchodźców polskich. Ludwigsburg 1948 4°.
14. Kazanie na uroczystość Wniebowzięcia NMP. *Duszp. Pol. Zagr.* R. 1: 1950 nr 4 s. 483-486.
15. Światłość, która przyszła na świat. *Duszp. Pol. Zagr.* R. 1: 1950 nr 4 s. 486-489.
16. „Ja żyję i wy żyć będziecie". Kazanie... *Duszp. Pol. Zagr.* R. 2: 1950/51 s. 250-253.
17. Obowiązek miłości bliźniego. *Duszp. Pol. Zagr.* R. 1: 1950 nr 4 s. 489-492.
18. Prawda i fałsz. Kazanie... *Duszp. Pol. Zagr.* R. 2: 1950/1 s. 376-379.
19. Encyklika „Humani Generis". *Duszp. Pol. Zagr.* R. 2: 1951 s. 278-285.
20. Geneza biskupstwa wrocławskiego. *Duszp. Pol. Zagr.* R. 2: 1951 s. 308-314.
21. Il significato primitivo della leggenda sulle monete degli imperatorii romani. *Rivista di Archeologia Cristiana.* A. 28: 1952 Nr 1/2 s. 45-75.
22. In Epiphania Domini. *Duszp. Pol. Zagr.* R. 3: 1952 nr 1 s. 1-20.
23. Śp. ks. Antoni Troszyński. *Duszp. Pol. Zagr.* R. 3: 1952 nr 2 s. 235.
24. Królestwo Boże. Kazanie na niedzielę w oktawie Bożego Ciała. *Duszp. Pol. Zagr.* R. 3: 1952 nr 2 s. 279-282.
25. Grób Świętego Piotra. *Duszp. Pol. Zagr.* R. 3: 1952 nr 3 s. 336-350, pl. 8.
26. Ojciec niebieski. *Duszp. Pol. Zagr.* R. 4: 1953 nr 3 s. 155-158.
27. Kazanie z okazji XXV-lecia kapłaństwa. *Duszp. Pol. Zagr.* R. 5: 1954 nr 3 s. 126-133.
28. Chrystus — Kosmokrator. *Duszp. Pol. Zagr.* R. 5: 1954 nr 4 s. 305-317.
29. Le bienheureux Innocent XI et la Pologne „Boulevard de la Christianité" sur les medailles commèmoratives. *Sacr. Pol. Mill.* T. 3: 1956 s. 11-50.
30. Średniowieczne Duszpasterstwo Wojskowe. J. E. Najprz. Ks. Arcybiskupowi J. F. Gawlinie w 25 rocznicę sakry biskupiej. *Duszp. Pol. Zagr.* R. 9: 1958 nr 3 s. 259-277.
31. De monumento funerali Cardinalis Stanislai Hosii in basilica S. Mariae trans Tiberim. *Antemurale.* R. 4: 1958 s. 167-169.
32. Peregrinatio ad limina Apostolorum. [Rok 1959 jest rokiem podróży biskupów polskich ad limina]. *Duszp. Pol. Zagr.* R. 10: 1959 nr 4 s. 297-325.
33. Kazanie wygłoszone 3 sierpnia 1959 r. do polskich pielgrzymów w Maria Buchen. *Duszp. Pol. Zagr.* R. 11: 1960 nr 1 s. 64-69.
34. Kult relikwii Świętych. *Duszp. Pol. Zagr.* R. 11: 1960 nr 4 s. 395-423.
35. Eucharystia a kapłan. (Referat wygłoszony 4 VIII w Monachium). *Duszp. Pol. Zagr.* R. 12: 1961 nr 1 s. 1-13.
36. Św. Wojciech Patronus — Defensor — Protektor Polski Krzywoustego. — Hagiografia na monetach polskich XII w. *Duszp. Pol. Zagr.* R. 12: 1961 nr 2 s. 163-190.
37. Maria, Regina coeli et terrae. *Duszp. Pol. Zagr.* R. 12: 1961 nr 4 s. 323-342.
38. „Panie, naucz nas modlić się" (Łk 11, 1). Konferencja wygłoszona do polskich księży dnia 30 XI 1961 r. w kościele św. Stanisława w Rzymie. *Duszp. Pol. Zagr.* R. 13: 1962 nr 3 s. 155-160.
39. Nadszedł czas, poprawmy życie ku chwale Chrystusa. Kazanie na zakończenie starego roku. *Duszp. Pol. Zagr.* R. 13: 1962 nr 4 s. 184-189.
40. Kongres Archeologii Chrześcijańskiej. *Tyg. Powsz.* R. 16: 1962 nr 17 s. 8.
41. „Gwiazdo śliczna, wspaniała, Częstochowska Maryja...". Kazanie wygłoszone w kaplicy Ojców Paulinów w Rzymie dnia 26 sierpnia 1962 r. *Duszp. Pol. Zagr.* R. 14: 1963 nr 3 s. 189-192.

42. [Bibliografia prac Leona Cuniberta Mohlberga, OSB, 1878-1963]. *Rivista di Archeologia Christiana*. A. 40: 1964 nr 1/2 s. 9-16.
43. Emigracja wobec Millenium. Przemówienie wygłoszone 15 sierpnia 1965 r. z okazji przeniesienia obrazu MB Częstochowskiej do nowego kościoła w Hannowerze. *Duszp. Pol. Zagr.* R. 17: 1966 nr 2 s. 143-147.
44. Św. Jadwiga księżna Śląska. Szkic hagiograficzny z okazji siedemsetlecia kanonizacji (26-27 marzec 1267 r.). *Duszp. Pol. Zagr.* R. 18: 1967 nr 3 s. 284-311.

II.
PELPLIŃSKI F.: Sto lat Seminarium Duchownego w Pelplinie. *Oręd. Diec. Chełm.* T. 4: 1948 nr 6 s. 463; Srebrny Jubileusz kapłański ks. kan. Mantheya. *Duszp. Pol. Zagr.* 5: 1954 nr 3 s. 279-280; ROSTWOROWSKI T.: Śp. ks. Infułat Jan Manthey. [Wspomnienie pośmiertne wygłoszone w Radio Watykańskim]. *Duszp. Pol. Zagr.* 19: 1968 nr 6 s. 340-341; JOSI E.: Mons. Giovanni Manthey (19 febbruario 1906 — 30 agosto 1968). *Rivista di Archeologia Cristiana*. A. 44: 1968 nr 1/4 s. 23-25.

Ks. Henryk Mross

Mańkowski Alfons (1870-1941), prałat papieski, historyk Pomorza, prezes Towarzystwa Naukowego w Toruniu, redaktor.

Urodził się 10 IX 1870 r. w Kuntersztynie k. Grudziądza. Rodzicami jego byli Jakub, rolnik i Franciszka Kamińska. Wykształcenie podstawowe i średnie zdobył w Grudziądzu, uzyskawszy w tamtejszym Gimnazjum świadectwo dojrzałości (1891). W okresie studiów teologicznych w Seminarium Duchownym w Pelplinie zdobył również wiadomości dotyczące przeszłości ziemi pomorskiej. Po święceniach kapłańskich, które otrzymał 24 III 1895 r., pracował w licznych parafiach diecezji chełmińskiej. Obok pracy duszpasterskiej i naukowej brał zawsze żywy udział w polskich organizacjach kulturalnych, społecznych i politycznych. W Gniewie w 1895 r. działał w Towarzystwie Przemysłowym; w Tucholi w 1897 r. i w Nowem w l. 1898-1899 zorganizował naukę języka polskiego dla dzieci. Po krótkich studiach na Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie (1902) pracował w Fordonie i Przysiersku. Przebywając w Lubiszewie (1904-1910) założył w pobliskim Tczewie, wspólnie z działaczami polskimi Bank Ludowy (1906) i Rolnika (1908). W l. 1911-1920 był duszpasterzem w Złotowie koło Lubawy. Czynny był w ruchu niepodległościowym (1918-1920) i należał do Podkomisariatu Naczelnej Rady Ludowej w Gdańsku oraz Powiatowej Rady Ludowej w Lubawie. Władze pruskie niechętnie patrzyły na jego działalność narodową i nie zatwierdzały go na żadne probostwo.

Po odzyskaniu niepodległości został proboszczem w Radzynie (1920-1923), następnie w Lembargu koło Brodnicy, skąd wywieziony został przez Niemców we wrześniu 1940 r. do obozu koncentracyjnego w Stutthofie. Od początku studiów i w ciągu działalności duszpasterskiej zbierał interesujące go materiały dotyczące przeszłości Pomorza i Ziemi Chełmińskiej (książki, druki, odpisy z archiwów). Zgromadził w ten sposób bogatą bibliotekę i podręczne archiwum, które stanowiły warsztat jego pracy naukowej.

Był członkiem Towarzystwa Naukowego w Toruniu, od 1920 r. redaktorem naczelnym wydawnictw Towarzystwa, a od 1923 r. do śmierci jego prezesem. Od 1930 r. był wiceprezesem Instytutu Bałtyckiego. Jego pracę kościelną, narodową i społeczną oceniły władze duchowne i świeckie. Papież Pius XI nadał mu godność prałata domowego (1927), Towarzystwo Naukowe w Toruniu obdarzyło go członkostwem honorowym (1925), Polska Akademia Umiejętności zaliczyła go w poczet członków-korespondentów (1929), a Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk wręczyło mu

dyplom członka honorowego (1936). Odznaczony był także Złotym Krzyżem Zasługi i orderem Polonia Restituta.

Zmarł z wyczerpania w Stutthofie 12 II 1941 r. i pochowany został na cmentarzu więźniów politycznych w Zaspie koło Gdańska-Wrzeszcza. Po wojnie zwłoki jego zostały ekshumowane i dnia 15 IV 1951 r. pochowane na cmentarzu parafialnym w Lembargu, gdzie był proboszczem.

I.

1. Poważna i świadoma celu praca w towarzystwach ludowych. *Odczyty dla Towarzystw Polskich.* Toruń-Bochum. R. 1: 1903 nr 10 s. 115-121.

2. Policya. *Odczyty dla Towarzystw Ludowych.* R. 2: 1904 nr 4 s. 50-54; nr 8 s. 93-99; nr 9 s. 109-114.

3. Dzieje drukarstwa i piśmiennictwa polskiego w Prusiech Zachodnich wraz z szczegółową bibliografią druków polskich zachodniopruskich. *Rocz. TN Tor.* R. 13: 1906 s. 260-299; R. 14: 1907 s. 40-101; R. 16: 1909 s. 9-57; R. 18: 1911 s. 79-152.

4. Ignacy Danielewski (1829-1907). Szkic biograficzno-literacki. Toruń 1908 16° s. 18. — Toż. *Tyg. Toruński.* R. 1: 1924 nr 20 s. 1-2; nr 21 s. 1-2; nr 22 s. 1-3.

5. Z dziejów parafialnych dyecezyi chełmińskiej. 1. Kłodawa. *Zap. TN Tor.* T. 1: 1908 nr 1 s. 2-15.

6. Przyczynki do dziejów czci świętych w Chełmnie. *Zap. TN Tor.* T. 1: 1908 nr 3 s. 68-70.

7. Najdawniejszy śpiewnik kościelny i katechizm dla diecezyi chełmińskiej (około 1660 r.). *Zap. TN Tor.* T. 1: 1909 nr 5 s. 108-111.

8. Die Kriegsbestauerung der Edelmetalle im Jahre 1809. *Mitt. d. Westpr. Gsch.* — Ver. Jg 8: 1909 s. 65-67.

9. Wprowadzenie bractwa Pocieszenia NMP do kościoła lubiszewskiego w r. 1787. *Zap. TN Tor.* T. 1: 1910 nr 11 s. 246-252.

10. Zapomniana broszura o Kaszubach. *Gryf.* R. 3: 1910 nr 9 s. 266-267.

11. Hieronima Derdowskiego walka z „Kujawiakiem". (Kartka z dziejów polemiki dziennikarskiej). *Gryf.* R. 4: 1912 nr 11/12 s. 305-314.

12. Imiona i nazwiska rodzinne a nazwy miejscowe. Przyczynki do genealogii nazw miejscowych zachodnio-pruskich od XVII do XIX wieku. *Rocz. TN Tor.* R. 19: 1912 s. 250-274.

13. Koło jezior mazurskich. Wspomnienia z wycieczki krajo- i ludoznawczej. Skreślił... *Praca.* P. R. 16: 1912 nr 36 s. 1144-1146; nr 37 s. 1175; nr 38 s. 1209-1211; nr 41 s. 1306-1308; nr 42 s. 1338-1339. — Odb. pt.: Z nad jezior mazurskich. Wspomnienie z wycieczki krajo- i ludoznawczej. P. 1912 16° s. 59.

14. Ruch narodowy w powiecie lubawskim od 1848 do r. 1850. Lubawa 1913 16° s. 56. [Odb. z *Głosu Lubawskiego*].

15. Wilkierz dla wsi szlacheckich biskupstwa chełmińskiego w powiecie lubawskim z r. 1756. Lubawa 1913 16° s. 54. [Odb. z *Głosu Lubawskiego*].

16. Czarliński Emil. *Głos Lubawski.* R. 1: 1913 nr 1 s. 2.

17. Ks. Thokarski Feliks. *Głos Lubawski.* R. 1: 1913 nr 35 s. 2.

18. „Culmische Dioecezan Blätter", projekt czasopisma z r. 1835. *Zap. TN Tor.* T. 2: 1913 nr 12 s. 226-234.

19. Simon Paweł prof. dr. Wspomnienie pośmiertne. *Dz. Poznański.* R. 1913 nr 12.

20. Brzegiem Małego i Wielkiego Morza. Wspomnienie z wędrówki krajoznawczej. P. 1914 16° s. 84, ilustr.

21. Na pobojowisku. [Opis m. Działdowa 27 VIII 1914]. *Praca.* R. 18: 1914 nr 50 s. 1426-1428.

22. Śp. ks. Stanisław Kujot. Szkic życia i prac. Skreślił... P. 1915 16° s. 31, portr.

23. Niedola wojenna w Niemieckim Brzoziu od r. 1807 do 1812. *Zap. TN Tor.* T. 3: 1915 nr 6 s. 81-88.

24. Król Stanisław Leszczyński w Lubiszewie pod Tczewem. *Zap. TN Tor.* T. 3: 1915 nr 6 s. 95-96.

25. Pokłosie bibliograficzne prac śp. ks. Kujota. *Zap. TN Tor.* T. 3: 1915 nr 6 s. 94-95.

26. Śp. Konstanty Kościński. *Zap. TN Tor.* T. 3: 1915 nr 7/8 s. 98-106.

27. Śp. ks. Gustaw Pobłocki. Wspomnienie pośmiertne. *Dz. Poznański.* R. 1915 nr 284 s. 5.

28. Śp. ks. kan. Antoni Neubauer. Z żałobnej karty. *Praca.* R. 19: 1915 nr 6 s. 130-132. — Toż: *Pomorze.* Dod. literacki *Dzien. Gdańskiego.* R. 2: 1922 nr 17 s. 138-139.

29. Śp. ks. Antoni Muchowski. Sybirak. Z żałobnej karty. *Praca.* R. 19: 1915 nr 13 s. 297-298. — Toż. *Pomorze.* R. 2: 1922 nr 15; *Od Naszego Morza.* Grudziądz. R. 4: 1932 nr 2 s. 42-43; *Kaszuby.* Dod. regionalny *Gazety Kartuskiej.* R. 1: 1936 nr 2 s. 1-2.

30. Diecezja chełmińska w roku wojennym 1807. W: *Jedniodniówka* [wyd. ku czci H. Sienkiewicza]. P. 1916 s. 61-64.

31. „Wyproszenie od kary śmierci" przez małżeństwo w Niedźwiedziu pod Wąbrzeźnem 1698 r. *Zap. TN Tor.* T. 3: 1916 nr 10 s. 165-174.

32. Jak długo obchodzono w diecezji chełmińskiej święta zniesione? *Zap. TN Tor.* T. 3: 1916 nr 11 s. 205-207.

33. Biskupa Andrzeja Bajera kłopoty z dzierżawcami gutlińskimi (1763-1765). *Zap. TN Tor.* T. 3: 1916 nr 12 s. 226-229.

34. Ustawy lubawskiego cechu szewskiego z r. 1684. Wydał... *Zap. TN Tor.* T. 4: 1917 nr 2 s. 10-15.

35. Dwa dokumenty dotyczące bartnictwa w starostwach tucholskim i świeckim. Wydał... *Zap. TN Tor.* T. 4: 1917 nr 2 s. 45-48.

36. Bractwo kapłanów w trzech dekanatach pomorskich (tczewskim, gniewskim, starogardzkim) 1701-1735. *Pielgrzym.* Pelplin. R. 1917 nr 48 s. 5; nr 51 s. 5; nr 54 s. 6. — Toż w osob. odb. Pelplin 1917 16° s. 32.

37. Wspomnienie powstańcze prostaczka. *Praca.* R. 21: 1917 nr 48 s. 1032-1033.

38. O. Bernard Kopciowski z Wąbrzeźna, benedyktyn lubiński († 1666). *Praca.* R. 21: 1917 nr 50 s. 1064. — Toż. *Pomorze.* R. 2: 1922 nr 9 s. 68-69.

39. Śp. Franciszek Schroeder. Wspomnienie pośmiertne. *Dz. Poznański.* R. 1917 nr 46 s. 5.

40. Szkoła kadetów chełmińskich w dobie Księstwa Warszawskiego. *Dz. Poznański.* R. 1917 nr 288 s. 3; nr 189 s. 4; nr 290 s. 3; nr 291 s. 3. — Toż w osob. odb. P. 1917 16° s. 19. — Toż. W: *Z końcem niewoli.* Jednodniówka. Wyd. przez Pomorskie Koło Panien. Czysty dochód na cele plebiscytowe i dla żołnierzy pomorskich. Bydgoszcz 1920 8° s. 75-84.

41. Z badań nad przeszłością Wybrzeża kaszubskiego. *Dz. Pomorski.* Tczew. R. 1917 nr 172; nr 173.

42. Książę Hultazob, gdański lekarz-cudotwórca w XVIII w. P. 1918 16° s. 22.

43. Warmiacy wśród świeckiego duchowieństwa diecezji chełmińskiej i pomorskiej. [Olsztyn] 1918 16° s. 29. [Odb. z *Gaz. Olsztyńskiej*]..

44. Śp. Wojciech Kętrzyński. *Zap. TN Tor.* T. 4: 1918 nr 5 s. 128; nr 6 s. 150-152.

45. Kupcy ormiańscy w Gdańsku. *Zap. TN Tor.* T. 4: 1918 nr 8 s. 181-185.

46. Śp. prof. Stanisław Tarnowski. Wspomnienia byłego słuchacza. *Dz. Poznański.* R. 1918 nr 17 s. 2-3.

47. Trudności i środki duszpasterstwa powojennego. [Referat wygł. na kongregacji w Sampławie dn. 10 VI 1918]. *Wiad. dla Duchowieństwa..* R. 5: 1918 nr 9; nr 10.

48. Z Prus Królewskich. Sprawy szkolne. *Kurier Poznański.* R. 1918 nr 201.

49. Wybitni Polacy warmińscy. W: *Pamiątkowy Kalendarz Warmiński na rok 1920, w którym to lud nadwiślański i warmiński zaprzysięga przynależność swoją do Polski..* W. [1919] s. 135-148.

50. Zwyczaje religijno-kościelne na Polskiej Warmii. W: *Pamiątkowy Kalendarz Warmiński na rok 1920.* W. [1919] s. 149-152.

51. Niedola kapituły chełmżyńskiej w latach 1806 i 1807. *Zap. TN Tor.* T. 4: 1919 nr 9 s. 223-230.

52. Biskup chełmiński Stanisław Jacek Święcicki jako opat komendataryjny lubiński. *Zap. TN Tor.* T. 4: 1919 nr 10 s. 242-254.

53. OO. Pijarzy w Lubawie. *Zap. TN Tor.* T. 4: 1919 nr 11 s. 258-259.

54. O przemianach i odmianach nazw miejscowych i rodowych w Prusiech Królewskich. *Zap. TN Tor.* T. 4: 1919 nr 11 s. 259-272.

55. Niedoszła fundacja klasztoru w Kolibkach pod Gdańskiem. *Zap. TN Tor.* T. 4: 1919 nr 11 s. 278-280.

56. Uroczystość przeniesienia stolicy biskupiej do Pelplina 3 sierpnia 1824 r. *Zap. TN Tor.* T. 5: 1920 nr 1 s. 12-15.

57. Dzieje bractwa strzelców chełmińskiego. *Zap. TN Tor.* T. 5: 1920 nr 2 s. 17-32.

58. Anastazy Sedlag, biskup chełmiński [1787-1856]. *Zap. TN Tor.* T. 5: 1920 nr 3/4 s. 34-70.

59. Zawodowość a miłośnictwo. *Dz. Gdański.* R. 1920 nr 7 s. 1.

60. Wschód i Zachód w dziejach cywilizacji. *Straż nad Wisłą.* Toruń. R. 1: 1920 nr 4 s. 8-11.

61. Z dziejów drukarstwa polskiego w Gdańsku. *Straż nad Wisłą.* R. 1: 1920 nr 5/6 s. 10-13.

62. Kapituła katedralna chełmińska od r. 1466 do 1821. *Zap. TN Tor.* T. 5: 1921 nr 5/6 s. 74-99; nr 7 s. 105-120; nr 8 s. 124-129.

63. Piśmiennictwo polskie na Warmii. *Pomorze.* R. 1: 1921 nr 6 s. 44-46. — Toż. *Gość Niedzielny.* Dod. *Gazety Olsztyńskiej.* R. 1921 nr 36; *Strażnica Zachodnia.* Poznań. R. 2: 1923 nr 1/3 s. 81-84.

64. Zwyczaje i wierzenia na Polskiej Warmii. *Pomorze.* R. 1: 1921 nr 1 s. 4-5; nr 2 s. 14; nr 3 s. 20. — Toż. *Gość Niedzielny.* R .1921 nr 53.

65. Jan Lipski biskup chełmiński (1635-1639). *Zap. TN Tor.* T. 5: 1922 nr 9 s. 138-151.

66. Kazimierz Jan Szczuka, biskup chełmiński (1693-1694). *Zap. TN Tor.* T. 5: 1922 nr 10 s. 159-167.

67. Drukarstwo i piśmiennictwo polskie w Oliwie. *Zap. TN Tor.* T. 5: 1922 nr 10 s. 154-159.

68. Cześć religijna Karola Wielkiego na

Pomorzu. *Zap. TN Tor.* T. 5: 1922 nr 10 s. 167-168.

69. Drukarstwo i piśmiennictwo polskie w Kwidzynie. *Zap. TN Tor.* T. 5: 1922 nr 11 s. 173-182.

70. Bractwa literackie w diecezji chełmińskiej. *Zap. TN Tor.* T. 5: 1922 nr 12 s. 188-197.

71. Ruch wydawniczy polski w Grudziądzu 1829-1873. *Zap. TN Tor.* T. 5: 1922 nr 12 s. 197-202.

72. Dwa listy Gizewiusza. *Pomorze.* R. 2: 1922 nr 4.

73. Szkolnictwo powszechne w dekanacie lubawskim u schyłku XVIII wieku. *Pomorze.* R. 2: 1922 nr 10 s. 76-77; nr 11 s. 84-85. — Toż. *Zap. TN Tor.* T. 7: 1928 nr 10 s. 282-290.

74. „Walka kulturalna" a początki polskiego liberalizmu religijnego. *Pomorze.* R. 2: 1922 nr 12 s. 93-94. — Toż. *Mestwin.* Dod. naukowo-literacki *Słowa Pomorskiego. Toruń.* R. 2: 1926 nr 10 s. 73-74.

75. Zapomniany dramat pomorski. *Pomorze.* R. 2: 1922 nr 16 s. 121-122.

76. Wprowadzenie bractwa Opatrzności Boskiej do kościoła garczyńskiego 1766 r. *Pomorze.* R. 2: 1922 nr 18 s. 140-141.

77. Księża wdowcy. *Pomorze.* R. 2: 1922 nr 20 s. 152-153.

78. Tragiczne losy królewskiego chrześniaka. *Pomorze.* R. 2: 1922 nr 21 s. 157-158.

79. Wincenty Pol a Pomorze. *Pomorze.* R. 2: 1922 nr 22 s. 161-162. — Toż. *Mestwin.* R. 2: 1926 nr 18 s. 145-146.

80. Kazanie niemieckie z okazji konsekracji biskupiej w Warszawie 1857 r. *Pomorze.* R. 2: 1922 nr 25.

81. Nazwy miejscowe powiatu lubawskiego. Wąbrzeźno 1923 16° s. 23.

82. Chełmża. *Ziemia.* R. 8: 1923 nr 11 s. 211-213.

83. O wszechnicę na Pomorzu. *Słowo Pomorskie.* Toruń. R. 1923 nr 112 s. 1.

84. Z przeszłości miasta Brodnicy. W: *Przewodnik po pierwszej polskiej na Pomorzu wystawie rolniczej i przemysłowej otwartej w Brodnicy od 23 VI do 1 VII 1923.* Brodnica 1923 s. 13-16.

85. Biskupi pomorzanie. *Pomorze.* R. 3: 1923 nr 4 s. 25-26; nr 5 s. 34-36.

86. Przywilej biskupa chełmińskiego Wikbolda z r. 1367. Wydał... *Zap. TN Tor.* T. 6: 1923 nr 1 s. 3-5.

87. Zdobycie zamku malborskiego przez Szwedów 1626 r. *Zap. TN Tor.* T. 6: 1923 nr 1 s. 5-7.

88. Adam Kos, biskup chełmiński 1657-1661. *Zap. TN Tor.* T. 6: 1923 nr 1 s. 7-10.

89. Dokument biskupa Ottona z r. 1325. Wydał... *Zap. TN Tor.* T. 6: 1923 nr 2 s. 36-38.

90. Antoni Elminowski, poseł do sejmu pruskiego 1849-1852. *Zap. TN Tor.* T. 6: 1923 nr 4 s. 46-51.

91. Dokument biskupa chełmińskiego Szczepana z r. 1485. Wydał... *Zap. TN Tor.* T. 6: 1923 nr 4 s. 58-60.

92. Drukarstwo i piśmiennictwo polskie w mniejszych miastach i wioskach pomorskich. *Zap. TN Tor.* T. 6: 1924 nr 5/6 s. 63-69.

93. Zwyczaje i wierzenia ludowe w Złotowie pod Lubawą. *Zap. TN Tor.* T. 6: 1924 nr 5/6 s. 86-94.

94. Z porozbiorowych dziejów drukarstwa i piśmiennictwa polskiego w Toruniu. *Zap. TN Tor.* T. 6: 1924 nr 7/8 s. 97-104.

95. Radzyn. *Ziemia.* R. 9: 1924 nr 2 s. 43-46, ilustr.

96. Marian Jaroczyński 1819-1901. *Tyg. Toruński.* R. 1: 1924 nr 14 s. 1-2.

97. „Wszechbrat Bracki". Notatka bibliograficzna. *Tyg. Toruński.* R. 1: 1924 nr 15 s. 2-3.

98. Antoni Grabowski 1857-1921. *Tyg. Toruński.* R. 1: 1924 nr 29 s. 1-2.

99. Gazeta Toruńska (1867-1921). *Tyg. Toruński.* R. 1: 1924 nr 31 s. 1-2; nr 32 s. 1-3.

100. „Towarzystwo Kaszebskje Obrazów". *Pomorze.* R. 4: 1924 nr 2 s. 10-11.

101. Pomorzanie w poznańskim ruchu kulturalnym 19-go wieku. *Pomorze.* R. 6: 1924 nr 28 s. 203-204. — Toż. *Rocz. Korp. Stud. Uniwers. Pozn. „Pomerania".* R. 3: 1928 s. 74-79.

102. Śp. prof. Stanisław Smolka. *Słowo Pomorskie.* R. 1924 nr 208 s. 5-6.

103. Kujot Stanisław: Dzieje Prus Królewskich. Cz. 2. Pomorze i Ziemia Chełmińska 1309-1380. Po śmierci autora wydał... *Rocz. TN Tor.* R. 29/31: 1922/24 s. 367. Indeks s. 373-405.

104. Ignacy Łyskowski, pierwszy prezes Tow. Naukowego w Toruniu. *Mestwin.* R. 1: 1925 nr 4 s. 26-28.

105. O zadaniach historiografii pomorskiej. W: *Pamiętnik 4 powszechnego zjazdu historyków polskich w Poznaniu 6-8 grudnia 1925.* I Referaty. Lw. 1925 s. 8.

106. Dzieje myśli uniwersyteckiej na Pomorzu. *Rocz. TN Tor.* R. 32: 1925 s. 1-18.

107. Distinctorium kanoników katedralnych chełmińskich od czasów krzyżackich do r. 1753. *Zap. TN Tor.* T. 6: 1925 nr 10 s. 125-128.

108. Karol Ferdynand Ney (1809-1850). *Zap. TN Tor.* T. 6: 1925 nr 11 s. 141-157.

109. Ingres biskupa Jakuba Zadzika do katedry chełmżyńskiej w r. 1625. *Zap. TN Tor.* T. 6: 1925 nr 12 s. 190-191.

110. Przemówienie prezesa Tow. Naukowego [...] wygłoszone na uroczystej akademii w dn. 17 grudnia br. *Słowo Pomorskie.* R. 1925 nr 295 s. 5. — Toż. *Tyg. Toruński.* R. 1926 nr 1 s. 2-4.

111. Prałaci i kanonicy katedralni chełmińscy od założenia kapituły do naszych czasów. *Rocz. TN Tor.* R. 33: 1926 s. 1-129; R. 34: 1927 s. 285-424. — Toż w osob. odb. Toruń 1928 8° s. 246.

112. Zagadnienia pomorskie na IV Zjeździe Historyków Polskich w Poznaniu 1925 r. *Zap. TN Tor.* T. 7: 1926 nr 1 s. 4-11.

113. Ks. Jan Busław (1799-1875). *Zap. TN Tor.* T. 7: 1926 nr 2 s. 33-37.

114. Śp. ks. Władysław Chotkowski. *Zap. TN Tor.* T. 7: 1926 nr 4 s. 117-119.

115. W chwili dziejowej... *Słowo Pomorskie.* R. 1926 nr 95 s. 1.

116. Inwentarz dóbr biskupstwa chełmińskiego z r. 1614 z uwzględnieniem późniejszych do r. 1759 inwentarzy. Wydał... Towarzystwo Naukowe w Toruniu. *Fontes* 22: 1927 8° s. VI, 164.

117. Kronika pieniążkowska (1807-1824, 1832-1837). Wydał... *Zap. TN Tor.* T. 7: 1927 nr 5 s. 133-150.

118. Bulla „De *salute animarum*" w świetle kazania drukowanego r. 1821. *Zap. TN Tor.* T. 7: 1927 nr 7/8 s. 231-233.

119. Ingresy biskupów chełmińskich. *Mestwin.* R. 3: 1927 nr 7 s. 49-52.

120. Procesje Bożego Ciała w Toruniu. *Słowo Pomorskie.* R. 1927 nr 136 s. 1-2.

121. Ks. biskup Rosentreter. W: *Kalendarz Mariański.* Pelplin 1927 s. 61-62.

122. Pod rządami pruskimi 1815-1918. *Rocz. Hist.* R. 3: 1927 s. 255-323. — Odb. P. 1927 s. 60. Celem popularyzacji omawianych zagadnień Rocznik Historyczny 3: 1927 był wydany jako osobna książka pt. „Pomorze i Ziemia chełmińska w przeszłości" [P. 1927 8° s. 323], a także w przekładzie angielskim pt. „History of Polish Pomerania" [P. 1927].

123. Anna z Bardzkich Karwatowa. Zarys życia i prac literackich. Pelplin 1928 16° s. 42.

124. Inwentarze dóbr kapituły katedralnej chełmińskiej z XVII i XVIII wieku. Wydał... *Fontes* 21: 1928 8° s. VI, 143.

125. Diecezja Chełmińska. Zarys historyczno-statystyczny. [Praca zbiorowa: CZAPLEWSKI P., FRYDRYCHOWICZ R., GLEMMA T., MAŃKOWSKI A., PANSKE P.]. Pelplin 1928 Nakł. Kurii Biskupiej 8° s. 851, tabl., mapa diec.

126. Prepozytura Św. Ducha. W: *Kościoły i klasztory grudziądzkie.* Grudziądz 1928 Nakł. Konferencji Pań Miłosierdzia 8° s. 40-43.

127. Księża pochodzący z parafii grudziądzkiej. W: *Kościoły i klasztory grudziądzkie.* Grudziądz 1928 s. 66-67.

128. Polacy, więźniowie na fortecy grudziądzkiej. W: *Kościoły i klasztory grudziądzkie.* Grudziądz 1928 s. 83-84.

129. Wybitni Grudziądzanie Polacy. W: *Kościoły i klasztory grudziądzkie.* Grudziądz 1928 s. 84-86, ilustr.

130. Pamięci dwóch polskich literatów warmińskich. *Mestwin.* R. 4: 1928 nr 8 s. 57-59.

131. Projekt polskiego kolegium szkolnego dla diecezji chełmińskiej 1816/17 r. *Zap. TN Tor.* T. 7: 1928 nr 11 s. 320-328.

132. Biskupa Rydzyńskiego i kapituły chełmińskiej akces do konfederacji generalnej Królestwa Polskiego 1812 r. *Zap. TN Tor.* T. 7: 1928 nr 12 s. 333-338.

133. Dokument soboru bazylejskiego dla biskupstwa pomezańskiego (1440 r.). *Zap. TN Tor.* T. 7: 1928 nr 12 s. 338-343.

134. Constitutiones Synodales nec non Ordinationes Dioecesis Culmensis. Pars I a saec. XV usque od XVIII. Partim edidit adnotationibusque. Illustravit... *Fontes* 24: 1929 8° s. 289.

135. Drukarstwo i piśmiennictwo w Pelplinie. Pelplin 1929 8° s. 65, tabl., ilustr.

136. Świątobliwy Andrzej z Osnowa. *Mies. Diec. Chełm.* T. 1: 1929 nr 8 s. 461-467. — Toż. *Kalendarz Kościelny dla Parafii Chełmińskiej.* R. 4: 1931 s. 50-54.

137. Kilka dokumentów z walki kulturnej. *Mestwin.* R. 5: 1929 nr 1 s. 1-4.

138. Liga narodowa polska w powiecie kwidzyńsko-gniewskim 1848-1850 r. *Zap. TN Tor.* T. 8: 1929 nr 1 s. 20-32.

139. Przywilej z r. 1441 dla kościoła w W. Radowiskach. Wydał... *Zap. TN Tor.* T. 8: 1929 nr 2 s. 86-88.

140. Walka Pomorza o polskość pod zaborem pruskim, 1772-1920. W: *Księga pamiątkowa dziesięciolecia Pomorza.* Toruń 1930 Wyd. staraniem Związku Podoficerów Rezerwy 2° s. 3-12.

141. Czytelnictwo i bibliotekarstwo polskie na Pomorzu 1849-1880. *Mestwin.* R. 5/6: 1930 nr 15 s. 1-4.

142. Kronika walichnowska 1703-1725. Wydał... *Zap. TN Tor.* T. 8: 1930 nr 5/6 s. 157-173.

143. Biblioteka pokapucyńska w Rywałdzie. *Zap. TN Tor.* T. 8: 1930 nr 8 s. 225-262; T. 8: 1931 nr 9/10 s. 269-280.

144. Śp. prof. dr Józef Łęgowski. *Zap. TN Tor.* T. 8: 1930 nr 8 s. 263-264.

145. Śp. dr Kazimierz Roman Sochaniewicz. *Zap. TN Tor.* T. 8: 1930 nr 8 s. 264.

146. Kazimierz Jan Opaleński, biskup chełmiński (1681-1693). *Mies. Diec. Chełm.* T. 2: 1930 nr 8/9 s. 497-523. — Odb. Pelplin 1930 s. 29 [Na prawach manuskryptu].

147. Śp. Julian Sas Jaworski. *Pielgrzym.* Pelplin. R. 1930 nr 24 s. 4.

148. Do Lourdes. Wspomnienie pątnika. *Czytelnia Pielgrzyma.* Dod. *Pielgrzyma.* Pelplin 1930 16° s. 70.

149. Pomorzanie biskupami w Królest-

wie Kongresowem. *Pielgrzym.* R. 1930 nr 96 s. 3.

150. Z dawnych ogłoszeń prasy pomorskiej. Drobne przyczynki do historii kultury. *Pielgrzym.* R. 1930 nr 141, nr 143, nr 144, nr 145, nr 146. — Odb. Pelplin 1930 16° s. 11.

151. Z dawnych wspomnień pelplińskich. *Pielgrzym.* R. 1930 nr 68 s. 4; nr 71 s. 3. — Odb. Pelplin 1930 16° s. 8.

152. Wyd.: Liber mortuorum Monasterii Coronoviensis O. Cist. *Fontes* 25: 1931 8° s. 185.

153. Przywilej emfiteutyczny dla lemanów w Grucznie (1763). *Zap. TN Tor.* T. 8: 1931 nr 9/10 s. 280-289.

154. Akt konfederacji grudziądzkiej z r. 1696. *Zap. TN Tor.* T. 8: 1931 nr 9/10 s. 289-295.

155. Przywilej króla Jana Olbrachta z 1495 r. na most drewniany na Wiśle pod Toruniem. Wydał... *Zap. TN Tor.* T. 8: 1931 nr 11/12 s. 302-304.

156. Ks. Wojciecha Babeckiego, plebana w Radomnie, zapiski kościelne, gospodarcze i wojenne 1654-1674. *Zap. TN Tor.* T. 8: 1931 nr 11/12 s. 311-321.

157. Dwa inwentarze domowe Czapskich z 18-go wieku. *Mestwin.* R. 7: 1931 nr 2 s. 1-4.

158. O neofitach na Pomorzu. *Mestwin.* R. 7: 1931 nr 5 s. 1-3.

159. O pożyteczności badań i nauk historycznych. *Mestwin.* R. 7: 1931 nr 3 s. 1-2.

160. Wawrzyniec Gembicki, biskup chełmiński (1600-1610). *Mies. Diec. Chełm.* T. 3: 1931 nr 1 s. 20-47. — Odb. Pelplin 1931 s. 20.

161. O dawnym zwyczaju całowania pateny przez świeckich. *Mies. Diec. Chełm.* T. 3: 1931 nr 4/5 s. 274-279.

162. Alumni konwertyci seminarium pelplińskiego, 1834-1891. *Mies. Diec. Chełm.* T. 3: 1931 nr 7 s. 529-542. — Odb. Pelplin 1931 s. 16.

163. Pijarzy lubawscy a jezuici toruńscy (1682-1724). *Mies. Diec. Chełm.* T. 3: 1931 nr 9 s. 692-700. — Odb. Pelplin 1931 s. 11.

164. O dawnych wierzeniach i zwyczajach w Szczepankach pod Łasinem. *Pielgrzym.* R. 1931 nr 110 s. 4; nr 111 s. 4; nr 113 s. 4; nr 114 s. 4; nr 116 s. 4. — Odb. Pelplin 1931 16° s. 10.

165. Szkice i obrazki. Zabawne, ale prawdziwe zdarzenia z niedawnej przeszłości. *Pielgrzym.* R. 1931 nr 131 s. 4; nr 132 s. 4; nr 134 s. 4; nr 135 s. 4; nr 137 s. 4. Podp.: Ildefons Jakubowicz.

166. Więźniowie Polacy w twierdzy wisłoujskiej 1822-1865. *Słowo Pomorskie.* R. 1931 nr 298 s. 4.

167. Odrodzenie narodowe na Pomorzu w XIX i XX wieku. W: *Polskie Pomorze.* T. 2. Przeszłość i kultura. Toruń 1931 8° s. 185-210.

168. Progimnazjum w Kurzętniku, jego nauczyciele i uczniowie 1858-1868. Nowe Miasto n. Drwęcą 1931 16° s. 90 [Odb. z *Drwęcy*].

169. Z dziejów kurzętnickiego gimnazjum. W: *Kalendarz Łąkowski na rok 1932.* Dod. do *Głosu Mazurskiego.* Nowe Miasto n. Drwęcą 1932 s. 33-37, ilustr.

170. Kościoły pomorskie jako miejsca niegdyś zgromadzeń politycznych. *Mestwin.* R. 8: 1932 nr 7 s. 1-3.

171. Pomorscy księża powstańcy. *Mestwin.* R. 8: 1932 nr 10 s. 1-2.

172. Kronika OO. Bernardynów lubawskich. Wydał... *Zap. TN Tor.* T. 9: 1932 nr 1/2 s. 3-33.

173. List Karola Neya z r. 1836. *Zap. TN Tor.* T. 9: 1932 nr 1/2 s. 33-35.

173. O „bajrowaniu" i innych dzwonieniach, szczególnie na Pomorzu. *Zap. TN Tor.* T. 9: 1932 nr 1/2 s. 45-60, nuty w tekście.

174. Najdawniejszy polski śpiewnik kościelny i katechizm diecezji chełmińskiej. *Mies. Diec. Chełm.* T. 4: 1931 nr 1 s. 43-55, nuty w tekście.

176. Kanonicy niechełmińscy w diecezji chełmińskiej po r. 1821. *Mies. Diec. Chełm.* T. 4: 1932 nr 3 s. 189-194. — Odb. s. 8.

177. Niemcy z dalekiego Zachodu wśród kleru diecezji chełmińskiej XIX wieku. *Mies. Diec. Chełm.* T. 4: 1932 nr 10 s. 648-652. — Odb. Pelplin 1932 s. 7.

178. Klerycy Ślązacy, którzy z różnych powodów seminarium pelplińskie przed otrzymaniem święceń opuścili. *Pielgrzym.* R. 1932 nr 91.

179. Księża Ślązacy w diecezji chełmińskiej. *Pielgrzym.* R. 1932 nr 79; nr 91. — Odb. Pelplin 1932 16° s. 30.

180. Łukasz Watzenrode Toruńczyk, biskup warmiński († 1512). Z okazji siedemsetlecia m. Torunia skreślił... Pelplin 1933 16° s. 43, nlb. 1.

181. Bibliografia polskich druków gdańskich od r. 1800 do r. 1918. W: *Krzysztof Celestyn Mrongowiusz 1764-1855.* Księga pamiątkowa. Gdańsk 1933 s. 347-367.

182. O osadnictwie na Pomorzu w dobie wojen szwedzkich. W: *Stan posiadania ziemi na Pomorzu. Zagadnienia historyczne i prawne.* Toruń 1933 Wyd. Instytutu Bałtyckiego 8° s. 134-141.

183. Zarys dziejów Torunia po roku 1815. W: *Dzieje Torunia.* Praca zbiorowa z okazji 700-lecia miasta. Toruń 1933 Nakł. Zarządu Miejskiego 8° s. 233-256. — Odb. Toruń 1933 s. 24.

184. Zur Geschichte der Kirchenmusik in Marienburg zu Anfang des 17. Jahrhun-

derts. *Mitt. d. Westpr. Gesch.* — Ver. Jg 32: 1933 s. 61-62.
185. Fundacja króla Jana Olbrachta dla klasztoru kartuskiego 1495 r. *Zap. TN Tor.* T. 9: 1933 nr 5/6 s. 73-75.
186. Jan Clare z Torunia, biskup sambijski (1319-1344). *Zap. TN Tor.* T. 9: 1933 nr 7/8 s. 81-89.
187. Sylwester Stodewescher, torończyk, arcybiskup ryski († 1479). *Zap. TN Tor.* T. 9: 1933 nr 7/9 s. 89-113.
188. Kanoniczne alekcje biskupów chełmińskich po emanacji bulli „De salute animarum". *Mies. Diec. Chełm.* T. 5: 1933 nr 1 s. 49-57. — Odb. Pelplin 1933 s. 9.
189. Chorągwie nagrobne w kościołach ziem pokrzyżackich. *Mies. Diec. Chełm.* T. 5: 1933 nr 4/5 s. 358-374. — Toż w osob. odb. Pelplin 1933 s. 19.
190. Solidarność księży-posłów z dzielnic pruskich w sejmie pruskim 1848 r. *Wiad. dla Duchow.* R. 20: 1933 s. 222-227.
191. Geneza heliocentrycznego systemu Mikołaja Kopernika. *Mestwin.* R. 9: 1933 nr 2 s. 1-2.
192. Aleksander Winklewski, lekarz, poeta i muzyk pomorski (1832-1910). *Mestwin.* R. 9: 1933 nr 2 s. 2-5.
193. Ks. Karol Roloff, ofiara walki kulturalnej (1873-1878). Pelplin 1934 16° s. 23. [Odb. z *Pielgrzyma*].
194. Wyd.: WĘCLEWSKI Stanisław: Wspomnienia o Zygmuncie Węclewskim, jego pochodzeniu, rodzinie i zawodzie naukowym. Wydał... Pelplin 1934 16° s. 43, nlb. 3.
195. Domy księży emerytów w diecezji chełmińskiej. *Mies. Diec. Chełm.* T. 6: 1934 nr 9/10 s. 706-715.
196. Pieśń Bogurodzica na Pomorzu. *Mies. Diec. Chełm.* T. 6: 1934 nr 11/12 s. 801-806.
197. Toruńskie „Polenlieder". *Mestwin.* R. 10: 1934 nr 4 s. 1-2.
198. Odrodzenie narodowe Pomorza. W: *Ruch niepodległościowy na Pomorzu.* Toruń 1935 s. 45-56.
199. O dawnych rubrycellach chełmińskich. *Mies. Diec. Chełm.* T. 7: 1935 nr 7 s. 552-563.
200. Maciej Konopacki, biskup chełmiński (1611-1613). *Mies. Diec. Chełm.* T. 7: 1935 nr 11 s. 884-895.
201. O wyższą uczelnię w Toruniu. *Dzień Pomorski.* Toruń. R. 1935 nr 74 s. 4.
202. Amrogowicz Walery Cyryl. W: *Pol. słow. biogr.* T. 1 s. 87.
203. Barczewski Walenty. W: *Pol. słow. biogr.* T. 1 s. 301-302.
204. Bartoszkiewicz Jan. W: *Pol. słow. biogr.* T. 1 s. 329.
205. Bernard z Wąbrzeźna. W: *Pol. słow. biogr.* T. 1 s. 460.
206. Z nad Wilji. Wspomnienia uczestnika Zjazdu Historyków Polskich z 17-20 września 1935. Pelplin [1936] 16° s. 50.
207. O tradycji naukowo-historycznej na Pomorzu. *Teka Pomorska.* Kwartalnik regionalny poświęcony zagadnieniom kultury i sztuki. Toruń. R. 1: 1936 nr 1 s. 2-7.
208. O nominację ks. Leona Rednera na biskupstwo chełmińskie 1886 r. *Zap. TN Tor.* T. 10: 1936 nr 5/6 s. 196-198.
209. Cechy rzemieślnicze we wsi Czarżu w XVIII wieku. *Zap. TN Tor.* T. 10: 1936 nr 8 s. 297-302.
210. Stefana z Niborka, biskupa chełmińskiego, stosunek do metropolii gnieźnieńskiej i ryskiej (1480-1495). *Mies. Diec. Chełm.* T. 8: 1936 nr 1 s. 81-88.
211. Pielgrzymki Pomorzan w wiekach średnich. *Mies. Diec. Chełm.* T. 8: 1936 nr 3/4 s. 247-263. — Odb. Pelplin 1936 s. 19.
212. Bieszk Ferdynand. W: *Pol. słow. biogr.* T. 2 s. 91.
213. Bojanowski Karol. W: *Pol. słow. biogr.* T. 2 s. 237.
214. Bork Jan Gotfryd. W: *Pol. słow. biogr.* T. 2 s. 326.
215. Borowski Jan. W: *Pol. słow. biogr.* T. 2 s. 347.
216. Brejski Jan. W: *Pol. słow. biogr.* T. 2 s. 426.
217. Buchholz Eugeniusz. W: *Pol. słow. biogr.* T. 3 s. 76-77.
218. Busław Jan. W: *Pol. słow. biogr.* T. 3 s. 145.
219. Bystram Maciej. W: *Pol. słow. biogr.* T. 3 s. 170.
220. Ceynowa Florian. W: *Pol. słow. biogr.* T. 3 s. 240-241.
221. Chmielewski Alfons. W: *Pol. słow. biogr.* T. 3 s. 324.
222. Chrapicki Mikołaj. W: *Pol. słow. biogr.* T. 3 s. 435.
223. Chudziński Antoni. W: *Pol. słow. biogr.* T. 3 s. 478
224. Symbolika jelenich rogów w kościołach polskich. *Mies. Diec. Chełm.* T. 9: 1937 nr 5/6 s. 495-503. — Toż w osob. odb. Pelplin 1937 8° s. 11.
225. Ks. Jan Tułodziecki (1813-1876). *Zap. TN Tor.* T. 10: 1937 nr 9/10 s. 329-343.
226. Dwa przywileje emfiteutyczne biskupa Gembickiego dla Holendrów z r. 1602. Wydał... *Zap. TN Tor.* T. 10: 1937 nr 11/12 s. 410-417.
227. Opis królewszczyzn w województwach chełmińskim, pomorskim i malborskim w 1664 r. Wydał J. PACZKOWSKI. Słowem wstępnym opatrzył... *Fontes* 32: 1938 8° s. IX, 535.
228. Polskie Ustawy wiejskie XV-XVIII w. Wyd. St. KUTRZEBA, A. MAŃKOWSKI. Archiwum Komisji Prawniczej t. 11. Kr. 1938 s. XV, 512.

229. Dobra szlacheckie Wichulec pod Brodnicą w roku 1761. *Zap. TN Tor.* T. 11: 1938 nr 1 s. 12-22.
230. Wilkierz miasteczka Czarża. Wydał... *Zap. TN Tor.* T. 11: 1938 nr 2 s. 54-58.
231. Pochodzenie i ród biskupa chełmińskiego Mikołaja Chrapickiego († 1514 r.). *Zap. TN Tor.* T. 11: 1938 nr 3/4 s. 69-75.
232. Szymon Tadeusz Kicki, ostatni starosta sobowidzki. *Zap. TN Tor.* T. 11: 1938 nr 3/4 s. 76-80, portr.
233. Hrabia Ignacy Lubicz Piwnicki z Małżewka (1785-1867). *Kociewie.* Dod. regionalny *Gońca Pomorskiego* i *Dziennika Starogardzkiego* poświęcony sprawom Ziemi Kociewskiej. Tczew. R. 1: 1938 nr 2 s. 9-11.
234. Franciszek Nierzwicki („Stary Franek"), gbur-bibliofil. *Silva Rerum.* R. 7: 1938 nr 1/2 s. 6-9, portr.
235. Jan Kucborski, biskup chełmiński, 1614-1624. *Mies. Diec. Chełm.* T. 10: 1938 nr 1 s. 97-128. — Toż w osob. odb. Pelplin 1938 8° s. 34.
236. Dwa dokumenty do historii związku metropolitalnego rysko-chełmińskiego i gnieźnieńsko-chełmińskiego. *Mies. Diec. Chełm.* T. 10: 1938 nr 4/5 s. 293-300. — Toż w osob. odb. Pelplin 1938 8° s. 10.
237. Ks. Franciszek Walenty Ruthen. Jego życie i praca piśmiennicza (1674-1734). *Mies. Diec. Chełm.* T. 10: 1938 nr 11/12 s. 818-838. — Odb. Pelplin 1938 8° s. 23.
238. Czapski Aleksander. W: *Pol. słow. biogr.* T. 4 s. 177.
239. Czapski Franciszek. W: *Pol. słow. biogr.* T. 4 s. 182-183.
240. Czapski Franciszek. W: *Pol. słow. biogr.* T. 4 s. 183.
241. Czapski Franciszek Stanisław Kostka. W: *Pol. słow. biogr.* T. 4 s. 184.
242. Czapski Ignacy. W: *Pol. słow. biogr.* T. 4 s. 185.
243. Czapski Jan Chryzostom. W: *Pol. słow. biogr.* T. 4 s. 185.
244. Czapski Michał. W: *Pol. słow. biogr.* T. 4 s. 191-192.
245. Czapski Piotr Aleksander. W: *Pol. słow. biogr.* T. 4 s. 193.
246. Czapski Sebastian. W: *Pol. słow. biogr.* T. 4 s. 193-194.
247. Czapski Tomasz Franciszek. W: *Pol. słow. biogr.* T. 4 s. 194.
248. Czapski Tomasz. W: *Pol. słow. biogr.* T. 4 s. 195.
249. Czapski Walenty Aleksander. W: *Pol. słow. biogr.* T. 4 s. 195-196.
250. Czarliński Emil. W: *Pol. słow. biogr.* T. 4 s. 197-198.
251. Czarliński Leon. W: *Pol. słow. biogr.* T. 4 s. 198-199.
252. Czarnowski Augustyn. W: *Pol. słow. biogr.* T. 4 s. 235.
253. Danielewski Ignacy. W: *Pol. słow. biogr.* T. 4 s. 409-410.
254. Doering Jan. W: *Pol. słow. biogr.* T. 5 s. 278.
255. Donimirski Brochwicz Teodor. W: *Pol. słow. biogr.* T. 5 s. 324-325.
256. Donimirski Brochwicz Antoni. W: *Pol. słow. biogr.* T. 5 s. 323-324.
257. Ignacego Górskiego Pamiętniczek, 1800-1900. Do druku przygotował i wydał... Pelplin 1939 16° s. 18.
258. Julian Wałdowski, pomorsko-śląski malarz religijny (1854-1912). *Mies. Diec. Chełm.* T. 11: 1939 nr 6/7 s. 576-590, portr.
259. Działowski Zygmunt. W: *Pol. słow. biogr.* T. 6 s. 74.
260. Działyński Michał Erazm. W: *Pol. słow. biogr.* T. 6 s. 91.
261. Dzierzgowski Ignacy. W: *Pol. słow. biogr.* T. 6 s. 144-145.
262. Dziewanowski Julian. W: *Pol. słow. biogr.* T. 6 s. 169.

II.

PODLASZEWSKA K.: Mańkowski Alfons. W: *Pol. słow. biogr.* T. 19 s. 510-513; MROSS H.: Bibliografia prac drukowanych ks. prałata Alfonsa Mańkowskiego. *Stud. Pelp.* 1974 s. 245-268; PODLASZEWSKA K.: Alfons Mańkowski 1870-1941. W: *Działacze Towarzystwa Naukowego w Toruniu 1875-1975* pod red. M. Biskupa. W. 1975 s. 217-280; MROSS H.: Miesięcznik Diecezji Chełmińskiej (1929-1939). Bibliografia zawartości. *Stud. Pelp.* 1976 [indeks]; WAJDA K.: W dobie zaboru pruskiego 1875-1918. W: *Dzieje Towarzystwa Naukowego w Toruniu.* T. 1. Toruń 1977 [indeks]; OSMÓLSKA-PISKORSKA B.: W czasie II Rzeczypospolitej 1918-1939. W: *Dzieje Towarzystwa Naukowego w Toruniu.* T. 1. Toruń 1977 [indeks]; BORZYSZKOWSKI J.: Alfons Mańkowski, ksiądz, działacz społeczno-narodowy, wybitny historyk Pomorza. W: *Ludzie Pomorza lat 1920-1939.* Szkice biograficzne. Gdańsk 1977 s. 50-55, fot.

Ks. Henryk Mross

Mańkowski Piotr (1866-1933), arcybiskup, liturgista.

Urodził się 1 XI 1866 r. w Sahince na Podolu, był synem Walerego i Tekli z Łaźnińskich. Od 1872 r. mieszkał i kształcił się w Dreźnie, i tamże w 1885 r. zdał maturę. Po studiach agronomicznych we Wrocławiu osiadł w dziedzicznych majątkach (Sledzie i Romanki) w powiecie mohylow-

skim. W 1896 r. wstąpił do Seminarium Duchownego w Żytomierzu. W 1899 r. przyjął święcenia kapłańskie i został wikariuszem przy tamtejszej katedrze. W 1902 r. został proboszczem w Kamieńcu Podolskim. Sprowadził i popierał bezhabitowe Zgromadzenie zakonne Córek Najświętszego Serca Maryi (1906), uznane przez władze państwowe za nielegalne, za co w 1911 r. usunięto go z Kamieńca bez prawa objęcia innej parafii. Był więc kancelistą w kurii biskupiej w Żytomierzu, brał udział w Kongresach Eucharystycznych w Londynie (1908), Wiedniu (1922) i Lourdes (1914). W czasie pierwszej wojny światowej przebywał w Krakowie. Dnia 24 IX 1918 został prekonizowany na biskupa reaktywowanej diecezji kamienieckiej. Gdy po Pokoju Ryskim Kamieniec przypadł Związkowi Radzieckiemu, Mańkowski osiadł w Buczaczu. W 1926 r. zrezygnował z rządów diecezją i przeniósł się do Włodzimierza Wołyńskiego. Mianowany arcybiskupem tytularnym egejskim otrzymał zarazem godność prałata archidiakona kapituły Łuckiej. Zmarł 8 IV 1933 r. w wagonie kolejowym na trasie Przemyśl-Lwów, a pochowany został w Łucku.

I.

1. Tu es Petrus! Rozważania dla kapłanów. Kr. 1913 Nakł. Autora 8° s. XI, 239.

2. Vas electionis. Rozważania dla kapłanów. Seria druga. Kr. 1914 Nakł. Autora 8° s. XI, 239.

3. Ecce Mater tua. Rozważania dla kapłanów. Seria trzecia. Kr. 1916 Nakł. Autora 8° s. XI, 239.

4. Rec.: Ch. SAUVÉ: Le Culte des Mysteres et des Paroles de Jésus. Elévations évangéliques. Paris 1911-1913 T. 1-3. *Prz. Powsz.* R. 33: 1916 t. 129 s. 416-417.

5. Po naszemu. Pamiętnik liturgisty. Kr. 1917 Nakł. Autora, Gebethner 8° s. 287.

6. Nowy kodeks o przykazaniach kościelnych. *Gaz. Kośc.* R. 25: 1918 s. 351-352.

7. Z nami Bóg. Rzecz o Eucharystii. P. 1919 Księg. Św. Wojciecha 8° s. VIII, 284.

8. Zarys postępowania karnego względem osób duchownych z dodatkiem o administracyjnym usuwaniu i przenoszeniu proboszczów. Streścił... Kr. 1921 Druk „Głosu Narodu" 8° s. 36.

9. Spór o początki Zgromadzenia Sióstr Niepokalanek. *Prz. Powsz.* R. 40: 1923 t. 159 s. 97-119. — Toż w osob. odb. Kr. 1923 8° s. 23.

10. Tłum.: Ludwik PASTOR: Katoliccy reformatorzy XVI stulecia. Szkice charakterów. Ignacy Loyola, Teresa od Jezusa, Filip Nereusz, Karol Boromeusz. Kr. 1924 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 214.

11. Sursum corda! *Prz. Katol.* R. 4: 1925 s. 17-18. — Toż. *Gaz. Kośc.* R. 32: 1925 s. 25-26.

12. Do działu pytań i odpowiedzi. *Gaz. Kośc.* R. 34: 1927 s. 353-354.

13. Tłum.: Adrian TANQUEREY: Zarys teologii ascetycznej i mistycznej. T. 1-2. Kr. 1928 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 496, 818. — Toż. Wyd. 2. Kr. 1949 Wyd. Apost. Modl. 16° s. 496, 817. Biblioteka życia wewnętrznego t. 18.

14. Rozważania na tle Piusowego Motu Proprio z 22 XI 1903 r. Na 25-lecie ogłoszenia Kodeksu Muzyki Kościelnej (1903-1928). Tarnów 1928 8° s. 40.

15. Zasady i zboczenia kultu eucharystycznego. *Aten. Kapł.* R. 14: 1928 t. 21 s. 417-435; t. 22 s. 1-19. — Toż w osob. odb. Włocławek 1928 8° s. 41.

16. Małżeństwa mieszane a obrzędy kościelne. *Aten. Kapł.* R. 14: 1928 t. 22 s. 161-169.

17. Mój „Łabędzi śpiew" w dyskusji o „polskich nieszporach". *Aten. Kapł.* R. 15: 1929 t. 24 s. 198-200.

18. Nieszpory polskie a prawo kościelne. *Aten. Kapł.* R. 15: 1929 t. 23 s. 480-483.

19. Przestrogi starego rubrycysty na czas wakacyjny naszych seminariów. *Gaz. Kośc.* R. 37: 1930 s. 241-244. — Toż. *Prz. Katol.* R. 68: 1930 s. 307-309.

20. Mszał łacińsko-polski. *Myst. Christi.* R. 3: 1931/32 s. 356-363.

21. Tłum.: B. BARTMANN: Nasza wiara w Opatrzność. Kr. 1932 Wyd. Ks. Jez. 8° s. 146.

22. Tłum.: Kard. MERCIER: Do moich alumnów. Kr. 1933 Wyd. Ks. Jez. 8° s. 206.

23. Dookoła akcji unijnej. *Oriens.* R. 1: 1933 s. 2-8.

24. Misjonarki Serca Jezusowego. *Oriens.* R. 1: 1933 s. 28-29.

25. Uczuciowe momenty w zwalczaniu Unii. *Oriens.* R. 1: 1933 s. 35-37.

26. Nietrwałość Unii? *Oriens.* R. 1: 1933 s. 68-70.

27. Rkps: Pamiętniki. T. 1-3, Rkps w Bibliotece Narodowej w Warszawie, sygn. akc. 7896.

II.

ZIELIŃSKI Z.: Mańkowski Piotr. W: *Pol. słow. biogr.* T. 19 s. 522, tamże literatura. — Ponadto: ZET: Jubileusz kapłański kresowego biskupa. *Prz. Katol.* 1924 s. 433-434; URBAN J.: Śp. arcybiskup Piotr Mańkowski. *Oriens.* R. 1: 1933 s. 85-86; Mańkowski Piotr [nekrolog]. *Rocz. Katol.* R. 12: 1934 s. 445-447.

Ks. Ludwik Grzebień SJ

Marchewka Antoni, pseud. A. Martoni (1890-1973), katecheta, redaktor, działacz społeczny.

Urodził się 31 XII 1890 r. we wsi Koziegłówki k. Częstochowy jako syn Michała i Marcjanny z d. Oleksiak, trudniących się rolnictwem. Egzamin dojrzałości złożył jako ekstern w Gimnazjum w Częstochowie. W l. 1912-1918 odbył studia filozoficzno-teologiczne w Seminarium Duchownym w Kielcach i tu otrzymał święcenia kapłańskie 5 V 1918 r. Pracował w duszpasterstwie parafialnym w Jędrzejowie, a potem jako kapelan wojskowy w Zakopanem. W l. 1920-1925 studiował prawo kanoniczne na Katol. Uniw. Lubelskim oraz w Rzymie na Angelicum uzyskując stopień doktora prawa kanonicznego. Po powrocie do kraju objął stanowisko nauczyciela religii szkół średnich naprzód w Sosnowcu, a potem w Dąbrowie Górniczej. Już w okresie studiów w Rzymie współpracował z „Przewodnikiem Katolickim" jako korespondent i fotoreporter. Od tego czasu pisał liczne artykuły o treści religijnej i społecznej do wielu czasopism. W l. 1932-1933 wygłaszał w rozgłośni radiowej w Katowicach cotygodniowe odczyty na tematy religijne. W Sosnowcu zorganizował Koło Chrześcijańskiego Uniw. Robotniczego. Działał w katolickich organizacjach religijnych inteligencji i młodzieży akademickiej. W czasie II wojny światowej prowadził wykłady z zakresu katechetyki w Instytucie Teologicznym OO Paulinów w Częstochowie. Poszukiwany przez Gestapo za działalność patriotyczną, od 1942, pod zmienionym nazwiskiem (Jan Augustowski), pracował w Warszawie przy kościele Chrystusa Króla i w Sądzie Arcybiskupim. Po wojnie, od wznowienia tygodnika katolickiego „Niedziela", był jego redaktorem aż do zawieszenia wydawnictwa w 1953 roku. Był też kanonikiem gremialnym kapituły katedralnej w Częstochowie (od 1951) i członkiem Trybunału Prymasowskiego w Warszawie (od 1955). Zmarł 13 II 1973 r. w Częstochowie. Pochowany w grobowcu kanoników katedralnych na cmentarzu „Kule" w Częstochowie.

I.

1. Kościół a kwestia robotnicza. *Prąd.* R. 1923 s. 232-237.

1a. Korespondencja z Lublina. *Prąd.* R. 11: 1923 s. 165-168.

2. Śluby małżeńskie kościelne czy świeckie. *Prąd.* R. 15: 1926 s. 317-321.

3. Najświętsza Maria Panna w historii i literaturze polskiej. *Niedziela.* R. 1: 1926 nr 5 s. 5-6.

4. Nabożeństwo „Pasyjne", czyli „Gorzkie Żale". *Niedziela.* R. 2: 1927 s. 111-112.

5. Co mówi religia katolicka o dobrach doczesnych. *Niedziela.* R. 2: 1927 s. 175-176.

6. Encyklika „Rerum novarum" a czasy obecne. *Niedziela.* R. 2: 1927 s. 241-243.

7. Gdzie papież, tam prawdziwy Kościół Chrystusowy. *Niedziela.* R. 3: 1928 s. 70-71.

7a. Baczność katolicy! *Pro Christo.* R. 5: 1929 s. 225-227.

8. Z życia Uniwersytetu Lubelskiego. *Prąd.* R. 16: 1929 s. 63-64.

8a. Na Górnym Śląsku. *Prąd.* R. 16: 1929 t. 16 s. 386-389.

9. Ze Zjazdu „Pax Romana" w Hiszpanii. *Prąd.* R. 16: 1929 t. 17 s. 220-222.

10. Poznajemy dzieje Kościoła Katolickiego. *Gaz. Tyg.* R. 4: 1933 s. 542-543, 566-569, 602-605; R. 5: 1934 s. 3-4, 56-57, 506-508, 518-519, 576-577; R. 6: 1935 s. 27-29, 268-269, 352-353.

11. Błogosławiony Władysław z Gielniowa. *Gaz. Tyg.* R. 4: 1933 s. 460; Co słychać w świecie katolickim? *Gaz. Tyg.* R. 4: 1933 s. 472, 495, 506, 542 i 569.

12. Wiosna Kościoła Katolickiego w Portugalii. *Gaz. Tyg.* R. 4: 1933 s. 466.

13. Św. Jan Kanty. *Gaz. Tyg.* R. 4: 1933 s. 530.
14. Ze świata katolickiego. Jubileusz miesiąca różańcowego. *Gaz. Tyg.* R. 4: 1933 s. 531.
15. Były misjonarz anglikański katolickim misjonarzem. *Gaz. Tyg.* R. 4: 1933 s. 579, 591, 605.
16. Patron misji. *Gaz. Tyg.* R. 4: 1933 s. 578.
17. Konkordat niemiecki. *Gaz. Tyg.* R. 4: 1933 s. 388.
18. Nowa wojna byłaby końcem Europy. *Gaz. Tyg.* R. 4: 1933 s. 509.
19. Pokój w Europie znów niepewny. *Gaz. Tyg.* R. 4: 1933 s. 521-522.
20. Porozumienie Ameryki z Rosją Sowiecką. *Gaz. Tyg.* R. 4: 1933 s. 532.
21. Do czego to prowadzi? *Gaz. Tyg.* R. 4: 1933 s. 570-571.
22. Niespodzianka wyborcza w Hiszpanii. *Gaz. Tyg.* R. 4: 1933 s. 594.
23. Z życia politycznego Europy. *Gaz. Tyg.* R. 4: 1933 s. 606.
24. W kotle europejskim coś się dzieje. *Gaz. Tyg.* R. 4: 1933 s. 618.
25. Co może Europie zapewnić pokój? *Gaz. Tyg.* R. 5: 1934 s. 7.
26. Czego chcą państwa Małej Ententy? *Gaz. Tyg.* R. 5: 1934 s. 21.
27. Francja a państwa bałtyckie. *Gaz. Tyg.* R. 5: 1934 s. 45.
28. Hitlerowskie Niemcy ośrodkiem polityki europejskiej. *Gaz. Tyg.* R. 5: 1934 s. 46-47.
29. Tło moralne i polityczne afery Stawińskiego. *Gaz. Tyg.* R. 5: 1934 s. 58.
30. Hitlerowskie Niemcy w walce z chrześcijaństwem. *Gaz. Tyg.* R. 5: 1934 s. 69.
31. Ważne wydarzenia polityczne. *Gaz. Tyg.* R. 5: 1934 s. 80-81.
32. Niezależność Austrii w niebezpieczeństwie. *Gaz. Tyg.* R. 5: 1934 s. 94.
33. Stosunek nowej Konstytucji do Kościoła. *Gaz. Tyg.* R. 5: 1934 s. 106.
34. Krwawe dni w Austrii. *Gaz. Tyg.* R. 5: 1934 s. 117.
35. Dookoła polityki europejskiej. *Gaz. Tyg.* R. 5: 1934 s. 142-143.
36. Zmiana frontu w polityce włoskiej. *Gaz. Tyg.* R. 5: 1934 s. 155.
37. Rzymski układ trzech państw. *Gaz. Tyg.* R. 5: 1934 s. 167.
38. Hierarchia kościelna w swoich początkach. *Gaz. Tyg.* R. 5: 1934 s. 180-181, 202.
39. Jaki będzie nowy ustrój państwowy Austrii. *Gaz. Tyg.* R. 5: 1934 s. 194.
40. Nowe możliwości emigracyjne dla Żydów. *Gaz. Tyg.* R. 5: 1934 s. 218.
41. Dokument fałszr : nienawiści. *Gaz. Tyg.* R. 5: 1934 s. 226
42. Polska a Francja. *Gaz. Tyg.* R. 5: 1934 s. 234.
43. Kościół katolicki a hitlerowskie Niemcy. *Gaz. Tyg.* R. 5: 1934 s. 246.
44. Jak wyglądają pokojowe zamiary Niemiec. *Gaz. Tyg.* R. 5: 1934 s. 261.
45. O co się toczy wojna w Arabii. *Gaz. Tyg.* R. 5: 1934 s. 274.
46. Jaki jest stosunek Żydów do komunizmu? *Gaz. Tyg.* R. 5: 1934 s. 284-285.
47. Od parlamentu do rządów dyktatorskich. *Gaz. Tyg.* R. 5: 1934 s. 290.
48. Tajemniczy podkop pod pałacem Ojca św. *Gaz. Tyg.* R. 5: 1934 s. 302.
49. Co będzie z pokojem w Europie? *Gaz. Tyg.* R. 5: 1934 s. 313.
50. Rabini u ks. kard. Kakowskiego. *Gaz. Tyg.* R. 5: 1934 s. 324.
51. Zamach stanu na Litwie. *Gaz. Tyg.* R. 5: 1934 s. 329.
52. Dlaczego Niemcy chcą zabrać Austrię? *Gaz. Tyg.* R. 5: 1934 s. 346-347.
53. Nowe kombinacje w Europie. *Gaz. Tyg.* R. 5: 1934 s. 358.
54. Druga rewolucja w Niemczech. *Gaz. Tyg.* R. 5: 1934 s. 370-371.
55. W Hiszpanii wciąż niepokój. *Gaz. Tyg.* R. 5: 1934 s. 382.
56. Czy dojdzie do Lokarna wschodniego? *Gaz. Tyg.* R. 5: 1934 s. 394-395.
57. Gimnazjum im. św. Stanisława Kostki w Kielcach. *Gaz. Tyg.* R. 5: 1934 s. 402-403.
58. Dlaczego zamordowano prezesa Akcji Katolickiej w Berlinie? *Gaz. Tyg.* R. 5: 1934 s. 403.
59. Zgon szlachetnego młodzieńca. *Gaz. Tyg.* R. 5: 1934 s. 406.
60. Z politycznego frontu w Europie. *Gaz. Tyg.* R. 5: 1934 s. 407, 451.
61. Hitlerowski zamach na Austrię. *Gaz. Tyg.* R. 5: 1934 s. 423.
62. Niemcy po zgonie Hindenburga. *Gaz. Tyg.* R. 5: 1934 s. 438.
63. Odezwa do Zarządu Akcji Katolickiej. *Gaz. Tyg.* R. 5: 1934 s. 441.
64. Groźba wojny na Dalekim Wschodzie. *Gaz. Tyg.* R. 5: 1934 s. 462.
65. Europejska intryga polityczna. *Gaz. Tyg.* R. 5: 1934 s. 474.
66. Przemiany polityczne w Europie środkowej. *Gaz. Tyg.* R. 5: 1934 s. 486-487.
67. Co będzie z Zagłębiem Saary? *Gaz. Tyg.* R. 5: 1934 s. 500.
68. Polska a mniejszość narodowa. *Gaz. Tyg.* R. 5: 1934 s. 510.
69. Echa ostatniego Zgromadzenia Ligi Narodów. *Gaz. Tyg.* R. 5: 1934 s. 526.
70. Polska wobec paktu wschodniego. *Gaz. Tyg.* R. 5: 1934 s. 538.
71. Hiszpania w ogniu rewolucji. *Gaz. Tyg.* R. 5: 1934 s. 551-552.

72. Podwójne morderstwo w Marsylii. Gaz. Tyg. R. 5: 1934 s. 563.
73. W państwach naddunajskich. Gaz. Tyg. R. 5: 1934 s. 578.
74. Polityczna ruchliwość Niemiec. Gaz. Tyg. R. 5: 1934 s. 594.
75. Jaki ma być budżet. Gaz. Tyg. R. 5: 1934 s. 610-611.
76. Potworność rewolucji hiszpańskiej. Gaz. Tyg. R. 5: 1934 s. 622.
77. Nowe trudności plebiscytowe w Saarze. Gaz. Tyg. R. 5: 1934 s. 634.
78. Grudzień w tradycji kościelnej i ludowej. Gaz. Tyg. R. 5: 1934 s. 640.
79. Wielkie przygotowania Niemiec do wojny. Gaz. Tyg. R. 5: 1934 s. 650.
80. Pokojowe dążenia Francji. Gaz. Tyg. R. 5: 1934 s. 674.
81. Skrót historii politycznej jednego roku. Gaz. Tyg. R. 6: 1935 s. 4.
82. Wygrana pozycja przy ujściu Wisły. Gaz. Tyg. R. 6: 1935 s. 16.
83. Nowe kombinacje polityczne środkowo-europejskie. Gaz. Tyg. R. 6: 1935 s. 18.
84. Sowiecka Rosja na wulkanie. Gaz. Tyg. R. 6: 1935 s. 30.
85. Przemiany polityczne w Europie. Gaz. Tyg. R. 6: 1935 s. 42-43.
86. Białe i czerwone plany w polityce niemieckiej. Gaz. Tyg. R. 6: 1935 s. 54.
87. Gen. Sikorski o nowej sytuacji europejskiej. Gaz. Tyg. R. 6: 1935 s. 70-71.
88. Znaczenie porozumienia angielsko-francuskiego. Gaz. Tyg. R. 6: 1935 s. 82.
89. Echa układu londyńskiego. Gaz. Tyg. R. 6: 1935 s. 96.
90. Co Niemcy odpowiedzieli na propozycje angielskie? Gaz. Tyg. R. 6: 1935 s. 109.
91. Dwie polityki: europejska i azjatycka. Gaz. Tyg. R. 6: 1935 s. 124.
92. Blaski i cienie pokoju z Rosją. Gaz. Tyg. R. 6: 1935 s. 134.
93. Stosunki handlowe polsko-angielskie. Gaz. Tyg. R. 6: 1935 s. 137.
94. Grecja w ogniu walk domowych. Gaz. Tyg. R. 6: 1935 s. 149-150.
95. Niemcy zerwali traktat. Gaz. Tyg. R. 6: 1935 s. 164.
96. Nowa konstytucja. Gaz. Tyg. R. 6: 1935 s. 176.
97. Stosunek nowej konstytucji do Kościoła. Gaz. Tyg. R. 6: 1935 s. 185.
98. Międzynarodowa sytuacja niejasna. Gaz. Tyg. R. 6: 1935 s. 209.
99. Jaka będzie ordynacja wyborcza? Gaz. Tyg. R. 6: 1935 s. 221-222.
100. Do czego to prowadzi? Gaz. Tyg. R. 6: 1935 s. 231.
101. Porozumienie francusko-sowieckie. Gaz. Tyg. R. 6: 1935 s. 245.
102. Francja a Polska. Gaz. Tyg. R. 6: 1935 s. 261.
103. Wielka mowa Hitlera. Gaz. Tyg. R. 6: 1935 s. 284.
104. Ciężkie dni Francji. Gaz. Tyg. R. 6: 1935 s. 284, 297.
105. Nowe kombinacje polityczne. Gaz. Tyg. R. 6: 1935 s. 309.
106. Przed wyborami. Gaz. Tyg. R. 6: 1935 s. 338.
107. Abisynia i Włochy źródłem niepokoju. Gaz. Tyg. R. 6: 1935 s. 342.
108. Nowe fronty polityczne. Gaz. Tyg. R. 6: 1935 s. 357.
109. Gospodarcza polityka Gdańska. Gaz. Tyg. R. 6: 1935 s. 368.
110. Dwa fronty we Francji. Gaz. Tyg. R. 6: 1935 s. 389.
111. W przededniu wojny. Gaz. Tyg. R. 6: 1935 s. 391.
112. Kto ma prawo wybierania do Sejmu? Gaz. Tyg. R. 6: 1935 s. 402.
113. Prześladowanie Kościoła przez hitleryzm. Gaz. Tyg. R. 6: 1935 s. 405-406.
114. Co będzie z Gdańskiem? Gaz. Tyg. R. 6: 1935 s. 417.
115. Próba rewolucji komunistycznej we Francji. Gaz. Tyg. R. 6: 1935 s. 428.
116. Jak odbywać się będzie głosowanie? Gaz. Tyg. R. 6: 1935 s. 429.
117. Katolik wobec urny wyborczej. Gaz. Tyg. R. 6: 1935 s. 435.
118. Niebezpieczeństwo wojny światowej. Gaz. Tyg. R. 6: 1935 s. 439.
119. Jak wygląda pokojowość Rosji? Gaz. Tyg. R. 6: 1935 s. 452.
120. Nowe powikłania w sprawie abisyńskiej. Gaz. Tyg. R. 6: 1935 s. 465.
121. Wynik wyborów do Sejmu. Gaz. Tyg. R. 6: 1935 s. 476.
122. Dookoła sprawy abisyńskiej. Gaz. Tyg. R. 6: 1935 s. 477.
123. Londyn — Rzym. Gaz. Tyg. R. 6: 1935 s. 488-489.
124. Wielkie manewry we Francji. Gaz. Tyg. R. 6: 1935 s. 499.
125. Wojna włosko-abisyńska. Gaz. Tyg. R. 6: 1935 s. 506.
126. Wojna już rozgorzała. Gaz. Tyg. R. 6: 1935 s. 523.
127. Nowy rząd w nowym ustroju Polski. Gaz. Tyg. R. 6: s. 535-536.
128. Targi o Abisynię. Gaz. Tyg. R. 6: 1935 s. 544.
129. Bankructwo gospodarki sowieckiej. Gaz. Tyg. R. 6: 1935 s. 571.
130. Co sądzić o słuszności wojny? Gaz. Tyg. R. 6: 1935 s. 583.
131. Co się dzieje na dalekim wschodzie? Gaz. Tyg. R. 6: 1935 s. 602.
132. Grecja — znów król rządzi. Gaz. Tyg. R. 6: 1935 s. 633-634.

133. Prześladowanie Kościoła w Niemczech. *Gaz. Tyg.* R. 7: 1936 s. 75-77.
134. Ile kosztuje grzech? *Gaz. Tyg.* R. 7: 1936 s. 97-98.
135. Gdy ludzie nie zachowują przykazań Bożych. *Gaz. Tyg.* R. 7: 1936 s. 146.
136. Wiara i wiedza. *Niedziela.* R. 15: 1945 s. 185-186.
137. Gdzie jest prawda? Kościół prawdziwą społecznością religijną. *Niedziela.* R. 15: 1945 s. 201-202.
138. Poza Kościołem nie ma zbawienia. *Niedziela.* R. 15: 1945 s. 259.
139. Polskie wyznanie wiary. *Niedziela.* R. 15: 1945 s. 273-274.
140. Boga więcej słuchać należy niż ludzi. *Niedziela.* R. 15: 1945 s. 275.
141. Gdzie papież tam prawdziwy Kościół Chrystusowy. *Niedziela.* R. 15: 1945 s. 289-290.
142. Pokój ludziom dobrej woli. *Niedziela.* R. 15: 1945 s. 298.
143. Uroczystość Bożego Narodzenia. Historia i liturgia tego święta. *Niedziela.* R. 15: 1945 s. 298-299.
144. Bilans Starego Roku. *Niedziela.* R. 15: 1945 s. 310.
145. Biskupi katoliccy następcami apostołów. *Niedziela.* R. 16: 1946 s. 9-10.
146. Prawda jest w nieomylnym Kościele katolickim. *Niedziela.* R. 16: 1946 s. 25-26.
147. Kiedy papież jest nieomylny? *Niedziela.* R. 16: 1946 s. 84-85.
148. Myśli wielkanocne. *Niedziela.* R. 16: 1946 s. 121-122.
149. Zbrodnie przeciw Bogu i Kościołowi. *Niedziela.* R. 16: 1946 s. 173-174.
150. Rodzina, Kościół i Państwo jako wychowawcy. *Niedziela.* R. 16: 1946 s. 237.
151. Za słowami niech idą czyny. *Niedziela.* R. 16: 1946 s. 285-286.
152. Dlaczego modlimy się za umarłych? *Niedziela.* R. 16: 1946 s. 375.
153. Niepokalana wzywa do czynów. *Niedziela.* R. 16: 1946 s. 389.
154. Święta radości i pokoju. *Niedziela.* R. 16: 1946 s. 405.
155. Przeszłość nauczycielem przyszłości. *Niedziela.* R. 16: 1946 s. 417.
156. Ratunek ludzkości. *Niedziela.* R. 17: 1947 s. 81.
157. Tajemnica powszechnego pokoju. *Niedziela.* R. 17: 1947 s. 105.
158. Św. Wojciech a Polska. *Niedziela.* R. 17: 1947 s. 133.
159. Dzień uniwersytecki. *Niedziela.* R. 17: 1947 s. 152.
160. Msza św. w wychowaniu człowieka. *Niedziela.* R. 17: 1947 s. 181.
161. Miłość Boga i bliźniego warunkiem pokoju. *Niedziela.* R. 18: 1948 s. 431.
162. Potrzeba modlitwy. *Niedziela.* R. 19: 1949 s. 2. Modlitwa wspólna. *Niedziela.* R. 19: 1949 s. 10.
163. Złoty Jubileusz (pp Piusa XII). *Niedziela.* R. 19: 1949 s. 97.
164. Wiara wielkanocna. *Niedziela.* R. 19: 1949 s. 121.
165. Sługa Boży Rafał Chyliński. *Niedziela.* R. 19: 1949 s. 193.
166. Tajemnica miłosierdzia Bożego w Starym Testamencie. *Niedziela.* R. 19: 1949 s. 281-282.
167. Bojaźń Boża i wzajemne miłosierdzie. *Niedziela.* R. 19: 1949 s. 289.
168. Miłosierdzie Boże w Ewangelii. *Niedziela.* R. 19: 1949 s. 297.
169. Jeszcze o Miłosierdziu Bożym. *Niedziela.* R. 19: 1949 s. 305.
170. Opatrzność Boża w Mądrości i Miłości. *Niedziela.* R. 19: 1949 s. 329-330.
171. Rządy Opatrzności Bożej. *Niedziela.* R. 19: 1949 s. 369.
172. Opatrzność Boża w Nowym Testamencie. *Niedziela.* R. 19: 1949 s. 401.
173. Rok święty. *Niedziela.* R. 19: 1949 s. 411.
174. Źródło prawdziwego szczęścia. *Niedziela.* R. 21: 1951 s. 401-402.
175. Czego nas uczy zmartwychwstanie Chrystusa? *Niedziela.* R. 22: 1952 s. 105-106.
176. Przyjaźń z Bogiem. *Niedziela.* R. 22: 1952 s. 249.

Ks. Jan Kowalski

Marcinowski Józef (1897-1980), bibliofil, orientalista.

Urodził się 5 III 1897 r. w Perechodach na Wileńszczyźnie. Studia teologiczne odbył na Uniwersytecie Wileńskim. Po przyjęciu święceń kapłańskich 6 VI 1925 r. w Wilnie, wyjechał na dalsze studia do Rzymu, gdzie ukończył Instytut Orientalny. Wróciwszy do Wilna, pracował na Uniwersytecie, w Seminarium Duchownym i Kurii Arcybiskupiej. W 1946 r. przybył do Wrocławia, gdzie otrzymał zadanie zorganizowania Seminarium Duchownego, będąc jego rektorem do 1953 r. W latach 1953-1956 był proboszczem w Niemczy, a następnie został mianowany przez bpa Bolesława Kominka wikariuszem generalnym, którą to funkcję sprawował aż do śmierci. W 1972 r. został prepozytem kapituły katedralnej.

Zmarł 21 VI 1980 r. we Wrocławiu i został pochowany na miejscowym cmentarzu św. Wawrzyńca. Swój księgozbiór bogaty w dzieła z zakresu teologii orientalnej przekazał w testamencie Seminarium Duchownemu we Wrocławiu.

I.

1. Prymat papieski w teologii rosyjsko-prawosławnej. Szkic bibliograficzny. I. Źródła do rosyjskiej bibliografii teologicznej. *Kwart. Teol. Wil.* R. 4: 1926 s. 89-92. 2. Początki Metropolitalnego Wyższego Seminarium Duchownego we Wrocławiu. Dei Virtus. Praca zbiorowa pod red. J. KRUCINY. Wr. 1974 s. 243-259.

II.

Schematyzm diecezji wrocławskiej. Wr. 1952-1979; URBAN W.: Archidiecezja Wrocławska w latach 1945-1965). *Nasza Przeszł.* T. 22: 1965 s. 48, 50; Jubileusz 50-lecia kapłaństwa ks. infułata dra Józefa Marcinowskiego, prepozyta kapituły metropolitalnej wrocławskiej, obchodzony w dniach 6 i 8 czerwca 1975 roku we Wrocławiu. *Wrocł. Wiad. Kośc.* R. 30: 1975 nr 7-9 s. 221; URBAN W.: Kazanie wygłoszone w katedrze wrocławskiej z okazji 50-lecia kapłaństwa ks. infułata Józefa Marcinowskiego. *Wrocł. Wiad. Kośc.* R. 30: 1975 nr 7-9 s. 213-218; GULBINOWICZ H.: Homilia podczas Mszy św. pogrzebowej śp. ks. infułata Józefa Marcinowskiego wygłoszona dnia 24 czerwca 1980 roku. *Wrocł. Wiad. Kośc.* R. 34: 1980 nr 7-9 s. 213-216; SUDOŁ F.: Pożegnanie w katedrze wrocławskiej ks. infułata dra Józefa Marcinowskiego. *Wrocł. Wiad. Kośc.* R. 34: 1980 nr 7-9 s. 220-221; Śmierć i pogrzeb śp. Najprzewielebniejszego Księdza Infułata dra Józefa Marcinowskiego, wikariusza generalnego archidiecezji wrocławskiej. *Wrocł. Wiad. Kośc.* R. 34: 1980 nr 7-9 s. 213; URBAN W.: Ks. Infułat dr Józef Marcinowski (1897-1980). *Wrocł. Wiad. Kośc.* R. 34: 1980 nr 7-9 s. 217-220; TENŻE: Pamięci wrocławskich kapłanów. *Gość Niedz.* R. 57: 1980 nr 37 s. 4; GIECZYS K.: Ks. Józef Marcinowski. *Wiad. Kośc. Archid. w Białymstoku.* R. 6: 1980 s. 134-135; Ks. Józef Marcinowski. [Nekrolog]. *Słowo Powsz.* R. 34: 1981 nr 21 s. 6-7.

Ks. Józef Mandziuk

Markiewicz Wacław Piotr (1877-1961), generał paulinów, autor religijno-społeczny.

Urodził się 11 III 1877 r. w Kaliszu, gdzie ukończył Szkołę Handlową. W 1902 r. wstąpił do zakonu paulinów. Teologię studiował we Włocławku, święcenia kapłańskie otrzymał 29 VII 1906 r., na Uniwersytecie św. Anzelma w Rzymie uzyskał w 1908 r. doktorat z teologii. Był magistrem nowicjatu i profesorem teologii. W 1915 r. objął przeorat Jasnej Góry, a w latach 1920-1931, 1946-1952 był generałem zakonu, ponadto w latach 1932-1940 przeorem i proboszczem w Leśnej na Podlasiu. Należał do grona reformistów w zakonie, położył duże zasługi w kodyfikacji Konstytucji zakonu, zainicjował studia historyczne o Jasnej Górze i zakonie, doprowadził do powstania pierwszego tomu źródeł polskiej prowincji; troszczył się o poziom intelektualny studiów, zainicjował Juwenat dla chłopców w 1919 r., zbudował obok Jasnej Góry hotel, przeprowadził restaurację bazyliki jasnogórskiej i wieży, zapoczątkował budowę wieczernika i spowiednicy, zmodernizował dawny skarbiec, zwołał komisje dla konserwacji cudownego obrazu (1925—1926), przebudował kościół w Leśnej. Był cenionym kaznodzieją i wytrwałym szermierzem w dziedzinie krzewienia katolickiej kultury i oświaty na terenie Częstochowy. Zmarł 16 I 1961 r. na Jasnej Górze.

I.

1. W sprawie dyskusji. Odpowiedzi słów kilka [o szkolnictwie]. *Goniec Częstoch.* R. 14: 1919 nr 20 s. 1-2.

2. Jasna Góra do narodu. List z 13 lipca 1920 r. *Kur. Warsz.* R. 1920 nr 195 s. 2.

3. Godne zaznaczenie. *Goniec Częstoch.* R. 1921 nr 35 s. 3.

4. Jasna Góra. Potrzeba ofiar. *Kron. Diec. Kuj.-Kal.* R. 17: 1923 s. 308-309. — Toż. *Prz. Katol.* R. 61: 1923 nr 45 s. 712.

5. Ze stolicy Królowej. [Apel o właści-

wą formę pielgrzymek]. *Prz. Katol.* 4[63]: 1925 nr 25 s. 388-389. Toż. *Gaz. Kośc.* 32: 1925 nr 22 s. 255-256.

6. O konserwacji cudownego obrazu Matki Boskiej Częstochowskiej. *Wiad. Diec. Podl.* R. 1926 s. 174-175.

7. Słów kilka odpowiedzi „Uczestnikowi" Kongresu Jasnogórskiego. *Wiad. dla Duchow.* R. 16: 1929 nr 3 s. 82-83.

8. Od naszych przyjaciół b. generał OO. Paulinów do Prezydium Związku Sodalicji Mariańskiej Uczniów Szkół Średnich. *Pod Znakiem Maryi.* R. 12: 1932 nr 6 s. 136-137.

9. W ważnej sprawie [o organizowaniu pielgrzymek]. *Prz. Katech.* R. 1946 nr 5 s. 153-155.

10. Głos z Jasnej Góry. Kilka myśli aktualnych wypowiedzianych z powodu ostatniej wojny przez... Częstochowa 1947 Nakładem Jasnej Góry 16° s. 45. — Wyd. 2. Częstochowa 1948 16° s. 45.

11. Królewska droga do nieba dla osób zakonnych czyli Reguła św. Augustyna wyłożona w 31 konferencjach przez... Częstochowa 1948 Nakładem Jasnej Góry 8° s. 159. — Wyd. 2. Częstochowa 1949 8° s. 159.

12. Nauki na uroczystości Matki Bożej wygłoszone na Jasnej Górze, s. 118, 2 nlb. Mps ASk b. sygn.

13. Nauki pasyjne wygłoszone na Jasnej Górze przez..., s. 130, 2 nlb. Mps ASk b. sygn.

II.

ZBUDNIEWEK J.: Markiewicz Wacław Piotr. W: *Pol. słow. biogr.* T. 20 s. 28-29, tamże bibliografia.

Ks. Janusz Zbudniewek ZP

Marlewski Franciszek (1893-1959) wikariusz generalny archidiecezji poznańskiej, pastoralista.

Urodził się 23 VIII 1893 w Marcinkowie k. Wągrowca; był synem rolnika Nikodema i Pelagii z Wardów. W Wągrowcu uczęszczał do 9-klasowego Gimnazjum humanistyczno-klasycznego, maturę złożył na początku 1914 r. i od Wielkanocy podjął studia teologiczne w Seminarium Duchownym w Poznaniu. Wybuch I wojny światowej spowodował zajęcie budynku seminaryjnego na cele wojenne, udał się więc do Wrocławia i przez semestr zimowy uczęszczał tam na Wydział Teologiczny jako wolny słuchacz. Kolejny semestr studiował znów w Seminarium poznańskim. Wówczas jednak został powołany do wojska, odbył w Nowej Soli przygotowanie do pracy sanitariuszowskiej i został odkomenderowany do szpitala w Rogoźnie. Zwolniony 22 VI 1916 z służby wojskowej, studiował dalej teologię na Uniw. w Monasterze. W 1918 r. powrócił do Seminarium Duchownego, odbył w Gnieźnie tzw. kurs teologii praktycznej i przyjął święcenia kapłańskie 5 IV 1919 r.

Jako neoprezbiter podjął 1 VII pracę duszpasterską na wikariacie przy kościele parafialnym w Inowrocławiu, a ze względu na brak świeckich nauczycieli przyjął także obowiązek uczenia języka łacińskiego, francuskiego i niemieckiego w szkole średniej. Od 1 IX 1923 pracował wyłącznie w szkolnictwie jako prefekt żeńskiego Gimnazjum w Inowrocławiu i etatowy nauczyciel języków w Gimnazjum męskim. Oprócz pracy dydaktycznej udzielał się w stowarzyszeniach katolickich, przede wszystkim w Sodalicji Mariańskiej młodzieży szkół średnich. Chętnie też przyjął w 1926 r. redakcję sodalicyjnego miesięcznika „Cześć Maryi". Praca społeczna mu odpowiadała, dlatego zabiegał u kard. Hlonda o powierzenie mu stanowiska, bezpośrednio z nią związanego. Nie doszła do skutku praca w redakcji „Przewodnika Katolickiego", został jednak 1 VII 1929 mianowany dyrektorem Związku Towarzystw Dobroczynnych „Caritas" w Poznaniu. Nie objął tego stanowiska, lecz 1 IX 1929 powrócił do dawnych obowiązków prefekta. Dopiero 1 II 1930 został sekretarzem generalnym Związku Kobiet Pracujących w Poznaniu, redaktorem „Gazety dla Kobiet i administratorem domu tego związku. W celu lepszego zapozna-

nia się z pracą katolickich organizacji społecznych za granicą wyjechał w 1931 r. do Niemiec, Belgii i Francji. Pismem kard. Hlonda z 23 XI 1933 został mianowany sekretarzem Archidiecezjalnego Instytutu Akcji Katolickiej w Poznaniu. 1 XII t. r. objął w Poznańskim Seminarium Arcybiskupim lektorat socjologii praktycznej. Z racji nowych swych funkcji brał udział w krajowych i międzynarodowych kongresach i zjazdach. Doświadczony w pracy Akcji Katolickiej otrzymał 1 IX 1938 stanowisko dyrektora Naczelnego Instytutu Akcji Katolickiej w Polsce, powołany nadto 18 X t. r. na członka Rady Społecznej przy Prymasie Polski. Podczas wojny aresztowany wkrótce po wkroczeniu wojsk niemieckich do Poznania, został 9 XI 1939 przewieziony z poznańskiego więzienia do obozu internowanych w Kazimierzu Biskupim, następnie zabrany do więzienia w Koninie, a 14 XII 1939 wysiedlony do Porębki Uszewskiej w Małopolsce. Kolejno przebywał w Siekowie k. Staszowa, Pacanowie k. Buska Zdroju, Imbramowicach, wreszcie 1 V 1941 objął administrację parafii w Hebdowie i pozostał tam do wyzwolenia.

Po powrocie do Poznania został 1 V 1945 proboszczem parafii Najśw. Serca P. J. i św. Floriana na Jeżycach w Poznaniu, dokładnie zaś po roku przeszedł do pracy w Kurii Arcybiskupiej, mianowany wikariuszem generalnym archidiecezji poznańskiej, nieco natomiast wcześniej, 12 IV 1946, obdarzony godnością prałata kustosza w kapitule katedralnej poznańskiej. Podczas wojny otrzymał od ordynariusza kieleckiego godność honorowego kanonika kapituły kolegiackiej w Wiślicy. Był jednym z kandydatów abpa W. Dymka na sufragana poznańskiego. W 1947 r. otrzymał godność papieskiego prałata domowego, a w 1951 r. protonotariusza apostolskiego. W Kurii Arcybiskupiej zajmował się w szczególniejszy sposób wydziałem duszpasterskim, był redaktorem działu urzędowego w „Miesięczniku Kościelnym", należał do Głównej Komisji Synodalnej, powołanej przez abpa W. Dymka, a także do Komisji Duszpasterskiej Episkopatu Polski.

I.

1. O nowożytną metodę nauczania religii. Krótki pogląd na część krytyczną dziełka X. Dr Jana Ciemniewskiego o powyższym tytule, wygłoszony na miesięcznym zebraniu członków Unitasu w Inowrocławiu. *Wiad. dla Duchow.* R. 9: 1922 s. 157-163.

2. Kazania w zastosowaniu do dzisiejszych czasów i prądów. *Wiad. dla Duchow.* R. 9: 1922 s. 217-223.

3. Uwagi krytyczne nad programem nauki religii w gimnazjach żeńskich. *Mies. Katech. i Wychow.* R. 14: 1925 s. 108-112.

4. Adwent... *Cześć Maryi.* R. 3: 1925 s. 177-180.

5. Prawo własności a nauka Kościoła. *Wiad. dla Duchow.* R. 12: 1925 nr 3 s. 13-16; nr 4 s. 13-15; nr 5 s. 9-14.

6. Kilka uwag w sprawie szerzącego się u nas sekciarstwa. *Wiad. dla Duchow.* R. 12: 1925 nr 7/9 s. 23-28.

7. Zagadnienie reformy rolnej w świetle swego rozwoju historycznego. *Wiad. dla Duchow.* R. 12: 1925 nr 10/12 s. 56-62; R. 13: 1926 nr 3 s. 9-12; nr 4 s. 16-19.

8. Dzieje Sodalicji Mariańskiej. *Cześć Maryi.* R. 4: 1926 s. 17-21.

9. Natura Sodalicji i jej miejsce wśród stowarzyszeń katolickich. (Na podstawie O. Rostworowskiego T. J. „Przewodnik Sod. Mar." opr. ks....). *Cześć Maryi.* R. 4: 1926 s. 34-36.

10. Red.: *Cześć Maryi.* Miesięcznik Związku Sodalicji Żeńskich szkół średnich w Polsce. Inowrocław. R. 4: 1926 nr 9 — R. 7: 1929 nr 7.

11. O zebraniach. *Cześć Maryi.* R. 5: 1927 s. 29-30, 40-42, 58-59. 69-70.

12. Od stolika redaktorskiego. *Cześć Maryi.* R. 5: 1927 s. 44-45, 130-131.

13. Korespondencja. *Cześć Maryi.* R. 5: 1927 s. 207-211.

14. O zebraniach sekcyjnych. *Cześć Maryi.* R. 6: 1928 s. 68-71.

15. Do silnych wolą i uczuciem należy przyszłość. *Cześć Maryi.* R. 6: 1928 s. 84-86.

16. W ciche, ukojne wieczory paździer-

nikowe... *Cześć Maryi.* R. 6: 1928 s. 202-203.

17. Przemowa na uroczystość szkół. *Mies. Katech. i Wychow.* R. 18: 1929 s. 296-303.

18. Śpiew liturgiczny jako czynnik odrodzenia gminy chrześcijańskiej. *Wiad. Duszp.* R. 16: 1929 s. 105-108.

19. Rec.: Miasteczko nad frontem. Wspomnienie z r. 1919, napisał X. Mieczysław BUŁAWSKI. *Wiad. dla Duchow.* R. 16: 1929 s. 315-317.

20. Peccata sacerdotalia. *Wiad. dla Duchow.* R. 16: 1929 s. 334-338.

21. Dzieło X. Piotra Wawrzyniaka a hasło 7 dnia katolickiego „Czyn katolicki". W: *Czyn Katolicki.* P. 1930 s. 3-7.

22. My chcemy Boga. *Wiad. dla Duchow.* R. 17: 1930 s. 29-30, 62-65, 97-101.

23. Rola kobiety w gospodarstwie domowym robotnika. *Robotnik.* R. 16: 1930 nr 11.

24. Rok Boży w liturgii i tradycji Kościoła świętego z uwzględnieniem obrzędów i zwyczajów ludowych oraz literatury polskiej. Księga ku pouczaniu i zbudowaniu wiernych katolików, opracowana zbiorowo przez kapłanów archidiecezji gnieźnieńskiej i poznańskiej ks. ks. L. N., E. K., S. W. i p. H. Ż. pod redakcją ks. Franciszka MARLEWSKIEGO. Katowice 1931 Wyd. św. Stanisława 8° s. 479, il., tabl.

25. Rola księdza patrona w towarzystwach. *Wiad. dla Duchow.* R. 18: 1931 s. 200-206.

26. Katolicki ruch kobiecy w Polsce. *Przew. Społ.* R. 12: 1931 s. 10-13, 53-57, 87-92.

27. Tragizm duszy kobiety samotnej. *Wiad. dla Duchow.* R. 19: 1932 s. 225-227.

28. Oni stanowić muszą trzon Akcji Katolickiej. *Doniesienia Arch. Inst. A. K.* R. 2: 1932 s. 38-39.

29. Red. *Doniesienia Archidiecezjalnego Instytutu Akcji Katolickiej.* Poznań. R. 3: 1933 nr 6 — R. 8: 1938 nr 7/8.

30. Rola kobiety w Parafialnej Akcji Katolickiej. *Ruch Katol.* R. 3: 1933 s. 59-64.

31. Kobieta a Duszpasterz. *Ruch Katol.* R. 3: 1933 s. 544-549. Polemika: Wł. KARASIEWICZ: Kilka uwag o kwestii kobiecej. Z powodu artykułu ks. Franciszka Marlewskiego „Kobieta a duszpasterz". *Ruch Katol.* R. 4: 1934 s. 374-377.

32. Ze święta książek. W: N. CIESZYŃSKI: Roczniki Katolickie. T. 11: 1933 s. 527-529.

33. Czy Akcja Katolicka powinna popierać ruch liturgiczny? *Doniesienia Arch. Inst. A. K.* R. 4: 1934 s. 9-12.

34. Rec.: A. GMUROWSKI: Doskonałość chrześcijańska w myśl zasad św. Tomasza z Akwinu. Gniezno 1934. W: N. CIESZYŃSKI: Roczniki Katolickie. T. 12: 1934 s. 497.

35. O odpustach. Uzasadnienie dogmatyczne — historia — odpusty w dobie naszej. *Doniesienia Arch. Inst. A. K.* R. 5: 1935 s. 46-48.

36. Patron Akcji Katolickiej w Polsce. (Św. Wojciech, dnia 23 kwietnia). *Doniesienia Arch. Inst. A. K.* R. 5: 1935 s. 57-60.

37. XV Zjazd Katolicki. *Doniesienia Arch. Inst. A. K.* R. 5: 1935 s. 115-120.

38. Chrystus Król. *Doniesienia Arch. Inst. A. K.* R. 5: 1935 s. 133-136.

39. Prawo a poradnie dla rodziców. *Doniesienia Arch. Inst. A. K.* R. 5: 1935 s. 150-151.

40. Niezastąpiony pomocnik. *Doniesienia Arch. Inst. A. K.* R. 5: 1935 s. 163-165.

41. Akcja Katolicka a ruch liturgiczny. *Biul. Zw. Kapł. „Unitas".* R. 1: 1935 s. 31-32. — Toż. *Myst. Christi.* R. 7: 1935/36 s. 218-229. — Toż. Odb. P. 1936 Wyd. N. I. A. K. 8° s. 14. Biblioteka „Mysterium Christi". Nr 2.

42. Asystent kościelny w Parafialnej Akcji Katolickiej. W: *Posłannictwo kapłana w współczesnnym ruchu katolickim.* P. 1936 s. 16-33.

43. Rodzina święta wzorem rodzin naszych. *Doniesienia Arch. Inst. A. K.* R. 6: 1936 s. 3-4.

44. W dziesiątą rocznicę rządów Jego Eminencji Ks. Kardynała Prymasa w archidiecezjach naszych. Życie i jego dzieła. *Doniesienia Arch. Inst. A. K.* R. 6: 1936 s. 130-137.

45. W awangardzie budowniczych nowego ładu. *Przew. Katol.* R. 43: 7937 s. 722-723.

46. Red.: *Ruch Katolicki.* Organ Akcji Katolickiej w Polsce. Poznań. R. 8: 1938 nr 6 — R. 9: 1939 nr 9.

47. Akcja Katolicka w służbie wychowania społecznego. *Ruch Katol.* R. 8: 1938 s. 347-358.

48. Rodzina w myśli Bożej. *Ruch Katol.* R. 9: 1939 s. 16-21.

49. Rec.: J. PASTUSZKA: Psychologia indywidualna. Studium krytyczne. Lubl. 1938. *Ruch Katol.* R. 9: 1939 s. 203.

50. Rec.: Wł. LEWANDOWICZ: Instytut Wyższej Kultury Religijnej wobec potrzeb umysłowych współczesnej inteligencji polskiej. W. 1938. *Ruch Katol.* R. 9: 1939 s. 203.

51. Rec.: Programmata pro primo anno... Szczegółowe programy I-go roku wykładów Instytutu Wyższej Kultury Religijnej. W. 1938. *Ruch Katol.* R. 9: 1939 s. 204.

52. Rec.: M. B.: Irena Puzynianka. Życie i praca. P. *Ruch Katol.* R. 9: 1939 s. 205-206.

53. Rec.: M. BELLONARD: Odpowiedzi Chrystusa na pytania ludzi. Kr. *Ruch Katol.* R. 9: 1939 s. 206.
54. Rec.: Prawdy Boże. Kr. *Ruch Katol.* R. 9: 1939 s. 206.
55. Rec.: N. L. CIESZYŃSKI: Roczniki Katolickie na rok Pański 1939. P. *Ruch Katol.* R. 9: 1939 s. 349.
56. Rec.: S. B. ŻULIŃSKA: Matka Obywatelka. Lw. 1938. *Ruch Katol.* R. 9: 1939 s. 350.
57. Rec.: Z. LIPKOWSKA-GÓRSKA: Pogadanki wychowawcze dla Matek K. Z. K. Biblioteczka Wykładowa nr 11. P. 1939. *Ruch Katol.* R. 9: 1939 s. 350.
58. Rec.: Wł. OLEKSY: „ZAIKS i jego uprawnienia". P. 1939. *Ruch Katol.* R. 9: 1939 s. 351.
59. Rec.: Die Briefe des hl. Thomas More aus dem Gefängnisse. Freiburg i. Br. 1938. *Ruch Katol.* R. 9: 1939 s. 351.
60. Rec.: J. H. NEWMAN: Die Einheit der Kirche und die Mannigfalt ihrer Ämter. Übertragen von Karlheinz Schmidküss. Freiburg im Br. 1938. *Ruch Katol.* R. 9: 1939 s. 352.
61. Rec.: N. GOGOL: Betrachtungen ueber die Goettliche Liturgie. Uebertragen von Reinheld v. Walter. Freiburg im Breisgau. *Ruch Katol.* R. 9: 1939 s. 352.
62. Rec.: O. KARRER: Das Religiose in der Menschheit und das Christentum. 3 Auflage. Freiburg im Breisgau. *Ruch Katol.* R. 9: 1939 s. 352.
63. Rec.: Międzynarodówki socjalistyczno-komunistyczne eksploatujące sprawę robotniczą. Katowice. *Ruch Katol.* R. 9: 1939 s. 391.
64. Rec.: S. WYSZYŃSKI: Inteligencja w straży przedniej komunizmu. Katowice. *Ruch Katol.* R. 9: 1939 s. 392.
65. Rec.: Fr. SCHNEIDER: Twoje dzieci i Ty. Katowice. *Ruch Katol.* R. 9: 1939 s. 392.
66. Rec.: Z. RODOWICZ-IWANICKA: Ofiarnym szlakiem. W. *Ruch Katol.* R. 9: 1939 s. 429.
67. Rec.: O. SALAZAR: Rewolucja pokojowa. Przekład autoryzowany z przedmową Z. Grabskiego. Wyd. „Verbum". 1939. *Ruch Katol.* R. 9: 1939 s. 430.
68. Święto Chrystusa Króla. *Wiad. Duszp.* R. 1: 1945 nr 2 s. 5-8.
69. Apostolstwo mężczyzn. *Wiad. Duszp.* R. 1: 1945 nr 2 s. 7-10.
70. Apostolstwo Mężów. *Wiad. Duszp.* R. 1: 1945 nr 5 s. 7-9.
71. Duszpasterskie nawiedzenia rodzin w świetle ewangelii pastoralnej i prawa kościelnego. *Mies. Kośc. Archid. Pozn.* R. 3: 1948 s. 29-36.
72. „Rodzina według Serca Bożego". *Mies. Kośc. Archid. Pozn.* R. 3: 1948 s. 380-388.
73. Prawda Wielkanocy. *Głos Katol.* R. 5: 1949 nr 16 s. 142.
74. Duszpasterstwo stanowe niewiast. *Homo Dei.* R. 20: 1951 s. 102-109.
75. Zmartwychwstanie pieczęcią tajemnicy Odkupienia. *Głos Katol.* R. 7: 1951 nr 14 s. 105-106.
76. Tajemnica Ducha Św. *Głos Katol.* R. 8: 1952 nr 22 s. 179, 181.
77. W 50 rocznicę zgonu Arcybiskupa Floriana Stablewskiego. *Przew. Katol.* R. 46: 1956 nr 4 s. 32-34.
78. Śp. Ks. Arcybiskup Walenty Dymek Metropolita Poznański. *Mies. Kośc. Archid. Pozn.* R. 8: 1957 s. 3-18. — Toż. *Przew. Katol.* R. 47: 1957 nr 12 s. 158-159.

II.

Mies. Kośc. [Poznań]. R. 44: 1929 s. 66, 83; R. 45: 1930 s. 48; R. 48: 1933 s. 90; *Doniesienia Arch. Inst. A. K.* R. 8: 1938 s. 125; SIKORSKI B.: *Mies. Kośc. Archid. Pozn.* R. 10: 1959 s. 723-733.

Ks. Marian Banaszak

Masny Andrzej, używany przydomek: Mkniewski, (1877-1949), misjonarz, popularyzator teologii.

Urodził się 22 VII 1877 r. w Łące na terenie dawnego powiatu pszczyńskiego. Był synem Andrzeja i Zuzanny z domu Jucha. Od 1891 r. uczył się w Krakowie w Małym Seminarium Księży Misjonarzy i tam wstąpił do zgromadzenia w 1895 r. Po dwuletniej próbie złożył 27 IX 1897 r. śluby wieczyste; święcenia kapłańskie natomiast przyjął 6 VII 1902 r. Pierwszą jego placówką była parafia Jezierzany w archidiecezji lwowskiej, gdzie pracował do 1904 r. jako wikariusz. Następnie przebywał przez rok w Tarnowie, zajmując się katechizacją dzieci przy budowanym przez misjonarzy kościele pod wezwaniem św. Rodziny. Stamtąd przeniesiony został do Krakowa na Kleparz i mianowany kapelanem w zakładzie im. Helclów. Od 1907 r. pracował ponownie w archidiecezji lwowskiej, najpierw w Sarnkach Dolnych, a od 1908 do 1911 r. w parafii Witków Nowy. W cią-

gu następnych trzech lat mieszkał w Krakowie na Kleparzu, a w 1914 r. otrzymał nominację na wikariusza w Jezierzanach w archidiecezji lwowskiej. Tam jednak pracował tylko rok, potem zaś pełnił obowiązki kapelana w kilku domach sióstr miłosierdzia. Pod koniec I wojny światowej jako poddany pruski powołany został do wojska w charakterze kapelana. W 1918 r. został kapelanem Wojsk Polskich i był nim do końca 1920 r. Przeżycia z tego czasu spisał potem w pamiętniku.

W l. 1920-1922 Masny pracował jako wikariusz w Olczy koło Zakopanego, skąd udał się do Francji jako duszpasterz tamtejszej Polonii. Działał tam głównie w à Libercout i Oignis w departamencie Pas-de-Calais w Ostricout w departamencie Nord. W tej ostatniej miejscowości w 1926 r. założył parafialny miesięcznik „Nasze Pisemko", które redagował do wyjazdu z Francji.

Po odwołaniu do kraju w 1927 r. zamieszkał raz jeszcze w domu kleparskim w Krakowie i przeznaczony został do pomocy w obsłudze tamtejszego kościoła rektoralnego misjonarzy. W 1931 r. przeniósł się do Tarnowa, gdzie był wikariuszem i katechetą, a pod koniec życia rezydentem parafii św. Rodziny.

Masny pisał dużo i miał pod tym względem wygórowane ambicje, a niewielkie zdolności. Drukiem ukazały się jedynie jego najwartościowsze prace. Zmarł po dłuższej chorobie 5 III 1949 r. w Tarnowie i tam został pochowany w grobowcu swego zgromadzenia.

I.

1. Pan Jezus wśród ludzi. Kr. 1905 Nakł. XX Misjonarzy, Druk. Związkowa 16° s. 418, IV.

2. Nabożeństwo na Wielki Post. Kr. 1905 Nakł. XX Misjonarzy, Druk. Związkowa 16° s. 36.

3. Nowenna do Matki Boskiej Bolesnej i wiadomość o obrazie Campo Cavalda. Kr. [1905] Nakł. XX Misjonarzy, Druk. Związkowa 16° s. 62.

4. O medalu św. Benedykta i koronce ku czci Pana Jezusa. Kr. 1905 Nakł. XX Misjonarzy, Druk. Związkowa 16° s. 47, nlb. 1. — Toż. Wyd. 2. Kr. 1908 16° s. 48.

5. Duch św. Wincentego a Paulo. Kr. 1906 Nakł. XX Misjonarzy, Druk. Związkowa 16° s. 426, nlb. 2.

6. Wyd.: Nabożeństwo do Męki Pańskiej szczególniej na Wielki Post. Wyd. 5 pomn. Kr. 1907 Nakł. XX Misjonarzy, Druk. Związkowa 16° s. 365.

7. Wyd.: TOMASZ A KEMPIS: O naśladowaniu Chrystusa cztery księgi. Wyd. 4. Kr. 1908 Nakł. XX Misjonarzy, Druk. Związkowa 16° s. VIII, 437. Nb. na s. 384-426 dodał: Sposób słuchania Mszy św. oraz różne modlitwy.

8. Nowenna do Matki Boskiej na wzór Drogi Krzyżowej oraz wiadomość o obrazie Najświętszej Maryi Panny cudami wsławionej w Campocavallo. Kr. 1921 Nakł. XX Misjonarzy. Druk. Tow. „Powściągliwość i Praca" w Miejscu Piastowym 16° s. 64.

9. Słówko dla naszych badaczy. *Polak we Francji*. R. 3: 1926 nr 123 s. 6-7.

10. Red.: *Nasze Pisemko*, 1926-1927.

11. Stowarzyszenie Pań Miłosierdzia. *Kalendarz Cudownego Medalika 1932* s. 125-126.

12. W przeszłość. *Rocz. Mariański*. R. 8: 1932 s. 66-68.

13. Przeł. z łac.: ŚW. AUGUSTYN: Z Bogiem sam na sam. *Rocz. Mariański*. R. 8: 1932 s. 239.

14. Nawiedzenie. *Rocz. Mariański*. R. 11: 1935 s. 153-154.

15. Koronowanie w niebie. *Rocz. Mariański*. R. 11: 1955 s. 156-163.

16. Ukoronowanie w niebie. *Rocz. Mariański*. R. 13: 1937 s. 175-176.

17. Uroczystość podwyższenia krzyża. *Rocz. Mariański*. R. 13: 1937 s. 199.

18. Matka Boska pod krzyżem. *Rocz. Mariański*. R. 13: 1937 s. 200-202.

19. Narodzenie Zbawiciela. *Rocz. Mariański*. R. 13: 1937 s. 281-283.

20. Nawiedzenie. *Rocz. Mariański*. R. 15: 1939 s. 169-171.

21. Nagroda Chrystusowa. *Rocz. Mariański*. R. 15: 1939 s. 175-176.

22. Pamiętnik (1918-1920). Arch. Ks. Misj. w Krakowie na Stradomiu.

23. Rkps.: Pan Jezus wśród ludzi. T. 1-7 Arch. Ks. Misj. w Krakowie na Stradomiu.

24. Rkps.: Przełożył z franc. [?]: LUDWIK Z GRENADY: Spowiedź święta. Arch. Ks. Misj. w Krakowie na Stradomiu.

25. Tajemnica jasności w duszy. T. 1-3, 5. Arch. Ks. Misj. w Krakowie na Stradomiu.

II.

BIMA Fr.: Spis wychowanków Małego Seminarium Księży Misjonarzy w Krakowie 1878/79-1958/59. *Meteor.* R. 35: 1959 s. 160; PACZKOWSKI A.: Prasa i społeczność polska we Francji 1920-1940. Wr. 1979 s. 163, 235. — Katalog misjonarzy prowincji polskiej 1867-1925. Arch. Wizytatora Prow. Misj. w Krakowie; Akta personalne ks. A. Masnego. Arch. Ks. Misj. w Krakowie na Stradomiu; Akta domu tarnowskiego Księży Misjonarzy. Tamże; Catalogue des maisons et du personnel de la Congrégation de la Mission. Paris 1903-1949.

Stanisław Janaczek

Maśliński Stanisław (1889-1969), pastoralista, redaktor.

Urodził się 11 IX 1889 r. w Berlinie jako syn Franciszka i Pelagii z Trojanowskich. Szkołę elementarną i trzy pierwsze klasy gimnazjalne ukończył w Berlinie, natomiast świadectwo maturalne zdobył w Głogowie. Studia teologiczne odbył na Uniwersytecie Wrocławskim. Po otrzymaniu święceń kapłańskich 21 VI 1913 r., pracował jako duszpasterz Polaków w Berlinie, a w 1917 r. został subregensem Alumnatu we Wrocławiu. W 1923 r. przybył do Katowic, gdzie został notariuszem kurialnym. W latach 1924-1935 pełnił funkcję rektora Śląskiego Seminarium Duchownego w Krakowie. Ponadto był sędzią prosynodalnym, cenzorem ksiąg religijnych, członkiem Consylium Vigilantiae oraz członkiem Komisji Egzaminacyjnej księży katechetów. W latach 1936-1945 był proboszczem parafii św. Antoniego w Chorzowie, a w 1945 r. objął parafię NMP w Katowicach. Zmarł 6 X 1969 r. w Katowicach i został pochowany na miejscowym cmentarzu przy ul. Francuskiej.

I.

1. Rec.: J. M. PRZYSIECKI: Praktisches Lehr- und Lernbuch der Polnischen Sprache. Breslau 1919. *Schlesisches Pastoralblatt.* R. 40: 1919 nr 1 s. 2.

2. Na co są księża na świecie. *Winnica Pańska.* R. 1: 1925 nr 1 s. 1-3.

3. Św. Jan Kanty. *Winnica Pańska.* R. 1: 1925 nr 5 s. 1-3.

4. Znak, któremu się sprzeciwiają. *Winnica Pańska.* R. 1: 1925 nr 3 s. 1-2; nr 4 s. 2-3.

5. Czy chciałbyś zostać księdzem. *Winnica Pańska.* R. 2: 1926 nr 6 s. 1-2.

6. O życiu w seminarium duchownym. *Winnica Pańska.* R. 2: 1926 nr 7 s. 1-2.

7. Rec.: K. KENSCH: Die Aszetik des hl. Alfons Maria von Liquori im Lichte der Lehre vom geistlichen Leben in alter und neuer Zeit. Paderborn 1924. *Prz. Teol.* R. 7: 1926 s. 447-449.

8. Związki matek chrześcijańskich. W: *Księga pamiątkowa Zjazdu Katolickiego w Warszawie, 1926.* W. 1926 s. 113-120.

9. Z ruchu teologicznego. Hagiografia. *Prz. Teol.* R. 7: 1926 s. 106-108.

10. Z ruchu teologicznego. Teologia pasterska i ascetyka. *Prz. Teol.* R. 7: 1926 s. 103-106.

11. Ambona o moralności płciowej. *Prz. Hom.* R. 7: 1929 nr 1 s. 23-25. — Toż w: *Pamiętnik kursu duszpasterskiego urządzonego w Krakowie... 1928 r.* Kr. 1929 s. 316-330.

12. Duchowieństwo a Seminarium Duchowne. Katowice 1929.

13. Królewskie kapłaństwo kobiety w Królestwie Chrystusowym. *Niedziela.* R. 4: 1929 nr 30 s. 353-355.

14. Przygotowanie kleryków do współczesnej pracy duszpasterskiej. W: *Pamiętnik V Zjazdu Związku Zakładów Teologicznych.* Kielce 1929 s. 69-84.

15. Zakres pracy sekcji pasterskiej. W: *Pamiętnik V Zjazdu Związku Zakładów Teologicznych.* Kielce 1929 s. 264-270.

16. Kazanie wobec kwestii społecznej. *Mies. Diec. Chełm.* R. 1930.

17. Praca wychowawcza władzy seminaryjnej. W: *Pamiętnik VI zjazdu Zakładów Teologicznych.* Kielce 1931 s. 38-52.

18. Praca wychowawcza Seminarium Duchownego. *Wiad. Diec.* [Kat.]. R. 7: 1932 nr 4 s. 138-148.

19. Życie i praca w Seminarium Śląskim w Krakowie. [Wywiad]. *Gość Niedz.* R. 10: 1932 nr 28 s. 3-6.

20. Misja wewnętrzna na ambonie. *Wiad. Diec.* [Kat.]. R. 8: 1933 nr 9 s. 298-300; nr 10 s. 330-331; nr 11 s. 370-374.

21. Urabianie katolickiego poglądu na sprawy społeczne i polityczne. *Ruch Katol.* R. 4: 1934 nr 3 s. 121-127.

22. Tajemnica Królestwa Bożego. *Gość Niedz.* R. 18: 1945 nr 41 s. 329.
23. Polska poświęca się dzisiaj na Jasnej Górze Niepokalanemu Sercu Maryi. *Gość Niedz.* R. 19: 1946 nr 36 s. 299.
24. Postać i zadania kapłana na tle współczesnych wydarzeń. *Wiad. Urz. Adm. Apost. Śl. Opol.* R. 2: 1947 nr 12 s. 33-40.
25. Nie mamy powodu do nieufności. *Gość Niedz.* R. 21: 1948 nr 27 s. 217-218.
26. Przygotowanie do małżeństwa chrześcijańskiego. *Homo Dei.* R. 17: 1948 nr 2 s. 208-213.
27. Żywa modlitwa. *Homo Dei.* R. 19: 1950 nr 4-5 s. 487-491. — Toż. *Katolik.* R. 3: 1957 nr 21 s. 1, 4.
28. Ku czci Papieża. *Gość Niedz.* R. 26: 1957 nr 13 s. 89.
29. „Nikt z nas nie kocha w pełni". *Homo Dei.* R. 26: 1957 nr 2 s. 200-204.
30. Grzechy przeciwko Duchowi Świętemu. *Gość Niedz.* R. 27: 1958 nr 13-14 s. 96.
31. O solidarności kondekanalnej. *Homo Dei.* R. 30: 1961 nr 1 s. 4-9.
32. Red.: *Winnica Pańska.* Dodatek do *Gościa Niedzielnego* i *Sonntagsbote.* R. 1: 1924 — R. 2: 1925.

II.

Handbuch des Bistums Breslau. Breslau 1914-1925; Rocznik diecezji śląskiej. Katowice 1924-1970; 25-letni jubileusz Ks. Prałata Maślińskiego. *Gość Niedz.* R. 16: 1938 nr 27 s. 397; BEDNORZ H.: Słowo nad grobem śp. ks. Prałata Maślińskiego. *Wiad. Diec.* [Kat.]. R. 37: 1969 nr 11-12 s. 181-182; Ks. Stanisław Maśliński. [Nekrolog]. *Gość Niedz.* R. 38: 1969 nr 44 s. 263; PLUTA W.: O człowieku — Nadziei, Wiary, Miłości. Kazanie wygłoszone podczas Mszy św. pogrzebowej śp. Ks. Prałata Stanisława Maślińskiego w dniu 10 X 1969. *Wiad. Diec.* [Kat.]. R. 37: 1969 nr 11-12 s. 173-180; ŻEBROK F.: Dzieje Śląskiego Seminarium Duchownego. *Nasza Przeszł.* T. 44: 1975 s. 93-115.

Ks. Józef Mandziuk

Matulewicz Jan (1883-1961), autor publikacji z dziedziny liturgicznej i trzeźwościowej, redaktor.

Urodził się w 1883 r. Do Seminarium Duchownego w Wilnie wstąpił w 1904 r. i ukończył je w 1908. Po święceniach pracował najpierw jako wikariusz w Brześciu n. Bugiem, a następnie był proboszczem w Jałówce (1909-1910), Szumsku (1910-1911), Kundzinie (1911-1916), Drohiczynie (od 1916), Dołhinowie (do 1922), Wasiliszkach Starych (1922-1929) i Holszanach (1929-1936). Był on znanym działaczem antyalkoholowym i w 1936 r. arcybp R. Jałbrzykowski powołał go na sekretarza generalnego do spraw walki z alkoholizmem i szerzenia abstynencji w archidiecezji wileńskiej. Piastując tę funkcję ks. Matulewicz był jednocześnie wikariuszem parafii Serca Jezusowego w Wilnie. Publikował artykuły dotyczące spraw liturgicznych oraz walki z alkoholizmem. W l. 1937-1939 redagował kwartalnik „Pomoc Misyjna". Po ostatniej wojnie opracowywał w Wilnie przez jakiś czas kalendarze liturgiczne dla części archidiecezji wileńskiej, będącej w granicach Litwy. Zmarł na Wileńszczyźnie w 1961 r.

I.

1. Byt zagrożony. *Dwutyg. Diec. Wil.* R. 2: 1911 s. 19.
2. O „Pomoc Bratnią Alumnów". *Mies. Kapł.* R. 1: 1921 s. 139-140.
3. Nasz stosunek do ludu. *Mies. Kapł.* R. 1: 1921 s. 140-143.
4. Rec.: K. MARMION: Chrystus życiem duszy. Kr. 1921. *Mies. Kapł.* R. 2: 1922 s. 14-15.
5. Trzeźwość czy abstynencja. *Mies. Kapł.* R. 2: 1922 s. 44-47.
6. Rec.: L. HALBAN: Zasady społeczne nowego kodeksu prawa kościelnego. Próba syntezy. P. 1922. *Mies. Kapł.* R. 2: 1922 r. 95.
7. Rec.: A. J. NOWOWIEJSKI: Msza w okresie przednicejskim. Lw. 1922. *Mies. Kapł.* R. 2: 1922 s. 111.
8. Rec.: M. S.: Cerkiew unicka we wschodniej Małopolsce w czasie inwazji rosyjskiej (1914-1917). Fakty i refleksje. Lw. 1920. *Mies. Kapł.* R. 2: 1922 s. 150-151.
9. Sentire cum Ecclesia. *Mies. Kapł.* R. 2: 1922 s. 154-156.
10. Rec.: M. STRASZEWSKI: Filozofia św. Augustyna na tle epoki. Wyd. 2. Lw. 1922. *Mies. Kapł.* R. 3: 1923 s. 31.
11. Niebezpieczeństwo moralne. *Mies. Kapł.* R. 3: 1923 s. 38-40.
12. Rec.: J. Pycia: Prawo kanoniczne małżeńskie. Wyd. 3. Kielce 1922. *Mies. Kapł.* R. 3: 1923 s. 64.

13. Rec.: K. WAIS: Dziwy hipnotyzmu. Lw. 1922. *Mies. Kapł.* R. 3: 1923 s. 64.

14. Rec.: W. KOSIŃSKI: Technika głoszenia kazań. Lw. 1923. *Mies. Kapł.* R. 3: 1923 s. 96.

15. Rec.: K. MARMION: Chrystus w swoich tajemnicach. Kr. 1923. *Mies. Kapł.* R. 3: 1923 s. 112.

16. O cześć św. Józefa. *Gaz. Kośc.* R. 33: 1923 s. 205-206.

17. W sprawie liturgii Wielkiego Tygodnia. *Gaz. Kośc.* R. 33: 1926 s. 218-219, 231-233.

18. Przyczynek do wychowania seksualnego. *Mies. Katech.* R. 15: 1926 s. 38-39.

19. Siła woli. *Pro Christo.* R. 1927 s. 607-611.

20. Nieco o abstynencji. *Wiad. Archidiec. Wil.* R. 1: 1927 s. 182-183.

21. Śpiewniczek liturgiczny. *Wiad. Archidiec. Wil.* R. 1: 1927 s. 259-260.

22. Alleluja. *Hosanna.* R. 3: 1928.

23. Jaki jest sens abstynencji? *Wiad. Archidiec. Wil.* R. 2: 1928 s. 74-75.

24. Rec.: *Hosanna.* Miesięcznik poświęcony sprawom muzyki kościelnej i religijnej z dodatkiem nutowym. *Wiad. Archidiec. Wil.* R. 2: 1928 s. 321.

25. O bractwach trzeźwości. *Wiad. Archidiec. Wil.* R. 3: 1929 s. 120-121.

26. Znaczenie abstynencji dla kapłana. *Głos Kapł.* R. 1929 s. 217-218.

27. Sprawa głosowania gminnego w walce z alkoholizmem. *Wiad. Archidiec. Wil.* R. 4: 1930 s. 21-23.

28. Nowa ustawa przeciwalkoholowa. *Wiad. Archidiec. Wil.* R. 6: 1932 s. 24-27.

29. Śpiew kościelny a szkoła. *Wiad. Archidiec. Wil.* R. 6: 1932 s. 120-123.

30. Jak pracować w bractwach trzeźwości. *Wiad. Archidiec. Wil.* R. 7: 1933 s. 24-27.

31. Nowy statut bractwa trzeźwości. *Wiad. Archidiec. Wil.* R. 8: 1934 s. 52-55.

32. Śpiew gregoriański w statutach synodalnych. *Wiad. Archidiec. Wil.* R. 8: 1934 s. 280.

33. Litania. *Gaz. Kośc.* R. 41: 1934 s. 214-215.

34. Rytuał o procesjach. *Hosanna.* R. 9: 1934 s. 153-157.

35. Na marginesie „uspołecznienia". *Pax.* R. 2: 1934 nr 4 s. 8.

36. Abstynencja w statutach synodalnych. *Wiad. Archidiec. Wil.* R. 9: 1935 s. 6-10.

37. Sprawozdanie z działalności Koła Księży Abstynentów za rok 1934. *Wiad. Archidiec. Wil.* R. 9: 1935 s. 13.

38. Z tygodnia liturgicznego w Warszawie (wrażenia). *Wiad. Archidiec. Wil.* R. 9: 1935 s. 95-98.

39. Rec.: W. Kochański: Retoryka. Wil. 1935. *Wiad. Archidiec. Wil.* R. 10: 1936 s. 193.

40. Rytuał. *Myst. Christi.* R. 7: 1935/36 s. 168-172.

41. Materiał szat liturgicznych. *Wiad. Archidiec. Wil.* R. 10: 1936 s. 92-93.

42. Sprawozdanie kasowe Koła XX. Abstynentów za rok 1935. *Wiad. Archidiec. Wil.* R. 10: 1936 s. 95.

43. Wypowiedź w rubryce „Co mówią nasi zasłużeni". *Świt.* R. 34: 1937 nr 1 s. 34-36.

44. Rytuały polskie. *Myst. Christi.* R. 8: 1936/37 s. 148-151, 173-177.

45. Przepisy ogólne rytuału. *Myst. Christi.* R. 8: 1936/37 s. 287-291; R. 9: 1937/38 s. 147-149.

46. Czego zabrania ustawa przeciwalkoholowa. *Wiad. Archidiec. Wil.* R. 11: 1937 s. 9-12.

47. Częsta Komunia i warunki do niej. *Wiad. Archidiec. Wil.* R. 11: 1937 s. 227-229, 242-244, 257-258, 273-275, 291-292, 301-304.

48. Sprawozdanie z I Międzynarodowego Katolickiego Kongresu Przeciwalkoholowego. *Wiad. Archidiec. Wil.* R. 11: 1937 s. 278-279, 293-294, 306-308.

49. Suknia kapłańska. *Myst. Christi.* R. 9: 1937/38 s. 231-235.

50. Trochę cyfr. *Wiad. Archidiec. Wil.* R. 12: 1938 s. 24-27.

51. Epifania — świętem misyjnym. *Pomoc Misyjna.* R. 2: 1938 s. 7-10.

52. Alkoholizm w krajach misyjnych. *Pomoc Misyjna.* R. 2: 1938 s. 25-28.

53. Aktualność Związku Misyjnego Duchowieństwa. *Pomoc Misyjna.* R. 2: 1938 s. 33-35.

54. Missa contra paganos. *Pomoc Misyjna.* R. 2: 1938 s. 37-41.

55. O nawracaniu prawosławnych. *Pomoc Misyjna.* R. 2: 1938 s. 49-53.

56. Missa ad tollendum schisma. *Pomoc Misyjna.* R. 2: 1938 s. 53-57.

57. Problem unijny. *Pomoc Misyjna.* R. 3: 1939 s. 19-28.

58. Idea misyjna w litanii wielkopiątkowej. *Pomoc Misyjna.* R. 3: 1939 s. 8-10.

59. Najaktualniejsze dzieło misyjne. *Pomoc Misyjna.* R. 3: 1939 s. 8-10.

60. Komża. *Myst. Christi.* R. 10: 1938/39 s. 184-188.

61. Duszpasterz wobec alkoholizmu wśród parafian. *Wiad. Archidiec. Wil.* R. 13: 1939 s. 5-9.

62. Drobiazgi duszpasterskie i liturgiczne. *Wiad. Archidiec. Wil.* R. 13: 1939 s. 183-185, 200-202, 215-216, 231-233.

II.

Schemat. Diec. Wileńskiej na lata 1905-1925; *Dwutyg. Diec. Wil.* z lat 1910-1915;

Schemat. Archidiec. Wileńskiej na lata 1926-1939; *Mies. Kapl.* z lat 1921-1923; *Wiad. Archidiec.* z lat 1927-1939; *Świt.* R. 33: 1936 s. 139-140 i R. 34: 1937 s. 34-35; *Pomoc Misyjna* z lat 1937-1939; Spis kościołów i duchowieństwa archidiecezji w Białymstoku. Białystok 1973 s. 138.

Ks. Tadeusz Krahel

Matulewicz (Matulaitis — Matulevičius) Jerzy Bolesław (1871-1927), biskup wileński, profesor Akademii Duchownej w Petersburgu, socjolog i dogmatyk, redaktor.

Urodził się 13 IV 1871 r. w Lugine koło Mariampola na Litwie. Uczył się w Mariampolu, a następnie w Kielcach. W 1891 r. wstąpił do Seminarium Duchownego w Kielcach, a po jego zamknięciu przez władze carskie w 1893 r. uczył się w Seminarium w Warszawie, a w l. 1895-1899 w Akademii Duchownej w Petersburgu, gdzie uzyskał stopień magistra teologii. Święcenia kapłańskie przyjął w 1898 r. Studiował później we Fryburgu w Szwajcarii, gdzie w 1902 r. uzyskał doktorat z teologii. Po studiach pracował w diecezji kieleckiej, najpierw krótko jako wikariusz, a następnie w Seminarium Duchownym jako profesor prawa kanonicznego i łaciny. Z powodu złego stanu zdrowia w 1904 r. przeniósł się do Warszawy. Tu leczył się oraz bardzo intensywnie pracował. Założył Stowarzyszenie Robotników Katolickich i redagował czasopismo „Towarzysz Pracy". Z jego inicjatywy powstało w Warszawie stowarzyszenie kleru „Unio Apostolica". W 1907 r. został powołany na katedrę socjologii w Akademii Duchownej w Petersburgu. W 1909 r. potajemnie wstąpił do Zgromadzenia Marianów i zapoczątkował odnowę tego zgromadzenia. Założył też Zgromadzenie Sióstr Ubogich od Niepokalanego Poczęcia i Zgromadzenie Sióstr Służebnic Jezusa w Eucharystii. W 1918 r. papież Benedykt XV zamianował go biskupem diecezji wileńskiej, którą rządził do 1925 r. W tym roku na własną prośbę został zwolniony z obowiązków pasterskich. Papież Pius XI zamianował go wówczas arcybiskupem tytularnym, a wkrótce też wizytatorem apostolskim na Litwę. Tu doprowadził do zawarcia konkordatu między Stolicą Apostolską a Litwą. Zmarł w opinii świętości 27 I 1927 r. w Kownie. Ciało jego w 1934 r. zostało uroczyście przewiezione do Mariampola. W 1953 r. rozpoczęto w Rzymie proces beatyfikacyjny arcybpa Matulewicza. Główne jego publikacje naukowe dotyczą kwestii społecznych oraz teologii dogmatycznej.

I.

1. Doctrina Russorum de statu iustitiae originalis. Cracoviae 1903 8° s. nlb. 6, 236, nlb. 1.

2. O dogmacie Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Panny Maryi. *Maryawita.* R. 1903.

3. Rec.: C. PLATER-ZYBERKÓWNA: Kilka myśli o wychowaniu i rodzinie. *Maryawita.* R. 1903.

4. Parę słów naszych kapłanów. *Dirva.* R. 1903 [lit.].

5. Apologeci. W: *Podr. enc. kośc.* T. 1-2 s. 272-273.

6. Apologetyka. W: *Podr. enc. kośc.* T. 1-2 s. 273-276.

7. Buczys Franciszek. W: *Podr. enc. kośc.* T. 5-6 s. 202.

8. Projekt założenia biblioteki centralnej dzieł społeczno-apologetycznych. W. 1906.

9. Demokracja chrześcijańska. W: *Podr. enc. kośc.* T. 7-8 s. 397-399.

10. Chrześcijańska teoria prawa własności. W: *Kursa społeczne.* W. 1907 s. 92-123.

11. Quid Ecclesia de iure proprietatis statui? *Acad. Caesarea Rom. Cath. Petropolitana.* R. 1907/1908 s. 14-30.

12. Kościół a własność. *Draugija.* R. 1909 [lit.].

13. Rzut oka na dzisiejszą kwestię społeczną. *Draugija.* R. 1909 [lit.].

14. Zagadnienie robotnicze w mieście i przemyśle. *Draugija.* R. 1909 [lit.].

15. Institutum Fratrum Marianorum sub titulo Immaculatae Conceptionis Beatissimae Virginis Mariae. Petropoli 1910.

16. O duszpasterstwie wiejskim. *Vadovas*. R. 1911 [lit.].
17. Krótki zarys dzisiejszej kwestii społecznej. *Rola*. R. 29: 1911 s. 190-192, 208-209, 228-230, 271-272, 288-290, 310-311, 328-330.
18. Wrażenia z podróży do Ameryki. *Vadovas*. R. 1913 [lit.].
19. O rekolekcjach miesięcznych. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 5: 1915 s. 103-108.
20. Zakony. W: *Podr. enc. kośc.* T. 43-44 s. 126-134.
21. Konstytucja Dolorystów czyli synów Matki Boskiej Bolesnej. Wil. 1920.
22. Konstytucje Zgromadzenia Sióstr Ubogich. Mariampol 1920 [lit.].
23. [Odezwa do duchowieństwa diecezji wileńskiej w sprawie 700-lecia III Zakonu św. Franciszka]. *Kurenda Kurii Diec. Wil.* R. 1: 1921 nr 1 s. 1-2.
24. [Odezwa do duchowieństwa i wiernych w związku z 400-letnią rocznicą kanonizacji św. Kazimierza]. *Kurenda Kurii Diec. Wil.* R. 2: 1922 s. 2-3.
25. [List pasterski wydany po powrocie z Rzymu]. *Kurenda Kurii Diec. Wil.* R. 3: 1923 s. 79-83.
26. Trzechsetna rocznica męczeństwa św. Jozafata. *Kurenda Kurii Diec. Wil.* R. 3: 1923 s. 98-99.
27. Konstytucje Zgromadzenia Księży Marianów. Wil. 1923.
28. Konstytucje Zgromadzenia Sióstr Imienia Jezus pod opieką Najśw. Marii Panny Wspomożycielki Wiernych. Wil. 1923.
29. [List pasterski z 8 IX 1923 r.]. *Prz. Katol.* R. 2: 1923 s. 648-651.
30. Orędzie do duchowieństwa z 17 XI 1923 r. *Prz. Katol.* R. 2: 1923 s. 747-748.
31. Konstytucje Zgromadzenia Sióstr od św. Kazimierza. Wil. 1924.
32. Powszechny Jubileusz w roku 1925. *Kurenda Kurii Diec. Wil.* R. 4: 1924 s. 2-6.
33. [List pasterski z dnia 22 V 1924 r.]. *Kurenda Kurii Diec. Wil.* R. 4: 1924 s. 40-41.
34. [List pasterski w sprawie czci Najśw. Serca Jezusowego]. *Kurenda Kurii Diec. Wil.* R. 5: 1925 s. 58-59.
35. [List pasterski do rodziców chrześcijańskich o wychowaniu]. *Kurenda Kurii Diec. Wil.* R. 5: 1925 s. 74-79; *Prz. Katol.* R. 4: 1925 s. 433-436.
36. Do Prześwietnej Kapituły Katedralnej. *Kurenda Kurii Diec. Wil.* R. 5: 1925 s. 98.
37. Konstytucje Zgromadzenia Sióstr Służebnic Serca Jezusowego. W. 1925.
38. Esperanto na usługach katolicyzmu. *Gaz. Kośc.* R. 33: 1926 s. 187-188.
39. Siła woli. *Pro Christo*. R. 3: 1927 s. 607-611.
40. Instrukcijos bei Nurodymai. Marijampole 1928. Toż po łac. Rzym 1959. Instructiones Congregationis Clericorum Regularium Marianorum.
41. Diario spirituale. W: CUSUMANO V.: Innamorato della Chiesa. Il servo di Dio G. Matulaitis-Matulewicz. Milano 1963 s. 53-160.
42. Prośba do Ojca św. Piusa XI o zwolnienie z biskupstwa wileńskiego z 27 VI 1925 r. W: *Summarium responsioni additum*. Romae 1965 s. 419. Toż w jęz. pol. w: *Pro Christo et Ecclesia*. London 1968 s. 53-56.
43. Dziennik duchowy. Rzym 1973 8° s. 179.

II.

GÓRSKI T.: Matulewicz Jerzy. W: *Pol. słow. biogr.* T. 20 s. 208-211, tamże literatura. — Ponadto: Matulewicz Jerzy. *Acad. Caes. Romano-Cath. Eccl. Petrop.* R. 1909/10 s. 3; *Podr. enc. kośc.* T. 15-26 s. 368; A Son Excellence le Nonce Apostolique en Pologne Laurent Lauri. B. m. 1923; KANTRYBA P.: Przeciw biskupowi. *Prz. Wil.* R. 6: 1923 nr 15 s. 5-6; ZIENKIEWICZ A.: W obronie czci biskupiej. *Prz. Katol.* R. 1925 s. 473-475; Ustąpienie biskupa. *Gaz. Świąt.* R. 45: 1925 nr 234; CIESZYŃSKI N.: Bp J. Matulewicz. *Rocz. Katol.* R. 4: 1926 s. 360-363; SOBCZYK J.: Śp. ks. arcybiskup Jerzy Matulewicz. *Pro Christo*. R. 3: 1927 s. 171-182, 248-261, 334-349, 428-433, 487-498, 569-580; SZOŁKOWSKI J.: Zmarli biskupi. *Przew. Katol.* R. 33: 1927 s. 116-117; Śmierć arcybiskupa Matulewicza. *Gaz. Kośc.* R. 34: 1927 s. 70; VOLK O.: Erzbischof Matulevitschius. *Germania*. R. 1927 nr 16; WIŚNIEWSKI M.: Śp. arcybiskup Jerzy Matulewicz. *Wiad. Diec. Podl.* R. 9: 1927 s. 70-71; Ż. L.: Śp. ks. dr Jerzy Bonawentura Matulewicz, arcybp tytularny adulijski. *Wiad. Archidiec. Wil.* R. 1: 1927 s. 21-26; KANTRYBA P.: Znaczenie rządów biskupa Matulewicza w Wilnie. *Prz. Wil.* R. 10: 1927 nr 3 s. 2-3; BOCHAN D.: Arcybiskup J. Matulewicz a Rosjanie. *Prz. Wil.* R. 10: 1927 nr 7 s. 2-4; BUČYS P.: Arkivyskupas Matulevičius Bažnyččios darbininkas. *Tiesos Kalias*. R. 1927 s. 99-116: Przeniesienie zwłok śp. arcybpa Jerzego Matulewicza z Kowna do Mariampola. *Wiad. Diec. Podl.* R. 16: 1934 s. 306-308; Uroczyste przeniesienie zwłok śp. biskupa Matulewicza. *Pro Christo*. R. 10: 1934 s. 919-922; RACZ.: Wspomnienie o arcybiskupie J. Matulewicz. *Prz. Wil.* R. 18: 1935 nr 3-4 s. 2-7; Odnowiciel Zakonu Marianów śp. X. abp Jerzy Matulewicz. *Homo Dei*. R. 4: 1935 s. 167-168; SOBCZYK J.: W dziesiątą rocznicę. *Pro Christo*. R. 13: 1937 s. 3-9; LABANAUSKAITE A.: Arkivysku-

pas Jurgis Matulevičius. Putnam 1949; VAIŠNORA J.: Arkivyskupas J. Matulevičius Vilniuje. W: *Arkivyskupas Jurgis Matulaitis-Matulevičius.* Uzrasaci. Londonas 1953 s. 13-215; REKLAITIS K.: Il Servo di Dio, Georgio Matulewicz-Matulevičius. Roma 1955; PETRANI A.: Ks. arcybiskup Jerzy Matulewicz. *Pol. Sacra.* R. 9: 1957 z. 4 s. 231-237; BUČYS F.: Archbishop George Matulewicz estore of the Marian Order. *Collect. Mariana.* R. 1959 nr 7 s. 31-43; JARRA E.: Wspomnienia o ks. drze J. Matulewiczu. *Collect. Mariana.* R. 1959 nr 7 s. 71-82; SOBCZYK J.: Śp. arcybiskup J. Matulewicz. *Collect. Mariana.* R. 1956 nr 7 s. 83-136; WIŚNIEWSKI M.: Ojciec Matulewicz jako wychowawca. *Collect. Mariana.* R. 1959 nr 7 s. 45-70; ZAŁUSKI B.: W sprawie nazwiska Ojca Odnowiciela. *Collect. Mariana.* R. 1959 nr 7 s. 139-144; CUSUMANO V.: Innamorato della chiesa. Il servo di Dio G. Matulaitis-Matulewicz. Profilo biografico e diario spirituale. Milano 1963; BUCZYS P. F.: Atsiminimai. T. 1-2. Chicago 1966; VAIŠNORA J.: Widziałem sługę Bożego. Stockbrigge Mass. 1966; NIESIECKI W.: Sługa Boży — Arcybp Jerzy Matulewicz. *Homo Dei.* R. 36: 1967 s. 146-150; MATULIS S.: Matulaitis Jurgis. W: *Lietuviu Enciklopedia.* T. 17: Boston 1959 s. 516-518; VAIŠNORA J.: Arkiv. J. Matulevičiaus Vilniaus Golgota. *Aidai.* R. 1952 s. 158-169, 221-224, 260-269; PETRANI A.: Matulewicz — Matulaitis Jerzy Bolesław. W: *Hagiografia polska.* T. 2. P. 1972 s. 100-112 [bibliografię zestawił R. GUSTAW, s. 113-116]; KUČAS A.: Matulaitis Jurgis. W: *Enciklopedia Lituanica.* T. 3. Boston 1973 s. 487-490; MATULIS S., GÓRSKI T.: Odnowienie marianów. W: *Marianie 1673-1973.* Rzym 1975 s. 97-118; KAŁOWSKI J.: Kontrowersyjne problemy odnowy. W: *Marianie.* Rzym 1975 s. 119-128.

Ks. Tadeusz Krahel

Matzel Ernest (1879-1947), jezuita, popularyzator teologii, redaktor. Urodził się 6 II 1879 r. w Wahlstatt na Śląsku. Do zakonu jezuitów wstąpił 9 IV 1896 r. W Starej Wsi k. Brzozowa odbył nowicjat (1896-1897) i przeszedł dwuletnie studia humanistyczne (1897-1899), następnie studiował filozofię w instytucie zakonnym w Nowym Sączu (1899-1902) i teologię w instytucie zakonnym w Krakowie (1903-1907), tu też 14 IV 1906 przyjął święcenia kapłańskie. W l. 1908-1913 był wychowawcą młodzieży zakonnej i nauczał religii w konwikcie chyrowskim. W okresie pierwszej wojny światowej wykładał etykę w Czechowicach-Dziedzicach i Gräfenbergu (1914-1915). W 1915 r. objął administrację wydawnictw Apostolstwa Modlitwy i redakcję „Posłańca Serca Jezusowego", „Głosów Katolickich" i „Kalendarza Serca Jezusowego". Od 1921 r. przebywał w Stanach Zjednoczonych A. P., gdzie był przełożonym misji polskich jezuitów i redagował amerykański „Posłaniec Serca Jezusowego" (od 1934). Zmarł w Chicago 6 IX 1947 r.

I.

1. O Opatrzności Boskiej. Kr. 1905 Wyd. Tow. Jez. 16° s. 32. Głosy Katol. nr 62.

2. Rec.: [V. NAUMANN] VON PILATUS: Der Jesuitismus. Regensburg 1905. *Prz. Powsz.* R. 22: 1905 t. 86 s. 405-410.

3. Rec.: J. GÖTTLER: Der heilige Thomas von Aquin und die vortridentinischen Thomisten über die Wirkungen des Busssakramentes. Freiburg 1904. *Prz. Powsz.* R. 22: 1905 t. 88 s. 251-254.

4. Rec.: S. REINSTADLER: Elementa philosophiae scholasticae. Friburgae 1904. *Prz. Powsz.* R. 22: 1905 t. 88 s. 276-277.

5. Rec.: K. KROGH-TONNING: Der letzte Scholastiker. Freiburg 1904. *Prz. Powsz.* R. 22: 1905 t. 86 s. 255-258.

6. Niedola pobożnych a szczęście grzesznych. Kr. 1906 Wyd. Tow. Jez. 16° s. 32. Głosy Katol. nr 65.

7. Rec.: G. SORTAIS: La Providence et le miracle devant la science-moderne. Paris 1905. *Prz. Powsz.* R. 23: 1906 t. 91 s. 384-387.

8. Rec.: R. FREI: De Evangeliorum inspiratione. De dogmatis evolutione. De arcani disciplina. Paris 1906. *Prz. Powsz.* R. 24: 1907 t. 93 s. 107.

9. Rec.: J. QUIRMBACH: Die Lehre des hl. Paulus von der natürlichen Gotteserkenntnis und dem natürlichen Sittengesetz. Freiburg 1906; J. UHLMANN: Die Persönlichkeit Gottes und ihre modernen Gegner. Freiburg 1906. *Prz. Powsz.* R. 24: 1907 t. 93 s. 227-233.

10. Rec.: J. V. BAINVEL: La dévotion

au Sacré Coeur de Jésus. Paris 1906. *Prz. Powsz.* R. 24: 1907 t. 94 s. 409-411.

11. Rec.: A. L. FEDER: Justins des Märtyrers Lehre von Jesus Christus, dem Messias und dem menschgewordenen Sohne Gottes. Freiburg 1906. *Prz. Powsz.* R. 24: 1907 t. 95 s. 105-107.

12. Rec.: L. CHOUPIN: Valeur des décisions doctrinales et disciplinaires du Saint-Siège. Paris 1907. *Prz. Powsz.* R. 24: 1907 t. 95 s. 247-249.

13. Rec.: J. ECKER: Katholische Schulbibel. Trier 1906. *Prz. Powsz.* R. 24: 1907 t. 95 s. 400-402.

14. Rec.: F. TILLMANN: Der Menschensohn Freiburg 1907. *Prz. Powsz.* R. 24: 1907 t. 96 s. 275-279.

15. Rec.: F. DE GROOT: Summa apologetica de Ecclesia catholica ad mentem S. Thomae Aquinatis. Ratisbonae 1906. *Gaz. Kośc.* R. 15: 1907 s. 261.

16. Co sądzić o niedowiarkach? Kr. 1908 Wyd. Tow. Jez. 16° s. 32. Głosy Katol. nr 89.

17. Głosy narodów o Bogu. Kr. 1908 Wyd. Tow. Jez. 16° s. 32. Głosy Katol. nr 92. — Toż. Kr. 1924 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 39.

18. Czy jest życie za grobem? Kr. 1908 Wyd. Tow. Jez. 16° s. 30, nlb. 2. Głosy Katol. nr 95.

19. Sakrament chorych. Kr. 1908 Wyd. Tow. Jez. 16° s. 32. Głosy Katol. nr 98. — Toż. Wyd. 2 pt. O sakramencie chorych. Kr. 1934 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 47. — Toż. Wyd. 3. Kr. 1949 Wyd. Apost. Modl. 16° s. 46.

20. Współczesne kierunki i wyniki badań psychologicznych. *Prz. Powsz.* R. 25: 1908 t. 98 s. 156-163.

21. Niepokalane Poczęcie. Historyczno-dogmatyczne studium. *Sod. Mar.* R. 7: 1908 s. 135-140, 163-168, 196-200, 211-213.

22. Rec.: T. PESCH: Die grossen Welträtsel. Freiburg 1907. *Prz. Powsz.* R. 25: 1908 t. 282-283.

23. Rec.: P. STAPFER: Études sur Goethe. Paris. *Prz. Powsz.* R. 25: 1908 t. 97 s. 455-458.

24. Rec.: J. BESSMER: Störungen im Seelenleben. Freiburg 1907. *Prz. Powsz.* R. 25: 1908 t. 100 s. 116-117.

25. Rec.: J. ROTH: Forma zaręczyn i małżeństwa w prawie kościelnym katolickim. Kr. 1908. *Prz. Powsz.* R. 25: 1908 t. 100 s. 120-121.

26. Rec.: J. KERN: De sacramento Extremae Unctionis tractatus dogmaticus. Ratisbonae 1907. *Prz. Powsz.* R. 25: 1908 t. 100 s. 242-244.

27. Rec.: H. DENZINGER: Enchiridion symbolorum definitionum et declarationum de rebus fidei et morum. Freiburg 1908. *Prz. Powsz.* R. 25: 1908 t. 100 s. 252-253.

28. Rec.: A. REINERS: Ofiara mszy świętej w tajemnicach i cudach. Mikołów 1907. *Dwutyg. Katech. i Duszp.* R. 12: 1908 s. 35-37.

29. Popularyzacja nauk przyrodniczych na tle chrześcijańskiego poglądu. *Prz. Powsz.* R. 26: 1909 t. 102 s. 69-79.

30. Drugi kongres welehradzki. *Unitas — Mies. Kość.* R. 1: 1909 t. 2 s. 342-353. — Toż w osob. odb. P. 1909 8° s. 12.

31. Rec.: J. ARENZ: Historisch-apologetisches Lesebuch für den kath. Religionsunterricht. Freiburg. *Prz. Powsz.* R. 26: 1909 t. 101 s. 111-113.

32. Rec.: J. E. BELSER: Die Briefe des Aposteles Paulus an Timotheus und Titus. Freiburg 1907. *Prz. Powsz.* R. 26: 1909 t. 101 s. 449-451.

33. Rec.: K. HOLL: Sturm und Steuer. Freiburg 1909. *Prz. Powsz.* R. 26: 1909 t. 101 s. 451-453.

34. Rec.: S. HAIDACHER: Des hl. Johannes Chrysostomus Büchlein über Hoffart und Kindererziehung. Freiburg. *Prz. Powsz.* R. 26: 1909 t. 102 s. 287-289.

35. Rec.: E. HLATKY: Weltenmorgen. Freiburg. *Prz. Powsz.* R. 26: 1909 t. 103 s. 442-443.

36. Z powodu książki „O filozofii średniowiecznej". *Prz. Powsz.* R. 27: 1910 t. 107 s. 153-172. — Toż w osob. odb. Kr. 1910 Nakł. Red. Prz. Powsz. 8° s. 22. Broszury o chwili obecnej z. 27.

37. Rec.: M. GRABMANN: Die Geschichte der scholastischen Methode. Freiburg 1909. *Prz. Powsz.* R. 27: 1910 t. 108 s. 421-424.

38. Wskrześmy łaskę bierzmowania! Kr. 1911 Wyd. Tow. Jez. 16° s. 32. Głosy Katol. nr 127.

39. Rec.: M. HETZENAUER: Theologia biblica. T. 1. Friburgi 1908. *Prz. Powsz.* R. 28: 1911 t. 109 s. 398-400.

40. Rec.: K. A. KNELLER: Geschichte der Kreuzwegandacht. Freiburg 1908. *Prz. Powsz.* R. 28: 1911 t. 110 s. 266-268.

41. Rec.: G. RAUSCHEN: Eucharistie und Busssakrament in den ersten sechs Jahrhunderten der Kirche. Freiburg 1910. *Prz. Powsz.* R. 28: 1911 t. 111 s. 258-262.

42. Z okazji kursu katechetycznego w Krakowie. *Prz. Powsz.* R. 30: 1913 t. 120 s. 12-27, 192-201. — Toż w osob. odb. Kr. 1913 Nakł. Red. Powsz. 8° s. 28. Broszury o chwili obecnej nr 34.

43. Gdzie drogi moje? *Kwart. Chyr.* R. 21: 1913 s. 70-74.

44. Wola w wyborze stanu. *Kwart. Chyr.* R. 21: 1913 s. 132-136.

45. Rec.: M. GRABMANN: Die Geschichte der scholastischen Methode. T. 2.

Freiburg 1911. *Prz. Powsz.* R. 30: 1913 t. 119 s. 114-116.

46. Rec.: W. FOERSTER: Drogowskaz życia. W. 1910. *Prz. Powsz.* R. 30: 1913 t. 119 s. 116-118.

47. Rec.: W. M. GIELECKI: Pomysły filozoficzne w hymnach Rig-Wedy. Kr. 1911. Kr. 1911. *Prz. Powsz.* R. 30: 1913 t. 120 s. 276-279.

48. Ciało — świątynia Ducha św. Kr. 1915 Wyd. Apost. Modl. 16° s. 32. Głosy Katol. nr 171.

49. Pociecha w religii. Kr. 1915 Wyd. Apost. Modl. 16° s. 48. Głosy Katol. nr 180-181.

50. Nasza droga krzyżowa. Kr. 1916 Wyd. Apost. Modl. 16° s. 32. Głosy Katol. nr 184.

51. Żal doskonały — kluczem do nieba. Kr. 1916 Wyd. Apost. Modl. 16° s. 32. Głosy Katol. nr 185.

52. Apostolstwo Modlitwy, jego początek, rozwój i znaczenie. Kr. 1916 Wyd. Apost. Modl. 16° s. 32. Głosy Katol. nr 188.

53. Benedykt XV wobec wojny światowej. *Prz. Powsz.* R. 33: 1916 t. 129 s. 60-79. — Toż w osob. odb. Kr. 1916 Nakł. Prz. Powsz. 8° s. 22. Broszury o chwili obecnej z. 38.

54. Metoda religijno-pedagogiczna Foerstera. *Prz. Powsz.* R. 33: 1916 t. 131 s. 28-39.

55. Nowy pogląd w kwestii rzymskiej. *Prz. Powsz.* R. 33: 1916 t. 132 s. 21-34. — Toż w osob. odb. Kr. 1916 Nakł. Prz. Powsz. 8° s. 16. Broszury o chwili obecnej z. 42.

56. Kwestia rzymska w Oświetleniu protestanckim. *Prz. Powsz.* R. 33: 1916 t. 132 s. 131-135.

57. Odpowiedź na uwagi Mariana Dubieckiego w sprawie artykułu „Zwrot ku Kościołowi katolickiemu w Bułgarii". *Prz. Powsz.* R. 33: 1916 t. 132 s. 262-264.

58. Sprawy Kościoła. *Prz. Powsz.* R. 33: 1916 t. 129 s. 142-152, 286-291, 418-425; t. 130 s. 114-122, 375-384; t. 131 s. 101-108, 355-362; t. 132 s. 125-130.

59. Rec.: P. MAŃKOWSKI: Vas electionis! Rozważania dla kapłanów. Kraków 1914; TENŻE: Ecce Mater tua! Rozważania dla kapłanów. Kr. 1916. *Prz. Powsz.* R. 33: 1916 t. 129 s. 407-408.

60. Rec.: Deutsche Kultur, Katholizismus und Weltkrieg. *Prz. Powsz.* R. 33: 1916 t. 130 s. 103-106.

61. Głos sumienia — głos Boga. Kr. 1917 Wyd. Apost. Modl. 16° s. 32. Głosy Katol. nr 198.

62. Nasze księgi święte. Kr. 1917 Wyd. Apost. Modl. 16° s. 32. Głosy Katol. nr 200.

63. Serce Jezusa źródło życia i świętości. Czytania o Najświętszym Sercu Pana Jezusa zwłaszcza na miesiąc czerwiec. Kr. 1917 Wyd. Apost. Modl. 16° s. VI, 278.

64. Rec.: A. LEHMKUHL: Der Christ im betrachtenden Gebet. Freiburg. *Prz. Powsz.* R. 34: 1917 t. 133 s. 249-250.

65. Rec.: J. WINKOWSKI: Egzorty dla uczniów szkół średnich. Kr. 1917. *Prz. Powsz.* R. 34: 1917 t. 135 s. 358-359.

66. Tłum.: Józef KÖNN: Bądź czystym! Słowo do dojrzalszej młodzieży. Kr. 1918 Wyd. Apost. Modl. 16° s. 115. — Toż. Kr. 1923 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 140. — Toż. Kr. 1929 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 140.

67. Prawy katolik. Zasady św. Ignacego Loyoli, jak myśleć i żyć po katolicku. Kr. 1919 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 30. Głosy Katol. nr 226/227.

68. Królestwo miłości. *Sod. Mar.* R. 18: 1919 s. 129-134.

69. Rec.: Deutschland und der Katholizismus. Freiburg 1918. *Prz. Powsz.* R. 36: 1919 t. 141/142 s. 149-150.

70. Demokratyzm a katolicyzm. *Prz. Powsz.* R. 36: 1919 t. 141/142 s. 269-282.

71. Dwa zjazdy. *Prz. Powsz.* R. 36: 1919 t. 143/144 s. 277-280.

72. Co sądzić o Kościele narodowym? Kr. 1920 Wyd. Apost. Modl. 16° s. 32. Głosy Katol. nr 235/236.

73. Pojednanie i odrodzenie narodów. Dwa listy okólne Ojca św. Benedykta XV o zasadach na jakich oprzeć należy ład zburzonego świata. Kr. 1920 Wyd. Apost. Modl. 16° s. 34. Głosy Katol. nr 241/242.

74. Prawodawstwo kinowe w Pensylwanii. *Prz. Powsz.* R. 37: 1920 t. 145/146 s. 158-160.

75. Z uroczystości kanonizacyjnej Małgorzaty Marii Alacoque. *Prz. Powsz.* R. 37: 1920 t. 147/148 s. 101-109.

76. Rec.: J. J. LAUX: Der hl. Kolumban, sein Leben und seine Schriften. Freiburg 1919; H. RIESCH: Die heilige Hildegard von Bingen. Freiburg 1918. *Prz. Powsz.* R. 37: 1920 t. 145/146 s. 142-144.

77. Wiadomości historyczne o kalendarzu. *Kalendarz Apostolstwa Modlitwy na rok 1921.* Kr. 1921 s. 39-44.

78. Nowa złota księga narodu polskiego. *Kalendarz Apostolstwa Modlitwy na rok 1921.* Kr. 1921 s. 51-56.

79. Modlitwa potęgą. *Kalendarz Apostolstwa Modlitwy na rok 1921.* Kr. 1921 s. 57-62.

80. Kilka uwag o naszych popularnych wydawnictwach religijnych. *Nasze Wiad.* T. 6: 1921-1923 s. 8-11.

81. Najwyższe uznanie kościelne dla autora „Ćwiczeń Duchownych". *Prz. Kośc.* Milwaukee. R. 9: 1922 s. 641-651.

82. Apostolstwo młodzieży. *Prz. Kośc.* Milwaukee. R. 11: 1924 s. 679-685.

83. Żywot bł. Anny Marii Taigi patronki matek i niewiasty z ludu. Kr. 1926 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 176.

84. Kongres Eucharystyczny w Chicago. *Prz. Powsz.* R. 43: 1926 t. 171 s. 252-281.

85. Miłość za miłość. Nowe rozmyślania o Najświętszym Sercu Pana Jezusa i na Godzinę Świętą. Kr. 1936 Wyd. Apost. Modl. 16° s. 460. — Fragment wyd. pt. Kto dzisiaj śpi, a kto nie śpi. Kr. 1937 16° s. 10.

86. Bóg tak chce! Wezwanie do dzieci polskich, aby się zapisywały do Apostolstwa Modlitwy. New York b. r. Nakł. Posł. Serca Jez. 16° s. 31.

87. Redagował *Posłaniec Serca Jezusa* [wydanie amerykańskie] 1928-1946 i ogłosił w nim wiele artykułów ascetycznych.

II.

ŁOZA S.: Czy wiesz kto to jest? W. 1938 s. 471; Ks. Ernest Matzel T. J. obchodzi złoty jubileusz życia zakonnego. *Posł. Serca Jez.* Chicago. R. 30: 1946 s. 114; *Posł. Serca Jez.* R. 77: 1948 s. 53 [nekrolog]; Wydawnictwo Apostolstwa Modlitwy, 1872-1972. Kr. 1972 s. 209. — ATJKr.: Catalogus provinciae Galicianae SJ [1897-1918], provinciae Poloniae [1919-1926], provinciae Poloniae Minoris [1927-1947]; tamże akta personalne.

Ks. Ludwik Grzebień SJ

Mayer, Meyer Wacław (1872-1930), pastoralista.

Urodził się 1 IX 1872 w Wągrowcu, był synem piekarza Augusta i Augustyny z Samietzów. Gimnazjum ukończył w rodzinnym mieście, składając 22 II 1893 r. maturę, po czym wstąpił do Seminarium Duchownego w Poznaniu. W ostatnim roku studiów seminaryjnych odbył tzw. kurs teologii praktycznej w Gnieźnie i tam przyjął 13 III 1897 r. święcenia kapłańskie. Jako neoprezbiter powołany na wikariusza i mansjonarza w parafii farnej Poznania, był jednocześnie przeznaczony do pracy społecznej, wziął więc udział w kursach społecznych, urządzanych w München-Gladbach, stał się współzałożycielem i współpracownikiem poznańskiego czasopisma „Ruch Chrześcijańsko-Społeczny". Od 1 I 1904 r. został proboszczem parafii Najśw. Serca P. J. i św. Floriana na Jeżycach w Poznaniu. W związku z tą nominacją złożył funkcję sekretarza generalnego Związku Katolickich Towarzystw Robotników Polskich, którą pełnił w l. 1900-1904, nadal jednak działał społecznie. 1 IV 1913 objął probostwo św. Marcina w Poznaniu. Był członkiem zarządu Stowarzyszenia św. Floriana, należał do zarządu głównego Zw. Kat. Tow. Robotników Polskich, pełnił obowiązki archidiecezjalnego dyrektora Apostolstwa Modlitwy, a przez pewien czas także przewodniczącego Towarzystwa „Caritas". Dziekan miasta Poznania od 17 VI 1911, był nadto sędzią prosynodalnym, konsultorem Trybunału Administracyjnego, deputatem Arcybiskupa do Spraw dyscypliny w Seminarium Duchownym, powiatowym inspektorem nauki religii w szkołach powszechnych. W 1920 r. został obdarzony godnością tajnego szambelana papieskiego. Zmarł nagle 5 V 1930 w Poznaniu.

Należał do kapłanów społeczników, których działalność organizacyjna znajdowała odbicie w publikacjach. Nie wszystkie drukowane artykuły podpisywał. Znane pod jego nazwiskiem poruszają zagadnienia pastoralne, związane z duszpasterstwem stowarzyszeniowym. Lokalnej historii przysłużył się przez wydanie rozprawy St. Karwowskiego o dziejach kościoła i parafii św. Marcina w Poznaniu, którą uzupełnił na podstawie dostępnych źródeł archiwalnych. Zapoczątkował także historię Towarzystw Robotniczych, publikując swe pierwsze artykuły o ich pierwotnych dziejach.

I.

1. Towarzystwa robotników w archidiecezji gnieźnieńskiej i poznańskiej. *Ruch Chrześc.-Społ.* R. 1: 1902/3 s. 37-39, 66-70, 157-159, 183-187.

2. Czy Ojcowie Kościoła byli pierwszymi socjalistami? *Ruch Chrześc.-Społ.* R. 1: 1902/3 s. 295-296.

3. Kilka słów o potrzebie organizowania robotników naszych w związkach zawodowych. *Ruch Chrześc.-Społ.* R. 1: 1902/3 s. 393-397.

4. Wobec decyzji w sprawie związków zawodowych. *Ruch Chrześc.-Społ.* R. 1902/3 s. 418-424.

5. W sprawie związków zawodowych. *Ruch Chrześc.-Społ.* R. 1: 1902/3 s. 468-474. — Współautor: ks. A. STYCHEL.

6. Przyszłość rzemiosła. *Ruch Chrześc.-Społ.* R. 2: 1903/4 s. 150-152.

7. Sposobność do siedzenia w składzie kupieckim dla personału. *Ruch Chrześc.-Społ.* R. 2: 1903/4 s. 153-154.

8. Jeszcze o obowiązkach w smutnych czasach dzisiejszych. *Prz. Kośc.* T. 12: 1907 s. 23-32.

9. W sprawie nowych kościołów i nowych parafii w Poznaniu. *Mies. Kośc. „Unitas".* T. 8: 1912 s. 94-107. — Toż. Odb. P. 1912 Druk. Praca 8° s. 14.

10. Rec.: J. URBAN: Na ślubny kobierzec. *Wiad. dla Duchow.* R. 12: 1925 s. 22-23.

11. Karta z historii Tow. Młodzieży Polskiej w Jeżycach. W: *Pamiętnik Stowarzyszenia Polskiej Młodzieży Katolickiej pod wezwaniem św. Kazimierza Poznań Jeżyce.* P. 1928 s. 9-10.

12. KARWOWSKI S.: Kościół św. Marcina w Poznaniu. Uzupełnił X. Wacław MEYER, proboszcz Kościoła św. Marcina. *Kron. m. Poznania.* T. 7: 1929 s. 1-38, 101-112.

13. Zegar na wieży świętomarcińskiej. *Wiad. dla Duchow.* R. 16: 1929 s. 320-321.

II.

Mies. Kośc. [Poznań]. R. 45: 1930 s. 80; *Robotnik.* R. 26: 1930 nr 19; Archiwum Archid. w Poznaniu, KA 736.

Ks. Marian Banaszak

Mazerski Jan (1901-1944), salezjanin, biblista.

Urodził się 27 VIII 1901 r. w Recklinghausen (Westfalia), syn Adama górnika i Augustyny z d. Misch. Do Zgromadzenia św. Franciszka Salezego (Salezjanów) wstąpił w 1919 r. Nowicjat odbył w Kleczy Dolnej. Śluby zakonne złożył 8 VIII 1920 r., po czym udał się do Krakowa na studia filozoficzne. Praktykę pedagogiczną odbył w Przemyślu, w salezjańskiej szkole organistowskiej. W l. 1926-1930 studiował teologię w Turynie. Tam też zdobył tytuł doktora teologii. Święcenia kapłańskie otrzymał w Turynie 6 VII 1930 r. Następnie został wysłany do Rzymu na studia biblijne i orientalistyczne, na Papieskim Instytucie Biblijnym (1930-1933). Studia te zakończył stopniem magistra nauk biblijnych i orientalistycznych. Odbył kilka podróży do Palestyny, Francji i Anglii celem pogłębienia swej wiedzy. Pracował także naukowo przez parę miesięcy w słynnym British Museum w Londynie. Od r. 1933 wykładał nauki biblijne w Wyższym Seminarium Duchownym Towarzystwa Salezjańskiego w Krakowie i prowadził chór kleryckí oraz śpiew gregoriański i polifoniczny. Był także lektorem j. hebrajskiego na Uniw. Jagiellońskim. W czasie okupacji poszukiwany przez gestapo, ukrywał się w różnych miejscach pod zmienionym nazwiskiem Jana Kapusty, kontynuując pracę duszpasterską i naukową. Wreszcie przyjechał do Warszawy, by razem ze swym profesorem i przyjacielem ks. Józefem Archutowskim, wybitnym biblistą podzielić tragiczny los. Zginął bowiem wraz z nim w czasie powstania warszawskiego w kościele sakramentek na Nowym Świecie w Warszawie 31 VIII 1944, przywalony gruzami zapadającego się pod bombami samolotów niemieckich sklepienia kościoła. Ekshumowany w lipcu 1945 r., został pochowany w salezjańskim grobowcu na Bródnie.

I.

1. Libri IV Esdrae doctrina hamartologica. *Verbum Domini*. Vol. 12: 1932 s. 374-376; Vol. 13: 1933 s. 84-90, 215-222, 247-250, 359-370.
2. Rec.: Christos Soter. Praca zbiorowa. W. 1934. *Prz. Biblij*. R. 1: 1937 s. 92-96.
3. Cezarofobia Poncjusza Piłata (Jan 19, 12). *Prz. Biblij*. R. 1: 1937 s. 148-164.
4. Rec.: J. ARCHUTOWSKI: Kosmogonia biblijna Ks. Rodzaju, 1, 1-2, 4 w świetle starowschodnich opowiadań i nauki. Kr. 1934. *Prz. Biblij*. R. 1: 1937 s. 82-85.
5. Najpierw dorównać... Trybuna czytelnika. *Głos Narodu*. R. 44: 1937 nr 88 s. 4.
6. Papirusy Chester Beatty'ego i ich znaczenie dla biblistyki. *Prz. Biblij*. T. 1: 1937 z. 1 s. 33-56.
7. Przed zjazdem biblistów. *Głos Narodu*. R. 44: 1937 nr 87 s. 2.
8. Doniosłe uchwały zjazdu biblistów w Krakowie. *Głos Narodu*. R. 44: 1937 nr 90 s. 2.
9. Pokłosie pierwszego Zjazdu biblistów w Krakowie. *Głos Narodu*. R. 44: 1937 nr 95 s. 4; nr 97 s. 4; nr 98 s. 4; nr 99 s. 4.
10. Pogłos Zielonych Świąt w... Pompei. *Głos Narodu*. R. 44: 1937 nr 135 s. 6, 7.
11. Rec.: F. BOGACZEWICZ: Paronomazja w Nowym Testamencie. Kr. 1937. *Prz. Biblij*. T. 2: 1938 z. 1 s. 90-92.
12. Czemu do Betlejem udali się Magowie? *Szk. Chryst*. R. 9: 1938 t. 16 s. 3-20; R. 10: 1939 t. 18 s. 12-37. — Toż w osob. odb. Lw. 1939 Wyd. OO. Dominikanów 8° s. 46.
13. James Leslie Starkey i jego dzieła. [Z okazji jego tragicznej śmierci]. *Głos Narodu*. R. 45: 1938 nr 43 s. 7.
14. Na tropie wynalazców pisma. [Z okazji śmierci J. Leslie Starkeya]. *Głos Narodu*. R. 45: 1938 nr 46 s. 7.
15. Na zakończenie nie wyzyskanych rocznic. *Tydzień*. R. 3: 1938 nr 1 s. 11, III. Dodatek do: *Głos Narodu*.
16. Zarzut wykradzenia zwłok Zbawiciela w świetle nazareckiego edyktu. *Tydzień*. R. 3: 1938 nr 16 s. IV.
17. Z okazji odnalezienia pewnego bliźniaczego kodeksu Wulgaty. *Prz. Biblij*. T. 2: 1938 z. 1 s. 76-81.
18. Cztery wieki Biblii na pulpicie. *Głos Narodu*. R. 46: 1939 nr 98 s. 10-11; nr 100 s. 7; nr 101 s. 7.
19. Kobieta w chórze kościelnym. *Gaz. Kośc*. R. 46: 1939 nr 17 s. 258, 259; 260, 261.
20. Ależ przecie u nas... *Gaz. Kośc*. R. 46: 1939 nr 18 s. 276-277.
21. Sprawa chóru. *Gaz. Kośc*. R. 46: 1939 nr 19 s. 290-293.
22. Kodeks prawny bez sankcji. *Gaz. Kośc*. R. 46: 1939 nr 20 s. 309-312; nr 21 s. 324-326.
23. Rec.: S. KOWALSKI: Zstąpienie do piekieł Chrystusa Pana wedle nauki śś. Piotra Apostoła. P. 1938. *Prz. Biblij*. R. 3: 1939 s. 124-127.
24. O rzymską łacinę. *Gaz. Kośc*. R. 46: 1939 nr 34 s. 534-536.
25. „Panie premierze — są kandydaci do odznaczeń". Zabłocony inteligent. *Głos Narodu*. R. 46: 1939 nr 27 s. 8, 9.
26. Rec.: S. SZYDELSKI: Eschatologia irańska a biblijna. Lw. 1938. *Prz. Biblij*. T. 3: 1939 z. 1 s. 113-119.

II.

OLSZEWICZ B.: lista strat kultury polskiej. W. 1947 s. 164; OLSZAMOWSKA-SKOWROŃSKA Z.: Męczeńskie dzieje Archidiecezji Warszawskiej, 1939-1945. W. 1948 s. 167; SZOŁDRSKI W.: Martyrologium duchowieństwa polskiego pod okupacją niemiecką w latach 1939-1945. *Sacr. Pol. Mill*. T. 11: Rzym 1965 s. 171, 456; JACEWICZ W., WOŚ J.: Martyrologium polskiego duchowieństwa Z. 1. W. 1977 s. 242; Z. 5. W. 1981 s. 145-146; STABIŃSKA J.: Danina krwi. Paris. 1977 s. 124. Dokumenty urzędowe [zaświadczenie wojskowe, metryka chrztu, Libellus inscriptionis Pontificii Instituti Biblici] w posiadaniu autora biogramu.

Ks. Stanisław Kosiński SDB

Mazurek Franciszek (1904-1942), autor monografii historycznych.

Urodził się 27 III 1904 r. we wsi Koryczany Olkuskie, był synem Maksymiliana i Marianny z Grelów. Uczył się w Gimnazjum w Olkuszu. W 1921 r. wstąpił do Seminarium Duchownego w Kielcach, w którym ukończył liceum humanistyczne (maturę zdał jako ekstern w Kielcach w 1927 r.), filozofię i teologię; święcenia kapłańskie przyjął 19 VI 1927 r. Pracował jako wikariusz w Kościelcu, przy kościele św. Wojciecha w Kielcach (od 1928) i w katedrze (od 1929); był równocześnie etatowym prefektem w miejscowych szkołach. Historię Kościoła studiował zaocznie na Uniw. Jagiellońskim i w 1935 r. otrzymał magisterium na Wydziale Teologicznym Uniw. Jagiellońskiego. Przygotowywał się następnie do

doktoratu zbierając materiały historyczne do pracy o kolegiacie w Pilicy. Niestety, nominacja w 1938 r. na archiwariusza diecezji zahamowała dalszą pracę naukową. Rezultatem jego zabiegów była erekcja Archiwum Diecezjalnego 25 III 1939 r. i ogłoszenie statutu tegoż archiwum. Z chwilą wybuchu wojny światowej wrócił na wikariat katedralny i zastąpił nieobecnych profesorów Seminarium Duchownego w wykładach liturgii i historii Kościoła. Zredagował w tym czasie rozprawę doktorską. Dnia 10 II 1941 r. został aresztowany pod zarzutem redagowania i przepisywania tajnych gazetek. Przebywał w więzieniu kieleckim, od 5 IV 1941 w Oświęcimiu (nr 13165) i od 4 V w Dachau (nr 25287), gdzie zmarł 4 V 1942 r.

I.

1. Kościół i parafia św. Wojciecha w Kielcach. Kielce 1935 Druk. Jedność 8° s. 107.

2. Kolegiata pilicka, 1612-1819. Kielce 1940. Maszynopis w Arch. Diec. Kiel.

II.

Kiel. Prz. Diec. R. 26: 1939 s. 102, 143-149, 162-169; R. 35: 1949 s. 24-26, 39-44; WRÓBEL T.: Księga jubileuszowa Seminarium Duchownego, 1727-1977. Kielce 1977 s. 168, 468; JACEWICZ W., WOŚ J.: Martyrologium polskiego duchowieństwa rzymskokatolickiego pod okupacją hitlerowską w latach 1939-1945. W. 1978 z. 3 s. 220, 227, 306, 326, 344, 349. — Kiel. Arch. Diec.: AK-XM-28 s. 1-40, AK-803 k. 133. — Arch. Semin. Duch.: Kronika Seminarium, 1925-1943, s. 116.

Ks. Daniel Olszewski

Mazurkiewicz Karol (1881-1942), pedagog, historyk wychowania. Urodził się 17 II 1881 w Dąbrówce Ludomskiej k. Obornik Wlkp., był synem Romana, administratora majątku ziemskiego, i Wiktorii z Śmiśniewiczów. Ojciec zmarł mu wcześnie, wychowywał się u dziadka, który posłał go do szkoły przygotowawczej w Rogoźnie, a następnie do Seminarium Nauczycielskiego w Kcyni, gdzie pobierał naukę przez trzy lata, po czym został nauczycielem w Bartodziejach koło Wągrowca. W chwilach wolnych od zajęć sam uczył się podstaw języka łacińskiego, greckiego i francuskiego oraz matematyki. Przygotowany w ten sposób, zdał egzamin i został przyjęty do prymy w gimnazjum w Wągrowcu. Po półtora roku złożył maturę 2 III 1906 r. i podjął studia w Seminarium Duchownym w Poznaniu, a ukończył je w Gnieźnie, przyjmując 30 I 1910 święcenia kapłańskie.

Pracę duszpasterską rozpoczął na wikariacie w Inowrocławiu, skąd prosił, by mógł od 15 XI 1912 udać się do Rzymu na dwuletnie studia z teologii dogmatycznej lub moralnej. Nie uzyskał zgody z powodu braku kapłanów w duszpasterstwie. Powołany 1 IX 1913 do Nakła, był tam wikariuszem i nauczycielem religii w Gimnazjum. 11 II 1915 został przeniesiony na wikariat przy kościele farnym w Bydgoszczy. Złożył wówczas egzamin proboszczowski i otrzymał 1 VII 1917 administrację parafii w Sobótce koło Ostrowa Wlkp. Nawiązane wcześniej kontakty naukowe z Poznaniem, gdzie w 1916 r. został członkiem rzeczywistym Poznańskiego Tow. Przyjaciół Nauk, ułatwiły mu studia z pedagogiki na nowo otwartym Uniw. W 1919 r. współpracował z tamtejszą Naczelną Radą Ludową w organizowaniu szkolnictwa polskiego. W 1921 r. uzyskał doktorat na podstawie rozprawy o początkach Akademii Lubrańskiego w Poznaniu, powołany w roku następnym do prowadzenia zleconych wykładów z pedagogiki w Seminarium Duchownym.

Po objęciu 1 X 1924 parafii św. Jana Jerozolimskiego w Poznaniu na Komandorii mógł prowadzić szerzej działalność naukową, publicystycz-

ną i oświatową. Arcybiskup mianował go już w 1924 r. swoim delegatem do egzaminów nauczycielskich, w 1925 r. został członkiem Komisji Historyczno-Pedagogicznej do Badania Dziejów Wychowania i Szkolnictwa, pełnił obowiązki prezesa Komisji Historycznej P.T.P.N., od 1930 r. wchodził w skład Komisji dla Dziejów Oświaty i Szkolnictwa P.A.U., był także członkiem Rady Pedagogicznej przy Min. R. i O. P. Na Uniw. im. Jana Kazimierza we Lwowie habilitował się 4 III 1926 w zakresie historii pedagogii i katechetyki. Abp. A. Hlond mianował go 13 XII 1926 profesorem zwyczajnym Seminarium Duchownego w Poznaniu, a nieco później powierzył mu obowiązki arcybiskupiego wizytatora nauki religii w seminariach nauczycielskich obu swych archidiecezji. Reorganizacja Seminarium Duchownego w 1927 r. sprawiła, że zwolniono go z wykładów katechetyki, a pozostawiono nadal przy wykładach z pedagogiki. Miał także od 1923 r. zlecone wykłady z historii wychowania i dydaktyki w ówczesnej Wyższej Szkole Handlowej w Poznaniu. Podczas okupacji należał do tajnego Polskiego Komitetu Narodowego. Aresztowany 6 X 1941, uwięziony początkowo w Forcie VII w Poznaniu, stał się 30 X 1941 więźniem obozu koncentracyjnego w Dachau. Zabrany 14 X 1942 do tzw. transportu inwalidów, zginął w komorze gazowej.

I.

1. Początki Akademii Lubrańskiego w Poznaniu (1519-1535). Przyczynek do dziejów rozwoju nauk humanistycznych w Polsce. P. 1921 Druk. K. Świerkowski w Pleszewie 8° s. 186, nlb. 2.

2. Z młodych lat ks. Benedykta Herbesta. *Prz. Teol.* T. 5: 1924 s. 14-40.

3. Benedykt Herbest. Pedagog — organizator szkoły polskiej XVI wieku, kaznodzieja — misjonarz doby reformacji. P. 1925 Druk. Fiszer i Majewski 8° s. 275, nlb. 1.

4. Najstarszy katolicki katechizm polski. *Prz. Teol.* T. 6: 1925 s. 187-220.

5. Akademia Lubrańskiego w Poznaniu. Szkic historyczny. (Wykład wygłoszony na poświęceniu Archiwum archidiecezjalnego 27 V 1926). *Wiad. dla Duchow.* R. 13: 1926 nr 7/9 s. 11-23.

6. Eucharystia a współczesne zagadnienia wychowawcze. *Wiad. dla Duchow.* R. 14: 1927 s. 359-362; R. 15: 1928 s. 8-13, 41-47.

7. Szkoła twórcza a nauka religii. (Echo Monachijskiego Kongresu Katechetycznego w Poznaniu). *Wiad. dla Duchow.* R. 15: 1928 s. 382-388.

8. Z zamierzchłej przeszłości parafii św. Jana i Komandorii. P. 1929 Nakł. autora 16° s. 56.

9. Przygotowanie pedagogiczno-dydaktyczne profesorów teologii. W: *Pamiętnik zjazdu Zw. Zakł. Teol.* T. 5: 1929 s. 57-68.

10. Program i metoda nauczania pedagogii. W: *Pamiętnik zjazdu Zw. Zakł. Teol.* T. 5: 1929 s. 237-249.

11. Istota i wartość szkoły twórczej wobec nauki religii. W: *Pamiętnik kursu katechetycznego.* P. 1929 s. 95-103.

12. Używanie dóbr świata w pojęciu św. Augustyna. W: *Św. Augustyn.* Praca zbiorowa. P. 1930 s. 134-189.

13. Jaki winien być nasz stosunek wobec dóbr i przyjemności doczesnych według św. Augustyna. *Spraw. Pozn. Tow. Przyj. Nauk.* T. 4: 1930 nr 3 s. 68-71.

14. Pedagogika wobec kwestii seksualnej. *Aten. Kapł.* T. 28: 1931 s. 258-274. — Toż. Odb. Włocławek 1931 Druk. Diecezjalna 8° s. 19.

15. Kwestia seksualna w wychowaniu. P. 1931 Wyd. Surma 8° s. 181, nlb. 2.

16. Jak wychować młodzież w duchu modlitwy? *Wiad. dla Duchow.* R. 19: 1932 s. 74-78, 105-110, 166-173.

17. Czego uczą kryzysy ubiegłych wieków? P. 1933 Nakł. N. I. A. K. 8° s. 34. Biblioteczka Akcji Katolickiej Nr 5.

18. Kryzys w świecie starożytnym. *Ruch Katol.* R. 3: 1933 s. 262-269.

19. Czy był kryzys w wiekach średnich? (Wykład). *Ruch Katol.* R. 3: 1933 s. 316-322.

20. Kryzys w czasach nowożytnych. (Wykład). *Ruch Katol.* R. 3: 1933 s. 356-365.

21. Świat odsunął się od Boga. *Ruch Katol.* R. 3: 1933 s. 450-459.

22. Duszpasterz wobec nauczycieli. *Wiad. dla Duchow.* R. 20: 1933 s. 250-266. — Toż. Odb. P. 1934 Nakł. Zw. Kapł. „Unitas" 8° s. 19.

23. Rec.: J. ROZKWITALSKI: Szkoła twórcza w nauce religii. Grudziądz 1933. *Kwart. Pedagog.* R. 6: 1934 s. 177-179.

24. Koedukacja czy separacja wychowawcza? *Mies. Katech. i Wychow.* R. 24: 1935 s. 63-88.
25. Czynnik psychologiczny w modlitwie. *Mies. Katech. i Wychow.* R. 24: 1935 s. 63-88.
26. Wobec zgorszeń świata. P. 1936 Nakł. N.I.A.K. 8° s. 24.
27. Rec.: Z. BARANOWSKI, J. NORYŚKIEWICZ: I. Życie religijne...; II. Obrzędy święte... P. 1936. *Mies. Katech. i Wychow.* R. 25: 1936 s. 415-416.
28. Rec.: J. PETERMANN: Pożycie małżeńskie wierne naturze. P. 1936. *Ruch Katol.* R. 6: 1936 s. 233.
29. O nowoczesne hasło wychowawcze. *Spraw. Pozn. Tow. Przyj. Nauk.* T. 10: 1936 nr 2 s. 64-67.
30. O hasło wychowawcze dzisiejszej doby. W: *Pamiętnik zjazdu Zw. Zakł. Teol.* T. 8: 1936 s. 253-274.
31. Branicki Sebastian h. Korczak (1484-1544), biskup poznański. W: *Pol. słow. biogr.* T. 2: 1936 s. 409-411. Współautorem W. POCIECHA.
32. Rec.: M. SOPOĆKO: Mikołaj Łęczycki, O wychowaniu duchowym. Wil. 1935. *Aten. Kapł.* T. 37: 1936 s. 410-413. — Toż. *Mies. Kośc.* [Poznań] R. 51: 1936 s. 110-112.
33. Rec.: E. WASCHINSKI: Ignatz von Loyola und Stanislaus Konarski, zwei Lehrer und Erzieher der Polen. *Nation. Deut. Wiss. Ztschr.* 29: 1935 s. 169-185. Nadb. *Aten. Kapł.* T. 37: 1936 s. 410-413.
34. Wychowanie w świetle chrześcijańskiej prawdy. Potulice 1937 Nakł. Seminarium Zagranicznego 8° s. 327.
35. Ideał duszpasterza młodzieży według wzoru św. Jana Bosko. *Duszpasterz.* R. 1: 1937 s. 149-156. — Toż. P. 1937 s. 149-156. — Toż. P. 1937 Druk. św. Wojciecha 8° s. 7. nlb. 1.
36. Rec.: Z. BIELAWSKI: I. „W Jezusowej Szkole". Podręcznik nauki religii dla klasy II szkół powszechnych. II. „Droga do nieba" Podręcznik dla III kl. szk. powsz. III. „Służba Boża". Podręcznik dla IV klasy szkół powsz. *Duszpasterz.* R. 1: 1937 s. 172.
37. Wartość wychowawcza nowoczesnych prądów pedagogicznych. *Spraw. Pozn. Tow. Przyj. Nauk.* T. 11: 1937 nr 3 s. 139-141.
38. Wychowanie w świetle chrześcijańskiej prawdy. (Hedogetyka). Potulice 1938 Nakł. Seminarium Zagranicznego 8° s. 328.
39. Duszpasterz w roli wychowawcy wychowawców. W: *Wśród problemów szkoły i wychowania.* P. 1938 s. 102-119.
40. Rec.: W. JASIŃSKI: O katolicką pedagogikę w Polsce. Katowice 1939. *Teol. Prakt.* R. 1: 1939 s. 269-270.
41. Dziekczyński Jan (1550-1610) h. Doliwa. W: *Pol. słow. biogr.* T. 6: 1939/45 s. 130-131.

II.

LENORT F.: Mazurkiewicz Karol. W: *Pol. słow. biogr.* T. 20 s. 311-312, tamże bibliografia; *Kośc. Dzien. Urzęd.* [Poznań]. R. 32: 1917 s. 63; Archiwum Archid. w Poznaniu, KA 12674.

Ks. Marian Banaszak

Mączka Czesław Stanisław (1872-1939), dominikanin, pisarz religijny.

Urodził się 25 IX 1872 r. w Zaleszczanach koło Tarnobrzega. Na chrzcie otrzymał imię Stanisław. Do gimnazjum uczęszczał w latach 1885-1888 w Rzeszowie. Habit dominikański przywdział 21 IX 1889 r. w Krakowie. Studia teologiczne odbywał w latach 1891-1892 w konwencie krakowskim, a następnie w latach 1893-1895 w klasztorze lwowskim. Profesję wieczystą złożył 29 VI 1895 r. i już 14 VII tego samego roku otrzymał święcenia kapłańskie. W 1903 r. został przełożonym odzyskanego klasztoru w Tarnopolu. Ponieważ kościół był bardzo zniszczony, ze środków prowincji podjął się jego remontu. W latach 1909-1911 był przeorem w Krakowie. Jako przełożony starego klasztoru, szczególnie wiele uwagi poświęcał uporządkowaniu archiwum i biblioteki oraz założył miejscowe muzeum. W 1911 r. Kapituła Prowincjalna wybrała O. Mączkę prowincjałem. Tego samego roku, dzięki osobistym staraniom doprowadził do przyłączenia konwentu krakowskiego do Prowincji św. Jacka. Chcąc zaradzić katastrofalnemu brakowi powołań do zakonu, założył w 1912 r. w klasztorze krakowskim internat dla chłopców. Wizytując konwenty interesował się archiwaliami i zabytkami sztuki, nakazując ich ochronę i przekazywanie do archiwum i projektowanego muzeum prowincji. Jako prowin-

cjał dokładał też wiele starań w podniesienie poziomu studium zakonnego, wprowadzając obowiązek nauczania w duchu św. Tomasza.

W 1915 r. w sprawach urzędowych wyjechał do Wiednia, gdzie z powodu działań wojennych pozostał do 1917 r. Nawiązał tam bliskie kontakty z biskupem Władysławem Bandurskim. W 1916 r. wziął udział w Kapitule Generalnej we Fryburgu. Po powrocie do kraju, wolny od obowiązków przełożonego, osiadł w Jarosławiu i oddał się pracy pisarskiej i kaznodziejskiej. Dla swojej głębokiej wiedzy i pięknego języka, był wysoko cenionym konferencjonistą w kręgach inteligencji. W orientacji politycznej skłaniał się ku Stronnictwu Narodowemu.

Wojna w 1939 r. przerwała O. Mączce pracę nad dziełem z estetyki. Rękopis tej niewykończonej pracy zginął w czasie działań wojennych. Zmarł 17 XII 1939 r. w Krakowie, dokąd przyprowadził go wir wojny polsko-niemieckiej.

I.

1. [List okólny do członków Prowincji św. Jacka]. Lw. 1911 Drukarnia Szczęsnego Bednarskiego s. 7.

2. Hojny Bóg. *Róża Duch.* R. 16: 1913 nr 9 s. 261-265; nr 10 s. 289-293.

3. Jutrzenka powstająca. *Róża Duch.* R. 16: 1913 nr 1 s. 9-13; nr 2 s. 40-42.

4. Kwiat litości niebiańskiej. *Róża Duch.* R. 16: 1913 nr 5 s. 133-136; nr 6 s. 169-172.

5. Poświęcenie cichej Dziewicy. *Róża Duch.* R. 16: 1913 nr 7-8 s. 230-233.

6. Rozrzutna matka. *Róża Duch.* R. 16: 1913 nr 11 s. 323-326; nr 12 s. 357-360.

7. Skromna — a głęboka modlitwa. *Róża Duch.* R. 16: 1913 nr 3 s. 72-75; nr 4 s. 100-104.

8. Dziewica — Matka — Kapłanka. *Róża Duch.* R. 17: 1914 nr 3 s. 71-73; nr 4 s. 103-108.

9. Młodziuchny Nauczyciel. *Róża Duch.* R. 17: 1914 nr 9 s. 259-260; R. 22: 1919 nr 11-12 s. 249-258.

10. Piastunka Boża. *Róża Duch.* R. 17: 1914 nr 7 s. 197-200; nr 8 s. 227-231.

11. Przedziwne Dziecię. *Róża Duch.* R. 17: 1914 nr 5 s. 134-137; nr 6 s. 163-167.

12. Upragniona ofiara. *Róża Duch.* R. 17: 1914 nr 1 s. 37-42; nr 2 s. 37-42.

13. Kazanie o Duchu Świętym wypowiedziane w kościele PP. Franciszkanek we Wiedniu w drugi dzień Zielonych Świąt, 24 maja 1915 przez... Wiedeń 1915 Drukarnia Mechitarzystów 8° s. 12.

14. Różaniec św. powszechną modlitwą katolickiego Kościoła. W: K. M. ŻUKIEWICZ: W hołdzie Marji. Koronacja cudownego obrazu Matki Boskiej Różańcowej w kościele krakowskich dominikanów. Kr. 1922 s. 240-258.

15. Co nam mówią dzwony. *Róża Duch.* R. 27: 1928 nr 1 s. 16-20; nr 2 s. 46-50; nr 3 s. 80-83; nr 4 s. 107-110.

16. O zorientowanie się w życiu. (Nauki rekolekcyjne). Lw. 1931 Wydawnictwo OO. Dominikanów 8° s. 374.

17. Co nam mówią obrazy Marji. Lw. 1934 Wyd. OO. Dominikanów 8° s. 41, nlb. 3.

18. Pieśń o bł. Imeldzie. Ułożył... Melodia zapożyczona z pieśni: „Mere de la lamence, dont le nom est si dont...". Harmonizację dotworzył Ks. Kanonik Michał Kluz. *Róża Duch.* R. 35: 1936 nr 5 s. 146.

19. Na co nam Chrystusa? Lw. 1938 Wyd. OO. Dominikanów 8° s. 322, nlb. 2.

II.

ŚWIĘTOCHOWSKI R.: Mączka Stanisław, imię zakonne Czesław (1872-1939), dominikanin. W: *Pol. słow. biogr.* T. 20 s. 330-331; TENŻE: Tradycje teatralne Zakonu Kaznodziejskiego w Polsce. *Pam. Teatr.* R. 18: 1969 z. 1-2 s. 62. — Kraków, Arch. Prow. Dominikanów: Mazur Z.: Studium dominikanów polskich w latach 1914-1945, rkp. bez sygn.; ŚWIĘTOCHOWSKI R.: Słownik biograficzny OO. Dominikanów w Polsce. T. 2 k. 188-194, rkp. bez sygn. Dokumenty osobiste O. Czesława Mączki (1872-1939).

O. Zygmunt Mazur OP

Mąkowski Władysław Tomasz, pseud.: Tomasz Ogończyk, krypt.: O., T. O., T. Og. (1885-1945), historyk diecezji.

Urodził się 21 XII 1885 r. we wsi Białoskóry w dawnym powiecie sierpeckim jako syn Wawrzyńca i Konstancji z Ługowskich zamożnych gospodarzy mazowieckich. Szkołę powszechną ukończył w Goleszynie, zaś

Gimnazjum w latach 1897-1903 w Płocku. Tutaj także wstąpił w 1903 r. do Seminarium Duchownego. Ze względu na wybitne zdolności po 4 latach studiów seminaryjnych wysłany został do Rzymu na Uniwersytet Gregoriański na studia biblijne. Ze względu na stan zdrowia po rocznym pobycie w Wiecznym Mieście powrócił do kraju i 28 II 1909 r. otrzymał święcenia kapłańskie. Pracę rozpoczął od wikariatu w Gaworowie. W 1912 r. otrzymał nominację na wikariusza do Rypina a potem prefekta w Polskiej Macierzy Szkolnej. Po 4 latach pracy nauczycielskiej został powołany na stanowisko dyrektora Gimnazjum rypińskiego. Zdobył tu zaufanie, szacunek i wdzięczność młodzieży, profesorów i społeczeństwa. Po odzyskaniu niepodległości uzyskał w 1919 r. mandat poselski z ziemi dobrzyńskiej do sejmu. W 1922 r. powrócił do Płocka i objął stanowisko dyrektora Biblioteki i Archiwum Diecezjalnego. Nowej pracy oddawał się z całym zamiłowaniem i energią, szczególnie gdy placówki te zostały w 1928 r. przeniesione do nowego gmachu specjalnie w tym celu wybudowanego. Przy archiwum urządził pracownię historyczną. Chętnie służył swoją fachową wiedzą wielu uczonym korzystającym z archiwum płockiego. Duże usługi oddał arcybiskupowi Nowowiejskiemu w jego pracach historycznych, szczególnie w drugim wydaniu monografii Płocka. Dość wcześnie rozpoczął swoją działalność pisarską, którą prowadził przez całe życie. W większości była to tematyka historyczna dotycząca diecezji i Mazowsza. Wiele z opublikowanych artykułów ma dużą rangę naukową, nie wydał jednak za życia żadnego większego opracowania, choć miał ich kilka. Pozostawił w rękopisie między innymi Kodeks dyplomatyczny norbertanek płockich, monografię o 3 biskupach Sowkach z XIV w., materiały do dziejów św. Stanisława Kostki. Oprócz zajęć w archiwum i bibliotece pełnił funkcję kapelana w płockim więzieniu, a przez kilka lat był rektorem kościoła seminaryjnego i wykładowcą historii w Seminarium Duchownym. W 1928 r. otrzymał godność honorowego, a w 1930 r. gremialnego kanonika kapituły katedralnej płockiej. Okres wojny spędził częściowo u swojej rodziny w Korzeniu koło Płocka, na wikariacie w Borzęcinie w archidiecezji warszawskiej, wreszcie w Kielcach jako sekretarz bpa Cz. Kaczmarka. Zmarł 26 III 1945 r. w Kielcach, po ekshumacji zwłok pochowany w grobowcu kapitulnym 19 I 1949 r. w Płocku.

I.

1. Z gminy Białyszewo. *Mazur.* R. 1: 1906 nr 29 s. 339-340.

2. O bartnictwie w Polsce. *Mazur.* R. 5: 1910 nr 14 s. 171-172, nr 15 s. 189; nr 16 s. 203-204.

3. Pszczelin. *Mazur.* R. 5: 1910 nr 47 s. 691-692.

4. Co uchroni rolnika od dziadowskiego chleba? *Mazur.* R. 5: 1910 nr 47 s. 679-681.

5. Adwent i Roraty w Polsce. *Mazur.* R. 5: 1910 nr 48 s. 697-698.

6. Z Rypina. *Mazur.* R. 12: 1917 nr 47 s. 371.

7. Rycerska drama o oblężeniu Płocka. *Dz. Płoc.* R. 2: 1923 nr 186 s. 3.

8. Tydzień Kresowy a sprawa Żydowska. *Dz. Płoc.* R. 2: 1923 nr 221 s. 2.

9. Na marginesie sprawozdania o wystawie podręczników z czasów Komisji Edukacyjnej. *Dz. Płoc.* R. 2: 1923 nr 235 s. 2-3.

10. W sprawie dawnych metryk kościelnych i starych druków. *Mies. Past. Płoc.* R. 21: 1926 nr 1 s. 13-15.

11. Synody płockie. *Mies. Past. Płoc.* R. 22: 1927 nr 4 s. 135-137; nr 5 s. 173-175.

12. Referat podczas akademii urządzonej w seminarium na cześć Prymasa Polski ks. Hlonda w Płocku w listopadzie r.z. *Mies. Past. Płoc.* R. 22: 1927 nr 5 s. 181-184.

13. Na wschodnim posterunku. *Dz. Płoc.* R. 6: 1927 nr 238 s. 2.

14. Czyń każdy w swoim kółku. *Dz. Płoc.* R. 6: 1927 nr 155 s. 2.
15. Pierwsze Gorzkie Żale w Płocku. *Mies. Past. Płoc.* R. 23: 1928 nr 3 s. 82-84.
16. Obecna Biblioteka Seminarium diecezjalnego w Płocku. *Mies. Past. Płoc.* R. 23: 1928 nr 6 s. 182-185.
17. Biskupi sufragani płoccy. *Mies. Past. Płoc.* R. 23: 1928 nr 6 s. 176-179.
18. Stanisław Łubieński biskup płocki jako bibliofil. *Dz. Płoc.* R. 7: 1928 nr 214 s. 2.
19. W sprawie ulepszeń scenicznych „Wesele na Kurpiach". *Dz. Płoc.* R. 7: 1928 nr 89 s. 2.
20. Biskupi sufragani płoccy. *Dz. Płoc.* R. 7: 1928 nr 93 s. 2; nr 94 s. 2.
21. Materiały historyczne w Archiwum Diecezjalnym w Płocku. *Mies. Past. Płoc.* R. 24: 1929 nr 9 s. 304-306; nr 11 s. 331-332.
22. Odpowiedź na krytykę Różańca, Godzinek i Gorzkich Żali. *Mies. Past. Płoc.* R. 25: 1930 nr 11 s. 353-356; nr 12 s. 389-394.
23. Po latach pięćdziesięciu 1881-1931. Życiorys bpa Nowowiejskiego. *Mies. Past. Płoc.* R. 26: 1931 nr 7 s. 229-256. — Toż. w osob. odb.: Pięćdziesiąt lat 1881-1931 pracy kapłańskiej J. E. ks. arcybiskupa dra A. J. Nowowiejskiego, biskupa płockiego. Płock 1931 Druk. Bracia Lipkowie 8° s. 30.
24. Śp. Welamin Rutski. *Dz. Płoc.* R. 11: 1932 nr 48 s. 2.
25. Przemówienie ks. kan. W. Mąkowskiego [Śp. Halina Rutska]. *Dz. Płoc.* R. 11: 1932 nr 99 s. 3, 45.
26. Płoccy księża — powstańcy w Tunce na Syberii. *Głos Mazow.* R. 1: 1933 nr 14 s. 2.
27. To ich nie pomniejszyło... *Głos Mazow.* R. 1: 1933 nr 18 s. 2.
28. O plac reformacki. *Głos Mazow.* R. 1: 1933 nr 19 s. 2.
29. Z przeszłości Gostynina. *Głos Mazow.* R. 1: 1933 nr 27 s. 2; nr 28 s. 2; nr 31 s. 2; nr 58 s. 2; nr 61 s. 2.
30. O nazwy ulic w Płocku. *Głos Mazow.* R. 1: 1933 nr 34 s. 2; nr 35 s. 2; nr 36 s. 2; nr 37 s. 2; nr 38 s. 2; nr 39 s. 2; nr 40 s. 2.
31. Władysław Łokietek 1333 2 II 1933. *Głos Mazow.* R. 1: 1933 nr 47 s. 2.
32. Placówka Florjańska. *Głos Mazow.* R. 1: 1933 nr 55 s. 2.
33. Spuścizny duchowej rozdawać nie wolno. *Głos Mazow.* R. 1: 1933 nr 57 s. 2.
34. Wesele na Kurpiach. *Głos Mazow.* R. 1: 1933 nr 62 s. 2.
35. O satyrze politycznej. *Głos Mazow.* R. 1: 1933 nr 66 s. 2.
36. Na tle przeludnienia wsi polskiej. *Głos Mazow.* R. 1: 1933 nr 67 s. 2.
37. Na Niedzielę Palmową. *Głos Mazow.* R. 1: 1933 nr 79 s. 4.
38. Płock a Kurpie. *Głos Mazow.* R. 1: 1933 nr 80 s. 1.
39. Rezurekcja w Płocku w roku 1373. *Głos Mazow.* R. 1: 1933 nr 85 s. 4.
40. Jam jest, nie bójcie się. *Głos Mazow.* R. 1: 1933 nr 86 s. 2.
41. Bezosobowa odpowiedzialność. *Głos Mazow.* R. 1: 1933 nr 87 s. 2.
42. Ze staroźrebskiej kroniki. *Głos Mazow.* R. 1: 1933 nr 88 s. 2; nr 89 s. 2; nr 90 s. 2.
43. W sprawie napisu więziennego w Płocku. *Głos Mazow.* R. 1: 1933 nr 95 s. 1.
44. Miesiąc Marii. *Głos Mazow.* R. 1: 1933 nr 97 s. 2.
45. Udział Mazowsza i ziemi dobrzyńskiej w uchwaleniu ustawy majowej 1791 r. *Głos Mazow.* R. 1: 1933 nr 98 s. 3.
46. O czci św. Zygmunta w Płocku. *Głos Mazow.* R. 1: 1933 nr 101 s. 3.
47. Ćwierć wieku pracy biskupiej Arcybiskupa Antoniego Nowowiejskiego biskupa płockiego 1908-1933. *Głos Mazow.* R. 1: 1933 nr 139 s. 2; nr 140 s. 2; nr 141 s. 2; nr 142 s. 2.
48. Muchanowska misa soczewicy. *Głos Mazow.* R. 1: 1933 nr 275 s. 2.
49. Przewodnik w życiu. *Głos Mazow.* R. 1: 1933 nr 276 s. 2.
50. Roraty. *Głos Mazow.* R. 1: 1933 nr 277 s. 2.
51. Na ćwierćwiecze kapelanii ks. prałata Ludwika Wilkońskiego 1908-1933. *Głos Mazow.* R. 1: 1933 nr 279 s. 2-3.
52. Nieco o rzeźnikach płockich. *Głos Mazow.* R. 1: 1933 nr 282 s. 2-3.
53. „Ciotka Karola". Występy koła amatorskiego 8 p.a.l. w Teatrze Miejskim. *Głos Mazow.* R. 1: 1933 nr 287 s. 1.
54. Dwie szopki w Płocku. *Głos Mazow.* R. 1: 1933 nr 288 s. 2.
55. Przyjazd króla Kazimierza Wielkiego na Gody 1367 r. do Płocka. *Głos Mazow.* R. 1: 1933 nr 292 s. 3.
56. Ćwierć wieku pracy biskupiej 1908-1933 arcybiskupa Antoniego Nowowiejskiego biskupa płockiego. *Mies. Past. Płoc.* R. 28: 1933 nr 6 s. 236-240.
57. Junoszyce na Mazowszu. *Głos Mazow.* R. 2: 1934 nr 10 s. 4; nr 11 s. 2.
58. Pan Wojciech Łochocki z Łochocina. *Głos Mazow.* R. 2: 1934 nr 12 s. 2; nr 13 s. 2.
59. Mazurom jest już zbyt ciasno. *Głos Mazow.* R. 2: 1934 nr 14 s. 2; nr 15 s. 2; nr 16 s. 2.
60. Od Ogona do Kona. *Głos Mazow.* R. 2: 1934 nr 18 s. 2; nr 19 s. 2; nr 20 s. 2; nr 21 s. 2.
61. Z dziejów zażydzenia Płońska. *Głos Mazow.* R. 2: 1934 nr 22 s. 2; nr 23 s. 2; nr 24 s. 2; nr 25 s. 2; nr 26 s. 2; nr 27 s. 2.

62. W sprawie Rynku Kanonicznego. *Głos Mazow.* R. 2: 1934 nr 24 s. 1.

63. Franciszek Rościszewski kasztelan sierpski 1710-1782. *Głos Mazow.* R. 2: 1934 nr 43 s. 2; nr 44 s. 2; nr 45 s. 2; nr 46 s. 2; nr 47 s. 2; nr 53 s. 2; nr 54 s. 2; nr 116 s. 2; nr 117 s. 2; nr 118 s. 2; nr 119 s. 2.

64. Nad otwartą mogiłą śp. prof. Stodółkiewicza. *Głos Mazow.* R. 2: 1934 nr 71 s. 2; nr 72 s. 2.

65. Rezurekcja u św. Bartłomieja w Płocku dnia 5 IV 1534 r. *Głos Mazow.* R. 2: 1934 nr 75 s. 3.

66. Archiwum Państwowe w Płocku. *Głos Mazow.* R. 2: 1934 nr 75 s. 6-7.

67. „Polacy w Ameryce". *Głos Mazow.* R. 2: 1934 nr 87 s. 1.

68. O zbóju Madeju i o św. Stanisławie. *Głos Mazow.* R. 2: 1934 nr 103 s. 2; nr 104 s. 2; nr 105 s. 2.

69. Michał Mazowiecki sędzia grodzki i ziemski Ziemi Dobrzyńskiej. *Głos Mazow.* R. 2: 1934 nr 107 s. 2; nr 108 s. 2.

70. Z wczorajszych lotów pokazowych na lotnisku płockim. *Głos Mazow.* R. 2: 1934 nr 107 s. 1.

71. Ambroży Włoch malarz płocki w XVI wieku. *Głos Mazow.* R. 2: 1934 nr 109 s. 2.

72. Śp. mec. Stefan Baliński. *Głos Mazow.* R. 2: 1934 nr 113 s. 2.

73. Zielone Świątki. *Głos Mazow.* R. 2: 1934 nr 114 s. 2.

74. W pięćsetlecie śmierci króla Wł. Jagiełły. *Głos Mazow.* R. 2: 1934 nr 122 s. 2.

75. Przez Mazowsze pod Grunwald. *Głos Mazow.* R. 2: 1934 nr 123 s. 2; nr 124 s. 2; nr 125 s. 2; nr 126 s. 2; nr 127 s. 2; nr 128 s. 2; nr 129 s. 2; nr 130 s. 2; nr 131 s. 2; nr 132 s. 2; nr 134 s. 2; nr 135 s. 2; nr 136 s. 2; nr 138 s. 2; nr 139 s. 2; nr 140 s. 2; nr 141 s. 2; nr 142 s. 2; nr 144 s. 4; — Toż w osob. odb. Płock 1934 Druk. Bracia Detrychowie 16° s. 68.

76. Panu Antoniemu na ćwierćwiecze. *Głos Mazow.* R. 2: 1934 nr 133 s. 2.

77. Ćwierćwiekowa praca dyrektora Mieczysława Olszewskiego w Płocku (1909-1934). *Głos Mazow.* R. 2: 1934 nr 136 s. 3.

78. Eucharystyczny wijatyk przed grunwaldzkim bojem. *Głos Mazow.* R. 2: 1934 nr 144 s. 2.

79. Kilka słów o przeszłości Śladowa i Kromnowa nad Wisłą. *Głos Mazow.* R. 2: 1934 nr 159 s. 2.

80. Z przeszłości Nowej Wsi w parafii daniszewskiej. *Głos Mazow.* R. 2: 1934 nr 258 s. 2.

81. Lisków — wieś jakby z bajki. *Głos Mazow.* R. 2: 1934 nr 271 s. 4.

82. Pożyteczna praca duszpasterska wśród wychodźstwa we Francji. Odznaczenie ks. prof. Alojzego Poszwy. *Głos Mazow.* R. 2: 1934 nr 282 s. 3.

83. Ćwierć wieku pracy dla katedry płockiej ks. prałata Ludwika Wilkońskiego (1909-1934). *Głos Mazow.* R. 2: 1934 nr 195 s. 3.

84. Przygoda Śmiarów z parafii Klukowskiej w 1525 r. w Korytowie pod Płońskiem. *Głos Mazow.* R. 2: 1934 nr 295 s. 7-8.

85. W śródmieściu Płocka zaraza. *Głos Mazow.* R. 2: 1934 nr 298 s. 4.

86. Wygody wracają. *Głos Mazow.* R. 2: 1934 nr 299 s. 4.

87. Polski napoleończyk — Franciszek Ostoja — Staszewski. *Głos Mazow.* R. 2: 1934 nr 299 s. 5.

88. Nowa Liturgika. *Mies. Past. Płoc.* R. 29: 1934 nr 3 s. 129-130.

89. Jak zburzyć płocką Kartaginę rozpusty. *Głos Mazow.* R. 3: 1935 nr 2 s. 2.

90. Jak Dziarnowianie spod Płocka szli do Betlejem. *Głos Mazow.* R. 3: 1935 nr 5 s. 3.

91. Z przeszłości Popłacina. *Głos Mazow.* R. 3: 1935 nr 7 s. 2.

92. Sprawa bibliotek. *Głos Mazow.* R. 3: 1935 nr 8 s. 2.

93. Kamionki pod Płockiem. *Głos Mazow.* R. 3: 1935 nr 9 s. 2.

94. Junoszyce pod Sierpcem. Rościszewo i Borkowo w krainie rodowych baśni. *Głos Mazow.* R. 3: 1935 nr 10 s. 2; nr 11 s. 2; nr 12 s. 2.

95. Ks. Walerjan Czampski, wikary w Skrwilnie, zamordowany przez Szwedów 1658 r. *Głos Mazow.* R. 3: 1935 nr 13 s. 2; nr 14 s. 2.

96. Ks. Jan Kanty Dąbrowski biskup sufragan poznański z Uniszek Zawadzkich pod Mławą (1791-1853). *Głos Mazow.* R. 3: 1935 nr 17 s. 4.

97. Karta z życia Gardzinów z Żółtowa przed 400-laty (1535-1536). *Głos Mazow.* R. 3: 1935 nr 23 s. 3.

98. O odpowiednią nazwę dla tych, którzy popierają marjawitów i odwiedzają ich zakłady. *Głos Mazow.* R. 3: 1935 nr 28 s. 3.

99. O bojkot marjawitów na całej linii. *Głos Mazow.* R. 3: 1935 nr 34 s. 3.

100. Kilka słów o Historii Kościoła Katolickiego ks. prof. dr Józefa Umińskiego. *Głos Mazow.* R. 3: 1935 nr 36 s. 5.

101. Śp. Jan Mąkowski z Koziego Roga prezes Akcji Katolickiej w Tłuchowie. *Głos Mazow.* R. 3: 1935 nr 58 s. 4.

102. Tak zw. 19-marcowa tańcówka. *Głos Mazow.* R. 3: 1935 nr 67 s. 1.

103. O zewnętrzny wygląd miast na Mazowszu Płockim. *Głos Mazow.* R. 3: 1935 nr 82 s. 4.

104. Bielsk pod Płockiem przed cztery-

stu laty. *Głos Mazow.* R. 3: 1935 nr 94 s. 5.

105. Ku pogłębieniu życia religijnego. *Głos Mazow.* R. 3: 1935 nr 106 s. 1.

106. A jednak się rusza. *Głos Mazow.* R. 3: 1935 nr 110 s. 3.

107. Koledzy — Szakale. Bielskie pokłosie rzezi iławskiej w 1807 r. *Głos Mazow.* R. 3: 1935 nr 110 s. 4.

108. Pogrzeb kapłana — patrioty śp. ks. dra Jana Więckowskiego w Szydłowie pod Mławą. *Głos Mazow.* R. 3: 1935 nr 116 s. 3.

109. Cechu krawieckiego chorągiew, godło i patronowie. *Głos Mazow.* R. 3: 1935 nr 122 s. 3.

110. „Umarł za współbraci". Ks. Modest Chodubski, proboszcz dzierzgowski (1822-1862). *Głos Mazow.* R. 3: 1935 nr 127 s. 3.

111. Budowa Domu katolickiego w Goleszynie. *Głos Mazow.* R. 3: 1935 nr 127 s. 3.

112. Wbrew zwyczajowi i tradycji. *Głos Mazow.* R. 3: 1935 nr 129 s. 3.

113. W Raciążu przed dwustu laty. *Głos Mazow.* R. 3: 1935 nr 133 s. 6.

114. Na 27 lecie (1908-1935) biskupa płockiego J. E. ks. dr A. J. Nowowiejskiego arcybiskupa syljeńskiego. *Głos Mazow.* R. 3: 1935 nr 135 s. 3.

115. Stary i nowy kościół parafialny w Imielnicy. *Głos Mazow.* R. 3: 1935 nr 138 s. 3-4.

116. Śp. ks. kan. Franciszek Chełchowski, dziekan i proboszcz raciąski. *Głos Mazow.* R. 3: 1935 nr 144 s. 3.

117. Siostry Szarytki w Przasnyszu. *Głos Mazow.* R. 3: 1935 nr 152 s. 2.

118. Odkrycie cennych malowideł ściennych z XVI wieku w kolegiacie pułtuskiej. *Głos Mazow.* R. 3: 1935 nr 154 s. 3.

119. 40-lecie pracy kapłańskiej (1895-1935) ks. Kazimierza Straszyńskiego, proboszcza w Zadusznikach. *Głos Mazow.* R. 3: 1935 nr 160 s. 4.

120. Dekanalny Zjazd Krucjaty Eucharystycznej w Rypinie. *Głos Mazow.* R. 3: 1935 nr 177 s. 1.

121. Śp. prof. Ignacy Wojciechowski. *Głos Mazow.* R. 3: 1935 nr 178 s. 1.

122. Conajmniej nietakt. *Głos Mazow.* R. 3: 1935 nr 179 s. 2.

123. Domokrążni sprzedawcy luster i obrazów. *Głos Mazow.* R. 3: 1935 nr 182 s. 1.

124. Łazienki w Płocku przed stu laty. *Głos Mazow.* R. 3: 1935 nr 183 s. 2.

125. „Życie Mazowsza". *Głos Mazow.* R. 3: 1935 nr 185 s. 1.

126. O higienę miasta. *Głos Mazow.* R. 3: 1935 nr 186 s. 1.

127. Jeszcze o freskach zw. 16-go w kolegiacie pułtuskiej. *Głos Mazow.* R. 3: 1935 nr 186 s. 2.

128. Śp. Gustaw Strupczewski b. naczelnik Kasy Skarbowej w Płocku. *Głos Mazow.* R. 3: 1935 nr 188 s. 1.

129. Śp. Tomasz Sieklucki z Goleszyna (1868-1935). *Głos Mazow.* R. 3: 1935 nr 189 s. 3-4.

130. Także wybory... Kominy w walce o wójta. *Głos Mazow.* R. 3: 1935 nr 191 s. 2; nr 192 s. 2; nr 193 s. 2.

131. Najnowsze malarskie prace kościelne p. Władysława Drapiewskiego i jego współpracowników. *Głos Mazow.* R. 3: 1935 nr 194 s. 2.

132. Misje parafialne w Rokiciu. *Głos Mazow.* R. 3: 1935 nr 207 s. 4.

133. Śp. ks. Wincenty Borkowski proboszcz tłuchowski. *Głos Mazow.* R. 3: 1935 nr 208 s. 1.

134. Prof. dr Marian Morelowski w Płocku. *Głos Mazow.* R. 3: 1935 nr 216 s. 1.

135. Ćwierćwiecze firmy wydawniczej księgarskiej i drukarskiej Braci Detrychów w Płocku (1910-1935). *Głos Mazow.* R. 3: 1935 nr 243 s. 3-4.

136. Nowa metoda zbierania pieśni ludowych. *Głos Mazow.* R. 3: 1935 nr 262 s. 1.

137. Nowoczesne pomysły w sprawie nowych nazw ulic w Płocku. *Głos Mazow.* R. 3: 1935 nr 266 s. 6.

138. Król Kazimierz Wielki dobrodziej Płocka. *Głos Mazow.* R. 3: 1935 nr 268 s. 1.

139. Szerokouliczny Kordian czyli Kwiatkowy spisek Koronacyjny. *Głos Mazow.* R. 3: 1935 nr 268 s. 2.

140. O rzekomych „sankcjach" żydowskich w Płocku. *Głos Mazow.* R. 3: 1935 nr 274 s. 2.

141. W rocznicę konsekracji biskupa płockiego J. E. ks. arcybiskupa A. J. Nowowiejskiego 1908 6 XII 1934. *Głos Mazow.* R. 3: 1935 nr 283 s. 1.

142. Nowe organy w Bielsku Płockim. *Głos Mazow.* R. 3: 1935 nr 284 s. 3.

143. Gimnazjum w Sierpcu okryte żałobą. *Głos Mazow.* R. 3: 1935 nr 292 s. 1.

144. Oktawa marjańska w płockim kościele poreformackim. *Głos Mazow.* R. 3: 1935 nr 292 s. 2.

145. Śp. ks. prałat S. Jazwiński. *Głos Mazow.* R. 3: 1935 nr 301 s. 2; nr 302 s. 2.

146. Arnold (1380) opat. W: *Pol. słow. biogr.* T. 1 s. 161-162.

147. Bartnicki Mikołaj. W: *Pol. słow. biogr.* T. 1 s. 318-319.

148. Bartnicki Tomasz. W: *Pol. słow. biogr.* T. 1 s. 319.

149. Bartnicki Wojciech. W: *Pol. słow. biogr.* T. 1 s. 319.

150. Śp. ks. dr Jan Więckowski. *Mies. Past. Płoc.* R. 30: 1935 nr 6 s. 286-288.

151. Śp. ks. prałat Stanisław Jazwiński prefekt szkół płockich ur. 1879 zm 1935.

Mies. Past. Płoc. R. 30: 1935 nr 12 s. 568-572.

152. Kilka uwag na tle genezy „Wesela na Kurpiach" ks. Władysława Skierkowskiego. *Życie Mazow.* R. 1: 1935 nr 2 s. 33-36.

153. Z powodu pomnika Ignacego Krasickiego w katedrze płockiej. *Życie Mazow.* R. 1: 1935 nr 4 s. 97-100.

154. Początki Bonifratrów w Polsce a w szczególności w Warszawie. *Życie Mazow.* R. 1: 1935 nr 5 s. 149-156.

155. Historyczne tło powieści. W: *Przekleństwo matki.* Powieść. Płock 1935 s. 1-8.

156. Śp. ks. prałat S. Jaźwiński. *Głos Mazow.* R. 4: 1936 nr 1 s. 2; nr 2 s. 2; nr 3 s. 2.

157. Śp. Maria z Grajnertów Malinowska — matka czterech kapłanów. *Głos Mazow.* R. 4: 1936 nr 14 s. 3.

158. O. Rektor Anzelm Gondek, Karmelita Bosy, wizytator apostolski seminariów duchownych w Polsce. *Głos Mazow.* R. 4: 1936 nr 50 s. 3.

159. Śp. Waleria Zielińska. *Głos Mazow.* R. 4: 1936 nr 97 s. 3.

160. Nowa monstrancja w bazylice katedralnej płockiej dar ks. prałata Ludwika Wilkońskiego. *Głos Mazow.* R. 4: 1936 nr 134 s. 3.

161. Znam wasze duchowe potrzeby. *Głos Mazow.* R. 4: 1936 nr 135 s. 3.

162. Śp. Walenty Niemir. *Głos Mazow.* R. 4: 1936 nr 140 s. 1.

163. Na ćwierćwiecze pracy, 1911-1936, ks. kan. Stanisława Gogolewskiego na posterunku dziekańskim w Rypinie. *Głos Mazow.* R. 4: 1936 nr 142 s. 3.

164. Starodawny Pułtusk — w hołdzie Jezusowi Eucharystycznemu. *Głos Mazow.* R. 4: 1936 nr 150 s. 4.

165. Kongres Eucharystyczny w Pułtusku otwarty. *Głos Mazow.* R. 4: 1936 nr 151 s. 1.

166. Z drugiego dnia Kongresu Eucharystycznego młodzieży żeńskiej diecezji płockiej w Pułtusku. *Głos Mazow.* R. 4: 1936 nr 153 s. 3.

167. Nowy dar ks. prał. Ludwika Wilkońskiego dla katedry płockiej. *Głos Mazow.* R. 4: 1936 nr 196 s. 2.

168. Współuroczystość. *Głos Mazow.* R. 4: 1936 nr 201 s. 5.

169. Dr Marian Gumowski na badaniach naukowych w Płocku. *Głos Mazow.* R. 4: 1936 nr 221 s. 3.

170. Śp. Damian Figielski. *Głos Mazow.* R. 4: 1936 nr 226 s. 2.

171. Piotr Skarga w okresie pobytu w Płocku w 1572 r. *Głos Mazow.* R. 4: 1936 nr 248 s. 6-7.

172. Kilka uwag na tle pożegnania się z parafią płocką ks. prałata dra Adolfa Modzelewskiego. *Głos Mazow.* R. 4: 1936 nr 260 s. 3.

173. Ks. kan. Zygmunt Mosielski, dziekan płocki, nowy proboszcz parafii św. Bartłomieja w Płocku. *Głos Mazow.* R. 4: 1936 nr 266 s. 4.

174. Śp. Ignacy Domiński szwajcar Seminarium Duchownego w Płocku. *Głos Mazow.* R. 4: 1936 nr 267 s. 1.

175. Uroczyste objęcie parafii św. Bartłomieja w Płocku przez ks. kan. Zygmunta Mosielskiego dnia 15 XI 1936 r. *Głos Mazow.* R. 4: 1936 nr 269 s. 2.

176. Na 50-lecie (1886-1936) pracy naukowej J. E. ks. arcybiskupa dra A. J. Nowowiejskiego, biskupa płockiego. *Głos Mazow.* R. 4: 1936 nr 284 s. 3.

177. O tytuł dla miasta Płocka. *Głos Mazow.* R. 4: 1936 nr 297 s. 3.

178. Na torturach w Mławie przed 400 laty. *Głos Mazow.* R. 4: 1936 nr 299 s. 7.

179. Z powodu trzydziestolecia 1906-1936 „Miesięcznika Pasterskiego Płockiego". *Mies. Past. Płoc.* R. 31: 1936 nr 4 s. 145-146.

180. Bornik Franciszek (1870-1906). W: *Pol. słow. biogr.* T. 2 s. 341.

181. Borkowski Antoni. W: *Pol. słow. biogr.* T. 2 s. 330-331.

182. Śp. Antoni Szałański kupiec i przemysłowiec płocki. *Głos Mazow.* R. 5: 1937 nr 7 s. 3.

183. Śp. dyrektor Mieczysław Olszowski, pedagog, klasyk i działacz społeczny. *Głos Mazow.* R. 5: 1937 nr 25 s. 4.

184. Podanie o Sarnowie w powiecie mławskim. *Głos Mazow.* R. 5: 1937 nr 72 s. 7.

185. Na 50-lecie kapłaństwa (1887-1937) ks. infułata dra Adolfa Modzelewskiego. *Głos Mazow.* R. 5: 1937 nr 95 s. 4.

186. Na 30-lecie kanonii katedralnej płockiej ks. prałata Ludwika Wilkońskiego (1907-1937). *Głos Mazow.* R. 5: 1937 nr 119 s. 3.

187. Straż nad Wisłą. Na 29-tą rocznicę prekonizacji J. E. ks. Arcybiskupa dra A. J. Nowowiejskiego (1908-1937). *Głos Mazow.* R. 5: 1937 nr 133 s. 3.

188. Na marginesie wykopalisk na Rynku Kaninicznym w Płocku. *Głos Mazow.* R. 5: 1937 nr 145 s. 3.

189. Odznaczenie ks. Jana Kroguleckiego proboszcza w Białej, kanonią honorową pułtuską. *Głos Mazow.* R. 5: 1937 nr 150 s. 3.

190. Kurs nauczycielski języka polskiego i śpiewu w Płocku. *Głos Mazow.* R. 5: 1937 nr 153 s. 3.

191. Kościół poreformacki w Płocku w odnowionej ozdobnej szacie. *Głos Mazow.* R. 5: 1937 nr 174 s. 2.

192. Na rostkowskim szlaku. *Głos Mazow.* R. 5: 1937 nr 191 s. 2; nr 192 s. 2.
193. Ks. Arcybiskup dr Antoni Julian Nowowiejski w Bierzgłowskim zamku na Pomorzu. *Głos Mazow.* R. 5: 1937 nr 192 s. 3.
194. Nowoczesne grodzisko duchowe w Proboszczewicach. Katolicki Uniwersytet Ludowy. *Głos Mazow.* R. 5: 1937 nr 246 s. 3.
195. Żywy pomnik Chrystusowi Królowi. Katolicki Uniwersytet Ludowy w Proboszczewicach. *Głos Mazow.* R. 5: 1937 nr 252 s. 5.
196. Na uroczystości Marjańskie w kościele poreformackim w Płocku. *Głos Mazow.* R. 5: 1937 nr 280 s. 4.
197. A serce mówiło: To Rzym! *Głos Mazow.* R. 5: 1937 nr 281 s. 3.
198. Bugajczyk Wojciech. W: *Pol. słow. biogr.* T. 3 s. 107.
199. Całowański Stanisław. W: *Pol. słow. biogr.* T. 3 s. 192-193.
200. Śp. Kazimierz Gorczyński dyrektor syndykatu w Rypinie. *Głos Mazow.* R. 6: 1938 nr 10 s. 1.
201. Śp. ks. kan. Hipolit Bauer, proboszcz dzierzgowski. *Głos Mazow.* R. 6: 1938 nr 16 s. 1-2.
202. Gdzie nie ma ubezpieczeń społecznych. *Głos Mazow.* R. 6: 1938 nr 17 s. 4.
203. Na marginesie „Z Pamiętnika" pana em. inspektora B. Serejki. *Głos Mazow.* R. 6: 1938 nr 17 s. 4.
204. Relikwie św. Andrzeja Boboli w Płocku. *Głos Mazow.* R. 6: 1938 nr 88 s. 3.
205. Czynem ku przyszłości. Na 30-lecie biskupstwa (1908-1938) J. E. ks. Arcybiskupa dr A. Nowowiejskiego. *Głos Mazow.* R. 6: 1938 nr 132 s. 3.
206. Myśmy od nich szczęśliwsi... *Głos Mazow.* R. 6: 1938 nr 143 s. 4.
207. W rycerskim orszaku Kościoła. *Głos Mazow.* R. 6: 1938 nr 199 s. 1.
208. Wrażenia z Kielc. *Głos Mazow.* R. 6: 1938 nr 213 s. 5; nr 214 s. 3; nr 215 s. 3; nr 217 s. 3; nr 218 s. 3; nr 219 s. 4; nr 220 s. 3; nr 221 s. 4; nr 222 s. 4; nr 223 s. 4; nr 224 s. 4; nr 225 s. 4.
209. Myśmy od nich szczęśliwsi... *Hasło Katol.* R. 8: 1938 nr 25 s. 380.
210. Śp. ks. kan. Aleksander Dmochowski, dyrektor Muzeum Diecezjalnego w Płocku. *Głos Mazow.* R. 7: 1939 nr 5 s. 3-4.
211. Na złote gody kapłańskie ks. prałata Piotra Dmochowskiego. *Głos Mazow.* R. 7: 1939 nr 100 s. 1.
212. Idzie z czasem w zawody... Arcybiskup Nowowiejski. *Głos Mazow.* R. 7: 1939 nr 133 s. 1.
213. Nowa cenna książka wydana w Płocku: ks. J. MICHALAK: Zarys liturgiki. *Głos Mazow.* R. 7: 1939 nr 139 s. 2.
214. Dzień świętych Rozesłańców, pamiątka Grunwaldu 1410 r. w nabożeństwie kościelnym. *Głos Mazow.* R. 7: 1939 nr 160 s. 3.
215. Rec.: J. MICHALAK: Zarys liturgiki. Płock 1939. *Mies. Past. Płoc.* R. 34: 1939 nr 6 s. 317.

II.

ŻEBROWSKI T.: Mąkowski Władysław. W: *Pol. słow. biogr.* T. 20 s. 351-352, tamże literatura. — Ponadto: Odczyt ks. kan. Mąkowskiego. „Swoiste cechy katolicyzmu polskiego". *Głos Mazow.* R. 1: 1933 nr 69 s. 3; nr 72 s. 3; Odczyt ks. kan. Mąkowskiego. „Drukarnie, druki i księgarnie w Płocku w latach 1809-1867". *Głos Mazow.* R. 2: 1934 nr 89 s. 2; Z odczytu ks. kan. W. Mąkowskiego w Tow. Naukowym o teatrze płockim. *Głos Mazow.* R. 3: 1935 nr 289 s. 3; Ciekawy odczyt ks. kan. Mąkowskiego. *Głos Mazow.* R. 4: 1936 nr 97 s. 1; SEREJKO B.: T. Ogończykowi — moja odpowiedź. *Głos Mazow.* R. 6: 1938 nr 19 s. 4; Śp. ks. kan. Władysław Mąkowski, bibliotekarz Seminarium i Dyrektor Archiwum Diecezjalnego w Płocku. *Mies. Past. Płoc.* R. 43: 1949 nr 1/2 s. 41-51; Pogrzeb śp. ks. kan. Władysława Mąkowskiego w Płocku dn. 19 I 1946 r. *Mies. Past. Płoc.* R. 43: 1949 nr 1/2 s. 40; JEZUSEK W., ŻYWCZYŃSKI M.: Śp. ks. kan. Władysław Mąkowski. Bibliografia. *Mies. Past. Płoc.* R. 43: 1949 nr 3 s. 106-109; ŻEBROWSKI T.: Mąkowski Władysław Tomasz. W: *Słow. prac. książki pol.* W. 1972 s. 573.

Ks. Michał Grzybowski

Meysner (Meissner) Czesław Augustyn Ignacy (1871-1928) oficjał i wikariusz generalny poznański, prawnik.

Urodził się 27 V 1871 w Rudkach k. Trzemeszna, był synem miejscowego dziedzica Antoniego i Józefy z d. Molinek. Uczęszczał do Progimnazjum w Trzemesznie i przez dwa lata do Gimnazjum w Stargardzie, gdzie 28 VIII 1891 złożył egzamin dojrzałości. Studia seminaryjne odbył w Poznaniu i Gnieźnie; święcenia kapłańskie przyjął 23 VI 1895 r. Na pierwszy wikariat został powołany do Śmigla, po roku przeszedł na wikariat we Lwówku, w obu parafiach zajmując się oprócz pracy ściśle duszpa-

sterskiej bractwami i stowarzyszeniami kościelnymi. Proboszcz w Otorowie od 1 I 1900 dał się poznać jako doskonały administrator. Został następnie powołany 27 VI 1913 r. na rządcę parafii jeżyckiej w Poznaniu. Mianowany w roku następnym radcą konsystorza, został 12 IX 1915 oficjałem, następnie dodatkowo asystentem sądu małżeńskiego, sędzią prosynodalnym i egzaminatorem prosynodalnym, a zrezygnował z parafii jeżyckiej. Reorganizacja sądownictwa kościelnego według nowego kodeksu prawa kanonicznego zmieniła zakres jego działalności. 1 X 1918 został prezesem sądu małżeńskiego, a 1 I 1921 objął urząd wikariusza generalnego. Obdarzony w 1916 r. godnością kanonika gremialnego w kapitule katedralnej poznańskiej, otrzymał 6 V 1921 nominację na dziekana infułata w tejże kapitule. Posiadał także godność papieskiego prałata domowego. W latach 1921-1928 był dyrektorem Stowarzyszenia św. Floriana. Z funkcji wikariusza generalnego zrezygnował 1 IV 1928 r. i w tym samym roku, 5 VIII, zmarł w Poznaniu.

Z kilku jego publikacji szczególnie pożytecznym okazał się zbiór dekretów i postanowień, wydanych na kongregacjach księży dziekanów archidiecezji gnieźnieńskiej i poznańskiej w l. 1866-1912. Miały one szczególne znaczenie jako prawo diecezjalne, gdyż kongregacje dziekanów zastępowały wówczas nie zwoływane synody diecezjalne.

I.

1. Patronat kościelny w świetle powszechnego pruskiego prawa krajowego. *Prz. Kośc.* T. 6: 1904 s. 390-396, 453-459; T. 7: 1905 s. 31-40, 127-139, 199-209, 275-284, 357-371, 450-454; T. 8: 1905 s. 38-46, 113-118, 209-220, 392-400, 474-480.

2. Kto jest właścicielem majątku kościelnego? *Prz. Kośc.* T. 12: 1907 s. 112-127.

3. O odnawianiu zabezpieczeń budynków kościelnych od ognia przy pociąganiu patrona do płacenia premii rocznej. *Prz. Kośc.* T. 12: 1907 s. 415-424.

4. Nowy szemat dla archidiecezji naszych do księgi metrycznej od decr. „Ne temere". *Mies. Kośc. „Unitas".* T. 8: 1912 s. 207-213.

5. Kościelne księgi i metryki. *Mies. Kośc. „Unitas".* T. 10: 1913 s. 371-377, 459-466; T. 11: 1914 s. 40-49.

6. Decreta nec non mandata et instructiones congregationum decanorum pro archidiocesibus Gnesnensi et Posnaniensi 1866-1912. In temporali emanationis ordine contexuit Ceslaus Meissner offic. et can. metrop. Posnaniensis. P. 1917 Księgarnia św. Wojciecha 8° s. XV, nlb. 1, 170, nlb. 2.

7. Red.: *Miesięcznik Kościelny dla Archidiecezji Gnieźnieńskiej i Poznańskiej.* Poznań. R. 36: 1921 nr 1/2 — R. 43: 1928 nr 3.

8. „Congrua et firma dotatio". *Wiad. dla Duchow.* R. 10: 1923 s. 198-199.

9. Łaska czy obowiązek? *Prz. Katol.* R. 62: 1924 s. 234-236, 244-245.

II.

Mies. Kośc. [Poznań]. R. 43: 1928 s. 13, 74; *Wiad. dla Duchow.* R. 15: 1928 s. 290; FĄKA M.: Meysner Czesław. W: *Polscy kanoniści.* T. 2. W. 1981 s. 34; Archiwum Archid. w Poznaniu, KA 739.

Ks. Marian Banaszak

Mędlewski Nikodem Edwin (1892-1967) protonotariusz apostolski, wykładowca homiletyki i liturgii.

Urodził się 6 III 1892 w Molnej k. Lublińca na Śląsku, był synem nauczyciela Nikodema i Florentyny z Smyłów. Do Gimnazjum uczęszczał w pobliskim Wągrowcu, dopiero pod koniec szkoły średniej przeniósł się do Gimnazjum w Królewskiej Hucie i 7 III 1912 złożył tam egzamin dojrzałości. Pracę podjął w Poznaniu w banku Związek Spółek Zarobkowych, lecz w styczniu 1914 r. został powołany do wojska. Wcześniej już zgłosił się do Sewinarium Duchownego, został więc po trzech miesiącach zwolniony ze służby wojskowej Zdołał jednak zaliczyć tylko jeden semestr, gdy wybuch I wojny światowej spowodował powtórne powołanie do woj-

ska. Brał udział w walkach frontowych, awansowany do stopnia podporucznika. Studia seminaryjne kontynuował w l. 1919-1922; wyświęcony został 11 III 1922 r. Jako neoprezbiter został wikariuszem przy katedrze poznańskiej i sekretarzem Arcybiskupiego Ordynariatu, lecz 1 I 1923 kard. E. Dalbor mianował go swoim kapelanem i osobistym sekretarzem. W tym charakterze pracował także u boku kard. A. Hlonda, który pozwolił mu w 1929 r. podjąć dodatkowo studia na Uniw. Poznańskim. Stopień magistra uzyskał w 1931 r., a już 18 I 1932 zdobył dyplom doktorski za rozprawę „Problem wojny w nauce św. Augustyna". Obdarzony godnością papieskiego tajnego szambelana, otrzymał 1 VII 1932 probostwo w Gostyniu Wlkp. Mianowany 3 XII 1934 kanonikiem gremialnym kapituły katedralnej poznańskiej, objął 1 I 1935 stanowisko referenta w Kurii Arcybiskupiej i miał zleconą administrację majątków seminaryjnych. W kapitule nadano mu urząd kanonika teologa, zasłynął wówczas swoimi kazaniami, z których pamiętnym stało się kazanie wygłoszone 3 maja 1939 r. o zagrożeniu niemieckim. Przed nadejściem wojsk niemieckich zdołał opuścić Poznań i przedostać się do Rzymu, skąd w 1940 r. wyjechał do Anglii. Najpierw zatrzymał się w Londynie, potem przebywał w Glasgow, gdzie był kierownikiem polskiej bursy dla młodzieży i prefektem dwóch polskich szkół średnich. W styczniu 1946 r. powrócił do Poznania, a 12 kwietnia t. r. został prałatem prepozytorem kapituły katedralnej. Należał do Komitetu Odbudowy Ostrowia Tumskiego, był egzaminatorem prosynodalnym, pełnił funkcję moderatora Związku Sodalicji Mariańskich, objął 1 X 1947 wykłady z homiletyki i liturgiki w Arcybiskupim Seminarium Duchownym i prowadził je do 1965 r. Przez 10 lat sprawował obowiązki sędziego prosynodalnego. Od 1966 r. był przewodniczącym rady nadzorczej w Księgarni św. Wojciecha. Wyróżniony 1955 godnością papieskiego prałata domowego, uzyskał w 1959 r. tytuł protonotariusza apostolskiego. Zmarł 15 X 1967 w Poznaniu.

I.

1. Problem wojny w nauce św. Augustyna. P. 1931. Maszynopis, 2° k. 71. Arch. Archid. w Poznaniu, MS 3050.

2. [Z okazji 50-lecia Polskiej Misji Katolickiej w Londynie]. W: *Księga pamiątkowa Polskiej Misji Katolickiej w Londynie*. [Londyn 1944] s. 77-78.

3. Przede wszystkim dusze. Wyjątek z kazania wygłoszonego w prokatedrze poznańskiej w niedzielę dnia 28 kwietnia br. na pontyfikalnej mszy św. odprawionej tam przez ks. Prymasa [A. Hlonda] z okazji pożegnania z Poznaniem. *Głos Katol.* R. 2: 1946 nr 21 s. 1-2.

4. Śp. Prymasowi Polski w hołdzie pośmiertnym. *Mies. Kośc. Archid. Pozn.* R. 3: 1948 s. 450-470.

5. Śp. Ks. Kardynał Prymas August Hlond. *Wiad. Duszp.* R. 4: 1948 s. 441-443.

6. Uroczysta Msza św. wotywna. Missa votiva solemnis. *Mies. Kośc. Archid. Pozn.* R. 6: 1951 s. 266-269.

7. Msza św. w uroczystość głównego tytułu kościoła. *Mies. Kośc. Archid. Pozn.* R. 7: 1952 s. 133-138.

II.

BANASZAK M.: Byli wśród nas. P. 1978 s. 297-330.

Ks. Marian Banaszak

Miaskowski Kazimierz (1875-1947), historyk.

Urodził się 30 VI 1875 w Poznaniu, był synem sekretarza sądowego Macieja i Marii z Chłapowskich. W rodzinnym mieście uczęszczał do Gimnazjum św. Marii Magdaleny. Po złożeniu matury w 1893 r. wstąpił do Seminarium Duchownego, lecz ze względu na budowę w Poznaniu nowego gmachu seminaryjnego został wysłany na Wydział Teologiczny we Wrocławiu, na którym zdobył licencjat, a w 1901 r. także doktorat.

Święcenia kapłańskie przyjął 6 III 1898 r. W okresie przygotowywania doktoratu pomagał w duszpasterstwie na wikariatach, w Chodzieży, Poznaniu u św. Marii Magdaleny i w Brodnicy. Od 1 I 1900 r. był wikariuszem przy katedrze poznańskiej, następnie dyrektorem Konwiktu Szołdrskich i nauczycielem religii w poznańskim Gimnazjum św. Marii Magdaleny. Powołany 1 VIII 1904 r. na proboszcza w Ostrowie k. Pakości, pełnił też funkcję egzaminatora prosynodalnego i cenzora książek treści religijnej. Jego przejście na parafię było spowodowane niewątpliwie tym, że w kwietniu 1903 r. poważnie zachorował i musiał zrezygnować z pracy w szkole. Z Ostrowa k. Pakości przeniósł się 1 XII 1909 r. na probostwo w Ostrowie pod Gniewkowem, gdzie pozostał przez wiele lat. Zrezygnował z tej parafii 1 VII 1939 i przeszedł wówczas w stan spoczynku. Zmarł 21 XI 1947 w szpitalu w Inowrocławiu, pochowany w Ostrowie koło Gniewkowa.

Do I wojny światowej był bardzo czynny naukowo. Należał do Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, był członkiem współpracownikiem Polskiej Akademii Umiejętności w Krakowie. Pisał wiele z zakresu historii Kościoła w Polsce i Kościoła Powszechnego. W „Nowej Bibliotece Kaznodziejskiej" umieszczał także dobrze opracowane kazania.

I.

1. Erasmiana. Die Korrespondenz des Erasmus von Rotterdam mit Polen. [Beiträge und Untersuchungen]. Paderborn 1900 Nakł. autora 8° s. 31, nlb. 1.

2. Vier ungedruckte Briefe von und an Johannes Łaski. *Zeitschr. d. Hist. Gesellsch. f. die Provinz Posen.* Jg 16: 1901 s. 294-300.

3. Cztery nieznane druki krakowskie z lat 1523-1534. *Rocz. Pozn. Tow. Przyj. Nauk.* T. 30: 1903 s. 99-107.

4. Z biblioteki Seminarium Duchownego w Poznaniu. *Prz. Kośc.* T. 6: 1904 s. 124-139; T. 11: 1907 s. 50-57.

5. Kanonicy katedralni poznańscy instalowani w latach 1524-1532. *Prz. Kośc.* T. 6: 1904 s. 276-281.

6. Z młodych lat Stanisława Hozjusza. [W czterechsetną rocznicę urodzin]. *Prz. Kośc.* T. 6: 1904 s. 337-362. — Toż. Odb. P. 1905 Księg. św. Wojciecha 8° s. 28.

7. Piotr Rydzyński i polemika jego z Hessem. *Prz. Kośc.* T. 7: 1905 s. 241-248, 321-333; T. 8: 1905 s. 1-15, 387-391, 421-436.

8. Rec.: S. KOSSOWSKI: Studia do dziejów renesansu i reformacji w Polsce. I. Krzysztof Hegendorfin w akademii Lubrańskiego w Poznaniu 1530-1535. Odb. z „Przew. Nauk. i Liter.". 1905. *Prz. Kośc.* T. 9: 1906 s. 392-400.

9. Rec.: Z. ZAKRZEWSKI: Wiadomość historyczna o Bractwie Niepokalanego Poczęcia NMP przy kościele „na Czestramie" czyli w Golejewku. Oprac... proboszcz w Golejewku. P. 1906. *Prz. Kośc.* T. 12: 1907 s. 234-235.

10. Rec.: SZKARADEK-KROTOSKI K.: Z dziejów reformacji w Wielkopolsce [...] P. 1905. *Prz. Kośc.* T. 12: 1907 s. 425-426.

11. Rec.: T. WOTSCHKE: Stanislaus Lutomirski, Ein Beitrag zur polnischen Reformationsgeschichte. [...] Herausgegeben von Walter Friedensburg Nr. 10. III. J. Heft 2. *Prz. Kośc.* T. 12: 1907 s. 426-427.

12. Rec.: WOTSCHKE: Die Reformation in Kosten. (Correspondenzblatt des Vereins für Geschichte der Evangelischen Kirche Schlesiens) Band IX, Heft 2. *Prz. Kośc.* T. 12: 1907 s. 427-428.

13. Czy Rej piastował jaki urząd? *Rocz. Pozn. Tow. Przyj. Nauk.* T. 34: 1908 s. 153-167. — Toż. Odb. P. 1908 Nakł. Pozn. Tow. Przyj. Nauk 8° s. 15, nlb. 1.

14. Piotr Wedeliciusz z Obornik. *Rocz. Pozn. Tow. Przyj. Nauk.* T. 34: 1908 s. 169-212. — Toż. Odb. P. 1908 Nakł. Pozn. Tow. Przyj. Nauk. 8° s. 44.

15. Ks. Sucharskiego wykaz klasztorów w archidiecezji gnieźnieńskiej dawniej znajdujących się z roku 1838. Podał i uzup. ... *Mies. Kośc. „Unitas".* T. 1: 1909 s. 170-175.

16. Rec.: T. TRZCIŃSKI: Miniatury w antyfonarzu katedry Gnieźnieńskiej. *Warsz. Prz. Hist.* T. 4 z. 2-3. Odb. *Mies. Kośc. „Unitas".* T. 2: 1909 s. 296-297.

17. Nieznany przyczynek do dziejów inkwizycji w Polsce XV wieku. *Mies. Kośc. „Unitas".* T. 6: 1911 s. 186-190.

18. Jugend- und Studienjahre des ermländischen Bischofs und Kardinals Stanislaus Hosius. Dargestellt von Dr. Kasimir von Miaskowski. Braunberg Ostpr. 1916 Druck der Ermländischen Zeitungsund Verlagsdruckerei 8° s. nlb. 1, 66.

19. Wyd.: Listy Polaków do Bonifacego Amerbacha (1527-1549). *Rocz. Tow. Przyj. Nauk Pozn.* T. 44: 1917 s. 27-59.

20. Fryderyk II a Kościół katolicki w zabranych Polsce dzielnicach. *Prz. Powsz.* R. 42: 1925 t. 165 s. 76-92.

21. Historia papieży Ludwika Pastora. *Wiad. dla Duchow.* R. 12: 1925 nr 5 s. 2-4.

22. Rec.: M. GUMOWSKI: Maciej Schilling, pierwszy artysta medalier polski z XVI wieku. Toruń 1926. *Kwart. Hist.* R. 41: 1927 s. 631-633.

23. Zasady społeczne nowego kodeksu prawa kościelnego w oświetleniu prof. Leona Halbana. *Wiad. dla Duchow.* R. 15: 1928 s. 210-214; R. 16: 1929 s. 11-15.

24. Rec.: J. LACHS: Anselmus Ephorinus. Sylwetka lekarza — humanisty. P. 1926. *Kwart. Hist.* R. 44: 1930 t. 1 s. 80-83.

25. Rec.: J. BIRKENMAJER: Zagadnienie autorstwa „Bogurodzicy". Gniezno 1935. *Mies. Kośc.* [Poznań]. R. 50: 1935 s. 282-283.

II.

Kośc. Dz. Urzęd. R. 14: 1899 s. 26, 61, 77, 89; R. 19: 1904 s. 64; R. 24: 1909 s. 57; *Mies. Kośc.* [Poznań]. R. 54: 1939 s. 93; Arch. Archid. w Poznaniu, OA IX 55; Informacja Arch. Archid. w Gnieźnie.

Ks. Marian Banaszak

Michalak Józef (1875-1941), liturgista.

Urodził się 6 XI 1875 r. we wsi Ruszkowo dawnym powiecie ciechanowskim jako syn Walentego i Marii. Po ukończeniu szkoły elementarnej w Gołyninie, Progimnazjum w Pułtusku i Gimnazjum w Płocku, zgłosił się w 1893 r. do miejscowego Seminarium Duchownego. W 1898 r. wyjechał do Akademii Duchownej w Petersburgu, gdzie zdobył tytuł magistra teologii. Święcenia kapłańskie otrzymał w 1900 r. Po powrocie do diecezji w 1902 r. rozpoczął pracę jako wikariusz w katedrze i prefekt w gimnazjum żeńskim. W 1903 r. został profesorem łaciny w Seminarium Duchownym i gimnazjum męskim Polskiej Macierzy Szkolnej. Przez jakiś czas uczył w Seminarium także filozofii, dogmatyki, liturgiki i Pisma Św. Od 1906 r. pełnił ponadto obowiązki bibliotekarza seminaryjnego biblioteki. W l. 1922-1931 był ceremoniarzem biskupim w katedrze. Odznaczony został w 1909 r. kanonią katedralną, a w 1925 r. godnością prałata domowego papieskiego. Miał rozległą i rzetelną wiedzę liturgiczną, choć swych prac niewiele opublikował. Był stałym konsultorem bpa A. Nowowiejskiego w jego pracach liturgicznych i wiele tekstów mu opracował. Opracował Nowy Rytuał zatwierdzony w 1927 r. przez Episkopat Polski a także Proprium Poloniae. Przez wiele lat układał kalendarz liturgiczny tzw. Rubricellę. Aresztowany w czasie wojny 18 II 1941 r. w Płocku został przewieziony do obozu w Działdowie, gdzie zmarł 20 VI 1941 r.

I.

1. Podręcznik do nabożeństw dodatkowych dla diecezji płockiej. Płock 1912 Druk. K. Miecznikowskiego 16° s. 135.

2. Krótki wykład listów św. Pawła Apostoła. Płock 1925 Druk. Dziennika Płockiego 16° s. 138.

3. Nowy rytuał polski. Włocławek 1927 Druk. Diecezjalna 8° s. 14. Odbitka z *Ateneum Kapłańskiego*.

4. Godzinki o Niepokalanym Poczęciu Najświętszej Marii Panny i Różaniec do Najświętszej Marii Panny. Tekst poprawił i wydał... Płock 1928 Druk. Płockie Zakłady Graficzne 16° s. 38.

5. Kilka szczegółów z dziejów Rezurekcji. *Myst. Christi.* R. 2: 1930/31 s. 145-153.

6. Gorzkie żale czyli rozważanie Męki Pańskiej... Płock 1931 Druk Braci Detrychów 16° s. 16.

7. Liturgika czyli wykład obrzędów Kościoła katolickiego. Płock 1932 Druk. Braci Detrychów 8° s. 134.

8. Modlitwy mszalne zastosowane do głośnego odmawiania podczas mszy św. Wyd. 1: 1932 Druk Braci Detrychów. 16° s. 32. — Toż. Wyd. 2: 1934 16° s. 32.

9. Katechizm rzymsko-katolicki dla dzieci przystępujących do spowiedzi i Komunii św. Kurs wyższy. Ułożył... Płock 1935 Druk. Braci Detrychów 16° s. 62.

10. O wotywach i mszach żałobnych. *Mies. Past. Płoc.* R. 30: 1935 nr 11 s. 506-511. — Toż. w osob. odb. Płock 1935 8° s. 8.

11. Zarys liturgiki. Płock 1939 Druk. Braci Detrychów 8° s. 252.

II.

JEZUSEK W.: Ks. Prałat Józef Michalak profesor Seminarium Duchownego w Płocku. *Mies. Past. Płoc.* R. 43: 1949 nr 5/6 s. 219-228; GRZYBOWSKI M.: Ks. Michalak Józef (1875-1941), mgr teologii, prałat Jego Świątobliwości, kanonik katedralny, profesor Seminarium Duchownego, zamordowany w Działdowie. W: *Martyrologium duchowieństwa diecezji płockiej w latach II wojny światowej 1939-1945.* Tamże bibliografia. [Maszynopis w druku].

Ks. Michał Grzybowski

Michalski Karol krypt.: Ks. K. M., X K. M. (1881-1965), misjonarz dogmatyk.

Urodził się 28 IX 1881 r. w Wirku k. Katowic jako syn Józefa, z zawodu rzeźnika, i Marii z domu Szewczyk. Po ukończeniu miejscowej szkoły powszechnej zapisał się w 1894 r. do Małego Seminarium Księży Misjonarzy w Krakowie. Maturę państwową zdał jako eksternista w krakowskim Gimnazjum św. Anny. Do misjonarzy wstąpił w 1898 r., śluby wieczyste złożył 27 IX 1900 r. Po ukończeniu wyższego Seminarium Duchownego na Stradomiu przyjął 21 I 1906 r. święcenia kapłańskie. W tym samym jeszcze roku zaczął uczyć teologii dogmatycznej w misjonarskim seminarium, a równocześnie podjął wykłady na Wydziale Teologicznym Uniw. Jagiellońskiego. Doktorat z teologii uzyskał w 1910 r. za pracę pisaną pod kierunkiem ks. Franciszka Gabryla. Następnie przez rok przebywał w Paryżu i Rzymie, gdzie uczęszczał na Gregorianum.

Po powrocie do Krakowa uczył ponownie teologii dogmatycznej, a zarazem do 1914 r. pełnił funkcję sekretarza prowincji przy wizytatorze ks. Kasprze Słomińskim. Pod koniec 1915 r. został skierowany do miejscowości Choceń koło Pardubic i przez rok sprawował opiekę duszpasterską nad ewakuowaną ludnością polską. W l. 1917-1926 uczył nadal teologii dogmatycznej w Instytucie Teologicznym Księży Misjonarzy, a przejściowo (1919-1922) także filozofii. W 1926 r. Michalski został superiorem w Krakowie na Kleparzu i urząd ten sprawował do 1931 r. Następnie pracował w Chełmnie nad Wisłą jako dyrektor chełmińskiej prowincji sióstr miłosierdzia. Po wybuchu II wojny światowej przeniósł się do misjonarskiego domu w Pabianicach. Tam został aresztowany i przez kilka miesięcy był więziony w Radogoszczu. Resztę okupacji spędził u sióstr miłosierdzia w Kalwarii Zebrzydowskiej. Po wojnie wrócił do Chełmna i jako dyrektor sióstr pracował jeszcze do 1962 r. Ostatnie lata życia spędził w Krakowie na Stradomiu, gdzie zmarł 31 XII 1965 r. Pochowany został na cmentarzu Rakowickim w grobowcu misjonarskim.

I.

1. Współczesna muzyka polska. *Meteor.* R. 2: 1910 s. 19-23, 41-46, 54-63.

2. Episkopat i prezbiterat w Piśmie św. Nowego Testamentu. P. 1910 Druk. św. Wojciecha 8° s. 66, nlb. 1. — Jest to osob. odb. z *Mies. Kośc. (Unitas).*

3. Ze statystyki Sióstr Miłosierdzia w Galicji. *Miłos. Chrześc.* R. 8: 1912 s. 32-35.

4. Rec.: Die heilige Eucharistie oder die hl. Komunion in den Krankenhäusern. Wienereucharistischer Kongres. *Miłos. Chrześc.* R. 8: 1912 s. 188-189.

5. Jubileusz ks. Piotra Skargi. *Rocz. Dzieła św. Dziec. P. Jezusa.* R. 29: 1912 s. 169-173.

6. Towarzystwo Pań Miłosierdzia we Lwowie i w Krakowie w sprawozdaniach swych za rok 1912. *Miłos. Chrześc.* R. 9: 1913 s. 113-120.

7. Kazanie do Stowarzyszenia Najśw. Dziecięctwa Pana Jezusa. *Rocz. Dzieła św. Dziec. P. Jezusa.* R. 34: 1918 s. 39-41.

8. Śp. X. Maksymilian Wroński. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 25: 1923 s. 63-73.

9. Wyjątki z listu, w którym... obszernie przedstawia początki działalności Bolesława Wallek Walewskiego u nas. *Meteor.* R. 25: 1933 s. 127-128.

10. Rec.: J. SIEDLECKI: Śpiewnik kościelny. Opole 1959. *Nasza Przeszł.* T. 14: 1961 s. 287-292.

II.

JANACZEK S.: Krakowska Prowincja Księży Misjonarzy (1865-1914). Lubl. 1979 s. 183, 194. Mnps. Arch. Misjonarzy w Krakowie; LEWICKI K.: Wykaz promowanych na Wydziale Teologicznym Uniw. Jagiell. w latach 1796-1939. *Nasza Przeszł.* T. 7: 1958 s. 315; BIMA Fr.: Spis wychowanków Małego Seminarium Księży Misjonarzy w Krakowie 1878/79-1958/59. *Meteor.* R. 35: 1959 s. 151; JACEWICZ W., WOŚ J.: Martyrologium polskiego duchowieństwa rzymsko-katolickiego pod okupacją hitlerowską w latach 1939-1945. Z. 5. W. 1981 s. 370.

Stanisław Janaczek

Michalski Kazimierz (1898-1975) pastoralista.

Urodził się 18 VIII 1898 w Gnieźnie, syn Stanisława i Antoniny z Wawrzyniaków. Maturę złożył 20 I 1917 w Gnieźnie, ze względu na wojenne warunki wstąpił do Seminarium Duchownego w 1919 r.; święcenia kapłańskie przyjął 17 XII 1922 r. Był wikariuszem w Wolsztynie, od 1 IX 1923 prefektem w Trzemesznie, od 1 X 1924 prefektem w Wągrowcu, a od 1 IX 1926 w Lesznie Wlkp. Od 1 IX 1930 był w Poznaniu prefektem w państwowym Gimnazjum im. Jana Kantego oraz w prywatnym Gimnazjum żeńskim im. Najśw. Serca P. J. Jednocześnie pełnił funkcję asystenta kościelnego Katolickiego Stowarzyszenia Młodzieży Męskiej, dnia 6 VII 1939 r. został sekretarzem Archidiecezjalnego Instytutu Akcji Katolickiej. Podczas II wojny światowej aresztowany 9 XI 1939 r., internowany w Kazimierzu Biskupim, przez Fort VII w Poznaniu został przewieziony 24 V 1940 do obozu koncentracyjnego w Dachau, okresowo był w obozie Gusen i znowu w Dachau. Wyzwolony 29 IV 1945 r. powrócił do Poznania i objął 26 IV 1945 administrację parafii w Siekierkach. Urlopowany do diecezji gorzowskiej, został ustanowiony 18 X 1945 proboszczem w Zielonej Górze, był także dziekanem zielonogórskim i otrzymał godność kanonika honorowego. Z powodu konfliktu z władzami administracyjnymi zmuszony do opuszczenia Zielonej Góry, od 1 IX 1953 rezydował w Poznaniu przy Farze. Na dawne stanowisko w diecezji gorzowskiej powrócił 20 XII 1956 r. Pełnił tam także obowiązki konsultora diecezjalnego i członka komitetu redakcyjnego i administracyjnego Tygodnia Katolickiego. Jako emeryt powrócił 5 VI do Poznania i rezydował przy kościele Najśw. Zbawiciela. Zmarł 11 II 1975 r.

I.

1. Trudności pedagogiczne przy stosowaniu metody szkoły twórczej w nauce religii. W: *Pamiętnik kursu katechetycznego.* P. 1929 s. 103-122.
2. Słowo Boże. *Robotnik.* R. 26: 1930 nr 40-42, 46, 48-50, 52.
3. O chrześcijańskie wychowanie młodzieży. *Doniesienia Archid. Inst. A. K.* R. 5: 1935 s. 148-150.
4. Organizacja młodzieży męskiej w życiu parafialnym. W: *Posłannictwo kapłana w współczesnym ruchu katolickim.* P. 1936 s. 45-59.
5. Oddziaływania duszpasterskie na poszczególne organizacje młodzieży pozaszkolnej. *Duszpasterz.* R. 1: 1937 s. 162-163; R. 2: 1938 s. 41-47.
6. Czego po nas się spodziewają? *Młody Huflec.* R. 11: 1937 s. 183-185.

II.

Archiwum Archid. w Poznaniu, KA kartoteka księży 1945-1978; Schematyzm adm. apost. kamieńskiej, lubuskiej i prałatury pilskiej R. 1949 s. 287-288; KASPRZYCKI M.: Biogramy księży archidiecezji poznańskiej za lata okupacji hitlerowskiej poz. 359.

Ks. Marian Banaszak

Michalski Konstanty (1879-1947), misjonarz, profesor i rektor Uniw. Jagiellońskiego, historyk filozofii, biograf, publicysta, redaktor.

Pochodził z Górnego Śląska z Małej Dąbrówki w parafii Bogucice. Urodził się 12 IV 1879 r. jako syn Ignacego, z zawodu hutnika, i Pauliny

z Winklerów. Wcześnie osierocony wychowywał się w domu stryja w Siemianowicach i tam ukończył ośmioklasową szkołę powszechną oraz prywatnie, pod kierunkiem ks. J. Kapicy, pierwszą klasę gimnazjalną. Od 1893 r. kontynuował naukę w Małym Seminarium Księży Misjonarzy w Krakowie, gdzie też jako eksternista uzyskał w Gimnazjum św. Anny w 1900 r. maturę państwową. W tym czasie należał już do zgromadzenia misjonarzy (wstąpił w 1896 r.) i był po ślubach wieczystych, które złożył 8 XII 1898 r. Jako alumn w 1901 r. uczęszczał na wykłady ze slawistyki na Uniw. Jagielloński. Święcenia kapłańskie przyjął z rąk bpa A. Nowaka 5 VII 1903 r. Po święceniach studiował jeszcze przez pewien czas slawistykę, a równocześnie zajmował się pracą duszpasterską przy misjonarskim kościele na Kleparzu i uczył j. polskiego w Małym Seminarium, a potem także historii filozofii (od 1904 r.) i patrologii (od 1906 r.) w misjonarskim Seminarium Duchownym na Stradomiu. Od 1905 r. do 1909 redagował misjonarski kwartalnik „Roczniki Obydwóch Zgromadzeń". Przez dwa lata (1906-1908) był również katechetą w Liceum Żeńskim Kaplińskiej. W l. 1909-1911 Michalski studiował na Wyższym Instytucie Filozoficznym w Lowanium, gdzie uzyskał licencjat i doktorat. Po powrocie do Krakowa od marca 1911 r. uczył filozofii w Instytucie Teologicznym swego zgromadzenia na Stradomiu. Jednocześnie od 1914 r. wykładł filozofię na Wydziale Teologicznym Uniw. Jagiellońskiego, początkowo jako lektor, a od 1917 r. jako zastępca profesora. W 1918 r. habilitował się, w rok później mianowany został profesorem nadz., a w 1921 r. profesorem zw. Czterokrotnie był dziekanem Wydziału Teologicznego (1923/24, 1928/29, 1935/36 i 1936/37), a w r. 1931/32 sprawował urząd rektora U. J.

Odrębny rozdział w biografii Michalskiego stanowi jego współpraca z PAU, z którą był związany od 1914 r. do końca życia. Działał głównie w Komisji do Historii Filozofii w Polsce; był długoletnim jej sekretarzem (1918-1938), a następnie przewodniczącym (1918-1947). W 1927 r. został wybrany członkiem korespondentem, a w 1933 członkiem czynnym Wydziału Historyczno-Filozoficznego PAU. W ramach PAU wchodził w skład Komitetu Wydawniczego „Kwartalnika Filozoficznego", należał do Komitetu „Polskiego Słownika Biograficznego", a od 1933 był przewodniczącym Komitetu Wydawnictw Śląskich przy PAU.

W okresie międzywojennym Michalski uczestniczył czynnie w wielu zjazdach i sympozjach naukowych. Rozwijał także działalność społeczno-kulturalną. Był m. in. głównym organizatorem założonego formalnie w 1924 r. Naukowego Instytutu Katolickiego (NIK), którego celem było krzewienie myśli katolickiej poprzez studia naukowe. Przez szereg lat kierował też sekcją społeczną Sodalicji Mariańskiej Akademiczek U. J. Na tematy społeczne, kulturalne i religijne wygłosił wiele prelekcji, okolicznościowych przemówień oraz kazań. Mimo licznych zajęć zaangażowany był również w pracach swego zgromadzenia; brał udział w konwentach, należał do komisji szkolnej oraz teologicznej i pełnił obowiązki radcy prowincjalnego.

W listopadzie 1939 r., wraz z grupą profesorów U. J., został aresztowany i przewieziony do obozu koncentracyjnego w Sachsenhausen. W lutym 1940 r. odzyskał wolność i na zaproszenie bpa J. Lorka przeniósł się do Siechowa w diecezji sandomierskiej, gdzie urządził kaplicę i pracował jako duszpasterz do końca sierpnia 1944. Następnie pracował krótko

w pobliskich Rytwianach i Szwagrowie, a ostatnie miesiące wojny spędził w Sandomierzu. Po otwarciu Uniw. Jagiellońskiego wrócił do Krakowa i podjął zajęcia na Wydziale Teologicznym tej uczelni. Zmarł po krótkiej chorobie na raka żołądka 6 VIII 1947 r. w Krakowie i tam został pochowany w grobowcu misjonarskim na Rakowicach.

Michalski był znanym i cenionym w świecie historykiem filozofii średniowiecznej. Na gruncie polskim wsławił się również jako utalentowany publicysta katolicki, którego twórczość, mimo upływu lat, nie traci aktualności.

I.

1. Red.: *Roczniki Obydwóch Zgromadzeń*, 1905-1909.

2. Dom Miłosierdzia w Poznaniu. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 11: 1905 s. 179-184. — Toż. *Miłos. Chrześc.* R. 1: 1905 s. 34-39.

3. Z powodu powrotu warszawskiego oddziału sanitarnego. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 11: 1905 s. 242-247. — Toż pt.: Warszawski oddział sanitarny na Dalekim Wschodzie. *Miłos. Chrześc.* R. 1: 1905 s. 29-40. — Toż pt.: Polski ambulans zorganizowany celem niesienia pomocy rannym w wojnie rosyjsko-japońskiej. *Misje Katol.* R. 24: 1905 s. 267-272; R. 25: 1906 s. 103-106.

4. Ks. Marian Apolinary Kamocki (1804-1884). *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 12: 1906 s. 73-81, 145-155, 257-271. — Toż. *Miłos. Chrześc.* R. 3: 1907 s. 107-113, 151-169, 227-236, 243-252.

5. Monografia Seminarium Włocławskiego. (Omówienie książki S. CHODYŃSKIEGO: Seminarium Włocławskie. Włocławek 1905). *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 13: 1907 s. 55-71.

6. Neoscholastycyzm wśród systemów filozoficznych. *Meteor.* R. 1: 1909 s. 53-55.

7. List ks.... z Paryża z 28 września 1909 r. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 15: 1909 s. 289-295.

8. Problem poznania w filozofii scholastycznej. *Meteor.* R. 3: 1911 s. 43-45, 65-67, 108-110, 153-155. [Artykuł nie dokończony].

9. Rec.: F. B. SĚVĚRAC: Vladimir Soloviev. Introduction et choix de texres. Paris. *Revue Néo-Scholastique* [Lovain]. R. 18: 1911 s. 143.

10. Rec.: F. GABRYL: Filozofia przyrody. Kr. [1910]. Revue *Néo-Scholastique de Philosophie.* R. 18: 1911 s. 144-145.

11. Filozofia Krasińskiego. *Meteor.* R. 4: 1912 s. 62-65.

12. Rec.: O. RÜHLE: Das proletarische Kind. Eine Monographie. München 1911. *Miłos. Chrześc.* R. 8: 1912 s. 141-143.

13. Rzut oka na stan obydwóch zgromadzeń [św. Wincentego a Paulo] w Belgii. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 18: 1912 s. 148-154, 318-323. Artykuł nie dokończony.

14. Akcja dobroczynna w Belgii. *Miłos. Chrześc.* R. 9: 1913 s. 241-251, 276-282.

15. Dusza jednostkowa i zbiorowa wobec wojny. W: *Wojna obecna w świetle religii.* Zbiór kazań. Kr. 1915 s. 77-98.

16. Mistrz z Bystrzykowa i Jan ze Stopnicy jako przedstawiciele skotyzmu w Polsce. *Archiwum Komisji do badań filozofii w Polsce.* T. 1 cz. 1: 1915 s. 21-80. — Toż w osob. odb. Kr. 1914.

17. Tomizm w Polsce na przełomie XV i XVI wieku. *Spraw. z Czyn. Pos. AU.* T. 21: 1916 nr 2 s. 6-11. — Toż w j. niem.: Die Thomistische Philosophie in Polen an der Wende des XV und XVI Jahrhunderts. *Bulletin International de l'Académie des Sciences de Cracovie*, classe d'histoire et de philosophie. 1916 nr 1-7 s. 64-72. — Toż w osob. odb. Kr. 1917 8° s. 9.

18. Podręcznik do nauki filozofii w Polsce u przełomu między XV a XVI wiekiem. *Spraw. z Czyn. Pos. AU.* T. 21: 1916 nr 3. — Toż w osob. odb. Kr. 1917 Nakł. Akad. Um. 8° s. 86.

19. Jan Buridanus i jego wpływ na filozofię scholastyczną w Polsce. *Spraw. z Czyn. Pos. AU.* T. 21: 1916 nr 10 s. 25-34. — Toż w osob. odb. Kr. 1917 8° s. 10.

20. Ueber die Echtheit Schriften Buridanus. *Philosophisches Jahrbuch.* R. 29: 1916 s. 310-311.

21. Rec.: M. DE WULF: Geschichte der Mittelaltarerlichen Philosophie. Autorisierte deutsche Ubersetzung von dr R. Eisler. Tübingen 1913; Cl. BAEUMKER: Die europäischen Philosophie des Mittelalters. Kultur der Gegenwart I, 5 Berlin 1913 s. 338-431; F. ÜBERWEG: Grundriss der Geschichte der Philosophie. Zweiter Teil: Die mittlere oder die patristische Zeit. Zenthe... Auflage. Berlin 1915. *Prz. Powsz.* R. 33: 1916 t. 131 s. 343-353.

22. Skład i treść kodeksu mogilskiego. W: SINKO T.: Przyczynki z kodeksu mogilskiego do dziejów oświaty w Polsce w XV wieku. Kr. 1917 s. 1-12.

23. Stanowisko ks. Gabryla w ruchu neoscholastycznym. *Aten. Kapł.* R. 8: 1917 t. 13 s. 46-56.

24. Kazanie z okazji 300-letniego jubileuszu Pań Miłosierdzia w Krakowie w ko-

ściele Panny Maryi. *Miłos. Chrześc.* R. 13: 1918 s. 25-45. — Toż w osob. odb. Kr. 1918 8° s. 23.

25. O nierozerwalności małżeństwa. W: *Szkice kazań i przemówień na chwilę obecną.* Kr. 1919 s. 43-64.

26. Prądy filozoficzne w Oksfordzie i w Paryżu w XIV wieku. Les courants philosophiques à Oxford et Paris pendant le XIV siècle. *Bulletin International de l'Académie Polonaise des Sciences et des Lettres.* Classe d'histoire et philosophie. Année 1919, 1920. Cracovie 1922-1924 s. 59-88. — Toż w osob. odb. Kr. 1921 8° s. 32. Streszcz. w j. polskim pt.: Prądy filozoficzne w Oksfordzie i Paryżu w XIV w. *Spraw. z Czyn. Pos. PAU.* T. 25: 1920 nr 1 s. 3-6. — Toż w osob. odb. Kr. 1920 8° s. 3.

27. Wpływ Oksfordu na filozofię Jana z Mirecout. Seria II *Rozpraw PAU.* Wydz. Histor.-Filoz. T. 38 [Ogólnego zbioru T. 63]: 1921 s. 1-74.

28. Mistyka i scholastyka u Dantego. *Mies. Katech. i Wychow.* R. 10: 1921 s. 257-290; R. 11: 1922 s. 14-23. — Toż w osob. odb. Kr. 1921 8° s. 45. — Toż z pewnymi uzup. W: *Święty Franciszek z Asyżu.* Praca zbiorowa. Kr. 1928 s. 35-77.

29. Źródła krytycyzmu i sceptycyzmu w filozofii XIV wieku. Les sources du criticisme et scepticisme dans la philosophie du XIV siècle. *Bulletin International de l'Académie Polonaise des Sciences et des Lettres.* Classe d'histoire et de philosophie. Année 1922. Cracovie 1922 nr 1-10 s. 50-51. — Toż w j. pol. w: *Spraw. z Czyn. Pos. PAU.* T. 27: 1922 nr 9 s. 7.

30. Rec.: J. A. ENDRES: Einleitung in die Philosophie. München 1920. *Kwart. Filoz.* T. 1: 1923 s. 150-151.

31. Rec.: J. LINDWORSKY: Experimentalle Psychologie. München 1921; TENŻE: Der Wille, seine Erscheinung und seine Becherschung nach der Ergebnissen der experimentallen Forschung. Leipzig 1921. *Kwart. Filoz.* T. 1: 1923 s. 151-155.

32. Rec.: M. GRABMANN: Die Philosophie des Mittelalters. Berlin 1921. *Kwart. Filoz.* T. 1: 1923 s. 155-156.

33. Sprawozdanie z prac rewindykacyjnych. *Rzeczpospolita* z 14 X 1923 r.

34. Les sources du criticisme et du scepticisme dans la philosophie du XIV-e siècle. W: *La Pologne au Ve Congrès international des scientes historiques,* Bruxelles, 1923. Varsovie 1924 s. 241-261. Extrait de la Pologne au Congrès international de Bruxelles 1923, XVIII. Cracovie 1924 s. 28.

35. Die vielfachen Redaktionen einiger Komentare zu Petrus Lombardus. *Miscellanea Fr. Ehrle I.* Roma, Biblioteca Vaticana 1924 s. 241-268. — Toż w osob. odb. Roma 1924 8° s. 48.

36. Rosja. Kronika. *Kwart. Teol. Wil.* R. 2: 1924 s. 605-606.

37. Współczesna cerkiew rosyjska. *Prz. Współcz.* R. 3: 1924 t. 8 s. 341-363.

38. Centra ruchu neoscholastycznego. [W trzechsetlecie jubileuszu św. Tomasza z Akwinu]. *Prz. Współcz.* R. 3: 1924 t. 9 s. 231-255.

39. Na zakończenie dwu jubileuszów [św. Tomasza z Akwinu i Kanta]. *Głos Narodu.* R. 31 nr 275, 277, 281, 286, 289.

40. Verbum caro factum est. *Głos Narodu.* R. 31: 1924 nr 294.

41. Tekst, osobowość, szkoła i prąd w filozofii średniowiecznej. W: *Pamiętnik IV powszechnego zjazdu historyków polskich w Poznaniu 1925.* Lwów 1925. Sekcja 5 s. 1-13. — Toż w osob. odb. Lw. 1925 8° s. 13.

42. Krytycyzm i sceptycyzm w filozofii wieku XIV. Le criticisme et la scepticisme dans la philosophie du XIV-e siècle. *Bulletin International de l'Académie Polonaise des Sciences et des Lettres.* Classe d'histoire et de philosophie. Année 1925 nr 1-10 s. 41-122. — Toż w streszcz. pt.: Przejawy krytycyzmu i sceptycyzmu w filozofii XIV wieku. *Spraw. z Czyn. Pos. PAU.* T. 30: 1925 nr 1 s. 8-9.

43. Prądy krytyczne i sceptyczne w filozofii XIV wieku. Les courants critiques et sceptiques dans la philosophie du XIV siècle. *Bulletin International de l'Académie Polonaise de Sciences et des Lettres.* Classe d'histoire et philosophie. Année 1925 nr 1-10 s. 192-242. — Toż. w streszcz. w: *Spraw. z Czyn. Pos. PAU.* T. 30: 1925 nr 10 s. 6-7.

44. Odrodzenie nominalizmu w XIV wieku. *Kwart. Filoz.* T. 4: 1926 s. 171-216, 477-496. Nb. artykuł ten nie został dokończony.

45. Kardynał Mercier (1851-1926). *Prz. Współcz.* R. 5: 1926 t. 16 s. 280-283.

46. Duch czynu w Królestwie Chrystusowym. Mowa wygłoszona na zakończenie Zjazdu Delegatów Organizacji Katolickich archidiecezji krakowskiej — dnia 17 października 1926 r. W: *Podstawy Akcji Katolickiej.* [Zeszyty „Ligi Katolickiej" Archidiecezji Krakowskiej nr 1] s. 11-28. — Toż w osob. odb. Kr. 1926 Druk. „Głosu Narodu" 16° s. 21.

47. Rec.: K. GIRGENSOHN: Der seelische Aufbau des religiösen Erlebens. Leipzig 1921. *Kwart. Filoz.* T. 4: 1926 s. 241-245.

48. Rec.: W. GRUEHEN: Das Werterlebnis, eine religionspsychologische Studie auf experimenteller Grundlage. Leipzig 1924. *Kwart. Filoz.* T. 4: 1926 s. 245-247.

49. Myśl franciszkańska i jej wpływ na Dantego. *Prz. Współcz.* R. 6: 1927 t. 20 s.

11-37. — Toż w osob. odb. Kr. 1927 8° s. 29.

50. Nowa fizyka a różne kierunki filozoficzne w XIV wieku. *Bulletin International de l'Académie Polonaise des Sciences et des Lettres.* Classe d'histoire et de philosophie. Année 1927 nr 4-6 s. 93-164. — Toż w osob. odb. Kr. 1928 8° s. 71. — Toż w streszcz. w: *Spraw. z Czyn. Pos. PAU.* T. 31: 1927 nr 5 s. 4-5.

51. Zagadnienie woli w XIV wieku. Le problème de la volontè au XIV siècle. *Bulletin International de l'Académie Polonaise des Sciences et des Lettres.* Classe d'histoire et philosophie. Année 1927 nr 7-10 s. 208. — Toż w j. pol. *Spraw. z Czyn. Pos. PAU.* T. 32: 1927 nr 8 s. 11.

52. Zadania misyjne Kościoła. Kazanie na rozpoczęcie Tygodnia Misyjnego urządzonego staraniem akademickich Kół Misyjnych w Krakowie (26 II — 4 III 1928 r.). *Prz. Hom.* R. 6: 1928 s. 210-221. — Toż w osob. odb. Kielce 1928 8° s. 16.

53. Naukowy Instytut Katolicki. *Głos Narodu.* R. 35: 1928 nr 301.

54. Zachodnie prądy filozoficzne w XIV wieku i stopniowy ich wpływ w środkowej i wschodniej Europie. *Prz. Filoz.* R. 31: 1928 s. 15-20.

55. Wpływ Awerroesa i Aleksandra Arfodizjasza w psychologii XIV w. L'influence d'Averroès et d'Alexandre d'Afrodisias dans psychologie du XIV-e s. *Bulletin International de l'Académie Polonaise des Sciences et des Lettres.* Classe d'histoire et de philosophie. Année 1928 nr 1-3 s. 14-16. — Toż w j. pol. *Spraw. z Czyn. Pos. PAU.* T. 33: 1928 nr 2 s. 15-16. — Toż w osob. odb. po franc. Kr. 1928 2° s. 3.

56. La lutte autour de l'âme au XIV-e et XV-e siècle. W: *Résumé des communications présentées au Congrès.* Oslo 1928 s. 116-118.

57. Projet de l'Académie Polonaise des Sciences et des Lettres pour la publication d'un Corpus Philosophorum Medii Aevi. Cracovie 1929 4° s. 10. Współautor A. BIRKENMAJER.

58. Walka o duszę w Oksfordzie i Paryżu w wiekach średnich oraz jej włoskie odgłosy w czasach Odrodzenia. *Prz. Filoz.* R. 37: 1930 s. 282-290. — Toż w osob. odb. Kr. 1930 8° s. 9.

59. Św. Augustynowi na jubileusz (354-430). *Prz. Filoz.* R. 37: 1930 nr 104, 106, 107, 108.

60. Geniuszowi św. Augustyna w hołdzie jubileuszowym. *Prz. Powsz.* R. 47: 1930 t. 187 s. 3-22. — Toż w osob. odb. Kr. 1930 8° s. 22.

61. Kazanie... z okazji wyjazdu naszych konfratrów do Chin. *Meteor.* R. 22: 1930 s. 134-136.

62. La lutte pour l'âme à Oxford et à Paris au XIV-e siècle et sa répercution à l'epoque de la Renaissance. W: *Proceedings of the Seventh International Congress of Philosophy held at Oxford, September 1-6 1930.* London 1930 s. 508-515.

63. Przedmowa. W: ŚW. TOMASZ Z AKWINU: O obyczajach Bożych. W. 1930 s. 11-20.

64. Corpus Philosophorum Medii Aevi. *Kwart. Filoz.* T. 9: 1931 s. 75-78.

65. Zmartwychwstał. *Czas.* R. 83: 1931 nr 78 s. 1.

66. O rozwoju religijno-filozoficznym Wł. L. Jaworskiego. W: *Wł. L. Jaworskiego życie i dzieła.* Kr. 1931 s. 89-107.

67. Teozofia, okultyzm, spirytyzm a duszpasterz. W: *Pamiętnik kursu duszpasterskiego w sprawie sekciarstwa i innowierstwa urządzonego w Poznaniu w dniach od 10 do 13 lutego 1931 r.* P. 1931 s. 136-151.

68. Zagadnienia współczesnej filozofii dziejów. Przemówienie i wykład inauguracyjny rektora Uniwersytetu Jagiellońskiego na otwarcie roku akademickiego 1931/32 dn. 11 października 1931 r. *Prz. Współcz.* R. 10: 1931 t. 39 s. 161-180. — Toż w osob. odb. Kr. 1931 8° s. 22.

69. Faust Goethego. Glossa Wielkanocna. *Czas.* R. 84: 1932 nr 71, 76, 83.

70. Młodzież i Biblioteka Jagiellońska. *Czas.* R. 84: 1932 nr 140. — Toż. W: *Sprawozdanie rektorskie za rok 1931/32.* Kr. 1932 s. 29-30.

71. Sprawozdanie rektorskie za rok 1931/32. Kr. 1932 s. 59.

72. Święty Albert Wielki (1206-1280-1931). *Czas.* R. 84: 1932 nr 268.

73. Mechanizm czy organizm. *Czas.* R. 84: 1932 nr 285.

74. Fortuna variabilis, Deus mirabilis. Tal av rektorn vid Krakows Universitet, teol. professorn... vid överlämnande av Svensk-Polska Föreningens gava av svenska böcker till Universitet i Kraków den 23 januari 1932. Meddelanden fran Svensk--Polska Förenings Srekretariat Mars 1932. Stokholm 1932 s. 4. — Toż w: *W Nurcie Zagadnień Posoborowych.* T. 4: 1970 s. 360-362.

75. Przedmowa. W: BŁ. ALBERT WIELKI: O połączeniu się z Bogiem. W. 1932 s. 11-19.

76. Słowo wstępne. W: *O polskiej sztuce religijnej.* Katowice 1932 s. 9-10.

77. Ochrona przyrody w regułach i konstytucjach zakonnych. *Ochrona Przyrody.* R. 13: 1933 s. 1-15. — Toż w osob. odb. Kr. 1933 8° s. 15.

78. Resurectio et vita. *Czas.* R. 85: 1933

nr 88. — Toż w osob. odb. Kr. 1933 8° s. 14. W serii: Biblioteczka Czasu.
79. Dwie miłości. [Na Kongres Eucharystyczny w Krakowie]. *Czas.* R. 85: 1933 nr 144. Wydanie nadzwyczajne z 26 VI 1933 r. — Toż w osob. odb. Kr. 1933 8° s. 19. W serii: Biblioteczka Czasu.
80. Mechanizm czy organizm. W: W *obronie szkół akademickich.* Praca zbiorowa. Kr. 1933 s. 59-66.
81. Dwa paryskie akty potępienia tez filozoficzno-teologicznych. *Spraw. z Czyn. Pos. PAU.* T. 38: 1933 nr 8 s. 8. — Toż w osob. odb. Kr. 1933 8° s. 1.
82. Życzenia ks.... na rok jubileuszowy Meteora 1909-1933, *Meteor.* R. 25: 1933 s. 10-12.
83. Na początku było Słowo. *Czas.* R. 85: 1933 nr 294 s. 1-2. — Toż w osob. odb. Kr. 1934 8° s. 10.
84. Rec.: P. G. THÉRY: Étiudes Dionysiennses, I. Paris 1932; E. BUŁHAK: Dzieła św. Dionisjusza Areopagity. Kr. 1932. *Kwart. Filoz.* T. 11: 1933 s. 355-361.
85. Nasza ankieta. *Czas.* R. 86: 1934 nr 34. Dodatek: Przegląd naukowy i artystyczny.
86. Kościół wobec narodowego socjalizmu. *Czas.* R. 86: 1934 nr 76, 77, 82. — Toż w osob. odb. Kr. 1934 8° s. 22. W serii: Biblioteczka Czasu.
87. Salve festa dies. *Czas.* R. 86: 1934 nr 89, 91. — Toż w osob. odb. Kr. 1934 8° s. 18. W serii: Biblioteczka Czasu.
88. Dzień ognia. Przemówienie na Akademii dla inteligencji podczas Kongresu Eucharystycznego w Tarnowie. *Czas.* R. 86: 1934 nr 159, 160, 161. — Toż w osob. odb. Kr. 1934 8° s. 22. W serii: Biblioteczka Czasu.
89. Gasnące blaski. *Czas.* R. 86: 1934 nr 38, 39, 40, 41. Tygodniowy Dodatek poświęcony sprawom literatury i sztuki. *Czas,* nr 345. — Toż w osob. odb. Kr. 1935 8° s. 28.
90. Fermenty religijne w Trzeciej Rzeszy. *Prz. Powsz.* R. 51: 1934 t. 201 s. 347-367.
91. Nieznany Bóg. *Czas.* R. 86: 1934 nr 353.
92. Prądy filozoficzno-teologiczne na Uniwersytecie Jagiellońskim w pierwszej dobie jego istnienia. W: *Nasza Myśl Teologiczna.* T. 2. Pamiętnik II Zjazdu Naukowego w Warszawie, w sierpniu 1933 roku. W. 1935 s. 30-47. — Toż w streszcz. w: *Stud. Philos.* [Lwów]. T. 2: 1937 s. 468-469.
93. Tomizm wobec współczesnej filozofii dziejów. Referat wygłoszony 28 sierpnia 1934 r. na pierwszym zebraniu plenarnym międzynarodowego kongresu filozofii tomistycznej w Poznaniu. W: *Magister Thomas — Doctor communis.* Księga Pamiątkowa Międzynarodowego Kongresu filozofii tomistycznej w Poznaniu (23-30 sierpnia 1934). Stud. Gnesn. XII. Gniezno 1935 s. 1-29. — Toż w osob. odb. Gniezno 1935 8° s. 31.
94. Nieznanemu Bogu. *Czas.* R. 87: 1935 nr 1 s. 1.
95. La révocation par Frère Barthélmy, en 1316, de 13 thèses incrimiées. W: *Aus der Geistwelt des Mitellalters.* Studien und Texte. Martin Grabmann zur Vollendung des 60. Lebensjahres von Freunden und Schülern gewindet. Suplement III. 2. Münster 1935 s. 1091-1098.
96. Mistyka. W: *Świat i życie, zarys encyklopedyczny współczesnej wiedzy i kultury.* T. 3: 1935 s. 648-656 — Toż pt.: Mistyka a życie współczesne. *Tyg. Powsz.* R. 31: 1977 nr 34 s. 1, 3-4.
97. Trzy mity. *Czas.* R. 87: 1935 nr 27, 33, 40. — Toż w osob. odb. W. 1935 8° s. 29.
98. Zmartwychwstał. *Czas.* R. 87: 1935 nr 109.
99. W murach bogatej Akademii. *Czas.* R. 87: 1935 nr 143 s. 3.
100. Stwórczy Duch. *Czas.* R. 87: 1935 nr 157. — Toż, *Pol. Sacra.* R. 3: 1950 s. 276-283.
101. Odpowiedź ks.... na ankietę przeprowadzoną przez „Czas" wśród profesorów Uniwersytetu Jagiellońskiego. *Czas.* R. 87: 1935 nr 176.
102. Dobra Nowina. *Czas.* R. 87: 1935 nr 353.
103. Małżeństwo i rodzina w świetle filozofii chrześcijańskiej. W: *Rodzina.* Pamiętnik I Katolickiego Studium o rodzinie w Poznaniu 1935. P. 1936 s. 17-41. — Toż w osob. odb. P. 1935 8° s. 29. Biblioteczka Akcji Katolickiej nr 18.
104. Eros i Logos u Dantego. *Prz. Powsz.* R. 52: 1935 t. 108 s. 149-170, 279-302; R. 53: 1936 t. 209 s. 152-172. — Toż w osob. odb. Kr. 1936 8° s. 69. — Toż w tłumaczeniu czeskim I. K. SMÁLOWA pt.: Eros a Logos v ponati Sv. Tomása Akvinskeho a najma Danteho. *Rád* [Revue pro kulturu a zivot] R. 3: 1936 s. 176-192, 438-447, 509-517.
105. Odpowiedź na „Odpowiedź" p. E. Bułhaka. *Kwart. Filoz.* T. 12: 1936 s. 81-94.
106. Odpowiedź na uwagi ks. prof. Szydelskiego o mojej recenzji książki E. Bułhaka. *Aten. Kapł.* T. 38: 1936 s. 111-112.
107. Corpus Philosophorum Medii Aevi. Académie Royale de Belgique. Extrait des *Bull. de Cl. des Lettres et des Sciences morales et polit.* Raport przedstawiony przez... na 17 sesji rocznej Unii międzynarodowej Akademii 11-14 maja 1936 r.
108. Duch a dzieje ludzkie. *Czas.* R. 88: 1936 nr 67.
109. Dysputa między Janem a Jandun

(† 1328) a Bartłomiejem z Bruges († 1356). *Collect. Theol.* R. 17: 1936 s. 317-326. — Toż w osob. odb. Lw. 1936 8° s. 10.

110. Nieznanemu Bogu. W. 1936 Koło Studiów Katol. Naukowy Instytut Katol. 8° s. 181, nlb. 4. Nb. Książka stanowi zbiór szkiców wymienionych wyżej po nr 90, 93, 96, 82, 78, 87, 77, 86, 88, 99, 92, 95.

111. Surrexit. *Czas.* R. 88: 1936 nr 101.

112. Veni Creator. *Czas.* R. 88: 1936 nr 149.

113. Pokój ludziom... *Czas.* R. 88: 1936 354, 355.

114. Powstanie wolnej... [Słowo wstępne]. *Prz. Biblij.* 1937 s. III-IV.

115. Katolicka idea wychowania. W: *Katolicka myśl wychowawcza.* Pamiętnik II Katolickiego Studium o wychowaniu, w Wilnie w dn. 28 VIII do 1 IX 1936. P. 1937 s. 23-45.

116. La subilation thomiste. *Angelicum.* T. 14: 1937 s. 1-2 s. 212-222. — Toż w osob. odb. Roma 1937 8° s. 11.

117. Wstęp. W: *Myśl katolicka wobec logiki współczesnej. Stud. Gnesn.* XV. P. 1937 s. 7-11. — Toż w streszcz. w: *La pensée catholique et la logique moderne.* Kr. 1937 s. 4-7.

118. Le probléme de la volontè à Oxford et à Paris au XIV-e siècle. *Studia Philosophica II,* Leopoli 1937 s. 233-264.

119. Rec.: I. GAŁĘZOWSKA: La philosophie des jeunes. Nouvelles dupes desvieilles erreurs. Paris 1936. *Kwart. Filoz.* T. 13: 1937 s. 166.

120. Człowiek z Sympozjonu. Wspomnienie pośmiertne o prof. Władysławie Natansonie. *Czas.* R. 89: 1937 nr 66, 70, 73. — Toż w osob. odb. W. 1937 8° s. 15, nlb. 1.

121. Ladislas Natanson, l'homme et l'humaniste. *Acta Physica Polonica.* T. 6: 1937 f. 4 s. 308-316.

122. Władysław Natanson jako człowiek i humanista. *Acta Physica Polonica.* T. 6: 1937 f. 4 s. 317-324.

123. Zwycięzca śmierci. *Czas.* R. 89: 1937 nr 86.

124. Książe metropolita [A. Sapieha] a młodzież. *Czas.* R. 89: 1937 nr 160.

125. Zapłakali ludzie [śp. rektorowa I. Kostanecka]. *Czas.* R. 89: 1937 nr 312.

126. Homo factus. *Czas.* R. 89: 1937 nr 352.

127. Jacques Maritain. *Verbum.* R. 4: 1937 s. 499-511. — Toż w: Przedmowa. W: J. MARITAIN: Trzej reformatorzy. W. [1939] s. 5-13.

128. Dusza i duch. *Verbum.* R. 4: 1937 s. 691-717.

129. Z roczników uniwersyteckich. W: *25 lat pasterzowania księcia metropolity Adama Stefana Sapiehy.* Kr. 1937 s. 21-30.

130. Brat Albert — Adam Chmielowski. W: *Sól polskiej ziemi.* W. 1937 s. 235-256.

131. Chmielowski Adam. W: *Pol. słow. biogr.* T. 3: 1937 s. 338-340. Współautor F. KOPERA.

132. Pochodnia gorejąca. Przemowa nad trumną K. H. Rostworowskiego dnia 7 II 1938. *Czas.* R. 90: 1938 nr *43. — Toż w osob. odb. W. 1938 8° s. 10. W serii: Biblioteczka Czasu.

133. Pochodnia gorejąca. *Głos Brata Alberta.* R. 7: 1938 s. 85-86.

134. Na Rezurekcję. *Czas.* R. 90: 1938 nr 105 s. 1.

135. Filozof życia. Wspomnienia pośmiertne o prof. Witoldzie Rubczyńskim. *Czas.* R. 90: 1938 nr 150. — Toż w osob. odb. W. 1938 8° s. 13. W serii: Biblioteczka Czasu.

136. Incarnatus. *Czas.* R. 90: 1938 nr 353 s. 1.

137. W obliczu śmierci. *Pielęgniarka Polska.* R. 10: 1938 nr 3 s. 57-63. — Toż w osob. odb. W. 1938 8° s. 6.

138. Mandatum novum. W: *Kapłan wśród ludzi.* Praca zbiorowa ku uczczeniu ks. Władysława Korniłowicza. W. 1938. — Toż w osob. odb. Włocławek 1938 8° s. 16.

139. Wyd. i oprac.: Listy Brata Alberta do Lucjana Siemieńskiego. W: *Księga pamiątkowa na dziewięćdziesięciolecia dziennika „Czas" 1848-1938.* Kr. 1938 s. 94-97.

140. Brat Albert duszę dał. Przemówienia wygłoszone na Akademii ku czci Brata Alberta w Złotej Sali Domu Katolickiego w Krakowie, w dniu 16 X 1938. *Głos Brata Alberta.* R. 7: 1938 s. 199-218.

141. Prof. Rubczyński jako historyk filozofii. W: *Przemówienia wygłoszone na Akademii ku czci śp. Prof. Witolda Rubczyńskiego dnia 15 listopada 1938.* Kr. 1939 s. 26-31.

142. Legenda, plotka i rzeczywistość w życiu Brata Alberta. *Głos Brata Alberta.* R. 8 :1939 s. 2-6.

143. Brat Albert. Kr. 1939 8° s. 26. Broszura ta składa się z wymienionych wyżej artykułów pod nr 139 i 141.

144. Ars sacra oratio Corporis Christi. *Teol. Prakt.* Kwart. dla Duszp. [Poznań]. R. 1: 1939 nr 1-4 s. 94-114. — Toż w osob. odb. P. 1939 8° s. 23.

145. Kościół w żałobie i radości [o Piusie XI i Piusie XII] *Verbum.* R. 6: 1939 s. 21-48.

146. Chrystus nie umiera. *Czas.* R. 91: 1939 nr 98 s. 1.

147. K. H. Rostworowski jako pisarz religijny. *Prosto z Mostu.* R. 5: 1939 nr 30 s. 1.

148. Duszę dać. *Caritas.* R. 1: 1945 nr 1/2 s. 3-7.

149. Dwa zmartwychwstania. *Tyg.*

Powsz. R. 1: 1945 nr 2 s. 1. — Toż. *Pol. Sacra*. R. 3: 1950 s. 247-251.
150. Co trzymało w obozie. *Tyg. Powsz*. R. 1: 1945 nr 5 s. 2. — Toż. *Pol. Sacra*. R. 3: 1950 s. 337-341.
151. Dzień światła i ognia. *Tyg. Powsz*. R. 1: 1945 nr 9 s. 1. — Toż. *Pol. Sacra*. R. 3: 1950 s. 252-257.
152. Tu es Petrus. *Tyg. Powsz*. R. 1: 1945 nr 14 s. 1. — Toż. *Pol. Sacra*. R. 3: 1950 s. 258-263.
153. Na zaduszki. *Tyg. Powsz*. R. 1: 1945 nr 32 s. 1. — Toż. *Pol. Sacra*. R. 3: 1950 s. 331-336.
154. Za niepodległość ducha. Przemówienie wygłoszone w Uniw. Jag. na zgromadzeniu profesorów w rocznicę aresztowania w dniu 6 XI 1945 r. *Tyg. Powsz*. R. 1: 1945 nr 36 s. 1. — Toż. *Pol. Sacra*. R. 3: 1950 s. 342-346.
155. Lux in tenebris. *Tyg. Powsz*. R. 1: 1945 nr 40 s. 1. — Toż. *Pol. Sacra*. R. 3: 1950 s. 264-269.
156. Syna dał. *Tyg. Warsz*. R. 1: 1945 nr 7 s. 1. — Toż. *Pol. Sacra*. R. 3: 1950 s. 313-316.
157. Duszę dać. *Caritas*. R. 1: 1945 nr 1-2 s. 3-7. — Toż w osob. odb. Kr. 1946 16° s. 19. — Toż. *Pol. Sacra*. R. 3: 1950 s. 317-330.
158. Ankieta skierowana do byłych więźniów politycznych z czasów okupacji niemieckiej. Kr. b/ r. 4° s. 1. Druk ulotny.
159. Ks. Jan Salamucha (1903-1944). *Tyg. Powsz*. R. 2: 1946 nr 2 s. 2. — Toż w: *70 żywotów*. Kr. 1977 s. 210-213.
160. Drzwiami zamkniętymi. *Tyg. Powsz*. R. 2: 1946 nr 16 s. 2-3. — Toż. *Pol. Sacra*. R. 3: 1950 s. 270-275.
161. Stwórczy duch. *Tyg. Powsz*. R. 2: 1946 nr 23 s. 1. — Toż. *Pol. Sacra*. R. 3: 1950 s. 276-283.
162. Heroizm w stylu franciszkańskim. [W setną rocznicę urodzin Brata Alberta]. *Tyg. Powsz*. R. 2: 1946 nr 34 s. 1-2. — Toż. *Pol. Sacra*. R. 3: 1950 s. 374-381. — Toż. *Przew. Katol*. 1966 s. 136-137. — Toż w: *70 życiorysów*. Kr. 1977 s. 119-125.
163. Alfa i Omega. *Tyg. Powsz*. R. 2: 1946 nr 51/52 s. 1-2. — Toż. *Pol. Sacra*. R. 3: 1950 s. 284-292.
164. Dokąd idziemy. *Znak*. R. 1: 1946 s. 4-25. — Toż po franc. w La Vie Intelectuelle z czerwca 1947 r. — Toż. *Pol. Sacra*. R. 3: 1950 s. 356-373.
165. Brat Albert. W setną rocznicę urodzin (1846-1946). Kr. 1946 Nakł. Krajowej Centrali „Caritas", Druk. „Powściągliwość i Praca" w Krakowie 8° s. 202, nlb. 1. — Toż bez podtytułu. Londyn [1961]. Nakł. Katol. Ośrodka Wyd. „Veritas" 8° s. 207, nlb. 1. — Toż. Wyd. 2 [winno być 3]. P. 1978 Księg. św. Wojciecha 8° s. 226, nlb. 1.
166. Ks. Stanisław Kobyłecki. *Prz. Filoz*. R. 42: 1946 s. 304-305. — Toż. *Pol. Sacra*. R. 3: 1950 s. 386-388.
167. Ks. Jan Salamucha. *Prz. Filoz*. R. 42: 1946 s. 337-341. — Toż. *Pol. Sacra*. R. 3: 1950 s. 394-400.
168. Gnozjologia Dantego. *Spraw. z Czyn. Pos. PAU*. T. 47: 1946 nr 9 s. 314-316. — Toż w osob. odb. Kr. 1946 8° s. 3.
169. Przedmowa. W: A. DANTE: Boska Komedia. Tłumaczyła A. ŚWIDERSKA. Kr. 1947. T. 1: Piekło s. 5-10.
170. Homo sapiens. *Tyg. Powsz*. R. 3: 1947 nr 10 s. 66. — Toż. *Pol. Sacra*. R. 3: 1950 s. 347-355.
171. Pokój wam. *Tyg. Powsz*. R. 3: 1947 nr 14/15 s. 1. — Toż. *Pol. Sacra*. R. 3: 1950 s. 303-312.
172. Bez spoczynku. [O Halinie Radlińskiej]. *Tyg. Powsz*. R. 3: 1947 nr 23 s. 5. — Toż. *Pol. Sacra*. R. 3: 1950 s. 382-312.
173. Juliusz Osterwa. Przemówienie nad grobem. *Tyg. Powsz*. R. 3: 1947 nr 25 s. 1. — Toż. *Pol. Sacra*. R. 3: 1950 s. 389-393.
174. Data urodzin Brata Alberta. *Nasza Przeszł*. T. 3: 1947 s. 212-222. — Toż w osob. odb. Kr. 1947 8° s. 10.
175. Ks. dr Jan Salamucha, prof. Uniwersytetu Jagiellońskiego (1903-1944). *Aten. Kapł*. R. 40: 1948 t. 48 s. 82-84.
176. Heroizm chrześcijański. *Znak*. R. 3: 1948 s. 97-129.
177. Przyjaźń u św. Pawła. W: *Przyjaźń chrześcijańska*. Zbiór studiów. Kielce 1948 s. 9-49.
178. Między heroizmem a bestialstwem. Kr. 1949 Wyd. Mariackie 8° s. 416. Książka nie dokończona. — Fragment tegoż w: *Znak*. R. 10: 1958 s. 241-246.
179. La Gnosèologie de Dante. Kr. 1950 Arch. Neophilologicum III, Nakł. Pol. Akad. Umiej. 8° s. 79.
180. Nobilita. *Pol. Sacra*. R. 3: 1950 s. 211-222.
181. Dzieło literackie i naukowe. *Pol. Sacra*. R. 3: 1950 s. 223-233.
182. Kontemplacja i ekstaza u Dantego. *Pol. Sacra*. R. 3: 1950 s. 234-246.
183. Dokąd idziemy. Pisma wybrane. Wybór i oprac. J. KOŁĄTAJ. Kr. 1964 Wyd. Znak 8° s. 306, nlb. 3.
184. La philosophie au XIV siècle. Six etudes. Heraugegeben und eingeleitet von Kurt Flasch. Frankfurt a. M. 1969, GMBH 16° s. XV, 413.
185. Wszystkich rozumiał. (Przemówienie na stulecie śmierci Goethego). W *Nurcie Zagadnień Posoborowych*. T. 4: 1970 s. 362-364.
186. W trosce o rozwój nauki. (Przemówienie na 50-lecie założenia Kasy im. Mianowskiego). W *Nurcie Zagadnień Posoborowych*. T. 4: 1970 s. 364-367.

187. Nova et vetera. Wstęp i opracowanie A. USOWICZ. Rzym 1979 8° s. 173, nlb. 1. Nb. Książka składa się z 272 aforystyczno-eseistycznych wypowiedzi K. Michalskiego wyjętych z jego pism drukowanych i spuścizny pozostającej w rękopisach.

188. Kronika kaplicy w Siechowie. *Nasza Przeszł.* T. 56: 1981 [w druku].

II.

USOWICZ A., KŁÓSAK K.: Konstanty Michalski (1879-1947). Kr. 1949, tamże literatura; PRZYMUSIAŁA A.: Michalski Konstanty Józef. W: *Pol. słow. biogr.* T. 20: 1975 s. 592-595, tamże literatura; SCHLETZ A.: Wybitniejsi misjonarze Ślązacy w Polsce pierwszej połowy XX wieku. *Nasza Przeszł.* T .44: 1975 s. 294-300; PERKOWSKA U.: Kształtowanie się zespołu naukowego w Uniwersytecie Jagiellońskim (1860-1920). Wr. 1975 s. 110, 135, 160; GÓRSKI K.: Duchowość chrześcijańska. Wr. 1978 s. 271, 272; ŚWIERZAWSKI W.: Ksiądz Konstanty Michalski jako tomista. *Nasza Przeszł.* T. 49: 1978 s. 271-287; BIELAK F.: Z odległości lat. Wspomnienia i sylwetki. Kr. 1979 s. 301, 302, 304; GAWĘDA S.: Uniwersytet Jagielloński w okresie okupacji hitlerowskiej 1939-1945. Kr. 1979 s. 8, 31; JACEWICZ W., WOŚ J.: Martyrologium polskiego duchowieństwa rzymskokatolickiego pod okupacją hitlerowską w latach 1939-1945. Z. 5. W. 1981 s. 358, 370; POPIOŁEK K.: Dzieje Śląska. Wyd. 2. W. 1981 s. 479.

Stanisław Janaczek

Michalski Wilhelm Wincenty (1879-1943), misjonarz, profesor zw. Uniw. Warszawskiego, biblista.

Urodził się 3 IV 1879 r. w Siemianowicach na Śląsku jako syn Jana i Agnieszki z domu Król. Nauki początkowe pobierał w rodzinnej miejscowości, a w zakresie szkoły średniej w Małym Seminarium Księży Misjonarzy w Krakowie. Tam też wstąpił do misjonarzy w 1896 r.: śluby wieczyste złożył 28 XI 1898 r. W dwa lata później uzyskał maturę państwową jako ekstern w krakowskim Gimnazjum św. Anny. Studia filozoficzno-teologiczne ukończył w misjonarskim Seminarium Duchownym w Krakowie na Kleparzu i Stradomiu i tam 5 VII 1903 r. przyjął święcenia kapłańskie. W tym samym roku zaczął wykładać Pismo św. w seminarium swego zgromadzenia, a równocześnie studiował na Wydziale Teologicznym Uniw. Jagiellońskiego. Po uzyskaniu doktoratu z teologii w 1907 r. wyjechał do Palestyny i przez kilka miesięcy uczęszczał na wykłady do dominikańskiej Szkoły Biblijnej św. Szczepana w Jerozolimie. Do Krakowa wrócił w 1908 r. i uczył nadal Pisma św., a nadto do 1911 r. sprawował urząd dyrektora alumnów oraz prefekta studiów do 1917 r. Dzięki m. in. jego staraniom misjonarskie Seminarium Duchowne przekształcone zostało w 1910 r. w Instytut Teologiczny, uzyskując zarazem prawa państwowe. W dużym stopniu Michalski przyczynił się również do podniesienia poziomu naukowego w tym zakładzie. Od 1918 r. przebywał w Warszawie, gdzie objął wykłady z Pisma św. Starego Testamentu na Wydziale Teologicznym tamtejszego uniwersytetu. W roku następnym otrzymał nominację na profesora zw. Starego Testamentu, a jednocześnie został pierwszy raz wybrany dziekanem Wydziału Teologicznego; ponownie funkcję te sprawował w r. akad. 1927/1928. W l. 1918-1919 oraz 1927-1931 był superiorem misjonarzy i rektorem konwiktu teologicznego księży studentów w Warszawie.

Od początku pobytu w Warszawie rozwijał szeroką i wszechstronną działalność. I tak w l. 1918-1921 uczył również Starego Testamentu w Metropolitalnym Seminarium Duchownym, prowadził wykłady z Pisma św. na kursie katechetek (1919-1922), a także w seminarium Związku Niewiast Katolickich (1922) oraz na kursach religijnych (od 1926 r.). W r. 1922 założył Koło Studiów Katolickich, w ramach którego wyjaśniał Nowy Testament, wygłaszał referaty na tematy religijne i miewał z tego zakresu

różne pogadanki. Podobną działalność rozwijał od tego samego roku w założonym przez siebie Stowarzyszeniu Unii Chrystusowej. Poza tym prowadził cykle wykładów z Pisma św. na kursach dokształcających dla nauczycieli szkół średnich i powszechnych oraz na kursach prefektów seminariów nauczycielskich. Na tematy biblijne w różnych miejscowościach wygłosił dziesiątki referatów. Przeprowadził też wiele serii rekolekcji zamkniętych, zwłaszcza dla sióstr zakonnych i inteligencji. Wśród tej ostatniej cieszył się opinią dobrego spowiednika i utalentowanego konferencjonisty, chociaż jako profesor nie wykładał ciekawie. Od 1928 r. często chorował i dużo się leczył; cierpiał początkowo na serce i nogi, a od początku 1939 r. na cyclotymia depressiva. Wtedy też uznany został za niezdolnego do pracy i przeniesiony w stan spoczynku. Zmarł 17 X 1943 r. w Warszawie i pochowany został w grobowcu swego zgromadzenia na Powązkach. Michalski pisał dużo, ale nigdy nie śpieszył się z publikacją swoich prac i wielu nie ogłosił drukiem, a wśród nich 3-tomowej „Historii Izraela". Wszystkie te prace niestety spłonęły podczas powstania warszawskiego.

I.

1. Hozjusz i reformacja w Polsce w latach 1551-1558 na podstawie jego własnej korespondencji dotąd opublikowanej. *Prz. Kość.* T. 10: 1906 s. 321-330, 419-434; T. 11: 1907 s. 9-29, 97-108, 188-209, 236-289. — Toż w osob. odb. P. 1907 Druk. św. Wojciecha 8° s. 103.

2. Śp. ks. Rudolf Żdziebło. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 14: 1908 s. 189-191.

3. U konfratrów w Konstantynopolu. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 14: 1908 s. 234-241; R. 11: 1907 s. 7-23, 114-127, 161-176.

4. Z podróży na Wschód. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 15: 1909 s. 272-288; R. 16: 1910 s. 47-60, 110-123, 206-221, 298-310; R. 17: 1911 s. 120-133, 189-211.

5. W noc wielkanocną. *Meteor.* R. 1: 1909 s. 11-12.

6. Jakim jest a jakim powinien być Meteor. *Meteor.* R. 1: 1909 s. 47-48.

7. Współpracownikom i czytelnikom Meteora. *Meteor.* R. 1: 1909 s. 160-161.

8. Uczta eucharystyczna w księgach Nowego Testamentu. *Meteor.* R. 1: 1909 s. 49-52, 65-68, 101-102, 125-128.

9. O odkryciach ks. Musila w Arabii Skalistej. *Mies. Kość.* R. 1: 1909 t. 1 s. 197-212.

10. Rec.: F. A. SYMON: Pięcioksiąg Mojżeszowy w nowym przekładzie polskim z tekstem łacińskiej Wulgaty. *Mies. Kość.* R. 1: 1909 t. 1 s. 251-254.

11. Rec.: *Ateneum Kapłańskie.* Rok 1909 tom 1. *Mies. Kość.* R. 1: 1909 t. 2 s. 207-208.

12. Rec.: A. SZLAGOWSKI: Wstęp ogólny do Pisma św. T. 1-3. W. 1907-1908. *Mies. Kość.* R. 1: 1909 t. 2 s. 213-219.

13. Rec.: J. KORZONKIEWICZ: Jehosu'a. Studium biblijne o początkach narodu izraelskiego i zdobyciu Palestyny pod Jozuem. Kr. 1909. *Mies. Kość.* R. 1: 1909 t. 2 s. 389-392.

14. Psalm 28 (Hebr. 29). *Mies. Kość.* R. 1: 1909 t. 2 s. 264-277.

15. Na dzień Nawrócenia św. Pawła. *Meteor.* R. 2: 1910 s. 15.

16. Rec.: P. M. J. LAGRANGE: Le Messianisme chez les Juifs. Paris 1909. *Mies. Kość.* R. 2: 1910 t. 3 s. 62-67.

17. Chrystus Pan w Jeruzalem. *Rocz. Dzieła św. Dziec. P. Jezusa.* R. 27: 1910 s. 61-68.

18. Świątynia jerozolimska w oczach Pana Jezusa. *Rocz. Dzieła św. Dziec. P. Jezusa.* R. 27: 1910 s. 105-114.

19. Chrystus Pan w świątyni. *Rocz. Dzieła św. Dziec. P. Jezusa.* R. 28: 1911 s. 9-14. — Nb. do pierwszej części artykułu nie udało się dotrzeć.

20. Meteorowi do albumu. *Meteor.* R. 3: 1911 s. 1-3.

21. O teoriach astralno-mitologicznego wykładu Biblii. *Meteor.* R. 3: 1911 s. 111-114, 137-141.

22. Próba astralno-mitologicznego wykładu Ewangelii. *Mies. Kość.* R. 3: 1911 t. 5 s. 89-115, 267-383.

23. Reformacja i racjonalizm biblijny. *Mies. Kość.* R. 3: 1911 t. 5 s. 366-374.

24. Rec.: F. X. KUGLER: Im Bannkreis Babilonistische Konstruktionen und religioneschichtlichen Tatsachen. München 1910. *Mies. Kość.* R. 3: 1911 t. 6 s. 65-67.

25. Wydanie greckiego tekstu N. Testamentu. *Aten. Kapł.* R. 3: 1911 t. 6 s. 364-372.

26. Rec.: S. TRZECIAK: Literatura i religia u Żydów za czasów Chrystusa Pana. W. 1911. *Aten. Kapł.* R. 3: 1911 t. 6 s. 397-400.

27. Czemu Meteor nie płonie ciepłem. *Meteor.* R. 4: 1912 s. 1-2.

28. Rec.: W. HOZAKOWSKI: Klemens z Aleksandrii i siedemdziesięciu tygodniach Daniela proroka. P. 1912. *Gaz. Kośc.* R. 20: 1912 s. 81-82.

29. Idea miłosierdzia w Biblii. *Miłos. Chrześc.* R. 8: 1912 s. 252-259; R. 9: 1913 s. 163-170, 191-193, 210-216.

30. Rec.: K. HOLZHLEY: Kurzgefasstes Lehrbuch der speziellen Einleitung in das Alte Testament. Padeborn 1912. *Mies. Kośc.* R. 4: 1912 t. 8 s. 70-71.

31. Rec.: BODIN: Novum Testamentum D. N. Christi Paris 1911. *Mies. Kośc.* R. 4: 1912 t. 7 s. 150-153.

32. Rec.: F. X. STEIMETZER: Die Geschichte der Gehurt und Kindheit Christi und ihr Verhältniss zur Babylonischen Mythe. Münster 1910. *Mies. Kośc.* R. 4: 1912 t. 7 s. 229-231.

33. Rec.: V. ZAPLETAL: Das Buch Kohelet, kritisch und erklärt. Freiburg 1911. *Mies. Kośc.* R. 4: 1912 t. 7 s. 304-308.

34. Rec.: S. DUTKIEWICZ: Refleksje na tle podróży do Ziemi św. Tarnów 1912. *Mies. Kośc.* R. 4: 1912 t. 7 s. 386-387.

35. Siostry Miłosierdzia w Palestynie. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 18: 1912 s. 51-64.

36. Wspomnienia u konfratrów w Jerozolimie. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 18: 1912 s. 324-335.

37. Znaczenie odkryć na Wschodzie a szczególniej w Palestynie od r. 1888-1911 wobec nauk biblijnych. *Prz. Powsz.* R. 29: 1912 t. 114 s. 188-204, 383-407; t. 115 s. 71-96.

38. Starożytne dzieje biblijne w świetle dokumentów najdawniejszych Wschodu, z uwzględnieniem krytyki literackiej. Kr. 1912 Nakł. XX Misjonarzy, Druk. Związkowa 8° s. 415.

39. Słowo z okazji recenzji książki „Starożytne dzieje biblijne". *Gaz. Kośc.* R. 21: 1913 s. 55.

40. Organizacja miłosierdzia w gminie jerozolimskiej. *Miłos. Chrześc.* R. 9: 1913 s. 269-276.

41. Rec.: A. DEIMEL: Veritas Testamenti Chronologia monumentalis Babylonico-Assyriis ilustra. Roma 1912. *Mies. Kośc.* R. 5: 1913 s. 314-315.

42. Rec.: W. SZCZEPAŃSKI: Bóg-Człowiek w opisie Ewangelistów. Rzym 1914. *Aten. Kapł.* R. 12: 1914-1915 s. 199-205.

43. Pascha i Wieczerza Pańska. *Mies. Katech. i Wychow.* R. 4: 1914 s. 274-283, 343-355, 532-539; R. 5: 1916 s. 122-130. — Toż w osob. odb. pt.: Pascha i Ostatnia Wieczerza. Studium egzegetyczne. Lw. 1916 Druk. J. Chęcińskiego 8° s. 52.

44. Rec.: J. KACZMARCZYK: Ewangelie. Studium krytyczne. *Prz. Powsz.* R. 34: 1917 t. 130 s. 355-360.

45. Rec.: W. SZCZEPAŃSKI: Cztery Ewangelie. Wstęp, nowy przekład. Cz. 1. Kr. 1916. *Prz. Powsz.* R. 34: 1917 t. 135 s. 388-392.

46. Rec.: J. KRUSZYŃSKI: Wstęp ogólny, historyczno-krytyczny do Pisma św. Włocławek 1915. *Prz. Powsz.* R. 34: 1917 t. 136 s. 503-512.

47. Rec.: J. KRUSZYŃSKI: Wstęp szczegółowy do Ksiąg N. Testamentu. Włocławek 1916. *Prz. Powsz.* R. 34: 1917 t. 136 s. 512-518.

48. Meteorowi. *Meteor.* R. 10: 1918 s. 67-68.

49. Konwikt teologiczny w Warszawie. *Gaz. Kośc.* R. 26: 1919 s. 52-53.

50. Konwikt teologiczny. *Gaz. Kośc.* R. 26: 1919 s. 67.

51. Treść i myśl przewodnia Księgi Hioba. *Aten. Kapł.* R. 11: 1919-1925 t. 16 s. 1-18.

52. Konwikt teologiczny w Warszawie, Traugutta 1. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 22: 1920 s. 187-195.

53. Z okazji artykułu: Proroctwo Daniela z czasów Dariusza II. *Prz. Teol.* R. 1: 1920 s. 211-215. [Dotyczy broszury J. STAWARCZYKA: „Studium filologiczno-krytyczne z zakresu hebraistyki" oraz krytycznych wobec niej wypowiedzi Sz. Szydelskiego].

54. Pneumatyczny charakter Ewangelii. *Prz. Teol.* R. 2: 1921 s. 16-32, 121-146.

55. Rec.: *Biblica*, Commentarii editi a Pontificio Instituo Biblico. Romae 1920; *Verbum Domini*, Commentarii de re Biblica omnibus sacerdotalibus accomodati a Pontificio Instituto Biblico singulis mensibus editi. Roma 1921. *Prz. Teol.* R. 2: 1921 s. 314-319.

56. Rec.: F. MADEJA: Zmartwychwstanie Chrystusa. Studium apologetyczno-biblijne. Kr. 1922. *Prz. Teol.* R. 3: 1922 s. 333-335.

57. Rec. [A.] KLAWEK: Noc betlejemska — historia czy legenda. P. 1921. *Mies. Katech. i Wychow.* R. 11: 1922 s. 204-207.

58. Izraelici a Żydzi. *Prz. Judaist.* R. 1: 1922 s. 9-19, 125-133.

59. Rec.: E. SCHURER: Geschichte des judischen Volkes im Zeitaltar Jezu Christi. B. 1-3. *Prz. Judaist.* R. 1: 1922 s. 76-77.

60. Rec.: H. J. VOGELS: Novum Testamentum Graece. Düsseldorf 1922; TENŻE: Novum Testamentum Graece et Latine. Düsseldorf 1922. *Prz. Powsz.* R. 39: 1933 t. 155-156 s. 345-348.

61. Amos. Wstęp, nowy przekład, komentarz. Lw. 1922 Nakł. Tow. „Biblioteka Religijna", Druk. L. Wiśniewskiego 8° s. X, 96.

62. Ozeasz. Wstęp, nowy przekład, komentarz. Lw. 1922 Nakł. Tow. „Biblioteka Religijna", Druk. L. Wiśniewskiego 8° s. VI, 139, nlb. 2.

63. Nowe tłumaczenie Pieśni nad Pieśniami. *Prz. Katol.* Rok drugi powojenny [61]: 1923 s. 15-18. [Dotyczy przekładu ks. B. Pawłowskiego].

64. Wizyta ks. Franciszka Verdier, generalnego przełożonego Ks. Ks. Misjonarzy i Sióstr Miłosierdzia. *Prz. Katol.* Rok drugi powojenny [61]: 1923 s. 422-423.

65. W obronie wiary na wychodźstwie. *Polak we Francji.* R. 1: 1924 nr 42 s. 3.

66. W obronie wiary na wychodźstwie. *Kalendarz Polaka we Francji na rok Pański 1925* s. 129-132.

67. Projekt nowego wydania Wulgaty. *Prz. Teol.* R. 6: 1925 s. 450-486.

68. Treść wydawnictwa niniejszego... W: *Biblia i teologia.* Praca zbiorowa. P. 1925 s. VII-VIII.

69. Epoka wielkich podbojów asyryjskich a prorocy Amos, Ozeasz, Izajasz. W: *Biblia i teologia.* Praca zbiorowa. P. 1925 s. 45-130. — Toż w osob. odb. w Serii Sprawy Biblijne z. IX/X. P. 1924 Nakł. Druk. św. Wojciecha 8° s. 90.

70. Polen und der Katholizismus. *Schönere Zukunft.* 1925 s. 134-165.

71. Wstęp ogólny do Ksiąg Starego Testamentu. W: *Pismo św. w tłumaczeniu ks. J. Wujka.* T. 1. P. 1926 s. 1-138. — Toż w osob. odb. P. 1928 Nakł. Druk. św. Wojciecha 8° s. 137, nlb. 1.

72. Komentarz do Ewangelii św. Łukasza. W: *Studia katolickie* nr 1. W. 1927 s. 21-31.

73. Ewangelie synoptyczne w świetle badań historii i nauki. W. 1927 Druk. Wł. Łazarskiego 8° s. 80, nlb. 4. Koło Studiów Katolickich [nr III].

74. Rec.: G. RICCIOTTI: Il libro di Giobbe. Torino-Roma 1921; TENŻE: Le Lamentatione di Geremia. Torino 1924. *Prz. Teol.* R. 8: 1927 s. 411-414.

75. Śp. ks. prof. Władysław Szczepański T. J. W: *Pamiętnik czwartego zjazdu Związku Zakładów Teologicznych.* Kielce 1927 s. 263-269. — Toż. *Muzeum.* R. 42: 1927 s. 321-323.

76. Przedmowa. W: E. REICHER: Św. Wincenty a Paulo. W. 1927 s. 7-12.

77. Uwagi z powodu tłumaczenia „Kantyku" ks. [B.] Pawłowskiego. *Prz. Katol.* R. 65: 1927 s. 82.

78. Prace naukowe o. [W.] Szczepańskiego. *Prz. Katol.* R. 65: 1927 s. 138.

79. Księga Hioba. Opracowanie, wstęp, komentarz. W: *Pismo św. w tłumaczeniu ks. J. Wujka.* T. 3. P. 1928 s. 1-102.

80. Księga Psalmów. Opracowanie, wstęp, komentarz. W: *Pismo św. w tłumaczeniu ks. Wujka.* T. 3. P. 1928 s. 103-353.

81. Potrzeba naukowego poznania podstaw religijnych. *Prz. Katol.* R. 66: 1928 s. 745-747, 761-763. — Toż w: *Problemy religijno-moralne.* Cykl odczytów wygłoszonych w Tygodniu Filozoficzno-Religijnym dla młodzieży akademickiej w Warszawie. W. 1929 s. 11-28.

82. Zagadnienia i obowiązki inteligencji w dobie obecnej. W: *Akcja Katolicka.* P. 1928 s. 309-322.

83. O potrzebie wychowania teologicznego. W. 1928 16° s. 28.

84. Przedmowa. W: ŚW. TOMASZ Z AKWINU: Modlitwy. Przełożyła E. REICHER. W. 1928 s. 7-11.

85. Przełożył z j. łacińskiego: ŚW. TOMASZ Z AKWINU. Modlitwy do odmawiania przed i po Komunii. W: ŚW. TOMASZ Z AKWINU: Modlitwy. W. 1928 s. 17, 19, 21, 23, 25, 27.

86. Jer. 2, 16. *Prz. Teol.* R. 10: 1929 s. 365-368.

87. Idea Boga w najstarszych księgach Biblii. W: *Idea Boga.* W. 1930. — Toż w osob. odb. W. 1930 Druk Domu Prasy Katolickiej 8° s. 30.

88. Literatura aramejsko-syryjska. W: *Wielka literatura powszechna.* Praca zbiorowa pod red. S. LAMA. T. 1. W. b.r. s. 419-430.

89. Isaias 2, 2-5 et Michaeas 4, 1-5. *Collect. Theol.* R. 13: 1932 s. 90-110.

90. Z powodu ogłoszenia doktorem Kościoła św. Alberta Wielkiego. *Kur. Warsz.* 1933.

91. Życzenia. *Meteor.* R. 25: 1933 s. 9.

92. Rec.: M. DYBOWSKI: Jezus Chrystus na tle dziejów Starego i Nowego Testamentu. Część I. Stary Testament. W. 1931. *Mies. Katech. i Wychow.* R. 22: 1933 s. 134-135.

93. Przedmowa. W: E. DĄBROWSKI: Prymat św. Piotra. P. 1933 s. III-V.

94. W dwunastą rocznicę koronacji Piusa XI. Ojciec św. na tle czasów dzisiejszych. *Gaz. Kośc.* R. 41: 1934 s. 53-54.

95. Idea soteriologiczna w Starym Testamencie. W: *Christus Soter.* W. 1934 s. 3-34.

96. Przedmowa. W: Z. POREJKO: Maciuś Romer (1920-1931). W. 1934.

97. Małżeństwo i formy małżeńskie w Biblii. W: *Małżeństwo a Kościół.* W. 1934 s. 28-73.

98. Przedmowa. W: *O. Rafał Kalinowski 1835-1907.* W. 1937.

99. Działalność naukowo-pedagogiczna ks. biskupa Szlagowskiego. *Collect. Theol.* R. 16: 1935 s. 429-438.

100. Sichem w starożytnych dziejach izraelskich. *Nasza myśl teologiczna.* T. 2.

Pamiętnik Drugiego Zjazdu Naukowego w Warszawie w sierpniu 1933 roku. W. 1935 s. 114-119.

101. Symbole państw antymesjańskich w Księdze Daniela. *Collect. Theol.* R. 16: 1935 s. 439-482.

102. Dusza i nieśmiertelność w Piśmie świętym. W: *Wiara i nieśmiertelność.* W. 1936 s. 69-103.

103. Artykuły w *Encyklopedii powszechnej „Ultima Thule"*: Archeologia, Chrzest, Chrześcijaństwo w dziejach, Ewangelie, Eucharystia, Ester, Ezdrasz, Ezechiel.

II.

JANACZEK S.: Krakowska Prowincja Księży Misjonarzy (1865-1914). Lubl. 1979 s. 180, 183, 184. Mnps Arch. Misjonarzy w Krakowie na Stradomiu; SCHLETZ A.: Michalski Wilhelm Wincenty (1879-1943). W: *Pol. słow. biogr.* T. 20: 1975, tamże literatura; TENŻE: Wybitniejsi misjonarze Ślązacy w Polsce pierwszej połowy XX wieku. *Nasza Przeszł.* T. 44: 1975 s. 278-289; LIBERT J.: Pisma zebrane. T. 2. Listy. W. 1976 s. 75, 346, 363, 404; STACHOWIAK L.: Rozwój nauk biblijnych w XIX i początkach XX wieku. (Z ogólną charakterystyką okresu międzywojennego). W: *Dzieje teologii katolickiej w Polsce.* T. 3. Wiek XIX i XX. Cz. 1. Lubl. 1976 s. 58, 59, 61, 63; POPIOŁEK K.: Dzieje Śląska Wyd. 2. W. 1981 s. 479.

Stanisław Janaczek

Michałek Michał Roman (1921-1980), kanonista, liturgista.

Syn fabrykanta wyrobów chemicznych, a potem urzędnika komunalnego Bernarda i Heleny Kozerskiej urodził się w Poznaniu 20 I 1921 r. Do szkół uczęszczał w Poznaniu. Maturę złożył 13 V 1938 r. w prywatnym Gimnazjum i Liceum im. Adama Mickiewicza, którego właścicielem i dyrektorem był zasłużony pedagog poznański ks. dr Czesław Piotrowski. Przyjęty do Seminarium Duchownego w Gnieźnie, ukończył rok filozofii, i po wybuchu wojny próbował kontynuować studia w Poznaniu. Ale zamknięcie Seminarium przez władze niemieckie nie pozwoliło na dalszą naukę. W grudniu 1939 r. razem z rodzicami przeniósł się do Generalnej Guberni i osiadł w Radomiu. We wrześniu 1940 r. został przyjęty do Seminarium Duchownego w Sandomierzu. Pozostał w nim aż do zajęcia miasta przez wojska radzieckie w lipcu 1944 r. Był wtedy na ostatnim roku studiów. Arcbp Michał Godlewski udzielił mu święceń kapłańskich 21 I 1945 r. w Krakowie.

Po powrocie do rodzinnej archidiecezji podjął pracę w duszpasterstwie, najpierw jako wikariusz a zarazem nauczyciel religii, spowiednik sióstr i kapelan szpitala w Koźminie (15 III 1945 — 30 VI 1949), a następnie w Śmiglu (1 XII — 9 XII 1949), gdzie był wikariuszem i uczył religii w dwóch szkołach średnich. Dnia 10 XII 1949 r. objął parafię Wyszyny, a po jedenastu latach przeniósł się do Iłówca (1 XII 1960), skąd po piętnastu prawie latach (15 XI 1975) został powołany na stanowisko radcy Kurii Metropolitalnej w Poznaniu, ceremoniarza Archikatedralnej Bazyliki Poznańskiej (1 III 1977) oraz kanonika gremialnego „supra numerum" Kapituły Metropolitalnej Poznańskiej (26 VII 1977).

Oprócz prac związanych z duszpasterstwem utrzymywał ścisły kontakt z nauką, uzyskując na Uniw. Jagiellońskim magisterium i doktorat z teologii moralnej na podstawie prac „Czystość małżeństwa o średniej ilości dzieci ze szczególnym uwzględnieniem tzw. okresowej powściągliwości" oraz „Poddaństwo chłopów w polskiej katolickiej literaturze kościelnej XVI wieku". W l. 1958-1960 prowadził też wykłady z teologii moralnej w Wyższym Seminarium Duchownym Księży Misjonarzy w Bąblinie. Miewał też wykłady zlecone z prawa liturgicznego, właściwego zakresu swoich zainteresowań naukowych, na Papieskim Wydziale Teologicznym w Poznaniu. Opracowywał przez 12 lat rubrycelę poznańską. Należał do

najlepszych znawców prawa liturgicznego w Polsce. Na łożu śmierci doszła go nominacja na członka komisji liturgicznej episkopatu. W r. 1977 przygotował pracę habilitacyjną p.t. „Soborowa reforma powszechnego i polskiego kalendarza kościelnego".

I.

1. Oficjum Brewiarzowe i Msza św. w uroczystość i oktawę tytułu kościoła parafialnego i filialnego. *Mies. Kośc. Archid. Pozn.* R. 7: 1952 s. 79-82.

2. Oratio pro seipso. *Mies. Kośc. Archid. Pozn.* R. 7: 1952 s. 232.

3. Nieścisłości i sprostowania [do artykułów ks. prof. mgr ADAMECKIEGO J. „Nowy Kodeks przepisów liturgicznych" w *Ateneum Kapłańskim.* R. 52: 1960 t. 61 s. 142-154]. *Homo Dei.* R. 30: 1961 s. 272-273.

4. Roraty w świetle nowych przepisów liturgicznych. *Mies. Kośc. Archid. Pozn.* R. 12: 1961 s. 324-329. — Toż. *Wiad. Diec. Łódz.* R. 36: 1962 s. 278-281; *Warm. Wiad. Diec.* R. 17: 1962 nr 11-12 s. 21-23. — W innej wersji: *Homo Dei.* R. 31: 1962 s. 348-349.

5. Funkcje manuduktora oraz oracja pro seipso w tzw. prymicyjnej Mszy św. *Mies. Kośc. Archid. Pozn.* R. 13: 1962 s. 80-82.

6. Msza św. wotywna o MB Królowej Polski w soboty wieczorem. *Mies. Kośc. Archid. Pozn.* R. 13: 1962 s. 114-117. — W innej wersji: *Homo Dei.* R. 33: 1964 s. 112-115.

7. Msze św. żałobne. *Mies. Kośc. Archid. Pozn.* R. 13: 1962 s. 140-147.

8. Najnowsze zmiany w dotychczasowym sposobie odprawiania Mszy św. *Mies. Kośc. Archid. Pozn.* R. 13: 1962 s. 232-234. — Toż. *Wiad. Archid. Warsz.* R. 45: 1963 s. 159-161.

9. Uzasadnienie niektórych zmian wprowadzonych przez nowy kodeks rubryk brewiarza i mszału rzymskiego oraz ich konsekwencje. *Mies. Kośc. Archid. Pozn.* R. 13: 1962 s. 262-269.

10. Nowe wydanie Mszału Rzymskiego. *Mies. Kośc. Archid. Pozn.* R. 13: 1962 s. 361-365.

11. Rocznica konsekracji kościoła oraz uroczystość tytułu miejscowego kościoła i kaplicy. *Mies. Kośc. Archid. Pozn.* R. 14: 1963 s. 20-27.

12. Modlitwy po czytanej Mszy św. *Mies. Kośc. Archid. Pozn.* R. 14: 1963 s. 125-127. — Toż. *Częst. Wiad. Diec.* R. 37: 1963 s. 126-128.

13. Reforma II tomu Pontyfikału Rzymskiego. *Mies. Kośc. Archid. Pozn.* R. 14: 1963 s. 190-196. — Toż. *Currenda.* R. 114: 1964 s. 115-120; *Częst. Wiad. Diec.* R. 38: 1964 s. 209-214; *Wiad. Diec. Lub.* R. 38: 1964 s. 277-283; *Wiad. Diec. Podl.* R. 33: 1964 s. 255-260; *Warm. Wiad. Diec.* R. 19: 1964 nr 2 s. 35-40.

14. Jeszcze o nowym Mszale Rzymskim. *Mies. Kośc. Archid. Pozn.* R. 14: 1963 s. 240-246. — Toż. *Częst. Wiad. Diec.* R. 37: 1963 s. 285-291.

15. Nowy Mszał Rzymski. *Homo Dei.* R. 32: 1963 s. 115-120.

16. Okadzanie w Mszy św. uroczystej i śpiewanej. *Mies. Kośc. Archid. Pozn.* R. 15: 1964 s. 14-19. — Toż. *Warm. Wiad. Diec.* R. 19: 1964 nr 5 s. 36-41.

17. Modlitwa nakazana do Ducha Św. w intencji Soboru. *Mies. Kośc. Archid. Pozn.* R. 15: 1964 s. 162-164. — Toż. *Częst. Wiad. Diec.* R. 38: 1964 s. 262-264.

18. Msze święte wotywne III klasy w pierwszy czwartek, piątek i sobotę miesiąca. *Mies. Kośc. Archid. Pozn.* R. 15: 1964 s. 232-235.

19. Roraty w świetle najnowszego indultu Kongregacji Obrzędów. *Wiad. Diec. Łódz.* R. 38: 1964 s. 257-260.

20. Motu Proprio „Pastorale Munus" — Konsekwencje pastoralne i prawno-liturgiczne. *Homo Dei.* R. 34: 1965 s. 54-60, 114-118.

21. Msze św. wotywne za nowożeńców. *Mies. Kośc. Archid. Pozn.* R. 16: 1965 s. 135-138.

22. Zmiany obrzędowe wprowadzone przez Instrukcję do Konstytucji o Liturgii z 26 IX 1964. *Ruch Biblij.* R. 18: 1965 s. 280-292.

23. Zmiany w obrzędach Wielkiego Tygodnia. *Mies. Kośc. Archid. Pozn.* R. 17: 1966 s. 16-17. — Toż. *Kron. Diec. Włocł.* R. 60: 1966 s. 238-241. — W innej wersji. *Homo Dei.* R. 35: 1961 s. 60-62.

24. Ryt obowiązujący przy odprawianiu Mszy św. [Przekład i komentarz]. P. 1966 s. 46. — Przedruk [ze skróconym komentarzem]: Kr. 1967 s. 54.

25. Instrukcja w sprawie Mszy św. koncelebrowanych. P. 1966 s. 32.

26. Udzielanie przez prymicjantów błogosławieństwa papieskiego połączonego z odpustem zupełnym. *Wiad. Diec. Łódz.* R. 40: 1966 s. 131-133. — Toż. *Częst. Wiad. Diec.* R. 40: 1966 s. 281-282.

27. Opuszczanie modlitw u stopni ołtarza. *Mies. Kośc. Archid. Pozn.* R. 17: 1966 s. 233-236. — Toż. *Homo Dei.* R. 35: 1966 s. 247-250.

28. Komentarz prawnoliturgiczny do drugiej Instrukcji o należytym realizowa-

niu Konstytucji o Liturgii. *Ruch Biblij.* R. 21: 1968 s. 97-104.

29. Ważniejsze przepisy zawarte w instrukcji Kongregacji Obrzędów o kulcie tajemnicy eucharystycznej z 25 V 1967. *Ruch Biblij.* R. 21: 1968 s. 108-114.

30. Rubrycela na rok 1969 dla Archidiecezji Poznańskiej. P. 1968 s. 228.

31. Nowe prefacje i modlitwy eucharystyczne. *Collect. Theol.* R. 39: 1969 nr 1 s. 73-77.

32. Nowy Enchiridion Indulgentiarum. *Collect. Theol.* R. 39: 1969 nr 3 s. 111-118.

33. Rubrycela na rok 1970 dla Archidiecezji Poznańskiej. P. 1969 s. 240.

34. Wykaz dokumentów prawnoliturgicznych z lat 1940-1968. *Prawo Kanon.* R. 13: 1970 nr 3-4 s. 291-364.

35. Obrzędy Mszy św. według posoborowego Missale Romanum. *Mies. Kośc. Archid. Pozn.* R. 21: 1970 s. 269-279.

36. Rubrycela na rok 1971 dla Archidiecezji Poznańskiej, P. 1970 s. 148.

37. Nowy tymczasowy kalendarz Kościoła Katolickiego w Polsce. *Msza Święta.* R. 1970 s. 2-4 [oraz: Sprostowanie: *Msza Święta.* R. 1970 s. 92].

38. Msze święte dla oddzielnych grup wiernych. *Msza Święta.* R. 1970 s. 181-182.

39. Ciekawy dodatek do najnowszego Mszału Rzymskiego. *Msza Święta.* R. 1970 s. 182-183.

40. Dwie nowe wersje Litanii do Wszystkich Świętych. *Msza Święta.* R. 1970 s. 231-235.

41. Msze święte żałobne w świetle najnowszych przepisów liturgicznych. *Msza Święta.* R. 1970 s. 260-261 [oraz uzupełnienie: Jeszcze o mszach św. żałobnych. *Msza Święta.* R. 1971 s. 16].

42. Kalendarz Św. Piotra Klawera 1971. St. Paul — USA 1970 s. 2-26 [parzyste].

43. Rubrycela dla Archidiecezji Poznańskiej na rok 1972. P. 1971 s. 151.

44. Rozszerzenie zezwolenia na udzielanie Komunii św. pod obiema postaciami. *Msza Święta.* R. 1971 s. 117-119, 135.

45. Trzecia instrukcja o należytym realizowaniu Konstytucji o Liturgii. *Msza Święta.* R. 1971 s. 128-130.

46. Msze święte w domach prywatnych. *Msza Święta.* R. 1971 s. 162.

47. Modlitwa nad ludem. *Msza Święta.* R. 1971 s. 163.

48. Nowe księgi liturgiczne. *Msza Święta.* R. 1971 s. 225-226.

49. Kalendarz Św. Piotra Klawera 1972. W: *Echo z Afryki.* St. Paul — USA 1971 s. 2-26 [parzyste].

50. Aspekt prawny odnowionej liturgii chrztu dzieci. *Ruch Biblij.* R. 25: 1972 s. 108-117. — Toż. *Gorz. Wiad. Kośc.* R. 15: 1973 s. 60-68; *Mies. Past. Płoc.* R. 47: 1972 s. 369-379; *Rozporz. Urzęd. Łomż. Kurii Diec.* R. 35: 1973 nr 6 s. 24-33.

51. Rubrycela dla Archidiecezji Poznańskiej na rok 1973. P. 1972 s. 152.

52. Nowe zasady prawne sakramentu bierzmowania. *Msza Święta.* R. 1972 s. 134-135.

53. Święto głównego Patrona Europy. *Msza Święta.* R. 1972 s. 169-170.

54. Kalendarz Św. Piotra Klawera 1973. W: *Echo z Afryki.* St. Paul — USA 1972 s. 5 i 6-28 [parzyste].

55. Obrzęd udzielania chrztu podczas Mszy św. *Mies. Kośc. Archid. Pozn.* R. 24: 1973 s. 162-163. — Toż. *Rozporz. Urzęd. Łomż. Kurii Diec.* R. 35: 1973 nr 2-4 s. 79-81.

56. Z najnowszych przepisów dotyczących Eucharystii i Kalendarza. *Mies. Kośc. Archid. Pozn.* R. 24: 1973 s. 270-274.

57. Prawnoliturgiczne przygotowanie wiernych do odnowienia chrztu dzieci. *Bibl. Kazn.* R. 1973 t. 91 s. 241-244.

58. Imię Biskupa w Modlitwie Eucharystycznej. *Collect. Theol.* R. 43: 1973 nr 4 s. 54-56.

59. Rubrycela dla Archidiecezji Poznańskiej na rok 1974. P. 1973 s. 150.

60. Funkcje lektora i akolity w świetle obowiązujących zasad. *Msza Święta.* R. 1973 s. 238-240.

61. Kalendarz Św. Piotra Klawera 1974. W: *Echo z Afryki i innych kontynentów.* St. Paul — USA 1973 s. 4 i 5-27 [nieparzyste].

62. Nowe obrzędy pogrzebu i związane z nimi problemy prawnoliturgiczne. *Ruch Biblij.* R. 27: 1974 s. 14-28.

63. Uwagi praktyczne o koncelebrowaniu Mszy św. *Mies. Kośc. Archid. Pozn.* R. 25: 1974 s. 13-16.

64. Stałe i zmienne części Mszy św. w świetle dokumentów liturgicznych z lat 1971-1973. *Mies. Kośc. Archid. Pozn.* R. 25: 1974 s. 38-42.

65. Prefacja — część składowa Modlitwy Eucharystycznej. *Mies. Kośc. Archid. Pozn.* R. 25: 1974 s. 136-138. Przedruk: *Wiad. Archid. Gnieźn.* R. 29: 1974 s. 261-263.

66. Dostosowanie Brewiarza z r. 1960 do nowego kalendarza liturgicznego z r. 1969. *Mies. Kośc. Archid. Pozn.* R. 25: 1974 s. 207-211. — Toż. *Gorz. Wiad. Kośc.* R. 18: 1975 s. 233-237.

67. Rubrycela dla Archidiecezji Poznańskiej na rok 1975. P. 1974 s. 152.

68. Obowiązek odmawiania Brewiarza. *Tyg. Powsz.* R. 28: 1974 nr 24 s. 4.

69. Kalendarz Św. Piotra Klawera 1975. W: *Echo z Afryki i innych kontynentów.* St. Paul — USA 1974 s. 1 i 2-24 [parzyste].

70. Wystawienie Najświętszego Sakra-

mentu. *Mies. Kośc. Archid. Pozn.* R. 26: 1975 s. 62-66.
71. Nowy sposób odmawiania Brewiarza. *Mies. Kośc. Archid. Pozn.* R. 26: 1975 s. 133-135.
72. Odmawianie Brewiarza w Trzech Dniach Paschalnych i w oktawie Wielkanocy. *Mies. Kośc. Archid. Pozn.* R. 26: 1975 s. 180-184. — Toż. *Presbiterium* — Pismo Urzęd. Diec. Szczec. — Kamień. R. 4: 1976 s. 17-23.
73. Rubrycela dla Archidiecezji Poznańskiej na rok 1976. P. 1975 s. 152.
74. Kalendarz Roku Jubileuszowego 1975. *Przew. Katol.* 1975 nr 1 s. 5-6.
75. Postawa i gesty ciała podczas Mszy św. *Przew. Katol.* 1975 nr 26 s. 6.
76. Święto mojego kościoła. *Przew. Katol.* 1975 nr 39 s. 2-3.
77. Kalendarz Św. Piotra Klawera 1976. W: *Echo z Afryki i innych kontynentów.* St. Paul — USA 1975 s. 2-26 [parzyste].
78. Wykaz dokumentów prawnoliturgicznych z lat 1969-1973. *Prawo Kanon.* R. 19: 1976 nr 1-2 s. 297-321.
79. Odnowiona liturgia sakramentu małżeństwa. *Mies. Kośc. Archid. Pozn.* R. 27: 1976 s. 35-43. — Toż. *Wiad. Archid. Gnieźn.* R. 31: 1976 s. 182-190.
80. Drugie wydanie posoborowego Mszału Rzymskiego. *Mies. Kośc. Archid. Pozn.* R. 27: 1976 s. 78-87. Przedruk. *Wiad. Archid. Gnieźn.* R. 31: 1976.
81. Rubrycela dla Archidiecezji Poznańskiej na rok 1977. P. 1976 s. 155.
82. Kalendarz 1976. *Przew. Katol.* 1976 nr 1 s. 6-6.
83. Kalendarz Św. Piotra Klawera 1977. W: *Echo z Afryki i innych kontynentów.* St. Paul — USA 1976 s. 5 i 6-28 [parzyste].
84. Kalendarz 1977. *Przew. Katol.* 1977.
85. Religijno-moralne znaczenie części składowych Liturgii Godzin. *Mies. Kośc. Archid. Pozn.* R. 28: 1977 s. 6-14.
86. Imię Biskupa w Modlitwie Eucharystycznej. *Mies. Kośc.* R. 28: 1977 s. 134-136.
87. Prawnoliturgiczne problemy dyrektorium o Mszach z udziałem dzieci. *Ruch Biblij.* R. 30: 1977 s. 90-98.
88. Rubrycela dla Archidiecezji Poznańskiej na rok 1978. P. 1977 s. 150, nlb. 2.
89. Aspersja i modlitwa nad ludem. *Mies. Kośc. Archid. Pozn.* R. 29: 1978 s. 11-15.
90. Odnowiona liturgia sakramentu bierzmowania. *Mies. Kośc. Archid. Pozn.* R. 29: 1978 s. 38-43.
91. Aktualne powszechne i partykularne zezwolenia dotyczące odprawiania Mszy św. *Mies. Kośc. Archid. Pozn.* R. 29: 1978 s. 100-112.
92. Dostosowanie obrzędów pogrzebu do zwyczajów polskich diecezji. *Collect. Theol.* R. 48: 1978 fasc. IV s. 88-93.
93. Rubrycela dla Archidiecezji Poznańskiej na rok 1979. P. 1978 s. 199.
94. Posoborowy Kalendarz stały. W: *Rubrycela dla Archidiec. Poznańskiej na rok 1979.* P. 1978 s. 192-197. — W krótszej wersji: Nowy Kalendarz. *Przew. Katol.* 1978 nr 52 s. 12.
95. Przepisy liturgiczne. *Przew. Katol.* 1978 nr 7 s. 4-5.
96. Kalendarz 1979. *Przew. Katol.* 1978 nr 52 s. 13-14.
97. Kalendarz na rok 1979. W: *Kalendarz Maryański.* Stockbridge — USA 1978 s. 3-4 i 6-28 [parzyste].
98. Najnowsza reforma liturgii poświęcenia kościoła, ołtarza i kielicha. *Mies. Past. Płoc.* R. 44: 1979 s. 20-38.
99. Niektóre uwagi dotyczące sprawowania Mszy św. „cum populo". *Collect. Theol.* R. 49: 1979 fasc. II s. 70-72.
100. Obchód i odpust Najśw. Maryi P. Szkaplerznej oraz święcenie szkaplerzy. *Mies. Kośc. Archid. Pozn.* R. 30: 1979 s. 109-112.
101. Missale Romanum cum lectionibus. *Collect. Theol.* R. 49: 1979 fasc. III s. 93-95.
102. Obrzędy Mszy św. według drugiego wydania posoborowego Missale Romanum. *Mies. Kośc. Archid. Pozn.* R. 30: 1979 s. 132-150.
103. Rubrycela dla Archidiecezji Poznańskiej na rok 1890 P. 1979.
104. Zadania diecezjalnej Komisji do spraw liturgii w świetle dokumentów kościoła. *Ruch Biblij.* R. 34: 1981 s. 60-71.
105. Liturgia Sakramentów udzielanych chorym. *Mies. Kośc. Archid. Pozn.* R. 31: 1980 s. 57-65.

II.

WOLNIEWICZ M.: Ks. Roman Michałek (1921-1980). *Mies. Kośc. Archid. Pozn.* R. 32: 1981 s. 157-161.

Ks. Marian Wolniewicz

Michałowicz Czesław Stefan (1892-1939), społecznik, pastoralista.

Urodził się 8 VII 1892 w Ostrowie Wlkp., był synem rzeźnika Teodora i Jadwigi z Jakubowskich. Uczęszczał do Gimnazjum w rodzinnym mieście, jedynie ostatnią klasę kończył w Hildesheim i tam złożył maturę 8 VIII 1914 r. Powołany do służby wojskowej, brał udział w walkach

frontowych, został ranny. Po odzyskaniu niepodległości zaangażował się w pracę plebiscytową na Górnym Śląsku. Do Seminarium Duchownego wstąpił 1 VII 1919 r., święcania kapłańskie przyjął 17 XII 1922 r. Na pierwszy i jedyny w swoim życiu wikariat został powołany do parafii św. Trójcy w Gnieźnie, skąd przeniesiono go 1 VII 1923 r. na stanowisko sekretarza generalnego Związku Katolickich Towarzystw Robotników Polskich w Poznaniu. Z natury swojej czynny, od wczesnej młodości zapalony do spraw narodowych i społecznych, działał z rozmachem, organizował zjazdy i kursy, wizytował poszczególne Towarzystwa, redagował związkowy tygodnik „Robotnik". Odbył kilka podróży zagranicznych, m. in. w 1928 r. celem zapoznania się z katolickimi organizacjami robotniczymi w zachodniej Europie, w 1931 r. na II międzynarodowy kongres tych organizacji w Utrechcie, skąd pojechał do Antwerpii na kongres chrześcijańskich związków zawodowych, a następnie do północnej Francji, by bliżej poznać sytuację środowisk robotniczych emigrantów polskich. Kard. A. Hlond 29 I 1935 r. przedłużył mu stanowisko sekretarza generalnego na dalsze trzy lata, on jednak wkrótce z niego zrezygnował i przeszedł do pracy duszpasterskiej parafialnej, obejmując 1 XII 1935 r. probostwo w parafii p. w. Najśw. Serca Pana Jezusa i św. Floriana w Poznaniu. Oprócz pracy związkowej, a potem parafialnej, udzielał się szczególnie w Związku Kapłanów „Unitas", wybrany w 1926 r. sekretarzem poznańskiego okręgu, w Stowarzyszeniu św. Floriana, w którym był członkiem komisji rewizyjnej, w organizowaniu i zarządzaniu Spółdzielnią „Letnisko Księży — Hel". Kard. A. Hlond powołał go do kuratorium Wyższego Studium Społecznego w Poznaniu. W swojej parafii wydawał i redagował „Tygodnik Kościelny parafii Najśw. Serca Jezusa i św. Floriana", od 1937 r. dodając do niego „Tygodniczek dla Dzieci Parafii Jeżyckiej". Po wybuchu II wojny światowej został aresztowany 3 XI 1939 i osadzony w osławionym Forcie VII w Poznaniu, gdzie zginął tragicznie już 10 XI 1939 r.

I.

1. Kółko abstynenckie kleryków w Poznaniu. *Świt*. R. 17: 1920 s. 48.

2. Ostatnia łza. *Świt*. R. 17: 1920 s. 87.

3. Adwent. *Przew. Społ.* R. 5: 1923/24 s. 89-94.

4. W pięćdziesięcioletnią rocznicę walki kulturalnej. *Przew. Społ.* R. 5: 1923/24 s. 113-117.

5. Ofiara walki kulturalnej (w 50-tą rocznicę uwięzienia ks. kard. Ledóchowskiego). *Przew. Społ.* R. 5: 1923/24 s. 145-150.

6. O ceremoniach Wielkiego Tygodnia. *Przew. Społ.* R. 5: 1923/24 s. 188-191.

7. Potworna zbrodnia w katedrze gnieźnieńskiej. *Robotnik*. R. 19: 1923 nr 29.

8. Co pocznie młodzież nasza. *Robotnik*. R. 19: 1923 nr 31.

9. Trudne wyjście. *Robotnik*. R. 19: 1923 nr 31.

10. Agitujemy. *Robotnik*. R. 19: 1923 nr 32.

11. Przygotujmy zebranie. *Robotnik*. R. 19: 1923 nr 32.

12. Co robi mąż zaufania. *Robotnik*. R. 19: 1923 nr 33.

13. Mówmy śmiało — na zebraniu! *Robotnik*. R. 19: 1923 nr 35.

14. Baczność — składka związkowa! *Robotnik*. R. 19: 1923 nr 36.

15. Do apelu! *Robotnik*. R. 19: 1923 nr 37.

16. Co robić w towarzystwie zimą? *Robotnik*. R. 19: 1923 nr 38.

17. Kto wygłosi wykład? *Robotnik*. R. 19: 1923 nr 39.

18. Ile „Robotników" abonować? *Robotnik*. R. 19: 1923 nr 41.

19. Urządźmy wieczornicę! *Robotnik*. R. 19: 1923 nr 42.

20. Najbliższe zadania zarządu. *Robotnik*. R. 19: 1923 nr 43.

21. Jak urządzić zabawę? *Robotnik*. R. 19: 1923 nr 45.

22. Ile składki miesięcznej? *Robotnik*. R. 20: 1924 nr 1.

23. Zebranie okręgowe Kat. Tow. Rob.

Polskich w Poznaniu. *Robotnik.* R. 20: 1924 nr 5.

24. Brońmy świąt. *Robotnik.* R. 20: 1924 nr 5.
25. Ostatnie wezwanie. *Robotnik.* R. 20: 1924 nr 6.
26. Robotnicy polscy we Francji. *Robotnik.* R. 20: 1924 nr 8.
27. Katolickie Towarzystwa Robotników Polskich. *Wiad. Past.* Dod. do *Mies. Kośc.* [Poznań]. R. 1: 1924 nr 6.
28. Jubileusz 25 lecia Związku Katol. Tow. Rob. Polskich. *Wiad. Past.* Dod. do *Mies. Kośc. [Poznań].* R. 2: 1925 nr 4.
29. Z życia Związku Kat. Tow. Robotników Polskich. *Wiad. Past.* Dod. do *Mies. Kośc.* R. 2: 1925 nr 5-6, 9; R. 3: 1926 nr 5.
30. Co to jest Dzień katolicki? *Robotnik.* R. 21: 1925 nr 15.
31. Serdecznie witamy. *Robotnik.* R. 21: 1925 nr 21.
32. Nasze letnisko morskie. *Wiad. dla Duchow.* R. 15: 1928 s. 34-36.
33. Z działalności zagranicznych Związków robotniczych. *Robotnik.* R. 25: 1929 nr 2 — 19.
34. O święceniach biskupich. *Robotnik.* R. 25: 1929 nr 21.
35. W trosce o młodzież. (Z okazji zbliżającego się „Dnia Młodzieży"). *Robotnik.* R. 25: 1929 nr 45.
36. Rec.: H. BORDEAUX: La glorieuse misère de nos prêtres. (Chwalebna niedola naszych księży). Paris. *Wiad. dla Duchow.* R. 16: 1929 s. 150-152.
37. List z Rzymu. Nasz Kardynał-Prymas odbiera kapelusz kardynalski. *Przew. Katol.* R. 34: 1928 nr 2 s. 8.
38. Red. *Robotnik.* Pismo Związku Katolickich Towarzystw Robotników Polskich. R. 25: 1929 nr 1 — R. 31: 1935 nr 52.
39. Zmarł jeden z twórców naszej organizacji. *Robotnik* R. 26: 1930 nr 19.
40. Najprzewielebniejszy Ks. Biskup Lisiecki nie żyje. *Robotnik.* R. 26: 1930 nr 20.
41. U świętej Teresy. *Robotnik.* R. 26: 1930 nr 39.
42. Na polach śmierci. *Robotnik.* R. 26: 1930 nr 44-48.
43. Jako kapelan okrętowy. *Robotnik.* R. 26: 1930 nr 49-52; R. 27: 1931 nr 1-3, 5, 8-9, 12-13.
44. Przemówienie. *Robotnik.* R. 27: 1931 nr 19.
45. List znad polskiego morza. *Robotnik.* R. 27: 1931 nr 35.
46. List z Helu. *Robotnik.* R. 27: 1931 nr 36.
47. Polska pielgrzymka robotnicza do Rzymu. *Przew. Katol.* R. 37: 1931 nr 23 s. 407.
48. Czego chcą Katolickie Towarzystwa Robotników Polskich? *Robotnik.* R. 28: 1932 nr 26.
49. Stosunek SMP do starszego społeczeństwa oraz innych organizacji. P. 1933 Druk. L. Misiak 8° s. 8.
50. Wszystko dla naszych drogich braci na wychodźstwie. *Robotnik.* R. 29: 1933 nr 4.
51. Z pielgrzymką do Wilna. *Robotnik.* R. 29: 1933 nr 37-45.
52. List pożegnalny... *Robotnik.* R. 31: 1935 nr 51/52.

II.

PIETRZAK J.: Michałowicz Czesław. W: *Wielkop. słow. biogr.* s. 469; *Robotnik.* R. 31: 1935 nr 46; Arch. Archid. w Poznaniu, KA 9302.

Ks. Marian Banaszak

Michatz (Michacz) Paweł (1883-1945), autor dysertacji biblijnej.

Urodził się 25 V 1883 r. w Chorzowie. Studia teologiczne odbył na Uniwersytecie Wrocławskim, wieńcząc je doktoratem na podstawie pracy pt.: „Die Götterlisten der Serie An | ilu A — nu — um". Po otrzymaniu święceń kapłańskich 20 VI 1910 r., pracował jako wikary w Mikołowie, a od 1917 r. w Dobrodzieniu. W 1917 r. objął lokalię duszpasterską w Gryficach. Od 1920 r. był wikarym w Bogucicach, a w 1922 r. został proboszczem w Józefowcu, gdzie duszpasterzował do śmierci. Zmarł 15 V 1945 r. w Józefowcu, gdzie też został pochowany.

I.

1. Die Götterlisten der Serie An | ilu A — nu — um. [Cuneiform texts from Babylonian tablets etc. in the Britisch Musem. Part. XXIV, 1908. London: CT]. Breslau 1909 Schles. Volkszeit 8° s. 100.
2. Was können die Geistlichen tun, um die Leiden des Krieges erfolgreich zu lindern? *Schlesisches Pastoralblatt.* R. 36: 1915 nr 6 s. 81-85.
3. Jak zaradzić zgubnemu brakowi kapłanów. Praga 1917 Nakł. Sodalicji św. Piotra Klawera.

II.

Handbuch des Bistums Breslau. Breslau 1910-1925; Rocznik diecezji śląskiej. Katowice 1924-1938.

Ks. Józef Mandziuk

Michiels Józef, w zakonie Gommar (1890-1965), kapucyn, profesor Katol. Uniw. Lubelskiego, kanonista.

Urodził się 15 V 1890 r. w Booischot w Belgii, był z pochodzenia Flamandem. Po ukończeniu studiów klasycznych (1902-1907) w Geel i Brugge, wstąpił 17 IX 1907 r. do zakonu kapucynów. Studia filozoficzno-teologiczne odbył w seminarium kapucyńskim w Aalst, Brugge i Izagen; święcenia kapłańskie przyjął 6 VII 1914 r. W l. 1914-1916 studiował prawo kanoniczne w Uniwersytecie Gregoriańskim w Rzymie. Następnie zaciągnął się do wojska i działał jako kapelan i wykładowca. W 1919 r. powrócił na Uniwersytet Gregoriański i w 1920 r. otrzymał promocję na doktora prawa kanonicznego. W lipcu 1920 r. przybył do Polski i został zastępcą profesora na Wydziale Prawa Kanonicznego Uniw. Katolickiego w Lublinie. W krótkim czasie opanował język polski, a znał już kilka języków zachodnioeuropejskich. W l. 1920-1923 prowadził jako zastępca profesora wykłady w języku łacińskim z prawa ogólnego, osobowego, małżeńskiego i karnego. W 1922 r. został profesorem nadzwyczajnym, a w 1929 r. profesorem zwyczajnym tekstu prawa kanonicznego i prawa natury. Był dziekanem Wydziału Prawa Kanonicznego (1924/5, 1927/8, 1931-1935) i prodziekanem (1928/9, 1930/1) i przyczynił się wydatnie do organizacji tegoż wydziału i opracowania jego ratio studiorum. W tym też czasie pełnił wiele innych obowiązków w prowincji warszawskiej kapucynów i w sądzie metropolitalnym w Warszawie. W lutym 1935 na skutek poważnej choroby opuścił Polskę i zamieszkał u kapucynów w Lowanium, a senat akademicki KUL nadał mu tytuł honorowego profesora Wydziału Prawa Kanonicznego; rząd polski odznaczył go zaś Orderem Polonia Restituta. Od 1938 r. wykładał w uniwersytetach w Rzymie (1938-1940, 1959-1964), Quebeku w Kanadzie (1945-1949) a w l. 1940-1943 był prowincjałem kapucynów belgijskich. Zmarł 27 VII 1965 w Herentals.

I.

1. Ruch flamandzki w Belgii. *Prz. Współcz.* R. 2: 1923 t. 7 s. 52-80.

2. De vi actuali consuetudinum praeter Codicem ante Codicis promulgationem vigentium. *Jus Pontificium.* R. 4: 1924 s. 175-182.

3. De vera impedimenti affinitatis natura. *Jus Pontificium.* R. 5: 1925 s. 142-159.

4. De reservatione censurae l. s. praecepto peculiari adnexae. *Ephemerides Theologicae Lovanienses.* R. 4: 1927 s. 180-194, 613-619.

5. Lektura książek, czasopism i dzienników w seminariach duchownych. *Aten. Kapł.* R. 19: 1927 s. 98-104.

6. Władza Kościoła i Państwa w stosunku do małżeństwa. W: *Małżeństwo w świetle nauki katolickiej.* Praca zbiorowa. Lubl. 1928 s. 65-105.

7. Unieważnienie małżeństwa. W: *Małżeństwo w świetle nauki katolickiej.* Praca zbiorowa. Lubl. 1928 s. 231-252.

8. Normae generales Juris Canonici. Commentarius libri I Codicis Juris Canonici. Vol. 1-2. Lubl. 1929 s. XV, 521, XX, 541. — Toż. Wyd. 2. powiększone. Parisiis — Tornaci — Romae 1949 8° s. XXII, 705, XX, 783.

9. Principia generalia de personis in Ecclesia. Commentarius libri II Codicis Juris Canonici, Canones praeliminares 87-106. Lubl. 1932 8° s. XVI, 578. — Toż. Wyd. 2 powiększone. Parisiis — Tornaci — Romae 1955 8° s. XVIII, 708.

10. Prawna zdolność do wstąpienia w związek małżeński i przeszkody. W: *Rozbiór krytyczny projektu prawa małżeńskiego.* Praca zbiorowa pod red. X. Jana WIŚLICKIEGO. Lubl. 1932 s. 56-73. — Toż. *Prąd.* R. 19: 1932 t. 22 s. 56-73.

11. Juryzdykcja i postępowanie. *Prąd.* R. 19: 1932 t. 22 s. 145-148.

12. De delictis et poenis. Commentarius libri V Codicis Juris Canonici. Vol. 1: De delictis (Canones 2195-2213). Lubl. 1934 8° s. XVII, 358. — Toż. Wyd. 2. Parisiis — Tornaci — Romae 1961 8° s. XVI, 395. — Vol. 2: De poenis in genere (Canones 2214-2240). Parisiis — Tornaci — Romae 1961 8° s. XIII, 525. — Vol. 3: De poenis in spe-

cie (Canones 2241-2313). Parisiis — Tornaci — Romae 1961 8° s. XVI, 475.

13. Roman Documents: Can. 934 § 2; Can. 2367 § 2; On members of atheistics sects. *Collest. Lahorensia*. Vol. 1: 1934-1937 s. 112-116.

14. Les messes manuelles. Quelques considérations au sujet de la célébration de messes manuelles chantées dans les églises paroissiales, les oratoires publics et les oratoires semi-publics. *Revue de l'Université d'Ottawa* 1953 s. 201-221.

15. De personalitate morali ex ipso iuris praescripto in Codice Juris Canonici. W: *Questioni attuali di Diritto Canonico*. Romae 1955 s. 1-73.

16. De interpretatione declarativa legis in Jure Canonico. W: *Investigatión y elebaración del deracho canonico*. Barcelona 1956 s. 229-242.

17. De vera natura poenae in specie ecclesiasticae. *Apollinaris*. R. 32: 1959 s. 217-239.

18. Mariage — contract ou mariage — institution. W: *Miscellanea in memoriam Petri card. Gasparri*. Roma 1960 s. 101-118.

19. De potestate ordinaria et delegata. Commentarius tituli V libri II Codicis Juris Canonici. (Canones 196-210). Parisiis — Tornaci — Romae 1964 8° s. XX, 365.

II.

KUMOR B.: Michiels Józef. W: *Pol. słow. biogr*. T. 20 s. 681-682, tamże literatura. — Ponadto: O. Prof. dr Gommar Michiels. *Sprawozd. z Czyn. Wydawn. i Posiedz. Nauk. TN KUL*. Nr 15: 1967 s. 139-140; PETRANI A.: Pięćdziesięciolecie Wydziału Prawa Kanonicznego KUL. *Rocz. Teol.-Kanon*. R. 15: 1968 z. 5 s. 14-15; PAŁKA P.: Michiels Gommar Józef. W: *Polscy kanoniści*. W. 1981 cz. 2 s. 38-40.

Ks. Ludwik Grzebień SJ

Mieliński (Kwasigroch) Roman (1906-1976) prałat papieski, redaktor. Urodził się 20 VII 1906 w Bydgoszczy, był synem kupca Aleksandra Kwasigrocha i Józefy z Świetlików. Nazwisko Kwasigroch zmienił urzędowo w 1931 r. na Mieliński. W rodzinnym mieście uczęszczał do państwowego Gimnazjum klasycznego dawnego typu i 28 V 1926 złożył egzamin dojrzałości. Od nowego roku akademickiego rozpoczął studia filozoficzno-teologiczne w Seminarium Duchownym w Poznaniu i przyjął 14 VI 1931 święcenia kapłańskie. Na pierwszy wikariat został powołany do parafii Grodzisk nad Prosną w archid. gnieźnieńskiej, skąd 1 VII 1932 przywołano go do Poznania na stanowisko sekretarza w Przybocznej Kancelarii ks. Kardynała Prymasa. Pięć lat pracy u boku kard. Hlonda pozwoliło mu dokładnie poznać jego niezwykłą osobowość, pod której urokiem pozostał do końca życia. W tym okresie pogłębiał swą wiedzę i rozwijał naturalne uzdolnienia, w 1933 r. ukończył Wyższy Kurs Dziennikarski przy Poznańskiej WSH, a 20 V 1937 uzyskał magisterium z teologii na Wydziale Teologicznym Uniw. Jana Kazimierza we Lwowie na podstawie pracy „Język ojczysty w duszpasterstwie wychodźców". Od 18 III 1933 pełnił funkcję delegata arcybiskupiego przy Związku Misyjnym Polek w Poznaniu, w roku zaś następnym został delegatem papieża Piusa XI do „Związku Polek dla wspierania ubogich kościołów na kresach wschodnich". W związku z tym odbył podróż, by na miejscu zapoznać się z problemem ubogich kościołów. Kard. Hlond doceniając jego uzdolnienia i kwalifikacje, skierował go 1 VII 1937 do pracy w redakcji „Przewodnika Katolickiego", przerwanej wybuchem II wojny światowej.

Aresztowany przez Niemców 9 XI 1939, był internowany w Kazimierzu Biskupim, zwolniony zaś w maju 1940 r., wyjechał do Generalnej Guberni i zamieszkał w Warszawie. Brał tam udział w tajnym nauczaniu i działalności konspiracyjno-partyzanckiej jako dziekan okręgu zachodniego Armii Krajowej. Na tajnym Uniw. Warszawskim uzyskał stopień doktora teologii. Za ten okres działalności otrzymał od Delegatury

Rządu kilka odznaczeń. Po wyzwoleniu kraju powrócił do Poznania i objął parafię św. Krzyża na Górczynie. Nie mogąc wznowić „Przewodnika Katolickiego", redagował 1945-1948 tygodnik „Głos Katolicki". Drukował w nim szereg własnych artykułów problemowych i osobiście prowadził rubrykę „Co piszą inni: ich głosy — nasze echa". Za swoją działalność podczas okupacji aresztowany 3 IX 1948, został skazany na dziesięć lat więzienia. Gdy odbył połowę nałożonej kary, abp W. Dymek czynił starania przez Sekretariat Episkopatu, by odzyskał wolność. Zwolniony w 1955 r., objął 1 czerwca parafię w Bonikowie koło Kościana, a po Październiku wznowił wydawanie „Przewodnika Katolickiego". Mimo wyczerpania więzieniem znajdował dość sił, by z Bonikowa dojeżdżać do redakcji w Poznaniu. Dopiero 1 IX 1957 przeniósł się pod Poznań na probostwo w Żabikowie. Przez wiele lat pisał w „Przewodniku" artykuły redakcyjne i redagował odpowiedzi na „Listy do duszpasterza", stanowiące stałą rubrykę czasopisma. Powołany 14 II 1957 do Komisji Prasowej przy Konferencji Episkopatu Polski, wiele podróżował w kraju i zagranicą. Odbył też w 1965 przez Rzym pielgrzymkę do Ziemi Świętej. Za niewątpliwe zasługi na stanowisku redaktora „Przewodnika Katolickiego" otrzymał 19 VI 1957 godność tajnego szambelana papieskiego, a 17 VIII 1959 papieskiego prałata domowego. Mianowany 25 III 1968 kanonikiem gremialnym w kapitule katedralnej poznańskiej, opuścił Żabikowo i pozostał przy pracy redakcyjnej do 1973 r., z której definitywnie zrezygnował 31 V t. r. po kilkumiesięcznym urlopie. Zmarł w Poznaniu 31 I 1976 r.

W okresie przedwojennym opublikował szereg kazań i homilii w „Przewodniku Katolickim" i „Nowej Bibliotece Kaznodziejskiej", w której przez jakiś czas zastępował redaktora. Nastawiony potem na pracę publicystyczną, nie wydał żadnej rozprawy teologicznej, wszakże jego problemowe artykuły w obu redagowanych czasopismach zawierają pogłębioną refleksję teologiczno-pastoralną. Stanowią też kilka cykli tematycznych, np. o małżeństwie, o Kościele.

I.

1. Idea misyjna w świetle nauki św. Tomasza z Akwinu. *Rocz. Zw. Akadem. Kół Misyj. w Polsce.* R. 2: 1929 s. 8-14.

2. Nasza jubileuszowa pielgrzymka. *Przew. Katol.* R. 39: 1933 nr 48 s. 759-761.

3. 70 kilometrów łodzią do konającego! 29 wiosek do jednej parafii. W diecezji łuckiej. *Przew. Katol.* R. 40: 1934 nr 46 s. 723-724.

4. Na dzień „Opieki Polskiej". *Nowa Bibl. Kazn.* R. 1935. — Toż. Odb. P. 1935 Druk. św. Wojciecha 8° s. 8.

5. Ratujmy nasze placówki misyjne w Polsce. *Przew. Katol.* R. 41: 1935 nr 2 s. 19-21.

6. Poczajów... Bolesna bolączka naszego Wschodu. *Przew. Katol.* R. 41: 1935 nr 35 s. 555-556.

7. Tłum.: Tiberius BURGER: Zbiór kazań dla dzieci. Spolszczyli z 2 wyd. niem. ks.... i ks. Stanisław MISIEK. P. 1937 Księg. św. Wojciecha 8° s. 170, nlb. 2.

8. Chrystus uświęca rodzinę. Kazania o rodzinie i wychowaniu. P. 1937 Nakł. Naczelnego Inst. Akcji Katol. 8° s. 24. — Toż. W: *Chrystus Królem Rodziny.* Chełm Lubelski [1937] s. 1-8.

9. Rec.: Fünf Minuten Christenlehre, Drei Reihen Katechismuslesungen. T. 1-3. Regensburg 1936-1937. *Mies. Kośc.* [Poznań]. R. 52: 1937 s. 365.

10. Rec.: Ewangelium hier und heute. Frage und Antwort. Tom 1-2 Regensburg 1936-1937. *Mies. Kośc.* [Poznań]. R. 52: 1937 s. 365.

11. Rec.: J. TRZECIAK: Christus und die Kirche. Regensburg 1936. *Mies. Kośc.* [Poznań]. R. 52: 1937 s. 400.

12. Rec.: H. LANG: Christus in unserer Mitte. Regensburg 1936. *Mies. Kośc.* [Poznań]. R. 52: 1937 s. 400.

13. Rec.: J. HESSEN: Briefe an Suchende, Irrende, Leidende. Regensburg 1936. *Mies. Kośc.* [Poznań]. R. 52: 1937 s. 448.

14. Rec.: D. HABRSBRUNNER: Kennst

du deine Kirche? Skizzen zu Predigten über die katholische Kirche. Regensburg. *Mies. Kośc.* [Poznań]. R. 52: 1937 s. 448.

15. Polska ma na kresach za mało katolików! *Przew. Katol.* R. 43: 1937 nr 21 s. 335-337.

16. Vademecum sodaliski w archidiecezjach gnieźnieńskiej i poznańskiej. P. 1938 Nakł. Zw. Sodalicji Mariańskich 16° s. 80.

17. Przed tak Wielkim Sakramentem. (Wrażenia z Kongresu Eucharystycznego w Budapeszcie). *Przew. Katol.* R. 44: 1938 nr 25 s. 417-418.

18. Na falach Dunaju. Wrażenia z Kongresu Eucharystycznego w Budapeszcie. *Przew. Katol.* R. 44: 1938 nr 26 s. 452-453.

19. Red.: *Głos Katolicki.* Pismo religijne. Tygodnik. Poznań. R. 1: 1945 nr 1 — R. 4: 1948 nr 51.

20. Rządy Boże. *Głos Katol.* R. 1: 1945 nr 1 s. 1-2.

21. Religia czynu. *Głos Katol.* R. 1: 1945 nr 4 s. 1.

22. Zasady życia. *Głos Katol.* R. 1: 1945 nr 5 s. 1.

23. Nie pora. *Głos Katol.* R. 1: 1945 nr 6 s. 1.

24. Więcej odwagi. *Głos Katol.* R. 1: 1945 nr 8 s. 1.

25. O chleb powszedni. *Głos Katol.* R. 1: 1945 nr 10 s. 1.

26. Pokój czy miecz? *Głos Katol.* R. 1: 1945 nr 17 s. 1.

27. Czy tylko miłosierny? *Głos Katol.* R. 1: 1945 nr 18 s. 1.

28. Miłość bliźniego. *Głos Katol.* R. 1: 1945 nr 21 s. 1.

29. 40 lat kapłańskiej pracy [kard. Hlonda]. *Głos Katol.* R. 1: 1945 nr 22 s. 3.

30. Któż jak Bóg. *Głos Katol.* R. 1: 1945 nr 23 s. 1.

31. Bóg i Ojczyzna. *Głos Katol.* R. 1: 1945 nr 26 s. 1.

32. Kwas Ewangelijny. *Głos Katol.* R. 2: 1946 nr 30 s. 1.

33. Mroki adwentowe. *Głos Katol.* R. 2: 1945 nr 32 s. 1.

34. Owoce sprawiedliwości. *Głos Katol.* R. 2: 1946 nr 2 s. 1.

35. Prosta sprawiedliwość. *Głos Katol.* R. 2: 1946 nr 5 s. 1.

36. We właściwym świetle. *Głos Katol.* R. 2: 1946 nr 14 s. 105.

37. Bez kompromisu. *Głos Katol.* R. 2: 1946 nr 15 s. 113.

38. W Wielką Noc! *Głos Katol.* R. 2: 1946 nr 17 s. 132.

39. Sens Fatimy. *Głos Katol.* R. 2: 1946 nr 28 s. 221.

40. Droga zguby. *Głos Katol.* R. 2: 1946 nr 33 s. 261.

41. Ojciec kłamstwa. *Głos Katol.* R. 2: 1946 nr 34 s. 269.

42. Katolicyzm czynny. *Głos Katol.* R. 2: 1946 nr 35 s. 277.

43. Rewolucja pojęć. *Głos Katol.* R. 2: 1946 nr 36 s. 285.

44. Zagrożony dorobek. *Głos Katol.* R. 2: 1946 nr 37 s. 293.

45. Wobec dwóch panów. *Głos Katol.* R. 2: 1946 nr 38 s. 301.

46. Czemu najlepsi. *Głos Katol.* R. 2: 1946 nr 39 s. 309.

47. W szkole cierpienia. *Głos Katol.* R. 2: 1946 nr 42 s. 333.

48. Chcemy znaku. *Głos Katol.* R. 2: 1946 nr 44 s. 349.

49. Pamięci zmarłych. *Głos Katol.* R. 2: 1946 nr 45 s. 357.

50. Jasna linia podziału. *Głos Katol.* R. 2: 1946 nr 46 s. 365.

51. Gdy kończy się świat. *Głos Katol.* R. 2: 1946 nr 48 s. 381.

52. Walka o dziecko. (Na marginesie książki — W. MAJDAŃSKIEGO). *Głos Katol.* R. 2: 1946 nr 49 s. 390-391.

53. U progu Nowego roku. *Głos Katol.* R. 3: 1947 nr 1 s. 1.

54. Klęska pijaństwa. *Głos Katol.* R. 3: 1947 nr 6 s. 41.

55. Z okazji setnego numeru. *Głos Katol.* R. 3: 1947 nr 13 s. 97.

56. Kościół nauczający. *Głos Katol.* R. 3: 1947 nr 17 s. 143.

57. Dwie dusze. *Głos Katol.* R. 3: 1947 nr 19 s. 163.

58. Jasna droga. *Głos Katol.* R. 3: 1947 nr 20 s. 169.

59. Kardynał Griffin w Polsce. *Głos Katol.* R. 3: 1947 nr 24 s. 201.

60. O prawdę w propagandzie. *Głos Katol.* R. 3: 1947 nr 25 s. 209-210.

61. W Częstochowie. *Głos Katol.* R. 3: 1947 nr 39 s. 321.

62. W obronie Czci Boga. *Głos Katol.* R. 3: 1947 nr 40 s. 329.

63. Książka o Bogu. (S. JELEŃSKI: Pod błękitami). *Głos Katol.* R. 3: 1947 nr 41 s. 341.

64. Pastor Niemöller. *Głos Katol.* R. 3: 1947 nr 42 s. 346.

65. Sekciarstwo. *Głos Katol.* R. 3: 1947 nr 43 s. 353.

66. W służbie Chrystusa Króla. *Głos Katol.* R. 3: 1947 nr 44 s. 361.

67. Niedziela. *Głos Katol.* R. 3: 1947 nr 46 s. 377.

68. Prawo — które jest obowiązkiem. *Głos Katol.* R. 3: 1947 nr 50 s. 405.

69. Powrót do Kościoła. *Głos Katol.* R. 4: 1948 nr 16 s. 142.

70. Sprawy zaniedbane. *Głos Katol.* R. 4: 1948 nr 32 s. 273-274.

71. Klucze Królestwa. *Głos Katol.* R. 4: 1948 nr 34 s. 289.

72. I tu trzeba przywrócić prawa. *Przew. Katol.* R. 46: 1956 nr 1 s. 2.
73. Obraz i podobieństwo Boże. *Przew. Katol.* R. 46: 1956 nr 2/3 s. 18-20.
74. To mów... I o tym przekonywaj. *Przew. Katol.* R. 46: 1956 nr 4 s. 30.
75. Jasno i prosto. *Przew. Katol.* R. 47: 1957 nr 1 s. 2.
76. A iż cię nie opuszczę. *Przew. Katol.* R. 47: 1957 nr 3 s. 28-29.
77. Opatrzność Boża. *Przew. Katol.* R. 47: 1957 nr 5 s. 56.
78. Przed upadkiem. *Przew. Katol.* R. 47: 1957 nr 6 s. 68.
79. Grzech pierworodny. *Przew. Katol.* R. 47: 1957 nr 7 s. 82.
80. Konieczność odkupienia. *Przew. Katol.* R. 47: 1957 nr 8 s. 96.
81. Syn Boży Jezus Chrystus. *Przew. Katol.* R. 47: 1957 nr 10 s. 124.
82. Jezus — Syn Boga Żywego. *Przew. Katol.* R. 47: 1957 nr 11 s. 138.
83. Odkupienie. *Przew. Katol.* R. 47: 1957 nr 12 s. 152.
84. Kościół — Dziełem Chrystusa. *Przew. Katol.* R. 47: 1957 nr 13 s. 166.
85. Opoka Kościoła. *Przew. Katol.* R. 47: 1957 nr 14 s. 180.
86. Triumfator Jerozolimski. *Przew. Katol.* R. 47: 1957 nr 15 s. 194.
87. Owoce Zmartwychwstania. *Przew. Katol.* R. 47: 1957 nr 17 s. 222.
88. Sens ślubowań. *Przew. Katol.* R. 47: 1957 nr 18 s. 236.
89. Idę do Ojca. *Przew. Katol.* R. 47: 1957 nr 19 s. 250.
90. Dziewięcioletnia nowenna. *Przew. Katol.* R. 47: 1957 nr 20 s. 264.
91. O dochowanie wierności. *Przew. Katol.* R. 47: 1957 nr 21 s. 276.
92. My a Kościół. *Przew. Katol.* R. 47: 1957 nr 22 s. 290.
93. Odnowiciel. *Przew. Katol.* R. 47: 1957 nr 23 s. 304.
94. Wszczepieni w jedno Ciało. *Przew. Katol.* R. 47: 1957 nr 24 s. 318.
95. „Pokarm". *Przew. Katol.* R. 47: 1957 nr 25 s. 332.
96. Ty jesteś Piotrem. *Przew. Katol.* R. 47: 1957 nr 26 s. 346.
97. „Nauczyciel". *Przew. Katol.* R. 47: 1957 nr 27 s. 358.
98. Społeczność miłości. *Przew. Katol.* R. 47: 1957 nr 28 s. 372.
99. Znaki widzialne. *Przew. Katol.* R. 47: 1957 nr 29 s. 386.
100. Społeczność Świętych. *Przew. Katol.* R. 47: 1957 nr 30 s. 400.
101. „Stwórca". *Przew. Katol.* R. 47: 1957 nr 31 s. 414.
102. Bóg — Ojcem. *Przew. Katol.* R. 47: 1957 nr 32 s. 428.
103. Wniebowzięcie Najśw. Maryi Panny. *Przew. Katol.* R. 47: 1957 nr 32 s. 432-433.
104. Modlitwa. *Przew. Katol.* R. 47: 1957 nr 33 s. 442.
105. Miłość nade wszystko. *Przew. Katol.* R. 47: 1957 nr 35 s. 470.
106. Wdzięczność. *Przew. Katol.* R. 47: 1957 nr 36 s. 484.
107. Komu zaufać? *Przew. Katol.* R. 47: 1957 nr 37 s. 496.
108. Tylko Bóg Panem. *Przew. Katol.* R. 47: 1957 nr 38 s. 510.
109. Wierność Dniowi Pańskiemu. *Przew. Katol.* R. 47: 1957 nr 39 s. 524.
110. Abyśmy byli jedno. *Przew. Katol.* R. 47: 1957 nr 40 s. 550.
111. Tylko Bóg odpuszcza grzechy. *Przew. Katol.* R. 47: 1957 nr 41 s. 552.
112. Obojętność wobec Boga. *Przew. Katol.* R. 47: 1957 nr 42 s. 568.
113. Wiara — Łaską. *Przew. Katol.* R. 47: 1957 nr 43 s. 584.
114. Nie wolno się zaprzeć. *Przew. Katol.* R. 47: 1957 nr 44 s. 594.
115. Bóg sądzi. *Przew. Katol.* R. 47: 1957 nr 45 s. 610.
116. Dwie Księgi. *Przew. Katol.* R. 47: 1957 nr 46 s. 624.
117. Prawda Pisma Świętego. *Przew. Katol.* R. 47: 1957 nr 47 s. 638.
118. W oczekiwaniu Mesjasza. *Przew. Katol.* R. 47: 1957 nr 48 s. 652.
119. Prorok. *Przew. Katol.* R. 47: 1957 nr 49 s. 666.
120. Pod znakiem pióra w służbie Krzyża. Wrażenia z V Kongresu Prasy Katolickiej we Wiedniu — 30 IX — 3 X 57 r. *Przew. Katol.* R. 47: 1957 nr 49 s. 672-673.
121. Pokutne wskazania. *Przew. Katol.* R. 47: 1957 nr 50 s. 682.
122. Odpust w Żabikowie. *Mies. Kośc. Archid. Pozn.* R. 9: 1938 s. 37.
123. Zbawcze imię. *Przew. Katol.* R. 48: 1958 nr 1 s. 2.
124. Księga życia. *Przew. Katol.* R. 48: 1958 nr 4 s. 42.
125. Krzyż pokuty. *Przew. Katol.* R. 48: 1958 nr 5 s. 58.
126. Krzyż w ręku Zbawiciela. *Przew. Katol.* R. 48: 1958 nr 6 s. 70.
127. „W Krzyżu miłości nauka". *Przew. Katol.* R. 48: 1958 nr 7 s. 86.
128. Karcę ciało moje. *Przew. Katol.* R. 48: 1958 nr 8 s. 98.
129. Krzyż w ręku Kościoła. *Przew. Katol.* R. 48: 1958 nr 9 s. 114.
130. Dwie odmiany jednej ofiary. *Przew. Katol.* R. 48: 1958 nr 10 s. 126.
131. Słodkie drzewo krzyża. *Przew. Katol.* R. 48: 1958 nr 11 s. 142.
132. Moc krzyża. *Przew. Katol.* R. 48: 1958 nr 12 s. 154.

133. Chrystus w kapłaństwie. *Przew. Katol.* R. 48: 1958 nr 13 s. 170.
134. Kapłan szafarzem sakramentów św. *Przew. Katol.* R. 48: 1958 nr 15 s. 198.
135. Problem złego kapłana. *Przew. Katol.* R. 48: 1958 s. 212.
136. Po roku. *Przew. Katol.* R. 48: 1958 nr 17 s. 226.
137. Z drugim rokiem. *Przew. Katol.* R. 48: 1958 nr 19 s. 254.
138. Wielkość człowieka. *Przew. Katol.* R. 84: 1958 nr 21 s. 282.
139. O pełnię życia. *Przew. Katol.* R. 48: 1958 nr 22 s. 296.
140. Znaki przedziwne. *Przew. Katol.* R. 48: 1958 nr 23 s. 300.
141. Łaska uczynkowa. *Przew. Katol.* R. 48: 1958 nr 24 s. 324.
142. Nowa natura. *Przew. Katol.* R. 48: 1958 nr 25 s. 338.
143. Wszystko mogę. *Przew. Katol.* R. 48: 1958 nr 26 s. 352.
144. Skąd weźmiemy. *Przew. Katol.* R. 48: 1958 nr 27 s. 366.
145. Znak widzialny. *Przew. Katol.* R. 48: 1958 nr 29 s. 394.
146. Liturgia sakramentów św. *Przew. Katol.* R. 48: 1958 nr 30 s. 408.
147. Modlitwa. *Przew. Katol.* R. 48: 1958 nr 31 s. 422.
148. Sakramentalia. *Przew. Katol.* R. 48: 1958 nr 32 s. 436.
149. Od kolebki. *Przew. Katol.* R. 48: 1958 nr 33 s. 452.
150. Błogosławienie niewiast. *Przew. Katol.* R. 48: 1958 nr 34 s. 466.
151. Kościół i dzieci. *Przew. Katol.* R. 48: 1958 nr 35 s. 480.
152. Błogosławieństwo rodziców. *Przew. Katol.* R. 48: 1958 nr 36 s. 494.
153. Rodzice wobec powołania. *Przew. Katol.* R. 48: 1958 nr 37 s. 509.
154. Chrystus w kapłanie. *Przew. Katol.* R. 48: 1958 nr 38 s. 522.
155. Sakrament odpowiedzialności. *Przew. Katol.* R. 48: 1958 nr 584.
156. Królestwo łaski. *Przew. Katol.* R. 48: 1958 nr 43 s. 598.
157. Święta i zbawienna myśl. *Przew. Katol.* R. 48: 1958 nr 44 s. 612.
158. Sakrament Chorych. *Przew. Katol.* R. 48: 1958 nr 45 s. 640.
159. Pogrzeb chrześcijański. *Przew. Katol.* R. 48: 1958 nr 46 s. 642.
160. Bóg w nas. *Przew. Katol.* R. 48: 1958 nr 48 s. 672.
161. Chleb mocnych. *Przew. Katol.* R. 48: 1958 nr 49 s. 686-687.
162. Początek zawsze w ofierze. *Przew. Katol.* R. 48: 1958 nr 50 s. 700.
163. Stanisław Kasznica. *Przew. Katol.* R. 48: 1958 nr 50 s. 704.
164. Z myślą o przyszłości. *Przew. Katol.* R. 49: 1959 nr 1 s. 2.
165. O czyste źródła. *Przew. Katol.* R. 49: 1959 nr 2 s. 18.
166. Maryja matka Jego. *Przew. Katol.* R. 49: 1959 nr 3 s. 36.
167. Je[illegible] już czas. *Przew. Katol.* R. 49: 1959 nr [illegible]0.
168. Konieczny rachunek. *Przew. Katol.* R. 49: 1959 nr 5 s. 66.
169. Nieodzowne „Jeśli". *Przew. Katol.* R. 49: 1959 nr 7 s. 98-99.
170. Wstanę. *Przew. Katol.* R. 49: 1959 nr 8 s. 114.
171. Spowiedź. *Przew. Katol.* R. 49: 1959 nr 9 s. 130.
172. Pokuta. *Przew. Katol.* R. 49: 1959 nr 10 s. 146.
173. Sakrament życia. *Przew. Katol.* R. 49: 1959 nr 14 s. 210.
174. Skutki sakramentu chrztu św. *Przew. Katol.* R. 49: 1959 nr 15 s. 226.
175. Z rozpoczęciem roku życia. *Przew. Katol.* R. 49: 1959 nr 18 s. 274.
176. Zstąpienie Ducha św. *Przew. Katol.* R. 49: 1959 nr 20 s. 306.
177. Dlatego zginam kolana. *Przew. Katol.* R. 49: 1959 nr 21 s. 322.
178. Stworzył Bóg człowieka na obraz swój. *Przew. Katol.* R. 49: 1959 nr 22 s. 338.
179. Sens życia. *Przew. Katol.* R. 49: 1959 nr 23 s. 354.
180. Obowiązek życia i troska o nie. *Przew. Katol.* R. 49: 1959 nr 24 s. 370.
181. „...w czasie wakacji". *Przew. Katol.* R. 49: 1959 nr 25 s. 386.
182. Ciało w świetle katolickiego dogmatu. *Przew. Katol.* R. 49: 1959 nr 27 s. 418.
183. Kultura fizyczna i sport. *Przew. Katol.* R. 49: 1959 nr 29 s. 450.
184. Wypoczynek po pracy. *Przew. Katol.* R. 49: 1959 nr 30 s. 466.
185. Radość chrześcijańskiego życia. *Przew. Katol.* R. 49: 1959 nr 31 s. 482.
186. W świetle ascezy chrześcijańskiej. *Przew. Katol.* R. 49: 1959 nr 32 s. 498.
187. Samobójstwo. *Przew. Katol.* R. 49: 1959 nr 33 s. 514.
188. Szukajcie najpierw królestwa Bożego. *Przew. Katol.* R. 49: 1959 nr 34 s. 530.
189. Droga i prawda. *Przew. Katol.* R. 49: 1959 nr 36 s. 562.
190. Do pełni życia poprzez dobro. *Przew. Katol.* R. 49: 1959 nr 37 s. 578.
191. Osądźcie sami. *Przew. Katol.* R. 49: 1959 nr 38 s. 594.
192. Człowiek do pracy stworzony. *Przew. Katol.* R. 49: 1959 nr 39 s. 610.
193. Zabójstwo. *Przew. Katol.* R. 49: 1959 nr 42 s. 658.

194. Królestwo życia. *Przew. Katol.* R. 49: 1959 nr 43 s. 674.
195. Czy naprawdę „niepotrzebni". *Przew. Katol.* R. 49: 1959 nr 45 s. 706.
196. Czasu starości nie opuszczaj nas. *Przew. Katol.* R. 49: 1959 nr 47 s. 738.
197. Sens starości. *Przew. Katol.* R. 49: 1959 nr 47 s. 744-745.
198. Uzdrowienie chorych... Ucieczko grzesznych — módl się za nami. *Przew. Katol.* R. 49: 1959 nr 48 s. 754.
199. Res sacra miser. *Przew. Katol.* R. 49: 1959 nr 49 s. 770.
200. O chrześcijańskiego ducha w rodzinie. *Przew. Katol.* R. 50: 1960 nr 1 s. 2.
201. Ile? *Przew. Katol.* R. 50: 1960 nr 2 s. 18.
202. Zgorszenie. *Przew. Katol.* R. 50: 1960 nr 3 s. 34.
203. Grzechy cudze. *Przew. Katol.* R. 50: 1960 nr 4 s. 50.
204. Odpowiedzialność za życie drugich. *Przew. Katol.* R. 50: 1960 nr 5 s. 66.
205. Chrześcijańska kultura współżycia zbiorowego. *Przew. Katol.* R. 50: 1960 nr 6 s. 82.
206. Kościół i lud. (Ks. J. Piwowarczyk). *Przew. Katol.* R. 50: 1960 nr 6 s. 87.
207. Kultura słów. *Przew. Katol.* R. 50: 1960 nr 7 s. 98.
208. Katolik wobec świata zwierzęcego. *Przew. Katol.* R. 50: 1960 nr 8 s. 114.
209. Piąty grzech główny. *Przew. Katol.* R. 50: 1960 nr 9 s. 130.
210. Śmierć owocem grzechu. *Przew. Katol.* R. 50: 1960 nr 10 s. 146.
211. Żeby się nawrócił i żył. *Przew. Katol.* R. 50: 1960 nr 11 s. 162.
212. Bądź mężem mocnym. *Przew. Katol.* R. 50: 1960 nr 12 s. 178.
213. Postanowione jest człowiekowi. *Przew. Katol.* R. 50: 1960 nr 13 s. 194.
214. Życie przegrane. *Przew. Katol.* R. 50: 1960 nr 14 s. 210.
215. Męka Pana naszego J. Chrystusa. *Przew. Katol.* R. 50: 1960 nr 15 s. 226.
216. Wierzę w ciała zmartwychwstanie i w żywot wieczny. *Przew. Katol.* R. 50: 1960 nr 17 s. 258.
217. Rok życia. *Przew. Katol.* R. 50: 1960 nr 18 s. 274.
218. Źródłem życia ludzkiego — małżeństwo. *Przew. Katol.* R. 50: 1960 nr 21 s. 322.
219. Małżeństwo środkiem uświęcenia się. *Przew. Katol.* R. 50: 1960 nr 22 s. 338.
220. Boże cele małżeństwa. *Przew. Katol.* R. 50: 1960 nr 24 s. 370.
221. Dziecko główny cel i dobro małżeństwa. *Przew. Katol.* R. 50: 1960 nr 25 s. 386.
222. Kwiat małżeństwa. *Przew. Katol.* R. 50: 1960 nr 26 s. 402.
223. Wzajemna pomoc. *Przew. Katol.* R. 50: 1960 nr 27 s. 418.
224. Małżeństwo a bezżenność. *Przew. Katol.* R. 50: 1960 nr 28 s. 434.
225. Sakrament to wielki. *Przew. Katol.* R. 50: 1960 nr 30 s. 466.
226. Liturgia sakramentu małżeństwa. *Przew. Katol.* R. 50: 1960 nr 31 s. 482.
227. Nierozerwalność małżeńska. *Przew. Katol.* R. 50: 1960 nr 32 s. 498.
228. Nierozerwalność małżeńska dobrodziejstwem. *Przew. Katol.* R. 50: 1960 nr 33 s. 514.
229. Szkodliwość rozwodów. *Przew. Katol.* R. 50: 1960 nr 34 s. 530.
230. Pomoc Boża dla małżonków. *Przew. Katol.* R. 50: 1960 nr 35 s. 546.
231. Łaska uświęcająca w życiu małżonków. *Przew. Katol.* R. 50: 1960 nr 36 s. 562.
232. Małżeństwo a mistyczne Ciało Chrystusa. *Przew. Katol.* R. 50: 1960 nr 37 s. 578.
233. Małżeństwo a Królestwo Niebieskie. *Przew. Katol.* R. 50: 1960 nr 38 s. 594.
234. Solidarna odpowiedzialność małżonków. *Przew. Katol.* R. 50: 1960 nr 39 s. 610.
235. Kościół wobec małżeństwa. *Przew. Katol.* R. 50: 1960 nr 41 s. 642.
236. Kanoniczna forma małżeństwa chrześcijańskiego. *Przew. Katol.* R. 50: 1960 nr 42 s. 658.
237. Przeszkody małżeńskie. *Przew. Katol.* R. 50: 1960 nr 43 s. 674.
238. Chrystus Królem. *Przew. Katol.* R. 50: 1960 nr 44 s. 690.
239. Świętych obcowanie w rodzinie. *Przew. Katol.* R. 50: 1960 nr 44 s. 691.
240. Dojrzałość moralna. *Przew. Katol.* R. 50: 1960 nr 46 s. 722.
241. Katolicki pogląd na zadania małżonków. *Przew. Katol.* R. 50: 1960 nr 47 s. 738.
242. Przygotowanie do zadań małżeńskich. *Przew. Katol.* R. 50: 1960 nr 49 s. 770.
243. Wybór małżonków. *Przew. Katol.* R. 50: 1960 nr 50 s. 786.
244. U progu nowego roku. *Przew. Katol.* R. 51: 1961 nr 1 s. 2.
245. Niedobre małżeństwo. *Przew. Katol.* R. 51: 1961 nr 2 s. 18.
246. Ślub. *Przew. Katol.* R. 51: 1961 nr 3 s. 34.
247. Pełnia miłości w małżeństwie. *Przew. Katol.* R. 51: 1961 nr 4 s. 50.
248. Wrogowie miłości małżeńskiej. *Przew. Katol.* R. 51: 1961 nr 5 s. 67.
249. Zachowanie miłości małżeńskiej. *Przew. Katol.* R. 51: 1961 nr 6 s. 82.
250. Pijaństwo. *Przew. Katol.* R. 51: 1961 nr 7 s. 99.

251. Wierność małżeńska. *Przew. Katol.* R. 51: 1961 nr 7 s. 114.
252. Niebezpieczeństwo zagrażające wierności małżeńskiej. *Przew. Katol.* R. 51: 1961 nr 9 s. 130.
253. Eucharystia w życiu małżonków. *Przew. Katol.* R. 51: 1961 nr 11 s. 162.
254. „Przyjdź, Panie Jezu". Chrystus źródłem szczęścia w małżeństwie. *Przew. Katol.* R. 51: 1961 nr 12 s. 178.
255. Doniosłość problemu rodziny. *Przew. Katol.* R. 51: 1961 nr 20 s. 306.
256. Dawca łask Bożych. *Przew. Katol.* R. 51: 1961 nr 21 s. 322.
257. Wzór jedności i świętości rodziny. *Przew. Katol.* R. 51: 1961 nr 22 s. 338.
258. Przystąpmy do tronu łaski. *Przew. Katol.* R. 51: 1961 nr 24 s. 370-371.
259. Odpoczynek w rodzinie. *Przew. Katol.* R. 51: 1961 nr 25 s. 386.
260. Mowa Boga do ludzi. *Przew. Katol.* R. 51: 1961 nr 26 s. 402.
261. Naturalna potrzeba życia rodzinnego. *Przew. Katol.* R. 51: 1961 nr 27 s. 418.
262. Atmosfera życia rodzinnego. *Przew. Katol.* R. 51: 1961 nr 29 s. 450.
263. Niedzielny odpoczynek. *Przew. Katol.* R. 51: 1961 nr 30 s. 468.
264. Bóg rządzi światem. *Przew. Katol.* R. 51: 1961 nr 31 s. 482.
265. Wspólnota rodzinna. *Przew. Katol.* R. 51: 1961 nr 33 s. 514.
266. Rodzice wobec dzieci. *Przew. Katol.* R. 51: 1961 nr 38 s. 594.
267. Szukamy Boga. *Przew. Katol.* R. 51: 1961 nr 41 s. 643.
268. ...świadczyć będziecie... *Przew. Katol.* R. 51: 1961 nr 42 s. 658.
269. Zbawienie przez Chrystusa. *Przew. Katol.* R. 51: 1961 nr 43 s. 674.
270. Chrystus władcą rodzin. *Przew. Katol.* R. 51: 1961 nr 44 s. 690.
271. Rodzeństwo między sobą. *Przew. Katol.* R. 51: 1961 nr 46 s. 722.
272. Krewni i domownicy. *Przew. Katol.* R. 51: 1961 nr 47 s. 738.
273. Kościół Chrystusem przez wieki. *Przew. Katol.* R. 51: 1961 nr 48 s. 754.
274. Rodzina otwarta. *Przew. Katol.* R. 51: 1961 nr 49 s. 770.
275. Bóg nauczycielem ludzkości. *Przew. Katol.* R. 52: 1962 nr 2 s. 34.
276. Dla społeczeństwa. *Przew. Katol.* R. 52: 1962 nr 4 s. 50.
277. Obowiązki rodziny wobec społeczeństwa. *Przew. Katol.* R. 52: 1962 nr 5 s. 66.
278. Prawo moralne w życiu człowieka. *Przew. Katol.* R. 52: 1962 nr 6 s. 82.
279. Rozwody w świetle Ewangelii. *Przew. Katol.* R. 52: 1962 nr 7 s. 98.
280. Wobec cierpienia. *Przew. Katol.* R. 52: 1962 nr 8 s. 116.
281. Niewiasta dzielna. *Przew. Katol.* R. 52: 1962 nr 11 s. 164.
282. Rodzina niepełna. *Przew. Katol.* R. 52: 1962 nr 14 s. 212.
283. Potrzeba łaski w rodzinie. *Przew. Katol.* R. 52: 1962 nr 17 s. 258.
284. Powołanie Boże i odpowiedź człowieka. *Przew. Katol.* R. 52: 1962 nr 21 s. 322.
285. „...a czego nie znacie". *Przew. Katol.* R. 52: 1962 nr 23 s. 354.
286. Chrystus światłością ludzi. *Przew. Katol.* R. 52: 1962 nr 24 s. 375.
287. Nasz ideał wychowania — Jezus Chrystus. *Przew. Katol.* R. 52: 1962 nr 27 s. 418.
288. Chrystus nasz brat. *Przew. Katol.* R. 52: 1962 nr 28 s. 437.
289. Chrystus mówi o Ojcu. *Przew. Katol.* R. 52: 1962 nr 29 s. 450.
290. Chrystus a świat. *Przew. Katol.* R. 52: 1962 nr 30 s. 466.
291. Naśladowcy Jezusa Chrystusa. *Przew. Katol.* R. 52: 1962 nr 31 s. 482.
292. Matka Boża wzorem i przykładem. *Przew. Katol.* R. 52: 1962 nr 32 s. 498.
293. Prawo Kościoła do wychowania religijnego. *Przew. Katol.* R. 52: 1962 nr 35 s. 546.
294. Kościół wychowawcą pokoleń. *Przew. Katol.* R. 52: 1962 nr 37 s. 578.
295. Chrystus wychowawcą. *Przew. Katol.* R. 52: 1962 nr 38 s. 610.
296. Trudności we wierze. *Przew. Katol.* R. 52: 1962 nr 40 s. 629.
297. Sakramenty środkiem wychowania. *Przew. Katol.* R. 52: 1962 nr 41 s. 642.
298. Chrzest podstawą wychowania chrześcijańskiego. *Przew. Katol.* R. 52: 1962 nr 42 s. 658.
299. Bierzmowanie. *Przew. Katol.* R. 52: 1962 nr 43 s. 674.
300. Komunia św. wychowuje synów Bożych. *Przew. Katol.* R. 52: 1962 nr 44 s. 691.
301. Ofiara Mszy św. *Przew. Katol.* R. 52: 1962 nr 45 s. 707.
302. Msza św. — uczta. *Przew. Katol.* R. 52: 1962 nr 46 s. 722.
303. Sakrament pokuty. *Przew. Katol.* R. 52: 1962 nr 47 s. 738.
304. Żal za grzechy. *Przew. Katol.* R. 52: 1962 nr 49 s. 770.
305. Zadośćuczynienie. *Przew. Katol.* R. 52: 1962 nr 50 s. 786.
306. Nieustanne objawianie się Boga. *Przew. Katol.* R. 53: 1963 nr 1 s. 2.
307. Wychowanie do małżeństwa i rodziny. *Przew. Katol.* R. 53: 1963 nr 3 s. 34.
308. Odpowiedzialność wiernych za powołania. *Przew. Katol.* R. 53: 1963 nr 4 s. 50.

309. Tekla z Mańkowskich Chłapowska. *Przew. Katol.* R. 53: 1963 nr 4 s. 52.
310. Rodzina naturalną instytucją wychowawczą. *Przew. Katol.* R. 53: 1963 nr 6 s. 82.
311. Ożyły prochy. *Przew. Katol.* R. 53: 1963 nr 11 s. 154-155.
312. Katolik „w czasie dla siebie". *Przew. Katol.* R. 53: 1963 nr 17 s. 212-213.
313. U progu nowego roku nauczania religii. *Przew. Katol.* R. 53: 1963 nr 35 s. 377.
314. Troska o powołania kapłańskie. *Przew. Katol.* R. 53: 1963 nr 36 s. 386-387.
315. Piąte: nie zabijaj! *Przew. Katol.* R. 53: 1963 nr 37 s. 395.
316. Kamień probierczy. *Przew. Katol.* R. 53: 1963 nr 38 s. 401.
317. Zaufanie w życiu społecznym. *Przew. Katol.* R. 53: 1963 nr 40 s. 417-418.
318. Śp. ks. dr Michał Rękas. *Przew. Katol.* R. 54: 1964 nr 10 s. 90.
319. Jezus Chrystus wzór i przykład. *Przew. Katol.* R. 54: 1964 nr 25 s. 224-226.
320. Śp. prof. Ignacy Stein. *Przew. Katol.* R. 54: 1964 nr 30 s. 284.
321. Znowu o nauce religii. *Przew. Katol.* R. 54: 1964 nr 36 s. 321.
322. Trzecia sesja. *Przew. Katol.* R. 54: 1964 nr 38 s. 337.
323. Śledząc przebieg III sesji Soboru. *Przew. Katol.* R. 54: 1964 nr 43 s. 389.
324. Po sesji trzeciej. *Przew. Katol.* R. 54: 1964 nr 51/52 s. 459.
325. Pamięci dni męczeństwa poświęcone były podniosłe uroczystości w Kaliszu i Gdańsku. *Przew. Katol.* R. 55: 1965 nr 22 s. 195-196.
326. Pielgrzymami jesteśmy. *Przew. Katol.* R. 55: 1965 nr 30 s. 273.
327. Niewola, która jest wolnością. *Przew. Katol.* R. 55: 1965 nr 46 s. 412.
328. List z Rzymu. *Przew. Katol.* R. 55: 1965 nr 52 s. 468; R. 56: 1966 nr 4 s. 28-29.
329. Na Drodze Krzyżowej. *Przew. Katol.* R. 56: 1966 nr 6 s. 43.
330. Czego oczekiwać? *Przew. Katol.* R. 56: 1966 nr 11 s. 90.
331. Miasto Maryi i Józefa. *Przew. Katol.* R. 56: 1966 nr 13 s. 116-117.
332. Dana nam na wzór i przykład. *Przew. Katol.* R. 56: 1966 nr 18 s. 161, 163.
333. Na Górze wniebowstąpienia. *Przew. Katol.* R. 56: 1966 nr 20 s. 182.
334. ...gdy wszyscy byli zebrani w jednym miejscu. *Przew. Katol.* R. 56: 1966 nr 22 s. 200.
335. Wniebowzięta. *Przew. Katol.* R. 56: 1966 nr 33 s. 297.
336. Spojrzyj w niebo i na ziemię. *Przew. Katol.* R. 56: 1966 nr 38 s. 336.
337. Śp. Józef Kisielewski. *Przew. Katol.* R. 56: 1966 nr 40 s. 366.
338. Pokutę czyńcie. *Przew. Katol.* R. 56: 1966 nr 48 s. 436.
339. Dziesięć lat. *Przew. Katol.* R. 56: 1966 nr 49 s. 441.
340. Kościół jest tajemnicą. *Przew. Katol.* R. 57: 1967 nr 1 s. 1.
341. Stare — małżeństwo — nowe. *Przew. Katol.* R. 57: 1967 nr 2 s. 9-10.
342. Lud mesjanistyczny. *Przew. Katol.* R. 57: 1967 nr 3 s. 17-18.
343. Drogi do Boga. *Przew. Katol.* R. 57: 1967 nr 4 s. 25.
344. Pasterze ludu Bożego. *Przew. Katol.* R. 57: 1967 nr 5 s. 33-34.
345. Duszpasterskie powinności biskupów. *Przew. Katol.* R. 57: 1967 nr 7 s. 51.
346. Współpracownicy urzędu biskupiego. *Przew. Katol.* R. 57: 1967 nr 8 s. 65-66.
347. Kapłan — ale jaki? *Przew. Katol.* R. 57: 1967 nr 9 s. 73.
348. Problem żywo dyskutowany. *Przew. Katol.* R. 57: 1967 nr 10 s. 81-82.
349. „Świadczyć będziecie o mnie"... *Przew. Katol.* R. 57: 1967 nr 11 s. 89-90.
350. Świecki katolik — jako apostoł. *Przew. Katol.* R. 57: 1967 nr 14 s. 121.
351. Kościół a świat. *Przew. Katol.* R. 57: 1967 nr 15 s. 131.
352. Wychowanie młodego pokolenia. *Przew. Katol.* R. 57: 1967 nr 16 s. 137-138.
353. Powołani do świętości. *Przew. Katol.* R. 57: 1967 nr 17 s. 145.
354. Życie zakonne. *Przew. Katol.* R. 57: 1967 nr 19 s. 170-171.
355. Trójca Święta uświęca przez liturgię. *Przew. Katol.* R. 57: 1967 nr 21 s. 187.
356. Odnowienie w świętości. *Przew. Katol.* R. 57: 1967 nr 22 s. 194-195.
357. Dialog. *Przew. Katol.* R. 57: 1967 nr 23 s. 201.
358. O wolności religijnej. *Przew. Katol.* R. 57: 1967 nr 27 s. 243.
359. Otwarcie drzwi. *Przew. Katol.* R. 57: 1967 nr 29 s. 258.
360. Kimże jest człowiek? *Przew. Katol.* R. 57: 1967 nr 30 s. 265.
361. Wspólnota ludzka. *Przew. Katol.* R. 57: 1967 nr 32 s. 281-282.
362. Wartość ludzkiego działania. *Przew. Katol.* R. 57: 1967 nr 33 s. 289-290.
363. Kościół w dzisiejszym świecie. *Przew. Katol.* R. 57: 1967 nr 34 s. 297.
364. Sobór o Małżeństwie. *Przew. Katol.* R. 57: 1967 nr 35 s. 307.
365. Ks. Ferdynand Machay. *Przew. Katol.* R. 57: 1967 nr 36 s. 323-324.
366. Sobór wobec współczesnej kultury. *Przew. Katol.* R. 57: 1967 nr 37 s. 329-330.
367. Środki przekazu myśli. *Przew. Katol.* R. 57: 1967 s. 337.
368. Sobór o sprawach społeczno-gospodarczych. *Przew. Katol.* R. 57: 1967 nr 42 s. 381.

369. Życie wspólnoty politycznej. *Przew. Katol.* R. 57: 1967 nr 45 s. 401, 408.
370. Sobór w trosce o pokój. *Przew. Katol.* R. 57: 1967 nr 46 s. 411.
371. Na Zwiastowanie Najśw. Maryi Panny. *Przew. Katol.* R. 58: 1968 nr 12 s. 108.
372. „Tu jest twój brat" [książka o o. Maksymilianie Kolbe]. *Przew. Katol.* R. 58: 1968 nr 29 s. 268-270.
273. „Rolewski, powiedz, coś Ty w życiu dobrego zrobił". *Przew. Katol.* R. 58: 1968 nr 32 s. 291-292.
274. W trosce o wszystkie „kościoły". *Przew. Katol.* R. 58: 1968 nr 37 s. 329-330.
375. „Cóż wielkiego, że służę Tobie...?" [o kard. A. Hlondzie]. *Przew. Katol.* R. 58: 1968 nr 43 s. 389-390.
376. [Współautor: M. WĘCŁAWSKI]. O Kościele w Polsce roku 1968 rozmowa z Księdzem Arcybiskupem Bolesławem Kominkiem. *Przew. Katol.* R. 58: 1968 nr 46 s. 417-418.
377. [30-lecie rektoratu ks. inf. Wł. Staniszewskiego]. *Przew. Katol.* R. 59: 1969 nr 1 s. 8.
378. Czy „Świętych zagrożenie?" *Przew. Katol.* R. 59: 1969 nr 24 s. 217-218.
379. Prymas Polski mówi o Kościele w Polsce w chwili obecnej. *Przew. Katol.* R. 59: 1969 nr 36 s. 322-327.
380. W Gdańsku po trzydziestu latach. *Przew. Katol.* R. 59: 1969 nr 39 s. 355.
381. Biskupi i duchowieństwo polskie w latach 1939, 1945 i 1969. *Przew. Katol.* R. 59: 1969 nr 35 s. 313-314.
382. „Jestem umiarkowanym optymistą...". Kardynał König rozmawia z Redaktorem „Przewodnika Katolickiego". *Przew. Katol.* R. 59: 1969 nr 45 s. 410.
383. Jak rodziła się polska organizacja kościelna na Ziemiach Odzyskanych. Rozmowa z ks. bp. Edmundem Nowickim. *Przew. Katol.* R. 60: 1970 nr 22 s. 213-215.
384. Biskup Nowicki. *Przew. Katol.* R. 61: 1971 nr 15 s. 132-133.
385. Kardynał König w Polsce. *Przew. Katol.* R. 61: 1971 nr 20 s. 177-178.
386. „Tylko w jednym życiu". *Przew. Katol.* R. 61: 1971 nr 22 s. 198.
387. Zgodni w tym co istotne. *Przew. Katol.* R. 61: 1971 nr 40 s. 362-363.
388. Około odnowy. *Przew. Katol.* R. 61: 1971 nr 42 s. 378.
389. Orientacje. *Przew. Katol.* R. 61: 1971 nr 52 s. 467.
390. Jan Załuski. *Przew. Katol.* R. 62: 1972 nr 16 s. 139.
391. Stulecie Polactwa w Niemczech. *Przew. Katol.* R. 62: 1972 nr 36 s. 320.
392. Był redaktorem „Przewodnika" [ks. Fr. Forecki]. *Przew. Katol.* R. 62: 1972 nr 37 s. 330.
393. Oświęcim — w rocznicę beatyfikacji o. Maksymiliana. *Przew. Katol.* R. 62: 1972 nr 45 s. 385.

II.

RACZKOWSKI W.: *Mies. Kośc. Archid. Pozn.* R. 28: 1977 s. 42-44; PAWLAK Zb.: *Przew. Katol.* R. 56: 1976 nr 9 s. 6; Archiwum Archid. w Poznaniu, KA 26256.

Ks. Marian Banaszak

Mietliński Antoni (1887-1963), autor wspomnień.

Urodził się 1 X 1887 r. w Rzeczycy w powiecie Rawa Mazowiecka w rodzinie inteligenckiej. Był synem Walentego i Wandy z Semeran-Siemianowskich. Po ukończeniu miejscowej szkoły uczył się w szkole średniej w Tomaszowie oraz w Piotrkowie. Studia filozoficzno-teologiczne odbył w Seminarium Duchownym we Włocławku. Święcenia kapłańskie otrzymał 15 VI 1913 r. Jako wikariusz pracował najpierw w parafii Rzgów pod Łodzią, a następnie w parafiach Morzysław i Truskolasy.

W 1919 r. został mianowany proboszczem nowo utworzonej parafii Panki w dekanacie kłobuckim. Od 1925 r. został inkardynowany do diecezji częstochowskiej. W ciągu 17 lat pracy duszpasterskiej w tej parafii wybudował duży kościół parafialny oraz zorganizował życie parafialne. W 1936 r. został przeniesiony na analogiczne stanowisko do parafii Danków. Na tej placówce pracował w początkowym okresie okupacji hitlerowskiej. Podejrzany o działalność antyhitlerowską został aresztowany w dniu 18 XI 1942 r. i wywieziony do obozu koncentracyjnego w Oświęcimiu, a następnie do Gusen i Dachau. Mimo słabego zdrowia przeżył okres gehenny obozów koncentracyjnych. Po zakończeniu wojny biskup Kubina mianował go proboszczem parafii św. Rocha w Częstochowie w dniu 2 XII 1945 r. Wybudował w tej parafii duży kościół w stylu neorenesansowym. Od wezwania tego kościoła — Podwyższenie Krzyża

św. — otrzymała nazwę dotychczasowa parafia św. Rocha w Częstochowie. W Sądzie Biskupim był sędzią prosynodalnym od 7 II 1946 r. Pełnił nadto funkcję wicedziekana dekanatu częstochowskiego od 17 II 1946 r., a po utworzeniu kapituły katedralnej w Częstochowie został mianowany w 1951 r. jej kanonikiem honorowym. Zmarł 13 V 1963 r. w Częstochowie. Pochowany został na miejscowym cmentarzu św. Rocha w Częstochowie.

I.

1. Z dekanatu kłobuckiego. Nowe parafie i życie kościelne. *Kron. Diec. Kuj.-Kal.* R. 17: 1923 s. 67-71.
2. Dekanat Kłobucko. Jeszcze o dekanacie i dekanalnych. *Kron. Diec. Kuj.-Kal.* R. 17: 1923 s. 185-187.
3. Krzepice. Instalacja nowego proboszcza [ks. Zygmunta Zawadzkiego]. *Kron. Dies. Kuj.-Kal.* R. 17: 1923 s. 255-256.
4. Kłobucko. Misje parafialne. *Kron. Diec. Kuj.-Kal.* R. 17: 1923 s. 310-311.
5. Panki. *Kron. Diec. Kuj.-Kal.* R. 19: 1925 s. 326-328.
6. Pogadanka religijna. *Niedziela.* R. 6: 1931 nr 36 s. 455.
7. Nowoczesny potop. *Kalendarz Jasnogórski... 1932,* kol. 171-178.
8. Moje wspomnienia z obozu. *Niedziela.* R. 16: 1946 nr 6 s. 47; nr 7 s. 53; nr 8 s. 61; nr 11 s. 82; nr 13 s. 101; nr 15 s. 117; nr 16 s. 126; nr 19 s. 153; nr 20 s. 161-162; nr 21 s. 169-170; nr 23 s. 186; nr 24 s. 194; nr 32 s. 257; nr 34 s. 273-274.
9. Z pielgrzymi więźniów do Kalisza. *Niedziela.* R. 18: 1948 nr 19 s. 164.

II.

HOFFMANN B.: A kdo vas zabije... Prěrov 1946 s. 474; KORSZYŃSKI F.: Jasne promienie w Dachau. P. 1957 s. 202, 318; WALICKI J.: Ks. Antoni Mietliński (1887-1963). *Częst. Wiad. Diec.* R. 37: 1963 s. 148-150; PODLEWSKI S.: Wierni Bogu i Ojczyźnie. W. 1971 s. 28; ZWIĄZEK J.: Straty diecezji częstochowskiej w okresie okupacji hitlerowskiej (1939-1945). *Częst. Stud. Teol.* R. 2: 1974 s. 342; Tenże: Martyrologium kapłanów diecezji częstochowskiej w czasie II wojny światowej. *Częst. Stud. Teol.* R. 4: 1976 s. 295 JACEWICZ W., WOŚ J.: Martyrologium polskiego duchowieństwa rzymskokatolickiego pod okupacją hitlerowską w latach 1939-1945. W. 1977 z. 2 s. 154; TOMCZYK Cz.: Diecezja częstochowska w latach okupacji hitlerowskiej 1939-1945. W: *Studia z historii Kościoła w Polsce.* T. 4 W. 1978 s. 362-363. — Akta personalne ks. Antoniego Mietlińskiego. Arch. Diec. w Częstochowie sygn. III 128.

Ks. Jan Związek

Milik Karol (1892-1976), administrator apostolski Dolnego Śląska, prawnik, redaktor.

Urodził się 24 VI 1892 r. w Renardowicach jako syn kolejarza Józefa i Marii z Borgiełów. W latach 1903-1911 uczęszczał do polskiego Gimnazjum w Cieszynie, a studia teologiczne odbył w Seminarium Duchownym w Widnawie, gdzie należał do Koła Polskich Alumnów. Po otrzymaniu święceń kapłańskich 26 VII 1915 r., został kapelanem wojskowym, a po I wojnie światowej rozwinął szeroką działalność w duszpasterstwie wojskowym, głównie w Chorzowie, jako proboszcz parafii garnizonowej. W 1928 r. uzyskał na Uniwersytecie Jagiellońskim stopień doktora prawa kanonicznego. W latach 1930-1933 był katechetą w Gimnazjum Żeńskim i Miejskim Instytucie Kształcenia Handlowego w Chorzowie oraz kapelanem Śląskiej Chorągwi ZHP. Równocześnie zajął się chorzowską placówką Towarzystwa Czytelni Ludowych. W 1933 r. przeniósł się do Poznania, gdzie objął stanowisko dyrektora Towarzystwa Czytelni Ludowych, doprowadzając do największego rozkwitu tej organizacji. Założył i redagował miesięcznik „Ruch Społeczno-Oświatowy". Lata okupacji hitlerowskiej spędził w Warszawie, kierując konspiracyjną pracą Czytelni Ludowych. Należał do głównego zarządu „Ojczyzny" i Rady Społecznej przy Biurze Zachodnim. Wiosną 1945 r. wrócił do Poznania, gdzie został rektorem kościoła św. Jana Kantego. Dnia 15 VIII 1945 r. August

kard. Hlond na mocy specjalnych pełnomocnictw papieskich mianował go administratorem apostolskim z prawami biskupa rezydencjalnego dolnośląskiej części archidiecezji wrocławskiej, a 8 IX 1945 r. powierzył mu identyczny urząd w polskiej części archidiecezji praskiej. Jako rządca dokonał ogromnej pracy, organizując urzędy kurialne, Seminarium Duchowne, odbudowę katedry i ok. 200 świątyń. W 1951 r. musiał opuścić Wrocław i udał się do klasztoru w Rywałdzie Królewskim, a następnie osiadł u sióstr Sacré Coeur w Pobiedziskach. W 1957 r. przybył do Gorzowa Wielkopolskiego, gdzie pełnił funkcję konsultora ordynariatu gorzowskiego, zasiadł w Trybunale Prymasowskim w Warszawie oraz pracował w Komisji Duszpasterskiej Episkopatu. W 1963 r. otrzymał godność pronotariusza apostolskiego. Zmarł 11 V 1976 r. w Gorzowie Wielkopolskim i został pochowany w podziemiach katedry wrocławskiej.

I.

1. Życie żołnierza. P. 1931 Nakł. Zjedn. Młodz. Pol. 8° s. 173, nlb. 3.
2. Historyjka, jakich wiele. *Gość Niedz.* R. 10: 1932 nr 40 s. 5-6.
3. Dokąd idziemy? P. [po 1936] Nakł. Tow. Czyt. Lud. 16° s. 20.
4. [List pasterski po objęciu administracji apostolskiej Dolnego Śląska z 1 IX 1945]. Inc.: „Pierwszy to mój list pasterski...". Wr. 1945 Druk. Pioniera 8° s. 4. — Toż. *Gość Niedz.* R. 18: 1945 nr 35 s. 282-283. — Toż. *Nasza Przeszł.* T. 22: 1965 s. 18-20. — Toż. *Chrześcijanin w Świecie.* R. 1975 nr 36/4 s. 23-27.
5. Ruch społeczno-oświatowy a duszpasterstwo. *Wiad. Duszp.* [Poznań]. R. 1: 1945 nr 3 s. 5-9.
6. Gdzie brak Chrystusa — tam nie ma życia. [Kazanie]. *Gość Niedz.* R. 19: 1946 nr 45 s. 371.
7. [List pasterski do kapłanów z Pięćdziesiątnicy 1946]. Inc.: „Sześć miesięcy..". *Wrocł. Wiad. Kośc.* R. 1: 1946 nr 5-6 s. 3-9.
8. Orędzie do Duchowieństwa w sprawie rekolekcji zamkniętych z 1 IX 1946 r. *Wrocł. Wiad. Kośc.* R. 1: 1946 nr 11-12 s. 3-4.
9. [List pasterski wzywający do współpracy z Ojcem Niebieskim w rozmnażaniu chleba z 10 IV 1947]. Inc.: „Rozsłoneczniły się błękity nieboskłonu...". *Wrocł. Wiad. Kośc.* R. 2: 1947 nr 5-7 s. 86-90. — Toż. Wr. 1947 Druk. Archidiecezjalna 8° s. nlb. 4. — Toż. *Gość Niedz.* R. 20: 1947 nr 18 s. 143.
10. Wezwanie do ofiar na odbudowę kościołów Dolnego Śląska i Warszawy z 1 III 1947 r. *Wrocł. Wiad. Kośc.* R. 2: 1947 nr 3-4 s. 59-60.
11. Orędzie do duchowieństwa o szczególną gorliwość duszpasterską w Wielkim Poście z Sześćdziesiątnicy 1948 r. *Wrocł. Wiad. Kośc.* R. 3: 1948 nr 1 s. 6-8.
12. Orędzie wzywające do współpracy z łaską powołań kapłańskich. *Wrocł. Wiad. Kośc.* R. 3: 1948 nr 3-5 s. 60-61.
13. Wezwanie do ofiar na odbudowę Katedry Wrocławskiej. *Wrocł. Wiad. Kośc.* R. 3: 1948 nr 1 s. 9-10; R. 4: 1949 nr 3 s. 57.
14. Wezwanie do wspólnoty modlitw po śmierci J. E. Ks. Kardynała Dra Augusta Hlonda, Prymasa Polski. *Wrocł. Wiad. Kośc.* R. 3: 1948 nr 10-11 s. 243-244.
15. Zrewolucjonizowani w Duchu Św. *Gość Niedz.* R. 21: 1948 nr 20 s. 159.
16. [List pasterski na uroczystość Bożego Narodzenia 1948 r.]. Inc.: „Miłością do Waszych nieśmiertelnych dusz...". *Wrocł. Wiad. Kośc.* R. 4: 1949 nr 1-2 s. 13-16.
17. Orędzie wzywające Duchowieństwo i Wiernych do nasilenia współpracy z łaską powołań kapłańskich z 3 V 1949 r. *Wrocł. Wiad. Kośc.* R. 4: 1949 nr 6-7 s. 156-157.
18. Wezwanie do uroczystego obchodu złotego Jubileuszu kapłaństwa Jego Świątobliwości Papieża Piusa XII. *Wrocł. Wiad. Kośc.* R. 4: 1949 nr 3 s. 58-59.
19. List z okazji dziesięciolecia istnienia Seminarium Arcybiskupiego we Wrocławiu. *Wrocł. Wiad. Kośc.* R. 12: 1957 nr 12 s. 573-574.
20. Adwentowa misja człowieka-chrześcijanina. *Przew. Katol.* R. 50: 1960 nr 48 s. 748.
21. II Niedziela Adwentu żąda od chrześcijanina charakteru. *Przew. Katol.* R. 50: 1960 nr 49 s. 784.
22. Fundamentem charakteru chrześcijanina jest cnota pokory. *Przew. Katol.* R. 50: 1960 nr 50 s. 800.
23. Nim przekroczymy adwentowy próg. *Przew. Katol.* R. 50: 1960 nr 48 s. 754-755.
24. Po palmę męczeńską. *Przew. Katol.* R. 50: 1960 nr 20 s. 307-308; nr 21 s. 325.
25. Rewolucja techniczna a Chrystus. *Przew. Katol.* R. 50: 1960 nr 26 s. 404-405; nr 29 s. 455; nr 30 s. 468.
26. Z Grunwaldu pól ku brzegom Odry

i Nysy przy Bożym świetle. *Przew. Katol.* R. 50: 1960 nr 28 s. 436-438.
27. „A gdy pościcie nie bądźcie smutni jak obłudnicy". *Przew. Katol.* R. 51: 1961 nr 8 s. 120-121.
28. „Albowiem nie są oni, jak mniemacie, pijani...". *Przew. Katol.* R. 51: 1961 nr 24 s. 373-374.
29. „Oto idziemy do Jerozolimy". *Przew. Katol.* R. 51: 1961 nr 5 s. 69, 76.
30. „Śmierć i życie zwarły się ze sobą w przedziwnym boju". *Przew. Katol.* R. 51: 1961 nr 15 s. 226-227.
31. „Teraz rozstrzyga się los tego świata". *Przew. Katol.* R. 51: 1961 nr 13 s. 194-195.
32. Aggiornamento pierwszych chrześcijan. *Przew. Katol.* R. 53: 1963 nr 43 s. 444.
33. Sobór Jerozolimski. *Przew. Katol.* R. 53: 1963 nr 20 s. 251-252.
34. W soborowe dni trzeba wziąć oddech dziejów. *Przew. Katol.* R. 53: 1963 nr 14 s. 187-188.
35. Nad Odrą i Nysą świeci słońce sprawiedliwości. *Przew. Katol.* R. 54: 1964 nr 29 s. 259-260.
36. Polska delegacja wzbudziła podziw w Konstanckim Soborze. *Przew. Katol.* R. 54: 1964 nr 43 s. 391.
37. Polski biskup w polskim Gdańsku. *Przew. Katol.* R. 54: 1964 nr 16 s. 145-146.
38. Stulecie stuleciu pada w ramiona. *Przew. Katol.* R. 54: 1964 nr 8 s. 73-74.
39. Będą to odpowiedzi Chrystusa. *Przew. Katol.* R. 55: 1965 nr 30 s. 274, 276.
40. Dialogi Chrystusa. *Przew. Katol.* R. 55: 1965 nr 38 s. 340-341.
41. Rodzicom w hołdzie. *Gość Niedz.* R. 34: 1965 nr 47 s. 279, 282.
42. Przedświt „Tysiąclecia" na Ziemiach Odzyskanych. *Przew. Katol.* R. 56: 1966 nr 15 s. 139-140.
43. Wiosenny drogowskaz życia. *Gość Niedz.* R. 35: 1966 nr 19 s. 113-114.
44. Aggioernamento. *Przew. Katol.* R. 59: 1969 nr 50 s. 449-451.
45. Groźny błąd. *Przew. Katol.* R. 59: 1969 nr 1 s. 3-4.
46. „Pan z Wami". *Gość Niedz.* R. 38: 1969 nr 12 s. 69; nr 13 s. 75, 79.
47. O zapis jubileuszowego dziedzictwa. *Przew. Katol.* R. 60: 1970 nr 1 s. 3-4.
48. Archidiecezja Wrocławska 1945-1951. Wspomnienie pierwszego ordynariusza. W: *Kościół na Ziemiach Zachodnich.* Praca zbiorowa pod red. J. KRUCINY. Wr. 1971 s. 45-52. — Toż. *Tyg. Powsz.* R. 24: 1970 nr 17 s. 1-2.
49. Orka pod ziarno... Początki pracy Kościoła na Ziemiach Odzyskanych. *Przew. Katol.* R. 64: 1974 nr 15 s. 202-204.
50. By łaska Boża we mnie daremna nie była. *Przew. Katol.* R. 65: 1975 nr 11 s. 162-163.
51. Homilia [na urocz. 60-lecia kapłaństwa w katedrze wrocławskiej dn. 26 VII 1975 r.]. *Wrocł. Wiad. Kośc.* R. 30: 1975 nr 7-9 s. 223-225.
52. Krótkie wstępne przemówienie [na urocz. 60-lecia kapłaństwa w katedrze wrocławskiej dn. 26 VII 1975 r.]. *Wrocł. Wiad. Kośc.* R. 30: 1975 nr 7-9 s. 222-223.
53. W ziarnie marzeń — nakaz czynu. [Wywiad z okazji 60-lecia kapłaństwa]. *Przew. Katol.* R. 65: 1975 nr 30 s. 2, 3.
54. Testament. *Wrocł. Wiad. Kośc.* R. 31: 1976 nr 8-9 s. 235-236.
55. Duszpasterstwo a proces przemian w społecznej grupie inteligencji. W: *IV zjazd kurialnych referentów.* Nr 3a. P. 1951 4° s. 8. Maszynopis. Bibl. Sem. Duch. we Wrocławiu. Sygn. III — 3954.
56. Listy pasterskie i orędzia do wiernych diecezji wrocławskiej w latach 1945-1951. Wr. 1945-1951. 4°. Maszynopis. Bibl. Sem. Duch. we Wrocławiu. Sygn. Kazania. III-87.
57. Pisma urzędowe Administracji Apostolskiej Dolnego Śląska z lat 1945-1951. Wr. 1945-1951. 4°. Maszynopis. Bibl. Sem. Duch. we Wrocławiu. Sygn. III-3653.

II.

Handbuch des Bistums Breslau. Breslau 1915-1925; Rocznik diecezji śląskiej. Katowice 1924-1977; Wrocławski Administrator Apostolski rozpoczął urzędowanie. *Gość Niedz.* R. 18: 1945 nr 34 s. 277; Odznaczenie ks. inf. Milika. *Tyg. Powsz.* R. 17: 1963 nr 10 s. 7; GAWOR J.: W ornacie i mundurze, w krawacie i infule. *Gość Niedz.* R. 34: 1965 nr 39 s. 232; SABISCH A.: Die Wahl bzw. Bestellung des Kapitularvikars in Breslau am 26. Januar 1951. *Arch. f. Schles. Kirchengesch.* T. 23: 1965 s. 195-196; URBAN W.: Archidiecezja Wrocławska w latach 1945-1965. *Nasza Przeszł.* T. 22: 1965 s. 15-66; TENŻE: Duszpasterski wkład księży repatriantów w archidiecezji wrocławskiej w latach 1945-1970. Wr. 1970 s. 22-24; Jubileusz 60-lecia kapłaństwa ks. infułata dra Karola Milika, obchodzony w katedrze wrocławskiej dnia 26 lipca 1975 r. *Wrocł. Wiad. Kośc.* R. 30: 1975 nr 7-9 s. 218; J. P.: Jubileusz księdza prałata Karola Milika. *Tyg. Powsz.* R. 39: 1975 nr 31 s. 6; Ksiądz infułat doktor Karol Milik. *Chrześcijanin w Świecie.* R. 1975 nr 36/4 s. 20-22; SZETELNICKI W.: Odbudowa kościołów w archidiecezji wrocławskiej w latach 1945-1972. Roma 1975; URBAN W.: 60-lecie święceń kapłańskich ks. Karola Milika. [Kazanie]. *Wrocł. Wiad. Kośc.* R. 30: 1975 nr 7-9 s. 219-221; GAWOR J.: Śp. ks. dr Karol Milik. *Gość Niedz.* R. 53: 1976

nr 24 s. 188; GULBINOWICZ H.: Pożegnanie doczesnych szczątków śp. Najdostojniejszego Księdza Infułata Karola Milika. [Kazanie]. *Wrocł. Wiad. Kośc.* R. 31: 1976 nr 8-9 s. 236-239; Nekrolog. *Przew. Katol.* R. 66: 1976 nr 23 s. 7; PIETRZAK J.: Milles Christi. Śp. ks. Karol Milik 1892-1976. *Kierunki.* R. 1976 nr 39 s. 3; Pogrzeb Śp. ks. infułata dra Karola Milika, pierwszego administratora apostolskiego archidiecezji wrocławskiej po wojnie, dnia 14 maja 1976 roku. *Wrocł. Wiad. Kośc.* R. 31: 1976 nr 8-9 s. 234-235.

Ks. Józef Mandziuk

Mirek Franciszek (1893-1970), socjolog, redaktor.

Urodził się 20 VI 1893 r. w Naprawie k. Jordanowa. Po ukończeniu w 1912 r. Gimnazjum św. Anny w Krakowie, wstąpił tamże do Seminarium Duchownego. Święcenia kapłańskie przyjął w 1916 r. Pracował następnie jako wikariusz w Czarnym Dunajcu, Wadowicach i Krakowie, gdzie redagował tygodnik „Lud Katolicki". Studiował następnie w Strasburgu (1922-1924), gdzie uzyskał doktorat prawa oraz pod kierunkiem Floriana Znanieckiego na Uniw. Poznańskim (1926-1929), gdzie doktoryzował się, a następnie habilitował (1930) z zakresu socjologii. Współredagował krakowski „Dzwon Niedzielny" i poznański „Postęp". Pełnił funkcje duszpasterskie jako proboszcz Nowej Góry k. Krzeszowic (1932-1946) i Św. Józefa w Krakowie-Podgórzu, a jednocześnie publikował i dojeżdżał z wykładami uniwersyteckimi do Poznania, Krakowa i Lublina. Zmarł w Krakowie 20 III 1970 r., a pochowany został na cmentarzu rodzinnej parafii Łętownia. Jego „Wstęp do socjologii parafii" był jedną z pierwszych prób systematycznego zastosowania socjologii do badań nad społecznym życiem Kościoła, a „Zarys socjologii" stanowił pierwszy powojenny podręcznik tego przedmiotu.

I.

1. Socjalista przy spowiedzi. *Gaz. Kośc.* R. 27: 1920 s. 30-31.
2. Przed czy po kazaniu? *Gaz. Kośc.* R. 28: 1921 s. 162-163.
3. „Wyrywać jedną duszę za drugą". *Gaz. Kośc.* R. 28: 1921 s. 209-210.
4. Kazanie w czasie poświęcenia sztandaru Polskiego Związku Kolejowców. *Gaz. Kośc.* R. 29: 1922 s. 350-352.
5. Nieco o stanie religijnym wychodźstwa polskiego we Francji. *Gaz. Kośc.* R. 30: 1923 s. 102-103.
6. O nawróceniu Izraela. *Gaz. Kośc.* R. 31: 1924 s. 186-187, 203-204.
7. Konkordat a Alzacja i Lotaryngia. *Głos Nar.* R. 31: 1924 nr 155 s. 4.
8. O polski konkordat. *Głos Nar.* R. 31: 1924 nr 233 s. 4.
9. Początek „Kulturkampfu" w Alzacji i Lotaryngii. *Głos Nar.* R. 31: 1924 nr 154 s. 3.
10. Polityczne a gospodarcze pojmowanie 8-godzinnego dnia pracy. *Głos Nar.* R. 31: 1924 nr 173 s. 1.
11. Le pouvoir législatif dans l'ancienne Pologne (des origines jusq'u à la première moitié du XVIe siècle). Grenoble 1924 J. Aubert 8° s. 292.
12. Problem agrarny we Francji. *Głos Nar.* R. 31: 1924 nr 213 s. 7-8; nr 214 s. 5; nr 216 s. 4-5.
13. Problem agrarny w oświetleniu chrześcijańsko-społecznem. *Głos Nar.* R. 31: 1924 nr 220 s. 5.
14. Walka o duszę dziecka. *Głos Nar.* R. 31: 1924 nr 269 s. 3.
15. Z Alzacji i Lotaryngii. *Głos Nar.* R. 31: 1924 nr 157 s. 4.
16. Z powodu penegiryków na cześć Anatola France'a. *Głos Nar.* R. 31: 1924 nr 245 s. 4.
17. Duchowieństwo a współczesna kwestia społeczna [referat, zjazd Unitas, Katowice 1925]. *Wiad. dla Duchow.* R. 12: 1925 nr 10-12 s. 12-22.
18. Idea odpowiedzialności w życiu społecznem. Studium socjologiczne. Katowice 1925 Księg. Katol. s. 146.
19. Ilość czy jakość. *Dzwon Niedz.* R. 1: 1925 nr 8 s. 1-3.
20. Koronacja cudownego obrazu MB w Piekarach. *Głos Nar.* R. 32: 1925 nr 189 s. 2.
21. Na marginesie metod socjologicznych — rec.: O. LEROI: Karl Buecher historien de la vie économique. Paris 1925. *Głos Nar.* R. 32: 1925 nr 86 s. 8.
22. Nienawiść zamiast naukowości — rec.: E. L.: Kościół a szkoła. Kr. 1925. *Głos Nar.* R. 32: 1925 nr 85 s. 4-5.
23. Polityczne znaczenie konkordatu. *Dzwon Niedz.* R. 1: 1925 nr 11 s. 1-3.
24. Poale-Syjon, Cejre-Syjon, Hitach-

duth (Praca Syjonu, Młody Syjon, Zjednoczenie). *Głos Nar.* R. 32: 1925 nr 146 s. 2.

25. Posłannictwo Dzwonu. *Dzwon Niedz.* R. 1: 1925 nr 1 s. 4.

26. Przed chińskim sfinksem. *Głos Nar.* R. 32: 1925 nr 139 s. 1.

27. Przegląd religijno-społeczny. *Głos Nar.* R. 32: 1925 nr 148 s. 2.

28. Rewolucyjne organizacje żydowskie w Polsce. *Głos Nar.* R. 32: 1925 nr 143 s. 2.

29. Sprawa nominacji biskupów w konkordacie polskim. *Głos Nar.* R. 32: 1925 nr 56 s. 3-4.

30. Grzechy współczesnego kapitalizmu. *Przew. Społ.* R. 7: 1926 s. 257-268. — Toż w osob. odb. P. 1926 s. 20.

31. Idea odpowiedzialności w życiu społecznym. Katowice 1926 s. 144.

32. Uniwersalizm jako synteza życia [streszczenie przemowy wygłoszonej na Tygodniu Pracy w Wieleniu]. W: *Na nowe drogi odrodzenia społecznego.* P. 1926 16°.

33. W obronie małżeństwa. P. 1926 Druk. Robotn. Chrz. 16° s. 128.

34. W obronie mej tezy. Odpowiedź na krytykę ks. dr Wichra. *Głos Nar.* R. 33: 1926 nr 52 s. 2.

35. Znaczenie encykliki „Quas primas" o święcie Chrystusa Króla [referat]. *Wiad. dla Duchow.* R. 13: 1926 s. 59-69.

36. O porozumienie zasadnicze w sprawach katolickiej akcji społecznej i politycznej. *Wiad. dla Duchow.* R. 14: 1927 s. 81-85, 143-149.

37. Treść i metoda pracy w katolickich związkach młodzieży. *Gaz. Kośc.* R. 34: 1927 s. 405-406.

38. O przebudowę ideowych podstaw pracy wśród robotników. *Przew. Społ.* R. 8: 1927 s. 5-11, 49-54.

39. Bezrobocie, jego przyczyny i środki zaradcze. *Przew. Społ.* R. 8: 1927 s. 87-91, 137-140, 183-187.

40. Elementy społeczne parafii rzymsko-katolickiej. Wstęp do socjologii parafii. P. 1928. Fiszera i Majewskiego 8° s. XX, 312.

41. Nauka socjologii w dzisiejszej Europie i Ameryce. *Aten. Kapł.* R. 14: 1928 t. 22 s. 485-500.

42. Rec.: J. CHAŁASIŃSKI: Wychowanie w domu obcym, jako instytucja społeczna. Studium z socjologii wychowania. P. 1928. *Gaz. Kośc.* R. 35: 1928 s. 542-543.

43. Stowarzyszenia parafialne i ich rola w życiu parafii. *Przew. Społ.* R. 9: 1928 s. 257-265.

44. Szkice do socjologii nędzy społecznej. *Przew. Społ.* R. 9: 1928 s. 305-316, 391-399, 440-445, 465-469.

45. Kilka uwag o polemice. *Przew. Społ.* R. 11: 1930 s. 306-311.

46. Czy katolikom nie wolno brać udziału w życiu politycznym? *Dz. Pozn.* R. 72: 1930.

47. Metoda socjologiczna. Przyczynek na podstawie analizy krytycznej metod Tarde'a i Durkheima. P. 1930 Drukarnia Katolicka 8° s. 187.

48. System socjologiczny Ludwika Gumplowicza. Studium krytyczne. P. 1930 Drukarnia Stołeczna 8° s. 125. Prace Polskiego Instytutu Socjologicznego.

49. W sprawie socjologów chrześcijańskich. *Gaz. Kośc.* R. 39: 1932 s. 289-290.

50. A jednak wodzów nam potrzeba. *Gaz. Kośc.* R. 41: 1934 s. 314.

51. Czynniki dynamiczne życia społecznego. Skrypt. Kr. 1935 Powielarnia Tow. Bibl. Słuchaczy Prawa UJ s. 145.

52. Nauka a sztuka w akcji społecznej. *Gaz. Kośc.* R. 42: 1935 s. 98-101.

53. Problematyka grupy społecznej [referat na III Zjeździe Filozoficznym w Krakowie, 1936]. *Prz. Filoz.* R. 39: 1936 s. 473-474.

54. Styczność społeczna i teoria kultury. Skrypt. Kr. 1936 s. 125.

55. Masy, związki i ustroje z uwzględnieniem teorii państwa. Skrypt. Kr. 1937 4° s. 2 nlb, 125.

56. Metodyka i dydaktyka pracy w związkach. *Gaz. Kośc.* R. 45: 1938 s. 823-824.

57. Socjologia w programie katolickich nauk. *Gaz. Kośc.* R. 45: 1938 s. 740-742.

58. Ugrzęźli, ale nie w socjologii [polemiki]. *Gaz. Kośc.* R. 45: 1938 s. 678-680.

59. Przełożył: Psałterz rzymski. Sto pięćdziesiąt psalmów według wydania watykańskiego z roku 1945 do użytku wiernych przełożył z łac... Kr. 1947 Księg. Stefana Kamińskiego 16° s. 262.

60. Zarys socjologii. Lubl. 1948 Wyd. Tow. Nauk. KUL 8° s. 2 nlb. 745, nlb. 4.

II.

LECHICKI Cz.: Mirek Franciszek. W: *Pol. słow. biogr.* T. 21 s. 339-340, tamże literatura. — Ponadto: DOBRZANOWSKI S. E.: Pionier socjologii parafii [w dziesiątą rocznicę śmierci ks. Franciszka Mirka]. *Tyg. Powsz.* R. 34: 1980 nr 20 s. 2. — Arch. Kurii Metr. w Krakowie. Teki personalne: Pers A 1179.

Ks. Jan Kracik

Mirski (do 1938 r. Miemiec) Władysław, krypt.: wm., m., (1896-1950), homileta, polonista, redaktor.

Urodził się 26 V 1896 r. w Felinowie (w pow. wieluńskim) z rodziców Józefa i Józefy z Dutkowskich. Początkowe nauki pobierał w Praszce i Pyzdrach. W roku 1911 rozpoczął nauki w Gimnazjum salezjanów w Oświęcimiu, lecz w 1913 r. przeniósł się do Gimnazjum im. A. Mickiewicza w Warszawie, gdzie w 1914 r. ukończył 4 kl. W następnym roku wstąpił do Włocławskiego Seminarium Duchownego i tutaj przez sześć lat studiował filozofię i teologię. Święcenia kapłańskie otrzymał 12 VI 1921 r. i podjął obowiązki najpierw wikariusza w Kłobucku (1921), potem — wikariusza i prefekta w Krzepicach (1921-1922). W roku 1922 został wysłany przez bpa S. Zdzitowieckiego na Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, gdzie przez sześć lat studiował literaturę polską i francuską. Studia te uwieńczył w 1928 r. tytułem doktora filozofii (w zakresie filologii polskiej) oraz zdobył dyplom nauczyciela gimnazjalnego. Po powrocie do Włocławka objął (w 1928 r.) stanowisko profesora literatury polskiej w Gimnazjum im. Piusa X (Seminarium Niższe) we Włocławku, a w 1933 r. został mianowany dyrektorem tego zakładu. Od r. 1930 był także profesorem w Wyższym Seminarium Włocławskim.

Na początku wojny (we wrześniu) pełnił obowiązki kapelana wojskowego w Warszawie i dostał się do niewoli niemieckiej. Po zwolnieniu (15 X 1939) wrócił do Włocławka, a następnie, wobec niebezpieczeństwa aresztowania, wyniósł się stąd i ukrywał się w różnych miejscowościach (od 1941 r. na terenie diecezji częstochowskiej). W l. 1942-1945 nauczał w Seminarium Paulinów na Jasnej Górze.

W marcu 1945 r. Mirski powrócił do Włocławka, gdzie podjął na nowo funkcję dyrektora w Seminarium Niższym i profesora homiletyki w Wyższym. Z upoważnienia Kurii Diecezjalnej przystąpił do wznowienia Gimnazjum i Liceum im. Długosza, w którym został dyrektorem i profesorem. W latach 1945-1947 administrował ponadto parafią w Ciechocinku. W 1949 r. przestał pełnić dotychczasowe funkcje, a w sierpniu został mianowany proboszczem i dziekanem w Koninie, ale tutaj było mu dane pracować tylko kilka miesięcy. Zmarł 30 III 1950 r. w szpitalu we Wrocławiu jako proboszcz i dziekan w Koninie oraz kanonik włocławski (mianowany 9 VII 1945) i został pochowany na cmentarzu w Koninie.

I.

1. „Ada astra". *Przedświt*. R. 1: 1918/19 z. 3 s. 5.

2. Nim kur zapieje. [Wiersz]. *Przedświt*. R. 1: 1918/19 z. 2 s. 14-15.

3. Abstynencja czynnikiem wychowania. *Przedświt*. R. 2: 1919/20 z. 2 s. 9-12.

4. Alleluja. [Wiersz]. *Przedświt*. R. 2: 1919/20 z. 2 s. 8.

5. Red.: *Przedświt*. R. 2: 1919/20 — R. 3: 1921.

6. „Ad astra". [Wiersz]. *Przedświt*. R. 3: 1921 z. 2 s. 7.

7. Na przyjście Pana. *Przedświt*. R. 3: 1921 z. 1 s. 4.

8. Ś.p. ks. dr Cezary Pęcherski. *Kron. Diec. Kuj.-Kal.* R. 19: 1925 s. 315-318.

9. Powieść w świetle etyki. *Aten. Kapł.* R. 12: 1926 t. 26 s. 268-281.

10. Śp. ks. prof. Cezary Pęcherski. *Wiad. Tow. Uniw. Lubelskiego.* 1926 nr 1 s. 23-26.

11. Rec.: S. KALINA: Czamara. P. 1927. *Aten. Kapł.* R. 14: 1928 t. 22 s. 411-412.

12. Rec.: F. MACHAY: Honorowi Orawiacy. Kr. 1928. *Aten. Kapł.* R. 14: 1928 t. 21 s. 309-310.

13. Rec.: W. MIŁASZEWSKA: Kaczęta. P. 1928. *Aten. Kapł.* R. 14: 1928 t. 22 s. 409-410.

14. Rec.: A. ZAHORSKA: Ilustrowane żywoty świętych polskich. Potulice 1937. *Aten. Kapł.* R. 14: 1928 t. 42 s. 413.

15. Józef Kallenbach. *Aten. Kapł.* R. 15: 1929 t. 24 s. 313-316.

16. Pokłosie literackie. *Aten. Kapł.* R. 15: 1929 t. 23 s. 207-209, 518-520; R. 16: 1930 t. 25 s. 197-201; t. 26 s. 528-533; R. 17: 1931 t. 27 s. 510-514; R. 18: 1932 t. 29 s. 204-208; t. 30 s. 533-536; R. 19: 1933 t. 32 s. 324-328; R. 20: 1934 t. 34 s. 538-540; R. 21: 1935 t. 36 s. 325-328; R. 22: 1936 t. 38 s. 218-224; R. 23: 1937 t. 40 s. 534-538; R.

24: 1938 t. 42 s. 97-100; R. 25/31 t. 43 s. 97-101, 316.

17. Rec.: A. SŁONCZYŃSKA: Niebieski Gość. W. 1929. *Aten. Kapł.* R. 15: 1929 t. 24 s. 221-223.

18. Powieść w świetle etyki. *Aten. Kapł.* R. 16: 1930 t. 26 s. 268-281. — Toż w osob. odb. Włocławek 1930 Druk. Diec. 8° s. 18.

19. Zjazd naukowy im. J. Kochanowskiego. *Aten. Kapł.* R. 16: 1930 t. 26 s. 398-403.

20. Powieść w duszpasterstwie. *Aten. Kapł.* R. 17: 1931 t. 28 s. 28-48.

21. Rec.: E. ATKINSON: Bobik od Franciszkanów. P. 1930. *Aten. Kapł.* R. 17: 1931 t. 27 s. 102.

22. Rec.: Missale Romanum. Friburgi Br. [1930]. *Aten. Kapł.* R. 17: 1931 t. 28 s. 421.

23. Rec.: M. JEŻ: Bądźmy misjonarzami. Kr. 1930. *Aten. Kapł.* R. 17: 1931 t. 27 s. 27.

24. Rec.: W. MUCHOWICZ: . Przenajświętsza Ofiara. Lw. 1930. *Aten. Kapł.* R. 17: 1931 t. 27 s. 410.

25. Rec.: F. WALCZYŃSKI: Kazania eucharystyczne podczas czterdziestogodzinnego nabożeństwa. Z. 4. Tarnów [1930]. *Aten. Kapł.* R. 17: 1931 t. 28 s. 215.

26. Rec.: S. WESOŁOWSKI: Skarbiec chorych. W. 1931. *Aten. Kapł.* R. 17: 1931 t. 28 s. 319.

27. Rec.: B. ŻULIŃSKA: Mała święta. Lw. 1931. *Aten. Kapł.* R. 17: 1931 t. 27 s. 206.

28. Rec.: M. JEŻ: Przed Najśw. Sakramentem. Kr. [1932]. *Aten. Kapł.* R. 18: 1932 t. 29 s. 512.

29. Rec.: S. SOBALKOWSKI: W blaskach krzyża. Kielce 1931. *Aten. Kapł.* R. 18: 1932 t. 29 s. 203-204.

30. Rec.: Z zagadnień pedagogicznych. Kr. 1929. *Aten. Kapł.* R. 19: 1933 t. 31 s. 204-205.

31. Zapolska-Śnieżko Gabriela. W: *Enc. kośc.* T. 33 s. 78-79.

32. Żale Matki Boskiej pod krzyżem. W: *Enc. kośc.* T. 33 s. 401-402.

33. [Trzeci] III zjazd sodalicji mariańskich inteligencji żeńskiej. *Aten. Kapł.* R. 20: 1934 t. 24 s. 411-414.

34. Na marginesie krakowskiego zjazdu pedagogów. *Aten. Kapł.* R. 21: 1935 t. 39 s. 500-504.

35. O przyszłym liceum. *Kron. Diec. Włocł.* R. 29: 1935 s. 193-196.

36. Rec.: C. LECHICKI: Przewodnik po beletrystyce. P. 1935. *Aten. Kapł.* R. 21: 1935 t. 36 s. 538-540.

37. Wrażenia z kongresu eucharystycznego w Lublinie. *Aten. Kapł.* R. 21: 1935 t. 36 s. 197-204.

38. Rec.: Udział twórczości katolickiej w dzisiejszej literaturze świata. Kr. 1935. *Aten. Kapł.* R. 22: 1936 t. 38 s. 437-439.

39. Wojna domowa w Hiszpanii w oświetleniu biskupów hiszpańskich. *Aten. Kapł.* R. 23: 1937 t. 40 s. 405-410.

40. Z Liceum im. Piusa X. *Kron. Diec. Włocł.* R. 31: 1937 s. 158-159.

41. Bernanosa „Pamiętnik wiejskiego proboszcza". (Powieściowe studium o świętości). *Aten. Kapł.* R. 24: 1938 t. 41 s. 251-267, 352-369, 452-470. — Toż w osob. odb. Włocławek 1938 Druk. Diec. 8° s. 65.

42. Karol Hubert Rostworowski. *Aten. Kapł.* R. 24: 1938 t. 41 s. 268-275.

43. Wydawnictwa Instytutu Śląskiego. *Aten. Kapł.* R. 24: 1938 t. 42 s. 515-519.

44. A gdy ludzie spali... *Ład Boży.* R. 1: 1945 nr 11 s. 1.

45. A Jezus widząc wiarę ich... *Ład Boży.* R. 1: 1945 nr 4 s. 1.

46. Ale dla wybranych. *Ład Boży.* R. 1: 1945 nr 13 s. 1.

47. Bóg się rodzi. *Ład Boży.* R. 1: 1945 nr 17 s. 1-2.

48. Gdy jednak podrośnie... *Ład Boży.* R. 1: 1945 nr 12 s. 1.

49. Noc ustępuje. *Ład Boży.* R. 1: 1945 nr 14 s. 1.

50. Oddajcie, co jest Bożego... *Ład Boży.* R. 1: 1945 nr 8 s. 1.

51. Panie, ratuj nas, giniemy! *Ład Boży.* R. 1: 1945 nr 10 s. 1.

52. ...Panie, zstąp pierwej... *Ład Boży.* R. 1: 1945 nr 6 s. 1.

53. Przyjacielu, daj temu miejsce! *Ład Boży.* R. 1: 1945 nr 2 s. 1.

54. Tyś jest. *Ład Boży.* R. 1: 1945 nr 15 s. 1.

55. W pośrodku was. *Ład Boży.* R. 1: 1945 nr 16 s. 1-2.

56. Z liceum im. Piusa X. *Kron. Diec. Włoc.* R. 39: 1945 s. 98-100.

57. A była blisko Pascha. *Ład Boży.* R. 2: 1946 nr 14 s. 1.

58. A dziewięciu, kędy są? *Ład Boży.* R. 2: 1946 nr 37 s. 2.

59. A wziąwszy go na stronę. *Ład Boży.* R. 2: 1946 nr 35 s. 1.

60. Ale na rozkaz Twój... *Ład Boży.* R. 2: 1946 nr 28 s. 1.

61. Ale wszelkim słowem. *Ład Boży.* R. 2: 1946 nr 11 s. 1.

62. Bądź oczyszczon. *Ład Boży.* R. 2: 1946 nr 5 s. 1.

63. Błogosławione oczy. *Ład Boży.* R. 2: 1946 nr 36 s. 1.

64. Boże, bądź miłościw. *Ład Boży.* R. 2: 1946 nr 34 s. 1.

65. Bóg nawiedził lud swój. *Ład Boży.* R. 2: 1946 nr 39 s. 1.

66. Chrystus-Król. *Ład Boży.* R. 2: 1946 nr 44 s. 1.

67. Dlaczego... *Ład Boży.* R. 2: 1946 nr 27 s. 1.

68. Dokąd idziesz. *Ład Boży*. R. 2: 1946 nr 21 s. 1.
69. Dzień ku pokojowi. *Ład Boży*. R. 2: 1946 nr 33 s. 2.
70. Gorliwość nasza. *Ład Boży*. R. 2: 1946 nr 47 s. 1.
71. Hosanna. *Ład Boży*. R. 2: 1946 nr 16 s. 1-2.
72. I hołd mu złożyli. *Ład Boży*. R. 2: 1946 nr 2 s. 1.
73. I znam moje. *Ład Boży*. R. 2: 1946 nr 19 s. 1.
74. Idźcie i wy. *Ład Boży*. R. 2: 1946 nr 8 s. 1.
75. Jedność ducha. *Ład Boży*. R. 2: 1946 nr 41 s. 1.
76. Jego słuchajcie. *Ład Boży*. R. 2: 1946 nr 12 s. 1.
77. Jeśli nie będziecie... *Ład Boży*. R. 2: 1946 nr 29 s. 1.
78. Jeśli prosić będziecie... *Ład Boży*. R. 2: 1946 nr 22 s. 1.
79. Kto nie jest ze Mną... *Ład Boży*. R. 2: 1946 nr 13 s. 1.
80. Maluczko. *Ład Boży*. R. 2: 1946 nr 20 s. 1.
81. Męka Pańska. *Ład Boży*. R. 2: 1946 nr 15 s. 1.
82. Najświętsza Rodzina. *Ład Boży*. R. 2: 1946 nr 3 s. 1.
83. Nasienie Boże. *Ład Boży*. R. 2: 1946 nr 9 s. 1.
84. Nowy Rok. *Ład Boży*. R. 2: 1946 nr 1 s. 1.
85. O błogosławiona Trójco! *Ład Boży*. R. 2: 1946 nr 25 s. 1.
86. Oddaj liczbę. *Ład Boży*. R. 2: 1946 nr 32 s. 1.
87. Oto Pan przyjdzie. *Ład Boży*. R. 2: 1946 nr 50 s. 1.
88. Pan blisko jest. *Ład Boży*. R. 2: 1946 nr 51 s. 1.
89. Pan króluje. *Ład Boży*. R. 2: 1946 nr 6 s. 1.
90. Panie, abym przejrzał. *Ład Boży*. R. 2: 1946 nr 10 s. 1.
91. Pokój wam! *Ład Boży*. R. 2: 1946 nr 18 s. 1.
92. Pozwólcie obojgu róść... *Ład Boży*. R. 2: 1946 nr 7 s. 1.
93. Przed Wielkanocą. *Ład Boży*. R. 2: 1946 nr 17 s. 10-11; nr 18 s. 7; nr 19 s. 7; nr 20 s. 7; nr 21 s. 7.
94. Przyłbica zbawienia. *Ład Boży*. R. 2: 1946 nr 45 s. 1.
95. Red.: *Ład Boży*. R. 2: 1946 nr 28 — R. 4: 1948 nr 51.
96. Strzeżcie się fałszywych proroków. *Ład Boży*. R. 2: 1946 nr 31 s. 1.
97. Syn Boży. *Ład Boży*. R. 2: 1946 nr 53 s. 1-2.
98. Szukajcie naprzód. *Ład Boży*. R. 2: 1946 nr 38 s. 1.
99. Świadectwo prawdy. *Ład Boży*. R. 2: 1946 nr 23 s. 1.
100. Twemu, o Matko, oddajem się sercu. *Ład Boży*. R. 2: 1946 nr 28 s. 2.
101. Ty mnie wysłuchujesz. *Ład Boży*. R. 2: 1946 nr 46 s. 1.
102. Udaruj pokojem, Panie. *Ład Boży*. R. 2: 1946 nr 42 s. 1.
103. Uzupełniajmy. *Ład Boży*. R. 2: 1946 nr 48 s. 1.
104. Veni Creator. *Ład Boży*. R. 2: 1946 nr 24 s. 1.
105. W dankowie. *Ład Boży*. R. 2: 1946 nr 6 s. 6-7; nr 7 s. 7; nr 8 s. 7; nr 9 s. 7; nr 11 s. 7; nr 12 s. 7; nr 13 s. 7; nr 14 s. 7.
106. W świętą noc. *Ład Boży*. R. 2: 1946 nr 52 s. 2.
107. Wina nie mają. *Ład Boży*. R. 2: 1946 nr 4 s. 1.
108. Wnijdę do ołtarza Bożego. *Ład Boży*. R. 2: 1946 nr 40 s. 1.
109. Wyjdź i wprowadź... *Ład Boży*. R. 2: 1946 nr 26 s. 1.
110. Wzbudź Twą potęgę. *Ład Boży*. R. 2: 1946 nr 49 s. 1.
111. Z dni mąk i chwały. *Ład Boży*. R. 2: 1946 nr 1 s. 6-7; nr 2 s. 6-7; nr 3 s. 6-7; nr 4 s. 6-7; nr 5 s. 7.
112. Z Liceum i Gimnazjum im. J. Długosza. *Kron. Diec. Włoc.* R. 40: 1946 s. 89-90.
113. Zbawienie ludu. *Ład Boży*. R. 2: 1946 nr 43 s. 1.
114. Zmartwychwstał. *Ład Boży*. R. 2: 1946 nr 17 s. 2.
115. Żal mi tego ludu. *Ład Boży*. R. 2: 1946 nr 30 s. 1.
116. A radości waszej. *Ład Boży*. R. 3: 1947 nr 17 s. 1-2.
117. Abyś ich zachował. *Ład Boży*. R. 3: 1947 nr 20 s. 1.
118. Bądź pomocnikiem moim. *Ład Boży*. R. 3: 1947 nr 26 s. 1.
119. Bóg-Człowiek. *Ład Boży*. R. 3: 1947 nr 13 s. 1-2.
120. Confiteor. *Ład Boży*. R. 3: 1947 nr 44/45 s. 1.
121. Czas zbawienia. *Ład Boży*. R. 3: 1947 nr 8 s. 1.
122. Dar z wysoka. *Ład Boży*. R. 3: 1947 nr 18 s. 1.
123. Do Boga radości. *Ład Boży*. R. 3: 1947 nr 42 s. 1.
124. Do kogo pójdziemy? [Homilie niedzielne]. Włocławek 1947 Księg. Powsz. I Druk. Diec. 8° s. 242.
125. Gdybym mówił. *Ład Boży*. R. 3: 1947 nr 7 s. 1.
126. Godnie i chwalebnie. *Ład Boży*. R. 3: 1947 nr 33 s. 1.
127. Introit. *Ład Boży*. R. 3: 1947 nr 50 s. 1.

128. Ja zaś wołam. *Ład Boży*. R. 3: 1947 nr 31 s. 1.
129. Jako synowie najmilsi. *Ład Boży*. R. 3: 1947 nr 10 s. 1.
130. Jasnogórska uroczystość. *Ład Boży*. R. 3: 1947 nr 38 s. 3, 7.
131. Króluj nam Chryste! *Ład Boży*. R. 3: 1947 nr 43 s. 1.
132. Których relikwie. *Ład Boży*. R. 3: 1947 nr 48 s. 1-2.
133. Którzy Cię oczekują. *Ład Boży*. R. 3: 1947 nr 39 s. 1.
134. Ku prawu Bożemu. *Ład Boży*. R. 3: 1947 nr 4 s. 1.
135. Ku Tobie, Panie. *Ład Boży*. R. 3: 1947 nr 36 s. 1.
136. Lepszy jest dzień. *Ład Boży*. R. 3: 1947 nr 35 s. 1.
137. Najświętsza Rodzina. *Ład Boży*. R. 3: 1947 nr 2 s. 1-2.
138. Nasz Odkupiciel. *Ład Boży*. R. 3: 1947 nr 12 s. 1.
139. Nasz papież. *Ład Boży*. R. 3: 1947 nr 10 s. 2.
140. Niechaj łaska Twoja. *Ład Boży*. R. 3: 1947 nr 37 s. 1-2.
141. Niepokalana. *Ład Boży*. R. 3: 1947 nr 49 s. 1.
142. Obrońco duszy mojej. *Ład Boży*. R. 3: 1947 nr 30 s. 1-2.
143. Ojcze nasz. *Ład Boży*. R. 3: 1947 nr 32 s. 1.
144. Pan mocą ludu. *Ład Boży*. R. 3: 1947 nr 27 s. 1.
145. Pan Najwyższy. *Ład Boży*. R. 3: 1947 nr 28 s. 1.
146. Pan światłością moją. *Ład Boży*. R. 3: 1947 nr 25 s. 1.
147. Pan wybawieniem moim. *Ład Boży*. R. 3: 1947 nr 5 s. 1.
148. Pan z wami. *Ład Boży*. R. 3: 1947 nr 46 s. 1-2.
149. Pasterz dobry. *Ład Boży*. R. 3: 1947 nr 16 s. 1-2.
150. Pierwsza modlitwa. *Ład Boży*. R. 3: 1947 nr 47 s. 1-2.
151. Proście, a otrzymacie. *Ład Boży*. R. 3: 1947 nr 19 s. 1.
152. Przyjdź, Duchu św.! *Ład Boży*. R. 3: 1947 nr 21 s. 1.
153. Przymierze Boże. *Ład Boży*. R. 3: 1947 nr 34 s. 1-2.
154. Rozsławiać Imię Twoje. *Ład Boży*. R. 3: 1947 nr 1 s. 1-2.
155. Sławcie głośno. *Ład Boży*. R. 3: 1947 nr 3 s. 1-2.
156. Sprawiedliwy jesteś. *Ład Boży*. R. 3: 1947 nr 38 s. 1.
157. Światłość zabłyśnie. *Ład Boży*. R. 3: 1947 nr 51 s. 2.
158. Uczta wielka. *Ład Boży*. R. 3: 1947 nr 23 s. 1.
159. Umocnij kroki me. *Ład Boży*. R. 3: 1947 nr 6 s. 1.
160. Uroczystości gnieźnieńskie. *Ład Boży*. R. 3: 1947 nr 19 s. 3.
161. W imię... *Ład Boży*. R. 3: 1947 nr 41 s. 1-2.
162. W świątyni Twojej. *Ład Boży*. R. 3: 1947 nr 29 s. 1.
163. W Tobie ufam. *Ład Boży*. R. 3: 1947 nr 24 s. 1.
164. Wasze zwycięstwo. *Ład Boży*. R. 3: 1947 nr 15 s. 1-2.
165. Wesel się! *Ład Boży*. R. 3: 1947 nr 11 s. 1.
166. Wielbimy Cię. *Ład Boży*. R. 4: 1947 nr 4 s. 1.
167. Z mocy Twojej. *Ład Boży*. R. 3: 1947 nr 52 s. 1.
168. Z Niego. *Ład Boży*. R. 3: 1947 nr 22 s. 1.
169. Zjednoczenie Boże. *Ład Boży*. R. 3: 1947 nr 40 s. 1-2.
170. Zmartwychwstanie Pańskie. *Ład Boży*. R. 3: 1947 nr 14 s. 2.
171. Apostolski. *Ład Boży*. R. 4: 1948 nr 49 s. 1.
172. Astronomowie o Bogu. *Ład Boży*. R. 4: 1948 nr 27 s. 1.
173. Całując ołtarz. *Ład Boży*. R. 4: 1948 nr 6 s. 1.
174. Chwała na wysokości. *Ład Boży*. R. 4: 1948 nr 3 s. 1.
175. Duch Święty. *Ład Boży*. R. 4: 1948 nr 41 s. 1.
176. Ewangelia mszalna. *Ład Boży*. R. 4: 1948 nr 18 s. 1-2.
177. Hymny wielkanocne. *Ład Boży*. R. 4: 1948 nr 17 s. 1.
178. Ich wstawiennictwo. *Ład Boży*. R. 4: 1948 nr 9 s. 1.
179. Ja i Ojciec — jedno. *Ład Boży*. R. 4: 1948 nr 30 s. 1.
180. Jej wstawiennictwo. *Ład Boży*. R. 4: 1948 nr 10 s. 1.
181. Jezus — nasze życie. *Ład Boży*. R. 4: 1948 nr 13/14 s. 3.
182. Jezus o sobie. *Ład Boży*. R. 4: 1948 nr 29 s. 1.
183. Katolicki. *Ład Boży*. R. 4: 1948 nr 48 s. 1.
184. Kirie eleison. *Ład Boży*. R. 4: 1948 nr 2 s. 1.
185. Kolekty niedzielne. *Ład Boży*. R. 4: 1948 nr 8 s. 1.
186. Królestwo Boże. *Ład Boży*. R. 4: 1948 nr 44 s. 2.
187. Lekcje mszalne. *Ład Boży*. R. 4: 1948 nr 15 s. 1.
188. Mądrość świętych. *Ład Boży*. R. 4: 1948 nr 1 s. 1.
189. Moc Jezusa nad przyrodą. *Ład Boży*. R. 4: 1948 nr 33 s. 1.

190. Módlmy się. *Ład Boży*. R. 4: 1948 nr 7 s. 1.
191. Najlepszy z najlepszych prymasów. *Ład Boży*. R. 4: 1948 nr 45 s. 1.
192. Nauka Jezusa. *Ład Boży*. R. 4: 1948 nr 39 s. 1.
193. Odpuszczenie. *Ład Boży*. R. 4: 1948 nr 50 s. 1.
194. Plan Wielkiego Postu. *Ład Boży*. R. 4: 1948 nr 11 s. 1.
195. Podstawa wiary. *Ład Boży*. R. 4: 1948 nr 36 s. 1.
196. Rzeczywiście! *Ład Boży*. R. 4: 1948 nr 38 s. 1.
197. Serce szukające. *Ład Boży*. R. 4: 1945 nr 23 s. 1.
198. Sumienie świadczy. *Ład Boży*. R. 4: 1948 nr 21 s. 1.
199. Szukałem Ciebie. *Ład Boży*. R. 4: 1948 nr 24 s. 1.
200. Śmierć Jezusa. *Ład Boży*. R. 4: 1948 nr 37 s. 1.
201. Światłość zabłyśnie. *Ład Boży*. R. 4: 1948 nr 52 s. 2.
202. Świętość Jezusa. *Ład Boży*. R. 4: 1948 nr 32 s. 1.
203. Świętość Kościoła. *Ład Boży*. R. 4: 1948 nr 47 s. 1.
204. Tylko Bóg. *Ład Boży*. R. 4: 1948 nr 31 s. 1.
205. Uzdrawiał chorych. *Ład Boży*. R. 4: 1948 nr 34 s. 1.
206. W chwale Ojca. *Ład Boży*. R. 4: 1948 nr 5 s. 1.
207. W jeden Kościół. *Ład Boży*. R. 4: 1948 nr 46 s. 1.
208. Wersety polekcyjne. *Ład Boży*. R. 4: 1948 nr 16 s. 1.
209. Wielki Tydzień. *Ład Boży*. R. 4: 1948 nr 12 s. 1, 4.
210. Wierzę w Boga. *Ład Boży*. R. 4: 1948 nr 20 s. 1-2.
211. Wierzę w Boga Ojca. *Ład Boży*. R. 4: 1948 nr 28 s. 1.
212. Władza nad śmiercią. *Ład Boży*. R. 4: 1948 nr 35 s. 1.
213. Wyznawanie prawdy. *Ład Boży*. R. 4: 1948 nr 19 s. 1.
214. Życie Boże w nas. *Ład Boży*. R. 4: 1948 nr 40 s. 3.
215. Ciało i Krew. *Ład Boży*. R. 5: 1949 nr 24 s. 1-2.
216. Jezus zapowiada. *Ład Boży*. R. 5: 1949 nr 21 s. 2.
217. Jezus zstępujący. *Ład Boży*. R. 5: 1949 nr 26 s. 1-2.
218. Ku nieskończoności. *Ład Boży*. R. 5: 1949 nr 38 s. 1.
219. Łamanie Chleba. *Ład Boży*. R. 5: 1949 nr 39 s. 1.
220. Nasza modlitwa. *Ład Boży*. R. 5: 1949 nr 32 s. 1-2.
221. Offertorium. *Ład Boży*. R. 5: 1949 nr 4 s. 3.
222. Ojcze nasz. *Ład Boży*. R. 5: 1949 nr 31 s. 1.
223. Paś baranki. *Ład Boży*. R. 5: 1949 nr 18 s. 1.
224. Pomnij, Panie. *Ład Boży*. R. 5: 1949 nr 19 s. 1.
225. Pomnij, też Panie... *Ład Boży*. R. 5: 1949 nr 28 s. 1.
226. Radość Wniebowzięcia. *Ład Boży*. R. 5: 1949 nr 30 s. 1.
227. Serce Boże. *Ład Boży*. R. 5: 1949 nr 25 s. 1.
228. To czyńcie na moją pamiątkę. *Ład Boży*. R. 5: 1949 nr 27 s. 1.
229. W duchu pokory. *Ład Boży*. R. 5: 1949 nr 7 s. 1.
230. Wspólnota ducha. *Ład Boży*. R. 5: 1949 nr 20 s. 1.
231. Zmartwychwstanie ciała. *Ład Boży*. R. 5: 1949 nr 2 s. 1.
232. Życie wieczne. *Ład Boży*. R. 5: 1949 nr 3 s. 1.
233. Wybaw nas. *Ład Boży*. R. 6: 1950 nr 1 s. 2-3.

II.

Amicus: Zgon zasłużonego kapłana. *Ład Boży*. R. 6: 1950 nr 13 s. 3; GISZTER W.: Wspomnienie o śp. ks. dr. Władysławie Mirskim. *Kron. Diec. Włoc*. R. 44: 1957 s. 277-283; JACEWICZ W., WOŚ J.: Martyrologium polskiego duchowieństwa rzymskokatolickiego... Z. 4. W. 1978 s. 481; LIBROWSKI S.: Materiały do dziejów diecezji włocławskiej czasu wojny 1939-1945. Ser. 1 — ogólna. *Arch. Bibl. Muzea*. T. 38: 1979 s. 299. — Schem. diec. włoc. 1916-1949. — Arch. Kapit. Włocł.: pers. 210 (k. 77).

Ks. Kazimierz Rulka

Misiaszek Stanisław (1899-1970), redemptorysta, popularyzator teologii, misjonarz.

Urodził się 18 XI 1899 r. w Mędrzechowie (diec. tarnowska), jako młody chłopiec uczęszczał do sanktuarium maryjnego w Tuchowie, a w 1912 r. wstąpił do tamtejszego małego Seminarium. Wybuch pierwszej wojny światowej spowodował, że wraz z kilku kolegami został przeniesiony do Wiednia. Powrócił do Tuchowa w 1915 i po ukończeniu piątej klasy gimnazjalnej, 2 VIII 1917 rozpoczął nowicjat: profesję czasową złożył 2 VIII

1918, a następnie kontynuował naukę w małym seminarium w Maksymówce, Mościskach, wreszcie w Krakowie, gdzie w 1921 r. zdał egzamin maturalny. Od 1921 do 1926 studiował filozofię i teologię w Wyższym Seminarium Duchownym w Tuchowie. Święcenia kapłańskie otrzymał 21 VI 1925 w Tuchowie. Już w okresie studiów seminaryjnych przetłumaczył na język polski część listów oraz „Uwielbienia Maryi" św. Alfonsa.

Po ukończonych studiach seminaryjnych pracował jako misjonarz, przebywając w następujących klasztorach redemptorystów: Kościan (1926-1927), Mościska (1927-1929), Warszawa (1929-1930), Mościska (1930-1931). Od 2 II 1931 do 12 VIII 1932 był „socjuszem" dyrektora „juwenatu" małego Seminarium) redemptorystów w Toruniu. Później ponownie podjął pracę misjonarską w Krakowie (1932-1934) i Zamościu (1934-1935). W okresie pobytu w Krakowie wyjeżdżał z rekolekcjami na Śląsk Cieszyński. Oprócz prac apostolskich pisał artykuły o misjach parafialnych oraz rocznicowe o redemptorystach. Przeniesiony do Zamościa pracował tam krótko, gdyż na kolejnę życzenie prowincjała redemptorystów bawarskich, którzy pracowali w Brazylii oraz kard. Hlonda, został skierowany do objazdu duszpasterskiego skupisk polskich w tym kraju. W ciągu lata 1935 ponownie duszpasterzował wśród Polaków w Danii, a 17 X 1935 wyjechał z Triestu do Brazylii. Miał to być wyjazd na dwa lata, ale pod wpływem sugestii o. K. Szranta i za zgodą własnego prowincjała, o. Misiaszek wyjeżdżał z planem założenia misji polskich redemptorystów w Brazylii, niezależnych od prowincjała niemieckiego. Myśl tę poparł również kard. Hlond. Początkowo M. zamieszkał w klasztorze redemptorystów niemieckich w Cachoeira w stanie Rio Grande do Sul. Stąd objeżdżał grupy Polaków w stanie Santa Catharina, a następnie w Paranie.

W lipcu 1936 r. objął, na życzenie biskupa Reisa, administrację parafii polskiej w Treze de Maio, którą kierował do 1938 r. Ponieważ nie udało się uzyskać zgody na utworzenie samodzielnej placówki w Brazylii w wyniku nieżyczliwości wiceprowincjała Eckla, Niemca, wraz z przybyłym w międzyczasie o. A. Müllerem przeniósł się do Argentyny i objął 22 III 1938 kapelanię w General Pinedo, filię Charata. Wkrótce wybudował tu kościół pod wezwaniem Niepokalanego Poczęcia NMP. Pod koniec czerwca 1944 r. przeniesiony został do Rosario, gdzie miał możność pracować także dla Polaków. Od ostatnich dni marca 1945 znów pracował w General Pinedo. Wkrótce skierowano go do stanu Formosa i powierzono duszpasterstwo w „redukcji Indian" koło Comandante Fontana, a następnie zorganizowanie parafii w Las Lomitas, liczącej prawie 47 000 km^2. Tu, obok pracy dla białych, roztoczył opiekę nad zupełnie opuszczonymi Indianami. Wystarał się u rządu o specjalne uprawnienia dla ich ochrony, a ponadto o szkołę, o którą prosili. Następnie osiedlił w Las Lomitas siostry jugosłowiańskie, które zajęły się prowadzeniem szkoły. Kolejnym dziełem była budowa domu parafialnego, w którym prace stolarskie prowadził Polak, Andrzej Leń. Likwidacja misji redemptorystów polskich w Las Lomitas w czerwcu 1954 r. spowodowała przeniesienie o. M. do General Pinedo. Od 30 III 1956 o. M. pełnił funkcje proboszcza w Charata. W 1959 r. odwiedził kraj ojczysty. Po powrocie w 1960 r. objął na krótko obowiązki wykładowcy języka polskiego i literatury polskiej w Wyższym Instytucie Nauczycielskim w Posadas. Ponadto uczył tu do-

gmatyki w Seminarium Katechetycznym. Od roku 1962 pracował w General Pinedo. W Wielkanoc 1966 r. uległ ciężkiemu wypadkowi samochodowemu. Zmarł 17 VII 1970 w Charata jako pierwszy redemptorysta Polak w Ameryce Łacińskiej.

I.

1. Tłum.: Św. ALFONS MARIA LIGUORI: Listy okólne... Kr. 1925.

2. Tłum.: Św. ALFONS MARIA LIGUORI: Uwielbienia Maryi. T. 1-2. Kr. 1927-1928.

3. Tłum.: Św. ALFONS MARIA LIGUORI: O wielkim środku modlitwy. Kr. 1930.

4. Misja. Kto to są redemptoryści? *Tyg. Kośc.* R. 12: 1931 nr 39 s. 2-3 [anonimowo].

5. Misja św. Redemptoryści w Polsce. *Tyg. Kośc.* R. 12: 1931 nr 40 s. 2-3 [anonimowo].

6. Misja św. Praca redemptorystów w Wielkopolsce. *Tyg. Kośc.* R. 12: 1931 nr 41 s. 2-3 [anonimowo].

7. Misja św. Czy w Poznaniu potrzebna jest misja? *Tyg. Kośc.* R. 12: 1931 nr 42 s. 3-4 [anonimowo].

8. Misja św. Apel Chrystusa Króla. *Tyg. Kośc.* R. 12: 1931 nr 43 s. 2-3 [anonimowo].

9. Misja św. Jak korzystać z misji św.? *Tyg. Kośc.* R. 12: 1931 nr 44 s. 2-3 [anonimowo].

10. Tłum.: J. SCHRIJVERS: Dusze ufające. Kr. 1931.

11. Jubileusz OO. Redemptorystów (9 XI 1732 — 9 XI 1932). *Gość Niedz.* R. 10: 1932 nr 46 s. 5-6.

12. Jubileusz OO. Redemptorystów (1732-1932). *Przew. Katol.* R. 45: 1932 s. 709-710.

13. Ruch rekolekcyjny w Czechosłowacji (Autopsja). *Gaz. Kośc.* R. 39: 1932 s. 545-547.

14. Pamiątka pierwszej komunii św. Kościan 1933 Nakł. i druk. Księgarni i Drukarni H. Stefanowicza 16° s. 64.

15. OO. Redemptoryści 1732-1932. *Rocz. Katol.* R. 11: 1933 s. 453-474.

16. Tłum.: R. SCHIKORA: Lekarstwo na śmierć. Kr. 1933.

17. Wspomnienia z misji wśród rodaków w Danii. *Chor. Maryi.* R. 29: 1933 s. 369-371; R. 30: 1934 s. 10-13, 46-49, 78-80, 111-114, 136-138, 174-176, 213-215, 239-242, 274-276, 305-308, 330-334, 369-372; R. 31: 1935 s. 45-47, 78-81, 110-113, 175-178, 207-209, 238-241, 329-331, 362-364.

18. Blaski i nędze Kościoła we włości św. Kanuta. *Rocz. Katol.* R. 12: 1934 s. 165-182. — Toż w osob. odb. Łomża 1934 Druk. Diecezjalna w Łomży 16° s. 20.

19. Mszalik dla dzieci. Kościan 1934 Nakł. Druk. H. Stefanowicza 16° s. 72.

20. Na nowej fundacji w Zamościu. *Chor. Maryi.* R. 30: 1934 s. 298-301.

21. Redemptoryści polscy w blaskach jubileuszu (1883-1933). *Rocz. Katol.* R. 12: 1934 s. 382-403 [skreślił X. Y.].

22. Tłum.: J. SCHRIJVERS: Orędzie Jezusa do swego kapłana. Tuchów 1935.

23. Ukarane niedowiarstwo. *Chor. Maryi.* R. 32: 1936 s. 95-96.

24. Wśród polskich tułaczy na drugiej półkuli. *Chor. Maryi.* R. 32: 1936 s. 137-140, 178-179, 242-244, 274-277, 308-311, 345-347, 372-374; R. 33: 1937 s. 186-187.

25. Z życia polskiego misjonarza w Brazylii. *Homo Dei.* R. 5: 1936 s. 247-249.

26. Opis „festy" na potrzeby kościoła. *Homo Dei.* R. 6: 1937 s. 138-140.

27. Róże św. Teresy. *Chor. Maryi.* R. 34: 1938 s. 56-58.

28. Tłum.: Św. ALFONS MARIA LIGUORI: Nowenna do św. Józefa. Kr. 1939.

II.

Litterae Annales de Rebus Gestis Provinciae Polonicae Congregationis SS. Redemptoris ab anno 1911 ad 1918. Cracoviae 1920 s. 30; Litterae Annales... ab anno 1918 ad 1927. Cracoviae b.r. s. 8, 11; Litterae Annales... 1927-1938. Cracoviae b.r. s. 9; MISIASZEK S.: Wspomnienia z misji wśród rodaków w Danii — zob. Bibliografia podmiotowa; TENŻE: Wśród polskich tułaczy na drugiej półkuli — zob. Bibliografia podmiotowa: M. DE MEULEMEESTER: Bibliographie. II 284, III 353. — Arch. Warsz. Prow. Redemptorystów: Wspomnienia o. Stanisława Misiaszka; Kroniki klasztoru w Krakowie. T. 3 s. 530-581 passim. — Arch. Semin. i Klasztoru w Tuchowie: Kroniki Studentatu. T. 3 passim.

Ks. Marian Brudzisz CSSR

Misicki Tomasz (1886-1935), popularyzator teologii, działacz polonijny. Urodził się 31 XII 1886 w Przeworsku. W Krakowie uczęszczał do Małego Seminarium Księży Misjonarzy. W 1882 r. wstąpił do Zgromadzenia Misjonarzy. Pierwsze śluby złożył 5 IX 1884 roku. Święcenia kapłańskie przyjął 19 V 1889 r. Tytuł doktora teologii uzyskał na Uniwersytecie Jagiellońskim 1 II 1892 r. W tym samym roku wystąpił ze zgromadzenia

i wyjechał do Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej. Tam obok pracy duszpasterskiej rozwinął działalność literacką i naukową. Zmarł w Williamsport (Pensylwania) 31 X 1935 r.

I.

1. Najuczeńszy z ludzi. In memoriam śp. X. Dra Stefana Pawlickiego. Chicago 1916 [druk] Dziennik Chicagowski 16° s. 36.
2. Piotr mówi przez Piusa. New Britain [1916] Przewodnik Katolicki s. 15.
3. Obrządki w Kościele Katolickim. New Britain [1916] Druk. Przew. Katol. s. 16.
4. Kardynał, sekretarz stanu. New Britain 1916 Druk. Przew. Katol. s. 20.
5. Triple tragedy of Poland. [Chicago 1917] s. 7.
6. Thomae Preworscensis in Henricum Sienkiewicz. Chicago 1917 16° s. 18.
7. O kardynałach. New Britain [1917] Druk. Przewodnika Katolickiego s. 15.
8. Moja książeczka. Chicago 1917 s. 234.
9. Stanisław Tarnowski. Studyum. Buffalo, NY 1918 [Druk.] Polak w Ameryce 16° s. 69, nlb. 2.
10. Nauki o męce Pańskiej. Serya pierwsza. Siedem scen z męki Zbawiciela. Chicago 1918 Druk. Narodu Polskiego s. 100. — Nauki o męce Pańskiej. Serya trzecia. Osoby złe w męce Zbawiciela. Chicago 1918 Druk. Narodu Polskiego s. 105.
11. Wzorowy parafianin. Chicago Ill. 1921 Druk. Narodu Polskiego s. 259 nlb. 1. 16°.
12. Siedem krótkich kazań. Chicago Ill. 1922 Druk. Dziennika Zjednoczenia 16° s. 82 nlb. 2.
13. Pisemka ulotne i okolicznościowe. Chicago [1922] National Publishing and Catalog. 16° T. 1 s. 138, nlb. 3; T. 2 s. 171, nlb. 2; T. 3 s. 159, nlb. 1.
14. O powołaniu zakonnem. Jeżeli cię Zbawiciel woła, wstąp do zakonu. Chicago 1923 National Cataloque and Publishing s. 95.
15. Rasputin. Jego przemożny wpływ na rodzinę carską i losy Rosji. Chicago [1930] Druk. Dziennika Zjednoczenia s. 64.
16. Luźne i praktyczne uwagi o języku polskim. Chicago 1931 Druk. Dziennika Zjednoczenia s. 118.
17. Gmach na ruinach. Williamsport Pa. 1932 s. 1.
18. Schlebianie zasadzie najmniejszego wysiłku. Williamsport Pa. 1932 s. 1.
19. Niech się Ksiądz Proboszcz Jaśniej Wytłomaczyć Raczy. Williamsport 1932. s. 1.
20. Ksiądz biskup wybiera się do Rzymu. Philadelphia 1932 s. 15.
21. Korespondencja. Williamsport, Pa. 1932 s. 1. [Odb. z *Prz. Katol.* 1932].
22. Zbiór kazań i przemówień okolicznościowych oraz nauk pasyjnych. P. 1933 Druk. Diecezjalna-Łomża 8° s. 93.
23. Kazania i nauki Adwentowe. Chicago [B. r.] Druk. Dziennika Zjednoczenia s. 61.

II.

SCHLETZ A.: Misicki [Mysicki] Tomasz. W: *Pol. słow. biogr.* T. 21 s. 361, tamże literatura. — Ponadto: *Aten. Kapł.* R. 22: 1936 t. 37 s. 407-408 [nekrolog]; *Prz. Hom.* R. 14: 1936 s. 71-72 [nekrolog].

Ks. Piotr J. Badura SJ

Miś Wincenty (1865-1937), popularyzator teologii.

Urodził się w 1865 r., święcenia kapłańskie przyjął w 1891 r. Posiadał doktorat prawa kanonicznego. Wiele lat pracował jako katecheta szkół powszechnych w Stanisławowie. Zmarł 31 X 1937 r. w Stanisławowie.

I.

1. Podanie pobożne o ślubnym pierścionku N. Maryi Panny i św. Józefa przechowywanym w Perudżi, krótko opisał... Kr. 1900 Gebethner i Wolff 8° s. 48.
2. Zgromadzenie zakonne PP. Prezentek w Krakowie. Bytom 1902 16° s. 67.
3. Zerwanie stosunków dyplomatycznych między Stolicą Apostolską a rządem francuskim. *Gaz. Kośc.* R. 12: 1904 s. 288-290, 320-321, 333-334, 351-353, 384-386, 395-398, 407-409.
4. Czy małżeństwo jest nierozerwalne? Stanisławów 1907 8° s. 75.
5. Ojciec św. Benedykt XV. (Kilka szczegółów z jego życia i dotychczasowej działalności). *Gaz. Kośc.* R. 23: 1916 s. 2-4, 38-40, 62-64, 85-87, 123-125.
6. Z świętej góry Alwernii. *Gaz. Kośc.* R. 35: 1928 s. 419-421.
7. Z Kalwarii Zebrzydowskiej i z Częstochowy. *Gaz. Kośc.* R. 35: 1928 s. 514-515.
8. „Heretycy — sekciarze", kim są oni i do czego dążą? Stanisławów 1930 Nakł. Autora 8° s. 140.
9. Śp. X. Franciszek Janowski. *Gaz. Kośc.* R. 37: 1930 s. 374-375.
10. Tylko dwie drogi do zbawienia. Stanisławów 1935 Nakł. Autora 8° s. 152.

II.
Schematismus Archidioecesis Leopoliensis... Leopoli 1934 s. 63, 97; *Gaz. Kośc.* R. 44: 1937 s. 500.

Ks. Ludwik Grzebień SJ

Mizgalski Gerard (1907-1977), szambelan papieski, muzykolog.

Urodził się 16 V 1907 w Lesznie Wlkp., był synem mistrza krawieckiego Stanisława i Eleonory z Bielawskich. W rodzinnym mieście uczęszczał do Gimnazjum klasycznego im. J. A. Komeńskiego; maturę złożył 9 VI 1925 r. Podjął wówczas pracę zawodową w urzędzie celnym, najpierw w Lesznie, następnie w Toruniu. Do Seminarium Duchownego w Gnieźnie zgłosił się w 1927 r., lecz naukę w nim rozpoczął 1 II 1928 r. Po skończeniu kursów filozoficznych przeszedł do Poznania na teologię i w katedrze poznańskiej przyjął święcenia 12 VI 1932 r. Powołany 1 VII na wikariat w Śremie, dokładnie po roku został przeniesiony na wikariat katedralny w Poznaniu i obdarzony obowiązkami precentora śpiewu liturgicznego. Katedralny chór ks. Gieburowskiego znajdował się wówczas w rozkwicie. Ks. Mizgalski należał do niego już jako kleryk, teraz współpracując z ks. Gieburowskim, wyjeżdżał z jego chórem na tournée zagraniczne. Od 1933 podjął też studia muzykologiczne na Uniw. Poznańskim, zaliczył ich dwa lata. W 1939 r. odbył podróż do sławnych ośrodków śpiewu gregoriańskiego w Beuron i Solesmes. Podczas studiów uniwersyteckich słuchał wykładów także z sztuki sakralnej u ks. prof. Dettloffa. Z pewnością to sprawiło, że ustanowiony 1 X 1938 r. ponitencjarzem i kaznodzieją zwykłym w katedrze, otrzymał dodatkowo funkcję kustosza w Muzeum i Archiwum Archidiecezjalnym.

Po wybuchu II wojny światowej aresztowany 9 XI 1939 r., był internowany w Kazimierzu Biskupim, 24 V 1940 osadzony w obozie koncentracyjnym w Dachau, od 2 VIII do 8 XII t.r. przebywał w obozie Gusen i powtórnie przeniesiony do Dachau, doczekał się wyzwolenia 29 IV 1945 r. Udał się wówczas do Francji, przez rok był sekretarzem Polskiej Misji Katolickiej w Paryżu, założył tam Związek Polskich Chórów Kościelnych i pełnił funkcję pierwszego prezesa. Funkcja ta nie była mu obca, bo już w 1938 r. został ustanowiony prezesem Związku Chórów Kościelnych w archidiecezji gnieźnieńskiej i poznańskiej.

Po powrocie do kraju został mianowany 19 IX 1946 zastępcą dyrektora Instytutu „Caritas" i kierownikiem poznańskiego okręgu „Caritas". Gdy Seminarium Duchowne w Poznaniu odbudowano ze zniszczeń wojennych otrzymał w nim 1 X 1947 wykłady teorii i praktyki śpiewu Kościelnego. Później wykładał także liturgikę i prowadził ćwiczenia z rytu Mszy św. Po likwidacji kościelnego „Caritasu" pełnił przejściowo funkcję proboszcza w parafii św. Jana Kantego w Poznaniu, od 20 III 1950 do 10 IV 1951 r. Zrezygnował z pracy parafialnej, by w tym samym dniu objąć obowiązki wicekanclerza w Kurii Arcybiskupiej. W związku z otwarciem odbudowanej katedry poznańskiej, abp. W. Dymek mianował go 1 VI 1956 dyrektorem chóru archikatedralnego. Nadal też prowadził chór seminaryjny, a w archidiecezji pełnił nieformalnie obowiązki prezesa Związku Chórów Kościelnych, przewodniczył komisji egzaminacyjnej dla organistów, dokonywał odbioru nowych dzwonów. W Kurii Arcybiskupiej zwolniony z obowiązków wicekanclerza, pozostał jej referentem, był sekretarzem komisji muzyki kościelnej, której przewodniczył bp Jedwabski, od 8 I 1966 także wizytatorem parafii dziekańskich. Należał do

podkomisji dla spraw muzyki kościelnej przy Komisji Liturgicznej Episkopatu Polski, był członkiem zarządu Międzynarodowego Stowarzyszenia Muzyki Kościelnej. Posiadał szereg godności kościelnych, mianowany 17 VIII 1959 tajnym szambelanem papieskim, 22 IV 1962 kanonikiem gremialnym kapituły katedralnej poznańskiej, 8 XI 1963 papieskim szambelanem honorowym, 24 XII 1973 infułatem i dziekanem kapituły katedralnej poznańskiej. Zmarł 29 I 1977 w Poznaniu.

I.

1. „Requiem" Mozarta w wykonaniu leszczyńskiego Chóru Kościelnego. *Muzyka Kośc.* R. 7: 1932 s. 70-71.

2. Oprac.: Maurice BRILLANT: Solesmes. *Muzyka Kośc.* R. 9: 1934 s. 94-96.

3. Jak załatwiać wnioski zagraniczne w sprawie metryk? *Biul. Zw. Kapl. „Unitas".* R. 2: 1936 s. 50.

4. Św. Cecylia, Patronka muzyki. *Muzyka Kośc.* R. 10: 1937 s. 141-144.

5. Jubileusz prof. Zygmunta Moczyńskiego. 50 lat przy stole kompozytorskim. Garść wspomnień o Profesorze. *Muzyka Kośc.* R. 13: 1938 s. 144-148.

6. Jego Świątobliwość Pius XI. *Muzyka Kośc.* R. 14: 1939 s. 1-2.

7. Cele chóru kościelnego. *Muzyka Kośc.* R. 14: 1939 s. 25-35. — Toż. Odb. P. 1939 8° s. 12.

8. Klęczymy jeszcze u żłóbka. *Mały Przew.* R. 1939 nr 2 s. 9.

9. Kochajmy się! *Mały Przew.* R. 1939 nr 6 s. 41-42.

10. Pobudka! Wstawać śpiochy! *Mały Przew.* R. 1939 nr 8 s. 63.

11. Pobożność przede wszystkim. *Mały Przew.* R. 1939 nr 10 s. 73-74.

12. Łobuzom wstęp wzbroniony! *Mały Przew.* R. 1939 nr 12 s. 95.

13. Idźmy, tulmy się jak dziatki. *Mały Przew.* R. 1939 nr 20 s. 145-146.

14. Barbarzyńcy. *Mały Przew.* R. 1939 nr 21 s. 158.

15. „Przyjdź Duchu Święty". *Mały Przew.* R. 1939 nr 22 s. 161-162.

16. Rodzice chrzestni. *Przew. Katol.* R. 45: 1939 nr 25 s. 404-405.

17. Czas szybko upływa. *Mały Przew.* R. 1939 nr 34 s. 257-258.

18. „Anioł pasterzom mówił". Dwanaście kolęd w układzie na 4-głosowy chór mieszany dla polskich chórów kościelnych we Francji. Paryż 1945.

19. Chorał Gregoriański. *Wiad. Duszp.* R. 3: 1947 s. 311-314.

20. Chorał Gregoriański w Polsce. *Wiad. Duszp.* R. 3: 1947 s. 361-364.

21. Obowiązki proboszcza wobec przedszkoli Caritas. *Mies. Kośc. Archid. Pozn.* R. 3: 1948 s. 70-72.

22. Czy obowiązuje nas jeszcze Motu Proprio Piusa X o muzyce kościelnej. *Wiad. Duszp.* R. 4: 1948 s. 179-182.

23. Papież Pius XII o muzyce kościelnej w encyklice „De sacra liturgia". *Wiad. Duszp.* R. 4: 1948 s. 443-445.

24. Śpiew i muzyka na procesjach Bożego Ciała. *Mies. Kośc. Archid. Pozn.* R. 5: 1950 s. 155-158.

25. Śpiew celebransa. *Mies. Kośc. Archid. Pozn.* R. 5: 1950 s. 181-183.

26. Śpiewajmy z Kościołem. *Głos Katol.* R. 6: 1950 nr 1 s. 10.

27. Ks. Józef Surzyński na tle epoki. *Mies. Kośc. Archid. Pozn.* R. 6: 1951 s. 220-228.

28. Wartość wychowawcza chorału gregoriańskiego. *Mies. Kośc. Archid. Pozn.* R. 7: 1952 s. 59-64.

29. Śpiewajmy chorał z wiernymi. *Mies. Kośc. Archid. Pozn.* R. 7: 1952 s. 153-159.

30. Kancjonał kościelny z uwzględnieniem rytuału polskiego. Na podstawie Cantionale Ecclesiasticum ks. W. GIEBUROWSKIEGO. W nowym opracowaniu... P. 1952 Księg. św. Wojciecha 8° s. 654, nlb. 2. — Toż. Wyd. 2. P. 1954 Księg. św. Wojciecha 8° s. 654, nlb. 2.

31. Funebrale — Obrzędy pogrzebowe. Oprac... na podstawie rytuału i mszału rzymskiego. Dla użytku kościołów polskich. P. 1955 Księg. św. Wojciecha 16° s. 124.

32. Kyriale. Na podstawie autentycznego wydania Stolicy Apostolskiej i według zasad szkoły Solesmes. Oprac... P. 1957 Księg. św. Wojciecha 8° s. 213, nlb. 1.

33. Red.: M. G. SUNOL: Zasady śpiewu gregoriańskiego. Przełożył z hiszpańskiego o. Florian M. KOZIURA, franciszkanin. Z cyklu „Musicale" oprac. dotyczące muzyki Kościoła katolickiego pod red... P. 1957 Księg. św. Wojciecha 8° s. VIII, 271, nlb. 1.

34. Wyd.: Giovanni Pierluigi Palestrina, Missa brevis na 4-głosowy chór mieszany a cappella, z biografią kompozytora, przedmową i objaśnieniem muzycznym oprac... P. 1957 Księg. św. Wojciecha. Partytura 4° s. 34, nlb. 2. — Oddzielne głosy: sopran, tenor, alt, bas, 8° s. 8.

35. Żałobne rocznice w katedrze. *Mies. Kośc. Archid. Pozn.* R. 8: 1957 s. 458-459.

36. Przygotowanie wiernych do śpiewu liturgicznego. *Mies. Kośc. Archid. Pozn.* R. 8: 1957 s. 467-472.

37. Będziecie czerpać z radością. *Przew. Katol.* R. 47: 1957 nr 4 s. 42-44.

38. Gorzkie Żale w Dachau. *Przew. Katol.* R. 47: 1957 nr 15 s. 197.
39. Elementarne postulaty śpiewu kościelnego. *Katecheta.* R. 2: 1958 s. 133-137.
40. Dobór pieśni religijnych dostosowanych do wieku dziecka. *Katecheta.* R. 2: 1958 s. 138-139.
41. Wielka procesja kapłanów w 1940 r. *Przew. Katol.* R. 48: 1958 nr 23 s. 316.
42. Chorał gregoriański śpiewem Kościoła katolickiego. *Przew. Katol.* R. 48: 1958 nr 38 s. 524.
43. Na gruzach katedry poznańskiej. *Przew. Katol.* R. 48: 1958 nr 38 s. 525.
44. Najkrótsza historia muzyki kościelnej w obrazach. *Przew. Katol.* R. 48: 1958 nr 38 s. 527-529.
45. Encyklika podręczna muzyki kościelnej. Oprac... Przedm. napisał ks. abp Antoni BARANIAK. Wyd. 1. P. 1959 Księg. św. Wojciecha 8° s. XII, nlb. 2, 566, ilustr.
46. „Godzinki" w Dachau. *Przew. Katol.* R. 65: 1959 s. 778-779.
47. Red.: A. CHLONDOWSKI: Zbiór 225 łatwych preludiów na organy lub harmonium w największej używanych tonacjach dur i mol. Z cyklu „Musicale" oprac. dotyczące muzyki Kościoła katolickiego. Pod red... P. 1960 Księg. św. Wojciecha 4° s. nlb. 4, 198, nlb. 2.
48. Missa de Angelis. Oprac... P. 1960 Księg. św. Wojciecha 16° s. 8.
49. Salezjański Muzyk Boży. (Ks. A. Chlondowski). *Przew. Katol.* R. 50: 1960 nr 5 s. 71.
50. Śp. ks. kanonik Zygmunt Baranowski. *Przew. Katol.* R. 56: 1966 nr 26 s. 227.
51. Accoluthus Jan. W: *Enc. katol.* T. 1 kol. 52-53.
52. Adam z Fuldy. W: *Enc. katol.* T. 1: kol. 72.
53. Agazzari Agostino. W: *Enc. katol.* T. 1: kol. 171.
54. Albrechtsberger Johann Georg. W: *Enc. katol.* T. 1: kol. 314-315.
55. Współautor: Brahms Johannes. W: *Enc. katol.* T. 2 kol. 1029-1030.

II.

RACZKOWSKI W.: *Mies. Kośc. Archid. Pozn.* R. 29: 1978 s. 61-65; *Pozn. Stud. Teol.* T. 1: 1972 s. 379-382.

Ks. Marian Banaszak

Młodochowski Józef (1891-1943) prof. Instytutu Teologicznego, rektor Instytutu Polskiego w Rzymie, popularyzator teologii.

Urodził się 4 X 1891 r. w Młodochowie, par. Gawłuszowice k. Mielca. Był synem Jana Bika i Katarzyny Rokoszak (ks. Józef zmienił nazwisko), w rodzinie rolniczej. Józef rozpoczął naukę w Borkach Nizińskich, a następnie w II Gimnazjum w Tarnowie. Po zdaniu matury z odznaczeniem w 1912 r. został przyjęty do Seminarium Duchownego rozpoczynając studia filozoficzno-teologiczne. Po pierwszym roku w 1913 r. został skierowany na dalsze studia do Rzymu. Zamieszkał w Kolegium Polskim i studiował na Uniw. Gregoriańskim. Po wybuchu wojny światowej w 1915 r. musiał opuścić Rzym. Dzięki przychylności władz uniwersyteckich ks. Młodochowski mógł złożyć egzamin doktorski z filozofii w trybie nadzwyczajnym. Zdał ten egzamin 20 V 1915 r. po czym przez Wiedeń przybył do diecezji. W czerwcu 1916 r. otrzymał święcenia kapłańskie. W październiku tegoż roku wyjechał na studia teologiczne do Innsbrucka. Już w kwietniu 1917 r. oddał pracę historyczno-prawniczą: „Evolutio historico-canonistica et expositio censurae latae sententiae contra: Nomen dantes sectae massonicae" i wyjechał do Polski na wakacje. Z powodu choroby zapalenia płuc musiał przerwać dalsze studia, przeniósł się na leczenie do Zakopanego, gdzie był kapelanem w Zakładzie hr. Zamoyskich. W l. 1918-1920 pracował jako wikariusz w Szczepanowie, a od 1920 r. jako katecheta gimnazjalny w Brzesku. Równocześnie zdawał egzamin z teologii moralnej i dogmatyki (UJ Kraków). W 1922 r. objął katechetę w II Gimnazjum w Tarnowie i kierownictwo bursy św. Kazimierza w Tarnowie. Do 1937 r. zdobywał uznanie jako wychowawca młodzieży. W lipcu 1935 r. zdał trzecie rygorozum, tym razem z biblistyki i został promowany na doktora teologii w Uniw. wInnsbrucku. W sierpniu tego roku objął wykłady teologii pastoralnej w Instytucie Teologicznym w Tarno-

wie. Do 1937 r. pozostawał na dawnych stanowiskach katechety gimnazjalnego i dyrektora bursy, w 1938 r. pozostał tylko wykładowcą w seminarium. Był znakomitym pedagogiem. Przedmiot znał doskonale i umiał go podać w przystępnej, jasnej i zrozumiałej formie... od uczniów wymagał zrozumienia i zastosowania w życiu. W egzekwowaniu szczegółów nie był przesadny, a w ocenie starał się być sprawiedliwym.

W 1938 r. został zamianowany rektorem Instytutu Polskiego w Rzymie. Zmarł nagle 24 VII 1943. Pochowany w Campo Verano.

I.

1. Refleksje na temat charakteru. Harcerstwo. *Mies. Katech. Wychow.* R. 17: 1928 s. 273-282, 369-382, 418-432.

2. Komentarz do Psalmu 67. — *Aten. Kapł.* R. 17: 1931 t. 27 s. 313-323, 426-433. — Toż w osob. odb. Włocławek 1931 8° s. 23.

3. Manna. *Aten. Kapł.* R. 18: 1932 t. 29 s. 445-457.

4. Alumn i jego pierwsza homilia. *Prz. Hom.* R. 15: 1937 s. 284-289.

II.

NOWAK A.: Bibliografia prac profesorów Seminarium Duchownego w Tarnowie. T. 2 Tarnów 1966 s. 153. Msznps.; BOCHENEK J.: Śp. ks. Józef Młodochowski. *Curr.* R. 119: 1969 s. 255-259; NOWAK J.: Bursa św. Kazimierza w Tarnowie 1860-1953. Tarnów 1977. Msznps.

Ks. Adam Nowak

Młynarczyk Julian, krypt.: X. J. Mł., X. Mł., (1882-1950), kanonista, pedagog, popularyzator teologii.

Urodził się 12 IV 1882 r. w Wąchocku w rodzinie średniorolnego chłopa jako syn Antoniego i Bronisławy z Łyżwińskich. Po ukończeniu miejscowej szkoły czteroklasowej (1893) odbył naukę w czteroklasowym Progimnazjum w Sandomierzu (1898), a studia filozoficzne i teologiczne w Seminarium Duchownym w Sandomierzu (1898-1904). Święcenia kapłańskie przyjął 20 XI 1904 r. W 1905 r. wysłano go do Rzymu na studia prawnicze uwieńczone doktoratem w 1907 r. Po powrocie do kraju spełniał obowiązki kapelana bpa S. Zwierowicza, wikariusza katedralnego, notariusza Kurii i sądu biskupiego. W 1909 r. mianowano go profesorem Seminarium Duchownego w Sandomierzu, gdzie podjął wykłady z prawa kanonicznego, teologii moralnej. W l. 1911-1916 był wicerektorem Seminarium, zaś 1916-1919 kanclerzem kurii biskupiej i prefektem w Państwowym Seminarium Nauczycielskim w Sandomierzu od 1919 do 1922 r. W 1919 r. został kanonikiem gremialnym kapituły sandomierskiej. W 1922 r. zrezygnował ze wszystkich prac pełnionych w Sandomierzu i przeniósł się na stałe do Mariówki, podejmując się obowiązków kapelana i spowiednika w Zgromadzeniu Sióstr Służek Najświętszej Maryi Panny Niepokalanej. Jeszcze wcześniej, bo w l. 1914-1916 przy współudziale tegoż Zgromadzenia Służek, działającego pod nazwą Towarzystwo „Samopomoc" zorganizował najpierw tajną, a od 1916 r. jawną szkołę ochroniarską. W budowę gmachów szkolnych wkładał ks. J. Młynarczyk cały swój zapał i pasję twórczą. W 1921 r. Stowarzyszenie „Samopomoc", z inicjatywy ks. J. Młynarczyka otworzyło Seminarium Nauczycielskie Żeńskie w Mariówce. Od 1930 r. został on dyrektorem tej szkoły oraz powstałego w 1933 r. Gimnazjum i Liceum Ogólnokształcącego. We wszystkich szkołach w Mariówce ks. J. Młynarczyk był prefektem. W Seminarium prowadził również lekcje metodyki, pedagogiki, psychologii oraz był moderatorem Sodalicji Mariańskiej i opiekunem wszystkich kół naukowych i organizacji szkolnych.

Kiedy druga wojna światowa przerwała normalną pracę szkolną już

w październiku 1939 r. organizował tajne komplety w Domu Generalnym Zgromadzenia Służek — w Mariówce i w Smogorzewie — dla młodzieży z okolicznych wiosek. Uczennice Żeńskiej Szkoły Gospodarczej w Mariówce — czynnej w okresie okupacji — oraz dziewczęta ze szkoły krawieckiej uczył nie tylko religii, ale też łaciny i innych przedmiotów na tajnych kompletach. W czerwcu 1943 r. zorganizował egzaminy maturalne dla młodzieży okolicznych kompletów tajnych.

W 1944 r. powstał z jego inicjatywy tajny kurs dla wychowawczyń przedszkoli, który zgromadził sporo młodzieży żeńskiej. Okres okupacji poświęcił także na pracę pisarską. Większość jego prac katechetycznych i ascetycznych powstało w czasie drugiej wojny światowej.

1 III 1945 r. otworzył znów Gimnazjum i Liceum w Mariówce, jednak ze względu na pogarszający się stan zdrowia zrzekł się w 1948 r. funkcji dyrektora szkół, pełniąc nadal obowiązki prefekta. Umarł 23 XII 1950 r. w szpitalu Dzieciątka Jezus w Warszawie, pochowany 28 XII 1950 r. na cmentarzu parafialnym w Smogorzewie.

I.

1. Nowe prawo o małżeństwie. *Kron. Diec. Sand.* R. 1: 1908 s. 95-100, 164-167.

2. Nowe prawo o zaręczynach i małżeństwie. *Kron. Diec. Sand.* R. 1: 1908 s. 71-74.

3. O dozorach kościelnych. *Kron. Diec. Sand.* R. 2: 1909 s. 385-390.

4. Prawo kościelne o pogrzebach. *Kron. Diec. Sand.* R. 3: 1910 s. 56-60.

5. O banicji. *Kron. Diec. Sand.* R. 4: 1911 s. 113-120.

6. Translokacja księży w oświetleniu prawa kanonicznego. *Kron. Diec. Sand.* R. 4: 1911 s. 176-182, 235-240, 323-328.

7. O odmawianiu nowego brewiarza. *Kron. Diec. Sand.* R. 5: 1912 s. 142-147, 181-185, 206-213.

8. Uczynki miłosierdzia jako warunek dostąpienia odpustu jubileuszowego. *Kron. Diec. Sand.* R. 6: 1913 s. 298-299.

9. Pacierz i katecheza dla małych dzieci. Wyciąg z „Pogadanek". Kr. 1917 16° s. 40.

10. Pogadanki religijne z małymi dziećmi w kościele, w domu, w ochronie. Kr. 1917 8° s. nlb. 4, 493.

11. Porady pasterskie. *Kron. Diec. Sand.* R. 10: 1917 s. 168-169.

12. Ważniejsze zmiany w prawodawstwie kościelnym. *Kron. Diec. Sand.* R. 10: 1917 s. 141-142, 156-157.

13. Badania wolnego stanu w razie zaginięcia współmałżonka. *Kron. Diec. Sand.* R. 11: 1918 s. 116-118.

14. Dokumenty wymagane do ślubu i badania wolnego stanu. *Kron. Diec. Sand.* R. 11: 1918 s. 93-97.

15. Prawo kościelne o małżeństwie w nowym kodeksie. *Kron. Diec. Sand.* R. 11: 1918 s. 66-70.

16. Prawo kościelne o małżeństwie w nowym kodeksie. *Wiad. Diec. Lub.* R. 1: 1918/19 s. 50-54.

17. Prawo kościelne o zakonach według kodeksu Piusa X. Wyjątek z rękopisu ks. dr... Radom 1918 8° s. 78, nlb. 2.

18. Prawo kościelne według kodeksu Piusa X. Sandomierz 1918 t. 1: Prawo osobowe (na prawach rękopisu). 8° s. nlb. 4, 232, nlb. 2.

19. Ważniejsze zmiany w prawodawstwie kościelnym. *Kron. Diec. Sand.* R. 11: 1918 s. 44-48.

20. Kongregacje dekanalne trzysta lat temu. *Kron. Diec. Sand.* R. 12: 1919 s. 17-22.

21. W Kościele bez książki u Komunii św. podczas Mszy św., przy Nawiedzeniu Najświętszego Sakramentu. Kr. 1919 16° s. 48.

22. Katechizacja dzieci według idei kodeksu. *Kron. Diec. Sand.* R. 13: 1919 s. 26-29.

23. Organizacja Bractwa Nauki Chrześcijańskiej. *Kron. Diec. Sand.* R. 13: 1920 s. 65-71, 90-91.

24. Pogadanki religijne z małymi dziećmi w kościele, w domu, w ochronie. P. 1920 16° s. XVI, 490. — Toż. P. 1921 8° s. XVI, 496. — Toż. Wyd. 3. P. 1923 16° s. XVI, 490. — Toż. Wyd. 4. P. 1928 8° s. XVI, 490.

25. O aplikowaniu Mszy w święta skasowane i o Mszach binowanych. *Kron. Diec. Sand.* R. 14: 1921 s. 53-55.

26. Przy łożu chorego. Mariówka 1921 16° s. 83.

27. Spowiedź dobra i zła. Mariówka 1921 16° s. 156.

28. Dokument polskiej obywatelności. Na wieczną rzeczy pamiątkę. Mariówka 1922 16° s. 14.

29. Pomnik ofiarności kolonii polskiej

w Baltimore. Cześć dobrym synom ojczyzny. Na wieczną rzeczy pamiątkę. [Mariówka] 1922 16° s. 15.

30. Przełożona zakonna według Ducha Bożego. Z dzieł doktora serafickiego św. Bonawentury. Zebrał i oprac... Mariówka 1922 8° s. 79.

31. Prawo kościelne według kodeksu Piusa X. Mariówka 1923 t. 2: Prawo rzeczowe 8° s. 5 nlb., 199.

32. Kształcenie serca na podstawie etyki Chrystusowej. Dla młodzieży. Egzemplarz dla dziewcząt. Mariówka 1925 16° s. 318. — Toż. wyd. 2 uzup. Mariówka 1932 8° s. 280.

33. Praca duszpasterska nad dziećmi. W: *Organizacja parafii w Polsce.* Pamiętnik kursu duszpasterskiego. P. 1928 s. 106-114.

34. Bóg miłością. Książeczka do nabożeństwa dla młodzieży. Mariówka 1929 16° s. 232.

35. Pacierz i Msza św. Ułożył X. J. M. Dla młodzieńców. Mariówka 1929 16° s. 30.

36. Dziesięcioletni wysiłek. (Jubileusz 10-lecia naszej szkoły). *Brzask.* R. 8: 1931 nr 18 s. 3-4.

37. Życie liturgiczne młodzieży. *Aten. Kapł.* R. 17: 1931 t. 27 s. 178-182.

38. Casus conscientae. Legitymacja dziecka nieprawego łoża. *Gaz. Kośc.* R. 39: 1932 s. 151.

39. O strawie duchowej dla naszej młodzieży. *Aten. Kapł.* R. 18: 1932 t. 28 s. 471-476.

40. Zagajenie kongregacji dekanalnej. *Gaz. Kośc.* R. 39: 1932 s. 149-151.

41. Z niwy parafialnej i duszpasterskiej. *Gaz. Kośc.* R. 40: 1933 s. 493-495.

42. Walka o dusze ludzkie. [Z ilustracjami]. Niepokalanów 1935 16° s. 139. — Toż. Wyd. 2. Niepokalanów 1936 16° s. 138. — Toż. Wyd. 3. Niepokalanów 1936 16° s. 142. — Toż. Wyd. 4. Niepokalanów 1936 16° s. 142. — Toż. Wyd. 4 [!]. Niepokalanów 1947 16° s. 109.

43. Rec.: X. Dr ŁAPOT: Mały katechizm. *Mies. Katech. Wychow.* R. 25: 1936 s. 356.

44. Katechizm obrazkowy dla dzieci. Kr. 1943 16° t. 1: *Pierwszy rok nauki religii* s. 79; t. 2: Drugi rok nauki religii s. 69.

45. Rec.: W sprawie jednolitości podręczników do nauki religii. *Mies. Katech. Wychow.* R. 30: 1947 s. 196-199.

46. Katechetki w sodalicji nauki chrześcijańskiej. *Homo Dei.* R. 16: 1947 s. 201-205.

47. Nauczanie katechizmu. Kr. 1943 8° t. 1: Pierwszy rok s. 191; t. 2: Drugi rok s. 185, nlb. 1.

48. Refleksje wiejskigo proboszcza. *Homo Dei.* R. 16: 1947 s. 15-20.

49. Sodalicja nauki chrześcijańskiej. *Homo Dei.* R. 16: 1947 s. 83-87.

50. O wychowaniu dziecka — własności Bożej. Niepokalanów 1948 s. 95.

51. Oblubienica Jezusa. Mariówka 1948 8° s. nlb. 7, 190, nlb. 2.

52. Ratujmy dusze dzieci! *Homo Dei.* R. 17: 1948 s. 605-617.

53. *Pobożność ojca. Współcz. Ambona.* R. 5: 1950 s. 260-262.

54. Rkpsy w Arch. Zgromadzenia Sióstr Służek NMP Niepokalanej w Mariówce: Dziennik wakacyjny z 1900 r. s. 33; Osobiste notatki rekolekcyjne 1905, 1938, 1939; Silva rerum — dziennik, cz. 1: 1905 s. 49, XV, cz. 2: 1905 s. 64, cz. 3: 1905-1907 s. 104; O zawiązaniu Związku Katolickiego i wychowaniu młodzieży w duchu salezjańskim, 1908 k. 9; Kazania z lat 1910-1915, z. 1-3; Notatnik 1914-1917; Rekolekcje dla sióstr w Mariówce 1914, 1925, 1927, 1932, 1933, 1934, luźne kartki; Listy osobiste do sióstr w Mariówce 1915-1921 s. 43; Nauki, przemówienia, konferencje dla sióstr z lat 1915-1948 k. 49; Rekolekcje dla sióstr zakonnych 1915-1945 luźne kartki; O pracy ziemianek. Wilczyce 1917 s. 7 rkps., k. 2, nlb. 3; Notatki z psychologii pedagogicznej 1920-1927 luźne kartki; Kazania niedzielne 1922-1923 s. 16; Notatki do konferencji dla sióstr z lat 4 IX 1922 — 10 I 1927 luźne kartki; Przemówienia do młodzieży i rekolekcje szkolne z lat 1922-1939, luźne kartki; Notatki do lekcji religii 1925-1945, luźne kartki; Notatki ascetyczne z lektury, wydarzenia polityczne 1939 r. 1927, 1928, 1929, 1939; Rekolekcje dla młodzieży szkolnej 1928-1939 wykłady 1-7; Notatki ze zjazdu dyrektorów w Krakowie 1930-1937 z. 1-3; Notatki do kazań i rekolekcji z lat 1935-1945 z. 5-7; Pobożność w życiu praktycznym 1941-1942 s. 183, 140, VII; Miłość Serca Jezusowego. Rozmyślania popołudniowe Mariówka 1941 s. 212, 250; Wierzę. Trzeci rok nauki religii 1941 s. 184, nlb. 3, 239; Zebrane przykłady z nauki chrześcijańskiej jako pomoc w pisaniu dzieł religijno-ascetycznych. 1941 luźne kartki; Pierwsze kroki na drodze ku Bogu. 1942 s. 66 rkps., s. 164, III; Pomoce i przeszkody w życiu młodego kapłana. 1942 s. nlb. 6, 132, nlb. 5, 117, nlb. 5; Praca nad własnym udoskonaleniem. 1942 s. 192, nlb. 3; U stóp Jezusowych. Rozważania dla uczących młodzież i dzieci z dodaniem niektórych praktyk pobożnych. Ascetyka dla świeckich. 1942 s. 150, 6, 283, VII; Ciekawe opowiadania religijne i obyczajowe przy nauczaniu katechizmu. Mariówka 1943 s. nlb. 2, II, 169, nlb. 2, s. nlb. 8, 276; Do młodych. Mariówka 1943 s. 92; Do ojców. Mariówka 1943 s. 14; Henio ministrant. Mariówka 1943 s. 43; Nasz internat.

Mariówka 1943 s. nlb. 2, 133, II; Rady i myśli ascetyczne dla duszy dążącej do Boga. 1943 s. 104, 113; Zebrania z matkami. 1943 s. nlb. 4, 150, nlb. 4, 187; Godziny wychowawcze w Gimnazjum im. Królowej Jadwigi w Mariówce Opoczyńskiej. Mariówka 1944 s. 85; Matka uczy dzieci życia pobożnego. Mariówka 1944 s. 132, nlb. 2, 114, II; Monografia ks. prałata Dominika Ściskały 1887-1945. Mariówka ok. 1945 s. 184, 191; Listy w formie konferencji do sióstr Służek. Mariówka 1946, 17 listów; Notatki do nauki religii 1946-1950, luźne kartki; Nauki na Boże Narodzenie 1946-1949; Rozmyślania dla kleryków. 1950 s. III, 88; Adoracja Najświętszego Sakramentu. Mariówka [br.] s. 10; Bezpośrednie przygotowanie dzieci do spowiedzi i Komunii św. Mariówka [br.] s. 57, nlb. 2, s. nlb. 4, 54; Etyka z. 1: k. 120, z. 2: k. 121-164, z. 3: k. 165-213; Katechizm cz. 1 s. 46, cz. 2 s. 97, cz. 3 s. 89; Nasz stryjaszek — komedyjka w dwóch odsłonach s. 18; O siedmiu nałogach czyli grzechach głównych s. nlb. 2, IV, 73; Obrazki sceniczne: Nauczycielka, Pielgrzym, Drzewo mokre, Pan nauczyciel, Łakoma Adela, Cezary, Nasz stryjaszek, Cioco Andzia, Przy żłobku, Jasełka, s. 84, nlb. 10, 12, 20, 12, 14, 15, 19, 6; Odnowa stanu kapłańskiego w duchu powołania s. 6; Opowiadania babuni o dobrych krasnoludkach, s. nlb. 4, 168, nlb. 2; Opowiadania dla najmłodszych s. 188, IV; Pedagogika s. 63; Praktyczne zastosowania z żywotów świętych pańskich, luźne kartki; Przygotowanie się do Mszy św. przez kapłana, k. 4; Przykazania Boże, luźne kartki; Przykłady na zaczęcie rekreacji s. 352, k. 4; Rady i wskazówki dla przełożonych s. 62; Sposób rozważania tajemnic Różańca św. k. 4; Sposób budzenia powołań. Rady dla nauczycieli i kierowników młodzieży s. 28; Spowiedź roczna s. 22; Tajenie grzechów na spowiedzi s. 6; Testament kochającej matki dla jedynej córki s. 18; Treść pogadanek z dziećmi s. 30; Troska duszpasterza o dusze dzieci k. 2; Uczestniczenie w Ofierze Mszy św. s. 58.

II.

KUMOR B.: Młynarczyk Julian. W: *Pol. słow. biogr.* T. 21 s. 440-441; WIŚNIEWSKI J.: Młynarczyk Julian. W.: WIŚNIEWSKI J.: Katalog prałatów i kanoników sandomierskich od 1186 do 1926, Radom 1928 s. 208-210; GRELEWSKI S.: Dorobek literacko-naukowy duchowieństwa diecezji sandomierskiej za ostatnie ćwierćwiecze. *Rocz. Diec. Sand.* R. 1: 1929 s. 75, 78-82; Z okazji 25-lecia kapłaństwa księdza kanonika dra Juliana Młynarczyka. *Brzask.* R. 7: 1929 nr 9; Ksiądz kanonik Moderatorem Sodalicji. *Brzask.* R. 7: 1929 nr 25 s. 18-19; ROKOSZNY J.: Ksiądz dr Julian Młynarczyk. *Brzask.* R. 7: 1929 nr 26 s. 4-5; JARZĄBEK B.: Historia szkół w Mariówce. Referat z okazji poświęcenia gmachu Gimnazjum i Liceum w Mariówce Opoczyńskiej w dniu 30 kwietnia 1939 r. *Brzask.* R. 14: 1939 nr 49 s. 6-19; Odezwa Zarządu Koła Byłych Wychowanek Seminarium Nauczycielskiego w Mariówce Opoczyńskiej w związku z 25-leciem pobytu ks. J. Młynarczyka w Mariówce. Sand. [1947]·AGSŁ F. II, 2c; JOP F.: Śp. ks. Julian Młynarczyk. Przemówienie żałobne, wygłoszone na pogrzebie 28 grudnia 1950 r. w kościele parafialnym w Smogorzowie. *Kron. Diec. Sand.* R. 43: 1950 s. 278-284; [GÓRSKI E.]: Ksiądz Julian Młynarczyk 1882-1950. Stockbridge, Massachusetts [po 1950]; JOP F.: Mowa żałobna, wygłoszona z ambony kościoła w Smogorzowie dnia 28 grudnia 1950 r. na pogrzebie śp. księdza Juliana Młynarczyka. W: JOP F.: Przemówienia i kazania. Opole 1960 s. 299-307; FŁOZYN M.: Człowiek, który wychowywał do radości. W piętnastą rocznicę śmierci. *Gość Niedz.* R. 35: 1966 nr 9 s. 4, 8; 100-lecie Papieskiego Kolegium Polskiego w Rzymie. Rzym 1966 s. 84; KOTKOWSKI S.: Źródła do dziejów Seminarium Diecezjalnego w Sandomierzu w latach 1820-1926. *Arch. Bibl. Muz.* R. 33: 1976 s. 345 [329-359]; WÓJCIK W.: Ks. Julian Młynarczyk (1882-1950). *Rocz. Teol.-Kanon.* R. 24: 1977 z. 5 s. 12-18; SZUMIŁ H. I.: Ks. kanonik dr Julian Młynarczyk (1882-1950). Duszpasterz i kierownik duchowy Zgromadzenia Sióstr Służek Najświętszej Maryi Panny Niepokalanej. *Kron. Diec. Sand.* R. 71: 1978 s. 111-119; SZUMIŁ H. I.: Kartki z życia i działalności ks. Juliana Młynarczyka (1882-1950).- W trzydziestolecie śmierci. *Aten. Kapl.* R. 72: 1980 t. 95 s. 286-293; SZUMIŁ H. I.: Ksiądz kanonik dr Julian Młynarczyk (1882-1950). Życie i działalność. *Stud. Sand.* R. 1: 1980 s. 83-110; SZUMIŁ H. I.: Materiały do historii nauki i literatury prawa kanonicznego w Polsce. Ksiądz dr Julian Młynarczyk (1882-1950). *Prawo Kanon.* R. 24: 1981 nr 1-2; SZUMIŁ H. I.: Człowiek, który uczył żyć. Refleksje w trzydziestą rocznicę śmierci ks. Juliana Młynarczyka. *Przew. Katol.* 1981 nr [w druku]. — Archiwum Zgromadzenia Sióstr Służek NMP Niepokalanej w Mariówce [AGSŁ] F, II-1. Akta personalne, pamiętniki i fotografie ks. J. Młynarczyka. — Archiwum KUL: BĄCZEK G.: Szkoły zawodowe i średnie ogólnokształcące Sióstr Służek NMP Niepokalanej w Polsce (1903-1939). Lubl. 1971; KOTKOWSKI S.: Seminarium Duchowne w Sandomierzu (1841-1926). Lubl. 1971; ZALIŃSKA A.: Zgromadzenie Sióstr Służek NMPN w latach oku-

pacji niemieckiej 1939-1945. Lubl. 1973; CWAJDA J.: Życie i działalność księdza Juliana Młynarczyka (1882-1950). Lubl. 1975. — Arch. Kurii Diec. w Sandomierzu: Akta personalne ks. J. Młynarczyka.

Halina Irena Szumił

Momidłowski Stefan (1872-1958) prałat papieski, historyk Kościoła w diec. przemyskiej.

Urodził się w Rzeszowie 21 VII 1872 r. w wielodzietnej rodzinie Józefa, z zawodu krawca i Franciszki z d. Biesiadzka. W l. 1883-1890 uczęszczał do I Gimnazjum rzeszowskiego i po złożeniu 3 VI 1890 r. egzaminu dojrzałości, wstąpił do Seminarium Duchownego w Przemyślu. Po ukończonych studiach teologicznych został wyświęcony na kapłana 30 XI 1894 r. Pracował jako wikary w Głogowie k. Rzeszowa, ale już 31 VII 1895 r. został zwolniony z tych obowiązków i wysłany na studia do Wiednia. Udał się jednak do Rzymu i tam na Uniw. Gregoriańskim, otrzymał doktoraty z filozofii i teologii. Po powrocie w 1900 r. do Przemyśla, rozpoczął wykłady z Pisma św. Nowego Test. w miejscowym Instytucie Teologicznym najpierw w charakterze zastępcy, a wkrótce profesora etatowego. W 1903/4 r. otrzymał roczny urlop naukowy i odbył podróż za granicę zatrzymując się po kilka tygodni w Innsbrucku, Fryburgu Szwajcarskim, Paryżu, Lowanium. Udał się też do Ziemi Św., a w drodze powrotnej zatrzymał się w Tübingen. Ponadto zwiedził kilka głównych miast w Królestwie Polskim, oraz Petersburg i Moskwę i Kijów.

W jesieni 1905 r. powołano go do konsystorza biskupiego w charakterze asesora i referenta. Obowiązki z tym związane spełniał do śmierci. W tym samym 1905 r. rozpoczął organizowanie muzeum diecezjalnego, którego był kustoszem, a potem dyrektorem (do 1949 r.). W zimie 1909 r. wszedł do zarządu bractwa kapłańskiego „Bonus Pastor". Oprócz tego wykonywał szereg innych obowiązków. Od 1900 r. był rektorem kościoła karmelitanek bosych oraz ich kapelanem, od 1918 r. należał do zespołu sędziów w sądzie biskupim do spraw małżeńskich. Był egzaminatorem prosynodalnym i synodalnym. W 1938 r. został mianowany diecezjalnym dyrektorem Związku Misyjnego Duchowieństwa. Pełnił też obowiązki Moderatora Sodalicji Panów w Przemyślu. Przez wiele lat był spowiednikiem w kilku klasztorach żeńskich.

Od chwili powstania, był członkiem Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Przemyślu, w ciągu szeregu lat należał do jego zarządu, a w l. 1913-1927 był jego wiceprezesem. W 1916 r. został mianowany przedstawicielem Towarzystwa Opieki nad zabytkami sztuki we Lwowie na powiat przemyski, w roku zaś 1925 został członkiem korespondentem Komisji Konserwatorskiej przy Urzędzie Wojewódzkim we Lwowie.

Obdarzony talentem literackim zdobył rozgłos przede wszystkim jako kaznodzieja. Znany był jako doskonały konferencjonista. W okresie przed I wojną światową wzbudzał uznanie i poza diecezją, zwłaszcza swymi kazaniami przepojonymi duchem patriotycznym. Należał do diecezjalnego koła księży misjonarzy, sam i wspólnie z innymi wygłosił ok. 260 serii misji i rekolekcji. Jego spuścizna pisarska będąca odbiciem różnorodnej działalności jest najbogatsza w zakresie kaznodziejstwa. W okresie międzywojennym i po II wojnie światowej opracowywał dla „Kroniki Diecezji Przemyskiej" wspomnienia poświęcone zmarłym kapłanom, które obecnie stanowią cenne źródło do poznania ich działalności. W poglądach politycznych wyraźnie sympatyzował ze stanowiskiem Narodowej Demokracji. Zmarł 13 X 1958 r.

W uznaniu dla jego pracowitości i oddania dla spraw Kościoła jeszcze w 1909 r. został odznaczony orderem pro Ecclesia et Pontifice, a w 1925 r. został honorowym prałatem papieskim. Miasto Przemyśl nadało mu w 1944 r. tytuł honorowego obywatela.

I.

1. Rec.: A. SZLAGOWSKI: Nowy Testament Jezusa Chrystusa. W. 1900. *Kron. Diec. Przem.* R. 1: 1901 s. 223-225; R. 2: 1902 s. 129-134.

2. Rec.: S. TRZECIAK: Oświata, a dobrobyt. P. 1903. *Kron. Diec. Przem.* R. 3: 1903 s. 358-359.

3. Do Rzymu. *Echo Przem.* R. 9: 1904 nr 34.

4. Jubileusz ogłoszenia dogmatu Niepokalanego Poczęcia NMP. *Kron. Diec. Przem.* R. 4: 1904 s. 221-229.

5. Nowe czasopisma teologiczne. *Kron. Diec. Przem.* R. 4: 1904 s. 131-132.

6. Obchody patriotyczne. *Echo Przem.* R. 9: 1904 nr 33.

7. Patriae monumentorum, quae naufragio sunt erepta, cultoribus — salutem. *Echo Przem.* R. 9: 1904 nr 42.

8. Pokłosie powystawowe. *Echo Przem.* R. 9: 1904 nr 57, 58.

9. U stóp Niepokalanej. Przemowa wygłoszona na uroczystym obchodzie jubileuszowym w Rzeszowie. Przemyśl 1904 Nakł. Druk. Udziałowej 16° s. 23.

10. Z literatury. Z piśmiennictwa. [Omówienie nowości wydawniczych]. *Kron. Diec. Przem.* R. 4: 1904 s. 374-375; R. 32: 1932 s. 256-258, 429-436; R. 33: 1933 s. 16-19, 261-265; R. 34: 1934 s. 326-327; R. 36: 1936 s. 159-160.

11. Z podróży kilka wrażeń: Częstochowa — Warszawa — Wilno — Petersburg — Moskwa — Kijów. Przemyśl 1904 Nakł. Druk. Udziałowej 8° s. 179.

12. W sprawie muzeum diecezjalnego. *Kron. Diec. Przem.* R. 5: 1905 s. 307-311.

13. Papież Pius X. Życie i prace. Przemyśl 1908 Nakł. autora 8° s. 254.

14. Dziesięciolecie bractwa „Boni Pastoris". *Kron. Diec. Przem.* R. 9: 1909 s. 583-584.

15. Kazanie na jubileusz 25-letni biskupstwa Ojca św. Piusa X wygłoszone w katedrze przemyskiej 21 XI 1909. *Kron. Diec. Przem.* R. 9: 1909 s. 629-636.

16. Współautor: FISCHER K.: Protokół walnego zgromadzenia członków bractwa „Boni Pastoris", które się odbyło 16 XI 1909 r. w auli Seminarium Duchownego w Przemyślu. *Kron. Diec. Przem.* R. 9: 1909 s. 671-673; R. 10: 1910 s. 611-612; R. 11: 1911 s. 607-608.

17. Współautor: FISCHER K.: Sprawozdanie z czynności wydziału bractwa „Boni Pastoris" za rok 1908/9. *Kron. Diec. Przem.* R. 9: 1909 s. 584-585. — Toż za rok 1909/10: 1910 s. 612-613. — Toż za rok 1910/11. Tamże. R. 11: 1911 s. 606-608. — Toż za rok 1912/13. Tamże. R. 12: 1912 s. 341. — Toż za rok 1912/13. Tamże. R. 13: 1913 s. 172-175. — Toż za rok 1913/14. Tamże. R. 15: 1915 s. 18-20. — Toż za czas od 9 VII 1914 do końca września 1916. Tamże. R. 16: 1916 s. 108-110. — Toż za czas ...od 9 VII 1916 do końca października 1919 r. Tamże. R. 19: 1919 s. 136-142. — Toż za pięciolecie od 1920 r. do 1924 r. Tamże. R. 25: 1925 s. 30-32. — Toż za lata 1925-1926. Tamże. R. 27: 1927 s. 29-30.

18. Muzeum Diecezjalne dla sztuki kościelnej w Przemyślu. *Rocz. Tow. Przyj. Nauk. Przem.* T. 1: 1909-1911 s. 69-76.

19. Przeszłość — przyszłości. *Rocz. Tow. Przyj. Nauk Przem.* T. 1: 1909-1911 s. 5-13.

20. W pięćdziesiątą rocznicę powstania styczniowego. Kazanie wygłoszone na uroczystym obchodzie w Rzeszowie, 26 I 1913 r. Rzeszów 1913 Nakł. autora 8° s. 19.

21. Zapiski z wykładów Pisma św. Nowego Zakonu. Przemyśl Nakł. teologów II roku Seminarium Duchownego. Druk J. Łazora 8°. Cz. 1. Wstęp ogólny i szczegółowy do ksiąg św. Nowego Zakonu. Hermeneutyka. 1913 s. nlb. 4, 277, nlb. 7. — Cz. 2. Oratio Dominica. (Egzegeza wybranych ustępów Nowego Testamentu). 1913 s. 144. — Cz. 3. Objaśnienia do dziejów Męki Pana Naszego Jezusa Chrystusa. 1915 s. 251, nlb. 5. [Drukowano na prawach rękopisu].

22. Polak jako pielgrzym w Rzymie. Kazanie wygłoszone w Rzymie 10 I 1914 r. Przemyśl 1914.

23. Rec.: Bóg — Człowiek w opisie Ewangelistów. Na podstawie tekstu greckiego opracował ks. Wł. SZCZEPAŃSKI TJ. Rzym 1915. *Kron. Diec. Przem.* R. 15: 1915 s. 21-24.

24. Mowa na nabożeństwie żałobnym za duszę śp. ks. Jana Mazanka. Przemyśl 1915 Nakł. autora, druk J. Łazora 8° s. 20, nlb. 4.

25. Rec.: Wł. SZCZEPAŃSKI: Cztery Ewangelie. Wstęp, nowy przekład i komentarz. Cz. 1. Kr. 1916. *Kron. Diec. Przem.* R. 16: 1916 s. 120-121. — Toż. Cz. 2. Kr. 1917. Tamże. R. 17: 1917 s. 205-207.

26. Mowa na nabożeństwie żałobnym za duszę H. Sienkiewicza. Przemyśl 1917 Nakł. autora, druk. Ł. Łazora 8° s. 20.

27. Rec.: Cz. SOKOŁOWSKI: Alfred Loisy. W. 1918. *Kron. Diec. Przem.* R. 19: 1919 s. 183-184.

28. Rec.: T. SZYDŁOWSKI: Ruiny Polski. Opis szkód wyrządzonych przez wojnę w dziedzinie zabytków sztuki na ziemiach Małopolski i Rusi Czerwonej. Kr. 1919. *Kron. Diec. Przem.* R. 19: 1919 s. 184-185.

29. O wypożyczaniu książek i tychże nieoddawaniu — słów kilkoro. *Kron. Diec. Przem.* R. 21: 1921 s. 24-26.

30. Śp. ks. Teofil Łękawski. W: *Pamiętnik II zjazdu odbytego w Lublinie 1923 roku.* Włocławek 1924 s. 177-182.

31. Stowarzyszenie „Pomoc Naukowa". *Kron. Diec. Przem.* R. 24: 1924 s. 95-96.

32. Papieskie Dzieło Rozkrzewienia Wiary. *Kron. Diec. Przem.* R. 30: 1930 s. 41-43, 205, 250-252, 277-281, 325-326 [artyk. nie podpisany]; R. 31: 1931 s. 165-166, 342-345, 382; R. 32: 1932 s. 23, 95-97, 246; R. 33: 1933 s. 13, 133-134, 255-256, 291-292; R. 35: 1935 s. 107-120 [współautor MATYKA W., artyk. nie podpisany]; R. 36: 1936 s. 234-235; R. 38: 1938 s. 268-269.

33. Koło misjonarskie księży diecezji przemyskiej. *Kron. Diec. Przem.* R. 31: 1931 s. 349-351.

34. Mowa wygłoszona podczas nabożeństwa żałobnego przez... na pogrzebie śp. ks. bpa K. J. Fischera. *Kron. Diec. Przem.* R. 31: 1931 s. 407-412.

35. Śp. biskup Karol Józef Fischer, biskup sufragan przemyski. Kartka z dziejów kaznodziejstwa w Polsce. *Prz. Hom.* R. 9: 1931 s. 264-268.

36. Biskup Józef Pelczar, jako kaznodzieja. *Prz. Hom.* R. 10: 1932 s. 255-261.

37. Rec.: M. JEŻ: Egzorty do młodzieży szkolnej. Kr. 1932. *Kron. Diec. Przem.* R. 32: 1932 s. 257-258.

38. Kazania o Męce Pańskiej. Miejsce Piastowe 1932 Wyd. św. Michała Archanioła 8° s. 140, nlb. 1.

39. Kazania przygodne. Miejsce Piastowe Wyd. św. Michała Archanioła 8°. T. 1. 1933 s. 279; T. 2. 1935 s. 302.

40. Znaczenie misji. Materiały do przemowy na akademii misyjnej, lub do kazania na niedzielę misyjną. *Kron. Diec. Przem.* R. 33: 1933 s. 292-304.

41. Mowa żałobna [z okazji pogrzebu ks. K. Waisa]. *Gaz. Kośc.* R. 41: 1934 nr 29.

42. Na święto Druhen. [Kazanie]. *Nowa Bibl. Kazn.* T. 46: 1934 T. 46: 1934 s. 380-387.

43. Nauka na święto Trzech Króli. *Rola Katol.* R. 2: 1935 nr 1.

44. Życie i działalność śp. ks. Kazimierza Waisa. I. Okres przemyski. *Collect. Theol.* R. 16: 1935 s. 3-8.

45. O Piśmie św. *Rola Katol.* R. 2: 1935 nr 4.

46. Związek Misyjny Kleru. *Kron. Diec. Przem.* R. 38: 1938 s. 314; R. 39: 1939 s. 10-11, 121-122.

47. [Wspomnienia pośmiertne]: 1. Ks. kard. Ledóchowski. *Kron. Diec. Przem.* R. 2: 1902 s. 365-368; 2. Ks. Jan Ingram. Tamże. R. 5: 1905 s. 313-315; Ks. prał. Jan Mazanek. Tamże. R. 15: 1915 s. 49-52; 5. Ks. Ludwik Stanisławczyk. Tamże. R. 17: 1917 s. 204-205; 6. Ks. Władysław Kochowski. Tamże. R. 17: 1917 s. 115-123 [artyk. nie podpisany]; Toż. *Gaz. Kośc.* R. 24: 1917 nr 26, 27; 7. Ks. Józef Dziedzic. *Kron. Diec. Przem.* R. 19: 1919 s. 151-155; 8. Ks. Józef Stachyrak. Tamże. R. 25: 1925 s. 5-7; 9. Ks. Antoni Dziurzyński, prob. w Bóbrce, dziekan dukielski. Tamże. R. 26: 1926 s. 159-161; 10. Ks. dr Jan Łabuda. Tamże. R. 26: 1926 s. 161-164; 11. Ks. Józef Polit. Tamże. R. 26: 1926 s. 164-165; 12. Ks. Jakub Federkiewicz. Tamże. R. 27: 1927 s. 30-35; 13. Ks. Władysław Sarna. Tamże. R. 29: 1929 s. 33-37; Toż. *Gaz. Kośc.* R. 36: 1929 nr 5; 14. Ks. Marcin Nikodem, prob. w Ołpinach, dziekan biecki. *Kron. Diec. Przem.* R. 29: 1929 s. 184-187; Toż. *Gaz. Kośc.* R. 38: 1931 nr 11; 15. Ks. Stanisław Jarek. *Kron. Diec. Przem.* R. 30: 1930 s. 253-256; 16. Ks. Stanisław Knap, prob. w Besku, dziekan jaćmierski. Tamże. R. 30: 1930 s. 256-258; 17. Ks. Wojciech Szmyd. Tamże s. 300-303; 18. Ks. Wojciech Szafrański, prob. w Samborze. Tamże s. 356-358; 19. Ks. dr Wojciech Galant. Tamże s. 359-361; 20. Ks. Julian Krzyżanowski, prob. w Kosinie. Tamże. R. 31: 1931 s. 352-354; 21. Ks. bp Karol Józef Fischer, sufragan przemyski. Tamże s. 390-406; Toż. *Gaz. Kośc.* R. 38: 1931 nr 42; 22. Ks. Michał Pasierbowicz. *Kron. Diec. Przem.* R. 31: 1931 s. 412-416; 23. Ks. Wojciech Karaś, administr. w Tustanowicach. Tamże s. 416-419; 24. Ks. Leonard Lasocki dyr. Seminarium Nauczycielskiego w Rudniku. Tamże s. 450-453; 25. Ks. Michał Gardziel, prob. w Sieklówce. Tamże. R. 32: 1932 s. 127-131; 26. Ks. Aleksander Pawłowski, prob. w Jodłówce ad Pruchnik. Tamże s. 172-176; 27. Ks. Leon Bobola prob. w Jedliczu. Tamże s. 264-269; 28. Ks. Teofil Dierżyński prob. w Lesku. Tamże s. 273-277; 29. Ks. Jan Bożek wikary w Laszkach k. Bobrówki. Tamże s. 378-380; 30. Ks. Jan Paszkiewicz prob. w Czukwi. Tamże s. 380-384; 31. Ks. Paweł Sapecki prob. w Sędziszowie. Tamże. R. 33: 1933 s. 61-67; 32. Ks. Stanisław Kocay. Tamże s. 67-68; 33. Ks. Gabriel Sałustowicz b. prob. w Dynowie. Tamże s. 139-143; 34. Ks. Wawrzyniec Czayka prob. w Łubnie. Tamże s. 143-147; 35. Ks. Antoni Witkowski prob. w Wyszatycach. Tamże s. 266-270; 36. Ks. Karol Kłeczek prob. w Korczynie. Tamże s. 314-317. 37. Ks. Andrzej Jarosz prob. w Siennowie. Tamże s. 318-320; 38. Ks. Fran-

ciszek Salezy Matwijkiewicz prob. w Sanoku. Tamże s. 320-328; 39. Ks. Józef Fałat emeryt. dyr. Semina. Nauczycielskiego żeńskiego w Przemyślu. Tamże. s. 371-377; 40. Ks. Michał Dukiet prob. w Rozwadowie. Tamże s. 377-380; 41. O. Bernard Łubieński redemptorysta. Tamże s. 381-385; 42. Ks. Roman Bauer prob. w Przewrotnem. Tamże s. 418-421; 43. Ks. Bronisław Wojaczyński prob. w Krzemienicy. Tamże. R. 34: 1934 s. 133-136; 44. Ks. Stanisław Okoński prob. w Birczy, dziekan dobromilski. Tamże s. 136-140; 45. Ks. dr Kazimierz Wais prof. Uniwersytetu we Lwowie. Tamże s. 261-271; 46. Ks. dr Bronisław Karakulski 1857-1935. Tamże. R. 35: 1935 s. 181-186; 47. Ks. Józef Chmurowicz prob. w Przybyszówce 1862-1933. Tamże. R. 36: 1936 s. 61-63; 48. Ks. Michał Huciński prob. w Lutowiskach, dziekan leski. Tamże s. 267-282; 49. Ks. Michał Górnicki prob. w Dubiecku, dziekan dynowski. Tamże s. 383-387; 50. Ks. Kajetan Łańcucki prob. w Lubatowej. Tamże. R. 37: 1937 s. 95-110; 51. Ks. Jakub Szurlej administrator w Brzózie Królewskiej. Tamże. R. 38: 1938 s. 135-138; 52. Ks. Konstanty Bieda prepozyt infułat kapituły przemyskiej 1864-1937. Tamże s. 141-149; 53. Ks. Leon Gondelowski prepozyt w Przeworsku 1865-1936. Tamże s. 197-207; 54. Ks. Sylwester Bazylski prob. w Pstrągowej 1888-1936. Tamże s. 276-281; 55. Ks. Stanisław Kwieciński prepozyt w Strzyżowie 1864-1937. Tamże s. 281-289; 56. Ks. Edward Sandałowski kanonik kapituły przemyskiej 1875-1945. Tamże. R. 40: 1947 s. 129-133; 57. Ks. Jan Marek prob. w Turbii 1867-1944. Tamże s. 174-178; 58. Ks. Zygmunt Kwieciński prob. w Załężu 1850-1936. Tamże. R. 41: 1948 s. 35-39; 59. Ks. Stefan Szymkiewicz 1842-1944. Tamże s. 97-100; 60. Ks. Mikołaj Drużbacki. Tamże s. 181-182; 61. Ks. Marcin Kędzierski. Tamże s. 182-183; 62. Ks. Jan Balicki 1869-1948. Tamże s. 243-248; 63. Ks. Józef Zuba. Tamże s. 248-250 [artyk. nie podpisany]; 64. Ks. Ignacy Pyzik prob. w Pysznicy 1866-1942. Tamże s. 275-279; 65. Ks. Józef Jałowy 1885-1954. Tamże. R. 43: 1957 s. 189-191; 66. Ks. dr Jan Kwolek. Tamże. R. 44: 1958 s. 267-272. [Uwaga! Niektóre sprawozdania i wspomnienia pośmiertne podpisano krypton.: X. M., X S. M.].

48. Kazania. [15 poszytów formatu zeszytowego liczących po kilkaset stron]. Rkps i mszps. Arch. Diec. Przem. bez sygn.

49. Konferencje. [3 poszyty]. Arch. Diec. Przem.

50. Kwity z l. 1946-1954. [2 poszyty].

51. Pamiętniki z l. 1885-1910. [1 poszyt].

52. Papiery osobiste jubileuszu 50-lecia kapłaństwa. Arch. Diec. Przem.

53. Protokół spraw załatwionych na zlecenie konsystorza 1905-1958. [Księga w Arch. Diec. Przem.].

54. Papież Pius X. [Rkps pracy drukowanej. Arch. Diec. Przem.].

55. Rekolekcje. [3 poszyty formatu zeszytowego]. Rkps w Arch. Diec. Przem.

56. Widokówki, obrazki, wizytówki. [1 poszyt]. Arch. Diec. Przem.

57. Wykłady wygłoszone. [2 poszyty]. Rkps w Arch. Diec. Przem.

58. Wykłady wysłuchane. [2 poszyty]. Rkps w Arch. Diec. Przem.

59. Zbiory. [Korespondencja — odpisy listów Kajsiewicza z l. 1833, 1834, 1873, Spis książek. Kilka pism urzędowych z 1914 r. Korespondencja osób świeckich i duchownych]. Rkps w Arch. Diec. Przem.

60. Życiorys sługi Bożego ks. Jana Balickiego 1869-1948. Przemyśl 1957 in folio mszps s. 244 nlb. 1.

II.

KUMOR B.: Momidłowski Stefan (1872-1958). W: *Pol. słow. biogr.* T. 21: 1976 s. 638-639, tamże literatura; ŁOZA S.: Czy wiesz kto to jest? W. 1938; MISIĄG Fr.: Śp. ks. inf. dr Stefan Momidłowski. (1872-1958). *Kron. Diec. Przem.* R. 45: 1959 s. 152-162.

Ks. Tadeusz Śliwa

Mondry Wojciech (1887-1969), popularyzator teologii, redaktor, działacz społeczny.

Urodził się na ziemi warmińskiej, w Botowie 3 XII 1887 r., a rodzicami jego byli Franciszek i Maria z d. Mikat. Szkołę elementarną a potem Gimnazjum kończył w Poznaniu. Studiował w Akademii Teologicznej im. Hozjusza w Braniewie; święcenia kapłańskie otrzymał we Fromborku 2 II 1911 r. Jako wikariusz w parafii Barczewek a potem Królewiec szczególną troską otaczał polskich robotników zatrudnionych w pruskich zakładach przemysłowych oraz w gospodarstwach rolnych. W 1919 r. włączył się do akcji plebiscytowej na rzecz przynależności ziemi warmińskiej do Polski. Z tej racji musiał często zmieniać probostwa: Pasym, Lidzbark Warmiński, Biskupiec Reszelski, przedmieście Wolnego Miasta

Gdańska (1919-1920). W 1921 czynił próby zostania kapelanem Wojsk Polskich, ale nie uzyskał zgody bpa Bludau. Wobec tego przyjął stanowisko redaktora działu religijnego „Dziennika Gdańskiego" oraz administratora „Towarzystwa Wydawniczego Pomorskiego". W międzyczasie został inkardynowany do diecezji kujawsko-kaliskiej (włocławskiej). Od 9 XII 1922 r. był rektorem kościoła św. Jakuba w Częstochowie i prefektem szkół średnich, a od r. 1923 także notariuszem oficjalatu diecezji włocławskiej w Częstochowie.

W nowo utworzonej diecezji częstochowskiej zachowując dotychczasowe funkcje (z wyjątkiem notariatu); redagował też w l. 1926-1937 tygodnik „Niedziela". W 1937 r. bp Teodor Kubina mianował go dyrektorem papieskich dzieł misyjnych w diecezji częstochowskiej. Założył Stowarzyszenie Pań Miłosierdzia św. Wincentego à Paulo przy utworzonej właśnie wtedy parafii św. Jakuba. W czasie okupacji wsławił się szeroką pomocą organizowaną dla wysiedleńców oraz więźniów. Po wojnie jako proboszcz parafii św. Jakuba pełnił szereg odpowiedzialnych stanowisk w diecezji częstochowskiej: dziekana częstochowskiego, kierownika referatu duszpasterskiego Kurii Diecezjalnej, konsystorza diecezjalnego, członka Rady Administracyjnej Diecezji, delegata do spraw materialnych Seminarium Duchownego w Częstochowie. Za swą gorliwą pracę duszpasterską i społeczną uhonorowany odznaczeniami państwowymi i godnościami kościelnymi: medalem niepodległości (1938), orderem papieskim „pro Ecclesia et Pontifice" i godnością kanonika gremialnego kapituły katedralnej częstochowskiej. Zmarł 20 XII 1969 w Częstochowie i pochowany w grobowcu kanoników częstochowskich na cmentarzu Kule.

I.

1. Takich jest Królestwo niebieskie. *Niedziela.* R. 1: 1926 nr 6 s. 6-7; nr 7 s. 6-7.

2. Co ludzie powiedzą? Faryzeusze dawniejsi i dzisiejsi. *Niedziela.* R. 2: 1927 s. 287-289.

3. Apostolska praca katolickiego mężczyzny. *Niedziela.* R. 2: 1927 s. 290-291.

4. Życzenia naszych czytelników a stanowisko redakcji. *Niedziela.* R. 2: 1927 s. 261-264.

5. Diecezja Częstochowska w latach 1926-1928. *Niedziela.* R. 3: 1928 s. 418-423.

6. Kongres Eucharystyczny a lud pracujący. *Niedziela.* R. 3: 1928 s. 423-424.

7. O akcję katolicką w diecezji naszej. *Niedziela.* R. 3: 1928 s. 497-498.

8. Dlaczego urządzamy Kongres Eucharystyczny. *Niedziela.* R. 4: 1929 s. 305-307.

9. Znaczenie prasy katolickiej. *Niedziela.* R. 4: 1929 s. 414-415.

10. Apostolstwo pism i książek katolickich w krajach zachodnich. *Niedziela.* R. 4: 1929 s. 416-417.

11. Co ty na to Częstochowo. [O teatrach]. *Niedziela.* R. 5: 1930 s. 87.

12. Ucz się zwyciężać pokusy. *Niedziela.* R. 5: 1930 s. 154-155.

13. O tych, co czekają do jedenastej godziny. *Niedziela.* R. 5: 1930 s. 157-158.

14. Pan Jezus idzie ulicami Częstochowy. *Niedziela.* R. 5: 1930 s. 170-171.

15. Te Deum laudamus. Ciebie Boże chwalimy. *Niedziela.* R. 5: 1930 s. 185-187.

16. Alleluja [kazanie]. *Niedziela.* R. 5: 1930 s. 197-198.

17. Ostatnia Wieczerza według sławnego malarza Leonardo da Vinci. *Niedziela.* R. 5: 1930 s. 298-300.

18. Św. Piotr w więzieniu mamertyńskim w Rzymie. *Niedziela.* R. 5 s. 323-324.

19. Odpowiedzialność nasza w dniu Bożego Ciała. *Niedziela.* R. 5: 1930 s. 309-310.

20. Kapłan i Ofiara. *Niedziela.* R. 5: 1930 s. 486-487.

21. Gdyby wrócił św. Paweł. *Niedziela.* R. 5: 1930 s. 498-499.

22. Wszyscy przy sztandarze Chrystusa Króla. *Niedziela.* R. 5: 1930 s. 522-523.

23. Wielki głód w Rosji sowieckiej. *Niedziela.* R. 5: 1930 s. 563-564.

24. Na stuletni Jubileusz „Cudownego Medalika" Najśw. Maryi Panny. *Niedziela.* R. 5: 1930 s. 595-596.

25. Triumf Kościoła Katolickiego. W: *Kalendarz Jasnogórski 1930.* Częstochowa 1930 kol. 65-70.

26. Czym sprawimy największą radość Ojcu św. *Niedziela.* R. 6: 1931 s. 65-67.

27. Pięciolecie „Niedzieli". *Niedziela.* R. 6: 1931 s. 172-174.

28. Pan Jezus w hostii św. na ulicach miast i wiosek naszych. *Niedziela*. R. 6: 1931 s. 278-279.

29. Najśw. Serce P. Jezusa świetlanym wzorem w dobie obecnej. *Niedziela*. R. 6: 1931 s. 289-290.

30. Panie, do kogóż pójdziemy? *Niedziela*. R. 6: 1931 s. 325-326.

31. Precz z tchórzostwem. *Niedziela*. R. 6: 1931 s. 377-378.

32. Nie znieważajcie syna mego. *Niedziela*. R. 6: 1931 s. 402-403.

33. Wielki znak na niebie. *Niedziela*. R. 6: 1931 s. 437-439.

34. Co trzeba wiedzieć o Hiszpanii? *Niedziela*. R. 6: 1931 s. 455-457.

35. Przy grobie św. Teresy od Dzieciątka Jezus. *Niedziela*. R. 6: 1931 s. 497-500, 512-513, 537-538, 546-548.

36. Msza św. *Niedziela*. R. 6: 1931 s. 511-512, 523, 535-537, 548-549, 575-576, 635-536; R. 7: 1932 s. 7-8, 16, 28, 76-77.

37. Na uroczystość Chrystusa Króla. *Niedziela*. R. 6: 1931 s. 535.

38. Święto rodziny. *Niedziela*. R. 6: 1931 s. 647-648.

39. Naszym rodzinom pod rozwagę. *Niedziela*. R. 7: 1932 s. 14-15.

40. Obrączka ślubna. *Niedziela*. R. 7: 1932 s. 25-26. Świątynie Chrystusa Króla. *Niedziela*. R. 7: 1932 s. 73-74.

41. Dlaczego to się zataja? *Niedziela*. R. 7: 1932 s. 86-87.

42. Przestawić zwrotnicę. *Niedziela*. R. 7: 1932 s. 109-111.

43. Pan Jezus idzie po ziemi ciężkim krzyżem obarczony. *Niedziela*. R. 7: 1932 s. 134-135.

44. Święto zwycięstwa. *Niedziela*. R. 7: 1932 s. 146. Jesteśmy zbyt małoduszni. *Niedziela*. R. 7: 1932 s. 158.

45. Bądźmy wszyscy apostołami. *Niedziela*. R. 7: 1932 s. 450-451.

46. Na ciebie liczą nasi biedni bracia. *Niedziela*. R. 7: 1932 s. 556-557.

47. Bóg się rodzi. *Niedziela*. R. 7: 1932 s. 616-617.

48. Korzystna oferta dla dobrych ludzi. W: *Kalendarz Jasnogórski 1932*. Częstochowa 1932 s. 137-146.

49. Idzie nowe lato. *Niedziela*. R. 8: 1933 s. 13-15. Czyja to robota? *Niedziela*. R. 8: 1933 s. 61.

50. Bez lęku — naprzód. *Niedziela*. R. 8: 1933 s. 65-66.

51. Pamiętaj, żeś proch. *Niedziela*. R. 8: 1933 s. 101-102.

52. Ksiądz Zygmunt Sędzimir. *Niedziela*. R. 8: 1933 s. 134-135.

53. P. Jezus był na pokładzie. *Niedziela*. R. 8: 1933 s. 303-304.

54. Czy jest raj na ziemi? *Niedziela*. R. 8: 1933 s. 315-316.

55. Bożemu Sercu cześć i chwała. *Niedziela*. R. 8: 1933 s. 293-294.

56. Święto morza. *Niedziela*. R. 8: 1933 s. 305-306.

57. Na uroczystość Przenajśw. Krwi. *Niedziela*. R. 8: 1933 s. 317-318.

58. Człowiek chce żyć. *Niedziela*. R. 8: 1933 s. 329-330.

59. Chrystus i Maryja — Głowa i Serce. *Niedziela*. R. 8: 1933 s. 473-474.

60. W blasku tiary. W 12 rocznicę koronacji Ojca św. Piusa XI. *Niedziela*. R. 9: 1934 s. 61-62.

61. Niezmordowani obrońcy ludu pracującego. *Niedziela*. R. 9: 1934 s. 99-100.

62. Na zakończenie Roku Świętego. *Niedziela*. R. 9: 1934 s. 109-110.

63. Kościół w obronie mas robotniczych. Obecny kryzys w świetle nauki Chrystusowej. *Niedziela*. R. 9: 1934 s. 206-207, 220.

64. Bolączki życia społecznego w dobie obecnej. *Niedziela*. R. 9: 1934 s. 229-231.

65. Zamiast walki klas, współpraca stanów. *Niedziela*. R. 9: 1934 s. 242-243, 254-256.

66. Poza tym wszystko będzie bezskuteczne. *Niedziela*. R. 9: 1934 s. 267-268.

67. Bezbożnicy. *Niedziela*. R. 9: 1934 s. 278-279, 292-293.

68. Życie i zgon wrogów Chrystusa i Kościoła. *Niedziela*. R. 9: 1934 s. 280-281, 315-316.

69. Działalność katolickiego kapłana. *Niedziela*. R. 9: 1934 s. 313-314.

70. Wyzyskaj jesień. *Niedziela*. R. 9: 1934 s. 445-446.

71. Króluj nam Chryste. *Niedziela*. R. 9: 1934 s. 505-506.

72. Wołanie o pomoc. *Niedziela*. R. 9: 1934 s. 519-521.

73. Nasze hasła społeczne. *Niedziela*. R. 9: 1934 s. 529-531.

74. Wychowanie świeckie czy religijne. *Niedziela*. R. 9: 1934 s. 593-594.

75. Czym jest parafia? *Niedziela*. R. 10: 1935 s. 26-27.

76. Życie ofiarą — życie Mszą. *Niedziela*. R. 10: 1935 s. 49-50.

77. Pielgrzym Jubilat. Z racji 10-lecia „Niedzieli". *Niedziela*. R. 10: 1935 s. 172-173.

78. Męka Pańska mocą Bożą w naszych cierpieniach. *Niedziela*. R. 10: 1935 s. 177-178.

79. Droga do zmartwychwstania. *Niedziela*. R. 10: 1935 s. 183-184.

80. Przy grobie Zbawiciela. *Niedziela*. R. 10: 1935 s. 185-186.

81. Z nad Warty. *Niedziela*. R. 10: 1935 s. 430-431, 446-447.

82. Samobójstwo narodów. *Niedziela*. R. 10: 1935 s. 451-452.

83. Włochy... Abisynia a sprawiedliwość

chrześcijańska. *Niedziela*. R. 10: 1935 s. 475-477.
84. Co widziałem na Wystawie Dobrej Prasy? *Niedziela*. R. 10: 1935 s. 518-519.
85. Walka młodzieży o odrodzenie Polski. *Niedziela*. R. 11: 1936 s. 602.
86. Czym jest diecezja. W: *Kalendarz Jasnogórski 1936*. Częstochowa 1936 kol. 67-74.
87. Czym jest parafia. W: *Kalendarz Jasnogórski 1936*. Częstochowa 1936 s. 77-86.
88. Diecezja częstochowska. W: *Kalendarz Jasnogórski 1936*. Częstochowa 1936 kol 85-96.
89. Dziesięciolecie „Niedzieli". W: *Kalendarz Jasnogórski 1936*. Częstochowa 1936 kol 167-170.
90. Wrażenia z „Tygodnia Społecznego" w Sosnowcu. *Niedziela*. R. 12: 1937 s. 213.
91. Pomnik wiary i ofiarności społeczeństwa Zagłębia Dąbrowskiego. *Niedziela*. R. 12: 1937 s. 227.
92. Apostolstwo świeckich. *Niedziela*. R. 12: 1937 s. 461-462.
93. Najświętsze miejsca na kuli ziemskiej. W: *Kalendarz Jasnogórski 1937*. Częstochowa 1937 s. 111-118.
94. Betlejem. W: *Kalendarz Jasnogórski 1937*. Częstochowa 1937 s. 177-182.
95. Srebrne Gody parafii św. Jakuba w Częstochowie. Częstochowa 1962 [Mszps] Arch. Diec. Częst.

II.

ZWIĄZEK J.: Mondry Wojciech. W: *Pol. słow. biogr*. T. 21 s. 644-645, tamże literatura.

Ks. Jan Kowalski

Montalbetti Jan (1897-1974) kanonista.

Kapłan archidiecezji lwowskiej, działający przez wiele lat w archidiecezji poznańskiej, urodził się 5 I 1897 w Niżniowie, powiat Tłumacz, był synem Jana i Oldyny z Bieleckich. Uczęszczał najpierw do Gimnazjum w Stanisławowie, potem w Jarosławiu, gdzie złożył maturę w 1916 r. Powołany do wojska na okres wojny, po jej zakończeniu podjął studia prawnicze na Uniw. im. Jana Kazimierza we Lwowie, lecz wkrótce zdecydował się na teologię. Lwowskie Seminarium Duchowne ukończył po czterech latach i 29 VI 1923 przyjął święcenia kapłańskie. Był katechetą w l. 1923-1924 w Tłustem, 1925-1928 w Tłumaczu, wysłany następnie do Rzymu na studia specjalistyczne, uzyskał doktorat prawa kanonicznego w 1930 r. i odbył po nim roczną praktykę w Rocie Rzymskiej. We Lwowie pełnił jednocześnie funkcje wicerektora Seminarium Duchownego, sędziego w Sądzie Metropolitalnym, cenzora ksiąg treści religijnej i prefekta gimnazjalnego. W 1935 r. objął parafię w Kulikowie pod Lwowem, nadal pracując w Sądzie Duchownym jako obrońca węzła małżeńskiego i promotor sprawiedliwości. W 1939 r. powołany na kapelana wojskowego, mógł do Lwowa powrócić w 1943 r. i nadal pracować w Sądzie Duchownym. W październiku 1945 r. zgłosił się do pracy kapłańskiej w archidiecezji poznańskiej, mianowany 8 I 1946 r. administratorem parafii Majomice pod Kępnem, już 1 I 1947 przeszedł do Poznania na stanowisko kapelana u Sióstr Elżbietanek. W Poznańskiej Kurii Metropolitalnej zaczął pracować 10 IV 1951 jako radca prawny i był nim do końca życia. Od abpa Baziaka otrzymał w 1948 r. tytuł radcy i prawo noszenia insygniów kanonickich, w archidiecezji poznańskiej korzystał z tego przywileju, obdarzony następnie godnością tajnego szambelana papieskiego w 1959 r., a prałata honorowego w 1969 r. Zmarł 29 I 1974 w Poznaniu.

I.

1. Interpelacje i dopowiedzi w sprawie sakramentu bierzmowania. *Mies. Kośc. Archid. Pozn*. R. 2: 1947 s. 341-345.
2. Władza rozgrzeszania w niebezpieczeństwie śmierci. *Mies. Kośc. Archid. Pozn*. R. 2: 1947 s. 404-411.
3. Komunia kapłana poza celebrą i odprawienie potem mszy św. *Mies. Kośc. Archid. Pozn*. R. 2: 1947 s. 466-470.
4. Interpelacje i dopowiedzi. *Mies. Kośc. Archid. Pozn*. R. 3: 1948 s. 107-110.
5. Odmówienie pogrzebu kościelnego. *Mies. Kośc. Archid. Pozn*. R. 3: 1948 s. 315-318.

6. Kazuistyka pastoralna. *Mies. Kośc. Archid. Pozn.* R. 5: 1950 s. 177-181.

7. Czy proboszcz może chrzcić uroczyście w kościele filialnym nie posiadającym chrzcielnicy? Czy można udzielić chrztu uroczystego w kaplicy półpublicznej? *Mies. Kośc. Archid. Pozn.* R. 5: 1950 s. 234-236.

8. Komunia św. chorych nie na czczo. Wyjaśnienie kanonu 858 par. 2. *Mies. Kośc. Archid. Pozn.* R. 7: 1952 s. 138-143.

9. O odpustach Drogi Krzyżowej. *Mies. Kośc. Archid. Pozn.* R. 7: 1952 s. 150-152.

10. Odpusty. Pewne kwestie praktyczne. *Mies. Kośc. Archid. Pozn.* R. 8: 1952 s. 355-364.

11. Kompetencja proboszcza jako szafarza chrztu uroczystego. *Mies. Kośc. Archid. Pozn.* R. 8: 1957 s. 254-256.

12. Erekcja stacji Drogi Krzyżowej w świetle przepisów kościelnych. *Mies. Kośc. Archid. Pozn.* R. 10: 1959 s. 180-183. — Toż. *Wiad. Archid. Warsz.* R. 50: 1960 s. 183-186.

II.

WALCZEWSKI I.: *Mies. Kośc. Archid. Pozn.* R. 26: 1975 s. 69-70; FĄKA M.: Montalbetti Jan. W: *Polscy kanoniści.* T. 2 W. 1981 s. 44-45.

Ks. Marian Banaszak

Morawski Marian Józef (1881-1940), jezuita, profesor nadzw. KUL, zastępca profesora Uniw. Jagiellońskiego, dogmatyk.

Urodził się 15 X 1881 w Budapeszcie, był synem Mariana Józefa i Emilii Stuhlik (Węgierki). Nauki gimnazjalne odbywał od 1892 r. w jezuickim zakładzie w Chyrowie, gdzie w 1900 r. zdał maturę. Od 1900 r. studiował na Uniwersytecie Wrocławskim filozofię, języki orientalne i sanskryt. W 1903 r. zapisał się na Wydział Filozoficzny Uniw. Jagiellońskiego, gdzie nadal studiował sanskryt, filologię słowiańską i językoznawstwo porównawcze. Te same zajęcia kontynuował na Uniwersytecie w Pradze, dokąd udał się w 1905 r. W 1906 r. powrócił do Krakowa i wstąpił do Seminarium Diecezjalnego, ukończył studia na Wydziale Teologicznym UJ i 3 VII 1910 przyjął święcenia kapłańskie. W tym też roku wyjechał do Rzymu, gdzie na Uniw. Gregoriańskim uzyskał doktorat z filozofii (30 VII 1912). Po powrocie do kraju (1913) był prefektem krakowskiego Seminarium Diecezjalnego i zastępcą katechety w Państwowym Seminarium Nauczycielskim Żeńskim (1913-1915). W 1915 otrzymał doktorat teologii na UJ i objął stanowisko katechety w Szkole Realnej w Krakowie. Dnia 5 I 1917 wstąpił do nowicjatu jezuitów w Starej Wsi k. Brzozowa, skąd został wezwany do służby sanitarnej w wojsku pruskim. Od 21 III do 20 XII 1918 opiekował się jeńcami francuskimi, włoskimi i rosyjskimi, pracującymi w kopalni węgla koło Rybnika na Śląsku. Po demobilizacji spędził jeszcze rok (1919-1920) w Rzymie na ugruntowaniu swej wiedzy teologicznej, a w roku szk. 1920/21 rozpoczął wykłady teologii dogmatycznej szczegółowej w instytucie zakonnym w Krakowie. Okresowo prowadził także wykłady z egzegezy biblijnej i uczył języka hebrajskiego. W lipcu 1926 przeniósł się do nowego kolegium Bobolanum w Lublinie, gdzie wykładał nadal dogmatykę szczegółową. Powołano go także na wykładowcę tego przedmiotu w KUL najpierw jako zastępcę profesora (1 X 1930 — 25 II 1932), a następnie jako profesora nadzwyczajnego (26 II 1932 — 15 IV 1934). W 1934 powrócił do Krakowa, gdzie na UJ został zastępcą profesora dogmatyki szczegółowej. Zajęcia uniwersyteckie prowadził aż do wybuchu wojny w 1939 r. Był członkiem wielu towarzystw naukowych.

Dnia 10 XI 1939 r. został aresztowany w Krakowie przez gestapo i osadzony w więzieniu Montelupich, następnie w więzieniu w Wiśniczu, obozie koncentracyjnym w Oświęcimiu, gdzie skatowany przez esesmanów zmarł 8 IX 1940 r.

I.

1. YMCA a katolicka młodzież. *Prz. Powsz.* R. 37: 1920 t. 147/148 s. 11-19.

2. Emmanuel. *Wiara i Życie.* R. 1: 1921 s. 75-86.

3. Cudowny P. Jezus w Limpias. *Kalendarz Apostolstwa Modlitwy na rok 1921.* Kr. 1921 s. 91-96.

4. Rec.: M. HOMPEL: Das Opfer als Selbsthingabe und seine ideale Verwirklichug im Opfer Christi. Freiburg 1920. *Prz. Powsz.* R. 38: 1921 r. t. 151/152 s. 185-189.

5. Rec.: W. REINHOLD: Das Wirken des hl. Geistes im Menschen nach den Briefen des Apostels Paulus. Freiburg 1918. *Prz. Powsz.* R. 38: 1921 t. 151/152 s. 423-425.

6. Rec.: M. D'HERBIGNY: La Théologie du Révélé. Paris 1921. *Prz. Powsz.* R. 38: 1921 s. 425-426.

7. Rec.: J. B. UMBERG: Die Schriftlehre vom Sakrament der Firmung. Freiburg 1920. *Prz. Teol.* R. 2: 1921 s. 179-184.

8. Rec.: W. KWIATKOWSKI: De scientia beata in anima Christi. Lwów 1921. *Prz. Powsz.* R. 39: 1922 t. 155/156 s. 167-168.

9. Nieco o teozofii dzisiejszej. *Wiara i Życie.* R. 3: 1923 s. 1-12, 49-60.

10. Sprawozdanie z kursu etnologiczno-religioznawczego w Mödling, 17-21 lipca 1923. *Prz. Powsz.* R. 40: 1923 t. 159 s. 180-187.

11. Oprac. i Wyd.: MORAWSKI Marian [senior]: Dogmat łaski. Kr. 1924 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 317. Rozdział o przeznaczeniu jest autorstwa M. MORAWSKIEGO [młodszego].

12. Teozofia w dziejach błędów ludzkich. *Prz. Powsz.* R. 43: 1926 t. 171 s. 3-23.

13. Dogmat piekła. *Prz. Powsz.* R. 44: 1927 t. 175 s. 3-25, 252-269.

14. Rec.: F. H. SCHÜTH: Mediatrix. Innsbruck 1925. *Prz. Powsz.* R. 45: 1928 t. 178 s. 246-247.

15. „W Chrystusie". *Prz. Powsz.* R. 46: 1929 t. 181 s. 129-147.

16. Adwent. *Wiara i Życie.* R. 9: 1929 s. 349-353.

17. „W duchu". Przyczynek do mistyki św. Pawła Apostoła. *Prz. Powsz.* R. 47: 1930 t. 185 s. 257-269.

18. Modlitwa św. Augustyna. *Prz. Powsz.* R. 47: 1930 t. 188 s. 129-143.

19. Nowsze teorie o istocie ofiary mszy św. *Myst. Christi.* R. 2: 1930/1931 s. 20-33. — Toż w osob. odb. Kr. 1930 8° s. 16.

20. Eucharystyczna koncepcja życia duchownego według św. Tomasza. *Prąd.* R. 17: 1930 t. 18 s. 337-350.

20a. Rec.: A. PAWŁOWSKI: Dogmat Niepokalanego Poczęcia w oświetleniu nowszych prawosławnych teologów rosyjskich. W. 1930. *Prz. Katol.* R. 68: 1930 s. 699.

21. Rec.: H. LANGE: De gratia. Freiburg 1929. *Aten. Kapł.* R. 16: 1930 t. 25 s. 506-507. — Toż. *Ruch Teol.* R. 2: 1930 s. 16.

22. Rec.: H. WOODS: Augustine and Evolution. San Francisco. *Prz. Teol.* R. 11: 1930 s. 552-556.

23. Rec.: Concilium Tridentinum. T. 3. Freiburg 1931. *Prz. Powsz.* R. 49: 1932 t. 194 s. 221-223. — Toż. *Collect. Theol.* R. 13: 1932 s. 140-142.

24. Miesiąc Maryi. *Sod. Mar.* R. 31: 1932 s. 97-102.

25. Kolenda noworoczna. *Wiara i Życie.* R. 12: 1932 s. 1-5.

26. Zjednoczenie osobowe. *Enc. kośc.* T. 33 s. 235-254.

27. Przegląd piśmiennictwa. *Prz. Powsz.* R. 50: 1933 t. 197 s. 341-344.

28. Rec.: M. GRABMANN: Geschichte der katholischen Theologie. Freiburg 1933. *Prz. Powsz.* R. 50: 1933 t. 200 s. 119-120.

29. Czego Dante nie przejął z apokalipsy średniowiecznej? *Prz. Powsz.* R. 51: 1934 t. 203 s. 29-39.

30. Rec.: A. TYMCZAK: Nauka św. Augustyna o wierze. Przemyśl 1933. *Prz. Powsz.* R. 51: 1934 t. 201 s. 284-285.

31. Rec.: O. KARRER: Das Religiöse in der Menschheit und das Christentum. Freiburg 1934. *Prz. Powsz.* R. 51: 1934 t. 203 s. 149-150.

32. Rec.: W. ROSŁAN: Istotne cechy łaski według pism Ojców Apostolskich. *Prz. Powsz.* R. 51: 1934 t. 204 s. 244-245.

33. Na czym polega istota rekolekcyjnej metody św. Ignacego? Koreferat. *Nasze Wiad.* R. 11: 1935-1938 s. 20-25.

34. Wpływ myśli religijnej Mojżesza Majmonidesa na św. Tomasza z Akwinu. *Prz. Powsz.* R. 52: 1935 t. 206 s. 328-341.

35. Adamski Józef Stanisław (1851-1926). W: *Pol. słow. biogr.* T. 1 s. 28.

36. Nowe publikacje o Ciele Mistycznym Chrystusa. *Prz. Powsz.* R. 52: 1935 t. 207 s. 213-220.

37. Boże Macierzyństwo. *Prz. Powsz.* R. 52: 1935 t. 208 s. 3-19.

38. „Zapaleniec Boży". *Nasze Wiad.* T. 11: 1935-1938 s. 360-362.

39. Rec.: L. LERCHER: Institutiones theologiae dogmaticae. Wyd. 2. Innsbruck 1934-1935. *Prz. Powsz.* R. 52: 1935 t. 208 s. 102-103.

40. Idea pracy u św. Pawła. *Prz. Powsz.* R. 53: 1936 t. 209 s. 380-393.

41. Wyd.: Ewangelie i Dzieje Apostolskie. W przekł. ks. Jakuba WUJKA. Tekst ustalili: L. SEMKOWSKI, M. MORAWSKI. Kr. [1937] Wyd. Apost. Modl. 16° s. 431. — Toż. Kr. 1938 Wyd. Apost. Modl. 16° s.

432. — Toż. Kr. 1950 Wyd. Apost. Modl. 16° s. 432.

42. Wyd.: Nowy Testament. Na podstawie przekł. o. Jakuba WUJKA. Oprac.: W. PROKULSKI, M. MORAWSKI, J. ANDRASZ, L. SEMKOWSKI. Kr. [1938] Wyd. Apost. Modl. 16° s. 758. — Toż. Kr. 1951 Wyd. Apost. Modl. 16° s. 755, XIV. — Toż. Kr. 1955 Wyd. Apost. Modl. 16° s. XV, 759.

43. Pauliniści protestanccy o naśladowaniu Chrystusa. *Prz. Bibl.* T. 2: 1938 z. 1 s. 26-40.

44. Rkps: Tractatus de Deo Creante. Rkps w Bibl. Teol. Bobolanum w Warszawie, sygn. R. 215.

45. Rkps: Tractatus de Verbo Incarnato. Rkps w Bibl. Teol. Bobolanum w Warszawie, sygn. R. 216.

46. Tractatus de Ecclesia. Skrypt powielany dla studentów teol. KUL. 1930.

47. Tractatus de sacramentis. Skrypt powielany dla studentów teol. KUL. 1930.

48. Tractatus de Deo creante et elevante. Skrypt dla studentów teol. KUL. 1931. — Toż dla studentów teol. UJ, 1934.

49. Christologia. Skrypt powielany dla studentów teol. KUL. 1932. — Toż dla studentów teol. UJ, 1935.

50. Soteriologia. Skrypt powielany dla studentów teol. KUL 1932. — Toż dla studentów teol. UJ, 1935.

51. Tractatus de gratia. Skrypt powielany dla kleryków Wydz. Teol. Bobolanum w Lublinie, 1934.

52. Tractatus de Deo uno. Skrypt dla studentów teol. UJ, 1935.

53. Tractatus de Deo trino. Skrypt dla studentów teol. UJ, 1935.

54. Eschatologia. Skrypt dla studentów teol. UJ, 1935.

55. Charytologia. Skrypt powielany dla studentów teol. UJ 1936.

56. Mariologia. Skrypt powielany dla studentów teol. UJ 1936.

57. Kilkanaście drobnych recenzji i notatek bibliograficznych w *Przegl. Powsz.* 1921-1935.

II.

NATOŃSKI B.: Morawski Marian Józef. W: *Pol. słow. biogr.* T. 21 s. 739-740, tamże literatura. — Ponadto: NAPIÓRKOWSKI S. C.: 50-lecie teologii dogmatycznej na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. *Rocz. Teol.-Kanon.* T. 15: 1968 z. 2 s. 61-62; Wydawnictwo Apostolstwa Modlitwy, 1872-1972. Kr. 1972 s. 209-210; JACEWICZ W., WOŚ J.: Martyrologium polskiego duchowieństwa rzymskokatolickiego pod okupacją hitlerowską. Z. 1. W. 1977 s. 238; Z. 5. W. 1981 s. 84-85.

Ks. Ludwik Grzebień SJ

Morawski Michał (1898-1940), docent Uniwersytetu Wileńskiego, historyk Kościoła, redaktor.

Urodził się 1 X 1898 r. w Pabianicach w rodzinie drobnomieszczańskiej. Tam też pobierał nauki początkowe, a potem uczył się w szkole handlowej. Do Seminarium Duchownego we Włocławku wstąpił w 1916 r. W 1920 r. udał się na dalsze studia na Katolicki Uniwersytet Lubelski. W międzyczasie (3 IV 1921 r.) przyjął święcenia kapłańskie. Studia zakończył w 1924 r. uzyskawszy stopień licencjata Prawa Kanonicznego.

Po powrocie do diecezji był krótko wikariuszem w katedrze włocławskiej. Jednocześnie zaczął uczyć historii Kościoła w Wyższym Seminarium Duchownym, a także w Niższym Seminarium i Liceum im. Piusa X. Ponadto w latach 1926-27 pełnił obowiązki redaktora „Kroniki Diecezji Włocławskiej". Wśród tych obowiązków przygotowywał pracę magisterską, na podstawie której otrzymał na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim w 1928 r. stopień magistra Teologii i Filozofii. Od dawna też miał ustalony temat pracy doktorskiej i zbierał materiały. W 1929 r. doktoryzował się u ks. Prof. Jana Fijałka na podstawie rozprawy poświęconej Synodowi Prowincjalnemu Piotrkowskiemu z 1589 r. W następnym zaś roku złożył egzamin państwowy na nauczyciela historii w szkołach średnich.

W diecezji, z powodu braku księży, obarczono go różnymi obowiązkami, jak ponowną w latach 1930-1931 redakcją „Kroniki Diecezji Włocławskiej", urzędem dyrektora diecezjalnego Papieskiego Dzieła Rozkrzewienia Wiary, czy też pracą kapelańską w szpitalu św. Antoniego we Włocławku.

Pracą naukową był zawsze zajęty, a świadectwem tego są liczne prace ks. Morawskiego drukowane przeważnie w „Kronice" i „Ateneum Kapłańskim". Na łamach tychże czasopism opublikował także kilkadziesiąt recenzji i omówień ukazujących się w Polsce książek, przeważnie treści historycznej. Od dłuższego czasu zbierał materiały do największego swego dzieła, jakim była „Monografia Włocławska (Włocławia)", wydana w 1933 r., za którą otrzymał ks. Morawski habilitację na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Wileńskiego.

Pracowie życie przerwała wojna. Aresztowany dnia 15 X 1939 r., więziony najpierw we Włocławku, potem w obozach przejściowych Springborn i Hohenbruch, został zamordowany w Działdowie w 1940 r.

Mimo młodego wieku, miał bowiem zaledwie 41 lat gdy go zamordowano, pozostawił pokaźny dorobek naukowy.

I.

1. Batory a katolicyzm. *Kron. Diec. Kuj.-Kal.* T. 18: 1924 s. 288-293.
2. Kościół w Polsce za bezkrólewia i w początkach Zygmunta III (1587-1589). *Kron. Diec. Kuj.-Kal.* T. 18: 1924 s. 560-573.
3. Sprawy Kościoła na sejmach 1578-1585 r. za Batorego. *Kron. Diec. Kuj.-Kal.* T. 18: 1924 s. 365-372, 437-444, 485-495.
4. Błogosławiony Bogumił Arcybiskup Gnieźnieński. *Kron. Diec. Kuj.-Kal.* T. 19: 1925 s. 340-354, 392-401, 449-462, 488-493.
5. Stan Kościoła i duchowieństwa w Polsce 1578-1579. *Kron. Diec. Kuj.-Kal.* T. 19: 1925 s. 9-18, 118-130, 227-238. T. 20: 1926 s. 297-306, 327-333. T. 21: 1927 s. 13-20, 79-122, 148-151, 180-183.
6. List św. Stanisława Kostki z drogi do Rzymu. *Aten. Kapł.* T. 17: 1926 s. 422-426.
7. Rec.: B. BOUGAUD: Chrystianizm a czasy obecne. P. 1926. *Aten. Kapł.* T. 17: 1926 s. 429-430.
8. Rec.: Wł. KRYNICKI: Dzieje Kościoła Powszechnego. Włocławek 1925. *Aten. Kapł.* T. 17: 1926 s. 95-96.
9. Rec.: Księga pamiątkowa trzechsetlecia Zgromadzenia XX Misjonarzy 1625-1925. Kr. 1925. *Aten. Kapł.* T. 17: 1926 s. 213-215.
10. Rec.: H. LIKOWSKI: Początki klasztoru cystersek w Owińskach (1242-1355). P. 1924. *Aten. Kapł.* T. 17: 1926 s. 440.
11. Rec.: T. TYC. Z dziejów Kultury w Polsce średniowiecznej. P. 1924. *Aten. Kapł.* T. 17: 1926 s. 324-325.
12. Śp. Ks. Władysław Chotkowski. *Aten. Kapł.* T. 17: 1926 s. 203-205.
13. W 200 rocznicę kanonizacji św. Stanisława Kostki. *Kron. Diec. Kuj.-Kal.* T. 20: 1926 s. 368-371.
14. Konferencje św. Wincentego à Paulo. *Kron. Diec. Włocł.* T. 21: 1927 s. 389-392.
15. Ksiądz Stanisław Kazimierz Zdzitowiecki, Biskup włocławski. *Kron. Diec. Włocł.* T. 21: 1927 s. 33-47.
16. Rec.: Wł. SZOŁDRSKI: Dzieje misji katolickich w zarysie. Kr. 1927. *Aten. Kapł.* T. 20: 1927 s. 96.
17. Rec.: Wł. SZOŁDRSKI: Kościół dominikanów i kaplica P. Jezusa w Kościanie. Włocławek 1927. *Aten. Kapł.* T. 20: 1927 s. 536.
18. Rec.: Wł. SZOŁDRSKI: Kościół i łaskawy obraz Najświętszej Panny w Domosławicach. Włocławek 1926. *Aten. Kapł.* T. 20: 1927 s. 321.
19. Sprawa zwołania synodu prowincjalnego w Polsce w latach 1578-1589. *Aten. Kapł.* T. 20: 1927 s. 340-372.
20. Zygmunt I a różnowiercy. *Kron. Diec. Włocł.* T. 21: 1927 s. 337-346.
21. Ksiądz Stanisław Karnkowski. *Życie Włocł. i Okol.* T. 3: 1928 nr 1 s. 14-16; nr 2 s. 7-11; nr 3 s. 6-9; nr 4 s. 9-12; nr 5 s. 3-6.
22. Ksiądz Władysław Paweł Krynicki, Biskup Włocławski. *Kron. Diec. Włocł.* T. 22: 1928 s. 213-223.
23. Nowy nuncjusz w Polsce. Konkordat między Stolicą Świętą a Litwą. Prześladowania w Meksyku i sprzysiężenie milczenia. *Aten. Kapł.* T. 21: 1928 s. 273-279.
24. Rec.: W. GADOWSKI: Krótka historia Kościoła Katolickiego. Tarnów 1927. *Aten. Kapł.* T. 22: 1928 s. 316.
25. Rec.: W. GADOWSKI: Zarys historii Kościoła Katolickiego. Lwów-W. 1927. *Aten. Kapł.* T. 21: 1928 s. 102-103.
26. Rec.: J. KWOLEK: Archiwa diecezji przemyskiej obrządku łacińskiego. Przemyśl 1927. *Aten. Kapł.* T. 21: 1928 s. 98.
27. Rec.: A. OKOŁO-KUŁAK: Kościół w Rosji dawniej, obecnie i w przyszłości. Kr. 1928. *Aten. Kapł.* T. 22: 1928 s. 206-207.
28. Rec.: W. POGORZELSKI: Sieradz. Włocławek 1927. *Aten. Kapł.* T. 22: 1928 s. 92.
29. Rec.: A. TREPKOWSKI: Świeckie związki misyjne. W. 1928. *Aten. Kapł.* T. 22: 1928 s. 105.

30. Rec.: Wydawnictwa misyjne Księży Jezuitów. *Aten. Kapł.* T. 21: 1928 s. 296-298.
31. Stanisław Hozjusz. Biskup i kardynał warmiński w świetle świadectw współczesnych. *Prz. Katol.* R. 66: 1928 s. 281-282, 301-303.
32. Śp. Ksiądz Piotr Czapla. *Kron. Diec. Włocł.* T. 22: 1928 s. 113-121.
33. Konferencje św. Wincentego à Paulo, ich pochodzenie, organizacja i znaczenie duszpasterskie. *Aten. Kapł.* T. 24: 1929 s. 302-307.
34. Rec.: Diecezja Chełmińska. Zarys historyczno-statystyczny. *Aten. Kapł.* T. 24: 1929 s. 105-106.
35. Rec.: Monumenta Hofbaueriana. Toruń 1929-1937. *Aten. Kapł.* T. 26: 1930 s. 109-110; T. 30: 1932 s. 530; T. 33: 1934 s. 208; T. 34: 1934 s. 223; T. 37: 1936 s. 204; T. 40: 1937 s. 328; T. 42: 1938 s. 306.
36. Rec.: Życie św. Teresy od Jezusa. Lw. 1927. *Aten. Kapł.* T. 24: 1929 s. 109-110.
37. Materiały do dziejów m. Łodzi w Archiwum Kapituły Katedralnej Włocławskiej. Łódź 1930.
38. Materiały źródłowe do dziejów Włocławka w Archiwum Kapituły Katedralnej Włocławskiej. *Życie Włocł. i Okol.* T. 5: 1930 nr 6 s. 13-16; T. 6: 1931 nr 2/3 s. 7-12.
39. Rec.: W. CHARKIEWICH: Ostatnie lata alumnatu papieskiego w Wilnie. Wil. 1929. *Aten. Kapł.* T. 25: 1930 s. 103.
40. Rec.: H. CICHOWSKI: Ksiądz Stanisław Sokołowski a Kościół Wschodni. Lw. 1929. *Aten. Kapł.* T. 25: 1930 s. 299-300.
41. Rec.: Fr. GRIWEE: ŚŚ Cyryl i Metody, Apostołowie Słowian. Kr. 1930. *Aten. Kapł.* T. 25: 1930 s. 411.
42. Rec.: Wł. KRYNICKI: Dzieje Kościoła Powszechnego. Włocławek 1931. *Aten. Kapł.* T. 26: 1930 s. 527-528.
43. Rec.: Monografia powiatu włocławskiego. Włocławek 1930. *Aten. Kapł.* T. 26: 1930 s. 431.
44. Rec.: J. KWOLEK: Naukowa organizacja Archiwów Kościelnych. Lw. 1930. *Aten. Kapł.* T. 26: 1930 s. 431.
45. Rec.: Rocznik Łódzki. Łódź 1928. *Aten. Kapł.* T. 25: 1930 s. 186-188.
46. Rec.: Wydawnictwo Kalendarzy Parafialnych i Rocznika Diecezji Sandomierskiej w Radomiu 1930 r. *Aten. Kapł.* T. 26: 1930 s. 110-111.
47. Rec.: A. ZAWISTOWSKI: Publiczne życie katolickie. Lubl. 1930. *Aten. Kapł.* T. 25: 1930 s. 205.
48. Rec.: J. CZUMA: Filozoficzne punkty styczne Zachodu i Bolszewizmu. Lubl. 1930. *Aten. Kapł.* T. 26: 1930 s. 221.
49. Stulecie „Cudownego Medalika". *Aten. Kapł.* T. 26: 1930 s. 390-392.
50. Rec.: R. BOUDOU: Stolica Święta a Rosja. Kr. 1930. *Aten. Kapł.* T. 28: 1931 s. 318-319.
51. Rec.: J. HUBER: O naśladowaniu świętych. Kr. 1928. *Aten. Kapł.* T. 27: 1931 s. 306.
52. Rec.: D. KIRSCH: Kirschengeschichte. Fryburg Badeński 1930. *Aten. Kapł.* T. 27: 1931 s. 407.
53. Rec.: J. PABIS: Wstanę i pójdę do Ojca mego. Tarnów 1930. *Aten. Kapł.* T. 27: 1931 s. 100-101.
54. Rec.: H. PREMOLI: Histoire de L'Eglise contemporaine. Rzym 1913. *Aten. Kapł.* T. 28: 1931 s. 411-412.
55. Krajowy zjazd Związku Misyjnego Duchowieństwa w Polsce. *Kron. Diec. Włocł.* T. 27: 1932 s. 295-298.
56. Rec.: J. KASJA: Rozmów dwadzieścia cztery. P. 1928. *Aten. Kapł.* T. 30: 1932 s. 98.
57. Rec.: J. LORTZ: Kardinal Stanislaus Hosius. Braunsberg 1931. *Aten. Kapł.* T. 30: 1932 s. 209.
58. Rec.: G. RAUSCHEN: Patrologie. Die Schriften der Kirchenväter und ihr Lehrgehelt. Fryburg Badeński 1931. *Aten. Kapł.* T. 30: 1932 s. 529-530.
59. Rec.: Skrócony przewodnik Towarzystwa św. Wincentego à Paulo. P. 1932? *Aten. Kapł.* T. 32: 1933 s. 535.
60. Rec.: J. UMIŃSKI: Opinie o cnotach, świątobliwości i zasługach Stanisława Hozjusza. Lw. 1932. *Aten. Kapł.* T. 30: 1932 s. 98-100.
61. Rec.: J. UMIŃSKI: Arcybiskup Wincenty z Niałka. Lw. 1930. *Aten. Kapł.* T. 29: 1932 s. 101.
62. Monografia Włocławka [Włocławia]. Włocławek 1933.
63. Rec.: J. BOK: Przewodnik Krucjaty Eucharystycznej czyli Rycerstwa Jezusowego. Kr. 1933. *Aten. Kapł.* T. 32: 1933 s. 535.
64. Rec.: Wł. CHOTKOWSKI: Historia Kościoła Katolickiego. Miejsce Piastowe 1931. *Aten. Kapł.* T. 31: 1933 s. 94-95.
65. Rec.: N. CIESZYŃSKI: Roczniki Katolickie na Rok Pański 1933. P. 1933. *Aten. Kapł.* T. 32: 1933 s. 323.
66. Rec.: J. GALIER: Ksiądz Ignacy Świeży. Cieszyn 1933. *Aten. Kapł.* T. 32: 1933 s. 538.
67. Rec.: Grecko-Katolicka Bogosławska Akademija u Lwowi w pierszim triochlitja swojego istnuwenija (1928-1931). Lw. 1932. *Aten. Kapł.* T. 31: 1933 s. 517.
68. Rec.: A. LIEDTKE: Walka księcia Jana Opolskiego „Kropidły" z krzyżakami w obronie majątkowych praw diecezji

włocławskiej. Toruń 1932. *Aten. Kapł.* T. 31: 1933 s. 97.

69. Rec.: ZDZ. OBERTYŃSKI: Wyobrażenie Trójcy św. w tzw. Modlitewniku Warneńczyka. Lw. 1932. *Aten. Kapł.* T. 31: 1933 s. 515-516.

70. Rec.: Ojcowie i Bracia Towarzystwa Jezusowego zmarli w polskich prowincjach od 1820 r. Kr. — W. 1932. *Aten. Kapł.* T. 31: 1933 s. 516.

71. Rec.: M. SKIBNIEWSKI: Znaczenie dydaktyczne historii w szkołach średnich. Lubl. 1933. *Aten. Kapł.* T. 32: 1933 s. 223.

72. Rec.: WŁ. STAICH: Budzenie Świętej. Dzieje kultu Królowej Jadwigi. Kr. 1933. *Aten. Kapł.* T. 32: 1933 s. 535.

73. Rec.: J. UMIŃSKI: Tomasz Treter i jego Theatrum virtutum D. Stanislai Hosii. Lw. 1932. *Aten. Kapł.* T. 31: 1933 s. 517.

74. Rec.: Zagadnienia misyjne. W. 1933. *Aten. Kapł.* T. 32: 1933 s. 223.

75. Rec.: J. ZDANOWICZ: Sarbiewski na tle kontrowersji teologicznych swojego wieku. Wil. 1932. *Aten. Kapł.* T. 31: 1933 s. 516.

76. Zygmunt I Stary. W: *Enc. kośc.* T. 33 s. 357-369.

77. Zygmunt III Waza. W: *Enc. kośc.* T. 33 s. 392-398.

78. Pięćdziesięciolecie „Przeglądu Powszechnego". *Aten Kapł.* T. 33: 1934 s. 197-198.

79. Polski Słownik Biograficzny. *Aten. Kapł.* T. 33: 1934 s. 195-197.

80. Rec.: ST. BEDNARSKI: Upadek i odrodzenie szkół jezuickich w Polsce. Kr. 1933. *Aten. Kapł.* T. 33: 1934 s. 207-208.

81. Rec.: N. CIESZYŃSKI: Roczniki Katolickie na Rok Pański 1934. P. 1934. *Aten. Kapł.* T. 34: 1934 s. 223.

82. Rec.: K. KAPITAŃCZYK: Udział Polski w dziele misyjnym. P. 1933. *Aten. Kapł.* T. 33: 1934 s. 208.

83. Rec.: WŁ. KŁOPKOWSKI: Działalność kościelna biskupa Wojciecha Jastrzębca. W. 1932. *Aten. Kapł.* T. 33: 1934 s. 92-93.

84. Rec.: W. LABA: Patrologija, zitje, pisma i nauka otciw cerkwi. Lw. 1932. *Aten. Kapł.* T. 34: 1934 s. 321.

85. Rec.: E. NOWAK: Duszpasterstwo wojskowe katolickie i prawosławne w Rosji 1832-1914. Wil. 1934. *Aten. Kapł.* T. 34: 1934 s. 432.

86. Rec.: E. NOWAK: Rys dziejów duszpasterstwa wojskowego w Polsce 968-1831. W. 1932. *Aten. Kapł.* T. 34: 1934 s. 431-432.

87. Rec.: Pisma Ojców Kościoła. P. 1933. *Aten. Kapł.* T. 34: 1934 s. 231.

88. Rec.: L. PLATER: Konstantyn Wielki i Kościół Katolicki. Wil. 1933. *Aten. Kapł.* T. 34: 1934 s. 322.

89. Rec.: L. PUCIATA: Grzech pierworodny w teologii św. Anzelma. Wil. 1932. *Aten. Kapł.* T. 33: 1934 s. 81.

90. Rec.: Rocznik Łódzki. Łódź 1933. *Aten. Kapł.* T. 34: 1934 s. 223.

91. Rec.: K. ROSENBAIGER: Dzieje kościoła OO Franciszkanów w Krakowie w wiekach średnich. Kr. 1933. *Aten. Kapł.* T. 33: 1934 s. 93.

92. Rec.: Fr. ŚMIDODA: Sprawy dziesięcin w trybunale koronnym w latach 1578-1589. W. 1933. *Aten. Kapł.* T. 33: 1934 s. 91-92.

93. Rec.: J. UMIŃSKI: Historia Kościoła. Lw. 1933. *Aten. Kapł.* T. 33: 1934 s. 207.

94. Rec.: K. WERBEL: Św. Cyryl Jerozolimski jako katecheta. P. 1934. *Aten. Kapł.* T. 34: 1934 s. 320.

95. Albinowski Andrzej († 1706). W: *Pol. słow. biogr.* T. 1 s. 47-48.

96. Rec.: A. BORAWSKI: Królowa Jadwiga na Wawelu. W. 1933. *Aten. Kapł.* T. 35: 1935 s. 520.

97. Rec.: Dzieje Torunia. Red. Tymieniecki K. Toruń 1934. *Aten. Kapł.* T. 36: 1935 s. 222.

98. Rec.: T. GLEMMA: Stosunki kościelne w Toruniu w stuleciu XVI i XVII na tle dziejów Prus Królewskich. Toruń 1934. *Aten. Kapł.* T. 36: 1935 s. 221-222.

99. Rec.: H. HURTER: Szkice rekolekcyjne dla kapłanów i świeckich. Kr. 1934. *Aten. Kapł.* T. 35: 1935 s. 100.

100. Rec.: Kalendarz kościelny dla parafii Tuliszków na rok 1935. Tuliszków 1935. *Aten. Kapł.* T. 36: 1935 s. 221.

101. Rec.: J. NOWACKI: Opactwo św. Gotarda w Szpetalu pod Włocławskiem Zakonu Cysterskiego. Gniezno 1934. *Aten. Kapł.* T. 35: 1935 s. 415.

102. Bereśniewicz Aleksander Kazimierz. W: *Pol. słow. biogr.* T. 1 s. 449.

103. Rec.: H. RYBUS: Kolegiata w Pułtusku i jej kapituła. Łódź 1933. *Aten. Kapł.* T. 35: 1935 s. 414-415.

104. Rec.: S. WAŁĘGA: Dzieje polityczne Torunia u schyłku Rzeczypospolitej (1724-1793). Toruń 1933. *Aten. Kapł.* T. 35: 1935 s. 415-416.

105. Rec.: W. WOROTYŃSKI: Seminarium Główne w Wilnie. Powstanie i pierwszy okres dziejów (1803-1816). Wil. 1935. *Aten. Kapł.* T. 37: 1930 s. 97.

106. Synod prowincjalny prowincji franciszkańskiej w dawnej Polsce. *Aten. Kapł.* T. 35: 1935 s. 139-163, 313-322; T. 36: 1935 s. 1-27, 150-170.

107. Rec.: ST. BEDNARSKI: Jezuici polscy wobec projektu ordynacji studiów. Kr. 1935. *Aten. Kapł.* T. 37: 1936 s. 95-96.

108. Rec.: ST. BRZEZIŃSKI: Misjonarze i dyplomaci polscy w Persji w XVII i XVIII w. P. 1935. *Aten. Kapł.* T. 37: 1936 s. 95.

109. Reć.: H. FOLWARSKI: Erazm Ciołek. Biskup i dyplomata. W. 1935. *Aten. Kapł.* T. 38: 1936 s. 423-424.

110. Rec.: T. KROTOWSKA: Stosunek Talleyranda do sprawy polskiej w dobie Cesarstwa i Kongresu Wiedeńskiego (1806-1814). Kr. 1935. *Aten. Kapł.* T. 37: 1936 s. 521-522.

111. Rec.: W. MEYSZTOWICZ: Dobra kościelne jako podmiot uprawnień W. Księcia Litewskiego. Wil. 1935. *Aten. Kapł.* T. 37: 1936 s. 97-98.

112. Rec.: H. RYBUS: Królewicz Kardynał Fryderyk Jagiellończyk. W. 1935. *Aten. Kapł.* T. 38: 1936 s. 422-423.

113. Rec.: T. SIECZKA: Kult obrazu N. Marii Panny Ostrobramskiej w dziejowym rozwoju. Wil. 1934. *Aten. Kapł.* T. 37: 1936 s. 96.

114. W stulecie urodzin księży Zenona i Stanisława Chodyńskich. *Aten. Kapł.* T. 38: 1936 s. 376-382.

115. Chodyński Stanisław (1836-1919). W: *Pol. słow. biogr.* T. 3 s. 377-378.

116. Chodyński Zenon (1836-1887). W: *Pol. słow. biogr.* T. 3 s. 378.

117. Damalewicz Stefan. W: *Pol. słow. biogr.* T. 4 s. 397.

118. Rec.: J. ATAMAN: Wacław Hieronim Sierakowski i jego rządy w diecezji przemyskiej. W. 1936. *Aten. Kapł.* T. 41: 1937 s. 306-307.

119. Rec.: Documenta Capitaneatus Slochoviensis (1471-1770) ed. Panske P. Toruń 1936. *Aten. Kapł.* T. 40: 1937 s. 327.

120. Rec.: K. GIECZYS: Bractwo trzeźwości w diecezji żmudzkiej w latach 1858-1864. Wil. 1935. *Aten. Kapł.* T. 37: 1936 s. 96.

121. Rec.: WŁ. KWIATKOWSKI: Sprawa pruskiej reorganizacji seminariów duchownych w Warszawie (1798-1802). *Aten. Kapł.* T. 39: 1937 s. 308-309.

122. Rec.: A. MICHEL: Państwo w okowach masonerii. Katowice 1937. *Aten. Kapł.* T. 40: 1937 s. 327-328.

123. Rec.: T. NOWAK: Oblężenie Torunia w roku 1658. Toruń 1936. *Aten. Kapł.* T. 40: 1937 s. 438-439.

124. Rec.: WŁ. ROSŁAN: Idea zoe w pismach Ojców Apostolskich. W. 1936. *Aten. Kapł.* T. 40: 1937 s. 532-533.

125. Rec.: P. SKWARCZYŃSKI: Z badań nad przywilejami ziemskimi budzińskimi i koszyckimi. Lubl. 1936. *Aten. Kapł.* T. 40: 1937 s. 327.

126. Rec.: Z dziejów polskiego żywotopisarstwa świętych. Red. Świątek Fr. ks. Lubl. 1937. *Aten. Kapł.* T. 40: 1937 s. 326-327.

127. Synod diecezjalny w dawnej Polsce. *Aten. Kapł.* T. 39: 1937 s. 223-249, 355-374.

128. Synod piotrkowski w roku 1589. Włocławek 1937.

129. Rec.: ZDZ. ARENTOWICZ: Włocławek 1937. *Aten. Kapł.* T. 41: 1938 s. 312.

130. Rec.: K. KANTAK: Franciszkanie Polscy. Kr. 1937. *Aten. Kapł.* T. 41: 1938 s. 206.

131. Rec.: L. KOCZY: Księga Theudenkusa. Źródło do dziejów wojny trzydziestoletniej. Toruń 1937. *Aten. Kapł.* T. 42: 1938 s. 202-203.

132. Rec.: Korespondencja Hieronima Rozrażewskiego. Wyd. CZAPLEWSKI P. ks.: Toruń 1937. *Aten. Kapł.* T. 41: 1938 s. 305-306.

133. Rec.: L. MALUNOWICZ: De ara victoriae in Curia Romana quomodo certatum sit. Wil. 1937. *Aten. Kapł.* T. 42: 1938 s. 95.

134. Rec.: M. POPŁAWSKI: Oktawian August. Lubl. 1938. *Aten. Kapł.* T. 42: 1938 s. 304-305.

135. Rec.: L. PUKANIEC: Sobieski a Stolica Apostolska na tle wojny z Turcją (1683-1684). Wil. 1937. *Aten. Kapł.* T. 41: 1938 s. 306.

136. Rec.: FR. ŚMIDODA: Ksiądz Gabriel Piotr Baudoin. W. 1938. *Aten. Kapł.* T. 41: 1938 s. 414.

137. Rec.: B. STEIDLE: Patrologie seu Historia antique litteraturae ecclesiasticae scholarum usus accomodatus. Fryburg 1937. *Aten. Kapł.* T. 41: 1938 s. 512.

138. Stanowisko Kościoła wobec niebezpieczeństwa żydowskiego w dawnej Polsce. *Aten. Kapł.* T. 41: 1938 s. 1-22, 115-136. — Toż w osob. odb. Włocławek 1938 8° s. 45.

139. W pięćsetną rocznicę Soboru i Unii Florenckiej (1438-9 — 1938-9). *Aten. Kapł.* T. 42: 1938 s. 417-438; T. 43: 1939 s. 43-66, 142-162, 245-261.

140. Rec.: J. FELDMAN: Bismark a Polska. Katowice 1938. *Aten. Kapł.* T. 44: 1939 s. 95-96.

141. Rec.: R. GROGECKI: Rozstanie się Śląska z Polską w XIV w. Katowice 1938. *Aten. Kapł.* T. 43: 1939 s. 207.

142. Rec.: K. PIWARSKI: Pomysły odzyskania Śląska za Jana III Sobieskiego. Katowice 1938. *Aten. Kapł.* T. 43: 1939 s. 516.

143. Rec.: Relacje Arcybiskupów Lwowskich 1595-1794. Wyd. Długosz T. ks. Lw. 1937. *Aten. Kapł.* T. 43: 1939 s. 206-207.

II.

DUDEK W. ks.: Teologiczno-naukowy dorobek Włocławskiego Seminarium Duchownego. *Aten. Kapł.* T. 72: 1969 s. 277-278; LECHICKI Cz.: Morawski Michał. W: *Pol. słow. biogr.* T. 21 s. 740; LIBROWSKI S. ks.: Ofiary zbrodni niemieckiej spośród

duchowieństwa diecezji włocławskiej 1939-1945. Włocławek 1947 s. 103-104; TENŻE: Materiały do dziejów diecezji włocławskiej czasu wojny 1939-1945. *Arch. Bibl. Muz.* T. 38: 1979 s. 262-263; Schematyzmy Diecezji Włocławskiej 1917-1938. — Archiwum Diecezjalne we Włocławku: AKDWł. pers. 212. — Akta ks. Morawskiego M. (1898-1940).

Ks. Witold Kujawski

Moskała Romuald, pseud. J. Krzep (1890-1956), jezuita, popularyzator teologii, socjolog, redaktor.

Urodził się 7 II 1890 w Nowosielcach (pow. Sanok), był synem Antoniego i Heleny z Cebulskich. Gimnazjum niższe ukończył w Rzeszowie (1901-1905) i 10 IX 1905 wstąpił do zakonu jezuitów. W Starej Wsi k. Brzozowa przeszedł nowicjat (1905-1907) i dwuletnie studia humanistyczne (1907-1909), maturę zdał w 1911 r. w Chyrowie. Trzyletnie studia filozoficzne odbył w Nowym Sączu (1911-1913) i Krakowie (1913-1914), a teologiczne w Gräfenbergu (obecnie Jesenik) na Morawach (1914-1915) i Dziedzicach (1915-1918), święcenia kapłańskie przyjął 17 VI 1917 w Dziedzicach. W l. 1918-1920 studiował na Wydziale Filozoficznym UJ nauki ekonomiczne i społeczne, a kontynuował je w l. 1920-1922 na (Katolickim) Uniwersytecie Lubelskim. Od 1914 r. należał do współpracowników „Przeglądu Powszechnego", był też redaktorem „Głosów Katolickich" (1923-1926). Odegrał dużą rolę w rozwoju Sodalicji Miariańskich w Polsce, kierował wielu sodalicjami stanowymi, w l. 1931-1936 kierował redakcją pisma „Moderator". W okresie okupacji niemieckiej organizówał pomoc dla wysiedleńców, należał do Rady Głównej Opiekuńczej, kilkakrotnie był też przesłuchiwany przez hitlerowców. Po wojnie wznowił działalność sodalicji i kierował ich Sekretariatem Centralnym. W 1945 r. został też prezesem Związku Młodzieży Przemysłowej i Rękodzielniczej oraz superiorem domu przy ul. Skarbowej w Krakowie. W l. 1950-1954 przebywał w więzieniu, a następnie w Czechowicach-Dziedzicach (1954-1956). Zmarł nagle 12 XI 1956 w Krakowie.

I.

1. Tomasz Maga. Nekrolog. *Nasze Wiad.* T. 5: 1916-1920 s. 47-49.

2. Rec.: M. SZERER: Socjologia wojny. Kr. 1916. *Prz. Powsz.* R. 34: 1917 t. 135 s. 339-342.

3. Trzy lata działalności K. B. K. *Prz. Powsz.* R. 35: 1918 t. 139/140 s. 657-662.

4. Organizacja polskiej młodzieży robotniczej i wiejskiej. *Prz. Powsz.* R. 35: 1918 t. 139/140 s. 801-803.

5. Organizacje katolickie w Niemczech. *Prz. Powsz.* R. 35: 1918 t. 139/140 s. 803-807.

6. Rec.: J. S. ADAMSKI: Patriotyzm. P. 1917. *Prz. Powsz.* R. 35: 1918 t. 137/138 s. 112-113.

7. Rec.: Budujmy Polskę wewnątrz. Lw. 1917. *Prz. Powsz.* R. 35: 1918 t. 137/138 s. 350-352.

8. Rec.: A. MYTKOWICZ: Powstanie i rozwój emigracji sezonowej. Kr. 1917. *Prz. Powsz.* R. 35: 1918 t. 139/140 s. 495-498.

9. O miłości ojczyzny. Kr. 1919 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 32. Głosy Katol. nr 219.

10. My a Żydzi. Kr. 1919 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 28. — Toż. Kraków 1921 16° s. 32. Głosy Katol. nr 230.

11. O naszych organizacjach kulturalno-oświatowych. *Prz. Powsz.* R. 36: 1919 t. 143/144 s. 76-80.

12. Droga do socjalizmu. *Prz. Powsz.* R. 36: 1919 t. 143/144 s. 162-168.

13. Katolicki Związek Polek. *Prz. Powsz.* R. 36: 1919 t. 143/144 s. 280-281.

14. Rada główna opiekuńcza. *Prz. Powsz.* R. 36: 1919 t. 143/144 s. 282-283.

15. Wiedeńskie stronnictwo chrzecijańsko-społeczne. *Prz. Powsz.* R. 36: 1919 t. 143/144 s. 435-438.

16. Niebezpieczna zaraza. Kr. 1920 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 32. Głosy Katol. nr 233/234.

17. Do pracy. Kr. 1920 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 34. Głosy Katol. nr 239/240.

18. Włoskie stronnictwo ludowe. *Prz. Powsz.* R. 37: 1920 t. 145/146 s. 69-71.

19. Niebezpieczeństwo idące z Ameryki. *Prz. Powsz.* R. 37: 1920 t. 145/146 s. 75-80.

20. Demokracja przyszłości. *Prz. Powsz.* R. 37: 1920 t. 145/146 s. 232-235.

21. Nasz sąsiad wschodni. *Prz. Powsz.*

R. 37: 1920 t. 145/146 s. 376-388, t. 147/148 s. 33-47.
22. Żydowska akcja ratownicza. *Prz. Powsz.* R. 37: 1920 t. 145/146 s. 410-411.
23. Ogniskowanie katolickiej akcji społecznej. *Prz. Powsz.* R. 37: 1920 t. 147/148 s. 189-192.
24. Z publikacji Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej. *Prz. Powsz.* R. 37: 1920 t. 145/146 s. 297-301.
25. Z literatury społeczno-ekonomicznej. *Prz. Powsz.* R. 37: 1920 t. 147/148 s. 54-59.
26. Rec.: J. EBERLE: Die Überwindung der Plutokratie. Tyrolia 1918. *Prz. Powsz.* R. 37: 1920 t. 147/148 s. 178-179.
27. Z Targów Wschodnich. *Prz. Powsz.* R. 38: 1921 t. 151/152 s. 323-335.
28. Katolicy na wybory! Kr. 1922 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 32. Głosy Katol.
29. Znaczenie konferencji w Waszyngtonie. *Prz. Powsz.* R. 39: 1922 t. 153/154 s. 33-42.
30. Notatki ekonomiczno-społeczne. *Prz. Powsz.* R. 39: 1922 t. 153/154 s. 231-237.
31. Względność prawa własności. *Prz. Powsz.* R. 39: 1922 t. 153/154 s. 321-338.
32. Kronika społeczno-ekonomiczna. *Prz. Powsz.* R. 39: 1922 t. 153/154 s. 470-476.
33. „Piastowi" w upominku. *Prz. Powsz.* R. 39: 1922 t. 155/156 s. 286-287.
34. W sprawie parcelacji dóbr „martwej ręki". Kr. 1923 Wyd. Ks. Jez. 8° s. 16. — Toż. Głosy Katol. R. 23: 1923 s. 355-368.
35. Wrażenia ze Zjazdu Katolickiego Górnoślązaków. *Prz. Powsz.* R. 40: 1923 t. 160 s. 91-94.
36. Nieco wrażeń z rekolekcyjnej wyprawy. *Nasze Wiad.* T. 7: 1923-1925 s. 167-174.
37. Nieco o pracy naszych ojców w Holandii. *Nasze Wiad.* T. 7: 1923-1925 s. 208-214.
38. Dom Sodalicji Akademickiej. *Nasze Wiad.* T. 7: 1923-1925 s. 437-440.
39. Związek Młodzieży Rękodzielniczej i dom im. ks. P. Skargi. *Nasze Wiad.* T. 7: 1923-1925 s. 241-252.
40. Praca umysłowa a praca ręczna. Kr. 1924 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 32. Głosy Katol. nr 279.
41. Co mówią o księżach? Kr. 1924 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 32. Głosy Katol. nr 280.
42. Ratujmy naszą młodzież. Kr. 1924 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 58. Głosy Katol. nr 287/288.
43. Notatki społeczno-ekonomiczne. *Prz. Powsz.* R. 41: 1924 t. 161 s. 85-94.
44. Oblicza PPS. Uwagi nad krakowskim kongresem socjalistycznym. *Prz. Powsz.* R. 41: 1924 t. 161 s. 181-184.
45. Ze sprzeczności Jugosławii. *Prz. Powsz.* R. 41: 1924 t. 164 s. 89-94.
46. Kronika społeczna i ekonomiczna. *Prz. Powsz.* R. 41: 1924 t. 164 s. 176-186.
47. Czy statystyka jest sprawdzianem wartości religii? *Wiara i Życie.* R. 4: 1924 s. 299-311.
48. Przegląd piśmiennictwa. *Prz. Powsz.* R. 41: 1924 t. 163 s. 262-266.
48a. Rec.: L. KRZYWICKI: Studia społeczne. W. 1923. *Prz. Powsz.* R. 41: 1924 t. 164 s. 264-265.
49. Kolpingowskie organizacje młodzieżowe w Holandii. *Przew. Społ.* R. 6: 1924/1925 s. 111-117.
50. O jedność Kościoła Bożego. Kr. 1925 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 32. Głosy Katol. nr 292.
51. Żyjmy po ludzku! Kr. 1925 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 32. Głosy Katol. nr 293.
52. Zmartwychwstanie. Kr. 1925 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 32. Głosy Katol. nr 294.
53. Duch ofiary podstawą życia sodalicyjnego. *Sod. Mar.* R. 24: 1925 s. 1-7.
54. Pojedynek wobec kultury i rozumu. *Wiara i Życie.* R. 5: 1925 s. 83-87.
55. Stanowisko Kościoła i katolików wobec pojedynku. *Wiara i Życie.* R. 5: 1925 s. 108-112.
56. Z literatury ekonomiczno-społecznej. *Prz. Powsz.* R. 42: 1925 t. 165 s. 359-364.
57. Kronika społeczno-ekonomiczna. *Prz. Powsz.* R. 42: 1925 t. 165 s. 114-121, t. 166 s. 233-240.
58. Katolickie tezy społeczno-ekonomiczne. *Prz. Powsz.* R. 42: 1925 t. 165 s. 247-253.
59. Kłopoty PPS. *Prz. Powsz.* R. 42: 1925 t. 165 s. 377-381.
60. Z kroniki społeczno-ekonomicznej. *Prz. Powsz.* R. 42: 1925 t. 167 s. 169-176.
61. Zjazd katolicki w Warszawie. *Prz. Powsz.* R. 43: 1926 t. 172 s. 49-59.
62. Przegląd piśmiennictwa. *Prz. Powsz.* R. 43: 1926 t. 170 s. 116-120.
63. Rec.: L. MIKOŁAJCZAK: Quo vadis Polonia? W. 1926. *Prz. Powsz.* R. 43: 1926 t. 172 s. 110-111.
64. W sprawie rekolekcji zamkniętych. *Sod. Mar.* R. 27: 1928 s. 38-43.
65. Znaczenie i działalność sekcji eucharystycznych w Sodalicjach. *Sod. Mar.* R. 27: 1928 s. 100-106.
66. Sodalicyjne typy. *Sod. Mar.* R. 27: 1928 s. 137-142.
67. O duchu karności i posłuszeństwa w Sodalicji. *Sod. Mar.* R. 27: 1928 s. 159-165.
68. Z zamknięciem roku sodalicyjnego. *Sod. Mar.* R. 27: 1928 s. 184-190.
69. Ruch liturgiczny. *Wiara i Życie.* R. 9: 1929 s. 201-208.
70. Kilka słów o finansach sodalicji. *Sod. Mar.* R. 28: 1929 s. 25-30.

71. Błąd taktyczny. *Sod. Mar.* R. 28: 1929 s. 67-73.
72. Propaganda literatury religijnej. *Sod. Mar.* R. 28: 1929 s. 81-88.
73. Ruch liturgiczny a Sodalicja. *Sod. Mar.* R. 28: 1929 s. 153-157.
74. Szkodliwe sentymenty. *Sod. Mar.* R. 28: 1929 s. 202-207.
75. Rec.: A. SZYMAŃSKI: Zagadnienia społeczne. Lubl. 1929. *Prz. Powsz.* R. 46: 1929 t. 184 s. 368-371.
76. Rola organizacji akademickich w Akcji Katolickiej. W: S. BROSS: Akcja Katolicka na I Krajowym Kongresie Eucharystycznym w Polsce. P. [1930] s. 81-101.
77. O pracy w sekcjach. *Sod. Mar.* R. 29: 1930 s. 49-54.
78. Wspólna oznaka sodalicyjna. *Sod. Mar.* R. 29: 1930 s. 82-89.
79. Sekcje dokształcania religijnego. *Sod. Mar.* R. 29: 1930 s. 125-131.
80. U progu nowego roku sodalicyjnego. *Sod. Mar.* R. 29: 1930 s. 170-176.
81. Jasne strony życia Sodalicji Mariańskich Akademików. *Sod. Mar.* R. 29: 1930 s. 210-213. — Toż w: *Biuletyn Związku Sodalicyj Akademików w Polsce.* Nr 9: 1930 s. 7-11.
82. Ciemne strony życia Sodalicji Mariańskich Akademików. *Sod. Mar.* R. 29: 1930 s. 225-229.
83. Z okazji niezwykłego jubileuszu. *Sod. Mar.* R. 30: 1931 s. 50-53. — Toż w: *Biuletyn Związku Sodalicyj Akademików w Polsce.* Nr 10: 1931 s. 1-4.
84. Możliwość i warunki społecznej pracy Sodalicji. *Sod. Mar.* R. 30: 1931 s. 201-205.
85. Encyklika „Casti connubii" a Sodalicje. *Moderator.* R. 3: 1931 t. 2 s. 3-7.
86. Na temat encykliki „Quadragesimo anno". *Moderator.* R. 3: 1931 t. 2 s. 33-42.
87. W trosce o duszę ludu. *Moderator.* R. 3: 1931 t. 2 s. 65-71.
88. W obliczu wielkiej rocznicy. Concilium Efeskie. *Moderator.* R. 3: 1931/1932 t. 2 s. 15-20.
89. System kontroli w Sodalicjach. *Moderator.* R. 3: 1931/1932 t. 2 s. 46-49.
90. Kiedy i jak stosować kontrolę w Sodalicji? *Moderator.* R. 3: 1931/1932 t. 2 s. 77-82.
91. O nowy typ Sodalicji. *Moderator.* R. 3: 1931/1932 t. 2 s. 93-101.
92. Na marginesie dyskusji o stosunku Sodalicji do Akcji Katolickiej. *Moderator.* R. 3: 1931/1932 t. 2 s. 102-105.
93. Trzeci zjazd OO. Moderatorów Sodalicji Mariańskich. *Nasze Wiad.* T. 10: 1931-1935 s. 441-454.
94. Rec.: A. MYTKOWICZ: O płacach zarobkowych i ich bieżącej polityce. P. 1930; M. BIAŁOWĄS: Czas pracy w Polsce. Miejsce Piastowe 1931. *Prz. Powsz.* R. 48: 1931 t. 191 s. 166-168.
95. Kim jesteśmy i czego chcemy? Rzecz o Sodalicjach Mariańskich. Kr. 1933 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 67. Współpraca z E. KOSIBOWICZEM. Sprawy Sodalicyjne nr 2.
96. Współczesne znaczenie Sodalicji. *Sod. Mar.* R. 31: 1932 s. 34-39.
97. Encykliki społeczne a Sodalicje. *Sod. Mar.* R. 31: 1932 s. 102-105, 119-123.
98. W pewności zwycięstwa. *Sod. Mar.* R. 31: 1932 s. 196-201.
99. Zwycięstwo nad sobą, a poświęcenie dla drugich. *Sod. Mar.* R. 31: 1932 s. 227-231.
100. Rzeczywistość polskiego katolicyzmu. *Wiara i Życie.* R. 12: 1932 s. 205-211.
101. Współczesna rzeczywistość polskiego katolicyzmu. *Wiara i Życie.* R. 12: 1932 s. 253-257.
102. Rzeczywistość życia Kościoła. *Wiara i Życie.* R. 13: 1933 s. 330-333.
103. Żywotne siły Kościoła. *Wiara i Życie.* R. 13: 1933 s. 353-362.
104. Stosunek Sodalisa-nauczyciela do Kościoła i jego urzędowego przedstawiciela. W: *Pamiętnik dwudziestopięciolecia Sodalicji Nauczycielskiej w Chyrowie, 1908-1933.* Chyrów 1933 s. 9-12.
105. Sodalicje a ruch rekolekcji zamkniętych. *Moderator.* R. 6: 1934 t. 3 s. 233-246.
106. Życie Kościoła a Sodalicje. *Sod. Mar.* R. 33: 1934 s. 3-9.
107. Od czego zależy znaczenie Sodalicji? *Sod. Mar.* R. 33: 1934 s. 49-54, 98-103.
108. Znaczenie katolicyzmu w Polsce. *Wiara i Życie.* R. 14: 1934 s. 129-137.
109. Wzajemne stosunki parafii i Sodalicji. *Moderator.* R. 7: 1935 t. 4 s. 337-351.
110. Wiara a godność człowieka. Referat na VII Zjeździe Związku Sodalicji Mariańskiej Nauczycielek w Polsce. *Moderator.* R. 7: 1935 t. 4 s. 400-413. — Toż w osob. odb. Kr. 1935 Wyd. Ks. Jez. 8° s. 16.
111. Dziwne konsekwencje państwa totalnego. *Moderator.* R. 7: 1935 t. 4 s. 460-464.
112. Z Sodalicyjnych zjazdów. *Moderator.* R. 7: 1935 t. 4 s. 464-467.
113. Co może zdziałać jedna Sodalicja. Sprawozdanie Pań Wiejskich Ziemi Kaliskiej. *Moderator.* R. 7: 1935 t. 4 s. 467-470.
114. O rehabilitację godności kobiety. *Moderator.* R. 7: 1935 t. 4 s. 470.
115. „Rekolekcje otwarte dla inteligencji". *Nasze Wiad.* T. 11: 1935 s. 92-101.
116. Wyjazd pierwszego Sodalisa polskiego na misje. *Sod. Mar.* R. 34: 1935 s. 142-144.
117. Rec.: M. PFLIEGLER: Heilige Bil-

dung. Salzburg. *Prz. Powsz.* R. 52: 1935 t. 107 s. 343-344.

118. Bratkowski Stefan (1853-1914). W: *Pol. słow. biogr.* T. 2 s. 416.

119. Rola prezydentki Sodalicji. *Moderator.* R. 8: 1936 t. 4 s. 485-496.

120. Organizacja pracy sodalicyjnej. *Moderator.* R. 9: 1937 t. 5 s. 79-89.

121. Gdzie się podziało 40 000 sodalistów w Polsce. *Sod. Mar.* R. 36: 1937 s. 261-266.

122. Na drodze do powetowania strat. *Sod. Mar.* R. 36: 1937 s. 310-315.

123. Sodalicje w Bożym życiu Kościoła. *Sod. Mar.* R. 36: 1937 s. 382-386.

124. Obecne tamy w życiu Kościoła. *Sod. Mar.* R. 36: 1937 s. 435-438.

125. O programie w sodalicyjnej pracy. *Sod. Mar.* R. 36: 1937 s. 69-73.

126. Związek Sodalicji Inteligencji Męskiej w Polsce. *Sod. Mar.* R. 36: 1937 s. 93-101.

127. O wspólny program ruchu sodalicyjnego w Polsce. *Sod. Mar.* R. 36: 1937 s. 117-120.

128. O propagandzie idei sodalicyjnej. *Sod. Mar.* R. 36: 1937 s. 165-170.

129. Zjednywanie nowych członków Sodalicji. *Sod. Mar.* R. 36: 1937 s. 213-216.

130. Stosunek Sodalicji do współczesności. *Moderator.* R. 10: 1938 t. 5 s. 163-169.

131. Propaganda sodalicyjna. *Sod. Mar.* R. 37: 1938 s. 3-6.

132. Sumienność w sodalicyjnych drobiazgach. *Sod. Mar.* R. 37: 1938 s. 66-69.

133. Sodalicje polskie a kanonizacja bł. Andrzeja Boboli. *Sod. Mar.* R. 37: 1938 s. 163-165.

134. Sylwetka sodalisa. *Sod. Mar.* R. 37: 1938 s. 171-175.

135. O nowe formy sodalicyjne pracy. *Sod. Mar.* R. 37: 1938 s. 213-218.

136. Związek Sodalicji Nauczycielek w Polsce. Sprawozdanie za rok 1936/1937. *Sod. Mar.* R. 37: 1938 s. 343-351.

137. Stosunki i związki międzysodalicyjne. *Moderator.* R. 11: 1939 t. 6 s. 24-30.

138. Nasza rota. Kr. 1946 Wyd. Apost. Modl. 8° s. 104.

II.

GRZEBIEŃ L.: Moskała Romuald. W: *Pol. słow. biogr.* T. 22 s. 45-46, tamże literatura. — Ponadto: JACEWICZ W., WOŚ J.: Martyrologium polskiego duchowieństwa rzymskokatolickiego pod okupacją hitlerowską. Z. 5. W. 1981 s. 85.

Ks. Ludwik Grzebień SJ

Mucha Jan (1907-1978), prałat papieski, kanonista.

Urodził się 11 XII 1907 r. w Miernowie, pow. Pińczów jako syn Tomasza i Marcjanny z Grzędów. Po ukończeniu 4-klasowej szkoły powszechnej w Miernowie, rozpoczął w 1919 r. naukę w Gimnazjum im. Hugona Kołłątaja w Pińczowie, gdzie w 1927 r. uzyskał świadectwo dojrzałości. W tym samym roku wstąpił do Seminarium Duchownego w Kielcach. Po ukończeniu studiów filozoficzno-teologicznych otrzymał 19 VI 1932 r. święcenia kapłańskie. Po święceniach udał się na studia specjalistyczne z zakresu prawa kanonicznego, które podjął w Rzymie na Uniw. Gregoriańskim. 20 VI 1936 r. zdobywa tytuł doktora prawa kanonicznego, po obronie pracy pt. „De patrimonio Ecclesiae in Polonia saec. XVII et XVIII" oraz po zdaniu egzaminów z wynikiem b. dobrym. Podczas pobytu w Rzymie uczęszczał przez jeden rok na studium Roty Rzymskiej oraz skończył kurs języka łacińskiego przy Gregorianum. Po powrocie z Rzymu do diecezji podjął pracę w Seminarium Duchownym i w Kurii Diecezjalnej, do której zalicza się również Sąd Biskupi. W dn. 6 VIII 1936 r. otrzymał nominację na sekretarza Kurii Biskupiej oraz na profesora Seminarium Duchownego (nauczanie jęz. łacińskiego oraz wykłady prawa kanonicznego). Jeszcze w tym samym roku (26 X) powierzył mu biskup funkcję promotora sprawiedliwości w Sądzie Biskupim. W 1938 r. przejął wykłady z prawa kanonicznego na pozostałych kursach (IV-VI) i prowadził je przez 33 lata (do 1972 r.). Dnia 9 X 1939 r. został notariuszem Sądu Biskupiego, pełniąc tę funkcję przez blisko 20 lat. W 1959 r. (27 IV) otrzymał nominację na wiceoficjała Sądu Biskupiego, a w trzy lata później (31 VIII 1962) na oficjała, pozostając na tym stanowisku aż do śmierci. Podczas okupacji wykładał kanoniczne prawo procesowe na zorgani-

zowanym w Kielcach (tajnie działającym) Wydziale Prawa Kanonicznego KUL-u.

Miał duży udział w przygotowaniu i przeprowadzeniu II Synodu Diecezjalnego w 1958 r. Nie przerywając pracy w Sądzie wrócił na pewien czas do pracy administracyjnej, aby pełnić przez 4 lata (od 4 V 1959 do 26 VIII 1963 r.) posługę Wikariusza Generalnego. Pracował też bezpośrednio w duszpasterstwie. Zaraz po powrocie do diecezji (1936) otrzymał nominację na Moderatora Sodalicji Panów w Kielcach. Chętnie spieszył z pomocą duszpasterską, zwłaszcza swoim kolegom, a później także swoim uczniom. Udzielał się w pracy apostolskiej podejmowanej przez profesorów Seminarium w kościele Św. Trójcy. Ostatnie sześć lat życia (1972-1978) poświęcił — z woli biskupa J. Jaroszewicza — pracy duszpasterskiej, jako proboszcz parafii Chrystusa Króla w Kielcach.

Piastując odpowiedzialne stanowiska otrzymywał też godności i odznaczenia kościelne: najpierw kanonika honorowego (1947), następnie kanonika rzeczywistego Kapituły Katedralnej (1957), prałata papieskiego (1962) i wreszcie prałata kustosza Kapituły Katedralnej (1969). Zmarł 3 X 1978 r. w Kielcach.

I.

1. De patrimonio Ecclesiae in Polonia saec. XVII et XVIII. (Studium historico-canonicum). Excerpta ex dissertatione ad lauream in Fac. I. Can. in P. Un. Gregoriana. Roma 1936 s. 48.
2. Uwagi o obecnie obowiązującym prawie kościelnym zabraniającym duchownym i zakonnikom handlu zyskownego. *Kiel. Prz. Diec.* R. 58: 1957 s. 161-167.
3. Śp. ks. Adam Molisak. *Kiel. Prz. Diec.* R. 40: 1964 s. 165-167.
4. Pycia Jacek (1877-1942). W: *Polscy kanoniści* (wiek XIX i XX). Cz. 2. W. 1981 s. 131-132.

II.

Arch. Diec. w Kielcach: Akta personalne, sygn. XM. XXXII-220; SZTAFROWSKI E.: Śp. ksiądz prałat Jan Mucha. *Kiel. Prz. Diec.* R. 55: 1979 s. 138-144; Mucha Jan. W: *Polscy kanoniści*. Cz. 2. W. 1981 s. 46-47.

Ks. Edward Sztafrowski

Mysor Władysław (1871-1943), kanonista.

Urodził się 25 VII 1871 r. w Wojsławiu k. Mielca w rodzinie chłopskiej, był synem Andrzeja i Katarzyny Sarama. Studia teologiczne ukończył w Seminarium Duchownym w Tarnowie i w 1894 r. przyjął święcenia kapłańskie. Od 28 VI 1894 r. był wikariuszem w Ropczycach, a jesienią t. r. rozpoczął dalsze studia na Uniw. Gregoriańskim w Rzymie, gdzie też w 1897 r. uzyskał doktorat obojga praw. Po powrocie do diecezji i kilkumiesięcznej pracy duszpasterskiej w Kolbuszowej został jeszcze w tym samym roku (1897) prefektem i ojcem duchownym w Seminarium Duchownym w Tarnowie. Równocześnie wykładał do r. 1901 liturgikę i do 1913 r. prawo kanoniczne. W 1901 r. został kapelanem bpa L. Wałęgi. W l. 1902-1936 był prokuratorem i promotorem sprawiedliwości w sądzie biskupim, 1904-1922 egzaminatorem prosynodalnym, 1907-1917 kanclerzem kurii diecezjalnej, 1917-1922 asesorem. W 1917 r. został mianowany kanonikiem kapituły tarnowskiej, w której w 1922 r. otrzymał godność prałata scholastyka. Ponadto otrzymał godność protonotariusza apostolskiego (1928); był delegatem biskupa do spraw nauki w Seminarium Duchownym, oraz posiadał kilka innych nominacji. Był jednym z twórców synodu diecezjalnego, który odbył się w Tarnowie w 1928 r. On też zredagował postanowienia synodu i wydał je drukiem. Oddawał się też pracy społecznej. Podczas I wojny światowej prowadził akcję charytatywną wśród jeńców włoskich, następnie rozwinął ożywioną działal-

ność jako dyrektor Komunalnej Kasy Oszczędności w Tarnowie, udzielając funduszów na różne charytatywne cele oraz licznych kredytów. Przyczynił się w znacznej mierze do odbudowy ze zniszczeń wojennych miasta. Finansowa działalność Mysora spotkała się jednak z krytyką (zarzucano mu lekkomyślne udzielanie pożyczek bez odpowiednich gwarancji) i doprowadziła do rezygnacji z urzędów kurialnych. Zmarł w Tarnowie 16 I 1943 r.

I.

1. Poradnik katechetyczny i duszpasterski. *Dwutyg. Katech. Duszp.* R. 4: 1900 s. 93, 172-174, 221, 270-272, 319-320, 424-425, 452-454; R. 5: 1901 s. 20-22, 48-50, 109-112, 137-138, 261-264, 309-310.

2. Z liturgii [kazusy]. *Dwutyg. Katech. Duszp.* R. 4: 1900 s. 16-17, 39-40, 64-65, 169-172, 192-194, 222, 246-247, 380-381, 401-402, 423-424, 450-452; R. 5: 1901 s. 18-20, 46-48, 108-109, 136, 160-164; pod osob. tyt.: Uprzywiliowana wotywna Msza św. „Rorate" s. 187-191, 260-261, 308-309.

3. Kanoniczne przyczyny dyspenz od przeszkód małżeńskich. *Dwutyg. Katech. Duszp.* R. 6: 1902 s. 343-347, 416-417, 441-443, 475-478, 537-541; R. 7: 1903 s. 156-158, 188-190, 242-245.

4. Przepisy o konkurencji kościelnej i komitetach parafialnych. Tarnów 1906 J. Styrna 8° s. 38.

5. Przepisy ustawy kongrualnej katolickiego duchowieństwa parafialnego. Tarnów 1907 Druk. J. Styrna 8° s. 134, nlb. 2.

6. Czy grunta, których dochód jest wliczony do kongruy proboszcza, są wolne od obowiązku płacenia dodatków do podatków. *Gaz. Kość.* R. 21: 1913 s. 605-606.

7. Dodatek do funduszu religijnego. *Gaz. Kość.* R. 21: 1913 s. 455-456, 504-505, 518-519, 528-530.

8. Straż nocna koło kościoła. *Gaz. Kość.* R. 21: 1913 s. 498.

II.

ŁOPUSZAŃSKI B.: Mysor Władysław. W: *Pol. słow. biogr.* T. 22 s. 362-363, tamże literatura; NOWAK A.: Mysor Władysław. W: *Polscy kanoniści.* Cz. 2. W. 1981 s. 54-56, tamże literatura.

Ks. Adam Nowak

Myszkowski Tytus (1861-?), profesor Uniw. Lwowskiego, biblista.

Urodził się w 1861 r. we wsi Pielgrzymka k. Jasła. Studia gimnazjalne ukończył w Przemyślu, a teologiczne na Uniw. w Wiedniu, gdzie w 1889 r. uzyskał doktorat teologii. W 1903 r. został mianowany profesorem nadzw., a w 1908 r. profesorem zwyczajnym studium biblijnego Starego Testamentu i dialektów semiackich Uniw. Lwowskiego. W 1918 r. przestał wykładać na Uniw. Lwowskim przechodząc do Akademii Grecko-Katolickiej we Lwowie.

I.

1. Chronologica-historica introductio in Novum Testamentum. Leopoli 1892 Typ. Instituti Stauropegiani 8° s. VII, 177.

2. De ratione litterarum in Cantico Mariae conspicua dissertatio exegetica. Leopoli 1901 8° s. 47.

3. „Dwe nauki — istina edina". W odpowiedzi na artykuł „Dwe nauki" nr 7-8 pisma Żywaja Myśl z 1903. Lw. 1904 Druk. Stauropigijskiego Instytutu 8° s. 55.

4. Isaiae liber in versionibus Graeca LXX et Latina Vulgata et Palaeoslavica exhibitus et explicatus, pars prior. Leopoli 1906 Typ. Inst. Stauropegiani 4° s. XV, 218.

5. Wzgliad św. Joanna Złatoustawo na wierchownuju wlast św. Ap. Petra. Lw. 1908 Druk. Stauropigijskiego Inst. 8° s. 114.

6. Kilka dysput w: *Bohosłowskim Wiestnyku,* 1900-1902.

II.

Kronika Uniwersytetu Lwowskiego. T. 2. Zebr. W. HAHN. Lw. 1912 s. 298-300; Wydział Teologiczny Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, 1918-1933. Lw. 1934 s. 105.

Ks. Ludwik Grzebień SJ

Mytkowicz Andrzej (1873-1954); profesor Uniw. Lwowskiego, socjolog, etyk społeczny, popularyzator.

Urodził się 26 XI 1873 r. we wsi Czeluśnica k. Jasła w rodzinie chłopskiej Piotra i Marianny Gałuszka. Nauki pobierał w szkołach jasielskich,

maturę zdał w czerwcu 1904 r. Na Uniw. Jagiellońskim studiował prawo (1894-1895) i teologię (1895-1899); święcenia kapłańskie przyjął 23 VII 1899 r. Pracę duszpasterską rozpoczął jako wikariusz w Jaworznie (pow. Chrzanów), gdzie założył i prowadził stowarzyszenie robotnicze „Przyjaźń". Kilkakrotnie wyjeżdżał do Niemiec i Austrii dla zapoznania się z metodami pracy chrześcijańsko społecznej wśród robotników. Przeniesiony w 1904 r. na penitencjarza przy kościele Mariackim w Krakowie, został w 1905 r. mianowany przez kard. J. Puzynę pierwszym generalnym sekretarzem katolickich stowarzyszeń robotniczo-rzemieślniczych w całej diecezji krakowskiej. W lutym 1905 r. założył dwutygodnik „Postęp", który został przekształcony w tygodniowy organ katolickiego Stowarzyszenia Robotników i Rzemieślników. Przyczynił się do zorganizowania w r. 1906 Polskiego Związku Zawodowego Katolickich Robotników (PZZKR) w Krakowie, który stanowił ogniwo utworzonego już w październiku 1904 r. Ogólnokrajowego Związku Katolickich Stowarzyszeń Robotniczych i Rzemieślniczych z siedzibą w Krakowie. Został też dyrektorem spółki wydawniczej zakupionego wraz z drukarnią dziennika „Głos Narodu" (1908) i prowadził jego księgowość. Obok „Postępu", którym kierował jako redaktor naczelny, w r. 1909 był współzałożycielem innego dwutygodnika „Myśl Robotnicza" i przejął miesięcznik religijny „W Obronie prawdy". Po śmierci kard. Puzyny pozbawiony szerszego oparcia, uzyskał w kwietniu 1912 r. urlop naukowy, w czasie którego studiował na Wydziale Ekonomicznym Uniw. w Monachium i uzyskał tam w 1914 r. doktorat ekonomii.

Od września 1914 r. przebywał jako wikariusz w Żywcu, a od 1917 r. jako proboszcz w Jawiszowicach (pow. Oświęcim). W kwietniu 1924 r. uzyskał „veniam legendi" na Wydziale Teologicznym Uniw. Lwowskiego, a 3 IV 1925 r. został mianowany profesorem nadzw. socjologii chrześcijańskiej. Wykłady rozpoczął 6 V 1925 r. Był dziekanem Wydziału w r. akad. 1927/28. W lipcu 1930 r. został profesorem zw. Wskutek skasowania katedry przeniesiony 30 IX 1933 r. w stan nieczynny, powrócił do Krakowa i osiadł przy parafii Św. Krzyża, najpierw jako wikary, niebawem administrator, a od 1936 r. jako proboszcz. Objął 1 X 1934 r. wykłady zlecone chrześcijańskich nauk społecznych na Wydziale Teologicznym Uniw. Jagiellońskiego, prowadził je do końca r. akad. 1938/39 i kontynuował po wojnie w l. 1945-1947. Zmarł w Krakowie 1 II 1954 r. i pochowany został na cmentarzu Rakowickim.

I.

1. Socjalizm w Galicji w ostatnich dwóch latach. *Gaz. Kośc.* R. 16: 1908 s. 403-404.

2. Tegoroczny kongres socjalistyczny w Krakowie. *Gaz. Kośc.* R. 16: 1908 s. 430-432.

3. Z Krakowa. *Aten. Kapł.* R. 2: 1910 t. 3 s. 84-90.

4. Z przeszłości i teraźniejszosci robotnika. Kr. 1913 8° s. 62.

5. Ausländische Wanderarbeiter in der deutschen Landwirtschaft. Posen 1914 8° s. 171.

6. Rec.: L. W. BIEGELEISEN: Rozwój gospodarczy nowoczesnej wsi polskiej. T. 1. Kr. 1916. *Prz. Powsz.* R. 33: 1916 t. 132 s. 373-376.

7. Problem społeczny a ministerstwo socjalne. *Gaz. Kośc.* R. 24: 1917 s. 306-308.

8. Z powodu artykułu: „Kto ma rację?". *Gaz. Kośc.* R. 24: 1917 s. 615-616.

9. Powstanie i rozwój emigracji sezonowej. Kr. 1917 8° s. 167.

10. O własność ziemską i kościelną. *Gaz. Kośc.* R. 25: 1918 nr 30-35.

11. Socjalizacja dóbr i dusz. *Gaz. Kośc.* R. 26: 1919 nr 3, 9.

12. Radykalizm wobec etyki. *Gaz. Kośc.* R. 30: 1923 s. 101-102, 116-117, 161-162, 172-174.

13. W przededniu nowego ustroju rol-

nego. *Gaz. Kośc.* R. 32: 1925 s. 401-404, 413-416, 425-428.

14. Ze socjologii. *Gaz. Kośc.* R. 32: 1925 s. 197-200.

15. Z literatury społecznej. *Gaz. Kośc.* R. 33: 1926 s. 449-452.

16. Sądownictwo pracy. *Przew. Społ.* R. 8: 1927 s. 311-321, 395-403, 433-437, 469-474.

17. Polski „Kolping" i jego dzieło. (Praca społeczna wśród młodzieży rękodzielniczej). *Przew. Społ.* R. 9: 1928 s. 219-227. — Toż w osob. odb. P. 1928 8° s. 11.

18. Akcja Katolicka u podstaw i w praktyce. *Gaz. Kośc.* R. 37: 1930. — Toż w osob. odb. Lw. 1929 8° s. 124.

19. Ważność zagadnienia płac zarobkowych. *Przew. Społ.* R. 10: 1929 s. 129-131.

20. Zagadnienie płacy zarobkowej w problemie społecznym. *Przew. Społ.* R. 10: 1929 s. 177-183, 214-221.

21. Liberalizm, socjalizm i katolicyzm w sprawie płacy zarobkowej. *Przew. Społ.* R. 10: 1929 s. 257-264, 316-326.

22. Teoria słusznej płacy zarobkowej. *Przew. Społ.* R. 10: 1929 s. 385-392, 433-439.

23. Rec.: E. SCHLUND: Die katholische Aktion. München 1928; Zasady Akcji Katolickiej we Włoszech. W. 1925; L. PICARD, G. HOYOIS: L'association Catholique de la jeunesse belge. Louvain 1924. *Prz. Teol.* R. 10: 1929 s. 165-167.

24. Płaca zarobkowa a państwo. *Przew. Społ.* R. 11: 1930 s. 8-15, 53-59.

25. Umowy zbiorowe i związki zawodowe a praca zarobkowa. *Przew. Społ.* R. 11: 1930 s. 91-98, 129-136, 177-180, 209-219.

26. O płacach zarobkowych i ich bieżącej polityce. P. 1930 8° s. 90. Jest to odb. niektórych art. z *Przew. Społ.*

27. Belgia wzorowym warsztatem socjalnym. *Przew. Społ.* R. 12: 1931 s. 273-278.

28. Liga Narodowa Chrześcijańskich Pracowników Belgijskich. *Przew. Społ.* R. 12: 1931 s. 329-344.

29. Chrześcijańskie związki zawodowe w Belgii. *Przew. Społ.* R. 12: 1931 s. 387-393, 431-438.

30. Chrześcijańskie spółdzielnie spożywczowytwórcze w Belgii. *Przew. Społ.* R. 12: 1931 s. 465-470.

31. Walka z rządem. *Katol. Głos Pracy.* R. 1931 nr 19-24.

32. Katolicyzm socjalny w niezawisłej Belgii. (Szkic historyczny). *Prz. Powsz.* R. 48: 1931 t. 192 s. 333-351; R. 49: 1932 t. 193 s. 81-98. — Toż w osob. odb. Kr. 1932 8° s. 37.

33. Spółdzielczość kredytowa Chrześcijańskich Robotników w Belgii. *Przew. Społ.* R. 13: 1932 s. 5-10.

34. Chrześcijańscy Robotnicy a ubezpieczenia społeczne w Belgii. *Przew. Społ.* R. 13: 1932 s. 41-44.

35. Chrześcijańska akcja społeczna wśród belgijskich kobiet pracujących. *Przew. Społ.* R. 13: 1932 s. 166-174.

36. Korporacjonizm wsi belgijskiej. *Głos Nar.* R. 40: 1933 nr 347 s. 12.

37. Organizacje katolickiej młodzieży robotniczej w Belgii. *Przew. Społ.* R. 14: 1933 s. 185-202.

38. O aktualności tercjarstwa dla Akcji Katolickiej. *Gaz. Kośc.* R. 40: 1933 s. 184-185, 198-199.

39. Socjologia chrześcijańska. Cz. 1-2. Kr. 1935-1936. Skrypt powielany dla studentów.

II.

LECHICKI Cz.: Mytkowicz Andrzej. W: *Pol. słow. biogr.* T. 22 s. 415-416, tamże literatura.

Ks. Ludwik Grzebień SJ

Nachtman Władysław (1909-1971), autor rozprawy z prawa kanonicznego, tłumacz.

Urodził się 10 VI 1909 r. w Zawierciu, był synem Władysława i Heleny Reichel. Dnia 11 VI 1924 r. wstąpił do zakonu jezuitów i nowicjat odbył w Kaliszu (1924-1926). Studia humanistyczne odbył w Pińsku (1926-1928), filozoficzne na wydziale zakonnym w Krakowie (1928-1930), a teologiczne w kolegium Bobolanum w Lublinie (1933-1937), gdzie też w 1936 r. przyjął święcenia kapłańskie. Opuściwszy w 1937 r. zakon jezuitów studiował na Wydziale Humanistycznym i Wydziale Prawa Uniwersytetu Jagiellońskiego. W okresie II wojny światowej pracował w diecezji częstochowskiej, a od 1946 r. w archidiecezji wrocławskiej. Należał do pierwszych organizatorów życia religijnego we Wrocławiu. W 1951 r. przeniósł się do Lublina, gdzie studiował na Wydziale Prawa Katolickiego Uniw. Lubelskiego i uzyskał tytuł licencjata i doktora (1954). Posiadał też tytuł magistra filologii klasycznej uzyskany na Uniw. Wrocławskim i teologii uzyskany na Uniw. Jagiellońskim (1952). Od 1957 r. pracował ponownie na terenie archidiecezji wrocławskej. Zmarł 1 IV 1971 r. we Wrocławiu.

I.

1. Śp. Paweł Wolak T. J. *Nasze Wiad.* T. 10: 1931-1934 s. 94.

2. Śp. O. Józef Szczepański T. J. *Nasze Wiad.* T. 10: 1931-1934 s. 97-108.

3. Śp. br. Zygmunt Wojtych T. J. *Nasze Wiad.* T. 10: 1931-1934 s. 187-190.

4. Tłum.: MÜLLER L.: Bożemu Sercu cześć i chwała. Tłum. z węgierskiego... Kr. 1931 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 263.

5. Tłum.: BESSIÈRES A.: Wiara. Tłum. z franc... Kr. 1932 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 144.

6. Tłum.: SCHMID M.: Miesięczne odnowienie ducha. Konferencje dla osób zakonnych. Tłum. z niem... T. 1-2. Kr. 1932 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 205, 252; T. 3-4. Kr. 1935 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 174, 234.

7. Tłum.: HÄTTENSCHWILLER J.: O miłości Serca Jezusowego. Czytania. Tłum. z niem... Kr. 1936 Wyd. Apost. Modl. 16° s. 288.

8. Trybunał Roty Rzymskiej. Historia, organizacja, postępowanie. Lubl. 1957 Tow. Nauk. KUL 8° s. 149. Wydział Prawa Kanonicznego. Rozprawy... t. 9.

II.

KSIĄŻEK S.: Nachtman Władysław. W: *Polscy kanoniści.* W. 1981 cz. 2 s. 59-61, tamże literatura.

Ks. Ludwik Grzebień SJ

Naleśniak Teodor Jakub (1887-1942), dominikanin, teolog, pisarz religijny, redaktor.

Urodził się 15 VII 1887 r. w Pawłosiowie. Do gimnazjum uczęszczał w Jarosławiu w latach 1901-1906. W 1907 r. wstąpił w Krakowie do dominikanów i otrzymał imię zakonne Teodor. Studia teologiczne rozpoczął w 1908 r. w Krakowie, następnie kontynuował je w latach 1909-1914 w Międzynarodowym Kolegium św. Tomasza „Angelicum" w Rzymie. Święcenia kapłańskie otrzymał 10 VIII 1912 r. w Tarnowie. W 1914 r. przedstawił w Angelicum pracę lektorską pt.: „Tractatus de plenitudine gratiae in Beata Maria Virgine", zdał przepisane egzaminy i otrzymał zakonny stopień naukowy, lektora teologii. Po powrocie do kraju, w latach 1915-1928 wykładał najczęściej Pismo św. i historię dogmatów w zakon-

nym Studium teologicznym we Lwowie. W latach 1925-1932 kierował redakcją wskrzeszonego miesięcznika „Róża Duchowna". Sprawował też urząd przeora w Żółkwi 1929-1932, Tarnobrzegu 1936-1939 oraz Starym Borku 1939-1942. Był dobrym misjonarzem ludowym i cenionym rekolekcjonistą. Zmarł w Starym Borku 4 XII 1942 r.

I.

1. Ostoja w pokusach. *Róża Duch.* R. 16: 1913 nr 9 s. 267-269.

2. Ucieczka grzeszników. *Róża Duch.* R. 16: 1913 nr 5 s. 149-150.

3. Boże Ciało. *Róża Duch.* R. 23: 1920 nr 5-6 s. 104-108.

4. Czytelnicy. [W sprawie pozyskiwania nowych prenumeratorów]. *Róża Duch.* R. 24: 1925 nr 12 s. 353-354.

5. Jubileuszowe lata. *Róża Duch.* R. 24: 1925 nr 1 s. 12-16.

6. Różaniec a Najśw. Maria Panna. *Róża Duch.* R. 24: 1925 nr 12 s. 363-368.

7. Różaniec a życie religijne. *Róża Duch.* R. 24: 1925 nr 11 s. 321-325.

8. Różaniec święty. *Róża Duch.* R. 24: 1925 nr 1 s. 4; nr 2 s. 33-36; nr 3 s. 77-79; nr 4 s. 97-99; nr 5 s. 129-135; nr 6 s. 161-168; nr 7 s. 193-202.

9. Siostry Dominikanki III Zakonu. *Róża Duch.* R. 24: 1925 nr 1 s. 24.

10. Sodalicja Imeldanek. *Róża Duch.* R. 24: 1925 nr 1 s. 27-28; nr 3 s. 90-91; nr 6 s. 184-185; nr 11 s. 340-344; nr 12 s. 373-375.

11. Rzym: † śp. O. Albert Lepidi św. Teologii i Pałacu Apostolskiego Magister. *Róża Duch.* R. 24: 1925 nr 11 s. 350-351.

12. W służbie szatana czy obłęd religijny. *Róża Duch.* R. 24: 1925 nr 2 s. 46-48.

13. Wytłumaczył [!] „badaczowi" Pismo św. (Obrazek autentyczny ze Lwowa). *Róża Duch.* R. 24: 1925 nr 5 s. 151-155.

14. Tłum.: M. — V. BERNARDOT: Od Eucharystii do Trójcy Przenajświętszej. Przekład z francuskiego opracował... Lw. 1925. Wydawnictwo OO. Dominikanów 16° s. 189, nlb. 2.

15. Br. Mannes Rudyk Zak. Kazn. *Róża Duch.* 25: 1926 nr 3 s. 93-94.

16. Odpowiedzi Redakcji. *Róża Duch.* R. 25: 1926 nr 6 s. 187-189; nr 9 s. 286-287.

17. Od Redakcji. [W związku z 25-leciem miesięcznika]. *Róża Duch.* R. 25: 1926 nr 1 s. 1-2.

18. † O. Franciszek Rączkowski Z. K. *Róża Duch.* R. 25: 1926 nr 9 s. 283-284.

19. Przez Różaniec do Najśw. Serca Jezusowego. *Róża Duch.* R. 25: 1926 nr 6 s. 161-164.

20. Różaniec a cześć Bogarodzicy. *Róża Duch.* R. 25: 1926 nr 1 s. 11-15.

21. Różaniec a dobra śmierć. *Róża Duch.* R. 25: 1926 nr 8 s. 225-229.

22. Różaniec a Komunia święta. *Róża Duch.* R. 25: 1926 nr 7 s. 193-195.

23. Różaniec a liturgia. *Róża Duch.* R. 25: 1926 nr 12 s. 355-357.

24. Różaniec a modlitwa. *Róża Duch.* R. 25: 1926 nr 2 s. 41-44.

25. Różaniec a Msza św. *Róża Duch.* R. 25: 1926 nr 4 s. 97-99.

26. Różaniec a Najśw. Sakrament. *Róża Duch.* R. 25: 1926 nr 5 s. 129-132.

27. Różaniec a szkoła powołania. *Róża Duch.* R. 25: 1926 nr 9 s. 257-263.

28. Różaniec a życie po śmierci. *Róża Duch.* R. 25: 1926 nr 11 s. 321-323.

29. Różaniec obrazem życia chrześcijańskiego. *Róża Duch.* R. 25: 1926 nr 10 s. 290-294.

30. Św. Józef w Tajemnicach Różańca św. *Róża Duch.* R. 25: 1926 nr 3 s. 76-79.

31. Red. i wstęp: Za przyczyną Marii. Przykłady opieki Królowej Różańca św. Przedruk z roczników Róży Duchownej (1898-1925) redagował... Lw. Wydawnictwo OO. Dominikanów 8°. T. 1 [Przykłady na maj]. 1926 s. 393, XX. T. 2 [Przykłady na październik]. 1927 s. 515, XXVI.

32. Br. Marek Gabriel Kałamarz Z. K. konwers. *Róża Duch.* R. 26: 1927 nr 11 s. 342-344.

33. Dyrektor Bractwa Różańcowego. *Róża Duch.* R. 26: 1927 nr 11 s. 324-327.

34. Jaką korzyść daje Bractwo Różańcowe? *Róża Duch.* R. 26: 1927 nr 6 s. 168-171.

35. Kogo wpisać i przyjmować do Bractwa Różańcowego. *Róża Duch.* R. 26: 1927 nr 3 s. 71-74.

36. Obowiązki Bractwa Różańcowego. *Róża Duch.* R. 26: 1927 nr 4 s. 107-109.

37. Obowiązki parafii względem Bractwa Różańcowego. *Róża Duch.* R. 26: 1927 nr 5 s. 141-146.

38. † O. Józef Jan Wala Z. K. *Róża Duch.* R. 26: 1927 nr 11 s. 344-345.

39. O przyjmowaniu do Bractwa Różańcowego. *Róża Duch.* R. 26: 1927 nr 2 s. 41-43.

40. Organizacja wewnętrzna Bractwa Różańcowego. *Róża Duch.* R. 26: 1927 nr 7 s. 200-202.

41. Organizacja zewnętrzna Bractwa Różańcowego. *Róża Duch.* R. 26: 1927 nr 9 s. 276-281.

42. O zaprowadzeniu Bractwa Różańcowego. *Róża Duch.* R. 26: 1927 nr 10 s. 298-302.

43. Początki Bractwa Różańcowego. *Róża Duch.* R. 26: 1927 nr 1 s. 5-7.

44. Sanacja Bractw Różańcowych. *Róża Duch.* R. 26: 1927 nr 12 s. 362-365.

45. Sposób organizowania Bractw Różańcowych. *Róża Duch.* R. 26: 1927 nr 8 s. 231-236.

46. Bł. Magdalena Panaterska. Dominikanka III-go Zak. (13-go października). *Róża Duch.* R. 27: 1928 nr 10 s. 296-304.

47. Echa Kongresu Eucharystycznego we Lwowie. *Róża Duch.* R. 27: 1928 nr 10 s. 305-310.

48. Nieco o fanatyźmie wschodnim. *Róża Duch.* R. 27: 1928 nr 9 s. 281-283.

49. Różaniec żywy. *Róża Duch.* R. 27: 1928 nr 1 s. 10-12.

50. Różaniec żywy. Pod opieką Zakonu Kaznodziejskiego. *Róża Duch.* R. 27: 1928 nr 3 s. 77-80; nr 4 s. 103-107; nr 5 s. 134-136; nr 6 s. 170-174; nr 7 s. 298-301; nr 8 s. 235-239; nr 9 s. 263-269; nr 10 s. 291-295; nr 11 s. 328-335; nr 12 s. 364-366.

51. Różaniec żywy. Przebieg organizacji. *Róża Duch.* R. 27: 1928 nr 2 s. 35-37.

52. Św. Tomasz z Akwinu. *Róża Duch.* R. 27: 1928 nr 3 s. 67-72.

53. Zakon Kaznodziejski. *Róża Duch.* R. 27: 1928 nr 8 s. 240-248; nr 9 s. 270-279; nr 10 s. 310-311.

54. Apostolstwo Różańca wiecznego. *Róża Duch.* R. 28: 1929 nr 6 s. 177-181.

55. Bractwo Chrystusa — robotnika. *Róża Duch.* R. 28: 1929 nr 1 s. 18-22.

56. Konieczność Różańca wiecznego. *Róża Duch.* R. 28: 1929 nr 5 s. 139-144.

57. Na uroczystość św. Tomasza z Akwinu. (Dnia 7 marca). *Róża Duch.* R. 28: 1929 nr 3 s. 66-70.

58. Organizacja różańca wiecznego. *Róża Duch.* R. 28: 1929 nr 10 s. 300-304; nr 11 s. 330-336.

59. O trzech wielkich zadaniach różańca wiecznego. *Róża Duch.* R. 28: 1929 nr 7 s. 207-210; nr 8 s. 235-238; nr 9 s. 275-278.

60. Reforma Różańca wiecznego. *Róża Duch.* R. 28: 1929 nr 3 s. 85-87; nr 4 s. 112-114.

61. Różaniec wieczny. Początki różańca wiecznego. *Róża Duch.* R. 28: 1929 nr 2 s. 42-45.

62. Zalety przełożonych w różańcu wiecznym. *Róża Duch.* R. 28: 1929 nr 12 s. 372-376.

63. Red.: Wykład tajemnic różańcowych. Przedruk z roczników Róży Duchownej 1898-1920. Zebrał i ułożył... Lw. 1929 Wyd. OO. Dominikanów 16° s. 320.

64. Do Wszystkich Stowarzyszeń Różańcowych. *Róża Duch.* R. 29: 1930 nr 1 s. 1-2.

65. Godzina straży. (Różaniec wieczny). *Róża Duch.* R. 29: 1930 nr 2 s. 37-41.

66. Na godzinę straży. Pierwsza część różańca św. *Róża Duch.* R. 29: 1930 nr 9 s. 273-274.

67. Na godzinę straży. Druga Część różańca św. (Za konających). *Róża Duch.* R. 29: 1930 nr 10 s. 306-308.

68. Na godzinę straży. Trzecia część różańca św. [Za dusze w czyśćcu cierpiące]. *Róża Duch.* R. 29: 1930 nr 11 s. 335-336.

69. Na uroczystość Narodzin N. Marii P. *Róża Duch.* R. 29: 1930 nr 9 s. 262-265.

70. Na uroczystość różańcową. *Róża Duch.* R. 29: 1930 nr 10 s. 290-293.

71. Obowiązki członków [w stowarzyszeniu różańca wiecznego]. *Róża Duch.* R. 29: 1930 nr 1 s. 9-12.

72. Potęga różańca wiecznego. *Róża Duch.* R. 29: 1930 nr 5 s. 132-135; nr 6 s. 171-174.

73. Różaniec wieczny. *Róża Duch.* R. 29: 1930 nr 7 s. 211-213.

74. Sposób odprawiania godziny straży honorowej. [Dla członków różańca wiecznego]. *Róża Duch.* R. 29: 1930 nr 3 s. 73-77.

75. Św. Dominik i trzy jego dzieła. *Róża Duch.* R. 29: 1930 nr 8 s. 226-229.

76. Św. Tomasz z Akwinu jako patron młodzieży. (Dnia 7 marca). *Róża Duch.* R. 29: 1930 nr 3 s. 67-73.

77. Statuty różańca wiecznego. *Róża Duch.* R. 29: 1930 nr 12 s. 370-372.

78. Jak należy przedstawić sobie tajemnicę do rozważania. *Róża Duch.* R. 30: 1931 nr 6 s. 167-172.

79. Jak odmawiać różaniec. *Róża Duch.* R. 30: 1931 nr 2 s. 47-51.

80. Odpusty różańcowe. *Róża Duch.* R. 30: 1931 nr 8 s. 240-244.

81. O poświęceniu świec różańcowych. *Róża Duch.* R. 30: 1931 nr 9 s. 264-268.

82. O wspólnym odmawianiu różańca. *Róża Duch.* R. 30: 1931 nr 4 s. 102-104.

83. Reszta sakramentaliów różańcowych. *Róża Duch.* R. 30: 1931 nr 12 s. 364-368.

84. Różaniec poza bractwem. *Róża Duch.* R. 30: 1931 nr 5 s. 135-138.

85. Różaniec w praktyce. Pogląd na dotychczasową pracę o różańcu. *Róża Duch.* R. 30: 1931 nr 1 s. 9-14.

86. Sakramentalia różańcowe. *Róża Duch.* R. 30: 1931 nr 11 s. 328-331.

87. Używajcie różańca materialnego. *Róża Duch.* R. 30: 1931 nr 7 s. 199-204.

88. W jakiej intencji odmawiać różaniec? *Róża Duch.* R. 30: 1931 nr 3 s. 72-73.

89. Miesiąc różańcowy i procesje. *Róża Duch.* R. 31: 1932 nr 4 s. 99-103.

90. Nabożeństwo w bractwie różańcowym. *Róża Duch.* R. 31: 1932 nr 2 s. 46-50.

91. Ostatnie posługi w bractwie. *Róża Duch.* R. 31: 1932 nr 3 s. 83-87.

92. Zgromadzenie różańcowe. [Zebranie w pierwszą niedzielę miesiąca]. *Róża Duch.* R. 31: 1932 nr 1 s. 13-17.

II.

Katalogi Prowincji Polskiej O. P. za lata 1926-1939; Kraków Arch. Prow. Dominikanów: DZIAŁA E. OP: Księga zmarłych za okres od 1900 do 1972, s. 70; ŚWIĘTOCHOWSKI R.: Materiały do słownika dominikanów polskich; Dokumenty osobiste O. Teodora OP (1887-1942), bez sygn.

O. Zygmunt Mazur OP

Narajewski Stanisław (1860-1943), rektor Uniw. Jana Kazimierza we Lwowie, etyk, kerygmatyk.

Urodził się 17 I 1860 r. w Kurowicach (pow. Przemyślany), był synem Jana i Aleksandry z Karasińskich. Gimnazjum ukończył w Brzeżanach (1872-1879), studiował na wydziale prawa (1879-1883) i teologii (1884-1888) Uniw. Lwowskiego. Święcenia kapłańskie przyjął 22 VII 1888 r. W l. 1889-1892 studiował w Innsbrucku, gdzie w 1892 otrzymał doktorat teologii. Od 1892 był prefektem kleryków Seminarium Duchownego we Lwowie, a równocześnie uczył religii w Szkole Ludowej miejskiej św. Antoniego (1892-1897). Od 1892 wykładał też katechetykę i metodologię naukową na Wydziale Teologicznym Uniw. Lwowskiego. 1894 r. habilitował się z teologii moralnej. W l. 1894-1897 był adiunktem, od 1897 zastępcą profesora, od 1899 profesorem nadzwyczajnym, a od 1902 profesorem zwyczajnym tegoż uniwersytetu. Wykładał na Uniw. również socjologię (1895-1914) oraz prawo kanoniczne (1920-1925). Był trzykrotnie dziekanem Wydziału Teologicznego, rektorem uczelni (1922-1923) i prorektorem (1923-1924). W r. akad. 1932/33 przeszedł na emeryturę. Pełnił też różne funkcje w kurii metropolitalnej lwowskiej (obrońca węzła małżeńskiego, referent konsystorza, egzaminator prosynodalny, cenzor ksiąg). Zmarł 23 II 1943 r. we Lwowie i został pochowany na cmentarzu Łyczakowskim.

I.

1. De iurisdictione et de eius reservatione dissertatio. Leopoli 1893 8° s. 52.

2. Artykuły z działu religii i historii Kościoła w: *Encyklopedia. Zbiór wiadomości z wszystkich gałęzi wiedzy.* T. 1-2. Lw. 1898 Wyd. Macierzy Polskiej. — Toż. wyd. 2. Lw. 1905.

3. Moralność chrześcijańska a etyka najnowsza. Studium krytyczne. Lw. 1901 Gubrynowicz i Schmidt 8° s. VII, 280.

4. Katechetyka w teorii i praktyce. Podręcznik dla katechetów w szkołach pospolitych ludowych. Lw. 1902 Druk. Katolicka 8° s. 248.

5. Lex dubia non obligat. *Prz. Teol.* R. 5: 1924 s. 311-312. Streszczenie wykładu.

6. O aktach moralnie dobrych. Referat wygłoszony na posiedzeniu Nauk. Tow. Teol. we Lwowie dnia 1 grudnia 1925. *Prz. Teol.* R. 7: 1926 s. 221-222.

7. Główne podstawy etyki. Odczyty z zakresu etyki ogólnej. Cz. 1. Lw. 1929 8° s. 169.

8. Akty moralne dobre. *Prz. Teol.* R. 10: 1929 s. 10-24.

II.

LEWICKI K.: Narajewski Stanisław. W: *Pol. słow. biogr.* T. 22 s. 524-525, tamże literatura.

Ks. Ludwik Grzebień SJ

Nassalski Marian, krypt.: Ks. M. N., N. (1860-1942), prałat papieski, homileta, prawnik, pamiętnikarz, redaktor.

Pochodził z rodziny ziemiańskiej. Urodził się 7 IX 1860 r. w Pątnowie, w powiecie wieluńskim, jako syn Franciszka i Eufemii z Dębskich (l. v. Izdebskiej). Wykształcenie podstawowe oraz średnie zdobył w szkołach Piotrkowa. W l. 1880-1884 studiował filozofię i teologię w Seminarium Duchownym we Włocławku, a w l. 1884-1887 odbywał dalsze studia specjalistyczne w Akademii Duchownej w Petersburgu. Studia te uwieńczył tytułem magistra teologii. Święcenia kapłańskie otrzymał w 1885 r.

Zaraz po ukończeniu studiów w Akademii został profesorem w Seminarium Duchownym we Włocławku. Uczył tutaj Pisma św. i wymowy kościelnej. Jednocześnie zajmował stanowiska duszpasterskie: najpierw wikariusza w Kruszynie (1887-1889), potem administratora w Spicymierzu (1889-1891) i Lubieniu (1891-1893). Swoją patriotyczną postawą naraził się władzom carskim, w wyniku czego został pozbawiony probostwa w Lubieniu (1893) i profesury w seminarium (1894). W roku 1895 został aresztowany i osadzony na Pawiaku w Warszawie, następnie skazany na zsyłkę do Jarosławia, gdzie przebywał do 7 VIII 1896 r. Po uwolnieniu, na mocy amnestii, powrócił do Włocławka i był tutaj w l. 1896-1911 wikariuszem przy bazylice katedralnej oraz kapelanem w miejscowym szpitalu. W tym czasie (1898-1914) zajmował się zasadniczo redagowaniem i wydawaniem „Homiletyki" (oficjalnie jako redaktor występował od 1906 r.) oraz „Przewodnika Społecznego" (1908-1910).

W roku 1911 powierzono mu parafię św. Barbary w Częstochowie. Od razu rzucił się w wir intensywnej pracy duszpasterskiej. W 1917 r. jako przewodniczący koła okręgowego Polskiej Macierzy Szkolnej przyczynił się do zorganizowania Seminarium Nauczycielskiego, w którym był nauczycielem religii (1917-1920). Od 1918 r. był sędzią prosynodalnym. W nowo utworzonej diecezji częstochowskiej sprawował wiele różnych funkcji: oficjała Sądu Biskupiego, konsultora diecezjalnego, radcy Kurii Diecezjalnej, egzaminatora prosynodalnego, cenzora ksiąg religijnych i wizytatora nauki religii w szkołach. Odznaczony był godnością papieskiego prałata domowego (1920). Zmarł 11 IX 1942 r. i został pochowany na cmentarzu św. Rocha w Częstochowie.

Bibliografia nie jest pełna. Nassalski wiele artykułów drukowanych w „Homiletyce" nie podpisywał. Trudno jednak ustalić czy wszystkie z tych nie podpisanych prac są jego autorstwa.

1.

1. Pismo święte a Wielka encyklopedia powszechna ilustrowana. *Prz. Katol.* R. 28: 1890 s. 523-528.

2. Synody diecezji włocławskiej. [Rec.: Statuta synodalia dioecesis Vladislaviensis et Pomeraniae. Coll. Z. CHODYŃSKI. Varsaviae 1890]. *Prz. Katol.* R. 29: 1891 s. 785-788.

3. Moralna fotografia współczesnej studenterii. *Prz. Katol.* R. 31: 1893 s. 341-345, 357-361.

4. „Domine, ad quem ibimus?" sive libellus aureus... Coll., disposuit, ed... Vladislaviae 1894 S. Błędowski 16° s. 192, 4 nlb.

5. Formularium parochiale, quod in usum sacerdotum curam animarum habentium concinnavit... Vladislaviae 1895 H. Neuman 8° s. 128. — Toż pod zmien. tyt.: Formularium legale practicum in parochorum, vicariorum foraneorum nec non curiarum episcopalium usum compositum, cui binae documentorum apendices accedunt... Ed. 2 aucta et emend. Vladislaviae 1905 H. Neuman 8° s. 560, (214), 2 nlb., LIII, nlb. 1.

6. Ireland. *Prz. Katol.* R. 33: 1895 s. 161-165, 177-181.

7. [Kazania, przemówienia, homilie]. *Homiletyka.* [R. 1:] 1898/9 — R. 17: 1914. [Ok. 600 poz.].

8. [Notki bibliograficzne]. *Homiletyka.* [R. 1:] 1898/9 — R. 17: 1914.

9. O kazaniach popularnych. *Homiletyka.* [R. 1:] 1898/9 t. 2 s. 555-560; R. 2: 1899/1900 t. 3 s. 125-134, 301-306.

10. „Pax vobis". *Homiletyka.* [R. 1:] 1898/9 t. 1 s. 109-112.

11. „Si spiritu vivimus, spiritu et ambulemus". O duchu pokory. *Homiletyka.* [R. 1:] 1898/9 t. 1 s. 547-555.

12. Święty Wincenty Leryneński. „Commonitorium". *Homiletyka.* [R. 1:] 1898/9 t. 2 s. 331-337.

13. Tłum.: O głoszeniu słowa Bożego. List okólny św. Kongregacji Biskupów i Zakonników. *Homiletyka.* [R. 1:] 1898/9 t. 2 s. IX-XVI.

14. „Unum est necessarium". *Homiletyka.* [R. 1:] 1898/9 t. 1 s. 437-447.

15. „Vosmetipsos tentate, si estis in fide". O wierze praktycznej. *Homiletyka.* [R. 1:] 1898/9 t. 2 s. 97-105.

16. *Wiadomości Teologiczno-Pastoralne.* [R. 1:] 1898/9 — R. 17: 1914.

17. Ćwiczenia duchowne (popularne)... *Homiletyka.* R. 2: 1899/1900 t. 4 s. 319-336, 428-464, 482-615.

18. Kilka uwag o kazaniach śp. ks. Zygmunta Goliana. *Homiletyka.* R. 2: 1899//1900 t. 3 s. 672-674.

19. Najświętsze Serce Jezusa, doskonały wzór miłości, źródło łask obfitych. *Homiletyka.* R. 3: 1900 t. 5 s. 223-230.

20. Znakomitsi kaznodzieje polscy — wychowańcy Akademii Krakowskiej od r. 1400. *Homiletyka* R. 3: 1900 t. 5 s. 126-130.

21. Adnotationes super extensione universalis jubilaei collegit... *Homiletyka.* R. 4: 1901 t. 6 s. 331-336.

22. Czytania i nauki duchowne z wykładem Modlitwy Pańskiej. Zebrał i oprac... Włocławek 1901 [Druk.:] H. Neuman 8° s. 2, nlb. 2, 136, II. [Dod. do] *Homiletyki.* R. 3: 1900 — R. 4: 1901.

23. Miłościwe Lato. Książeczka na jubileusz wielki rozszerzony przez Ojca św. Leona XIII-go na cały świat katolicki w roku 1901-ym. *Homiletyka.* R. 4: 1901 t. 4 s. 436-468. — Toż w osob. odb. Włocławek 1901 [Druk.:] H. Neuman 16° s. 137, nlb. 1, IV.

24. Nova et vetera. *Homiletyka.* R. 4: 1901 t. 6 s. I-III.

25. Rękopis kazań pasyjnych nieznanego autora z końca wieku XVIII-go. Ocenił [i wyd.]... *Homiletyka.* R. 4: 1901 t. 7 s. 425-488, 454-657; R. 5: 1902 t. 8 s. 17-100. — Toż w osob. odb. pod tyt.: Wezwanie do pokuty. Cztery serie kazań pasyjnych na Wielki Piątek według starego rękopisu z końca wieku XVIII-go oprac... Włocławek 1902 [druk.:] H. Neuman 8° s. nlb. 4, 273, nlb. 1, II.

26. Żywot św. Cypriana, biskupa i męczennika. Zebrał i oprac... *Homiletyka.* R. 5: 1902 t. 9 s. 313-320, 426-432.

27. Ćwiczenia duchowne popularne, obrazowo przedstawione. Oprac... *Homiletyka.* R. 6: 1903 t. 10 s. 30-94, 102-185.

28. Przedmowa do: Skorowidz do „Homiletyki"... 1898-1903. Włocławek 1903 s. III-V.

29. Upomnienia duchowne w rozważaniu prawd wiary św. ku czci Matki Bożej. Oprac... *Homiletyka.* R. 6: 1903 t. 10 s. 196-277. — Toż w osob. odb. Włocławek 1903.

30. Działalność apologetyczna kapłana. *Homiletyka.* R. 7: 1904 t. 12 s. 445-456.

31. Jubileusz nadzwyczajny ku czci Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny. *Homiletyka.* R. 7: 1904 t. 13 s. 117-130.

32. Jubileusz nadzwyczajny. Podręcznik dla wiernych do zyskania odpustu udzielonego przez papieża Piusa X-go z powodu pierwszego 50-lecia od ogłoszenia dogmatu Niepokalanego Poczęcia N. Maryi P. Ułożył... Włocławek 1904 [Druk.:] H. Neuman 16° s. 63, nlb. 1.

33. Jubileusz ogłoszenia dogmatu o Niepokalanym Poczęciu Najświętszej Maryi Panny. *Homiletyka.* R. 7: 1904 t. 12 s. III-V.

34. Matka Boża Dobrej Rady. *Homiletyka.* R. 7: 1904 t. 13 s. 327-337.

35. Najświętsza Dziewica według encykliki Leona XIII-go. *Homiletyka.* R. 7: 1904 t. 12 s. 333-350.

36. Roztropność pasterska. *Homiletyka.* R. 7: 1904 t. 13 s. 205-211.

37. Różaniec. Przyczynek do jego historii i znaczenia. *Homiletyka.* R. 7: 1904 t. 12 s. 61-70.

38. Święty Augustyn jako pedagog nowoczesny. *Homiletyka.* R. 7: 1904 t. 13 s. 439-444, 555-560.

39. Zdania ojców Kościoła i świętych Pańskich o Najświętszej Niepokalanej Bogarodzicy. *Homiletyka.* R. 7: 1904 t. 12 s. 86-96, 512.

40. Zarzuty pogańskie przeciwko chrystianizmowi, czyli Apologia wiary w pierwszych wiekach. *Homiletyka.* R. 7: 1904 t. 12 s. 557-571; t. 13 s. 7-17, 215-229.

41. Zawsze ubogie macie z sobą. *Homiletyka.* R. 7: 1904 t. 12 s. 321-325.

42. Aspersja pod względem historycznym. *Homiletyka.* R. 8: 1905 t. 14 s. 502-507.

43. Ideał pracy społecznej na gruncie katolickim. *Homiletyka.* R. 8: 1905 t. 15 s. 539-544.

44. Jedno z zagadnień społecznych a duszpasterz. (Własność dzieci małoletnich i pełnoletnich). *Homiletyka.* R. 8: 1905 t. 14 s. 229-238, 341-347.

45. Przepisy kościelne o obrazach religijnych. *Homiletyka.* R. 8: 1905 t. 14 s. 325-334, 549-563; t. 15 s. 13-16.

46. Samoobrona moralna. *Homiletyka.* R. 8: 1905 t. 14 s. 5-11, 117-127, 239-244; t. 15 s. 1-13.

47. Sposób postępowania pasterza, aby pozyskał miłość i zaufanie u swych parafian. *Homiletyka.* R. 8: 1905 t. 14 s. 11-16, 127-132, 357-364.

48. Spowiedź uszna. Studium historyczne. *Homiletyka.* R. 8: 1905 t. 15 s. 97-106, 225-235.

49. Stanowisko duchowieństwa wobec stowarzyszeń i zebrań. *Homiletyka.* R. 8: 1905 t. 15 s. 431-438.

50. Ważniejsze przepisy dotyczące książek zakazanych. *Homiletyka.* R. 8: 1905 t. 15 s. 330-336.

51. Czytania na miesiąc maj. *Homiletyka* R. 9: 1906 t. 16 s. 86-92, 257-266, 289-359.

52. Działalność społeczna. *Homiletyka.* R. 9: 1906 t. 16 s. 283-286.
53. Emancypacja niewiasty. *Homiletyka.* R. 9: 1906 t. 16 s. 460-470.
54. Gdzie lekarstwo? *Homiletyka.* R. 9: 1906 t. 17 s. 237-241.
55. Jakiej używać metody w nauczaniu katechetycznym? *Homiletyka.* R. 9: 1906 t. 16 s. 34-41, 286-288, 448-451.
56. Kilka słów o sprawie uświadomienia młodzieży. *Homiletyka.* R. 9: 1906 t. 16 s. 102-108.
57. Kogo szukacie? — głos przestrogi do „Mankietników". *Homiletyka.* R. 9: 1906 t. 16 s. 177-178.
58. Kroniki parafialne. Agenda parafialna. *Homiletyka.* R. 9: 1906 t. 17 s. 479-483.
59. Masoni — nasi nieprzyjaciele. *Homiletyka.* R. 9: 1906 t. 16 s. 97-101, 179-183.
60. Przewodnik Społeczny. R. 1-2. Włocławek 1906-1907 [Druk.:] H. Neuman 8° s. 189, III, 189. Dod. popularny do *Homiletyki.* R. 9: 1906 — r. 10: 1907.
61. Przyczyna złego. *Homiletyka.* R. 9: 1906 t. 16 s. 14-16.
62. Skarbczyk kaznodziejski. *Homiletyka.* R. 9: 1906 t. 17 s. 381-409, 441-479; R. 10: 1907 t. 18 s. 34-65, 142-156, 199-252, 276-374; t. 19 s. 144-152, 479-492.
63. Sposób utrzymywania wiernych w wzmocnionej łączności z Kościołem. *Homiletyka.* R. 9: 1906 t. 16 s. 371-376; t. 17 s. 5-11, 148-151.
64. Świadectwo uczonego innowiercy o Kościele katolickim. *Homiletyka.* R. 9: 1906 t. 16 s. 470-472.
65. Święty Jan de la Salle jako pedagog. *Homiletyka.* R. 9: 1906 t. 17 s. 304-308.
66. Urząd i godność proboszcza według wskazówek Leona XIII-go, papieża. *Homiletyka.* R. 9: 1906 t. 17 s. 89-95, 247-252, 429-433.
67. W jaki sposób ulżyć doli pracowników. *Homiletyka.* R. 9: 1906 t. 17 s. 153-160.
68. Wybory a sprawa Kościoła. Praktyczna przestroga dla kapłanów. *Homiletyka.* R. 9: 1906 t. 16 s. 457-460.
69. Wychowawcza działalność katechety. *Homiletyka.* R. 9: 1906 t. 16 s. 524-529; t. 17 s. 11-14.
70. Zamiary Ojca św. Piusa X-go. *Homiletyka.* R. 9: 1906 t. 16 s. 7-10.
71. Apostolstwo prasy. *Homiletyka.* R. 10: 1907 t. 18 s. 390.
72. Ćwiczenia duchowne dla dzieci przystępujących do spowiedzi i pierwszej Komunii św. *Homiletyka.* R. 10: 1907 t. 18 s. 231-252, 276-326. — Toż w osob. odb. Włocławek 1907 H. Neuman 8° s. IV, 70, II.
73. Fałszywa litość. *Homiletyka.* R. 10: 1907 t. 18 s. 274-276.
74. Gdzie szukać wzorów do wymowy kościelnej. *Homiletyka.* R. 10: 1907 t. 19 s. 249-252, 327-329.
75. Koryfeusze modernizmu. *Homiletyka.* R. 10: 1907 t. 19 s. 243-249.
76. Misje ludowe. *Homiletyka.* R. 10: 1907 t. 19 s. 155-158, 233-238, 265-275, 392-400, 425-434.
77. Od anarchizmu do wiary. *Homiletyka.* R. 10: 1907 t. 18 s. 375-377.
78. Piętnastowiekowa rocznica śmierci św. Jana Chryzostoma. *Homiletyka.* R. 10: 1907 t. 18 s. 263-266.
79. Potępieni przez przyjaciół. *Homiletyka.* R. 10: 1907 t. 18 s. 16.
80. Reforma w duchu katolickim. *Homiletyka.* R. 10: 1907 t. 19 s. 241-243.
81. Zachęta do obchodu piętnastowiekowej rocznicy śmierci św. Jana Chryzostoma. *Homiletyka.* R. 10: 1907 t. 19 s. 329-331.
82. Baczność przed wrogami Kościoła i Ojczyzny. *Przew. Społ.* Włocławek R. 1: 1908 s. 205-211.
83. Cześć cichej zasłudze. Konrad Prószyński jako redaktor „Gazety Świątecznej". *Homiletyka.* R. 11: 1908 t. 21 s. 5-9. — Toż. *Przew. Społ.* R. 1: 1908 s. 126-128.
84. Czytania na I-szy piątek miesiąca. *Homiletyka.* R. 11: 1908 t. 20 s. 375-382.
85. Dekrety św. kongregacji. *Przew. Społ.* R. 1: 1908 s. 165-166.
86. Doniosłość encykliki „Pascendi Domini gregis". *Homiletyka.* R. 11: 1908 t. 20 s. 5-9.
87. Działalność pasterska wobec głuchoniemych dzieci nie uczęszczających do szkół. *Przew. Społ.* R. 1: 1908 s. 145-146, 159-161.
88. Franciszek Copée. *Homiletyka.* R. 11: 1908 t. 21 s. 15-19.
89. Idiotyzm i wychowanie idiotów. *Przew. Społ.* R. 1: 1908 s. 28-29, 47-49.
90. Jaka jest forma zaręczyn i czy koniecznie mają być zawierane na piśmie. *Przew. Społ.* R. 1: 1908 s. 124-126.
91. Jakich środków używać w katechezie, aby ukształcić serca dziatek i zaszczepić w nich chrześcijańskie zapatrywania? *Przew. Społ.* R. 1: 1908 s. 8-9, 26-28.
92. Języki klasyczne i Kościół. *Homiletyka.* R. 11: 1908 t. 21 s. 225-228.
93. Kapłan katolicki a ruch antyreligijny. *Przew. Społ.* R. 1: 1908 s. 211-212.
94. Karygodne milczenie. Duszpasterz w zakresie swego powołania. *Homiletyka.* R. 11: 1908 t. 21 s. 9-15.
95. Kongres Eucharystyczny w Londynie. *Homiletyka.* R. 11: 1908 t. 20 s. 410-412.
96. Kwestia seksualna ze stanowiska przyrodzonego i uświadomienie płciowe. *Przew. Społ.* R. 1: 1908 s. 5-8, 19-24.

97. Liberalny katolicyzm. *Homiletyka.* R. 11: 1908 t. 21 s. 397-404.
98. Liturgia. *Przew. Społ.* R. 1: 1908 s. 182-184.
99. Mieszkańcy wsi i gromadne ich wędrówki. *Przew. Społ.* R. 1: 1908 s. 106-108.
100. Nauka konwertytów. *Przew. Społ.* R. 1: 1908 s. 84-87.
101. Nowoczesne duszpasterstwo i kierownictwo parafii. *Homiletyka.* R. 11: 1908 t. 20 s. 172-176.
102. „O crux ave, spes unica". Nasza otucha. *Przew. Społ.* R. 1: 1908 s. 37-38.
103. Opieka nad robotnicami fabrycznymi. *Przew. Społ.* R. 1: 1908 s. 154-156.
104. Pesymizm. *Homiletyka.* R. 11: 1908 t. 20 s. 321-325.
105. Pięćdziesiąta rocznica kapłaństwa Ojca św. Piusa X. *Homiletyka.* R. 11: 1908 t. 20 s. 81-96.
106. Pomoc katechetów w rozwiązaniu kwestii socjalnej. *Przew. Społ.* R. 1: 1908 s. 51-53.
107. Przez co upadają narody? *Homiletyka.* R. 11: 1908 t. 20 s. 248-250.
108. Rady i wskazówki. [Cz. 1-2]. Włocławek 1908-1909 [Druk.:] T. Neuman 8° s. 192, 196. Dod. popularny do *Homiletyki.* R. 11: 1908 — R. 12: 1909.
109. Słów kilka uzupełnienia w sprawie szowinizmu narodowego. *Przew. Społ.* R. 1: 1908 s. 44.
110. Sposób prowadzenia misji parafialnych i rekolekcji oraz ćwiczenia duchowne obrazowo przedstawione. Oprac... Włocławek 1908 H. Neuman 8° s. LVI, 198, IV.
111. Stare błędy w nowej formie. Ehrhard, Schnitzer, Wahrmund. *Homiletyka.* R. 11: 1908 t. 20 s. 161-165.
112. Sto dziesiąta rocznica urodzin Klementyny z Tańskich Hoffmanowej. *Przew. Społ.* R. 1: 1908 s. 184.
113. Szczęście z przynależności do Kościoła. Życiorys Ojca św. Piusa X-go. *Homiletyka.* R. 11: 1908 t. 21 s. 88-92.
114. Tłum.: MAYER: Stanowisko katolików wobec sztuki i literatury współczesnej. *Homiletyka.* R. 11: 1908 t. 21 s. 227-235.
115. W jaki sposób może i powinno współdziałać duchowieństwo na odnowienie społecznych warunków. *Homiletyka.* R. 11: 1908 t. 20 s. 401-409.
116. Walka kobiet o prawa. *Homiletyka.* R. 11: 1908 t. 21 s. 404-408.
117. Wiek dzieci przystępujących do pierwszej Komunii św. *Przew. Społ.* R. 1: 1908 s. 63-67, 87-90.
118. Znaczenie stowarzyszeń matek chrześcijańskich w naszych czasach i w naszym położeniu. *Przew. Społ.* R. 1: 1908 s. 118-122, 138-141, 156-159, 171-173.
119. Związki młodzieży pracującej. *Przew. Społ.* R. 1: 1908 s. 108-110.
120. Bezstronny sąd o inkwizycji na podstawie nowoczesnych badań. *Przew. Społ.* R. 2: 1909 s. 213-217.
121. Błogosławiona Joanna d'Arc w świetle historii i poezji. *Homiletyka.* R. 12: 1909 t. 22 s. 251-258.
122. Chałupnictwo. *Homiletyka.* R. 12: 1909 t. 22 s. 183-184.
123. Doniosłość krótkich przemówień. *Homiletyka.* R. 12: 1909 t. 23 s. 15-16.
124. Duch zakazu czytania książek przeciwnych wierze i moralności. *Przew. Społ.* R. 2: 1909 s. 85-88.
125. Duszpasterstwo nad mężczyznami. *Przew. Społ.* R. 2: 1909 s. 93-95, 114-115.
126. Etyka przymusowego wywłaszczenia. *Przew. Społ.* R. 2: 1909 s. 181-185.
127. Głosy naturalistów o Istocie Najwyższej. *Homiletyka.* R. 12: 1909 t. 23 s. 161-166.
128. Jakie znaczenie ma nauka pamięciowa katechizmu i historii biblijnej dla dzieci... *Homiletyka.* R. 12: 1909 t. 23 s. 405-411.
129. Kapłan a sprawy społeczne. *Przew. Społ.* R. 2: 1909 s. 51-55.
130. Kościół katolicki w Stanach Zjednoczonych. Kwestia rozwodowa. *Homiletyka.* R. 12: 1909 t. 22 s. 182-183.
131. Metoda wychowawcza ks. Bosko. *Przew. Społ.* R. 2: 1909 s. 9-11.
132. Moralny upadek młodzieży akademickiej. *Homiletyka.* R. 12: 1909 t. 23 s. 13-14.
133. Mrzonki socjalistyczne a chrześcijanizm [!]. *Homiletyka.* R. 12: 1909 t. 22 s. 430-434.
134. Nietzsche i chrześcijanizm [!]. *Homiletyka.* R. 12: 1909 t. 23 s. 10-12.
135. Nowoczesne zapatrywania na moralność. *Homiletyka.* R. 12: 1909 t. 22 s. 176-181.
136. O misjach ludowych i przygotowaniu do nich. *Przew. Społ.* R. 2: 1909 s. 208-210.
137. Palenie zwłok ludzkich (kremacja). *Przew. Społ.* R. 2: 1909 s. 191-199.
138. Pierścień i wianek mirtowy. *Homiletyka.* R. 12: 1909 t. 23 s. 157-159.
139. Pojedynek w świetle wiary i rozumnego poczucia honoru. *Przew. Społ.* R. 2: 1909 s. 147-152.
140. Pokój ludziom dobrej woli. *Homiletyka.* R. 12: 1909 t. 22 s. 5-6.
141. Praktyczne uwagi dla kaznodziejów. *Homiletyka.* R. 12: 1909 t. 22 s. 95-100.
142. Projektowany zabór na Wawelu. *Przew. Społ.* R. 2: 1909 s. 81-82.
143. Rady dla kaznodziejów. *Homiletyka.* R. 12: 1909 t. 22 s. 265-266.

144. Sprawy Kościoła. *Przew. Społ.* R. 2: 1909 s. 120.

145. Stan duchowny jako przedstawiciel chrześcijańskiej sztuki. *Homiletyka.* R. 12: 1909 t. 22 s. 7-10.

146. Stanowisko kapłana wobec nowoczesnych zapatrywań na moralność. *Homiletyka.* R. 12: 1909 t. 22 s. 258-262.

147. Stanowisko społeczeństwa wobec młodzieży szkolnej. *Przew. Społ.* R. 2: 1909 s. 21-26, 41-48, 61-66, 83-85.

148. Tłum.: Encyklika... Piusa X. *Homiletyka.* R. 12: 1909 t. 22 s. 339-350, 419-429; t. 23 s. 5-10.

149. Wszechstronna działalność Kościoła. *Przew. Społ.* R. 2: 1909 s. 141-144, 165-168.

150. Z chwili bieżącej. *Przew. Społ.* R. 2: 1909 s. 118-120.

151. Zabiegi innowierców. *Homiletyka.* R. 12: 1909 t. 23 s. 95-96.

152. Zakładanie stowarzyszeń w klasie pracujących. *Przew. Społ.* R. 2: 1909 s. 72-74.

153. Zarys spraw społecznych jako temat dla kaznodziei. *Homiletyka.* R. 12: 1909 t. 23 s. 326-327.

154. Znamienne wyznanie protestantów o doniosłości encykliki Piusa X o modernizmie. *Przew. Społ.* R. 2: 1909 s. 179.

155. Żywiołowa klęska wobec opatrzności Bożej. *Homiletyka.* R. 12: 1909 t. 22 s. 161-164.

156. Cnota wielkoduszności w oświetleniu Arystotelesa i św. Tomasza z Akwinu. *Homiletyka.* R. 13: 1910 t. 24 s. 289-292.

157. Jak się ma zachować duszpasterz wobec swego następcy? *Przew. Społ.* R. 3: 1910 s. 75.

158. Jak się ma zachować proboszcz wobec swego poprzednika. *Przew. Społ.* R. 3: 1910 s. 74.

159. Julian Apostata i poganizm. *Homiletyka.* R. 13: 1910 t. 24 s. 193-196.

160. Kilka uwag dla kaznodziejów. *Homiletyka.* R. 13: 1910 t. 24 s. 292-296.

161. Kilka uwag o studiach kapłana. *Homiletyka.* R. 13: 1910 t. 24 s. 392-396.

162. Korony dla cudownego obrazu N. Maryi Panny — dar Ojca św. Piusa X. *Homiletyka.* R. 13: 1910 t. 24 s. 385-387.

163. Palące rany katolickiego ludu. *Przew. Społ.* R. 3: 1910 s. 21-23, 50-52.

164. Praktyczne stosowanie prawa kościelnego w sprawie pogrzebu samobójców. *Przew. Społ.* R. 3: 1910 s. 3-6, 27-30.

165. Przysposobienie młodzieży do godnego przystępowania do sakramentów św. *Homiletyka.* R. 13: 1910 t. 24 s. 396-401.

166. Rok kościelny z jego okresami i świętami. Objaśnienie perykop. *Homiletyka.* R. 13: 1910 t. 24 s. 14-16.

167. Stosunek proboszcza do parafian poza domem Bożym. *Przew. Społ.* R. 3: 1910 s. 71-73.

168. Stowarzyszenia i duszpasterstwo. *Przew. Społ.* R. 3: 1910 s. 94-96.

169. Tajemnica Bożego Narodzenia w sztuce. *Homiletyka.* R. 13: 1910 t. 25 s. 302-304.

170. Tajemnica wychowania. *Homiletyka.* R. 13: 1910 t. 25 s. 397-400, 494-496; R. 14: 1911 t. 26 s. 111-115, 293-296, 398-400; t. 27 s. 14-16, 399-400.

171. Trudności urzędu kaznodziejskiego. *Homiletyka.* R. 13: 1910 t. 24 s. 8-11, 101-103.

172. Ujemne strony wielkiej parafii. *Homiletyka.* R. 13: 1910 t. 25 s. 203-208.

173. Umiejętne zaprawianie młodzieży do dobrze zrozumianej wolności. *Przew. Społ.* R. 3: 1910 s. 44-47.

174. Zadanie szkoły i domu rodzicielskiego, aby zaszczepić w sercu młodzieży zamiłowanie miłosierdzia i społecznej działalności. *Homiletyka.* R. 13: 1910 t. 24 s. 5-8, 97-101.

175. Co powinien czynić duszpasterz, aby zwalczać nerwowość w sobie i drugich? *Homiletyka.* R. 14: 1911 t. 26 s. 193-198, 289-293, 389-397.

176. Działalność Kościoła w kierunku oświatowym i społecznym. *Homiletyka.* R. 14: 1911 t. 27 s. 201-213.

177. Nauka Kościoła o częstym przystępowaniu do Stołu Pańskiego. *Homiletyka.* R. 14: 1911 t. 26 s. 11-16.

178. O moralności niezależnej. *Homiletyka.* R. 14: 1911 t. 27 s. 385-389.

179. Przygotowanie dzieci do I-ej Komunii św. *Homiletyka.* R. 14: 1911 t. 26 s. 296-304.

180. Religia i filozofia. *Homiletyka.* R. 14: 1911 t. 26 s. 5-7.

181. Serce Kościoła — miłość i cześć Najśw. Sakramentu. *Homiletyka.* R. 14: 1911 t. 27 s. 5-14.

182. U stóp Jezusa. *Homiletyka.* R. 14: 1911 t. 27 s. 97-109.

183. Uczucie i religia. *Homiletyka.* R. 14: 1911 t. 26 s. 385-389.

184. Uświadomienie płciowe młodzieży. *Homiletyka.* R. 14: 1911 t. 27 s. 289-304.

185. W jakim wieku powinny dzieci przystępować do sakramentu bierzmowania. *Homiletyka.* R. 14: 1911 t. 27 s. 109-112.

186. Wezwanie do stołu Pańskiego. *Homiletyka.* R. 14: 1911 t. 26 s. 7-11, 163-173, 254-259; t. 27 s. 213-216, 396-399.

187. Główny cel kazania w obecnych czasach. *Homiletyka.* R. 15: 1912 t. 29 s. 5-14, 97-103.

188. Kościół katolicki wobec nowoczesnej literatury. *Homiletyka.* R. 15: 1912 t. 29 s. 387-402.

189. Modny wykład religii. *Homiletyka.* R. 15: 1912 t. 29 s. 104-112.
190. Nasze zwycięstwo. *Homiletyka.* R. 15: 1912 t. 28 s. 197-199.
191. Społeczna działalność katolickiego kapłana. *Homiletyka.* R. 15: 1912 t. 29 s. 289-303.
192. Fakt w opowiadaniu słowa Bożego. *Homiletyka.* R. 15: 1912 t. 29 s. 198-207.
193. Znaczenie ruchu eucharystycznego. *Homiletyka.* R. 15: 1912 t. 29 s. 193-198.
194. Kazania ludowe. *Homiletyka.* R. 16: 1913 t. 31 s. 109-114.
195. Jubileusz nadzwyczajny. Książeczka dla wiernych do korzystania z odpustu udzielonego przez papieża Piusa X-go z powodu tysiącsześćsetnej rocznicy nadania Kościołowi praw i wolności przez cesarza Konstantyna 313-1913 roku. Ułożył... W. 1913 „Homiletyka" 16° s. 48.
196. Odwiedzanie parafian jako czynnik pomocniczy duszpasterstwa. *Homiletyka.* R. 16: 1913 t. 31 s. 107-109.
197. Przyczynek do pedagogii w nauce religii, zwłaszcza w szkołach ludowych. *Homiletyka.* R. 16: 1913 t. 31 s. 97-106.
198. Papież Leon Wielki jako wzór dla kaznodziejów. *Homiletyka.* R. 17: 1914 t. 32 s. 193-205.
199. Przewodnictwo duchowe. *Homiletyka.* R. 17: 1914 t. 32 s. 5-12, 97-106.
200. Środki zwalczania szkodliwej prasy. *Homiletyka.* R. 17: 1914 t. 32 s. 289-298.
201. Jubileusz Wielki. Książeczka dla wiernych do korzystania z odpustu Jubileuszu Wielkiego... w roku 1926-tym. Oprac... Katowice-Załęzie 1926 Księg. i Druk. Katowicka 16° s. 104.
202. Tajemnica wychowania. Częstochowa 1929.
203. Wspomnienia. Rewizje, uwięzienie, zesłanie, stosunek władz moskiewskich do duchowieństwa katolickiego 1893-1914. Częstochowa 1935 16° s. 44.

II.

ZWIĄZEK J.: Nassalski Marian. W: *Pol. słow. biogr.* T. 22. Wrocław 1977 s. 590-591, tamże literatura. — Podr. enc. kośc. T. 27/28 s. 308-309.

Ks. Kazimierz Rulka

Nawrowski Ewaryst, pseud.: Ewan. E. N. (1875-1948) autor pamiętnika. Urodził się 8 VIII 1875 w Pobiedziskach, był synem Albina i Antoniny z Jeleniewskich. Uczęszczał do Gimnazjum św. Marii Magdaleny w Poznaniu, maturę złożył w 1896 r. i wstąpił do Seminarium Duchownego w Poznaniu. Święcenia kapłańskie przyjął 12 XI 1899 r. Powołany na wikariat w Trzemesznie, po niecałym roku objął na bardzo krótki czas zastępstwo w parafii Płonkowo, a 1 XII 1900 został wikariuszem w Ostrowie Wlkp. W pobliskim Lewkowie otrzymał 1 I 1904 pierwsze swe probostwo, skąd 27 III 1908 przeszedł na probostwo w Wójcinie. Podjął tam budowę nowego kościoła, prowadził działalność w stowarzyszeniach, budził ducha narodowego. Naraził się tym władzy pruskiej, która odmówiła mu notyfikacji na kanoniczną instytucję w Wójcinie, a także na objęcie parafii w Wągrowcu. Przyjął więc 15 V 1918 administrację parafii Mądre koło Środy Wlkp., którą zamienił 1 X 1930 na sąsiednią parafię Zaniemyśl. W powiecie średzkim pełnił obowiązki inspektora nauki religii w szkołach powszechnych. Podczas II wojny światowej aresztowany 16 IV 1941, przez 8 miesięcy dręczony w osławionym Forcie VII w Poznaniu, został osadzony w obozie przejściowym w Bojanowie, skąd zwolniono go w lutym 1942 r. Musiał wyjechać do Generalnej Gubernii, zamieszkał u franciszkanów w Krakowie i tam doczekał się wyzwolenia kraju. W kwietniu 1945 r. powrócił do Zaniemyśla jako proboszcz i otrzymał urząd dziekana średzkiego. Po dłuższej bolesnej chorobie zmarł 19 IX 1948 w szpitalu w Środzie Wlkp.

I.

1. Mowa żałobna na pogrzebie śp. ks. dziekana Włoszkiewicza, miana dnia 5-go grudnia 1906 w Skalmierzycach. P. 1906 Druk. Dziennika Pozn. 8° s. 11.
2. Mała Nelli, biały kwiatek eucharystyczny. P. 1913 Księg. św. Wojciecha 16° s. 132, tabl. k. 2. — Toż. Wyd. 2. P. 1927 Księg. św. Wojciecha 16° s. nlb. 4, 168.
3. Jesiennych dni... *Przyj. Młodz.* R. 7: 1916 nr 11 s. 1.
4. Z historii kościoła farnego w Wągrowcu. *Przew. Katol.* R. 24: 1918 nr 3 s. 20-22; nr 4 s. 28-30.

5. Z roku życia. Pamiętnik. P. 1919 Księg. św. Wojciecha 16° s. VI, 218, nlb. 2.
6. Bądź twardy... *Przew. Katol.* R. 25: 1919 nr 15 s. 115.
7. Zawołanie. *Przyj. Młodz.* R. 12: 1921 nr 6 s. 82.
8. Na adwent. [Wyj. z książeczki „Z roku życia"]. *Robotnik.* R. 20: 1924 nr 18.
9. W wigilijny wieczór. *Robotnik* R. 20: 1924 nr 21/22.
10. Myśli adwentowe. *Przew. Katol.* R. 31: 1925 nr 48 s. 612.
11. Wielkanocne dzwony. *Przew. Katol.* R. 32: 1926 nr 14 s. 197.
12. Na dzień Matki Boskiej Gromnicznej. *Przew. Katol.* R. 32: 1926 nr 5 s. 58.
13. Cmentarz wiejski. *Przew. Katol.* R. 32: 1926 nr 45 s. 625. Dodatek.
14. Boże Narodzenie. *Przew. Katol.* R. 32: 1926 nr 52 s. 726.
15. Jesienne słońce. *Cześć Maryi.* R. 4: 1926 nr 7/9 s. 4.
16. Zaniemyśl. Jego przeszłość i jego piękno. P. 1927 Księg. św. Wojciecha 16° s. 44.
17. Chwile zadumy. *Przew. Katol.* R. 33: 1927 nr 32 s. 465.
18. Na przeniesie zwłok Kardynała Ledóchowskiego do Polski. *Przew. Katol.* R. 33: 1927 nr 38 s. 563.
19. Mężny i wierny. *Przew. Katol.* R. 33: 1927 nr 44 s. 642.
20. Stare dzieje. *Przew. Katol.* R. 33: 1927 nr 44 s. 645.
21. Ksiądz Karol Antoniewicz. *Przew. Katol.* R. 33: 1927 nr 48 s. 697-699.
22. Adwent. *Przew. Katol.* R. 33: 1927 nr 49 s. 710.
23. Wigilia. *Przew. Katol.* R. 33: 1927 nr 52 s. 759.
24. Jenerał Bem. *Wiad. dla Duchow.* R. 15: 1928 s. 26.
25. W święto Trzech Króli. *Przew. Katol.* R. 34: 1928 nr 1 s. 3.
26. Matka Boska Gromniczna. *Przew. Katol.* R. 34: 1928 nr 4 s. 4.
27. Złe książki i pisma. *Przew. Katol.* R. 34: 1928 nr 11 s. 11.
28. Wniebowzięcie. *Przew. Katol.* R. 34: 1928 nr 33 s. 2.
29. O czytaniu dobrych książek. *Przew. Katol.* R. 34: 1928 nr 34 s. 2.
30. Zapomniany misjonarz polski, O. Maksymilian Ryłło T. J. *Przew. Katol.* R. 34: 1928 nr 38 s. 10-11.
31. A Słowo stało się ciałem. *Przew. Katol.* R. 34: 1928 nr 52 s. 3.
32. Na dzień Oczyszczenia N. Panny Maryi. *Cześć Maryi.* R. 6: 1928 nr 2 s. 38.
33. Służebnica Najświętszej Pani. *Przew. Katol.* R. 35: 1929 nr 5 s. 4.
34. Popielec. *Przew. Katol.* R. 35: 1929 nr 6 s. 4-5.
35. Chrystus Pan ukazuje się Matce Najświętszej. *Przew. Katol.* R. 35: 1929 nr 14 s. 4.
36. Królowa Różańca świętego. *Przew. Katol.* R. 35: 1929 nr 40 s. 2.
37. Dzień Zaduszny. *Przew. Katol.* R. 35: 1929 nr 44 s. 2.
38. Miłosierdzie. *Przew. Katol.* R. 35: 1929 nr 50 s. 2.
39. Matka Boska Gromniczna. *Cześć Maryi.* R. 7: 1929 nr 2 s. 34.
40. Myśli o czasie. *Przew. Katol.* R. 36: 1930 nr 2 s. 2.
41. Pokój Wielkanocny. *Przew. Katol.* R. 36: 1930 nr 16 s. 3.
42. Najświętszy Sakrament Słońce Miłości. *Przew. Katol.* R. 36: 1930 nr 26 s. 3-4.
43. Prawdziwa pobożność. *Przew. Katol.* R. 38: 1932 nr 38 s. 594.
44. Najlepsza odpowiedź. *Przew. Katol.* R. 41: 1935 s. 559.
45. Nareszcie! „Chwile zadumy". Poezje prozą. *Przew. Katol.* R. 43: 1937 nr 32 s. 527.
46. Kronika przejść wojennych Kościoła w Wielkopolsce. *Wiad. Duszp.* R. 1: 1945 nr 2 s. 19-20; nr 3 s. 18-19; nr 4 s. 17-18; nr 5 s. 22-23.
47. Dzieje książeczki L. Staffa. [Fragment z pamiętnika]. *Tyg. Warsz.* R. 1948 nr 4.

II.

GERMAN Fr.: Nawrowski Ewaryst. W: *Pol. słow. biogr.* T. 22 s. 637, tamże bibliografia; *Kośc. Dz. Urzęd.* [*Poznań*]. R. 19: 1904 s. 9; R. 23: 1908 s. 31; Martyrologium polskiego duchowieństwa. T. 4 s. 127-128.

Ks. Marian Banaszak

Niechaj Michał (1900-1939) profesor Katol. Uniw. Lubelskiego, autor prac z misjologii.

Urodził się 27 VII 1900 r. w Błoniu k. Szczebrzeszyna jako syn rolnika Józefa i Elżbiety Dawid. Szkołę średnią ukończył w Zamościu. W l. 1919-1924 odbył studia w Seminarium Duchownym w Lublinie. W l. 1924-1929 studiował teologię dogmatyczną i dogmatykę porównawczą na Gregorianum i w Papieskim Instytucie Wschodnim w Rzymie. Uzyskał tam doktorat z teologii z uwzględnieniem teologii wschodniej. W l. 1925-1935

z przerwami na studia zagraniczne był prefektem w Gimnazjum Biskupim w Lublinie, a także pełnił funkcję rektora kościoła powizytkowskiego. Okazał się zaangażowanym wychowawcą młodzieży szkolnej. Działał na rzecz utworzenia niższego seminarium z Gimnazjum Biskupiego. Od r. 1929 był profesorem dogmatyki, i liturgiki w Seminarium Duchownym. Na KUL wykładał teologię porównawczą. W Seminarium pełnił też obowiązki dyrektora biblioteki. Urządził przy niej czytelnię dla profesorów i alumnów. Od 1938 r. redagował „Wiadomości Diecezjalne Lubelskie". Z rodziny pochodzenia unickiego interesował się akcją ekumeniczno-unijną. W 1932 r. brał udział w kongresie unijnym w Welehradzie. Pozostając w kontakcie z nuncjaturą apostolską w Warszawie był zwolennikiem obrządku wschodnio słowiańskiego, a zarazem był przeciwnym powierzaniu placówek unijnych bazylianom z Galicji. Protestował w 1938 r. przeciw niszczeniu cerkwi prawosławnych na Lubelszczyźnie. Kierował Instytutem wschodnim w Lublinie, oraz popierał Papieskie Seminarium w Dubnie, opowiadając się za polskim jego charakterem. Z tego zakresu publikował artykuły w czasopiśmie „Oriens" i „Wiadomości Diec. Lubelskich". Zbierał archiwalia i zabytki związane z unitami, dążył do utworzenia Unickiego Muzeum Diecezjalnego.

Dnia 9 IX 1939 r. w czasie bombardowania Lublina był w szpitalu po operacji na wyrostek robaczkowy. Po 20 września wrócił do Seminarium. 24 IX 1939 r. udał się do Kielc, gdzie przez pewien czas był kapelanem przy kościele na Górze św. Katarzyny. Wrócił do Lublina w końcu października i zamieszkał w Seminarium. 9 XI 1939 r. został aresztowany i osadzony na Zamku Lubelskim. Pozostawał w więzieniu na Zamku do 23 XII 1939 r. i w tym dniu został wciągnięty na listę 10 osób inteligencji lubelskiej i rozstrzelany. Według relacji kopiących groby został zagrzebany za życia do mogiły.

I.

1. Idea Cyrylo-Metodyjska a Polska. *Wiad. Diec. Lub.* R. 10: 1928 nr 6 s. 185-189.

2. „Działalność naukowa i społeczna arcybiskupa Mohiły". Odczyt dla Katolickiego Związku Polek. *Wiad. Diec. Lub.* R. 12: 1930 nr 10 s. 335-336.

3. „Kościół wschodni". Odczyt dla Katolickiego Związku Polek. *Wiad. Diec. Lub.* R. 12: 1930 nr 10 s. 335-336.

4. Pierwsza placówka misyjna w naszej diecezji. [Horodło]. *Wiad. Diec. Lub.* R. 13: 1931 nr 1 s. 21-22.

5. „Sprawy unijne". [Seminarium papieskie w Dubnie]. *Wiad. Diec. Lub.* R. 13: 1931 nr 9 s. 307-308.

6. Kongres unijny w Welehradzie. *Wiad. Diec. Lub.* R. 14: 1932 nr 7 s. 224-226.

7. „Liturgia drogą do zjednoczenia kościołów". Odczyt na Akademii ku czci św. Józafata w Uniwersytecie. *Wiad. Diec. Lub.* R. 14: 1932 nr 10 s. 339.

8. Oratio liturgica pro defunctis in Ecclesia russa orthodoxa [exquisitio dogmatica]. Lubl. 1933 s. 227.

9. Jeszcze o Mszy św. recytowanej. *Myst. Christi.* R. 4: 1932/3 nr 8 s. 234-246.

10. „Ujemna strona bizantyzmu". Konferencja unijna w Pińsku. *Wiad. Diec. Podl.* R. 15: 1933 nr 7-8 s. 247-248.

11. Maturzyści gimnazjum biskupiego. [Statystyka]. *Wiad. Diec. Lub.* R. 16: 1934 nr 10 s. 353-354.

12. „Istota Eucharystii". [Nauka na kongresie eucharystycznym w Chełmie]. *Wiad. Diec. Lub.* R. 16: 1934 nr 8 s. 257-258.

13. Rec.: J. KOBIERSKI: Unia i neounia. *Wiad. Diec. Lub.* R. 16: 1934 nr 2 s. 53-54.

14. Codzienny pacierz kapłański. *Homo Dei.* R. 4: 1935 nr 1 s. 14-17.

15. Liturgia w duszpasterstwie. *Myst. Christi.* R. 6: 1934/35 nr 2 s. 49-53.

16. „Pojęcie Kościoła w nowszej teologii prawosławnej". [Uniwersytecki wykład dla duchowieństwa]. *Wiad. Diec. Lub.* R. 17: 1935 nr 5 s. 195-197.

17. Śp. O. Stanisław Lic T. J. (1862-1935). *Wiad. Diec. Lub.* R. 17: 1935 nr 2 s. 68-70.

18. Rec.: „Oriens", dwumiesięcznik poświęcony sprawom religijnym Wschodu. *Wiad. Diec. Lub.* R. 17: 1935 nr 2 s. 76.

19. Rec.: K. CHODYNICKI: Kościół pra-

wosławny a Rzeczpospolita Polska 1770-1932. W. 1934. *Wiad. Diec. Lub.* R. 17: 1935 nr 2 s. 76-77.

20. Rec.: A. PAWŁOWSKI: Idea Kościoła w ujęciu rzymskiej teologii i historii. W. 1935. *Wiad. Diec. Lub.* R. 17: 1935 nr 2 s. 77.

21. Rec.: A. STARODWORSKI: Tragedia Cerkwi Prawosławnej w ZSRR. W. 1934. *Wiad. Diec. Lub.* R. 17: 1935 nr 2 s. 77-78.

22. Nota. F. BODZIANOWSKI: Jezus Chrystus. 1934. *Wiad. Diec. Lub.* R. 17: 1935 nr 2 s. 78.

23. Nota. O. R. KOSTECKI: Św. Albert Wielki. Lw.-1934. *Wiad. Diec. Lub.* R. 17: 1935 nr 2 s. 78.

24. Kapłańska Eucharystia. *Homo Dei.* R. 4: 1935 nr 1 s. 140-142.

25. Nota. J. BANDROWSKI: Pilot św. Teresy św. Wojciech. 1934. *Wiad. Diec. Lub.* R. 17: 1935 nr 2 s. 78.

26. „Wiara prawosławnych w oczyszczanie dusz po śmierci". Konferencja unijna w Pińsku. *Wiad. Diec. Lub.* R. 17: 1935 nr 7-8 s. 274-275. — Toż. *Pamiętnik V konferencji kapłańskiej w sprawie Unii Kościelnej.* Pińsk 1935 s. 51-60.

27. Unia a neounia. *Annal. Missiol.* R. 7: 1935 s. 40-59.

28. „Realizowanie w Polsce wskazań Piusa XI, dotyczących Kościoła wschodniego". VIII Zjazd Związku Zakładów Teologicznych w Polsce (Częstochowa 15-17 IV 1936). *Wiad. Diec. Lub.* R. 18: 1936 nr 4 s. 154-155.

29. [Współautor]: Kościół. Biblioteka Książki Chrześcijańskiej. Lubl. 1936. [Uniwersyteckie wykłady dla duchowieństwa 2-5 VII 1935].

30. Pierwszy zjazd księży — harcerzy. *Wiad. Diec. Lub.* R. 18: 1936 nr 3 s. 111-113.

31. Książka w rękach Duszpasterza. *Wiad. Diec. Lub.* R. 18: 1936 nr 10 s. 336-337.

32. Nabożeństwo szkolne. (Na marginesie dyskusji XX Prefektów o Mszach szkolnych). *Wiad. Diec. Lub.* R. 18: 1936 nr 12 s. 367-369.

33. Co i jak piszą? (*Oświata i Wychowanie* — czasopismo... W. 1936; W. CZERNIEWSKI: Katolickie Seminaria w Polsce; Wydziały teologii katolickiej i Prawa kanonicznego na Uniwersytetach w Polsce). *Wiad. Diec. Lub.* R. 18: 1936 nr 12 s. 370-371.

34. Rec.: „Oriens". Czasopismo red. przez O. Urbana Tj. w Warszawie od 1933 r. *Wiad. Diec. Lub.* R. 18: 1936 nr 12 s. 371-372.

35. Kult świętych Cyryla i Metodego. *Oriens.* R. 4: 1936 z. 5 s. 145-147.

36. Ołtarz. *Homo Dei.* R. 6: 1937 s. 203-206.

37. Liturgia wschodnia czyli Msza św. według obrządku bizantyjsko-wschodniego. Lubl. 1937.

38. Rec.: A. PAWŁOWSKI: Idea Kościoła w ujęciu rosyjskiej teologii i historiozofii. 1935. *Aten. Kapł.* R. 39: 1937 s. 100-104.

39. Zagadnienie unijne na naszym terenie. *Wiad. Diec. Lub.* R. 19: 1937 nr 1 s. 27-30.

40. Duszpasterzujemy w harcerstwie. *Wiad. Diec. Lub.* R. 19: 1937 nr 2 s. 56-57.

41. Sprawy harcerskie. *Wiad. Diec. Lub.* R. 19: 1937 nr 3 s. 108.

42. Zagadnienie unijne. *Wiad. Diec. Lub.* R. 19: 1937 nr 3 s. 94-95.

43. Tydzień modłów o zjednoczenie Kościołów. *Wiad. Diec. Lub.* R. 19: 1937 nr 2 s. 71-72.

44. Duszpasterstwo liturgiczne w Chełmie. *Wiad. Diec. Lub.* R. 19: 1937 nr 2 s. 71.

45. Wiadomości harcerskie. *Wiad. Diec. Lub.* R. 19: 1937 nr 3 s. 57.

46. Wschodnie chrześcijaństwo. *Wiad. Diec. Lub.* R. 19: 1937 nr 4 s. 139-142; nr 12 s. 383-386; R. 20: 1938 nr 2 s. 58-62; nr 4 s. 167-170.

47. Co i jak piszą? [przegląd literatury]. *Wiad. Diec. Lub.* R. 19: 1937 nr 2 s. 74-77; nr 3 s. 113-117; nr 4 s. 155-159; nr 8-9 s. 279-283; nr 12 s. 404-407.

48. Realizowanie w Polsce wskazań unijnych Piusa XI. W: *Pamiętnik ósmego zjazdu w Częstochowie.* Kr. 1937 s. 78-85.

49. Unijna Encyklika „Rerum Orientalium" z dnia 27 maja 1937 r. o opiece duszpasterskiej nad wiernymi obrządku wschodniego w Polsce (poza Galicją) i instrukcja „Pro incenso studio". Tekst łaciński, przekład polski, słowo wstępne i wykaz działalności misyjnej Piusa XI przez prof. Michała Niechaja dra teologii wschodniej. Lubl. 1938 s. 70.

50. „Rzym źródłem akcji unijnej". [Referat na akademii ku czci św. Józafata]. *Oriens.* R. 6: 1938 z. 1 s. 29.

51. Czym jest Rzym dla Kościołów wschodnich. *Oriens.* R. 6: 1938 z. 2 s. 39-41.

52. Wskazania unijne Stolicy Apostolskiej. *Prąd.* R. 25: 1938 t. 35 s. 180-190.

53. Co i jak piszą? [Przegląd liturgiczny]. *Wiad. Diec. Lub.* R. 20: 1938 nr 1 s. 35-38; nr 2 s. 78-80; nr 3 s. 117-120; nr 5 s. 196-199.

54. Uświadomienie katolickie ex-prawosławnych. *Wiad. Diec. Lub.* R. 20: 1938 nr 12 s. 377-380.

55. Święto Ziemi Chełmskiej w Chełmie (8 IX). *Wiad. Diec. Lub.* R. 20: 1938 nr 8 s. 279-280.

56. Rec.: P. STOPNIAK: Cerkiew Rosyjska wobec Bolszewizmu. Lubl. 1938. *Wiad. Diec. Lub.* R. 20: 1938 nr 3 s. 117-118.

57. Sprawy Kościoła wschodniego w uchwałach Synodu Plenarnego. *Prz. Katol.* R. 76: 1938 nr 13 s. 194-195.

58. Kanonizacje i beatyfikacja Piusa XI. *Prąd.* R. 26: 1939 t. 36 s. 283-314.

59. Stosunek duszpasterza do Eucharystii. (Referat na zjeździe XX dziekanów 24 XI 1938). *Wiad. Diec. Lub.* R. 21: 1939 nr 1 s. 16-20; nr 2 s. 50-55.

60. Wizytacje szkół lubelskich. *Wiad. Diec. Lub.* R. 21: 1939 nr 4 s. 160-161.

61. Św. Andrzej Bobola — imię chrzestne. *Wiad. Diec. Lub.* R. 21: 1939 nr 5 s. 187.

62. Rec.: „Pieśni do Najśw. Marii Panny na chór mieszany", przez Rączkowskiego i Sokłowicza. Przemyśl. *Wiad. Diec. Lub.* R. 21: 1939 nr 6-7 s. 255-256.

63. Monsignor Achilles Ratti w Lublinie w 1918 r. *Wiad. Diec. Lub.* R. 21: 1939 nr 3 s. 101-106.

64. Śp. ks. Władysław Kopeć (1867-1939). *Wiad. Diec. Lub.* R. 21: 1939 nr 2 s. 76.

II.

ROPP E.: Instytut Misyjny w Lublinie. *Wiad. Diec. Lub.* R. 6: 1924 nr 5 s. 100; Nowi doktorzy. *Wiad. Diec. Lub. R. 11:* 1929 nr 8 s. 256-257; Koło unijne księży w Lublinie. *Wiad. Diec. Lub.* R. 20: 1938 nr 4 s. 151; „Koło unijne księży" [W Lublinie]. *Oriens.* R. 6: 1938 z. 2 s. 63; *Oriens.* R. 7: 1939 z. 4 s. 126; GOLIŃSKI Z.: Śp. ks. Michał Niechaj. *Wiad. Diec. Lub.* R. 23: 1946 nr 4 s. 156-157; GOLIŃSKI Z.: Śp. ks. Michał Niechaj (1900-1939). *Aten. Kapł.* R. 39: 1947 t. 46 s. 510-511; TENŻE: Biskupi i kapłani Lubelszczyzny w szponach gestapo 1939-1945. Lubl. 1946 s. 9; SZOŁDRSKI W.: Martyrologium duchowieństwa polskiego... Rzym 1965 s. 184; MŁYNARCZYK S.: Jubileusz „Wiadomości Diecezji Lubelskiej". *Wiad. Diec. Lub.* R. 25: 1948 nr 12 s. 504-510; Ze wspomnień śp. ks. M. Niechaja o ks. Korniłowiczu. *Wiad. Diec. Lub.* R. 25: 1948 nr 2 s. 77-78; SŁOWIKOWSKI M.: Wspomnienie o ks. Michale Niechaju. [Resztki wspomnień] s. 361-372. Maszynopis; KUMOR B.: Niechaj Michał. W: *Pol. słow. biogr.* T. 22 s. 720-721; JACEWICZ W., WOŚ J.: Martyrologium polskiego duchowieństwa... T. 3 W. 1978 s. 267.

Ks. Franciszek Stopniak

Niedbał Ludwik, pseud.: Len (1872-1932) działacz społeczny, pisarz ascetyczny.

Urodził się 30 XI 1872 w Zbąszyniu, był synem mistrza rzeźnickiego Edwarda i Anny z d. Gutsche. W Poznaniu uczęszczał do Gimnazjum św. Mari Magdaleny. Maturę złożył 9 IX 1891 i wstąpił do Seminarium Duchownego. Święcenia kapłańskie przyjął 13 VI 1895 i został powołany na wikariat w Łabiszynie, skąd przeszedł 15 X 1895 na wikariat przy katedrze poznańskiej, w której pełnił nadto obowiązki precentora śpiewu liturgicznego, a w Seminarium Duchownym uczył go kleryków. Po złożeniu egzaminu Proboszczowskiego objął parafię w Dubinie, instytuowany 5 XII 1899 r. Kontynuował tam działalność społeczno-narodową, ostro występując w obronie dzieci polskich podczas strajku szkolnego. Przez władze pruskie został w 1907 r. skazany za tę działalność na miesiąc więzienia i 200 marek grzywny. Ze względów zdrowotnych zrezygnował z parafii w Dubinie i w 1921 objął w Poznaniu funkcję sekretarza generalnego Związku Kobiet Pracujących i redaktora „Gazety dla Kobiet". W 1923 r. przeszedł na stanowisko sekretarza generalnego Związku Kapłanów „Unitas", ale zrezygnował z niego w drugim roku pracy i w l. 1925-1927 był rezydentem w parafii św. Wojciecha. Mianowany 1 XII 1927 notariuszem Metropolitalnego Sądu Duchownego na własne życzenie został z tego urzędu zwolniony 15 VI 1928 i mieszkał w Poznaniu jako proboszcz emeryt. Zmarł 1 III 1937 w Poznaniu.

Zamiłowany myśliwy był głównym założycielem Towarzystwa „Łowiec Wielkopolski". Opublikował kilka cennych pozycji z dziedziny myślistwa i hodowli wyżła. Literaturze ascetycznej przysłużył się dwoma dziełkami, z których jedno zawiera objaśnienia i rozważania pieśni o Są-

dzie Bożym i tajemnicach życia przyszłego, a drugie zostało określone jako studium dogmatyczno-ascetyczne, zatytułowane „Duszom zbolałym".

I.

1. Red.: *Gazeta dla Kobiet.* Tygodnik poświęcony sprawom ruchu kobiecego. Poznań. R. 1: 1922 nr 1 — R. 2: 1922 nr 19.

2. Błogosławiony Albertus Magnus i jego dzieło „de animalibus libri XXVI". *Wiad. dla Duchow.* R. 12: 1925 nr 7/9 s. 68-73.

3. Walka o spowiedź sakramentalną w obozie protestanckim w zaraniu reformacji. *Wiad. dla Duchow.* R. 13: 1926 nr 2 s. 23-29.

4. W sprawie ochrony przyrody. *Wiad. dla Duchow.* R. 16: 1929 nr 10 s. 144-146.

5. Współautor: Rok Boży w liturgii i tradycji Kościoła świętego z uwzględnieniem obrzędów i zwyczajów ludowych oraz literatury polskiej. Księga ku pouczeniu i zbudowaniu wiernych katolików, opracowana zbiorowo przez kapłanów archidiecezji gnieźnieńskiej i poznańskiej ks. ks. L. N., E. K., S. W. i p. H. Ż. pod redakcją ks. Franciszka Marlewskiego. Katowice 1931 Wyd. św. Stanisława 8° s. 479, il., tabl.

6. „Dzień on, dzień gniewu Pańskiego...". Objaśnienie i rozważanie pieśni o sądzie boskim i tajemnic życia przyszłego. P. Druk. Tow. św. Michała Archanioła, Miejsce Piastowe 8° s. 127, nlb. 2, plansza 1, nlb. 3.

7. Duszom zbolałym. Pasmo opowieści o cierniowej drodze Królowej Nieba. Katowice 1933 Księg. i Druk. Katolicka 8° s. 101, nlb. 3 tabl. 1.

II.

DZIĘCZKOWSKI A.: Niedbał Ludwik. W: *Pol. słow. biogr.* T. 22 s. 731-732, tamże bibliografia.

Ks. Marian Banaszak

Niedźwiedziński Ignacy (1875-1941) społecznik, autor artykułów socjologicznych.

Urodził się 30 I 1875 w Koźminie Wlkp., był synem młynarza Jana i Marianny z Dorszewskich. Uczęszczał do gimnazjum w Krotoszynie i po złożeniu w 1899 matury wstąpił do Seminarium Duchownego w Poznaniu. Święcenia kapłańskie przyjął 1 XII 1902 i otrzymał wokację na wikariat w Opatowie, gdzie w 1905 r. był zastępczo administratorem parafii. Podobnie zastępczo pełnił od 1 I 1906 obowiązki administratora parafii w Mikstacie i Przedborowie. Skierowany 7 IV 1906 na wikariat w Ostrowie, już 1 VII t. r. został wikariuszem w Biezdrowie, a po dwóch latach przeszedł do Wronek i od 2 XI 1908 był kapelanem tamtejszego więzienia. Ostatnią jego placówką duszpasterską stała się parafia w Jarocinie Pozn. Instytuowany tam proboszczem 30 III 1917, pozostał na tym stanowisku aż do aresztowania przez Niemców w 1941.

Przed I wojną światową zajmował się oprócz duszpasterstwa działalnością narodowo-społeczną. W Jarocinie zaangażował się w akcję konspiracyjną, która przygotowała udział tego miasta w Powstaniu Wielkopolskim. Jako pierwszy polski inspektor szkolny w powiecie jarocińskim dokonał szybkiego spolonizowania szkół ludowych. Podczas II wojny światowej aresztowany 5 X 1941, został osadzony w Forcie VII w Poznaniu, następnie przewieziony do obozu przejściowego w Bojanowie, gdzie zmarł już 31 XII 1941 r. Jego zwłoki przewieziono do Jarocina 3 XI 1945 i pochowano na cmentarzu parafialnym.

I.

1. Maszyna a kultura. *Ruch Chrześc.-Społ.* R. 6: 1907/8 s. 103-109, 163-168, 221-226, 279-284, 344-349, 395-400, 453-458, 651-656.

2. Kwestie chleba a dzieje ludzkości. *Ruch Chrześc.-Społ.* R. 6: 1907/8 s. 508-512.

3. Zubożenie robotnika. *Ruch Chrześc.-Społ.* R. 7: 1908/9 s. 486-490.

4. Bogacenie się bogaczy. *Ruch Chrześc.-Społ.* R. 7: 1908/9 s. 514-518.

5. Przesilenie. *Ruch Chrześc.-Społ.* R. 8: 1909/10 s. 336-342.
6. Socjalizm. Jego rozwój i zasady. P. 1911 Księg. św. Wojciecha 8° s. 92.
7. Wyd. i red.: *Gazetka Parafialna Parafii Jarocińskiej.* [Tygodnik]. Jarocin. R. 1: 1938 nr 1 — R. 2: 1939 nr 35.

II.

Kośc. Dz. Urzęd. R. 17: 1902 s. 64; R. 20: 1905 s. 45, 49; R. 21: 1906 s. 4, 18, 37; R. 23: 1908 s. 81; R. 32: 1917 s. 32; Martyrologium polskiego duchowieństwa. T. 3. W. 1978 s. 55; *Novum.* R. 1971 nr 12 s. 57.

Ks. Marian Banaszak

Niesiołowski Kazimierz, krypt.: N., (1872-1949) prałat papieski, działacz społeczny, pastoralista.

Urodził się 6 II 1872 w Mroczy pod Nakłem, był synem dzierżawcy majątku Andrzeja i Heleny z Bogusławskich. Uczęszczał do gimnazjum w Bydgoszczy; maturę złożył w 1892 r. i wstąpił do Seminarium Duchownego w Poznaniu. Święcenia kapłańskie przyjął 29 VI 1896 w Gnieźnie i został skierowany na wikariat w Pleszewie. Mianowany 1 VII 1900 administratorem parafii pleszewskiej, pozostał jej proboszczem do śmierci. Oddany całym sercem tej parafii i miastu, opracował w 1938 r. tom wspomnień i szkic dziejów Pleszewa, który dzięki niemu stał się znanym ośrodkiem życia kościelnego i narodowo-społecznego. Ks. Niesiołowski już jako wikariusz włączył się w działalność konspiracyjną organizacji „Obrona Narodowa" pod przewodnictwem Ligi Narodowej, której był członkiem. W 1905 r. utworzył pierwszy w zaborze pruskim ogródek jordanowski. Zorganizował w parafii wszystkie kościelne stowarzyszenia i bractwa, które istniały w obu archidiecezjach wielkopolskich. Szczególnie jednak udzielał się w Związku Katolickich Towarzystw Robotników Polskich i należał do jego zarządu, także w Związku Kapłanów „Unitas", będąc przewodniczącym jego pleszewskiego okręgu, najwięcej wszakże w organizacjach wstrzemięźliwości i abstynencji. W 1902 r. współorganizował Związek Księży Abstynentów na archidiecezje gnieźnieńską i poznańską i był od początku do 1939 r. jego prezesem. Wydawał i redagował od 1904 r. „Miesięcznik dla Popierania Ruchu Wstrzemięźliwości", któremu od rocznika ósmego (nr 86) nadał tytuł „Świt". W celu skutecznej walki z alkoholizmem doprowadził do powstania Towarzystwa Zupełnej Wstrzemięźliwości od Napojów Alkoholowych „Wyzwolenie". Wytrwale pracował w obu organizacjach aż do II wojny światowej, wygłaszał szereg odczytów i referatów, brał udział w krajowych i międzynarodowych zjazdach i kongresach antyalkoholowych, występując jako reprezentant polskiego ruchu abstynenckiego.

Przed I wojną światową działał w Związku Towarzystw Przemysłowych i w Banku Pożyczkowo-Spółdzielczym. Zbudował w Pleszewie dom parafialny, dostępny dla zebrań wszystkich organizacji. Umieścił w nim także zorganizowane przez siebie muzeum regionalne. Od początku swego kapłaństwa związał się ściśle z ruchem oświatowym, należał do Towarzystwa Czytelni Ludowych, pomagał organizować biblioteki, głosił wykłady i propagował idee T.C.L. w swoich artykułach. Narodowa działalność w 1918 r., kiedy to założył w Pleszewie Tajny Komitet Obywatelski, przekształcony podczas Powstania Wielkopolskiego w Radę Ludową, której był prezesem, przyniosła mu odznaczenia państwowe, Krzyż Niepodległości i Order Polonia Restituta. Szeroki zakres działalności narodowej i społecznej nie umniejszał jego troski o duszpasterstwo. Rozwijał je w swojej parafi i w sąsiedztwie, szczególnie gdy 25 II 1930 został dziekanem pleszewskim. Kard. A. Hlond wyjednał mu już 19 III 1929 godność

papieskiego prałata domowego. Podczas II wojny światowej został aresztowany 7 X 1941 i uwięziony w Forcie VII w Poznaniu, skąd w grudniu przewieziono go do obozu przejściowego w Bojanowie, a następnie w styczniu 1942 r. wywieziono go do Generalnej Gubernii. Po wyzwoleniu kraju powrócił do Pleszewa, nadal pełnił obowiązki proboszcza. Zmarł 5 XI 1949 r.

I.

1. O systematyczności pracy w towarzystwach naszych. *Ruch Chrześc.-Społ.* R. 1: 1902/3 s. 230-234.

2. O czytelniach. *Ruch Chrześc-Społ.* R. 1: 1902/3 s. 276-281.

3. W sprawie IX międzynarodowego kongresu przeciw alkoholizmowi. *Ruch Chrześc.-Społ.* R. 1: 1902/3 s. 372-376.

4. Rząd i społeczeństwo w walce z alkoholizmem. *Ruch Chrześc.-Społ.* R. 1: 1902/3 s. 400-404, 448-454.

5. Kilka uwag o samodzielności członków Towarzystw Robotniczych. *Ruch Chrześc.-Społ.* R. 1: 1902/3 s. 496-502.

6. O czytelniach dla kobiet. *Ruch Chrześc.-Społ.* R. 1: 1902/3 s. 542-546.

7. Dla panów lekarzy. *Mies. dla Popier. Ruchu Wstrzem.* Numer na grudzień 1903 r., s. 8-11.

8. Przyczynek do kwestii odżywiania się naszego ludu. *Ruch Chrześc.-Społ.* R. 2: 1903/4 s. 1-8.

9. O znaczeniu Towarzystw młodzieży. *Ruch Chrześc.-Społ.* R. 2: 1903/4 s. 53-57, 97-104.

10. Znaczenie sadownictwa ze stanowiska społecznego. *Ruch Chrześc.-Społ.* R. 2: 1903/4 s. 268-273.

11. Red.: *Świt.* Organ Wyzwolenia, Związku Księży Abstynentów i Związku „Eleuterii" w Krakowie. Miesięcznik. Pleszew. R. 1: 1904 nr 1 — R. 12: 1915.

12. Towarzystwa bezwzględnej wstrzemięźliwości. *Mies. dla Popier. Ruchu Wstrzem.* R. 1: 1904 s. 97-100, 119-121.

13. Bachus zabiera głos. *Mies. dla Popier. Ruchu Wstrzem.* R. 1: 1904 s. 181-185.

14. Przyczynek do sprawy wychodźstwa naszego ludu. *Ruch Chrześc.-Społ.* R. 3: 1904/5 s. 97-102.

15. O kasach oszczędności dla dzieci i młodzieży. *Ruch Chrześc.-Społ.* R. 3: 1904/5 s. 433-439, 465-468, 490-496. — Toż. P. 1905 Księg. św. Wojciecha 16° s. 30, nlb. 2.

16. Po kongresie. *Mies. dla Popier. Ruchu Wstrzem.* R. 2: 1905 s. 145-150.

17. Sprawozdanie z X kongresu międzynarodowego przeciw alkoholizmowi w Budapeszcie. *Mies. dla Popier. Ruchu Wstrzem.* R. 2: 1905 s. 162-168, 192-197.

18. Poznański wiec w sprawie wstrzemięźliwości. *Mies. dla Popier. Ruchu Wstrzem.* R. 2: 1905 s. 197-198.

19. Towarzystwo ku krzewieniu oszczędności. *Ruch Chrześc.-Społ.* R. 7: 1908/9 s. 31-34.

20. Nasz alkoholizm w świetle cyfr i faktów. *Mies. dla Popier. Ruchu Wstrzem.* R. 6: 1909 s. 17-20, 59-60.

21. Precz z wódką przy żniwach. [Odezwa]. *Przew. Katol.* R. 12: 1906 nr 27 s. 214-215.

22. Walka z alkoholizmem na ziemiach polskich. *Aten. Kapł.* T. 2: 1909 s. 393-408.

23. Rec.: J. KAPITZA: Die Seelsorge und die Mässigkeitsbewegung. Paderborn 1909. *Mies. Kośc. „Unitas".* T. 2: 1909 s. 457.

24. Owoce abstynencji w czasie wielkiego bezrobocia w Szwecji. *Mies. dla Popier. Ruchu Wstrzem.* R. 7: 1910 s. 2-5.

25. Wpływ alkoholu na ciepłotę ciała ludzkiego. *Mies. dla Popier. Ruchu Wstrzem.* R. 7: 1910 s. 17-19.

26. Wpływ alkoholu na potomstwo. *Mies. dla Popier. Ruchu Wstrzem.* R. 7: 1910 s. 19-22, 61-64.

27. Walne Zebranie Związku Księży Abstynentów w Pelplinie (28 IV 1910). *Mies. dla Popier. Ruchu Wstrzem.* R. 7: 1910 s. 78-81.

28. Z kraju niedoli. *Mies. dla Popier. Ruchu Wstrzem.* R. 7: 1910 s. 89-93.

29. Zasada postów od napojów upajających w Kościele Katolickim. *Mies. dla Popier. Ruchu Wstrzem.* R. 7: 1910 s. 93-96.

30. Źródła zwyrodnienia. *Mies. dla Popier. Ruchu Wstrzem.* R. 7: 1910 s. 105-107.

31. Owoce wstrzemięźliwości. *Mies. dla Popier. Ruchu Wstrzem.* R. 7: 1910 s. 110-111.

32. Szkodliwe legendy. *Mies. dla Popier. Ruchu Wstrzem.* R. 7: 1910 s. 121-126.

33. Towarzystwa miłosierdzia wobec sprawy alkoholizmu. *Mies. dla Popier. Ruchu Wstrzem.* R. 7: 1910 s. 137-140.

34. Alkoholizm a włóczęgostwo. *Mies. dla Popier. Ruchu Wstrzem.* R. 7: 1910 s. 153-156.

35. Z pamiętników włóczęgi. *Mies. dla Popier. Ruchu Wstrzem.* R. 7: 1910 s. 159-161.

36. Praca oświatowa i organizacja. *Mies. dla Popier. Ruchu Wstrzem.* R. 7: 1910 s. 169-173.

37. Maria Konopnicka. *Mies. dla Popier. Ruchu Wstrzem.* R. 7: 1910 s. 173-174.

38. Walka o karczmę w Galicji. *Mies. dla Popier. Ruchu Wstrzem.* R. 7: 1910 s. 174-175.

39. Mocne głowy. *Mies. dla Popier. Ruchu Wstrzem.* R. 7: 1910 s. 186-188.
40. U progu Nowego Roku. *Mies. dla Popier. Ruchu Wstrzem.* R. 8: 1911 s. 1-2.
41. Dobry majster, dobry pijak. *Świt.* R. 8: 1911 s. 10-12.
42. Przed Zjazdem delegatów Wyzwolenia. *Świt.* R. 8: 1911 s. 25-26.
43. XIII międzynarodowy kongres przeciw alkoholizmowi w Hadze. *Świt.* R. 8: 1911 s. 161-164.
44. Kilka uwag o szkodliwości piwa. *Świt.* R. 8: 1911 s. 185-190.
45. Wystawa higieniczna i Zjazd przeciwalkoholowy w Dreźnie. *Świt.* R. 8: 1911 s. 212-219.
46. Zastaw się, postaw się! *Świt.* R. 8: 1911 s. 257-259.
47. Caritas nunquam excidit. (Miłość nigdy nie ginie). *Świt.* R. 8: 1911 s. 281-284.
48. Niespodzianki. (Urywek z pamiętników nieabstynenta). *Świt.* R. 8: 1911 s. 284-289.
49. Kto zawinił? *Świt.* R. 8: 1911 s. 294-295.
50. Z kongresu w Hadze. *Świt.* R. 8: 1911 s. 333-339.
51. Kto chcesz w świty z nami spiesz. *Świt.* R. 9: 1912 s. 1-2.
52. Wegeteryanizm a antyalkoholizm. *Świt.* R. 9: 1912 s. 2-5.
53. Przed VI Zjazdem Delegatów Wyzwolenia. *Świt.* R. 9: 1912 s. 25-26.
54. Kilka zasadniczych prawd odnoszących się do kwestii alkoholizmu. *Świt.* R. 9: 1912 s. 31-35, 215-218.
55. Alkohol metylowy czy etylowy? (Refleksje na czasie). *Świt.* R. 9: 1912 s. 35-37.
56. Po kongresie. *Świt.* R. 9: 1912 s. 161-164.
57. Eleusis. *Świt.* R. 9: 1192 s. 164-167.
58. Rec.: Eleusis. T. VI. Pamiętnik Sejmu filareckiego w Kosowie 1910 r. Pod red. T. DĄBROWY: Lw. 1911 *Świt.* R. 9: 1912 s. 184.
59. Dziesięciolecie pracy. *Świt.* R. 9: 1912 s. 209-212.
60. Czy kochasz Ojczyznę? *Świt.* R. 9: 1912 s. 233-235.
61. Jak pracować nad wychowaniem dzieci i młodzieży w zasadach trzeźwości. *Świt.* R. 9: 1912 s. 239-241, 257-260.
62. Wystawa przeciwalkoholowa w Inowrocławiu. *Świt.* R. 9: 1912 s. 264-265.
63. Rec.: J. SZYMAŃSKI: Krótki przegląd polskiej literatury o alkoholiźmie. Kr. 1912. *Świt.* R. 9: 1912 s. 280.
64. Wywłaszczenie a ruch trzeźwości. *Świt.* R. 10: 1913 s. 1-4.
65. Cześć bohaterom. *Świt.* R. 10: 1913 s. 25-27.
66. VII Zjazd Delegatów Wyzwolenia. *Świt.* R. 10: 1913 s. 30-32.
67. Alkohol a żałoba narodowa. *Świt.* R. 10: 1913 s. 33-35.
68. Po Zjeździe Delegatów. *Świt.* R. 10: 1913 s. 49-51.
69. Reklama. *Świt.* R. 10: 1913 s. 80-81.
70. Piekło. *Świt.* R. 10: 1913 s. 106-111.
71. Nasza Inteligencja wobec walki z alkoholizmem. *Świt.* R. 10: 1913 s. 151-154.
72. O organizacjach abstynenckich dzieci. *Świt.* R. 10: 1913 s. 169-174.
73. O zdrowie narodu. *Świt.* R. 10: 1913 s. 241-245.
74. Rec.: N. CIESZYŃSKI: Kościół a nowoczesny ruch przeciwalkoholowy. P. 1912. *Świt.* R. 10: 1913 s. 262-263.
75. Rec.: Alkoholfreie Jugenderziehung. Berlin vom 26-28 März 1913. Berlin 1913. *Świt.* R. 10: 1913 s. 264.
76. O czytaniu. *Stowarzyszenie.* R. 1: 1913/14 s. 192-197.
77. O pracy systematycznej w Towarzystwach naszych. *Stowarzyszenie.* R. 1: 1913/14 s. 201-204, 233-239.
78. Dwie wystawy przeciwalkoholowe w Poznaniu. *Świt.* R. 11: 1914 s. 17-18.
79. Rec.: T. SCHULTZ: O wychowaniu fizycznym. P. 1913. *Świt.* R. 11: 1914 s. 23-24.
80. Przed Zjazdem Delegatów. *Świt.* R. 11: 1914 s. 27-28.
81. Testament śp. kardynała Nagla. *Świt.* R. 11: 1914 s. 42-44.
82. VIII Zjazd delegatów Związku Towarzystw Wyzwolenia. *Świt.* R. 11: 1914 s. 51-57.
83. W sprawie sekretariatu Wyzwolenia. *Świt.* R. 11: 1914 s. 91-93.
84. Jedna z przyczyn pijaństwa ludu polskiego. *Świt.* R. 11: 1914 s. 136-137.
85. Rec.: M. SKIBA: Walka z alkoholizmem obowiązkiem narodowym. Stanisławów 1914. *Świt.* R. 11: 1914 s. 152.
86. Alkoholizm a patriotyzm. *Świt.* R. 11: 1914 s. 153-156.
87. Wspomnienia z podróży. *Świt.* R. 11: 1914 s. 195-207.
88. Wojna światowa pod hasłem wstrzemięźliwości od alkoholu. *Świt.* R. 11: 1914 s. 183-184.
89. Skutki zakazu sprzedaży napojów alkoholowych podczas wojny. *Świt.* R. 11: 1914 s. 184-185.
90. Alkohol zatruwa nie tylko ciało. *Świt.* R. 11: 1914 s. 187-191.
91. Józef Kostrzewski, Wielkopolska w czasach przedhistorycznych z 557 rycinami w tekście i na 8 tablicach. P. 1914. *Ruch Kulturalny.* R. 1: 1914 s. 333-334.
92. O działalności T. C. L. podczas wojny. *Prz. Oświat.* R. 10: 1915 s. 79-81.

93. Nasza ofiarność. *Świt*. R. 12: 1915 s. 2-6.
94. Potęga alkoholizmu. *Świt*. R. 12: 1915 s. 33-36.
95. Wytrwajmy! *Świt*. R. 12: 1915 s. 56-58.
96. Alkoholizm a reklama. *Świt*. R. 12: 1915 s. 65-66.
97. Śp. M. D. Czełyszew. *Świt*. R. 12: 1915 s. 68-69.
98. Umiejętność przewodniczenia. *Stowarzyszenie*. R. 2: 1915/16 s. 33-37.
99. Alkohol a praca zawodowa. *Stowarzyszenie*. R. 3: 1915/16 s. 282-286.
100. O trudnościach i przeszkodach ruchu abstynenckiego. *Świt*. R. 13: 1916 s. 1-4, 11-13.
101. Czy Polacy naprawdę tak bardzo piją? *Świt*. R. 13: 1916 s. 33-36, 41-44.
102. Rec.: Precz z wydatkami na niepotrzebne rzeczy. Odb. z „Ludu Katolickiego". Tarnów 1916. *Świt*. R. 13: 1916 s. 79.
103. Krople piołunu na dnie kieliszka. *Świt*. R. 13: 1916 s. 90-92.
104. Kilka uwag w sprawie młodzieży. *Świt*. R. 13: 1916 s. 101-104.
105. Zanik przesądów. *Świt*. R. 13: 1916 s. 117-120.
106. Walka z alkoholem w Królestwie Polskim. *Świt*. R. 13: 1916 s. 123-124.
107. Czy zadanie nasze już spełnione? *Świt*. R. 15: 1918 s. 57-59.
108. Jeszcze wspomnienie z okazji setnej rocznicy Filomatów i Filaretów. *Świt*. R. 15: 1918 s. 60-63.
109. Polityka a walka z alkoholizmem. *Świt*. R. 15: 1918 s. 63-65.
110. O monopolu wódczanym i tabacznym. *Świt*. R. 15: 1918 s. 105-107.
111. Jak urządzać wiece. *Prz. Oświat*. R. 13: 1918 s. 275-282.
112. Nieco o paleniu tytoniu. *Robotnik*. R. 14: 1918 nr 12.
113. Do pracy w nowym roku! *Świt*. R. 16: 1919 s. 2-3.
114. Samostanowienie gmin o wyszynkach. *Świt*. R. 16: 1919 s. 3-5.
115. O nasze przedstawicielstwo w Sejmie. *Świt*. R. 16: 1919 s. 19-21.
116. Uwagi na czasie. *Świt*. R. 16: 1919 s. 25-27.
117. Jenerał Dowbor Muśnicki a walka z alkoholizmem. *Świt*. R. 16: 1919 s. 27-28.
118. Postulaty z okazji wyborów do Sejmu. *Świt*. R. 16: 1919 s. 35-37.
119. Przed zjazdem delegatów. *Świt*. R. 16: 1919 s. 41.
120. Nasze władze wobec walki z alkoholizmem. *Świt*. R. 16: 1919 s. 65-66.
121. Kilka uwag o naszej polityce gospodarczej. *Świt*. R. 16: 1919 s. 79-80.
122. IV Polski Zjazd przeciwalkoholowy. *Świt*. R. 16: 1919 s. 85-86.
123. Sekretarz jeneralny Wyzwolenia. *Świt*. R. 16: 1919 s. 94-95.
124. Od redakcji. *Świt*. R. 16: 1919 s. 103-104.
125. Sprawa alkoholizmu. *Przew. Społ*. R. 1: 1919/20 s. 433-442.
126. O przedmiotach zbytku i konieczności. *Świt*. R. 17: 1920 s. 13-15.
127. Nowe objawienie. *Świt*. R. 17: 1920 s. 35-36.
128. Nasze zadania w chwili obecnej. *Świt*. R. 17: 1920 s. 60-61.
129. O ustawie przeciwalkoholowej. *Świt*. R. 17: 1920 s. 76-77.
130. Ze zjazdu polskich wytwórców napojów alkoholicznych. *Świt*. R. 17: 1920 s. 89-90.
131. Pijaństwo w Poznaniu. *Świt*. R. 17: 1920 s. 98-100.
132. Alkoholizm a sprawa żywnościowa. *Świt*. R. 18: 1921 s. 8-9.
133. Praca oświatowa i organizacyjna w walce z alkoholizmem. *Świt*. R. 18: 1921 s. 19-20.
134. Kapitał a walka z alkoholizmem. *Świt*. R. 18: 1921 s. 33-35.
135. Alkoholizm, nikotyna a waluta polska. *Świt*. R. 18: 1921 s. 40-42.
136. Znaczenie reklamy w sprawie alkoholizmu. *Świt*. R. 18: 1921 s. 69-71.
137. Sprawa na czasie. *Świt*. R. 18: 1921 s. 74-76.
138. Czy istnieje w Polsce alkoholizm? *Świt*. R. 18: 1921 s. 81-83.
139. O praktyczną realizację haseł społecznych. *Świt*. R. 18: 1921 s. 101-103.
140. Jenerał Haller a ustawa przeciwalkoholowa. *Świt*. R. 18: 1921 s. 106-107.
141. Przyczynek do reformy finansowej w Polsce. *Świt*. R. 18: 1921 s. 106.
142. Nauka wobec walki z alkoholizmem. *Świt*. R. 19: 1922 s. 3-4.
143. Wzrastająca potęga. *Świt*. R. 19: 1922 s. 5-6.
144. Ustawa przeciwalkoholowa a społeczeństwo. *Świt*. R. 19: 1922 s. 17-21.
145. Przyczynek do sprawy konsumpcji alkoholu w Polsce. *Świt*. R. 19: 1922 s. 27-28.
146. Na martwym punkcie. *Świt*. R. 19: 1922 s. 33-35.
147. Po kongresie. *Świt*. R. 19: 1922 s. 66-68.
148. Na 70 rocznicę. *Świt*. R. 19: 1922 s. 113-115.
149. I tego nie zaniechać! *Świt*. R. 20: 1923. Jednodniówka s. 1-3.
150. Czym zastąpić alkohol w życiu jednostki i narodu? *Świt*. R. 20: 1923. Jednodniówka s. 8-12.
151. Redukcja wyszynków a chrześcijańska zasada. *Świt*. R. 20: 1923 s. 97-102.
152. O potrzebie ruchu abstynenckiego

wśród młodzieży szkolnej i pozaszkolnej. *Świt.* R. 21: 1924 s. 19-21.

153. Projekt ustawy o monopolu spirytusowym w Polsce. *Świt.* R. 21: 1924 s. 86-88.

154. Wskazówki przy zamawianiu nowych dzwonów. *Wiad. dla Duchow.* R. 12: 1925 nr 4 s. 17-18.

155. O uzdrowisko nad morzem. *Wiad. dla Duchow.* R. 12: 1925 nr 10/12 s. 55-56.

156. O skutkach alkoholizmu. Wykład. *Kierownik Stow. Młodz.* R. 4: 1925 s. 273-275.

157. O ratowaniu alkoholików. Związek Katolików Abstynentów. *Świt.* R. 22: 1925 s. 24-28.

158. Rec.: Ważne zadanie nauczycielstwa polskiego. P. 1925. *Świt.* R. 22: 1925 s. 125-126.

159. Powrotna fala. *Świt.* R. 22: 1925 s. 175-177.

160. Rec.: E. ROSSET: Alkoholizm w Łodzi w świetle badań statystycznych. Łódź 1925. *Świt.* R. 22: 1925 s. 189-190.

161. O bibliotekach ruchomych. *Prz. Oświat.* R. 20: 1925 s. 95-98.

162. Nihil desperandum. *Prz. Oświat.* R. 21: 1926 s. 134-136.

163. O czytaniu. *Prz. Oświat.* R. 21: 1926 s. 275-279.

164. O skutkach alkoholizmu pod względem społecznym. *Kierownik Stow. Młodz.* R. 5: 1926 s. 22-24.

165. Udział młodzieży polskiej w walce o trzeźwość narodu. *Kierownik Stow. Młodz.* R. 5: 1925 s. 131-136.

166. Gospody bezalkoholowe. *Świt.* R. 23: 1926 s. 18-21.

167. Kardynał Mercier wobec sprawy alkoholizmu. *Świt.* R. 23: 1926 s. 49-51.

168. Rec.: Kalendarz notatnik „Domu gościnnego 1926". P. *Świt.* R. 23: 1926 s. 199-200.

169. Duchowieństwo a sprawa alkoholizmu. *Gaz. Kośc.* R. 34: 1927 s. 27.

170. Propaganda oświatowa. *Prz. Oświat.* R. 22: 1927 s. 7-9.

171. Konstytucja 3 Maja i jej znaczenie dla Polski Odrodzonej. *Prz. Oświat.* R. 22: 1927 s. 141-143.

172. O trzeźwość szoferów. *Świt.* R. 24: 1927 s. 15-17.

173. Gościnność a alkohol. *Świt.* R. 24: 1927 s. 18-20.

174. Rec.: Fr. BIEDROŃ: Bój o karczmę. Obraz sceniczny w 1 akcie. P. 1926. *Świt.* R. 24: 1927 s. 29-30.

175. O trzeźwość narodu. *Świt.* R. 24: 1927 s. 48-49.

176. Walka z alkoholizmem czy z restauratorem? *Świt.* R. 24: 1927 s. 181-183.

177. Biblioteki i czytania w parafii. W: *Organizacja parafii w Polsce.* P. 1928 s. 84-89.

178. Rec.: Alkohologia. Opracowanie zbiorowe pod red. prof. R. Radziwiłłowicza. W. *Świt.* R. 25: 1928 s. 27-28.

179. Rec.: Trzeźwość 1928. Książka zbiorowa pod red. J. SZYMAŃSKIEGO. *Świt.* R. 25: 1928 s. 28.

180. Rec.: E. ROSSET: Alkoholizm w miastach polskich. Nakł. sekcji do walki z alkoholizmem przy magistracie miasta Łodzi. *Świt.* R. 25: 1928 s. 29.

181. O charakterze lokali publicznych. *Świt.* R. 25: 1928 s. 51-53.

182. Luka w prawodawstwie. *Świt.* R. 25: 1928 s. 67-69.

183. Akcja przeciwalkoholowa młodzieży. (Wykłady i pogadanki). *Kierownik Stow. Młodz.* R. 8: 1929 s. 16-18.

184. Reforma Bractw Wstrzemięźliwości. *Wiad. dla Duchow.* R. 17: 1930 s. 307-309.

185. Jak urządzać zabawy bezalkoholowe. *Kierownik Stow. Młodz.* R. 9: 1930 s. 11-12.

186. Z powodu śmierci Juliana Ejsmonda. *Świt.* R. 27: 1930 s. 163-164.

187. Zasady walki z alkoholizmem. *Świt.* R. 27: 1930 s. 214-215.

188. Wspomnienia z pracy oświatowej. *Prz. Oświat.* R. 25: 1930 s. 140-144.

189. Przed karnawałem. *Przyj. Młodz.* R. 21: 1930 s. 3-4.

190. Wyd. i red.: *Wiadomości Parafialne.* Organ parafii pleszewskiej. Tygodnik. Pleszew. R. 1: 1931 nr 1 — R. 7: 1937 nr 63.

191. Przyczynek do sprawy duszpasterstwa chorych. *Wiad. dla Duchow.* R. 18: 1931 s. 26-27.

192. Z dziedzin beletrystyki. *Wiad. dla Duchow.* R. 18: 1931 s. 79-82.

193. Co sądzić o plebiscytach i prohibicji. *Świt.* R. 28: 1931 s. 130-135.

194. O czytaniu. *Przegl. Oświat.* R. 26: 1931 s. 29-32.

195. Caritas. *Cześć Maryi.* R. 10: 1931 s. 46.

196. Po owocach poznacie... *Robotnik.* R. 27: 1931 nr 10.

197. Przez trud i walkę do powodzenia życiowego w zawodzie organisty. *Muzyka Kośc.* R. 7: 1932 s. 34-38.

198. Przez trzeźwość do odrodzenia. *Wiad. dla Duchow.* R. 20: 1933 s. 35-38.

199. Co mówią nasi zasłużeni. *Świt.* R. 33: 1936 s. 25-26.

200. Sprawa alkoholizmu w zarysie. P. 1937 Nakł. Katol. Zw. Abstynentów 8° s. 36.

201. Ogród jordanowski w małym mieście w świetle doświadczeń. P. 1937 Nakł. Zw. Abstynentów 8° s. 36.

202. Z I Międzynarodowego Katolickie-

go Kongresu Przeciwalkoholowego. *Mies. Kośc.* [Poznań]. R. 52: 1937 s. 385-387.

203. Znaczenie ogrodów jordanowskich w walce z alkoholizmem. *Świt.* R. 34: 1937 s. 53-57.

204. Szkice i sylwetki z przeszłości Pleszewa. Pleszew 1938. Nakł. autora 16° s. 119, tabl. 1.

205. „Księżulo" w odpowiedzi Adolfowi Nowaczyńskiemu. *Świt.* R. 36: 1939 s. 77-79.

206. Duszpasterz a dzieci. *Głos Kapł.* R. 13: 1939 s. 117-123.

207. Ład i organizacja w pracy duszpasterskiej. *Głos Kapł.* R. 13: 1939 s. 319-328.

II.

WĘDZKI A.: Niesiołowski Kazimierz. W: *Pol. słow. biogr.* T. 23 s. 56-57, tamże bibliografia; *Przew. Katol.* R. 22: 1916 nr 13 s. 144; *Wiad. dla Duchow.* R. 17: 1930 s. 166; *Mies. Kośc.* [Poznań]. R. 45 s. 47.

Ks. Marian Banaszak

Niewiero (Nieviera) Florian (1896-1976), autor prac z zakresu historii Kościoła.

Urodził się 1 V 1896 r. w Magunach koło Lidy. Seminarium Duchowne ukończył w Wilnie i w 1920 r. przyjął święcenia kapłańskie. Następnie pracował jako wikariusz, m. in. w Święcianach. W l. 1924-1925 studiował we Fryburgu. Później był wikariuszem w Hoduciszkach, a w l. 1930-1935 — prefektem szkół w Wilnie. Kolejnym miejscem pracy było probostwo w Przyjaźni, skąd w 1936 r. został przeniesiony do parafii w Rzeszy, a po kilku miesiącach przeszedł na probostwo w Porudominie. Po ostatniej wojnie pracował jakiś czas w diecezji lubelskiej (administrator parafii Polichna), a później w diecezji warmińskiej. Od 1959 r. był rezydentem w Kętrzynie, gdzie zmarł 16 VI 1976 r. Był magistrem filozofii i licencjatem teologii. Opublikował kilka prac historycznych w języku polskim i litewskim.

I.

1. Śp. ks. Henryk Chwastecki. *Wiad. Archidiec. Wil.* R. 5: 1931 s. 169-170.

2. Monografie i monografiści. *Wiad. Archidiec. Wil.* R. 8: 1934 s. 216-219.

3. Status dioeceseos samogitiensis descriptus cura Ant. Tyszkiewicz ep. samog. *Lietuviu Tauta.* T. 4: 1932:

4. Lietuvos pranciškonai observantai iki pirmosios isikurimo (1468-1530). *Lietuviu Tauta.* T. 5: 1935 s. 212-234.

5. Historia kościoła parafialnego w Żyrmunach. Lida 1939 16° s. 104.

6. Dzieje kultu św. Kazimierza w kraju i za granicą. *Nasza Przeszł.* T. 33: 1970 s. 61-124.

7. Ks. Antoni Mackiewicz (1826-1863). *Novum.* R. 18: 1976 s. 110-118.

II.

Schemat. Diec. Wileńskiej za lata 1920-1925; Schemat. Archidiec. Wileńskiej za lata 1926-1939; Spis duchowieństwa [Archidiecezji wileńskiej] w granicach obecnej Rzeczypospolitej Polskiej na 1948 r. Białystok 1948 s. 12; Rocznik diecezji warmińskiej. Rok 1974. Olsztyn 1974 s. 441.

Ks. Tadeusz Krahel

Niezgoda Piotr (1875-1955), popularyzator teologii, kaznodzieja.

Urodził się 24 XII 1875 w Bukowej k. Brzostka w rodzinie chłopskiej. W l. 1886-94 uczył się w Gimnazjum w Jaśle. Studia teologiczne odbył w Seminarium Duchownym w Przemyślu w l. 1894-98. Po święceniach kapłańskich pracował do r. 1903 kolejno jako wikariusz w Błażowej, Nienaszowie, Jaśle i Przemyślu. Od października 1903 aż do wybuchu wojny światowej był kapelanem wojskowym w X korpusie armii austriacko-węgierskiej w Przemyślu. Podczas I wojny światowej pełnił funkcję kapelana frontowego. W 1917 r. pracował w Min. Wojny w Wiedniu jako referent w Wydziale Metrykalnym. Po zakończeniu wojny powrócił do Przemyśla i zgłosił się do służby w Wojsku Polskim. Dnia 5 V 1919 bp polowy Stanisław Gall powołał go na urząd dziekana generalnego przy Naczelnym Dowództwie. Wnet też został generałem brygady WP. W kwietniu 1921 został przeniesiony do Krakowa, gdzie objął duszpasterstwo

miejscowego garnizonu i urząd dziekana V Okręgu Korpusu. W l. 1926-1930 był proboszczem wojskowej parafii pod wezwaniem Matki Bożej Królowej Polski w Krakowie. Jednocześnie w l. 1923-1926 pełnił obowiązki oficjała, a następnie sędziego Sądu Biskupiego WP. Końcem roku 1930 przeniesiony został w stan spoczynku. W czasie II wojny światowej działał w konspiracji najpierw w ZWZ a następnie AK. Na przełomie r. 1942/43 mianowany został dziekanem konspiracyjnego duszpasterstwa polowego. Zmarł w Krakowie 24 III 1955 r. Pozostawił po sobie dość bogatą spuściznę literacką, głównie w formie kazań, przemówień i rozważań.

I.

1. Na przełomie czasów. Miejsce Piastowe 1926.
2. Kazania o Męce Pańskiej wraz z dołączeniem cyklu nauk dla inteligencji. Miejsce Piastowe 1927.
3. Ave Maria. Miejsce Piastowe 1928.
4. Rok Boży. Przemówienia niedzielne i świąteczne. Miejsce Piastowe 1929.
5. Przysposobienie wojskowe katolickiego duchowieństwa. *Kwart. poświęcony Sprawom Katol. Duszpast. Wojsk. w Polsce.* R. 1931 nr 2-4; R. 1932 nr 1-4.
6. Droga życia. Rozważania Wielkopostne. Miejsce Piastowe 1935.
7. Królowa Wiosny. Przemówienia majowe. Miejsce Piastowe 1935.
8. Pamiętnik wojny światowej 1914-1917 [rkps w posiadaniu rodziny].

II.

BIALIC D.: Niezgoda Piotr. W: *Pol. słow. biogr.* s. 107-108, tamże literatura. — Tabela służbowa do r. 1923 — Arch. Diec. Przem.; Schem. univ. venerab. cleri saecul. ... Premisliae, za lata 1898-1952.

Ks. Henryk Borcz

Nikiel Karol (1873-1929), kanonista.

Urodził się 19 XII 1873 w Wilamowicach. Po dwuletnich studiach na Wydziale Teologicznym Uniw. Jagiellońskiego został w 1896 r. wysłany na Uniw. Gregorianum. Uzyskał tam bakalaureat z filozofii, licencjat z teologii i bakalaureat z prawa kanonicznego. Po święceniach kapłańskich w 1899 r. uzyskał nadto doktorat obojga praw oraz doktorat z teologii nostryfikowany na Wydziale Teologicznym Uniw. Jagiellońskiego. Po rocznym wikariacie w Morawicy oraz przy kościele Mariackim w Krakowie przeszedł do pracy w kurii. Najpierw jako kapelan kard. Jana Puzyny, potem notariusz kurii, w końcu jako jej kanclerz pełniąc równocześnie funkcję wiceprezesa Rady Nadzorczej Spółki Wydawniczej Głosu Narodu. Był twórcą zawiązanego w 1913 r. Towarzystwa popierania prasy katolickiej galicyjskiego odpowiednika tzw. Piusverein. Instalowany do kapituły w 1916 r. Od 1926 był prezesem Towarzystwa Dobroczynności. Zmarł 21 X 1929 r.

I.

1. Studjo Św. Kongregacji Soboru. *Rocz. Kol. Pol. w Rzymie.* R. 1: 1902 nr 2 s. 85-94.
2. Codificatio Iuris Ecclesiastici. Dissertatio Canonica. Rkps s. III, 59. Arch. Kap. Metrop. Krak. sygn. Sp 25.
3. Współaut.: Statuta Capituli Cathedralis Cracoviensis A. D. 1924 condita. *Notificationes.* 1958 nr 2-3 s. 96-111.

II.

LATOSIŃSKI J.: Monografia miasteczka Wilamowic na podstawie źródeł autentycznych. Kr. 1909 s. 385-387; Księga pamiątkowa kursu katechetycznego w Krakowie w dniach od 12-15 XI 1913. Wyd. Ks. Sz. HANUSZEK. Kr. 1916 s. III; Synodus Dioecesana Cracoviensi Anno 1923 celebrata. Kr. 1923 s. 10, 40, 42; Księga pamiątkowa kursu katechetycznego w Krakowie od 9-12 IV 1929. Kr. 1929 s. 16, 329; KORZONKIEWICZ J.: Śp. ks. Karol Nikiel. *Gaz. Kośc.* R. 36: 1929 s. 532-533; Śp. ks. dr Karol Nikiel. *Dzw. Niedz.* R. 5: 1929 nr 44 s. 692-693; P[IWOWARCZYK] J.: Śp. ks. dr K. Nikiel. *Głos Narodu.* R. 36: 1929 nr 285 [24 X] s. 4; Pogrzeb śp. ks. prałata Nikla. *Głos Narodu.* R. 36: 1929 nr 287 [26 X] s. 4; Śp. ks. prałat dr Karol Nikiel. Wspomnienie pośmiertne. Kr. 1930 Druk. Głosu Narodu s. 19, nlb. 1, fot.; LECHICKI Cz.:

Pierwsze dwudziestolecie krakowskiego Głosu Narodu. *Stud. Hist.* R. 12: 1969 z. 4 s. 523-528; TENŻE: Krakowski Głos Narodu w latach 1914-1939. *Stud. Hist.* R. 16: 1973 z. 3 s. 343-381; KNUTELSKI J.: Działalność społeczna ks. Jana Piwowarczyka. Kr. 1981 s. XXXII, 6, 19. Maszynopis pracy doktorskiej na Pap. Wydz. Teol.

Ks. Michał Jagosz

Nogala Teodor (1909-1973) pastoralista.

Urodzony 15 X 1909 w Radłowie koło Ostrowa Wlkp. Był synem asesora kolejowego Jana i Magdaleny z Kuroszczyków. Z rodzicami przebywał okresowo w Westfalii, gdzie uczęszczał do szkoły w Osnabrück. Gimnazjum ukończył w Ostrowie Wlkp. egzaminem maturalnym 13 V 1927 r. Studia seminaryjne odbywał w Gnieźnie i Poznaniu; święcenia kapłańskie przyjął 12 VI 1932 r. Pracę duszpasterską rozpoczął na wikariacie w Krotoszynie od 1 IX 1932 r., kontynuował ją 1 IX 1934 — 1 IV 1938 na wikariacie w Rawiczu. Po krótkim wikariacie w parafii św. Marcina w Poznaniu, powołany w sierpniu 1939 na kapelana w 56 pułku piechoty, odbywał kampanię wrześniową i odniósł ranę, przez co znalazł się w szpitalu w Warszawie. Pozostał tam podczas okupacji, jako rezydent pomagając w duszpasterstwie. Gdy powrócił do Poznania, otrzymał 29 III 1945 administrację parafii w Luboniu. Zbudował tu nowy kościół. Publikował kazania dla dzieci, zarówno w „Nowej Bibliotece Kaznodziejskiej", w „Wiadomościach Duszpasterskich", jak również w osobnych książkach. Napisał kilka artykułów z dziedziny teologii pastoralnej, dotyczące duszpasterstwa dzieci i ministrantów. Z tej dziedziny wygłaszał też co roku kilka wykładów w Seminarium Duchownym dla diakonów. Zmarł w Luboniu 22 XI 1973 r.

I.

1. Takich jest Królestwo niebieskie. Krótkie kazanie dla dzieci na cały rok. P. 1947 Nakł. Inst. Wydaw. „Kultura" 8° s. 102. — Toż. Wyd. 2. P. 1948 Nakł. Inst. Wydaw. „Kultura" 8° s. 98.

2. ETTENSPERGER: W służbie ołtarza. Podręcznik dla ministrantów z dodatkami: służba ceremoniarza i służba Boża w Wielkim Tygodniu. Przełożył i uzupełnił ks... P. 1948 Archidiecezjalny Komitet Ofiarowania 8° s. 342.

3. Pan Jezus już się zbliża... Pouczenia i opowiadania przed pierwszą Komunią św. P. 1949 Inst. Wydaw. „Kultura" 8° s. 96.

4. Nawrócenie księcia mauretańskiego. *Głos Katol.* R. 5: 1949 nr 27 s. 252.

5. Chrystus a dzieci. *Głos Katol.* R. 6: 1950 nr 2/3 s. 14.

6. Szkice kazań do dzieci. *Mies. Kośc. Archid. Pozn.* R. 6: 1951 s. 86-96.

7. Ministranci. *Mies. Kośc. Archid. Pozn.* R. 7: 1952 s. 56-58.

8. Jak przemawiać do dzieci o „Kłamstwie". *Wiad. Duszp.* R. 8: 1952 s. 342-348.

II.

BANASZAK M.: *Mies. Kośc. Archid. Pozn.* R. 25: 1974 s. 276-278.

Ks. Marian Banaszak

Noryśkiewicz Jan Kanty (1876-1961), pedagog, autor prac historycznych.

Urodził się 16 X 1876 w Walentynowie koło Łobżenicy, syn nauczyciela Andrzeja i Wiktorii z Witkowskich. Uczęszczał do gimnazjum w Chojnicy, gdzie złożył maturę w 1897. Studia seminaryjne odbywał w Poznaniu i Gnieźnie; święcenia kapłańskie przyjął 19 III 1901 r. Wysłany na studia specjalistyczne z teologii, zdobył na Uniw. w Monasterze 4 I 1904 doktorat na podstawie rozprawy „Melanchtons ethische Prinzipienlehre und ihr Verhältnis zur Moral der Scholastik". Jednocześnie złożył tam egzamin na profesora języków starożytnych. Powołany od 1 I 1904 na nauczyciela religii w Gimnazjum w Śremie, uczył w nim także języka łacińskiego. Z nowym rokiem szkolnym 1915/16 został przeniesio-

ny na takie same stanowisko w poznańskim Gimnazjum im. Fryderyka Wilhelma. Przez krótki czas uczył religii także w Gimnazjum św. Marii Magdaleny. Zaangażowany w działalność narodowo-społeczną, w 1919 r. repolonizował Gimnazjum im. Fryderyka Wilhelma i brał czynny udział w akcji przyłączenia Krainy do Polski. Znany jako pedagog erudyta, otrzymał 7 VIII 1920 nominację na naczelnika wydziału wyznań religijnych w departamencie W. R. i O. P. ministerstwa b. Dzielnicy Pruskiej. Do pracy archidiecezjalnej wrócił w 1926 r. i otrzymał obowiązki wizytatora religi w szkołach archidiecezji poznańskiej, a 31 I 1927 został radcą Kurii Arcybiskupiej. Kard. A. Hlond przez pewien czas bezpośrednio zajmował się nauką religii w szkołach, dlatego ks. Noryśkiewicz w 1928 r. przeszedł do pracy w Kancelarii Prymasa. Kiedy zaś dokonana została reorganizacja tej kancelarii i sprawy nauki religii w szkołach powierzono Kurii Arcybiskupiej, stał się 1 II 1932 jej referentem szkolnym. Pełnił nadto od 1935 r. obowiązki promotora sprawiedliwości w Sądzie Metropolitalnym, był cenzorem książek treści religijnej, należał do Naczelnej Rady Krajowej Papięskiego Dzieła Rozkrzewiania Wiary, został członkiem Państwowej Rady Oświecenia Publicznego przy Ministerstwie W. R. i O. P. Podczas okupacji niemieckiej ukrywał się przed aresztowaniem jednakże został uchwycony w listopadzie 1944 r. i osadzony w obozie zagłady w Żabikowie pod Poznaniem. Szczęśliwie doczekał się wyzwolenia i podjął pracę duszpasterską jako proboszcz poznańskiej parafii św. Marcina. Przygotował wówczas utworzenie nowej parafii przy kościele poprotestanckim p. w. Najświętszego Zbawiciela, a gdy ją erygowano, został 1 VIII 1950 jej proboszczem. Zmarł 5 XII 1961 w Poznaniu.

I.

1. Ein Jahrhundert aus der Reformationsgeschichte Posens. W: *Festschrift zur 51. Versammlung Deutscher Philologen und Schulmänner*. Posen 1911 s. 177-192. — Toż. Dodatek do Programu gimnazjum w Śremie. 1912, s. 18.

2. Nauka religii. *Wiad. dla Duchow.* R. 7: 1920 s. 208-212, 245-249.

3. Sekularyzacja klasztorów w Wielkopolsce przez rząd pruski. *Prz. Teol.* R. 6: 1925 s. 249-282.

4. Oprac.: Pamiętnik kursu katechetycznego, który odbył się w Poznaniu w czerwcu 1929 r. P. 1929.

5. Etyka św. Augustyna. *Ruch. Teol.* Dod. do *Prz. Teol.* R. 2: 1930 z. 4 s. 58-62.

6. Sekularyzacja klasztoru OO. Bernardynów w Poznaniu. *Kron. m. Poznania.* T. 12: 1934 s. 145-185.

7. Rec.: J. SZUKALSKI: Katechezy. Cz. II: O przykazaniach. Potulice 1934. *Mies. Kośc.* [Poznań]. R. 49: 1934 s. 155-156.

8. Współautor: Obrzędy święte. Podręcznik do nauki religii dla uczniów 1 kl. gimn. P. 1936 Księg. św. Wojciecha 8° s. 124. — Toż. Cz. 1. P. 1937 Księg. św. Wojciecha 8° s. 124.

9. Współautor: Życie religijne. Podręcznik do nauki religii dla uczniów szkoły powsz. Kl. 3. P. 1936 Księg. św. Wojciecha 8° s. 118, nlb. 2. — Toż. P. 1951 Księg. św. Wojciecha 8° s. 118, nlb. 2, ilustr. — Toż. Wyd. 2. P. 1953 Księg. św. Wojciecha 8° s. 123, nlb. 1. — Toż. Wyd. 3. P. 1954 Księg. św. Wojciecha 8° s. 123, nlb. 1. — Toż. Wyd. 4. P. 1955 Księg św. Wojciecha 8° s. 123, nlb. 1. — Toż. Wyd. 5. P. 1956 Księg. św. Wojciecha 8° s. 123, nlb. 1. — Toż. Wyd. 6. P. 1957 Księg. św. Wojciecha 8° s. 124, ilustr.

10. Współautor: Życie religijne. Podręcznik do nauki religii dla kl. 4 szkół powsz. P. 1937 Księg. św. Wojciecha 8° s. 110, nlb. 2. — Toż. P. 1951 Księg. św. Wojciecha 8° s. 116, ilustr. — Toż. Cz. 2. Wyd. 2. P. 1953 Księg. św. Wojciecha 8° s. 119, nlb. 1, ilustr. — Toż. Wyd. 3. P. 1954 Księg. św. Wojciecha 8° s. 115, nlb. 1. — Toż. Wyd. 4. P. 1955 Księg. św. Wojciecha 8° s. 115, nlb. 1. — Toż. Wyd. 5. P. 1956 Księg. św. Wojciecha 8° s. 116, ilustr. — Toż. Wyd. 6. P. 1957 Księg. św. Wojciecha 8° s. 120, ilustr.

11. Nasz stosunek do szkoły. W: *Wśród problemów szkoły i wychowania.* P. 1938 s. 60-70.

II.

LENORT F.: Noryśkiewicz Jan. W: *Pol. słow. biogr.* T. 23 s. 207, tamże bibliografia.

Ks. Marian Banaszak

Nowacki Henryk Roman (1891-1968), prałat papieski, kompozytor, pedagog, redaktor.

Urodził się 19 stycznia 1891 r. w Opatowie. Ojciec jego Stefan był organistą w kolegiacie opatowskiej, a matka Paulina z Boczarskich zajmowała się domem i trochę krawiectwem. Do szkoły podstawowej uczęszczał w rodzinnej miejscowości. Odznaczał się wyjątkową pamięcią muzyczną i bardzo dobrym słuchem. Od 1901 r. uczył się w czteroletnim Progimnazjum w Sandomierzu a następnie w Gimnazjum w Kielcach. W 1906 r. wstąpił do Seminarium Duchownego w Sandomierzu. W dalszym ciągu kształcił się muzycznie pod kierunkiem ks. A. Kasprzyckiego i ks. A. Herynowskiego.

Po otrzymaniu święceń subdiakonatu w 1912 r. został wysłany do Rzymu na dalsze studia muzyczne, które rozpoczął w Papieskim Instytucie Muzyki Kościelnej. Po roku studiów ze względu na słaby stan zdrowia powrócił do kraju. Dnia 7 IX 1913 r. otrzymał święcenia kapłańskie. Do marca następnego roku był wikariuszem parafii Borkowice k. Przysuchy. Z powodu słabego zdrowia opuścił placówkę duszpasterską i zamieszkał przy rodzicach. Za zgodą biskupa w końcu czerwca 1914 r. wyjechał na Kijowszczyznę, celem poprawienia swojego zdrowia. Tam przebywał na dworze Branickich, następnie Tyszkiewiczów. Podróżując po Europie zetknął się z benedyktynami opactwa z Solesmes i zapoznał się bliżej z przeprowadzoną przez nich reformą chorału gregoriańskiego. W grudniu 1920 r. objął naukę śpiewu gregoriańskiego w klasie organów Szkoły Warszawskiego Towarzystwa Muzycznego im. Fr. Chopina. Równocześnie pełnił funkcję wiceprezesa związku zawodowego organistów i redaktora „Przeglądu Cecyliańskiego".

Od 12 czerwca 1924 r. objął stanowisko wikariusza parafii św. Jana dyrektora chóru archikatedry warszawskiej i profesora śpiewu w Seminarium Duchownym warszawskim. Od 1 I 1936 r. pełnił także funkcję organisty katedralnego. Dla propagowania i praktycznego uczenia chorału gregoriańskiego założył Towarzystwo Muzyki Liturgicznej, które zostało zatwierdzone w 1927 r. Oficjalnym organem tego towarzystwa był dwumiesięcznik „Hosanna", wychodzący najpierw w Tarnowie, a od 1929 r. w Warszawie. Redaktorem tego czasopisma był ks. Nowacki, który zamieścił w nim na przestrzeni 10 lat ok. 10 artykułów (w bibliografii podane tylko ważniejsze).

W l. 1932-38 uczył śpiewu gregoriańskiego w klasie organów w Konserwatorium Muzycznym. Lata trzydzieste to najbardziej intensywny okres pracy ks. Nowackiego. Podejmuje naukę śpiewu gregoriańskiego w szkołach podstawowych i gimnazjach warszawskich. Uczy śpiewu w kilku domach zakonnych. Organizuje kursy dokształcające w śpiewie gregoriańskim dla nauczycieli szkół podstawowych i organistów. Utrzymywał ożywione kontakty ze środowiskiem muzycznym stolicy. Był on entuzjastą reformy muzyki kościelnej dokonanej przez pap. Piusa X. Jako propagator chorału gregoriańskiego był na terenie Warszawy pionierem. Skomponował wiele utworów religijnych, m. in. 7 mszy na chór, ok. 90 pieśni religijnych, przeszło 100 preludiów organowych, 16 kolęd i ponad 100 innych śpiewów okolicznościowych. Nadto opracował akompaniament organowy do mszy I-XVIII i innych śpiewów gregoriańskich. (Dokładny wykaz twórczości muzycznej jest podany: Muzyka religijna w Polsce. Materiały i Studia. W. 1976. T. 1 z. 2 s. 93-108). Do roku 1934 Nowac-

ki prawnie występował jako ksiądz diecezji sandomierskiej, dopiero od 9 V 1934 r. został inkardynowany do diecezji warszawskiej.

Dnia 27 VII 1939 r. decyzją kurii warszawskiej został zwolniony z wikariusza katedry, a otrzymał nominację na administratora parafii Niegów k. Radzymina. W rok później został zwolniony z obowiązków profesora Seminarium Duchownego. Okres wojny i lata następne do 1956 r. spędził w Niegowie jako duszpasterz tej parafii. Po wojnie w latach 1945-1950 wykształcił prywatnie ponad 40-tu chłopców na organistów. W roku 1951 w dowód uznania dla jego zasług został mianowany przez pap. Piusa XII prałatem papieskim. Dnia 30 I 1956 r. ze względu na stan zdrowia zrzekł się parafii. Ostatnie lata spędził w Zalesiu Górnym. Zmarł 22 kwietnia 1968 r. Pochowany na cmentarzu w Niegowie.

I.

1. Podręcznik do śpiewu gregoriańskiego wg zasad Szkoły Solesmes. W. 1923.

2. Głos chłopięcy i jego kształcenie. *Prz. Katol.* R. 62: 1924 s. 358-360.

3. Krótki rys teoretyczny i historyczny śpiewu gregoriańskiego. *Prz. Katol.* R. 62: 1924 s. 392-393.

4. Śpiew gregoriański w seminariach. W: *Pamiętnik drugiego zjazdu* [Związku Zakładów Teologicznych]. Włocławek [1924] s. 80-85.

5. Śpiew gregoriański. *Prz. Katol.* R. 63: 1925 s. 217-218.

6. Śpiew gregoriański, jako modlitwa. *Prz. Katol.* R. 63: 1925 s. 312-314.

7. Tydzień liturgiczny. *Prz. Katol.* R. 63: 1925 s. 709-710.

8. Liturgia w życiu św. Franciszka z Asyżu, św. Gertrudy i bł. Henryka Suzo. *Prz. Katol.* R. 63: 1925 s. 776-777, 793-795, 807-808.

9. Stolica Apostolska wobec odrodzenia śpiewu gregoriańskiego. *Prz. Muzyczny.* [Poznań] R. 1: 1925 nr 17-18 s. 17-20.

10. Właściwy punkt widzenia. *Prz. Katol.* R. 65: 1927 s. 553.

11. Dom Prosper GUERANGER: Rok liturgiczny. Przekład polski H. NOWACKI i S. ŚWIETLICKI. T. 1: Adwent. Sandomierz 1927; T. 2: Okres Bożego Narodzenia cz. 1. Sandomierz 1928; T. 3: Okres Bożego Narodzenia cz. 2. Sandomierz 1929; T. 4: Okres Siedemdziesiątnicy czyli Przedpoście. Sandomierz 1931; T. 5: Okres W. Postu. Łomża 1933; T. 6: Wielki Tydzień. Łomża 1933.

12. W dwudziestą piątą rocznicę Motu Proprio Piusa X „De Musica Sacra". *Aten. Kapł.* R. 14: 1928 t. 22 s. 371-375.

13. Śpiew wielogłosowy w Rosji. *Hosanna.* R. 5: 1930 nr 8 s. 103-104.

14. Śpiew wielogłosowy koncertowo-włoski w Rosji. *Hosanna.* R. 5: 1930 nr 10 s. 133-134.

15. Śpiew cerkiewny wielogłosowy w Rosji. *Hosanna.* R. 5: 1930 nr 11 s. 151-153.

16. Jak utworzyć w parafii chór chłopięcy. *Hosanna.* R. 6: 1931 nr 1 s. 4-6.

17. Dom. Prosper Guéranger wskrzesiciel Benedyktynów we Francji i budowniczy życia liturgicznego. *Głos Kapł.* R. 6: 1932 s. 119-124, 189-194.

18. Dzień Zaduszny. *Głos Kapł.* R. 6: 1932 s. 449-452.

19. Wprowadźmy śpiew gregoriański do użytku ludu. *Hosanna.* R. 7: 1932 nr 11 s. 177-179.

20. Śpiew gregoriański. *Hosanna.* R. 8: 1933 nr 1 s. 1-5.

21. Christus factus est pro nobis... *Hosanna.* R. 8: 1933 nr 3 s. 33-37.

22. Muzyka kościelna wczoraj, a jutro. *Hosanna.* R. 8: 1933 nr 4 s. 49-51.

23. Duszpasterstwo, a śpiew gregoriański. *Hosanna.* R. 8: 1933 nr 5 s. 65-66.

24. Ks. Grzegorz Gerwazy Gorczycki. *Głos Kapł.* R. 8: 1934 s. 230-231.

25. Resurrexi. *Hosanna.* R. 9: 1934 nr 3 s. 33-34.

26. Mozyka kościelna i jej znaczenie. *Hosanna.* R. 9: 1934 nr 5 s. 74-76.

27. Liturgia a duszpasterz. *Hosanna.* R. 9: 1934 nr 7-8 s. 103-107.

28. Duchowieństwo a śpiew gregoriański. *Hosanna.* R. 9: 1934 nr 11 s. 17-18.

29. Reforma śpiewu kościelnego w Polsce Odrodzonej. *Hosanna.* R. 10: 1935 nr 4 s. 69-77.

30. Pater noster we Mszy św. *Hosanna.* R. 10: 1935 nr 5 s. 90-92.

31. Brońmy języka liturgicznego. *Hosanna.* R. 10: 1935 nr 6 s. 1-4.

32. Lud a łacina. *Hosanna.* R. 11: 1936 nr 1 s. 4-7.

33. Pierwsze lata pracy prof. Furmanika w Saratowie. *Hosanna.* R. 11: 1936 nr 2 s. 9-13.

34. Antyfonarz zakonny. *Hosanna.* R. 11: 1936 nr 3 s. 1-5.

35. Stosunek duchowieństwa w Polsce do śpiewu gregoriańskiego. *Hosanna.* R. 12: 1937 nr 2 s. 1-3.

36. Śpiew Rzymski i Gregoriański [tłu-

maczenie z *Dictionnaire d'Archeologie chretienne et de Liturgie*]. *Hosanna*. R. 12: 1937 nr 2 s. 6-12; nr 3 s. 1-4; nr 4 s. 1-4.

37. Akcent łaciński w melodiach gregoriańskich. *Hosanna*. R. 12: 1937 nr 5 s. 10-11.

38. Śpiew grecko-rzymski [tłumacz. z franc. c. d.]. *Hosanna*. R. 12: 1937 nr 5 s. 4-9; nr 6 s. 11-13; R. 13: 1938 nr 1 s. 1-4; nr 2 s. 1-3; nr 3 s. 1-5; nr 4 s. 1-5; nr 5 s. 1-4; nr 6 s. 1-8; R. 14: 1939 nr 1 s. 1-2; nr 2 s. 18-20; nr 3 s. 34-36.

39. Pamiętnik autobiograficzny — maszynopis.

II.

PRZYBYLSKI T.: Nowacki Henryk. W: *Pol. słow. biogr*. T. 23 s. 241-242, tamże literatura; FEICHT H.: Jeszcze kilka słów w sprawie ruchu choralnego w Polsce. *Prz. Muzyczny*. R. 1: 1925 nr 24 s. 6-7; ROZTWOROWSKI ST.: Propaganda śpiewu gregoriańskiego w Polsce. *Prz. Katol*. R. 70: 1932 s. 783; ŁOZA ST.: Czy wiesz, kto to jest? W. 1938 s. 524; MICHAŁOWSKI K.: Bibliografia polskich pism muzycznych. Kr. 1955 poz. 302; MIZGALSKI G.: Nowacki Henryk. Podr. enc. muzyki kośc. P. 1959 s. 333; BŁASZCZYK T.: Nowacki Henryk. Dyrygenci polscy i obcy w Polsce działający w XIX i XX w. Kr. 1964 s. 208; Słow. muzyków pol. T. 2. Kr. 1967 s. 76; X. F. O.: Ks. Henryk Nowacki. *Wiad. Archid. Warsz*. R. 58: 1968 s. 175; JANKOWSKI M.: Odnowiciel chorału gregoriańskiego — ks. H. Nowacki. *Wiad. Archid. Warsz*. R. 61: 1971 s. 218-226; ZAWITKOWSKI J.: Ks. H. Nowacki. Życie i twórczość. Muzyka Religijna w Polsce. Materiały i Studia. W. 1976 T. 1 z. 2 s. 53-108. — Arch. Kurii Metrop. Warsz. — Teczka personalna.

Ks. Henryk Ćwiek

Nowacki Józef (1895-1964), historyk Kościoła, dyrektor Archiwum Archidiecezjalnego w Poznaniu.

Pochodził z Pomorza, urodzony 19 II 1895 w Mroczy, w archidiecezji gnieźnieńskiej. Był synem mistrza siodlarskiego Jana i Anny z Witeckich. Uczęszczał do biskupiego Progimnazjum w Pelplinie 1905-1910, następnie do państwowego Gimnazjum w Chełmnie, gdzie 13 II 1913 uzyskał świadectwo dojrzałości. Studia filozoficzno-teologiczne odbył w Seminarium Duchownym w Poznaniu i Gnieźnie; święcenia kapłańskie przyjął 18 II 1917 w bazylice prymasowskiej. Skierowany na studia specjalistyczne, słuchał wykładów na Uniw. w Monasterze przez trzy semestry i musiał je przerwać z powodu choroby, a następnie politycznych wydarzeń w 1918 r. Kontynuował te studia na Uniw. Poznańskim od chwili jego otwarcia w 1919 r. i uzyskał po uzupełnieniu brakującego semestru dyplom prawa nauczania w szkołach średnich. Rozpoczął też działalność dydaktyczną jako nauczyciel religii w Gimnazjum im. Gen. Zamoyskiej w Poznaniu, lecz jednocześnie przygotowywał rozprawę doktorską p.t. „Szpital św. Gotarda pod Włocławkiem (Klasztor Cystersów w latach 1228-1358)", na podstawie której zdobył 15 V 1926 doktorat na Wydziale Teologicznym Uniw. Jana Kazimierza we Lwowie. W l. 1926-1927 był prefektem w Gimnazjum św. Jana Kantego w Poznaniu, skąd powołano go na profesora historii Kościoła i patrologii w Seminarium Duchownym w Gnieźnie. Odtąd był seminaryjnym wykładowcą w Gnieźnie, a od 1947 r. w Poznaniu, aż do 1964 r. (z przerwą w czasie wojny). Oprócz tego pełnił obowiązki egzaminatora prosynodalnego, wykładowcy w Instytucie Wyższej Kultury Religijnej, a przede wszystkim czasochłonną funkcję dyrektora Archiwum i Muzeum Archidiecezjalnego w Poznaniu od 15 VIII 1935 r. Zdołał jednak przygotować rozprawę „De Archiepiscopi Gnesnensis dignitate ac praerogativa primatiali", na podstawie której habilitował się 25 VI 1938 r. we Lwowie. Został wówczas zaliczony do docentów Uniw. Lwowskiego, urlopowany od zajęć w roku studiów 1938/39.

Okupacja niemiecka spowodowała zamknięcie Archiwum i Muzeum Archidiecezjalnego, którego zbiory przewieziono we wrześniu 1940 r. do

Archiwum Wojewódzkiego w Poznaniu. Władze okupacyjne zatrudniły tam ks. Nowackiego na etacie pracownika fizycznego, mógł jednak czuwać nad przejętym zasobem archiwalnym diecezjalnym, a gdy Poznań został oswobodzony, mógł przystąpić do rewindykacji zbiorów archiwalnych, muzealnych i bibliotecznych. Z polecenia Episkopatu zajął się wówczas także rewindykacją dla całej Polski dzieł sztuki, szat liturgicznych i dzwonów, zabranych i wywiezionych podczas wojny w głąb Niemiec. W Poznaniu powołany przez abpa W. Dymka na członka Rady Odbudowy Ostrowia Tumskiego, a następnie Komisji Doradczej przy Dyrekcji Odbudowy Katedry, dostarczył komplet materiałów historycznych do regotyzacji katedry. Odznaczony 12 VII 1946 godnością honorowego kanonika kapituły katedralnej poznańskiej, został 10 IV 1951 jej kanonikiem gremialnym. Zmarł 28 IV 1964 w Poznaniu.

Funkcja dyrektora Archiwum Archidiecezjalnego ułatwiała mu korzystanie z bogatego zasobu źródeł archiwalnych. Znakomicie opanowany warsztat naukowy umożliwił w oparciu o te źródła opracowanie szeregu tematów historycznych, które wzbogaciły polską historiografię. Oprócz wielu artykułów wydał w 1950 cenne źródło „Księga uposażeń diecezji poznańskiej z roku 1510" i opublikował unikalne w naszej historiografii dwa tomy „Dziejów archidiecezji poznańskiej" od X do XX wieku. Jako mediewista skoncentrował się przede wszystkim na wykorzystaniu średniowiecznych źródeł, pod tym względem jego dzieło jest bez zarzutu. XIX-wieczne dzieje archidiecezji poznańskiej potraktował szkicowo. W pierwszym tomie, poświęconym dziejom katedry poznańskiej, zasługuje na uwagę wstępna część, która omawia początki biskupstwa poznańskiego. Ks. Nowacki wystąpił z niej z własną tezą o istnieniu od 968 r. diecezji poznańskiej, obejmującej do 1000 r. całą ówczesną Polskę i posiadającej egzempcję papieską, dzięki czemu nie musiała podlegać żadnej metropolii. Nie znany jest los trzeciego tomu, który miał obejmować dzieje kapituły katedralnej poznańskiej. Autor oznajmił we wstępie do „Dziejów Archidiecezji poznańskiej" (t. 1 s. V), że jest już gotowa jego pierwsza część o ustroju, majątku i dziejach kapituły. Nie ma jej w spuściźnie ks. Nowackiego i nikt nie wie, co się z nią stało.

Niemały wkład do polskiej nauki historycznej i teologicznej dał ks. Nowacki przez udział w działalności naukowych towarzystw. Należał do Związku Bibliotekarzy i Archiwistów Polskich, był członkiem Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, najpierw od 1934 r. jego Komisji Teologicznej, a od 1935 r. także Komisji Historycznej. W l. 1945-1946 pełnił funkcję przewodniczącego komisji doradczej PTPN dla spraw bibliotek, archiwaliów i muzealiów. Należał także do Polskiego Towarzystwa Historycznego i Polskiego Towarzystwa Teologicznego.

I.

1. Rec.: J. METZLER: Der hl. Petrus Canisius und die Neuerer seiner Zeit. *Prz. Teol.* R. 9: 1928 s. 197-198.

2. Tłum.: G. RAUSCHEN: Zarys patrologii. Pisma Ojców Kościoła i nauka w nich zawarta. Z 8 i 9 nowo oprac. wyd. niem. przeł. i uzupełnił ks... P. 1929 Księg. św. Wojciecha 8° s. XI, nlb. 1, 450, nlb. 2.

3. Nieznany przyczynek do sprawy bł. Bogumiła. *Spraw. Pozn. Tow. Przyj. Nauk.* T. 5: 1931 z. 1 s. 21-24.

4. Gniazdo „Paniącząt" — Doliwów. Uwagi na tle procesu o tożsamości i prawne pochodzenie Jana Szczyckiego w r. 1446/47. *Mies. Herald.* R. 10: 1931 s. 168-181.

5. Do artykułu o „Księdze Brackiej św. Krzysztofa na Arlebergu". *Mies. Herald.* R. 10: 1931 s. 199-202.

6. Bąkiewicz Clément évêque † 1840. W:

Dict. d'hist. et de géogr. eccl. T. 6: 1932 s. 293.

7. Baranowski Adalbert archévegue de Gniezno, primat de Pologne † 1615. W: *Dict. d'hist. et de géogr. eccl.* T. 6: 1932 s. 562-563.

8. Baranowski Antoine évêque de Sejny. W: *Dict. d'hist. et de géogr. eccl.* T. 6: 1932 s. 563.

9. Baranowski Valentin évêque de Lublin. W: *Dict. d'hist. et de géogr. eccl.* T. 6: 1932 s. 563.

10. Barthélemy franciscain, évêque missionaire de Łuków en Pologne. W: *Dict. d'hist. et de géogr. eccl.* T. 6: 1932 s. 1011-1012.

11. Baszko, annaliste polonais 1252-1273. W: *Dict. d'hist. et de géogr. eccl.* T. 6: 1932 s. 1306-1307.

12. Rec.: Liber mortuorum monasterii Coronoviensis, edidit Alfonsus MAŃKOWSKI. *Fontes Tow. Nauk. w Toruniu.* T. XXV: 1931. *Kur. Pozn.* R. 27: 1932 z 20 X.

13. Nieznany dokument elekta gnieźnieńskiego Janusza z r. 1258. *Coll. Theol.* T. 13: 1932 s. 355-369.

14. Arcybiskup gnieźnieński Janusz i nieznany synod prowincjonalny roku 1258. *Coll. Theol.* T. 14: 1933 s. 92-172. — Toż. Odb. Lw. 1933 Biblioteka Religijna 8° s. 98, nlb. 1. — Toż. [Streszczenie]. *Spraw. Pozn. Tow. Przyj. Nauk.* T. 7: 1933 s. 18-22.

15. Opactwo cystersów w Szpetalu a misja pruska biskupa Chrystiana. *Annal. Missiol.* T. 6: 1933 s. 187-210.

16. Bł. Bogumił-Piotr II arcybiskup gnieźnieński. *Lech.* R. 1933. [Streszczenie 5 wykładów publicznych autora według jego rękopisu].

17. Zbąszyń. W: *Enc. kośc.* T. 33: 1933 s. 140-144.

18. Opactwo św. Gotarda w Szpetalu pod Włocławkiem zakonu cysterskiego 1228-1285-1358. Przyczynek do misji pruskiej biskupa Chrystiana. Gniezno 1934 Księg. św. Wojciecha 8° s. 251, nlb. 1. Studia Gnesnensia. T. 9. — Toż. Streszcz. w jęz. niem. Albert STEUER: Die Zisterzienerabtei Szpetal. Ein Beitrag zu den Beziehungen zwischen Deutschland und Polen im Mittelalter. *Deut. Wiss. Ztschr.* Jg 29: 1935 s. 337-348.

19. Dokument fundacyjny kościoła parafialnego w Tomicach 13 III 1463. *Mies. Herald.* R. 13: 1934 s. 124-125.

20. Co dał Kościół naszej Ojczyźnie. *Przew. Katol.* R. 40: 1934 nr 8 s. 115-116; nr 9 s. 131.

21. Rec.: W. KŁAPKOWSKI: Działalność kościelna biskupa Wojciecha Jastrzębca. W. 1932. *Rocz. Hist.* T. 10: 1934 s. 134-138.

22. Biskup Andrzej Bniński w walce z husytami Zbąszynia. Nieznane karty z procesów husyckich r. 1439. *Rocz. Hist.* T. 10: 1934 s. 248-278. — Toż. Odb. P. 1934 Tow. Miłośników Historii w Poznaniu 8° s. nlb. 4, 31.

23. Annalecta gnieźnieńskie. *Rocz. Hist.* T. 11: 1935 s. 62-68. — Toż. Odb. [b.m.r.] 8° s. 7.

24. Biskupa Jana Lubrańskiego „Liber beneficiorum" diecezji poznańskiej z r. 1510. *Spraw. Pozn. Tow. Przyj. Nauk.* T. 9: 1935 s. 96-98.

25. Andrzejewicz Antoni sufragan gnieźnieński. W: *Pol. słow. biogr.* T. 1: 1935 s. 108.

26. Bajerski Jan wojewoda pomorski. W: *Pol. słow. biogr.* T. 1: 1935 s. 221.

27. Bajerski Mikołaj starosta radzyński. W: *Pol. słow. biogr.* T. 1: 1935 s. 221.

28. Bajkowski Jan sufragan poznański. W: *Pol. słow. biogr.* T. 1: 1935 s. 221-222.

29. Benedykt z Łopienna kanonik gnieźnieński. W: *Pol. słow. biogr.* T. 1: 1935 s. 426-427.

30. Bernard, évêque de Płock 1357-1362. W: *Dict. d'hist. et de géogr. eccl.* T. 8: 1935 s. 726.

31. Archiwum Archidiecezjalne w Poznaniu. *Aten. Kapł.* T. 38: 1936 s. 198-205.

32. Rec.: H. RYBUS: Kardynał Fryderyk Jagiellończyk jako biskup krakowski i arcybiskup gnieźnieński. W. 1935. *Rocz. Hist.* R. 12: 1936 s. 336-342.

33. Bniński Andrzej biskup poznański 1439-1479. W: *Pol. słow. biogr.* T. 2: 1936 s. 143-145.

34. Bogusza wojewoda mazowiecki, w końcu łęczycki. W: *Pol. słow. biogr.* T. 2: 1936 s. 217.

35. Bogusza wojewoda kujawski. W: *Pol. słow. biogr.* T. 2: 1936 s. 218.

36. Borzysław arcybiskup gnieźnieński. W: *Pol. słow. biogr.* T. 2: 1936 s. 371.

37. Branecki Jan sufragan poznański. W: *Pol. słow. biogr.* T. 2: 1936 s. 393.

38. Arcybiskupi gnieźnieńscy — prymasowie polscy. *Przew. Katol.* R. 42: 1936 s. 637-638.

39. De archiepiscopi Gnesnensis dignitate et praerogativa primatiali. *Collect. Theol.* T. 18: 1937 s. 616-700. — Toż. Odb. Lw. 1937 Biblioteka Religijna 8° s. 88, nlb. 2.

40. Brudzewski Mirosław biskup poznański 1426/1427. W: *Pol. słow. biogr.* T. 3: 1937 s. 9-10.

41. Brzeziński Antoni ks. W: *Pol. słow. biogr.* T. 3: 1937 s. 36-37.

42. Cedrowicz Gabriel kanonik gnieźnieński. W: *Pol. słow. biogr.* [Redakcja przyjęła do uzupełnień].

43. Chabielski Szymon scholastyk gnie-

źnieński i kustosz poznański. W: *Pol. słow. biogr.* [Redakcja przyjęła do uzupełnień].

44. Chawłos Andrzej kanonik poznański i warszawski. W: *Pol. słow. biogr.* T. 3: 1937 s. 266.

45. Chebda z Niewiesza Jan protonotariusz apostolski, archidiakon gnieźnieński, dziekan kapitulny włocławski. W: *Pol. słow. biogr.* [Redakcja przyjęła do uzupełnień].

46. Chetkowski Józef sufragan poznański. W: *Pol. słow. biogr.* [Redakcja przyjęta do uzupełnień].

47. Chełmicki Maciej kantor poznański. W: *Pol. słow. biogr.* T. 3: 1937 s. 275-276.

48. Rec.: Fr. SEPPELT, Kl. LÖFFLER: Dzieje Papieży od początków Kościoła do czasów dzisiejszych. Uzupełnił do rzeczy polskich Tadeusz SILNICKI [tłum. Juliusz KOZOLUBSKI]. P. 1936. *Mies. Kośc.* [Poznań]. R. 52: 1937 s. 263.

49. Jeszcze o prymasostwie. *Tęcza.* R. 12: 1938 s. 77-80.

50. Chwaliszewski Marcin ks., proboszcz w Granowie, kanonik jerozolimski. W: *Pol. słow. biogr.* T. 4: 1938 s. 7-8.

51. Cieśliński Tomasz kanonik poznańsk.i W: *Pol. słow. biogr.* T. 4: 1938 s. 70.

52. Ciświcki Piotr referendarz Sygnatury Apostolskiej, scholastyk poznański. W: *Pol. słow. biogr.* T. 4: 1938 s. 87-88.

53. Cybichowski Józef sufragan gnieźnieński. W: *Pol. słow. biogr.* T. 4: 1938 s. 115.

54. Czarnkowski Andrzej biskup poznański. W: *Pol. słow. biogr.* T. 4: 1938 s. 216-217.

55. „Posnaniensis" episcopus na akcie unii florenckiej? *Oriens.* R. 7: 1939 s.112-113.

56. Z aktualnych spraw patronackich. *Teol. Prakt.* R. 1: 1939 s. 199-207.

57. Rec.: Wł. KWIATKOWSKI: Powstanie kapituły św. Jana przy Zamku XX. Mazowieckich w Warszawie. W. 1938. *Kwart. Hist.* R. 53: 1939/45 s. 308-312.

58. Leon Formanowicz (1878-1942). *Kwart. Hist.* R. 53: 1939/45 s. 497-499. — Toż. *Prz. Bibl.* R. 14: 1946 s. 144-145.

59. Dąbrowski Jan Kanty (1791-1853) sufragan poznański. W: *Pol. słow. biogr.* T. 5: 1939/46 s. 6.

60. Dąbrowski Stanisław († 1575) archidiakon gnieźnieński. W: *Pol. słow. biogr.* T. 5: 1939/46 s. 20-21.

61. Dinder Juliusz (1830-1890) arcybiskup gnieźnieński i poznański. W: *Pol. słow. biogr.* T. 5: 1939/46 s. 169-170.

62. Drążyński Andrzej (1456/7-1522) opat trzemeszeński. W: *Pol. słow. biogr.* T. 5: 1939/46 s. 363.

63. Dryja Maciej z Modliszewa i Grodźca († 1449) dziekan kapitulny poznański, kanonik gnieźnieński i włocławski. W: *Pol. słow. biogr.* T. 5: 1939/46 s. 406.

64. Ks. Karol Mazurkiewicz (1881-1942). *Kwart. Hist.* R. 53: 1939/45 s. 543.

65. Losy wojenne Archiwum Archidiecezjalnego w Poznaniu. *Spraw. Pozn. Tow. Przyj. Nauk.* T. 13: 1945/46 s. 44-46.

66. Paliusz. *Mies. Kośc. Archid. Pozn.* R. 1: 1946 s. 139-144.

67. Plebanus — parochus — praepositus. *Mies. Kośc. Archid. Pozn.* R. 1: 1946 s. 198-201.

68. Arcybiskupstwo Poznańskie. *Głos Katol.* R. 2: 1946 nr 22 s. 176.

69. Z dziejów kultu św. Wojciecha w Polsce. W: *Święty Wojciech.* Gniezno 1947 s. 135-177.

70. Z uroczystości św. Wojciecha w Pradze 22-27 sierpnia 1947 roku. *Głos Katol.* R. 3: 1947 nr 38 s. 316-317.

71. Kryzysy Kościoła katolickiego. P. 1947 Inst. Wydaw. „Kultura" 8° s. 19, nlb. 1.

72. Zadanie nasze wobec nadchodzącego tysiąclecia chrztu Polski. *Pol. Sacra.* R. 2: 1948 s. 224-233.

73. Nieznane dokumenty z XIII wieku. *Nasza Przeszł.* T. 4: 1948 s. 279-294. — Toż. Odb. Kr. 1948 8° s. nlb. 2, 16.

74. Katedra poznańska w dawnej przeszłości. *Mies. Kośc. Archid. Pozn.* R. 3: 1948 s. 425-432.

75. Dziaduski Jakub (1490-1568) bernardyn, biskup sufragan poznański. W: *Pol. słow. biogr.* T. 6: 1948 s. 70-71.

76. Echaust Julian (1839-1909) kanonik poznański. W: *Pol. słow. biogr.* T. 6: 1948 s. 197.

77. Falęcki Stanisław (1516-1581) biskup sufragan gnieźnieński. W: *Pol. słow. biogr.* T. 6: 1948 s. 352-353.

78. Filip (zm. 1285/89), kustosz gnieźnieński. W: *Pol. słow. biogr.* T. 6: 1948 s. 450.

79. Liber beneficiorum dioecesis Posnaniensis anni 1510. Księga uposażeń diecezji poznańskiej z roku 1510. Wyd... P. 1950 Pozn. Tow. Przyj. Nauk. 8° s. nlb. 4, 413, nlb. 2, mapa 1.

80. Kolegiata Najśw. Maryi Panny w Poznaniu. *Mies. Kośc. Archid. Pozn.* R. 6: 1951 s. 314-341.

81. Groby królewskie w Katedrze Poznańskiej. *Mies. Kośc. Archid. Pozn.* R. 7: 1952 s. 170-206.

82. Zapiski historyczne XVI wieku. [Z ksiąg Archiwum Archidiecezjalnego w Poznaniu]. *Rocz. Hist.* R. 23: 1957 s. 183-220.

83. Zapiski historyczne z lat 1410-1530. [Z ksiąg Archiwum Archidiecezjalnego w Poznaniu]. *Studia Źródłozn.* T. 3: 1958 s. 153-183, ryc. 19.

84. Formanowicz Leon (1878-1942) ksiądz, kanonik, archiwariusz i bibliotekarz kapitulny gnieźnieński. W: *Pol. słow.*

biogr. T. 7: 1948/58 s. 64. — Toż. [fragment]. *Przew. Katol.* R. 57: 1967 nr 32 s. 284.
85. Furman z Niezamyśla Jan († 1458) kustosz gnieźnieński, kanonik poznański, dziekan kolegiaty łęczyckiej. W: *Pol. słow. biogr.* T. 7: 1948/58 s. 184.
86. Gałdyński Tadeusz (1891-1941) ksiądz. W: *Pol. słow. biogr.* T. 7: 1948/58 s. 240.
87. Gądkowski Bartłomiej († 1554) archidiakon krakowski, kanclerz kapituł gnieźnieńskiej i poznańskiej. W: *Pol. słow. biogr.* T. 7: 1948/58 s. 338.
88. Dzieje Archidiecezji Poznańskiej. T. 1: Kościół katedralny w Poznaniu. Studium historyczne. P. 1959 Księg. św. Wojciecha 8° s. VI, nlb. 2, 856, nlb. 2, ilustr. 145. — Toż. T. 2: Archidiecezja poznańska w granicach historycznych i jej ustrój. P. 1964 Księg. św. Wojciecha 8° a. XVI, 986, map 10, bibliogr.
89. Gorzeński Tymoteusz (1743-1825) arcybiskup gnieźnieński i poznański. W: *Pol. słow. biogr.* T. 8: 1959/60 s. 329-330.
90. Grymecki Jan (zm. 1711) prof. Akadem. Krakowskiej, dyrektor Akadem. Lubrańskiego. W: *Pol. słow. biogr.* T. 9: 1960/61 s. 77.
91. Grzegorz z Szamotuł (zm. 1541) archidiakon poznański, profesor Akadem. Krakowskiej. W: *Pol. słow. biogr.* T. 9: 1960/61 s. 90-91. [Na podstawie materiałów ks. J. Nowackiego opracowała redakcja].
92. Rec.: A. BOCHNAK, J. PAGACZEWSKI: Polskie rzemiosło artystyczne wieków średnich. Kr. 1959 s. 319. *Mies. Kośc. Archid. Pozn.* R. 11: 1960 s. 358-360.
93. Biskupstwo i metropolia w Poznaniu. *Przew. Katol.* R. 55: 1964 nr 8 s. 60-61.

II.

BANASZAK M.: Nowacki Józef. W: *Pol. słow. biogr.* T. 23: 1978 s. 245-246, tamże bibliografia; GĄSIOROWSKI A.: Nowacki Józef. W: *Wielkop. słow. biogr.* s. 519.

Ks. Marian Banaszak

Nowak Edmund (1891-po 1939), historyk duszpasterstwa wojskowego. Urodził się 3 XII 1891 r. w Półwiosku Starym w pow. konińskim, był synem Franciszka i Zuzanny z Przedzików. Uczył się w l. 1906-1908 w Gimnazjum w Koninie i Szkole Handlowej w Kaliszu, a następnie od 1909 r. w Seminarium Duchownym we Włocławku, gdzie 25 III 1915 r. otrzymał święcenia kapłańskie. W l. 1915-1920 był kolejno katechetą w Aleksandrowie Kujawskim, Włocławku, Dłutowie, Działoszynie i Brzeźniu w pow. sieradzkim. Od 1920 r. był kapelanem wojskowym w Grodnie, Wołkowysku, Złoczowie, Nowej Wilejce. Prowadził działalność kulturalno-oświatową w Związku Strzeleckim i Przysposobieniu Wojskowym. W okresie pobytu w Nowej Wilejce odbył studia na Uniw. Wileńskim, a w 1934 r. uzyskał na Uniw. Lwowskim doktorat w zakresie historii. Od 1934 r. był starszym kapelanem Wojska Polskiego. W r. 1939 był dziekanem Okręgu Korpusu nr 2 w Lublinie w randze pułkownika. Brał udział w wojnie obronnej w 1939 r. i został internowany przez Armię Radziecką. Dalsze losy nie są znane.

I.

1. Bractwo żołnierskie św. Michała Archanioła. *Kwart. Duszp. Wojsk.* R. 1931 nr 3-4. — Toż w osob. odb. W. 1932.
2. Rys dziejów duszpasterstwa wojskowego w Polsce, 968-1831. W. 1932 Wojskowy Instytut Naukowo-Wydawniczy 8° s. XV, 240.
3. Duszpasterstwo wojskowe katolickie i prawosławne w Rosji, 1832-1914. Wil. 1934 8° s. 45.

II.

LIBROWSKI S.: Nowak Edmund. W: *Pol. słow. biogr.* T. 23 s. 257-258, tamże literatura.

Ks. Ludwik Grzebień SJ

Nowak Joachim Józef (1899-1957), dominikanin, pisarz religijny, redaktor.

Urodził się 18 VI 1899 r. w Lubaczowie, z rodziców Walentego i Marii Sabinak. Na chrzcie otrzymał imię Józef. Do Gimnazjum uczęszczał w miejscowości rodzinnej. Habit dominikański przyjął w Krakowie 26 X

1922 r., z rąk O. Konstantego Żukiewicza. Studia filozoficzno-teologiczne odbywał w kolegium własnego zakonu we Lwowie w l. 1924-1930. Tam też 2 XII 1926 r. złożył wieczyste śluby zakonne. Święcenia kapłańskie otrzymał 23 VI 1929 r. W 1932 r. został przeniesiony do konwentu w Potoku Złotym, gdzie pełnił obowiązki katechety. W 1933 i częściowo 1934 r. przebywał w Czortkowie, ale już w drugiej połowie tego roku otrzymał asygnatę do klasztoru we Lwowie, w którym objął urząd administratora parafii. W l. 1935-1939 był redaktorem miesięcznika „Róża Duchowna". W tym samym czasie pracował również w katolickich organizacjach młodzieżowych. W 1938 r. brał udział w Międzynarodowym Kongresie Eucharystycznym w Budapeszcie.

W czasie wojny przebywał we Lwowie, pełniąc nadal urząd proboszcza. Po repatriacji w 1946 r. znalazł się w Warszawie, skąd w 1948 r. został przeniesiony do Borku Starego. W l. 1952-1953 pracował w duszpasterstwie klasztoru krakowskiego. We wrześniu 1953 r. wyjechał do Jarosławia i tam zmarł 26 IV 1957 r. Był cenionym spowiednikiem i dobrym kaznodzieją.

I.

1. Rec.: F. EHRENBORG: Ku szczytom Kapłaństwa Chrystusowego. Lw. 1930. *Szk. Chryst.* T. 1: 1930 nr 6 s. 334.

2. Rec.: Nos jeunes. Paris 1930. *Szk. Chryst.* T. 1: 1930 nr 6 s. 336.

3. Rec.: J. SCHRIJVERS: Moja Matka. W. 1930. *Szk. Chryst.* T. 1: 1930 nr 4 s. 214.

4. Rozmowa dwóch gimnazjalistów o Różańcu. *Róża Duch.* R. 32: 1933 nr 10 s. 337-342.

5. † Brat Marek (Władysław). Jakóbik. *Róża Duch.* R. 33: 1934 nr 10 s. 338-339.

6. Bogactwa tajemnicy Wcielenia. *Róża Duch.* R. 34: 1935 nr 12 s. 403-405.

7. Niedziela różańcowa. *Róża Duch.* R. 34: 1935 nr 10 s. 326.

8. Wspomnienia ze szkoły rosyjskiej. *Róża Duch.* R. 34: 1935 nr 9 s. 317-318.

9. W raju — a na ziemi. *Róża Duch.* R. 34: 1935 nr 12 s. 395-398.

10. Znamienne „Credo" rosyjskiego ludu. *Róża Duch.* R. 34: 1935 nr 4 s. 145-146.

11. Lekcja różańca. *Róża Duch.* R. 35: 1936 nr 2 s. 43-45; nr 3 s. 73-75; nr 4 s. 106-108; nr 5 s. 169-170; nr 7-8 s. 213-214; nr 9 s. 252-253; nr 10 s. 281-282; nr 11 s. 319-320; nr 12 s. 355-356.

12. Marja w tajemnicach chwalebnych. *Róża Duch.* R. 35: 1936 nr 4 s. 101-102.

13. Modlitwy Różańca św. *Róża Duch.* R. 35: 1936 nr 10 s. 283-286.

14. Niepokalana. *Róża Duch.* R. 35: 1936 nr 12 s. 343-347.

15. Nowoczesne apostolstwo. *Róża Duch.* R. 35: 1936 nr 3 s. 86-87.

16. O nabożeństwie 15 Sobót poprzedzających Uroczystość Królowej Różańca św. *Róża Duch.* R. 35: 1936 nr 7-8 s. 223-224.

17. Różaniec matki. *Róża Duch.* R. 35: 1936 nr 4 s. 114.

18. Skutki modlitwy różańcowej. (Z objawień M. Boskiej bł. Alanowi). *Róża Duch.* R. 35: 1936 nr 1 s. 10-12.

19. Śp. b. prowincjał O. Kalikst Świątek. *Róża Duch.* R. 35: 1936 nr 3 s. 94-95.

20. Z Nowym Rokiem. *Róża Duch.* R. 35: 1936 nr 1 s. 4-5.

21. Czy by i dziś tak być nie mogło? *Róża Duch.* R. 36: 1937 nr 8 s. 246-248.

22. Mała Terenia. *Róża Duch.* R. 36: 1937 nr 9 s. 270-272.

23. Różaniec na Zaduszki. *Róża Duch.* R. 36: 1937 nr 11 s. 336-339.

24. Sakrament pokuty. *Róża Duch.* R. 36: 1937 nr 2 s. 49-51; nr 3 s. 81-84; nr 4 s. 114-116; nr 5 s. 145-147; nr 6 s. 180-182; nr 7 s. 205-207; nr 8 s. 244-245; nr 9 s. 268-269; nr 10 s. 304-306; nr 11 s. 341-342; nr 12 s. 368-369.

25. Sakramenta św. *Róża Duch.* R. 36: 1937 nr 1 s. 17-18.

26. Synowie św. Dominika (Na 3 sierpnia). *Róża Duch.* R. 36: 1937 nr 8 s. 241-244.

27. Św. Terenia wzorem uświęcenia się. *Róża Duch.* R. 36: 1937 nr 12 s. 372-374.

28. Tajemnica V. Wniebowzięcia N. Maryi P. *Róża Duch.* R. 36: 1937 nr 8 s. 234-237.

29. Znowu u stóp Królowej Różańca św. *Róża Duch.* R. 36: 1937 nr 10 s. 298-300.

30. Chrystus Zmartwychwstał, Alleluja! *Róża Duch.* R. 37: 1938 nr 4 s. 104-105.

31. Co słychać na wsi? *Róża Duch.* R. 37: 1938 nr 3 s. 92-93.

32. Duch radości w Rodzinie różańcowej. *Róża Duch.* R. 37: 1938 nr 10 s. 312-313.

33. Eucharystia. *Róża Duch.* R. 37: 1938: I. Jedz ten chleb byś żył, nr 1 s. 16-18; II.

Źródło łaski, nr 2 s. 47-49; III. Utwierdzenie w dobrym, nr 3 s. 77-79; IV. Czy odpuszcza grzech ciężki? nr 4 s. 110-111; V. Mój chleb codzienny..., nr 5 s. 143-144; VI. Darowuję karę za grzech nr 6 s. 176-177; VII. Czy tylko komunikujący z niej korzysta? nr 7 s. 204-206; VIII. Dwa sposoby przyjmowania Komunii św., nr 8 s. 237-238; IX. Nasza siła i moc, nr 9 s. 266-267; X. Na czym polega zło niegodnie przyjętej Komunii św., nr 10 s. 303-304; XI. Czy wolno codzień przyjmować Komunię św., nr 11 s. 352-353; XII. Drogą wytrwałości ku szczęściu z Bogiem, nr 12 s. 383-384.

34. Jezus i Matka Jego Niepokalana. *Róża Duch.* R. 37: 1938 nr 12 s. 385-386.

35. Na Wniebowzięcie. *Róża Duch.* R. 37: 1938 nr 8 s. 231-234.

36. Z różańcowymi paciorkami w czerwcu. *Róża Duch.* R. 37: 1938 nr 6 s. 170-172.

37. Papież Pius XI i Różaniec. *Róża Duch.* R. 38: 1939 nr 5 s. 153-155.

38. Różaniec a życie czynne. *Róża Duch.* R. 38: 1939 nr 6 s. 177-179.

39. Różańcowe nabożeństwo. *Róża Duch.* R. 38: 1939 nr 3 s. 83-84.

40. Różaniec na dziś i jutro. *Róża Duch.* R. 38: 1939 nr 2 s. 50-51.

41. Różaniec a świętość. *Róża Duch.* R. 38: 1939 nr 8 s. 241-244.

42. Różaniec — wychowawca. *Róża Duch.* R. 38: 1939 nr 1 s. 7-8.

43. W ogrodzie różańcowym. *Róża Duch.* R. 38: 1939 nr 2 s. 59-60.

44. Z tajemnic różańcowych. *Róża Duch.* R. 38: 1939 nr 7 s. 221-223.

II.

Kraków, Arch. Prow. Dominikanów: DZIAŁA E.: Księga zmarłych za okres od 1900 do 1972, s. 26; ŚWIĘTOCHOWSKI R.: Materiały do słownika biograficznego dominikanów polskich; Dokumenty osobiste Nowaka (1899-1957), teczka bez sygn.

O. Zygmunt Mazur OP

Nowak Konstanty (1873-1930) autor broszury teologicznej.

Urodził się 12 XII 1873 w Robakowie, par. Tulce pod Poznaniem; był synem rolnika Wawrzyńca i Marianny z Wawrzyniaków. Do Gimnazjum uczęszczał w Śremie i po uzyskaniu świadectwa dojrzałości podjął studia filozoficzno-teologiczne w Fryburgu, a ukończył je w Rzymie stopniem licencjata świętych kanonów. Święcenia kapłańskie przyjął 11 VII 1897 w Gnieźnie. Po powrocie na stałe do archidiecezji w 1900 r. rezydował przez jakiś czas w Poznaniu, w parafii św. Jana Jerozolimskiego, a 1 I 1902 został tamże wikariuszem w parafii św. Marcina. Ustanowiony 1 III 1903 komendarzem w parafii Panienka koło Jarocina Pozn., przeniósł się 1 VII 1908 na probostwo w Mielżynie. Przez ostatnie 9 lat swojego życia, był proboszczem w Mieściskach, instytuowany tam 6 VII 1921. Oprócz duszpasterstwa parafialnego zajmował się głoszeniem misji w biednych parafiach. Pełnił także obowiązki sędziego prosynodalnego w Sądzie Metropolitalnym w Gnieźnie i asesora dekanalnego. Zmarł 14 VIII 1930 r. w Mieściskach.

Przez konfratrów ceniony był za uczynność, serdeczność i za wiedzę kanonistyczną, którą posługiwał się w praktycznym działaniu i udzielaniu porad.

I.

1. Zabytki polskie w Rzymie. Opracował... P. 1900 Księg. św. Wojciecha 8° s. 42, ilustr.

2. Katolik a protestant, czyli najważniejsze różnice między nauką Kościoła katolickiego a nauką protestantów. Oprac. według dziełka ks. LINDENA TJ. P. 1906 Księg. św. Wojciecha 8° s. 26. — Toż. Wyd. 2 pomn. P. 1912 Księg. św. Wojciecha 8° s. 44.

3. Nowe prawo małżeńskie obowiązujące od Wielkanocy r. 1908. *Prz. Kośc.* T. 12: 1907 s. 308-314.

4. Żądza złota w naszych czasach. *Mies. Kośc. „Unitas"*. T. 10: 1913 s. 287-294.

5. Kilka słów o masonach. *Przew. Katol.* R. 21: 1915 nr 36 s. 425.

II.

Lib. Baptis. par. Tulce. R. 1873; *Kośc. Dzien. Urzęd.* R. 16: 1901 s. 67; R. 18: 1903 s. 8, 55; R. 23: 1908 s. 47; *Mies. Kośc.* [Poznań]. R. 36: 1921 s. 41; R. 45: 1930 s. 135 [nekrolog].

Ks. Marian Banaszak

Nowakowski Franciszek (1885-1974), autor i redaktor czasopism i książek o tematyce różańcowej, działacz społeczny.

Urodził się 27 IX 1885 we wsi Kuklin na ziemi mławskiej koło Warszawy. Jego rodzicami byli Józef i Marianna Koskowska. Szkołę elementarną ukończył w Mławie, Gimnazjum w Pułtusku (1901), a studia filozoficzno-teologiczne w Seminarium Duchownym w Płocku (1907). Jeden rok studiował też teologię w Petersburgu, a po powrocie otrzymał święcenia kapłańskie w Płocku. Przez dziesięć lat (1908-1918) pracował jako wikariusz w parafiach Gąsewo i Rzekuń, oddając się także bez reszty sprawom społecznym, organizując kółka rolnicze, zakładając domy ludowe i spółdzielcze stowarzyszenia spożywcze „Praca". W 1918 r. objął probostwo w Troszynie k. Ostrołęki, gdzie wybudował kościół parafialny i zorganizował bibliotekę publiczną i czytelnię oraz teatr amatorski. W 1919 r. był delegatem prezesa Rady Głównej Opiekuńczej Eustachego Sapiehy na II Sejm Wychodzstwa Polskiego w Stanach Zjednoczonych Ameryki Północnej w Buffalo Mass., gdzie dzięki poparciu późniejszego prezydenta Stanów Zjednoczonych H. Hoovera uzyskał wydatną pomoc materialną na cele charytatywne w Polsce. Przez 8 miesięcy odwiedzał ośrodki polonijne. Po powrocie do kraju (1920) był kapelanem Sióstr Elżbietanek w Bydgoszczy (do r. 1924) i krótko nauczycielem religii w Seminarium Nauczycielskim w Skępem. Mianowany proboszczem parafii Karnkowo (1925), oprócz duszpasterstwa prowadził ożywioną działalność społeczną i publicystyczno-wydawniczą. W ramach Akcji Katolickiej propagował Stowarzyszenia Żywego Różańca o zasięgu ogólnopolskim przy poparciu prymasa Polski kard. A. Hlonda. Zorganizował Maryjny Instytut Różańcowy z siedzibą naprzód w Krakowie (1930-1936), a potem w Toruniu (1936-1939). Jako dyrektor M. I. R. redagował i wydawał czasopisma religijne: „Czytanki Różańcowe" wraz z dodatkiem „Wiara i Życie w Przykładach", „Czytanki Różańcowe dla Dzieci", „Przegląd Różańcowy" i „Czerwone Sztandary" (kwartalnik dla ludności robotniczej). Był też autorem książek o tematyce różańcowej. W czasie wojny, poszukiwany przez Niemców, ukrywał się w klasztorze księży michaelitów w Strudze, oraz na Jasnej Górze w Częstochowie (po powstaniu warszawskim). Po wojnie został w Częstochowie oddając się pracy piśmienniczej. Zmarł 14 III 1974 r., pochowany na cmentarzu grzebalnym św. Rocha w Częstochowie.

I.

1. Instrukcja jak założyć Stowarzyszenie Żywego Różańca w parafii. [Karnkowo 1931].
2. Podręcznik do zakładania i prowadzenia Żywego Różańca według nowego systemu. Włocławek 1931.
3. Ku uzdrowieniu Polski. Najważniejsze zagadnienia na czasie. Karnkowo 1935.
4. Promienną drogą. Karnkowo 1936.
5. Wspomnienia z pielgrzymki do Lourdes 29 IX — 15 X 1937. Włocławek 1938.
6. Unia Żywego Różańca. Podręcznik do zakładania i prowadzenia Żywego Różańca. Włocławek 1938.
7. Żywy Różaniec. Książeczka organizacyjna z tajemnicami różańcowymi [b. m. w.] 1938.
8. Żywy Różaniec w parafii. Praktyczny podręcznik do zakładania i prowadzenia Żywego Różańca [b. m. w.] 1938.
9. Rozwińmy sztandary Maryi. *Prz. Różańcowy*. R. 4: 1939 nr 1 s. 2-4.
10. Cześć Niepokalanej w Polsce. *Prz. Różańcowy*. R. 4: 1939 nr 1 s. 8-9.
11. Dziejowa chwila dla Polski katolickiej. *Prz. Różańcowy*. R. 4: 1939 nr 1 s. 14.
12. Pius XI a Różaniec. *Prz. Różańcowy*. R. 4: 1939 nr 2 s. 10-11.
13. Różaniec wobec Eucharystii. *Prz. Różańcowy*. R. 4: 1939 nr 4 s. 5.
14. Jak za czasów św. Dominika — w Różańcu zwycięstwo. *Prz. Różańcowy*. R. 4: 1939 nr 4 s. 5-6.
15. Społecznicy Chrystusowi na front. *Prz. Różańcowy*. R. 4: 1939 nr 4 s. 13-14.

16. Nauka katolicka. Częstochowa 1947 8° s. 48.
17. Drogowskaz Boży. Częstochowa 1947.
18. Żywy Różaniec. Częstochowa 1948 s. 64. — Toż w kilku innych wydaniach.
19. Śpiewnik kościelny. Częstochowa 1948 16° s. 96. — Toż. Częstochowa 1949 16° s. 99.

II.

ZWIĄZEK J.: Nowakowski Franciszek (1885-1974). W: *Pol. słow. biogr.* T. 23 s. 279-280, tamże literatura; ZWIĄZEK J.: Nowakowski Franciszek (1885-1974). W: *Polscy kanoniści.* Cz. 2. W. 1981 s. 65-67, tamże literatura.

Ks. Jan Kowalski

Nowakowski Ildefons (1876-1950), jezuita, popularyzator teologii. Urodził się w Babinie Wielkim k. Środy Wlkp. 28 VIII 1876 r. Do zakonu jezuitów wstąpił 31 X 1893 r. W Starej Wsi k. Brzozowa odbył nowicjat (1893-1895) oraz uzupełnił studia humanistyczne i retoryczne (1895-1898). Filozofię studiował na wydziale zakonnym w Nowym Sączu (1898-1901); następnie odbył praktykę nauczycielską w konwikcie chyrowskim (1901-1905). Teologię ukończył w Krakowie i 4 VII 1909 r. przyjął święcenia kapłańskie. W Starej Wsi odbył trzecią probację (1909-1910), a następnie oddawał się wychowaniu młodzieży zakonnej. Okres I wojny światowej spędził na pracy duszpasterskiej w Nowym Sączu, Velehradzie i Zakopanem. Od 1916 r. współpracował z Wydawnictwem Apostolstwa Modlitwy w Krakowie oraz kierował stowarzyszeniami katolickimi. W 1920 r. przeniósł się do Poznania, gdzie pełnił m. in. obowiązki ojca duchownego Seminarium Duchownego (1922-1925). W l. 1931-1936 był superiorem rezydencji jezuickiej w Warszawie przy ul. Świętojańskiej, 1936-1939 superiorem rezydencji w Grudziądzu, a od 1939 superiorem w Poznaniu. Aresztowany w Poznaniu 23 IX 1939 r. i więziony w Golinie, wyszedł na wolność 15 VIII 1940 r. Zmarł 1 X 1950 r. w Kaliszu.

I.

1. Czy socjalizm jest dzieckiem chrześcijaństwa? Kr. 1908 16° s. 32. Głosy Katolickie nr 97.
2. Szermierze niewiary. Kr. 1908 16° s. 32. — Toż. Wyd. 2. Kr. 1909 16° s. 32. Głosy Katolickie nr 91.
3. Fałszywe hasła. I. Każda wiara dobra. Kr. 1909 16° s. 32. Głosy Katolickie nr 109.
4. Wrogowie ludu! Kr. 1909 16° s. 32. Głosy Katolickie nr 103.
5. Wrogowie ludu! II. Kr. 1909 16° s. 32. Głosy Katolickie nr 107.
6. Rec.: T. SINKO: Polski głosiciel stanu natury z początku XVIII w. Kr. 1908. *Prz. Powsz.* R. 26: 1909 t. 101 s. 459.
7. Rec.: Stromata in honorem Casimiri Morawski. Cracoviae 1908. *Prz. Powsz.* R. 26: 1909 t. 103 s. 109-114.
8. Rec.: A. RADEMACHER: Gnade und Natur. M. Gladbach 1908. *Prz. Powsz.* R. 26: 1909 t. 104 s. 292.
9. Fałszywe hasła: wiara dobra dla prostaczków! Kr. 1910 16° s. 31. Głosy Katolickie nr 122.
10. Ojcze nasz polskiego żołnierza. Kr. 1915 16° s. 40. — Toż. Kr. 1916 Nakł. Koła Tow. P. Skargi 16° s. 40.
11. Tym, co cierpią. Kr. 1915 16° s. 48.
12. Wojna wobec Opatrzności Bożej. Kr. 1915 16° s. 48. Głosy Katolickie nr 178/179.
13. Dzieła miłości w czasie wojny. Kr. 1915 16° s. 32. Głosy Katolickie nr 182.
14. Dzieła miłości w Polsce i dla Polski w czasie wojny. Kr. 1916 16° s. 32. Głosy Katolickie nr 183.
15. Co mówi wojna o nieśmiertelności duszy? Kr. 1916 16° s. 32. Głosy Katolickie nr 186.
16. Królowa polskich rycerzy. Kr. 1916 16° s. 32. Głosy Katolickie nr 187.
17. Cześć i opieka Marii w przykładach z wojny 1914-1916. Kr. 1916 16° s. 32. Głosy Katolickie nr 32.
18. Tłum.: STORK A.: Gorąca prośba do każdego żołnierza. Kr. 1916 Apost. Modl. 16° s. nlb. 4.
19. Listy żołnierzy. Kr. 1916 16° s. 52.
20. O Opatrzności. Wyd. Sodalicji Starowiejskiej 1916 16° s. 34.
21. Wyd.: Kalendarzyk żołnierski. Kr. 1916 16° s. 64.
22. Akcja ratunkowa na rzecz Polski. Dzieła humanitarne i miłosierdzia. *Prz. Powsz.* R. 33: 1916 t. 129 s. 152-160.
23. Wyd.: Kalendarzyk żołnierski. Kr. 1917 16° s. 64.
24. Cześć i wynagrodzenie. Modlitwy do adoracji Przenajświętszego Sakramentu

i do Komunii wynagradzającej. Poprzedzone pouczeniem ks. Riedla O Komunii wynagradzającej. Kr. 1917 Wyd. Tow. Jez. 16° s. XI, 306. — Toż. Wyd. 2. Kr. 1921 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 216.

25. Pamięci cesarza Franciszka Józefa I. Kr. 1917 16° s. 32. Głosy Katolickie nr 195.

26. Czy modlimy się nadaremnie? Kr. 1917 16° s. 32. Głosy Katolickie nr 196.

27. „Biada światu dla zgorszenia". Kr. 1917 16° s. 32. Głosy Katolickie nr 201.

28. Pociecha w cierpieniu. Kr. 1917 16° s. 24.

29. Tłum.: PRZYWARA E.: Eucharystia a praca. Kr. 1918 Wyd. Apost. Modl. 16° s. 46. — Toż. Wyd. 2. Kr. 1929 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 48.

30. Red.: *Przyjaciel Młodzieży*. Miesięcznik. Poznań 1920-1921.

31. Nasi na misyjnym kongresie w Poznaniu. *Nasze Wiad.* T. 8: 1926-1928 s. 357-360.

32. Stowarzyszenie św. Zyty w Poznaniu. *Nasze Wiad.* T. 8: 1926-1928 s. 9-11.

33. Matka Boża Matką naszą. *Sod. Mar.* R. 26: 1927 s. 145-152.

34. Wrażenia z Niepokalanowa. *Nasze Wiad.* T. 10: 1931-1934 s. 86-90.

35. Budująca śmierć śp. O. Leona Kapauna T. J. *Nasze Wiad.* T. 10: 1931-1934 s. 90-94.

36. Katolicyzm z przekonania. Kr. 1932 16° s. 32. Głosy Katolickie nr 386.

37. Jak przygotować kandydujących do Sodalicji? *Moderator.* R. 5: 1933 t. 3 s. 101-105.

II.

JACEWICZ W., WOŚ J.: Martyrologium polskiego duchowieństwa... Z. 5. W. 1981 s. 86. — ATJKr.: Katalogi zakonne z l. 1894-1950.

Ks. Ludwik Grzebień SJ

Nowakowski Marceli Wacław (1882-1940), historyk Kościoła. Urodził się 20 IX 1882 r. we wsi Przybyszew w pow. grójeckim, był synem Stanisława, organisty, i Katarzyny z Mroziewiczów. Uczył się w Warszawie w I Progimnazjum, następnie od 1895 r. w III Gimnazjum i od r. 1899 w Seminarium Duchownym, które ukończył w r. 1904. Studiował filozofię na Uniw. Gregoriańskim w Rzymie, potem teologię w Innsbrucku, gdzie uzyskał doktorat teologii w 1909 r. Przez krótki czas studiował również historię w Monachium. Święcenia kapłańskie przyjął w 1909 r. W l. 1910-1926 był profesorem historii Kościoła i historii filozofii w Seminarium Duchownym w Warszawie, a równocześnie był wikariuszem w parafiach warszawskich. Od marca 1926 r. aż do swej śmierci był proboszczem parafii Zbawiciela. Należał do redakcji Podręcznej encyklopedii kościelnej. Działał na polu społecznym i politycznym; wykazywał dużą aktywność jako poseł na Sejm, działacz Stronnictwa Narodowego, kaznodzieja. W 1928 r. uzyskał tytuł prałata papieskiego. W czasie okupacji aresztowany dwukrotnie został ostatecznie rozstrzelany w Palmirach 22 I 1940 r. i prawdopodobnie tamże pochowany.

I.

1. Kardynał Włodzimierz Czacki. *Rocz. Kolegium Pol. w Rzymie.* R. 3: 1904 s. 21-63.

2. Lateranśkie sobory. W: *Podr. enc. kośc.* T. 23/24 s. 207-210.

3. Lwowskie arbpstwo obrz. łac. W: *Podr. enc. kośc.* T. 25/26 s. 52-56.

4. Lwowska archidiecezja obrz. ormiańskiego. W: *Podr. enc. kośc.* T. 25/26 s. 56-58.

5. Lwowskie arcybiskupstwo ruskie. W: *Podr. enc. kośc.* T. 25/26 s. 58-60.

6. Łęczyckie synody. W: *Podr. enc. kośc.* T. 25/26 s. 96-100.

7. Oleśnicki Zbigniew. W: *Podr. enc. kośc.* T. 29/30 s. 186-188.

8. [Członek redakcji]. *Podr. enc. kośc.* od t. 27/28: 1912. Tamże wiele artykułów z dziedziny historii Kościoła i filozofii.

9. Edykt Mediolański (313-1913). *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 3: 1913 s. 196-203.

10. Rec.: I. RIVIÈRE: Rozkrzewienie chrystianizmu w pierwszych trzech wiekach po Chrystusie. Tłum. J. PIOTROWSKI. W. 1913. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 3: 1913 s. 232-233.

11. Konferencje o religii. W. 1914.

12. Nabożeństwo za duszę śp. Piusa X. Mowa. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 4: 1914 s. 242-246.

13. Uroczysty obchód 3 Maja w Warszawie i mowa w katedrze. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 4: 1914 s. 144-149.

14. Miłość w życiu narodowym. W: *Mo-*

ralne podstawy życia narodowego. W. 1915 s. 51-70.

15. Mowa w 125 rocznicę Konstytucji 3 Maja. W. 1916.

16. X. Kazimierz Lutosławski. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 14: 1924 nr 1 s. 6-10.

17. Śp. ks. Jan Gralewski. Wspomnienie pośmiertne. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 14: 1924 nr 4/5 s. 64-68.

18. Mowa... wygłoszona w czasie debaty nad Konkordatem w Sejmie w dniu 24 marca r. b. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 15: 1925 nr 5/6 s. 166-180.

19. Śp. ks. Antoni Kaim. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 18: 1928 s. 4-6.

20. Mowa żałobna przy zwłokach śp. ks. Feliksa Puchalskiego. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 19: 1929 s. 358-360.

21. Praca kaznodziejska. Misje i rekolekcje. W: *Duszpasterstwo miejskie.* W. 1930 s. 87-99.

22. Śp. ks. kanonik A. Zagańczyk. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 24: 1934 s. 435-437.

23. Droga zbawienia w Kościele katolickim. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 25: 1935 s. 74-80.

24. Krew męczeńska. *Wiarą i Czynem. Pro Christo.* R. 14: 1938 nr 3 s. 1-4.

25. Artykuły w: *Kirchliches Handlexicon.*

26. Wystąpienia w Sejmie: *Spraw. stenogr. Sejmu,* 1922-1930.

II.

MUSZALSKI E., ZIELIŃSKI J.: Nowakowski Marceli Wacław. W: *Pol. słow. biogr.* T. 23 s. 290-291, tamże literatura.

Ks. Ludwik Grzebień SJ

Nowakowski Witold, pseud.: Wingolf, (1875-1935), liturgista.

Urodził się 18 II 1875 w Babinie, par. Środa Wlkp., był synem administratora majątku Walentego i Wandy z Lipińskich, a rodzonym bratem jezuity ks. Ildefonsa Nowakowskiego. Z rodzicami przeniósł się do Lubinia i uczęszczał do Gimnazjum w Śremie, gdzie 16 III 1897 złożył egzamin dojrzałości. W latach gimnazjalnych brał czynny udział w tajnych organizacjach młodzieży polskiej, był nawet prezesem Tow. T. Zana. Studia seminaryjne odbył w Poznaniu i Gnieźnie; święcenia kapłańskie przyjął 25 XI 1900 r. Powołany na wikariusza substytuta do Kołdrąbia, od 1 I 1903 objął administrację parafii w Ostrowie koło Gniewkowa. Dłuższy czas, lecz w trudnych warunkach pracował jako proboszcz w Solcu nad Wisłą, mianowany na to stanowisko 5 V 1904 r. Następnie był kilka miesięcy (15 VIII 1914 — 1 IV 1915), komendarzem parafii w Miasteczku, wreszcie przeszedł na probostwo w Kędzierzynie, gdzie pozostał do śmierci. Instytuowany na proboszcza 17 V 1915, oprócz pracy duszpasterskiej w tej niewielkiej parafii zajmował się działalnością pisarską. Należał do Związku Kapłanów „Unitas", pełnił w nim funkcję prezesa okręgu witkowskiego. Zmarł 12 III 1935 w Kędzierzynie.

Na jego działalność pisarską składają się wiersze, poematy, kazania, publikowane w „Nowej Bibliotece Kaznodziejskiej", i artykuły przeważnie na tematy liturgiczne. Kilka lat pracował nad poematem biblijnym „Mesjasz", a następnie nad dramatem „Jeremiasz", którego chyba nie zdołał ogłosić drukiem. Wiersze i artykuły publikował w „Przewodniku Katolickim", „Głosie Wielkopolanek" i „Pracy".

I.

1. Oszczędność — pierwszy stopień do majątku. *Przew. Katol.* R. 13: 1907 nr 27 s. 212; nr 28 s. 219-220, nr 29 s. 227-228, nr 30 s. 234-235, nr 31 s. 243-244, nr 32 s. 250-251.

2. O znaczeniu symbolicznym niektórych liczb. *Przew. Katol.* R. 14: 1908 nr 21 s. 165-166.

3. Czy w każdej religii można się zbawić? *Przew. Katol.* R. 14: 1908 nr 27 s. 209-210.

4. Protestant, ewangelik czy luter? *Przew. Katol.* R. 14: 1908 nr 41 s. 325-327.

5. Św. Jan Apostoł i Ewangelista. *Przew. Katol.* R. 14: 1908 nr 52 s. 422-423.

6. Obrzędy wielkopostne. Objaśnienia ceremonii używanych w Kościele katolickim w czasie W. Postu. P. 1909 Księg. św. Wojciecha 8° s. 59, nlb. 1.

7. O trzęsieniu ziemi. *Przew. Katol.* R.

15: 1909 nr 4 s. 26-28; nr 5 s. 33-34; nr 6 s. 45-46.

8. Pamiętaj! *Przew. Katol.* R. 15: 1909 nr 13 s. 101-102.

9. Jak spędzać długie wieczory zimowe? *Przew. Katol.* R. 15: 1909 nr 51 s. 409-410.

10. Od Starozapustnej aż do Wielkanocy. Objaśnienie obrzędów wielkopostnych z uwzględnieniem modłów liturgicznych. *Przew. Katol.* R. 15: 1909 nr 6 s. 41-42; nr 7 s. 49-50; nr 8 s. 58-60; nr 9 s. 67-68; nr 10 s. 75-76; nr 11 s. 82-84; nr 12 s. 91-93; nr 13 s. 102-103; nr 14 s. 109-111.

11. Wielkanoc. (Ceremonie wielkanocne). *Przew. Katol.* R. 15: 1909 nr 15 s. 117-118.

12. Do naszych polskich wychodźców. *Przew. Katol.* R. 16: 1910 nr 3 s. 21-22; nr 4 s. 26-27; nr 5 s. 35-36; nr 6 s. 42-43.

13. Jaki nasz śpiew w kościele być powinien? *Przew. Katol.* R. 16: 1910 nr 3 s. 22-23.

14. O obrządkach Mszy św. (Z uwzględnieniem modłów liturgicznych). *Przew. Katol.* R. 16: 1910 nr 7 s. 52-53; nr 8 s. 59-60; nr 9 s. 65-66; nr 10 s. 73-74; nr 11 s. 81-82; nr 12 s. 90-92; nr 14 s. 106-107; nr 15 s. 113-114; nr 16 s. 121-122.

15. Klaudya, żona Piłata. *Przew. Katol.* R. 16: 1910 nr 10 s. 76-77; nr 11 s. 84-85; nr 12 s. 92-93.

16. Przedstawienia pasyjne w Oberammergau. *Przew. Katol.* R. 16: 1910 nr 34 s. 268-269.

17. Częstochowa najdroższy nasz skarb. P. 1911 Księg. św. Wojciecha 16° s. 30, nlb. 1. — Toż. W: *Za prawdę.* Rozprawy o tym, co nas obchodzić powinno. P. 1912 T. 1 s. 33-64.

18. W sprawie naszych dziejów kościelnych. *Wiad. Archid. Warsz.* R. 1: 1911 z. 3/4 s. 52-54.

19. O małżeństwach mieszanych. *Przew. Katol.* R. 17: 1911 nr 3 s. 18-19; nr 4 s. 27-28; nr 5 s. 34-35.

20. Dziesięć przykazań dla naszych wychodźców. *Przew. Katol.* R. 17: 1911 nr 8 s. 59.

21. Niedziela biała. *Przew. Katol.* R. 17: 1911 nr 16 s. 122.

22. Nieco o życiu i obrazach Apostołów. *Przew. Katol.* R. 17: 1911 nr 27 s. 209-211.

23. Dzień Zaduszny — a palenie ciał. *Przew. Katol.* R. 17: 1911 nr 43 s. 337-339.

24. O pogrzebie chrześcijańskim. *Przew. Katol.* R. 17: 1911 nr 44 s. 346; nr 45 s. 355-356.

25. Jak się zachować przy pogrzebach? *Przew. Katol.* R. 17: 1911 nr 46 s. 364-365.

26. Czemu jestem katolikiem. Kilka słów o modernizmie. P. 1912 Księg. św. Wojciecha 16° s. 30. — Toż. W: *Za prawdę.* Rozprawy o tym, co nas obchodzić powinno. P. 1912 T. 1 s. 129-160.

27. Chrystus Pan Bogiem. P. 1912 Księg. św. Wojciecha 16° s. 30, nlb. 1. — Toż. W: *Za prawdę.* Rozprawy o tym, co nas obchodzić powinno. P. 1912 T. 1 s. 283-314.

28. O błogosławieństwach kościelnych. *Przew. Katol.* R. 18: 1912 nr 1 s. 2-3; nr 2 s. 10-11; nr 4 s. 27-28; nr 5 s. 33-34; nr 13 s. 97-98; nr 14 s. 106; nr 17 s. 130.

29. Czy pijak może być zdrowym? *Przew. Katol.* R. 18: 1912 nr 6 s. 44-45; nr 8 s. 67-68.

30. Więcej oświaty! *Przew. Katol.* R. 18: 1912 nr 12 s. 91-92; nr 13 s. 98-99.

31. O święceniu ziół w uroczystość Wniebowzięcia Matki Boskiej. *Przew. Katol.* R. 18: 1912 nr 32 s. 249-250.

32. Czy wędrować do miasta? *Przew. Katol.* R. 18: 1912 nr 51 s. 404-405.

33. Co to jest Opieka dworcowa? *Przew. Katol.* R. 19: 1933 nr 8 s. 57-58.

34. Zmartwychwstał Pan prawdziwie! Alleluja! *Przew. Katol.* R. 19: 1913 nr 12 s. 89-90.

35. Szkaplerz. *Przew. Katol.* R. 19: 1913 nr 29 s. 225-226.

36. Dzień zaduszny. *Przew. Katol.* R. 19: 1913 nr 44 s. 345-346.

37. Jezus Mesjasz. Poemat biblijny w 4 częściach. P. 1914 Nakł. autora 8° s. XIV, nlb. 2, 342.

38. Istota ofiary Mszy świętej. *Mies. Kośc. „Unitas”.* T. 12: 1914 s. 205-218, 264-290.

39. Jak szerzyć w konfesjonale cześć i miłość do Najśw. Sakramentu. *Wiad. dla Duchow.* R. 8: 1921 s. 173-175.

40. Alleluja! *Przew. Katol.* R. 31: 1925 nr 15 s. 191-192.

41. Zesłanie Ducha Świętego. *Przew. Katol.* R. 31: 1925 nr 22 s. 275-278.

42. „A ci trzej jedno są!...” (Na uroczystość Przenajświętszej Trójcy). *Przew. Katol.* R. 31: 1925 nr 23 s. 285-286.

43. ... A iż cię nie opuszczę... Kilka uwag o nierozerwalności małżeństwa. *Przew. Katol.* R. 31: 1925 nr 25 s. 316-317; nr 26 s. 328.

44. Brak zrozumienia. (Z powodu uwag czytelników o małżeństwie). *Przew. Katol.* R. 31: 1925 nr 35 s. 438.

45. Srebrne gody. *Przew. Katol.* R. 31: 1925 nr 41 s. 517; nr 43 s. 532-533.

46. Uroczystość Wszystkich Świętych Pańskich. *Przew. Katol.* R. 31: 1925 nr 44 s. 552-553.

47. Miłościwe lato. *Przew. Katol.* R. 32: 1926 nr 7 s. 89-90; nr 8 s. 109-111.

48. Adwentyści. *Przew. Katol.* R. 32: 1926 nr 10 s. 141-142; nr 12 s. 169-170; nr 13 s. 179.

49. ... Idę do Ojca... *Przew. Katol.* R. 32: 1926 nr 19 s. 261-262.
50. Ten jest chleb żywy... *Przew. Katol.* R. 32: 1926 nr 22 s. 299-300.
51. O obrzędach przy pogrzebie chrześcijańskim. *Przew. Katol.* R. 32: 1926 nr 45 s. 616-617; nr 45 s. 636; nr 48 s. 662.
52. Jak słuchać Mszy świętej? *Przew. Katol.* R. 33: 1927 nr 10 s. 136-137.
53. Niedziela Biała. *Przew. Katol.* R. 33: 1927 nr 17 s. 234.
54. Znaczenie procesji w dni krzyżowe. *Przew. Katol.* R. 33: 1927 nr 21 s. 303.
55. Posłuszna czy nieposłuszna? *Wiad. dla Duchow.* R. 16: 1929 s. 203-206.
56. Kościół prawosławny. *Przew. Katol.* R. 35: 1929 nr 34 s. 3-4; nr 35 s. 4.
57. Rec.: Promienną Drogą. 1936. *Mies. Kośc.* [Poznań]. R. 51: 1936 s. 184.
58. Tajemnice Mszy św. Obrazek religijny. Według Pedro Calderon de la Barca oprac. ... Muzykę dorobił Kazimierz Klein. P. 1936 Księg. św. Wojciecha 8° s. 70. Teatr Ludowy. nr 62.

II.

Archiwum Archid. w Poznaniu, Liber Bapt. par. Środa Wlkp. R. 1875; *Kośc. Dzien. Urzęd.* R. 18: 1903 s. 3; R. 19: 1904 s. 54; R. 29: 1914 s. 48; R. 30: 1915 s. 48, 57; *Mies. Kośc.* [Poznań]. R. 50: 1935 s. 165-166 [nekrolog].

Ks. Marian Banaszak

Nowicki Jan Ewangelista (1894-1973), profesor prawa kanonicznego w KUL, biskup administrator apostolski w Lubaczowie, kanonista.

Urodził się 25 XII 1894 r. w Kołomyi, był synem Emila i Sabiny z Gęsiorowskich. Ukończył Gimnazjum w Kocmaniu na Bukowinie, maturę zdał w 1914 r. W l. 1915-1919 studiował na Wydziale Teologicznym Uniw. Lwowskiego; święcenia kapłańskie przyjął 29 V 1919 r. Był następnie wikariuszem we Lwowie, Sirecie na Bukowinie, Hlibokiej k. Czerniowiec i w Czerniowcach. W l. 1924-1927 studiował prawo kanoniczne na Uniwersytecie Gregoriańskim w Rzymie, przeszedł też praktykę w Rocie Rzymskiej i Kongregacji Soboru. W 1927 uzyskał doktorat prawa kanonicznego. Po powrocie do kraju był wikariuszem we Lwowie i uczył religii w szkołach. W 1931 został wicerektorem Seminarium Duchownego, a od 1937 r. prowadził wykłady zlecone na Wydziale Teologicznym Uniw. Jana Kazimierza. W czerwcu 1939 r. habilitował się na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Warszawskiego. Okres drugiej wojny światowej spędził we Lwowie. Od 1946 r. był rektorem Seminarium Duchownego w Kalwarii Zebrzydowskiej, a w 1950 r. objął jako profesor nadzwyczajny katedrę historii źródeł prawa kanonicznego i prawa publicznego kościelnego na Wydziale Prawa KUL. W 1951 opuścił KUL i był w l. 1951-1955 audytorem w Sądzie Biskupim w Lublinie. W styczniu 1955 objął ponownie katedrę w KUL i pracował na niej do 1 IX 1965 r., kiedy to został przeniesiony w stan spoczynku. Dnia 15 VI 1964 r. został wikariuszem kapitulnym archidiecezji w Lubaczowie, a 28 III 1968 r. biskupem tytularnym Pupiany, a 18 XII 1968 r. administratorem apostolskim. Zmarł 14 VIII 1973 r. w Lubaczowie.

I.

1. Rezygnacja proboszczów w prawie kanonicznym. Lw. 1938 Nakł. Autora 8° s. VII, 110.
2. Postulacja w prawie kanonicznym. Lw. 1939 Nakł. Autora 8° s. XII, 243.
3. Tłum.: A. EHL: Duszpasterstwo zakonnic. Lubl. 1959 Tow. Nauk. KUL 8° s. 300. Źródła i monografie t. 54.
4. Rkpsy w Arch. Kurii Arcybiskupiej w Lubaczowie: Spowiednicy zakonnic; Suspensio ex informata conscientia; Kościelne prawo publiczne [wykłady]; O sakramentach [wykłady]; De cultu Divino [wykłady].

II.

RECHOWICZ M.: Nowicki Jan Ewangelista. W: *Pol. słow. biogr.* T. 23 s. 325, tamże literatura. — Ponadto: PETRANI A.: Pięćdziesięciolecie Wydziału Prawa Kanonicznego. *Rocz. Teol.-Kanon.* R. 15: 1968 z. 5 s. 44-45; SZURLEJ J.: Śp. ks. bp Jan Nowicki. *Duszp. Pol. Zagr.* R. 25: 1974 s. 94-96; RECHOWICZ M.: Nowicki Jan. W: *Polscy kanoniści.* W. 1981 cz. 2 s. 68-70.

Ks. Ludwik Grzebień SJ

Nowicki Paweł (1888-1980), prałat papieski, profesor Uniw. Stefana Batorego w Wilnie, Uniw. Warszawskiego i Akademii Teologii Katolickiej, biblista i filolog biblijny.

Urodził się 18 I 1888 r. w Wabczu na Pomorzu. Po ukończeniu Gimnazjum klasycznego w Chełmnie uczył się w Seminarium Duchownym w Pelplinie. Święcenia kapłańskie przyjął w 1915 r. Dalsze studia filozoficzno-teologiczne i filozoficzne odbywał na Uniwersytecie we Fryburgu Badeńskim, gdzie w 1916 r. uzyskał doktorat z filozofii. W l. 1917-1924 był nauczycielem w Gimnazjum biskupim w Pelplinie, skąd w 1924 r. przeszedł do pracy na Wydziale Teologicznym USB w Wilnie, najpierw w charakterze zastępcy profesora, następnie docenta i profesora nadzwyczajnego Pisma św. Starego Testamentu. W 1928 r. uzyskał w Wilnie doktorat z teologii, a w 1933 r. habilitował się na Uniw. Warszawskim w zakresie filozofii biblijnej. 3 III 1942 r., razem z innymi profesorami Wydziału Teologicznego i Seminarium Duchownego został aresztowany przez Niemców i osadzony w więzieniu w Łukiszkach w Wilnie, a następnie wywieziony do Wiłkowyszek, a stąd do obozu w Szałtupiu k. Kowna. Z powodu złego stanu zdrowia w 1943 r. został zwolniony z obozu i po przejściu frontu rozpoczął w jesieni 1944 r. pracę w Seminarium Duchownym i w jego ramach działającym Wydziale Teologicznym w Wilnie. Pracę tę kontynuował w Białymstoku, po przeniesieniu wiosną 1945 r. Seminarium i Wydziału z Wilna do tego miasta. W 1948 r. został profesorem nauk biblijnych na Wydziale Teologii Katolickiej Uniw. Warszawskiego, a od 1954 r. pracował w Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie. Zmarł 20 VIII 1980 r. w Warszawie. Był świetnym znawcą języków biblijnych i autorem m. in. szeregu wartościowych gramatyk z tychże języków.

I.

1. Beiträge zur Syntax in Aphrems Memren. Max Schmersow. Kirchhain 1916.

2. Niektóre zagadnienia gramatyki hebrajskiej. *Kwart. Teol. Wil.* R. 4: 1926 s. 17-34.

3. Śp. ks. biskup Augustyn Rosentreter. *Kwart. Teol. Wil.* R. 4: 1926 s. 264.

4. Rec.: G. RICCIOTTI: Sant'Efremo Siro. Biografia, scritti, teologia. Torino-Roma 1925. *Prz. Teol.* R. 8: 1927 s. 198-214.

5. Rec.: A. HJELT: Syrus Sinaiticus. Helsingfors 1930. *Collect. Theol.* T. 12: 1930 s. 260-265.

6. Iloczas i pochodzenie samogłoski przedakcentowej w języku hebrajskim. Wil. 1933. Wyd. Studiów Teologicznych 8° s. VIII, nlb. 2, 68.

7. Wzdłużenie przedakcentowe w języku hebrajskim. Wil. 1933 8° s. XVII, 189, 13. Studia Teologiczne. T. 3.

8. Über die Sogen. Vertondehnung im Hebräischen. Wil. 1933 8° s. nlb. 2, 13.

9. Studium języka hebrajskiego w Zakładach Teologicznych. W: *Pamiętnik siódmego zjazdu* [Związku Zakładów Teologicznych w Polsce] *w Wilnie.* Wil. 1934 s. 193-201.

10. Stosunki graficzno-fonetyczne hebrajskich znaków samogłoskowych punktacji tyberiadzkiej. *Rocz. Orient.* R. 13: 1937 s. 60-71. Odb. Lw. 1937.

11. Podstawowe zagadnienia gramatyki hebrajskiej. W: *Pamiętnik ósmego zjazdu* [Związku Zakładów Teologicznych w Polsce] *w Częstochowie.* Kr. 1937 s. 60-77.

12. Brictius Marcin (1665-1727). W: *Pol. słow. biogr.* T. 2 s. 435-436.

13. Rec.: H. LUSSEAU, M. COLLOMB: Manuel d'études bibliques. T. 1: Introduction générale. Paris 1936. *Aten. Kapł.* T. 44: 1939 s. 83-87.

14. Język hebrajski. Skrypt. Wil. [przed 1939]. Wyd. Sekcji Pomocy Nauk. Koła Teologów. U. S. B. Powiel.

15. Język grecki. Skrypt. Wil. [przed 1939]. Wyd. Sekcji Pomocy Nauk. Koła Teologów U. S. B. Powiel.

16. Vetus Testamentum, introductio specialis. Skrypt. Wil. [przed 1939]. Wyd. Sekcji Pomocy Nauk. Koła Teologów U. S. B. Powiel. — Toż: Białystok 1947.

17. Exegesis Psalmorum. Skrypt. Wil. [przed 1939]. Wyd. Sekcji Pomocy Nauk. Koła Teologów U. S. B. Powiel.

18. Species liberariae Psalmorum. Skrypt. Wil. [przed 1939]. Wyd. Sekcji Pomocy Nauk. Koła Teologów U. S. B. Powiel.

19. O transkrypcji hebrajskich „matres lectionis". *Rozpr. Komis. Orient. TN Warsz.* T. 4: 1951 s. 9-30.

20. Nieco z filologii biblijnej. *Słowo Powsz.* R. 6: 1952 nr 82 s. 4-5.

21. Język hebrajski. Zagadnienia wstępne. W. 1958 4° s. nlb. 2, 108.

22. Język syryjski. Zagadnienia podstawowe. W. 1962 4° s. nlb. 4, 50.

23. Język aramejski. Zagadnienia podstawowe. W. 1964 8° s. VII, 53.

24. Pismo klinowe. Język akkadyjski. Zagadnienia podstawowe. W. 1964 8° s. VII, 51.

25. Klasyczny język arabski. Zagadnienia podstawowe. W. 1965 8° s. 69.

26. Księga Ezdrasza i Księga Nehemiasza [Wstęp, przekład i komentarz]. W: *Biblia Tysiąclecia.* Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu w przekładzie z języków oryginalnych. P. 1965 s. 458-485.

27. Greczyzna biblijna. Wprowadzenie. W. 1967 8° s. 180.

28. Elementy łaciny. W. 1969 8° s. 91.

29. Hebrajszczyzna biblijna. W. 1978 8° s. 172.

II.

Schemat. Archidiec. Wileńskiej na lata 1926-1939; Skład Uniwersytetu [Stefana Batorego] z lat 1923/24 — 1937/38; Spis wykładów [USB] z lat 1924/25 — 1937/38; Rocznik Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie 1938-1939. Wil. 1938; ŻONGOŁŁOWICZ B.: Wydział Teologiczny U. S. B. w okresie 1919-1929 r. W: *Księga pamiątkowa ku uczczeniu CCCL rocznicy założenia i X wskrzeszenia Uniwersytetu Wileńskiego.* T. 2: Dziesięciolecie 1919-1929. Wil. 1929 s. 203-251; ŁOZA S.: Czy wiesz kto to jest? W. 1938 s. 528; ROSŁON J. W.: Biblijne nauki pomocnicze w latach powojennych w Polsce. W: *Współczesna biblistyka polska.* 1945-1970. W. 1972 s. 434-436; STĘPIEŃ J.: Perspektywy, propozycje, plany. W: *Współczesna biblistyka polska.* 1945-1970. W. 1972 s. 483-484; ROSŁON J. W.: Kierunek biblijny. W: *XX lat Akademii Teologii Katolickiej.* Księga pamiątkowa 1954-1974. W. 1976 s. 57-59, 66-67; STOPNIAK F.: Materiały do historii seminariów duchownych w Polsce w latach II wojny światowej. W: *Kościół Katolicki na ziemiach Polski w czasie II wojny światowej.* T. 7: Materiały i studia. Z. 3. W. 1978 s. 60-62; PIETKUN W.: Śp. ks. prof. Paweł Nowicki. Non mergitur. *Wiad. Kośc. Archidiec. w Białymstoku.* R. 6: 1980 nr 3 s. 117-120.

Ks. Tadeusz Krahel

Nowowiejski Antoni Julian, krypt.: Ks. A. N., Ks. Now., Ks. Ant. Now., ni, jn, pseud.: Horpes, Spes, Zdrój, (1858-1941) biskup płocki, liturgista, historyk diecezji.

Urodził się 11 II 1858 r. we wsi Lubienia w daw. pow. opatowskim Ziemi Sandomierskiej w rodzinie inteligenckiej jako syn Antoniego i Marianny z Sutkowskich. Nauki początkowe pobierał w domu rodzinnym do Gimnazjum zaś uczęszczał w Radomiu. W 1873 r. przeniósł się z rodzicami do Płocka i w 1874 r. wstąpił do miejscowego Seminarium Duchownego, a w 1878 r. został wysłany na studia do Akademii Duchownej w Petersburgu uzyskując w 1882 r. stopień magistra teologii. Święcenia kapłańskie przyjął w Płocku 10 VII 1881 r. Po powrocie do diecezji w 1882 r. został kolejno profesorem Seminarium, wicerektorem, a od września 1901 r. rektorem tej uczelni. Wykładał teologię moralną, liturgikę, łacinę. Interesując się problematyką liturgiczną zaczął także działalność pisarską. Za gorliwą pracę odznaczony był godnościami kościelnymi. W 1888 r. został honorowym kanonikiem a w 1895 r. gremialnym kapituły katedralnej. Od 1900 r. był prokuratorem kapituły przeprowadzając remont katedry. W 1902 r. otrzymał godność szambelana, w 1904 r. prałata domowego, a bp J. Szembek mianował go swoim wikariuszem generalnym.

Papież Pius X mianował go 12 VI 1908 r. biskupem płockim. Sakrę przyjął 6 XII w Petersburgu. Na wyznaczonym stanowisku biskupim trwał blisko 33 lata. Darzony wielkim zaufaniem Stolicy Apostolskiej jako je-

den z najgorliwszych biskupów polskich otrzymał w 1920 r. od Benedykta XV godność asystenta tronu papieskiego, zaś w 1930 r. od Piusa XI honorowy tytuł arcybiskupa sylieńskiego. Oprócz normalnego urzędowania związanego z funkcją Ordynariusza dużo czasu poświęcał pracy naukowej. Nauka była pasją całego jego życia. Od 1924 r. studia w płockim Seminarium przedłużył do 6 lat. Za jego rządów odbyły się 2 synody diecezjalne w 1927 r. i 1938 r. Wielokrotnie zwracał się do wiernych diecezjan, zabierając ważki głos w różnych sprawach jakimi żył Naród i Kościół. Nie obce mu były sprawy misji. W 1925 r. został prezesem krajowym Związku Misyjnego Duchowieństwa. Wielokrotnie przebywał za granicą we Włoszech, Ziemi Św., Francji, Hiszpanii, Egipcie. W dwudziestoleciu międzywojennym wznowił działalność skasowanych przez rząd carski zakonów: kapucynów w Zakroczymiu i bernardynów w Skępem. Do diecezji sprowadził także salezjanów wyznaczając im placówki w Płocku, Czerwińsku i Jaciążku. Z Rzymu sprowadził pasjonistów i powierzył im pieczę nad kościołem w Przasnyszu. W 1921 r. erygował w Płocku dom generalny i nowicjat nowo powstałego zgromadzenia sióstr pasjonistek, w Ratowie osiedlił siostry misjonarki Św. Rodziny, a w Brańszczyku siostry Rodziny Marii.

Napaść hitlerowskich Niemiec na Polskę przeżył bardzo mocno. Pomimo różnych sugestii opuszczenia Płocka pozostał na miejscu dając świadectwo serdecznego przywiązania do kapłanów i diecezji. Dnia 28 II 1940 r. został przez władze niemieckie wywieziony do Słupna pod Płockiem i wraz z bpem L. Wetmańskim, swoim sufraganem przeżywał przymusowe odosobnienie. Nocą z 6 na 7 III 1941 r. przewieziony wraz z bpem Wetmańskim do Płocka a stamtąd do obozu w Działdowie poddawany był różnym torturom fizycznym i moralnym. Zmarł z wycieńczenia prawdopodobnie 28 V 1941 r. w Działdowie mając 83 lata, w tym 60 kapłaństwa i 33 biskupstwa. Miejsce pochowania jego zwłok jest do dziś nieznane.

I.

1. Śpiew liturgiczny, muzyka i chóry Kościoła katolickiego. W. 1886 Druk. F. Czerwiński 16° s. 127.

2. Rec.: J. CORBLET: Histoire dogmatique, liturgique et archeologique du Sacrament de l'Eucharistie. Paris 1886. *Prz. Katol.* R. 24: 1886 nr 39 s. 620-622.

3. Rec.: G. GEIGEL: Das italientsche Kirchenrecht. Moguncja 1886. *Prz. Katol.* R. 24: 1886 nr 41 s. 654.

4. Diakon i jego czynności podczas Mszy św. i innych obrzędach Kościoła Katolickiego. W. 1886 r. Druk. F. Czerwińskiego 16° s. 191.

5. Rec.: M. MAUGERE: Nations generales sur la Liturgia. Palme 1887. *Prz. Katol.* R. 25: 1887 nr 10 s. 159-160.

6. O językach liturgicznych naszego Kościoła. *Prz. Katol.* R. 25: 1887 nr 16 s. 244-247; nr 17 s. 258-264.

7. Rec.: A. AMANTUS: Die Loge der Freimaurer. Wiedeń 1886. *Prz. Katol.* R. 25: 1887 nr 46 s. 735.

8. Rec.: B. GAMS: Series Episcoporum Ecclesiae Catholicae que series, quae appariut 1873 completur et continuatur ab anno 1870 ad 20 Febr. 1885. Regenburg 1886. *Prz. Katol.* R. 25: 1887 nr 46 s. 735.

9. Rec.: A. EBENHOCH: Sieben Vortrage über die „Sociale Frage". Linz 1887. *Prz. Katol.* R. 25: 1887 nr 47 s. 752.

10. Rec.: RIECKS: Das altkatholische Kirchenregiment. Heidelberg 1887. *Prz. Katol.* R. 25: 1887 nr 49 s. 783-784.

11. Rec.: I. MACH: Die willensfreiheit des Menschen. Paderborn 1887. *Prz. Katol.* R. 25: 1887 nr 50 s. 798-800.

12. Rec.: B. JUNGMANN: Dissertationes selectae in historiam ecclesiasticam. Ratisbonnae 1887. *Prz. Katol.* R. 25: 1887 nr 52 s. 831-832.

13. Subdiakon i jego czynności podczas Mszy św. i innych obrzędach Kościoła katolickiego. W. 1887 Druk. F. Czerwiński 16° s. 180.

14. Rec.: H. CHOTARD: La Pape Pie VII a Savone. Paris 1887. *Prz. Katol.* R. 26: 1888 nr 3 s. 47-48.

15. Rec.: I. ALBERTUS: Die socialpolitische Bedlutung und Virksamkeit des Hei-

ligen Vaters Leon XIII. Münster 1888. *Prz. Katol.* R. 26: 1888 nr 5 s. 80.

16. Rec.: Judaisme et Franc-Maconnerie. Lill 1887. *Prz. Katol.* R. 26: 1888 nr 6 s. 95-96.

17. Rec.: J. FRANZELIN: Theses de Ecclesia Christi. Romae 1887. *Prz. Katol.* R. 26: 1888 nr 11 s. 175-176.

18. Rec.: F. HUBER: Lebensbilder katholischer Erzieher. Moguncja 1887. *Prz. Katol.* R. 26: 1888 nr 12 s. 192.

19. Rec.: H. BRUCK: Geschichte der Katholischen Kirche im neuzehnten Jahrhundert. Moguncja 1887. *Prz. Katol.* R. 26: 1888 nr 13 s. 207-208.

20. Rec.: J. HEFELE: Conciliengeschichte. Freiburg 1887. *Prz. Katol.* R. 26: 1888 nr 16 s. 255-256.

21. Rec.: F. HETTINGER: Apologie des Christenthums. Freiburg 1887. *Prz. Katol.* R. 26: 1888 nr 19 s. 303-304.

22. Rec.: L. TAXIL: Vollstandige Enthüllugen über die Freimaurerei. Paderborn 1886. *Prz. Katol.* R. 26: 1888 nr 20 s. 319-320.

23. Z powodu stuletniego jubileuszu roku 1789. *Prz. Katol.* R. 26: 1888 nr 27 s. 431-432.

24. Rec.: A. DRANE: Die Geschichte der heiligen Katharina von Siena. Laumanu 1887. *Prz. Katol.* R. 26: 1888 nr 40 s. 639-640.

25. Rec.: A. LEROUX: La Franc — Maconneric sous la troisieme Republique. Paris 1886. *Prz. Katol.* R. 26: 1888 nr 45 s. 703-704.

26. Uniwersytet katolicki w Waszyngtonie. *Prz. Katol.* R. 26: 1888 nr 46 s. 734-735.

27. Rec.: A. STÖCKL: Lehrbuch der Philosophie. *Prz. Katol.* R. 26: 1888 nr 46 s. 736.

28. Rec.: BAUNARD: Historie de Cardinal Pie. Poitiers 1888. *Prz. Katol.* R. 26: 1888 nr 51 s. 819-820.

29. Rec.: A. THIJM: Beschichte der wolaltkatigkeitsanstalten in Belgien. Freiburg 1887; M. DU CAMP. Die Wohlthatigkeitsonstalten der christlichen Bormherzigkeit in Paris. Moguncja 1887. *Prz. Katol.* R. 27: 1889 nr 10 s. 159-160.

30. Czy i jakie zmiany ma kapłan uczynić po otrzymaniu noworocznej rubrycelli? *Prz. Katol.* R. 27: 1889 nr 9 s. 136-139; nr 10 s. 153-155; nr 11 s. 169-170; nr 12 s. 184-187.

31. Z Płocka. *Prz. Katol.* R. 27: 1889 nr 27 s. 422-424.

32. Wizyty w kościołach dekanatu mławskiego. *Prz. Katol.* R. 27: 1889 nr 30 s. 471-474; nr 31 s. 490-495.

33. Rec.: K. HABERL: Magister choralis. Ratyzbona 1889. *Prz. Katol.* R. 27: 1889 nr 38 s. 608.

34. Z Płocka. Pomnik dla bpa K. Borowskiego. *Prz. Katol.* R. 27: 1889 nr 42 s. 665-666.

35. Ceremoniarz i jego czynności podczas Mszy św. i w innych obrzędach Kościoła katolickiego. W. 1889 Druk. F. Czerwiński 16° s. 300.

36. Agenda pasterska. *Prz. Katol.* R. 28: 1890 nr 5 s. 69-71; nr 8 s. 123-124; nr 12 s. 183-185; nr 16 s. 244-247; nr 22 s. 341-343; nr 26 s. 406-408; nr 32 s. 503-505; nr 40 s. 629-631; nr 44 s. 695-696; nr 48 s. 755-757; R. 29: 1891 nr 1 s. 22-24; nr 5 s. 86-88; nr 12 s. 201-203; nr 13 s. 217-219; nr 18 s. 277-280; nr 21 s. 343-345; nr 25 s. 407-408; nr 40 s. 646-647; nr 43 s. 692-694; nr 52 s. 837-839; R. 30: 1892 nr 8 s. 115-116; nr 11 s. 165-167; nr 21 s. 329-330; nr 23 s. 360-362; nr 24 s. 375-377; nr 26 s. 408-409; nr 37 s. 581-582; R. 31: 1893 nr 14 s. 217-222; nr 21 s. 328-329; nr 22 s. 339-341; nr 33 s. 518-519; nr 42 s. 664-665; nr 43 s. 678-680; nr 44 s. 697-700; nr 50 s. 787-789.

37. Protestant holenderski o św. Tomaszu z Akwinu. *Prz. Katol.* R. 28: 1890 nr 9 s. 134-135.

38. Przyczyny ubytku ludności we Francji. *Prz. Katol.* R. 28: 1890 nr 13 s. 196-197.

39. Rec.: O. FABER: O dobroci. W. 1890. *Prz. Katol.* R. 28: 1890 nr 16 s. 256.

40. Rec.: T. KOWALEWSKI: *Liturgika* czyli wykład obrzędów Kościoła katolickiego. W. 1890. *Prz. Katol.* R. 28: 1890 nr 25 s. 399-400.

41. Rec.: Święty Franciszek z Asyżu za życia i po śmierci. W. 1891. *Prz. Katol.* R. 29: 1891 nr 2 s. 48.

42. Rec.: O. HONORAT: Kazania na uroczystość Przenajświętszej Marii Panny Różańcowej i św. Franciszka Serafickiego i zaofiarowaniu się Marii. W. 1892; O. PROKOP: Majowe „Witaj Królowo" czyli rozpamiętywanie tej antyfony na każdy dzień maja rozłożone. W. 1892. *Prz. Katol.* R. 30: 1892 nr 18 s. 287-288.

43. Ceremoniał parafialny. Przewodnik liturgiczny dla duchowieństwa pasterstwem dusz zajętego. Wyd. 1. W. 1892 Druk. F. Czerwiński T. 1. 8° s. 415; T. 2. W. 1894 s. 440. — Toż. Wyd. 2. T. 1-2. W. 1895-1897 s. 415, s. 444. — Toż. Wyd. 3. T. 1-2. Płock 1906-1907. Druk K. Miecznikowski 8° s. 416, 419. — Toż. Wyd. 4. T. 1-2. Płock 1912 Druk. K. Miecznikowski 8° s. 446, s. 438. — Toż. Wyd. 5. T. 1-2. Płock 1916. Druk. Kuriera płockiego 8° s. 362, VIII, 278, VIII. — Toż. Wyd. 6. T. 1-2. Płock 1922-1923. Druk. A. Gzowskiego s. 354, IV, 449. — Toż. Wyd. 6. T. 1-2. Płock 1923 Druk. Kuriera płockiego 8° s. 273, 8. —

Toż. Wyd. 7. Płock 1931 Druk. Braci Detrychów 8° s. 574.

44. Rec.: *Świt*. Kalendarz na rok zwyczajny 1894. W. 1894. *Prz. Katol.* R. 31: 1893 nr 51 s. 816.

45. Turyferarz i jego czynności podczas Mszy św. i w innych obrzędach Kościoła katolickiego. W. 1893 Druk. F. Czerwiński 16° s. 70.

46. Akolici i ich czynności podczas Mszy św. i w innych obrzędach Kościoła katolickiego. W. 1893 Druk. F. Czerwiński 16° s. 88.

47. Wykład liturgii Kościoła katolickiego. T. 1. W. 1893-1898 Druk. F. Czerwiński 8° s. 1332; T. 2. W. 1902 Druk. F. Czerwiński 8° s. 672; T. 3. Płock 1905 Druk. K. Miecznikowski 8° s. 511; T. 4. Płock 1916 Druk. Kuriera płockiego 8° s. 1163; T. 5. [Rękopis w Bibliotece Diecezjalnej w Płocku].

48. Vade mecum ad infirmos. Lubl. 1894. *Prz. Katol.* R. 32: 1894 nr 23 s. 368.

49. Wyjaśnienie liturgiczne. *Prz. Katol.* R. 32: 1894 nr 43 s. 687-688.

50. W: *Enc. kośc.* T. 20: Pontyfikalne nabożeństwo s. 432, Pontyfikał s. 432-434, Popielec s. 437-442, Porcjunkula s. 442-446, Poronienie s. 446-453, Portatyl s. 453-455, Posłuszeństwo s. 458-460, Pozdrowienie Anielskie s. 560-562.

51. Rec.: *Świt*. Kalendarz F. Czerwińskiego na rok zwyczajny 1895. W. 1895. *Prz. Katol.* R. 32: 1894 nr 50 s. 799-800.

52. Agenda pasterska to jest zebranie tego wszystkiego co ma uczynić dobry kapłan, aby i siebie i dusze sobie powierzone doprowadził do żywota wiecznego. Przerobił z francuskiego i uzupełnił... W. 1894 Druk. F. Czerwiński 8° s. 226.

53. Rec.: G. GRABOWSKI: Wiadomości liturgiczne niezbędne dla organistów i zakrystianów. W. 1895. *Prz. Katol.* R. 33: 1895 nr 21 s. 334-335.

54. Replika na replikę. Jeszcze o książce pt. Wiadomości liturgiczne niezbędne dla organistów i zakrystianów. *Prz. Katol.* R. 33: 1895 nr 25 s. 398-400.

55. Rec.: *Świt*. Kalendarz F. Czerwińskiego na rok przestępny 1896. *Prz. Katol.* R. 33: 1895 nr 51 s. 816.

56. Mowa żałobna na nabożeństwie za duszę śp. biskupa M. Nowodworskiego 12 IX 1896 r. w kościele seminaryjnym w Płocku. *Prz. Katol.* R. 34: 1896 nr 40 s. 635-639.

57. W: *Enc. kośc.* T. 21: Procesja s. 449-452, Prasa s. 534-537, Pożyczka s. 127-131.

58. Casus conscientiae. *Prz. Katol.* R. 34: 1896 nr 46 s. 732-733.

59. Rec.: *Świt*. Kalendarz na rok 1898. *Prz. Katol.* R. 35: 1897 nr 49 s. 784.

60. Parę uwag o studiach teologicznych. *Prz. Katol.* R. 36: 1898 nr 3 s. 33-35.

61. „O hypotezie ks. Birnbacha". *Prz. Katol.* R. 36: 1898 nr 5 s. 79-80; nr 6 s. 95-96.

62. Wzmianka historyczna. *Echa Płoc. i Łomż.* R. 1: 1898 nr 26 s. 3.

63. W: *Enc. kośc.* T. 22: s. 4-5 Prymus i Felicjan, Przemienienie Pańskie s. 85-88, Przeniesienie relikwii św. s. 186-187, Przeniesienie uroczystości s. 187-189, Prześcieradła św. s. 202-205, Przyjęcie dygnitarzy kościelnych s. 270-272, Puryfikaterz s. 474-475, Puszka s. 484-486. Quadragesima s. 493-494, Quinquennales facultates s. 504, Rachunek sumienia s. 523-526.

64. W: *Enc. kośc.* T. 23: Redukcja mszy s. 95-96, Rekoncyliacja kościołów i cmentarzy s. 202-204, Rekoncyliacja pokutujących s. 204-205, Responsoria s. 304-308, Ritus s. 414, Rocznica s. 426-427, Rokieta s. 452, Roraty s. 463-464, Rozalia św. s. 511-512, Rozesłanie Apostołów s. 524, Róża Limańska s. 536-538, Róża z Witerb s. 538-539, Rubrycystyka s. 557-558, Rubryki s. 558.

65. W: *Enc. kośc.* T. 24: Sancutus s. 332-333, Sandały biskupie s. 333-335, Sarbiewski Maciej Kazimierz s. 385-389.

66. W sprawie Towarzystwa Dobroczynności. *Echa Płoc. i Łomż.* R. 4: 1901 nr 8 s. 8.

67. W: *Enc. kośc.* T. 25: Siedem Boleści Najśw. Marii Panny s. 265-266, Skazanych na śmierć przygotowanie s. 464-465.

68. Odezwa komitetu odnowy kościoła katedralnego płockiego do mieszkańców diecezji płockiej. *Prz. Katol.* R. 41: 1903 nr 3 s. 62. — Toż. *Echa Płoc. i Łomż.* R. 6: 1903 nr 4 s. 1.

69. W sprawie odnowienia kościoła katedralnego. *Echa Płoc. i Łomż.* R. 6: 1903 nr 34 s. 1.

70. W: *Enc. kośc.* T. 26: Sollicitatio s. 152-155, Środopoście s. 350, Stacje rzymskie s. 354-356, Stalle s. 362-363, Stanisław Kostka s. 367-373, Strzeliste akty s. 623-624.

71. W: *Enc. kośc.* T. 27: Stuła s. 4-9, Stypendium s. 101-103, Subdiakon s. 107-109, Sufragia s. 119-121, Sufragium s. 121-122, Suknia Pana Jezusa s. 124-126, Supplet Ecclesia s. 145-146, Świątobliwość s. 182-183.

72. Odprawa ks. A. Brykczyńskiemu i jego ciemnicy. *Prz. Katol.* R. 43: 1905 nr 43 s. 673-674.

73. Czerwińsk. *Echa Płoc. i Łomż.* R. 8: 1905 nr 86 s. 3.

74. W: *Enc. kośc.* T. 28: Teresa od Dzieciątka Jezus s. 407-408, Titullus ordinationis. s. 489-491.

75. Gorliwość czy nieświadomość. *Wiad. Past.* R. 1: 1905 nr 1 s. 47-48.
76. Nie wolno urządzać pogrzebu w niektóre uroczystości. *Wiad. Past.* R. 1: 1905 nr 1 s. 52.
76a. Kilka najpilniejszych potrzeb religijnych katolików rzymskich w Królestwie Polskim. *Prz. Katol.* R. 43: 1905 s. 253-257.
77. Nieodmawianie antyfony lub hymnu. *Wiad. Past.* R. 1: 1905 nr 1 s. 52.
78. Celebrans w drodze do ołtarza lub z powrotem. *Wiad. Past.* R. 1: 1905 nr 1 s. 52-53.
79. Obowiązki lekarza względem śmiertelnie chorego. *Wiad. Past.* R. 1: 1905 nr 2 s. 720-722.
80. Czytanie romansów i powieści, których osnową jest miłość zmysłowa. *Wiad. Past.* R. 1: 1905 nr 3 s. 203-204.
81. Spowiednik i przekonania penitenta. *Wiad. Past.* R. 1: 1905 nr 7 s. 454-457.
82. Powaga prawna rytuału piotrkowskiego. *Wiad. Past.* R. 1: 1905 nr 7 s. 464-468.
83. Czy nieszpory, czy inne pieśni ludowe? *Wiad. Past.* R. 1: 1905 nr 8 s. 527.
84. Studia teologiczne. *Wiad. Past.* R. 1: 1905 nr 8 s. 527.
85. Memoriale rituum. *Wiad. Past.* R. 1: 1905 nr 9 s. 598-601.
86. Rubrycela. *Wiad. Past.* R. 1: 1905 nr 9 s. 601-603.
87. Czy godzi się uchylać popisowemu od powinności wojskowej. *Wiad. Past.* R. 1: 1905 nr 10 s. 640-645.
88. Czy w kościele można śpiewać wszystkie pieśni religijne? *Wiad. Past.* R. 1: 1905 nr 10 s. 645-646.
89. Rozdział Kościoła od państwa w liście pasterskim biskupa Bonomellego. *Mies. Past. Płoc.* R. 1: 1906 nr 1 s. 37.
90. Uświęcanie się. *Mies. Past. Płoc.* R. 1: 1906 nr 2 s. 49-50.
91. Daleka krewna panien „głupich". *Mies. Past. Płoc.* R. 1: 1906 nr 2 s. 50-52.
92. Nowiny z Rzymu i ze świata katolickiego. *Mies. Past. Płoc.* R. 1: 1906 nr 6 s. 170-171.
93. Wosku a nie stearyny w liturgii używać należy. *Mies. Past. Płoc.* R. 1: 1906 nr 7 s. 195-196.
94. Rec.: I. CHARSZEWSKI: Na tle społecznych ruchów rewolucyjnych dwa kazania polityczne. W. 1906. *Mies. Past. Płoc.* R. 1: 1906 nr 7 s. 199-200.
95. Ożywianie w nas obecności Bożej. *Mies. Past. Płoc.* R. 1: 1906 nr 9 s. 225-226.
96. Potęga świętości. *Mies. Past. Płoc.* R. 1: 1906 nr 9 s. 246-247.
97. Jedno co niezmienne. *Mies. Past. Płoc.* R. 1: 1906 nr 9 s. 247-248.
98. Uwagi o medytacji kapłańskiej. *Mies. Past. Płoc.* R. 1: 1906 nr 9 s. 249.
99. Post sakramentalny i Komunia wielkanocna. *Mies. Past. Płoc.* R. 1: 1906 nr 10 s. 273-274.
100. Laicyzm i rządy kościelne. *Mies. Past. Płoc.* R. 1: 1906 nr 10 s. 274-275.
101. Pasterskie uwagi o Mszy świętej. *Mies. Past. Płoc.* R. 1: 1906 nr 10 s. 276.
102. Uroczystość Serca Jezusowego. *Mies. Past. Płoc.* R. 1: 1906 nr 10 s. 275-276.
103. Obowiązek odmawiania aktu poświęcenia się Sercu Jezusowemu. *Mies. Past. Płoc.* R. 2: 1907 nr 1 s. 20-21.
104. Rec.: ZAWALIDROGA: O ustawach diecezji płockiej. W. 1906. *Mies. Past. Płoc.* R. 2: 1907 nr 1 s. 22-24.
105. Spodziewany proces beatyfikacyjny Piusa IX. *Mies. Past. Płoc.* R. 2: 1907 nr 2 s. 45.
106. Rec.: B. MARJAŃSKI: Bractwo Różańcowe. Płock 1907. *Mies. Past. Płoc.* R. 2: 1907 nr 2 s. 50.
107. Rec.: A. DĄBROWSKI: Opłakane skutki z czytania złych pism. Płock 1906. *Mies. Past. Płoc.* R. 2: 1907 nr 2 s. 51.
108. Ksiądz Aleksander Zaremba. *Mies. Past. Płoc.* R. 2: 1907 nr 3 s. 56-60.
109. Mowa żałobna wypowiedziana 27 II 1907 r. w kościele Rosochackim przed wyniesieniem na cmentarz zwłok śp. ks. Aleksandra Zaremby. *Mies. Past. Płoc.* R. 2: 1907 nr 3 s. 61-63. — Toż. *Prz. Katol.* R. 45: 1907 nr 12 s. 183-185.
110. Scienda et serwanda. *Mies. Past. Płoc.* R. 2: 1907 nr 3 s. 80.
111. Ksiądz Aleksander Zaremba. *Prz. Katol.* R. 45: 1907 nr 11 s. 168-171.
112. W: *Enc. kośc.* T. 29: Trikerjon s. 121, Triptyk s. 121-122, Trisagjon s. 122, Trójcy św. bractwo s. 150-151, Trójcy św. uroczystość s. 151-152, Tropy s. 154-155, Trumna s. 163, Trzech Króli s. 239-241.
113. Ciekawe świadectwo, oddane katechizmowi jako książce. *Mies. Past. Płoc.* R. 3: 1908 nr 2 s. 97-98.
114. Katolicyzm i modernizm. *Mies. Past. Płoc.* R. 3: 1908 nr 3 s. 112-114.
115. Nowa konstytucja Apostolska o Kurii Rzymskiej. *Mies. Past. Płoc.* R. 3: 1908 nr 8 s. 211-213.
116. Postanowienie względem wprowadzenia nowego Graduału. *Mies. Past. Płoc.* R. 3: 1908 nr 8 s. 214.
117. Dzieje Instytutu Matki Bożej Miłosierdzia (1818-1907) Płock 1908 Druk. K. Miecznikowski 8° s. 332.
118. Jak uczyć religii katolickiej bez podręcznika? Wykład pacierza, przygotowanie do pierwszej spowiedzi i Komunii świętej oraz wskazówki metodyczne opracował... W. 1908 Druk. E. Nicza 8° s. 213.

119. Dodatnie strony kształcenia teologicznego w Rzymie. *Mies. Past. Płoc.* R. 4: 1909 nr 11 s. 292-293.

120. Kongres Eucharystyczny w Kolonii w miesiącu sierpniu r. b. *Mies. Past. Płoc.* R. 4: 1909 nr 11 s. 294-295.

121. Mowa J. E. Ks. biskupa Nowowiejskiego [na pogrzebie arcybiskupa A. Wnukowskiego]. *Prz. Katol.* R. 47: 1909 nr 26 s. 407-409.

122. O stowarzyszeniach dzięci i młodzieży. *Mies. Past. Płoc.* R. 5: 1910 nr 3 s. 60-61.

123. O czytaniu duchownym. *Mies. Past. Płoc.* R. 5: 1910 nr 4 s. 69-72.

124. Gemma Galgani. *Mies. Past. Płoc.* R. 5: 1910 nr 5 s. 99-101.

125. O wyrabianiu powołania do stanu duchownego w szkole chrześcijańskiej. *Mies. Past. Płoc.* R. 5: 1910 nr 6 s. 129-133.

126. O parafiach eucharystycznych. *Mies. Past. Płoc.* R. 5: 1910 nr 10 s. 292-294.

127. Medalik-szkaplerz. *Mies. Past. Płoc.* R. 5: 1910 nr 2 s. 41-43.

128. W: *Enc. kośc.* T. 30: Victimae paschali laudes s. 113, Voluzjan s. 149-150, Vademecum s. 11.

129. Z Jezusem. Książka do nabożeństwa. Wyd. 1. Płock 1911 Druk. A. Gzowskiego 16° s. 205. — Toż. Wyd. 14. Płock 1968.

130. Liturgia i sztuka kościelna. Płock 1912 Druk. K. Miecznikowski 16° s. 30.

131. Czujność pasterska względem dzieci komunikujących, które jeszcze nie ukończyły nauki katechizmu większego. *Mies. Past. Płoc.* R. 7: 1912 nr 10 s. 245-247.

132. Rec.: A. MACIEJOWSKI: Trzy przemówienia do ludu o tym, co to jest oświata i jaką ona być powinna. Płock 1913. *Mies. Past. Płoc.* R. 8: 1914 nr 3 s. 95.

133. O wymawianiu łaciny w Kościele zachodnim. *Mies. Past. Płoc.* R. 8: 1913 nr 4 s. 117-118.

134. Malta i kongres eucharystyczny XXIV-ty. *Mies. Past. Płoc.* R. 8: 1913 nr 5 s. 131-134.

135. Grzeczność i przyzwoitość kapłańska. *Mies. Past. Płoc.* R. 8: 1913 nr 10 s. 258-261.

136. Rec.: A. TREPKOWSKI: Nauka wiary i moralności. W. 1913. *Mies. Past. Płoc.* R. 9: 1914 nr 4 s. 154-155.

137. Rec.: W. KRYNICKI: Dzieje Kościoła Powszechnego. Włocławek 1914. *Mies. Past. Płoc.* R. 9: 1914 nr 4 s. 155-156.

138. Rec.: J. JOERGENSEN: Kłamstwo życia a prawda życia. P. 1914. *Mies. Past. Płoc.* R. 9: 1914 nr 4 s. 156.

139. Rec.: J. JOERGENSEN: Z drogi. P. 1914. *Mies. Past. Płoc.* R. 9: 1914 nr 4 s. 156.

140. Rec.: J. JOERGENSEN: In excelsis. P. 1914. *Mies. Past. Płoc.* R. 9: 1914 nr 4 s. 156-157.

141. Rec.: B. CHEŁMIŃSKI: Nieomylność Kościoła katolickiego. P. 1914. *Mies. Past. Płoc.* R. 9: 1914 nr 4 s. 157.

142. Zmiany w wydaniu IV-tym Ceremoniału parafialnego. *Mies. Past. Płoc.* R. 9: 1914 nr 5 s. 191.

143. Rec.: Pierwsza Komunia św. W. 1914. *Mies. Past. Płoc.* R. 9: 1914 nr 5 s. 192.

144. Rec.: W. MIŚ: Z Ziemi św. P. 1914. *Mies. Past. Płoc.* R. 9: 1914 nr 5 s. 192.

145. Rec.: K. DĘBIŃSKI: Podręcznik praktyczny teologii pasterskiej. W. 1914. *Mies. Past. Płoc.* R. 9: 1914 nr 5 s. 192.

146. Rec.: W. SZCZEPAŃSKI: Bóg — Człowiek w opisie Ewangelistów. Rzym 1914. *Mies. Past. Płoc.* R. 9: 1914 nr 5 s. 192-193.

147. Rec.: K. KANTAK: Dzieje Kościóła Polskiego. T. 2. P. 1914. *Mies. Past. Płoc.* R. 9: 1914 nr 7 s. 245.

148. Przepisy dla chóru. Płock 1914 Druk. „Mazura" 16° s. 20.

149. Rec.: F. DWORNICKI: Nowy katechizm III Zakonu oraz najnowszy skarb odpustów. Włocławek 1914. *Mies. Past. Płoc.* R. 11: 1916 nr 8 s. 245.

150. Rec.: J. G.: Dziecko Eucharystyczne. Płock 1916. *Mies. Past. Płoc.* R. 11: 1916 nr 8 s. 244.

151. Rec.: C. MEYNCKENS: Praktyczny przewodnik dla osób dążących do doskonałości i kierowników duchownych. Włocławek 1916. *Mies. Past. Płoc.* R. 11: 1916 nr 11 s. 328.

152. O. Honorat — kapucyn. *Mies. Past. Płoc.* R. 12: 1917 nr 1 s. 26-27.

153. Sodalicja czy stowarzyszenie? *Mies. Past. Płoc.* R. 12: 1917 nr 2 s. 45-47.

154. Rec.: Sz. LUBELSKI: Casus conscientiae in praecipuas questiones Theologiae moralis. Tarnoviae 1917. *Mies. Past. Płoc.* R. 12: 1917 nr 2 s. 65-66.

155. Rec.: T. KOWALEWSKI: Nauka wiary i moralności katolickiej. Płock 1916. *Mies. Past. Płoc.* R. 12: 1917 nr 2 s. 66.

156. Rec.: W. GÓRZYŃSKI: Szanujmy stare kościoły. Włocławek 1917. *Mies. Past. Płoc.* R. 12: 1917 nr 2 s. 66.

157. Rec.: „Powstanie naród przeciw narodowi". Zbiór kazań o wojnie. P. 1915. *Mies. Past. Płoc.* R. 12: 1917 nr 3 s. 94.

158. Rec.: A. LIGUORI: O powołaniu zakonnym. P. 1916. *Mies. Past. Płoc.* R. 12: 1917 nr 3 s. 94.

159. Rec.: A. WIBBELT: Misja wszechświatowa. P. 1916. *Mies. Past. Płoc.* R. 12: 1917 nr 3 s. 94-95.

160. Rec.: S. PELCZAR: Wezwanie do

pracy. Przemyśl 1917. *Mies. Past. Płoc.* R. 12: 1917 nr 5 s. 139-140.

161. Rec.: P. MAŃKOWSKI: Po naszemu. Kr. 1917. *Mies. Past. Płoc.* R. 12: 1917 nr 6 s. 162-163.

162. Uwagi nad przepisami tymczasowymi o nauczaniu elementarnym. *Mies. Past. Płoc.* R. 12: 1917 nr 12 s. 303-306.

163. Rec.: W. SZCZEPAŃSKI: Ewangelie na każdy dzień roku kościelnego. Kr. 1917. *Mies. Past. Płoc.* R. 12: 1917 nr 12 s. 311.

164. Płock. Monografia historyczna. Wyd. 1. Płock 1917 Druk. Kuriera płockiego 8° s. 624. — Toż. Wyd. 2 przerobione i znacznie rozszerzone. Płock 1930 Druk. Bracia Detrychowie 8° s. 716.

165. Nowy proces beatyfikacyjny. *Mies. Past. Płoc.* R. 13: 1918 nr 1 s. 18.

166. Rec.: S. SZYLLER: Tradycja budownictwa ludowego w architekturze płockiej. W. 1917. *Mies. Past. Płoc.* R. 13: 1918 nr 1 s. 28-29.

167. Rec.: W. SZCZEPAŃSKI: Jeruzalem i Jerycho w świetle dziejów i wykopalisk. W. 1917. *Mies. Past. Płoc.* R. 13: 1918 nr 1 s. 29.

168. Rec.: Głos eucharystyczny. *Mies. Past. Płoc.* R. 13: 1918 nr 2 s. 54-55.

169. Rec.: Pamiętnik IV-go ogólnego zjazdu ks. ks. prefektów Królestwa Polskiego. W. 1917. *Mies. Past. Płoc.* R. 13: 1918 nr 2 s. 56.

170. Rec.: CZ. SOKOŁOWSKI: Alfred Loisy. W. 1918. *Mies. Past. Płoc.* R. 13: 1918 nr 3 s. 79-80.

171. Rec.: J. KŁOS: Magnificat. Nauki o Matce Bożej na miesiąc maj. P. 1918. *Mies. Past. Płoc.* R. 13: 1918 nr 5 s. 111.

172. Rec.: W. STOICK: Królestwo Marii. Kr. 1917. *Mies. Past. Płoc.* R. 13: 1918 nr 5 s. 111.

173. Rec.: B. ŻYCHLIŃSKI: Pójdź za mną. P. 1918. *Mies. Past. Płoc.* R. 13: 1918 nr 5 s. 111.

174. Rec.: Święci wędrowcy. Legendy ludowe. P. 1918. *Mies. Past. Płoc.* R. 13: 1918 nr 5 s. 111.

175. Rec.: A. LIGUORI: O umiłowaniu Pana Jezusa w życiu codziennym. P. 1918. *Mies. Past. Płoc.* R. 13: 1918 nr 5 s. 112.

176. Rec.: S. ADAMSKI: W imię ojczyzny polskim rodzinom. P. 1918. *Mies. Past. Płoc.* R. 13: 1918 nr 10 s. 202-203.

177. Rec.: A. KARWAT: Na naszej glebie. P. 1910. *Mies. Past. Płoc.* R. 13: 1918 nr 11 s. 224.

178. Rec.: A. KARWAT: Nadzwyczajni goście. P. 1912. *Mies. Past. Płoc.* R. 13: 1918 nr 11 s. 224.

179. Rec.: A. KARWAT: Na służbie. P. 1912. *Mies. Past. Płoc.* R. 13: 1918 nr 11 s. 224.

180. Rec.: A. KARWAT: Pośród skał i jarów. Kr. 1912. *Mies. Past. Płoc.* R. 13: 1918 nr 11 s. 224.

181. Rec.: A. KARWAT: Stryj Agapit. P. 1910. *Mies. Past. Płoc.* R. 13: 1918 nr 11 s. 224.

182. Rec.: A. BERTRAM: Dzieci bierzmowania. Fryburg 1918. *Mies. Past. Płoc.* R. 13: 1918 nr 11 s. 225.

183. Rec.: A. KARWAT: Wawrzyna. Kr. 1909. *Mies. Past. Płoc.* R. 13: 1918 nr 12 s. 244.

184. Rec.: A. KARWAT: Kwiat Jagiellonów. Kr. 1913. *Mies. Past. Płoc.* R. 13: 1918 nr 12 s. 244-245.

185. Rec.: A. KARWAT: Kwiaty i kolce. P. 1901. *Mies. Past. Płoc.* R. 13: 1918 nr 12 s. 245.

186. Rec.: Program naukowy szkoły średniej. W. 1919. *Mies. Past. Płoc.* R. 14: 1919 nr 1 s. 16-17.

187. Rec.: A. BOROWSKI: Ogólne zarysy wychowania narodowego. W. 1918. *Mies. Past. Płoc.* R. 14: 1919 nr 1 s. 17-18.

188. Rec.: A. KARWAT: Bratnie dusze. Kr. 1914. *Mies. Past. Płoc.* R. 14: 1919 nr 1 s. 19-20.

189. Msza wieczernikowa. *Mies. Past. Płoc.* R. 14: 1919 nr 2 s. 21-27; nr 3 s. 41-44.

190. Rec.: A. KARWAT: Czarna perła. Kr. 1915. *Mies. Past. Płoc.* R. 14: 1919 nr 3 s. 75-76.

191. Rec.: M. CZEPSKA: Z ducha i z ziemi. P. 1919. *Mies. Past. Płoc.* R. 14: 1919 nr 2 s. 35.

192. Rec.: R. RYBARSKI: Idea gospodarstwa narodowego. Kr. 1919. *Mies. Past. Płoc.* R. 14: 1919 nr 2 s. 35.

193. Rec.: M. CZEPSKA: Opowieści Chrystusowe. P. 1917. *Mies. Past. Płoc.* R. 14: 1919 nr 2 s. 35.

194. Rec.: K. LUTOSŁAWSKI: Teologia. W. 1919. *Mies. Past. Płoc.* R. 14: 1919 nr 2 s. 34-35.

195. Rec.: P. KREMER: Wniebowzięcie Bogarodzicy w wierze i teologii współczesnego Kościoła. Włocławek 1918. *Mies. Past. Płoc.* R. 14: 1919 nr 4 s. 71.

196. Rec.: J. MŁYNARCZYK: Pogadanki religijne z małemi dziećmi w kościele, w domu, w ochronie. Kr. 1917. *Mies. Past. Płoc.* R. 14: 1919 nr 4 s. 71-72.

197. Rec.: P. GÓRSKA: „36 pogadanek religijnych z małymi dziećmi". W. 1918. *Mies. Past. Płoc.* R. 14: 1919 nr 4 s. 72.

198. Rec.: F. CZERWIJOWSKI: Biblioteki powszechne. W. 1919. *Mies. Past. Płoc.* R. 14: 1919 nr 8 s. 156.

199. Rec.: K. LUTOSŁAWSKI: Teologia. T. 3: W. 1919. *Mies. Past. Płoc.* R. 14: 1919 nr 9 s. 178.

200. Rec.: H. MOŚCICKI: Unici. W.

1919. *Mies. Past. Płoc.* R. 14: 1919 nr 9 s. 178-179.

201. Rec.: R. BENSON: Pan świata. P. 1919. *Mies. Past. Płoc.* R. 14: 1919 nr 9 s. 179-181.

202. Rec.: OTTONÓWNA: Podlaskie „Hospody pomyłuj". Kr. 1908. *Mies. Past. Płoc.* R. 14: 1919 nr 9 s. 179.

203. Rec.: S. GŁĘBIŃSKI: Wykład ekonomiki społecznej wraz z zarysem polityki ekonomicznej i historią ekonomiki. Lw. 1915. *Mies. Past. Płoc.* R. 15: 1920 nr 1 s. 19-20.

204. Rec.: P. KELLER: Baśń ostatnia. P. 1919. *Mies. Past. Płoc.* R. 15: 1920 nr 1 s. 20.

205. Rec.: H. BENSON: Brzask wszechrzeczy. P. 1919. *Mies. Past. Płoc.* R. 15: 1920 nr 2 s. 34-35.

206. Patronat i sejm. Płock 1920. Odbitka z *Kuriera Płockiego* nr 60 z 13 III 1920 r. 8° s. 4 nlb.

207. Rec.: J. CIEMNIEWSKI: O nowożytną metodę nauczania religii. P. 1920. *Mies. Past. Płoc.* R. 15: 1920 nr 8 s. 127-128.

208. Rec.: J. WORONIECKI: Królewskie kapłaństwo. P. 1919. *Mies. Past. Płoc.* R. 15: 1920 nr 6 s. 99.

209. Rec.: *Przegląd Teologiczny* R. 1920 z. 2. Lw. 1920. *Mies. Past. Płoc.* R. 15: 1920 nr 8 s. 128.

210. Rec.: J. KWIECIŃSKI: Organizacja i prowadzenie powszechnej oświaty pozaszkolnej. Szamotuły 1921. *Mies. Past. Płoc.* R. 16: 1921 nr 5/6 s. 63-64.

211. Msza w okresie przednicejskim. Lw. 1922 Druk. L. Wiśniewski 8° s. 121.

212. Rec.: W. SZCZEPAŃSKI: Egipt. Lw. 1922. *Mies. Past. Płoc.* R. 17: 1922 nr 12 s. 236-237.

213. Rec.: M. CZERWIŃSKI: Bł. Andrzej Bobola, jego życie, męczeństwo i kult. W. 1922. *Mies. Past. Płoc.* R. 18: 1923 nr 2 s. 46.

214. Pastorologia. Wyd. 1. Płock 1923 Druk. A. Gzowski 8° s. 449. — Toż. Wyd. 2. Płock 1931 Druk. Braci Detrychów 8° s. 482.

215. Seminaristica. *Prz. Teol.* R. 3: 1922 z. 1 s. 53-56; R. 4: 1923 z. 1 s. 48-53.

216. Rec.: S. SZUREK: Ojciec duchowny i jego prawa w seminarium kleryków. Lw. 1923. *Mies. Past. Płoc.* R. 18: 1923 nr 11 s. 213-214.

217. Rec.: W. SZCZEPAŃSKI: Egea i Hatti. Lw. 1923. *Mies. Past. Płoc.* R. 18: 1923 nr 11 s. 215.

218. Uposażenie proboszczów w b. Kongresówce. *Mies. Past. Płoc.* R. 19: 1924 nr 6 s. 148-150.

219. Rec.: J. PRUSZKOWSKI: Martyrologium Podlackiae brevissimum. Lubl. 1924. *Mies. Past. Płoc.* R. 19: 1924 nr 7 s. 201-202.

220. Synaxis czyli Msza święta, najwyższy obowiązek katolika. Wyd. 1. Płock 1925 Druk. „Dziennika płockiego" 16° s. 52. — Toż. Wyd. 2. Płock 1929 Druk. A. Gzowski 16° s. 100. — Toż. Wyd. 3. Płock 1931 Druk. Bracia Detrychowie 16° s. 104.

221. Rec.: W. ADAMSKI: Zarys psychologii młodzieży. P. 1924. *Mies. Past. Płoc.* R. 20: 1925 nr 5 s. 206-207.

222. Mowa żałobna wygłoszona w Wilnie przy zwłokach śp. arcybiskupa Cieplaka. *Mies. Past. Płoc.* R. 21: 1926 nr 4 s. 138-144.

222a. Mowa żałobna wygłoszona w Wilnie przy zwłokach św. arcybiskupa Cieplaka. *Polak-Katolik.* R. 17: 1926 nr 64-65.

223. Konferencje episkopatu prowincji warszawskiej 1906-1918. Włocławek 1927. Odbitka z *Ateneum Kapłańskiego* 8° s. 40.

224. Przemówienie. W: *Księga pamiątkowa Międzynarodowego Akademickiego Kongresu Misyjnego...* 1927. P. [1928] s. 17-20.

225. Przedmowa. W: *Podręcznik do nabożeństw dodatkowych dla diecezji płockiej.* Płock 1928.

226. Fara płocka. Płock 1930. Odbitka z monografii historycznej Płocka. Druk. Braci Detrychów 8° s. 32.

227. Czwarta konferencja unijna w Pińsku. *Aten. Kapł.* T. 32: 1933 s. 307-309.

228. Przedmowa. W: F. RUTKOWSKI: Arcybiskup Jan Cieplak. W. 1934.

229. Przedmowa. W: *Atlas misji katolickich.* Lw. 1937 s. 3.

II.

KUMOR B.: Nowowiejski Antoni Julian. W: *Pol. słow. biogr.* T. 23 s. 398-400, tamże literatura. — Ponadto: PĘSKI A.: J. E. ks. Antoni Julian Nowowiejski, pasterz diecezji płockiej. *Prz. Katol.* R. 46: 1908 nr 51 s. 801-802; PĘSKI A.: Konsekracja J. E. ks. Antoniego Juliana Nowowiejskiego, biskupa płockiego. *Prz. Katol.* R. 47: 1909 nr 2 s. 29-30; TENŻE: Uroczystości ingresowe J. E. pasterza płockiego. *Prz. Katol.* R. 47: 1909 nr 4 s. 51-53; Konsekracja, ingres [bpa Nowowiejskiego]. *Mazur.* R. 4: 1909 nr 1 s. 4-5; W dwudziestą rocznicę ingresu na stolicę biskupią w Płocku 10 I 1909 — 10 I 1929. *Dz. Płoc.* R. 8: 1929 nr 9 s. 2-3; Medal pamiątkowy pięćdziesięciolecia kapłaństwa J. E. ks. Arcybiskupa. *Dz. Płoc.* R. 10: 1931 nr 159 s. 1-3; MĄKOWSKI W.: Po latach pięćdziesięciu... 1881-1931. *Mies. Past. Płoc.* R. 26: 1931 nr 7 s. 229-256; Uroczystość Najdostojniejszego Solenizanta. *Hasło Katol.* R. 2: 1932 nr 25 s. 301-302; J. E. ks. arcybp. Nowowiejski. *Głos Mazow.* R. 1: 1933 nr 127 s. 2; nr 128 s. 2; nr

129 s. 2; nr 130 s. 2-3; Za zasługi-hołd, za miłość-miłość. Katolickie Mazowsze płockie z sercem stanęło przy swoim Arcypasterzu w 25-lecie Jego pasterzowania diecezją płocką. *Głos Mazow.* R. 1: 1933 nr 131 s. 1; Arcypasterz płocki w chwilach historycznych. *Głos Mazow.* R. 1: 1933 nr 131 s. 2; SZELĄŻEK A.: Przemówienie wygłoszone na bankiecie z okazji jubileuszu 25-lecia biskupstwa J. E. ks. Arcybiskupa Nowowiejskiego w Płocku w dniu 12 b. m. *Głos Mazow.* R. 1: 1933 nr 134 s. 2; nr 135 s. 2; J. E. ks. Arcybiskup A. Nowowiejski członek honorowy Towarzystwa Naukowego Płockiego. *Głos Mazow.* R. 4: 1936 nr 284 s. 4; Płockie Tow. Naukowe uczciło 50-lecie pracy naukowej J. E. ks. Arcybiskupa dra A. J. Nowowiejskiego. *Głos Mazow.* R. 5: 1937 nr 35 s. 1; 30 lat na stolicy biskupów płockich. *Hasło Katol.* R. 8: 1938 nr 24 s. 349-350; GRZYBOWSKI M.: Nowowiejski Antoni Julian (1858-1941), mgr teologii, dr honoris causa U. W., biskup płocki, arcybiskup silieński, zamordowany w Działdowie. W: *Martyrologium duchowieństwa diecezji płockiej w latach II wojny światowej 1939-1945.* Tamże bibliografia. Maszynopis w druku; DECYK J.: Arcybiskup Nowowiejski jako liturgista. W. 1974 [Maszynopis].

Ks. Michał Grzybowski

Obertyński Zdzisław (1894-1978), profesor Uniw. Warszawskiego, historyk Kościoła, autor prac z historii Ormian oraz liturgii.

Urodził się 1 XII 1894 r. we Lwowie, był synem Zdzisława i Marii z Pogorskich. Wykształcenie średnie otrzymał we Lwowie oraz w jezuickim Gimnazjum w Kalksburgu k. Wiednia. W l. 1913-1914 studiował prawo na Uniw. Wiedeńskim. I wojna światowa przerwała mu studia; w l. 1916-1918 pełnił czynną służbę wojskową. Po zakończeniu wojny studiował w Seminarium Duchownym w Krakowie oraz w Canisianum w Innsbrucku. Święcenia kapłańskie przyjął w 1922 r. we Lwowie. Pracował najpierw w Gołogórach, a od 1925 r. we Lwowie, gdzie był prefektem szkół, wikariuszem parafialnym, a równocześnie studiował historię na Uniw. Jana Kazimierza we Lwowie. Habilitował się 24 V 1930 r. z zakresu archeologii chrześcijańskiej i liturgiki historycznej. W 1932 r. rozpoczął wykłady na Uniw. Warszawskim. W 1939 r. uczestniczył w kampanii wrześniowej i został osadzony w więzieniu na Pawiaku. Od grudnia 1939 r. przebywał w Rzymie, a następnie we Francji i w Anglii, gdzie był kapelanem Armii Polskiej. Po powrocie do kraju w 1947 r. podjął zajęcia dydaktyczne na Uniw. Warszawskim, z których z racji zdrowotnych zrezygnował w 1958 r. Zmarł 12 V 1978 r. w szpitalu w Otwocku.

I.

1. Rec.: J. BRAUN: Der christliche Altar in seiner geschichtlichen Entwicklung. München 1924. *Prz. Teol.* R. 8: 1927 s. 417-424.

2. Rec.: W. ABRAHAM: Pontificale biskupów krakowskich z XII w. Kr. 1927. *Kwart. Hist.* R. 42: 1928 s. 324-330.

3. Rec.: Th. SCHMIT: Die Koimesis-Kirche von Nikaia. Berlin 1927. *Prz. Teol.* R. 9: 1928 s. 309-321.

4. Agenda wileńska z 1499 r. *Prz. Teol.* R. 10: 1929 s. 177-191. — Toż w osob. odb. Lw. 1929 8° s. 15.

5. Pontyfikale lwowskie z XIV w. w wiedeńskiej Nationalbibliothek. *Kwart. Hist.* R. 43: 1929 t. 1 s. 457-474.

6. Dwa zabytki skarbca Santo Sepolcro w Barletta. W: *Księga pamiątkowa ku czci Władysława Abrahama.* T. 1. Lw. 1930 s. 381-391.

7. Pontyficale arcybiskupa lwowskiego Jana Rzeszowskiego w Bibliotece Kapitulnej w Gnieźnie. Lw. 1930 Ossolineum 8° s. XIII, 357, nlb. 2.

8. Pontyficale Halickie zwane pontyfikałem Boryszewskiego. *Prz. Teol.* R. 11: 1930 s. 153-182. — Toż w: *Nasza myśl teologiczna.* T. 1. Lw. 1930 s. 217-246.

9. Rec.: C. ENLART: Les monuments des Croisés dans le royaume de Jérusalem. Paris 1925-1926. *Prz. Teol.* R. 12: 1931 s. 271-272.

10. L'image de la Trinité au château de Lublin. *Collect. Theol.* R. 13: 1932 s. 60-69.

11. Eine Gründungsurkunde der polnischen Armenier aus d. XIV Jhdt. *Collect. Theol.* R. 13: 1932 s. 374-384.

12. Les Arméniens polonais et leur attitude envers Rome. W: *La Pologne au 7-e Congrès Historique.* Vol. 2. W. 1933 s. 95-121. — Toż w osob. odb. Varsovie 1933 s. 27.

13. W sprawie ofiarodawcy ormiańskiego ewangeliarza z XII w. *Biuletyn Hist. Sztuki i Kultury.* R. 2: 1933/34 s. 293-295.

14. Na marginesie diecezjalnego schematyzmu ormiańskiego. *Spraw. z Posiedz. TN Warsz.* 1933 XXVI Wydz. II. — Toż w osob. odb. W. 1934 Skł. Libraria Nova 8° s. 203-214.

15. Die Florentiner Union der polnischen Armenier und ihr Bischofkatalog. *Orientalia Christiana.* Vol. 36: 1934 nr 96 s. 5-68.

16. Polscy Ormianie. *Oriens.* R. 2: 1934 s. 170-174.

17. Tak zwany psałterz Marjański z Zin-

na. *Biuletyn Hist. Sztuki i Kultury*. R. 3: 1934/35 s. 81-102.

18. Rec.: S. ROSIAK: Prowincja litewska SS. Miłosierdzia. Wil. 1933. *Gaz. Kośc*. R. 42: 1935 s. 22-23.

19. Materiały do biografii Krasickiego w Warszawskim Konsystorze Metropolitalnym. W: *Księga referatów. Zjazd naukowy imienia Ignacego Krasickiego we Lwowie w dniach 8-10 czerwca 1935 r.* Lw. 1936 s. 462-464. — Toż. *Pam. Liter*. R. 33: 1936 s. 461-464.

20. Jeszcze źródło pierwszej mowy bazylejskiej Elgota. *Collect. Theol*. R. 17: 1936 s. 386.

21. Początki polskiej prowincji kapucynów. W. 1936 Druk. J. Cotty 8° s. 34. — Odb. ze *Spraw. z Posiedzeń TN Warsz*.

22. Ślad tzw. Ognia Jerozolimskiego w liturgii śląskiej. 1937.

23. Thomas, der erste Bischof von Lwów. *Collect. Theol*. R. 18: 1937 s. 533-540.

24. Świętokrzyscy misjonarze a powstanie styczniowe. W. 1938 Druk. F. Wyszyński 8° s. 13.

25. Wskrzeszenie Warszawskiego Wydziału Teologicznego. Na podstawie Kroniki Uniwersytetu i materiałów archiwalnych. *Wiad. Archidiec. Warsz*. R. 28: 1938. — Toż w osob. odb. W. 1938 Druk. Archidiec. 8° s. 76.

26. Rec.: K. KANTAK: Franciszkanie polscy, 1237-1517. Kr. 1937. *Kwart. Hist*. R. 52: 1938 s. 709-711.

27. Litewskie plany polskich kapucynów. *Aten. Wil*. R. 14: 1939 z. 1 s. 1-69.

28. Uwagi o wyposażeniu wnętrza Tumu łęczyckiego. *Biul. Hist. Sztuki i Kultury*. R. 8: 1946 s. 187-192.

29. O. Włodzimierz Ledóchowski. Na marginesie pierwszego życiorysu 26 generała Tow. Jezusowego. *Nasza Przeszł*. T. 4: 1948 s. 341-350.

30. Kościół i jego wnętrze. *Ruch Biblij*. R. 2: 1949 s. 279-293, 335-370.

31. Zmartwychwstańcy a Niepokalanki. Próba dokumentacji wzajemnej zależności. W. 1949 8° s. IX, 491, 365. Studia historico-ecclesiastica t. 6-7.

31a. Rec.: D. TRAUGOTT HAHN: Lebenserrinnerungen. Stuttgart 1940. *Collect. Theol*. R. 21: 1950 s. 164-166.

32. Grâces mystiques extraordinaires chez la Mère Marie Marcelline Darowska. *Collect. Theol*. R. 21: 1950 s. 469-532.

33. Łaski nadzwyczajne w życiu mistycznym M. Marceliny Darowskiej. *Aten. Kapł*. T. 50: 1950 s. 325-364.

34. Sztuka a liturgia. 1952.

35. Animadversiones criticae. *Collect. Theol*. R. 25: 1954 s. 597-657.

36. De nonnullis iam alumnis et professoribus Facultatis Scientiarum Ecclesiasticarum Universitatis Varsaviensis. *Collect. Theol*. R. 25: 1954 s. 321-327.

37. Rec.: B. DMOWSKA: Matka Maria Angela Truszkowska. Buffalo 1949. *Collect. Theol*. R. 26: 1955 s. 353-373.

38. Fletnia Jubala i młotki Pitagorasa. Próba uzupełnienia interpretacji Biblii płockiej. *Biul. Hist. Sztuki*. R. 18: 1956 s. 457-463.

39. Rec.: A. SCHLETZ: L'Activitè culturelle des Prêtres de la Mission en Pologne (1651-1864). Paris 1954. *Nasza Przeszł*. T. 5: 1957 s. 305-309.

40. Rec.: M. WINOWSKA: Frère Albert en la face aux outrages. Paris 1953. *Nasza Przeszł*. T. 5: 1957 s. 324-332.

41. Weto kardynała Puzyny. *Collect. Theol*. R. 29: 1958 s. 10-48.

42. Rec.: Z. AMEISENOWA: Rękopisy i pierwodruki iluminowane Biblioteki Jagiellońskiej. Wr. 1958. *Biul. Hist. Sztuki*. R. 21: 1959 s. 102-107.

43. Habakuk, Daniel i Zachariasz. Problem ikonograficzny w kościele św. Trójcy na Zamku w Lublinie. 1960.

44. Die Polnischen Armenien und ihr Erzbischof Andreas in Jazłowiec. 1961.

45. Dzieje kanonizacji św. Jacka. *Prawo Kanon*. R. 4: 1961 nr 1-4 s. 79-172.

46. Pontyfikały krakowskie XV wieku. *Prawo Kanon*. R. 4: 1961 nr 1-4 s. 335-419.

47. Legenda jazłowiecka. Przyczynek do krytyki podań ludowych w wiekach XVI-XVIII. *Stud. Źródłozn*. T. 7: 1962 s. 57-77; T. 8: 1963 s. 15-48.

48. Lehahajewe en anoc Andreas archepiskoposĕ Eazlovivi medž. Die polnischen Armenier und ihr Erzbischof Andreas in Jazłowiec. Vienna 1963 16° s. nlb. 8, 160. Tekst ormiański.

49. Święta Monegundis. (Nieznany kult zapomnianej świętej w Krakowie w wieku XI-XII). *Ruch Biblij*. R. 19: 1966 s. 353-362.

50. St. Gallen und Krakau. Liturgische Einflüsse im XI Jht. *Zeitschr. f. Schweizer. Kirchengesch*. Bd 61: 1967 s. 152-158.

51. Tytuł „Archiepiscopus Apostolicus" w XI wieku w Krakowie. *Prawo Kanon*. R. 10: 1967 nr 3-4 s. 301-307.

52. Benedictio propitatorii w Krakowie. *Ruch Biblij*. R. 21: 1968 s. 69-77.

53. Wypowiedź. W: Ogólnopolska sesja naukowa z dnia 25 listopada 1966 r. *Rocz. Humanist*. R. 16: 1968 z. 2 s. 123-174.

54. Sangalleński wzór w polskiej liturgii. *Stud. Theol. Vars*. R. 7: 1969 nr 2 s. 177-185.

55. Wzory i analogie wybranych formuł w liturgii krakowskiej XI wieku. *Studia Źródłozn*. T. 14: 1969 s. 35-51.

56. Rec.: W. URBAN: Ostatni etap dziejów Kościoła w Polsce przed nowym tysiącleciem. Romae 1966. *Stud. Theol. Vars.* R. 7: 1969 nr 2 s. 288-294.

57. Encyklopedia wiedzy o książce. Wr. 1971. 43 hasła.

58. Historia Kościoła w Polsce. Pod red. B. Kumora i Z. Obertyńskiego. T. 1 cz. 1. P. 1974 s. 256-258, 391-394; cz. 2 s. 323-340, 478-481. — T. 2 cz. 2. P. 1979 s. 84-85, 312.

59. Pontyfikał krakowski z XI wieku. W. 1977.

II.

STOPNIAK F.: Ks. prof. dr Zdzisław Obertyński. *Stud. Theol. Vars.* R. 17: 1979 nr 1 s. 5-14; KOPIEC J.: O zmarłych współpracownikach „Naszej Przeszłości". *Nasza Przeszł.* T. 56: 1981 s. 254.

Ks. Ludwik Grzebień SJ

Ogarek Zygmunt Julian Jan (1886-1955), dominikanin, profesor Katol. Uniw. Lubelskiego, wykładowca filozofii i teologii.

Urodził się 2 VII 1886 r. w Wiśniczu Nowym. Do Gimnazjum uczęszczał w Bochni. Habit zakonny przywdział w Krakowie 28 III 1903 r., otrzymując zakonne imię Zygmunt. Studia filozoficzne odbywał w instytucie swojego zakonu we Lwowie w l. 1905-1906, a następnie w l. 1907-1910 uczęszczał na Wydział Teologiczny Uniw. w Louvain, uwieńczone stopniem lektora teologii. Po powrocie do Lwowa podjął wykłady z filozofii, teologii fundamentalnej, języka hebrajskiego i łaciny w studium prowincji. W 1911 r. został wychowawcą kleryków. Prawdopodobnie z inspiracji prowincjała Czesława Mączki, zabiegającego o podniesienie kwalifikacji zakonnych wykładowców, w październiku 1914 r. Ogarek wyjechał do Fryburga Szwajcarskiego dla przygotowania tam tezy doktorskiej. Na promotora wybrał A. Rohnera. Wojna i powołanie na kapelana wojskowego zmusiły go do powrotu do kraju. Sprawę doktoratu sfinalizował dopiero w 1920 r., przedstawiając pracę pt.: „Die Sinneserkenntnis Albert d. G. verglichen mit derjenigen des Thomas von Aquin" i uzyskał doktorat z filozofii.

W l. 1922-1925 był profesorem w Seminarium Duchownym w Lublinie i na KUL-u. Prowadził tam wykłady i ćwiczenia z etyki, apologetyki, dogmatyki i historii dogmatów. Wskutek własnej nieodpowiedzialności został zwolniony z zajęć w Lublinie i przeniesiony przez władze zakonne do Tarnopola, a następnie do Podkamienia. W 1930 r. asygnowany do Lwowa objął funkcję archiwisty prowincji oraz dyrektora Wydawnictwa OO. Dominikanów, i ponownie powołany do zajęć dydaktycznych w instytucie teologicznym. W 1932 r. na Ateneum Papieskim „Angelicum" w Rzymie uzyskał doktorat z teologii.

W wyniku wizytacji Generała zakonu O. Stanisława Gilleta w 1933 r. został zwolniony z wszelkich centralnych funkcji i przeniesiony na prowincję do pracy duszpasterskiej. Zniechęcony zarzucił właściwie wszelką pracę naukową. Przenoszony z jednej placówki na drugą, kolejno sprawował obowiązki administratora parafii w Podkamieniu 1934, katechety w Bohorodczanach 1935-1937 i Tarnobrzegu 1939. Okupację niemiecką spędził w Borku Starym. Po wojnie w l. 1947-1948 uczył religii w szkole zawodowej w Prudniku. Pod koniec życia przebywał w Poznaniu, gdzie zmarł 20 II 1955 r.

I.

1. Betleemski cud. *Róża Duch.* R. 10: 1907 nr 1 s. 1. [Utw. poetycki].

2. Królowo Różańca przyczyń się za nami. *Róża Duch.* R. 11: 1908 nr 10 s. 313. [Utw. poetycki].

3. Pieśń majowa. *Róża Duch.* R. 11: 1908 nr 5 s. 129. [Utw. poetycki].

4. Zdrowaś Maryo. *Róża Duch.* R. 11: 1908 nr 3 s. 177-178. [Utw. poetycki].

5. [Sprawozdania z ruchu umysłowego w Polsce]. *La Ciencia Tomista.* T. 1: 1910

nr 1 s. 137-139; nr 2 s. 330-331; nr 3 s. 492-494; T. 2: 1910 nr 5 s. 292-295; T. 3: 1911 nr 7 s. 121-124; nr 9 s. 493-496; T. 4: 1912 nr 12 s. 516-519; T. 5: 1912 nr 13 s. 149-150; nr 14 s. 335-339; T. 7: 1913 nr 19 s. 144-148; T. 8: 1913 nr 23 s. 296-298.

6. Jezus Chrystus. Charakter ducha Jego. *Róża Duch.* R. 16: 1913 nr 11 s. 338-343.

7. Jezus Chrystus, dawca Pokoju. *Róża Duch.* R. 16: 1913 nr 6 s. 175-180.

8. Jezus Chrystus. — Dusza Zbawiciela. *Róża Duch.* R. 16: 1913 nr 3 s. 82-86.

9. Jezus Chrystus wobec Rodziny i Społeczeństwa. *Róża Duch.* R. 16: 1913 nr 5 s. 144-149.

10. Jezus-Chrystus wśród rzeszy i na morzu chodzący. (Na tle Ewang. św. Marka VI. — 45-46). *Róża Duch.* R. 16: 1913 nr 12 s. 362-369.

11. Jezus Chrystus w wyrobieniu moralnem. (Na tle Przemienienia Pańskiego). *Róża Duch.* R. 16: 1913 nr 7-8 s. 245-249.

12. Jezus Chrystus. Wzór doskonałości. *Róża Duch.* R. 16: 1913 nr 9 s. 270-273.

13. Jezus Chrystus. Zdobywca dusz. *Róża Duch.* R. 16: 1913 nr 10 s. 297-301.

14. Jezus Chrystus. Zewnętrzna postać Chrystusa. *Róża Duch.* R. 16: 1913 nr 1 s. 15-20.

15. Jezus Chrystus. Światłość prawdy. *Róża Duch.* R. 17: 1914 nr 3 s. 74-82.

16. Jezus Chrystus wobec serca ludzkiego. *Róża Duch.* R. 17: 1914 nr 6 s. 171-176; nr 7 s. 203-206.

17. Jezus Chrystus w swoich błogosławieństwach. *Róża Duch.* R. 17: 1914 nr 8 s. 233-238; nr 9 s. 262-267.

18. Jezus Chrystus w życiu indywidualnem. *Róża Duch.* R. 17: 1914 nr 2 s. 48-54.

19. Jezus Chrystus. Zasady królestwa moralności chrześcijańskiej. *Róża Duch.* R. 17: 1914 nr 4 s. 110-116.

20. Jezus Chrystus źródło życia. (Na tle Ewang. Św. Marka. VIII. 22-26). *Róża Duch.* R. 17: 1914 nr 1 s. 19-26.

21. Św. Tomasz z Akwinu. *Prz. Katol.* R. 60: 1922 nr 11 s. 161-162; nr 12 s. 177-178; nr 13 s. 193-194.

22. Człowiek doskonały — na tle myśli nowoczesnej filozofii. *Prz. Katol.* R. 3 (powojenny): 1924 s. 705-707.

23. Rec.: J. CZUJ: Hierarchia kościelna u św. Augustyna. Lubl. 1925. *Prz. Teol.* R. 7: 1926 z. 1 s. 96-98.

24. Rec.: A. SCHÖPFER: Thomas von Aquin als Bahnbrecher des Wissenschaft. Innsbruck 1925. *Prz. Teol.* R. 9: 1928 z. 1 s. 87-89.

25. Lwowska szkoła katedralna. *Ruch. Teol.* Dod. do *Prz. Teol.* R. 2: 1930 s. 30-32.

26. Rec.: J. CALVET: O twórczości i krytyce katolickiej. Przetłumaczył i przedmową opatrzył Artur GÓRSKI: P. b. r. *Szk. Chryst.* T. 1: 1930 nr 6 s. 338-339.

27. Rec.: La joie dans l'Année liturgique. Avignon 1930. *Szk. Chryst.* T. 1: 1930 nr 5 s. 278-279.

28. Rec.: G. PAPINI: Sant Agostino. Firenze 1930. *Szk. Chryst.* T. 1: 1930 nr 4 s. 212-213.

29. Rec.: St. ŻUKOWSKI: Msza św. jako ośrodek życia religijnego. Lw. 1930. *Szk. Chryst.* T. 1: 1930 nr 4 s. 214-215.

30. Die Sinneserkenntnis Albert d. G. verglichen mit derjenigen des Thomas von Aquin. Lw. 1931 Wydawnictwo OO. Dominikanów 8° s. XVI, 162.

31. Rec.: S. ŻUKOWSKI: O egzortach szkolnych. Uwagi homiletyczne. Kielce 1931. *Szk. Chryst.* T. 2: 1931 nr 6 s. 281-282.

32. Śp. O. Józef Bisztyga, Lektor św. Teologji. *Róża Duch.* R. 31: 1932 nr 4 s. 124-126.

33. Św. Albert Wielki Z. K. Doktor Kościoła. *Szk. Chryst.* T. 4: 1932 nr 3 s. 128-144.

34. Złote gody kapłaństwa O. Franciszka Różyckiego. *Róża Duch.* R. 31: 1932 nr 2 s. 58-59.

35. Sfera życia nadnaturalnego. *Szk. Chryst.* T. 7: 1933 nr 10 s. 156-165.

36. Śp. O. Metody Michał Kapturkiewicz. *Róża Duch.* R. 32: 1933 nr 12 s. 415-416.

37. Święto Bożego Narodzenia. *Szk. Chryst.* T. 7: 1933 nr 11 s. 266-274.

38. Życie pozagrobowe. *Szk. Chryst.* T. 7: 1933 nr 10 s. 193-205.

39. Różaniec październikowy. *Róża Duch.* R. 36: 1937 nr 10 s. 301-304.

40. Podkamień k. Brodów. Krótki szkic historii kościoła i klasztoru dominikańskiego. Lw. 1939 Wydawnictwo OO. Dominikanów 16° s. 61, nlb. 2.

II.

ŚWIĘTOCHOWSKI R.: Ogarek Julian Jan Zygmunt. W: *Pol. słow. biogr.* T. 23 s. 588-589. — Kraków, Arch. Prow. Dominikanów: DZIAŁA E.: Księga zmarłych za okres od 1900 do 1972, s. 12; ŚWIĘTOCHOWSKI R.: Słownik biograficzny dominikanów polskich. T. 2 k. 255-259, rkp. bez sygn.; TENŻE: Materiały do słownika biogr. dominikanów polskich; Dokumenty osobiste O. Zygmunta Ogarka (1886-1955).

O. Zygmunt Mazur OP

Około-Kułak Antoni (1883-1940), prałat papieski, prawnik, publicysta, redaktor.

Urodził się 31 III 1883 r. w Budogoszczy w guberni mohylewskiej. Gimnazjum, Seminarium Duchowne i Akademię Duchowną ukończył w Petersburgu. Święcenia kapłańskie przyjął w 1906 r. Pracował kolejno jako proboszcz w Żahaciu, prefekt w Smoleńsku, wikariusz w Pskowie i Petersburgu. W 1908 r. został proboszczem parafii św. Kazimierza w Petersburgu. Założył wówczas tygodnik „Pod Znakiem Krzyża" oraz miesięcznik „Wiara i Życie", który początkowo wydawał w 3 językach: polskim, łotewskim i rosyjskim. Za artykuł „Katolicy i staroobrzędowcy" rząd carski pozbawił go w 1911 stanowisk i skazał na więzienie w klasztorze w Agłonie. W l. 1912-1915 studiował w Rzymie i uzyskał doktorat z prawa kanonicznego. Rozprawę doktorską ogłosił w 1916 r. w Petersburgu. W 1915 r. został znowu proboszczem w Petersburgu, a w l. 1916-1918 był proboszczem i dziekanem w Smoleńsku. W 1918 r. arcybp E. Ropp mianował go swoim wikariuszem generalnym. Po powrocie do Polski (prawdopodobnie w końcu 1918) pracował w Radzie Głównej Opiekuńczej. Należał do założycieli Instytutu Misyjnego w Lublinie, działającego w latach 1924-1932. Był też w l. 1927-1932 wiceprezesem Towarzystwa Misyjnego. Redagował i wydawał czasopismo „Kiteż". Był odznaczony m. in. orderem „Polonia Restituta". 30 III 1940 r. został w Warszawie aresztowany przez Niemców i osadzony w więzieniu na Pawiaku. Stąd przewieziono go do obozu w Sachsenhausen-Oranienburgu, gdzie zmarł 2 VII 1940 r.

I.

1. O. J. Bejzym i trędowaci. *Wiara i Życie*. R. 1: 1908 nr 1 s. 9-10; nr 2 s. 7-9.
2. Miesiąc Maryi. *Wiara i Życie*. R. 1: 1908 nr 3 s. 2-3.
3. Rec.: Błog. Andrzej Bobola. Petersburg 1908. *Wiara i Życie*. R. 1: 1908 nr 5 s. 7-8.
4. Wiadomości z życia kościelnego. *Wiara i Życie*. R. 1: 1908 nr 6 s. 14-15.
5. Ojciec św. Pius X. *Wiara i Życie*. R. 1: 1908 nr 9 s. 2-4.
6. Od redakcji. *Wiara i Życie*. R. 1: 1908 nr 10 s. 2-3.
7. Co to jest Apostolstwo Modlitwy? *Wiara i Życie*. R. 1: 1908 nr 10 s. 3-6.
8. Do czytelników. *Wiara i Życie*. R. 2: 1909 nr 1 s. 2-3.
9. Nowi dostojnicy kościelni. *Wiara i Życie*. R. 2: 1909 nr s. 7-9.
10. Kilka słów z racji Wielkiego Postu. *Wiara i Życie*. R. 2: 1909 nr 2 s. 2-3.
11. Joanna D'Arc. *Wiara i Życie*. R. 2: 1909 nr 4 s. 4-6.
12. Święty Klemens Maria Hofbauer. *Wiara i Życie*. R. 2: 1909 nr 6 s. 3-6.
13. Do serc bratnich kołaczę! *Wiara i Życie*. R. 2: 1909 nr 8 s. 1-2.
14. Juliusz Słowacki. *Wiara i Życie*. R. 2: 1909 nr 10 s. 3-5.
15. Apostolstwo Modlitwy. *Wiad. Archidiec*. R. 1: 1909 nr 11 kol. 17-19.
16. Do czytelników i prenumeratorów „Wiary i Życie". Pod Znakiem Krzyża. *Wiara i Życie*. R. 1910 nr 25 s. 4-5.
17. Pro domo nostra. *Wiad. Archidiec*. R. 2: 1910 s. 118-119.
18. Trochę o kwestii społecznej. *Dwutyg. Diec. Wil*. R. 1: 1910 s. 157-158.
19. Reforma brewiarzowa. *Wiad. Kośc*. R. 2: 1912 s. 4-5.
20. Prawo rosyjskie i wykład religii. *Wiad. Kośc*. R. 2: 1912 s. 26-27.
21. 313-1913. Skorzystaj z jubileuszu! Wskazówki jak dostąpić odpustu... Petersburg 1913 16° s. 28.
22. Polski Kościół. W: *Podr. enc. kośc*. T. 31-32 s. 289-295.
23. Litania i pieśni do Najsłodszego Serca Jezusa. Wyd. 2. Petersburg 1914.
24. Przypuszczalna śmierć małżonków. *Życie Kośc*. R. 2: 1915 s. 288-290.
25. Administrativnoe ustranenie ot pastyrskoj dolžnosti v katoličeskom kanoničeskom prave. Petrograd 1916 8° X, 112, nlb. 2.
26. Czem jest Rada Główna Opiekuńcza. Historia, zadania i zamiary. W. 1919 8° s. 16.
27. Rosyjska Literatura. W: *Podr. enc. kośc*. T. 33-34. Warszawa 1914 s. 326-330.
28. Katolicy i staroobrzędowcy. *Wiara i Życie*. R. 3: 1911.

29. Z archidiecezji mohylowskiej. Taszkient. *Prz. Katol.* R. 1922 s. 398.
30. Kratkoe izloženie istin romsko-katoličeskoj very. Wyd. 6. Varšava 1922 16° s. 38, nlb. 2. [Wyd. 1: 1907, wyd. 2: 1908, wyd. 3: 1909].
31. Bolszewizm a religia. *Prz. Powsz.* T. 155-156: 1922 s. 193-202.
32. List do Redakcji Przeglądu Katolickiego. *Prz. Katol.* R. 1: 1922 s. 235.
33. Prześladowanie Kościoła w Sowdepii. *Prz. Katol.* R. 1: 1922 s. 389-390.
34. Z Gdańska. *Prz. Katol.* R. 2: 1923 s. 5-6.
35. Bolszewizm a religia. *Prz. Katol.* R. 2: 1923 s. 62-64, 81-84.
36. Babilon współczesny. *Prz. Katol.* R. 2: 1923 s. 102.
37. Proces duchowieństwa petersburskiego. *Prz. Katol.* R. 2: 1923 s. 163.
38. Bolszewicki kodeks karny. *Prz. Powsz.* T. 157: 1923 s. 117.
39. Zjazd dla studiów orientalnych w Lublanie. *Prz. Katol.* R. 4: 1925 s. 508-509.
40. Towarzystwo Misyjne i Instytut Misyjny. *Prz. Katol.* R. 4: 1925 s. 652-655.
41. Misja Polski na Wschodzie dawniej, obecnie, a w przyszłości. *Prz. Katol.* R. 5: 1926 s. 642-644, 658-660.
42. Zgon kapłana. Śp. ksiądz Stanisław Ejsmont. *Prz. Katol.* R. 5: 1926 s. 478-479.
43. Towarzystwo Misyjne w Polsce. W: *Jednodniówka ku uczczeniu Międzynarodowego Kongresu Misyjnego w Poznaniu...* 1927 r. P. 1927 s. 169-172.
44. Kościół w Rosji dawniej, obecnie i w przyszłości. Kr. 1928 16° s. 39.
45. Szkice misyjno-wschodnie. W. 1929 16° s. 43.
46. Rec.: M. GOLDSTEIN, K. DRESDNER: Kultura i sztuka ludu żydowskiego na ziemiach Polski. Lw. 1935. *Prz. Powsz.* T. 211: 1936 s. 195-197.

II.

GÓRSKI T.: Około-Kułak Antoni. W: *Pol. słow. biogr.* T. 23 s. 681-682, tamże literatura. — Ponadto: Schemat. Archidiec. Mohylewskiej od 1900 r.; *Wiara i Życie* oraz *Pod Znakiem Krzyża* z lat 1908-1910; Prasa katolicka ludowa w Petersburgu i jej inicjator ks. Około-Kułak. *Pod Znakiem Krzyża. Wiara i Życie.* R. 1910 nr 29 s. 11-14; *Podr. enc. kośc.* T. 29-30 s. 179-180 i T. 43-44 s. LIX; JACEWICZ W., WOŚ J.: Martyrologium polskiego duchowieństwa rzymskokatolickiego pod okupacją hitlerowską w latach 1939-1945. Z. 4. W. 1978 s. 11-12.

Ks. Tadeusz Krahel

Okoniewski Stanisław Wojciech (1870-1944), biskup chełmiński, biblista, historyk.

Urodził się 21 IV 1870 r. we wsi Popowo, pow. wągrowiecki, był synem Jana nauczyciela, i Stanisławy z Likowskich. Uczęszczał w l. 1882-1884 do progimnazjum w Trzemesznie, a następnie do Gimnazjum Św. Marii Magdaleny w Poznaniu. Po maturze (1891) odbył studia teologiczne w Seminariach Duchownych w Poznaniu i Gnieźnie i 23 VI 1895 przyjął święcenia kapłańskie. Pełnił następnie obowiązki wikariusza w Biezdrowie, a od 1900 r. penitencjarza i kaznodziei katedralnego w Poznaniu z równoczesnym obowiązkiem „lektora" języka polskiego w Seminarium Duchownym. W tym czasie przez 3 semestry słuchał wykładów filozofii i ekonomii w miejscowej Królewskiej Akademii i wydawał w l. 1902-1907 „Przegląd Kościelny". Prowadził też działalność społeczną. W l. 1905-1916 był proboszczem w Bninie, gdzie rozwijał działalność oświatową i występował w obronie języka polskiego, za co skazany był na 6 tygodni więzienia we Wronkach. Brał udział w kongresach zagranicznych i opublikował kilkanaście artykułów, m. in. na temat ks. Skargi.

W 1916 r. został proboszczem Kościelca i równocześnie dziekanem inowrocławskim, nie zaniedbując pracy naukowej. W 1926 r. otrzymał doktorat teologii honoris causa Uniw. Jagiellońskiego. Dnia 14 XII 1925 r. został mianowany biskupem koadiutorem z prawem następstwa w diecezji chełmińskiej. Rządy diecezją objął 4 X 1926 r. W 1928 r. odbył synod diecezjalny i ogłosił jego statuty. W miejsce dotychczasowego „Orędownika Kościelnego" rozpoczął od r. 1929 wydawać „Miesięcznik Diecezji Chełmińskiej", zreformował Seminarium Duchowne, zreorganizował sieć

parafialną i administrację diecezji, założył Muzeum Diecezjalne, organizował dla duchowieństwa kursy i kongresy.

Po wybuchu II wojny światowej uszedł przed grożącą mu zemstą niemiecką 2 IX 1939 r. przez Włocławek, Zaleszczyki i Rumunię do Rzymu, gdzie oprócz pracy duszpasterskiej kontynuował rozpoczęte prace nad tłumaczeniem listów św. Hieronima. Przed przystąpieniem Włoch do wojny wyjechał 4 VI 1940 r. do Paryża, a następnie do Madrytu (10 VI 1940), gdzie opiekował się uchodźcami polskimi. Dnia 22 III 1942 r. wyjechał do Lizbony, gdzie zmarł po dłuższej chorobie 1 V 1944 r. Ciało sprowadzono w 1972 r. do Polski i pochowano w podziemiach katedry w Pelplinie.

I.

1. Red.: *Przegląd Kościelny*. Pismo miesięczne. Poznań. R. 1: 1902 — R. 6: 1907.

2. Nowsze dekrety dotyczące absolucji z cenzur zastrzeżonych Papieżowi. *Prz. Kośc.* R. 1: 1902 t. 1 s. 388-390.

3. Aspersya. *Prz. Kośc.* R. 1: 1902 t. 1 s. 221-223.

4. Czy należy dzieci niebezpiecznie chore zaopatrzyć Sakramentami św., chociażby nie były jeszcze u spowiedzi i Komunii św.? *Prz. Kośc.* R. 1: 1902 t. 1 s. 223-224.

5. Środa popielcowa. *Prz. Kośc.* R. 1: 1902 t. 1 s. 131-133.

6. O nabożeństwie do N. Serca Jezusowego w pierwszy piątek każdego miesiąca. *Prz. Kośc.* R. 1: 1902 t. 1 s. 133-134.

7. Ite Missa est. *Prz. Kośc.* R. 1: 1902 t. 1 s. 66-67.

8. Rec.: S. DAWIDOWICZ: Z listów syberyjskiego misjonarza. Kr. 1901. *Prz. Kośc.* R. 1: 1902 t. 1 s. 157-158.

9. Rec.: Dzieje duszy czyli żywot św. Teresy od Dzieciątka Jezus. P. 1902. *Prz. Kośc.* R. 1: 1902 t. 1 s. 158.

10. Zadanie Kościoła w wieku XX. *Prz. Kośc.* R. 1: 1902 t. 2 s. 29-44.

11. Ze Stanów Zjednoczonych. *Prz. Kośc.* R. 1: 1902 t. 2 s. 61-68.

12. Ks. Kardynał Mieczysław Ledóchowski. *Prz. Kośc.* R. 1: 1902 t. 2 s. 145-150.

13. Z Persji. *Prz. Kośc.* R. 1: 1902 t. 2 s. 150-152.

14. Z Anglii. *Prz. Kośc.* R. 1: 1902 t. 2 s. 390-393.

15. Z Filipin i Cejlonu. *Prz. Kośc.* R. 1: 1902 t. 2 s. 470-471.

16. Brewiarz a historyczno-liturgiczna komisja rzymska. *Prz. Kośc.* R. 2: 1903 t. 3 s. 450-459.

17. Z schizmy na wschodzie. *Prz. Kośc.* R. 2: 1903 t. 3 s. 71-73.

18. Synod diecezjalny w Przemyślu. *Prz. Kośc.* R. 2: 1903 t. 3 s. 305-309.

19. Kościół katolicki w Holandii. *Prz. Kośc.* R. 2: 1903 t. 3 s. 469-472.

20. Seelsorger-Praxis. *Prz. Kośc.* R. 2: 1903 t. 3 s. 234-237.

21. Marya — Matka dobrej rady. *Prz. Kośc.* R. 2: 1903 t. 4 s. 139-140.

22. Przyczynek do kwestii restytucji. *Prz. Kośc.* R. 2: 1903 t. 4 s. 140-141.

23. Kiedy poświadczenie Dozoru kościelnego jest dokumentem publicznym. *Prz. Kośc.* R. 2: 1903 t. 4 s. 297-298.

24. O wiecznej lampce przed Najśw. Sakramentem. *Prz. Kośc.* R. 2: 1903 t. 4 s. 385-388.

25. Dwa wyroki sądowe w sprawie budowli kościelnych. *Prz. Kośc.* R. 2: 1903 t. 4 s. 388-389.

26. Ruch katolicki. *Prz. Kośc.* R. 2: 1903 t. 4 s. 391-394.

27. Kościół katolicki w Belgii. *Prz. Kośc.* R. 2: 1903 t. 4 s. 475-476.

28. Rec.: A. EGGER: Zur Stellung des Katholizismus im 20 Jahrhundert. Freiburg i. Br. 1902; M. HÖHLER: Für und Wider in Sachen der katholischen Reformbewegung der Neuzeit. Freiburg i. Br. 1903. *Prz. Kośc.* R. 2: 1903 t. 4 s. 157-158.

29. Rec.: S. TRZECIAK: Obraz rozkładu w protestantyźmie. W. 1903. *Prz. Kośc.* R. 2: 1903 t. 4 s. 316.

30. Testament w świetle prawa świeckiego i kościelnego. *Prz. Kośc.* R. 3: 1904 t. 5 s. 471-477.

31. O kazaniach apologetycznych. *Prz. Kośc.* R. 3: 1904 t. 5 s. 299-304.

32. O małżeństwach mieszanych. *Prz. Kośc.* R. 3: 1904 t. 5 s. 382-385.

33. Ruch katolicki. *Prz. Kośc.* R. 3: 1904 t. 5 s. 235-238.

34. Rec.: A. SCHÖNFELDER: Der Pfarrer in seinen Umgang mit der Gemeinde. Paderborn 1903. *Prz. Kośc.* R. 3: 1904 t. 5 s. 83-84.

35. Rec.: W. PIĄTKIEWICZ: Mistyczne Ciało Chrystusa a charaktery sakramentalne. Kr. 1903. *Prz. Kośc.* R. 3: 1904 t. 5 s. 84-85.

36. Rec.: Kazania o męce i śmierci P. N. Jezusa Chrystusa. P. 1904. *Prz. Kośc.* R. 3: 1904 t. 5 s. 168.

37. Rec.: K. J. FISCHER: Kazania i przemowy pasterskie do ludu wiejskiego. T. 3. Przemyśl 1903. *Prz. Kośc.* R. 3: 1904 t. 5 s. 244-245.

38. Rec.: F. DELITZSCH: Babel und Bi-

bel. Stuttgart 1904. *Prz. Kość.* R. 3: 1904 t. 5 s. 245.

39. Kodyfikacja prawa kościelnego. *Prz. Kość.* R. 3: 1904 t. 6 s. 229-233.

40. Objaśnienie najnowszego dekretu o stypendiach mszalnych. *Prz. Kość.* R. 3: 1904 t. 6 s. 307-315, 385-389, 448-452.

41. Remuneracja za zapowiedzie w diecezji monasterskiej. *Prz. Kość.* R. 3: 1904 t. 6 s. 319.

42. Wyroki władz świeckich. *Prz. Kość.* R. 3: 1904 t. 6 s. 399-400.

43. Missa in aliena ecclesia. *Prz. Kość.* R. 3: 1904 t. 6 s. 468-472.

44. Kongres mariański we Lwowie. *Prz. Kość.* R. 3: 1904 t. 6 s. 321-328.

45. Ruch katolicki. *Prz. Kość.* R. 3: 1904 t. 6 s. 401-407.

46. Rec.: J. S. ADAMSKI: Kilka uwag o sumieniu i wykład psalmu Miserere. W. 1904. *Prz. Kość.* R. 3: 1904 t. 6 s. 78.

47. Rec.: M. CZERMIŃSKI: Wyprawa na Patmos, Efez i Kretę. Kr. 1904. *Prz. Kość.* R. 3: 1904 t. 6 s. 334-335.

48. Lekcje i Ewangelie w najnowszym wydaniu warszawskim. *Prz. Kość.* R. 4: 1905 t. 7 s. 210-221.

49. Objaśnienie najnowszego dekretu o stypendiach mszalnych. *Prz. Kość.* R. 4: 1905 t. 7 s. 268-274, 372-380.

50. Chrzestni według nauki Kościoła. *Prz. Kość.* R. 4: 1905 t. 7 s. 41-49.

51. O świecznikach na ołtarzu. *Prz. Kość.* R. 4: 1905 t. 7 s. 50-54.

52. Znieważenie kościoła a niemiecki kodeks karny. *Prz. Kość.* R. 4: 1905 t. 7 s. 57-59.

53. Z kongregacji rzymskich. *Prz. Kość.* R. 4: 1905 t. 7 s. 59-61.

54. Czy beneficjata instytuowanego można jedynie za pomocą procesu kanonicznego usunąć w beneficjum? *Prz. Kość.* R. 4: 1905 t. 7 s. 455-457.

55. Absolucja generalna dla III zakonu św. Franciszka. *Prz. Kość.* R. 4: 1905 t. 7 s. 457-458.

56. O przemytnictwie. *Prz. Kość.* R. 4: 1905 t. 7 s. 458-460.

57. Stosunek Kościoła do państwa w Szwajcarii. *Prz. Kość.* R. 4: 1905 t. 7 s. 62-66.

58. Organizacja Kościoła w Anglii. *Prz. Kość.* R. 4: 1905 t. 7 s. 148-151, 229-233.

59. Niemoralność a niemiecki kodeks karny. *Prz. Kość.* R. 4: 1905 t. 8 s. 58-62.

60. Z kongregacji rzymskich. *Prz. Kość.* R. 4: 1905 t. 8 s. 62-64.

61. Stosunek pruskiej szkoły ludowej do Kościoła. *Prz. Kość.* R. 4: 1905 t. 8 s. 128-135.

62. Śp. ks. dr Florian Stablewski, arcybiskup gnieźnieński i poznański. *Prz. Kość.* R. 5: 1906 t. 10 s. 401-407.

63. Ks. Władysław Jaskulski. Wspomnienie pośmiertne. *Prz. Kość.* R. 5: 1906 t. 10 s. 79-80.

64. Kler a posłuszeństwo. *Prz. Kość.* R. 5: 1906 t. 10 s. 214-219.

65. Prawo o podatku kościelnym w obrębie monarchii pruskiej. *Prz. Kość.* R. 5: 1906 t. 10 s. 383-388; R. 6: 1907 t. 11 s. 58-64.

66. Z Zakładu Kórnickiego w Zakopanem. *Prz. Kość.* R. 5: 1906 t. 10 s. 305-310.

67. Kościół w roku 1906. *Prz. Kość.* R. 5: 1906 t. 10 s. 471-474.

68. Rec.: J. SCHÄFER: Die Parabeln des Herrn. Freiburg 1905. *Prz. Kość.* R. 5: 1906 t. 10 s. 156-157.

69. Rec.: E. JUNG: Radikaler Reform-Katholizismus. München 1906. *Prz. Kość.* R. 5: 1906 t. 10 s. 159-160.

70. Znieprawienie myśli polskiej. *Prz. Kość.* R. 6: 1907 t. 11 s. 431-443.

71. Pius X a Eucharystia. *Prz. Kość.* R. 6: 1907 t. 11 s. 129-134.

72. Konstytucja Piusa X dotycząca znaczenia dekretu Tametsi w obrębie cesarstwa niemieckiego. *Prz. Kość.* R. 6: 1907 t. 11 s. 134-136.

73. Częsta Komunia św. w kościele i na ambonie. *Prz. Kość.* R. 6: 1907 t. 11 s. 370-373.

74. Odpust za odmówienie modlitwy „Sacrosanctae". *Prz. Kość.* R. 6: 1907 t. 11 s. 373.

75. Dolanie wody do wina przy Ofiarowaniu. *Prz. Kość.* R. 6: 1907 t. 11 s. 444-445.

76. Katolicyzm w Danii. *Prz. Kość.* R. 6: 1907 t. 11 s. 140-147.

77. Kościół katolicki w Norwegii. *Prz. Kość.* R. 6: 1907 t. 11 s. 223-230.

78. Rec.: J. ŻUKOWSKI: Maria tarczą wiary. Lw. 1907. *Prz. Kość.* R. 6: 1907 t. 11 s. 152-154.

79. Głosy na czasie [rec.]. *Prz. Kość.* R. 6: 1907 t. 11 s. 388-392.

80. Rec.: C. SZCZEKLIK: Casus conscientiae. Tarnoviae 1906. *Prz. Kość.* R. 6: 1907 t. 11 s. 159-160.

81. Rec.: M. NASSALSKI: Formularium legale practicum. Wladislaviae 1906. *Prz. Kość.* R. 6: 1907 t. 11 s. 240.

82. Kazania mariologiczne [rec.]. *Prz. Kość.* R. 6: 1907 t. 11 s. 77-79.

83. Z katechetyki [rec.]. *Prz. Kość.* R. 6: 1907 t. 11 s. 148-150, 395-396.

84. Z kwestii socjalnej. *Prz. Kość.* R. 6: 1907 t. 11 s. 236-238, 323-324.

85. Rec.: Podręczna encyklopedia kościelna. T. 9/10. W. 1906. *Prz. Kość.* R. 6: 1907 t. 11 s. 238-239.

86. Rec.: W. SZCZEPAŃSKI: W Arabii skalistej. Kr. 1907. *Prz. Kość.* R. 6: 1907 t. 11 s. 393-394.

87. Rec.: J. GÓRKA: Wspomnienia z Królestwa Polskiego i Litwy. Tarnów 1907. *Prz. Kośc.* R. 6: 1907 t. 11 s. 394.

88. Broszury o chwili obecnej [rec.]. *Prz. Kośc.* R. 6: 1907 t. 11 s. 468-474.

89. O odpuście Porcjunkuli. *Prz. Kośc.* R. 6: 1907 t. 12 s. 33-34.

90. Piusa X encyklika o zasadach modernistów. Tłum... *Prz. Kośc.* R. 6: 1907 t. 12 s. 241-266, 338-364.

91. Modernizm a Kościół. *Prz. Kośc.* R. 6: 1907 t. 12 s. 365-376.

92. Niemiecka ustawa spadkowa a kościoły i instytucje kościelne. *Prz. Kośc.* R. 6: 1907 t. 12 s. 45-51.

93. Jakie jest pierwotne znaczenie wyrazów parochia i parochus? *Prz. Kośc.* R. 6: 1907 t. 12 s. 52-56.

94. Katolicyzm w Szwecji. *Prz. Kośc.* R. 6: 1907 t. 12 s. 66-73.

95. Z teologii moralnej [rec.]. *Prz. Kośc.* R. 6: 1907 t. 12 s. 74-76.

96. Z homiletyki [rec.]. *Prz. Kośc.* R. 6: 1907 t. 12 s. 77-78.

97. Z ascetyki [rec.]. *Prz. Kośc.* R. 6: 1907 t. 12 s. 78-80.

98. Zniepraławienie myśli polskiej. P. 1907 8° s. 16.

99. Tłum. i wstępem zaopatrzył: PIUS X: Encyklika o zasadach modernistów. P. 1908 8° s. 54.

100. Wyd.: JASKULSKI A.: Materiały do odczytów w towarzystwach robotników. Z papierów pośmiertnych zebrał i wyd... P. 1909 Księg. św. Wojc. 8° s. nlb. 8, 219.

101. Wyd.: JASKULSKI A.: O wychowaniu. Nauki dla matek chrześcijańskich. Z papierów pośmiertnych zebrał i słowem wstępnym opatrzył... P. 1909 Księg. św. Wojciecha 8° s. XI, 311.

102. Jaskulski Augustyn ks. lic. i jego prace. P. 1909 8° s. nlb. 10.

103. Pismo św. w dziełach ks. Piotra Skargi. P. 1912 Księg. św. Wojciecha 4° s. XVIII, 720.

104. Modlitewnik w dziełach ks. Piotra Skargi zawarty. Ułożył... Wyd. bibliofilskie. P. 1912 Księg. św. Wojciecha 16° s. 304.

105. Skarga jako tłumacz Pisma św. *Prz. Powsz.* R. 29: 1912 t. 113 s. 124-135.

106. [Kazanie w:] „Powstanie naród przeciwko narodowi". P. 1915.

107. Kto jest prymasem Polski? P. 1919 Księg. św. Wojciecha 8° s. 14.

108. Mariologia Skargi. *Sod. Mar.* R. 18: 1919 s. 106-110.

109. Katholische Religionslehre für die ersten drei Jahrgänge der Volksschule im Auftrage des Kard. Dr Dalbor Primas von Polen. P. 1926 8° s. nlb. 4, 136. Praca zbiorowa.

110. Obowiązki Kościoła w sprawie katolickiego wychowania młodzieży. W: *Księga pamiątkowa Zjazdu Katolickiego w Warszawie.* W. 1926 s. 98-102.

111. Znaczenie misji w życiu Kościoła. *Prz. Katol.* R. 5 powojenny: 1926 s. 673-675, 689-691.

112. Słowo wstępne. W: *Diecezja chełmińska.* Zarys historycznostatystyczny. Pelplin 1928 s. 3-5.

113. Nauka religii rzymskokatolickiej dla pierwszych trzech roczników szkoły powszechnej. P. 1928 Księg. św. Wojciecha 8° s. 155. — Toż. P. 1929 Księg. św. Wojciecha 8° s. 155. Praca zbiorowa.

114. Pismo św. Wypisy. Podręcznik szkolny. P. 1928 Księg. św. Wojciecha 8° s. XI, 340. — Toż. Wyd. 2. P. 1930 Księg. św. Wojc. 8° s. XI, 340. — Toż. Wyd. 3 niezmien. P. 1930. — Toż. P. 1932 Księg. św. Wojc. 8° s. XI, 340. — Toż. P. 1956 Księg. św. Wojc. 8° s. 282. Praca zbiorowa.

115. Znaczenie misji w dobie obecnej. W: *Księga pamiątkowa Międzynarodowego Akademickiego Kongresu Misyjnego.* P. 1928 s. 113-121.

116. Rec.: J. TUSZOWSKI: Egzorty domowe. Kr. 1929. *Mies. Diec. Chełm.* T. 1: 1929 s. 656.

117. Wyd.: Statuta synodi dioecesanae Culmensis Pelplini ab D. Episcopo Stanislao W. Okoniewski habitae A. D. 1928. Pelplini 1929 Sumpt. Curiae Episcopalis 8° s. 237.

118. Nauka religii rzymskokatolickiej dla pierwszych 4 oddz. szkoły powszechnej. P. 1930 Księg. św. Wojc. 8° s. 160. — Toż. P. 1931 8° s. 160. — Toż. P. 1932 8° s. 160. — Toż. P. 1933 8° s. 160. — Toż. P. 1934 8° s. 160. — Toż. P. 1935 8° s. 158. — Toż pt. Nauka religii. P. 1936 16° s. 160. Praca zbiorowa.

119. Rec.: W. KOPPENHAGEN: Dr Augustinus Bludau, Bischof von Ermland. Guttstadt 1930. *Mies. Diec. Chełm.* T. 2: 1930 s. 220.

120. Rec.: F. OSSENDOWSKI: Lenin. P. 1930. *Mies. Diec. Chełm.* T. 2: 1930 s. 428.

121. Rec.: F. GRIVEC: SS. Cyryl i Metody. Kr. 1930. *Mies. Diec. Chełm.* T. 2: 1930 s. 310-311.

122. Rec.: N. CIESZYŃSKI: Roczniki Katolickie na rok 1930. *Mies. Diec. Chełm.* T. 2: 1930 s. 311-312.

123. Rec.: M. LORET: Życie polskie w Rzymie w XVIII wieku. *Mies. Diec. Chełm.* T. 2: 1930 s. 360-362.

124. Rec.: L. PASTOR: Geschichte der Päpste. T. 14. Freiburg 1929. *Mies. Diec. Chełm.* T. 2: 1930 s. 113-115.

125. Boże Macierzyństwo N. Marji P. w świetle Soboru Efeskiego. Referat. *Mies. Diec. Chełm.* T. 3: 1931 s. 258-261. — Toż: W: *Księga pamiątkowa Kongresu Mariań-*

skiego... z okazji jubileuszu 1500 lecia Soboru Efeskiego. Kr. 1932 s. 31-38.

126. Macierzyństwo Boże N. Marii Panny. Kazanie wygłoszone w Częstochowie dnia 15 VIII 1931. *Mies. Diec. Chełm.* T. 3: 1931 s. 733-738.

127. Tłum.: PIUS XI: Encyklika o małżeństwie chrześcijańskim z dnia 31 grudnia 1930. Kr. 1931 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 79. — Toż. Łomża 1931 Druk. Diec. 8° s. 47. — Toż. W. 1931 Wyd. Katol. Agencji Pras. 16° s. 80.

128. Rec.: Św. Joanna d'Arc. Szkice historyczne... W. 1931. *Mies. Diec. Chełm.* T. 3: 1931 s. 435-436.

129. Rec.: M. PIROŻYŃSKI: Co czytać? Kr. 1930. *Mies. Diec. Chełm.* T. 4: 1932 s. 87.

130. Królowa Jadwiga w świetle chrześcijańskiego ideału świętości. Kazanie w katedrze warszawskiej dnia 12 III 1933. *Mies. Diec. Chełm.* T. 5: 1933 s. 350-357.

131. Przemówienie w Święto Morza po mszy św. w Gdyni dnia 29 VI 1933. *Mies. Diec. Chełm.* T. 5: 1933 s. 514-517.

132. Przemówienie przy inauguracji międzynarodowych wykładów akademickich w Gdyni dnia 16 lipca 1933. *Mies. Diec. Chełm.* T. 5: 1933 s. 614-618.

133. Przemówienie w Wiedniu na Kahlenbergu 12 września 1933. *Mies. Diec. Chełm.* T. 5: 1933 s. 748-753.

134. Przemówienie w Gniewie przy odsłonięciu pomnika Jana III 17 września 1933. *Mies. Diec. Chełm.* T. 5: 1933 s. 753-756.

135. Przemówienie przy poświęceniu portu i urządzeń portowych w Gdyni dnia 8 grudnia 1933. *Mies. Diec. Chełm.* T. 6: 1934 s. 46-49.

136. Przemówienie na 700-ą rocznicę narodzin miasta Chełmna dnia 31 grudnia 1933. *Mies. Diec. Chełm.* T. 6: 1934 s. 49-53.

137. Przemówienie wypowiedziane w Gdyni 11 lutego 1934 w rocznicę objęcia morza. *Mies. Diec. Chełm.* T. 6: 1934 s. 458-462.

138. Przemówienie w święto morza 1934. *Mies. Diec. Chełm.* T. 6: 1934 s. 591-594.

139. Przemówienie wygłoszone dnia 2 września 1934 w katedrze chełmińskiej na rozpoczęcie triduum ku czci św. Ludwiki de Marillac. *Mies. Diec. Chełm.* T. 6: 1934 s. 702-705.

140. Przemówienie podczas nabożeństwa w kościele N. S. de Guadelupa [w Buenos Aires]. *Mies. Diec. Chełm.* T. 6: 1934 s. 795-800.

141. Orędzie na dzień 10 lutego 1935 z okazji piętnastolecia przejęcia morza. *Mies. Diec. Chełm.* T. 7: 1935 s. 226-241.

142. Przemówienie na otwarcie VI Walnego Zjazdu Delegatów Ligi Morskiej i Kolonialnej w Gdańsku w kościele polskim Chrystusa Króla dnia 1 czerwca 1935. *Mies. Diec. Chełm.* T. 7: 1935 s. 548-551.

143. Przemówienie podczas inauguracji Międzynarodowych Wykładów Akademickich w Gdyni 14 lipca 1935. *Mies. Diec. Chełm.* T. 7: 1935 s. 654-657.

144. Przemówienie na M/S Piłsudski dnia 22 września 1935. *Mies. Diec. Chełm.* T. 7: 1935 s. 799-801.

145. Przemówienie przy poświęceniu Domu Społecznego w Toruniu dnia 11 listopada 1935. *Mies. Diec. Chełm.* T. 7: 1935 s. 881-883.

146. Przemówienie w piętnastolecie gdyńskiej Szkoły Morskiej dnia 8 grudnia 1935. *Mies. Diec. Chełm.* T. 7: 1935 s. 940-942.

147. Tłum.: HIERONIM ŚW.: List do Rufina. *Mies. Diec. Chełm.* T. 7: 1935 s. 29-35.

148. Rec.: D. SCISKAŁA: Pamiętnik kapelana wojskowego 1914-1918. Cieszyn 1934. *Mies. Diec. Chełm.* T. 7: 1935 s. 292.

149. Ks. Piotr Skarga o Pomorzu i na Pomorzu. *Mies. Diec. Chełm.* T. 8: 1936 s. 536-544.

150. Ks. Piotr Skarga praeceptor Poloniae. *Mies. Diec. Chełm.* T. 8: 1936 s. 536-544.

151. Rec.: A. NOWACZYŃSKI: Najpiękniejszy człowiek mego pokolenia Brat Albert. P. 1936. *Mies. Diec. Chełm.* T. 8: 1936 s. 300.

152. Przemówienie w czasie nabożeństwa inauguracyjnego. W: *Międzynarodowy Kongres Chrystusa Króla.* P. 1937 s. 65-68.

153. Tłum.: HIERONIM ŚW.: I list św. Hieronima. Do kapłana Innocentego o niewieście siedem razy traconej. *Mies. Diec. Chełm.* T. 9: 1937 s. 19-26.

154. Rec.: T. DYBCZYŃSKI: Tajemnice Łysogów. Lw. 1937. *Mies. Diec. Chełm.* T. 9: 1937 s. 943-944.

155. Na dziesięciolecie Papieskiego Dzieła Rozkrzewienia Wiary. *Annales Missiol.* R. 10: 1938 s. 107-112.

II.

LIEDTKE A.: Okoniewski Stanisław Wojciech. W: *Pol. słow. biogr.* T. 23 s. 693-696, tamże literatura.

Ks. Ludwik Grzebień SJ

Okólski Marian, krypt.: Ks. M. O. (1889-1970), popularyzotor teologii. Urodził się 23 IV 1889 r. w Szumsku k. Opatowa jako syn Jana i Eufrozyny z Malanowiczów. Po ukończeniu szkoły średniej w Częstochowie w 1906 r. wstąpił do Seminarium Duchownego w Płocku. Święcenia kapłańskie przyjął 23 VI 1912 r. Pracował jako wikariusz w katedrze, prefekt w Gimnazjum żeńskim, a od 1916 r. był prefektem w Seminarium Pedagogicznym. W latach 1918-1920 był proboszczem w Zielonej Przasnyskiej, 1920-1928 w Zagrobie, 1928-1932 w Bielsku, 1932-1939 w Sierpcu. Na terenie diecezji prowadził od 1926 r. Krucjatę Eucharystyczną będąc Generalnym Dyrektorem Stowarzyszenia Najświętszego Sakramentu. W 1923 r. otrzymał godność szambelana papieskiego, w 1937 r. honorową kanonię katedralną. Czas okupacji spędził w Generalnej Guberni. W latach 1945-1948 był proboszczem i dziekanem w Gąbinie, 1948-1959 w Przasnyszu, 1959-1966 w Płońsku. Po przejściu na emeryturę mieszkał w Płońsku. Zmarł 3 XI 1970 r. w Warszawie, pochowany na warszawskich Powązkach.

I.

1. Zjazd księży prefektów. *Mies. Past. Płoc.* R. 12: 1917 nr 7 s. 185-188.
2. Kursy nauczycielskie. *Mies. Past. Płoc.* R. 12: 1917 nr 8 s. 221-222.
3. Szpital dla rannych żołnierzy w Starożrebach. *Kur. Płoc.* R. 6: 1920 nr 169 s. 3.
4. Bractwo Najświętszego Sakramentu w diecezji naszej. *Mies. Past. Płoc.* R. 21: 1926 nr 10 s. 366-370.
5. Eucharystia dźwignią życia. *Mies. Past. Płoc.* R. 22: 1927 nr 8 s. 279-281.
6. Z życia eucharystycznego. *Mies. Past. Płoc.* R. 22: 1927 nr 12 s. 412-414.
7. Wrażenia z Kongresu we Lwowie. *Mies. Past. Płoc.* R. 23: 1928 nr 7 s. 210-211.
8. Dekanalny kongres eucharystyczny w Mławie. *Mies. Past. Płoc.* R. 25: 1930 nr 10 s. 337-339.
9. Wstęp. W: *Dwanaście godzin adoracji Najświętszego Sakramentu.* Płock 1930 s. 3-4.
10. Instrukcje dla Stowarzyszeń Parafialnych Najśw. Sakramentu. *Życie Społ.-Katol.* R. 1: 1930 nr 1 s. 6; nr 2 s. 5-7; nr 3 s. 5-6.
11. Instrukcje dla Stowarzyszeń Pacholąt Najśw. Sakramentu. *Życie Społ.-Katol.* R. 1: 1930 nr 1 s. 5; nr 2 s. 7-8; nr 4 s. 5-6.
12. Dekanalny dzień eucharystyczny w Mławie. *Życie Społ.-Katol.* R. 1: 1930 nr 4 s. 8.
13. Zadania Stowarzyszeń Najśw. Sakramentu w życiu parafialnym. *Życie Społ.-Katol.* R. 1: 1930 nr 6 s. 5-6; nr 9 s. 2-3.
14. Z diecezjalnego Stowarzyszenia Pacholąt Najświętszego Sakramentu. *Mies. Past. Płoc.* R. 26: 1931 nr 2 s. 58-59.
15. Kongres eucharystyczny w Pułtusku. *Mies. Past. Płoc.* R. 26: 1931 nr 10 s. 398-401.
16. *Hasło Katolickie.* R. 1: 1931 nr 43 s. 506-507; nr 44 s. 516-517.
17. Życie stowarzyszeń eucharystycznych w diecezji. *Hasło Katol.* R. 1: 1931 nr 9 s. 83-84.
18. Do Stowarzyszeń Eucharystycznych w sprawie zjazdu katolickiego w Płocku. *Has.o Katol.* R. 1: 1931 nr 18 s. 194.
19. Działalność Stowarzyszeń Eucharystycznych. *Hasło Katol.* R. 1: 1931 nr 22 s. 242.
20. Akcja eucharystyczna w diecezji. *Hasło Katol.* R. 1: 1931 nr 26 s. 290.
21. Kongres Eucharystyczny w Pułtusku. *Hasło Katol.* R. 1: 1931 nr 44 s. 516-517.
22. Komunikaty dla parafialnych Stowarzyszeń Eucharystycznych. *Hasło Katol.* R. 1: 1931 nr 39 s. 458.
23. Dwudziestopięciolecie dekretu „O częstej Komunii św.". *Hasło Katol.* R. 1: 1931 nr 47 s. 547-548.
24. Sprawozdanie za 1931 r. z rozwoju Stowarzyszeń Eucharystycznych w diecezji płockiej. *Mies. Past. Płoc.* R. 27: 1932 nr 4 s. 148-153.
25. Akcja eucharystyczna w diecezji. *Hasło Katol.* R. 2: 1932 nr 11 s. 130-131.
26. Kult eucharystyczny w diecezji płockiej. *Głos Mazow.* R. 2: 1934 nr 144 s. 8.
27. Zakładajmy Krucjatę Eucharystyczną. *Mies. Past. Płoc.* R. 36: 1947 nr 8/9 s. 280-282.
28. Apostolstwo modlitwy w życiu parafialnym. *Mies. Past. Płoc.* R. 36: 1947 nr 3/4 s. 94-97.
29. Poświęćmy się Sercu Zbawiciela. *Mies. Past. Płoc.* R. 37: 1948 nr 7/8 s. 296-298.

II.

JEZUSEK W.: Śp. ks. prałat Marian Okólski, emeryt, b. proboszcz i dziekan w

Płońsku, rezydent w Płońsku. *Mies. Past. Płoc.* R. 57: 1972 nr 3 s. 66-72; GRZYBOWSKI M.: Ks. Okólski Marian (1889-1970), kanonik kapituły płockiej, szambelan Jego Świątobliwości, proboszcz i dziekan w Płońsku, więziony w Sierpcu. W: *Martyrologium duchowieństwa diecezji płockiej w latach II wojny światowej 1939-1945.* Tamże bibliografia. [Maszynopis w druku].

Ks. Michał Grzybowski

Olejniczak Tadeusz, krypt. O., OTO, X. T. O., P. T. O., pseud. X. Anastazy Lech, Ks. A. Lech, X. Andrzej M. (1877-1933), zmartwychwstaniec, rektor Papieskiego Kolegium Polskiego w Rzymie, wydawca, tłumacz.

Urodził się 30 IV 1877 r. we wsi Pomarzany, w archidiecezji gnieźnieńskiej, jako syn Andrzeja i Katarzyny z Mizgalskich. Gimnazjum zaczął w Gnieźnie, a ukończył we Lwowie, po wstąpieniu do zmartwychwstańców (1893 r.). Formację zakonną otrzymał w nowicjacie krakowskim, gdzie 8 XII 1894 r. złożył śluby. Studia teologiczno-filozoficzne odbył na Gregorianum w Rzymie, otrzymując stopnie naukowe i święcenia kapłańskie 1 XI 1899 r. W l. 1899-1903 wykładał dogmatykę w zmartwychwstańczym Seminarium Duchownym w Rzymie, był wicerektorem Kolegium Polskiego, doktoryzował się z archeologii chrześcijańskiej i brał udział w redagowaniu „Annali dei Risurrezionisti" i „Roczników Kolegium Polskiego". Będąc pedagogiem w zakładzie wychowawczym zgromadzenia we Lwowie (od 1903) i prefektem gimnazjum (od 1908), ukończył jeszcze wydział filozoficzny i dwa lata prawa politycznego. Ponadto prowadził lektorat jęz. włoskiego i ćwiczenia z archeologii, należał do Towarzystwa Filozoficznego i zorganizował zmartwychwstańcze wydawnictwo we Lwowie. W czasie I wojny światowej był kapelanem wojsk polskich (1915-1920). Resztę życia spędził w Rzymie, jako rektor zmartwychwstańczego seminarium, przełożony domu, radny generalny, uczestnik kapituł i rektor Kolegium Polskiego (1929-1933). Zmarł 7 IV 1933 r. w Rzymie.

I.

1. I. Risurrezionisti a Mentorella. *Annali dei Risur.* R. 2: 1901 nr 6 s. 261-272; nr 7 s. 312-319; R. 3: 1902 nr 3 s. 88-95.

2. Alcuni celebri devoti della Madonna di Mentorela. *Annali dei Risur.* R. 3: 1902 nr 2 s. 58-65. — Toż w osob. odb. Roma 1902. [Estratto degli Annali dei Risurrezionisti... 8° s. 10].

3. Il R. P. Luca Wronowski. *Annali dei Risur.* R. 3: 1902 nr 5 s. 184-186, ilustr.

4. Cronaca. *Annali dei Risur.* R. 3: 1902 nr 5 s. 191-192.

5. [Od redakcji]. *Rocz. Koleg. Pol. w Rzymie.* R. 1: 1902 nr 1 s. 7-8 [anonimowo].

6. Nasi mali ministranci. *Rocz. Koleg. Pol.* R. 1: 1902 nr 1 s. 17-18.

7. Cześć świętych polskich w Kolegium. *Rocz. Koleg. Pol.* R. 1: 1902 nr 1 s. 36-37.

8. Kronika. Styczeń-kwiecień. *Rocz. Koleg. Pol.* R. 1: 1902 nr 1 s. 46-54; nr 2 s. 126-134.

9. Wręczenie kapelusza kardynalskiego księciu kardynałowi Puzynie: Konsystorz... Kościół św. Witalisa... „Possesso". *Rocz. Koleg. Pol.* R. 1: 1902 nr 2 s. 95-116.

10. Od redakcji. *Rocz. Koleg. Pol.* R. 1: 1902 nr 2 s. 124-125.

11. Z Rzymu. *Prz. Kośc.* R. 2: 1903 t. 3 s. 137-144; t. 4 s. 142-144, 301-310; R. 3: 1904 t. 6 s. 154-160.

12. Kilka słów o obrządkach Kościoła Katolickiego. *Prz. Kośc.* R. 2: 1903 t. 3 s. 302-304.

13. Grób św. Damazego papieża. *Prz. Kośc.* R. 2: 1903 t. 3 s. 441-449.

14. Rec.: P. SEMENENKO: Męka i śmierć Pana Naszego Jezusa Chrystusa. Kr. 1903. *Prz. Kośc.* R. 2: 1902 t. 4 s. 75-77.

15. Rec.: A. ESCHBACH...: Disputationes physiologico-theologicae tum medicis chirurgis tum theologis et canonistis utiles. Editio altera. Romae... 1903. *Prz. Kośc.* R. 2: 1903 t. 4 s. 77.

16. Rec.: Schemata ad illustrandas disputationes physiologico-theologicas ab A. ESCHBACH exaratas, delineata curante et interprete dre Leop. TAUSTING. Romae 1903. *Prz. Kośc.* R. 2: 1903 t. 4 s. 77-78.

17. Rec.: G. SURBLET: La morale dans ses raports avec la médecine et l'higiène.

T. 1-2. Wyd. 6. Paris 1903. *Prz. Kośc.* R. 2: 1903 t. 4 s. 78.

18. Rec.: I. TORRADEFLOT CORNET: Cor Jesu praedicandum, seu expositio oratoria litaniarum SS. Cordis Jesu. Romae 1903. *Prz. Kośc.* R. 2: 1903 t. 4 s. 158-159.

19. Rec.: Acta pontificia et decreta SS. R. R. Congregationum, semel in mense prodeunt... Romae 1903. *Prz. Kośc.* R. 2: 1903 t. 4 s. 159-160.

20. Rec.: Aphorismi Euchatistici, id est piae et sanctae celebrationis monita ex praecipiis ascetis collecta et illustrata opera Jacobi MERLO-HORSTII ... Textus recensuit adiectisque precibus ante et post Missam denuo edidit Jos. Aloysius KREBS CSSR. Romae 1903. *Prz. Kośc.* R. 2: 1903 t. 4 s. 160.

21. Rec.: Abschreiben order Benutzen? Ein Wort über die Verwen dung fremder Arbeiten in Reden, Predigten und Schriften. Von P. M. HERTZENNAUER O. C. Innsbruck.... 1902. *Prz. Kośc.* R. 2: 1903 t. 4 s. 230.

22. Z Kongregacji Rzymskich. *Prz. Kośc.* R. 3: 1904 t. 5 s. 70-74.

23. Ruch katolicki. Lwów, w grudniu 1903. *Prz. Kośc.* R. 3: 1904 t. 5 s. 78-79; Rzym w styczniu 1904. Tamże s. 154-160; Rzym w kwietniu 1904. Tamże s. 386-394; Lwów w kwietniu 1904. Tamże s. 394-400; Rzym w maju 1904. Tamże s. 478-483; Rzym w czerwcu 1904. Tamże t. 6 s. 67-76; Ruch katolicki. Tamże R. 4: 1905 t. 7 s. 303-307.

24. Rec.: G. WILPERT: Roma Sotterenea. La pitture delle Catacombe romane ... Roma 1903. *Prz. Kośc.* R. 3: 1904 t. 5 s. 239-241.

25. Rec.: HOR. MARUCCHI: Elements d'archéologie chrétienne. T. 1-3. Rome 1903. *Prz. Kośc.* R. 3: 1904 t. 5 s. 241-243.

26. Rec.: HOR. MARUCCHI Le Forum Romain et le Palatin d'après les dernières découvertes. Rome 1903. *Prz. Kośc.* R. 3: 1904 t. 5 s. 243-244.

27. Rec.: Mutter und King. Wie man heikle Gegenstände mit Kindern behandeln kann. Nellie schrieb's Holländisch... Giessen 1904. *Prz. Kośc.* R. 3: 1904 t. 5 s. 245-246.

28. Rec.: B. DYBOWSKI: O niemoralności wśród młodzieży nieletniej i o jej przyczynach... Lw. 1903. *Prz. Kośc.* R. 3: 1904 t. 5 s. 246-247.

29. Rec.: L. DEHNEGE: Ein moderner Seelsorger — Roman von Ptrick A. Sheehan. Autorisierte Übersetzung aus dem Englischen von Anton Lohr. München ... 1904. *Prz. Kośc.* R. 3: 1904 t. 6 s. 78-80.

30. Rec.: Compendium Ceremoniarum sacerdoti et ministris observandarum in sacro ministerio. Auctore Melch. HAUSHERR S. J. Editio quarta secundum novissima S.R.C. decreta emendanda a p. Augustino LEHMKUHL S.J. ... Freiburg im Breisgau 1904. *Prz. Kośc.* R. 3: 1904 t. 6 s. 165.

31. Rec.: A. LEHMKUHL: Casus conscientiae ad usum confessariorum compositi et soliti. Editio altera. Freiburg im Breisgau 1903. *Prz. Kośc.* R. 3: 1904 t. 6 s. 167-168.

32. Rec.: N. GIHR: Die heiligen Sakramente der katholischen Kirche. Für die Seelsorger dogmatisch-ascetisch dargestellt. Zweite verbesserte Auflage. T. 1-2. Freiburg im Breisgau 1902. *Prz. Kośc.* R. 3: 1904 t. 6 s. 250-251.

33. Kurs katechetyczny we Lwowie. *Prz. Kośc.* R. 6: 1907 t. 11 s. 119-127.

34. Towiański ojcem modernistów włoskich. [Por. Alcuni precursori del modernismo. *Civiltà Cattolica.* R. 64: 1912 nr 1484 s. 140-154]. *Gaz. Kośc.* R. 20: 1912 nr 28 s. 339-341.

35. Rec.: *Rivista di Filosofia Neoscolastica. Ruch Filoz.* R. 2: 1912 nr 1 s. 9; nr 5 s. 94-95; nr 7 s. 133-134; nr 8 s. 163-164; R. 3: 1913 nr 3 s. 63-64; nr 6 s. 143; nr 7 s. 172; nr 9 s. 245; R. 4: 1914 nr 1 s. 18; nr 3 s. 74.

36. Rec.: DEL VECCHIO GIORGIO: Il fenomeno della guerra e l'idea della pace... 2 edizione. Torino 1911. *Ruch Filoz.* R. 2: 1912 nr 2 s. 22.

37. Rec.: F. BRENTANO: Aristoteles und seine Weltanschaung. Leipzig ... 1911. *Ruch Filoz.* R. 3: 1913 nr 5 s. 112.

38. Rec.: GIORGIO DEL VECCHIO: La comunicabilità del diritto e le idee del Vico. Trani 1911. *Ruch Filoz.* R. 3: 1913 nr 6 s. 137.

39. Rec.: GIORGIO DEL VECCHIO: Il progresso giuridico. Odb. z „Rivista italiana di Siciologia". Roma 1911. *Ruch Filoz.* R. 3: 1913 nr 9 s. 240.

40. Rec.: GIORGIO DEL VECCHIO: Sulla positivistà come caeattere del diritt. [Puscoli di Filosofia e di Pedagogia. Nr 8]. Modena 1912. *Ruch Filoz.* R. 3: 1913 nr 10 s. 267.

41. Na stulecie ks. Kajsiewicza Hieronima i Piotra Semenenki. *Kron. Powsz.* R. 4: 1913 nr 40 s. 653-655, ilustr. 2.

42. Wyd.: Piotr SEMENENKO: Kazania na niedziele i święta roku kościelnego. T. 1-2. Lw. 1913 Nakład Zmartwychwstańców. Czcionkami Drukarni Jakubowskiego i Spółki 4° s. XLIII, 407, VIII, 355. — Tamże. T. 1 s. XV-XLI Słowo wstępne [wydawcy].

43. Wyd.: Adolf BAKANOWSKI: Moje wspomnienia 1840-1863-1913. Lw. 1913 Nakł. Ks. Zmartwychwstańców, Czcionkami Druk. Jakubowskiego i Sp. 4° s. 226. — Tamże [wydawcy] Objaśnienia i uzupełnienia... s. 113-211.

44. Rec.: GOBLET D'ALVIELLA: Croyances, Rites, Institutions. T. 1-3. Paris-Leipzig 1911. *Ruch Filoz.* R. 4: 1914 nr 4 s. 98.

45. Pielgrzymka polska w Rzymie. *Dz. Chic.* R. 33: 1922 nr 134 s. 3.

46. Konsekracja pierwszego biskupa-zmartwychwstańca msgra Salwatora Baccarini'ego. *Dz. Chic.* R. 33: 1922 nr 150 s. 5.

47. Śp. brat Józef Goj ze Zgromadzenia Zmartwychwstania Pańskiego. [Wspomnienie pośmiertne]. *Dz. Chic.* R. 34: 1923 nr 58 s. 4.

48. Błogosławiony kardynał Robert Bellarmin z Towarzystwa Jezusowego. *Dz. Chic.* R. 34: 1923 nr 188 s. 6; nr 191 s. 8.

49. Pomnik śp. papieża Piusa X w bazylice watykańskiej. *Dz. Chic.* R. 34: 1923 nr 197 s. 7; nr 200 s. 6.

50. Śp. Karol Faliński CR. [Wspomnienie pośmiertne]. *Dz. Chic.* R. 34: 1923 nr 206 s. 9.

51. Ks. Brzeziewicz gościem papieża. *Dz. Chic.* R. 34: 1923 nr 211 s. 4.

52. Ks. biskup Twardowski arcybiskupem lwowskim. *Dz. Chic.* R. 34: 1923 nr 217 s. 2, ilustr.

53. Uroczyste poświęcenie kamienia węgielnego pod kościół Zmartwychwstania Pańskiego w Poznaniu. *Dz. Chic.* R. 34: 1923 nr 221 s. 3.

54. J. E. Ks. Arcybiskup Jan Cieplak w Rzymie. *Dz. Chic.* R. 35: 1924 nr 127 s. 3, ilustr.

55. Wyd. ze wstępem wspomnienia ks. Ksawerego Klimaszewskiego. Martyrologia kapłana polskiego w Bolszewii. *Dz. Chic.* R. 35: 1924 nr 203 s. 5.

56. Tłum. z łac.: Konstytucje Zgromadzenia Zmartwychwstania Pana Naszego Jezusa Chrystusa. Rzym 1929 Szkoła Drukarska Piusa X. 16° s. nlb. 3, 99, nlb. 2.

57. Szkice do kazań. Rkps Arch. Prow. Zmart. w Radziwiłłowie k. Skierniewic, sygn. VII A-2/01. 8° s. 24.

58. Materiały do biografii ks. Pawła Smolikowskiego. Rkps Arch. Congreg. a Resur. Romae, sygn. 27298-27304.

59. Kościół i Hospicjum św. Stanisława w Rzymie. Rkps Arch. Congr. a Resur. Romae, sygn. 27295.

60. Notae philosophicae. Rkps Arch. Congr. a Resur. Romae, sygn. 27287; rkps Arch. Prowinc. Zmart. w Radziwiłłowie, sygn. VII A-2/01. z. 1-5.

61. Rekolekcje w Kolegium Polskim 1921-1933. Rkps Arch. Congr. a Resur. Romae, sygn. 27278.

62. Kazania. Rkps Arch. Congr. a Resur. Romae, sygn. 27267.

63. O Matce Boskiej Mentorelskiej. Rkps Arch. Congr. a Resur. Romae, sygn. 27269.

64. Listy: 138 listów do zmartwychwstańców z lat 1898-1929. Rkps Arch. Congr. a Resur. Romae, sygn. 27076-27213. — 10 listów do S. Pawlickiego z lat 1906-1914. Rkps Bibl. Jag., sygn. 8698-III t. 4 k. 185-198. — List do H. Dąbczańskiej z 1909 r. Rkps Zakł. Nauk. Ossol., sygn. 12236-II s. 93-96. — List do s. Filomeny [generał. niepokalanek] z 1912 r. Rkps Arch. SS. Niepokalanek w Szymanowie k. Sochaczewa, sygn. P. 12.3.IV.54. — List do Z. Celichowskiego z 1912 r. Rkps BPAN Kórn., sygn. AB-94 k. 204-205. — List do W. Kętrzyńskiego z 1915 r. Rkps Zakł. Nauk. Ossol., sygn. 6220-II b. pag.

II.

Śp. Tadeusz Olejniczak. *Gaz. Kośc.* R. 40: 1933 nr 27 s. 319; Śp. o. Tadeusz Olejniczak CR. *Vex. Resur.* R. 6: 1933 nr 2 s. 37; Lo Studio Domestico. *Annali dei Risur.* R. 1: 1900 nr 1 s. 13-14; nr 2 s. 55-57; Nella Scuola Domestica. *Annali dei Risur.* R. 2: 1901 nr 1 s. 11; Cronaca. *Annali dei Risur.* R. 1: 1900 nr 3 s. 73-76 nr 5 s. 145-148; nr 7 s. 213-214; nr 8 s. 245-246; nr 9 s. 281-290; R. 2: 1901 nr 2 s. 66-68; nr 4 s. 162-167; nr 5 s. 219-225; nr 8 s. 377-383; R. 3: 1902 nr 3 s. 99-104; Kronika lub Nasze wiadomości. *Vex. Resur.* R. 3: 1929/30 nr 1 s. 28; nr 3 s. 20; nr 4 s. 22, 26; R. 4: 1931 nr 1 s. 29; nr 2 s. 27; nr 3 s. 17, 20; R. 5: 1932 nr 2 s. 27, 28; nr 3 s. 22; nr 4 s. 24; R. 6: 1933 nr 1 s. 29; nr 3 s. 25; Schem. Archid. Lwow. na lata 1905-1920; Ze Lwowa. *Dz. Chic.* R. 23: 1912 nr 169 s. 2; Kronika. *Aten. Kapł.* R. 4: 1912 t. 7 s. 463; P[ECHNIK] A.: Kazania ks. P. Semenenki. *Dz. Chic.* R. 24: 1913 nr 127 s. 2; DŁUGOSZ T.: Z życia duchowieństwa polskiego w Rzymie. *Gaz. Kośc.* R. 38: 1931 nr 11 s. 122-123.

Ks. Bolesław Micewski CR

Onoszko Konstanty Władysław (1902-1942), franciszkanin konw., autor rozprawy dogmatycznej.

Urodził się 22 XII 1902 r. w Miorach k. Dzisny. Wstąpił do Seminarium Duchownego w Wilnie, lecz niebawem przeszedł do zakonu Franciszkanów Konw. w 1926 r. i pierwsze śluby złożył 2 X 1927 r. Teologię studio-

wał na Wydziale Teologicznym Uniw. Lwowskiego. Święcenia kapłańskie przyjął 7 VI 1931 r. W tym samym roku uzyskał doktorat teologii.

W 1932 r. wyjechał na misje do Nagasaki w Japonii, lecz już po roku wrócił do Polski. Był gwardianem klasztoru w Jaśle, potem (od 1938 r.) w Zaczepicach k. Słonima. Równocześnie był tam proboszczem i administrował parafią Ruda Jaworowska. Aresztowany przez Niemców w 1941 r. został wywieziony do Słonima i na początku 1942 r. zamordowany.

I.

1. Nauka Piotra Mohiły o Kościele i jego hierarchii. *Gaz. Kośc.* R. 38: 1931 s. 26-29, 40-42, 53-56, 101-102, 111-114, 136-138, 146-148, 172-174, 199-200, 207-208. — Toż w osob. odb. Lw. 1931 Bibl. Religijna 8° s. 67, nlb. 1.

2. Rec.: A. PAWŁOWSKI: Dogmat Niepokalanego Poczęcia w oświetleniu nowszych teologów rosyjskich. W. 1930. *Ruch Teol.* R. 4: 1932 s. 37-39.

3. Praca misyjna w Japonii. *Wiad. z Prow. Franc. w Pol.* R. 3: 1933 s. 48-51.

II.

ŁOZA S.: Czy wiesz kto to jest? W. 1938 s. 536; Comment. Ord. Fr. Min. Conv. R. 40: 1943 s. 54. — Arch. Prow. Franc. Warsz.: Teczka akt personalnych.

Ks. Hieronim Eug. Wyczawski

Opieliński Jan Nepomucen (1858-1935), prałat papieski, kanonista.

Urodził się w Krotoszynie Wlkp. 14 V 1858 r., był synem rzeźnika Stanisława i Katarzyny z Murawskich. Do Gimnazjum uczęszczał w Gubczycach na Śląsku, a po złożeniu matury podjął studia filozoficzne na Uniw. w Innsbrucku. Zaliczył tam pierwszy semestr i przeniósł się do nowo otwartego Kolegium Polskiego w Rzymie, kontynuując studia filozoficzne 1880-1883, uwieńczone doktoratem. Pozostał na studiach teologicznych i uzyskał w 1887 r. doktorat z teologii. Święcenia kapłańskie przyjął 17 V 1885 w Rzymie. Po powrocie do kraju rezydował w Dolsku i pomagał w pracy duszpasterskiej, 8 III 1888 objął wikariat w Odolanowie skąd został powołany do Gniezna. Mianowany 26 IX 1889 wykładowcą teologii moralnej i prawa kanonicznego, przygotowywał kleryków ostatniego roku studiów do praktycznego działania duszpasterskiego. W Gnieźnie pełnił też obowiązki obrońcy węzła małżeńskiego, prokuratora fiskalnego, egzaminatora prosynodalnego i penitencjarza. Po dziesięciu latach pracy w Seminarium Duchownym przeszedł na probostwo w Kcyni, instytuowany 15 I 1900 r. Wówczas też został mianowany kanonikiem kolegiaty kruszwickiej, a od 1 III 1912 był dziekanem kcyńskim. W miejscowym Seminarium Nauczycielskim pełnił funkcję arcybiskupiego delegata przy egzaminach maturalnych. Na dzień złotego jubileuszu kapłaństwa wyjednał mu kard. A. Hlond godność papieskiego prałata domowego. Zmarł 16 VI 1935 w szpitalu w Poznaniu, pochowany został w Kcyni.

Z studiów rzymskich wywiózł zainteresowanie decyzjami Stolicy Apostolskiej. Ucząc alumnów seminaryjnych prawa, zwracał uwagę na wszystkie najnowsze przepisy kościelne. Jego obszerna monografia o cenzurach kościelnych uwzględniała „najświęższe", jak to określił w tytule, dekrety Stolicy św. Choć posiadał doktorat z filozofii i teologii, znał dobrze prawo kościelne, zwłaszcza jego przepisy, potrzebne w codziennej praktyce parafialnej. Swoje rozprawy z tej dziedziny napisał rzetelnie, starając się nawet o stworzenie polskiej terminologii prawa karnego.

I.

1. O cenzurach kościelnych z uwzględnieniem najświeższych dekretów Stolicy św. napisał... P. 1894 Nakł. autora 8° s. nlb. 4, 352.

2. Komentarz do cenzur kościelnych po

dziś dzień obowiązujących. P. 1896 Nakł. autora 8° s. nlb. 4, 410.

3. Dekrety generalne Leona XIII o książkach zabronionych i o cenzurze książek. Z objaśnieniami napisał i wydał... P. 1898 Nakł. autora 8° s. nlb. 4, 70, nlb. 1.

4. Ostatni środek dla dorosłych. P. 1898 Nakł. autora 16° s. 27, nlb. 1.

5. Ostatni środek dla niemowląt. [Wyd. 1]. P. 1898 Nakł. autora 16° s. 23, nlb. 1. — Toż. Wyd. 2. P. 1900 Nakł. autora 16° s. 23, nlb. 1.

6. Nowe dekrety prawno małżeńskie „Ne temere" i „Provida". Z objaśnieniami wydał... P. 1908 Nakł. autora 8° s. 38.

II.

GLEMP J.: Opieliński Jan. W: *Pol. słow. biogr.* T. 24 s. 122-123; BAR J. R.: Opieliński Jan. W: *Polscy kanoniści.* Cz. 2 W. 1981 s. 76-78; *Kośc. Dz. Urzęd.* R. 27: 1912 s. 21.

Ks. Marian Banaszak

Orliński Michał (1894-1966), kanonista.

Urodził się 28 I 1894 r. w Czartoryji (pow. Tarnopol); był synem Jana i Marii Fedyk. Do Gimnazjum uczęszczał w Tarnopolu i we Lwowie; maturę zdał w Tarnopolu w 1917 r. W tym też roku wstąpił do lwowskiego Seminarium Duchownego, zapisując się równocześnie na Wydział Teologiczny Uniw. Lwowskiego. Święcenia kapłańskie przyjął 29 VI 1921 r. W l. 1921-1923 był wikariuszem i katechetą w Podhajcach. W 1924 r. rozpoczął studia prawa kanonicznego na Uniw. Gregoriańskim w Rzymie, które ukończył w 1926 r. doktoratem. Po powrocie do Lwowa został katechetą w męskiej szkole powszechnej im. św. Marii Magdaleny, a we wrześniu 1928 r. objął urząd prefekta kleryków w Seminarium Duchownym we Lwowie. Od 1 X 1928 r. był asystentem młodszym, a w r. akad. 1932/33 został asystentem starszym na Uniw. Jana Kazimierza [Wydział Teologiczny]. Od 1933 r. był sędzią prosynodalnym, a od 1936 r. katechetą w żeńskiej szkole powszechnej im. Stanisława Konarskiego we Lwowie. W 1937 r. został mianowany kanonikiem gremialnym kapituły metropolitalnej we Lwowie i równocześnie referentem Kurii, a w 1943 r. oficjałem Sądu Metropolitalnego. Od 1962 do 1964 r. był wikariuszem kapitulnym w Lubaczowie. W czerwcu 1965 r. otrzymał papieską prałaturę domową. Zmarł w Lubaczowie 7 XII 1966 r.

I.

1. Powinowactwo w nowym Kodeksie. *Gaz. Kośc.* R. 33: 1926 s. 589-590, 602-603.

2. Kilka uwag o poście. *Gaz. Kośc.* R. 35: 1928 s. 136-138.

3. Warunkowy konsens małżeński według prawa kanonicznego. *Prz. Teol.* R. 11: 1930 s. 225-282. — Toż w osob. odb. Lw. 1930 Nakł. i druk. Tow. Biblioteki Religijnej 8° s. 60.

4. Prawne położenie związków wyznaniowych w Polsce Ludowej. *Caritas.* R. 8: 1952 nr 2 s. 10-14.

II.

CAŁY S.: Orliński Michał. W: *Polscy kanoniści.* W. 1981 cz. 2 s. 77-78.

Ks. Ludwik Grzebień SJ

Orpiszewski Władysław, pseudonim: Resurrecturus (1856-1942), zmartwychwstaniec, autor prac ascetyczno-psychologicznych i socjologicznych.

Urodził się 8 IX 1856 r. w Lozannie, jako syn znanego belwederczyka Ludwika i Anny z Zyberków-Platerów, przebywających na emigracji. Uczył się w domu i w miejscowym Gimnazjum. Teologię studiował na Gregorianum w Rzymie (1875-1880), jako alumn Papieskiego Kolegium Polskiego zmartwychwstańców, gdzie też otrzymał święcenia kapłańskie 27 III 1880 r. i wstąpił do tegoż zgromadzenia (śluby zakonne 6 VIII 1882 r.). Pracował głównie jako wychowawca młodzieży — najpierw we Lwowie (1882/3), następnie w nowicjacie rzymskim (1883/4) i krakow-

skim (1884-1889). W latach 1889/90 i 1895-1904 zajmował się duszpasterstwem polonijnym w Polskiej Misji w Paryżu, której był ostatnim przełożonym. Resztę życia spędził w Krakowie, gdzie był również przełożonym (1905-1908) i mistrzem nowicjatu (1910-1916), jedynie na czas I wojny światowej schronił się do krewnych w Szwajcarii. W tym okresie dużo czasu poświęcał na pisanie. Zmarł 2 XII 1942 r. w Krakowie.

I.

1. À propos du pensum. *L'Univers Illustré.* R. 41: 1898 nr 2.

2. Kilka myśli o walce z socjalizmem. (Referat wygłoszony na międzynarodowym kongresie katolickim w Paryżu w 1900 r.). W. [1900] Kron. Rodz. Druk. E. Skowrońskiego 8° s. 58. — Toż. W. 1908 8° s. 58.

3. Kronika katolicka. Paryż... *Kur. Pozn.* R. 29: 1900 nr 37 s. 2; nr 38 s. 3.

4. Kilka myśli o walce społecznej. Kr. 1908 Nakładem autora, Czcionkami „Czasu" Spółka Wydawnictwa Polskiego 8° s. nlb. 2, 43, nlb. 5.

5. Józef Zanietowski [wspomnienie pośmiertne]. W: *Józef Zanietowski 1829-1911.* Kr. 1912 8° s. 3-7.

6. Aby były jedno. Konferencja wygłoszona przez... w Kętych dnia 29 X 1913 r. po śmierci śp. Matki Fundatorki Celiny Borzęckiej C. R. Kr. 1913 Wydaw. Sióstr Zmartwychwstania Pańskiego 16° s. 12. — Toż. W: [A. KOSSKOWSKA-PIWAROWA i T. KALKSTEIN]: Rys dziejów Zgromadzenia Sióstr Zmartwychwstania Pańskiego. [W. 1930] s. 89-96.

7. Nowa karta do dziejów Mentorelli. *Vexil. Resur.* R. 7: 1934 nr 1 s. 4-10.

8. O miłości. Studium psychologiczno-ascetyczne. Kr. 1934 Nakł. Księży Zmartwychwstańców, Druk. Czasu 4° s. nlb. 3, 56, nlb. 1.

9. Dokąd idziemy? [Przeciw militaryzmowi]. *Dz. Chic.* R. 46: 1935 nr 202 s. 5. — Toż. *Vexil. Resur.* R. 8: 1935 nr 3 s. 4-10.

10. Ostatnie dnie życia o. Pawła Smolikowskiego. [Fragment pracy pt. Krótka kronika założenia Domu Krakowskiego]. *Vexil. Resur.* R. 10: 1937 nr 1 s. 31-39. — Toż. *Dz. Chic.* R. 52 [bis]: 1942 nr 80 s. 26.

11. Początki osiedlenia Zmartwychwstańców w Krakowie. (Na podstawie kroniki prowadzonej od r. 1884. Wyboru dokonał oraz maszynopis przejrzał F. G[ERMAN]). *Ąexil. Resur.* R. 13: 1957 nr 2 s. 42-47.

12. Krótka kronika założenia Domu Krakowskiego i lat następnych 1884-1926. Mszps in fol. s. 72, nlb. 2.

13. Studium ascetyczno-psychologiczne o skrupułach. Mszps Arch. Dom. Zmart. w Krakowie in fol. s. nlb. 1, 112, nlb. 1.

14. Studium psychologiczno-ascetyczne o uczuciu. Mszps Arch. Dom. Zmart. w Krakowie in fol. s. 264.

15. Wspomnienia. Mszps Arch. Dom. Zmart. w Krakowie in fol. s. 161.

16. Nauka o życiu wewnętrznym według ks. Semenenki. Mszps Arch. Prywat. Ks. J. Mrówczyńskiego in fol. s. 24.

17. O skrupułach. Mszps in fol. s. 50 Arch. Ks. J. Mrówczyńskiego.

18. Kilka myśli o skrupułach, osobliwie o tych, które pochodzą od wybujałej uczuciowości. Mszps Arch. Prow. Zmart. w Radziwiłłowie, sygn. VII A-1/Orp. s. 14 in fol.

19. O małżeństwie. 1892. Mszps Arch. Prow. Zmart. w Radziwiłłowie, sygn. VII A-1/Orp. 2 s. nlb. 2, 12 in fol.

20. Rekolekcje w Kętach 1907 czerwiec i styczeń 1911. Rkps Arch. Prow. Zmart. w Radziwił., sygn. VII A-1/Orp. I-II 8° s. nlb. 16, 32. Konferencje 1911 i 1914. Rkps tamże, sygn. VII A-1/Orp. III 8° s. nlb. 106; Rekolekcje 10-20 maja 1912. Rkps tamże, sygn. VII A-1/Orp. IV 8° s. nlb. 72; Rekolekcje [od] 18 lutego do 1 marca 1914. Rkps tamże, sygn. VII A-1/Orp. V 8° s. nlb. 56; Rekolekcje z „Ojcze nasz" o. Semenenki. Rkps tamże, sygn. VII A-1/Orp. VII 8° s. nlb. 60; [Konferencje] O miłości Zgromadzenia. Rkps tamże, sygn. VII A-1/Orp. VIII 8° s. nlb. 64; [Nauki rekolekcyjne]. Rkps Arch. Dom. Zmart. w Krakowie, b. sygn. 8° s. 52.

21. [Kazania i szkice kazań na niedziele i święta całego roku kościelnego z lat 1896-1899]. Rkps Arch. Dom. Zmart. w Krakowie [luźne kartki róż. formatu w licznych teczkach] s. nlb. łącznie 2266.

22. Przemowy ślubne... [i] okolicznościowe. [W jęz. polskim i francuskim]. Rkps Arch. Dom. Zmart. w Krakowie [luźne kartki różnego formatu] s. nlb. 256.

23. Préface de sa grandeur monseigneur Joseph Teodorowicz archevêque de Leopol (à la „Vie intérieure" par l'abbé P. Semenenko. Traduit de polonais en francais...). Mszps Arch. Dom. Zmart. w Krakowie K. 18 in fol.

24. Tłum.: w jęz. franc.: FARGES A.; Przedmiotowość poznania zmysłów zewnętrznych i nowoczesne teorie. Kr. 1926. Mszps s. nlb. 6, 182.

25. Listy: 5 listów do J. Orpiszewskiego z lat 1875-1879 i b. daty. Rkps Arch. Dom. Zmart. w Krakowie. — Znaczna liczba listów do zmartwychwstańców z lat 1875-1942. Rkps Arch. Congr. a Resur. Romae. — 4 listy do S. Pawlickiego z lat 1877-1905. Rkps Bibl. Jag., sygn. 8698-III t. 4 k. 204-212. — 13 listów do Konsystorza Biskupiego w Krakowie z lat 1887-1914. Rkps Arch. Kurii Metropol. w Krakowie, sygn. „Zmartwychwstańcy". — 2 listy do pani N. z 1888 r. i b. daty. Rkps Arch. Prow. Zmart. w Radziwiłłowie, sygn. VII A-1/Orp. III. — 3 listy do matki Anny z Siebergów Orpiszewskiej z lat 1893(1894 i b. daty. Rkps Arch. Dom. Zmart. w Krakowie. — List do Rady Generalnej z opinią o nowicjuszach z 1912 r. Rkps Arch. Prow. Zmart. w Radziwiłłowie, sygn. VII A-1/Orp. — List do Stolicy Apostolskiej z 16 VI 1913 r. z prośbą o dyspensę dla br. M. Grochowskiego. Rkps tamże. — 2 listy do krewnych b. dat. Rkps tamże. — List do abpa J. Teodorowicza z 1938 r. Rkps tamże. — List do J. Reinkego z 1939 r. Rkps tamże. — List do starostwa w Krakowie z 1939 r. Rkps tamże.

II.

GERMAN F.: Orpiszewski Władysław. W: *Pol. słow. biogr.* T. 24: 1979 s. 253-254, tamże bibliografia. — Ponadto: Jubileusz kapłaństwa zmartwychwstańca. *Głos Nar.* R. 37: 1930 nr 86 s. 4; nr 87 s. 4; GERMAN F.: Echo złotego jubileuszu kapłaństwa o. Władysława Orpiszewskiego. *Vexil. Resur.* R. 3: 1930 nr 3 s. 18-19. KOWALCZYK W.: Ks. Władysław Orpiszewski CR i Misja w Paryżu. *Dz. Chic.* R. 52 [bis]: 1942 nr 80 s. 16; Schem. Archid. Lwow. na 1883 r. s. 161; Kronika. *Dob. Past.* R. 1: 1883 nr 13 s. 104; Schem. Diec. Krak. na lata 1886-1888, 1891-1893, 1905-1920, 1931-1939; Zmiany w Zgromadzeniu wielebnych Ojców Zmartwychwstania Pańskiego. *Wiad. Katol.* R. 7: 1889 nr 2 s. 16; nr 19 s. 151; Noty informacyjne. *Prz. Kośc.* R. 15: 1893 nr 2 s. 144; SMOLIKOWSKI P.: Z powodu „Pamiętników" ks. dra L. Postawki. *Wiara...* R. 2: 1910 nr 2 s. 59-60; Toż pod zm. tyt.: Pamiętniki ks. Postawki a Księża Zmartwychwstańcy. W: A. BAKANOWSKI: Moje wspomnienia... Dodatek. Lw. 1913 s. 218-221.

Ks. Bolesław Micewski CR

Orzech Wojciech (1889-1945), kompozytor, redaktor.

Urodził się w Luboczy, par. Szczepanowice jako syn Andrzeja i Zofii z domu Filip. Uczęszczał do szkoły podstawowej w Tarnowie, a następnie do I Gimnazjum im. K. Brodzińskiego (1900-1907), po czym wstąpił do Seminarium Duchownego. Święcenia kapłańskie przyjął z rąk bpa L. Wałęgi w Odporyszewie 8 IX 1911 r. Po święceniach pracował jako wikariusz w Rzochowie k. Mielca (1911-1914), a następnie przy katedrze tarnowskiej. W październiku 1915 r. udał się na studia śpiewu i muzyki kościelnej do Ratysbony, które ukończył 16 VI 1916 r. egzaminem, dającym upoważnienie dyrygenta i organisty. Po powrocie do diecezji pracował nadal jako wikariusz katedralny. Prowadził chór katedralny pod okiem znanego kompozytora ks. Fr. Walczyńskiego. Od 1 X 1916 r. zaczął uczyć śpiewu w Seminarium Duchownym. W 1917 r. został zamianowany wicerektorem Seminarium, w 1919 został katechetą w Starym Sączu i kapelanem PP. Klarysek. W 1926 r. powrócił do Tarnowa i objął katecheturę w szkole męskiej im. M. Kopernika i po raz drugi naukę śpiewu w Seminarium Duchownym. Od 1926 r. wydawał czasopismo z zakresu liturgiki i śpiewu kościelnego „Hosanna". W 1932 r. przeszedł na emeryturę ze względu na słabe zdrowie i zamieszkał w klasztorze SS. Najśw. Serca Jezusowego w Zbylitowskiej Górze, pełniąc do śmierci obowiązki kapelana. Do r. 1935 uczył jeszcze śpiewu w Seminarium Duchownym i po raz trzeci od 1938 do 1941 r. Zmarł 10 III 1945 r. w Zbylitowskiej Górze i tam został pochowany na cmentarzu Sióstr Najśw. Serca Jezusa.

Ks. Orzech wycisnął swe piętno w diecezji tarnowskiej na odcinku śpiewu kościelnego przez pracę w Seminarium Duchownym, chórze katedralnym, liczne prelekcje wygłaszane na kongregacjach dekanalnych i prowadzenie referatu organistowskiego. W skali ogólnopolskiej dał się poznać przez liczne publikacje drukowane w „Hosannie", „Gazecie Koś-

cielnej" i innych czasopismach organistowskich czy muzycznych. Oprócz zainteresowań muzycznych odznaczał się szerokimi zainteresowaniami technicznymi. Miał kilkanaście wynalazków opatentowanych w Polsce i Niemczech. M. in. próbował skonstruować samolot własnego pomysłu.

I.

1. Królowej swej. Hymn sodalicyjny żeński. [Słowa i mel. ks. M. KRAWCZYK]. Harm. ks. W. ORZECH. Tarnów 1924 Druk. Z. Jeleń 8° s. nlb. 4, nuty.

2. [Melodie do pięciu pieśni o Bł. Kindze]. W: S. MARIA IMMAKULATA, Klaryska: Bł. Kinga. Kr. 1925. Dodatek II s. 194-219.

3. Wzorowy chór kościelny. *Gaz. Kośc.* R. 32: 1925 s. 485-488, 495-500.

4. Dyskusja o wzorowym chórze kościelnym. *Gaz. Kośc.* R. 33: 1926 s. 244-248, 258-260.

5. *Hosanna.* Miesięcznik poświęcony sprawom muzyki kościelnej. Red. ks. W. ORZECH. Tarnów 1926-1929. Od 1930 wychodziło w Warszawie pod red. ks. NOWACKIEGO.

6. Odpowiedzi mszalne i Panno nad niebios. Pieśń do Najśw. Maryi Panny na 1, 2 głosy z organem lub 4 głosy mieszane. Ułożył ks. W. ORZECH. Tarnów [1926] Druk. Z. Jeleń 8° s. nlb. 4 Op. 16. Dodatek nutowy do mies. *Hosanna.* Nr 1.

7. Powróćmy „Do chóru". *Hosanna.* R. 1: 1926 nr 2 s. 21-24.

8. Responsorium VII i VIII ad Matutinum in Nativitate Domini na chór męski. Ułożył ks. W. ORZECH. Tarnów [1926] Druk. Z. Jeleń 8° s. nlb. 4. Op. 14. Dodatek nutowy do mies. *Hosanna* nr 2.

9. Śpiewnik kościelny z nutami i modlitewnik do użytku młodzieży szkolnej. Kr. 1926 Wyd. Ossolineum 16° s. 358.

10. *„Ecce sacerdos magnus".* I. na cztery głosy mieszane. II. na trzy głosy równe. Ułożył ks. W. ORZECH. Tarnów [1927] Druk. Z. Jeleń 8° s. nlb. 4. Op. 6. Dodatek nutowy do mies. *Hosanna* Nr 6.

11. Księża kierownikami chórów kościelnych. *Gaz. Kośc.* R. 34: 1927 s. 78-80. Toż: *Hosanna.* R. 2: 1927 nr 2 s. 20-23.

12. Preludium na tle pieśni „O Maryjo czemu biegniesz w niebo". Ułożył ks. W. ORZECH. Tarnów [1927] Druk. Z. Jeleń 8° s. nlb. 4. Dodatek nutowy do mies. *Hosanna* Nr 9.

13. Śpiew kościelny młodzieży szkolnej. *Hosanna.* R. 2: 1927 s. 36-38, 55-57, 90-92, 154-155.

14. Towarzyszenie organowe do horału. *Hosanna.* R. 2: 1927 s. 30, 31.

15. W sprawie zjazdu byłych ratysbończyków. *Hosanna.* R. 2: 1927 s. 187, 188.

16. Rec.: „Weź mnie ze sobą na Mszę św.". Modlitewnik. Tłum. z franc. i wyd. ks. dr S. ŚWIETLICKI. Sandomierz 1926. *Hosanna.* R. 2: 1927 s. 17.

17. Wspomnienia z podróży. Z ognisk muzyki kościelnej za granicą. *Hosanna.* R. 2: 1927 s. 94-97; Ku Wenecji, s. 167-169, 182-185.

18. Boże kocham Cię. Na chór mieszany lub na 1 głos z organem. Ułożył ks. W. ORZECH. Tarnów [1928] Druk. Z. Jeleń 8° s. nlb. 4.

19. Rec.: CHYBIŃSKI A.: Muzycy włoscy w kapelach katedralnych krakowskich 1619-1657. I. Życie, działalność i dzieła. P. 1927. *Hosanna.* R. 3: 1928 s. 24-26.

20. Rec.: CHYBIŃSKI A.: Trzy przyczynki do Historii muzyki w Krakowie w I połowie XVII w. W. 1927. *Hosanna.* R. 3: 1928 s. 24-26.

21. Nasza myśl zwycięża. *Hosanna.* R. 3: 1928 s. 85-87.

22. O kształceniu głosów chłopięcych. *Hosanna.* R. 3: 1928 s. 137-140, 171-172; R. 4: 1929 s. 17-20.

23. Stosunek organów do wzorowego chóru kościelnego i jego dyrygenta. *Hosanna.* R. 3: 1928 s. 33-35, 49-52, 65-70.

24. Rec.: Maria SZCZEPAŃSKA: „Do historii polskiej pieśni XV wieku". P. 1927. *Hosanna.* R. 3: 1928 s. 24-26.

25. U ognisk muzyki kościelnej za granicą. *Hosanna.* R. 2: 1927 s. 94-97, 167-169, 182-183; R. 3: 1928 s. 9-11.

26. Konstytucja Apostolska J. Św. Papieża Piusa XI w sprawie stałego, gorliwego popierania liturgii, śpiewu gregoriańskiego i muzyki kościelnej [„Divini cultus"] z dnia 20 grudnia 1928 r. w 50-letni Jubileusz kapłaństwa. [Tłum. X. W. ORZECH]. Tarnów [1929] Druk. Z. Jeleń 8° s. 13.

27. Konstytucja Apostolska „Divini cultus". *Hosanna.* R. 4: 1929 s. 49-51.

28. Niezmienione stanowisko. *Hosanna.* R. 4: 1929 s. 1-6.

29. Kwestionariusz w sprawie udziału młodzieży szkolnej w życiu liturgicznym kościoła. *Mies. Katech. Wychow.* R. 19: 1930 s. 462-463.

30. Śpiew kościelny a szkoła. *Muzyka w Szkole.* R. 2: 1930 s. 75-80, 103-107, 124-126, 154-159. — Toż w osob. odb. Katowice 1930 Druk. Katol. 8° s. 19.

31. Udział młodzieży w życiu liturgicznym Kościoła. *Mies. Katech. Wychow.* R. 10: 1931 s. 145-161. — Toż w osob. odb. Wil. 1931 s. 18.

32. Prawa lotu ptaków odkryte. Nowe

drogi a bezpieczeństwo lotnictwa. Tarnów 1936 Nakł. autora, druk. Z. Jeleń 8° nlb. 3, ryc. 6.

33. Działalność kościelno-muzyczna ks. infułata Franciszka Walczyńskiego. Przemyśl 1938 Druk. Nowoczesna 8° s. 16 portr. Odbitka z dwumies. *Chór Parafialny.*

34. Cantores — Pueri chorales. *Gaz. Kośc.* R. 46: 1939 s. 552-553.

35. Kilka wyjaśnień o polskim śpiewie ludowym. *Gaz. Kośc.* R. 46: 1939 s. 554-555.

II.

ŁOPUSZAŃSKI B.: Orzech Wojciech W: *Pol. słow. biogr.* T. 24 s. 274-276, tamże literatura. — Ponadto: NOWAK A.: Bibliografia prac profesorów Seminarium Duchownego w Tarnowie. T. 2 Tarnów 1966 s. 157-161 Maszynopis; TENŻE: Działalność pisarska księży profesorów Seminarium Duchownego w Tarnowie. *Curr.* R. 118: 1968 s. 151-158; PYTKA J.: Wicerektorzy i prefekci Seminarium Duchownego w Tarnowie. Tarnów 1971. Msznps; KOZIOŁ L.: Wychowanie muzyczne alumnów w Seminarium Duchownym w Tarnowie (1821-1971). Tarnów 1973. Msznps; KOTERLA A.: Działalność liturgiczno-muzyczna ks. Wojciecha Orzecha. Tarnów 1975 s. 163. Msznps; TENŻE: Wspomnienie o śp. ks. Wojciechu Orzechu (1889-1945). *Curr.* R. 127: 1977 s. 302-311.

Ks. Adam Nowak

Orzeł Ludwik (1912-1977), dogmatyk.

Urodził się 12 IX 1912 r. w Imielinie, pow. Pszczyna, w rodzinie górniczej. Do Gimnazjum uczęszczał w Mysłowicach, gdzie w 1933 r. złożył egzamin dojrzałości. Studia teologiczne odbył na Wydziale Teologicznym Uniw. Jagiellońskiego. Święcenia kapłańskie otrzymał 26 VI 1938 r. w Katowicach. Jako wikary pracował w Raszycach, Syrynii, w parafii św. Mikołaja w Bielsku-Białej oraz w parafii św. Piotra i Pawła w Świętochłowicach. We wrześniu 1945 r. został kierownikiem Referatu Duszpasterskiego w Kurii Diecezjalnej w Katowicach, a w l. 1946-1957 prowadził podobny referat w Opolu. Po powrocie do diecezji katowickiej, został wykładowcą teologii fundamentalnej, a następnie dogmatyki w Śląskim Seminarium Duchownym w Krakowie. Na Uniw. Jagiellońskim uzyskał doktorat z teologii, a na Katolickim Uniw. Lubelskim doktorat z prawa kanonicznego. Był cenzorem ksiąg religijnych, egzaminatorem prosynodalnym oraz promotorem sprawiedliwości w Sądzie Duchownym w Katowicach. Otrzymał godność honorowego kanonika kapituły katowickiej i prałata. Zmarł 3 XI 1977 r. w Cieszynie.

I.

1. W oczekiwaniu Króla... *Gość Niedz.* R. 18: 1945 nr 36 s. 290.

2. Małżeństwo także kapłaństwem. Opole 1947 Druk. Diecezjalna 16° s. 47.

3. Winny szczep ze złota. *Gość Niedz.* R. 20: 1947 nr 6 s. 44.

4. Niepokalana a kapłan. *Homo Dei.* R. 18: 1948 nr 6 s. 676-685.

5. Tajemnica Adwentu. *Gość Niedz.* R. 21: 1948 nr 48 s. 385.

6. Teologia materii. *Homo Dei.* R. 18: 1949 nr 3 s. 348-357.

7. Pojęcie i potrzeba duszpasterstwa stanowego. *Homo Dei.* R. 19: 1950 nr 6 s. 896-904.

8. Pieczęć Boża. *Gość Niedz.* R. 26: 1957 nr 51-52 s. 374-375.

9. Gdy krwawi się nasz Brat... *Gość Niedz.* R. 27: 1948 nr 43 s. 326.

10. Krzyż i Ołtarz. *Gość Niedz.* R. 27: 1958 nr 9 s. 62.

11. Najmłodsi jubilaci. *Gość Niedz.* R. 27: 1958 nr 26 s. 186.

12. Prawda na sianie. *Gość Niedz.* R. 27: 1958 nr 51-52 s. 391.

13. Rodowód kapłaństwa. *Gość Niedz.* R. 27: 1958 nr 25 s. 176.

14. Pan i geniusz. *Gość Niedz.* R. 27: 1958 nr 51-52 s. 405.

15. Szarbel Machluf. Drugie Lourdes na Bliskim Wschodzie. *Gość Niedz.* R. 28: 1959 nr 39 s. 305.

16. Grzech a Wszechmoc Boża. *Gość Niedz.* R. 29: 1960 nr 19 s. 148.

17. Jeden jedyny wystarczy. *Gość Niedz.* R. 29: 1960 nr 48 s. 378.

18. Znienawidzona miłość. *Gość Niedz.* R. 29: 1960 nr 29 s. 225; nr 30 s. 236.

19. Radość i lęk. *Gość Niedz.* R. 29: 1960 nr 52 s. 410-411.

20. Wrogowie miłości. *Gość Niedz.* R. 29: 1960 nr 26 s. 201-202.

21. Życie przegrane. *Gość Niedz.* R. 29: 1960 nr 13 s. 97-98.

22. Nam słońce nigdy nie zachodzi. *Gość Niedz.* R. 30: 1961 nr 21 s. 161-162.
23. Nie ma zaginionych. *Gość Niedz.* R. 30: 1961 nr 14 s. 105-106.
24. Podłoże religijne. *Gość Niedz.* R. 30: 1961 nr 35 s. 274-275.
25. Maluczki pełen tajemnic. *Gość Niedz.* R. 31: 1962 nr 51-52 s. 406.
26. Nie ma samotnego chrześcijanina. *Gość Niedz.* R. 31: 1962 nr 14 s. 107, 110.
27. Wiek Kościoła. *Gość Niedz.* R. 31: 1962 nr 11 s. 82.
28. Wierzę w ciała zmartwychwstanie. *Gość Niedz.* R. 31: 1962 nr 46 s. 363; nr 47 s. 372.
29. Fakt przyjścia Chrystusa. *Gość Niedz.* R. 32: 1963 nr 48 s. 304.
30. Znaki zbawienia. *Gość Niedz.* R. 32: 1963 nr 6 s. 45.
31. Spójrzmy na Niego! *Gość Niedz.* R. 32: 1963 nr 52 s. 306.
32. Ogień i woda. *Gość Niedz.* R. 36: 1967 nr 20 s. 117-118.
33. Problemy teologii posoborowej. *Aten. Kapł.* R. 71: 1968 s. 94-100.
34. Rezerwaty w sakramencie pokuty w świetle kościelnego ustawodawstwa synodalnego w Polsce przedrozbiorowej. *Śl. Stud. Hist.-Teol.* T. 1: 1968 s. 67-79.
35. Podstawowa zasada ekumenizmu. *Aten. Kapł.* R. 73: 1969 s. 29-38.
36. Znaki Zbawienia. *Gość Niedz.* R. 38: 1969 nr 4 s. 21, 25; nr 5 s. 26.
37. Przedstawiciel humanizmu chrześcijańskiego [Bolesław kard. Kominek]. *Gość Niedz.* R. 51: 1974 nr 16 s. 121-122.
38. Wielki Humanista Chrześcijański Kard. Bolesław Kominek. [Kazanie]. *Wiad. Diec.* [Kat.]. R. 42: 1974 nr 3-4 s. 62-65.
39. Bóg w dziejach teologii. W: *Enc. katol.* T. 2. Lubl. 1976 kol. 934-938.
40. Katolicy świeccy w oświetleniu encykliki „Mystici Corporis". Kraków 1952 4° s. 18. Maszynopis. Bibl. Sem. Duch. we Wrocławiu. Sygn. III-3955.

II.

Rocznik diecezji śląskiej. Katowice 1938-1977; Rocznik Ordynariatu Śląska Opolskiego. Opole 1953 s. 11, 12; PLUTA J.: Wkład duchowieństwa pochodzącego ze Śląska Górnego i Cieszyńskiego w nauki teologiczne. *Śl. Stud. Hist.-Teol.* T. 8: 1975 s. 209, 213, 239, 243; GAWOR J.: Ks. Ludwik Orzeł. *Gość Niedz.* R. 54: 1977 nr 49 s. 391.

Ks. Józef Mandziuk

Ostrowski Stanisław Jan, w zakonie Jozafat, (1890-1939), benedyktyn, historyk Kościoła i zakonu, bibliofil.

Urodził się 16 VIII 1890 r. w Ujeździe k. Tomaszowa Mazowieckiego; był synem Juliusza i Marii z Tyszkiewiczów. Uczył się najpierw w domu rodzinnym, a od 6 V 1906 r. w benedyktyńskim opactwie w Maredsous, gdzie też został przyjęty do nowicjatu 19 III 1910 r. Profesję zakonną złożył 4 III 1911 r., a następnie studiował filozofię i teologię w Maredsous, Maria Laach i Louvain. Wkrótce po wybuchu wojny światowej w 1914 r. został ewakuowany wraz z częścią mieszkańców Maredsous do Edermine w Irlandii. Tam otrzymał święcenia kapłańskie 10 IX 1916 r. W związku z projektem utworzenia w Polsce fundacji benedyktyńskiej, przybył do kraju w 1919 r. W l. 1920-1921 pełnił funkcję kapelana Wojsk Polskich, po czym wrócił do Maredsous. Po utworzeniu w 1923 r. przeoratu w Lubiniu, objął tam obowiązki wikariusza parafii, a następnie bibliotekarza. Jego staraniem została zbudowana w 1928 r. nowa część klasztoru lubińskiego. Zamiłowany bibliofil gromadził i porządkował zbiory biblioteczne. Z jego inicjatywy utworzono w 1929 r. regionalne Muzeum Ziemi Kościańskiej. Brał udział w zjazdach i kongresach historyków i bibliotekarzy. W l. 1934-1938 przebywał w Pradze, gdzie prowadził pracę badawczą i publicystyczną. Zebrał i własnoręcznie odbił ok. 20 tysięcy gipsowych odlewów pieczęci z tamtejszych muzeów. W tym czasie pracował dla „Svatovaclavskoho Zbornika" nad rozprawą o ikonografii św. Wacława na pieczęciach czeskich i polskich. Współpracował także z „Czeskoslovenskim Ustaw Historickim" przy wydaniu publikacji o herbach nieistniejących już klasztorów czeskich. Równocześnie zajmował się duszpasterstwem wśród kolonii polskich w Pradze; organizował różne uroczystości i akademie. W 1939 r. brał udział w kampanii wrześniowej

jako kapelan Wojska Polskiego. Opiekując się chorymi i rannymi w oblężonej Warszawie zginął 25 IX 1939 r.

I.

1. Biblioteka klasztoru benedyktynów w Lubiniu. W: *Biblioteki wielkopolskie i pomorskie*. P. 1929 s. 167-190.

2. Mickiewicz w Wielkopolsce, 1831/1832. Lubiń 1932 s. 23.

3. La Commende en Pologne et le Concordat de Wschowa en 1737. L: *La Pologne au VIIe Congres International des Sciences Historique*. Varsovie 1933 s. 23.

4. Artykuły w: *Dict. d'hist. et de géogr. eccl.* T. 8: 1935: Bereśniewicz Alexandre-Casimir (1823-1902) kol. 425; Bialobrzeski Martin (1577-1586) kol. 1367-1369; Bialozor Georges, évêque de Smoleńsk (1657-1661) et Vilna (1661-1665) kol. 1369; Bialozor Marcien, évêque et archevêque kol. 1369-1370; Bieliński Jean, évêque de Plock kol. 1435.

5. Bogdanowicz Bernard († 1722). W: *Pol. słow. biogr.* T. 2 s. 189.

6. Borzewski Mateusz († 1614). W: *Pol. słow. biogr.* T. 2 s. 363.

7. Artykuły w: *Dict. d'hist. et de géogr. eccl.* T. 9: 1936: Bogoria Jaroslaw (1342-1376). kol. 410-411; Borowski Gaspar, évêque kol. 1271; Borukowski Jean kol. 1290; Boryszewski André kol. 1290-1292.

8. Buchowski Piotr Pankracy († 1742). W: *Pol. słow. biogr.* T. 3 s. 80.

9. Chojnowski Paweł († 1570). W: *Pol. słow. biogr.* T. 3 s. 399-400.

10. Chrzanowski Kazimierz Wincenty. W: *Pol. słow. biogr.* T. 3 s. 460.

11. Cytrynowicz Ludwik Maurus (†1729.) W: *Pol. słow. biogr.* T. 4 s. 309-310.

12. Benedykt Czechowicz, ostatni opat trocki (1830-1844). Kościan — Lubiń 1938 s. 15.

13. Artykuły w: *Dict. d'hist. et de géogr. eccl.* T. 10: 1938: Bowkiewicz Joseph († 1866) kol. 306-307; Bradawicze Pierre († 1316). kol. 340-342; Branicki Sebastien († 1544) kol. 426-427; Brest kol. 613-615; Brest (Union de) kol. 615-618; Bretislas Henri, évêque († 1197) kol. 624; Breuner Jean-Joseph († 1710) kol. 641-642; Brevnov kol. 645-651; Brno kol. 787-788; Broda André († 1427) kol. 803-804; Broliński Jacques († 1583) kol. 832; Broliński Nicolas († 1545) kol. 833; Brown Joseph († 1879) kol. 869; Brożek Jean († 1652) kol. 875-876; Brudzewski Adalbert († 1497) kol. 882; Bruno de Holstein († 1281) kol. 963; Bruno de Querfurt († 1009) kol. 963-966; Brus Antoine († 1580) kol. 983-984; Brynych Édouard († 1902) kol. 999; Brzostowski Constantin († 1722) kol. 1002-1003; Brzozowski Stanislas († 1596) kol. 1004; Buchowski Pierre († 1742) kol. 1029; Buczacki Jacques († 1541) kol. 1039-1040; Budejovice kol. 1041-1043; Budkiewicz Constantin († 1923) kol. 1047-1048; Bulhak Georges († 1769) kol. 1199-1200; Bulhak Ignace († 1838) kol. 1200-1202; Buliński Melchior († 1877) kol. 1203; Burzyński Adam († 1830); Bużeński Stanislas († 1692) kol. 1451; Bystrzyków Michel († 1520) kol. 1459-1460.

14. Dobrowolski Augustyn († 1665). W: *Pol. słow. biogr.* T. 5 s. 251-252.

15. Dobrzelewski Wojciech († 1680). W: *Pol. słow. biogr.* T. 5 s. 269.

16. Drozdek Mikołaj († 1433). W: *Pol. słow. biogr.* T. 5 s. 393.

17. Dunin ze Skrzynna Mikołaj (1603-1661). W: *Pol. słow. biogr.* T. 5 s. 478-479.

18. Artykuły w: *Dict. d'hist. et de géogr. eccl.* T. 11: 1949: Calowański Stanislas († 1690) kol. 460; Camblak Grégoire († 1420) kol. 546-547; Campani Jean Paul († 1592) kol. 627-628.

19. Dzieranowski Andrzej († 1583). W: *Pol. słow. biogr.* T. 6 s. 155.

20. Artykuły w: *Dict. d'hist. et de géogr. eccl.* T. 12: 1953: Cebulka Nicolas kol. 35; Cervus Jean († 1557) kol. 182-183; Charszewski Raymond († 1659) kol. 541; Chelmicki Sigismond (1922) kol. 614-615; Chmielecki Casimir († 1929) kol. 752-753; Chmielewski Procope († 1664) kol. 753; Chmielowski Adam († 1916) kol. 753-754; Chodani Jean († 1823) kol. 756; Chodyński Zenon et Stanislas kol. 756-757; Cichocki Gaspar († 1616) kol. 827.

21. O filadelfiach czyli związkach modlitewnych w ogóle, a o związku takim ojców benedyktynów z Lubinia, a zgromadzeniem ojców oratorianów z Gostynia. Maszynopis.

II.

SS. Patriarchae Benedicti Familiae Confoederatae AD MCMXXV. Romae 1926 s. 698; WISŁOCKI W. T.: Międzynarodowy Zjazd Bibliotekarzy i Miłośników Książki w Pradze 1926. Lw. 1926 s. 30; Pamiętnik II Zjazdu Bibliofilów Polskich w Warszawie. W. 1928 s. 146; Pamiętnik I Zjazdu Bibliotekarzy Polskich we Lwowie. Lw. 1929 s. 137; Pamiętnik III Zjazdu Bibliofilów Polskich. Lw. 1929 s. 181; DEMBY S.: Biblioteki. W: *Nauka Polska*. T. 12: 1930 s. 152; *Silva Rerum*. R. 7: 1938/39 s. 36; RABSKA Z.: Bibliofil w habicie. *Caritas*. R. 1953 nr 11 s. 26-29; TAŻ: Moje życie z książką. T. 2. W. 1964 s. 260-266; Słownik pracowników książki polskiej. W. 1972 s.

653; JACEWICZ W., WOŚ J.: Martyrologium Polskiego duchowieństwa... T. 1. W. 1977 s. 69, 258; SCZANIECKI P.: Ostrowski Stanisław. W: *Pol. słow. biogr.* T. 24 s. 555-556.

O. Marian Kanior OSB

Owczarek Wojciech Stanisław, krypt.: W. O. (1875-1938), biskup pomocniczy włocławski, kanonista.

Urodził się 31 XII 1875 r. we wsi Łęg Baliński na terenie parafii Uniejów w powiecie tureckim, z rodziców Józefa i Franciszki z Borzęckich l. v. Binkowskiej. Do szkoły czteroklasowej uczęszczał w Spicimierzu, uczył się także prywatnie w tajnej szkółce ks. Antoniego Kurowskiego. Do Gimnazjum uczęszczał w Kaliszu w latach 1887-1892. Po ukończeniu Gimnazjum rozpoczął studia w Wyższym Seminarium Duchownym we Włocławku. Kontynuował je w Akademii Duchownej w Petersburgu, gdzie został skierowany przez władze duchowne po ukończeniu seminarium w 1897 r. Święcenia kapłańskie otrzymał w Petersburgu 3 VII 1898 r. z rąk bpa Franciszka Symona. Studia w Akademii Duchownej ukończył w 1901 r. zdobywając stopień magistra teologii, dzięki pomyślnie zdanemu egzaminowi i rozprawie pt. De eloquentia Fabiani Birkowski. (Tytuł doktora prawa kanonicznego otrzymał na podstawie nominacji z Rzymu w 1925 r.).

Po powrocie do kraju do końca 1901 r. pracował w charakterze wikariusza w Turku. W styczniu 1902 r. powołany został do pracy w Kurii Diecezjalnej Włocławskiej. Od tego momentu związał się pracą w kurii i sądzie biskupim na całe życie przechodząc prawie wszystkie szczeble stanowisk kurialnych (często spełniał kilka funkcji jednocześnie). W 1902 r. został także profesorem Wyższego Seminarium Duchownego we Włocławku. Wykładał tam w l. 1902-1907 język łaciński (według relacji ks. Stanisława Chodyńskiego i innych kapłanów także polski). Od 1917 do połowy 1918 r. redagował „Kronikę Diecezji Kujawsko-Kaliskiej". W l. 1904-1918 był tytularnym proboszczem parafii w Chełmcach koło Kalisza. Za zasługi dla diecezji otrzymał godności kościelne szambelana papieskiego (1906), kanonika kapituły włocławskiej (1912), następnie prałata (1919). W 1918 r. na wniosek bpa Zdzitowieckiego mianowany został biskupem pomocniczym włocławskim otrzymując tytularne biskupstwo Askalonu. Sakrę biskupią otrzymał 10 XI 1918 r. Od 1918 r. spełniał obowiązki wikariusza generalnego, od 1919 r. także oficjała sądu biskupiego. Dzięki wszechstronnej wiedzy i znajomości spraw diecezji był współpracownikiem i doradcą trzech ordynariuszy włocławskich: S. Zdzitowieckiego, W. Krynickiego i K. Radońskiego. W 1919 r. brał udział w opracowaniu projektu ustawy dla stowarzyszenia kapłanów „Unitas". Dnia 13 XII 1928 r., po śmierci bpa Krynickiego, wybrano go wikariuszem kapitulnym. Kierował diecezją do wyboru nowego ordynariusza K. Radońskiego, tj. do 22 V 1929 r.

Jest założycielem zgromadzenia zakonnego — Zgromadzenia Sióstr „Wspólnej Pracy" od Niepokalanej Maryi, dla którego opracował konstytucję zatwierdzoną i wydaną w 1922 r. Zmarł w sanatorium w Otwocku na gruźlicę 30 IX 1938 r. Jego zwłoki przewieziono do Włocławka i złożono w podziemiach katedry.

W. Owczarek posiadał duży zasób wiedzy teologicznej i humanistycznej. Znaczną jej część zdobył przez samokształcenie, dokształcał się z zakresu dogmatyki, teologii moralnej, patrystyki, historii Kościoła, socjo-

logii,, a nawet nauk przyrodniczych. Najdokładniej opanował dziedzinę prawa kanonicznego.

I.

1. Zarys prawodawstwa biskupiego w diecezyi kujawsko-kaliskiej z lat ostatnich. *Wiad. Past.* T. 1: 1905 s. 334-343.

2. Wrażenia z podróży ad limina Apostolorum. *Kron. Diec. Kuj.-Kal.* R. 1: 1907 s. 116-125.

3. Najnowsze rozporządzenia Stolicy Świętej. *Aten. Kapł.* R. 1: 1909 t. 2 s. 53-54.

4. Wpisywanie żołnierzy do szkaplerza. *Aten. Kapł.* R. 1 1909 t. 1 s. 85.

5. Czy do ważności zaręczyn, w ścisłym znaczeniu słowa, potrzebne są jednoczesne podpisy obu stron i umieszczenie daty? *Aten. Kapł.* R. 3: 1911 s. 185-186.

6. Czy do ważnego i godziwego dawania ślubu jest wymagalna specyalna delegacya czy też wystarcza ogólna. *Aten. Kapł.* R. 3: 1911 t. 5 s. 186.

7. Ś.p. ks. Tomasz Bukowski. *Kron. Diec. Kuj.-Kal.* R. 5: 1911 s. 281-283.

8. Mowa wypowiedziana na pogrzebie śp. Franciszki Wojniewicz-Rakowskiej. *Kron. Diec. Kuj.-Kal.* R. 9: 1915 s. 173-179.

9. Wspomnienia pośmiertne o śp. Franciszce Wojniewicz-Rakowskiej. *Kron. Diec. Kuj.-Kal.* R. 9: 1915 s. 153-155. — Toż w osob. odb. Włocławek 1915 Druk. Księg. Powsz. i Druk. Diecezjalna 16° s. 19.

10. Rec.: J. KRUSZYŃSKI: Wstęp szczegółowy do ksiąg świętych Nowego Testamentu. *Kron. Diec. Kuj.-Kal.* R. 10: 1916 s. 270-271.

11. Nowy kodeks prawa kanonicznego. *Kron. Diec. Kuj.-Kal.* R. 10: 1916 s. 286-288.

12. Kodyfikacja prawa kościelnego. *Kron. Diec. Kuj.-Kal.* R. 11: 1917 s. 8-11, 36-40.

13. Tłum. [z niem.] KREBS: O stanie Kościoła na Litwie. *Kron. Diec. Kuj.-Kal.* R. 11: 1917 s. 84-87, 115-118, 166-169.

14. Projekt Ustawy Stowarzyszenia Kapłanów diec. kujawsko-kaliskiej pod nazwą „Unitas". *Kron. Diec. Kuj.-Kal.* R. 13: 1919 s. 36-38.

15. Ustawa Stowarzyszenia Kobiet Wspólnej Pracy rz.-katolickiego wyznania pod wezwaniem Niepokalanego Poczęcia N.M. Panny. Włocławek 1922 Druk. Księg. Powsz. i Druk. Diecezjalna 16° s. 80.

16. O Związku Misyjnym Kleru. *Kron. Diec. Kuj.-Kal.* R. 18: 1924 s. 524-525.

17. Zalecenie Związku Misyjnego. *Kron. Diec. Kuj.-Kal.* R. 18: 1924 s. 375.

18. [Przemówienie na wizytacji w Sieradzu]. *Kron. Diec. Kuj.-Kal.* R. 19: 1925 s. 270.

19. Kilka uwag z powodu odbytego Międzynarodowego Kongresu Misyjnego w Poznaniu. *Aten. Kapł.* R. 13: 1927 T. 20 s. 282-284.

20. Dzień modlitwy na intencję Dzieła Rozkrzewienia Wiary. *Kron. Diec. Włocł.* R. 22: 1928 s. 140-141.

21. Rozporządzenia diecezjalne. 1. Dzieła misyjne. *Kron. Diec. Włocł.* R. 22: 1928 s. 162.

22. Wikariusz Kapitulny do Wielebnego Duchowieństwa. *Kron. Diec. Włocł.* R. 22: 1928 s. 230-231.

23. Rozporządzenia diecezjalne. Święto młodzieży. *Kron. Diec. Włocł.* R. 29: 1935 s. 243-244.

24. Błogosławieństwo i adres przesłany na ręce Komitetu Społecznego Ruchu Odrodzenia. *Prąd.* R. 23: 1936 s. 420.

25. Rkpsy w Archiwum Zgromadzenia Sióstr Wspólnej Pracy [skrót:] ASWP: Notatki duchowne przed r. 1901; Notatki rekolekcyjne z lat 1902-1937 s. 185; Korespondencja w ASWP; Kazania.

II.

KUMOR B., LANGE K.: Owczarek Wojciech Stanisław. W: *Pol. słow. biogr.* T. 24 s. 652-653, tamże literatura.

S. Henryka Jabłonowska

Pabis Jan (1877-1947), oratorianin, hagiograf.

Urodził się 15 XII 1877 r. w Ryglicach, był synem Adama i Bronisławy z Boratyńskich. Uczył się w szkole ludowej w Ryglicach (1883-1886), w szkole wydziałowej w Tuchowie (1886-1890) i w Gimnazjum im. K. Brodzińskiego w Tarnowie (1890-1898). Po zdaniu matury w 1898 r. wstąpił do Seminarium Duchownego w Tarnowie i po jego ukończeniu przyjął w 1905 r. święcenia kapłańskie. Pracował na placówkach duszpasterskich w Dębicy (od 1905), Nowym Sączu (od 1906), a następnie był kapelanem sióstr klarysek w Starym Sączu (od 1907), dyrektorem siedmioklasowej szkoły zakonnej, a ponadto od 1912 r. dyrektorem czteroklasowej szkoły publicznej. Z wielkim oddaniem szerzył w tym czasie kult bł. Kingi. Od 1913 r. był proboszczem w parafii Skrzyszów. Zrezygnowawszy w 1920 r. z probostwa wstąpił do Zgromadzenia XX. Filipinów w Gostyniu, gdzie przebywał do października 1922 r. Dnia 24 XI 1922 r. przeszedł do Oratorium Tarnowskiego i przez dziewięć lat pracował w charakterze katechety I i II Gimnazjum, a później szkoły żeńskiej im. M. Konopnickiej. Od 1931 r. poświęcał się pracy duszpasterskiej. Zmarł 13 IV 1947 r. w Tarnowie.

I.

1. Żywot bł. Kunegundy, księżny polskiej, pani Ziemi Sądeckiej, Patronki Narodu Polskiego. Stary Sącz 1912 Nakł. PP. Klarysek 16° s. 150.

2. Alfons kardynał Capecelatro, oratorianin, o stosunku św. Filipa Neriusza do Polski. *Gaz. Kośc.* R. 36: 1929 s. 259-260, 272-273.

3. Św. Filip Nariusz i muzyka. *Hosanna.* R. 4: 1929 s. 61-65, 79-83, 93-96.

4. Św. Filip Neriusz a Savonarola. *Gaz. Kośc.* R. 36: 1929 s. 113-114, 124-125.

5. Św. Filip Neriusz i Baroniusz. *Gaz. Kośc.* R. 36: 1929 s. 600; R. 37: 1930 s. 3-5, 18-19.

6. Wstanę i pójdę do Ojca mego. Nauki rekolekcyjne dla młodzieży męskiej na tle przypowieści o synu marnotrawnym. Tarnów 1930 Nakł. Księg. Z. Jelenia 8° s. 84.

7. Szkoła ascetyczna św. Filipa Neriusza. *Gaz. Kośc.* R. 37: 1930 s. 232-234, 244-246, 256-257, 280-281.

8. Radość świętych. *Gaz. Kośc.* R. 37: 1930 s. 323-325, 339-341.

9. Św. Filip Neriusz twórcą nowej szkoły kaznodziejskiej. *Prz. Hom.* R. 8: 1930 s. 260-270.

10. Rec.: H. CAINE: Dana od Boga. W. 1929. *Gaz. Kośc.* R. 37: 1930 s. 470-471.

11. Księża Filipini w Polsce. *Gaz. Kośc.* R. 38: 1931 s. 414-415, 422-424, 459-461.

12. Żywot św. Filipa Neriusza. Z włoskiego przerobił... Tarnów 1931 Nakł. XX. Filipinów 8° s. 314.

13. Historia cudownego obrazu i klasztoru XX. Filipinów w Studziannie. Studzianna 1931.

14. Rec.: B. MUSSOLINI: Kochanka kardynała. W. 1930. *Gaz. Kośc.* R. 38: 1931 s. 178-179.

15. Rec.: H. PAGÉS: Siewca radości. P. 1930. *Gaz. Kośc.* R. 38: 1931 s. 34-35.

16. O kanonizację bł. Kunegundy. *Gaz. Kośc.* R. 38: 1931 s. 545-546, 555-556, 568-569, 578-580. — Toż. Lw. 1932 Druk. Biblioteki Religijnej 16° s. 49, nlb. 2. — Toż. Tarnów 1947 Druk. „Veritas" 8° s. 51.

17. Bł. Kunegunda w powieści Stanisława Wasylewskiego „Ducissa Cunegundis". *Gaz. Kośc.* R. 39: 1932 s. 414-416.

18. Do grobu bł. Kunegundy. *Przew. Katol.* R. 38: 1932 s. 467-468.

19. Kazanie o miłości Jezusa w Najśw. Sakramencie. *Gaz. Kośc.* R. 39: 1932 s. 242-243.

20. Orędownica kultury polskiej. [W sprawie bł. Kunegundy]. *Gaz. Kośc.* R. 39: 1932 s. 461-463.

21. Rehabilitacja mężczyzn na Golgocie. *Gaz. Kośc.* R. 39: 1932 s. 64-65.

22. Cienie i mroki kultu Bogarodzicy w Polsce. *Gaz. Kośc.* R. 40: 1933 s. 374-375, 386-388, 399-400.
23. Do grobu bł. Kingi. *Nasza Sprawa.* R. 2: 1934 s. 7.
24. Na 30-lecie Groty i Pustelni bł. Kingi w Pieninach. *Nasza Sprawa.* R. 2: 1934 s. 3-5.
25. Św. Filip Neriusz i Akcja Katolicka. *Gaz. Kośc.* R. 40: 1933 s. 281-283.
26. W sprawie kultu bł. Kingi. *Gaz. Kośc.* R. 41: 1934 s. 266-267.
27. Cuda i łaski bł. Kingi. *Nasza Sprawa.* R. 3: 1935 s. 593-594.
28. Postać księdza w literaturze polskiej. *Gaz. Kośc.* R. 42: 1935 s. 149-151.
29. Szopka krakowska. *Nasza Sprawa.* R. 3: 1935 s. 67.
30. Śp. X. Prałat Chrząszcz. *Gaz. Kośc.* R. 42: 1935 s. 367-368.
31. W sprawie kanonizacji bł. Kingi. *Gaz. Kośc.* R. 42: 1935 s. 377. — Toż. *Nasza Sprawa.* R. 3: 1935 s. 494-495.
32. Znaczenie kultu bł. Kingi w dzisiejszych czasach. *Nasza Sprawa.* R. 3: 1935 s. 562.
33. Katolicka Polska prosi Ojca św. o kanonizację bł. Kunegundy. *Nasza Sprawa.* R. 4: 1936 s. 533-534.
34. Radosna nowina. *Nasza Sprawa.* R. 4: 1936 s. 256.
35. Rys życia bł. Kunegundy. *Mały Dziennik* z 24 VII 1936.
36. Stan obecny kultu bł. Kingi w diecezji tarnowskiej. *Nasza Sprawa.* R. 5: 1937 s. 50, 75.
37. Bł. Kinga księżną i panią Ziemi Sądeckiej. *Nasza Sprawa.* R. 5: 1937 s. 365.
38. Bł. Kinga matką i opiekunką ludu polskiego. *Nasza Sprawa.* R. 5: 1937 s. 418.
39. Kult bł. Kingi poza granicami diecezji tarnowskiej. *Nasza Sprawa.* R. 5: 1937 s. 177.
40. Kult bł. Kingi poza granicami Polski. *Nasza Sprawa.* R. 5: 1937 s. 197.
41. Uroczystość ku czci bł. Kingi. *Nasza Sprawa.* R. 5: 1937 s. 476.
42. Zasługi bł. Kingi dla Polski. *Nasza Sprawa.* R. 5: 1937 s. 251, 267.
43. Oprac. i wyd.: Branki w jasyrze. *Nasza Sprawa.* R. 5: 1937 nr 44-52; R. 6: 1938 nr 1-52; R. 7: 1939 nr 1-3.
44. Dzieje kościoła i klasztoru PP. Klarysek w Starym Sączu. *Nasza Sprawa.* R. 6: 1938 s. 349.
45. Bł. Kinga patronuje za oceanem. *Nasza Sprawa.* R. 6: 1938 s. 76.
46. W sprawie kanonizacji bł. Kingi. *Nasza Sprawa.* R. 6: 1938 s. 647.
47. Odpust w dzień bł. Kingi. *Nasza Sprawa.* R. 6: 1938 s. 446.
48. Odpust bł. Kingi. *Nasza Sprawa.* R. 7: 1939 s. 453.
49. Zarys kultu bł. Kingi. *Currenda.* R. 96: 1947 s. 317-363.
50. Rkpsy w Arch. Oratorium: Egzorty szkolne; Misja św. Filipa Neriusza; Pocieszyciel Rzymu [Św. Filip]; Sylwetki dawnych filipinów; Żywot bł. Juvenalisa Anciny.

Ks. Lech Gralak

Pachucki Józef Leon (1892-1954), jezuita, historyk Kościoła, popularyzator teologii, redaktor.

Urodził się 13 II 1892 r. w Nowym Sączu, był synem Józefa i Zofii z Podobińskich. Po ukończeniu V klasy gimnazjalnej w Nowym Sączu wstąpił 16 VII 1910 r. do zakonu jezuitów. Nowicjat odbył w Starej Wsi k. Brzozowa (1910-1912), następnie kontynuował studia gimnazjalne w Starej Wsi, Chyrowie i Velehradzie na Morawach (1912-1915). Studia filozoficzne przeszedł w instytucie zakonnym w Nowym Sączu (1915-1918), a teologiczne w Krakowie i Starej Wsi (1918-1922), święcenia kapłańskie przyjął w Krakowie 22 I 1922 r. Wykładał fizykę i matematykę w prywatnym gimnazjum jezuitów w Wilnie (1922-1923), religii w Gimnazjum jezuitów w Chyrowie (1923-1924), następnie historię, geografię i język łaciński klerykom jezuickim w Starej Wsi (1925-1928). W l. 1928-1930 redagował pismo zakonne „Nasze Wiadomości". Od 1931 piastował urząd rektora kolegium w Pińsku, a od 1936 superiora nowego domu rekolekcyjnego w Częstochowie. Po zajęciu domu rekolekcyjnego przez okupanta (1 IV 1942) zamieszkał u paulinów na Jasnej Górze i poświęcił swój czas pisaniu i tłumaczeniu książek religijnych. Po zakończeniu wojny przebywał w Zakopanem (1945-1947) i Czechowicach-Dziedzicach (1947-1950), gdzie był superiorem domu rekolekcyjnego. Ostatnie lata ży-

cia spędził w Poznaniu (1950-1953) i Warszawie (1953-1954). Zmarł w Starej Wsi 26 VIII 1954 r.

I.

1. Wielki artysta — wielki czciciel Serca Bożego. *Posł. Serca Jez.* R. 48: 1920 s. 19-22.

2. Czy Pan Bóg karze jednych za winy drugich? *Wiara i Życie.* R. 2: 1922 s. 153-160, 176-193.

3. Z prac naszych ojców w Wilnie. *Nasze Wiad.* T. 7: 1923-1925 s. 35-37.

4. Z wakacji w Berezweczu. *Nasze Wiad.* T. 7: 1923-1925 s. 45-47.

5. Śp. Zygmunt Bielawski T. J. *Nasze Wiad.* T. 7: 1923-1925 s. 90-92.

6. Z Chyrowa. *Nasze Wiad.* T. 7: 1923-1925 s. 176-178.

7. Z Wilna. *Nasze Wiad.* T. 7: 1923-1925 s. 333-336.

8. Śp. Zygmunt Różycki T. J. *Nasze Wiad.* T. 7: 1923-1925 s. 414-415.

9. Tłum.: Maurycy MESCHLER: Życie św. Alojzego Gonzagi, patrona młodzieży. Kr. 1923 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 390.

10. Społeczne znaczenie nabożeństwa do Serca Jezusowego. Kr. 1924 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 31. Głosy Katol. nr 284.

11. Tłum.: Gabriel LEDOS: Św. Piotr Klawer. Kr. 1925 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 160.

12. Misja w Jedliczu. *Nasze Wiad.* T. 8: 1926-1928 s. 11-14.

13. Przyrost czci Matki Boskiej Starowiejskiej. *Nasze Wiad.* T. 8: 1926-1928 s. 69.

14. Śp. Jan Klimek T. J. *Nasze Wiad.* T. 8: 1926-1928 s. 157-158.

15. Arcypasterskie jubileusze w Starej Wsi. *Nasze Wiad.* T. 8: 1926-1928 s. 162-164.

16. W hołdzie szczątkom starowiejskim św. Stanisława Kostki. *Nasze Wiad.* T. 8: 1926-1928 s. 197-201.

17. Chronologia życia śp. O. W. Baudissa T. J. *Nasze Wiad.* T. 8: 1926-1928 s. 231-232.

18. Dwa papieskie brewia. *Nasze Wiad.* T. 8: 1926-1928 s. 252-253.

19. Jubileusz 50-lecia koronacji obrazu Matki Bożej w Starej Wsi. *Nasze Wiad.* T. 8: 1926-1928 s. 337-353.

20. Poświęcenie kaplicy cmentarnej. *Nasze Wiad.* T. 8: 1926-1928 s. 380.

21. Pamiątki po św. Stanisławie w Starej Wsi. *Sod. Mar.* R. 25: 1926 s. 172-176.

22. Czy Alojzy jest świętym na nasze czasy? Z powodu rocznicy... *Wiara i Życie.* R. 6: 1926 s. 337-344.

23. Rozmyślania na pierwszy piątek. Seria artykułów w *Posłańcu Serca Jezusowego* w l. 1926-1928.

24. Matka Miłosierdzia. W 50-lecie koronacji cudownego obrazu Matki Boskiej w Starej Wsi sanockiej. Kr. [1927] Wyd. Ks. Jez. 16° s. 142.

25. Uroczystość mariańska w Starej Wsi sanockiej z powodu 50-lecia koronacji. *Dwór Marii.* R. 3: 1927/1928 z. 1 s. 12-14.

26. Wielka obietnica Serca Jezusowego. Kraków 1927 [rzeczywiście 1928] Wyd. Ks. Jez. 16° s. 29. Głosy Katol. nr 332. — Toż. Kr. 1928 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 30. — Toż. Kr. [1937] Wyd. Apost. Modl. 16° s. 31. — Toż. Kr. 1948 Wyd. Apost. Modl. 16° s. 32. — Toż. Kr. 1950 Wyd. Apost. Modl. 16° s. 32.

27. Tłum. i wyd.: Jan ROOTHAAN: Sposób rozmyślania według metody św. Ignacego Loyoli. Kr. 1928 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 93.

28. Przyczynek do historii obrazu św. Stanisława Kostki w Starej Wsi. *Nasze Wiad.* T. 9: 1928-1931 s. 14-16.

29. Śp. Roman Gleń T. J. *Nasze Wiad.* T. 9: 1928-1931 s. 35-36.

30. O. Feliks Zosel T. J. *Gaz. Kośc.* R. 35: 1928 s. 68-69.

31. Pół wieku przy św. Barbarze. *Nasze Wiad.* T. 9: 1928-1931 s. 113-116.

32. Połączenie trzech wyższych uczelni Towarzystwa. *Nasze Wiad.* T. 9: 1928-1931 s. 136-137.

33. Śp. O. Antoni Klopocki T. J. *Nasze Wiad.* T. 9: 1928-1931 s. 161-162.

34. O naszych bibliotekach. *Nasze Wiad.* T. 9: 1928-1931 s. 189-195.

35. Pożegnanie misjonarzy i misjonarek. *Nasze Wiad.* T. 9: 1928-1931 s. 195-199.

36. Nowa asystencja słowiańska. *Nasze Wiad.* T. 9: 1928-1931 s. 327-332.

37. 700-lecie istnienia klasztoru PP. Benedyktynek w Staniątkach. *Nasze Wiad.* T. 9: 1928-1931 s. 386-388.

38. Nieznany rys z życia O. Jackowskiego. *Nasze Wiad.* T. 9: 1928-1931 s. 394-395.

39. Śp. Adela Oksza Dziewicka SM. *Nasze Wiad.* T. 9: 1928-1931 s. 427-433.

40. Chrystus Król. *Dwór Marii.* R. 4: 1928/1929 z. 1 s. 1-2.

41. Matka Leona Jankiewicz. Pierwsza generalna przełożona Zgromadzenia SS. Służebniczek NMP w Starej Wsi ziemi sanockiej. Rys życia na tle historii tegoż Zgromadzenia. Kr. 1929 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 187.

42. Ku kanonizacji bł. Andrzeja Boboli. *Dwór Marii.* R. 5: 1929 z. 2 s. 1-2.

43. O czystość młodzieży. *Wiara i Życie.* R. 9: 1929 s. 231-234.

44. „Biblioteka życia wewnętrznego". *Prz. Powsz.* R. 46: 1929 t. 182 s. 357-362.

45. Bractwo Matek Chrześcijańskich. *Dwór Marii*. R. 6: 1930/1931 s. 43-44.

46. Tłum.: PIUS XI: O znaczeniu rekolekcji zamkniętych. Orędzie z dnia 20 grudnia 1929 r. Kr. 1931 Wyd. Ks. Jez. 8° s. 36.

47. Matka Boska Jurowicka w Krakowie. *Gość Niedz.* 1931 nr 38 [20 IX] s. 2-3. — Toż. *Dzwon Niedz.* 1931 nr 45 [8 XI] s. 712-713. — Toż. *Gaz. Kośc.* R. 38: 1931 s. 511. — Toż. *Posł. Serca Jez.* R. 59: 1931 s. 271-273.

48. Przyrost kultu Matki Boskiej Jurowickiej w kościele św. Barbary w Krakowie. *Nasze Wiad.* T. 10: 1931-1934 s. 8-13.

49. Misja ośmiodniowa w Pińsku. *Nasze Wiad.* T. 10: 1931-1934 s. 249-254.

50. Starożytna pieśń ludowa na Polesiu o bł. Andrzeju Boboli. *Nasze Wiad.* T. 10: 1931-1934 s. 381-383.

51. O życiu wewnętrznym. *Moderator.* R. 4: 1932 t. 2 s. 184-188.

52. Śp. biskup Zygmunt Łoziński, wielki czciciel Bożego Serca. *Posł. Serca Jez.* R. 60: 1932 s. 186-187.

53. 300-lecie OO. Jezuitów w Pińsku. *Prz. Chyr.* R. 40: 1932 s. 235-237. — Toż. *Kalendarz Serca Jezusowego na rok 1933.* Kr. 1933 s. 79-84.

54. Pojęcie prawdziwej pobożności. *Sod. Mar.* R. 31: 1932 s. 73-78.

55. Cechy prawdziwej pobożności. *Sod. Mar.* R. 31: 1932 s. 132-137.

56. Owoce sakramentalne i ascetyczne częstej spowiedzi. *Moderator.* R. 5: 1933 t. 3 s. 58-62.

57. O potrzebie rozmyślania. *Moderator.* R. 5: 1933 t. 3 s. 88-93.

58. Serce Jezusa z nami. *Kalendarz Serca Jezusowego na rok 1933.* Kr. 1933 s. 41-48.

59. Rozmyślanie i rachunek sumienia na odnowienie miesięczne dla osób zakonnych. Kr. 1935 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 15. — Toż. Kr. [1939] Wyd. Apost. Modl. 16° s. 16.

60. Kilka rysów z życia O. Wojciecha Marii Baudissa T. J. *Nasze Wiad.* T. 11: 1935-1938 s. 178-194.

61. Nowy dom rekolekcyjny w Częstochowie. *Nasze Wiad.* T. 11: 1935-1938 s. 247-265.

62. Bojanowski Edmund Wojciech Stanisław (1814-1871). W: *Pol. słow. biogr.* T. 2 s. 236.

63. Na uroczystość N. M. Panny. Nauka sodalicyjna. *Moderator.* R. 9: 1937 t. 5 s. 155-159.

64. Droga krzyżowa dla kapłanów. Kr. [1937] Wyd. Apost. Modl. 16° s. 36. — Toż. Gniezno 1952 16° s. 58.

65. Dom rekolekcyjny OO. Jezuitów w Częstochowie. *Kalendarz Serca Jezusowego na rok 1938.* Kr. 1937 s. 87-94.

66. Z powodu domu rekolekcyjnego OO. Jezuitów w Częstochowie. *Aten. Kapł.* R. 24: 1938 t. 41 s. 175-178.

67. Pierwszy Zjazd Dyrektorów Apostolstwa Modlitwy w Polsce. *Aten. Kapł.* R. 24: 1938 t. 42 s. 397-401.

68. Miejscowe ognisko Apostolstwa Modlitwy przy pracy. W: *Apostolstwo Modlitwy w teorii i w praktyce.* Pamiętnik I Zjazdu księży Dyrektorów... Kr. [1939] s. 80-97.

69. Trzy nauki rekolekcyjne dla młodzieży. *Myśl. Rekol.* R. 3: 1939 s. 43-69.

70. O życiu czystym. *Myśl Rekol.* R. 3: 1939 s. 113-132.

71. O życiu z wiary. *Myśl Rekol.* R. 3: 1939 s. 133-155.

72. Nowenna do św. Judy Tadeusza Apostoła i niezawodnego patrona w sprawach najtrudniejszych i beznadziejnych. Kr. [1946] Wyd. Apost. Modl. 16° s. 35. — Toż. Kr. [1947] Wyd. Apost. Modl. 16° s. 31. — Toż. Kr. 1948 Wyd. Apost. Modl. 16° s. 38. — Toż. Kr. 1949 Wyd. Apost. Modl. 16° s. 38.

73. Dziecięctwo Boże, Marii a nasze. Nauki majowe. Kr. 1947 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 291.

74. Przewodnia myśl życia. Nauki rekolekcyjne dla młodzieży męskiej. Kr. 1947 Wyd. Apost. Modl. 8° s. 243. Śladami Skargi, seria 2, nauki rekol. t. 1.

75. Nowenna do Matki Boskiej Częstochowskiej Królowej Korony Polskiej. Kr. [1947] Wyd. Apost. Modl. 16° s. 64.

76. Tyś jest opoka. Adoracja przed Najświętszym Sakramentem na dzień papieski. Kr. [1947] Wyd. Apost. Modl. 16° s. 29.

77. Tłum.: Regina Cleri. Serce Marii a kapłan. Kr. [1947] Wyd. Apost. Modl. 16° s. 38.

78. Pamiętaj, abyś dzień święty święcił! *Kalendarz Serca Jezusowego na rok 1947.* Kr. 1947 s. 61-62.

79. O tych, co tragicznie odeszli. *Kalendarz Serca Jezusowego na rok 1947.* Kr. 1947 s. 84-87.

80. Matka. Kazanie na urocz. św. Anny. *Współcz. Ambona.* R. 2: 1947 s. 502-506.

81. Oprac.: Brewiarzyk i manuale Zgromadzenia Sióstr Miłosierdzia św. Karola Boromeusza w Polsce. Kr. 1948 16° s. 360.

82. Tłum.: Pius PARSCH: Wtajemniczenie w ofiarę mszy świętej w duchu odnowienia liturgicznego. Kr. 1948 Wyd. Apost. Modl. 8° s. 287.

83. Rozmyślanie kapłana. *Homo Dei.* R. 17: 1948 s. 141-149.

84. Nabożeństwo kapłana do Matki Naj-

świętszej. *Homo Dei*. R. 17: 1948 s. 261-271.

85. Rozmyślanie kapłańskie. *Homo Dei*. R. 17: 1948 s. 388-399.

86. Sacrificium laudis. *Homo Dei*. R. 17: 1948 s. 529-540.

87. Uroczystość św. Jakuba Apostoła. Kazanie. *Współcz. Ambona*. R. 3: 1948 s. 552-556.

88. Sobota kapłańska. Kr. [1949] Wyd. Apost. Modl. 16° s. 16.

89. Czytania duchowne. *Homo Dei*. R. 18: 1949 s. 308-315.

90. Szczegółowy rachunek sumienia. *Homo Dei*. R. 19: 1950 s. 22-27, R. 20: 1951 s. 406-436. — Toż. Wr. 1952 8° s. 32.

91. Kazania w zbiorach: Kazania i szkice księży Towarzystwa Jezusowego. Seria 2 t. 1. Kr. 1932 s. 83-93; T. 1 z 4. Kr. 1933 s. 440-451, 477-490; T. 2 z. 2. Kr. 1935 s. 107-116, 144-152; Śladami Skargi. Kazania i szkice księży Towarzystwa Jezusowego T. 1. Kr. 1946/1947 s. 133-139, 238-240; T. 2. Kr. 1947 s. 91-95; T. 3. Kr. 1947 s. 102-106; T. 6. Kr. 1948 s. 60-65, t. 8. Kr. 1948 s. 35-40.

II.

GRZEBIEŃ L.: Pachucki Józef Leon. W: *Pol. słow. biogr.* T. 24 s. 767, tamże literatura.

Ks. Ludwik Grzebień SJ

Paciorek Jan (1895-1981), popularyzator teologii, kerygmatyk, pedagog. Najstarszy syn Józefa i Marii, z domu Benbenek, urodził się 11 VI 1895 r. w Leszczynie, par. Trzciana k/Bochni. Od r. 1901 uczęszczał do Szkoły Podstawowej w Leszczynie, a po jej ukończeniu przeszedł do I klasy Gimnazjum w Bochni. Począwszy od klasy piątej, naukę kontynuował w I Gimn. im. K. Brodzińskiego w Tarnowie, gdzie 13 VII 1914 r. otrzymał świadectwo dojrzałości. W tymże roku rozpoczął studia w Seminarium Duchownym w Tarnowie. Święcenia kapłańskie otrzymał 29 VI 1918 r., po czym przez ok. rok pełnił obowiązki wikariusza w Mielcu. W drugim roku pobytu w Mielcu pracował jako katecheta 6-klasowej szkoły męskiej. W r. 1920 został przeniesiony na stanowisko katechety Gimnazjum w Bochni. Tutaj pracował do roku 1920, w którym Bp Leon Wałęga zlecił mu obowiązki Prefekta w Seminarium Duchownym oraz katechety I Gimnazjum w Tarnowie.

Kiedy w r. 1935 jego brat, ks. Józef, powrócił z pracy duszpasterskiej z Francji i objął stanowisko redaktora tygodnika diecezjalnego „Nasza Sprawa" i dyrektora nowo założonej drukarni, ks. Jan pomimo licznych wtedy obowiązków — kierował wówczas Sodalicją w diecezji — zaangażował się bardzo w wydawanie tygodnika. Pisał sam, a także poprawiał lub przerabiał nadesłane artykuły, zawsze jednak pozostawiając nazwisko pierwszego autora. Była to czasochłonna i mało efektowna praca. W tym czasie, tj. w 1935 r. rozpoczął w Seminarium Duchownym wykłady z katechetyki, które prowadził przez 38 lat.

W pierwszych dniach marca 1941 r. wraz z bratem ks. Józefem został aresztowany pod zarzutem drukowania i kolportowania ulotek o treści antyniemieckiej. Obydwaj bracia przebywali początkowo w więzieniu tarnowskim. W wyniku usilnych, kilkumiesięcznych starań ich przyjaciół, udało się wydobyć stamtąd Jana. Ks. Józef natomiast powędrował bezpowrotnie do Oświęcimia.

Po zakończeniu wojny ks. Jan podjął pracę nad młodzieżą I Gimnazjum. Czasy wymagały wiele taktu i ostrożności. W r. 1957, po 35 latach pracy w Gimnazjum odszedł na emeryturę. Zaniechawszy pracy ściśle katechetycznej, ks. Jan w dalszym ciągu wykładał katechetykę w Seminarium Duchownym. Swym jasnym umysłem łączył wystudiowaną z książek teorię katechezy z przeżytą osobiście jej praktyką. Zmarł 26 XII 1981 r. Pochowany w grobowcu kapituły tarnowskiej, na cmentarzu starym w Tarnowie.

I.

1. Słowo Boże. Cykl artykułów osnutych na tle niedzielnych ewangelii. *Nasza Sprawa.* R. 1: 1933 nr 1-2.
2. Słowo Boże. Cykl [12] artykułów osnutych na tle niedzielnych ewangelii. *Nasza Sprawa.* R. 1: 1934 nr 2-13.
3. Rekolekcje zamknięte szkoła ducha apostolskiego. *Nasza Sprawa.* R. 3: 1935 nr 1 s. 5.
4. Słowo Boże. Cykl [37] artykułów o tematyce religijnej. *Nasza Sprawa.* R. 4: 1936 nr 8-13, 15-23, 25-46.
5. Słowo Boże. Cykl [38] artykułów o tematyce religijnej. *Nasza Sprawa.* R. 5: 1937 nr 5-10, 13-52.
6. Słowo Boże. Cykl [41] artykułów o tematyce religijnej. *Nasza Sprawa.* R. 6: 1938 nr 1-6, 8-15, 17-22, 24, 30-36, 38-51.
7. Słowo Boże. Cykl [32) artykułów o tematyce religijnej. *Nasza Sprawa.* R. 7: 1939 nr 3-8, 10-35.
8. Pedagogika wysnuta z Ewangelii. *Curr.* R. 99: 1949 nr 2 s. 79-87.
9. O pokucie wielkopostnej. *Curr.* R. 109: 1959 nr 3-4 s. 181-183.
10. Stary Testament. Pomoc katechetyczna na 3 rok nauczania. P. 1963 Pallotinum 8° s. 136, ilustr. Współautor: Ks. Piotr BEDNARCZYK.
11. Nowy Testament. Pomoc katechetyczna na 4 rok nauczania. P. 1963 Pallotinum 8° s. 152, ilustr. Współautor: Ks. Piotr BEDNARCZYK.
12. Styl świętości kapłańskiej i gorliwości duszpasterskiej wypracowany przez kapłanów diecezji tarnowskiej. *Curr.* R. 118: 1968 s. 147-150.
13. Katechetyka. Tarnów 1970 [skrypt dla studentów Instytutu Teol. w Tarnowie] s. 192.

II.

ABLEWICZ J.: Kazanie... na 50-lecie kapłaństwa ks. J. Paciorka. *Curr.* R. 118: 1968 s. 271-274; GAWLIK Fr.: Przemówienie... [z okazji 50-lecia kapł. ks. J. Paciorka]. *Curr.* R. 118: 1968 s. 270, 271; GAJDA P.: Diamentowy jubileusz kapłaństwa ks. prałata Jana Paciorka. *Curr.* R. 128: 1978 s. 325, 326.

Ks. Antoni Paciorek

Paciorkowski Ryszard Jan (1908-1981), profesor Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie, apologeta.

Urodził się 9 II 1908 r. w Sochaczewie jako syn Jana i Anny Staweno. Ojciec był urzędnikiem, matka nauczycielką. W latach 1914-1918 uczęszczał w Warszawie do Szkoły Powszechnej, a następnie do Gimnazjum św. Stanisława Kostki, od 1920 r. do Gimnazjum A. Mickiewicza, w którym w 1926 r. uzyskał świadectwo dojrzałości. Wstąpiwszy w tymże roku do warszawskiego Seminarium Metropolitalnego, ukończył w nim kurs filozofii i teologii i w 1930 r. przyjął święcenia kapłańskie. W latach 1930-1933 odbył studia specjalistyczne w zakresie apologetyki na Wydziale Teologii Katolickiej Uniw. Warszawskiego, uzyskując stopień magistra.

Przygotowując się do doktoratu, pełnił ks. Paciorkowski w latach 1933-1935 obowiązki kapelana Zakładu Wychowaw. SS. Rodziny Marii w Płudach k. Warszawy, w latach 1935-1937 nauczyciela religii w szkołach powszechnych w Grodzisku Mazow. (kilka miesięcy) i w Warszawie, od 1937-1950 r. rektora kościoła w Jeziornej. W 1946 r. obok wymienionego rektoratu podjął pracę na Wydziale Teologii Katolickiej Uniw. Warszawskiego w charakterze asystenta wolontariusza (od 7 V 1946), a niebawem st. asystenta (od 1 IX 1946). W 1949 r. uzyskał doktorat teologii. Dnia 11 XII 1951 r. habilitował się na Wydziale warszawskim w zakresie apologetyki, zatwierdzenie wszakże stopnia docenta uzyskał dopiero 19 XI 1954 r. w związku z przeniesieniem do Akademii Teologii Katolickiej.

W Akademii był ks. Paciorkowski głównym współpracownikiem kierownika katedry apologetyki ks. Wincentego Kwiatkowskiego. Propagował stworzony przez Kwiatkowskiego system apologetyki totalnej. Dnia 19 XI 1956 r. został profesorem nadzw., 1 X 1966 r. przejął po ks. Kwiatkowskim kierownictwo katedry apologetyki, a 30 VI 1974 r. został profesorem zwycz. W uczelni pełnił funkcje prodziekana Wydziału Teologicznego w latach 1954-1962, członka różnych komisji senackich i w r.

szk. 1963/64 delegata swego Wydziału do senatu Akademii. Dnia 11 VII 1974 r. otrzymał krzyż kawalerski odrodzenia Polski. Interesowały go szczególnie zagadnienia metodologiczne oraz problem uzdrowień paranormalnych. Wypromował 10 magistrów i brał udział jako referent w 6 habilitacjach. Dnia 30 IX 1978 r. przeszedł w stan spoczynku. Cierpiąc od wielu lat na chorobę nadciśnieniową, zmarł w Warszawie 15 VIII 1981 r. i został pochowany na Cmentarzu Wilanowskim.

I.

1. Prymat papieża na tle soboru efezkiego. W. 1932 8° s. 31. Apologetyczne Seminarium 1.
2. Rec.: M. Besson: Saint Pierre et les origines de la primauté romaine. *Collect Theol.* R. 15: 1934 z. 1/3 s. 377-386.
3. Początki empiryzmu eklezjologicznego w metodach apologetyki nowoczesnej. *Collect. Theol.* R. 21: 1949 z. 1 s. 107-121. Rozprawa doktorska.
4. Element psychologiczny w kulcie chrystologicznym. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 34: 1950 nr 1/2 s. 74-75.
5. Wykład myśli św. Augustyna do problematyki rozwoju dogmatów. *Collect. Theol.* R. 22: 1951 z. 1/4 s. 77-85.
6. W obronie myśli augustyńskiej. *Tyg. Powsz.* R. 7: 1951 nr 20 s. 7.
7. Chrześcijaństwo w apologetycznej myśli św. Augustyna. W. 1952 8° s. XIX, 111. Warszawskie Studia Teologiczne 23. Rozprawa habilitacyjna.
8. Wewnętrzna budowa apologetyki nowoczesnej. *Collect. Theol.* R. 25: 1954 z. 1/2 s. 1-40.
9. L'apologetique nouvelle et la pensée augustinienne. *Collect. Theol.* R. 24: 1955 z. 1/4 s. 235-240.
10. Co to jest religia? *Wrocł. Tyg. Katol.* R. 1956 nr 149.
11. Z badań nad ideą heroizmu religijnego w chrześcijańskiej starożytności. *Collect. Theol.* R. 28: 1957 z. 3/4 s. 503-539.
12. Zebranie dyskusyjne zespołowej katedry apologetyki. *Collect. Theol.* R. 28: 1957 z. 3/4 s. 716-726.
13. Uwagi o metodzie eklezjologicznej w apologetyce. *Collect. Theol.* R. 29: 1958 z. 1/4 s. 170-177.
14. L'heroisme religieux d'après la Pasion des saintes Perpetue et Félicité. *Rev. des Etudes Augustinienne.* R. 5: 1959 z. 4 s. 367-389.
15. Fenomenologia uzdrowienia. *Collect. Theol.* R. 30: 1959 z. 1/4 s. 67-82.
16. Z problematyki nadzwyczajnych uzdrowień. *Rocz. Teol.-Kanon.* R. 7: 1960 z. 1 s. 117-120.
17. Twórczy wkład ks. profesora Wincentego Kwiatkowskiego w organizację naukową apologetyki nowoczesnej. *Stud. Theol. Vars.* R. 8: 1970 nr 1 s. 29-39.
18. Ogólne zasady metody pracy naukowej w świetle refleksji Claude Bernarda. *Stud. Theol. Vars.* R. 11: 1973 nr 1 s. 15-42.
19. Artykuły w *Enc. katol.*: Apologetyka (t. 1 kol. 777-780); Myśl apologetyczna św. Augustyna (t. 1 kol. 1101-1103).
20. Guérisons paranormales dans le christianisme contemporain. W. 1976 Acad. de Theologie Cath. 8° s. 168. — Toż w j. pol.: Uzdrowienia paranormalne we współczesnym chrześcijaństwie. W. 1977 Akad. Teol. Katol. 8° s. 267.
21. Kierunek apologetyki [w Akad. Teologii Katol.]. W: [Dwadzieścia]; XX *lat Akademii Teologii Katolickiej.* Księga pamiątkowa 1954-1974. W. 1976 s. 38-56.
22. Psychospołeczne podłoże zjawiska desakralizacji. W: *W kierunku prawdy.* W. 1976 s. 276-282.
23. Uwagi na marginesie recenzji książki o uzdrowieniach paranormalnych we współczesnym chrześcijaństwie. *Życie i Myśl.* R. 11: 1977 s. 143-144.

II.

NOSOWSKI J.: Skład osobowy i działalność naukowa Wydziału Teologicznego [Akad. Teologii Katol.] w okresie od 1 XI 1954 — 30 IX 1968 s. 6, 11-12, 68-69, 187, 240, 296, 323, 353, 413; WYCZAWSKI H. E.: Ogólny zarys dziejów Akademii Teologii Katolickiej. W: [Dwadzieścia] XX *lat Akademii Teologii Katolickiej.* Księga pamiątkowa 1954-1974. W. 1976 s. 19, 35; PACIORKOWSKI R.: Kierunek apologetyki. Tamże, s. 41-43, 55. — Skład Akademii [Teologii Katolickiej w Warszawie] i spis wykładów na rok akad. 1956/57. W. 1957 s. 5, 12, 22; Toż na następne lata aż do r. 1977/78; Schemat. Archidiec. Warszawskiej na lata 1927-1981. — Arch. Akad. Teol. Katol.: Teczka akt personalnych ks. R. Paciorkowskiego.

Ks. Hieronim Eug. Wyczawski

Pacuszka Czesław, krypt.: Cz. P. (1903-1961), teolog.

Urodził się 8 IX 1903 r. we wsi Jawory koło Ostrołęki jako syn Jana i Antoniny z Dudźców. Po ukończeniu szkoły powszechnej w Goworo-

wie chodził najpierw do Gimnazjum państwowego w Płocku, potem przeniósł się do Liceum Diecezjalnego św. Stanisława Kostki. Po maturze w 1924 r. wstąpił do miejscowego Seminarium Duchownego. Po dwuletnim studium filozofii w Płocku wyjechał w 1926 r. na studia teologiczne do Instytutu Katolickiego w Paryżu, które ukończył w 1936 r. zdobywając stopień doktora teologii. Jednocześnie studiował dziennikarstwo na Sorbonie w „Ecole de Journalisme". Święcenia kapłańskie przyjął 25 VIII 1929. Po powrocie z Francji w 1936 r. otrzymał probostwo w Trzepowie k. Płocka oraz prefekturę w szkołach rolniczych w Niegłosach i Trzepowie. W 1938 r. został mianowany ojcem duchownym w seminarium płockim, profesorem teologii oraz dyrektorem Związku Misyjnego Duchowieństwa w Polsce. W okresie okupacji był przez jakiś czas wikariuszem w Imielnicy, następnie w 1941 r. przedostał się do Kielc i pracował tam jako nauczyciel religii w Czarnowie a jako wikariusz w Karczówce, zaś od 1943 r. przebywał w Warszawie na kapelanii u sióstr pasjonistek; w czasie powstania warszawskiego był kapelanem oddziałów AK na Mokotowie. Aresztowany we wrześniu 1944 r. przez Niemców był więziony w obozie w Pruszkowie. Zwolniony udał się do Głowna i tam kapelanował siostrom pasjonistkom.

W styczniu 1945 r. powrócił do Płocka i jako jeden z pierwszych organizował życie w Seminarium Duchownym otrzymując jednocześnie rektorat kościoła św. Jana Chrzciciela. Od marca 1945 r. był profesorem teologii dogmatycznej i homiletyki oraz prefektem w Szkole Handlowej. Zwolniony w 1951 r. z obowiązków profesora odbywał kurację zdrowotną. Od 1952 r. był pracownikiem Sądu Biskupiego w Płocku. Będąc nadal rektorem kościoła troszczył się o jego wyposażenie i właściwy wygląd. W 1949 r. odznaczony godnością honorowego kanonika kapituły pułtuskiej. Znany był i ceniony jako wspaniały kaznodzieja i konferencjonista. Zmarł 9 II 1961 r. w Warszawie, pochowany na cmentarzu w Płocku.

I.

1. Liturgia w życiu chrześcijan w Afryce. *Mies. Past. Płoc.* R. 29: 1934 nr 1 s. 29-32.
2. Triumf Chrystusa. *Głos Mazow.* R. 5: 1937 nr 72 s. 3.
3. Boski Przyjaciel. *Głos Mazow.* R. 5: 1937 nr 139 s. 3.
4. Prasa broń prawdy. Płock 1937 Druk. Braci Detrychów 16° s. 30.
5. Pięćdziesiąt lat pracy naukowej J. E. ks. arcybiskupa Anton. Juliana Nowowiejskiego. *Aten. Kapł.* T. 40: 1937 s. 410-414.
6. Nasz obowiązek misyjny. *Biuletyn Dwumiesięczny Związku Misyjnego Duchowieństwa w Polsce.* R. 2: 1938 nr 3 s. 3-5.
7. „Ut unum sint". *Biuletyn Dwumiesięczny Związku Misyjnego Duchowieństwa . Polsce.* R. 2: 1938 nr 4 s. 2-4.
8. Caritas Christi. *Głos Mazow.* R. 6: 1938 nr 231 s. 1.
9. „Aby byli jedno". *Głos Mazow.* R. 6: 1938 nr 243 s. 4.
10. Królestwo Chrystusowe. *Głos Mazow. R.* 6: 1938 nr 249 s. 1.
11. Świętych obcowanie. *Głos Mazow.* R. 6: 1938 nr 250 s. 1.
12. Cmentarna zaduma. *Głos Mazow.* R. 6: 1938 nr 251 s. 1.
13. Niepokalanie Poczęta. *Głos Mazow.* R. 6: 1938 nr 280 s. 3.
14. Nowy Rok. *Głos Mazow.* R. 6: 1938 nr 299 s. 1.
15. Udział świeckich w apostolstwie hierarchicznym Kościoła. *Mies. Past. Płoc.* R. 33: 1938 nr 1 s. 47-50.
16. Nasz obowiązek misyjny. *Mies. Past. Płoc.* R. 33: 1938 nr 9 s. 425-428.
17. Jedna owczarnia i jeden pasterz. *Mies. Past. Płoc.* R. 33: 1938 nr 12 s. 573-574.
18. „Aby byli jedno". *Hasło Katol.* R. 8: 1938 nr 43 s. 642.
19. Wiara matki. *Hasło Katol.* R. 8: 1938 nr 46 s. 695.
20. Oktawa modłów o jedność Kościoła. *Głos Mazow.* R. 7: 1939 nr 14 s. 2.
21. Arcykapłańska modlitwa Chrystusa o jedność Kościoła. *Głos Mazow.* R. 7: 1939 nr 15 s. 2.
22. Na zakończenie oktawy modłów o

jedność Kościoła. *Głos Mazow.* R. 7: 1939 nr 23 s. 3-4.
23. Nad trumną Piusa XI, papieża pokoju. *Głos Mazow.* R. 7: 1939 nr 34 s. 2.
24. Kościół-Ciało mistyczne Chrystusa a Akcja Katolicka. Płock 1939 Druk. Braci Detrychów 8° s. 31.
25. Matka Boga, Matka Ludzi. Płock 1946 Druk. Nr 1. 16° s. 96.
26. Papież a Polska. Przyczynek do stosunku papieża Piusa XII do Polski w czasie drugiej wojny światowej. Płock 1946 Druk. Spółdzielni Wydawniczej Czytelnik 18° s. 61.
27. Jezus Chrystus założycielem Kościoła. *Współcz. Ambona.* 1949 nr 4 s. 506-510.
28. Kościół — Królestwo Boże na ziemi. *Współcz. Ambona.* 1949 nr 4 s. 511-516; s. 516-521.
29. Wniebowzięta-królowa nieba i ziemi. *Współcz. Ambona.* 1949 nr 4 s. 521-525.
30. Niepokalane Serce Marii, Matka Boga i ludzi. *Współcz. Ambona.* 1949 nr 4 s. 525-530.
31. Biskup rzymski — papieżem. *Współcz. Ambona.* 1949 nr 5 s. 617-622.
32. Jestem katolikiem. *Współcz. Ambona.* 1949 nr 5 s. 623-628.
33. Nieomylność Kościoła i papieża. *Współcz. Ambona.* 1949 nr 5 s. 628-633.
34. Przymioty prawdziwego Kościoła. *Współcz. Ambona.* 1949 nr 5 s. 633-638.
35. Potrójna władza w Kościele. *Współcz. Ambona.* 1949 nr 5 s. 648-651.
36. Dzieje Królestwa Bożego na ziemi. Starożytność chrześcijańska. *Współcz. Ambona.* 1949 nr 5 s. 651-654.
37. Chrystus Król. *Współcz. Ambona.* 1949 nr 5 s. 655-658.
38. Chrystus a czyściec. *Współcz. Ambona.* 1949 nr 6 s. 791-795.
39. Reformacja i Sobór Trydencki. *Współcz. Ambona.* 1949 nr 6 s. 795-799.
40. Chrystus sędzią żywych i umarłych. *Współcz. Ambona.* 1949 nr 6 s. 799-802.
41. Głowa Kościoła — „Ubi Petrus, ibi Ecclesia". *Mies. Past. Płoc.* R. 43: 1949 nr 5/6 s. 185-190.
42. Tłumaczenie. Konstytucja Apostolska określająca dogmaty wiary, że Bogarodzica Dziewica Maria z ciałem i duszą została wzięta do nieba. *Mies. Past. Płoc.* R. 44: 1950 nr 9/12 s. 103-111.
43. Nowy Rok. *Współcz. Ambona.* 1951 nr 1 s. 98-101.
44. Roztropność chrześcijańska a sumienie katolickie. *Współcz. Ambona.* 1951 nr 2 s. 286-288.
45. Sumienie katolickie wyrazem nadprzyrodzonej chrześcijańskiej roztropności. *Współcz. Ambona.* 1951 nr 2 s. 289-292.
46. Ścieżki i manowce ludzkiego sumienia. *Współcz. Ambona.* 1951 nr 2 s. 292-296.
47. Nawiedzenie Najświętszej Marii Panny. *Współcz. Ambona.* 1951 nr 2 s. 318-321.
48. Gody w Kanie Galilejskiej. *Współcz. Ambona.* 1951 nr 4 s. 592-593.
49. Trędowaci w Piśmie św. *Współcz. Ambona.* 1951 nr 4 s. 594-595.

II.

JEZUSEK W.: Śp. ks. kan. dr Czesław Pacuszka były profesor i rektor kościoła Seminarium Duchownego. *Mies. Past. Płoc.* R. 48: 1963 nr 5 s. 99-102. — Ks. Pacuszka Czesław (1903-1961), dr teologii, kanonik kolegiaty pułtuskiej profesor Seminarium Duchownego, więziony w Warszawie i Pruszkowie. W: GRZYBOWSKI M.: Martyrologium duchowieństwa diecezji płockiej w latach II wojny światowej 1939-1945. Tamże bibliografia. [Maszynopis w druku].

Ks. Michał Grzybowski

Padacz Władysław Józef (1900-1974), prałat papieski, kanonista, hagiograf, popularyzator teologii.

Urodził się 2 III 1900 r. w Cianowicach w pow. olkuskim, był synem Jana i Katarzyny z Nowakowskich. Maturę uzyskał w 1920 r. w Gimnazjum im. Władysława IV w Warszawie. W l. 1920-1924 studiował i ukończył Wydział Prawa Uniw. Warszawskiego. W 1924 r. wstąpił do Seminarium Duchownego w Warszawie, a w 1926 r. wyjechał na dalsze studia teologiczne i prawne na Uniw. Gregoriańskim. Święcenia kapłańskie przyjął w Warszawie 25 IX 1927 r., po czym był wikariuszem w parafii Jazgarzew dekanatu Góra Kalwaria. W 1929 r. uzyskał w Rzymie doktorat na podstawie pracy „O zwyczaju w prawie kanonicznym". Po powrocie do kraju był wikariuszem parafii Jeruzal, a potem w Warszawie. Studiował dodatkowo na Uniw. w Dijon (1928) i w Monachium (1930). Od r. 1931 był dyrektorem Niższego Seminarium Duchownego w Warszawie, a od r. 1934 wykładał w Seminarium Metropolitalnym. Brał w tym czasie

żywy udział w akcji antyalkoholowej. Od 1938 r. był posłem na sejm. W okresie II wojny światowej był kapelanem wojskowym i przez Rumunię, Francję, Austrię i znów Francję dostał się do Włoch, gdzie został zdemobilizowany. W Rzymie był wicedyrektorem Instytutu Polskiego i Polskiego Seminarium Duchownego, gdzie wykładał teologię pastoralną. Pracował też w Rocie Rzymskiej i ukończył kurs dla kandydatów na jej adwokatów. W l. 1945-1946 przebywał na Bliskim Wschodzie.

W 1947 r. powrócił do kraju i objął stanowisko rektora kościoła akademickiego św. Anny w Warszawie. Pracował w tym czasie nad odbudową świątyni. Od 1948 r. był profesorem prawa kanonicznego w Seminarium Duchownym; pełnił też liczne funkcje w Kurii Metropolitalnej. Dnia 13 IX 1952 r. został kapelanem prymasa Stefana Wyszyńskiego i konsultorem w Trybunale Prymasowskim; pełnił też wiele innych funkcji w Sądzie Arcybiksupim. Zmarł na zawał serca 26 III 1974 r. w Warszawie.

I.

1-204 podaje A. Gościmski: Bibliografia prac ks. Władysława Padacza za lata 1923-1972. *Prawo Kanon.* R. 16: 1973 nr 3-4 s. 398-410.

205. Aktualny stan polskich procesów kanonizacyjnych i beatyfikacyjnych. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 55: 1973 s. 380-387.

206. Kult maryjny w życiu polskich świętych i błogosławionych. *Homo Dei.* R. 42: 1973 s. 294-301.

207. Polscy święci i błogosławieni w ujęciu socjologicznym. W: *Z zagadnień kultury chrześcijańskiej.* Lubl. 1973 s. 575-586.

208. Słudzy Boży — kapłani wzorem duszpasterstwa. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 63: 1973 nr 7-8 s. 273-281.

209. Współpraca duszpasterzy parafialnych z sądem kościelnym. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 55: 1973 s. 329-333.

210. Z polskiej gleby. Kr. 1973 Wyd. Apost. Modl. 8° s. 514.

211. Współświadkowie w procesie beatyfikacyjnym. *Prawo Kanon.* R. 17: 1974 nr 1-2 s. 231-234.

II.

MUSZALSKI E.: Padacz Władysław Józef. W: *Pol. słow. biogr.* T. 24 s. 789-791, tamże literatura.

Ks. Ludwik Grzebień SJ

Palewski Józef (1867-1944), redemptorysta, misjonarz, redaktor, tłumacz, pisarz ascetyczny.

Urodził się 22 III 1867 r. w Starej Wsi k. Limanowej. Do Seminarium Duchownego w Tarnowie zgłosił się w 1886 r., a 14 VI 1890 otrzymał święcenia kapłańskie. Następnie objął wikariat w Bochni. W październiku 1892 r. wstąpił do redemptorystów i 25 XI t. r. rozpoczął nowicjat w Eggenburgu w Austrii. W drodze wyjątku śluby zakonne złożył już 2 VIII 1893. Po powrocie do kraju, jako członek klasztoru w Tuchowie, uczestniczył w misjach parafialnych. Kiedy w 1895 r. redemptoryści zdecydowali się na otwarcie własnego małego Seminarium w Mościskach, został jego pierwszym dyrektorem. Po przeniesieniu tego zakładu do Tuchowa w 1898 r. nadal pełnił dotychczasowe obowiązki (do 1907), a ponadto zajął się kultem Matki Bożej Tuchowskiej. Jako rektor klasztoru (1901-1904) przygotował koronację cudownego obrazu M. B. Tuchowskiej, która nastąpiła 2 X 1904 r. Mając na celu dalsze propagowanie tego kultu, w listopadzie 1904 r. zaczął wydawać miesięcznik „Chorągiew Maryi" i był jej redaktorem aż do 1917 r. Od r. 1907 przebywał w Mościskach i kiedy zaistniała możliwość głoszenia misji Polakom znajdującym się na Syberii, wziął w nich udział w 1908 r. Sprawozdania z tych misji nadsyłane do „Chorągwi Maryi" są cennym źródłem poznania Polonii syberyjskiej i jej życia religijnego. W następnych latach P. pracował w następujących klasztorach: Mościska (1908-1909), Kraków (1909-1917), Lu-

blin (1917-1918), Warszawa (1918), Mościska (1918-1921), Tuchów (1921-1923), Kościan (1923-1924), Warszawa (1924-1929), Mościska (1929-1934), Zamość (1934), Warszawa (1934-1944). Nadal pracował na misjach parafialnych i pełnił różne obowiązki wewnątrzklasztorne. Pod koniec życia napisał broszurę: „O. Bernard Łubieński jako apostoł nabożeństwa do Matki Boskiej Nieustającej Pomocy" (1937). W początkach XX w. przetłumaczył na język polski kilka dzieł ascetycznych, m. in. św. Alfonsa Liguori: „Nawiedzenia Przenajświętszego Sakramentu i Najśw. Maryi Panny" (Tuchów 1900), które później miały wiele wydań. Pełen nadziei na odrodzenie Polski został w Warszawie rozstrzelany przez Niemców w dniu 6 VIII 1944 r.

I.

1. Matka Boska Tuchowska. Tuchów 1899 Nakł. OO. Redemptorystów 16° s. 192. — Toż. Tuchów 1905 Nakł. OO. Redemptorystów 16° s. 257. — Toż. Wyd. nowe przejrz. i powiększ. [przez o. Karola Legutkiego]. Tuchów 1929 Nakł. OO. Redemptorystów 16° s. 400.

2. Tłum.: Św. ALFONS LIGUORI: Nawiedzenia Przenajśw. Sakramentu i Najśw. Maryi Panny, z włoskiego przełożył... Tuchów 1900 Nakł. OO. Redemptorystów 16° s. 223. — Toż. Tuchów 1902. — Tuchów 1907. — Toż. Kr. 1911. — Toż. Kr. 1917. — Toż. Kr. 1922. — Toż. Kr. 1928 s. 250.

3. Tłum.: Św. ALFONS LIGUORI: Nowenna do Najsłodszego Serca Jezusowego. Tuchów 1900. — Toż. Kr. 1924.

4. Koronacja cudownego obrazu Najśw. Panny w Tuchowie. Tuchów 1904 Nakł. OO. Redemptorystów 16° s. 40.

5. Historia cudownego Dzieciątka Jezus w Pradze. Mościska 1909 Nakł. OO. Redemptorystów 16° s. 59 [anonimowo].

6. Wspomnienia z misji OO. Redemptorystów na Syberii, r. 1908. Mościska 1909 Nakł. „Chorągwi Maryi" 16° s. 59.

7. Tłum.: Św. ALFONS MARIA LIGUORI: Przygotowania i dziękczynienia dla kapłanów odprawiających Mszę św. Mościska 1914.

8. Tłum.: DESURMONT A.: Wykład Pieśni nad pieśniami. Mościska 1914.

9. Ks. Stanisław Papczyński, apostoł nabożeństwa za dusze poległych na wojnie oraz założyciel zakonu Matki Bożej Niepokalanie Poczętej [Maryanów]. Kr. 1914 Nakł. OO. Redemptorystów 16° s. 24 [anonimowo].

10. Koronka do Matki Boskiej Bolesnej. W. 1930 Nakł. SS. Loretanek 16° s. 19 [anonimowo].

11. Dostojny czciciel Matki Boskiej Nieustającej Pomocy, śp. książę Paweł Sapieha. *Chor. Maryi.* R. 31: 1935 s. 145-150.

12. O. Bernard Łubieński jako apostoł nabożeństwa do Matki Boskiej Nieustającej Pomocy. Kr. 1937 Nakł. OO. Redemptorystów 16° s. 78.

13. Tłum.: Św. ALFONS MARIA LIGUORI. Krótka nauka o modlitwie. Mościska 1917.

14. Tłum.: Św. ALFONS MARIA LIGUORI. Przygotowania i dziękczynienia dla przystępujących do komunii św. na wszystkie dni tygodnia. Mościska 1917.

15. Tłum.: HENRY R.: Intronizacja Najśw. Serca P. Jezusa w rodzinach chrześcijańskich. Mościska 1922.

II.

M. DE MEULEMEESTER: Bibliographie... II 301; III 168; Litterae Annales de rebus gestis Provinciae Polonicae Congregationis SS. Redemptoris anno salutis 1910, Cracoviae 1912 s. 20-21, 22-24, 29, 40-42; Litterae Annales... za lata 1911-1938 passim; SZOŁDRSKI W.: Redemptoryści w Polsce. Cz. 3 [mps] s. 208-210. — Kroniki klasztorów w Mościskach i Krakowie [Arch. Warsz. Prow. Redemptorystów] oraz Kroniki Seminarium i klasztoru w Tuchowie.

Ks. Marian Brudzisz CSSR

Panaś Józef (1887-1940), publicysta, pamiętnikarz, kapelan Legionów, redaktor.

Urodził się 25 XI 1887 w Odrzykoniu k. Krosna w rodzinie chłopskiej. Do gimnazjum uczęszczał najpierw w Sanoku (1899-1907), a później w Przemyślu. Studia teologiczne odbył w Wyższym Seminarium Duchownym w Przemyślu. Święcenia kapłańskie otrzymał w r. 1911. Początkowo był wikariuszem w Dublanach, następnie w Dobromilu, a od r. 1913 katechetą szkoły wydziałowej w Dobromilu.

Po wybuchu wojny światowej, końcem sierpnia 1914 r., wstąpił do Legionu Wschodniego, a po jego rozwiązaniu pełnił funkcję kapelana 3 p. piechoty II Brygady Legionów. W sierpniu 1915 r. mianowany został szefem referatu spraw duszpasterskich przy Komendzie Legionów, zaś 20 XII 1916 superiorem polowym przy Komendzie Legionów. W tym czasie ułożył regulamin służbowy dla kapelanów Legionowych. W r. 1915 wydał w Krakowie zbiór pieśni „Nabożeństwo dla żołnierzy Legionów Polskich i dla młodzieży polskiej". Wraz z Legionami przebył szlak bojowy w Karpatach, Bukowinie, Besarabii, Królestwie Polskim i Wołyniu. Swe przeżycia z tego okresu zawarł w trzech pracach o charakterze pamiętnikarskim: „Pamiętnik kapelana Legionów Polskich", „Rarańcza — Huszt — Marmaros — Sziget" i „My II Brygada".

W listopadzie 1918 r. uczestniczył w walkach polsko-ukraińskich o Przemyśl, a potem w walkach o Lwów. W tym okresie pełnił funkcję dziekana w Dowództwie WP. w Małopolsce Wschodniej, od września 1919 r. dziekana Okręgu Korpusu we Lwowie, zaś od listopada 1921 dziekana w Przemyślu. Po przejściu w stan spoczynku (30 IX 1927 w stopniu podpułkownika) rozpoczął działalność polityczno-społeczną w ruchu ludowym: najpierw PSL „Piast", a po zjednoczeniu w r. 1931 ruchu ludowego w SL, w którego władzach w l. 1931-1939 zajmował eksponowane stanowiska. W r. 1929 współpracował z wydawanym przez F. Kwiecińskiego i K. Popiela drutygodnikiem „Placówka", w którym opublikował szereg artykułów o tematyce gospodarczo-społecznej. W l. 1930-34 był redaktorem „Gazety Grudziądzkiej" — organu SL. Równolegle działał w SL w Małopolsce Wschodniej. Był organizatorem szeregu wystąpień chłopskich, prowadził pracę szkoleniową i instruktażową. Zginął w kwietniu 1940 r.

I.

1. Nabożeństwo dla żołnierzy Legionów Polskich i dla młodzieży polskiej. Kr. 1915. — Toż. Wyd. 2 nieco zmienione. Lw. 1920.

2. Pamiętniki kapelana Legionów Polskich. Lw. 1920.

3. Rarańcza — Huszt — Marmaros — Sziget. Lw. 1928.

4. My II Brygada. Katowice 1929.

5. Z ciężkich dni Przemyśla. Zapiski kronikarskie naocznego świadka. Lw. 1920.

II.

HULEWICZ J.: Panaś Józef. W: *Pol. słow. biogr.* T. 25 s. 113-114, tamże literatura; Schemat. univ. vener. cleri saecul... Premisliae, za lata 1911-8; Kartoteka personalna — Arch. Diec. Przem.

Ks. Henryk Borcz

Panek Bronisław (1917-1975), adiunkt na Wydziale Prawa Kanon. ATK, kanonista, duszpasterz.

Urodził się 17 XII 1917 r. w rodzinie chłopskiej we wsi Rzerzęczyce w powiecie Radomsko. Szkołę powszechną ukończył w Kłomnicach. Dzięki pomocy materialnej starszego brata uczęszczał do prywatnego Gimnazjum Feliksa Fabianiego w Radomsku, gdzie uzyskał świadectwo dojrzałości w dniu 7 VI 1937 r. W tymże roku został przyjęty do Częstochowskiego Seminarium Duchownego w Krakowie. Studia filozoficzno-teologiczne rozpoczął na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie. Wkrótce potem został wysłany na studia na Papieskim Uniwersytecie Gregoriańskim w Rzymie. Po drugim roku studiów przybył do kraju, a wybuch II wojny światowej uniemożliwił mu powrót do Rzymu. Ukończył w warunkach okupacyjnych studia w Krakowie, gdzie otrzymał 13 VI 1943 r. święcenia kapłańskie.

Był wikariuszem w parafiach: Stobiecko Miejskie, św. Rocha w Częstochowie i św. Jakuba w Częstochowie. Od 1951 r. był dyrektorem niższego seminarium duchownego w Częstochowie. Po zwolnieniu go z tego stanowiska rozpoczął studia na Wydziale Prawa Kanonicznego Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie. Stopień naukowy doktora prawa kanonicznego uzyskał w 1957 r. na podstawie pracy pt. „Nieposłuszeństwo względem władzy duchownej w kościelnym prawie karnym" napisanej pod kierunkiem ks. prof. Mariana Myrchy. Pozostał w uczelni jako asystent, a następnie jako adiunkt na Wydziale Prawa Kanonicznego. Pracował jednocześnie w wydawnictwie naukowym tejże uczelni.

Do pracy duszpasterskiej powrócił w 1957 r. jako wikariusz — adiutor w parafii św. Rocha w Częstochowie oraz prefekt w szkołach średnich w Częstochowie. Od 19 IX 1958 r. był administratorem parafii św. Stanisława Kostki w Częstochowie. Na skutek zabiegów ks. prof. M. Myrchy, biskup Goliński zezwolił mu na kontynuowanie pracy naukowej w Akademii Teologii Katolickiej. W 1966 r. zakończył pracę naukową w ATK oraz zrezygnował z pracy parafialnej. Od 1968 r. przebywał w swojej rodzinnej miejscowości Rzerzęczyce, w której rozpoczął organizowanie nowej placówki duszpasterskiej. Jednakże w 1970 r. został mianowany wikariuszem — adiutorem, a w 1972 r. proboszczem rodzinnej parafii Kłomnice w dekanacie mstowskim. Przeprowadził tu gruntowny remont kościoła parafialnego i zabudowań plebańskich. Przyczynił się do odnowienia życia religijnego w parafii. Zmarł 15 IV 1975 r. Pochowany został na cmentarzu w Kłomnicach.

I.

1. Akta Stolicy Apostolskiej za rok 1955. *Pol. Sacra.* R. 8: 1956 z. 1-2 s. 1-28.
2. Ojciec św. Pius XII o międzynarodowym prawie karnym. *Pol. Sacra.* R. 8: 1956 z. 3-4 s. 223-240.
3. Naród a wspólnota międzynarodowa. *Pol. Sacra.* R. 8: 1956 z. 3-4 s. 240-250.
4. Nieposłuszeństwo względem władzy duchownej w kościelnym prawie karnym. *Pol. Sacra.* R. 9: 1957 z. 2-3 s. 7-179, z. 4 s. 49-120.

II.

Katalog kościołów i duchowieństwa diecezji częstochowskiej l. 1947-1978; ZWIĄZEK J.: Niższe seminaria duchowne diecezji częstochowskiej. *Częst. Stud. Teol.* R. 2: 1974 s. 219-225; TENŻE: Ks. dr Panek Bronisław (1917-1975). *Częst. Wiad. Diec.* R. 50: 1976 s. 34-38, TENŻE: Ks. Panek Bronisław W: *Polscy kanoniści.* W. 1981 cz. 2 s. 86-88.

Ks. Jan Związek

Panske Paweł Piotr (1863-1936), historyk Kościoła, kanonista.

Urodził się 28 VI 1863 r. w Granowie pod Chojnicami; rodzicami jego byli Ignacy, rolnik i Katarzyna Musolf. W latach 1874-1881 był uczniem Gimnazjum Chojnickiego. Kilkuletnie studia teol. i filologiczne odbywał na uniwersytetach niemieckich w Monasterze, Würzburgu, Wrocławiu i Lipsku, gdzie zdał egzamin państwowy do nauczania w szkolnictwie średnim (tzw. Oberlehrerexamen) i doktorat z filologii (1890). Święcenia kapłańskie otrzymał 26 VII 1891 r. w Pelplinie. W duszpasterstwie pracował w Nowem, Zblewie, skąd powołany został do pracy wychowawczej w Collegium Marianum w Pelplinie (1893-1901). Jako proboszcz w Bytowie (1901-1914) dał się poznać jako gorliwy duszpasterz. Uczonego filologa bp A. Rosentreter mianował profesorem w Seminarium Duchownym w Pelplinie (1914-1927), zlecając mu wykłady z historii Kościoła i prawa kanonicznego a w zastępstwie przez pewien czas lektorat języka greckiego. Ks. P. Panske był świetnym znawcą źródeł krzyżackich, historii gospodarczej i osadnictwa na Pomorzu Gdańskim oraz reformacji

w dawnym powiecie człuchowskim. Ogłosił drukiem przeszło 30 prac w języku łacińskim, polskim i niemieckim. Polot literacki łączył z benedyktyńską cierpliwością; narodowości niemieckiej, w pracach naukowo-badawczych kierował się bezstronnością i obiektywizmem, zdobywając sobie przez to uznanie i szacunek uczonych. Współpracował z licznymi towarzystwami naukowymi, m. in. był członkiem Komisji historycznej dla Pomeranii (od zał. 1911), doradcą naukowym Westpreussischer Geschichtsverein (od 1917), współpracownikiem Komisji historycznej dla Prus Wschodnich i Zachodnich (od zał. 1923); należał do Towarzystwa Naukowego w Toruniu, którego zarząd uchwałą z dn. 19 II 1935 mianował go członkiem-korespondentem. Był kanonikiem kapituły katedralnej chełmińskiej (1923), radcą konsystorza, sędzią prosynodalnym, egzaminatorem prosynodalnym, dyrektorem Biblioteki Seminaryjnej i Archiwum Diecezji Chełmińskiej. Pozostawił obszerną spuściznę rękopiśmienną, która zaginęła w zawierusze wojennej. Zmarł w Pelplinie 10 II 1936 r.

I.

1. Observationes criticae in Germanici Caesaris Aratea Phaenomena. Lipsiae 1887.

2. De magistratibus Atticis, qui saeculo ante Chr. n. quarto pecunias publicas curabant. Lipsiae 1890 Druck. Hirschfeld 8° s. 62.

3. De contributionibus societatis alterius maritimae earumque exactione. Lipsiae 1894.

4. Die Pfarrei Bütow. Paderborn 1903.

5. Monumenta vetustriora ad Archidiaconatum Camenensem pertinentia. Edidit... *Fontes. TN Tor.* 11-14: 1907-1910 s. LXIV, 632. Treść: Visitatio Archidiaconatus Camenensis Andrea de Leszno Leszczyński archiepiscopo A. 1652 et 1653 facta, s. LXIV-572; Excerptum ex libris Regestrorum antiquorum Ecclesiae parochialis Conicensis, s. 573-576; Observationes nonnullae ad historiam monasterii ordinis Eremitarum S. Augustini Conicensis pertinentes, s. 577-589; De Residentia Conicensi Societatis Jesu, s. 589-598; Historia Residentiae Chojnicensis Societatis Jesu, s. 598-632.

6. O Dębicy, własności Latalskich, gnieździe Zalińskich. *Zap. TN Tor.* T. 1: 1908 nr 1 s. 17-20.

7. Dwa listy z 1742 r. w sprawie odbudowania zboru w Chojnicach. Wydał... *Zap. TN Tor.* T. 1: 1908 nr 1 s. 27-29.

8. Z przeszłości miasta Chojnic. *Zap. TN Tor.* T. 1: 1908 nr 2 s. 47-49.

9. Michał z Moszczenicy. *Zap. TN Tor.* T. 1: 1908 nr 3 s. 70-71.

10. Świadectwo święceń kapłańskich z r. 1407. *Zap. TN Tor.* T. 1: 1908 nr 4 s. 99-100.

11. Zur Geschichte einer alten deutschen Ansiedlung in Westpreussen (Karthaus). *Mitt. d. Coppernicus-Ver.* 16: 1908 s. 35-48; 21: 1913 s. 55-70; 22: 1914 s. 81-85; 23: 1915 s. 35-47.

12. Die Familie Rhode auf dem Freischulzenhofe zu Granau (Kreis Konitz). *Mitt. d. Coppernicus-Ver.* 17: 1909 s. 2-14; s. 18-28.

13. Dwa kontrakty z początku 17-go stulecia tyczące się parafii sypniewskiej i z nią wtenczas złączonej dźwierznieńskiej. Wydał... *Zap. TN Tor.* T. 1: 1909 nr 6 s. 130-133.

14. Documenta quae extant de cultu religionis catholicae in distributionibus Buetoviensi et Leoburgensi saeculo XVII restituto. Collegit... *Fontes. TN Tor.* 15: 1910 s. 769-1003.

15. Zur Familienkunde der sogenanten Koschneiderei. Die Schulzen und Lehmannsfamilie Stoltmann zu Deutsch-Zekzin. *Mitt. d. Copernicus-Ver.* 18: 1910 s. 43-57; 19: 1911 s. 64-75.

16. Urkunden der Komturei Tuchel. Handfesten und Zinsbuch. Für den Druck bearb. von... Danzig 1911 L. Saunier 4° s. XXIV, 191. Quellen und Darstellungen zur Geschichte Westpreussens, 6.

17. Deutungsversuch des Namens der Koschnaewjer. *Mitt. d. Coppernicus-Ver.* 26: 1918 s. 47-66; s. 68-84.

18. Zur ältesten Familienkunde der pommerellischen Semrau. *Mitt. d. Coppernicus-Ver.* 28: 1920 s. 22-32.

19. Handfesten der Komturei Scholochau nebst einigen verwandten Urkunden, für den Druck bearb. von... Danzig 1921 A. W. Kafemann 4° s. 240. Quellen und Darstellungen zur Geschichte Westpreussens 10.

20. Costrin-Berent-Bütow. *Mitt. d. Coppernicus-Ver.* 29: 1921 s. 6-8.

21. Anfänge von Tuchel. *Mitt. d. Coppernicus-Ver.* 30: 1922 s. 54-59.

22. Chojnice i Człuchowo w czasach tak zwanej reformacji i przeciwreformacji. *Rocz. TN Tor.* R. 32: 1925 s. 135-184. — Toż w osob. odb. Toruń 1925 Tow. Nauk. w Toruniu 8° s. 52.

23. Dopiski do rozprawy: Chojnice i Człuchowo w czasach tak zwanej reformacji i przeciwreformacji. *Rocz. TN Tor.* R. 33: 1926 s. 489-497.

24. Diecezja Chełmińska. Zarys historyczno-statystyczny. [Praca zbiorowa: CZAPLEWSKI P., FRYDRYCHOWICZ R., GLEMMA T., MAŃKOWSKI A., PANSKE P.]. Pelplin 1928 Nakł. Kurii Biskupiej 8° s. 851, tabl., mapa diec.

25. Familien der Koschnaewjerdörfer im achtzehnten Jahrhundert. *Dt. wiss. Zf. f. Polen.* H. 20: 1930 s. 57-100. — Sonderabdr. P. 1930 8° s. 57-100.

26. Grundsätzliches zu einer Geschichte der Koschnaewjer und Nachweis von Materialen zu einer solchen. *Mitt. d. Coppernicus-Ver.* 41: 1933 s. 162-174.

27. Stolper Kadetten katholischer Abkunft aus dem Lande Bütow (1767-1811). *Baltische Studien NF.* 35: 1933 s. 227-269.

28. Personalien der Mitglieder des Culmer Domkapitels seit der Verlegung des Bischofssitzes nach Pelplin (3 August 1824). *Ztschr. f. Gesch. Erml.* 25: 1933 s. 187-224; 25: 1934 s. 291-335; 25: 1935 s. 579-622.

29. Urkundenstudien zunächst zur Geschichte der Komturei Schlochau und Tuchel. *Altpr. Forsch.* 11: 1934 s. 1-31.

30. Zur Geschichte des eingeborenen Adels im Lande Bütow. *Baltische Studien NF.* 37: 1935 s. 71-123.

31. Documenta Capitaneatus Slochoviensis (1471-1770). Edidit... *Fontes. TN Tor.* 28: 1935 s. XVI, 239.

32. Personennachweis für die Koschnaewjerdörfer von 1651-1702. A. L. [Alfred Lattermann]: Vorvost des Herausgebens. Posen 1938 Historische Gesellschaft 8° s. 52. [*Schriftenreichte Deutsche Sippenforschung in Polen*, Neue Folge, H. 3].

II.

BISKUP M.: Panske Paweł Piotr. W: *Pol. słow. biogr.* T. 25 s. 146-147. Ponadto: GLEMMA T.: Historiografia diecezji chełmińskiej aż po rok 1821. *Nova Polonia Sacra.* T. 2: 1926 s. 51-52; PELPLIŃSKI F.: Sto lat Seminarium Duchownego w Pelplinie. *Oręd. Diec. Chełm.* T. 5: 1949 nr 4 s. 309; LIEDTKE A.: Tradycje naukowe Pelplina. *Stud. Pelpl.* 1969 s. 25.

Ks. Henryk Mross

Partyka Bolesław (1886-1939), autor artykułów.

Urodził się 22 III 1886 r. w Miedznie k. Świecia; był synem Franciszka, rolnika i Marianny Domachowskiej. Uczęszczał do Collegium Marianum w Pelplinie i do Gimnazjum w Chełmnie (1903-1907), gdzie był stypendystą Towarzystwa Pomocy Naukowej dla młodzieży Prus Zachodnich. Po egzaminie dojrzałości studiował w Seminarium Duchownym w Pelplinie i otrzymał 2 IV 1911 r. święcenia kapłańskie. W duszpasterstwie pracował w Gdańsku. W czasie I wojny światowej pełnił obowiązki kapelana wojskowego w Malborku (1914-1918). Jako wikary w Grudziądzu działał w Tow. Śpiewu „Lutnia" (1920 prezes zarządu i dyrygent). W l. 1920-1926 był cenionym prefektem Gimnazjum w Wejherowie. Uczył nadobowiązkowo jęz. hebrajskiego oraz był dyrygentem chóru „Harmonia". Bp Okoniewski powierzył mu zadanie ojca duchownego i wykładowcy teologii ascetycznej i mistycznej w Seminarium Duchownym (1926-1931). Wkrótce jednak przeszedł do pracy duszpasterskiej; został proboszczem parafii farnej w Grudziądzu (1931-1936) oraz asystentem oddziału grudziądzkiego Stowarzyszenia im. Piotra Skargi. Pius XI mianował go swoim szambelanem. Jako kanonik kapituły katedralnej chełmińskiej (1936) wrócił do Pelplina, gdzie pełnił obowiązki egzaminatora synodalnego, wizytatora nauki religii w szkołach średnich na terenie diec. chełmińskiej. W chwili wybuchu wojny przebywał w szpitalu w Grudziądzu. Aresztowany przez Selbstschutz na przełomie września-października 1939 r. więziony był w tzw. „Internacie". Po zwolnieniu wyjechał do Pelplina. W dn. 20 X 1939 r. został powtórnie aresztowany i zamordowany wraz z innymi kapłanami pelplińskimi w koszarach k. Tczewa. W 1945 r. zwłoki jego zostały ekshumowane i złożone we wspólnej mogile na cmentarzu w Pelplinie.

I.

1. Komunia św. w czasie choroby. [Według starszych źródeł — X. B. P.]. Pelplin 1937 Nakł. „Caritas" 16° s. 8.

2. Rekolekcje a cura animarum w dobie obecnej. *Mies. Diec. Chełm.* T. 10: 1938 nr 4/5 s. 301-318. Odb.: Pelplin 1938 8° s. 20.

3. Dembek Bernard (1878-1937). W: *Pol. słow. biogr.* T. 5: 1939 s. 61-62.

II.

Diecezja Chełmińska. Zarys historyczno-statystyczny. Pelplin 1928 s. 105, 106; OLSZEWICZ B.: Lista strat kultury polskiej. W. 1947 s. 197; [MANTHEY F.]: Kapituła Katedralna chełmińska w Pelplinie podczas wojny 1939-45 r. *Oręd. Diec. Chełm.* T. 3: 1947 nr 5 s. 421-422; PELPLIŃSKI F.: Sto lat Seminarium Duchownego w Pelplinie. *Oręd. Diec. Chełm.* T. 5: 1949 nr 4 s. 311-312; SZOŁDRSKI W.: Martyrologium duchowieństwa polskiego pod okupacją niemiecką w latach 1939-1945. *Sacr. Pol. Mill.* T. 11: 1965 s. 196; JACEWICZ W., WOŚ J.: Martyrologium polskiego duchowieństwa rzymskokatolickiego pod okupacją hitlerowską w latach 1939-1945. Z. 2. W. 1977 s. 92; Informacje ks. Nikodema Partyki.

Ks. Henryk Mross

Pastwa Antoni (1898-1939), autor artykułów z prawa kanonicznego.

Urodził się 2 X 1898 r. w Klaskawie k. Chojnic; rodzicami jego byli Józef, rolnik i Salomea Sieradzka. Był uczniem Collegium Marianum w Pelplinie i Gimnazjum Miejskiego w Gdańsku, skąd po zdaniu egzaminu dojrzałości (1917) powołany został do armii niemieckiej i przebywał na froncie francuskim. Po demobilizacji zgłosił się jako ochotnik do Wojska Polskiego i pełnił służbę w armii gen. J. Hallera. W l. 1920-1924 był alumnem w Seminarium Duchownym w Pelplinie i przyjął 14 VI 1924 r. święcenia kapłańskie. W duszpasterstwie pracował w Grudziądzu, następnie był nauczycielem w Collegium Marianum i wikariuszem w Pelplinie (1925-26). Bp St. W. Okoniewski powołał go na swego kapelana i notariusza w Biskupim Sądzie Duchownym (1926-29). W l. 1929-1933 kontynuował studia na Wydz. Teol. Uniw. Warszawskiego, gdzie na podstawie rozprawy z dziedziny prawa małżeńskiego uzyskał doktorat (11 II 1933). Po studiach został wikarym w Toruniu (parafia NMP). Jako proboszcz tyt. nowo utworzonej parafii pw. Wniebowzięcia NMP w Grudziądzu (1934-36) dostosował do celów liturgicznych dawną salę (tzw. „Bazar"), zorganizował życie religijne zakładając szereg towarzystw kościelnych, zdobywając sobie uznanie wiernych i przełożonych. Biskup ordynariusz powierzył mu parafię św. Mikołaja w Grudziądzu (1936-1939), gdzie przystąpił do regotyzacji zabytkowej fary. W krwawej jesieni 1939 r. został aresztowany i zginął śmiercią męczeńską 11 XI 1939 r. w okolicy Grudziądza (na tzw. „Księżych Górach").

I.

1. Zbrodnia małżeńska jako przeszkoda pokuty w dawnem prawie kościelnym. *Mies. Diec. Chełm.* T. 4: 1932 nr 12 s. 776-783.

2. Przeszkoda małżeńska zbrodni (Can. 1075). *Mies. Diec. Chełm.* T. 5: 1933 nr 2 s. 141-161.

3. Sterylizacja a prawo moralne. *Mies. Diec. Chełm.* T. 6: 1934 nr 9/10 s. 716-724.

4. O pogłębianiu duchowem pracy charytatywnej. W: *Pamiętnik Stow. Pań Miłosierdzia św. Wincentego a Paulo w Chełmnie 1860-1935.* Poznań [1936] s. 19-22.

II.

Diecezja Chełmińska. Zarys historyczno-statystyczny. *Pelplin* 1928 s. 101; ŁOZA S.: Czy wiesz kto to jest? W. 1938 s. 555; SZOŁDRSKI W.: Martyrologium duchowieństwa polskiego pod okupacją niemiecką w latach 1939-1945. *Sacr. Pol. Mill.* T. 11: 1965 s. 196; JACEWICZ W., WOŚ J.: Martyrologium polskiego duchowieństwa rzymskokatolickiego pod okupacją hitlerowską w latach 1939-1945. Z. 2. W. 1977 s. 92; MROSS H.: Miesięcznik Diecezji Chełmińskiej (1929-1939). Bibliografia zawartości. *Stud. Pelpl.* 1976 [indeks].

Ks. Henryk Mross

Patykiewicz Walenty (1903-1980), historyk Kościoła, archiwariusz. Urodził się 11 II 1903 r. w mieście Praszka w Ziemi Wieluńskiej w rodzinie mieszczańskiej. Był synem Piotra i Elżbiety z Bielawskich. Do szkoły początkowej oraz Gimnazjum uczęszczał w rodzinnym mieście. Ostatnie klasy gimnazjalne ukończył w Szkole Realnej w Wieluniu, gdzie otrzymał świadectwo dojrzałości w 1924 r. W tymże roku wstąpił do Seminarium Duchownego we Włocławku, odbył obowiązkową służbę wojskową oraz ukończył studia seminaryjne w 1929 r. Zdecydował się wówczas przejść do diecezji częstochowskiej. Święcenia kapłańskie otrzymał 9 VI 1929 r. Przez 2 lata pracował jako wikariusz w parafii Borowno. Od 1931 r. był prefektem w Seminarium Duchownym diecezji częstochowskiej w Krakowie, a jednocześnie kontynuował studia na Wydziale Teologicznym UJ. W 1933 r. został mianowany wikariuszem w parafii św. Barbary w Częstochowie, a 5 XI 1937 r. ekspozytem w nowej placówce duszpasterskiej we Wrzosowej w dekanacie częstochowskim. Od 1938 r. był cenzorem ksiąg treści religijnej. W okresie okupacji hitlerowskiej musiał uciekać z Wrzosowej, a zamieszkał w Woli Wiewieckiej w granicach Generalnej Guberni. Po upadku Powstania Warszawskiego zorganizował pomoc dla uchodźców z Warszawy.

Po zakończeniu wojny w okresie kilku miesięcy pracował w parafii Wiewiec, a 13 IX 1945 r. został powołany na stanowisko notariusza i archiwariusza w Kurii Diecezjalnej, a równocześnie był prefektem w szkołach średnich w Częstochowie. W dniu 1 X 1947 r. rozpoczął pracę na stanowisku ojca duchownego w Seminarium Duchownym. W tym okresie uzyskał tytuł naukowy doktora teologii na Wydziale Teologicznym UJ na podstawie pracy „Archidiakonat rudzki zwany później wieluńskim". W 1950 r. powrócił do pracy duszpasterskiej w parafii św. Barbary w Częstochowie. Biskup Z. Goliński mianował go sędzią prosynodalnym (1951), archiwariuszem diecezjalnym (1952 r.) i kanonikiem honorowym w kapitule katedralnej (1953 r.). W l. 1953-1955 pełnił obowiązki oficjała Sądu Biskupiego. W 1965 r. został odznaczony godnością prałata — dziekana w kapitule kolegiackiej w Wieluniu. Zmarł 25 XII 1980 r. w Częstochowie. Został pochowany na cmentarzu w Praszce.

I.

1. Zarys dziejów seminarium duchownego we Włocławku. *Przedświt*. Kwart. Polskiej Młodzieży Duchownej. R. 10: 1928 s. 33-39; R. 11: 1929 s. 7-12, 63-69, 142-147; R. 12: 1930 s. 15-19, 59-60, 99-102.

2. Nieco o starej Ziemi Wieluńskiej. *Kalendarz Jasnogórski*... 1935 kol. 207-216.

3. Red.: Katalog kościołów i duchowieństwa diecezji częstochowskiej na rok 1947. Częstochowa 1947 16° s. 191.

4. Red.: Ordo divini officii recitandi sacrique peragendi... 1947. Częstochowa 1947 16° s. 192.

5. Red.: Ordo divini officii recitandi sacrique peragendi... 1948. Kr. 1947 16° s. 180.

6. Red.: Ordo divini officii recitandi sacrique peragendi... 1949. Częstochowa 1949 16° s. 161.

7. Red.: Ordo divini officii recitandi sacrique peragendi... 1950. Częstochowa 1949 16° s. 153.

8. Red.: Katalog kościołów i duchowieństwa diecezji częstochowskiej na rok 1951 [powielacz].

9. Red.: Ordo divini officii recitandi sacrique peragendi... 1951. Katowice 1951 16° s. 89.

10. Red.: Ordo divini officii recitandi sacrique peragendi... 1952 [powielacz].

11. Red.: Ordo divini officii recitandi sacrique peragendi... 1953. Częstochowa 1952 16° s. 154.

12. Statuty kolegiaty rudzko-wieluńskiej. *Rocz. Teol.-Kanon.* R. 3: 1956 s. 347-376.

13. Archidiakonat wieluński. *Wiadomości Diecezjalne.* R. 24-31: 1957 s. 383-393, 425-433, 455-465, 493-505; *Częst. Wiad. Diec.* R. 32: 1958 s. 28-38, 72-80, 111-120, 156-160, 194-212, 237-248, 275-283, 462-469.

14. Nieznayn dokument Władysława Wrocławskiego z 1267 r. *Rocz. Teol.- Kanon.* R. 3: 1957 z. 2 s. 390-394.

15. Red.: Katalog kościołów i duchowieństwa diecezji częstochowskiej [na rok] 1958. Częstochowa 1958 8° s. 260, 6 nlb. [współautor].

16. Późniejsze oficjalaty gnieźnieńskie. *Rocz. Teol.-Kanon.* R. 4: 1958 z. 4 s. 117-122.

17. Księga sądowa — kopiarz krzepicki. *Rocz. Teol.-Kanon.* R. 4: 1958 s. 139-143.

18. Z przeszłości Ziemi Rudzkiej. *Częst. Wiad. Diec.* R. 35: 1961 s. 117-128.

19. Cześć Bogarodzicy Dziewicy w obrazach i rzeźbach na terenie diecezji częstochowskiej. *Częst. Wiad. Diec.* R. 35: 1961 s. 158-159.

20. Ks. Bartłomiej Ludwik Michalski (1871-1930). *Częst. Wiad. Diec.* R. 36: 1962 s. 123.

21. Ks. Zygmunt Drejer (1858-1930). *Częst. Wiad. Diec.* R. 36: 1962 s. 123-124.

22. Ks. Antoni Zagrzejewski (1859-1930). *Częst. Wiad. Diec.* R. 36: 1962 s. 124-125.

23. Ks. Wincenty Zamojski (1872-1930). *Częst. Wiad. Diec.* R. 36: 1962 s. 152.

24. Ks. Jan Strzelecki (1898-1930). *Częst. Wiad. Diec.* R. 1962 s. 152-153.

25. Ks. Wacław Szczotkowski (1872-1930). *Częst. Wiad. Diec.* R. 36: 1962 s. 153.

26. Ks. Bronisław Świeżewski (1870-1932). *Częst. Wiad. Diec.* R. 36: 1962 s. 219.

27. Ks. Jan Czok (1849-1933). *Częst. Wiad. Diec.* R. 36: 1962 s. 219-220.

28. Ks. Stanisław Mazurkiewicz (1869-1933). *Częst. Wiad. Diec.* R. 36: 1962 s. 220-221.

29. Ks. Zygmunt Sędzimir (1881-1933). *Częst. Wiad. Diec.* R. 36: 1962 s. 221-222.

30. Ks. Wacław Kokowski (1862-1934). *Częst. Wiad. Diec.* R. 36: 1962 s. 222.

31. Ks. Franciszek Michał Marekwia (1891-1931). *Częst. Wiad. Diec.* R. 36: 1962 s. 249-250.

32. Ks. Mikołaj Libura (1863-1931). *Częst. Wiad. Diec.* R. 36: 1962 s. 250.

33. Ks. Józef Łogucki (1871-1931). *Częst. Wiad. Diec.* R. 36: 1962 s. 250-251.

34. Ks. Franciszek Ksawery Plenkiewicz (1867-1932). *Częst. Wiad. Diec.* R. 36: 1962 s. 251-252.

35. Ks. Bolesław Szymanowski (1880-1936). *Częst. Wiad. Diec.* R. 37: 1963 s. 54-55.

36. Ks. Jan Smużyński (1863-1935). *Częst. Wiad. Diec.* R. 37: 1963 s. 55-56.

37. Ks. Julian Dobrosław Zieliński (1905-1934). *Częst. Wiad. Diec.* R. 37: 1963 s. 56.

38. Ks. Antoni Zmysłowski (1872-1935). *Częst. Wiad. Diec.* R. 37: 1963 s. 56.

39. Ks. Antoni Józef Christoph (1878-1933). *Częst. Wiad. Diec.* R. 37: 1963 s. 100-101.

40. Ks. Wincenty Wojciechowski (1881-1934). *Częst. Wiad. Diec.* R. 37: 1963 s. 101.

41. Ks. Franciszek Kalinowski (1879-1936). *Częst. Wiad. Diec.* R. 38: 1964 s. 119-120.

42. Ks. Jan Strzelecki (1872-1936). *Częst. Wiad. Diec.* R. 38: 1964 s. 120.

43. Ks. Władysław Ptaszyński (1877-1936). *Częst. Wiad. Diec.* R. 38: 1964 s. 120-121.

44. Ks. Ignacy Mariankowski (1884-1936). *Częst. Wiad. Diec.* R. 38: 1964 s. 121.

45. Ks. Mikołaj Lubowidzki (1880-1937). *Częst. Wiad. Diec.* R. 38: 1964 s. 202.

46. Ks. Józef Zaborski (1876-1937). *Częst. Wiad. Diec.* R. 38: 1964 s. 203.

47. Ks. Antoni Grochowski (1860-1937). *Częst. Wiad. Diec.* R. 38: 1964 s. 204.

48. Ks. Kazimierz Henryk Mazurkiewicz (1878-1939). *Częst. Wiad. Diec.* R. 38: 1964 s. 204-205.

49. Ks. Witalis Walenty Grzeliński (1879-1939). *Częst. Wiad. Diec.* R. 38: 1964 s. 205.

50. Ks. Władysław Tomalka (1898-1938). *Częst. Wiad. Diec.* R. 38: 1964 s. 241-242.

51. Ks. Ignacy Lachowicz (1879-1938). *Częst. Wiad. Diec.* R. 38: 1964 s. 242.

52. Ks. Jan Dudzik (1883-1939). *Częst. Wiad. Diec.* R. 38: 1964 s. 243.

53. 700-lecie parafii Krzyworzeka. *Częst. Wiad. Diec.* R. 39: 1965 s. 214-215.

54. Kalendarzowy wykaz odpustów w kościołach diecezji częstochowskiej. *Częst. Wiad. Diec.* R. 40: 1966 s. 19-23.

55. Chronologia parafii diecezji częstochowskiej. *Częst. Wiad. Diec.* R. 40: 1966 s. 63-72.

56. Ks. Biskup Stanisław Czajka. *Zesz. Nauk. KUL.* R. 10: 1967 s. 3 [39] s. 93-94.

57. Ks. Michał Ciesielski (1870-1936). *Częst. Wiad. Diec.* R. 41: 1967 s. 188-189.

58. Ks. Aleksander Gostyński (1881-1936). *Częst. Wiad. Diec.* R. 41: 1967 s. 189.

59. Ks. Edward Bentkowski (1877-1939). *Częst. Wiad. Diec.* R. 41: 1967 s. 190.

60. Ks. Zygmunt Cyryl Jędrzycki (1889-1939). *Częst. Wiad. Diec.* R. 41: 1967 s. 190.

61. Współautor: Katalog kościołów i duchowieństwa diecezji częstochowskiej [na rok] 1968. Częstochowa [1968] Wyd. Kurii Diecezjalnej 8° s. 356.

62. Powstanie Archiwum Diecezjalnego w Częstochowie. *Częst. Wiad. Diec.* R. 43: 1969 s. 91-94.

63. Kościół parafialny w Przyrowie. *Częst. Wiad. Diec.* R. 43: 1969 s. 160-167.

64. Współautor: Obraz Matki Bożej Pocieszenia w kolegiacie wieluńskiej. *Częst. Wiad. Diec.* R. 45: 1972 s. 107-115.

65. Współautor: Katalog kościołów i duchowieństwa diecezji częstochowskiej [na rok] 1978. Częstochowa [1978] Nakł. Kurii Diecezjalnej 8° s. 637.

II.

Schematismus universi venerabilis cleri saecularis et regularis dioecesis Częstochoviensis, l. 1930-1937; Katalog kościołów i duchowieństwa diecezji częstochowskiej, l. 1939-1978; ZWIĄZEK J.: Działalność wydawnicza Kurii Diecezjalnej w Częstochowie. *Częst. Stud. Teol.* R. 2: 1974 s. 128-129, 134-135; TENŻE: Zbiór łacińskich ksiąg metrykalnych w Archiwum Diecezjalnym w Częstochowie. *Częst. Stud. Teol.* R. 3: 1975 s. 125-126.

Ks. Jan Związek

Paulus Witold (1892-1973), biblista.

Urodził się 14 VI 1892 r. w Poznaniu, jako syn kupca Ignacego i Melanii z domu Tuchołka. Do szkół uczęszczał w Poznaniu, kończąc Gimnazjum Marii Magdaleny maturą uzyskaną 20 IX 1911 r. W latach gimnazjalnych należał do tajnej organizacji patriotycznej Towarzystwa Tomasza Zana. Studia filozoficzne i teologiczne odbywał w Poznaniu i Gnieźnie (1911-1916); 13 II 1916 otrzymał święcenia kapłańskie.

W l. 1916-1920 pracował w Czarnkowie na stanowisku wikariusza i mansjonarza; założył tajne Tow. Tomasza Zana oraz drużynę harcerską; współdziałał z powstańcami Wielkopolskimi i uczył przez krótki czas w miejscowym gimnazjum. L. 1920-1926 spędził na studiach w Papieskim Instytucie Biblijnym w Rzymie uzyskując licencjat nauk biblijnych (9 XI 1926). W rok później doktoryzował się w Warszawie u ks. prof. Wilhelma Michalskiego na podstawie rozprawy „Bóg Marduk", którą po rozszerzeniu wydał pt. „Marduk — Urtyp Christi?".

Za zgodą kard. Hlonda współpracował przez pewien czas z profesorami Papieskiego Instytutu Biblijnego w Rzymie w przygotowaniu „Słownika geograficznego Babilonii". Zabiegał bezskutecznie o katedrę na Wydziale Teologicznym we Lwowie i w polskim Seminarium Duchownym w Orchard Lake w Stanach Zjednoczonych. Wyjeżdżał za granicę (Australia, Stany Zjednoczone) i odwiedzał ośrodki polonijne. Po powrocie uczył przez rok (1929-1930) religii w Gimnazjum Jana Kantego w Poznaniu, a potem objął parafię św. Trójcy w Poznaniu (1930-1934). Cztery następne lata (1934-1938) był rektorem Misji Polskiej w Paryżu, a 1 IX 1938 objął administrację parafii św. Jana Kantego w Poznaniu. Przed wybuchem wojny zgłosił się na kapelana wojskowego, a po jej wybuchu dostał się do Włoch i Francji, a w 1940 r. do Stanów Zjednoczonych. Później przebywał z wojskiem polskim na Środkowym Wschodzie i brał udział w bitwie o Monte Cassino. Za zorganizowanie pomocy dla głodującej ludności włoskiej otrzymał honorowy kanonikat Kapituły Katedralnej w Otranto, który dawał prawo noszenia infuły i tytułu infułata. Pracował też w polskiej sekcji Papieskiej Komisji Pomocy (1951-1955). Potem powrócił do Stanów Zjednoczonych do pracy duszpasterskiej wśród Polaków Texasu, ostatnio w Bastrop, którą prowadził aż do przejścia na emeryturę 30 VI 1972. Zmarł w Londynie w powrotnej drodze z kraju do Stanów 24 IX 1973 r.

I.

1. Marduk Urtyp Christi? Scriptura Sacra et monumenta Orientis Antiqui, 1 Romae. Sumptibus Pontifici Instituti Biblici 1928.
2. Marduk a Chrystus. *Prz. Teol.* dod. *Ruch Teologiczny.* R. 1: 1929 s. 39-45.
3. Krew św. Alfonsa Liguorego (na dzień 2 sierpnia). *Tyg. Paraf. Parafii Archik.* R. 10: 1933 nr 31.

II.

BANASZAK M.: Witold Paulus (14 VI 1892 — 24 IX 1973) *Mies. Kośc. Archid. Pozn.* R. 1974 s. 165-167.

Ks. Marian Wolniewicz

Pawelec Wincenty Feliks (1889-1970) historyk Kościoła.

Urodził się 17 I w Czernięcinie pow. Krasnystaw z rodziców Antoniego rolnika i Weroniki z Lisieckich. W l. 1898-1903 ukończył szkołę podstawową w Czernęcinie. Po sprzedaży majątku rodzina zamieszkała w Modliborzycach. W l. 1904-1905 uczył się prywatnie w Janowie Lubelskim. W 1906 zapisał się do zakładu salezjanów w Ivrea k. Turynu we Włoszech, choroba na szkarlatynę przeszkodziła jednak wyjazdowi za granicę. W l. 1906-1908 uczył się dalej prywatnie w Janowie, Sandomierzu i Lublinie. W r. 1908 wstąpił do Seminarium Duchownego w Lublinie. Dnia 13 VII 1913 przyjął święcenia kapłańskie. W l. 1913-1916 był wikariuszem w parafii Kijany. W czasie I wojny światowej był aresztowany przez Austriaków. Od XI 1916 r. był wikariuszem w Chełmie Lubelskim, a bp Jaczewski zlecił mu organizowanie parafii w Kamieniu. Po 4 latach pracy został proboszczem w Moniatyczach, a w 1927 r. w Tarnogórze. 11 IX 1937 r. został kanonikiem honorowym zamojskim, 17 V 1937 r. dziekanem turobińskim.

Uwięziony w 1940 r. przez Niemców był więziony w Krasnymstawie i na Zamku Lubelskim, a w listopadzie 1941 r. w piwnicy w Zamościu. Ponownie aresztowany w 1942 r., zwolniony, poszukiwany ponownie, uciekał w przebraniu kobiecym, 4 miesiące ukrywał się w Lublinie i Kraśniku. W 1948 r. biskup S. Wyszyński mianował go kanonikiem gremialnym kapituły zamojskiej. W l. 1951-1960 odbudowywał spalony w r. 1951 kościół w Turobinie. Zbierał przez wiele lat materiały historyczne. Jego prace drukowane odznaczają się wysokim stopniem dokumentacji i dokładności. Zmarł 16 XI 1970 r. po wylewie krwi do mózgu, pochowany na cmentarzu parafialnym w Turobinie.

I.

1. W sprawie kościoła w Ubrodowicach. (Unici). *Wiad. Diec. Lub.* R. 6: 1924 nr 5 s. 98-100.

2. W sprawie prowadzenia kronik parafialnych. (Referat na konferencji dekanalnej w Hrubieszowie 1 X 1924). *Wiad. Diec. Lub.* R. 6: 1924 nr 6 s. 158-166.

3. Poświęcenie pomnika na grobie śp. ks. Leonarda Kępińskiego. *Wiad. Diec. Lub.* R. 14: 1932 nr 9 s. 303-304.

4. Stulecie katedry lubelskiej (1832-1932). *Wiad. Diec. Lub.* R. 14: 1932 nr 10 s. 332-336.

5. Biskupstwo Chełmskie (Szkic historyczny). *Wiad. Diec. Lub.* R. 15: 1933 nr 8 s. 286-290; nr 9 s. 318—326; nr 10 s. 348-356; R. 16: 1934 nr 1 s. 13-15; nr 4 s. 134-145; nr 11 s. 386-400; R. 17: 1935 nr 1 s. 16-28; nr 2 s. 63-67; Sprostowania i uzupełnienia do artykułu „Biskupstwo Chełmskie". *Wiad. Diec. Lub.* R. 17: 1935 nr 6-7 s. 224-227.

6. Jubileusz 50-lecia kapłaństwa ks. prałata Bronisława Malinowskiego. *Wiad. Diec. Lub.* R. 17: 1935 nr 11 s. 354-357.

7. Śp. ks. Walenty Machoń proboszcz czartowiecki (1890-1935). *Wiad. Diec. Lub.* R. 17: 1935 nr 12 s. 389-391.

8. Śp. ks. prałat Bronisław Malinowski. *Wiad. Diec. Lub.* R. 23: 1946 nr 11 s. 423-425.

9. Śp. Wincenty Hartman prałat dziekan kapituły Kolegiaty Zamojskiej infułat i proboszcz parafii Zamość (1862-1947). W 10 rocznicę zgonu. *Wiad. Diec. Lub.* R. 31: 1957 nr 12 s. 329-333.

10. Śp. ks. Władysław Chruścik (1890-1952). *Wiad. Diec. Lub.* R. 36: 1963 nr 1-6 s. 131-135.

II.

SYROKOSZ S.: Śp. ks. Wincenty Pawelec. *Wiad. Diec. Lub.* R. 45: 1971 nr 2 s. 44-47; STOPNIAK F.: Dzieje kapituły zamojskiej. Lubl. 1962 s. 192-193.

Ks. Franciszek Stopniak

Pawellek (Pawełek) Pius krypt.: P., PP X., X. P., X PP, X Redaktor, (1895-1958), misjonarz, pisarz ascetyczny, historyk zgromadzenia misjonarzy, redaktor.

Urodził się w Kielczy koło Koźla 5 V 1895 r., jako syn Konstantego Pawełka, robotnika kolejowego i Julii z domu Sadowskiej. Szkołę podsta-

wową niemiecką ukończył w rodzinnej miejscowości w 1909 r. Po kilku latach przerwy w 1912 r. podjął naukę w Małym Seminarium Księży Misjonarzy w Krakowie na Nowej Wsi. W 1916 r. wstąpił do zgromadzenia misjonarzy i po odbyciu dwuletniego seminarium internum 27 XI 1919 r. złożył śluby wieczyste. W międzyczasie jednak, jako poddany pruski, w 1917 r. służył przez kilka miesięcy w wojsku. Studia filozoficzne ukończył w Instytucie Teologicznym Księży Misjonarzy w Krakowie. Święcenia kapłańskie przyjął 29 VI 1922 r. W tym samym roku zapisał się na Wydział Teologiczny Uniw. Jagiellońskiego, na którym przez trzy lata studiował historię Kościoła. Pracę doktorską pisał pod kierunkiem J. Fijałka, ale doktoratu nie uzyskał na skutek bliżej nie znanych okoliczności. Pawellek bardzo to przeżył i nabawił się kompleksów, które pozostały mu do końca życia. Dla najbliższego otoczenia, z którym utrzymywał od tej pory luźne więzy, był człowiekiem oryginalnym, zdziwaczałym i trudnym do zrozumienia. Pawellek udzielał się jednak na zewnątrz, głównie w Stowarzyszeniu Dzieci Maryi, którego był dyrektorem. Uprawiał też działalność dobroczynną, szczególnie w latach II wojny światowej. W tym czasie pomagał wielu uwięzionym i zagrożonym rodakom i z jego usług w tym względzie korzystał niejednokrotnie m. in. arcybiskup A. Sapieha. Od lat kleryckich Pawellek mieszkał w Krakowie na Stradomiu. Tam też wkrótce po święceniach został prefektem kościoła, sprawując ten urząd do śmierci. W latach międzywojennych opiekował się także biblioteką stradomską oraz archiwum prowincjonalnym. Tym ostatnim zajmował się i po wojnie. Pisał i wydawał dużo, ale nie zawsze podpisywał swoje prace. Od 1928 do 1932 r. był redaktorem misjonarskiego kwartalnika „Roczniki Obydwóch Zgromadzeń św. Wincentego á Paulo", a w l. 1928-1939 miesięcznika „Rocznik Mariański — Cudowny Medalik. Organ ogólnopolskiego Stowarzyszenia Dzieci Maryi". Od 1932 r. redagował też miesięcznik „Misje XX Misjonarzy i Sióstr Miłosierdzia", który wychodził do wybuchu wojny. Nadto od 1930 r. do 1939 wydawał „Kalendarz Cudownego Medalika", czasem z zamienionym tytułem jako „Kalendarz św. Wincentego á Paulo", „Kalendarz ks. Baudouina" lub „Kalendarz Najświętszej Panny z Lourdes".

Zmarł w Krakowie po krótkiej chorobie 17 VII 1958 r. i został pochowany w grobowcu misjonarskim na Cmentarzu Rakowickim.

I.

1. Wydał: *Kalendarzyk Dzieci Maryi na rok 1926.* (Kr. 1926) 16° s. nlb. 30 [Nie podpisany].

2. Działalność Księży Misjonarzy domu wileńskiego w Wilnie i na Litwie w dawnej Rzeczpospolitej. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 28: 1926 s. 93-101; ciąg dalszy pod zmienionym nieco tytułem: Działalność Księży Misjonarzy domu wileńskiego na Litwie i w samym Wilnie za czasów dawnej Rzeczpospolitej. R. 28: 1926 s. 186-208; R. 29: 1927 s. 1-16, 73-86, 165-180; R. 30: 1928 s. 1-9, 145-172 [nie podpisany]. — Toż w osob. odb. Kr. 1928 8° s. 120.

3. Symbolizm Cudownego Medalika. *Rocz. Mariański.* R. 3: 1927 s. 68-70, 98-101.

4. Opracował na podstawie zapisków ks. [J.] STUDZIŃSKIEGO: Działalność XX Misjonarzy w Derby, *Conn. Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 31: 1928 s. 255-258.

5. Red.: *Roczniki Obydwóch Zgromadzeń św. Wincentego a Paulo,* 1928-1932.

6. Rec.: *Rocznik Mariański — Cudowny Medalik,* 1932-1939.

7. Beatyfikacja św. Wincentego a Paulo i uroczystości beatyfikacyjne w Polsce: w Warszawie, Krakowie i Chełmnie. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 32: 1929 s. 1-118. — Toż w osob. odb. Kr. 1929 Wyd. i Nakł. XX Misjonarzy 8° s. 118, nlb. 1 oraz plan Wawelu wg. H. Kołłątaja.

8. Od redakcji. *Rocz. Mariański.* R. 5: 1929 s. 5-8.

9. Dookoła uroczystości jubileuszowych ojca św. Piusa XI. *Rocz. Mariański.* R. 5: 1929 s. 35-38.

10. Jakie uczucie powinno w nas budzić rozważanie Męki Pańskiej. *Rocz. Mariański.* R. 5: 1929 s. 47-50.

11. Znaczenie opieki św. Józefa. *Rocz. Mariański.* R. 5: 1929 s. 68-70.

12. Błogosławiona Ludwika de Marillac. *Rocz. Mariański.* R. 5: 1929 s. 71-74.

13. Zmartwychwstanie. *Rocz. Mariański.* R. 5: 1929 s. 100-102.

14. Jak odnowimy kościół XX Misjonarzy w Krakowie na Stradomiu. *Rocz. Mariański.* R. 5: 1929 s. 128.

15. W przeddzień dorocznych zjazdów Stow. Dzieci Maryi. *Rocz. Mariański.* R. 5: 1929 s. 129.

16. Zjazd okręgowy Dzieci Maryi w Chełmnie. *Rocz. Mariański.* R. 5: 1929 s. 240-241.

17. Jubileusz 1830-1930. [Objawień Cudownego Medalika]. *Rocz. Mariański.* R. 5: 1929 s. 321-322.

18. Kalendarz Cudownego Medalika. Jego wartość i znaczenie w życiu Dzieci Maryi. *Rocz. Mariański.* R. 5: 1929 s. 376-377.

19. Red.: *Kalendarz Cudownego Medalika,* 1930-1939; *Kalendarz im. X. Baudouina,* [1930]; *Kalendarz św. Wincentego à Paulo,* [1930]; *Kalendarz Najświętszej Panny w Lourdes,* [1939]. Do innych roczników nie udało się dotrzeć.

20. Łaskawy czytelniku. *Kalendarz Cudownego Medalika* 1930 s. nlb. 4. — Toż. *Kalendarz św. Wincentego à Paulo* 1930 s. nlb. 4.

21. Przedmowa. *Kalendarz im. X. Baudouina* 1930 s. nlb. 4.

22. Cudowny Medalik. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 33: 1930 s. 1-33, 124-150; R. 34: 1931 s. 1-31. — Toż w osob. odb. pt.: Cudowny Medalik. Studium historyczne oprac... na podstawie dzieła francuskiego. Kr. 1930 Wyd. i Nakł. XX Misjonarzy, Druk. Związkowa 8° s. 88. — Toż. Wyd. 2. Kr. 1932 8° s. 79, nlb. 1.

23. Cudowny Medalik. Wykłady i przykłady na czas nowenny. Kr. 1930 Nakł. XX. Misjonarzy, Druk. „Powściągliwość i Praca" 16° s. 94, nlb. 1.

24. Trzy objawienia się Niepokalanej Wielebnej siostrze Katarzynie Labouré i pochodzenie Cudownego Medalika. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 33: 1930 s. 34-51.

25. Wybrani krzewiciele Cudownego Medalika. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 33: 1930 s. 51-75.

26. Pobudka. *Rocz. Mariański.* R. 6: 1930 s. 3-5.

27. Apostolskim śladem. [O wyjeździe polskich misjonarzy do Chin]. *Rocz. Mariański.* R. 6: 1930 s. 9-11.

28. Z naszej polskiej misji w Chinach. *Rocz. Mariański.* R. 6: 1930 s. 83-84.

29. Z ziemi chińskiej do nieba. [Męczennicy z Tientsin]. Kr. 1931 8° s. 48.

30. Siostra Apolonia Andriveau uprzywilejowana Najśw. Serca Jezusowego. Kr. 1931 8° s. 48.

31. Wyd.: Błogosławiony Franciszek Regis Clet, misjonarz męczennik w Chinach. Kr. 1931 8° s. 48.

32. Błogosławiony Jan Gabriel Perboyre, misjonarz-męczennik w Chinach. Wydał... Kr. 1931 8° s. 64.

33. Przekł. z franc.: M. DE LAMBEL: Błogosławiona Ludwika de Marillac [Panna le Gras] współzałożycielka zgromadzenia Sióstr Miłosierdzia. Tłum. z trzeciego francuskiego. Kr. 1931 Druk. Związkowa 8° s. 149.

34. Błogosławiona Ludwika de Marillac, Panna le Gras. Wydał... Kr. 1931 Nakł. Rocz. Mariańskiego, Druk. „Powściągliwość i Praca" 16° s. 54, nlb. 2.

35. Szkaplerz Męki Pańskiej zwany szkaplerz czerwony. Kr. 1931 Nakł. XX Misjonarzy, Druk. „Powściągliwość i Praca" 16° s. 37.

36. Drugi raz... *Kalendarz Cudownego Medalika* 1931. [Wyd. 1]. s. 1.

37. Do wszystkich szanow. czytelników. *Kalendarz Cudownego Medalika* 1931 [Wyd. 2] s. 3.

38. Wielebny Justyn de Jacobis ze Zgromadzenia XX Misjonarzy, biskup Nilopolis i pierwszy wikariusz apostolski na Abisynię. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 34: 1931 s. 97-134, 193-220. — Toż w osob. odb. Kr. 1931 Nakł. Ks. Misjonarzy, Druk. Związkowa 8° s. 78, nlb. 2.

39. Święty Wincenty a Paulo i jego pokorna i dzielna współpracownica błogosławiona Ludwika de Marillac. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 34: 1931 s. 245-270. — Toż w osob. odb. pt.: Siostry Miłosierdzia. Krótka wiadomość o duchu i celu z szczególniejszym uwzględnieniem działalności misyjnej Zgromadzenia Sióstr Miłosierdzia. Kr. b. r. Nakł. XX Misjonarzy, Druk. Związkowa 8° s. 30, nlb. 1.

40. Wielebny Jan le Vacher misjonarz wikariusz apostolski Kartaginy, konsul francuski w Tunis i Algier, umęczony za wiarę św. w Algierze 26 VII 1683 r. Kr. 1931 Nakł. XX Misjonarzy, Druk. „Powściągliwość i Praca" 16° s. 32.

41. Myśli i nauki duchowne wyryte na Cudownym Medaliku. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 34: 1931 s. 33-47.

42. Red.: *Misje XX Misjonarzy i Sióstr Miłosierdzia,* 1932-1939.

43. Krótka wiadomość o duchu i celach Zgromadzenia XX Misjonarzy. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 35: 1932 s. 3-14, 99-109. — Toż pt.: Krótka wiadomość o duchu i celach Zgromadzenia XX Misjonarzy

św. Wincentego a Paulo. *Misje XX Misjonarzy i Sióstr Miłosierdzia.* R. 1: 1932 s. 1-12, 41-48 oraz na s. 90-94 pt.: Misje Księży Misjonarzy. — Toż w osob. odb. pt.: XX Misjonarze. Krótka wiadomość o duchu i celach ze szczególnym uwzględnieniem działalności misyjnej Zgromadzenia XX Misjonarzy. Kr. 1932 Nakł. XX Misjonarzy, Druk. Związkowa 8° s. 29, nlb. 3.

44. Posiew Lilii. Błogosławiona Katarzyna Labouré ze Zgromadzenia SS Miłosierdzia św. Wincentego a Paulo uprzywilejowana Niepokalanie Poczętej. Wyd. 1. Kr. b. r. 16° s. 48. — Toż. Wyd. 2. Kr. 1932 Nakł. XX Misjonarzy, Druk. W. L. Anczyca i Spółki 16° s. 47, nlb. 1. — Toż. Wyd. 3 pt.: Błogosławiona Katarzyna Labouré. Uprzywilejowana Niepokalanie Poczętej. Kr. 1933 16° s. 48.

45. Rok 1933 jest dla rodzin duchownych... *Kalendarz Cudownego Medalika.* 1933 s. nlb. 3.

46. Problem nawracania niewiernych — problemem miłosierdzia. *Misje XX Misjonarzy i Sióstr Miłosierdzia.* R. 2: 1933 s. 5.

47. Prośba. *Misje Księży Misjonarzy i Sióstr Miłosierdzia.* R. 3: 1934, okładka.

48. „Miłosierdzie Maryi wciąż opiewać będę". *Kalendarz Cudownego Medalika.* 1934 s. nlb. 3.

49. Stary i Nowy Rok. *Rocz. Mariański.* R. 10: 1934 s. 3-6.

50. Święta Ludwika de Marillac współzałożycielka Zgromadzenia SS Miłosierdzia św. Wincentego a Paulo. Kr. 1934 Nakł. XX Misjonarzy, Druk. „Powściągliwość i Praca" 8° s. 28, nlb. 3.

51. Drogi czcicielu Maryi Niepokalanej. Apostole Cudownego Medalika. *Kalendarz Cudownego Medalika.* 1935 s. nlb. 3.

52. Jak rozpocząć Nowy Rok. *Rocz. Mariański.* R. 12: 1936 s. 1-5.

53. Pośpieszmy z ofiarą na kościół XX Misjonarzy w Krakowie na Stradomiu. *Rocz. Mariański.* R. 12: 1936 s. 169.

54. Przełammy się polskim opłatkiem. *Misje XX Misjonarzy i Sióstr Miłosierdzia.* R. 6: 1937 s. 283-284.

55. Kościół XX Misjonarzy w Krakowie na Stradomiu. *Rocz. Mariański.* R. 13: 1937 s. 181-183.

56. Chrystus z Nami. Konferencje o Najświętszym Sakramencie. Cz. I. Kr. 1937 Nakł. XX Misjonarzy, Druk. W. L. Anczyca i Spółki 8° s. 76, nlb. 1.

57. Chrystus z nami. T. 4. O Najświętszym Sercu Pana Jezusa. Kr. 1937 Nakł. XX Misjonarzy, Druk. W. L. Anczyca i Spółki 8° s. 78, nlb. 1.

58. Chrystus z nami. T. 5. O Najświętszym Sercu Pana Jezusa. Kr. 1938 Nakł. XX Misjonarzy, Druk. W. L. Anczyca i Spółki 8° s. 80.

59. Chrystus z nami. T. 7. O Najświętszej ofierze Mszy św. Kr. 1938 Nakł. XX Misjonarzy, Druk. W. L. Anczyca i Spółki 8° s. 76, nlb. 4.

60. Chrystus z nami. T. 12. O Męce Pańskiej. Kr. 1938 Nakł. XX Misjonarzy, Druk. W. L. Anczyca i Spółki 8° s. 77, nlb. 1.

61. Chrystus z nami. T. 6. O Najświętszym Sercu Pana Jezusa. Kr. 1939 Nakł. XX Misjonarzy, Druk. W. L. Anczyca i Spółki 8° s. 77, nlb. 3.

62. Chrystus z nami. T. 13. O ośmiu błogosławieństwach. O boskiej Opatrzności i jałmużnie. Kr. 1939 Nakł. XX Misjonarzy, Druk. W. L. Anczyca i Spółki 8° s. 77, nlb. 3.

63. Chrystus z nami. T. 21. Zmartwychwstanie. Kr. 1939 Nakł. XX Misjonarzy, Druk. W. L. Anczyca i Spółki 8° s. 77, nlb. 3.

64. Chrystus z nami. T. 15 [dwa kazania i jedno o duszach czyśćcowych z zamierzonego, t. 15]. Kalendarz Cudownego Medalika 1939 s. 14-26. — Toż. *Kalendarz Najświętszej Panny z Lourdes,* 1939 s. 14-26. Nb. T. 15 i inne zapowiadane nie ukazały się w druku.

65. Promienie Niepokalanej. I Maj. Kr. 1939 Nakł. XX Misjonarzy, Druk. W. L. Anczyca i Spółki 8° s. 77, nlb. 3.

66. Konający zwycięża. Kr. 1939 Nakł. XX Misjonarzy, Druk. W. L. Anczyca i Spółki 16° s. 32.

II.

BIMA FR.: Spis wychowanków Małego Seminarium Księży Misjonarzy w Krakowie 1878/79-1958/59. *Meteor.* 35: 1959 s. 164; SCHLETZ A.: Pawellek (Pawełek) Pius (1895-1958). W: *Pol. słow. biogr.* T. 25: 1980 s. 360-361, tamże literatura.

Stanisław Janaczek

Pawelski Jan, krypt. i pseud.: J., J. P., Ks. J. P., Ks. P., Ksiądz Tow. Jez., P., (1868-1944), jezuita, publicysta, redaktor.

Urodził się 20 X 1868 r. prawdopodobnie w Babicach nad Sanem, był synem Pawła i Katarzyny. Do zakonu jezuitów wstąpił 18 III 1884 r. w Starej Wsi k. Brzozowa, gdzie odbył nowicjat (1884-1885) oraz trzyletnie studia humanistyczne i retoryczne. Filozofię studiował w instytucie zakonnym w Tarnopolu (1888-1891), a teologię w Krakowie (1891-1895);

święcenia kapłańskie przyjął 10 VI 1894 r. W 1895 r. został skierowany do pracy w redakcji „Przeglądu Powszechnego", najpierw jako pomocnik (1895-1896), a po rocznym studium prawa zakonnego w Tarnopolu (1896-1897), jako stały współpracownik. Dnia 2 VIII 1902 r. objął naczelną redakcję tego czasopisma. Jako redaktor potrafił obok pracy pisarskiej włączyć do współpracy z pismem wielu duchownych i świeckich współpracowników. W r. 1903 podjął mimo wielu trudności próbę przeszczepienia „Przeglądu Powszechnego" w postaci „Przeglądu Uniwersalnego" na teren Królestwa Polskiego. W l. 1905-1918 wydał serię 50 „Broszur o chwili obecnej", stanowiącą odbitki artykułów omawiających zagadnienia społeczne, polityczne i kulturalne. Zorganizował kilka ankiet i konkursów, m. in. o zadaniach katolicyzmu w Polsce oraz o pornografii. Prowadził też w l. 1905-1908, 1916-1918 stałą rubrykę „Sprawy Kościoła".

W czasie I wojny światowej przebywał w Czechowicach oraz w Poznańskiem. Wróciwszy we wrześniu 1915 r. do Krakowa kierował nadal redakcją „Przeglądu Powszechnego". Złożywszy redakcję w ręce Jana Urbana w r. 1918, wyjechał do Lwowa, a w 1919 r. do Warszawy, gdzie zorganizował placówkę jezuicką przy ul. Świętojańskiej. Współpracował nadal z „Przeglądem" i kierował wielu organizacjami katolickimi. Zginął zamordowany przez Niemców w czasie powstania warszawskiego, 2 VIII 1944 r. przy ul. Rakowieckiej 61.

I.

1. Dzisiejszy spór o hierarchię anglikańską. *Prz. Powsz.* R. 12: 1895 t. 48 s. 1-16.

2. Etyka w warszawskim Ateneum. *Prz. Powsz.* R. 12: 1895 t. 48 s. 418-432.

3. Z dzisiejszych próbek etycznych. I. Tołstowcy. *Prz. Powsz.* R. 13: 1896 t. 49 s. 485-496.

4. Guyau a etyka przyszłości. *Prz. Powsz.* R. 13: 1896 t. 50 s. 93-111, 352-368.

5. Oryginalny miesięcznik [Die Antikritik]. *Prz. Powsz.* R. 13: 1896 t. 50 s. 149-152.

6. Notatki literackie. *Prz. Powsz.* R. 13: 1896 t. 50 s. 314-328, 469-472.

7. Nowe hasło w Anglii. *Prz. Powsz.* R. 13: 1896 t. 50 s. 462-464.

8. Ostatni z natchnionych. *Prz. Powsz.* R. 14: 1897 t. 56 s. 1^x-12^x [przed s. 1].

9. Wojna o dra Iwona Frankę. *Prz. Powsz.* R. 14: 1897 t. 56 s. 467-468.

10. Jan Chrzciciel, tragedia Sudermana. *Prz. Powsz.* R. 15: 1898 t. 58 s. 65-87.

11. Ze świata literatury. *Prz. Powsz.* R. 15: 1898 t. 58 s. 301-308.

12. Domniemane wiersze Skargi. *Prz. Powsz.* R. 15: 1898 t. 58 s. 464-466.

13. Program nowej poezji polskiej. *Prz. Powsz.* R. 15: 1898 t. 60 s. 1-29. — Toż w osob. odb. Kr. 1898 8° s. 31.

14. Aforyzmy o fizyce. *Gaz. Nar.* R. 1898.

15. Brandes o Polsce. *Prz. Powsz.* R. 16: 1899 t. 61 s. 14-32.

16. Z estetyki krakowskiego dekadentyzmu. *Prz. Powsz.* R. 16: 1899 t. 62 s. 186-210. — Toż. *Kron. Rodz.* R. 1899 s. 346-349, 377-381, 418-420, 450-453.

17. Z serii refleksji. Świętojańskie robaczki. *Prz. Powsz.* R. 16: 1899 t. 64 s. 145-158.

18. Ilustracja do stosunków śląskich. *Prz. Powsz.* R. 16: 1899 t. 64 s. 296-298.

19. Dwa Zmartwychwstania. Tołstoj i Ibsen. *Prz. Powsz.* R. 17: 1900 t. 66 s. 1-21.

20. Pojęcie krytyki literackiej. *Prz. Powsz.* R. 17: 1900 t. 66 s. 293-312; t. 67 s. 69-84; t. 68 s. 225-242; R. 18: 1901 t. 70 s. 242-259.

21. Ankieta w „La terre nouvelle" o sztuce. *Prz. Powsz.* R. 17: 1900 t. 68 s. 304-308.

22. Nowości wydawnicze. *Kron. Rodz.* R. 1900 s. 212-214.

23. „Krzyżacy" Sienkiewicza. *Prz. Powsz.* R. 18: 1901 t. 69 s. 257-285.

24. Elementarz polskich ideałów. *Prz. Powsz.* R. 18: 1901 t. 70 s. 345-358.

25. „Wesele" Wyspiańskiego. *Prz. Powsz.* R. 18: 1901 t. 72 s. 233-251, 390-406; R. 19: 1902 t. 73 s. 221-236.

26. Z powodu „Legend". *Prz. Powsz.* R. 19: 1902 t. 73 s. 395-404.

27. Filozoficzna myśl „Etapu". *Prz. Powsz.* R. 19: 1902 t. 76 s. 1^x-16^x [po s. 300].

28. Wigilia Bożego Narodzenia. *Prz. Powsz.* R. 20: 1903 t. 77 s. 1^x-12^x [przed s. 1].

29. Jubileusz a testament Leona XIII. *Prz. Powsz.* R. 20: 1903 t. 78 s. 1^x-10^x [przed s. 1].

30. Ankieta Kuriera Teatralnego. *Prz. Powsz.* R. 20: 1903 t. 78 s. 497-500.
31. Wiec narodowy. *Prz. Powsz.* R. 20: 1903 t. 79 s. 1^{x}-12^{x} [przed s. 1].
32. Doktryna etyczna z obozu wszechpolskiego. *Prz. Powsz.* R. 20: 1903 t. 80 s. 3^{x}-20^{x} [przed s. 321].
33. Męczennikom Unii pierwsze pokolenie. *Prz. Powsz.* R. 21: 1904 t. 82 s. 11^{x}-22^{x} [przed s. 329].
34. Kongres Marjański we Lwowie. *Prz. Powsz.* R. 21: 1904 t. 84 s. 1^{x}-8^{x} [przed s. 1].
35. Niepokalane Poczęcie a chwila obecna. *Prz. Powsz.* R. 21: 1904 t. 84 s. 4-14 [po s. 340].
36. Ukaz tolerancyjny. *Prz. Powsz.* R. 22: 1905 t. 86 s. 1^{x}-8^{x} [po s. 292].
37. Wiec katolików Austrii. *Prz. Powsz.* R. 22: 1905 t. 88 s. 1^{x}-12^{x} [po s. 304].
38. Ostatnie syntetyczne słowo w twórczości Orzeszkowej. *Prz. Powsz.* R. 22: 1905 t. 88 s. 218-233.
39. Z powodu wiecu kobiet. *Prz. Powsz.* R. 22: 1905 t. 88 s. 286-288.
40. Program papieski dla Polski zakordonowej. *Prz. Powsz.* R. 23: 1906 t. 89 s. 19^{x}-32^{x} [przed s. 1].
41. Z chwili obecnej. Odznaczenie Sienkiewicza. — Z Królestwa. — Na Śląsku austriackim. *Prz. Powsz.* R. 23: 1906 t. 89 s. 141-144.
42. Powstająca masonia w Warszawie. *Prz. Powsz.* R. 23: 1906 t. 92 s. 301-310.
43. Enuncjacje wskutek reformy wyborczej. *Prz. Powsz.* R. 24: 1907 t. 93 s. 122-128.
44. Jedna z naszych spraw i dramat o niej. *Prz. Powsz.* R. 24: 1907 t. 93 s. 141-157.
45. Fałszowanie kierunku doby obecnej. *Prz. Powsz.* R. 24: 1907 t. 93 s. 325-344. — Toż w osob. odb. Kr. 1907 8° s. 22. Broszury o chwili obecnej z. 5.
46. Nowa synteza Ehrharda. *Prz. Powsz.* R. 24: 1907 t. 94 s. 24^{x}-35^{x} [przed s. 1].
47. Sprawy bieżące: Oszczercza publicystyka. *Prz. Powsz.* R. 24: 1907 t. 94 s. 449-450.
48. Dwa ostatnie wypadki w Polsce. *Prz. Powsz.* R. 24: 1907 t. 96 s. 1^{x}-14^{x} [po s. 320].
49. Moment przełomowy w Austrii. *Prz. Powsz.* R. 24: 1907 t. 96 s. 336-347.
50. Katolicyzm a modernizm. *Prz. Powsz.* R. 25: 1908 t. 97 s. 6^{x}-20^{x} [przed s. 1].
51. Ks. St. Załęski T. J. Wspomnienie pośmiertne. *Prz. Powsz.* R. 25: 1908 t. 99 s. 1^{x}-7^{x} [po s. 294].
52. Nowy problem w naszej beletrystyce. *Prz. Powsz.* R. 25: 1908 t. 100 s. 17^{x}-28^{x} [przed s. 1].
53. [Dwudziestopięciolecie] 25-lecie „Przeglądu Powszechnego". *Prz. Powsz.* R. 25: 1908 t. 100 s. 49^{x}-53^{x} [po s. 290].
54. Wiec katolików niemieckich. *Prz. Powsz.* R. 26: 1909 t. 104 s. 1^{x}-9^{x} [przed s. 1].
55. Ankieta w sprawie pornografii. *Prz. Powsz.* R. 27: 1910 t. 105 s. 1^{x}-15^{x} [po s. 298].
56. Po procesie Borowskiej. *Prz. Powsz.* R. 27: 1910 t. 105 s. 296-298.
57. Towarzystwo Piotra Skargi. *Prz. Powsz.* R. 27: 1910 t. 106 s. 1-14 [po s. 128].
58. Prof. Tadeuszowi Wojciechowskiemu (Odpowiedź na artykuł „Plemię Kadłubka"). *Prz. Powsz.* R. 27: 1910 t. 106 s. 129-131.
59. Dwa wzgórza Polski. *Prz. Powsz.* R. 27: 1910 t. 106 s. 1-7 [po s. 256].
60. Eliza Orzeszkowa. *Prz. Powsz.* R. 27: 1910 t. 106 s. 393-396.
61. Związki antypornograficzne. *Prz. Powsz.* R. 27: 1910 t. 106 s. 404-406.
62. Zbrodnie na Jasnej Górze. *Prz. Powsz.* R. 27: 1910 t. 108 s. 1^{x}-5^{x} [przed s. 1].
63. „Wiry" Sienkiewicza. *Prz. Powsz.* R. 27: 1910 t. 108 s. 348-357.
64. Donkiszoteria masońska wśród młodzieży krakowskiej. *Prz. Powsz.* R. 28: 1911 t. 109 s. 30-41.
65. Po anarchii uniwersyteckiej. *Prz. Powsz.* R. 28: 1911 t. 109 s. 1-16 [po s. 156].
66. Dwa światy „Krytyki" i dwa inne światy. *Prz. Powsz.* R. 28: 1911 t. 109 s. 1^{x}-14^{x} [po s. 300].
67. Anarchia na Uniwersytecie Jagiellońskim. Kr. 1911 Nakł. Red. Prz. Powsz. 8° s. 60. Broszury o chwili obecnej z. 30. Jest to przedruk m. in. poz. 64, 65 i 66.
68. Idąca rocznica Skargi. *Prz. Powsz.* R. 28: 1911 t. 110 s. 1^{x}-5^{x} [przed s. 1].
69. Z życia i prasy. *Prz. Powsz.* R. 28: 1911 t. 110 s. 436-440.
70. Kardynał Puzyna. *Prz. Powsz.* R. 28: 1911 t. 112 s. 1^{x}-5^{x} [przed s. 1].
71. Od mogiły trybuna ludu [Ks. Stojałowski]. *Prz. Powsz.* R. 28: 1911 t. 112 s. 4^{x}-10^{x} [po s. 138].
72. Na otwarcie wystawy sztuki kościelnej w Krakowie. *Prz. Powsz.* R. 28: 1911 t. 112 s. 281-290.
73. Red.: Szkice o moderniźmie. Kr. 1911 Red. Prz. Powsz. 8° s. 301. Tamże art. Pawelskiego: Katolicyzm a modernizm.
74. Rok Skargi (1612-1912). *Prz. Powsz.* R. 29: 1912 t. 113 s. 1^{x}-9^{x} [przed s. 1].
75. Z powodu pewnego poglądu na rocznicę Skargi. *Prz. Powsz.* R. 29: 1912 t. 113 s. 162-176.
76. W odpowiedzi p. Sobieskiemu (na artykuł „W imię prawdy dziejowej"). *Prz. Powsz.* R. 29: 1912 t. 113 s. 330-338. — Toż w osob. odb. pt. W sprawie rzekomego zer-

wania sejmu 1606 r. przez Skargę. Odpowiedź P. Sobieskiemu. Kr. 1912 8° s. 11.

77. [Dwustupięćdziesięcioletni] 250-letni jubileusz wszechnicy lwowskiej. *Prz. Powsz.* R. 29: 1912 t. 114 s. 1^{x}-4^{x} [po s. 136].

78. Po jubileuszu Skargi. *Prz. Powsz.* R. 29: 1912 t. 116 s. 1^{x}-4^{x} [po s. 152]. — Toż w: *Pamiętnik zjazdu skargowskiego w Krakowie.* Kr. 1912 s. 1^{x}-4^{x}.

79. Zjazd Skargowski. *Prz. Powsz.* R. 29: 1912 t. 116 s. 5^{x}-12^{x} [po s. 152]. — Toż w: *Pamiętnik zjazdu skargowskiego w Krakowie.* Kr. 1912 s. 5^{x}-12^{x}.

80. Wyd.: *Pamiętnik zjazdu skargowskiego w Krakowie w dniach 25 i 26 września 1912 r.* Materiały zebrał i wstępami opatrzył... Kr. 1912 Krak. Koło Tow. Piotra Skargi 8° s. 196.

81. Dwudziestolecie Towarzystwa Szkoły Ludowej. *Prz. Powsz.* R. 29: 1912 t. 116 s. 1^{x}-8^{x} [po s. 196].

82. Coroczny dzień Skargi. *Prz. Powsz.* R. 30: 1913 t. 117 s. 1^{x}-4^{x} [przed s. 1]. — Toż. *Kwart. Chyr.* R. 1913 s. 121-123.

83. Przełomowy moment w życiu publicznym Galicji. *Prz. Powsz.* R. 30: 1913 t. 118 s. 1^{x}-8^{x} [po s. 308].

84. Ruch skautowy. *Prz. Powsz.* R. 30: 1913 t. 120 s. 1^{x}-12^{x} [po s. 324].

85. Zwiastuny nowej ery w kraju. *Prz. Powsz.* R. 31: 1914 t. 121 s. 1^{x}-6^{x} [przed s. 1].

86. Śp. Włodzimierz Czerkawski. *Prz. Powsz.* R. 31: 1914 t. 121 s. 150-154.

87. Nowy u nas zwyczaj kościelny. *Prz. Powsz.* R. 31: 1914 t. 122 s. 471-472.

88. Sprawa polska. *Prz. Powsz.* R. 33: 1916 t. 129 s. 9.

89. Katolicyzm Polsce! *Prz. Powsz.* R. 33: 1916 t. 129 s. 175-180.

90. Przed katedrą chełmską. *Prz. Powsz.* R. 33: 1916 t. 129 s. 309-314. — Toż. *Kalendarz Apostolstwa Modlitwy na rok 1917* kol. 119-124.

91. Podstawą trwałego pokoju narodów. *Prz. Powsz.* R. 33: 1916 t. 130 s. 1^{x}-8^{x} [po s. 138].

92. O jedność narodową. *Prz. Powsz.* R. 33: 1916 t. 130 s. 1^{x}-6^{x} [po s. 274].

93. Problem nowej Austrii. *Prz. Powsz.* R. 33: 1916 t. 131 s. 1^{x}-6^{x} [przed s. 1].

94. Polski sfinks. *Prz. Powsz.* R. 33: 1916 t. 131 s. 129-134.

95. Uchwały Komitatów węgierskich w sprawie polskiej. *Prz. Powsz.* R. 33: 1916 t. 131 s. 379-386.

96. Piąty listopada. *Prz. Powsz.* R. 33: 1916 t. 132 s. 139-146.

97. Biały papież czy biały car? *Prz. Powsz.* R. 33: 1916 t. 132 s. 269-275.

98. Nowe idee pokojowe. *Prz. Powsz.* R. 34: 1917 t. 133 s. 1-6.

99. Współpracownikom naszego pisma. Trzydziestolecie pracy naukowej K. Krotoskiego i K. Matyasa. *Prz. Powsz.* R. 34: 1917 t. 133 s. 268-272.

100. Z powodu dyskusji na temat Kościoła narodowego. *Prz. Powsz.* R. 34: 1917 t. 133 s. 1^{x}-13^{x} [po s. 288].

101. Między dawnymi a nowszymi laty. *Prz. Powsz.* R. 34: 1917 t. 133 s. 416-419.

102. „Wezwanie" arcybiskupa warszawskiego. *Prz. Powsz.* R. 34: 1917 t. 134 s. 1^{x}-6^{x} [przed s. 433].

103. Szanownej Redakcji „Gazety Kościelnej". *Prz. Powsz.* R. 34: 1917 t. 134 s. 557-558.

104. [Dwudziestego siódmego] 27 października. *Prz. Powsz.* R. 34: 1917 t. 136 s. 1^{x}-5^{x} [przed s. 1].

105. Babel i Bastylia. *Prz. Powsz.* R. 34: 1917 t. 136 s. 1^{x}-14^{x} [po s. 532]. — Toż w osob. odb. Kr. 1917 8° s. 16. Broszury z. 47.

106. W pierwszą rocznicę śmierci dwu polskich zakonodawców. *Prz. Powsz.* R. 34: 1917 t. 136 s. 646-658. — Toż w osob. odb. Kr. 1918 8° s. 15. Broszury o chwili obecnej z. 48.

107. W obozach jeńców Polaków. *Prz. Powsz.* R. 35: 1918 t. 137/138 s. 95-100.

108. Stronnictwo katolickie w nowej Polsce. *Prz. Powsz.* R. 35: 1918 t. 137/138 s. 5^{x}-10^{x} [po s. 138].

109. Pamięci Lucjana Rydla. *Prz. Powsz.* R. 35: 1918 t. 137/138 s. 295-305.

110. Sprawa przyszłości Żydów w Palestynie. *Prz. Powsz.* R. 35: 1918 t. 139/140 s. 391-413.

111. Stulecie Apostoła Warszawy. *Wiad. Archid. Warsz.* R. 10: 1920 s. 89-92.

111a. Na otwarcie Senatu i Sejmu. *Prz. Powsz.* R. 39: 1922 t. 155/156 s. 289-295. — Toż. *Prz. Kośc.* Milwaukee. R. 10: 1923 s. 110-112.

112. Wyd.: Duch Skargi w Polsce współczesnej. Księga pamiątkowa obchodu czterechsetlecia urodzin księdza Piotra Skargi w Warszawie 1536-1936. W. 1937 Wyd. Ks. Jez. 8° s. 264.

113. Rocznice Skargi dotychczasowe a przyszłe. W. 1937 Wyd. Ks. Jez. 8° s. 16. — Toż. *Prz. Powsz.* R. 53: 1936 t. 212 s. 265-275.

114. Katolicyzm religią państwową w Polsce. *Prz. Powsz.* R. 54: 1937 t. 213 s. 69-83.

115. Bohater, prorok i patron narodu. Po kanonizacji św. Andrzeja Boboli. *Prz. Powsz.* R. 55: 1938 t. 218 s. 161-171. — Toż w osob. odb. W. 1938 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 64.

116. Jubileusz Rodziewiczówny. *Prz. Powsz.* R. 55: 1938 t. 217 s. 63-72.

117. Po dwudziestu latach odrodzonej Polski. *Prz. Powsz.* R. 55: 1938 t. 220 s. 289-296.

118. Jasnagóra Podlasia [Kodeń]. *Oriens.* R. 7: 1939 s. 116-118.

119. Redagował stałą rubrykę Sprawy Kościoła. *Prz. Powsz.* R. 22: 1905 t. 88 — 25: 1908 t. 100; R. 33: 1916 t. 130 — 35: 1918 t. 139/140.

120. Recenzje w *Prz. Powsz.* R. 9: 1892 t. 36 — 33: 1916 t. 129.

II.

GRZEBIEŃ L.: Pawelski Jan. W: *Pol. słow. biogr.* T. 25 s. 361-362, tamże literatura. — Ponadto: JACEWICZ W., WOŚ J.: Martyrologium polskiego duchowieństwa. Z. 5. 1981 s. 87.

Ks. Ludwik Grzebień SJ

Pawłowski Antoni (1903-1968), biskup ordynariusz włocławski, profesor Uniw. Stefana Batorego w Wilnie i Uniw. Warszawskiego.

Urodził się 24 I 1903 r. w Końskich w rodzinie Jana i Kamili Wagienko. W 1922 r. wstąpił do Wyższego Seminarium Duchownego w Warszawie, święcenia kapłańskie przyjął 26 IX 1926 r. z rąk bpa S. Galla. Studiował na Uniw. Warszawskim, gdzie w lipcu 1929 r. uzyskał doktorat teologii. We wrześniu t. r. podjął się obowiązków prefekta i wykładowcy w Seminarium w Warszawie. W 1935 r. habilitował się na Wydziale Teologicznym Uniw. Warszawskiego, po czym przeniósł się do Wilna i w 1936 r. został profesorem nadzwyczajnym przy katedrze teologii fundamentalnej Uniw. Stefana Batorego w Wilnie. Wykładał w Instytutach Wyższej Wiedzy Religijnej w Wilnie i Warszawie, pracował w Dziele Jedności Katolickiej i Apostolacie świętych Cyryla i Metodego, współpracował z Papieskim Instytutem Orientalnym.

W czasie II wojny światowej przebywał w więzieniach i obozach: 8 VII — 17 X 1942 r. w Wiłkowiszkach, 17 X 1942 — 7 I 1943 r. w Szałtupiu i 7 I 1943 — 16 VII 1944 r. w Poniewieżyku. Po uwolnieniu uczył tajnie w Wilnie, w maju 1945 r. przybył do Białegostoku i prowadził wykłady na Wydziale Teologicznym oraz w Seminarium. Na jesieni t. r. przeniósł się do Warszawy. Był kierownikiem katedry dogmatyki na Wydziale Teologicznym UW oraz wykładowcą w miejscowym Seminarium, 22 V 1946 r. uzyskał uzwyczajnienie.

W 1950 r. został podniesiony do godności biskupiej, konsekracja odbyła się 27 XII 1952 r. w Siedlcach, ingres do katedry włocławskiej — 25 X 1953 r. Uczestniczył w obradach Soboru Watykańskiego II, opracował memoriał w sprawie nadania NMP tytułu Matki Kościoła. W 1967 r. odbył synod diecezji włocławskiej. Zmarł po wypadku samochodowym w drodze do Opola. Pogrzeb odbył się 19 IX 1969 r. w katedrze włocławskiej.

I.

1. Teodor Studyta o prymacie papieskim. *Aten. Kapł.* R. 24: 1929 s. 80-88.

2. Prawosławie a katolicyzm. *Aten. Kapł.* R. 26: 1930 s. 48-66. — Toż w osob. odb. Włocławek 1930 Druk. Diecezjalna 8° s. 18.

3. Dogmat Niepokalanego Poczęcia w oświetleniu nowszych prawosławnych teologów rosyjskich. W. 1930 Dom Prasy Katolickiej. Zakłady Graficzne. B. Wierzbicki i Sp-ka 8° s. XV, 125.

4. Różnorodność obrządków a jedność Kościoła. *Prąd.* R. 17: 1930 t. 19 s. 287-300.

5. Kongres Misyjny w Lowanium. *Prz. Katol.* R. 68: 1930 s. 291-292, 309-310.

6. Akcja reunionistyczna w Polsce. Jej podstawy, metody i dotychczasowe wyniki. *Prz. Katol.* R. 70: 1932 s. 630-634.

7. III Konferencja Unijna w Pińsku. *Głos Kapł.* R. 6: 1932 s. 473-477.

8. I Zjazd Związku Misyjnego Duchowieństwa. *Głos Kapł.* R. 6: 1932 s. 477-481.

9. La mêthode de l'action réunioniste en Pologne. W: *Unum ovile et unus Pastor.* P. 1933 s. 9-18.

10. Podstawy, metody i czynniki akcji reunionistycznej. W: *Zagadnienia misyjne.* W. 1933 s. 136-148.

11. Doctrina de Immaculata Conceptione apud Russos et vera notio de progressu fidei et evolutione dogmatum. W: *Acta VI Conventus Velahradensis.* Olomucii 1933 s. 187-195.

12. L'idée de l'Eglise d'après la théologie et l'historiosophie russes. *Collect. Theol.* R. 15: 1934 s. 494-519.
13. Idea Kościoła w ujęciu rosyjskiej teologii i historiozofii. W. 1935 Nakł. Pol. Tow. Teol. Druk. J. Domagalski i Z. Frączkowski 8° s. XVI, 269, nlb. 1.
14. Eucharystia jako sakrament solidarności chrześcijańskiej. W: *Miscellanea Theologica.* W. 1936 s. 151-175. — Toż w osob. odb. W. 1936 Wyd. Ks. Pallotynów Druk. Archidiecezjalna 8° s. 30, nlb. 1.
15. Bogurodzica — Patronka młodych. *Prz. Katol.* R. 74: 1936 s. 310-312, 326-328, 338-341. — Toż w osob. odb. W. 1936 Wyd. Ks. Pallotynów 8° s. 30, nlb. 1.
16. Organiczny i organizacyjny pierwiastek w Kościele. *Aten. Kapł.* R. 38: 1936 s. 42-70. — Toż w osob. odb. Włocławek 1936 Druk. Diecezjalna 8° s. 29.
17. Pierwszy Synod Plenarny w Polsce. *Verbum.* R. 2: 1936 s. 561-570.
18. Jubileusz czterechsetlecia urodzin Skargi. *Aten. Kapł.* R. 38: 1936 s. 393-399.
19. Na marginesie dyskusji z prof. M. Arseniewem. *Aten. Kapł.* T. 38: 1936 s. 526-527.
20. Spór o pojmowanie Mądrości Bożej. *Oriens.* R. 4: 1936 s. 131-134.
21. Sofiologia Włodzimierza Sołowiewa. *Collect. Theol.* R. 18: 1937 s. 133-188. — Toż w osob. odb. Lw. 1937.
22. Les éléments pneumatiques et theandriques de l'Eglise. *Irenikon.* R. 14: 1937 s. 168-177.
23. Mądrość Boża według Włodzimierza Sołowiewa. *Oriens.* R. 5: 1937 s. 67-72.
24. Dogmatyczne podstawy akcji misyjnej. *Prz. Katol.* T. 75: 1937 s. 666-668, 685-687.
25. Wartościowy podręcznik. *Prz. Katol.* R. 75: 1937 s. 699-700.
26. Z niwy chrześcijańskiego Wschodu. *Aten. Kapł.* T. 39: 1937 s. 74-83.
27. Aktualne zagadnienia religioznawcze. Wil. 1938 [powielacz].
28. Podstawowe kwestie chrystologiczne. Wil. 1938 [powielacz].
29. Sprawy chrześcijańskiego Wschodu. *Aten. Kapł.* T. 40: 1937 s. 91-100; T. 41: 1938 s. 71-78; T. 42: 1938 s. 77-78; T. 43: 1939 s. 81-92; T. 44: 1939 s. 61-67.
30. Święta Góra Athos. *Oriens.* R. 6: 1938 s. 163-167; R. 7: 1939 s. 9-13.
31. U źródeł katolickiego optymizmu. *Głos Kapł.* R. 12: 1938 s. 241-245, 292-297.
32. Konferencje misyjne. P. 1938 Nakł. Rada Krajowa Papieskiego Dzieła Rozkrzewiania Wiary 8° s. 61, nlb. 1, tabl. 3 [współautor K. M. MORAWSKI].
33. Kościół jako depozytariusz Objawienia. Wil. 1939 [powielacz].
34. Żywotne wartości Soboru Florenckiego. *Aten. Kapł.* T. 43: 1939 s. 425-434.
35. Twórca świata i zbawca człowieka. W. 1939 Nakł. Archidiec. Instytut Akcji Katolickiej. Druk. „Znicz" 8° s. VIII, 249, nlb. 1.
36. Wniebowzięcie Bogurodzicy jako przedmiot definicji dogmatycznej. *Aten. Kapł.* T. 46: 1947 s. 209-220.
37. Chrystologia i soteriologia. W. 1948 [powielacz].
38. Eucharystologia. W. 1948 [powielacz].
39. Społeczne wartości Kościoła w interpretacji chrześcijańskiego Wschodu i Zachodu. W. 1948 [powielacz].
40. Wniebowzięcie Bogurodzicy na tle proponowanych co do definicji rozwiązań. *Aten. Kapł.* T. 49: 1948 s. 105-122.
41. Powojenny dorobek polskiej myśli teologicznej. *Prz. Powsz.* T. 226: 1948 s. 256-262, 339-345.
42. Integralizm kultu osobowego. *Aten. Kapł.* T. 50: 1949 s. 250-260.
43. De doctrina Assumptionis Deiparae definienda quaestiones selectae. *Collect. Theol.* R. 21: 1949 s. 1-15.
44. Różnorodność obrządków a jedność Kościoła. *Prąd.* R. 1949 nr 19 s. 287-300.
45. Orędzie [w sprawie kandydatów na nauczycieli religii]. *Kron. Diec. Włocł.* R. 44: 1957 s. 37-41.
46. List do redakcji „Ateneum Kapłańskiego". *Aten. Kapł.* T. 54: 1957 s. 165-167.
47. Słowo wstępne. *Kron. Diec. Włocł.* R. 51: 1957 s. 1-2.
48. Orędzie w sprawie nauczania religii w szkole. *Kron. Diec. Włocł.* R. 52: 1958 s. 133-134.
49. Odezwa [po zgonie pap. Piusa XII]. *Kron. Diec. Włocł.* R. 52: 1958 s. 289-291.
50. Odezwa w sprawie kościoła Miłosierdzia Bożego w Kaliszu. *Kron. Diec. Włocł.* R. 53: 1959 s. 101-102.
51. Macierzyństwo łaski właściwe Maryi a życie współczesne. *Aten. Kapł.* T. 58: 1959 s. 18-27.
52. Kazanie pt. Królowa Polski — istota królowania. *Kron. Diec. Włocł.* R. 53: 1959 s. 308-317.
53. Duchowość maryjna w jej podstawach i przejawach. *Aten. Kapł.* T. 60: 1960 s. 334-344.
54. Macierzyństwo łaski i apostolat maryjny. *Homo Dei.* R. 29: 1960 s. 395-400.
55. Udział Maryi w aktualnym szafarstwie łask. *Homo Dei.* R. 29: 1960 s. 505-516.
56. Oddanie się Matce Bożej. *Przew. Katol.* R. 16: 1961 s. 243.
57. Orędzie na rozpoczęcie piątego roku wielkiej nowenny. *Kron. Diec. Włocł.* T. 44: 1961 s. 145-147.

58. Wezwanie do modłów w intencji Soboru Powszechnego z okazji Zielonych Świątek. *Kron. Diec. Wrocł.* T. 44: 1961 s. 148-149.
59. Zachęta do sióstr zakonnych z okazji oddania się Matce Bożej. *Kron. Diec. Włocł.* T. 44: 1961 s. 149-150.
60. Oddanie diecezji Matce Bożej 26-27 VIII 1961 [list pasterski]. *Kron. Diec. Włocł.* T. 44: 1961 s. 281-284.
61. Kazanie na Jasnej Górze 26 VIII 1961. *Kron. Diec. Włocł.* T. 44: 1961 s. 294-299.
62. Diecezjalne dni maryjne. *Kron. Diec. Włocł.* R. 56: 1962 s. 47-51.
63. Wezwanie do szczególnej pamięci o uroczystościach maryjnych. *Kron. Diec. Włocł.* R. 56: 1962 s. 166-168.
64. Wskazania na wizytację kanoniczną. *Kron. Diec. Włocł.* R. 56: 1962 s. 199-201.
65. Mowa żałobna nad trumną śp. biskupa Mariana Jankowskiego. *Kron. Diec. Włocł.* R. 56: 1962 s. 234-240.
66. Orędzie pasterskie. *Kron. Diec. Włocł.* R. 56: 1962 s. 345-346.
67. Słowo pożegnania wygłoszone w Warszawie w chwili wyjazdu. *Kron. Diec. Włocł.* R. 56: 1962 s. 347-348.
68. Dni maryjne diecezji włocławskiej. Kazanie końcowe. *Kron. Diec. Włocł.* R. 56: 1962 s. 348-355.
69. Duch maryjny w naszej rodzinie. *Przew. Katol.* R. 17: 1962 s. 2.
70. Diecezja włocławska. *Przew. Katol.* R. 17: 1962 s. 291.
71. 400 lat seminariów duchownych. *Przew. Katol.* R. 18: 1963 s. 393.
72. Kościół niewidzialny. *Przew. Katol.* R. 18: 1963 s. 465.
73. List [z okazji śmierci bpa F. Korszyńskiego]. *Kron. Diec. Włocł.* R. 57: 1963 s. 6-8.
74. List [z Rzymu do alumnów]. *Kron. Diec. Włocł.* R. 57: 1963 s. 14-16.
75. List pasterski do wiernych po powrocie z Soboru. *Kron. Diec. Włocł.* R. 57: 1963 s. 50-54.
76. List [do kapłanów po powrocie z Soboru]. *Kron. Diec. Włocł.* R. 57: 1963 s. 54-56.
77. Orędzie o św. Józefie jako patronie Kościoła i diecezji. *Kron. Diec. Włocł.* R. 57: 1963 s. 82-87.
78. Odezwa w sprawie duszpasterstwa trzeźwości. *Kron. Diec. Włocł.* R. 57: 1963 s. 88-92.
79. Przemówienie [na konsekracji bpa K. Majdańskiego]. *Kron. Diec. Włocł.* R. 57: 1963 s. 117-120.
80. Przemówienie w radiu watykańskim 16 XI 1963. *Kron. Diec. Włocł.* R. 57: 1963 s. 149-152.
81. Kazanie na nabożeństwie żałobnym za śp. pap. Jana XXIII. *Kron. Diec. Włocł.* R. 57: 1963 s. 173-179.
82. List pasterski [z okazji kongresu eucharystycznego w diecezji]. *Kron. Diec. Włocł.* R. 57: 1963 s. 183-186.
83. Kazanie wygłoszone w Zduńskiej Woli w par. św. Antoniego. *Kron. Diec. Włocł.* R. 57: 1963 s. 186-191.
84. Refleksje nad testamentem Jana XXIII. *Kron. Diec. Włocł.* R. 57: 1963 s. 212-213.
85. Słowo o śp. biskupie Wojciechu Owczarku. *Kron. Diec. Włocł.* R. 57: 1963 s. 213-214.
86. Przemówienie [podczas konsekracji bpa J. Zaręby]. *Kron. Diec. Włocł.* R. 57: 1963 s. 236-238.
87. Orędzie do duchowieństwa i wiernych diecezji z okazji wyjazdu na II Sesję II Soboru Watykańskiego. *Kron. Diec. Włocł.* R. 57: 1963 s. 258-261.
88. Pożegnanie się z Seminarium Duchownym przed wyjazdem na II Sesję Soboru Watykańskiego II. *Kron. Diec. Włocł.* R. 57: 1963 s. 262-265.
89. Pozdrowienia z auli soborowej. *Kron. Diec. Włocł.* R. 57: 1963 s. 266-268.
90. List do uczestników konferencji rejonowych. *Kron. Diec. Włocł.* R. 57: 1963 s. 281-283.
91. Na święto patrona młodzieży. *Kron. Diec. Włocł.* R. 57: 1963 s. 283-285.
92. Niewidzialna strona Kościoła świętego. Przemówienie wygłoszone w radiu watykańskim 16 X 1963. *Kron. Diec. Włocł.* R. 57: 1963 s. 285-288.
93. Audiencja u Ojca św. *Kron. Diec. Włocł.* R. 57: 1963 s. 289-290.
94. O godności kapłańskiej w Kościele [przemówienie w radiu watykańskim 19 XI 1963]. *Kron. Diec. Włocł.* T. 47: 1964 s. 13-15.
95. Po powrocie z II sesji soborowej [kazanie w katedrze włocł. 8 XII 1963]. *Kron. Diec. Włocł.* T. 47: 1964 s. 15-20.
96. Przemówienie do alumnów o liturgii i brewiarzu. *Kron. Diec. Włocł.* T. 47: 1964 s. 111-116.
97. Życzenia świąteczne. *Kron. Diec. Włocł.* T. 47: 1964 s. 126-127.
98. Orędzie o powołaniach kapłańskich. *Kron. Diec. Włocł.* T. 47: 1964 s. 127-130.
99. List pasterski o czci Serca Jezusowego. *Kron. Diec. Włocł.* T. 47: 1964 s. 169-173.
100. List pasterski o pierwszej komunii świętej. *Kron. Diec. Włocł.* T. 47: 1964 s. 173-177.
101. W sprawie sługi Bożego biskupa Michała Kozala [przemówienie na zakończenie diecezjalnego procesu informacyj-

nego]. *Kron. Diec. Włocł.* T. 47: 1964 s. 265-268.

102. Orędzie pasterskie na 25 rocznicę kapłanów-ofiar ostatniej wojny. *Kron. Diec. Włocł.* T. 48: 1965 s. 17-20.

103. Pełna wartość rzetelnej kultury [przemówienie radiowe — Rzym 18 XI 1964]. *Kron. Diec. Włocł.* T. 48: 1965 s. 21-23.

104. Maryja — Matką ludu Bożego. *Kron. Diec. Włocł.* T. 48: 1965 s. 24-26.

105. Życzenia świąteczne. *Kron. Diec. Włocł.* T. 48: 1965 s. 27.

106. Droga młodzieży seminaryjska [list do kleryków]. *Kron. Diec. Włocł.* T. 48: 1965 s. 28-29.

107. List pasterski po audiencji w Rzymie. *Kron. Diec. Włocł.* T. 48: 1965 s. 147-150.

108. Podziękowanie za szczególną życzliwość. *Kron. Diec. Włocł.* T. 48: 1965 s. 151.

109. Oddanie diecezji Matce Kościoła. *Kron. Diec. Włocł.* T. 48: 1965 s. 224-227, 249-256.

110. 25-lecie zgonu księdza Orione. *Kron. Diec. Włocł.* T. 48: 1965 s. 227-231.

111. Instrukcja w sprawie pierwszej komunii świętej. *Kron. Diec. Włocł.* T. 48: 1965 s. 231-233.

112. W sprawie zakończenia II Soboru Watykańskiego. *Kron. Diec. Włocł.* T. 48: 1965 s. 248.

113. List do sióstr z auli soborowej. *Kron. Diec. Włocł.* T. 48: 1965 s. 249.

114. W sprawie orędzia pap. Pawła VI w ONZ. *Kron. Diec. Włocł.* T. 48: 1965 s. 256-257.

115. Słowo pasterskie do wiernych w rejonie związanym z Piotrkowem Kujawskim. *Kron. Diec. Włocł.* T. 48: 1965 s. 257-258.

116. Maryja Matką ludu Bożego. *Przew. Katol.* R. 20: 1965 s. 2.

117. Pełne wartości kultury ludzkiej. *Przew. Katol.* R. 20: 1965 s. 25-26.

118. Posoborowe wezwanie do apostolstwa. *Przew. Katol.* R. 21: 1966 s. 71.

119. Wstęp. W: BOGDAN F.: Najmilsze pozdrowienie. Paris 1966 s. 3.

120. Po zakończeniu Soboru. *Kron. Diec. Włocł.* T. 49: 1966 s. 40-55.

121. W sprawie jubileuszu soborowego. *Kron. Diec. Włocł.* T. 49: 1966 s. 138-139.

122. W sprawie jubileuszu posoborowego. *Kron. Diec. Włocł.* T. 49: 1966 s. 138-139.

123. Wielkopostne odnowienie przyrzeczeń chrztu św. *Kron. Diec. Włocł.* T. 49: 1966 s. 140-143.

124. Światowy dzień modłów o powołania [słowo pasterskie]. *Kron. Diec. Włocł.* T. 49: 1966 s. 144-145.

125. Słowo pożegnania z kapłanami i wiernymi z 26 VIII 1964. *Aten. Kapł.* T. 70: 1967 s. 351-354.

126. Zabezpieczenie życia ludzkiego na drogach. *Kron. Diec. Włocł.* T. 50: 1967 s. 76-77.

127. Życzenia świąteczne: do wiernych, do duchowieństwa. *Kron. Diec. Włocł.* T. 50: 1967 s. 77-79.

128. Zachęta pasterska do modłów o powołania kapłańskie. *Kron. Diec. Włocł.* T. 50: 1967 s. 191-194.

129. Słowo pasterskie o tegorocznej uroczystości Królowej Polski. *Kron. Diec. Włocł.* T. 50: 1967 s. 194-195.

130. Synod diecezjalny. Dekrety i zarządzenia. *Kron. Diec. Włocł.* T. 50: 1967 s. 196-201.

131. Przemówienie [podczas uroczystości w Lądzie dla uczczenia martyrologii duchowieństwa]. *Kron. Diec. Włocł.* T. 50: 1967 s. 218-220.

132. Orędzie pasterskie o roku wiary. *Kron. Diec. Włocł.* T. 50: 1967 s. 241-246.

133. Wyd.: Statuty Synodu Diecezji Włocławskiej odbytego we Włocławku w dniach 6-9 XII 1967. *Kron. Diec. Włocł.* T. 51: 1968 s. 75-120.

134. Przemówienia po powrocie [z wizyty urzędowej w Stolicy Apostolskiej]. *Kron. Diec. Włocł.* T. 51: 1968 s. 165-176.

135. [Przemówienia z okazji 400-lecia Seminarium Duchownego we Włocławku]. *Kron. Diec. Włocł.* T. 51: 1968 s. 176-190.

136. Przemówienia w radiu watykańskim. *Kron. Diec. Włocł.* T. 51: 1968 s. 190-204.

137. Wywiad z ks. Bp. Antonim Pawłowskim. *Tyg. Powsz.* R. 40: 1968 s. 1-2.

138. Fragmenty listów. Wyd. L. MAŁUNOWICZÓWNA. W: *Chrześcijanie.* T. 2. W. 1976 s. 154-186.

II.

ZIELIŃSKI Z.: Pawłowski Antoni. W: *Pol. słow. biogr.* T. 25 s. 488-489, tamże literatura. — Ponadto: MAJDAŃSKI K.: Życie i śmierć biskupa włocławskiego. *Aten. Kapł.* T. 70: 1967 s. 355-362; KRASZEWSKI J. Z.: Biskup-teolog. Tamże, s. 363-370; Śp. ks. biskup ordynariusz Antoni Pawłowski. *Kron. Diec. Włocł.* R. 51: 1968 nr 10-12 s. 218-234; KRASZEWSKI J. Z. — MAJDAŃSKI K. — MAŁUNOWICZÓWNA L.: Biskup Antoni Pawłowski 1903-1968. W: *Chrześcijanie.* T. 2. W. 1976 s. 135-186.

Bp Edward Ozorowski

Pawłowski Józef, krypt. X. J. P., Ks. J. P. (1890-1942), popularyzator teologii.

Urodził się 9 VIII 1890 r. w Proszowicach pod Krakowem w wielodzietnej rodzinie mieszczańskiej Franciszka i Jadwigi z Kubackich. Uczył się w miejscowej szkole i w Gimnazjum w Pińczowie, od 1906 r. kształcił się w Seminarium Duchownym w Kielcach i od 1911 r. studiował na Uniwersytecie w Innsbrucku w Austrii. W okresie studiów otrzymywał w Kielcach 13 VII 1913 r. święcenia kapłańskie. Po uzyskaniu doktoratu z teologii 21 XII 1915 r., ponad pół roku pracował w duszpasterstwie w Linzu i Wiedniu, a po powrocie do kraju w parafii Kluczewsko. Od 5 IX 1916 r. pełnił obowiązki profesora Pisma św. Nowego Testamentu i nauk pomocniczych w Seminarium Duchownym, od 20 VIII 1918 r. był wicerektorem, a od 6 VIII 1936 r. rektorem. W Kielcach zasłynął jako troskliwy wychowawca kleryków, gorliwy duszpasterz i przyjaciel młodzieży gimnazjalnej, a w diecezji kieleckiej jako szerzyciel idei misji katolickich i organizator dzieł misyjnych. W 1924 r. pap. Pius XI odznaczył go godnością szambelana papieskiego, a w 1926 r. biskup kielecki, kanonią katedralną.

Zwolniony 24 VI 1939 r. ze stanowiska rektora, objął 16 XI 1939 r. probostwo katedralne w Kielcach. Z zapałem oddawał się pracy duszpasterskiej i społecznej. Na początku wojny zorganizował pomoc dla ludności ogarniętej działaniami wojennymi i wyrzuconej z terenów Zachodniej Polski. Rozwijał na szeroką skalę działalność charytatywną w ramach parafialnej „Caritas", dostarczając pożywienia miejscowym ubogim i chorym oraz więźniom. Od początku włączył się w działalność konspiracyjną Z. W. Z. Ukrywał chorych i rannych żołnierzy podziemnej walki zbrojnej, udzielał pomocy w przechowywaniu rodzin kieleckich tzw. „Spalonych" z racji politycznych i nie szczędził funduszu na podziemną prasę. Ta jego szeroka działalność duszpasterska i społeczno-polityczna, a przede wszystkim kazania patriotyczne wygłaszane w katedrze przy każdej okazji, zwróciły na niego uwagę okupantów. Na skutek dekonspiracji organizacji podziemnej na okręg kielecko-krakowski i stąd płynącej denuncjacji, wśród wielu aresztowanych znalazł się także 10 II 1941 r. i ks. Pawłowski. Początkowo przebywał w więzieniu kieleckim, 5 IV 1941 r. został przewieziony do Oświęcimia (nr 13155), skąd skierowano go 5 V t. r. do Dachau (nr 25286). Na podstawie nadesłanego wyroku sądowego został, według wersji współwięźniów, powieszony 9 I 1942 r. Natomiast PCK na podstawie prowadzonej ewidencji strat wojennych podaje, że został w tym dniu „rozstrzelany za opór przeciw władzom obozowym". Decyzją Prezydenta PRL z 16 IV 1949 r. został pośmiertnie odznaczony Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski „za wybitne zasługi w walce o wyzwolenie narodowe i społeczne".

I.

1. Znajomość pedagogii dla kapłana. *Prz. Diec.* R. 5: 1917-1918 s. 321-326.

2. Pomoc w organizowaniu Stowarzyszeń Młodzieży. *Prz. Diec.* R. 5: 1917-1918 s. 171-174.

3. Zjazd kapłanów pracujących w Stowarzyszeniach Młodzieży. *Prz. Diec.* R. 5: 1917-1918 s. 250-251.

4. Prowadzenie Związków Młodzieży. *Prz. Diec.* R. 6: 1919 s. 60-64.

5. Zadania Związku Kapłanów „Praca". *Prz. Diec.* R. 6: 1919 s. 200-202.

6. Rekruci. *Prz. Diec.* R. 7: 1920 s. 31-33.

7. Festa papalia. *Prz. Diec.* R. 7: 1920 s. 61-62.

8. Jeszcze ku czci św. Hieronima. *Prz. Diec.* R. 8: 1921 s. 161-166.

9. Związek Misyjny Kleru. *Prz. Diec.* R. 8: 1921 s. 233-236.

10. O czem mówi szopka. *Prz. Diec.* R. 8: 1921 s. 263-264.
11. Zadania religijne naszych Stowarzyszeń. *Prz. Diec.* R. 9: 1922 s. 26-31.
12. Zadania misyjne duchowieństwa w dobie obecnej. *Prz. Diec.* R. 9: 1922 s. 153-156.
13. Przystosowanie Pisma św. na ambonie. *Prz. Hom.* R. 1: 1923 s. 267-271.
14. Przypowieść o niesprawiedliwym włodarzu. *Prz. Hom.* R. 2: 1924 s. 98-104.
15. Wskrzeszenie młodzieńca z Naim. *Prz. Hom.* R. 2: 1924 s. 194-198.
16. Vota mea Domino reddam. *Prz. Diec.* R. 11: 1924 s. 28-29.
17. „Siedmiokroć upadnie sprawiedliwy i powstanie". *Prz. Diec.* R. 11: 1924 s. 78-80.
18. Z Towarzystwa Misyjnego i Związku Misyjnego Kleru. *Prz. Diec.* R. 11: 1924 s. 110-111.
19. Ze Związku Misyjnego Kleru. *Prz. Diec.* R. 12: 1925 s. 70.
20. Memento etiam Domine. *Prz. Diec.* R. 12: 1925 s. 81-82.
21. Pro semetipso offerre. *Prz. Diec.* R. 12: 1925 s. 104.
22. Venite benedicti. *Prz. Diec.* R. 12: 1925 s. 148.
23. Po odpuście. *Prz. Diec.* R. 13: 1926 s. 190.
24. Sprawy misyjne. *Prz. Diec.* R. 13: 1926 s. 204-209.
25. Opłatki i hostie. *Prz. Diec.* R. 13: 1926 s. 220.
26. Alter alterius levate pedes. *Prz. Diec.* R. 14: 1927 s. 5-7.
27. Quidquid per gustum deliquisti. *Prz. Diec.* R. 14: 1927 s. 64-65.
28. Ze spraw misyjnych. *Prz. Diec.* R. 14: 1927 s. 72-73.
29. 200-letni Jubileusz Kieleckiego Seminarium Duchownego. *Prz. Diec.* R. 14: 1927 s. 77-79.
30. Obchód 200-lecia Seminarium Duchownego dnia 13 listopada 1927 r. *Prz. Diec.* R. 14: 1927 s. 197-200.
31. Wewnętrzne życie seminarium. W: *Pamiętnik piątego zjazdu* [Zw. Zakł. Teol.] w *Łodzi*... 1929 roku. Kielce 1929 s. 87-101.
32. Akcja misyjna w Polsce. *Prz. Katol.* R. 71: 1933 s. 632-633, 647-650.
33. Święcenia alumnów jako problem wychowawczy. W: *Pamiętnik siódmego zjazdu* [Zw. Zakł. Teol.] w *Wilnie*. 1934 s. 128-145.
34. Zadania członków Związku Misyjnego Duchowieństwa. W: *Księga pamiątkowa II Kongresu Związku Misyjnego Duchowieństwa w Polsce*. Płock 1938 s. 71-79.
35. Duch modlitwy nieodzownym warunkiem duszpasterskiego powodzenia. *Prz. Diec.* R. 27: 1940 s. 136-137.
36. Krótkie recenzje i noty bibliograficzne: *Prz. Diec.* R. 5: 1917-1918 — R. 22: 1935; *Prz. Hom.* R. 1: 1923 — R. 17: 1939.

II.

WRÓBEL T.: Pawłowski Józef. W: *Pol. słow. biogr.* T. 25, s. 505-506, tamże literatura.

Ks. Tomasz Wróbel

Peche Jan Tadeusz (1882-1937), popularyzator teologii.

Urodził się 27 I 1882 r. w Naramicach, pow. Wieluń, jako syn Józefa i Florentyny z Rzeszkowskich. W 1903 r. ukończył Szkołę Realną w Warszawie. Studia teologiczne odbył w Seminarium Duchownym we Włocławku, otrzymując w 1908 r. święcenia kapłańskie. Pracę duszpasterską prowadził jako proboszcz Będzina, gdzie założył wiele organizacji społeczno-charytatywnych. Zmarł 29 VII 1937 r. w Będzinie.

I.

1. Ziemia — macierz ludu. *Aten. Kapł.* R. 5: 1913 t. 10 s. 289-307.
2. Pedagogika. Podręcznik szkolny w zakresie nauczania średniego. Wyd. 2 poprawione i uzupełnione. P. 1922 Nakł. Sp. Pedagog. 8° s. VIII, 354, VIII, bibliogr. Do I wyd. nie udało się dotrzeć.
3. Red.: *Życie Parafialne w Będzinie.*

II.

ŁOZA S.: Czy wiesz, kto to jest? W. 1938 s. 561.

Ks. Józef Mandziuk

Pechnik Aleksander Józef, krypt. X. A. P., X. P., A. P., N., P. (1854-1935), apologeta, popularyzator teologii, pedagog, publicysta, redaktor.

Urodził się 29 I 1854 r. we Lwowie, był synem Teodora i Ernestyny z Lachmundów. Uczył się najpierw w szkole u dominikanów w Żółkwi, następnie w Gimnazjum II i III we Lwowie, a maturę zdał w Tarnowie

w 1872 r. Studia wyższe odbył w l. 1872-1876 na Wydziale Filozoficznym Uniw. Jagiell., słuchając wykładów z filozofii, literatury polskiej, literatury niemieckiej i filologii klasycznej. Egzamin nauczycielski złożył w 1876 i 1877 r. Od 1877 r. był nauczycielem w Gimnazjum św. Jacka Krakowie, a następnie w gimnazjum w Nowym Sączu. Doktorat filozofii w zakresie germanistyki uzyskał na UJ 9 VII 1879 r. W 1879 r. przeniósł się do gimnazjum w Tarnowie, gdzie uczył języka polskiego, niemieckiego, greki i propedeutyki filozofii. Tytuł profesora otrzymał 9 X 1880 r. W związku z przeżyciami osobistymi zdecydował się na obranie stanu duchownego. Teologię przerabiał prywatnie, a w roku szk. 1886-1887 kończył studia teologiczne w Seminarium Duchownym w Tarnowie. Święcenia kapłańskie przyjął w czerwcu 1887 r. Pozostał w zawodzie nauczycielskim; ogłaszał podręczniki szkolne i ogłaszał liczne artykuły. Mianowany 10 X 1897 kanonikiem honorowym kapituły tarnowskiej, został przeniesiony 24 VI 1898 r. do filii Gimnazjum IV we Lwowie, gdzie nadal uczył tych samych co dawniej przedmiotów. Otrzymał tytuł honorowego radcy konsystorza metropolitalnego (1903) i tajnego szambelana papieskiego (1905), a 29 II 1906 wybrano go prezesem Związku Księży Katechetów. Dnia 1 I 1907 r. objął redakcję, administrację i ekspedycję tygodnika „Gazeta Kościelna". Czasopismo to prowadził w swoim mieszkaniu sam i dopiero w 1925 r. otrzymał pomocnika w redakcji i pozbył się zajęć administracyjnych. Ponadto stał na czele komitetu redakcyjnego założonego 30 XI 1910 r. „Miesięcznika Katechetycznego i Wychowawczego" i kierował nim jako wydawca i redaktor w l. 1911-1921. Oprócz tych obowiązków przyjął jeszcze w r. 1917 na lat piętnaście rektorstwo kościółka św. Wojciecha i zarząd położonej przy nim bursy dla uczniów gimnazjalnych. Należał do założycieli Polskiego Tow. Teologicznego i czynnych jego członków, a także prelegentów. Od 1900 r. należał do Stronnictwa Katolicko-Narodowego we Lwowie i propagował jego program. Gdy w r. 1914 zawiązała się w Tarnowie partia katolicko-ludowa, przeniósł na nią swe sympatie polityczne. Na polu filantropii działał w Towarzystwie św. Wincentego a Paulo.

P. poniósł śmierć we Lwowie 17 II 1935 r. podczas pożaru swego mieszkania i został pochowany na cmentarzu Łyczakowskim.

I.

1. Parzival. Poemat rycerski Wolframa z Eschenbachu. W: *Spraw. Gimn.. II w Krakowie.* Kr. 1877.

2. Die antiken Elemente in Schillers „Brautvon Messina". W: *Spraw. Gimn. w Nowym Sączu.* Nowy Sącz 1878.

3. Goethes „Hermann und Dorothea" und „Herr Thaddäus oder der letzte Eintritt in Lithauen" von Mickiewicz. Eine Paralelle mit Beigabe von mehreren übersetzen Auszügen aus dem letzteren Gedichte. W: *Spraw. Gimn. w Nowym Sączu.* Nowy Sącz 1879. — Toż w osob. odb. Nowy Sącz 1879 8° s. 101. — Toż. Leipzig 1879 8° s. 101.

4. Kilka uwag o stosunku sztuk pięknych do rzeczywistości. W: *Spraw. Gimn. w Tarnowie.* Tarnów 1882. — Toż w osob. odb. Tarnów 1882 8° s. 56.

5. Rec.: A. LEWICKI: Ze studiów archiwalnych. Kr. 1885. *Prz. Powsz.* R. 3: 1886 t. 9 s. 274-275.

6. Rec.: A. M. ŁĄCZEWSKI: Napoleon. Dramat w pięciu aktach. Tarnów 1888. *Prz. Powsz.* R. 5: 1888 t. 20 s. 109-112.

7. O wpływie naszych gimnazjów na wychowanie młodzieży. *Muzeum.* R. 5: 1889 s. 309-320.

8. W sprawie pedagogicznego wykształcenia kandydatów na nauczycieli szkół średnich. *Muzeum.* R. 5: 1889 s. 549-565.

9. Towarzystwa naukowe wśród młodzieży gimnazjalnej. *Muzeum.* R. 5: 1889 s. 803-808.

10. W sprawie egzaminów dojrzałości. *Muzeum.* R. 6: 1890 s. 404-410.

11. O nadmiernym obarczaniu młodzieży w naszych gimnazjach. *Muzeum.* R. 6: 1890 s. 503-517.

12. Rec.: VON KARPELES: Goethe in Polen. Berlin 1890. *Prz. Powsz.* R. 7: 1890 t. 26 s. 124-125.

13. Synonimika i frazeologia niemiecka dla szkół średnich. Lw. 1891 8° s. 87.

14. Jeszcze w sprawie klasyfikacji uczniów w szkołach średnich. *Muzeum.* R. 7: 1891 s. 764-766.

15. O reformie tzw. propedeutyki filozoficznej w naszych gimnazjach. Tarnów 1892 8° s. 47.

16. O lekturze dla młodzieży stosownej i urządzeniu biblioteki gimnazjalnej. *Muzeum.* R. 8: 1892 s. 630-639.

17. Odpowiedź na recenzję A. Skórskiego. *Muzeum.* R. 8: 1892 s. 865-867.

18. Nauka filozofii w naszych gimnazjach. *Gaz. Kość.* R. 1: 1893 s. 134-136.

19. W sprawie pożądanego zjazdu katechetów. *Gaz. Kość.* R. 2: 1894 s. 89.

20. Sprawy szkolne. *Gaz. Kość.* R. 2: 1894 s. 153-154.

21. Zarys psychologii dla użytku szkół średnich. Lw. 1895 Nakł. Tow. Pedagog. 8° s. 153.

22. Jak zaradzić brakowi sił nauczycielskich? *Muzeum.* R. 11: 1895 s. 122-126.

23. W sprawie dodatków pięcioletnich pobieranych przez egzaminowanych zastępców nauczycieli. *Muzeum.* R. 11: 1895 s. 685-687.

24. Rec.: K. PETELENZ, R. M. WERNER: Deutsches Lesebuch für die galizischen Mittelschulen. Lemberg 1892-1894. *Muzeum.* R. 11: 1895 s. 373-382.

25. Kilka słów o stosunku przełożonych do nauczycieli. *Muzeum.* R. 12: 1896 s. 1-13.

26. Odpowiedź na recenzję mojego „Zarysu psychologii". *Muzeum.* R. 12: 1896 s. 634-641.

27. Rec.: A. DANYSZ: Reforma nauki języków nowożytnych, a początkowa nauka języka niemieckiego w szkołach średnich galicyjskich. Kr. 1895. *Muzeum.* R. 12: 1896 s. 290-293.

28. Rec.: H. STRUVE: Wstęp krytyczny do filozofii. W. 1895. *Gaz. Kość.* R. 4: 1896 s. 182-183, 192-193, 201-203.

29. Rec.: K. NIEDZIAŁKOWSKI: O chrześcijańską zasadę. T. 1-2. W. 1895. *Gaz. Kość.* R. 4: 1896 s. 244-245.

30. Rec.: MORIZ BENEDIKT: Die Seelenkunde des Menschen als reine Erfahrungswissenschaft. Leipzig 1895. *Prz. Powsz.* R. 13: 1896 t. 52 s. 446-452.

31. Logika elementarna z dodatkiem objaśniającym. Tarnów 1897. Nakł. autora, druk. J. Styrny 8° s. 148.

32. Nauczanie języka i literatury polskiej w naszych gimnazjach. *Muzeum.* R. 13: 1897 s. 809-825.

33. Sprostowanie o wyborach w Tarnowie. *Gaz. Kość.* R. 5: 1897 s. 164-165.

34. Rec.: A. SEMKOWICZ: Opowiadania z dziejów powszechnych dla niższych klas szkół gimnazjalnych i realnych. Cz. 2. Lw. 1894. *Prz. Powsz.* R. 14: 1897 t. 53 s. 416-424.

35. Rec.: P. SEMENENKO: Ojcze Nasz. Kr. 1896. *Gaz. Kość.* R. 5: 1897 s. 3-4, 12-13.

36. Wycieczki „Piasta" w dziedzinę pedagogiki i historiozofii. *Gaz. Kość.* R. 6: 1898 s. 363-366, 378-380, 388-389, 391-393. — Toż w osob. odb. Lw. 1898 8° s. 28.

37. O potrzebie wprowadzenia apologetyki do szkół średnich. *Dwutyg. Katech.* R. 2: 1898 s. 242-246, 281-286, 321-324, 341-343, 361-366. — Toż w osob. odb. Tarnów 1898 8° s. 22.

38. Kształcenie charakteru w szkole. *Dwutyg. Katech.* R. 2: 1898 s. 117-119, 133-134.

39. Karność szkolna i nowe przepisy. *Dwutyg. Katech.* R. 2: 1898 s. 151-154, 171-174, 192-193.

40. O rekolekcjach szkolnych. *Dwutyg. Katech.* R. 2: 1898 s. 372-374.

41. Stanowisko należne katechetom i nauce religii. *Dwutyg. Katech.* R. 2: 1898 s. 189-192, 205-207, 226-228, 246-248, 272-276, 290-293, 301-307.

42. O podręcznikach szkolnych i lekturze domowej uczniów szkół średnich. W: *Księga pamiątkowa drugiego wiecu katolickiego odbytego we Lwowie 1896 r.* Cz. 2. Referaty. Lw. 1898 s. 440-451.

43. Kilka uwag z zakresu higieny szkolnej. *Muzeum.* R. 14: 1898 s. 640-643.

44. W sprawie reformy szkół średnich. *Dwutyg. Katech.* R. 3: 1899 s. 41-44, 61-65, 85-90, 122-124, 141-144, 185-188, 209-212, 257-263, 277-284, 297-303, 337-343, 361-365, 381-385. — Toż w osob. odb. Tarnów 1899 8° s. 74.

45. Niektóre wadliwości naszych gimnazjów. *Muzeum.* R. 15: 1899 s. 337-351.

46. Rec.: A. PASSENDORFER: Polityczna działalność Maurycego Mochnackiego na emigracji. Jarosław 1898. *Prz. Powsz.* R. 16: 1899 t. 61 s. 436-437.

47. Rec.: A. DANYSZ: Jan Amos Komeński. P. 1898, Tenże: Kartka z dziejów wychowania w Polsce. Jana Rybińskiego podróż naukowa za granicę w latach 1616-1623. Lw. 1898. *Prz. Powsz.* R. 16: 1899 t. 62 s. 107-109.

48. Rec.: F. GABRYL: System filozofii. T. 1. Logika formalna. Kr. 1899. *Gaz. Kość.* R. 7: 1899 s. 159, 165-167.

49. Rec.: W. BIELA: Drogowskaz dla młodzieży chrześcijańskiej. Sambor 1898. *Gaz. Kość.* R. 7: 1899 s. 264-265.

50. Dodatnie i ujemne strony szkół pań-

stwowych. *Dwutyg. Katech. i Duszp.* R. 4: 1900 s. 1-5, 21-26.

51. Różnica między duszą ludzką a zwierzęcą. *Dwutyg. Katech. i Duszp.* R. 4: 1900 s. 88-91, 119-121, 146-147, 167-169, 190-192, 216-219, 237-239.

52. Dowody stwierdzające istnienie Boga. *Dwutyg. Katech. i Duszp.* R. 4: 1900 s. 331-333, 361-363, 375-378, 399-401, 442-446; R. 5: 1901 s. 44-46.

53. „Naprzód" i jego partia. *Gaz. Kośc.* R. 8: 1900 s. 437-439, 459-461, 483-484; R. 9: 1901 s. 67-68, 165-167, 179-180.

54. Z pielgrzymki do Rzymu. *Gaz. Kośc.* R. 8: 1900 s. 215-216, 225-226.

55. Rec.: M. PETSCHAR: Die socialen Zustände und das Gymnasium. Freiburg 1899. *Prz. Powsz.* R. 17: 1900 t. 65 s. 125-130.

56. Rec.: A. FOUILLÉE: Les études classiques et la démocratie. Paris 1898. *Prz. Powsz.* R. 17: 1900 t. 65 s. 474-481.

57. Rec.: H. BERGSON: Matiére et mémoire. Paris 1900. *Prz. Powsz.* R. 17: 1900 t. 66 s. 340-346.

58. Rec.: M. MERCIER: Cours de philosophie. Vol. IV. Paris 1899. *Prz. Powsz.* R. 17: 1900 t. 67 s. 105-108.

59. Rec.: M. MERCIER: Cours de philosophie. Vol. III. Paris 1899. *Prz. Powsz.* R. 17: 1900 t. 68 s. 111-115.

60. O wyborach do sejmu. Lw. 1901 8° s. 15.

61. O demokracji chrześcijańskiej i o stronnictwie katol.-narodowym. Lw. 1901 8° s. 29.

62. Najnowsze dramaty Przybyszewskiego (Złote runo — Goście). Lw. 1901 8° s. 19.

63. Zarys apologetyki. Lw. 1901 Druk. Katolicka 8° s. 131. — Toż. Wyd. 2 poprawione. Lw. W. 1913 Księg. i Wyd. M. Szczepkowskiego 8° s. 168.

64. Nowa instrukcja ministerialna dla propedeutyki filozoficznej. *Muzeum.* R. 17: 1901 s. 577-583, 787-793.

65. Nowa enuncjacja p. Ministra oświaty w sprawach szkolnych. *Dwutyg. Katech. i Duszp.* R. 5: 1901 s. 221-224, 241-245.

66. Ostatnie dyskusje i uchwały sejmowe w sprawach szkolnych. *Dwutyg. Katech. i Duszp.* R. 5: 1901 s. 401-405, 453-456.

67. Kilka uwag o działalności p. Bobrzyńskiego. *Dwutyg. Katech. i Duszp.* R. 5: 1901 s. 493-499.

68. Najnowsze dramaty Przybyszewskiego. *Gaz. Kośc.* R. 9: 1901 s. 233-235, 245-247.

69. Wesele Wyspiańskiego. *Gaz. Kośc.* R. 9: 1901 s. 299-300, 309-311.

70. Stanisław Wyspiański w oświetleniu swoich komentatorów. *Gaz. Kośc.* R. 9: 1901 s. 488-489, 517-519.

71. Tak zwany „Uniwersytet Ludowy" i jego tendencje. *Gaz. Kośc.* R. 9: 1901 s. 347-348.

72. Po wyborach. *Gaz. Kośc.* R. 9: 1901 s. 16-18.

73. Naprzód i jego partia. *Gaz. Kośc.* R. 9: 1901 s. 211-212, 226.

74. Po wyborach do sejmu. *Gaz. Kośc.* R. 9: 1901 s. 396-398.

75. Rec.: K. PETELENZ, R. M. WERNER: Deutsches Lesebuch für die galizischen Mittelschulen. Cl. 7-8. Lemberg 1893-1894. *Muzeum.* R. 17: 1901 s. 731-737.

76. Rec.: W WUNDT: Völkerpsychologie. Leipzig 1900. *Prz. Powsz.* R. 18: 1901 t. 70 s. 411-420.

77. Rec.: F. MAJCHROWICZ: Historia pedagogii dla użytku seminariów nauczycielskich. Drohobycz 1901. *Prz. Powsz.* R. 18: 1901 t. 72 s. 98-105.

78. Rec.: K. TWARDOWSKI: Zasadnicze pojęcia dydaktyki i logiki. Lw. 1901. *Prz. Powsz.* R. 18: 1901 t. 72 s. 410-417.

79. Wychowanie w szkole średniej. *Muzeum.* R. 18: 1902 s. 827-845.

80. Ostatnie rozprawy sejmowe o stanie szkół galicyjskich. *Dwutyg. Katech. i Duszp.* R. 6: 1902 s. 485 n., 517 n.

81. Ostatnie objawy prądów niezdrowych i niebezpiecznych wśród młodzieży szkolnej. *Gaz. Kośc.* R. 10: 1902 s. 54-55.

82. Walka o szkoły kongregacyjne we Francji. *Gaz. Kośc.* R. 10: 1902 s. 492-493.

83. O poezjach Marii Konopnickiej. *Gaz. Kośc.* R. 10: 1902 s. 537-538, 546-548, 555-557. — Toż w osob. odb. Lw. 1903 8° s. 21.

84. „Naprzód" i jego partia. *Gaz. Kośc.* R. 10: 1902 s. 16-17, 265-267, 308-309.

85. Prądy polityczne w XIX w. a Kościół. *Gaz. Kośc.* R. 10: 1902 s. 121-122, 132-134, 165-167, 193-194.

86. Rec.: S. SCHNEIDER: Studia filologiczne nad rozwojem oświaty greckiej w V wieku przed Chrystusem. Kr. 1901. *Prz. Powsz.* R. 19: 1902 t. 74 s. 84-91.

87. Nowe hasła i dążenia demokracji socjalnej. *Gaz. Kośc.* R. 11: 1903 s. 117-118, 135-137, 141-142, 153-154, 161-162, 171-172, 182-184, 191-192, 199-201, 209-210, 219-221, 245-246, 253-255, 261-263, 269-271, 277-280. — Toż w osob. odb. Lw. 1903 8° s. 100.

88. O korzyściach nauki jednorazowej. *Dwutyg. Katech. i Duszp.* R. 7: 1903 s. 90, 94, 120-123, 191-194.

89. „Eleusis". Czasopismo dla Elsów. *Dwutyg. Katech. i Duszp.* R. 7: 1903 s. 197-201.

90. W sprawie apologetyki. *Dwutyg. Katech. i Duszp.* R. 7: 1903 s. 297-305.

91. Z pielgrzymki do Rzymu. *Dwutyg.*

Katech. i Duszp. R. 7: 1903 s. 534-542, 570-574, 638-640, 666-669.

92. Nasze stronnictwa skrajne. *Gaz. Kośc.* R. 11: 1903 s. 387-388.

93. Rec.: K. PETELENZ, R. M. WERNER: Deutsches Lesebuch... Cl. V. Lemberg 1902. *Muzeum.* R. 19: 1903 s. 224-226.

94. Rec.: Troisiéme Congrés International d'enseignement supérieur tenu á Paris... 1900. Paris 1902. *Muzeum.* R. 19: 1903 s. 329-333.

95. Rec.: K. SZCZEKLIK: Etyka katolicka. Tarnów 1903. *Gaz. Kośc.* R. 11: 1903 s. 23.

96. Przemówienie na nabożeństwie żałobnym za śp. ks. Kazimierza Szymałę. *Gaz. Kośc.* R. 11: 1903 s. 60-61.

97. Rec.: K. KROTOSKI: Św. Stanisław biskup w świetle źródeł. Kr. 1902. *Gaz. Kośc.* R. 11: 1903 s. 158-159.

98. Rec.: K. WAIS: Psychologia. T. 1-2. W. 1902-1903. *Gaz. Kośc.* R. 11: 1903 s. 178-179.

99. Rec.: J. NUCKOWSKI: Początki logiki ogólnej dla szkół. Kr. 1903. *Gaz. Kośc.* R. 11: 1903 s. 368-369.

100. Rec.: K. WOERMAN: Czego nas uczą dzieje sztuki? Lw. 1902. *Prz. Powsz.* R. 20: 1903 t. 80 s. 119-123.

101. Rec.: S. WITKIEWICZ: Dziwny człowiek. Lw. 1903, Tenże: Aleksander Gierymski. Lw. 1903. *Prz. Powsz.* R. 20: 1903 t. 80 s. 265-270.

102. Z podróży po Szwajcarii. *Prz. Powsz.* R. 21: 1904 t. 83 s. 192 n., 374 n. — Toż w osob. odb. Kr. 1904 8° s. 47.

103. Ostatnia debata sejmowa w sprawie naszego szkolnictwa. *Dwutyg. Katech. i Duszp.* R. 8: 1904 s. 309-311, 324-328, 405-411, 492-498, 566-571.

104. Rec.: W. GADOWSKI: Zarys historii Kościoła katolickiego. Kr. 1904. *Gaz. Kośc.* R. 12: 1904 s. 217.

105. Pierwsza pielgrzymka szkół średnich z Galicji i Bukowiny do Rzymu. *Gaz. Kośc.* R. 13: 1905 s. 306-308, 317-318, 329-330, 336-338, 345-346, 349-350, 357-358, 379-381, 399-400, 421-422, 429-431, 450-451, 461-464. — Toż w osob. odb. Lw. 1905 8° s. 68.

106. Rec.: M. BOURGUIN: Les systémes socialistes et l'evolution économique. Paris 1904. *Prz. Powsz.* R. 22: 1905 t. 86 s. 102-107.

107. Rec.: W. WITWICKI: Analiza psychologiczna objawów woli. Lw. 1904. *Prz. Powsz.* R. 22: 1905 t. 86 s. 235-238.

108. Rec.: J. KOTERBSKI: Dekadentyzm a religia katolicka w lirykach Kazimierza Przerwy-Tetmajera. Tarnów 1904. *Prz. Powsz.* R. 22: 1905 t. 86 s. 400-403.

109. Rec.: J. ŻUŁAWSKI: Eros i psyche. Lw. 1904. *Gaz. Kośc.* R. 13: 1905 s. 85-86.

110. Rec.: K. CHŁĘDOWSKI: „Siena". Kr. 1904. *Gaz. Kośc.* R. 13: 1905 s. 507-508.

111. Rec.: MEIER-GRAEFE: Entwickelungsgeschichte der modernen Kunst. Stuttgart 1904. *Prz. Powsz.* R. 22: 1905 t. 88 s. 114-118.

112. Zerwanie państwa z Kościołem we Francji. *Dwutyg. Katech. i Duszp.* R. 10: 1906 s. 33-37, 65-69.

113. Z podróży do Londynu. *Dwutyg. Katech. i Duszp.* R. 10: 1906 s. 132-136, 175-178.

114. Ostatnia dyskusja sejmowa w sprawie szkół średnich. *Dwutyg. Katech. i Duszp.* R. 10: 1906 s. 379-382, 432-438.

115. Kurs katechetyczny we Lwowie. *Dwutyg. Katech. i Duszp.* R. 10: 1906 s. 526-528.

116. Chrześcijaństwo a najwybitniejsi przyrodnicy wieku XIX. *Gaz. Kośc.* R. 14: 1906 s. 392-393, 402-403.

117. Niezależność myśli. *Gaz. Kośc.* R. 14: 1906 s. 498-499.

118. W sprawie Związku Katechetów. *Gaz. Kośc.* R. 14: 1906 s. 201-202, 255-256.

119. Juliusz Słowacki w nowym oświetleniu. *Gaz. Kośc.* R. 14: 1906 s. 446-447, 465-467, 475-476.

120. Biskup Latty o obecnym położeniu Kościoła francuskiego. *Gaz. Kośc.* R. 14: 1906 s. 259-260.

121. Z naszej poezji. Jan Kasprowicz: „Uczta Herodyady". *Gaz. Kośc.* R. 14: 1906 s. 425-527.

122. Nowa „Krytyka filozofii". *Gaz. Kośc.* R. 14: 1906 s. 507-508; R. 15: 1907 s. 5-7.

123. Rec.: A. KOPYCIŃSKI: Dokąd dążymy? Lw. 1906. *Prz. Powsz.* R. 23: 1906 t. 89 s. 103-104.

124. Rec.: J. LECIEJEWSKI: Runy i runiczne pomniki słowiańskie. Lw. 1906. *Prz. Powsz.* R. 23: 1906 t. 91 s. 218-220.

125. Rec.: J. VOGEL: Aus Goethes Römischen Tagen. Leipzig 1905. *Gaz. Kośc.* R. 23: 1906 t. 91 s. 381-384.

126. Rec.: Rembrandt-Almanach. Stuttgart 1906. *Prz. Powsz.* R. 23: 1906 t. 92 s. 248-252.

127. Rec.: A. PÖLLMANN: Vom Wesen der hieratischen Kunst. Beuron 1905. *Gaz. Kośc.* R. 14: 1906 s. 36-37.

128. Rec.: A. VON LIECHTENSTEIN: Darvinismus. Wien 1905. *Gaz. Kośc.* R. 14: 1906 s. 158-159.

129. Rec.: St. K.: Kwestia syońska w murach szkoły. Lw. 1906. *Gaz. Kośc.* R. 14: 1906 s. 223-224.

130. Rec.: X. C. SZCZEKLIK: Casus conscientiae. Tarnoviae 1906. *Gaz. Kośc.* R. 14: 1906 s. 360-361.

131. Rec.: L. TOLSTOI: Les Revolution-

naires. Paris 1906. *Gaz. Kośc.* R. 14: 1906 s. 407-408.

132. Jakiej nam potrzeba krytyki. *Gaz. Kośc.* R. 15: 1907 s. 2-3, 12-13.

133. Fantazje teozofów. *Gaz. Kośc.* R. 15: 1907 s. 335-336.

134. Znieprawienie myśli polskiej. *Gaz. Kośc.* R. 15: 1907 s. 377-378.

135. Kilka uwag o naszym katolicyzmie liberalnym. *Gaz. Kośc.* R. 15: 1907 s. 412-413, 433-435.

136. Nowy podręcznik filozofii przyrody. *Gaz. Kośc.* R. 15: 1907 s. 248-249, 257-258.

137. Wiliam James o nieśmiertelności duszy. *Gaz. Kośc.* R. 15: 1907 s. 506-507.

138. Kurs katechetyczny we Lwowie. *Gaz. Kośc.* R. 15: 1907 s. 11-12.

139. Idealizm i radykalizm w szkole ludowej. *Gaz. Kośc.* R. 15: 1907 s. 109-110, 155-156.

140. W obronie pierwszego kursu katechetycznego. *Gaz. Kośc.* R. 15: 1907 s. 156-157, 167-168.

141. Zebranie diecezjalne katechetów w Przemyślu. *Gaz. Kośc.* R. 15: 1907 s. 215-216.

142. O ile katecheta może i powinien korzystać przy nauczaniu w szkole średniej z literatury świeckiej? *Gaz. Kośc.* R. 15: 1907 s. 249-250, 267, 277-279. — Toż. w: *Pamiętnik pierwszego kursu katechetycznego we Lwowie.* Lw. 1908 s. 90-105.

143. Sztuka i krytyka we Lwowie. *Gaz. Kośc.* R. 15: 1907 s. 239-240.

144. Piękność w sztuce. *Gaz. Kośc.* R. 15: 1907 s. 345-346, 356-357, 378-380, 391-392, 400-401, 409-411.

145. Ostatnie utwory St. Wyspiańskiego. *Gaz. Kośc.* R. 15: 1907 s. 545-546, 557-558.

146. Ustawa o podwyższeniu kongruy. *Gaz. Kośc.* R. 15: 1907 s. 123-124.

147. Obowiązek słuchania kazań w niedziele i święta. *Gaz. Kośc.* R. 15: 1907 s. 148.

148. Jura stolae. *Gaz. Kośc.* R. 15: 1907 s. 185-186.

149. O małej liczbie wybranych. *Gaz. Kośc.* R. 15: 1907 s. 280-281, 286-287.

150. Ślub Jeftego. *Gaz. Kośc.* R. 15: 1907 s. 470.

151. Papiery ks. Montagnini'ego i zawarte w nich dla nas nauki. *Gaz. Kośc.* R. 15: 1907 s. 163-165.

152. Nowy Instytut Teologiczny. *Gaz. Kośc.* R. 15: 1907 s. 526-527, 541-542.

153. Niepowodzenie socjalizmu. *Gaz. Kośc.* R. 15: 1907 s. 35-36, 46-48.

154. W sprawie zbliżających się wyborów. *Gaz. Kośc.* R. 15: 1907 s. 173-174.

155. Kłopoty i klęski socjalizmu. *Gaz. Kośc.* R. 15: 1907 s. 205-207.

156. Refleksje powyborcze. *Gaz. Kośc.* R. 15: 1907 s. 235-236, 245-247, 255-256, 265-266, 275-276.

157. Nowe stronnictwo. *Gaz. Kośc.* R. 15: 1907 s. 397-398.

158. Kurs społeczny w Przemyślu. *Gaz. Kośc.* R. 15: 1907 s. 407-408, 419-420, 429-430.

159. Reorganizacja naszego centrum. *Gaz. Kośc.* R. 15: 1907 s. 480-481, 489-490.

160. Wspomnienia z podróży. *Gaz. Kośc.* R. 15: 1907 s. 468-470; R. 16: 1908 s. 18-19, 65-66, 90-91, 152-154.

161. Rec.: P. LOTI: Indye. W. 1905. *Gaz. Kośc.* R. 15: 1907 s. 43-44.

162. Oprac. i wyd.: Pamiętnik pierwszego Kursu Katechetycznego we Lwowie. Lw. 1908 8° s. 171.

163. Modernizm we Włoszech. *Gaz. Kośc.* R. 16: 1908 s. 365-367, 377-378.

164. W obronie katechizmu. *Gaz. Kośc.* R. 16: 1908 s. 568-569.

165. O najnowszym mistycyzmie polskim. *Gaz. Kośc.* R. 16: 1908 s. 539-540, 563-565, 576-578.

166. Polacy w Hiszpanii. *Gaz. Kośc.* R. 16: 1908 s. 390-392, 404-406.

167. Hiszpanie w Polsce. *Gaz. Kośc.* R. 16: 1908 s. 438-439.

168. Nowe idee w naszym szkolnictwie. *Gaz. Kośc.* R. 16: 1908 s. 573-574, 585-586.

169. Kilka praktycznych wskazówek, dotyczących wymowy kaznodziejskiej. *Gaz. Kośc.* R. 16: 1908 s. 416-418, 451-453, 488-490.

170. Stosunek sztuki do natury. *Gaz. Kośc.* R. 16: 1908 s. 260-261, 283-285.

171. Nieznane dotąd poezje Mickiewicza. *Gaz. Kośc.* R. 16: 1908 s. 394-395.

172. Młodzi i starzy. *Gaz. Kośc.* R. 16: 1908 s. 510-511, 527-528, 597-598.

173. Kilka uwag o różnych rodzajach prenumeratorów. *Gaz. Kośc.* R. 16: 1908 s. 20.

174. Skargi „Dwutygodnika Duszpasterskiego". *Gaz. Kośc.* R. 16: 1908 s. 106-107.

175. Wybory do sejmu. *Gaz. Kośc.* R. 16: 1908 s. 73-74.

176. Z powodu ostatnich wyborów do sejmu. *Gaz. Kośc.* R. 16: 1908 s. 179-181.

177. Jeszcze w sprawie rezolucji Schmidta. *Gaz. Kośc.* R. 16: 1908 s. 450-451, 462-463.

178. Z Barcelony. *Gaz. Kośc.* R. 16: 1908 s. 261-263.

179. Wrażenia z podróży do Hiszpanii. *Gaz. Kośc.* R. 16: 1908 s. 344-346, 357-359, 588-590, 598-599; R. 17: 1909 s. 135-136, 312-314, 326-327.

180. Rec.: W. POTOCKI: Ogród fraszek, T. 2. Lw. 1907. *Gaz. Kośc.* R. 16: 1908 s. 337-338.

181. Rec.: A. PALMIERI: La Chiesa Rus-

sa. Firenze 1908. *Gaz. Kośc.* R. 16: 1908 s. 384-385, 397-398.

182. Z powodu rocznicy J. Słowackiego. *Gaz. Kośc.* R. 17: 1909 s. 541-542.

183. Kazania pasyjne, świąteczne i niedzielne. Lw. 1909 8° s. 200. Odb. z *Gaz. Kośc.* — Toż. Wyd. 2 pt. Kazania i egzorty. Lw. 1913 8° s. 243. — Toż. Wyd. 3 rozszerzone. P. 1923 Księg. św. Wojciecha 8° s. VIII, 542.

184. Z literatury o modernizmie. *Gaz. Kośc.* R. 17: 1909 s. 93-94, 107-108.

185. W sprawie św. Stanisława. *Gaz. Kośc.* R. 17: 1909 s. 73, R. 18: 1910 s. 318.

186. Modernizm w Niemczech. *Gaz. Kośc.* R. 17: 1909 s. 609-611.

187. Mistyka Słowackiego i jej wielbiciele. *Gaz. Kośc.* R. 17: 1909 s. 621-622, 633-634, R. 18: 1910 s. 3-4, 109-111.

188. O ile kapłan powinien stosować się do zwyczajów i przepisów towarzyskich. *Gaz. Kośc.* R. 17: 1909 s. 533-534.

189. Jubileusz J. E. X. Józefa Bilczewskiego. *Gaz. Kośc.* R. 17: 1909 s. 338-339.

190. Polska pielgrzymka do Ziemi św. *Gaz. Kośc.* R. 17: 1909 s. 449-451, 461-463, 472-473, 497-499, 558-559.

191. Nowe objawienia p. Lutosławskiego. *Gaz. Kośc.* R. 18: 1910 s. 396-397, 410-411, 422-423.

192. Z powodu kongresu pedagogicznego we Lwowie. *Gaz. Kośc.* R. 18: 1910 s. 1-3.

193. Czy nam potrzeba osobnego pisma dla katechetów i pedagogów? *Gaz. Kośc.* R. 18: 1910 s. 621-622.

194. Pierwszy kurs instrukcyjny o sztuce kościelnej. *Gaz. Kośc.* R. 18: 1910 s. 276-277, 286-287.

195. Taras Szewczenko i jego stosunek do religii. *Gaz. Kośc.* R. 18: 1910 s. 373-375.

196. Stosunek sztuki do religii i moralności. *Gaz. Kośc.* R. 18: 1910 s. 559-561, 572-573.

197. Wynagrodzenie za naukę religii w szkołach ludowych. *Gaz. Kośc.* R. 18: 1910 s. 83-84, 543-544.

198. Znaczenie dekretu o usuwaniu administracyjnym proboszczów. *Gaz. Kośc.* R. 18: 1910 s. 490-491.

199. Pod rozwagę duchownych i świeckich. *Gaz. Kośc.* R. 18: 1910 s. 262-264, 274-276.

200. Kongres Mariański w Solnogrodzie. *Gaz. Kośc.* R. 18: 1910 s. 417-418, 429-430.

201. Jeszcze o obchodach grunwaldzkich. *Gaz. Kośc.* R. 18: 1910 s. 501-502.

202. Odpowiedź historykowi Cerkwi rosyjskiej. *Gaz. Kośc.* R. 18: 1910 s. 587-588, 600-601.

203. W sprawie reformy wyborczej. *Gaz. Kośc.* R. 18: 1910 s. 53-54.

204. Karol Lueger. *Gaz. Kośc.* R. 18. 1910 s. 145-146.

205. Rozłam w duchowieństwie ruskim. *Gaz. Kośc.* R. 18: 1910 s. 213-214, 226-227.

206. Rec.: K. WAIS: W obronie scholastyki. Lw. 1910. *Gaz. Kośc.* R. 18: 1910 s. 280-282.

207. Rec.: J. CIEMNIEWSKI: U źródeł modernizmu. Studium filozoficzno-teologiczne. Włocławek 1910. *Gaz. Kośc.* R. 18: 1910 s. 589-590.

208. Piękność w sztuce. Lw. 1911. Druk. J. Chęcińskiego. 8° s. 44.

209. Rozruchy studenckie w Krakowie a hasło „Wolnej szkoły". *Mies. Katech. Wychow.* R. 1: 1911 s. 138-140, 180-182.

210. Nasz program. *Mies. Katech. Wychow.* R. 1: 1911 s. 1-5.

211. Zaniedbanie muzeum polskiego w Rapperswilu. *Gaz. Kośc.* R. 19: 1911 s. 218.

212. Znaczenie dekretu Piusa X zmniejszającego liczbę świąt. *Gaz. Kośc.* R. 19: 1911 s. 389-390, 401-402.

213. Uzasadnienie dekretu Stol. Apost. dotyczącego czytania dzienników przez alumnów. *Gaz. Kośc.* R. 19: 1911 s. 462-463, 473-474, 487-488.

214. Nowy Książe Kościoła. *Gaz. Kośc.* R. 19: 1911 s. 593.

215. Ze sfer ruskich. *Gaz. Kośc.* R. 19: 1911 s. 534-535, 549-550, 562-563, 584-585, 650-651.

216. Kongres Eucharystyczny w Madrycie. *Gaz. Kośc.* R. 19: 1911 s. 373-374, 390-392, 415-416, 428-429, 439-440.

217. Korespondencja z Monachium. *Gaz. Kośc.* R. 19: 1911 s. 320.

218. W rocznicę Zygmunta Krasińskiego. *Mies. Katech. Wychow.* R. 2: 1912 s. 57-59.

219. Kongregacje Mariańskie w szkołach średnich. *Mies. Katech. Wychow.* R. 2: 1912 s. 119-123.

220. Kongres katechetyczny w Wiedniu. *Mies. Katech. Wychow.* R. 2: 1912 s. 166-167.

221. Strajki studenckie. *Mies. Katech. Wychow.* R. 2: 1912 s. 392-398.

222. Stosunek wiary do wiedzy według modernistów i niektórych teologów protestanckich. *Mies. Katech. Wychow.* R. 2: 1912 s. 429-437, 501-510.

223. Myśli banalne w kazaniach i egzortach. *Gaz. Kośc.* R. 20: 1912 s. 13-14.

224. Bossuet i Fenelon. *Gaz. Kośc.* R. 20: 1912 s. 373-374, 393-394.

225. Ważny dekret w sprawie przyjmowania Komunii św. w obrządku obcym. *Gaz. Kośc.* R. 20: 1912 s. 521-522.

226. Z powodu jubileuszu X. Bp. Wł. Bandurskiego. *Gaz. Kośc.* R. 20: 1912 s. 373-374.

227. Trzechsetletnia rocznica. *Gaz. Kośc.* R. 20: 1912 s. 439-440.

228. Nowe występy konserwatystów krakowskich. *Gaz. Kośc.* R. 20: 1912 s. 49-50, 63-65.

229. Przymioty dobrej egzorty. *Mies. Katech. Wychow.* R. 3: 1913 s. 3-11, 53-61.

230. O lekturze dla młodzieży. *Mies. Katech. Wychow.* R. 3: 1913 s. 48-51.

231. W sprawie egzaminu dojrzałości w naszych szkołach średnich. *Mies. Katech. Wychow.* R. 3: 1913 s. 332-333.

232. Kurs katechetyczny w Krakowie. *Mies. Katech. Wychow.* R. 3: 1913 s. 334-335, 570-573, R. 4: 1914 s. 28-35.

233. Kwestie przyrodnicze przy nauce religii. *Mies. Katech. Wychow.* R. 3: 1913 s. 550-555.

234. Henryk Bergson i jego filozofia. *Mies. Katech. Wychow.* R. 3: 1913 s. 432-437.

235. Kościół i kultura. *Mies. Katech. Wychow.* R. 3: 1913 s. 489-490, 541-550, R. 4: 1914/15 s. 18-28, 66-76, 125-133, 171-176, 220-232. — Toż w osob. odb. Lw. 1914 8° s. 72.

236. Szkoła bez Boga. *Gaz. Kośc.* R. 21: 1913 s. 321-322.

237. Kurs katechetyczny w Krakowie. *Gaz. Kośc.* R. 21: 1913 s. 561-562.

238. Kazania X. P. Semenenki. *Gaz. Kośc.* R. 21: 1913 s. 324-325.

239. „Sit ei terra levis". *Gaz. Kośc.* R. 21: 1913 s. 334-335.

240. Jak uzasadniać prawdy moralne w kazaniach i naukach katechizmowych. *Gaz. Kośc.* R. 21: 1913 s. 405-406, 420-421, 430-431.

241. Missa vespertina. *Gaz. Kośc.* R. 21: 1913 s. 65-66, 73-74, 172-173.

242. Kongregacja Soboru w kwestiach biblijnych. *Gaz. Kośc.* R. 21: 1913 s. 74-75.

243. W sprawie „Motu Proprio" Ojca św. Piusa X de trahentibus clericos ad tribunalia. *Gaz. Kośc.* R. 21: 1913 s. 97.

244. W sprawie reformy studiów teologicznych. *Gaz. Kośc.* R. 21: 1913 s. 109-110, 150-151, 159.

245. Anarchizm ducha i czynu. *Gaz. Kośc.* R. 21: 1913 s. 293-294, 305-306.

246. Polscy wychodźcy sezonowi wysłani przez Kraj. Biuro pośred. pracy we Lwowie. *Gaz. Kośc.* R. 21: 1913 s. 295-296.

247. Refleksje powyborcze. *Gaz. Kośc.* R. 21: 1913 s. 345-347, 358-359, 383-384, 393-394.

248. Kongres Eucharystyczny we Wiedniu. *Gaz. Kośc.* R. 20: 1912 s. 485-486, 497-498, 509-510, 557-558, 609-610, R. 21: 1913 s. 7-8, 52-53.

249. Kongres Eucharystyczny na Malcie. *Gaz. Kośc.* R. 21: 1913 s. 219-221, 265-267.

250. List z Rzymu. *Gaz. Kośc.* R. 21: 1913 s. 267-268.

251. Wrażenia z Sycylii. *Gaz. Kośc.* R. 21: 1913 s. 396-397, 407-409.

252. Z kongresów katolickich w Plymouth i w Metzu. *Gaz. Kośc.* R. 21: 1913 s. 419, 441-442, 479.

253. W sprawie uświadomienia płciowego młodzieży. *Gaz. Kośc.* R. 22: 1914 s. 170-171.

254. Refleksje z powodu sprawy X. Lemire'a. *Gaz. Kośc.* R. 22: 1914 s. 73-74, 87.

255. Kongregacja synodalna w Chyrowie. *Gaz. Kośc.* R. 22: 1914 s. 341-343, 353-354, 368-370.

256. Z powodu jubileuszu kapłańskiego X. Bp. Pelczara. *Gaz. Kośc.* R. 22: 1914 s. 317.

257. Zamordowanie następcy tronu. *Gaz. Kośc.* R. 22: 1914 s. 318.

258. „Przegląd Polski". *Gaz. Kośc.* R. 22: 1914 s. 386-387, 398.

259. Stypendia sieroce. *Gaz. Kośc.* R. 22: 1914 s. 8-9, 18-19.

260. Wojna dobra i sprawiedliwa. *Gaz. Kośc.* R. 22: 1914 s. 365, 390-391.

261. Zjednoczenie stronnictw polskich. *Gaz. Kośc.* R. 22: 1914 s. 402.

262. Wrażenia z podróży. *Gaz. Kośc.* R. 22: 1914 s. 231-232, 283-285, 337-338, 357-358, 394-395, 445-446, 453-455.

263. O potrzebie nowego katechizmu. *Mies. Katech. Wychow.* R. 4: 1914/15 s. 157-161.

264. Rzekome fałsze i niektóre błędy rzeczywiste w podręcznikach naszych do nauki religii i historii. *Mies. Katech. Wychow.* R. 4: 1914/15 s. 432-441.

265. Wychowanie społeczne. *Mies. Katech. Wychow.* R. 4: 1914/15 s. 521-526.

266. Odpowiedź na artykuł pt. Reforma podręczników do nauki religii. *Mies. Katech. Wychow.* R. 4: 1914/15 s. 290-299.

267. Nowa obrona autentyczności Pentateuchu. *Mies. Katech. Wychow.* R. 4: 1914/15 s. 299-307, 361-367, 495-499.

268. Znaczenie wojen w historii. *Gaz. Kośc.* R. 22: 1915 s. 426-427.

269. Celowość w naturze. *Gaz. Kośc.* R. 22: 1915 s. 501-503, 514-516.

270. Krótka charakterystyka narodu włoskiego. *Gaz. Kośc.* R. 22: 1915 s. 442-444.

271. Anglicy. *Gaz. Kośc.* R. 22: 1915 s. 455-457.

272. Kilka myśli o charakterze narodu francuskiego i jego znaczeniu w historii. *Gaz. Kośc.* R. 22: 1915 s. 528-529.

273. O wygłaszaniu kazań. *Gaz. Kośc.* R. 22: 1915 s. 439-440.

274. Luźne uwagi o wymowie kaznodziejskiej. *Gaz. Kośc.* R. 22: 1915 s. 451-453.

275. De mortuis nil nisi bene? *Gaz. Kośc.* R. 22: 1915 s. 516-517.

276. Anatole France. *Gaz. Kośc.* R. 22: 1915 s. 440-442.
277. Refleksy Rzymu w poezji polskiej. *Gaz. Kośc.* R. 22: 1915 s. 466-468.
278. Jeszcze o rozdziale dochodów parafialnych. *Gaz. Kośc.* R. 22: 1915 s. 474-475.
279. Nowe wypisy polskie na klasę VIII gimn. *Mies. Katech. Wychow.* R. 5: 1916 s. 477-482, 530-533.
280. O znaczeniu i wartości filozofii historii. *Mies. Katech. Wych.* R. 5: 1916 s. 12-21, 72-79, 131-136, 170-174.
281. Początek i rozwój religii. *Mies. Katech. Wychow.* R. 5: 1916 s. 153-164, 201-208.
282. Wpływ wolnej woli i wielkich ludzi na dzieje ludzkości. *Gaz. Kośc.* R. 23: 1916 s. 241-242.
283. Religia i cywilizacja Hindusów. *Gaz. Kośc.* R. 23: 1916 s. 42-43, 51-53.
284. Religia i oświata w Japonii. *Gaz. Kośc.* R. 23: 1916 s. 233-235.
285. Religia i kultura Słowian pogańskich. *Gaz. Kośc.* R. 23: 1916 s. 242-244, 257-258.
286. Religia i kultura Germanów pogańskich. *Gaz. Kośc.* R. 23: 1916 s. 269-271, 283-284.
287. Krótka charakterystyka narodu niemieckiego. *Gaz. Kośc.* R. 23: 1916 s. 295-296.
288. Religia i kultura Babilonu i Niniwy. *Gaz. Kośc.* R. 23: 1916 s. 316-317, 331-332.
289. Religia i kultura Chińczyków. *Gaz. Kośc.* R. 23: 1916 s. 365-367, 376-378.
290. Myśl Boża w dziejach Polski według X. P. Semenenki. *Gaz. Kośc.* R. 23: 1916 s. 421-423, 445-446.
291. Religia i kultura wyznawców Mahometa. *Gaz. Kośc.* R. 23: 1916 s. 573-574, 583-584, 609-610, 618-620.
292. Posłannictwo narodu wybranego. *Gaz. Kośc.* R. 23: 1916 s. 387-388, 399-401.
293. Materiały do kazań i egzort rekolekcyjnych. *Gaz. Kośc.* R. 23: 1916 s. 129.
294. Z dziedziny homiletyki. *Gaz. Kośc.* R. 23: 1916 s. 160-161, 170-171.
295. Kilka uwag o przymiotach dobrego stylu kaznodziejskiego. *Gaz. Kośc.* R. 1916 s. 446-449.
296. Wystawa w pałacu sztuki. *Gaz. Kośc.* R. 23: 1916 s. 272-273.
297. Jana Kasprowicza „Księga ubogich". *Gaz. Kośc.* R. 23: 1916 s. 497-498, 511.
298. Henryk Sienkiewicz. *Gaz. Kośc.* R. 23: 1916 s. 555-556.
299. Czy dalsza dyskusja jest potrzebna? *Gaz. Kośc.* R. 23: 1916 s. 109-110.
300. W sprawie naszej krytyki. *Gaz. Kośc.* R. 23: 1916 s. 112-114.
301. W sprawie projektowanego regulaminu. *Gaz. Kośc.* R. 23: 1916 s. 147-148, 218-220, 352-353.
302. Wskrzeszenie państwa polskiego. *Gaz. Kośc.* R. 23: 1916 s. 529-530.
303. Jeszcze kilka słów o nieomylności biskupów. *Mies. Katech. Wychow.* R. 5: 1916 s. 439-440.
304. Objawienie Chrystusowe. *Mies. Katech. Wychow.* R. 5: 1916 s. 445-458.
305. O tak zwanej szkole pracy. *Mies. Katech. Wychow.* R. 6: 1917 s. 57-62, 117-122.
306. W sprawie planu nauki religii w szkołach średnich. *Mies. Katech. Wychow.* R. 6: 1917 s. 499-505; R. 7: 1918 s. 29-34, 68-73, 130-133.
307. Nowy pogląd na istotę i zasługi kulturalne romantyzmu. *Mies. Katech. Wychow.* R. 6: 1917 s. 253-260, 317-328.
308. Główne zagadnienie filozofii historii. *Gaz. Kośc.* R. 24: 1917 s. 229-231, 242-243.
309. Najnowsi przedstawiciele sceptycyzmu w filozofii niemieckiej. *Gaz. Kośc.* R. 24: 1917 s. 353-354, 363-364.
310. Kilka uwag o kulturze średniowiecznej. *Gaz. Kośc.* R. 24: 1917 s. 280-281, 304-306.
311. Religia i kultura Persów. *Gaz. Kośc.* R. 24: 1917 s. 262-263, 267-269.
312. Religia i kultura starożytnego Egiptu. *Gaz. Kośc.* R. 24: 1917 s. 354-356, 380, 390-392.
313. Tłum.: Encyklika Ojca św. Benedykta XV o głoszeniu słowa Bożego. *Gaz. Kośc.* R. 24: 1917 s. 493-494, 505-506, 517-518.
314. Niemieckie czasopisma homiletyczne. *Gaz. Kośc.* R. 24: 1917 s. 510-511, 534-535.
315. Znaczenie przepisów Kongregacji Konsystorialnej dla naszego kaznodziejstwa. *Gaz. Kośc.* R. 24: 1917 s. 553-554.
316. „Walka o język". *Gaz. Kośc.* R. 24: 1917 s. 390-391, 401-402, 439-441.
317. Jeszcze kilka słów w sprawie naszej literatury teologicznej. *Gaz. Kośc.* R. 24: 1917 s. 193-195.
318. Moraliści o zupełnej abstynencji od alkoholu. *Gaz. Kośc.* R. 24: 1917 s. 316-317, 331-332, 341-342, 364-365.
319. Jeszcze o naszym indywidualiźmie i o potrzebie organizacji. *Gaz. Kośc.* R. 24: 1917 s. 397-398.
320. Protest Tow. św. Pawła przeciw książce prof. Smolki. *Gaz. Kośc.* R. 24: 1917 s. 195-197, 207-208, 256-257.
321. Abstynentowi z „Kuriera Lwowskiego" w odpowiedzi. *Gaz. Kośc.* R. 24: 1917 s. 499-500.
322. Z powodu rewolucji rosyjskiej. *Gaz. Kośc.* R. 24: 1917 s. 133-135, 147-148.

323. W sprawie stosunku duchowieństwa do partii „Piasta". Gaz. Kośc. R. 24: 1917 s. 449-450, 474-475, 486.
324. Nowe poglądy na dzieje narodu polskiego i jego posłannictwo. Mies. Katech. Wychow. R. 7: 1918 s. 201-208, 261-268, 329-339.
325. O kazaniach X. M. Fr. Karpowicza. Gaz. Kośc. R. 25: 1918 s. 213-214, 224-225.
326. W obronie moralistów. Gaz. Kośc. R. 25: 1918 s. 7-8.
327. Nowa ustawa o poborach duchowieństwa. Gaz. Kośc. R. 25: 1918 s. 133-134.
328. Spowiedź głuchoniemych. Gaz. Kośc. R. 25: 1918 s. 238-239.
329. Jeszcze o naszym funduszu prasowym. Gaz. Kośc. R. 25: 1918 s. 277-278, 289-290.
330. Nowy Książe Kościoła. Gaz. Kośc. R. 25: 1918 s. 361.
331. Wielka chwila dziejowa. Gaz. Kośc. R. 25: 1918 s. 505-506.
332. Zamach na całość ziem polskich. Gaz. Kośc. R. 25: 1918 s. 80-81.
333. W sprawie reformy naszego szkolnictwa. Mies. Katech. Wychow. R. 8: 1919 s. 14-23, 113-117, 220-225.
334. Poglądy religijne i pedagogiczne Foerstera. Mies. Katech. Wychow. R. 8: 1919 s. 78-84, 118-122.
335. Sejm nauczycielski w Warszawie. Mies. Katech. Wychow. R. 8: 1919 s. 97-101.
336. W sprawie pensji dla duchowieństwa. Gaz. Kośc. R. 26: 1919 s. 20-21.
337. W sprawie testamentów kapłańskich. Gaz. Kośc. R. 26: 1919 s. 102.
338. Projekt konstytucji. Gaz. Kośc. R. 26: 1919 s. 17-19.
339. Po naszych zwycięstwach. Gaz. Kośc. R. 26: 1919 s. 37-38.
340. W sprawie emigracji ludności wiejskiej do miast. Gaz. Kośc. R. 26: 1919 s. 132.
341. Nauka prawa w szkołach wydziałowych i podwydziałowych w Komisji edukacyjnej. Mies. Katech. Wychow. R. 9: 1920 s. 1-8.
342. W sprawie „idealnego" podręcznika etyki. Mies. Katech. Wychow. R. 9: 1920 s. 47-53.
343. Myśli przewodnie pedagogiki Herbarta. Mies. Katech. Wychow. R. 9: 1920 s. 73-78.
344. Neomesjanizm. Mies. Katech. Wychow. R. 9: 1920 s. 123-129.
345. Cyprian Norwid. Mies. Katech. Wychow. R. 9: 1920 s. 176-182.
346. Historiozofia Zygmunta Krasińskiego. Gaz. Kośc. R. 27: 1920 s. 246-247, 261-262, 274-275, 285-286.
347. Słówko o naukach katechizmowych. Gaz. Kośc. R. 27: 1920 s. 190-191.
348. Wystawa „Formistów". Gaz. Kośc. R. 27: 1920 s. 147-148.
349. Potrzeba odczytów dla dziewcząt dojrzewających o przygotowaniu się do stanu małżeńskiego. Gaz. Kośc. R. 27: 1920 s. 236-238, 248-249.
35. Jak pozyskiwać mężczyzn dla religii? Gaz. Kośc. R. 27: 1920 s. 258-259, 269-271, 282-283, 298-299.
351. Jeszcze o nowym przekładzie Ewangelii. Gaz. Kośc. R. 27: 1920 s. 176-177.
352. W sprawie „Przeglądu Teologicznego" i naszej krytyki w ogólności. Gaz. Kośc. R. 27: 1020 s. 229.
353. Księża w sejmie. Gaz. Kośc. R. 27: 1920 s. 70-71.
354. Bój cielesny i bój duchowy. Gaz. Kośc. R. 27: 1920 s. 245-246, 260-261, 283-285.
355. Wspomnienia z podróży. Gaz. Kośc. R. 27: 1920 s. 178-179.
356. Czy nowy kodeks prawa kanonicznego obowiązuje ekspozytów do odprawiania mszy św. pro populo? Gaz. Kośc. R. 27: 1920 s. 7.
357. Fantazje teozofów. Gaz. Kośc. R. 27: 1920 s. 33-34.
358. Zamachy na wiarę ludu i młodzieży. Gaz. Kośc. R. 28: 1921 s. 193-194.
359. Nowy gatunek modernizmu. Gaz. Kośc. R. 28: 1921 s. 213-214, 225-226.
360. Andrzej Niemojewski. Gaz. Kośc. R. 28: 1921 s. 666.
361. Przyczynek do charakterystyki racjonalizmu. Gaz. Kośc. R. 28: 1921 s. 218-219, 240-241, 250-251.
362. Kilka uwag o stosunku H. Heinego do religii i polityki, a w szczególności do Polski. Gaz. Kośc. R. 28: 1921 s. 154-156, 166-167.
363. System moralno-religijny Dantego z powodu 600 rocznicy jego śmierci. Gaz. Kośc. R. 28: 1921 s. 181-182.
364. Z powodu jubileuszu St. Wyspiańskiego. Gaz. Kośc. R. 28: 1921 s. 255-256.
365. August Strindberg. Gaz. Kośc. R. 28: 1921 s. 273-275.
366. Po kongresie PPS. Gaz. Kośc. R. 28: 1921 s. 183.
367. Refleksje z powodu zmiany ministerstwa. Gaz. Kośc. R. 28: 1921 s. 227.
368. Zjazd księży zajmujących się pracą społeczną. Gaz. Kośc. R. 28: 1921 s. 263-264.
369. System moralno-religijny Dantego. Prąd. R. 9: 1921 s. 132-136.
370. Nowe objawienia nauki tajemnej. Gaz. Kośc. R. 29: 1922 s. 89-90, 101-102.
371. Prądy antyreligijne wśród nauczycielstwa. Gaz. Kośc. R. 29: 1922 s. 2-3.
372. Stanowisko religii w szkole. Gaz. Kośc. R. 29: 1922 s.407-408, 432-433.
373. Z powodu demoralizacji szerzonej przez Bagatelę. Gaz. Kośc. R. 29: 1922 s. 11, 17-18, 53-54.

374. Ciekawy akt fundacyjny. *Gaz. Kość.* R. 29: 1922 s. 363-364.
375. Dlaczego słyszy się i czyta tak często bardzo różne zdania o tych samych kazaniach? *Gaz. Kość.* R. 30: 1923 s. 150-151.
376. X. dr. Bolesław Twardowski arcybiskupem lwowskim. *Gaz. Kość.* R. 30: 1923 s. 169.
377. Nowe oświetlenie marzeń teozofii. *Gaz. Kość.* R. 31: 1924 s. 150-152.
378. Myśl przewodnia w historii. *Gaz. Kość.* R. 31: 1924 s. 101-102.
379. Ludy stojące na najniższych stopniach cywilizacji. *Gaz. Kość.* R. 31: 1924 s. 238-239.
380. Jakich dziś potrzeba kazań w kościele? *Gaz. Kość.* R. 31: 1924 s. 77-79.
381. X. bp Anatol Nowak. *Gaz. Kość.* R. 31: 1924 s. 197.
382. Śp. X. Kazimierz Lutosławski. *Gaz. Kość.* R. 31: 1924 s. 14.
383. Zarys filozofii historii. Lw. 1925 Tow. „Biblioteka Religijna" 8° s. 398.
384. Jeszcze o pensjach naszego duchowieństwa. *Gaz. Kość.* R. 32: 1925 s. 367-368.
385. Rozwój życia katolickiego w parafii. *Gaz. Kość.* R. 32: 1925 s. 520-522.
386. Co sądzić o tym projekcie? *Gaz. Kość.* R. 32: 1925 s. 63.
387. Po kongresie wychodźstwa. *Gaz. Kość.* R. 32: 1925 s. 265-266.
388. Z pielgrzymki do Rzymu. *Gaz. Kość.* R. 32: 1925 s. 257-259, 270-271, 282-283, 306-307.
389. Odpowiedź autora „Zarysu filozofii historii". *Gaz. Kość.* R. 33: 1926 s. 31.
390. Wolna wola a łaska. *Gaz. Kość.* R. 33: 1926 s. 88-89.
391. Prof. Ganszyniec o Kościele katolickim. *Gaz. Kość.* R. 33: 1926 s. 316-320.
392. Fantazje o palingenezie. *Gaz. Kość.* R. 33: 1926 s. 326-329, 333-334, 342-344.
393. Wytrwała propaganda niedowiarstwa w książkach i prasie periodycznej. *Gaz. Kość.* R. 33: 1926 s. 375-376.
394. Święty Paweł przeciw papiestwu? *Gaz. Kość.* R. 33: 1926 s. 434-435.
395. Fantazje teozofów. *Gaz. Kość.* R. 33: 1926 s. 508, 519-520.
396. Prorok upadku Zachodu. *Gaz. Kość.* R. 33: 1926 s. 377-380.
397. Kilka uwag o twórczości J. Kasprowicza. *Gaz. Kość.* R. 33: 1926 s. 351-352, 362-364.
398. Jeszcze o St. Żeromskim. *Gaz. Kość.* R. 33: 1926 s. 389-392.
399. Słów kilka w sprawie naszej prasy katolickiej. *Gaz. Kość.* R. 33: 1926 s. 341-342.
400. Jeszcze o służbie plebańskiej. *Gaz. Kość.* R. 33: 1926 s. 532-533.
401. W sprawie stosunku inteligencji dzisiejszej do katolicyzmu. *Gaz. Kość.* R. 33: 1926 s. 555-556, 566-567, 580-582.
402. „Stowarzyszenie Wolnomyślicieli Polskich" w Warszawie. *Gaz. Kość.* R. 33: 1926 s. 196-197.
403. Po wypadkach warszawskich. *Gaz. Kość.* R. 33: 1926 s. 277.
404. Wrażenia z podróży do Warszawy, Grodna i Wilna. *Gaz. Kość.* R. 33: 1926 s. 412-414, 424-426.
405. Nowe oświetlenie dążeń do unii z cerkwią rosyjską. *Gaz. Kość.* R. 33: 1926 s. 38-39.
406. Autoreklama „Wiadomości Literackich". *Gaz. Kość.* R. 33: 1926 s. 78-79.
407. „Król-Duch" w nowym wydaniu. *Gaz. Kość.* R. 33: 1926 s. 111-113, 122-123.
408. Walka z religią w Czechosłowacji. *Gaz. Kość.* R. 33: 1926 s. 290-291.
409. „Nowa Polonia Sacra". *Gaz. Kość.* R. 33: 1926 s. 303-304.
410. Nowy tom Pastora. *Gaz. Kość.* R. 33: 1926 s. 367-368.
411. Śp. X. Władysław Chotkowski. *Gaz. Kość.* R. 33: 1926 s. 346.
412. Śp. X. Stanisław Adamski T. J. *Gaz. Kość.* R. 33: 1926 s. 549.
413. Rec.: J. KLEINER: Studia z zakresu literatury i filozofii. W. 1925. *Gaz. Kość.* R. 33: 1926 s. 10-11.
414. Rec.: N. BERDJAJEW: Der Sinn der Geschichte. Darmstadt 1925. *Gaz. Kość.* R. 33: 1926 s. 273-274.
415. Odpowiedź „Nywy" na nasz artykuł... *Gaz. Kość.* R. 34: 1927 s. 207-208.
416. Wyznanie ateisty (Baudouin). *Gaz. Kość.* R. 34: 1927 s. 418-422.
417. Historiozofia Oswalda Spenglera. *Gaz. Kość.* R. 34: 1927 s. 3-4, 15-17.
418. Darwinizm w szkole. *Gaz. Kość.* R. 34: 1927 s. 77-78.
419. Ustawa o ustroju szkolnictwa. *Gaz. Kość.* R. 34: 1927 s. 526-528, 538-540, 554-555.
420. Słówko o niektórych brakach naszego kaznodziejstwa. *Gaz. Kość.* R. 34: 1927 s. 301-302, 425-326, 389.
421. Z nowszej dramaturgii obcej. *Gaz. Kość.* R. 34: 1927 s. 231-232.
422. Z nowszej beletrystyki francuskiej. *Gaz. Kość.* R. 34: 1927 s. 278-280.
423. Nowe oświetlenie mistyki Słowackiego. *Gaz. Kość.* R. 34: 1927 s. 322-323, 330-331, 338-340.
424. Z beletrystyki francuskiej. *Gaz. Kość.* R. 34: 1927 s. 430-433.
425. Z nowszej beletrystyki hiszpańskiej. *Gaz. Kość.* R. 34: 1927 s. 579-580.
426. W sprawie kodyfikacji prawa małżeńskiego. *Gaz. Kość.* R. 34: 1927 s. 337-338, 346-348, 360-361.

427. „Polonica" w solnogrodzkiej „Katholische Kirchenzeitung". *Gaz. Kość.* R. 34: 1927 s. 103-104.

428. Siedemdziesięcioletnia rocznica urodzin Ojca św. *Gaz. Kość.* R. 34: 1927 s. 253.

429. „Nywa" o unii „polskiej" i o unii „ukraińskiej". *Gaz. Kość.* R. 34: 1927 s. 292-293, 306-307, 333-334, 398-399.

430. Jeszcze kilka słów o nacjonaliźmie. *Gaz. Kość.* R. 34: 1927 s. 229-230.

431. Kwestia rzymska. *Gaz. Kość.* R. 34: 1927 s. 513-514.

432. Etyka bez obowiązku i bez sankcji. *Gaz. Kość.* R. 35: 1928 s. 26-27.

433. Dwa głośne systemy etyczne. *Gaz. Kość.* R. 35: 1928 s. 37-39, 53-54.

434. Panu Ganszyńcowi w odpowiedzi. *Gaz. Kość.* R. 35: 1928 s. 117-118.

435. Hellenizm a judaizm w oświetleniu prof. Zielińskiego. *Gaz. Kość.* R. 35: 1928 s. 224-226, 232-234.

436. Jeden z dzisiejszych przedstawicieli teologii protestanckiej. *Gaz. Kość.* R. 35: 1928 s. 314-317.

437. Rousseau jako pedagog. *Gaz. Kość.* R. 35: 1928 s. 161-162.

438. Wychowanie socjalistyczne i jego cele. *Gaz. Kość.* R. 35: 1928 s. 551-552.

439. W sprawie krytyki utworów homiletycznych. *Gaz. Kość.* R. 35: 1928 s. 365-367.

440. Stanisław Przybyszewski. *Gaz. Kość.* R. 35: 1928 s. 17-19.

441. Gabriele d'Annunzio. *Gaz. Kość.* R. 35: 1928 s. 246-247.

442. Bernard Shaw. *Gaz. Kość.* R. 35: 1928 s. 455-456.

443. Słów kilka o twórczości Jakuba Wassermana. *Gaz. Kość.* R. 35: 1928 s. 456-457.

444. Ze zjazdu teologicznego we Lwowie. *Gaz. Kość.* R. 35: 1928 s. 207-209.

445. Nowe wydanie przekładu polskiego Pisma św. *Gaz. Kość.* R. 35: 1928 s. 270-271.

446. Maurice Maeterlinck. *Gaz. Kość.* R. 35: 1928 s. 574-575.

447. O pensjach emerytalnych dla duchowieństwa. *Gaz. Kość.* R. 35: 1928 s. 67-68.

448. W sprawie nowej ustawy konserwacji kościelnej. *Gaz. Kość.* R. 35: 1928 s. 341-344.

449. W sprawie „Unii Apostolskiej". *Gaz. Kość.* R. 35: 1928 s. 370-371.

450. W sprawie akcji katolickiej. *Gaz. Kość.* R. 35: 1928 s. 557-558.

451. Kongres Eucharystyczny we Lwowie. *Gaz. Kość.* R. 35: 1928 s. 301-302.

452. Ks. dr Fr. Lisowski biskupem sufraganem arch. lwowskiej. *Gaz. Kość.* R. 35: 1928 s. 365.

453. Pierwszy „synod" kościoła hodurowców w Polsce. *Gaz. Kość.* R. 35: 1928 s. 469-470.

454. Współudział duchowieństwa w naprawie Rzeczypospolitej. *Gaz. Kość.* R. 35: 1928 s. 333-334, 344-346, 351-353, 361-363, 378-380, 390-392.

455. Rec.: K. KOWALSKI: Filozofia Augusta Cieszkowskiego. P. 1929. *Gaz. Kość.* R. 35: 1928 s. 601-602, 614-615.

456. Edward Schuré. *Gaz. Kość.* R. 36: 1929 s. 212-213.

457. Rzekome przesilenie chrześcijaństwa w Chinach. *Gaz. Kość.* R. 36: 1929 s. 343-345.

458. Jakich zasad należy się trzymać w pracy literackiej przy korzystaniu z innych autorów? *Gaz. Kość.* R. 36: 1929 s. 495-496.

459. W sprawie nowoczesnego „stylu kaznodziejskiego". *Gaz. Kość.* R. 36: 1929 s. 574-576.

460. Wiktor Hugo. *Gaz. Kość.* R. 36: 1929 s. 62-65.

461. Lew Tołstoj. Charakterystyka człowieka i pisarza. *Gaz. Kość.* R. 36: 1929 s. 138-139, 149-150, 160-161.

462. Praca duszpasterska wśród inteligencji. *Gaz. Kość.* R. 36: 1929 s. 182-183, 197-198, 209-210, 220-222, 235-236, 247-248, 257-258, 273-274.

463. W sprawie służby domowej proboszcza i jego krewnych. *Gaz. Kość.* R. 36: 1929 s. 493-494.

464. Znaczenie zgody rządu włoskiego ze Stolicą Apostolską. *Gaz. Kość.* R. 36: 1929 s. 109-110.

465. Z najnowszych badań w dziedzinie spirytyzmu i medjumizmu. *Gaz. Kość.* R. 36: 1929 s. 86-89, 98-101, 110-113.

466. Rozwiązanie „Stowarzyszenia Wolnomyślicieli Polskich". *Gaz. Kość.* R. 36: 1929 s. 297.

467. Czego nas uczy śmierć o życiu ziemskim i o naszej nieśmiertelności. *Gaz. Kość.* R. 36: 1929 s. 281-282, 294-295, 303-305.

468. W sprawie misji religijnej Polski na kresach wschodnich. *Gaz. Kość.* R. 36: 1929 s. 565-567.

469. Nowy żywot św. Jana Vianneya. *Gaz. Kość.* R. 36: 1929 s. 329-330, 342-343, 358-359, 374-375.

470. Śp. X. Witold Czeczott. *Gaz. Kość.* R. 36: 1929 s. 79.

471. Rec.: A. KLISZEWICZ: Współczesny kryzys państwowości. Kr. 1929. *Gaz. Kość.* R. 36: 1929 s. 333-334.

472. Rec.: T. KOTARBIŃSKI: Elementy teorii poznania, logiki formalnej i metodologii nauk. Lw. 1929. *Gaz. Kość.* R. 36: 1929 s. 485-487.

473. Nowe wycieczki protestanta prze-

ciw religii katolickiej. *Gaz. Kośc.* R. 37: 1930 s. 43-44.

474. Nowy atak Boya Żeleńskiego na Kościół i duchowieństwo. *Gaz. Kośc.* R. 37: 1930 s. 221-223.

475. Odpowiedź na „Sprostowanie" szan. prof. W. Lutosławskiego. *Gaz. Kośc.* R. 37: 1930 s. 328-329.

476. W sprawie towianizmu. *Gaz. Kośc.* R. 37: 1930 s. 341-342, 355-356.

477. Walka o duszę naszej młodzieży. *Gaz. Kośc.* R. 37: 1930 s. 99-101.

478. Czego musimy żądać od Ministerstwa W.R. i O.P.? *Gaz. Kośc.* R. 37: 1930 s. 182-185.

479. Refleksje z powodu odczytu p. Ignacego Chrzanowskiego o „Polskim ideale wychowawczym". *Gaz. Kośc.* R. 37: 1930 s. 273-274, 384-385, 405-407, 419-420, 431-432, 454-455, 493-494. — Toż w osob. odb. Lw. 1931 8° s. 30.

480. W sprawie manii pojedynkowej. *Gaz. Kośc.* R. 37: 1930 s. 74.

481. Jeszcze o płacach emerytalnych naszych duszpasterzy. *Gaz. Kośc.* R. 37: 1930 s. 164.

482. W sprawie reformy prawa małżeńskiego w Polsce. *Gaz. Kośc.* R. 37: 1930 s. 197-198.

483. W sprawie nadzoru rządowego nad fundacjami dobroczynnemi. *Gaz. Kośc.* R. 37: 1930 s. 205-206.

484. W sprawie cenzury kościelnej książek religijnych. *Gaz. Kośc.* R. 37: 1930 s. 540.

485. Jeszcze o manii pojedynkowej. *Gaz. Kośc.* R. 37: 1930 s. 596-597.

486. Z dziedziny historiozofii. *Gaz. Kośc.* R. 37: 1930 s. 6-7.

487. Jeszcze o naszych wierszokletach. *Gaz. Kośc.* R. 37: 1930 s. 247-248.

488. Zawiedzione nadzieje syjonistów. *Gaz. Kośc.* R. 37: 1930 s. 529.

489. Nowe drogi, polityki społecznej. *Gaz. Kośc.* R. 37: 1930 s. 451-452.

490. W sprawie reformy ustroju społecznego. *Gaz. Kośc.* R. 37: 1930 s. 545-546.

491. Refleksje powyborcze. *Gaz. Kośc.* R. 37: 1930 s. 557-558, 570-571, 586-587.

492. Co mówi nawrócony pastor anglikański o swoich rodakach? *Gaz. Kośc.* R. 37: 1930 s. 79-80.

493. Boy-Żeleński o Przybyszewskim. *Gaz. Kośc.* R. 37: 1930 s. 81-83.

494. Co mówi o sobie nasz filozof-mistyk p. Wincenty Lutosławski? *Gaz. Kośc.* R. 37: 1930 s. 269-271.

495. O sceptycyzmie w najnowszej literaturze filozoficznej. *Gaz. Kośc.* R. 37: 1930 s. 351-353, 369-371, 440-441.

496. O niektórych błędach w wygłaszaniu kazań. *Gaz. Kośc.* R. 37: 1930 s. 569-570.

497. Rec.: W. CHARKIEWICZ: Zmierzch unii kościelnej na Litwie i Białorusi. Słonim 1929. *Gaz. Kośc.* R. 37: 1930 s. 9-10.

498. Rec.: BOY-ŻELEŃSKI: Pijane dziecko we mgle. W. 1929. *Gaz. Kośc.* R. 37: 1930 s. 45-46.

499. Kilka słów odpowiedzi pp. Hulka-Laskowskiemu i Boyowi Żeleńskiemu. *Gaz. Kośc.* R. 38: 1931 s. 33-34, 44-45.

500. Foerster o religii i o kształceniu charakteru, *Gaz. Kośc.* R. 38: 1931 s. 268-269, 281-283, 294-295.

501. Jeszcze o nowoczesnym stylu kaznodziejskim. *Gaz. Kośc.* R. 38: 1931 s. 78-79.

502. Lord Byron. *Gaz. Kośc.* R. 38: 1931 s. 314-316, 329-330, 339-340.

503. Msza wieczorna. *Gaz. Kośc.* R. 38: 1931 s. 32-33.

504. W sprawie solidarności duchowieństwa. *Gaz. Kośc.* R. 38: 1931 s. 326-327, 357.

505. Hiszpania republiką. *Gaz. Kośc.* R. 38: 1931 s. 211-212.

506. Bernard Shaw o bolszewikach. *Gaz. Kość.* R. 38: 1931 s. 415-416.

507. Nowy tom Patora. *Gaz. Kośc.* R. 38: 1931 s. 66-67.

508. Tłum.: Konstytucja Apostolska o uniwersytetach i fakultetach studiów kościelnych. *Gaz. Kośc.* R. 38: 1931 s. 338-339.

509. Delegacja ortodoksów na konferencji w Lambeth. *Gaz. Kośc.* R. 38: 1931 s. 425-426.

510. Warszawski „Przegląd Pedagogiczny" o śp. ministrze Czerwińskim. *Gaz. Kośc.* R. 38: 1931 s. 463-464.

511. Religijność Chińczyków. *Gaz. Kośc.* R. 38: 1931 s. 469-470.

512. W sprawie obrządku wschodniego. *Gaz. Kośc.* R. 38: 1931 s. 479-480.

513. Jeszcze kilka słów o profesorze Ignacym Chrzanowskim. *Gaz. Kośc.* R. 38: 1931 s. 482-484.

514. Rec.: M. BOBRZYŃSKI: Dzieje Polski w zarysie. T. 3. Dzieje porozbiorowe. W. 1931. *Gaz. Kośc.* R. 38: 1931 s. 523-525.

515. Rec.: F. KLIMKE: Historia filozofii. Tłum. F. Zbroja. T. 1-2. Kr. 1929-1930. *Gaz. Kośc.* R. 38: 1931 s. 46-47.

516. Wiara uczonych. *Gaz. Kośc.* R. 39: 1932 s. 49-50.

517. Zamachy samobójcze wśród młodzieży szkolnej. *Gaz. Kośc.* R. 39: 1932 s. 366.

518. Słów kilka w sprawie kazań o śmierci. *Gaz. Kośc.* R. 39: 1932 s. 152.

519. Honoriusz Balzac. *Gaz. Kośc.* R. 39: 1932 s. 350-352, 364-365.

520. W sprawie krytyki uprawianej w niektórych dziennikach i innych pismach periodycznych polskich. *Gaz. Kośc.* R. 39: 1932 s. 328-329.

521. Trzeci międzynarodowy kongres

archeologii chrześcijańskiej. *Gaz. Kośc.* R. 39: 1932 s. 445-446.

522. Czy porozumienie między Polską i Niemcami jest niemożliwe? *Gaz. Kośc.* R. 39: 1932 s. 210-211, 221-222.

523. Casus conscientiae. *Gaz. Kośc.* R. 39: 1932 s. 352-354, 361-362.

524. Rec.: M. SKRUDLIK: Zamachy na kult Bogarodzicy w Polsce. Miejsce Piastowe 1932. *Gaz. Kośc.* R. 39: 1932 s. 478-479.

525. Kilka słów o adwentystach, badaczach Pisma św. i innych. *Gaz. Kośc.* R. 40: 1933 s. 538-539.

526. Religia w historii. *Gaz. Kośc.* R. 40: 1933 s. 193-194, 338-339.

527. Nowy biskup diecezji tarnowskiej. *Gaz. Kośc.* R. 40: 1933 s. 85.

528. Rzeczy, o których się nie mówi. Artykuł dyskusyjny. *Gaz. Kośc.* R. 40: 1933 s. 89-90.

529. Rekolekcje domowe i na pół zamknięte. *Gaz. Kośc.* R. 41: 1934 s. 144-145.

530. Semikwietyzm ascetyczny. *Gaz. Kośc.* R. 40: 1934 s. 170.

531. Przejście na protestantyzm. *Gaz. Kośc.* R. 40: 1934 s. 207-208.

532. Kasa emerytalna dia księży. *Gaz. Kośc.* R. 41: 1934 s. 517-518.

533. Redagował pisma: *Gazeta Kościelna* [1907-1933] oraz *Miesięcznik Katechetyczny i Wychowawczy* [1911-1920] i zamieścił w nich ok. 2000 drobnych artykułów, informacji i recenzji.

II.

LECHICKI Cz.: Pechnik Aleksander Józef (1854-1935). W: *Pol. słow. biogr.* T. 25 s. 536-537, tamże literatura. — Ponadto: HAHN W.: Śp. ksiądz Dr Aleksander Pechnik. *Prąd.* R. 22: 1935 t. 28 s. 211-214; MILEWSKI M.: W drugą rocznicę śmierci śp. ks. dra A. Pechnika. *Gaz. Kośc.* R. 44: 1937 s. 87.

Ks. Ludwik Grzebień SJ

Pellowski Leon (1869-1948), popularyzator teologii.

Urodził się 13 IV 1869 r. w Kościerzynie w rodzinie nauczycielskiej. Naukę gimnazjalną odbywał w Brodnicy, gdzie złożył egzamin dojrzałości (1889). Po studiach teologicznych w seminarium diec. w Pelplinie, otrzymał 7 V 1894 r. święcenia kapłańskie. Był wikarym w Chojnicach, następnie w Pelplinie; pełnił tu również obowiązki prokuratora w Seminarium Duchownym i wykładał w zastępstwie „ritus et cantus" (1900-1091). Jako proboszcz w Dąbrównie na Mazurach (1901-1903) i w Złotowie (1903-1921) brał żywy udział w polskich organizacjach kulturalnych. Działając w Towarzystwie Czytelni Ludowych organizował w powiecie złotowskim polskie czytelnictwo. Jako prezes Powiatowej Rady Ludowej (1918-20) brał udział w Sejmie Dzielnicowym w Poznaniu (1918). Skoro Złotowszczyzna po I wojnie światowej pozostała w granicach Niemiec, został wydalony do Polski.

Został proboszczem w Dzwierznie k. Chełmży (1921-1948), gdzie pełnił obowiązki wizytatora nauki religii. Był też radcą duchownym, następnie kanonikiem honorowym kapituły chełmińskiej (1938) i dziekanem chełmżyńskim (1938-1939, 1945-1948). Odznaczony był Krzyżem Niepodległości, Złotym Krzyżem Zasługi i Orderem Polonia Restituta. W „krwawej jesieni" był aresztowany przez Niemców 17 X 7939 i więziony w Forcie VII w Toruniu oraz w Stutthofie, skąd około 20 XII 1939 r. został zwolniony z nakazem zamieszkania na terenie Generalnej Guberni. Zamieszkał u Ojców Augustianów najpierw w Prokocimiu, następnie w Krakowie. Po wojnie wrócił do Dzwierzna; zmarł dnia 4 VI 1948 r.

I.

1. Świat aniołów i demonów. [Wąbrzeźno] 1930 Nakł. autora, Czcionkami druk. Głosu Wąbrzeskiego 8° s. 116.

2. Problem zła. [Wąbrzeźno] 1931 Nakł. autora, Zakł. Graf. B. Szczuki w Wąbrzeźnie 8° s. 175.

3. Zagadnienie życia pozagrobowego. [Wąbrzeźno] 1935 Nakł. autora, Druk. B. Szczuka 8° s. 213.

II.

BUKOWSKI A.: Pellowski Leon. W: *Pol. słow. biogr.* T. 25 s. 563-564, tamże literatura.

Ks. Henryk Mross

Perkowski Leonard (1913-1967), popularyzator teologii, kaznodzieja. Urodził się 18 IV 1913 r. w Kromołowie miasteczku położonym na styku Zagłębia Dąbrowskiego i jury krakowsko-częstochowskiej w rodzinie mieszczańskiej. Po ukończeniu miejscowej szkoły powszechnej wstąpił w 1928 r. do Liceum św. Stanisława Kostki w Płocku, a po maturze w 1933 r. do Wyższego Seminarium Duchownego. Święcenia kapłańskie otrzymał 18 VI 1939 r. Pracował jako wikariusz w Mławie-Wólce i przez jakiś czas w czasie okupacji w Ciechanowie. Po wyzwoleniu w 1945 r. przez kilka miesięcy był proboszczem w Miszewku Strzałkowskim, następnie w latach 1945-1952 w Sikorzu, 1952-1962 w Imielnicy oraz od 1962 do 1967 r. w Karniewie. Od 1945 r. pracując w duszpasterstwie kontynuował studia na Uniwersytecie Jagiellońskim zdobywając 30 V 1945 r. magisterium a 16 VI 1951 r. doktorat na Wydziale Teologicznym. Często prowadził misje i rekolekcje w diecezji a także pisał kazania do „Biblioteki Kaznodziejskiej". Zmarł 29 IX 1967 w Gliwicach, pochowany w rodzinnym Kromołowie.

I.

1. Chrystus a postęp świata. *Sursum Corda*. R. 9: 1935 nr 1 s. 15-16.
2. Chrystus a kapłaństwo. *Sursum Corda*. R. 10: 1936 nr 3 s. 3-5.
3. Dzień chorych na parafii. *Sursum Corda*. R. 11: 1937 nr 1 s. 9-10.
4. „Divino Affante Spiritu" Piusa XII. *Mies. Past. Płoc*. R. 36: 1947 nr 5 s. 141-145.
5. Kościół Mistycznym Ciałem. *Bibl. Kazn*. T. 58: 1957 nr 5 s. 465-471.
6. Jezus Chrystus postacią historyczną. *Bibl. Kazn*. T. 58: 1957 nr 2 s. 126-131.
7. Jezus Chrystus prawdziwym Bogiem. *Bibl. Kazn*. T. 58: 1957 nr 2 s. 135-140.
8. Życie eucharystyczne w dawnych i dzisiejszych czasach. *Bibl. Kazn*. T. 58: 1957 nr 3 s. 283-288.
9. Wyrazem miłości Boga — dobra modlitwa. *Bibl. Kazn*. T. 59: 1957 nr 1 s. 28-34.
10. Bóg Ojciec odpuszcza grzechy. *Bibl. Kazn*. T. 59: 1957 nr 3 s. 204-208.
11. Krzyż umartwienia. *Bibl. Kazn*. T. 60: 1958 nr 1 s. 18-22.
12. Ofiara krzyża i ofiara mszy św. *Bibl. Kazn*. T. 60: 1958 nr 2 s. 103-107.
13. Rocznica męki i śmierci Pańskiej. *Bibl. Kazn*. T. 60: 1958 nr 3 s. 198-202.
14. Rocznica Świętej Soboty. *Bibl. Kazn*. T. 60: 1958 nr 3 s. 202-205.
15. Wielkość człowieka. *Bibl. Kazn*. T. 60: 1958 nr 4 s. 303-313.
16. Łaska uświęcająca życiem Bożym w nas. *Bibl. Kazn*. T. 60: 1958 nr 5 s. 454-458.
17. Liturgia sakramentów świętych. *Bibl. Kazn*. T. 60: 1958 nr 6 s. 541-545.
18. Sacerdos alter Christus. *Bibl. Kazn*. T. 61: 1958 nr 2 s. 87-91.
19. Objawienie Pańskie w dzisiejszych czasach. *Bibl. Kazn*. T. 61: 1958 nr 6 s. 415-419.
20. Działanie Zbawiciela w sakramencie pokuty. *Bibl. Kazn*. T. 62: 1959 nr 2 s. 95-98.
21. Odnowienie ślubów Jasnogórskich, *Bibl. Kazn*. T. 62: 1959 nr 4 s. 269-272.
22. Ciało w świetle dogmatu katolickiego. *Bibl. Kazn*. T. 62: 1959 nr 6 s. 475-479.
23. Królestwo Chrystusa królestwem życia. *Bibl. Kazn*. T. 63: 1959 nr 3 s. 163-167.
24. Kwiat małżeństwą — dziecko. *Bibl. Kazn*. T. 64: 1960 nr 5 s. 425-428.
25. Odrodzenie życia przez sakrament pokuty. *Bibl. Kazn*. T. 64: 1960 nr 2 s. 97-101.
26. Łaska uświęcająca w życiu małżonków. *Bibl. Kazn*. T. 65: 1960 nr 2 s. 69-73.
27. Niebezpieczeństwa zagrażające wierności. *Bibl. Kazn*. T. 66: 1961 nr 1 s. 16-19.
28. Boskie tchnienie Ducha Świętego. *Bibl. Kazn*. T. 68: 1962 nr 4-5 s. 213-215.
29. Potrzeba łaski w naszym życiu rodzinnym. *Bibl. Kazn*. T. 68: 1962 nr 3 s. 141-143.
30. Z Niepokalaną do Chrystusa. *Bibl. Kazn*. T. 69: 1962 nr 5 s. 257-260.
31. Kościół wychowawcą pokoleń wiernych. *Bibl. Kazn*. T. 69: 1962 nr 1 s. 15-18.
32. Prawa i obowiązki wychowawcze rodziny. *Bibl. Kazn*. T. 70: 1963 nr 1 s. 8-10.
33. Wychowanie jako apostolstwo słowa, modlitwy, cierpienia i czynu. *Bibl. Kazn*. T. 70: 1963 nr 3 s. 154-156.
34. Bóg jest miłością. *Bibl. Kazn*. T. 70: 1963 nr 4-6 s. 211-213.

II.

MAJ K.: Ks. dr Leonard Perkowski proboszcz parafii Karniewo. *Mies. Past. Płoc*. R. 54: 1969 nr 1-2 s. 47-49.

Ks. Michał Grzybowski

Peryt Marian (1907-1966) autor prac z teologii praktycznej. Urodził się w Łukowie 25 III 1907 r., syn Mieczyława i Władysławy z Ostrowskich. Ukończył Gimnazjum im. T. Kościuszki w Łukowie. Wstąpił do Seminarium Duchownego w Lublinie i 23 VI 1929 r. przyjął święcenia z rąk bpa M. L. Fulmana. Skierowany na studia na KUL ukończył Wydział Prawa ze stopniem magistra. Po studiach do roku 1939 pracował w Sądzie Biskupim w Lublinie. 17 XI 1939 r. został aresztowany przez gestapo. Osadzony w więzieniu na Zamku lubelskim, 3 XII 1939 r. przewieziony został do obozu koncentracyjnego w Oranienburgu, a 13 XII 1940 r. do obozu w Dachau. Oznaczony numerem 22683 przebywał tu do wyzwolenia 29 IV 1945 r. Po powrocie do kraju otrzymał 23 IX 1946 r. parafię w Mełgwi, 19 IX 1955 r. został mianowany proboszczem parafii Rozesłania Apostołów w Chełmie Lubelskim i dziekanem dekanatu Chełm Zachód. Na tym stanowisku pozostał do śmierci. Po wojnie angażował się do pracy społecznej. Napisał też wiele prac związanych z praktyką życia parafialnego i kościelnego. Zmarł 30 XI 1966 r. w Chełmie lubelskim.

I.

1. Warunki ekonomiczno-społeczne a praca duszpasterska w diecezji lubelskiej. *Wiad. Diec. Lub.* R. 17: 1935 nr 11 s. 336-351; nr 12 s. 377-388.
2. Dalsze głosy o artykule „Warunki ekonomiczno-społeczne a praca duszpasterska w diecezji lubelskiej". *Wiad. Diec. Lub.* R. 18: 1936 nr 3 s. 98-103.
3. Państwowy podatek gruntowy — a grunta kościelne. *Wiad. Diec. Lub.* R. 19: 1937 nr 1 s. 30-33.
4. O notowaniu wystąpień z Kościoła. *Wiad. Diec. Lub.* R. 19: 1937 nr 8-9 s. 260-262.
5. Uznanie dziecka nieślubnego w akcie urodzenia w teorii i praktyce. *Wiad. Diec. Lub.* R. 19: 1937 nr 11 s. 334-341.
6. Legitymacja dzieci nieślubnych przez zawarcie małżeństwa między ich rodzicami. *Wiad. Diec. Lub.* R. 20: 1938 nr 3 s. 101-104.
7. Moralne i cywilne skutki separacji małżonków na płaszczyźnie pracy duszpasterskiej. *Wiad. Diec. Lub.* R. 20: 1938 nr 5 s. 170-173.
8. O załącznikach przy aktach stanu cywilnego. *Wiad. Diec. Lub.* R. 20: 1938 nr 4 s. 143-146.
9. Chrzest dziecka nieznanych rodziców. *Wiad. Diec. Lub.* R. 20: 1938 nr 2 s. 63-65.
10. Dowody zastępujące akty stanu cywilnego. *Wiad. Diec. Lub.* R. 21: 1939 nr 5 s. 193-195.
11. Badanie stanu wolnego w świetle instrukcji Episkopatu Polski z dn. 9 IX 1946. *Wiad. Diec. Lub.* R. 24: 1946 nr 11 s. 412-419; nr 12 s. 468-474.
12. Odtworzenie aktu urodzenia i chrztu św. według przepisów prawa kanonicznego i prawa cywilnego. *Wiad. Diec. Lub.* R. 24: 1947 nr 10 s. 356-359.
13. Na marginesie kancelaryjnych obowiązków proboszcza. *Wiad. Diec. Lub.* R. 24: 1947 nr 10 s. 359-362.
14. Obowiązki parafii w przedmiocie płacenia składek na rzecz instytucji przymusowego ubezpieczenia. *Wiad. Diec. Lub.* R. 25: 1948 nr 11 s. 452-456.
15. Umowa o pracę ze służbą kościelną. *Wiad. Diec. Lub.* R. 25: 1948 nr 10 s. 380-382.
16. Zgoda rodziców i opiekunów na zawarcie małżeństwa małoletnich w świetle prawa i praktyki duszpasterskiej. *Wiad. Diec. Lub.* R. 25: 1948 nr 6-7 s. 287-290.
17. W sprawie listu Papieża. *Wiad. Diec. Lub.* R. 25: 1948 nr 6-7 s. 284-287.
18. Opóźnione sporządzenie aktu śmierci na podstawie dokumentów. *Wiad. Diec. Lub.* R. 25: 1948 nr 3 s. 137-142.
19. Rejestracja bibliotek parafialnych w ramach obowiązujących przepisów prawnych. *Wiad. Diec. Lub.* R. 26: 1949 nr 1 s. 42-44.
20. Chroniczne niedomagania kancelarii parafialnej. *Wiad. Diec. Lub.* R. 26: 1949 nr 4 s. 202-205.
21. Obowiązki duchowieństwa świeckiego o przedmiocie sporządzenia testamentu na podstawie Prawa Kanonicznego i Pierwszego Synodu Plenarnego. *Wiad. Diec. Lub.* R. 26: 1949 nr 5 s. 258-263.
22. Zobowiązanie materialno-prawne z zerwanych zaręczyn jako przypadek praktyki duszpasterskiej. *Wiad. Diec. Lub.* R. 27: 1950 nr 7-12 s. 89-91.

II.

GOLIŃSKI Z.: Biskupi i kapłani Lubelszczyzny w szponach gestapo. 1939-1945.

Lubl. 1946 s. 8-9; DĄBROWSKI Cz.: KUL w latach hitlerowskiej okupacji. *Życie i Myśl.* 1968 nr 10; SZOŁDRSKI W.: Martyrologium duchowieństwa polskiego... Rzym 1965 s. 200; DEPCZYŃSKI W.: Śp. ks. Mgr Marian Peryt (1907-1966) proboszcz parafii Rozesłania Apostołów, dziekan dekanatu chełmskiego wschodniego. *Wiad. Diec. Lub.* R. 42: 1968 nr 1-6 s. 135-136; DEPCZYŃSKI W.: Martyrologium duchownych diec. lubelskiej... Lubl. 1979 s. 23-24.

Ks. Franciszek Stopniak

Petrani Aleksy (1900-1977), profesor Katolickiego Uniw. Lubelskiego, kanonista.

Urodził się 11 V 1900 r. w Petersburgu, był synem Pawła, urzędnika, i Marii Weroniki z Ostrowskich. W l. 1909-1917 uczył się w Gimnazjum Klasycznym św. Katarzyny. Od 1918 r. studiował w piotrogrodzkim Instytucie Inżynierów Kolei Żelaznych Aleksandra I. W r. 1919 przerwał te studia i wstąpił do Seminarium Duchownego archidiecezji mohylewskiej w Piotrogrodzie. W 1921 r. wyjechał do Polski, gdzie w 1924 r. uzyskał obywatelstwo polskie. W 1921 r. dokończył III rok studiów teologicznych w warszawskim Seminarium Duchownym i jeszcze w tymże roku rozpoczął studia na Wydziale Teologicznym Uniw. w Innsbrucku. Tu otrzymał w 1923 r. święcenia kapłańskie, a w 1926 r. doktorat teologii. W l. 1926-1927 studiował w Instytucie Katolickim w Paryżu i uzyskał tamże licencjat z prawa kanonicznego. W l. 1927-1928 wykładał prawo kanoniczne w Lublinie w Seminarium Misyjnym. W l. 1928-1930 kontynuował studia kanoniczne w Papieskim Instytucie Prawa Kanonicznego i Rzymskiego Św. Apolinarego oraz w Papieskim Instytucie Studiów Wschodnich w Rzymie. Doktoryzował się z prawa kanonicznego w 1930 r. przedstawiając rozszerzoną dysertację z Innsbrucka „De relatione iuridica inter diversos ritus in Ecclesia Catholica". W Rzymie odbył też praktykę w Trybunale Roty Rzymskiej i Kongregacji Soboru. Od 1930 r. wykładał prawo kanoniczne w Seminarium Duchownym diecezji pińskiej. Od 1935 r. był rektorem tegoż seminarium, a od 1937 r. kanonikiem katedry pińskiej. W l. 1940-1944 przebywał w Warszawie, gdzie pełnił funkcję kapelana w Instytucie Radowym oraz wykładał prawo kanoniczne w tajnym seminarium księży orionistów i księży marianów. Był też kapelanem Armii Krajowej i w tym charakterze brał udział w powstaniu warszawskim. Habilitował się w r. 1945 na Wydziale Teologicznym Uniw. Warszawskiego w zakresie prawa kanonicznego.

Od 1 XI 1945 r. pracował na Katolickim Uniw. Lubelskim, początkowo jako zastępca profesora, a od 15 XII 1949 r. jako profesor nadzw. I katedry tekstu prawa kanonicznego na Wydziale Prawa Kanonicznego. Profesorem zw. został w 1966 r. W l. 1949-1950 sprawował funkcję prodziekana Wydziału Prawa Kanonicznego, w l. 1945-1971 był (z przerwami) kierownikiem połączonych zakładów Wydziału Prawa Kanonicznego, a w l. 1963-1971 kierował katedrą prawa rzymskiego. Wchodził w skład komitetu redakcyjnego „Zeszytów Naukowych KUL" (1958-1964) oraz „Roczników Teologiczno-Kanonicznych TN KUL" (1955-1964). Od 1957 do 1960 r. był przewodniczącym Delegowanego Trybunału Apostolskiego III Instancji w Lublinie. Z końcem r. akad. 1970/71 przeszedł na emeryturę, lecz prowadził nadal zajęcia zlecone. Zmarł 14 IV 1977 r. i został pochowany w Lublinie.

I.

1. O wyższości obrządku. *Gaz. Kośc.* R. 35: 1928 s. 582-584, 596-597.

2. Doktor nieszczęśliwych. *Prz. Powsz.* R. 46: 1929 t. 184 s. 200-210. Por. poz. 27.

3. Doskonałość kapłańska w świetle

nauki św. Tomasza z Akwinu. *Aten. Kapł.* R. 15: 1929 t. 23 s. 462-476.

4. O własnym obrządku w prawie kanonicznym. *Aten. Kapł.* R. 15: 1929 t. 24 s. 378-381.

5. Siemiatycze. *Tęcza.* R. 3: 1929 z. 9.

6. Pińsk. *Tęcza.* R. 3: 1929 z. 31.

7. Rec.: W. KOSIŃSKI: Metodyka nauczania religii, czyli katechetyka. Sandomierz 1929. *Aten. Kapł.* R. 15: 1929 t. 24 s. 218-219.

8. Rec.: W. GADOWSKI: Elementarny katechizm większy dla 7-klasowych szkół powszechnych i niższego gimnazjum. Wyd. 5. Kielce 1929. *Aten. Kapł.* R. 15: 1929 t. 24 s. 322-323.

9. Rec.: F. SAWICKI: Die vier Lebensalter. Paderborn. *Aten. Kapł.* R. 15: 1929 t. 24 s. 427.

10. Rec.: A. D'AGNEL, D'ESPINEY: Le scrupule. Comment le prévenir? Comment le guérir? Paris 1929. *Aten. Kapł.* R. 15: 1929 t. 24 s. 427-428.

11. Rec.: S. JANCZEWSKI: Rozwody w obliczu prawa. W. *Aten. Kapł.* R. 15: 1929 t. 24 s. 428.

12. Rec.: A. VALLET: Lourdes. Paris 1929. *Aten. Kapł.* R. 15: 1929 t. 24 s. 428.

13. Rec.: GRENTE: Sommes-nous les fils de la Sainte Église? Paris 1929. *Aten. Kapł.* R. 15: 1929 t. 24 s. 532.

14. De relatione iuridica inter diversos ritus in Ecclesia Catholica. Romae 1930 E. Marietti 8° s. IX, nlb. 3, 107.

15. Rec.: L. QUERBES: Un ouvrier de la restauration religieuse. Paris. *Aten. Kapł.* R. 16: 1930 t. 25 s. 100-101.

16. Rec.: F. PILET: Le secret marial de la sainteté selon le B. L.-M. Grignion de Montfort. Paris 1929. *Aten. Kapł.* R. 16: 1930 t. 25 s. 101.

17. Rec.: A. GALY: L'ami des pécheurs. Paris. *Aten. Kapł.* R. 16: 1930 t. 25 s. 203.

18. Rec.: Na marginesie procesu płockiego (Sekta Mariawitów). *Aten. Kapł.* R. 16: 1930 t. 25 s. 306-307.

19. Rec.: S. KRASOWSKI: Głośny lekarz — chirurg, a cichy działacz i reformator społeczny. P. 1926. *Aten. Kapł.* R. 16: 1930 t. 25 s. 307.

20. Rec.: J. MILLOT: Une histoire pour chaque jour du mois de Marie. *Aten. Kapł.* R. 16: 1930 t. 25 s. 308.

21. „Łusia" (1920-1926). W. 1931 16° s. 68.

22. Drohiczyn nad Bugiem. *Tęcza.* R. 5: 1931 nr 46.

23. Krates.. kim był? *Aten. Kapł.* R. 18: 1932 t. 29 s. 495-496. — Toż. *Myst. Christi.* R. 7: 1935/36 s. 172-174.

24. Kwestia rezerwatów we wzajemnym stosunku obrządków. *Aten. Kapł.* R. 18: 1932 t. 30 s. 486-489.

25. Prawo papieskie obowiązujące Kościoły wschodnie. *Gaz. Kośc.* R. 39: 1932 s. 510-511, 533-535.

26. Szymeczka. Wedle dziełka O. MARMOITON SJ pt. Simone de V. K. 1932 16° s. 72.

27. Fryderyk Józef Haas, doktor nieszczęśliwych. W. 1933 16° s. 20. Por. poz. 2.

28. An adsit ritus praestantior. *Apollinaris.* R. 6: 1933 s. 74-82. Por. poz. 1.

29. Do historii obrazu Trójcy Świętej. *Aten. Kapł.* R. 19: 1933 t. 31 s. 291-302.

30. O zadaniach i znaczeniu zebrań dekanalnych. *Aten. Kapł.* R. 19: 1933 t. 31 s. 375-380.

31. Kilka uwag o odpustach i władzy spowiedników w związku z obchodzonym jubileuszem. *Aten. Kapł.* R. 19: 1933 t. 32 s. 50-52.

32. Indeks książek zakazanych i jego rozciągłość. *Aten. Kapł.* R. 19: 1933 t. 32 s. 291-299.

33. Małżeństwa zawarte w Rosji... *Aten. Kapł.* R. 19: 1933 t. 32 s. 490-493.

34. Osobisty udział ostatnich papieży w nabożeństwach wschodnich. *Oriens.* R. 1: 1933 s. 21-22.

35. Zrównanie obrządków w prawie kanonicznym. *Oriens.* R. 1: 1933 s. 50-52.

36. Statystyka Kościoła wschodniego. *Gaz. Kośc.* R. 40: 1933 s. 137-138, 147-148.

37. Red.: Pamiętnik III-ej Konferencji kapłańskiej w sprawie unii kościelnej w Pińsku. Pińsk 1933 8° s. 148.

38. Perły kosztowne. Myśli różańcowe dla kapłanów. Według dziełka O. MEYERA. W. 1934 8° s. 76. — Toż. Wyd. 2. Wr. 1949 16° s. 64. — Toż. Wyd. 3. Olsztyn 1964 Warm. Wyd. Diec. 8° s. 61.

39. Red.: Pamiętnik IV-ej Pińskiej konferencji kapłańskiej w sprawie unii kościelnej. Pińsk 1934 8° s. 110, nlb. 6.

40. Wschodni pod prawem łacińskim. *Oriens.* R. 3: 1935 s. 13-15.

41. Z dyskusji pomiędzy O. Gemellim i O. Vermeerschem o procuratio abortus. *Aten. Kapł.* R. 21: 1935 t. 36 s. 60-77.

42. Obowiązek odprawiania mszy św. za lud przez proboszcza. *Aten. Kapł.* R. 22: 1936 t. 38 s. 288-290.

43. Poświęcenie różnych instytucji przy współudziale duchownych akatolików. *Aten. Kapł.* R. 22: 1936 t. 38 s. 390-392.

44. Red.: Pamiętnik V-ej Pińskiej konferencji kapłańskiej w sprawie unii kościelnej. Pińsk 1936 8° s. 144.

45. Rec.: P. A. ARRIGHINI: Educazione e medicina delle emozioni. Ad uso dei confessori, educatori. Torino 1934. *Rocz. Katol.* T. 13: 1936 s. 419-420.

46. Rec.: P. A. ARRIGHINI: La nuova medicina delle passioni. Torino 1934. *Rocz. Katol.* T. 13: 1936 s. 420-421.

47. Rec.: P. A. ARRIGHINI: L'educazione dei sentimenti. Torino 1934. *Rocz. Katol.* T. 13: 1936 s. 421.
48. Rec.: P. BOBER: Pojęcie tajnej przeszkody małżeńskiej w prawie kanonicznym. Lubl. 1935. *Rocz. Katol.* T. 13: 1936 s. 421-422.
49. Rec.: H. INSADOWSKI: Rzymskie prawo małżeńskie a chrześcijaństwo. Lubl. 1935. *Rocz. Katol.* T. 13: 1936 s. 422.
50. De bilinguibus lectionibus liturgicis. *Collect. Theol.* R. 18: 1937 s. 1-31.
51. De Sacra Congregatione pro Ecclesia Orientali eiusque facultatibus. *Apollinaris.* R. 10: 1937 s. 28-46.
52. De patriarcharum orientalium in ritus proprios ac particulariter circa ieiunia et festa potestate. *Apollinaris.* R. 10: 1937 s. 536-543.
53. Władza proboszczów w dyspensowaniu od świętowania. *Aten. Kapł.* R. 23: 1937 t. 39 s. 70-72.
54. Jakie sztandary wolno święcić? *Aten. Kapł.* R. 23: 1937 t. 39 s. 172-175.
55. De variis ritibus catholicis ac de suprema eos moderandi auctoritate. *Apollinaris.* R. 11: 1938 s. 502-514.
56. Fideles ad ritus orientales pertinentes. *Apollinaris.* R. 12: 1939 s. 94-102.
57. In ritu alieno celebrantes. *Apollinaris.* R. 12: 1939 s. 187-197.
58. Mistyk nieświadomy. *Tyg. Powsz.* R. 2: 1946 nr 8 s. 5.
59. Zasada większości w prawie kanonicznym. Rozprawy Wydziału Teologiczno-Kanonicznego. 1. Lubl. 1947 TN KUL 8° s. XXVII, 220.
60. Pozbawienie pogrzebu kościelnego. *Aten. Kapł.* R. 39: 1947 t. 47 s. 61-65.
61. Sprawy sporne oraz sposób ich załatwiania w Kościele. *Aten. Kapł.* R. 40: 1948 t. 48 s. 61-64.
62. Ślubność potomstwa w obowiązującym prawie kanonicznym. *Aten. Kapł.* R. 40: 1948 t. 49 s. 468-473.
63. Rec.: J. BAR: Relationes inter religioses et episcopum iuxta constitutiones Polonarum synodorum usque ad 1420 annum. Cracoviae 1940. *Aten. Kapł.* R. 40: 1948 t. 48 s. 393-394.
64. Rec.: J. BAR: Tercjarstwo franciszkańskie. Kr. 1945. *Aten. Kapł.* R. 40: 1948 t. 48 s. 394.
65. Rec.: I. ZEIGER: Historia iuris canonici. Vol. 1. De historia fontium et scientiae iuris canonici. Romae 1947. *Aten. Kapł.* R. 40: 1948 t. 48 s. 513-514.
66. Rec.: G. MOSCHETTI: Bibliographia iuris canonici. Romae 1942. *Aten. Kapł.* R. 40: 1948 t. 48 s. 514-515.
67. Rec.: S. GALASSO: De cleri collationibus (can. 131, 591). Dissertatio historico-juridica. Romae 1940. *Aten. Kapł.* R. 40: 1948 t. 49 s. 79-81.
68. Podwójne wybory papieża w roku 1130. *Rocz. Humanist.* T. 1: 1949 s. 17-38.
69. Prawo małżeńskie według Kodeksu prawa kanonicznego. *Rocz. Teol.-Kanon.* T. 1: 1949 s. 303-349.
70. O udowodnieniu ślubnego pochodzenia. *Aten. Kapł.* R. 41: 1949 t. 50 s. 156-163.
71. Uprawnienie potomstwa przez późniejsze małżeństwo rodziców. *Aten. Kapł.* R. 41: 1949 t. 50 s. 349-354.
72. Rec.: L. KÖSTER: De custodia sanctissimae Eucharistiae. Romae 1940. *Rocz. Teol.-Kanon.* T. 1: 1949 s. 398-401.
73. Rec.: F. GANGA: De processu canonisationis a primis Ecclesiae saeculis usque ad Codicem iuris canonici. Romae 1940. *Rocz. Teol.-Kanon.* T. 1: 1949 s. 402-404.
74. Rec.: C. HOLBÖCK: Die Bination. Rechtsgeschichtliche Untersuchung. Roma 1941. *Rocz. Teol.-Kanon.* T. 1: 1949 s. 405-408.
75. Rec.: E. LOMBARDI: De pastorum obligatione applicandi missam pro populo. Roma 1940. *Rocz. Teol.-Kanon.* T. 1: 1949 s. 408-411.
76. Rec.: F. FELTZ: De coniugum admissione in religionem. Roma 1941. *Rocz. Teol.-Kanon.* T. 1: 1949 s. 412-414.
77. Kolegium Duchowne w Petersburgu. Lubl. 1950 TN KUL 8° s. XXI, 152. Rozprawy Wydz. Teol.-Kanon. t. 12.
78. O sposobie interpretacji Kodeksu prawa kanonicznego. *Rocz. Teol.-Kanon.* T. 2: 1955 s. 159-175.
79. Parafia według obecnego prawa kościelnego. *Pol. Sacra.* R. 7: 1955 s. 375-386.
80. Rec.: S. INDELICATO: Le basi giuridiche del processo di beatificazione. Roma 1944. *Rocz. Teol.-Kanon.* T. 2: 1955 s. 302-308.
81. Rec.: S. INDELICATO: Il processo apostolico di beatificazione. Roma 1945. *Rocz. Teol.-Kanon.* T. 2: 1955 s. 309-316.
82. Geneza większości kwalifikowanej. *Rocz. Teol.-Kanon.* T. 3: 1956 z. 1 s. 311-320.
83. Genèse de la majorité qualifiée. *Apollinaris.* R. 30: 1957 s. 430-436. Por. poz. 82, 95.
84. Wizyta ks. Butkiewicza w Petersburgu. *Pol. Sacra.* R. 9: 1957 nr 1 s. 353-363.
85. Les doubles élections du pape en 1130. *Pol. Sacra.* R. 9: 1957 nr 2-3 s. 181-204. Por. poz. 68.
86. „Metus indirecte incussus" w stosunku do małżeństwa. *Pol. Sacra.* R. 9: 1957 nr 4 s. 215-224.

87. Hoc enim et Crates fecit philosophus. *Ruch Biblij.* R. 10: 1957 s. 66-68.
88. Rec.: Dictionnaire de Théologie Catholique... Concordat — Dissimulation. Paris 1955. *Prz. Teol.-Kanon.* T. 3: 1956 z. 2 s. 432-435.
89. Rec.: P. GLORIEUX: Pour revaloriser Migne. Tables rectificatives. Lille 1952. *Pol. Sacra.* R. 9: 1957 nr 1 s. 364-366.
90. Rec.: H. PLANITZ, T. BUYKEN: Bibliographie zur Deutschen Rechtsgeschichte. Frankfurt 1952. *Pol. Sacra.* R. 9: 1957 nr 2-3 s. 402-403.
91. Rec.: W. FUCHS: Juristische Bücherkunde. Göttingen 1953. *Pol. Sacra.* R. 9: 1957 nr 2-3 s. 403-404.
92. Rec.: K. STOLLREITHER: Internationale Bibliographie der juristischen Nachschlagewerke. Frankfurt 1955. *Pol. Sacra.* R. 9: 1957 nr 2-3 s. 404-405.
93. Rec.: K. REKŁAJTIS: Il servo di Dio Giorgio Matulewicz-Matulevicius... Roma 1955. *Pol. Sacra.* R. 9: 1957 nr 4 s. 231-237.
94. Rec.: H. WYCZAWSKI: Wprowadzenie do studiów w archiwach kościelnych. W. 1956. *Archeion.* T. 27: 1957 s. 349-358. Por. poz. 100.
95. Genèse de la majorité qualifiée. *Pol. Sacra.* R. 10: 1958 nr 1 s. 177-185. Por. poz. 82, 83.
96. Historia nauki prawa kanonicznego. *Pol. Sacra.* R. 10: 1958 nr 1 s. 187-190.
97. Zwyczaj w polskim prawie kościelnym. *Prawo Kanon.* R. 1: 1958 nr 1-2 s. 327-342.
98. Rec.: H. WYCZAWSKI: Błogosławiony Jan z Dukli. Życie i cześć pośmiertna. Kr. 1957. *Nasza Przeszł.* T. 8: 1958 s. 487-497.
99. Rec.: F. BĄCZKOWICZ: Prawo kanoniczne. T. 1-3. Opole 1957-1958. *Zesz. Nauk. KUL.* R. 2: 1959 nr 2 s. 117-121.
100. W odpowiedzi Ojcu Profesorowi Wyczawskiemu. *Archeion.* T. 31: 1959 s. 202-204. Por. poz. 94.
101. Nauka prawa kanonicznego w Polsce w XVIII i XIX wieku. TN KUL. Lubl. 1961 8° s. 396. Rozprawy Wydz. Teol.-Kanon. t. 25.
102. Rec.: *Polonica* ex libris „Obligationum et solutionum" Camerae Apostolicae ab a. 1373 colligit dr Joannes LISOWSKI. Romae 1960. *Zesz. Nauk. KUL.* R. 4: 1961 nr 2 s. 112-114.
103. Rec.: „Liber disparata antiqua continens" Alexandro Masoviensi episcopo tridentino dicatus praesentat dr Edmundus WINKLER. Romae 1960. *Zesz. Nauk. KUL.* R. 4: 1961 nr 2 s. 114-116.
104. W sprawie obsadzenia biskupstw augustowskiego i płockiego w latach 1896-1897. *Zesz. Nauk. KUL.* R. 5: 1962 nr 1 s. 83-88.
105. Dwa pomniki z dziejów unii kościelnej. *Arch. Bibl. Muz.* T. 4: 1962 s. 363-398.
106. W 80-lecie urodzin ks. profesora dra Kamila Kantaka. *Nasza Przeszł.* T. 16: 1962 s. 283-294.
107. W sprawie obsadzenia stolic biskupich w zaborze rosyjskim (1880-1883). *Prawo Kanon.* R. 5: 1962 nr 1-2 s. 149-166.
108. O staraniach biskupa Choromańskiego o utworzenie wydziału teologicznego przy Uniwersytecie Warszawskim. *Prawo Kanon.* R. 5: 1962 nr 3-4 s. 83-90.
109. Rec.: F. J. SCHMALE: Studien zum Schisma des Jahres 1130. Köln 1961. *Prawo Kanon.* R. 5: 1962 nr 1-2 s. 306-307.
110. Ks. Stanisław Płodzień. *Rocz. Teol.-Kanon.* T. 10: 1963 z. 4 s. 9-11.
111. Zakonna profesja in manus. *Rocz. Teol.-Kanon.* T. 10: 1963 z. 4 s. 113-123.
112. Szkolnictwo teologiczne w Polsce. *Prawo Kanon.* R. 7: 1964 nr 1-2 s. 127-200.
113. Reforma trydencka (w czterechsetlecie zakończenia soboru trydenckiego). *Prawo Kanon.* R. 7: 1964 nr 3-4 s. 1-20.
114. Wydział Prawa Kanonicznego KUL i jego działalność naukowa w czasie ostatniego dwudziestolecia. *Zesz. Nauk. KUL.* R. 8: 1965 nr 3 s. 27-32.
115. Synod biskupów, jego struktura i działalność. *Przew. Katol.* R. 1965 nr 52 s. 469-470.
116. Synod biskupów — jego struktura i działalność. *Zesz. Nauk. KUL.* R. 9: 1966 nr 3 s. 53-61.
117. Dziennik podróży do Petersburga Filipa Szumborskiego, biskupa chełmskiego, z roku 1840. *Arch. Bibl. Muz.* T. 13: 1966 s. 269-300.
118. O wywiezieniu biskupa Konstantego Ireneusza Łubieńskiego z Sejn w 1869 r. *Nasza Przesz.* T. 27: 1967 s. 215-233.
119. Relacja z ogólnej audiencji papieskiej w Castel Gandolfo dnia 10 sierpnia 1966 r. *Znak.* R. 19: 1967 nr 4 s. 583-587.
120. Ks. Arcybiskup Jerzy Matulewicz. Rzym 1968 16° s. 27.
121. Ks. Arcybiskup Jerzy Matulewicz. W: *Pro Christo et Ecclesia.* Praca zbiorowa dla uczczenia czterdziestej rocznicy zgonu Sługi Bożego Arcybiskupa Jerzego Matulewicza. Londyn 1968 s. 9-23.
122. Dzieje pewnej książki. *Arch. Bibl. Muz.* T. 17: 1968 s. 241-253.
123. Nieznany dokument króla Władysława Jagiełły. *Czas. Praw. Hist.* T. 20: 1968 z. 1 s. 217-220.
124. Wydział Prawa Kanonicznego Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego i jego działalność dydaktyczno-naukowa w ciągu ubiegłego pięćdziesięciolecia. *Rocz. Teol.-Kanon.* T. 15: 1968 z. 5 s. 5-65.
125. Porządek odbywania synodu bisku-

pów. *Rocz. Teol.-Kanon.* T. 15: 1968 z. 5 s. 85-97.

126. Rec.: Res Polonicae Elisabetha I Angliae regnante conscriptae ex archivis publicis Londoniarum... Romae 1961. *Archeion.* T. 48: 1968 s. 216-219.

127. Szkolnictwo teologiczne w Polsce. W: *Księga tysiąclecia katolicyzmu w Polsce.* Cz. 1. Lubl. 1969 s. 255-320.

128. W sprawie dekretu papieża Aleksandra III Audivimus. *Rocz. Teol.-Kanon.* T. 16: 1969 z. 5 s. 5-10.

129. Rec.: I. SPUSTEK: Polacy w Piotrogrodzie 1914-1917. W. 1966. *Prawo Kanon.* R. 12: 1969 nr 1-2 s. 354-360.

130. Śp. Ksiądz biskup Czesław Falkowski. *Zesz. Nauk. KUL.* R. 13: 1970 nr 1 s. 98-100.

131. Listy do biskupa Franciszka Albina Symona, sufragana mohylewskiego i rektora Akademii Duchownej w Petersburgu. *Studia Eccles.* T. 1: 1970 s. 41-79.

132. Monografia o metropolicie Siestrzencewiczu. *Prawo Kanon.* R. 13: 1970 nr 1-2 s. 292-309.

133. Biskup Matulewicz w Wilnie. *Tyg. Powsz.* R. 25: 1971 nr 40 s. 3.

134. Kasata klasztoru SS. Felicjanek w Warszawie w 1864 r. w świetle źródeł rosyjskich. *Nasza Przeszł.* T. 35: 1971 s. 153-162.

135. Z dziejów niszczenia unii w świetle źródeł rosyjskich. *Anal. Ord. S. Basilii Magni.* Sectio II. T. 7: 1971 z. 1-4 s. 266-271.

136. Rec.: S. OLSZAMOWSKA-SKOWROŃSKA: La correspondance des papes et des empereurs de Russie (1814-1878). Roma 1970. *Nasza Przeszł.* T. 34: 1971 s. 227-230.

137. Ks. Kazimierz Bukraba, biskup ordynariusz piński (1885-1946). *Nasza Przeszł.* T. 37: 1972 s. 209-242.

138. Łoziński Zygmunt, biskup piński (1870-1932). W: *Hagiografia polska.* T. 2. P. 1972 s. 33-46.

139. Matulewicz-Matulaitis Jerzy Bolesław, arcybiskup (1871-1927). W: *Hagiografia polska.* T. 2. P. 1972 s. 100-116.

140. Kasata domów zakonnych w Warszawie w 1864 roku w świetle źródeł rosyjskich. *Prawo Kanon.* R. 15: 1972 nr 1-2 s. 267-275.

141. O. ks. Wincentym Kraińskim. *Tyg. Powsz.* R. 25: 1972 nr 14 s. 6.

142. Artykuły w *Enc. katol.* T. 1: 1973: Aichner Simon, kol. 201; Akces w prawie kanonicznym, kol. 277; Aleksy św., kol. 350-352; Amulet, kol. 470-471; „Annuario Pontificio", kol. 633; Apelacja, kol. 740-741; Audytor, kol. 1062-1063.

143. W odpowiedzi księdzu profesorowi dr. Julianowi Atamanowi. *Nasza Przeszł.* T. 43: 1975 s. 275-284.

144. Kilka uwag na marginesie pracy S. Karoliny M. Kasperkiewicz pt. „Sługa Boży Józef S. Pelczar, biskup przemyski obrz. łac. Szkic biograficzny". Rzym 1972. *Nasza Przeszł.* T. 43: 1975 s. 284-300.

145. Biblioteka Seminarium Duchownego w Pińsku. *Arch. Bibl. Muz.* T. 32: 1976 s. 278-281.

146. Prawo kanoniczne w okresie oświecenia oraz w XIX i XX wieku. W: *Hist. teol. katol. w Pol.* T. 3 cz. 1 Lubl. 1976 s. 385-432.

147. Artykuły w *Enc. katol.* T. 2: 1976: Benedykt XIV, kol. 223-224; Bogdanowicz Walerian, kol. 712; Bukraba Kazimierz, kol. 1189-1190; Butkiewicz Bonawentura, kol. 1237; Capelli Aleksy, kol. 1322.

148. Początki zgromadzenia ks. Bronisława Markiewicza. *Prawo Kanon.* T. 20: 1977 nr 1-2 s. 151-168.

149. Sprawa wydalenia ks. Markiewicza ze zgromadzenia salezjanów. *Prawo Kanon.* T. 20: 1977 nr 3-4 s. 141-148.

150. Artykuły w *Enc. katol.* T. 3: 1979: Czochron Sebastian, kol. 921-922; Ćwierzowicz Franciszek Antoni, kol. 964.

II.

ZIELIŃSKI Z.: Petrani Aleksy. W: *Pol. słow. biogr.* T. 25 s. 680-681, tamże literatura.

Ks. Ludwik Grzebień SJ

Petrzyk Leopold (1889-1960), misjonarz, historyk Kościoła.

Urodził się 21 X 1889 r. w Krakowie na terenie parafii św. Szczepana. Był synem Leopolda i Jadwigi z domu Sasulskiej, która jako wdowa wstąpiła w 1926 r. do sióstr Bernardynek. Do szkół chodził w Krakowie; powszechną ukończył na Krowodrzy, a od 1900 r. był uczniem Małego Seminarium Księży Misjonarzy, do których wstąpił jeszcze jako gimnazjalista w 1905 r. Śluby wieczyste złożył po odbyciu dwuletniego seminarium internum 27 XI 1907 r. Studia filozoficzne i teologiczne odbył w Seminarium Duchownym w Krakowie na Stradomiu. Po święceniach kapłańskich, które otrzymał 21 IV 1912 r. do początku 1918 r. pracował w Krakowie na Nowej Wsi. Uczył tam j. polskiego, historii powszechnej,

historii Kościoła i geografii w Małym Seminarium, a równocześnie pomagał w pracy duszpasterskiej. W styczniu 1918 r. wysłany został do Warszawy, gdzie do 1927 r. sprawował obowiązki wikariusza w parafii św. Krzyża. Następnie otrzymał nominację na superiora domu i proboszcza parafii Najśw. Maryi Panny w Pabianicach. Pracując tam do 1933 r. prowadził na szeroką skalę działalność społeczną wśród robotników. Zainicjował m. in. budowę domów spółdzielczych i wstawiał się za strajkującymi, czym zyskał sobie zaufanie i autorytet u klasy robotniczej. Ponadto przeprowadził remont kościoła, nadając mu nowy, estetyczny wystrój wewnętrzny.

Od 1933 r. do 1935 Petrzyk był superiorem misjonarzy i pierwszym proboszczem parafii św. Wincentego a Paulo we Lwowie. Jako proboszcz zorganizował życie parafialne przy kościele św. Zofii, czyniąc zarazem starania o budowę nowego kościoła. Zniechęcony jednak trudnościami zrezygnował z dalszej pracy we Lwowie. W 1935 r. objął urząd dyrektora Sióstr Miłosierdzia prowincji warszawskiej i sprawował go do 1945 r. Po kapitulacji Warszawy w 1939 r. był przejściowo więziony na Pawiaku, a w czasie Powstania Warszawskiego, którego wybuch zastał go na Pradze, został ranny. Jeszcze w 1944 r. Petrzyk został superiorem i proboszczem parafii św. Krzyża w Warszawie, ale urzędy te mógł objąć dopiero po wyzwoleniu stolicy. Jako proboszcz zajął się przede wszystkim odbudową zniszczonego kościoła św. Krzyża i dzięki swej przedsiębiorczości w ciągu kilku lat doprowadził ją zasadniczo do końca, przywracając świątyni pierwotny wygląd. Dokonanie tego dzieła stało się możliwe dzięki uzyskanym od władz państwowych subwencjom, ofiarności parafian, a przede wszystkim zbiórce, którą przeprowadził, za specjalnym zezwoleniem B. Bieruta, w Stanach Zjednoczonych Am. Półn. Przebywając tam w r. 1946 i 1947 wygłaszał w ośrodkach polonijnych kazania i przemówienia patriotyczne; ogłosił również kilka artykułów na temat zbrodni hitlerowskich w okupowanej Polsce. W 1957 r. Petrzyk został mianowany ponownie superiorem i proboszczem parafii Najśw. Maryi Panny w Pabianicach. Z powodu choroby jednak w 1959 r. przestał pełnić wspomniane obowiązki i udał się na leczenie do Warszawy, gdzie zmarł na raka 15 V 1960 r. Został pochowany w grobowcu swego zgromadzenia na Powązkach.

I.

1. Społecznicy. *Meteor.* R. 1: 1909 s. 28.
2. Kwestia asymilacji Żydów. *Meteor.* R. 1: 1909 s. 39-41, 59-61.
3. Mój nowy wikary. [P. Scheehen. Opowieść z urywków pamiętnika proboszcza irlandzkiego. Przekł. z ang. W. 1904]. *Meteor.* R. 1: 1909 s. 73-76, 88-91.
4. Jak dziś Żydzi obchodzą święta pielgrzymie? *Meteor.* R. 2: 1910 s. 9-11, 46-48, 64-66, 85-87.
5. Jedni z wielu... *Meteor.* R. 2: 1910 s. 33-35.
6. Św. Józef w sztuce aż do XVII w. *Meteor.* R. 4: 1912 s. 44-46, 81-86, 97-102.
7. Sfinx. *Meteor.* R. 4: 1912 s. 221-223.
8. Przed Komunią św. *Meteor.* R. 4: 1912 s. 237.
9. Kościół św. Krzyża w Warszawie. W. 1920 Nakł. Zgrom. Ks. Misjonarzy, Druk. Synów Niemiry 16° s. 134, nlb. 2.
10. Historia parafii Najśw. Maryi Panny w Pabianicach. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 36: 1933 s. 22-33, 189-194, 313-319.
11. Sprawozdanie z dwudniowego zjazdu sióstr służebnych kierujących sierocińcami Zgromadzenia Sióstr Miłosierdzia Prowincji Warszawskiej. *Rocz. Obydw. Zgrom.* R. 39: 1936 s. 20-31.
12. Architektura kościoła św. Krzyża [w Warszawie]. *Rocz. Parafii św. Krzyża* [Warszawa]. R. 3: 1938 s. 3-14.
13. Katolicyzm i duchowieństwo katolickie podczas okupacji niemieckiej w Polsce 1939-1945. *Skarbiec Rodziny* [Erie, Pa.]. R. 29: 1946 nr 10 s. 3-6; nr 11 s. 12-15; nr 12 s. 4-9.

14. Co się stało z sercem Chopina. *Skarb Rodziny*. R. 29: 1946 nr 12 s. 17-20.
15. Niedola dzieci polskich podczas okupacji niemieckiej w Polsce od 1939 do 1945. *Patron* [Brooklyn]. R. 6: 1946 nr 29, 30, 31, 32, 33.
16. Podczas okupacji niemieckiej w Polsce. Ciąg dalszy wspomnień z osobistych przeżyć ks... *Skarb Rodziny*. R. 30: 1947 nr 3 s. 14-19 i numery następne, do których nie udało się dotrzeć.
17. W sprawie kościoła św. Krzyża. *Tyg. Warsz.* R. 4: 1948 nr 16 s. 8.

II.

SCHLETZ A.: Petrzyk Leopold (1889-1960). W: *Pol. słow. biogr.* T. 25: 1980 s. 711-712, tamże literatura; BOLUDAŃOWICZ M.: Zapomniano o ks. L. Petrzyku. *Słowo Powsz.* R. 33: 1980 nr 63, wyd. B. s. 3.

Stanisław Janaczek

Pęcherek Leon (1909-1969), muzykolog.

Urodził się 7 VI 1909 r. w Barycy, pow. Brzozów, jako syn Michała i Doroty z Sobkowiczów. Studia teologiczne odbył w Seminarium Duchownym w Przemyślu, otrzymując 25 VI 1933 r. święcenia kapłańskie. Od 1946 r. pracował jako wikary w Wałbrzychu, a następnie w parafii św. Maurycego we Wrocławiu. W 1952 r. ukończył studia z muzykologii na Uniw. Wrocławskim. W latach 1951-1958 prowadził wykłady z zakresu muzyki kościelnej w Seminarium Duchownym we Wrocławiu. W latach 1958-1967 był proboszczem we Wrocławiu-Muchoborze Wielkim, pełniąc równocześnie obowiązki referenta kurialnego do spraw organistów. Był też wicedziekanem dekanatu Wrocław-Zachód. W 1967 r. wrócił do pracy w Seminarium Duchownym, obejmując również kurialny referat muzyki kościelnej. Zginął śmiercią tragiczną 17 X 1969 r. koło Bolesławca Śląskiego i został pochowany na cmentarzu św. Wawrzyńca we Wrocławiu.

I.

1. Muzyka w kościele. Po Triduum Muzycznym w Katedrze Wrocławskiej. *Wrocł. Tyg. Katol.* R. 1: 1953 nr 11 s. 6.
2. O roratach. *Wrocł. Tyg. Katol.* R. 1: 1953 nr 14 s. 5.
3. Śpiewajmy kolędy. *Wrocł. Tyg. Katol.* R. 1: 1953 nr 17 s. 12.
4. Z racji uroczystości św. Cecylii — patronki muzyki. *Wrocł. Tyg. Katol.* R. 1: 1953 nr 13 s. 6.
5. Liturgiczne śpiewy żałobne. *Wrocł. Tyg. Katol.* R. 2: 1954 nr 47 s. 10.
6. Muzyka kościelna w Archidiecezji Wrocławskiej. *Wrocł. Tyg. Katol.* R. 2: 1954 nr 9 s. 10.
7. Najświętsza Maryja Panna w pieśni polskiej. *Wrocł. Tyg. Katol.* R. 2: 1954 nr 50 s. 4.
8. Śpiew kolęd podczas mszy św. *Wrocł. Tyg. Katol.* R. 2: 1954 nr 52 s. 18.
9. Encyklika o muzyce kościelnej. *Wrocł. Tyg. Katol.* R. 4: 1956 nr 42 s. 4.
10. Koncerty religijne w Katedrze Wrocławskiej. *Wrocł. Tyg. Katol.* R. 4: 1956 nr 10 s. 11.
11. Maryjo Królowo... módl się za nami. *Wrorł. Tyg. Katol.* R. 4: 1956 nr 22 s. 3, 6.
12. Homilia św. Germana Biskupa na uroczystość Niepokalanego Porzęcia NMP. [Wr. ok. 1950] 4° s. 2. Maszynopis. Bibl. Sem. Duch. we Wrocławiu. Sygn. III-3086.
13. Męka Pana naszego Jezusa Chrystusa według św. Mateusza. [Wr. ok. 1960] 4°. Światłokopia. Bibl. Sem. Duch. we Wrocławiu. Sygn. III-3074.
14. Kapłan na wieki. [Wr. ok. 1965]. Światłokopia. Bibl. Sem. Duch. we Wrocławiu. Sygn. III-3143.
15. Msza św. o Trójcy Przenajświętszej. Wr. 1966 4° s. 2. Światłokopia. Bibl. Sem. Duch. we Wrocławiu. Sygn. III-3029.
16. Wielki Czwartek, Wielki Piątek, Wielka Sobota, Rezurekcja. [Wr. ok. 1967] 4° s. 9, 8. Światłokopia. Bibl. Sem. Duch. we Wrocławiu. Sygn. III-3208.
17. Kompozycje części zmiennych Mszy św. na II Niedz. Adwentu, Boże Narodzenie [Pasterka], II Niedz. po Objawieniu, III Niedz. po Objawieniu, Siedemdziesiątnicę, Sześćdziesiątnicę, Pięćdziesiątnicę, Środę Popielcową, Rezurekcję, II Niedz. po Zesłaniu Ducha Św., VI Niedz. po Zesłaniu Ducha Św., Trójcę Świętą, Chrystusa Króla. Rkps. Archiwum SS. Elżbietanek we Wrocławiu.
18. Kompozycje części zmiennych Mszy św. na uroczystości maryjne: Zwiastowania, Wniebowzięcia, Niepokalanego Poczęcia, Matki Bożej Gromnicznej, Matki Bożej Częstochowskiej i Matki Bożej Różańcowej. Rkps. Archiwum SS Elżbietanek we Wrocławiu.
19. Kompozycje części zmiennych Mszy

św. ku czci św. Elżbiety, św. Józefa Oblubieńca NMP, św. Augustyna, św. Kosmy i Damiana, św. Michała Archanioła i św. Walentego. Rkps. Archiwum SS. Elżbietanek we Wrocławiu.

20. Wielki Tydzień. Rkps. Archiwum SS. Elżbietanek we Wrocławiu.

21. Kompozycje do obrazów Stachiewicza. Rkps. Archiwum SS. Elżbietanek we Wrocławiu.

22. Hymn o św. Elżbiecie. Rkps. Archiwum SS. Elżbietanek we Wrocławiu.

23. Kompozycje jubileuszowe. Rkps. Archiwum SS. Elżbietanek we Wrocławiu.

II.

Schematyzm diecezji wrocławskiej. Wrocław 1952-1964; URBAN W.: Archidiecezja Wrocławska w latach 1945-1965. *Nasza Przeszł.* T. 22: 1965 s. 53; Śp. ks. Leon Pęcherek. *Wrocł. Wiad. Kośc.* R. 25: 1970 nr 1 s. 27-30.

Ks. Józef Mandziuk

Pęckowski Michał, krypt.: Peem, (1883-1925), suplent Uniw. Jagiellońskiego, historyk Kościoła.

Urodził się 21 VI 1883 r. w Węgierce k. Jarosławia. Do Szkoły Ludowej uczęszczał we wsi rodzinnej, a do Gimnazjum staroklasowego w Jarosławiu i w Krakowie (Gimn. św. Jacka), gdzie też uzyskał świadectwo dojrzałości w 1903 r. Wstąpiwszy do Seminarium Duchownego w Krakowie, studiował teologię na Wydziale Teologicznym Uniw. Jagiellońskiego w latach 1903/4—1904/5, a następnie w Innsbrucku w latach 1905/6—1909/10. Święcenia kapłańskie przyjął 21 VII 1907 r. Doktorat teologii uzyskał w 1910 r.

Wróciwszy do diecezji, pełnił obowiązki wikariusza przy kościele św. Anny w Krakowie w latach 1910-1913. Równocześnie był suplentem katechetą w Gimnazjum IV i V i w latach 1911/12—1912/13 studiował historię na Wydziale Filozoficznym miejscowego Uniwersytetu. Od 1913 r. był katechetą Gimnazjum św. Jacka, a następnie w Szkole Realnej. W 1919 r. został powołany na suplenta przy katedrze historii Kościoła Powszechnego na Wydziale Teologicznym U.J. Tuż przed habilitacją zmarł na gruźlicę 29 V 1925 r.

I.

1. Ks. Mikołaja Cichowiusza T. J. „Wizerunek nieprawdy ariańskiej". Karta z dziejów polemiki religijnej w Polsce w XVII wieku. *Mies. Kośc. Unitas.* R. 2: 1910 t. 4 s. 277-290, 455-467.

2. Artykuły [co tydzień] pt. Ze spraw kościelno-politycznych w: *Głos Narodu.* R. 1914-1918. Na podstawie *Salzb. Katholische Kirchenzeitung* i *Köln. Volkszeitung.* Podpisywane krypt. Peem.

3. Józef Olechowski archidiakon i sufragan krakowski 1735-1806. Szkic historyczny. Z przedmową X. J. Fijałka. W Kr. 1926 Związek Kapłanów Diec. Krakowskiej 8° s. XXIV [pióra J. Fijałka], 213. — Toż w streszcz.: w: *Kwart. Teol. Wil.* R. 2: 1924 s. 522-546 i w osob. odb. Wil. 1924 8° s. 25.

II.

PERKOWSKA U.: Pęckowski Michał. W: *Pol. słow. biogr.* T. 25 s. 719-720, tamże literatura.

Ks. Hieronim Eug. Wyczawski

Pękala Karol (1902-1968), biskup sufragan diecezji tarnowskiej, popularyzator teologii, działacz społeczny i charytatywny, redaktor.

Urodził się 26 X 1902 r. w Siołkowej, par. Grybów. Do szkoły podstawowej uczęszczał w rodzinnym Grybowie. 4 klasy Gimnazjum ukończył w Nowym Sączu. W 1920 r. został przyjęty do Małego Seminarium w Tarnowie, dlatego też dalsze klasy gimnazjalne ukończył w tym mieście. W 1924 r. zdał maturę i został przyjęty do Wyższego Seminarium Duchownego w Tarnowie. W 1928 r. przyjął święcenia kapłańskie z rąk bpa L. Wałęgi. Przez jeden rok po święceniach pracował w Nowym Wiśniczu. W 1929 r. udał się do Francji, gdzie pracował jako duszpasterz wśród

wychodźców polskich. Po powrocie do diecezji został zamianowany sekretarzem Katolickiego Stowarzyszenia Młodzieży Męskiej, a w 1933 r. generalnym sekretarzem Akcji Katolickiej. Po erygowaniu diecezjalnego związku Caritas w 1927 r. ks. K. Pękala został dyrektorem tego związku. Mimo tylu zajęć ks. Pękala przygotowywał się do doktoratu, który uzyskał w 1939 r. na uniwersytecie Jana Kazimierza we Lwowie na podstawie pracy: „Caritas we współczesnej pracy duszpasterskiej".

Podczas wojny przez pewien czas wykładał teologię moralną w tarnowskim Seminarium Duchownym i był spowiednikiem kleryków. Szczególnie dużo dobrego zdziałał na odcinku miłosierdzia chrześcijańskiego spiesząc podczas wojny z pomocą materialną i duchową więźniom i cierpiącym w różnych obozach koncentracyjnych. Opiekował się również wysiedlonymi m. in. z tych części ziem polskich, które zostały wcielone do Rzeszy. Wielki talent organizacyjny, a jeszcze bardziej wielkie serce zwróciły uwagę hierarchii kościelnej i m. in. dzięki arcybiskupowi A. Sapieże został dyrektorem Krajowej Centrali Caritas. Jego aktywność objęła teraz cały kraj. Chcąc pogłębiać pracę i koordynować akcje redagował czasopismo „Caritas" wychodzące w Krakowie, podobnie jak to czynił w Tarnowie w zasięgu diecezjalnym. Aby powiększyć bazę materialną dwa razy wyjeżdżał do Stanów Zjednoczonych jako delegat Episkopatu Polskiego na zaproszenie Rady Polonii Amerykańskiej oraz Krajowego Zrzeszenia dla Spraw Charytatywnych (National Catholic Welfare Conference).

14 XII 1946 r. Pius XII prekonizował go na biskupa tytularnego Trokmady i sufragana tarnowskiego. Sakrę biskupią przyjął z rąk bpa J. Stepy w katedrze tarnowskiej 16 III 1947 r.

Po śmierci bpa J. Stepy 29 V 1959 r. został wybrany wikariuszem kapitulnym i sprawował rządy diecezją tarnowską do 26 V 1962 r., kiedy to przekazał je w ręce nowego Ordynariusza ks. bpa Jerzego Ablewicza. Od 1962 r. został przewodniczącym Komisji Episkopatu do Spraw Duszpasterstwa Dobroczynnego. Zmarł 14 VIII 1968 r. w Sozapolu k. Burgas w Bułgarii. Po przewiezieniu zwłok do Tarnowa odprawiono tu uroczystości pogrzebowe 1 i 2 września. Doczesne jego szczątki spoczęły w krypcie kościoła Matki Boskiej Fatimskiej koło sarkofagu bpa J. Stepy, którego był sufraganem.

I.

1. Rekolekcje zamknięte szkołą ducha apostolskiego u S.M.P. *Ruch Katol.* R. 3: 1933 s. 212-221.

2. Red.: Pamiętnik II tygodnia katolicko-społecznego w Tarnowie. Tarnów 1935 8° s. 224, nlb. 2.

3. Akcja charytatywna. W: *Pamiętnik II tygodnia...* Tarnów 1935 s. 172-180.

4. Aktualne zagadnienia i wskazania. W: *Pamiętnik II tygodnia...* Tarnów 1935 s. 79-87.

5. Czynniki pomocnicze dla rozwoju parafialnej akcji katolickiej. W: *Pamiętnik II tygodnia...* Tarnów 1935 s. 212-219.

6. Katolickie Stowarzyszenie Mężów. W: *Pamiętnik II tygodnia...* Tarnów 1935 s. 109-116.

7. Listy z podróży. *Nasza Sprawa.* R. 3: 1935 s. 414, 428, 455. Tytuły: Chrystus na przedmieściach Wiednia. 2. Nad Jeziorem czterech kantonów. 3. Na wzgórzu Montmartre. 4. W żelaznej obręczy.

8. Organizacja Akcji Katolickiej. W: *Pamiętnik II tygodnia...* Tarnów 1935 s. 46-56.

9. Rola i zadania D.I.A.K. W: *Pamiętnik II tygodnia...* Tarnów 1935 s. 55-58.

10. Zadania mężów w Akcji Katolickiej. W: *Pamiętnik II tygodnia...* Tarnów 1935 s. 100-108.

11. Co wieśniaczka Polska-Matka w ognisku domowym wnosi do postępu społecznego. *Własnymi Siłami.* R. 2: 1937 nr 7 s. 1. Streszczenie referatu wygłoszone w języku francuskim w Paryżu 22 VI 1927 na Międzynarodowym Kongresie, który odbył

się pod hasłem: „Matka — w ognisku domowym krzewicielką postępu ludzkiego".

12. Akcja Katolicka wobec komunizmu. P. 1938 Nacz. Inst. A. K., druk. Fr. Frajna i S-ka 8° s. 246.

13. Co robi Akcja Katolicka dla realizacji katolickiej nauki społecznej. *Ruch Katol.* R. 8: 1938 s. 166-172.

14. Nowe zadania programowe Akcji Katolickiej i środki ich realizacji. *Ruch Katol.* R. 8: 1938 s. 453-470.

15. Pozyskanie inteligencji dla katolickiej idei socjalnej. *Ruch Katol.* R. 8: 1938 s. 207-212.

16. Zdobywanie środowiska dla idei katolickiej. *Ruch Katol.* R. 8: 1938 s. 166-172.

17. Caritas we współczesnej pracy duszpasterskiej. Tarnów 1939 8° s. 283.

18. Caritas w parafii. *Caritas.* R. 1: 1945 nr 1/2 s. 10-12; R. 2: 1946 nr 1/2; nr 3; nr 4 s. 12-14.

19. Konieczność studium. *Caritas.* R. 2: 1946 nr 8 s. 25-28.

20. O życie wewnętrzne pracownika charytatywnego. *Caritas.* R. 2: 1946 nr 3.

21. „Owoc światłości jest w dobroci". *Caritas.* R. 2: 1946 nr 7 s. 20-22.

22. Postawa wewnętrzna pracownika charytatywnego. *Caritas.* R. 2: 1946 nr 6 s. 19-21.

23. Studium Ewangelii. *Caritas.* R. 2: 1946 nr 9 s. 16-18.

24. Wzór pracownika charytatywnego. *Caritas.* R. 2: 1946 nr 4 s. 19-21.

25. Amerykańska święta. *Tyg. Powsz.* R. 3: 1947 nr 1 s. 10, 11.

26. Dzieła miłości i miłosierdzia. *Caritas.* R. 3: 1947 s. 155-159.

27. Nasza wdzięczność i nasze zadania. *Caritas.* R. 4: 1948 s. 1.

28. Caritas w rodzinie. *Homo Dei.* R. 17: 1948 s. 513-516.

29. Caritas sacerdotalis. *Curr.* R. 97: 1948 s. 439-449. Referat z III Synodu diec. tarn.

30. Liga katolicka w Stanach Zjednoczonych. *Caritas.* R. 4: 1948 s. 6-10.

31. Miłosierdzie, ale jakie? *Caritas.* R. 4: 1948 s. 157.

32. Nadchodzą wielkie dni. *Caritas.* R. 4: 1958 s. 281.

33. Służmy rodzinie. *Caritas.* R. 4: 1948 s. 221.

34. Trzeba być dobrym jak chleb. *Caritas.* R. 4: 1948 s. 345.

35. Vicarius amoris Christi. *Homo Dei.* R. 17: 1948 s. 3-16.

36. Wzrastająca odpowiedzialność. *Caritas.* R. 4: 1948 s. 29.

37. Caritas sacerdotalis. *Homo Dei.* R. 18: 1949 s. 4-18.

38. Szkolenie pracowników charytatywnych. *Caritas.* R. 5: 1949 s. 377-381.

39. Rola wiernych w Mistycznym Ciele Chrystusa. *Homo Dei.* R. 26: 1957 s. 89-100.

40. „Dilexit Ecclesiam". Refleksje w 25-lecie zgonu Księdza Arcybiskupa Leona Wałęgi. *Curr.* R. 108: 1958 s. 253-257.

41. Kazanie pogrzebowe (na uroczystościach żałobnych z okazji pogrzebu ks. bpa Jana Stepy). *Curr.* R. 109: 1959 s. 358-366.

42. Orędzie wielkopostne. *Curr.* R. 110: 1960 s. 100-102.

43. Orędzie z okazji rozpoczęcia czwartego roku Wielkiej Nowenny przed Millenium. *Curr.* R. 110: 1960 s. 106, 107.

44. Orędzie w sprawie dodatkowej składki na seminarium duchowne. *Curr.* R. 110: 1960 s. 341-342.

45. Orędzie z okazji powodzi. *Curr.* R. 111: 1961 s. 27-30.

46. Orędzie z okazji niedzieli kapłańskiej. *Curr.* R. 111: 1961 s. 30-36.

47. Orędzie o wielkich sprawach małego dziecka. *Curr.* R. 111: 1961 s. 36-42.

48. Orędzie o jedności zespalającej wiernych z kapłanami. Curr. R. 111: 1961 s. 318-323.

49. Laudemus viros gloriosos. *Curr.* R. 112: 1962 s. 42-44.

50. Odezwa wielkopostna do duchowieństwa. *Curr.* R. 112: 1962 s. 162-164.

51. Orędzie księży biskupów z Tarnowa wyjeżdżających na II Sesję Soboru Watykańskiego. *Curr.* R. 112: 1962 s. 333-336. Podpisany też ks. bp dr Jerzy Ablewicz.

52. Przemówienie na powitanie nowego Biskupa Ordynariusza w dniu jego ingresu do kościoła katedralnego i do diecezji tarnowskiej. *Curr.* R. 112: 1962 s. 116-120.

53. Refleksje Ojca Soboru. *Tyg. Powsz.* R. 16: 1962 nr 52 s. 1.

54. Spettacolo di carita. O miłości ewangelicznej promieniującej z Soboru i dziejów Kościoła. *Curr.* R. 112: 1962 s. 374-376. Przemówienie w Radio Watykańskim 12 XII 1962.

55. Christo in aegrotis — Chrystusowi w Chorych. Kazanie na niedzielę XX po Zesł. Ducha Świętego. *Bibl. Kazn.* T. 79: 1967 s. 69-72.

II.

KUMOR B.: Pękala Karol. W: *Pol. słow. biogr.* T. 25 s. 727-728, tamże literatura. — Ponadto: ABLEWICZ J.: Przemówienie... w katedrze tarnowskiej [na pogrzebie]. *Curr.* R. 118: 1968 s. 281-283; TENŻE: Przemówienie... wygłoszone przed kościołem św. Józefa [na pogrzebie]. *Curr.* R. 118: 1968 s. 285; BEDNARCZYK P.: Przemówienie... [na pogrzebie]. *Curr.* R. 118: 1968 s. 278-281; Sprawozdanie z uroczystości pogrzebowych. *Curr.* R. 118: 1968 s. 275-278; Tragiczna śmierć ks. Biskupa Pękali. *Tyg. Powsz.* R. 22: 1968 nr 34 s. 5; WOJTYŁA

K.: Przemówienie... [na pogrzebie]. Curr. R. 118: 1968 s. 283-285; ABLEWICZ J.: Homilia... wygłoszona w kościele M. B. Fatimskiej w Tarnowie z okazji zjazdu dyrektorów duszpasterstwa dobroczynności. *Curr.* R. 128: 1978 s. 340-342; KAZIMIERCZYK A.: Poświęcenie epitafium dedykowanego biskupowi Karolowi Pękali w 10-ciolecie jego śmierci. *Curr.* R. 128: 1978 s. 347-351; WÓJTOWICZ St.: Biskup Karol Pękala jako apostoł miłosierdzia w diecezji tarnowskiej podczas wojny. *Curr.* R. 128: 1978 s. 351-361.

Ks. Adam Nowak

Pęski Adam Wiktor, krypt.: A. P., Ks. A. P., pseud.: Wiktor Płocki, Grochowalski, (1867-1930), kanonista, historyk diecezji, redaktor.

Urodził się 22 XII 1867 r. w Płocku jako syn Stanisława i Karoliny z Klejstów. W rodzinnym mieście uczęszczał do szkoły powszechnej i średniej. W 1887 r. wstąpił do miejscowego Seminarium Duchownego po ukończeniu którego w 1892 r. został skierowany przez władzę diecezjalną na dalsze studia teologiczne do Akademii Duchownej w Petersburgu zdobywając stopień kandydata teologii. Święcenia kapłańskie otrzymał 29 VI 1895 r. Początkowo pełnił funkcję sekretarza konsystorza generalnego w Płocku oraz był wikariuszem w katedrze dając się poznać jako gorliwy kapłan i utalentowany kaznodzieja. W 1902 r. bp J. Szembek powołał go do pracy w Seminarium Duchownym powierzając urząd wicerektora oraz zlecając kolejno wykłady: historii Kościoła, teologii moralnej, homiletyki oraz prawa kanonicznego. Obok zajęć seminaryjnych pełnił nadal obowiązki w konsystorzu otrzymując nominację na obrońcę węzła małżeńskiego. Był także rektorem kościoła seminaryjnego. Prowadził działalność pisarsko-publicystyczną. Był redaktorem tygodnika religijno-społecznego wydawanego w Płocku pt. „Mazur", pisał do „Przeglądu Katolickiego", „Przeglądu Powszechnego", „Śpiewu Kościelnego", „Dziennika Płockiego" i innych. Od 1910 r. do 1914 r. był redaktorem Encyklopedii kościelnej, do której napisał szereg haseł. W 1920 r. został redaktorem „Miesięcznika Pasterskiego Płockiego" urzędowego organu diecezji płockiej. Na tym stanowisku pracował do końca życia. W 1919 r. został powołany do pracy w Kurii diecezjalnej pomagając wydatnie ordynariuszowi diecezji A. J. Nowowiejskiemu. W Kurii był kierownikiem wydziału kultu i wizytacji pasterskich, komisarzem do spraw zakonnych, delegatem do spraw Zgromadzenia SS Pasjonistek, sędzią synodalnym, wizytatorem nauki religii w szkołach powszechnych oraz dyrektorem dzieł misyjnych. Brał czyny udział w pracach na skalę ogólnokrajową spełniając funkcję sekretarza generalnego Związku Misyjnego Duchowieństwa. W powierzonej pracy odznaczał się gorliwością i talentem organizacyjnym. W 1903 r. odznaczony został godnością kanonika honorowego kapituły katedralnej płockiej, w 1904 r. szambelanem papieskim, w 1909 kanonikiem gremialnym wymienionej kapituły a w 1925 prałatem papieskim. Zmarł 19 III 1930 r. w Płocku pochowany na miejscowym cmentarzu.

I.

1. Kilka słów o przedślubnej katechizacji. *Prz. Katol.* R. 35: 1897 nr 42 s. 659-661.
2. Śp. ks. Ignacy Radzymiński. *Echa Płoc. i Łomż.* R. 1: 1898 nr 45 s. 3.
3. Nabożeństwo październikowe. Płock 1898 Druk. K. Miecznikowskiego 16° s. 32.
4. Rec.: E. GRUBERSKI: Missa in honorem S. Sigismundi. Regensburg 1898. *Prz. Katol.* R. 36: 1898 nr 47 s. 752.
5. Nowenna do św. Stanisława Kostki z dodaniem jego życiorysu. Płock 1899 Druk. K. Miecznikowskiego 16° s. 48. — Toż. Wyd. 2. Płock 1918.
6. Nabożeństwo pasyjne. *Echa Płoc. i Łomż.* R. 2: 1899 nr 16 s. 1-2.
7. Nabożeństwo majowe. *Echa Płoc. i Łomż.* R. 2: 1899 nr 35 s. 1.
8. Rec.: E. GRUBERSKI: „Straszliwego Majestatu Panie". Msza na jeden głos z

organem. Płock 1899. *Echa Płoc. i Łomż.* R. 2: 1899 nr 31 s. 4.

9. Rec.: A. BRYKCZYŃSKI: Uwagi praktyczne o spowiedzi. W. 1892. *Prz. Katol.* R. 37: 1899 nr 8 s. 127-128.

10. Z Płocka. *Prz. Katol.* R. 38: 1900 nr 51 s. 814-815.

11. Kościół w Rostkowie pod wezwaniem św. Stanisława Kostki. *Echa Płoc. i Łomż.* R. 3: 1900 nr 68 s. 2.

12. Z Płocka. *Prz. Katol.* R. 39: 1901 nr 6 s. 94-95; nr 24 s. 378; nr 31 s. 488-489; nr 37 s. 587-588; nr 49 s. 780-781.

13. Ingres J. E. biskupa hr Szembeka do kolegiaty pułtuskiej. *Prz. Katol.* R. 39: 1901 nr 38 s. 606-607.

14. Dzień św. Stanisława Kostki. *Prz. Katol.* R. 39: 1901 nr 50 s. 795.

15. Z Płocka. *Prz. Katol.* R. 40: 1902 nr 21 s. 333-334; nr 22 s. 349-350; nr 29 s. 461-462; nr 36 s. 571-572; nr 50 s. 798-799.

16. Jaka jest nasza wada narodowa główna? *Prz. Katol.* R. 40: 1902 nr 4 s. 55-58.

17. Rozpoczęcie roku szkolnego w seminarium. *Prz. Katol.* R. 40: 1902 nr 41 s. 651.

18. Z Płocka. *Prz. Katol.* R. 41: 1903 nr 1 s. 10-11; nr 3 s. 61-62; nr 8 s. 124; nr 14 s. 220; nr 21 s. 333-334; nr 27 s. 428-429; nr 33 s. 523; nr 45 s. 729-730.

19. Konsekracja katedry. *Prz. Katol.* R. 41: 1903 nr 48 s. 762-764.

20. Zakończenie roku szkolnego w Seminarium. *Prz. Katol.* R. 41: 1903 nr 28 s. 446.

21. Dwie uroczystości biskupie. *Prz. Katol.* R. 41: 1903 nr 22 s. 347-348.

22. Wielki Tydzień. *Prz. Katol.* R. 41: 1903 nr 23 s. 365.

23. Śpiewacy lub psałterzyści w Polsce. W: *Enc. kośc.* T. 24 s. 213-218.

24. Sprawozdanie biskupie. W: *Enc. kośc.* T. 24 s. 331-333.

25. Sprawozdanie dziekańskie i proboszczowskie. W: *Enc. kośc.* T. 24 s. 333-335.

26. Strepa Jakub. W: *Enc. kośc.* T. 24 s. 606-607.

27. Z Płocka. *Prz. Katol.* R. 42: 1904 nr 13 s. 205; nr 20 s. 316-317; nr 27 s. 428-429; nr 42 s. 665-666.

28. Ingres do katedry płockiej J. E. ks. biskupa Apolinarego Wnukowskiego. *Prz. Katol.* R. 42: 1904 nr 50 s. 794-796.

29. Suchywilk Jan. *Enc. kośc.* T. 27 s. 112-116.

30. Świnka Jakub. *Enc. kośc.* T. 27 s. 290-295.

31. Szeptyccy biskupi. *Enc. kośc.* T. 27 s. 514-518.

32. Zakończenie jubileuszu Niepokalanego Poczęcia w Płocku. *Prz. Katol.* R. 43: 1905 nr 1 s. 10-11.

33. Post i Wielki Tydzień w Płocku. *Prz. Katol.* R. 43: 1905 nr 19 s. 292.

34. Z Płocka. *Prz. Katol.* R. 43: 1905 nr 26 s. 403-404.

35. Wizyta pasterska J. E. ks. Apolinarego Wnukowskiego, biskupa płockiego. *Prz. Katol.* R. 43: 1905 nr 34 s. 534; nr 47 s. 738-740; nr 48 s. 757-758; nr 49 s. 773-775.

36. Najnowsze prawodawstwo diecezjalne płockie. *Wiad. Past.* R. 1: 1905 nr 10 s. 664-670; nr 11 s. 724-730; nr 12 s. 783-790.

37. Szyszkowski Marcin. W: *Enc. kośc.* T. 28 s. 136-138.

38. Toruńskie colloquium. W: *Enc. kośc.* T. 28 s. 619-623.

39. Toruńska sprawa. W: *Enc. kośc.* T. 28: s. 623-626.

40. Z Płocka. *Prz. Katol.* R. 44: 1906 nr 4 s. 46.

41. Wizyta pasterska J. E. ks. biskupa Apolinarego Wnukowskiego w m. Pułtusku i dekanacie mławskim. *Prz. Katol.* R. 44: 1906 nr 6 s. 69-70; nr 7 s. 89-91.

42. Odznaczenie. *Prz. Katol.* R. 44: 1906 nr 35 s. 542.

43. Echa uroczystości jasnogórskich w diecezji płockiej. *Prz. Katol.* R. 44: 1906 nr 35 s. 542.

44. Rozpoczęcie roku szkolnego w Seminarium. *Prz. Katol.* R. 44: 1906 nr 39 s. 607.

45. Wizyta pasterska. *Prz. Katol.* R. 44: 1906 nr 40 s. 622.

46. Święcenie alumnów. *Prz. Katol.* R. 44: 1906 nr 45 s. 702.

47. Pierwsza konferencja dziekańska. *Prz. Katol.* R. 44: 1906 nr 52 s. 798-799.

48. Święta Cecylia. *Mazur.* R. 1: 1906 nr 38 s. 437-438.

49. Niepokalanie Poczęta. *Mazur.* R. 1: 1906 nr 400 s. 457-458.

50. Cudowna figura Najświętszej Marii Panny w Loretto. *Mazur.* R. 1: 1906 nr 41 s. 467-468.

51. Sztuczki mankietnickie w Płocku. *Mies. Past. Płoc.* R. 1: 1906 nr 8 s. 217-218.

52. Misje ojców Redemptorystów w Płocku. *Mies. Past. Płoc.* R. 1: 1906 nr 10 s. 267-269.

53. Przyczynek do dziejów misji naszego kraju w wieku XIX. *Mies. Past. Płoc.* R. 2: 1907 nr 1 s. 15-16.

54. Szkoła, młodzież a duchowieństwo. *Mies. Past. Płoc.* R. 2: 1907 nr 1 s. 3-6.

55. Signum temporis. *Mies. Past. Płoc.* R. 2: 1907 nr 2 s. 36-39.

56. Ks. Aleksander Zaremba kanonik katedralny płocki, prałat papieski. *Mies. Past. Płoc.* R. 2: 1907 nr 3 s. 53-55.

57. Rec.: „Głosy na czasie". P. 1906. *Mies. Past. Płoc.* R. 2: 1907 nr 6 s. 161-162.

58. Śp. ks. Leon Radwański. *Mies. Past. Płoc.* R. 2: 1907 nr 6 s. 162-163.
59. Śp. ks. Tomasz Trzemżalski. *Mies. Past. Płoc.* R. 2: 1907 nr 6 s. 163.
60. Śp. ks. Stanisław Ordon, dziekan i proboszcz mławski, kanonik kolegiaty pułtuskiej i nadliczbowy katedry płockiej. *Mies. Past. Płoc.* R. 2: 1907 nr 8 s. 218-219.
61. Konkordat z r. 1847. *Mies. Past. Płoc.* R. 2: 1907 nr 3 s. 74-76; nr 4 s. 101-103; nr 5 s. 135-137; nr 6 s. 154-157; nr 7 s. 181-182; nr 9 s. 237-239.
62. Rec.: *Kwartalnik Teologiczny*. R. 5 z. 3/4. *Mies. Past. Płoc.* R. 2: 1907 nr 10 s. 267-268.
63. Konsekracja dzwonu. *Prz. Katol.* R. 45: 1907 nr 9 s. 142.
64. Z Płocka. *Prz. Katol.* R. 45: 1907 nr 22 s. 350.
65. Wizyta pasterska. *Prz. Katol.* R. 45: 1907 nr 37 s. 589.
66. Pierwsze posiedzenie „Towarzystwa Bibliotek Parafialnych". *Prz. Katol.* R. 45: 1907 nr 40 s. 638-639.
67. Rozpoczęcie roku szkolnego. *Prz. Katol.* R. 45: 1907 nr 42 s. 669.
68. Uroczystość Imienia Jezus. *Mazur.* R. 2: 1907 nr 3 s. 17-18.
69. Święty Stanisław biskup krakowski. *Mazur.* R. 2: 1907 nr 20 s. 155-156; nr 21 s. 161-162; nr 22 s. 174-175; nr 23 s. 178-179; nr 24 s. 186-187; nr 25 s. 194-195.
70. Trąba Mikołaj. W: *Enc. kośc.* T. 29 s. 60-65.
71. Tydeman Gize. W: *Enc. kośc.* T. 29 s. 330-332.
72. Uchoński Jakub. W: *Enc. kośc.* T. 29 s. 421-424.
73. Unici. W: *Enc. kośc.* T. 29 s. 493-505.
74. Rekolekcje w seminarium, święcenia. *Prz. Katol.* R. 46: 1908 nr 13 s. 204-205.
75. Wolny Zjazd delegatów Parafialnych Związków Katolickich do Płocka. *Prz. Katol.* R. 46: 1908 nr 17 s. 271.
76. Sprawozdanie z pierwszego wolnego zjazdu delegatów Związków Parafialnych w Płocku. *Prz. Katol.* R. 46: 1908 nr 19 s. 298-301.
77. Zdrowie J. E. ks. biskupa. *Prz. Katol.* R. 46: 1908 nr 19 s. 301.
78. Z Płocka. *Prz. Katol.* R. 46: 1908 nr 23 s. 367 nr 50 s. 799.
79. Wyjazd J. E. ks. Apolinarego Wnukowskiego, arcybiskupa Mohylowskiego z Płocka. *Prz. Katol.* R. 46: 1908 nr 50 s. 798-799.
80. J. E. ks. Antoni Julian Nowowiejski, pasterz diecezji płockiej. *Prz. Katol.* R. 46: 1908 nr 51 s. 801-802.
81. Zakładajmy kasy pogrzebowe. *Mazur.* R. 3: 1908 nr 33 s. 260-261.
82. Collegium Psałterzystów, Lubinianum zwane. *Mies. Past. Płoc.* R. 3: 1908 nr 4 s. 137-140; nr 5 s. 159-160.
83. Pierwszy walny zjazd delegatów Związków Parafialnych w Płocku. *Mies. Past. Płoc.* R. 5: 1908 nr 5 s. 150-153.
84. Jego Ekscelencja ks. Antoni Julian Nowowiejski świeżo mianowany biskup płocki. *Mies. Past. Płoc.* R. 3: 1908 nr 12 s. 310-312.
85. Z Płocka. *Aten. Kapł.* R. 1: 1909 T. 1 s. 467-470.
86. Uroczystości ingresowe J. E. naszego pasterza. *Mies. Past. Płoc.* R. 4: 1909 nr 1 s. 5-9.
87. Echa poświęcenia kamienia węgielnego pod nowy kościół w Myszyńcu. *Mies. Past. Płoc.* R. 4: 1909 nr 9 s. 237-239.
88. Z historii płockiego Seminarium. *Mies. Past. Płoc.* R. 4: 1909 nr 12 s. 344-345.
89. Stary żebrak. *Mazur.* R. 4: 1909 nr 14 s. 111-112.
90. Do czego prowadzi bezbożność. *Mazur.* R. 4: 1909 nr 30 s. 274.
91. Z Czerwińska. *Mazur.* R. 4: 1909 nr 38 s. 367-368.
92. Janseniści, starokatolicy i marjawici albo spółka heretycka. *Mazur.* R. 4: 1909 nr 43 s. 423-424.
93. J. E. ks. Antoni Nowowiejski nowy pasterz płocki. *Mazur.* R. 4: 1909 nr 1 s. 2-3.
94. Płock. *Mazur.* R. 4: 1909 nr 2 s. 1-2.
95. Konsekracja J. E. ks. Antoniego Juliana Nowowiejskiego, biskupa płockiego. *Prz. Katol.* R. 47: 1909 nr 2 s. 29-30.
96. Uroczystości ingresowe J. E. pasterza płockiego. *Prz. Katol.* R. 47: 1909 nr 4 s. 51-53.
97. 20 Międzynarodowy kongres eucharystyczny. *Prz. Katol.* R. 47: 1909 nr 33 s. 524-525; nr 34 s. 541-542.
98. Z Wyszogrodu. *Mazur.* R. 5: 1910 nr 35 s. 491-492.
99. Rys historyczny płockiego Seminarium. *Mies. Past. Płoc.* R. 5: 1910 nr 6 s. 133-136; nr 7 s. 166-174.
100. Wargocki Andrzej. W: *Enc. kośc.* T. 30 s. 223-225.
101. Warszewicki Krzysztof. W: *Enc. kośc.* T. 30 s. 332-334.
102. Warszewicki Stanisław. W: *Enc. kośc.* T. 30 s. 334-339.
103. Węgierski Tomasz. W: *Enc. kośc.* T. 30 s. 507-508.
104. Węgrzynowicz Jan. W: *Enc. kośc.* T. 30 s. 523.
105. Węgrzynowicz Antoni. W: *Enc. kośc.* T. 30 s. 523-525.
106. Wężyk Jan. W: *Enc. kośc.* T. 30 s. 525-529.
107. Z Wyszogrodu. *Mazur.* R. 6: 1911 nr 33 s. 517.

108. Wijatyk. W: *Enc. kośc.* T. 31 s. 1-5.
109. Wichert Michał. W: *Enc. kośc.* T. 31 s. 12-14.
110. Wielewicki Jan. W: *Enc. kośc.* T. 31 s. 58-59.
111. Wielogłowski Walery. W: *Enc. kośc.* T. 31 s. 108-110.
112. Wielowiejski. W: *Enc. kośc.* T. 31 s. 110-111.
113. Wierciszewski Kazimierz. W: *Enc. kośc.* T. 31 s. 125-126.
114. Wierzbowscy. W: *Enc. kośc.* T. 31 s. 126-129.
115. Wincenty Lauri. W: *Enc. kośc.* T. 31 s. 405-407.
116. Wincenty Leryneński. W: *Enc. kośc.* T. 31 s. 407-411.
117. Wincenty Porticus. W: *Enc. kośc.* T. 31. s. 431-433.
118. Winca Piotr. W: *Enc. kośc.* T. 31 s. 446-447.
119. Wisznowaty Andrzej. W: *Enc. kośc.* T. 31 s. 488-490.
120. Witoszyński Ignacy. W: *Enc. kośc.* T. 31 s. 490-491.
121. Wittukind. W: *Enc. kośc.* T. 31 s. 522-523.
122. Wituński Augustyn. W: *Enc. kośc.* T. 31 s. 523-524.
123. Witwicki. W: *Enc. kośc.* T. 31 s. 524-527.
124. Witwicki Stefan. W: *Enc. kośc.* T. 31 s. 527-529.
125. Wizyta kościelna. W: *Enc. kośc.* T. 31 s. 524-538.
126. Władysław z Gielniowa. W: *Enc. kośc.* T. 31 s. 611-613.
126a. Co serce czuje. *Polak-Katolik.* R. 7: 1912 nr 325 s. 2-3. *
127. Chrześcijaństwo a dziecko. W: *Wiązanka literacka ziemi płockiej.* Płock 1913 s. 8-9.
128. Z Rembowa. *Mazur.* R. 8: 1913 nr 2 s. 21.
129. Wyszogród. *Mazur.* R. 8: 1913 nr 6 s. 86.
130. Co mówi o pojedynkach rozum i wiara? *Mazur.* R. 8: 1913 nr 7 s. 108-109.
131. Prawda a kłamstwo. *Mazur.* R. 8: 1913 nr 9 s. 129-131.
132. Tętno życia katolickiego w kongresach katolickich. *Mazur.* R. 8: 1913 nr 17 s. 257-250. — Toż w osob. odb. Płock 1913 Druk. K. Miecznikowskiego 8° s. 16.
134. Prymicje. *Mazur.* R. 8: 1913 nr 27 s. 420.
135. Z Rypina. *Mazur.* R. 8: 1913 nr 28 s. 437-438.
136. Nie doczekał. *Mazur.* R. 8: 1913 nr 33 s. 522-523.
137. Z Zuzeli. *Mazur.* R. 8: 1913 nr 38 s. 598.
138. Czy Żydzi używają krwi chrześcijańskiej w swoich obrzędach? *Mazur.* R. 8: 1913 nr 43 s. 673-675.
139. Tęsknota. *Mazur.* R. 8: 1913 nr 43 s. 683-684.
140. Z Przasnysza. *Mazur.* R. 8: 1913 nr 51 s. 811-813.
141. Co powinieneś uczynić, abyś był prawdziwie szczęśliwym? Płock 1913 Druk. K. Miecznikowskiego 8° s. 20.
142. Nowe organy. *Mies. Past. Płoc.* R. 8: 1913 nr 1 s. 34.
143. O małżeństwach mieszanych bez złożenia wymaganych zobowiązań. *Mies. Past. Płoc.* R. 8: 1913 nr 3 s. 74-79.
144. Wojsznarowicz. W: *Enc. kośc.* T. 32 s. 169-170.
145. Wolborz. W: *Enc. kośc.* T. 32 s. 184-189.
146. Wolwram Piotr. E: *Enc. kośc.* T. 32 s. 198-199.
147. Wolscy. W: *Enc. kośc.* T. 32 s. 237-241.
148. Wołłowicz Andrzej. W: *Enc. kośc.* T. 32 s. 257-258.
149. Wołucki Paweł. W: *Enc. kośc.* T. 32 s. 266-267.
150. Wornie-Miednicki. W: *Enc. kośc.* T. 32 s. 267-270.
151. Woskresieńscy. W: *Enc. kośc.* T. 32 s. 286-288.
152. Wota. W: *Enc. kośc.* T. 32 s. 288-290.
153. Wrandt. W: *Enc. kośc.* T. 32 s. 290.
154. Wszerecz Wawrzyniec. W: *Enc. kośc.* T. 32 s. 337.
155. Wyrwicz Karol. W: *Enc. kośc.* T. 32 s. 401-406.
156. Wysocki Jan. W: *Enc. kośc.* T. 32 s. 406-409.
157. Wysocki Szymon. W: *Enc. kośc.* T. 32 s. 407-409.
158. Wyszogród. W: *Enc. kośc.* T. 32 s. 416-420.
159. Zabłocki Franciszek. W: *Enc. kośc.* T. 32 s. 450-452.
160. Zaborowski Stanisław. W: *Enc. kośc.* T. 32 s. 452-453.
161. Zakroczym. W: *Enc. kośc.* T. 32 s. 494-497.
162. 25 kongres międzynarodowy Eucharystyczny w Lourdes. *Mies. Past. Płoc.* R. 9: 1914 nr 8 s. 274-278.
163. Dwudziesty piąty kongres międzynarodowy Eucharystyczny w Lurd. *Mazur.* R. 9: 1914 nr 32 s. 497-499.
164. Rec.: Pamiętniki ks. Wincentego CHOŚCIAK-POPIELA arcybiskupa warszawskiego. Kr. 1915. *Mies. Past. Płoc.* R. 11: 1916 nr 1 s. 40-42.
165. Rec.: Acta Capituli Plocensis ab an. 1514 ad an. 1577. Wyd. 3 Ulanowski. Kr. 1915. *Mies. Past. Płoc.* R. 11: 1916 nr 3 s. 89-92.

166. Rec.: M. MESCHLER: Na przyjście Pana. Kr. 1914. *Mies. Past. Płoc.* R. 11: 1916 nr 3 s. 92-93.

167. Rec.: M. MESCHLER: Nauka o Najś. Sakramencie w modlitwach i rozważaniach. Kr. 1914. *Mies. Past. Płoc.* R. 11: 1916 nr 3 s. 92-93.

168. Rec.: C. MEYNEKENS: Praktyczny podręcznik dla osób dążących do doskonałości i kierowników duchownych. Włocławek 1916. *Mies. Past. Płoc.* R. 11: 1916 nr 5 s. 165.

169. Rec.: A. BOROWSKI: Pontyfikat Piusa X a sakramenty święte. Włocławek 1916. *Mies. Past. Płoc.* R. 11: 1916 nr 5 s. 62-165.

170. Rec.: J. BOSKO: Życiorys sługi Bożego Dominika Savio wychowanka wielebnego ks. Bosko w Turynie. Oświęcim 1916. *Mies. Past. Płoc.* R. 11: 1916 nr 6 s. 194-195.

171. Wyższe Kursa Pedagogiczne Żeńskie Kat. Związku Kobiet Polskich. *Mies. Past. Płoc.* R. 11: 1916 nr 7 s. 212-213.

172. Baczność przed szkodnikami. *Mies. Past. Płoc.* R. 11: 1916 nr 7 s. 217-219.

173. Rec.: M. NOWAKOWSKI: Mowa wypowiedziana w 125-tą rocznicę konstytucji 3-go maja w królewskiej katedrze warszawskiej. *Mies. Past. Płoc.* R. 11: 1916 nr 7 s. 219.

174. Rec.: Mały katechizm rzymsko-katolicki dla dzieci miejskich. W. 1915. *Mies. Past. Płoc.* R. 11: 1916 nr 7 s. 220.

175. Rec.: W. JASIŃSKI: Kościół a sfery inteligentne. Włocławek 1916. *Mies. Past. Płoc.* R. 11: 1916 nr 7 s. 220-221.

176. Rec.: A. LIPIŃSKI: Małe muzeum biblijne w metropolitalnym Seminarium warszawskim. W. 1916. *Mies. Past. Płoc.* R. 11: 1916 nr 7 s. 219-220.

177. Odrodzenie wsi naszych. *Mies. Past. Płoc.* R. 11: 1916 nr 8 s. 234-236.

178. Rec.: E. CHWALEWIK: Zbiory polskie, archiwa, biblioteki, muzea i inne zbiory pamiątek przeszłości w Ojczyźnie i na obczyźnie w układzie alfabetycznym według miejscowości. W. 1916. *Mies. Past. Płoc.* R. 11: 1916 nr 8 s. 247-248.

179. Nasza diecezjalna prasa. *Mies. Past. Płoc.* R. 11: 1916 nr 9 s. 267-268.

180. Jeszcze o wydawnictwach Towarzystwa „Czytaj". *Mies. Past. Płoc.* R. 11: 1916 nr 9 s. 270-271.

181. Rec.: J. MARCINKOWSKI: Inwentarz zamku krakowskiego sporządzony w r. 1787. Kr. 1905; Gostynin i zamek gostyński. W. 1908; Rodziny zaszczycone szlachectwem w Królestwie Polskim 1815-1836. W. 1907; Dawne dobra i lasy rządowe w Królestwie Kongresowym. W. 1911. *Mies. Past. Płoc.* R. 11: 1916 nr 9 s. 272.

182. Rec.: W. WITTYG: Exlibrysy bibliotek polskich XVII i XVIII wieku. W. 1916. *Mies. Past. Płoc.* R. 11: 1916 nr 9 s. 271-272.

183. W palącej sprawie organistów. *Mies. Past. Płoc.* R. 11: 1916 nr 10 s. 291-292.

184. Amicus Plato, magis amica veritas. *Mies. Past. Płoc.* R. 11: 1916 nr 11 s. 325-327.

185. O nasze podręczniki do Historii Powszechnej. *Mies. Past. Płoc.* R. 11: 1916 nr 11 s. 341-344.

186. Noc wigilijna. *Mazur.* R. 11: 1916 nr 15 s. 261-262.

187. W palącej kwestii podręczników do Historii Powszechnej. *Kur. Płoc.* R. 2: 1916 nr 278 s. 1-2; nr 279 s. 2.

188. Oberammergan i przedstawienia pasyjne. *Kur. Płoc.* R. 2; 1916 nr 65 s. 2; nr 67 s. 2; nr 68 s. 2; nr 69 s. 2; nr 70 s. 2.

189. Katedra płocka dawniej i teraz. W: *Kalendarz „Mazur"*. Płock 1916.

190. Periculum in mora. *Mies. Past. Płoc.* R. 12: 1917 nr 2 s. 53-54.

191. Przyszłość protestantyzmu w Anglii. *Mies. Past. Płoc.* R. 12: 1917 nr 4 s. 109-112.

192. Przyszłość Francji. *Mies. Past. Płoc.* R. 12: 1917 nr 5 s. 130-131.

193. Rec.: A. NOWOWIEJSKI: Wykład liturgii Kościoła katolickiego. T. 4 cz. 2. Płock 1916. *Mies. Past. Płoc.* R. 12: 1917 nr 6 s. 160-162.

194. Tatuś wrócił *Mazur.* R. 12: 1917 nr 7 s. 54.

195. „Zmartwychwstał Pan zaiste". *Mazur.* R. 12: 1917 nr 14 s. 105-106.

196. Nabożeństwo majowe. *Mazur.* R. 12: 1917 nr 19 s. 145-146.

197. Jak to było u nas przed stu laty i co wtedy jadali w Warszawie ludzie nawet bogaci. *Mazur.* R. 12: 1917 nr 19 s. 150-151.

198. Święty Stanisław Kostka, patron młodzieży, patron Polski całej! *Mazur.* R. 12: 1917 nr 45 s. 353-354.

199. Kolendy. *Kur. Płoc.* R. 3: 1917 nr 4 s. 2; nr 5 s. 2; nr 7 s. 2-3.

200. Kościół poreformacki w Płocku. W: *Kalendarz „Przyjaciel Rodzin Katolickich"*. Płock 1917 s. 5-8.

201. Rec.: A. NOWOWIEJSKI: Płock. Monografia historyczna. Płock 1917. *Mies. Past. Płoc.* R. 13: 1918 nr 2 s. 51-54.

202. O młodzież naszą. *Mies. Past. Płoc.* R. 13: 1918 nr 3 s. 63-65.

203. Watykan a Włochy. *Mies. Past. Płoc.* R. 13: 1918 nr 3 s. 68-69.

204. Nowa kodyfikacja prawa kanonicznego. *Mies. Past. Płoc.* R. 13: 1918 nr 5 s. 103-105.

205. Z Płocka. *Mies. Past. Płoc.* R. 13: 1918 nr 7 s. 148.

206. Na progu drugiego roku istnienia

szkoły organistowskiej w Płocku. *Mies. Past. Płoc.* R. 13: 1918 nr 8 s. 161-162.

207. Rec.: E. JEZIERSKI: Dzieje powszechne według najświeższych źródeł dla użytku szkół i samouków. W. 1918. *Mies. Past. Płoc.* R. 13: 1918 nr 8 s. 162-165.

208. Rec.: A. DOMAŃSKA: Legendy z życia świętych z ilustracjami. P. 1917. *Mies. Past. Płoc.* R. 13: 1918 nr 9 s. 187-188.

209. Rec.: M. BARTYNOWSKI: Apologetyka podręczna, obrona wiary katolickiej. Kr. 1918. *Mies. Past. Płoc.* R. 13: 1918 nr 10 s. 204.

210. Przed pół wiekiem. *Mies. Past. Płoc.* R. 13: 1918 nr 12 s. 239-241.

211. Nowy podręcznik do historii powszechnej. *Kur. Płoc.* R. 4: 1918 nr 190 s. 3; nr 192 s. 2.

212. Pożyteczna książka. *Kur. Płoc.* R. 4: 1918 nr 198 s. 1.

213. J. E. ks. Antoni Nowowiejski biskup płocki. Płock 1918 16° s. 7.

214. Pobyt w Płocku pierwszego Nuncjusza Apostolskiego Alojzego Lippomana w 1556 r. *Kur. Płoc.* R. 4: 1918 nr 216 s. 1.

215. Przewodnia myśl katolicyzmu. *Kur. Płoc.* R. 4: 1918 nr 209 s. 2; nr 210 s. 2; nr 212 s. 2; nr 213 s. 2; nr 214 s. 2; nr 215 s. 2; nr 226 s. 2; nr 233 s. 2. — Toż w osob. odb. Płock 1918 Druk. Kuriera Płockiego 8° s. 28.

216. O dusze dzieci naszych. *Kur. Płoc.* R. 4: 1918 nr 294 s. 2.

217. Przewodnia myśl katolicyzmu. Płock 1918 Druk. L. Rosińskiego 16° s. 14.

218. Sprawa rzymska. Płock 1918 Druk. „Kuriera Płockiego" 8° s. 20. Odb. z *Kuriera Płockiego.*

219. Rec.: Z. TOPÓR: Na Monsalvat. P. 1919. *Mies. Past. Płoc.* R. 14: 1919 nr 1 s. 18-19.

220. Wytrąćmy oręż socjalistom. *Mies. Past. Płoc.* R. 14: 1919 nr 2 s. 29-31.

221. Tegoroczna majowa wizyta pasterska. *Mies. Past. Płoc.* R. 14: 1919 nr 3 s. 53-56.

222. Sprawa zmniejszania dni świątecznych. *Mies. Past. Płoc.* R. 14: 1919 nr 6 s. 95-97.

223. Fragment z wizyty pasterskiej. *Mies. Past. Płoc.* R. 14: 1919 nr 6 s. 107-108.

224. Rec.: J. TEODOROWICZ: „Mnie żyć jest Chrystus". P. 1919. *Mies. Past. Płoc.* R. 14: 1919 nr 7 s. 130-131.

225. Stolica Apostolska w obronie karności Kościelnej. *Mies. Past. Płoc.* R. 14: 1919 nr 8 s. 133-136.

226. Rec.: J. KLACZKO: Pisma z lat 1849-1851. P. 1919. *Mies. Past. Płoc.* R. 14: 1919 nr 9 s. 182-183.

227. Co mówią nauczyciele francuscy o szkole bezwyznaniowej. *Kur. Płoc.* R. 5: 1919 nr 3 s. 1.

228. Wielkie dni Uniwersytetu Wileńskiego. *Kur. Płoc.* R. 5: 1919 nr 230 s. 1.

229. Syzyfowa praca. *Kur. Płoc.* R. 5: 1919 nr 261 s. 1.

230. Multiplex consanquintas. *Mies. Past. Płoc.* R. 14: 1919 nr 3 s. 62-63.

231. Stolica Apostolska w obronie karności kościelnej. *Mies. Past. Płoc.* R. 14: 1919 nr 8 s. 133-136.

232. Cenzury w ogólności i ekskomuniki w szczególności według nowego kodeksu prawa kanonicznego. *Mies. Past. Płoc.* R. 14: 1919 nr 5 s. 57-61.

233. Przyczynek do historii nietykalności sekretu spowiedzi w naszej diecezji. *Mies. Past. Płoc.* R. 15: 1920 nr 1 s. 3-8.

234. Kilka słów o odwiedzinach kolędowych. *Mies. Past. Płoc.* R. 15: 1920 nr 1 s. 13-15.

235. Katechizm a służba dworska. *Mies. Past. Płoc.* R. 15: 1920 nr 3 s. 51-52.

236. Kurs katechetyczny w Poznaniu. *Mies. Past. Płoc.* R. 15: 1920 nr 8 s. 123.

237. Rec.: T. CZAPUTA: Życie i śmierć męczennika bł. Jana Sarkandra. Cieszyn 1920. *Mies. Past. Płoc.* R. 15: 1920 nr 8 s. 128.

238. O duszę żołnierską. *Kur. Płoc.* R. 6: 1920 nr 20 s. 1.

239. Jak się obchodzili bolszewicy z duchowieństwem katolickim w diecezji naszej. *Kur. Płoc.* R. 6: 1920 nr 212 s. 2-3.

240. Z pod kul bolszewickich czyli jak ocalał, skazany przez bolszewików na rozstrzelanie ksiądz Ludwik Zatryb wikariusz w Ostrołęce. *Kur. Płoc.* R. 6: 1920 nr 231 s. 2.

241. „Nie ma pracy na małej parafii". *Mies. Past. Płoc.* R. 17: 1922 nr 3 s. 51-53.

242. Smutny koniec marjawityzmu na podstawie dokumentów. Płock 1923 Druk. A. Gzowski 8° s. 16.

243. Działalność misyjna Zw. Misyjnego Kleru. *Prz. Katol.* R. 4 (powojenny): 1925 s. 644-646.

244. Uroczysta akademia ku czci Ojca św. Piusa XI. *Dz. Płoc.* R. 4: 1925 nr 38 s. 1-2.

245. „Tantum ergo Sacramentum veneremur cernui". *Mies. Past. Płoc.* R. 20: 1925 nr 12 s. 448-451.

246. Kolędy. *Mies. Past. Płoc.* R. 20: 1925 nr 12 s. 465-8.

247. Uroczystości Rostkowskie. *Mies. Past. Płoc.* R. 21: 1926 nr 9 s. 345-350.

248. 700-rocznica śmierci św. Franciszka z Asyżu. *Dz. Płoc.* R. 5: 1926 nr 229 s. 2-3.

249. Poświęcenie figury św. Stanisława Kostki na sali pobenedyktyńskiej. *Dz. Płoc.* R. 5: 1926 nr 261 s. 2.

249a. List z Płocka. *Polak-Katolik.* R. 17: 1926 nr 42 s. 4.

250. Na misje. Płock 1927 Druk. A. Gzowskiego 16° s. 28.
251. Rec.: D. LOUISNET: Życie mistyczne. Lw. 1927. *Mies. Past. Płoc.* R. 22: 1927 nr 1 s. 37-38.
252. Wobec najazdu sekciarskiego. *Mies. Past. Płoc.* R. 22: 1927 nr 4 s. 137-139.
253. Rec.: K. WAIS: Ontologia czyli metafizyka ogólna. Lw. 1926. *Mies. Past. Płoc.* R. 22: 1927 nr 4 s. 156-157.
254. Rec.: Błogosławiona Bronisława patronka Polski. Lw. 1926. *Mies. Past. Płoc.* R. 22: 1927 nr 4 s. 156.
255. O metodzie nauczania religii. *Mies. Past. Płoc.* R. 22: 1927 nr 5 s. 170-173; nr 6 s. 215-218.
256. Dwie procesje w Londynie. *Mies. Past. Płoc.* R. 22: 1927 nr 6 s. 228-229.
257. W służbie Chrystusa. J. E. ks. biskup Adolf Piotr Szelążek biskup łucki. *Mazowsze Płockie i Kujawy.* R. 2: 1927 nr 3 s. 17-18.
258. J. E. ks. biskup Władysław Krynicki, pasterz diecezji kujawskiej. *Mazowsze Płockie i Kujawy.* R. 2: 1927 nr 12 s. 116.
259. Misjonarze. Płock 1928 Druk. A. Gzowskiego 8° s. 39.
260. Sufragan diecezji łuckiej J. E. ks. biskup Stefan Walczykiewicz. *Mies. Past. Płoc.* R. 23: 1928 nr 9 s. 266-267.
261. Z parafii Słupno. *Mies. Past. Płoc.* R. 23: 1928 nr 9 s. 282.
262. Rocznica papieska. *Dz. Płoc.* R. 7: 1928 nr 35 s. 2.
263. Gorzkie żale. *Dz. Płoc.* R. 7: 1928 nr 47 s. 3.
264. Z Ciechanowa. *Dz. Płoc.* R. 7: 1928 nr 153 s. 2; nr 163 s. 2; nr 226 s. 2; nr 234 s. 2.
265. Związek Misyjny Duchowieństwa. W: *Księga pamiątkowa Międzynarodowego Akademickiego Kongresu Misyjnego... 1927.* P. 1928 s. 282-289.
266. Kilka uwag z powodu nowego Rytuału. *Mies. Past. Płoc.* R. 24: 1929 nr 1 s. 7-9.
267. Kapłański jubileusz Ojca św. Piusa XI. *Mies. Past. Płoc.* R. 24: 1929 nr 1 s. 1-3.
268. Święcenia kapłańskie dla kobiet w sekcie marjawickiej. *Mies. Past. Płoc.* R. 24: 1929 nr 4 s. 114-116.
269. Święto cywilizacji chrześcijańskiej. *Dz. Płoc.* R. 8: 1929 nr 3 s. 2.
270. O małżeństwo katolickie. *Dz. Płoc.* R. 8: 1929 nr 34 s. 2.
271. Papież wolnym w Rzymie. *Dz. Płoc.* R. 8: 1929 nr 36 s. 2.
272. O ideały. *Dz. Płoc.* R. 8: 1929 nr 40 s. 2.
273. Wysadzić fundamenty. *Dz. Płoc.* R. 8: 1929 nr 42 s. 2.
274. Z racji 8 rocznicy koronacji ojca św. Piusa XI. *Dz. Płoc.* R. 9: 1930 nr 36 s. 4.
275. Błagalne nabożeństwo za Polskę. *Dz. Płoc.* R. 9: 1930 nr 59 s. 2.
276. Jeszcze o nabożeństwie ekspijacyjnym za Rosję. *Dz. Płoc.* R. 9: 1930 nr 61 s. 3.
277. Artykuły w *Enc. kośc.* T. 33: Załuski Andrzej Stanisław s. 14-15; Załuski Ludwik Bartłomiej s. 22-23; Załuski Marcin s. 23; Zamoyski Jan s. 58-62.

II.

KLIMKIEWICZ F.: Śp. ks. Adam Pęski prałat Jego Świątobliwości, kanonik bazyliki katedralnej, redaktor „Miesięcznika Pasterskiego". *Mies. Past. Płoc.* R. 25: 1930 nr 4 s. 97-105; Nad świeżą mogiłą. *Dz. Płoc.* R. 9: 1930 nr 68 s. 2; I. CHARSZEWSKI: Nad grobem śp. ks. prałata Adama Pęskiego. *Mazowsze Płockie i Kujawy.* R. 5: 1930 nr 1/2 s. 8-9; W. JEZUSEK: Udział ks. Adama Pęskiego w organizowaniu i rozwoju Zgromadzenia Sióstr Pasjonistek. *Prawo Kanon.* R. 15: 1972 nr 1/2 s. 231-247; W. GÓRALSKI: Ks. Adam Wiktor Pęski (1867-1930). *Prawo Kanon.* R. 15: 1972 nr 3/4 s. 301-310; TENŻE: Pęski Adam Wiktor. W: *Polscy kanoniści.* W. 1981 cz. 2 s. 108-109.

Ks. Michał Grzybowski

Pęski Aleksander Stanisław, krypt.: x. Al.; Ks. Al.; Ks. Al. P. (1880-1953), prałat papieski, popularyzator teologii.

Urodził się 15 XI 1880 r. w Płocku jako syn Stanisława i Karoliny z Klejstów. Był młodszym bratem Adama również kapłana diecezji płockiej znanego profesora Seminarium Duchownego i publicysty. Po ukończeniu szkoły powszechnej i gimnazjum wstąpił w 1899 r. do miejscowego Seminarium Duchownego, które ukończył otrzymując 12 VI 1905 r. święcenia kapłańskie. Kolejno pełnił funkcje wikariusza w Krzynowładze Małej 1905-1906, Ciechanowie 1906, Pałukach 1906-1907, Czyżewie 1907-1908, Winnicy 1908-1909, Wyszogrodzie 1909-1913. Od 1913 r. był proboszczem w Duczyminie a w 1916 r. przeniósł się do Ciachcina.

W 1920 r. otrzymał posadę prefekta gimnazjum im. Krasińskiego w Ciechanowie na której był do 1939 r. W uznaniu zasługi w 1931 r. otrzymał godność prałata papieskiego. Okres wojny spędził na parafii pomagając w duszpasterstwie. Po wojnie powrócił do pracy prefektorskiej w Ciechanowie pełniąc także funkcje rektora kościoła poaugustiańskiego. W 1950 r. przeszedł na emeryturę. Zmarł 8 I 1953 r. w Ciechanowie i tam został pochowany.

I.

1. Z Ciechanowa. *Mazur.* R. 1: 1906 nr 12 s. 134, nr 26 s. 299.
2. Z Pułtuska. *Mazur.* R. 4: 1909 nr 26 s. 222.
3. Z Czerwińska. *Mazur.* R. 4: 1909 nr 38 s. 367-368.
4. Z Wyszogrodu. *Mazur.* R. 4: 1909 nr 39 s. 378-379.
5. Z Wyszogrodu. *Mazur.* R. 5: 1910 nr 10 s. 113-114; nr 12 s. 140; nr 26 s. 360; nr 35 s. 491-492.
6. Z Ziemi wyszogrodzkiej. Rekolekcje przed spowiedzią wielkanocną. *Mazur.* R. 5: 1910 nr 12 s. 40.
7. Z Wyszogrodu. *Mazur.* R. 6: 1911 nr 10 s. 149-150; nr 30 s. 470; nr 33 s. 517; nr 43 s. 670.
8. Śp. Franciszek Cybulski. *Mazur.* R. 7: 1912 nr 49 s. 774.
9. Z Wyszogrodu. *Mazur.* R. 7: 1912 nr 51 s. 805.
10. Z Rembowa. *Mazur.* R. 8: 1913 nr 2 s. 21; nr 12 s. 182-183.
11. Wyszogród. *Mazur.* R. 8: 1913 nr 6 s. 86.
12. Prymicje. *Mazur.* R. 8: 1913 nr 27 s. 420-421.
13. Nie doczekał. *Mazur.* R. 8: 1913 nr 33 s. 522-523.
14. Z Przasnysza. *Mazur.* R. 8: 1913 nr 51 s. 811-813.
15. Kazania pasyjne. Płock 1914 Druk. K. Miecznikowskiego 8° s. 55.
16. W Prusy za zarobkiem... po swobodę. *Mazur.* R. 9: 1914 nr 11 s. 170-171; nr 13 s. 202-203; nr 14 s. 218-219; nr 15 s. 234.
17. Ziemia Przasnyska po walkach. *Kur. Płoc.* R. 1: 1915 nr 61 s. 2-3.
18. Płockie Stowarzyszenie katolickich sług św. Zyty. *Kur. Płoc.* R. 2: 1916 nr 85 s. 3.
19. Baczność wsi polska. *Mazur.* R. 11: 1916 nr 12 s. 94.
20. Strzeżmy się przed włóczęgami. *Mazur.* R. 11: 1916 nr 12 s. 94.
21. Św. Wawrzyniec. *Mazur.* R. 11: 1916 nr 13 s. 102.
22. Praca ukojeniem. *Mazur.* R. 11: 1916 nr 14 s. 110.
23. Dążmy do zgody. *Mazur.* R. 11: 1916 nr 14 s. 105-106.
24. Gorzkie Żale. *Mazur.* R. 12: 1917 nr 11 s. 81-82.
25. Co to znaczy być prawdziwym chrześcijaninem — katolikiem? *Mazur.* R. 12: 1917 nr 12 s. 89-90.
26. Kościół katolicki a oświata. *Mazur.* R. 12: 1917 nr 13 s. 97-98; nr 15 s. 113-114.
27. Przetrwamy. *Mazur.* R. 12: 1917 nr 23 s. 177-178.
28. Cześć Najświętszego Serca Jezusowego. *Mazur.* R. 12: 1917 nr 24 s. 185-186.
29. Słowa a czyny. *Kur. Płoc.* R. 5: 1919 nr 90 s. 2-3.
30. Zajrzyjmy w siebie. *Kur. Płoc.* R. 5: 1919 nr 93 s. 1.
31. Rec.: J. KLACZKO: Pisma z lat 1849-1851. P. 1919. *Mies. Past. Płoc.* R. 14: 1919 nr 9 s. 182-183.
32. Kilka słów o odwiedzinach kolędowych. *Mies. Past. Płoc.* R. 15: 1920 nr 1 s. 13-15.
33. Katechizm a służba dworska. *Mies. Past. Płoc.* R. 15: 1920 nr 3 s. 51-52.
34. Rec.: T. CZAPUTA: Życie i śmierć Męczennika bł. Jana Sarkandra. Cieszyn 1920. *Mies. Past. Płoc.* R. 15: 1920 nr 8 s. 128.
35. Z Ciechanowa. *Dz. Płoc.* R. 2: 1923 nr 153 s. 4; nr 169 s. 3.
36. Dni papieskie. *Mies. Past. Płoc.* R. 19: 1924 nr 3 s. 70-71.
37. Słów kilka o Sodalicji Marjańskiej w Ciechanowie. *Mies. Past. Płoc.* R. 19: 1924 nr 4 s. 103-104.
38. Kurs dokształcający dla księży prefektów w Lublinie. *Mies. Past. Płoc.* R. 19: 1924 nr 8 s. 214-216.
39. Z Ciechanowa. *Mies. Past. Płoc.* R. 19: 1924 nr 12 s. 392-393.
40. Uroczystość ku czci św. Stanisława Kostki. *Mies. Past. Płoc.* R. 21: 1926 nr 1 s. 27-28.
41. Z Ciechanowa. *Mies. Past. Płoc.* R. 21: 1926 nr 3 s. 116-117; nr 7 s. 268.
42. Uroczystość św. Stanisława Kostki, poświęcenie sztandaru Sodalicji. *Mies. Past. Płoc.* R. 21: 1926 nr 12 s. 461-462.
43. O metodzie nauczania religii. *Mies. Past. Płoc.* R. 22: 1927 nr 5 s. 170-173; nr 6 s. 215-218.
44. Zjazd koleżeński w Małkini. *Mies. Past. Płoc.* R. 22: 1927 nr 1 s. 30-31.
45. Z Ciechanowa. *Mies. Past. Płoc.* R. 23: 1928 nr 1 s. 31-33.
46. Pogrzeb śp. ks. Remigiusza Jankow-

skiego. *Mies. Past. Płoc.* R. 23: 1928 nr 2 s. 63-65.

47. Śp. ks. Remigiusz Jankowski. *Mies. Past. Płoc.* R. 23: 1928 nr 2 s. 68-70.

48. Z parafii Słupno. *Mies. Past. Płoc.* R. 23: 1928 nr 9 s. 282.

49. Z Ciechanowa. *Dz. Płoc.* R. 8: 1929 nr 39 s. 2.

50. Poświęcenie pomnika śp. ks. kan. Remigiusza Jankowskiego. *Mies. Past. Płoc.* R. 24: 1929 nr 1 s. 26.

51. Słowo refleksyjne o akcji katolickiej. *Mies. Past. Płoc.* R. 24: 1929 nr 3 s. 75-77.

52. Kurs katechetyczny w Krakowie. *Mies. Past. Płoc.* R. 24: 1929 nr 5 s. 142-145.

53. Obchód dziesięciolecia Związku Sodalicji Marjańskich uczniów szkół średnich w Polsce. *Mies. Past. Płoc.* R. 25: 1930 nr 8 s. 267-270.

54. Ku czci św. Stanisława Kostki. *Mies. Past. Płoc.* R. 25: 1930 nr 12 s. 403-404.

55. Z Ciechanowa. *Dz. Płoc.* R. 9: 1930 nr 89 s. 2-3; nr 91 s. 2; nr 94 s. 2-3.

56. Akademia ku czci Ojca św. *Mies. Past. Płoc.* R. 10: 1931 nr 3 s. 107-108.

57. Zjazd księży moderatorów i sodalistów szkół średnich prowincji warszawskiej. *Mies. Past. Płoc.* R. 10: 1931 nr 5 s. 174-176.

58. Z życia sodalicyjnego młodzieży. *Mies. Past. Płoc.* R. 11: 1932 nr 1 s. 32-33.

59. Zjazd patronatów męskich Stowarzyszeń Młodzieży Polskiej okręgu ciechanowskiego. *Mies. Past. Płoc.* R. 11: 1932 nr 3 s. 124-125.

60. Ku czci Ojca św. *Mies. Past. Płoc.* R. 11: 1932 nr 3 s. 125-126.

61. Rec.: J. PASTUSZKA: Współczesne kierunki w filozofii religii. W. 1932. *Mies. Past. Płoc.* R. 11: 1932 nr 4 s. 169-170.

62. Zjazd delegatek SMPŻ w Ciechanowie. *Hasło Katol.* R. 2: 1932 nr 21 s. 255.

63. Działalność oddziału Polskiego Czerwonego Krzyża. *Dz. Płoc.* R. 11: 1932 nr 66 s. 2.

64. Ukarane krzywoprzysięstwo. *Głos Mazow.* R. 1: 1933 nr 232 s. 2.

65. Uroczystość papieska. *Mies. Past. Płoc.* R. 28: 1933 nr 3 s. 129-130.

66. Zjazd księży moderatorów w Warszawie. *Mies. Past. Płoc.* R. 29: 1934 nr 2 s. 73-76.

67. Uroczystości sodalicyjne w Ciechanowie. *Mies. Past. Płoc.* R. 29: 1934 nr 2 s. 87.

68. Uroczystości papieskie w Ciechanowie. *Mies. Past. Płoc.* R. 29: 1934 nr 3 s. 140-141.

69. Misje parafialne w Ciechanowie. *Mies. Past. Płoc.* R. 29: 1934 nr 5 s. 226-227.

70. Walne zebranie diecezjalnego koła księży prefektów. *Mies. Past. Płoc.* R. 29: 1934 nr 7 s. 333-334.

71. Kongres Sodalicji Marjańskich uczniów szkół średnich w Polsce oraz obchód jubileuszu Odkupienia i 15-lecia Związku w Częstochowie. *Mies. Past. Płoc.* R. 29: 1934 nr 8 s. 370-372.

72. Konkurs chórów kościelnych i koncert cecyliański w Ciechanowie. *Mies. Past. Płoc.* R. 29: 1934 nr 12 s. 575-576.

73. Rekolekcje zamknięte dla maturzystów szkół średnich diecezji płockiej. *Głos Mazow.* R. 3: 1935 nr 146 s. 4.

74. Młodzież gimnazjalna w Ciechanowie przy świętym opłatku. *Głos Mazow.* R. 3: 1935 nr 302 s. 4.

75. Założenie Sodalicji Mariańskiej Żeńskiej w Przasnyszu. *Mies. Past. Płoc.* R. 30: 1935 nr 1 s. 40-41.

76. Obchody papieskie w Ciechanowie. *Mies. Past. Płoc.* R. 30: 1935 nr 3 s. 136-137.

77. Rekolekcje zamknięte dla maturzystów szkół średnich w diecezji płockiej. *Mies. Past. Płoc.* R. 30: 1935 nr 7 s. 328-329.

78. Walne zebranie Płockiego Diecezjalnego Koła Księży Prefektów. *Mies. Past. Płoc.* R. 30: 1935 nr 8 s. 371-373.

79. Sprawozdanie z działalności Sodalicji Marjańskich uczniów szkół średnich diecezji płockiej za rok 1934/35. *Mies. Past. Płoc.* R. 30: 1935 nr 9 s. 427-429.

80. Z uroczystości papieskich w Ciechanowie. *Głos Mazow.* R. 4: 1936 nr 50 s. 5.

81. Uroczystości papieskie. *Mies. Past. Płoc.* R. 31: 1936 nr 3 s. 140-141.

82. Rekolekcje zamknięte dla maturzystów szkół średnich. *Mies. Past. Płoc.* R. 31: 1936 nr 7 s. 319-323.

83. Z parafii opinogórskiej. *Mies. Past. Płoc.* R. 31: 1936 nr 9 s. 428-429.

84. Uroczystości Patrona młodzieży. *Mies. Past. Płoc.* R. 31: 1936 nr 12 s. 578-579.

85. Zjazd księży w Ciechanowie. *Mies. Past. Płoc.* R. 32: 1937 nr 5 s. 250-251.

86. Rekolekcje zamknięte dla młodzieży szkół średnich diecezji płockiej. *Mies. Past. Płoc.* R. 32: 1937 nr 7 s. 349-350.

87. Osiedle letniskowe Rybienko Leśne pod Wyszkowem tylko dla chrześcijan. *Głos Mazow.* R. 5: 1937 nr 211 s. 4.

88. Piękny dzień Kraszewa. *Głos Mazow.* R. 5: 1937 nr 147 s. 4.

89. Rozdanie świadectw dojrzałości w Państwowym Gimnazjum im. Z. Krasińskiego w Ciechanowie. *Głos Mazow.* R. 6: 1938 nr 123 s. 2.

90. Obchody rocznic papieskich. *Mies. Past. Płoc.* R. 33: 1938 nr 4 s. 175-176.

91. Pokłosie rekolekcyjne. *Mies. Past. Płoc.* R. 33: 1938 nr 4 s. 176-177.

92. Kurs księży moderatorów Sodalicji Marjańskich młodzieży szkół średnich w Warszawie. *Mies. Past. Płoc.* R. 33: 1938 nr 5 s. 229-231.

93. Sprawozdanie z działalności Sodalicji Marjańskich uczniów szkół średnich diecezji płockiej za rok 1937/38. *Mies. Past. Płoc.* R. 33: 1938 nr 10 s. 490-492.

94. Doroczne święto młodzieży. *Mies. Past. Płoc.* R. 33: 1938 nr 12 s. 593-594.

II.

Śp. ksiądz prałat Aleksander Stanisław Pęski, emeryt, b. prefekt gimnazjum w Ciechanowie. *Mies. Past. Płoc.* R. 46: 1961 nr 3/4 s. 126.

Ks. Michał Grzybowski

Piątkiewicz Włodzimierz (1865-1933), jezuita, dogmatyk.

Urodził się 26 XII 1865 w Odrzykoniu k. Krosna, był synem Maksymiliana, zarządcy majątku. Uczył się w szkołach w Krośnie, Jaśle i Rzeszowie. Do zakonu wstąpił 8 VIII 1880 r. Nowicjat odbył w Starej Wsi (1880-1882), filozofię studiował w Chyrowie i Tarnopolu (1886-1888), a teologię w Krakowie (1890-1894), gdzie 26 VI 1892 przyjął święcenia kapłańskie. Wykładał teologię dogmatyczną w kolegium krakowskim (1894-1895, 1898-1901). Był następnie superiorem rezydencji we Lwowie (1902-1904), sekretarzem asystencji niemieckiej w Rzymie (1904-1906), rektorem kolegium krakowskiego (1906-1908) i prowincjałem galicyjskim (1908-1912). W czasie pierwszej wojny światowej pracował jako misjonarz na Śląsku i w Poznańskiem. W l. 1915-1918 był superiorem rezydencji w Stanisławowie, a następnie w Krakowie (1922-1925). 17 VII 1925 objął stanowisko superiora misji wschodniej z siedzibą w Albertynie i już do śmierci zajmował się organizacją i działalnością jezuitów wschodniego obrządku. Zmarł w Albertynie 23 III 1933 r.

I.

1. Rękopisy Sarbiewskiego. *Prz. Powsz.* R. 8: 1891 t. 29 s. 307-312.

2. „Laska marszałkowska" Sarbiewskiego. *Prz. Powsz.* R. 8: 1891 t. 29 s. 327-356; t. 30 s. 14-33.

3. Kaznodziejska działalność Sarbiewskiego. *Prz. Powsz.* R. 8: 1891 t. 30 s. 360-383.

4. Tłum.: SARBIEWSKI M. K.: Pieśń do Narwi. Nad mereckim jeziorem. Posąg Chodkiewicza w grodach medycejskich. *Prz. Powsz.* R. 8: 1891 t. 30 s. 248-253.

5. Rec.: S. WINDAKIEWICZ: Liryka Sarbiewskiego. Kr. 1890. *Prz. Powsz.* R. 9: 1892 t. 33 s. 107-115.

6. Rec.: Mathiae Casimiri SARBIEWSKI... poemata omnia. Staraviesiae 1892. *Prz. Powsz.* R. 9: 1892 t. 36 s. 412-416.

7. Beate Praesul, cui vetus infula. Kr. 1893 2° k. nlb. 2. Wiersz na cześć kard. Koppa.

8. Tłum.: SARBIEWSKI M. K.: Do P. Kozłowskiego. Do piewika. Do rosy. Do Najświętszej Panny. Miłość. *Prz. Powsz.* R. 10: 1893 t. 39 s. 233-239.

9. Rec.: M. MESCHLER: Das Leben unseres Herrn Jesu Christi. Freiburg 1892. *Prz. Powsz.* R. 10: 1893 s. 421-423.

10. Zjawienie z Kroż. *Prz. Powsz.* R. 11: 1894 t. 41 s. 110-113.

11. Tłum.: SARBIEWSKI M. K.: Groby królów szkołą poety. Chodkiewicz w drodze pod Chocim. Do pogody wiosennej. *Prz. Powsz.* R. 12: 1895 t. 47 s. 396-400.

12. W 800-letnią rocznicę wielkiego synodu w Clermont. *Prz. Powsz.* R. 14: 1897 t. 48 s. 161-173.

13. Parę słów o odczycie P. Daszyńskiej. *Prz. Powsz.* R. 14: 1897 t. 53 s. 306-314.

14. Organizacja opieki nad pracującymi dziewczętami. *Prz. Powsz.* R. 14: 1897 t. 54 s. 148-157.

15. Strejk wobec etyki. *Prz. Powsz.* R. 14: 1897 t. 56 s. 161-194, 389-407; R. 15: 1898 t. 57 s. 241-265; t. 58 s. 223-250. — Toż w osob. odb. Kr. 1898 Druk. W. L. Anczyca 8° s. 110.

16. Z dziedziny ekonomiczno-socjalnej. *Prz. Powsz.* R. 15: 1898 t. 57 s. 144-156; t. 58 s. 454-464.

17. Rec.: STAATSLEXIKON. T. 1-5. Freiburg 1889-1897. *Prz. Powsz.* R. 15: 1898 t. 58 s. 419-424.

18. Mistyczne Ciało Chrystusa a charaktery sakramentalne. *Prz. Powsz.* R. 19: 1902 t. 73 s. 157-174; t. 74 s. 58-65; R. 20: 1903 t. 77 s. 371-387; t. 78 s. 78-99. — Toż w osob. odb. Kr. 1903 Druk. W. L. Anczyca 8° s. 79.

19. Pieśń koronacyjna ku czci Matki B. Pocieszenia we Lwowie. [„Matko Pocieszenia"]. Lw. 1905 Druk. Polonia 4° k. nlb. 4.

20. Pieśń do Serca P. Jezusa. [„Serce Zbawiciela, Bożej pełne chwały"]. Lw. 1906 Druk. Polonia 4° k. nlb. 4.

21. Jakie ma obowiązki Polak katolik przy nadchodzących wyborach. Kr. 1907 Druk. A. Koziańskiego 16° s. 48.

22. Z ostatnich chwil śp. ojca generała L. Martina. *Nasze Wiad.* T. 1: 1906-1909 s. 7-20.

23. Wyd.: „Extinctae Societati meae". Elegia O. DENISA. *Nasze Wiad.* T. 3: 1910-1912 s. 448-452.

24. O rozmyślaniu. *Sod. Mar.* R. 17: 1918 s. 145-154, 196-202, 259-267.

25. Działalność papieża Benedykta XV podczas wojny. Kr. 1919 16° s. 63. Głosy Katol. nr 222/223.

26. Mowa na obchodzie 100-letniego jubileuszu prowincji wypowiedziana... 7 lipca 1920 r. *Nasze Wiad.* T. 6: 1921-1923 s. 233-243.

27. Z misji wschodniej. *Misje Katol.* R. 45: 1926 s. 207-215.

28. Prawda o Albertynie. W odpowiedzi p. Wł. Jaśmanowi z Berdowicz i ks. kan. Ad. Abramowiczowi z Białegostoku. Kr. 1932 Wyd. Ks. Jez. 8° s. 47.

29. Głos jubileuszowy z niwy unijnej. *Misje Katol.* R. 51: 1932 s. 361-362.

30. Wytrwanie — szkic konferencji rekolekcyjnej dla nauczycielek. *Myśl. Rekol.* R. 1: 1937 s. 291-295.

31. Ideały doskonałości dla chrześcijańskiej niewiasty. *Myśl. Rekol.* R. 1: 1937 s. 370-377.

32. Hasła i prądy wieku a kobieta. *Myśl. Rekol.* R. 1: 1937 s. 378-384.

33. Promienna droga cnoty. *Myśl. Rekol.* R. 3: 1939 s. 70-80.

34. Rkps: Tractatus de sacramentis in genere et de SS. Eucharistia, traditus Coviae, 1900-1901. Rkps w ATJKr., sygn. 1698.

35. Rkps: Utwory literackie. Rkps w ATJKr., sygn. 882 I, 909 A, 916.

36. Listy. Bogata korespondencja w ATJKr., sygn. 839, 978, 980, 982, 986, 991, 1001 I, 1003 II, 1009 I, 1164 III-VII. 40 listów i okólników prowincjalskich wyd. *Nasze Wiad.* T. 2: 1906-1909 s. 474-477, t. 3: 1910-1912 s. 31-50, 55, 133-148, 30×-55×.

II.

ZAŁĘSKI S.: Jezuici w Polsce. T. 5. Kr. 1906 s. 911, 1127, 1135, 1197; B[ARTYNOWSKI] M.: Piątkiewicz Włodzimierz. W: *Podr. enc. kość.* t. 31/32 s. 111-112; Ważniejsze głosy prasy o misji wschodniej w Albertynie. *Nasze Wiad.* T. 8: 1926-1928 s. 115-127; CZENCZEK A.: Otwarcie nowicjatu w Albertynie. *Nasze Wiad.* T. 8: 1926-1928 s. 206-208; PIĄTKIEWICZ W.: Prawda o Albertynie. Kr. 1932 s. 1-47; Kilka szczegółów z ostatnich chwil życia śp. O. Piątkiewicza. *Nasze Wiad.* T. 10: 1931-1934 s. 340-343; URBAN J.: Śp. o. protoigumen Włodzimierz Piątkiewicz. *Oriens.* R. 1: 1933 s. 83-85 z. 3; *Rocz. Katol.* Red. L. N. Cieszyński. T. 12: 1934 s. 453-455 [nekrolog]; SEJBUK Cz.: Śp. O. Włodzimierz Piątkiewicz T. J. *Nasze Wiad.* T. 11: 1935-1938 s. 150-177; PIROŻYŃSKI M.: Zakony męskie w Polsce. Lubl. 1937 s. 298-306; KLAWEK A.: Zarys dziejów teologii katolickiej w Polsce. Kr. 1948 s. 34; Wydawnictwo Apostolstwa Modlitwy, 1872-1972. Kr. 1972 s. 50-52, 211. — ATJKr.: Catalogus provinciae Galicianae ineunte anno 1881 [...ineunte anno 1918], Catalogus provinciae Poloniae SJ in annum 1919 [...in annum 1926], Catalogus provinciae Poloniae Maioris et Masoviae SJ in annum 1927 [...in annum 1934], rkps 878 XIII [dokumenty].

Ks. Ludwik Grzebień SJ

Pieprzycki Stanisław Konstanty (1880-1934), patrolog.

Urodził się 1 XI 1880 w Starej Obrze, par. Wałkowo koło Krotoszyna, był synem kupca Michała i Klary z Wrzyszczyńskich. Uczęszczał do Gimnazjum w Krotoszynie, maturę złożył 5 III 1901 r. i zaraz zgłosił się do Seminarium Duchownego w Poznaniu. Nie przyjęty z powodu niedomagania w zdrowiu i braku matury z języka hebrajskiego, zgłosił się na prawo we Wrocławiu, ale przez rok studiował tam teologię i uzupełnił egzamin z j. hebrajskiego. W Poznaniu i Gnieźnie odbył następnie studia seminaryjne; święcenia kapłańskie przyjął 11 II 1906 r. Jako neoprezbiter powołany na wikariat w Borzęciczkach, po czterech miesiącach przeniesiony został (1 VII) do Czeszewa, jeszcze w tym samym roku do Rokitna. Stąd powołano go 1 VII 1907 r. na wikariusza przy katedrze poznańskiej. Krótki czas, od 15 II 1911 r., był administratorem parafii w Zaniemyślu, następnie od 1 X 1912 administratorem parafii w Wierzbnie, z kolei zaś proboszczem w Brzostkowie koło Żerkowa (1913-1927). Ostatnią parafię

otrzymał w Radlinie, gdzie zginął tragicznie potrącony przez pociąg 29 VI 1934 r.

Oprócz obowiązków parafialnych i dziekańskich w dekanacie nowomiejskim (od 9 XI 1929) zajmował się prywatnym studium Ojców Kościoła, szczególnie św. Augustyna. Niespodziewana śmierć przerwała badania naukowe, których opublikowanym rezultatem jest obszerny artykuł o św. Augustynie.

I.

1. O potrzebie i metodzie kazań na temat częstej (codziennej) Komunii św. *Mies. Kośc. „Unitas"*. T. 4: 1910 s. 195-202.

2. Rec.: P. Baron DE MATHIES: Predigten und Aussprachen zunächst für die Jugend gebildeter Stände. Freiburg. *Mies. Kośc. „Unitas"*. T. 4: 1910 s. 520.

3. Rec.: X. HANSJAKOB: Kanzelvorträge für Sonn- und Feiertage. Freiburg 1910. *Mies. Kośc. „Unitas"*. T. 6: 1911 s. 235-236.

4. Rec.: N. SCHLEINIGER, K. RACKE: Muster des Predigers. Fryburg Bad. 1913. *Mies. Kośc. „Unitas"*. T. 9: 1913 s. 381-382.

5. Czy św. Augustyn znał język grecki? *Aten. Kapł.* T. 26: 1930 s. 161-184. — Toż. Odb. Włocławek 1930 Druk. Diecezjalna 8° s. 28, nlb. 1.

II.

Kośc. Dz. Urzęd. [Poznań]. R. 21: 1906 s. 10, 37, 45; R. 22: 1907 s. 28; R. 27: 1912 s. 62; R. 28: 1913 s. 34; R. 26: 1911 s. 9; *Mies. Kośc.* [Poznań]. R. 42: 1927 s. 76; R. 43: 1928 s. 66; R. 44: 1929 s. 76, 119; R. 49: 1934 s. 219, 264 [nekrolog]; Arch. Archid. w Poznaniu, KA 887.

Ks. Marian Banaszak

Pietkun Witold (1911-1981), prałat papieski, asystent Uniw. Stefana Batorego w Wilnie, dogmatyk fundamentalista.

Urodził się 23 III 1911 r. w Ikaźni na Wileńszczyźnie jako syn Jana i Józefy z d. Szymanów. Uczęszczał do szkoły średniej Księży Marianów w Drui, potem uczył się w Dziśnie, maturę zdobył w 1931 r. W tymże roku wstąpił do Seminarium Duchownego w Wilnie i zapisał się na Wydział Teologiczny Uniw. Stefana Batorego. W 1937 r. uzyskał magisterium teologii na podstawie dysertacji pt. „Zasadnicze punkty nauki katolickiej o Tradycji", przygotowanej na seminarium ks. prof. L. Puciaty. Dnia 20 VI 1937 r. otrzymał święcenia kapłańskie, a 1 XII 1939 r. zdobył doktorat teologii w Wilnie na podstawie rozprawy: „Racja wewnętrzna rozwoju i niezmienności przedmiotowej depozytu wiary". W 1938 r. został a systentem przy katedrze dogmatyki Uniw. Stefana Batorego. W latach 1937-1938 był prefektem w Krynkach i następnie w par. Wszystkich Świętych w Wilnie. W 1940 r. przebywał w obozie w Słowikach nad Szeszupą.

W 1945 r. rozpoczął nauczanie śpiewu, łaciny i historii filozofii w Seminarium Duchownym w Białymstoku, prowadził także zajęcia na Wydziale Teologicznym USB jako zastępca profesora. Wkrótce potem dostał się do więzienia. W l. 1946-1952 wykładał w Seminarium Duchownym w Łodzi oraz w miejscowym Studium Wyższej Wiedzy Religijnej, po czym wrócił do Białegostoku i podjął wykłady z epistemologii, ontologii, teodycei i teologii fundamentalnej w Seminarium. Dnia 19 VI 1951 r. odbył kolokwium habilitacyjne na Wydziale Teologicznym Uniw. Warszawskiego (temat rozprawy: Kryteriopoznawcza analiza aktu wiary). Na przełomie roku 1959/60 przebywał ponownie w więzieniu. W l. 1962-1969 prowadził wykłady w Seminarium w Siedlcach. Został wówczas odznaczony honorową kanonią kapituły katedralnej podlaskiej. W 1970 r. otrzymał nominację na rektora Diecezjalnego Ośrodka Kształcenia Soborowego w Białymstoku, od 1979 r. był rektorem Instytutu Teologiczno-Pastoralnego. Brał udział w licznych zjazdach, sympozjach i kongresach

naukowych w kraju i za granicą. W 1979 r. został podniesiony do godności prałata papieskiego. Zmarł 29 V 1981 r. w Białymstoku. Został pochowany w podziemiach kościoła w Chorodówce.

I.

1. Humanistyka a teologia. *Tyg. Powsz.* z 7 IV 1946.

2. Wykres procesu powstawania pojęć. Łódź-Zduńska Wola 1947 2° s. 2.

3. Źródła nauki objawionej i norma wiary. Łódź 1947. Wykłady Wyższej Wiedzy Religijnej przy Duszpasterstwie Akademickim w Łodzi. R. I, nr 2.

4. Epistemologiczna separacja u św. Tomasza jako zagadnienie metafizyczne. *Collect. Theol.* R. 22: 1950 nr 1-4 s. 98-117.

5. Kryteriopoznawcza analiza aktu wiary katolickiej. P. 1952 Pallotinum 8° s. XIII, nlb. 1, 118.

6. Pozycja argumentu kinetycznego w ogólnym dowodzie na istnienie Boga. *Homo Dei.* R. 21: 1952 nr 1 s. 67-73.

7. Antropologia chrześcijańska wobec ewolucjonizmu. *Homo Dei.* R. 21: 1952 s. 149-157.

8. Rec.: R. AUBERT: Le problèm de l'acte de foi. Louvain 1945. *Collect. Theol.* R. 24: 1953 nr 1-4 s. 189-198.

9. Dogmatyka katolicka. W. 1954 PAX 8° s. 240.

10. Maryja Matka Chrystusa. Rozwój dogmatu maryjnego. W. 1954 PAX 8° s. VIII, 204, nlb. 2.

11. Empiria w naukach religioznawczych wobec teologicznej analizy aktu wiary katolickiej. *Collect. Theol.* R. 25: 1954 nr 1-2 s. 126-146.

12. Epistemologiczne zastosowanie teorii ontologicznej prawdy. *Collect. Theol.* R. 26: 1955 nr 4 s. 810-820.

13. Metodologiczna problematyka w teodycei. *Collect. Theol.* R. 26: 1955 nr 1 s. 128-158.

14. Nasze samorzutne przeświadczenie o istnieniu Boga. *Collect. Theol.* R. 27: 1956 s. 34-52.

15. Słowo wstępne. *Wiad. Kośc.* R. 1: 1957 nr 1-2 s. 3-4.

16. Nasz obowiązek włączania się w narodowe śluby maryjne. *Wiad. Kośc.* R. 1: 1957 nr 3 s. 16-19.

17. Śladami Królowej Polski na Białostocczyźnie. *Wiad. Kośc.* R. 1: 1957 nr 3 s. 20-24; nr 6 s. 178-191.

18. Okoliczności zgonu J. E. ks. arcybpa metrop. Romualda Jałbrzykowskiego. *Wiad. Kośc.* R. 1: 1957 nr 4-5 s. 146-149.

19. Prawno-kościelna sytuacja duszpasterstwa akademickiego w Polsce. *Wiad. Kośc.* R. 1: 1957 nr 9-10 s. 300-303. Współautor C. KULIKOWSKI.

20. Rola światopoglądu katolickiego w kształtowaniu osobowości Polaka. *Wiad. Kośc.* R. 1: 1957 nr 9-10 s. 306-314.

21. Tydzień katolickiej kultury ziem zachodnich. *Wiad. Kośc.* R. 2: 1958 nr 2-4 s. 111-113.

22. O właściwej formie publicznego kultu Najmiłosierniejszego Odkupiciela. *Homo Dei.* R. 28: 1959 nr 2 s. 233-236.

23. Wyd.: Encykliki dogmatyczne o Matce Boskiej. *Warm. Wiad. Diec.* R. 14: 1959 nr 4-6.

24. W hołdzie śp. Arcypasterzowi Podlaskiemu. *Wiad. Diec. Podl.* R. 38: 1969 nr 6-8 s. 184-188.

25. W sprawie kultu Zbawiciela Najmiłosierniejszego. *Wiad. Diec. Podl.* R. 38: 1969 nr 6-8 s. 184-188.

26. Gody weselne w królestwie niebieskim [homilia na kongresie Józefologicznym w Kaliszu 13 IV 1972]. *Kron. Diec. Włocł.* R. 55: 1972 nr 9-12 s. 231-233.

27. Teologiczne refleksje nad rolą św. Józefa w historii zbawienia. *Kron. Diec. Włocł.* R. 55: 1972 nr 9-12 s. 233-243.

28. [Głos w dyskusji o Miłosierdziu Bożym]. W: *Powołanie człowieka.* T. 2. P. 1972 s. 34-37, 78-80, 112-113, 159-161, 208-212.

29. Motywacja naszego przeświadczenia i dowód istnienia Boga. W: *Pomoce teologiczno-duszpasterskie.* Białystok 1974 s. 23-83.

30. Weryfikacja współczesna ogólnego opisu oraz źródeł własnych religii katolickiej. *Wiad. Kośc. Archidiec. w Białymstoku* R. 1: 1975 nr 2-3 s. 51-79.

31. Weryfikacja religii katolickiej. *Wiad. Kośc. Archidiec. w Białymstoku.* R. 1: 1975 nr 4 s. 40-76.

32. Wywiad w radiu watykańskim z 2 VII 1977. *Wiad. Archidiec. w Białymstoku.* R. 3: 1977 nr 4 s. 107-109.

33. Refleksje nad słowem pasterskim biskupów oraz innych ordynariuszów Litwy z okazji ostrobramskich obchodów jubileuszowych w Wilnie 3 VII 1977. *Wiad. Kośc. Archidiec. w Białymstoku.* R. 3: 1977 nr 4 s. 111-113.

34. Kult wizerunków a tzw. widzenia [głos w dyskusji na IV Ogólnopolskim Kongresie Mariologicznym, Olsztyn-Gietrzwałd 24-25 VI 1977]. *Wiad. Kośc. Archidiec. w Białymstoku.* R. 3: 1977 nr 4 s. 114-118.

35. Z historii kultu NMP [teksty źródłowe]. Tamże. R. 3: 1977 nr 2 s. 116-128.

36. [Głos w dyskusji]. W: *Teologia na-*

ukq o Bogu. Kongres Teologów Polskich 1976. Kr. 1977 s. 156-158.
37. Dziewicze małżeństwo Maryi z Józefem w Duchu Świętym pierwowzorem zbawczego przymierza. *Aten. Kapł*. T. 90: 1978 s. 44-53.
38. Teolog o książce współczesnego apologety. *Wiad. Kośc. Archidiec. w Białymstoku*. R. 4: 1978 nr 3 s. 117-122.
39. Koronka 7 boleści i radości Matki Bożej według b. Władysława z Gielniowa. *Wiad. Kośc. Archidiec. w Białymstoku*. R. 5: 1979 nr 22 s. 107-119.
40. Sprawozdanie z rekolekcji kapłańskich 1979. *Wiad. Kośc. Archidiec. w Białymstoku*. R. 5: 1979 nr 3 s. 109-112.
41. Refleksje z kongresu mariańskiego 3-12 X 1979 r. w Saragossie. *Wiad. Kośc. Archidiec. w Białymstoku*. R. 5: 1979 nr 4 s. 110-113.
42. Izraelskie problemy. *Wiad. Kośc. Archidiec. w Białymstoku*. R. 6: 1980 nr 1 s. 121-123.
43. Paschalny sens sakramentu namaszczenia chorych [homilia na koncelebrze zjazdowej 10 IV 1980]. *Wiad. Kośc. Archidiec. w Białymstoku*. R. 6: 1980 nr 3 s. 45-47.
44. Refleksje jasnogórskie 5 XI 1980. *Wiad. Kośc. Archidiec. w Białymstoku*. R. 6: 1980 nr 4 s. 102-105.
45. Spotkania — Die Begegnungen. Białystok 1980 Nakł. Instytutu Teologiczno-Pastoralnego w Białymstoku 8° k. nlb. 16, folder.
46. Naród co dobrze robi. *Solidarność Białystok*. Biuletyn informacyjny nr 20 — 14 IV 1981 s. 1, 4.

II.

BUREK K.: Nasz Przyjaciel. *Solidarność Białystok*. Biuletyn informacyjny nr 24 — 12 V 1981 s. 4-5; OZOROWSKI E.: Obrońca tradycji narodowych i kościelnych. Tamże, s. 5, 7; TENŻE: Archidiecezjalne Wyższe Seminarium Duchowne w Białymstoku 1945-1980. Białystok 1981 s. 107-110.

Bp Edward Ozorowski

Pilch Zygmunt (1888-1962), prałat papieski, homileta, pastorolog, redaktor.

Urodził się 10 IX 1888 r. w Wawrzeńczycach, pow. proszowskim. Szkołę podstawową ukończył we wsi rodzinnej, Gimnazjum w Pińczowie, Seminarium Duchowne w Kielcach (1909); specjalistyczne studia teologiczne w Innsbrucku uwieńczone doktoratem na podstawie rozprawy p.t. „Causae incredulitatis Judaeorum" (1913). Po powrocie do kraju wykładał w kieleckim Seminarium Duchownym teologię moralną, homiletykę, patrologię, katechetykę, historię literatury i język niemiecki. Od 1917 r. redagował „Przegląd Diecezjalny"; uporządkował bibliotekę seminaryjną. Pod wpływem bpa F. W. Kepplera zajął się zagadnieniem języka w kaznodziejstwie; owocem podjętych badań była pierwsza książka w języku polskim poświęcona temu problemowi. Odtąd głównym przedmiotem zainteresowań naukowych Z. Pilcha była homiletyka. Był promotorem pierwszego synodu diecezjalnego (1927); przez 25 lat pracował w sądzie biskupim; w l. 1951-1955 pełnił obowiązki rektora Seminarium Duchownego; pomagał biskupowi Fr. Sonikowi, wik. generalnemu nieobecnego ordynariusza Cz. Kaczmarka. Chętnie głosił konferencje duchowieństwu diecezji i wiernym. Przez długie lata był egzaminatorem synodalnym, członkiem coetus deputatorum pro disciplina clericorum, redakcji czasopisma „Ambona Współczesna", wydawanego po drugiej wojnie światowej. Największym dziełem Z. Pilcha był „Przegląd Homiletyczny" redagowany przez 17 lat, jedyne czasopismo w języku polskim poświęcone teorii kaznodziejstwa. Inicjował i współpracował w organizowaniu ogólnopolskich zjazdów naukowych i społecznych kapłanów, w powołaniu do życia Związku Zakładów Teologicznych w Polsce, który miał na celu popieranie i rozwijanie nauk kościelnych; w r. 1927 został wybrany prezesem związku. Na tym stanowisku postulował dowartościowanie profesorów seminariów duchownych i ich otwarcie dla świeckich przez organizowanie dla nich wykładów i kursów. Inicjował diecezjalne i ogólno-

krajowe zjazdy i kursy homiletyczne oraz duszpasterskie (1922-1948) Z inspiracji zjazdu w Wilnie (1933) opracowano zbiorowy podręcznik homiletyki pt. „Homiletyka duszpasterska" (1935). Sam napisał kilka podstawowych dzieł i wiele artykułów nieodzownych w formacji kaznodziejskiej, wykładając teologię pastoralną od r. 1937 przygotował zbiorowy podręcznik dla alumnów i duchownych: „Nauka duszpasterzowania" (1939-1946). W r. 1923 został kanonikiem honorowym kapituły kieleckiej, prałatem domowym Piusa XI, w 1932 r. kanonikiem gremialnym, w 1948 r. protonotariuszem apostolskim. Zmarł w Kielcach 6 IV 1962; pochowany w grobowcu kapituły katedralnej.

I.

1. Podniesienie kaznodziejstwa w Polsce. W: *Pamiętnik pierwszego zjazdu* [Zw. Zakł. Teol.] *odbytego we Włocławku*. Włocławek 1922 s. 87-99.

2. Rodzimość języka w kaznodziejstwie. *Prz. Kośc.* Milwaukee. R. 9: 1922 s. 438-449.

3. Zagadnienie języka i stylu w kaznodziejstwie. Kielce 1923.

4. Rytmika mowy kaznodziejskiej. *Prz. Hom.* R. 1: 1923 s. 19-22.

5. Rec.: J. BILCZEWSKI: Listy pasterskie, odezwy, kazania. T. 2 Lw. 1922. *Prz. Hom.* R. 1: 1923 s. 149-150.

6. Rec.: K. BISZTYGA; Misje i misjonarze. Kr. 1922. *Prz. Hom.* R. 1: 1923 s. 154.

7. Rec.: N. CIESZYŃSKI: Miech ducha. P. 1922. *Prz. Hom.* R. 1: 1923 s. 154.

8. Rec.: MILLOT: Retraite de Jeunes Gens. Paris 1923. *Prz. Hom.* R. 1: 1923 s. 233-234.

9. Rec.: E. DUPLESSY: Allocutons Martimoniales. Paris 1922. *Prz. Hom.* R. 1: 1923 s. 234.

10. Nowość kazań. *Prz. Kośc.* Milwaukee. R. 10: 1923 s. 77-83.

11. Kazania na czasie. *Prz. Hom.* R. 2: 1924 s. 176-183.

12. Rec.: Pisma Ojców Apostolskich. Nauka Dwunastu Apostołów. P. 1924. *Prz. Hom.* R. 2: 1924 s. 75-76.

13. Rec.: Ch. MARCAULT: Comment Israel reviendra-t-il au Messie. Paris 1924. *Prz. Hom.* R. 2: 1924 s. 155.

14. Rec.: S. LOUISMET: Miracle et Mystique. Paris 1923. *Prz. Hom.* R. 2: 1924 s. 154-155.

15. Rec.: H. JACKOWSKI [wyd.]: Ewangelie niedzielne i świąteczne. *Prz. Hom.* R. 2: 1924 s. 156-157.

16. Rec.: A. EHL: Pfarer in Usingen. Schwesternsselsorge. Paderborne 1924. *Prz. Hom.* R. 2: 1924 s. 234-235.

17. Rec.: H. MUCKERMANN: Kind und Volk. Freiburg 1924. *Prz. Hom.* R. 2: 1924 s. 235-236.

18. Rec.: G. KIEFFER: Die äusere Kanzelberendsamkeit. Paderborn 1923. *Prz. Hom.* R. 2: 1924 s. 314.

19. Rec.: *L'Union Apostolique*. Révue mensuelle. Paris. *Prz. Hom.* R. 2: 1924 s. 315.

20. Zadania polskiej ambony. *Prz. Hom.* R. 3: 1925 s. 90-103.

21. Wiara i życie jako problem kaznodziejski. *Prz. Hom.* R. 3: 1925 s. 255-264.

22. Materiały i szkice: Pilne tematy. *Prz. Hom.* R. 3: 1925 s. 197-202.

23. Rec.: L'apostolat missionaire de la France. Conferences. Paris 1924. *Prz. Hom.* R. 3: 1925 s. 152.

24. Rec.: J. BLANC: Les visions de St. Jean. Paris 1924. *Prz. Hom.* R. 3: 1925 s. 221.

25. Rec.: L. GARRIGUET: La Vierge Marie. Paris 1924. *Prz. Hom.* R. 3: 1925 s. 75.

26. Rec.: G. KIEFFER: Predigt und Prediger. Paderborn 1924. *Prz. Hom.* R. 3: 1925 s. 302-304.

27. Rec.: Ph. E. LEGRAND: Saint Jean Chrysostome. Paris 1924. *Prz. Hom.* R. 3 1925 s. 226-227.

28. Rec.: A. MARCHAND: Trente guerissons. Paris 1924. *Prz. Hom.* R. 3: 192 s. 233.

29. Odrzucenie Mesjasza jako następstwo grzechów narodu Żydowskiego. Cyk kazań pasyjnych. Kielce 1925.

30. Ku odrodzeniu duszpasterstwa w Polsce. *Prz. Kośc.* Milwaukee. R. 12: 192 s. 533-545. — Toż. *Gaz. Kośc.* R. 32: 192 s. 398-400, 410-411.

31. Rec.: MARIE-AMAND DE ST. JOSEPH: Panegyrique de la B. Therese. Paris 1925. *Prz. Hom.* R. 3: 1925 s. 219-220.

32. Kazania o Chrystusie Królu. *Prz Hom.* R. 4: 1926 s. 81-101.

33. Rec.: L'apostolat missionaire d France. Conferences. Paris 1926. *Prz. Hom* R. 4: 1926 s. 232.

34. Rec.: N. CIESZYŃSKI: Roczniki Katolickie na rok 1926. *Prz. Hom.* R. 4: 192 s. 217-219.

35. Rec.: L. QUARRIGUET: Eucharisti et S. Coeur. Paris 1925. *Prz. Hom.* R. 4 1926 s. 72-73.

36. Rec.: E. HUGON: La fête speciale d Jesu Christ Roi. Paris 1926. *Prz. Hom.* R 4: 1926 s. 230.

37. Rec.: J. JATSCH: Das Evangelium der Wahrheit. Freiburg. 1926. *Prz. Hom.* R. 4: 1926 s. 310-312.
38. Rec.: La fête et la Messe de Jesus Christ Roi. Paris 1926. *Prz. Hom.* R. 4: 1926 s. 313.
39. Rec.: E. L. JULLIEN: Le promesses évangeliques. Paris 1925. *Prz. Hom.* R. 4: 1926 s. 59.
40. Rec.: A. MILLET: La divine Eucharistie. Paris 1924. *Prz. Hom.* R. 4: 1926 s. 73.
41. Rec.: H. MUCKERMANN: Kind und Volk. Freiburg. 1924. *Prz. Hom.* R. 4: 1926 s. 68.
42. Rec.: H. MUCKERMANN: Neues Leben. B. m. 1924. *Prz. Hom.* R. 4: 1926 s. 69.
43. Rec.: H. MUCKERMANN: Erblichkeitsforschung. Freiburg. i. B. 1925. *Prz. Hom.* R. 4: 1926 s. 69.
44. Rec.: A. PICHENOT: L'Evangelie et l'Eucharistie. Conferences. Paris 1925. *Prz. Hom.* R. 4: 1926 s. 59.
45. Rec.: L. ROUZC: Les Saints Ordres. Paris 1926. *Prz. Hom.* R. 4: 1926 s. 314-331.
46. Rec.: J. SCHRYVERS: Zasady życia duchowego. Kr. 1926. *Prz. Hom.* R. 4: 1926 s. 316.
47. Rec.: A. S. WILL: Vie du Crad. Gibbons. Paris 1925. *Prz. Hom.* R. 4: 1926 s. 77.
48. Zadania Kościoła w dobie obecnej. *Prz. Powsz.* R. 43: 1926 t. 171 s. 69-91.
49. Oddziaływanie zakładów teologicznych na kler i na społeczeństwo. *Pamiętnik IV zjazdu* [Zw. Zakł. Teol.]. Kielce 1927 s. 105-115.
50. Program i metoda nauczania homiletyki w Zakładach teologicznych. Wyniki ankiety. W: *Pamiętnik IV zjazdu* [Zw. Zakł. Teol.]. Kielce 1927 s. 179-207.
51. Rec.: P. W. BESSELER: Der frohe Prediger. Freiburg i. B. b. r. *Prz. Hom.* R. 5: 1927 s. 228-229.
52. Rec.: L. J. CROS: Histoire de Notre Dame de Lourdes. Paris 1925. *Prz. Hom.* R. 5: 1927 s. 71-72.
53. Rec.: J. HERR: Praktischer Kursus der Homiletik. Paderborn 1926. *Prz. Hom.* R. 5: 1927 s. 59-60.
54. Rec.: P. W. KEPPLER: Szkoła cierpienia. Tłum. ks. A. KULESZA. Wil. b. r. *Prz. Hom.* R. 5: 1927 s. 70-71.
55. Rec.: LOUISMET: Życie mistyczne. Tłum. W. GARCZYŃSKA. Lw. 1927. *Prz. Hom.* R. 5: 1927 s. 70.
56. Rec.: B. MARCHAND: Nouvelle serie de guerrisons. Paris 1926. *Prz. Hom.* R. 5: 1927 s. 153-155.
57. Rec.: S. SPRENGER: Conferentiae ad usum sacerdotum. Torino 1927. *Prz. Hom.* R. 5: 1927 s. 150-151.
58. Apostolstwo świeckich. W: *Organizacja parafii w Polsce*. P. 1928 s. 60-68.
59. Nasze ideały. W: *Organizacja parafii w Polsce*. P. 1928 s. 114-118.
60. Katolik wobec wyborów. W: *Akcja Katolicka*. Zbiór kazań. P. 1928 s. 214-230.
61. Jak przygotować kazanie? Referat wygłoszony na kursie homiletycznym w Poznaniu 1926 r. *Prz. Hom.* R. 6: 1928 s. 13-23.
62. Ambona o częstej Komunii. Referat wygłoszony na Kongresie Eucharystycznym w Łodzi 1928. *Prz. Hom.* R. 6: 1928 s. 185-199.
63. Rec.: A. S. J. CHOMETON: Le Christ. Vie et Lumière. Paris b. r. *Prz. Hom.* R. 6: 1928 s. 145-146.
64. Rec.: A. DESCHAMPS: Cud współczesny. Tłum. ks. J. BĄCZEK. Łódź 1927. *Prz. Hom.* R. 6: 1928 s. 74.
65. Rec.: FAULHABER kard.: Pismo święte na kazalnicy. Tłum. ks. J. KORZONKIEWICZ. Kr. 1928. *Prz. Hom.* R. 6: 1928 s. 305.
66. Rec.: A. GOURAUD: Memento de vie religieuse. Paris b. r. *Prz. Hom.* R. 6: 1928 s. 154.
67. Rec.: JAN OD KRZYŻA: Wnijście na górę Karmel. Lw. 1927. *Prz. Hom.* R. 6: 1928 s. 151.
68. Rec.: A. KRZESIŃSKI: Niezwykłe dzieje Teresy Neumann. W. 1927. *Prz. Hom.* R. 6: 1928 s. 74-75.
69. Francja. L'Action française potępiona. *Rocz. Katol.* R. 6: 1928.
70. Rec.: A. LONGHAYE: La predication. Paris 1927. *Prz. Hom.* R. 6: 1928 s. 145-146.
71. Rec.: E. MERIC: L'imagination et les prodigues. Paris 1927. *Prz. Hom.* R. 6: 1928 s. 74.
72. Rec.: L. ROUZIC: L'Eglise et le Mariage. Paris b. r. *Prz. Hom.* R. 6: 1928 s. 237-238.
73. Rec.: H. SCHILGEN: Ty i ona. Tłum. ks. T. CZAPUTA. Kr. 1928. *Prz. Hom.* R. 6: 1928 s. 72-73.
74. Rec.: J. SCHURHAMMER: Św. Franciszek Ksawery. Tłum. O. St. KOMOROWSKI. Kr. 1927. *Prz. Hom.* R. 6: 1928 s. 75.
75. Rec.: A. TANQUEREY: Zarys teologii ascetycznej i mistycznej. Tłum. ks. arbp P. MAŃKOWSKI. Kr. 1928. *Prz. Hom.* R. 6: 1928 s. 151.
76. Rec.: A. VALLET: Guerisson de Lourdes. Paris 1927. *Prz. Hom.* R. 6: 1928 s. 160.
77. Przeciwdziałanie niezależnej moralności. W: *Pamiętnik kursu duszpasterskiego*. Kr. 1929 s. 352-368.
78. Literatura kaznodziejska. *Prz. Hom.* R. 7: 1929 s. 35-45.
79. Rec.: A. BARAGNON: Symbolisme de l'Apparition de Lourdes. Paris 1928. *Prz. Hom.* R. 7: 1929 s. 312.

80. Rec.: K. FISCHER: Kazania i przemówienia przygodne. Kr. 1929. *Prz. Hom.* R. 7: 1929 s. 231.
81. Rec.: H. SCHILGEN: O czystość młodzieży. Tłum. ks. St. KOMOROWSKI. Kr. 1928. *Prz. Hom.* R. 7: 1929 s. 153-154.
82. Rec.: A. HUONDER: Zu Füssen des Meisters. Freiburg. i. B. 1929. *Prz. Hom.* R. 7: 1929 s. 309.
83. Rec.: J. KŁOS: Kazania katechizmowe. T. 3. P. 1929. *Prz. Hom.* R. 7: 1929 s. 73.
84. Rec.: A. LIGUORI: Uwielbienie Maryi. Kr. 1928. *Prz. Hom.* R. 7: 1929 s. 150.
85. Rec.: J. MILLOT: Une histoire, mois de Marie. Paris 1929. *Prz. Hom.* R. 7: 1929 s. 312.
86. Rec.: D. G. MORIN: Ideał monastyczny. Tłum. ks. J. KORZONKIEWICZ. Kr. 1929. *Prz. Hom.* R. 7: 1929 s. 236.
87. Rec.: Fr. SPIRAGO: Katolicki katechizm ludowy. Tłum. W. GALANT. Mikołów b. r. *Prz. Hom.* R. 7: 1929 s. 71-72.
88. Rekolekcje zamknięte. Referat wygłoszony w Poznaniu 3 III 1930. *Prz. Hom.* R. 8: 1930 s. 96-118.
89. Wakacyjna szkoła kaznodziejska alumnów [pokłosie ankiety 30 alumnów]. *Prz. Hom.* R. 8: 1930 s. 123-128.
90. Plastyka żywego słowa. *Prz. Hom.* R. 8: 1930 s. 177-188.
91. Rec.: R. TOMANEK: Lekcje i ewangelie. Cieszyn 1930. *Prz. Hom.* R. 8: 1930 s. 65-66.
92. Rec.: G. LENHARDT: Moderne Sittlichkeistfragen. Wiesbaden 1929. *Prz. Hom.* R. 8: 1930 s. 70-72.
93. Rec.: Ad. ALBIN: Maria wzorem i opiekunką rodzin. Tarnów 1930. *Prz. Hom.* R. 8: 1930 s. 153.
94. Rec.: Fr. SAWICKI: Philosophie der Liebe. Paderborn. 1930. *Prz. Hom.* R. 8: 1930 s. 156.
95. Rec.: X. MARCHET: La merveilleuse vie de Bernadette. Paris 1930. *Prz. Hom.* R. 8: 1930 s. 159.
96. Rec.: G. JOANNES: Les audiences divine. Paris b. r. *Prz. Hom.* R. 8: 1930 s. 235.
97. Rec.: A. PUNTIGAM: Exerzitien für Laien. Innsbruck 1930. *Prz. Hom.* R. 8: 1930 s. 314.
98. Rec.: S. PODOLEŃSKI: Podręcznik pedagogiczny. Kr. 1930. *Prz. Hom.* R. 8: 1930 s. 316-317.
99. Zadania i prace Związku. W: *Pamiętnik VI zjazdu* [Zw. Zakł. Teol.]. P. 1931 s. 25-38.
100. Rec.: J. MILLOT: Le Tres St. Marie et le Purgatoire. Paris 1930. *Prz. Hom.* R. 9: 1931 s. 150.
101. Kaznodziejskie kolektanea Alumnów. W: *Pamiętnik VI zjazdu* [Zw. Zakł. Teol.]. Kielce 1931 s. 276-285.
102. Rec.: Wybór pism kaznodziejskich Bossueta. Tłum. prof. PACIORKIEWICZ. P. b. r. *Prz. Hom.* R. 9: 1931 s. 225-227.
103. Rec.: J. VERNHES: Le vrai Chemin du Paradis ou la Prière. Paris 1931. *Prz. Hom.* R. 9: 1931 s. 237-238.
104. Rec.: FAULHABER kard.: Refunde Stimmen in der Wüste der Gegenwart. Freiburg i. B. 1931. *Prz. Hom.* R. 10: 1932 s. 67-70.
105. Rec.: H. RIONDEL: La vie de foi. Paris 1931. *Prz. Hom.* R. 10: 1932 s. 77.
106. Rec.: J. TEODOROWICZ: Od Betlejem do Nazaretu. P. b. r. *Prz. Hom.* R. 10: 1932 s. 149-150.
107. Rec.: St. MOMIDŁOWSKI: Kazania o Męce Pańskiej. Miejsce Piastowe 1932. *Prz. Hom.* R. 10: 1932 s. 152.
108. Rec.: H. PINARD DE LA BOULLAYE: Marja arcydzieło Boże. Tłum. C. PIOTROWSKA. Kr. 1932. *Prz. Hom.* R. 10: 1932 s. 307-308.
109. Rec.: A. VERMERSCH: Katechizm małżeństwa chrześcijańskiego. Tłum. ks. J. KORZONKIEWICZ. P. b. r. *Prz. Hom.* R. 10: 1932 s. 314.
110. Rec.: Współczesne problemy życia kościelnego na ambonie. P. 1932. *Prz. Hom.* R. 11: 1933 s. 64-66.
111. Rec.: BOUDAUD bp.: Credo. P. b. r. *Prz. Hom.* R. 11: 1933 s. 70-71.
112. Rec.: J. KŁOS: Pan Jezus przed sądami ludzkimi. P. 1932. *Prz. Hom.* R. 11: 1933 s. 142-144.
113. Rec.: A. VERMERSCH: Nabożeństwo do Najświętszego Serca Jezusowego. Tłum. H. LIBIŃSKI. Wyd. 7. Kr. 1933. *Prz. Hom.* R. 11: 1933 s. 145-146.
114. Rec.: J. BOCHENEK: Chrystus w parafii. Kr. 1933. *Prz. Hom.* R. 11: 1933 s. 147-148.
115. Rec.: J. KAPICA: Kazania, mowy, odezwy. Katowice 1933. *Prz. Hom.* R. 11: 1933 s. 228.
116. Rec.: T. TOTH: Chrystus Król. Kr. 1933. *Prz. Hom.* R. 11: 1933 s. 231-235.
117. Rec.: A. WRONKA: Liturgia na ambonie. P. 1933. *Prz. Hom.* R. 11: 1933 s. 328.
118. Rec.: Br. BOJUŁKA: Czy Go znasz? Kr. 1933. *Prz. Hom.* R. 11: 1933 s. 328-329.
119. Rec.: PINARD DE LA BOULLAYE: Chrystus Mesjaszem. Tłum. A. P. Kr. 1933. *Prz. Hom.* R. 11: 1933 s. 331.
120. Rec.: A. SYSKI: Ascetyka katolicka. Łuck 1933. *Prz. Hom.* R. 11: 1934 s. 79-81.
121. Rec.: T. TOTH: Chrystus w cierpieniu i chwale. Kr. 1934. *Prz. Hom.* R. 12: 1934 s. 177-178.
122. Rec.: P. VOGT: Mariae sacrosanc-

tae... vita. Torino 1934. *Prz. Hom.* R. 12: 1934 s. 180-182.

123. Jubileuszowe hasła. *Gaz. Kośc.* R. 41: 1934 s. 114-115.

124. Wakacyjna szkoła kaznodziejska alumnów. W: *Pamiętnik VII zjazdu* [Zw. Zakł. Teol.]. Wil. 1934 s. 279-308.

125. Zbliżanie Chrystusa w naszym przepowiadaniu. *Prz. Hom.* R. 13: 1935 s. 97-110.

126. Rec.: I. BOBICZ: Ambona w duszpasterstwie doby obecnej. Pińsk 1934. *Prz. Hom.* R. 13: 1935 s. 73.

127. Rec.: F. BODZIANOWSKI: Kazania. Jezus Chrystus. P. b. r. *Prz. Hom.* R. 13: 1935 s. 78-80.

128. Rec.: Pismo święte Starego i Nowego Testamentu. Kr. 1935. *Prz. Hom.* R. 13: 1935 s. 177-178.

129. Rec.: K. M. ŻUKIEWICZ: Królowa Różańca świętego w Kościele i w Polsce. T. 1 Lw. 1934. *Prz. Hom.* R. 13: 1935 s. 83-84.

130. Zbiorowy podręcznik nauki kaznodziejstwa dla polskiego kleru. Pod redakcją ks. Z. PILCHA. Kielce 1935.

131. Zbliżanie Chrystusa w kościelnym przepowiadaniu. Kielce 1935.

132. Kazania ks. Skargi o Sakramentach. *Prz. Hom.* R. 14: 1936 s. 115-131.

133. Rec.: Skargowskie pokłosie. Chyrów 1936. *Prz. Hom.* R. 14: 1936 s. 85-86.

134. Rec.: H. LOBMANN: Richtig predigen. Wien 1934. *Prz. Hom.* R. 14: 1936 s. 185.

135. Rec.: Predigt und Prediger in der Zeit. Wien 1936. *Prz. Hom.* R. 14: 1936 s. 284.

136. Rec.: Fr. M. WILIAM: Życie Jezusa na tle kraju i narodu izraelskiego. Kr. 1936. *Prz. Hom.* R. 14: 1936 s. 363-365.

137. Rec.: Die heilige Schrift für das Leben erklärt. Freiburg. 1936. *Prz. Hom.* R. 14: 1936 s. 365-366.

138. Rec.: A. BERTRAM: Charyzmaty duszy i pracy kapłańskiej. Tłum. ks. St. GRELEWSKI. P. 1936. *Prz. Hom.* R. 14: 1936 s. 370.

139. Wymowa „kazań sejmowych ks. Skargi". *Prz. Hom.* R. 15: 1937 s. 48-49. — Toż. W: *Ambona polska wobec rocznicy Skargi.* Kielce 1937 s. 48-49.

140. Nowa pisownia w świetle wymowy. *Prz. Hom.* R. 15: 1937 s. 353-392.

141. Rec.: Enchiridion asceticum. Friburgi i. B. 1936. *Prz. Hom.* R. 15: 1937 s. 341-342.

142. Rec.: Liturgie und Seelsorgers. Wien 1936. *Prz. Hom.* R. 15: 1937 s. 344.

143. Szkoła kaznodziejska. Kielce 1937.

144. Nowa pisownia w świetle wymowy. Kielce 1937.

145. Poselstwo św. Andrzeja Boboli do Narodu. Kielce 1938.

146. Postać duszpasterza według wskazań Stolicy Apostolskiej na tle społecznych potrzeb chwili bieżącej. W. b. r.

147. Poselstwo św. Andrzeja do narodu. *Prz. Hom.* R. 16: 1938 s. 246-251.

148. Rec.: E. DUPLESSY: Dominicales. T. IV. Paris 1937. *Prz. Hom.* R. 16: 1938 s. 77-78.

149. Rec.: M. KASSIEPE: Die katholische Volksmission. Paderborn 1934. *Prz. Hom.* R. 16: 1938 s. 184-185.

150. Rec.: Homiletisches Handbuch. Freiburg i. B. b. r. *Prz. Hom.* R. 16: 1938 s. 273-274.

151. Bildung zum Christen. Wien 1937. *Prz. Hom.* R. 16: 1938 s. 279.

152. Rec.: A. KOCH: Homiletisches Handbuch. 3 B. 5 Teil. Freiburg 1938. *Prz. Hom.* R. 16: 1938 s. 370.

153. Nauki plenarnego synodu. *Prz. Hom.* R. 17: 1939 s. 26-36.

154. Nauka pasterzowania. T. 1. Kielce 1939. — Toż. T. 2. Kielce b. r.

155. Rec: A. KOCH: Homiletisches Handbuch. 4 B. 7 Teil. Freiburg i. B. 1939. *Prz. Hom.* R. 17: 1939 s. 269-270.

156. Nauka dykcji. Podręcznik dla kaznodziejów. Kielce 1946 8° s. 246.

157. Ku czci Niepokalanej i Wniebowziętej. Zbiór kazań maryjnych. Kielce 1947 8° s. 118.

158. Ku chwale Zbawiciela świata. Zbiór kazań na uroczystości Pańskie. Kielce 1947 8° s. 252.

159. Ambona wobec zadań czasu. *Homo Dei.* R. 17: 1948 s. 746-764.

160. Nawrót ambony ku źródłom biblijnym. *Homo Dei.* R. 18: 1949 s. 755-767.

161. O rozwój kaznodziejstwa katechizmowego. Nauczanie wszystkiej prawdy. *Homo Dei.* R. 1950 s. 415-428.

162. Postać wielkiego Proroka. *Współcz. Ambona.* R. 5: 1950 s. 350-353.

163. W obronie życia. *Współcz. Ambona.* R. 8: 1957 s. 387-390.

164. Wymowa rocznicy objawienia się Niepokalanej (1858-1958). *Współcz. Ambona.* R. 9: 1958 s. 415-419.

165. Studium Homiletyczne — Praca ambony nad kulturą religijną wiernych. *Współcz. Ambona.* R. 9: 1958 s. 459-478.

166. Szkoła kaznodziejstwa. T. 2. Wykład zasad kościelnej wymowy. P. 1958 Pallotinum 8° s. 471. Biblioteka pomocy seminaryjnych t. 3.

167. W służbie Ewangelii. Pokłosie kazaniowe z dorocznej niwy. Kazania wybrane z rękopisów okresu okupacji. W: *Chrześcijanie. T.* 5. W. 1980 s. 253-280.

168. Maszynopisy w Arch. Sem. Duch. w Kielcach: 1. Cele przepowiadania w

świetle Ewangelii. Studium homiletyczne s. 50; 2. Chrystusowe kapłaństwo w służbie odkupienia. Zbiór konferencji rekolekcyjnych i na dni skupienia, s. 118; 3. Kazania o istnieniu Boga; 4. Demon w dziejach, s. 253; 5. Ku poznaniu Stwórcy. Kazania o istnieniu Boga, s. 59; 6. Ku poznawaniu Stwórcy. Studium homiletyczne z działu kazań o Bogu, s. 93; 7. Ku światłości świata. Cykl kazań o proroctwach mesjańskich, s. 28; 8. Mowa życia. Zbiór przykładów i myśli na użytek ambony. Rocznik 1960, s. 178; 9. Mowa czasu. Głosy ambony z mrocznych dni świata, Rocznik 1958, s. 254; 10. Nauka pasterzowania. Wydanie nowe, przerobione, s. 348; 11. Nauki wojny przestrogą dla Polski, s. 68; 12. O Polskę Chrystusową: I. Polska w obliczu swego tysiąclecia. II. Zbiór kazań narodowych (1917-1948), s. 185; 13. Praca nad odrodzeniem Narodu, s. 42; 14. Szkoła kaznodziejska. Wykład zasad kościelnej mowy. T. II s. 407. T. IV. Wzory kazań; 15. Wojna ludów w oczach Daniela proroka i św. Jana Ewangelisty, s. 87; 16. W służbie Ewangelii. Pokłosie kazaniowe z dorocznej niwy, s. 185; 17. Zbiór przykładów z ostatniej doby 1939-1956, s. 397.

II.

SZAFRAŃSKI A. L.: Ks. infułat Zygmunt Pilch. W: *Studia z historii wymowy i homiletyki*. T. 1 W. 1975 s. 19-30; KACZMAREK J.: Wkład Przeglądu Homiletycznego do polskiej homiletyki międzywojennego okresu (1922-1939). Lubl. 1976. Praca mag. Archiwum KUL; SMULCZYŃSKI J.: Duchowa i teologiczna formacja kaznodziei w teorii kaznodziejskiej ks. Z. Pilcha. W. 1976. Praca mag. Arch. ATK; SZAFRAŃSKI A. L.: Zarys dziejów teologii pastoralnej ogólnej. W: *Dzieje teologii katolickiej w Polsce*. T. 3. Cz. 2. Lubl. 1977 s. 39-41; SCHENK W.: Z dziejów liturgiki. Tamże s. 56-57; BRZOZOWSKI M.: Teoria kaznodziejstwa. Tamże s. 102; SZAFRAŃSKI A. L.: Ksiądz Zygmunt Pilch (1888-1962). Życie. Działalność naukowo-społeczna. Twórca ośrodka red. „Przegląd Homiletyczny". Chrystocentryzm — idea życia i pracy. Człowiek-chrześcijanin. *Chrześcijanie*. T. 5. W. 1980 s. 237-252; SMULCZYŃSKI J.: Duchowa i teologiczna formacja kaznodziei w teorii kaznodziejskiej ks. Zygmunta Pilcha. W: *Studia z historii kaznodziejstwa i homiletyki*. T. 3. W. 1982 s. 299-318.

Ks. Adam L. Szafrański

Piotrowicz Jan (1861-1946), autor rozpraw apologetycznych.

Urodził się 24 VI 1861 w Gostyniu Wlkp., był synem kupca Stanisława i Julianny z Klemczyńskich. Przez trzy lata uczęszczał do Progimnazjum w Kościanie, a od 1877 r. do Gimnazjum św. Marii Magdaleny w Poznaniu. Przerwał naukę w 1884 r. i przeszedł do sądu obwodowego w Poznaniu, by przygotować się do egzaminu na tłumacza zaprzysiężonego i na sekretarza sądowego, jednakże po pół roku powrócił do Gimnazjum i złożył maturę 7 IV 1886 r. Ze względu na zamknięte podczas Kulturkampfu Seminarium Duchowne w Poznaniu udał się na teologię do Würzburga, przerwał studia na czas zimowego semestru 1888/89, wystąpił z szeregu kandydatów do stanu duchownego i udał się do Krakowa, gdzie słuchał wykładów z historii i uczęszczał na seminarium naukowe do ks. prof. Chotkowskiego. U arcybiskupa gnieźnieńskiego i poznańskiego uprosił sobie powtórne przyjęcie w poczet alumnów, kontynuował na jego polecenie studia teologiczne w Monasterze, odbył tzw. praktyczne seminarium w Gnieźnie i przyjął 10 VII 1890 święcenia kapłańskie. Powołany na wikariat w Zbąszyniu, pracował tam nieco ponad rok. 30 X 1891 został mansjonarzem w parafii św. Wojciecha w Poznaniu, a od 12 III 1894 pełnił w niej obowiązki administratora parafii ze względu na trudności z obsadzeniem probostwa. Penitencjarz i mansjonarz od 1 IX 1896 przy katedrze gnieźnieńskiej, otrzymał w 1898 r. beneficjum prepozyta w parafii Najśw. Trójcy w Gnieźnie i pełnił obowiązki sędziego prosynodalnego oraz cenzora ksiąg treści religijnej. Mianowany 15 XI 1905 radcą duchownym ad honores, w roku następnym wszedł w konflikt z władzami pruskimi z powodu publicznego protestu przeciwko wprowadzeniu w szkołach obowiązkowej nauki religii w języku niemieckim. Skazany na 2 miesiące więzienia, wkrótce po odbyciu kary zmienił parafię. 20 IX 1907 został instytuowany na proboszcza w Skalmierzycach.

W 1908 r. wziął udział w pielgrzymce do Lourdes, w następnym roku wyjechał do Monachium na kurs katechetyczny, w 1912 r. uczestniczył w wiedeńskim Kongresie Eucharystycznym, a rok później odbył pielgrzymkę do Rzymu. W tym okresie opublikował też kilkanaście artykułów i książeczek. Później ograniczał się zasadniczo do pracy duszpasterskiej i społecznej, m. in. zasiadał w Radzie Nadzorczej miejscowego Banku Spółdzielczego. Kard. A. Hlond obdarzył go 28 VII 1932 godnością kanonika honorowego kapituły katedralnej poznańskiej. Podczas okupacji wzięty jako zakładnik we wrześniu 1939 r., został po miesiącu zwolniony z więzienia w Ostrowie Wlkp., powrócił do parafii, lecz w 1941 r. musiał przenieść się do Ociąża. Do Skalmierzyc mógł powrócić dopiero w lutym 1945 r. Podjął na nowo obowiązki proboszcza. Zmarł w Skalmierzycach 19 III 1946 r.

I.

1. Odezwa w sprawie budowy kościoła na Jeżycach w Poznaniu. *Przew. Katol.* R. 1: 1895 nr 11 s. 88.

2. Eudocja i Pulcheria. Obrazek historyczny z V wieku chrześcijaństwa. P. 1897 Księg. św. Wojciecha 16° s. 220.

3. Program uroczystości 600-letniego jubileuszu bł. Jolanty. *Przew. Katol.* R. 4: 1898 nr 24: Dodatek.

4. Zwolnienia od kosztów procesowych w sprawach kościelnych, instytucji dobroczynnych i wychowawczych. *Prz. Kośc.* T. 1: 1902 s. 469-471.

5. Prawo o darowiznach w administracji parafialnego majątku. *Prz. Kośc.* T. 2: 1902 s. 307-311.

6. „List katechetyczny" Possewina i jego katechetyczne zasady. *Prz. Kośc.* T. 2: 1902 s. 370-381.

7. Przepisy katechetyczne arcybiskupa Władysława Łubieńskiego. *Prz. Kośc.* T. 3: 1903 s. 210-216.

8. Rec.: M. NOEL: Nowy wykład katechizmu z ambony. Wydał X. W. BOGACKI 1902. *Prz. Kośc.* T. 3: 1903 s. 219-220.

9. Czy świadectwa chrztu wystawione na podstawie ksiąg kościelnych po roku 1874 mają charakter urzędowych publicznych dokumentów? *Prz. Kośc.* T. 3: 1903 s. 300-302.

10. Rec.: Ojców naszych Wiara Święta, katechizm... Przejrzał, popr. i streszcz. uzup. Z. CHEŁMICKI. W. 1901. *Prz. Kośc.* T. 3: 1903 s. 479-480.

11. W sprawie opieki nad sierotami. *Prz. Kośc.* T. 4: 1903 s. 212-214.

12. Rec.: Katechizm rzymsko-katolicki większy podług X. DEHARBA ponownie oprac. X. biskup E. LIKOWSKI. P. 1901. *Prz. Kośc.* T. 5: 1904 s. 484-485.

13. Rec.: J. CZARNECKI: Medycyna pastoralna. Podręcznik dla kleru katolickiego. Gniezno. *Prz. Kośc.* T. 6: 1904 s. 251-255.

14. Rec.: E. HUCH: Nasza wiara jest wiarą rozumu. Kilka słów w obronie wiary świętej i ku zwalczaniu niewiary. Steyl 1904. *Prz. Kośc.* T. 6: 1904 s. 255-256.

15. Ks. Jan Noskowic jako katecheta. *Prz. Kośc.* T. 7: 1905 s. 222-225.

16. Rec.: E. HUCH: W cieniu Kościoła. Pogadanki ku nauce i rozrywce. *Prz. Kośc.* T. 7: 1905 s. 238-239.

17. Polska pielgrzymka do Lourdes na uroczystości jubileuszowe w r. 1908. *Przew. Katol.* R. 14: 1908 nr 46 s. 369-370; nr 47 s. 379-380; nr 48 s. 389-390; nr 49 s. 395-398; nr 50 s. 407-408; nr 51 s. 415; nr 52 s. 426-427; R. 15: 1909 nr 1 s. 4-5; nr 2 s. 10-11; nr 3 s. 19-20; nr 4 s. 29-30; nr 6 s. 43; nr 7 s. 52-54; nr 9 s. 69-70; nr 10 s. 76-77; nr 18 s. 147-148; nr 19 s. 155-158.

18. Samodzielność jako podstawa pracy oświatowej. *Prz. Oświat.* R. 5: 1910 nr 1 s. 14-16.

19. Ks. Piotr Skarga jako kierownik dusz. P. 1912 Księg. św. Wojciecha 16° s. 16.

20. Tajemnica spowiedzi. Bricarelli — Verdezi. P. 1912 Księg. św. Wojciecha 16° s. 32. — Toż. W: *Za Prawdę.* Rozprawy o tym, co nas obchodzić powinno. P. 1912 s. 189-220.

21. Wykłady apologetyczne w naszych towarzystwach robotniczych. *Stowarzyszenie.* R. 1: 1913/14 s. 80-84, 109-114, 137-140.

22. Towarzyskość a abstynencja. *Świt.* R. 11: 1914 s. 81-86, 107-110.

23. Tematy i źródła do wykładów apologetycznych. *Stowarzyszenie.* R. 2: 1914/15 s. 126-128, 222-224, 254-256, 326-328; R. 3: 1915/16 s. 31-32, 62-64, 94-96, 127-128, 172-176.

24. Rec.: S. BARTYNOWSKI: Apologetyka podręczna, obrona wiary katolickiej z odpowiedziami na zarzuty. Kr. 1916. *Prz. Oświat.* R. 11: 1916 nr 3 s. 24-25.

II.

Kośc. Dz. Urzęd. R. 5: 1890 s. 7; R. 6: 1891 s. 19; R. 8: 1894 s. 55; R. 11: 1896 s.

37; R. 22: 1907 s. 48; *Mies. Kość.* R. 47: 1932 s. 74; Arch. Archid. w Poznaniu, KA 12410; KASPRZYCKI M.: Biogramy księży Archidiecezji Poznańskiej za lata okupacji hitlerowskiej, [maszynopis] poz. 442.

Ks. Marian Banaszak

Piotrowski Aleksander (1882-1940), redemptorysta, misjonarz, pisarz ascetyczny.

Urodził się 23 I 1882 r. w Lipnicy Murowanej. Do szkoły podstawowej i średniej uczęszczał w Bochni (1890-1903). Jako uczeń Gimnazjum uczestniczył w działalności tajnych kółek filareckich i filomackich. W VII kl. Gimnazjum zaczął organizować własne kółko młodzieżowe, w którym obok miłości Boga, ojczyzny, studium historii Polski, miano pielęgnować szczególny kult świętych polskich. Podczas lat gimnazjalnych napisał zbiorek poezji, dedykowany narzeczonej kolegi (1898). W 1903 r. wstąpił do Seminarium Duchownego w Tarnowie. Jako kleryk, w 1904 r., brał udział w Kongresie Maryjnym we Lwowie i w koronacji obrazu M. B. Tuchowskiej. Po święceniach kapłańskich otrzymanych 29 VI 1907, pracował na wikariacie w Przecławiu. Tu przyczynił się do zorganizowania czytelni ludowej oraz zaczął tworzyć kółka różańcowe, które miały cele nie tylko dewocyjne, ale i oświatowe oraz uświadamianie społeczne ludności wiejskiej. Tu przeżył redemptorystowską misję parafialną (1909), która wpłynęła na jego przyszłą decyzję. Od 1910 do 1912 był wikariuszem w Lubzinie. Za zgodą bpa Leona Wałęgi 8 IX 1912 rozpoczął nowicjat u redemptorystów w Mościskach. Śluby złożył 8 IX 1913, a następnie w Maksymówce zapoznał się z alfonsjańskimi zasadami w teologii moralnej i odbył specjalne studium misyjne. Po wybuchu pierwszej wojny światowej przybył do Tuchowa wraz z nowicjuszami z Mościsk. Po wysłaniu tych do Eggenburga w Austrii, sam, mimo frontu, pracował w Tuchowie. Po przełamaniu frontu w 1915 przebywał krótko w Mościskach; potem znów w Tuchowie, a od 1917 w Krakowie. Później przebywał w różnych klasztorach, dłużej w Maksymówce (1919-1923) i Warszawie (1929-1937). W międzyczasie próbował życia eremickiego u kamedułów. W okresie warszawskim rozpoczął szerszą działalność misyjną, którą kontynuował od 1937 w Wilnie. Pracując w Warszawie publikował broszury ascetyczne i oddał się realizacji młodzieńczej idei czyli upowszechnianiu kultu świętych polskich. Do tego celu służyło mu pisemko „Cześć Świętych Polskich", którego był współtwórcą. Parafrazując „Rotę" M. Konopnickiej napisał „Rotę katolików w Polsce": „Nie rzucim Chryste świątyń Twych", którą śpiewano w Gdańsku 23 X 1927 na zlocie katolików, zorganizowanym przez Ligę Katolicką. W czasie misji parafialnej w Kozaczyźnie na ziemi wileńskiej (1939) doznał apopleksji. W czasie choroby w Warszawie napisał obszerny życiorys Urszuli Ledóchowskiej oraz usiłował wykończyć rękopis „Święci znad Dunajca". Rękopisy te spłonęły w Warszawie w 1944 r. Zmarł 14 IX 1940 r. w Warszawie.

I.

1. Za nieomylnością Kościoła. *Prz. Katol.* R. 61: 1923 s. 297.

2. Święto N. Maryi P. Królowej Polskiej. *Prz. Katol.* R. 61: 1923 s. 694-695.

3. Bractwo N. Maryi P. Królowej Polskiej. *Prz. Katol.* R. 62: 1924 s. 40-42, 71-73, 136-137, 149-150.

4. Kościół, dom czy szkoła? *Prz. Katol.* R. 62: 1924 s. 439-440.

5. Polska a nawrócenie Rosji. *Prz. Katol.* R. 62: 1924 s. 457-458.

6. W 4-tą rocznicę cudu nad Wisłą. *Prz. Katol.* R. 62: 1924 s. 467-469.

7. Nasz lud świecczeje. *Gaz. Kośc.* R. 32: 1925 s. 242-243.

8. Rota katolików w Polsce, druk. 1927.

9. Ojcze nasz a drożyna św. Teresy od Dzieciątka Jezus. *Głos Kapł.* R. 3: 1929 s. 366-368; R. 4: 1930 s. 17-19, 47-51, 86-89, 114-118, 141-145, 188-192, 218-222, 257-260, 285-287, 319-321, 348-352. — Toż w osob. odb. W. 1931 Nakł. OO. Redemptorystów 16° s. 128. — Toż Potulice 1939 Wyd. Sem. Zagr. 16° s. 99.

10. „Ojcze nasz" a metoda pracy nad sobą. W. 1930 Nakł. OO. Redemptorystów 16° s. 31.

11. Módlmy się za Polskę. W. 1931 Nakł. SS. Loretanek 16° s. 16. — Toż. W. [1933] Nakł. Związku Czcicielek Świętych Polskich 16° s. 20 [wyd. nieco zmienione].

12. Ojcze, nawróciłem się! W. 1931 Nakł. SS. Loretanek 16° s. 32.

13. Nowenna do bł. Szymona z Lipnicy. Wyjęte z broszury o. N. Golichowskiego „Błogosławiony Szymon z Lipnicy...". W. 1931 Nakł. SS. Loretanek 16° s. 64.

14. Bł. Szymon z Lipnicy, bohater miłości. W. 1932 Nakł. OO. Redemptorystów 16° s. 47. — Toż. *Chor. Maryi.* R. 28: 1932 s. 177-182, 211-214, 242-244.

15. Błogosławiony Szymon z Lipnicy. (W 450-tą rocznicę zgonu — dnia 17-go lipca r.b.). *Prz. Katol.* R. 70: 1932 s. 458.

16. Na front! W. 1932 Nakł. OO. Redemptorystów 16° s. 16.

17. Wielki budowniczy katolickiej Polski — sługa Boży o. Honorat kapucyn (1829-1916). *Głos Kapł.* R. 5: 1931 s. 50-53, 210-213, 305-308. — Toż w osob. odb. W. 1932 Nakł. SS. Loretanek 16° s. 48.

18. Apostoł Warszawy. W. 1933 16° s. 16.

19. Bądź dzieckiem Bożym. (Myśl rekolekcyjna). *Homo Dei.* R. 2: 1933 s. 6-8.

20. Druga kolebka redemptorystów. *Prz. Katol.* R. 71: 1933 s. 72-73.

21. Dwa niezwykłe uzdrowienia. *Cześć Św. Pol.* R. 1: 1934. nr 2 s. 9-11.

22. Nadziejo Polski witaj! W. 1934 Nakł. Czcicieli Świętych Polskich 16° s. 32.

23. Nabożeństwo do świętych patronów Polski. *Homo Dei.* R. 4: 1935 s. 234-237.

24. Kto rozkazał wywieźć św. Klemensa z Warszawy i za co? *Warsz. Archid. Wiad.* R. 25: 1935 s. 168-172. — Toż: *Cześć Świętych Polskich.* R. 2: 1935 nr 2 [4] s. 3-7. — Toż: *Chor. Maryi.* R. 32: 1936 s. 76-80.

25. Rozważanie rekolekcyjne o grzechu. *Homo Dei.* R. 5: 1936 s. 91-93.

26. O głównych i istotnych częściach rozmyślania. *Homo Dei.* R. 6: 1937 s. 288-292.

27. Z wycieczki misyjnej na Polesie. *Chor. Maryi.* R. 33: 1937 s. 182-185.

28. Orszak świętych polskich. *Chor. Maryi.* R. 33: 1937 s. 215-218.

II.

DE MEULEMEESTER: Bibliographie, II 323, III 367; CH[LEWIŃSKA] M.: Z rozwoju czci św. Polskich w stolicy w ostatnich pięciu latach. *Cześć Świętych Polskich.* R. 3: 1936 nr 4 [10] s. 12-14; WERYŃSKI H.: Zorganizować czcicieli św. Polskich. Tamże R. 4: 1937 nr 4 [14] s. 3. — Arch. Warsz. Prow. Redemptorystów: Akta personalne, nr 52. [O. Aleksander Piotrowski]; W. SZOŁDRSKI: Redemptoryści w Polsce, mps. Cz. 3 s. 164-168; Kroniki klasztorów w Mościskach, Maksymówce i Wilnie.

Ks. Marian Brudzisz CSSR

Piotrowski Czesław (1891-1963) prałat papieski.

Urodził się 20 III 1891 w Karcewie pod Pleszewem Wlkp., był synem Franciszka i Elżbiety z Michalaków. Uczęszczał do gimnazjum w Śremie, maturę złożył 11 VIII 1914 r. W okresie nauki gimnazjalnej należał do Tow. T. Zana, w 1912 r. założył tajną drużynę harcerską. Po maturze podjął studia filozoficzne na Uniw. Wrocławskim, lecz po pierwszym semestrze zgłosił się do Seminarium Duchownego w Poznaniu, którego wszakże budynek zajęty był na cele wojenne. Został więc wysłany na Wydział Teologiczny w Monasterze, gdzie odbył studia od 1 V 1915 do 29 IV 1918 r. Następnie zaliczył tzw. rok pastoralny w Seminarium Duchownym w Gnieźnie i przyjął 5 IV 1919 święcenia kapłańskie, po których przez trzy miesiące pomagał w kościołach gnieźnieńskich. Na wikariat powołano go od 1 VII 1919 do parafii Matki Boskiej Bolesnej i św. Łazarza w Poznaniu. Oprócz pracy duszpasterskiej zajął się organizowaniem polskiego szkolnictwa. W 1920 r. utworzył prywatną szkołę przygotowującą młodzież do gimnazjum. Rozwijał ją w następnych latach, gdy był od 1 I 1923 prefektem w Państwowym Gimnazjum matematyczno-przyrodniczym im. Bergera. Odpowiadała mu praca dydaktyczno-pe-

dagogiczna, złożył więc 16 XII 1924 egzamin prefektowski i nadal zajmował się swoją szkołą, obok której na podstawie otrzymanego 22 V 1924 pozwolenia z Kuratorium otworzył prywatne Gimnazjum Męskie im. A. Mickiewicza. Szybki wzrost liczby uczniów skłonił go do budowy własnego gmachu szkoły. Przeznaczony dla ponad tysiąca uczniów, powstał w ciągu jednego roku, otwarty 5 X 1927 r. i uznany za najnowocześniejszy budynek szkolny w Poznaniu, zarówno co do swojej struktury, jak i wyposażenia sal, gabinetów naukowych i pracowni. Koło Rodzicielskie podjęło wówczas uchwałę o utworzeniu przy tym gimnazjum Fundacji Stypendialnej im. ks. Czesława Piotrowskiego, którego fundusz był przeznaczony na stypendia dla biednych abiturientów Gimnazjum im. A. Mickiewicza w celu umożliwienia im studiów uniwersyteckich. Jako dyrektor Gimnazjum nadał mu ks. Piotrowski własny kierunek dydaktyczno-pedagogiczny, który oprócz nauki według programu państwowego obejmował szeroką działalność społeczną uczniów. Obdarzony wrodzonymi zdolnościami pedagogicznymi, starał się je pogłębić przez studia specjalistyczne z dziedziny pedagogiki i psychologii.

W 1928 r. zapisał się na Wydział Humanistyczny Uniw. Poznańskiego. Na podstawie dysertacji o życiu seksualnym młodzieży męskiej gimnazjalnej uzyskał 29 XII 1932 doktorat. Choć zapowiedział publikację swej rozprawy, zdołał wydrukować tylko jej fragment. Obok gimnazjum męskiego zorganizował już w 1924 r. Prywatne Żeńskie Seminarium Nauczycielskiego, dla którego pobudował osobny gmach szkolny. Jako właściciel szkoły czuwał nad jej rozwojem organizacyjnym i naukowym. Działał także poza swoimi szkołami. Od 1935 r. był zastępcą udziałowca Drukarni i Księgarni św. Wojciecha, a w 1938 r. został udziałowcem i należał do jej rady nadzorczej. Pełnił nadto obowiązki członka Kuratorium Katolickiego Instytutu Wychowawczego w Poznaniu, od 1936 r. był jego wiceprezesem. Po zajęciu w 1939 r. Poznania przez Niemców, Gestapo trzykrotnie zabierało ks. Piotrowskiego na przesłuchiwania. Po trzecim wyjechał potajemnie z Poznania i dotarł do Warszawy, gdzie przebywał do wyzwolenia obu miast. Zajmował się tam działalnością Warszawskiego Oddziału Księgarni św. Wojciecha, brał udział w konspiracji. Po powrocie do Poznania otrzymał od abpa W. Dymka mandat zorganizowania na nowo Księgarni św. Wojciecha i odbudowania jej gospodarczego zaplecza. Jako dyrektor tej instytucji do końca swego życia wywarł znaczny wpływ na jej profil wydawniczy. Abp W. Dymek powierzył mu także trudne dzieło odbudowy Ostrowia Tumskiego, a szczególnie katedry poznańskiej. Umiejętnie przeprowadził jej budowę i regotyzację. Nie mógł natomiast w okresie powojennym zajmować się obu swoimi szkołami, chętnie jednak pełnił 1946-1952 funkcję rektora Instytutu Wyższej Kultury Religijnej w Poznaniu. Abp A. Dymek mianował go 10 III 1947 kanonikiem gremialnym kapituły katedralnej poznańskiej, a 1 VI 1955 wyjednał mu godność papieskiego prałata domowego. Pod koniec życia przykuty do łoża boleści przez kilkanaście miesięcy, zmarł 10 X 1963 w Poznaniu.

I.

1. Psychiczne podstawy odrębnego wychowania młodzieży męskiej i żeńskiej. W: *Katolicka myśl wychowawcza*. Pamiętnik II Studium Katolickiego w Wilnie w dn. 28 VIII — 1 IX 1936 r. P. 1937 s. 460-497. — Toż: Podstawy psychospołeczne odrębnego wychowania młodzieży męskiej i żeńskiej. P. 1936 Nakł. Naczel. Inst. Akcji Ka-

tol. 8° s. 44. Biblioteczka Akcji Katolickiej nr 44.

2. Tezy referatu n.t. „Koedukacja w szkole powszechnej i w szkole średniej". W: *Wśród problemów szkoły i wychowania*. P. 1938 s. 93-94.

3. Katechizm dla dzieci przystępujących do pierwszej Spowiedzi i Komunii św. Opracował... W. 1942 Księg. św. Wojciecha 16° s. 61, nlb. 1. — Toż. Wyd. 2. P. 1946 Księg. św. Wojciecha 16° s. 64. — Toż. Wyd. 3. Katechizm krótki dla dzieci przystępujących do pierwszej spowiedzi i komunii św. P. 1948 Księg. św. Wojciecha 16° s. 64. — Toż. Wyd. 4. P. 1949 Księg. św. Wojciecha 16° s. 64. — Toż. Wyd. 5. P. 1950 Księg. św. Wojciecha 16° s. 64. — Toż. Wyd. 6. P. 1951 Księg. św. Wojciecha 16° s. 63, nlb. 1. — Toż. Wyd. 7. P. 1953 Księg. św. Wojciecha 16° s. 63, nlb. 1. — Toż. Wyd. 8. P. 1954 Księg. św. Wojciecha 16° s. 63, nlb. 1. — Toż. Wyd. 9. P. 1955 Księg. Św. Wojciecha 16° s. 63, nlb. 1. — Toż. Wyd. 10. P. 1956 Księg. św. Wojciecha 16° s. 63, nlb. 1. — Toż. Wyd. 11. P. 1957 Księg. św. Wojciecha 16° s. 63, nlb. 1. — Toż. Wyd. 12 uzupełn. i popraw. P. 1958 Księg. św. Wojciecha 16° s. 96, ilustr. — Toż. Wyd. 13. P. 1959 Księg. św. Wojciecha 16° s. 96, ilustr. — Toż. Wyd. 14. P. 1960 Księg. św. Wojciecha 16° s. 96, ilustr. — Toż. Wyd. 15. P. 1961 Księg. św. Wojciecha 16° s. 96, ilustr. — Toż. Wyd. 16. P. 1962 Księg. św. Wojciecha 16° s. 95, nlb. 1, ilustr. — Toż. Wyd. 17. Poznań 1963 Księg. św. Wojciecha 16° s. 96, ilustr.

4. Niech będzie Bóg uwielbiony. Modlitewnik dla młodzieży. P. 1945 Księg. św. Wojciecha 16° s. nlb. 6, 240. — Toż. Wyd. 2. P. 1946 Księg. św. Wojciecha 16° s. 303, nlb. 1. — Toż. Wyd. 3. P. 1950 Księg. św. Wojciecha 16° s. 324. — Toż. Wyd. 4. P. 1952 Księg. św. Wojciecha 16° s. 323, nlb. 1, ilustr. — Toż. Wyd. 5. P. 1954 Księg. św. Wojciecha 16° s. 320. — Toż. Wyd. 6. P. 1955 Księg. św. Wojciecha 16° s. 320. — Toż. Wyd. 7. P. 1956 Księg. św. Wojciecha 16° s. 422, nlb. 2. — Toż. Wyd. 8. P. 1957 Księg. św. Wojciecha 16° s. 422, nlb. 2. — Toż. Wyd. 9. P. 1958 Księg. św. Wojciecha 16° s. XII, 422, nlb. 2. — Toż. Wyd. 10. P. 1959 Księg. św. Wojciecha 16° s. VIII, 415, nlb. 1. — Toż. Wyd. 11. P. 1960 Księg. św. Wojciecha 16° s. 415, nlb. 1. — Toż. Wyd. 12. P. 1961 Księg. św. Wojciecha 16° s. 415, nlb. 1. — Toż. Wyd. 13. P. 1962 Księg. św. Wojciecha 16° s. 415, nlb. 1. — Toż. Wyd. 14. P. 1963 Księg. św. Wojciecha 16° s. 415, nlb. 1. — Toż. Wyd. 15. P. 1964 Księg. św. Wojciecha 16° s. 415, nlb. 1. — Toż. Wyd. 16. P. 1965 Księg. św. Wojciecha 16° s. 415, nlb. 1. — Toż. Wyd. 17. P. 1966 Księg. św. Wojciecha 16° s. 415, nlb. 1. — Toż. Wyd. 18. P. 1967 Księg. św. Wojciecha 16° s. 415, nlb. 1. — Toż. Wyd. 19 popr. i uzupełn. P. 1968 Księg. św. Wojciecha 16° s. 394, nlb. 2. — Toż. Wyd. 20. P. 1969 Księg. św. Wojciecha 16° s. 394, nlb. 2. — Toż. Wyd. 21 popraw. i uzupełn. P. 1970 Księg. św. Wojciecha 16° s. 411, nlb. 1. — Toż. Wyd. 22 popraw. i uzupełn. P. 1971 Księg. św. Wojciecha 16° s. 411, nlb. 1.

5. Katechizacja a chwila obecna. *Wiad. Duszpast*. R. 1: 1945 s. 10-12.

6. Katechizm podstawowy. Oprac... Ilustr. Edward Kuczyński. Wyd. 1. P. 1947 Księg. św. Wojciecha 8° s. 96. — Toż. P. 1948 Księg. św. Wojciecha 8° s. 92. Drugi nakład I wydanie. — Toż. Wyd. 2. Ilustr. dwubarwne Edwarda Kuczyńskiego. P. 1949 Księg. św. Wojciecha 8° s. 96. — Toż. Wyd. 3 Okł. i ilustr. Edwarda Kuczyńskiego. P. 1950 Księg. św. Wojciecha 8° s. 96. — Toż. Przedruk: Londyn 1950 Katolicki Ośrodek Wydawniczy „Veritas" 8° s. 96. — Toż. Wyd. 4. P. 1951 Księg. św. Wojciecha 8° s. 96. — Toż. Wyd. 5. P. 1954 Księg. św. Wojciecha 8° s. 93, nlb. 3. — Toż. Wyd. 6. P. 1955 Księg. św. Wojciecha 8° s. 93, nlb. 3. — Toż. Wyd. 7. P. 1956 Księg. św. Wojciecha 8° s. 93, nlb. 3. — Toż. Wyd. 2. Londyn 1956 Katolicki Ośrodek Wydawniczy „Veritas" 8° s. 93, nlb. 3. — Toż. Wyd. 8. P. 1957 Księg. św. Wojciecha 8° s. 96, nlb. 2. — Toż. Wyd. 9. P. 1958 Księg. św. Wojciecha 8° s. 95, nlb. 1. — Toż. Wyd. 10. P. 1959 Księg. św. Wojciecha 8° s. 91, nlb. 1. — Toż. Wyd. 11. P. 1960 Księg. św. Wojciecha 8° s. 90, nlb. 2, ilustr. — Toż. Wyd. 12. P. 1961 Księg. św. Wojciecha 8° s. 90, nlb. 2, ilustr. — Toż. Wyd. 13. P. 1962 Księg. św. Wojciecha 8° s. 91, nlb. 1. — Toż. Wyd. 14. P. 1963 Księg. św. Wojciecha 8° s. 90, nlb. 2. — Toż. Wyd. 15. P. 1964 Księg. św. Wojciecha 8° s. 90, nlb. 2, ilustr. — Toż. Wyd. 16. P. 1965 Księg. św. Wojciecha 8° s. 92, ilustr. — Toż. Wyd. 17. P. 1966 Księg. św. Wojciecha 8° s. 92, ilustr. — Toż. Wyd. 18. P. 1967 Księg. św. Wojciecha 8° s. 92, ilustr. — Toż. Wyd. 19 popraw. i uzupełn. P. 1968 Księg. św. Wojciecha 8° s. 100, ilustr. — Toż. Wyd. 20. P. 1969 Księg. św. Wojciecha 8° s. 100, ilustr. — Toż. Wyd. 21. P. 1970 Księg. św. Wojciecha 8° s. 98, nlb. 1, ilustr. — Toż. Wyd. 22. P. 1971 Księg. św. Wojciecha 8° s. 97, nlb. 2, ilustr. — Toż. Wyd. 23. P. 1972 Księg. św. Wojciecha 8° s. 97, nlb. 2, ilustr. — Toż. Wyd. 24. P. 1973 Księg. św. Wojciecha 8° s. 97, nlb. 2 ilustr. — Toż. Wyd. 25. P. 1974 Księg. św. Wojciecha 8° s. 97, nlb. 2, ilustr. — Toż. Wyd. 26. P. 1977 Księg. św. Wojciecha 8° s. 97, nlb. 2. — Toż. Wyd. 27. P.

27. P. 1979 Księg. św. Wojciecha 16° s. 143, nlb. 1.
7. Uroczystość św. Piotra i Pawła. *Wiad. Duszpast.* R. 4: 1948 s. 257-260.
8. Jakie prace wykonano w katedrze poznańskiej w r. 1948. *Mies. Kośc. Archid. Pozn.* R. 4: 1949 s. 116-120.
9. Św. Piotr i Paweł, patronowie katedry poznańskiej. *Głos Katol.* R. 8: 1952 nr 26 s. 211, 213.
10. Przewodnik po katedrze poznańskiej. P. 1959 Księg. św. Wojciecha 16° s. 96, nlb. 8, ilustr.

II.

ŻYNDA B.: Piotrowski Czesław. W: *Wielkop. słow. biogr.* s. 572-573;; BANASZAK M.: Organizator w służbie idei. W: *Byli wśród nas.* T. 2 [w druku].

Ks. Marian Banaszak

Piotrowski Gerard Bazyli (1885-1968) bernardyn, autor artykułów o misjach w Chinach i Japonii oraz wielotomowych pamiętników.

Urodził się w Rzepińcach k. Buczacza 12 V 1885 r. jako syn Michała i Parascewii Gulak. Po Szkole Powszechnej w rodzinnej wsi uczęszczał do Gimnazjum w Buczaczu w latach 1898/99—1902/3. Do zakonu Bernardynów wstąpił w Leżajsku 29 IX 1903 r. Po nowicjacie kontynuował naukę gimnazjalną w Krakowie w latach 1904/5—1906/7. Filozofię studiował w Dorsten w Saksonii w latach 1907/8—1908/9, a teologię we Lwowie i w Rzymie w latach 1909/10—1910/11. Profesję solenną złożył 3 III 1909, a święcenia kapłańskie przyjął 15 IV 1911 r.

Od razu wyjechał na misje do Chin. Do 1924 r. pracował w Wikariacie Apost. Hankow, wznosząc szereg kościołów i zakładając nowe stacje misyjne. W latach 1921-1922 był prokuratorem i wykładowcą w Niższym Seminarium Duchownym w Mao-Miao-Tseh. W 1924 r. otrzymał nominację na administratora apost. świeżo utworzonego Wikariatu Apost. Południowej Syberii. W 1927 r. został ponadto wikariuszem gen. bpa władywostockiego K. Śliwowskiego na Mandżurię. Piotrowski założył w Harkowie, gdzie miał obecnie rezydencję, Niższe Seminarium Duchowne, Gimnazjum Żeńskie, którego prowadzenie powierzył urszulankom, oraz rozpoczął budowę Wyższego Seminarium Duchownego.

W 1930 r. przeniósł się Piotrowski na Sachalin japoński do prowadzonej przez polskich bernardynów Prefektury Apost. Do 1938 r. był przełożonym tej misji. Z kolei pracował w Chinach w prowadzonej przez zakon misji w Gan-Low-Fu (1939) oraz w Szanghaju (1939-1949), gdzie był proboszczem polskiej parafii. W 1949 r. opuścił Chiny i zamieszkał w klasztorze w Kantonie k. Bostonu w Stanach Zjedn. W 1950 r. wyjechał do Japonii. W Nagasaki był kapelanem szpitala św. Franciszka (1950-1953), proboszczem (1953-1960), kapelanem klarysek w Tokyo (1960-1962), w końcu dyrektorem żeńskiej szkoły klarysek w Osaka (1962-1965). Zmarł w Tokyo 13 IX 1969 r.

Dla historii polskich zagranicznych misjonarzy mają znaczenie sprawozdawcze artykuły Piotrowskiego, a zwłaszcza jego obszerne pamiętniki.

I.

1. Na polu walki wśród chińskiej rewolucji. *Misje Katol.* R. 31: 1912 s. 11-19, 79-85.
2. Działalność katolicka podczas walk w Hankow. *Misje Katol.* R. 31: 1912 s. 183-185.
3. Podróż misyjna do Chin odbyta przez... *Misje Katol.* R. 31: 1912 s. 213-219, 246-251.
4. Pierwsze dni na misji w Chinach. *Misje Katol.* R. 31: 1912 s. 328-334.
5. Wizyta... u mandaryna. *Misje Katol.* R. 31: 1912 s. 336-337.
6. Z Chin. List... do X. M[arcina] C[zermińskiego] w Krakowie. *Misje Katol.* R. 32: 1913 s. 44-47.
7. Przekł.: Zamordowanie X. Piotra T'ana w prowincji Shen'si. Sprawozdanie zamieszczone w dzienniku „Sen-siu-pau",

wychodzącym w Shanghaju a przetłumaczonym z chińskiego tekstu przez... *Misje Katol.* R. 32: 1913 s. 126-127.

8. Chińscy złodzieje. *Misje Katol.* R. 32: 1913 s. 223-225.

9. Z Chin. List... do X. M[arcina] C[zermińskiego] w Krakowie. *Misje Katol.* R. 32: 1913 s. 275-280.

10. Z Chin. List... *Misje Katol.* R. 33: 1914 s. 130-135.

11. Pierwsza samodzielna misja polska w Chinach. *Misje Katol.* R. 33: 1914 s. 285-290, 318-322.

12. Z dalekiego Wschodu. *Misje Katol.* R. 39: 1920 kol. 86-92, 113-116.

13. W „Państwie Środkowym". *Misje Katol.* R. 40: 1921 kol. 104-108, 142-146.

14. Z objazdu misyjnego. *Misje Katol.* R. 41: 1922 s. 46-50; 116-117.

15. Seminarium Duchowne w Pe-cien. *Misje Katol.* R. 41: 1922 s. 223-225.

16. Z życia religijnego w Chinach. *Misje Katol.* R. 41: 1922 s. 267-270.

17. Stan polityczny w Chinach. *Misje Katol.* R. 41: 1922 s. 270-277; R. 42: 1923 s. 157-158, 338-340.

18. O. Angelik Melotto. (Ofiara bandytyzmu). *Misje Katol.* R. 43: 1924 s. 62-64.

19. J. E. Gracjan Gennaro tyt. biskup Jerycha; wik. apost. Prowincji Hupe (Chiny). *Misje Katol.* R. 43: 1924 s. 229-230.

20. Pierwsza krajowa Prefektura Apost. w Chinach. *Misje Katol.* R. 43: 1924 s. 327-334.

21. Polska młodzież chce wszędzie służyć Marii. *Misje Katol.* R. 44: 1925 s. 303-308.

22. Położenie religijne na Syberii. *Misje Katol.* R. 44: 1925 s. 404-410. — Toż. w: *Dzwonek III Zakonu.* R. 39: 1925 nr 9 s. 529-540.

23. Śp. X. Jan Koronin. *Dzwonek III Zakonu.* R. 39: 1925 s.

24. O. Konstanty i Jan Koroninowie. *Misje Katol.* R. 45: 1926 s. 39-42.

25. Wikariat Syberyjski w 1926 r. *Misje Katol.* R. 45: 1926 s. 193-198.

26. Poświęcenie kościoła w Harbinie. *Dzwonek III Zakonu.* R. 40: 1926 nr 4 s. 220-225. — Toż w: *Mies. Franc.* R. 19: 1926 nr 7 s. 321-323.

27. Stan Wikariatu Syberyjskiego w roku 1925. *Dzwonek III Zakonu.* R. 40: 1926 nr 5 s. 287-297. — Toż w: *Gaz. Kośc.* R. 33: 1926 nr 25 s. 291.

28. Obchód 700-letniej rocznicy śmierci św. Franciszka w Harbinie. *Dzwonek III Zakonu.* R. 40: 1926 nr 12 s. 734-742.

29. Syberia pod względem religijnym. Kr. 1927 Nakł. Akad. Związku Misyj. 8° s. 32.

30. Z dziejów harbińskiego Seminarium. *Misje Katol.* R. 46: 1927 s. 255-261.

31. Ochronka SS. Franciszkanek Misyjnych w Starym Harbinie. *Misje Katol.* R. 46: 1927 s. 295-298.

32. To i owo o Syberii. (Według przeżyć i sprawozdań inż. K. Grochowskiego). *Misje Katol.* R. 47: 1928 s. 245-254.

33. Odezwa w sprawie budowy pensjonatu w Harbinie. *Dzwonek III Zakonu.* R. 42: 1928 nr 4 s. 238-241.

34. Prowincja Barga (Halarbuir) jako nowy okręg misyjny w Mongolii. (Z przeżyć inż. K. Grochowskiego). *Dzwonek III Zakonu.* R. 42: 1928 nr 5 s. 300-303; nr 7 s. 423-425.

35. Tragiczna śmierć dyktatora Chin Północnych marszałka Dzan-Dzo-Lina. *Dzwonek III Zakonu.* R. 42: 1928 nr 10 s. 618-621. — Toż w: *Misje Katol.* R. 47: 1928 s. 412-414.

36. Działalność misji katolickich w Harbinie. (Administratura Apostolska Wikariatu Syberyjskiego. Seminarium centralne dla Władywostoku i Wikariatu Syberii. Ochrona dla biednych dzieci SS. Franciszkanek w Starym Harbinie). W: *Kalendarz Seraficki Dzwonka Trzeciego Zakonu na rok 1928.* Lw. 1928 s. 95-105.

37. O Syberii. *Dzwonek III Zakonu.* R. 43: 1929 nr 8 s. 496-500; nr 9 s. 567-672; nr 10 s. 624-631. — Toż w tłum. łac.: De Siberia. *Acta Ord. Fr. Min.* R. 47: 1928 s. 30-34.

38. Mieszkańcy Bargi. *Dzwonek III Zakonu.* R. 43: 1929 nr 10 s. 632-638.

39. Poświęcenie i otwarcie Zakładu Naukowo-Wychowawczego SS. Urszulanek w Harbinie. *Mies. Franc.* R. 22: 1929 nr 4 s. 169-172.

40. Z podróży na Sachalin. *Dzwonek III Zakonu.* R. 45: 1931 nr 1 s. 25-29; nr 2 s. 60-62; nr 3 s. 97-99; nr 4 s. 129-130. — Toż w: *Misje Katol.* R. 50: 1931 s. 2-10.

41. Siritori. *Dzwonek III Zakonu.* R. 45: 1931 nr 5 s. 162-165.

42. Święto chłopców w Japonii. (Tango no sekku). *Dzwonek III Zakonu.* R. 45: 1931 nr 9 s. 279-282; nr 10 s. 313-315.

43. Ofiara swego powołania. *Dzwonek III Zakonu.* R. 45: 1931 nr 11 s. 350.

44. Aresztowanie „bóstwa miłosierdzia". *Dzwonek III Zakonu.* R. 45: 1931 nr 12 s. 386-387.

45. O. Villon zasłużony misjonarz zagraniczny. W: *Kalendarz Franciszkański na rok 1932.* Pułaski Wisc. 1932 s. 102-103.

46. Buddyjska uroczystość za dusze zwierząt. W: *Kalendarz Franciszkański na rok 1932.* Pulaski Wisc. 1932 s. 107.

47. Wyjazd do Iwamizawa i praktyczny udział w duszpasterstwie. *Dzwonek III Zakonu.* R. 46: 1932 nr 2 s. 51-52; nr 3 s. 88-91. — Toż w: *Misje Katol.* R. 51: 1932 s. 58-60.

48. Boże Narodzenie w Japonii. *Misje Katol.* R. 51: 1932 s. 23-27. — Toż w: *Franciszkański Kalendarz Misyjny na rok 1933.* Lw. 1933 s. 84-93.

49. Iwanizawa. *Misje Katol.* R. 51: 1932 s. 57-60.

50. Szkoła i wieś japońska. *Misje Katol.* R. 51: 1932 s. 183-186.

51. Śp. Maria Akiko Fukushina siostra III Zakonu w Japonii. *Dzwonek III Zakonu.* R. 46: 1932 nr 6 s. 185-189.

52. Między morzem a wulkanem czyli pobyt w Tomakomai. *Dzwonek III Zakonu.* R. 46: 1932 nr 8 s. 261-266; nr 11 s. 326-331. — Toż w: *Misje Katol.* R. 52: 1933 s. 16-18.

53. Wyjazd na Sachalin, objęcie parafii Toyohara i jej potrzeby. *Mies. Franc.* R. 26: 1933 nr 12 s. 536-545.

54. Toyohara. *Misje Katol.* R. 52: 1933 s. 111-114.

55. Otwarcie ochronki w Toyoharze. *Dzwonek III Zakonu.* R. 47: 1933 nr 2 s. 63-66. — Toż w: *Mies. Franc.* R. 27: 1933 nr 1 s. 17-20.

56. Alojzy Masayoshi Yamada pierwszy rodzimy seminarzysta sachaliński. *Dzwonek III Zakonu.* R. 47: 1933 nr 4 s. 133-135.

57. Życie i śmierć śp. Franciszka Ciechańskiego najstarszego zesłańca-Polaka na Sachalinie. *Dzwonek III Zakonu.* R. 47: 1933 nr 7/8 s. 236-238; nr 9 s. 266-269. — Toż w: *Kalendarz Franciszkański na rok 1934.* Pulaski Wisc. 1934 s. 48-54.

58. Polscy OO. Bernardyni w misji Karafuto. *Misje Katol.* R. 53: 1934 s. 296-301; R. 55: 1956 s. 321-324.

59. Film „26 Męczenników japońskich" na Sachalinie. *Dzwonek III Zakonu.* R. 48: 1934 nr 1 s. 22-25. — Toż w: *Kalendarz Franciszkański na rok 1934.* Pulaski Wisc. 1934 s. 68-73.

60. Śmierć Polaka-tułacza wśród obcych. *Mies. Franc.* R. 27: 1934 nr 4 s. 154-162. — Toż w: *Dzwonek III Zakonu.* R. 50: 1935 nr 4 s. 116-118; nr 5 s. 143-145.

61. Nawrócenie się szefa tajnej policji w Toyohara. *Dzwonek III Zakonu.* R. 48/49: 1934 nr 4 s. 110-112. — Toż w: *Mies. Franc.* R. 27: 1934 nr 5 s. 206-210.

62. Praca misyjna i śmierć śp. O. Stanisława Muchy w Japonii (Karafuto). Wspomnienie pośmiertne. *Dzwonek III Zakonu.* R. 48/49: 1934 nr 6 s. 172-174. — Toż. w: *Mies. Franc.* R. 27: 1934 nr 10 s. 441-444.

63. Niezwykły gość na Sachalinie. *Mies. Franc.* R. 28: 1935 nr 4 s. 153-156.

64. Pierwsza Komunia św. w Toyohara. *Mies. Franc.* R. 28: 1935 nr 7 s. 302-305.

65. Otwarcie „Nicijo-Gakko". *Mies. Franc.* R. 28: 1935 nr 9 s. 393-396.

66. Niezwykłe odznaczenie ochronki w Toyohara. *Dzwonek III Zakonu.* R. 50: 1935 nr 7/8 s. 211-213. — Toż w: *Mies. Franc.* R. 28: 1935 nr 10 s. 440-442.

67. Ciernista droga czyli nawrócenie się p. Ito. *Dzwonek III Zakonu.* R. 51: 1936 nr 2 s. 42-45. — Toż w: *Mies. Franc.* R. 29: 1936 nr 6 s. 249-251.

68. Misja OO. Bernardynów na Karafuto. *Misje Katol.* R. 55: 1936 s. 321-324.

69. U Ajnów na Sachalinie. *Dzwonek III Zakonu.* R. 51: 1936 nr 4 s. 110-114. — Toż w: *Misje Katol.* R. 55: 1936 s. 77-79.

70. Jak spędziłem pierwsze Boże Narodzenie w Toyoharze na Sachalinie? *Dzwonek III Zakonu.* R. 51: 1936 nr 12 s. 350-354. — Toż w: *Mies. Franc.* R. 30: 1937 nr 4 s. 156-160.

71. Św. Elżbieta na scenie japońskiej. *Dzwonek III Zakonu.* R. 52: 1937 nr 1 s. 13-15.

72. W krainie pingwinów i fok. *Dzwonek III Zakonu.* R. 52: 1937 nr 1 s. 15-17; nr 2 s. 47-48. — Toż w: *Kalendarz Franciszkański na rok 1937.* Pulaski Wisc. s. 68-73.

73. Pierwsza tercjarka w Toyoharze śp. Agata Komada Siroju. *Dzwonek III Zakonu.* R. 52: 1937 nr 3 s. 76-78. — Toż w: *Mies. Franc.* R. 31: 1937 nr 2 s. 86-87.

74. Objazd misyjny czyli „junkai". *Dzwonek III Zakonu.* R. 52: 1937 nr 12 s. 343-347; R. 53: 1938 nr 2 s. 47-50; nr 3 s. 77-80; nr 4 s. 111-112; R. 54: 1939 nr 3 s. 79-83. — Toż w: *Mies. Franc.* R. 31: 1938 nr 5 s. 205-208; nr 6 s. 256-259; nr 7 s. 305-308; nr 8 s. 348-350.

75. Plemiona tubylcze na japońskim Sachalinie. *Mies. Franc.* R. 31: 1938 nr 10 s. 441-444; nr 11 s. 494-497; nr 12 s. 546-548. — Toż w: *Kalendarz Seraficki Dzwonka Trzeciego Zakonu na rok 1939.* Radecznica 1939 s. 114-121.

76. Zakład studiów języka chińskiego p. wezw. św. Antoniego w Pekinie. *Dzwonek III Zakonu.* R. 54: 1939 nr 4 s. 118-121. — Toż w: *Mies. Franc.* R. 32; 1939 nr 9 s. 400-402.

77. Korespondencja z Chin. List do o. Emila Seroki OFM. *Mies. Franc.* R. 39: 1945 nr 3 s. 135-136.

78. Wspomnienia misjonarza w Chinach. Pulaski Wisc. 1956 Nakł. Franciscan Printery 8° s. 175.

79. Michyo to shujitsu sekkyo. (Kazania w j. japońskim). Tokyo 1962 8° s. 285, nlb. 3.

80. Św. Franciszek a ubóstwo. W: *Kazania o św. Franciszku z Asyżu.* Asyż 1968 s. 213-221.

81. Pamiętniki. T. 1-20. T. 1: 1911-1919, s. 484. Rkps Arch. Prow. Bern., sygn. RGP-k-100; T. 2: 1919-1926, s. 582. Rkps tamże, sygn. RGP-k-101; T. 3: 1928-1930, s. 256. Rkps tamże, sygn. RGP-k-101 [3]; T. 4:

1930-1932, s. 169. Rkps tamże, sygn. RGP-k-101 [4]; T. 5: 1932-1933, s. 158. Rkps tamże, sygn. RGP-k-101 [5]; T. 6: 1933-1934, s. 118. Rkps tamże, sygn. RGP-k-101 [6]; T. 7: 1934-1936, s. 121. Rkps tamże, sygn. RGP-k-101 [7]; T. 8: 1936-1937, s. 121. Rkps tamże, sygn. RGP-k-101 [8]; T. 9: 1937-1940, s. 195. Rkps tamże, sygn. RGP-k-101 [9]; T. 10: 1941-1943, s. 186. Rkps tamże, sygn. RGP-k-101 [10]; T. 11: 1943-1945, s. 117. Rkps tamże, sygn. RGP-k-101 [11]; T. 12: 1945-1947, s. 161. Rkps tamże, sygn. RGP-k-101 [12]; T. 13: 1947-1949, s. 145. Rkps tamże, sygn. RGP-k-101 [13]; T. 14: 1949-1956, s. 168. Rkps tamże, sygn. RGP-k-101 [14]; T. 15: 1956-1958, s. 97. Rkps tamże, sygn. RGP-k-101 [15]; T. 16: 1958-1959, s. 100. Rkps tamże, sygn. RGP-k-101 [16]; T. 17: 1959-1961, s. 198. Rkps. tamże, sygn. RGP-k-101 [17]; T. 18: 1961-1964, s. 196. Rkps tamże, sygn. RGP-k-101 [18]; T. 19: 1964-1967, s. 194. Rkps tamże, sygn. RGP-k-101 [19]; T. 20: 1967-1969, s. 175. Rkps tamże, sygn. RGP-k-101 [20].

II.

[CZERMIŃSKI M.]: Wyjazd polskiego misjonarza [G. Piotrowskiego] do Chin. *Misje Katol.* R. 30: 1911 s. 282; BOGDALSKI C.: Misje polskich OO. Bernardynów. Kr. 1926 s. 26-32; KANTAK K.: Bernardyni. T. 2 s. 358. — Schemat. Prow. Bernardynów na lata 1904-1939, 1958, 1965. — Arch. Prow. Bern. Kr.: Rkps RGP-k-78, t. 61 k. 116; RGP-e-54: Akta personalne G. Piotrowskiego; Pamiętniki G. Piotrowskiego, zob. poz. 81.

Ks. Hieronim Eug. Wyczawski

Pirożyński Marian, pseud.: Michał Bilewski, Bolesław Czerwiński, Konrad Franczyk, Piotr Giżewski, Aleksander Grzeszczak, Kazimierz Hryniewicz, Gerard Kamiński, Aleksander Korewa, Edmund Kowalski, Jan Nowicki, Eugeniusz Pieniążek, Marian Pilarski, Jan Proński, Jan Truchim, Jakub Zdrój, krypt.: M. P., m. p. c. s. s. r. (1899-1964), redemptorysta, historyk Kościoła, popularyzator teologii, publicysta, redaktor.

Urodził się 17 X 1899 r. w Lublinie; tam też ukończył szkołę podstawową i „Szkołę Lubelską" i w 1918 r. rozpoczął studia na Uniw. Jagiellońskim. W tym okresie przeżywał kryzys wiary. Podczas okupacji 1918 lub 1919 r. spędzonych u Rostworowskich w Kemble k. Nałęczowa spotkał Annę Breza z Hutten Czapskich, kóra miała wielki wpływ na przyszłe jego losy. Na początku 1920 r. P. wstąpił do wojska i podczas kampanii kijowskiej dostał się do niewoli. Po udanej ucieczce w Żytomierzu, spełniając złożone wcześniej przyrzeczenie, zgłosił się do redemptorystów. Po odprawieniu rekolekcji pod kierownictwem O. Łubieńskiego w początkach 1921 r. rozpoczął w Maksymówce nowicjat i po roku (19 III 1922) złożył śluby zakonne. Następnie przez cztery lata studiował teologię w zakonnym Seminarium Duchownym w Tuchowie (1922-1926), ale już 28 VI 1925 r. przyjął święcenia kapłańskie. W tym też roku rozpoczął na łamach „Chorągwi Maryi" karierę pisarską. W 1926 r. został skierowany na dalsze studia matematyczne na Uniw. Jagiellońskim. Obok studiów oddawał się działalności religijnej i charytatywnej wśród studentów; był także współorganizatorem Akademickiego Koła Misyjnego na UJ. W 1927 r. po złożeniu części egzaminów magisterskich został przeniesiony do Warszawy, a w r. 1929 do Mościsk, gdzie poświęcał się pracy misyjno-rekolekcyjnej. Od maja 1930 do lutego 1932 r. był dyrektorem małego seminarium redemptorystów w Toruniu, a później znów misjonarzem w Warszawie (1932-1933), Krakowie (1933-1938) i Mościskach (1938-1939).

Szerszą działalność pisarską rozpoczął w 1930 publikując „Co czytać? Filozofia, teologia, historia Kościoła, czasopisma", a w 1932: „Co czytać? Beletrystyka". Ta właśnie część, napisana zresztą pośpiesznie i przy zastosowaniu mało pogłębionych kryteriów wywołała — obok pochwał — falę krytyki, której przewodził T. Boy-Żeleński. Wielką zasługą P. jest zajęcie się statystyką kościelną. Poświęcił jej szereg artykułów i samo-

dzielnych opracowań, dzięki którym stał się „ojcem" statystyki Kościoła katolickiego w Polsce. Wydarzenia wojenne sprawiły, że od 17 IX 1939 r. przebywał w Tuchowie, gdzie w Seminarium wykładał historię Kościoła i uczestniczył w tajnym nauczaniu. W lipcu 1940 r. przeniesiony do Warszawy, obok zwyczajnej pracy duszpasterskiej zaczął organizować świecki instytut złożony z panien („błękitne"), który w okresie powojennym, jako całość, zawiódł nadzieje P., mimo dużego jego zaufania i włożonego wysiłku. Natomiast duże osiągnięcia miał w zakresie ratowania Żydów, zwłaszcza dzieci żydowskich w Mościskach i Warszawie, co uwidoczniło się podczas drugiego procesu P. (1958). W Warszawie uczestniczył także w ruchu oporu. Ten fakt przyczynił się do jego przeniesienia do Mościsk w maju 1942. Od 21 VI 1943 przebywał w Krakowie współpracując z AK w Podgórzu (IV odcinek komendanta Mytnika). Tu pełnił m. in. funkcję łącznika między AK a zwierzchnimi władzami podziemia w Warszawie. W jesieni 1944 organizował na terenie Krakowa pomoc dla ludności Warszawy po upadku powstania.

Rok 1945 (16 VI) rozpoczął nowy okres w jego życiu. Skierowany do Wrocławia był tam jednym z trzech pierwszych księży Polaków po wyzwoleniu. Już 21 VI 1945 przez niemiecki Arcybiskupi Wikariat Generalny został mianowany wikariuszem kooperatorem w parafii św. Doroty. Zamieszkał na Benderplatz 4, przy kościele św. Bonifacego, jako współpracownik kan. Lagosza, ponieważ klasztor redemptorystów na Dąbiu był zajęty przez wojsko radzieckie. W sierpniu rozpoczął zorganizowaną działalność charytatywną przy pomocy pań Z. Siemiątkowskiej, Z. Olexińskiej i pana A. Platera-Zyberk, obejmując nią wszystkich potrzebujących, także Niemców. 2 IX 1945 administrator apostolski K. Milik polecił mu zorganizowanie Związku „Caritas" na okręg Administracji Apostolskiej Dolnego Śląska, 3 IX mianował go wikariuszem kooperatorem parafii św. Rodziny dla ludności polskiej. 5 IX został referentem Administracji dla spraw „Caritas", a 5 X dyrektorem „Caritas" całej Administracji. Od początku zajął się potrzebami młodzieży polskiej, zabiedzonej, schorowanej, która podejmowała studia we Wrocławiu.

Dnia 6 IX 1945 r. zamieszkał w klasztorze redemptorystów, a 7 X został tam polskim przełożonym. Dzięki jego pracy odbudowany kościół redemptorystów stał się na jakiś czas ośrodkiem polskiego katolickiego życia we Wrocławiu. Oddziaływał nie tylko organizowaniem służby Bożej, pociągającymi kazaniami, osobistym wpływem do dziś wspominanym, ale również redagowaniem i publikowaniem ulotek o tematyce liturgicznej czy światopoglądowej, o kilkusettysięcznym nakładzie. W 1946 zorganizował w tym samym celu księgarnię „Postęp", dla której sprowadzał polskie religijne książki. Od 16 I 1946 był dyrektorem tylko akademickiej „Caritas" aż do 24 IX 1948. Z jego inicjatywy powstały dwa domy dla akademiczek i kilka stołówek (na ulicy Kuźniczej, Stawowej, Szymanowskiego, Prusa, Jadwigi i na pl. Nankera), które wydawały wiele setek tanich, a bardzo często bezpłatnych obiadów. Dla studentek i studentów zorganizował dom wypoczynkowy w Szklarskiej Porębie; organizował dla nich ponadto inne miejsca wypoczynku i rekolekcje. Pod koniec 1946 r. wznowił wydawanie „Homo Dei" i kierował nim osobiście aż do 16 X 1948, kiedy zaczął się ukrywać. Od wznowienia „Homo Dei" zaczął — przy współpracy o. W. Szołdrskiego — gromadzić materiały do martyrologium Kościoła w Polsce. Za zasługi tworzenia polskiego życia we

Wrocławiu, pomocy w ratowaniu księgozbiorów i działalność charytatywną 7 XII 1946 otrzymał Srebrny Krzyż Zasługi. 28 IX 1953 r. aresztowano go pod zarzutem nielegalnych druków i nielegalnie zdobywanego papieru i skazano na rok więzienia. Zwolniony 22 XII 1954 r. przebywał najpierw w Gliwicach, a od 1 I 1957 w Warszawie, gdzie po raz drugi wznawia wydawanie „Homo Dei". Znów aresztowany pod takim samym zarzutem, 30 V 1958, dwa lata spędził w więzieniu. W czasie drugiego procesu obrońcami jego byli także Żydzi, dla których ratowania narażał życie w czasie okupacji.

Od lipca 1960 r. przebywał w Gliwicach, a od maja 1961 w Warszawie, gdzie obok prac misyjnych i rekolekcyjnych zajął się przygotowaniem procesu beatyfikacyjnego o. Bernarda Łubieńskiego, otrzymując nominację na wicepostulatora. W planie miał kolejne wydania swoich poprzednich prac jak i zupełnie nowe, nad którymi rozpoczął pracę. Nadmierne tempo pracy i przeżycia procesowe spowodowały chorobę serca i śmierć 4 V 1964. Piśmiennictwo jego jest olbrzymie, lecz z powodu posługiwania się licznymi pseudonimami, niezupełnie ustalone.

I.

1. Misje Kościoła katolickiego. *Chor. Maryi.* R. 21: 1925 s. 182-186, 244-247, 301-306, 335-345 [anonimowo].

2. Zaniedbany teren. *Prz. Katol.* R. 64: 1926 s. 555-557 [pod pseud. Marian Proński].

3. Rec.: B[REZA] A[NNA]: Żywot św. Alfonsa Liguori. Kr. 1929. *Prz. Katol.* R. 67: 1929 s. 570 [pod pseud.: Jan Proński].

4. Co czytać? Filozofia, teologia, historia Kościoła. Kr. 1930 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 122.

5. Małe seminaria diecezjalne i zakonne w Polsce. *Prz. Katol.* R. 69: 1931 s. 790-792. — Toż w: *Współczesna Polska pod względem religijnym,* pod red. A. Szymańskiego.

6. Nowenna do Matki Boskiej Nieustającej Pomocy. Kr. 1931 Nakł. OO. Redemptorystów 16° s. 64. — Toż. Kr. 1932. — Toż. Kr. 1935. — Toż. Wr. 1948. — Toż. W. 1957 [wyd. 11].

7. O „rozwodach" i „ślubach cywilnych". Toruń 1931 Nakł. OO. Redemptorystów 16° s. 32. — Toż. Toruń 1932. — Toż pod zm. tyt.: W obronie sakramentu małżeństwa. *Prz. Katol.* R. 70: 1932 s. 23-24, 37-39.

8. Pamiątka misji świętej dla dzieci. Toruń 1931 Nakł. OO. Redemptorystów 16° s. 32. — Toż. Kr. 1934.

9. Chrystus w Kościele. Głosy Katol. R. 32: 1932 nr 380 s. 30. — Toż pod zm. tyt.: O Kościele Chrystusowym. Toruń 1932 Nakł. OO. Redemptorystów 16° s. 32. — Toż. Kr. 1934 s. 47.

10. Co czytać? Poradnik dla czytających książki. Beletrystyka. Kr. 1932 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 246.

11. Co to jest Akcja Katolicka? W. 1932 Nakł. OO. Redemptorystów 16° s. 40. — Toż. Kr. 1933 s. 54. — Toż. pod zm. tyt.: Akcja Katolicka. Kr. 1935 Nakł. OO. Redemptorystów 16° s. 55.

12. Rec.: Encyklopedia Powszechna w dwu tomach. Trzaski, Everta i Michalskiego. *Gaz. Kośc.* R. 39: 1932 s. 250-251.

13. Małe seminaria duchowne w Polsce. W. 1932 Księg. św. Wojciecha 16° s. 64.

14. Niższe seminaria diecezjalne i zakonne w Polsce. *Aten. Kapł.* R. 18: 1932 t. 29 s. 381-387.

15. Ojciec święty Pius XI. Toruń 1932 Nakł. OO. Redemptorystów 16° s. 32. — Toż. Przemyśl 1934 Diec. Instytut Akcji Katolickiej 16°.

16. O powołaniu kapłańskim. P. 1932 Księg. św. Wojciecha 16° s. 32.

17. Pius XI papież robotników. W. 1932 Księg. św. Wojciecha 16° s. 32.

18. Odpowiedź autora „Co czytać" na zarzuty przeciwników. *Prz. Katol.* R. 70: 1932 s. 394-396, 410-412. — Toż w osob. odb. pod zm. tyt.: Po bezdrożach krytyki. Odpowiedź na zarzuty przeciwko „Co czytać?" W. 1932 Druk. Archidiec. 16° s. 22.

19. Rozmowa dziecka z Jezusem. Boże Narodzenie. P. 1932 Księg. św. Wojciecha 16° s. 32. — Toż. Kr. 1933 [wyd. 2] — wydanie anonimowe.

20. Z pogranicza pornografii i neopoganizmu. *Gaz. Kośc.* R. 39: 1932 s. 449-450.

21. Fałszywa historiozofia Izraela. *Gaz. Kośc.* R. 40: 1933 s. 65-66, 78-79.

22. Co panna wiedzieć powinna? Łódź 1933 „Przyszłość" 16° s. 64. — Toż pod zm. tyt.: Panna chrześcijanka. Kr. 1934. Nakł. OO. Redemptorystów 16° s. 64. — Toż. Kr. 1936. — Toż. Kr. 1938. — Toż. Niepokalanów. — Toż. Kr. 1946 Nakł. OO. Redemptorystów. 16° s. 80. — Toż. Wr. 1947 s. 64. — Wyd. pod pseud. Marian Proński.

23. Pierwsza pomoc w ciężkiej chorobie. Kr. 1933 Nakł. OO. Redemptorystów 16° s. 16. — Toż. Kr. 1934.

24. Ze statystyki Kościoła Katolickiego w Polsce. *Prz. Katol.* R. 71: 1933 s. 726-729.

25. Baczność młodzieńcze! Kr. 1934 Nakł. OO. Redemptorystów 16° s. 80. — Toż. Kr. 1935. — Toż. Kr. 1936. — Toż. Kr. 1937. — Toż. Katowice 1946. — Toż. Wr. 1946 Druk. Państwowa 16° s. 64. — Toż. Wr. 1947. Broszura wyd. pod pseud.: Marian Pilarski.

26. Boże Ciało. *Myst. Christi.* R. 5: 1934 s. 134-139.

27. Kapłan wódz. *Homo Dei.* R. 3: 1934 s. 129-131.

28. O pisarzu katolickim. *Prz. Katol.* R. 72: 1934 s. 239-241 [pod pseud.: Marian Proński].

29. O sekcie Hodura czyli o tak zwanym „Kościele narodowym". Rzeszów 1934 Druk. Udziałowa 16° s. 16. — Toż pod zm. tyt.: O Kościele narodowym". B. m. 1936 16° s. 16. Broszura wyd. pod pseud. M. P. i Marian Pilarski.

30. Psychologia misji parafialnej. *Homo Dei.* R. 3: 1934 s. 66-69, 103-108.

31. Statystyka Kościoła katolickiego w Polsce. *Aten. Kapł.* R. 20: 1934 t. 34 s. 495-507.

32. Wykład Mszy świętej. *Chor. Maryi.* R. 30: 1934 s. 260-263, 295-296, 325-327, 367-369; R. 31: 1935 s. 8-9, 40-44, 74-77, 103-107.

33. Zakładajmy biblioteki parafialne. *Gaz. Kośc.* R. 41: 1934 s. 291-292. — pod pseud.: Marian Proński.

34. Zakony żeńskie w Polsce. Kr. 1934 Nakł. Drukarni „Powściągliwość i Praca" 16° s. 54. — pod pseud. X. M. Proński.

35. Zakony żeńskie w Polsce. Lubl. 1935 Kat. Uniw. Lub. 16° s. 252. — Toż Lubl. 1937.

36. Życie zakonne w Polsce. *Prz. Katol.* R. 72: 1934 s. 736-737, 755-757, 772-773, 800-801, 821-823.

37. Aktualna książka. *Prz. Katol.* R. 73: 1935 s. 699-701, 715-717.

38. Bezczelna firma. *Homo Dei.* R. 4: 1935 s. 377.

39. Droga krzyżowa dla dzieci. Niepokalanów 1935 Nakł. OO. Franciszkanów 16° s. 32. — Toż. Niepokalanów 1936.

40. Mały tytuł — wielkie dzieło. *Homo Dei.* R. 4: 1935 s. 246.

41. Nowy przewodnik po beletrystyce. *Homo Dei.* R. 4: 1935 s. 298-302.

42. Nowenna do św. Klemensa Apostoła Warszawy. Kr. 1935 Nakł. OO. Redemptorystów 16° s. 64.

43. O udział wiernych we Mszy św. *Myst. Christi.* R. 7: 1935 s. 14-26.

44. Prawda o księżach. Niepokalanów 1935 Druk. Rycerza Niepokalanej 16° s. 64. — Toż. Niepokalanów 1936 s. 62. — Toż. Niepokalanów 1936 s. 80. — Toż. Kr. 1938 Nakł. OO. Redemptorystów 16° s. 96. — Broszura wyd. pod pseud.: Marian Pilarski.

45. Statystyka Kościoła w Polsce. Lubl. 1935 Katol. Uniw. Lub. 16° s. 107.

46. Wolna miłość czy małżeństwo? Niepokalanów 1935. Druk Rycerza Niepokalanej 16° s. 32. — Toż. Kr. 1936 Nakł. OO. Redemptorystów 16° s. 56. — Toż. B.m. 1938. Broszura wyd. pod pseud.: Marian Pilarski.

47. Związek Młodzieży Wiejskiej. *Homo Dei.* R. 4: 1935 s. 143-150.

48. Biblioteki parafialne. *Homo Dei.* R. 5: 1936 s. 226-228.

49. Czy katolik może należeć do „Znicza"? Kr. 1936 Nakł. OO. Redemptorystów 16° s. 4.

50. Duszpasterz wobec dzisiejszych prądów społecznych. *Homo Dei.* R. 5: 1936 s. 300-307.

51. Odwieczny wróg ludzkości. B. m. 1936 16° s. 32. Brak innych danych.

52. Skrzywdzona książka. *Prz. Katol.* R. 74: 1936 s. 344-345, 357-359, 404-406, 420-422.

53. Ze statystyki Kościoła w Polsce na rok 1936. *Prz. Katol.* R. 74: 1936 s. 679-681. — Toż w osob. odb. Kr. 1936 16° s. 16.

54. „Znicz" obrońcą prawdy. *Homo Dei.* R. 5: 1936 s. 119-125.

55. Katolicka reforma ustroju społecznego. Streszczenie encykliki „Czterdzieści lat". Tuchów 1937 Nakł. OO. Redemptorystów 16° s. 48. Broszura wyd. pod pseud.: M. Pilarski.

56. Najważniejsza pomoc w chorobie. Tuchów 1937 Nakł. OO. Redemptorystów 16° s. 32. — Broszura wyd. pod pseud.: M. Pilarski.

57. Nasze bolączki duszpasterskie. *Homo Dei.* R. 6: 1937 s. 90-95, 188-191; R. 7: 1938 s. 23-28, 102-106.

58. Pożyteczna lecz nie dokończona statystyka. *Homo Dei.* R. 6: 1937 s. 30-38.

59. W rocznicę encykliki o widowiskach kinematograficznych. *Prz. Katol.* R. 75: 1937 s. 459-460.

60. Zakony męskie w Polsce. Lubl. 1937 Tow. Wiedzy Chrześcijańskiej 8° s. VII, 340.

61. Związek Młodzieży Wiejskiej (Wici--Znicz-Społem) wobec religii. Tuchów 1937 Nakł. OO. Redemptorystów 16° s. 30. — Toż. Tuchów 1939. — Broszura wyd. pod pseud.: Marian Pilarski.

62. Camera obscura. Cynizm czy naiwność. *Homo Dei.* R. 7: 1938 s. 161-162.

63. Nieprzemyślane zarzuty. *Homo Dei.* R. 7: 1938 s. 430-440.
64. Przyczynek do duszpasterstwa młodzieży wiejskiej. *Homo Dei.* R. 7: 1938 s. 522-524.
65. Rocznik statystyczny Kościoła katolickiego w Polsce. Rok I. 1937. Lubl. 1938 Tow. Wiedzy Chrześc. 8° s. 390.
66. Totalizm chrześcijański. *Homo Dei.* R. 7: 1938 s. 395-400.
67. Wynurzenia bezrobotnego. *Homo Dei.* R. 7: 1938 s. 302-303.
68. Zażydzenie Warszawy. *Prz. Powsz.* R. 55: 1938. t. 217 s. 126-133.
69. Rec.: Drugi powszechny spis ludności z dnia 9 XII 1931 [i in.]. *Homo Dei.* R. 7: 1938 s. 91-93.
70. Rec.: Mały rocznik statystyczny 1938. W. *Homo Dei.* R. 7: 1938 s. 476-477.
71. Rec.: A. CANALETTI GAUDENTI: La statistica ad uso della Chiesa. Roma 1938. *Homo Dei.* R. 8: 1939 s. 274-275.
72. Cyfry mówią. *Szkoła Chryst.* R. 10: 1939, t. 18 s. 301-312.
73. Duchowieństwo wobec radia. *Homo Dei.* R. 8: 1939 s. 30-37.
74. Krótki wykład Mszy świętej. Tuchów 1939 Nakł. OO. Redemptorystów 16° s. 104.
75. Niedziela — dzień Boży. Kr. 1939 Druk. „Powściągliwość i Praca" w Krakowie 16° s. 40. Broszura wyd. pod pseud.: Marian Pilarski.
76. Nieuzasadnione oburzenie. *Gaz. Kośc.* R. 46: 1939 s. 381.
77. Ogłoszenia w pismach katolickich. *Gaz. Kośc.* R. 46: 1939 s. 219-220.
78. „Siew" wobec religii. Tuchów 1939. Nakł. OO. Redemptorystów. 16° s. 30. Broszura wyd. pod pseud.: Marian Pilarski.
79. Święty Alfons wzorem kapłana. *Homo Dei.* R. 8: 1939 s. 289-295.
80. Udział kapłana w reformie społecznej. *Homo Dei.* R. 8: 1939 s. 102-114.
81. Wychowawca młodzieży. *Homo Dei.* R. 8: 1939 s. 223-228.
82. Kościół w Polsce podczas wojny. *Homo Dei.* R. 15: 1946 s. 22-25.
83. Kształcenie charakteru. Wr. 1946. „Postęp". 8° s. 127. [wyd. 1 pod pseud. Aleksander Korewa]. — Toż. Wr. 1949. Nakł. OO. Redemptorystów. 8° s. 140. — Toż. Brighton 1954.
84. Ministrantura. Wr. 1946. Sekcja Akademicka „Caritas". 16° s. 16. — Toż. Wr. 1946.
85. Modlitewnik liturgiczny. Wr. 1946. Sekcja Akademicka „Caritas". 16° s. 128. — pod pseud.: M. P.
86. Przyjaciel i apostoł kapłanów. *Homo Dei.* R. 15: 1946 s. 46-54.
87. Statystyka Kościoła katolickiego w Polsce [1 X 1946]. *Homo Dei.* R. 15: 1946 s. 80-82.
87a. Zjednoczenie Chrystusa z wiernymi. *Homo Dei.* R. 15: 1946 s. 35-41.
88. Źródło życia. Wr. 1946. Księg. „Postęp". 8° s. 211.
89. [Ulotki, Seria I, wersja I.]. Wr. 1945/46: 1. Niech będzie pochwalony Jezus Chrystus, s. 4; 2. Dlaczego milczysz Boże?, s. 4; 3. Co myśleć o księżach?, s. 4; 4. Panno! Czym chcesz być — świątynią Bożą czy zabawką?, s. 4; 5. Skarb nad skarby i słońce słońc, s. 4; 6. Dlaczego w Kościele trafiają się źli katolicy?, s. 4; 7. Pustynia płacze, s. 4; 8. „Głębokie przekonanie", s. 4; 9. Kim jest Bóg?, s. 4; 10. Ojcze nasz, s. 4; 11. Kim ja jestem?, s. 4; 12. Pamiętaj o duszy!, s. 4; 13. Żal doskonały kluczem do nieba, s. 4.
90. [Ulotki, Seria I, wersja II]. Wr. 1946: 1. Jest Bóg!, s. 4; 2. Kim jest Bóg?, s. 4; 3. Kim ja jestem?, s. 4; 4. Milczenie Boże — wyrozumiałość Boga dla grzesników, s. 4; 5. Niech będzie pochwalony Jezus Chrystus, s. 4; 6. Skarb nad skarby i słońce słońc, s. 4; 7. Pustynia płacze..., opłakany stan grzesznej duszy, s. 4; 8. Dlaczego w Kościele trafiają się źli katolicy?, s. 4; 9. Bóg mieszka we mnie, s. 4; 10. Co się z nimi stanie?, s. 4; 11. Serce Niepokalane Maryi, s. 4; 12. Namiestnik Chrystusowy, s. 4; 13. Ojcze nasz!, s. 4; 14. Wartość duszy, s. 4; 15. Co myśleć o księżach?, s. 4; 16. Jak brać udział we Mszy świętej?, s. 4; 17. „Głębokie przekonanie" — bankructwo niewiary w obliczu śmierci, s. 4; 18. Pomoc duchowa dla chorych innowierców, s. 4; 19. Czy warto cierpieć?, s. 4; 20. Roraty, s. 4; 21. Opłatek, s. 4; 22. K+M+B+1947, s. 4; 23. Gromnica.
91. [Ulotki, Seria I, wersja III]. Wr. 1946-1948: 1. Jest Bóg, s. 4; 2. Kim jest Bóg?, s. 4; 3. Kim ja jestem?, s. 4; 4. Milczenie Boże — wyrozumiałość Boga dla grzeszników, s. 4; 5. Niech będzie pochwalony Jezus Chrystus!, s. 4; 6. Skarb nad skarby i słońce słońc, s. 4; 7. Pustynia płacze... opłakany stan grzesznej duszy, s. 4; 8. Dlaczego w Kościele trafiają się źli katolicy?, s. 4; 9. Bóg mieszka we mnie!, s. 4; 10. Co się z nimi stanie? (z konającymi), s. 4; 11. Serce Niepokalane Maryi, s. 4; 12. Namiestnik Chrystusowy, s. 4; 13. Ojcze nasz, s. 4; 14. Wartość duszy, s. 4; 15. Co myśleć o księżach?, s. 4; 16. Jak brać udział we Mszy świętej?, s. 4; 17. „Głębokie przekonanie" — bankructwo niewiary w obliczu śmierci, s. 4; 18. Jak się spowiadać?, s. 4; 19. Czy warto cierpieć?, s. 4; 20. Pij, bracie, pij!, s. 4; 21. Pismo święte — o badaczach Pisma św., s. 4; 22. Choroby weneryczne, s. 4; 23. Brak nam kapłanów, s. 4; 24. Odpust w parafii, s. 4; 25.

Grzech, s. 4; 26. Znak Krzyża, s. 4; 27. Dlaczego idę na Mszę świętą?, s. 4; 28. Jak się zachować w kościele?, s. 4; 29. Osobiste poświęcenie Sercu Jezusowemu, s. 4; 30. Co każdy katolik wiedzieć powinien?, s. 4; 31. Sakrament chorych, s. 4.

92. [Ulotki. Seria II: „Rok liturgiczny"]. Wr. 1946-47: I. Roraty [początkowo w serii I, nr 20]; II. Płatek [początkowo w serii I nr 21]; III. K+M+B. [początkowo w serii I, nr 22]; IV. Gromniczna [początkowo w serii I, nr 23]; V. Niedziela Palmowa; VI. Wielki Czwartek, VII. Wielki Piątek; VIII. Wielka Sobota; IX. Wielkanoc; X. Pasterka [początkowo IX]; XI. Moja noc Sylwestrowa [początkowo X Noc Sylwestrowa]; XII. Zegar Męki Pańskiej.

93. [Ulotki. Seria III]. Wr. 1947-1948: A. Zaproszenie do udziału w misji świętej, s. 4; B. Pomoc duchowa dla chorych innowierców, s. 4 [początkowo w innej serii, „arabskiej", jako nr 18]; C. Pójdziemy na groby!, s. 4; D. Kara na niedoszłe matki, s. 4 [przed poł. 1948 r.].

94. [Różne ulotki nienumerowane]: Czy na to nie ma rady? Wrocław s. 2; Czym jest „Caritas"? Wrocław 1948 s. 4; Namaszczenie olejem św., [Wrocław?] 1949 s. 4; Świętość kapłańska [Wrocław 1949?] s. 4; Pan Jezus w Grobie, Wrocław s. 4.

94a. Chrystus Głową Kościoła. *Homo Dei*. R. 16: 1947 s. 3-7.

95. Rec.: L. HIRSZFELD: Historia jednego życia. W. 1946. *Homo Dei*. R. 16: 1947 s. 60.

96. Istota i znaczenie misji parafialnej. *Homo Dei*. R. 16: 1947 s. 152-162 [pod pseud.: Gerard Kamiński].

97. Nowe formy duszpasterstwa. *Homo Dei*. R. 16: 1947 s. 372-374.

98. O. Bernard Łubieński. Wr. 1947 Nakł. OO. Redemptorystów 8° s. 288.

99. Organizacja pracy. *Homo Dei*. R. 16: 1947 s. 184-186.

100. Orioniści. *Homo Dei*. R. 16: 1947 s. 56-58.

101. O udział wiernych we Mszy świętej. Artykuł dyskusyjny. *Homo Dei*. R. 16: 1947 s. 142-152.

102. Problem powołań kapłańskich. *Homo Dei*. R. 16: 1947 s. 95-100.

103. Przygotowanie parafii do misji. *Homo Dei*. R. 16: 1947 s. 21-32. — Toż. w osob. odb. Wr. 1947 s. 14.

104. Zasługi św. Alfonsa Liguori dla duszpasterstwa. *Homo Dei*. R. 16: 1947 s. 211-224.

105. Rec.: P. KETTER: Chrystus a kobiety. W. 1948. *Homo Dei*. R. 17: 1948 s. 505.

106. Komunikat Ligi Świętości Kapłańskiej. *Homo Dei*. R. 17: 1948 s. 64.

107. Komunikat Ligi Świętości Kapłańskiej. *Homo Dei*. R. 17: 1948 s. 428-429 [anonimowe].

107a. Nasze odpusty. *Homo Dei*. R. 17: 1948 s. 353-361.

108. Rec.: A.-J. CRONIN: Klucze Królestwa. Wyd. II. Katowice 1947. *Homo Dei*. R. 17: 1948 s. 377.

109. Ku beatyfikacji o. Bernarda Łubieńskiego. *Homo Dei*. R. 17: 1948 s. 158-163.

110. Niedzielna Msza wieczorna. *Homo Dei*. R. 17: 1948 s. 370-371.

111. O. Bernard Łubieński (1846-1933). Wr. 1947 Nakł. OO. Redemptorystów 16° s. 31 [broszura wyd. anonimowo].

112. Nowoczesna misja parafialna. Wr. 1948 Wyd. OO. Redemptorystów 8° s. 231.

113. Rec.: FR. SAWICKI: Osobowość chrześcijańska. Kr. 1947. *Homo Dei*. R. 17: 1948 s. 376.

114. Religijność naszego ludu. *Homo Dei*. R. 17: 1948 s. 313-321 [pod pseud.: Jakub Zdrój].

115. Rec.: W. DOROSZEWSKI: Rozmowy o języku. [W.] 1948. *Homo Dei*. R. 17: 1948 s. 505.

116. Seminaria duchowne w Polsce. *Homo Dei*. R. 17: 1948 s. 84.

117. Stanowisko św. Alfonsa w Kościele. *Homo Dei*. R. 17: 1948 s. 556-570.

118. Rec.: J. ROSIAK: Syn Człowieczy. W. 1947. *Homo Dei*. R. 17: 1948 s. 374.

119. Rec.: K. RADOŃSKI: Święci i błogosławieni Kościoła katolickiego. P. 1947. *Homo Dei*. R. 17: 1948 s. 373.

120. Rec.: J. BOCHENEK: U stóp tabernakulum. Tarnów 1948. *Homo Dei*. R. 17: 1948 s. 505.

121. Zakony męskie w Polsce 1939-1947. *Homo Dei*. R. 17: 1948 s. 328-329.

122. Ze statystyki Kościoła w Polsce. *Homo Dei*. R. 17: 1948 s. 464-467.

123. Ze statystyki Kościoła w Polsce dnia 1 IX 1947. *Homo Dei*. R. 17: 1948 s. 578-579.

124. Akcja duszpasterska wobec dziejowych przeobrażeń. *Homo Dei*. R. 18: 1949 s. 768-773 [pod pseud. Jakub Zdrój].

125. Etnologia a pochodzenie człowieka. *Homo Dei*. R. 18: 1949 s. 397-401 [pod pseud.: Jakub Zdrój].

126. Rec.: *Roczniki Filozoficzne KUL*. Lublin 1948. *Homo Dei*. R. 18: 1949 s. 135.

127. Msza rzymska w wieku VII. *Homo Dei*. R. 18: 1949 s. 701-714 [pod pseud.: Jan Czerwiński].

128. Wyższe seminaria duchowne w Polsce, 1 X 1948. *Homo Dei*. R. 18: 1949 s. 58-59.

129. Rec.: T. KORDYASZ: Zakon miłości. Radom 1948. *Homo Dei*. R. 18: 1949 s. 136-137.

130. Rec.: J. WIKTOR: Zbuntowany. Wr. 1948. *Homo Dei*. R. 18: 1949 s. 129-133.

131. Rec.: J. TUROWSKI: Zmiany społeczne wsi a miasto, na podstawie socjografii wsi Nasutów w okresie od r. 1800 do 1946. Lubl. *Homo Dei*. R. 18: 1949 s. 464-465.

132. Rec.: J. KACZMARCZYK: Życie i działalność Chrystusa w świetle czterech Ewangelii. Kr. 1949. *Homo Dei*. R. 18: 1949 s. 279.

133. Życie Boże. *Homo Dei*. R. 18: 1949 s. 291-293.

134. Jedno z Chrystusem. *Homo Dei*. R. 18: 1949 s. 486-490.

135. Tajemnica Wcielenia. *Homo Dei*. R. 18: 1949 s. 644-652.

136. Rec.: L. ZALEWSKI: Katedra i Jezuici w Lublinie. Cz. 1-2. Lubl. 1947-1949. *Homo Dei*. R. 19: 1950 s. 301-302 [pod pseud.: Jan Czerwiński].

137. O sentymentalnym humanitaryźmie. [Na marginesie powieści M. Sinclair: „Anna Severn i Fieldingowie"]. *Homo Dei*. R. 19: 1950 s. 579-603 [pod pseud.: Jakub Zdrój].

138. Święto Ciała Mistycznego. *Homo Dei*. R. 19: 1950 s. 316-318.

139. Mieszkanie Boga w duszy. *Homo Dei*. R. 19: 1950 s. 3-7 [pod pseud.: ks. Edmund Kowalski, autorstwo wątpliwe].

140. Ciało Mistyczne Chrystusa. *Homo Dei*. R. 19: 1950 s. 7-17.

141. Spowiedź kapłana. *Homo Dei*. R. 19: 1950 s. 17-22.

142. Zwiastowanie. *Homo Dei*. R. 19: 1950 s. 164-175.

143. Grzech i pokuta w Ciele Mistycznym. *Homo Dei*. R. 19: 1950 s. 192-197.

144. Rozwój Ciała Mistycznego. *Homo Dei*. R. 19: 1950 s.492-497.

145. Istota liturgii. *Homo Dei*. R. 19: 1950 s. 498-503.

146. „Konfesjonał" w oczach duszpasterza. *Homo Dei*. R. 19: 1950 s. 215-230.

147. Psychologia ascezy. *Homo Dei*. R. 19: 1950 s. 251-255.

148. Księża Marshalla. *Homo Dei*. R. 19: 1950 s. 373-389.

149. Dookoła brewiarza. *Homo Dei*. R. 19: 1950 s. 545-558.

150. O prymat etyki w życiu międzynarodowym. *Homo Dei*. R. 19: 1950 s. 471-473.

151. Rec.: E. DĄBROWSKI: Problemat Chrystusa we współczesnej literaturze katolickiej. P. 1950. *Homo Dei*. R. 19: 1950 s. 785-786.

152. Rec.: J. KOWALSKI: Rozwój cywilizacji greckiej. Wr. 1950. *Homo Dei*. R. 19: 1950 s. 467.

153. Stan liczebny seminariów duchownych w Polsce dn. 1 X 1949. *Homo Dei*. R. 19: 1950 s. 153 [anonimowo].

154. Z dziejów Mszy świętej. *Homo Dei*. R. 19: 1950 s. 35-48, 231-251, 390-400, 624-666; R. 20: 1951 s. 49-58.

155. 25-lecie poradnika „Co czytać?" *Homo Dei*. R. 26: 1957 s. 247-257.

156. Oboedientia sacerdotalis. *Homo Dei*. R. 26: 1957 s. 209-213.

157. Religia w szkole. *Homo Dei*. R. 26: 1957 s. 140-142.

158. Rec.: *Sacrum Poloniae Millenium*. T. 1-3. Rzym 1954-1956. *Homo Dei*. R. 26: 1957 s. 155.

159. Rec.: A. GŁADYSZ: Jan Dierżoń. Katowice 1957. *Homo Dei*. R. 26: 1957 s. 635-636.

160. Rec.: M. WINOWSKA: La Vierge de la révélation hier et aujourd'hui. Paris 1957. *Homo Dei*. R. 26: 1957 s. 630-631.

161. Obrona Jasnej Góry w roku 1655. *Homo Dei*. R. 26: 1957 s. 359-368.

162. Górka contra Jasna Góra. *Homo Dei*. R. 26: 1957 s. 580-585.

163. Nabożeństwo do Matki Bożej w duszpasterstwie. *Homo Dei*. R. 26: 1957 s. 919-932.

164. Nowenna przed uroczystością Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny. W. 1957.

165. Rec.: M. WINOWSKA: La Vierge de la révélation hier et aujourd'hui. Paris 1957. *Homo Dei*. R. 26: 1957 s. 630-631.

166. Obrona Jasnej Góry w roku 1655. *Homo Dei*. R. 26: 1957 s. 359-368.

167. Górka contra Jasna Góra. *Homo Dei*. R. 26: 1957 s. 580-585.

168. Nabożeństwo do Matki Bożej w duszpasterstwie. *Homo Dei*. R. 26: 1957 s. 919-932.

169. Nowenna przed uroczystością Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny. W. 1957 [anonimowo].

170. Rec.: G. PAPINI: Pamiętniki Pana Boga, przeł. W. Rzymowski. W. 1957. *Homo Dei*. R. 26: 1957 s. 799-800.

171. Rec.: Z. KOSSAK: Przymierze. *Homo Dei*. R. 26: 1957 s. 798-799.

172. Rec.: Sakramenty święte, omówienia i teksty liturgiczne. 8 tt. P. 1956. *Homo Dei*. R. 26: 1957 s. 467.

173. Sanktuaria Matki Bożej w Polsce. *Homo Dei*. R. 26: 1957 s. 874-888 [współautorstwo ks. W. MALEJA].

174. Stulecie Sióstr Felicjanek. *Homo Dei*. R. 26: 1957 s. 783-790.

175. Rec.: F. SAGAN: Witaj smutku. W. 1956. *Homo Dei*. R. 26: 1957 s. 316.

176. Wolnomyślicielstwo w akcji. *Homo Dei*. R. 26: 1957 s. 774-775.

177. Zagadnienie alkoholizmu. *Homo Dei*. R. 26: 1957 s. 100-111.

178. Misja parafialna w nowych warunkach. *Homo Dei*. R. 27: 1958 s. 274-277.
179. Przygotowanie parafii do misji świętej. *Homo Dei*. R. 27: 1958 s. 299-305.
180. Stary Testament w oczach człowieka świeckiego. *Homo Dei*. R. 27: 1958 s. 825-833 [pod pseud.: Jakub Zdrój].
181. Uczestnictwo w liturgii. *Homo Dei*. R. 27: 1958 s. 86-92, 429-434.
182. Walka z pornografią 30 lat temu. *Homo Dei*. R. 27: 1958 s. 269 [pod pseud.: Jakub Zdrój].
183. Religijność Gandhiego. *Homo Dei*. R. 28: 1959 s. 375-384 [pod pseud.: Jakub Zdrój].
184. O niektórych przejawach „frustracji" w pracy duszpasterskiej. *Homo Dei*. R. 31: 1962 s. 240-247 [pod pseud.: Jakub Zdrój].
185. Rec.: J. KOSSAK: Humanizm skrępowany. W. 1963. *Homo Dei*. R. 33: 1964 s. 62-64 [pod pseud.: Jakub Zdrój].
186. O. Alfred Müller, redemptorysta (1888-1962). *Homo Dei*. R. 33: 1964 s. 12-15.
187. Sprawa powołań kapłańskich. *Homo Dei*. R. 33: 1964 s. 90-94.
188. Ponadto o. Pirożyński zamieszczał, zwłaszcza w *Homo Dei* krótkie informacje bibliograficzne.

II.

M. DE MEULEMEESTER: Bibliographie II 324-325, III 367-369; BOY-ŻELEŃSKI T.: Ku czemu Polska idzie. *Wiad. Liter.* R. 9: 1932 nr 6 s. 1; KOWALKOWSKI A. F.: Na marginesie książki o. Mariana Pirożyńskiego „Co czytać?". *Pro Christo. Wiara i Czyn*. R. 8: 1932 s. 300-312; „Caritas" Akademicka we Wrocławiu [ulotka]. Wr. [1947?]; Caritas niesie pomoc ubogim. *Słowo Powsz.* 1947 nr 16 s. 2; Śp. O. Marian Pirożyński CSSR. *Homo Dei*. R. 33: 1964 s. 94-95; SZETELNICKI W.: Odbudowa kościołów w Archidiecezji Wrocławskiej w latach 1945-1972. Roma 1975 passim. — Akta Kurii Metropolitalnej Wrocławskiej. Teczka 80 [dotyczy „Caritas"] i 454 [dotyczy działalności P. we Wrocławiu]. — Arch. Warsz. Prow. Redemptorystów: Akta personalne, nr 72; W. SZOŁDRSKI: Redemptoryści w Polsce. T. III/2 s. 45-57. Ponadto kroniki klasztorów w Tuchowie, Krakowie, Mościskach oraz cenne relacje zebrane przez autora od S. Derusa, I. Siedleckiej-Głazik, Marii Lamprecht, Elżbiety Siedleckiej, A. Kańczugi, K. Podkulińskiego, J. M. Święcickiego, S. Piekarskiej, o. F. Brzoskowskiego. J. Marszałkowicza.

Ks. Marian Brudzisz CSSR

Piskorz Julian (1891-1954), szambelan papieski, popularyzator teologii, psycholog, publicysta.

Syn Wojciecha i Marii z d. Paciorek, urodził się 3 IX 1891 r. w Trzcianie k. Bochni. Pierwsze dwie klasy szkoły podstawowej przerobił pod kierunkiem swego ojca w Ostrowie k. Bochni, a następne w Rzezawie. Gimnazjum ukończył 15 V 1909 w Bochni. Po maturze zapisał się na Wydział Prawa Uniw. Jagiellońskiego (na życzenie ojca), ale nie dokończywszy roku 1910/1911 wstąpił do Seminarium Duchownego w Tarnowie. Po drugim roku filozofii 1912/1913 został skierowany na studia teologiczne do Innsbrucka. W tym też mieście otrzymał święcenia kapł. z rąk bpa Zygmunta Weitza. W oparciu o pracę pt. „Das Buch Daniel im Lichte der Keilschriftforschung" (oddana 23 XII 1914) uzyskał doktorat teologii 5 VI 1917 r. W tym samym roku powrócił do diecezji.

Życie jego dzieliło się między pracę w Seminarium Duchownym i na parafiach. I tak: od 1 VIII 1917 do 23 X 1922 r. był ojcem duchownym w Seminarium będąc równocześnie profesorem liturgiki; od 23 X 1922 do 1 I 1928 r. był proboszczem w N. Wiśniczu, gdzie zdobywał parafian do powrotu do Kościoła Katolickiego po tzw. „faronadzie" (Kościół narodowy, któremu przewodził tamtejszy wikariusz ks. Wł. Faron). Od 1 I 1928 do 1 VII 1934 r. był profesorem Pisma św. i znów równocześnie od 26 VIII 1933 do 1 VI 1934 proboszczem tworzącej się parafii robotniczej w Mościskach (obecnie Tarnów Zachodni). 1 VII 1934 r. przeniósł się na probostwo do Jazowska i funkcję tę pełnił do 1 XII 1937 r.

25 XII 1937 r. został kanonikiem kapituły katedralnej w Tarnowie, 21 IV 1938 szambelanem papieskim, kilka lat później kanonikiem scholastykiem. 27 VIII 1938 r. został dziekanem tarnowskim zamiejskim,

a 28 XII 1938 wizytatorem religii. Tuż przed wojną habilitował się na Uniw. Jagiellońskim. Zatwierdzenie habilitacji przez ministra otrzymał 31 VII 1939 r. Głównym jego zajęciem po powrocie z probostwa były wykłady teologii pastoralnej i homiletyki, które objął 1 X 1938 r. po ks. J. Młodochowskim. Ten ostatni wyjechał do Rzymu, gdzie został rektorem Hospicjum Polskiego. Ks. Piskorz zmarł w tarnowskim szpitalu 30 I 1954 po spóźnionej operacji wyrostka robaczkowego.

I.

1. Dobre cierpienia. *Sod. Mar.* R. 17: 1918 s. 12-16, 74-77.
2. Działanie wymowy z punktu widzenia psychologii. *Gaz. Kość.* R. 25: 1918 s. 85-87, 102-103, 111-112, 138-139.
3. Bogarodzica. Nauki o Najśw. Pannie. Tarnów 1927 Druk. Z. Jeleń 8° Cz. 1 s. 239; Cz. 2 s. 244.
4. Odstępstwo od wiary. *Gaz. Kość.* R. 34: 1927 s. 28-32, 40-46, 52-56, 64-66, 76-80, 88-92.
5. Psychologia upadku i pokuty. *Gaz. Kość.* R. 35: 1928 s. 366-369, 378-381, 390-394, 402-406, 414-417, 426-429, 438-441, 462-465, 474-477, 494-501, 510-512, 522-526.
6. Psychologia religijna i jej znaczenie dla homiletyki. *Prz. Hom.* R. 7: 1929 s. 81-93, 179-190.
7. Obrazy religijne, *Gaz. Kość.* R. 37: 1930 s. 525-527.
8. Sztuczny ton. *Prz. Hom.* R. 8: 1930 s. 50-57.
9. Akcja katolicka wobec struktury psychicznej współczesnego człowieka. *Gaz. Kość.* R. 38: 1931 s. 450-451, 456-458, 484-485.
10. Akcja katolicka na ambonie. W: *Współczesne problemy życia kościelnego.* P. 1932 s. 103-121.
11. Cudowny połów ryb. W: *Nauczajcie wszystkie narody.* P. 1932 s. 103-112.
12. Współczesne problemy życia kościelnego na ambonie. *Prz. Hom.* R. 10: 1932 s. 18-25.
13. Duszpasterz wobec współczesnej psychiki. *Aten. Kapł.* R. 19: 1933 t. 31 s. 122-131, 343-355.
14. Materializm praktyczny człowieka dzisiejszego. *Aten. Kapł.* R. 19: 1933 t. 31 s. 216-243.
15. Ambona w mistycznym Ciele Chrystusa. *Prz. Hom.* R. 12: 1934 s. 193-208.
16. Budzenie wśród wiernych przywiązania do Kościoła i poczucia katolickiego. W: *Wychowanie chrześcijańskie jako problem duszpasterski.* Kielce 1934 s. 197-212.
17. Idźcie i wy do winnicy mojej. Kazania o Akcji Katolickiej. Tarnów 1934 Nakł. Diec. Inst. A.K. w Tarnowie 16° s. 58 nlb. 1.
18. Liturgia na ambonie. *Prz. Hom.* R. 12: 1934 s. 120-126.
19. O wyrobieniu wierności i przywiązania do Kościoła. *Ruch Katol.* R. 4: 1934 s. 166-172.
20. Z dydaktyki teologii. Metoda wykładu. W: *Pamiętnik VII zjazdu* [Związku Zakładów Teologicznych w Polsce] *w Wilnie.* Wil. 1934 s. 53-85.
21. Homiletyka duszpasterska. *Gaz. Kość.* R. 42: 1935 s. 445-448.
22. Kościół a rodzina. W: *Katolicyzm a rodzina.* P. 1935 s. 12-20. — Toż. *Ruch Katol.* R. 5: 1935 s. 406-417.
23. Robotnicy w winnicy Bożej w Jazowsku. (Obrazki z Akcji Katolickiej w Jazowsku). *Nasza Sprawa.* R. 3: 1935 s. 48, 63, 77-78, 119-120, 135.
24. Małżeństwo chrześcijańskie jako postulat kulturalny. *Posłaniec.* 1935 nr 2 i nr 3.
25. Życie nadprzyrodzone a laicyzm dzisiejszy. Włocławek 1935 8° s. 45.
26. Psychologia kobiety jako problem duszpasterski. Lw. 1936 8° s. 24. — Toż. *Gaz. Kość.* R. 42: 1935 s. 493-495, 507-509, 520-522.
27. Szkolenie duszpasterzy. *Gaz. Kość.* R. 43: 1936 s. 485-487, 500-502, 515-516.
28. Tajemnica powodzenia. *Prz. Hom.* R. 14: 1936 s. 200-203.
29. Troska ambony o młody kościół. *Prz. Hom.* R. 14: 1936 s. 235-242.
30. Prawo Kościoła do wychowania i nauczania. *Ruch. Katol.* R. 6: 1936 s. 401-414.
31. Walka Kościoła z seksualizmem. Obrona państwa i jednostki. Włocławek 1936 8° s. 45.
32. Wpływ ambony na dzisiejszych ludzi. *Prz. Hom.* R. 14: 1936 s. 132-141.
33. Egzamin teologiczny i związane z nim problemy socjologiczne, psychologiczne i pedagogiczne. W: *Pamiętnik VIII zjazdu* [Związku Zakładów Teologicznych w Polsce] *w Częstochowie.* Kr. 1937 s. 28-45.
34. Aktualne problemy apostolskiej współpracy wiernych z duchowieństwem w świetle uchwał synodu. *Ruch Katol.* R. 8: 1938 s. 422-430.
35. Aktualne zagadnienia duszpasterstwa i jego metod współczesnych. P. 1938 Druk. A.K. w Katowicach 8° s. 20. Biblioteczka Akcji Katolickiej 88.
36. Czerwony sztandar... płynie ponad

trony. *Nasza Sprawa.* R. 6: 1938 s. 642-643, Na nim robotnicza krew, s. 656-657; Żydowski duch i żydowskie cele socjalizmu, s. 670-671; Socjalizm a komunizm, — idee i ludzie, s. 684-685; Kryptokomuniści i zamaskowani socjaliści, s. 712-713.

37. Psychologia religii wsi polskiej. *Aten. Kapł.* R. 24: 1938 t. 42 s. 245-260, 342-359.

38. W katolickim domu: 1. Czym jest krzyż w katolickim domu. *Własnymi Siłami.* R. 3: 1938 nr 6 s. 3; 2. Książeczka do modlenia. Nr 7 s. 3; 3. Obraz Serca Jezusowego. Nr 8 s. 3; 4. Pismo św. Nr 9 s. 3; 5. Katechizm. Nr 11 s. 3; 6. Moje pisemko. R. 4: 1939 nr 1 s. 5; 7. Pamiątki religijne. Nr 3 s. 5.

39. Wiara parafian. Studium duszpasterskie. Tarnów 1938 8° s. 154. Tarnowskie Studia Teologiczne 3.

40. „Wici" potępiają św. Andrzeja Bobolę. *Nasza Sprawa.* R. 6: 1938 s. 432.

41. „Wici", „Znicz", Księża i Żydzi. *Nasza Sprawa.* R. 6: 1938 s. 615.

42. Własnymi siłami. Cykl stanowych nauk dla kobiet. Tarnów 1938.

43. „Znicz" przedstawia religię jako szalbierstwo i odwieczne sztuczki ujarzmiania człowieka. *Nasza Sprawa.* R. 6: 1938 s. 486.

44. Aktualne zagadnienia duszpasterstwa i jego metod współczesnych. W: *Posłannictwo katolicyzmu polskiego.* P. 1939 s. 86-102.

45. Bez przykazań i bez sumienia. *Nasza Sprawa.* R. 7: 1939 s. 60-61.

46. Bezbożne państwo socjalizmu. *Nasza Sprawa.* R. 7: 1939 s. 219-220.

47. Czego winien unikać wikary w stosunku do proboszcza. *Gaz. Kośc.* R. 46: 1939 s. 502-504; c. d.: Wskazania pozytywne, s. 514-516.

48. „Człowiek człowiekowi wilkiem". *Nasza Sprawa.* R. 6: 1939 s. 46-47.

49. Głosi wolność — niesie niewolę. *Nasza Sprawa.* R. 6: 1939 s. 119-120.

50. Niedola dziecka. *Nasza Sprawa.* R. 6: 1939 s. 186.

51. Obowiązki wikarego i jego stosunek do proboszcza. *Gaz. Kośc.* R. 46: 1939 s. 466-467.

52. Praca duszpasterska nad rozbudzeniem wiary. *Prz. Hom.* R. 17: 1939 s. 97-103.

53. Przyczyny nieporozumień między proboszczami a wikarymi. *Gaz. Kośc.* R. 46: 1939 s. 485-488.

54. Robotnik pod panowaniem socjalistycznym. *Nasza Sprawa.* R. 6: 1939 s. 146-147.

55. Socjalistyczna pańszczyzna. *Nasza Sprawa.* R. 6: 1939 s. 201-202.

56. Socjalistyczna równość. *Nasza Sprawa.* R. 6: 1939 s. 74-75.

57. Ukryte plany Boże. *Nasza Sprawa.* R. 6: 1939 s. 262-263.

58. Wiara parafian. W. PILCH Z.: Nauka pasterzowania. T. 1. Kielce 1939 s. 248-288.

59. Wici na ambonie. *Prz. Hom.* R. 17: 1939 nr 1.

60. Złudne obietnice ziemskiego raju. *Nasza Sprawa.* R. 6: 1939 s. 246-247.

61. Zwierzęce stado zamiast rodziny. *Nasza Sprawa.* R. 6: 1939 s. 172.

62. Duszpasterstwo wiejskiej młodzieży męskiej. Tarnów 1946 Nakł. Zw. „Caritas" 8° s. 336.

63. Najcenniejszy charyzmat. *Caritas.* R. 2: 1946 nr 5 s. 4-6.

64. Weronika. *Caritas.* R. 2: 1946 nr 6 s. 7-9.

65. Chrystus Pan jako duszpasterz kobiet. *Homo Dei.* R. 16: 1947 s. 193-200.

66. Metody rekolekcyjne w środowisku wiejskim. *Curr.* R. 91: 1947 s. 532-546.

67. Nowoczesne metody duszpasterskie. *Aten. Kapł.* R. 39: 1947 t. 47 s. 155-165, 263-272.

68. Życiowe wartości dogmatu Corporis Christi. *Aten. Kapł.* R. 39: 1947 t. 48 s. 152-163, 249-254.

69. Higiena spowiedzi. *Wiad. Duszp.* R. 4: 1948 s. 329-332.

70. Konfesjonał wobec nowoczesnych zdobyczy wiedzy. *Aten. Kapł.* R. 40: 1948 t. 49 s. 152-159, 260-268, 353-366.

71. Młodzież pozaszkolna i cnota trzeźwości. *Caritas.* R. 4: 1948 s. 74-76.

72. Stanowe duszpasterstwo matek. *Wiad. Duszp.* R. 4: 1948 nr 10, 11, 12; R. 5: 1949 nr 1, 2, 4.

73. Attitudo... Sublimitas et Profundum. *Homo Dei.* R. 18: 1949 s. 165-179, 300-303.

74. Duszpasterstwo kobiet w świetle psychologii. *Aten. Kapł.* R. 41: 1949 t. 51 s. 355-363; R. 42: 1950 t. 52 s. 47-55.

75. Rekolekcje stanowe dla kobiet. *Curr.* R. 99: 1949 s. 230-236, 265-272.

76. Rekolekcje stanowe dla młodzieży męskiej. *Curr.* R. 99: 1949 s. 73-78, 193-200.

77. Rok kościelny i jego związek z naturą. *Curr.* R. 99: 1949 s. 319-325.

78. Idea chrześcijańskiej sublimacji przez łaskę, jej życiowe i duszpasterskie walory. *Homo Dei.* R. 20: 1951 s. 590-617.

79. Duch Boży w kazaniu. *Homo Dei.* R. 21: 1951 s. 109-120.

80. Psychologia duszpasterska kobiet. Przedmowa: ks. Piotr BEDNARCZYK. Lubl. 1958 Tow. Nauk. KUL 8° s. 254. Wydane po śmierci Autora.

II.

BEDNARCZYK P.: Śp. ks. prałat Julian Piskorz. Cz. 1: Życie. Curr. R. 109: 1959 s. 517-530; Cz. 2: Dzieła. Curr. R. 112: 1962 s. 72-88, bibliogr. s. 86-88; NOWAK A.: Bibliografia prac profesorów seminarium duchownego w Tarnowie. T. 2. Tarnów 1966 s. 170-178. Msznps.

Ks. Adam Nowak

Piwowarczyk Jan, krypt.: WZ, St. D., Pejot (1889-1959), profesor Uniw. Jagiellońskiego, etyk, socjolog, redaktor.

Syn Marcina i Marii Hyla urodził się 29 I 1889 r. w Brzeźnicy pow. Wadowice. Po ukończeniu Gimnazjum w Wadowicach (1907-1911) studiował na Wydziale Teologicznym Uniw. Jagiellońskiego. 2 VII 1911 r. w katedrze na Wawelu otrzymał święcenia kapłańskie. Do 1917 r. pracował jako wikariusz najpierw przy kościele św. Józefa w Podgórzu, a następnie przy parafii św. Szczepana w Krakowie. Po zdaniu egzaminu kwalifikacyjnego 17 XI 1917 jako mansjonarz kościoła Mariackiego był katechetą w I Szkole Realnej (do 1918), w Gimnazjum św. Jacka (1918-1920), w VI Gimnazjum w Podgórzu (1920-1922) oraz w Prywatnym Seminarium Nauczycielskim Żeńskim Sebaldy Münnichowej (1916-1921). W l. 1922-1939 pracował w redakcji „Głosu Narodu". Brał czynny udział w Chrześcijańskich Związkach Zawodowych, w Czytelni Księży oraz w Społecznej Radzie Prymasowskiej. W l. 1928-1933 wykładał na Wydziale Teologicznym UJ katolicką naukę społeczną aż do odwołania go z tej funkcji decyzją Ministerstwa W. R. i O. P. z powodu nastawienia opozycyjnego. Doktorat teologii uzyskał na Wydziale Teologicznym UJ w 1932 r. W l. 1939-1944 był rektorem Seminarium Duchownego w Krakowie i prowadził tajne studium teologii. Od 27 X 1941 — 8 I 1942 przebywał w więzieniu na Montelupich. Włączony do Kapituły Metropolitalnej 1 V 1944 r. osiągnął w niej z czasem godność prałata scholastyka. Od 1945-1951 był redaktorem naczelnym „Tygodnika Powszechnego". W l. 1947-1952 wykładał na Wydziale Teologicznym UJ katolicką etykę społeczną. W r. 1949 został laureatem nagrody publicystycznej episkopatu. Oskarżony o antypaństwową działalność zmuszony został do opuszczenia Krakowa. Przebywał w Zebrzydowicach (1953-1955). 5 IV 1956 został zamianowany wiceoficjałem Sądu Biskupiego. Zmarł 29 XII 1959 r.

I.

1. Międzynarodówka Chrześcijańskich Związków Zawodowych. W: *„Rerum novarum" wobec potrzeb doby obecnej.* Włocławek b. r. s. 75-84.

2. Obowiązki młodzieży polskiej względem zmartwychwstałej Ojczyzny. *Młodzież Pol.* R. 3: 1919 nr 10 s. 4-5.

3. Rola chrześcijańskiej demokracji w życiu społeczno-politycznym. *Robotnik Pol.* R. 3: 1920 nr 34 s. 1-2.

4. W sprawie organizacji duchowieństwa. *Gaz. Kośc.* R. 27: 1920 s. 2-3.

5. Próżne obawy. *Gaz. Kośc.* R. 27: 1920 s. 67-68.

6. Z powodu artykułu Pius X a organizacja duchowieństwa. *Gaz. Kośc.* R. 27: 1920 s. 223-224.

7. Religijne zagadnienia u Wyspiańskiego. *Mies. Katech. i Wychow.* R. 9: 1920 s. 105-123, 169-176, 208-218.

8. Rola Chrześcijańskiej Demokracji w życiu społeczno-politycznym. Biblioteka Chrześcijańsko-Społeczna Nr 1. Kr. 1921 Druk. Głosu Narodu 16° s. 35.

9. Idea chrześcijańsko-społeczna w historycznym rozwoju. Biblioteka Chrześcijańsko-Społeczna Nr 2. Kr. 1922 Druk. Głosu Narodu 16° s. 31.

10. Czy nie czas już na praktyczne wnioski? *Gaz. Kośc.* R. 30: 1923 s. 42-43.

11. Socjalizm a chrześcijaństwo. Biblioteka Chrześcijańsko-Społeczna Nr 6. Kr. 1924 Druk. Głosu Narodu 16° s. 69, nlb. 1.

12. Inteligencja a ruch chrześcijańsko-społeczny. P. 1926 Druk. Św. Wojciecha s. 12. — Toż. *Przew. Społ.* R. 7: 1926 nr 3 s. 84-93.

13. Oddziaływanie dzisiejszych stosunków w świecie pracy na życie religijne i moralne robotnika. Kr. 1926 Nakł. Związ-

ku Katolickich Stowarzyszeń Robotników Diec. Krakowskiej 16° s. 16.

14. Z fermentów w socjaliźmie. *Prąd.* R. 14: 1926 s. 79-84.

15. Faszyzm i katolicyzm. *Prąd.* R. 14: 1926 s. 369-381.

16. Francuski konserwatyzm wobec Kościoła. *Prąd.* R. 14: 1926 s. 540-556.

17. Młodzież katolicka wobec rocznicy „Rerum novarum". *Przyszłość.* R. 8: 1927 nr 20 s. 2.

18. Współczesne kierunki społeczne. Biblioteka Chrześcijańsko-Społeczna Nr 13. Kr. 1927 Nakł. Związku Katolickich Stowarzyszeń Robotników Diec. Krakowskiej 16° s. nlb. 4, 119, nlb. 1.

19. Walka klas. W: *Akcja Katolicka.* Zbiór kazań. P. 1928 s. 130-142.

20. Społeczna działalność duszpasterza. W: *Pamiętnik kursu duszpasterskiego.* Kr. Nakł. Zw. Kapłanów „Unitas" 1929 s. 195-213.

21. Nauki społeczne. Wykłady w roku akademickim 1928/29. Kr. 1929. Maszynopis powielany.

22. Faszyzm. *Prąd.* R. 16: 1929 s. 343-352.

23. Akcja Katolicka wśród robotników. W: *Akcja Katolicka.* Zasady pracy. Łódź 1930.

24. Międzynarodówka Chrześcijańskich Związków Zawodowych przy pracy. *Prąd.* R. 17: 1930 t. 18 s. 3-11. — Toż. *Aten. Kapł.* R. 17: 1931 t. 28 s. 495-504.

25. Chrześcijaństwo a dobrobyt materialny. *Dzwon Niedz.* R. 7: 1931 s. 342-343.

26. Chrześcijańskie pojęcie własności prywatnej. *Dzwon Niedz.* R. 7: 1931 s. 376-377.

27. Władza duchowna a władza świecka. *Dzwon Niedz.* R. 7: 1931 s. 422-423.

28. Życie godne człowieka. *Dzwon Niedz.* R. 7: 1931 s. 456-457.

29. Jak zwalczać klęskę bezrobocia. *Dzwon Niedz.* R. 7: 1931 s. 502, 503.

30. Chrześcijańskie miłosierdzie dopomoże do przetrwania. *Dzwon Niedz.* R. 7: 1931 s. 521-522.

31. Biada światu za zgorszenia. *Dzwon Niedz.* R. 7: 1931 s. 586-587.

32. Czy nędza społeczna da się usunąć? *Dzwon Niedz.* R. 7: 1931 s. 615, 633.

33. Czy religia jest sprawą tylko prywatną? *Dzwon Niedz.* R. 7: 1931 s. 664.

34. „Oni chcą dobrze dla biednego narodu". *Dzwon Niedz.* R. 7: 1931 s. 697-698.

35. W Polsce nie tyle brak chleba ile cnoty. *Dzwon Niedz.* R. 7: 1931 s. 729-730.

36. Czy katolik może być socjalistą? *Dzwon Niedz.* R. 7: 1931 s. 777-778.

37. Co chrześcijaństwo zdziałało na polu społecznym. *Dzwon Niedz.* R. 7: 1931 s. 793.

38. Niezniszczalne wartości encykliki „Rerum novarum". *Przew. Społ.* R. 12: 1931 nr 5 s. 183-188.

39. Stolica Apostolska wobec zagadnienia kryzysu społeczno-gospodarczego. *Ruch Katol.* R. 2: 1932 nr 8 s. 225-230.

40. Przeł. wstępem i objaśnieniami opatrzył: Encyklika Leona XIII o kwestii robotniczej „Rerum novarum". Kr. 1931 Nakł. Tow. Popierania Prasy Katol. i Wydawnictw Katol. 16° fot. 1, s. 91, nlb. 3. — Toż. Wyd. 2. Kr. 1933 Nakł. Księgarni Katolickiej 16°.

41. Kryzys społeczno-gospodarczy w świetle katolickich zasad. Kr. 1932 Druk. Głosu Narodu 8° s. 159, nlb. 1.

42. Liberalizm i socjalizm w świetle encyklik „Rerum Novarum" i „Quadragesimo anno". W: *Pamiętnik kursu społeczno-duszpasterskiego urządzonego przez Związek Kapłanów „Unitas" w Katowicach.* Katowice 1932 Nakł. i druk. Księgarni Katolickiej s. 35-39.

43. Z nowej literatury katolicko-społecznej. W: *Pamiętnik kursu społeczno-duszpasterskiego...* Katowice 1932 s. 70-71.

44. Zadania wynikające z encykliki „Quadragesimo anno". *Przew. Społ.* R. 13: 1932 s. 157-166.

45. Czy „La Croix" wzorem? *Prz. Katol.* R. 70: 1932 s. 695-698. — Toż. *Gaz. Kośc.* R. 39: 1932 s. 569, 579.

46. W sprawie „Głosu Narodu". *Gaz. Kośc.* R. 39: 1932 s. 475-476.

47. Pogaństwo i chrześcijaństwo w życiu gospodarczym. *Ruch Katol.* R. 3: 1933 s. 413-419.

48. Rocznica papieskich encyklik. *Dzwon Niedz.* R. 10: 1934 nr 22 s. 353-354.

49. Współaut. Odezwa Rady Społecznej przy Prymasie Polski. *Mies. Diec. Chełm.* R. 6: 1934 s. 688-696.

50. Ideologiczne podstawy liberalizmu gospodarczego. W: *Księga pamiątkowa ku czci Leopolda Caro.* Lw. 1935 s. 365-370.

51. Przełożył i komentarzem opatrzył: Ojca św. PIUSA XI encyklika o odnowieniu ustroju społecznego i o dostosowaniu go do normy prawa Ewangelii w 40 rocznicę wydania encykliki „Rerum novarum" przez Leona XIII. P. 1935 Druk. Św. Wojciecha 8° s. 156. Wyd. Rady Społecznej przy Prymasie Polski Nr 1. — Toż. Wyd. 2 zmienione. Kielce 1946 „Verbum" Księg. i Druk. Jedność 8° s. VI, 108, nlb. 1.

52. Pomoc społeczna dla rodziny. *Ruch Katol.* R. 5: 1935 s. 458-467.

53. Ferment wsi. *Prąd.* R. 22: 1935 t. 28 s. 169-183.

54. Encykliki społeczne i wieś. *Prąd.* R. 22: 1935 t. 29 s. 219-230.

55. Korporacjonizm i jego problematyka. P. 1936 Druk. Św. Wojciecha 8° s. 44, nlb. 2. Wyd. Rady Społecznej przy Pryma-

sie Polski Seria 2: Zagadnienia Ustroju Korporacyjnego Nr 1.
56. Przebudowa współczesnego ustroju społecznego w duchu korporacyjnym. W: *Tydzień społeczny w Sosnowcu (15-21 IV 1937)*. Sosnowiec 1937 s. 102-111.
57. Kultura wsi. W: *Kultura i cywilizacja*. Lubl. 1937 s. 306-318.
58. Przyszłość myśli katolicko-społecznej w Polsce i możliwości jej realizacji. P. 1937 Wyd. Naczelny Instytut Akcji Katolickiej, Druk. Wydawnicza Fr. Krajna 8° s. 24. Biblioteka Akcji Katolickiej Nr 58.
59. Katolicyzm a reforma rolna. P. 1938 Wyd. Naczelny Instytut Akcji Katolickiej, Druk. Wydawnicza Fr. Krajna 16° s. 36. Biblioteka „Kultury" Nr 9.
60. Kościół wobec współczesnych kierunków społecznych. Płock 1938 [antedat. 1937]. Nakł. Diecezjalny Instytut Akcji Katolickiej Druk. B-cia Detrychowie 16° s. 22, nlb. 1.
61. Z katolickiej etyki społecznej. Wykłady wygłoszone w Instytucie Wyższej Kultury Religijnej w Kielcach w r. 1938/39. Kielce 1938 s. 135. Wydawnictwo Kultury Religijnej w Kielcach nr 1.
62. Przeł., wstępem i objaśnieniami opatrzył: LEON XIII: Rerum novarum. PIUS XI: Quadragesimi anno. Londyn 1942 Wyd. Dokumentów Nauki Kościoła Druk. F. Mildner 8° s. nlb. 6, 102. — Toż. Wyd. 2. Londyn 1945 8° s. nlb. 10, 95.
63. Miłosierdzie w świetle encykliki „Quadragesimo anno". *Caritas*. R. 1: 1945 nr 3 s. 5-6.
64. Ku katolickiej Polsce. *Tyg. Powsz.* R. 1: 1945 nr 1 [25 III] s. 1.
65. Grzech niewierności względem narodu. *Tyg. Powsz.* R. 1: 1945 nr 2 [1 IV] s. 4.
66. Naród Nietzschego. *Tyg. Powsz.* R. 1: 1945 nr 3 [8 IV] s. 1, 2.
67. Dostojeństwo pracy. *Tyg. Powsz.* R. 1: 1945 nr 4 [15 IV] s. 2.
68. Demokracja w świetle etyki. *Tyg. Powsz.* R. 1: 1945 nr 5 [22 IV] s. 2.
69. Prymat etyki. *Tyg. Powsz.* R. 1: 1945 nr 6 [29 IV] s. 2.
70. Wielkie zagadnienie własności. W rocznicę encyklik społecznych. *Tyg. Powsz.* R. 1: 1945 nr 8 [13 V] s. 1-2.
71. Dlaczego własność prywatna. *Tyg. Powsz.* R. 1: 1945 nr 10 [27 V] s. 1.
72. Projekt reformy wychowania. *Tyg. Powsz.* R. 1: 1945 nr 12 [10 VI] s. 1.
73. Pius XII i Polska. *Tyg. Powsz.* R. 1: 1945 nr 14 [24 VI] s. 2, 3.
74. Etyczny sens tej wojny. *Tyg. Powsz.* R. 1: 1945 nr 16 [8 VII] s. 2.
75. Moralność. *Tyg. Powsz.* R. 1: 1945 nr 17 [15 VII] s. 2.
76. „Caritas" w nowych warunkach. *Tyg. Powsz.* R. 1: 1945 nr 24 [2 IX] s. 7.
77. Sprawa naprawdę pilna [śluby cywilne, płaca]. *Tyg. Powsz.* R. 1: 1945 nr 25 [9 IX] s. 2.
78. Filozofia marksizmu. *Tyg. Powsz.* R. 1: 1945 nr 31 [21 X] s. 1.
79. Teologia. *Tyg. Powsz.* R. 1: 1945 nr 32 [28 X] s. 2.
80. Etyka. *Tyg. Powsz.* R. 1: 1945 nr 34 [11 XI] s. 2.
81. Socjologia. *Tyg. Powsz.* R. 1: 1945 nr 35 [18 XI] s. 2.
82. Własność w systemie Marksa. *Tyg. Powsz.* R. 1: 1945 nr 37 [2 XII] s. 2.
83. Pesymizm — optymizm — realizm. *Tyg. Powsz.* R. 1: 1945 nr 40 [23 XII] s. 2.
84. Władza państwowa w nauce katolickiej. *Aten. Kapł.* R. 38: 1946 t. 45 s. 120-147.
85. Paradoksy kapłaństwa. *Homo Dei.* R. 15: 1946 s. 6-11.
86. Postawa katolicka. *Homo Dei.* R. 15: 1946 s. 55-60.
87. Ośrodek polskiego katolicyzmu. *Tyg. Warsz.* R. 2: 1946 nr 22 s. 4.
88. Także szaleniec Boży Brat Albert Chmielowski. *Tyg. Warsz.* R. 2: 1946 nr 45 s. 4.
89. Jeszcze marksizm. *Tyg. Powsz.* R. 2: 1946 nr 3 [20 I] s. 4.
90. Upaństwowienie. *Tyg. Powsz.* R. 2: 1946 nr 4 [27 I] s. 1.
91. Kościół ludzkości. *Tyg. Powsz.* R. 2: 1946 nr 8 [24 II] s. 1.
92. Duchowe przemiany. *Tyg. Powsz.* R. 2: 1946 nr 9 [3 III] s. 6.
93. Dylemat na punkcie własności. *Tyg. Powsz.* R. 2: 1946 nr 11 [17 III] s. 2.
94. Biskup w pasiaku. *Tyg. Powsz.* R. 2: 1946 nr 13 [31 III] s. 4.
95. Prawo bezpieczne. *Tyg. Powsz.* R. 2: 1946 nr 16 [21 IV] s. 5.
96. Wolność i własność. *Tyg. Powsz.* R. 2: 1946 nr 20 [19 V] s. 1.
97. Pius XII na tle „nowych czasów". *Tyg. Powsz.* R. 2: 1946 nr 25 [23 VI] s. 1, 2.
98. Wychowanie nowego człowieka. *Tyg. Powsz.* R. 2: 1946 nr 33 [17 VIII] s. 1.
99. Uroczystość na Jasnej Górze. *Tyg. Powsz.* R. 2: 1946 nr 36 [8 IX] s. 1.
100. Palestyna i problem żydowski. *Tyg. Powsz.* R. 2: 1946 nr 40 [6 X] s. 5.
101. Wyrok w Norymberdze. *Tyg. Powsz.* R. 2: 1946 nr 41 [13 X] s. 1.
102. O stronnictwo dla katolików. *Tyg. Powsz.* R. 2: 1946 nr 42 [20 X] s. 1.
103. Pokój i O.N.Z. *Tyg. Powsz.* R. 2: 1946 nr 46 [17 XI] s. 2, 3.
104. Wychowanie mas. *Tyg. Powsz.* R. 2: 1946 nr 51-52 [22 XII] s. 2, 3.
105. Rec.: S. BISKUPSKI: Męczeńskie biskupstwo księdza Michała Kozala. Włocławek 1946. *Tyg. Powsz.* R. 2: 1946 nr 6 [10 II] s. 9; nr 36 [8 IX] s. 7.
106. Rec.: T. KUDLIŃSKI: Montelupa.

Wspomnienie. Kr. 1946. *Tyg. Powsz.* R. 2: 1946 nr 34 [25 VIII] s. 6.
107. Rec.: K. MICHALSKI: Brat Albert. Kr. 1946. *Tyg. Powsz.* R. 2: 1946 nr 37 [7 VIII] s. 5, 6.
108. Studium społeczne księży. *Homo Dei.* R. 16: 1947 s. 162-166.
109. Przemiany. *Homo Dei.* R. 16: 1947 s. 292-301.
110. Dzieło nienawiści. *Tyg. Powsz.* R. 3: 1947 nr 3 [19 I] s. 6.
111. Wierność wobec Kościoła. *Tyg. Powsz.* R. 3: 1947 nr 4 [26 I] s. 1.
112. Gwiazda Europy blednie. *Tyg. Powsz.* R. 3: 1947 nr 6 [9 II] s. 1.
113. Nasza pozycja. *Tyg. Powsz.* R. 3: 1947 nr 7 [16 II] s. 1.
114. Człowiek — państwo. *Tyg. Powsz.* R. 3: 1947 nr 14-15 [6-13 IV] s. 2, 3.
115. Rada nie na czasie. *Tyg. Powsz.* R. 3: 1947 nr 16 [20 IV] s. 5.
116. Rodzina i jej podstawy. *Tyg. Powsz.* R. 3: 1947 nr 12 [23 III] s. 1, 2.
117. Wieś i marksizm. *Tyg. Powsz.* R. 3: 1947 nr 18 [4 V] s. 1, 2.
118. Sprawiedliwy ustrój. *Tyg. Powsz.* R. 3: 1947 nr 20 [19 V] s. 1.
119. Myśliciel i bohater Tomasz More. *Tyg. Powsz.* R. 3: 1947 nr 19 [11 V] s. 3, 4.
120. Nauczyciel kaznodziejstwa Juliusz Osterwa. *Tyg. Powsz.* R. 3: 1947 nr 25 [22 VI] s. 8.
121. Cel państwa. Z problemów konstytucyjnych. *Tyg. Powsz.* R. 3: 1947 nr 26 [22 VI] s. 1, 3.
122. Państwo chrześcijańskie. *Tyg. Powsz.* R. 3: 1947 nr 28 [13 VII] s. 2, 3.
123. Gdzie niemieckie Confiteor. *Tyg. Powsz.* R. 3: 1947 nr 30 [27 VII] s. 4.
124. Konz. Łager w oczach Niemiec. *Tyg. Powsz.* R. 3: 1947 nr 34 [24 VIII] s. 2, 3.
125. Państwo humanistyczne. *Tyg. Powsz.* R. 3: 1947 nr 36 [9 IX] s. 1, 2.
126. „Racja stanu". *Tyg. Powsz.* R. 3: 1947 nr 39 [28 IX] s. 1.
127. Dwie oceny marksizmu. *Tyg. Powsz.* R. 3: 1947 nr 39 [28 IX] s. 4.
128. Tydzień dla człowieka. *Tyg. Powsz.* R. 3: 1947 nr 40 [5 X] s. 1.
129. Chrześcijaństwo i współczesność. *Tyg. Powsz.* R. 3: 1947 nr 43 [26 X] s. 1.
130. Kościół i państwo. *Tyg. Powsz.* R. 3: 1947 nr 47 [23 XI] s. 2.
131. Chrystus i ustroje społeczne. *Tyg. Powsz.* R. 3: 1947 nr 51-52 [21-28 XII] s. 2.
132. Rec.: Ojca Św. PIUSA XI encyklika o chrześcijańskim wychowaniu młodzieży. Kielce 1947. *Tyg. Powsz.* R. 3: 1947 nr 34 [24 VIII] s. 7.
133. Rec.: J. STEPA bp: Bóg, świat, człowiek. Tarnów 1947. *Tyg. Powsz.* R. 3: 1947 nr 36 [9 IX] s. 6.
134. Katolicka etyka społeczna. Kr. 1948 Wyd. Koła Naukowego Stud. Teol. UJ, skrypt powielany t. 1 s. 238, t. 2 s. 149. — Toż. Londyn Biblioteka Polska, Seria Biała. Tom 7, 10 Veritas t. 1: 1960 s. 319, nlb. 1; t. 2: 1963 s. 313, nlb. 1.
135. Papieski głos o pokoju. *Tyg. Powsz.* R. 4: 1948 nr 3 [18 I] s. 3.
136. Socjalistyczny humanizm. *Tyg. Powsz.* R. 4: 1948 nr 5 [1 II] s. 2.
137. Przesilenie w ruchu robotniczym. *Tyg. Powsz.* R. 4: 1948 nr 9 [29 II] s. 4.
138. Setna rocznica Manifestu Komunistycznego. *Tyg. Powsz.* R. 4: 1948 nr 10 [7 III] s. 3.
139. Teologia wolności. *Tyg. Powsz.* R. 4: 1948 nr 13-14 [28 III-4 IV] s. 1, 2.
140. Przecież człowiek. *Tyg. Powsz.* R. 4: 1948 nr 16 [18 IV] s. 2.
141. Proletaryzm. *Tyg. Powsz.* R. 4: 1948 nr 20 [16 V] s. 2, 3.
142. Katolicka organizacja. *Tyg. Powsz.* R. 4: 1948 nr 21 [23 V] s. 2, 3.
143. Tajemnica i wyznanie. Na święto Bożego Ciała. *Tyg. Powsz.* R. 4: 1948 nr 22 [30 V] s. 11.
144. Mikołaj Bierdajew. *Tyg. Powsz.* R. 4: 1948 nr 22 [30 V] s. 3.
145. Problem palestyński. *Tyg. Powsz.* R. 4: 1948 nr 24 [13 VI] s. 11.
146. Zbiorowa odpowiedzialność narodu niemieckiego. *Tyg. Powsz.* R. 4: 1948 nr 26 [27 IV] s. 1, 2.
147. „Komunizm" Ojców Kościoła. *Tyg. Powsz.* R. 4: 1948 nr 34 [22 VIII] s. 1, 2.
148. Katolicy i rewolucja. *Tyg. Powsz.* R. 4: 1948 nr 36 [5 IX] s. 2, 3.
149. Teolog w walce z absolutyzmem. *Tyg. Powsz.* R. 4: 1948 nr 38 [19 IX] s. 4, 5.
150. Etyczna wspólnota rodziny. *Tyg. Powsz.* R. 4: 1948 nr 40 [3 X] s. 1, 2.
151. Niemieccy katolicy i Polska. *Tyg. Powsz.* R. 4: 1948 nr 41 [10 X] s. 3, 4.
152. Kongres protestancki w Amsterdamie. *Tyg. Powsz.* R. 4: 1948 nr 42 [17 X] s. 3, 4.
153. Odpowiedzialność społeczna katolików. *Tyg. Powsz.* R. 4: 1948 nr 44 [31 X] s. 2.
154. Żałoba Kościoła w Polsce. *Tyg. Powsz.* R. 4: 1948 nr 44 [31 X] s. 1.
155. Radość z poznania prawdy. *Tyg. Powsz.* R. 4: 1948 nr 52-53 [26 XII] s. 2.
156. Rec.: GARRIGOU-LAGRANGE OP: La synthese thomiste. Paris 1947. *Tyg. Powsz.* R. 4: 1948 nr 7 [15 II] s. 11.
157. Rec.: J. WORONIECKI: Katolicka etyka wychowawcza. T. 2. Kr. 1948. *Tyg. Powsz.* R. 4: 1948 nr 18 [2 V] s. 3.
158. Rec.: GERADY ROGER: Komunizm i moralność. *Tyg. Powsz.* R. 4: 1948 nr 23 [6 IV] s. 4.
159. Rec.: J. SIERADZKI: Wędrówka po

stuleciach. 1948. *Tyg. Powsz.* R. 4: 1948 nr 24 [13 VI] s. 5.

160. Rec.: A. KRZYŻANOWSKI: Chrześcijańska moralność polityczna. *Tyg. Powsz.* R. 4: 1948 nr 48 [28 XI] s. 9.

161. Nowy prymas Polski. *Tyg. Powsz.* R. 5: 1949 nr 2 [16 I] s. 1.

162. Rozdział Kościoła od Państwa. *Tyg. Powsz.* R. 5: 1949 nr 3 [23 I] s. 2.

163. Zysk kupca i moralność. *Tyg. Powsz.* R. 5: 1949 nr 4 [30 I] s. 5.

164. Religia i nauka. *Tyg. Powsz.* R. 5: 1949 nr 7 [20 II] s. 3.

165. Funkcje papiestwa. *Tyg. Powsz.* R. 5: 1948 nr 10 [13 III] s. 2.

166. Śmiały eksperyment. *Tyg. Powsz.* R. 5: 1949 nr 20 [22 V] s. 2, 3.

167. Biologia czy etyka. *Tyg. Powsz.* R. 5: 1949 nr 21 [29 V] s. 1, 2.

168. Myśl Zielonych Świąt. *Tyg. Powsz.* R. 5: 1949 nr 22 [5 VI] s. 1.

169. Kościół i kościoły. *Tyg. Powsz.* R. 5: 1949 nr 38 [25 IX] s. 2.

170. Rok jubileuszowy. *Tyg. Powsz.* R. 5: 1949 nr 40 [9 X] s. 4.

171. Święto umarłych. *Tyg. Powsz.* R. 5: 1949 nr 43 [30 X] s. 1.

172. Miłosierdzie i człowiek. *Tyg. Powsz.* R. 5: 1949 nr 47 [27 XI] s. 4.

173. Proces kanonizacyjny. *Tyg. Powsz.* R. 5: 1949 nr 49 [11 XII] s. 2.

174. Internacjonalizacja Jerozolimy. *Tyg. Powsz.* R. 6: 1950 nr 1 [1 I] s. 5.

175. Rodzina dziś. *Tyg. Powsz.* R. 6: 1950 nr 2 [8 I] s. 4.

176. Sztuka religijna i artyści. *Tyg. Powsz.* R. 6: 1950 nr 6 [5 II] s. 4.

177. Śp. ks. Stefan Mazanek. *Tyg. Powsz.* R. 6: 1950 nr 8 [19 II] s. 3.

178. W atmosferze filozofii. *Tyg. Powsz.* R. 6: 1950 nr 11 [12 III] s. 3.

179. Człowiek i los. *Tyg. Powsz.* R. 6: 1950 nr 13 [26 III] s. 2.

180. Problem Chrystusa. *Tyg. Powsz.* R. 6: 1950 nr 15-16 [9-16 IV] s. 1, 2.

181. Ks. Józef Archutowski. *Tyg. Powsz.* R. 6: 1950 nr 18 [20 IV] s. 5.

182. Spór o liberalizm. *Tyg. Powsz.* R. 6: 1950 nr 20 [14 V] s. 3.

183. Duch pokoju. *Tyg. Powsz.* R. 6: 1950 nr 21-22 [21-28 V] s. 1.

184. Atak na „okopy" liberalizmu. *Tyg. Powsz.* R. 6: 1950 nr 24 [11 VI] s. 7.

185. Marc Sangnier. *Tyg. Powsz.* R. 6: 1950 nr 25 [18 VI] s. 3.

186. Kościół a ustrój społeczny. *Tyg. Powsz.* R. 6: 1950 nr 28 [9 VII] s. 4.

187. Kula w płot. *Tyg. Powsz.* R. 6: 1950 nr 29 [16 VII] s. 5.

188. Jedność Kościoła. *Tyg. Powsz.* R. 6: 1950 nr 30 [23 VII] s. 3.

189. Przed dogmatyzacją Wniebowzięcia. *Tyg. Powsz.* R. 6: 1950 nr 36 [3 IX] s. 2.

190. Kościół w czasie. *Tyg. Powsz.* R. 6: 1950 nr 37 [10 IX] s. 1.

191. Fryderyk Nietzsche. *Tyg. Powsz.* R. 6: 1950 nr 39 [24 IX] s. 1.

192. Świętych Obcowanie. *Tyg. Powsz.* R. 6: 1950 nr 44 [29 X] s. 2.

193. Ku prawdzie. *Tyg. Powsz.* R. 6: 1950 nr 45 [5 XI] s. 1.

194. Chrześcijański system wartości. *Tyg. Powsz.* R. 6: 1950 nr 51-52 [17-24 XII] s. 1.

195. Sztuka kościelna i jej potrzeby. *Homo Dei.* R. 19: 1950 s. 408-414.

196. Śp. kardynał Sapieha. *Prz. Powsz.* 1951 t. 232 s. 1-10.

197. Papieskie orędzie pokojowe Piusa XII Mirabile illud. *Tyg. Powsz.* R. 7: 1951 nr 4 [28 I] s. 2.

198. Walka wśród przyjaciół. *Tyg. Powsz.* R. 7: 1951 nr 6 [11 II] s. 2.

199. Śp. ks. biskup Kubina. *Tyg. Powsz.* R. 7: 1951 nr 10 [11 III] s. 1.

200. Szczęście Odkupienia. *Tyg. Powsz.* R. 7: 1951 nr 12-13 [25 III — 1 IV] s. 1.

201. Stygmatyczka w Konnersreuth. *Tyg. Powsz.* R. 7: 1951 nr 20 [20 V] s. 1, 2.

202. Rewolucja przeciw obrazom. *Tyg. Powsz.* R. 7: 1951 nr 23 [10 VI] s. 2.

203. Modernizm w teologii. *Tyg. Powsz.* R. 7: 1951 nr 26 [1 VII] s. 3, 4.

204. Adam Stefan Sapieha. *Tyg. Powsz.* R. 7: 1951 nr 30 [29 VII] s. 1, 2.

205. Sobór w Chalcedonie. *Tyg. Powsz.* R. 7: 1951 nr 34 [26 VIII] s. 1, 2.

206. Podstawy personalizmu. *Tyg. Powsz.* R. 7: 1951 nr 35 [2 IX] s. 1.

207. Technika i człowiek. *Tyg. Powsz.* R. 7: 1951 nr 28 [23 IX] s. 1, 7.

208. Czy „kryzys tomizmu". *Tyg. Powsz.* R. 7: 1951 nr 43 [28 X] s. 1.

209. Prawo i siły historii. *Tyg. Powsz.* R. 7: 1951 nr 42 [21 X] s. 2.

210. O kardynale Sapieże. *Tyg. Powsz.* R. 7: 1951 nr 46 [17 XII] s. 10.

211. Rec.: G. JARLOT: Compendium ethicae socialis. Romae 1951. *Aten. Kapł.* R. 49: 1957 t. 54 s. 145-146.

212. Biskupi Francji w sprawie społecznej. *Aten. Kapł.* R. 49: 1957 t. 55 s. 432-436.

213. Ksiądz jakiego trzeba. *Homo Dei.* R. 26: 1957 s. 7-16.

214. Życie umysłowe księdza. *Homo Dei.* R. 26: 1957 s. 213-215, 335-339, 512-517.

215. Społeczna nauka Kościoła. *Tyg. Powsz.* R. 11: 1957 nr 15 [14 IV] s. 4, 8.

216. To nie jest tak proste „Poprostu". *Tyg. Powsz.* R. 11: 1957 nr 21 [26 V] s. 7.

217. Był także Sikorski. *Tyg. Powsz.* R. 11: 1957 nr 37 [22 IX] s. 3.

218. Życzenia Prymasa Polski na Boże Narodzenie. *Tyg. Powsz.* R. 11: 1957 nr 50 [22 XII] s. 1.

219. Przełożył: Hymny Brewiarza Rzymskiego. Proprium Poloniae. P. 1958 Pallotinum 16° s. 288.

220. Aktualność idei przewodniej życia ks. Bronisława Markiewicza. *Homo Dei*. R. 28: 1959 s. 520-526.

221. Nasza Rezurekcja. *Przew. Katol.* R. 65: 1959 s. 197-198.

222. Indywidualne obowiązki kapłana względem Boga. *Notif. e Curia Metrop. Crac.* 1960 nr 5-7 s. 119-124. — Toż. *Mies. Diec. Gd.* R. 5: 1961 s. 488-494.

223. W hitlerowskim więzieniu. *Tyg. Powsz.* R. 15: 1961 nr 2 [8 I] s. 4, 5; nr 3 [15 I] s. 4, 5; nr 4 [22 I] s. 4, 5; nr 5 [29 I] s. 4, 5; nr 6 [5 II] s. 5.

224. Ponad 3000 drobnych artykułów i recenzji w: *Głos Narodu*. R. 28: 1920 — R. 46: 1939. Pełny spis u autora artykułu.

225. Ascetyka kapłańska. Maszynopis w Arch. Kurii Metrop. w Krakowie s. 93.

226. Życie kapłańskie i obowiązki, 1944. Maszynopis w Arch. Kurii Metrop. w Krakowie s. 55.

227. Inwentarz akt Adama Stefana Kardynała Sapiehy. Maszynopis w Arch. Kurii Metrop. w Krakowie, sygn. In I.

228. Moje wspomnienia. Kr. 1952. Rękopis.

II.

Księga pamiątkowa kursu katechetycznego w Krakowie. Kr. 1929 s. 329; WYCZAWSKI H.: Kronika Wydziału Teologicznego UJ za lata akademickie 1945-52/3. *Pol. Sacra*. R. 6: 1954/4 z. 1 s. 82; LEWICKI K.: Wykaz promowanych na Wydz. Teol. UJ w latach 1796-1939. *Nasza Przeszł.* T. 7: 1958 s. 310-318; GOCŁOWSKI T.: Nekrologi. *Nasza Przeszł.* T. 11: 1960 s. 467-468; GOŁUBIEW A.: Pożegnanie. *Tyg. Powsz.* R. 14: 1960 nr 2 [10 I] s. 1, 2; KISIELEWSKI S.: Ksiądz Piwowarczyk redaktor i dziennikarz. *Tyg. Powsz.* R. 14: 1960 nr 2 [10 I] s. 1; MACHAY F.: Śp. ksiądz prałat dr Piwowarczyk. *Notif. a Curia Metrop. Crac.* 1960 s. 58-65; MACHAY F.: Zmarł śp. ks. dr Jan Piwowarczyk. *Przew. Katol.* R. 50: 1960 nr 6 s. 87; MIELIŃSKI R.: Kościół i lud. *Przew. Katol.* R. 50: 1960 nr 6 s. 87; GRZEGORCZYK P.: Twórcy i badacze kultury zmarli w 1959 roku. *Znak*. R. 13: 1961 nr 82 s. 543-544; MATYKA S.: Ks. Piwowarczyk w szpitalu w Krośnie. *Tyg. Powsz.* R. 15: 1961 nr 6 s. 7; SCZANIECKI T.: To był ks. Piwowarczyk. *Tyg. Powsz.* R. 15: 1961 nr 6 [5 II] s. 7; TUROWICZ J.: Wspomnienie o księdzu Piwowarczyku. *Tyg. Powsz.* R. 15: 1961 nr 2 [8 I] s. 4; POPIEL K.: Na mogiłach przyjaciół. Londyn 1966; GOŁUBIEW A.: Unoszeni historią. Kr. 1971; KRZYWOBŁODZKA B.: Chadecja 1918-1937. W. 1971; PRZYBYLSKI H.: Front Morges w okresie II Rzeczypospolitej. W. 1972; LECHICKI C.: Krakowski „Głos Narodu" w latach 1914-1919. *Stud. Hist.* R. 16: 1973 z. 3 s. 343-381; KOŁODZIEJCZYK M.: Profesorowie i wykładowcy Częstochowskiego Seminarium Duchownego w Krakowie. *Częst. Stud. Teol.* T. 2: 1974 s. 173-180; MICEWSKI A.: Współrządzić czy nie kłamać. Pax i Znak w Polsce 1946-1976. Paryż 1978; PRZYBYSZEWSKI B.: Dzieje kościelne Krakowa w czasie okupacji 1939-1945. *Chrześcijanin w Świecie*. R. 11: 1979 nr 10 s. 14-41; nr 11 s. 24-42; nr 12 s. 17-40; PACZKOWSKI A.: Prasa polska w latach 1918-1939. W. 1980; PRZYBYLSKI H.: Chrześcijańska Demokracja i Narodowa Partia Robotnicza w latach 1926-1937. W. 1980; MAJCHROWSKI J. M.: Piwowarczyk Jan. W: *Pol. słow. biogr.* [w druku]; KNUTELSKI J.: Program reformy ustroju społeczno-gospodarczego w pismach ks. Jana Piwowarczyka. Kr. 1978 s. 174, maszynopis pracy licencjackiej na Pap. Wydz. Teol.; TENŻE: Działalność społeczna ks. Jana Piwowarczyka. Kr. 1981 s. XXXIX, 261, maszynopis pracy doktorskiej na Pap. Wydz. Teol.

Ks. Michał Jagosz

Plater-Zyberk Aleksander (1899-1981), kanonista.

Urodził się 2 V 1899 r. w Bebra (Kurlandia). Studia teologiczne odbył w Innsbrucku i na Katolickim Uniw. Lubelskim, gdzie uzyskał doktorat teologii. Święcenia kapłańskie dla archidiec. mohylewskiej przyjął 1 VIII 1928 r. Od 1933 r. pracował w archidiec. warszawskiej jako wikariusz w Tarczynie, w l. 1934-1939 jako wikariusz parafii św. Aleksandra w Warszawie i równocześnie kapelan kard. Aleksandra Kakowskiego (1934-1938). 11 XI 1939 r. aresztowany i więziony na Pawiaku, został zwolniony 4 IV 1940 r. Zmarł w Paryżu 18 I 1981 r.

I.

1. Myśli o pacyfizmie. *Prz. Katol.* R. 65: 1927 s. 468-470, 578-579, 630-632.

2. Prawno-międzynarodowe stanowisko Stolicy Apostolskiej. *Prz. Katol.* R. 66: 1928 s. 553-555.

3. Czy katolik może być nacjonalistą? *Głos Kapł.* R. 8: 1934 s. 170-176.

4. Sakrament bierzmowania. *Głos Kapł.* R. 8: 1934 s. 312-318.
5. Przenajświętsza Ofiara. *Głos Kapł.* R. 8: 1934 s. 394-396.
6. Kilka uwag o wyrokach sądów duchownych w sprawach małżeńskich. *Wiad. Archid. Warsz.* R. 24: 1934 s. 346-348.
7. Przedmiotowa wartość soteryczna Męki Chrystusa Pana według Summy teologicznej świętego Tomasza z Akwinu. *Głos Kapł.* R. 9: 1935 s. 394-403, 440-447, 497-508. — Toż w osob. odb. W. 1936 8° s. 47.
8. Świadectwa kwalifikacyjne. *Wiad. Archid. Warsz.* R. 25: 1935 s. 25-30.
9. Egzamin przedślubny. *Wiad. Archid. Warsz.* R. 26: 1936 s. 500-502.
10. Nauka o charakterze sakramentalnym według św. Tomasza z Akwinu. Studium teologiczne. W. 1937 8° s. 132.

II.

JACEWICZ W., WOŚ J.: Martyrologium polskiego duchowieństwa rzymskokatolickiego pod okupacją hitlerowską w latach 1939-1945. Z. 2. W. 1977 s. 370; Polscy kanoniści. Cz. 2. W. 1981 s. 115-116.

Ks. Ludwik Grzebień SJ

Płodzień Stanisław (1913-1962), kanonista, docent Kat. Uniw. Lub.

Urodził się 30 IV 1913 r. w Łysobykach, pow. Łuków. Świadectwo dojrzałości uzyskał w 1933 r. w Gimnazjum Biskupim w Siedlcach. Studiował następnie w Seminarium Duchownym w Janowie Podlaskim, gdzie w 1939 r. przyjął święcenia kapłańskie. W okresie wojny światowej pracował w duszpasterstwie. Jesienią 1944 r. rozpoczął studia na Wydziale Prawa i Nauk Społeczno-Ekonomicznych Katolickiego Uniw. Lubelskiego, które ukończył w 1947 r. Stopień doktora praw uzyskał na Uniw. Jagiellońskim w 1948 r. W roku następnym został adiunktem przy katedrze prawa kościelnego na Wydziale Prawa Katolickiego Uniw. Lubelskiego, a równocześnie studiował na Wydziale Prawa Kanonicznego Katolickiego Uniw. Lubelskiego. W 1953 r. uzyskał doktorat prawa kanonicznego i rozpoczął wykłady z prawa rzymskiego na Wydziale Prawa Kanonicznego, początkowo na stanowisku zastępcy profesora, a od 1956 r. docenta prawa rzymskiego. Wykładał ponadto niektóre działy prawa kanonicznego oraz historię starożytną na Sekcji Filologii Klasycznej. W l. 1952-1954 był zastępcą rektora do spraw administracyjnych, a od 1954 do 1956 r. prorektorem KUL przyczyniając się do rozbudowy konwiktu księży studentów. W 1962 r. został wybrany dziekanem Wydziału Prawa Kanonicznego, lecz obowiązki te pełnił krótko, zmarł bowiem 25 III 1962 r. Był czynnym członkiem Towarzystwa Naukowego KUL, pracował także w Towarzystwie Przyjaciół KUL.

I.

1. The Origin and Competence of the „praktor xanikon". *The Journal of Juristic Papyrology.* R. 5: 1951 s. 217-227.
2. Dowód z opinii biegłych w procesie kanonicznym. Lubl. 1958 Tow. Nauk. KUL 8° s. 167. Rozprawy Wydziału Teologiczno-Kanonicznego t. 16. — Toż w streszcz. niem.: Der Beweis nach Meinung der Sachverständigen in kanonischen Prozess. *Theologie und Glaube.* R. 49: 1959 s. 423-452.
3. Egzekucja sądowa w prawie grecko-rzymskiego Egiptu. *Spraw. Tow. Nauk. KUL.* R. 9: 1958 s. 30-31.
4. Geneza i zakres pomocy prawnej w stadium procesowym sędziowskiego orzekania. *Wykład. Zesz. Nauk. KUL.* R. 1: 1958 nr 1 s. 53-71.
5. Querela nullitatis jako środek odwoławczy od wyroków prawie kanonicznym. Lubl. 1959 Tow. Nauk. KUL 4° s. 179. Rozprawy Wydz. Teologiczno-Kanonicznego t. 18.
6. Lex Rhodia de iactu. Studium historyczno-prawne z zakresu rzymskiego prawa handlowo-morskiego. Lubl. 1961 s. 162.

II.

HEMPEREK P.: Płodzień Stanisław. W: *Polscy kanoniści.* W. 1981 cz. 2 s. 116-118, tamże literatura.

Ks. Ludwik Grzebień SJ

Poboży Antoni (1883-1942) prałat papieski, autor prac z zakresu religii.

Urodził się 16 stycznia w Łaskarzewie pow. Garwolin. Gimnazjum

ukończył w Warszawie, Seminarium Duchowne w 1905 w Lublinie. W Lowannium studiował filozofię, którą następnie wykładał w l. 1912-1919 w Seminarium lubelskim. W okresie rozłączenia administracji podlaskiej od lubelskiej pozostał w diecezji podlaskiej. W Seminarium siedleckim wykładał teologię moralną i przedmioty filozoficzne. W 1925 r. wrócił do diecezji lubelskiej. W Lublinie wykładł historię filozofii, teorię poznania, psychologię racjonalną i eksperymentalną, dydaktykę ogólną i pedagogikę. Wykłady te prowadził do wybuchu II wojny światowej. W l. 1926-1933 był nadto dyrektorem Gimnazjum Biskupiego w Lublinie. W l. 1928-1934 kierował budową nowego, imponującego gmachu gimnazjalnego przy ul. Krzywej 29. Kierował też przerwaną w czasie I wojny światowej budową Diecezjalnego Domu Katolickiego. Wyrazem uznania za te akcje była nominacja Pobożego na prałata domowego papieskiego. Okazyjnie zajmował się pisaniem drobnych prac.

9 XI 1939 r. został aresztowany przez Niemców i osadzony w więzieniu na Zamku Lubelskim. Zwolniony w wyniku choroby, został ponownie aresztowany 17 listopada. Został tu skazany na karę śmierci, ale potem z biskupami lubelskimi wywieziony do Sachsenhausen 3 XII 1939 r. i 14 XII 1940 do Dachau. Zmarł z wycieńczenia w obozie koncentracyjnym w Dachau 6 VII 1942 r.

I.

1. Rec.: Pièrre DUHEM: Le mouvement absolu et mouvement relatif. Montligeon 1909. *Aten. Kapł.* R. 2: 1910 t. 1 s. 383-384.

2. Filozofia. W: *Przewodnik po literaturze religijnej i pokrewnych dziedzinach filozofii i nauk społecznych.* P. 1927 s. 27-60.

3. Egzaminy wstępne do Seminarium Mniejszego czyli do Gimnazjum Biskupiego. *Wiad. Diec. Lub.* R. 9: 1927 nr 5 s. 146.

II.

Odznaczenia i godności [A. Poboży]. *Wiad. Diec. Lub.* R. 7: 1925 nr 7 s. 201-202; Komitet budowy Gimnazjum Biskupiego. *Wiad. Diec. Lub.* R. 8: 1926 nr 10 s. 304 [był na czele komitetu]; Zmiany w składzie duchowieństwa diecezji lubelskiej. *Wiad. Diec. Lub.* R. 8: 1926 nr 9 s. 280-281 [mianowany dyrektorem gimnazjum biskupiego]; Plenarne zebranie komitetu budowy gimnazjum biskupiego. *Wiad. Diec. Lub.* R. 9: 1927 nr 1 s. 6-11; Ofiary na budowę Gimnazjum Biskupiego. *Wiad. Diec. Lub.* R. 9: 1927 nr 4 s. 94-96; FULMAN M. L.: Skład osobowy urzędów Pierwszego Synodu Lubelskiego. *Wiad. Diec. Lub.* R. 10: 1928 nr 7 s. 202-203; Wykaz osobistych ofiar... oparty na stanie faktycznym w dniu 1 marca 1928. *Wiad. Diec. Lub.* R. 10: 1928 nr 3 s. 77; LIPIŃSKI A.: Wyższe Seminarium Duchowne im. papieża Benedykta XV w Janowie Podlaskim. *Wiad. Diec. Podl.* 11: 1929 nr 12 s. 388-407. GOLIŃSKI Z.: Biskupi i kapłani Lubelszczyzny... Lubl. 1946 s. 7, 16, 24; SŁOWIKOWSKI M.: Z drugiej wojny. [Resztki wspomnień]. Maszynopis; GOLIŃSKI Z.: Śp. ks. Antoni Poboży (1883-1942). *Aten. Kapł.* R. 39: 1947 t. 46 s. 512-513; ŁAPKIEWICZ W.: Śp. ks. Antoni Poboży (1883-1942). *Wiad. Diec. Lub.* R. 23: 1946 nr 5 s. 191-192; JACEWICZ W., WOŚ J.: Martyrologium polskiego duchowieństwa... W. 1978. T. 3 s. 271; DEPCZYŃSKI W.: Martyrologium duchownych Diec. lubelskiej... Lubl. 1979 s. 24 [Maszynopis].

Ks. Franciszek Stopniak

Podlaszewski Franciszek (1888-1940), historyk regionalny Kościoła.

Urodził się 29 I 1888 r. w Wysinie k. Kościerzyny. Pochodził z wielodzietnej rodziny Alojzego, organisty i Katarzyny Wróblewskiej. Do Gimnazjum uczęszczał w Grudziądzu, gdzie uzyskał świadectwo dojrzałości 1909 r. Po studiach teol. w Wyższym Seminarium Duchownym w Pelplinie, otrzymał 9 III 1913 r. święcenia kapłańskie. W duszpasterstwie pracował na terenie diecezji chełmińskiej w Pogódkach i Osiu; w okresie I wojny światowej (1914-18) powołany w szeregi armii niemieckiej pełnił obowiązki kapelana wojskowego i był uczestnikiem walk na froncie

wschodnim i zachodnim. Po zakończeniu działań wojennych był wikarym w Czarnymlesie, administratorem w Pinczynie, a w l. 1921-1937 duszpasterzem nowej parafii w Dziemianach. Jego staraniem został zbudowany nowy kościół (1923). Był to jeden z pierwszych kościołów zbudowanych w Polsce po uzyskaniu niepodległości, w związku z czym bawił w Dziemianach ówczesny prezydent RP Stanisław Wojciechowski. Z pracą duszpasterską łączył działalność społeczno-kulturalną, za którą odznaczony został Srebrnym Krzyżem Zasługi (1924). Znawca stosunków kościelnych swego regionu, badał dzieje parafii dekanatu kościerskiego którego był dziekanem (1927-1937). Dnia 28 XII 1937 r. został proboszczem w Radzynie Chełm. k. Grudziądza, gdzie wybudował nową plebanię. Był również dziekanem dekanatu radzyńskiego. W krwawej jesieni 1939 został aresztowany i przebywał w obozie dla internowanych w Rywałdzie (X-XI). Został zwolniony, lecz 10 IV 1940 powtórnie aresztowany i wywieziony do obozu koncentracyjnego w Sachsenhausen, gdzie zmarł 13 VI 1940 r.

I.

1. Czego dokonał Chrystus przez swe Zmartwychwstanie. *Nowa Bibl. Kazn.* T. 40: 1931 nr 4 s. 280-287.

2. Spis kazań. *Prz. Hom.* R. 9: 1931 s. 205-209.

3. Trąd ciała i duszy. *Nowa Bibl. Kazn.* T. 41: 1931 nr 7/8 s. 34-38.

4. Braterskie upomnienie. *Nowa Bibl. Kazn.* T. 41: 1931 nr 7/8 s. 45-50.

5. Błogosławieństwo rodzicielskie. *Nowa Bibl. Kazn.* T. 42: 1932 nr 1 s. 49-53.

6. Oszukiwanie samego siebie. *Nowa Bibl. Kazn.* T. 42: 1932 nr 4 s. 295-300.

7. O składkach i opłatach kościelnych. *Nowa Bibl. Kazn.* T. 42: 1932 nr 4 s. 301-306.

8. O tabernaculum w kościele. *Nowa Bibl. Kazn.* T. 42: 1932 nr 5 s. 359-364.

9. Walka z pornografią i brudem. *Nowa Bibl. Kazn.* T. 43: 1932 nr 10 s. 257-263.

10. Czego uczy nas życie św. Barbary. *Nowa Bibl. Kazn.* T. 43: 1932 nr 11 s. 359-365.

11. Z duszpasterstwa. Spowiednik a tajemnica spowiedzi. *Głos Kapł.* R. 6: 1932 s. 286-292.

12. Z duszpasterstwa. Praktyczne uwagi o czystości w kościele. *Głos Kapł.* R. 6: 1932 s. 429-431.

13. Z duszpasterstwa. Archiwum parafialne. *Głos Kapł.* R. 6: 1932 s. 544-552, 596-600.

14. Przysięga. *Nowa Bibl. Kazn.* T. 45: 1933 nr 7/8 s. 48-52.

15. Krzywoprzysięstwo. *Nowa Bibl. Kazn.* T. 45: 1933 nr 7/8 s. 52-57.

16. O ślubach. *Nowa Bibl. Kazn.* T. 45: 1933 nr 7/8 s. 58-62.

17. Przywilej sołectwa w Kleszczewie (z 1753 r.). *Mestwin.* Dod. naukowo-literacki *Słowa Pomorskiego.* R. 9: 1933 nr 1 s. 7.

18. Archiwum parafialne. (Praktyczne wskazówki o jego urządzeniu). *Mies. Diec. Chełm.* T. 6: 1934 nr 4/5 s. 483-497.

19. Zgoda. *Nowa Bibl. Kazn.* T. 47: 1934 nr 9 s. 153-158.

20. Znaczenie Domu Pańskiego. *Nowa Bibl. Kazn.* T. 48: 1935 nr 1 s. 67-74.

21. Historia dekanatu kościersko-mirachowskiego. *Kaszuby.* Dodatek regionalny *Gazety Kartuskiej.* R. 1: 1936 nr 3 s. 1-2.

22. Bractwa kościelne w dekanatach kartuskim i kościerskim. Kaszuby. R. 1: 1936 nr 4 s. 2-4.

23. Zarys historii parafii wysińskiej. *Kaszuby.* R. 1: 1936 nr 11 s. 3-5; nr 12 s. 4-6; R. 2: 1937 nr 1 s. 5-7; nr 2 s. 4-5; nr 3 s. 6-7; nr 4 s. 3-4; nr 5 s. 3-5; nr 6 s. 6-8; nr 7 s. 4-6; nr 8 s. 6-8; nr 9 s. 2-4, il.

24. Zarys historii parafii grabowskiej. *Kaszuby.* R. 3: 1938 nr 4 s. 1-3; nr 5 s. 2-4; nr 6 s. 4-6; nr 7 s. 3-6; nr 8 s. 3-4; nr 9 s. 6-7; nr 10 s. 2-4; nr 11 s. 5-7.

25. Historia Dziemian. *Pomerania.* Dodatek do dwutygodnika *„Kaszebe"*. Gdańsk R. 4: 1960 nr 8 s. I; nr 9 s. II; nr 10 s. II; nr 11 s. II; nr 13 s. II.

II.

Diecezja Chełmińska. Zarys historyczno-statystyczny. Pelplin 1928 s. 383, 384; Srebrne gody ks. dziekana Podlaszewskiego. *Kaszuby.* R. 3: 1938 nr 3 s. 7; DĄBROWSKI F.: Przyczynek do kaznodziejstwa w Diecezji Chełmińskiej. *Oręd. Diec. Chełm.* T. 6: 1950. nr 5/6 s. 408; GAJDUS W.: Nr 20998 opowiada. Kr. 1962 s. 255, 296; SZOŁDRSKI W.: Martyrologium duchowieństwa polskiego pod okupacją niemiecką w latach 1939-1945. *Sacr. Pol. Mill.* T. 11: 1965 s. 206; JACEWICZ W., WOŚ

J.: Martyrologium polskiego duchowieństwa rzymskokatolickiego pod okupacją hitlerowską w latach 1939-1945. Z. 2. W. 1977 s. 94; Informacje dra Marcelego Podlaszewskiego z Gdańska.

Ks. Henryk Mross

Podoleński Stanisław Tadeusz (1887-1945), jezuita, moralista. Urodził się 2 XII 1887 w Bihać w Bośni, był synem Jana i Zofii Bronisławy z Wagnerów. Po ukończeniu Gimnazjum św. Anny w Krakowie wstąpił 2 IX 1905 r. do zakonu jezuitów. Nowicjat odbył w Starej Wsi k. Brzozowa (1905-1907), filozofię studiował na wydziale zakonnym w Nowym Sączu (1907-1909), następnie uczył jęz. łacińskiego, polskiego i niemieckiego w Gimnazjum Jezuitów w Chyrowie (1909-1912). Teologię studiował na wydziale zakonnym w Krakowie i Czechowicach-Dziedzicach (1912-1916) i święcenia kapłańskie przyjął w Krakowie 11 IV 1915 r. W r. akad. 1916/17 studiował pedagogikę i socjologię na wydziale Filozoficznym UJ. Od 1918 r. należał do współpracowników „Przeglądu Powszechnego" w Krakowie, był też prefektem szkoły powszechnej i gimnazjum żeńskiego oraz kapelanem szpitala św. Ludwika w Krakowie (1918-1939). Aresztowany przez Niemców 10 XI 1939 r. w Krakowie przebywał w więzieniu na Montelupich, w obozie pracy w Wiśniczu, w obozie koncentracyjnym w Oświęcimiu i Dachau, gdzie zmarł 13 I 1945 r.

I.

1. Rec.: E. ABRAMOWSKI: Badania doświadczalne nad pamięcią. W. 1911; TENŻE: Telepatia doświadczalna jako zjawisko kryptomnezji. W. 1911. *Prz. Powsz.* R. 29: 1912 t. 114 s. 409-412.

2. Z piśmiennictwa polskiego. *Prz. Powsz.* R. 29: 1912 t. 116 s. 98-105.

3. Rec.: Systematische Philosophie. 1908. *Prz. Powsz.* R. 29: 1912 t. 116 s. 323-327.

4. Rec.: O. WILLMANN: Lexicon der Pädagogik. Freiburg 1913. *Prz. Powsz.* R. 30: 1913 t. 118 s. 127-130.

5. Kwestia szkolna na ostatnim zjeździe katolików niemieckich. *Prz. Powsz.* R. 30: 1913 t. 117 s. 192-202.

6. Filozofia scholastyczna w obecnej dobie. *Aten. Kapł.* R. 6: 1914 t. 11 s. 72-85.

7. Pilnujmy wychowania! Kr. 1917 Wyd. Tow. Jez. 16° s. 32. Głosy Katol. nr 199.

8. Środowisko rodzinne wychowania. O wychowaniu II. Kr. 1917. Wyd. Tow. Jez. 16° s. 32. Głosy Katol. nr 202.

9. Rec.: S. ZEGARLIŃSKI: Nauka moralna Epikura a chrześcijańskie zapatrywanie na najwyższe dobro człowieka. Kr. 1917. *Prz. Powsz.* R. 35: 1918 t. 139/140 s. 625-627.

10. Instytut Matki Bożej Miłosierdzia. *Prz. Powsz.* R. 35: 1918 t. 139/140 s. 719-730.

11. Wychowanie religijne w domu. Kr. 1919 Wyd. Apost. Modl. 16° s. 31. Głosy Katol. nr 228/229.

12. Prawo międzynarodowe a prawo natury. *Prz. Powsz.* R. 36: 1919 t. 141/142 s. 165-174.

13. Prawo rozwodowe a szczęście małżeńskie. *Prz. Powsz.* R. 36: 1919 t. 141/142 s. 420-431; t. 143/144 s. 111-126; R. 37: 1920 t. 145/146 s. 120-134, 200-211.

14. Najśw. Panna wzorem męstwa. *Sod. Mar.* R. 18: 1919 s. 99-106.

15. Etyka. [Omówienie wydawnictw]. *Prz. Powsz.* R. 36: 1919 t. 141/142 s. 366-373.

16. Szkolnictwo katolickie w Anglii. *Prz. Powsz.* R. 37: 1920 t. 145/146 s. 235-238.

17. Ustawa antyalkoholowa w Stanach Zjednoczonych. *Prz. Powsz.* R. 37: 1920 t. 145/146 s. 411-413.

18. Małżeństwo wobec Kościoła i państwa. *Prz. Powsz.* R. 37: 1920 t. 147/148 s. 229-242.

19. Szkolnictwo katolickie w Holandii. *Prz. Powsz.* R. 37: 1920 t. 147/148 s. 269-272.

20. Ostatni światowy kongres „wolnej myśli". *Prz. Powsz.* R. 37: 1920 t. 147/148 s. 350-352.

21. Kongres narodowy „de la natalité" w Rouen. *Prz. Powsz.* R. 37: 1920 t. 147/148 s. 424-427.

22. Katolicka akcja abstynencka we Francji i Szwajcarii. *Prz. Powsz.* R. 37: 1920 t. 147/148 s. 427-429.

23. Rec.: H. MUCKERMANN: Der Urgrund unserer Lebensanschauung. Freiburg 1920. *Prz. Powsz.* R. 37: 1920 t. 147/148 s. 334-335.

24. Podręcznik pedagogiczny. Wskazówki dla rodziców i wychowawców. Kr. 1921 Wyd. Ks. Jez. 8° s. 176. — Toż. Kr. 1930 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 408.

25. Jak socjalizm wychowuje lud? *Prz. Powsz.* R. 38: 1921 t. 149/150 s. 93-109.

26. Katolicy w obronie nierozerwalności małżeństwa. *Prz. Powsz.* R. 38: 1921 t. 149/150 s. 233-236.

27. Żydzi we Włoszech. *Prz. Powsz.* R. 38: 1921 t. 149/150 s. 236-238.

28. Ruch wśród związków akademików katolickich zagranicą. *Prz. Powsz.* R. 38: 1921 t. 149/150 s. 312-316.

29. Katolicy świata wobec szkoły katolickiej. *Prz. Powsz.* R. 38: 1921 t. 149/150 s. 350-363.

30. Papież dla głodnych dzieci. *Prz. Powsz.* R. 38: 1921 t. 151/152 s. 90-93.

31. Odkrycie katakumb św. Pamfiliusza. *Prz. Powsz.* R. 38: 1921 t. 151/152 s. 95.

32. Zjednoczenie katolickich działaczy społecznych we Francji. *Prz. Powsz.* R. 38: 1921 t. 151/152 s. 95.

33. Pierwszy diecezjalny zjazd katolicki w Płocku. *Prz. Powsz.* R. 38: 1921 t. 151/152 s. 206-208.

34. Nauczycielstwo polskie a szkoła wyznaniowa. *Prz. Powsz.* R. 38: 1921 t. 151/152 s. 213-214.

35. Nabożeństwo protestancko-żydowskie. *Prz. Powsz.* R. 38: 1921 t. 151/152 s. 214.

36. Pierwszy murzyński kongres eucharystyczny. *Prz. Powsz.* R. 38: 1921 t. 151/152 s. 215.

37. Wspaniała manifestacja katolickiej młodzieży włoskiej. *Prz. Powsz.* R. 38: 1921 t. 151/152 s. 286-287.

38. Ruch ludnościowy we Francji. *Prz. Powsz.* R. 38: 1921 t. 151/152 s. 287-288.

39. „Rycerze Kolumba". *Prz. Powsz.* R. 38: 1921 t. 151/152 s. 310-322.

40. „Dzień szkoły powszechnej". *Prz. Powsz.* R. 38: 1921 t. 151/152 s. 364-367.

41. Protestanci a szkoła wyznaniowa. *Prz. Powsz.* R. 38: 1921 t. 151/152 s. 443-444.

42. Generalny zjazd związku kobiet katolickich w Niemczech. *Prz. Powsz.* R. 38: 1921 t. 151/152 s. 444.

43. Rec.: *Prąd.* R. 8: 1920. *Prz. Powsz.* R. 38: 1921 t. 149/150 s. 143-144.

44. Rec.: S. MARCISZEWSKA-POSADZOWA: O nauczaniu religii. P. 1921. *Prz. Powsz.* R. 38: 1921 t. 151/152 s. 355-356.

45. Kwiat Marji. Z życia młodej Sodaliski. Kr. 1922 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 143. — Toż. Kr. 1931 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 135.

46. Kobiety w hierarchii Kościoła anglikańskiego. *Prz. Powsz.* R. 39: 1922 t. 153/154 s. 76-79.

47. Pomnik Benedykta XV w Konstantynopolu. *Prz. Powsz.* R. 39: 1922 t. 153/154 s. 159-160.

48. Prasa katolicka w dobie dzisiejszej. *Prz. Powsz.* R. 39: 1922 t. 153/154 s. 196-208, 356-368.

49. Towarzystwo gniazd sierocych. *Prz. Powsz.* R. 39: 1922 t. 153/154 s. 399-400.

50. Opieka nad żołnierzem. *Prz. Powsz.* R. 39: 1922 t. 155/156 s. 92-95.

51. Paryski kongres w sprawie wychowania rodzinnego. *Prz. Powsz.* R. 39: 1922 t. 155/156 s. 96.

52. Organizacje młodzieży katolickiej. *Prz. Powsz.* R. 39: 1922 t. 155/156 s. 127-143.

53. „Tydzień pisarzy katolickich" w Paryżu. *Prz. Powsz.* R. 39: 1922 t. 155/156 s. 283-285.

54. H. Ford a Żydzi amerykańscy. *Prz. Powsz.* R. 39: 1922 t. 155/156 s. 328-335.

55. Żydzi a braterstwo ludów. *Prz. Powsz.* R. 39: 1922 t. 155/156 s. 392-393.

56. Rec.: H. MUCKERMANN: Kind und Volk. Freiburg 1921. (*Prz. Powsz.* R. 39: 1922 t. 153/154 s. 63-64.

57. Rec.: L. ZARZECKI: Charakter i wychowanie. W. 1921. *Prz. Powsz.* R. 39: 1922 t. 153/154 s. 140-141.

58. Szkolnictwo w Polsce w cyfrach. *Prz. Powsz.* R. 40: 1923 t. 157 s. 93-95.

59. Nasza przyszłość. *Prz. Powsz.* R. 40: 1923 t. 157 s. 136-151.

60. Szkoły ruskie w Małopolsce Wschodniej. *Prz. Powsz.* R. 40: 1923 t. 158 s. 93-96.

61. Francja nad kolebką dziecka. *Prz. Powsz.* R. 40: 1923 t. 158 s. 97-115.

62. Losy prohibicji w Stanach Zjednoczonych. *Prz. Powsz.* R. 40: 1923 t. 159 s. 215-235.

63. Polonia na Dalekim Wschodzie. *Prz. Powsz.* R. 40: 1923 t. 159 s. 281-284.

64. Związki młodych Polek. *Prz. Powsz.* R. 40: 1923 t. 160 s. 187-191.

65. Nauczycielstwo szkół powszechnych w Polsce. *Prz. Powsz.* R. 40: 1923 t. 160 s. 238-251.

66. Wiadomości Sodalicyjne. *Sod. Mar.* R. 22: 1923 s. 53-54.

67. Szkoły wyższe w Polsce w r. 1922/23. *Prz. Powsz.* R. 41: 1924 t. 161 s. 191-192.

68. Nemezis rozwodu. *Prz. Powsz.* R. 41: 1924 t. 161 s. 193-207.

69. W sprawie „Polskiej YMCA". *Prz. Powsz.* R. 41: 1924 t. 162 s. 97-116.

70. W obronie moralności publicznej. *Prz. Powsz.* R. 41: 1924 t. 163 s. 94-96.

71. Prof. Sarolea o Żydach. *Prz. Powsz.* R. 41: 1924 t. 163 s. 190-192.

72. W sprawie niewłaściwej mody. *Prz. Powsz.* R. 41: 1924 t. 163 s. 208-226.

73. Szkolnictwo żydowskie w oświetleniu samych Żydów. *Prz. Powsz.* R. 41: 1924 t. 164 s. 186-192.

74. Światowe organizacje akademickie. *Prz. Powsz.* R. 41: 1924 t. 164 s. 212-228.

75. Rec.: A. DANYSZ: Studia z dziejów wychowania w Polsce. Warszawa 1921; K. KONARSKI: Dzieje szkolnictwa w b. Kró-

lestwie Kongresowym, 1915-1918. W. 1923. *Prz. Powsz.* R. 41: 1924 t. 159 s. 263-265.

76. Rec.: Podręczna encyklopedia pedagogiczna. T. 1: A-M. Lw. W. 1923. *Prz. Powsz.* R. 41: 1924 t. 161 s. 75-77.

77. Rec.: F. HABDANK: Z zaświatów. W. 1923. *Prz. Powsz.* R. 41: 1924 t. 161 s. 178-179.

78. Rec.: F. KLIMKE: Institutiones historiae philosophiae. T. 1-2. Friburgi 1923. *Prz. Powsz.* R. 41: 1924 t. 162 s. 78-79.

79. Rec.: S. KOT: Historia wychowania. Kr. 1924. *Prz. Powsz.* R. 4: 1924 t. 163 s. 266-268.

80. Szkolnictwo i wychowanie w Rosji... *Prz. Powsz.* R. 42: 1925 t. 165 s. 121-128.

81. Z niedoli polskiego dziecka. *Prz. Powsz.* R. 42: 1925 t. 165 s. 141-159, 288-303.

82. Konkordat a szkoła i wychowanie. *Prz. Powsz.* R. 42: 1925 t. 166 s. 121-137.

83. Z dziedziny szkolnictwa polskiego. *Prz. Powsz.* R. 42: 1925 t. 166 s. 356-364.

84. Z ruchu kobiecego. *Prz. Powsz.* R. 42: 1925 t. 167 s. 163-169.

85. O duszę młodzieży. *Prz. Powsz.* R. 42: 1925 t. 167 s. 193-209.

86. Obecny stan opieki nad dzieckiem w Polsce. *Prz. Powsz.* R. 42: 1925 t. 168 s. 123-128.

87. Polski Czerwony Krzyż Młodzieży. *Prz. Powsz.* R. 42: 1925 t. 168 s. 250-256.

88. Czy zmierzch kobiety? *Prz. Powsz.* R. 42: 1925 t. 168 s. 305-318.

89. Kto winien. [O wychowaniu]. *Kalendarz Serca Jezusowego na rok 1925.* Kr. 1924 s. 167-172.

90. Rec.: J. WORONIECKI: Katolicka etyka wychowawcza. Cz. 1. P. 1925. *Prz. Powsz.* R. 42: 1925 t. 166 s. 103-106.

91. Najpotężniejszy środek. Częsta Komunia św. *Kalendarz Serca Jezusowego na rok 1926.* Kr. 1925 s. 99-106.

92. Rozwód a zdrowie narodu. Studium moralno-społeczne. Kr. 1926 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 263.

93. Zagrożone dzieci. *Prz. Powsz.* R. 43: 1926 t. 169 s. 84-87.

94. W sprawie kodyfikacji prawa małżeńskiego w Polsce. *Prz. Powsz.* R. 43: 1926 t. 169 s. 148-163.

95. Ile ludności może pomieścić ziemia. *Prz. Powsz.* R. 43: 1926 t. 169 s. 250-256.

96. Akcja komunizmu wśród młodzieży francuskiej. *Prz. Powsz.* R. 43: 1926 t. 169 s. 375-330.

97. Szkolnictwo polskie w cyfrach. *Prz. Powsz.* R. 43: 1926 t. 170 s. 266-272.

98. Dziecko proletariatu. *Prz. Powsz.* R. 43: 1926 t. 170 s. 338-352.

99. W sprawie obchodu jubileuszu św. Stanisława Kostki. *Prz. Powsz.* R. 43: 1926 t. 170 s. 388-390

100. Międzynarodowe katolickie biuro prasowe. *Prz. Powsz.* R. 43: 1926 t. 171 s. 202-206.

101. Ze zjazdu katolickiej inteligencji w Pradze. *Prz. Powsz.* R. 43: 1926 t. 171 s. 344-347.

102. Francuski uczony o „postępowości" rozwodów. *Prz. Powsz.* R. 43: 1926 t. 172 s. 123-128.

103. Wódz polskiej młodzieży. *Prz. Powsz.* R. 43: 1926 t. 172 s. 158-173.

104. Związek Młodzieży Przemysłowej i Rękodzielniczej w Krakowie. *Prz. Powsz.* R. 43: 1926 t. 172 s. 251-253.

105. IV Międzynarodowy Kongres Wychowania Moralnego. *Prz. Powsz.* R. 43: 1926 t. 172 s. 373-376.

106. Rec.: C. DOYLE: Nowe objawienie. Co to jest spirytyzm? W. 1925. *Prz. Powsz.* R. 43: 1926 t. 169 s. 96-97.

107. Rec.: W. J. LOCKINGTON: Durch Körperbildung zur Geisteskraft. Innsbruck 1925. *Prz. Powsz.* R. 43: 1926 t. 169 s. 97-98.

108. Z czasopism dla młodzieży. *Prz. Powsz.* R. 43: 1926 t. 170 s. 255-257.

109. Rec.: J. LUBELSKI: Etyka katolicka. Tarnów 1926. *Prz. Powsz.* R. 43: 1926 t. 171 s. 167-169.

110. Problem demoralizacji przez literaturę i sztukę. *Prz. Powsz.* R. 44: 1927 t. 173 s. 40-56.

111. Zakłady wychowawcze w Pruszkowie. *Prz. Powsz.* R. 44: 1927 t. 173 s. 267-271.

112. Sprawa praktyk religijnych w szkole. *Prz. Powsz.* R. 44: 1927 t. 174 s. 140-144.

113. W kwestii nowego prawa małżeńskiego w Polsce. *Prz. Powsz.* R. 44: 1927 t. 174 s. 186-206.

114. Z życia organizacyjnego młodzieży pozaszkolnej. *Prz. Powsz.* R. 44: 1927 t. 174 s. 396-397.

115. Z amerykańskich stosunków obyczajowych. *Prz. Powsz.* R. 44: 1927 t. 175 s. 200-206.

116. Katoliczki w amerykańskiej YWCA. *Prz. Powsz.* R. 44: 1927 t. 175 s. 329-334.

117. Sytuacja demograficzna Polski. *Prz. Powsz.* R. 44: 1927 t. 176 s. 67-81.

118. Aktualne tematy „Tygodni społecznych". *Prz. Powsz.* R. 44: 1927 t. 176 s. 124-128.

119. O poziom moralności publicznej. *Prz. Powsz.* R. 44: 1927 t. 176 s. 286-308.

120. Rec.: J. MACKO: Prostytucja. W. 1927. *Prz. Powsz.* R. 44: 1927 t. 176 s. 355-357.

121. Młode serca. Opowiadania z życia dziewcząt. P. 1928. Nakł. Zjedn. Młodz. 16° s. 137.

122. Rodzina... Kr. [1928] Wyd. Ks. Jez. 16° s. 95.

123. W sprawie Związku PNSP [Pol. Naucz. Szk. Powsz.]. *Mies. Katech. Wychow.* R. 17: 1928 s. 313-318.

124. Związek polskich nauczycieli szkół powszechnych. *Prz. Powsz.* R. 45: 1928 t. 177 s. 122-128.

125. Stowarzyszenie chrześcijańsko-narodowego nauczycielstwa szkół powszechnych. *Prz. Powsz.* R. 45: 1928 t. 177 s. 242-245.

126. Wychowawczo-oświatowa akcja socjalizmu w Polsce. *Prz. Powsz.* R. 45: 1928 t. 177 s. 257-272; t. 178 s. 282-305.

127. Walka z komunizmem. *Prz. Powsz.* R. 45: 1928 t. 178 s. 394-396.

128. Socjalizm w trosce o kobietę. *Prz. Powsz.* R. 45: 1928 t. 179 s. 233-251.

129. Walka z jaglicą w Polsce. *Prz. Powsz.* R. 45: 1928 t. 180 s. 124-128.

130. Opiekuńczo-wychowawcze zakłady dla młodzieży w Polsce. *Prz. Powsz.* R. 45: 1928 t. 180 s. 171-190.

131. „Tydzień dziecka" w Polsce. *Prz. Powsz.* R. 45: 1928 t. 180 s. 262-264.

132. Dziesięciolecie szkolnictwa polskiego. *Prz. Powsz.* R. 45: 1928 t. 180 s. 383-388.

133. Rec.: G. GRUNWALD: Die Pädagogik des zwanzigsten Jahrhunderts. Freiburg 1927. *Prz. Powsz.* R. 45: 1928 t. 177 s. 230-231.

134. Rec.: Małżeństwo w świetle nauki katolickiej. Praca zbiorowa. Lubl. 1928. *Prz. Powsz.* R. 45: 1928 t. 178 s. 249-251.

135. Wychowanie młodzieży do życia małżeńskiego. W: *Pamiętnik kursu duszpasterskiego urządzonego w Krakowie w dniach od 5 do 9 listopada 1928 r.* Kr. 1929 s. 235-249.

136. Ze statystyki rozwodów ostatniej doby. *Prz. Powsz.* R. 46: 1929 t. 181 s. 122-128.

137. O poszanowanie kobiety. *Prz. Powsz.* R. 46: 1929 t. 181 s. 333-348.

138. U kolebki marksizmu. *Prz. Powsz.* R. 46: 1929 t. 182 s. 113-117.

139. Ku kryzysowi urodzeń na Zachodzie. *Prz. Powsz.* R. 46: 1929 t. 182 s. 321-338.

140. Pracownicze związki zawodowe w Polsce. *Prz. Powsz.* R. 46: 1929 t. 183 s. 192-197.

141. W walce z zarazą. *Prz. Powsz.* R. 46: 1929 t. 183 s. 241-258.

142. W pawilonie rządowym na P.W.K. *Prz. Powsz.* R. 46: 1929 t. 183 s. 326-332.

143. Sprawa małżeństwa i rodziny na ostatnim kongresie katolików niemieckich. *Prz. Powsz.* R. 46: 1929 t. 184 s. 106-110.

144. Materialna i duchowa strona kultury amerykańskiej. *Wiara i Życie.* R. 9: 1929 s. 115-120.

145. Rec.: A. ZACCHI: Spirytyzm i życie pozagrobowe. P. 1929. *Prz. Powsz.* R. 46: t. 182 s. 229-230.

146. Psychika dzisiejszej młodzieży. *Prz. Powsz.* R. 47: 1930 t. 185 s. 32-52.

147. W 10-lecie Związku Sodalicji Mariańskich uczniów szkół średnich w Polsce. *Prz. Powsz.* R. 47: 1930 t. 185 s. 386-389.

148. Z organizacyjnego życia nauczycielstwa szkół powszechnych w Polsce. *Prz. Powsz.* R. 47: 1930 t. 186 s. 49-61.

149. Kościół a szkoła. *Prz. Powsz.* R. 47: 1930 t. 186 s. 164-174.

150. Stan szkolnictwa średniego w Polsce. *Prz. Powsz.* R. 47: 1930 t. 186 s. 252-256.

151. Antyreligijny front socjalnej demokracji w Austrii. *Prz. Powsz.* R. 47: 1930 t. 186 s. 374-379.

152. Filantropia amerykańska. *Prz. Powsz.* R. 47: 1930 t. 187 s. 203-208.

153. Żydzi w szkolnictwie polskim. *Prz. Powsz.* R. 47: 1930 t. 187 s. 328-333.

154. Polacy na uroczystościach św. Emeryka. *Prz. Powsz.* R. 47: 1930 t. 188 s. 33-42.

155. Kolonia polska w Budapeszcie. *Prz. Powsz.* R. 47: 1930 t. 188 s. 125-128.

156. Żyd o religijnym odrodzeniu Żydów i ich światowej misji. *Prz. Powsz.* R. 47: 1930 t. 188 s. 217-226.

157. Sport dzisiejszy a wychowanie fizyczne. *Prz. Powsz.* R. 47: 1930 t. 188 s. 292-314.

158. Walka z handlem kobietami i dziećmi. *Prz. Powsz.* R. 48: 1931 t. 189 s. 53-71.

159. Handel narkotykami a Liga Narodów. *Prz. Powsz.* R. 48: 1931 t. 189 s. 225-229.

160. Encyklika Piusa XI o małżeństwie chrześcijańskim. *Prz. Powsz.* R. 48: 1931 t. 189 s. 384-390.

161. Dlaczego chcą nam narzucić rozwody? *Prz. Powsz.* R. 48: 1931 t. 190 s. 57-70, 184-205.

162. Zarys teorii wychowania fizycznego. *Prz. Powsz.* R. 48: 1931 t. 190 s. 102-106.

163. Rotary international. *Prz. Powsz.* R. 48: 1931 t. 190 s. 344-348.

164. Światowe zagadnienie bezrobocia. *Prz. Powsz.* R. 48: 1931 t. 190 s. 381-386.

165. Stan chorób zakaźnych w Polsce w r. 1930. *Prz. Powsz.* R. 48: 1931 t. 191 s. 200-204.

166. Opieka społeczna nad dzieckiem i młodzieżą w Polsce. *Prz. Powsz.* R. 48: 1931 t. 191 s. 301-322.

167. Najmłodsze pokolenie w Stanach Zjednoczonych. *Prz. Powsz.* R. 48: 1931 t. 192 s. 141-144.

168. Pracownicze związki zawodowe w Polsce. *Prz. Powsz.* R. 48: 1931 t. 192 s. 263-267.

169. Krytyczne położenie szkolnictwa powszechnego w Polsce. *Prz. Powsz.* R. 48: 1931 t. 192 s. 391-397.

170. Na błędnej drodze. Z zagadnień feminizmu. *Prz. Powsz.* R. 49: 1932 t. 193 s. 40-58.

171. Wśród nauczycielstwa szkół powszechnych w Polsce. *Prz. Powsz.* R. 49: 1932 t. 193 s. 269-272.

172. Eugenika i ruch eugeniczny. *Prz. Powsz.* R. 49: 1932 t. 193 s. 319-331.

173. Eugenika dzisiejsza, jej drogi i bezdroża. *Prz. Powsz.* R. 49: 1932 t. 194 s. 166-186.

174. Harcerstwo w Polsce i w świecie. *Prz. Powsz.* R. 49: 1932 t. 194 s. 253-256.

175. Albert Thomas i Międzynarodowa Organizacja Pracy. *Prz. Powsz.* R. 49: 1932 t. 194 s. 391-395.

176. Drugi powszechny spis ludności w Polsce. *Prz. Powsz.* R. 49: 1932 t. 195 s. 119-132.

177. Fermenty w Związku Nauczycielstwa Polskiego. *Prz. Powsz.* R. 49: 1932 t. 195 s. 343-348.

178. „Politique familiale" Francji. *Prz. Powsz.* R. 49: 1932 t. 196 s. 138-144.

179. O życie nienarodzonych. *Prz. Powsz.* R. 49: 1932 t. 196 s. 161-176, 301-324; R. 50: 1933 t. 197 s. 147-163. — Toż w odb. Kr. 1933 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 128.

180. Rec.: Rozbiór krytyczny projektu prawa małżeńskiego. Lubl. 1932. *Prz. Powsz.* R. 49: 1932 t. 193 s. 387-388.

181. W sprawie walki z handlem kobietami i dziećmi. *Prz. Powsz.* R. 50: 1933 t. 197 s. 254-256.

182. Konferencja w Lambeth. *Prz. Powsz.* R. 50: 1933 t. 197 s. 378-382.

183. U schyłku prohibicji w Ameryce. *Prz. Powsz.* R. 50: 1933 t. 198 s. 180-197.

184. Bezrobocie w świecie i w Polsce w latach 1921-1931. *Prz. Powsz.* R. 50: 1933 t. 198 s. 266-270.

185. Z pogranicza medycyny i etyki. *Prz. Powsz.* R. 50: 1933 t. 198 s. 390-394.

186. Kolonie letnie młodzieży w Polsce. *Prz. Powsz.* R. 50: 1933 t. 199 s. 360-366.

187. Polskie Towarzystwo Eugeniczne. *Prz. Powsz.* R. 50: 1933 t. 200 s. 48-56.

188. „Przyroda, zdrowie i opieka społeczna" na wystawie w Poznaniu. *Prz. Powsz.* R. 50: 1933 t. 200 s. 306-310.

189. „Liga obrony praw człowieka". *Prz. Powsz.* R. 50: 1933 t. 200 s. 593-598.

190. Wychowanie religijne w domu. Kr. 1933 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 38. — Toż. Wyd. 2. Kr. [1948] Wyd. Apost. Modl. 16° s. 38.

191. Ustawa sterylizacyjna w Niemczech. *Prz. Powsz.* R. 51: 1934 t. 201 s. 46-67.

192. Jeszcze w sprawie życia „nienarodzonych". *Prz. Powsz.* R. 51: 1934 t. 202 s. 25-43.

193. Lekarz katolik. *Prz. Powsz.* R. 51: 1934 t. 202 s. 367-387. — Toż w osob. odb. pt. Lekarz katolik. Na marginesie „kryzysu medycyny". Kr. 1934 Wyd. Ks. Jez. 8° s. 23.

194. Związek Nauczycielstwa Polskiego a społeczeństwo polskie. *Prz. Powsz.* R. 51: 1934 t. 202 s. 494-498.

195. Zakłady opiekuńcze dla dzieci i młodzieży w Polsce. *Prz. Powsz.* R. 51: 1934 t. 203 s. 373-380.

196. Problem lekarskich porad i świadczeń przedślubnych. *Prz. Powsz.* R. 51: 1934 t. 204 s. 45-63.

197. Projekt polskiej ustawy eugenicznej. *Prz. Powsz.* R. 51: 1934 t. 204 s. 387-393.

198. Wychowanie seksualne młodzieży i przygotowanie do małżeństwa. W: *Wychowanie chrześcijańskie.* Kielce 1934 s. 87-97.

199. W walce z poczęciem życia. *Prz. Powsz.* R. 52: 1935 t. 205 s. 3-23.

200. Opieka społeczna nad dorosłymi w Polsce. *Prz. Powsz.* R. 52: 1935 t. 205 s. 277-284.

201. Jeszcze o koedukacji na VI Międzynarodowym Kongresie Wychowania Moralnego w Krakowie. *Prz. Powsz.* R. 52: 1935 t. 205 s. 408-415.

202. Z walk o katolicką szkołę w Austrii. *Prz. Powsz.* R. 52: 1935 t. 206 s. 146-151.

203. Czy grozi nam przeludnienie? *Prz. Powsz.* R. 52: 1935 t. 206 s. 209-225, 342-359.

204. W walce z handlem „żywym towarem". *Prz. Powsz.* R. 52: 1935 t. 207 s. 386-389.

205. Belgia katolicka na wystawie w Brukseli. *Prz. Powsz.* R. 52: 1935 t. 207 s. 377-386.

206. Międzynarodowy Kongres Wychowania Rodzinnego w Brukseli. *Prz. Powsz.* R. 52: 1935 t. 208 s. 185-197.

207. II Zjazd socjologów polskich w Warszawie. *Prz. Powsz.* R. 52: 1935 t. 208 s. 438-441.

208. Socjalizm a rodzina. *Ruch Katol.* R. 5: 1935 s. 467-475.

209. Kryzys naszego szkolnictwa powszechnego. *Prz. Powsz.* R. 53: 1936 t. 209 s. 334-356.

210. W walce z handlem kobietami i dziećmi. *Prz. Powsz.* R. 53: 1936 t. 210 s. 261-264.

211. Dzisiejsza młodzież szkół powszechnych. *Prz. Powsz.* R. 53: 1936 t. 212 s. 55-69.

212. Polityka społeczna państwa pol-

skiego, 1918-1935. *Prz. Powsz.* R. 53: 1936 t. 212 s. 380-383.

213. O katolicką organizację nauczycielską. *Wiara i Życie.* R. 16: 1936 s. 265-368.

214. Stan zdrowotny naszej młodzieży szkolnej. *Prz. Powsz.* R. 54: 1937 t. 213 s. 176-194.

215. Lady Caprice w roli detektywa. *Prz. Powsz.* R. 54: 1937 t. 213 s. 395-397.

216. Etyka katolicka i eugenika i medycyna. *Prz. Powsz.* R. 54: 1937 t. 214 s. 195-208.

217. Działalność P. Komitetu Walki z Handlem Kobietami i Dziećmi. *Prz. Powsz.* R. 54: 1937 t. 214 s. 426-429.

218. Międzynarodowa wystawa „sztuk i techniki" w Paryżu. *Prz. Powsz.* R. 54: 1937 t. 215 s. 323-336.

219. „Pawilon katolicki" na Międzynarodowej Wystawie w Paryżu. *Prz. Powsz.* R. 54: 1937 t. 216 s. 138-144.

220. Międzynarodowy Kongres Ludnościowy w Paryżu. *Prz. Powsz.* R. 54: 1937 t. 216 s. 267-272.

221. Metoda Ogino-Knaus czy pewna? *Myśl Rekol.* R. 1: 1937 s. 356-369.

222. Rec.: Bildunskrafte im Katholizismus der Welt. Köln 1936. *Prz. Powsz.* R. 54: 1937 t. 213 s. 361-364.

223. Biała rasa w niebezpieczeństwie. *Prz. Powsz.* R. 55: 1938 t. 217 s. 32-41.

224. Do walki z klęską społeczną. *Prz. Powsz.* R. 55: 1938 t. 217 s. 418-421.

225. Pierwszy Ogólnopolski Kongres Dziecka. *Prz. Powsz.* R. 55: 1938 t. 220 s. 282-288.

226. U progu. Książka dla młodych. Kr. [1938] Wyd. Apost. Modl. 16° s. 173. — Toż. Kr. 1948 Wyd. Apost. Modl. 8° s. 158.

227. Więcej powietrza i słońca. *Prz. Powsz.* R. 55: 1938 t. 220 s. 64-77.

228. Rec.: G. BURZYŃSKI: Takt pedagogiczny w wychowaniu współczesnego człowieka. Lubl. 1937. *Prz. Powsz.* R. 55: 1938 t. 217 s. 98-100.

229. Praktyki szpitalne młodzieży żeńskiej szkół średnich. *Prz. Powsz.* R. 56: 1939 t. 222 s. 78-89.

230. Szkoła a zdrowie młodego pokolenia. *Prz. Powsz.* R. 56: 1939 t. 222 s. 363-374.

231. Na przełomie życia. Rozważania dla dorastających panienek. Kr. 1948 Wyd. Apost. Modl. 8° s. 336.

232. Kilkadziesiąt drobnych recenzji i notatek bibliograficznych w *Prz. Powsz.* w l. 1912-1939.

II.

GRZEBIEŃ L.: Podoleński Stanisław Tadeusz. W: *Pol. słow. biogr.* T. 26 s., tamże literatura. — Ponadto: JACEWICZ W., WOŚ J.: Martyrologium polskiego duchowieństwa rzymskokatolickiego pod okupacją hitlerowską. Z. 1. W. 1977 s. 238; Z. 5. W. 1981 s. 88-89.

Ks. Ludwik Grzebień SJ

Podwin Adam (1867-1941), katechetyk.

Urodził się 12 VII 1867 r. w Krakowie. Po studiach na Wydziale Prawa Uniw. Jagiellońskiego uzyskał doktorat obojga praw w 1891 r. Po ukończeniu teologii na Wydziale Teologicznym UJ otrzymał święcenia na Uniw. w Innsbrucku. Pracował jako wikariusz w parafiach: Morawica (1896) następnie św. św. Piotra i Pawła w Krakowie (1897-1900). Był katechetą w Gimnazjach św. Jacka (1898-1913) oraz SS. Urszulanek (1900-1903). Od 1 IV 1913 r. objął nadzór nad nauczaniem religii we wszystkich gimnazjach, szkołach realnych oraz liceach diecezji krakowskiej. 28 III 1914 r. Pius X zamianował go asystentem kościelnym Międzynarodowej Unii Związku Niewiast Katolickich. Instalowany do Kapituły Katedralnej 28 I 1913 r. był jej dziekanem od 1936 r. Zmarł w Krakowie 2 IX 1941 r.

I.

1. Drogowskazy. Listy do młodego przyjaciela. Kr. 1907 Czcionkami druk. Czasu 8° s. nlb. 2, 203.

2. O stosunku katechety do młodzieży. W: *Pamiętnik pierwszego kursu katechetycznego we Lwowie.* Wyd. A. PECHNIK. Lw. 1907 Druk. J. Chęcińskiego 8° s. 21-41. — Toż. *Dwutyg. Katech. i Duszp.* R. 11: 1907 s. 369-376. — Toż. *Gaz. Kośc.* R. 15: 1907 s. 88-89, 100-101, 110-111, 124-125, 135-137.

3. Kilka uwag o nauczaniu etyki. *Dwutyg. Katech. i Duszp.* R. 11: 1907 s. 670-676.

4. O ile katecheta może i powinien korzystać przy nauczaniu w szkole średniej z literatury świeckiej. *Gaz. Kośc.* R. 15: 1907 s. 249-250, 277-279.

5. O „małej liczbie wybranych". *Gaz. Kośc.* R. 15: 1907 s. 280-281, 286-287.

6. Społeczeństwo a młodzież. *Gaz. Kośc.* R. 15: 1907 s. 542-544, 555-556.
7. Społeczeństwo a szkoła. *Gaz. Kośc.* R. 16: 1908 s. 32-33, 52-53.
8. Stosunek społeczeństwa do szkoły a młodzież. *Gaz. Kośc.* R. 16: 1908 s. 140, 154-155.
9. Rodzice a synowie. *Gaz. Kośc.* R. 16: 1908 s. 309-310, 393-394.

II.

Kurs Katechetyczny we Lwowie. *Dwutyg. Katech. i Duszp.* R. 11: 1907 s. 123; Księga pamiątkowa kursu katechetycznego w Krakowie w dniach od 12-15 XI 1913 r. Wyd. ks. Sz. HANUSZEK. Kr. 1916 s. III, 3, 95; Księga pamiątkowa kursu katechetycznego w Krakowie od 9-12 IV 1929. Kr. 1929 s. 329; Synodus Dioecesana Cracoviensis Anno 1923 celebrata. Kr. 1923 s. 10, 41; Dziekan Kapituły Krakowskiej infułatem. *Głos Narodu.* R. 44: 1937 nr 332 s. 9; Synod Archidiecezjalny Krakowski. Kr. 1938 s. 23, 40; Statuta Capituli Cathedralis Cracoviensis A. D. 1924 condita. W: *Notificationes* 1958 nr 2-3 s. 111; LECHICKI Cz.: Krakowski „Głos Narodu" w latach 1914-1939. *Stud. Hist.* R. 16: 1973 s. 343-381.

Ks. Michał Jagosz

Pogorzelski Walery, krypt.: X. W. P. (1870-1941), popularyzator teologii, działacz społeczny, pamiętnikarz.

Urodził się 12 IX 1870 r. w Wiktorowie, par. Śleszyn, w gostyńskim. Rodzicami jego byli Aleksander i Wiktoria z Golędzińskich, pochodzący ze stanu szlacheckiego. Do Gimnazjum uczęszczał w Warszawie i tamże w r. 1887 wstąpił do Seminarium Duchownego. Niebawem wystąpił z Seminarium Warszawskiego i, po krótkiej przerwie, przeniósł się do Seminarium Duchownego we Włocławku. Nauki w seminarium ukończył w 1892 r., ale z powodu braku prawem kanonicznym wymaganych lat musiał czekać na święcenia jako „wikariusz" w Opatówku. Otrzymał je 22 I 1893 r. Następnie pełnił funkcję wikariusza-administratora w Raciążku (1893-1894) i w Kruszynie (1894-1896). Począwszy od 1896 r. zajmował stanowisko proboszcza w Staro-Krzepicach (1896-1904), Przyrowie (1904-1906) i Pajęcznie (1906-1923). W roku 1917 został mianowany dziekanem nowo utworzonego dekanatu brzeźnickiego. Na zajmowanych placówkach okazał się dobrym administratorem i organizatorem. W 1922 r. otrzymał nominację na proboszcza i dziekana sieradzkiego, ale sprowadził się do Sieradza dopiero w 1923 r. W nagrodę za energiczną pracę duszpasterską został mianowany kanonikiem honorowym kolegiaty kaliskiej (1920), potem (1922) tajnym szambelanem papieskim, wreszcie (1934) prałatem domowym papieża. Zmarł 12 II 1941 r. w Sieradzu i tamże został pochowany.

I.

1. Z okazji pogrzebu. *Kron. Diec. Kuj.-Kal.* R. 1: 1907 s. 197-198.
2. Dom zdrowia dla kapłanów. *Prz. Katol.* R. 50: 1912 s. 300-301.
3. Jubileusz dozorów kościelnych. *Kron. Diec. Kuj.-Kal.* R. 11: 1917 s. 294-296.
4. Śp. Klemens Smoczyński. *Kron. Diec. Kuj.-Kal.* R. 12: 1918 s. 209-211.
5. W sprawie pisania aktów [metryk]. *Kron. Diec. Kuj.-Kal.* R. 12: 1918 s. 211-214.
6. W sprawie reformy dozorów kościelnych. *Kron. Diec. Kuj.-Kal.* R. 12: 1918 s. 122-127.
7. Obraz Matki Boskiej „Pajęskiej". *Kron. Diec. Kuj.-Kal.* R. 13: 1919 s. 110-113.
8. Prowadzenie „Kroniki parafialnej". *Kron. Diec. Kuj.-Kal.* R. 13: 1919 s. 345-350.
9. Śp. ks. Piotr Dąbrowski. *Kron. Diec. Kuj.-Kal.* R. 13: 1919 s. 120.
10. Uposażenie duchowieństwa wobec szalejącej drożyzny. *Kron. Diec. Kuj.-Kal.* R. 13: 1919 s. 85-88.
11. Wieści z diecezji. Kleszczów. *Kron. Diec. Kuj.-Kal.* R. 13: 1919 s. 315-317.
12. Kancelaria parafialna. *Kron. Diec. Kuj.-Kal.* R. 14: 1920 s. 20-24.
13. Odbywanie zjazdów i zebrań. *Kron. Diec. Kuj.-Kal.* R. 14: 1920 s. 82-85.
14. Refleksje drożyźniane. *Kron. Diec. Kuj.-Kal.* R. 14: 1920 s. 117-120.
15. O czem pamiętać przy budowie plebanii? *Kron. Diec. Kuj.-Kal.* R. 15: 1921 s. 195-201.
16. Wieści z diecezji. Kleszczów. *Kron. Diec. Kuj.-Kal.* R. 15: 1921 s. 21-32.

17. Czy możemy czekać? *Kron. Diec. Kuj.-Kal.* R. 16: 1922 s. 171-176.
18. Materialne położenie Kościoła i duchowieństwa u nas. *Kron. Diec. Kuj.-Kal.* R. 16: 1922 s. 192-299.
19. O zmiany w dozorach kościelnych. *Kron. Diec. Kuj.-Kal.* R. 16: 1922 s. 242-245.
20. Spis inwentarza kościelnego. *Kron. Diec. Kuj.-Kal.* R. 16: 1922 s. 59-63.
21. Uwagi nad projektem pensji dla duchowieństwa. *Kron. Diec. Kuj.-Kal.* R. 16: 1922 s. 506-508.
22. Wieści z diecezji. Radomsko. Zjazd powiatowy duchowieństwa. *Kron. Diec. Kuj.-Kal.* R. 16: 1922 s. 465-466.
23. Wieści z diecezji. Tercjarski jubileusz w Wieluniu. *Kron. Diec. Kuj.-Kal.* R. 16: 1922 s. 68-70.
24. Dlaczego księża nie piszą. *Kron. Diec. Kuj.-Kal.* R. 17: 1923 s. 292-295.
25. Wieści z diecezji. Kongregacja kapłanów powiatu sieradzkiego. *Kron. Diec. Kuj.-Kal.* R. 17: 1923 s. 479-480.
26. Wieści z diecezji. Sieradz. Kongregacja księży powiatu sieradzkiego. Klasztor po-dominikański. *Kron. Diec. Kuj.-Kal.* R. 17: 1923 s. 423-426.
27. Wieści z diecezji. Sieradz. Pożegnanie ks. prał. Wł. Mikołajewskiego. *Kron. Diec. Kuj.-Kal.* R. 17: 1923 s. 253-254.
28. Wieści z diecezji. Wieluń. Otwarcie nowicjatu u O. Reformatów. *Kron. Diec. Kuj.-Kal.* R. 17: 1923 s. 71-72.
29. Wieści z diecezji. Wieluń. Rekolekcje kapłańskie. *Kron. Diec. Kuj.-Kal.* R. 17: 1923 s. 422-423.
30. Wizytacje dziekańskie i kongregacje dekanatu. *Kron. Diec. Kuj.-Kal.* R. 17: 1923 s. 17-28.
31. Nasze odpusty parafialne. *Kron. Diec. Kuj.-Kal.* R. 18: 1924 s. 81-85.
32. Przejazd pątników kolejami. *Kron. Diec. Kuj.-Kal.* R. 18: 1924 s. 449-450.
33. Rekolekcje w Dziedzicach. *Kron. Diec. Kuj.-Kal.* R. 18: 1924 s. 449.
34. Uwagi o urządzaniu misji parafialnych. *Kron. Diec. Kuj.-Kal.* R. 18: 1924 s. 256-259.
35. Wieści z diecezji. Brąszewice. Jak się tworzy nowe parafie. *Kron. Diec. Kuj.-Kal.* R. 18: 1924 s. 615-616.
36. Wieści z diecezji. Sieradz. Dwie kongregacje powiatowe. Odznaczenie kapłana. *Kron. Diec. Kuj.-Kal.* R. 18: 1924 s. 474-476.
37. Wieści z diecezji. Wizyta pasterska w pow. sieradzkim. *Kron. Diec. Kuj.-Kal.* R. 18: 1924 s. 329-331.
38. Wobec groźby zaboru ziemi kościelnej. *Kron. Diec. Kuj.-Kal.* R. 18: 1924 s. 30-33.
39. O „Księżówce" w Zakopanem. *Kron. Diec. Kuj.-Kal.* R. 19: 1925 s. 47-50.
40. Słowo o kwestarzach. *Kron. Diec. Kuj.-Kal.* R. 19: 1925 s. 153-154.
41. Sieradz. Oprac... Włocławek 1927 Druk. Diec. 8° s. VI, 157, nlb. 3, IX, nlb. 2, tabl. 55.
42. O pomniki dla biskupów. *Kron. Diec. Włoc.* R. 23: 1929 s. 150-151.
43. Ostatnie chwile zmarłego Pasterza [Władysława Krynickiego]. *Kron. Diec. Włocł.* R. 23: 1929 s. 150-151.
44. W sprawie „Kroniki Diecezjalnej". *Kron. Diec. Włoc.* R. 23: 1929 s. 148-150.
45. Wieści z diecezji. Warta. Objęcie klasztoru przez O. Bernardynów. *Kron. Diec. Włoc.* R. 23: 1929 s. 207.
46. Wieści z diecezji. Wróblew. Jubileusz kapłański. *Kron. Diec. Włoc.* R. 23: 1929 s. 207.
47. Cmentarz grzebalny. *Kron. Diec. Włoc.* R. 24: 1930 s. 193-197.
48. Kongregacje powiatowe kapłanów. *Kron. Diec. Włoc.* R. 24: 1930 s. 58-61.
49. Śp. ks. Władysław Mikołajewski. *Kron. Diec. Włoc.* R. 24: 1930 s. 49-50.
50. W sprawie pateny do Komunii św. i komunikantów. *Kron. Diec. Włoc.* R. 24: 1930 s. 154-155.
51. Wieści z diecezji. Sieradz. Charłupia Mała. Zduńska Wola. *Kron. Diec. Włoc.* R. 24: 1930 s. 158-159.
52. Cmentarz grzebalny — kopalnia złota! *Kron. Diec. Włoc.* R. 25: 1931 s. 61-62.
53. Śp. ks. kan. Jan Czyżo. *Kron. Diec. Włoc.* R. 25: 1931 s. 138-139.
54. Święty Józef w cudownym obrazie kolegiaty kaliskiej. Oprac... Włocławek 1931 Księg. Powsz. 16° s. 119, nlb. 5, ilustr. [Tyt. okł.: Idźcie do Józefa. Prawdopodobnie część nakł. otrzymała okł. z inn. tyt.: 1) Święty Józef w obrazie kaliskim, 2) 600 cudów św. Józefa w Kaliszu].
55. W sprawie Kasy Emerytalnej dla Księży. *Kron. Diec. Włoc.* R. 25: 1931 s. 61-62.
56. Wieści z diecezji. Sieradz. *Kron. Diec. Włoc.* R. 26: 1932 s. 64-67.
57. Wieści z diecezji. Sieradz. Muzeum w Sieradzu. *Kron. Diec. Włoc.* R. 26: 1932 s. 102-103.
58. Wieści z diecezji. Z Sieradza i dekanatu. *Kron. Diec. Włoc.* R. 25: 1931 s. 152-154.
59. Ciekawa ankieta. *Kron. Diec. Włoc.* R. 27: 1933 s. 141-142.
60. Śp. ks. Antoni Zawadzki. *Kron. Diec. Włoc.* R. 27: 1933 s. 119-120.
61. Wieści z diecezji. Sieradz. Kronika Sieradza i dekanatu za 1933 rok. *Kron. Diec. Włoc.* R. 27: 1933 s. 374-376.
62. Kongres Eucharystyczny Ziemi Sieradzkiej 9-10 VI 1934. Sieradz 1934 Druk. Zakł. Graf. Akcji Dobrej Książki „Ziemia Sieradzka" 8° s. 38, tabl. 1, nlb. 1.

63. Wieści z diecezji. *Kron. Diec. Włoc.* R. 28: 1934 s. 323-324.

64. Wieści z diecezji. Sieradz. Kongres Eucharystyczny. *Kron. Diec. Włoc.* R. 28: 1934 s. 226-228.

65. [Czterdzieści trzy] 43 lata w kapłaństwie. Sieradz 1935 Zakł. Wych. Akcji Dobrej Książki „Ziemi Sieradzkiej" 8° s. 238, tabl. 9.

66. Podnieśmy cześć św. Józefa Kaliskiego. *Kron. Diec. Włoc.* R. 29: 1935 s. 25-26.

67. Śp. ks. Józef Winiarski. *Kron. Diec. Włoc.* R. 29: 1935 s. 49-50.

68. Śpiew polskich religijnych pieśni. *Kron. Diec. Włoc.* R. 29: 1935 s. 328-330.

69. Księgi rachunkowe parafialne. *Kron. Diec. Włoc.* R. 30: s. 197-200.

70. Pamiątka koronacji obrazu Matki Boskiej w Charłupii Małej Ziemi Sieradzkiej diecezji włocławskiej. Opisał... Sieradz 1937 Kom. Urocz. Koron. 8° s. 82, nlb. 1, ilustr.

II.

POGORZELSKI W.: 43 lata w kapłaństwie. Sieradz 1935. — Schem. diec. włoc. 1889-1939. — Arch. Diec. Włocł.: AKDW; pers. 265.

Ks. Kazimierz Rulka

Poplatek Jan (1903-1955), jezuita, historyk zakonu jezuitów.

Urodził się 20 VII 1903 r. w miasteczku Knihinin koło Stanisławowa, był synem Jana i Stanisławy Bazielich. Uczęszczał do I Gimnazjum im. Jana Długosza w Nowym Sączu. Do zakonu jezuitów wstąpił 12 VIII 1917 r. w Starej Wsi k. Brzozowa, gdzie też odbył nowicjat (1917-1919) i uzupełniał wykształcenie humanistyczne zakończone zdaniem matury w Chyrowie 30 V 1923 r. Filozofię studiował na studium zakonnym w Nowym Sączu, (1923-1926), historię i geografię w Uniwersytecie Stefana Batorego w Wilnie (1926-1930), a równocześnie uczył w miejscowym gimnazjum św. Kazimierza. Doktorat z historii uzyskał we Lwowie 8 XI 1936 r. W l. 1932-1936 odbył studia teologiczne w kolegium Bobolanum w Lublinie, gdzie też 23 VI 1935 r. przyjął święcenia kapłańskie. Dwukrotnie (1930-1932, 1937-1939) pełnił obowiązki profesora historii, opiekuna zbiorów naukowych i był równocześnie wychowawcą młodzieży w gimnazjum chyrowskim.

Podczas drugiej wojny światowej (1939-1945) piastował urząd zastępcy prowincjała z siedzibą we Lwowie i w tym czasie oddawał się także studiom z dziedziny geologii i antropologii. Pod koniec 1945 r. przybył do Krakowa i w kolegium przy ul. Kopernika 26 zorganizował warsztat pisarski, bibliotekę i archiwum prowincji. Pisał w tym czasie wiele, lecz większość swego dorobku nie był w stanie opublikować. Od 1954 r. słabł na siłach i zmarł po operacji 11 X 1955 r. w Krakowie.

I.

1. Pierwsze lata Gimnazjum oo. Jezuitów w Wilnie (1920-1928). *I Spraw. Dyrekcji Gimnazjum oo. Jezuitów w Wilnie... za rok szkolny 1927/28.* Wil. 1928 s. 1-38.

2. Alumnat Papieski w Wilnie. *Źródła Mocy.* R. 2: 1928 z. 4 s. 44-40. — Toż w osob. odb. Wil. 1928 8° s. 16.

3. Wyd.: Opis uroczystości zamiany skasowanego kościoła oo. Jezuitów pod wezwaniem św. Kazimierza w Wilnie na prawosławny sobór św. Mikołaja. *Nasze Wiad.* T. 9: 1928-1931 s. 199-206.

4. „Ofiary miłości" z litewskiej prowincji Towarzystwa Jezusowego w czasie zarazy w 1710 r. *Nasze Wiad.* T. 9: 1928-1931 s. 264-272.

5. Ksiądz Jędrzej Rudomina T. J. Lou Ngan-tee Pan che (1594-1631). *Alma Mater Vilnensis.* R. 1929 z. 8 s. 67-70.

6. Precz z niezgodą! Kr. 1929 16° s. 31. Głosy Katol. nr 346.

7. Powstanie Seminarium Papieskiego w Wilnie (1582-1585). *Aten. Wil.* R. 6: 1929 z. 1-4 s. 47-71, 429-455. — Toż w osob. odb. Wil. 1929 8° s. 55.

8. Zarys dziejów Seminarium Papieskiego w Wilnie (1585-1773). *Aten. Wil.* R. 7: 1930 z. 1-2 s. 170-228. — Toż w osob. odb. Wil. 1930 8° s. 56-113.

9. Rec.: S. ROSIAK: Bonifratrzy w Wilnie (1635-1843-1924). Wil. 1928. *Aten. Wil.* R. 7: 1930 z. 3-4 s. 370-374.

10. Praca pisarska ks. Józefa Sasa T. J., *Prz. Chyr.* R. 39: 1931 s. 206-215.

11. Religiosi Ordinis S. Basilii Magni,

qui in Academia et Universitate Vilnensi Societatis Jesu gradibus academicis ornati sunt, 1670-1774. *Analecta Ordinis S. Basilii Magni.* R. 4: 1932 s. 211-218.

12. Pamięci zmarłych. Śp. O. Józef Sas T. J. — Wykaz prac ogłoszonych drukiem przez ks. Józefa Sasa T. J. *XXXVIII Spraw. Dyrekcji Zakładu Naukowo-Wychowawczego OO. Jezuitów w Bąkowicach pod Chyrowem... za rok szkolny 1931-1932* s. 41-44.

13. Geneza Sminarium Papieskiego w Wilnie. *Oriens.* R. 1: 1933 s. 47-50.

14. Bł. Melchior Grodziecki T. J. umęczony za wiarę w 1619 r. Kr. 1933 16° s. 66.

15. Grób bł. Andrzeja Boboli w Pińsku 1657-1808. *Nasze Wiad.* T. 10: 1931-1934 s. 313-318.

16. Rec.: NOWAK E.: Rys dziejów duszpasterstwa wojskowego w Polsce 968-1831. W. 1932. *Prz. Powsz.* R. 50: 1933 t. 197 s. 101-102.

17. Udział Polski w odsieczy wiedeńskiej. Na marginesie dzieła Pastora pod tytułem Geschichte der Päpste. *Prz. Powsz.* R. 50: 1933 t. 199 s. 229-253.

18. Rec.: ŚMIDODA F.: Sprawy dziesięcin w Trybunale Koronnym w latach 1578-1589. W. 1933. *Prz. Powsz.* R. 50: 1933 t. 200 s. 125.

19. Rec.: W. KŁAPKOWSKI: Działalność kościelna biskupa Wojciecha Jastrzębca. W. 1932. *Prz. Powsz.* R. 50: 1933 t. 200 s. 125-126.

20. Rec.: J. UMIŃSKI: Historia Kościoła. T. 1. Lw. 1933. *Prz. Powsz.* R. 50: 1933 t. 200 s. 565-567.

21. Początki i wzrost kultu Bł. Andrzeja Boboli w pierwszych dziesiątkach lat XVIII w. *Prz. Powsz.* R. 51: 1934 t. 202 s. 415-429.

22. Nieznany wyraz kultu Bł. Andrzeja Boboli z 1739 r. *Nasze Wiad.* T. 10: 1931-1934 s. 495-506.

23. Rec.: *Archivum Historicum Societatis Jesu.* Vol. 1: Romae 1932. *Kwart. Hist.* R. 48: 1934 s. 198-202.

24. Rec.: W. Lasocki: Wspomnienia z mojego życia. T. 1. W kraju. Kr. 1933. *Prz. Powsz.* R. 51: 1934 t. 201 s. 283-284.

25. Rec.: L. BROEL-PLATER: Konstantyn Wielki i Kościół katolicki. Studium historyczne. Wil. 1933. *Prz. Powsz.* R. 51: 1934 t. 201 s. 480.

26. Rec.: W. H. EDWARDS: Paul der Dritte oder die geistliche Gegenreformation. Leipzig 1933. *Prz. Powsz.* R. 51: 1934 t. 203 s. 302-303.

27. Rec.: *Rocznik Gdański.* T. 6: Gdańsk 1933. *Prz. Powsz.* R. 51: 1934 t. 203 s. 319-320.

28. Rec.: S. WAŁĘGA: Dzieje polityczne Torunia u schyłku Rzeczypospolitej (1724-1793). T. 1. Toruń 1933. *Prz. Powsz.* R. 51: 1934 t. 203 s. 321-322.

29. Andrzej Bobola T. J. (ok. 1591-1657). W: *Pol. słow. biogr.* T. 1: 1935 s. 101-102.

30. Argenti Jan (ok. 1561-1626). W: *Pol. słow. biogr.* T. 1: 1935 s. 156-157.

31. Arias Antoni T. J. (1546-1591). W: *Pol. słow. biogr.* T. 1: 1935 s. 157.

32. Baczyński Teofil T. J. (1816-1886). W: *Pol. słow. biogr.* T. 1: 1935 s. 203-204.

33. Badeni Jan T. J. (1858-1899). W: *Pol. słow. biogr.* T. 1: 1935 s. 205.

34. Zbiór numizmatyczny przy zakładzie naukowo-wychowawczym oo. Jezuitów w Bąkowicach pod Chyrowem 1833-1933. *XL i XLI. Sprawozdanie Dyrekcji Zakładu Naukowo-Wychowawczego oo. Jezuitów w Bąkowicach pod Chyrowem za rok szkolny 1933-1934 i 1934-1935.* Bąkowice 1935 s. 7-18. — Toż w: *Księga pamiątkowa 50-lecia Konwiktu i Gimnazjum oo. Jezuitów w Chyrowie 1886-1936.* Kr. 1936 s. 134-139. Opuszczono tu listę ofiarodawców z lat 1833-1933.

35. Rec.: J. UMIŃSKI: Historia Kościoła. T. 2. Lw. 1934. *Prz. Powsz.* R. 52: 1935 t. 205 s. 248-249.

36. Rec.: Światopogląd morski. Praca zbiorowa pod red. J. BOROWIKA. Toruń 1934. *Prz. Powsz.* R. 52: 1935 t. 205 s. 253-255.

37. Rec.: Tadeusz KASPRZYCKI, generał brygady. Kartki z dziennika oficera I Brygady. W. 1934. *Prz. Powsz.* R. 52: 1935 t. 205 s. 255-257.

38. Rec.: S. POMARAŃSKI: Józef Piłsudski. Życie i czyny. Wyd. 12. W. 1934. *Prz. Powsz.* R. 52: 1935 t. 205 s. 259.

39. Rec.: F. LORENTZ, A. FISCHER, T. LEHR-SPŁAWIŃSKI: Kaszubi. Kultura ludowa i język. Toruń 1934. *Prz. Powsz.* R. 52: 1935 t. 205 s. 259-260.

40. Rec.: H. SCHAEDER: Die dritte Koalition und die Heilige Allianz. Königsberg 1934. *Prz. Powsz.* R. 52: 1935 t. 206 s. 129.

41. Rec.: T. GLEMMA: Stosunki kościelne w Toruniu w stuleciu XVI i XVII na tle dziejów kościelnych Prus Królewskich. Toruń 1934. *Prz. Powsz.* R. 52: 1935 t. 206 s. 130.

42. Rec.: T. SIECZKA: Kult obrazu N. Maryi Panny Ostrobramskiej w dziejowym rozwoju. Wil. 1934. *Prz. Powsz.* R. 52: 1935 t. 206 s. 134.

43. Rec.: K. KOŹMIŃSKI: Józef Sułkowski. W. 1935. *Prz. Powsz.* R. 52: 1935 t. 206 s. 398-399.

44. Rec.: R. CLAIFEU: L'Heure va-t-elle sonner? Paris 1934. *Prz. Powsz.* R. 52: 1935 t. 206 s. 414.

45. Rec.: M. SOPOĆKO: Mikołaj Łęczycki o wychowaniu duchowym. Wil.

1935. *Prz. Powsz.* R. 52: 1935 t. 207 s. 201-202.
46. Rec.: B. PAWŁOWSKI: Historia wojny polsko-austriackiej 1809 r. W. 1935. *Prz. Powsz.* R. 52: 1935 t. 207 s. 209-210.
47. Rec.: W. WOROTYŃSKI: Seminarium Główne w Wilnie 1803-1816. Wil. 1935. *Prz. Powsz.* R. 52: 1935 t. 208 s. 101.
48. Rec.: L. FRĄŚ: Obrona Jasnej Góry w r. 1655. Częstochowa 1936. *Prz. Powsz.* R. 52: 1935 t. 208 s. 101.
49. Rec.: T. PARCZEWSKI: Kronsztadt na tle rewolucji rosyjskiej. W. 1935. *Prz. Powsz.* R. 52: 1935 t. 207 s. 212.
50. Rec.: W. GLUCK: Sarajewo. (Historia zamachu sarajewskiego). Kr. 1935. *Prz. Powsz.* R. 52: 1935 t. 208 s. 105-106.
51. Rec.: Księga pamiątkowa ku czci Oskara Haleckiego wydana w XXV-lecie jego pracy naukowej. W. 1935. *Prz. Powsz.* R. 52: 1935 t. 208 s. 106.
52. Rec.: A. BOLOGNETTI: Epistolae et acta, 1581-1585. Pars 1. Cracoviae 1923-1933. *Kwart. Hist.* R. 49: 1935 t. 1 s. 620-621.
53. W jaki sposób zginęły polskie insygnia koronne? *Kalendarz Serca Jezusowego na r. 1936.* [Kr. 1936] kol. 87-95.
54. Z krytyki hagiograficznej. Wstęp krytyczny do życiorysu Bł. Andrzeja Boboli. Źródła i ich dotychczasowe wyzyskanie. *Prz. Powsz.* R. 53: 1936 t. 209 s. 52-71.
55. Błogosławiony Andrzej Bobola T. J. Życie, męczeństwo, kult. Kr. 1936 Wydawn. Apost. Modl. 8° s. 331.
56. Wykaz alumnów Seminarium Papieskiego w Wilnie 1582-1773. *Aten. Wil.* R. 11: 1936 s. 218-282. — Toż w osob. odb. Wil. 1936 8° s. 66.
57. Dzieje Konwiktu Chyrowskiego (1886-1936). W: *Księga pamiątkowa 50-lecia Konwiktu i Gimnazjum OO. Jezuitów w Chyrowie 1886-1936.* Kr. 1936 s. 9-11.
58. Cyrowski Mikołaj T. J. (1569-1625). W: *Pol. słow. biogr.* T. 4: 1938 s. 130.
59. Czapliński Stanisław T. J. (1708-1760). W: *Pol. słow. biogr.* T. 4: 1938 s. 176-177.
60. Czyżewski Kazimierz T. J. (1673-1746). W: *Pol. słow. biogr.* T. 4: 1938 s. 383.
61. Dzieje kampanii polsko-ruskiej pod Chyrowem, 1918-1919. *XLIV Spraw. Dyrekcji Zakładu Naukowo-Wychowawczego OO. Jezuitów w Bąkowicach pod Chyrowem za rok szk. 1938/39.* Bąkowice 1939 s. 1-212. — Toż w osob. odb. Bąkowice 1939 8° s. 212.
62. Polski Słownik biograficzny. *Nasza Przeszł.* T. 3: 1947 s. 365-369. Jest to omówienie genezy programowych i znaczenia słownika oraz recenzja zeszytu 25 i 26.
63. Ks. Kazimierz Konopka T. J. 1879-1941. *Kwart. Hist.* R. 54: 1947 s. 59.
64. Ks. Mariusz Skibniewski T. J. 1881-1939. *Kwart. Hist.* R. 54: 1947 s. 66-67.
65. Działo się na Westerplatte. *Kalendarz Serca Jezusowego na r. 1948.* Kr. 1947 s. 32-42.
66. Rec.: *Nasza Przeszłość.* T. 1-3. Kr. 1946-1947. *Prz. Powsz.* R. 65: 1948 t. 225 s. 68-69.
67. [Recenzja książek i artykułów A. SCHLETZA]. *Prz. Powsz.* R. 65: 1948 t. 225 s. 137-138.
68. Ks. dr Stanisław Bednarski T. J. *Aten. Kapł.* R. 48: 1948 s. 84.
69. Ks. dr Marian Józef Morawski T. J. *Aten. Kapł.* R. 48: 1948 s. 84-85.
70. Ks. Sebastian Alojzy Sierakowski 1743-1824. Zarys biograficzny. *Nasza Przeszł.* T. 4: 1948 s. 179-208. — Toż w osob. odb. Kr. 1948 8° s. 30.
71. Rec.: Święty Wojciech 997-1947. Księga pamiątkowa... [Gniezno 1947]. *Nasza Przeszł.* T. 4: 1948 s. 351-354.
72. Elger Jerzy T. J. (1586-1672). W: *Pol. słow. biogr.* T. 6: 1948 s. 227. Współautorem jest Ksawery Świerkowski.
73. Engell Michał T. J. (XVII-XVIII). W: *Pol. słow. biogr.* T. 6: 1948 s. 271-272.
74. Estka Piotr T. J. (1749-1802). W: *Pol. słow. biogr.* T. 6: 1948 s. 299-300.
75. Eynarowicz Krzysztof T. J. (1664-1914). W: *Pol. słow. biogr.* T. 6: 1948 s. 327.
76. Eysymont Jan T. J. (1577-1610). W: *Pol. słow. biogr.* T. 6: 1948 s. 327.
77. Fenicki (Phoenicius) Franciszek Stanisław T. J. (1592-1652). W: *Pol. słow. biogr.* T. 6: 1948 s. 413.
78. Filipowicz Jakub T. J. (1678-1720). W: *Pol. słow. biogr.* T. 6: 1948 s. 453-454.
79. Finiarski Błażej T. J. (1681-?). W: *Pol. słow. biogr.* T. 6: 1948 s. 464.
80. Frisius Filip T. J. (1572-1638). W: *Pol. słow. biogr.* T. 7: 1948 s. 149.
81. Ks. Stanisław Warszewicki T. J. — Zapomniany humanista polski i katolicki reformator. *Prz. Powsz.* R. 65: 1948 t. 226 s. 61-72.
82. [Recenzja artykułów M. Rechowicza]. *Prz. Powsz.* R. 66: 1949 t. 227 s. 209-210.
83. Gatey (Gattey) Piotr T. J. (1742-?). W: *Pol. słow. biogr.* T. 7: 1949 s. 308.
84. Gawroński Andrzej T. J. (1740-1813). W: *Pol. słow. biogr.* T. 7: 1949 s. 323-324.
85. Obraz św. Zyty i Kuratorzy Stowarzyszenia. *Wiad. z Prow. Małop. T. J.* 1949 nr 6 (16) s. 7-8.
86. Wyd.: Autobiografia ks. Jakuba Wujka. Z rękopisu Archiwum OO. Jezuitów w Rzymie. *Pol. Sacra.* T. 3: 1950 s. 3-6.
87. Stan obecny badań nad życiem Ja-

kuba Wujka T. J. i program dalszej pracy. *Pol. Sacra.* T. 3: 1950 s. 20-65.

88. Badania naukowe nad dziejami Komisji Edukacji Narodowej w latach 1939-1949. *Prz. Powsz.* R. 68: 1951 t. 232 s. 108-114.

89. Słownik artystów jezuitów czynnych w Rzeczypospolitej Polskiej w wiekach XVI-XVIII. *Spraw. PAU.* T. 52: 1951 nr 3 s. 63.

90. O życiorysach i pismach Kaspra Drużbickiego. *Tyg. Powsz.* 1952 nr 6 [10 II].

91. Ks. Karol Bołoz-Antoniewicz T. J. (1808-1852). *Aten. Kapł.* R. 55: 1957 s. 447-454.

92. Studia z dziejów jezuickiego teatru szkolnego w Polsce. Wr. 1957 Zakł. im. Ossolińskich 8° s. XI, 225.

93. Gengel Jerzy T. J. (1657-1727). W: *Pol. słow. biogr.* T. 7: 1958 s. 385.

94. Gert Reinold T. J. (XVII-XVIII). W: *Pol. słow. biogr.* T. 7: 1958 s. 404.

95. Ginkiewicz Michał T. J. (1594-1663). W: *Pol. słow. biogr.* T. 7: 1958 s. 473.

96. Glower Józef T. J. (1711-1763). W: *Pol. słow. biogr.* T. 8: 1959 s. 83-84.

97. Głowicz Maksym T. J. (1642-1712). W: *Pol. słow. biogr.* T. 8: 1959 s. 130.

98. Gostkowski Jan T. J. (1651-1738). W: *Pol. słow. biogr.* T. 8: 1959 s. 359-360. Współautorem jest B. NATOŃSKI.

99. Gościecki Franciszek T. J. (1668-1729). W: *Pol. słow. biogr.* T. 8: 1959 s. 378-379.

100. Graben (Grabenius) Wojciech T. J. (1623-1693). W: *Pol. słow. biogr.* T. 8: 1959 s. 460-461. Współautorem jest B. NATOŃSKI.

101. Grodzicki Faustyn T. J. (1709-?). W: *Pol. słow. biogr.* T. 8: 1959 s. 614.

102. Grużewski Jan T. J. (1580-1646). W: *Pol. słow. biogr.* T. 9: 1960 s. 66.

103. Gzowski Jan T. J. (1675-1750). W: *Pol. słow. biogr.* T. 9: 1960 s. 209.

104. Studia jezuitów w Akademii Krakowskiej w XVI wieku. *Nasza Przeszł.* T. 20: 1964 s. 77-111.

105. Jan Wielewicki i jego Diariusz. *Odrodz. i Refor.* T. 14: 1969 s. 59-88.

106. Słownik jezuitów artystów. Kr. 1972 Wyd. Apost. Modl. 8° s. 298. Współautorem jest Jerzy PASZENDA.

107. Komisja Edukacji Narodowej. Udział byłych jezuitów w pracach Komisji Edukacji Narodowej. Kr. 1973 Wyd. Apost. Modl. 8° s. 512.

108. Alabiano Garcia S. J. (1549-1624). W: *Enc. katol.* T. 1: Lubl. 1973 kol. 288.

109. Krótka historia polskich jezuitów w czasie okupacji niemieckiej 1939-1945. Maszynopis folio s. 114. — Toż w jęz. ang.: A short History of the Polish Jezuits in the Time of German occupation 1939-1945. Maszynopisy w ATJ Kr.

110. Ks. dr Marian Morawski T. J. zastępca profesora dogmatyki szczegółowej na wydziale teologicznym U. J. w Krakowie. s. 43. Rkps w ATJ Kr.

111. Ks. Kuznowicz Mieczysław T. J. Maszynopis folio s. 10 w ATJ Kr.

112. Oprac.: Ks. Jan WIELEWICKI: Dziennik spraw domu zakonnego OO. Jezuitów u św. Barbary w Krakowie od 1630-1639. Maszynopis folio s. XLII, 837 [tekst i objaśnienia] w ATJ Kr.

113. Wybrane zagdnienia z antropologii. Skrypt dla słuchaczy zakonnego wydziału filozoficznego. Maszynopis folio s. 50 w ATJ Kr.

114. Materiały źródłowe do dziejów zabytków kościoła i rezydencji św. Barbary w Krakowie. Maszynopis folio s. XIV, 51 w ATJ Kr.

115. Znajomość języków u jezuitów polskich w latach 1567-1599 i 1740-1770. Maszynopis folio s. 46 w ATJ Kr.

116. Studia jezuitów Polaków we Włoszech w XVI w. Maszynopis folio s. 49 w ATJ Kr.

117. Studia jezuitów Polaków na uniwersytetach w Pradze, Ołomuńcu, Paryżu, w Austrii i Niemczech. Maszynopis folio s. 18 w ATJ Kr.

118. Oprac.: Ernhoffer Z.: Relacje o polityce Polski z lat 1593-1596. Maszynopis folio s. VIII, 55 w ATJ Kr.

119. Oprac.: Indeksy do Monumenta Vaticana. T. VII. Kraków 1939-1948-1950. Maszynopis folio s. XXXV, 109.

120. Początki kościoła św. Piotra i Pawła w Krakowie. Maszynopis folio s. 20 w ATJ Kr.

121. Działalność piśmiennicza i wydawnicza jezuitów w Polsce w XVI wieku. Maszynopis folio s. 49 w ATJ Kr.

122. Antonio Possevino (1533-1611). Żywot doprowadzony do 1577. Maszynopis folio s. II, 127 w ATJ Kr.

123. Stanisław Warszewicki. Jest to kontynuacja nieukończonej pracy S. Bednarskiego, obejmuje lata 1578-1584. Maszynopis folio s. 169-232 w ATJ Kr.

124. Encyklopedia jezuitów w XVI wieku. Maszynopis folio s. 505 w ATJ Kr.

II.

Arch. Hist. S. J. Vol. 24: 1955 s. 537-538 [nekrolog]; NATOŃSKI B.: Ks. Jan Poplatek T. J. *Nasza Przeszł.* T. 5: 1957 s. 238-270; BARYCZ H.: Poplatek Jan. W: POPLATEK J.: Studia z dziejów jezuickiego teatru szkolnego w Polsce. Wr. 1957 s.

217-220; Wydawnictwo Apostolstwa Modlitwy, 1872-1972. Kr. 1972 s. 211-212; Dopowiedzenie. W: POPLATEK J., PASZENDA J.: Słownik jezuitów artystów. Kr. 1972 s. 263-264; Prace przygotowane do druku. W: POPLATEK J., PASZENDA J.: Słownik jezuitów artystów. Kr. 1972 s. 265-266; BOBER A.: Wykaz prac drukowanych. W: POPLATEK J., PASZENDA J.: Słownik jezuitów artystów. Kr. 1972 s. 267-273. — ATJ Kr. Katalogi prowincji polskiej i małopolskiej Tow. Jez. z lat 1918-1956; NATOŃSKI B.: Ks. Jan Poplatek T. J. Kr. 1957 s. 75 [maszynopis]; akta osobiste.

Ks. Ludwik Grzebień SJ

Poplicha Józef (1889-?), zastępca profesora Uniw. Lwowskiego, biblista.

Urodził się 20 X 1889 r. w Kozłowie. Studiował w Seminarium Duchownym we Lwowie; święcenia kapłańskie przyjął 25 III 1912 r. W 1920 r. habilitował się z dziedziny nauk biblijnych Starego Testamentu Uniw. Lwowskiego i prowadził zastępczo katedrę Starego Testamentu (1919-1921). Przez 3 następne semestry szk. studiował asyriologię na Papieskim Instytucie Biblijnym w Rzymie, a po powrocie do Lwowa otrzymał zastępstwo nowo utworzonej katedry nauk pomocniczych biblijnych; pracował na tym stanowisku przez dwa lata (1922-1925). Wiosną 1925 r. wyjechał do Filadelfii (USA) i został asystentem parafii św. Jadwigi w Filadelfii, a następnie proboszczem parafii św. Kazimierza w Mahonoy City, Pa. (1928-1933). W 1937 opuścił diecezję Filadelfia i zamieszkał w Nowym Jorku, gdzie pracował jeszcze w latach powojennych.

I.

1. Opowiadanie o potopie w literaturze babilońskiej i w Biblii. *Prz. Teol.* R. 1: 1920 s. 263-275; R. 2: 1921 s. 68-79, 161-178, 268-281. — Toż w osob. odb. Lw. 1921 8° s. 59.

2. Niektóre źródła babilońskiego opowiadania o potopie. *Prz. Teol.* R. 3: 1922 s. 137-162.

3. Niektóre babilońskie wyobrażenia kosmologiczne w Psalmach. *Prz. Kośc.* R. 9: 1922 s. 254-265.

II.

Wydział Teologiczny Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, 1918-1933. Lw. 1934 s. 136; Who's who in Polish America. Ed. F. BOLEK. Wyd. 3. New York 1943 s. 359.

Ks. Ludwik Grzebień SJ

Poszwa Alojzy (1901-1979), prałat papieski, moralista, socjolog.

Urodził się 15 X 1901 r. we wsi Polichno w parafii Rusocice pow. Turek jako syn Franciszka i Julianny z Janeczków. Do gimnazjum uczęszczał w Turku a w 1917 r. przeniósł się do Liceum św. Stanisława Kostki w Płocku i tam w 1921 r. otrzymał świadectwo dojrzałości. Po maturze zgłosił się do Seminarium Duchownego w Płocku, które ukończył otrzymując 30 VIII 1925 r. święcenia kapłańskie. Kierowany na studia specjalistyczne z teologii moralnej i nauk społecznych w Paryżu ukończył je w 1930 r. otrzymując licencjat z teologii i doktorat z nauk społecznych. Podczas studiów pracował wśród Polonii we Francji. Po powrocie do kraju w 1930 r. objął stanowisko profesora teologii moralnej oraz nauk społecznych w Seminarium Duchownym, które prowadził do 1939 r. Oprócz tego był obrońcą węzła małżeńskiego i kapelanem garnizonu płockiego. Był patronem Chrześcijańskiego Związku Zawodowego Pracownic Domowych w Płocku. Po wybuchu wojny 1939 r. jako kapelan 4 pułku Strzelców Konnych w Płocku brał udział w walkach. Od stycznia 1940 r. do 1949 r. był administratorem w Sochocinie, zaś od 1948 r. proboszczem i dziekanem w Raciążu. Był kanonikiem kapituły pułtuskiej i prałatem domowym papieskim. Zmarł w Sierpcu 5 II 1979 r., pochowany w Raciążu.

I.

1. L'emigration Polonaise agricole en France. Paris 1930 Druk. Gebethner i Wolff 8° s. 215.
2. Dążenia eugenistów polskich w świetle katolickich zasad moralnych. *Aten. Kapł.* T. 30: 1932 s. 433-445.
3. Zamartwica. W: *Enc. kośc.* T. 33 s. 23-29.
4. Zatajenie. W: *Enc. kośc.* T. 33 s. 133-135.
5. Uzgodnienie i podział zagadnień moralnych między poszczególnymi wykładami w seminariach. W: *Pamiętnik siódmego zjazdu* [Zw. Zakł. Teol.] w *Wilnie*. Wil. 1934 s. 86-103.
6. Wykorzystanie encyklik społecznych w seminaryjnych wykładach. W: *Pamiętnik siódmego zjazdu* [Zw. Zakł. Teol.] w *Wilnie*. Wil. 1934 s. 353—364.
7. Kodyfikacja polskiego prawa małżeńskiego. *Mies. Past. Płoc.* R. 30: 1935 nr 6 s. 270-275; nr 7 s. 317-320; nr 8 s. 358-364; nr 9 s. 410-413; nr 10 s. 461-464; nr 11 s. 512-515. — Toż w osob. odb. Płock 1935 8° s. 26.
8. Regulacja urodzeń a moralność katolicka. *Aten. Kapł.* T. 36: 1935 s. 171-188, 280-292.
9. Polski projekt ustawy o poradnictwie przedślubnym a moralność katolicka. *Aten. Kapł.* T. 38: 1936 s. 138-158.
10. Katolicy a ruch spółdzielczy. *Głos Mazow.* R. 4: 1936 nr 131 s. 3.
11. Polski projekt ustawy o eugenicznym posłannictwie przedślubnym a moralność katolicka. W: *Pamiętnik ósmego zjazdu* [Zw. Zakł. Teol.] w *Częstochowie*. Kr. 1937 s. 117-139.
12. Ze wspomnień kleryka — ochotnika. W: *Jednodniówka Związku Ochotników Wojennych WP*. Płock 1937 s. 54-57.
13. Porządek nabożeństw procesji Bożego Ciała w bazylice katedralnej. *Głos Mazow.* R. 5: 1937 nr 119 s. 4.
14. Ku nowemu ustrojowi. Płock 1938 Druk. Braci Detrychów 8° s. 49.
15. Eugenika w Polsce. Płock 1938 Druk. Braci Detrychów 8° s. 88.
16. Porządek nabożeństwa i katedralnej procesji Bożego Ciała. Komunikat mistrza ceremonii bazyliki katedralnej. *Głos Mazow.* R. 6: 1938 nr 135 s. 1.
17. Małżeństwo i rodzina w uchwałach Synodu Plenarnego. W: *Posłannictwo katolicyzmu polskiego*. Pamiętnik IV Katolickiego Studium w Katowicach, 1938. P. 1939 s. 118-144.
18. Porządek nabożeństwa i katedralnej procesji Bożego Ciała. *Głos Mazow.* R. 7: 1939 nr 129 s. 1.
19. Związek Misyjny Duchowieństwa. *Mies. Past. Płoc.* R. 36: 1947 nr 3/4 s. 89-90.
20. W sprawie Związku Misyjnego Duchowieństwa. *Mies. Past. Płoc.* R. 37: 1948 nr 2/3 s. 62-63.
21. Dlaczego nie wszyscy? *Mies. Past. Płoc.* R. 38: 1949 nr 5/6 s. 196-197.

II.

MĄKOWSKI W.: Pożyteczna praca duszpasterska wśród wychodźstwa we Francji. Odznaczenie ks. prof. Alojzego Poszwy. *Głos Mazow.* R. 2: 1934 nr 282 s. 3; Odznaczenie ks. dr A. Poszwy za pracę wśród wychodźstwa we Francji. *Hasło Katol.* R. 4: 1934 nr 51/52 s. 615; GRZYBOWSKI M.: Śp. ks. Alojzy Poszwa, proboszcz i dziekan w Raciążu 1901-1979. *Mies. Past. Płoc.* [Artykuł w druku].

Ks. Michał Grzybowski

Potempa Wiktor Filip (1887-1942), filozof, redaktor.

Urodził się 26 V 1887 r. w Woźnikach, pow. lublinieckiego. Po ukończeniu szkoły powszechnej pracował fizycznie dwa lata w kopalni węgla. Lata 1904-1909 spędził na nauce w Państwowym Gimnazjum w Królewskiej Hucie, w rezultacie czego 17 II 1909 otrzymał świadectwo dojrzałości. W kwietniu tegoż roku rozpoczął na Uniwersytecie we Wrocławiu studia filozoficzne i teologiczne, które kontynuował do października 1912 r., a następnie wstąpił do Seminarium Duchownego 21 II 1913 r. odbyła się jego promocja na doktora na podstawie pracy pt. Der Phaidros in der Entwicklung der Ethik und Reformgedanken Platons. Święcenia kapłańskie otrzymał 21 VI 1913 z rąk kard. J. Koppa, po czym skierowano go do pracy duszpasterskiej. Pracował w Gliwicach, w Berlinie, W Tychach, w Kamieńcu na dworze hr. von Stolberg i powtórnie w Gliwicach. Ponieważ zaangażował się w plebiscyt na Górnym Śląsku, musiał, po jego niekorzystnym dla Polski zakończeniu, uciekać przed represjami władz niemieckich. Oddał się teraz pracy nauczycielskiej, do czego też posiadał odpowiednie przygotowanie, bowiem jeszcze w 1915 r. zdał

przed Państwową Naukową Komisją Egzaminacyjną we Wrocławiu egzamin na nauczyciela gimnazjalnego (uprawnienia jego w tej dziedzinie zostały potwierdzone przez kompetentne władze w 1927 i 1933 r.). Najpierw od kwietnia 1921 do września 1922 uczył w Kościanie Wielkopolskim, potem przeniósł się do Łodzi, gdzie był prefektem gimnazjalnym, profesorem w Seminarium Duchownym (łacina, greka, niemiecki i francuski) oraz duszpasterzem dla katolików niemieckich. Od września 1923 r. pełnił obowiązki prefekta w Gimnazjum w Częstochowie, ale już w 1924 r. został zaangażowany jako nauczyciel greckiego w Liceum im. Piusa X we Włocławku i profesor historii filozofii w tutejszym seminarium duchownym, gdzie jednak nie utrzymał się długo; w 1926 r. został przeniesiony na probostwo do Połajewa. Starał się o stanowisko profesora w innych polskich Seminariach Duchownych, ale bezskutecznie. W r. 1932 powrócił na kilka lat jako nauczyciel w Liceum im. Piusa X, ale w 1935 r. odszedł już definitywnie na probostwo do Grabienic.

W czasie wojny został aresztowany 26 VIII 1940 r. i był więziony najpierw w Sachsenhausen, potem w Dachau, gdzie zmarł w szpitalu obozowym 22 VI 1942 r. i został spalony w krematorium.

I.

1. Phaidros in der Entwicklung der Ethik und Reformgedanken Platons. Breslau 1913 Buchdruckerei der Schlesischen Volkszeitung G.m.b.H. 8° s. VII, 70. (Bibl. Kapit. we Wrocławiu, sygn.: XXII 445 Oct.).

2. Red.: Die *Sonntagsglocke* [Tygodnik religijny dla katolików niemieckich]. 1923.

3. Przyczyny wziętości Platona u myślicieli chrześcijańskich. *Aten. Kapł.* R. 11: 1919-1925 t. 16 s. 56-72. — Toż w osob. odb. Włocławek 1925 Druk. Diec. 8° s. 23.

4. Historia filozofii. T. 1. Cz. 1. Filozofia starożytna. Włocławek 1926 Druk. Diec. 8° s. VIII, 162.

5. Nowi biskupi polscy. Ks. Bp dr A. Hlond i diecezja katowicka. Ks. Bp dr T. Kubina. *Aten. Kapł.* R. 12: 1926 t. 17 s. 187-190.

6. Rec.: H. MUCKERMANN: Sinn und Wert der Eucharistie. Freiburg i.Br. 1926. *Aten. Kapł.* R. 12: 1926 t. 18 s. 104-105.

7. Rec.: K. RIEDER: Gottes Gnadenfuf und die Antwort der Menschenseele. Freiburg i.Br. [1925]. *Aten. Kapł.* R. 12: 1926 t. 18 s. 104.

8. Rec.: A. LEHMKUHL: Der Christ in betrachtenden Gebet. I. Freiburg [1927]. *Aten. Kapł.* R. 14: 1928 t. 21 s. 191.

9. Rec.: L. WOLPERT: Unterwegs zu Heimat. Freiburg [1927]. *Aten. Kapł.* R. 14: 1928 t. 21 s. 191.

10. Rec.: A. RADEMACHER: Religion und Leben. Freiburg 1929. *Aten. Kapł.* R. 15: 1929 t. 24 s. 210-213.

11. Rec.: M. J. ROUËT DE JOURNEL: Enchiridion patristicum. Ed. 6 et 7. Freiburgi 1929. *Aten. Kapł.* R. 16: 1930 t. 25 s. 191-192.

12. Rec.: R. JOLIVET: Essai sur le bergsonisme. Paris 1932. *Aten. Kapł.* R. 18: 1932 t. 29 s. 307-308.

13. Rec.: F. SAWICKI: Dusza nowoczesnego człowieka. P. 1931. *Aten. Kapł.* R. 18: 1932. t. 30 s. 421-422.

14. Rec.: F. SAWICKI: Philosophie der Liebe. Paderborn 1910. *Aten. Kapł.* R. 18: 1932 t. 29 s. 75-80.

15. Rec.: J. ZIELEWICZ: Szkice filozoficzne. Kr. 1931. *Aten. Kapł.* R. 18: 1932 t. 29 s. 500-502.

16. Konieczność psychologicznego pogłębienia duszpasterstwa. *Aten. Kapł.* R. 19: 1933 t. 31 s. 267-270.

17. Rec.: P. J. GEARON: Le spiritisme. Sa failleté. Paris 1932. *Aten. Kapł.* R. 19: 1933 t. 32 s. 431.

18. Rec.: B. CISZAK: Współczesne problemy życia kościelnego na ambonie. P. 1932. *Aten. Kapł.* R. 20: 1934 t. 33 s. 93-94.

19. Rec.: E. CLAPARÈRE: Wychowanie funkcjonalne. W. 1933. *Aten. Kapł.* R. 20: 1934 t. 33 s. 520-521.

20. Rec.: J. MACCUNN: Kształcenie charakteru. W. 1933. *Aten. Kapł.* R. 20: 1934 t. 33 s. 96-97.

21. Rec.: A. STONER: Religiöse Einkehr. Freiburg i.Br. 1933. *Aten. Kapł.* R. 20: 1934 t. 33 s. 206-207.

22. Rec.: B. BANGHA: W służbie Akcji Katolickiej. Kr. 1935. *Aten. Kapł.* R. 22: 1936 t. 37 s. 98-99.

23. Rec.: A. DONDERS: Paul Wilhelm von Kepler, Bischof von Rottenburg, ein Kunder katholischen Glaubens. Freiburg

i.Br. 1935. *Aten. Kapł.* R. 22: 1936 t. 37 s. 100-101.

24. Rec.: L. HALBAN: Religia w Trzeciej Rzeszy. Lw. 1936. *Aten. Kapł.* R. 22: 1936 t. 41 s. 510-512.

25. Rec.: H. MUCKERMANN: Kind und Volk. Bd. 1-2. Freiburg i.Br. 1933-1934. *Aten. Kapł.* R. 17: 1937 t. 39 s. 203-205.

26. Rec.: F. PASTORELLI: Dostojeństwo choroby. P. [1936]. *Aten. Kapł.* R. 24: 1938 t. 41 s. 308-309.

27. Rec.: CH. SCHULTE: Was der Seelsorger von nervösen Seelenleiden wissen muss. Paderborn [1936]. *Aten. Kapł.* R. 25/31: 1938 t. 42 s. 201-202.

28. Więcej psychologii w duszpasterstwie, czyli: teologia pasterska w świetle psychologii. Włocławek 1938 Druk. Diec. 8° s. nlb. 8, 467. — Toż pod tyt.: Więcej psychologii w duszpasterstwie. (Teologia pasterska w świetle psychologii). Wyd. 2. uzup. Włocławek 1939 Druk. Diec. 8° s. VIII, 488.

II.

LIBROWSKI S.: Ofiary zbrodni niemieckiej spośród duchowieństwa diecezji włocławskiej 1939-1945. Włocławek 1947 s. 124-126; BISKUPSKI S.: Straty polskiej nauki teologicznej podczas wojny. Środowisko włocławskie. *Aten. Kapł.* R. 40: 1948 t. 48 s. 509; DUDEK W.: Teologiczno-naukowy dorobek Włocławskiego Seminarium Duchownego. *Aten. Kapł.* R. 61: 1969 t. 72 s. 283; JACEWICZ W., WOŚ J.: Martyrologium polskiego duchowieństwa rzymskokatolickiego... Z. 4. W. 1978 s. 492. — Schem. diec. wrocł.; Schem. diec włocł. 1924-1939. — Arch. Diec. Włocł.: AKDW, pers. 269. — Wiad. z Bibl. Kapit. we Wrocławiu.

Ks. Kazimierz Rulka

Powel Zygmunt (1881-1950), katecheta.

Urodził się 18 IV 1881 w Ziminie par. Krerowo k. Środy Wlkp., był synem nauczyciela Franciszka i Walerii z Zynktelerów. Uczęszczał do gimnazjum w Poznaniu i po złożeniu matury w 1902 r. wstąpił do miejscowego Seminarium Duchownego. Święcenia kapłańskie przyjął 11 II 1906 i został powołany na wikariat w Rogoźnie, skąd już 1 X 1906 przeniesiono go na wikariat w Potulicach. Pracę duszpasterską kontynuował na kolejnych wikariatach, w Grodzisku (1907), Pniewach (1908), Miejskiej Górce (1909), Nieparcie (1910), skąd przeszedł 15 V 1913 r. do Koszut na administratora parfii. W okresie organizowania polskiego szkolnictwa po odzyskaniu niepodległości zgłosił się na nauczyciela religii i 1 V 1919 r. objął tę funkcję w Seminarium Nauczycielskim w Koźminie. Przeniesiony 1 III 1923 r. na takie samo stanowisko w Żeńskim Seminarium Nauczycielskim w Poznaniu, włączył się w miejscowe środowisko naukowe kleru, głosił referaty i pisał recenzje książek. Zrezygnował z pracy w szkolnictwie 31 VIII 1929 r. i objął wówczas parafię w Golinie. Po kilku latach, 1 X 1937 r., przeniósł się na probostwo w Gołuchowie. Po wojnie został w 1945 r. proboszczem w Łubowie i działał w pobliskim Gnieźnie jako prefekt w Gimnazjum Kupieckim i deputat Prymasa do spraw karności Arcybiskupiego Seminarium Duchownego. W 1949 r. zrezygnował z pracy parafialnej i jako rezydent zamieszkał w Nakle, gdzie zmarł 25 IX 1950 r.

I.

1. Obrazy biblijne Drukarni i Księgarni św. Wojciecha. *Wiad. dla Duchow.* R. 12: 1925 nr 4 s. 19-22.

2. Rec.: R. ARCHUTOWSKI: Krótki zarys historii Kościoła katolickiego. Podręcznik szkolny z 2 ilustracjami. *Wiad. dla Duchow.* R. 13: 1926 nr 1 s. 30.

3. Rec.: KALINOWSKI: Nauka Boża. Cz. I dla I oddziału szkół powsz. Pacierz i katechizm w obrazach. *Wiad. dla Duchow.* R. 13: 1926 nr 1 s. 30.

4. Rec.: Nauka religii rzymsko-katolickiej. Z ilustracjami. Dla pierwszych trzech roczników szkoły powszechnej. *Wiad. dla Duchow.* R. 13: 1926 nr 1 s. 30.

5. Rec.: A. BAUMEISTER: Katechesen über den mittleren Katechismus für Geistlichen ud Lehrer. Freiburg i. Br. *Wiad. dla Duchow.* R. 14: 1927 s. 279.

6. Rec.: SCHUMACHER-LINDEMANN: Hilfsbuch für den kathol. Religionsunterricht in den mittleren Klassen höherer Lehranstalten. Freiburg i. Br. *Wiad. dla Duchow.* R. 14: 1927 s. 278-279.
7. Rec.: Wł. BUDZIK: Nauka religii kat. na I, II i IIII kl. szkoły powsz. *Wiad. dla Duchow.* R. 14: 1927 s. 273-274.
8. Uwagi krytyczne o lekcji religii na tle koncentracji logicznej. W: *Pamiętnik kursu katechetycznego.* P. 1929 s. 79-87.
9. Rec.: NOLDIN-SCHMITT: Summa Theologiae moralis. Innsbruck 1935. *Mies. Kośc.* [Poznań]. R. 50: 1935 s. 333.
10. Kilka uwag o nowym programie nauki religii w szkołach powszechnych. *Duszpaster.* R. 1: 1937 nr 3 s. 65-66.

II.

Kośc. Dz. Urzęd. R. 21: 1906 s. 10, 50; R. 22: 1907 s. 11; R. 23: 1908 s. 25; R. 24: 1909 s. 59; R. 25: 1910 s. 41; R. 28: 1913 s. 34, 47; *Mies. Kośc.* [Poznań]. R. 34: 1919 s. 42; R. 38: 1923 s. 6; R. 44: 1929 s. 76-77; R. 52: 1937 s. 427; *Rocz. Archid. Gnieźn.* 1947 s. 148; Toż 1952 s. 223.

Ks. Marian Banaszak

Prądzyński Józef pseud.: X.J.P., (1877-1942), prałat papieski, działacz społeczny, pastoralista.

Urodził się 2 III 1877 w Żołędowie pod Bydgoszczą, był synem administratora majątku ziemskiego Maksymiliana i Władysławy z Beneszkiewiczów. Uczęszczał do gimnazjum w Chełmnie, gdzie należał do konspiracyjnej organizacji młodzieży polskiej, za co był sądzony w 1901 r. Maturę złożył 9 III 1898 i wstąpił do Seminarium Duchownego w Poznaniu. Gdy je kończył władze pruskie wykryły konspiracyjną działalność młodzieży chełmińskiej, urządziły sławny proces toruński i skazały J. Prądzyńskiego na 6 tygodni więzienia. Zanim wyrok został ogłoszony, zdołał w Seminarium Duchownym złożyć ostatnie egzaminy, przyjąć 15 XII 1901 święcenia kapłańskie i rozpocząć pracę duszpasterską jako kapelan przy kaplicy pałacowej w Potulicach. Karę wiezienną odbył w 1902 r. w Bydgoszczy, wkrótce potem został 1 IX 1902 wikariuszem w Strzelnie, gdzie rozwinął żywą działalność społeczną aż do przejścia 1 I 1912 na probostwo parafii św. Michała w Gnieźnie. Zwiększony zakres pracy duszpasterskiej nie oderwał go od działalności społecznej, m. in. wyjechał w 1916 r. na Zachód z duchowną posługą dla wychodźców. Abp. E. Dalbor dostrzegając jego zamiłowanie do pracy społecznej, powołał go do Poznania i nadał mu 1 I 1917 kanonikat kapituły kolegiackiej św. Marii Magdaleny. Ks. Prądzyński włączył się teraz jeszcze głębiej w działalność narodowo-społeczną. Powołany do Centralnego Komitetu Obywatelskiego, którego Wydział Wykonawczy został przemianowany na Komisariat Naczelny Rady Ludowej, stał się przewodniczącym jego wydziału prasowego i propagandowego. Współdziałał w organizowaniu Uniw. Poznańskiego w 1919 r. i od początku objął przy nim duszpasterstwo młodzieży akademickiej. Miał dar przyciągania młodzieży do siebie, dlatego też — nawet po osiągnięciu wyższych stanowisk kościelnych — nie zrezygnował z pracy duszpasterskiej wśród akademików. Szczególnym dziełem ks. Prądzyńskiego stała się Liga Katolicka, powołana 21 III 1921 do istnienia w celu religijnego uświadamiania katolików, wprowadzania i stosowania zasad katolickich w życiu publicznym oraz opiekowania się akcją katolicką. Jako jej sekretarz generalny organizował co roku „dzień katolicki" i zjazdy, stał też na czele komitetu, który przygotował I Krajowy Kongres Eucharystyczny 1930 r. w Poznaniu. Nie mniej czynny był ks. Prądzyński w Związku Kapłanów „Unitas", pełniąc 1917-1925 obowiązki sekretarza Zarządu Głównego, a 1925-1934 jego prezesa. W ramach duszpasterstwa akademickiego, które oficjalnie pełnił do 15 IX 1934, zorganizował Sodalicję Mariańską akademików, patrono-

wał też katolickim organizacjom młodzieżowym, zasiadał we władzach harcerstwa wielkopolskiego. Przy Lidze Katolickiej utworzył Komitet Propagandy Towarzystwa Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. Abp E. Dalbor wyróżnił go w 1920 r. godnością prałata kustosza w kapitule kolegiackiej św. Marii Magdaleny, abp A. Hlond powołał go na członka rady, zwanej Consilium a vigilantia, wyjednał mu w 1932 r. papieską godność prałata domowego, a w 1938 r. mianował kustoszem infułatem w kapitule katedralnej poznańskiej. Ks. Prądzyński prowadził przez całe swe życie działalność narodowo-społeczną. W okresie Powstania Wielkopolskiego był dziekanem generalnym polskich wojsk, w 1922 r. został wybrany z listy Związku Ludowo-Narodowego na zastępcę senatora, a do senatu wszedł w 1926 r. i szczególnie udzielał się w senackiej komisji oświatowej. W l. 1929-1938 był członkiem Rady Miejskiej Poznania. Zajmował poczesne miejsce w wielkopolskim ruchu endeckim, m. in. należał do Wielkiej Rady Obozu Wielkiej Polski i do Wydziału Propagandy przy Zarządzie Głównym Stronnictwa Narodowego w Warszawie. Podczas okupacji nie zaprzestał działalności narodowo-politycznej. Na początku 1940 r. zorganizował tajną organizację „Ojczyzna" i był jej ideowym przywódcą. Inspirował porozumienie i wspólne działanie wszystkich sił polskiego podziemia w Poznaniu. Powołany w lutym 1940 r. na męża zaufania przez polski rząd emigracyjny w Angers, doprowadził do utworzenia w Poznaniu Biura Delegatury Rządu Polskiego, które było pierwszym przedstawicielstwem emigracyjnych władz polskich w okupowanym kraju. Niemcy aresztowali ks. Prądzyńskiego 3 V 1941 i osadzili najpierw w osławionym poznańskim Forcie VII, a od 26 IX t. r. w obozie koncentracyjnym w Dachau. Zabrany 20 V 1942 do tzw. transportu inwalidów, zginął w komorze gazowej. Pośmiertnie został odznaczony krzyżem Virtuti Militari.

Nauce teologicznej przysłużył się w wieloraki sposób. Popularyzował ją słowem pisanym już w Gnieźnie jako członek komitetu redakcyjnego dziennika „Lech" i redaktor tygodnika „Wiadomości Parafialne". W Poznaniu należał 1917-1939 do zarządu Drukarni i Księgarni św. Wojciecha, był 1917-1920 kierownikiem jej Działu Wydawniczego, redagował „Wiadomości dla Duchowieństwa", „Pochodnię Ligi Katolickiej" i „Nową Bibliotekę Kaznodziejską". W kierowanych przez siebie Związkach „Unitas" i „Liga Katolicka", wydawał serie interesujących broszurek. Napisał wiele artykułów i recenzji. Znaczną część podpisywał nazwiskiem, niektóre sygnował swymi inicjałami. Nie łatwo ustalić, czy wszystkie sygnowane „X.J.P." wyszły spod jego pióra. Interesował się sprawami społecznymi w aspekcie duszpasterskim i problemami homiletycznymi.

I.

1. Kapłan dźwignią kultury. *Mies. Kośc. „Unitas"*. T. 5: 1911 s. 1-11.

2. Dobra książka. *Przew. Katol.* R. 19: 1913 nr 29 s. 227-228.

3. Red.: *Wiadomości Parafialne Gnieźnieńskie*. Gniezno. R. 1: 1917 — R. 3: 1919.

4. Red.: *Liga Katolicka w Archidiecezjach Gnieźnieńskiej i Poznańskiej*. [Miesięcznik]. [Poznań]. R. 1: 1920 nr 1 — R. 4: 1926 nr 12. [Czasopismo nie wychodziło regularnie; od R. 5: 1927 nr 1 przyjęło tytuł: *Pochodnia Ligi Katolickiej*].

5. Kontrola Komunii św. Wielkanocnej. *Wiad. dla Duchow.* R. 7: 1920 s. 80-82.

6. „Unitas Unitatis". *Wiad. dla Duchow.* R. 7: 1920 s. 86-89.

7. Nowi ludzie. *Wiad. dla Duchow.* R. 7: 1920 s. 117-121.

8. Zapytanie 24. W sprawie cerkwi rosyjskiej. *Wiad. dla Duchow.* R. 7: 1920 s. 132.

9. Liga Katolicka. *Wiad. dla Duchow.* R. 7: 1920 s. 150-151.
10. Sodalicja. Kronika katolicka. *Wiad. dla Duchow.* R. 7: 1920 s. 161-162.
11. Rozgoryczonym. *Wiad. dla Duchow.* R. 7: 1920 s. 205-207.
12. Samopomoc. *Wiad. dla Duchow.* R. 7: 1920 s. 237-239.
13. Ruch katolicki. *Wiad. dla Duchow.* R. 7: 1920 s. 271-274.
14. Czy organizacja katolicka potrzebna? *Wiad. dla Duchow.* R. 7: 1920 s. 274-278.
15. Po Zjeździe Katolickim. *Wiad. dla Duchow.* R. 7: 1920 s. 317-319.
16. Dalekie a wielkie horyzonty. *Przew. Społ.* R. 2: 1920/21 s. 15-19.
17. Red.: *Wiadomości dla Duchowieństwa.* Organ Związku Kapłanów „Unitas". Miesięcznik. Poznań. R. 8: 1921 nr 11 — R. 9: 1922 nr 10; R. 12: 1925 nr 1 — R. 16: 1929 nr 9.
18. Czynów stal. *Wiad. dla Duchow.* R. 9: 1922 s. 7-10.
19. Czar nocy betlejemskiej. *Wiad. dla Duchow.* R. 9: 1922 s. 17-18.
20. Kilka zapytań. *Wiad. dla Duchow.* R. 9: 1922 s. 18 [Autor: X.J.P.].
21. III Zjazd Katolicki w Poznaniu. *Wiad. dla Duchow.* R. 9: 1922 s. 73-74.
22. W sprawie działalności sekciarskiej w Polsce. *Wiad. dla Duchow.* R. 9: 1922 s. 85.
23. Rec.: Miecz Ducha. Zbiór kazań kwadransowych na niedziele całego roku. Napisał N. CIESZYŃSKI. *Wiad. dla Duchow.* R. 9: 1922 s. 230-232.
24. O czterech temperamentach. *Prz. Oświat.* R. 17: 1922 nr 10/11 s. 81-96.
25. Le catholicisme en danger. *Wiad. dla Duchow.* R. 10: 1923 s. 8-10.
26. IV Zjazd katolicki w Lesznie. *Wiad. dla Duchow.* R. 10: 1923 s. 92-94.
27. Rekolekcje fizyczne. *Wiad. dla Duchow.* R. 10: 1923 s. 167-168.
28. Śląski przegląd sił katolickich. *Wiad. dla Duchow.* R. 10: 1923 s. 171-174.
29. Jak argumentować. *Wiad. dla Duchow.* R. 10: 1923 s. 239-240.
30. Apel do młodszych księży. *Wiad. dla Duchow.* R. 10: 1923 s. 312-313.
31. Od redakcji. *Wiad. dla Duchow.* R. 11: 1924 s. 1-4.
32. Król Czynu. X. Patron Wawrzyniak. W: *Pierwszy dzień katolicki w Wielkopolsce.* P. 1924.
33. Władysław St. Reymont. *Przew. Społ.* R. 6: 1924/25 s. 120-123.
34. Środki ochronne i lecznicze w zagadnieniu sekciarstwa. *Wiad. Past.* Dodatek do *Mies. Kośc.* [Poznań]. R. 1: 1924 nr 10/12
35. Red.: *Nowa Biblioteka Kaznodziejska.* Miesięcznik homiletyczny. T. 25: 1925 — T. 37: 1930.
36. Walka ze złą książką. *Prz. Oświat.* R. 20: 1925 s. 72-74.
37. Wielcy przyjaciele robotnika. *Robotnik.* R. 21: 1925 nr 22.
38. Liga katolicka. *Robotnik.* R. 21: 1925 nr 25.
39. Kędy pójdzie atak. *Wiad. dla Duchow.* R. 12: 1925 nr 1 s. 6-7.
40. Konkordat. *Wiad. dla Duchow.* R. 12: 1925 nr 3 s. 1-3. — Toż. *Kur. Pozn.* R. 20: 1925 nr 73.
41. Miesięcznik czy tygodnik. *Wiad. dla Duchow.* R. 12: 1925 nr 1 s. 17-18.
42. Nowa Biblioteka Kaznodziejska. *Wiad. dla Duchow.* R. 12: 1925 nr 3 s. 7-9.
43. Rec.: W. DOYLE: Powołanie. *Wiad. dla Duchow.* R. 12: 1925 nr 4 s. 25.
44. Rec.: P. SMOLIKOWSKI: Miesiąc Maryi. Wyd. 3. *Wiad. dla Duchow.* R. 12: 1925 nr 4 s. 25. [Autor: X.J.P.].
45. Wyścig. *Wiad. dla Duchow.* R. 12: 1925 nr 5 s. 5-8.
46. Powrót reemigrantów z Niemiec. *Wiad. dla Duchow.* R. 12: 1925 nr 5 s. 17.
47. Iura stolae. *Wiad. dla Duchow.* R. 12: 1925 nr 5 s. 17-18.
48. Esperanto — czy łacina! *Wiad. dla Duchow.* R. 12: 1925 nr 5 s. 18.
49. Rec.: Około kultu mowy polskiej. — O. Jacek Woroniecki O.P. *Wiad. dla Duchow.* R. 12: 1925 nr 6 s. 21. [Autor: X.J.P.].
50. Rec.: Towarzyszu na słówko. — O hasłach i frazesach bezbożnego socjalizmu i komunizmu. *Wiad. dla Duchow.* R. 12: 1925 nr 6 s. 21.
51. Rec.: Wydawnictwa Zgrom. Zmartwychwstania Pańskiego. 1. Kazania X. Piotra Semenenki. 2. Ćwiczenia duchowne. *Wiad. dla Duchow.* R. 12: 1925 nr 7/9 s. 80-81.
52. Burza nadchodzi. *Wiad. dla Duchow.* R. 13: 1926 nr 7/9 s. 3-5.
53. Red.: *Pochodnia Ligi Katolickiej.* Miesięcznik „Ligi Katolickiej" w Archidiecezji Gnieźnieńskiej i Poznańskiej. R. 5: 1927 nr 1 — R. 12: 1934 nr 9/12.
54. Rec.: Na nowe drogi odrodzenia społecznego, praca zbiorowa z współudziałem F. MIRKA, E. KOZŁOWSKIEGO, J. BRODOWICZOWEJ i A. NIESIOŁOWSKIEGO. *Wiad. dla Duchow.* R. 14: 1927 s. 186.
55. Pochodnia. *Pochodnia Ligi Katolickiej.* R. 5: 1927 nr 1 s. 2-3.
56. Na obcym chlebie. *Pochodnia Ligi Katol.* R. 5: 1927 nr 2 s. 3-6.
57. Czuwaj zbrojny! *Pochodnia Ligi Katol.* R. 5: 1927 nr 2 s. 6-7.
58. Zdrowa strawa. *Pochodnia Ligi Katol.* R. 5: 1927 s. 11-12.

59. Nasza droga. *Pochodnia Ligi Katol.* R. 5: 1927 nr 3 s. 2-4.
60. Niestrudzony robotnik. *Pochodnia Ligi Katol.* R. 5: 1927 nr 4 s. 11.
61. Cud wszechmocny i miłości Bożej. *Pochodnia Ligi Katol.* R. 5: 1927 nr 6 s. 2-3.
62. Dzień Pracy. *Pochodnia Ligi Katol.* R. 5: 1927 nr 10 s. 1-3.
63. Zagajnik. *Pochodnia Ligi Katol.* R. 5: 1927 nr 10 s. 3-4.
64. Rozważania powyborcze. *Pochodnia Ligi Katol.* R. 6: 1928 nr 3 s. 1-3.
65. Rocznica. *Tęcza.* R. 2: 1928 nr 52.
66. Na tle zagadnień Sodalicyjnych. W: *Księga pamiątkowa Sodalicji Mariańskiej Akademików w Poznaniu.* P. 1928 s. 2-4.
67. Młode kadry. *Młody Hufiec.* R. 2: 1928 s. 125.
68. Siła moralna. *Muzyka Kośc.* R. 4: 1929 s. 194-195.
69. Ultra montes. Rec.: PACHUCKI M.: Papież Pius XI. Żywot i rządy. 1929. *Tęcza.* R. 3: 1929 nr 44.
70. P.P.C. *Tęcza.* R. 3: 1929 nr 52.
71. Król czynu X. Patron Wawrzyniak. W: *Czyn katolicki.* Dwa wykłady na 7 dzień katolicki. P. 1930 s. 8-14.
72. Plon kongresowy. *Cześć Maryi.* R. 8: 1930 s. 220-221. — Toż. *Przew. Katol.* R. 36: 1930 nr 28 s. 2.
73. Droga — Prawda — Życie. *Tęcza.* R. 4: 1930 nr 26.
74. Bolesna nauka. *Pochodnia Ligi Katol.* R. 9: 1931 s. 62-63.
75. Uwagi. Z okazji VIII Dnia Katolickiego. *Pochodnia Ligi Katol.* R. 9: 1931 s. 117-120.
76. Nasi Młodzi. *Tęcza.* R. 5: 1931 nr 46.
77. Przedmowa. W: BERKAN W.: Ks. Piotr Wawrzyniak w moich wspomnieniach, z przedmową... P. 1932 s. 1-7.
78. Z najgłębszą miłością. *Pochodnia Ligi Katol.* R. 10: 1932 s. 1-2.
79. W obronie Słowa Bożego! *Wiad. dla Duchow.* R. 19: 1932 s. 199-200.
80. Duo si faciunt idem... *Wiad. dla Duchow.* R. 19: 1932 s. 200.
81. Na front. *Wiad. dla Duchow.* R. 19: 1932 s. 209-210.
82. My i oni. *Wiad. dla Duchow.* R. 19: 1932 s. 284-285.
83. Ćwierćwiecze Związku Kapłanów „Unitas". *Wiad. dla Duchow.* R. 19: 1932 s. 334-335.
84. Horoskopy sprawy katolickiej. *Tęcza.* R. 6: 1932 nr 10 s. 2-4.
85. Tylko Trzeci Maj. *Przew. Katol.* R. 39: 1933 nr 21 s. 322.
86. Zwycięski zawodnik. [Św. Stanisław Kostka]. *Przew. Katol.* R. 39: 1933 nr 46 s. 727.
87. Periculum in mora! *Wiad. dla Duchow.* R. 20: 1933 s. 166.
88. Skała Piotrowa. *Pochodnia Ligi Katol.* R. 11: 1933 s. 9-11.
89. Na Rok Święty. *Pochodnia Ligi Katol.* R. 11: 1933 s. 17-19.
90. Święta samotność. *Pochodnia Ligi Katol.* R. 11: 1933 s. 25-26.
91. Szlakiem świętości. *Pochodnia Ligi Katol.* R. 11: 1933 s. 41-42.
92. Jaka rada! *Pochodnia Ligi Katol.* R. 11: 1933 s. 85-87.
93. Rec.: Fr. CEGIEŁKA: Szlakiem tułaczy Wyd. Ks. Pallotynów. *Pochodnia Ligi Katol.* R. 12: 1934 s. 106.
94. Rec.: A. NOWACZYŃSKI: Plewy i perły. *Pochodnia Ligi Katol.* R. 12: 1934 s. 106-107.
95. Ostoja przyszłości. *Przew. Katol.* R. 41: 1935 nr 25 s. 394.
96. „Król Czynu". X. Piotr Wawrzyniak, 10 XI 1910 — 10 XI 1935. *Przew. Katol.* R. 41: 1935 nr 45 s. 715.
97. Rec.: O. BOISSIEU: Życie wewnętrzne w duszach ludzi czynu [...] P. 1935. *Ruch Katol.* R. 6: 1936 s. 41-42.
98. Rec.: B. KOMINEK: Apostolstwo świeckich w parafii. P. 1935. *Ruch Katol.* R. 6: 1936 s. 42.
99. Rec.: J. FREI: O duszę dziecka. Praktyczne wskazówki dla wychowawców. (Ideały i życie). P. 1936. *Ruch Katol.* R. 6: 1936 s. 330.
100. Rec.: Skarga pośród nas. Ustępy z pism Księdza Piotra Skargi wybrał i słowo wstępne napisał A. E. BALIŃSKI. Kr. 1936. *Mies. Kośc.* [Poznań]. R. 52: 1936 s. 30.
101. Rec.: A. MAGNIESZ: Bądź dobrym żołnierzem. Przełożył A. Z. Wydawnictwo Dobra Prasa. Wil. *Mies. Kośc.* [Poznań]. R. 51: 1936 s. 223.
102. Rec.: O. C. KARG: Mała Tajemnica. Nakładem Misji Wewnętrznej, Katowice. *Mies. Kośc.* [Poznań]. R. 51: 1936 s. 223.
103. Rec.: Wspólna Msza św. dla dzieci. Nakładem Ks. Zabłockiego. Gniezno. *Mies. Kośc.* [Poznań]. R. 51: 1936 s. 223.
104. Rec.: Fr. NOWAKOWSKI: Ku uzdrowieniu Polski. Karnkowo. *Mies. Kośc.* [Poznań]. R. 51: 1936 s. 223.
105. Rec.: B. S.: Zbiór Godzinek kościelnych. W. 1934. Nakł. Ks. St. Bernatowicza. Jednorożec. *Mies. Kośc.* [Poznań]. R. 51: 1936 s. 223.
106. Rec.: M. SOPOĆKO: Polskie i katolickie ideały i systemy wychowawcze. P. *Mies. Kośc.* [Poznań]. R. 52: 1937 s. 64.
107. Rec.: M. KLEPACZ: Szkoła wyznaniowa postulatem doby współczesnej. P. *Mies. Kośc.* [Poznań]. R. 52: 1937 s. 64.
108. Rec.: W. BAŁACHOWSKI: Zasady

i ideał wychowania rodzinnego. P. *Mies. Kośc.* [Poznań]. R. 52: 1937 s. 223.

109. Rec.: Z. IWASZKIEWICZOWA: Współpraca rodziny i szkoły. P. *Mies. Kośc.* [Poznań]. R. 52: 1937 s. 223.

110. Rec.: J. MILENKIEWICZ: Organizacja wychowania w szkole powszechnej. Wydawnictwo Dobra Prasa. Wil. *Mies. Kośc.* [Poznań]. R. 52: 1937 s. 223.

111. Rec.: K. GÓRSKI: Dążenia utopistów a chrześcijański realizm. *Mies. Kośc.* [Poznań]. R. 52: 1937 s. 262.

112. Rec.: St. S.: Wydawnictwa „Ostoi". Wybór książek dla Bibliotek Stow. Młodzieży. 1935. Wł. OLEKSY: Zbiórki publiczne. Obowiązujące przepisy prawne. P. 1935. *Mies. Kośc.* [Poznań]. R. 52: 1937 s. 312.

113. Rec.: St. SOBECKI: Piękno Mszy św. w jej liturgii. Potulice 1937. *Mies. Kośc.* [Poznań]. R. 52: 1937 s. 446.

114. Rec.: Wł. ŚPIKOWSKI: Liturgiczna Msza św. ludowa. Potulice 1937. *Mies. Kośc.* [Poznań]. R. 52: 1937 s. 446.

115. Rec.: Wł. ŚPIKOWSKI: Nasz udział we Mszy świętej. P. *Mies. Kośc.* [Poznań]. R. 52: 1937 s. 446.

116. Władca pracy. [Bp A. Laubitz]. *Przew. Katol.* R. 44: 1938 nr 10 s. 144-145.

117. Rec.: Die Väterlesungen des Breviers. Erste Abteilung: Winterteil (Ecclesia orans XIII). Herder 1925. *Mies. Kośc.* [Poznań]. R. 53: 1938 s. 111.

118. Rec.: O. ETTENSPERGER: Das Ministrantenbuch. Fryburg 1937. *Mies. Kośc.* [Poznań]. R. 53: 1938 s. 202.

119. Rec.: *Annales Missiologicae.* Rocznik poświęcony zagadnieniom misjowiedzy. Rok 9. P. 1937. *Mies. Kośc.* [Poznań]. R. 53: 1938 s. 202.

120. Rec.: Myśl katolicka wobec logiki współczesnej. (Studia Gnesnensia XV). P. 1937. *Mies. Kośc.* [Poznań]. R. 53: 1938 s. 202.

121. Rec.: K. KOWALSKI: Katolickie plany reformy społecznej a ustrój rolny w Polsce. [Biblioteczka Akcji Katolickiej Nr 81]. *Mies. Kośc.* [Poznań]. R. 53: 1938 s. 203.

122. Rec.: Fr. KWIATKOWSKI: Wołamy o szkołę katolicką. Kr. 1937. *Mies. Kośc.* [Poznań]. R. 53: 1938 s. 286.

123. Rec.: Pamiętnik Międzynarodowego Kongresu Chrystusa Króla w Poznaniu. P. 1937. *Mies. Kośc.* [Poznań]. R. 53: 1938 s. 286.

124. Rec.: Encyklika J. św. Piusa XI o położeniu Kościoła Katolickiego w Rzeszy Niemieckiej. Tekst niemiecki i przekład polski Ks. Prof. A. SŁOMKOWSKIEGO. (Pism Stolicy Apostolskiej tom 4). Lubl. 1937. *Mies. Kośc.* [Poznań]. R. 53: 1938 s. 286-287.

125. Rec.: J. P. KIRSCH: Die Stationskirchen des Missale Romanum. (Ecclesia orans XIX) Herder 1926. *Mies. Kośc.* [Poznań]. R. 53: 1938 s. 288.

126. Rec.: J. GRUDZIŃSKI: W obronie prawdy. Cieszyn 1937. *Mies. Kośc.* [Poznań]. R. 53: 1938 s. 317.

127. Rec.: *Świat Umarłych.* Pismo poświęcone życiu pozagrobowemu. Caritas. Wil. *Mies. Kośc.* [Poznań]. R. 53: 1938 s. 317.

128. Rec.: Cześć Marii na Śląsku. Sprawozdanie z życia Sodalicji Mariańskich Diecezji Katowickiej z lat 1934-1937. Katowice 1937. *Mies. Kośc.* [Poznań]. R. 53: 1938 s. 317.

129. Rec.: R. MÄDER: Z powrotem do Mszy św. Kr. 1938. *Teol. Prakt.* R. 1: 1939 s. 75.

130. Rec.: O. BENHOFER: Die Heimholung der Welt. Freiburg i. Br. 1939. *Teol. Prakt.* R. 1: 1939 s. 169-170.

131. Śp. Ks. Biskup Antoni Laubitz. *Teol. Prakt.* R. 1: 1939 s. 173-175.

132. Rec.: K. KARŁOWSKI: Podróż do Ziemi Świętej. Potulice 1939. *Teol. Prakt.* R. 1: 1939 s. 267-268.

133. Rec.: A. SZOTOWA: Myśli błog. Jana Ruysbroecka. P. *Teol. Prakt.* R. 1: 1939 s. 270.

134. Annuntio vobis gaudium magnum. *Tęcza.* R. 13: 1934 nr 4 s. 3-8.

II.

BANASZAK M.: Prądzyński Józef. W: *Byli wśród nas.* P. 1978 s. 111-113; KACZMAREK Z.: Prądzyński Józef. W: *Wielkop. słow. biogr.* s. 592-593.

Ks. Marian Banaszak

Prokulski Walenty (1888-1968), jezuita, egzegeta.

Urodził się 4 V 1888 r. w miejsc. Głobikówna (pow. Jasło), był synem Wojciecha i Wiktorii z Jędrzejczyków. Uczęszczał do Gimnazujm w Dębicy, a następnie przebywał w Małym Seminarium w Tarnowie. Do zakonu jezuitów wstąpił 14 VII 1907 r. w Starej Wsi k. Brzozowa. Maturę zdał w Chyrowie w 1912 r. Studia filozoficzne odbył na wydziale zakonnym w Nowym Sączu i Krakowie (1912-1915), a teologiczne na wydziale zakonnym w Czechowicach-Dziedzicach (1915-1918) i Starej Wsi (1918-

1919), święcenia kapłańskie przyjął 5 V 1918 r. w Starej Wsi. W 1921 r. udał się do Papieskiego Instytutu Biblijnego w Rzymie, gdzie przez 3 lata studiował egzegezę Nowego Testamentu, a w r. 1924/25 odbył podróż naukową na Bliski Wschód, Grecji i Małej Azji. Od 1925 r. uczył egzegezy biblijnej na wydziale zakonnym w Krakowie, a od 1926 do 1939 r. w Lublinie. Po wybuchu drugiej wojny światowej zaopiekował się klerykami jezuickimi i po nakazie opuszczenia Lublina zorganizował w październiku 1940 r. studium teologii w Otwocku, od 1941 uczył w Nowym Sączu, w roku szk. 1942/43 w Seminarium Duchownym we Lwowie, 1943/44 w Starej Wsi. W 1945 r. organizował placówki jezuickie we Wrocławiu i rozwijał pracę duszpasterską. W 1947 r. wrócił do pracy dydaktycznej. Wykładał egzegezę Nowego Testamentu w Starej Wsi (1947-1948), Krakowie (1948-1950), Wrocławiu (1950-1951), Warszawie (od 1953). W l. 1960-1961 był wizytatorem jezuitów polskich z ramienia generała zakonu. Zmarł 26 IV 1968 r. w Krakowie.

I.

1. Tłum.: Duszo Chrystusowa, uświęć mnie! Rozmowy poufne duszy z Jezusem Eucharystycznym. Kr. 1918 Wyd. Apost. Modl. 16° s. XVI, 173. — Toż. Wyd. 2. Kr. 1923. Wyd. Ks. Jez. 16° s. 199. — Toż. Wyd. 3. Kr. 1931 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 215. — Toż. Wyd. 4. Kr. 1949 Wyd. Ks. Jez. 16° s. 213.

2. „Mała" droga świętości „Małej świętej". *Wiara i Życie*. R. 5: 1925 s. 203-207.

3. Dla wierzącego wszystko jest możliwe. *Wiara i Życie*. R. 6: 1926 s. 17-19.

4. Rec.: J. CHAINE: L'Epitre de Saint Jacques. Paris 1927. *Prz. Powsz.* R. 45: 1928 t. 180 s. 235-237.

5. Rec.: T. BROMBOSZCZ: Die Einheit des Johannes-Evangeliums. Katowice 1927. *Prz. Powsz.* R. 45: 1928 t. 180 s. 357-359.

6. Rec.: J. SCHMID: Der Epheserbrief des Apostels Paulus. Freiburg 1928. *Prz. Powsz.* R. 45: 1928 t. 180 s. 359-361.

7. Opr. Nowy Testament. T. 1. Cztery Ewangelie oraz Dzieje Apostolskie. Oprac. Władysław SZCZEPAŃSKI i Walenty PROKULSKI. P. 1932 Księg. św. Wojciecha 8° s. XII, 668.

8. Rec.: L. BRANCHEREAU: Rozmyślania dla kapłanów i kleryków. Lw. 1932. *Aten. Kapł.* R. 18: 1932 t. 30 s. 420-421.

9. Rec.: E. DĄBROWSKI: Na szlakach działalności Chrystusa w Palestynie. W. 1932. *Gaz. Kośc.* R. 41: 1934 s. 125-126.

10. Rec.: O. ROLLER: Das Formular der paulinischen Briefe. Stuttgart 1933. *Collect. Theol.* R. 15: 1934 s. 109-112.

11. Rec.: M. HENRI: La vie mystique de Saint Paul. Paris 1932-1933. *Prz. Powsz.* R. 51: 1934 t. 202 s. 104-105.

12. Zmartwychwstanie Chrystusa w Soteriologii św. Pawła. W: *Nasza Myśl Teologiczna*. T. 2. Pamiętnik Drugiego Zjazdu Naukowego w Warszawie w sierpniu 1933 roku. W. 1935 s. 119-134.

13. Oprac.: Nowy Testament w przekładzie O. Jakuba WUJKA T. J. Wyd. nowe przejrzane i objaśnione. Oprac.: W. PROKULSKI, M. MORAWSKI, J. ANDRASZ i L. SEMKOWSKI. Kr. 1936 Wyd. Apost. Modl. 16° s. 759. — Toż. Kr. 1938 Wyd. Apost. Modl. 16° s. 758.

14. Rec.: P. STACH: Podróż naukowa księży do Ziemi świętej zorganizowana przez Polskie Towarzystwo Teologiczne we Lwowie. Lw. 1936. *Prz. Powsz.* R. 54: 1937 t. 214 s. 393-394.

15. Rec.: Psałterz. Nowy przekład tekstu Wulgaty przez ks. Aleksego KLAWKA. Lw. 1938. *Prz. Powsz.* R. 55: 1938 t. 220 s. 384-387.

16. O duchu światowym. Konferencja. *Myśl Rekol.* R. 2: 1938 s. 198-208.

17. Bierzmowanie umierających. *Homo Dei*. R. 16: 1947 s. 49-50.

18. Dzieje Pawła z Tarsu. *Prz. Powsz.* R. 65: 1948 t. 225 s. 128-136.

19. Ptaki „niebieskie" czy „powietrzne". *Prz. Powsz.* R. 65: 1948 t. 226 s. 84-91.

20. Niewyczerpane bogactwa Chrystusowe. *Ruch Biblij.* R. 1: 1948 s. 134-144.

21. Wielkopomne dzieło. W 350-rocznicę wydania Biblii Wujka. *Prz. Powsz.* R. 66: 1949 t. 228 s. 257-274. — Toż. *Życie*. Londyn. R. 4: 1950 nr 1 s. 1-2, nr 3 s. 4-5.

22. Znaczenie imion. *Posł. Serca Jez.* R. 79: 1950 s. 311-315.

23. Hellenizm św. Pawła. *Ruch Biblij.* R. 6: 1953 s. 25-50, Dodatek s. 222-223.

24. Śląska Jerozolima. Wambierzyce. *Posł. Serca Jez.* R. 40: 1956 s. 360-362; R. 41: 1957 s. 22-24, 47-49.

25. Człowiek w Chrystusie. *Homo Dei*. R. 26: 1957 s. 216-231.

26. The Conversion of St. Paul. *Catholic Bibl. Quarterly*. R. 19: 1957 s. 453-473.

27. Nawrócenie św. Pawła. *Spraw. Kat. Uniw. Lubel.* Nr 8: 1958 s. 14-18.
28. Widzenie św. Pawła pod Damaszkiem. *Ruch Biblij.* R. 16: 1963 s. 17-25.
29. O zasadę kolegialności episkopatu w Kościele. *Ruch Biblij.* R. 17: 1964 s. 88-95.
30. Święty Paweł Apostoł Jezusa Chrystusa. *Duszp. Pol. Zagr.* R. 15: 1964 s. 7-22.
31. Św. Piotr Apostoł Chrystusa. *Ruch Biblij.* R. 18: 1965 s. 129-142.
32. Uwagi o artykule Hansa Künga pt. „Sobór jest początkiem". *Homo Dei.* R. 35: 1966 s. 189-191.
33. Oprac.: Biblia. Pismo święte Starego i Nowego Testamentu. Biblia Tysiąclecia. P. 1965 Pallotinum 8° s. 1439. — Toż. Wyd. 2 zmienione. P. 1971 Pallotinum 8° s. 1439. — Toż. Wyd. 3. P. 1980 8° s. 1439. — Toż. Pismo św. Nowego Testamentu. Wyd. 1. P. 1965 Pallotinum 16° — Toż. Wyd. 2 poprawione. P. 1971 Pallotinum 16° s. 1039. — Toż. Wyd. 3 przejrzane. P. 1973 Pallotinum 16° s. 736. — Toż. Wyd. 4. P. 1974 Pallotinum 16° s. 736. PROKULSKI tłumaczył Ewangelie św. Mateusza, Łukasza i Marka.
34. Tłum.: Biblia. Ewangelie i Dzieje Apostolskie. Przekł. z hebr. i greckiego. Kr. 1973 Wyd. Apost. Modl. 16° s. 665.
35. Rkps: Najświętsza Maria Panna w Ewangeliach. Łódź 1957, s. 107. Rkps w ATJKr., sygn. 113.
36. Rkpsy w ATJKr.: Ewangelia według św. Mateusza, sygn. 2845 s. 1-126; Ewangelia według św. Marka, sygn. 2843 s. 1-130; Ewangelia według św. Łukasza, sygn. 2840 s. 1-72, sygn. 2841 s. 1-368; Ewangelia według św. Jana, sygn. 2839 s. 1-291; Dzieje Apostolskie, sygn. 2846 s. 1-70, sygn. 2847 s. 1-204; Święty Paweł, sygn. 2848 s. 1-313, sygn. 2852 s. 1-81; Święty Piotr Apostoł, sygn. 2849 s. 1-46; Objawienie św. Jana, sygn. 2855 s. 1-97; Komentarze do Pisma św., sygn. 2850 s. 1-372; The Blessed Virgin according to the Gospels. Varsaw 1959, sygn. 2861 s. 1-172.

II.

GRZYBEK S.: Śp. ks. Walenty Prokulski SJ. *Ruch Biblij.* R. 21: 1968 s. 297-299; [DRZYMAŁA K.]: Ks. prof. Walenty Prokulski SJ. *Tyg. Powsz.* R. 22: 1968 nr 28 s. 4 [14 VII]; TENŻE: Ks. Walenty Prokulski SJ, wybitny egzegeta Nowego Testamentu. *Ruch Biblij.* R. 22: 1969 s. 94-102; *Spraw. z Czyn. Wyd. i Pos. Nauk. TN KUL* Nr 17: 1969 s. 179. — ATJKr.: Catalogus provinciae Galicianae SJ [1908-1918], provinciae Poloniae SJ [1919-1926], provinciae Poloniae Minoris SJ [1927-1968]; tamże akta personalne.

Ks. Ludwik Grzebień SJ

Pronobis Aleksander (1890-1950), historyk Kościoła.

Urodził się 21 VII 1890 r. w Nowym Zieluniu pod Lidzbarkiem Welskim; rodzicami jego byli Jan i Franciszka Schmeichd. Egzamin dojrzałości złożył w Gimnazjum chełmińskim (1911). Po studiach teologicznych w Seminarium Duchownym w Pelplinie, otrzymał święcenia kapłańskie dnia 18 VII 1915 r. W duszpasterswie pracował na terenie diecezji chełmińskiej w Jastrzębiu, Brodnicy, Szczuce, Chojnicach (1919-1921), a następnie w Chełmnie. W latach 1927-1939 był proboszczem w Mokrem pod Grudziądzem i pełnił obowiązki wizytatora nauki religii w szkołach podstawowych; był członkiem Towarzystwa Naukowego w Toruniu. Został aresztowany 29 X 1939 r. i więziony był w Chełmnie, później w Stutthofie, Sachsenhausen oraz w Dachau (nr obozowy 22517) do chwili oswobodzenia obozu przez wojska amerykańskie 29 IV 1945 r. Wrócił do swej parafii, skąd biskup powołał go na proboszcza parafii św. Krzyża w Tczewie (25 VII 1946); wkrótce został radcą duchownym ad honores i promotorem sprawiedliwości w Biskupim Sądzie Duchownym. Zmarł w Tczewie 31 III 1950 r.

I.

1. Kościół pojezuicki w Grudziądzu. W: *Kościoły i klasztory grudziądzkie.* Grudziądz 1928 s. 43-48.
2. Historia Pomorza. [Grudziądz] 1930 Nakł. własnym autora, Druk. W. Kulerskiego 8° s. 117, nlb. 7.

II.

Diecezja Chełmińska. Zarys historyczno-statystyczny. *Pelplin* 1928 s. 330; STROMSKI Z.: 40 lat chojnickiej „Lutni", *Kaszëbë.* Gdańsk. R. 4: 1960 nr 3 s. 3; JACEWICZ W., WOŚ J.: Martyrologium polskiego duchowieństwa rzymskokatolickie-

go pod okupacją hitlerowską w latach 1939-1945. Z. 2. W. 1977 s. 96; Arch. Diec. Chełm. w Pelplinie: Akta personalne ks. A. P.

Ks. Henryk Mross

Prumbs Antoni (1881-1954), dogmatyk.

Kapłan archidiecezji poznańskiej, urodził się 11 I 1881 w Pętkowie, par. Środa Wlkp., był synem nauczyciela Wojciecha i Marianny z Szyldów. Uczęszczał do gimnazjum w Poznaniu; maturę złożył 13 II 1902 i wstąpił do miejscowego Seminarium Duchownego. Święcenia kapłańskie przyjął 8 X 1905 w Poznaniu i uzyskał pozwolenie na studia specjalistyczne z teologii dogmatycznej. Na Wydziale Teologicznym w Monasterze uzyskał 24 IV 1909 doktorat na podstawie dysertacji o nauce Soboru Trydenckiego na temat istoty łaski uświęcającej. Od 1 V 1909 r. pełnił zastępczo obowiązki wikariusza w Pakosławiu, 1 IX tego samego roku został także zastępczo wikariuszem i mansjonarzem przy kościele farnym w Poznaniu, skąd dokładnie po miesiącu przeszedł na prebendę przy kościele pofranciszkańskim. W 1915 r. złożył w Monasterze egzamin na dyplomowanego nauczyciela języka hebrajskiego i łacińskiego. Wtedy też został powołany na prefekta Konwiktów, Arcybiskupiego i Szołdrskiego, oraz na nauczyciela religii w ówczesnym Gimnazjum Wiktorii Augusty, przemianowanego po odzyskaniu niepodległości na Gimnazjum im. Karola Marcinkowskiego. W 1924 r. został ustanowiony prefektem w Gimnazjum żeńskim im. Dąbrówki. Udzielał się w Sodalicji Mariańskiej uczniów szkół średnich, napisał kilka artykułów w stowarzyszeniowym czasopiśmie. Należał do Koła Księży Prefektów w Poznaniu i był jego skarbnikiem. Od 1927 roku pełnił obowiązki cenzora ksiąg treści religijnej, a od 1930 roku także sędziego prosynodalnego. Z powodu choroby wycofał się 1 IX 1931 z pracy w szkolnictwie, poddał się leczeniu, potem czynił starania o kapelanię w Wągrowcu, ostatecznie został 1 V 1933 r. rektorem kaplicy i kapelanem Domu Misyjnego Zgromadzenia Sióstr Pasterek w Poznaniu. Na szerszym forum działał jako inspektor nauki religi w szkołach powszechnych powiatu szamotulskiego, był także spowiednikiem alumnów w Seminarium Duchownym. Po II wojnie światowej nadal był kapelanem u Sióstr Pasterek, pełnił nadto obowiązki promotora sprawiedliwości, sędziego i egzaminatora prosynodalnego. Abp W. Dymek nadał mu 17 V 1951 r. godność honorowego radcy duchownego. Zmarł 1 VII 1954 r. w Poznaniu.

Przez swoją dysertację wciągnął się w zagadnienia nauki Soboru Trydenckiego. Interesował się tym soborem przez całe życie, w 1929 r. odbył podróż naukową do bibliotek zagranicznych, by zbierać dalsze materiały do dziejów Tridentinum, nie opublikował jednak żadnej pracy monograficznej. Po II wojnie światowej pracował nad podręcznikiem teologii fundamentalnej, ale go nie ukończył.

I.

1. Die Stellung des Trienter Konzils zu der Frage nach dem Wesen der heiligmachenden Gnade. Paderborn 1909 Schöningh 8° s. 82.

2. Sobór trydencki a istota łaski uświęcającej. *Mies. Kośc. „Unitas"*. T. 4: 1910 s. 14-25, 159-165.

3. Uwagi krytyczne o lekcji religii na tle koncentracji historycznej. W: *Pamiętnik kursu katechetycznego*. P. 1929 s. 63-79.

4. Rec.: H. J. DU PLESSIS: Coraż wyżej. Bohaterskie życie Jana du Plessis, komendanta sterowca „Dixmunde" 1892-1923. *Cześć Maryi*. R. 10: 1931 nr 4 s. 67.

5. Twoja gromnica. *Cześć Maryi*. R. 10: 1932 nr 6 s. 99.

6. Na dzień uroczystego przyjęcia So-

dalisek. Cześć Maryi. R. 10: 1932 nr 9 s. 150-152.
7. Rec.: Moje nawrócenie. Lw. 1931. Cześć Maryi. R. 11: 1933 nr 7 s. 152.
8. Koedukacja a światopogląd katolicki. P. 1936 Nakł. Naczel. Inst. Akcji Katol. 8° s. 19, nlb. 1. Biblioteczka Akcji Katolickiej. Nr 25.
9. W sprawie koedukacji w szkołach powszechnych. Biul. Zw. Kapł. „Unitas". R. 2: 1936 nr 1 s. 14-16.
10. Szczepana Jeleńskiego „Światła tajemnic" — pomocą szkolną. Tęcza. R. 12: 1938 nr 5 s. 72-73.
11. Czterowiekowy jubileusz Soboru Trydenckiego. Wiad. Duszp. R. 2: 1946 nr 3 s. 12-16; nr 4 s. 14-18; nr 6 s. 12-18; nr 7 s. 9-14.
12. Eucharystia jako sakrament na Soborze Trydenckim. Wiad. Duszp. R. 3: 1947 s. 137-145.
13. Dogmatyczne naświetlenie kultu Niepokalanego Serca Marii. Wiad. Duszp. R. 3: 1947 s. 181-185.
14. Geneza i treść dekretu Soboru Trydenckiego de Sacrificio Missae. Wiad. Duszp. R. 3: 1947 s. 397-400.
15. Zasadnicza treść dekretu trydenckiego de Sacrificio Missae. Wiad. Duszp. R. 3: 1947 s. 444-448.
16. Tłum.: MÜLLER Johann Baptista: Mały ceremoniał dla kleryków i kapłanów. Ponownie wydał Johann Baptista Umberg. Tłum... P. 1949 Wyd. Seminarium Zagranicznego 16° s. 442.
17. Sobór Trydencki pod znakiem Dobrego Pasterza. Wiad. Duszp. R. 5: 1949 s. 190-193, 255-257.
18. Rec.: M. SOPOĆKO: Poznajmy Boga w Jego Miłosierdziu. P. 1949. Mies. Kośc. Archid. Pozn. R. 5: 1950 s. 90-91.
19. Rec.: J. TYSZKIEWICZ: O częstej i codziennej Komunii św. P. 1949. Mies. Kośc. Archid. Pozn. R. 5: 1950 s. 91-92.
20. Apostołka Dobrego Pasterza. Głos Katol. R. 7: 1951 nr 21 s. 165.

II.

Kośc. Dz. Urzęd. R. 24: 1909 s. 27, 44, 50; Mies. Kośc. [Poznań]. R. 42: 1927 s. 40; R. 45: 1930 s. 134; R. 46: 1931 s. 114; R. 48: 1933 s. 50, 72; Mies. Kośc. Archid. Pozn. R. 8: 1957 s. 353-354 [nekrolog]; Wiad. dla Duchow. R. 8: 1921 s. 22; Arch. Archid. w Poznaniu, KA 16048.

Ks. Marian Banaszak

Prysak Jan (1911-1959), liturgista.

Był synem Jana i Weroniki z d. Bronikowska. Urodził się 3 II 1911 r. w Sayreville, N.J. (USA), gdzie jego ojciec był robotnikiem-emigrantem. Po I wojnie światowej matka powróciła z Janem i trojgiem rodzeństwa do Polski zamieszkała w Gosprzydowej k. Brzeska. W 1930 r. Jan zdał maturę w Tarnowie i wstąpił tamże do Seminarium Duchownego. Od 1933 r. studiował teologię w Innsbrucku, gdzie uzyskał doktorat z teologii na podstawie pracy: „Hosius im Dienste Sigismund I und dessen Reich". Święcenia kapłańskie przyjął w 1935 r. Po powrocie w 1938 r. do diecezji pracował jako wikariusz w Starym Wiśniczu, a od 1940 w Limanowej. Tutaj w lecie 1942 został aresztowany przez gestapo i więziony w Nowym Sączu; do pracy w Limanowej powrócił po trzech miesiącach. Pod koniec okupacji został przeniesiony do Lubziny, skąd szczególną troską otaczał robotników i więźniów w obozie koncentracyjnym w Pustkowie.

Po wojnie został przeniesiony do Tarnowa, gdzie był katechetą w III Gimnazjum im. Adama Mickiewicza (1945-1950), a następnie w I Gimnazjum im. K. Brodzińskiego. Był też wychowawcą w internacie św. Józefa i profesorem łaciny w Małym Seminarium. W 1953 r. objął wykłady liturgiki w Wyższym Seminarium Duchownym. Pozostawił w rękopisie kilka tomów swoich wykładów z tego przedmiotu. Pod koniec życia nękała go dolegliwa choroba nerek. Zmarł 11 V 1959 r. Spoczął na cmentarzu w Gosprzydowej.

I.

1. Rec.: J. BOCHENEK: W naszym domu. Tarnów 1946. Wiad. Duszp. R. 2: 1946 nr 10 s. 30.
2. „...Ut digne et competenter annuntiem Evangelium". Curr. R. 91: 1947 s. 25-30.
3. Rec.: Q. S. F. TERTULIAN: Apologe-

tyk. Tłum. z łac., wstęp i objaśnienia J. SAJDAK P. 1947. Curr. R. 91: 1947 s. 186-187.

4. Rec.: CALIŃSKI J.: Kościół Katolicki w Polsce. (Rys historyczny). P. 1947. Curr. R. 91: 1947 s. 190-191.

5. „Domine volumus Jesum videre" (J 12, 21). Curr. R. 91: 1947 s. 478-481.

6. Rec.: JAKIEL St.: Modlitewnik [Mszalik]. Przemyśl 1947. Curr. R. 91: 1947 s. 568-569.

7. Rec.: BOCHENEK J.: Na ołtarzu. Rozważania eucharystyczne. Tarnów 1948. Curr. R. 99: 1949 s. 101-102.

8. Rec.: Biblioteka Szkoły Chrystusowej nr 1. Przyjaźń chrześcijańska. Kielce 1948. Curr. R. 99: 1949 s. 102-103.

9. Rec.: S. M. RENATA: „Vivere cum Ecclesia". Kr. 1948 Cz. 1 Adwent i Cz. 2 Boże Narodzenie. Curr. R. 99: 1949 s. 103-104.

10. Canon Missae. — Curr. R. 109: 1950 s. 633-640.

II.

REGNER I.: Śp. ks. Jan Prysak. Wspomnienie w rocznicę śmierci. Curr. R. 111: 1961 s. 109-114; NOWAK A.: Bibliografia prac profesorów Seminarium Duchownego w Tarnowie. T. 2. Tarnów 1966 s. 179-180. Msznps.

Ks. Adam Nowak

Przedpełski Marceli, krypt.: Ks. M. P., Ks. P. (1871-1947), historyk diecezji.

Urodził się 9 VI 1871 r. we wsi Przedpełce koło Płocka. Po ukończeniu Gimnazjum w Płocku wstąpił w 1889 r. do miejscowego Seminarium Duchownego gdzie w 1894 r. otrzymał święcenia kapłańskie. W latach 1894-1902 był wikariuszem w Kadzidle, zaś w 1902-1917 proboszczem w Orszymowie. W 1917 przeniósł się na probostwo do Klukowa, gdzie pracował do końca życia. W czasie drugiej wojny światowej pełnił obowiązki dziekana nasielskiego, po wojnie był wicedziekanem. Opisał historię parafii Orszymowo i Klukowo. W Klukowie prowadził przez 30 lat bardzo szczegółową kronikę parafialną. W 1933 r. odznaczony był honorową kanonią kapituły pułtuskiej. Zmarł 17 III 1947 r. w Klukowie i tam został pochowany.

I.

1. Z okolic Orszymowa. Mazur. R. 1: 1906 nr 7 s. 76.

2. Z Orszymowa. Mazur. R. 1: 1906 nr 11 s. 121.

3. O Stowarzyszeniu Robotników Chrześcijańskich w Orszymowie. Mazur. R. 4: 1909 nr 12 s. 98.

4. Z niedawnej przeszłości. Mazur. R. 4: 1909 nr 20 s. 159-160.

5. Z wrażeń Dobrzejewickich. Mazur. R. 4: 1909 nr 33 s. 307.

6. Kompania orszymowska na Jasnej Górze. Mazur. R. 4: 1909 nr 38 s. 366-367.

7. Głos kapłana o adres dziękczynny do Ojca Świętego. Mazur. R. 5: 1910 nr 8 s. 87.

8. Zawsze to samo. Mazur. R. 5: 1910 nr 42 s. 603-604.

9. Z parafii orszymowskiej. Mazur. R. 6: 1911 nr 9 s. 134.

10. Przebieg wykładów rolniczych w Orszymowie. Mazur. R. 6: 1911 nr 10 s. 151.

11. Opis kościoła i parafii Orszymowo. Mies. Past. Płoc. R. 11: 1916 nr 2 s. 58-63; nr 3 s. 80-86; nr 4 s. 118-129.

12. Parafia Klukowo podczas okupacji niemieckiej 1915-1918. Mies. Past. Płoc. R. 17: 1922 nr 5 s. 88-90; nr 6 s. 108-111; nr 7 s. 126-132.

13. Parafia Klukowo podczas okupacji bolszewickiej 1920. Mies. Past. Płoc. R. 19: 1924 nr 3 s. 65-67; nr 4 s. 87-90.

14. Pielgrzymka do Częstochowy. Mies. Past. Płoc. R. 20: 1925 nr 10 s. 394-395.

15. Próbny opis starych ksiąg metrycznych w Klukowie. Mies. Past. Płoc. R. 21: 1926 nr 4 s. 150-153; nr 10 s. 379-383; nr 11 s. 421-424.

16. Opis parafii Klukowo. Mies. Past. Płoc. R. 23: 1928 nr 8 s. 242-247; nr 9 s. 276-280; nr 10 s. 304-309.

17. „Wyzwolenie" w powiecie pułtuskim w gminie Gołębie w latach 1904-1935. Głos Mazow. R. 3: 1935 nr 226 s. 2; nr 227 s. 2; nr 228 s. 2; nr 229 s. 2; nr 230 s. 2; nr 231 s. 2; nr 232 s. 2; nr 233 s. 2; nr 234 s. 2; nr 235 s. 2.

18. Ruch socjalistyczny w latach 1918-1936 w gminie Gołębie pow. pułtuskim.

Głos Mazow. R. 4: 1936 nr 105 s. 2; nr 106 s. 2; nr 107 s. 2; nr 108 s. 2; nr 109 s. 2; nr 110 s. 2; nr 111 s. 2; nr 112 s. 2; nr 113 s. 2; nr 114 s. 2.

II.

Śp. ks. kan. Marceli Przedpełski. *Mies. Past. Płoc.* R. 36: 1947 nr 3/4 s. 134-135.

Ks. Michał Grzybowski

Przeździecki Henryk (1873-1939), biskup podlaski, kanonista, propagator unii kościelnej.

Urodził się 17 II 1873 r. w Warszawie, syn Edwarda i Anastazji z Korytowskich. Gimnazjum i Seminarium Duchowne ukończył w Warszawie. Święcenia kapłańskie przyjął 12 XII 1895 r. Studia teologiczne kontynuował w Akademii Duchownej w Petersburgu (1901). Pełnił obwiązki wikariusza w warszawskich parafiach na Woli i Św. Trójcy; następnie był profesorem Seminarium Duchownego. W 1910 r. został proboszczem nowo utworzonej parafii św. Józefa w Łodzi, gdzie zorganizował szkoły zawodowe i ochronkę oraz wydawał tygodnik „Przewodnik Katolicki". W 1914 r. został dziekanem łódzkim, a po wybuchu wojny administratorem apostolskim okupowanej przez Niemców części archidiecezji warszawskiej i włocławskiej. Pod koniec wojny był łącznikiem między Polską a Rzymem. W 1917 r. został biskupem ordynariuszem diec. podlaskiej, konsekrowany 17 XI 1918 r. W Janowie Podlaskim założył Seminarium Duchowne oraz Gimnazjum Biskupie w Siedlcach. W 1923 r. odbył synod diecezjalny. Współpracował w zawarciu Konkordatu ze Stolicą Apostolską. Jako konsultor Kongregacji Kościoła Wschodniego wiele uwagi poświęcał sprawom zjednoczenia Kościołów. Zmarł 9 V 1939 r. w parafii Ortel podczas wizytacji pasterskiej.

I.

1. Red.: *Podręczna encyklopedia kościelna.* T. 1/2 — 33/34: 1904-1914. Tamże liczne artykuły.

2. Aleksandria. Kościół i patriarchat. W: *Podr. enc. kośc.* T. 1/2 s. 127-130.

3. Casus reservati. W: *Podr. enc. kośc.* T. 5/6 s. 335-336.

4. Cenzury kościelne. W: *Podr. enc. kośc.* T. 5/6 s. 368-371.

5. Dunin ze Skrzynna Marcin. W: *Podr. enc. kośc. T.* 9/10 s. 184-187.

6. Dziekani w Polsce. W: *Podr. enc. kośc.* T. 9/10 s. 265-267.

7. Herezja. W: *Podr. enc. kośc.* T. 15/16 s. 164-167.

8. Inkwizycja. W: *Podr. enc. kośc.* T. 17/18 s. 123-138.

9. Wyd.: Synodus dioecesana Podlachiensis... A. D. 1923 celebrata. Siedlce 1923 8° s. 457.

10. De obstaculis unionis. W: *Acta IV Conventus Velehradensis anno 1924.* Olomucii 1925 s. 200-203.

11. De statu conaminum in Republica Poloniae, unitatem Ecclesiae promoventium. W: *Acta V Conventus Velehradensis anno 1927.* Olomucii 1927 s. 179-188.

12. O stanie pracy unionistycznej w Polsce. *Gaz. Kośc.* R. 34: 357-358, 369-372.

13. Listy pasterskie i przemówienia 1918-1928. Siedlce-P. 1928 8° s. 425.

14. Relatio de labore unionistico in Polonia. W: *Acta Conventus Pragensis pro studiis orientalibus anno 1929 celebrati.* Olomucii 1930 s. 215-217.

15. O pracy unijnej w Polsce. List pasterski... W. 1932 Nakł. Pol. Katol. Agencji Pras. 8° s. 38. — Toż w jęz. franc.: L'Oeuvre de l'union en Pologne. Varsovie 1932 8° s. 38.

II.

ŁOZA S.: Czy wiesz kto to jest? W. 1938 s. 598; Zgon śp. księdza biskupa Henryka Przeździeckiego. *Prz. Katol.* R. 77: 1939 s. 322.

Ks. Ludwik Grzebień SJ

Przezdziecki Józef Pius, pseud.: Bogdan, Sigismundus i inne, (1865-1942), gen. zakonu paulinów, założyciel stowarzyszeń świeckich, autor ascetyczny i społeczny.

Urodził się w Krzepicach k. Częstochowy 19 III 1865 r. Teologię studiował w Seminarium Duchownym we Włocławku (1882-1886) oraz w Akademii Teologicznej w Petersburgu (1886-1889). Święcenia kapłańskie przyjął 22 V 1890 r. Był profesorem w Seminarium włocławskim, a w 1892 r. wstąpił do zakonu paulinów. Należał do grona obserwantów reguły, cieszył się opinią dobrego kaznodziei i był znany z prac społecznych. W 1901 r. przy współpracy Glicerii E. Witkowskiej założył świeckie stowarzyszenie „Zjednoczenie Pań o działalności katolickiej p.w. M. B. Częstochowskiej", które w Częstochowie i całym kraju odegrały dużą rolę na polu pedagogicznym, literackim i kościelno-doktrynalnym. Działalność powyższa sprawiła, że stał się on przedmiotem ataków władz carskich, które spowodowały jego usunięcie z klasztoru w latach: 1895, 1902 i 1912. Przebywał w Rosji, Francji i Włoszech rozwijając wszędzie dużą działalność polonijną. W 1914 r. wrócił do kraju i objął obowiązki magistra nowicjatu oraz przeora domu krakowskiego (1914-1920). W 1918 r. założył „Stowarzyszenie Sług Katolickich p.w. św. Julii", stawiające za cel duchową opiekę nad służącymi. Należał do Komitetu wykupu kościoła św. Agnieszki od Żydów. Od 1920 r. przebywał na Jasnej Górze, był rewidentem Konstytucji zakonu, oraz w l. 1931-1942 generałem zakonu. Kładł duży nacisk na gruntowną formację młodych paulinów. Zbudował gmach liceum w Krakowie, doprowadził do odrodzenia paulinów na Węgrzech i we Włoszech. W Częstochowie czynnie współpracował w pracach różnych stowarzyszeń katolickich, rozwinął duszpasterstwo polonijne na Jasnej Górze, propagował kult Serca Jezusa, który chciał narzucić zakonowi jako jego specyfikę. Był wizytatorem diecezjalnym licznych zgromadzeń, spowiednikiem i rekolekcjonistą. Przyczynił się do modernizacji Jasnej Góry poprzez nowe budowle socjalne, m. in.: hotelu, spowiednicy i biblioteki. Był autorem licznych anonimowych artykułów, głównie w „Myśli Katolickiej", wydawanej w kręgu „Zjednoczenia Pań".

I.

1. Petitio ad Beatissimum Patrem directa a sacerdote regulari Pio Przeździecki a monasterio Claromontano Częstochoviensi dioecesis Wladislaviensis in Polonia Russiae subiecta. Distincta expositio causae euisdem sacerdotis una cum descriptione status vitae regularis in Monasterio Claromontano ad cognoscendam causam ipsius per quam necessaria. Romae Typis S. C. de Propaganda Fide 1904 s. 32, 4°. Egz. Archiwum na Jasnej Górze [=AJG] 2556 s. 75-110.

2. Jasna Góra. Ruch pątniczy i uroczystości. *Kron. Diec. Kuj.-Kal.* R. 1924 s. 607-615.

3. Z Jasnej Góry. *Prz. Katol.* R. 4: 1925 s. 88-89, 139-140, 155, 172-173, 184-185, 204-205, 328-330.

4. Święty Stanisław Kostka patronem Polski. W: *Na pamiątkę 200-nej rocznicy kanonizacji św. Stanisława Kostki.* W. 1926 s. 30-32.

5. Na podbój dusz. *Niedziela.* R. 1929 s. 1-3.

6. Nowa pieśń do Matki Boskiej Częstochowskiej. Częstochowa 1929 Druk. E. D. Wilkoszewskiego 8° k. 1 nlb.

7. Ze wspomnień przedrewolucyjnej Rosji. *Goniec Częstoch.* R. 1929 nr 159. — Toż w osob. odb. Częstochowa 1929 druk. F. D. Wilkoszewskiego 16° s. 36.

8. Odezwa z Jasnej Góry. *Wiad. Diec. Częst.* R. 1932 s. 37-38. — Toż pod tyt.: Z Jasnej Góry. W Pięćset pięćdziesiątą rocznicę sprowadzenia na Jasną Górę cudownego obrazu Matki Bożej. *Głos Karm.* R. 1932 s. 261-263. — Toż. *Currenda.* R. 1932 s. 52-53. — Toż. *Kron. Diec. Podl.* R. 1932 s. 248-250. — Toż. *Kron. Diec. Sand.* R. 1932 s. 187-189. — Toż. *Kron. Diec. Włocł.* R. 1932 s. 213-214. — Toż. *Kiel. Prz. Diec.* R. 1932 s. 189-191. — Toż. *Mies. Arch. Gnieźn.-Pozn.* R. 1932 s. 56-57. — Toż. *Niedziela.* R. 7: 1932 nr 23 s. 272-273. — Toż. *Wiad. Arch. Warsz.* R. 1932 s. 290-292. — Toż. *Wiad. Arch. Wileń.* R. 1932 s. 170-171. — Toż. *Wiad. Diec. Łódz.* R. 1932 s. 90-92. — Toż. Częstochowa 1932 F. D. Wilkoszewski 2° k. nlb. 1, il.

9. Odezwa z Jasnej Góry do duchowieństwa polskiego oraz organizacji religijnych i narodowych. *Mies. Kośc. Arch. Gnieźn.-Pozn.* 1933 s. 61-62. — Toż. *Piński Prz. Diec.* R. 1933 s. 25-26. — Toż. *Wiad. Diec. Chełm.* R 1933. s. 607-609.

10. Uroczystości na Jasnej Górze ku czci Sobieskiego i królowej Jadwigi. *Kiel. Prz. Diec.* R. 1933 s. 220-221. — Toż. *Mies. Past. Płoc.* R. 1933 s. 366-367. — Toż. *Piński Prz. Diec.* R. 1933 s. 25.

11. Kazanie z okazji Wszechrzepolskiego Zjazdu członkiń Akcji Katolickiej, wygłoszone na Jasnej Górze w dniu 26 września 1936 r. Częstochowa 1936 Druk. T. Nagłowski 8° k. nlb. 2.

12. List Częstochowian do gen. Franco. *Niedziela.* R. 1936 s. 487.

13. Konferencja [o Bożym Sercu]. W: *Pamiętnik ósmego zjazdu* [Związku Zakładów Teologicznych]. Kr, 1937 s. 15-21.

14. Wydawnictwo OO. Paulinów [w spr. kultu Serca Bożego]. *Wiad. Diec. Łódz.* R. 1939 s. 315.

15 Z Jasnej Góry. *Niedziela.* R. 1939 s. 384-385.

16. Dwudziesty drugi tom Akt Prowincji. 1864-1942. Mps AJG.

II.

Gwałty moskiewskie. *Prz. Kośc.* R. 17: 1895 s. 216-218; Zakłady dobroczynne w Częstochowie. *Pątnik.* R. 1903 s. 71-73; Emanuel od św. Józefa [Sierszeniewicz]: Kilka słów prawdy w obronie prastarego zakonu OO. Paulinów na Jasnej Górze w Częstochowie. Kr. 1911; Protokół Zjazdu Wychowanków b. Akademji Duchownej w Petersburgu, odbytego w Wilnie w dniach 18 i 19 czerwca 1929 r. [W.] 1929; KUBICKI P.: Bojownicy kapłani za sprawę Kościoła i Ojczyzny w latach 1861-1915, Sandomierz 1933 s. 473-483; ZEMBRZUSKI M.: Przeździecki Pius. *Feher Barat* [Budapest]. R. 5: 1942 nr 4 s. 47-49; SMEREKA W.: Ewangelia w dziele poświęcenia się N. Sercu Jezusa i N. Sercu Marii. *Wiad. Duszp.* R. 1946 nr 9 s. 8-13; GÓRSKI K.: Polscy integryści. Nieznana karta dziejów katolicyzmu polskiego. *Znak.* R. 32: 1980 nr 311-312 s. 728. — Rękopisy w Arch. Jasnej Góry: Personalia, 1874-1940, sygn. 2376, 2377; Akta Julitek, 1922-1926, sygn. 2201 s. 1-28; Bractwa, 1931, sygn. 1081; Arch. na Skałce: Kronika domu skałecznego, 1904-1934, sygn. 156 s. 190 i n.

Ks. Janusz Zbudniewek ZP

Przybylski Bernard Ludwik (1907-1979), dominikanin, mariolog, redaktor.

Urodzony 16 VIII 1907 r. w Chabsku k. Mogilna. Naukę rozpoczął w Mogilnie, następnie w l. 1920-1927 uczęszczał do Klasycznego Gimnazjum w Trzemesznie. Maturę uzyskał w 1927 r. i wstąpił do Seminarium Duchownego Archidiecezji Gnieźnieńskiej i Poznańskiej. W czasie I roku studiów w Seminarium dojrzało jego powołanie zakonne. Za radą ks. A. Żychlińskiego, ówczesnego rektora Seminarium, wybrał Zakon Kaznodziejski. Po rocznym nowicjacie i studiach filozofii w Kolegium Filozoficzno-Teologicznym Dominikanów we Lwowie, w 1931 r. został skierowany na studia teologiczne w Międzynarodowym Instytucie Dominikańskim „Angelikum" w Rzymie. 16 VII 1933 r. otrzymał święcenia kapłańskie, studia ukończył w 1935 r. otrzymując tytuł lektora, (zakonny tytuł naukowy), a w 1936 po opublikowaniu rozprawy o mariologii św. Ireneusza otrzymał na tej samej uczelni tytuł doktora teologii. Do kraju powrócił w 1935 r. i został mianowany wykładowcą w zakonnym Studium we Lwowie. Wykładał eklezjologię. Od sierpnia 1936 do końca 1938 roku był redaktorem wydawanego we Lwowie przez dominikanów miesięcznika „Szkoła Chrystusowa". Pracę naukową łączył z działalnością duszpasterską. Był kapelanem Stowarzyszenia Katolickiej Młodzieży Akademickiej „Odrodzenie". W 1937 r. z inicjatywy ks. kard. Augusta Hlonda otrzymał zadanie zorganizowania ośrodka duszpasterstwa akademickiego w Poznaniu. Rozwinął aktywną działalność duszpasterską w tamtejszym środowisku uniwersyteckim, a jednocześnie organizował bazę materialną tegoż ośrodka mając duży udział w budowie nowego kościoła i klasztoru dominikanów w Poznaniu. Wojna przerwała pracę. W grudniu 1939 r. został wywieziony przez Gestapo do obozu przejściowego

w Kazimierzu Biskupim, skąd udało mu się zbiec w kwietniu następnego roku. Do 1942 r. ukrywał się na terenie woj. poznańskiego. Prawdopodobnie w tym okresie nawiązał kontakt z konspiracyjną organizacją niepodległościową „Ojczyzna" z którą po przybyciu w 1942 r. do Warszawy był mocno związany. Działał w konspiracji pod pseudonimem o. Wacław. W okresie powstania warszawskiego był przeorem klasztoru Dominikanów na Służewie i miał praktycznie bardzo ograniczony kontakt z walczącą stolicą. Po wyzwoleniu powrócił do Poznania i od nowa podjął pracę w duszpasterstwie akademickim. W tym celu zorganizował „Caritas Academica". W 1946 r. został wybrany prowincjałem polskiej prowincji Dominikanów. Ukończywszy czteroletnią kadencję, do 1951 r. pełnił funkcję wychowawcy kleryków.

Był teologiem, który włączając się w nurt życia Kościoła czerpał z niego inspirację do pracy naukowej. Umiał dostatecznie wcześnie dostrzec i należycie ocenić wartość nowych kierunków teologii i twórczo rozwijać te, które w danym momencie miały największe znaczenie dla Kościoła. Stąd jego zainteresowania teologiczne ewoluują od eksklezjologii przez mariologię do pneumatologii. Ciągła aktualizacja zainteresowań oraz potrzeba szybkiej prezentacji nowych ujęć zagadnień teologicznych powodowała, że jego dorobek składa się głównie z referatów, wykładów, odczytów i artykułów publikowanych w czasopismach teologicznych. Nie wydał żadnej własnej pozycji książkowej, poza tezą doktorską, był natomiast redaktorem cenionych publikacji zbiorowych. Wielką wagę przywiązywał do zagadnień informacji i dokumentacji w teologii oraz do badań interdyscyplinarnych. W 1957 r. zorganizował Instytut Tomistyczny, którym kierował do końca życia. Instytut został pomyślany jako ośrodek informacji i dokumentacji rejestrujący wszystkie ważniejsze osiągnięcia teologiczne na świecie, a ponadto jako ośrodek studiów podejmujący badanie tych zagadnień, które mają istotne znaczenie dla Kościoła w Polsce. I tak Instytut, z inicjatywy o. Przybylskiego, podjął wspólnie z Katedrą Socjologii Rodziny KUL-u badania nad sytuacją rodziny w Polsce. Wyniki opublikowano w latach 1976-1978 w „Rocznikach Nauk Społecznych KUL". Druga dziedzina badań zainicjowana i kontynuowana dalej po jego śmierci, to historia polskiej teologii średniowiecznej, a zwłaszcza opracowanie i wydanie nie publikowanych dzieł teologów polskiego średniowiecza oraz badania nad religijnością w Polsce w XIX wieku.

O. Przybylski pragnął zawsze służyć bezpośrednio swoją wiedzą i doświadczeniem Kościołowi w Polsce. Pracował w wielu Komisjach Episkopatu Polski, był bliskim współpracownikiem ks. kard. Stefana Wyszyńskiego. Był członkiem Komisji Episkopatu do spraw Nauki Katolickiej, Maryjnej. Do spraw Realizacji Soboru Wat. II, współpracował z innymi, zwłaszcza z Komisją Duszpasterstwa i Katechizacji. W 1959 r. przygotował program IV i V roku Wielkiej Nowenny Narodu przed Millenium na temat odnowy małżeństwa i rodziny. Uczestniczył w IV sesji ostatniego Soboru. Jakkolwiek nie występował oficjalnie jako ekspert, to jednak bardzo poważnie, jak to ujawnił kard. Wyszyński na pogrzebie o. Przybylskiego, przyczynił się do opracowania VIII rozdziału Konstytucji Dogmatycznej o Kościele. Mocno obstawał również za tym, aby rozdział o Matce Bożej został włączony jako integralna część KK. Ponadto jego zasługą było opracowanie argumentacji teologicznej, na pod-

stawie której Episkopat Polski wystąpił o nadanie Maryi tytułu Matki Kościoła. Specjalną rolę odegrał w dziele wprowadzenia reformy soborowej w życie Kościoła w Polsce. Pragnął, aby nauka Soboru została dobrze zrozumiana i realizowana w swych najgłębszych treściach. Na temat ostatniego Soboru wygłosił wiele wykładów i referatów, opublikował także kilka artykułów. Jako członek Komisji Episkopatu do spraw Realizacji II Soboru Watykańskiego opracował tzw. „Katechizm soborowy" będący całościowym wykładem nauki Soboru. Duży wkład wniósł w prace związane z reformą programów nauczania w Seminariach Duchownych i Instytutach zakonnych. Przeprowadził z ramienia Prymasa Polski wiele wizytacji zakonów męskich i żeńskich. Był współtwórcą Prymasowskiego Studium Życia Wewnętrznego i jego długoletnim wykładowcą. Był także współorganizatorem i prezesem Polskiego Studium Mariologicznego. Mariologią interesował się szczególnie. Organizował krajowe kongresy mariologiczne. Ostatnim dziełem o. Przybylskiego była organizacja polskiej sekcji na VIII Międzynarodowym Kongresie Maryjno-Mariologicznym, który odbył się w dniach 3—14 X 1979 r. w Saragossie. Przewodniczył na nim polskiej sekcji Mariologicznej. Zmarł w czasie trwania Kongresu 10 X 1979 r. w Calatayud. Na dorobek naukowy o. Przybylskiego składają się głównie artykuły drukowane w czasopismach teologicznych. Publikować zaczął późno. Niemal wszystkie jego artykuły powstały w latach 1957-1979. Przed wojną ukazała się tylko praca doktorska: „De Mariologia Sancti Irenaei Lugdunensis".

I.

1. Rec.: P. ARRGHINI: I Dodici (Apostoli). Torino 1935. *Szk. Chryst.* T. 12: 1936 nr 4 s. 252.

2. De Mariologia Sancti Irenaei Lugdunensis. Romae 1937 Angelicum 4° s. 116, nlb. 4.

3. Rec.: A. BIELENIN: Życie mistyczne w Pieśni nad Pieśniami. Kr. 1937. *Szk. Chryst.* T. 15: 1937 nr 11 s. 286-287.

4. Życzenie Przew. O. Prowincjała OO. Dominikanów w Polsce dla Redakcji „Róży Duchownej". *Róża Duch.* R. 49: 1947 nr 1-4 s. 2.

5. Sprawozdanie z Kongresu Zakonnego Rzym 26/XI-8/XII 1950. Odb. powiel. 4° s. 77.

6. Jak ożywić kult Maryjny. *Homo Dei.* R. 26: 1957 nr 1 s. 78-88.

7. Kapłaństwo wiernych. Szkic bibliograficzny. *Aten. Kapł.* T. 55: 1957 z. 3 s. 336-353.

8. Kronika. *Aten. Kapł.* T. 55: 1957 z. 2 s. 303-310; T. 56: 1958 z. 1 s. 134-141; T. 57: 1958 z. 2 s. 305-315.

9. Pius XII uczy. *Aten. Kapł.:* Wartość życia ludzkiego. T. 55: 1957 z. 2 s. 232-238; Wierność. T. 55: 1957 z. 3 s. 434-440; O religijno-moralnej formacji młodzieży. T. 57: 1958 z. 2 s. 236-247.

10. La Lologne Mariale. Nicolet [Québec 1959] Centre Mariale Canadien 8° s. 27, nlb. 2.

11. Études mariales en Pologne. *Marianum.* R. 21: 1959 z. 3-4 s. 231-252. Toż w osob. odb. Roma 1959 8° s. 27, nlb. 4.

12. Kapłaństwo Chrystusa. *Aten. Kapł.* T. 58: 1959 z. 1 s. 42-62.

13. Teologia zawsze żywa. *Homo Dei.* R. 28: 1959 nr 4 s. 491-494.

14. Współczesne zagadnienia w mariologii. *Ruch Biblij.* R. 12: 1959 z. 1 s. 29-51.

15. Zalety i braki kultu maryjnego w katolicyzmie polskim. *Homo Dei.* R. 28: 1959 nr 5 s. 696-703.

16. Boże Macierzyństwo Najśw. Maryi Panny. *Aten. Kapł.* T. 60: 1960 z. 3 s. 450-451.

17. Czytania na październik (z zakresu etyki życia małżeńskiego). *Bibl. Kazn.* T. 65: 1960 nr 3 s. 221-222 i 231-267.

18. Królewskość Matki Bożej. *Aten. Kapł.* T. 60: 1960 z. 3 s. 364-375. Toż samo w tłum. franc. *Eph. Mar.* R. 11: 1961 s. 267-280.

19. Podstawowa literatura na temat Królewskości Najśw. Maryi Panny. *Aten. Kapł.* T. 60: 1960 z. 3 s. 461-472.

20. Pozycja Matki Bożej w Kościele. *Ruch Biblij.* R. 13: 1960 nr 1 s. 47-62.

21. Wiara ludu w prawdy maryjne. *Homo Dei.* R. 29: 1960 nr 3 s. 358-365.

22. Z rzymskiego zjazdu cenzorów kościelnych. *Homo Dei*. R. 29: 1960 nr 3 s. 454-457.

23. Rec.: R. KOSTECKI: Boże Macierzyństwo Najśw. Maryi Panny. Londyn 1958. *Aten. Kapł.* T. 60: 1960 z. 3 s. 450-451.

24. Rec.: N. GARCIA GARCÉS: Titulos y grandezas de Maria o explicatión teológio — popular de los misterios y prerogativas de la celestiae Senora. 3 ed. Madrid 1959. *Aten. Kapł.* T. 60: 1960 z. 3 s. 447-450.

25. Awans młodych hasłem naszych czasów. *Homo Dei*. R. 30: 1961 nr 4 s. 360-361.

26. Bóg przemawiał i przemawia do ludzi. *Bibl. Kazn.* T. 66: 1961 nr 5-6 s. 305-308.

27. Bóg wszystko stworzył i ciągle stwarza. *Bibl. Kazn.* T. 66: 1961 nr 4 s. 203-206.

28. Czy można mówić o duchowości maryjnej. *Homo Dei*. R. 30: 1961 nr 3 s. 196-203.

29. Czytania na maj — Święta Rodzina. *Bibl. Kazn.* T. 66: 1961 nr 4 s. 246-291.

30. Doniosłość problemu rodziny. *Bibl. Kazn.* T. 66: 1961 nr 3 s. 143-145.

31. Duch Święty dawcą łask. *Bibl. Kazn.* T. 66: 1961 nr 4 s. 201-203.

32. Kazania niedzielne. *Bibl. Kazn.*: Atmosfera ogniska rodzinnego. T. 67: 1961 nr 1 s. 4-6; Bóg najwyższym nauczycielem ludzi. T. 67: 1961 nr 6 s. 334-336; Bóg rządzi światem. T. 67: 1961 nr 1 s. 8-11; Bóg zbawił nas i nadal zbawia przez Chrystusa. T. 67: 1961 nr 3 s. 145-146; Człowiek był, jest i będzie istotą religijną. T. 67: 1961 nr 1 s. 16-17; Duszpasterstwo rodzin. T. 67: 1961 nr 5 s. 261-262; Dzieci a rodzice. T. 67: 1961 nr 4 s. 201-202; Kościół Chrystusowy przez wieki. T. 67: 1981 nr 4 s. 204-205; Kryzys rodziny współczesnej. T. 66: 1961 nr 5-6 s. 299-301; Ludzkość szukała i szuka Boga. T. 67: 1961 nr 2 s. 83-85; Naturalna potrzeba życia rodzinnego. T. 66: 1961 nr 5-6 s. 308-310; Odpoczynek i wakacje w rodzinie. T. 66: 1961 nr 5-6 s. 303-305; Odpoczynek niedzielny. T. 67: 1961 nr 1 s. 6-8; Państwo pomaga rodzinie. T. 67: 1961 nr 6 s. 338-339; Rodzeństwo między sobą. T. 67: 1961 nr 4 s. 203-204; Rodzice wobec dzieci. T. 67: 1961 nr 2 s. 81-83; Rodzina instytucją sakralną. T. 66: 1961 nr 5-6 s. 310-311; Rodzina otwarta. T. 67: 1961 nr 5 s. 258-259; Rodzina w parafii. T. 67: 1961 nr 5 s. 259-261; Rodzinne wychowanie do życia społecznego. T. 67: 1961 nr 6 s. 336-338; Utrzymanie rodziny. T. 67: 1961 nr 2 s. 77-78; W hołdzie Bogu. T. 67: 1961 nr 6 s. 332-333; Władza i autorytet w rodzinie. T. 67: 1961 nr 2 s. 79-80; Wspólna modlitwa. T. 67: 1961 nr 5 s. 262-264; Wspólnota rodzinna. T. 67: 1961 nr 1 s. 13-15; Współpraca w rodzinie. T. 67: 1961 nr 1 s. 11-13.

33. Kazania świąteczne. *Bibl. Kazn.*: Boże Narodzenie w rodzinie. T. 67: 1961 nr 5 s. 255-256; Celem rodziny uświęcenie. T. 67: 1961 nr 3 s. 149-151; Godni rodzice swych dzieci. T. 67: 1961 nr 5 s. 253-254; Kto pożywa tego Chleba żyć będzie na wieki. T. 66: 1961 nr 5-6 s. 293-294; Łączność ze zmarłymi. T. 67: 1961 nr 3 s. 151-152; Maryja Matką naszą. T. 67: 1961 nr 1 s. 21-23; Odnowa życia. T. 67: 1961 nr 6 s. 331-332; Papież Ojcem chrześcijaństwa. T. 66: 1961 nr 5-6 s. 296-298; Święta utrwaleniem więzi rodzinnej. T. 67: 1961 nr 5 s. 256-257.

34. Le premier congres mariologique en Pologne. *Eph. Mar.* T. 11: 1961 s. 192-200.

35. Macierzyństwo Maryi i Kościoła. *Aten. Kapł.* T. 63: 1961 z. 3 s. 195-206.

36. Marie — Reine de la Pologne. Rencontre plénière du Centre d'Etudes Mariales (Jasna Góra 9-13 août 1960). *Marianum*. R. 23: 1961 s. 149-153.

37. Posłannictwo zakonów w Kościele. *Aten. Kapł.* T. 62: 1961 z. 1 s. 3-16.

38. Stan wiedzy mariologicznej z końcem 1960 r. *Ruch Biblij.* R. 14: 1961 z. 5 s. 209-220.

39. Teologia sztuki. *Aten. Kapł.* T. 63: 1961 z. 1 s. 8-14.

40. Trójca Święta wzorem jedności i świętości. *Bibl. Kazn.* T. 66: 1961 nr 4 s. 206-207.

41. Współczesne opinie w rodzinie. *Bibl. Kazn.* T. 66: 1961 nr 4 s. 208-209.

42. Życie w prawdzie [o rachunku sumienia]. *Bibl. Kazn.* T. 67: 1961 nr 5 s. 264-265.

43. Czytania na maj: W szkole Maryi. [Życie Matki Najśw. wzorem życia chrześcijańskiego]. *Bibl. Kazn.* T. 68: 1962 nr 6 s. 270-315.

44. Praca Centralnej Komisji przygotowawczej Soboru. *Homo Dei*. R. 31: 1962 nr 1 s. 31-37.

45. III i IV Sesja Centralnej Komisji przygotowawczej do II Soboru Watykańskiego. *Homo Dei*. R. 31: 1962 nr 2 s. 120-130.

46. IV i V Sesja Centralnej Komisji przygotowawczej II Soboru Watykańskiego. *Homo Dei*. R. 31: 1962 nr 3 s. 207-218.

47. Zagadnienia teologiczne na II Soborze Watykańskim. *Aten. Kapł.* T. 65: 1962 z. 1 s. 30-44.

48. Kościół w ekonomii Bożej. *Aten. Kapł.* T. 66: 1963 z. 1 s. 27-36.

49. Współczesne tendencje w teologii życia wewnętrznego. *Aten. Kapł.* T. 66: 1963 z. 3-4 s. 220-233.

50. Miejsce i zadania Maryi w Koście-

le. *Rocz. Teol.-Kanon.* R. 11: 1964 z. 2 s. 133-150.

51. Red., wst.: Gratia plena. Studia teologiczne o Bogurodzicy. Praca zbiorowa pod redakcją... P. [1965] Księgarnia św. Wojciecha 8° s. VII.

52. Bibliografia mariologiczna. W: *Gratia plena.* Studia teologiczne o Bogurodzicy. P. [1965] s. 517-564.

53. Chrzest — tajemnica paschalna. *Aten. Kapł.* T. 68: 1965 z. 4 s. 193-196.

54. Mariologia w całości teologii. W: *Gratia plena.* Studia teologiczne o Bogurodzicy. P. [1965] s. 7-29.

55. Układ i język Konstytucji dogmatycznej o Kościele. *Aten. Kapł.* T. 69: 1965 z. 5-6 s. 261-269.

56. Kapłan Chrystusowy. Przegląd bibliograficzny. *Aten. Kapł.* T. 69: 1966 z. 4 s. 248-256.

57. Linie rozwojowe teologii polskiej. *Ruch Biblij.* R. 19: 1966 z. 2 s. 82-99.

58. Istota życia zakonnego. *Aten. Kapł.* T. 70: 1967 z. 5-6 s. 272-280.

59. L'intercesion mariales dans le culte en Pologne jusqu'au XVIe siècle. *Études Mar.* R. 24: 1967 s. 71-82.

60. Osiągnięcia polskiej mariologii w ostatnim dwudziestoleciu. *Collect. Theol.* T. 37: 1967 nr 1 s. 89-112.

61. Marie dans la mystere du Christ et de l'Eglise. IIe Congres Mariologique en Pologne. *Marianum.* R. 30: 1968 z. 1-4 s. 253-268.

62. Bibliografia. Dogmatyka. Opracował... W: *Wprowadzenie do zagadnień teologicznych.* Praca zbiorowa. Dogmatyka. P. [1969] s. 1177-1203.

63. Dialog ekumeniczny. Przegląd bibliograficzny. *Aten. Kapł.* T. 73: 1969 z. 1 s. 147-158.

64. Katolickie Kościoły Wschodnie w Kościele Powszechnym. *Aten. Kapł.* T. 73: 1969 z. 2 s. 205-212.

65. Kościół a religie niechrześcijańskie. *Aten. Kapł.* T. 73: 1969 z. 3 s. 288-298.

66. Kościół Chrystusowy. Napisał... W: *Wprowadzenie do zagadnień teologicznych.* Praca zbiorowa. P. [1969] s. 552-589.

67. La Vierge et l'Esprit selon les sources medievales polonaises. *Études Mar.* R. 26: 1969 s. 57-65.

68. Maryja, Matka Boga i nasza. Napisał... W: *Wprowadzenie do zagadnień teologicznych.* Praca zbiorowa. P. [1969] s. 590-666. Współautor R. LAURENTIN.

69. Objawienie Boże w literaturze współczesnej. Przegląd bibliograficzny. *Aten. Kapł.* T. 72: 1969 z. 3 s. 465-480.

70. Człowiek — Świat — Kościół. *Aten. Kapł.* T. 74: 1970 z. 2 s. 281-289.

71. Ekonomia Boża według św. Ireneusza (ok. 150-ok. 202). W: *Drogi zbawienia.* Od Biblii do Soboru. Praca zbiorowa. P. 1970 s. 287-306, 405-411, 436-484.

72. Kultura w życiu ludzkim. *Aten. Kapł.* T. 75: 1970 z. 3 s. 330-342.

73. Plan zbawienia w nauce św. Tomasza z Akwinu (1225-1274). W: *Drogi zbawienia.* Od Biblii do Soboru. Praca zbiorowa. P. 1970 s. 405-411.

74. Rodzina. *Aten. Kapł.* T. 75: 1970 z. 1 s. 141-151.

75. Teologia zbawienia (synteza). W: *Drogi zbawienia.* Od Biblii do Soboru. Praca zbiorowa. P. 1970 s. 436-484.

76. Znaki czasu. *Aten. Kapł.* T. 74: 1970 z. 1 s. 133-141.

77. Dix ans d'activite des mariologues polonais. *Eph. Mar.* T. 21: 1971 s. 326-331.

78. Dialog z niewierzącymi. Przegląd bibliograficzny. *Aten. Kapł.* T. 80: 1973 z. 3 s. 434-448.

79. Duch Święty w ekonomii zbawienia. *Aten. Kapł.* T. 80: 1973 z. 1 s. 3-24.

80. Rec.: R. FALSINI, C. GHIDELLI, E. LODI, F. RAINOLDI, P. VISENTIN: Il dono dello Spirito Santo per la pastorale della cresima. Atti del XIV Convegno liturgico-pastorale. Milano 1972. *Aten. Kapł.* T. 80: 1973 z. 1 s. 171-173.

81. Duch Święty w życiu zakonnym. W: *Chrześcijańska odpowiedź na pytanie człowieka.* W 750-lecie służby polskich dominikanów Bogu i ludziom. [W. 1974] s. 53-78.

82. Duszpasterstwo rodzin. Przegląd bibliograficzny. *Aten. Kapł.* T. 84: 1975 z. 1 s. 95-115. Współautor T. WITKOWICZ.

83. Teologia życia wewnętrznego. *Aten. Kapł.* T. 85: 1975 z. 1 s. 90-119.

84. Teologia życia wewnętrznego wyrażona w języku współczesnym. *Aten. Kapł.* T. 85: 1975 z. 2 s. 159-167.

85. Życie duchowe w dziejach ludzkości i Kościoła. Przegląd bibliograficzny. *Aten. Kapł.* T. 84: 1975 z. 3 s. 480-508. Współautor M. STOKOWSKA.

86. Życie wewnętrzne dziś. Przegląd bibliograficzny. *Aten. Kapł.* T. 85: 1975 z. 2 s. 255-272.

87. Historia teologii, duchowości i roli kapłaństwa w Polsce. *Aten. Kapł.* T. 86: 1976 z. 3 s. 411-422.

88. Kapłan Chrystusowy. Przegląd bibliograficzny. *Aten. Kapł.* T. 87: 1976 z. 1 s. 168-175.

89. Kształtowanie się obecnej problematyki życia duchowego kapłanów. Przegląd bibliograficzny. *Aten. Kapł.* T. 86: 1976 z. 2 s. 305-315.

90. Rec.: D. BERTETTO: La Madonna oggi. Sintesi mariana attuale. Roma [1975]. *Marianum.* R. 38: 1976 z. 4 s. 533-535.

91. Ku źródłom teologii pokuty. *Aten. Kapł.* T. 88: 1977 z. 3 s. 402-418.

92. Le IVe Congres national des mariologues polonais (Olsztyn 24-26 juin 1977). *Marianum.* R. 39: 1977 z. 3-4 s. 499-504.

93. Pokuta w Magisterium posoborowym. *Aten. Kapł.* T. 89: 1977 z. 1 s. 92-99.

94. Teologia pokuty. Zanik właściwego rozumienia grzechu. *Aten. Kapł.* T. 89: 1977 z. 2 s. 236-247.

95. Red.: Der Heilige Geist im Leben der Kirche. Leipzig 1980 St Benno-Verlag 4° s. 198.

96. Die Enheit der Kirche in Heiligen Geist. W: *Der Heilige Geist in Leben der Kirche.* [Leipzig] 1980 s. 53-67.

II.

WYSZYŃSKI S.: Wiedział, w jakim kierunku iść. *W Drodze.* R. 8: 1980 nr 4 s. 58-62; SZEPTYCKA A.: Nasza praca w „CA" z Ojcem Bernardem. *W Drodze.* R. 9: 1981 nr 3 s. 68-80. — Arch. Prow. Dominikanów: O. Robert ŚWIĘTOCHOWSKI: Słownik biograficzny OO. Dominikanów w Polsce. Cz. 2, rkp. bez sygn. s. 295. Dokumenty osobiste O. Bernarda Przybylskiego (1907-1979), teczka bez sygn.

O. Zygmunt Mazur OP

Przybyła Alfons (1907-1976), popularyzator teologii.

Urodził się 25 X 1907 r. w Katowicach w rodzinie robotniczej. Nauki gimnazjalne pobierał w Strzelcach Opolskich, a studia teologiczne odbył na Wydziale Uniw. Jagiellońskiego. Po przyjęciu święceń kapłańskich 24 VI 1934 r. w Katowicach, pracował jako wikary w Józefowcu, a w l. 1936-1939 w Mysłowicach. W czerwcu 1939 r. został notariuszem kurialnym w Katowicach, a następnie przeszedł do pracy w diecezji kieleckiej, będąc sekretarzem osobistym bpa Czesława Kaczmarka i notariuszem Kurii Diecezjalnej w Kielcach. W latach 1942-1944 przebywał w Imbramowicach. Był kapelanem wojskowym w randze kapitana AK. W l. 1945-1947 pełnił funkcję kanclerza administracji apostolskiej Dolnego Śląska we Wrocławiu. W 1948 r. został proboszczem parafii Najśw. Serca P. J. w Chorzowie-Batorym, będąc od 1955 r. dziekanem chorzowskim. Zmarł 14 X 1976 w Katowicach i został pochowany na cmentarzu obok kościoła w Chorzowie-Batorym.

I.

1. Aktualne zagadnienia katolickiej myśli społecznej. *Ruch Katol.* R. 8: 1938 nr 5 s. 195-202.

2. Liturgia świąt Matki Bożej. *Dzwonek Maryi.* R. 17: 1938 nr 11 s. 167-168.

3. Modlitwa liturgiczna. [Referat]. *Dzwonek Maryi.* R. 17: 1938 nr 9 s. 134-135.

4. Wiersz: Wieczna Matko Zbawiciela. *Gość Niedz.* R. 17: 1939 nr 37 s. 728.

5. Katechizm diecezjalny. Wr. 1946 Nakł. Adm. Apost. Dolnego Śląska 8° s. 144. — Toż. Wyd. 2. Katowice 1947 Nakł. Kurii Diec. 8° s. 144. — Toż. Wyd. 3. Katowice 1948 Nakł. Kurii Diec. 8° s. 144. — Toż. Wyd. 4. Katowice 1949 Nakł. Kurii Diec. 8° s. 144.

6. Tajemnice Różańca Świętego. Z tekstów Pisma św. i mszału zestawił [...]. Wr. 1946 Nakł. Adm. Apost. Dolnego Śląska 16° s. 32.

7. Ożywcie! *Gość Niedz.* R. 20: 1947 nr 21 s. 164-165.

8. Wspomnienia wrocławskie 1945-1947. *Chrześcijanin w świecie.* R. 1970 nr 5 s. 13-35.

9. Problem terytorialnej reorganizacji rzymsko-katolickich diecezji w Polsce. Chorzów-Batory 1968 4° s. 104. Maszynopis. Bibl. Sem. Duch. we Wrocławiu. Sygn. III-3377.

II.

Rocznik diecezji śląskiej. Katowice 1936-1977; URBAN W.: Archidiecezja Wrocławska w latach 1945-1965. *Nasza Przeszł.* T. 22: 1965 s. 67; DOMIN Cz. Śp. ks. Alfons Przybyła. *Wiad. Diec.* [Kat.]. R. 45: 1970 nr 6-7 s. 153-154; MIERZWA I.: Działalność wydawnicza diecezji katowickiej w pierwszym pięćdziesięcioleciu jej istnienia. *Nasza Przeszł.* T. 44: 1975 s. 138; PLUTA J.: Wkład duchowieństwa pochodzącego ze Śląska Górnego i Cieszyńskiego w nauki teologiczne. *Śl. Stud. Hist.-Teol.* T. 8: 1975 s. 230; SZETELNICKI W.: Odbudowa kościołów w archidiecezji wrocławskiej w latach 1945-1972. Roma 1975 s. 44-45, 146. — Arch. Diec. Katow.: Akta personalne, sygn. PP41.

Ks. Józef Mandziuk

Przygodzki Wincenty (1870-1947), prałat papieski, historyk regionalny. Urodził się 21 I 1870 r. we wsi Ręczno w ziemi piotrkowskiej, był synem Andrzeja i Eufrozyny z Piechowskich. Po ukończeniu szkoły początkowej w rodzinnej miejscowości i w Piotrkowie został oddany do Szkoły Technicznej Kolei Warszawsko-Wiedeńskiej w Warszawie. Po ukończeniu tej szkoły prywatnie uczył się języka łacińskiego. Egzamin dojrzałości złożył w Piotrkowie. W 1888 r. wstąpił do Seminarium Duchownego we Włocławku. Święcenia kapłańskie otrzymał w dniu 6 I 1893 r. Jako wikariusz pracował w parafiach: Uniejów, Bogdanów i Siemkowice. W dniu 12 I 1900 r. został mianowany proboszczem parafii Jedlno w dekanacie brzeźnickim, 24 V 1905 r. proboszczem w Naramicach k. Wielunia oraz 15 IV 1907 r. proboszczem w Czarnożyłach, gdzie pracował do zakończenia I wojny światowej. Oprócz pracy duszpasterskiej prowadził ożywioną działalność społeczno-kulturalną; założył teatr wiejski, towarzystwo pożyczkowo-oszczędnościowe, straż pożarną, kółka rolnicze i 2 szkoły ludowe. Od 1913 r. był wicedziekanem, a od 1915 r. dziekanem dekanatu wieluńskiego. Biskup Stanisław Zdzitowiecki mianował go 4 VII 1916 r. kanonikiem honorowym w kapitule kolegialnej w Kaliszu. W dniu 28 VIII 1918 r. został mianowany proboszczem w Wieluniu. Brał czynny udział w życiu społecznym i kulturalnym tego miasta i powiatu wieluńskiego. Dzięki jego zabiegom diecezja częstochowska przejęła Prywatne Gimnazjum Męskie im. Tad. Kościuszki w Wieluniu od dnia 1 IX 1932 r. Biskup Kubina mianował go w związku z tym prezesem Rady Gospodarczej tegoż Gimnazjum. Z polecenia władzy diecezjalnej organizował Kasę Samopomocy Duchowieństwa. W uznaniu zasług biskup Kubina wyjednał mu godność prałata domowego J. Św. w dniu 22 X 1931 r. Przez wiele lat był komisarzem klasztoru sióstr bernardynek w Wieluniu. Należał także do grona członków Powiatowej Rady Szkolnej w Wieluniu. W 1938 r. został mianowany komisarzem biskupim na północną część diecezji częstochowskiej.

W czasie okupacji hitlerowskiej był więziony przez władze niemieckie w obozie przejściowym w Radogoszczu k. Łodzi w okresie od 9 XI 1939 r. do 15 I 1940 r. Mimo nakazu władz hitlerowskich nie opuścił tzw. Kraju Warty, ale za to był w różny sposób prześladowany przez gestapo. W tym czasie biskup Kubina mianował go swoim komisarzem na tereny diecezji częstochowskiej włączone do tzw. Kraju Warty. W początkach 1941 r. musiał uciekać z Wielunia, bowiem groziło mu uwięzienie. Zamieszkał w Domu Księży Emerytów w Częstochowie, będąc jednocześnie dyrektorem tej instytucji. Od 1 II 1943 r. administrował parafię św. Barbary w Częstochowie. Po zakończeniu wojny został mianowany 6 II 1946 r. konsultorem diecezjalnym. Zmarł 10 X 1947 r. w Częstochowie. Został pochowany na cmentarzu w Wieluniu.

I.

1. Schronisko czy emerytura. *Wiad. Duszp.* R. 6: 1906 s. 349-357.
2. Diabeł widoradzki. *Tyg. Wieluński* [z dn. 9 I 1921 r.].
3. Tercjarski jubileusz w Wieluniu. *Kron. Diec. Kuj.-Kal.* R. 16: 1922 s. 68-70.
4. Wieluń. Otwarcie nowicjatu OO. Reformatów. *Kron. Diec. Kuj.-Kal.* R. 17: 1923 s. 71-72.
5. Wieluń. Rekolekcje kapłańskie. *Kron. Diec. Kuj.-Kal.* R. 17: 1923 s. 422-423.
6. Muzeum Ziemi Wieluńskiej. *Ziemia Sieradzka.* R. 1926 nr 43.
7. Śp. ks. kanonik Bolesław Michnikowski. *Niedziela.* R. 4: 1929 s. 253.
8. Z przeszłości Wielunia. *Niedziela.* R. 3: 1928 nr 6 s. 64-66, nr 7 s. 81; nr 8 s. 93-94; nr 10 s. 117; nr 15 s. 176-177; nr 16 s. 189-190; nr 17 s. 202-203; nr 20 s. 233-234;

nr 21 s. 245; nr 23 s. 269-270; nr 24 s. 281; nr 25 s. 292; nr 26 s. 305; nr 28 s. 336; nr 32 s. 370; nr 40 s. 463-464; nr 41 s. 475-476; nr 43 s. 496; nr 48 s. 552; nr 49 s. 565; nr 50 s. 575-576; nr 51 s. 588-589; nr 53 s. 616; R. 4: 1929 nr 2 s. 17; nr 3 s. 29; nr 8 s. 93-94; nr 10 s. 117; nr 13 s. 156-157; nr 27 s. 323-324; nr 28 s. 335-336; nr 29 s. 348; nr 30 s. 361-362; nr 31 s. 373-374.

9. Z przeszłości Wielunia. Przyczynek do historii diecezji częstochowskiej. Częstochowa 1929 Nakł. Niedziela 8° s. 56.

II.

Schematismus universi venerabilis cleri saecularis et regularis dioecesis Vladislaviensis, l. 1894-1925; Schematismus universi venerabilis cleri saecularis et regularis dioecesis Częstochoviensis, l. 1926-1937; Katalog kościołów i duchowieństwa diecezji częstochowskiej, l. 1939-1978; ZWIĄZEK J.: Niższe seminaria duchowne diecezji częstochowskiej. *Częst. Stud. Teol.* R. 2: 1974 s. 202, 210; TENŻE: Straty diecezji częstochowskiej w okresie okupacji hitlerowskiej (1939-1945). *Częst. Stud. Teol.* R. 2: 1974 s. 352; TENŻE: Martyrologium kapłanów diecezji częstochowskiej w czasie II wojny światowej. *Częst. Stud. Teol.* R. 4: 1976 s. 214; TOMCZYK Cz.: Diecezja częstochowska w latach okupacji hitlerowskiej 1939-1945. W: *Studia z historii Kościoła w Polsce.* T. 4: W. 1977 s. 358. — Akta personalne ks. Wincentego Przygodzkiego, Arch. Diec. w Częstochowie, sygn. III s. 176.

Ks. Jan Związek

Puchalik Józef (1893-1958), redemptorysta, teolog życia wewnętrznego i pisarz ascetyczny, redaktor.

Urodził się 17 III 1893 w Jaśliskach, w 1908 r. zgłosił się do małego Seminarium redemptorystów w Tuchowie. Nowicjat odbył w Mościskach od 2 VIII 1913 do 2 VIII 1914, kiedy złożył śluby zakonne. Wybuch pierwszej wojny światowej sprawił, że dalsze studia kontynuował najpierw w domu studiów w Mautern (1914-1915), a następnie w polskim, w Maksymówce (1915-1917), a w czasie działań wojennych wędrował z własnym Seminarium, które w 1917 krótko funkcjonowało w Tuchowie, następnie znów w Maksymówce (1917-1919) i wreszcie w Mościskach (1919-1920). Dnia 20 III 1920 otrzymał święcenia kapłańskie, a po kilku miesiącach wyjechał na studia na „Angelicum", gdzie 6 VI 1922 uzyskał doktorat filozofii, a 6 VII 1923 doktorat teologii. Po powrocie do kraju, od września 1923 r. objął wykłady filozofii i prowadził je aż do 1949. Krótko był „socjuszem", czyli współpracownikiem głównego przełożonego i wychowawcy kleryków (1924-1926). Od 1927 do 1929 r. wykładał także teologię dogmatyczną, a od 1932 r. teologię życia wewnętrznego. Prawie od początku kariery profesorskiej publikował artykuły, głównie z zakresu szeroko pojętej teologii, a od 1931 r. z zakresu teologii życia wewnętrznego. Owocem tych zainteresowań był: „Zarys ascetyki", który przez jakiś czas był podręcznikiem w Seminarium redemptorystów. Od 1936 do 1939 r. był także redaktorem miesięcznika „Chorągiew Maryi", do którego pisał artykuły już od 1925 r. Czasem brał udział w misjach parafialnych lub głosił konferencje rekolekcyjne. Intensywnie angażował się w duchowe kierownictwo indywidualne i prowadzenie kółka ministranckiego. W 1949 r. został mianowany przełożonym klasztoru w Zamościu, a od 1950 do 1956 r. w Bardo Śląskim. Zmarł w Gliwicach 18 VII 1958 r.

I.

1. Dogmatyczna podstawa pośrednictwa Matki Bożej. *Prz. Katol.* R. 62: 1924 s. 724-726.

2. Rec.: A. RADEMACHER: „Vernunftiger Glaube". Freiburg i. Br. 1923. *Prz. Katol.* R. 62: 1924 s. 12.

3. Rec.: J. SCHWERTSCHLAGER: Die Sinneserkenntnis. München 1924. *Prz. Katol.* R. 62: 1924 s. 748-749.

4. Stosunek wolnej woli do łaski Bożej. *Prz. Katol.* R. 62: 1924 s. 519-521.

5. Rec.: H. DUCKMANN: De Ecclesia.

T. 1. Freiburg i. Br. *Prz. Katol.* R. 63: 1925 s. 367.
6. Duchy, strachy, dusze. *Prz. Katol.* R. 63: 1925 s. 330-331, 357-359, 372-374.
7. Rec.: P. KASPERCZYK: Reifende Menschen und Menschenreifung. München 1924. *Prz. Katol.* R. 63: 1925 s. 60-61.
8. Rec.: E. KURZ: Christlich denken. München 1925. *Prz. Katol.* R. 63: 1925 s. 429.
9. Duchy, dusze, strachy. Odpowiedź na zarzuty ks. Czeczota. *Prz. Katol.* R. 63: 1925 s. 680-681.
10. Książka jubileuszowa. Kr. 1925 Nakł. Chorągwi Maryi 16° s. 32.
11. Z ruchu teologicznego. *Gaz. Kośc.* R. 32: 1925 s. 206-208.
12. Rec.: F. J. LOTTINI: Divi Thomae Aq. Summa theologica in breviorem formam redacta. Taurini 1925. *Prz. Katol.* R. 64: 1926 s. 43-44.
13. Rec.: W. LUTOSŁAWSKI: Wojna wszechświatowa. *Prz. Katol.* R. 64: 1926 s. 266-267.
14. Stosunek filozofii Kanta do teologii. *Prz. Katol.* R. 64: 1926 s. 418-420, 434-437.
15. Jak długo trwa dobra intencja nadprzyrodzona? *Głos Kapł.* R. 5: 1931 s. 9-20.
16. Jak się zapatrywać na przyjaźń partykularną. *Szkoła Chryst.* R. 2: 1931 s. 121-131.
17. O doskonałości chrześcijańskiej. *Głos Kapł.* R. 5: 1931 s. 43-60.
18. O drogach doskonałości chrześcijańskiej. *Głos Kapł.* R. 5: 1931 s. 106-126.
19. Na czym polega istota świętości? *Głos Kapł.* R. 5: 1931 s. 161-181.
20. O darach Ducha św. *Głos Kapł.* R. 5: 1931 s. 228-248.
21. O czynnościach ludzkich. *Głos Kapł.* R. 5: 1931 s. 265-280.
22. O cnotach. *Głos Kapł.* R. 6: 1932 s. 103-110, 155-160, 212-217, 267-274.
23. O namiętnościach. *Głos Kapł.* R. 6: 1932 s. 404-410, 452-462.
24. O nienawiści samego siebie w świetle wiary i rozumu. *Szkoła Chryst.* R. 3: 1932 s. 181-194. — Toż w osob. odb. Lw. 1932 Wydawnictwo OO. Dominikanów 16° s. 18.
25. Prawda o piekle. *Głos Kapł.* R. 6: 1932 s. 317-334.
26. Potrzeba świętości kapłana. *Homo Dei.* R. 1: 1932 nr 1 s. 3-7.
27. Przeszkody do świętości. *Homo Dei.* R. 1: 1932 nr 2 s. 3-9.
28. O pragnieniach świętości. *Homo Dei.* R. 1: 1932 nr 4 s. 4-9.
29. „33 — 1933". *Homo Dei.* R. 2: 1933 s. 18-21.
30. O doskonałości chrześcijańskiej. *Homo Dei.* R. 3: 1934 s. 3-9; R. 4: 1935 s. 5-10.
31. Rady ewangeliczne a doskonałość chrześcijańska. *Homo Dei.* R. 4: 1935 s. 65-75.
32. O naśladowaniu Chrystusa. *Homo Dei.* R. 4: 1935 s. 328-333.
33. Kiedy dusza rozumna zaczyna ożywiać ciało ludzkie? *Homo Dei.* R. 5: 1936 s. 198-205.
34. Nasz stosunek do Chrystusa i Eucharystii. *Szk. Chryst.* R. 12: 1936 s. 332-347.
35. Zarys ascetyki. T. 1: Ascetyka ogólna. Zduńska Wola 1937 Wyd. Księży Orionistów 8° s. 406.
36. Nowe kierunki ascetyki. *Homo Dei.* R. 16: 1947 s. 88-95, 233-240.
37. Rec.: P. OBORSKI: Neoscholastyka w swojej genezie, teorii i praktyce. P. 1947. *Homo Dei.* R. 16: 1947 s. 276-277.

II.

SZOŁDRSKI W.: Redemptoryści w Polsce. T. 3 s. 314-316. — Arch. Warsz. Prow. Redemptorystów: Akta personalne, nr 56. — Arch. Klaszt. i Semin. w Tuchowie: Kroniki Studentatu, T. 3-10; Kroniki Klasztoru, T. 3-6, passim. — Archiwum Klasztoru w Bardo Śląskim: Kroniki klasztoru za lata 1950-1958.

Ks. Marian Brudzisz CSSR

Puchalski Feliks (Franciszek) (1863-1929), kanonista, autor rozprawy o dziejach Seminarium Duchownego w Kielcach.

Urodził się 29 I 1863 r. w Warszawie, był synem Leona i Katarzyny z domu Rzańca. Do Gimnazjum uczęszczał w Warszawie i tu w 1881 r. wstąpił do Seminarium Duchownego. W l. 1886-1889 studiował na Akademii Duchownej w Petersburgu, którą ukończył ze stopniem magistra teologii. Święcenia kapłańskie przyjął w 1889 r. Był następnie wikariuszem w parafii Św. Krzyża w Łodzi (1889-1890) i przy katedrze w Warszawie (1891-1894), gdzie równocześnie był profesorem Seminarium Duchownego oraz proboszczem w parafii Dąbrówka (1895-1897). W 1897 r. został profesorem nowo otwartego Seminarium Duchownego w Kielcach, a w 1898 r. wiceregensem tegoż Seminarium. Po powrocie do archidie-

cezji warszawskiej był proboszczem w Żychlinie (1904-1908), a potem kolejno w Warszawie w parafii Św. Stanisława na Woli (1909-1920) i Św. Antoniego przy ul. Senatorskiej (1920-1929). Był egzaminatorem prosynodalnym i cenzorem książek o treści religijnej (1909-1923) oraz dziekanem miasta Warszawy (1915-1929). W 1926 r. uzyskał tytuł doktora teologii na Wydziale Teologicznym Uniw. Warszawskiego. Zmarł w Warszawie 12 IX 1929 r.

I.

1. Seminarium kieleckie, rys historyczny i dokumenty, zebrał i opracował... Kielce 1901 Druk. St. Święckiego 4° s. 288, nlb. 2.
2. W sprawie cmentarzy katolickich st. m. Warszawy. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 7: 1917 s. 320-322, 360-361.
3. O początkach parafii wolskiej (Św. Stanisława). *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 8: 1918 s. 281-286.
4. Uzup. i wyd.: ROCZKOWSKI J.: Zarys procedury w sprawach małżeńskich według Kodeksu Prawa Kanonicznego z roku 1918. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 8: 1918 s. 1-21. [Dodatek do nru 10].
5. O synodach diecezjalnych. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 10: 1920 s. 219-222.
6. Porządek prac przygotowawczych przed synodem. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 10: 1920 s. 222-226.
7. O administracyjnym usunięciu z probostwa według nowego Kodeksu. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 10: 1920 s. 98-104, 200-208.
8. W kwestii używania przez kanoników insygni poza właściwą diecezją. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 10: 1920 s. 63-66.
9. O majątku kościelnym i stosunku doń parafian, względnie dozorów kościelnych. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 11: 1921 s. 9-14.
10. Synod Archidiecezji Warszawskiej. Regulamin. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 12: 1922 s. 76-81.
11. Uwagi dotyczące aktów Stanu Cywilnego prowadzonych przez proboszczów. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 12: 1922 s. 245-248; R. 13: 1923 s. 93-96, 121-122, 152.
12. Uwagi dotyczące aktów Stanu Cywilnego prowadzonych przez proboszczów. *Prz. Katol.* R. 61: 1923 s. 7-9.
13. O pogrzebach według Kodeksu Prawa Kanonicznego. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 13: 1923 s. 28-29, 43-47.
14. Uwagi dotyczące aktów stanu cywilnego. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 14: 1924 s. 39-40.
15. Liber status animarum. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 14: 1924 s. 68-69, 97-98.
16. O ubiorach kanoników i prałatów. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 14: 1924 s. 195-198, 234-242.
17. Zakony. Stosunek do władzy diecezjalnej. *Wiad. Diec. Warsz.* R. 15: 1925 s. 14-23, 53-60, 100-105, 137-142. — Toż w osob. odb. W. 1925 8° s. 28.
18. O podatkach. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 15: 1925 s. 310-319.
19. O cmentarzach. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 16: 1926 s. 195-200, 224-229, 256-261, 338-343, 385-392, 414-424. — Toż w osob. odb. W. 1927 Druk. „Polaka-Katolika" 8° s. 41.
20. Kwestia dozorów cmentarzy rzymsko-katolickich. *Prz. Katol.* R. 65: 1927 s. 5.
21. Procedura sądu kryminalnego według Kodeksu Prawa Kanonicznego. *Wiad. Archidiec. Warsz.* R. 17: 1927 s. 254-258, 288-293.
22. Kazania pasyjne. W. 1927 Druk. Archidiec. „Polak-Katolik" 8° s. 32.
23. Posługi kościelne: chrzest, pogrzeb, ślub. W: *Duszpasterstwo miejskie.* W. 1930 s. 111-125.

II.

GOŚCIMSKI A.: Puchalski Feliks. W: *Polscy kanoniści.* W. 1981 cz. 2 s. 128-129, tamże literatura.

Ks. Ludwik Grzebień SJ

Puciata Leon (1884-1943), profesor Uniw. Stefana Batorego w Wilnie, dogmatyk.

Urodził się 8 VII 1884 r. w Wilnie. Tu skończył Gimnazjum i w 1902 r. wstąpił do Seminarium Duchownego. W l. 1904-1911 studiował teologię i filozofię w Rzymie na Uniw. Gregoriańskim, gdzie uzyskał w 1907 r. doktorat teologii, a później doktorat z filozofii. W 1911 r. przyjął święcenia kapłańskie. Nie zatwierdzony przez rząd carski na stanowisko profesora Seminarium Duchownego z powodu nielegalnych studiów zagranicznych, zaczął pracę jako wikariusz przy kościele pobernardyńskim w Wil-

nie. Tu rozwinął bardzo ożywioną działalność w tajnym szkolnictwie polskim. W 1914 r., po wybuchu wojny, został proboszczem parafii św. Anny w Wilnie. Wykładał też w Gimnazjum Sióstr Nazaretanek i w Gimnazjum Stowarzyszenia Nauczycielstwa Polskiego. W 1917 r. zorganizował w Wilnie pierwsze Seminarium Nauczycielskie. W tymże samym roku został powołany na stanowisko profesora w Seminarium Duchownym. W początkach 1919 r. wszedł do komitetu mającego na celu przywrócenie do życia Uniw. Wileńskiego. Od 1922 r. pracował na Uniw. Wileńskim, najpierw jako lektor języka włoskiego, a następnie zastępca profesora teologii pastoralnej, a od 1927 — teologii dogmatycznej. Habilitował się w 1932 r. na Uniwersytecie we Lwowie na podstawie pracy „Grzech pierworodny w teologii św. Anzelma". W 1935 r. został mianowany profesorem nadzwyczajnym. Należał do komitetu Redakcyjnego „Studiów Teologicznych". W czasie okupacji działał w tajnym nauczaniu i brał udział w działalności niepodległościowej. 3 III 1942 r. razem z profesorami i alumnami Wydziału Teologicznego i Seminarium Duchownego został aresztowany i siedział w więzieniu na Łukiszkach w Wilnie, następnie od 19 III był w obozie w Wiłkowyszkach, a od 17 X 1942 r. — w obozie w Szałtupiu koło Kowna. Z powodu ciężkiej choroby 31 III 1943 r. został zwolniony z obozu i wkrótce po przybyciu do Wilna zmarł (12 VII 1943 r.).

I.

1. Das Christentum von Tolstoj und Dostojewski. Schul und Elternzeitung. Wiedeń 1908.

2. Z Rzymu. *Dwutyg. Diec. Wil.* R. 1: 1910 s. 143-144.

3. Czy św. Piotr był w Rzymie i czy był tam biskupem? *Dwutyg. Diec. Wil.* R. 1: 1910 s. 193-196, 207-210.

4. Die absolutione a peccato lectionis librorum prohibitorum. *Dwutyg. Diec. Wil.* R. 2: 1911 s. 329.

5. O katakumbach rzymskich. W: *Wyzwolenie chrześcijaństwa.* Książka pamiątkowa XVI-wiekowego jubileuszu ogłoszenia Edyktu Mediolańskiego. Wil. 1913 s. 216-234.

6. Rec.: A. D'ALES: La theologie de Saint Cyprian. Paris Beauchesne 1922. *Kwart. Teol. Wil.* R. 1: 1923 s. 307-309.

7. Nauczanie religii w szkołach zreformowanych przez Komisję Edukacji Narodowej. *Kwart. Teol. Wil.* R. 2: 1924 s. 321-331.

8. Czy Rosja się nawróci? *Kwart. Teol. Wil.* R. 2: 1924 s. 561-587.

9. [Wspólnie z B. WILANOWSKIM]: Przegląd piśmiennictwa teologicznego z lat 1922 i 1923. *Kwart. Teol. Wil.* R. 2: 1924 s. 610-626.

10. Dogmatyczne podstawy czci Maryi. W: *Królowej w hołdzie, wileńskie Sodalicje Mariańskie w dniu koronacji w Wilnie dnia 2 lipca 1927 r.* Wil. 1927 s. 7-8.

11. Metodyka nauczania religii. Wil. 1928 8° s. 66. Powiel.

12. Grzech pierworodny w teologii św. Anzelma. Wil. 1932 8° s. 240. Studia Teologiczne. T. 1.

13. [Red.]: *Pamiętnik siódmego Zjazdu w Wilnie 19 IV — 21 IV 1933.* Wil. 1934 8° s. 415. Związek Zakładów Teologicznych w Polsce pod wezwaniem św. Jana Kantego. Nr 11.

14. Sprawy związku. W: *Pamiętnik ósmego zjazdu w Częstochowie 15-17 IV 1936 roku.* Kr. 1937 s. 23-24.

15. [Współred. z C. FALKOWSKIM i I. ŚWIRSKIM]: Studia Teologiczne. T. 1-10. Wil. 1932-1938.

II.

Schemat. Diec. Wileńskiej na lata 1912-1925; Schemat. Archidiec. Wileńskiej na lata 1926-1939; Skład Uniwersytetu [Stefana Batorego] z lat 1923/24-1937/38; Spis wykładów [USB] z lat 1923/24-1937/38; Rocznik Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie 1938-1939. Wil. 1938; *Wiad. Archidiec. Wil.* z lat 1927-1939; B. ŻONGOŁŁOWICZ: Wydział Teologiczny U. S. B. w okresie 1919-1929 r. W: *Księga pamiątkowa ku uczczeniu CCCL rocznicy założenia i X wskrzeszenia Uniwersytetu Wileńskiego.* T. 2: Dziesięciolecie 1919-1929. Wil. 1929 s. 203-251; ŁOZA S.: Czy wiesz kto to jest? W. 1938 s. 602; FALKOWSKI C.: Straty teologicznej nauki polskiej podczas wojny. Środowisko wileńskie. *Aten. Kapł.* T. 50: 1949 s. 281-282; MEYSZTOWICZ W.: Poszło z dymem. Gawędy o czasach i ludziach. T. 1. Londyn 1973 s. 240-247; JACEWICZ W., WOŚ J.: Martyrologium pol-

skiego duchowieństwa rzymskokatolickiego pod okupacją hitlerowską w latach 1939-1945. T. 4. W. 1978 s. 215-216.

Ks. Tadeusz Krahel

Pukianiec Leonard (1903-1968), autor prac z historii Kościoła.

Urodził się w 1903 r. Do Seminarium Duchownego w Wilnie wstąpił w 1924 r. Studiował jednocześnie na Wydziale Teologicznym USB. Studia uniwersyteckie i seminaryjne ukończył w 1929 r. Po święceniach pracował najpierw jako prefekt szkół w Gierwiatach (1929-1931), a następnie jako prefekt i rektor kościoła w Żyrowicach (1931-1933). W l. 1933-1936 studiował w Rzymie i doktoryzował się na podstawie pracy „Sobieski a Stolica Apostolska na tle wojny z Turcją (1683-1684)". W 1936 r. został prefektem Seminarium Duchownego w Wilnie i profesorem liturgiki. W czasie wojny, po aresztowaniu 3 III 1942 r. siedział w więzieniu na Łukiszkach w Wilnie, następnie w Wiłkowyszkach oraz w obozie niemieckim w Szałtupiu koło Kowna. Po uwolnieniu z obozu w sierpniu 1944 r. od jesieni tego roku znowu pracował w Seminarium Wileńskim, które wiosną tego roku 1945 zostało przeniesione do Białegostoku. On pozostał na Wileńszczyźnie. Przez jakiś czas był profesorem Seminarium Duchownego w Kownie, później był proboszczem w Rudominie, a w ostatnich latach swego życia pełnił obowiązki proboszcza i dziekana w Ejszyszkach. Zmarł w 1968 r.

I.

1. Kazania jubileuszowe ks. Michała Franciszka Karpowicza. Ich geneza i charakter społeczno-religijny. *Alma Mater Vilnensis*. Z. 11: 1933 s. 35-46. — Odb. Wil. 1934 8° s. 40. Nakładem Koła Teologów Studentów U. S. B.

2. Sobieski a Stolica Apostolska na tle wojny z Turcją (1683-1684). Wil. 1937 8° s. XV, 144. Studia Teolog. T. 9.

3. Doroszewski Marcelian († 1655), dominikanin. W: *Pol. słow. biogr.* T. 5 s. 341-342.

II.

Schemat. Archidiec. Wileńskiej na lata 1926-1939; Wiad. Archidiec. Wileńskiej z lat 1927-1939; JACEWICZ W., WOŚ J.: Martyrologium polskiego duchowieństwa rzymskokatolickiego pod okupacją hitlerowską w latach 1939-1945. T. 4. W. 1978 s. 216.

Ks. Tadeusz Krahel

Puławski Stanisław Celestyn (1866-1937), prałat papieski, kanonista.

Urodził się 6 IV 1866 r. w Warszawie, syn Kazimierza i Heleny z Ulejskich. Uczęszczał do III Gimnazjum w Warszawie. W 1882 r. wstąpił do Seminarium Duchownego w Warszawie, a następnie przeniósł się do Seminarium w Sandomierzu. W l. 1886-1890 studiował w Akademii Duchownej w Petersburgu; święcenia kapłańskie przyjął 11 V 1890 r. Był wikariuszem parafii katedralnej w Sandomierzu (od 1890), profesorem i bibliotekarzem Seminarium Duchownego (od 1891), później sekretarzem w konsystorzu biskupim. W 1893 r. został pod naciskiem rządu carskiego odsunięty od wszystkich stanowisk, a w styczniu 1895 r. wywieziony na zesłanie do Kostromy, skąd powrócił we wrześniu 1896 r., ale nie mógł podjąć pracy dydaktycznej. Objął stanowisko wikariusza w Radomiu i pracował również w Towarzystwie Dobroczynności. Od 1902 był proboszczem w Jedlni, dokończył tam budowy kościoła, a po 8 latach proboszczem w Koprzywnicy. Za zasługi w duszpasterstwie został w 1911 mianowany tajnym szambelanem papieskim, w 1919 r. prałatem dziekanem kapituły kolegiackiej w Opatowie, w 1920 prałatem domowym Ojca św. Biskup M. Ryx powierzył mu funkcje proboszcza konsultora, promotora synodu diecezjalnego, wizytatora nauki religii, dyrektora dzieł mi-

syjnych itd. Po śmierci bpa Ryxa w 1930 r. złożył rezygnację z tych stanowisk i z probostwa w Koprzywnicy. W 1932 r. bp W. Jasiński mianował go kanonikiem gremialnym kapituły katedralnej, oficjałem Sądu Biskupiego, egzaminatorem prosynodalnym itd. Zmarł w Sandomierzu 19 VI 1937 r.

I.

1. Mowa nad zwłokami śp. Stefana Aleksandra Zwierowicza, biskupa diecezji sandomierskiej. W. 1908 Druk. synów S. Niemiry 12° s. 15.
2. Kongregacja synodalna w Przemyślu. *Kron. Diec. Sand.* R. 1: 1908 s. 287-294.
3. Praca kapłana duchowna i społeczna. *Kron. Diec. Sand.* R. 1: 1908 s. 350-354.
4. Katalog czyli kronika opatów XX cystersów w Koprzywnicy. *Kron. Diec. Sand.* R. 4: 1911 s. 135-143, 164-167.
5. Zjazd Skargowski w Krakowie. *Kron. Diec. Sand.* R. 5: 1912 s. 328-329, 351-355.
6. O rekolekcjach. *Kron. Diec. Sand.* R. 6: 1913 s. 12-18.
7. Historia obrazu Matki Boskiej w Sulisławicach. *Kron. Diec. Sand.* R. 6: 1913 s. 215-223.
8. Obchód stuletniej rocznicy urodzin OO. Kajsiewicza i Semeneńki. *Kron. Diec. Sand.* R. 6: 1913 s. 325-331.
9. Pamiątka koronacji cudownego obrazu Najśw. Maryi Panny w Sulisławicach. Radom 1913 Druk. J. Grodzicki 12° s. 32.
10. Koprzywnica podczas obecnej wojny. *Kron. Diec. Sand.* R. 9: 1916 s. 92-94.
11. Najłatwiejszy sposób sporządzenia przez kapłana testamentu. *Kron. Diec. Sand.* R. 12: 1919 s. 66-68, 82-84.
12. Z Towarzystwa Wzajemnej Pomocy Kapłanów. *Kron. Diec. Sand.* R. 13: 1920 s. 15-16.
13. O rozszerzeniu Towarzystwa Wzajemnej Pomocy Kapłanów. *Kron. Diec. Sand.* R. 13: 1920 s. 30-31.
14. O pracach przygotowawczych do synodu diecezjalnego diecezji sandomierskiej. *Kron. Diec. Sand.* R. 14: 1921 s. 68-73.
15. O synodach diecezjalnych. *Kron. Diec. Sand.* R. 14: 1921 s. 73-75.
16. Pierwszy synod diecezjalny archidiecezji warszawskiej. *Kron. Diec. Sand.* R. 15: 1922 s. 121-124.
17. O kolegium organistów-chórmistrzów dla diecezji sandomierskiej. *Kron. Diec. Sand.* R. 15: 1922 s. 130-133.
18. Uchwały dorocznego zebrania ogólnego Stowarzyszenia Organistów diecezji sandomierskiej. *Kron. Diec. Sand.* R. 17: 1924 s. 12-15.
19. O sprawie organistowskiej — referat czytany na zebraniu księży dziekanów. *Kron. Diec. Sand.* R. 19: 1926 s. 69-74.

II.

WIŚNIEWSKI J.: Uzupełnienia do katalogu prałatów i kanoników sandomierskich. W. 1938 s. 15; BASTRZYKOWSKI A.: Kolegiata św. Marcina w Opatowie i jej kapituła. Ostrowiec 1948 s. 64; X. F. J[OP]: Śp. ks. Stanisław Puławski. *Kron. Diec. Sand.* R. 30: 1973 s. 234; WÓJCIK W.: Ks. Stanisław Celestyn Puławski (1866-1937). *Prawo Kanon.* R. 18: 1975 nr 1/2 s. 185-209; TENŻE: PUŁAWSKI Stanisław Celestyn. W: *Polscy kanoniści.* W. 1981 cz. 2 s. 129-130. — Arch. Kurii Diec. w Sand.: Akta osobiste ks. Puławskiego; KOTKOWSKI S.: Seminarium Duchowne w Sandomierzu, 1841-1926. Lubl. 1971 [maszynopis].

Bp Walenty Wójcik

Puzio Jan (1913-1975), adiunkt Akad. Teologii Katolickiej, psycholog, popularyzator teologii.

Urodził się 6 XII 1913 r. w Brzostowej Górze, pow. Kolbuszowa, jako syn Antoniego i Katarzyny z d. Szypuła. Po uzyskaniu świadectwa maturalnego w 1932 r., wstąpił do Seminarium Duchownego w Przemyślu, gdzie odbył studia filozoficzno-teologiczne. Przyjąwszy święcenia kapłańskie 20 VI 1937 r., przez kilka miesięcy pracował jako wikariusz w Zgłobiu, a następnie wyjechał na studia do Rzymu, gdzie 20 VII 1939 r. otrzymał na Gregorianum licencjat filozofii. Po powrocie do kraju, został proboszczem w Dzikowcu, będąc również nauczycielem w kompletach tajnego nauczania. Od 1 I 1945 do VII 1946 r. był wykładowcą w Seminarium Duchownym w Przemyślu. Będąc wikarym w Rozwadowie, studiował na Katol. Uniw. Lubelskim, uzyskując w 1947 r. tytuł doktora filozofii. W tymże roku przybył do diecezji wrocławskiej, gdzie przez rok

był katechetą we wrocławskich szkołach średnich. 1 X 1948 r. objął wykłady z filozofii w Seminarium Duchownym we Wrocławiu, które prowadził do końca życia. Na Uniw. Wrocławskim zdobył 9 XII 1949 r. magisterium z pedagogiki, a 1 VII 1952 r. doktoryzował się z teologii na Wydziale Teologicznym Uniw. Jagiellońskiego. Od 23 X 1950 do 20 VII 1951 r. przebywał w więzieniu śledczym. W l. 1951-1955 był radcą kurialnym i sekretarzem wydziału duszpasterskiego. Od 1952 r. pełnił funkcje cenzora ksiąg religijnych i delegata do spraw KULu. Od 1960 r. był sędzią prosynodalnym, a w 1969 r. został kanonikiem gremialnym wrocławskiej kapituły katedralnej. W l. 1958-1963 wykładał filozofię w Seminarium Duchownym w Bagnie k. Trzebnicy. W l. 1963-1966 był adiunktem przy katedrze psychologii na ATK, gdzie habilitował się z zakresu psychologii eksperymentalnej. W 1959 r. odbył podróż naukową do Stanów Zjednoczonych, a w okresie od 1 IX 1965 do 15 I 1966 r. przebywał na Uniw. Wiedeńskim. Zmarł nagle 24 VI 1975 r. w Rzeszowie i został pochowany w Majdańcu Królewskim.

I.

1. „A Słowo stało się ciałem". *Wrocł. Tyg. Katol.* R. 1: 1953 nr 17 s. 5.
2. Blisko jest Pan. *Wrocł. Tyg. Katol.* R. 2: 1954 nr 51 s. 2.
3. Dlaczego stajnia, żłóbek i pasterze? *Wrocł. Tyg. Katol.* R. 2: 1954 nr 52 s. 4.
4. „Do Ciebie wznoszę serce moje, Boże". *Wrocł. Tyg. Katol.* R. 2: 1954 nr 48 s. 2.
5. „Gaudete — Weselcie się zawsze w Panu". *Wrocł. Tyg. Katol.* R. 2: 1954 nr 50 s. 2.
6. Natura a łaska. *Wrocł. Tyg. Katol.* R. 2: 1954 nr 13 s. 1, 4.
7. O dobroci. *Wrocł. Tyg. Katol.* R. 2: 1954 nr 27 s. 4.
8. Rec.: Kazania na Dziesięciolecie Polski Ludowej. W. 1954. *Wrocł. Tyg. Katol.* R. 2: 1954 nr 28 s. 3, 6.
9. Sakrament małżeństwa. *Wrocł. Tyg. Katol.* R. 2: 1954 nr 6 s. 4.
10. Siedem znaków łaski. *Wrocł. Tyg. Katol.* R. 2: 1954 nr 1 s. 4.
11. „To jest wola Boża uświęcenię wasze". *Wrocł. Tyg. Katol.* R. 2: 1954 nr 34 s. 1, 4.
12. Współdziałanie z łaską Bożą. *Wrocł. Tyg. Katol.* R. 2: 1954 nr 17 s. 4.
13. Zaduszki. *Wrocł. Tyg. Katol.* R. 2: 1954 nr 44 s. 4-5.
14. Chrystus a świat. *Wrocł. Tyg. Katol.* R. 3: 1955 nr 19 s. 7.
15. Chrystusowy ideał człowieka. *Wrocł. Tyg. Katol.* R. 3: 1955 nr 1 s. 1, 4.
16. Filozofia moralności. *Wrocł. Tyg. Katol.* R. 3: 1955 nr 3 s. 6.
17. Głosiciel Prawdy i nauczyciel narodów. *Wrocł. Tyg. Katol.* R. 3: 1955 nr 26 s. 3.
18. Królestwo Chrystusa. *Wrocł. Tyg. Katol.* R. 3: 1955 nr 43 s. 5.
19. Maryja Matka Chrystusa. *Wrocł. Tyg. Katol.* R. 3: 1955 nr 5 s. 1, 10.
20. Nadzieja i jedność — siły adwentowe. *Wrocł. Tyg. Katol.* R. 3: 1955 nr 49 s. 2.
21. Nieśmiertelna książka „Wyznania". *Wrocł. Tyg. Katol.* R. 3: 1955 nr 18 s. 6.
22. Obowiązek doniosłej wagi. *Wrocł. Tyg. Katol.* R. 3: 1955 nr 33 s. 1, 10.
23. Ojcze nasz. *Wrocł. Tyg. Katol.* R. 3: 1955 nr 38 s. 1.
24. Pokój i radość udziałem chrześcijaństwa. *Wrocł. Tyg. Katol.* R. 3: 1955 nr 50 s. 2.
25. Prawo moralne. *Wrocł. Tyg. Katol.* R. 3: 1955 nr 9 s. 5.
26. Sens wielkopostnego umartwienia. *Wrocł. Tyg. Katol.* R. 3: 1955 nr 12 s. 10-11.
27. Sługa Chrystusa i Szafarz tajemnic Bożych. *Wrocł. Tyg. Katol.* R. 3: 1955 nr 51 s. 2.
28. Społeczna szkodliwość grzechów cudzych. *Wrocł. Tyg. Katol.* R. 3: 1955 nr 47 s. 7.
29. Symbolika Mszy św. *Wrocł. Tyg. Katol.* R. 3: 1955 nr 14 s. 9.
30. Święto chrześcijańskiego optymizmu. *Wrocł. Tyg. Katol.* R. 3: 1955 nr 15 s. 4.
31. W szkole św. Pawła. *Wrocł. Tyg. Katol.* R. 3: 1955 nr 48 s. 2.
32. Zdrowaś Maryjo. *Wrocł. Tyg. Katol.* R. 3: 1955 nr 40 s. 1.
33. Zesłanie Ducha Św. narodzinami Kościoła. *Wrocł. Tyg. Katol.* R. 3: 1955 nr 22 s. 1, 4.
34. Życie a śmierć. *Wrocł. Tyg. Katol.* R. 3: 1955 nr 45 s. 10.
35. Życie doczesne okresem próby i zasługi. *Wrocł. Tyg. Katol.* R. 3: 1955 nr 7 s. 10.

36. Bóg chce zbawienia wszystkich ludzi. *Wrocł. Tyg. Katol.* R. 4: 1956 nr 35 s. 6.
37. Co zawdzięczamy Kościołowi. *Wrocł. Tyg. Katol.* R. 4: 1956 nr 40 s. 1.
38. Dar mądrości. *Wrocł. Tyg. Katol.* R. 4: 1956 nr 31 s. 3.
39. Maryja Wspomożeniem Wiernych. *Wrocł. Tyg. Katol.* R. 4: 1956 nr 21 s. 3.
40. Nawrócenie św. Pawła. *Wrocł. Tyg. Katol.* R. 4: 1956 nr 4 s. 1.
41. Oddaj każdemu co mu się należy. *Wrocł. Tyg. Katol.* R. 4: 1956 nr 23 s. 3.
42. Pogrzeb chrześcijański. *Wrocł. Tyg. Katol.* R. 4: 1956 nr 4 s. 10.
43. Pokłon Trzech Króli. *Wrocł. Tyg. Katol.* R. 4: 1956 nr 2 s. 7.
44. Spowiedź potrzebą duszy. *Wrocł. Tyg. Katol.* R. 4: 1956 nr 7 s. 5.
45. Szczodrobliwość i chciwość. *Wrocł. Tyg. Katol.* R. 4: 1956 nr 16 s. 7.
46. Wartość wychowawcza spowiedzi. *Wrocł. Tyg. Katol.* R. 4: 1956 nr 10 s. 5.
47. Dokształcanie kapłanów. *Wrocł. Tyg. Katol.* R. 12: 1957 nr 7 s. 307-311.
48. Życie i działalność Papieża Piusa XII. *Wrocł. Tyg. Katol.* R. 13: 1958 nr 11 s. 618-624.
49. Co to jest charakter? [Kazanie]. *Bibl. Kazn.* T. 72: 1964 nr 5 s. 193-195.
50. Szukanie prawdy potrzebą natury ludzkiej. [Kazanie]. *Bibl. Kazn.* T. 73: 1964 nr 6 s. 321-323.
51. Rec.: J. DERRIDA: Violence et métaphysique. Essai sur la pensée d'Emmanuel Levinas. *Revue de Métaphysique et de Morale.* 1964 nr 3 s. 322-354; nr 4 s. 425-473. *Stud. Philos. Christ.* R. 1: 1965 nr 2 s. 235-236.
52. Rola cierpienia w życiu moralnym. [Kazanie]. *Bibl. Kazn.* T. 74: 1965 nr 3/4 s. 129-131.
53. Życie z Bogiem na co dzień przez modlitwę i dobrą intencję. [Kazanie]. *Bibl. Kazn.* T. 74: 1965 nr 1 s. 10-14.
54. Psychoanaliza a niektóre problemy duszpasterskie. *Coll. Salutis.* T. 1: 1969 s. 217-236.
55. Rec.: K. BIENER: Sexualhygiene im Jugendalter. Basel-New York 1968. *Coll. Salutis.* T. 1: 1969 s. 278.
56. Rec.: G. GRUCHON: Psychologie pédagogique. T. 1-2. Paris 1967-1968. *Coll. Salutis.* T. 1: 1969 s. 277-278.
57. Rec.: J. NUTTIN: Struktura osobowości. W. 1968. *Coll. Salutis.* T. 1: 1969 s. 272-274.
58. Rec.: Psychologia kliniczna. Praca zbiorowa pod red. A. Lewickiego. W. 1969. *Coll. Salutis.* T. 1: 1969 s. 278-279.
59. Rec.: Einführung in die Psychologie. Hrsg von C. F. Graumann. Band 1. C. F. GRAUMANN: Motivation. Frankfurt a/M. 1969. Band 7. H. THOMAE, H. FEGER: Hauptströmungen der neueren Psychologie. Frankfurt a/M. 1969. *Coll. Salutis.* T. 2: 1970 s. 312-313.
60. Rec.: J. PIAGET: Mądrość i złudzenia filozofii. W. 1967. *Coll. Salutis.* T. 2: 1970 s. 315-316.
61. Wrocławska szkoła katedralna w XIII i XIV w. *Coll. Salutis.* T. 2: 1970 s. 103-118.
62. Badania eksperymentalne nad naturą i mechanizmem myślenia w szkole würzburskiej. *Coll. Salutis.* T. 3: 1971 s. 219-247.
63. Poradnictwo psychologiczne w duszpasterstwie. *Coll. Salutis.* T. 4: 1972 s. 179-189.
64. Kulturalna i narodowa działalność wrocławskiej szkoły katedralnej w wiekach średnich. [Wr.] 1970 4° s. 22, 9. Maszynopis. Bibl. Sem. Duch. we Wrocławiu. Sygn. III — 4570.
65. Psychopatologia. [Wr. po 1970]. 4° s. 21. Maszynopis. Bibl. Sem. Duch. we Wrocł. Sygn. III — 3670.

II.

URBAN W.: Archidiecezja Wrocławska w latach 1945-1965. *Nasza Przeszł.* T. 22: 1965 s. 51, 53; Nabożeństwo żałobne we Wrocławiu za śp. ks. prof. Jana Puzio. *Wrocł. Wiad. Kośc.* R. 30: 1975 nr 10-11 s. 308. — Arch. Kurii Wrocł., sygn. P III 11; Schematyzm Archidiec. Wrocł. 1952-1971.

Ks. Józef Mandziuk

Pycia Jacek (1877-1942), kanonista, autor artykułów historycznych, redaktor.

Urodził się 16 VIII 1877 r. w Komorowie, par. Miechów, jako syn Jana i Marianny z Cholewów, w rodzinie chłopskiej. Po ukończeniu 6-ciu klas gimnazjalnych (w Miechowie, Pińczowie i Częstochowie), został przyjęty do Seminarium Duchownego w Kielcach. Ponieważ jednak Seminarium to zostało zamknięte przez władze carskie, dlatego studiował we Włocławku. W 1898 r. został skierowany na dalsze studia do Akademii Duchownej w Petersburgu, gdzie uzyskał (1902 r.) stopień magistra teologii. Święcenia kapłańskie otrzymał dn. 21 VI 1901 r. w Kielcach.

Po powrocie do Kielc został mianowany wikariuszem parafii katedralnej, a wkrótce potem nauczycielem religii w Szkole Rządowej w Kielcach, następnie zaś w Szkole Rzemieślniczej. W 1904 r. zaczął pracę w Konsystorzu Diecezji Kieleckiej, którego Sekretarzem został w 1908 r., pełniąc równocześnie obowiązki notariusza Sądu Biskupiego. W l. 1914-1929 był kanclerzem kurii. Podjął też (1905 r.) wykłady w Seminarium Duchownym w Kielcach (prawo kanoniczne, historia powszechna i łacina), które prowadził aż do 1924 r. Przez kilka lat pełnił funkcję redaktora „Kieleckiego Przeglądu Diecezjalnego" (od 1910 r.) zamieszczając w nim liczne artykuły (zawsze bez podania autora) z zakresu historii diecezji, Seminarium i różnych parafii. W 1913 r. został kanonikiem gremialnym Kapituły Katedralnej w Kielcach. Z pracy w Sądzie Biskupim i Kurii został zwolniony na własną prośbę w 1929 r. Odtąd miał więcej czasu, który poświęcił na badanie historii biskupiego miasta. Wynikiem tego było opracowanie „Z przeszłości Kielc", drukowane (bez podania autora) w „Gazecie Kieleckiej" w 1933 r. Zmarł w okresie okupacji, dn. 20 IV 1942 r. w Kielcach.

I.

1. Prawo kanoniczne małżeńskie. Kielce 1918 s. 122, III. — Toż. Wyd. 2 popr. i uzup. Kielce 1920 s. 124 + III, nlb. 1 — Toż. Wyd. 3. Kielce 1922 s. III, 168.

2. Momentum iuris civilis romani in formando iure ecclesiastico publico. Kielce 1906 s. 53. — Toż. Kielce 1907 s. 145.

3. Nad Cichą. T. I-II. Kielce 1936-1937.

4. Nad Silnicą. Kielce 1938.

II.

MUCHA J.: Pycia Jacek. W: *Polscy kanoniści* (wiek XIX i XX). Cz. 2. W. 1981 s. 131. — Ponadto: *Kiel. Prz. Diec.* R. 29: 1942 s. 105.

Ks. Edward Sztafrowski

Pyżalski Leon (1883-1974), redemptorysta, pisarz ascetyczny.

Pochodził z rodziny pracownika kolejowego. Urodził się 6 IV 1883 w Niedźwiedziu (parafia Ostrzeszów) w diec. poznańskiej jako syn Teofila i Marianny z d. Marczak. Przez 4 lata uczęszczał do niemieckiej protestanckiej szkoły w Klosterfelde, dokąd przenieśli się jego rodzice. Od 1893 uczęszczał do szkoły miejskiej w Poznaniu i równocześnie u Pani Gajewskiej tajnie uczył się języka polskiego oraz historii Polski. Dzięki niej i jej bratu, który był księdzem, wstąpił w 1895 r. jako jeden z pierwszych do tworzonego w Mościskach małego Seminarium redemptorystów. Po ukończeniu VI klasy gimnazjalnej, w 1900 r. rozpoczął nowicjat i 2 VIII 1901 złożył śluby zakonne. W 1903 r. złożył egzamin maturalny w Podgórzu, wówczas samodzielnym mieście (dziś dzielnica Krakowa). W nowo założonym Wyższym Seminarium Duchownym redemptorystów w Mościskach w 1903 r. był studentem posiadającym pierwszy numer katalogowy. Od 1906 r. studiował w nowej siedzibie seminarium w Maksymówce. Tu 28 VII 1907 r. otrzymał święcenia kapłańskie i przez następny rok kończył studia seminaryjne.

W 1908 zaczął pracę w małym Seminarium w Tuchowie oraz w administracji „Chorągwi Maryi"; od 1911 do 1913 r. uczył w klasach VII i VIII w Maksymówce. Od r. 1909 zaczyna swoją bogatą działalność pisarską, najpierw poświęconą św. Klemensowi Hofbauerowi; w następnych latach często w jego piśmiennictwie będzie się przejawiała duchowość św. Teresy z Lisieux. Od 1914 r. był członkiem klasztoru w Krakowie, ale pochodząc z zaboru pruskiego zgłosił się dobrowolnie na kapelana wojskowego i pełnił służbę w różnych miastach państwa pruskiego (Saarbrü-

cken, Katowicach, Gryfinie, Kołobrzegu), unikając tym samym służby frontowej. Od końca 1919 r. współuczestniczył we fundacji klasztoru w Kościanie, a następnie, od końca 1920 r. w Stakach k. Torunia, gdzie osiadł 4 marca 1921 r. organizując przyszłą siedzibę małego Seminarium. Od 16 VII tego roku był rektorem Seminarium Duchownego w Tuchowie podejmując budowę nowego skrzydła gmachu seminaryjnego; następnie, od 1924 r. likwidował starą siedzibę Seminarium w Maksymówce. Pod koniec 1926 r. był znów w Stawkach k. Torunia, by stąd prowadzić budowę kolejnego, odpowiedniego dla małego Seminarium gmachu, na Bielanach w Toruniu. W tym czasie wyjeżdżał do USA w poszukiwaniu pomocy finansowej (1928-1930). Jemu też, jako rektorowi, powierzono przebudowę tak klasztoru w Mościskach (1933-1936), jak i w Zamościu (1936-1938) oraz współpracę w organizacji nowej fundacji we Lwowie (1938-1939). W okresie prac budowlanych (1918-1939) znajdował czas na głoszenie rekolekcji i pisanie dzieł ascetycznych.

Po upadku placówki lwowskiej w 1939 i krótkiej tułaczce, w grudniu, po rekolekcjach w Komańczy, przekroczył granicę słowacką i przez Michałowce, Bratysławę, Budapeszt dotarł w styczniu 1940 r. do Rzymu. Stamtąd, dzięki pomocy SS. Nazaretanek, wyjechał do Chicago, gdzie poświęcił się pracy duszpasterskiej oraz pisarskiej po polsku i po angielsku. Szerzył tu zapoczątkowany w kraju „Legion św. Teresy". Odbiorcami jego dzieł były przede wszystkim siostry zakonne. Tworzył również oryginalne obrazy katechizmowo-teologiczne. Dwukrotnie uczestniczył w kapitule generalnej zgromadzenia jako przedstawiciel polskich redemptorystów: w 1936 i 1947. W 1947 r. wrócił do kraju i objął stanowisko rektora kolegium (Seminarium i klasztoru) w Tuchowie. W 1948 r. załatwiając sprawy wydawnicze w Chicago, otrzymał dyplom „Pen-Club" USA oraz list pochwalny Piusa XII. Sytuacja krajowa 1949 r. sprawiła, że wyjechał do USA. Od 1951 r. przebywał w Yorkton w Kanadzie, a od 1965 r. w Loreto-Amsterdam w USA, pracując tu w domu starców, prowadzonym przez SS. Zmartwychwstanki. Na przełomie 1957/1958 odwiedził Polskę. Zmarł 31 X 1974 w Loreto-Amsterdam.

I.

1. Błog. Klemens a Polska. *Gaz. Kość.* R. 17: 1909 s. 235-236.

2. Nasz lud. (Przyczynek do jego charakterystyki). *Gaz. Kość.* R. 17: 1909 s. 61-63.

3. Nędza a moralność. *Gaz. Kość.* R. 17: 1909 s. 457-458.

4. Świętość Klemensa Maryi Hofbauera i sposób jak go w niej naśladować. Tuchów 1909 Nakł. OO. Redemptorystów 8° s. 99.

5. Przygotowanie do komunii świętej. Kr. [po 2 XII 1910] Druk. W. L. Anczyca i Spółki 12° s. 16.

6. Rachunek sumienia. Kr. [po 2 XII 1910] Druk. W. L. Anczyca i Spółki 12° s. 16 [wyd. anonimowe].

7. Tłum.: Henry COURBON: Życie w obecności Bożej. Kr. 1915 Nakł. OO. Redemptorystów 16° s. 182.

8. Tłum.: Św. ALFONS MARIA LIGUORI: O zgadzaniu się z wolą Bożą. Kr. 1917 Nakł. OO. Redemptorystów 16° s. 64. — Toż. Kr. 1931 [wyd. 5]. — Toż. Kr. 1944 [wyd. 6].

9. Tłum.: MARIA DE LA CONCEPTION: Bóg sam wystarcza. Tarnów 1923 Bucewicz 8° s. 144.

10. Droga dziecięctwa duchowego. T. 1-4. Kielce 1923-1928 Nakł. OO. Redemptorystów 8° s. 330, 383, 404, 492. — Toż. T. 1. Kielce 1928 [wyd. 2]. — Toż. po ang.: The way of the Spiritual Childhood. Vol. I. Chicago 1930 s. 208.

11. Koronka dziecięctwa duchowego. Kalisz [po 4 XI 1927]. Druk. Ziemi Kaliskiej s. 4. — Toż. 1932.

12. Czym ja będę? Życzliwe rady dla dorastających panien. Toruń 1929 Nakł. OO. Redemptorystów 12° s. 19.

13. Dobre dziecko. Toruń 1929 Nakł. OO. Redemptorystów 12° s. 16.

14. Nowenna z przykładami do św. Teresy od Dzieciątka Jezus. Kr. 1929 Nakł. OO. Redemptorystów 16° s. 120.

15. Przełożona według Serca Bożego. Kr. 1930 Nakł. Jana Gablankowskiego 16° s. 95.

16. Rachunek sumienia dla osób zakonnych, jako też dla wszystkich dążących do doskonałości. Z ważnymi uwagami dla sumień skrupulatnych. Toruń 1931 Nakł. OO. Redemptorystów 16° s. 90.

17. Legion św. Teresy. Toruń [po 12 XII 1931] Czcionkami Druk. Toruńskiej 16° s. 8.

19. Książka dla chorych, cierpiących i udręczonych. Kr. 1933 Nakł. OO. Redemptorystów 16° s. 218.

20. Zjednoczenie z Bogiem przez cnoty chrześcijańskie i zakonne. T. 1-2. Kr. 1935 Druk. Prz. Powsz. 8° s. VIII, 687, 720.

21. Dzwon na trwogę. Wezwanie do walki z bezbożnictwem i obojętnością religijną w myśl współczesnej Akcji Kat. Kr. 1936 8° s. 454.

22. Jezus i dusza: O celu; Rozum, wiara i łaska; O współdziałaniu z łaską wiary. *Chor. Maryi*. R. 32: 1936 s. 324-327; R. 33: 1937 s. 39-44, 101-104.

23. Matka dzieci Bożych. Czytania majowe z przykładami spośród uzdrowień lourdzkich. Kr. 1937 Nakł. OO. Redemptorystów 16° s. 268.

24. Świętych nam potrzeba. Rzecz o doskonałości heroicznej z dodaniem 8 wzorów do rozmyślań i spowiedzi. Kr. 1937 Nakł. OO. Redemptorystów 16° s. 228.

25. Wrogowie ludu prawdziwi i domniemani. Zamość 1938 Nakł. OO. Redemptorystów 16° s. 112.

26. Mały poradnik. Wskazówki dotyczące najczęstszych trudności życia duchowego. Chicago 1940 Nakł. OO. Redemptorystów 16° s. 200. — Toż po ang.: The little Adviser.

27. Dzień bogomyślny. Chicago 1943 Nakł. OO. Redemptorystów 16° s. 310. — Toż po ang.: My Daily Contemplation.

28. Spowiedź, kierownictwo duchowe, rachunek sumienia partykularny. Chicago Holy Legion Office 16° s. 318. — Toż po ang.: Confession, Direction, Particular Examen for Religious. Chicago 1944 Holy Legion Office 16° s. 262.

29. Duch Nazaretu. Dla użytku Zgromadzenia Najśw. Rodziny z Nazaretu. Chicago 1946 s. 220.

30. Naturalism. A Threat to Religious Life. Park Ridge 1946 Holy Legion Office 16° s. 64.

31. God is Love. Park Ridge 1947 Holy Legion Office 16° s. 362.

32. A Priest after God's own Heart. Park Ridge [przed 1948] Holy Legion Office 16°.

33. School Sister's Vademecum. Park Ridge [przed 1948] Holy Legion Office 16° s. 288.

34. Simple Meditation. Park Ridge [przed 1948] Holy Legion Office 16° s. 60.

35. Suggestions for Superiors. Park Ridge [przed 1948] Holy Legion Office 16° s.

36. The Holy Will of God. Park Ridge [przed 1948] Holy Legion Office 16° s. 238.

37. Commentarii de spiritu sancti Alphonsi ad usum Congregationis Sanctissimi Redemptoris. Wratislaviae 1948 Sumptibus Provinciae Polonicae Congregationis Sanctissimi Redemptoris 16° s. 234.

38. Opus Sanctae Legionis. Wr. 1948 OO. Redemptoryści 16° s. 48.

39. Prosta bogomyślność. Pułaski, Wisconsin 1951 Wyd. „Miesięcznik Franciszkański" 16° s. 200.

40. Religions in Pictures. Park Ridge 1953 Holy Legion Office. 63 barwne obrazy symboliczne i 64 s. tekstu.

41. Duch Zmartwychwstania w życiu wewnętrznym sługi Bożej Matki Celiny Borzęckiej. Rzym. 1956 Tipografia Poliglotta Vaticana 16° s. 115.

42. Little Saint Therese and the Priesthood. Park Ridge 1957 Holy Legion Office s. 140.

43. Złota harfa Jezusowa. Próbny epos o życiu i nauce duchowej św. Teresy od Dzieciątka Jezus. Amsterdam, N. Y. Mt, Loretto 1959 16° s. 92. — Toż wyd. ulepszone, skrócone. Amsterdam Mt. Loretto 1961 16° s. 68. — Toż po ang.: The Golden Harp of Jesus. An epic essay on the Life and spiritual Doctrine of St. Therese of Lisieux. Amsterdam. N. Y. Mt. Loretto 1959 16° s. 156.

44. Redemptorysta wedle Serca Bożego. Newark 1961 s. 63. Dodatek: Hymn Bożej Miłości. s. 9.

45. Jezus. Umiłowanie rodzaju ludzkiego. Pamiątka Tysiąclecia Chrześcijańskiej Polski. Amsterdam, Mount Loretto 1966 16° s. 32.

46. Pokój Boży. Amsterdam. Mount Loretto 1966 16° s. 12. [powielacz].

47. A Sainthy Modern Missionary [o. B. Łubieński] [brak pozostałych danych].

48. Divine Love, My special Vocation [brak pozostałych danych].

49. Fascinating Problems [Eternal Truths] [brak pozostałych danych].

50. Holy Legion Manual [Heroic Sanctity] [brak pozostałych danych].

II.

Litterae Annales de Rebus Gestis Provinciae Pragensis Congregationis SS. Redemptoris 1[1901]-9[1909] passim; Litterae Annales de Rebus Gestis Provinciae Polonicae Congregationis SS. Redemptoris anno salutis 1910, Cracoviae 1912 passim; Litterae Annales [...] ab anno 1911 ad 1918, Cracoviae 1920 passim; Litterae Annales [...] ab anno 1918 ad 1927, Cracoviae [brw] passim; Litterae Annales [...] 1927-1938, Cracoviae [1940] passim; M. DE MEULEMEESTER: Bibliographie, II 336-337; III 371-372; WOJNOWSKI J.: O. Leon Pyżalski (1883-1974). *Nasze Wiad.* [biuletyn wewn.] [1974] nr 3-4 s. 81-96. — Arch. Warsz. Prow. Redemptorystów: Akta personalne, nr 18; Wspomnienia, Cz. I [do 1951]; Kroniki klasztorów w Toruniu, Mościskach, Zamościu. — Arch. Semin. i klaszt. w Tuchowie: Kroniki studentatu. T. 1-3 passim.

Ks. Marian Brudzisz CSSR